00079855

ΙΩΑΝΝΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΥ ΤΟΥ

ΦΙΛΟΠΟΝΟΥ

ΕΙΣ ΤΑ ΠΡΟΤΕΡΑ ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΤΟΥ ΑΡΙ-
ΣΤΟΤΕΛΟΥΣ, ΥΠΟΜΝΗΜΑ.

ΜΑΓΕΝΤΙΝΟΥ ΣΧΟΛΙΑ ΕΙΣ ΤΑ ΑΥΤΑ
ΣΥΝΟΨΙΣ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΩΝ.

79855

IOAN. GRAM.

PHILOPONI

COMENTARIA IN PRIORA ANALYTICA
ARISTOTELIS.

MAGENTINI COMENTARIA IN EADEM
LIBELLVS DE SYLLOGISMIS.

σὺν θεῷ

οὐ μετὰ πολὺ

Ἀρχὴ τὸ ἥμισυ παντός.

Priuilegio Senatus Veneti cautum eſt, nequis hoſce libros per decennium impune, aut imprimat, aut alibi impreſſos in hac ciuitate, uel aliis Veneto imperio ſubditis uendat.

M D XXXVI.

Digitized with financial assistance from
Observer Research Foundation
on 17 May, 2019

00079855

HERCVLI GONZAGAE CARDINALI MAXIMO VICTOR TRINCAVELLVS. F.

NOn poſſum equidem Hercules optime & ampliſſime his temporibus rei
litterariæ ſumopere non gratulari,cum liberales diſciplinas omnes, & in
primis philoſophiam ipſam,indies ad proprium,& innatum candorem magis,
magis'qꝫ,deduci uideam. neqꝫ enim eæ amplius a' ſordida quaqꝫ, & turpi, ſed a'
liberali, & nitida manu tractantur & coluntᷣ,cum preſertim nullus ſit, uel rarus
admodum, ex christianæ pietatis principibus,qui illis maiorẽ in modũ non de-
lectetur,earꝶ'qꝫ ſtudioſos ſummis omnibus officiis non ꝓſequatur, & foueat, ut
iam mihi cum diuino Platone exclamare liceat, o' felicia hæc tempora, quibus
principes philoſophari non dedignantur. qua de re illud pridem in animũ in-
duxi,ut omnia tandem chriſtianæ religioni bene,feliciter'qꝫ ſucceſſura exiſtimẽ,
quandoquidem eius primarii antiſtites ſpreta illa ueteri laſciuia,& barbarie,can
didiſſimis moribus,philoſophiæ & tandem ſacrarꝶ litterarꝶ ſtudiis, ornari uiribꝰ
omnibus contendunt.itaqꝫ ueri eccleſiæ oculi (id quod de ſacerdotibus dicebat
diuus Chriſoſtomus)fiunt iam & ab omnibus habebuntᷣ.Ego ꝓfecto,& ſi Aeo
lus ab Aquilone turbulentiſſimas tempeſtates in chriſtianã concitet nauiculã,
ut eam impietatis fluctibus obruat,ut demergat.neqꝫ deſint, qui optimo tritico
ſterilem zinzaniam(ut euangelica utar uoce)inſerant,nihil tñ propterea dubitã-
dum uel timendũ cenſeo,poſteaq̃ eos gubernatores & agricolas a' Dño *paratos*
iam uideo,qui & nauiculam in portum ducere,& zinzaniã euellere optime ſci-
ent.inter quos(ut q̃plurimos atqꝫ illos præclariſſimos omittam)cum te egregia
morꝶ ꝓbitate,& *doctrine* præſtãtia iam tum ab adoleſcẽtia exceluiſſe nouerim,
mirꝶ eſt quo ego te amore,& obſeruãtia ſemper proſecutus fuerim, ut aliquam
mihi dari occaſionem qua huiuſmodi meum erga te animum oſtenderem per-
cupiuerim. Itaqꝫ cum his diebus Philoponi & Magentini comentaria in prio-
res analyticos Ariſt.libros a' ſitu & ſqualore blactis'qꝫ eruta,quibus iandiu obuo
luta erant,opera noſtra uindicata in lucem proditura'eſſent,ſtatui quicq̃d ſtudii
diligentiæ & operæ illis poliendis impendi*ſſem,tibi* q̃ *libẽtiſſime* offerre,ac de-
dere,ut hac ratione & illa dignũ nati tutorẽ gratiora in manus doctorꝶ homi-
num eant, & *ipſe mei in te* animi propenſionem iam noſcere incipias. Habes
igitur Cardinalis ampliſſime horꝶ præſtantiſſimorꝶ authorꝶ uno ueluti manipu-
lo comprælenſa comentaria, quibus illi, diuerſa tñ comentationis formula,au-
reum id & perelegans Ariſtotelis opus explicant. alter.n.fuſus eſt & in queſtio-
nibus digreſſionibus'qꝫ frequẽs,alter uero præſſus et breuis,& ueluti παραφρασῖς.
quibus etiam tertio loco ut unuſquiſqꝫ, qui hac diſciplina delectatur, ſemper ꝓ
tẽporis & otii oportunitate habeat quo frui poſſit,libellum quẽdam incerti ſed
docti authoris de ſyllogiſmis,quo ille uniuerſam ſyllogiſmorꝶ materiam in bre
uie quoddam compendium & quandam ueluti ſummã redigit,addidimus. quæ
omnia ſi in *eam* integritatem & perfectionem,quã deſiderabam,reducere non
potui,culpa *exẽplarium* id euenit,quæ lacera & uetuſtate,corroſa, uitio'qꝫ tẽpo-
rum deprauata *habui*,& quãdo'qꝫ unica.nam nulli(deum teſtor)*induſtrie* ac la
bori pepci,ut quoad *eius fieri* poſſet meliora rederẽtur. Interim autẽ,ut quod
in his non potu*imus,in aliis* uberius compẽſetur, quædam etiam nec deterio-
ra,nec pauciora iam præparamus,quæ ſi modo tu tuiqꝫ ſimiles huic noſtro ho-
neſto labori fauerint,propediem ædemus. Vale.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΣ, ΤΟΥ ΦΙΛΟΠΟΝΟΥ,

εἰς τὸ πρῶτον τῶν προτέρων ἀναλυτικῶν σχολικαὶ ἀποσημειώσεις ἐκ τῶν συνουσιῶν Ἀμμωνίου τοῦ Ἑρμείου μετά τινων ἰδίων ἐπιστάσεων.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

ΗΔΗ ΜΕΝ ἐν τοῖς προλαβοῦσιν εἴρηται συγγράμμασιν. οὐκ ἄτοπον δὲ ὑπομνῆσαι, καὶ νῦν, ὡς ἕξ ἐστι τὰ ὀφείλοντα προλέγεσθαι ἑκάστου ἀριστοτελικοῦ συγγράμματος εἰ μή τι τῶν κεφαλαίων αὐτόθεν εἴη φανερόν. σκοπός. χρήσιμον. τάξις ἀναγνώσεως. αἰτία ἐπιγραφῆς. εἰ γνήσιον τοῦ φιλοσόφου τὸ βιβλίον. ἡ εἰς τὰ κεφάλαια διαίρεσις. προσθήσω δὲ καὶ ἕβδομον, ὑπὸ ποῖον τῆς φιλοσοφίας μέρος ἀνάγεται. καὶ εἰ ὅλως, ὑπό τι τῶν μερῶν ἢ οὔ. πρῶτον μὲν οὖν περὶ τοῦ σκοποῦ, ῥητέον. σκοπὸς τῷ φιλοσόφῳ εἰπεῖν περὶ ἀποδείξεως. ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ἀπόδειξις συλλογισμός ἐστι, δῆλον ὅτι δεῖ πρῶτον περὶ τοῦ ἁπλῶς συλλογισμοῦ διαλαβεῖν. πολλὰ γὰρ συλλογισμῶν εἴδη. ἵνα δὲ ἐκ διαιρέσεως μάθωμεν πόσα ἐστὶ συλλογισμῶν εἴδη, εἴπωμεν οὕτως ὁ συλλογισμὸς, γνῶσίς ἐστιν. ἡ δὲ γνῶσις, μέση ἐστὶ τοῦ τε γινώσκοντος καὶ τοῦ γινωσκομένου. τριῶν τούτων ὄντων, γινώσκοντος, γνώσεως, καὶ γνωστοῦ. καθ' ἕκαστον αὐτῶν ἐστι τὴν διαίρεσιν ποιήσασθαι τῶν συλλογισμῶν. τοῦ γινώσκοντος τῆς γνώσεως, καὶ τοῦ γινωσκομένου. καὶ ἐκ μὲν τοῦ γινώσκοντος οὕτως. τὸ γινῶσκον, ἢ νοῦς ἐστιν, ἢ διάνοια, ἢ δόξα, ἢ φαντασία, ἢ αἴσθησις. ἀλλ' ὁ μὲν νοῦς καὶ ἡ αἴσθησις, οὐ συλλογίζεται. ὁ μὲν νοῦς, ὡς κρείττων ὢν τοῦ συλλογίζεσθαι. διὸ καὶ ὁ θεῖος πλωτῖνός φησι περὶ αὐτοῦ. ὅτι ἢ ἅπτεται, ἢ οὔ. καὶ πάντῃ ἐστὶν ἀναμάρτητος. ἢ γὰρ ἅπτεται, ἁπλαῖς ἐπιβολαῖς γινώσκων τὰ πράγματα. ἢ οὐδὲ τὴν ἀρχὴν ἅπτεται καὶ ὁμοίως κατ' ἄμφω ἐστὶν ἀναμάρτητος. ἡ δέ γε αἴσθησις ὡς χειρόνως ἔχουσα τοῦ συλλογίζεσθαι, οὐ συλλογίζεται. ἀλλ' οὐδὲ ἡ φαντασία συλλογίζεται. καὶ γὰρ τῶν ὑπὸ τῆς αἰσθήσεως φανέντων στάσις ἐστὶ καὶ τήρησις. τῆς αἰσθήσεως μὴ συλλογιζομένης, οὐδὲ ἡ φυλάττουσα ἄρα τὰ κατὰ τῶν αἰσθήσεων φανέντων συλλογίσαιτ' ἄν. ὁ γὰρ συλλογισμὸς, κίνησίς ἐστιν ἀφ' ἑτέρου εἰς ἕτερον. ἐκ γὰρ ἄλλου ἄλλο συλλογίζεται καὶ ὃ οὐκ ἦν δεδομένον. ἡ δὲ φαντασία μονή τε καὶ τήρησίς ἐστι τῶν τύπων τῶν αἰσθητῶν καὶ πλέον οὐδὲν ὧν ἐκ τῆς αἰσθήσεως ἐδέξατο οἶδεν. στάσει γὰρ ὡς εἶπον ἔοικε μᾶλλον, ἢ κινήσει. ὡς καὶ τοὔνομα δηλοῖ. φαοστασία γάρ τίς ἐστι. τουτέστι τῶν φανέντων στάσις. οὐκ ἄρα οὐδὲ ἡ φαντασία συλλογίζεται. λείπεται οὖν ἡ δόξα καὶ ἡ διάνοια. ἀλλ' εἰ ἐμάθομεν ὡς ἡ δόξα συμπέρασμά ἐστι διανοίας, δῆλον ὡς οὐδὲ αὐτὴ συλλογίζεται. λείπεται ἄρα τῶν γνωστικῶν τῆς ψυχῆς μορίων, μόνην τὴν διάνοιαν συλλογίζεσθαι. ἐπειδὴ δὲ συλλογίσασθαί τι μηδενὸς ὁμολογουμένου ληφθέντος ἀμήχανον. εἰ γὰρ συλλογισμός ἐστιν οἱονεὶ συλλογή τινων λόγων. τὸν γὰρ ἀκριβῆ τοῦ συλλογισμοῦ ὅρον προϊόντες εἰσόμεθα, δεῖ πάντως ἐν τῷ συλλογισμῷ δοθῆναί τινας λόγους ὧν δεῖ τὴν συλλογὴν καὶ οἷον ἕνωσιν τὸν συλλογιζόμενον ποιεῖσθαι. τούτους οὖν τοὺς λόγους οἷς χρήσεται ὁ συλλογιζόμενος, καὶ αὐτοὺς γνώσεις τινὰς ὄντας, ἀνάγκη ἐκ τῶν λοιπῶν τῆς ψυχῆς μορίων εἰλή[illegible]. ἡ γὰρ συλλογιζομένη ἐστὶν ἡ διάνοια. ἀνάγκη οὖν πᾶσα ἢ ἐκ τοῦ νοῦ, ἢ ἐξ αἰσθήσεως καὶ φαντασίας. μονὴ γὰρ αἰσθήσεως ἡ φαντασία. διὸ μᾶλλον δεῖ λέγειν ἐκ φαντασίας. ἐπεὶ καὶ μύων τίς συλλογιεῖται. τὰς ἀρχὰς ἐκ φαντασίας δεξάμενος. ἤγουν ἐκ δόξης. σκόπει οὖν ὡς ἐκ τῶν εἰρημένων ἀνάγκη πᾶσα μόνα τὰ τρία εἴδη τῶν συλλογισμῶν ἀναφαίνεσθαι. καὶ μήτε πλείονα, μήτε ἐλάττονα. ἢ γὰρ ἐκ τοῦ νοῦ τὰς ἀρχὰς δεξαμένη ἡ διάνοια, συλλογιεῖται. ἃς καὶ καλοῦμεν κοινὰς ἐννοίας καὶ ποιεῖ τὸν ἀποδεικτικὸν συλλογισμόν. ἀεὶ ἀληθῆ ὄντα, καὶ μηδέποτε ψευδόμενον. ἐπεὶ καὶ αἱ κοιναὶ ἔννοιαι ἐξ ὧν ὁ συλλογισμὸς ἀεὶ ἀληθεῖς καὶ αὐτόπιστοι. ἢ τῇ δόξῃ συμπλακεῖσα, ἐξ αὐτῆς τὰς ἀρχὰς τοῦ συλλογισμοῦ δέχεται. καὶ ποιεῖ τὸν διαλεκτικὸν συλλογισμὸν διαλεκτικὸν καλούμενον, διότι ἐν ταῖς κοιναῖς συνουσίαις καὶ ταῖς πρὸς ἀλλήλους διαλέκτοις, τοῖς τοιούτοις χρώμεθα συλλογισμοῖς. ὃς οὐ πάντως ἀληθεύει. ἀλλά ποτε καὶ ψεύσεται. ἐπεὶ καὶ ἡ δόξα τοιαύτη οὐκ ἀεὶ ἀληθής. πολλαὶ γὰρ καὶ ψευδεῖς ἐν ἀνθρώποις δόξαι. ἢ τρίτον τῇ φαντασίᾳ συμπλακεῖσα ἡ διάνοια καὶ τὰς ἀρχὰς τῶν συλλογισμῶν ἐξ αὐτῆς λαβοῦσα συλλογίζεται καὶ ποιεῖ τὸν σοφιστικὸν συλλογισμὸν ἀεὶ ψευδῆ ὄντα. τοῦτο γὰρ σκοπὸς τοῖς σοφισταῖς, πάντα ἀνασκευάζειν, καὶ μάλιστα τὰ δόξαντα ἀληθῆ εἶναι καὶ ἀποδεδεῖχθαι τοῖς ἐπιστήμοσιν. ἄρα οὖν ὡς

τῆς φαντασίας ἀεὶ ψευδομένης, οὕτω φαμὲν καὶ τὴν διάνοιαν ταύτῃ συμπλεκομένην, ἀεὶ ψευδῆ συλλογίζεσθαι. ἀλλ' οὐκ ἔστι τοῦτο ἀληθές. οὐ γὰρ μόνον τὰ μὴ ὄντα φανταζόμεθα, ἀλλὰ καὶ τὰ ὄντα. πῶς οὖν φαμὲν αἰτίαν τὴν φαντασίαν γενέσθαι συμπλακεῖσαν τῇ διανοίᾳ τοῦ σοφιστικῶς συλλογίζεσθαι. λέγω οὖν ὡς ὅτι πᾶσα ψευδὴς δόξα, ἐκ φαντασίας τὴν ἀρχὴν ἔχει. ἐπειδὴ γὰρ τοὺς τύπους τῶν αἰσθητῶν ἐν αὐτῇ φυλάττομεν, ὁπηνίκα ἂν περὶ τῶν νοητῶν καὶ λόγων θεωρητῶν διασκέψασθαί τι βουλόμεθα, περὶ ὧν αἱ ἀποδείξεις, παρεμπίπτουσα αὕτη ὡς καὶ ὁ Πλάτων φησί, ταράττει τοὺς μὴ πεπαιδευμένους αὐτὴν τῶν λογικῶν ἐνεργειῶν διακρίνειν τὰ τοῖς αἰσθητοῖς ὑπάρχοντα καὶ τοῖς νοητοῖς περιάπτουσα. οἷον, εἰ τύχοι τοῖς ἀσωμάτοις μορφὴν καὶ σχῆμα καὶ ὄγκον, τοῖς δὲ ἐξ ἀφαιρέσεως εἴδεσιν ὕλην πάντως ὑποβάλλουσα. ἐπεὶ μετὰ τῆς ὕλης, αὕτη τοὺς τύπους καὶ τὰ εἴδη τῶν αἰσθητῶν διὰ τῆς αἰσθήσεως ἐθεάσατο. καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ὡσαύτως. οὐ τὴν τῶν αἰσθητῶν οὖν φαντασίαν φαμὲν εἶναι ψευδῆ, ἀλλὰ τὴν ταῖς λογικαῖς νοήσεσι συμπλεκομένην εἶναι. ἐπεὶ καὶ ὁ σοφιστικὸς ἐκ δόξης μὲν καὶ αὐτὸς τὰς ἀρχὰς λαμβάνει. οὐ γὰρ δὴ τὸ φάντασμα πρότασις ἂν γένοιτο, ἀλλὰ δόξης ψευδοῦς ἥτις τὸ ψεῦδος ἔχει οὐκ ἀλλαχόθεν, ἢ ἐκ τῆς πρὸς τὴν φαντασίαν συμπλοκῆς. ταύτῃ οὖν λέγεται ὁ σοφιστικὸς συλλογισμὸς συμπλεκομένης τε τῆς δόξης πρὸς τὴν φαντασίαν γίνεσθαι. καὶ ἀεὶ ψευδεῖς εἶναι. οὕτω μὲν οὖν ἐκ τῶν γινωσκόντων τῆς ψυχῆς μορίων ἀποδέδεικται ὡς τρία εἴδη συλλογισμῶν εἰσί. καὶ τοὺς δὲ ὁμωνυμίας δὲ σοφιστικοὺς συλλογισμοὺς, εὐλόγως αὕτη τῇ φαντασίᾳ περιάψει. οἷον, ὡς ἐπὶ τοῦ τοιούτου, τὰ λάχανα τῆς γῆς ὑπερέχει. τὸ ὑπερέχον τοῦ ὑπερεχομένου μεῖζον. τὰ λάχανα ἄρα τῆς γῆς μείζονα. ὅτι μὲν γὰρ ἐστί τι ὑπερέχον μεῖζον τοῦ ὑπερεχομένου, οἶδεν ἡ φαντασία. οἷον τὸ πᾶν ἐν τὸ ἑαυτοῦ κατὰ τὰς τρεῖς διαστάσεις περιέχοντι. διακρίναι δὲ, οὐκ οἶδεν. ὁ οὖν σοφιστὴς τὸ φάντασμα τὸ μερικὸν, ὡς καθόλου χρῆται. εἰδέναι μέντοι χρή. ὅτι ἐνδέχεται τὴν διάνοιαν τὰ οἰκεῖα συμπεράσματα λαβοῦσαν, ἅπερ διὰ συλλογισμῶν εὗρε. καὶ ταῦτα συμπλέξασαν ποιῆσαι πάλιν συλλογισμόν. ἀλλ' εἰ μὲν ἀληθῆ εἴη τὰ συμπεράσματα. ἅπερ ἐν τῷ ὑστέρῳ συλλογισμῷ ὡς προτάσεις παρέλαβεν, δῆλον ὅτι ἢ ἐκ τῶν κοινῶν ἐννοιῶν ἀποδέδεικται, ἢ ἐξ ἀληθοῦς δόξης. εἰ δὲ ψευδῆ, ἐκ ψευδῶν δηλονότι προτάσεων συνῆκται. καὶ πάλιν ἡ φαντασία τοῦ ψεύδους αἰτία, τοῦ συλλογιστικοῦ δηλονότι σχήματος ἐρρωμένου. ἐπεὶ οὐδὲ συλλογισμὸς ἂν εἴη. ὥστε κἂν προσεχῶς ἡ διάνοια ἐξ ἑαυτῆς λάβοι τὰς προτάσεις αὕτη ταῦτα συλλογισαμένη. ἀλλ' οὖν πάλιν αἱ τούτων ἀρχαὶ, ἢ ἀπὸ νοῦ εἰσιν, ἢ ἀπὸ δόξης, ἢ ἀπὸ φαντασίας. ἀδύνατον γὰρ συλλογισμὸν γενέσθαι μὴ δοθέντων τινῶν ὁμολογουμένων ἀσυλλογίστων. ἅπερ οὐκ ἐκ διανοίας εἴληπται. ἔργον γὰρ διανοίας, τὸ συλλογίζεσθαι. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐκ τοῦ γινωσκομένου, τὰ αὐτὰ τρία εἴδη εὑρήσεις. διελὼν οὕτως, τὰ πράγματα περὶ ὧν ὁ συλλογισμὸς, ἢ ἀεὶ ὡσαύτως ἔχει, καὶ γίνεται ὁ περὶ αὐτῶν συλλογισμὸς ἀποδεικτικός. ἢ οὐδέ ποτε ὡσαύτως ἔχει, καὶ γίνεται ὁ σοφιστικός. ἢ ποτὲ μὲν οὕτως ἔχει. ποτὲ δὲ οὐχ οὕτως, καὶ γίνεται ὁ διαλεκτικός. Ἐκ δὲ τῆς γνώσεως οὕτως. ἡ γνῶσις ἢ ἄπταιστός ἐστι καὶ ἀληθής, καὶ γίνεται ὁ περὶ αὐτῆς συλλογισμὸς ἀποδεικτικός. ἢ ἀεὶ ψευδής, καὶ γίνεται ὁ σοφιστικός. ἢ ποτὲ μὲν ἀληθής ποτὲ δὲ ψευδής καὶ γίνεται ὁ διαλεκτικός, ἕκαστος δὲ τούτων συλλογισμός ἐστι. δῆλον ἄρα ἐκ τούτων ὅτι τρία μόνα ἐστὶ τὰ τῶν συλλογισμῶν εἴδη. καὶ οὔτε πλείονα οὔτε ἐλάττονα. καὶ ἐν μὲν τοῖς μετὰ ταῦτα δύο βιβλίοις τῶν δευτέρων ἀναλυτικῶν διδάξει περὶ ἀποδείξεως. ἐν δὲ τοῖς τόποις, περὶ τοῦ διαλεκτικοῦ συλλογισμοῦ. ἐν δὲ τοῖς σοφιστικοῖς ἐλέγχοις περὶ τοῦ σοφιστικοῦ. οὐχ ἵνα αὐτῷ χρησόμεθα. ἀλλ' ἵνα μή ποτε ἀπατώμεθα, ὑπὸ τῶν χρωμένων αὐτῷ. διὸ καὶ σοφιστικοὺς ἐλέγχους ἐπέγραψε, καὶ ταῦτα μὲν περὶ συλλογισμῶν. Ζητήσομεν δὲ περὶ ποίων αὐτῷ ἐνταῦθα ὁ λόγος. φαμὲν ὅτι περὶ οὐδενὸς τούτων. ἀλλὰ περὶ τοῦ ἁπλῶς καὶ καθόλου συλλογισμοῦ καὶ ὁ μὲν σκοπὸς οὗτος. δεῖ δὲ εἰδέναι ὅτι τριῶν τούτων ὄντων συλλογισμῶν, ἀποδεικτικοῦ, διαλεκτικοῦ, καὶ σοφιστικοῦ. ἐν ταῖς συνουσίαις, τῷ διαλεκτικῷ χρώμεθα μόνῳ. οὔτε γὰρ τοσαύτην σχολὴν ἄγομεν ἐν ταῖς συνουσίαις, ὥστε ἀποδεικτικοὺς πλέκειν συλλογισμούς. οὔτε μὴν τῶν προσδιαλεγομένων ἀνεκτῶς ἡγούμεθα διὰ παντὸς σοφίζεσθαι. καὶ γελαστὸν γὰρ τοῦτο. Ὅτι δὲ χρήσιμον τὸ βιβλίον δῆλον ἐκ τῶν εἰρημένων. ἐν ταῖς περὶ [illegible] φύσαις πραγματείαις. εἰ γὰρ χρήσιμος πρὸς φιλοσοφίαν ἡ ἀποδεικτική. τὸ τοῦ δὲ εἰς τὴν ἀπόδειξιν συντελ[illegible] περὶ τῶν ἁπλῶς συλλογισμῶν διαλαμβανόντων. δι' ὧν αἱ ἀποδείξεις, δῆλον ὅτι καὶ τοῦτο χρήσιμον πρὸς φιλοσοφίαν. Ἡ δὲ τάξις ἐστὶν αὕτη, δεῖ πρότερον ἡμᾶς τὸν ἁπλῶς συλλογισμὸν μαθεῖν, εἶθ' οὕτω καὶ τὸν τοιόνδε συλλογισμόν. ἵνα δὲ σαφὲς ᾖ τὸ λεγόμενον. ἔστιν [illegible]. ἐπεὶ περὶ ἀποδείξεως μέλλοντα διδάσκειν τὸν φιλόσοφον πρότερον διαλεχθῆναι περὶ ἁπλῶν φωνῶν, τοῦτο πεποίηκεν ἐν ταῖς κατηγορίαις. δεύτερον περί τε τῆς ἐν αὐταῖς διαφορᾶς καὶ πρώτης συνθέσεως. τοῦτο πεποίηκεν ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας. περὶ ὀνομάτων καὶ ῥημάτων καὶ προτάσεων διαλαβών. καὶ αὕτη ἡ σύνθεσις τῶν ἁπλῶν φωνῶν. τουτέστιν οἱ ἁπλοῖ λόγοι. ὧν δὴ λοιπὸν συντιθεμένων γίνεται συλλογισμός. ἐπειδὴ δὲ ὡς ἔφαμεν τρεῖς εἰσι τῶν συλλογισμῶν αἱ διαφοραί. δεῖ τὸν μέλλοντα τούτων τινὰ μαθεῖν. εἰδέναι πρότερον τί ποτέ ἐστιν ὁ ἁπλῶς συλλογισμὸς, καὶ τίνα τρόπον συντιθέμενοι οἱ ἁπλοῖ λόγοι. τουτέστιν αἱ προτάσεις ποιοῦσι συλλογισμόν. καθάπερ καὶ τὸν μέλλοντα μαθεῖν τὴν δώριον ἢ τὴν λύδιον ἁρμονίαν. δεῖ πρότερον μαθεῖν τὸ ἁπλῶς κιθαρίζειν. καὶ τί δήποτε ὅλως ἐστὶν ἁρμονία. καὶ τὸν βουλόμενον εἰδέναι γράφειν. ὀξύρυγχον ἢ στρογγύλον χαρακτῆρα.

πρότερον

πρότερον εἰδέναι τὸ ἁπλῶς γράφειν. εἰ οὖν καὶ αὐτὸς διδάσκει ἐνταῦθα μὲν περὶ τοῦ ἁπλῶς συλλογισμοῦ ἐν δὲ τοῖς ὑστέροις ἀναλυτικοῖς περὶ ἀποδεικτικῶν, καὶ ἐν τοῖς σοφιστικοῖς ἐλέγχοις περὶ τῶν σοφιστικῶν, εἰκότως ἕψεται μὲν τὸ περὶ ἑρμηνείας, προηγήσεται δὲ τῶν λοιπῶν. Τὴν δὲ αἰτίαν τῆς ἐπιγραφῆς ζητητέον, διὰ τί ἀναλυτικὰ ἐπιγέγραπται. καίτοι περὶ συλλογισμῶν. λέγεται γὰρ ἀνάλυσις πολλαχῶς. καὶ γὰρ ἡ τοῦ ὅλου εἰς μέρη. καὶ ἡ τῶν συνθέτων εἰς τὰ ἁπλᾶ ᾗ χρῶνται οἱ γεωμέτραι, καὶ ἡ τῶν φυσικῶν σωμάτων εἰς τὰ τέσσαρα στοιχεῖα. καὶ ἡ εἰς τὰ οἰκεῖα εἴδη τῶν συλλογισμῶν, ἀναγωγὴ καὶ ἄλλως δὲ πολλαχῶς λεγομένης ἀναλύσεως, ἔστι περιλαβόντα εἰπεῖν. ἀνάλυσίς ἐστιν ἀνακάμψις ἐπὶ τὸ πρότερον καὶ τῆς συνθέσεως τὸ αἴτιον. ὅθεν ἄξιον ζητῆσαι εἰ ὁ συλλογισμὸς σύνθεσίς ἐστι καὶ συναγωγὴ πλειόνων λόγων οὐκ ἀνάλυσις; διατί τὴν περὶ τῶν συλλογισμῶν πραγματείαν, ἀναλυτικὰ ἐπέγραψεν. ἔδει γὰρ μᾶλλον συνθετικὰ ἐπιγράψαι. ἵνα οὖν αὐτόθεν ἡμῖν ἀναφανῇ ἡ τῆς ἐπιγραφῆς αἰτία. καὶ ἡ τοῦ βιβλίου διαίρεσις, εἴπωμεν οὕτως. διαιρεῖται τοῦτο τὸ βιβλίον, εἰς κεφάλαια τρία, καὶ διδάσκει ἡμᾶς τὸ μὲν πρῶτον μέρος τὴν γένεσιν τοῦ συλλογισμοῦ. τὸ δὲ δεύτερον, τὴν εὐπορίαν τῶν προτάσεων. τὸ δὲ τρίτον, τὴν εἰς τοὺς συλλογισμοὺς ἀνάλυσιν. ἐκ τοῦ τρίτου οὖν τὴν ἐπιγραφὴν ἐποιήσατο. ἅτε κυριωτέρας καὶ τελειοτέρας οὔσης τῆς ἀναλύσεως. πᾶς γὰρ συλλογισμὸς ἐξ ἀναλύσεως εὑρίσκεται ἔχων τὸ οἰκεῖον σχῆμα. ἄλλως τε ὁ εἰδὼς τὴν ἀνάλυσιν, οἶδε καὶ τὴν σύνθεσιν. ἃ γὰρ ἀνέλυσε ταῦτα συνθεῖναι οὐ δυσχερές. οὐκέτι δὲ τοὐναντίον. καὶ γὰρ ὁ ἰδιώτης ἐπίσταται μὲν συνθέσεις ὀνομάτων, καὶ ῥημάτων εἰς τὸ λόγον ἀποτελέσαι καὶ εἰπεῖν, οἷον σωκράτης περιπατεῖ. διαλῦσαι δὲ οὐκέτι οἶδε καὶ εἰπεῖν ποῖον μέν ἐστι τὸ ὄνομα. ποῖον δὲ τὸ ῥῆμα. πρότερα δὲ ἐπιγέγραπται. ἐπειδὴ περὶ τοῦ ἁπλῶς συλλογισμοῦ ἐνταῦθά φησι τοῦ ἀναλογοῦντος ὕλῃ καὶ χωρὶς εἴδους ὄντος. καὶ ἐπειδὴ πρότερον τὸ γένος τῶν οἰκείων εἰδῶν. γένος δὲ ὁ καθόλου συλλογισμὸς τῶν ἀποδεικτικῶν καὶ τῶν λοιπῶν δύο εἰδῶν, ὥστε εἰκότως ἐν οἷς μὲν περὶ τοῦ γένους αὐτῶν διαλέγεται, πρότερα ἐπέγραψεν. ἐν οἷς δὲ περὶ τῶν εἰδῶν τουτέστι περὶ τῶν ἀποδεικτικῶν, ὕστερα ἀναλυτικά. Ὅτι δὲ γνήσιον τοῦ φιλοσόφου τὸ βιβλίον, δῆλον. φασὶ γὰρ ὡς τεσσαράκοντα εὑρέθη τῶν ἀναλυτικῶν βιβλία ἐν ταῖς παλαιαῖς βιβλιοθήκαις. καὶ τὰ τέσσαρα μόνα ταῦτα ἐκρίθησαν εἶναι ἀριστοτέλους. καὶ πρὸς τοῦτο οὐδεὶς ἀμφέβαλλεν. καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ διδάσκει ἡμᾶς περὶ τοῦ εἴδους τῶν συλλογισμῶν. ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ περὶ τῆς ὕλης. εἶδος γὰρ λέγομεν τῶν συλλογισμῶν τὸ συμπέρασμα. ὕλην δὲ τὰς προτάσεις. ὡς γὰρ ἡ ὕλη, ἕνεκά του ἐστι, λέγω δὲ τοῦ εἴδους, οὕτω καὶ αἱ προτάσεις τοῦ συμπεράσματός ἕνεκα. Ἐνταῦθα γενόμενος ὁ θεμίστιος ἀπορεῖ λέγων. ἆρά γε ἀριστοτέλους ἐστὶ γέννημα τὰ ἀναλυτικά, ἢ οὔ. καί φησιν ὅτι γεννήματα μὲν αὐτοῦ οὐκ ἔστι. φαίνεται γὰρ ὁ θεῖος πλάτων συλλογιστικῶς καὶ ἀποδεικτικῶς φερόμενος. ἔν τε τῷ φαίδωνι. καὶ ἐν πᾶσιν αὐτοῦ σχεδὸν τοῖς διαλόγοις. συντάξαι δὲ αὐτὸν καὶ τεχνῶσαι καινότητι τὸ προκείμενον σύγγραμμα, οὐδὲν ἄτοπον. Ἑξῆς ζητητέον, πότερον μέρος ἐστὶν ἢ ὄργανον ἡ λογική τε καὶ διαλεκτικὴ πραγματεία τῆς φιλοσοφίας. ἐπειδὴ ἐναντίως καὶ διαφόρως δοκεῖ τοῖς παλαιοῖς περὶ αὐτῆς. οἱ μὲν γὰρ στωϊκοὶ ἄντικρυς μέρος αὐτὴν ἀπεφαίνοντο, τοῖς ἄλλοις δύο μέρεσι τῆς φιλοσοφίας αὐτὴν ἀντιδιαιροῦντες. οἱ δὲ περιπατητικοὶ τουτέστιν οἱ ἀπὸ ἀριστοτέλους, ὄργανον. οἱ δὲ ἀπὸ τῆς ἀκαδημίας ὧν ἐστι καὶ πλάτων. καὶ μέρος καὶ ὄργανον φαίνονται λέγοντες. καὶ οἱ μὲν στωϊκοὶ τοιούτῳ τινὶ λόγῳ τὸ εἶναι αὐτὴν μέρος κατασκευάζουσι. περὶ ὃ καταγίνεται φασὶ τέχνη τις ἢ ἐπιστήμη. εἰ μὴ ἀναφέροιτο εἰς ἑτέραν, τέχνην ἢ εἰς ἐπιστήμην ὡς μέρος ἢ μόριον αὐτῆς, ἐκείνης μέρος ἐστὶν ἢ μόριον. εἰ τοίνυν ἡ φιλοσοφία καταγίνεται περὶ τὴν λογικὴν μέθοδον, ἥτις οὐκ ἀνάγεται εἰς ἑτέραν τέχνην, ἢ ἐπιστήμην. ὡς μέρος ἢ μόριον. ἡ λογικὴ ἄρα τῆς φιλοσοφίας ἐστὶ μέρος ἢ μόριον. μόριον μὲν οὐκ ἔστιν. οὔτε γὰρ τοῦ θεωρητικοῦ, οὔτε τοῦ πρακτικοῦ μέρος ἐστί. τὸ γὰρ μόριον τινὸς καὶ τῇ ὕλῃ κοινωνεῖ καὶ τοῦ σκοποῦ, ἐκείνου οὗ ἐστι μόριον. τῷ μὲν οὖν πρακτικῷ, οὐ κοινωνεῖ. τούτου γὰρ ὕλη τὰ ἀνθρώπινα πράγματα καὶ μετριοπάθεια. σκοπὸς δὲ τὸ περὶ ταῦτα αἱρετοῦ πῶς ἢ φευκτοῦ. ἡ δὲ λογική, ὕλην μὲν ἔχει τὰς προτάσεις. σκοπὸν δὲ τὸ διὰ τῆς τοιᾶσδε συνθέσεως τῶν προτάσεων τὸ ἐ[illegible]τι ἐξ ἀνάγκης δεικνῦσαι συναγόμενον. ὃ οὐκ ἔστι τοῦ πρακτικοῦ τέλος. ἀλλ' ὡς εἶπον, ἡ μετριοπάθεια ἢ τὸ ἁπλῶς ἀγαθόν. καὶ οὕτως μὲν ἡ λογικὴ οὐκ ἔστι μόριον τοῦ πρακτικοῦ. ἀλλ' οὔτε μὴν τοῦ θεωρητικοῦ. τούτου γὰρ ὕλη μὲν τὰ θεῖα. τέλος δὲ ἡ περὶ ταῦτα θεωρία. εἰ δὲ μήτε τοῦ θεωρητικοῦ μήτε τοῦ πρακτικοῦ ἐστι μέρος, οὐκ ἔσται ἄρα τῆς φιλοσοφίας μόριον. λείπεται οὖν ἀντιδιαιρεῖσθαι τῷ θεωρητικῷ, καὶ πρακτικῷ τὴν λογικὴν καὶ μέρος εἶναι τῆς φιλοσοφίας. καὶ οὕτω μὲν οἱ στωϊκοί. ἐν μεθόδῳ δὲ αὐτοὺς ἐλέγχομεν, εἰ τὸν κανόνα ὅλον αὐτὸν σκοπήσομεν. δυνατὸν μὲν γὰρ καὶ πρὸς τοῦτον αὐτῶν, ἀντιστῆναί τε καὶ ἐλέγξαι τὴν πρότασιν, ὡς κακῶς προβεβλημένην. ὅμως καὶ εἰ συγχωροῦμεν αὐτοῖς τἀληθῆ λέγειν. πλὴν ἐλλιπῶς αὐτοῖς ἔχει τὰ τῆς διαιρέσεως, τί γάρ φασι περὶ ὃ καταγίνεται τέχνη τις ἢ ἐπιστήμη. εἰ μὴ ἑτέρου εἴη μέρος ἢ μόριον. ἔδει δὲ αὐτοῖς προσθεῖναι ἢ ὄργανον. καταγίνονται γὰρ καὶ περὶ τὰ ὄργανα αἱ τέχναι. καὶ ἢ ἑαυταῖς ταῦτα ἢ ἑτέραις κατασκευάζουσιν. οἱ δὲ ἀποσιωπήσαντες τὸ [illegible] ὄργανον, τὸ μέρος μόνον καὶ μόριον προφέρονται. ἐχρῆν [illegible] αὐτοῖς τὰ τέλεια ποιεῖσθαι τῆς προτάσεως, τὴν ἀπόδοσιν λέγοντας οὕτως. περὶ ὃ καταγίνεται τέχνη τις ἢ ἐπιστήμη. [illegible]το εἰ μὴ ἑτέρας τινὸς ἐπιστήμης ἢ τέχνης εἴη μέρος ἢ μόριον. ἢ ὄργανον αὐτῆς ἐκείνης ἐστὶ μέρος ἢ μόριον ἢ ὄργανον. ἵνα ἀνελόντες τὰ δύο ἐπὶ τὸ ἀληθὲς κατασκευάζειν ἐβούλοντο. ἀποδείξωσιν ὄργανον εἶναι φιλοσοφίας

τὴν λογικήν. οἱ δὲ τὸ ὄργανον ἀποσιωπήσαντες καὶ ἀνελόντες τὸ μόριον, τὸ μέρος εἰσάγουσιν. εἰ μέρος αὐτῆς εἴη τὸ λογικόν. εἰ δὲ ὄργανον οὐκέτι, κἂν αἱ λοιπαὶ αὐτῷ χρῶνται. οὐδὲ γὰρ ὡς μέρει ὄντι φιλοσοφίας αὐτῷ χρῶνται, ἰδίῳ ὀργάνῳ. ἐπεὶ καὶ ὁ κανὼν, γέγονε μὲν ὑπὸ τεκτονικῆς, ἀλλ' οὐχ ὡς μέρος τεκτονικῆς. οὐ γὰρ ἁπλῶς τῷ τέκτονι σκοπὸς κανόνα ποιῆσαι ὡς θύραν ἢ ἀβάκιον, ἀλλ' ἵνα ᾖ ὄργανον αὐτῷ, εἴ τι ἵνα οὕτως εἴπω μέρη, κυριώτερον δὲ ἀποτελέσματα. καὶ οὐ δήπου τεκτονικὴ χείρων οἰκοδομικῆς οὐδ' ἄρα φιλοσοφία τῶν λοιπῶν. κἂν τῷ ὑπ' αὐτῆς γενομένῳ λόγῳ τῇ συλλογιστικῇ μεθόδῳ χρῶνται. οὐδὲ γὰρ πάντως ἀνάγκη τὸ ὑπὸ τέχνης τινὸς γενόμενον ἐκείνης καὶ μέρος εἶναι. ὁ γοῦν χαλκεὺς ἄκμονα καὶ σφῦραν ἑαυτῷ κατασκευάζει ὡς ὄργανα τῆς ἰδίας τέχνης. καὶ ὁ τέκτων ὁμοίως σφῦραν καὶ πῆχυν. ἃ οὐκ ἔστι μέρη χαλκευτικῆς καὶ τεκτονικῆς. οὕτως οὖν καὶ φιλοσοφία τὴν λογικὴν εὑροῦσα, ὡς ὀργάνῳ αὐτῇ χρῆται ὡς καὶ ὁ τέκτων τῇ σφύρᾳ. οὐ γὰρ ἀνῆλθεν εἰς αὐτὸ φιλοσοφία ἄνευ ἀποδείξεως. εἰ δὲ χρῶνται ταύτῃ καὶ ἕτεραι τέχναι, οὐκ ἄτοπον. τῷ γοῦν ὅπλῳ ὁ στρατιώτης χρῆται τῷ ὁπλοποιητικῆς ἀποτελέσματι. καὶ ὁ ἡνίοχος χαλινῷ ὄντι χαλινοποιητικῆς ἀποτελέσματι καὶ πολλαὶ δὲ ἄλλαι τῶν τεχνῶν καὶ αὐταῖς καὶ ἑτέραις, τὰ αὐτὰ κατασκευάζουσιν ὄργανα. ὁ γοῦν τέκτων καὶ ἑαυτῷ καὶ λαοξόῳ καὶ ἑτέραις κανόνα κατασκευάζει καὶ ἄλλα τοιαῦτα μυρία. ἄλλως τε εἰ μέρος τῆς φιλοσοφίας ἡ λογική. ταύτῃ δὲ οἱ ῥήτορες καὶ οἱ ἰατροὶ φαίνονται ὡς ἰδίῳ ὀργάνῳ προσχρώμενοι, καὶ αὐτοὶ συλλογίζονται, συμβήσεται τὴν φιλοσοφίαν ἀτιμοτέραν ἰατρικῆς τε καὶ ῥητορικῆς εἶναι. ἐὰν γὰρ δύο τινὲς ὦσι τέχναι, καὶ τὸ τῆς ἑτέρας μέρος ἢ ἀποτέλεσμα, ὄργανον ᾖ τῆς ἑτέρας, τιμιωτέρα ἔσται καὶ βελτίων. καὶ τὸν οὗ ἕνεκα λόγον ἔχουσα ἡ ὀργάνῳ χρωμένη τῷ τῆς ἑτέρας μέρει ὡς ἔχει ἡ χαλινοποιητική. ἢ ἁπλῶς χαλκευτικὴ καὶ ἱππική. ὄργανον γὰρ ἱππικῆς ὁ χαλινὸς, μέρος δὲ καὶ ἀποτέλεσμα χαλκευτικῆς, διὰ τοῦτο καὶ χειρουργικὴ πάλιν, χαλκευτικῆς κρείττων. ἀτιμοτέρα ἄρα ἔσται φιλοσοφία ἰατρικῆς τε καὶ ῥητορικῆς. αἱ μὲν γὰρ ὡς ὀργάνῳ χρῶνται τῇ λογικῇ. φιλοσοφίας δέ ἐστι μέρος. οὐ μόνον δέ. ἀλλὰ καὶ πλεῖσται τῶν βαναύσων τεχνῶν. ἢ πᾶσαι κρείττους ἔσονται φιλοσοφίας. κἀκεῖναι γὰρ κατὰ τὴν κοινὴν ἔννοιαν συλλογίζονται λαμβάνουσαί τινα προηγούμενα καὶ ἑπόμενα. λέγει γὰρ ὁ οἰκοδόμος ὅτι ἐπειδὴ τὴν οἰκίαν ἀσφαλῶς στῆσαι βουλόμεθα, τοῦτο δὲ οὐκ ἂν γένοιτο μὴ καταβληθέντων θεμελίων, καταβλητέον ἄρα καὶ αἱ λοιπαὶ ὁμοίως. ὥς τε καὶ τῶν βαναύσων τεχνῶν ἔσται χείρων ἡ φιλοσοφία. ἔτι καθόλου τοῦτό ἐστι μέρος ὃ καὶ παρὸν συντελεῖ τῷ ὅλῳ καὶ ἀπὸν λυμαίνεται τὸ ὅλον. ἡ οὖν συνίσταται τῆς λογικῆς χωρὶς ἡ φιλοσοφία κατὰ φύσιν θεωρητική τε οὖσα καὶ πρακτική. οἱ δὲ ἄνευ τῆς ἀποδείξεως εἰς κατάληψιν αὐτῆς ἐδεήθημεν. οὐκ ἔσται μέρος αὐτῆς ἡ λογική, ἔτι τὸ μέρος ἑαυτοῦ χάριν παραλαμβάνεται. τὸ δὲ ὄργανον ἑτέρου. ἡ δὲ λογικὴ ἑαυτῆς μὲν χάριν οὐ παραλαμβάνεται, ἀποδείξεως δὲ ἕνεκα. ἔτι τὰ μέρη μὲν ἀναιρούμενα, συναναιρεῖ τὸ ὅλον. τὰ δὲ ὄργανα, οὐδαμῶς. ἀναιρεθέντος γὰρ τοῦ σκεπάρνου, ἔστι τὸ ἀβάκιον. καὶ λογικῆς ἀναιρεθείσης, φιλοσοφία οὐδὲν ἧττόν ἐστι. καὶ πάλιν συντιθέμενα τὰ μέρη ποιεῖ τὸ ὅλον. τὰ δὲ ὄργανα, οὐδαμῶς, τὰ ἄρα μέρη, οὐκ ὄργανα. εἰ δέ τις εἴποι καὶ μὴν ἡ χεὶρ μέρος οὖσα, ἔστι καὶ ὄργανον. ὥστε οὐκ ἄτοπον τὴν λογικὴν καὶ ὄργανον οὖσαν εἶναι καὶ μέρος. φαμὲν ὅτι ἀλλ' οὐ τοῦ αὐτοῦ. οὐ γὰρ οὗ ἐστι μέρος ἡ χεὶρ, τούτου ἐστὶ καὶ ὄργανον, ἀλλὰ πρὸς ἄλλο καὶ ἄλλο. μέρος μὲν γὰρ τοῦ σώματος ὡς σώματος. ὄργανον δὲ τῆς ψυχῆς. οὕτως οὖν καὶ ἡ λογική. ὄργανον μὲν τῆς ἀληθοῦς καταλήψεως, μέρος δὲ οὔ. ὡς οὐδὲ ἡ χεὶρ τῆς ψυχῆς. καὶ ἄνευ γὰρ αὐτῆς ἐστιν ὡς εἴρηται φιλοσοφία. ἀλλ' ἐπεὶ τὴν στωϊκῶν ἱκανῶς τὴν δόξαν ἠλέγξαμεν καὶ τὴν λογικὴν ἄντικρυς φιλοσοφίας ἀπεδείξαμεν ὄργανον, εἴπωμεν καὶ περὶ τῆς τοῦ πλάτωνος δόξης. οὗτος γὰρ καὶ μέρος καὶ ὄργανόν φησι τὴν διαλεκτικὴν οὐκ ἐναντία ἑαυτῷ δοξάζων, οὐδὲ ἀντιφάσει περιπίπτων. ἀλλ' ὅταν μὲν τὴν διαλεκτικὴν αὐτὴν καθ' αὑτὴν χωρὶς ὕλης καὶ πραγμάτων λαμβάνει τουτέστι τῷ λόγῳ καὶ τῇ διανοίᾳ γυμνὴν θεωρουμένην τῆς χρήσεως, τότε ὡς ὄργανον αὐτὴν λαμβάνει. ὅταν δὲ ἐν χρήσει καὶ γυμνασίᾳ πραγμάτων, τότε αὐτῷ τὴν τοῦ μέρους ἀναπληροῖ χρείαν. οἷον τὸ μὲν ἐκ δύο καθόλου καταφατικῶν συνάγεσθαι καθόλου καταφατικὸν συμπέρασμα. τοῦτο ἔσται αὐτῷ ὡς ὄργανον ὕλῃ μὴ πραττόμενον. ὅταν δὲ προσάπτοντες ὕλην λέγωμεν. οἷον, πᾶς ἄνθρωπος ζῷον. πᾶν ζῷον ἔμψυχον. πᾶς ἄνθρωπος ἄρα ἔμψυχος, τ[illegible]σται ὡς μέρος. καθάπερ ὁ πῆχυς καὶ μέρος ἐστίν. ὅταν τὸ μετρούμενον μέρος τοῦ σώματος λέγωμεν. καὶ ὄργανον, [illegible]ταν αὐτὸν καθ' αὑτὸν τῶν μετρούντων θεωρῶμεν. καὶ ἡ αὐτὴ ὀνομασία τοῦ μετροῦντος καὶ μετρουμένου. εἰ μὲν μεθ' ὕλης λαμβάνοιτο, ἔσται μέρος τοῦ μετρουμένου. εἰ δὲ ἄνευ ὕλης τουτέστιν αὐτὸ τὸ μέτρον, ἔσται ὄργανον. οὕτω καὶ ἡ διαλεκτικὴ παρὰ πλάτωνι. ἐν μὲν γὰρ τῷ φαίδρῳ καὶ φαίδωνι μεθ' ὕλης αὐτὴν ὡς μέρος λαμβάνει. ἐν δὲ τῷ παρμενίδῃ, ὡς ὄργανον ἄνευ ὕλης. καὶ ἁπλῶς μὲν ἄνευ ὕλης ἔσται ὡς κανὼν καὶ ὄργανον ἐν πράγμασι δὲ καὶ μεθ' ὕλης μέρος.

» **ΠΡΩΤΟΝ ΕΙΠΕΙΝ** περὶ τί καὶ τίνος ἡ σκέψις ἐστίν. ὅτι περὶ ἀπόδειξιν, καὶ ἐπιστήμης ἀποδεικτικῆς.

Πρῶτον εἰπεῖν κατὰ τὸ ἀττικὸν ἔθος τὸ χρὴ παρέλειψε. τοῦ γὰρ χρὴ καὶ δεῖ πρὸς τὰ ἀπαρέμφατα συντεταγμένου χρὴ γράφειν. δεῖ ἀναγινώσκειν. καὶ τῆς προκειμένης συντάξεως τοῦτο ἀπαιτούσης. πρῶτον δὲ εἰπεῖν χρή. ἔθος ἀττικοῖς καταλείπειν τοῦ χρὴ καὶ δεῖ τὰ τοιαῦτα προφέρεσθαι. περὶ τί καὶ τίνος ἡ σκέψις ὅτι περὶ ἀπόδειξιν καὶ ἐπιστήμης ἀποδεικτικῆς. πρὸς ἑκατέραν τῶν προτάσεων ἀποδίδωσι. πρὸς μὲν

τὸ περὶ

τὸ περὶ τί εἰπών, περὶ ἀπόδειξιν. πρὸς δὲ καὶ τὸ, τίνος ἐστὶν ἡ σκέψις, τὸ καὶ ἐπιστήμης ἀποδεικτικῆς. διαφέρει δὲ τῆς ἀποδεικτικῆς ἐπιστήμης, ἀπόδειξις· τῷ τὴν μὲν ἐπιστήμην ἕξιν εἶναι τῆς ψυχῆς, τὴν δὲ ἀπόδειξιν, ἐνέργειαν ἀπὸ τῆς ἐπιστήμης προϊοῦσαν. ὁ μέντοι ἀριστοτέλης ἐν τῷ τέλει τῆς ἀποδεικτικῆς πραγματείας φησὶν ὅτι οὐδὲν διαφέρει ἀπόδειξις, ἐπιστήμης ἀποδεικτικῆς, λέγων οὕτως. περὶ μὲν οὖν συλλογισμοῦ καὶ ἀποδείξεώς τι ἑκάτερόν ἐστι καὶ πῶς γίνεται φανερόν ἐστιν, ἅμα δὲ καὶ περὶ ἐπιστήμης ἀποδεικτικῆς τὸ αὐτό ἐστιν. τὸν δὲ σκοπὸν ἐκ προοιμίων ἀνακηρύττει τοῦ βιβλίου. ἀπόδειξιν αὐτῷ παραδοῦναι τὸ προκείμενον εἶναι λέγων. εἰ δέ τις εἴποι ὅτι ἀριστοτέλης οὐ δεόντως οὐδὲ ἀκολούθως ἀνεκήρυξε τὸν σκοπόν. οὐ γὰρ διαλέγεται ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ οὐδὲ ἐν τῷ δευτέρῳ περὶ τοῦ ἀποδεικτικοῦ συλλογισμοῦ. αὐτὸς δὲ ὡς εὐθὺς περὶ αὐτοῦ διαλεξόμενος, οὕτως ἐποιήσατο τὴν ἀρχήν, εἰρηκὼς ὅτι περὶ ἀπόδειξιν καὶ ἐπιστήμης ἀποδεικτικῆς, ἐροῦμεν πρὸς αὐτόν. ὅτι ὁ κυρίως σκοπὸς τοῦ ἀριστοτέλους οὗτός ἐστι, τοῦ διαλαβεῖν περὶ τοῦ ἀποδεικτικοῦ συλλογισμοῦ. ἀλλ᾽ ἐπειδὴ ἀδύνατον διαλαβεῖν περὶ αὐτοῦ πρὶν ἢ παραδοῦναι τὸν ἁπλῶς συλλογισμόν, τούτου χάριν πρῶτον περὶ τούτου ποιεῖ τὴν διδασκαλίαν. ἐπεὶ οὖν καὶ ἡ περὶ τοῦ ἁπλῶς συλλογισμοῦ διδασκαλία. σκοπὸν ἔχει τὴν ἀπόδειξιν, εἰκότως καὶ τὴν προκειμένην πραγματείαν, ὡς πρὸς τὸν σκοπὸν ἀναφέρων εἶπεν εἶναι αὐτὴν περὶ ἀποδείξεως. ὥσπερ ἂν εἰ καὶ γεωργὸς λέγοι, σκοπὸν εἶναι αὐτῷ τῆς γεωργίας τὴν ἀρτοποιίαν. καὶ δρυοτόμος, τὴν ναυπηγίαν. ἄλλως τε μιᾶς οὔσης τῆς ἀναλυτικῆς πραγματείας. ἐν μὲν τοῖς πρώτοις περὶ τῶν πρὸς τὴν ἀπόδειξιν συμβαλλομένων διδάξει. οἱονεὶ τὴν ὕλην τῆς ἀποδείξεως καὶ τὸ γένος παραδιδούς, ἐν δὲ τοῖς τελευταίοις, περὶ αὐτῆς τῆς ἀποδείξεως. πάντα δὲ τὰ πρὸ τοῦ τέλους, πρὸς τὸ τέλος ἀναφέρεται. ἀμέλει καὶ αὐτὸς ἐν τῷ τέλει τῆς ἀποδεικτικῆς. λέγω δὴ τῶν ὑστέρων ἀναλυτικῶν. ὡς δὴ τέλος λαβούσης τῆς ἐξ ἀρχῆς προτεθείσης πραγματείας. ἣν προανεφώνησε τῷ παρόντι προοιμίῳ. οὗπερ ἤδη ἀρτίως ἐμνήσθημεν. περὶ μὲν οὖν συλλογισμοῦ καὶ ἀποδείξεως καὶ τὰ ἑξῆς. συμπεραινόμενος ἐκεῖ τὰ ἐνταῦθα προβληθέντα.

ΕΙ͂ΤΑ διορίσαι, τί ἐστι πρότασις· καὶ τί ὅρος· καὶ τί συλλογισμός· καὶ ποῖος τέλειος, καὶ ποῖος ἀτελής.

M Μιμεῖται τοῖς ἐνταῦθα ὁ ἀριστοτέλης τὴν γεωμετρικὴν διδασκαλίαν. ὥσπερ γὰρ ἐκεῖνοι προλαμβάνειν εἰώθασι θεωρήματά τινα συμβαλλόμενα αὐτοῖς πρὸς τὰ δειχθησόμενα, οὕτω καὶ αὐτὸς ἐνταῦθα τὰ ἐσόμενα αὐτῷ χρήσιμα πρὸς τὴν τῶν συλλογισμῶν διδασκαλίαν προλαμβάνει. Ἄξιον δὲ ζητῆσαί τι δή ποτε μὴ ἀπὸ τοῦ ὅρου ἤρξατο ὡς ἁπλουστέρου, εἶτα ἐπὶ τὰ συνθετώτερα ἔληξεν. ἢ εἰ ἀπὸ τῶν συνθέτων ἠβούλετο τὴν ἀρχὴν ποιήσασθαι, διατί μὴ ἀπὸ τοῦ συλλογισμοῦ τὴν ἀρχὴν ἐποιήσατο, καὶ κατέληξεν εἰς τὸν ὅρον. Καί τινες φασὶν ὅτι ἐπειδὴ ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας διελέχθη περὶ προτάσεων. διὰ τοῦτο ἀπὸ τῶν γνωριμωτέρων ἡμῖν ἄρξασθαι βουλόμενος, ἀπὸ τῆς προτάσεως ἤρξατο καὶ ἄλλως τὴν μὲν πρότασιν ᾔδει ὠνομασμένην, οὐ μόνον φιλοσόφοις, ἀλλὰ καὶ ῥήτορσι. τὸν δὲ ὅρον αὐτὸς ὠνόμασεν. ὡς καὶ ὑποκατιὼν δείκνυσι. τούτου οὖν ἕνεκεν δεύτερον αὐτὸν ἔταξεν ὡς δυσχερέστερον διὰ τὴν καινοφωνίαν. ἡ δὲ ἀληθεστέρα ἐπίλυσις, ἐστὶν αὕτη. δεῖ τὰ πρὸς διδασκαλίαν τινῶν παραλαμβανόμενα γνωριμώτερα εἶναι ἐκείνων, ὧν παρελήφθησαν εἰς διδασκαλίαν. ἐπειδὴ τοίνυν μέλλει ἐν τῷ ὁρισμῷ τοῦ ὅρου παραλαμβάνειν τὴν πρότασιν λέγων. ὅρον δὲ καλῶ εἰς ὃν διαλύεται ἡ πρότασις, διὰ τοῦτο πρότερον περὶ αὐτῆς διδάσκει. δεῖ γὰρ τὰ πρὸς ὁρισμόν τινων παραλαμβανόμενα. γνωριμώτερα ἐκείνων εἶναι, εἴπερ μέλλοιμεν συνήσειν τὸν ὁρισμόν. προέταξε δὲ αὖ τὸν συλλογισμὸν τῆς προτάσεως. εἰ ἐδέετο αὐτοῦ ἐν τῷ τῆς προτάσεως ὁρισμῷ. νῦν δὲ τοὐναντίον. προσχρῆται γάρ πως τῇ προτάσει ἐν τῷ τοῦ συλλογισμοῦ ὅρῳ λέγων. ἐν ᾧ τεθέντων τινῶν, ὅπερ ἐστὶ τῶν προτάσεων. διά τε τοίνυν τὸ ἁπλουστέρας εἶναι τὰς προτάσεις. καὶ διὰ τὸ μεμνῆσθαι πως αὐτοῦ ἐν τῷ περὶ συλλογισμοῦ λόγῳ, εἰκότως προτέ[illegible] τὴν περὶ αὐτῶν διδασκαλίαν ποιεῖται τῶν συλλογισμῶν. Ἰστέον μέντοι ὅτι ὅρος, καὶ φάσις καὶ ἁπλῆ φωνή, καὶ ὄνομα, καὶ ῥῆμα, τῷ μὲν ὑποκειμένῳ ταυτά ἐστι, τῇ σχέσει δὲ διαφέρουσιν. ὅταν μὲν γὰρ ὡς συλλογισμοῦ μέρος λαμβάνηται, ὅρος λέγεται. ὅταν δὲ καὶ μέρος προτάσεως, φάσις. ὅταν δὲ ὡς ὑποκείμενον ἐν τῇ προτάσει, ὄνομα. ὅταν δὲ ὡς κατηγορούμενον, ῥῆμα. ὅταν δὲ ὡς φωνὴ ἁπλῶς σημαντική, ἁπλῆ φωνή. καὶ ἄλλως. ὄνομα μὲν ὅταν μετὰ ἄρθρου λέγηται. ῥῆμα δὲ ὅταν προσσημαίνῃ χρόνον. ὥσπερ καὶ πρότασις, καὶ πρόβλημα, καὶ ἔνστασις, καὶ συμπέρασμα, καὶ ἀπόφανσις πάλιν ἐν τὸ ταυτὸν τῷ ὑποκειμένῳ, εἰσὶν ὡς ἤδη καὶ ἐν ἄλλοις εἴρηται. τῇ σχέσει δὲ διαφέρουσιν. ὅταν μὲν γὰρ συλλογισμὸν κατασκευάσαι βουλόμενοι, ὡς μέρος αὐτὴν παραλαμβάνωμεν συλλογισμοῦ, πρότασις λέγεται. ὅταν δὲ εἰς τὸ δεῖξαι ἑτέρῳ προβαλλώμεθα, ὡς ὅταν λέγωμεν δεῖξον εἰ ἡ ψυχὴ ἀθάνατος, πρόβλημα. ὅταν δέ τινος καταφήσαντός τι ἢ ἀποφήσαντος ἡμεῖς τὰ ἐναντία ἀποφαινώμεθα, ἔνστασις. οἷον εἴ τινος εἰπόντος ὅτι ἡ ψυχὴ ἀθάνατος, ἡμεῖς εἴπωμεν ὅτι οὐκ ἀθάνατος. συμπέρασμα δὲ αὐτὸ τοῦτο, ὅπερ ἂν ὁ συλλογισμὸς συμπεραίνηται. ὅτι ἡ ψυχὴ αὐτοκίνητος. τὸ δὲ αὐτοκίνητον ἀεικίνητον. τὸ δὲ ἀεικίνητον ἀθάνατον. ἡ ψυχὴ ἄρα ἀθάνατος. ἀπόφανσις δὲ ὅταν ἁπλῶς ἀποφαινώμεθά τι κατά τινος ἢ τι ἀπό τινος. τελείους δὲ καλεῖ συλλογισμοὺς πάντας τοὺς ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι. ἀτελεῖς δὲ τοὺς ἐν τῷ

δευτέρῳ καὶ τρίτῳ. ὅπως δὲ οἱ μέν εἰσι τέλειοι, οἱ δὲ ἀτελεῖς, ἐν τοῖς ἑξῆς λεχθήσεται.

,, ΜΕΤΑ δὲ ταῦτα, τί τὸ ἐν ὅλῳ εἶναι, ἢ μὴ εἶναι, τόδε τῷδε. καὶ τί λέγομεν τὸ κατὰ παντὸς, ἢ μη-
,, δενὸς κατηγορεῖσθαι.

Δύο σχέσεων οὐσῶν ἐν ταῖς προτάσεσι, τοῦ τε ὑποκειμένου πρὸς τὸν κατηγορούμενον, καὶ τοῦ κατηγορουμένου πρὸς τὸν ὑποκείμενον. ἡ μὲν ἐκ τοῦ ὑποκειμένου πρὸς τὸν κατηγορούμενον, λέγεται ἐν ὅλῳ. ὡς ὅταν εἴπωμεν τὸν ἄνθρωπον ἐν ὅλῳ τῷ ζώῳ περιέχεσθαι. ἢ ἐν οὐδενὶ λίθῳ εἶναι. ἡ δὲ ἐκ τοῦ κατηγορουμένου πρὸς τὸν ὑποκείμενον, καλεῖται κατὰ παντός. ὡς ὅταν εἴπωμεν, τὸ ζῶον κατὰ παντὸς ἀνθρώπου κατηγορεῖσθαι. ἢ κατ᾽ οὐδενὸς λίθου εἶναι. ταῦτα δὲ πάντα τῷ μὲν ὑποκειμένῳ ταυτά ἐστι, τῇ σχέσει δὲ διαφέρουσιν.

,, ΠΡΟΤΑΣΙΣ μὲν οὖν ἐστὶ λόγος καταφατικὸς ἢ ἀποφατικὸς, τινὸς κατά τινος.

Καθὼς ἐπηγγείλατο βούλεται ὁρίσασθαι ἅπερ προέτεινεν. καὶ πρώτην τὴν πρότασιν κατὰ τὴν προτεθεῖσαν τάξιν. λαμβάνει δὲ γένος μὲν τὸν λόγον. κατηγορεῖται γὰρ οὐ μόνον τοῦ ἀποφαντικοῦ, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐρωτηματικοῦ καὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως. διαφορὰς δὲ λαμβάνει ἔκ τε τοῦ ποσοῦ καὶ τοῦ ποιοῦ, καὶ τοῦ ποιοῦ μὲν, κατάφασιν καὶ ἀπόφασιν. τοῦ δὲ ποσοῦ, καθόλου, καὶ μερικὸν, καὶ ἀπροσδιόριστον. ὥστε ἐκ τούτων εὑρεθήσονται εἴδη προτάσεων ἕξ. ἑκάστης τῶν τριῶν τῶν ἐκ τοῦ ποσοῦ κατὰ τὸ ποιὸν διπλασιαζομένης. τῶν δὲ καθ᾽ ἕκαστα νῦν οὐκ ἐμνημόνευσεν. ὡς μὴ περὶ ταύτας καταγινόμενος, διότι οὐδεμίαν ἐπιστήμην περὶ τὰ καθ᾽ ἕκαστα ἔχει. καὶ τινὲς βούλονται λέγειν. ὧν εἷς ἐστι καὶ ἀλέξανδρος ὁ ἀφροδισιεύς. ὅτι κυρίως ὁρισμὸν οὐ παραδέδωκεν ἀριστοτέλης τῆς προτάσεως. καὶ κατασκευάζει τοῦτο πάνυ δεινῶς. φησὶ γὰρ, ὅτι δεῖ ἐπὶ τοῦ κυρίως ὁρισμοῦ τὰ μέρη αὐτοῦ περιττεύειν τοῦ ὁριστοῦ πάντως. οἷον ὁριζόμεθα τὸν ἄνθρωπον οὕτως. ζῶον λογικὸν θνητὸν νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν. εὑρίσκομεν πάντως ἐξ ἀνάγκης πάντα τὰ μέρη τοῦ ὁρισμοῦ τούτου περιττεύοντα τοῦ ὁριστοῦ. καὶ γὰρ καὶ τὸ ζῶον περιττεύειν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ τὸ λογικόν. τὸ μὲν γὰρ διαφορὰ τὸ λογικόν ἐστι, τὸ δὲ, εἶδος. ὁμοίως καὶ περιττεύει καὶ τὸ θνητὸν τοῦ ἀνθρώπου. ἐπὶ δὲ τοῦ νῦν παραδεδομένου ὁρισμοῦ τῆς προτάσεως, οὐχ ὁρῶμεν ταῦτα οὕτως ἔχοντα. ἡ γὰρ κατάφασις καὶ ἡ ἀπόφασις, ἃς παρέλαβεν ὡς διαφορὰς, οὐδὲν περιττεύουσι τοῦ ὁριστοῦ, τουτέστι τῆς προτάσεως, τοὐναντίον δὲ καὶ ἐλλείπει ἕκαστον ἰδίᾳ λαμβανόμενον. κατασκευάζει δὲ πάλιν ὅτι οὐδὲ λόγος εἴληπται ὡς γένος καταφάσεως καὶ ἀποφάσεως. λόγος δὲ δηλονότι ἀποφαντικός. λέγει δὲ ὅτι τὰ εἴδη ἀντιδιαιρεῖται ἀλλήλοις καὶ οὐ τὸ μέν ἐστι πρῶτον τὸ δὲ δεύτερον. ἐπὶ δὲ τῆς καταφάσεως καὶ ἀποφάσεως οὐκ ἔστι τοῦτο. προτέρα γὰρ ἡ κατάφασις τῆς ἀποφάσεως. οὐ μόνον ἀξιώματι ὥς τινες ὑπέλαβον, ἀλλὰ καὶ χρόνῳ. ἁπλουστέρα γάρ ἐστιν ἡ κατάφασις. καὶ προσλαβοῦσα τὸ ἀρνητικὸν μόριον ποιεῖ τὴν ἀπόφασιν. ἔστι δὲ πρὸς ταῦτα εἰπεῖν. καὶ τέως γε πρὸς τὴν ὑστέραν ἀπορίαν ἀπαντητέον, καὶ διαρθρωτέον πῶς λέγεται ἐν τοῖς ἀντιδιῃρημένοις εἴδεσι μὴ εἶναι ἄλλο ἄλλου τιμιώτερον ἢ ἀτιμότερον. τοῦτο γάρ ἐστιν ἀληθὲς κατασκευάσαι κατὰ τὴν τοῦ γένους μετουσίαν. οὐκέτι μέντοι κατὰ τὰς ἑκάστου εἴδους συστατικὰς διαφοράς. τοῦ μὲν γὰρ γένους ἰσοτίμως μετέχειν ἀνάγκη τὰ ἀντιδιῃρημένα ἀλλήλοις εἴδη. καὶ ταύτῃ κριτέον τὸ γένος τὸ κοινῶς αὐτῶν κατηγορούμενον. οὐ μὴν τὸ τῆς αὐτῆς εἶναι ἀξίας τὰ εἴδη, τοῦτο γὰρ ἀδύνατον. εἴγε καὶ οὐσιῶν διαφορὰς δεῖ εἶναι. ὁ γὰρ τοῦτο λέγων ἀναιρεῖ τῶν οὐσιῶν τὰς διαφοράς. εἰ δὲ εἰσὶν οὐσιῶν διαφοραὶ, ἀνάγκη ἢ ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἢ ἐπὶ τὸ χεῖρον διαφέρειν. οὐ ταύτῃ οὖν διαγνωστέον, τὰ ἀντιδιῃρημένα ἀλλήλοις εἴδη. καὶ ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος ἀναγόμενα. ἐπεὶ οὐδὲν οὐδενὸς ὡς γένος κατηγορηθήσεται. ἐν πᾶσι γάρ ἐστι τὸ τιμιώτερον καὶ ἀτιμότερον. ἀλλ᾽ ὡς εἶπον τὸ ὁμοτίμως πάντα τὰ εἴδη τοῦ γένους μετέχει. κἂν διαφορᾶς, τὸ μὲν κρείττονος. τὸ δὲ χείρονος ἔτυχεν. ὥσπερ τὸ τύχοι ἄνθρωπος. καὶ ἵππος. ταῦτα γὰρ τῆς μεταξὺ τοῦ ζώου φύσεως ἰσοτίμως κοινωνεῖ. διαφορᾶς δὲ κρείττονος ὁ ἄνθρωπος τῆς τοῦ λογικοῦ τετύχηκεν. τί οὖν θαυμαστὸν τὸ καὶ ἡ κατάφασις, εἶδος οὖσα τῆς ἀποφάνσεως ἀντιδιῃρημένον τῇ ἀποφάσει, τιμιωτέρας τυχοῦσα διαφορᾶς τῆς καταφατικῆς, τιμιωτέρα ἐστίν. ἀλλ᾽ οὐδὲ διὰ τὸ ἁπλουστέραν εἶναι τὴν κατάφασιν, συνθετωτέραν δὲ τὴν ἀπόφασιν, ἤδη διὰ τοῦτο προϋπάρχειν δεῖ χρόνῳ καὶ φύσει τὴν κατάφασιν τῆς ἀποφάσεως. πολλὰ γὰρ καὶ ἄλλα ἐστὶ τῶν ἀντιδιῃρημένων ἀλλήλοις εἰδῶν, ἄλλα ἄλλων συνθετώτερα. τοῦ γὰρ ζώου διαφορῶν οὐσῶν τοῦ τε λογικοῦ καὶ ἀλόγου. ἤτοι τῆς ἀλογίας καὶ τῆς λογικότητος, τὰ μὲν ἄλλα ζῶα τῆς ἀλογίας μόνης μετείληφεν. οἷον ἵπποι, βόες καὶ τὰ παραπλήσια. ἴσμεν δὲ ὡς ἡ ἄλογος οὐσία. θυμῷ καὶ ἐπιθυμίᾳ καὶ αἰσθήσει καὶ φαντασίᾳ χαρακτηρίζεται. ὁ δὲ ἄνθρωπος καὶ αὐτῶν τούτων τῶν ἀλόγων δυνάμεων μετειληφὼς καὶ τῆς ἑτέρας τῶν διαφορῶν τῆς λογικότητος μετέχει. χαρακτηρίζεσθαι δὲ κατὰ τὸ κρεῖττον ὡς καὶ τῶν λοιπῶν ἕκαστον. ὡς οὖν ἐνταῦθα. οὐκ ἄν τις εἴποι τὸν ἵππον ἢ τὸν κύνα. ἢ τι τῶν παραπλησίων. διὰ τὸ ἐλαττόνων δυνάμεων μετέχειν, καὶ ταύτῃ ἁπλούστερον εἶναι ἀνθρώπου ἤδη καὶ τῷ χρόνῳ ἢ τῇ φύσει πρῶτον. οὐδ᾽ ἄρα τὴν κατάφασιν πρώτην ἂν εἴποι τῆς ἀποφάσεως. ἔτι δὲ καὶ τοῦ ἐμψύχου διαιρουμένου, εἴς τε τὸ ζῶον, καὶ τὸ ζωόφυτον, καὶ φυτόν. τὰς μὲν τοῦ φυτοῦ διαφορὰς.

λέγω δὴ τὸ θρεπτικόν. γεννητικὸν αὐξητικὸν, ἔχει τὸ ζωόφυτον, πλεονάζει δὲ τῇ ἁπτικῇ αἰσθήσει. καὶ τῇ περὶ τὸν αὐτὸν τόπον κινήσει. ὁ δὲ ἵππος ἔχει ταῦτά τε καὶ τὰς αἰσθητικὰς ἁπάσας δυνάμεις μετὰ τῆς ἐκ τόπου εἰς τόπον κινήσεως. ὀρέξεώς τε καὶ φαντασίας. πρὸς τούτοις δὲ ὁ ἄνθρωπος καὶ τὰς λογικάς. ὥστε συνθετώτερον πάντως ὁ ἄνθρωπος, ἁπλούστερον δὲ τὸ φυτόν. μέσα δὲ τά τε ἄλογα ζῶα καὶ τὰ ζωόφυτα. καὶ οὐ δήπου εἴποι τις ἂν πρῶτον εἶναι τῇ φύσει τὰ φυτὰ, διὰ τὸ ὡς πρὸς τὴν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τῶν ψυχικῶν δυνάμεων σύνθεσιν ἁπλούστερον εἶναι. Τί οὖν εἴποι τις ἂν ἴσως. οὐ προϋπάρχει ἀνάγκη καὶ φύσει καὶ χρόνῳ τῶν συνθέτων τὰ ἁπλᾶ ἐξ ὧν τὰ σύνθετα τὸ εἶναι ἔχουσιν. ναὶ φημί. Ἀλλ' οὐ ταυτόν ἐστιν εἰπεῖν ἁπλᾶ καὶ ἁπλούστερα. τὰ μὲν ἁπλᾶ στοιχείων ἐπέχοντα λόγον ἢ στοιχεῖα ὄντα, προϋπάρχει τῶν ἐξ αὐτῶν συγκειμένων. ἐνδέχεται μέντοι τῶν ἐκ τῶν ἁπλῶν συγκειμένων, τὰ μὲν, συνθετώτερα εἶναι, τὰ δὲ ἧττον σύνθετα. καὶ ἐν τούτοις οὐκέτι τὰ ἧττον σύνθετα οὐκ ἔστι πρῶτα τῇ φύσει, τῶν μᾶλλον συνθετωτέρων. οἷόν τι λέγω, ὀκτὼ εἶναι τὰ μέρη τοῦ λόγου λέγεται, ἐξ ὧν πᾶς λόγος σύγκειται. παντὸς μὲν λόγου ταῦτα προϋπάρχει. ἀναιρουμένων δὲ τούτων, καὶ πᾶς λόγος ἀναιρεῖται. ἐνδέχεται δὲ τοὺς ἐκ τούτων συγκειμένους λόγους. τοὺς μὲν ἐκ δύο μόνων μερῶν συγκεῖσθαι. οἷον ἄνθρωπος τρέχει. τοὺς δὲ ἐκ τριῶν, οἷον ὁ ἄνθρωπος τρέχει. τοὺς δὲ ἐκ τεσσάρων. οὗτος ὁ ἄνθρωπος τρέχει. τοὺς δὲ ἐκ πέντε. οἷον οὗτος ὁ ἄνθρωπος καλῶς τρέχει. ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν. καὶ δῆλον ὁ ἐκ δύο μόνων μερῶν συγκείμενος, ἁπλούστερός ἐστι τοῦ ἐκ τριῶν. καὶ οὗτος, τοῦ ἐκ τεσσάρων. καὶ οὗτος τοῦ ἐκ πέντε. συνθετώτερος δὲ ὁ ἐκ τῶν ὀκτώ. οἷον πρός με ἐμὲ τὸν δύστηνον, ἔτι φρονέοντ' ἐλέησον. καὶ οὐ δήπου πρῶτός ἐστι τῇ φύσει ὁ λέγων, ἄνθρωπος τρέχει. τοῦ λέγοντος πρὸς δ' ἐμὲ τὸν δύστηνον ἔτι φρονέοντ' ἐλέησον. πρῶτον γάρ ἐστι τῇ φύσει τὸ συναναιροῦν μὲν, μὴ συναναιρούμενον δέ. καὶ τὸ συνεισφερόμενον μὲν, μὴ συνεισφέρον δέ. ὡς τὸ ζῶον τοῦ ἀνθρώπου τῇ φύσει πρῶτον. οὐχ οὕτω δὲ ἔχει ἐπὶ τῶν εἰρημένων λόγων. οὐδεὶς γὰρ αὐτῶν τῶν λοιπῶν οὔτε συναναιρεῖ, οὔτε συνεισφέρει. τὰ αὐτὰ ἄρα καὶ ἐπὶ τῶν φυσικῶν. καὶ ἐπὶ τούτων γὰρ, αἱ μὲν διαφοραὶ καὶ τὰ γένη, ἐξ ὧν τὰ εἴδη συνίσταται, ἁπλᾶ ἐστι. καὶ ἀναιρουμένων αὐτῶν, συναναιρεῖται καὶ τὰ εἴδη. τῶν μέντοι εἰδῶν, οὐδέν ἐστι τῇ φύσει πρῶτον, οὐδὲ ὕστερον. κἂν τὸ μὲν πλειόνων διαφορῶν μετέχῃ, τὸ δὲ ἐλαττόνων, ὡς ἐπὶ τοῦ ἵππου τυχὸν καὶ τοῦ ἀνθρώπου. οὐδὲν γὰρ τούτων οὔτε συναναιρεῖ τὸ λοιπὸν, οὔτε συνεισφέρει. τὸ αὐτὸ δὲ καὶ ἐπὶ καταφάσεων καὶ ἀποφάσεων. οὐδέτερον γὰρ οὔτε συναναιρεῖ τὴν λοιπὴν, οὔτε συνεισφέρει. οὐ γὰρ καὶ δοκεῖ ἡ μερικὴ καταφατικὴ εἰσφέρειν τὴν μερικὴν ἀποφατικήν. ἀλλὰ καὶ ἔμπαλιν ἡ ἀποφατικὴ τὴν καταφατικὴν συνεισφέρει, ὅταν δι' ἑαυτὰς ἀληθεύωσιν. αἱ δὲ καθόλου συναναιροῦσι μὲν ἑαυταῖς τὰς μερικάς, ἀλλὰ καὶ συνεισφέρουσιν ὅτι τοῖς ὑστέροις τῇ φύσει ὑπάρχει. καὶ οὐ συνεισφέρονται ὑπὸ τῶν μερικῶν, ἅτε ἔχον τὰ τῇ φύσει πρῶτα. ἀλλ' οὐδὲ αἱ ἀντιφατικῶς ἀντικείμεναι, οὔτε συναναιροῦσιν, οὔτε συνεισφέρουσιν ἀλλήλας. τοὐναντίον δὲ τῆς ἑτέρας οὔσης ἀληθοῦς, τὴν ἑτέραν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ εἶναι ἀληθῆ ἀδύνατον. ὅτι ὁρῶμεν ὑπάρχον καὶ τοῖς ἀντιδιῃρημένοις εἴδεσιν. οἷον τῆς οὐσίας, τὸ μέν ἐστι σῶμα, τὸ δὲ ἀσώματον. καὶ ἀνάγκη ἐφ' οὗ ἂν τὸ σῶμα κατηγορῆται, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ τὸ ἀσώματον μὴ κατηγορεῖσθαι. πάλιν τοῦ σώματος, τὸ μὲν ἔμψυχον, τὸ δὲ ἄψυχον. καὶ ταῦτα ἀσυνύπαρκτα κατὰ τοῦ αὐτοῦ. ὁμοίως τοῦ ποσοῦ, τὸ μὲν διωρισμένον, τὸ δὲ συνεχές. καὶ ταῦτα ἀσυνύπαρκτα ἐν τῷ αὐτῷ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον. ὥστε εἰ καὶ ἡ ἀντίφασις οὕτως ἔχει. καλῶς ἄρα εἴδη φαμὲν τῆς ἀποφάνσεως, τὴν κατάφασιν, καὶ τὴν ἀπόφασιν. ἀλλὰ γὰρ ἐλάθομεν ἑαυτοὺς παραχρῆμα τἀναντία περὶ τῶν αὐτῶν ἀποφηνάμενοι. ἐλέγομεν γὰρ ὡς ἐν τῷ ἀνθρώπῳ αἱ ἀντιδιῃρημέναι τῶν διαφορῶν ὁρῶνται. πάλιν δὲ εὐθὺς εἴπομεν μὴ δύνασθαι ἐν τῷ αὐτῷ ὑποστῆναι τὰ ἀντιδιαιρούμενα. φημὶ οὖν ὡς εἴ τις ἀκριβῶς προσέχει τῷ λόγῳ οὐκ εἰς ἀντίφασιν περιπέπτωκεν. ἐν τῷ αὐτῷ μὲν γὰρ ἐνδέχεται τὰ ἐναντία εἶναι, ἀλλ' οὐ κατὰ τὸ αὐτό. ἐν γοῦν τῷ ὀφθαλμῷ καὶ τὸ λευκόν ἐστι καὶ τὸ μέλαν, ἀλλ' οὐ κατὰ τὸ αὐτὸ μόριον. καὶ ἐν τῇ χειρὶ τὸ συνεχὲς καὶ τὸ διωρισμένον. ἀλλ' ἐν μὲν δακτύλοις, τὸ διωρισμένον. ἐν δὲ τῷ λοιπῷ, ἡ συνέχεια. οὕτως οὖν καὶ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, ἐν ἄλλῳ μὲν θεωρεῖται ἡ λογικότης. ἐν ἄλλῳ δὲ, ἡ ἀλογία. καὶ δῆλον τὸ λεγόμενον. διὸ τὴν ἐπὶ πλέον ἐξέτασιν τούτου παρίημι. οὕτως οὖν καὶ ἡ ἀντίφασις ἐν τῷ αὐτῷ ὑπάρξειεν. ἀλλ' οὐ κατὰ τὸ αὐτὸ, ὡς εἰ τὸν αὐτὸν λέγοις ὀφθαλμὸν, καὶ λευκὸν καὶ μὴ λευκόν. καὶ ἄλλως. πρότερον μὲν ἐλέγομεν. ὅτι ἐνδέχεται τὰς ἀντιδιῃρημένας τῶν διαφορῶν ἐν τῷ αὐτῷ θεωρεῖσθαι, εἰ καὶ μὴ κατὰ τὸ αὐτό. καὶ τὸ αἰσθητὸν καὶ ἀναίσθητον ἐν τοῖς ζώοις ἔστιν ἰδεῖν. οἷον ἐν μὲν σαρκὶ τὸ αἰσθητικόν. ἐν ὀστοῖς δὲ, τὸ ἀναίσθητον. καὶ τὸ σῶμα καὶ τὸ ἀσώματον, εἴγε αἱ ποιότητες ἀσώματοι. ὕστερον δὲ ἔφαμεν τὰ ἀντιδιῃρημένα τῶν εἰδῶν μὴ ἐνδέχεσθαι τὸ αὐτὸ ὑπάρχειν. τῶν γὰρ εἰδῶν τοῦ ἐμψύχου ὄντων τοῦ τε ζώου καὶ ζωοφύτου καὶ φυτοῦ, οὐχ οἷόν τε τὸ αὐτὸ καὶ ζῶον εἶναι, καὶ ζωόφυτον. ἢ τὸ ζωόφυτον ἅμα καὶ τὸ φυτὸν εἶναι. εἰ καὶ τῶν ὑποκάτω διαφοραὶ, ἅμα καὶ τῶν ἐπάνω ὑπάρχουσιν. ὁμοίως τὸν αὐτὸν ἄνθρωπον εἶναι καὶ ἵππον ἀδύνατον. εἰ τοίνυν οὕτως ἔχει καὶ ἡ κατάφασις πρὸς τὴν ἀπόφασιν. καὶ μάλιστα αἱ ἀντιφατικῶς ἀντικείμεναι ὡς ἤδη εἴπομεν. καὶ κατὰ τοῦτο εἴδη ἂν εἶεν τῆς ἀποφάνσεως. μήποτε δὲ οὐδὲ καλῶς συγκεχωρήκαμεν τὴν κατάφασιν ἁπλουστέραν εἶναι τῆς ἀποφάσεως, συνθετωτέραν δὲ τὴν ἀπόφασιν. τὰ γὰρ σύνθετα ἔχει ἐν ἑαυτοῖς τὴν τῶν ἁπλῶν

σημαίνει. ἡ δὲ ἀπόφασις τὸ σημαινόμενον τῆς καταφάσεως οὐκ ἔχει. ἡ μὲν γὰρ φωνὴ συνθετωτέρα ἐστί. τὸ δὲ σημαινόμενον, οὐκέτι. ἐν γὰρ τῷ σωκράτης οὐ περιπατεῖ. οὐκ ἔστιν ἡ τοῦ σωκράτους περιπατήσεως κατάφασις. ἀλλ' ὥσπερ ἡ τοῦ σωκράτης περιπατεῖ κατάφασις, ὑπάρχειν λέγει τῷ σωκράτει τὸ περιπατεῖν. οὐ τὸ σωκράτης οὐ περιπατεῖ, μὴ ὑπάρχειν. οὐ δεῖ δὲ μόνῃ τῇ τῶν φωνῶν προσέχειν συνθέσει, ἀλλὰ πολλῷ πρότερον τὸ σημαινόμενον σύνθετον. ἐνδέχεται γὰρ καὶ ἁπλῆν φωνὴν σύνθετον ἔχειν τὸ σημαινόμενον. καὶ σύνθετον, ἁπλοῦν. ὡς ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας ἐμάθομεν. τάχα δὲ εἴ τις ἀκριβῶς κατανοήσει, μᾶλλον ἁπλούστερόν ἐστι κατὰ τὸ σημαινόμενον ἡ ἀπόφασις τῆς καταφάσεως. ἡ μὲν γὰρ ἄλλο ἄλλῳ συμπλέκει. ἡ δὲ ἀπόφασις οὐχ ὑπάρχειν φησὶ τῷ ὑποκειμένῳ τὸ κατηγορούμενον. ὅθεν ὡς εἶπον, οὐ συναναιρεῖ οὐδετέρα τὴν ἑτέραν οὐδὲ συνεισφέρει. ἐνδέχεται γὰρ τὴν μὲν κατάφασιν ἀεὶ ψεύδεσθαι, ὡς ἐπὶ τῆς ἀδυνάτου ὕλης. τὴν δὲ ἀπόφασιν ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀληθεύειν. καὶ ἔμπαλιν τῆς καταφάσεως ἐπὶ τῆς ἀναγκαίας ὕλης ἀεὶ ἀληθευούσης, ἡ ἀπόφασις ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀεὶ ψεύδεται. ἀδύνατον δέ ἐστιν, ἢ τοῦ συνθέτου ὄντος, μὴ καὶ τὰ ἁπλᾶ εἶναι. ἢ τῶν ἁπλῶν μὴ ὄντων, τὰ σύνθετα εἶναι. οὐκ ἄρα ἁπλουστέρα ἡ ἀπόφασις τῆς καταφάσεως. περὶ μὲν οὖν τῆς ἑτέρας τῶν ἀποριῶν τοσαῦτα. Περὶ δὲ τῆς ἑτέρας φημὶ δὴ τῆς λεγούσης ὅτι τὰ μέρη τῶν ὁρισμῶν, ἐπὶ πλέον ἐστὶ τῶν ὁριστῶν. ἐνταῦθα δὲ τοὐναντίον καὶ ἐπ' ἔλαττον. ἡ γὰρ κατάφασις ἐπ' ἔλαττον τῆς προτάσεως. ὁμοίως δὲ καὶ ἡ ἀπόφασις. ἔστιν οὖν πρῶτον εἰπεῖν, ὅτι οὐ πάντως ἀληθὲς τὸ μὴ ἐπὶ πλέον εἶναι τοῦ ὁριστοῦ κἀνταῦθα τὰ τοῦ ὁρισμοῦ μέρη. ἡ γὰρ κατάφασις, ἢ ἡ ἀπόφασις, καὶ ὅλως τὸ κατά τινος, οὐ μόνον ἐπὶ προτάσεως φέρεται, ἀλλὰ καὶ προβλήματος, καὶ ἐνστάσεως, καὶ συμπεράσματος. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἴσως οὐκ ἀναγκαῖον. ἓν γάρ εἰσιν ἅπαντα κατὰ τὸ ὑποκείμενον. ῥητέον οὖν ὅτι τῶν ὁρισμῶν ἐκ γένους ὄντων καὶ διαφορῶν. ἀνάγκη ἐν τῇ τῶν διαφορῶν λήψει. καὶ τὰς εἰδικωτάτας διαφορὰς περιλαμβάνεσθαι. αἵτινες ἰδίως τῷ ὑποκειμένῳ καὶ οὐδενὶ ἄλλῳ ὑπάρχουσι. τὸ γὰρ νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν, μόνῳ τῷ ἀνθρωπείῳ εἴδει ὑπάρχει. καὶ τὸ ἄρτιον καὶ τὸ περιττὸν μόνῳ τῷ ἀριθμῷ. καὶ γάρ εἰσί τινα ἃ μόνοις τισὶν ὑπάρχει. ἑτέρῳ δὲ οὐδενὶ ὡς εἶπον. τὸ περιττὸν καὶ τὸ ἄρτιον τῷ ἀριθμῷ μόνῳ. ὡς τὸ κύκλῳ τὸ ὑπὸ μιᾶς γραμμῆς περιέχεσθαι. καὶ τὰς ἀπὸ τοῦ κέντρου πρὸς τὴν περιφέρειαν, ἴσας εἶναι. ὁπηνίκα οὖν ὁριζόμενοι τὸν κύκλον λέγομεν ὅτι ἐστὶ σχῆμα ἐπίπεδον ὑπὸ μιᾶς γραμμῆς περιεχόμενον, πρὸς ἣν ἀφ' ἑνὸς σημείου τῶν ἐντὸς τοῦ κύκλου πᾶσαι αἱ πρὸς τὴν περιφέρειαν προσπίπτουσαι εὐθεῖαι, ἴσαι ἀλλήλαις εἰσίν. ἀνάγκη τὰς τελευταίας διαφορὰς μὴ ἐπὶ πλέον εἶναι τοῦ κύκλου, ἀλλὰ μόνῳ αὐτῷ ὑπάρχειν. ἔστιν εἰς τοῦτο μνείαν παραθέσθαι. ταύτῃ γοῦν ἐπειδὴ δεόμεθα ἐν τοῖς ὁρισμοῖς μάλιστα τῶν εἰδικωτάτων διαφορῶν. ὁπηνίκα ἂν τούτων ἀπορήσωμεν, τοῖς ἰδίοις κεχρήμεθα. ὁριζόμενοι γοῦν τὸν ἵππον φαμέν. ζῶον ἄλογον χρεμετιστικόν. τὸ χρεμετιστικὸν ὡς εἰδικωτάτῃ διαφορᾷ χρησάμενοι. διὰ τὸ ἀπορεῖν οὐσιώδους τοιαύτης διαφορᾶς. τί οὖν θαυμαστὸν εἰ καὶ ἐπὶ τοῦ τῆς προτάσεως ὁρισμοῦ παρελήφθησαν εἰδικώταται διαφοραί, μηδενὶ ἄλλῳ ὑπάρχουσαι. τοῦτο γὰρ καὶ ἐξ ἀνάγκης ὤφειλεν ὑπάρχειν, τῷ ὄντως ὁρισμῷ. ταύτῃ οὖν τὸ κατά τινος μόνῳ τῷ ἀποφαντικῷ λόγῳ ὑπάρχον παρείληπται, εἰς τὸν τῆς προτάσεως ὁρισμόν. τὸ γὰρ καταφατικῶς ἢ ἀποφατικῶς, εἰ μὲν ὡς ἓν ἄμφω λάβωμεν, οὐκ ἔσται ἐπ' ἔλαττον τῆς προτάσεως, ἀλλ' ἐξισάζει. τὸν γὰρ ἢ σύνδεσμον, οὐ διαζευκτικόν, ἀλλὰ παραδιαζευκτικὸν ληψόμεθα, ἀντὶ τοῦ καί, ἵνα ἄμφω κατὰ τοῦ γένους κατηγορῆται τῆς ἀποφάνσεως ἢ προτάσεως. ἡ γὰρ ἀπόφανσις ἤτοι ἡ πρότασις, καταφατική ἐστι καὶ ἀποφατική. δέδεικται γὰρ ἐν εἰσαγωγαῖς, ὡς αἱ ἀντικείμεναι διαφοραὶ ἐν τῷ γένει εἰσίν, οὐ μόνον δυνάμει, ἀλλὰ καὶ ἐνεργείᾳ. εἰ γὰρ μὴ ὡς ἓν ἄμφω λάβωμεν καὶ μίαν διαφοράν, ἀλλὰ διαζευκτικῶς. οὐ συστατικαὶ ἔσονται τοῦ γένους διαφοραί, ἀλλὰ διαιρετικαί. ἐν δὲ τοῖς ὁρισμοῖς, οὐ τὰς διαιρετικὰς διαφορὰς τῶν ὁριστῶν παραλαμβάνομεν, ἀλλὰ τὰς συστατικάς. οἷον τοῦ ζώου μέν, συστατικαὶ διαφοραὶ τὸ ἔμψυχον καὶ τὸ αἰσθητικόν. διὰ μὲν γὰρ τοῦ ἐμψύχου διακρίνεται τῶν ἀψύχων. διὰ δὲ τοῦ αἰσθητικοῦ, τῶν φυτῶν. διαιρετικαὶ δέ, λογικόν, ἄλογον. θνητὸν καὶ ἀθάνατον. καὶ δῆλον ὅτι αἱ πρῶται εἰς τὸν ὁρισμὸν παραλαμβάνονται, οὐχ αἱ ὕστεραι. ὥστε καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου. λέγω δὴ τῆς προτάσεως ἤτοι τοῦ ἀποφαντικοῦ λόγου. ἢ ὡς συστατικὴν διαφορὰν παραληψόμεθα τὸ καταφατικὸν ἢ ἀποφατικόν. ὡς ἕν τι τὸ συναμφότερον δεικτέον. εἰ γὰρ διαζευκτικῶς ἀκούωμεν. διαιρετικαὶ ἔσονται τῆς προτάσεως διαφοραί, οὐ συστατικαί. ὡς ἓν δὲ ἀκουόντων ἐξισάζει. εἰ δὲ καὶ μὴ παραδέξοιτο ταύτην τὴν ἐξήγησιν. ἀλλὰ διαζευκτικῶς εἰρῆσθαι φαίη τὸ καταφατικῶς ἢ ἀποφατικῶς, οὐδὲ οὕτως ἐλεγχθήσεται ὁ ὁρισμός. οὐ γὰρ εἰς τὸν ὁρισμὸν συντελεῖν ταῦτα φήσομεν, ἀλλ' εἰς διάκρισιν τῶν διαφόρων τῆς προτάσεων εἰδῶν. ἤρκει γὰρ καὶ οὕτως ὁρίσασθαι. ὅτι ἐστὶ πρότασις λόγος τινὸς κατά τινος. ἀλλ' ἐπεὶ μὴ μονοειδεῖς εἰσιν αἱ προτάσεις. διαιροῦνται γὰρ εἴς τε τὰς καταφατικὰς καὶ ἀποφατικάς, εἰς διάκρισιν τῶν διαφόρων εἰδῶν προσέθηκε τὸ καταφατικῶς ἢ ἀποφατικῶς. ὡς εἴ τις καὶ τὸν ἀριθμὸν ὁριζόμενος, ὁρίσοιτο μέν, ὡς ἔστι τὸ ἐκ μονάδων συγκείμενον πλῆθος. εἶτα τὰ εἴδη τούτου σημῆναι βουλόμενος. προσθῇ τὸ ἄρτιον ἢ τὸ περιττόν. οὐ πρὸς σύστασιν τοῦ γένους, φημὶ τοῦ ἀριθμοῦ. ἀλλὰ πρὸς διαίρεσιν. ὥστε κατὰ ταύτην τὴν ἐξήγησιν, τὸ ἑξῆς εἶναι οὕτως. λόγος τινὸς κατά τινος καταφατικῶς ἢ ἀποφατικῶς. καὶ ὅτι γε προσφυὴς καὶ ἡ τοιαύτη ἐξήγησις καὶ τῆς προτέρας προσφυεστέρα, δῆλον ἐκ τῶν ἐπιφερομένων. τί γάρ φησιν.

ΟΥ̓ΤΟΣ δὲ ἢ καθόλου ἢ ἐν μέρει, ἢ ἀδιόριστος.

οὐδέποτε γὰρ ἐν ὁρισμῷ διαζευκτικὸς παραλαμβάνεται σύνδεσμος. τὰ γὰρ ἐν τῷ ὁρισμῷ παραλαμβανόμενα, παντὶ τῷ ὁριστῷ πάντα ὑπάρχει. παντὶ γὰρ ἀνθρώπῳ καὶ τὸ ζῶον καὶ τὸ λογικὸν. καὶ τὸ θνητὸν καὶ τὸ νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν. οὐ πάσῃ δὲ προτάσει τὸ καταφατικὸν, ἢ ἀποφατικὸν, ἢ τὸ καθόλου καὶ ἐν μέρει καὶ ἀδιόριστον. διαίρεσις ἄρα τοῦτό ἐστι προτάσεως. καὶ οὐ συστατικαὶ διαφοραὶ, αἳ μὴ ὡς ἐν ὅπερ εἶναι ληφθεῖεν. ἀλλ᾽ οὐδὲ ἅμα παραλαμβάνεσθαι δύναται. διότι ἤδη εἴπον ἕκαστον τῶν ἐν τῷ ὁρισμῷ παραλαμβανομένων, ἑκάστῳ τὸ ὑπὸ τὸ ὁριστὸν εἴτε εἰδῶν ὧν γένος εἴη τὸ ὁριστόν. εἴτε ἀτόμων εἴπερ εἶδος εἴη εἰδικώτατον ὑπάρχειν ὀφείλει. οἷον ζῶόν ἐστιν οὐσία ἔμψυχος αἰσθητική. καὶ παντὶ ζώῳ ὑπάρχει τὸ εἶναι οὐσίᾳ καὶ ἔμψυχον καὶ αἰσθητικόν. ὁμοίως καὶ ὁ τοῦ ἀνθρώπου ὁρισμὸς παντὶ τῶν ὑπὸ τὸν ἄνθρωπον ἀτόμων. καὶ τῶν ἐν τῷ ὁρισμῷ ἕκαστον ὡσαύτως ἐφαρμόζει. ἐπὶ δὲ τῆς καταφάσεως καὶ ἀποφάσεως τῶν ὑπὸ τὴν πρότασιν, οὐκέτι τοῦτο συμβαίνει. οὐ γὰρ καὶ ὑφ᾽ ἓν λάβομεν τὸ καταφατικὸν καὶ ἀποφατικὸν ἐπ᾽ οὐδενὸς ἁρμόσει οὔτε ἐπὶ τῆς καταφάσεως φημὶ οὔτε ἐπὶ τῆς ἀποφάσεως. ὁμοίως δὲ, οὐδὲ τὸ καθόλου καὶ ἐν μέρει καὶ ἀδιόριστον. ὥστε διαιρετικῶς τοῦτο ἀκουστέον. ἵνα ὁ μὲν ὅρος τῆς προτάσεως εἴη. λόγος τινὸς κατά τινος. διαίρεσις δὲ αὐτῆς ταύτης. κατὰ μὲν τὸ ποιὸν κατάφασις ἢ ἀπόφασις. κατὰ δὲ τὸ ποσὸν καθόλου ἢ ἐν μέρει ἢ ἀδιόριστον. τούτου δὲ οὕτως ἔχοντος. οὐκέτι χώραν ἡ ἀπορία ἕξει. ἡ λέγουσα τὰς διαφορὰς τὰς ἐν τῷ ὁρισμῷ παραληφθείσας τὸ καταφατικὸν φημὶ καὶ τὸ ἀποφατικόν. καὶ τῶν ἑξῆς ἕκαστον ἐπέκτασιν εἶναι τοῦ ὁριστοῦ. οὐδὲ γὰρ εἰς τὸν ὁρισμὸν αὐτῆς τῆς προτάσεως παρελήφθησαν, ἀλλ᾽ εἰσὶν αὐτῆς διαιρετικαί. μόνη δὲ παρείληπται ἡ τὶ κατά τινος. ἥτις ἐξισάζει τῇ προτάσει. πάσῃ γὰρ προτάσει καὶ μόνῃ τοῦτο ὑπάρχει. εἰ δὲ λέγοι τις ὅτι. ἀλλ᾽ ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁρισμῶν. αἱ καὶ εἰδικώταται διαφοραὶ παραλαμβάνονται. ἀλλ᾽ οὖν καὶ κοιναί εἰσιν ὡς ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου τὸ λογικὸν καὶ τὸ θνητόν. οὕτως ἐπὶ τοῦ ὁρισμοῦ τῆς προτάσεως καὶ κοινοτέρας τινὰς εἶναι διαφοράς. ἴστω ὅτι ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων εἰδῶν τῶν ὑπὸ τὰ γένη. ἦσαν τινὲς κοιναὶ πλειόνων εἰδῶν διαφοραί. ὡς τὸ λογικὸν ἀνθρώπου καὶ ἀγγέλου. ἐνταῦθα δὲ οὐκ ἐχορήγησεν ἡμῖν τὸ τοιοῦτον ἡ φύσις. εὐθὺς γὰρ μετὰ τὸ γένος τὸν λόγον τὰ εἴδη εἰσί. μηδενὶ μέσῳ κοινοτέρῳ διειργόμενα. αἳ μὴ μόνον ταῖς ἰδικωτάταις διαφοραῖς αἷς ἕκαστον τῶν ὑπὸ τὸν λόγον εἰδῶν, χαρακτηρίζεται. ἀλλὰ πάλιν ἡμῖν ὁ περὶ τῆς διαφορᾶς προΐσταται ὁρισμός. εἴπερ ἐστὶ τὸ κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ εἴδει. καὶ ἐν τῷ ποιόν τι ἐστὶ κατηγορούμενον. οὐδὲ γὰρ κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ εἴδει. κατηγορεῖται τὸ τὶ κατά τινος, ἐπεὶ ἐξισάζει τῷ ὁριστῷ. φημὶ οὖν καὶ πρὸς τοῦτο. πρῶτον μὲν ἡ αὐτή ἐστιν ἀπορία καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων εἰδικωτάτων διαφορῶν. οἷον τοῦ νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικοῦ ἐπὶ ἀνθρώπου. τοῦ ὑπὸ μιᾶς γραμμῆς περιέχεσθαι ἐπὶ τοῦ κύκλου, ἄλλως τε ἐνταῦθα οὐδὲ τοῦτο ἕπεται. ἡ γὰρ πρότασις, ὑπάλληλόν ἐστι γένος διαιρούμενον εἰς εἴδη τὴν κατάφασιν καὶ τὴν ἀπόφασιν. ἑκάστῃ δὲ τούτων προσαρμόζει, τὸ τὶ κατά τινος. ὥστε ἐνταῦθα μὲν κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ εἴδει κατηγορεῖται τὸ τὶ κατά τινος. τὸ μέντοι νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν. αἳ μένει ἐστὶν ἀνθρώπου εἰδικωτάτη διαφορά. οὐ κατὰ διαφερόντων τῷ εἴδει. ἀλλὰ κατὰ διαφερόντων τῷ ἀριθμῷ κατηγορεῖται. ὁμοίως καὶ ἐπὶ τοῦ κύκλου τὸ ὑπὸ μιᾶς γραμμῆς περιέχεσθαι. μή ποτε οὖν κάλλιόν ἐστιν οὕτως ὁρίζεσθαι τὴν διαφοράν. ὅτι τὸ κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων ἢ τῷ εἴδει ἢ τῷ ἀριθμῷ ἐν τῷ ποιόν τι ἐστὶ κατηγορούμενον. εἰ δὲ καὶ οὗτος ὁ ὅρος μὴ ἐφαρμόσοι ταῖς εἰδικωτάταις διαφοραῖς. ἀλλ᾽ οὖν οἱ ἄλλοι ὅροι ἐφαρμόσουσι, διαφορά ἐστιν ᾗ περιττεύει τὸ εἶδος τοῦ γένους τινὸς κατά τινος. τινὰ τῶν ἀντιγράφων καὶ τινὸς ἀπό τινος ἔχει. ἀλλ᾽ ἄμεινον τὸ πρῶτον μόνον. εἰ δέ τις εἴποι ἀλλὰ μόνης τῆς καταφάσεως ὁ ὁρισμὸς εὑρίσκεται. δοκεῖ γὰρ τὸ κατά τινος μὴ ἁρμόζειν τῇ ἀποφάσει. αὕτη γὰρ διὰ τὸ διαιροῦν, μᾶλλον ἂν καλοῖτο τινὸς ἀπό τινος. ἐροῦμεν ὅτι τὸ τινὸς αὐτὸν μόνον τὸν κατηγορούμενον ὅρον δηλοῖ. τὸ δὲ κατά τινος, τὸν ὑποκείμενον. εἰ οὖν καὶ ἡ ἀπόφασις ἐκ τούτου συνέστηκε. δῆλον ὡς καὶ περὶ ταύτης ἂν εἴη διειληφώς.

» [redacted] ΕΓΩ δὲ καθόλου μὲν, τὸ, παντὶ ἢ μηδενὶ ὑπάρχειν. ἐν μέρει δὲ, τὸ, τινὶ ἢ μὴ τινὶ ἢ μὴ παντὶ
» ὑπάρχειν.

Τ ί δήποτε τὴν μὲν μερικὴν κατάφασιν μιᾷ φωνῇ ἐσήμανεν. τὴν δὲ μερικὴν ἀποφατικὴν, δύο φωναῖς τῷ τε μὴ τινὶ καὶ τῷ μὴ παντὶ, λέγομεν οὖν πρὸς τοῦτο. ὅτι ἡ μερικὴ ἀποφατικὴ ὡς καὶ ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας εἴρηται δύο προτάσεσι μάχεται. τῇ τέ τις καὶ τῇ πᾶς. ἀλλὰ τῇ μὲν τὶς. ὡς αὐτὸ τοῦτο τὸ μερικὸν ἀναιροῦσα ὅπερ κατέφησεν ἡ ἰδία αὐτῆς κατάφασις. τῇ δὲ πᾶς μάχεται ὡς [...]φατικῶς αὐτῇ ἀντικειμένη. καὶ ὀνόματα μὲν δύο πρᾶγμα δὲ ἕν.

» ΑΔΙΟΡΙΣΤΟΝ δὲ, τὸ ὑπάρχειν ἢ μὴ ὑπάρχειν, ἄνευ τοῦ καθόλου ἢ [redacted]ρος οἷον τὸ τῶν ἐναντίων, εἶναι τὴν αὐτὴν ἐπιστήμην. ἢ τὸ τὴν ἡδονὴν, μὴ εἶναι ἀγαθόν.

Π αραδοὺς ἡμῖν περὶ τῆς καθόλου προσδιορισμένης καὶ τῆς μερικῆς προσδιορισμένης, νῦν παράδειγμα τὰ λέγει τῆς ἀπροσδιορίστου προτάσεως, τὸ τῶν ἐναντίων εἶναι τὴν αὐτὴν ἐπιστήμην, αὕτη γὰρ ἀπροσδιόριστός ἐστι πρότασις. οὐ γὰρ πρόσκειται πάντων τῶν ἐναντίων ἢ τινὸς, καὶ ὅτι οὐδεμία ἡ ἡδονὴ ἀγαθὸν, ἢ οὐ πᾶσα. ἀλλ᾽ ἀπροσδιόριστον ἔχουσα τὴν προφοράν. ἠπόρησαν δὲ τινὲς

τῶν ἀπροσδιορίστων προτάσεων ὑποδείγματα θεῖναι βουληθεὶς εἶπε τὸ τῶν ἐναντίων μίαν εἶναι τὴν ἐπιστήμην. ἢ τὴν ἡδονὴν μὴ εἶναι ἀγαθὸν μετὰ τῶν ἄρθρων τοὺς ὅρους τιθείς. δοκοῦσι γὰρ τὰ ἄρθρα ἰσοδυναμεῖν τοῖς καθόλου προσδιορισμοῖς. καὶ οὕτως ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας ἐδόκει λέγεσθαι. φημὶ οὖν ὅτι οὐ παντάπασι τὰ ἄρθρα τοῖς προσδιορισμοῖς τὴν αὐτὴν ἔχουσι δύναμιν. τοῦτο γὰρ οὐκ ἔστιν ἀληθές. ἐπεί τοι γε εἰ τοῦτο ἦν. ὁπηνίκα τις εἴπῃ ὅτι ὁ σωκράτης φιλόσοφός ἐστι, τοῦτο λέγει ὅτι πᾶς σωκράτης. εἰ τοίνυν τοῖς καθέκαστα ὅροις δυνατὸν τὰ ἄρθρα προσάπτειν. τοὺς δὲ προσδιορισμοὺς ἀδύνατον, οὐκ ἄρα ἀληθὲς δύνασθαι ταυτὸν τοῖς προσδιορισμοῖς τὰ ἄρθρα. ἀλλ' ἐπὶ μὲν τῶν καθέκαστα ὅρων. οὐδὲν ἄλλο σημαίνουσιν ἢ ἀναφορὰν καὶ τὸν προεγνωσμένον ἡμῖν φέρε σωκράτην ἢ ὁντιναοῦν. ἐπὶ δὲ τῶν καθόλου ὅρων, ἔοικεν. ὡς καὶ ἐν τοῖς εἰς τὸ περὶ ἑρμηνείας ὁ ἡμέτερος εἶπε διδάσκαλος. αὐτὴν τὴν φύσιν καὶ τὴν ἰδέαν τοῦ ἀνθρώπου δηλοῦν. ἢ οὐτινοσοῦν. ὅταν γὰρ λέγωμεν ὁ ἄνθρωπος ζῶον. τί ἄλλο φαμέν. ἢ ὅτι τῇ ἀνθρωπείᾳ φύσει ὑπάρχει τὸ εἶναι ζώῳ. ὅταν μέντοι πᾶς ἄνθρωπος ζῶον, τὰ ὑπὸ τὸ εἶδος δηλοῦμεν ἄτομα. ὥστε ἀπροσδιόριστος μὲν ἡ λέγουσα ὁ ἄνθρωπος ζῶον καὶ ἄνθρωπος ζῶον ἐκτὸς τοῦ ἄρθρου. ἀλλ' ἡ μὲν αὐτὸ τὸ καθόλου εἶδος ζῶον εἶναί φησιν ἡ μετὰ τοῦ ἄρθρου. ἡ δὲ μέρος τι τῶν ὑπὸ τὸ εἶδος. ἀμέλει ὅτι μὲν ὁ ἄνθρωπος λευκός ἐστιν ἢ γραμματικός, οὐκ ἀληθές. ἐκτὸς δὲ τοῦ ἄρθρου ἔστιν ἄνθρωπος λευκός. ἔστιν ἄνθρωπος γραμματικός. ὥστε κἂν μετὰ τοῦ ἄρθρου εἶπεν. τὸ τῶν ἐναντίων. καὶ τὸ τὴν ἡδονήν, ἀπροσδιορίστοις ἐχρήσατο ταῖς προτάσεσιν.

» ΔΙΑΦΕΡΕΙ δὲ ἡ ἀποδεικτικὴ πρότασις, τῆς διαλεκτικῆς. ὅτι ἡ μὲν ἀποδεικτική, λῆψις θατέρου μορίου τῆς ἀντιφάσεώς ἐστιν.

Τὸν ὁρισμὸν πάσης προτάσεως κοινὸν ἔμπροσθεν ἀποδεδωκώς, νῦν τὰς διαφορὰς αὐτῶν παραδίδωσι λέγων εἶναι τῶν προτάσεων. τὴν μὲν αὐτῶν ἀποδεικτικήν, τὴν δὲ διαλεκτικήν. παρέλιπε δὲ τὴν σοφιστικὴν ὡς διαπαντὸς ἄχρηστον οὖσαν. λαμβάνει δὲ διαφοράς, δύο. μίαν μὲν ἐκ τῆς φύσεως τῆς ἡμετέρας. ἑτέραν δὲ ἐκ τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων. ὅτι ὁ μὲν διαλεκτικὸς οὐ πάντως τἀληθῆ λαμβάνει. ἀλλὰ τὰ δοκοῦντα τοῖς προσδιαλεγομένοις εἴτε ἀληθῆ εἴη εἴτε ψευδῆ. ὁ δὲ ἀποδεικτικός, μόνα τἀληθῆ. κἂν μηδενὶ δοκῇ. ἐκ δὲ τῆς χρήσεως, ὅτι ὁ μὲν διαλεκτικός, τὴν ὅλην ἀντίφασιν ἐρωτᾷ. καὶ ὃ ἐὰν δόξῃ τῷ προσδιαλεγομένῳ, λαβὼν ἐκ τούτων εἰς ἀντίφασιν αὐτὸν ἐπάγει. εἰς γὰρ δόξαν ὁρῶν. καταβάλλειν ἀεὶ βούλεται τὸν προσδιαλεγόμενον καὶ εἰς ἀντίφασιν αὐτὸν περιάγειν. ὁ δὲ ἀποδεικτικὸς πρὸς τὴν ἀλήθειαν βλέπων, οὐκ ἐρωτᾷ. ἀλλὰ τὸ δοκοῦν αὐτῷ καὶ ἀληθὲς λαμβάνει. καὶ οὔτε τὴν ὅλην ἀντίφασιν λαμβάνει. ἀλλὰ τὸ ἕτερον μόριον τὸ ἀληθές. Ἄξιον δὲ ζητῆσαι. διατί ἐν τῷ προλαβόντι βιβλίῳ ἐν τῷ, περὶ ἑρμηνείας. περὶ προτάσεων διαλεχθείς, πάλιν ἐνταῦθα τί ἐστι πρότασις ἡμᾶς διδάσκει. φαμὲν οὖν ὡς ἤδη εἴρηται. ὅτι ἀπόφανσις. πρότασις. πρόβλημα. συμπέρασμα. ἔνστασις. τῷ μὲν ὑποκειμένῳ ταυτά εἰσι, τῇ δὲ σχέσει μόνον διαφέρουσιν. φέρε γάρ. τό, ἡ ψυχὴ ἀθάνατος. πάντα ταῦτά ἐστιν. ἡνίκα μὲν γὰρ ὡς ἀποφαινόμενος λέγω, καλεῖται ἀπόφανσις. ὅτ' αὖ δὲ ὡς μέρος συλλογισμοῦ, πρότασις. καὶ γὰρ τοὺς συλλογισμοὺς φαμὲν ἐκ δύο προτάσεων συγκεῖσθαι τοὐλάχιστον. ὅτ' αὖ δὲ ὡς ἀπορῶν τις ἐρωτῶν οὕτως εἴπῃ, ἆρα ἡ ψυχὴ ἀθάνατος, τοῦτο πρόβλημα λέγεται. ὅτ' αὖ δὲ ἐκ συλλογισμοῦ συναχθῇ, συμπέρασμα. ὅτ' αὖ δέ τινος ἀποδείξαντος ὅτι ἡ ψυχὴ ἀθάνατός ἐστι. ἐνστῇ ἄλλος καὶ εἴπῃ ὅτι οὐκ ἀθάνατος, ἔνστασις. ἐν μὲν οὖν τῷ περὶ ἑρμηνείας, περὶ ἀποφάνσεως διελέγετο. ἐνταῦθα δὲ ὡς μέρος συλλογισμοῦ.

» ΟΥ ΓΑΡ ΕΡΩΤΑ, ἀλλὰ λαμβάνει ὁ ἀποδεικνύων. ἡ δὲ διαλεκτική, ἐρώτησις τῆς ἀντιφάσεώς ἐστιν.

Λαμβάνει ἀφ' ἑαυτοῦ δηλονότι ὥσπερ εἴρηται τῆς ἀληθείας ἀντιποιούμενος κἂν μὴ δοκῇ τῷ ἀκροατῇ ἢ μηδ' ὅλως ᾖ ἀκροατής. λήψεται γὰρ εἰ τύχοι ὁ ἀποδεικτικὸς ὁ ἥλιος μείζων τῆς γῆς ἐστι καὶ εἰ τοῖς πολλοῖς δοκεῖ ποδιαῖος εἶναι. οὐχ ὡς ὁ διαλεκτικὸς βουλόμενος ἀεὶ κρατεῖν τοῦ προσδιαλεγομένου ἐκ τῶν παρ' αὐτοῦ ὁμολογουμένων λαμβάνει, εἴτε ἀληθῆ εἴη εἴτε ψευδῆ. ἡ δὲ διαλεκτικὴ ἐρώτησις ἀντιφάσεώς ἐστι. Τί δήποτε ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας λέγων τὴν διαλεκτικὴν πρότασιν ἐρώτησιν εἶναι τοῦ ἑτέρου μορίου τῆς ἀντιφάσεως. ἐν οἷς φησιν ἡ δὲ διαλεκτικὴ ἐρώτησις ἀποκρίσεώς ἐστιν αἴτησις. ἢ τῆς προτάσεως ἢ θατέρου μορίου τῆς ἀντιφάσεως, ἐνταῦθα τοὐναντίον λέγει. τὴν γὰρ ὅλην ἀντίφασίν φησιν ἐρωτᾶν τὸν διαλεκτικόν. λέγομεν οὖν ὅτι οὐκ ἔστι ταῦτα ἐναντία. καὶ γὰρ καὶ ὅλην δεῖ ἐρωτᾶν τὴν ἀντίφασιν καὶ οὐ [illegible]ην, ἀλλὰ τὸ ἕτερον μόριον. ἐνεργείᾳ μὲν γὰρ τὸ ἕτερον μόριον ἐρωτᾷ, δυνάμει δὲ τὴν ὅλην ἀντίφασιν. ὅτι δὲ τοῦτο βούλεται ὁ φιλόσοφος δῆλον ἐντεῦθεν. αὐτός φησιν ὅτι δεῖ τὴν διαλεκτικὴν ἐρώτησιν, οὕτω προφέρεσθαι ὡς διδοὺς τῷ προσδιαλεγομένῳ διὰ μόνης τῆς κατανεύσεως ἢ ἀνανεύσεως, τὸ βούλημα ἑαυτοῦ ἡμῖν ἐμφαίνειν. τοῦτο γὰρ καὶ διαφέρειν τὴν διαλεκτικὴν ἐρώτησιν τῆς πυσματικῆς. ὅτι πρὸς μὲν τὴν διαλεκτικὴν ἐρώτησιν, ἀρκεῖ ἢ τὸ ναὶ ἢ τὸ οὒ ἀποκρίνασθαι. πότερον ἡ ψυχὴ ἀθάνατος. πρὸς τοῦτο ἱκανὸν ἢ τὸ ναὶ ἢ τὸ οὔ. πρὸς δὲ τὰς πυσματικὰς πλείονος δεῖ λόγου. οἷόν τις πόθεν εἰς ἀνδρῶν πόθι τοι πόλις ἠδὲ τοκῆες. αὕτη πυσματικὴ ἡ ἐρώτησις,

ἡ ἐρώτησις, πρὸς τὴν πλειόνων δεῖ λόγων τῷ ἀποκρινομένῳ. ἐπάγει γοῦν. ἰδιόθεν με φέρων αἴνιγμος ἤ θῆκασι πέλαγος. ἐὰν τοίνυν τὴν πᾶσαν ἀντίφασιν ἐρωτώμεθα ἐνεργείᾳ. οἷον εἰ ψυχὴ ἀθάνατός ἐστιν, ἢ οὐκ ἀθάνατος, οὐκέτι ὅτι ὁ προσδιαλεγόμενος, δύναται ποιεῖν τὰς ἀποκρίσεις τὰς διαλεκτικὰς, αἵ εἰσι τὸ ναὶ ἢ τὸ οὔ. εἴτε γὰρ ναὶ εἴποι ἢ οὔ, οὐκ οἶδεν ὁ ἐρωτήσας, ποίῳ μορίῳ τῆς ἀντιφάσεως συγκατέθετο ἢ ἀπεῖπεν. ὅτι δὲ δυνάμει ἐν τῷ ἑτέρῳ μορίῳ τῆς ἀντιφάσεως ἐρωτᾷ ὁ διαλεκτικὸς, δῆλον ἐξ ὧν πολλάκις πρὸς τὸ μὴ ἐνεργείᾳ ἐρωτηθὲν μόριον, ἀπαντᾷ ὁ ἀποκρινόμενος. ὅπερ οὐκ ἂν ἐγένετο, εἰ μὴ ἐν τῇ ἐν τῇ ἐρωτήσει δυνάμει πᾶσα ἡ ἀντίφασις. ἐρωτωμένου γὰρ ὅτι πότερον ἡ ψυχὴ ἀθάνατος. ἀποκρίνεται πολλάκις ὁ προσδιαλεγόμενος, ὅτι οὔ.

» ΟΥΔΕΝ δὲ διοίσει πρὸς τὸ γενέσθαι τὸν ἑκατέρου συλλογισμόν. καὶ γὰρ καὶ ὁ ἀποδεικνύων καὶ ὁ
» ἐρωτῶν συλλογίζεται.

Σκοπὸν ἔχων ὁ φιλόσοφος διαλαβεῖν περὶ τοῦ ἁπλῶς συλλογισμοῦ ὑπὸ φιλοτιμίας ἡμῖν νῦν παρεδίδου τὴν διαφορὰν τῆς ἀποδεικτικῆς πρότερον καὶ τῆς διαλεκτικῆς. γνοὺς οὖν ὅτι τὰ νῦν ὑπ' αὐτοῦ ζητούμενα οὐδὲν συμβάλλονται εἰς τὸν ἁπλῶς συλλογισμὸν τούτου χάριν προσέθηκεν τοῦτο νῦν, ὅτι οὐδὲν διαφέρει πρὸς τὸ κατασκευάσαι ἡμᾶς τὸν ἁπλῶς συλλογισμὸν τὸ εἰδέναι. εἴτε ἐρωτῶν ὁ διαλεκτικὸς συλλογίζεται ἢ μή. ὁμοίως οὐδὲ εἰ ὁ ἀποδεικτικὸς λαμβάνει καὶ οὐκ ἐρωτᾷ. οὐδὲν γὰρ ἧττον, ἑκάτερος αὐτῶν συλλογίζεται. ἡ μὲν δὲ περὶ τοῦ ἁπλῶς συλλογισμοῦ πρόκειται νῦν διαλαβεῖν, καὶ διὰ μὲν τοῦ εἰπεῖν ὁ ἀποδεικνύων, σημαίνει τὴν ἀποδεικτικὴν πρότασιν. διὰ δὲ τοῦ ἐρωτᾶν, τὴν διαλεκτικήν.

» ΛΑΒΩΝ τι κατά τινος ὑπάρχειν, ἢ μὴ ὑπάρχειν. ὥστε ἔστι συλλογιστικὴ μὲν πρότασις, ἁπλῶς κα-
» τάφασις, ἢ ἀπόφασις τινὸς κατά τινος, ἢ τινὸς ἀπό τινος, κατὰ τὸν εἰρημένον τρόπον. ἀποδεικτικὴ δὲ,
» ἐὰν ἀληθὴς ᾖ, καὶ διὰ τῶν ἐξ ἀρχῆς ὑποθέσεων εἰλημμένη. διαλεκτικὴ δὲ πυνθανομένῳ μὲν, ἐρώτη-
» σις ἀντιφάσεως.

Ἐντεῦθεν δῆλον ὅτι τὸ κατά τινος ἐνδέχεται λαβεῖν. κοινῶς ἐπί τε τῆς καταφάσεως καὶ τῆς ἀποφάσεως ὅπερ καὶ νῦν ἐλέγομεν. αὐτὸς γὰρ κοινῶς εἰπὼν τὸ κατά τινος ὑποδιεῖλε προσθεὶς ἢ τὸ ὑπάρχειν ἢ μὴ ὑπάρχειν. ἀποδεικτικὴ δὲ ἐὰν ἀληθὴς ᾖ καὶ διὰ τῶν ἐξ ἀρχῆς ὑποθέσεων εἰλημμένη. οὐ γὰρ ἀρκεῖ μόνον ἐὰν ἀληθὴς ᾖ. εἰς τὸ ποιῆσαι πρότασιν ἀποδεικτικήν. ὑπάρχει γάρ ποτε τοῦτο καὶ τῆς διαλεκτικῆς. ἀλλ' εἰ μὴ καὶ ἐκ τῶν κοινῶν ἐννοιῶν ἢ ἐκ τῶν ἐξ ἐκείνων κατασκευαζομένων ὑπάρχει. ἐξ ἀρχῆς δὲ ὑποθέσεις καλεῖ, τὰς κοινὰς ἐννοίας. διότι κρείττους εἰσὶ τῶν ἀποδείξεων καὶ τιμιώτεραι. ἔτι περ αὗται μέν εἰσιν αὐτόπιστοι δι' ἑαυτάς. αἱ δὲ ἀποδείξεις διὰ ταύτας τὸ πιστὸν ἔχουσιν. ἢ διὰ τῶν ἐξ ἀρχῆς φησιν ὑποθέσεων ἐπειδὴ ὁ ἀποδεικτικὸς συλλογισμὸς ἐπιστημονικός ἐστιν. ἑκάστη δὲ ἐπιστήμη ἰδίας ἀρχὰς ἔχει καὶ ὑποθέσεις. καὶ περαιτέρω οὐ πρόεισιν. οἷον ἡ γραμματικὴ ἀρχὴν ἔχει τὰ στοιχεῖα, καὶ περαιτέρω οὐ πρόεισιν. ὥσπερ καὶ ἡ γεωμετρία τὸ σημεῖον, καὶ ἀριθμητικὴ τὴν μονάδα. ταύτην οὖν λέγει ἀποδεικτικὴν πρότασιν, τὴν ἐκ τῶν οἰκείων ἀρχῶν καὶ ὑποθέσεων εἰλημμένην. καὶ μὴ ὑπερβαίνουσαν τὴν τοῦ ἐπαγγέλματος ὑπόθεσιν. ὥσπερ τῷ γραμματικῷ οἰκεῖαι προτάσεις αἱ περὶ στοιχείου καὶ συλλαβῶν καὶ τῶν ἑπομένων. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν.

» ΣΥΛΛΟΓΙζομένῳ δὲ λῆψις τοῦ φαινομένου καὶ ἐνδόξου. καθάπερ ἐν τοῖς τοπικοῖς εἴρηται. τί μὲν
» οὖν ἐστι πρότασις. καὶ τίνι διαφέρει συλλογιστικὴ καὶ ἀποδεικτικὴ. καὶ διαλεκτικὴ, δι' ἀκριβείας μὲν ἐν
» τοῖς ἑπομένοις ῥηθήσεται. πρὸς δὲ τὴν παροῦσαν χρείαν, ἱκανῶς ἡμῖν διωρίσθω τανῦν.

Τοῦτό φησιν οὐχ ὅτι δεῖ αὐτὸν ἐρωτήσαντα τὸ ἔνδοξον πάντως λαβεῖν. ὃ γὰρ βούλεται ὁ προσδιαλεγόμενος ἀποκρίνεται. καὶ ἔσθ' ὅτε τὸ ἐναντίον τοῦ ἐνδόξου. οἷον εἰ ἐρωτήσει ἄρα Σωκράτης δίκαιός ἐστιν ἴσως φήσει οὔ. ἀλλὰ τὸ διὰ τῶν φαινομένων μάλιστα τῷ προσδιαλεγομένῳ ἔνδοξον συλλογίζεσθαι ὅτι αὖ βούλεται. τὸ δὲ ἔνδοξον πολλαχῶς λέγεται. ἢ γὰρ τὸ τοῖς πᾶσι δοκοῦν. ἢ τὸ τοῖς πλείοσιν ἢ τοῖς ἐνδόξοις. καὶ ἄλλως δὲ πολλαχῶς. καὶ αὐτὸς ἐν τοῖς τόποις, σαφῶς διορίζεται περὶ αὐτοῦ.

» ΟΡΟΝ δὲ καλῶ, εἰς ὃν διαλύεται ἡ πρότασις. οἷον τό, τε κατηγορούμενον, καὶ τὸ καθ' οὗ κατηγορεῖται ἢ τῶν προτάσεων οὐ μόνον ἐξ ὑποκειμένου καὶ κατηγορουμένου οὐσῶν. ἀλλὰ καὶ ἐκ τρίτου προσκατηγορουμένου, καὶ τρόπου, τί δήποτε τὴν πρότασιν εἴς τε τὸν ὑποκείμενον καὶ κατηγορούμενον διαλύεσθαί φησι μόνοις, καὶ λέγομεν ὅτι καὶ κυρίως ταῦτα τὰ δύο εἰσὶ μόνα τῆς προτάσεως μέρη. τότε περὶ οὗ ὁ λόγος. καὶ τὸ περὶ ἐκείνου λεγόμενον. ὅσα δὲ ἄλλα παραλαμβάνεται ἐν τῇ προτάσει συνδέσμου χρείαν πληροῖ. ἐπισημειώσασθαι δὲ δεῖ τῷ καλῶ. οὔτε γὰρ ἐπὶ τῆς προτάσεως ἔμπροσθεν εἴπε τοῦτο. ὅτι πρότασιν δὲ καλῶ οὔτε μὴν λέξει τὸν συλλογισμὸν ὁριζόμενος. ἔοικεν οὖν αὐτὸς τὸ τοῦ ὅρου ὄνομα τεθεικέναι. τὸ δὲ τῆς προτάσεως καὶ τοῦ συλλογισμοῦ εὑρέθη καὶ παρὰ τῶν πρὸ αὐτοῦ. ὅρος δὲ καλεῖται διὰ τὸ ἐν αὐτῷ περιορίζεσθαι τὴν τοῦ συλλογισμοῦ ἀνάλυσιν. ἄχρι γὰρ αὐτοῦ ἐλθὼν ὁ ἀναλύων πέπαυται ὡς πρὸς φιλοσόφους δὲ λέγω, ἀλλ' οὐχ ὡς πρὸς γραμματικοὺς οἵτινες περὶ μόνων τῶν σημαντικῶν φωνῶν ποιοῦνται τὴν σκέψιν. οὐχὶ δὲ καὶ περὶ ἀσήμων. πολλῷ γε μᾶλλον ἢ περὶ συλλαβῶν. ὁ δὲ ὁρισμὸς τοῦ μὲν κατηγορουμένου ὅρου, τὸ καθ' ἑτέρου λέγεσθαι ἢ τὸ τινὶ ὑπάρχειν, ἢ μὴ

ὑπάρχειν. τοῦ δὲ ὑποκειμένου τὸ καθ' οὗ ἕτερόν τι λέγεται. ἢ ᾧ ἕτερόν τι ὑπάρχειν λέγεται ἢ μὴ ὑπάρχειν. ἀλλ' οὐχ ὡς ὡρίσαντο τὸ οὐσίαν ἢ συμβεβηκὸς σημαίνειν. οὐσίαν μὲν τὸν ὑποκείμενον. συμβεβηκὸς δὲ τὸν κατηγορούμενον. ἐπεὶ καὶ ὁ ὑποκείμενος, καὶ συμβεβηκὸς ἂν εἴη καὶ οὐσία. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ κατηγορούμενος. ὅταν γὰρ εἴπω ὁ ἄνθρωπος ζῶόν ἐστιν, ἄμφω οὐσίαι. ὅταν δὲ εἴπω τὸ λευκὸν χρῶμά ἐστιν, ἄμφω συμβεβηκότα. ἐὰν δὲ εἴπω τὸ λευκὸν τοῦτο ἄνθρωπός ἐστι, συμβεβηκὸς μὲν δηλοῖ ὁ ὑποκείμενος. οὐσίαν δὲ, ὁ κατηγορούμενος. ἐὰν δὲ εἴπω ὁ ἄνθρωπος λευκός ἐστιν. ἢ σωκράτης φιλοσοφεῖ, ἀνάπαλιν. οὐσίαν μὲν ὁ ὑποκείμενος. συμβεβηκὸς δὲ, ὁ κατηγορούμενος. ἔτι μὴν ὡς ἕτεροι τὸ τὸν μὲν ὑποκείμενον εἶναι δεκτικὸν προσδιορισμοῦ, οὐχὶ δὲ καὶ τὸν κατηγορούμενον. οὕτω γὰρ ἐπὶ τῶν καθ' ἕκαστα προτάσεων. ἐπειδὴ ὁ ὑποκείμενος οὐκ ἐπιδέχεται προσδιορισμόν. οὐ γὰρ φαμὲν, πᾶς σωκράτης ἢ τίς. οὐδὲ ὅρος ἂν εἴη ὅσον ἐκ τοῦ ὁρισμοῦ τούτου. δεῖ δὲ τὸν ὁρισμὸν πᾶσι τοῖς ὁριστοῖς ἐφαρμόττειν.

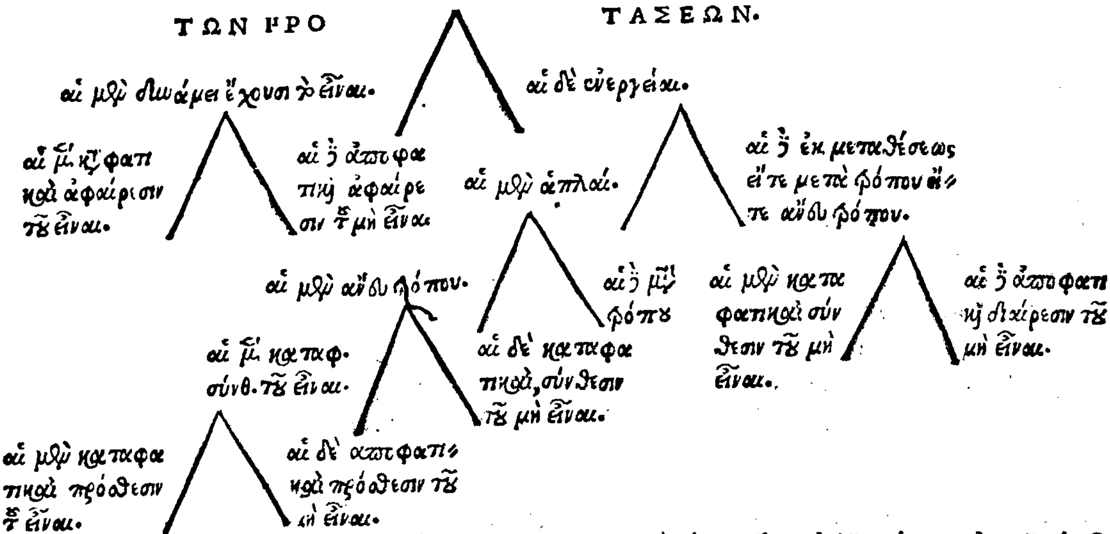
ΠΡΟΤΙθεμένου ἢ διαιρουμένου τοῦ εἶναι ἢ μὴ εἶναι.

Τοῦτο τὸ ῥησείδιον. ὁ μὲν ἀλέξανδρος καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν ἐξηγητῶν, ἁπλούστερον ἐξηγήσαντο. σημαίνει γὰρ φησὶ διὰ τούτων τὰς καταφατικὰς καὶ ἀποφατικὰς προτάσεις. διὰ μὲν τοῦ εἰπεῖν προστιθεμένου τὰς καταφατικάς. διὰ δὲ τοῦ διαιρουμένου τὰς ἀποφατικάς. αὕτη δὲ ἁπλουστέρα μᾶλλόν ἐστιν ἢ ἀληθεστέρα ἡ ἐξήγησις. ἡ γὰρ κατάφασις καὶ ἡ ἀπόφασις, ἀντικείμεναί εἰσι. καὶ εἰ ἐβούλετο αὐτὰς εἰπεῖν, δι' ἀντικειμένων τοῦτο εἶχε ποιῆσαι φωνῶν. ἡ δὲ πρόσθεσις καὶ διαίρεσις, οὐκ ἀντικείμενα. τῇ μὲν γὰρ προσθέσει, ἀντίκειται ἡ ἀφαίρεσις. τῇ δὲ διαιρέσει, ἡ σύνθεσις. ὥστε οὐχ ἕξει χώραν ἡ ἐξήγησις αὕτη. οἱ δέ γε ἀκριβέστεροι τῶν ἐξηγητῶν φασιν. ὡς ὁ θεῖος ἰάμβλιχος διὰ βραχυλογίαν, ἐξ ἑκατέρας ἀντιθέσεως ἓν εἰπὼν καὶ τὸ ἀντικείμενον ἑκατέρας ἐδήλωσε. τοῦτο δὲ σύνηθες αὐτῷ ποιεῖν. ὥστε ἔσονται ἀντιθέσεις δύο. πρόσθεσις. ἀφαίρεσις. σύνθεσις. διαίρεσις. διὰ τούτων δὲ ἐδήλωσε νῦν πάσας τὰς προτάσεις τὰς παραδεδομένας ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας. πᾶσα γὰρ πρότασις ἢ προστιθέμενον, ἔχει τὸ ἔστιν ἢ ἀφαιρούμενον. ἐπεὶ δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, λάβωμεν ἐκ διαιρέσεως τὰς προτάσεις οὕτως. αἱ προτάσεις αἱ μὲν μετὰ τρόπου εἰσὶν αἱ δὲ ἄνευ τρόπου. καὶ αἱ μὲν δυνάμει ἔχουσι τὸ ἔστιν ὡς ἡ σωκράτης περιπατεῖ, αἱ δὲ ἐνεργείᾳ, ὡς ἡ σωκράτης φιλόσοφός ἐστιν. ἀμφοτέρων δὲ αἱ μὲν καταφατικαί, αἱ δὲ ἀποφατικαί. τῶν δὲ μετὰ τρόπου. αἱ τινὲς καὶ ἐνεργείᾳ τὸ εἶναι ἔχουσιν. αἱ μὲν ἁπλαῖ. αἱ δὲ ἐκ μεταθέσεως. καθ' ἑκάτερον δὲ, αἱ μὲν καταφατικαί, αἱ δὲ ἀποφατικαί. αἱ τοίνυν ἄνευ τρόπου, δυνάμει ἔχουσαι τὸ ἔστι καταφατικαὶ ἀφαίρεσιν λέγονται ὑπομένειν τοῦ εἶναι. ὡς ἡ σωκράτης περιπατεῖ. διότι τῆς τελείας οὔσης προτάσεως, σωκράτης περιπατῶν ἐστι. τὸ γὰρ ῥῆμα ἀναλύεται εἰς μετοχήν. καὶ ἀφῃρέθη αὐτῆς κατὰ τὴν συναίρεσιν τὸ ἔστιν. αἱ δὲ τούτων ἀποφάσεις, ἀφαίρεσιν ἔχειν λέγονται τοῦ μὴ εἶναι, ὡς ἡ σωκράτης οὐ περιπατεῖ. διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν. αἱ δὲ ἄνευ τρόπου ἐνεργείᾳ ἔχουσαι τὸ εἶναι καταφατικαί, λέγονται πρόσθεσιν ὑπομένειν τοῦ εἶναι ὡς ὁ σωκράτης φιλόσοφός ἐστι. διότι ὁ μὲν κυρίως κατηγορούμενος ἐστὶ φιλόσοφος. διότι δὲ δύο ὀνόματα δίχα ῥήματος οὐκ ἀπαρτίζει λόγον, προσετέθη τὸ εἶναι οὐχ ὡς μέρος προτάσεως. ἀλλὰ τοῦ συνδῆσαι ἕνεκα τοὺς ὅρους. αἱ δὲ ἀποφάσεις τούτων, ὡς ἡ σωκράτης φιλόσοφος οὐκ ἔστι. πρόσθεσιν ἔχει τοῦ μὴ εἶναι διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν. πάλιν αἱ μετὰ τρόπου καταφατικαὶ ἁπλαῖ. ὡς ἡ σωκράτη δυνατόν ἐστι περιπατεῖν λέγουσα. σύνθεσιν λέγεται ὑπομένειν τοῦ εἶναι. ἡ δὲ ἐκ μεταθέσεως σύνθεσιν τοῦ μὴ εἶναι, ὡς ἡ σωκράτη δυνατόν ἐστι μὴ περιπατεῖν. ἢ μὴ περιπατοῦντα εἶναι. ἡ δὲ ἀπόφασις, τῆς μὲν ἁπλῆς ὡς ἡ οὐ δυνατὸν σωκράτους φιλόσοφον εἶναι διαίρεσιν τοῦ εἶναι, ἡ δὲ ἀπόφασις, τῆς ἐκ μεταθέσεως, διαίρεσιν τοῦ μὴ εἶναι. ὡς ἡ οὐ δυνατὸν σωκράτη μὴ περιπατεῖν. σύνθεσιν δὲ λέγονται ἔχειν. αἱ μετὰ τρόπου καταφάσεις ἁπλαῖ τε καὶ ἐκ μεταθέσεως τοῦ εἶναι ἢ μὴ εἶναι. διότι τοῦ ἔστι προϋπάρχοντος ἐν ταῖς ἄνευ τρόπου προτάσεσι καὶ τοῦ τρόπου ἐπιγενομένου, συντίθεται ἡ ὅλη πρότασις. αἱ δὲ ἀποφάσεις διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν, διαίρεσιν τοῦ εἶναι ἢ μὴ εἶναι ἔχουσιν. οὐχ οὕτω δὲ ἐπὶ τῶν ἄνευ τρόπου. οὐ γὰρ προϋποκειμένης τῆς προτάσεως, ἡ σύνθεσις τοῦ ἔστιν ἐγένετο. οὐδὲ γὰρ τὸ σωκράτης περιπατεῖ ἢ φιλοσοφεῖ, συντίθενται τὸ ἔστιν ἐν τῷ φιλόσοφός ἐστιν. ἢ φιλοσοφῶν ἐστιν. ἀλλ' ὅπου μὲν δυνάμει ἐστὶν, ὅπου δὲ ἐνεργείᾳ, ἀναλυομένου τοῦ περιπατεῖ εἰς τὸ περιπατῶν ἐστιν. ἐπὶ μέντοι τῶν μετὰ τρόπου προϋποκείμενον τὸ ἔστι τῶν τρίτον προσκατηγορούμενον ἐχουσῶν προτάσεων. ἐπισυντίθεται αὐταῖς ὁ τρόπος. οἷον σωκράτης φιλόσοφός ἐστιν. ἐνδεχόμενόν ἐστι σωκράτην φιλόσοφον εἶναι. ὥστε τὸ ἔστιν ἐπισυντίθεται ὁ τρόπος. οὐκ οὖν καὶ τὸ ἔστι τῷ τρόπῳ. συντόμως ἄρα ἀπαγγεῖλαι βουλόμενος εἶπε. τὸ συντιθεμένου ἢ διαιρουμένου τοῦ εἶναι ἢ μὴ εἶναι. τὸ μὲν γὰρ ἔστι, καὶ προστίθεται καὶ ἀφαιρεῖται. ταῖς προτάσεσιν ὡς ἐπὶ τῶν ἄνευ τρόπου τῶν ἁπλῶν. καὶ συντίθεται δὲ καὶ διαιρεῖται ὡς ἐπὶ τῶν λοιπῶν. ὁ δὲ τρόπος μόνος, καὶ συντίθεται καὶ διαιρεῖται. σκόπει οὖν πῶς ἀκριβῶς. ταῖς μὲν ἄνευ τρόπου ἁπλαῖς δυνάμει ἢ ἐνεργείᾳ ἐχούσαις τὸ ἔστι προστίθεσθαι ἢ ἀφαιρεῖσθαι. εἴρηται τὸ ἔστι. προστίθεσθαι γὰρ λέγεται ἄλλο ἄλλῳ. τῷ καὶ χωρὶς τῆς προσθήκης εἶναι δυναμένῳ. ὥσπερ εἰ λέγοις τῷ ξέστῃ τοῦ οἴνου προστεθῆναι κύαθον, ἢ ἀφαιρεῖσθαι αὐτοῦ κύαθον. συντίθεσθαι δὲ οὐκέτι. οὕτως οὖν καὶ ἐπὶ τῶν ἄνευ τρόπου προτάσεων. ἐπειδὴ καὶ χωρὶς τοῦ ἔστιν αὐτοτελής ἐστιν ἡ πρότασις ἡ λέγουσα σωκράτης περιπατεῖ. εἰκότως,

προστίθεσθαι

προστίθεσθαι λέγεται τὸ ἔστιν ἐν τῇ σωκράτης περιπατῶν ἐστι. δι᾽ αὐτὸ δὲ τοῦτο πάλιν καὶ ἀφαιρεῖσθαι τὸ ἔστιν ἐν τῇ σωκράτης περιπατεῖ. φυλάττει γὰρ τὸ τῆς προτάσεως εἶδος· ὡς ἡ σωκράτης περιπατῶν ἐστι. καὶ μετὰ τὴν τοῦ ἐστὶ ἀφαίρεσιν ἐν τῷ σωκράτης περιπατεῖ. ἐπὶ δὲ τῆς συνθέσεως, οὐχ οὕτως, ἀλλ᾽ ὅσα κατὰ σύνθεσιν τινῶν τὸ εἶναι ἔχουσιν ἄνευ τῶν συνθέτων εἶναι οὐ δύνανται. οὐδὲ γὰρ λέγεται τῷ ἡμετέρῳ σώματι προστίθεσθαι τὸ θερμὸν ἢ τὸ ψυχρόν. χωρὶς γὰρ αὐτῶν ὅλως εἶναι οὐ δύνανται. ἀλλὰ συντίθεσθαι ταῦτα ἀλλήλοις ἵνα γένηται τὸ σῶμα. τοιαῦται δέ εἰσι καὶ αἱ μετὰ τρόπου προτάσεις. οἷον, ἡ σωκράτη δυνατόν ἐστι περιπατεῖν. ἄνευ γὰρ τοῦ ἔστιν οὐ συνίστανται. ἐπειδὴ πᾶς λόγος δεῖται ὁριστικοῦ ῥήματος εἰς ἀποτέλεσιν. ὥστε κἂν οὕτως εἴπω δυνατὸν σωκράτη περιπατεῖν ἀτελὴς ἐστὶν ἡ πρότασις. τὸ γὰρ ἀπαρέμφατον ῥῆμα, οὐκ ἀπαρτίζει λόγον. μόνως οὖν ἐνεργείᾳ τὸ ἐστὶ παραληφθήσεται, δυνατόν ἐστι σωκράτη περιπατεῖν. καὶ ἐκ μεταθέσεως δὲ πᾶσαι, πρόσθεσιν ἢ ἀφαίρεσιν ἔχειν τοῦ εἶναι, οὐκ ἂν λεχθεῖεν. οὐδὲ ἄλλας γὰρ ἐνδέχεται μὴ ἔχειν, τὸ ἔστιν ἐνεργείᾳ. ὥστε ἢ συντίθεσθαι ἢ διαιρεῖσθαι λεχθεῖεν ἄν. συντίθεσθαι μὲν αἱ καταφάσεις· διαιρεῖσθαι δὲ αἱ ἀποφάσεις μετὰ τοῦ εἶναι ἢ μὴ εἶναι. διατί μὲν οὖν ἐπί τινων μὲν προτάσεων προστίθεσθαι λέγεται ἢ ἀφαιρεῖσθαι. ἐπί τινων δὲ συντίθεσθαι ἢ διαιρεῖσθαι τὸ εἶναι ἢ μὴ εἶναι εἴρηται. ἀλλ᾽ ἐπειδὴ ἡ προεκτεθειμένη διαίρεσις, ἐλλειπῶς ἔχει. οὔτε γὰρ τῶν ἄνευ τρόπου ἐκ μεταθέσεως μνήμην πεποίηται, οὔτε τῶν μετὰ τρόπου δυνάμει τὸ εἶναι ἐχουσῶν. περὶ μὲν οὖν τῶν μετὰ τρόπου δυνάμει τὸ εἶναι ἐχουσῶν ἤδη εἴπομεν ὅτι οὐχ οἷόν τε ἐστὶ μετὰ τρόπου προτάσεις, δυνάμει τὸ εἶναι ἔχειν. διότι τὸ δυνατὸν καὶ τὸ ἀναγκαῖον. καὶ τὸ ἐνδεχόμενον, ἀπαρεμφάτοις συντάττεται ῥήμασιν. ἀδύνατον δέ ἐστι χωρὶς τοῦ ὁριστικοῦ ῥήματος ἀπαρτισθῆναι λόγον. καὶ διὰ τοῦτο δεῖ τοῦ ἔστιν ὁριστικοῦ ῥήματος. δυνατόν ἐστι σωκράτη περιπατεῖν, χωρὶς εἰ μὴ οὕτως τις σχηματίσαι τοὺς τρόπους. ἐνδεχομένως σωκράτης περιπατεῖ. ἀναγκαίως ὁ ἄνθρωπος ἀναπνεῖ. ἢ καὶ οὕτως ἐξ ἀνάγκης ὁ ἄνθρωπος ἀναπνεῖ. πρὸς τὴν προτέραν οὖν τῶν τρόπων χρῆσιν καθ᾽ ἣν καὶ ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας παρεδόθησαν οἱ τρόποι. εἰκότως καὶ ἐνταῦθα οὐ γέγονεν ἡ διαίρεσις τῶν δυνάμει τὸ ἔστιν ἐχουσῶν εἰς τὰς μετὰ τρόπου, καὶ εἰς τὰς ἄνευ τρόπου. κἀκεῖ γὰρ πρῶτον μὲν παρεδόθησαν αἱ ἐξ ὑποκειμένου καὶ κατηγορουμένου ἐν αἷς δυνάμει τὸ ἐστὶ θεωρεῖται. δεύτερον αἱ ἐκ τρίτου προσκατηγορουμένου. ἅς τινες διῃροῦντο εἰς τὰς ἁπλᾶς, καὶ εἰς τὰς ἐκ μεταθέσεως. καὶ τρίτον αἱ μετὰ τρόπου ἃς διῄρει, εἴς τε τὰς ἁπλᾶς καὶ τὰς ἐκ μεταθέσεως. διατί μὲν οὖν μὴ παρειλημμέναι εἰσὶν αἱ μετὰ τρόπου δυνάμει τὸ εἶναι ἔχουσαι ἐν τῇ διαιρέσει ἀπελογισάμεθα. καίτοι δυνατοῦ ὄντος, τοιαύτας προτάσεις συνίστασθαι. διατί δὲ καὶ τῶν ἄνευ τρόπου τὰς ἐκ μεταθέσεως παρῆκεν, καίτοι μνήμην αὐτῶν τοῦ ἀριστοτέλους ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας πεποιηκότος. ἢ οὖν διὰ τοῦτο προστιθεμένου καὶ ἀφαιρουμένου. καὶ συντιθεμένου καὶ διαιρουμένου εἶναι ἢ μὴ εἶναι πάσας τὰς ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας παραδιδομένας προτάσεις. ἐλλειπῶς ἄρα ἐστὶν ἡ διαίρεσις, δεῖ γὰρ δῆλον ὅτι καὶ τὰς ἄνευ τρόπου ἐκ μεταθέσεως, ὑφ᾽ ἓν τῶν τεσσάρων ἀνάγεσθαι μορίων. καὶ δῆλον ὅτι ἐκ τῶν ἤδη εἰρημένων ἡμῖν, καὶ περὶ ἄλλων συλλογιζόμενοι ἐροῦμεν αὐτῶν τὰς μὲν καταφατικὰς σύνθεσιν ἔχειν τοῦ μὴ εἶναι. ὥσπερ καὶ τὰς μετὰ τρόπου. ὅσα γὰρ εἴρηται ἐπὶ τῶν μετὰ τρόπου προτάσεων, ταῦτα καὶ ἐπ᾽ αὐτῶν ἁρμόσει λέγεσθαι. ἵνα οὖν ἀνελλιπὴς ἡ διαίρεσις γένηται, πάσας τὰς ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας παραδεδομένας προτάσεις παραλαμβάνουσα εἴπωμεν οὕτως. τῶν προτάσεων, αἱ μὲν δυνάμει ἔχουσι τὸ ἐστι. αἱ δὲ ἐνεργείᾳ. καὶ τῶν δυνάμει, αἱ μὲν εἰσι καταφατικαί, αἵτινες ἀφαίρεσιν ἔχουσι τοῦ εἶναι. αἱ δὲ ἀποφατικαί, αἵτινες ἀφαίρεσιν ἔχουσι τοῦ μὴ εἶναι. τῶν δὲ ἐνεργείᾳ τὸ εἶναι ἐχουσῶν, αἱ μὲν, ἁπλαῖ. αἱ δὲ ἐκ μεταθέσεως. καὶ τῶν ἁπλῶν, αἱ μὲν ἄνευ τρόπου· αἱ δὲ μετὰ τρόπου. τῶν δὲ ἄνευ τρόπου, αἱ μὲν καταφατικαί, πρόσθεσιν τοῦ εἶναι. αἱ δὲ ἀποφατικαί, πρόσθεσιν τοῦ μὴ εἶναι. καὶ τῶν μετὰ τρόπου, αἱ μὲν καταφατικαὶ σύνθεσιν τοῦ εἶναι. αἱ δὲ ἀποφατικαὶ διαίρεσιν τοῦ εἶναι. εἰ δὲ ἐκ μεταθέσεως εἶεν αἱ προτάσεις εἴτε μετὰ τρόπου εἴτε ἄνευ τρόπου. εἰ μὲν καταφατικαὶ εἶεν σύνθεσιν ἔχουσι τοῦ μὴ εἶναι, εἰ δὲ ἀποφατικαί, διαίρεσιν τοῦ μὴ εἶναι. Ἓν ἔτι λείπει ζητῆσαι. τί δήποτε μή, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἄνευ τρόπου ἁπλῶν τῶν τε δυνάμει τὸ εἶναι ἐχουσῶν καὶ τῶν ἐνεργείᾳ ὁμοίως ταῖς καταφάσεσιν αἱ ἀποφάσεις ἢ πρόσθεσιν ἢ ἀφαίρεσιν ἔχειν ἐλέγοντο. διέφερε δὲ τὸ εἶναι ἢ μὴ εἶναι, ὅτι ἐν ταῖς καταφάσεσι τὸ εἶναι, ἐν δὲ ταῖς ἀποφάσεσι τὸ μὴ εἶναι. οὕτω δὴ καὶ ἐπὶ τῶν ἐκ μεταθέσεως, καὶ ἔτι ἐπὶ τῶν μετὰ τρόπου ἁπλῶν, ἀλλὰ ταῖς μὲν καταφάσεσι πάσαις, τὴν σύνθεσιν δεδώκαμεν, ταῖς δὲ ἀποφάσεσιν ἁπάσαις τὴν διαίρεσιν. λέγομεν οὖν ὅτι ἐν τούτοις αἱ καταφάσεις ἅπασαι, ὕπαρξιν δηλοῦσιν. αἱ μὲν ἁπλαῖ συντιθέασιν εἶναι τῇ προτάσει. ὡς ἡ σωκράτη δυνατόν ἐστι περιπατεῖν. αἱ δὲ ἐκ μεταθέσεως τοῦ μὴ εἶναι ὡς ἡ σωκράτη δυνατόν ἐστι μὴ περιπατεῖν. καὶ ἡ σωκράτης οὐ περιπατῶν ἐστιν ὕπαρξιν δηλοῦσαι πᾶσαι. οὐκ ἂν λέγοιντο διαίρεσιν ἐργάζεσθαι οὐδ᾽ εἰ ἐκ μεταθέσεως εἶεν. καὶ αὗται γὰρ τὸ μὴ εἶναι συντιθέασιν. εἰ δὲ τοῦτο, αἱ ἄρα ἀποφάσεις αὐτῶν διαίρεσιν ἔχειν λέγοιντο ἄν. οὐχ οὕτω δὲ καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν. τῆς γὰρ σωκράτης περιπατεῖ, ἀφαίρεσιν ἔχειν λεγομένης τοῦ εἶναι. εἰκότως ἡ ταύτης ἀπόφασις ἡ σωκράτης οὐ περιπατεῖ ἀφαίρεσιν ἕξει τοῦ μὴ εἶναι. ὅτι μὲν οὖν πρόσθεσιν οὔτε τοῦ εἶναι. οὔτε τοῦ μὴ εἶναι ἔχει, δῆλον. ὅλως γὰρ τοῦ ἐστὶ ῥήματος μὴ προσ-

ΠΡΟΤΕΡΩΝ ΑΝΑΛΥΤΙΚΩΝ

κειμένου αὐτῇ, μήτε καταφατικῶς μήτε ἀποφατικῶς, πῶς ἂν λέγοιτο ἔχειν ἀλλ' οὐ πρόσθεσιν. οὐκοῦν λείπεται ἀφαίρεσιν αὐτὴν ἔχειν τοῦ μὴ εἶναι. πάλιν τῆς σωκράτης περιπατεῖ οὔσης ὁμολογουμένως πρόσθεσιν ἐχούσης τοῦ εἶναι, ἡ ταύτης ἀπόφασις ἡ σωκράτης περιπατεῖ οὐκ ἔστιν ἢ πρόσθεσιν ἕξει τοῦ μὴ εἶναι ἢ ἀφαίρεσιν τοῦ εἶναι ἢ ἀφαίρεσιν τοῦ μὴ εἶναι. ἀλλ' ὅτι μὲν ἀφαίρεσιν τοῦ εἶναι οὐκ ἔχει, πρόδηλον. πρόσεστι γὰρ αὐτῇ τὸ ἔστι ῥῆμα. ἀλλὰ μὴν, οὐδὲ τοῦ μὴ εἶναι ἀφαίρεσιν ἔχει. αὐτὸ γὰρ δὴ τοῦτό φησιν ὅτι οὐκ ἔστι. λείπεται ἄρα πρόσθεσιν ἔχειν τοῦ μὴ εἶναι. καὶ ἄλλως. ἐν οἷς ἡ σωκράτης οὐ περιπατεῖ. δέδεικται ἀφαίρεσιν ἔχουσα τοῦ μὴ εἶναι, αἱ δὲ δύο καταφάσεις, ἡ μὲν σωκράτης περιπατεῖ, ἀφαίρεσιν τοῦ εἶναι. ἡ δὲ σωκράτης περιπατεῖ ἔστι πρόσθεσιν τοῦ εἶναι. ἐν τούτοις ἄρα συναποδέδεικται, ἡ σωκράτης οὐ περιπατεῖ ἔστι. πρόσθεσιν ἔχειν τοῦ μὴ εἶναι. τοῦτο γὰρ τὸ μέρειον λέγεται. ἴσως δὲ καὶ τοῦτο ζητήσειεν ἄν τις. ὅτι εἰ ὅλως ἐνδέχεται εὑρεῖν προτάσεις τινὰς μετὰ τρόπου. δυνάμει τὸ ἔστιν ἐχούσας εἰ καὶ μὴ εἴρηται. περὶ τοιούτων προτάσεων ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας ὅμως ὑπὸ ποῖον τῶν τμημάτων ἀνοίσομεν τὰς τοιαύτας προτάσεις, οἷον τὴν σωκράτης ἐνδεχομένως φιλοσοφεῖ, ὁ αἶνος ἀναγκαίως ἀναπνεῖ, καὶ τὰς ὁμοίας. λεχθείη ἂν λέγω, καὶ τούτων αἱ καταφάσεις ἀφαίρεσιν ἔχειν τοῦ εἶναι. αἱ δὲ ἀποφάσεις, ἀφαίρεσιν τοῦ μὴ εἶναι. εἰ μέντοι τὸ ὁριστικὸν αὐτῶν ῥῆμα διαλύσωμεν εἰς μετοχὴν καὶ ῥῆμα. οἷον σωκράτης ἐνδεχομένως φιλόσοφός ἐστιν. ὁ αἶνος ἀναγκαίως ἀναπνέων ἐστὶ λεχθείησαν καὶ τούτων κατὰ τὸ ἀκόλουθον. αἱ μὲν καταφάσεις, πρόσθεσιν ἔχειν τοῦ εἶναι, αἱ δὲ ἀποφάσεις πρόσθεσιν τοῦ μὴ εἶναι.

» ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΟΣ δέ ἐστι λόγος ἐν ᾧ τεθέντων τινῶν, ἕτερόν τι τῶν κειμένων ἐξ ἀνάγκης συμ-
» βαίνει τῷ ταῦτα εἶναι, λέγω δὲ τῷ ταῦτα εἶναι.

Κ ατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς ἀπαρίθμησιν διαλεχθεὶς περὶ προτάσεως καὶ ὅρου, νῦν περὶ συλλογισμοῦ ποιεῖται τὸν λόγον. πρὸ δὲ τῆς τῶν ῥητῶν ἐξετάσεως, ἄξιόν ἐστι ζητῆσαι. πρῶτον μὲν, πόθεν ἡ ψυχὴ εἰς ἔννοιαν ἦλθε τοῦ συλλογισμοῦ. ἔπειτα ποῖόν ἐστι τῆς ψυχῆς μέρειον τὸ συλλογιζόμενον. τρίτον, εἰ ἔστιν ὅλως συλλογισμός. καὶ γὰρ πειρῶνταί τινες κατασκευάζειν ὅτι οὐδὲ ἔστιν ὅλως συλλογισμός. οἱ γὰρ ἐφεκτικοὶ κατασκευάζοντες ὅτι οὐκ ἔστι συλλογισμός, ἔλεγον οὕτως. ἀποδεικνύντες φατὲ ὅτι συλλογισμὸς, ἢ οὔ. εἰ μὲν οὐκ ἀποδεικνύντες, οὐ πιστεύσομεν χωρὶς ἀποδείξεως ὑμῖν ὅτι ἔστι συλλογισμός. εἰ δὲ ἀποδεικνύντε, συλλογισμῷ δῆλον ὅτι ἀλλ' ἀχρῆσθε. ὃν πάλιν δι' ἑτέρου συλλογισμοῦ δέον ἡμᾶς ἀποδεικνύειν, ὅτι ἔστι συλλογισμὸς ἀποδεικτικός. κἀκεῖνον πάλιν δι' ἑτέρου, καὶ τοῦτο ἐπ' ἄπειρον. πρὸς οὓς φαμὲν ὅτι τοῖς ἡμετέροις ἁλίσκεσθαι λόγοις τὰ αὐτὰ γὰρ καὶ ἡμεῖς φήσομεν πρὸς ὑμᾶς. ἢ γὰρ ἀπεδείξατε ὅτι οὐκ ἔστι συλλογισμός. ἢ οὐκ ἀπεδείξατε. καὶ εἰ μὲν οὐκ ἀπεδείξατε, διὰ τοῦτο οὐ πιστεύομεν ὑμῖν. εἰ δὲ ἀπεδείξατε, ἀποδείξει, δῆλον ὅτι τινὶ χρώμενοι. ὥστε ἔστι συλλογισμὸς δι' οὗ ἀπεδείξατε. ἀλλ' ἐπειδὴ οὐ μόνον εἰς ἀπορίας αὐτοὺς ἐνεγκεῖν, δεῖ. ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπορίαν ἐπιλύεσθαι, φαμὲν οὕτως. ὅτι ἄλλο ἐστὶ συλλογισμὸς, καὶ ἄλλο συλλογιστὸν, ὅταν οὖν τὸν συλλογισμὸν θεωρήσωμεν ὡς δι' αὐτοῦ ποιοῦμεν τὰς ἀποδείξεις, τηνικαῦτα αὐτὸ τοῦτο συλλογισμὸν αὐτὸν καλοῦμεν. ὅταν δὲ ὡς πρᾶγμα ὀφεῖλον ἀποδειχθῆναι συλλογιστόν. καὶ οὕτως ἀποδείκνυται ὁ συλλογισμὸς, ὡς συλλογιστὸν παραλαμβανόμενος. ἀλλ' ἴσως εἴποι τις ὅτι εἰ καὶ συλλογιστόν ἐστιν, οὐδὲν μᾶλλον διὰ τούτων λέλυται ἡ ἀπορία, διὰ γὰρ συλλογισμοῦ δείκνυται, ὡς πάλιν ὁ συλλογισμὸς γίνεται συλλογιστόν. διὰ τὸ καὶ αὐτὸν τοῦ ἑτέρου συλλογισμοῦ χρήζειν ἀποδείξεως. πρὸς οὓς φαμὲν. ὅτι οὐ πάσας τὰς ἀποδείξεις καὶ τὰς ἀρχὰς τῶν ἀποδείξεων, διὰ συλλογισμοῦ λαμβάνομεν. ἀλλ' ἐκ τῶν ὁμολογουμένων κοινῶν ἐννοιῶν τὰς ἀρχὰς λαμβάνοντες, τοὺς συλλογισμοὺς κατασκευάζομεν. καὶ γὰρ ἐν τοῖς ἀποδεικτικοῖς εἴρηται ὅτι οὐ πάντα ἐστὶν ἀποδεικτά. εἰ γὰρ πάντα ἦν ἀποδεικτὰ, οὐδενὸς ἦν ἀπόδειξις, πᾶσα γὰρ ἀπόδειξις ἀπό τινων ἀρχῶν περαίνεται, ἀδύνατον γάρ τι ἀποδεῖξαι, μὴ προειλημμένων τινῶν. εἰ οὖν ἀεὶ τὰ εἰς τὴν ἀπόδειξιν

ἀπόδειξιν παραλαμβανόμενα ἀποδεικτὰ εἴη. πᾶν δὲ τὸ ἀποδεικνύμενον δι' ἑτέρων ἀποδείκνυται. κἀκεῖνα πάλιν δι' ἑτέρων ἀποδειχθήσεται. καὶ οὕτως ἐπὶ τὸ ἄπειρον, χωρεῖν ἀνάγκη. ὅπερ ἀδύνατον. οὐκ ἄρα ἐστὶ πάντα τὰ ἀποδεικτικά. ἀλλ' ἀνάγκη πάσα προϊόντας. ὅταν εἰς τὰς κοινὰς καταντήσωμεν ἐννοίας, στῆναι λοιπόν. ὥστε οὐκ εἰς ἄπειρον ἀνάγκη εἶναι τὸν συλλογισμόν. καταντῶμεν γὰρ πάντως εἰς τὰς κοινὰς ὡς εἶπον ἐννοίας. αἵτινές εἰσι πάσης εἰσὶ κρείττονες ὡς εἶπον ἀποδείξεως. ὥστε οἱ μὲν πρῶτοι συλλογισμοὶ ἐκ τούτων. αὗται δὲ ἐξ οὐδενός. Ἐπεὶ οὖν ἐδείξαμεν ὅτι ἐστὶ συλλογισμός, ἀκόλουθον ζητῆσαι πόθεν ἦλθεν εἰς ἔννοιαν ἡ ψυχὴ τοῦ συλλογίζεσθαι. διὰ τὸ τὰ πράγματα ὁρᾶν μήτε πάντη ἀλλήλοις κοινωνοῦντα, μήτε πάντη διαφέροντα. εἰ γὰρ τοῦτο ἦν θάτερον, οὐδὲν συλλογισμῶν ἡμῖν ἐδέησεν ἄν, πρὸς τὸ δεῖξαι τὰ πᾶσιν ὁμολογούμενα εἴτε κατὰ τὴν κοινωνίαν, εἴτε κατὰ τὴν ἑτερότητα. ὥσπερ οὐδὲ συλλογισμοῦ δεῖ τὸ δεῖξαι, ὅτι ὁ λίθος ἕτερός ἐστιν παρὰ τὸν ἄνθρωπον. ἢ ὅτι οὐχ ἕτερος Σωκράτης Πλάτωνος κατὰ τὴν οὐσίαν. ἀλλ' ἐπεὶ κατά τι μὲν κοινωνοῦσιν ἀλλήλοις τὰ πράγματα. κατά τι δὲ διαφέρουσιν, ἐδεήθη τῶν συλλογισμῶν ἡ ψυχή. ἵνα γνῷ ποῖα μέν, τὰ κοινωνοῦντα. ποῖα δὲ τὰ διαφέροντα ἀλλήλων. διακρίνει δὲ τοῦτο λαμβάνουσα μεταξὺ τῶν ζητουμένων, κοινὸν ὅρον. ἢ κοινωνίαν ἔχοντα πρὸς τὰ δύο ἄκρα, ἢ πρὸς μὲν θάτερον κοινωνοῦντα, διεστῶτα δὲ τοῦ λοιποῦ. καὶ διὰ τοῦ μέσου ἢ συνδεῖ τὰ ἄκρα, ἢ διΐστησιν. εἰ δὲ ἦσαν πάντα ἕτερα τὰ πράγματα οὐκ ἂν τοῦτο ποιῆσαι ἐδύνατο. κοινοῦ μέν τινος ὅρου μὴ ὑπάρχοντος εἰς τὸ τὴν τῶν ἄκρων κοινωνίαν δειχθῆναι. ἀλλὰ μήν, οὐδ' ὅτι διαφέρουσιν ἀποδείξεως ἔδει, προφανοῦς τῆς διαφορᾶς ὑπαρχούσης. ἀλλ' οὐδ' εἰ ταυτὰ ἦσαν κατὰ πάντα, ἔδει δεῖξαι· ὡς πάλιν τῆς κοινωνίας ὁμολογουμένης. τὸ δὲ συλλογιζόμενον τῆς ψυχῆς μέρος, τὸ διανοητικόν ἐστιν ὡς καὶ ἐν προοιμίοις εἴπομεν. τῶν γὰρ ἐν ἡμῖν γνωστικῶν δυνάμεων, αἱ μέν εἰσι λογικαί, αἱ δέ, ἄλογοι. λογικαὶ μέν, νοῦς. διάνοια, δόξα. ἄλογοι δέ, φαντασία καὶ αἴσθησις. καὶ τῆς μὲν νοερᾶς, οὐκ ἔστι δυνάμεως τὸ συλλογίζεσθαι. ἐπεὶ κρείττων αὕτη ἡ κατὰ συλλογισμόν, ἀθρόως καὶ ἀμερῶς γινώσκουσα. οὐδὲ μὴν τῆς δοξαστικῆς. αὕτη γὰρ τὸ ὅτι μόνον οἶδεν. οὐ μὴν καὶ τὸ διότι. ὅθεν πολὺ μᾶλλον ἥκιστα τῶν ἀλόγων δυνάμεων εἴη τὸ συλλογίζεσθαι. λείπεται οὖν τῆς διανοητικῆς αὐτὸ λέγειν εἶναι δυνάμεως. εἴπερ αὕτη μετὰ τοῦ ὅτι καὶ τὰς αἰτίας ἐφίσταται. Λοιπὸν δὴ τί ἐστι συλλογισμὸς λεκτέον, τὸν Ἀριστοτέλους ὁρισμὸν ἐξηγούμενοι. συλλογισμὸς δέ ἐστι φησίν. ὁρίζεται τὸν συλλογισμὸν ὁ Ἀριστοτέλης κατὰ τὸ εἰωθὸς ἐκ γένους καὶ τῶν συστατικῶν διαφορῶν. ἐπειδὴ γὰρ τὰ πράγματα ἢ ἑτερογενῆ ἐστιν, ἢ ἑτεροειδῆ. πρὸς μὲν διάκρισιν τῶν ἑτερογενῶν, λαμβάνεται τὸ γένος ἐν τοῖς ὁρισμοῖς. πρὸς δὲ τῶν ἑτεροειδῶν διάκρισιν, λαμβάνονται αἱ διαφοραί. γένος οὖν τοῦ συλλογισμοῦ ὁ λόγος. διαφοραὶ δέ, τὰ ἐν τῷ συλλογισμῷ λοιπά. θεωροῦνται δὲ αὗται, ἐν ὕλῃ καὶ ἐν τῷ εἴδει. ὕλη μέν, ταῖς προτάσεσιν, εἴδει δέ, τῷ συμπεράσματι. ἐπειδὴ αἱ προτάσεις τοῦ συμπεράσματος ἕνεκεν λαμβάνονται. ὥσπερ ἡ ὕλη τοῦ εἴδους. τὸ μὲν γὰρ τεθέντων καὶ τὸ τινῶν ἐκ τῆς ὕλης τῶν συλλογισμῶν. τουτέστι τῶν προτάσεων εἴληπται. τὸ δὲ ἕτερόν τι τῶν κειμένων ἐξ ἀνάγκης συμβαίνειν, ἐκ τοῦ εἴδους. τουτέστι τοῦ συμπεράσματος. πρόσκειται οὖν τῷ ὁρισμῷ τὸ τεθέντων ἢ διὰ τοὺς λοιποὺς λόγους εὐκτικοὺς φημὶ καὶ τοὺς λοιπούς. ἵνα εἴη τὸ τεθέντων, ἀντὶ τοῦ ὁμολογηθέντων. ὁ γὰρ εὐχόμενος οὔτε πρὸς ἑαυτόν, οὔτε πρὸς ἄλλον ὁμολογεῖ καὶ τίθεται. οὔτε μὴν ὁ προστάττων. οὔτε ὁ ἐρωτῶν. οὔτε ὁ καλῶν. ἀλλὰ μόνος ὁ συλλογιζόμενος. ἢ διὰ τοὺς ὑποθετικοὺς συλλογισμούς. τούτοις γὰρ ὑποτίθεσθαι μὲν λέγομεν τὰς προτάσεις, τίθεσθαι δὲ οὐδαμῶς, καὶ αὕτη μᾶλλον ἀληθὴς ἡ ἐξήγησις. ἡ γὰρ θέσις ὡς ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας ἐμάθομεν κατὰ τῆς ὑποθέσεως λέγεται, ὥστε ἐνταῦθα τοὺς αὐτοτελεῖς ὁρίζεται συλλογισμούς. τὸ δὲ τινῶν, διὰ τοὺς παρὰ τοῖς ῥήτορσι μονολημμάτους λεγομένους συλλογισμούς. οἵτινές εἰσι τὴν ἐλάττονα τῶν προτάσεων λαβόντες. τὴν δὲ μείζονα καταλιπόντες, ἐπάγουσι τὸ συμπέρασμα. οἷον, ὁ δεῖνα καλλωπιστής οὐκοῦν καὶ μοιχός. παραλιμπάνοντες τὴν μείζονα τὴν λέγουσαν. πᾶς δὲ καλλωπιστὴς μοιχός. καὶ πάλιν ὁ δεῖνα νύκτωρ πλανᾶται. οὐκοῦν καὶ λῃστής ἐστιν. ὁ δεῖνα ἀναπνεῖ. οὐκοῦν καὶ ζῇ. τούτοις δὲ κέχρηνται οἱ ῥήτορες τοῖς συλλογισμοῖς ἢ συντομίας χάριν. ἢ διὰ τὸ πρὸς ὑδρορρέον ποιεῖσθαι τοὺς λόγους. καὶ μὴ ἐξαρκεῖν τὸν χρόνον πρὸς τὰ λεγόμενα. ἢ διὰ τὸ δοκεῖν τιμᾶν τοὺς δικαστάς. καὶ διὰ τούτου εἰς εὔνοιαν αὐτοὺς προσκαλεῖσθαι ὡς εἰδότας τὰς διαλεκτικὰς μεθόδους. καὶ δυναμένους τὴν μείζονα προστιθέναι πρότασιν. ἢ συμψήφους ἢ συγκατηγόρους, βουλόμενοι αὐτοὺς ἔχειν. τὸ ἐκ τῆς ἀκολουθίας αὐτοὺς προστιθέναι τὴν μείζονα τῶν προτάσεων. ὁ δεῖνα γάρ φησι καλλωπιστής. οὐκοῦν καὶ μοιχός. τούτων γὰρ ὁ δικαστὴς ἀκούσας, καθ' ἑαυτὸν τὴν λοιπὴν προστίθησιν. ὅτι εἰκότως πᾶς γὰρ καλλωπιστὴς μοιχός, τὸ δὲ ἕτερον πρόσκειται, διὰ τοὺς διφορουμένους συλλογισμούς. οἵτινές εἰσι τὸ αὐτὸ ἔχουσι συμπέρασμα ταῖς προτάσεσιν. οἷός ἐστιν ὁ λέγων. εἰ ἡμέρα ἐστίν, ἡμέρα ἐστίν ἀλλὰ μὴν ἡμέρα ἐστίν, ἡμέρα ἄρα ἐστίν. ἐνταῦθα γὰρ οὐδὲν ἕτερον τῶν κειμένων συνέβη. ὅτι δὲ δεῖ ἕτερον εἶναι τὸ συμπέρασμα παρὰ τὰς προτάσεις ἐντεῦθεν δῆλον. ἄλλο ἐστὶν ἕνεκά του, καὶ τὸ οὗ ἕνεκα. οἷον πηδάλιον ἕνεκά του ἐστίν. ἕνεκα γὰρ τοῦ πλοίου. τὸ δὲ πλοῖον οὗ ἕνεκα. δι' αὐτὸ γὰρ γέγονε τὸ πηδάλιον. καὶ ὁμολογουμένως ταῦτα ἕτερά ἐστιν ἀλλήλοις. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν προτάσεων. εἰσὶ γὰρ αἱ προτάσεις ἕνεκά του. τοῦ συμπεράσματος γὰρ ἕνεκα. τὸ δὲ συμπέρασμα οὗ ἕνεκα. ἕνεκα γὰρ αὐτοῦ αἱ προτάσεις. ὥστε ταύτῃ ἕτερον ἂν εἴη τὸ συμπέρασμα παρὰ τὰς προτάσεις. καὶ ἄλλως πᾶς ὁ κατασκευάζων τι. ἢ τὸ σαφὲς ἐκ τοῦ ἀσαφοῦς. ἢ τὸ

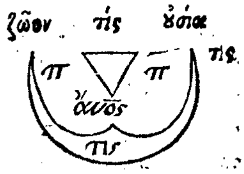
ἀσαφὲς, ἐκ τοῦ ἀσαφοῦς· ἢ τὸ σαφὲς ἐκ τοῦ ἀσαφοῦς, ἢ τὸ ἀσαφὲς ἐκ τοῦ σαφοῦς. αἱ μὲν οὖν τρεῖς πρῶται συζυγίαι, ἀσυλλόγιστοί εἰσι· κατὰ δὲ τὴν ὑστέραν, γίνονται αἱ ἀποδείξεις. τὸ γὰρ σαφὲς ἐκ τοῦ ἀσαφοῦς, ἔχοι ἂν τὰς πίστεις. εἰ τοίνυν ἀσαφὲς μὲν τὸ συμπέρασμα· τοῦτο γὰρ δεῖξαι βουλόμεθα· σαφεῖς δὲ αἱ προτάσεις· ἐξ ὧν καὶ τὸ συμπέρασμα τὸ πιστὸν ἔχει. ἕτερον δὲ τὸ ἀσαφὲς τοῦ σαφοῦς, ἕτερον δήπου καὶ τῶν προτάσεων τὸ συμπέρασμα. τὸ δὲ τὶ ἔγκειται τῷ ὁρισμῷ διὰ τὰς ἀσυλλογίστους συζυγίας. τὸ μὲν γὰρ τὶ ὡρισμένον δηλοῖ· αὗται δὲ, οὐδὲν ὡρισμένον συνάγουσιν, ἀλλὰ καὶ τὸ καθόλου. καὶ τὸ μερικόν· καὶ τὸ καταφατικὸν καὶ ἀποφατικὸν αὗται συνάγουσιν· ὡς ἐφεξῆς μαθησόμεθα. τὸ δὲ ἐξ ἀνάγκης οὐ τοῦτό φησιν ὅτι ἀναγκαίας ὕλης, συνάγεται τὸ συμπέρασμα· συνάγεται γὰρ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὑλῶν ἀναγκαῖα συμπεράσματα. ἀλλὰ τὸ ἐξ ἀνάγκης προσέθηκεν· διά τε τοὺς παραδειγματικοὺς, καὶ ἐπαγωγικοὺς καλουμένους συλλογισμοὺς, οἵτινες τὸ ἐξ ἀνάγκης οὐκ ἔχουσι. καθόλου γὰρ πᾶσα πίστις· ἢ τὸ ἴσον ἐκ τοῦ ἴσου πιστοῦται, ἢ ἐκ τοῦ μείζονος τὸ ἔλαττον· ἢ ἐκ τοῦ ἐλάττονος τὸ μεῖζον. ἡ μὲν οὖν παραδειγματικὴ πίστις· τὸ ἴσον ἐκ τοῦ ἴσου πιστοῦται· οἷον, ὁ δεῖνα πλεύσας ἐναυάγησε, καὶ σὺ εἰ πλεύσειας, τὸ αὐτὸ πείσῃ. ὁ δεῖνα νύκτωρ ὁδεύσας, περιέπεσε λῃσταῖς· καὶ σὺ εἰ νύκτωρ ὁδεύσειας, περιπέσῃς λῃσταῖς. ὃς τὸ ἐξ ἀνάγκης οὐκ ἔχει. κέχρηνται δὲ τούτῳ οἱ ῥήτορες. ἡ δὲ ἐπαγωγικὴ πίστις, τὸ μεῖζον ἐκ τοῦ ἐλάττονος πιστοῦται· οἷον, ἐπειδὴ καὶ τόδε καὶ τόδε τὴν κάτω γένυν κινεῖ ζῷον· καὶ πᾶν ἄρα ζῷον, τὴν κάτω γένυν κινεῖ. οὐδὲ αὕτη ἡ δεῖξις ἔχει τὸ βέβαιον. πρῶτον μὲν ὅτι χαλεπὸν πάντα τὰ κατὰ μέρος διεξελθεῖν. ἔπειτα εἰ δέοι κατασκευάσαι ὅτι κροκόδειλος τὴν κάτω γένυν κινεῖ· δεήσεται τὰ κατὰ μέρος διεξιὼν καὶ αὐτὸν διεξελθεῖν ἢ μή. καὶ εἰ μὲν διεξέλθοι τὸ ζητούμενον ὡς ὁμολογούμενον λήψεται. εἰ δὲ μὴ, οὐ κατασκευάσει τὸ καθόλου. πρὸς γὰρ τὴν τοῦ καθόλου ἀνασκευὴν ἀρκεῖ καὶ ἓν παράδειγμα μόνον. πρὸς δὲ τὴν κατασκευὴν τοῦ καθόλου, οὐδὲ μυρία ἀρκεῖ παραδείγματα. ἡ δέ γε ἀποδεικτικὴ δεῖξις αὕτη ἐστὶν ἡ ἐκ τοῦ καθόλου τὸ μέρος πιστουμένη ἣ ἕπεται πάντως τὸ ἐξ ἀνάγκης. τὸ δὲ συμβαίνει, διὰ τὴν ἀναγκαίαν ὕλην παρείληπται. ἵνα μή τις νομίσῃ τῷ ἀναγκαίῳ τῆς ὕλης ἕπεσθαι τὸ συμπέρασμα μόνον. δῆλον ὡς εἴτε ἀδύνατοι εἶεν αἱ προτάσεις εἴτε ἐνδεχόμεναι, συμβαίνει πάντως ἀκολουθεῖν τὸ συμπέρασμα. τὸ δὲ τῷ ταῦτα εἶναί φησι διὰ τὰ ἀκολουθοῦντα συμπεράσματα, μὴ τῷ λόγῳ τῶν τεθεισῶν προτάσεων, ὥσπερ εἴ τις εἴποι· ἡ ψυχὴ αὐτοκίνητος· τὸ αὐτοκίνητον, ἀεικίνητον· ἡ ψυχὴ ἄρα ἀθάνατος. οὐ γὰρ διὰ τὰς εἰρημένας προτάσεις τοῦτο ἕπεται τὸ συμπέρασμα· ἀλλ' ἡ ψυχὴ ἄρα ἀεικίνητος. ὅτι γὰρ τοῦτο βούλεται διὰ τοῦ εἰπεῖν τῷ ταῦτα εἶναι, ἑαυτὸν ἐπήγαγε. λέγω γάρ φησι τῷ ταῦτα εἶναι, τὸ διὰ ταῦτα συμβαίνειν. τοῦτο δέ ἐστι τὸ μηδενὸς ἔξωθεν ὅρου προσδεῖν, πρὸς τὸ γενέσθαι τὸ ἀναγκαῖον. ἐν γὰρ τῷ συλλογισμῷ τῷ λέγοντι· ἡ ψυχὴ αὐτοκίνητος, τὸ αὐτοκίνητον ἀεικίνητον, ἡ ψυχὴ ἄρα ἀθάνατος, οὐκ ἔστιν ἐν τῷ συμπεράσματι τὸ ἀναγκαῖον. εἰ μὴ προστεθείη ἔξωθεν καὶ ὅρος καὶ πρότασις. εἰ γὰρ τὸ αὐτοκίνητον ἀεικίνητον, οὔπω δῆλον ὅτι ἡ ψυχὴ ἀθάνατος· ἀλλ' ἐὰν προστεθῇ τοῖς ἐξ ἀρχῆς τὸ ἀθάνατον καὶ πρότασις ἡ λέγουσα τὸ ἀεικίνητον ἀθάνατον· τότε ἐκ τῶν κειμένων ἔχει τὸ συμπέρασμα τὸ ἀναγκαῖον. εἰπὼν δὲ τῷ ταῦτα εἶναι ἐπειδὴ συνεῖδεν ὡς οὐκ ἔστι σαφὲς τὸ λεγόμενον, ἐξηγούμενος ἑαυτὸν ἐπήγαγε τὸ διὰ ταῦτα συμβαίνειν. πάλιν δὲ αὐτὸ τοῦτο ἔτι ἀσαφὲς εἶναι δοκεῖ. ἡ γὰρ διὰ πρόθεσις, πολλάκις αἰτίαν δηλοῖ. ὁ δὲ συλλογισμὸς, οὐ πάντως ἐξ αἰτιῶν περαίνεται. τοῦτο γὰρ τοῦ ἀποδεικτικοῦ συλλογισμοῦ ἐστὶν ἴδιον. αἴτιαι γὰρ εἰσὶν αἱ προτάσεις τοῦ συμπεράσματος. οὐ μὴν οἱ ἐν τῇ προτάσει παραλαμβανόμενοι ὅροι αἴτιοι πάντως εἰσὶ τοῦ δηλουμένου πράγματος ἐν τῷ συμπεράσματι. δυνατὸν γὰρ ἐκ τῶν ὑστέρων τὰ πρότερα συλλογίσασθαι. ὥσπερ ἐκ τοῦ γάλα ἔχειν τὸ τετοκέναι. καὶ ἐκ τοῦ καπνοῦ τὸ πῦρ εἶναι. καὶ ἐκ τῶν τῆς σελήνης φωτισμῶν τὸ εἶναι αὐτὴν σφαιροειδῆ. καίτοι αἴτιον τοῦ γάλα ἔχειν τὸ τετοκέναι, καὶ τοῦ καπνοῦ τὸ πῦρ. καὶ τῶν φωτισμῶν τῆς σελήνης, τὸ σφαιροειδὲς αὐτῆς σχῆμα. ἀλλ' ὁπηνίκα σαφέστερα ἢ τὰ αἰτιατὰ τῶν αἰτίων, ἐκ τῶν αἰτίων τὰ αἰτιατὰ συλλογιζόμεθα. ἐπειδὴ τοίνυν ἡ μὲν διὰ πρόθεσις καὶ αἰτίαν ἔσθ' ὅτε σημαίνει. ὡς ὅταν εἴπω διὰ τὸν τέκτονα ἡ θύρα· οὐ πάντως δὲ τὰ ἐν ταῖς προτάσεσι σημαινόμενα, αἴτιά ἐστι τῶν τοῦ συμπεράσματος σημαινομένων. ἵνα μὴ τοῦτο ὑπονοήσωμεν. τὸν γὰρ καθόλου συλλογισμὸν καὶ οὐ τὸν ἀποδεικτικὸν σκοποῦμεν, ἐξηγούμεθα τὸ διὰ ταῦτα συμβαίνειν φησί. τὸ μηδενὸς ἔξωθεν ὅρου προσδεῖσθαι πρὸς τὸ γενέσθαι τὸ ἀναγκαῖον. τουτέστι τὸ αὐτάρκεις εἶναι τοὺς κειμένους ὅρους καὶ τὰς ἐξ αὐτῶν συγκειμένας προτάσεις εἰς τὸ γενέσθαι τὸ συμπέρασμα. διὰ τῆς προσθήκης οὖν ταύτης ἐκβάλλει τοὺς ὁποσοῦν τῶν συλλογισμῶν λείποντας ὅροις τισὶ καὶ προτάσεσιν. οὐδὲν οὖν ἧττον καὶ οἱ μονολήμματοι πάλιν ἐκβληθήσονται καὶ διὰ ταύτης τῆς προσθήκης. δέονται γὰρ καὶ αὐτοὶ τῆς μείζονος προτάσεως, ὡς ἐδείξαμεν. καὶ ἔτι οἱ σύνθετοι μὲν, λείπονται δὲ ὅρῳ καὶ προτάσει. ὥσπερ ὃν ἤδη εἴπομεν· ἡ ψυχὴ αὐτοκίνητος, τὸ αὐτοκίνητον ἀεικίνητον, ἡ ψυχὴ ἄρα ἀθάνατος. λείπεται γὰρ τὸ ἀεικίνητον, ἀθάνατον. πρὸς τούτοις καὶ οἱ ἀμεθόδως, πάλιν τοῖς στωϊκοῖς περαινόμενοι· οἷον, εἰ οὕτω τις λέγοι· τὸ πρῶτον, τοῦ δευτέρου μεῖζον· τὸ δεύτερον, τοῦ τρίτου μεῖζον, τὸ ἄρα πρῶτον, τοῦ τρίτου μεῖζον. τοῦτο γὰρ ἐξ ἀνάγκης ἕπεται. οὐ μὴν διὰ τῶν κειμένων εἰ μὴ ἔξωθεν ἄλλη προσληφθείη πρότασις· ὅτι τὸ τινὸς μείζονος καὶ τοῦ ἐλάττονος ἐκεῖνο μεῖζόν ἐστι. καὶ πάλιν τὸ α τῷ β ἴσον· τὸ γ τῷ β ἴσον·

τὸ α

τὸ α ἄρα τῷ γ ἴσον. πάλιν γὰρ κἀνταῦθα ἐξ ἀνάγκης μὲν συνάγεται τὸ συμπέρασμα, οὐ μὴν διὰ τῶν κειμένων· λείπεται γὰρ πάλιν πρότασις, τὰ τῷ αὐτῷ ἴσα, καὶ ἀλλήλοις ἐστὶν ἴσα.

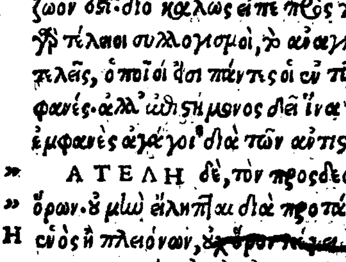
ΤΕΛΕΙΟΝ μὲν οὖν καλῶ συλλογισμὸν, τὸν μηδενὸς ἄλλου προσδεόμενον παρὰ τὰ εἰλημμένα πρὸς τὸ φανῆναι τὸ ἀναγκαῖον.

ἀξιοῖ μὲν οὖν ἴσως τὸν τέλειον καὶ ἀτελῆ συλλογισμὸν ἤδη παραδεδωκέναι· ὅτι ἔλεγε τῷ ταῦτα εἶναι. οὐκ ἔστι δὲ τοῦτο ἀληθές· τὸν γὰρ ἔξωθεν ὅρου τινὸς προσδεόμενον, οἷον ἦν ὃν πρὸ μικροῦ προεθέμεθα, οὐδὲ συλλογισμὸν ἀξιοῖ καλεῖν· τὸν δὲ ἀτελῆ, συλλογισμὸν καλεῖ. τέλειος μὲν οὖν συλλογισμὸς, οὗ τὸ συμπέρασμα παντός ἐστιν ἐπενεγκεῖν. ὡς ἂν εἴποι τις· τὸ δίκαιον, καλόν· τὸ καλὸν, ἀγαθόν· ἐνταῦθα γὰρ πάντως ἐστὶν ἐπακοῦσαι τὸ ἄρα δίκαιον ἀγαθόν. ἀτελὴς δὲ οὗ τὸ συμπέρασμα μόνου ἐστὶ τοῦ ἐπιστήμονος ἐπαγαγεῖν, οἷον πᾶς ἄνθρωπος οὐσία· πᾶς ἄνθρωπος ζῶον, τούτου τὸ συμπέρασμα. τὸ, τὶς ἄρα οὐσία ζῶον· καὶ ὅτι τοῦτο ἐστὶ ῥᾴδιον φανῆναι διὰ τῆς ἀντιστροφῆς. εἰ γὰρ ἀντιστρέψομεν καὶ οὕτως εἴπωμεν· τὶς οὐσία ἄνθρωπός ἐστι, πᾶς ἄνθρωπος ζῶόν ἐστι· δῆλον ὅτι συνάγεται· τὶς ἄρα οὐσία ζῶόν ἐστι. διὸ καλῶς εἶπε πρὸς τὸ φανῆναι καὶ οὐ πρὸς τὸ γενέσθαι. οἱ μὲν γὰρ τέλειοι συλλογισμοὶ, τὸ ἀναγκαῖον ἔχουσι καὶ τοῦτο φαινόμενον. οἱ δὲ ἀτελεῖς, ὁποῖοί εἰσι πάντες οἱ ἐν τῷ δευτέρῳ καὶ τρίτῳ σχήματι. ἔχουσι μὲν τὸ ἀναγκαῖον· οὐ μὴν προφανές· ἀλλ' ἐπιστήμονος δεῖ ἵνα τὸ ἐκ τῶν προτάσεων εἰλημμένον ἀναγκαῖον· μὴ φαινόμενον δὲ, εἰς τὸ ἐμφανὲς ἀγάγοι διὰ τῶν ἀντιστρόφων.

» ΑΤΕΛΗ δὲ, τὸν προσδεόμενον ἢ ἑνὸς ἢ πλειόνων· ἅ ἐστι μὲν ἀναγκαῖα, διὰ τῶν ὑποκειμένων
» ὅρων· οὐ μὴν εἴληπται διὰ προτάσεων.

H ἑνὸς ἢ πλειόνων, ἀλλ' ὅρων τινῶν οὐδὲ γὰρ ἀξιοῖ ὥσπερ εἴρηται τοὺς δεομένους ἔξωθεν τινὸς ὅρου, καλεῖν συλλογισμούς· ἀλλ' ἀρσενικαῖς φωναῖς ἐχρήσατο ἀντὶ θηλυκῶν. ὀφείλων εἰπεῖν ἢ μιᾶς ἢ πλειόνων τουτέστιν ἀντιστροφῶν. προσθεὶς δὲ ἅ ἐστι διὰ τῶν ὑποκειμένων ὅρων ἐσήμανε τὸ γινόμενον χρήσιμον ἐκ τῶν ἀντιστροφῶν· ὅτι τὸ ἐν τῷ συλλογισμῷ κρυπτόμενον ἀναγκαῖον ἐκφαίνουσιν. εἰπὼν δὲ διὰ τῶν ὑποκειμένων ὅρων· ἐσήμανεν ὅτι οὐκ ἐπίκτητον γίνεται· οὐδὲ ἔξωθεν τῶν τοιούτων συλλογισμῶν τὸ ἀναγκαῖον, ἀλλὰ διὰ τῶν ὑποκειμένων προτάσεων. τὸ δὲ οὐ μὴν εἴληπται διὰ προτάσεων, ἀντὶ τοῦ οὐκ ἦν περιληφθεὶς ὁ λόγος τῆς ἀντιστροφῆς, διὰ τῶν προτάσεων· ἀλλὰ δέονται αἱ προτάσεις τὴν τάξιν ἀμεῖψαι. ἵνα τὸ ἐν αὐταῖς δείξωσιν ἀναγκαῖον. Ἀποροῦσι δέ τινες, πῶς ὁ Ἀριστοτέλης μὴ προσδεχόμενος τοὺς συλλογισμοὺς τοὺς ἔξωθεν τι προσλαμβάνοντας οἷον ὅρον ἢ πρότασιν ἀποδέχεται τοὺς δι' ἀδυνάτου δείξεως καὶ συλλογισμοὺς αὐτοὺς καλεῖ. καίτοι προσδεχομένους ἔξωθεν τινά. ὅτι δὲ παραδέχονται νῦν εἰσόμεθα. βούλομαι συλλογίσασθαι ὅτι οὐδὲν φυτὸν αἴσθησιν ἔχει. ἐπ' εὐθείας μὲν οὖν συλλογιζόμενοι. οὕτω φήσαιμεν ἄν. οὐδὲν φυτὸν μεταβατικὴν κινεῖται κίνησιν· πᾶν τὸ αἴσθησιν ἔχον μεταβατικὴν κινεῖται κίνησιν· οὐδὲν ἄρα φυτὸν αἴσθησιν ἔχει. οὕτως μὲν οὖν ἔξωθεν ὁ συλλογισμὸς οὐδὲν προσλαμβάνει εἰς τὸ δειχθῆναι τὸ ἀναγκαῖον. ὁ μέντοι δι' ἀδυνάτου προσλαμβάνει. δείκνυμι δὲ δι' ἀδυνάτου τοῦτο αὐτὸ τὸν τρόπον τοῦτον. εἰ γὰρ μὴ ἔστιν ἀληθὲς τὸ μηδὲν φυτὸν αἴσθησιν ἔχειν, ἀληθὲς ἄρα τὸ ἔχειν. ἐπεὶ οὖν πᾶν φυτὸν αἴσθησιν ἔχει ὡς ἡ ὑπόθεσις. πᾶν δὲ τὸ αἴσθησιν ἔχον μεταβατικὴν κινεῖται κίνησιν, πᾶν ἄρα φυτὸν μεταβατικὴν ἔχει κίνησιν ὅπερ ἐστὶν ἀδύνατον. τὸ δὲ ἀδύνατον ἠκολούθησε διὰ τὸ ὑποθέσθαι τὸ φυτὸν αἴσθησιν ἔχειν. ψεῦδος ἄρα τοῦτο. ἀληθὲς δὲ τὸ μὴ ἔχειν. ὅρα οὖν ὡς εἰς τὸ δειχθῆναι. ὅτι οὐδὲν φυτὸν αἴσθησιν ἔχει. εἴληπται ἔξωθεν τινά. λέγω δὴ τὸ τούτων ἀντικείμενον τὸ αἴσθησιν ἔχειν. καὶ τὸ συμπέρασμα τὸ τούτῳ ἀκολουθῆσαν. τὸ μεταβατικὴν κινεῖσθαι κίνησιν. ἢ καὶ οὕτως, δεῖξαι βουλόμενος ὅτι ἡ ψυχὴ ἀθάνατος. ἐπ' εὐθείας μὲν δείξομεν οὕτως· ὅτι ἡ ψυχὴ αὐτοκίνητος· τοῦτο δὲ ἀεικίνητον· τοῦτο δὲ ἀθάνατον· ἡ ψυχὴ ἄρα ἀθάνατος. τῇ δὲ δι' ἀδυνάτου οὕτως. εἰ μὴ ἀθάνατον ἡ ψυχὴ ἡ ἡμετέρα, θνητὴ ἄρα, εἰ οὖν θνητή, οὐ τεύξεται τῶν κατ' ἀξίαν. ἐνταῦθα γὰρ οὐ τυγχάνει. εἰ δὲ οὐ τυγχάνει τῶν κατ' ἀξίαν, ἀνῄρηται πρόνοια. ὅπερ ἄτοπον. ὅρα οὖν πόσα ἔξωθεν εἴληπται. τό τε θνητὴν εἶναι. τό τε μὴ τυγχάνειν τῶν κατ' ἀξίαν. καὶ τὸ ἀνῃρῆσθαι πρόνοιαν. ἵνα τὸ αἴτιον τῆς εἰς τὸ ἄτοπον ἀπαγωγῆς ἀνέλωμεν. λέγω δὴ τὸ θνητὴν εἶναι τὴν ψυχήν. τούτου δὲ ἀναιρεθέντος, λείπεται εἶναι ἀθάνατον. Φημὶ πρὸς ταύτην τὴν ἀπορίαν. ὅτι τὰ ἐν τῇ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῇ παραλαμβανόμενα ἔξωθεν· οὐ συνεκτικά εἰσι τοῦ συλλογισμοῦ τοῦ κατασκευάζοντος τὸ προκείμενον· ὥσπερ οὖν τὸ εἶναι τὴν ψυχὴν ἀθάνατον. ἀλλὰ τῆς ἀτόπου ὑποθέσεως ἐλεγκτικά. λέγω δὴ τοῦ ὅτι θνητή. ἧς ἀναιρεθείσης ἐπειδὴ μηδὲν μέσον θνητοῦ καὶ ἀθανάτου. ἀκολούθως τὸ ἀθάνατον εἰσάγεται. οὐ συναχθὲν ἐκ τῶν ληφθέντων· ἀλλὰ τῇ ἀναιρέσει τοῦ ἀντικειμένου συνεπινοούμενον, διὰ τὸ μηδὲν εἶναι μεταξύ. ἐπεί τοι ἐφ' ὧν ἐστί τι μεταξύ, οἷον, ὡς ἐπὶ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ καὶ λευκοῦ καὶ μέλανος· κἂν τὸ ἕτερον ἀνέλῃ ἡ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγή, οὐ πάντως καὶ τὸ ἀντικείμενον εἰσάγεται. εἰ γάρ τινος ὑποθε-

μένου ὅτι ὁ ἀὴρ λευκός ἐστι· τῇ δὲ εἰς ἀδύνατον ἐπαγωγῇ ἐλέγξει τις, ὅτι οὐ λευκός ἐστιν, οὐκέτι ἀπάξει ὅτι μέλας. οὐδὲ εἴ τις ὑπόθοιτο ὅτι φύσει θερμὸς ὁ ἥλιος· εἶτά τις τῇ διὰ ἀδυνάτου δείξει ἐλέγξει ὅτι οὐ θερμὸς οὐ πάντως ἀπάγεται ὅτι καὶ ψυχρός. οὕτως ἡ διὰ ἀδυνάτου δεῖξις ἐλέγχει μόνον τὴν ψευδομένην ὑπόθεσιν, οὐ μὴν καὶ τὴν ἀλήθειαν ἀπάγει χωρὶς εἰ μὴ οὕτως ἔχει ἡ ἀντίθεσις, ὥστε πάντως ἀνάγκη εἶναι τοῦ ἑτέρου ἀναιρεθέντος, τὸ λοιπὸν ἀντεισάγεσθαι· ὡς ἐπὶ περιττοῦ καὶ ἀρτίου. καὶ ὡς ἐπὶ τῆς ἀντιφάσεως καὶ τῶν ὁμοίων. ὡς ἔχει καὶ τὸ θνητὸν καὶ τὸ ἀθάνατον. ἢ ἁπλῶς τὸ ἀεὶ εἶναι ἢ μὴ εἶναι.

ΤΟ δὲ ἐν ὅλῳ εἶναι ἕτερον ἐν ἑτέρῳ, καὶ τὸ κατὰ παντὸς κατηγορεῖσθαι θάτερον θατέρου, ταὐτόν ἐστι. λέγω δὲ τὸ κατὰ παντὸς κατηγορεῖσθαι, ὅταν μηδὲν ᾖ τοῦ ὑποκειμένου λαβεῖν καθ᾽ οὗ θάτερον λεχθήσεται.

Ὅτι τὸ ἐν ὅλῳ καὶ τὸ κατὰ παντός· τῷ μὲν ὑποκειμένῳ, ταὐτά ἐστι· μόνῃ δὲ τῇ σχέσει διαφέρουσι. τοῦ γὰρ ἀνθρώπου ὑποκειμένου ὄντος· κατηγορουμένου δὲ τοῦ ζώου, ἐν τούτοις θεωρεῖται καὶ τὸ ἐν ὅλῳ καὶ τὸ κατὰ παντός. εἰ μὲν γὰρ ἀπὸ τοῦ ὑποκειμένου ἀνίμεν ἐπὶ τὸν κατηγορούμενον, λέγομεν ἐν ὅλῳ εἶναι τὸν ἄνθρωπον τῷ ζώῳ, ἀντὶ τοῦ ὑπὸ ὅλου αὐτὸν περιέχεσθαι τοῦ ζώου. εἰ δὲ ἀπὸ τοῦ κατηγορουμένου κατίμεν ἐπὶ τὸν ὑποκείμενον, ἐροῦμεν ὅτι κατὰ παντὸς λέγεται τὸ κατηγορούμενον τοῦ ὑποκειμένου.

ΚΑΙ τὸ κατὰ μηδενὸς ὡσαύτως.

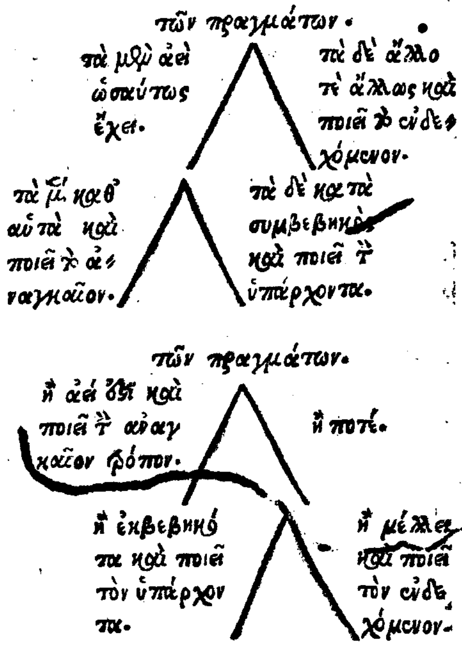
Τί δέ ἐστι τὸ κατὰ παντός· καὶ κατὰ μηδενός, αὐτὸς ἐξηγεῖται καί φησι, κατὰ παντὸς μὲν εἶναι ὅταν μηδὲν ᾖ λαβεῖν τοῦ ὑποκειμένου καθ᾽ οὗ οὐ κατηγορεῖται τὸ κατηγορούμενον. οἷον λέγομεν τὸ ζῶον κατὰ παντὸς ἀνθρώπου κατηγορεῖσθαι· καὶ οὐκ ἔστι τις ἄνθρωπος, καθ᾽ οὗ τὸ ζῶον οὐ λεχθήσεται. καὶ τὸ κατὰ μηδενὸς ὁμοίως. λέγομεν γὰρ τὸν ἄνθρωπον κατὰ μηδενὸς λίθου ὑπάρχειν· καὶ οὐκ ἔστι τις λίθος καθ᾽ οὗ ὁ ἄνθρωπος λεχθήσεται. οὐ μόνον δὲ κατὰ σχέσιν διαφέρει τὸ ἐν ὅλῳ τοῦ κατὰ παντός, ἀλλὰ καὶ ἑτέραις διαφοραῖς. καθὸ τὸ μὲν ἐν ὅλῳ ἔλαττον ἐκείνου οὗ ἐστιν ἐν ὅλῳ. οἷον, ὁ ἄνθρωπος ἐν ὅλῳ τῷ ζώῳ ἐστὶ καὶ ἔλαττόν ἐστιν ὁ ἄνθρωπος τοῦ ζώου. τὸ δὲ κατὰ παντὸς ἢ ἐπὶ πλέον ἐστὶν ἐκείνου καθ᾽ οὗ λέγεται ἢ ἐπίσης. καὶ ἐπὶ πλέον μὲν ὡς ὅταν γένος ᾖ τὸ κατηγορούμενον. ἐπίσης δὲ ὡς ἴδιον. οἷον, τὸ ζῶον κατηγορεῖται τοῦ ἀνθρώπου ὡς γένος καὶ ἐπὶ πλέον τοῦ ἀνθρώπου τὸ ζῶον. πάλιν τὸ ἴδιον κατηγορεῖται τοῦ ἀνθρώπου. ὡς τὸ γελαστικὸν καὶ ἐξισάζει αὐτῷ. ὥστε καλῶς εἴρηται. ὅτι τὸ μὲν ἐν ὅλῳ ἐπὶ ἔλαττόν ἐστι. τὸ δὲ κατὰ παντός, ἢ ἐπὶ πλέον ἢ ἐπίσης.

ΕΠΕΙ δὲ πᾶσα πρότασίς ἐστιν ἢ τοῦ ὑπάρχειν ἢ τοῦ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν· ἢ τοῦ ἐνδέχεσθαι ὑπάρχειν. τούτων δέ, αἱ μὲν καταφατικαί, αἱ δὲ ἀποφατικαί, καθ᾽ ἑκάστην πρόσρησιν. πάλιν τῶν καταφατικῶν καὶ ἀποφατικῶν, αἱ μέν εἰσι, καθόλου. αἱ δέ, ἐν μέρει. αἱ δέ, ἀδιόριστοι.

Τέλος ἔχει τὰ ἐξ ἀρχῆς αὐτῷ προτεθέντα· τρέπεται δὲ λοιπὸν εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς τῶν συλλογισμῶν γενέσεως· ἀλλ᾽ ἐπειδὴ καὶ τῶν ἐν τῷ δευτέρῳ καὶ τρίτῳ σχήματι συλλογισμῶν, διὰ τῆς τῶν προτάσεων ἀντιστροφῆς τὸ ἀναγκαῖον ἀποδείκνυται· ὡς ἀρτίως ἐλέγομεν· διὰ τοῦτο πρῶτον ἠβουλήθη τὰ περὶ ἀντιστροφῆς διδάξαι· ἵνα μὴ ἐκεῖσε γενόμενος ἀναγκασθῇ τὸν λόγον διακόψαι. διδάσκων ἡμᾶς τί ποτέ ἐστιν ἀντιστροφή, ποσαχῶς λέγεται. καὶ περὶ ποίας ἀντιστροφῆς ἐνταῦθα διαλέγεται. καὶ ἔτι ἐν πόσοις θεωρεῖται ἡ ἀντιστροφή, καὶ τούτοις πῶς ἔχουσι πρὸς ἄλληλα. λέγομεν οὖν πρὸς τὸ πρῶτον, ὅτι ἀντιστροφή ἐστιν ἰσοστροφή τις. τὸ γὰρ ἀντὶ ὡς ἐν ἑτέροις πολλάκις εἴρηται, τὸ ἴσον σημαίνει παρὰ τοῖς παλαιοῖς, ὡς ἐν τῷ ἀντιάνειρα. καὶ ἀντίθεος, καὶ ἐν τῷ ἔθει τὸ ἀντίχειρ. τὸ δὲ ἴσον τινί ἐστιν, ἴσον, τῶν πρός τι γάρ ἐστι. τὰ δὲ πρός τι, τοὐλάχιστον ἐν δυσὶ πράγμασι θεωρεῖται. ὥστε τὰ ἀντιστρέφοντα τοὐλάχιστον, δύο τινά εἰσιν. ἓν γὰρ οὐκ ἂν λέγοιτο ἀντιστρέφειν. ἔχεις οὖν καὶ ἐν πόσοις ἡ ἀντιστροφή, καὶ τί ἐστι. λείπεται δὲ διδάξαι ἐν τίσιν ἐστὶ καὶ ποσαχῶς λέγεται, πᾶσα οὖν ἀντιστροφὴ ἢ ὅρων ἐστὶν ἢ προτάσεων, ἢ συλλογισμῶν. τριχῶς ἄρα λέγεται. καὶ ἐν τίσιν ἔγνωμεν ὅτι ἢ ἐν ὅροις ἢ ἐν προτάσεσιν. ἢ ἐν συλλογισμοῖς. περὶ μὲν οὖν τῆς ἐν τοῖς ὅροις ἀντιστροφῆς διείλεκται ἐν κατηγορίαις. ἔνθα περὶ τῶν πρός τι διελέγετο ὅτι ὁ φίλος φίλῳ φίλος ἐστί. καὶ ὁ ἐχθρὸς ἐχθρῷ ἐστιν ἐχθρός, περὶ δὲ τῆς ἐν συλλογισμοῖς ἀντιστροφῆς. ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν ἀναλυτικῶν βιβλίῳ διδάσκει. λέγω δὴ τῷ μετὰ τοῦτο. δεῖ γὰρ εἰδέναι πρῶτον τί ἐστι συλλογισμὸς ἵν᾽ οὕτω μάθωμεν πῶς ἀντιστρέφει. ἀντιστρέφειν δὲ λέγονται συλλογισμοί. ὅταν τὸ συμπέρασμα λαβόντες καὶ προσθέντες τὴν μείζονα τῶν προτάσεων κατασκευάσωμεν τὴν ἐλάττονα. οἷόν ἐστι συλλογισμὸς ὁ λέγων ἡ ψυχὴ αὐτοκίνητος. τὸ αὐτοκίνητον, ἀεικίνητον. τὸ ἀεικίνητον, ἀθάνατον. ἡ ψυχὴ ἄρα ἀθάνατος. ἔχομεν οὖν τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ ψυχὴ ἀθάνατος. τοῦτο λαβόντες καὶ ποιήσαντες ἐλάττονα πρότασιν. εἶτα προσθέντες τὰς λοιπὰς συμπέρασμα τὴν ἐλάττονα πρότασιν ποιοῦμεν οὕτως. ἡ ψυχὴ ἀθάνατος. τὸ ἀθάνατον ἀεικίνητον. τὸ ἀεικίνητον αὐτοκίνητον. ἡ ψυχὴ ἄρα αὐτοκίνητος. ἐνδέχεται δὲ καὶ τὴν ἐλάττονα πρότασιν, τῷ συμπεράσματι συμπλέξαντα, συμπέρασμα ποιῆσαι τὴν ἐν τῷ προτέρῳ συλλογισμῷ μείζονα. οἷον ἡ ψυχὴ ἀθάνατος. τὸ ἀθάνατον αὐτοκίνητον. τὸ αὐτοκίνητον ἀεικίνητον. ἡ ψυχὴ ἄρα ἀεικίνητος. περὶ δὲ τῆς ἐν προτάσεσιν ἀντιστροφῆς, ἐνταῦθα διαλέξεται. οὐ μὴν περὶ πάσης. τῆς γὰρ ἀντιστροφῆς, περὶ δύο προτάσεις θεωρουμένης τοὐλάχιστον ὡς προείρηται. ἑκάστης δὲ προτάσεως δύο ὅρους ἐχούσης, τόν τε κατηγορούμενον καὶ τὸν ὑποκείμενον.

ἀνάγκη πᾶσι ταῖς δύο προτάσεσιν ἐν αἷς ἡ ἀντιστροφὴ θεωρεῖται, ἢ κατ᾽ ἀμφοτέρους τοὺς ὅρους κοινωνεῖν, ἢ κατ᾽ ἀμφοτέρους διαφέρειν. ἢ κατὰ μὲν τὸν ἕτερον κοινωνεῖν, κατὰ δὲ τὸν ἕτερον διαφέρειν. καὶ τοῦτο διχῶς. ἢ κατὰ μὲν τὸν ὑποκείμενον κοινωνεῖν. κατὰ δὲ τὸν κατηγορούμενον διαφέρειν, ἢ ἔμπαλιν. καὶ οὐκ ἔστι παρὰ ταῦτα. τεσσάρων οὖν γινομένων συζυγιῶν, αἱ μὲν τρεῖς ἀσύστατοί εἰσιν. ἡ δὲ μία μόνη συνέστηκεν. οὔτε γὰρ εἰ κατ᾽ ἀμφοτέρους τοὺς ὅρους διαφέρωσιν αἱ προτάσεις γίνεται ἀντιστροφή. ἑτέρων οὐσῶν παντελῶς, καὶ ἀκοινωνήτων. οἷον, ὁ ἄνθρωπος ζῶον. ὁ ἵππος τετράπουν. κοινωνίαν γὰρ οὐδεμίαν ἔχουσιν. δεῖ δὲ τὰ ἀντιστρέφοντα κοινωνεῖν ἀλλήλοις. ἀλλ᾽ οὐδὲ εἰ κατὰ τὸν ἕτερον τῶν ὅρων κοινωνοῖεν. κατὰ δὲ τὸν ἕτερον, διαφέροιεν. οὐδὲ οὕτω γίνεται ἀντιστροφή. οἷον, ὁ ἄνθρωπος ζῶον. ὁ ἄνθρωπος λευκός. καὶ πάλιν ὁ ἄνθρωπος ζῶον. ὁ ἵππος ζῶον. ἀλλὰ δεῖ τὰς ἀντιστρεφούσας κοινωνεῖν κατ᾽ ἀμφοτέρους τοὺς ὅρους. ἀλλ᾽ ἐπειδὴ πάλιν ἐν ταῖς προτάσεσι θεωρεῖται τις τάξις τῶν ὅρων. ὁ μὲν γάρ ἐστιν κατηγορούμενος. ὁ δὲ ὑποκείμενος. θεωρεῖται δὲ καὶ ποιότης. ἀνάγκη πάσας ἐστὶ τὰς ἀντιστρεφούσας προτάσεις. αἵ τινες ἐλέχθησαν κοινωνοῦσαι ἀλλήλαις, κατ᾽ ἀμφοτέρους τοὺς ὅρους κοινωνεῖν. ἢ κατὰ τὴν τάξιν ἢ κατὰ τὴν ποιότητα, ἢ κατ᾽ ἀμφότερα διαφέρειν. ἢ κατὰ μὲν τὸ ἕτερον κοινωνεῖν. κατὰ δὲ τὸ ἕτερον διαφέρειν. καὶ τοῦτο διχῶς. ἢ γὰρ κατὰ μὲν τὴν τάξιν κοινωνεῖν. κατὰ δὲ τὴν ποιότητα διαφέρειν. ἢ κατὰ μὲν τὴν τάξιν διαφέρειν, κατὰ δὲ τὴν ποιότητα, κοινωνεῖν. τῶν τεσσάρων συζυγιῶν ἡ μία ἐστὶν ἀσύστατος. λέγω δὴ ἡ κατ᾽ ἀμφότερα κοινωνούσας ἔχουσα τὰς προτάσεις. καὶ κατὰ τὴν τάξιν. καὶ κατὰ τὴν ποιότητα. μία γάρ ἐστι πρότασις, δὶς ἡ αὐτὴ παραλαμβανομένη, καὶ οὐ δύο. εἰ γὰρ οἱ μὲν ὅροι αὐτοὶ ὀφείλουσιν εἶναι ἐν ταῖς ἀντιστρεφούσαις προτάσεσιν ὡς ἐδείξαμεν. ἔχοιεν δὲ αὗται καὶ τὴν τάξιν τῶν ὅρων καὶ τὴν ποιότητα τὴν αὐτήν, ἔσονται ἄμφω μία καὶ ἡ αὐτή. οἷον ὁ ἄνθρωπος ζῶόν ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ζῶόν ἐστι. καὶ ματαιολογία τὸ ὅλον. συνίστανται δὲ αἱ ἄλλαι τρεῖς συζυγίαι. λέγω δὴ ἥ τε κατ᾽ ἀμφότερα διαφέρουσα καὶ κατὰ τὴν τάξιν καὶ κατὰ τὴν ποιότητα, καὶ ἡ καθ᾽ ἑκάτερον, καὶ τοῦτο διχῶς εἴτε ἡ μὲν τάξις ἡ αὐτὴ εἴη. ἡ δὲ ποιότης, διάφορος, ἢ καὶ ἔμπαλιν, ἡ μὲν ποιότης ἡ αὐτή, ἡ δὲ τάξις διάφορος. ἔχει δὲ ἐναντίας ἡ διαίρεσις αὕτη τῇ προτέρᾳ. ἡ μὲν γὰρ κατὰ τὴν κοινωνίαν ἢ διαφορὰν τῶν ὅρων διαιρουμένη. καὶ τέσσαρας ποιοῦσα συζυγίας. τήν τε ἐξ ἀμφοτέρων τῶν αὐτῶν ὅρων καὶ τὴν ἐξ ἀμφοτέρων διαφορὰν, καὶ τὴν κατὰ μὲν τὸν ἕτερον κοινωνοῦσαν κατὰ δὲ τὸν ἕτερον διαφέρουσαν. καὶ τοῦτο διχῶς. ἢ κατὰ τὸν ὑποκείμενον, ἢ κατὰ τὸν κατηγορούμενον. τὰς μὲν τρεῖς ἀσυστάτους εἶχε συζυγίας. μόνη δὲ συνίστατο ἡ ἔχουσα τὰς προτάσεις κατ᾽ ἀμφοτέρους τοὺς ὅρους κοινωνούσας. ἐνταῦθα δὲ τῆς διαιρέσεως γινομένης. κατά τε τὴν τάξιν τῶν ὅρων καὶ τὴν ποιότητα, καὶ πάλιν τεσσάρων γινομένων συζυγιῶν. ἡ μὲν μία ἡ κατ᾽ ἀμφότερα κοινωνούσας ἔχουσα τὰς προτάσεις, ἥτις ἦν ἐκεῖ μόνη σύστασιν ἔχουσα, μόνη ἀσύστατός ἐστιν, ἐνταῦθα. αἱ δὲ ἄλλαι τρεῖς, αἵ τινες ἐκεῖ ἦσαν ἀσύστατοι, ἐνταῦθα συνίστανται. λέγω δὴ ἡ κατὰ τὸ ἕτερον μὲν κοινωνοῦσα, κατὰ δὲ τὸ ἕτερον διαφέρουσα, καὶ τοῦτο διχῶς καὶ ἡ κατ᾽ ἀμφότερα διαφέρουσα. εἰ τοίνυν αἱ ἀντιστρέφουσαι προτάσεις, τάξιν μὲν τῶν ὅρων τὴν αὐτὴν ἔχουσι. ποιότητα δὲ μὴ τὴν αὐτήν, λέγεται ἡ τοιαύτη ἐνδεχομένη ἀντιστροφή. διότι ἐπὶ μόνης τῆς ἐνδεχομένης ὕλης συνίσταται. οἷον τὶς ἄνθρωπος λούεται. τὶς ἄνθρωπος οὐ λούεται. τὶς ἄνθρωπος περιπατεῖ. τὶς ἄνθρωπος οὐ περιπατεῖ. ἀμφότερα γὰρ ἀληθεύει ἐπὶ μόνης τῆς ἐνδεχομένης ὕλης. εἰ δὲ μήτε ἡ τάξις τῶν ὅρων. μήτε ἡ ποιότης ἡ αὐτὴ εἴη. ἀλλὰ διάφορος, λέγεται ἡ τοιαύτη συναντιθέσει ἀντιστροφή. διότι ἐν τῇ ποιότητι καὶ τὴν τάξιν τῶν ὅρων μετατίθησιν οἷον, εἰ ἄνθρωπος ζῶον. τὸ μὴ ζῶον οὐδὲ ἄνθρωπος. εἰ τὸ πῦρ ξηρόν, τὸ μὴ ξηρὸν οὐδὲ πῦρ. εἰ δὲ ἡ μὲν ποιότης τῶν προτάσεων ἡ αὐτὴ εἴη. ἡ δὲ τάξις διάφορος, λέγεται ἡ τοιαύτη ἁπλῆ ἀντιστροφή. διότι περὶ τὸ ἁπλούστατον τῶν ἐν τῇ προτάσει. τουτέστι τοὺς ὅρους, ποιεῖται τὴν ἀντιστροφήν. οἷον πᾶς ἄνθρωπος ζῶον. τὶ ζῶον ἄνθρωπος. περὶ ἧς ἐνταῦθα ποιεῖται τὸν λόγον. ἣν καὶ ὁριζόμενοι λέγομεν οὕτως, ἁπλῆ ἀντιστροφή ἐστι, κοινωνία δύο προτάσεων κατ᾽ ἀμφοτέρους τοὺς ὅρους. τοῦ μὲν ποιοῦ τοῦ αὐτοῦ μένοντος τῆς δὲ τάξεως τῶν ὅρων ἐναλλαττομένης, μετὰ τοῦ συναληθεύειν. πρόσκειται μετὰ τοῦ συναληθεύειν, διὰ τὴν λεγομένην ἀναστροφὴν τὰ αὐτὰ ἔχουσαν τῇ ἁπλῇ πλὴν τοῦ ψεύδεσθαι. οἷον πᾶς ἄνθρωπος ζῶον. καὶ πᾶν ζῶον ἄνθρωπος. ἔχει δὲ ὁ ὁρισμός, γένος μὲν τὴν κοινωνίαν δύο προτάσεων κατ᾽ ἀμφοτέρους τοὺς ὅρους. τοῦτο γὰρ πάσῃ ὑπάρχει ἀντιστροφῇ. διαφορὰς δὲ τὰ λοιπά. ὧν ἡ μὲν τοῦ ποιοῦ τοῦ αὐτοῦ μένοντος, ἀποχωρίζει τῇ συναντιθέσει. τὸ δὲ τῆς τάξεως τῶν ὅρων ἐναλλαττομένης, διακρίνει τῆς ἐνδεχομένην ἀντιστροφήν. οὐκ ἀμείβει γὰρ ἐκείνη τὴν τάξιν. καὶ ἐκ τῆς προτέρας δὲ διαφορᾶς, οὐδὲν ἧττον διακρίνεται. οὐ φυλάττει γὰρ ποιὸν τὸ αὐτὸ ἡ ἐνδεχομένη ἀντιστροφή. τὶς ἄνθρωπος λούεται. τὶς ἄνθρωπος οὐ λούεται. τὸ δὲ μετὰ τοῦ συναληθεύειν εἴρηται πρὸς διάκρισιν τίνος παραλέλειπται. Ἄξιον δὲ ζητῆσαι διατί τῆς τῶν καθέκαστα καὶ τῆς τῶν ἀπροσδιορίστων ἀντιστροφῆς οὐκ ἐμνημόνευσε. καὶ φαμὲν ὅτι τῶν ἀπροσδιορίστων οὐκ ἐμνήσθη. ἐπειδὴ περιέχονται ἐν ταῖς προσδιορισμέναις. ἀναλογοῦσι γὰρ ὡς ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας εἴρηται. ἢ ταῖς καθόλου, ἢ ταῖς μερικαῖς. τῶν δὲ καθέκαστα οὐκ ἐμνήσθη ὅτι τῶν καθόλου τὴν διδασκαλίαν μετέρχονται οἱ φιλόσοφοι, οὐ τῶν καθέκαστα διὰ τὸ ἄπειρον. τούτων ἡμῖν πρὸ τῆς τοῦ ῥητοῦ ἐξετάσεως προδιηπορημένων ἄξιόν ἐστι καὶ τὰς κατὰ τὸ ῥητὸν φερομένας ἀπορίας αὐτῇ

λύσασθαι. ζητοῦσι γάρ τινες, τί δήποτε τεσσάρων ὄντων τῶν τρόπων, ὡς ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας παρέφαμεν, δυνατοῦ ἐνδεχομένου, ἀναγκαίου, ἀδυνάτου, τὸ μὲν ἀδύνατον καὶ δυνατὸν παρέλειψεν ἐνταῦθα ὁ φιλόσοφος. τὸν δὲ ὑπάρχοντα ἀπεξενωμένον ὄντα προσέθηκε. καὶ εἴγε ὅλως τρόπος ἐστὶν ὁ ὑπάρχων, τί δήποτε οὐκ ἐμνήσθη αὐτοῦ ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας. εἰσὶ μὲν οὖν τινες, οἳ τὸν ὑπάρχοντα τρόπον ὑπολαμβάνοντες. οἵ τινες καὶ ἐπιχειροῦσιν αὐτὸ τοῦτο κατασκευάζειν ἐκ διαιρέσεως τοιαύτης, πρὸς ἣν ἀποβλέψαντα φασὶ τὸν φιλόσοφον ποιεῖσθαι τὴν νῦν διδασκαλίαν. τῶν γὰρ πραγμάτων φασί, τὰ μὲν ἀεὶ ὡσαύτως ἔχει. τὰ δὲ ἄλλοτε ἄλλως. καὶ τῶν ἀεὶ ὡσαύτως ἐχόντων, τὰ μὲν καθ' αὑτὰ ὑφέστηκεν ὡς τὰ οὐράνια. τὰ δὲ κατὰ συμβεβηκὸς ὡς τὸ ἐν τῷ κόρακι μέλαν. διὰ μὲν οὖν τοῦ ἀναγκαίου τρόπου φασὶν, ἐδήλωσε τὰ ἀεὶ ὡσαύτως ἔχοντα καθ' αὑτά. διὰ δὲ τοῦ ὑπάρχοντος, τὰ ἀεὶ ὡσαύτως ἔχοντα κατὰ συμβεβηκός. διὰ δὲ τοῦ ἐνδεχομένου, τὰ ἄλλοτε ἄλλως ἔχοντα. καὶ δι' ἑτέρας δὲ διαιρέσεως, τὸ αὐτὸ δεικνύειν ἐπιχειροῦσι. πιθανωτέρας μὲν, οὐ μὴν οὐδὲ αὐτῆς ἐχούσης τὸ ἀναγκαῖον. τὰ γὰρ πράγματά φησιν, ἢ ἀεί ἐστιν, ἢ ποτέ. ἢ ἐκβέβηκεν ἢ μέλλει. τὰ μὲν οὖν ἀεὶ ὄντα δηλοῖ ὁ ἀναγκαῖος τρόπος. τὰ δὲ ποτὲ ὁ ὑπάρχων ἤγουν ἐκβεβηκότα. τὰ δὲ μέλλοντα ἐκβῆναι ὁ ἐνδεχόμενος. πρὸς οὓς καλῶς ἀντιλέγουσιν. ὅτι οὕτως εἰς ταὐτὸν ἄξομεν τὰς ὕλας τοῖς τρόποις. ὑμεῖς γὰρ τὴν διαίρεσιν τῶν τρόπων ἀπὸ τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων ἐποιήσασθε. ὅπερ ἐστὶν ἴδιον τῶν ὑλῶν. οἱ δὲ τρόποι, οὐκ ἀπὸ τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων λαμβάνονται, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἡμετέρας προφορᾶς, ὅπερ καὶ αὐτὸς δηλοῖ ἐκ τῶν καθ' ἑκάστην πρόσρησιν. ἐλέγετο δὲ καὶ ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας, ὅτι ὁ τρόπος τῆς ὕλης, διαφέρει· καθ' ὃ ἡ μὲν ὕλη, συναναφαίνεται τοῖς πράγμασιν. ἐὰν γὰρ εἴπω ὁ ἄνθρωπος πέταται, παραχρῆμα ἀνεφάνη ἀδύνατος. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὑλῶν ὁμοίως. ὁ δὲ τρόπος, ἐκ τῆς ἡμετέρας προσφορᾶς ἔχει τὸ εἶναι. ὅταν γὰρ εἴπω ἐνδέχεται ἄνθρωπον μέλανα εἶναι ἐνδεχομένου τρόπου εἶπον πρότασιν. διόπερ καὶ τὴν αὐτὴν πρότασιν ὕλης μὲν δυνατὸν εἶναι ἀναγκαίας, τρόπου δὲ ἐνδεχομένου. ὡς ὅταν εἴπω ὅτι ὁ ἥλιος ἐνδεχομένως κινεῖται. τὸ μὲν γὰρ κινεῖσθαι αὐτὸν ἐξ ἀνάγκης ἐστίν. ὁ δὲ τρόπος, ἐνδεχόμενος. καὶ ἔμπαλιν, δυνατὸν πρότασιν τρόπου ἀναγκαίου εἶναι, ὕλης δὲ ἐνδεχομένης. ὡς ὅταν εἴπω· ἀναγκαίως σωκράτης λούεται. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων δὲ τρόπων καὶ ὑλῶν τὸ αὐτὸ συμβαίνειν ἐνδέχεται. ὥστε οἱ ταῦτα λέγοντες, εἰς ταὐτὸν ἀνάγουσι τὰς ὕλας τοῖς τρόποις ὅπερ ἄτοπον. καὶ τινὲς μὲν ἀπολογούμενοι πρὸς τοῦτό φασιν. ὅτι τὰ ὑπάρχοντά τινι, ἢ ἁπλῶς ὑπάρχειν λέγεται δίχα προσδιορισμοῦ τινος, καὶ λέγονται ὑπάρχοντος τρόπου. ἢ ἀναγκαίως, καὶ ἔστιν ἀναγκαίου τρόπου. ἢ ἐνδεχομένως, καὶ ἔστιν ἐνδεχομένου. καὶ οὕτως οὐκ εἰς ταὐτὸν ἄξομεν τὰς ὕλας τοῖς τρόποις. λέγομεν οὖν πρὸς τοῦτο ὅτι μάλιστα μὲν ἀνόητον τὸ λέγειν ὑπάρχοντος ὑπάρχειν. ἔπειτα, εἰ ὁ ὑπάρχων τρόπος ἐστὶν, ἀτελεῖς δείξομεν τὰς δύο πραγματείας τήν τε περὶ ἑρμηνείας, καὶ ταύτην, διότι οὐδὲ ἐκεῖ ἐμνήσθη τοῦ ὑπάρχοντος τρόπου. οὐδὲ ἐνταῦθα τοῦ δυνατοῦ καὶ ἀδυνάτου. τί οὖν ἡμεῖς φαμὲν πρὸς τὰ διηπορημένα. ὅτι τοῦ μὲν ἀδυνάτου τρόπου οὐκ ἐμνήσθη, ὡς ἐμπεριλαβὼν αὐτὸν διὰ τοῦ ἀναγκαίου. ὁ αὐτὸς γάρ ἐστιν αὐτῷ ἀντίστροφος μέντοι. καὶ αὐτὸς δὲ ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας, τοῦτο ἐδήλωσε. τὸ ἀναγκαῖον ταὐτὸν εἶναι τῷ ἀδυνάτῳ. λέγων ἐναντίως ἀποδιδόμενον. ὅτι ὅπου πρὸς τῷ ἀναγκαίῳ τοῦ εἶναι τῷ ἀδυνάτῳ τὸ μὴ εἶναι. εἰ γὰρ ἀναγκαῖον τὸν ἄνθρωπον ζῶον εἶναι, ἀδύνατον μὴ εἶναι. καὶ τὸ ἀδύνατον εἶναι, τοῦτο ἀναγκαῖον μὴ εἶναι. ἔτι διὰ τοῦ ἐνδεχομένου τὸν δυνατὸν ἐμπεριέλαβεν. τὸ γὰρ κυρίως δυνατὸν, εἰς ταὐτὸν ἔρχεται τῷ ἐνδεχομένῳ. ὃ γὰρ ἐνδέχεται εἶναι, τοῦτο δυνατὸν εἶναι. καὶ ὃ δυνατὸν μὴ εἶναι, τοῦτο ἐνδέχεται μὴ εἶναι. ὥστε οὐ μόνον ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας ἐμνήσθη τῶν τεσσάρων τρόπων, ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα. Ἀλλὰ ζητοῦσί τινες διατί ὅλως τοῦ ἀναγκαίου ἐμνημόνευσε, καὶ μὴ τοῦ ἀδυνάτου, εἴγε ἰσοδυναμοῦσιν ἐναντίως ἀποδιδόμενοι. φαμὲν ὡς τιμιωτέρου ἐμνήσθη τοῦ ἀναγκαίου. ὁ μὲν γὰρ ἀναγκαῖος, ὕπαρξιν σημαίνει. ὁ δὲ ἀδύνατος, στέρησιν. ἡ δὲ ὕπαρξις, τῆς στερήσεως τιμιωτέρα. ἀλλὰ μὴν καὶ ὁ ὑπάρχων, δίχην ὕλης τοῖς τρόποις ὑπέστρωται. εἰ γὰρ ὁ ὑπάρχων δηλοῖ τὸ εἶναι. λέγεται δὲ καὶ ὁ ἀναγκαῖος, καὶ ὁ ἐνδεχόμενος εἶναι. δῆλος ἂν εἴη οὗτος τοῖς λειποῖς ὑπεστρωμένος. καὶ οὕτως οὐδὲν περιττὸν οὐδὲ ἐλλεῖπον, εἰρῆσθαι τῷ φιλοσόφῳ ἀποδέδεικται. ἔτι πρὸς τούτοις ἐροῦμεν. εἰ τὸν ὑπάρχοντα τρόπον ὡς δεξόμεθα, ἄτοπον. ἐν τῷ προκειμένῳ βιβλίῳ περὶ τῆς ἀντιστροφῆς τῶν

προτάσεων διαλαμβάνει· ὡς συμβαλλομένης αὐτῷ εἰς τὸν περὶ συλλογισμὸν λόγον. τῶν δὲ ἄνευ τρόπου προτάσεων, οὐδεμίαν μνήμην ἐνταῦθα ἐποιήσατο. οἱ δὲ συλλογισμοὶ οὐ μόνον εἰσὶ μετὰ τρόπου· ἀλλὰ καὶ ἄνευ τρόπου. δῆλον ὅτι ἀτελὴς ἔσται ἡ περὶ συλλογισμῶν πραγματεία. οὐ μόνον δὲ αὕτη ἀλλὰ καὶ ἡ περὶ ἑρμηνείας ἀτελὴς ἔσται. οὐ γὰρ ἐμνήσθη ἐκεῖ τοῦ ὑπάρχοντος τρόπου. φαμὲν ὅτι τὸν ὑπάρχοντα προσέθηκεν. δηλῶν τὰς ἄνευ τρόπου προτάσεις. οὕτω γὰρ τὸ εἶναι εἴωθε καλεῖν. ἀμέλει γοῦν ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας, πρὶν ἢ ὅλως περὶ τρόπου διαλεχθῇ ἢ περὶ προτάσεως ὅλως. μέλλων παραδιδόναι τὰς ἀντιφατικῶς ἀντικειμένας καταφάσεις καὶ ἀποφάσεις, οὕτω φησίν. ἐπεὶ δέ ἐστιν ἀποφαίνεσθαι καὶ τὸ ὑπάρχον ὡς μὴ ὑπάρχον. καὶ τὸ μὴ ὑπάρχον, ὡς ὑπάρχον τουτέστιν, ἐπειδὴ καὶ τὸ ὂν ἔστιν ἀποφαίνεσθαι μὴ ὄν. καὶ τὸ μὴ ὄν, ὄν. ὥστε τὸ ὑπάρχον, ἀντὶ ὄντος παρέλαβε. δέδεικται ἄρα ὅτι τὰς ἄνευ τρόπου προτάσεις, διὰ τοῦ ὑπάρχοντος δηλοῖ. τὰς τὸ ἔστιν ἐχούσας εἴτε δυνάμει εἴτε ἐνεργείᾳ. εἰ δέ τις εἴποι ὅτι ἐκεῖ περὶ πασῶν τῶν προτάσεων διελέγετο, ψευδῶς ἐρεῖ. προελθὼν γὰρ καὶ γενόμενος ἐν ταῖς μετὰ τρόπου προτάσεσι, τὸ αὐτὸ ζητεῖ λέγων οὕτως, τούτων δὲ διωρισμένων σκεπτέον ἐφεξῆς, πῶς ἔχουσιν αἱ καταφάσεις πρὸς ἀλλήλας. αἱ τοῦ δυνατὸν εἶναι, καὶ μὴ δυνατὸν εἶναι. ὡς εἴγε περὶ πασῶν εἰρήκει, οὐκ ἂν ἐδεήθη τοῦ τοιούτου λόγου. ἄλλως τε εἰ μὴ οὕτω νοήσωμεν, συμβήσεται τὸν φιλόσοφον ὡς ἤδη ἡμῖν εἴρηται, ἢ ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας ἐλλιπῶς εἰρηκέναι. ἢ ἐνταῦθα περιττολογεῖν. καὶ ὅτι ἑπόμενα τῷ αὐτῷ σκοπῷ λέγομεν, μαρτυρεῖ καὶ ἐνταῦθα τὰ παρ᾽ αὐτοῦ εἰρημένα. λέγει γὰρ οὕτως.

» ΕΠΕΙ δὲ πᾶσα πρότασίς ἐστιν ἢ τοῦ ὑπάρχειν ἢ τοῦ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν ἢ τοῦ ἐνδέχεσθαι ὑπάρχειν. τούτων δὲ, αἱ μὲν καταφατικαί, αἱ δὲ ἀποφατικαί, καθ᾽ ἑκάστην πρόσρησιν. πάλιν τῶν καταφατικῶν καὶ ἀποφατικῶν, αἱ μέν εἰσι καθόλου. αἱ δὲ, ἐν μέρει. αἱ δὲ, ἀδιόριστοι.

Ὥστε εἰ πᾶσα, δῆλον ὅτι καὶ ἄνευ τρόπου πρότερον εἰ ἐβούλετο παραδιδόναι, οὐκ ἂν ἔλεγε πᾶσα. πρὸς τούτοις ζητῆσαι ἄξιον διὰ ποίαν αἰτίαν τοιαύτῃ τάξει προτάσεων ἐχρήσατο ὁ ἀριστοτέλης. καὶ προτάττει μὲν, τὴν καθόλου ἀποφατικήν. δευτέραν δὲ τίθησι τὴν καθόλου καταφατικήν, τρίτην δὲ τὴν μερικὴν καταφατικήν. τετάρτην δὲ, τὴν μερικὴν ἀποφατικήν. καὶ πρότερον ζητήσομεν. τίνος χάριν ἡ καθόλου ἀποφατικὴ προτέτακται τῆς καθόλου καταφατικῆς καίτοι τιμιωτέρας οὔσης. ἐροῦμεν οὖν ὅτι οὐ καθὸ ἀπόφασις προτετίμηται τῆς καταφάσεως, ἀλλὰ καθὸ αὐτὴ μὲν πρὸς ἑαυτὴν ἀντιστρέφει. ἡ δὲ καθόλου κατάφασις οὐκέτι πρὸς ἑαυτήν. ἀλλὰ πρὸς τὴν μερικὴν καταφατικήν. καὶ τίνος χάριν μὴ προτέτακται τῆς καθόλου καταφατικῆς μὴ ἀντιστρεφούσης πρὸς ἑαυτὴν ἡ μερικὴ καταφατικὴ πρὸς ἑαυτὴν ἀντιστρέφουσα. ἐροῦμεν ὅτι εἰ καὶ πρὸς ἑαυτὴν ἀντιστρέφει ἡ μερικὴ καταφατική. ἀλλ᾽ οὖν διὰ τὸ καθόλου ἡ ἑτέρα προτετίμηται. τελευταία δὲ πασῶν ὑπόκειται ἡ μερικὴ ἀπόφασις. εἰκότως διὰ τὸ πρὸς μηδεμίαν ὡρισμένως αὐτὴν ἀντιστρέφειν. πρότερον δὲ ὁ φιλόσοφος διὰ παραδειγμάτων δείκνυσι τὰς ἀντιστροφὰς τῶν προτάσεων. καὶ τότε διὰ καθολικῶν ἀποδείξεων. Ἐπεὶ δὲ πᾶσα πρότασίς ἐστιν. ἐνταῦθα πάσης προτάσεως τὸ εἶδος παραδίδωσι. καὶ σκεπτέον οὕτως, ὑπάρχουσιν οἱ τρόποι τρεῖς ἀναγκαῖος. ἐνδεχόμενος, λεγέσθω δὲ πρὸς σαφήνειαν καὶ ὁ ὑπάρχων τρόπος. ὁ γὰρ ἀδύνατος ἐμπεριέχεται τῷ ἀναγκαίῳ. καὶ ὁ δυνατὸς τῷ ἐνδεχομένῳ. ὄντων οὖν τῶν τρόπων τριῶν καὶ πολλαπλασιαζομένων κατὰ τὸ καταφατικὸν καὶ ἀποφατικόν. γίνονται ἅπασαι ἕξ. αἵ τινες πολλαπλασιαζόμεναι κατὰ τὸ ποσόν, τὸ καθόλου. τὸ μερικὸν τὸ ἀδιόριστον, ποιοῦσι τὰ πάντα προτάσεων εἴδη δεκαοκτώ. τοσαῦτα οὖν εἰσὶν εἴδη προτάσεων. καὶ οὔτε πλείονα οὔτε ἐλάττονα. καθ᾽ ἑκάστην πρόσρησιν, ἀντὶ τοῦ καθ᾽ ἑκάστην τρόπου προσθήκην.

» ΤΗΝ μὲν ἐν τῷ ὑπάρχειν καθόλου στερητικήν, ἀνάγκη τοῖς ὅροις ἀντιστρέφειν, οἷον εἰ μηδεμία ἡδονὴ ἀγαθόν. οὐδ᾽ ἀγαθὸν οὐδὲν ἔσται ἡδονή.

Τὴν καθόλου ἀποφατικὴν σημαίνει ὑπάρχουσαν. ἀνάγκη τοῖς ὅροις ἀντιστρέφειν. σημαίνει τὴν ἁπλῆν ἀντιστροφήν. ἐν μόνοις γὰρ αὐτὴ τοῖς ὅροις ἀντιστρέφει.

» ΤΗΝ δὲ κατηγορικὴν ἀντιστρέφειν μὲν ἀναγκαῖον. οὐ μὴν καθόλου, ἀλλ᾽ ἐν μέρει. οἷον εἰ πᾶσα ἡδονὴ ἀγαθόν, καὶ ἀγαθόν τι ἔσται ἡδονή. τῶν δὲ ἐν μέρει, τὴν μὲν καταφατικήν, ἀντιστρέφειν ἀνάγκη κατὰ μέρος. εἰ γὰρ ἡδονή τις ἀγαθόν. καὶ ἀγαθόν τι ἔσται ἡδονή. τὴν δὲ στερητικήν, οὐκ ἀναγκαῖον. οὐ γὰρ εἰ ὁ ἄνθρωπος μὴ ὑπάρχει, τινὶ ζώῳ, καὶ τὸ ζῶον οὐχ ὑπάρχει τινὶ ἀνθρώπῳ.

Κατὰ τὸ σύνηθες αὐτῷ σύντομον ἦθος, τὴν καθόλου καταφατικὴν ὑπάρχουσαν σημαίνειν βουλόμενος. τὰ κοινὰ παρείς, ἅπερ εἶχε τῇ ἀποφατικῇ τὸ ἴδιον μόνον προσέθηκε. λέγω δὴ τὸ καταφατικόν.

» ΠΡΩΤΟΝ μὲν οὖν ἔστω στερητικὴ καθόλου, ἡ τὸν α β πρότασις. εἰ γὰρ μηδενὶ τῷ β τὸ α ὑπάρχει, οὐδὲ τῶν α οὐδενὶ ὑπάρξει τὸ β.

Δείξας ὅπως ἑκάστη τῶν προτάσεων ἀντιστρέφει διὰ παραδειγμάτων, ἵνα μή τις οἰηθῇ διὰ τὴν ὕλην τῶν παραληφθεισῶν προτάσεων. ἢ δι᾽ ἕτερόν τι εὐοδῆσαι αὐτῷ τὸν περὶ τῶν ἀντιστροφῶν λόγον. ἄδηλον δὲ εἶναι μήπως ἐστὶ τινὰ παραδείγματα. ἐν οἷς αἱ εἰρημέναι ἀντιστροφαὶ χώραν οὐκ ἔχουσι. διὰ τοῦτο ἐνταῦθα καθολικοὺς κανόνας παραδίδωσι τὰ στοιχεῖα παραλαμβάνων ἀντὶ τῶν ὅρων. ἵνα ἕκαστος οἷαν

βούλοιτο ὕλην ἀντὶ τῶν στοιχείων παραλαμβάνοι δειχθέντας καθολικῶς τε καὶ ἀΰλως, ἐπὶ τῶν στοιχείων τοῦ λόγου. τὸ μὲν γὰρ καθόλου λόγος ἐλέγχει μὲν καὶ ἐν παραδείγματι ὡς ἤδη εἴρηται. κατασκευάζει δὲ ἡ διὰ πάντων τῶν κατὰ μέρος διέξοδος, ὅτι ἐστὶν ἄπειρον καὶ ἀδύνατον, ἢ ἡ διὰ καθολικοῦ κανόνος πίστις ὅτι ποιεῖ νῦν διὰ τῶν στοιχείων. διδοὺς ἑκάστῳ ὥσπερ εἴρηται ἐπ' ἐξουσίας, χρῆσθαι καὶ ὑποβάλλειν ἀντὶ τῶν στοιχείων. οἵας ἂν βούληται ὕλης ὅρους. εἰ οὖν μηδενὶ τῷ β' τὸ α ὑπάρξει, οὐδὲ τῷ α οὐδενὶ ὑπάρξει τὸ β'. εἰ γὰρ ἀντὶ μὲν τοῦ α λάβωμεν, πλοῖον. ἀντὶ δὲ τοῦ β' ἄνθρωπον. εὑρήσομεν ὅτι ὡς ἐπὶ τὸ πλοῖον οὐδενὶ ἀνθρώπῳ ὑπάρχει, οὕτως ἔμπαλιν, οὐδεὶς ἄνθρωπος πλοίῳ ὑπάρχει. ποτὲ δὲ γίνεται ἕκαστον τῶν στοιχείων ὑποκείμενον, ἐκ τοῦ προσδιορισμοῦ ἐπιγνωσόμεθα. ᾧ γὰρ ἂν ὁ προσδιορισμὸς, πρόσκειται, τοῦτό ἐστιν ὑποκείμενον. τὸ δὲ ἕτερον δῆλον ὅτι κατηγορεῖται.

ΕΙ γὰρ τινὶ οἷον τῷ γ', οὐκ ἀληθὲς ἔσται τὸ, μηδενὶ τῶν β' τὸ α ὑπάρχειν.

κατ' εὐθεῖαν γυμνάσας τὸν λόγον καθ' ὑπόθεσιν λαμβάνει. καὶ τῇ εἰς ἄτοπον ἀπαγωγῇ κέχρηται. προσχρώμενος τῷ ἀξιώματι τῆς ἀντιφάσεως. ἴσμεν γὰρ ὅτι ἐπὶ τῶν ἀντιφατικῶς ἀντικειμένων. ὃ δ' ἂν φύγοι τὴν ἀπόφασιν, τοῦτο ἐν τῇ καταφάσει εὑρεθήσεται. εἰ οὖν φησὶ συγχωρῇ τις, πρὸς τὴν καθόλου ἀπόφασιν γενέσθαι τὴν ἀντιστροφήν. τουτέστι πρὸς ἑαυτήν. ἀνάγκη παντί τε καὶ πάντως πρὸς τὴν μερικὴν κατάφασιν γενέσθαι τὴν ἀντιστροφὴν οὕτω. τὸ α οὐδενὶ τῶν β' ὑπάρχει. λέγω φησὶν ὅτι καὶ τὸ ἀνάπαλιν. οὐδὲ τὸ β'. οὐδενὶ τῷ α ὑπάρξει. εἰ γὰρ τοῦτό φησι ψεῦδος, ἀληθὲς δῆλον ὅτι τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον. αὐτῷ τὸ τινί. ἔστω οὖν φησι τὸ β' τινὶ τῶν α ὑπάρχειν. ὑποκείσθω οὖν φησι τὸ μέρος τοῦ α ᾧ ὑπάρχει τὸ β' καὶ τοῦ β', οἷον τοῦ γ'. εἰ δὲ τοῦτο, τὸ γ' ἄρα κοινὸν μέρος ἐστὶ τοῦ τε α καὶ τοῦ β. τοῦ μὲν β' καθ' οὗ κατηγορεῖται κατ' ἄλλο. τὸ γὰρ κατηγορούμενον περιεκτικόν ἐστιν ἐκείνου οὗ κατηγορεῖται. τὸ δὲ περιεχόμενον, μέρος ἐστὶν τοῦ περιέχοντος. ὡς ὁ ἄνθρωπος τοῦ ζώου μέρος. τὸ γὰρ ζῶον τοῦ ἀνθρώπου κατηγορεῖται καὶ περιέχει αὐτόν. ἦν δὲ τὸ αὐτὸ τοῦτο καὶ τοῦ α μέρος. ἐπειδὴ ἡ ὑπόθεσις τοῦτο παρέχει [illegible] τὸ β' ὑπάρχειν μέρος τοῦ α. εἰ τοίνυν τὸ γ' καὶ τοῦ α ἐστὶ μέρος καὶ τοῦ β', περιέχεται τὸ γ' ὡς ὑπὸ ὅλου μέρος. καὶ ὑπὸ τοῦ α δι' αὐτὸ τοῦτο. κατηγορηθήσεται ἄρα τὸ α κατὰ τοῦ γ'. ὄντος μέρος τοῦ β'. ὑπέκειτο δὲ [illegible] ἀρχῆς καὶ μηδενὶ ὑπάρχειν τὸ α τῷ β'. τὸ αὐτὸ ἄρα τῷ αὐτῷ, καὶ οὐδενὶ ὑπάρξει καὶ τινὶ ὅπερ ἄτοπον. ἵνα δὲ καὶ ἐπὶ ὕλης ὁ λόγος σαφέστερος γένηται, εἴπομεν οὕτως. ζῶον οὐδενὶ λίθῳ ὑπάρχει. λέγω ὅτι καὶ λίθος οὐδενὶ ζώῳ ὑπάρχει. εἰ γὰρ τοῦτο ψεῦδός ἐστιν, ἀληθὲς πάντως τὸ τινὶ ζώῳ λίθος ὑπάρχει. ἔστω οὖν μέρος τοῦ ζώου οἷον, ἵππος ᾧ ὑπάρχει ὁ λίθος. ὥστε εἶναι τὸν ἵππον λίθον. εἰ τοίνυν τὶ ζῶον λίθος. οἷον ὁ ἵππος, καὶ ὁ λίθος τὶ ζῶόν ἐστιν ὁ αὐτός. ἐλέγετο δὲ καὶ μηδὲν ζῶον εἶναι λίθος. καὶ οὐδὲν ἄρα ζῶον λίθος. καί τι ζῶον λίθος. ὅπερ ἄτοπον. οὕτω μὲν οὖν ὁ ἀριστοτέλης δείκνυσι τὴν καθόλου ἀποφατικὴν πρὸς ἑαυτὴν ἀντιστρέφουσαν. οἱ δὲ τοῦ ἀριστοτέλους ἑταῖροι, οἱ περὶ τὸν θεόφραστον καὶ εὔδημον, σαφέστερον καὶ ἁπλούστερον τοῦτο κατασκευάζουσι. φασὶ γὰρ ὅτι εἰ τὸ α κατὰ μηδενός ἐστι τοῦ β', πάντων τῶν μερῶν αὐτοῦ κεχώρισται. τὸ δὲ κεχωρισμένον, κεχωρισμένου κεχώρισται. ὥστε καὶ τὸ β' οὐδενὶ τῷ α ὑπάρξει. τὸ γὰρ κεχωρισμένον, τῶν πρός τι ἐστί. τινὸς γάρ ἐστι κεχωρισμένον. τὰ δὲ πρός τι, πρὸς ἀντιστρέφοντα λέγεται, εἰκότως ἄρα καὶ τὸ β' οὐδενὶ τῷ α ὑπάρχει. λαμβάνονται δέ τινες τῆς ἀντιστροφῆς ὡς μὴ ἀληθευούσης. καὶ διὰ παραδειγμάτων ἐλέγχειν πειρῶνται τὸν λόγον λέγοντες οὕτως. οὐδεὶς τοῖχος ἐν πασσάλῳ ἐστί. τοῦτο ἀληθές ἐστιν. ἆρα οὖν φησι καὶ ἀντιστρέψαντες ὑγιῶς ἀποφαινόμεθα. οὐδεὶς πάτταλος ἐν τοίχῳ. ἀλλὰ τοῦτο ψεῦδος. καὶ πάλιν οὐδεμία κολόκυνθα μάχαιραν τέμνει. τοῦτο πάλιν ἀληθές. ἡ δὲ ἀντιστροφὴ, οὐκ ἀληθές. οὐδεμία μάχαιρα, κολόκυνθαν τέμνει. καὶ πάλιν. οὐδεὶς κέραμος ἐν οἴνῳ. ἀλλ' ἡ ἀντιστροφὴ οὐκ ἀληθές. οὐδεὶς οἶνος ἐν κεράμῳ ἐστί. φαμὲν οὖν πρὸς ταῦτα. ὅτι εἰ ὑγιῶς ποιησόμεθα κἀπὶ τούτων τὴν ἀντιστροφὴν ὅλον τὸν κατηγορούμενον ἀντιστρέφοντες, εὑρήσομεν καὶ ἐν τούτοις ἀληθῆ τὸν λόγον. συνέβη γὰρ ὁ παραλογισμὸς, τὸ μὴ ὅλον τὸν κατηγορούμενον ἐν τῇ ἀντιστροφῇ ποιεῖσθαι ὑποκείμενον. εἰ γὰρ ὅλον αὐτὸν ἀντιστρέψωμεν, εὑρεθήσεται ὑγιὴς ἡ ἀντιστροφὴ, τίς οὖν ὁ ὑποκείμενος, καὶ τίς ὁ κατηγορούμενος ἐν τῷ λόγῳ τῷ λέγοντι, οὐδεὶς τοῖχος ἐν πασσάλῳ ἐστί. ὑποκείμενος μὲν ὁ τοῖχος. κατηγορούμενος δὲ, τὸ ἐν πασσάλῳ ὄν. τοῦτο οὖν ὅλον ἐν τῇ ἀντιστροφῇ, ποιήσομεν ὑποκείμενον. οὐδὲν ἐν πασσάλῳ ὂν τοῖχός ἐστι. καὶ ἔστιν ἀληθὴς ὁ λόγος. ὡσαύτως κἀπὶ τῶν ἄλλων, οὐδεμία κολόκυνθα μάχαιραν τέμνει. κατηγορεῖται τὸ μάχαιραν τέμνει. ἀντιστρέφοντες οὖν οὕτω φήσωμεν, οὐδὲ ἐν μάχαιραν τέμνον κολοκύνθα ἐστί. καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ὡσαύτως. οὐδεὶς κέραμος ἐν οἴνῳ ἐστίν. οὐδὲν ἐν οἴνῳ ὂν κέραμός ἐστιν. ἀποροῦσι δέ τινες πρὸς τὴν ἀριστοτελικὴν δεῖξιν τῆς ἀντιστροφῆς, τῆς καθόλου ἀποφατικῆς. πρῶτον μὲν ὅτι ἐν τῇ εἰς ἄτοπον ἀπαγωγῇ ἐχρήσατο τῇ μερικῇ καταφατικῇ, ὡς ἀντιστρεφούσῃ πρὸς ἑαυτὴν τούτου μήπω δεδειγμένου, εἶπε γάρ. εἰ γὰρ ἔν τινι τὸ β' τῶν α οἷον τῷ γ', οὐκ ἀληθὲς ἔσται τὸ μηδενὶ τῶν β' τὸ α ὑπάρχειν. τὸ γὰρ γ' τῶν β' τί ἐστιν ᾧ ὑπάρχει τὸ α. δεύτερον δὲ ὅτι τῇ δι' ἀλλήλων δείξει ἐχρήσατο. εἰ γὰρ ἐν τῇ δείξει τῆς καθόλου ἀποφατικῆς κέχρηται τῇ μερικῇ καταφατικῇ. καὶ ἐν τῇ δείξει τῆς μερικῆς καταφατικῆς τῇ καθόλου ἀποφατικῇ, δῆλον ὅτι δι' ἀλλήλων ἡ δεῖξις. καὶ τρίτον ὅτι τῇ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῇ κέχρηται, μηδὲν ἡμᾶς προδιδάξας περὶ αὐτῆς. λέγομεν οὖν πρὸς τὸ πλεῖστον

πρῶτον, ὅτι οὐδὲν θαυμαστὸν εἰ μὴ προδιδάξας περὶ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς, κέχρηται αὐτῇ. ἐπεὶ καὶ οἱ γεωμέτραι κεχρημένοι πολλάκις αὐτῇ ἐν τοῖς θεωρήμασιν, οὐδὲν περὶ αὐτῆς διδάσκουσιν. ἀρκοῦνται γὰρ ταῖς ἐννοίαις ἡμῶν αἷς ἔχομεν φυσικῶς περὶ αὐτῆς. ἐπεὶ καὶ ἐν τῇ συνηθείᾳ πολλάκις, αὐτοφυῶς αὐτῇ κεχρήμεθα. πρὸς δὲ τοὺς λέγοντας ὅτι ἐν τῇ δείξει τῆς καθόλου ἀποφατικῆς ἐχρήσατο τῇ μερικῇ καταφατικῇ ὡς ἀντιστρεφούσῃ μήπω τοῦτο διδάξας, ἐκεῖνο φαμέν. ὅτι οὐκ ἀπεχρήσατο αὐτῇ ὡς ὁμολογουμένῃ, ἀλλὰ τῇ δι' ἐκθέσεως δείξει ἐχρήσατο, τουτέστι τῇ διὰ τῶν καθ' ἕκαστα. οὐ γὰρ εἶπεν οὕτως. εἰ γάρ τινι τῷ α τὸ β καὶ τὸ α τινὶ τῷ β. ἀλλὰ πῶς εἰ γάρ τινι τὸ α τῷ β καὶ τὸ β τῷ γ, ὥστε τῇ ἐπαγωγικῇ ἐχρήσατο δείξει, τούτου λυθέντος, λέλυται καὶ τὸ λοιπόν. οὐ γὰρ τῇ δι' ἀλλήλων δείξει ἐχρήσατο. τὴν μὲν γὰρ μερικὴν καταφατικὴν, διὰ τῆς καθόλου ἀποφατικῆς δείκνυσιν, ὡς ὁμολογουμένης διὰ τὸ προδιδάξαι περὶ αὐτῆς. τὴν καθόλου ἀποφατικὴν, οὐκέτι διὰ τῆς μερικῆς καταφατικῆς ἔδειξε. πῶς γὰρ ἔμελλεν ἀγνοούντων ἡμῶν εἴγε ὅλως ἀντιστρέφει πρὸς ἑαυτὴν ἡ μερικὴ καταφατικὴ ἀλλ' ὡς εἴρηται τῇ δι' ἐκθέσεως δείξει ἐχρήσατο.

» ΕΙ ΔΕ παντὶ τὸ α τῷ β. καὶ τὸ β τινὶ τῶν α ὑπάρξει. εἰ γὰρ μηδενὶ, οὐδὲ τὸ α οὐδενὶ τῷ β ὑπάρ-

» ξει. ἀλλ' ὑπέκειτο παντὶ ὑπάρχειν. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ κατὰ μέρος ἐστὶν ἡ πρότασις.

A ποδείξας τὴν ἀντιστροφὴν τῆς καθόλου ἀποφατικῆς, νῦν ἀκολούθως μετέρχεται ἐπὶ τὴν καθόλου καταφατικήν. καὶ ἀποδείκνυσιν αὐτὴν μὴ ἀντιστρέφειν πρὸς ἑαυτήν. ἀλλὰ πρὸς τὴν μερικὴν καταφατικὴν καί φησιν οὕτως. εἰ παντὶ τὸ α τῷ β καὶ τὸ β τινὶ τῷ α. εἶτα πάλιν ἐκ τοῦ ἀξιώματος τῆς ἀντιφάσεως, τῇ εἰς ἄτοπον ἀπαγωγῇ δείκνυσιν, οὕτως ἔχουσαν τὴν ἀντιστροφήν. εἰ γὰρ μή τινι δῆλον ὅτι οὐδενὶ τὸ β τῷ α. εἰ δὲ οὐδενὶ τὸ β τῷ α. οὐδὲ τὸ α οὐδενὶ τῷ β. ἐδείχθη γὰρ ἡ καθόλου ἀποφατικὴ πρὸς ἑαυτὴν ἀντιστρέφουσα. ὑπέκειτο δὲ καὶ παντὶ τῷ α τὸ β. τὸ αὐτὸ ἄρα καὶ παντὶ καὶ οὐδενὶ ὑπάρχει, ὅπερ ἄτοπον. ἔστωσαν ἐπὶ ὑποδείγματος ὅροι ζῶον καὶ ἄνθρωπος. εἰ τὸ ζῶον κατὰ παντὸς ἀνθρώπου. καὶ ὁ ἄνθρωπός τινι ζώῳ ὑπάρξει. εἰ γὰρ τοῦτο ψεῦδος, ἀληθὲς τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον λέγω δὲ τὸ οὐδενί. οὐκοῦν ὁ ἄνθρωπος, οὐδενὶ ζώῳ ὑπάρχει. ἐδείχθη δὲ αὐτῇ ἀντιστρέφουσα πρὸς ἑαυτήν. οὐκ οὖν καὶ τὸ ζῶον οὐδενὶ ἀνθρώπῳ. ἦν δὲ καὶ παντί. τὸ αὐτὸ ἄρα καὶ παντὶ καὶ οὐδενί. Επιχειροῦσι δὲ πάλιν καὶ ταύτην διὰ παραδειγμάτων τινὲς ἐλέγχειν τὴν ἀντιστροφήν. λέγοντες οὕτω πᾶς γέρων, νέος ἦν πρότερον. τοῦτο ἀληθές. ἆρα οὖν ἀληθές ἐστι καὶ ἀντιστρέψαντας εἰπεῖν τὶς νέος πρεσβύτης ἦν, οὐδαμῶς. καὶ πάλιν πᾶσα γυνὴ παρθένος ἦν πρότερον. ἀλλ' ἡ ἀντιστροφὴ οὐκ ἀληθής, τὶς παρθένος γυνὴ ἦν. Τὸ δ' αὐτὸ καὶ πρὸς τούτοις ῥητέον ὃ καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους. ἀντιστρέφοντες γὰρ ὅλον τὸ κατηγορούμενον, ὀρθῶς τὴν ἀντιστροφὴν ποιησόμεθα. ἐν τῇ τοίνυν προτάσει τῇ λεγούσῃ πᾶς γέρων νέος ἦν, ἐστὶν ὑποκείμενος μὲν ὁ γέρων, ἔχων συσσημαινόμενον αὐτῷ τὸν ἐνεστῶτα χρόνον. τὶ γὰρ φαμὲν ὅτι πᾶς γέρων ὢν ἐπὶ τοῦ παρόντος, ὁ δὲ κατηγορούμενος ὁ νέος μετὰ χρόνου παρῳχημένου. νέος γὰρ ἦν. οὕτως οὖν ποιησόμεθα τὴν ἀντιστροφὴν φυλάττοντες ἀκεραίους τοὺς ὅρους. τὶς νέος ὢν πρότερον. πρεσβύτης ἐστίν. καὶ τὶς παρθένος οὖσα πρότερον γυνή ἐστιν.

» ΕΙ γὰρ τὸ α τινὶ τῷ β, καὶ τὸ β, τινὶ τῷ α ἀνάγκη ὑπάρχειν. εἰ γὰρ μηδενὶ, οὐδὲ τὸ α οὐδενὶ τῷ β ὑπάρξει.

Γ Περὶ τῆς μερικῆς καταφατικῆς ἦν βουλόμενος κατασκευάσαι ὅτι ἀντιστρέφει πρὸς ἑαυτὴν κέχρηται πάλιν τῇ καθόλου ἀποφατικῇ εἰς ἄτοπον ἀπάγων τὸν λόγον· ὡς ἤδη διδάξας ἀντιστρέφουσαν αὐτὴν πρὸς ἑαυτήν. ἔστωσαν δὲ ὅροι ὡς ἐπὶ παραδείγματος ἄνθρωπος καὶ λευκόν. εἰ τοίνυν ἄνθρωπός τινι λευκῷ ὑπάρχει. καὶ λευκόν τινι ἀνθρώπῳ ὑπάρχει. εἰ γὰρ τοῦτο ψεῦδος, ἀληθὲς τὸ οὐδενὶ ἀνθρώπῳ λευκὸν ὑπάρχει. οὐκοῦν καὶ ἄνθρωπος οὐδενὶ λευκῷ ὑπάρχει. ἀντιστρέφει γὰρ ὡς δέδεικται. ἦν δὲ καὶ τινί. τὸ αὐτὸ ἄρα καὶ τινὶ καὶ οὐδενὶ ὅπερ ἄτοπον. οὕτω μὲν οὖν ἡ μερικὴ καταφατικὴ ἀεὶ πρὸς ἑαυτὴν ἀντιστρέφει. εἰ δέ ποτε καὶ πρὸς τὴν καθόλου ἀντιστρέφει, οὐ δι' ἑαυτὴν τοῦτο πάσχει. ἀλλὰ διὰ τὴν παραληφθεῖσαν ὕλην. οἷον ἄνθρωπός τινι ζώῳ. καὶ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ.

» ΕΙ δέ γε τὸ α τινὶ τῷ β μὴ ὑπάρχει, οὐκ ἀνάγκη καὶ τὸ β τινὶ τῷ α μὴ ὑπάρχειν. οἷον εἰ τὸ μὲν

» β, ἐστι ζῶον. τὸ δὲ α, ἄνθρωπος. ἄνθρωπος μὲν γὰρ, οὐ παντὶ ζώῳ. ζῶον δὲ παντὶ ἀνθρώπῳ ὑπάρχει.

E ντεῦθεν τὴν μερικὴν στερητικὴν ἐξετάζει. καί φησι πρὸς μηδεμίαν αὐτὴν ἀντιστρέφειν. τοῦτο δὲ διότι οὔτε πρὸς οὐδεμίαν ὡρισμένως, οὐδ' ὅτι ἀντιστρέφει ἢ πρὸς ἑαυτὴν ἢ πρὸς ἄλλην ἐπὶ πάσης ὕλης τοῦτο ποιεῖ. ἐπὶ μὲν γὰρ τῆς ἐνδεχομένης ὕλης, πρὸς ἑαυτὴν ἀντιστρέφει. καὶ πρὸς τὴν μερικὴν καταφατικὴν οἷον οὐ πᾶς ἄνθρωπος λευκός. καὶ οὐ πᾶν λευκὸν ἄνθρωπος, ἀλλὰ καὶ τὶ λευκὸν ἄνθρωπος. ἐπὶ δὲ τῆς ἀναγκαίας ὕλης πρὸς τὴν καθόλου καταφατικὴν ποιεῖται τὴν ἀντιστροφήν. οὐ πᾶν ζῶον ἄνθρωπος καὶ πᾶς ἄνθρωπος ζῶον. ἐπὶ δὲ τῆς ἀδυνάτου πρὸς τὴν καθόλου ἀποφατικήν. οὐ πᾶς λίθος πτερωτός. οὐδὲν πτερωτὸν λίθος. τὸ δὲ οὐ πᾶς εἴρηται ἐπὶ τῶν τοιούτων ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας, πᾶς λέγεται. τὸ γὰρ οὐ πᾶς λίθος πτερωτὸς, πρὸς ἀναίρεσιν τῆς πᾶς. εἰπούσης γὰρ ἐκείνης, πᾶς λίθος πτερωτὸς, αὕτη φησὶν ὅτι ψεῦδός ἐστι τὸ πᾶς καὶ ἀναιρεῖ αὐτὸ διὰ τοῦ ἀρνητικοῦ μορίου. οὐκ ἔτι μέντοι καὶ τὸ τὶς εἰσάγει. διά τοι τοῦτο, λέγω δὲ τὴν ἀοριστίαν αὐτῆς. φησὶν αὐτὴν πρὸς μηδεμίαν ἀντιστρέφειν. εἰ

μὴ γὰρ καὶ πρὸς ὡρισμένην ποιοῖτο τὴν ἀντιστροφήν. καὶ ἐπὶ πάσης ὕλης, οὐ λέγεται ἀντιστρέφειν, διότι ἐπιστημονική ἐστιν ἡ τῶν φιλοσόφων διδασκαλία. ἡ δὲ ἐπιστήμη περὶ τῶν καθόλου ἐστὶ, καὶ οὐχὶ τῶν μερικῶν.

» ΤΟΝ αὐτὸν δὲ τρόπον ἕξει καὶ ἐπὶ τῶν ἀναγκαίων προτάσεων. ἡ μὲν καθόλου στερητική, καθόλου ἀντιστρέφει· τῶν δὲ καταφατικῶν, ἑκατέρα κατὰ μέρος.

Τοῦτό φησιν ὅτι αἱ ἀναγκαῖαι προτάσεις, ταῖς ὑπαρχούσαις ὁμοίως ἀντιστρέφουσι. τίνι οὖν διαφέρουσι; τῷ τὴν μὲν τοῦ ὑπάρχειν πρότασιν ἑαυτῇ ἀρκεῖσθαι πρὸς τὴν προφοράν· οἷον σωκράτης ὑπάρχει· τὴν δὲ ἀναγκαῖον ἐκείνης προσδεῖσθαι· οἷον σωκράτης ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει. τὸ αὐτὸ δὲ αἴτιον καὶ τοῦ τὴν τοῦ ὑπάρχειν προτετάχθαι τῆς ἀναγκαίας, ὡς ἁπλουστέραν· τρίτη δὲ ἡ ἐνδεχομένη, διὰ τὸ περὶ τὸν μέλλοντα εἶναι χρόνον.

» ΕΙ ΜΕΝ γὰρ ἀνάγκη τὸ α' τῷ β' μηδενὶ ὑπάρχειν, ἀνάγκη καὶ τὸ β' τῷ α' μηδενὶ ὑπάρχειν. εἰ γὰρ τινὶ ἐνδέχεται, καὶ τὸ α' τῷ β' τινὶ ἐνδέχοιτο ἄν.

Ἐνταῦθα γενομένους ἡμᾶς, δεῖ ζητῆσαι τίνος χάριν ἐν μὲν τῷ περὶ ἑρμηνείας, οὐκ ἐμνημόνευσε τούτων τῶν προτάσεων ὁ ἀριστοτέλης. λέγω δὲ τῆς ἀναγκαῖον μηδενὶ εἶναι. καὶ τῆς ἀναγκαῖον παντὶ εἶναι. καὶ τῆς ἐνδέχεται παντὶ εἶναι. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν μερικῶν. ἀλλ' ἐκεῖ μὲν ὡς περὶ ἀπροσδιορίστων καὶ μόνον, ποιεῖται τὸν λόγον εἰρηκὼς δυνατὸν εἶναι. ἐνδεχόμενον εἶναι. οὐκ ἀναγκαῖον εἶναι. δυνατὸν μὴ εἶναι. καὶ παρακατιὼν ὅπου δεῖ καὶ τὰς ἀκολουθούσας ἀλλήλαις ἐζήτει. ὡς περὶ ἀπροσδιορίστων διαλέγεται εἰρηκώς· τὸ μὲν οὖν ἀδύνατον καὶ οὐκ ἀδύνατον τῷ ἐνδεχομένῳ. καὶ τῷ δυνατῷ καὶ μὴ ἐνδεχομένῳ ἀκολουθεῖ. ἐν δὲ τῇ προκειμένῃ πραγματείᾳ ὡς περὶ προσδιωρισμένων προτάσεων τῶν μετὰ τρόπου διαλέγεται. Δεῖ δὲ πάλιν καὶ τοῦτο ζητῆσαι, πῶς τὰς προτάσεις ἃς ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας καταφάσεις εἶπεν, ἐνταῦθα ἀντὶ ἀποφάσεων παραλαμβάνεται. τὴν γὰρ ἀνάγκη μὴ εἶναι. καὶ ἐνδέχεται μὴ εἶναι. καταφάσεις λέγων εἶναι ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας. οἷς γὰρ ἄν φησι τὸ ἔστι καὶ τὸ μὴ ἔστι προσκατηγορῆται κατάφασιν εὐθὺς ποιεῖ, ταύτας νῦν ἀποφάσεις ποιεῖ. βουλόμενος γὰρ δεῖξαι τὴν καθόλου ἀποφατικὴν τοῦ ἀναγκαίου τρόπου καὶ τοῦ ἐνδεχομένου ἀντιστρεφούσας, ταύταις ἐχρήσατο ἃς ὡς εἶπον καταφάσεις ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας φησίν. Ἔτι καὶ τοῦτο ζητοῦμεν τί δήποτε τῇ ἀναγκαίᾳ καθόλου ἀποφατικῇ προτάσει, μὴ ἀντέθηκε τὴν μερικὴν τοῦ ἀναγκαίου καταφατικὴν ἀλλὰ τὴν ἐνδεχομένην. εἰπὼν γὰρ εἰ μὲν γὰρ ἀνάγκη τὸ α' τῷ β' μηδενὶ ὑπάρχειν, ἀνάγκη καὶ τὸ β' τῷ α' μηδενὶ ὑπάρχειν. εἶτα τῇ εἰς ἄτοπον ἀπαγωγῇ χρήσασθαι βουλόμενος, ἐπήγαγεν. εἰ γὰρ τινὶ ἐνδέχεται. καὶ οὐκ εἶπεν εἰ γὰρ τινὶ ἀνάγκη. Καὶ ἔτι πρὸς τούτοις ζητητέον πῶς ἐχρήσατο τῇ τοῦ ἐνδεχομένου μερικῇ καταφατικῇ ὡς ἀντιστρεφούσῃ μήπω δείξας περὶ αὐτῆς. Λέγομεν οὖν πρὸς ταῦτα. καὶ πρότερόν γε πρὸς τὴν προτέραν ἀπορίαν τὴν λέγουσαν· διατί ἐν μὲν τῷ περὶ ἑρμηνείας, ὡς περὶ ἀπροσδιορίστων διαλέγεται. ἐνταῦθα δὲ ὡς περὶ προσδιωρισμένων· φημὶ οὖν ὅτι ἐν μὲν τῷ περὶ ἑρμηνείας, ὡς πολλὴν ἀσάφειαν ἅμα καὶ βραχυλογίαν ἐπιτηδεύσας, καὶ βουληθεὶς πολλὰ ἐν ὀλίγοις καὶ ἀσαφέσι περικλεῖσαι, τοῦτο πεποίηκεν. ἡμῖν ἐπιτρέψας τὰ λοιπὰ προσυπακούειν. προδιδάξας γὰρ περὶ τῶν προσδιορισμῶν· εἶτα προελθὼν εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν μετὰ τρόπου προτάσεων. ὡς μὲν περὶ προσδιωρισμένων αὐτῶν διαλέγεσθαι, περιττὸν ἡγήσατο. πλέον μηδὲν περὶ τῶν προσδιορισμῶν λέγειν ἔχων· ἁπλῶς δὲ ὡς μετὰ τρόπου περὶ αὐτῶν διαλέγεται. ἐνταῦθα δὲ γενόμενος καὶ περὶ γενέσεως συλλογισμοῦ μέλλων διαλαμβάνειν, οὐκ ἂν ἐκ τῶν ἡγήσατο τοῦτο ποιῆσαι. ἵνα μή τις αὐτὸν ὑπολάβῃ τῷ ὄντι περὶ ἀπροσδιορίστων διαλέγεσθαι καὶ μόνον. καὶ ὅτι τοῖς προσδιορισμοῖς ἀκολούθως συνάγεται καὶ τὰ συμπεράσματα. ἄνευ μὲν γὰρ καθολικῆς προτάσεως συλλογιστικῆς οὐ γίνεται σχῆμα. μερικοῦ δὲ προσδιορισμοῦ ἐν ταῖς προτάσεσι παραληφθέντος, καὶ τὸ συμπέρασμα μερικὸν συνάγεται. καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ὁμοίως. ἀναγκαίως ἄρα οὐ περὶ ἀπροσδιορίστων μόνον, ἀλλὰ καὶ ὡς προσδιωρισμένων διαλέγεται τῶν μετὰ τρόπου προτάσεων. οὕτω μὲν οὖν τὴν πρώτην ἀπορίαν ἀποκρουόμεθα. Καιρὸς δὲ λοιπὸν ἐπὶ τὴν ἑτέραν μετελθεῖν ζήτησιν τὴν λέγουσαν. διατί καταφάσεις ἐνταῦθα παραλαμβάνει ἀντὶ ἀποφάσεων. τινὲς μὲν πρὸς τοῦτο ἀπολογούμενοι φασίν. ὅτι ἄλλο ἐστὶν ἀναγκαία ἀπόφασις. καὶ ἄλλο ἀναγκαίας ἀπόφασις. ἀναγκαίας μὲν γάρ ἐστιν ἀπόφασις, ἡ τὸν τρόπον μόνον ἀναιροῦσα. οἷον οὐκ ἀναγκαῖον τὸν ἄνθρωπον λευκὸν εἶναι. ἀναγκαία δέ ἐστιν ἀπόφασις, ἡ μὴ μόνον τὸν τρόπον. ἀλλὰ καὶ τὴν ὅλην ἀναιροῦσα πρότασιν. οἷον ἀνάγκη τὸν ἄνθρωπον μὴ εἶναι λευκόν. ἐν μὲν οὖν τῷ περὶ ἑρμηνείας φησὶ παραδέδωκεν ἡμῖν τὴν ἀπόφασιν τῆς ἀναγκαίας. ἐνταῦθα δὲ τὴν ἀναγκαίαν ἀπόφασιν. τοῦτο δὲ γλαφυρὸν μέν ἐστι τὸ θεώρημα οὐχ ἱκανὸν δὲ ἀποπληρῶσαι τὴν ἀπορίαν ἡμῶν. ζητήσωμεν γὰρ πάλιν οὐδὲν ἧττον. διατί ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας οὐ παραδέδωκε τὴν ἀπόφασιν τὴν ἀναγκαίαν. ἢ ἐνταῦθα περὶ τῆς τοῦ ἀναγκαίου ἀποφάσεως. ἑκατέρα γὰρ οὕτως ἀτελὴς ἡ πραγματεία. τί οὖν ἡμεῖς λέγομεν. ὅτι τὰς ἀντιθέσεις τῶν ἀναγκαίων προτάσεων, διχόθεν ἐστὶ λαβεῖν. λαμβάνονται γὰρ αἱ ἀντικείμεναι προτάσεις, ἢ ὡς τὸν τρόπον μόνον ἀναιροῦσαι, ἢ ὡς ὅλην τὴν πρότασιν. οἷόν τι λέγω τῇ λεγούσῃ ἀνάγκη

παντὶ,

παντὶ, ἀντίκειται ὡς μὲν κατὰ τὰ ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας ἡμῖν παραδιδόμενα, ἡ οὐκ ἀνάγκη παντί. ἥτις οὐ τὴν ὅλην πρότασιν ἀνεῖλεν, ἀλλὰ μόνον τὸν ἀναγκαῖον τρόπον. τί γάρ φησιν ὅτι καλῶς εἶπεν ἡ κατάφασις ὅτι ἐξ ἀνάγκης παντί. ἐγὼ γὰρ λέγω ὅτι οὐκ ἐξ ἀνάγκης παντί. καὶ ἀναιροῦσα τοσοῦτον μόνον ὅτι οὐκ ἐξ ἀνάγκης, ἀόριστον ἡμῖν τὸ λοιπὸν καταλιμπάνει. πῶς γὰρ ὑπάρχει παντί. λέγω δὴ κατὰ ποῖον τρόπον. ἢ ὅτι οὐδὲ ὅλως ὑπάρχει παντὶ, οὐκέτι προστίθησιν. αὕτη μὲν οὖν μία ἀντίθεσις τῇ ἀναγκαίᾳ καθόλου καταφατικῆς κατὰ τὰ ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας ἡμῖν παραδεδομένα. ἑτέρα δὲ ἀντίθεσις καθὼς ἐνταῦθα ἡμῖν παραδίδωσιν αὐτή. ἐπειδὴ δὲ ἐν τῇ καθόλου ἀναγκαίᾳ καταφατικῇ προτάσει, ἔστι καὶ ποσὸν τὸ καθόλου καὶ ποιὸν τὸ καταφατικὸν καὶ τρόπος ὁ ἀναγκαῖος. ἡ κυρίως ἀντικειμένη ταύτῃ εἴη ἂν ἡ κατὰ πάντα αὐτῇ ἐναντιουμένη. καὶ κατὰ τὸ ποιὸν καὶ κατὰ τὸ ποσόν. καὶ κατὰ τρόπον. ὥστε οὔσης ταύτης καθόλου, ἐκείνη ἔσται μερική. ταύτης καταφατικῆς, ἐκείνη ἔσται ἀποφατική. ταύτης ἀναγκαίας, ἐκείνη ἐνδεχομένη. καθόλου οὖν λέγομεν. ὅτι ἐὰν τὴν κατὰ πάντα ἀντικειμένην τινὶ προτάσει βουλόμεθα λαβεῖν. δεῖ ἀντιθεῖναι ποσὸν ποσῷ, ποιὸν ποιῷ. τρόπον τρόπῳ. ὥστε συνελόντι εἰπεῖν ἀντίκειται τῇ ἀνάγκῃ παντὶ, ὡς μὲν κατὰ τὰ ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας, ἡ οὐκ ἀνάγκη παντί. ὡς δὲ κατὰ τὰ ἐνταῦθα ἡ ἐνδέχεται μὴ παντί. καὶ πάλιν τῇ ἀνάγκῃ τινί. ὡς μὲν ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας ἡ οὐκ ἀνάγκη τινί. ὡς δὲ κατὰ τὰ ἐνταῦθα, ἐνδέχεται μηδενί. τί οὖν φαμέν. δύο μίᾳ ἀντίκεινται. οὕτως ἄδικος ἡ φύσις ὡς ἀντιτάξαι ἑνὶ δύο. οὐχ ὡς μαχόμεναι, ἀλλ' ὡς ἰσοδυναμοῦσαι. τῇ γὰρ οὐκ ἀνάγκη παντὶ ἡ ἐνδέχεται μὴ παντὶ ἰσοδυναμεῖ. ὃ γὰρ οὐκ ἀνάγκη παντί. τοῦτο ἐνδέχεται μὴ παντί. οἷον ὅτι οὐκ ἀνάγκη παντὶ ἀνθρώπῳ τὸ λευκὸν ὑπάρχειν. ἐνδέχεται μὴ παντὶ ὑπάρχειν. πάλιν τῇ οὐκ ἀνάγκη τινὶ, ἡ ἐνδέχεται μηδενὶ ἰσοδυναμεῖ. ὃ γὰρ οὐκ ἐξ ἀνάγκης τινὶ ἀνθρώπῳ ὑπάρχει τὸ λούεσθαι. ἐνδέχεται μηδενὶ ὑπάρχειν. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων [illegible] δείξομεν. τὰς τῇ μιᾷ ἀντικειμένας ἰσοδυναμούσας ἀλλήλαις. σκεπτέον οὖν πῶς πᾶσαι ἡμῖν διὰ τούτων παραδίδονται αἱ προτάσεις, αἵτε ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας ἢ αἱ ἐνταῦθα. ὥστε μὴ εἶναι ἐλλιπὲς μηδέτερον τῶν βιβλίων ἰσοδυναμουσῶν τούτων ἀλλήλαις. ὅτι γὰρ τῇ ἐνδέχεται τινὶ μερικῇ οὔσῃ καταφατικῇ ἐνδεχομένῃ, ἀντίκειται μὲν ὡς ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας φησίν. οὐκ ἐνδέχεται τινὶ μερικὴ οὖσα ἐνδεχομένη ἀποφατική. ἰσοδυναμεῖ δὲ ταύτῃ ἡ ἀνάγκη μηδενὶ, ἥτις καὶ κατὰ ποσὸν καὶ ποιὸν καὶ τρόπον. ἀντίκειται τῇ ἐνδέχεται τινί. δῆλον ὅτι ὡς καθόλου ἀναγκαία ἀποφατικὴ οὕτως ἀντίκειται. καλῶς ἄρα ἐνταῦθα ὡς ἀπόφασιν αὐτὴν παραλαμβάνει. εἴ τις δὲ καὶ τῷ σχήματι ἐστὶ καταφατική, ἀλλ' οὖν δύναμιν ἔχει ἀποφάσεως. ὡς καὶ αὐτοῦ ἐφεξῆς λέγοντος ἀκουσόμεθα. εἰ γὰρ δύναμιν εἶχε καταφάσεως, οὐκ ἂν ἐμάχετο κατὰ πάντα τῇ ἐνδέχεται τινὶ, καταφάσει καὶ αὐτῇ οὔσῃ. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ἐροῦμεν. εἰ τοίνυν ἰσοδυναμοῦσιν αἵτε ἐκεῖσε παραδιδόμεναι ἡμῖν. καὶ αἱ ἐνταῦθα ἀποφάσεις. τί δήποτε ἢ ἐκεῖσε τῶν ἐνταῦθα παραδιδομένων ὡς ἀποφάσεων οὐκ ἐμνήσθη, ἢ ἐνταῦθα τῶν ἐκεῖσε. λέγομεν ὅτι ἐν μὲν τῷ περὶ ἑρμηνείας, ἐν ᾧ λόγῳ παραδοῦναι βουλόμενος τὰς μαχομένας ταῖς καταφάσεσιν ἀποφάσεις. εἶπεν ὅτι δεῖ τῷ τρόπῳ προστιθέναι τὴν ἄρνησιν καὶ ποιεῖν ἐκ τῶν καταφάσεων τὰς μαχομένας αὐταῖς ἀποφάσεις. τοῦτο δὲ ἐποίησε. διότι ἐπὶ τῆς ἐνδεχομένης ὕλης ἰσοδυναμοῦσιν αἱ ἀποφάσεις ταῖς καταφάσεσι ὅταν μὴ πρὸς τῷ τρόπῳ ᾖ τὸ ἀρνητικὸν μόριον. ἐνδέχεται γὰρ πάντα ἄνθρωπον λούεσθαι. καὶ ἐνδέχεται μηδένα ἄνθρωπον λούεσθαι. καὶ ἀμφότερα ἀληθεύει καὶ οὐκ ἀντιφάσκουσιν ἀλλήλαις. ἐκεῖ μὲν οὖν, διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν οὕτω ποιεῖ. ἐκ τῶν καταφάσεων, τὰς ἀποφάσεις. ἵνα τὰς ἀντιφατικῶς ἀντικειμένας καθ' ἕκαστον τρόπον παραδῷ. ἐνταῦθα δὲ ἐπειδὴ περὶ ἀντιστροφῆς διαλέγεται ὡς συμβαλλομένης αὐτῷ εἰς τὸν περὶ συλλογισμῶν λόγον. ἐν δὲ τοῖς συλλογισμοῖς ὡρισμένα δεῖ τὰ συμπεράσματα συνάγεσθαι. αἱ δὲ ἀποφάσεις αἱ ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας ἀόριστοι ἦσαν. ἕνα μὲν γὰρ τρόπον ἀνεῖλον. τῶν δὲ ἄλλων οὐδένα ὡρισμένως εἰσῆγον. οἷον ἡ λέγουσα οὐκ ἀνάγκη παντὶ, ἕνα μὲν τρόπον ἀνεῖλε τὸν ἀναγκαῖον. φησὶ γὰρ ὅτι οὐκ ἀληθὲς τὸ ἐξ ἀνάγκης παντὶ ὑπάρχειν, οὐδὲν δὲ ὡρισμένως εἰσήγαγεν. οὔτε γὰρ εἰ ἐνδεχομένως ὑπάρχει δηλοῖ. οὔτε εἰ ὑπαρχόντως. οὔτε εἰ ὅλως μὴ ὑπάρχει, ἀλλὰ τοσοῦτον μόνον τὸν ἀναγκαῖον ἀνεῖλεν. ἡ δέ γε ἐνταῦθα παραδιδομένη ἀπόφασις ἡ ἀνάγκη μηδενὶ, ὡρισμένη ἐστὶ τὴν ὅλην ἀναιροῦσα πρότασιν τὴν ἀνάγκη παντί. ἐπειδὴ τοίνυν ὡρισμένων οὐσῶν τῶν προτάσεων, ὡρισμένον συνάγεται καὶ τὸ συμπέρασμα. ἀορίστων δὲ, ἀόριστον. δεῖ δὲ τοὺς συλλογισμοὺς ὡς εἴρηται ὡρισμένα συνάγειν τὰ συμπεράσματα, διὰ τοῦτο ταύταις ἐχρήσατο ἐνταῦθα ταῖς προτάσεσι. Τούτου λυθέντος, λέλυται καὶ ἡ τρίτη ἀπορία, ἡ λέγουσα τί δήποτε τῇ εἰς ἄτοπον ἀπαγωγῇ χρώμενος, ἀντιτίθησι τῇ ἀναγκαίᾳ καθόλου ἀποφατικῇ. τὴν μερικὴν καταφατικὴν ἐνδεχομένην. καὶ οὐχὶ τὴν ἀναγκαίαν μερικὴν καταφατικήν. καὶ τίς ἡ ἀνάγκη διὰ τῆς ἐνδεχομένης, τὴν ἀναγκαίαν, δείκνυσθαι ἐκ τῶν εἰρημένων πρόδηλον τοῦτο αἴτιον. ἐπειδὴ γὰρ εἶπε τὸ ἀντιστρέφει πρὸς ἑαυτὴν ἡ καθόλου ἀποφατικὴ ἀναγκαία. εἶτα τοῦτο τῇ εἰς ἄτοπον ἀπαγωγῇ δεῖξαι βούλεται, εἰκότως ὑποτίθεται τὴν κατὰ πάντα αὐτῇ ἀντικειμένην. καὶ κατὰ τὸν τρόπον. καὶ

κατὰ τὸ ποσόν. καὶ τὸ ποιόν. καὶ δείκνυσι ταύτῃ ἄτοπόν τι ἀκολουθοῦν, ἵνα οὕτως ἐκείνην πιστώσηται. πρὸς δὲ τὸ λοιπὸν τῶν εἰρημένων, λέγω δὴ πῶς ἐχρήσατο τῇ ἐνδεχομένῃ μερικῇ καταφατικῇ ὡς ἀντιστρεφούσῃ, μήπω δείξας τοῦτο. εἶπε γάρ, εἰ γὰρ τινὶ ἐνδέχεται καὶ τὸ α τῷ β τινὶ ἐνδέχοιτο ἄν. ἐροῦμεν ὅτι τὸ ἐνδεχόμενον αὐτὸς ὁρίζεται λέγων οὕτως. ἐνδεχόμενόν ἐστιν οὗ μὴ ὄντος ἀναγκαίου τεθέντος δέ, οὐδὲν ἀδύνατον ἀκολουθεῖ. εἰ τοίνυν οὗτος ὁ ὅρος ἐστὶ τοῦ ἐνδεχομένου. ἐὰν τὸ ἐνδεχόμενον ὡς ἐκβὰν λάβωμεν, οὐκ ἔτι ἐστὶν ἐνδεχόμενον ἀλλὰ ὑπάρχον. ἐὰν οὖν ὑποθώμεθα τὴν ἐνδεχομένην μερικὴν καταφατικὴν ἐκβᾶσαν, γίνεται ὑπάρχουσα καὶ οὐκ ἐνδεχομένη. ἡ δὲ μερικὴ καταφατικὴ ὑπάρχουσα ἐδείχθη ἀντιστρέφουσα πρὸς ἑαυτήν. καὶ ἡ μερικὴ ἄρα ἐνδεχομένη καταφατικὴ μεταληφθεῖσα εἰς τὴν ὑπάρχουσαν. ἀντιστρέφει αὖ πρὸς ἑαυτήν. ἡ δὲ ὑπόθεσις αὕτη εἰ καὶ μὴ ἀληθής. λέγω δὴ τοῦ τὴν ἐνδεχομένην δεδόσθαι εἰς ἐκβεβηκυῖαν, ἀλλ' οὖν οὐκ ἀδύνατος. ἡ μὲν γὰρ ἀδύνατος πάντως καὶ ψευδής. οὐχ ἡ ψευδὴς δέ, πάντως καὶ ἀδύνατος. οἷον ἀδύνατον τὸν ἄνθρωπον πτερὰ ἔχειν, τοῦτο καὶ ψεῦδος. τὸ δὲ τὸν σωκράτην μοιχεύειν, ψεῦδος μέν. οὐκ ἀδύνατον δέ. ὥστε εἰ καὶ ψευδὴς ἡ ὑπόθεσις ἡ λέγουσα δεδόσθω τὸ ἐνδεχόμενον ἐκβῆναι, ἀλλ' οὐκ ἀδύνατος. ἔστιν οὖν ὁ πᾶς λόγος, ἵνα ὡς ἀναλαβὼν εἴπω, τοιοῦτος. τὸ α ἐξ ἀνάγκης τῷ β μηδενὶ ὑπαρχέτω. λέγω ὅτι οὐδὲ τὸ β τῷ α ἐξ ἀνάγκης οὐδενὶ ὑπάρχει. εἰ γὰρ τοῦτο ψεῦδος, ἀληθὲς τὸ ἀντικείμενον λέγω δὴ τὸ ἐνδέχεται τινὶ τῷ α τὸ β ὑπάρχειν. ἀλλ' ἐπειδὴ ἐνδεχόμενόν ἐστιν οὗ μὴ ὄντος ἀναγκαίου τεθέντος δὲ οὐδὲν ἀδύνατον ἀκολουθεῖ. δεδόσθω ἐκβῆναι τὸ ἐνδεχόμενον καὶ μηδὲν ἀδύνατον ἀκολουθείτω εἴπερ ἀληθὴς ἡ ὑπόθεσις. ἐπειδὴ δὲ τὸ ἐνδεχόμενον ἐπειδὰν ἐκβῇ οὐκ ἔτι ἐστὶν ἐνδεχόμενον ἀλλὰ ὑπάρχον. ὑπαρχέτω τὸ β τινὶ τῷ α. ἀλλ' ἐδείχθη ἡ ὑπάρχουσα μερικὴ καταφατικὴ πρὸς ἑαυτὴν ἀντιστρέφουσα. καὶ τὸ α ἄρα τινὶ τῷ β ὑπάρχει. ὑπέκειτο δὲ καὶ μηδενὶ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν. τὸ αὐτὸ ἄρα καὶ τινὶ ὑπάρχει καὶ οὐδενὶ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει, ὅπερ ἐστὶν ἀδύνατον. τὸ ἀδύνατον δὲ ἠκολούθησεν διὰ τὸ ὑποθέσθαι τὸ ἐνδέχεται τινί, οὐκ οὖν τοῦτο ψεῦδος. ἐπειδὴ τῷ ἀληθεῖ οὐδέποτε ἀδύνατον ἀκολουθεῖ. εἰ τοίνυν ψεῦδος τὸ ἐνδέχεται τινί, ἀληθὲς ἄρα τὸ ἀντικείμενον. λέγω δὴ τὸ ἀνάγκῃ μηδενί. ἐδείχθη ἄρα ἡ καθόλου ἀναγκαία ἀποφατικὴ πρὸς ἑαυτὴν ἀντιστρέφουσα, ὅπερ ἔδει δεῖξαι. οὕτω μὲν οὖν ἤδη λελύσθωσαν αἱ κατὰ τόπον ἀπορίαι. τὰ δὲ ἑξῆς λοιπὸν ἤδη σκεπτέον.

» ΕΙ ΔΕ ἐξ ἀνάγκης τὸ α παντὶ ἢ τινὶ τῷ β ὑπάρχει, καὶ τὸ β τινὶ τῷ α ἀνάγκη ὑπάρχειν.

Τ ῇ αὐτῇ πάλιν τάξει κέχρηται ὁ ἀριστοτέλης, ᾗπερ καὶ ἤδη τῶν ὑπαρχουσῶν προτάσεων. δείξας γοῦν τὴν καθόλου ἀποφατικὴν πρὸς ἑαυτὴν ἀντιστρέφουσαν, ἐφεξῆς τὴν καθόλου καταφατικὴν δείκνυσι καὶ τὴν μερικήν. βραχυλογίας δὲ πανταχοῦ ἀντιποιούμενος. κἀνταῦθα ἅμα ἀμφοτέρας τὰς καταφατικὰς τήν τε καθόλου καὶ τὴν μερικὴν δείκνυσι πρὸς τὴν μερικὴν καταφατικὴν ἀντιστρεφούσας.

» ΕΙ γὰρ μὴ ἀνάγκη, οὐδ' ἂν τὸ α τινὶ τῶν β ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχοι.

Ε' ν τούτῳ διάφορος ἡ γραφὴ φέρεται. τινὰ μὲν τῶν ἀντιγράφων οὕτως ἔχει. εἰ γὰρ ἐνδέχεται μηδενί. τὰ μέν τοι ἀκριβέστερα τῶν ἀντιγράφων ἔχει. εἰ γὰρ μὴ ἀνάγκη. εἰ μὲν οὖν ἡ προτέρα εἴη γραφή, ἐροῦμεν. ὅτι ὁμοίως ὁ ἀριστοτέλης ἀντέθηκε τρόπον τρόπῳ. ποσόν, ποσῷ. ποιόν ποιῷ. ἀλλ' οὐκ ἀκριβὴς ἡ τοιαύτη γραφή. οὐ γὰρ δὴ ἐκ τῆς ὑποθέσεως ταύτης συνάγεταί τι ἀδύνατον. ὅπερ βούλεται δεῖξαι, πῶς καὶ τίνα τρόπον λέγω ὅτι αἱ καθόλου τοῦ ἐνδεχομένου προτάσεις, λέγω δὴ τοῦ κυρίως ἐνδεχομένου, ἰσοδυναμοῦσιν ἀλλήλαις. ὁ γὰρ ἐνδέχεται παντί, τοῦτο ἐνδέχεται μηδενί. οἷον ἐνδέχεται πάντα ἄνθρωπον λούσασθαι. καὶ ἔμπαλιν. αὗται δὲ αἱ καθόλου τοῦ ἐνδεχομένου προτάσεις. ἑκάστῃ τῶν μερικῶν τοῦ ἀναγκαίου μάχονται. οἷόν τι λέγω. τῇ ἀνάγκῃ τινὶ μάχεται. ἡ ἐνδέχεται μηδενὶ κατὰ πάντα αὐτῇ ἀντικειμένη. μάχεται δὲ καὶ ἡ ἐνδέχεται παντί. ἀλλ' ἡ μὲν ἐνδέχεται μηδενὶ δι' ἑαυτὴν μάχεται ἔχουσα ἀντικείμενον τρόπον τρόπῳ. ποσὸν ποσῷ. ποιὸν ποιῷ. ἡ δ' ἐνδέχεται παντὶ ὡς ἰσοδυναμοῦσα τῇ ἐνδέχεται μηδενί. πάλιν τῇ ἀνάγκῃ μὴ παντὶ μάχεται μὲν δι' ἑαυτὴν. ἡ ἐνδέχεται παντί. διὰ ταύτην δὲ καὶ ἡ ἐνδέχεται μηδενὶ ὡς ἰσοδυναμοῦσα. εἰ τοίνυν αἱ δύο καθόλου τοῦ ἐνδεχομένου προτάσεις ἑκατέρᾳ τῶν μερικῶν τοῦ ἀναγκαίου ἀντίκεινται ὡς ἰσοδυναμοῦσαι, ἐὰν ἀντὶ τῆς ἐνδεχομένης καθόλου ἀποφατικῆς. μεταλαβὼν τὴν ἐνδέχεται παντὶ ὡς ἰσοδυναμοῦσαν. οὐκ ἀπάξομεν εἰς ἄτοπον τὸν λόγον. μεταληφθείσης τῆς ἐνδέχεται μηδενί, εἰς τὴν ἐνδέχεται παντί, ἅπερ ἰσοδυναμοῦσι. γίνεται γὰρ συλλογιστικὸν τὸ σχῆμα. οἷον τὸ α παντὶ τῷ β ὑπαρχέτω. λέγομεν ὅτι τὸ β τινὶ τῷ α ὑπάρχει. εἰ γὰρ τοῦτο ψεῦδος, εἶτα ὑποθώμεθα τὸ ἐνδέχεται μηδενί. μεταληφθείη δὲ τοῦτο εἰς τὸ ἐνδέχεται παντί. οἷον ὅτι τὸ β ἐνδέχεται παντὶ τὸ α. καὶ ἀντιστρέψαντες εἴπωμεν καὶ τὸ α τινὶ τῷ β ἐνδέχεται. εἶτα συναγάγωμεν τὸ αὐτὸ καὶ παντὶ καὶ τινί, οὐδὲν ἄτοπον συνάγομεν. τὸ γὰρ παντὶ ὑπάρχον, τοῦτο καὶ τινὶ ὑπάρχειν πᾶσα ἀνάγκη. διὰ ταῦτα φαμὲν ἀκριβεστέραν εἶναι τὴν ἑτέραν γραφὴν τὴν λέγουσαν.

εἰ γὰρ μὴ ἀνάγκη, τουτέστιν εἰ μὴ ἀνάγκη τὸ β' τινὶ τῷ α ὑπάρχειν δῆλον ὅτι ἀνάγκη μηδενί. οὐκοῦν καὶ τὸ α ἀνάγκη οὐδενὶ τῷ β'. τοῦτο γὰρ δέδεικται. ὅτι ἡ καθόλου ἀναγκαία ἀποφατικὴ πρὸς ἑαυτὴν ἀντιστρέφει. ἣν δὲ καὶ τινί. τὸ αὐτὸ καὶ τινὶ καὶ οὐδενὶ ὅπερ ἄτοπον.

» ΤΟ δ' ἐν μέρει στερητικὸν. οὐκ ἀντιστρέφει διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν. δι' ἣν καὶ πρότερον εἴπομεν.

T ὁ ῥησείδιον τοῦτο δοκεῖ ὑπὸ τοῦ φιλοσόφου εἰρῆσθαι. ὡς αἰτίαν αὐτοῦ ἀποδεδωκότος, δι' ἣν οὐκ ἀντιστρέφει ἡ μερικὴ στερητική τοῦτο δὲ οὐκ ἔστιν ἀληθές. οὐδαμοῦ γὰρ φαίνεται αἰτίαν ἀποδεδωκὼς δι' ἣν οὐκ ἀντιστρέφει ἡ μερικὴ καταφατική, ἀλλὰ μᾶλλον αἰτίαν ἐκάλεσε τὸ παράδειγμα τὸ ἀνωτέρω παρ' αὐτοῦ εἰρημένον. ἔνθα ἔλεγεν. εἰ γὰρ ὁ ἄνθρωπος καὶ παντὶ ζώῳ, καὶ τὸ ζῷον οὐ παντὶ ἀνθρώπῳ.

» ΕΠΙ δὲ τῶν ἐνδεχομένων ἐπειδὴ πολλαχῶς λέγεται τὸ ἐνδεχόμενον, καὶ γὰρ καὶ τὸ ἀναγκαῖον,
» καὶ τὸ μὴ ἀναγκαῖον, καὶ τὸ δυνατὸν ἐνδέχεσθαι λέγομεν.

T ὸν περὶ τῆς ἀντιστροφῆς τῶν ὑπαρχουσῶν καὶ ἀναγκαίων προτάσεων πληρώσας λόγον, μέτεισιν ἐπὶ τὰς τοῦ ἐνδεχομένου προτάσεις, ἐπειδὴ τὸ ἐνδεχόμενον πολλαχῶς λέγεται ὡς καὶ ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας φησί. λέγεται γὰρ καὶ ἐπὶ πάσης ὕλης τὸ ἀναγκαῖον ἐνδεχόμενον. ὡς εἴ τις εἴποι. ἐνδέχεται τὸν ἥλιον ἐν κριῷ γενέσθαι. καίτοι οὐκ ἐνδεχομένως ἀλλ' ἀναγκαίως ὁ ἥλιος ἐν κριῷ γίνεται. λέγεται ἐνδεχόμενον, καὶ τὸ ὑπάρχον μὲν ἐν γενέσει δὲ καὶ φθορᾷ. λέγω δὲ ὅπερ τοῦ ὑποκειμένου ἀπογίνεσθαι δύναται οἷα τὰ συμβεβηκότα. καὶ γὰρ ταῦτα ὑπάρχει μὲν οὐ μὴν ἐξ ἀνάγκης. οἷον ὡς ὅταν ἐπὶ τοῦ σκύθου λέγωμεν ἐνδέχεται τὸν σκύθον λευκὸν εἶναι. ἐνταῦθα γὰρ οὐ κυρίως ἐστὶν ἐνδεχόμενον, ἀλλ' ἰσοδυναμοῦν τῷ ὑπάρχοντι. ὑπάρχει γὰρ τῷ σκύθῃ τὸ λευκόν. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τρόπων ὁμοίως καὶ ἔστι τὸ κυρίως ἐνδεχόμενον. λέγω δὲ τὸ ἐπὶ τοῦ μέλλοντος χρόνου τοῦτο γὰρ ἴσην δύναμιν ἔχει πρὸς τὸ γενέσθαι καὶ μή. τὸ τοίνυν ἐνδεχόμενον τὸ ἰσοδυναμοῦν τῷ ἀναγκαίῳ καὶ ὑπάρχοντι. ὥσπερ αἱ ἀντιστρέφουσιν αἱ τοῦ ἀναγκαίου καὶ ὑπάρχοντος προτάσεις, οὕτω καὶ αὐτὰ ἀντιστρέφει. κατὰ γὰρ μόνην τὴν ὀνομασίαν ἐστὶν ἡ διαφορὰ τῶν πραγμάτων τῶν αὐτῶν ὄντων. τὸ δὲ κυρίως ἐνδεχόμενον οὐκ ἔτι ὁμοίως ἕξει κατὰ τὰς ἀντιστροφὰς ὡς καὶ ἐν τοῖς ἑξῆς δείκνυσι.

» ΚΑΙ γὰρ τὸ ἀναγκαῖον καὶ τὸ μὴ ἀναγκαῖον. καὶ τὸ δυνατὸν ἐνδέχεσθαι λέγομεν.

T ὸ μὴ ἀναγκαῖόν φησι, τὸ ὑπάρχον τὸ δὲ δυνατὸν τὸ ἐνδεχόμενον. καὶ γὰρ τὸ κυρίως δυνατὸν, εἰς ταυτὸν ἔρχεται τῷ ἐνδεχομένῳ.

» ΕΝ μὲν τοῖς καταφατικοῖς ὁμοίως ἕξει κατὰ τὴν ἀντιστροφὴν ἐν ἅπασιν. εἰ γὰρ τὸ α παντὶ ἢ τινὶ
» τῷ β' ἐνδέχεται, καὶ τὸ β' τινὶ τῷ α ἐνδέχοιτο ἄν. εἰ γὰρ μηδενὶ, οὐδ' ἂν τὸ α μηδενὶ τῷ β' ἐνδέχηται.
» δέδεικται γὰρ τοῦτο πρότερον, ἐν δὲ τοῖς ἀποφατικοῖς, οὐχ ὡσαύτως.

T οὕτω φησὶ τὸ ἐνδεχόμενον, ὅπερ κατὰ πάντων τῶν τρόπων κατηγορεῖται. ὁμοίως ἕξει, ἐν τοῖς καταφατικοῖς. πᾶσα γὰρ κατάφασις ἐπὶ παντὸς τρόπου πρὸς τὸ μερικὸν καταφατικὸν ἀντιστρέφει. καὶ αἱ δείξεις, διὰ τῶν αὐτῶν, δι' ὧνπερ καὶ πρότερον. αἱ δὲ ἀποφάσεις, οὐχ ὁμοίως ταῖς ἄλλαις ἀντιστρέφουσι. διὰ δὲ τὸν λόγον ἴσμεν. ὅτι τὸ κυρίως ἐνδεχόμενον, ὅπερ καλεῖ δυνατὸν ἐπί τε τοῦ ἔσεσθαι καὶ μὴ ἔσεσθαι ὁμοίως παραλαμβάνεται καὶ ἐξισάζει. ὁμοίως γὰρ ἔστι καὶ καταφῆσαι καὶ ἀποφῆσαι τὸ αὐτὸ ὅθεν οὐδὲν διοίσει πρὸς ἀλήθειαν ἡ κατάφασις τῆς ἀποφάσεως. ἐνδέχεται γὰρ καὶ πάντα ἄνθρωπον λούεσθαι. καὶ μηδένα ἄνθρωπον λούεσθαι. καὶ ὁμοίως ἑκάτερον δύναται ἀληθεύειν. δέδεικται δὲ ἐπὶ τοῦ ὑπάρχοντος τρόπου καὶ τοῦ ἀναγκαίου. ὅτι ἡ μὲν καθόλου ἀπόφασις ἐξ ἀνάγκης πρὸς ἑαυτὴν ἀντιστρέφει. ἡ δὲ μερικὴ οὐκ ἐξ ἀνάγκης. δῆλον ὅτι καὶ ἐπὶ τῆς ἀντιστροφῆς αἱ ἀποφατικαὶ τοῦ ἐνδεχομένου. πῇ μὲν ἕξουσιν ὡς ἐπὶ τῶν ἄλλων τρόπων ἀποφάσεις, πῇ δὲ οὔ. τὸ μὲν ἐνδεχόμενον τὸ ἰσοδυναμοῦν τῷ ὑπάρχοντι καὶ τῷ ἀναγκαίῳ, ὁμοίως αὐτοῖς καὶ κατὰ τὰς ἀντιστροφὰς τῶν ἀποφάσεων ἕξει. τὸ μέντοι κυρίως ἐνδεχόμενον. ὅπερ ἐκβαίνειν καὶ μὴ ἐκβαίνειν δύναται, οὐχ ὁμοίως ἕξει. διδάξει δὲ ὡς εἶπεν περὶ αὐτοῦ ἐν τοῖς μετὰ ταῦτα. νῦν φησι σαφῆ τὰ ὑποδείγματα, ποιεῖ ἐπὶ τῆς ὑλῶν θέσεως.

» ἈΛΛ' ΟΣΑ μὲν ἐνδέχεσθαι λέγεται ἢ τῷ ἐξ ἀνάγκης μὴ ὑπάρχειν ἢ τὸ μὴ ἐξ ἀνάγκης ὑ-
» πάρχειν, ὁμοίως οἷον.

T οὐτέστιν αἱ ἐνδεχόμεναι ἀποφατικαὶ ἰσοδυναμοῦσαι τῷ ἀναγκαίῳ ἢ τὸ μὴ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν. τουτέστιν καὶ ταῖς ὑπαρχούσαις ἰσοδυναμοῦσαι τοῦ ἐνδεχομένου ἀποφάσεις. αὗταί φησιν ὁμοίως ταῖς τε ὑπαρχούσαις καὶ ταῖς ἀναγκαίαις ἀντιστρέψουσιν. αἱ μὲν καθόλου ἀποφατικαὶ, πρὸς ἑαυτάς. αἱ δὲ μερικαὶ ἀορίστως. ὥσπερ καὶ ἐκεῖναι. ὡς γὰρ εἴπομεν ὀνομάτων γίνεται διαφορὰ τῶν πραγμάτων τῶν αὐτῶν ὄντων. εἶτα καὶ ἐπὶ ὑλῶν τὸ παράδειγμα.

» ΕΙ ΤΙΣ φαίη τὸν ἄνθρωπον ἐνδέχεσθαι μὴ εἶναι ἵππον. ἢ τὸ λευκὸν μηδενὶ ἱματίῳ ὑπάρχειν.
» τούτων γὰρ τὸ μὲν, ἐξ ἀνάγκης οὐχ ὑπάρχει. τὸ δὲ, οὐκ ἐξ ἀνάγκης μὴ ὑπάρχει. καὶ ὁμοίως ἀντιστρέ-
» φει ἡ πρότασις. εἰ γὰρ ἐνδέχεται μηδενὶ ἀνθρώπῳ ἵππον. καὶ ἄνθρωπον ἐγχωρεῖ μηδενὶ ἵππῳ, καὶ τὸ λευκὸν ἐγχωρεῖ μηδενὶ ἱματίῳ. καὶ τὸ ἱμάτιον ἐγχωρεῖ μηδενὶ λευκῷ. εἰ γὰρ τινὶ ἀνάγκη, καὶ τὸ λευκὸν

» ἱματίῳ τινὶ ἔσται ἐξ ἀνάγκης· τοῦτο γὰρ δέδεικται πρότερον· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ἐν μέρει ἀπο-
» φατικῆς.

Τοῦτο τοῦ ἀναγκαίου παράδειγμα. δῆλον γὰρ ὅτι οὐκ ἐνδεχομένως κατὰ τὸ κυρίως τοῦ ἐνδεχομένου σημαινόμενον ὁ ἄνθρωπος οὐκ ἔστιν ἵππος· ἀλλ' ἀναγκαίως· διὸ καὶ ἀντιστρέφει. ἐνδέχεται γὰρ μηδένα ἵππον ἄνθρωπον εἶναι· ἢ τὸ λευκὸν μηδενὶ ἱματίῳ ὑπάρχειν. τοῦτο τοῦ ὑπάρχοντος τρόπου παράδειγμα· καθὸ καθ' ἓν σημαινόμενον λέγεται τὸ ἐνδεχόμενον. τὸ μὲν γὰρ ἄνθρωπον μὴ εἶναι ἵππον, ἐξ ἀνάγκης οὐχ ὑπάρχει. τὸ δὲ λευκὸν μηδενὶ ἱματίῳ, οὐκ ἐξ ἀνάγκης οὐχ ὑπάρχει. διὸ καὶ ἡ αὐτὴ πάλιν καὶ ἐπὶ τούτου σώζεται ἀντιστροφή· ἥτις καὶ ἐπὶ τοῦ ὑπάρχοντος ἐγένετο. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ἐν μέρει ἀποφατικῆς· ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων τρόπων ἀόριστος ἦν ἡ μερικὴ ἀποφατική· διὰ τὸ πρὸς μηδεμίαν ὡρισμένως ἀντιστρέφειν, οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ ἐνδεχομένου τοῦ ἰσοδυναμοῦντος τοῖς εἰρημένοις τρόποις ἡ αὐτὴ οὐδὲν ἧττον τὸ ἀόριστον ἕξει.

» ΟΣΑ δὲ τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ τὸ πεφυκέναι λέγεται ἐνδέχεσθαι.

Τριχῆ ὄντος τοῦ κυρίως ἐνδεχομένου, ὡς καὶ ἐν τοῖς φυσικοῖς εἴρηται· τοῦ ἐπὶ πλεῖον· τοῦ ἐπίσης· τοῦ ἐπ' ἔλαττον· ἐπὶ πλέων μὲν ὡς τὰ φυσικὰ καὶ τεχνιτά. ἐπὶ πλεῖον γὰρ ἥ τε φύσις πενταδάκτυλον ποιεῖ, ἢ ἑξαδάκτυλον· καὶ ὁ ἰατρὸς ἐπὶ πλεῖον ὑγιάζει, ἢ οὐχ ὑγιάζει· ἐπίσης δὲ τὸ λούεσθαι, ἢ μὴ λούεσθαι· καθῆσθαι, ἢ μὴ καθῆσθαι· ἐπίσης γὰρ τὰ ἀντικείμενα ἐν τοῖς τοιούτοις εἰσὶν ἐνδεχόμενα. ἐπ' ἔλαττον δὲ τὸ ἑξαδάκτυλον γίνεσθαι· καὶ τὸ ἀποτυγχάνειν τοῦ σκοποῦ τὰς τέχνας. τὰ μὲν ἐπίσης ἄχρηστα εἰς ἀπόδειξιν, τί γὰρ μᾶλλον τὴν κατάφασιν δείξειεν ἢ τὴν ἀπόφασιν, πολλῷ δὲ πλέον καὶ τὸ ἐπ' ἔλαττον· οἷον τὸ τεχθῆναι ἑξαδάκτυλον παιδίον· οὐδεὶς γὰρ τὰ σπάνια καὶ οὕτω παράδοξα συλλογίζεται· περὶ δὲ τοῦ ἐπὶ πλεῖον τοῦ ἐνδεχομένου καταγίνεται ἡ συλλογιστικὴ μέθοδος τὸ ἐπὶ τῶν φυσικῶν τεχνιτῶν ὡς ἤδη εἴπομεν· φημὶ δὴ τὸ ἐν χειμῶνι [illegible] καὶ τὸν ῥήτορα πεῖσαι· καὶ τὸν ἰατρὸν ὑγιάσαι· καὶ τὸν κυβερνήτην σῶσαι τὴν ναῦν· διὰ τοῦτο γοῦν προσέθηκε καὶ τῷ πεφυκέναι· δῆλον ὅτι περὶ τῶν φυσικῶν αὐτῷ ὁ λόγος.

» ΚΑΘ' ΟΝ τρόπον διορίζομεν τὸ ἐνδεχόμενον· οὐχ ὁμοίως ἕξει ἐν ταῖς στερητικαῖς ἀντιστροφαῖς.
» ἀλλ' ἡ μὲν καθόλου στερητικὴ πρότασις, οὐκ ἀντιστρέφει· ἡ δὲ ἐν μέρει, ἀντιστρέφει. τοῦτο δὲ ἔσται φανε-
» ρόν, ὅταν περὶ τοῦ ἐνδεχομένου λέγωμεν.

Τουτέστιν καθ' ὃν τρόπον λέγομεν τὸ κυρίως ἐνδεχόμενον τὸ ἐπὶ τοῦ μέλλοντος χρόνου· ἢ ἐπὶ πλεῖον εἶναι, ἢ ἐπίσης, ἢ ἐπ' ἔλαττον. οὕτω γὰρ αὐτὸ διωρίσατο ἐν τοῖς φυσικοῖς. τοῦ δὲ μὴ ἀντιστρέφειν τὰς στερητικὰς τοῦ ἐνδεχομένου προτάσεις ὁμοίως ταῖς τοῦ ὑπάρχοντος καὶ ἀναγκαίου ἡ μὲν ἀληθὴς ἐστὶν αἰτία, ἣν εἴπομεν· διότι ὅπερ μηδενὶ ἐνδέχεται, τοῦτο καὶ παντὶ ἐνδέχεται. ἡ δὲ καθόλου ἀποφατικὴ ὅτι οὐ πρὸς ἑαυτὴν ἀντιστρέφει· καὶ αὐτὸς μετ' οὐ πολὺ τοῦτο δείκνυσι. νῦν δὲ τέως τοσοῦτον μόνον εἶπεν ὅτι ἡ μὲν καθόλου ἀποφατικὴ οὐκ ἀντιστρέψει· τὸ πρὸς ὑπακουστέον πρὸς ἑαυτήν. ἡ δὲ ἐν μέρει φησὶν ἀντιστρέφει δῆλον ὅτι πρὸς ἑαυτήν. εἰ γὰρ τὸ ζῷον μὴ παντὶ λευκῷ ὑπάρχει· καὶ τὸ λευκὸν οὐ παντὶ ζῴῳ ὑπάρχει. δῆλον δὲ ὅτι καὶ πρὸς τὴν μερικὴν καταφατικὴν ἀντιστρέφειν δύναται· καὶ γὰρ τὸ λευκὸν τινὶ ζῴῳ ὑπάρχει. ταύτῃ δὲ αὖ καὶ μερικὴ καταφατικὴ οὐ μόνον πρὸς ἑαυτὴν ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν μερικὴν ἀποφατικὴν ἀντιστρέψει. εἰ γάρ τι ζῷον λευκόν· οὐ πᾶν λευκὸν ζῷον. ὅτι δὲ ἡ καθόλου ἀποφατικὴ οὐκ ἀντιστρέφει πρὸς ἑαυτήν, ἐντελῶς μὲν εἰσόμεθα ὅταν αὐτὸς ἐν τῷ περὶ τῶν μίξεων διδάσκῃ. ἀρκεῖ δὲ νῦν πρὸς τοῖς εἰρημένοις δι' ὑποδείγματος πιστώσασθαι. εἰ γὰρ ἐνδέχεται μηδένα ἄνθρωπον λούεσθαι· οὐκ ἀληθὲς ἀντιστρέψαι καὶ εἰπεῖν, ἐνδέχεται μηδὲν λουόμενον ἄνθρωπον εἶναι· λούεται γὰρ φέρε εἰπεῖν καὶ ἵππος καὶ βοῦς· καὶ οὐκ ἔστιν ἀληθὲς λέγειν τὸν ἵππον ἢ τὸν βοῦν ἐνδέχεται μὴ εἶναι ἄνθρωπον· ἀνάγκη δὲ μᾶλλον μὴ εἶναι ταῦτα ἄνθρωπον· ὃ γὰρ ἐνδέχεταί τινι μὴ εἶναι· τούτοις ἐνδέχεται καὶ ἔμπαλιν. εἰ οὖν τὸ ἐνδέχεσθαι εἶναι ἄνθρωπον ψεῦδος, καὶ τὸ μὴ ἐνδέχεσθαι ἄρα ψεῦδος.

» ΝΥΝ δὲ τοσοῦτον ἡμῖν ἔστω πρὸς τοῖς εἰρημένοις δῆλον, ὅτι τὸ ἐνδέχεσθαι μηδενὶ ἢ τινὶ μὴ ὑπάρ-
» χειν, καταφατικὸν ἔχει τὸ σχῆμα.

Ὅπερ δ' ἐξ ἀρχῆς ἐζητοῦμεν τί δήποτε εἰρηκὼς ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας τὰς μὴ τῷ τρόπῳ συναπτούσας τὸ ἀρνητικὸν μόριον καταφάσεις εἶναι ἐκ μεταθέσεως καὶ οὐκ ἀποφάσεις, ἐνταῦθα ὡς ἀποφάσεις παραλαμβάνει· νῦν αὐτὸς ἐπισημαίνεται· ὅτι εἰ καὶ τῷ σχήματί εἰσι καταφατικαί, ἀλλ' οὖν δύναμιν ἔχουσιν ἀποφάσεων.

» ΤΟ γὰρ ἐνδέχεσθαι· τὸ ἔστιν ὁμοίως τάττεται, τὸ δὲ ἐστὶν οἷς ἂν προσκατηγορῆται κατάφασιν ἀεὶ
» ποιεῖ· καὶ πάντως οἷον τὸ ἔστιν οὐκ ἀγαθόν, ἢ ἔστιν οὐ λευκὸν ἢ ἁπλῶς· τὸ ἔστιν οὐ τοῦτο. δειχθήσεται δὲ
» καὶ τοῦτο, διὰ τῶν ἑπομένων. κατὰ δὲ τὰς ἀντιστροφὰς· ὁμοίως ἕξουσι ταῖς ἄλλαις.

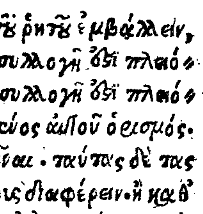
Ὥσπερ ἐν ταῖς ἐκ τρίτου προσκατηγορουμένου προτάσεσιν· ἀποφάσεις ἐγένοντο, μόνῳ τῷ ἐστὶν συνταττομένου τοῦ ἀρνητικοῦ μορίου. εἰ δὲ ἄλλῳ τινὶ συνετάχθη οἷον τῷ ὑποκειμένῳ, κατάφασις πάλιν ἐγένετο

ἀόριστος

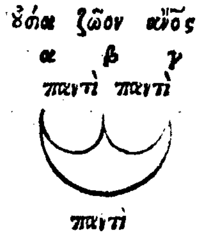
ἀόριστος, οὕτω καὶ ἐν ταῖς μετατρόπων προτάσεσι τῷ τρόπῳ συντασσομένου τοῦ ἀρνητικοῦ μορίου αἱ ἀποφάσεις ἐγίνοντο. εἰ δὲ τῷ κατηγορουμένῳ συνετάχθη, ἐκ μεταθέσεως ἐποίει κατάφασιν ὡς ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας δέδεικται. τοῦτο οὖν ἐστιν ὅ φησιν ὅτι ἰσοδυναμεῖ τῷ ἔστιν ὁ τρόπος. ὥσπερ γὰρ τὸ ἔστιν οἷς ἂν προσκατηγορῆται κατάφασιν ποιεῖ. οἷον ἄνθρωπος ζῷόν ἐστιν, οὕτω καὶ ὁ τρόπος. ἐνδέχεται τὸν ἄνθρωπον φιλόσοφον εἶναι καὶ ἐνδέχεται μὴ εἶναι κατηγορεῖται γὰρ αὐτοῦ τὸ ἐνδέχεται. διὰ δὲ τοῦ ἀεὶ, σημαίνει αὐτῷ τὸ ἐπὶ πάντας χρόνους τὸν λόγον ἀληθεύειν. τὸ δὲ πάντως, τὸ ἐπὶ πάσης ὕλης. καὶ δεῖ τὰς ἀντιστροφὰς ὁμοίως ἔχειν ταῖς ἄλλαις. ποίαις ἄλλαις; ταῖς καταφατικαῖς τῶν ἁπλῶν δηλονότι. περὶ γὰρ τῆς μερικῆς καταφατικῆς βούλεται καὶ ταύτας ἀντιστρέφειν ὡς ἐν τοῖς ἑξῆς δείξει. εἰ γὰρ ἐνδέχεται μηδένα ἄνθρωπον περιπατεῖν. ἐνδέχεταί τι περιπατοῦν ἄνθρωπον εἶναι. περιπατεῖ γὰρ καὶ ἵππος καὶ κύων καὶ ἄλλα μυρία. καὶ οὐκ ἔστιν ἀληθὲς τὸ λέγειν ἐνδέχεσθαι ἐν ταύταις μὴ εἶναι καὶ ἄνθρωπον. καὶ οὐκ ἐνδέχεται ὡς ἤδη εἴπομεν. ὃ γὰρ ἐνδέχεται μὴ εἶναί τι, τοῦτο καὶ εἶναι ἐνδέχεται τὸ αὐτό. οὕτω μὲν οὖν αὗται. ἐὰν δὲ τὰς ὄντως ἀποφάσεις τῶν ἐνδεχομένων λάβωμεν. λέγω δὲ τὰς αὐτὸν τὸν τρόπον ἀναιρούσας τὰ καθόλου φημί. εὑρήσομεν αὐτὰς τὴν ἀντιστροφὴν πρὸς ἑαυτὰς ποιουμένας. εἰ γὰρ οὐκ ἐνδέχεταί τινα ἄνθρωπον ἵπτασθαι. οὐκ ἐνδέχεται οὐδὲ ἱπτάμενόν τι ἄνθρωπον εἶναι. ἰσοδυναμεῖ γὰρ ἡ οὐκ ἐνδέχεταί τινα ἄνθρωπον ἵπτασθαι, τῷ ἀνάγκη μηδένα ἄνθρωπον ἵπτασθαι. τῆς οὖν δευτέρας ἀντιστρεφούσης πρὸς ἑαυτὴν, καὶ ἡ πρώτη ἀντιστρέψει. πάλιν δὲ καὶ ἡ μερικὴ ἀποφατικὴ, ἡ οὐκ ἐνδέχεται πᾶν ζῷον γελαστικὸν εἶναι. ἐπειδὴ ἡ αὐτή ἐστι τῷ ἀνάγκη μὴ πᾶν ζῷον γελαστικὸν εἶναι. ἀόριστον δειχθείσης τῆς δευτέρας, καὶ ἡ πρώτη ἔσται ἀόριστος κατὰ τὴν ἀντιστροφήν.

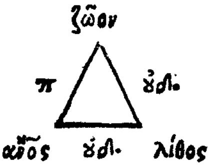
» ΔΙΩΡΙΣΜΕΝΩΝ δὲ τούτων λέγωμεν ἤδη διὰ τίνων, καὶ πότε, καὶ πῶς γίνεται πᾶς συλ-
» λογισμός. ὕστερον δὲ λεκτέον περὶ ἀποδείξεως.

Λοιπὸν εἰς τὸν περὶ συλλογισμῶν ἐσβάλλει λόγον. δεῖ δὲ ἡμᾶς πρὶν εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ ῥητοῦ ἐμβάλλειν, τινὰ προλαβεῖν. ἐπειδὴ τοίνυν περὶ συλλογισμοῦ αὐτῷ ἐστὶ λόγος. ὁ δὲ συλλογισμὸς, συλλογή ἐστι πλειόνων λόγων. δῆλον ὅτι ἐκ μιᾶς εἶναι προτάσεως, ἀδύνατον τὸν συλλογισμόν. ὅτι γὰρ συλλογή ἐστι πλειόνων λόγων. αὐτό τε τὸ ὄνομα αὐτοῦ δηλοῖ. καὶ ὁ παρὰ τοῦ ἀριστοτέλους ἀποδεδομένος αὐτοῦ ὁρισμός. εἰ δὲ τοῦτό ἐστιν ἀληθὲς, ἀνάγκη τὸν συλλογισμὸν τοὐλάχιστον ἐκ δύο προτάσεων εἶναι. ταύτας δὲ τὰς δύο προτάσεις. ἀνάγκη ἢ κατ' ἀμφοτέροις τοὺς ὅρους κοινωνεῖν. ἢ κατ' ἀμφοτέροις διαφέρειν. ἢ καθ' ἕτερον μὲν κοινωνεῖν. καθ' ἕτερον δὲ διαφέρειν. καὶ οὐκ ἔστι παρὰ ταῦτα. εἰ μὲν κατ' ἀμφοτέροις τοὺς ὅρους κοινωνοῖεν, μονολήμματος ὑπάρχει ὁ συλλογισμὸς, καὶ οὐ γίνεται ἕτερον τῶν προτάσεων τὸ συμπέρασμα. ὅπερ ὁ τοῦ συλλογισμοῦ ὅρος βούλεται. συλλογισμὸς γάρ ἐστι ἐν ᾧ τεθέντων τινῶν, ἕτερόν τι τῶν κειμένων ἐξ ἀνάγκης συμβαίνει. ἀλλ' οὐδὲ εἰ κατ' ἀμφοτέροις τοὺς ὅρους διαφέροιεν αἱ προτάσεις. ἔσται συλλογισμὸς, ἐπεὶ οὐδὲ συμπεραίνονταί τι αἱ προτάσεις μηδενὸς ὄντος κοινοῦ ὅρου τοῦ τὰ ἄκρα συνδέοντος. λείπεται οὖν καθ' ἕτερον τῶν ὅρων διαφέρειν καθ' ἕτερον δὲ κοινωνεῖν τὰς ἐν συλλογισμῷ παραλαμβανομένας προτάσεις. ὥστε οὖν πᾶς συλλογισμὸς ἐκ τριῶν ὅρων σύγκειται, τῶν τε δύο ἄκρων καὶ τοῦ μέσου. ὃς ἐστι κοινωνὸς τῶν δύο προτάσεων. διὰ τοῦτο μέσος καλούμενος διὰ τὸ τοὺς λοιποὺς ὅρους κεχωρισμένους ἀπ' ἀλλήλων διὰ τοῦ μέσου συνάπτειν. τοῦτον οὖν τὸν μέσον ὅρον ἀνάγκη ἤτοι ἐν μὲν τῇ ἑτέρᾳ τῶν προτάσεων ὑποκεῖσθαι. ἐν δὲ τῇ ἑτέρᾳ κατηγορεῖσθαι. ἢ ἐν ἀμφοτέραις κατηγορεῖσθαι. ἢ ἐν ἀμφοτέραις ὑποκεῖσθαι. κἀντεῦθεν ἡμῖν ἡ διαφορὰ τῶν τριῶν ἀναφαίνεται σχημάτων. ὅταν μὲν γὰρ ὁ μέσος ὅρος τῷ μὲν ὑπόκειται τῶν ἄκρων, τοῦ δὲ κατηγορεῖται γίνεται τὸ πρῶτον σχῆμα. τὸ δὲ δεύτερον. ὅταν ὁ μέσος ὅρος ἀμφοτέρων τῶν ἄκρων κατηγορεῖται. τὸ δὲ τρίτον, ὅταν ὁ μέσος ὅρος ἀμφοτέροις τοῖς ἄκροις ὑπόκειται. αἰτία δὲ τῆς εἰρημένης τάξεως τῶν σχημάτων αὕτη. ἐπεὶ γὰρ κατὰ τὴν διάφορον τοῦ μέσου πρὸς τοὺς ἄκρους σύνθεσιν τὴν τῶν σχημάτων θέσιν ἀναγκαῖον ἐπινοεῖν. ἰστέον ὅτι ὁ μέσος τότε ἐστὶ κυρίως μέσος καὶ τὴν ἑαυτοῦ σώζει προσηγορίαν τε καὶ τάξιν, ὅταν τῷ μὲν ἑτέρῳ τῶν ἄκρων ὑπόκειται. καὶ ὥσπερ ὑφειμένον αὐτοῦ λαμβάνεται. τοῦ δὲ ἑτέρου κατηγορεῖται καὶ ὥσπερ ἐν κρείττονι τάξει αὐτοῦ θεωρεῖται. κρεῖττον γὰρ ἀεὶ τὸ κατηγορούμενον τοῦ ὑποκειμένου. ὅτι τε ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐπὶ πλέον ἐστὶν ὁ κατηγορούμενος τοῦ ὑποκειμένου. καὶ ὅτι ὁ μὲν ὑποκείμενος, ὕλης λόγον ἐπέχει. ὁ δὲ κατηγορούμενος, εἴδους. καὶ γὰρ ἡ ὕλη ὑπόκειται τοῖς εἴδεσιν. ὅτι ἡνίκα δὲ ὁ μέσος ὅρος ἀμφοτέρων τῶν ἄκρων κατηγορεῖται. ἢ ἀμφοτέροις ὑπόκειται, οὐκέτι κυρίως ἐστὶ μέσος. ἐπειδὴ τοίνυν ἐκβεβηκότι αὐτῷ τὴν τοῦ μέσου τάξιν. κρεῖττον ἐστὶ τὸ κατηγορεῖσθαι ἢ ὑποκεῖσθαι, διὰ τοῦτο πρῶτον μὲν λέγεται σχῆμα ὅταν ὁ μέσος ὅρος τὴν αὐτοῦ φυλάττων τάξιν, τῷ μὲν ὑπόκειται. τοῦ δὲ κατηγορεῖται. δεύτερον σχῆμα. ἐν ᾧ ἀμφοτέρων κατηγορεῖται. ἐν ᾧ καὶ δευτέραν μὲν ἀμείνονα δὲ τῆς λοιπῆς ἀπείληφε τάξιν. τρίτον δὲ σχῆμα. ἐν ᾧ ὁ μέσος ὅρος ἀμφοτέροις τοῖς ἄκροις ὑπόκειται. ἔνθα καὶ τὴν ἐσχάτην τάξιν ἀπείληφε. διὸ καὶ μὲν τὸ πρῶτον σχῆμα ἐπ' εὐθείας γράφεται τοῖς ἄκροις

ὁ μέσος ὅρος· κατὰ δὲ τὸ δεύτερον ὑπεράνω· κατὰ δὲ τὸ τρίτον ὑποκάτω. ἔστι δὲ καὶ ἑτέρωθεν τὴν τάξιν αὐτῶν θεωρῆσαι. διότι γὰρ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ σχήματι πάντα συνάγεται τὰ συμπεράσματα. καὶ τὰ καθόλου καὶ τὰ μερικά. καὶ καταφατικὰ καὶ τὰ ἀποφατικά, διὰ τοῦτο τὸ τοιοῦτον σχῆμα τὴν πρώτην εἴληφε τάξιν. ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ σχήματι ἐπειδὴ καταφατικὸν μὲν οὐδὲν συνάγεται συμπέρασμα ἀλλὰ πάντα ἀποφατικὰ καθόλου τε καὶ μερικά. διὰ ταῦτα τοῦτο τὴν δευτέραν ἐπέχει τάξιν. ἐν δὲ τῷ τρίτῳ μόνῳ μερικὰ συνάγεται συμπεράσματα καθόλου δὲ οὐδέν. ὅθεν καὶ τὴν ἐσχάτην ἔλαχε τάξιν. ἔστιν δὲ κάλλιστόν τε καὶ ἀποδείξει πρεπωδέστατον σχῆμα ἐν ᾧ πάντα συνάγεται τὰ συμπεράσματα. τά τε ἐν τοῖς ἄλλοις συναγόμενα σχήμασι καὶ ἔτι πρὸς τούτοις τὸ καθόλου καταφατικόν. ὃ διαφερόντως μὲν σπουδάζεται ταῖς ἀποδεικτικαῖς ἐπιστήμαις. οὐδέτερον δὲ τῶν λοιπῶν σχημάτων συνάγειν δύναται. δευτέραν δὲ ἔχει τάξιν τό, τὸ καθόλου ἀποφατικὸν συνάγον, τοῦτο γὰρ οἰκειότερον ἀποδείξει, τοῦ μηδὲν καθόλου συνάγοντος. αἱ γὰρ ἀποδεικτικαὶ ἐπιστῆμαι, μερικὸν μὲν οὐδὲν προτίθενται οὐδέποτε κατασκευάζειν, ἀλλὰ τὸ καθόλου. τοῦτο δὲ οὐ πάντως καταφατικόν. ἀλλ' ἔστιν ὅτε καὶ ἀποφατικόν. ἢ καὶ σπανίως. διότι προηγουμένως βουλόμεθα διὰ τῶν ἀποδείξεων, τὰ καθ' αὑτὰ παρακολουθοῦντα ἑκάστῳ τῶν ὄντων θεωρεῖν. ἔσχατον δὲ δῆλον ὅτι διὰ τῶν εἰρημένων ληφθήσεται τὸ μόνα τὰ μερικὰ συνάγον ὡς ἄχρηστον πρὸς ἀπόδειξιν. ἔστι δὲ καὶ ἄλλην πραγματιωδεστέραν αἰτίαν ἀποδοῦναι περὶ τῆς τῶν σχημάτων τάξεως. Ἰστέον ὅτι ἡ ψυχὴ ἡ ἡμετέρα, μέσην εἴληφε τάξιν τῶν τε ἀϊδίως ὄντων. καὶ τῶν ἐν γενέσει καὶ φθορᾷ. τῶν μὲν χείρων οὖσα. τῶν δὲ κρείττων ταύτῃ, τὸ πρῶτον σχῆμα ἀναλογεῖ. ὁ γὰρ ἐν αὐτῷ μέσος ὅρος· τοῦ μὲν ἑτέρου τῶν ἄκρων κατηγορεῖται οὗ καὶ κρείττων ἐστίν· τῷ δὲ ἑτέρῳ ὑπόκειται. οὗ καὶ χείρων ἐστίν. ὁμοίως δὲ καὶ ἡ φύσις μέσον τι πρᾶγμα λέγεται τῶν εἰδῶν. οὐ γὰρ μᾶλλον θάτερον τοῦ ἑτέρου προσίεται. οἷον οὐ πλέον τοῦ μέλανος, τὸ λευκὸν προσίεται. ἢ τὸ μέλαν τοῦ λευκοῦ. καίτοι κρείττων αὐτοῦ οὖσα. ᾗ ἀναλογεῖ τὸ δεύτερον σχῆμα. τὸν γὰρ μέσον ὅρον ἔχει ἐν ἀμφοτέραις, ταῖς προτάσεσι κατηγορούμενον. καὶ διὰ τοῦτο ἑκατέρου τῶν ὅρων κρείττονα. ἐπὶ τούτοις λέγεται καὶ ἡ ὕλη μέσον τι χρῆμα εἶναι ὡς πρὸς τὰ εἴδη. πᾶσιν γὰρ ὁμοίως ὑφήπλωται χείρων αὐτῶν ὑπάρχουσα. καὶ ταύτῃ τὸ τρίτον σχῆμα ὅμοιόν ἐστιν. ἐν ἑκατέρᾳ γὰρ τῶν προτάσεων. ὁ μέσος ὅρος ὑπόκειται χείρων αὐτῶν διὰ τοῦτο ὑπάρχων. ἐπεὶ οὖν τὸ πρῶτον σχῆμα τῇ ψυχῇ ἀναλογεῖ. αὕτη δὲ τῶν ἄλλων δύο τιμιωτέρα τῆς τε φύσεώς φημι καὶ τῆς ὕλης, τοῦτο τῶν ἄλλων εἰκότως ἂν εἴη τιμιώτερον. καὶ διὰ τοῦτο πρῶτον λεχθήσεται. δεύτερον δὲ τὸ τῇ φύσει ἀναλογοῦν. αὕτη γὰρ τῆς μὲν ψυχῆς χείρων ἐστίν, τῆς δὲ ὕλης κρείττων. καὶ τρίτον, τὸ τῇ ὕλῃ παραπλήσιον. ὥσπερ γὰρ αὕτη παντός ἐστιν ἐσχάτη. οὕτω καὶ ἐν τῷ τρίτῳ σχήματι ὁ μέσος ὅρος τῶν λοιπῶν ἐστιν ἀτιμότερος. περὶ μὲν οὖν τῶν σχημάτων. καὶ τῆς τάξεως αὐτῶν, ἱκανῶς ἡμῖν εἴρηται. Ἄξιον δὲ ζητῆσαι καὶ περὶ τῆς ὀνομασίας αὐτῶν διατί σχήματα αὐτὰ ὁ ἀριστοτέλης ἐκάλεσεν. φαμὲν οὖν ὅτι πανταχοῦ φιλογεωμέτρης ὢν ὁ φιλόσοφος ἐξομοιῶσαι βούλεται τὰ περὶ τοῦ συλλογισμοῦ, τοῖς κατὰ γεωμετρίαν. καὶ διὰ τοῦτο τοῖς ἐκεῖσε ὀνόμασι κατ' ἀναλογίαν κἀνταῦθα κέχρηται. τρία γάρ ἐστι ταῦτα ἐφεξῆς ἀλλήλοις ἐν γεωμετρίᾳ. τὰ σημεῖα. αἱ γραμμαί. τὰ σχήματα. καὶ τὰ μὲν σημεῖα μόνως πέρατά φησιν οὐδαμῶς περατούμενα. τὰς δὲ γραμμὰς εὐθὺς μετὰ τὰ σημεῖα πρώτην διάστασιν ἐσχηκέναι, τὴν κατὰ μῆκος μόνην. τῶν σημείων ἀδιαστάτων ὄντων παντελῶς καὶ προσεχῶς τὰς γραμμὰς περατούντων ἃς καλοῦσι διαστήματα. πρώτην οὖν ἔχειν ἐν τοῖς μεγέθεσι τάξιν τὰς γραμμὰς ὡς πρώτας ἐσχηκυίας τὸ πόθεν ποῖ, μετὰ δὲ τὰς γραμμὰς τρίτην ἔχουσι τάξιν ἀπὸ τῶν σημείων τὰ σχήματα. συμπληρούμενά τε ὑπὸ τῶν γραμμῶν καὶ περατούμενα. οἷον τὸ τρίπλευρον. ἢ τετράπλευρον. ἤ τι τοιοῦτον. ῥυϊσκόμενον γὰρ τὸ σημεῖον, γεννᾷ τὴν γραμμήν. αἱ δὲ γραμμαὶ συντιθέμεναι ποιοῦσι τὰ σχήματα. ἐκ τούτων τοίνυν καὶ αὐτὸς τὰς μὲν ἁπλᾶς φωνὰς ὧν οὐδὲν ἁπλούστερον ἐν τῇ λογικῇ πραγματείᾳ, καὶ ὡς πρὸς φιλόσοφον σκέψιν καὶ κατὰ τοῦτο τοῖς σημείοις ἀναλογούσας, ὅρους ὠνόμασεν. τὰς δέ γε ἐκ τῶν ἁπλῶν φωνῶν προσεχῶς συμπληρουμένας προτάσεις. ὥσπερ διὰ τὸ γραμμαῖς ἐοικέναι διαστήματα καλεῖ ὡς ἀκουσόμεθα αὐτοῦ προϊόντος. περιγράφουσι γὰρ καὶ ὁρίζουσι τὰς μὲν προτάσεις, αἱ ἁπλαῖ φωναί. ἐκ δὲ τῆς διαφόρου συνθέσεως τῶν προτάσεων, οἱ συλλογισμοὶ γεννῶνται οὓς ὥσπερ καλεῖ σχήματα. καθάπερ οἱ γεωμέτραι τὰ ὑπὸ τῶν γραμμῶν περιεχόμενα. Μετὰ ταῦτα ἄξιον προλαβεῖν ποσαχῶς δυνατὸν συμπλέξαι τὰς ἐν τῷ συλλογισμῷ παραλαμβανομένας προτάσεις καθ' ἕκαστον σχῆμα. καὶ ποῖαι μὲν τῶν συμπλοκῶν τῶν προτάσεων εἰσὶ συλλογιστικαὶ ἐν ἑκάστῳ σχήματι, ποῖαι δὲ ἀσυλλόγιστοι. ἵνα δὲ τοῦτο γνῶμεν. δεῖ προλαβεῖν τίς ἐστιν ἐν τῷ συλλογισμῷ μείζων πρότασις. καὶ τίς ἐλάττων. καὶ πάλιν ἵνα τοῦτο γνῶμεν. ἴδωμεν πρότερον καὶ τίς ἐστι μείζων ὅρος. καὶ τίς ἐλάττων. τοῦτο δὲ δυνατὸν μὲν καὶ κοινῶς ἐπὶ τῶν τριῶν σχημάτων διορίσασθαι, καὶ ἰδίᾳ, ἐπὶ τοῦ πρώτου. καὶ ἰδίᾳ μὲν ἐπὶ τοῦ πρώτου σχήματος μείζων ὅρος ἐστὶν ὁ τοῦ μέσου κατηγορούμενος. ἐλάττων δέ, ὁ τῷ μέσῳ ὑποκείμενος. καὶ τοῦτο μὲν ἰδιαζόντως ἐπὶ τοῦ πρώτου λέγομεν. ἐπειδὴ ὁ μέσος ἐν τῷ πρώτῳ, τοῦ μὲν κατηγορεῖται, τῷ δὲ ὑπόκειται. ἀλλ' ἐπειδὴ κατ' οὐδέτερον τῶν ἄλλων σχημάτων διάφορον ἔχουσι σχέσιν οἱ ἄκροι

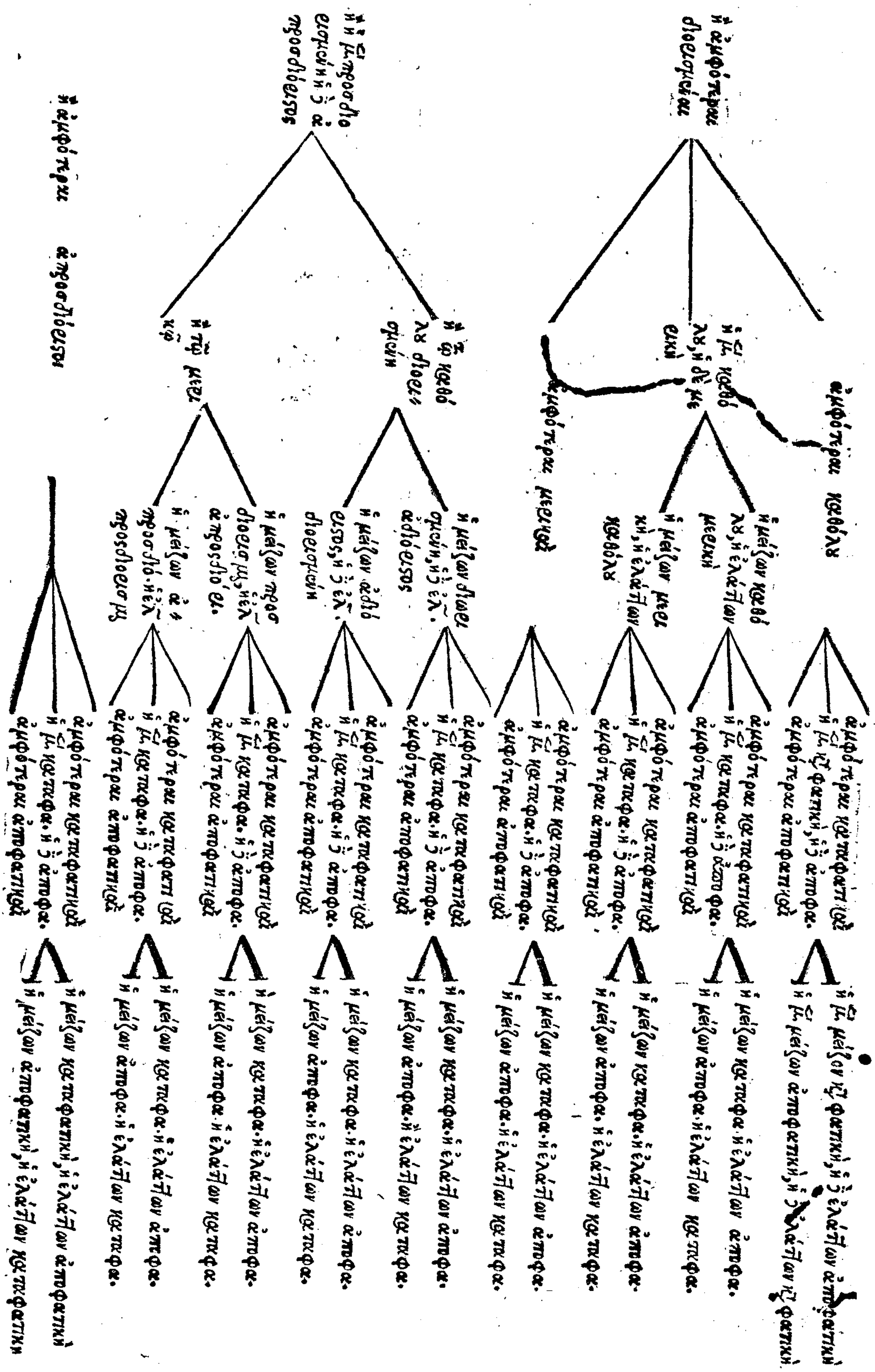

πρὸς τὸν μέσον· δῆλον ὅτι οὐκ ἐπὶ ἁρμόσει ἡμῖν. οὗτος ὁ προσδιορισμὸς ἐπ' ἐκείνων· χρηστέον οὖν κοινῷ κανόνι ἐπὶ τῶν τριῶν σχημάτων τούτῳ. ὅτι μείζων ἐστὶν, ὅρος ὁ ἐν τῷ συμπεράσματι κατηγορούμενος· ἐλάττων δὲ ὁ ἐν τῷ συμπεράσματι ὑποκείμενος· καὶ μείζων μὲν ἔσται πρότασις, ἡ τὸν μείζονα ὅρον ἔχουσα· ἐλάττων δὲ, ἡ τὸν ἐλάττονα. παραδείγματα· τοῦ μὲν πρώτου σχήματος, ὁ ἄνθρωπος ζῶον· τὸ ζῶον, οὐσία· ὁ ἄνθρωπος ἄρα οὐσία· ἐστὶ συμπέρασμα ἡ λέγουσα ὁ ἄνθρωπος ἄρα οὐσία. ὑπόκειται ὁ ἄνθρωπος· κατηγορεῖται δὲ ἡ οὐσία· οὐκοῦν μείζων μὲν ὅρος ἡ οὐσία· ἐλάττων δὲ ὁ ἄνθρωπος. καὶ διὰ τοῦτο μείζων μὲν πρότασιν ἡ λέγουσα τὸ ζῶον οὐσία· ἐλάττων δὲ ἡ λέγουσα ὁ ἄνθρωπος ζῶον. τοῦ δὲ δευτέρου, τὸ ζῶον κατὰ παντὸς ἀνθρώπου· τὸ ζῶον κατ' οὐδενὸς λίθου· ὁ ἄνθρωπος ἄρα κατ' οὐδενὸς λίθου· τὸ συμπέρασμα· ὑπόκειται ὁ λίθος· κατηγορεῖται ὁ ἄνθρωπος· μείζων ὅρος ὁ ἄνθρωπος· ἐλάττων ὁ λίθος· καὶ διὰ τοῦτο μείζων μὲν πρότασιν ἡ λέγουσα τὸ ζῶον κατὰ παντὸς ἀνθρώπου· ἐλάττων δὲ ἡ λέγουσα ζῶον κατ' οὐδενὸς λίθου. τοῦ τρίτου δὲ τις λίθος λευκὸς· πᾶς λίθος ἄψυχος· καὶ τὸ συμπέρασμά τι λευκὸν ἄψυχον. ὑπόκειται τὸ λευκὸν· κατηγορεῖται τὸ ἄψυχον· οὐκοῦν μείζων ὅρος τὸ ἄψυχον, ἐλάττων δὲ τὸ λευκόν· καὶ διὰ τοῦτο μείζων μὲν πρότασιν· ἡ λέγουσα πᾶς λίθος ἄψυχος· ἐλάττων δὲ ἡ λέγουσά τις λίθος λευκός ἐστι.

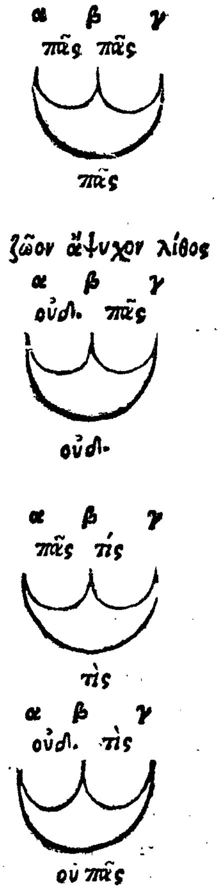
τούτων οὖν προληφθέντων, ἴδωμεν λοιπὸν πόσαι γίνονται συζυγίαι καθ' ἕκαστον σχῆμα· ἐκ τῶν συμπλοκῶν τῶν προτάσεων. λέγομεν οὖν ὅτι ἓξ οὐσῶν πασῶν τῶν προτάσεων· δύο μὲν τῶν προσδιωρισμένων τῷ καθόλου λέγω προσδιορισμῷ καὶ τῷ μερικῷ· καὶ ἔτι μιᾶς τῆς ἀπροσδιορίστου· καὶ τούτων ἢ καταφατικῶν ἢ ἀποφατικῶν· ἓξ εἴδη γίνονται μόνα προτάσεων· καὶ οὔτε πλείονα ἐστὶν, οὔτε ἐλάττονα. τὰς γὰρ καθ' ἕκαστα ὡς ἀπείρους καὶ περὶ γεννητῶν· καὶ φθαρτῶν διαλεγομένας, οὐ παραλαμβάνει ὁ φιλόσοφος ὡς ἀχρήστους οὔσας εἰς ἀπόδειξιν. ἓξ τοίνυν εἰδῶν ὄντων τῶν προτάσεων συμβαίνει καθ' ἕκαστον σχῆμα, ἐκ τῆς τούτων συμπλοκῆς τριάκοντα καὶ ἓξ γίνεσθαι συζυγίας. ἐπειδὴ γὰρ ὡς εἴπομεν ἕκαστος συλλογισμὸς δύο ἔχει προτάσεις· ἀνάγκη δὲ ἑκάστην τῶν προτάσεων καθ' ἕν τι τῶν ἓξ εἰδῶν τούτων χαρακτηρίζεσθαι· ἢ γὰρ καθόλου ἐστὶν προσδιωρισμένη, ἢ μερική· ἢ ἀπροσδιόριστος, καὶ καθ' ἕκαστον τούτων ἢ καταφατικὴ, ἢ ἀποφατική· ἐὰν φέρε εἰπεῖν λάβωμεν τὴν μείζονα πρότασιν καθόλου οὖσαν καταφατικὴν, ἀνάγκη πᾶσα καὶ τὴν ἐλάττονα, ἑξαχῶς ποικίλλεσθαι. ἢ γὰρ καὶ αὕτη καθόλου ἔσται καταφατική, ἢ καθόλου ἀποφατική· ἢ μερικὴ καταφατική, ἢ μερικὴ ἀποφατική· ἢ ἀπροσδιόριστος καταφατική· ἢ ἀπροσδιόριστος ἀποφατική. πάλιν τῆς μείζονος οὔσης καθόλου ἀποφατικῆς, ἀνάγκη πάλιν τὴν ἐλάττονα ἑξαχῶς ποικίλλεσθαι· ἢ γὰρ καὶ αὐτὴ καθόλου ἐστὶ καταφατική· ἢ καθόλου ἀποφατική, ἢ μερικὴ καταφατική· ἢ μερικὴ ἀποφατική· ἢ ἀπροσδιόριστος καταφατικὴ, ἢ ἀπροσδιόριστος ἀποφατική· καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ὁμοίως προσδιορισμῶν· ὥστε ἓξ εἰδῶν ὄντων τῶν προτάσεων· καὶ τῆς μὲν μείζονος ἀεὶ λαμβανομένης κατὰ μίαν τῶν ἕξ· ποικιλλομένης δὲ τῆς ἐλάττονος κατὰ τὰ ἄλλα ἓξ εἴδη, ἑξάκις τὰ ϛ', γίνονται λϛ'· ὥστε καθ' ἕκαστον σχῆμα λϛ' συζυγίαι προτάσεων γίνονται. τῷ εἴδει λέγω. αἱ γὰρ καθ' ἕκαστα ἄπειροι τὸν ἀριθμόν. οὕτω μὲν οὖν συντόμως ἡμῖν εὕρηται τῶν κατὰ τὰς συμπλοκὰς τῶν προτάσεων γινομένων εἰδῶν ὁ ἀριθμός. ἔστι δὲ καὶ γλαφυρώτατον τὸ αὐτὸ τοῦτο δεῖξαι· διά τινος ποικιλωτέρας διαιρέσεως ταύτης. αἱ προτάσεις αἱ παραλαμβανόμεναι ἐν τῷ συλλογισμῷ, ἢ ἀμφότεραι εἰσὶ προσδιωρισμέναι, ἢ ἀμφότεραι ἀπροσδιόριστοι· ἢ ἡ μὲν προσδιωρισμένη, ἡ δὲ ἀπροσδιόριστος· καὶ οὐκ ἔστι παρὰ ταῦτα. καὶ εἰ ἄμφω εἶεν προσδιωρισμέναι· ἢ ἀμφότεραι τῷ καθόλου, ἢ ἀμφότεραι τῷ μερικῷ· ἢ ἡ μὲν μείζων τῷ καθόλου· ἡ δὲ ἐλάττων, τῷ μερικῷ· ἢ ἀνάπαλιν. οὕτω μὲν εἰ ἀμφότεραι εἶεν προσδιωρισμέναι. εἰ δὲ ἡ μὲν εἴη προσδιωρισμένη· ἡ δὲ ἀπροσδιόριστος· ἢ τῷ καθόλου προσδιορισμῷ, ἢ τῷ μερικῷ· καὶ εἰ τῷ καθόλου. ἢ ἡ μὲν μείζων προσδιωρισμένη· ἡ δὲ ἐλάττων, ἀπροσδιόριστος· καὶ ἔμπαλιν· καὶ εἰ τῷ μερικῷ, ἢ ἡ μείζων πάλιν προσδιωρισμένη· ἡ δὲ ἐλάττων, ἀπροσδιόριστος· ἢ ἔμπαλιν. οὕτω καὶ ἡ μὲν εἴη προσδιωρισμένη. ἡ δὲ ἀπροσδιόριστος. τὸ δὲ ἕτερον τῆς διαιρέσεως σκέλος· λέγω δὴ τὸ λέγον τὰς δύο εἶναι ἀπροσδιορίστους, τὴν ἀπὸ τοῦ ποσοῦ ὑπὸ διαίρεσιν οὐκ ἀναδέχεται. ἐννέα οὖν τῶν πάντων τμημάτων γινομένων ἀπὸ τῆς τοῦ ποσοῦ διαιρέσεως. ἢ ἐξ ἀμφοτέρων καθόλου. ἢ ἐξ ἀμφοτέρων μερικῶν· καὶ τρίτον τῆς μὲν μείζονος καθόλου τῆς δὲ ἐλάττονος μερικῆς· τέταρτον τῆς μὲν ἐλάττονος καθόλου· τῆς δὲ μείζονος μερικῆς. πέμπτον· τῆς μὲν μείζονος καθόλου τῆς δὲ ἐλάττονος, ἀπροσδιορίστου. ἕκτον· τῆς ἐλάττονος καθόλου· τῆς δὲ μείζονος ἀπροσδιορίστου· ἕβδομον· τῆς μείζονος μερικῆς· τῆς δὲ ἐλάττονος ἀπροσδιορίστου. ὄγδοον τῆς ἐλάττονος μερικῆς· τῆς δὲ μείζονος ἀπροσδιορίστου. ἔνατον· ἀμφοτέρων ἀπροσδιορίστων. ταύτης οὖν τῆς διαιρέσεως τὰς θ' διαφορὰς ἐκ τοῦ ποσοῦ ἀναδειξάσης ἡμῖν· ποιησόμεθα τὴν αὐτὴν διαίρεσιν τούτων πάντων κατὰ τὸ ποιόν. ἐν γὰρ ἑκάστῳ τμήματι, ἀνάγκη ἢ ἀμφοτέρας εἶναι καταφατικάς. ἢ ἀμφοτέρας ἀποφατικάς. ἢ τὴν μὲν καταφατικὴν, τὴν δὲ ἀποφατικήν. καὶ τοῦτο διχῶς. ἢ γὰρ

ἡ μὲν μείζων καταφατικὴ ἡ δὲ ἐλάττων, ἀποφατική· ἢ ἔμπαλιν· ἑκάστου οὖν τμήματος κατὰ τὸ ποιὸν τετραχῶς ποικιλλομένου, τετράκις ἐννέα αἱ πᾶσαι γίνονται, λϛʹ· ἐκθησόμεθα δὲ καὶ αὐτὴν τῆς καταγραφῆς πρὸς τὸ εὐσύνοπτον, τὴν εἰρημένην διαίρεσιν.

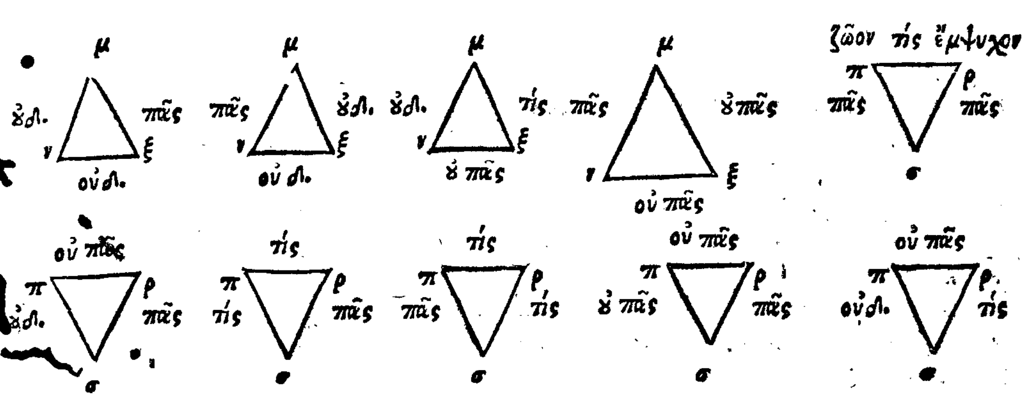
ΑΙ ΕΝ ΤΟΙΣ ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΟΙΣ ΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.

Ε' πεὶ οὖν δέδεικται λϛʹ μόνας γίνεσθαι καθ' ἕκαστον σχῆμα ἐκ τῆς τῶν προτάσεων συμπλοκῆς τὰς συζυγίας. ἄξιον ἐπὶ τούτοις ζητῆσαι ποῖαι μέν εἰσιν ἐξ αὐτῶν αἱ συλλογιστικαὶ καθ' ἕκαστον σχῆμα συζυγίαι. ταυτὸν δ' εἰπεῖν αἱ ἕν τι μόνον καὶ ὡρισμένον ἔχουσαι ταῖς προτάσεσιν ἑπόμενον συμπέρασμα. τοῦτο γὰρ ἐλέγομεν εἶναι συλλογισμόν. ἔτι δὲ καὶ ποῖαι ἀσυλλόγιστοι. ἵνα δὲ τοῦτο γνῶμεν, δεῖ πρότερον εἰπεῖν πόσα δεῖ παραφυλάττεσθαι. καὶ ποῖα ἐπὶ τῶν τριῶν σχημάτων συνάγοντας εἴδη κατὰ μέρος ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους ἀποδεικνύμενα. κοινῶς μὲν οὖν ἐπὶ τῶν τριῶν σχημάτων δεῖ παραφυλάττεσθαι τὸ μήτε τὰς δύο προτάσεις εἶναι ἀποφατικάς. μήτε τὰς δύο μερικάς. εἰ γὰρ μέλλοι ἡ συζυγία τῶν συμπλεκομένων ἀλλήλαις προτάσεων γίνεσθαι συλλογιστική, δεῖ τὴν ἑτέραν τῶν προτάσεων κεκοσμῆσθαι κατά τε τὸ ποσὸν καὶ τὸ ποιόν. ἔστι δὲ κατὰ μὲν τὸ ποσόν, κρείττων τὸ καθόλου τοῦ μερικοῦ. κατὰ δὲ τὸ ποιόν, τὸ καταφατικὸν τοῦ ἀποφατικοῦ. ἴδια δὲ ἐπὶ μὲν τοῦ πρώτου σχήματος, τὸ τὴν μὲν μείζονα, εἶναι καθόλου. τὴν δὲ ἐλάττονα καταφατικήν. ἀδιαφορεῖ γὰρ ἡ μὲν μείζων κατὰ τὸ ποιόν, ἡ δὲ ἐλάττων κατὰ τὸ ποσόν. αἱ δὲ μὴ οὕτως ἔχουσαι συζυγίαι, ἀσυλλόγιστοί εἰσιν. ταῦτα δὲ τὰ ἴδια τοῦ πρώτου σχήματος. ἐμερίσαντο τὰ ἄλλα δύο. ἐν μὲν γὰρ τῷ βʹ, δεῖ φυλάττειν τὴν μείζονα καθόλου ὥσπερ ἐν τῷ αʹ. τὴν δὲ ἐλάττονα ἀνομοιοσχήμονα τῇ μείζονι κατὰ τὸ ποιόν. τουτέστιν ἵνα εἰ ἡ μείζων εἴη καταφατική, ἡ ἐλάττων ἔστιν ἀποφατική. καὶ ἔμπαλιν. εἰ ἡ μείζων ἀποφατική. ἡ ἐλάττων καταφατική, δῆλον ὡς τῆς μείζονος ἀδιαφόρως ἐχούσης περὶ τὴν ποιότητα. τῆς δὲ ἐλάττονος περὶ τὴν ποσότητα. αἱ γὰρ μὴ οὕτως ἔχουσαι συζυγίαι καὶ ἐν τούτῳ τῷ σχήματι ἅπασαι ἀσυλλόγιστοί εἰσιν. ἐν δὲ τῷ τρίτῳ σχήματι δεῖ παρατηρεῖν πρὸς τὸ φυλάττειν τὰ κοινῶς ἐπὶ τῶν τριῶν σχημάτων παρατετηρημένα. λέγω δὴ τὸ μήτε τὰς δύο εἶναι μερικάς. μήτε τὰς δύο ἀποφατικάς. ἔτι παρατηρεῖν ἴδιον ἐν αʹ καὶ γʹ τὸ τὴν ἐλάττονα εἶναι καταφατικὴν ἀμφοτέρων ἀδιαφορουσῶν κατὰ τὸ ποσὸν καὶ ἔτι τῆς μείζονος κατὰ τὸ ποιόν. καὶ διὰ τοῦτο ἐπειδὴ ἥττονα ἐστὶ τὰ ὀφείλοντα ἴδια παραφυλάττεσθαι ἐπὶ τοῦ τρίτου σχήματος, πλείους γίνεσθαι συλλογιστικὰς συζυγίας. ἐν μὲν γὰρ τῷ πρώτῳ τέσσαρες μὲν γίνονται ἀσυλλογιστικαὶ συζυγίαι. αἱ δὲ λοιπαὶ λβʹ ἀσυλλόγιστοι. καὶ συλλογιστικαὶ μὲν αἵ τε ἐκ δύο καθόλου καταφατικῶν. καὶ ἡ ἐκ τῆς μείζονος καθόλου ἀποφατικῆς. καὶ τρίτη ἡ ἐκ τῆς μείζονος καθόλου καταφατικῆς. καὶ τετάρτη ἡ ἐκ τῆς μείζονος καθόλου ἀποφατικῆς, τῆς δὲ ἐλάττονος μερικῆς καταφατικῆς. αἱ δὲ λοιπαὶ παρὰ ταύτας αἱ ἐν τούτῳ τῷ σχήματι ἀσυλλόγιστοι. διὰ τὰς εἰρημένας αἰτίας. λέγω δὴ τά τε κοινῶς καὶ ἰδίως ἐπὶ τῶν σχημάτων παραφυλαττόμενα. ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ σχήματι συλλογιστικαὶ συζυγίαι πάλιν εἰσὶ τέσσαρες. αἵ τε ἐκ τῶν δύο καθόλου τῆς μείζονος ἀποφατικῆς καὶ τῆς ἐλάττονος καταφατικῆς. καὶ ἡ ἐκ τῆς μείζονος καταφατικῆς, τῆς δὲ ἐλάττονος ἀποφατικῆς. καὶ τρίτη ἡ ἐκ τῆς μείζονος καθόλου ἀποφατικῆς καὶ τῆς ἐλάττονος μερικῆς καταφατικῆς, καὶ τετάρτη ἡ ἐκ τῆς μείζονος καθόλου καταφατικῆς. τῆς δὲ ἐλάττονος μερικῆς ἀποφατικῆς. αἱ δὲ λοιπαὶ καὶ ἐν τούτῳ τῷ σχήματι ἀσυλλόγιστοι. διὰ τὰς αὐτὰς πάλιν αἰτίας.

Εν δὲ τῷ τρίτῳ συλλογιστικαὶ συζυγίαι εἰσὶν ἕξ. ἐκ δύο καθόλου καταφατικῶν. ἐκ καθόλου ἀποφατικῆς μείζονος, τῆς δὲ ἐλάττονος καθόλου καταφατικῆς. καὶ τρίτη ἐκ καθόλου καταφατικῆς

τῆς μείζονος· καὶ μερικῆς καταφατικῆς τῆς ἐλάττονος· τετάρτη ἡ ἐκ καθόλου ἀποφατικῆς τῆς μείζονος· καὶ μερικῆς καταφατικῆς τῆς ἐλάττονος· πέμπτη ἡ ἐκ τῆς μείζονος μερικῆς ἀποφατικῆς· καὶ τῆς ἐλάττονος καθόλου καταφατικῆς· ἕκτη ἐκ τῆς μείζονος καθόλου ἀποφατικῆς τῆς δὲ ἐλάττονος μερικῆς καταφατικῆς. αἱ δὲ λοιπαὶ πᾶσαι συζυγίαι καὶ ἐν τούτῳ τῷ σχήματι ἀσυλλόγιστοι· διὰ τὰς προειρημένας αἰτίας. δεῖ δὲ πάλιν καθόλου περὶ τῶν τριῶν σχημάτων εἰδέναι καὶ τοῦτο· ὅτι περὶ πάντων τῶν σχημάτων, τῇ χείρονι τῶν προτάσεων ἕπεται τὸ συμπέρασμα, οἷον· ἐὰν αἱ δύο ὡς καθόλου ἡ δὲ ἑτέρα ἀποφατική, ἀποφατικὸν συνάγεται τὸ συμπέρασμα. πάλιν ἐὰν μερικὴ εἴη ἡ ἑτέρα τῶν προτάσεων, μερικόν· ἐὰν δὲ ἡ μὲν εἴη μερικὴ ἡ δὲ ἑτέρα ἀποφατική μερικόν, ἀποφατικόν· ἐπειδὴ κἀνταῦθα τὰ χείρονα νικᾷ. διὰ μὲν τοῦ εἰπεῖν διὰ τίνων· ἐσήμανεν ὅτι τοὐλάχιστον ἐκ δύο προτάσεων εἰσὶν οἱ συλλογισμοὶ καθὼς καὶ πρότερον εἴρηται. διὰ δὲ τοῦ εἰπεῖν καὶ πότε· ἐδήλωσεν ὅτι οὐχ ὡς ἔτυχεν· οὐδὲ πᾶσαι αἱ προτάσεις συμπλεκόμεναι ποιοῦσι συλλογισμόν. διὰ δὲ τοῦ εἰπεῖν πῶς· ἐσήμανεν ὅτι τοῦ μέσου ὅρου ποτὲ μὲν ἑνὶ τῶν ἄκρων ὑποκειμένου τοῦ δὲ ἑτέρου κατηγορουμένου· ποτὲ δὲ ἀμφοτέρων κατηγορουμένου· ποτὲ δὲ ἀμφοτέροις ὑποκειμένου.

» ΠΡΟΤΕΡΟΝ γὰρ περὶ συλλογισμοῦ λεκτέον ἢ περὶ ἀποδείξεως διὰ τὸ καθόλου μᾶλλον εἶναι
» τὸν συλλογισμόν. ἡ μὲν γὰρ ἀπόδειξις· συλλογισμός τις· συλλογισμὸς δέ, οὐ πᾶς, ἀπόδειξις.

Ἐπειδὴ ἐν ἀρχαῖς τοῦ βιβλίου ἐπηγγείλατο περὶ ἀποδείξεως διαλέγεσθαι· οὐδαμοῦ δὲ ἐν τούτῳ τῷ βιβλίῳ περὶ ἀποδείξεως διαλέγεται· διατοῦτο μέλλων ἄρχεσθαι τῶν συλλογισμῶν ἀπολογούμενος ὑπὲρ τούτου φησίν· ὅτι δεῖ πρῶτον, περὶ τῶν καθολικωτέρων ποιεῖσθαι τὸν λόγον· καθολικώτερος δὲ ὁ περὶ συλλογισμοῦ λόγος τοῦ περὶ ἀποδείξεως.

» ΟΤΑΝ οὖν ὅροι τρεῖς οὕτως ἔχωσι πρὸς ἀλλήλους· ὥστε τὸν ἔσχατον ἐν ὅλῳ εἶναι τῷ μέσῳ. καὶ
» τὸν μέσον ἐν ὅλῳ, τῷ πρώτῳ ἢ εἶναι ἢ μὴ εἶναι, ἀνάγκη τῶν ἄκρων εἶναι συλλογισμὸν τέλειον.

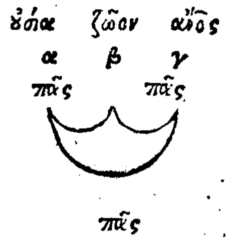
Περὶ αὐτῶν λοιπὸν διαλέγεται τῶν συλλογισμῶν· ἄρχεται δὲ ἀπὸ τοῦ α΄ σχήματος εἰκότως· καὶ παραδίδωσιν ἡμῖν πρώτους τοὺς ἐκ δύο καθόλου προτάσεων συλλογισμούς. τῶν δὲ δύο προτάσεων καθολικῶν οὐσῶν, γίνονται τέσσαρες συζυγίαι τῇ πρὸς τὸ ποιὸν ἐπιπλοκῇ· ἥτε ἐκ τῶν δύο καταφατικῶν· καὶ ἡ ἐκ τῶν δύο ἀποφατικῶν· καὶ τῆς μὲν ἑτέρας ἀποφατικῆς· τῆς δὲ ἑτέρας καταφατικῆς καὶ τοῦτο διχῶς· ἤτοι τῆς μείζονος ἀποφατικῆς, ἢ τῆς ἐλάττονος· τῆς δὲ ἑτέρας καταφατικῆς· τούτων οὖν τῶν τεσσάρων συζυγιῶν· δύο μὲν εἰσὶν αἱ συλλογιστικαί· ἥτε ἐκ τῶν δύο καταφατικῶν· καὶ ἡ ἐκ τῆς μείζονος ἀποφατικῆς τῆς δὲ ἐλάττονος καταφατικῆς. αἱ δὲ λοιπαὶ δύο ἀσυλλόγιστοι εἰσίν· ἐπειδὴ ἡ ἐλάττων τὸ ἑαυτῆς ἴδιον ἀπώλεσεν ἀποφατικὴ οὖσα. παραδίδωσι δὲ ἅμα τὰς ἐκ δύο συλλογιστικάς, ὡς ἀεὶ
» βραχυλογίαν ἀντιποιούμενος καὶ ἴδωμεν ὅπως. Ὅταν οὖν φησὶν ὅροι τρεῖς οὕτως ἔχουσιν· ὥστε τὸν ἔσχατον ἐν ὅλῳ εἶναι τῷ μέσῳ. Τὴν ἐλάττονα πρότασίν φησιν ἐὰν ᾖ καταφατικὴ καθόλου. τὸν δὲ μέσον ἐν τῷ τρόπῳ ἢ εἶναι ἢ μὴ εἶναι. τουτέστιν ὅταν ἡ μείζων πρότασις ἢ καταφατικὴ ὑπάρχῃ ἢ ἀποφατική. ὅρα δὲ πῶς ἡμῖν τὴν ἰδιότητα τοῦ πρώτου σχήματος ἐσήμανεν εἰπών· τὸν ἔσχατον ἐν ὅλῳ εἶναι τῷ μέσῳ· ἀντὶ τοῦ τὸν μέσον τοῦ ἐσχάτου πάντως κατηγορεῖσθαι· εἴρηται γὰρ ὅτι ἐν ὅλῳ καὶ κατὰ παντός, τῷ ὑποκειμένῳ ταὐτά εἰσιν· τὸν δὲ μέσον ἐν τῷ πρώτῳ εἶναι. ἢ μὴ εἶναι· ἀντὶ τοῦ τὸν μέσον τῷ πρώτῳ ὑποκεῖσθαι· ἢ εἰς κατάφασιν ἢ εἰς ἀπόφασιν· ἀνάγκη τῶν ἄκρων εἶναι συλλογισμὸν τέλειον· ἄξιον δὲ ζητῆσαι πῶς ὁ φιλόσοφος εἶπεν ὅτι ἐὰν ὁ μέσος ὅρος· περὶ μὲν ἑνὶ τῶν ἄκρων ὑπόκειται· τοῦ δὲ ἑτέρου κατηγορεῖσθαι τέλειον ποιεῖ συλλογισμόν· καίτοι ἐν τῷ τρίτῳ τρόπῳ καὶ ἐν τῷ τετάρτῳ τοῦ πρώτου σχήματος οὕτως ἔχοντος τοῦ μέσου ὅρου καθὼς αὐτὸς παρακελεύεται· εὑρίσκονται τινὲς ἀτελεῖς συλλογισμοί, οἵτινες τελειοῦνται διὰ τῆς ἀντιστροφῆς τῆς πρὸς τὸν πρῶτον τρόπον· ὥστε οὐ τούτους καλεῖ τελείους ἐνταῦθα ὁ φιλόσοφος. ἀλλὰ τοὺς σώζοντας τὸ τέλειον εἶδος τοῦ πρώτου σχήματος.

» ΚΑΛΩ ΔΕ μέσον, μὲν, ὃ καὶ αὐτὸ ἐν ἄλλῳ, καὶ ἄλλο ἐν τούτῳ ἐστίν· ὃ καὶ τῇ θέσει γίνε-
» ται μέσον.

Οὗτος ὁρισμὸς τοῦ μέσου ὅρου, οὐκ ἔστι κοινός, περὶ τῶν τριῶν σχημάτων· ἀλλὰ μόνον τοῦ μέσου τοῦ ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι· οὗτος γὰρ μόνος τοῦ μὲν τῶν ἄκρων κατηγορεῖται τῷ δ' ὑπόκειται. ὁ δὲ ἐν τῷ δευτέρῳ σχήματι ἀμφοτέρων κατηγορεῖται. ὁ δὲ ἐν τῷ τρίτῳ ἀμφοτέροις ὑπόκειται. ὡς ἤδη ἡμῖν εἴρηται· ἀλλ' εἰ καὶ διάφορα τὰ εἴδη τῶν μέσων ὅρων περὶ τῶν τριῶν σχημάτων, ἀλλ' οὖν ἔχουσί τι κοινὸν τὸ ἀναδιπλασιάζεσθαι καὶ ἐν ἀμφοτέραις εὑρίσκεσθαι ταῖς προτάσεσι τὸν μέσον, ἐν τοῖς τρισὶ σχήμασιν· ὃ καὶ τῇ θέσει γίνεται μέσον· βούλεται ἡμᾶς ὁ ἀριστοτέλης καὶ ἐν αὐτῇ τῇ καταγραφῇ σώζειν τὴν τοῦ μέσου τάξιν· ἵνα ἐπ' εὐθείας τάξαντες τοὺς τρεῖς ὅρους, τῷ μέσῳ τὴν μέσην ἀποδῶμεν χώραν.

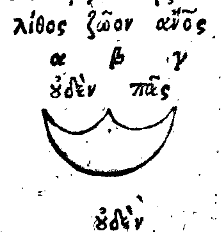
» ἌΚΡΑ ΔΕ ΤΟ αὐτό τε ἐν ἄλλῳ ὄν, καὶ ἐν ᾧ ἄλλο ἐστί· εἰ γὰρ τὸ α΄ κατὰ παντὸς τοῦ β΄. καὶ
» τὸ β΄ κατὰ παντὸς τοῦ γ΄, ἀνάγκη καὶ τὸ α΄ κατὰ παντὸς τοῦ γ΄ κατηγορεῖσθαι· πρότερον γὰρ εἴρηται
» πῶς τὸ κατὰ παντὸς λέγομεν.

ὀξει ἂν ἴσως ὁ αὐτὸς ὁρισμὸς εἶναι τῶν τε ἄκρων καὶ τοῦ μέσου. οὐκ ἔστι δὲ, δεῖ γὰρ ἐπὶ τούτων προσυπακούειν τὸ μόνως. καὶ οὕτως ὀρθῶς ἀποδιδόμενος ἂν εἴη. ὡς ἂν εἰ ἔλεγεν. ἄκρα δὲ τὸ αὐτό τε ἐν ἄλλῳ ὂν μόνως. καὶ ἐν ᾧ ἄλλο ἐστὶ μόνως. εἰ γὰρ τὸ α΄ κατὰ παντὸς τοῦ β΄. καὶ τὸ β΄ κατὰ παντὸς τοῦ γ΄, ἀνάγκη τὸ α΄ κατὰ παντὸς τοῦ γ΄ κατηγορεῖσθαι. οὗτος πρῶτος τρόπος συλλογιστικὸς ἐκ δύο καταφατικῶν καθόλου. καταφατικὸν συνάγων συμπέρασμα. εἰ γὰρ τὸ β΄ παντὶ τῷ γ΄ ὑπάρχει, μέρος ἄρα τοῦ β΄ τὸ γ΄ ὑπάρχει. ἔστι δὲ μέρος τοῦ α΄ τὸ β΄. καὶ τὸ α΄ ἄρα παντὶ τῷ γ΄ ὑπάρχει μέρει ὄντι τοῦ β΄. ἐπὶ τῶν ὑλῶν δὲ σαφέστερος ὁ λόγος. οἷον, οὐσία κατὰ παντὸς ζῴου. ζῷον κατὰ παντὸς ἀνθρώπου. καὶ συνάγεται οὐσία κατὰ παντὸς ἀνθρώπου. καὶ ἀνάπαλιν. πᾶς ἄνθρωπος ζῷον. πᾶν ζῷον οὐσία. πᾶς ἄνθρωπος ἄρα οὐσία. δῆλον δὲ ἐπὶ τούτου τοῦ σχήματος ὡς δεῖ ἐπὶ τοῦ πρώτου τρόπου λαμβάνειν ὅροις. πρῶτον μὲν γενικώτατον καὶ δεύτερον ὑπάλληλον γένος, καὶ τρίτον εἰδικώτερον τοῦ μέσου εἶδος. δεῖ δὲ τὸ συμπέρασμα ἀεὶ ποιεῖν. οἷον ἂν ᾖ τὸ ἀρχόμενον τῆς συνθέσεως. οἷον, εἰ ἐκ τοῦ μείζονος ὅρου ἀρχόμεθα. ἡ οὐσία ἄρχεται. οὕτω καὶ αὐτὴ καὶ τοῦ συμπεράσματος προηγεῖται. οὐσία κατὰ παντὸς ζῴου. ἄρχεται ἡ οὐσία, ζῷον κατὰ παντὸς ἀνθρώπου. καὶ τὸ συμπέρασμα πάλιν ἀπὸ τῆς οὐσίας ἄρξεται, οὐσία κατὰ παντὸς ἀνθρώπου. εἰ δὲ ἐκ τοῦ ἐλάττονος ὅρου ἡ ἀρχὴ γένοιτο, οἷον, ἐκ τοῦ ἀνθρώπου ἐκ τούτου καὶ τὸ συμπέρασμα ἔσται. πᾶς ἄνθρωπος ζῷον. πᾶν ζῷον οὐσία. πᾶς ἄνθρωπος οὐσία. λαμβάνει δὲ στοιχεῖα ὁ ἀριστοτέλης α΄. β΄. γ΄. καὶ ἐκ τῆς φύσεως τῶν στοιχείων, τὴν τάξιν τοῦ πρώτου σχήματος ἡμῖν δηλῶν. τὸν μείζονα ὅρον λέγει τὸ α΄. διὰ τὸ πρώτην ἔχειν τὸ α΄ τάξιν. τὸν δὲ ἐλάττονα, τὸ γ΄. τὸν δὲ μέσον, τὸ β΄. ὡς τοῦ μὲν ὑφειμένου τῇ τάξει τοῦ α΄. τοῦ δὲ προηγουμένου τοῦ γ΄. ἐνδέχεται δὲ δηλονότι καὶ ἐξισάζοντας εἶναι τοὺς ὅροις. οἷον, ἐπιστήμης δεκτικὸν. γελαστικὸν ἄνθρωπος. πᾶς γὰρ ἄνθρωπος γελαστικός. πᾶν γελαστικὸν, ἐπιστήμης δεκτικόν. πᾶς ἄρα ἄνθρωπος ἐπιστήμης δεκτικός.

Ὁμοίως δὲ καὶ εἰ τὸ μὲν α΄ κατὰ μηδενὸς τοῦ β΄. τὸ δὲ β΄, κατὰ παντὸς τοῦ γ΄. ὅτι τὸ α΄ οὐδενὶ τῷ γ΄ ὑπάρξει.

δεύτερος οὗτος τρόπος τοῦ πρώτου σχήματός ἐστιν. ἐκ τῆς μείζονος καθόλου ἀποφατικῆς. τῆς δὲ ἐλάττονος καθόλου καταφατικῆς. καθόλου ἀποφατικὸν συνάγων συμπέρασμα. εἰ γὰρ τὸ α΄ κατὰ μηδενὸς τοῦ β΄. πάντων ἄρα τῶν μερῶν αὐτοῦ κεχώρισται. μέρος δὲ τοῦ β΄ τὸ γ΄. ὑπόκειται γὰρ παντὶ τῷ γ΄ τὸ β΄ ὑπάρχειν. πάντως ἄρα κεχώρισται τοῦ γ΄ τὸ α΄. μέρος ὂν τοῦ β΄. εὐπορήσομεν δὲ πάλιν ὑλῶν ἐπὶ τοῦ δευτέρου τρόπου. λαμβάνοντες εἶδος καὶ γένος καὶ τοῦ γένοις ἀλλότριον. τὸ μὲν εἶδος ἐλάττονα ὅρον τιθέντες. τὸ δὲ γένος μέσον. τὸ δὲ ἀλλότριον μείζονα. οἷον, λίθος κατ᾽ οὐδενὸς ζῴου. ζῷον κατὰ παντὸς ἀνθρώπου. καὶ συμπέρασμα λίθος κατ᾽ οὐδενὸς ἀνθρώπου. κεχώρισται μὲν γὰρ πάντων τῶν μερῶν τοῦ ζῴου ὁ λίθος. μέρος δὲ τοῦ ζῴου ὁ ἄνθρωπος. κεχώρισται ἄρα παντὸς ἀνθρώπου, ὁ λίθος.

ΕΙ ΔΕ τὸ μὲν πρῶτον παντὶ τῷ μέσῳ ἀκολουθεῖ. τὸ δὲ μέσον, μηδενὶ τῷ ἐσχάτῳ ὑπάρχει, οὐκ ἔσται συλλογισμὸς τῶν ἄκρων.

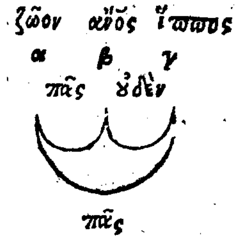
Τῶν δύο προτάσεων καθόλου παραλαμβανομένων, τέσσαρες ἐγίνοντο συζυγίαι κατὰ τὸ ποιὸν ἐπιπλοκήν. ὧν τὰς μὲν δύο ἐλέγομεν συλλογιστικὰς εἶναι. τὰς δὲ δύο ἀσυλλογίστους. ἐκθέμενος οὖν τὰς δύο συλλογιστικὰς προτάσεις, νῦν βούλεται τὰς λοιπὰς δύο δεῖξαι ἀσυλλογίστους. τήν τε ἐκ τῆς μείζονος καθόλου καταφατικῆς καὶ τῆς ἐλάττονος καθόλου ἀποφατικῆς. καὶ τὴν ἐξ ἀμφοτέρων καθόλου ἀποφατικῶν. εἰ δὲ ἐλέγομεν ἴδιον εἶναι τοῦ πρώτου σχήματος. καὶ τοῦτο τὴν ἐλάττονα καταφατικὴν ἔχειν ἀεί. δηλονότι ἀσυλλόγιστοι ἔσονται αἱ τοιαῦται συζυγίαι. δείκνυσι δὲ ἀσυλλογίστους συζυγίας αὐτὰς ἐκ τοῦ συνάγειν καὶ τὸ παντὶ καὶ τὸ μηδενί. δῆλον γὰρ ἐκ τούτων ὅτι καὶ τινὶ καὶ οὐ παντὶ συνάγουσιν. τοῖς γὰρ καθόλου τὰ κατὰ μέρος ἀκολουθεῖ. ὥστε οὐδὲν ὡρισμένον ἐστὶν ἐξ αὐτῶν συνάγειν συμπέρασμα. διὰ οὖν τὴν ἀοριστίαν αὐτῶν, ἀσυλλογίστους ταύτας φησί. διαλαμβάνει δὲ περὶ πρώτης τῆς ἐκ τῆς μείζονος καθόλου καταφατικῆς. καὶ τῆς ἐλάττονος καθόλου ἀποφατικῆς. καὶ δείκνυσιν αὐτὴν ἀσυλλόγιστον διά τινων ὅρων συναγόντων. καὶ τὸ παντὶ καὶ τὸ οὐδενί. ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν συλλογιστικῶν συζυγιῶν οὐ κέχρηται ὅροις. ἀλλὰ τοῖς στοιχείοις ἁπλῶς. διδοὺς ἑκάστῳ κατ᾽ ἐξουσίαν ἐπὶ πάσης ὕλης γυμνάζειν τὰ λεγόμενα. ἐπὶ δὲ τῶν ἀσυλλογίστων παραδείγμασι μόνον κέχρηται. δι᾽ ὧν ἐλέγχει τὴν ἀοριστίαν αὐτῶν. τὸν μὲν γὰρ καθόλου λόγον, οὐδὲ μνεία παραδείγματος ἱκανὰ κατασκευάσαι. ἀνασκευάσαι δὲ καὶ ἓν ἐξαρκεῖ παράδειγμα.

ΟΥΔΕΝ γὰρ ἀναγκαῖον συμβαίνει τῷ ταῦτα εἶναι.

Καὶ γὰρ παντὶ καὶ μηδενὶ ἐνδέχεται τὸ πρῶτον τῷ ἐσχάτῳ ὑπάρχειν.

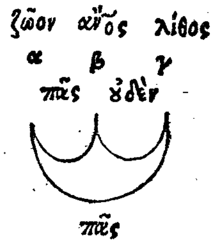
ΩΣΤΕ οὔτε τὸ κατὰ μέρος, οὔτε τὸ καθόλου γίνεται ἀναγκαῖον. μηδενὸς δὲ ὄντος ἀναγκαίου, διὰ τούτων οὐκ ἔσται συλλογισμός. ὅροι τοῦ παντὶ ὑπάρχειν. ζῷον. ἄνθρωπος. ἵππος τοῦ μηδενὶ ὑπάρχειν, ζῷον. ἄνθρωπος. λίθος.

Ἀντὶ τοῦ οὐδὲ διὰ τὸ οὕτως ἔχειν τὰς προτάσεις συνάγεταί τι ἀναγκαῖον· ἀλλὰ διὰ τὴν παραλαμβανομένην ὕλην. δεῖ δὲ τὰ συμπεράσματα διὰ τὸ τῶν προτάσεων ἀναγκαῖον συμβαίνειν. οὐ διὰ τὴν ὕλην· ὡς καὶ ὁ ὁρισμὸς τοῦ συλλογισμοῦ δηλοῖ. » Καὶ γὰρ παντὶ καὶ μηδενὶ ἐνδέχεται τὸ πρῶτον τῷ ἐσχάτῳ ὑπάρχειν. ὅτι φησὶ οὐδὲν ἐξ ἀνάγκης συνάγεται τῷ τὰς προτάσεις οὕτω τετάχθαι. δῆλον γὰρ ἐξ ὧν καὶ τὸ παντὶ καὶ τὸ μηδενὶ συνάγουσι δέον εἴπερ διὰ τὰς προτάσεις καὶ μὴ διὰ τοὺς ὅρους συνήγετο τὸ συμπέρασμα. μόνως ἢ ἀποφατικὸν συνάγεσθαι ἢ καταφατικόν. νῦν δὲ ἀμφότερα συνάγεται διαφόρων ὑλῶν παραλαμβανομένων δῆλον ἄρα ὅτι τοῦ συμπεράσματος αἴτιοι οἱ ὅροι παραλαμβανόμενοι. καὶ οὐχ ἡ συμπλοκὴ τῶν προτάσεων. δεῖ δὲ τοὺς συλλογισμοὺς διὰ τὰς προτάσεις συνάγειν τὸ συμπέρασμα. Ὥστε οὔτε τὸ κατὰ μέρος οὔτε τὸ καθόλου. εἰ γὰρ καὶ τὸ παντὶ καὶ τὸ μηδενὶ ἐνδέχεται ὑπάρχειν. συναναιρεῖται τὰ μέρη τοῖς ὅλοις. οὔτε τὸ καθόλου, οὔτε τὸ κατὰ μέρος ἔσται. ἀναγκαῖον παντελῶς ἄρα ἀόριστοι, καὶ διὰ τοῦτο ἀσυλλόγιστοι αἱ τοιαῦται συζυγίαι. τὸ μὲν οὖν παντὶ συνάγεται οὕτως. ζῶον κατὰ παντὸς ἀνθρώπου. ἄνθρωπος κατ' οὐδενὸς ἵππου. καὶ συμπέρασμα. ζῶον κατὰ παντὸς ἵππου. τὸ δὲ οὐδενὶ συνάγεται. ἐὰν ἀντὶ τοῦ ἵππου λίθον παραλαμβάνωμεν οὕτως. ζῶον κατὰ παντὸς ἀνθρώπου. ἄνθρωπος κατ' οὐδενὸς λίθου καὶ συμπέρασμα ζῶον κατ' οὐδενὸς λίθου.

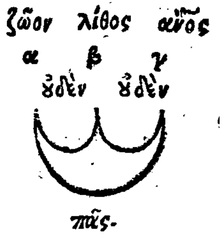
» ΟΥΔΕ ὅταν μήτε τὸ πρῶτον τῷ μέσῳ μήτε τὸ μέσον τῷ ἐσχάτῳ » μηδενὶ ὑπάρχῃ, οὐδ' οὕτως ἔσται συλλογισμός. ὅροι τοῦ ὑπάρχειν. ἐπιστήμη, » γραμμή. ἰατρική. τοῦ μὴ ὑπάρχειν ἐπιστήμη γραμμὴ μονάς.

Νῦν τὴν ἐκ τῶν δύο καθόλου ἀποφατικῶν βούλεται ὁμοίως δεῖξαι ἀσυλλόγιστον διὰ τοῦ συνάγειν τότε παντὶ καὶ τὸ μηδενί. ἵνα δὲ σαφέστερον ᾖ τὸ λεγόμενον, ἑτέροις ὅροις ἡμεῖς ἐκθώμεθα. ζῶον κατ' οὐδενὸς λίθου. λίθος κατ' οὐδενὸς ἀνθρώπου. καὶ τὸ συμπέρασμα ζῶον κατὰ παντὸς ἀνθρώπου. οὕτω μὲν οὖν τὸ παντὶ συνάγουσι. τὸ δὲ μηδενί. ἐὰν ἀντὶ τοῦ ἀνθρώπου παραλαμβάνωμεν φυτὸν ἤ τι τοιοῦτον. καθ' ὧν οὔτε τὸ ζῶον, οὔτε ὁ λίθος κατηγορεῖται. ζῶον κατ' οὐδενὸς λίθου. λίθος κατ' οὐδενὸς φυτοῦ, καὶ τὸ συμπέρασμα, ζῶον κατ' οὐδενὸς φυτοῦ. διὰ ταῦτα ἄρα καὶ αὕτη ἀσυλλόγιστος ἡ συζυγία, διὰ τὴν ἀοριστίαν. εἴρηται δὲ καὶ τοῦτο κοινὸν εἶναι ἐπὶ παντὸς σχήματος. τὸ ἐκ δύο ἀποφατικῶν ἀσυλλόγιστον ἀεὶ γίνεσθαι συζυγίαν.

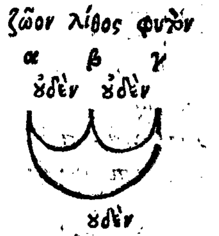
» ΚΑΘΟΛΟΥ μὲν ὄντων τῶν ὅρων δῆλον. ἐν τούτῳ τῷ σχήματι » πότε ἔσται καὶ πότε οὐκ ἔσται συλλογισμός.

Ὁ περὶ τῶν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν προτάσεων καθόλου λόγος, ἤδη πεπλήρωται ἐν ᾧ ἀπέδειξε δύο μὲν συλλογιστικὰς συζυγίας. δύο δὲ ἀσυλλογίστους. λοιπὸν δὲ μιγνύει τήν τε καθόλου καὶ τὴν μερικήν. καὶ δείκνυσι ποῖαι μὲν αἱ συλλογιστικαὶ κἀν τούτοις. ποῖαι δὲ ἀσυλλόγιστοι.

» ΚΑΙ ὅτι ὄντος συλλογισμοῦ, τοὺς ὅρους ἀναγκαῖον οὕτως ἔχειν, ὡς » εἴπομεν. ἄν τε οὕτως ἔχωσι, δῆλον ὅτι ἔσται συλλογισμός.

Εἴτε φησὶ καθόλου καταφατικὸν ᾖ τὸ συμπέρασμα. πάντη τε καὶ πάντως ἐκ δύο καθόλου καταφατικῶν συνῆκται. καὶ εἰ δύο καθόλου καταφατικαὶ ὑπάρχουσιν προτάσεις. πάντη τε καὶ πάντως καθόλου καταφατικὸν συνάγεται τὸ συμπέρασμα. καὶ ἐπὶ τοῦ δευτέρου τρόπου ὁμοίως οὕτως ἐχουσῶν τῶν προτάσεων ὥσπερ εἴρηται. τοιοῦτον συνάγεται τὸ συμπέρασμα. καὶ τοῦ συμπεράσματος οὕτως ἔχοντος, ἀνάγκη πάσας τοιαύτας εἶναι τὰς προτάσεις.

» ΕΙ δὲ ὁ μὲν καθόλου τῶν ὅρων, ὁ δὲ ἐν μέρει πρὸς τὸν ἕτερον. ὅταν » μὲν τὸ καθόλου τεθῇ, πρὸς τὸ μεῖζον ἄκρον, ἢ κατηγορικὸν, ἢ στερητικὸν, τὸ » δὲ ἐν μέρει, πρὸς τὸ ἔλαττον κατηγορικὸν, ἀνάγκη συλλογισμὸν εἶναι τέλειον.

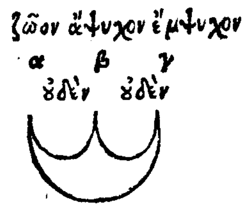
Πληρώσας τὰς ἐκ δύο καθόλου. νῦν τὰς ἐκ τῆς ἑτέρας μὲν καθόλου. τῆς δὲ ἑτέρας μερικῆς, συζυγίας, ἐκτίθεται. εἰσὶ δὲ πᾶσαι ὀκτώ. ὧν αἱ δύο μὲν συλλογιστικαί. ἡ ἐκ τῆς μείζονος καθόλου. εἴτε καταφατικῆς, εἴτε ἀποφατικῆς. τῆς δὲ ἐλάττονος μερικῆς καταφατικῆς. αἱ δὲ λοιπαὶ ἕξ, ἀσυλλόγιστοι. διὰ τὸ ἢ τὴν μείζονα μερικὴν εἶναι, ἢ τὴν ἐλάττονα ἀποφατικήν, ὅρα δὲ πῶς οὐκ εἶπεν ὅτι ὁ μὲν μείζων καθόλου. ὁ δὲ ἐλάττων ἐν μέρει. ἢ τὸ ἀνάπαλιν. ἀλλ' ἀδιορίστως οὕτως ἄνευ προσθήκης βουλόμενος τὰς ὀκτὼ συζυγίας δηλῶσαι.

» ΟΤΑΝ δὲ πρὸς τὸ ἔλαττον, ἢ καὶ ἄλλως πως ἔχωσιν οἱ ὅροι, ἀδύνατον.

Προσυπακουστέον τὸ πρὸς τὸ ἔλαττον τὸ καθόλου τεθῇ. ἀδύνατον δὲ οὕτω γενέσθαι συλλογισμόν. διὰ τὸ τὴν μείζονα ἀπολωλεκέναι τὸ ἴδιον. τουτέστι τὸ καθόλου, εἰρηκὼς γὰρ ὅταν τὸ καθόλου τεθῇ πρὸς τὸ ἔλαττον ἄκρον, ἐσήμανε τὴν μείζονα μερικὴν οὖσαν. ἐπειδὴ ὁ λόγος αὐτῷ νῦν περὶ τῆς ἑτέρας καθόλου. τῆς δὲ ἑτέρας μερικῆς. τὸ δὲ ἢ καὶ ἄλλως πως ἔχωσιν οἱ ὅροι. ἀντὶ τοῦ εἰ ἀμφότεραι ἀποφατικαί. ἢ ἡ μείζων καταφατική. ἡ δὲ ἐλάττων ἀποφατική. καὶ τοῦτο διχῶς ἢ τῆς μείζονος ἐχούσης τὸ καθόλου. ἢ τῆς ἐλάττονος.

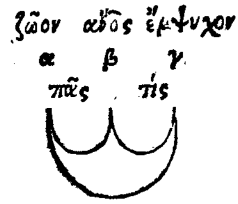
» ΛΕΓΩ δὲ μεῖζον μὲν ἄκρον ἐν ᾧ τὸ μέσον ἐστίν. ἔλαττον δέ, τὸ ὑπὸ τὸ μέσον.

Ἀντὶ τοῦ μεῖζον ἄκρον τὸ τοῦ μέσου κατηγορούμενον, ἔλαττον δέ, οὗ τὸ μέσον κατηγορεῖται. ταυτὸν ἄρα τὸ κατὰ παντὸς καὶ τῷ ἐν ὅλῳ μόνῃ τῇ σχέσει διαφέροντα. ὡς εἶναι ὅταν μὲν ἐκ τοῦ κατὰ παντὸς ποιώμεθα τοὺς συλλογισμοὺς μείζονα ὅρον τὸ πρῶτον. ὁμοίως καὶ πρότασιν μείζονα τὴν πρώτην. ὅταν δὲ ἐκ τοῦ ἐν ὅλῳ τὸ τελευταῖον καὶ τὴν δευτέραν πρότασιν.

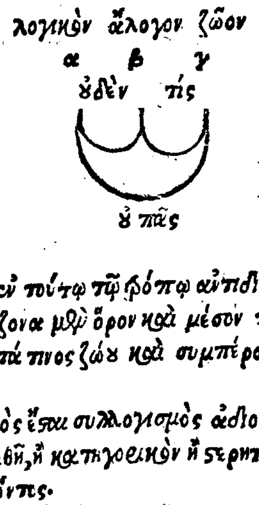
» ΥΠΑΡΧΕΤΩ γὰρ τὸ μὲν α, παντὶ τῷ β· τὸ δὲ β, τινὶ τῷ γ, οὐκοῦν εἰ ἔστι κατὰ παντὸς κατηγορεῖσθαι τὸ ἐν ἀρχῇ λεχθέν, ἀνάγκη τὸ α τινὶ τῷ γ ὑπάρχειν.

Οὗτός ἐστι τρίτος τρόπος συλλογιστικὸς ἐν πρώτῳ σχήματι. ἐκ καθόλου καταφατικῆς τῆς μείζονος. καὶ μερικῆς καταφατικῆς τῆς ἐλάττονος. μερικὸν καταφατικὸν συνάγων συμπέρασμα. εὐπορήσεις δὲ καὶ ὑλῶν ἐν τούτῳ τῷ τρόπῳ λαμβάνων γένος τι καὶ εἶδος καὶ κοινότερον ἀμφοτέρων, καὶ τὸ μὲν γένος τιθεὶς μείζονα ὅρον. τὸ δὲ εἶδος μέσον. τὸ δὲ κοινόν, τὸ ἐξ ἀμφοτέρων ἐλάττονα. ζῷον κατὰ παντὸς ἀνθρώπου. ἄνθρωπος κατά τινος ἐμψύχου, καὶ συμπέρασμα. ζῷον κατά τινος ἐμψύχου. καὶ ἀνάπαλιν. τὶ ἔμψυχον ἄνθρωπος. πᾶς ἄνθρωπος ζῷον. καὶ συμπέρασμα τὶ ἔμψυχον ζῷον ἄρα.

» ΚΑΙ εἰ τὸ μὲν α μηδενὶ τῷ β ὑπάρχει, τὸ δὲ β τινὶ τῷ γ ὑπάρχει, ἀνάγκη τὸ α τινὶ τῷ γ μὴ ὑπάρχειν. ὥρισται γὰρ καὶ τὸ κατὰ μηδενὸς πῶς λέγομεν. ὥστε ἔσται συλλογισμὸς τέλειος.

Τέταρτος οὗτος τρόπος συλλογιστικός. ἐκ τῆς μείζονος καθόλου ἀποφατικῆς. τῆς δὲ ἐλάττονος μερικῆς καταφατικῆς. συνάγει δὲ μερικὸν ἀποφατικὸν συμπέρασμα εἰκότως. ἐπεὶ γὰρ ὡς ἐλέγομεν τῇ χείρονι τῶν προτάσεων ἕπεται τὸ συμπέρασμα. ἐν δὲ τούτῳ τῷ τρόπῳ ἑκατέρα τῶν προτάσεων ἔχει τι ἔλαττον. ἡ μὲν κατὰ τὸ ποσόν. ἡ δὲ κατὰ τὸ ποιόν, ἀμφοτέρων τῶν προτάσεων τὰ ἐλαττώματα ἐν αὐτῷ συλλαβὸν ἔσχε τὸ συμπέρασμα. καὶ γέγονε μερικόν τε ἅμα καὶ ἀποφατικόν. εὐπορήσεις δὲ ὑλῶν ἐν τούτῳ τῷ τρόπῳ ἀντιδιῃρημένα λαμβάνων ἐκ τοῦ αὐτοῦ γένους εἴδη καὶ τὸ γένος αὐτό. καὶ τιθεὶς μείζονα μὲν ὅρον καὶ μέσον τὰ εἴδη. ἐλάττονα δὲ τὸ γένος. οἷον, λογικὸν κατ᾽ οὐδενὸς ἀλόγου. ἄλογον κατά τινος ζῴου καὶ συμπέρασμα, λογικὸν οὐ παντὶ ζῴῳ.

» ΟΜΟΙΩΣ δὲ καὶ εἰ ἀδιόριστον εἴη τὸ β γ κατηγορικὸν ὄν· ὁ γὰρ αὐτὸς ἔσται συλλογισμὸς ἀδιορίστου τε καὶ ἐν μέρει ληφθέντος. ἐὰν δὲ πρὸς τὸ ἔλαττον ἄκρον τὸ καθόλου τεθῇ, ἢ κατηγορικὸν ἢ στερητικόν, οὐκ ἔσται συλλογισμόν. ἢ ἀποφατικοῦ οὔτε ἀδιορίστου. οὔτε κατὰ μέρος ὄντος.

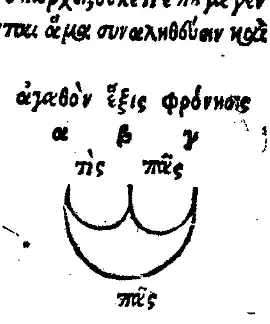
Εἴρηται ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας τῷ ἀριστοτέλει. ὅτι ἰσοδυναμοῦσιν αἱ ἀδιόριστοι προτάσεις, ταῖς μερικαῖς. ἐὰν τοίνυν ἐν τῇ ἐλάττονι προτάσει ἀντὶ τῆς μερικῆς παραλάβωμεν ἀπροσδιόριστον καταφατικήν. ἄλλαι δύο γίνονται συλλογιστικαὶ συζυγίαι τῆς μείζονος καθόλου οὔσης, ἢ καταφατικῆς, ἢ ἀποφατικῆς. ὥστε πᾶσαι συλλογιστικαὶ συζυγίαι αἱ ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι, ἕξ εἰσίν.

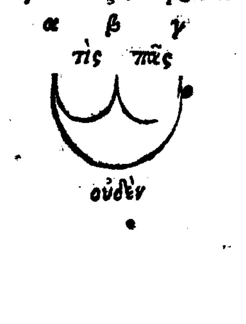
Τ ἐκ δύο καθόλου καταφατικῶν.	τῆς μείζονος ἀποφατικῆς καθόλου. τῆς δὲ ἐλάττονος καθόλου καταφατικῆς.	τῆς μείζονος καθόλου καταφατικῆς, τῆς δὲ ἐλάττονος μερικῆς καταφατικῆς.	τῆς μείζονος καθόλου ἀποφατικῆς, τῆς δὲ ἐλάττονος μερικῆς ἀποφατικῆς.	τῆς μείζονος καθόλου καταφατικῆς, τῆς δὲ ἐλάττονος ἀπροσδιορίστου καταφατικῆς.	τῆς μείζονος καθόλου ἀποφατικῆς, τῆς δὲ ἐλάττονος ἀπροσδιορίστου καταφατικῆς

Ἐπεὶ δὲ παρὰ τούτοις εἰσὶν οἱ καλούμενοι ἀντανακλώμενοι οἳ καὶ ἐκ τούτων γίνονται μόνου τοῦ συμπεράσματος ἀντιστρέφοντος κατὰ τὴν οἰκείαν ἀντιστροφήν. οἷον, εἰ τὸ συμπέρασμα ἐστὶ καθόλου ἀποφατικόν. ἔσται ὁ ἀντανακλώμενος ὧδε λίθος κατ᾽ οὐδενὸς ζώου. ζῶον κατὰ παντὸς ἀνθρώπου· λίθος κατ᾽ οὐδενὸς ἀνθρώπου. καὶ ἄνθρωπος κατ᾽ οὐδενὸς λίθου. ἴσμεν γὰρ ὅτι ἡ καθόλου στερητικὴ πρὸς ἑαυτὴν ἀντιστρέφει. εἰ δὲ καθόλου καταφατικὸν ἢ μερικὸν καταφατικὸν εἴη τὸ συμπέρασμα, ἡ ἀντιστροφὴ τοῦ ἀνακλωμένου ἔσται πρὸς τὴν μερικὴν καταφατικήν. καὶ γὰρ ἡ καθόλου καὶ μερικὴ πρὸς τὴν αὐτὴν ἀντιστρέφουσι. λέγω δὴ τὴν μερικὴν καταφατικήν. ἐκ δὲ τῆς μερικῆς ἀποφατικῆς, οὐκ ἔσται τοιοῦτον συμπέρασμα. ὁμολογεῖται γὰρ αὕτη μὴ σώζειν τὴν ἀντιστροφὴν. ἀλλὰ διαπίπτειν. ἐὰν δὲ πρὸς τὸ ἔλαττον ἄκρον τὸ καθόλου τεθῇ ἢ κατηγορικὸν ἢ στερητικόν, οὐκ ἔσται συλλογισμός. τῆς μείζονος προτάσεως καθόλου οὔσης. τῆς δὲ ἐλάττονος μερικῆς, γίνονται τέσσαρες συζυγίαι κατὰ τὴν τοῦ ποιοῦ διαφοράν. ὧν αἱ μὲν δύο συλλογιστικαί εἰσιν ἡ ἔχουσα τὴν ἐλάττονα καταφατικὴν τῆς μείζονος ἀδιαφορούσης κατὰ τὸ ποιόν. αἱ δὲ λοιπαὶ δύο, ἀσυλλόγιστοι αἱ ἔχουσαι τὴν ἐλάττονα ἀποφατικήν. πρώτας μὲν οὖν τὰς συλλογιστικὰς ἐξέθετο. καὶ ἔδει ὅσον ἐπὶ τῇ ἀκολουθείᾳ, ἐφεξῆς ἐλέγξαι πῶς αἱ λοιπαὶ δύο ἀσυλλόγιστοί εἰσιν αἱ ἔχουσαι πρὸς μὲν τῷ μείζονι ἄκρῳ τὸ καθόλου. εἴτε καταφατικόν, εἴτε ἀποφατικόν. πρὸς δὲ τῷ ἐλάττονι τὸ μερικὸν ἀποφατικόν. ἀλλ᾽ ἐπειδὴ πλειόνων ἐδεῖτο λόγων ὁ περὶ τούτων ἔλεγχος ὁ διὰ τὸ ὑποδύεσθαι ἄλλας συλλογιστικὰς συζυγίας ὡς μαθησόμεθα, τρέπεται ἐπὶ τὸ ἐλέγξαι πρῶτον τὰς ἐκ τῆς μείζονος μερικῆς. τῆς δὲ ἐλάττονος καθόλου τέσσαρας ἀσυλλογίστους συζυγίας. ὡς ῥᾷον τούτων μᾶλλον ἐλεγχομένων. εἰσὶ δὲ αὗται. ἥ τε ἐκ τῆς μείζονος μερικῆς καταφατικῆς. τῆς δὲ ἐλάττονος καθόλου καταφατικῆς. καὶ δευτέρα ἡ ἐκ τῆς μείζονος μερικῆς καταφατικῆς. τῆς δὲ ἐλάττονος καθόλου ἀποφατικῆς. καὶ τρίτη, ἡ ἐκ τῆς μείζονος μερικῆς ἀποφατικῆς. τῆς δὲ ἐλάττονος καθόλου καταφατικῆς. καὶ τετάρτη ἡ ἐκ τῆς μείζονος μερικῆς ἀποφατικῆς, τῆς δὲ ἐλάττονος καθόλου ἀποφατικῆς. ἐὰν δὲ ἀντὶ τῆς μείζονος μερικῆς ἀποδιορίστου παραλάβωμεν ὡς ἰσοδυναμοῦσαν τῇ μερικῇ μενούσης καθόλου ἔσονται ἐλεγχόμεναι συζυγίαι ὀκτώ.

» ΟΙΟΝ εἰ τὸ μὲν α τινὶ τῷ β΄ ὑπάρχει. ἢ μὴ ὑπάρχει. τὸ δὲ β΄ παντὶ τῷ γ΄ ὑπάρχει. ὅροι τοῦ ὑπάρ
» χειν. ἀγαθόν. ἕξις. φρόνησις. τοῦ μὴ ὑπάρχειν, ἀγαθόν. ἕξις ἀμαθία. πάλιν εἰ τὸ μὲν β΄ μηδενὶ τῷ γ΄, τὸ δὲ
» α τινὶ τῷ β΄ ὑπάρχει ἢ μὴ ὑπάρχει. ἢ μὴ παντὶ ὑπάρχει, οὐδ᾽ οὕτως ἔσται συλλογισμός. ὅροι τοῦ μὲν παν
» τὶ ὑπάρχειν, λευκόν. ἵππος. κύκνος. τοῦ μηδενὶ ὑπάρχειν λευκόν. ἵππος. κόραξ. οἱ αὐτοὶ δὲ καὶ οἱ τὸ α
» β΄, ἀδιόριστον εἴη.

Πρότερον ἐκτίθεται τὰς β΄ συζυγίας ἅμα. τήν τε ἐκ τῆς μείζονος μερικῆς καταφατικῆς. καὶ τῆς ἐλάττονος καθόλου. καταφατικῆς. καὶ τὴν ἐκ τῆς μείζονος μερικῆς ἀποφατικῆς. τῆς δὲ ἐλάττονος καθόλου ἀποφατικῆς. καὶ δείκνυσιν αὐτὰς διὰ τῶν αὐτῶν ὅρων καὶ τὸ παντὶ καὶ τὸ μηδενὶ συναγούσας. ἐν δὲ τῷ εἰπεῖν ὑπάρχει ἢ μὴ ὑπάρχει. τὴν μερικὴν καταφατικήν τε ἅμα καὶ ἀποφατικὴν ἐσήμανε. καὶ ταύτας ποτὲ μὲν τῇ καθόλου καταφατικῇ συμπλέξας. ποτὲ δὲ τῇ ἀποφατικῇ. ποιεῖ τέσσαρας συζυγίας ἀσυλλογίστους. οὐχ ὥσπερ δὲ ἐπὶ τῆς μερικῆς καταφατικῆς προσέθηκεν ἅμα καὶ τὴν ἀποφατικήν. εἰπὼν εἰ τὸ μὲν α τινὶ τῷ β΄ ὑπάρχει ἢ μὴ ὑπάρχει. οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς καθόλου καταφατικῆς ἅμα ἐπήγαγε καὶ τὴν ἀποφατικήν. ἀλλ᾽ εἰπὼν τὸ δὲ β΄ παντὶ τῷ γ΄ ὑπάρχει, οὐκέτι ἐπήγαγεν ἢ μὴ ὑπάρχει. διότι αἱ μὲν μερικαί, ἰσοδυναμοῦσιν ἀλλήλαις καὶ δύνανται ἅμα συναληθεύειν καὶ διὰ τοῦτο κοιναὶ καὶ αἱ περὶ αὐτῶν ἀποδείξεις. αἱ δὲ καθόλου συναληθεύειν οὐ δύνανται ὡς δέδεικται ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας. παραδείγματα δὲ τῆς μὲν ἐκ τῆς μείζονος μερικῆς. τῆς δὲ ἐλάττονος καθόλου καταφατικῶν οὐσῶν. ἀγαθὸν τινὶ ἕξει. ἕξις, πάσῃ φρονήσει. καὶ συμπέρασμα, ἀγαθὸν πάσῃ φρονήσει καὶ οὕτω μὲν τὸ παντὶ συνάγεται. τὸ δὲ μηδενί, οὕτως ἀγαθὸν τινὶ ἕξει. ἕξις πάσῃ ἀμαθίᾳ, καὶ συμπέρασμα ἀγαθὸν οὐδεμίᾳ ἀμαθίᾳ δυνατὸν δὲ τὰ μερικὰ συνάγειν οὕτως. ἀγαθὸν τινὶ διαθέσει. διάθεσις πάσῃ ἕξει. καὶ ἀγαθὸν τινὶ ἕξει καὶ οὐ πάσῃ, ἢ οὕτω λευκὸν τινὶ σώματι. σῶμα παντὶ ζώῳ. λευκὸν ἄρα καὶ τινὶ καὶ οὐ παντὶ ζώῳ. τῆς δὲ ἐκ τῆς μείζονος μερικῆς ἀποφατικῆς, καὶ τῆς ἐλάττονος καθόλου καταφατικῆς. τοῦ μὲν παντὶ οὕτως. ἀγαθὸν οὐ πάσῃ ἕξει. ἕξις πάσῃ φρονήσει. καὶ συμπέρασμα, ἀγαθὸν πάσῃ φρονήσει. τοῦ δὲ μηδενὸς ἀγαθὸν οὐ πάσῃ ἕξει. ἕξις πάσῃ ἀμαθίᾳ, καὶ συμπέρασμα ἀγαθὸν. οὐδεμίᾳ ἀμαθίᾳ. πάλιν δὲ καὶ τὰ μερικὰ συνάξεις οὕτως. ἀγαθὸν οὐ πάσῃ διαθέσει. διάθεσις πάσῃ ἕξει. ἀγαθὸν ἄρα καὶ τινὶ ἕξει καὶ οὐ παντί. καὶ πάλιν λευκὸν οὐ παντὶ σώματι. σῶμα, παντὶ ζώῳ. καὶ λευκὸν οὐ παντὶ καὶ τινὶ ζώῳ. τῆς δὲ ἐκ τῆς μείζονος μερικῆς καταφατικῆς. καὶ τῆς ἐλάτ-

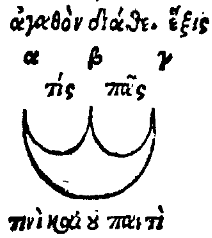

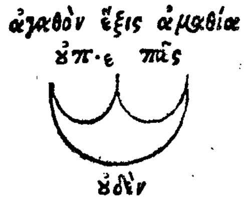
τινὸς καθόλου ἀποφατικῆς. τοῦ μὲν παντί. λευκὸν τινὶ ἵππῳ. ἵππος οὐδὲ κύκνῳ, καὶ συμπέρασμα. λευκὸν παντὶ κύκνῳ. τοῦ δὲ μηδενί, λευκὸν τινὶ ἵππῳ. ἵππος οὐδενὶ κόρακι. καὶ λευκὸν οὐδενὶ κόρακι. κἀνταῦθα δὲ πάλιν καὶ τὰ μερικὰ συνάξεις. εἰ πρὸς τῷ ἐλάττονι ὅρῳ θείης τὸν ἄνθρωπον. ἤ τι τοιοῦτον ᾧ τινὶ τὸ μὲν μέσον, οὐδενί. τὸ δὲ μεῖζον τινὶ ὑπάρχειν. λευκὸν τινὶ ἵππῳ. ἵππος οὐδενὶ ἀνθρώπῳ. λευκὸν ἄρα καὶ τινὶ καὶ οὐ παντὶ ἀνθρώπῳ ὑπάρχειν. οἱ αὐτοὶ δὲ ὅροι καὶ ἐπὶ τῆς μείζονος μερικῆς ἀποφατικῆς. τῆς δὲ ἐλάττονος καθόλου ἀποφατικῆς. καὶ τὸ μὲν παντὶ οἷον λευκὸν οὐ παντὶ ἵππῳ. ἵππος οὐδενὶ κύκνῳ. καὶ λευκὸν παντὶ κύκνῳ. καὶ τὸ μηδενὶ ὁμοίως, λευκὸν οὐ παντὶ ἵππῳ. ἵππος οὐδενὶ κόρακι. καὶ λευκὸν οὐδὲν κόρακι. πάλιν δὲ εἰ κἀνταῦθα πρὸς τῷ ἐλάττονι ὅρῳ θείης ἄνθρωπον, συνάξεις τὰ μερικά. λευκὸν οὐ παντὶ ἵππῳ. ἵππος οὐδενὶ ἀνθρώπῳ. λευκὸν ἄρα καὶ τινὶ καὶ οὐ παντὶ ἀνθρώπῳ. οὗτοι μὲν τέσσαρες ἐδείχθησαν ἀσυλλόγιστοι τρόποι ἐκ τῆς μείζονος μερικῆς καὶ τῆς ἐλάττονος καθόλου. ἐπειδὴ δὲ ἰσοδυναμοῦσιν αἱ ἀπροσδιόριστοι ταῖς μερικαῖς, εὑρήσεις ἑτέρας τέσσαρας συζυγίας. καὶ ταύτας ἀσυλλογίστους. τὴν μείζονα πρὸς ἀπροσδιόριστον. ποικίλων δὲ ἀμφοτέρας κατὰ τὸν καταφατικὸν καὶ ἀποφατικόν. συνάγουσι γὰρ καὶ τὸ παντὶ καὶ τὸ μηδενὶ ἐκ τῶν αὐτῶν ὅρων.

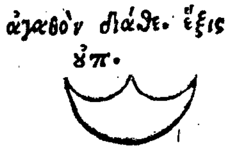
» ΟΥΔΕ ὅταν τὸ μὲν, πρὸς τῷ μείζονι ἄκρῳ, καθόλου τεθῇ, ἢ κατηγο-
» ρικὸν ἢ στερητικόν. τὸ δέ, πρὸς τῷ ἐλάττονι στερητικὸν κατὰ μέρος, οὐκ ἔ-
» σται συλλογισμός. ἀδιορίστου τε καὶ ἐν μέρει ληφθέντος. οἷον εἰ τὸ α παν-
» τὶ τῷ β ὑπάρχει. τὸ β τινὶ τῷ γ μὴ ὑπάρχει, ἢ μὴ παντὶ ὑπάρχει. ᾧ γὰρ
» ἄν τινι μὴ ὑπάρχῃ τὸ μέσον, τούτῳ καὶ παντὶ καὶ οὐδενὶ ἀκολουθήσει
» τὸ πρῶτον. ὑποκείσθωσαν γὰρ οἱ ὅροι. ζῷον ἄνθρωπος. λευκόν. εἶτα καὶ ὧν
» μὴ κατηγορεῖται λευκῶν, ὁ ἄνθρωπος, εἰλήφθω. κύκνος. καὶ χιών. οὐκοῦν
» τὸ ζῷον τοῦ μὲν κατὰ παντὸς κατηγορεῖται. τοῦ δὲ οὐδενός ὥστε οὐκ ἔσται
» συλλογισμός. πάλιν τὸ μὲν α μηδενὶ τῷ β ὑπαρχέτω. τῷ δὲ β τινὶ τῷ
» γ μὴ ὑπαρχέτω. καὶ οἱ ὅροι ἔστωσαν. ἄψυχον. ἄνθρωπος, λευκόν. εἶτα εἰλήφ-
» θωσαν, ὧν μὴ κατηγορεῖται λευκῶν ὁ ἄνθρωπος, κύκνος, καὶ χιών. τὸ γὰρ
» ἄψυχον, τοῦ μὲν παντὸς κατηγορεῖται. τοῦ δὲ οὐδενός.

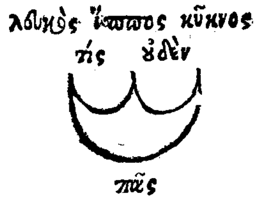
Τὰς παραλελειμμένας αὐτῷ ἀσυλλογίστους δύο συζυγίας. νῦν λοιπὸν ἐλέγξαι βούλεται πρότερον ἀναβαλλόμενος ὡς ἐργωδεστέρας οὔσης τῆς δείξεως αὐτῶν διὰ τήνδε τὴν αἰτίαν. ἴσμεν ὅτι ἡ μερικὴ ἀποφατική, ποτὲ μὲν δι' ἑαυτὴν ἀληθεύει. ὡς ὅταν λέγομεν, οὐ πᾶς ἄνθρωπος λευκός. ποτὲ δὲ διὰ τὴν καθόλου ἀποφατικήν. ὡς ὅταν εἴπωμεν, οὐ πᾶς ὄνος πτερωτός. καὶ ὅταν δι' ἑαυτὴν ἀληθεύῃ. ἰσοδυναμεῖ τῇ μερικῇ καταφατικῇ. διὰ τοῦτο καὶ βουληθεὶς τὰς συζυγίας ταύτας ἀσυλλογίστους ἀποδεῖξαι, οὐκ ἠδύνατο τοῦτο ποιῆσαι λαμβάνων τὴν μερικὴν ἀποφατικὴν ὡς δι' ἑαυτὴν ἀληθεύουσαν. ὑποδύεται γὰρ αὕτη συλλογιστικὸν τρόπον τὸν τρίτον τὸν ἐκ τῆς μείζονος καθόλου καταφατικῆς. καὶ τῆς ἐλάττονος μερικῆς ἀποφατικῆ μεταληφθεῖσα εἰς τὴν μερικὴν καταφατικὴν ὡς ἰσοδυναμοῦσαν. οἷον, τί λέγω. ζῷον κατὰ παντὸς ἀνθρώπου. ἄνθρωπος οὐ παντὶ λευκῷ. ἐὰν τὸ λευκὸν τοῦτο λάβωμεν τὸ ἐπὶ τοῦ σκύθου. δυνατὸν ἔσται μεταλαβεῖν τὴν μερικὴν ἀποφατικήν, εἰς τὴν μερικὴν καταφατικήν. ὅτι ὁ ἄνθρωπος τινὶ λευκῷ ὑπάρχειν. οἷον. τὸ σκύθῃ. διότι ἡ μερικὴ δι' ἑαυτὴν ἀληθεύει. τὸ γὰρ αὐτὸ τοῦτο καὶ τινὶ ὑπάρχει καὶ οὐ παντὶ ὑπάρχει. οἷον, τῷ αἰθίοπι. μεταληφθεῖσα δὲ εἰς τὴν μερικὴν καταφατικήν, ποιεῖ τὸν τρίτον τρόπον τοῦ πρώτου σχήματος. διά τοι τοῦτο λαμβάνει τὴν μερικὴν ἀποφατικὴν οὐ δι' ἑαυτὴν ἀληθεύουσαν. ἀλλὰ διὰ τὴν καθόλου. ὁμοίως καὶ ἡ ἑτέρα συζυγία ἡ ἐξ ἀμφοτέρων ἀποφατικῶν ὑποδύεται τὸν τέταρτον συλλογιστικὸν τρόπον τὸν ἐκ τῆς μείζονος καθόλου ἀποφατικῆς. τῆς δὲ ἐλάττονος μερικῆς καταφατικῆς. μεταληφθείσης ὁμοίως τῆς μερικῆς ἀποφατικῆς εἰς μερικὴν καταφατικήν. λαμβάνει οὖν αὐτὴν πάλιν ὡς ἰσοδυναμοῦσαν τῇ καθόλου ἀποφατικῇ εἰσφέρων ὑποκείμενα λευκά τινα, τῷ

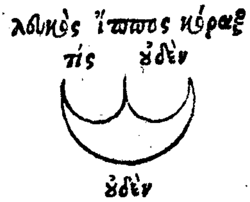

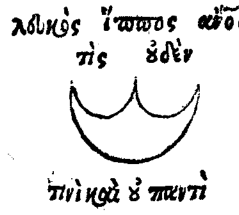

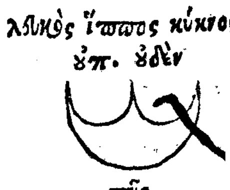

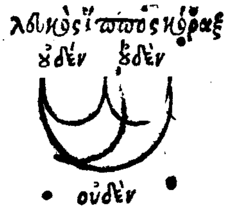

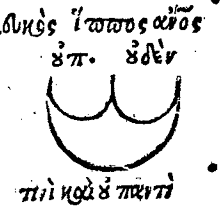
λευκῷ ὅρῳ· ὧν τοῦ μὲν τὸ ζῷον κατηγορεῖται παντὸς, τὸ δὲ οὐδενός. καὶ οὕτως ἀποδείκνυσι τὰς ἐξ ἀμφοῖν τοῖν συζυγίας τὸ ἐναντίον συναγούσας τὸ παντὶ καὶ οὐδενί. καὶ πάλιν τῷ λευκῷ τινα ὑποκείμενα εἰσφέρει· ὧν τοῦ μὲν, παντὶ κατηγορεῖται τὸ ἄψυχον· τὸ δὲ οὐδενός. καὶ οὕτω δείκνυσι καὶ τὴν δευτέραν συζυγίαν ἀσυλλόγιστον καὶ τὸ παντὶ καὶ τὸ μηδενὶ συνάγουσαν. παράδειγμα τῆς μὲν προτάσεως οὕτως· ζῷον κατὰ παντὸς ἀνθρώπου· ἄνθρωπος οὐ παντὶ λευκῷ· καὶ συμπέρασμα· ζῷον παντὶ λευκῷ· τουτέστι τῷ κύκνῳ· καὶ οὕτω μὲν τὸ παντί τὸ δὲ μηδενὶ οὕτω· ζῷον παντὶ ἀνθρώπῳ· ἄνθρωπος οὐ παντὶ λευκῷ, καὶ συμπέρασμα· ζῷον οὐδενὶ λευκῷ τουτέστι τῇ χιόνι. τῆς δὲ δευτέρας· ἄψυχον οὐδενὶ ἀνθρώπῳ· ἄνθρωπος οὐ παντὶ λευκῷ· καὶ συμπέρασμα· ἄψυχον παντὶ λευκῷ· ἵνα πάλιν λάβωμεν ἐπὶ χιόνος· ὁμοίως καὶ οὐδενὶ ἵνα λάβωμεν ἐπὶ τοῦ κύκνου. πάλιν δὲ ἡ καὶ ἡ προκειμένη ἰσοδυναμεῖ τῇ ἐκ δύο καθόλου ἀποφατικῶν. ἐπ' ἐκείνης δὲ τὰ μερικὰ συνήγετο. οὐκοῦν καὶ ἐπὶ ταύτης. ὅροι δὲ οἱ αὐτοὶ ὥσπερ κἀκεῖ παρειλήφαμεν. ζῷον οὐδενὶ ἀψύχῳ. ἄψυχον οὐ παντὶ ἐμψύχῳ, ἐπεὶ καὶ οὐδενί. λαμβάνεται γὰρ νῦν διὰ τὴν καθόλου ἀποφατικὴν ἡ μερικὴ ἀληθεύουσα. συμπέρασμα ζῷον τινὶ καὶ οὐ τινὶ ἐμψύχῳ.

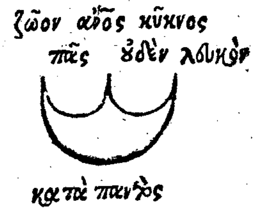
20 ΕΤΙ ἐπεὶ ἀδιόριστον τὸ τινὶ τῷ γ' τὸ α' μὴ ὑπάρχειν.

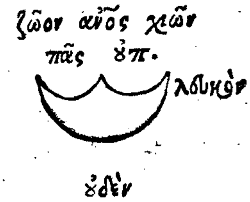
Ε τερον ἐπιχείρημα λαμβάνει δι' οὗ δείκνυσι καὶ ἀσυλλογίστους τὰς εἰρημένας προτάσεις. λέγω δὴ τὰς ἐκ τῆς ἐλάττονος μερικῆς ἀποφατικῆς. τῆς δὲ μείζονος καθόλου εἴτε καταφατικῆς εἴτε ἀποφατικῆς. ὃ δὲ λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν. ἡ μερικὴ ἀποφατικὴ, ποτὲ μὲν δι' ἑαυτὴν ἀληθεύει· ποτὲ δὲ διὰ τὴν καθόλου ὡς ἐμάθομεν ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας. καὶ ὅτε μὲν δι' ἑαυτὴν ἀληθεύει. ἰσοδυναμεῖ τῇ μερικῇ καταφατικῇ. οἷον, ἡ οὐ πᾶς ἄνθρωπος λευκὸς συναληθεύει καὶ ἰσοδυναμεῖ τῇ τὶς ἄνθρωπος λευκός. καὶ τοῦτο συμβαίνει ἐπὶ τῆς ἐνδεχομένης ὕλης. ὅταν δὲ διὰ τὴν καθόλου. οὐκέτι αὐτῇ ἰσοδυναμεῖ. οἷον, οὐ πᾶς ἄνθρωπος πτερωτός. ἐπειδὴ γὰρ οὐδείς, διὰ τοῦτο καὶ οὐ πᾶς. καὶ τοῦτο συμβαίνει ἐπὶ τῆς ἀδυνάτου ὕλης. ἐπειδὴ οὖν φησιν ἀδιόριστος ἡ οὐ πᾶς πρότασις ἐπὶ μὲν τῆς ἐνδεχομένης ὕλης, ἰσοδυναμεῖ τῇ τὶς. ἐπὶ δὲ τῆς ἀδυνάτου, οὐκέτι. ἕπεται γὰρ τινὶ κατὰ τῇ οὐδείς. ἡ τινὶ ἀντιφατικῶς ἀντίκειται ἡ τὶς. ἐὰν οὖν ληφθῶσιν ὅροι τῆς ἀδυνάτου ὕλης, δηλονότι οὐ μεταληφθήσεται εἰς τὴν τὶς. ἀλλ' ἔσται ἰσοδυναμοῦσαν τῇ καθόλου ἀποφατικῇ, καὶ οὕτως ἔσται ἀσυλλόγιστος ἡ συζυγία. ἐδείχθη γὰρ ὅτι πᾶσα πρότασις ἔχουσα τὴν ἐλάττονα καθόλου ἀποφατικὴν ἀσυλλόγιστός ἐστιν. ἡ δὲ καὶ ποτὲ ὑποδύεται συλλογιστικὴν συζυγίαν, οὐ διὰ τοῦτο αὐτὴν παραδεξόμεθα. πρῶτον μὲν ὅτι οὐ δι' ἑαυτὴν ἐστὶ συλλογιστική. ἀλλὰ διὰ τὴν παραλειφθεῖσαν ὕλην. λέγω δὴ τὴν ἐνδεχομένην. ἔπειτα ὅτι περὶ τῶν καθόλου ζητοῦμεν κανόνων. καὶ οὐ ποτὲ μὲν ἐπταισμένων, ποτὲ δὲ ὑγιῶν. ὁ αὐτὸς δὲ λόγος εἴτε καταφατική, μεῖζον εἴη. εἴτε ἀποφατική, ἀμφότεραι γὰρ ἀσυλλόγιστοι. Παραδείγματα δὲ πάλιν ἐκ τῆς μείζονος καταφατικῆς καθόλου τῆς δὲ ἐλάττονος μερικῆς ἀποφατικῆς. τοῦ μὲν παντί, ζῷον παντὶ ἀνθρώπῳ. ἄνθρωπος οὐ παντὶ ἵππῳ. καὶ συνάγεται ζῷον παντὶ ἵππῳ. τοῦ δὲ οὐδενὶ ζῷον παντὸς ἀνθρώπου. ἄνθρωπος οὐ παντὶ λίθῳ. καὶ συνάγεται ζῷον οὐδενὶ λίθῳ. τῆς δὲ ἐκ τῆς μείζονος καθόλου ἀποφατικῆς καὶ τῆς ἐλάττονος μερικῆς ἀποφατικῆς, οὕτως τοῦ μὲν παντὶ ζῷον. οὐδενὶ λίθῳ. λίθος οὐ παντὶ ἀνθρώπῳ. καὶ συμπέρασμα. ζῷον παντὶ ἀνθρώπῳ. τοῦ δὲ μηδενί. ζῷον οὐδενὶ λίθῳ. λίθος οὐ παντὶ φυτῷ. καὶ συμπέρασμα ζῷον οὐδενὶ φυτῷ. ὅτι δὲ ἐξὸν οὕτω λέγειν τὴν οὐ πᾶς ὡς μὴ συνεισφέρουσαν τὸ τὶς, ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας ἐμάθομεν. ἴδωμεν δὲ καὶ τὰ τῆς λέξεως. ἔτι ἐπεὶ ἀδιόριστον τὸ τινὶ τῷ γ' τὸ β' μὴ ὑπάρχειν, ἀδιόριστον φησί, οὐ διὰ τὸ μὴ ἔχειν προσδιορισμόν. ἔχει γὰρ τὸ τὶς μερικόν. ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ ὁρίζειν ἐν αὐτῷ τὴν ποσότητα τῶν ὑποκειμένων πραγμάτων. ἀλλά ποτε μὲν ποιεῖν καθόλου ἀποφατικὸν ποτὲ δὲ μερικόν. διὸ καὶ τοῦτο δηλῶν ἐπήγαγεν.

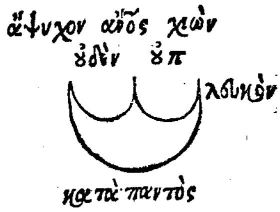
ΑΛΙ ηθεύεται δὲ καὶ εἰ μηδενὶ ὑπάρχει καὶ εἰ μὴ παντὶ ὅτι τινὶ οὐχ ὑπάρχει

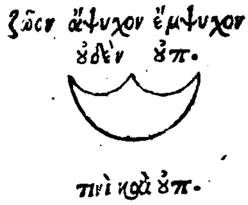

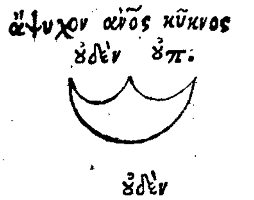

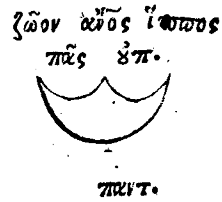

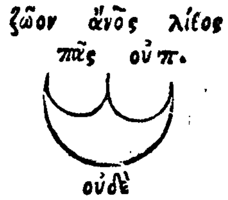

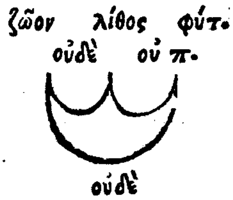

ὑπάρχει. ληφθέντων δὲ τοιούτων ὅρων ὥστε μηδενὶ ὑπάρχειν οὐκ ἔσται συλλογισμός. τοῦτο γὰρ εἴρηται πρότερον. φανερὸν οὖν, ὅτι τὸ οὕτως ἔχειν τοὺς ὅρους, οὐκ ἔσται συλλογισμός. ἦν γὰρ ἂν καὶ ἐπὶ τούτων. ὁμοίως δὲ δειχθήσεται. καὶ εἰ τὸ καθόλου τεθείη στερητικόν.

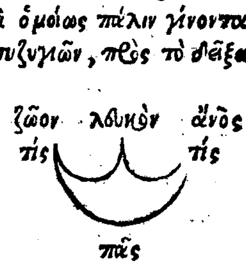
Τοῦτο δέ φησιν ὅπερ ἐλέγομεν. ὅτι τινὶ μὴ ὑπάρχει. τουτέστιν ἡ μερικὴ ἀποφατική. ποτὲ μὲν διὰ τὴν καθόλου ἀληθεύει τὴν οὐδείς. ποτὲ δὲ δι' ἑαυτήν. ληφθέντων δὲ τοιούτων ὅρων ὥστε μηδενὶ ὑπάρχειν οὐ γίνεται συλλογισμός. ὃ λέγει τοιοῦτόν ἐστιν. εἰ ληφθῇ ἡ μερικὴ ἀποφατικὴ ἐπὶ τῆς καθόλου ἀποφατικῆς, ἀλλ' ὅθεν δῆλον ὅτι ἀσυλλόγιστος γίνεται ἡ συζυγία. εἰ γὰρ ποιεῖ συλλογιστικήν. καὶ ἐπὶ τῶν κυρίως ἀποφατικῶν ἔδει γενέσθαι. τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ ἦν γὰρ ἂν καὶ ἐπὶ τούτων. φανερὸν οὖν φησιν ὅτι εἴποτε γίνεται συλλογιστικὴ συζυγία, οὐ διὰ τὴν τοιαύτην τῶν ὅρων τάξιν γίνεται συλλογιστικὴ συζυγία, οὐ διὰ τὴν τοιαύτην τῶν ὅρων τάξιν γίνεται. λέγω δὴ διὰ τὸ τὴν ἐλάττονα μερικὴν ἀποφατικὴν εἶναι, ἀλλὰ διὰ τὸ ἰσοδυναμεῖν αὐτὴν ἐπὶ τῆς ἐνδεχομένης ὕλης τῇ μερικῇ καταφατικῇ καὶ διὰ τοῦτο ἐπὶ τῶν ἄλλων ὅρων, δύνασθαι συναληθεύειν τὴν κατάφασιν τῇ ἀποφάσει ἀδύνατον. καταφατικῆς δὲ οὔσης τῆς ἐλάττονος, γίνεται συλλογισμός.

ΟΥΔΕ ΓΕ ἐὰν ἄμφω τὰ διαστήματα κατὰ μέρος ἢ κατηγορικῶς ἢ στερητικῶς λέγηται. ἢ τὸ μὲν κατηγορικῶς, τὸ δὲ στερητικῶς. ἢ τὸ μὲν ἀδιόριστον τὸ δὲ διωρισμένον. ἢ ἄμφω ἀδιόριστα, οὐκ ἔσται συλλογισμὸς οὐδαμῶς. ὅροι δὲ κοινὸν πάντων ζῶον. λευκόν. ἵππος. ζῶον. λευκόν. λίθος.

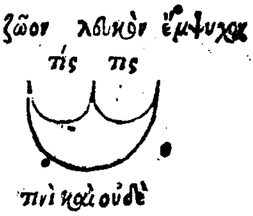
Διαστήματα τὰς προτάσεις καλεῖ. δι' ἣν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἴπομεν αἰτίαν κατὰ τὸν ζῆλον λέγω γεωμετρικόν. ὥσπερ γὰρ ἐκεῖνοι τὰ μὲν σημεῖα πάντων ἁπλούστερα ὄντα καὶ οἷον ἀρχοειδέστερα ὅροις καλοῦσι. τὰ δὲ ἀπὸ τούτων τουτέστι τὰς γραμμὰς διαστήματα. ἔτι δὲ τὰ ἐκ τούτων συγκείμενα σχήματα, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ αὐτὸς τὸ μὲν ὄνομα καὶ τὸ ῥῆμα. ἅ ἐστιν ἁπλούστερα καὶ εἰς ἃ ἀναλύεται ὁ συλλογισμός, ὅροις ὠνόμασεν. τὰς δὲ ἐκ τούτων συγκειμένας προτάσεις διαστήματα. τὰ δὲ ἐκ τούτων αὐτῶν. σχήματα. πρῶτον καὶ δεύτερον καὶ τρίτον καλῶν. καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ διαστήματος. βούλεται δὲ ἐνταῦθα τὰς ἐπιλοίπους ιϛ΄ συζυγίας ἐλέγξαι καὶ δεῖξαι ἀσυλλογίστους τὰς ἐξ ἀμφοτέρων μερικῶν. ἢ ἐξ ἀμφοτέρων ἀπροσδιορίστων. καὶ τὰς ἐκ τῆς μιᾶς μερικῆς, τῆς δὲ ἑτέρας ἀπροσδιορίστου. γίνονται γὰρ ἐκ μὲν τῶν ἐξ ἀμφοτέρων μερικῶν, συζυγίαι τέσσαρες. ἢ καταφατικῶν οὐσῶν ἢ ἀποφατικῶν. ἢ τῆς μὲν καταφατικῆς, τῆς δὲ ἀποφατικῆς. καὶ τοῦτο διχῶς. ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν ἐξ ἀμφοτέρων ἀπροσδιορίστων γίνονται τέσσαρες. ὡσαύτως ποικιλλόμεναι κατὰ τὸ καταφατικόν τε καὶ ἀποφατικόν, καὶ αἱ λοιπαὶ ὀκτώ. ἐκ τῆς μιᾶς μερικῆς, τῆς δὲ ἑτέρας ἀπροσδιορίστου. ἢ γὰρ ἡ μὲν μείζων ἐστὶ μερικὴ ἡ δὲ ἑτέρα ἀπροσδιόριστος. καὶ κατὰ τὴν ἐναλλαγὴν τοῦ ποιοῦ γίνονται τέσσαρες συζυγίαι. ἢ τοὐναντίον καὶ ὁμοίως πάλιν γίνονται τέσσαρες. λαμβάνει δὲ ὅρους κοινοὺς ἁρμόζοντας αὐτῷ ἐπὶ πασῶν τῶν συζυγιῶν, πρὸς τὸ δεῖξαι ὅτι καὶ τὸ παντὶ καὶ τὸ οὐδενὶ συνάγουσιν. τοῦ μὲν παντὶ, ζῶον. λευκὸν ἄνθρωπος. τοῦ δὲ μηδενὶ, ζῶον. λευκὸν λίθος. οἷον τὸ ζῶον τινὶ λευκῷ. τὸ λευκὸν τινὶ ἀνθρώπῳ. καὶ συμπέρασμα τὸ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ. καὶ πάλιν τὸ ζῶον τινὶ λευκῷ. τὸ λευκὸν τινὶ λίθῳ. καὶ ζῶον οὐδενὶ λίθῳ. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν συζυγιῶν μεταφέρων εὑρήσεις καὶ συνάξεις κἀνταῦθα καὶ τὸ τινὶ, καὶ τὸ οὐ παντὶ οὕτως, ζῶον τινὶ λευκῷ. λευκὸν τινὶ ἐμψύχῳ. καὶ ζῶον τινὶ καὶ οὐ παντὶ ἐμψύχῳ.

ΦΑΝΕΡΟΝ οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων ὡς ἐὰν ᾖ συλλογισμὸς ἐν τούτῳ τῷ σχήματι κατὰ μέρος. ὅτι ἀνάγκη τοὺς ὅρους οὕτως ἔχειν ὡς εἴπομεν. καὶ ἐὰν οὕτως ἔχωσιν οἱ ὅροι, ἀνάγκη γενέσθαι συλλογισμόν. ἄλλως δὲ ἐχόντων, οὐδαμῶς γίνεται. δῆλον δὲ καὶ ὅτι πάντες οἱ ἐν αὐτῷ συλλογισμοὶ, τέλειοί εἰσι. πάντες γὰρ ἐπιτελοῦνται διὰ τῶν ἐξ ἀρχῆς ληφθέντων. καὶ ὅτι πάντα τὰ προβλήματα, δείκνυται

» διὰ τούτου τοῦ σχήματος. καὶ γὰρ, καὶ τὸ παντὶ, καὶ τὸ μηδενὶ, καὶ τὸ τινὶ, καὶ τὸ μὴ τινὶ ὑπάρχειν. καὶ καλῶ δὲ τὸ τοιοῦτον σχῆμα, πρῶτον.

K αλῶς προσέθηκεν ἐν τούτῳ τῷ σχήματι. ἐν γὰρ τῷ δευτέρῳ δυνατὸν τὴν ἐλάττονα μερικὴν ἀποφατικὴν εἶναι τῆς μείζονος καταφατικῆς

» καθόλου οὔσης. Καλῶ δὲ τὸ τοιοῦτον σχῆμα πρῶτον. Εἴρηται πολλάκις καὶ ἐνταῦθα καὶ ἀλλαχοῦ ὅτι ὁπηνίκα αὐτὸς τίθησι τὰ ὀνόματα πρῶτον, τῶν πρὸ αὐτοῦ μὴ οὕτω χρησαμένων, τοῦτό φησιν ὅτι καλῶ. καὶ ὅτι λεγέσθω καὶ τὰ τοιαῦτα. ὥστε δῆλον, ὅτι αὐτοῦ ἐστι θέσις ἡ τῶν σχημάτων ὀνομασία.

» ΟΤΑΝ δὲ τὸ αὐτὸ τῷ μὲν παντὶ τῷ δὲ μηδενὶ ὑπάρχῃ, ἢ ἑκατέρῳ παντὶ ἢ μηδενὶ, τὸ μὲν σχῆμα τὸ τοιοῦτον, καλῶ δεύτερον. μέσον δὲ ἐν αὐτῷ λέγω, τὸ κατηγορούμενον ἀμφοῖν. ἄκρα δὲ, καθ' ὧν λέγεται τοῦτο.

Γ έον ὅτι ὑγιῶς μετὰ τὸ πρῶτον σχῆμα τὸ δεύτερον παραδίδωσι. μετὰ δὲ ταῦτα τὸ τρίτον. ἐπειδὴ γὰρ μετὰ τὴν ἀποδεικτικὴν ἡ διαλεκτική. καὶ οὕτως ἡ σοφιστική. ἔοικε δὲ τῇ μὲν ἀποδεικτικῇ τὸ πρῶτον σχῆμα, ὅτι συμπεραίνει τὸ καθόλου καταφατικῶν. ὅπερ φίλον τοῦ ἀποδεικτικοῦ. τὸ δὲ δεύτερον τῇ διαλεκτικῇ, ὅτι πάντα ἀποφατικὰ συνάγει. ὁ δὲ διαλεκτικὸς ἀνασκευάζειν ἐπιχειρεῖ τὰ ὑπὸ τοῦ προσδιαλεγομένου. ὅμοιον δὲ τὸ ἀνασκευάζειν τῷ ἀποφάσκειν. τὸ δὲ τρίτον τῷ σοφιστικῷ ἔοικεν. ἐκεῖνος γὰρ διὰ ἔκπληξιν τῶν ὄντων σοφῶν περὶ τὰ μερικὰ διατρίβει. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ γ' σχῆμα ὅλα μερικὰ συνάγει, εἰκότως τοιαύτην καὶ τὰ σχήματα τάξιν εἰλήφασιν. Οταν δὲ τὸ αὐτὸ τῷ μὲν παντὶ τῷ δὲ μηδενὶ ὑπάρχει. ἢ ἑκατέρῳ παντὶ ἢ μηδενὶ τὸ μὲν σχῆμα τὸ τοιοῦτον καλῶ δεύτερον. Ὁ περὶ τοῦ πρώτου σχήματος λόγος πέρας ἀπείληφε καὶ πασῶν τῶν ἐν ἐκείνῳ συζυγιῶν ἀνελλιπῶς. καὶ αἱ μὲν συλλογιστικὸν ἔχουσαι εἶδος ἀπεδείχθησαν. αἱ δὲ τῶν ἀσυλλογίστων ἠλέγχθησαν οὖσαι. νῦν οὖν ἐπὶ τὸ δεύτερον μεταβέβηκεν. καὶ πρώτους κἀνταῦθα τοῖς καθόλου συζυγίαις ἐπεξέρχεται. ἔστι δὲ ἴδιον τοῦτο τοῦ σχήματος τὸ τὴν μείζονα εἶναι καθόλου. τὴν δὲ ἐλάττονα ἀνομοιοσχήμονα τῇ μείζονι κατὰ τὸ ποιόν. Οταν δὲ τὸ αὐτὸ τῷ μὲν παντὶ τῷ δὲ μηδενὶ ὑπάρχῃ. ἢ ἑκατέρῳ μὲν, παντὶ ἢ μηδενί. Τοῦτο δῆλον ὅτι ἐν τούτῳ τῷ σχήματι ὁ μέσος ὅρος ἀμφοτέρων κατηγορεῖται τῶν ἄκρων. καὶ ἢ τοῦ μὲν καταφατικῶς, τοῦ δὲ ἀποφατικῶς. ἢ ἀμφοτέρων καταφατικῶς. ἢ ἀμφοτέρων ἀποφατικῶς. ἄρχεται δὲ ὥσπερ εἴπομεν ἐκ τῶν καθόλου συζυγιῶν. τεσσάρων δὲ οὐσῶν τῶν ἐκ δύο καθόλου. διὰ μὲν τοῦ εἰπεῖν τὸ αὐτὸ τῷ μὲν παντὶ τῷ δὲ μηδενί. τὰς καθόλου δύο ἀνομοιοσχήμους ἐσήμανεν συζυγίας, αἵ τινές καὶ συλλογιστικαί εἰσιν. διὰ δὲ τοῦ εἰπεῖν ἢ ἑκατέρῳ παντὶ ἢ μηδενὶ, τὰς ὁμοιοσχήμους καὶ λοιπὰς δύο συζυγίας ἐσήμανεν. αἵ τινές καὶ ἀσυλλόγιστοί εἰσι διὰ τὸ ὡς ἐλέγομεν δεῖν ἐν τούτῳ τῷ σχήματι τὴν μίαν πρότασιν ἀνομοιοσχήμονα εἶναι τῇ ἑτέρᾳ εἰ μέλλοι συλλογιστικὴ ἔσεσθαι ἡ συζυγία.

» ΜΕΙΖΟΝ δὲ ἄκρον, τὸ πρὸς τῷ μέσῳ κείμενον. ἔλαττον δὲ, τὸ πορρωτέρω τοῦ μέσου.

A ντὶ τοῦ συγγενέστερον καὶ ἐγγύτερον τοῦ μέσου. οὐ τῇ θέσει. ἀλλὰ τῷ ἀξιώματι. ἐπειδὴ γὰρ ὁ μέσος ὅρος δεύτερος κατηγορεῖται. ὁ δὲ μείζων ἅπαξ ἐν τῷ συμπεράσματι. ὁ δὲ ἐλάττων οὐδὲ ἅπαξ. ἐγγυτέρω ἂν εἴη τοῦ δευτέρου κατηγορουμένου τουτέστι τοῦ μέσου. ὁ ἅπαξ κατηγορούμενος. ἢ ὁ μήτε ἅπαξ. διόπερ ἀκουσόμεθα αὐτοῦ ἐν τῷ τρίτῳ σχήματι ἐγγυτέρω μὲν τοῦ μέσου καλοῦντος τὸν ἐλάττονα διὰ τὴν συνέχειαν. ὑπόκεινται γὰρ ἀμφότεροι, πορρωτέρω δὲ τὸν μείζονα. ἴσως δὲ καὶ τῇ καταγραφῇ ἐγγυτέρω μᾶλλον τοῦ μέσου βούλεται τίθεσθαι τὸν μείζονα. καὶ πορρωτέρω δὲ τὸν ἐλάττονα. τὸ δὲ μεῖζον ἄκρον ἐν τούτῳ τῷ σχήματι τῶν δύο προτάσεων καθόλου οὐσῶν, οὐκ ἔστι φύσει ἀλλὰ θέσει. ὁ γὰρ ἂν τῶν ἄκρων πρῶτον ὑποκείμενον ἐν τῷ δευτέρῳ σχήματι λάβῃς συλλογιζόμενον, τοῦτο ἂν εἴη τὸ ἔλαττον ἄκρον. τὸ δὲ λοιπὸν μεῖζον. οἷον πᾶς ἄνθρωπος ζῶον οὐδὲν φυτὸν ζῶον. οὐδεὶς ἄρα ἄνθρωπος φυτόν. ὁμοίως ἐὰν ἐκ τοῦ φυτοῦ τὴν ἀρχὴν ποιησώμεθα, τοῦτο γίνεται ἐλάττων ὅρος ὁ δὲ ἄνθρωπος μείζων. οἷον οὐδὲν φυτὸν ζῶον. πᾶς ἄνθρωπος ζῶον. οὐδὲν ἄρα φυτὸν ἄνθρωπος. θέσει ἄρα τὸ μεῖζον καὶ ἔλαττον ἐν τούτοις καὶ οὐ φύσει. εἰ μέν τοι ἡ ἑτέρα τῶν προτάσεων εἴη μερική, ὥρισται τὸ μεῖζον καὶ ἔλαττον. εἴπομεν γὰρ ὅτι δεῖ ἐν τούτῳ τῷ σχήματι. τὴν καθόλου μείζονα εἶναι.

» ΤΙΘΕΤΑΙ δὲ τὸ μέσον, ἔξω μὲν τῶν ἄκρων. πρῶτον δὲ τῇ θέσει. τέλειος μὲν οὖν οὐκ ἔσται συλλογισμὸς οὐδαμῶς ἐν τούτῳ τῷ σχήματι.

T ὴν κυρίως μὲν μέσην τάξιν ὁ μέσος ὅρος ἐκβεβηκώς. λοιπὸν ἔξω τῶν ἄκρων τίθεται. ἀλλ' ὑπεράνω τούτων, ἢ ὑποκάτω. ἀλλ' εἰ μὲν ἐπάνω εἴη ὡς ἀμφοτέρων κατηγορεῖσθαι, καλεῖται τῇ θέσει πρῶτος. εἰ δὲ κάτω ὡς ὑποκεῖσθαι, καλεῖται δεύτερος. διὸ ἐνταῦθα ὡς ἀμφοτέρων κατηγορούμενον τὸν μέσον

ὅρον,

ὅρους πρῶτον ὀνόμασιν. ὃ μὲν γὰρ ὑπέρκειται πρῶτος τῇ θέσει. τῷ δὲ καὶ χωρὶς εἶναι τῶν ἄκρων ἔξω αὐτῶν τίθεται.

» ΔΥΝΑΤΟΝ δ' ἔσται καὶ καθόλου καὶ μὴ καθόλου τῶν ἄκρων ὄντων.

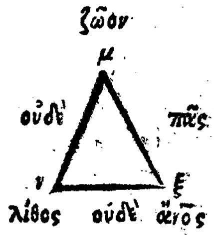
Ο βούλεται εἰπεῖν, τοῦτό ἐστιν ὅτι ἐνδέχεται γίνεσθαι συλλογισμὸν ἐν τούτῳ τῷ σχήματι κἄν τε ἀμφότεραι καθόλου ὦσιν αἱ προτάσεις· κἄν τε ἡ μὲν μία μερική. ἡ δὲ ἑτέρα καθόλου. τὸ γὰρ μὴ καθόλου τοῦτο βούλεται. οὐ γὰρ ἐνδέχεται συλλογισμὸν γίνεσθαι ἐξ ἀμφοτέρων μερικῶν.

» ΚΑΘΟΛΟΥ μὲν ὄντων τῶν ὅρων, ἔσται συλλογισμός, ὅταν τὸ μέσον τῷ μὲν παντί, τῷ δὲ οὐδενὶ ὑπάρχῃ. κἂν πρὸς ὁποτερωοῦν ᾖ τὸ στερητικόν. ἄλλως δὲ οὐδαμῶς.

Δ εἰ γὰρ ὡς εἴρηται πολλάκις ἀνομοιοσχήμονας εἶναι τὰς προτάσεις καὶ τὴν μὲν καταφατικὴν τὴν δὲ ἀποφατικὴν ἀεὶ ἴσως· ὡρισμένως δὲ τὴν μείζονα καθόλου.

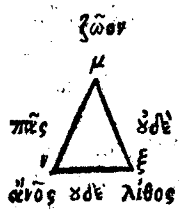
» ΚΑΤΗΓΟΡΕΙΣΘΩ γὰρ τὸ μ τοῦ μὲν ν, μηδενός. τοῦ δὲ ξ, παντός. ἐπεὶ οὖν ἀντιστρέφει τὸ στερητικόν, οὐδενὶ τῷ μ ὑπάρχει τὸ ν. τὸ δέ γε μ, παντὶ τῷ ξ ὑπέκειτο. ὥστε τὸ ν, οὐδενὶ τῷ ξ. τοῦτο γὰρ δέδεικται πρότερον.

Πρῶτος τρόπος συλλογιστικὸς ἐν δευτέρῳ σχήματι ἐκ καθόλου ἀποφατικῆς τῆς μείζονος καὶ καθόλου καταφατικῆς τῆς ἐλάττονος, καθόλου ἀποφατικὸν συνάγων συμπέρασμα. οἷον ζῶον κατ' οὐδενὸς λίθου. ζῶον κατὰ παντὸς ἀνθρώπου. καὶ συμπέρασμα λίθος κατ' οὐδενὸς ἀνθρώπου. ἡ δὲ τῶν ὅλων δεῖξις γίνεται, τὸν αὐτὸν τρόπον τῷ δευτέρῳ τρόπῳ τοῦ πρώτου σχήματος. ἐπεὶ καὶ διὰ τῶν αὐτῶν προτάσεων γίνεται ἀντιστραφείσης τῆς μὲν προτάσεως. λαμβάνει δὲ εἶδός τι καὶ γένος. καὶ τοῦ γένους τι ἀλλότριον καὶ τὸ μὲν εἶδος τιθεὶς ἐλάττονα ὅρον. τὸ δὲ γένος μέσον. τὸ δὲ ἀλλότριον μεῖζον. ὅρα δὲ πῶς διὰ τῆς φύσεως τῶν στοιχείων, τὴν ὕφεσιν τοῦ ἐν ἡμῖν ἐνδείκνυται σχήματος. οὐκ ἔτι τὸ α καὶ τὸ β καὶ τὸ γ τιθείς. ἀλλὰ τὸ μ ν ξ. οὐκ ἔταξε δὲ τὸ ν μέσον ὅρον ὥσπερ ἐν τῷ α σχήματι τὸ β στοιχεῖον ἐποίησε μέσον. ἐπειδὴ ἀκριβῶς ἐνταῦθα μέσος οὐκ ἔστιν. ἀλλ' ἀμφοτέρων τῶν ἄκρων κατηγορεῖται. διὸ ἐν τῷ γ σχήματι λαμβάνων τὸ πρὸ ξ στοιχεῖον, μέσον ὅρον τίθησι τὸ σ ὡς ἀμφοτέροις τοῖς ἄκροις ὑποκείμενον. καὶ χείρονα διὰ τοῦτο ὄντα, τὸ ἔσχατον αὐτῷ ἁρμόζει στοιχεῖον. Ζητήσαι δ' ἄν τις τί δήποτε μὴ προτέραν τίθησι τὴν ἐκ τῆς μείζονος καταφατικῆς συζυγίαν. ὡς μετὰ τοῦ ποσοῦ καὶ τῷ ποιῷ κεκοσμημένην. οὐκ ἔστιν οὖν πρὸς τοῦτο ἄλλην αἰτίαν ἀποδοῦναι, ἢ ταύτην. ὅτι πρὸς τὸ σαφὲς τῆς δείξεως ἀπέβλεψεν ὁ φιλόσοφος. ἡ μὲν γὰρ ἐκ τῆς μείζονος καθόλου καταφατικῆς. δύο ἀντιστροφῶν δεῖται ὡς μαθησόμεθα. ἡ δὲ ἐκ τῆς μείζονος ἀποφατικῆς, μιᾶς. διὰ τοῦτο οὖν ταύτην προέταξεν, ὡς εὐχερεστέραν ἔχουσαν τὴν ἀπόδειξιν. καὶ διὰ τοῦτο τῷ α σχήματι συγγενεστέραν οὖσαν. λέγω γὰρ οὕτως. τὸ μ, μηδενὶ τῷ ν ὑπαρχέτω. τὸ μ παντὶ τῷ ξ ὑπαρχέτω. λέγω ὅτι καὶ τὸ ν οὐδενὶ τῷ ξ ὑπάρχει. ὅτι γὰρ τοῦτο ἀληθές, δεισόμεθα ἀντιστρέψαντες τὴν μείζονα πρότασιν. ἐπεὶ γὰρ τὸ μ οὐδενὶ τῷ ν ὑπάρχει. ἀντιστρέφει δὲ ἡ καθόλου ἀποφατικὴ ὡς δέδεικται. καὶ τὸ ν οὐδενὶ ὑπάρξει τῷ μ. τὸ ν οὖν οὐδενὶ τῷ μ. τὸ μ παντὶ τῷ ξ. καὶ γίνεται ὁ δεύτερος τρόπος τοῦ πρώτου σχήματος. ἐκ τῆς μείζονος καθόλου ἀποφατικῆς. τῆς δὲ ἐλάττονος καθόλου καταφατικῆς καθόλου ἀποφατικὸν συνάγων συμπέρασμα. τὸ ἄρα ν οὐδενὶ τῷ ξ ὑπάρχει. ὥστε μιᾶς τῆς μείζονος προτάσεως.

» ΠΑΛΙΝ εἰ τὸ μ τῷ μὲν ν παντί, τῷ δὲ ξ μηδενί, οὐδὲ τὸ ν, τῷ ξ οὐδενὶ ὑπάρξει. εἰ γὰρ τὸ μ οὐδενὶ τῷ ξ, οὐδὲ τὸ ξ οὐδενὶ τῷ μ ὑπάρξει. τὸ δέ γε μ, παντὶ τῷ ν ὑπῆρχε. τὸ ὥστε ξ οὐδενὶ τῷ ν ὑπάρξει. γεγένηται γὰρ πάλιν τὸ πρῶτον σχῆμα. ἐπεὶ δὲ ἀντιστρέφει τὸ στερητικόν, οὐδὲ τὸ ν οὐδενὶ τῷ ξ ὑπάρξει. ὥστε ἔσται ὁ αὐτὸς συλλογισμός.

Δ. δεύτερος οὗτος τρόπος συλλογιστικὸς ἐν δευτέρῳ σχήματι. ἐκ καθόλου καταφατικῆς τῆς μείζονος τῆς δὲ ἐλάττονος καθόλου ἀποφατικῆς. καθόλου ἀποφατικὸν συνάγων συμπέρασμα. ὁ αὐτὸς δὲ ἐστιν οὗτος σχεδὸν τῷ προτέρῳ. πλὴν ὅσον, ἐκεῖνος μὲν μιᾶς ἀντιστροφῆς ἐδεήθη. οὗτος δὲ δύο. αἴτιον δὲ τούτου τὸ τὴν μείζονα εἶναι καταφατικήν. καὶ διὰ τοῦτο μὴ δύνασθαι ἡμᾶς αὐτὴν ἀντιστρέψαι. ἀντιστρέφουσα γὰρ πρὸς τὴν μερικὴν ἀντιστρέφει καὶ ἀσυλλόγιστον ἐποίει τὴν συζυγίαν. τῆς μείζονος οὐκ ἐχούσης τὸ καθόλου. διὰ τοῦτο ἀνάγκη τὴν ἐλάττονα, οὕτως ἀντιστρέψαι. βουλόμεθα δεῖξαι ὅτι τὸ ν οὐδενὶ τῷ ξ ὑπάρχει διὰ τοῦ δευτέρου τρόπου τοῦ δευτέρου σχήματος καὶ λέγομεν οὕτως. τὸ μ παντὶ τῷ ν ὑπαρχέτω. τὸ μ μηδενὶ τῷ ξ ὑπαρχέτω. εἶτα ἐπεὶ καὶ ἡ καθόλου στερητικὴ πρὸς ἑαυτὴν ἀντιστρέφει. καὶ τὸ ξ οὐδενὶ τῷ μ ὑπάρχει. οὐκοῦν τὸ ξ οὐδενὶ τῷ μ ὑπάρχει. τὸ μ παντὶ τῷ ν. γίνεται πάλιν ὁ δεύτερος τρόπος τοῦ α σχήματος

ἀπὸ τοῦ ξ' ἀρξαμένων πλέκειν. τὸ ἄρα ξ' οὐδενὶ τῷ ν' ὑπάρχει. ἀλλ' οὐ τοῦτο ἡ βουλόμεθα δεῖξαι ὅτι τὸ ξ' οὐδενὶ τῷ ν'. ἀλλὰ τοὐναντίον ὅτι τὸ ν' οὐδενὶ τῷ ξ'. ἐπειδὴ οὖν ἀντιστρέφει ἡ καθόλου στερητικὴ ἀντιστρέψαντες τὸ συμπέρασμα ἔχομεν τὸ ζητούμενον. εἰ γὰρ τὸ ξ' οὐδενὶ τῷ ν'. καὶ τὸ ν' οὐδενὶ τῷ ξ', δύο ἄρα ἀντιστροφῶν ἐπὶ τοῦ β' τρόπου ἐδεήθημεν. τῆς τε ἐλάττονος προτάσεως καὶ τοῦ συμπεράσματος. ὁμοίως δὲ εὐπορήσεις ὑλῶν καὶ ἐν τούτῳ τῷ τρόπῳ τῷ πρὸ αὐτοῦ. μόνον ἐνταῦθα τὸ μὲν εἶδος μείζονα ὅρον τιθείς. τὸ δὲ ἀλλότριον, ἐλάττονα. ἔστωσαν γὰρ ὅροι, ζῷον. ἄνθρωπος. λίθος. μείζων ὁ ἄνθρωπος. μέσον τὸ ζῷον. ζῷον κατὰ παντὸς ἀνθρώπου. ζῷον κατ' οὐδενὸς λίθου. καὶ συνάγει μὲν οὐκέτι τὸν μείζονα ὅρον συνάπτων τῷ ἐλάττονι ἀλλὰ τὸ ἀνάπαλιν. τὴν ἐλάττονα γὰρ ἀντιστρέψαντες, οὕτως ἐπάγομεν τὸ συμπέρασμα λέγοντες. εἰ τὸ ζῷον κατ' οὐδενὸς λίθου, καὶ ὁ λίθος κατ' οὐδενὸς ζῴου. εἰ δὲ τοῦτο. ζῷον δὲ κατὰ παντὸς ἀνθρώπου. καὶ ὁ λίθος ἄρα κατ' οὐδενὸς ἀνθρώπου. γεγένηται γὰρ πάλιν ὁ δεύτερος τρόπος ἐν α' σχήματι. ἀλλ' ἐπεὶ οὐ τοῦτο ἦν ἡμῖν ἀποδεῖξαι. ἀλλ' ὅτι ὁ ἄνθρωπος κατ' οὐδενὸς λίθου. δεησόμεθα ἑτέρας ἀντιστροφῆς ἐν τῷ συμπεράσματι λέγοντα. εἰ τοίνυν λίθος κατ' οὐδενὸς ἀνθρώπου, καὶ ἄνθρωπος κατ' οὐδενὸς λίθου.

» ἜΣΤΙ δὲ δεικνύναι ταῦτα καὶ εἰς τὸ ἀδύνατον ἀπάγοντας.

Τ ῶν συλλογισμῶν οἱ μὲν ἐπ' εὐθείας ἀποδείκνυνται. οἱ δὲ δι' ἀντιστροφῆς. οἱ δὲ διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς. ἣν τινὰ καὶ καλοῦσι κύκλῳ δεῖξιν. καὶ ἐπ' εὐθείας μὲν πάντες οἱ ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι ἀπεδείχθησαν. δι' ἀντιστροφῆς δὲ καὶ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς. οἵ, τε ἐν τούτῳ καὶ τῷ τρίτῳ σχήματι. ἀποδείξας οὖν τοὺς πρώτους συλλογιστικοὺς δύο τρόπους διὰ τῆς ἀντιστροφῆς. νῦν διὰ τοῦ ἀδυνάτου δείκνυσιν. δεῖ δὲ πρότερον ἡμᾶς εἰπεῖν τίνα τρόπον γίνεται ἡ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγή. ἐπειδὰν ἀποτεθῇ ὁ συλλογισμὸς ἐν τούτοις τοῖς τρόποις. τὸ δὲ συμπέρασμα θέλωμεν ἐπιβεβαιῶσαι. οὐκέτι τῇ κατ' εὐθεῖαν δείξει χρώμεθα. ἀλλ' ὥσπερ τινὸς ἀντιλέγοντος συγχωροῦμεν καθ' ὑπόθεσιν τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον τῷ συμπεράσματι. καὶ προσάγοντες αὐτῷ τι τῶν ὁμολογουμένων καὶ κειμένων. ἀναιροῦμεν ἕν τι τῶν ἐναργῶς ὁμολογημένων τε καὶ κειμένων. δι' ὃ γὰρ ὑποτεθὲν ἀναιρεῖται τὸ ἐναργὲς καὶ ὁμολογούμενον. τοῦτο ἐλέγχεται ψεῦδος διὰ τῆς τοιαύτης ἀπαγωγῆς. τούτου δὲ δειχθέντος ψεύδους, τὸ ἀντικείμενον αὐτῷ ἀληθὲς εὑρίσκεται. οἷον ὡς ἐπὶ τοῦ πρώτου τρόπου. τὸ μ' οὐδενὶ τῷ ν'. τὸ μ' παντὶ τῷ ξ'. λέγω φησὶν ὅτι τὸ ν' οὐδενὶ τῷ ξ' ὑπάρχει. αὕτη μὲν οὖν δι' εὐθείας δεῖξις. ἐν ᾧ συμπεραίνεται καθόλου ἀποφατικὸν συμπέρασμα ὅτι τὸ ν'. οὐδενὶ τῷ ξ' ὑπάρχει. εἴ τις οὖν ταύτῃ τῇ δείξει ἀντιλέγει ψευδὲς εἶναι λέγων τὸ συμπέρασμα. ἀνάγκη τὸ ἀντιφατικῶς αὐτῷ ἀντικείμενον ὑποθέσθαι λέγω δὲ ὅτι τὸ ν', τινὶ τῷ ξ' ὑπάρχει. ἀνάγκη γὰρ πᾶσα ἐπὶ τῶν ἀντιφατικῶς ἀντικειμένων. εἰ τὸ ἕτερον ψεῦδος ἐστι τὸ ἀντικείμενον εἶναι ἀληθές. τοῦτο οὖν τὸ λῆμμα προχειρισάμενοι, δείκνυμεν αὐτῷ ἀδύνατόν τι ἀκολουθοῦν. καὶ οὕτως ὡς ψεῦδος ἐκβάλλοντες. ἐπεὶ μηδεμιᾶ ἀληθεῖ ὑποθέσει ἀδύνατόν τι ἀκολουθεῖν. εἰσάγομεν τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον τὸ μηδενὶ τῷ ξ' τὸ ν' ὑπάρχειν. ὅπερ ἦν ἐξ ἀρχῆς. εἰ γὰρ καθὼς ὁ ἀντιλέγων βούλεται τὸ ν' τινὶ τῷ ξ' ὑπάρχειν. ὑπῆρχεν δὲ ἐξ ἀρχῆς τὸ μ' οὐδενὶ τῷ ν'. γίνεται ὁ τέταρτος τρόπος τοῦ πρώτου σχήματος. ὁ ἐκ τῆς μείζονος καθόλου ἀποφατικῆς. τῆς δὲ ἐλάττονος μερικῆς καταφατικῆς, μερικὸν ἀποφατικὸν συνάγων συμπέρασμα. ὅτι τὸ ν' οὐ παντὶ τῷ ξ' οὕτως. τὸ μ' οὐδενὶ τῷ ν'. τοῦτο γὰρ ὑπέκειτο ἐξ ἀρχῆς. τὸ ν' τινὶ τῷ ξ'. τοῦτο γὰρ ὁ ἀντιλέγων βούλεται. τὸ ἄρα μ' οὐ παντὶ τῷ ξ'. ὁ γὰρ τέταρτος τρόπος τοῦ α' σχήματος. ὑπέκειτο δὲ καὶ παντὶ τὸ μ' τῷ ξ'. τὸ αὐτὸ ἄρα καὶ παντὶ καὶ οὐ παντὶ ὅπερ ἀδύνατον. τὸ ἀδύνατον ἄρα ἠκολούθησεν. διὰ τὸ ὑποθέσθαι ἡμᾶς τὸ ν' τινὶ τῷ ξ' ὑπάρχειν. ψεῦδος ἄρα τοῦτο. ἀληθὲς δὲ τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον. ὅτι τὸ ν'. οὐδενὶ τῷ ξ'. ὅπερ ἔδει δεῖξαι οὕτως ἐπὶ τοῦ πρώτου τρόπου. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ δευτέρου. τὸ μ' τῷ μὲν ν' παντί. τῷ δὲ ξ' μηδενὶ ὑπαρχέτω. λέγω ὅτι τὸ ν' οὐδενὶ τῷ ξ'. εἰ γὰρ τοῦτο ψεῦδος, ἀληθὲς τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον. ὅτι τὸ ν' τινὶ τῷ ξ'. εἰ οὖν τὸ μ' παντὶ τῷ ν' ὑπέκειτο. λέγει δὲ ὁ ἀντιλέγων ὅτι τὸ ν' τινὶ τῷ ξ'. γίνεται ὁ τρίτος τρόπος τοῦ πρώτου σχήματος. ἐκ τῆς μείζονος καθόλου. τῆς δὲ ἐλάττονος μερικῆς. μερικὸν καταφατικὸν συνάγων συμπέρασμα. τὸ ἄρα μ' τινὶ τῷ ξ'. ὑπέκειτο δὲ οὐδενί. τὸ αὐτὸ ἄρα καὶ τινὶ καὶ οὐδενὶ ὅπερ ἄτοπον. τὸ ἄτοπον πάλιν ἠκολούθησεν, διὰ τὸ ὑποθέσθαι ἡμᾶς ὅτι τὸ ν' τινὶ τῷ ξ'. ψεῦδος ἄρα τοῦτο. ἀληθὲς δὲ τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον τὸ οὐδενὶ τῷ ξ' τὸ ν'. ὅπερ ἔδει δεῖξαι.

» ὍΤΙ μὲν οὖν γίνεται συλλογισμὸς οὕτως ἐχόντων τῶν ὅρων, φανερόν. ἀλλ' οὐ τέλειος. οὐ γὰρ
» μόνον ἐκ τῶν ἐξ ἀρχῆς, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἄλλων ἐπιτελεῖται τὸ ἀναγκαῖον.

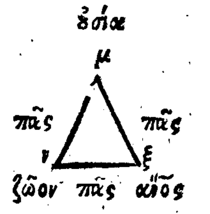
Φ ησὶ μὴ γίνεσθαι συλλογισμὸν οὕτως ἐχόντων τῶν ὅρων τέλειον. καὶ ἀποδίδωσι δύο αἰτίας. μίαν μέν, διότι δι' ἀντιστροφῆς δείκνυται. τοῦτο δὲ ἐσήμανεν διὰ τοῦ εἰπεῖν. οὐ γὰρ μόνον διὰ τῶν ἐξ ἀρχῆς. τὰ γὰρ ἐξ ἀρχῆς εἰλημμένα, οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν. ἢ αἱ προτάσεις. ἑτέραν δέ, ὅτι καὶ διὰ τῆς ἀδυνάτου ἀπαγωγῆς δείκνυται. ἐσήμανεν δὲ τοῦτο διὰ τοῦ εἰπεῖν ἀλλὰ καὶ ἐξ ἄλλων ἐπιτελεῖται. ἐπὶ γὰρ τῆς εἰς ἀδύνατον δείξεως. ἄλλου τινὸς ἔξωθεν δεόμεθα παρὰ τὰ ἐξ ἀρχῆς εἰλημμένα. τοῦ γὰρ συναγομένου, τὸ ἀντικεί-

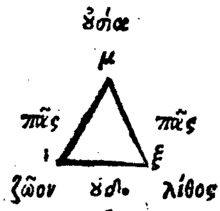
μενον

μενον ἔξωθεν παρασάγομεν.

» ΕΑΝ δὲ τὸ μ παντὸς τοῦ ν, καὶ τοῦ ξ κατηγορεῖται, οὐκ ἔσται συλλογισμός. ὅροι τοῦ ὑπάρχειν, οὐσία. ζῶον ἄνθρωπος. τοῦ μὴ ὑπάρχειν, οὐσία ζῶον ἀριθμός. μέσον, οὐσία.

Οὐδὲ γὰρ ἐστὶν ἐν αὐτῇ τῇ συζυγίᾳ, τὸ ἴδιον τοῦ δευτέρου σχήματος λέγω δὴ τὸ ἀνομοιοσχήμους εἶναι τὰς προτάσεις. συνάγουσι γὰρ αἱ συζυγίαι αὗται. καὶ τὸ παντὶ καὶ τὸ μηδενί. ὅροι τοῦ παντός, οὐσία ζῶον ἄνθρωπος. μέσον οὐσία. οὐσία παντὶ ζώῳ ὑπάρχει, οὐσία παντὶ ἀνθρώπῳ ὑπάρχει. καὶ συμπέρασμα. ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ ὑπάρχει. τοῦ δὲ μηδενί. οὐσία. ζῶον ἀριθμός. οὐσία παντὶ ζώῳ. οὐσία παντὶ ἀριθμῷ. καὶ ζῶον οὐδενὶ ἀριθμῷ. τὸν δὲ ἀριθμὸν, οὐσίαν ἐκάλεσε. κατὰ τὴν δόξαν τῶν πυθαγορείων. ἐκεῖνοι γὰρ πρώτας οὐσίας ἐκάλουν τοὺς ἀριθμούς. διὸ πρὸς τὸ σαφέστερον παραληπτέον μεθ᾽ ἃ ἡμεῖς ἀντὶ τοῦ ἀριθμοῦ λίθος. ἔτι τῶν ἀψύχων λαμβάνοντες. ὁμοίως δὲ ἡ ἐκ δύο καθόλου καταφατικῶν πρότερον ἐν τούτῳ τῷ σχήματι ἀσυλλόγιστός ἐστιν. ἡ γὰρ δι᾽ ἀντιστροφῆς ἔχουσι τὸ ἀναγκαῖον καὶ τῆς ἀναγωγῆς τῆς εἰς τὸ πρῶτον σχῆμα. ἀντιστρέφοντες δὲ ταύτας ἀσυλλογίστους ποιοῦμεν τὰς πλοκάς. ὁμοίως ἄρα οὐδὲ ἐν δευτέρῳ σχήματι συλλογιστικαί εἰσιν. ἡ μὲν γὰρ τὴν ἑτέραν μόνον πρότασιν ἀντιστρέψομεν ὁ ποιοῦμεν ποιοῦμεν τὴν ἐλάττονα καθόλου καταφατικήν. τὴν δὲ μείζονα μερικὴν καταφατικήν. ἡ δὲ τὰς δύο ἀμφοτέρας ποιοῦμεν μερικάς.

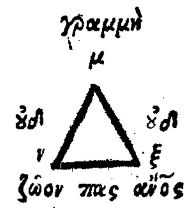

» ΟΥΔΕ ὅταν μήτε τοῦ ν μήτε τοῦ ξ μηδενὸς κατηγορεῖται τὸ μ.

Τὴν ἑτέραν ἐκ δύο καθόλου ἀποφατικῶν συζυγίαν ἐκτίθεται ἀσυλλόγιστον οὖσαν. συνάγει γὰρ καὶ αὕτη τὸ παντὶ καὶ τὸ μηδενί.

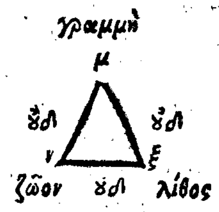
» ΟΡΟΙ τοῦ ὑπάρχειν γραμμή. ζῶον ἄνθρωπος. τοῦ μὴ ὑπάρχειν. γραμμή ζῶον λίθος.

Μέσον γραμμή. γραμμὴ κατ᾽ οὐδενὸς ζώου. γραμμὴ κατ᾽ οὐδενὸς ἀνθρώπου. καὶ συμπέρασμα. ζῶον κατὰ παντὸς ἀνθρώπου. καὶ πάλιν γραμμὴ κατ᾽ οὐδενὸς ζώου. γραμμὴ κατ᾽ οὐδενὸς λίθου. καὶ ζῶον κατ᾽ οὐδενὸς λίθου.

» ΦΑΝΕΡΟΝ οὖν ὅτι ἂν ᾖ συλλογισμὸς καθόλου τῶν ὅρων ὄντων ἀνάγκη τοὺς ὅρους ἔχειν ὡς ἐν ἀρχῇ εἴπομεν. ἄλλως γὰρ ἐχόντων οὐ γίνεται συμπέρασμα ἀναγκαῖον.

Ἐν ἀρχῇ γὰρ εἶπεν ὅτι συλλογιστικὸς ἐστὶ τρόπος. ἐὰν τῷ μὲν παντί. τῷ δὲ μηδενὶ ὑπάρχῃ. τὸ μέσον δηλῶν τὸ ἀνομοιοσχήμον τῶν προτάσεων.

» ΟΤΑΝ δὲ πρὸς τὸν ἕτερον ᾖ καθόλου τὸ μέσον.

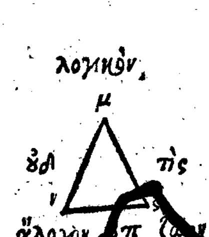
Εἰπὼν περὶ τῶν ἐξ ἀμφοτέρων καθόλου τῶν προτάσεων. καὶ δείξας. δύο μὲν τὰς συλλογιστικάς. δύο δὲ τὰς ἀσυλλογίστους. βούλεται νῦν εἰπεῖν περὶ τῶν ἐκ τῆς ἑτέρας μερικῆς. τῆς δὲ ἑτέρας καθόλου. ὀκτὼ δὲ συζυγιῶν ἐκ τούτων γινομένων. δύο μόνας δείκνυσι τὰς συλλογιστικάς. τὰς δὲ λοιπὰς ἀσυλλογίστους.

» ΟΤΑΝ μὲν πρὸς τὸν μείζω γένηται τὸ καθόλου ἢ κατηγορικῶς ἢ στερητικῶς, πρὸς τὸν ἐλάττονα δὲ κατὰ μέρος τε καὶ ἀντικειμένως τῷ καθόλου. λέγω δὲ τὸ ἀντικειμένως. ἡ μὲν τὸ καθόλου στερητικόν. τὸ ἐν μέρει καταφατικόν. ἡ δὲ κατηγορικὸν τὸ καθόλου, τὸ ἐν μέρει στερητικόν, ἀνάγκη γίνεσθαι συλλογισμὸν στερητικὸν κατὰ μέρος.

Τὰς δύο συλλογιστικὰς διὰ τούτων σημαίνει συζυγίας βούλεται ἀνομοιοσχήμονας οὔσας. τήν τε ἐκ τῆς μείζονος καθόλου ἀποφατικῆς. τῆς δὲ ἐλάττονος μερικῆς καταφατικῆς. καὶ τὴν ἐκ τῆς μείζονος καθόλου καταφατικῆς. τῆς δὲ ἐλάττονος μερικῆς ἀποφατικῆς. αἵτινες μερικὰ ἀποφατικὰ συνάγουσι συμπεράσματα.

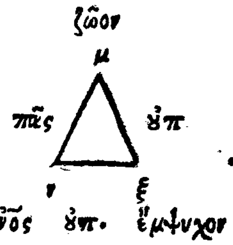
» ΕΙ γὰρ τὸ μ τῷ μὲν ν μηδενί, τῷ δὲ ξ τινὶ ὑπάρχει, ἀνάγκη τὸ ν τινὶ τῷ ξ μὴ ὑπάρχειν. ἐπεὶ γὰρ ἀντιστρέφει τὸ στερητικόν, οὐδενὶ τῷ μ ὑπάρξει τὸ ν. τὸ δέ γε μ ὑπέκειτο τινὶ τῷ ξ ὑπάρχειν. ὥστε τὸ ν τινὶ τῷ ξ οὐχ ὑπάρξει. γίνεται γὰρ συλλογισμὸς διὰ τοῦ πρώτου σχήματος.

Οὗτος πρῶτος τρόπος συλλογιστικὸς ἐν δευτέρῳ σχήματι ὁ ἐκ καθόλου ἀποφατικῆς τῆς μείζονος καὶ μερικῆς καταφατικῆς τῆς ἐλάττονος μερικὸν ἀποφατικὸν συνάγων συμπέρασμα. οἷον λογικὸν οὐδενὶ ἀλόγῳ. λογικὸν τινὶ ζώῳ. καὶ συμπέρασμα ἄλογον οὐ παντὶ ζώῳ. ἐπεὶ γὰρ ἀντιστρέφει ἡ καθόλου ἀποφατική, ὥσπερ τὸ λογικὸν

οὐδενὶ ἀλόγῳ· καὶ τὸ ἄλογον οὐδενὶ λογικῷ. εἰ τοίνυν τὸ ἄλογον οὐδενὶ λογικῷ. τὸ δὲ λογικὸν τινὶ ζώῳ. γίνεται ὁ τέταρτος τρόπος τοῦ πρώτου σχήματος· μερικὸν ἀποφατικὸν συνάγων συμπέρασμα, τὸ ἄρα ἄλογον οὐ παντὶ ζώῳ. εὐπορήσεις δὲ ὑλῶν ἐνταῦθα ὥσπερ καὶ ἐν τῷ δʹ τρόπῳ τοῦ αʹ σχήματος τὰ ἀντιδιῃρημένα τοῦ αὐτοῦ γένους λαμβάνων. καὶ τὸ μὲν μείζονα ὅρον τιθείς. τὸ δὲ μέσον τὸ δὲ τούτων γένος ἐλάττονα ὅρον. προέταξε δὲ τὴν ἐκ τῆς μείζονος καθόλου ἀποφατικῆς. διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν. δι᾽ ἣν καὶ ἐπὶ τοῦ πρώτου τρόπου εἴπομεν. διότι περ αὕτη διὰ μιᾶς μόνης ἀντιστροφῆς δείκνυται. ἡ γὰρ ἑτέρα οὐδὲ δι᾽ ἀντιστροφῆς ὅλως. ἀλλὰ διὰ μόνης τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς ἀποδείκνυται.

ΠΑΛΙΝ εἰ τὸ μὲν μʹ παντὶ τῷ νʹ. τῷ δὲ ξʹ τινὶ μὴ ὑπάρξει, ἀνάγκη τῷ νʹ τινὶ τῷ ξʹ μὴ ὑπάρχειν. εἰ γὰρ παντὶ ὑπάρξει, κατηγορεῖτο δὲ καὶ τὸ μʹ παντὸς τοῦ νʹ, ἀνάγκη τὸ μʹ παντὶ τῷ ξʹ ὑπάρξειν. ὑπέκειτο δὲ τινὶ μὴ ὑπάρχειν. καὶ εἰ τῷ μʹ τῷ μὲν νʹ παντὶ ὑπάρχει, τῷ δὲ ξʹ μὴ παντί, ἔσται συλλογισμός. ὅτι οὐ παντὶ τῷ ξʹ τὸ νʹ. ἀπόδειξις δὲ ἡ αὐτή.

τέταρτος τρόπος συλλογιστικὸς ἐν δευτέρῳ σχήματι. ὁ ἐκ καθόλου καταφατικῆς τῆς μείζονος. καὶ μερικῆς ἀποφατικῆς τῆς ἐλάττονος. μερικὸν ἀποφατικὸν συνάγων συμπέρασμα. Ἰστέον δὲ ὅτι δι᾽ ἀντιστροφῆς οὐ δυνατὸν ταύτην δεῖξαι τὴν συζυγίαν. εἴτε γὰρ ἡ μείζων ἀντιστροφή. καθόλου καταφατικὴ οὖσα, πρὸς τὴν μερικὴν ἀντιστρέφει. καὶ ἀσυλλόγιστος γίνεται ἡ συζυγία. εἴτε ἡ ἐλάττων ἀντιστροφή, μερικὴ οὖσα ἀποφατικὴ πρὸς οὐδεμίαν ἀντιστρέφει ὡς δέδεικται. διὸ μόνως διὰ τῆς εἰς ἄτοπον ἀπαγωγῆς δεικτέον τὴν συζυγίαν, οὕτως. τὸ μʹ τῷ μὲν νʹ παντὶ ὑπαρχέτω. τῷ δὲ ξʹ μὴ παντί. λέγω ὅτι καὶ τῷ νʹ ἐξ ἀνάγκης τῷ ξʹ. οὐ παντὶ ὑπάρξει. εἰ γὰρ τοῦτο ψεῦδος, ἀληθὲς τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον. λέγω δὴ τὸ παντὶ τῷ ξʹ τὸ νʹ ὑπάρχειν. εἰ τοίνυν ὑπέκειτο μὲν ἐξ ἀρχῆς τὸ μʹ παντὶ τῷ νʹ. νῦν δὲ κατὰ τὴν τῶν ἀντιλεγόντων ὑπόθεσιν τὸ νʹ παντὶ τῷ ξʹ. ἀνάγκη τὸ μʹ παντὶ τῷ ξʹ ὑπάρχειν. ὁ γὰρ πρῶτος γίνεται τοῦ πρώτου σχήματος τρόπος. ἦν δὲ καὶ οὐ παντί. τὸ αὐτὸ ἄρα καὶ παντὶ καὶ οὐ παντὶ ὅπερ ἄτοπον. ψεῦδος ἄρα τὸ παντὶ τὸ νʹ τῷ ξʹ ὑπάρχειν. ἀληθὲς δὲ τὸ οὐ παντί. εὐπορήσεις δὲ ὑλῶν κἀνταῦθα. ὁμοίως τῷ τετάρτῳ τρόπῳ τοῦ πρώτου σχήματος. λαμβάνων εἶδος καὶ γένος καὶ κοινὸν ἀμφοτέρων καθολικώτερον. καὶ τιθεὶς τὸ μὲν γένος μέσον ὅρον. τὸ δὲ εἶδος, μείζονα. τὸ δὲ ἐπὶ πλέον ἀμφοτέρων ἐλάττονα. ὥσπερ καὶ ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι. ἐν μὲν γὰρ τῷ αʹ κατὰ καθόλου καταφατικὴν τίθεται. ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ κατὰ μερικὴν ἀποφατικήν. οἷον, ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ. ζῶον οὐ παντὶ ἐμψύχῳ. καὶ συμπέρασμα. ἄνθρωπος οὐ παντὶ ἐμψύχῳ. τοσοῦτοι καὶ ἐν δευτέρῳ σχήματι οἱ συλλογιστικοὶ τρόποι προσδιορισμένων οὐσῶν τῶν προτάσεων. ἐὰν δὲ ἐπὶ τῆς ἐλάττονος μερικῆς οὔσης προτάσεως ἀπροσδιόριστον λάβωμεν καταφατικὸν ἢ ἀποφατικὸν ὡς ἰσοδυναμούσης τῇ μερικῇ. τῆς μείζονος καθόλου οὔσης ἢ καταφατικῆς ἢ ἀποφατικῆς γενήσονται ἄλλαι δύο συλλογιστικαὶ συζυγίαι. ἤτε ἐκ τῆς μείζονος καθόλου ἀποφατικῆς. τῆς δὲ ἐλάττονος ἀπροσδιορίστου καταφατικῆς. καὶ ἡ ἐκ τῆς μείζονος καθόλου καταφατικῆς τῆς δὲ ἐλάττονος ἀπροσδιορίστου ἀποφατικῆς ὡς εἶναι τὰς πάσας συλλογιστικὰς συζυγίας ἐν δευτέρῳ σχήματι ἕξ. αἱ δὲ παρὰ ταύτας, ἀσυλλόγιστοι δείκνυνται ἅπασαι διὰ τὸ μὴ φυλάττειν τὰ τοῦ σχήματος ἴδια.

Αἱ συλλογιστικαὶ συζυγίαι ἐν δευτέρῳ σχήματι.

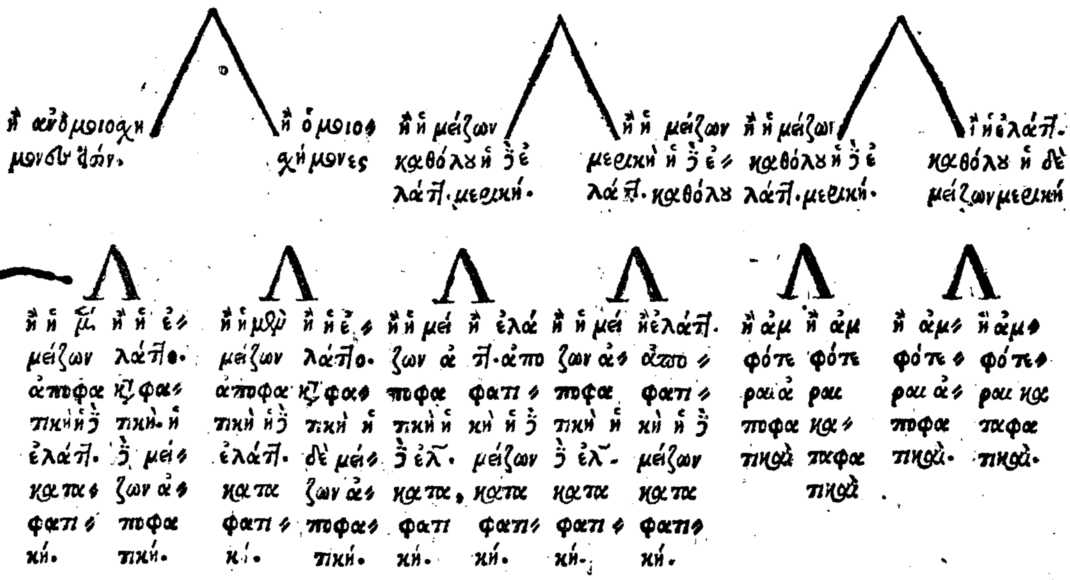
ἐκ αʹ καθόλου τῆς μείζονος ἀποφατικῆς, τῆς δὲ ἐλάττονος καταφατικῆς	ἐκ δύο καθόλου τῆς μείζονος καταφατικῆς, τῆς δὲ ἐλάττονος ἀποφατικῆς.	τῆς μείζονος καθόλου ἀποφατικῆς, τῆς δὲ ἐλάττονος μερικῆς καταφατικῆς.	τῆς μείζονος καθόλου καταφατικῆς, τῆς δὲ ἐλάττονος μερικῆς ἀποφατικῆς.	τῆς μείζονος καθόλου ἀποφατικῆς, τῆς δὲ ἐλάττονος ἀπροσδιορίστου καταφατικῆς.	τῆς μείζονος καθόλου καταφατικῆς, τῆς δὲ ἐλάττονος ἀπροσδιορίστου ἀποφατικῆς.

ΕΑΝ δὲ καὶ τοῦ μὲν ξʹ παντὸς τοῦ δὲ νʹ μὴ παντὸς κατηγορεῖται τὸ μʹ, οὐκ ἔσται συλλογισμός. ὅροι τοῦ ὑπάρχειν. ζῶον. οὐσία. κόραξ. τοῦ μὴ ὑπάρχειν ζῶον. λευκὸν κόραξ.

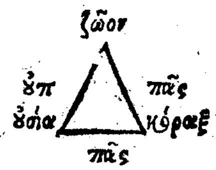
Ἐντεῦθεν βούλεται τὰς ἀσυλλογίστους ἐλέγξαι συζυγίας. τὰς μὴ ἐκ τῶν δύο καθόλου. τὰς γὰρ ἐκ τῶν δύο καθόλου ἤδη ἀπήλεγξε. πρῶτον δὲ περὶ τῶν ἀνομοιοσχημόνων διαλαμβάνει καὶ δείκνυσιν ὡς ἀσυλλόγιστοί εἰσιν. ἐπειδὴ γὰρ ἀνάγκη εἰ συλλογιστικὸς εἴη ὁ τρόπος. καὶ ἐν τούτῳ τῷ σχήματι τὴν μείζονα εἶναι καθόλου, νῦν δὲ μερικὴ γέγονεν. εἰκότως ἀσυλλόγιστος ὁ τρόπος. διαλαμβάνει οὖν πρῶτον περὶ τῆς ἐκ μείζονος μερικῆς ἀποφατικῆς. τῆς δὲ ἐλάττονος καθόλου καταφατικῆς. ἔοικε δὲ αὐτῷ ἡ τάξις τῶν συζυγιῶν εἰλῆφθαι τοιαύτης διαιρέσεως.

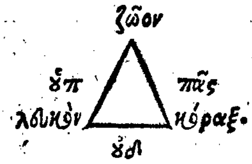
Διαλαβὼν

Εἰ ἡ μὲν καθόλου τῶν προτάσεων ᾖ, ἡ δὲ μερική.

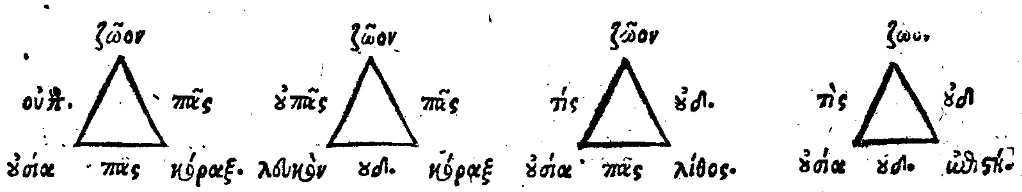
Διαλαβὼν οὖν ἐκ τῆς τοιαύτης διαιρέσεως πρότερον περὶ τῶν δύο τμημάτων τῶν συλλογιστικῶν, μέτεισιν ἐπὶ τὰς ἀσυλλογίστους. καὶ πρῶτον ἐλέγχει τὸν πρῶτον μὲν τῶν ἀσυλλογίστων, τρίτον δὲ τὴν διαίρεσιν τὸν ἐκ τῆς μείζονος μερικῆς ἀποφατικῆς, τῆς δὲ ἐλάττονος καθόλου καταφατικῆς. ἐλέγχει δὲ πάλιν καὶ τὸ παντὶ καὶ μηδενὶ συνάγουσαν τὴν συζυγίαν ὅπερ οἰκεῖ συλλογιστικῆς μεθόδου μὴ ὡρισμένα. καὶ ἀεὶ ταῦτα ἐκ τῶν αὐτῶν προτάσεων συνάγων τὰ συμπεράσματα. ὅροι δὲ τοῦ μὲν παντὶ οὕτως. ζῶον οὐ πάσῃ οὐσίᾳ. ζῶον παντὶ κόρακι. καὶ συμπέρασμα. ἡ οὐσία παντὶ κόρακι. τοῦ δὲ μηδενὶ οὕτω. ζῶον παντὶ λευκῷ. ζῶον παντὶ κόρακι. καὶ συμπέρασμα. λευκὸν οὐδενὶ κόρακι. οὗτος τρίτος τρόπος ἀσυλλόγιστος ἐν δευτέρῳ σχήματι.

» ΟΥΔΕ ὅταν τοῦ μὲν ξ΄ μηδενός. τοῦ δὲ ν΄, τινός. ὅροι τοῦ ὑπάρχειν.
» ζῶον. οὐσία. μονάς. τοῦ δὲ μὴ ὑπάρχειν, ζῶον, οὐσία ἐπιστήμη.

Τέταρτος τρόπος ἀσυλλόγιστος ἐν δευτέρῳ σχήματι. ἐκ τῆς μείζονος μερικῆς καταφατικῆς, τῆς δὲ ἐλάττονος καθόλου ἀποφατικῆς. αἰτία δὲ κἀνταῦθα τοῦ ἀσυλλογίστου ἡ αὐτὴ τὸ τὴν μείζονα μερικὴν εἶναι. παραδείγματα τοῦ μὲν παντὶ οὕτως. ζῶον τινὶ οὐσίᾳ. ζῶον οὐδενὶ λίθος. καὶ συμπέρασμα οὐσία παντὶ λίθῳ. ἀντὶ δὲ τοῦ λίθου, αὐτὸς ἐν τῷ ἐλάττονι ὅρῳ μονάδα ἔλαβε κατὰ τοὺς πυθαγορικοὺς ὡς εἴρηται τὴν μονάδα οὐσίαν καλῶν. τοῦ δὲ μηδὲν ζῶον τινὶ οὐσίᾳ. ζῶον οὐδὲ μιᾷ ἐπιστήμῃ. καὶ συμπέρασμα οὐσία οὐδὲ μιᾷ ἐπιστήμῃ.

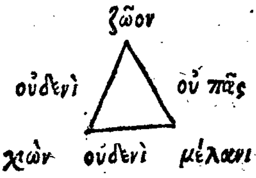
» ΟΤΑΝ μὲν οὖν ἀντικείμενον ᾖ τὸ καθόλου τῷ κατὰ μέρος, εἴρηται, πότε ἔσται, καὶ πότε οὐκ ἔσται συλλογισμός.

Δεῖται προσθήκης τινὸς ἔξωθεν ὁ λόγος οὗτος πότε ἔσται καὶ πότε οὐκ ἔσται συλλογισμὸς ὁμοιοσχημόνων αὐτῶν οὐσῶν. εἰ γὰρ μὴ προσυπακούσομεν τοῦτο. εὑρεθήσεται ψευδὴς ὁ λόγος. οὐ γὰρ εἶπε περὶ τῶν ὁμοιοσχημόνων προτάσεων τῆς ἑτέρας καθόλου. τῆς δὲ ἑτέρας μερικῆς. ἢ πάλιν. τὰ ἐπιφερόμενα [illegible] μέλλει γὰρ εὐθέως διαλαβεῖν περὶ τῶν ἀντικειμένων ἐχουσῶν τῶν καθόλου τῷ μερικῷ.

ΟΤΑΝ δὲ ὁμοιοσχήμονες ὦσιν αἱ προτάσεις· οἷον ἀμφότεραι στερητικαὶ ἢ καταφατικαί, οὐδαμῶς ἔσται συλλογισμός. ἔστωσαν γὰρ πρῶτον στερητικαί. καὶ τὸ καθόλου κείσθω πρὸς τὸ μεῖζον ἄκρον, οἷον τὸ μ τῷ μὲν ν, μηδενί. τῷ δὲ ξ τινὶ μὴ ὑπαρχέτω. ἐνδέχεται δὴ καὶ παντὶ καὶ μηδενὶ τῷ ξ τὸ ν ὑπάρχειν. ὅροι τοῦ μὲν μηδενὶ ὑπάρχειν, μέλαν. χιών. ζῶον.

Ἴδιον τούτου τοῦ σχήματος ὡς πολλάκις εἰρήκαμεν εἶναι. τὸ δεῖν τὴν μὲν μείζονα εἶναι καθόλου. τὴν δὲ ἐλάττονα ἀνομοιοσχήμονα τῇ μείζονι. οἱ μὲν οὖν εἰρημένοι ἀσυλλόγιστοι δύο τρόποι. κατὰ τὸ ποσὸν ἐσφάλλοντο. τὴν γὰρ μείζονα μερικὴν ἐλάμβανον. ἣν ἐχρῆν εἶναι καθόλου. εἴπερ ἔμελλον συλλογιστικαὶ γίνεσθαι συζυγίαι. οἱ δὲ νῦν λεγόμενοι κατὰ τὸ ποιὸν ἡμάρτηνται. λαμβάνουσι γὰρ ὁμοιοσχήμονας ἀμφοτέρας τὰς προτάσεις. δείκνυσιν οὖν αὐτοὺς ὁ φιλόσοφος ἀσυλλογίστους. λαμβάνει δὲ πρώτην. τὴν ἐκ τῆς μείζονος καθόλου ἀποφατικῆς. τῆς δὲ ἐλάττονος μερικῆς ἀποφατικῆς, παράδειγμα τοῦ μὲν μηδενὶ ὑπάρχειν οὕτω, ζῶον, οὐδεμιᾷ χιόνι. ζῶον, οὐ παντὶ μέλανι. καὶ συμπέρασμα, χιὼν οὐδενὶ μέλανι.

ΤΟΥ δὲ παντὶ ὑπάρχειν, οὐκ ἔστι λαβεῖν ὅρους, εἰ τὸ μ τῷ ξ τινὶ μὲν ὑπάρχει, τινὶ δὲ μή. εἰ γὰρ παντὶ τῷ ξ τὸ ν. τὸ δὲ μ μηδενὶ τῷ ν, τὸ μ ἄρα οὐδενὶ τῷ ξ ὑπάρξει. ἀλλ' ὑπέκειτο τινὶ ὑπάρχειν. οὕτω μὲν οὖν οὐκ ἐγχωρεῖ λαβεῖν ὅρους.

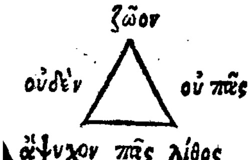
Εἴρηται καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ὅτι ἡ μερικὴ ἀποφατική. ποτὲ μὲν ἰσοδυναμεῖ τῇ καθόλου ἀποφατικῇ. ποτὲ δὲ τῇ μερικῇ καταφατικῇ. ἐπὶ μὲν γὰρ τῆς ἐνδεχομένης ὕλης τῇ μερικῇ καταφατικῇ ἰσοδυναμεῖ. εἰ γὰρ ἀληθὲς ὅτι μὴ πᾶς ἄνθρωπος λευκός, ἀληθὲς καὶ ὅτι τις ἄνθρωπος λευκός. ἐπὶ δὲ τῆς ἀδυνάτου ὕλης, τῇ καθόλου ἀποφατικῇ ἰσοδυναμεῖ. εἰ γὰρ μηδεὶς πτερωτὸς καὶ οὐ πᾶς πτερωτὸς ὥστε τὴν ἀλήθειαν ἔχει ἡ μερικὴ ἀποφατική. ποτὲ μὲν δι' ἑαυτήν, ποτὲ δὲ διὰ τὴν καθόλου. ἐπὶ μὲν γὰρ τῆς ἐνδεχομένης ὕλης δι' ἑαυτήν. διὸ καὶ ἰσοδυναμεῖ τῇ μερικῇ καταφατικῇ. ἐπὶ δὲ τῆς ἀδυνάτου, διὰ τὴν καθόλου ἀποφατικήν. διὸ καὶ ἰσοδυναμεῖ αὐτῇ. ἐπειδὴ οὖν νῦν ἡ ἐλάττων πρότασις μερικὴ οὖσα ἀποφατικὴ ἐὰν ληφθῇ δι' ἑαυτὴν οὖσα ἀληθής. οὐκ ἔστιν εὑρεῖν ὅρους τὸ παντὶ ὑπάρχειν συνάγοντας. τῇ δὲ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῇ δείκνυσιν. ὅτι οὐ δυνατὸν τὸ παντὶ συνάγειν ἐκ τῶν τοιούτων ὅρων. εἰ γὰρ δυνατόν φησιν ὑπαρχέτω τὸ ν παντὶ τῷ ξ. ἐπειδὴ οὖν ὑπέκειτο τὸ μ μηδενὶ τῷ ν ὑπάρχειν. ἔστι δὲ καὶ τὸ ν παντὶ τῷ ξ. τὸ ἄρα μ οὐδενὶ τῷ ξ ὑπάρξει. ὑπέκειτο δὲ καὶ τινί. οὕτω γὰρ ἐλήφθη ἡ μερικὴ ἀποφατικὴ ἰσοδυναμοῦσα τῇ μερικῇ καταφατικῇ. τὸ αὐτὸ ἄρα καὶ τινὶ καὶ οὐδενὶ ὅπερ ἀδύνατον. τὸ ἀδύνατον ἄρα ἠκολούθησεν, διὰ τὸ ὑποθέσθαι ἡμᾶς δυνατὸν εἶναι λαβεῖν ὅρους συνάγοντας τὸ παντὶ τῷ ξ τὸ ν. τῆς μ ξ προτάσεως τουτέστι τῆς ἐλάττονος τινὶ μὲν ὑπαρχούσης, τινὶ δὲ μή. οὐκ ἄρα δυνατὸν τὸ παντὶ συνάγειν οὕτω λαμβανομένης τῆς μερικῆς τουτέστιν ἐπαμφοτεριζούσης.

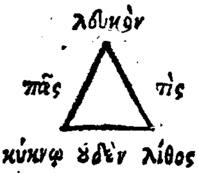
ΕΚ δὲ τοῦ ἀδιορίστου δεικτέον. ἐπεὶ γὰρ ἀληθεύεται τὸ τινὶ μὴ ὑπάρχειν τὸ μ τῷ ξ, καὶ εἰ μηδενὶ ὑπάρχει, μηδενὶ δὲ ὑπάρχοντος, οὐκ ἦν συλλογισμός. φανερὸν ὅτι οὐδὲ νῦν ἔσται.

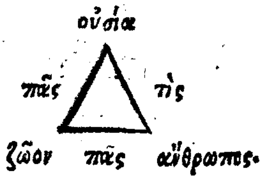
Ἀδιόριστον καλεῖ τὸ τινὶ μὴ ὑπάρχειν. διὰ τὸ μὴ ἔχειν ὡς εἴπομεν ὡρισμένην τὴν σημασίαν ἀλλὰ δύνασθαι καὶ ἀντὶ τῆς μερικῆς καταφατικῆς λαμβάνεσθαι. καὶ ἀντὶ τῆς καθόλου ἀποφατικῆς. ἐπεὶ οὖν φησιν ἀδιόριστος ἡ σημασία ἐὰν ληφθῇ ἡ ἰσοδυναμοῦσα τῇ καθόλου ἀποφατικῇ. δῆλον ὅτι ἀσυλλόγιστος ἔσται. τηνικαῦτα τὸ συνάγει καὶ παντί. οἷον ζῶον οὐδενὶ ἀψύχῳ. ζῶον οὐ παντὶ λίθῳ. καὶ συμπέρασμα ἄψυχον παντὶ λίθῳ.

ΠΑΛΙΝ ἔστωσαν κατηγορικαί, καὶ τὸ καθόλου κείσθω ὁμοίως. οἷον, τὸ μ τῷ μὲν ν παντί, τῷ δὲ ξ τινὶ ὑπαρχέτω. ἐνδέχεται δὲ τὸ ν, τῷ ξ, καὶ παντὶ καὶ μηδενὶ ὑπάρχειν. ὅροι τοῦ μηδενὶ ὑπάρχειν, λευκόν. κύκνος. λίθος. τοῦ δὲ παντί, οὐκ ἔσται λαβεῖν διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν. ἣν καὶ πρότερον ἔφαμεν. ἀλλ' ἐκ τοῦ ἀδιορίστου δεικτέον.

Ἕκτος τρόπος ἀσυλλόγιστος ἐκ τῆς μείζονος καθόλου κατηγορικῆς. τῆς δὲ ἐλάττονος μερικῆς καταφατικῆς, διὰ τὸ ὁμοιόσχημον πάλιν τῶν προτάσεων. παράδειγμα τοῦ μὲν μηδενὶ λευκὸν παντὶ κύκνῳ. λευκὸν τινὶ λίθῳ. καὶ συμπέρασμα κύκνος οὐδενὶ λίθῳ. τοῦ δὲ παντὶ οὐκ ἔστιν ἁπλῶς οὐδὲ ἐνταῦθα

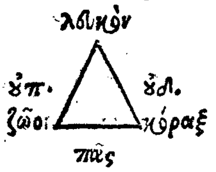

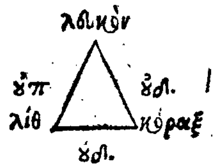
λαβεῖν

λαβεῖν ὅρους διὰ τὴν εἰρημένην ἔμπροσθεν αἰτίαν. ὅτι ἰσοδυναμεῖ ἡ μερικὴ καταφατικὴ τῇ μερικῇ ἀποφατικῇ. ὑποδυομένη τὴν συλλογιστικὴν συζυγίαν. διὸ πάλιν ἐκ τοῦ ἀδιορίστου κατασκευαστέον. ἰσοδυναμοῦσαν λαμβάνοντας τὴν μερικὴν καταφατικὴν τῇ καθόλου. καὶ οὐ δι᾽ ἑαυτὴν ἀληθεύουσαν. καὶ οὕτω δεικτέον ἀσυλλόγιστον τὴν συζυγίαν. καὶ συνάγουσαν καὶ τὸ παντὶ οὕτως. οὐσία παντὶ ζώῳ. οὐσία τινὶ ἀνθρώπῳ. καὶ συμπέρασμα ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ.

» ΕΙ δὲ τὸ καθόλου πρὸς τὸ ἔλαττον ἄκρον ἐστί. καὶ τὸ μ. τῷ μὲν ξ΄ μηδενί, τῷ δὲ ν΄ τινὶ μὴ ὑπάρχει,
» ἐνδέχεται τὸ ν΄ τῷ ξ΄, καὶ παντὶ καὶ μηδενὶ ὑπάρχειν. ὅροι τοῦ ὑπάρχειν. λευκόν. ζῶον. κόραξ. τοῦ μὴ ὑ-
» πάρχειν. λευκόν. λίθος. κόραξ.

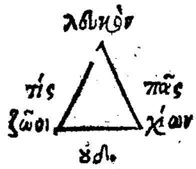
Εὔδηλος οὗτος ὁ τρόπος ἀσυλλόγιστος ἐκ μερικῆς ἀποφατικῆς τῆς μείζονος καὶ καθόλου ἀποφατικῆς τῆς ἐλάττονος. οἷον τοῦ μὲν παντὶ ὅροι, οὕτως λευκὸν οὐ παντὶ ζώῳ λευκὸν οὐδενὶ κόρακι. καὶ συμπέρασμα ζῶον παντὶ κόρακι. τοῦ δὲ μηδενί. λευκὸν οὐ παντὶ λίθῳ. λευκὸν οὐδενὶ κόρακι. καὶ συνάγεται λίθος οὐδενὶ κόρακι. οὐδὲν δὲ ἡμῖν διαφέρει διὰ τὴν μερικὴν ἀποφατικὴν ἐν ταύτῃ τῇ συζυγίᾳ ἐπειδὴ κἂν ληφθῇ ἰσοδυναμοῦσα τῇ μερικῇ καταφατικῇ. οὐδὲν ἧττόν ἐστιν ἀσυλλόγιστος. ἡ γὰρ μείζων ὁποία ποτ᾽ ἂν ἢ μερικὴ ἐστὶ ἀσυλλόγιστον ποιεῖ τὴν συζυγίαν.

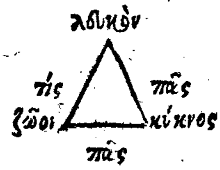

» ΕΙ δὲ κατηγορικαὶ αἱ προτάσεις, ὅροι τοῦ μὴ ὑπάρχειν. λευκόν, ζῶον, χιών. τοῦ δὲ ὑπάρχειν λευκόν,
» ζῶον, κύκνος. φανερὸν οὖν ὅταν ὁμοιοσχήμονες ὦσιν αἱ προτάσεις, καὶ ἡ μὲν καθόλου, ἡ δὲ ἐν μέρει, ὅτι
» οὐδαμῶς γίνεται συλλογισμός.

Ὄγδοος οὗτος ὁ τρόπος ἀσυλλόγιστος. ἐκ τῆς μείζονος μερικῆς καταφατικῆς καὶ τῆς ἐλάττονος καθόλου καταφατικῆς. αἴτιον δὲ κἀνταῦθα τὸ ὁμοιόσχημον τῶν προτάσεων. οἷον λευκὸν τινὶ ζώῳ. λευκὸν πάσῃ χιόνι. καὶ συμπέρασμα ζῶον οὐδὲ μιᾷ χιόνι. τοῦ δὲ παντὶ λευκὸν τινὶ ζώῳ. λευκὸν παντὶ κύκνῳ. καὶ συμπέρασμα ζῶον παντὶ κύκνῳ. τοιαῦται αἱ ἀσυλλόγιστοι συζυγίαι, ἐκ τῆς μιᾶς καθόλου. τῆς δὲ ἑτέρας μερικῆς ὅταν ὦσιν ὁμοιοσχήμονες.

» ΑΛΛ᾽ οὐδ᾽ εἰ τινὶ ἑκατέρῳ ὑπάρχει ἢ μὴ ὑπάρχει, ἢ τῷ μὲν τινί, τῷ
» δὲ μή, ἢ μηδέτερον παντί, ἢ ἀδιορίστως. ὅροι δὲ κοινοὶ πάντων. λευκόν, ζῶον
» ἄνθρωπος. λευκόν, ζῶον, ἄψυχον, φανερὸν οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων ὅτι ἐὰν
» τε οὕτως ἔχωσιν οἱ ὅροι πρὸς ἀλλήλους ὡς ἐλέχθη, γίνεται συλλογισμός,
» ἐξ ἀνάγκης ἄν τε ᾖ συλλογισμός, ἀνάγκη τοὺς ὅρους οὕτως ἔχειν. δῆλον δὲ
» καὶ ὅτι πάντες ἀτελεῖς εἰσιν οἱ ἐν τούτῳ τῷ σχήματι συλλογισμοί. πάντες
» γὰρ ἐπιτελοῦνται προσλαμβανομένων τινῶν.

Ἐνταῦθα ἐφεξῆς ιϛ΄ πλέκει ἀσυλλογίστους συζυγίας. τεσσάρων οὐσῶν ἐν τοῖς προτάσεων. τῆς μερικῆς ἀποφατικῆς καὶ καταφατικῆς καὶ ἀπροσδιορίστου καταφατικῆς καὶ ἀποφατικῆς. καὶ γὰρ τῆς μείζονος καθ᾽ ἕνα τούτων λαμβανομένης ἡ ἐλάττων. ποικίλλεται κατὰ τὰς τέσσαρας. τετράκις οὖν τὰ δ΄ τὰ ιϛ΄. εὐπορεῖ δὲ αὐτὴ πάντων κοινῶν ὅρων. δι᾽ ὧν πάσας ἀσυλλογίστους δείκνυσιν ὡς καὶ τὸ παντὶ καὶ οὐδενὶ συναγούσας. τοῦ μὲν παντὶ λευκὸν τινὶ ζώῳ. λευκὸν τινὶ ἀνθρώπῳ. καὶ συνάγεται ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ. τοῦ δὲ μηδενί. λευκὸν τινὶ ζώῳ. λευκὸν τινὶ ἀψύχῳ. καὶ ζῶον οὐδενὶ ἀψύχῳ.

» Α᾽ ἢ ἐνυπάρχει τοῖς ὅροις ἐξ ἀνάγκης, ἢ τίθενται ὡς ὑποθέσεις, οἷον ὅταν διὰ τοῦ ἀδυνάτου δει-
» κνύωμεν, καὶ ὅτι οὐ γίνεται καταφατικὸς συλλογισμὸς διὰ τούτου τοῦ σχήματος. ἀλλὰ πάντες στερητι-
» κοί, καὶ οἱ καθόλου, καὶ οἱ κατὰ μέρος.

Ἐνυπάρχει μὲν τὰ κατὰ ἀντιστροφὴν περαινόμενα. τίθενται δὲ ὡς ὑποθέσεις τὰ λήμματα τῆς εἰς τὸ ἀδύνατον ἀπαγωγῆς.

» ΟΤΑΝ δὲ τῷ αὐτῷ. τὸ μὲν παντί, τὸ δὲ μηδενὶ ὑπάρχει, ἢ ἄμφω παντὶ ἢ μηδενί, τὸ μὲν σχῆμα τὸ
» τοιοῦτον καλῶ τρίτον.

Πέρας ἀπείληφε. καὶ τὸ β΄ σχῆμα. ἐντεῦθεν λοιπὸν τὸ τρίτον. ἐν ᾧ ὁ μέσος ὅρος ἀμφοτέροις τοῖς ἄκροι[ς]
» ὑπόκειται. διὸ ἐν μὲν τῷ δευτέρῳ σχήματι εἶπεν. Ὅταν δὲ τῷ αὐτῷ τῷ μὲν παντὶ τῷ δὲ μηδενί.
ἐπειδὴ ἀμφοτέρων ἐκεῖ κατηγορεῖτο ὁ μέσος. ἐνταῦθα δέ φησιν. ἐὰν δὲ τῷ αὐτῷ ἴδιον δὲ τούτου τοῦ σχήματος τὴν ἐλάττονα μόνον ἔχειν καταφατικήν. ὅθεν καὶ τῶν ἄλλων σχημάτων πρὸς τ[...]ας ἐχόντων συλλογιστικὰς συζυγίας, τοῦτο ἐξ συζυγιῶν συλλογιστικῶν εὐπόρησεν. ἐπ᾽ ἐκείνων μὲν γὰρ πλείους ἦσαν αἱ διαφοραὶ αἷς τὰς συλλογιστικὰς προτάσεις ἐπιγινώσκομεν. οἷον αὐτὴ μὲν τοῦ πρ[ώ]του, καὶ [...]

μείζονα εἶναι καθόλου. καὶ τὸ τὴν ἐλάττονα καταφατικήν. ἐπὶ δὲ τοῦ δευτέρου. τὸ τὴν μὲν μείζονα εἶναι καθόλου. τὴν δὲ ἐλάττονα ἀνομοιοσχήμονα. ἐπὶ δὲ τοῦ τρίτου ἐξαρκεῖ ἀποποιῆσαι τὰς συλλογιστικὰς προτάσεις. τό, τὴν ἐλάττονα μόνην εἶναι καταφατικήν. ὅτι δὲ ἔνθα πλείους αἱ διαφοραὶ ὁ ἀριθμὸς τοῦ ὑποκειμένου συστέλλεται, δῆλον. καὶ γοῦν τὸ ζῶον ἐν ὅσῳ μὲν τὰς δύο μόνας ἔχει διαφορὰς τό τε ἔμψυχον καὶ τὸ αἰσθητικόν. ἐπὶ πλέον ἐστὶ τοῦ ἀνθρώπου. γενομένης δὲ τῆς τοῦ λογικοῦ καὶ θνητοῦ διαφορᾶς. εἰς μόνον περιέστη τὸν ἄνθρωπον ἀεὶ γὰρ ἡ προσθήκη τῶν διὸς προσδιορισμῶν ἐκλείπειν τὰ πράγματα ποιεῖ. πάντα δὲ τὰ συμπεράσματα μερικὰ συνάγεται ἐν τούτῳ τῷ σχήματι.

» ΜΕΣΟΝ δ' ἐν αὐτῷ λέγω, καθ' οὗ ἄμφω κατηγορούμενα. ἄκρα δὲ τὰ κατηγορούμενα.

Εἴρηται ὅτι ἡ τάξις τῶν σχημάτων. ἐκ τῆς τοῦ μέσου πρὸς τὰ ἄκρα σχέσεως εἴληπται. διὰ τοῦτο νῦν ὡς τὴν ἐσχάτην ἔχοντος ἐν τούτῳ τῷ σχήματι τοῦ μέσου ὅρου τάξιν ἀμφοτέροις γὰρ ὑπόκειται τοῖς ἄκροις καὶ τὸ σχῆμα τὴν ἐσχάτην τῶν λοιπῶν ἀνείληφε τάξιν.

» ΜΕΙΖΟΝ δ' ἄκρον, τὸ πορρώτερον τοῦ μέσου. ἔλαττον δέ, τὸ ἐγγύτερον.

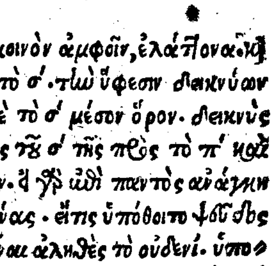
Ὁ μείζων ὅρος ἐν τούτῳ τῷ σχήματι δὶς κατηγορεῖται. τοῦ τε γὰρ μέσου καὶ τοῦ συμπεράσματος, ὁ δὲ ἐλάττων ἅπαξ κατηγορεῖται. τοῦ γὰρ μέσου μόνον. ὑπόκειται δὲ τῷ μείζονι. ἐν τῷ συμπεράσματι δὲ ὁ μέσος μόνως ὑπόκειται. οὐδέποτε δὲ κατηγορεῖται. διὸ μείζονα ὅρον τὸν πορρωτέρω τοῦ μέσου φησί. πορρωτέρω δὲ ἂν εἴη κατὰ συγγένειαν. τοῦ μηδὲ ὅλως κατηγορουμένου. ἀεὶ δὲ ὑποκειμένου, ὁ ἀεὶ κατηγορούμενος. καὶ οὐδέποτε ὑποκείμενος ὅπερ ἐστὶν ὁ μείζων. ἐγγίων δὲ μᾶλλον. ὁ ποτὲ μέν, ὑποκείμενος ποτὲ δὲ κατηγορούμενος. οὗτος δέ ἐστιν ὁ ἐλάχιστος.

» ΤΙΘΕΤΑΙ ΔΕ τὸ μέσον, ἔξω μὲν τῶν ἄκρων, ἔσχατον δὲ τῇ θέσει. τέλειος μὲν οὖν οὐ γίνε-
» ται συλλογισμός. οὐδὲ ἐν τούτῳ τῷ σχήματι. δυνατὸν δ' ἔσται καὶ καθόλου, καὶ μὴ καθόλου τῶν ὅ-
» ρων ὄντων πρὸς τὸ μέσον.

Ἔξω μὲν διότι οὐ κατ' εὐθεῖαν τῶν ἄκρων. ἔσχατον δὲ διότι ὑποκάτω.

» ΚΑΘΟΛΟΥ μὲν οὖν ὄντων τῶν ὅρων, ὅταν καὶ τὸ π' καὶ τὸ ρ' παντὶ τῷ σ' ὑπάρχει, ἔσται
» συλλογισμὸς ὅτι τινὶ τῷ ρ' τὸ π' ὑπάρξει ἐξ ἀνάγκης. ἐπεὶ γὰρ ἀντιστρέφει τὸ κατηγορικόν, ὑπάρξει
» τὸ σ' τινὶ τῷ ρ'. ὥστ' ἐπεὶ τῷ μὲν σ' παντί, τὸ π'. τῷ δὲ ρ' τινὶ τὸ σ'. ἀνάγκη τὸ π' τινὶ τῷ ρ' ὑπάρ-
» χειν. γίνεται γὰρ συλλογισμὸς διὰ τοῦ πρώτου σχήματος. ἔτι δὲ καὶ τὰ διὰ τοῦ ἀδυνάτου.

Πρῶτος οὗτος τρόπος συλλογιστικὸς ἐν τούτῳ τῷ σχήματι ἐξ ἀμφοτέρων καθόλου καταφατικῶν, μερικὸν καταφατικὸν συνάγων συμπέρασμα, οἷον ζῶον κατὰ παντὸς ἀνθρώπου. οὐσία κατὰ παντὸς ἀνθρώπου. καὶ συμπέρασμα ζῶον κατά τινος οὐσίας. ἐπεὶ γὰρ ἡ καθόλου καταφατικὴ πρὸς τὴν μερικὴν ἀντιστρέφει καταφατικήν. ἡ ἡ οὐσία παντὶ ἀνθρώπῳ. καὶ ὁ ἄνθρωπος τινὶ οὐσίᾳ. γίνεται γὰρ ὁ τρίτος τρόπος τοῦ α' σχήματος ἐκ τῆς μείζονος καθόλου καταφατικῆς. τῆς δὲ ἐλάττονος μερικῆς καταφατικῆς. μερικὸν καταφατικὸν συνάγων συμπέρασμα. τὸ ζῶον κατὰ παντὸς ἀνθρώπου. ἄνθρωπος κατά τινος οὐσίας. ζῶον ἄρα τινὶ οὐσίᾳ. οὐσία ἄρα τινὶ ζώῳ. δεῖ δὲ λαμβάνειν ἐπὶ τούτου τοῦ τρόπου. ὥσπερ ἐπὶ τοῦ τρίτου τρόπου τοῦ α' σχήματος γένος καὶ εἶδος καὶ κοινὸν ἀμφοῖν. καὶ τὸ μὲν γένος μείζονα ὅρον τιθέναι. τὸ δὲ εἶδος μέσον. τὸ δὲ κοινὸν ἀμφοῖν, ἐλάττονα. καὶ

ἡ μὲν ἐπ' εὐθείας δεῖξίς ἐστιν αὕτη. λαμβάνει δὲ στοιχεῖα τὸ π' καὶ τὸ ρ' καὶ τὸ σ'. τὴν ὕφεσιν δεικνύων τοῦ γ' σχήματος διὰ τῆς ὑφέσεως τῆς κατὰ τὴν τάξιν τῶν στοιχείων. τίθησι δὲ τὸ σ' μέσον ὅρον. δεικνὺς τὴν ὕφεσιν αὐτοῦ τὴν πρὸς τοὺς ἄκρους διὰ τῆς κατὰ τὴν τάξιν ὑφέσεως τοῦ σ' τῆς πρὸς τὸ π' καὶ ρ'. ἔστι δὲ καὶ διὰ τοῦ ἀδυνάτου καὶ διὰ τοῦ ἐκθέσθαι ποιεῖν τὴν ἀπόδειξιν. εἰ γὰρ ἐπὶ παντὸς ἀνάγκη ἢ τὴν κατάφασιν ἢ τὴν ἀπόφασιν ἀληθεύειν τὰς ἀντιφατικῶς ἀντικειμένας. εἴ τις ὑπόθοιτο ψεῦδος εἶναι τὸ τινὶ τῷ ρ' τὸ π' ὑπάρχειν. ἀνάγκη τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον εἶναι ἀληθὲς τὸ οὐδενί. ὑποκείσθω οὖν τὸ π' τουτέστι τὸ ζῶον καθώς, ὁ ἀντιλέγων βούλεται. μηδενὶ τῷ ρ' ὑπάρχειν τουτέστι τῇ οὐσίᾳ. ὑπέκειτο δὲ τὸ ρ' τουτέστιν ἡ οὐσία παντὶ τῷ σ' ὑπάρχειν, τουτέστι τῷ ἀνθρώπῳ. γίνεται οὖν ὁ δεύτερος τρόπος τοῦ α' σχήματος ἐκ τῆς μείζονος καθόλου ἀποφατικῆς. τῆς δὲ ἐλάττονος καθόλου καταφατικῆς καθόλου ἀποφατικὸν συνάγων συμπέρασμα. τὸ ἄρα π' οὐδενὶ τῷ σ' ὑπάρχει τουτέστι τὸ ζῶον οὐδενὶ ἀνθρώπῳ. ὑπέκειτο δὲ καὶ παντί. τὸ αὐτὸ ἄρα καὶ παντὶ καὶ οὐδενί. ὅπερ ἀδύνατον. τὸ δὲ ἀδύνατον ἠκολούθησε, διὰ τὸ ὑποθέσθαι ὅτι τὸ π' οὐδενὶ τῷ ρ'. ψεῦδος ἄρα τοῦτο. ἀληθὲς δὲ τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον τὸ τινὶ τῷ ρ' τὸ π' ὅπερ ἔδει δεῖξαι.

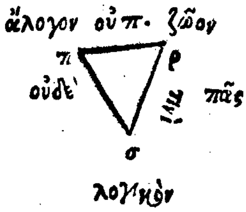
» ΚΑΙ τὸ ἐκθέσθαι ποιεῖν τὴν ἀπόδειξιν, εἰ γὰρ ἄμφω παντὶ τῷ σ' ὑπάρχει. ἂν ληφθῇ τι τῶν σ' οἷον
» τὸ ν', τού[illegible] καὶ τὸ π' καὶ τὸ ρ' ὑπάρξει. ὥστε τινὶ τῷ ρ', τὸ π' ὑπάρξει.

Ὅρα πῶ[illegible] καὶ [illegible]λὸς οἶδεν διαφέρουσαν τὴν ἔκθεσιν τῆς ἀντιστροφῆς τῆς μερικῆς καταφατικῆς ὡς ἔλεγο[illegible] ἐν τῷ περὶ ἀντιστροφῶν λόγῳ. νῦν γὰρ μετὰ τὸ ἀποδεῖξαι διὰ τῆς ἀντιστροφῆς. φησὶ δυνατὸν καὶ

διὰ τῆς ἐκθέσεως πιστώσασθαι τὸ λεγόμενον. πῶς οὖν δείκνυται διὰ τῆς ἐκθέσεως. εἰ τὸ π΄ καὶ τὸ ρ΄ τῷ σ΄ ὑπάρχει παντί, δῆλον καὶ μέρει τινὶ αὐτοῦ, ἐὰν οὖν τι μέρος λάβωμεν τοῦ σ΄ οἷον τὸ ν΄, τοῦτό φημι καὶ τὸ ν μέρος ἔσται τοῦ τε π΄ καὶ τοῦ ρ΄. ἐπεὶ τινὶ μέρει τοῦ ρ΄ τουτέστι τῷ ν΄ ὑπάρχει τὸ π΄ ἐξ ἀνάγκης. καὶ ἐπὶ τῶν ὅρων δὲ πάλιν. εἰ τὸ ζῶον καὶ ἡ οὐσία παντὶ ἀνθρώπῳ ὑπάρχει. καὶ τινὶ δῆλον ὅτι ἐὰν οὖν ληφθῇ τι τοῦ ἀνθρώπου, οἷον σωκράτης. οὗτος καὶ τῆς οὐσίας τι ἔσται καὶ τοῦ ζώου. ὥστε τινὶ οὐσίᾳ τουτέστι σωκράτει ὑπάρχει τὸ ζῶον. δυνατὸν δὲ καὶ οὕτω δεῖξαι. εἰ γὰρ τὸ ρ΄ ἐν παντὶ τῷ σ΄ ὑπάρχει. τὸ ἄρα σ΄ μέρος ἐστὶ τοῦ ρ΄. εἰ οὖν τὸ π΄ παντὶ τῷ σ΄ ὑπάρχει. τὸ δὲ σ΄ μέρος τοῦ ρ΄. τὸ ἄρα π΄ μέρος τοῦ ρ΄ ὑπάρχει ὅπερ ἦν τὸ σ΄. τὸ μὲν οὖν τινὶ, ἐξ ἀνάγκης ἀεὶ συνάγεται. τὸ δὲ παντί ἔστιν ὅτε. ἐὰν ληφθῇ ὁ μείζων ὅρος καθολικώτερος τοῦ ἐλάττονος. οἷον ἔμψυχον παντὶ ἀνθρώπῳ. ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ. καὶ συμπέρασμα, ἔμψυχον παντὶ ζώῳ. ἀλλὰ τὸ μὲν τινὶ ἐξ ἀνάγκης συνάγεται καὶ ἀεί. τὸ παντὶ δὲ οὐκ ἀεί.

» ΚΑΙ ἂν τὸ μὲν ρ΄ παντὶ τῷ σ΄, τὸ δὲ π΄ μηδενὶ ὑπάρχει, ἔσται συλλογισμός. ὅτι τὸ π΄ τινὶ τὸ ρ΄ οὐχ
» ὑπάρξει ἐξ ἀνάγκης. ὁ γὰρ αὐτὸς τρόπος ἔσται τῆς ἀποδείξεως ἀντιστραφείσης τῆς ρσ΄ προτάσεως. δει-
» χθείη δ᾽ ἂν καὶ διὰ τοῦ ἀδυνάτου καθάπερ ἐπὶ τῶν προτέρων.

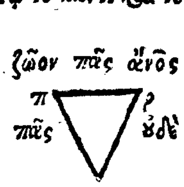
Δεύτερος οὗτος τρόπος συλλογιστικὸς ἐν τούτῳ τῷ σχήματι ἐκ τῆς μείζονος καθόλου ἀποφατικῆς τῆς δὲ ἐλάττονος καθόλου καταφατικῆς μερικὸν ἀποφατικὸν συνάγων συμπέρασμα. οἷον ἄλογον οὐδενὶ λογικῷ. ζῶον παντὶ λογικῷ. καὶ συνάγεται ἄλογον οὐ παντὶ ζώῳ. ἐπεὶ γὰρ ἡ καθόλου καταφατικὴ πρὸς τὴν μερικὴν ἀντιστρέφει. εἰ τὸ ζῶον παντὶ λογικῷ, τὸ λογικὸν τινὶ ζώῳ. εἰ τοίνυν τὸ μὲν ἄλογον οὐδενὶ λογικῷ, τὸ δὲ λογικὸν τινὶ ζώῳ. γίνεται ὁ τέταρτος τρόπος τοῦ α΄ σχήματος ἐκ τῆς μείζονος καθόλου ἀποφατικῆς τῆς δὲ ἐλάττονος μερικῆς καταφατικῆς μερικὸν ἀποφατικὸν συνάγων συμπέρασμα. τὸ ἄρα ἄλογον τινὶ ζώῳ. δεῖ δὲ λαμβάνειν ὅρους, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τοῦ τετάρτου τρόπου τοῦ α΄ σχήματος ἀντιδιῃρημένα ἀλλήλοις εἴδη καὶ κοινόν τι ἀμφοῖν.

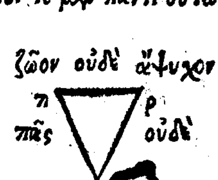

καὶ τὸ μὲν κοινὸν ποιεῖν ἐλάττονα ὅρον. τῶν δὲ ἀντιδιῃρημένων τὸν μὲν, μείζονα τὸν δὲ, μέσον ὅρον. Ο γὰρ αὐτὸς ἔσται τρόπος τῆς δείξεως ἀντιστραφείσης τῆς ρσ΄ προτάσεως. Ο αὐτὸς τῷ προτέρῳ τρόπῳ ὥσπερ γὰρ ἐν ἐκείνῳ ἀντιστρέφοντες τὴν ἐλάττονα πρότασιν καθόλου καταφατικὴν οὖσαν ἐποιοῦμεν μερικὴν καταφατικὴν καὶ ἐγίνετο ὁ τρίτος τρόπος τοῦ α΄ σχήματος ἐκ τῆς μείζονος καθόλου τῆς δ᾽ ἐλάττονος μερικῆς καταφατικῆς, οὕτω κἂν τούτῳ τῷ τρόπῳ, τῆς αὐτῆς ἀντιστραφείσης γίνεται ὁ τέταρτος τρόπος τοῦ α΄ σχήματος μερικὸν ἀποφατικὸν συνάγων συμπέρασμα. δειχθείη δ᾽ ἂν καὶ διὰ τοῦ ἀδυνάτου καθάπερ ἐπὶ τοῦ προτέρου. εἰ γὰρ ψεῦδος τὸ μὴ παντὶ τὸ π΄ τῷ ρ΄ ὑπάρχειν. τουτέστι τὸ ἄλογον τῷ ζώῳ, ἀληθὲς τὸ παντί. τοῦτο γὰρ ἀντιφατικῶς ἀντίκειται. εἰ τοίνυν τὸ μὲν ἄλογον τουτέστι τὸ π΄ τεθείη κατὰ τὸν ἀντιλέγοντα παντὶ τῷ ρ΄ τουτέστι τῷ ζώῳ ὑπάρχειν. ἦν δὲ καὶ τὸ ρ΄ παντὶ τῷ σ΄ τουτέστι τὸ ζῶον παντὶ τῷ λογικῷ. δῆλον ὅτι γίνεται ὁ α΄ τρόπος τοῦ α΄ σχήματος ἐκ δύο καθόλου καταφατικῶν καθόλου καταφατικὸν συνάγων συμπέρασμα. ὅτι τὸ π΄ τουτέστι τὸ ἄλογον, παντὶ τῷ σ΄ τουτέστι τῷ λογικῷ ὑπάρχει. ὑπέκειτο δὲ ἐξ ἀρχῆς οὐδενί. τὸ αὐτὸ ἄρα καὶ παντὶ καὶ οὐδενὶ ὅπερ ἀδύνατον. τὸ ἀδύνατον διατί ἠκολούθησεν, διὰ τὸ ὑποθέσθαι ἡμᾶς τὸ π΄ παντὶ τῷ ρ΄ ὑπάρχειν. ψευδὴς ἄρα ἡ ὑπόθεσις αὕτη. ἐπειδὴ μηδεμιᾷ, ἀληθεῖ ὑποθέσει ψεῦδος ἀκολουθεῖ. ἀληθὲς δὲ τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον τὸ μὴ παντὶ τῷ ρ΄ τὸ π΄ ὅπερ ἔδει δεῖξαι. δυνατὸν δὲ καὶ τῇ δι᾽ ἐκθέσεως δείξει κἀπὶ ταύτης τῆς συζυγίας χρήσασθαι. εἰ γὰρ τὸ ζῶον παντὶ λογικῷ ὑπάρχει. μέρος ἄρα τοῦ ζώου ἐστὶ τὸ λογικόν. εἰ τοίνυν μηδενὶ λογικῷ τὸ ἄλογον ὑπάρχει. μέρει ὄντι τοῦ ζώου τῷ λογικῷ, τὸ ἄλογον οὐχ ὑπάρχει. ἢ καὶ οὕτως. εἰ ληφθείη τι τοῦ λογικοῦ οἷον ὁ ἄνθρωπος, δῆλον ὡς μέρος ἐστὶ τοῦ ζώου. ἐπεὶ οὖν τὸ ἄλογον οὐδενὶ λογικῷ, ὥστε οὐδὲ τῷ ἀνθρώπῳ, ὃς μέρος ἐστὶ τοῦ ζώου. οὐ παντὶ ἄρα ζώῳ ὑπάρχει ὁ ἄνθρωπος.

» ΕΑΝ δὲ τὸ μὲν ρ΄ μηδενὶ τῷ γ΄, τὸ δὲ π΄ παντὶ ὑπάρχει τῷ σ΄, οὐκ ἔσται συλλογισμός. ὅροι τοῦ ὑ-
» πάρχειν. ζῶον. ἵππος. ἄνθρωπος. τοῦ μὴ ὑπάρχειν. ζῶον. ἄψυχον. ἄνθρωπος.

Πρῶτος τρόπος ἀσυλλόγιστος ἐν τούτῳ τῷ σχήματι ἐκ τῆς μείζονος καθόλου καταφατικῆς τῆς δὲ ἐλάττονος καθόλου ἀποφατικῆς. διὰ τὸ μὴ ἔχειν τὴν συζυγίαν τὸ ἴδιον τοῦ γ΄ σχήματος ὅπερ ἦν τὸ εἶναι τὴν ἐλάττονα καταφατικήν. συνάγεται γὰρ ἐν τούτῳ τὸ παντὶ καὶ τὸ οὐδενί. οἷον τὸ μὲν παντὶ οὕτως. ζῶον κατὰ παντὸς ἀνθρώπου. ἵππος κατ᾽ οὐδενὸς ἀνθρώπου. καὶ συνάγεται ζῶον κατὰ παντὸς ἵππου τὸ δὲ οὐδενὶ, οὕτως. ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ. ἄψυχον οὐδενὶ ἀνθρώπῳ. καὶ συμπέρασμα ζῶον οὐδενὶ ἀψύχῳ. ἄξιον δὲ ἐπιστῆσαι ὅτι ἐν μὲν τῷ α΄ σχήματι παραδείγματα παρατιθέμενος, τὸν μείζονα ὅρον,

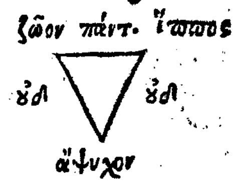

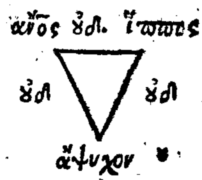
πρῶτον ἐτάττετο. δεύτερον δὲ τὸν μέσον. καὶ τρίτον ἐλάττονα. ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ σχήματι, πρῶτον ἐτάττετο τὸν μέσον ὡς ἀμφοτέρων κατηγορούμενον. ἐν δὲ τούτῳ τῷ τρίτῳ τὸν μέσον ἔσχατον ὡς ἀμφοτέροις ὑποκείμενον.

ΟΥΔ' ὅταν ἄμφω κατὰ μηδενὸς τοῦ σ λέγηται, οὐκ ἔσται συλλογισμός. ὅροι τοῦ ὑπάρχειν ζῷον· ἵππος ἄψυχον. τοῦ μὴ ὑπάρχειν ἄνθρωπος· ἵππος ἄψυχον. μέσον, ἄψυχον. φανερὸν οὖν καὶ ἐν τούτῳ τῷ σχήματι πότε ἔσται καὶ πότε οὐκ ἔσται συλλογισμός, καθόλου τῶν ὅρων ὄντων. ὅταν μὲν γὰρ ἀμφότεροι οἱ ὅροι τεθῶσι κατηγορικοί, ἔσται συλλογισμὸς ὅτι τινὶ ὑπάρχει τὸ ἄκρον τῷ ἄκρῳ. ὅταν δὲ στερητικοί, οὐκ ἔσται, ὅταν δ' ὁ μὲν ᾖ στερητικός, ὁ δὲ καταφατικός, ἐὰν μὲν ὁ μείζων γένηται στερητικός, ἅτερος δὲ καταφατικός, ἔσται συλλογισμὸς ὅτι τινὶ οὐχ ὑπάρχει τὸ ἄκρον τῷ ἄκρῳ. ἐὰν δ' ἀνάπαλιν, οὐκ ἔσται συλλογισμός.

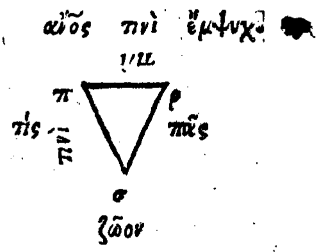
Δ δεύτερος οὗτος τρόπος ἀσυλλόγιστος ἐν τούτῳ τῷ σχήματι ἐξ ἀμφοτέρων καθόλου ἀποφατικῶν διὰ τὴν αἰτίαν τὴν πρὸ αὐτοῦ. ὅθεν ἤδη δῆλον ὅτι ἐν παντὸς σχήματος αὕτη ἡ συζυγία ἀσυλλόγιστος ἡ ἐξ ἀμφοτέρων ἀποφατικῶν. συνάγει δὲ τὸ μὲν παντί, οὕτω ζῷον οὐδενὶ ἀψύχῳ. ἵππος οὐδενὶ ἀψύχῳ. καὶ τὸ συμπέρασμα ζῷον παντὶ ἵππῳ. τὸ δὲ μηδενὶ οὕτως. ἄνθρωπος οὐδενὶ ἀψύχῳ. ἵππος οὐδενὶ ἀψύχῳ. καὶ συμπέρασμα, ἄνθρωπος οὐδενὶ ἵππῳ.

ΕΑΝ δ' ὁ μὲν ᾖ καθόλου πρὸς τὸ μέσον, ὁ δ' ἐν μέρει, κατηγορικῶν μὲν ὄντων ἀμφοῖν ἀνάγκη γίνεσθαι συλλογισμόν. ἂν ὁπότερος ᾖ καθόλου τῶν ὅρων. εἰ γὰρ τὸ μὲν ρ παντὶ τῷ σ ὑπάρχει, τὸ δὲ π τινί, ἀνάγκη τὸ π τινὶ τῷ ρ ὑπάρχειν. ἐπεὶ γὰρ ἀντιστρέφει τὸ καταφατικόν, ὑπάρξει τὸ σ τινὶ τῷ π. ὥστ' ἐπεὶ τὸ μὲν ρ παντὶ τῷ σ, τὸ δὲ σ τινὶ τῷ π, καὶ τὸ ρ τινὶ τῷ π ὑπάρξει. ὥστε καὶ τὸ π τινὶ τῷ ρ.

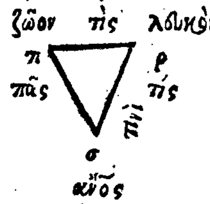
Δ ἐξελθὼν πάσας τὰς ἐξ ἀμφοτέρων καθόλου τῶν προτάσεων γινομένας συζυγίας, καὶ δείξας, ποῖαι μὲν συλλογιστικαί, ποῖαι δὲ ἀσυλλόγιστοι. νῦν διδάσκει περὶ τῶν ἐκ μὲν τῆς μιᾶς καθόλου, τῆς δὲ ἑτέρας μερικῆς συζυγιῶν ὀκτώ. καὶ πρῶτον ἐκτίθεται τὴν ἐκ τῆς μείζονος μερικῆς καταφατικῆς, τῆς δὲ ἐλάττονος καθόλου καταφατικῆς. καὶ δείκνυσιν αὐτὴν συλλογιστικήν, διὰ τῆς ἀντιστροφῆς τῆς μερικῆς. ὑπαρχέτω γάρ φησι τὸ μὲν π τινὶ τῷ σ. τὸ δὲ ρ, παντὶ τῷ σ. λέγω φησὶν ὅτι τὸ π τινὶ τῷ ρ ὑπάρχει. πῶς καὶ τίνα τρόπον. εἰ γὰρ τὸ π τινὶ τῷ σ, καὶ τὸ σ τινὶ τῷ π. πρὸς ἑαυτὴν γὰρ ἡ μερικὴ καταφατικὴ ἀντιστρέφει. εἰ τοίνυν ὑπέκειτο τὸ μὲν ρ παντὶ τῷ σ ὑπάρχειν. τὸ δὲ σ κατὰ τὴν ἀντιστροφὴν τινὶ τῷ π. γίνεται ὁ τέταρτος τρόπος τοῦ πρώτου σχήματος. ἐκ τῆς μείζονος καθόλου καταφατικῆς, τῆς δὲ ἐλάττονος μερικῆς καταφατικῆς μερικὸν καταφατικὸν συνάγων συμπέρασμα. τὸ ἄρα ρ τινὶ τῷ π ὑπάρξει. ἀλλ' οὐ τοῦτο ἐβουλόμεθα δεῖξαι. εἰ γὰρ τὸ ρ τινὶ τῷ π ὑπάρχει, ἀλλ' εἰ τὸ π τινὶ τῷ ρ. εἰ τοίνυν ἀντιστρέφει ἡ μερικὴ καταφατική, καὶ τὸ π τινὶ τῷ ρ ὑπάρξει ὅπερ ἔδει δεῖξαι. ἔστι δὲ οὗτος τρίτος τρόπος συλλογιστικὸς ἐν τρίτῳ σχήματι. εὐπορήσεις δὲ κἀνταῦθα ὑλῶν. εἶδος τι καὶ γένος λαμβάνων καὶ κοινὸν ἀμφοῖν. καὶ τὸ μὲν εἶδος, μείζονα ὅρον τιθείς. τὸ δὲ γένος μέσον. τὸ δὲ κοινὸν ἀμφοῖν ἐλάττονα. οἷον ὁ ἄνθρωπος τινὶ ζῴῳ. ἔμψυχον παντὶ ζῴῳ. καὶ ἄνθρωπος τινὶ ἐμψύχῳ. εἰ γὰρ ὁ ἄνθρωπος τινὶ ζῴῳ, καὶ τὸ ζῷον τινὶ ἀνθρώπῳ. ἐπεὶ οὖν εἰ τὸ μὲν ἔμψυχον παντὶ ζῴῳ. τὸ δὲ ζῷον τινὶ ἀνθρώπῳ, συνάγεται τὸ ἔμψυχον τινὶ ἀνθρώπῳ. εἰ δὲ τοῦτο, καὶ ὁ ἄνθρωπος τινὶ ἐμψύχῳ. ὅπερ ἔδει δεῖξαι. τοῦτον δὲ τὸν δὲ τὸν συλλογισμὸν οἱ περὶ Θεόφραστον τέταρτον ἔταξαν. ὅτι ἐδείχθη δύο ἀντιστροφῶν. ἀεὶ σὺ τέλα δέ, τρίτον. καὶ ἴσως διότι ἐν τρίτῳ σχήματι ἡ ἐλάττων τὴν προτάσεως ἢ κῦρος ἔχουσα μάλιστα. ἀδιαφόρως γὰρ ἐν αὐτῷ ἔχει ἡ μείζων. καὶ κατὰ τὸ ποσὸν καὶ κατὰ τὸ ποιόν. ἡ δὲ ἐλάττων πάντως τῷ ποσῷ κεκοσμῆσθαι βούλεται. καὶ παρ' αὐτὴν ἢ συλλογιστικαί, ἢ ἀσυλλόγιστοι γίνονται αἱ συμπλοκαὶ τῶν προτάσεων. ἐπεὶ οὖν αὕτη τὸ κῦρος ἔχει. προτετίμηκεν ἐν τῇ καταριθμήσει τὴν ἔχουσαν τὴν ἐλάττονα καθόλου. ἵνα ἡ τὸ κῦρος ἔχουσα πρότασις, μὴ μόνῳ κοσμεῖται τῷ ποιῷ, ἀλλὰ καὶ τῷ ποσῷ.

ΠΑΛΙΝ εἰ τὸ μὲν ρ τινὶ τῷ σ, τὸ δὲ π παντὶ ὑπάρχει, ἀνάγκη τὸ π τινὶ τὸ ρ ὑπάρχειν. ὁ γὰρ αὐτὸς τρόπος τῆς ἀποδείξεως.

Τ τέταρτος οὗτος τρόπος συλλογιστικὸς ἐκ τῆς μείζονος καθόλου καταφατικῆς. τῆς δὲ ἐλάττονος μερικῆς καταφατικῆς. μερικὸν καταφατικὸν συνάγων συμπέρασμα. οἷον ζῷον παντὶ ἀνθρώπῳ. λευκὸν τινὶ ἀνθρώπῳ. καὶ συνάγεται ζῷον τινὶ λευκῷ. εἰ γὰρ λευκὸν τινὶ ἀνθρώπῳ. καὶ ἄνθρωπος τινὶ λευκῷ. ἐπεὶ οὖν εἰ ζῷον παντὶ ἀνθρώπῳ. ἄνθρωπος δὲ τινὶ λευκῷ. δῆλον ὅτι συνάγεται ζῷον τινὶ λευκῷ. ὅπερ ἔδει δεῖ-

ξαι. γίνεται γὰρ πάλιν ὁ τρίτος τρόπος τοῦ πρώτου σχήματος. εὐπορήσεις δὲ κἀνταῦθα ὑλῶν. λαμβάνων γένος καὶ εἶδος. καί τι ὑπάρχον μὲν αὐτοῖς ἀδιὰ μέρεις ὑπάρχον δὲ καὶ ἑτέροις τισὶ παρ' αὐτά. καὶ τὸ μὲν γένος τιθεὶς μείζονα ὅρον. τὸ δὲ εἶδος μέσον. τὸ δὲ ὑπάρχον αὐτοῖς ἀδιὰ μέρεις ἐλάττονα.

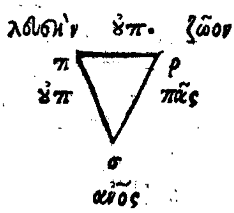

» ΕΣΤΙ δὲ ἀποδεῖξαι καὶ διὰ τοῦ ἀδυνάτου καὶ τῇ ἐκθέσει καθάπερ ἐπὶ τῶν προτέρων.

Ἀμφοτέροις γὰρ δυνατὸν δεῖξαι τῇ εἰς ἄτοπον ἀπαγωγῇ. καὶ πρῶτόν γε τὸν πρῶτον δείξομεν. εἰ γάρ τις εἴποι ψεῦδος εἶναι τὸ τινὶ τῷ ρ' τὸ π' ὑπάρχει. τουτέστι τὸν ἄνθρωπον. τινὶ ἐμψύχῳ. δῆλον ὅτι ἀληθὲς ἔσται τὸ οὐδενί. εἰ τοίνυν τὸ μὲν π' τουτέστιν ὁ ἄνθρωπος, οὐδενὶ τῷ ρ' τουτέστι τῷ ἐμψύχῳ. ὡς ὁ ἀντιλέγων βούλεται. τὸ δὲ ρ' τὸ ἔμψυχον παντὶ τῷ σ'. τουτέστι τῷ ζώῳ. τοῦτο γὰρ ὑπόκειται τὸ ἄρα π' ὁ ἄνθρωπος οὐδενὶ, τὸ σ' τῷ ζώῳ ὑπάρξει. γίνεται γὰρ ὁ δεύτερος τρόπος τοῦ πρώτου σχήματος. ὑπέκειτο δὲ τινὶ ζώῳ ὑπάρχειν τὸν ἄνθρωπον. τὸ αὐτὸ ἄρα καὶ τινὶ καὶ οὐδενὶ ὑπάρξει. ὅπερ ἄτοπον. τὸ ἄτοπον ἠκολούθησεν δῆλον ὅτι διὰ τὸ ὑποθέσθαι ἡμᾶς. τὸ π' μηδενὶ τῷ ρ' ὑπάρχειν τουτέστιν ὁ ἄνθρωπος μηδενὶ ἐμψύχῳ. ψεῦδος ἄρα τοῦτο. ἀληθὲς δὲ τὸ τινὶ ὅπερ ἔδει δεῖξαι. δείκνυται δὲ καὶ τῇ ἐκθέσει οὕτως. εἰ γὰρ ὁ ἄνθρωπος τινὶ ζώῳ ὑπάρχει. τὸ δὲ ἔμψυχον παντί. ἐὰν ληφθῇ τι τοῦ ζώου ᾧ ὑπάρχει ὁ ἄνθρωπος. τοῦτο κοινὸν ἔσται μέρος, τοῦ τε ἀνθρώπου καὶ τοῦ ἐμψύχου. ἔστιν ἄρα τι τούτου ἔμψυχον ᾧ ὑπάρχει ὁ ἄνθρωπος. ὁμοίως δὲ καὶ τὸν δεύτερον τρόπον δείξομεν διὰ μὲν τοῦ ἀδυνάτου οὕτως. εἴ τις εἴποι ψεῦδος εἶναι τὸ τινὶ λευκῷ ὑπάρχειν τὸ ζῶον. δῆλον ὅτι ἀληθὲς ἐρεῖ τὸ μηδενὶ λευκῷ ὑπάρχειν τὸ ζῶον. οὐκοῦν καὶ τὸ ἀνάπαλιν οὐδενὶ ζώῳ ὑπάρξει τὸ λευκόν. εἰ τοίνυν οὐδενὶ ζώῳ τὸ λευκὸν ὡς ὁ ἀντιλέγων βούλεται. ὑπέκειτο δὲ καὶ τὸ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ ὑπάρχειν. δῆλον ὅτι συνάγεται τὸ λευκὸν μηδενὶ ἀνθρώπῳ ὑπάρχειν. γίνεται γὰρ πάλιν ὁ δεύτερος τρόπος τοῦ πρώτου σχήματος. ὑπέκειτο δὲ καὶ τινὶ ἀνθρώπῳ τὸ λευκὸν ὑπάρχειν. τὸ αὐτὸ ἄρα καὶ τινὶ καὶ οὐδενὶ ὑπάρξει. ὅπερ ἄτοπον. τὸ ἄτοπον ἠκολούθησε διὰ τὸ ὑποθέσθαι ἡμᾶς διὰ τὸ μηδενὶ λευκῷ τὸ ζῶον ὑπάρχειν. ψεῦδος ἄρα τοῦτο. ἀληθὲς δὲ τὸ ἀντικείμενον τὸ τινὶ ὅπερ ἔδει δεῖξαι. ὁμοίως δὲ καὶ τῇ ἐκθέσει τὸ αὐτὸ δείξομεν, εἰ γὰρ τὸ μὲν ζῶον κατὰ παντὸς ἀνθρώπου. τὸ δὲ λευκὸν κατά τινος. ἐὰν ληφθῇ τι τοῦ ἀνθρώπου ᾧ ὑπάρχει τὸ λευκόν. οἷον σκύθης, τούτῳ ὑπάρξει τὸ ζῶον. τινὶ ἄρα λευκῷ τὸ ζῶον ὑπάρξει. ὅπερ ἔδει δεῖξαι.

» ΕΑΝ δ' ὁ μὲν ᾖ κατηγορικὸς, ὁ δὲ στερητικὸς, καθόλου δὲ ὁ κατηγορικὸς, ὅταν μὲν ὁ ἐλάττων ᾖ κατηγορικὸς, ἔσται συλλογισμός. εἰ γὰρ τὸ ρ' παντὶ τῷ σ'. τὸ δὲ π' τινὶ μὴ ὑπάρχει. ἀνάγκη τὸ π' τινὶ τῷ ρ' μὴ ὑπάρχειν. εἰ γὰρ παντὶ, καὶ τὸ ρ' παντὶ τῷ σ' καὶ τῷ π' παντὶ τῷ σ' ὑπάρξει. ἀλλ' οὐχ ὑπῆρχε.

Τὰς συζυγίας ἐκτιθέμενος τὰς ἐκ τῆς μιᾶς καθόλου. τῆς δὲ ἑτέρας μερικῆς ἐξέθετο. προτέρας τὰς ἐκ τῶν δύο καταφατικῶν, τῆς τε ἐχούσης τὸν μείζονα καθόλου τὸν δὲ ἐλάττονα μερικόν. καὶ τὸ ἀνάπαλιν, καὶ ἀμφοτέρας ἔδειξε συλλογιστικὰς οὔσας. ἐν ἑκατέρᾳ γὰρ ἐσώζετο τὸ ἴδιον τοῦ τρίτου σχήματος. τὸ τὴν ἐλάττονα εἶναι καταφατικήν, λοιπὸν ἐκτίθεται τὰς ἐκ τῆς ἑτέρας μὲν καταφατικῆς, τῆς δὲ ἑτέρας ἀποφατικῆς. τῆς καταφατικῆς καθόλου οὔσης. μερικῆς δὲ τῆς ἀποφατικῆς. καὶ πρώτην τὴν ἐν τῷ ἐλάττονι ὅρῳ ἔχουσαν, τὸ κατηγορικὸν, καὶ καθόλου. δείκνυσιν αὐτὴν συλλογιστικὴν οὖσαν. ὅταν γάρ φησιν ὁ ἐλάττων ᾖ κατηγορικὸς, ἔσται συλλογισμός. πέμπτος οὗτος τρόπος συλλογιστικὸς ἐν τρίτῳ σχήματι ἐκ μερικῆς ἀποφατικῆς τῆς μείζονος. καὶ καθόλου καταφατικῆς τῆς ἐλάττονος μερικὸν ἀποφατικὸν συνάγων συμπέρασμα. εὐπορήσεις δὲ κἀνταῦθα ὑλῶν λαμβάνων γένος καὶ εἶδος. καὶ ἔτι ἀδιὰ μέρεις αὐτοῖς συμβεβηκός. καὶ τοῦτο μὲν μείζονα ὅρον τιθείς. τὸ δὲ εἶδος μέσον. τὸ δὲ γένος ἐλάττονα. οἷον λευκὸν οὐ παντὶ ἀνθρώπῳ, ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ. καὶ συνάγεται λευκὸν, οὐ παντὶ ζώῳ. δείκνυσι δὲ τοῦτον τὸν τρόπον διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς. οὐ γὰρ οἷόν τε ἦν αὐτὸν δι' ἀντιστροφῆς ἀποδεῖξαι. διότι ἡ μὲν μείζων, οὐδὲ ὅλως ἀντιστρέφει μερικὴ οὖσα ἀποφατική. ἡ δὲ ἐλάττων εἰ ἀντιστρέφει, πρὸς τὴν μερικὴν καταφατικὴν ἀντιστρέφει, καὶ γίνονται ἄμφω μερικαί. ἐκ δὲ ἀμφοῖν μερικῶν, οὐχ οἷόν τε γενέσθαι συλλογιστικὴν συζυγίαν ὡς ἤδη εἴπομεν. διόπερ τῇ εἰς ἄτοπον ἀπαγωγῇ, δείκνυσι τὴν συζυγίαν οὕτως. εἰ γάρ τις εἴποι ψεῦδος εἶναι τὸ συμπέρασμα τὸ λέγον μὴ παντὶ ζώῳ τὸ λευκὸν ὑπάρχειν. δῆλον ὅτι τὸ παντὶ ἔσται. ἔστω οὖν λευκὸν παντὶ ζώῳ. ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ ὑπῆρχεν. οὕτω γὰρ ὑπέκειτο, τὸ ἄρα λευκὸν συναχθήσεται παντὶ τῷ ἀνθρώπῳ ὑπάρχειν. ὑπέκειτο δὲ καὶ οὐ παντί. τὸ αὐτὸ ἄρα καὶ παντὶ καὶ οὐ παντὶ ἔσται. ὅπερ ἀδύνατον.

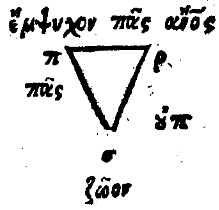
» ΔΕΙΚΝΥΤΑΙ δὲ καὶ ἄνευ τῆς ἀπαγωγῆς. ἐὰν ληφθῇ, τι τῶν σ', ᾧ τὸ π' μὴ ὑπάρχει.

Τὴν δι' ἐκθέσεως φησὶ δεῖξιν. εἰ γὰρ λευκὸν οὐ παντὶ ἀνθρώπῳ. τὸ δὲ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ. ἐὰν ληφθῇ τι τοῦ ἀνθρώπου ᾧ μὴ ὑπάρχει τὸ λευκόν. οἷον, ὁ αἰθίοψ. ἔστι δὲ τοῦτο τοῦ ζώου μέρος. παντὶ γὰρ ἀνθρώπῳ τὸ ζῶον ὑπάρχει. δῆλον ὅτι τὸ συμπέρασμα προφανὲς ὅτι τὸ λευκὸν οὐ παντὶ τῷ ζώῳ ὑπάρχει. οἷον, τῷ αἰθίοπι.

» ΟΤΑΝ δ' ὁ μείζων ᾖ κατηγορικὸς, ὁ δ' ἐλάττων μερικὸς στερητικὸς, οὐκ ἔσται συλλογισμός. οἷον εἰ
» τὸ μὲν π' παντὶ τῷ σ', τὸ δὲ ρ' τινὶ τῷ σ' μὴ ὑπάρχει. ὅροι τοῦ παντὶ ὑπάρχειν, ἔμψυχον. ἄνθρωπος. ζῶον.

Ὑποθέμενος τὴν μὲν καθόλου προτάσεων κατηγορικήν. τὴν δὲ μερικὴν στερητικήν. καὶ δείξας ὅτι οὕτως ἐχουσῶν τῶν προτάσεων. ἐὰν ἐν τῷ ἐλάττονι ὅρῳ τεθῇ τὸ καθόλου κατηγορικόν. ἐν δὲ τῷ μείζονι, τὸ μερικὸν ἀποφατικὸν γίνεται συλλογισμὸς, νῦν τὸ ἀνάπαλιν ὑποτίθεται. ἐν μὲν τῷ μείζονι τὸ καθόλου κατηγορικόν, ἐν δὲ τῷ ἐλάττονι, τὸ μερικὸν ἀποφατικόν. καὶ δείκνυσιν ἀσυλλόγιστον, οὖσαν ταύτην τὴν συζυγίαν διὰ τὸ τὴν ἐλάττονα τὸ ἴδιον ἀπολωλεκέναι. λέγω δὴ τὸ καταφατικόν. συνάγει γὰρ καὶ τὸ παντὶ καὶ οὐδενί. καὶ τὸ μὲν παντί. οὕτως, ἔμψυχον παντὶ ζώῳ. ἄνθρωπος οὐ παντὶ ζώῳ. καὶ συμπέρασμα ἔμψυχον παντὶ ἀνθρώπῳ.

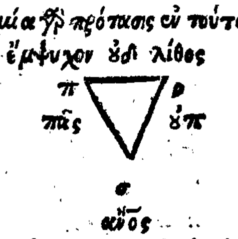
» ΤΟΥ δὲ μηδενὶ, οὐκ ἔστι λαβεῖν ὅρους. εἰ τινὶ μὲν ὑπάρχει τῷ σ' τὸ ρ', τινὶ δὲ μή. εἰ γὰρ μηδενὶ τῷ ρ'
» τὸ π' ὑπάρχει, τὸ δὲ ρ' τινὶ τῷ σ' καὶ τὸ π' τινὶ τῷ σ' οὐχ ὑπάρξει. ὑπέκειτο δὲ παντὶ ὑπάρχειν. εἰ γὰρ παν-
» τὶ τὸ π' τῷ σ' ὑπάρχει, τὸ δὲ ρ' τινὶ τῷ σ', καὶ τὸ π' τινὶ τῷ ρ' ὑπάρξει. ὑ-
» πέκειτο δὲ μηδενὶ ὑπάρχειν.

Ἐάν φησι τὴν μερικὴν ἀποφατικὴν δι' ἑαυτὴν ἀληθεύουσαν λάβωμεν. ἰσοδυναμήσει τῇ μερικῇ καταφατικῇ καὶ τὸ καθόλου ἀποφατικὸν ἀδύνατον διὰ τῶν τοιούτων ὅρων συναγαγεῖν. εἰ γάρ φησι τὸ μὲν π' παντὶ τῷ σ' ὑπάρχει. τὸ δὲ ρ' μὴ παντί. εἶτα τοῦτο λάβωμεν δι' ἑαυτὸ ἀληθὲς, ἰσοδυναμήσει τὸ τινί. καὶ ποιήσει συλλογιστικὴν συζυγίαν. ὥστε συνάγεσθαι τὸ π' τινὶ τῷ ρ' ὑπάρχειν. εἰ τοίνυν καὶ τὸ μηδενὶ συνάγει διὰ τὴν ὑπόθεσιν. τὸ αὐτὸ ἄρα καὶ τινὶ καὶ μηδενὶ ὅπερ ἄτοπον. δυνατὸν δὲ καὶ ἄλλως δεῖξαι. εἰ γὰρ δυνατὸν μηδὲν τῷ ρ' τὸ π' ὑπάρχειν. οὐκοῦν οὐδὲ τὸ ρ' οὐδενὶ τῷ π'. τὸ δὲ π' παντὶ τῷ σ'. τὸ ἄρα ρ', οὐδενὶ τῷ σ'. ἦν δὲ καὶ οὐ παντί. ταυτὸν δὲ εἰπεῖν τινί, τὸ αὐτὸ ἄρα καὶ τινὶ καὶ οὐδενί. οὐκ ἄρα δυνατὸν τὸ μηδενὶ συναγαγεῖν. ἵνα διὰ τούτου δειχθῇ ἀσυλλόγιστος ἡ συζυγία καὶ τὸ παντὶ καὶ τὸ μηδενὶ συνάγουσα. ἐὰν ἡ μερικὴ ἀποφατικὴ δι' ἑαυτὴν ληφθῇ ἀληθεύουσα. εἰ τοίνυν ἀσυλλόγιστος ὁ τρόπος ἔσται, δεῖ τὴν μερικὴν ἀποφατικὴν ἐν τῷ ἐλάττονι ὅρῳ κειμένην, οὕτω λαμβάνεσθαι ὡς διὰ τὴν καθόλου ἀληθεύουσαν. ἵνα καθόλου ἀποφατικὴ ληφθεῖσα ἡ ἐλάττων πρότασις. ἀσυλλόγιστον ἐργάσηται τὴν συζυγίαν.

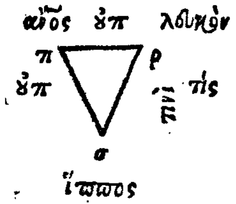
» ΑΛΛ' ὥσπερ ἐν τοῖς πρότερον, ληπτέον. ἀδιορίστου γὰρ ὄντος τοῦ τινὶ μὴ ὑπάρχειν, καὶ τὸ μηδενὶ ὑπάρ-
» χον, ἀληθὲς εἰπεῖν τινὶ μὴ ὑπάρχειν. μηδενὶ δὲ ὑπάρχοντος, οὐκ ἦν συλλογισμὸς, φανερὸν ὅτι οὐκ ἔσται
» συλλογισμός. ἐὰν δ' ὁ στερητικὸς ᾖ καθόλου τῶν ὅρων, ὁ δὲ ἐν μέρει κατηγορικός.

Ὥσπερ πρότερόν φησιν ἀδιόριστον τὴν μερικὴν ἀποφατικὴν λαμβάνοντες. τουτέστιν ἄμφω σημαίνουσαν καὶ τὸ καθόλου ἀποφατικὸν, καὶ τὸ μερικὸν ἐδείκνυμεν τινὰς ἀσυλλογίστους συζυγίας λαμβάνοντες τὴν μερικὴν ἀποφατικὴν σημαίνουσαν τὸ καθόλου τὸ ἀποφατικὸν, οὕτω καὶ ἐνταῦθα ἐὰν ὡσαύτως αὐτὴν ἐκδεξώμεθα ἀντὶ τῆς καθόλου ἀποφατικῆς, εὑρήσομεν αὐτὴν ἀσυλλόγιστον. οὐδεμία γὰρ πρότασις ἐν τούτῳ τῷ σχήματι τὴν ἐλάττονα ἀποφατικὴν ἔχουσα, συλλογιστική ἐστι. συνάγει γὰρ καὶ τὸ παντὶ καὶ τὸ μηδενί. καὶ τοῦ μὲν παντί, παρεθήκαμεν ὅρους. τοῦ δὲ μηδενί. νῦν παραθησόμεθα ὡς εἴρηται εἰς τὴν καθόλου ἀποφατικὴν μεταλαμβάνοντες τὴν μερικὴν ἀποφατικήν. οὕτως, ἔμψυχον παντὶ ζώῳ. λίθος οὐ παντὶ ζώῳ. καὶ συμπέρασμα ἔμψυχον οὐδενὶ λίθῳ.

» ΕΑΝ δὲ ὁ στερητικὸς ᾖ καθόλου. ὅταν μὲν ὁ μείζων ᾖ στερητικὸς, ὁ δὲ
» ἐλάττων κατηγορικὸς, ἔσται συλλογισμός. εἰ γὰρ τὸ π' μηδενὶ τῷ σ'. τὸ δὲ ρ τινὶ ὑπάρχει τῷ σ'. τὸ π' τινὶ
» τῷ ρ' οὐχ ὑπάρξει. πάλιν γὰρ ἔσται τὸ πρῶτον σχῆμα, τῆς ρ' σ' προτάσεως ἀντιστραφείσης.

Ἕκτος οὗτος τρόπος συλλογιστικὸς ἐν τούτῳ τῷ σχήματι, ἐκ καθόλου ἀποφατικῆς τῆς μείζονος. τῆς δὲ ἐλάττονος μερικῆς καταφατικῆς. μερικὸν ἀποφατικὸν συνάγων συμπέρασμα. δείκνυται δὲ διὰ τῆς ἀντιστροφῆς τῆς ἐλάττονος προτάσεως. οἷον τὸ π' οὐδενὶ τῷ σ'. τὸ ρ' τινὶ τῷ σ' ὑπαρχέτω. οὐκοῦν καὶ τὸ σ' τινὶ τῷ ρ'. εἰ τοίνυν τὸ μὲν π' οὐδενὶ τῷ σ'. τὸ δὲ σ' τινὶ τῷ ρ' ὑπάρχει. τὸ π' οὐ παντὶ τῷ ρ' ὑπάρξει. γίνεται γὰρ ὁ τέταρτος τρόπος τοῦ πρώτου σχήματος ἐκ καθόλου ἀποφατικῆς τῆς μείζονος. τῆς δὲ ἐλάττονος μερικῆς καταφατικῆς. μερικὸν ἀποφατικὸν συνάγων συμπέρασμα. εὐπορήσεις δὲ κἀνταῦθα ὑλῶν. λαμβάνων δύο τινὰ παντάπασιν ἀλλήλοις ἀλλότρια. καὶ ἕτερον ἀμφοτέροις ὑπάρχον ἐν μέρει. καὶ τοῦτο μὲν ἐλάττονα ὅρον τιθείς, τῶν δὲ λοιπῶν. τὸν μὲν μείζονα, τὸν δὲ μέσον. οἷον, ἄνθρωπος οὐδενὶ ἵππῳ. λευκὸν τινὶ ἵππῳ. καὶ συνάγεται ἄνθρωπος ἄρα οὐ παντὶ λευκῷ. Ἰστέον δὲ ὅτι τοῦτον τὸν τρό-

πον δὲ περὶ Θεόφραστον πέμπτον τάττουσι προτάττοντες αὐτὸν τοῦ προειρημένου. διότι οὗτος μὲν δι' ἀντιστροφῆς κατασκευάζεται. ἐκεῖνος δὲ διὰ μόνης τῆς ἀδυνάτου ἀπαγωγῆς. ὁ δὲ Ἀριστοτέλης τὸν πέμπτον προέταξε διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν. οὗτοι μὲν οὖν οἱ ἓξ τρόποι ἐν τούτῳ τῷ σχήματι συλλογιστικοὶ προσδιορισμένων οὐσῶν τῶν προτάσεων. ἐὰν μὲν ᾖ προσδιορισμός, εἰ δὲ ἀπροσδιόριστος γίνονται ἄλλαι τέσσαρες συλλογιστικαὶ συζυγίαι, τῆς ἀπροσδιορίστου δηλονότι τῇ μερικῇ ἰσοδυναμούσης. συντίθενται δὲ οὕτως, εἷς μὲν ἐκ τῆς μείζονος καθόλου καταφατικῆς. τῆς δὲ ἐλάττονος ἀπροσδιορίστου καταφατικῆς. εἰ τὸ π' κατὰ παντὸς τοῦ σ'. τὸ δὲ ρ' κατὰ τοῦ σ'. τὸ π' τῷ ρ' ὑπάρξει. ἐπεὶ γὰρ ἀντιστρέφει τὸ κατηγορικόν. τὸ σ' τῷ ρ' ὑπάρξει. ὥστε ἐπεὶ τὸ μὲν π' κατὰ παντὸς τοῦ σ'. τὸ δὲ σ' τῷ ρ' ὑπάρχει. τὸ π' τῷ ρ' ὑπάρξει. ἕτερος ἐκ τῆς μείζονος καθόλου ἀποφατικῆς καὶ τῆς ἐλάττονος ἀπροσδιορίστου καταφατικῆς οὕτως. εἰ τὸ π' μηδενὶ τῷ σ' ὑπάρχει. τὸ δὲ ρ' ὑπάρχει τῷ σ' ἀντιστρέφει καὶ τὸ σ' τῷ ρ'. ὥστε ἐπεὶ τὸ μὲν π' οὐδενὶ τῷ σ'. τὸ δὲ σ' τῷ ρ' ὑπάρχει. τὸ π' τῷ ρ' οὐχ ὑπάρξει. πάλιν ἕτερος ἐκ τῆς μείζονος ἀδιορίστου καταφατικῆς. τῆς δὲ ἐλάττονος καθόλου καταφατικῆς οὕτως, εἰ τὸ π' τῷ σ' ὑπάρχει. τὸ δὲ ρ' παντὶ τῷ σ'. καὶ τὸ σ' τῷ π' κατὰ τὴν ἀντιστροφήν. ὥστε ἐπεὶ τὸ μὲν ρ' παντὶ τῷ σ' τὸ δὲ σ' τῷ π'. τὸ ρ' τῷ π' ὑπάρξει. καὶ ἐπειδὴ ἀντιστρέφει τὸ κατηγορικόν. καὶ τὸ π' τῷ ρ' ὑπάρξει. ὅπερ ἔδει δεῖξαι. ὁ τέταρτος ἐκ τῆς μείζονος ἀδιορίστου ἀποφατικῆς καὶ τῆς ἐλάττονος καθόλου καταφατικῆς οὕτως. οὗτος δὲ δι' ἀντιστροφῆς οὐ περαίνεται. εἴγε ἡ μερικὴ ἀποφατικὴ οὐκ ἀντιστρέφει, ταύτῃ γὰρ ἰσοδυναμεῖ ἡ ἀδιόριστος. ἡ δὲ καταφατικὴ πρὸς τὴν μερικὴν ἀντιστρέφει. καὶ ἔσονται ἄμφω μερικαί, ἐξ ὧν οὐδέποτε συλλογισμὸς γίνεται. δειχθήσεται οὖν τῇ εἰς ἄτοπον ἀπαγωγῇ οὕτως, εἰ τὸ π' τῷ σ' οὐχ ὑπάρχει. τὸ δὲ ρ' παντὶ ὑπάρχει. τὸ π' τῷ ρ' οὐχ ὑπάρξει. εἰ γὰρ τοῦτο ψεῦδος ἀληθὲς τὸ παντί. εἰ τοίνυν τὸ μὲν π' παντὶ τῷ ρ'. τὸ δὲ ρ' παντὶ τῷ σ' ὑπέκειτο. τὸ ἄρα π' παντὶ τῷ σ' ὑπάρξει. ὑπέκειτο δὲ καὶ μὴ ὑπάρχειν. τὸ αὐτὸ ἄρα καὶ παντὶ ὑπάρξει καὶ οὐχ ὑπάρξει ὅπερ ἄτοπον. τὸ ἄτοπον διατί ἠκολούθησε, διὰ τὸ ὑποθέσθαι ἡμᾶς τὸ π' παντὶ τῷ ρ' ὑπάρχειν. ψεῦδος ἄρα τοῦτο. ἀληθὲς δὲ τὸ ἐξ ἀρχῆς τὸ μὴ ὑπάρχειν, ὅπερ ἔδει δεῖξαι. εἰσὶν οὖν ἅπασαι συλλογιστικαὶ συζυγίαι ἐν τῷ τρίτῳ σχήματι δέκα. κατὰ τὴν τάξιν τὴν ὑποκειμένην.

Αἱ ἐν τῷ τρίτῳ σχήματι συλλογιστικαὶ συζυγίαι εἰσὶ δέκα.

συζυγία α΄		συζυγία β΄		συζυγία γ΄	
ἐξ ἀμφοτέρων καθόλου καταφατικῶν.	ἐξ ἀμφοτέρων καθόλου τῆς μείζονος ἀποφατικῆς, τῆς δὲ ἐλάττονος καταφατικῆς.	ἐκ τῆς μείζονος μερικῆς καταφατικῆς, τῆς δὲ ἐλάττονος καθόλου καταφατικῆς.	ἐκ τῆς μείζονος καθόλου καταφατικῆς, τῆς δὲ ἐλάττονος μερικῆς καταφατικῆς.	ἐκ μερικῆς ἀποφατικῆς τῆς μείζονος, καὶ τῆς ἐλάττονος καθόλου καταφατικῆς.	ἐκ καθόλου ἀποφατικῆς τῆς μείζονος καὶ μερικῆς καταφατικῆς τῆς ἐλάττονος.

συζυγία δ΄		συζυγία ε΄	
ἐκ τῆς μείζονος καθόλου καταφατικῆς, τῆς δὲ ἐλάττονος ἀπροσδιορίστου καταφατικῆς.	ἐκ τῆς μείζονος καθόλου ἀποφατικῆς, τῆς δὲ ἐλάττονος ἀπροσδιορίστου καταφατικῆς.	ἐκ τῆς μείζονος ἀπροσδιορίστου καταφατικῆς, τῆς δὲ ἐλάττονος καθόλου καταφατικῆς.	ἐκ τῆς μείζονος ἀπροσδιορίστου ἀποφατικῆς, τῆς δὲ ἐλάττονος καθόλου καταφατικῆς.

Τὰ δὲ περὶ τῶν ἀσυλλογίστων συζυγιῶν εἰρημένα, τῶν τε μερικῶν καὶ τῶν ἀπροσδιορίστων, δῆλά ἐστιν ἐκ τῶν εἰρημένων ἐν τοῖς ἄλλοις σχήμασι περὶ αὐτῶν. διὸ παραιτητέον τὰς ὑπολείπους συζυγίας ἀσυλλογίστους πάσας οὔσας. ἵνα μὴ πολλάκις τὰ αὐτὰ λέγειν ἀναγκαζόμεθα. πλὴν ἐπειδή τινες τῶν ἐν αὐτοῖς παρειλημμένων ὅρων ἔχουσι βραχεῖαν ἐπίστασιν. ἐκείνων ἐπιμνησθῆναι εὔλογον.

» ΟΤΑΝ δὲ ὁ ἐλάττων ᾖ στερητικός, οὐκ ἔσται συλλογισμός. ὅροι τοῦ ὑπάρχειν. ζῷον, ἄνθρωπος. ἄ-
» γριον. τοῦ μὴ ὑπάρχειν ζῷον, ἐπιστήμη. ἄγριον. μέσον δὲ ἀμφοῖν τὸ ἄγριον. οὐδ' ὅταν ἀμφότεροι στερητικοὶ
» τεθῶσιν, ᾖ δ' ὁ μὲν καθόλου, ὁ δ' ἐν μέρει. ὅροι τοῦ μὴ ὑπάρχειν. ὅταν ὁ ἐλάττων ᾖ καθόλου πρὸς τὸ μέσον,
» ζῷον ἐπιστήμη. ἄγριον. τοῦ ὑπάρχειν. ζῷον. ἄνθρωπος. ἄγριον.

A ὕτη ἀσυλλόγιστος ἐκ τῆς μείζονος μερικῆς καταφατικῆς τῆς δὲ ἐλάττονος καθόλου ἀποφατικῆς. τὸ δὲ
ἄγριον ἐν τούτοις οὐκ ἐπὶ τῶν αλόγων μόνον ζώων τέτακται, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ φυτῶν. λέγονται γὰρ
καὶ φυτὰ εἶναι ἄγρια. φυγοὶ δ᾽ ἀγριάδες κινῆσαί τις ἤματα μολπῆς ἀπολλώνιος ζῶον οὖν τινὶ ἀγρίῳ.
οἷον λέοντι. φυτῷ γὰρ οὐχ ὑπάρχει. ἄνθρωπος οὐδενὶ ἀγρίῳ. καὶ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ.

» ΟΤΑΝ δὲ ὁ μείζων ᾖ καθόλου, ὁ δὲ ἐλάττων ἐν μέρει. τοῦ μὲν μὴ ὑπάρχειν, κόραξ. χιών. λευ-
» κόν. τοῦ δ᾽ ὑπάρχειν οὐκ ἔστι λαβεῖν ὅρους. εἰ τὸ ρ΄ τινὶ μὴ ὑπάρχει τῷ σ΄, τινὶ δὲ μὴ ὑπάρχει. εἰ γὰρ τὸ π΄
» παντὶ τῷ ρ΄. τὸ δὲ ρ΄ τινὶ τῷ σ΄. καὶ τὸ π΄ τινὶ τῷ σ΄ ὑπάρξει. ὑπέκειτο δὲ μηδενί. ἀλλ᾽ ἐκ τοῦ ἀδιορίστου
» δεικτέον, οὐδ᾽ ἂν ἑκάτερος τινὶ τῷ μέσῳ ὑπάρχῃ ἢ μὴ ὑπάρχῃ. ἢ ὁ μὲν ὑπάρχει, ὁ δὲ μὴ ὑπάρχει. ἢ ὁ
» μὲν τινί, ὁ δὲ μὴ παντί. ἢ ἀδιορίστως, οὐκ ἔσται συλλογισμὸς οὐδαμῶς. ὅροι δὲ κοινοὶ πάντων, ζῶον. ἄν-
» θρωπος. λευκόν. ζῶον. ἄψυχον. λευκόν. φανερὸν οὖν καὶ ἐν τούτῳ τῷ σχήματι πότε ἔσται, καὶ πότε οὐκ
» ἔσται συλλογισμός. καὶ ὅτι ἐχόντων τε τῶν ὅρων ὡς ἐλέχθη, γίνεται συλλογισμὸς ἐξ ἀνάγκης. ἄν τ᾽ ᾖ
» συλλογισμός, ἀνάγκη τοὺς ὅρους οὕτως ἔχειν. φανερὸν δὲ καὶ ὅτι πάντες ἀτελεῖς εἰσιν, οἱ ἐν τούτῳ τῷ
» σχήματι συλλογισμοί. πάντες γὰρ τελειοῦνται προσλαμβανομένων τινῶν. καὶ ὅτι τὸ καθόλου συλλογί-
» σασθαι διὰ τούτου τοῦ σχήματος, οὐκ ἔσται οὔτε στερητικὸν οὔτε ἀποφατικόν.

M έσον ἐν τούτοις τὸ λευκὸν μείζων ὁ κόραξ. ἔλαττον χιών. κόραξ οὐδενὶ λευκῷ. χιὼν οὐ παντὶ λευκῷ καὶ
συνάγεται κόραξ οὐδεμιᾷ χιόνι. τοῦ δὲ παντὶ ὑπάρχειν, ὅρους μὲν λαβεῖν οὐκ ἔστιν. ἡ δὲ δεῖξις πάλιν διὰ
τοῦ ἀδιορίστου, ὥσπερ καὶ πρότερον. τὰ δὲ περὶ τῶν λοιπῶν ἀσυλλογίστων συζυγιῶν λεγόμενα. δῆλά ἐστιν.

» ΔΗΛΟΝ δὲ καὶ ὅτι ἐν ἅπασι τοῖς σχήμασιν. ὅταν μὴ γίνηται συλλογισμός, κατηγορικῶν μὲν ἢ
» στερητικῶν ἀμφοτέρων, καὶ ἐπὶ μέρει ὄντων τῶν ὅρων, οὐδὲν ὅλως γίνεται ἀναγκαῖον. κατηγορικοῦ
» δὲ καὶ στερητικοῦ καθόλου ληφθέντος τοῦ στερητικοῦ ἀεὶ γίνεται συλλογισμὸς τοῦ ἐλάττονος ἄκρου
» πρὸς τὸ μεῖζον. οἷον εἰ τὸ μὲν α΄ παντὶ τῷ β΄, ἢ τινί, τὸ δὲ β΄ μηδενὶ τῷ γ΄, ἀντιστρεφομένων γὰρ τῶν προ-
» τάσεων, ἀνάγκη τὸ γ΄ τινὶ τῷ α΄ μὴ ὑπάρχειν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἑτέρων σχημάτων. ἀεὶ γὰρ γίνεται
» διὰ τῆς ἀντιστροφῆς συλλογισμός.

O περὶ τῶν γ΄ σχημάτων αὐτῷ λόγος, πέρας ἀπείληφεν. ἐνταῦθα δὲ παραδίδωσι θεώρημά τι τοῖς τρισὶν
ἑπόμενον σχήμασι. τρέπεται γὰρ ἐπὶ τὴν τῶν ἐν τοῖς τρισὶ σχήμασιν ἀσυλλογίστων συζυγιῶν ἐξέτασιν καὶ
διορίζει τάς τε παντελῶς ἀχρήστους συζυγίας. καὶ τὰς μέν, ἐν τῇ παρούσῃ συνθέσει ἀσυλλογίστους. δυ-
ναμένας δὲ θεραπείας τινὸς ἀξιωθῆναι καὶ δι᾽ ἀντιστροφῆς τινῶν ἄλλων γενέσθαι συλλογιστικάς. λέ-
γει οὖν ὅτι ἐν πᾶσι κοινῶς τοῖς σχήμασι, ὅσαι ἀσυλλόγιστοι γίνονται συζυγίαι. ἢ ἐξ ὁμοιοσχημόνων προ-
τάσεων ἢ ἐκ μερικῶν. οὔτε πρὸς τὴν παροῦσαν σύνθεσιν χρησιμεύουσι, οὔτε ἀντιστραφεῖσαι ποιοῦσι
συλλογισμόν. ἀλλὰ πάντη παντελῶς εἰσιν ἄχρηστοι. ὅσαι δὲ ἀνομοιοσχήμονές τέ εἰσι καὶ τὴν ἀποφατι-
κὴν ἔχουσι καθόλου, αὗται διὰ τῆς ἀντιστροφῆς οὐκέτι μὲν τὸ αὐτὸ δεικνύουσιν. ἀνάπαλιν δὲ τὸν ἐ-
λάττονα ὅρον πρὸς τὸν μείζονα συνάγουσιν. οἷον ἡ πρώτη ἀσυλλόγιστος ἐν πρώτῳ σχήματι ἐκ καθόλου
καταφατικῆς τῆς μείζονος καὶ καθόλου ἀποφατικῆς τῆς ἐλάττονος. εἰ τὸ α΄ παντὶ τῷ β΄. τὸ δὲ β΄ οὐ-
δενὶ τῷ γ΄. οὕτω μὲν οὖν ἀσυλλόγιστος. εἰ δὲ ἀντιστρέψωμεν τὰς δύο προτάσεις κατὰ τὰς οἰκείας ἀν-
τιστροφάς. συνάγεται τὸ γ΄ μὴ παντὶ τῷ α΄ ὑπάρχειν. εἰ γὰρ τὸ β΄ οὐδενὶ τῷ γ΄. καὶ τὸ γ΄ οὐδενὶ τῷ β΄. καὶ
εἰ τὸ α παντὶ τῷ β΄. καὶ τὸ β΄ τινὶ τῷ α΄. ἀρξάμενος οὖν ἀπὸ τῆς ἐλάττονος προτάσεως καὶ συνθείς,
λέγω οὕτως, τὸ γ΄ οὐδενὶ τῷ β΄. τὸ β΄ τινὶ τὸ α΄. γίνεται γὰρ ὁ τέταρτος τρόπος τοῦ α΄ σχήματος μερικὸν
ἀποφατικὸν συνάγων συμπέρασμα. οὕτως οὖν τὸ μὲν αὐτὸ οὐκέτι ἔδειξεν, συλλογιστικὴ δὲ δυναμένη
μὴ εἶναι ἐφάνη. οὕτω μὲν οὖν ἐν μὲν τῷ α΄ σχήματι τὰς δύο προτάσεις δεῖ ἀντιστρέφειν. ἐν δὲ τῷ β΄
τὴν ἐλάττονα. ἐν δὲ τῷ γ΄ τὴν μείζονα. εἰσὶ μὲν οὖν ἐν μὲν τῷ α΄ σχήματι οἱ τοῦτον τὸν τρόπον δυνάμενοι
εἶναι συλλογιστικοί. δύο. ὅ, τε προειρημένος καὶ ἕτερος ὁ ἐκ τῆς μείζονος μερικῆς καταφατικῆς καὶ τῆς ἐ-
λάττονος καθόλου ἀποφατικῆς. ὁμοίως γὰρ καὶ τούτων ἀντιστραφεισῶν, τὸ ἔλαττον τῷ μείζονι συνά-
πτεται. ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ σχήματι ὁμοίως. ὁ ἐκ καθόλου ἢ μερικῆς καταφατικῆς τῆς μείζονος καὶ κα-
θόλου ἀποφατικῆς τῆς ἐλάττονος. καὶ ἐν τῷ γ΄ σχήματι, ὁμοίως αἱ δύο συμπλοκαί. ὧν ἡ μέν, ἐκ δύο
καθόλου τῶν ὅρων σύγκειται ὧν ὁ ἔλαττον ἀποφατικός. ἡ δέ, ἐκ μερικοῦ καὶ καθόλου. ὧν ὁ μὲν μεί-
ζων μερικὸς καταφατικός. ὁ δὲ ἐλάττων καθόλου ἀποφατικός. ἅπασαι οὖν αὗται αἱ συμπλοκαὶ
κατὰ τοὺς δύο ὅρους ἀντιστραφεῖσαι, δεικνύουσι τινὶ μὴ ὑπάρχειν τὸ ἔλαττον τῷ μείζονι. ὅ ἐστι μερικὸν
ἀποφατικὸν συνάγον συμπέρασμα. αὐτὸς δὲ μόνην τὴν πρώτην ἔταξεν ὡς ἐν παραδείγματι.

» ΔΗΛΟΝ δὲ καὶ ὅτι τὸ ἀδιόριστον ἀντὶ τοῦ κατηγορικοῦ τοῦ ἐν μέρει τιθέμενον, τὸν αὐτὸν ποιή-
» σει συλλογισμὸν ἐν ἅπασι τοῖς σχήμασι.

E ἰκότως. ἰσοδυναμεῖ γὰρ τῇ μερικῇ καταφατικῇ ὥστε καὶ ἀσυλλόγιστοι αἱ ἐκ τῆς ἑτέρας ἀπροσδιορί-
στου ἐὰν οὕτως ὦσι κείμεναι ὥσπερ εἴρηται. εἰ δὲ ἀντὶ τοῦ ἐν μέρει τὸ ἀδιόριστον. καὶ αὗται διὰ τῶν ἀν-
τιστροφῶν συνάξουσιν ἀπροσδιόριστον ἀποφατικὸν συμπέρασμα. Ἄξιον δὲ ἀπορίας εἰ αἱ ἀπροσδιόρι-
στοι προτάσεις ἰσοδυναμοῦσι ταῖς μερικαῖς. αἱ μὲν καταφατικαὶ ταῖς καταφατικαῖς. αἱ δὲ ἀποφα-

τικαὶ

τι καὶ ταῖς ἀποφατικαῖς. γίνονται δὲ συλλογιστικαὶ συζυγίαι ἔχουσαι τὴν ἑτέραν τῶν προτάσεων μερικὴν ἀποφατικὴν ὥσπερ ἐν τῷ τετάρτῳ τρόπῳ τοῦ β΄ σχήματος. καὶ ἐν τῷ ε΄ τοῦ τρίτου. διατί δὴ πῶς ὅτι ἀδιόριστον ἐὰν ἀντὶ τοῦ μερικοῦ ληφθῇ τοῦ κατηγορικοῦ μόνον φησίν, οὐκέτι δὲ καὶ τοῦ ἀποφατικοῦ. φημὶ οὖν ὅτι ἤτοι διὰ τοῦ κατηγορικοῦ καὶ τὸ ἀποφατικὸν ἐδήλωσεν. ἢ ὅτι ἐν τῷ α΄ σχήματι ὅλως οὐκ ἐνδέχεται μερικὴν ἀποφατικὴν παραληφθῆναι πρότασιν. ὅθεν οὐδὲ ἐν τοῖς λοιποῖς σχολίοις ἔχουσαι τὸ μερικὸν ἀποφατικόν. δι᾽ ἀντιστροφῆς δειχθῆναι ἠδύναντο. ἀλλὰ τῇ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῇ.

» ΦΑΝΕΡΟΝ δὲ καὶ ὅτι πάντες οἱ ἀτελεῖς συλλογισμοί, τελειοῦνται διὰ τοῦ πρώτου σχήματος. » ἢ γὰρ δεικτικῶς, ἢ διὰ τοῦ ἀδυνάτου, περαίνονται ἅπαντες. ἀμφοτέρως δὲ γίνεται τὸ πρῶτον σχῆμα. καὶ » δεικτικῶς μὲν τελειουμένων. ὅτι διὰ τῆς ἀντιστροφῆς ἐπεραίνοντο πάντες. ἡ δ᾽ ἀντιστροφὴ τὸ πρῶτον » ἐποίει σχῆμα. διὰ δὲ τοῦ ἀδυνάτου δεικνυμένων. ὅτι τεθέντων τοῦ ψεύδους, ὁ συλλογισμὸς γίνεται διὰ » τοῦ α΄ σχήματος. οἷον ἐν τῷ τελευταίῳ σχήματι. εἰ τὸ α΄ καὶ τὸ β΄ παντὶ τῷ γ΄ ὑπάρχει. ὅτι τὸ α΄ τινὶ τῷ » β΄ ὑπάρχει. εἰ γὰρ μηδενὶ τὸ α΄ τῷ β΄, τὸ δὲ β΄ παντὶ τῷ γ΄, οὐδενὶ τῷ γ΄ τὸ α΄. ἀλλ᾽ ἦν παντί. ὁμοίως » δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων.

E ξυμνῆσαι τὸ α΄ σχῆμα βούλεται. διότι δι᾽ αὐτοῦ τὰ λοιπὰ σχήματα, τὸ τέλειον ἴσχει. οἱ μὲν γὰρ ἐν τῷ β΄ σχήματι τελειοῦνται ἀντιστραφείσης τῆς μείζονος τῆς καθόλου καταφατικῆς καὶ ποιούσης τὸ α΄ σχῆμα. οἱ δὲ ἐν τῷ γ΄, τῆς ἐλάττονος ἀντιστρεφομένης τῆς καταφατικῆς. ὅτι δὲ καὶ ἡ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγὴ διὰ τοῦ α΄ σχήματος τελειοῖ τὸν συλλογισμόν, αὐτὸς ἐπάγει παραδείγματα τοῦ γ΄ σχήματος.

» ΕΣΤΙ δὲ καὶ ἀναγαγεῖν πάντας τοὺς συλλογισμούς, εἰς τοὺς ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι καθόλου » συλλογισμούς.

F ρὸ μὲν οὖν τούτων ἐδείκνυεν τοὺς ἐν α΄ σχήματι συλλογισμοὺς πάντας πάντων τῶν ἄλλων τελειοτέρους. νῦν δὲ δείκνυσι τοὺς δύο τοὺς πρώτους. καὶ τῶν λοιπῶν τῶν ἐν αὐτῷ τῷ σχήματι τελειοτέρους ὑμνῶν αὐτοὺς ὡς εἰς ἀπόδειξιν χρησίμους διὰ τὸ καθόλου. τούτοις γὰρ ὁ ἀποδεικτικὸς κέχρηται. μᾶλλον δὲ τῷ καταφατικῷ. σπανίως δὲ καὶ τῷ ἀποφατικῷ. διότι κατασκευάζει μὲν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὁ ἀποδεικτικός. σπανίως δὲ καὶ ἀνασκευαῖς κέχρηται.

» ΟΙ μὲν γὰρ ἐν τῷ δευτέρῳ, φανερὸν ὅτι δι᾽ ἐκείνων τελειοῦνται. πλὴν οὐχ ὁμοίως πάντες. ἀλλ᾽ οἱ μὲν » καθόλου. τοῦ στερητικοῦ ἀντιστρέφοντος. τῶν δ᾽ ἐν μέρει ἑκάτερος. διὰ τῆς εἰς τὸ ἀδύνατον ἀπαγωγῆς.

E ἑκάτερος γὰρ τῶν ἐν τῷ β΄ σχήματι πρώτων καθόλου δύο τρόπων. ἀντιστραφείσης τῆς ἀποφατικῆς προτάσεως συνετίθετο τῇ τάξει τοῦ δευτέρου τρόπου τοῦ α΄ σχήματος. ἐλέγομεν γὰρ οὕτως. τὸ μ΄ μηδενὶ τῷ ν΄ ὑπαρχέτω. τῷ δὲ ξ΄ παντί. εἰ δὲ τὸ μ΄ τῷ ν΄ οὐδενὶ ὑπάρχει, καὶ τὸ ν΄ οὐδενὶ τῷ μ΄ καὶ ἐντεῦθεν ἐγίνετο σύνθεσις κατὰ τὸν β΄ τρόπον τοῦ α΄ σχήματος. τὸ ν΄ οὐδενὶ τῷ μ΄. τὸ μ΄ παντὶ τῷ ξ΄. τὸ ν΄ οὐδενὶ τῷ ξ΄. ὁμοίως καὶ ὁ δεύτερος τρόπος ἀνήγετο εἰς τὸ β΄ τοῦ α΄ σχήματος διὰ δύο ἀντιστροφῶν. οὕτω μὲν οὖν οἱ καθόλου διὰ τῆς ἀντιστροφῆς. οἱ δὲ δύο οἱ μερικοὶ διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς. ἀνήγοντο καὶ αὐτοὶ εἰς τὸ πρῶτον σχῆμα. λαμβανομένων τῶν ἀντιφατικῶς ἀντικειμένων. καὶ διὰ τοῦ α΄ σχήματος, ἀδυνάτων δεικνυμένων. οὔτε γὰρ ἡ καθόλου καταφατικὴ ἀντιστρέφετο, ἐπεὶ ἀσυλλόγιστον ἐποίει τὴν συζυγίαν πρὸς τὴν μερικὴν ἀντιστρέφουσα. οὔτε ἡ μερικὴ ἀποφατικὴ ὅλως ἀντέστρεφεν. διό, τῇ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῇ ἀνάγονται καὶ οὗτοι ἐπὶ τοὺς ἐν τῷ α΄ σχήματι καθόλου. εἰ γὰρ τὸ μ΄ τῷ μὲν ν΄ παντί, τῷ δὲ ξ΄ μὴ παντί. ἀνάγκη τὸ ν΄ μὴ παντὶ τῷ ξ΄. εἰ γὰρ τοῦτο ψεῦδος ἀληθὲς τὸ παντί. εἰ τοίνυν τὸ μ΄ τῷ ν΄ παντί. ὑπέκειτο δὲ καὶ τὸ ν΄ τῷ ξ΄ παντί. τὸ ἄρα μ΄ τῷ ξ΄ παντί. γίνεται γὰρ ὁ πρῶτος τρόπος τοῦ α΄ σχήματος. ὑπέκειτο δὲ καὶ μὴ παντί. τὸ αὐτὸ ἄρα καὶ παντὶ καὶ μὴ παντὶ ὅπερ ἄτοπον. οὕτω μὲν οὖν ὁ τέταρτος τοῦ δευτέρου εἰς τὸν α΄ τοῦ πρώτου ἀνήγετο σχήματος. ὁ δὲ τρίτος ἐν δευτέρῳ ἐδείκνυτο μὲν καὶ δι᾽ ἀντιστροφῆς καὶ διὰ τούτου συνήγετο εἰς τὸ α΄ σχῆμα. ἀλλ᾽ οὐκ εἰς τοὺς καθόλου ἀλλ᾽ εἰς τοὺς μερικούς. διὰ δὲ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς καὶ οὗτος εἰς τὸν β΄ καθόλου τοῦ α΄ ἀνάγεται σχήματος οὕτως. τὸ μ΄ μηδενὶ τῷ ν΄, τῷ δὲ ξ΄ τινὶ ὑπαρχέτω. λέγω ὅτι τὸ ν΄ οὐ παντὶ τῷ ξ΄ ὑπάρχει. εἰ γὰρ παντὶ εἴποι. τὸ μὲν μ΄ οὐδενὶ τὸ ν΄. τὸ δὲ ν΄ παντὶ τῷ ξ΄. τὸ ἄρα ν΄ οὐδενὶ τῷ ξ΄ ὑπέκειτο δὲ καὶ τινὶ ὅπερ ἄτοπον. γέγονε γὰρ πάλιν ὁ δεύτερος τρόπος τοῦ α΄ σχήματος.

» ΟΙ δ᾽ ἐν τῷ πρώτῳ, οἱ κατὰ μέρος, ἐπιτελειοῦνται μὲν καὶ δι᾽ ἑαυτῶν. ἔστι δὲ καὶ διὰ τοῦ δευτέ» ρου σχήματος δεικνύναι εἰς ἀδύνατον ἀπάγοντας. οἷον εἰ τὸ α΄ παντὶ τῷ β΄. τὸ δὲ β΄ τινὶ τῷ γ΄, ὅτι τὸ » α΄ τινὶ τῷ γ΄ ὑπάρξει. εἰ γὰρ μηδενὶ ὑπάρχει τὸ α΄ τῷ γ΄. τῷ δὲ β΄ παντί, οὐδενὶ τῷ γ΄ τὸ β΄ ὑπάρξει. τοῦτο γὰρ » ἴσμεν διὰ τοῦ β΄ σχήματος. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ στερητικοῦ ἔσται ἡ ἀπόδειξις. εἰ γὰρ τὸ α΄ μηδενὶ τῷ β΄. » τὸ δὲ β΄ τινὶ τῷ γ΄ ὑπάρχει, τὸ α΄ τινὶ τῷ γ΄ οὐχ ὑπάρξει. εἰ γὰρ παντί. τῷ δὲ β΄ μηδενὶ ὑπάρχει, οὐδενὶ » τῷ γ΄ τὸ β΄ ὑπάρξει. τοῦτο δ᾽ ἦν τὸ μέσον σχῆμα, ὥστε ἐπεὶ οἱ μὲν ἐν τῷ μέσῳ σχήματι συλλογισμοὶ πάν» τες ἀνάγονται εἰς τοὺς ἐν τῷ πρώτῳ καθόλου συλλογισμούς. οἱ δὲ κατὰ μέρος ἐν τῷ πρώτῳ, εἰς τοὺς » ἐν τῷ μέσῳ. φανερὸν ὅτι καὶ οἱ κατὰ μέρος ἀναχθήσονται εἰς τοὺς ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι καθό» λου συλλογισμούς.

Δείξας τοὺς ἐν τῷ β´ σχήματι ἀναγομένους εἰς τοὺς ἐν τῷ α´ σχήματι καθόλου. νῦν βούλεται δεῖξαι ὅτι καὶ οἱ ἐν τῷ α´ σχήματι μερικοὶ συλλογισμοί, καὶ αὐτοὶ ὑπὸ τοὺς καθόλου ἀνάγονται. οὐκ αὐτόθεν οὐδὲ δι᾽ ἑαυτῶν. ἀλλὰ τῇ εἰς ἄτοπον ἀπαγωγῇ ἀναφερόμενοι ἐπὶ τοὺς καθόλου τοῦ β´ σχήματος. καὶ δι᾽ ἐκείνου ἐπὶ τοὺς καθόλου τοὺς ἐν τῷ α´ σχήματι. τοῦτο δὲ οὐχ ὡς ἀτελεῖς. δείκνυνται γὰρ καὶ δι᾽ ἑαυτῶν δεικτικῶς συλλογιστικοὶ ὄντες. δείκνυνται δὲ καὶ τῇ εἰς ἄτοπον ἀπαγωγῇ ἐπὶ τὸ β´ ἀναγόμενοι σχῆμα. καὶ δι᾽ ἐκείνου ἐπὶ τοὺς ἐν τῷ α´ σχήματι καθόλου. ὁ μὲν οὖν πρότερος αὐτῶν ἐκ καθόλου καταφατικῆς τῆς μείζονος τῆς δὲ ἐλάττονος μερικῆς καταφατικῆς. συνάγει μὲν τῇ κατ᾽ εὐθεῖαν δείξει μερικὸν καταφατικὸν οὕτως. τὸ α´ παντὶ τῷ β´. τὸ β´ τινὶ τῷ γ´. καὶ τὸ α´ τινὶ τῷ γ´. συνάγεται δὲ καὶ τῇ εἰς ἄτοπον ἀπαγωγῇ οὕτως. εἰ γὰρ ψεῦδος τό, τινί, ἀληθὲς τὸ μηδενὶ τῷ γ´ τὸ α´. τῷ δὲ β´ παντὶ ὑπάρχειν. γίνεται οὖν τοῦ δευτέρου σχήματος ὁ πρῶτος τρόπος. ὥστε καὶ τὸ β´ οὐδενὶ τῷ γ´ ὑπάρξει. ὑπέκειτο δὲ καὶ τινὶ ὅπερ ἀδύνατον. ὥστε ἐδείχθη καὶ τῇ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῇ διὰ τοῦ β´ σχήματος. τὸ δὲ β´ σχῆμα, ἀνήγετο ὑπὸ τοὺς ἐν τῷ α´ καθόλου. καὶ οἱ ἐν τῷ α´ ἄρα μερικοὶ ὑπὸ τοὺς ἐν τῷ αὐτῷ σχήματι καθόλου ἀνάγονται διὰ τοῦ δευτέρου. ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ ἕτερος τοῦ α´ σχήματος μερικὸς εἰς τοὺς καθόλου ἀναχθήσεται. εἰ γὰρ τὸ α´ οὐδενὶ τῷ β´. τὸ δὲ β´ τινὶ τῷ γ´. τὸ ἄρα α´ οὐ παντὶ τῷ γ´. εἰ γὰρ τοῦτο ψεῦδος, ἀληθὲς τὸ παντὶ τῷ γ´ τὸ α´. εἰ τοίνυν τὸ α´ τῷ μὲν β´ μηδενὶ τῷ δὲ γ´ παντί. γίνεται πάλιν τὸ δεύτερον σχῆμα. τὸ β´ ἄρα οὐδενὶ τῷ α´. ἀλλ᾽ ὑπέκειτο τινί. καὶ οὗτος ἄρα διὰ τῆς εἰς ἄτοπον ἀπαγωγῆς, εἰς τὸ β´ ἀνήχθη σχῆμα. τοῦτο δὲ εἰς τοὺς ἐν τῷ α´ καθόλου. οὕτως ἄρα καὶ οἱ ἐν α´ μερικοί, ὑπὸ τοὺς καθόλου ἀνάγονται.

» ΟΙ δ᾽ ἐν τῷ τρίτῳ καθόλου μὲν ὄντων τῶν ὅρων, εὐθὺς ἐπιτελοῦνται δι᾽ ἐκείνων τῶν συλλογι-
» σμῶν, τῶν ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι.

Δείξας ἀμφότερα τὰ σχήματα ὑπὸ τοὺς ἐν τῷ α´ καθόλου ἀναγόμενα. ἑξῆς πειρᾶται καὶ τοὺς ἓξ τοὺς ἐν τῷ γ´ σχήματι συλλογισμοὺς ὑπ᾽ ἐκείνους δεῖξαι. καὶ λέγει ὅτι οἱ μὲν δύο οἱ ἐκ καθόλου τῶν ὅρων ὄντων εὐθὺς ἀνάγονται. τὸ δὲ εὐθὺς οὐχ ὅτι καὶ αὐτοὶ τέλειοι ὡς ἐκεῖνοι ἀλλ᾽ ὅτι τῇ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῇ οὐ δι᾽ ἄλλων πρῶτον περαιωθέντα δι᾽ ἐκείνων εἰς τοὺς ἐν α´ καθόλου ἀνάγονται ὥσπερ οἱ μερικοὶ τοῦ α´ σχήματος τῇ εἰς ἄτοπον ἀπαγωγῇ ἐποίουν τὸ β´ σχῆμα. καὶ δι᾽ ἐκείνου εἰς τοὺς καθόλου ἀνήγοντο. ἀλλὰ ἀμέσως δι᾽ αὐτῶν περαιοῦνται. ἐπειδὴ γὰρ ὁ μὲν καταφατικὸν ὁ δὲ ἀποφατικὸν ἐπὶ μέρους συνάγουσιν. δῆλον ὅτι ἐὰν εἰκῇ ἂν τὰ ἀντικείμενα τοῦ γ´ λαμβάνοιτο. τῷ μὲν ἐπὶ μέρους καταφατικῷ τὸ καθόλου ἀποφατικὸν ἀντίκειται. τῷ δὲ ἐπὶ μέρους ἀποφατικῷ τὸ καθόλου καταφατικόν. ὥστε ἐπεὶ ἐν ἀμφοῖν οἱ δύο ὅροι καθόλου εὑρίσκονται, παρακολουθήσει συμπέρασμα. τῷ μὲν πρώτῳ, καθόλου ἀποφατικόν. τῷ δὲ δευτέρῳ καθόλου καταφατικόν. ἅπερ ποιεῖ τοὺς δύο καθόλου ἐν α´ σχήματι. ὥστε δῆλον ὅτι οὗτοι ἀμέσως ἐπ᾽ ἐκείνων γεγόνασι.

» ΟΤΑΝ δ᾽ ἐν μέρει ληφθῶσι, διὰ τῶν ἐν μέρει συλλογισμῶν, τῶν ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι. οὗτοι
» δὲ ἀνήχθησαν εἰς ἐκείνους. ὥστε καὶ τοὺς ἐν τῷ τρίτῳ σχήματι, οἱ κατὰ μέρος. φανερὸν οὖν ὅτι πάντες
» ἀναχθήσονται εἰς τοὺς ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι καθόλου συλλογισμούς.

Οἱ μὲν οὖν καθόλου φησὶν ἐν τῷ γ´ σχήματι. αὐτόθεν εἰς τὸ α´ ἀνάγονται σχῆμα διὰ τῆς εἰς τὸ ἀδύνατον ἀπαγωγῆς. οἱ δὲ ἐν μέρει, οὐχ οὕτως. ἀλλ᾽ ἐπειδὴ καὶ ἡ ἀντιστροφὴ τούτων καὶ ἡ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγὴ διὰ τῶν μερικῶν τῶν ἐν τῷ α´ ἐπιτελεῖται. οὗτοι δὲ ἀνήγοντο εἰς τοὺς καθόλου τοῦ ἰδίου σχήματος διὰ τοῦ δευτέρου. δῆλον ὅτι καὶ οἱ ἐν τῷ γ´ μερικοὶ ἀναχθήσονται ὑπὸ τοὺς ἐν τῷ πρώτῳ καθόλου διὰ τῶν ἐν α´ μερικῶν. καὶ δι᾽ ἐκείνων, διὰ τοῦ β´ σχήματος. παραδείγματος δὲ χάριν ὑποκείσθω ἡμῖν. ὁ ἐκ δύο καταφατικῶν μερικῶν. τὸ γὰρ α´ παντὶ τῷ β´. τὸ δὲ γ´ τινὶ τῷ β´ καὶ τὸ συμπέρασμα τὸ α´ τινὶ τῷ γ´. εἰ γὰρ τὸ γ´ τινὶ τῷ β´. καὶ τὸ β´ τινὶ τῷ γ´. εἰ τοίνυν τὸ α´ παντὶ τῷ β´. τὸ δὲ β´ τινὶ τῷ γ´. δῆλον ὅτι γέγονεν ὁ μερικὸς τοῦ α´ σχήματος. ὡσαύτως εἰς τὸν μερικὸν ἀνάγεται καὶ διὰ τῆς εἰς τὸ ἀδύνατον ἀπαγωγῆς. εἰ γὰρ ψεῦδος τὸ τινὶ τῷ γ´ τὸ α´. ἀληθές, τὸ οὐδενί. εἰ τοίνυν τὸ α´ οὐδενὶ τῷ γ´. τὸ δὲ β´ τινὶ τῷ α´. γέγονε πάλιν ὁ μερικὸς τοῦ α´ σχήματος. οὗτοι δὲ εἰς τοὺς καθόλου ἀνήγοντο διὰ τοῦ β´ σχήματος. οὐκοῦν καὶ οἱ τοῦ γ´ μερικοὶ διὰ τούτων, εἰς τοὺς καθόλου τοῦ α´ ἀναχθήσονται.

» ΟΙ μὲν οὖν τῶν συλλογισμῶν ὑπάρχειν, ἢ μὴ ὑπάρχειν δεικνύντες, εἴρηνται πῶς ἔχουσι καὶ καθ᾽
» ἑαυτοὺς οἱ ἐκ τοῦ αὐτοῦ σχήματος, καὶ πρὸς ἀλλήλους οἱ ἐκ τῶν ἑτέρων σχημάτων.

Τριῶν ὄντων τῶν τρόπων ἀναγκαίου τε καὶ ὑπάρχοντος καὶ ἐνδεχομένου συμπεραίνων τὰ εἰρημένα, ὥσπερ ὑπομιμνήσκει ἡμᾶς ὅτι περὶ τοῦ ὑπάρχοντος, τρεῖς πάντες οἱ ἐκτεθέντες συλλογισμοὶ μᾶλλον ἀλλ᾽ ἐπὶ τοὺς ἀναγκαίους μεταβαίνει. εἴρηται οὖν φησι καὶ ἰδίᾳ ἕκαστον τῶν σχημάτων πῶς ἔχει. οἷον ὅτι οὐ δι᾽ ἀντιστροφῆς οἱ ἐν τῷ α´ δείκνυνται καὶ ποῖα ἕκαστος συνάγει συμπεράσματα. οἱ δὲ ἐν τῷ β´, διὰ τοῦ ἀδυνάτου καὶ δι᾽ ἀντιστροφῆς. οἱ δὲ ἐν τῷ γ´, διά τε τούτων καὶ δι᾽ ἐκθέσεως καὶ ἔτι ἄλλο ἴδιον ἔχουσι. εἴρηται δὲ καὶ ὅπως ἔχουσι πρὸς ἀλλήλους οἱ ἐκ τῶν τριῶν σχημάτων. τουτέστιν ὅσα αὐτοῖς κοινὰ ὑπάρχει ἢ οὐχ ὑπάρχει.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΙΣ ΤΟ Α ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΡΩΝ ΑΝΑΛΥΤΙΚΩΝ. ΒΙΒΛΙΟΝ β'.

ΕΠΕΙ δ' ἕτερόν ἐστιν ὑπάρχειν τε καὶ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν. καὶ ἐνδέχεσθαι ὑπάρχειν. πολλὰ γὰρ ὑπάρχει μέν, οὐ μέντοι ἐξ ἀνάγκης. τὰ δ' οὔτ' ἐξ ἀνάγκης, οὔθ' ὑπάρχει ὅλως. ἐνδέχεται δ' ὑπάρχειν, δῆλον ὅτι καὶ συλλογισμὸς ἑκάστου τούτων, ἕτερος ἔσται. καὶ οὐχ ὁμοίως ἐχόντων τῶν ὅρων. ἀλλ' ὁ μὲν ἐξ ἀναγκαίων ὁ δ' ἐξ ὑπαρχόντων. ὁ δ' ἐξ ἐνδεχομένων.

Πληρώσας περὶ τῶν τριῶν σχημάτων τῶν ὑπαρχουσῶν προτάσεων τὸν λόγον, μέτεισιν ἐπὶ τὰς τοῦ ἀναγκαίου προτάσεις. καὶ εἰκότως δευτέραν αὐταῖς ἐπιτίθησι τάξιν. ἐπειδὴ γὰρ τὰ μὲν τῶν ὄντων ἀεὶ ὡσαύτως ἔχουσι καὶ πᾶσιν ὑπάρχουσι. τὰ δέ, ὑπάρχει μέν, οὐκ ἐξ ἀνάγκης δὲ ὑπάρχει ἀλλὰ δύνανται καὶ μὴ ὑπάρχειν, τὰ δὲ οὔτε ὑπάρχει οὔτε ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει. δύναται δὲ ὅμως ὑπάρξαι καὶ μὴ ὑπάρξαι. ὧν τὸ μέν ἐστι τοῦ ἀναγκαίου. τὸ δέ, τοῦ ὑπάρχοντος. τὸ δὲ τοῦ ἐνδεχομένου. διὰ τοῦτο τὸν μὲν περὶ τῶν ὑπαρχουσῶν προτάσεων πρῶτον ἐποιήσατο λόγον. ὡς ἁπλούστερον. τῷ γὰρ ὑπάρχοντι προσιόντα τινά. οἷον τὸ ἀεὶ καὶ παντί, ποιεῖ τὸ ἀναγκαῖον. μέσον δὲ τάττει τὸν περὶ τῶν ἀναγκαίων συζυγιῶν λόγον, ὡς μέσον ἐχουσῶν τάξιν τῶν τε ἁπλῶς ὑπαρχουσῶν. καὶ τῶν ἐνδεχομένως. ὑπάρχουσι μὲν γὰρ καὶ αὗται. ἀλλ' ἀεὶ καὶ ἀναγκαίως. αἱ δὲ τοῦ ἐνδεχομένου οὐχ ὑπάρχουσι μέν, δύνανται δὲ ὑπάρξαι καὶ μὴ ὑπάρξαι. διὰ τοῦτο μὲν οὖν δεύτερον τὸν περὶ τῶν ἀναγκαίων συζυγιῶν ποιεῖται λόγον. εἰ δὲ ἕτεραι μὲν αἱ ὑπάρχουσαι προτάσεις. ἕτεραι δὲ αἱ διὰ τοῦ ἀναγκαίου καὶ αἱ ἐνδεχόμεναι. δῆλον, ὅτι ἑτέρων οὐσῶν τῶν προτάσεων, ἕτερον ἔσται καὶ τὸ συμπέρασμα. ἐκ μὲν γὰρ ὑπαρχουσῶν προτάσεων, ὑπάρχον γίνεται τὸ συμπέρασμα. ὁμοίως δὲ καὶ ἐξ ἀναγκαίων, ἀναγκαῖον. καὶ ἐξ ἐνδεχομένων, ἐνδεχόμενον.

ΕΠΙ μὲν οὖν τῶν ἀναγκαίων, σχεδὸν ὁμοίως ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν ὑπαρχόντων. ὡσαύτως γὰρ τιθεμένων τῶν ὅρων ἔν τε τῷ ὑπάρχειν, καὶ τῷ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν, ἢ μὴ ὑπάρχειν, ἔσται τε καὶ οὐκ ἔσται συλλογισμός. πλὴν διοίσει τῷ προσκεῖσθαι τοῖς ὅροις τὸ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν ἢ μὴ ὑπάρχειν. τό, τε γὰρ στερητικὸν ὡσαύτως ἀντιστρέφει, καὶ τὸ ἐν ὅλῳ εἶναι καὶ τὸ κατὰ παντὸς ὁμοίως ἀποδώσομεν.

Ὥσπερ φησὶν ἔχουσιν αἱ τοῦ ὑπάρχοντος προτάσεις, οὕτως ἔχουσι καὶ αἱ τοῦ ἀναγκαίου. αἱ αὐταὶ γάρ εἰσιν ἐν τούτοις συλλογιστικαί τε καὶ ἀσυλλόγιστοι ἐν ἑκάστῳ τῶν σχημάτων. καὶ ὡσαύτως ἀλλήλαις τὰς δείξεις ἔχουσιν. διοίσουσι δὲ μόνον τῷ τὰς μὲν μετὰ τρόπων εἶναι. τὰς δέ, ἄνευ τρόπου. προσέθηκε δὲ σχεδόν, διὰ τὸν τέταρτον συλλογιστικὸν τοῦ δευτέρου σχήματος τρόπον καὶ τὸν πέμπτον τοῦ γ'. ἔστι γὰρ ἐν τούτοις διαφορὰ τῶν ἀναγκαίων πρὸς τὸν ὑπάρχοντα ὡς ἑξῆς ἡμῖν ἐπιδείξει. τό, τε γὰρ στερητικὸν ὡσαύτως ἀντιστρέφει. καίτοι οὐ μόνον τὸ στερητικὸν ἀλλὰ καὶ τὸ κατηγορικόν. τί οὖν μὴ καὶ τούτου ἐμνήσθη. ἐροῦμεν οὖν ὅτι τὸ μὲν κατηγορικόν, ἐπὶ πάντων τῶν τρόπων ὁμοίως ἀντιστρέφει καὶ θαυμαστὸν οὐδὲν εἰ καὶ ἐπὶ τούτων. τὸ δέ γε στερητικόν, οὐχ ὁμοίως ἐπὶ τοῦ ἐνδεχομένου ὡς καὶ αὐτός φησι. διὸ ταύτης μόνης τῆς ἀντιστροφῆς ἐμνήσθη. ὡς τοῖς δύο μόνοις τρόποις ὑπαρχούσης. τὴν δὲ ἄλλην ὡς κοινὴν ἁπάντων παρῆκεν.

ΕΝ μὲν οὖν τοῖς ἄλλοις, τὸν αὐτὸν τρόπον δειχθήσεται διὰ τῆς ἀντιστροφῆς. ὅτι τὸ συμπέρασμα ἀναγκαῖον ὥσπερ ἐπὶ τοῦ ὑπάρχειν.

Ὁμοίως γὰρ ἢ κατ' εὐθεῖαν δειχθήσονται ἢ δι' ἀντιστροφῆς. οἵ, τε ἀναγκαῖοι καὶ οἱ ὑπάρχοντες.

ΕΝ δὲ τῷ μέσῳ σχήματι, ὅταν ᾖ τὸ μὲν καθόλου καταφατικόν, τὸ δ' ἐν μέρει στερητικόν. καὶ πάλιν ἐν τῷ τρίτῳ, ὅταν ᾖ τὸ μὲν καθόλου καταφατικόν, τὸ δ' ἐν μέρει στερητικόν, οὐχ ὁμοίως ἔσται ἡ ἀπόδειξις. ἀλλ' ἀνάγκη ἐκθεμένοις ᾧ τινι ἑκάτερον μὴ ὑπάρχει, κατὰ τούτου ποιεῖν τὸν συλλογισμόν. ἔσται γὰρ ἀναγκαῖος καὶ ἐπὶ τούτων. εἰ γὰρ καὶ κατὰ τοῦ ἐκτεθέντος ἐστὶν ἀναγκαίως, καὶ κατ' ἐκείνου τινός. τὸ γὰρ ἐκτεθὲν ὅπερ ἐκεῖνό τί ἐστι. γίνεται δὲ τῶν συλλογισμῶν ἑκάτερος ἐν τῷ οἰκείῳ σχήματι.

Τῶν ἄλλων φησὶν ὁμοίως ἐχόντων κατὰ παντός. ἐπί τε τοῦ ἀναγκαίου καὶ τοῦ ὑπάρχοντος. μόνος ὁ τέταρτος ἐν β' σχήματι καὶ ἐν γ' ὁ πέμπτος διαφέρουσιν ἐν τῷ ὑπάρχοντι τρόπῳ, καὶ ἐν τῷ ἀναγκαίῳ. ἐν μὲν γὰρ τῷ ὑπάρχοντι. δι' ἀντιστροφῶν μὲν οὐκ ἐδείκνυντο, ἀλλὰ διὰ τῆς εἰς τὸ ἀδύνατον ἀπαγωγῆς. ἐπὶ μέντοι τοῦ ἀναγκαίου, οὐ δυνατὸν διὰ τῆς τοῦ ἀδυνάτου δείξεως τούτους ἀποδεῖξαι. οἷον ὡς ἐπὶ τοῦ τετάρτου συλλογισμοῦ τοῦ δευτέρου σχήματος προΐτω ὁ λόγος. ἔστω γὰρ τὸ α' παντὶ τῷ β' ἐξ ἀνάγκης. τῷ δὲ γ' ἐξ ἀνάγκης μὴ παντί. λέγω δὲ ὅτι τὸ β' ἐξ ἀνάγκης οὐ παντὶ ὑπάρξει. τοῦτο δὲ ὥσπερ εἶπον. οὐ δυνατὸν τῇ εἰς ἄτοπον ἀπαγωγῇ, δεῖξαι λέγοντας ὅτι εἰ ψεῦδός ἐστι τὸ ἐξ ἀνάγκης μὴ παντὶ ὑπάρχειν. ἔσται ἀληθὲς τό, ὅτι τῷ γ' ἐνδέχεσθαι παντὶ τῷ β' ὑπάρχειν. ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ α' τῷ β' παντὶ ἐξ ἀνάγκης ὑπῆρχεν. εἶτα ποῖον ἀκολουθεῖ τὸ συμπέρασμα ἀγνοοῦμεν. γίνεται γὰρ ἡ συζυγία ἐν πρώτῳ σχήματι ἐκ τῆς μείζονος καθόλου καταφατικῆς ἀναγκαίας. τῆς δὲ ἐλάττονος καθόλου καταφατικῆς ἐνδεχομένης ἥτις ποῖον συνάγει συμπέρασμα. οὔπω ἴσμεν διδάξαι τὸν φιλόσοφον, περὶ τῆς μίξεως τοῦ ἐν-

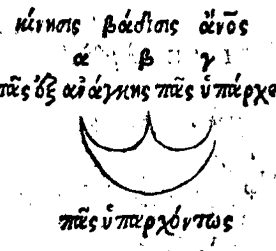
δεχομένου πρὸς τὸ ἀναγκαῖον. ὥστε καλῶς ἐλέγετο μὴ δύνασθαι δείκνυσθαι τὸν τέταρτον συλλογισμὸν τοῦ δευτέρου σχήματος διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς. ἀλλὰ δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ πέμπτου τρόπου τοῦ γ' σχήματος συμβαίνει. δείκνυνται οὖν δι' ἐκθέσεως. ἡ δὲ ἔκθεσις ἐνταῦθα τοιαύτη. ἐπὶ μὲν τοῦ τετάρτου ἐν δευτέρῳ σχήματι. εἰ τὸ α' τῷ β' παντὶ ἐξ ἀνάγκης. τῷ δὲ γ' τινὶ οὐχ ὑπάρξει. ἐξ ἀνάγκης ληπτέον μέρος τοῦ γ' ᾧ τὸ α' οὐχ ὑπάρχει οἷον τὸ δ' καὶ τακτέον οὕτω. εἰ τὸ α' οὐδενὶ τῷ δ'. οὐδὲ τῷ δ' οὐδενὶ τῷ α'. τὸ δὲ α' παντὶ τῷ β'. τὸ ἄρα δ' οὐδενὶ τῷ β'. οὐκοῦν οὐδὲ τὸ β' οὐδενὶ τῷ δ'. τὸ δὲ δ' τοῦ γ' μέρος. τὸ ἄρα β' τινὶ τῷ γ' οὐχ ὑπάρξει. ἐπὶ δὲ τοῦ γ' σχήματος, εἰ τὸ α' τινὶ τῷ γ' οὐχ ὑπάρξει. τὸ δὲ β' παντὶ τῷ γ'. τὸ α' τινὶ τῷ β' οὐχ ὑπάρξει. προσκείσθω οὖν μέρος τοῦ γ' ᾧ τὸ α' οὐχ ὑπάρξει οἷον τὸ δ' καὶ ἔσται οὕτως. εἰ τὸ α' τῷ δ' οὐδενί. τὸ δὲ β', παντὶ τῷ δ'. εἴγε καὶ τὸ γ' παντὶ οὗ μέρος τὸ δ'. ἀντιστρέψει δὲ ἡ β' καὶ ἔσται τὸ δ' τινὶ τῷ β'. εἰ τοίνυν τὸ μὲν α' οὐδενὶ τῷ δ'. τὸ δὲ δ' τινὶ τῷ β'. τὸ α' τινὶ τῷ β' οὐχ ὑπάρξει. εἰκότως δὲ οἱ συλλογισμοὶ τοῦ ἀναγκαίου ὡσαύτως ἔχουσι τοῖς τοῦ ὑπάρχοντος. καὶ ὁμοίως αὐτοῖς δείκνυνται διότι καὶ αἱ ἀντιστροφαὶ τῶν προτάσεων τοῦ ἀναγκαίου, ὡσαύτως ἐλέγοντο ἔχειν τοῖς τοῦ ὑπάρχοντος. γίνεται δὲ τῶν συλλογισμῶν ἑκάτερος ἐν τῷ οἰκείῳ σχήματι. ἑκάτερός φησι τῶν εἰρημένων δύο συλλογισμῶν. διὰ τοῦ οἰκείου σχήματος δείκνυται τὸ ἴδιον συμπέρασμα συναγαγών. ἀλλ' ὁ μὲν τέταρτος τοῦ δευτέρου σχήματος συλλογισμὸς διὰ τοῦ δευτέρου συλλογισμοῦ τοῦ αὐτοῦ δευτέρου σχήματος οὕτως. εἰ γὰρ τὸ α' παντὶ μὲν τῷ β' ὑπάρχει. τῷ δὲ γ' οὐ παντί. ὑπέκειτο δὲ μέρος τοῦ γ' τὸ δ' ᾧ οὐχ ὑπάρχει τὸ α'. τὸ ἄρα α' παντὶ μὲν τῷ β' ὑπάρχει τῷ δὲ δ' οὐδενί. ὅπερ ἐστὶ δεύτερος τρόπος τοῦ δευτέρου σχήματος ἐκ τῆς μείζονος καθόλου καταφατικῆς τῆς δὲ ἐλάττονος καθόλου ἀποφατικῆς. τὸ ἄρα β' οὐδενὶ τῷ δ' ὑπάρξει ὅπερ ἐστὶ μέρος τοῦ γ'. τὸ ἄρα β' οὐ παντὶ τῷ γ' ὑπάρξει. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ πέμπτος τοῦ γ' σχήματος διὰ τοῦ δευτέρου τρόπου τοῦ αὐτοῦ γ' σχήματος δείκνυται οὕτως. εἰ γὰρ τὸ μὲν α' ἐξ ἀνάγκης οὐ παντὶ τῷ γ'. τὸ δὲ β' ἐξ ἀνάγκης παντί. λέγω ὅτι τὸ α' τῷ β' ἐξ ἀνάγκης οὐ παντὶ ὑπάρχει. ἐπεὶ γὰρ τὸ α' ἐξ ἀνάγκης οὐ παντὶ τῷ γ' ὑπάρχει. εἰλήφθω μέρος τι τοῦ γ'. ᾧ ἐξ ἀνάγκης οὐχ ὑπάρχει τὸ α'. οἷον τὸ ε', τὸ ἄρα α' οὐδενὶ τῷ ε' ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει. καὶ ἐπεὶ τὸ β' ἐξ ἀνάγκης παντὶ τῷ γ' ὑπάρχει. ἓν δὲ τῶν μερῶν τοῦ γ' τὸ ε'. τὸ ἄρα β' παντὶ τῷ ε' ὑπάρχει. εἰ τοίνυν τὸ μὲν α' οὐδενὶ τῷ ε'. τὸ δὲ β' παντὶ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει. δῆλον ὅτι γέγονε πάλιν τὸ γ' σχῆμα ὁ δεύτερος τρόπος. ὥστε ἡ ἔκθεσις ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν συλλογισμῶν τὸ οἰκεῖον πάλιν ἐποίησε σχῆμα. ἐπισημήνασθαι δὲ ἄξιον ἐν πᾶσι τούτοις, πῶς λοιπὸν μετὰ τὴν ἀπόδειξιν τῶν τριῶν σχημάτων ἀδεέστερον ἐχρήσατο τοῖς στοιχείοις ὡς πρότερον κατὰ τὴν τάξιν τῶν σχημάτων καὶ τῶν ὅρων. καὶ τοῖς στοιχείοις χρώμενος.

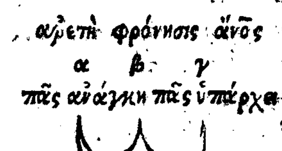
» ΣΥΜΒΑΙΝΕΙ δὲ ποτὲ καὶ τῆς ἑτέρας προτάσεως ἀναγκαίας οὔσης, ἀναγκαῖον γίνεσθαι
» τὸν συλλογισμόν. πλὴν οὐχ ὁποτέρας ἔτυχεν. ἀλλὰ τῆς πρὸς τὸ μεῖζον ἄκρον. οἷον εἰ τὸ μὲν α' τῷ β'
» ἐξ ἀνάγκης εἴληπται ὑπάρχον. ἢ μὴ ὑπάρχον. τὸ δὲ β' τῷ γ' ὑπάρχον μόνον. οὕτω γὰρ εἰλημμένων τῶν
» προτάσεων. ἐξ ἀνάγκης τὸ α' τῷ γ' ὑπάρξει. ἢ οὐχ ὑπάρξει. ἐπεὶ γὰρ τὸ α' παντὶ τῷ β' ἐξ ἀνάγκης ὑ-
» πάρχει, ἢ οὐχ ὑπάρχει τὸ α'. τὸ δὲ γ' τι τῶν β' ἐστί, φανερὸν ὅτι καὶ τὸ γ' ἐξ ἀνάγκης ἔσται θάτερον τού-
» των ἢ καταφατικὸν ἢ ἀποφατικόν.

F παραδοὺς τὰς προτάσεις τάς τε τοῦ ὑπάρχοντος καὶ τὰς τοῦ ἀναγκαίου, ἐντεῦθεν βούλεται μῖξαι ταύτας καὶ βούλεται ἀλλὰς ἀεὶ τῇ μείζονι προτάσει ἀκολουθεῖν τὸ συμπέρασμα. οἷον εἰ ἡ μὲν μείζων ἐστὶν ἀναγκαία, ἡ δὲ ἐλάττων ὑπάρχουσα, ἀναγκαῖον γίνεσθαι τὸ συμπέρασμα. εἰ δὲ ἔμπαλιν ἡ μείζων ὑπάρχουσα, ἡ δὲ ἐλάττων ἀναγκαία, ὑπάρχον. παραδίδωσι δὲ πρῶτον ὡς εἴωθε τὰς ἐξ ἀμφοτέρων τῶν προτάσεων καθόλου, πρόδηλον δὲ ὅτι καθόλου οὐσῶν τῶν προτάσεων. ὀκτὼ γίνονται συζυγίαι. τέσσαρες μὲν συλλογιστικαί, τέσσαρες δὲ ἀσυλλόγιστοι. εἰ γὰρ τῶν δύο ὑπαρχουσῶν οὐσῶν καθόλου. τέσσαρες ἐγίνοντο συζυγίαι. ὁμοίως δὲ καὶ ἀναγκαίων, δῆλον ὅτι μιγνυμένων τούτων. ὀκτὼ γενήσονται. εἰ γὰρ ὁ μείζων ὑπάρχοι ἀναγκαία, ἡ δὲ ἐλάττων ὑπάρχουσα, τέσσαρες γίνονται συζυγίαι κατὰ ποιὸν ποικιλλόμεναι. ἢ ἀμφότεραι γάρ εἰσιν ἀποφατικαί. ἢ ἀμφότεραι καταφατικαί. ἢ ἡ μὲν, καταφατικὴ ἡ δὲ ἀποφατική. καὶ τοῦτο διχῶς. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ ἀνάπαλιν ὦσιν, ἡ μὲν μείζων ὑπάρχουσα ἡ δὲ ἐλάττων ἀναγκαία, πάλιν γίνονται ἄλλαι τέσσαρες κατὰ ποιὸν ποικιλλόμεναι. αἱ πᾶσαι ἄρα εἰσὶν ὀκτώ. πρότερον οὖν ἐκτίθεται τὰς ἐκ δύο καθόλου καταφατικῆς τῆς μείζονος ἀναγκαίας, τῆς δὲ ἐλάττονος ὑπαρχούσης. καὶ ὁ μὲν φιλόσοφος ὥσπερ εἴπομεν βούλεται ἀεὶ τῇ μείζονι ἀκολουθεῖν τὸ συμπέρασμα. διὸ καὶ ἐνταῦθα οὕτως ἐχουσῶν τῶν προτάσεων, ἀναγκαῖόν φησι συνάγεσθαι τὸ συμπέρασμα. οἱ δὲ ἕτεροι αὐτοῦ οἱ περὶ Θεόφραστον καὶ Εὔδημον καὶ ἔτι οἱ ἀπὸ Πλάτωνι, οὔ φασιν οὕτως ἔχειν οὐδὲ πάντως τῇ μείζονι ἀκολουθεῖν τὸ συμπέρασμα. ἀλλ' ὑπάρχον ἀεὶ γίνεσθαι. ἄξιον οὖν ἐκθέσθαι πρότερον τήν τε ἀριστοτελικὴν δεῖξιν καὶ ὅσα οἱ τῷ φιλοσόφῳ συνηγοροῦντες εἰς ἀπόδειξιν τοῦ τοιούτου προστιθέασιν. εἶτα καὶ ἅπερ οἱ τῆς ἐναντίας προϊστάμενοι δόξης φασί, καὶ οὕτω τὰ ἱκανὰ διαστῆσαι τῷ λόγῳ. τῷ

τοίνυν

τοίνυν Ἀριστοτέλει πρόεισιν ἡ δεῖξις οὕτω. τὸ α΄ φησὶν ἐξ ἀνάγκης παντὶ τῷ β΄ ὑπαρχέτω. τὸ δὲ β΄ παντὶ τῷ γ΄ ὑπαρχέτω. λέγω φησὶν ὅτι τὸ α΄ ἐξ ἀνάγκης παντὶ τῷ γ΄ ὑπάρξει. ἐπεὶ γὰρ τὸ α΄, ἐξ ἀνάγκης παντὶ τῷ β΄, πᾶσιν ἄρα τοῖς μέρεσιν αὐτοῦ ὑπάρξει. ἐν δὲ τῶν μερῶν τοῦ β΄ τὸ γ΄, τὸ ἄρα α΄ ἐξ ἀνάγκης παντὶ τῷ γ΄ ὑπάρξει ὅπερ ἔδει δεῖξαι. οὕτω μὲν οὖν ὁ Ἀριστοτέλης. ἕτεροι δὲ συνηγοροῦντες ταύτῃ τῇ δόξῃ προστιθέασι καὶ ἄλλας δύο δείξεις. μίαν μὲν, τὴν διὰ τοῦ ἀδυνάτου. οὕτω λέγομεν φησὶν ὅτι οὕτως ἐχουσῶν τῶν προτάσεων ἐξ ἀνάγκης παντὶ τῷ γ΄ τὸ α΄ ὑπάρχει. εἰ γὰρ τοῦτο ψεῦδος, ἀληθὲς τὸ ἀντικείμενον. τὸ ἐνδέχεται μὴ παντὶ τῷ γ΄ τὸ α΄ ὑπάρχειν, ἵνα πάλιν αὐτὴν θῶμεν τρόπον, τρόπῳ. ποσὸν, ποσῷ, ποιὸν. ποιῷ. ἐπεὶ τοίνυν τὸ μὲν α΄ ἐνδέχεται μὴ παντὶ τῷ γ΄ ὑπάρχειν. ὑπέκειτο δὲ καὶ τὸ β΄ τῷ αὐτῷ γ΄ ὑπάρχειν παντὶ, τὸ ἄρα α΄ ἐνδέχεται μὴ παντὶ τῷ β΄ ὑπάρχειν. ὑπέκειτο δὲ καὶ ἐξ ἀνάγκης παντί. τὸ αὐτὸ ἄρα τῷ αὐτῷ καὶ ἐνδέχεται μὴ παντὶ καὶ ἐξ ἀνάγκης παντὶ ὅπερ ἀδύνατον. ἰστέον γὰρ ὅτι καὶ Ἀριστοτέλης καὶ πάντες οἱ ἄλλοι ὁμολογοῦσι. καὶ τῆς μείζονος ἐνδεχομένης οὔσης μερικῆς ἀποφατικῆς τῆς δὲ ἐλάττονος καθόλου καταφατικῆς ὑπαρχούσης, μερικὸν ἐνδεχόμενον ἀποφατικὸν συνάγεσθαι συμπέρασμα. προστιθέασι δὲ καὶ ἑτέραν δεῖξιν τοιαύτην. εἰ τῶν δύο φησὶ προτάσεων κειμένων ὑπαρχουσῶν ὑπάρχον ἐγίνετο τὸ συμπέρασμα. δῆλον ὅτι τῆς ἀναγκαίας οὔσης, οὐκέτι τὸ αὐτὸ ὤφειλε συνάγεσθαι συμπέρασμα ἀλλὰ ἀναγκαῖον. ταῦτα οἱ τῇ Ἀριστοτελικῇ συνηγοροῦντες δόξῃ. οἱ δὲ ἕτεροι αὐτοῦ ἐνίστανται πρὸς τὰ εἰρημένα. καὶ πρῶτον πρὸς τὴν Ἀριστοτελικὴν δεῖξιν οὕτως ἐξ αὐτῆς τοῦ ἀναγκαίου καὶ τῆς τοῦ ὑπάρχοντος σημασίας. ἀναγκαῖόν φησιν ἐστὶν ὃ παντὶ καὶ ἀεὶ ὑπάρχει. ὑπάρχον δὲ ὅπερ ἐστὶ μὲν ἐν τῷ πράγματι. δύναται δὲ καὶ ἀπάγεσθαι αὐτοῦ. εἰ τοίνυν τὸ β΄ τῷ γ΄ οὐκ ἀναγκαίως ὑπάρχει. δύναται ἄρα χωρισθῆναι αὐτοῦ. εἰ δὲ χωρίζεται τοῦ β΄ τὸ γ΄. οὐκ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρξει τῷ γ΄ τὸ α΄. εἰ γὰρ χωρισθείη τὸ μέσον τοῦ ἐσχάτου, οὐχ ἕξει τὸ ἄκρον δι᾽ ὅτου συναφθῇ τῷ ἐσχάτῳ. ὥστε ὑπάρξει τῷ γ΄ τὸ α΄. οὐκ ἀναγκαίως αὐτῷ ὑπάρξει. καὶ γὰρ κακῶς ὑπέθεσθε. φασὶν ὅτι εἰ τὸ α΄ ἐξ ἀνάγκης παντὶ τῷ β΄ ὑπάρχει. μέρος δὲ τοῦ β΄ τὸ γ΄. τὸ ἄρα α΄ ἐξ ἀνάγκης παντὶ τῷ γ΄ ὑπάρξει. τοῖς μὲν γὰρ κυρίως αὐτοῦ μέρεσιν ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει πᾶσιν. οὐ μέντοι γε τοῖς ποτὲ μὲν οὖσιν αὐτοῦ μέρεσι ποτὲ δὲ μή. τὸ δὲ β΄ τὸ γ΄ παντὶ μὲν ὑπῆρχεν, οὐκ ἐξ ἀνάγκης δέ. ὥστε δύναται καὶ μὴ ὑπάρχειν αὕτη γὰρ ἡ τοῦ ὑπάρχοντος φύσις. τὸ ὑπάρχον μὲν, δυνάμενον δὲ καὶ μὴ ὑπάρχειν. εἰ τοίνυν δυνατὸν τὸ γ΄ τοῦ β΄ μὴ εἶναι μέρος. οὕτω γὰρ ἐδείχθη, πρόδηλον ὅτι οὐκ ἐξ ἀνάγκης παντὶ τῷ γ΄ ὑπάρξει. ὅτι γὰρ τοῦτο οὕτως ἔχει, πρόδηλον καὶ ἐκ τῆς τῶν ὅρων παραθέσεως. ἔστωσαν γὰρ ὅροι. κίνησις. βάδισις. ἄνθρωπος. κίνησις μὲν γὰρ ἐξ ἀνάγκης πάσῃ βαδίσει ὑπάρχει. βάδισις δὲ παντὶ ἀνθρώπῳ ὑπαρχόντως. καὶ συνάγεται κίνησις παντὶ ἀνθρώπῳ ὑπαρχόντως. καὶ πάλιν. ἀρετή. φρόνησις. ἄνθρωπος.

καὶ καθόλου δεῖ λαμβάνειν καὶ καθολικώτερόν τι καὶ μερικώτερον καί τι τούτων ὑπαρχόντως μετέχον. καὶ τὸ μὲν καθολικώτερον, τιθέναι μείζονα ὅρον. τὸ δὲ μετέχον ἐλάττονα. πρὸς δὲ τὴν τοῦ ἀδυνάτου δεῖξιν οὕτως ἐνίστανται. ὅτι τούτῳ τῷ τρόπῳ δείξομεν οὐ μόνον ἀναγκαῖον καὶ καταφατικὸν συναγόμενον. ἀλλὰ καὶ τὸ καθόλου καταφατικὸν ὑπάρχον. καὶ ἔτι τὸ καθόλου καταφατικὸν ἐνδεχόμενον. λέγω γάρ φησιν ὅτι συνάγεται συμπέρασμα τὸ α΄ παντὶ τῷ γ΄ ὑπάρχειν. εἰ γὰρ τοῦτο ψεῦδος, ἀληθὲς τὸ μὴ παντὶ ὑπάρχειν τὸ α΄ τῷ γ΄. ἐπεὶ τοίνυν τὸ α΄ τῷ γ΄ οὐ παντὶ ὑπάρχει. ὑπέκειτο δὲ τὸ β΄ τῷ γ΄ παντὶ ὑπάρχειν. τὸ ἄρα α΄ οὐ παντὶ τῷ β΄ ὑπάρξει. γίνεται γὰρ τὸ γ΄ σχῆμα ἐκ τῶν δύο ὑπαρχουσῶν προτάσεων. ἦν δὲ καὶ ἐξ ἀνάγκης παντί. τὸ ἄρα α΄ τῷ β΄ καὶ ἐξ ἀνάγκης παντὶ ὑπάρχει. καὶ ὑπάρχει οὐ παντὶ, ὅπερ ἀδύνατον. ἀλλὰ δεῖ φασὶ καὶ τὸ καθόλου τὸ ἐνδεχόμενον δυνατὸν συναγαγεῖν. λέγω γὰρ ὅτι οὕτως ἐχουσῶν τῶν προτάσεων συνάγεται τὸ α΄ τῷ γ΄ ἐνδέχεσθαι παντὶ ὑπάρχειν. εἰ γὰρ τοῦτο ψεῦδος, ἀληθὲς τὸ ἀνάγκῃ μὴ παντί. ἐπεὶ τοίνυν τὸ μὲν α΄ τῷ γ΄ ἀνάγκῃ μὴ παντὶ ὑπάρχειν. τὸ δὲ β΄ τῷ γ΄ παντὶ ὑπῆρχεν. τὸ ἄρα α΄ τῷ β΄ ἢ ἐξ ἀνάγκης οὐ παντί. ἢ ὑπάρχει οὐ παντί. τοῦτο γὰρ ποτέρως ἔχει ἔτι ἀμφισβητήσιμον. ἦν δὲ καὶ ἐξ ἀνάγκης παντὶ τῷ β΄ τὸ α΄. τὸ αὐτὸ ἄρα τῷ αὐτῷ καὶ ἐξ ἀνάγκης παντί. καὶ ὑπάρχει οὐ παντί. ἢ ἀνάγκῃ οὐ παντὶ ὅπερ ἀδύνατον. ὥστε φησὶν ἡ εἰς ἄτοπον ἀπαγωγὴ οὐδὲν ἧττον δείξει καθόλου καταφατικὸν ἀναγκαῖον συνάγεσθαι τὸ συμπέρασμα. ἢ ἐνδεχόμενον καθόλου καταφατικόν. ἢ ὑπάρχον καθόλου καταφατικόν. οὕτω μὲν οὖν ἐκεῖνοι τὴν εἰς ἄτοπον δεῖξιν ψευδῆ δεικνύουσι διὰ τοῦ δεικνύναι τῇ αὐτῇ εἰς ἄτοπον δείξει ἐπὶ τῶν αὐτῶν προτάσεων πλείονα συνάγεσθαι συμπεράσματα. Ἀλλὰ ζητῆσαι ἄξιον πόθεν πλείονα συνήχθη τὰ συμπεράσματα τῇ αὐτῇ εἰς ἄτοπον δείξει. λέγομεν οὖν ὅτι ἕκαστον τῶν συμπερασμάτων. καθόλου καταφατικὸν ἐλήφθη. εἶτα τὸ ἐναντίον ἐξ ὑποθέσεως μερικὸν ἀποφατικὸν καὶ εἰκότως τοῦ αὐτοῦ ποσοῦ ληφθέντος ἐπί τε τῶν συμπερασμάτων καὶ τῶν ὑποθέσεων, τὸ αὐτὸ ἄτοπον ἠκολούθησεν.

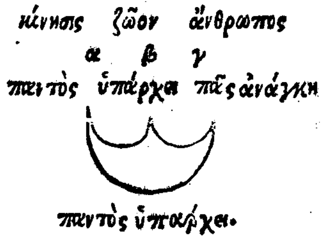
μόνοι γὰρ οἱ τρόποι ἠμείφθησαν, τοῦ ποσοῦ τοῦ αὐτοῦ μένοντος. διότι καὶ ἐπὶ πάντων· τὸ αὐτὸ συνήχθη ἄτοπον. πρὸς δὲ τὴν τρίτην τῶν λέξεων ἐπὶ πόλεος οὖσαν, πρόχειρος ἡ ἀπάντησις. εἰ γὰρ ἐπειδὴ τῶν δύο προτάσεων ὑπαρχουσῶν οὐσῶν ὑπάρχον συνήγετο τὸ συμπέρασμα διὰ τούτων. ἐπειδὴ ἡ ἑτέρα ἀναγκαία γίνεται, διὰ τοῦτο ὤφειλεν ἀναγκαῖον γίνεσθαι τὸ συμπέρασμα. ἐροῦμεν αὐτοῖς, ὅτι ἐπειδὴ τῶν δύο ἀναγκαίων οὐσῶν ἀναγκαῖον ἐγίνετο τὸ συμπέρασμα. ἔδει τῆς ἑτέρας ὑπαρχούσης οὔσης, ὑπάρχον γενέσθαι. ἤγουν ὅτι καὶ πιθανώτερον ἢ μικτὸν ἔδει αὐτὸ γενέσθαι. καὶ τοῦτο πῶς ἐνδέχεσθαι ἀπὸ ὑπάρχοντος καὶ ἀναγκαίου μικτόν τι γενέσθαι. ὥστε καταγέλαστον τὸ τοιοῦτον. καὶ ἄλλως ἔδει τὸ αὐτὸ εἰπεῖν. καὶ ἐφ' ὧν προτάσεων ἡ μείζων ὑπάρχουσά ἐστιν, ἡ δὲ ἐλάττων ἀναγκαία. ἔδει γὰρ κἀπὶ τούτων ἀναγκαῖον εἶναι τὸ συμπέρασμα, διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν. νῦν δὲ ὑπάρχον γίνεται. εὐήθης ἄρα ὁ τοιοῦτος λόγος. ἔτι ὥσπερ κατὰ τὸ ποιόν τε καὶ ποσὸν ἀεὶ τῇ χείρονι τῶν προτάσεων εἵπετο τὸ συμπέρασμα. δῆλον, ὅτι καὶ ἐπὶ τῶν τρόπων ὁμοίως τῇ χείρονι ἀκολουθήσει. ὥστε εἰ τὸ ὑπάρχον χεῖρόν ἐστι τοῦ ἀναγκαίου δῆλον, ὅτι ὑπάρχον γενήσεται τὸ συμπέρασμα. πανταχόθεν ἡμῖν ἄρα τὸ τοιοῦτον δέδεικται. τί οὖν οὐκ ἔστιν οὐδεμίαν βοήθειαν ἐπινοῆσαι τῷ ἀριστοτελικῷ λόγῳ. λέγομεν ὅτι ἐνδέχεται. αὐτὸς γάρ φησιν ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας ὅτι τὸ ἀναγκαῖον διχῶς λέγεται· τὸ μὲν κυρίως, τὸ δὲ ἐξ ὑποθέσεως. καὶ τὸ ἐξ ὑποθέσεως διχῶς. τὸ μὲν γὰρ λέγεται ἀναγκαῖον ἕως ἂν ὑπάρχῃ τὸ ὑποκείμενον. τὸ δὲ ἕως ἂν ὑπάρχῃ τὸ κατηγορούμενον. οἷον κυρίως λέγεται ἀναγκαῖον, τὸ κινεῖσθαι τὸν ἥλιον. τὸ δὲ ἕως ἂν ὑπάρχει τὸ ὑποκείμενον. ἐξ ὑποθέσεως ἀναγκαῖον, τὸ σωκράτην εἶναι ζῶον. ἕως ἂν γὰρ ὑπάρχῃ σωκράτην ἀνάγκη αὐτὸν ζῶον εἶναι. ὃ καὶ μᾶλλον τῷ κυρίως ἀναγκαίῳ συνεγγίζει. τὸ δὲ τρίτον ὡς λέγομεν ἀνάγκη τὸν καθήμενον καθῆσθαι. ἕως ἂν γὰρ ὑπάρχῃ τὸ κατηγορούμενον λέγω δὴ τὸ καθῆσθαι, ἀναγκαίως ὑπάρχει τῷ καθημένῳ κατὰ τὸ ἐξ ὑποθέσεως ἀναγκαῖον. λέγομεν οὖν ὅτι ἡ μείζων πρότασις κατὰ τὸ κυρίως εἴληπται ἀναγκαῖον. τὸ δὲ συμπέρασμα κατὰ τὸ ἐξ ὑποθέσεως ἀναγκαῖον τὸ ἕως ἂν ᾖ τὸ κατηγορούμενον. ἕως γὰρ ἂν ὑπάρχῃ τὸ α τῷ γ. ἐξ ἀνάγκης αὐτῷ ὑπάρχει. καὶ ὁ ἀλέξανδρος δὲ ὁ τοῦ φιλοσόφου ἐξηγητὴς ἔν τινι μονοβίβλῳ καὶ τὸν αὐτοῦ διδάσκαλον, συγγενῆ ταύτης εἶναι τῆς δόξης ὡς ὅτι τὸ ἐξ ὑποθέσεως ἀναγκαῖον συνάγει ἐνταῦθα ὁ ἀριστοτέλης. ὅτι γάρ φησι τοῦτο βούλεται. δῆλον ἐξ ὧν ὅτε μὲν ὑπάρχον συνάγεται τὸ συμπέρασμα τῆς μείζονος ὑπαρχούσης οὔσης. τῆς δὲ ἑτέρας ἀναγκαίας, ἐκτίθεται ὅρους ὁ φιλόσοφος. ὅτε δὲ ἀναγκαῖον συνάγεται τῆς μείζονος ἀναγκαίας οὔσης. τῆς δὲ ἐλάττονος ὑπαρχούσης. οὐκ εὐπόρησεν ἐκθέσθαι ὅρους τὸ κυρίως ἀναγκαῖον συνάγοντας. ὅθεν δῆλόν φησιν· ὅτι καὶ αὐτὸς τὸ ἐξ ὑποθέσεως ἔλαβεν ἀναγκαῖον.

» ΕΙ ΔΕ τὸ μὲν α β μή ἐστιν ἀναγκαῖον. τὸ δὲ β γ ἀναγκαῖον, οὐκ ἔσται τὸ συμπέρασμα ἀναγ-
» καῖον. εἰ γὰρ ἔσται, συμβήσεται τὸ α τινὶ τῷ β ὑπάρχειν ἐξ ἀνάγκης. διά τε τοῦ πρώτου καὶ τοῦ τρίτου
» σχήματος. τοῦτο δὲ ψεῦδος. ἐνδέχεται γὰρ τοιοῦτον εἶναι τὸ β. ᾧ ἐγχωρεῖ τὸ α μηδενὶ ὑπάρχειν. ἔτι καὶ
» ἐκ τῶν ὅρων φανερὸν, ὅτι οὐκ ἔσται τὸ συμπέρασμα ἀναγκαῖον. οἷον, εἰ τὸ μὲν α εἴη κίνησις. τὸ δὲ β ζῶον.
» ἐφ' ᾧ δὲ τὸ γ ἄνθρωπος. ζῶον μὲν γὰρ ὁ ἄνθρωπος ἐξ ἀνάγκης ἐστί. κινεῖται δὲ τὸ ζῶον, οὐκ ἐξ ἀνάγ-
» κης. οὐδ' ὁ ἄνθρωπος.

αραδοὺς τὴν ἐκ τῆς μείζονος ἀναγκαίας, νῦν τὴν ἀντικειμένως ἔχουσαν παραδίδωσι. τὴν ἔχουσαν πρὸς τῷ ἐλάττονι τὸ ἀναγκαῖον πρὸς δὲ τῷ μείζονι τὸ ὑπάρχον. καὶ φησὶν οὐκ ἀναγκαῖον. ἀλλ' ὑπάρχον γίνεσθαι τὸ συμπέρασμα. εἴρηται γὰρ ἤδη ὅτι ὁ ἀριστοτέλης ἐνταῦθα τῇ μείζονι βούλεται ἀκολουθεῖν τὸ συμπέρασμα. δείκνυσι δὲ τοῦτο διχόθεν καὶ τῇ εἰς ἄτοπον ἀπαγωγῇ καὶ τῇ διὰ τῶν ὅρων δεῖξει. καὶ γὰρ τῶν μεθόδων ἡ χρεία ἡ μὲν καθέστηκεν. οὐ δι' ἑαυτάς, ἀλλ' ἵνα τοῖς πράγμασιν αὐτὰς ἁρμόζωμεν. διὸ καὶ ἀσυλλογίστους ὅρους παρατιθέμενοι. ἤρκει τούτοις εἰς ἔλεγχον ὡς μὴ δυναμένων αὐτῶν ἐφαρμοσθῆναι τοῖς πράγμασιν. δείκνυσιν οὖν τοῦτο, διά τε τοῦ α σχήματος καὶ τοῦ γ ὑποτιθέμενος τὸ συνάγεσθαι ἀναγκαῖον τὸ συμπέρασμα καὶ δεικνὺς ταύτῃ τῇ ὑποθέσει ψεῦδος ἀκολουθοῦν καὶ οὕτως αὐτὴν ἐλέγχων. δῆλον γὰρ ὅτι ᾗ δ' ἂν ὑποθέσει ψεῦδος ἀκολουθῇ. ψευδὴς ἔσται. οὐδεμίᾳ γὰρ ἀληθεῖ ὑποθέσει ψεῦδος ἀκολουθεῖ. δείκνυσιν οὖν τὸ ψεῦδος ἀκολουθεῖν. καὶ διὰ τοῦ α καὶ διὰ τοῦ β σχήματος. καὶ διὰ μὲν τοῦ α οὕτως. εἰ τὸ μὲν α παντὶ τῷ β ὑπάρχει μόνον, τὸ δὲ β παντὶ τῷ γ ἐξ ἀνάγκης. ἐγὼ μέν φησι λέγω ὅτι τὸ α παντὶ τῷ γ ὑπαρχόντως ὑπάρξει. εἰ δέ τις λέγει ἐξ ἀνάγκης, συγκεχωρείσθω τοῦτο, καὶ εἰ μὲν μηδὲν ψεῦδος ἀκολουθήσει, ἔστω ἀληθὲς τὸ συμπέρασμα. εἰ δὲ εὕρομέν τι ψεῦδος ἑπόμενον. δῆλον ὅτι ψευδὴς ἡ ὑπόθεσις ἡ λέγουσα τὸ ἀναγκαῖον συνάγεσθαι. ὥστε τὸ ὑπάρχον μόνως συναχθήσεται. ἐπεὶ οὖν τὸ α παντὶ τῷ γ ἐξ ἀνάγκης ὑπεθέμεθα. ἦν δὲ καὶ τὸ β παντὶ τῷ γ ἐξ ἀνάγκης, καὶ τὸ ἄρα γ τινὶ τῷ β ἐξ ἀνάγκης ὑπάρξει ἀντιστρέφει γάρ. εἰ τοίνυν τὸ μὲν α παντὶ τῷ γ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει. τὸ δὲ γ τινὶ τῷ β ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει τὸ ἄρα α τινὶ τῷ β ἐξ ἀνάγκης ὑπάρξει. γίνεται γὰρ ὁ τρίτος τρόπος τοῦ πρώτου σχήματος. ἀλλὰ τοῦτο ψεῦδος. ὑπέκειτο γὰρ τὸ α παντὶ τῷ β ὑπάρχειν μόνον. τὸ δὲ παντὶ ὑπάρχειν, ἐνδέχεται μηδενὶ ὑπάρχειν καὶ τινὶ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν. οἷον ἀληθὲς τὸ λέγειν τῷ σώματι παντὶ τῷ κινεῖσθαι ὑπάρχειν. ἀλλὰ τοῦτο δύναται καὶ τινὶ ἀναγκαίως ὑπάρχειν.

οἷον τῷ

δίοι τῷ οὐρανίῳ· πάλιν λέγομεν ὑπάρχειν πάσῃ νηῒ τὸ κινεῖσθαι, ἢ ἀνθρώπῳ τὸ καθῆσθαι, ἐπεὶ ἢ κινοῦνται ἢ καθίζονται. ἀλλὰ καὶ μηδενὶ ἐνδέχεται ὑπάρχειν. εἰ τοίνυν τοιαύτη ἐστὶν ἡ τοῦ ἁπλῶς ὑπάρχειν φύσις· ἐὰν ἄρα τεθῇ τὸ ἐξ ἀνάγκης τινὶ τῷ β΄ τὸ α΄ ὑπάρχειν. οὐ δυνήσεται γὰρ αὐτὸ τῷ αὐτῷ καὶ μηδενὶ ἐνδέχεσθαι ὑπάρχειν. αὕτη δὲ ἦν, ἡ τοῦ κυρίως ὑπάρχοντος φύσις. ψεῦδος ἄρα τὸ ἐξ ἀνάγκης τὸ α΄ τινὶ τῷ β΄ ὑπάρχειν. τὸ δὲ ψεῦδος ἠκολούθησεν διὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς ὑπόθεσιν τὴν λέγουσαν ἀναγκαῖον συνάγεσθαι τὸ συμπέρασμα. ὑπάρχον ἄρα συναχθήσεται. καὶ σκόπει πῶς οὔ φησιν ἀδύνατον εἶναι τὸ α΄ τινὶ τῷ β΄ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν. ἀλλὰ ψεῦδος. οὐδὲ γὰρ εἴ τι ψεῦδος, τοῦτο καὶ ἀδύνατον. ἀλλ' εἴ τι ἀδύνατον. τοῦτο καὶ ψεῦδος ὡς καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἴπομεν. οὐδὲ γὰρ προέθετο τῇ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῇ δεῖξαι διότι οὐ γὰρ ἀντικείμενον τῷ ὑπάρχειν παντὶ ὑπέθετο. ἀλλὰ μόνον δεῖξαι ψεῦδος τὸ λέγον ὅτι ἀναγκαῖον συνάγεται τὸ συμπέρασμα. οὐδὲ γὰρ ἀδύνατον ἐπί τινος γὰρ αὐτὸ τῷ αὐτῷ καὶ ὑπαρχόντως παντὶ ὑπάρχειν. καὶ τινὶ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν. ὡς γὰρ εἶπον, τοιοῦτόν ἐστι γὰρ κοινότερον ὑπάρχειν ὡς διὰ τῶν ὅρων ἐδείξαμεν. ψεῦδος ἄρα τὸ ἐξ ἀνάγκης τινὶ ὑπάρχειν τοῦτο καὶ παντὶ κατὰ τὸ ἁπλῶς τουτέστι τὸ καθόλου τοῦ ὑπάρχοντος σημαινόμενον. ὅτι γὰρ δύναται καὶ τινὶ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν. καὶ μηδενὶ ἐνδέχεσθαι ὑπάρχειν. οὕτω μὲν οὖν διὰ τοῦ πρώτου σχήματος. διὰ δὲ τοῦ γ΄ οὕτως. εἰ γὰρ τὸ α΄ ἐξ ἀνάγκης παντὶ τῷ γ΄ ὡς ἄν τις ὑπολάβοι. ὑπάρχει δὲ καὶ τὸ β΄ ἐξ ἀνάγκης τῷ αὐτῷ παντί. τὸ ἄρα α΄ τινὶ τῷ β΄ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρξει. γίνεται γὰρ ὁ πρῶτος τρόπος τοῦ τρίτου σχήματος τῶν δύο ἀναγκαίων οὐσῶν. μερικὸν καταφατικὸν ἀναγκαῖον συνάγων συμπέρασμα. ὑπέκειτο δὲ καὶ παντὶ τῷ β΄ τὸ α΄ ὑπάρχειν. ψεῦδος ἄρα τό, τινὶ τῷ β΄ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν τὸ α΄. ἐνδέχεται γὰρ ἐπὶ τοῦ ὑπάρχοντος τρόπου τὸ ληφθὲν ὡς παντὶ ὑπάρχειν καὶ μηδενὶ αὐτῷ ὑπάρχειν. ψεῦδος ἄρα τὸ τινὶ ἐξ ἀνάγκης. τὸ δὲ ψεῦδος ἠκολούθησεν διὰ τὸ ὑποθέσθαι τῷ γ΄ παντὶ τὸ α΄ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν. οὕτω μὲν οὖν ἀριστοτέλης. ἔτι δὲ καὶ ἐκ τῶν ὅρων φανερὸν ὅτι οὐκ ἔσται τὸ συμπέρασμα ἀναγκαῖον, οἷον εἰ τὸ μὲν α΄ εἴη κίνησις. τὸ δὲ β΄ ζῷον. ἐφ' ᾧ δὲ τὸ γ΄ ἄνθρωπος. κίνησις μὲν γὰρ ἐν παντὶ ζῴῳ ὑπαρχόντως ὑπάρχει. ζῷον δὲ παντὶ ἀνθρώπῳ ἀναγκαίως. καὶ συμπέρασμα συνάγεται οὐκ ἀναγκαῖον, ἀλλ' ὑπάρχον. κίνησις γὰρ παντὶ ἀνθρώπῳ ὑπάρχει οὐκ ἀναγκαίως ἀλλ' ὑπαρχόντως. ἐπιστῆσαι δὲ χρὴ ἐπὶ τούτων τῶν ὅρων. ὅτι οὐ κατενόησεν τὸ αὐτὸ δυνάμενον γενέσθαι καὶ ἐφ' οὗ εἶπεν ἀναγκαίου συμπεράσματος τοῦ συναγομένου ἐκ τοῦ μείζονος ἀναγκαίου. ὥσπερ γὰρ ἐνταῦθα λαβὼν τὴν κίνησιν μείζονα ὅρον ἔδειξεν τὸ συμπέρασμα μὴ ἀναγκαῖον. οὕτω κἀκεῖ εἰ ληφθείη ὁ αὐτὸς ἐλάττων οὐκ ἔσται ἀναγκαῖον. οἷον τὸ μὲν α΄ ζῷον τὸ δὲ β΄ ἄνθρωπος. τὸ δὲ γ΄ κίνησις. ἰδοὺ γοῦν εἰ τὸ ζῷον τῷ ἀνθρώπῳ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει. ὁ δὲ ἄνθρωπος κινεῖται ὑπαρχόντως τὸ ζῷον ἐξ ἀνάγκης κινεῖται. ἀλλὰ ψεῦδος. ἔστιν οὖν ὅλον τὸ χωρίον παρόραμα. καὶ δῆλον εἰς ὃ ἀποβλέψας ἀπήχθη. ἐπειδὴ γὰρ εἰ λάβοιμεν ὡς ἐν κατηγορίᾳ τὸ γ΄ ὑπὸ τὸ β΄. εὑρίσκεται ὡς εἶδος αὐτῶν, τοῦτο καὶ ἐπὶ πάντων, ὑπέλαβε. τὸ δὲ οὐκ ἔστιν. οὐδὲ γὰρ ἐνταῦθα ὑπὸ τὸν ἄνθρωπον εἶδος ἡ κίνησις. καίτοι τῇ τάξει τῶν ὅρων ὑπ' αὐτὸν εἰλημμένης. ἀλλ' ὡς ὑποκείμενον. ἢ τοίνυν παρεῖδεν, ἢ τὸ ἐξ ὑποθέσεως ἀναγκαῖον ἔλαβεν ὡς ἤδη εἴπομεν.

ΟΜΟΙΩΣ δὲ καὶ εἰ στερητικὸν εἴη τὸ α΄ β΄. ἡ γὰρ αὐτὴ ἀπόδειξις. ἐπὶ δὲ τῶν ἐν μέρει συλλογισμῶν. εἰ μὲν τὸ καθόλου ἐστὶν ἀναγκαῖον, καὶ τὸ συμπέρασμα ἔσται ἀναγκαῖον. εἰ δὲ κατὰ μέρος οὐκ ἀναγκαῖον, οὔτε στερητικῆς, οὔτε κατηγορικῆς οὔσης τῆς καθόλου προτάσεως.

E Εἴπομεν ὅτι ὀκτὼ γινομένων ἐνταῦθα τῶν καθόλου συζυγιῶν. τεσσάρων μὲν συλλογιστικῶν. τεσσάρων δὲ ἀσυλλογίστων. τὰς μὲν δύο συλλογιστικὰς ἐξ ἀμφοτέρων καταφατικῶν, παρέδωκεν. νῦν δὲ τὰς ἀποφατικὰς παραδίδωσι καί φησι τὴν αὐτὴν καὶ ἐπὶ τούτων εἶναι δεῖξιν. ἔστω οὖν ἡ μείζων ἀναγκαία. εἰ τοίνυν τὸ α΄ οὐδενὶ τῷ β΄ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει. τὸ δὲ β΄ οὐκ ἐξ ἀνάγκης παντὶ τῷ γ΄ ὑπάρχει. μέρος ἄρα τοῦ β΄ τὸ γ΄. τὸ δὲ α΄ πάντων τῶν μερῶν τοῦ β΄ ἐξ ἀνάγκης κεχώρισται μέρους ὄντος τοῦ β΄. οὕτω μὲν οὖν κατὰ ἀριστοτέλην. τὰ αὐτὰ δὲ πάλιν φασὶ καὶ ἐπὶ τούτων οἱ περὶ θεόφραστον. ὁπότερον γὰρ ἂν ᾖ τῶν ὅρων ἀναγκαῖος θατέρου ὄντος ὑπάρχοντος, τὸ συμπέρασμα ὑπάρχον ἔσται. καὶ ἐπὶ μὲν τῆς πρὸς τῷ ἐλάττονι ἐχούσης τὸ ἀναγκαῖον καὶ αὐτὸς ὁ ἀριστοτέλης συνομολογεῖ. ἐπὶ δὲ τῆς ἐχούσης τὴν μείζονα ἀναγκαίαν δῆλον, ὅτι καὶ στερητικὴν δείκνυται καὶ διὰ τῶν ὅρων. δείκνυται δὲ καὶ διὰ κοινοτέρων λέγων οὕτως. ἐπεὶ γὰρ τὸ α΄ οὐδενὶ τῷ β΄ ἐξ ἀνάγκης. τὸ δὲ β΄ παντὶ τῷ γ΄ ὑπάρχει πρόδηλον. εἰ γὰρ μηδενὶ τῷ β΄ τὸ α΄ δῆλον ὅτι οὐδὲ τῷ γ΄. τὸ γὰρ γ΄ ὑπὸ τὸ β΄. ἀλλ' οὐκέτι καὶ ἐξ ἀνάγκης οὐδενὶ τῷ γ΄ τὸ α΄ ὥσπερ τῷ β΄. ἐπειδὴ ὑπαρχόντως τοῦ β΄ τὸ γ΄ ὑπόκειται εἶναι μέρος καὶ οὐκ ἀναγκαίως. ὅσον οὖν ἀπὸ τῶν ὅρων. οὐδαμῶς τὸ ἀναγκαῖον συνάγεται. εἰ γὰρ λάβοιμεν ἀντιδιῃρημένα ἀλλήλοις εἴδη οἷον τὸ μέλαν καὶ τὸ λευκόν. καὶ τούτων τὸ μὲν ἕτερον ποιήσομεν μείζονα ὅρον, τὸ δὲ ἕτερον μέσον. εἶτα λάβωμεν τι τρίτον ὃ ἑκατέρῳ ἀνὰ μέρος δύναται ὑπάρχειν καὶ μὴ ὑπάρχειν. καὶ τοῦτο ποιήσομεν ἐλάττονα ὅρον οἷον ἵππον. δῆλον ὅτι τὸ μὲν ἕτερον

τῶν ἀντιδιῃρημένων ἄλλων τοῦ ἑτέρου ἐξ ἀνάγκης ἀποφάσκεται· οἷον τὸ λευκὸν τοῦ μέλανος. κατηγορηθέντος δὲ τοῦ μέσου τῷ ἐσχάτῳ ὑπαρχόντως. οὐκ ἐξ ἀνάγκης τοῦ ἐσχάτου τὸ πρῶτον ἀποφανθήσεται, ἀλλ' ὑπαρχόντως· διότι τὸ ὑπαρχόντως αὐτοῦ τὸ μέσον κατηγορεῖται. δῆλον ὅτι δύναται καὶ μὴ ὑπάρξαι αὐτῷ. τοῦ δὲ μέσου μὴ ὑπάρχοντος ἐξ ἀνάγκης τὸ ἀντιδιῃρημένον ὑπάρξει. τὸ δὲ δύναται καὶ ὑπάρξαι καὶ μὴ ὑπάρξαι. δῆλον ὅτι ὁπηνίκα ἀποφάσκηται, οὐκ ἐξ ἀνάγκης ἀποφανθήσεται. τὸ γὰρ τὸ λευκὸν μηδενὶ μέλανι ἐξ ἀνάγκης. τὸ δὲ μέλαν παντὶ ἵππῳ ὑπαρχόντως. τὸ γὰρ τὸ μέλαν παντὶ ὑπαρχόντως, δύναται καὶ μὴ ὑπάρχειν. μὴ ὑπάρχοντος δὲ τὸ λευκὸν πάντως ὑπάρξει ἤ τι τῶν μεταξύ. πάντως γὰρ δεῖ τοῦ ἑτέρου τῶν ἐναντίων μεταλαβεῖν ἢ τι τοῦ μεταξύ. τὸ δ' οὖν δύναται ὑπάρξαι παντὶ ἵππῳ τὸ λευκόν. δῆλον ὅτι ὅτε τὸ μέλαν ὑπάρχει τὸ λευκὸν ὑπαρχόντως οὐκ ἐξ ἀνάγκης ἀποφανθήσεται. σημειωτέον δὲ μὴ λαβεῖν τὸν ἐλάττονα ὅρον, ᾧ ἕτερόν τι τῶν ἐναντίων ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει· οἷον τῷ κόρακι τὸ μέλαν. ἐπεὶ οὐκέτι φυλάξαμεν τὴν ἐλάττονα ὑπάρχουσαν.

» ΕΡΙ δὲ τῶν ἐν μέρει συλλογισμῶν. τὸ μὲν τὸ καθόλου ἐστὶν ἀναγκαῖον, καὶ τὸ συμπέρασμα ἔσται ἀναγκαῖον. τὸ δὲ τὸ κατὰ μέρος οὐκ ἀναγκαῖον, οὔτε στερητικῆς οὔτε κατηγορικῆς οὔσης τῆς καθόλου προτάσεως.

Π αραδοὺς τὰς ἐκ δύο καθόλου τέσσαρας συλλογιστικὰς προτάσεις, περὶ τῶν ἀσυλλογίστων οὐδὲν φησί. διὰ τῶν αὐτῶν γὰρ δείκνυνται. δι' ὧν καὶ αἱ τοῦ ὑπάρχοντος ἀσυλλόγιστοι προτάσεις. μέτεισιν οὖν ἐπὶ τὰς συζυγίας τὰς ἐκ τῆς μιᾶς καθόλου. τῆς δὲ ἑτέρας μερικῆς. καὶ φησὶ ὅτι ὅπως ἂν ἔχοι ἡ μείζων πρότασις, τοιοῦτον ἔσται καὶ τὸ συμπέρασμα, εἴπομεν γὰρ ὅτι ἐν πρώτῳ σχήματι τῇ μείζονι βούλεται ἀκολουθεῖν τὸ συμπέρασμα. ἐπὶ τῆς μιᾶς ἀναγκαίας, τῆς δὲ ἑτέρας ὑπαρχούσης. ἐφ' ᾧ δὲ ἡ μὲν ἑτέρα δεῖ καθόλου ἡ δὲ ἑτέρα μερική, πάντως ἡ μείζων καθόλου ἐστὶν ἐν πρώτῳ σχήματι. εἴγε μέλλοι συλλογιστικὴ εἶναι ἡ συζυγία. διὰ τοῦτό φησιν, ὅτι τῇ καθόλου προτάσει, τὸ συμπέρασμα ἀκολουθεῖ. ταυτὸν γάρ ἐστι πάλιν εἰπεῖν τῇ μείζονι.

» ΕΣΤΩ δὴ πρῶτον τὸ καθόλου ἀναγκαῖον. καὶ τὸ μὲν α΄ παντὶ τῷ β΄ ὑπαρχέτω ἐξ ἀνάγκης. τὸ δὲ β΄ τινὶ τῷ γ΄ ὑπαρχέτω μόνον. ἀνάγκη δὲ τὸ α΄ τινὶ τῷ γ΄ ὑπάρχειν ἐξ ἀνάγκης. τὸ γὰρ γ΄, ὑπὸ τὸ β΄ ἐστί. τὸ δὲ β΄ παντὶ τῷ α΄ ὑπάρχειν ἐξ ἀνάγκης.

Π ρώτην πάλιν τίθησι τὴν καθόλου ἀναγκαῖον ἔχουσαν ἐν τῇ μείζονι προτάσει. ἐν δὲ τῇ ἐλάττονι τὸ μερικὸν ὑπάρχον. ἀμφοτέρας δὲ καταφατικὰς καὶ τῇ αὐτῇ πάλιν δείξει τὸ ἀναγκαῖον δείκνυσι συναγόμενον. τὸ γὰρ τὸ α΄ φησὶ παντὶ τῷ β΄ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει. τὸ δὲ β΄ τινὶ τῷ γ΄ ὑπαρχόντως. συνάγεται ὅτι τὸ α΄ τινὶ τῷ γ΄ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει. τὸ γὰρ τὸ β΄ παντὶ τὸ α΄ ἐξ ἀνάγκης. τὶ δὲ τῶν γ΄ μέρος ἐστὶ τοῦ β΄. καὶ τὸ α΄ ἄρα τινὶ τῶν γ΄ ὑπάρξει ἐξ ἀνάγκης μέρει ὄντι τοῦ β΄. ἐροῦμεν δὲ καὶ πρὸς τοῦτο τὰ ἄλλα πάλιν ἅπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἐκ δύο καθόλου καταφατικῶν ὅτι ὑπαρχόντως ὑπὸ τὸ β΄ τὶ τῶν γ΄ ἐστὶ καὶ διὰ τοῦτο δύναται καὶ μὴ εἶναι ὑπ' αὐτό. τὸ δὲ α΄ τῷ β΄ ὑπάρχειν ἐξ ἀνάγκης. τουτέστιν ἀεὶ τοῖς ἀεὶ αὐτοῦ μέρεσιν οὖσιν. ὥστε οὐκ ἐξ ἀνάγκης ἀλλ' ὑπαρχόντως τινὶ τῷ β΄ ὑπάρξει. ἔστωσαν δὲ ὅροι. ἐπιστήμη. γραμματική. ἄνθρωπος. ἐπιστήμη μὲν γὰρ πάσῃ γραμματικῇ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει. γραμματικὴ δὲ ὑπαρχόντως τινὶ ἀνθρώπῳ. καὶ συνάγεται ἐπιστήμη ὑπαρχόντως τινὶ ἀνθρώπῳ.

» ΟΜΟΙΩΣ δὲ καὶ εἰ στερητικὸς εἴη ὁ συλλογισμός. ἡ γὰρ αὐτὴ ἔσται ἀπόδειξις.

Π άλιν φησὶ τὸ στερητικὸν ἀναγκαῖον τεθείη τὸ καθόλου, ἀναγκαῖον ὡσαύτως τὸ συμπέρασμα συναχθήσεται. τὸ γὰρ τὸ α΄ μηδενὶ τῷ β΄ ἐξ ἀνάγκης. τὸ δὲ β΄ τινὶ τῷ γ΄ ὑπαρχόντως. καὶ τὸ α΄ τινὶ τῷ γ΄ ἐξ ἀνάγκης οὐχ ὑπάρξει. ἐπειδὴ γὰρ οὐδενὶ τῷ β΄ ἐξ ἀνάγκης τὸ α΄. τὶ δὲ τῶν γ΄ τοῦ β΄ ἐστίν. καὶ τὸ α΄ ἄρα τινὶ τῶν γ΄ οὐχ ὑπάρξει, ἐξ ἀνάγκης. τὰ ἄλλα δὲ πάλιν λεχθήσεται καὶ πρὸς τοῦτο ὅτι τὸ ὑπάρχον καὶ οὐ τὸ ἀναγκαῖον συνάγεται. ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῆς ἐκ δύο καθόλου τῆς μείζονος ἀποφατικῆς ἐλέχθη. ὅροι δὲ τοῦ τὸ ὑπάρχον συνάγεσθαι. ἐγρήγορσις. ὑπνῶν. ἄνθρωπος. ἐγρήγορσις οὐδενὶ ὑπνοῦντι ἐξ ἀνάγκης. ὑπνῶν τινὶ ἀνθρώπῳ ὑπαρχόντως. καὶ ἁπλῶς τὰ ἀντιδιῃρημένα δεῖ λαμβάνειν. καὶ τὸν μὲν μείζονα ὅρον τιθέναι. τὸν δὲ μέσον. ἐλάττονα δὲ ἄλλο τι ᾧ ὁ μείζων ὑπάρχει οὐκ ἐξ ἀνάγκης.

» ΕΙ δὲ τὸ κατὰ μέρος ἐστὶν ἀναγκαῖον, οὐκ ἔσται τὸ συμπέρασμα ἀναγκαῖον, οὐδὲν γὰρ ἀδύνατον συμπίπτει, καθὰ οὐδ' ἐν τοῖς καθόλου συλλογισμοῖς. ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν στερητικῶν. ὅροι, κίνησις, ζῶον, λευκόν.

Ε κθέμενος τὰς δύο προτάσεις τὰς ἐχούσας τὴν μείζονα τουτέστι τὴν καθόλου ἀναγκαίαν. καὶ δείξας ἀναγκαῖον αὐταῖς ἕπεσθαι τὸ συμπέρασμα, νῦν τὰς λοιπὰς δύο τίθησι τὰς τὴν ἐλάττονα τουτέστι τὴν μερικὴν ἀναγκαῖον ἐχούσας. καὶ φησὶν ὅτι ὥσπερ ἐπὶ τῶν καθόλου συλλογισμῶν οἱ τὴν ἐλάττονα ἔχοντες ἀναγκαίαν οὐ συνῆγον ἀναγκαῖον συμπέρασμα ἀλλ' ὑπάρχον. οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν μερικῶν συζυγιῶν ὑπάρχον ἐστὶ τὸ συναγόμενον. δῆλον δὲ ὅτι τοῦτο συνάγεται ἐξ ὧν τούτῳ μετὰ τοῦ συμπεράσματι, οὐδὲν ἀδύνατον ἕπεται. οὔτε ἐνταῦθα οὔτε ἐπὶ τῶν καθόλου προτάσεων. τῷ δὲ ἀναγκαίῳ ἀκολουθεῖ. τὸ γὰρ τὸ α΄ παντὶ τῷ β΄ ὑπάρχει. τὸ δὲ β΄ τινὶ τῷ γ΄ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει. καὶ τῷ α΄ τινὶ τῷ γ΄ ὑπάρξει. καὶ τὴν

αἰτίαν

αἰτίαν προστιθεὶς φησίν· οὐ γὰρ ἀδύνατον συμπίπτει καθάπερ οὐδὲ ἐν τοῖς καθόλου συλλογισμοῖς· ἡνίκα γὰρ ἐπ᾽ ἐκείνων ἐλάμβανε τὴν ἐλάττονα ἐξ ἀνάγκης, καὶ ὑπετιθέμεθα ὑπάρχον συνάγεσθαι τὸ συμπέρασμα, οὐδὲν ψεῦδος εἵπετο· εἰ δὲ ἀναγκαῖον ὑπεθέμεθα συνάγεσθαι συμπέρασμα, ψεῦδός τι εἵπετο, ὡς ἐν ἐκείνοις δεδείχαμεν· ὡς οὖν ἐπ᾽ ἐκείνων ἀναγκαίου μὲν ὑποτεθέντος συμπέρασμα ψεῦδός τι συνήγετο, ὑπάρχοντος δὲ οὐκέτι, οὕτω φησὶ καὶ ἐπὶ τῶν ἐν μέρει ὑποθώμεθα ἀναγκαῖον ἕπεσθαι συμπέρασμα, ψεῦδος ἕπεται· εἰ δὲ ὑπάρχον, οὔ.

» Ὁμοίως δὲ καὶ εἰ στερητικὸς εἴη ἡ καθόλου· ἀναγκαία δὲ ἡ ἐλάττων ὑπάρχει συνάγεται συμπέρασμα. καὶ τοῦτο πάλιν ἐπὶ ὅρων δείκνυσι· κίνησις, ζῶον, λευκόν· κίνησις παντὶ ζώῳ ὑπαρχόντως· ζῶον δὲ τινὶ λευκῷ ἐξ ἀνάγκης τῷ κύκνῳ· καὶ συνάγεται κίνησις κύκνῳ ὑπαρχόντως, οὐ μὴν ἀναγκαίως. ὁμοίως καὶ ἐπὶ τοῦ στερητικοῦ· κίνησις οὐδενὶ λευκῷ ᾗ λευκόν ἐστι· λευκὸν τινὶ ζώῳ ἐξ ἀνάγκης· καὶ συνάγεται κίνησις οὐ παντὶ ζώῳ ἐξ ἀνάγκης, ἡ κίνησις οὐδενὶ ζώῳ ὑπαρχόντως· ζῶον τινὶ λευκῷ ἐξ ἀνάγκης· κίνησις τινὶ λευκῷ οὐχ ὑπάρχει.

» ΕΠΙ δὲ τοῦ δευτέρου σχήματος, εἰ μὲν ἡ στερητικὴ πρότασίς ἐστιν ἀναγκαία, καὶ τὸ συμπέρασμα ἔσται ἀναγκαῖον· εἰ δ᾽ ἡ κατηγορικὴ, οὐκ ἀναγκαῖον.

Τὸν περὶ τοῦ πρώτου σχήματος πληρώσας λόγον, ἐντεῦθεν ἐπισκέπτεται ὅπως ἔχουσι καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ σχήματι αἱ μίξεις τοῦ ὑπάρχοντος καὶ τοῦ ἀναγκαίου. τῶν δὲ ἐν δευτέρῳ σχήματι ἀνομοιοσχημόνων οὐσῶν προτάσεων βούλεται ὁ Ἀριστοτέλης τῇ ἀποφατικῇ προτάσει ἀκολουθεῖν τὸ συμπέρασμα. καὶ εἰ μὲν ἀναγκαίου τρόπου ὑπάρχει ἡ ἀποφατική, ἀναγκαῖον ὑπάρχει καὶ τὸ συμπέρασμα· εἰ δὲ ὑπάρχοντος, ὑπάρχον. ἐπειδὴ γὰρ οἱ ἐν δευτέρῳ σχήματι συλλογισμοὶ τελειοῦνται τῇ εἰς τὸ πρῶτον σχῆμα ἀναγωγῇ· ἐν δὲ τῷ πρώτῳ σχήματι δεῖ πάντως τὴν ἀποφατικὴν μείζονα εἶναι· ἐδείκνυτο δὲ ὅτι ὅπως ἂν ἔχῃ ἡ μείζων ἐν τῷ α᾽, οὕτως ἀνάγκη ἔχειν καὶ τὸ συμπέρασμα· ἀναγομένου γὰρ τοῦ δευτέρου σχήματος εἰς τὸ πρῶτον, πάντως ἡ ἀποφατικὴ μείζων εὑρίσκεται.

» ΕΣΤΩ γὰρ δὴ πρῶτον ἡ στερητικὴ ἀναγκαία· καὶ τὸ α᾽ τῷ μὲν β᾽ μηδενὶ ἐνδεχέσθω, τῷ δὲ γ᾽ ὑπαρχέτω μόνον. ἐπεὶ οὖν ἀντιστρέφει τὸ στερητικὸν, οὐδὲ τῷ β᾽ τῷ α᾽ οὐδενὶ ἐνδέχεται· τὸ δὲ α᾽ παντὶ τῷ γ᾽ ὑπάρχει· ὥστ᾽ οὐδενὶ τῷ γ᾽ τὸ β᾽ ἐνδέχεται· τὸ γὰρ γ᾽ ὑπὸ τὸ α᾽ ἐστίν.

Πρώτην ἐκτίθεται τὴν ἐκ τῆς μείζονος ἀναγκαίου ἀποφατικῶς, τῆς δὲ ἐλάττονος καθόλου καταφατικῆς ὑπαρχούσης· καὶ συνάγεται φησὶ τὸ συμπέρασμα ἀναγκαῖον. ἀντιστραφείσης γὰρ τῆς ἀποφατικῆς, γίνεται ὁ δεύτερος τρόπος τοῦ πρώτου σχήματος· εἰ γὰρ τὸ α᾽ ἐξ ἀνάγκης μηδενὶ τῷ β᾽, τῷ δὲ γ᾽ παντὶ ὑπάρχειν λέγω φησὶν ὅτι καὶ τὸ β᾽ ἐξ ἀνάγκης οὐδενὶ τῷ γ᾽ ὑπάρξει. ἐπεὶ γὰρ τὸ α᾽ οὐδενὶ τῷ β᾽ ἐξ ἀνάγκης, καὶ τὸ β᾽ οὐδενὶ τῷ α᾽ ἐξ ἀνάγκης· τὸ δὲ α᾽ παντὶ τῷ γ᾽ ὑπάρχει· γίνεται οὖν τὸ πρῶτον σχῆμα· τὸ ἄρα β᾽ οὐδενὶ τῷ γ᾽ ἐξ ἀνάγκης. οὕτω μὲν οὖν ὁ φιλόσοφος. ὅτι δὲ οὐ συνάγεται τὸ ἀναγκαῖον, δῆλον ἐκ τῶν ὑποκειμένων ὅρων· ἀρετὴ οὐδὲ μιᾷ κακίᾳ ἐξ ἀνάγκης· ὑπάρχει δὲ ἀνθρώπῳ ὑπαρχόντως παντί· καὶ συνάγεται κακία οὐδενὶ ἀνθρώπῳ ὑπαρχόντως, οὐ γὰρ ἐξ ἀνάγκης. πάλιν ὑγίεια, νόσος, ἄνθρωπος· ὑγίεια γὰρ νόσῳ μὲν οὐδὲ μιᾷ ἐξ ἀνάγκης· ἀνθρώπῳ δὲ παντὶ ὑπάρχει μόνον· καὶ συνάγεται νόσος ὑπαρχόντως οὐδενὶ ἀνθρώπῳ· εἰ γὰρ ὑγίεια μηδὲ μιᾷ νόσῳ ἐξ ἀνάγκης, καὶ νόσος οὐδὲ μιᾷ ὑγιείᾳ ἐξ ἀνάγκης· ὑγίεια δὲ παντὶ ἀνθρώπῳ ὑπαρχόντως· καὶ νόσος οὐδενὶ ἀνθρώπῳ ἐξ ἀνάγκης. καὶ καθόλου εὐπορήσομεν προτάσεων, λαμβάνοντες ἀντιδιῃρημένα ἀλλήλοις εἴδη, καὶ τὸ ἕτερον ποιοῦντες μείζονα ὅρον· εἶτα ἕτερόν τι ἐλάττονα δυνάμενον μετέχειν ἑκατέρου ἀνὰ μέρος μὴ ἐξ ἀνάγκης.

» ΩΣΑΥΤΩΣ δὲ καὶ εἰ πρὸς τῷ γ᾽ τεθῇ τὸ στερητικόν. εἰ γὰρ τὸ α᾽ μηδενὶ τῷ γ᾽ ἐνδέχεται, οὐδὲ τὸ γ᾽ οὐδενὶ τῷ α᾽ ἐγχωρεῖ· τὸ δὲ α᾽ παντὶ τῷ β᾽ ὑπάρχει· ὥστ᾽ οὐδενὶ τῷ β᾽ τὸ γ᾽ ἐνδέχεται. γίνεται γὰρ τὸ πρῶτον σχῆμα πάλιν. οὐκ ἄρα οὐδὲ τὸ β᾽ τῷ γ᾽· ἀντιστρέφει γὰρ ὁμοίως. εἰ δ᾽ ἡ κατηγορικὴ πρότασίς ἐστιν ἀναγκαία, οὐκ ἔσται τὸ συμπέρασμα ἀναγκαῖον. ὑπαρχέτω γὰρ τὸ α᾽ παντὶ τῷ β᾽ ἐξ ἀνάγκης, τῷ δὲ γ᾽ μηδενὶ ὑπαρχέτω μόνον. ἀντιστραφέντος οὖν τοῦ στερητικοῦ, τὸ πρῶτον γίνεται σχῆμα. δέδεικται δ᾽ ἐν τῷ πρώτῳ ὅτι μὴ ἀναγκαίας οὔσης τῆς πρὸς τῷ μείζονι στερητικῆς, οὐδὲ τὸ συμπέρασμα ἔσται ἀναγκαῖον· ὥστε οὐδ᾽ ἐπὶ τούτων ἔσται ἐξ ἀνάγκης.

Τὴν ἐκ τῆς μείζονος καθόλου ὑπαρχούσης καταφατικῆς παραδίδωσι, τῆς δὲ ἐλάττονος καθόλου ἀποφατικῆς ἀναγκαίας· καὶ δείκνυσι καὶ ταύτην τὸ ἀναγκαῖον συνάγουσαν διά τε τῆς ἀντιστροφῆς τῆς ἐλάττονος, τουτέστι τῆς ἀποφατικῆς. εἰ γὰρ τὸ α᾽ παντὶ τῷ β᾽ ὑπαρχόντως, τῷ δὲ γ᾽ οὐδενὶ ἐξ ἀνάγκης, καὶ τὸ γ᾽ ἄρα οὐδενὶ τῷ α᾽ ἐξ ἀνάγκης· τὸ γ᾽ οὐδενὶ τῷ α᾽ ἐξ ἀνάγκης· τὸ α᾽ παντὶ τῷ β᾽ ὑπαρχόντως· τὸ ἄρα γ᾽ οὐδενὶ τῷ β᾽ ἐξ ἀνάγκης. ἀλλ᾽ οὐ τοῦτο προέκειτο δεῖξαι, ἀλλ᾽ εἰ τὸ β᾽ μηδενὶ τῷ γ᾽ ἐξ ἀνάγκης. ἐπεὶ τοίνυν ἀντιστρέφει ἡ καθόλου ἀποφατικὴ καὶ ἐπὶ τοῦ ἀναγκαίου, εἰ τὸ γ᾽ οὐδενὶ τῷ β᾽ ἐξ ἀνάγκης, καὶ τὸ β᾽ οὐδενὶ τῷ γ᾽ ἐξ ἀνάγκης. δείξομεν οὖν καὶ ταύτην τοῖς ἄλλοις λόγοις οὐ τὸ ἀναγκαῖον, ἀλλὰ τὸ ὑπάρχον συνάγουσαν, διὰ τῶν αὐτῶν ὅρων δι᾽ ὧν καὶ τὴν πρὸ ταύτης ἐδείξαμεν συζυγίαν· πλὴν ὅτι ὃν περ ἐκεῖ παρελαμβάνομεν ἐλάττονα ὅρον, ἐνταῦθα μείζονα ποιοῦμεν, οἷον ὑγίεια ἀνθρώπῳ παντὶ ὑπαρχόντως· νόσῳ δὲ οὐδὲ μιᾷ ἐξ ἀνάγκης· καὶ συνάγεται ὅτι καὶ ὁ ἄνθρωπος οὐδὲ μιᾷ νόσῳ ὑπαρχόντως

ἀντιστρεφομένης ὁμοίως τῆς ἐλάττονος προτάσεως, καὶ τοῦ συμπεράσματος. εἰ γὰρ νόσος οὐδενὶ ἀνθρώπῳ ὑπαρχόντως. καὶ ἄνθρωπος οὐδεμιᾷ νόσῳ ὑπαρχόντως. εἰ δὲ ἡ κατηγορικὴ πρώτη ἐστὶν ἀναγκαία, οὐκ ἔσται τὸ συμπέρασμα ἀναγκαῖον. εἴπομεν τὴν αἰτίαν τί δήποτε τῇ στερητικῇ ἐν τούτῳ τῷ σχήματι ἀκολουθεῖ τὸ συμπέρασμα. ἐκθέμενος τοίνυν τὰς δύο προτάσεις τὰς πρὸς τῷ στερητικῷ ἐχούσας τὸ ἀναγκαῖον. νῦν τὸ ἀνάπαλιν τίθησι τὰς πρὸς μὲν τῷ κατηγορουμένῳ τὸ ἀναγκαῖον ἐχούσας. πρὸς δὲ τῷ ἀποφατικῷ, τὸ ὑπάρχον. τίθησι δὲ ἐν τούτοις τὴν ἔχουσαν πρὸς τῷ μείζονι τὸ καθόλου καταφατικὸν ἀναγκαῖον. πρὸς δὲ τῷ ἐλάττονι τὸ καθόλου ἀποφατικὸν ὑπάρχον. τὴν δὲ ἑτέραν παραλιμπάνει. τὴν μὲν πρὸς τῷ μείζονι τὸ ἀποφατικὸν ὑπάρχον ἔχουσαν. πρὸς δὲ τῷ ἐλάττονι τὸ καταφατικὸν ἀναγκαῖον. ἡ γὰρ αὐτὴ δεῖξις ἐπ᾽ ἀμφοτέρων. πλὴν ὅτι ἡ μὲν δύο δεῖται ἀντιστροφῶν ἣν παρατίθεται. ἡ δὲ μιᾶς ἣν παρέλιπε. συνάγουσιν οὖν καθόλου ἀποφατικὸν ὑπάρχον συμπέρασμα. εἰ γὰρ τὸ α΄ παντὶ μὲν τῷ β΄ ἐξ ἀνάγκης. οὐδενὶ δὲ τῷ γ΄ ὑπαρχόντως. καὶ τὸ β΄ οὐδενὶ τῷ γ΄ ὑπαρχόντως. εἰ γὰρ τὸ α΄ οὐδενὶ τῷ γ΄ ὑπαρχόντως. καὶ τὸ γ΄ οὐδενὶ τῷ α΄ ὑπαρχόντως ἐπειδὴ ἀντιστρέφει. τὸ δὲ α΄ παντὶ τῷ β΄ ἐξ ἀνάγκης. τὸ ἄρα γ΄ οὐδενὶ τῷ β΄ ὑπαρχόντως. γέγονε γὰρ τὸ α΄ σχῆμα ἐκ τῆς μείζονος ἀποφατικῆς ὑπαρχούσης. ἐδείχθη δὲ καὶ ἐν τῷ α΄ σχήματι ὅτι ὁποῖος ἂν ᾖ ὁ μείζων ὅρος, τοιοῦτον συνάγεται καὶ τὸ συμπέρασμα. ἀντιστρεφομένης οὖν τῆς στερητικῆς καὶ τὸ β΄ οὐδενὶ τῷ γ΄ ὑπαρχόντως ὅπερ ἔδει δεῖξαι.

» ΕΤΙ δ᾽ εἰ τὸ συμπέρασμά ἐστιν ἀναγκαῖον συμβαίνει τὸ γ΄ τινὶ τῷ α΄ μὴ ὑπάρχειν ἐξ ἀνάγκης. εἰ γὰρ τὸ β΄ τῷ γ΄ μηδενὶ ὑπάρχει ἐξ ἀνάγκης οὐδὲ τὸ γ΄ τῷ β΄ οὐδενὶ ὑπάρξει ἐξ ἀνάγκης τὸ δέ γε β΄ τινὶ τῷ α΄ ἀνάγκη ὑπάρχειν. εἴπερ καὶ τὸ α΄ παντὶ τῷ β΄ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει. ὥστε καὶ τὸ γ΄ ἀνάγκη τινὶ τῷ α΄ μὴ ὑπάρχειν. ἀλλ᾽ οὐδὲν κωλύει τοιοῦτον ληφθῆναι, ᾧ παντὶ τῷ γ΄ ἐνδέχεται ὑπάρχειν.

Δείξας τὴν προκειμένην συζυγίαν δι᾽ ἀντιστροφῆς τὸ ὑπάρχον καὶ οὐ τὸ ἀναγκαῖον συνάγουσαν. νῦν αὐτὸ τοῦτο δείκνυσι καὶ τῇ εἰς ἄτοπον ἀπαγωγῇ. εἰ γὰρ ὑποθώμεθά φησιν ἀναγκαῖον συνάγεσθαι τὸ συμπέρασμα, ἕψεταί τι ἄτοπον τῇ ὑποθέσει ταύτῃ. ᾗ δὲ ὑποθέσει ἄτοπον ἀκολουθεῖ, ψευδής ἐστι. ψευδὴς ἄρα τὸ ὑποτίθεσθαι ἀναγκαῖον συνάγεσθαι τὸ συμπέρασμα. εἰ γάρ τις εἴποι συνάγεσθαι τὸ ζῷον μηδενὶ τῷ γ΄ ἐξ ἀνάγκης. ἀντιστρέψει δηλονότι. καὶ τὸ γ΄ οὐδενὶ τῷ β΄ ὑπάρξει ἐξ ἀνάγκης. πάλιν ἐπειδὴ τὸ α΄ παντὶ τῷ β΄ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει. καὶ τὸ β΄ τινὶ τῷ α΄ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρξει. εἰ τοίνυν τὸ μὲν γ΄ οὐδενὶ τῷ β΄ ἐξ ἀνάγκης τὸ δὲ β΄ τινὶ τῷ α΄ ἐξ ἀνάγκης. ἐκ δύο δὲ ἀναγκαίων ἀναγκαῖον γίνεται τὸ συμπέρασμα; καὶ τὸ γ΄ ἄρα ἐξ ἀνάγκης τινὶ τῷ α΄ οὐχ ὑπάρξει. ἀλλ᾽ ἐπεὶ ὑπέκειτο τὸ α΄ μηδενὶ τῷ γ΄ ὑπαρχόντως καὶ τὸ γ΄ ἄρα οὐδενὶ τῷ α΄ ὑπαρχόντως. ἐδείχθη δὲ τὸ ὑπάρχον τοιοῦτον ὄν. ὡς δύνασθαι ᾧ μηδενὶ ὑπάρχει, τὸ αὐτὸ τοῦτο καὶ παντὶ ὑπάρχειν. δύναται ἄρα τὸ τρίτον. παντὶ τῷ α΄ ὑπάρχειν. συνάγεται δὲ νῦν ἐκ τῆς ὑποθέσεως καὶ τινὶ ἐξ ἀνάγκης μὴ ὑπάρχειν. τὸ αὐτὸ ἄρα τῷ αὐτῷ καὶ παντὶ ὑπάρχει. καὶ τινὶ ἐξ ἀνάγκης οὐχ ὑπάρχει ὅπερ ἄτοπον. δῆλον ἄρα ὅτι τὸ ἄτοπον ἠκολούθησεν, ἐκ τοῦ ὑποθέσθαι. εἰ ἐξ ἀνάγκης μηδενὶ τῷ γ΄ τὸ β΄ ἀλήθεια ἄρα τὸ ὑπαρχόντως μηδενί, ὅπερ ἔδει δεῖξαι.

» ΕΤΙ κἂν ὅροις ἐκθέμενον εἴη δεῖξαι ὅτι οὐκ ἔστι τὸ συμπέρασμα ἀναγκαῖον ἁπλῶς. ἀλλὰ τούτων ὄντων ἀναγκαῖον. οἷον ἔστω τὸ α΄ ζῷον. τὸ δὲ β΄ ἄνθρωπος. τὸ δέ, γ΄ λευκὸν καὶ αἱ προτάσεις ὁμοίως εἰλήφθωσαν. ἐνδέχεται τὸ ζῷον μηδενὶ λευκῷ ὑπάρχειν. οὐχ ὑπάρξει δὴ οὐδ᾽ ὁ ἄνθρωπος, οὐδενὶ λευκῷ, ἀλλ᾽ οὐκ ἐξ ἀνάγκης. ἐνδέχεται γὰρ ἄνθρωπον γενέσθαι λευκόν. οὐ μέντοι ἕως ἂν τὸ ζῷον μηδενὶ λευκῷ ὑπάρχῃ. ὥστε τούτων μὲν ὄντων, ἀναγκαῖον ἔσται. τὸ συμπέρασμα. ἁπλῶς δ᾽ οὐκ ἀναγκαῖον.

Οὐ μόνον φησὶ τοῖς καθόλου λόγοις τὸ προκείμενον πιστωσόμεθα, ἀλλὰ καὶ τῇ διὰ τῶν παραδειγμάτων δείξει, ὅτι τὸ συμπέρασμα ὑπάρχον συνάγεται καὶ οὐχὶ κυρίως ἀναγκαῖον, ἀλλ᾽ εἴγε ἄρα τὸ ἐξ ὑποθέσεως. τοῦτο γὰρ αὐτῷ βούλεται τὸ οὐχ ἁπλῶς ἀλλὰ τούτων ὄντων ἀναγκαίων. τίθησιν οὖν ὅροις. ζῷον. ἄνθρωπος. λευκόν. τὸ ζῷον παντὶ ἀνθρώπῳ ἐξ ἀνάγκης. τὸ ζῷον οὐδενὶ λευκῷ ὑπαρχόντως καὶ συνάγεται ἀντιστραφείσης τῆς ἀποφατικῆς καὶ τοῦ συμπεράσματος ὅτι ὁ ἄνθρωπος μηδενὶ λευκῷ ὑπαρχόντως. οὐ γάρ ἐστιν ἐξ ἀνάγκης τὸ μηδένα λευκὸν εἶναι ἄνθρωπον ἀλλ᾽ εἰ ἄρα ἐξ ὑποθέσεως ἕως ἂν ὑπόκειται τὸ ζῷον μηδενὶ λευκῷ ὑπάρχειν. σαφεστέρα δὲ ἔσται ἡ δεῖξις. ἐὰν κίνησιν καὶ βάδισιν καὶ ἄνθρωπον λάβωμεν ἢ ἁπλῶς καθολικώτερόν τι καὶ μερικώτερον καὶ ἕτερόν τι ᾧ ὑπάρχουσι ταῦτα οὐκ ἐξ ἀνάγκης. κίνησις μὲν γὰρ πάσῃ βαδίσει ἐξ ἀνάγκης. ἀνθρώπῳ δὲ οὐδενὶ ὑπαρχόντως. καὶ συνάγεται βάδισις οὐδενὶ ἀνθρώπῳ ὑπαρχόντως. ὥστε τούτων μὲν ὄντων ἀναγκαίων. ἔσται τὸ συμπέρασμα ἀναγκαῖον. ἁπλῶς δὲ οὐκ ἀναγκαῖον ἕως φησὶν ἡ μέν, τῶν προτάσεων ἀναγκαία ὄντως ὑπάρχει. ἡ δὲ ἐξ ὑποθέσεως καὶ τὸ συμπέρασμα ἐξ ὑποθέσεως ἔσται ἀναγκαῖον. καὶ οὐχ ἁπλῶς ἀναγκαῖον τουτέστι κυρίως. δῆλον ἄρα ὅτι καὶ ἐν οἷς τὸ ἀναγκαῖον συνάγεσθαι ἐβούλετο τὸ ἐξ ὑποθέσεως καὶ οὐ τὸ κυρίως ἔλεγεν.

» ΟΜΟΙΩΣ δ᾽ ἕξει καὶ ἐπὶ τῶν ἐν μέρει συλλογισμῶν. ὅταν μὲν γὰρ ἡ στερητικὴ πρότασις καθόλου τε ᾖ καὶ ἀναγκαία, καὶ τὸ συμπέρασμα ἔσται ἀναγκαῖον, ὅταν δ᾽ ἡ κατηγορικὴ καθόλου τε ᾖ καὶ

» ἀναγκαία. ἡ δὲ στερητικὴ κατὰ μέρος καὶ οὐκ ἀναγκαία, οὐκ ἔσται τὸ συμπέρασμα ἀναγκαῖον.

Τουτέστιν τῇ ἀποφατικῇ ἀκολουθῇ τὸ συμπέρασμα καθόλου οὔσῃ κἂν μείζων ᾖ κἂν ἐλάττων. μερικῆς δὲ οὔσης τῆς ἀποφατικῆς, οὐκέτι. γίνονται δὲ συζυγίαι τέσσαρες. τῆς μὲν μιᾶς οὔσης μερικῆς, τῆς δὲ ἑτέρας καθόλου. τῆς γὰρ μείζονος καθόλου ἀποφατικῆς οὔσης ἀναγκαίας, ἡ ἐλάττων μερικὴ ἔσται καταφατικὴ ὑπάρχουσα. ὑπαρχούσης δὲ οὔσης τῆς μείζονος ἀποφατικῆς, καταφατικὴ ἡ ἐλάττων ἔσται ἀναγκαία. πάλιν τῆς μείζονος οὔσης καθόλου καταφατικῆς ἀναγκαίας, ἡ ἐλάττων ἔσται μερικὴ ἀποφατικὴ ὑπάρχουσα. εἰ δὲ ἡ μείζων ᾖ ὑπάρχουσα, ἡ ἐλάττων ἔσται ἀναγκαία.

» ΕΣΤΩ δὴ πρῶτον ἡ στερητικὴ καθόλου τε καὶ ἀναγκαία. καὶ τὸ α τῷ μὲν β', οὐδενὶ ἐνδεχέσθω ὑπάρχειν. τῷ δὲ γ' τινὶ ὑπαρχέτω. ἐπεὶ οὖν ἀντιστρέφει τὸ στερητικόν, οὐδὲ τὸ β' τῷ α οὐδενὶ ἐνδέχοιτ' ἂν ὑπάρχειν. τὸ δέ γε α τινὶ τῷ γ', οὐχ ὑπάρχει. ὥστ' ἐξ ἀνάγκης τινὶ τῷ γ' οὐχ ὑπάρχει τὸ β'.

Πρώτην τῆς ἐκ τῆς μείζονος καθόλου ἀποφατικῆς ἀναγκαίας, τῆς δὲ ἐλάττονος μερικῆς καταφατικῆς ὑπαρχούσης φησί. καὶ συνάγει κατ' αὐτὸν μερικὸν ἀποφατικὸν ἀναγκαῖον συμπέρασμα. ἔστω γὰρ τὸ α φησὶν οὐδενὶ μὲν τῷ β' ἐξ ἀνάγκης. τῷ δὲ γ' τινὶ ὑπαρχόντως. λέγω φησὶν ὅτι τὸ α τινὶ τῷ γ' ἐξ ἀνάγκης οὐχ ὑπάρξει. εἰ γὰρ τὸ α ἐξ ἀνάγκης οὐδενὶ τῷ β'. καὶ τὸ β' οὐδενὶ τῷ α ἐξ ἀνάγκης. τὸ δὲ α τινὶ τῷ γ' ὑπάρχει. τὸ ἄρα β' τινὶ τῷ γ' ἐξ ἀνάγκης οὐχ ὑπάρξει. δέδεικται γὰρ τοῦτο ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι. οἱ δὲ αὐτοὶ ὅροι ἁρμόσουσι κἀνταῦθα πρὸς τὸ δεῖξαι ὑπάρχον συναγόμενον τὸ συμπέρασμα. ὅπερ καὶ ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι ἐν τούτῳ τῷ τρόπῳ.

» ΠΑΛΙΝ ἔστω ἡ κατηγορικὴ καθόλου τε, καὶ ἀναγκαία, καὶ κείσθω πρὸς τὸ β' τὸ κατηγορικόν. εἰ δὲ τὸ α παντὶ τῷ β' ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει, τὸ δὲ γ' τινὶ μὴ ὑπάρχει, ὅτι μὲν οὖν οὐχ ὑπάρχει, τὸ β' τινὶ τῷ γ', φανερόν. ἀλλ' οὐκ ἐξ ἀνάγκης. οἱ γὰρ αὐτοὶ ὅροι ἔσονται πρὸς τὴν ἀπόδειξιν, οἵπερ ἐπὶ τῶν καθόλου συλλογισμῶν.

Δευτέραν τίθησι τὴν ἐκ τῆς μείζονος καθόλου καταφατικῆς ἀναγκαίας, τῆς δὲ ἐλάττονος μερικῆς ἀποφατικῆς ὑπαρχούσης. καὶ φησὶ συνάγειν ὑπάρχον τὸ συμπέρασμα. δείκνυται δὲ αὕτη ἡ συζυγία διὰ τῶν αὐτῶν ὅρων, δι' ὧν καὶ τὴν ἐκ τῆς μείζονος καθόλου καταφατικῆς ἀναγκαίας ἔδειξε. τῆς δὲ ἐλάττονος ὑπαρχούσης μερικῆς ἀποφατικῆς. κίνησις γὰρ πάσῃ μὲν βαδίσει ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει. ἀνθρώπῳ δὲ οὐ παντὶ ὑπαρχόντως. καὶ συνάγεται ὅτι βάδισις τινὶ ἀνθρώπῳ οὐχ ὑπάρχει μόνον. αἱ γὰρ αὐταὶ ἁρμόσουσι κἀνταῦθα δείξεις. αἵτινες καὶ ἐπὶ τῶν καθόλου.

» ΑΛΛ' οὐδ' εἰ τὸ στερητικὸν ἀναγκαῖόν ἐστιν ἐν μέρει ληφθέν, οὐκ ἔσται τὸ συμπέρασμα ἀναγκαῖον. διὰ γὰρ τῶν αὐτῶν ὅρων ἡ ἀπόδειξις.

Τρίτην ἐφεξῆς τέθεικε τὴν τὸ καθόλου καταφατικὸν ὑπάρχον τάττουσαν πρὸς τῷ μείζονι. πρὸς δὲ τῷ ἐλάττονι μερικὸν ἀποφατικὸν ἀναγκαῖον. καὶ τοὺς αὐτοὺς ὅρους ἁρμόζειν φησὶ κἀπὶ τούτων. πλὴν μετατιθεμένης τῆς τάξεως. τὸν γὰρ ἐλάττονα, μείζονα δεῖ ποιῆσαι. τὸν δὲ μείζονα μέσον οὕτως. βάδισις παντὶ ἀνθρώπῳ ὑπαρχόντως. κινήσει δὲ οὐ πάσῃ ἐξ ἀνάγκης. καὶ συνάγεται ἄνθρωπος οὐ πάσῃ κινήσει ὑπαρχόντως. καὶ οὐκ ἀντίκειται τὸ τινὶ ἐξ ἀνάγκης μὴ ὑπάρχειν. ἐνίοτε ἄρα ἐπὶ τινων ὅρων. τὸ γὰρ ἀεὶ συναγόμενον τὸ ὑπάρχον ἐστί. διότι καὶ τὸ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχον ἢ μή, τοῦτο καὶ ἁπλῶς ἢ ὑπάρχειν ἢ μὴ ὑπάρχειν λέγεται. οὐδὲ αὕτη δεδείκνυται δι' ἀντιστροφῆς. διὰ τὸ μηδεμίαν ἀντιστρέφειν πρὸς ἑαυτήν. τὴν δὲ λοιπὴν συζυγίαν, παραλέλοιπε τὴν ἐκ τῆς μείζονος καθόλου ἀποφατικῆς ὑπαρχούσης. τῆς δὲ ἐλάττονος μερικῆς καταφατικῆς ἀναγκαίας. ὡς δήλου γεγονότος ὅτι μερικὸν ἀποφατικὸν ὑπάρχον συνάγει συμπέρασμα διὰ τῆς ἀντιστροφῆς δεικνύμεθα.

» ΕΝ δὲ τῷ τελευταίῳ σχήματι, καθόλου μὲν ὄντων τῶν ὅρων πρὸς τὸ μέσον. καὶ κατηγορικῶν, ἀμφοτέρων τῶν προτάσεων. ἂν ὁπότερος οὖν ᾖ ἀναγκαῖος. καὶ τὸ συμπέρασμα ἔσται ἀναγκαῖον. ἐὰν δὲ τὸ μὲν, ᾖ στερητικὸν τὸ δὲ κατηγορικόν, ὅταν μὲν τὸ στερητικὸν ἀναγκαῖον ᾖ, καὶ τὸ συμπέρασμα ἔσται ἀναγκαῖον. ὅταν δὲ τὸ κατηγορικόν, οὐκ ἔσται τὸ ἀναγκαῖον.

Πληρώσας τὸν περὶ τοῦ δευτέρου σχήματος λόγον. ἐντεῦθεν τὸν περὶ τοῦ τρίτου ποιεῖται. καὶ παραδίδωσι τὰς ἐξ ἀμφοτέρων τῶν προτάσεων καθόλου συζυγίας. καὶ φησὶν ὅτι ἐν μὲν ταῖς ἐξ ἀμφοτέρων τῶν προτάσεων καταφατικαῖς ὁποία ἂν ᾖ πρότασις ἡ τὸ ἀναγκαῖον ἔχουσα εἴτε ἡ ἐλάττων, εἴτε ἡ μείζων, πάντως ἕπεται ταύτῃ τὸ συμπέρασμα. καὶ καθόλου εἰπεῖν ἐν ταῖς ἐξ ἀμφοτέρων καταφατικῶν προτάσεων συζυγίαις, πάντως ἀναγκαῖόν ἐστι τὸ συμπέρασμα. ἐφ' ὧν δὲ ἡ μὲν ἐστὶ καταφατική. ἡ δὲ ἀποφατική, τῇ ἀποφατικῇ, πάντως ἕπεται τὸ συμπέρασμα. εἰκότως. πάλιν γὰρ ἀντιστρεφομένης τῆς ἀποφατικῆς καὶ ποιούσης τὸ α σχῆμα. μείζων εὑρεθήσεται ἡ ἀποφατική. ἐν δὲ τῷ πρώτῳ σχήματι τῇ μείζονι ἀεὶ εἵπετο τὸ συμπέρασμα.

» ΕΣΤΩΣΑΝ γὰρ ἀμφότεραι κατηγορικαὶ πρῶτον αἱ προτάσεις. καὶ τὸ α καὶ τὸ β' παντὶ τῷ γ' ὑπαρχέτω. ἀναγκαῖον δ' ἔστω τὸ α γ'. ἐπεὶ οὖν τὸ β' παντὶ τῷ γ' ὑπάρχει, καὶ τὸ γ' τινὶ τῷ β' ὑπάρξει, διὰ τὸ ἀντιστρέφειν, ὃ καθόλου τῷ κατὰ μέρος. ὥστ' εἰ παντὶ τὸ γ' τὸ α ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει, καὶ

» τὸ γ΄ τῷ β΄ τινὶ, ἀναγκαῖόν τι ὑπάρχειν τὸ α΄ τῷ β΄ τινί. τὸ γὰρ β΄ ὑπὸ τὸ γ΄ ἐστί· γίνεται οὖν τὸ πρῶτον σχῆμα πάλιν.

Πρώτην παραδίδωσι τὴν ἐκ δύο καθόλου καταφατικῶν τῆς μείζονος οὔσης ἀναγκαίας. καί φησι συνάγειν ἀναγκαῖον τὸ συμπέρασμα μερικὸν δῆλον ὅτι. ἐπεὶ καὶ παντὶ ἐν τρίτῳ σχήματι μερικὰ συνάγεται τὰ συμπεράσματα. εἰ γὰρ τὸ α΄ φησὶ παντὶ τῷ γ΄ ἐξ ἀνάγκης. τὸ δὲ β΄ τῷ αὐτῷ παντὶ ὑπάρχει. ἀντιστραφείσης τῆς ἐλάττονος γίνεται τὸ πρῶτον σχῆμα. τὸ γὰρ γ΄ τινὶ τῶν β΄. εἰ τοίνυν τὸ μὲν α΄ παντὶ τῷ γ΄ ἐξ ἀνάγκης. τὸ δὲ γ΄ τινὶ τῷ β΄ ὑπάρχει. τὸ ἄρα α΄ τινὶ τῷ β΄ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει· ὅτι περ μέρος ἐστὶ τοῦ γ΄. δέδεικται γὰρ τοῦτο ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι. οἱ ἄλλοι δὲ ὅροι ἁρμόσουσι δεῖξαι αὐτὴν ὑπάρχουσαν ὅτι περ καὶ ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι.

» ΟΜΟΙΩΣ δὲ δειχθήσεται καὶ εἰ τὸ β΄ γ΄ ἐστὶν ἀναγκαῖον. ἀντιστρέφει γὰρ τὸ γ΄ τῷ α΄ τινί. ὥστ᾽ εἰ παντὶ τῷ γ΄ τὸ β΄ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει τὸ δὲ γ΄ τῷ α΄ τινὶ, καὶ τῷ α΄ τινὶ τὸ β΄ ὑπάρξει ἐξ ἀνάγκης.

Τὴν ἑτέραν ἐκ δύο καταφατικῶν τίθησιν, ἔχουσαν δὲ πρὸς τῷ ἐλάττονι τὸ ἀναγκαῖον. καί φησι καὶ αὐτὴν τι ἀναγκαῖον συνάγειν. δείκνυσι δὲ τοῦτο διὰ δύο ἀντιστροφῶν. τῆς τε μείζονος προτάσεως, καὶ τοῦ συμπεράσματος. ὑπάρχει γὰρ τὸ μὲν β΄ παντὶ τῷ γ΄ ἐξ ἀνάγκης τὸ δὲ α΄ παντὶ ὑπαρχόντως. ζητοῦμεν καὶ τὸ α΄ τινὶ τῷ β΄ ὑπάρχειν. εἰ τοίνυν τὸ μὲν β΄ παντὶ τῷ γ΄ ἐξ ἀνάγκης. τὸ δὲ γ΄ τινὶ τῷ α΄ ὑπάρχει μόνον. δῆλον ὅτι συνάγεται τὸ β΄ τινὶ τῷ α΄ ἐξ ἀνάγκης. δέδεικται γὰρ τοῦτο ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι. ἀλλ᾽ ἐζητοῦμεν ἡμεῖς εἰ τὸ α΄ τινὶ τῷ β΄. τοῦτο δὲ δείκνυται διὰ τῆς ἀντιστροφῆς τοῦ συμπεράσματος. εἰ γὰρ τὸ β΄ τινὶ τῷ α΄ ἐξ ἀνάγκης. καὶ τὸ α΄ τινὶ τῷ β΄ ἐξ ἀνάγκης. ἐπιστάσεως δὲ ἄξιον τί δήποτε δυνάμενος ὁ φιλόσοφος τὴν ἐλάττονα ἀντιστρέψαι πρότασιν καὶ ποιῆσαι ὑπάρχον τὸ συμπέρασμα. μιᾶς δεηθὲν ἀντιστροφῆς, τὴν μείζονα ἀντιστρέφει καὶ δεῖται δύο ἀντιστροφῶν, ἵνα ποιήσῃ ἀναγκαῖον τὸ συμπέρασμα. ὅτι γὰρ ἠδύνατο ἀντιστρέψαι τὴν ἐλάττονα πρότασιν καὶ ποιῆσαι ὑπάρχον τὸ συμπέρασμα πρόδηλον. εἰ γὰρ τὸ β΄ παντὶ τῷ γ΄ ἐξ ἀνάγκης, καὶ τὸ γ΄ τινὶ τῷ β΄ ἐξ ἀνάγκης. ὥστε εἰ τὸ μὲν α΄ παντὶ τῷ γ΄ ὑπάρχει. τὸ δὲ γ΄ τινὶ τῷ β΄ ὑπάρχει ἐξ ἀνάγκης. συνάγεται τὸ α΄ τινὶ τῷ β΄ ὑπάρχειν. ὡς δέδειχθαι ἐν τοῖς ἔμπροσθεν. τί οὖν λέγομεν ὅτι εἰ καὶ ἠδύνατο τοῦτο ποιῆσαι, ἀλλ᾽ οὖν τὸ ἀεὶ ἀκολουθοῦν συνήγαγεν. ἀμφοτέρων γὰρ οὐσῶν καθόλου καταφατικῶν πρὸς ὁποτέρῳ ἂν ἦν ἄκρῳ τὸ ἀναγκαῖον, ἠδύνατο τὸ ἀναγκαῖον συνάγεσθαι. οὐκέτι δὲ καὶ τὸ ὑπάρχον ἀεί. ὥστε ἀεὶ ὑπάρχον εἰπεῖν.

» ΠΑΛΙΝ ἔστω τὸ μὲν α΄ γ΄ στερητικόν. τὸ δὲ β΄ γ΄ καταφατικόν. ἀναγκαῖον δὲ τὸ στερητικόν. ἐπεὶ οὖν ἀντιστρέφει τὸ καταφατικὸν ἔσται τινὶ τῷ β΄ τὸ γ΄. τὸ δὲ α΄ οὐδενὶ τῷ γ΄ ἐξ ἀνάγκης, οὐδὲ τῷ β΄ τινὶ ὑπάρξει ἐξ ἀνάγκης τὸ α΄. τὸ γὰρ β΄ ὑπὸ τὸ γ΄ ἐστίν. εἰ δὲ τὸ κατηγορικὸν ἀναγκαῖον, οὐκ ἔσται τὸ συμπέρασμα ἀναγκαῖον. ἔστω γὰρ τὸ β΄ γ΄ κατηγορικὸν καὶ ἀναγκαῖον. τὸ δὲ α΄ γ΄ στερητικὸν καὶ μὴ ἀναγκαῖον. ἐπεὶ οὖν ἀντιστρέφει τὸ καταφατικὸν, ὑπάρξει καὶ τὸ γ΄ τινὶ τῷ β΄ ἐξ ἀνάγκης. ὥστ᾽ εἰ τὸ μὲν α΄ μηδενὶ τῷ γ΄. τὸ δὲ γ΄ τινὶ τῷ β΄, τὸ α΄ τινὶ τῷ β΄ οὐχ ὑπάρξει. ἀλλ᾽ οὐκ ἐξ ἀνάγκης. δέδεικται γὰρ ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι ὅτι τῆς στερητικῆς προτάσεως μὴ ἀναγκαίας οὔσης, οὐδὲ τὸ συμπέρασμα ἔσται ἀναγκαῖον. ἔτι δὲ καὶ διὰ τῶν ὅρων ἂν εἴη φανερόν. ἔστω γὰρ τὸ μὲν α΄, ἀγαθόν. τὸ δὲ β΄ ζῷον τὸ δὲ γ΄ ἵππος. τὸ μὲν οὖν ἀγαθὸν ἐνδέχεται μηδενὶ ἵππῳ ὑπάρχειν. τὸ δὲ ζῷον, ἀναγκαῖον παντὶ ὑπάρχειν. ἀλλ᾽ οὐκ ἀνάγκη ζῷόν τι μὴ εἶναι ἀγαθόν. εἴπερ ἐνδέχεται πᾶν εἶναι ἀγαθόν. ἢ εἰ μὴ τοῦτο δυνατὸν, ἀλλὰ τὸ ἐγρηγορέναι ἢ καθεύδειν, ὅρον θετέον. ἅπαν γὰρ ζῷον δεκτικὸν τούτων. εἰ μὲν οὖν οἱ ὅροι καθόλου πρὸς τὸ μέσον εἰσὶν, εἴρηται. πότε ἔσται τὸ συμπέρασμα ἀναγκαῖον.

Εἴπομεν ὅτι ἐπὶ τῶν συζυγιῶν, τῶν ἐκ τῆς μιᾶς ἀποφατικῆς· τῆς δὲ ἑτέρας καταφατικῆς. τοῦ ἀποφατικοῦ καθόλου ὄντος αὐτῷ ἀεὶ ἀκολουθεῖ τὸ συμπέρασμα ἐν πᾶσι τοῖς σχήμασιν. ἐν μὲν τῷ πρώτῳ, διότι ἀποφατικὴ οὖσα μείζων πάντως ἐστί. ὡς ἂν δὲ εἶχεν ἡ μείζων, οὕτως εἶχε καὶ τὸ συμπέρασμα. ἐν δὲ τοῖς λοιποῖς διότι ἡ ἀντιστροφὴ εἰς τὸ πρῶτον σχῆμα ἀνῆγε. καὶ τὴν ἀποφατικὴν πάντως μείζονα ἐποίει. πρώτην οὖν ἐκτίθεται συζυγίαν τὴν ἔχουσαν τὴν μείζονα ἀποφατικὴν ἀναγκαίαν. τὴν δὲ ἐλάττονα καθόλου καταφατικὴν ὑπάρχουσαν. ἐπειδὴ τοίνυν τὸ μὲν β΄ παντὶ τῷ γ΄ ὑπάρχει καὶ τὸ γ΄ τινὶ τῷ β΄ ὑπάρχει. ἐπεὶ οὖν τὸ μὲν α΄ οὐδενὶ τῷ γ΄ ἐξ ἀνάγκης τὸ γ΄ δὲ τινὶ τῷ β΄ ὑπάρχει. γίνεται τὸ πρῶτον σχῆμα. καὶ συνάγεται τὸ α΄ τινὶ τῷ β΄ ἐξ ἀνάγκης μὴ ὑπάρχειν. μέρος γὰρ τοῦ γ΄ τὸ τὶ β΄ ᾧ τὸ α΄ οὐδενὶ ὑπάρχει ἐξ ἀνάγκης. οἱ δὲ ἄλλοι ὅροι τοῦ δεῖξαι ὅτι ὑπάρχον συνάγεται καὶ οὐκ ἀναγκαῖον. ὅτι περ καὶ ἐν τῷ πρώτῳ ἡμῖν παρειλήφθησαν σχήματι.

» Εἰ δὲ τὸ κατηγορικὸν ἀναγκαῖον, οὐκ ἔσται τὸ συμπέρασμα ἀναγκαῖον.

Ἐκ τῆς μείζονος καθόλου ἀποφατικῆς ὑπαρχούσης. τῆς δὲ ἐλάττονος καθόλου καταφατικῆς ἀναγκαίας ὑπάρχον φησὶ συνάγεσθαι τὸ συμπέρασμα. εἰ γὰρ τὸ β΄ παντὶ τῷ γ΄ ἐξ ἀνάγκης. καὶ τὸ γ΄ τινὶ τῷ β΄ ἐξ ἀνάγκης. τὸ τοίνυν α΄ οὐδενὶ τῷ γ΄. τὸ γ΄ τινὶ τῷ β΄ ἐξ ἀνάγκης· τὸ ἄρα α΄ τινὶ τῷ β΄ οὐχ ὑπάρχειν. δέδεικται γὰρ ἐν τῷ πρώτῳ. ἔτι καὶ διὰ τῶν ὅρων πάλιν ἂν εἴη φανερόν. ἔστω γὰρ τὸ μὲν α΄ ἀγαθόν. τὸ δὲ β΄ ζῷον. τὸ δὲ γ΄ ἵππος. ἀγαθὸν μὲν οὐδενὶ ἵππῳ ὑπαρχόντως. ζῷον δὲ παντὶ ἵππῳ ἐξ ἀνάγκης. καὶ συνάγεται ἀγαθὸν τινὶ ζῴῳ μὴ ὑπάρχειν μόνον. δύναται γὰρ καὶ πᾶν ζῷον ἀγα-

θὸν εἶναι. δῆλον ὅτι τὸ φυσικὸν ἀγαθόν. εἰ δέ τις φησὶ πρὸς τοῦτο ἐνίσταται μὴ συγχωρῶν τῇ μείζονι προτάσει. εἶναι γάρ τι ζῶον ἐξ ἀνάγκης οὐκ ἀγαθόν. οἷον τὰ ἰοβόλα. ληπτέον ἀντὶ τοῦ ἀγαθοῦ τὸ ἐγρηγορέναι ἢ τὸ καθεύδειν. ἐγρήγορσις μὲν γὰρ οὐδενὶ ἵππῳ ὑπαρχόντως, ζῶον δὲ παντί. καὶ συνάγεται ἐγρήγορσις τινὶ ζώῳ οὐχ ὑπάρχει μόνον. ὥστε δῆλον ὅτι τὸ ὑπάρχον καὶ τὸ ἀναγκαῖον συνάγεται.

» ΕΙ δ' ὁ μὲν καθόλου, ὁ δ' ἐν μέρει, κατηγορικῶν μὲν ὄντων ἀμφοτέρων, ὅταν τὸ καθόλου γένηται
» ἀναγκαῖον, καὶ τὸ συμπέρασμα ἔσται ἀναγκαῖον. ἀπόδειξις δ' ἡ αὐτὴ ἣ καὶ πρότερον. ἀντιστρέφει γὰρ καὶ
» τὸ ἐν μέρει κατηγορικόν. εἰ οὖν ἀνάγκη παντὶ τῷ γ΄ τὸ β΄ ὑπάρχειν τὸ α΄ ὑπὸ τὸ γ΄ ἐστὶν, ἀνάγκη τὸ β΄ τι-
» νὶ τῷ α΄ ὑπάρχειν. εἰ δὲ τὸ β΄ τῷ α΄ τινὶ, καὶ τὸ α΄ τῷ β΄ τινὶ ὑπάρχειν ἀναγκαῖον. ἀντιστρέφει γάρ.

Ε πὶ τοῦ τὴν ἑτέραν ἐχόντων καθόλου. τὴν δὲ ἑτέραν μερικήν. καταφατικῶν οὐσῶν ἀμφοτέρων τῶν προτάσεων, τῇ καθόλου ἕπεται τὸ συμπέρασμα. τῆς γὰρ μερικῆς ἀντιστρεφομένης τῇ ἀναγωγῇ τῇ εἰς τὸ α΄ σχῆμα, ἡ καθόλου μείζων γίνεται. ἐκεῖ δὲ τῇ μείζονι ἠκολούθησε τὸ συμπέρασμα. καλῶς ἄρα εἴρηται ἐπὶ τούτων τῇ καθόλου ἀκολουθεῖν τὸ συμπέρασμα. τίθησι δὲ ἐν τούτοις πρώτην τὴν ἔχουσαν τὴν μείζονα μερικὴν καταφατικὴν ὑπάρχουσαν. τὴν δὲ ἐλάττονα καθόλου καταφατικὴν ἀναγκαίαν. καὶ συνάγεται δι' ἀντιστροφῆς τῆς μείζονος καὶ τοῦ συμπεράσματος, ἀναγκαῖον συμπέρασμα. ἔστω τὸ α΄ φησὶ τινὶ τῷ γ΄ ὑπάρχον. τὸ δὲ β΄ παντὶ ἐξ ἀνάγκης. συνάγει οὖν τὸ α΄ τινὶ τῶν β΄ ἐξ ἀνάγκης πῶς. εἰ γὰρ τῷ α΄ τινὶ τῶν γ΄. καὶ τὸ γ΄ τινὶ τῷ α΄ ὑπάρχει. οὐκοῦν εἰ τὸ μὲν β΄ παντὶ τῷ γ΄ ἐξ ἀνάγκης. τὸ δὲ γ΄ τινὶ τῶν α΄ ὑπάρχει. συνάγεται τὸ β΄ τινὶ τῷ α΄ ἐξ ἀνάγκης. ἀντιστρέψας δὲ τὸ συμπέρασμα ἕξεις τὸ ζητούμενον. εἰ γὰρ τὸ β΄ τινὶ τῷ α΄ ἐξ ἀνάγκης. καὶ τὸ α΄ τινὶ τῷ β΄ ἐξ ἀνάγκης ὅπερ ἔδει δεῖξαι.

» ΟΜΟΙΟΣ δ' εἰ καὶ τὸ α΄ γ΄ εἴη ἀναγκαῖον, καθόλου ὄν. τὸ γὰρ β΄ ὑπὸ τὸ γ΄ ἐστίν.

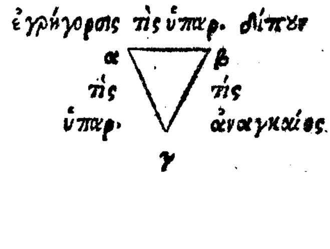
Υ ποθέμενος πρότερον τὴν πρὸς τῷ ἐλάττονι ἔχουσαν τὸ καθόλου καταφατικὸν ἀναγκαῖον. πρὸς δὲ τῷ μείζονι τὸ μερικὸν καταφατικὸν ὑπάρχον. νῦν τὸ ἀνάπαλιν ὑποτίθεται. καὶ πάλιν ἀναγκαῖόν φησι συνάγεσθαι συμπέρασμα. εἰ γὰρ τὸ α΄ παντὶ τῷ γ΄ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει. τὸ δὲ β΄ ὑπάρχει μόνον τινὶ τῷ γ΄. καὶ τὸ γ΄ τινὶ τῷ β΄ ὑπάρχει. οὐκοῦν εἰ τὸ μὲν α΄ τῷ γ΄ παντὶ ἐξ ἀνάγκης. τὸ δὲ γ΄ τινὶ τῷ β΄ ὑπάρχει. τὸ ἄρα α΄ τινὶ τῷ β΄ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει. δέδεικται γὰρ ἤδη πρότερον.

» ΕΙ δὲ τὸ ἐν μέρει ἐστὶν ἀναγκαῖον, οὐκ ἔστι τὸ συμπέρασμα ἀναγκαῖον. ἔστω γὰρ τὸ β΄ γ΄ ἐν μέρει τε καὶ
» ἀναγκαῖον. τὸ δὲ α΄ παντὶ τῷ γ΄ ὑπαρχέτω, μὴ μέντοι ἐξ ἀνάγκης. ἀντιστραφέντος οὖν τοῦ β΄ γ΄, τὸ πρῶ-
» τον γίνεται σχῆμα. καὶ ἡ μὲν καθόλου πρότασις, οὐκ ἀναγκαία. ἡ δ' ἐν μέρει, ἀναγκαία. ὅταν δ' οὕτως ἔ-
» χοιεν αἱ προτάσεις, οὐκ ἦν τὸ συμπέρασμα ἀναγκαῖον. ὥστ' οὐδ' ἐπὶ τούτων. ἔτι δὲ καὶ ἐκ τῶν ὅρων φα-
» νερόν. ἔστω γὰρ τὸ α΄, ἐγρήγορσις. τὸ δὲ β΄, δίπουν. ἐφ' ᾧ δὲ τὸ γ΄ ζῶον. τὸ μὲν οὖν β΄, τινὶ τῷ γ΄ ἀνάγκη ὑ-
» πάρχειν. τὸ δὲ α΄ παντὶ τῷ γ΄ ἐνδέχεται. καὶ τὸ α΄ τῷ β΄, οὐκ ἀναγκαῖον. οὐ γὰρ ἀνάγκη δίπουν τι καθεύ-
» δειν. ἢ ἐγρηγορέναι.

Θ εὶς πρότερον ἐν τὸ καθόλου τὸ ἀναγκαῖον. εἴτε μείζων ἦν ἡ καθόλου εἴτε ἐλάττων καὶ δείξας τὸ ἀναγκαῖον συναγόμενον. νῦν τὸ ἀνάπαλιν ποιεῖ. ὑποτίθεται γὰρ ἑτέρας δύο προτάσεις ἐξ ἀμφοτέρων πάλιν καταφατικῶν, τῆς μὲν καθόλου ὑπαρχούσης, τῆς δὲ μερικῆς ἀναγκαίας. καὶ φησὶ τῇ καθόλου πάλιν ἀκολουθεῖν τὸ συμπέρασμα. κἂν μείζων γένηται κἂν ἐλάττων. δείκνυσι δὲ πάλιν τὴν μὲν πρὸς τὸ μείζονι ἔχουσαν τὸ ὑπάρχον. διὰ μιᾶς τῆς ἐλάττονος ἀντιστροφῆς οὕτως. εἰ τὸ β΄ τινὶ τῷ γ΄ ἐξ ἀνάγκης. καὶ τῷ γ΄ τινὶ τῷ β΄ ἐξ ἀνάγκης. εἰ τοίνυν ὑπόκειται τὸ μὲν α΄ παντὶ τῷ γ΄ ὑπάρχειν. τὸ δὲ γ΄ διὰ τῆς ἀντιστροφῆς ἐξ ἀνάγκης τινὶ τῷ β΄ καὶ τὸ α΄ ἄρα τινὶ τῷ β΄ ὑπάρχειν μόνον. τοῦτο γὰρ δέδεικται ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι. δείκνυσι δὲ καὶ διὰ τῶν ὅρων τοῦτο. λαμβάνει γὰρ μείζονα μὲν ὅρον ἐγρήγορσιν. μέσον δὲ ζῶον. ἐλάττω δὲ δίπουν. ἐγρήγορσις γὰρ παντὶ ζώῳ ὑπαρχόντως. δίπουν δὲ τινὶ ἐξ ἀνάγκης. καὶ συνάγεται ἐγρήγορσις τινὶ δίποδι ὑπαρχόντως.

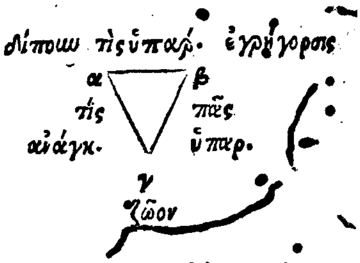
» ΟΜΟΙΩΣ δὲ διὰ τῶν αὐτῶν ὅρων δειχθήσεται. καὶ εἰ τὸ α΄ γ΄ εἴη ἐν μέρει τε καὶ ἀναγκαῖον, καὶ
» τὸ συμπέρασμα οὐκ ἔσται ἀναγκαῖον.

Α ὕτη δείκνυται λέγω δὴ ἡ τὸ μεῖζον μερικὸν ἀναγκαῖον ἔχουσα. καὶ διὰ δύο ἀντιστροφῶν ὡς ἤδη εἴπομεν. τῆς τε μείζονος προτάσεως καὶ τοῦ συμπεράσματος. εἰ γὰρ τὸ α΄ τινὶ τῷ γ΄ ἐξ ἀνάγκης. καὶ τὸ γ΄ τινὶ τῷ α΄ ἐξ ἀνάγκης. εἰ τοίνυν ὑπόκειται μὲν τὸ β΄ παντὶ τῷ γ΄ ὑπάρχειν. τὸ δὲ γ΄ διὰ τῆς ἀντιστροφῆς. τινὶ τῷ α΄ ἐξ ἀνάγκης. συνάγεται δήπου τὸ β΄ τινὶ τῷ α΄ ὑπάρχειν μόνον. τοῦτο γὰρ δέδεικται. ἀντιστραφέντος δὲ τοῦ συμπεράσματος. καὶ τὸ α΄ τινὶ τῷ β΄ ὑπάρχει μόνον. δείκνυται δὲ καὶ διὰ τῶν αὐτῶν ὅρων μόνον τῆς τάξεως αὐτῶν ἐναλλαττομένης. ὃν γὰρ ἐκεῖ ἐλάττονα ἐλαμβάνομεν, ἐνταῦθα μείζονα ποιοῦμεν. οἷον τὸ δίπουν. τὸ γὰρ δίπουν τινὶ ζώῳ ἐξ ἀνάγκης. ἐγρήγορσις δὲ παντὶ ὑπαρχόντως καὶ καὶ συνάγεται διὰ τῶν εἰρημένων δύο ἀντιστροφῶν. δίπουν τινὶ ἐγρηγόρσει ὑπαρχόντως.

» ΕΙ δ' ὁ μὲν, κατηγορικὸς. ὁ δὲ στερητικὸς τῶν ὅρων, ὅταν μὲν

» ἢ τὸ καθόλου στερητικόν τε καὶ ἀναγκαῖον, καὶ τὸ συμπέρασμα ἔσται
» ἀναγκαῖον. εἰ γὰρ τὸ α τῷ γ μηδενὶ ἐξ ἀνάγκης ἐνδέχεται. τὸ δὲ β
» τινὶ τῷ γ ὑπάρχει. τὸ α τινὶ τῷ β ἀνάγκη μὴ ὑπάρχειν.

Τῆς μείζονος καθόλου ἀποφατικῆς οὔσης ἀναγκαίας, τῆς δὲ ἐλάττονος μερικῆς καταφατικῆς ὑπαρχούσης, συνάγεται μερικὸν ἀποφατικὸν ἀναγκαῖον συμπέρασμα. εἰ γὰρ τὸ β τινὶ τῷ γ ὑπάρχει. καὶ τὸ γ τινὶ τῷ β ὑπάρχει. ἐπεὶ οὖν τὸ μὲν α οὐδενὶ τῷ γ ἐξ ἀνάγκης. τὸ δὲ γ τινὶ τῷ β ὑπάρχει, συνάγεται τὸ α οὐ παντὶ τῷ β ἐξ ἀνάγκης. δέδεικται γὰρ τοῦτο ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι. τοὺς αὐτοὺς δὲ κἀνταῦθα παραληψόμεθα ὅρους πρὸς τὸ δεῖξαι τὸ ἀναγκαῖον συναγόμενον. οὓς τότε καὶ ἐν τῷ πρώτῳ παρελαμβάνομεν σχήματι. ἐγρήγορσις ὑπνοῦν. ἄνθρωπος. ἐγρήγορσις οὐδενὶ ὑπνοῦντι, ἐξ ἀνάγκης. ὑπνοῦν τινὶ ἀνθρώπῳ ὑπάρχοντος. καὶ συνάγεται ἐγρήγορσις οὐ παντὶ ἀνθρώπῳ ἐξ ἀνάγκης.

» ΟΤΑΝ δὲ τὸ καταφατικὸν ἀναγκαῖον τεθῇ καθόλου ὂν ἢ ἐν μέρει, ἢ τὸ στερητικὸν κατὰ μέρος οὐκ
» ἔσται τὸ συμπέρασμα ἀναγκαῖον.

Τεσσάρων γινομένων συλλογιστικῶν συζυγιῶν. τῆς μὲν τῶν προτάσεων ἀποφατικῆς οὔσης. τῆς δὲ καταφατικῆς. καὶ τῆς μὲν καθόλου τῆς δὲ μερικῆς. τῆς γὰρ μείζονος καθόλου οὔσης καὶ ἀποφατικῆς τῆς δὲ ἐλάττονος μερικῆς καταφατικῆς. γίνονται δύο συζυγίαι. μία μὲν τῆς μείζονος ἀναγκαίας οὔσης. τῆς δὲ ἐλάττονος ὑπαρχούσης. δευτέρα δὲ τῆς μείζονος ὑπαρχούσης. τῆς δὲ ἐλάττονος ἀναγκαίας. πάλιν τῆς μείζονος μερικῆς οὔσης ἀποφατικῆς. τῆς δὲ ἐλάττονος καθόλου καταφατικῆς. γίνονται ἄλλαι δύο. ἢ τῆς μείζονος πάλιν οὔσης ἀναγκαίας. τῆς δὲ ἐλάττονος ὑπαρχούσης. ἢ ἀνάπαλιν τῆς μείζονος ὑπαρχούσης, τῆς δὲ ἐλάττονος ἀναγκαίας. αἱ δὲ ἄλλαι τέσσαρες αἱ ἔχουσαι τὴν μείζονα καταφατικὴν ἢ μερικὴν ἢ καθόλου ἀσυλλόγιστοί εἰσι. τούτων οὖν τῶν τεσσάρων συλλογιστικῶν παραδοὺς τὴν μίαν τὴν ἐκ τῆς μείζονος καθόλου ἀποφατικῆς ἀναγκαίας. τῆς δὲ ἐλάττονος μερικῆς καταφατικῆς ὑπαρχούσης. καὶ δείξας ταύτην ἀναγκαῖον συνάγουσαν συμπέρασμα διὰ τῆς ἀντιστροφῆς τῆς ἐλάττονος προτάσεως. νῦν τὰς λοιπὰς τρεῖς διὰ τούτων παραδίδωσι. καὶ δείκνυσιν ἄλλας ὑπάρχον συναγούσας συμπέρασμα. διὰ μὲν γὰρ τοῦ εἰπεῖν ὅταν δὲ τὸ καταφατικὸν ἀναγκαῖον τεθῇ καθόλου. ἢ ἐν μέρει. τὰς δύο σημαίνει συζυγίας. τήν τε ἐκ τῆς μείζονος μερικῆς ἀποφατικῆς ὑπαρχούσης. τῆς δὲ ἐλάττονος καθόλου καταφατικῆς ἀναγκαίας. καὶ τὴν ἐκ τῆς μείζονος καθόλου ἀποφατικῆς ὑπαρχούσης. τῆς δὲ ἐλάττονος μερικῆς καταφατικῆς ἀναγκαίας. διὰ δὲ τοῦ εἰπεῖν ἢ τὸ στερητικὸν κατὰ μέρος ὑπακουομένου τοῦ ἀναγκαῖον, σημαίνει τὴν λοιπὴν συζυγίαν, τὴν ἐκ τῆς μείζονος μερικῆς ἀποφατικῆς ἀναγκαίας, τῆς δὲ ἐλάττονος καθόλου καταφατικῆς ὑπαρχούσης. ταύτας οὖν φησι τὰς τρεῖς τὸ ὑπάρχειν σημαίνειν.

» ΤΑ μὲν γὰρ ἄλλα τὰ αὐτά, ἃ καὶ ἤδη τῶν πρότερον ἐροῦμεν.

Τὰ ἄλλα φησὶ δι' ὧν δείξας ἐλέγχομεν καὶ τὰς ἄλλας συζυγίας, λέγω δὴ διὰ τῆς ἀντιστροφῆς. δεῖ μέντοι γε ἐπιστῆσαι ὅτι οὐ περὶ τῶν τριῶν τούτων φησί. οὐδὲ γὰρ αἱ τρεῖς δι' ἀντιστροφῶν δείκνυνται. ἀλλὰ περὶ τῆς μιᾶς μόνης τῆς ἐχούσης τὴν μείζονα καθόλου ἀποφατικὴν ὑπάρχουσαν. τὴν δὲ ἐλάττονα μερικὴν καταφατικὴν ἀναγκαίαν. αὕτη γὰρ τῆς μερικῆς καταφατικῆς ἀντιστραφείσης, τῆς ἐλάττονος λέγω καὶ ἀναγκαίας, ἀνάγεται εἰς τὸν δεύτερον τρόπον τοῦ πρώτου σχήματος. ἔστω γὰρ τὸ μὲν α τῷ γ μηδενὶ ὑπάρχοντος. τὸ δὲ β, τὸ γ τινὶ ἐξ ἀνάγκης. συνάγεται ὅτι τὸ α οὐ παντὶ τῷ β ὑπάρχοντος. ἐπεὶ γὰρ ἀντιστρέφει τὸ μερικὸν καταφατικὸν ἀναγκαῖον ὄν. ἔσται ἐξ ἀνάγκης καὶ τὸ γ τινὶ τῷ β. ἐπεὶ τοίνυν τὸ μὲν α οὐδενὶ τῷ γ ὑπάρχοντος τὸ δὲ γ τινὶ τῷ β ἐξ ἀνάγκης. τὸ ἄρα α οὐ παντὶ τῷ β ὑπάρχον. γίνεται γὰρ ὁ δεύτερος τρόπος τοῦ πρώτου σχήματος. οὕτω μὲν οὖν αὕτη διὰ τῆς ἀντιστροφῆς δείκνυται. αἱ δὲ ἄλλαι δύο οὐ δύνανται δι' ἀντιστροφῆς δειχθῆναι. διὰ τὸ τὴν ἐλάττονα εἶναι ἐν ἀμφοτέραις ταῖς καταφατικαῖς. ἐὰν γὰρ αὐτὴν ἀντιστρέψωμεν πρὸς τὴν μερικὴν ἀντιστρέφει καὶ ἀσυλλόγιστον δείξει τὴν συζυγίαν. ἀλλ' οὐδὲ ἡ μείζων δύναται ἀντιστραφῆναι μερικὴ οὖσα ἀποφατική.

» ΟΡΟΙ δὲ ὅταν μὲν ᾖ τὸ καθόλου κατηγορικὸν ἀναγκαῖον. ἐγρήγορσις. ζῶον. ἄνθρωπος. μέσον ἄν-
» θρωπος.

Τὴν ἐκ τῆς ἐλάττονος καθόλου καταφατικῆς ἀναγκαίας. τῆς δὲ μείζονος μερικῆς ἀποφατικῆς ὑπαρχούσης διὰ τῶν ὅρων πιστοῦται, ἐγρήγορσις μὴ παντὶ ἀνθρώπῳ ὑπαρχέτω. ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ ἐξ ἀνάγκης. καὶ συνάγεται ἐγρήγορσις οὐ παντὶ ζώῳ ὑπαρχόντως.

» ΟΤΑΝ δὲ ἐν μέρει τὸ κατηγορικὸν ἀναγκαῖον, ἐγρήγορσις. ζῶον λευκόν. ζῶον μὲν γὰρ ἀνάγκη τι-
» νὶ λευκῷ ὑπάρχειν ἐγρήγορσις δ' ἐνδέχεται μηδενί. καὶ οὐκ ἀνάγκη τινὶ ζώῳ μὴ ὑπάρχειν ἐγρήγορσιν.
» ὅταν δὲ τὸ στερητικὸν ἐν μέρει ὂν ἀναγκαῖον ᾖ. δίπουν. κίνησις ζῶον. μέσον ζῶον.

Οὗτοι τῆς ἑτέρας συζυγίας οἱ ὅροι τῆς ἐκ τῆς μείζονος καθόλου ἀποφατικῆς ὑπαρχούσης τῆς δὲ ἐλάττονος μερικῆς καταφατικῆς ἀναγκαίας, αὕτη δὲ ἐλέχθη διὰ τῆς ἀντιστροφῆς τὸ μερικὸν ἀποφατικὸν

ὑπάρχον συνάγουσι, δείκνυται δὲ καὶ διὰ τῶν ὅρων οὕτως. ἐγρήγορσις οὐδενὶ λευκῷ ὑπαρχόντως. ζῶον τινὶ λευκῷ ἐξ ἀνάγκης. καὶ συνάγεται ἐγρήγορσις οὐ παντὶ ζώῳ ὑπαρχόντως καὶ οὐκ ἀναγκαίως.

» Ὅταν δὲ τὸ στερητικὸν ἐν μέρει ὂν ἀναγκαῖον ἢ δίπουν κινούμενον ζῶον. μέσον ζῶον.

Διὰ τούτων τὴν λοιπὴν τῶν τριῶν παραδίδωσι συζυγιῶν τῶν τὸ ὑπάρχον συναγουσῶν. τὴν ἐκ τῆς μείζονος μερικῆς ἀποφατικῆς ἀναγκαίας, τῆς δὲ ἐλάττονος καθόλου καταφατικῆς ὑπαρχούσης. δείκνυσι δὲ καὶ διὰ τῆς τῶν ὅρων παραθέσεως τὸ συμπέρασμα. δίπουν οὐ παντὶ ζώῳ ἐξ ἀνάγκης. κινούμενον παντὶ ζώῳ ὑπάρχοντως. καὶ συνάγεται δίπουν οὐ παντὶ κινουμένῳ ὑπαρχόντως. εἰδέναι δὲ δεῖ ὅτι τινὰ τῶν παλαιοτέρων βιβλίων ἔχει μέσον δίπουν. λέγουσι δὲ τοῦτο γραφικὸν εἶναι σφάλμα. οὔτε γὰρ συνάγεται διὰ τούτων τῶν ὅρων μέσου λαμβανομένου τοῦ δίποδος, ὑπάρχειν συμπέρασμα. ἀλλ᾽ ἀναγκαῖον. ὡς ἐκ τῶν προειρημένων δῆλον ἐστίν. ὅτι δὲ οὐ τὸ δίπουν τίθησι μέσον, ἀλλὰ ζῶον. δῆλον ἐξ ὧν πρώτου τοῦ δίποδος ἐμνημόνευσεν, ὕστερον δὲ τοῦ ζώου. ἐπὶ γὰρ τοῦ γ΄ σχήματος ἔθος ἔχει ὕστερον τιθέναι τὸ μέσον. καὶ νῦν δὲ τὸ ζῶον ὕστερον ἔθηκε.

» ΦΑΝΕΡΟΝ οὖν ὅτι τοῦ μὲν ὑπάρχειν οὐκ ἔσται συλλογισμὸς, κἂν μὴ ἀμφότεραι ὦσιν αἱ προ-
» τάσεις ἐν τῷ ὑπάρχειν τοῦ δ᾽ ἀναγκαίου ἐστὶ καὶ τῆς ἑτέρας μόνον ἀναγκαίας οὔσης.

Δοκεῖ ὁ ἀριστοτέλης τὸ συμπέρασμα, τοῦτο ἐπαγαγεῖν ἐπὶ τῶν τριῶν εἰρημένων σχημάτων, οὐ δεῖ δὲ τοῦτο νομίζειν, ἐπὶ ἀτοπίᾳ τινὶ περιπεσεῖται ὁ φιλόσοφος φάσκων ὅτι φανερὸν ἐκ τῶν εἰρημένων. ὡς ἐὰν μὴ ἀμφότεραι αἱ προτάσεις ὦσιν ὑπάρχουσαι. οὐ συνάγεται ὑπάρχον συμπέρασμα. ἀπέδειξε γὰρ ἐν πρώτῳ καὶ δευτέρῳ σχήματι. ὅτι καὶ τῆς μείζονος μόνης καθόλου ἀποφατικῆς οὔσης ὑπαρχούσης. ὑπάρχον γίνεται τὸ συμπέρασμα. δεῖ οὖν λέγειν ὅτι οὐ τῶν τριῶν σχημάτων ἐστὶ τὸ εἰρημένον συμπέρασμα. ἀλλὰ τοῦ γ΄ μόνον. δόξει δὲ μηδὲ ἐπὶ τοῦ τρίτου ἀληθὲς τὸν λόγον τοῦτον εἶναι, δέδεικται γὰρ καὶ ἐπὶ τούτου ὅτι καὶ τῆς μιᾶς μόνης προτάσεως ὑπαρχούσης οὔσης. ὑπάρχον γίνεται τὸ συμπέρασμα. ῥητέον οὖν ὅτι οὐ δὲ τοῦ τρίτου σχήματος ὅλου τὸ εἰρημένον ἐστὶ συμπέρασμα. ἀλλὰ τῶν τεσσάρων συζυγιῶν τῶν ἐξ ἀμφοτέρων καθόλου προτάσεων ἐπειδὴ γὰρ ἐπὶ τούτων ἀπέδειξεν ὅτι αἱ τρεῖς ἐξ αὐτῶν συζυγίαι τὸ ἀναγκαῖον συνάγουσι συμπέρασμα. οἱασδήποτε ἀναγκαίας λαμβανομένης προτάσεως. κἂν τῆς μείζονος κἂν τῆς ἐλάττονος. ὡς πρὸς τὴν ἑαυτοῦ νῦν δεῖξιν τὰ ἀκόλουθα συμπεραινόμενος ταῦτά φησιν. ὅτι οὐχ ὥσπερ ἐπὶ τούτων τῶν συζυγιῶν ἀληθὲς ἦν ἁπλῶς φάναι ὅτι οἱασδήποτε τῶν προτάσεων ἀναγκαίας οὔσης, ἀναγκαῖον πάντως συνάγεται τὸ συμπέρασμα. οὕτω δὴ καὶ ἐπὶ τῶν ὑπάρχον συναγουσῶν, ἀληθές ἐστι ἁπλῶς εἰπεῖν ὅτι ὑπάρχον πάντως συνάγεται τὸ συμπέρασμα. ἀλλ᾽ ἀμφοτέρων μὲν οὐσῶν ὑπαρχουσῶν πάντως ὑπάρχον γίνεται, τὸ συμπέρασμα. τῆς δὲ μιᾶς ὑπαρχούσης, οὐ πάντως ὑπάρχον.

» ΕΝ ἀμφοτέροις δὲ καὶ καταφατικῶν καὶ στερητικῶν ὄντων τῶν συλλογισμῶν, ἀνάγκη τὴν ἑτέ-
» ραν πρότασιν ὁμοίαν εἶναι τῷ συμπεράσματι, λέγω δὲ τὸ ὁμοίαν. εἰ μὲν ὑπάρχον, ὑπάρχουσαν. εἰ δ᾽ ἀ-
» ναγκαῖον ἀναγκαίαν. ὥστε καὶ τοῦτο δῆλον, ὅτι οὐκ ἔσται τὸ συμπέρασμα, οὔτ᾽ ἀναγκαῖον, οὔθ᾽ ὑπάρχον
» εἶναι μὴ ληφθείσης ἀναγκαίας ἢ ὑπαρχούσης προτάσεως.

Ἐν ἀμφοτέροις φησὶ τοῖς εἰρημένοις τρόποις τῷ τε ὑπάρχοντι καὶ τῷ ἀναγκαίῳ καὶ ἀποφατικῶν καὶ καταφατικῶν ὄντων τῶν συμπερασμάτων ἢ ἀναγκαίων ἢ ὑπαρχόντων. ἀνάγκη μίαν τῶν προτάσεων ὁμοίαν εἶναι τῷ συμπεράσματι. καὶ εἰ μὲν ὑπάρχον εἴη τὸ συμπέρασμα, τὴν μίαν τῶν προτάσεων πάντως εἶναι ὑπάρχουσαν. εἰ δὲ ἀναγκαῖον, ἀναγκαίαν.

» ΠΕΡΙ μὲν οὖν τοῦ ἀναγκαίου πῶς τε γίνεται, καὶ τίνα διαφορὰν ἔχει πρὸς τὸ ὑπάρχον, εἴρηται
» σχεδὸν ἱκανῶς.

Ὅτι φησὶν ἐκ δύο ἀναγκαίων τὸ συμπέρασμα γίνεται ἀναγκαῖον. καὶ ὅτι κἂν μόνη ἡ μείζων ἀναγκαία εἴη, πάλιν ἀναγκαῖον γίνεται τὸ συμπέρασμα. καὶ ὅτι ταῖς ὑπαρχούσαις ὁμοίως αἱ ἀναγκαῖαι συμπλεκόμεναι γίνονται συλλογιστικαί. καὶ ὅτι τὸ ἀναγκαῖον τῷ ἀεὶ εἶναι διαφέρει τοῦ ὑπάρχοντος.

» ΠΕΡΙ δὲ τοῦ ἐνδεχομένου μετὰ ταῦτα λέγωμεν, πότε καὶ πῶς. καὶ διὰ τίνων ἔσται συλλογισμός.

Διαλεχθεὶς περὶ τῆς τῶν ὑπαρχουσῶν καὶ ἀναγκαίων προτάσεων. ὅπως τε ἔχουσιν αὐταὶ καθ᾽ ἑαυτὰς καὶ ὅπως ἀλλήλαις συμπλεκόμεναι. νῦν λοιπὸν περὶ τῶν ἐνδεχομένου προτάσεων ποιεῖται τὸν λόγον. πρὶν δὲ ἡμῖν τὸν περὶ τῶν προτάσεων τοῦ ἐνδεχομένου παραδοῦναι λόγον. θεωρήματά τινα περὶ τοῦ ἐνδεχομένου παραδίδωσι. πρῶτον μὲν τί ποτέ ἐστιν ὅλως τὸ ἐνδεχόμενον. ἔπειτα τὸν περὶ τῶν ἀντιστροφῶν τοῦ ἐνδεχομένου λόγον. ἐλέγομεν δὲ ὅτι τῶν ἀντιστροφῶν ἡ μέν ἐστιν ἁπλῆ. ἡ δὲ ἐκ μεταθέσεως. ἡ δὲ ἐνδεχομένη. διδάσκει οὖν ἡμᾶς ἐνταῦθα περὶ τῆς ἐνδεχομένης ἀντιστροφῆς. ἐπειδὴ καὶ ὅλως περὶ τοῦ ἐνδεχομένου ἐστὶν ὁ λόγος. ποῖαί εἰσιν αἱ ἀντιστρέφουσαι πρὸς ἀλλήλας προτάσεις. καὶ τρίτον ἐπὶ τούτοις παραδίδωσι τὴν διαίρεσιν τοῦ ἐνδεχομένου. ποσαχῶς λέγεται ὅπερ καὶ ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας ἐποίησε. καὶ ὧδε δὲ λοιπὸν διδάσκει ὅπως τε ἔχουσιν αἱ τοῦ ἐνδεχομένου προτάσεις. καὶ τίνες τίσι συμπλεκόμεναι ποιοῦσί τινας συλλογιστικὰς συζυγίας, ἔπειτα μίγνυσιν αὐτὰς τῷ τε ὑπάρχοντι καὶ τῷ ἀναγκαίῳ. καὶ μετὰ ταῦτα διδάσκει περὶ τῆς ἁπλῆς τοῦ ἐνδεχομένου ἀντιστροφῆς. σημαίνει δὲ αὐτῷ τὸ μέν. διὰ τίνων ὡς καὶ ἄλλοτε εἴρη-

ται διὰ δύο τοὐλάχιστον προτάσεων· διὰ δὲ τοῦ καὶ πῶς περὶ τῆς τῶν ὅρων τάξεως· ὅτι δεῖ τὸν μέσον ἢ τοῦ μὲν κατηγορεῖσθαι· τῷ δὲ ὑποκεῖσθαι· ἢ ἀμφοτέροις ὑποκεῖσθαι· ἢ ἀμφοτέρων κατηγορεῖσθαι· διὰ δὲ τοῦ πότε· ἐδήλωσεν ὅτι οὐχ ὡς ἔτυχε συμπλεκόμεναι αἱ προτάσεις ποιοῦσι συλλογισμόν.

» ΛΕΓΩ δ' ἐνδέχεσθαι, καὶ τὸ ἐνδεχόμενον, οὗ μὴ ὄντος ἀναγκαίου, τεθέντος δ' ὑπάρχειν, οὐδὲν ἔσται
» διὰ τοῦτ' ἀδύνατον.

Ὁρίζεται διὰ τούτων τὸ ἐνδεχόμενον καί φησι· μὴ εἶναι μὲν ἐξ ἀνάγκης αὐτοῦ τὴν ὕπαρξιν· ἐὰν δέ τις καθ' ὑπόθεσιν τὸ μήπω ἐκβεβηκὸς, ὡς ἐκβεβηκὸς θῇ· μηδὲν ἀδύνατον ἀκολουθεῖν τῇ ὑποθέσει αὐτοῦ· οἷον ἔστιν ἐνδεχόμενον τὸ νύκτωρ ἐσθίειν σωκράτην· ἐὰν ὑποθώμεθα νύκτωρ αὐτὸν ἐσθίοντα, οὐδὲν ἀδύνατον ἀκολουθήσει τῇ ὑποθέσει ταύτῃ κἂν ψευδὴς ᾖ· εἴρηται τοίνυν ὅτι τὸ μὲν ἀδύνατον, πάντως καὶ ψεῦδος· οἷον, τὸ τὸν ἄνθρωπον εἶναι πτερωτόν· τὸ δὲ ψεῦδος, οὐ πάντως καὶ ἀδύνατον.

» ΤΟ γὰρ ἀναγκαῖον ὁμωνύμως ἐνδέχεσθαι λέγομεν.

Ἐπειδήπερ ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας τὸ ἐνδεχόμενον καὶ ἐπὶ τοῦ ἀναγκαίου ἔταξεν· ἐνταῦθα δέ φησιν ὅτι ἐνδεχόμενόν ἐστιν, οὗ μὴ ὄντος ἀναγκαίου· διὰ τοῦτο οὖν φησιν ὅτι τὸ ἀναγκαῖον, ὁμώνυμόν ἐστι φερόμενον καὶ κατὰ τοῦ ἐνδεχομένου· καὶ κατὰ τοῦ κυρίως ἀναγκαίου· καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τρόπων.

» ΟΤΙ δὲ τοῦτό ἐστι τὸ ἐνδεχόμενον, φανερὸν ἔκ τε τῶν ἀποφάσεων καὶ τῶν καταφάσεων τῶν ἀν-
» τικειμένων.

Τὸν ἀποδεδομένον περὶ τοῦ ἐνδεχομένου λόγον πιστώσασθαι βούλεται ὅτι καλῶς ἀπέδωκεν· εἰπών τε οὗ μὴ ὄντος ἀναγκαίου καὶ ὅτι τεθέντος ὑπάρχειν, οὐδὲν ἀδύνατον συμβαίνει· πιστοῦται δὲ τοῦτο διὰ τῶν ἀντικειμένων· τῇ μὲν οὖν τοῦ ἐνδεχομένου καταφάσει δεικνὺς ἀκολουθοῦσαν τὴν τοῦ ἀδυνάτου ἀπόφασιν· καὶ τὴν τοῦ ἀναγκαίου· ὁμοίως καὶ τῇ ἀποφάσει, τὰς ἀντικειμένας ταύταις· ὡς ἑξῆς ἐν τῷ διαγράμματι κεῖνται.

ἐνδέχεται ὑπάρχειν	οὐκ ἐνδέχεται ὑπάρχειν
οὐκ ἀδύνατον ὑπάρχειν	ἀδύνατον ὑπάρχειν
οὐκ ἀναγκαῖον μὴ ὑπάρχειν	ἀναγκαῖον μὴ ὑπάρχειν.

» ΤΟ γὰρ οὐκ ἐνδέχεται ὑπάρχειν, καὶ ἀδύνατον ὑπάρχειν, καὶ ἀνάγκη μὴ ὑπάρχειν, ἤτοι ταὐτά ἐστιν
» ἢ ἀκολουθεῖ ἀλλήλοις· ὥστε καὶ τὰ ἀντικείμενα τούτοις, τὸ ἐνδέχεσθαι ὑπάρχειν, καὶ οὐκ ἀδύνατον ὑ-
» πάρχειν, καὶ οὐκ ἀνάγκη μὴ ὑπάρχειν, ἤτοι ταὐτὰ ἔσται, ἢ ἀκολουθοῦντα ἀλλήλοις.

Εἰ τοίνυν τῷ ἐνδέχεται ὑπάρχειν ἀκολουθεῖ τὸ οὐκ ἀνάγκη μὴ ὑπάρχειν· καλῶς ἄρα εἴρηται τὸ οὗ μὴ ὄντος ἀναγκαίου· καὶ πάλιν εἰ τῷ ἐνδέχεται ὑπάρχειν ἀκολουθεῖ τὸ οὐκ ἀδύνατον ὑπάρχειν· καλῶς ἄρα εἴρηται οὗ τεθέντος τοῦ ἐνδεχομένου, οὐδὲν ἀδύνατον ἀκολουθεῖ· ὃ γὰρ ἐνδέχεται εἶναι, τοῦτο ἐδείχθη οὐκ ἀδύνατον εἶναι· αὗται δέ φησιν αἱ προτάσεις ἢ αὐταί εἰσιν· ἢ ἀκολουθοῦσιν ἀλλήλαις· αἱ αὐταὶ μὲν γάρ εἰσιν τῷ σημαινομένῳ· συναληθεύουσι γάρ· ἀκολουθοῦσι δὲ ἀλλήλαις· μὴ πάντη οὖσαι αἱ αὐταί· διαφέρουσι γὰρ κατὰ τὴν τῆς φωνῆς προφοράν.

» ΚΑΤΑ παντὸς γὰρ ἡ φάσις ἢ ἡ ἀπόφασις· ἔσται ἄρα τὸ ἐνδεχόμενον, οὐκ ἀναγκαῖον· καὶ τὸ μὴ ἀναγ-
» καῖον ἐνδεχόμενον.

Πιστούμενος τὰ περὶ τῆς ἀκολουθήσεως τῶν ἐκτεθεισῶν προτάσεων· προσκέχρηται τῷ ἀξιώματι τῆς ἀντιφάσεως· ὅτι γάρ φησι καλῶς εἰρήκαμεν ἀκολουθεῖν ἤτοι ἰσοδυναμεῖν ταύτας ἀλλήλαις, τὰς προτάσεις· δῆλον ἐξ ὧν ἐπὶ παντὸς πράγματος ἀνάγκη ἢ τὴν κατάφασιν ἀληθεύειν ἢ τὴν ἀπόφασιν τὰς ἀντιφατικῶς ἀντικειμένας· τῷ γὰρ ἐνδέχεσθαι ὑπάρχειν πᾶσα ἀνάγκη ἢ τὸ ἀναγκαῖον μὴ ὑπάρχειν συναληθεύειν, ἢ τὸ οὐκ ἀναγκαῖον μὴ ὑπάρχειν· εἰ τοίνυν φησὶ τὸ αὐτὸ ἐνδέχεσθαι ὑπάρχειν καὶ ἀναγκαῖον μὴ ὑπάρχειν, ψεῦδός ἐστι λέγειν ἀληθὲς ἄρα τὸ ἀντικείμενον τὸ ἑτέρῳ ὑπάρχειν τῷ ἄλλῳ· λέγω δὴ τὸ ἐνδέχεσθαι ὑπάρχειν· οὐκ ἀνάγκη μὴ ὑπάρχειν· ὁμοίως καὶ ἐπὶ τοῦ ἀδυνάτου· εἰ γὰρ τῷ ἐνδέχεσθαι ὑπάρχειν μὴ δύναται συναληθεύειν τὸ ἀδύνατον ὑπάρχειν· δῆλον ὅτι τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον συναληθεύσει τὸ οὐκ ἀδύνατον ὑπάρχειν· ὃ γὰρ ἐνδέχεται ὑπάρχειν, τοῦτο οὐκ ἀδύνατον ὑπάρχειν· εἰ τοίνυν τῷ ἐνδεχομένῳ ἀνάγκη τὸ ἀναγκαῖον ἢ τὸ μὴ ἀναγκαῖον ὑπάρχειν· οὐ δύναται δὲ τὸ ἀναγκαῖον ὑπάρχειν· ὥσπερ γὰρ τὸ αὐτὸ ἐνδεχόμενόν τε ἅμα εἴη καὶ ἀναγκαῖον, τὸ ἄρα μὴ ἀναγκαῖον ὑπάρξει· καλῶς ἄρα εἴρηται ὅτι τὸ ἐνδεχόμενον· τοῦτό ἐστι· μὴ ὄντος ἀναγκαίου· καὶ πάλιν εἰ ἀνάγκη τὸ ἐνδεχόμενον ἢ ἀδύνατον εἶναι ἢ οὐκ ἀδύνατον· ἀδύνατον δὲ οὐκ ἔστιν· ὥσπερ γὰρ τὸ αὐτὸ ἐνδεχόμενόν τε ἅμα εἴη καὶ ἀδύνατον ἄρα ἔσται· καλῶς οὖν ὅτι τεθέντος ὑπάρχειν τοῦ ἐνδεχομένου οὐδὲν ἀδύνατον συμβαίνει.

» ΣΥΜΒΑΙΝΕΙ δὲ πάσας τὰς κατὰ τὸ ἐνδέχεσθαι προτάσεις ἀντιστρέφειν ἀλλήλαις.

Περὶ τῆς ἀντιστροφῆς τοῦ ἐνδεχομένου, ἐντεῦθεν ποιεῖται τὸν λόγον· ἀντιστροφὴ δὲ ὡς εἴρηται ἐνδεχομένης ἐστὶ· τὴν μὲν τάξιν φυλάττειν τῶν ὅρων τὴν αὐτήν· τὴν δὲ ποιότητα μόνην ἀμείβειν· φησὶν οὖν ὅτι ἀντι-

στρέφουσι

στρέφουσιν ἀλλήλαις αἱ προτάσεις τοῦ ἐνδεχομένου. αἱ μὲν καθόλου καταφατικαὶ πρὸς τὰς καθόλου ἀποφατικάς. αἱ δὲ μερικαὶ καταφατικαὶ πρὸς τὰς μερικὰς ἀποφατικάς. οὐκέτι δὲ ἀντιστρέφουσιν αἱ καθόλου πρὸς τὰς μερικάς. καὶ τοῦτο εἰκότως. εἰ γὰρ ἐνδεχόμενόν ἐστιν ὃ δύναται ὡσαύτως εἶναί τε καὶ μὴ εἶναι. δῆλον ὅτι ἐφ' ὧν τὴν κατάφασιν ἔστιν εἰπεῖν ἐπὶ τούτων καὶ τὴν ἀπόφασιν. εἰ γὰρ ἐνδέχεται πάντα ἄνθρωπον κινεῖσθαι. ἐνδέχεται μηδένα κινεῖσθαι. καὶ εἰ τινὰ ἐνδέχεται μὴ κινεῖσθαι. καὶ τινὰ ἐνδέχεται κινεῖσθαι, ἀλλ' οὐκέτι ταῖς μερικαῖς αἱ καθόλου δύνανται ἀκολουθεῖν. ἀντικειμένως δῆλον ὅτι κατὰ τὸ ποιὸν ἔχουσαι. οὐδὲ γὰρ εἰ τινὰ ἐνδέχεται μὴ εἶναι λευκόν. δυνατὸν λέγειν ὅτι καὶ πάντα ἐνδέχεται εἶναι λευκόν. τινὰ μὲν γὰρ ἐνδέχεται, οὐκέτι δὲ καὶ πάντα. οἷον τὸν αἰθίοπα. ἀλλ' εἰ καὶ μὴ πρὸς τὰς μερικὰς αἱ καθόλου ἀντιστρέφειν δύνανται. ἀλλ' αἱ μερικαὶ δύνανται πρὸς τὰς καθόλου ἀντιστρέφειν. εἰ γὰρ ἐνδέχεται πάντα ἄνθρωπον κινεῖσθαι, ἐνδέχεται τινὰ μὴ κινεῖσθαι. τοῦτο δὲ διὰ τὸ καθόλου συμβαίνειν. διότι γὰρ τὸ μηδένα κινεῖσθαι ἐνδέχεται. αὕτη δὲ ἀντέστρεφε πρὸς τὴν καθόλου καταφατικήν. διὰ τοῦτο καὶ τινὰ μὴ κινεῖσθαι ἐνδέχεται. τὸ γὰρ μερικὸν ἀκολουθεῖ τῷ καθόλου.

» ΛΕΓΩ δὲ, οὐ τὰς ἀποφατικὰς, ταῖς καταφατικαῖς, ἀλλ' ὅσαι καταφατικὸν ἔχουσι τὸ σχῆμα κατὰ τὴν ἀντίθεσιν. οἷον τὸ ἐνδέχεσθαι ὑπάρχειν τῷ ἐνδέχεσθαι μὴ ὑπάρχειν. καὶ τὸ παντὶ ἐνδέχεσθαι, τῷ ἐνδέχεσθαι μηδενὶ, ἢ μὴ παντί. καὶ τὸ τινὶ, τῷ μὴ παντί.

Ἐπειδὴ εἶπε πάσας τὰς τοῦ ἐνδεχομένου προτάσεις ἀντιστρέφειν. ἐπισημειοῦται ἐνταῦθα ὅτι τὰς ἀποφάσεις λέγει ἀντιστρέφειν ταῖς καταφάσεσιν. οὐ τὰς κατὰ τὸ σχῆμα ἀποφατικάς οἷον τὸ ἐνδέχεσθαι παντί. τῷ οὐκ ἐνδέχεσθαι παντί. αὗται γὰρ μάχονται ἀλλήλαις. ἀλλ' ὅσαι φησὶ σχῆμα μὲν ἔχουσι καταφατικόν. ἀποφάσεως δὲ δύναμιν ἔχουσιν. οἷον ἡ ἐνδέχεται παντὶ, τῇ ἐνδέχεται μηδενί. καὶ ἡ ἐνδέχεται τινὶ, τῇ ἐνδέχεσθαι μὴ παντί. αἵτινές φησι κατὰ τὴν ἀντίθεσιν τοῦ εἶναι καὶ τοῦ μὴ εἶναι τεταγμέναι εἰσίν. τὸ μὲν γὰρ ἐνδέχεσθαι εἶναι κατὰ τὸ εἶναι τέτακται. τὸ δὲ ἐνδέχεται μὴ εἶναι, κατὰ τὸ μὴ εἶναι. ἀντιτίθησι δὲ πρῶτον τὰς ἀπροσδιορίστους ἀλλήλαις. ἔπειτα τὰς κατὰ τὸ καθόλου διωρισμένας. ἀντιτίθησι δὲ τῷ παντὶ. τὸ μηδενὶ, καὶ τὸ μὴ παντί. διότι ὡς ἤδη εἴπομεν. αἱ μὲν μερικαὶ καὶ πρὸς τὰς καθόλου δύνανται ἀντιστρέφειν. αἱ δὲ καθόλου οὐκέτι καὶ πρὸς τὰς μερικάς. διότι τὸ τινὶ τῷ μὴ τινὶ μόνον ἀντιτίθησι.

» ΤΟΝ αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. ἐπεὶ γὰρ τὸ ἐνδεχόμενον οὐκ ἔστιν ἀναγκαῖον. τὸ δὲ μὴ ἀναγκαῖον ἐγχωρεῖ μὴ ὑπάρχειν, φανερὸν ὅτι εἰ ἐνδέχεται τῷ α´ τῷ β´ ὑπάρχειν, ἐνδέχεται καὶ μὴ ὑπάρχειν. καὶ εἰ παντὶ ἐνδέχεται ὑπάρχειν, καὶ παντὶ ἐνδέχεται μὴ ὑπάρχειν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἐν μέρει καταφάσεων. ἡ γὰρ αὐτὴ ἀπόδειξις.

Εἰπὼν ἀντιστρέφειν ἀλλήλαις τὰς τοῦ ἐνδεχομένου προτάσεις τὴν πᾶς πρὸς τὴν οὐδείς. καὶ τὴν τὶς πρὸς τὴν οὐ πᾶς, αὐτὸ τοῦτο διὰ τούτων κατασκευάζει δι' αὐτῆς τῆς τοῦ ἐνδεχομένου φύσεως. εἰ γὰρ τοῦτό ἐστι φησὶν ἐνδεχόμενον ὅπερ οἷς ἂν ὑπάρχῃ μὴ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει. ἀλλὰ δύναται αὐτοῖς τούτοις καὶ μὴ ὑπάρχειν, εἰκότως εἴπομεν ὅτι ἐφ' ὧν λέγομεν τὴν κατάφασιν, ἐπὶ τούτων ἀληθὲς εἰπεῖν καὶ τὴν ἀπόφασιν. εἰ γὰρ ἐνδεχομένως πάντες οἱ ἄνθρωποι κινοῦνται. οἱ αὐτοὶ οὗτοι καὶ οὐ κινηθήσονται ἐνδεχομένως. καλῶς οὖν ἤδη εἴρηται πρὸς ἀλλήλας ἀντιστρέφειν τὰς τοῦ ἐνδεχομένου προτάσεις.

» ΕΙΣΙ δ' αἱ τοιαῦται προτάσεις, κατηγορικαὶ καὶ οὐ στερητικαί. τὸ γὰρ ἐνδέχεσθαι τῷ εἶναι ὁμοίως τάττεται. καθάπερ ἐλέχθη πρότερον.

Ὅπερ εἶπεν ἀνωτέρω ὅτι ἀντιστρέφουσιν ἀλλήλαις οὐχ αἱ ἀποφατικαὶ ταῖς καταφατικαῖς. ἀλλ' ὅσαι καταφατικὸν ἔχουσι τὸ σχῆμα, τοῦτο καὶ νῦν φησιν. ὥσπερ γάρ φησιν ἐπὶ τῶν ἐκ τρίτου προσκατηγορουμένου τότε καὶ ταῦτα μόνως ἐγίνοντο ἀποφατικαὶ αἱ προτάσεις. ὅταν τῷ ἔστιν ἡ ἄρνησις προσετάττετο. οὕτω φησὶ καὶ ἐπὶ τῶν μετὰ τρόπου μόνως τῷ τρόπῳ συντασσομένης τῆς ἀρνήσεως γίνεται ἀπόφασις. ἄλλως δὲ οὐδαμῶς. εἰ τοίνυν ἐπὶ τῆς ἐνδεχομένης μὴ εἶναι καὶ τῶν τοιούτων ἀκέραιος μένει. δῆλον ὅτι καταφατικαί εἰσι τῷ σχήματι ὡς πολλάκις εἴρηται.

ΔΙΟΡΙσμένων δὲ τούτων, πάλιν λέγομεν, ὅτι τὸ ἐνδέχεσθαι. κατὰ δύο λέγομεν τρόπους.

Εἰπὼν τίς ἡ φύσις τοῦ ἐνδεχομένου καὶ ὅτι ἀντιστρέφουσιν αὐτοῦ αἱ προτάσεις. νῦν φησι ποσαχῶς λέγεται καὶ ἐπὶ τίνων τὸ κυρίως ἐνδεχόμενον. διχῶς οὖν φησι λέγεται. ἢ γὰρ ὡρισμένον ἐστὶν, ἢ ἀόριστον. καὶ φησὶν ὡρισμένον μὲν, τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. περὶ ὃ ἥ τε φύσις καὶ ἡ τέχνη καταγίνεται. λέγω δὴ τὸ μᾶλλον πενταδάκτυλον γίνεσθαι ἢ μή. καὶ τὸν ὑγιάζειν ἰατρόν. ἢ μή. ἀόριστον δέ φησι, τό τε ἐπίσης καὶ τὸ ἐπ' ἔλαττον. τὸ μὲν ἐπίσης, περὶ ὃ ἡ προαίρεσις ἔχει βαδίζειν ἢ μὴ βαδίζειν καὶ τὰ ὅμοια. ἐπ' ἔλαττον δὲ περὶ ὃ ἡ τύχη. ὡς τὸ ὀρύττοντα θησαυρὸν εὑρεῖν καὶ τὰ ὅμοια. ἀόριστον δὲ εἶπεν, διὰ τὸ ἐπίσης δύνασθαι τὰ τοιαῦτα εἶναι καὶ μὴ εἶναι. καίτοι τὸ ἐπ' ἔλαττον δοκεῖ ὡρίσθαι, τῷ μᾶλλον μὴ εἶναι ἢ εἶναι. πῶς οὖν ἀόριστον καὶ αὐτό φησι. καὶ λέγομεν ὅτι ἀόριστον αὐτὸ εἶπε. κατὰ τὸ εἶναι οὐχ ὥρισται γὰρ αὐτοῦ ἡ ὕπαρξις ὥσπερ τοῦ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀλλὰ κατὰ τὴν ὕπαρξιν μᾶλλον. καὶ παρατίθεται ἑκάστου παράδειγμα.

» ΕΝΑ μὲν τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γίνεσθαι καὶ διαλείπειν τὸ ἀναγκαῖον. οἷον τὸ πολιοῦσθαι ἄνθρωπον.
» ἢ τὸ αὐξάνεσθαι. ἢ φθίνειν. ἢ ὅλως τὸ πεφυκὸς ὑπάρχειν.

Διαλείπει γὰρ τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐπί τε τῆς φύσεως καὶ τῆς τέχνης. οὐ γὰρ ἀεὶ ἡ φύσις τοῦ οἰκείου ἐφικνεῖται. οὔτε τῇ ὕλῃ τῇ οὔσῃ ἡ τέχνη. ἀλλὰ καὶ ἡ φύσις διαμαρτοῦσα τέρας ἐποίησε. καὶ ὁ τεχνίτης διήμαρτε τοῦ σκοποῦ. ἐπειδὴ τοίνυν διαλείμματα ἐν τούτοις γίνονται. διὰ τοῦτο τὸ ἀναγκαῖον αὐτῶν ἀφῄρηται. οὔτε γὰρ πάντως ἐν γήρᾳ πολιοῦται ἄνθρωπος, οὔτε ὁ ἰατρὸς ὑγίασεν, οὐδ᾽ ὅλως τῶν φυσικῶν, λέγω δὴ τῶν ἐν γενέσει καὶ φθορᾷ. οὔτε τῶν τεχνητῶν τὸ ἀναγκαῖον ἔχει. ἀλλὰ τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ.

» ΤΟΥΤΟ γὰρ οὐ συνεχὲς μὴ ἔχει τὸ ἀναγκαῖον διὰ τὸ μὴ ἀεὶ εἶναι ἄνθρωπον. ὄντος μέντοι ἀν-
» θρώπου, ἢ ἐξ ἀνάγκης. ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ ἐστι. ἄλλον δὲ τὸ ἀόριστον ὃ καὶ οὕτως. καὶ μὴ οὕτως, δυνατόν.

Τὴν αἰτίαν διὰ τούτων ἀποδίδωσιν δι᾽ ἣν τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐνδεχόμενον οὐκ ἔχει τὸ ἀναγκαῖον. δύο δέ φησι τούτου αἰτίας. μίαν μὲν ἐκ τοῦ ὑποκειμένου. ἑτέραν δὲ ἐκ τοῦ κατηγορουμένου. καὶ ἡ μὲν ἐκ τοῦ ὑποκειμένου αὕτη. ἔχει ἡ φύσις ἐν γήρᾳ πολιοῦσθαι τὸν ἄνθρωπον. συμβαίνει δὲ τοῦτο πολλάκις μὴ γενέσθαι τοῦ ἀνθρώπου πρὶν εἰς γῆρας ἀφικέσθαι τελευτήσαντος. ἢ πάλιν πέφυκεν ὁ ἄνθρωπος περὶ εἰκοστὸν τὸν ἔτος ἐκφῦσαι γένειον καὶ συμβαίνειν πρὶν εἰς τοῦτο ἱκέσθαι τελευτῆσαι τὸν ἄνθρωπον. καὶ αὕτη μὲν ἐκ τοῦ ὑποκειμένου μία αἰτία τοῦ διαλιμπάνειν τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐνδεχόμενον. ἑτέρα δὲ ἐκ τοῦ κατηγορουμένου. πολλάκις γὰρ εἰς τὸ γῆρας μὲν ἀφίκετο ὁ ἄνθρωπος, πολιὰς δὲ οὐκ ἐποίησεν. ἢ εἰς εἰκοστὸν ἔτος ἐλθὼν οὐκ ἐβλάστησε γένειον. καὶ ὅσα τοιαῦτα.

» ΟΙΟΝ τὸ βαδίζειν ζῷον. ἢ τὸ βαδίζοντος γενέσθαι σεισμόν. ἢ ὅλως τὸ ἀπὸ τύχης γενόμενον. οὐ-
» δὲν γὰρ μᾶλλον οὕτως πέφυκεν. ἢ ἐναντίως.

Εἰπὼν ὅτι ἄλλος τρόπος ἐνδεχομένου ἐστὶ τὸ ἀόριστον. ἐπειδὴ ὡς εἴπομεν ἐν ὀνόματι τῷ τοῦ ἀορίστου καλεῖ τό τε ἐπίσης καὶ τὸ ἐπ᾽ ἔλαττον ἐνδεχόμενον, παραδείγματα ἑκάστου παρατίθεται. τοῦ μὲν ἐπίσης, τὸ βαδίζειν τὸ ζῷον. τοῦτο γὰρ ἐπίσης δύναται εἶναι καὶ μὴ εἶναι. τοῦ δὲ ἐπ᾽ ἔλαττον, τὸ βαδίζοντος γενέσθαι σεισμόν. τοῦτο γὰρ σπανιάκις καὶ ἐπ᾽ ἔλαττον γίνεται. ὅπερ κοινῷ λόγῳ σημαίνων ἐπήγαγεν. ἢ ὅλως τὸ ἀπὸ τύχης καὶ ἐπ᾽ ἔλαττον. τὰ ἀπὸ τύχης γινόμενα, ὡς τὸ προσελθόντα ἐπ᾽ ἄλλῳ παρατυχεῖν ὡς ἐκ πολλοῦ περιτυχεῖν τις ἐβούλετο. ἢ τὸ ἀδικηθέντα καὶ τῆς οὐσίας ἀφαιρεθέντα φιλοσοφῆσαι. ἢ σκάπτοντα θησαυρῷ περιτυχεῖν καὶ τὰ τοιαῦτα. ὃ δὲ ἐπάγει τὸ οὐδὲν γὰρ μᾶλλον οὕτως ἢ ἐναντίως πέφυκεν, οὐ πρὸς τὸ ἔλαττον ἀλλὰ πρὸς τὸ ἐπίσης αὐτὸ ἐξακούειν δεῖ.

» ΑΝΤΙΣΤΡΕΦΕΙ μὲν οὖν καὶ κατὰ τὰς ἀντικειμένας προτάσεις ἑκάτερον τῶν ἐνδεχομένων. οὐ μὴν
» τὸν αὐτόν γε τρόπον. ἀλλὰ τὸ μὴ πεφυκὸς εἶναι, τὸ μὴ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν, οὕτω γὰρ ἐνδέχεται τὸ μὴ
» πολιοῦσθαι ἄνθρωπον. τὸ δ᾽ ἀόριστον τῷ μηδὲν μᾶλλον οὕτως ἢ ἐκείνως.

Εἰ καὶ κατὰ διαφόρων φησὶ σημαινομένων φέρεται τὸ ἐνδεχόμενον τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. τὸ ἐπίσης. τὸ ἐπ᾽ ἔλαττον. ἀλλ᾽ οὖν ἕκαστον τούτων ὁμοίως ἕξει τὰς ἀντιστροφάς. διαφέρουσι δὲ τοῦ μὲν πεφυκότος εἶναί φησι τουτέστι τοῦ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. τῷ τὴν κατάφασιν μᾶλλον ἢ τὴν ἀπόφασιν ὑπάρχειν. ἐπὶ δὲ τοῦ ἐπίσης τὸ μηδὲν μᾶλλον τὴν κατάφασιν ἢ τὴν ἀπόφασιν. τοῦ δὲ ἐπ᾽ ἔλαττον τῷ μᾶλλον τὴν ἀπόφασιν ἢ τὴν κατάφασιν.

» ΕΠΙΣΤΗΜΗ δὲ καὶ συλλογισμὸς ἀποδεικτικὸς, τῶν μὲν ἀορίστων, οὐκ ἔστι διὰ τὸ ἄτακτον εἶ-
» ναι τὸ μέσον, τῶν δὲ πεφυκότων, ἐστί. καὶ σχεδὸν οἱ λόγοι καὶ αἱ σκέψεις γίνονται, περὶ τῶν οὕτως
» ἐνδεχομένων.

Διορισάμενος τὰ διάφορα τοῦ ἐνδεχομένου σημαινόμενα, ἀφορίζεται λοιπὸν περὶ ποίου ἐστὶν αὐτῷ νῦν ἡ σκέψις καί φησι· ὅτι περὶ τοῦ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐνδεχομένου. αἱ γὰρ ἐπιστῆμαι περὶ τῶν ἀεὶ ὡσαύτως ἐχόντων ἀναστρέφονται. διόπερ καὶ περὶ τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐνδεχόμενον. ὡς συνεγγίζον μᾶλλον τῷ ἀναγκαίῳ, διὰ δὲ τὴν ἀοριστίαν τοῦ ἑτέρου οὐ καταγίνεται περὶ αὐτὸ ἐπιστήμη. ἀόριστον δέ ἐστι διὰ τὴν ἀταξίαν τοῦ μέσου. ὁ γὰρ μέσος ἐστὶν ὁ χαρακτηρίζων τὰ σχήματα. ἐπειδὴ τοίνυν οὗτος ἐπὶ μὲν τοῦ ἐπίσης οὐδὲν μᾶλλον τῷ πρώτῳ ὑπόκειται ἢ οὐχ ὑπόκειται. καὶ τοῦ ἐσχάτου οὐδὲν μᾶλλον κατηγορεῖται ἢ οὔ. ἐπὶ δὲ τοῦ ἐπ᾽ ἔλαττον μᾶλλον οὐχ ὑπόκειται τῷ πρώτῳ ἢ ὑπόκειται. καὶ τοῦ ἐλάττονος μᾶλλον οὐ κατηγορεῖται, ἢ κατηγορεῖται. καὶ διὰ τοῦτο τῇ τοῦ ὑπάρχειν ἀοριστίᾳ περιπέπτωκε, διὰ τοῦτο ἐξορίζεσθω τῶν ἐπιστημονικῶν μεθόδων. ὡς γὰρ εἴρηται περὶ τῶν ὡς ἐπίπαν ἡ σκέψις τοῖς ἐπιστήμοσι γίνεται.

» ΕΚΕΙΝΩΝ δὲ ἐγχωρεῖ μὲν γενέσθαι συλλογισμόν. οὐ μὴν εἴωθέ γε ζητεῖσθαι.

Εἰ καὶ δύναται φησὶ περὶ τοῦ ἀορίστου ἐνδεχομένου ἐστὶν ὅτε συλλογίζεσθαι. ἀλλ᾽ οὖν διὰ τὸ μὴ ἐν πολλῇ εἶναι χρήσει. ἀφείσθω ὁ περὶ τούτου λόγος.

» ΤΑΥΤΑ μὲν οὖν διορισθήσεται μᾶλλον ἐν τοῖς ἑπομένοις. νῦν δὲ λέγωμεν πότε καὶ πῶς, καὶ τίς
» ἔσται συλλογισμὸς ἐκ τῶν ἐνδεχομένων προτάσεων.

Διδάξας ὅσα ἐχρῆν καὶ προλαβὼν περὶ τοῦ ἐνδεχομένου. ἐντεῦθεν ὁρμᾷ ἐπὶ τὴν τῶν ἐνδεχομένων συλ-

λογισμῶν

λογισμῶν διδασκαλίαν. φησὶ δὲ τὸ ἐνδεχόμενον λέγεσθαι ἢ τὸ ἤδη ἐν ὑπάρξει ὂν ὅπερ καὶ ἐλέγομεν ὂν αὐτὸ τοῦτο ὑπάρχειν. ἢ τὸ μήπω ἐν ὑπάρξει, δυνάμενον δὲ ὑπάρξαι. ἐπειδὴ οὖν περὶ μὲν τοῦ ὑπάρχοντος ἤδη διειλήφαμεν. δεῖ φησιν ἐνταῦθα πρῶτον περὶ τοῦ ἐνδεχομένου διαλαβεῖν. τοῦ μήπω μὲν ἐν ὑπάρξαντος, δυναμένου δὲ ὑπάρξαι. ἔπειτα μεῖξαι τοῦτο τῷ ὑπάρχοντι καὶ γνῶναι τίνες γίνονται ἐκ τούτων οἱ συλλογισμοί. δεῖ γὰρ ὡς πολλάκις εἴρηται, τὰ ἁπλᾶ τῶν συνθέτων προηγεῖσθαι. αὕτη μὲν οὖν ἡ τῶν ἑξῆς ῥητῶν διάνοια. ἴδωμεν δὲ αὐτὰ καὶ ἐπ᾽ αὐτῆς τῆς λέξεως. ἔχει γάρ τινα ἀσάφειαν.

» ΕΠΕΙ δὲ τὸ ἐνδέχεσθαι τόδε, τῷδε ὑπάρχειν, διχῶς ἐστιν ἐκλαβεῖν. ἢ γὰρ ᾧ ὑπάρχει τόδε, ἢ ᾧ ἐνδέ-
» χεται αὐτὸ ὑπάρχειν. τὸ γὰρ καθ᾽ οὗ τὸ β΄ τὸ α΄ ἐνδέχεσθαι, τούτων σημαίνει θάτερον. ἢ καθ᾽ οὗ λέγεται
» τὸ β΄, ἢ καθ᾽ οὗ ἐνδέχεται λέγεσθαι. τὸ δὲ καθ᾽ οὗ τὸ β΄ τὸ α΄ ἐνδέχεσθαι. ἢ παντὶ τῷ β΄ τὸ α΄ ἐγχωρεῖν οὐ-
» δὲν διαφέρει. φανερὸν οὖν ὅτι διχῶς ἂν λέγοιτο τὸ α΄ τῷ β΄ παντὶ ἐνδέχεσθαι ὑπάρχειν.

Η ᾧ ἐνδέχεται τὸ αὐτὸ ὑπάρχειν. τουτέστι τὸ μήπω ἐκβεβηκὸς εἰς ἐνέργειαν δυνάμενον δὲ ἐκβῆναι.

» Τὸ γὰρ καθ᾽ οὗ τὸ β΄ τὸ α΄ ἐνδέχεσθαι τούτων σημαίνει θάτερον. ἢ καθ᾽ οὗ λέγεται τὸ β΄. ἢ καθ᾽ οὗ ἐνδέχεται λέγεσθαι. ὃ βούλεται εἰπεῖν διὰ τούτων. τοῦτό ἐστιν. ὅταν φησὶν εἴπωμεν ὅτι τὸ α΄ κατὰ παντὸς τοῦ β΄ ἐνδέχεται. ἢ τοῦτο φαμὲν ὅτι ὅστις ἤδη ὑπάρχει τὸ β΄. ἐνδέχεται τὸ α΄ ὑπάρχειν. ἢ ὅτι ὅστις δύναται τὸ β΄ ὑπάρξαι νῦν μὴ ὑπάρχον. τούτοις καὶ τὸ α΄ ἐνδέχεται ὑπάρξαι. ὡς ὅταν εἴπωμεν ὅτι ἐνδέχεται κίνησιν παντὶ λευκῷ ὑπάρχειν. ἢ γὰρ ὅτι πᾶσιν οἷς ἤδη τὸ λευκὸν ὑπάρχει, ἢ οἷς ὑπάρξει νῦν μὴ
» ὑπάρχον. Τὸ δὲ καθ᾽ οὗ τὸ β΄ τὸ α΄ ἐνδέχεσθαι. ἢ παντὶ τῷ β΄ τὸ α΄ ἐγχωρεῖν, οὐδὲν διαφέρει. ἐπειδὴ εἶπε τὸ καθ᾽ οὗ τὸ β΄ τὸ α΄. καὶ καθ᾽ οὗ λέγεται τὸ β΄. ἑρμηνεύων τοῦτό φησιν ὅτι οὐδὲν ἄλλο σημαίνει τὸ καθ᾽ οὗ ἢ τὸ παντί.

» ΠΡΩΤΟΝ οὖν εἴπωμεν εἰ καθ᾽ οὗ τὸ γ΄ τὸ β΄ ἐνδέχεται. καὶ καθ᾽ οὗ τὸ β΄ τὸ α΄, τίς ἔσται. καὶ
» ποῖος συλλογισμός. οὕτω γὰρ αἱ προτάσεις ἀμφότεραι λαμβάνονται κατὰ τὸ ἐνδέχεσθαι.

Δ ῆλα ταῦτα ἐκ τῶν εἰρημένων. οὐδὲν γὰρ ἄλλο φησὶν ἢ τοῦτο. ὅτι δεῖ πρῶτον περὶ τῶν ἐξ ἐνδεχομένων προτάσεων διαλαβεῖν συζυγιῶν καὶ ἰδεῖν ποῖον συνάγουσι συμπέρασμα.

» ΟΤΑΝ δὲ καθ᾽ οὗ τὸ β΄ ὑπάρχει τὸ α΄ ἐνδέχηται ἢ μὲν, ὑπάρχουσα. ἡ δ᾽ ἐνδεχομένη ἐστὶν, ὥστ᾽ ἀπὸ
» τῶν ὁμοιοσχημόνων ἀρκτέον καθάπερ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις.

Ε ἀν φησι οὕτως ὅτι τὸ α΄ ἐνδέχεται ὑπάρχειν. πᾶσιν οἷς ὑπάρχει τὸ β΄ μικτὰς τὰς προτάσεις ποιοῦμεν ἐξ ὑπαρχουσῶν καὶ ἐνδεχομένων. δεῖ δὲ ὡς εἴρηται πρῶτον περὶ τῶν ἁπλῶν διαλαβεῖν ἃς αὐτός φησιν ὁμοιοσχήμονας. τουτέστιν ἀμφοτέρας ἐνδεχομένας.

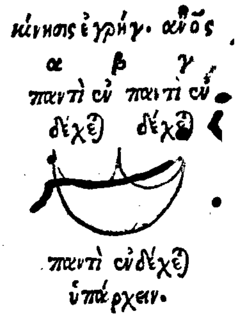
» ΟΤΑΝ οὖν τὸ α΄ παντὶ τῷ β΄ ἐνδέχηται. καὶ τὸ β΄ παντὶ τῷ γ΄, συλλογισμὸς ἔσται τέλειος. ὅτι τὸ α΄ παντὶ τῷ γ΄ ἐνδέχεται ὑπάρχειν. τοῦτο δὲ φανερὸν ἐκ τοῦ ὁρισμοῦ. τὸ γὰρ ἐνδέχεσθαι παντὶ ὑπάρχειν,
» οὕτως ἐλέγομεν.

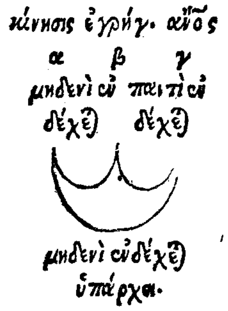
Α ρχεται λοιπὸν περὶ αὐτῶν τῶν συλλογισμῶν ποιεῖσθαι τὸν λόγον τῶν ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι. καὶ παραδίδωσι τὰς ἐξ ἀμφοτέρων καθόλου συζυγίας. τεσσάρων πάλιν γινομένων προτάσεων ἐκ τῆς συμπλοκῆς τοῦ καθόλου. ἢ γὰρ ἀμφότεραι καταφατικαί. ἢ ἀμφότεραι ἀποφατικαί. ἢ ἡ μὲν καταφατική. ἡ δὲ ἀποφατική. καὶ τοῦτο διχῶς. αἱ μὲν γὰρ δύο πάλιν συλλογιστικαί εἰσιν. εἴτε ἐκ δύο καταφατικῶν καὶ ἡ ἐκ τῆς μείζονος ἀποφατικῆς. αἱ δὲ λοιπαὶ δύο ἀσυλλόγιστοι. πρώτην οὖν παραδίδωσι τὴν ἐκ δύο καταφατικῶν συνάγουσαν καθόλου καταφατικὸν συμπέρασμα. εἰ γὰρ τὸ α΄ παντὶ τῷ β΄ ἐνδέχεται ὑπάρχειν, πᾶσιν ἄρα τοῖς μέρεσιν αὐτοῦ ἐνδέχεται ὑπάρχειν. μέρος δὲ τοῦ β΄ τὸ γ΄. ὑπόκειται γὰρ παντὶ τῷ γ΄ τὸ β΄ ἐνδέχεσθαι ὑπάρχειν. τὸ ἄρα α΄ παντὶ τῷ γ΄ ἐνδέχεται ὑπάρχειν. τοῦτο γάρ φησι φανερὸν ἐκ τοῦ ὁρισμοῦ ποίου ὁρισμοῦ. δῆλον ὅτι τοῦ κατὰ παντός. κατὰ παντὸς γὰρ ἦν ὅταν μηδὲν ὑπάρχῃ τοῦ ὑποκειμένου καθ᾽ οὗ οὐκ ἦν τὸ κατηγορούμενον, οὐκοῦν εἰ κατὰ παντὸς τοῦ β΄ τὸ α΄ ἐνδέχεται ὑπάρχειν. μέρος δὲ τοῦ β΄ τὸ γ΄. καὶ κατὰ παντὸς ἄρα τοῦ γ΄ τὸ α΄ ἐνδέχεται ὑπάρχειν. ὅροι δὲ τούτου κίνησις ἐγρήγορσις, ἄνθρωπος. κίνησις γὰρ παντὶ ἐγρηγορότι ἐνδέχεται ὑπάρχειν. ἐγρήγορσις δὲ παντὶ ἀνθρώπῳ ἐνδέχεται ὑπάρχειν. καὶ τὸ συμπέρασμα κίνησις παντὶ ἀνθρώπῳ ἐνδέχεται ὑπάρχειν.

» ΟΜΟΙΩΣ δὲ καὶ εἰ τὸ μὲν α΄ ἐνδέχεται μηδενὶ τῷ β΄. τὸ δὲ β΄ παντὶ ἐνδέχεται τῷ γ΄, ὅτι τὸ α΄ ἐνδέχεται μηδενὶ τῷ γ΄. τὸ γὰρ καθ᾽ οὗ τὸ β΄ ἐνδέχεται, τὸ α΄ μὴ ἐνδέχεσθαι. τοῦτο ἦν τὸ μηδὲν ἀπολείπειν
» τῶν ὑπὸ τὸ β΄ ἐνδεχομένων.

Δ εύτερος τρόπος ἐκ τῆς μείζονος ἀποφατικῆς. τῆς δὲ ἐλάττονος καταφατικῆς, συνάγων καθόλου ἀποφατικὸν ἐνδεχόμενον συμπέρασμα. ὅπερ καὶ αὐτό φησιν ἐκ τοῦ ὁρισμοῦ τοῦ κατὰ μηδενὸς δῆλον. τοῦτο γὰρ ἦν τὸ κατὰ μηδενὸς ὅταν μηδὲν ἢ τοῦ ὑποκειμένου μέρος καθ᾽ οὗ τὸ κατηγορούμενον οὐκ ἀποφάσκεται. ὅροι δὲ οἱ αὐτοὶ πάλιν κἀπὶ τούτου. κίνησις μὲν γὰρ ἐνδέχεται μηδενὶ ἐγρηγορότι ὑπάρχειν. ἐγρηγορὸς δὲ παντὶ ἀνθρώπῳ ἐνδέχεται ὑπάρχειν. καὶ συνάγεται κίνησιν μηδενὶ ἀνθρώπῳ ἐνδέχεσθαι ὑπάρχειν.

ΟΤΑΝ δὲ τὸ μὲν α΄ παντὶ τῷ β΄ ἐνδέχηται, τὸ δὲ β΄ ἐνδέχεται μηδενὶ τῷ γ΄, διὰ μὲν τῶν εἰλημμένων προτάσεων, οὐδεὶς γίνεται συλλογισμός· ἀντιστραφείσης δὲ τῆς β΄ γ΄ κατὰ τὸ ἐνδέχεσθαι, γίνεται ὁ αὐτὸς ὅσπερ καὶ πρότερον. ἐπεὶ γὰρ ἐνδέχεται τὸ β΄ μηδενὶ τῷ γ΄ ὑπάρχειν, ἐνδέχεται καὶ παντὶ ὑπάρχειν. τοῦτο γὰρ εἴρηται πρότερον. ὥστε εἰ τὸ μὲν β΄ παντὶ τῷ γ΄, τὸ δὲ α΄ παντὶ τῷ β΄, πάλιν ὁ αὐτὸς γίνεται συλλογισμός. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ πρὸς ἀμφοτέρας τὰς προτάσεις ἡ ἀπόφασις τεθείη μετὰ τοῦ ἐνδέχεσθαι. λέγω δ᾽ οἷον εἰ τὸ μὲν α΄ ἐνδέχεται μηδενὶ τῷ β΄, καὶ τὸ β΄ μηδενὶ τὸ γ΄. διὰ μὲν οὖν τῶν εἰλημμένων προτάσεων, οὐδεὶς γίνεται συλλογισμός. ἀντιστρεφομένων δὲ πάλιν, ὁ αὐτὸς ἔσται ὅσπερ καὶ πρότερον. φανερὸν οὖν ὅτι τῆς ἀποφάσεως τιθεμένης πρὸς τὸ ἔλαττον ἄκρον, ἢ πρὸς ἀμφοτέρας τὰς προτάσεις, ἢ οὐ γίνεται συλλογισμός. ἢ γίνεται μὲν, ἀλλ᾽ οὐ τέλειος. ἐκ γὰρ τῆς ἀντιστροφῆς περαίνεται τὸ ἀναγκαῖον.

Αἱ λοιπαὶ δύο συζυγίαι ἥτε τὴν μείζονα ἔχουσα καταφατικὴν, τὴν δὲ ἐλάττονα ἀποφατικήν. ἀσυλλόγιστοι μέν εἰσιν ὅσον ἐξ αὐτῶν τῶν προτάσεων. λέγω δὲ τοῦ τὴν ἐλάττονα ἐν ἀμφοτέραις ἀποφατικὴν εἶναι. ἐπεὶ δὴ δέ φησιν ἐλέγομεν τὰς τοῦ ἐνδεχομένου προτάσεις πρὸς ἀλλήλας ἀντιστρέφειν τὴν πᾶς πρὸς τὴν οὐδεὶς καὶ τὴν τὶς πρὸς τὴν οὐ πᾶς. ἐὰν λάβωμεν τὴν ἀποφατικὴν εἰς καταφατικὴν γενήσονται καὶ αὗται συλλογιστικαί. ἀντιστρεφούσης γὰρ τῆς ἐλάττονος προτάσεως ἀναχθήσεται ὁ μὲν πρῶτος τῶν ἀσυλλογίστων τρόπων, ὑπὸ τὸν πρῶτον τῶν συλλογιστικῶν. ὁ δὲ δεύτερος, ὑπὸ τὸν δεύτερον. εἰ δὲ καὶ τὴν μείζονα τοῦ δευτέρου ἀντιστρέψομεν. καὶ αὐτὸς ὑπὸ τὸν πρῶτον ἀναχθήσεται. οὕτω μὲν οὖν δείκνυσι καὶ τὰς ἀσυλλογίστους δυναμένας γενέσθαι συλλογιστικάς. οὐκ αὐτόθεν ἐκ τῶν ἐξ ἀρχῆς εἰλημμένων. ἀλλὰ διὰ τῆς ἀντιστροφῆς. ὥσπερ ἐδείκνυ καὶ ἐπὶ τοῦ ὑπάρχοντος τὰς ἀσυλλογίστους συλλογιστικὰς δυναμένας γενέσθαι ἀντιστρεφομένων τῶν προτάσεων. ὥστε διὰ τοῦτο οὐδὲ τελείους φησὶν εἶναι τούτους εἴγε δέονται ἀντιστροφῆς. πλὴν εἰδέναι χρή. ὅτι ἡ ἀντιστροφὴ τῶν προτάσεων τοῦ ἐνδεχομένου οὐ πρὸς τὸ αὐτὸ τοῦ ἐνδεχομένου σημαινόμενον γίνεται. ἀλλὰ δῆλον ὅτι τὸ ἐπὶ πλέον ἐνδεχόμενον πρὸς τὸ ἐπ᾽ ἔλαττον ἀντιστρέφει. καὶ ἔμπαλιν τὸ ἐπ᾽ ἔλαττον πρὸς τὸ ἐπὶ πλεῖον. ὃ γὰρ ἐνδέχεται παντὶ ὑπάρχειν ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. τοῦτο οὐδενὶ ὑπάρχειν ἐνδέχεται ὡς ἐπ᾽ ἔλαττον. τὸ δὲ ἐπίσης τοῦτο πρὸς ἑαυτῷ ἔχει ἀντιστρεφούσας τὰς καταφατικὰς καὶ τὰς ἀποφατικὰς ἐξ ἰσοτιμίας. ἐνταῦθα δὲ ἁπλῶς ὡς πρὸς τὸ πλάτος τοῦ ἐνδεχομένου ἀποβλέψας ταῦτά φησιν.

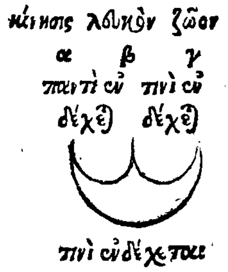
ΕΑΝ δὲ ἡ μὲν καθόλου τῶν προτάσεων. ἡ δ᾽ ἐν μέρει ληφθῇ, πρὸς μὲν τὸ μεῖζον ἄκρον κειμένης τῆς καθόλου, συλλογισμὸς ἔσται τέλειος. εἰ γὰρ τὸ α΄ παντὶ τῷ β΄ ἐνδέχεται, τὸ δὲ β΄ τινὶ τῷ γ΄, τὸ α΄ τινὶ τῷ γ΄ ἐνδέχεται. τοῦτο δὲ φανερὸν ἐκ τοῦ ὁρισμοῦ τοῦ παντὶ ἐνδέχεσθαι. πάλιν εἰ τὸ α΄ ἐνδέχεται μηδενὶ τῷ β΄, τὸ δὲ β΄ τινὶ τῷ γ΄ ἐνδέχεται ὑπάρχειν, ἀνάγκη τὸ α΄ ἐνδέχεσθαι τινὶ τῷ γ΄ μὴ ὑπάρχειν. ἀπόδειξις δὲ ἡ αὐτή. ἐὰν δὲ στερητικὴ ληφθῇ ἡ ἐν μέρει πρότασις. ἡ δὲ καθόλου καταφατική. τῇ δὲ θέσει ὁμοίως ἔχωσιν. οἷον εἰ τὸ μὲν α΄ παντὶ τῷ β΄ ἐνδέχεται, τὸ δὲ β΄ τινὶ τῷ γ΄ ἐνδέχεται μὴ ὑπάρχειν. διὰ μὲν τῶν εἰλημμένων προτάσεων οὐ γίνεται φανερὸς συλλογισμός. ἀντιστραφείσης δὲ τῆς ἐν μέρει καὶ τεθέντος τοῦ β΄ τινὶ τῷ γ΄ ἐνδέχεσθαι ὑπάρχειν, τὸ αὐτὸ ἔσται συμπέρασμα. ὃ καὶ πρότερον καθάπερ ἐν τοῖς ἐξ ἀρχῆς.

Βούλεται ἐπὶ πασῶν τῶν συζυγιῶν τῶν ἐκ τῆς ἑτέρας μερικῆς τῆς δὲ ἑτέρας καθόλου. πάσας μὲν τὰς συζυγίας τὰς ἐχούσας ἐν τῇ μείζονι τὸ καθόλου. ἐν δὲ τῇ ἐλάττονι τὸ μερικὸν συλλογιστικὰς εἶναι. ὁποῖαι δ᾽ ἂν ὦσι κατὰ τὸ ποιόν. εἰσὶ δὲ αἱ πᾶσαι τέσσαρες. ἥτε ἐξ ἀμφοτέρων καταφατικῶν. ἡ ἐξ ἀμφοτέρων ἀποφατικῶν. καὶ ἡ ἐκ τῆς μείζονος ἀποφατικῆς, τῆς δὲ ἐλάττονος καταφατικῆς. καὶ ἡ ἐκ τῆς μείζονος καταφατικῆς τῆς δὲ ἐλάττονος ἀποφατικῆς. καὶ αἱ μὲν τὴν ἐλάττονα ἔχουσαι καταφατικήν. πρόδηλον ὅτι δι᾽ ἑαυτῶν δείκνυνται συλλογιστικαὶ οὖσαι. ἀντιστροφῆς μὴ δεηθεῖσαι. εἰ γὰρ τὸ α΄ παντὶ ἢ μηδενὶ τῷ β΄ ἐνδέχεται, τὸ δὲ β΄ τινὶ τῷ γ΄ ἐνδέχεται. δῆλον ὅτι καὶ τὸ α΄ τινὶ ἢ οὐ παντὶ τῷ γ΄ ἐνδέχεται ὑπάρχειν. ὅροι δὲ κίνησις. λευκόν. ζῷον. κίνησις γὰρ παντὶ λευκῷ ἐνδέχεται ὑπάρχειν. λευκὸν τινὶ ζῴῳ ἐνδέχεται ὑπάρχειν. καὶ συνάγεται κίνησιν τινὶ ζῴῳ ἐνδέχεται ὑπάρχειν. πάλιν κίνησιν ἐνδέχεται μηδενὶ λευκῷ ὑπάρχειν, λευκὸν τινὶ ζῴῳ ἐνδέχεται ὑπάρχειν. καὶ συνάγεται κίνησιν ἐνδέχεται μὴ παντὶ ζῴῳ ὑπάρχειν. οὕτω μὲν αἱ ἔχουσαι τὴν ἐλάττονα καταφατικὴν δι᾽ ἑαυτῶν καὶ οὐ δι᾽ ἑτέρων τινῶν δείκνυνται. ἀντιστραφείσης δὲ πάλιν τῆς ἐν ἑκατέρᾳ ἐλάττονι. καὶ μεταληφθείσης εἰς μερικὴν καταφα-

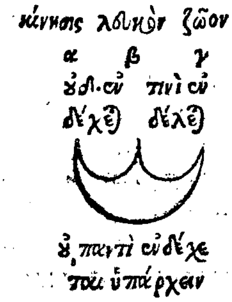
τικὴν

πτικῶ καὶ ποιούσης τῆς εἰρημένης δύο μερικοὺς τρόποις. οἱ αὐτοὶ ὅροι ἡμῖν κἀπὶ τούτων ἁρμόσουσιν.

» ΕΑΝ δὲ ἡ μὲν πρὸς τὸ μεῖζον ἄκρον ἐν μέρει ληφθῇ, ἡ δὲ πρὸς τὸ ἔλαττον καθόλου, ἐάν τε ἀμφότεραι καταφατικαὶ ληφθῶσιν, ἐάν τε στερητικαὶ, ἐάν τε μὴ ὁμοιοσχήμονες, ἐάν τε ἀμφότεραι ἀδιόριστοι ἢ κατὰ μέρος, οὐδαμῶς ἔσται συλλογισμός. οὐδὲν γὰρ κωλύει τὸ β΄ ὑπερτείνειν τῷ α΄. καὶ μὴ κατηγορεῖσθαι ἐπ᾽ ἴσων.

Αἱ μὲν οὖν ἔχουσαι πρὸς τῇ μείζονι προτάσει τὸ καθόλου πρὸς δὲ τῇ ἐλάττονι τὸ μερικὸν εἴρηται, πῶς εἰσι πᾶσαι συλλογιστικαὶ. ὅπως ἂν ἔχωσι τὸ ποιόν. αἱ δὲ τὸ ποσὸν ἀνάπαλιν ἔχουσαι. λέγω δὴ πρὸς μὲν τῷ μείζονι τὸ μερικόν. πρὸς δὲ τῷ ἐλάττονι τὸ καθόλου. πᾶσαι ἀσυλλόγιστοί εἰσιν ὅπως ἂν ἔχωσι κατὰ τὸ ποιόν. δείκνυσι δὲ αὐτὰς ἀσυλλογίστους τοῦτον τὸν τρόπον. ἐπειδή τὸ β΄ φησὶν ἐνδεχομένως πλέον ἐστὶ τοῦ α΄. δείκνυται δὲ τούτῳ τὸ α΄ ἐξ ἀνάγκης παντὶ ὑπάρχον. καὶ ἐξ ἀνάγκης οὐδενὶ τούτῳ. εἰ δὲ τοῦτο οὐδενὶ συναχθήσεται συμπέρασμα. εἰ γὰρ συνάγεται τὸ ἀνάγκη παντὶ, ἀναιρήσει τό τε ἀνάγκη μηδενί. καὶ ἀνάγκη μὴ παντί. καὶ τὸ ἐνδέχεται μηδενὶ, καὶ τὸ ἐνδέχεται μὴ παντί. πάλιν εἰ συνάγεται τὸ ἀνάγκη μηδενὶ, ἀναιρήσει τό τε ἀνάγκη παντὶ καὶ τὸ τινί. εἰ τοίνυν πάντα ἀναιροῦνται, ἔοικε μηδενὶ συνάγεσθαι ἐκ τούτων τῶν ὅρων. ἀσυλλόγιστοι ἄρα αἱ τοιαῦται συζυγίαι ἐοίκασιν εἶναι. δειχθήσεται δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ὅρων τὸ τοιοῦτον οὕτως ἔχον. οἱ μὲν οὖν ὅροι οὓς αὐτοὺς λαμβάνει, οὐ πάνυ σαφὲς ἡμῖν τὸ θεώρημα ποιοῦσιν. ἔστωσαν οὖν ὅροι τοῦ μὲν παντὶ ἐξ ἀνάγκης. λευκόν. περιπατητικόν. κύκνος. λευκὸν γὰρ τινὶ περιπατητικῷ ἐνδέχεται ὑπάρχειν. περιπατητικὸν παντὶ κύκνῳ. καὶ λευκὸν παντὶ κύκνῳ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει. τοῦ δὲ μηδενὶ, ἐὰν λάβωμεν ἀντὶ τοῦ κύκνου κόρακα. λευκὸν τινὶ περιπατητικῷ ἐνδέχεται ὑπάρχειν. περιπατητικὸν παντὶ κόρακι. καὶ λευκὸν οὐδενὶ κόρακι ἐξ ἀνάγκης. εἰ δὲ καὶ τὸ ἐξ ἀνάγκης παντί. καὶ τὸ ἐξ ἀνάγκης οὐδενὶ συνάγεται. πάντα ἄρα ἀναιρεῖται τὰ συμπεράσματα ὡς ἐδείξαμεν. εἰ δὲ πάντα ἀναιρεῖται, ἀσυλλόγιστοι ἔσονται αἱ συζυγίαι αἱ τοιαῦται. τὰ δὲ αὐτὰ ἐροῦμεν καὶ ἐπὶ τῶν ἀποφατικῶν, καὶ ἐπὶ τῶν ὁμοιοσχημόνων. καὶ ἐπὶ τῶν ἐξ ἀμφοτέρων μερικῶν ἢ ἀπροσδιορίστων ἢ ὅπως ἂν ἄλλως.

Απορεῖ δὲ ἐν τούτοις ὁ ἐξηγητὴς τί δήποτε ὁ ἀριστοτέλης μὴ ὥσπερ τὰς ἀποφατικὰς μεταλαμβάνει εἰς καταφατικὰς. καὶ οὕτω ποιεῖ συλλογιστικὰς τὰς συζυγίας, οὕτω καὶ τὰς καταφατικὰς μεταλαμβάνειν εἰς ἀποφατικὰς καὶ δείκνυσιν ἀσυλλογίστους τὰς συλλογιστικὰς συζυγίας. εἰ γὰρ αἱ τοῦ ἐνδεχομένου προτάσεις πρὸς ἑαυτὰς ἰσοτίμως ἀντιστρέφουσι. τίς ἡ ἀποκλήρωσις τὰς μὲν ἀποφατικὰς μεταλαμβάνειν εἰς καταφατικὰς μηκέτι δὲ καὶ τὰς καταφατικὰς, εἰς ἀποφατικάς. Επιλύεται οὖν τὸ τοιοῦτον ὡς οἷόν τε ἦν πιθανῶς οὕτως. τῶν ἀποφάσεων φησὶν αἱ μὲν τὸν τρόπον ἀναιροῦσιν, αἱ δὲ τὸ πρᾶγμα. ἡ μὲν γὰρ λέγουσα οὐκ ἀνάγκη περιπατεῖν. τὸ μὲν πρᾶγμα, οὐκ ἀνεῖλε. λέγω δὴ τὸ περιπατεῖν. τὸν δὲ τρόπον ἀνεῖλε. λέγω τὸ ἀνάγκη. ἡ δὲ λέγουσα ἀνάγκη μὴ περιπατεῖν. ἥτις τῷ μὲν σχήματι ἐστὶ κατάφασις. τῇ δὲ δυνάμει ἀπόφασις. τὸ μὲν πρᾶγμα ἀνεῖλε τὸ περιπατεῖν. τὸν δὲ τρόπον ἐφύλαξε. καὶ ἐπὶ πασῶν τῶν ἄλλων ὁμοίως. αἱ δὲ τοῦ ἐνδεχομένου ἀποφάσεις αἱ ἐνταῦθα παραλαμβανόμεναι. αἵ τινες τῷ σχήματί εἰσι καταφάσεις. οὔτε τὸ πρᾶγμα, οὔτε τὸν τρόπον ἀναιροῦσιν. ἡ γὰρ λέγουσα. ἐνδέχεται μηδένα ἄνθρωπον περιπατεῖν. οὔτε τὸν τρόπον ἀναιρεῖ. ἀκέραιος γάρ. οὔτε τὸ πρᾶγμα. εἰ τοίνυν μηδὲ τὸν τρόπον ἀναιροῦσι μηδὲ τὸ πρᾶγμα, δῆλον ὅτι ταῖς καταφάσεσιν ἰσοδυναμοῦσι. διὰ τοῦτο οὖν τὰς ἀποφατικὰς εἰς καταφατικὰς μεταλαμβάνει. ὥσπερ ἀπὸ ἀσαφεστέρων καταφάσεων, εἰς σαφεστέρας ποιούμενος τὴν μετάληψιν.

Ισως δ᾽ ἄν τις κἀκεῖνο ἀπορήσειεν. διατί οὖν μὴ καὶ τὰς μερικὰς μεταλαμβάνει εἰς τὰς καθόλου. καὶ ποιεῖ τὰς ἐν ταῖς μερικαῖς ἀσυλλογίστους συλλογιστικάς. εἴπερ πᾶσαι πρὸς ἑαυτὰς αἱ τοῦ ἐνδεχομένου προτάσεις ἀντιστρέφουσιν. Τούτου δὲ τὴν λύσιν ἔφθημεν εἰπόντες ὅτι τὰς μὲν καθόλου δυνατὸν εἰς τὰς μερικὰς μεταλαβεῖν. διότι τῷ καθόλου τὸ μέρος ἀκολουθεῖ. καὶ ὃ ἐνδέχεται παντὶ, τοῦτο καὶ τινὶ ἐνδέχεται. καὶ ὃ μηδενὶ, τοῦτο καὶ μὴ παντί. οὐκέτι δὲ πάντως καὶ ἀνάπαλιν. οὐ γὰρ ὃ τινὶ ἐνδέχεται, τοῦτο ἀνάγκη καὶ παντὶ ἐνδέχεσθαι. δυνατὸν γὰρ τινὶ μὲν ἐνδέχεσθαι, παντὶ δὲ μηκέτι. οἷον τινὶ μὲν ζῴῳ ἐνδεχομένως τὸ λευκὸν ὑπάρχει. παντὶ δὲ οὐκέτι ἐνδεχομένως. τῷ γὰρ κύκνῳ ἐξ ἀνάγκης. διὰ τοῦτο δὴ οὖν οὐ μεταλαμβάνει τὰς μερικὰς εἰς τὰς καθόλου. ἴδωμεν δὲ καὶ ἐπὶ τῆς λέξεως αὐτῆς τὰ εἰρημένα. Οὐδὲν γὰρ κωλύει φησὶ τὸ β΄ ὑπερτείνειν τὸ α΄. τουτέστι δυνατὸν τὸν μέσον ὅρον λαβεῖν ἐφ᾽ οὗ μὴ παντὸς ὁ πρῶτος κατηγορεῖται. καὶ οὐκ ἐξισάζει ὁ πρῶτος πρὸς τὸν μέσον. δυνατὸν γάρ ποτε καὶ ἐξισάζειν. ὡς ὅταν καὶ τὸ ἐνύπνιον ὁρᾶν τὸ καθεύδειν λάβωμεν. τὸ γὰρ ὁρᾶν

ἐνύπνιον καὶ τινὶ καθεύδοντι ἐνδέχεται ὑπάρχειν καὶ παντί· καὶ ἀνάπαλιν παντὶ καθεύδον-
τι ἐνδέχεται ἐνύπνιον ὁρᾶν· ἢ τὸ ἐσθίειν καὶ περιπατεῖν· καὶ ὅσα τοιαῦτα. ἐφ' ὅσων οὖν φησι μὴ ὑπερβάλ-
λει ὁ πρῶτος ὅρος πρὸς τὸν μέσον· ἀλλ' ὑπερτείνει καὶ πλεονάζει ὁ μέσος τὴν κατηγορίαν τοῦ πρώτου
ἐπὶ τούτων δυνατὸν καὶ τὸ παντὶ καὶ τὸ οὐδενὶ συναγαγεῖν· εἴτε ἀμφότεραι καταφατικαὶ ὦσιν αἱ προ-
τάσεις, εἴτε ἀμφότεραι ἀποφατικαί· εἴτε ἀμφότεραι ἀδιόριστοι, ἢ κατὰ μέρος· οἱ ἄλλοι δὲ ὅροι οὓς πα-
ρεθέμεθα, ἁρμόσουσιν ἐπὶ πάντων καὶ οἱ τούτοις παραπλήσιοι.

» Ω δὲ ὑπερτείνει τὸ β' τοῦ α' εἰλήφθω τὸ γ'· τούτῳ γὰρ, οὔτε παντὶ οὔτε μηδενὶ· οὔτε τινὶ οὔτε μὴ τινὶ ἐνδέ-
» χεται τὸ α' ὑπάρχειν. εἴπερ ἀντιστρέφουσιν αἱ κατὰ τὸ ἐνδέχεσθαι προτάσεις· καὶ τὸ β' πλείοσιν ἐνδέχε-
» ται ἢ τὸ α' ὑπάρχειν. ἔστι δὲ καὶ ἐκ τῶν ὅρων φανερόν, οὕτως ἐχουσῶν τῶν προτάσεων τὸ πρῶτον τῷ ἐσχά-
» τῳ καὶ οὐδενὶ ἐνδέχεται καὶ παντὶ ὑπάρχειν ἀναγκαῖον· ὅροι δὲ κοινοὶ πάντων. τοῦ μὲν ὑπάρχειν ἐξ ἀ-
» νάγκης, ζῶον· λευκόν· ἄνθρωπος, τοῦ δὲ μὴ ἐνδέχεσθαι, ζῶον· λευκόν· ἱμάτιον· φανερὸν οὖν ὅ,τι τοῦτον τὸν
» τρόπον ἐχόντων τῶν ὅρων, οὐδεὶς γίνεται συλλογισμός. ἢ γὰρ τοῦ ὑπάρχειν ἢ τοῦ ἐξ ἀνάγκης ἢ τοῦ ἐνδέχε-
» σθαι πᾶς ἐστὶ συλλογισμός. τοῦ μὲν οὖν ὑπάρχειν καὶ τοῦ ἀναγκαίου, φανερὸν ὅτι οὐκ ἔστιν· ὁ μὲν γὰρ κα-
» ταφατικὸς, ἀναιρεῖται τῷ στερητικῷ· ὁ δὲ στερητικὸς, τῷ καταφατικῷ· λείπεται δὴ τοῦ ἐνδέχεσθαι εἶναι·
» τοῦτο δὲ ἀδύνατον· δέδεικται γὰρ ὅτι οὕτως ἐχόντων τῶν ὅρων καὶ παντὶ τῷ ἐσχάτῳ, τὸ πρῶτον, ἀνάγκη καὶ
» οὐδενὶ ἐνδέχεσθαι ὑπάρχειν· ὥστ' οὐκ ἂν εἴη τοῦ ἐνδέχεσθαι συλλογισμός· τὸ γὰρ ἀναγκαῖον οὐκ ἦν ἐνδεχόμενον.

E ἂν φησι τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ μέσου ὅρου λάβωμεν τουτέστι τοῦ β' καθὸ πλεονάζει τῆς κατηγορίας τοῦ α', λέ-
γω δὴ τοῦ πρώτου ὅρου, ἐπὶ τούτου φησίν, οὐδὲν συμπέρασμα εὑρήσομεν συναγόμενον· οὔτε τὸ καθόλου,
οὔτε τὸ μερικόν· οὔτε τὸ καταφατικόν· οὔτε τὸ ἀποφατικόν· εἶτα κατασκευάζων τοῦτο φησίν· εἴπερ ἀντιστρέ-
» φουσιν αἱ κατὰ τὸ ἐνδέχεσθαι προτάσεις· καὶ τὸ β' πλείοσιν ἐνδέχεται ἢ τὸ α' ὑπάρχειν. Φανερὸν οὖν
ὅτι τοῦτον τὸν τρόπον ἐχόντων τῶν ὅρων, οὐδεὶς γίνεται συλλογισμός. τοῦτον τὸν τρόπον δηλονότι τὸν
προσεχῶς εἰρημένον· ἐὰν ἡ μείζων μερικὴ τυγχάνῃ· εἰ γὰρ φησιν ἀνάγκη πάντα συλλογισμὸν ἢ ἀναγκαῖον
ἢ ὑπάρχοντα ἢ ἐνδεχόμενον εἶναι· δείκνυται δὲ μηδέτερος τούτων συναγόμενος διὰ τούτων τῶν προ-
τάσεων· ἐοίκασιν ἄρα παντελῶς εἶναι ἀσυλλόγιστοι. τῷ μὲν γὰρ συνάγειν τὸ καταφατικὸν ἀναγκαῖον· τότε
ὑπάρχον ἀποφατικὸν καὶ τὸ ἐνδεχόμενον καὶ τὸ ἀναγκαῖον ἀναιρεῖται· τῷ δὲ συνάγεσθαι τὸ ἀποφατικὸν ἀναγ-
καῖον· τότε καταφατικὸν ἀναγκαῖον ἀναιρεῖται καὶ τὸ ὑπάρχον· καὶ τὸ ἐνδεχόμενον καθάπερ ἐδείξαμεν.

» ΦΑΝΕΡΟΝ δὲ καὶ ὅτι καθόλου τῶν ὅρων ὄντων, ἐν ταῖς ἐνδεχομέναις προτάσεσιν, ἀεὶ γίνεται
» συλλογισμὸς ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι, καὶ κατηγορικῶν καὶ στερητικῶν ὄντων· πλὴν κατηγορικῶν μὲν ὄν-
» των, τέλειος· στερητικῶν δὲ, ἀτελής.

E πὶ μὲν γὰρ τῶν ἄλλων τρόπων οὐ πᾶσαι αἱ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν προτάσεων καθόλου προτάσεις, συλλο-
γιστικαὶ ἦσαν· ἐπὶ δὲ τοῦ ἐνδεχομένου ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι· πάσας φησὶν ἐδείξαμεν συλλογιστικὰς ὅπως
ἂν εἶχον κατὰ τὸ ποιόν· ἀλλὰ τὰς μὲν τελείας καὶ δι' ἑαυτῶν δεικνυμένας· τὰς δὲ ἀτελεῖς καὶ δεο-
μένας τῆς δι' ἀντιστροφῆς βοηθείας· λέγω δὴ τῆς μεταλήψεως τῶν ἀποφατικῶν εἰς τὰς καταφατικάς.

» ΔΕΙ δὲ τὸ ἐνδέχεσθαι λαμβάνειν, μὴ τὸ ἐν τοῖς ἀναγκαίοις, ἀλλὰ κατὰ τὸν εἰρημένον διορισμόν.
» ἐνίοτε δὲ λανθάνει τὸ τοιοῦτον.

F ολλάκις φησὶ λανθάνομεν ἡμᾶς αὐτοὺς λέγοντας μὲν ἐνδέχεσθαι τόδε τῷδε ὑπάρχειν· μὴ ἐνδεχομένως
ἐκείνου ὑπάρχοντος· ἀλλ' ἀναγκαίως· ὅπερ καὶ αὐτὸς πέπονθεν· ὡς ὅταν εἴπωμεν ἐνδέχεσθαι παντὶ ἀνθρώ-
πῳ τὸ λευκὸν ὑπάρχειν· τινὶ γὰρ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει οἷον τῷ σκύθῃ· καὶ τινὶ ἐξ ἀνάγκης οὐχ ὑπάρχει·
οἷον, τῷ αἰθίοπι· διατοῦτό φησιν ὅτι δεῖ τὸ ἐνδέχεσθαι μὴ ἐπὶ τοῦ ἀναγκαίου λαμβάνειν, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ κυ-
ρίως ἐνδεχομένου κατὰ τὸν εἰρημένον ἡμῖν περὶ τούτου διορισμόν.

» ΕΑΝ δὲ ἡ μὲν, ὑπάρχειν ἡ δὲ, ἐνδέχεσθαι λαμβάνηται τῶν προτάσεων, ὅταν μὲν ἡ πρὸς τὸ μεῖ-
» ζον ἄκρον ἐνδέχεσθαι λαμβάνῃ, τέλειοί τε πάντες ἔσονται οἱ συλλογισμοί, καὶ τοῦ ἐνδέχεσθαι κατὰ τὸν εἰ-
» ρημένον διορισμόν.

F ερὶ τῆς τοῦ ἐνδεχομένου φύσεως διαλεχθεὶς καὶ διορισάμενος αὐτό· ἔτι καὶ περὶ τῆς ἀντιστροφῆς αὐτοῦ·
εἶτα περὶ τῶν συλλογισμῶν εἰρηκὼς τῶν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν προτάσεων ἐνδεχομένων, νῦν ἀκολούθως
περὶ τῆς μίξεως αὐτοῦ διαλέγεται· μιγνύσιν οὖν αὐτὸ τῷ ὑπάρχοντι· ἐπὶ τούτων οὖν ὅταν ἡ μὲν μεί-
ζων ᾖ ἐνδεχομένη ἡ δὲ ἐλάττων ὑπάρχουσα, τὸ τηνικαῦτα ἔσονται συλλογιστικαὶ αἱ συζυγίαι· ὅταν καὶ
ἡ μείζων τὸ ἴδιον ποσὸν φυλάττῃ λέγω δὴ τὸ καθόλου· καὶ ἡ ἐλάττων τὸ ποιόν, λέγω δὴ τὸ καταφα-
τικόν· καὶ πάντες οἱ τοιοῦτοι συλλογισμοὶ τέλειοί εἰσιν· οὐ δέονται γὰρ οὔτε ἀντιστροφῆς οὔτε τῆς εἰς ἀδύνα-
τον ἀπαγωγῆς· ὅταν δὲ ἡ μὲν μείζων ὑπάρχουσα ᾖ· ἡ δὲ ἐλάττων ἐνδεχομένη, τότε ἔσονται συλλογιστι-
καὶ συζυγίαι· ὅταν μόνη ἡ μείζων καθόλου, ἢ οὐκέτι μέντοι ἀνάγκη καὶ τὸ ποιὸν τῆς ἐλάττονος ὡρι-
σμένον εἶναι· κἂν γὰρ ἀποφατικὸν ἡ ἐλάττων γενήσεται συλλογιστικὴ ἡ συζυγία μεταληφθείσης πάλιν
τῆς τοῦ ἐνδεχομένου ἀποφάσεως εἰς κατάφασιν. αἱ μὲν οὖν συλλογιστικαὶ ἐν τούτῳ συζυγίαι αὗται· συνά-
γουσι δὲ συμπεράσματα, αἱ μὲν τὴν μείζονα ἔχουσαι ἐνδεχομένην, ἐνδεχόμενα· ἐν δὲ τὴν μείζονα ὑπάρ-
χουσαν

χουσαν ἔχουσαι οὐ συνάγουσί φησι τὸ κατὰ τὸν διορισμὸν ἐνδεχόμενον· ἀλλὰ τὸ μηδενὶ ἢ μὴ παντὶ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν αἵ τινές εἰσιν ἀποφατικαὶ μὲν, οὐ τὸ πρᾶγμα δὲ ἀναιροῦσαι· ἀλλὰ μόνον τὸν ἀναγκαῖον τρόπον· ἀναιρουμένου δὲ τοῦ ἀναγκαίου τρόπου, ἐνδεχόμενα ἔσονται ἐξ ἀνάγκης τὰ συμπεράσματα· ἀλλ' οὐχί φησι τοῦ κατὰ τὸν διορισμὸν ἐνδεχομένου ἀλλ' ἡ μέση τοῦ ἐνδεχομένου. τί δὲ τοῦτό ἐστιν εἰσόμεθα ὅταν περὶ αὐτῶν τῶν προτάσεων διαληψώμεθα. νῦν δὲ τέως τὰς τὴν μείζονα ἐχούσας ἐνδεχομένην ἐκτίθεται καὶ δείκνυσιν ἐνδεχόμενα τὰ συμπεράσματα συναγόμενα, ἴδωμεν δὲ καὶ τὰ ἑξῆς.

» ΟΤΑΝ δὲ πρὸς τὸ ἔλαττον, ἀτελεῖς τε πάντες καὶ οἱ στερητικοὶ τῶν συλλογισμῶν· οὐ τοῦ κατὰ τὸν
» διορισμὸν ἐνδεχομένου, ἀλλὰ τοῦ, ἢ μηδενὶ ἢ μὴ παντὶ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν. εἰ γὰρ μηδενὶ ἢ μὴ παντὶ, ἐξ
» ἀνάγκης, ἐνδέχεσθαι φαμὲν καὶ μηδενὶ καὶ μὴ παντὶ ὑπάρχειν.

Ε ἰκότως πάντες οἱ συλλογισμοὶ οἱ τὴν ἐλάττονα ἐνδεχομένην ἔχοντες ἀτελεῖς εἰσί. τελειοῦνται γὰρ ἢ δι' ἀντιστροφῆς ἢ διὰ τῆς τοῦ ἀδυνάτου δείξεως· τοὺς δὲ στερητικοὺς, τὸ ἐξ ἀνάγκης μηδενὶ ἢ μὴ παντὶ συνάγειν ὅπερ καὶ αὐτὸ ἐνδεχόμενόν ἐστιν. οὐ μὴν ὅπερ ὡρίσατο. ὅτι δὲ ἐνδεχόμενόν ἐστι διὰ τῶν ἑξῆς συνάγει. εἰ γὰρ μηδενὶ ἢ μὴ παντὶ ἐξ ἀνάγκης ἐνδέχεσθαι φαμὲν καὶ μηδενὶ καὶ μὴ παντὶ ὑπάρχειν εἰκότως. εἰ γὰρ μηδενὶ ἀνθρώπῳ ἐξ ἀνάγκης τὸ βαδίζειν, ἐνδεχομένως πού πάντως ὑπάρχει.

» ΕΝΔΕΧΕσθω γὰρ τὸ α΄ παντὶ τῷ β΄. τὸ δὲ β΄ παντὶ τῷ γ΄ κείσθω, ὑπάρχον. ἐπεὶ οὖν ὑπὸ τὸ β΄
» ἐστὶ τὸ γ΄· τῷ δὲ β΄ παντὶ, ἐνδέχεται τὸ α΄, φανερὸν ὅτι καὶ τῷ γ΄ παντὶ ἐνδέχεται. γίνεται δὴ τέλειος
» συλλογισμός. ὁμοίως δὲ καὶ στερητικῆς οὔσης τῆς α΄ β΄ προτάσεως. τῆς δὲ β΄ γ΄ καταφατικῆς, καὶ τῆς μὲν
» α΄ β΄ ἐνδέχεσθαι, τῆς δὲ β΄ γ΄ ὑπάρχειν λαμβανομένης, τέλειος ἔσται συλλογισμός. ὅτι τὸ α΄ ἐνδέχεται
» μηδενὶ τῷ γ΄ ὑπάρχειν.

Ε κτίθεται τὰς ἐκ μείζονος ἐνδεχομένης συζυγίας καὶ συνάγειν αὐτάς φησι ἐνδεχόμενον συμπέρασμα. εἰ γὰρ τὸ α΄ παντὶ τῷ β΄ ἐνδέχεται ὑπάρχειν, πᾶσιν ἄρα τοῖς μέρεσιν αὐτοῦ ἐνδεχομένως ὑπάρχει. μέρος δὲ τοῦ β΄ τὸ γ΄. ὑπόκειται δὲ τῷ παντὶ τῷ γ΄ τὸ β΄ ὑπάρχειν. τὸ ἄρα α΄ τῷ γ΄ ἐνδεχομένως ὑπάρχει μέρει ὄντι τοῦ β΄. ὅροι δὲ διαλέγεσθαι· περιπατεῖν· ἄνθρωπος. διαλέγεσθαι γὰρ παντὶ περιπατοῦντι ἐνδέχεται ὑπάρχειν. περιπατοῦν δὲ παντὶ ἀνθρώπῳ ὑπάρχει. ὑποκείσθω γὰρ πάντες περιπατοῦντες. καὶ συνάγεται συμπέρασμα διαλέγεσθαι παντὶ ἀνθρώπῳ ἐνδέχεται ὑπάρχειν. τὰ αὐτὰ δὲ ἐροῦμεν καὶ τῆς μείζονος στερητικῆς λαμβανομένης. τῆς δὲ ἐλάττονος καταφατικῆς. εἰ γὰρ τὸ α΄ ἐνδέχεται μηδενὶ τῷ β΄. πᾶσιν ἄρα τοῖς μέρεσιν αὐτοῦ οὐκ ἐνδεχομένως ὑπάρχει. μέρος δὲ τοῦ β΄ τὸ γ΄. ὑπόκειται γὰρ παντὶ τῷ γ΄ τὸ β΄ ὑπάρχειν. οὐδενὶ ἄρα τῷ γ΄ τὸ α΄ ἐνδέχεται ὑπάρχειν. οἱ αὐτοὶ δὲ ὅροι κἀνταῦθα ἁρμόσουσιν.

ΟΤΙ μὲν οὖν τοῦ ὑπάρχειν τιθεμένου πρὸς τὸ ἔλαττον ἄκρον τέλειοι γίνονται οἱ συλλογισμοί, φα-
» νερόν. ὅτι δὲ ἐναντίως ἔχοντος ἔσονται συλλογισμοί, διὰ τοῦ ἀδυνάτου δεικτέον. ἅμα δὲ ἔσται δῆλον,
» καὶ ὅτι ἀτελεῖς. ἡ γὰρ δεῖξις, οὐκ ἐκ τῶν εἰλημμένων προτάσεων.

Π ᾶσαί φησιν αἱ προτάσεις. αἱ τὴν μὲν μείζονα ἔχουσιν ἐνδεχομένην. τὴν δὲ ἐλάττονα ὑπάρχουσαν. συλλογιστικαὶ οὖσαι. τέλειαί εἰσιν. οὐκ ἐδεήθησαν γὰρ οὔτε τῆς διὰ τῆς ἀντιστροφῆς, οὔτε τῆς δι' ἀδυνάτου δείξεως. αἱ δὲ ἀντικειμένως ἔχουσαι ταύταις. λέγω δὴ αἱ τὴν μείζονα ὑπάρχουσαν τὴν δὲ ἐλάττονα ἐνδεχομένην. οὐ τῇ κατ' εὐθεῖαν δείξει δεικνύμεναι. ἀλλ' ἢ τῇ δι' ἀντιστροφῆς, ἢ τῇ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῇ, ἀτελεῖς εἰσι. πᾶσαι γὰρ αἱ μὴ τῇ κατ' εὐθεῖαν δείξει δεικνύμεναι, ἀτελεῖς εἰσιν.

» ΠΡΩΤΟΝ δὲ δεικτέον. ὅτι εἰ τοῦ α΄ ὄντος, ἀνάγκη τὸ β΄ εἶναι, καὶ δυνατοῦ ὄντος τοῦ α΄, δυνα-
» τὸν ἔσται καὶ τὸ β΄ ἐξ ἀνάγκης. ἔστω γὰρ οὕτως ἐχόντων. τὸ μὲν ἐφ' ᾧ, τὸ α΄ δυνατόν. τὸ δὲ ἐφ' ᾧ τὸ
» β΄, ἀδύνατον. εἰ οὖν τὸ μὲν δυνατὸν ὅτε δυνατὸν εἶναι γένοιτο ἄν. τὸ δὲ ἀδύνατον, ὅτι ἀδύνατον. οὐκ
» ἂν γένοιτο. ἅμα δὲ εἰ τὸ α΄ δυνατὸν καὶ τὸ β΄ ἀδύνατον, ἐνδέχοιτο ἂν τὸ α΄ γενέσθαι ἄνευ τοῦ β΄. εἰ δὲ γε-
» νέσθαι καὶ εἶναι. τὸ γὰρ γεγονὸς, ὅτε γέγονεν ἔστι.

Μ ἔλλον παραδιδόναι τὰς ἐκ τῆς μείζονος ὑπαρχούσης τῆς δὲ ἐλάττονος ἐνδεχομένης συζυγίας. θεώρημά τι προλαμβάνει συμβαλλόμενον αὐτῷ πρὸς τὴν δεῖξιν τὴν τούτων. ἐπειδὴ γὰρ πᾶσαι διὰ τοῦ ἀδυνάτου δείκνυνται καὶ τῆς μεταλήψεως τῶν προτάσεων εἰς ἀλλήλας. τῆς τε ἐνδεχομένης εἰς τὴν ὑπάρχουσαν. καὶ ἀνάπαλιν τῆς ὑπαρχούσης εἰς τὴν ἐνδεχομένην. τοῦτο δὲ καὶ εἰ ψεῦδός ἐστιν, οὐ μὴν ἀδύνατον. ἀλλὰ δυνατόν. τότε γὰρ ἐνδεχόμενον δυνατὸν ἐκβῆναι καὶ γενέσθαι ὑπάρχον. καὶ τὸ ὑπάρχον διακοπὲν, ἐπειδὴ καὶ τοιαύτην ἔχει τὴν φύσιν, δύναται πάλιν γενέσθαι ἐνδεχόμενον. ἐπειδὴ τοίνυν μεταλαμβάνων τὰς προτάσεις διὰ τῆς εἰς τὸ ἀδύνατον ἀπαγωγῆς δείκνυσι ταύτας τὰς συζυγίας. ἵνα μή τις εἴποι ὅτι διὰ τὴν μετάληψιν τῶν προτάσεων ἠκολούθησε τὸ ἀδύνατον. διὰ τοῦτο πρότερον προέθετο δεῖξαι ὅτι οὐδέποτε τινὶ ὑποθέσει δύναται ἐγχωρεῖ τι ἀδύνατον ἀκολουθεῖν. ἀλλὰ πάντως τῷ δυνατῷ δυνατὸν ἔσται τὸ ἑπόμενον. εἴπερ οὖν τὴν μετάληψιν τῶν προτάσεων δυνατὸν γενέσθαι, καὶ οὐκ ἀδύνατον δυνατῷ δὲ οὐδὲν ἀδύνατον ἀκολουθεῖ. οὐδενὶ ἄρα ἀκολουθήσει τῇ μεταλήψει αὐτῶν ἀδύνατον. δείκνυσι δὲ αὐτὸ οὕτως. Ἔστω φησὶ τοῦ α΄ ὄντος, ἐξ ἀνάγκης ἕπεσθαι αὐτῷ τὸ β΄. ἐπειδὴ τοίνυν τὸ μὲν α΄ ἐστὶν ἡγούμενον. τὸ δὲ β΄ ἑπόμενον ἀνάγκη φησὶν εἰ τὸ α΄ δυνατὸν εἴη, καὶ τὸ β΄ δυνατὸν εἶναι. εἰ γὰρ τοῦτο ψεῦδος, καὶ ἐγχωρεῖ τοῦ α΄

δυνατοῦ ὄντος τὸ β' ἀδύνατον εἶναι. ὑποκείσθω οὕτως. ἐπειδὴ τοίνυν τὸ α' δυνατόν ἐστι. τὸ δὲ δυνατὸν οἷόν τέ ἐστι γενέσθαι. ἐκβαινέτω εἰς ἐνέργειαν τὸ α'. ἐκβὰν δὲ, ἔστι δηλονότι. εἰ τοίνυν τὸ μὲν α' ἔστι, τὸ δὲ β' ἀκολουθεῖν τῷ α' ἐξ ἀνάγκης ὑπόκειται, ἔσται ἄρα τὸ β'. ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ β' ἀκολουθεῖν μὲν τῷ α' φασὶ οἱ ἀντιλέγοντες, ἀδύνατον δὲ εἶναι, τὸ ἀδύνατον εἶναι οὐκ ἔστι. τὸ β' ἄρα οὐκ ἔστιν. ἀλλὰ μὴν ὑπέκειτο καὶ εἶναι. ἐξ ἀνάγκης γὰρ ἠκολούθησε τῷ α'. τὸ αὐτὸ ἄρα ἔστι καὶ οὐκ ἔστιν. ὅπερ ἀδύνατον. δέδεικται ἄρα διὰ τούτων ὅτι πᾶσα ἀνάγκη τὸ τῷ δυνατῷ ἑπόμενον δυνατὸν εἶναι. οὕτω μὲν οὖν ὁ ἀριστοτέλης ἀποδείκνυσι τὸ τοιοῦτον. Οἱ δὲ στωϊκοὶ τῇ δείξει ταύτῃ ἀντειπεῖν μὴ δυνάμενοι διὰ παραδειγμάτων τινῶν ἐλέγχειν πειρῶνται τὸν τοῦ φιλοσόφου λόγον. δυνατὸν γάρ τὸ τῷ δυνατῷ ἑπόμενον, ἀδύνατον εἶναι. λέγω γὰρ ὅτι τὸ εἰ τέθνηκε δίων ἀκολουθεῖ τῷ τέθνηκεν οὗτος. τὸ μὲν οὖν τεθνάναι δίωνα δυνατόν. τὸ δὲ τοῦτον τεθνάναι, ἀδύνατον. ἐπεὶ δὲ πάντως τὸ δίωνα τεθνάναι τῷ τεθνάναι τοῦτον. εἰ μὲν οὖν ἀποθάνοι δίων πάντως καὶ οὗτος ὁ δεικνύμενος δηλονότι τέθνηκεν. ἄλλο δὲ τὸ, τοῦτον τεθνάναι ἀδύνατον. τὸ γὰρ τοῦτο δεικτικὸν ὑπάρχει ὄν τι πρᾶγμα σημαίνει. τὸ δὲ τεθνάναι μὴ ὄν. τὸ δὲ ὄν, ἀδύνατον μὴ εἶναι. τὸ ἄρα τεθνάναι τοῦτον, ἀδύνατον. τούτῳ δὲ ἀκολουθεῖ τὸ δίωνα τεθνάναι. δυνατὸν δηλονότι. ἀδύνατον ἄρα δυνατῷ τινὶ ἀκολουθεῖ. πάλιν εἰ ἔσται νὺξ, αὕτη ἡ ἡμέρα οὐκ ἔστι. τὸ δὲ ταύτην ἡμέραν μὴ εἶναι, ἀδύνατον. ἔσται ἄρα τῷ εἶναι νύκτα δυνατῷ ὄντι. τὸ μὴ εἶναι ταύτην ἡμέραν ἀδύνατον ὄν. ταῦτα μὲν οἱ στωϊκοί. Ἡμεῖς δὲ πρὸς ταῦτα φαμὲν ὅτι δεῖ τὸ κυρίως ἑπόμενον, ἐπὶ πλεῖον εἶναι τοῦ ἡγουμένου. ἐὰν δὲ ἡ ἐπ' ἔλαττον οὐχ ὑγιῶς ἕψεται τῷ ἡγουμένῳ. οἷον, τῷ ἄνθρωπον εἶναι, ἕπεται ἐξ ἀνάγκης τὸ ζῶον εἶναι. κυρίως ἄρα ἑπόμενον τὸ ζῶον διότι καὶ ἐπὶ πλεῖον. πάντως γὰρ ἕπεται τῷ ἄνθρωπον εἶναι. ὁμοίως καὶ τῷ ἵππον ἢ κύνα εἶναι. οὐκέτι μέντοι εἰ λάβοιμεν προηγούμενον μὲν τὸ ζῶον. ἑπόμενον δὲ τὸν ἄνθρωπον ἢ τὸν ἵππον. ἢ τὸν κύνα. οὐκέτι δὲ ὑγιῶς. οὐδὲ κυρίως ἔσται τὸ ἑπόμενον. οὐ γὰρ πάντως τῷ ζώῳ ἕπεται ἄνθρωπος ἢ ἵππος. ἤ τι τοιοῦτον. διότι μερικώτερόν ἐστι καὶ ἐπ' ἔλαττον τοῦ ἡγουμένου. εἰ τοίνυν τοῦτο οὕτως ἔχει. καὶ δεῖ πάντως τὸ ἑπόμενον ἐπὶ πλεῖον εἶναι τοῦ κατηγορουμένου. οὐκ ἄρα καλῶς ἐλάβετε τῷ δίωνα τεθνάναι ἡγουμένῳ ἑπόμενον τὸ τοῦτο τεθνάναι. ἐπὶ πλεῖον γὰρ δίων τέθνηκε. τοῦ οὗτος τέθνηκε. τὸ μὲν γὰρ δίων τέθνηκεν. ἐπὶ πλείονος χρόνου λαμβάνεται. ἐπί τε τοῦ κατὰ τὸ ζῆν. καὶ ἐπὶ τοῦ κατὰ τὸ τεθνάναι. τὸ δὲ οὗτος, ἐπὶ μόνου τοῦ τῆς ζωῆς χρόνου. ἐπὶ πλεῖον ἄρα τοῦ οὗτος. τὸ δίων. διὰ τοῦτο ἄρα τῷ δυνατῷ τι ἔδοξεν ἕπεσθαι. διὰ τὸ τὴν ἀκολούθησιν μὴ κυρίως ληφθῆναι. ὡς ἂν ἐλέγομεν ἐπὶ ἀνθρώπου. εἰ ζῶόν ἐστιν οὗτος καὶ ἵππος ἐστίν. ὥσπερ οὖν εἰ τοῦ δίωνος ὁμωνύμου ὄντος. ἐλέγομεν ἁπλῶς οὕτως εἰ δίων τέθνηκεν ὁ δὲ τεθνηκὼς τύχοι ὢν φέρε εἰπεῖν ὁ ἐκ θετταλίας. εἶτα ἐπιφέρομεν οὕτως. δίων τέθνηκεν ὁ ἐξ ἀθηνῶν. ἐδείκνυμεν ἀδύνατόν τι τῷ ἡγουμένῳ ἀκολουθεῖν, τὸν μὴ τεθνηκότα δίωνα ἀποθανεῖν. τοῦ παραλογισμοῦ δι' οὐδὲν ἕτερον γενομένου. ἢ διὰ τὸ ἡγούμενον ὁμώνυμον λαβεῖν. καὶ διὰ τοῦτο ἐπὶ πλεῖον. τὸ δὲ ἑπόμενον μερικόν. οἷον ἐπὶ τοῦ ἀθηναίου. οὕτω κἀνταῦθα λέγομεν ὅτι δι' οὐδὲν ἕτερον γέγονεν ὁ παραλογισμός. ἢ διὰ τὸ τὸν ἑπόμενον μερικώτερον λαβεῖν. καὶ ἄλλως δὲ οὐδέποτε ὁ ἡγούμενος ἀναιρεθεὶς συναναιρεῖ τὸν ἑπόμενον. ἀλλὰ τοὐναντίον ὁ ἑπόμενος τὸν ἡγούμενον ἀναιρεῖ. οἷον προηγεῖται ὁ ἄνθρωπος. ἕπεται τὸ ζῶον. ἀναιρεθεὶς ὁ ἄνθρωπος, οὐ συναναιρεῖ τὸ ζῶον. τὸ δὲ ζῶον ἀναιρεθὲν, συναναιρεῖ τὸν ἄνθρωπον. εἰ τοίνυν αὕτη ἡ φύσις τοῦ ἑπομένου. ὥστε μὴ συναναιρεῖσθαι τῷ ἡγουμένῳ. κακῶς ἄρα ἐλάβετε τὸν ἑπόμενον ὅρον ἀναιρούμενον ὑπὸ τοῦ ἡγουμένου. ὅταν γὰρ εἴπωμεν ὅτι δίων τέθνηκεν, ἀναιροῦμεν τὸ λέγειν ἐπὶ αὐτοῦ τὸ οὗτος. εἴγε τὸ οὗτος δεικτικὸν ὂν ἐπὶ ὑφεστώτων πραγμάτων λέγεται. ὁ δὲ τεθνηκὼς οὐχ ὑφέστηκεν. κακῶς ἄρα λαμβάνομεν τὸ ἑπόμενον, ἀναιρούμενον ὑπὸ τοῦ ἡγουμένου. μὴ πεφυκότος συναναιρεῖσθαι τῷ ἡγουμένῳ. ἀλλὰ τοὐναντίον τὸν ἡγούμενον ἑαυτῷ συναναιροῦντα. τοῦτο δὲ συμβαίνει διὰ τὴν αὐτὴν πάλιν αἰτίαν ὅτι βούλεται ὁ ἑπόμενος ἐπὶ πλέον εἶναι τοῦ ἡγουμένου. εἰ δὲ δύναται καὶ ἐπίσης εἶναι ὅτε καὶ ἰσοτίμως ἔχουσι πρὸς ἀλλήλους οἱ ὅροι. ὡς ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου. καὶ τοῦ γελαστικοῦ, οὐδὲν ἡμῖν τοῦτο πρὸς τὸ προκείμενον. πλὴν ὅτι ἀδύνατον τὸ ἡγούμενον. ἐπὶ πλέον εἶναι τοῦ ἑπομένου. πρὸς δὲ τούτοις κἀκεῖνο λέγομεν. ὅτι εἰ κατ' αὐτοὺς τοὺς στωϊκοὺς τὰ ὀνόματα τὸ ἰδίως ποιὸν σημαίνουσιν. ἰδίως δὲ ποιόν φησι τὰ συμβεβηκότα τὰ χαρακτηρίζοντα ἑκάστην οὐσίαν. τὸ ἄρα δίων ἀδύνατον φέρειν ἐπὶ τοῦ τεθνηκότος ἰδίως ποιοῦ μὴ ὄντος, ἀλλ' ἢ φθαρέντος. ἢ ἐπὶ φθορὰν ὁδεύοντος. ἀδυνάτῳ δὲ ὄντι τούτῳ λέγω δὴ τῷ λέγεσθαι ἐπὶ τοῦ τεθνηκότος ὅτι δίων εἰ ἀδύνατόν τι ἀκολουθεῖν, οὐδὲν θαυμαστόν. εἰ δὲ λέγουσιν ὅτι κατὰ ἀναφορὰν λέγομεν τὸ δίων οἷον ὁ ποτὲ δίων. φήσομεν καὶ ἡμεῖς ὅτι καὶ τὸ οὗτος κατὰ ἀναφορὰν ληψόμεθα ὁ ποτὲ οὗτος. καὶ οὗτος οὐκ ἔσται ἀδύνατον, ἀλλὰ δυνατόν. καὶ γὰρ πολλὰ λέγομεν κατὰ ἀναφορὰν καὶ ἐπὶ τοῦ παρελθόντος καὶ ἐπὶ τοῦ μέλλοντος χρόνου. οἷον ὅταν εἴπωμεν ὅτι ὁ τάφος οὗτος ἀχιλλέως ἐστί. πολλάκις μηδὲ τοῦ τυχόντος λειψάνου τῶν ὀστέων ἀχιλλέως ἐν τῷ τάφῳ ὄντος. ἀλλὰ δηλονότι τοῦ ποτε ἀχιλλέως ὄντος. πάλιν οἰκίας οἰκοδομουμένης, λέγομεν ὅτι ὁ οἶκος οὗτος, πλάτωνός ἐστιν οἶκος. ἀλλὰ δῆλον ὅτι ὁ ἐσόμενος οἶκος. ὅτι μὲν οὖν οὐκ ἐγχωρεῖ δυνατοῦ ὄντος τοῦ προηγουμένου τὸ ἑπόμενον εἶναι ἀδύνατον δῆλον. ἐγχωρεῖ δὲ δυνατοῦ ὄντος τοῦ ἑπομένου. τὸ προηγούμενον εἶναι ἀδύνατον. ὡς εἴ τις λέγων ἑαυτὸν ὄνον εἶναι ἐπιφέροι ὅτι καὶ ζῶον εἴη. ἐν τούτοις

γὰρ τὸ

γὰρ τὸ μὲν ἑπόμενον δυνατόν. τὸ δὲ προηγούμενον ἀδύνατον. ἀδύνατον γὰρ τὸν ἄνθρωπον εἶναι ὄνον ἕπεται δὲ τῷ ὄνον εἶναι τὸ ζῶον εἶναι. καὶ δυνατὸν τὸν ἄνθρωπον ζῶον εἶναι. ὥστε ἀδυνάτῳ δυνατὸν ἕπεται. οὕτω καὶ ὁ ἀριστοτέλης ἐν τῷ β΄ βιβλίῳ δείκνυσιν ψευδέσι προτάσεσιν ἀληθὲς συμπέρασμα ἀκολουθοῦν ὡς εἴ τις λέγοι ὅτι ὁ ἄνθρωπος κύων. ὁ κύων ζῶον. ὁ ἄνθρωπος ἄρα ζῶον. ἐν τούτοις δὲ οὐκ ἔχει τὸ κῦρος τοῦ συμπεράσματος ὁ μέσος ὅρος ὥσπερ χρὴ τὰς συλλογιστικὰς ἔχειν προτάσεις, ἀλλὰ διὰ τὴν φύσιν τῶν ἄκρων, τὸ συμπέρασμα συνῆκται. ὀκτὼ δὲ συζυγιῶν ἐκ τοῦ δυνατοῦ καὶ ἀδυνάτου γινομένων καὶ ἑπομένου καὶ προηγουμένου ἀνάγκη προηγουμένου δυνατοῦ ὄντος, τὸ ἑπόμενον ἕπεσθαι. ἢ τὸ δυνατὸν ἢ τὸ ἀδύνατον. πάλιν τοῦ δυνατοῦ ἑπομένου. τὸ προηγούμενον ἢ δυνατὸν ἔσται ἢ ἀδύνατον. καὶ οὕτω μὲν τέσσαρες τοῦ δυνατοῦ ἢ ἑπομένου ἢ προηγουμένου. ἐὰν δὲ πάλιν λάβωμεν τὸ ἀδύνατον ἡγούμενον ἀνάγκη τὸ ἑπόμενον ἢ καὶ αὐτὸ ἀδύνατον εἶναι ἢ δυνατόν. πάλιν ἐὰν λάβωμεν τὸ ἑπόμενον ἀδύνατον εἶναι. τὸ ἡγούμενον ἢ ἀδύνατον ἔσται ἢ δυνατὸν ὀκτὼ οὖν συζυγιῶν γινομένων ὅτι μὲν τοῦ δυνατοῦ ἡγουμένου πάντως τὸ ἑπόμενον δυνατὸν ἔσται καὶ οὐκ ἀδύνατον. δῆλον ἐξ ὧν ὁ ἀριστοτέλης ἔδειξεν. δῆλον δὲ ἐκ τούτων καὶ ὅτι τοῦ δυνατοῦ ἑπομένου. ἐγχωρεῖ δυνατὸν εἶναι τὸ προηγούμενον. ἀδυνάτου δὲ τοῦ ἑπομένου ὄντος, οὐκ ἐγχωρεῖ δυνατὸν εἶναι τὸ προηγούμενον. ὥστε ἔχομεν τέσσαρας συζυγίας ἀποδεδειγμένας. ὅτι δὲ ἀδυνάτου ἡγουμένου δυνατὸν ἕπεσθαι ἐγχωρεῖ. ἡμεῖς ἐδείξαμεν. καὶ ἐκ τούτου δῆλον ὅτι δυνατοῦ ἑπομένου. ἀδύνατον ἐγχωρεῖ προηγούμενον εἶναι. ὥστε ἔχομεν ἓξ συζυγίας. πάλιν ἀδυνάτου προηγουμένου. οὐδὲν θαυμαστὸν ἀδύνατον ἕπεσθαι καὶ ἑπομένου προηγεῖσθαι. ὥστε ἔχομεν τὰς ὀκτὼ συζυγίας.

» ΔΕΙ δὲ λαμβάνειν μὴ μόνον ἐν τῇ γενέσει τὸ δυνατὸν καὶ ἀδύνατον, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ ἀληθεύε-
» σθαι. καὶ ἐν τῷ ὑπάρχειν. καὶ ὁσαχῶς ἁπλῶς, ἄλλως λέγεται τὸ δυνατόν. καὶ ἐν ἅπασι γὰρ ὁμοίως ἕξει.

Δείξας ὅτι τοῦ ἡγουμένου δυνατοῦ ὄντος ἀνάγκη καὶ τὸ ἑπόμενον εἶναι δυνατὸν διὰ τούτων. φησὶν ὅτι ἡ ἀκολούθησις αὕτη οὐ μόνον ἐπὶ τοῦ κυρίως δυνατοῦ ὑπάρχει ὅπερ φησὶ κατὰ τὴν γένεσιν τουτέστι τὸ μήπω ὂν δυνάμενον δὲ ὑπάρχειν. ὅπερ εἰς τὸν αὐτὸν ἔρχεται τῷ κυρίως ἐνδεχομένῳ καὶ τὸ δυνατὸν φύσει. ἀδύνατον δὲ ἐν τῇ γενέσει οἷον τῷ ἐν τῷ βυθῷ ὄστρακον ἀδύνατον γενέσθαι ὁρατόν. ἀδύνατον δὲ οὐ τῇ φύσει. ἀλλὰ τῇ γενέσει. οὐ μόνον οὖν φησιν ἐπὶ τούτου φυλάττεται ἡ ἀκολούθησις αὕτη ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ δυνατῷ τῷ κατὰ τὴν ἀλήθειαν τουτέστι τῷ κατὰ τὸ ἀναγκαῖον. εἴπομεν γὰρ πολλάκις ὅτι τὸ δυνατὸν καὶ τὸ ἐνδεχόμενον φέρεται καὶ ἐπὶ τοῦ ἀναγκαίου καὶ ἐπὶ τοῦ ὑπάρχοντος ὡς φαμὲν δυνατὸν τὸν ἥλιον ἐν κριῷ γενέσθαι καίτοι ἀναγκαῖον. καὶ τὸν κύκνον δυνατὸν λευκὸν εἶναι καίτοι ὑπάρχον. ἢ γὰρ δυνατὸν πάντως, ἢ οὐ δυνατὸν ἀλλὰ μὴν τὸ οὐ δυνατὸν ψεῦδος. δυνατὸν ἄρα, ἀδύνατον δὲ ἐν τῷ ἀληθεύεσθαι τὸ κυρίως ἀδύνατον. ἐν δὲ τῷ ὑπάρχειν. ὁμοίως φησὶν ἡ ἀκολούθησις τοῦ δυνατοῦ καὶ ἐπὶ τοῦ κατὰ τὸ ἀναγκαῖον καὶ ἐπὶ τοῦ κατὰ τὸ ὑπάρχον ἔσται. ἐπειδὴ δὲ τὸ ἀναγκαῖον ἀεὶ ὡσαύτως ἔχει. καὶ ὁ περὶ αὐτοῦ τι λέγων πάντως ἀληθεύει. διὰ τοῦτο βουλόμενος τὸ κατὰ τὸ ἀναγκαῖον δυνατὸν σημᾶναι, τὸ ἐν τῷ ἀληθεύεσθαι φησί. τὸ δὲ καὶ ὁσαχῶς ἄλλως λέγεται τὸ δυνατὸν προσέθηκεν. ἵνα σημάνῃ τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. τὸ ἐπίσης, τὸ ἐπ᾽ ἔλαττον. διόδωρος δέ, ἄλλα τινὰ τοῦ ἀδυνάτου σημαινόμενα εἶναί φησι. φησὶ γὰρ δυνατὸν εἶναι ἢ τὸ ἐκβεβηκὸς ἤδη ὅπερ ἔφαμεν ἡμεῖς ὑπάρχον. ἢ τὸ δυνάμενον ἐκβῆναι, μήπω δὲ ἐκβεβηκός. ὁ δὲ φίλων φησὶ δυνατὸν εἶναι ἢ τὸ ἐκβεβηκός, ἢ τὸ δυνάμενον ἐκβῆναι μηδέποτε δὲ ἐκβαῖνον. ὥσπερ λέγομεν αἰσθητὸν εἶναι τὸ ἐν τῷ βυθῷ ὄστρακον. ὁ δὲ ἀριστοτέλης μέσος τούτων χωρίσας τὸ κυρίως τοῦ δυνατοῦ σημαινόμενον ἡμῖν παραδέδωκεν. ὃ μήπω μὲν ἐξέβη δύναται δὲ ἐκβῆναι.

» ἜΤΙ τε ὄντος τοῦ α΄ τὸ β΄ εἶναι οὐχ ὡς ἑνός τινος ὄντος τοῦ α΄ τὸ β΄ ἔσται δεῖ ὑπολαμβάνειν. οὐ
» γάρ ἐστιν οὐδὲν ἐξ ἀνάγκης ἑνός τινος ὄντος. ἀλλὰ δυοῖν ἐλαχίστοιν.

Ἐπειδὴ οὐχ ὡς ἐπὶ προτάσεων πλειόνων ἐγύμνασε τὸν λόγον, ἀλλ᾽ ὡς ἐπὶ δύο ὅρων ἀντιστρεφόντων πρὸς ἀλλήλους. διὰ τοῦτο ταῦτα ἐπήγαγε λέγων ὅτι οὐχ ὡς ἐπὶ μιᾶς προτάσεως λαμβάνομεν τὴν δεῖξιν ταύτην, ἀλλ᾽ ὡς ἐπὶ συλλογισμοῦ. λαμβάνομεν γὰρ τὸ μὲν α΄ ἀνάλογον ταῖς προτάσεσι. τὸ δὲ β΄ τῷ συμπεράσματι. ἀνάγκη οὖν φησι δυνατῶν οὐσῶν τῶν προτάσεων δυνατὸν εἶναι καὶ τὸ συμπέρασμα. καὶ ἀδύνατον συμπέρασμα. δυναταῖς ταῖς προτάσεσιν οὐδέποτε ἀκολουθεῖν. οὐ γὰρ ἔσται τι ἐξ ἀνάγκης. ἑνός τινος ὄντος φησὶ τουτέστιν ἑνός τινος ἡγουμένου, οὐδὲν συμπέρασμα ἀκολουθήσει. τί οὖν οὐκ ἀνθρώπου ὄντος ἀνάγκη εἶναι ζῶον. ἀλλ᾽ οὐκ ἐπὶ τούτων φησὶ τῶν ἀκολουθήσεων ἀλλ᾽ ἐπὶ τῶν συλλογιστικῶν ὡς εἶπον. ὅτι μιᾶς προτάσεως οὔσης, οὐκ ἔσται τι συμπέρασμα ἀλλὰ δεῖ τοὐλάχιστον δύο εἶναι τὰς προτάσεις ὡς πολλάκις εἴρηται.

» ΟἿΟΝ ὅταν αἱ προτάσεις οὕτως ἔχωσιν ὡς ἐλέχθη κατὰ τὸν συλλογισμόν. εἰ γὰρ τὸ γ΄ κατὰ τοῦ
» δ΄, τὸ δὲ δ΄ κατὰ τοῦ ζ΄, καὶ τὸ γ΄ κατὰ τοῦ ζ΄ ἐξ ἀνάγκης. καὶ εἰ δυνατὸν δὲ ἑκάτερον, καὶ τὸ συμπέ-
» ρασμα ἔσται δυνατόν. ὥσπερ οὖν εἴ τις θείη. τὸ μὲν α΄ τὰς προτάσεις. τὸ δὲ β΄ τὸ συμπέρασμα. συμβαίνοι
» ἂν οὐ μόνον ἀναγκαίου τοῦ α΄ ὄντος, ἅμα καὶ τὸ β΄ εἶναι ἀναγκαῖον. ἀλλὰ καὶ δυνατοῦ, δυνατόν.

Λαμβάνει δὲ προτάσεις τὸ γδ΄ καὶ δζ΄. συμπέρασμα δὲ τὸ γζ΄. ὅταν οὖν ὥς φησιν οὕτω συμπλακῶσιν ὥσπερ εἴπομεν κατὰ συλλογιστικὴν μέθοδον. ἀνάγκη καὶ τὸ συμπέρασμα ἕπεσθαι. οὕτω δὲ ἕπεται ὡς ἂν ἔχωσιν αἱ προτάσεις. δυνατῶν γὰρ οὐσῶν. πᾶσα ἀνάγκη δυνατὸν εἶναι καὶ τὸ συμπέρασμα. εἰ δὲ ἀναγκαῖαι. πάντως καὶ ἀναγκαῖον.

ΤΟΥΤΟΥ δὲ δειχθέντος, φανερὸν ὅτι ψεύδους ὑποτεθέντος καὶ μὴ ἀδυνάτου, καὶ τὸ συμβαῖνον διὰ τὴν ὑπόθεσιν ψεῦδος ἔσται καὶ οὐκ ἀδύνατον. οἷον εἰ τὸ α΄ ψεῦδος μέν ἐστι μὴ μέντοι ἀδύνατον. ὄντος δὲ τοῦ α΄ τὸ β΄ ἐστὶ, καὶ τὸ β΄ ἔσται ψεῦδος μὲν, οὐ μέντοι ἀδύνατον. ἐπεὶ γὰρ δέδεικται ὅτι εἰ τοῦ α΄ ὄντος, ἔστι τὸ β΄. καὶ δυνατοῦ ὄντος τοῦ α΄, ἔσται τὸ β΄ δυνατόν. ὑπόκειται δὲ τὸ α΄ δυνατὸν εἶναι, καὶ τὸ β΄ ἄρα ἔσται δυνατόν. εἰ γὰρ ἀδύνατον, ἅμα δυνατὸν ἔσται τὸ αὐτὸ, καὶ ἀδύνατον.

Δειχθέντος φησὶν ὅτι πάντως τοῦ ἡγουμένου δυνατοῦ ὄντος πᾶσα ἀνάγκη καὶ τὸ ἑπόμενον δυνατὸν εἶναι ἐάν φησιν ὡς ἐν ὑποθέσει προηγούμενόν τι λάβωμεν ὅπερ ψεῦδος μέν ἐστι διὰ τὸ αὐτὸ τοῦτο κατὰ τὴν ὑπόθεσιν εἰλῆφθαι καὶ τὸ μήπω εἰς ἐνέργειαν ἐκβεβηκέναι. ἀδύνατον δὲ οὐκ ἔστι διὰ τὸ δύνασθαι εἰς ἐνέργειαν ἐκβεβηκέναι. διότι καὶ τὸ ἑπόμενον τούτῳ ψεῦδος μὲν ἔσται. ἀδύνατον δὲ οὐκ ἔσται. οἷον εἰ καθημένου σωκράτους εἴποιμι ὅτι εἰ βαδίζει σωκράτης ἀνάγκη καὶ κινεῖται. λαμβάνω προηγούμενον μὲν τὸ βαδίζειν σωκράτην ὅπερ ψεῦδος μέν ἐστιν, ὑπόκειται γὰρ καθήμενος. οὐ μέντοι ἀδύνατον. οὐκοῦν καὶ τὸ ἑπόμενον τούτῳ κινεῖσθαι αὐτὸν, ψεῦδος μέν ἐστιν οὐ μὴν δὲ ἀδύνατον. καὶ πάλιν τὸ λέγειν μὴ οὔσης ἡμέρας, εἰ ἡμέρα ἐστὶν ὁ ἥλιος ὑπὲρ γῆν. ὁμοίως καὶ τὸ ἑπόμενον καὶ τὸ ἡγούμενον ψεῦδος μέν. οὐκ ἀδύνατον δέ. εἰ γὰρ πάντως μὲν ἕπεταί φησι τῷ α΄ τῷ β΄. τὸ δὲ α΄ ἐστὶ δυνατόν. ἀνάγκη πᾶσα καὶ τὸ β΄ εἶναι δυνατόν. εἰ γὰρ ἀδύνατον εἴη τὸ β΄. ἕπεται δὲ τῷ α΄ τὸ αὐτὸ καὶ δυνατὸν καὶ ἀδύνατον ἔσται. εἰ μὲν γὰρ ἕπεται τῷ α΄, δεῖ ἐξ ἀνάγκης δυνατὸν ἔσται, ἔστι δὲ καὶ ἀδύνατον ὡς ἡ ὑπόθεσις τῶν οὕτω βουλομένων. τὸ αὐτὸ ἄρα δυνατὸν καὶ ἀδύνατον ἔσται καὶ ὂν καὶ μὴ ὄν. ὅπερ ἄτοπον. ψεῦδος ἄρα τὸ ὑποτίθεσθαι τῷ δυνατῷ ἀδύνατον ἀκολουθεῖν. οὐκοῦν ἀληθὲς τὸ δυνατὸν ἀκολουθεῖν ὅπερ ἔδει δεῖξαι.

ΔΙΩΡΙΣΜΕΝΩΝ δὲ τούτων, ὑπαρχέτω τὸ α΄ παντὶ τῷ β΄. τὸ δὲ β΄ παντὶ τῷ γ΄ ἐνδεχέσθω. ἀνάγκη οὖν παντὶ τῷ γ΄ τὸ α΄ ἐνδέχεσθαι ὑπάρχειν. μὴ γὰρ ἐνδεχέσθω, τὸ δὲ β΄ παντὶ τῷ γ΄ κείσθω ὑπάρχον. τοῦτο δὲ ψεῦδος μὲν οὐ μέντοι ἀδύνατον. εἰ οὖν τὸ μὲν α΄ μὴ ἐνδέχεται παντὶ τῷ γ΄. τὸ δὲ β΄ παντὶ ὑπάρχει τῷ γ΄, τὸ α΄ οὐ παντὶ τῷ β΄ ἐνδέχεται. γίνεται γὰρ συλλογισμὸς διὰ τοῦ τρίτου σχήματος. ἀλλ' ὑπέκειτο παντὶ ἐνδέχεσθαι ὑπάρχειν. ἀνάγκη ἄρα τὸ α΄ παντὶ τῷ γ΄ ἐνδέχεσθαι. ψεύδους γὰρ ὑποτεθέντος καὶ οὐκ ἀδυνάτου, τὸ συμβαῖνόν ἐστιν ἀδύνατον.

Λοιπὸν ἐντεῦθεν τὰς προτάσεις ἡμῖν παραδίδωσι τὰς ἐκ τῆς μείζονος ὑπαρχούσης τῆς δὲ ἐλάττονος ἐνδεχομένης. καί φησιν ἐνδεχόμενον συνάγεσθαι τὸ συμπέρασμα. παραδίδωσι δὲ πρῶτον τὴν ἐκ δύο καθόλου καταφατικῶν, δείκνυσι δὲ αὐτὴν οὕτως. τὸ α΄ φησὶν ὑπαρχέτω παντὶ τῷ β΄. τὸ δὲ β΄ ἐνδεχέσθω παντὶ τῷ γ΄. λέγω φησὶν ὅτι συνάγεται τὸ α΄ παντὶ τῷ γ΄ ἐνδέχεσθαι ὑπάρχειν. εἰ γάρ τις φαίη ψεῦδος εἶναι τοῦτο τὸ συμπέρασμα, δῆλον ὅτι τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον ἀληθὲς εἶναι δώσει τὸ οὐκ ἐνδέχεται παντί. ὑποκείσθω οὖν τὸ α΄ τῷ γ΄ μὴ ἐνδέχεσθαι παντί. ἐπειδὴ τοίνυν τὸ οὐκ ἐνδέχεται παντὶ ἰσοδυναμεῖ τῷ ἀνάγκη μὴ παντί. ὃ γὰρ οὐκ ἐνδέχεται παντὶ τοῦτο ἀνάγκη μὴ παντί. εἰ γὰρ οὐκ ἐνδέχεται παντὶ ζώῳ δίποδι εἶναι ἀνάγκη μὴ πᾶν ζῷον δίπουν εἶναι. εἰ τοίνυν ἰσοδυναμεῖ, ὑποκείσθω τὸ α΄ τῷ γ΄ δεῖ ἐξ ἀνάγκης μὴ παντὶ ὑπάρχον. πάλιν ἐπειδὴ τὸ β΄ ὑπόκειται παντὶ τῷ γ΄ ἐνδέχεσθαι ὑπάρχειν. ὑποκείσθω τὸ ἐνδεχόμενον ἐκβεβηκὸς καὶ γινόμενον ὑπάρχον. τοῦτο γὰρ εἰ καὶ ψεῦδος, ἀλλ' οὖν οὐκ ἀδύνατον. εἰ τοίνυν τὸ μὲν α΄ ἀνάγκη μὴ παντὶ τῷ γ΄ ὑπάρχειν. τὸ δὲ β΄ παντὶ τῷ γ΄ ὑπάρχειν, γίνεται τὸ γ΄ σχῆμα δεῖ ἐξ ἀναγκαίων τε καὶ ὑπαρχουσῶν προτάσεων. ἐδείχθη δὲ ὅτι ἐν τρίτῳ σχήματι ὅταν ὁ μὲν μείζων ἀναγκαία ᾖ μερικὴ ἀποφατικὴ ἡ δὲ ἐλάττων καθόλου ὑπάρχουσα καταφατική. μερικὸν ἀποφατικὸν ὑπάρχον συνάγεται τὸ συμπέρασμα. τὸ ἄρα α΄ οὐ παντὶ τῷ β΄ ὑπάρχει. ὑπέκειτο δὲ καὶ παντὶ ὑπάρχειν. τὸ αὐτὸ ἄρα τῷ αὐτῷ καὶ παντὶ καὶ οὐ παντὶ ὑπάρχειν ὅπερ ἀδύνατον. πόθεν οὖν τὸ ἀδύνατον ἠκολούθησεν. λέγω ὅτι παρὰ τὸ ὑποθέσθαι ἡμᾶς τὸ α΄ τῷ γ΄ μὴ ἐνδέχεσθαι παντὶ ὑπάρχειν. εἰ τοίνυν τῇ ὑποθέσει ταύτῃ ἀδύνατόν τι ἠκολούθησε. ψεῦδος ἄρα τὸ λέγειν ὅτι τὸ οὐκ ἐνδέχεται παντὶ συνάγεται. εἰ δὲ τοῦτο ψεῦδος, ἀληθὲς τὸ ἀντικείμενον τὸ ἐνδέχεσθαι παντὶ ὅπερ ἔδει δεῖξαι. Ἀποροῦσι δέ τινες πρὸς ταύτην τὴν δεῖξιν τοῦ ἀριστοτέλους. ὧν τὴν ἀπορίαν, ἄξιόν ἐστιν ἐπισκέπτεσθαι οὐκ ἀφυῶς ἔχουσαν. φασὶ γὰρ ὅτι οὐδὲν ἀδύνατον συμβαίνει ἐὰν ὑποθώμεθα συνάγεσθαι τὸ α΄ τῷ β΄ μὴ ἐνδέχεσθαι παντί. τί γὰρ συνήγετο ὅτι τὸ α΄ τῷ β΄ οὐ παντὶ ὑπάρχει. ὑπῆρχε δὲ καὶ παντί. τοῦτο δὲ ψεῦδος μέν ἐστι τὸ αὐτὸ καὶ παντὶ καὶ μὴ παντὶ ὑπάρχειν. οὐ μέντοι καὶ ἀδύνατον. εἰ γὰρ τὸ ὑπάρχον τοιοῦτόν ἐστιν ὡς καὶ ποτὲ δύνασθαι μὴ ὑπάρχειν. δυνατὸν ἄρα τὸ παντὶ ὑπάρχειν ποτὲ μὴ παντὶ ὑπάρχειν. ὥσπερ οὖν φασὶ καὶ ὑμεῖς μετελάβετε τὴν ἐνδεχομένην εἰς ὑπάρχουσαν ὅπερ ψεῦδος μέν ἐστιν. οὐ μέντοι ἀδύνατον. τί ἄτοπον εἰ ἐκ προτάσεως ψευδοῦς μὲν οὐκ ἀδυνάτου δέ. συμπέρασμα συναχθείη ψευδὲς καὶ οὐκ ἀδύνατον. Τί οὖν πρὸς ταῦτα ἡμεῖς λέγομεν. ὅτι ἡ μὲν μετάληψις τῆς ἐνδε-

[illegible] εἰς τὴν ὑπάρχουσαν οὐκ ἔτι τοῦ αὐτοῦ χρόνου οὐδὲ μενούσης τῆς ἐνδεχομένης, ἐνδεχομένη γένοιτ' ἂν καὶ ὑπάρχουσα. τοῦτο γὰρ οὐ μόνον ἐστὶ ψεῦδος, ἀλλὰ καὶ ἀδύνατον τὴν αὐτὴν ἐνδεχομένην τε ἅμα καὶ ὑπάρχουσαν εἶναι. ἀλλὰ μετελήφθη ἡ πρότασις ἀπὸ μέλλοντος χρόνου εἰς ἐνεστῶτα. ἐπεὶ ἡ μὲν ἐνδεχομένη τὸν μέλλοντα δηλοῖ, ἡ δὲ ὑπάρχουσα τὸν ἐνεστῶτα. τὸ τοίνυν μεταλαβεῖν τὴν ἐνδεχομένην εἰς ὑπάρχουσαν, ὃ καὶ ψεῦδός ἐστι, δι' ὅτι ἀντὶ μέλλοντος χρόνου ἐνεστῶτα λαμβάνομεν. οὐ μέντοι τοῦτο ἀδύνατον γενέσθαι, τὸ τὴν ἐνδεχομένην ποτὲ ὑπάρχουσαν γενέσθαι. ἐπεὶ δὲ τῆς αὐτῆς προτάσεως μενούσης αὐτῆς καθόλου καταφατικῆς ὑπαρχούσης καὶ μὴ μεταληφθείσης εἰς ἑτέραν συνήχθη ἐκ τοῦ ὑποθέσθαι ἡμᾶς μὴ ἐνδέχεσθαι παντὶ τῷ γ' τὸ α' ὑπάρχειν, ὅτι τὸ α οὐ παντὶ τῷ β' ὑπάρξει. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον ἀδύνατον τὸ αὐτὸ τῷ αὐτῷ καὶ παντὶ καὶ μὴ παντὶ ὑπάρχειν. ὥστε οὐ μόνον ψεῦδος τὸ τοιοῦτον, ἀλλὰ καὶ ἀδύνατον. εἴδωμεν οὖν πόθεν τὸ ἀδύνατον ἠκολούθησε. δύο ὑποθέσεων κειμένων, μιᾶς μὲν τῆς λεγούσης τὸ α' τῷ γ' οὐκ ἐνδέχεται παντί. ἑτέρας δὲ τῆς μεταλαμβανούσης τὴν ἐλάττονα πρότασιν ἐνδεχομένην οὖσαν εἰς ὑπάρχουσαν, πᾶσα ἀνάγκη διὰ τὴν ἑτέραν τούτων ἀκολουθῆσαι τὸ ἄτοπον. ὅτι μὲν οὖν διὰ τὴν μετάληψιν τῆς ἐνδεχομένης εἰς τὴν ὑπάρχουσαν οὐκ ἠκολούθησε τὸ ἀδύνατον, δῆλον. ὃ γὰρ δυνατόν ἐστι τὸ μεταλαβεῖν τὴν ἐνδεχομένην εἰς ὑπάρχουσαν καὶ οὐκ ἀδύνατον. ἐδείχθη δὲ ἐν μικρῷ πρότερον ὅτι οὐδέποτε δυνατῷ ὑποτεθέντι ἀδύνατόν τι ἀκολουθεῖ. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ προείληπται τὸ περὶ τούτου θεώρημα. δῆλον ἄρα ὅτι οὐ διὰ ταύτην τὴν ὑπόθεσιν τὸ ἀδύνατον ἠκολούθησεν. οὐκοῦν λείπεται διὰ τὴν ἑτέραν τὴν τὸ α' τῷ γ' οὐκ ἐνδέχεσθαι παντὶ λέγουσαν ὑπάρχειν. ἣ τοίνυν ψευδὴς ἠλέγχθη αὕτη ἡ ὑπόθεσις. δῆλον ὅτι τὸ ἀντικείμενον τούτῳ συνάγεται τὸ ἐνδέχεται παντὶ ὅπερ ἔδει δεῖξαι. εἴδωμεν δὲ καὶ τῆς ἀριστοτελικῆς δείξεως τὴν ἀκολουθίαν. ἔχει γάρ τι καὶ ἀσαφέστερον. ἐκθέμενος τὰς προτάσεις καὶ εἰπὼν ὅτι τὸ ἐνδέχεσθαι παντὶ συνάγεται κατασκευάζει τοῦτο τῇ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῇ ὑποτιθέμενος τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον τὸ οὐκ ἐνδέχεται παντί

Τὸ δὲ β' τῷ γ' κείσθω ὑπάρχον. Ὑποθέμενος τὸ ἀντικείμενον τῷ συμπεράσματι. μεταλαμβάνει καὶ τὴν ἐλάττονα πρότασιν τὴν βγ' εἰς τὴν ὑπάρχουσαν ὥσπερ ἤδη εἴπομεν. τοῦτο γὰρ ὃ καὶ ψεῦδός ἐστιν, ἀλλ' οὐκ ἀδύνατον. εἴπομεν δὲ ὅτι καὶ τὸ οὐκ ἐνδέχεται παντὶ τῷ γ' τὸ α' ὅπερ ἐξ ὑποθέσεως ἔλαβεν. ὃ συναγόμενον μεταλαμβάνει εἰς τὴν ἀνάγκη τινὶ ὡς ἰσοδυναμοῦσαν. καὶ τοῦτο μὲν αὐτόθεν οὐ φαίνεται ὁ ἀριστοτέλης μεταλαμβάνων. ἐκ μέντοι τοῦ συμπεράσματος δῆλον ὅτι τοῦτο βουλόμενος. φησὶ γὰρ συμπεραίνων τὸ δὴ α' οὐ παντὶ τῷ β' ἐνδέχεται. ἀντὶ τοῦ οὐ παντὶ ὑπάρχει. τὸ γὰρ ἐνδεχόμενον ἀντὶ τοῦ ὑπάρχειν εἶπεν. καὶ ὅτι τοῦτό ἐστι συνάγων τὸ ἄτοπόν φησι. ἀλλ' ὑπέκειτο παντὶ ἐνδέχεσθαι ὑπάρχειν. καὶ μὴν οὐχ ὑπέκειτο τὸ α' τῷ β' παντὶ ἐνδέχεσθαι. τὸ ἐνδέχεσθαι ἀντὶ τοῦ ὑπάρχειν φησί. ὅπερ οὖν ἔλεγον δῆλον ὅτι μεταλαμβάνων τὴν οὐκ ἐνδέχεται παντί, εἰς τὴν ἀνάγκη τινί. ἐπεὶ ἂν μὴ μεταλάμβανεν, πόθεν δῆλον ἐν τρίτῳ σχήματι ἐκ τῆς μείζονος μερικῆς ἐνδεχομένης τῆς δὲ ἐλάττονος ὑπαρχούσης καταφατικῆς τι ἤμελλεν συνάγεσθαι. οὐδὲν γὰρ εἶπεν περὶ αὐτῶν. περὶ δὲ τῆς μίξεως τῆς ἀναγκαίας καὶ ὑπαρχούσης εἴρηται. δι' ὅπερ εἰς τὸ ὁμολογούμενον ἐκφεύγει. ἀνάγκη ἄρα τὸ α παντὶ τῷ γ' ἐνδέχεσθαι. ᾧ γὰρ τῇ ὑποθέσει τῇ λεγούσῃ τὸ οὐκ ἐνδέχεται παντὶ συνάγεσθαι ἠκολούθησε τι ἀδύνατον τὸ α τῷ β' καὶ παντὶ καὶ μὴ παντὶ ὑπάρχειν ἡ δὲ ὑπόθεσις ἀδύνατον ἀκολουθεῖ, ψευδής ἐστι. δῆλον ὅτι τὸ ἀντικείμενον ἔσται ἀληθὲς τὸ ἐνδέχεσθαι παντὶ ὅπερ ἔδει δεῖξαι. οὐ γὰρ δήπου φησὶ διὰ τὴν μετάληψιν τῆς ἐνδεχομένης εἰς τὴν ὑπάρχουσαν τὸ ἀδύνατον συνῆκται. ψευδοῦς γὰρ οὔσης τῆς ὑποθέσεως καὶ οὐκ ἀδυνάτου. οὐκ ἄν ποτε ἀδύνατον ἠκολούθησεν ὡς δέδεικται. οὐκ ἄρα διὰ τοῦτο συνέβη τὸ ἀδύνατον.

» ΕΓΧΩΡΕΙ δὲ καὶ διὰ τοῦ πρώτου σχήματος ποιῆσαι τὸ ἀδύνατον. θέντας τῷ γ' τὸ β' ὑπάρ-
» χειν. εἰ γὰρ τὸ β' παντὶ τῷ γ' ὑπάρχει, τὸ δὲ α' παντὶ τῷ β' ἐνδέχεται, καὶ τῷ γ' παντὶ ἂν ἐνδέχοιτο τὸ
» α'. ἀλλ' ὑπέκειτο μὴ παντὶ ἐγχωρεῖ.

Ἑτέρως δείκνυσι τὸ ἀδύνατον ἀκολουθοῦν τῇ λεγούσῃ ὑποθέσει τὸ μὴ ἐνδέχεσθαι παντὶ συνάγειν τὴν προκειμένην πρότασιν. δείκνυσι δὲ τοῦτο λαμβάνων ἑκατέραν τῶν προτάσεων εἰς τὴν ἑτέραν. λέγω δὲ τὴν μὲν μείζονα ὑπάρχουσαν οὖσαν εἰς ἐνδεχομένην. τὴν δὲ ἐλάττονα ἐνδεχομένην οὖσαν εἰς ὑπάρχουσαν. εἰ γὰρ τὸ α' παντὶ τῷ β' ἐνδέχεται ὑπάρχειν. τὸ δὲ β' παντὶ τῷ γ' ὑπάρχει. συνάγεται συμπέρασμα ὅτι τὸ α' παντὶ τῷ γ' ἐνδέχεται ὑπάρχειν. πρὸ μικροῦ τοῦτο γὰρ δέδεικται. ἀλλὰ μὴν ὑπέκειτο μὴ ἐνδέχεσθαι παντὶ ὑπάρχειν τῷ γ' τὸ α' ὡς ἡ ὑπόθεσις. τὸ αὐτὸ ἄρα τῷ αὐτῷ καὶ ἐνδέχεται παντὶ καὶ οὐκ ἐνδέχεται ὅπερ ἀδύνατον. τοῦ ἀδυνάτου πάλιν ἀκολουθήσαντος οὐ διὰ τὴν τῶν προτάσεων μετάληψιν. αὗται γὰρ ψευδεῖς μὲν ἦσαν οὐ μέντοι ἀδύνατοι. καὶ οὐδὲν ἂν ἀδύνατον τῷ δυνατῷ ἀκολουθεῖ ὡς δέδεικται. ἀλλὰ δῆλον ὅτι διὰ τὸ ὑποθέσθαι μὴ ἐνδέχεσθαι τῷ γ' παντὶ τὸ α' ὑπάρχειν. καὶ ἠδύνατο μὲν ὁ φιλόσοφος μεταλαβὼν τὰς πρώτας προτάσεις. αὐτόθεν τὸ ἐνδέχεσθαι παντὶ δεῖξαι συναγούσας. τοῦτο γὰρ καὶ συνῆγον καὶ μὴ δεηθῆναι τῆς εἰς ἄτοπον ἀπαγωγῆς. ὅμως ἐκ περιουσίας ποιῶν ὑπέθετο τὸ ἀντικείμενον καὶ ἔδειξε τοῦτο ἀδύνατον. Ἰστέον δὲ ὅτι οὐκ ἔστιν αὕτη κυ-

είως εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγή. ἡ γὰρ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγὴ ὑποθεμένη τὸ ἀντικείμενον τῷ ἐξ ἀρχῆς καὶ τοῦτο πρότασιν ποιησαμένη καὶ προσθεῖσα αὐτῇ τῶν ἀληθῶν καὶ ἐξ ἀρχῆς κειμένων προτάσεων. οὕτω δείκνυσι τὸ ἀδύνατον ἐσόμενον ὡς πολλάκις διὰ τῶν προλαβόντων ἐδείξαμεν. ἐνταῦθα δὲ τὴν οὐκ ἐνδέχεται παντὶ οὐκ ἐποίησας μέρος τοῦ συλλογισμοῦ. ἀλλὰ τὰς κειμένας προτάσεις ἀντιστρέψας καὶ μεταλαβὼν εἰς ἀλλήλας καὶ δείξας συναγόμενον τὸ ἐνδέχεσθαι παντὶ τῷ γ τὸ α ὑπάρχειν συνάγεσθαι εἰς ἀντίφασίν φησι πειρασόμεθα ὅτι ἀδύνατον. Ἰστέον δὲ ὅτι εἰ καὶ μίαν τῶν προτάσεων μόνην ἀντιστρέψωμεν πρὸς τὴν ἑτέραν ὡσαύτως ἀπόχρη τὸ ἄλλο δεῖξαι ἀδύνατον γινόμενον. εἴτε γὰρ τὴν μείζονα ἐνδεχομένην ποιήσομεν γίνεται ὁ συλλογισμὸς ἐξ ἀμφοτέρων ἐνδεχομένων καταφατικῶν ἐνδεχόμενον καθόλου συνάγων συμπέρασμα. καὶ πάλιν ἡ ἀντίφασις ἀκολουθήσει. εἴτε τὴν ἐλάττονα εἰς ὑπάρχουσαν μεταλάβωμεν. γίνεται ὁ συλλογισμὸς ἐκ δύο ὑπαρχουσῶν καθόλου καταφατικὸν ὑπάρχον συνάγων συμπέρασμα καὶ ὁμοίως πάλιν τὸ ἄτοπον ἀκολουθήσει. τὸ αὐτὸ γὰρ τῷ αὐτῷ καὶ παντὶ ἢ ὑπάρχει ἢ ἐνδέχεται ὑπάρχειν ἢ ἐνδέχεται παντὶ ὅπερ ἀδύνατον.

» ΔΕΙ δὲ λαμβάνειν τὸ παντὶ ὑπάρχειν μὴ κατὰ χρόνον ὁρίσαντας. οἷον νῦν ἢ ἐν τῷδε τῷ χρόνῳ. ἀλλ' ἁπλῶς, διὰ τῶν τοιούτων γὰρ προτάσεων, καὶ τοὺς συλλογισμοὺς ποιοῦμεν. ἐπεὶ κατά γε τὸ νῦν λαμβανομένης τῆς προτάσεως οὐκ ἔσται συλλογισμός. οὐδὲν γὰρ ἴσως κωλύει ποτὲ παντὶ κινουμένῳ, ἄνθρωπον ὑπάρχειν. οἷον εἰ μηδὲν ἄλλο κινοῖτο. τὸ δὲ κινούμενον ἐνδέχεται παντὶ ἵππῳ. ἀλλ' ἄνθρωπος οὐδενὶ ἵππῳ ἐνδέχεται.

Ὃ βούλεται εἰπεῖν τοιοῦτόν ἐστιν. ὅταν λάβωμεν φησὶ καθόλου καταφατικὴν ὑπάρχουσαν πρότασιν. ὥσπερ νῦν λαμβάνομεν τὸ α κατὰ παντὸς τοῦ β κατηγορούμενον. οὐ δεῖ τὸ κατὰ παντὸς ἐν χρόνῳ λαμβάνεσθαι ἀληθεῦον, ἀλλ' ἀεί. ἐπεὶ ἀσυλλόγιστος ἔσται ἡ συζυγία. συνάξει γὰρ καὶ τὸ ἐξ ἀνάγκης οὐδενί, οἷόν τι λέγω ἐὰν λάβω ἄνθρωπον. καὶ κινούμενον. καὶ ἵππον. τούτοις γὰρ καὶ αὐτὸς κέχρηται τοῖς ὅροις καὶ εἴπω οὕτως ὁ ἄνθρωπος παντὶ κινουμένῳ ὑπάρχει. ὑποκείσθω γὰρ μόνα τὰ κινούμενα ἀνθρώπους εἶναι. κινούμενον παντὶ ἵππῳ ἐνδέχεται ὑπάρχειν. συναχθήσεται ἄνθρωπος ἐξ ἀνάγκης μηδενὶ ἵππῳ ὑπάρχειν. ἐξ ὑπαρχούσης καὶ ἐνδεχομένης προτάσεων καταφατικῶν. ἀναγκαῖον ἀποφατικὸν συμπέρασμα. τοῦτο δέ φησι συμβαίνει διὰ τὸ τὴν μείζονα πρότασιν ἐν χρόνῳ λαμβάνειν ἀληθεύουσαν ὅτε ἄνθρωποι μόνον ἐκινοῦντο. ὥστε φησὶ παραφυλακτέον τὸ τοιοῦτον ὡς κατὰ χρόνον ἀληθευούσας λαμβάνειν τὰς προτάσεις ἀλλ' ἁπλῶς τουτέστι καθόλου.

» ΕΤΙ ἔστω τὸ μὲν πρῶτον, ζῶον. τὸ δὲ μέσον κινούμενον. τὸ δὲ ἔσχατον ἄνθρωπος. αἱ μὲν οὖν προτάσεις ὁμοίως ἕξουσι. τὸ δὲ συμπέρασμα, ἀναγκαῖον οὐκ ἐνδεχόμενον. ἐξ ἀνάγκης γὰρ ὁ ἄνθρωπος ζῶον. φανερὸν οὖν ὅτι τὸ καθόλου, ληπτέον ἁπλῶς καὶ οὐ χρόνῳ διορίζοντας.

Τούτων ὑπαλλάξας τὸν ἐλάττονα ὅρον φυλάξας δὲ τὰς προτάσεις ὡς ἐξ ἀρχῆς κατά τε τὸ ποιὸν καὶ τοὺς τρόπους δείκνυσι συναγόμενον καὶ τὸ παντὶ ἐξ ἀνάγκης. εἰ γὰρ τὸ μὲν ζῶον παντὶ κινουμένῳ ὑπάρχει, εἰ πάλιν τὰ κινούμενα ζῶα μόνον εἴη. κινούμενον δὲ παντὶ ἀνθρώπῳ ἐνδέχεται ὑπάρχειν. συνάγεται δῆλον ὅτι ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει. καὶ τὸ μὲν ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον τῷ ἐνδέχεσθαι παντί. τῷ ἐξ ἀνάγκης οὐδενί ἐστιν ὅπερ ἔδειξεν ἐν τοῖς πρὸ τούτου ὅροις. ἐπειδὴ δὲ ὅλως εὐπόρησεν ὅρων συναγόντων καὶ τὸ ἐξ ἀνάγκης παντί. τούτου χάριν καὶ τοῦτο ἐπήγαγεν. πόθεν δὲ ὅλως εὐπόρησεν τὸ ἐξ ἀνάγκης παντὶ συναγαγεῖν. διότι ἔλαβε τὸν ἐλάττονα ὅρον εἶδος ὄντα τοῦ μείζονος. ὥστε δεῖ μήτε τὸν μείζονα ὅρον λαμβάνειν ὁριζόμενον χρόνῳ. μήτε τὸν ἐλάττονα εἶδος ὄντα τοῦ πρώτου ἐπεὶ οὐ συνάξομεν τὸ ἐνδεχόμενον.

» ΠΑΛΙΝ ἔστω στερητικὴ πρότασις καθόλου ἡ α β. καὶ εἰλήφθω τὸ μὲν α, μηδενὶ τῷ β ὑπάρχειν. τὸ δὲ β παντὶ ἐνδεχέσθω ὑπάρχειν τῷ γ. τούτων οὖν τεθέντων, ἀνάγκη τὸ α ἐνδέχεσθαι μηδενὶ τῷ γ ὑπάρχειν.

Εἰπὼν τὰς ἐξ ἀμφοτέρων καθόλου καταφατικῶν. νῦν τίθησι τὴν ἐκ μείζονος καθόλου ἀποφατικῆς ὑπαρχούσης τῆς δὲ ἐλάττονος καθόλου καταφατικῆς ἐνδεχομένης. καὶ συνάγει ἐνδέχεσθαι μηδενὶ τῷ γ τὸ α. δείκνυσι δὲ καὶ ταύτην τῇ αὐτῇ δείξει. λέγω δὲ τῇ μεταλήψει. καὶ τῇ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῇ. εἰ τὸ α φησὶ μηδενὶ τῷ β ὑπάρχει. τὸ δὲ β παντὶ τῷ γ ἐνδέχεται ὑπάρχειν. λέγω φησὶν ὅτι καὶ τὸ α οὐδενὶ τῷ γ ἐνδέχεσθαι ὑπάρχειν. εἰ γὰρ τοῦτο ψεῦδος, ἀληθὲς τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον τὸ οὐκ ἐνδέχεται μηδενὶ ὑπάρχειν τὸ α τῷ γ. τοῦτο δὲ πάλιν ταυτόν ἐστι τῷ ἀνάγκη τινί. ὃ γὰρ οὐκ ἐνδέχεται μηδενὶ ὑπάρξαι. τοῦτο ἀνάγκη τινὶ ὑπάρχειν. εἰ δὲ καὶ μὴ μεταλαμβάνῃ. τοῦτο πάλιν αὐτὸς διὰ τῶν προτάσεων. δῆλός ἐστιν ἐξ ὧν συμπεραίνει. τοῦτο βουλόμενος. εἰ τοίνυν τὸ μὲν α ἀνάγκη τινὶ τῶν γ ὑπάρχειν. τὸ δὲ β ὑπάρχει παντὶ τῷ γ. μεταλαμβανέσθω γὰρ πάλιν ἡ ἐνδεχομένη εἰς τὴν ὑπάρχουσαν διὰ τὸ εὔσημον. τὸ ἄρα α τινὶ τῷ β ὑπάρξει. ὑπέκειτο δὲ καὶ οὐδενί. τὸ αὐτὸ ἄρα καὶ οὐδενὶ καὶ τινὶ ὅπερ ἀδύνατον. τὸ ἀδύνατον πάλιν ἠκολούθησε οὐ διὰ τὴν μετάληψιν τῆς ἐνδεχομένης εἰς τὴν ὑπάρχουσαν. εἰ γὰρ καὶ ψευδὴς ἦν, ἀλλ' οὐκ ἀδύνατος. δῆλον ἄρα ὅτι διὰ τὸ ὑποθέσθαι ἡμᾶς τὸ ἀνάγκη τινὶ τῷ γ,

τὸ α ὑπάρχειν ἤτοι οὐκ ἐνδέχεται οὐδενί· ταυτὸν γάρ ἐστι. ψεῦδος ἄρα τοῦτο, ἀληθὲς δὲ τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον τὸ ἐνδέχεται μηδενὶ ὅπερ ἔδει δεῖξαι, διὰ τοῦ ἀδυνάτου ὅτι ἐνδέχεται μηδενὶ συνάγει. ἐπάγει δὲ τούτοις καί φησιν ὅτι τοῦτο τὸ συμπέρασμα οὐκ ἔστι τοῦ κατὰ τὸν διορισμὸν ἐνδεχομένου. τουτέστιν οὐκ ἔστι τοῦτο τὸ ἐνδεχόμενον ὃ ὡρισάμεθα ἐξ ἀρχῆς ὅπερ ἐλέγομεν καὶ ἀντιστρέφειν κατὰ τὰς καταφατικὰς καὶ ἀποφατικάς. ἀλλ' ἔστιν τοῦ μηδενὶ ἐξ ἀνάγκης ὅπερ ἥμισύ φησιν εἶναι τοῦ ἐνδεχομένου. ὅπως δὲ ἔχει τοῦτο, δείξομεν ὧδε ἐκθέμενοι ἐν διαγράμματι πάσας τὰς προτάσεις.

οὐκ ἀνάγκη παντί.	ἀνάγκη παντί.
οὐκ ἀνάγκη τινί.	ἀνάγκη τινί.
οὐκ ἀνάγκη μὴ παντί.	ἀνάγκη μὴ παντί.
ἐνδέχεται μηδενί.	οὐκ ἐνδέχεται μηδενί.
ἐνδέχεται παντί.	οὐκ ἐνδέχεται παντί.

δι' ἑαυτὴν μάχεται. διὰ τὸ ἐνδέχεσθαι παντὶ μάχεται.

περιέχει τὰς δύο

Τὴν δὲ ἐνδέχεται μηδενὶ βουλόμενος δεῖξαι συναγομένην. ἔλαβε τὴν ἀντιφατικῶς ἀντικειμένην ταύτῃ τὴν οὐκ ἐνδέχεται οὐδενί, ἵνα δείξας ταύτῃ ἀδύνατόν τι ἀκολουθοῦν συνάξει τὴν ἀντιφατικῶς αὐτῇ ἀντικειμένην τὴν ἐνδέχεται μηδενί. ἐπειδὴ δὲ ὡς εἴρηται δείκνυται διὰ τοῦ τρίτου σχήματος ἡ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγὴ λαμβανόντων ἡμῶν ὡς μίαν πρότασιν τοῦ συλλογισμοῦ τὸ ἐξ ὑποθέσεως λαμβανόμενον συμπέρασμα. καὶ τὴν ἐλάττονα πρότασιν εἰς ὑπάρχουσαν μεταλαμβανόντων. ἄδηλον δέ ἐστιν ἐν τρίτῳ σχήματι ἐκ τῆς μίξεως τοῦ ὑπάρχοντος καὶ τοῦ ἐνδεχομένου ποῖόν τι γίνεται συμπέρασμα. οὔπω γὰρ οὐδὲν εἴρηται περὶ αὐτῶν. διὰ τοῦτο μεταλαμβάνει τὴν οὐκ ἐνδέχεται οὐδενὶ πρότασιν εἰς ἰσοδυναμοῦσαν αὐτῇ τὴν ἀνάγκη τινί. ὃ γὰρ οὐκ ἐνδέχεται οὐδενί, τοῦτο ἀνάγκη τινί. μεταλαμβάνων τοίνυν τὴν οὐκ ἐνδέχεται οὐδενὶ εἰς τὴν ἀνάγκη τινί. καὶ δεικνὺς ταύτῃ τῇ ὑποθέσει ἀδύνατόν τι ἀκολουθοῦν. ὡς ἐδείξαμεν τὸ τὸ α τῷ β καὶ τινὶ καὶ οὐδενὶ ὑπάρχειν. καὶ διὰ τοῦτο ἐλέγχων ὡς ψευδῆ τὴν ὑπόθεσιν τὴν λέγουσαν ἀνάγκη τινὶ τῷ γ τὸ α ὑπάρχειν. δείκνυσιν εἰκότως ἀληθῆ προσεχῶς τὴν ἀντικειμένην αὐτῇ τὴν οὐκ ἀνάγκη τινί. καὶ διὰ τοῦτο τὴν ἐνδέχεται μηδενὶ ὅπερ ἐξ ἀρχῆς προὔκειτο δεῖξαι. τοῦτο δέ φησι τὸ ἐνδέχεται μηδενὶ οὐκ ἔστι τὸ κατὰ τὸν διορισμὸν ἐνδεχόμενον ἀλλὰ τὸ ἥμισυ τούτου ὅπερ ἐστὶν τὸ οὐδενὶ ἐξ ἀνάγκης. πῶς καὶ τίνα τρόπον. ὅτι τῇ ἐνδέχεται μηδενὶ ἀντίκειται δι' αὐτὴν μὲν ἡ ἀνάγκη τινί. διὰ δὲ τὴν ἐνδέχεται παντὶ ἰσοδυναμοῦσαν αὐτῇ ἡ ἀνάγκη μὴ παντί. ὥστε αἱ δύο μερικαὶ τοῦ ἀναγκαίου προτάσεις, μάχονται τῇ ἐνδέχεται μηδενί. ἀλλ' ἡ μὲν καταφατικὴ ἡ ἀνάγκη τινὶ ὡς ἀντικειμένη αὐτῇ. κατὰ πάντα κατὰ τὸ ποσὸν κατὰ τὸ ποιὸν κατὰ τὸν τρόπον. ἡ δὲ ἀνάγκη μὴ παντί, ἀντίκειται μὲν τῇ ἐνδέχεται παντί. ἐπειδὴ δὲ ἰσοδυναμεῖ ἡ ἐνδέχεται μηδενὶ τῇ ἐνδέχεται παντί. διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἀνάγκη μὴ παντὶ μαχήσεται τῇ ἐνδέχεται μηδενὶ ὥσπερ καὶ ἐν τῷ διαγράμματι πρόκειται. εἰ τοίνυν τῇ μὲν ἐνδέχεται οὐδενὶ ὡς μὲν καταφάσει ἀπόφασις μάχεται ἡ οὐκ ἐνδέχεται οὐδενί. μάχονται δὲ κατά τε ποιὸν καὶ ποσὸν καὶ τρόπον ἀμφότεραι αἱ μερικαὶ τοῦ ἀναγκαίου προτάσεις κατὰ τὸν εἰρημένον τρόπον, δῆλον ἄρα ὅτι ἡ οὐκ ἐνδέχεται οὐδενὶ περιέχει τὰς δύο μερικὰς τοῦ ἀναγκαίου προτάσεις. εἰ τοίνυν τοῦτο οὕτως ἔχει εὑρίσκομεν δὲ τῇ μὲν ἀνάγκη τινὶ ὑποτιθεμένῃ ἀδύνατόν τι ἀκολουθοῦν, τῇ δὲ ἀνάγκη μὴ παντὶ οὐκ ἔστι. δῆλον ἄρα ὅτι τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον τῇ ἀνάγκη τινὶ μόνως συνάγεται ὅπερ ἐστὶ τὸ οὐκ ἀνάγκη τινί. εἰ τοίνυν αἱ δύο μὲν μερικαὶ τοῦ ἀναγκαίου προτάσεις ὥσπερ εἴπομεν περιέχονται ὑπὸ τοῦ οὐκ ἐνδέχεται οὐδενί. τὸ δὲ ἀντικείμενον τῇ ἑτέρᾳ τούτων μόνον συνάγεται. δῆλον ἄρα ὅτι τὸ ἥμισυ τοῦ ἀντικειμένου τῷ οὐκ ἐνδέχεται οὐδενὶ τουτέστι τὸ συναγόμενον ὅπερ ἐστὶ τὸ οὐκ ἀνάγκη τινί. τοῦτο γὰρ ἦν ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον τῷ ἀνάγκη τινί. ὅπερ μόνῳ ὑποτεθέντι ἀδύνατόν τι ἠκολούθησεν. ὅτι γὰρ τὸ ἀνάγκη μὴ παντὶ ὑποτεθέντι ἀδύνατον οὐκ ἀκολουθεῖ, δῆλον ἐξ αὐτῶν τῶν προτάσεων. εἰ γὰρ τὸ α ἀνάγκη μὴ παντὶ τῷ γ ὑπάρχειν. τὸ δὲ β παντὶ τῷ γ ὑπάρχει, τὸ ἄρα α οὐ παντὶ τῷ β ὑπάρχει. ἦν δὲ καὶ οὐδενί. καὶ οὐδὲν ἀδύνατον τὸ αὐτὸ καὶ οὐδενὶ καὶ οὐ παντί. Ζητήσειε δ' ἄν τις τί δήποτε οὐ μόνον τῷ ἀνάγκη τινὶ τεθέντι ἀδύνατόν τι ἀκολουθεῖ. ἀλλὰ καὶ τῷ ἀνάγκη παντί. εἰ γὰρ τὸ α ἀνάγκη παντὶ τῷ γ. τὸ δὲ β ὑπάρχει παντὶ τῷ γ. τὸ ἄρα α παντὶ τῷ β ὑπάρχει. ἦν δὲ καὶ οὐδενί. τὸ αὐτὸ ἄρα καὶ παντὶ καὶ οὐδενὶ ὅπερ ἀδύνατον. ὥστε οὐ μόνον τὰ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενα συνάγονται διὰ τούτων, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐναντία. ὥστε εἰ τῷ παντὶ ἐξ ἀνάγκης ὑποτεθέντι ἀδύνατόν τι ἠκολούθησεν. διατί μὴ λέγομεν τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον αὐτῷ συνάγεσθαι λέγω δὲ τὸ οὐκ ἀνάγκη παντί. φαμὲν οὖν πρὸς τοῦτο ὅτι εἰ περιείχετο ἡ ἀνάγκη παντὶ ὑπὸ τῆς οὐκ ἐνδέχεται οὐδενί. ἐλέγομεν ἂν καὶ τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον τῷ ἀνάγκη παντὶ συνάγεσθαι. ἐπειδὴ δὲ καὶ τὸ ἀντικείμενον τῷ οὐκ ἐνδέχεται οὐδενὶ εἶναι τοῦ-

τὸ δεῖ τὸ συναγόμενον. νῦν δὲ οὐ περιέχεται ὑπ᾽ αὐτῆς. ἡ δ᾽ αἰτία δι᾽ ἣν οὐ περιέχεται αὐ[illegible] τὸ ἐνδέχεται μηδενὶ ἀντίκειται ἡ οὐκ ἐνδέχεται μηδενὶ ἰσοδυναμεῖ τῇ ἐνδέχεται παντί. ἡ δὲ ἐνδέχεται παντί. οὐκ ἀντίκειται τῇ ἀνάγκη παντί. οὐκ ἄρα περιέξει ἡ οὐκ ἐνδέχεται οὐδενὶ τὴν ἀνάγκη παντὶ ἀντικειμένας ἔχουσα τῇ ἐνδέχεται παντὶ διὰ τὸ ἰσοδυναμεῖν αὐτὴν τὸ ἐνδέχεται μηδενί. ἠκολούθησεν δὲ ὅλως τῇ ἀνάγκη παντὶ ἀδύνατον. διότι τῇ καθόλου ἀποφατικῇ δύο μάχονται καταφάσεις. ἥτε καθόλου καὶ ἡ μερική. ἡ μὲν ὡς ἀντιφατικῶς ἀντικειμένη. ἡ δὲ ὡς ἐναντία. διὰ ταῦτα οὖν καὶ τῇ παντὶ τεθείσῃ ἠκολούθησεν τὸ ἀδύνατον. οὐχ ὡς ἀντιφατικῇ. ἀλλ᾽ ὡς ἐναντίᾳ. μόνως ἄρα ἐστὶ τὸ συναγόμενον τὸ ἀντικείμενον τῷ ἀνάγκη τινί. ὅτι ἐστὶ τὸ οὐκ ἀνάγκη τινί. ὅτι ταυτὸν δεῖ τῷ οὐδενὶ ἐξ ἀνάγκης. διαφέρει δὲ τὸ οὐδενὶ ἐξ ἀνάγκης τοῦ ἐνδέχεται μηδενί. καὶ διὰ τοῦτο φησὶν αὐτὸς ὅτι τὸ ἐνδέχεται μηδενὶ συναγόμενον ἐν τούτῳ τῷ συλλογισμῷ, οὐκ ἔστι τοῦ κατὰ τὸν διορισμὸν ἐνδεχομένου ἀλλὰ τοῦ οὐδενὶ ἐξ ἀνάγκης. ἐπὶ πλέον δὲ δεῖ τὸ οὐδενὶ ἐξ ἀνάγκης τοῦ ἐνδέχεται μηδενί. καὶ ὅτι τοῦτο δεῖ, δείξομεν αὐτὸ καὶ λογικώτερον, καὶ διὰ παραδειγμάτων. λογικώτερον μὲν δι᾽ αὐτῶν τῶν προτάσεων οὕτως. τῇ ἐνδέχεται μηδενί, ἀντίκειται ἥτε ἀνάγκη τινὶ καὶ ἡ ἀνάγκη μὴ παντὶ ὡς εἴρηται πολλάκις. ἐφ᾽ ὧν γὰρ ἐκείνη ψεύδεται, αὗται ἀληθεύουσι. καὶ ἀνάπαλιν. τῷ δὲ οὐκ ἀνάγκη τινὶ ὅτι ταυτὸν δεῖ τῷ οὐδενὶ ἐξ ἀνάγκης ἀντίκειται μόνη ἡ ἀνάγκη τινί. ὥστε καὶ ἐνταῦθα ἐφ᾽ ὧν ἡ ἑτέρα ψεύδεται, ἡ ἑτέρα ἀληθεύει. καὶ ἔμπαλιν. εἰ τοίνυν τῇ ἐνδέχεται μηδενὶ δύο μάχονται προτάσεις τοῦ ἀναγκαίου. ἥτε ἀνάγκη τινὶ καὶ ἡ ἀνάγκη μὴ παντί. τῇ δὲ οὐκ ἀνάγκη τινὶ ἥτις ἰσοδυναμεῖ τῇ οὐδενὶ ἐξ ἀνάγκης ἡ ἑτέρα τούτων μόνον ἡ ἀνάγκη τινί. ἐφ᾽ ὧν ἄρα αἱ δύο προτάσεις ἥτε ἀνάγκη τινὶ καὶ ἀνάγκη μὴ παντὶ ἀληθεύουσιν, ἐπὶ τούτων ἡ ἐνδέχεται μηδενὶ ψεύδεται. ἐφ᾽ ὧν δὲ ἡ ἀνάγκη τινὶ ἀληθεύει. ἐπὶ τούτων μόνον ἡ οὐκ ἀνάγκη τινὶ ψεύδεται ἥτις ἰσοδυναμεῖ τῇ οὐδενὶ ἐξ ἀνάγκης. ἐπ᾽ ἐλαττόνων ἄρα ψεύδεται ἡ οὐκ ἀνάγκη τινὶ τῆς ἐνδέχεται μηδενί. εἰ δὲ ἐπ᾽ ἐλαττόνων ψεύδεται ἡ οὐκ ἀνάγκη τινί, ἐπὶ πλειόνων ἀληθεύει. ὅτι δὲ μόνη ἡ ἀνάγκη τινὶ μάχεται τῇ οὐκ ἀνάγκη τινὶ οὐκέτι δὲ καὶ ἡ ἀνάγκη μὴ παντί, δῆλον ἐξ ὧν καὶ συναληθεύουσιν ἐπί τινων ὅρων. οἷον ὡς ἐπὶ τοῦ περιπατεῖν καὶ τοῦ ζώου. καὶ γὰρ τὸ λέγειν ὅτι οὐκ ἀνάγκη τινὶ ζώῳ τὸ περιπατεῖν ὑπάρχειν, ἀληθές. οὐδὲν γὰρ ζῷον ἐξ ἀνάγκης περιπατεῖ. καὶ πάλιν τὸ λέγειν ὅτι ἀνάγκη μὴ παντὶ ζώῳ τὸ περιπατεῖν ὑπάρχειν, ἀληθές, διὰ τὰ ἑρπετά. οὐδὲν γὰρ τῶν ἑρπετῶν περιπατεῖ. οὕτω μὲν οὖν κοινῷ λόγῳ δεδείχθω ἐπὶ πλεῖον οὖσα τῆς ἐνδέχεται μηδενὶ ἡ οὐδενὶ ἐξ ἀνάγκης. δειχθήσεται δὲ καὶ τοῖς παραδείγμασι. λέγω δὲ διὰ τῶν ὅρων αὐτῶν πάλιν ἐπὶ τοῦ ζώου καὶ τοῦ περιπατεῖν. τὸ μὲν γὰρ εἰπεῖν οὐδενὶ ἐξ ἀνάγκης ζώῳ τὸ περιπατεῖν ὑπάρχει. ἀληθεύει καὶ ἐπὶ τῶν περιπατούντων ζώων καὶ ἑρπετῶν. οὐκ ἔστι γὰρ ἀναγκαῖον τούτοις περιπατεῖν. τὸ δὲ ἐνδέχεται μηδενὶ ζώῳ περιπατεῖν, οὐκ ἀληθές ἐστιν ἐπὶ πάντων ἀλλ᾽ ἐπὶ τῶν περιπατούντων. ἐπὶ δὲ τῶν ἑρπετῶν, οὐκέτι ἀληθές. διότι ἐφ᾽ ὧν τὸ ἐνδέχεται μηδενὶ ἐπὶ τούτων καὶ τὸ ἐνδέχεται παντὶ ἀληθεύει. εἰ τοίνυν τὸ ἐνδέχεται παντὶ ἐπὶ τῶν ἑρπετῶν ψεῦδος, δῆλον ὅτι καὶ τὸ ἐνδέχεται μηδενί. ἐπὶ πλειόνων ἄρα τὸ οὐδενὶ ἐξ ἀνάγκης ἀληθεύει τοῦ ἐνδέχεται μηδενί. δυνατὸν δὲ καὶ τὴν ἐκ δύο καταφατικῶν συζυγίαν δεῖξαι τῷ αὐτῷ τρόπῳ. μὴ τὸ κατὰ τὸν διορισμὸν ἐνδεχόμενον συνάγουσαν. ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὸ ἥμισυ τοῦ ἐνδεχομένου συνάγουσαν. ὑποκείσθω δὲ πρῶτον ἡμῖν τὸ διάγραμμα.

οὐκ ἀνάγκη μὴ παντί.		ἀνάγκη μὴ παντί.
οὐκ ἀνάγκη τινί.	δι᾽ ἑαυτὴν μάχεται.	ἀνάγκη τινί.
ἐνδέχεται παντί.	διὰ τὴν ἐνδεχομένην μηδενὶ μάχεται.	οὐκ ἐνδέχεται παντί.
ἐνδέχεται μηδενί.		οὐκ ἐνδέχεται μηδενί.

περιέχει τὰς ὅρους

Εἰ γὰρ τὸ α παντὶ τῷ β ὑπάρχει. τὸ δὲ β παντὶ τῷ γ ἐνδέχεται ὑπάρχειν. τὸ ἄρα α παντὶ τῷ γ ἐνδέχεται ὑπάρχειν. εἰ δὲ τοῦτο ψεῦδος, ἀληθὲς τὸ οὐκ ἐνδέχεται παντὶ ὅτι ἰσοδυναμεῖ τῷ ἀνάγκη μὴ παντί. εἰ τοίνυν τὸ μὲν α τῷ γ ἀνάγκη μὴ παντί. τὸ δὲ β τῷ γ ὑπάρχει παντί. μεταληφθείσης τῆς ἐνδεχομένης. τὸ ἄρα α τῷ β ὑπάρχει οὐ παντί. ἦν δὲ καὶ παντί, τὸ αὐτὸ καὶ παντὶ καὶ οὐ παντί. ὅτι ἀδύνατον. ψεῦδος ἄρα τὸ οὐκ ἐνδέχεται παντί. ἀληθὲς δὲ τὸ ἐνδέχεται παντὶ ὅτι ἔδει δεῖξαι. ἔστιν οὖν καὶ ἐνταῦθα ὁμοίως δεῖξαι ὅτι τὸ ἐνδέχεται παντὶ οὐκ ἔστι τοῦ κατὰ τὸν διορισμὸν ἐνδεχομένου ἀλλ᾽ ἥμισυ τούτου. εἰ γὰρ μάχεται τῇ ἐνδέχεται παντὶ ὡς καταφάσει ἀπόφασις ἡ οὐκ ἐνδέχεται παντί. μάχονται δὲ αὐτῇ καὶ αἱ δύο τοῦ ἀναγκαίου μερικαὶ προτάσεις. ἡ μὲν ἀνάγκη μὴ παντὶ δι᾽ ἑαυτὴν ὡς κατὰ παντὶ ἀντικειμένη μάχεται δὲ αὐτῇ καὶ ἡ ἀνάγκη τινὶ διὰ τὴν ἐνδέχεται μηδενί,

ὡς ἰσοδυναμοῦσα αὐτῇ· περιέξει ἄρα ἡ οὐκ ἐνδέχεται παντὶ τὰς δύο τοῦ ἀναγκαίου μερικάς. αἱ γὰρ δύο μερικαὶ τοῦ ἀναγκαίου μάχονται τῇ ἐνδέχεται παντί· μάχεται δὲ αὐτῇ καὶ ἡ οὐκ ἐνδέχεται παντί· περιέξει ἄρα αὕτη τὰς δύο. πάλιν τῶν δύο τούτων λαμβανομένων ἐν τῷ συλλογισμῷ τῇ μὲν ἀνάγκη μὴ παντὶ ὑποτεθείσῃ, εὑρήκαμεν ἀδύνατόν τι ἀκολουθοῦν, ὥστε τὸ ἀντικείμενον αὐτῇ εἶναι τὸ συναγόμενον· τῇ δὲ ἀνάγκη τινὶ ὑποτεθείσῃ, οὐδὲν ἀδύνατον ἀκολουθεῖ· ὥστε οὐ συνάγεται τὸ ἀντικείμενον αὐτῇ. εἰ γὰρ οὐδὲν ἀδύνατον αὐτῇ ὑποτεθείσῃ ἀκολουθεῖ, δῆλον. εἰ γὰρ τὸ α ἀνάγκη τῷ γ· τὸ δὲ β παντὶ τῷ γ ὑπάρχει· τὸ ἄρα α τινὶ τῷ β ὑπάρχει. ἦν δὲ καὶ παντί· καὶ οὐδὲν ἀδύνατον τὸ αὐτὸ καὶ παντὶ καὶ τινί. μόνως ἄρα συνάγεται τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἀνάγκη μὴ παντί. τὸ δὲ ἀνάγκη μὴ παντὶ ἥμισυ ἦν τοῦ οὐκ ἐνδέχεται παντί· τὸ ἄρα ἀντικείμενον τῷ ἡμίσει τοῦ οὐκ ἐνδέχεται παντὶ ἐστὶ τὸ συναγόμενον· ὥστε καὶ ἐν ταύτῃ τῇ συζυγίᾳ τὸ ἥμισυ τοῦ ἐνδεχομένου συνάγεται. πῶς οὖν οὐκ εἶπεν τοῦτο ὁ ἀριστοτέλης ἐπὶ ταύτης τῆς συζυγίας, ἀλλ' ἐπὶ τῆς στερητικῆς μόνης. τί οὖν πρὸς τοῦτο ἡμεῖς· ὅτι ἀκόλουθά τε πεποίηκεν πρὸς ἑαυτῷ. ἐπειδὴ γὰρ ὡς ἑπόμενον τὴν μὲν ἀποφατικὴν ἐνδεχομένην μεταλαμβάνει εἰς τὴν καταφατικήν· τὴν δὲ καταφατικὴν οὐκέτι εἰς τὴν ἀποφατικήν· διὰ τοῦτο ἐπὶ μὲν τῆς στερητικῆς· ἐπειδὴ τὸ συμπέρασμα ἀποφατικὸν ἦν ἐνδεχόμενον κατὰ τὰς ἐνταῦθα παραλαμβανομένας ἀποφάσεις· λέγω δὲ τὸ ἐνδέχεται μηδενί· καὶ διὰ τοῦτο εὑρίσκομεν αὐτῷ μαχομένας τὰς δύο τοῦ ἀναγκαίου μερικὰς προτάσεις· τὴν μὲν δι' αὐτήν, τὴν δὲ διὰ τὴν ἐνδέχεται παντί· ἐπειδὴ λαμβάνομεν ἰσοδυναμοῦσαν τὴν ἐνδέχεται μηδενὶ τῇ ἐνδέχεται παντί· ἐπειδὴ οὖν ἐνταῦθα εὑρίσκομεν τὰς δύο τοῦ ἀναγκαίου μερικὰς ἀντικειμένας τῇ ἐνδέχεται μηδενί· καὶ διὰ τοῦτο περιεχομένας ὑπὸ τῆς αὐτῆς ἀποφατικῆς τῆς οὐκ ἐνδέχεται μηδενί, καὶ εὑρίσκομεν τὸ μὲν ἀντικείμενον μόνον τῷ ἑτέρῳ τῶν μερικῶν προτάσεων συναγόμενον· διὰ τοῦτο ἐλέγομεν τὸ ἥμισυ τοῦ ἐνδεχομένου μόνον συνάγεσθαι. ἐπειδὴ δὲ ἐν τῇ κατηγορικῇ συζυγίᾳ καταφατικὸν ἐνδεχόμενόν ἐστι τὸ συμπέρασμα· οὐ μεταλαμβάνεται δὲ ἡ κατάφασις εἰς τὴν ἀπόφασιν· δῆλον ἄρα ὅτι ἡ μία μόνη τοῦ ἀναγκαίου μερικὴ πρότασις ἀντίκειται τῷ συμπεράσματι, ἡ ἀνάγκη μὴ παντί· ὥστε ἡ οὐκ ἐνδέχεται παντὶ αὐτὴν μόνην περιέχει. τιθεμένῃ δὲ αὐτῇ, ἀδύνατόν τι ἠκολούθει. δῆλον ὅτι τὸ ἀντικείμενον αὐτῇ ἔσται ἀληθές. ἔστι δὲ αὕτη οὐχ ἥμισυ τοῦ ἐνδεχομένου, ἀλλ' ὅλον. καὶ ἡ ἀντικειμένη ἄρα αὐτῇ οὐχ ἥμισυ ἔσται τοῦ ἐνδεχομένου. εἰκότως ἄρα ἐπὶ τῆς καταφατικῆς συζυγίας, οὐκ εἶπεν τὸ ἥμισυ συνάγεσθαι τοῦ ἐνδεχομένου. εἰκότως ἄρα ἐπὶ τῆς καταφατικῆς συζυγίας, οὐκ εἶπεν τὸ ἥμισυ συνάγεσθαι τοῦ ἐνδεχομένου. τὸ μὲν οὖν βούλημα τοῦ φιλοσόφου ὡς ἐν ἦν διὰ τούτων ἐδήλωσεν. ἴδωμεν δὲ καὶ ἐπ' αὐτῆς τῆς λέξεως τὰ εἰρημένα.

» ΜΗ γὰρ ἐνδεχέσθω, τὸ δὲ β τῷ γ κείσθω ὑπάρχειν, καθάπερ πρότερον. ἀνάγκη δὲ τὸ α τινὶ τῷ β
» ὑπάρχειν. γίνεται γὰρ συλλογισμός, διὰ τοῦ τρίτου σχήματος. τοῦτο δὲ ἀδύνατον, ὥστ' ἐνδέχοιτο ἂν τὸ α
» μηδενὶ τῷ γ. ψεύδους γὰρ ὑποτεθέντος καὶ οὐκ ἀδυνάτου, ἀδύνατον συμβαίνει.

Εἰπὼν τὸ ἐνδέχεσθαι μηδενὶ συνάγεσθαι πιστοῦται εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῇ τὸ εἰρημένον καὶ τίθησι τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον τὸ μὴ ἐνδέχεσθαι μηδενί. ἐπειδὴ ἐπὶ παντὸς πράγματος ἢ τὴν κατάφασιν ἀνάγκη ἀληθεύειν ἢ τὴν ἀπόφασιν· μεταλαμβάνει δὲ καὶ τὴν ἐλάττονα πρότασιν εἰς ὑπάρχουσαν. ἀνάγκη δὴ τὸ α τινὶ τῷ β ὑπάρχειν. ἀλλ' ὑπέκειτο καὶ οὐδενὶ ὅπερ ἄτοπον. ψευδὴς ἄρα ἡ ὑπόθεσις ἡ οὐκ ἐνδέχεται οὐδενί. οὐκοῦν ἡ ἀληθὴς ἀντικειμένη ἡ ἐνδέχεται μηδενί. ὅπερ ἔδει δεῖξαι.

» ΟΥΤΟΣ οὖν ὁ συλλογισμός, οὐκ ἔστι τοῦ κατὰ τὸν διορισμὸν ἐνδεχομένου.

Τὸ συμπέρασμά φησι τὸ συναχθέν. οὐκ ἔστι τοιούτου ἐνδεχομένου οἷόν περ ἡμεῖς ἐξ ἀρχῆς διωρισάμεθα. τοῦτο δὲ ἦν· ὃ ἀντιστρέφουσαν εἶχε τὴν μηδενὶ πρὸς τὴν παντί. τοῦτο δὲ τὸ συμπέρασμα, οὐκ ἔστι τοιοῦτον. ὅτι γὰρ οὐ δύναται ἀντιστρέφειν πρὸς τὴν παντί, ἐδείξαμεν ἤδη θέντες τὸ ἀντικείμενον τὸ ἐνδέχεσθαι παντί· λέγω δὴ τὸ ἀνάγκη παντί. λέγω δὴ τὸ ἀνάγκη μὴ παντί· καὶ μηδὲν εὑρίσκονται αὐτῷ ἄτοπον ἀκολουθοῦν, ἵνα οὕτω κατασκευάσωμεν τὸ ἀντικείμενον. ὥστε οὐ δύναται συμπεραίνεσθαι τὸ ἀντικείμενον τὸ ἀνάγκη μὴ παντί. εἰ δὲ μὴ συμπεραίνεται, οὐκ ἄρα ἰσοδυναμεῖ ἐνταῦθα τὸ συναχθὲν συμπέρασμα λέγω δὴ τὸ ἐνδέχεται μηδενὶ τῷ ἐνδέχεσθαι παντί· τὸ δὲ κατὰ τὸν διορισμὸν ἐνδεχόμενον· ἰσοδυναμούσας ταύτας εἶχε τὰς προτάσεις. οὐκ ἄρα τοῦ κατὰ τὸν διορισμὸν ἐνδεχομένου ἐστὶ τοῦτο τὸ συμπέρασμα.

» ΑΛΛΑ τοῦ μηδενὶ ἐξ ἀνάγκης. αὕτη γάρ ἐστιν ἡ ἀντίφασις τῆς γενομένης ὑποθέσεως. ὑπετέθη γὰρ
» ἐξ ἀνάγκης τὸ α τινὶ τῷ γ ὑπάρχειν. ὁ δὲ διὰ τοῦ ἀδυνάτου συλλογισμός, τῆς ἀντικειμένης ἐστὶν ἀν-
» τιφάσεως.

Εἰπὼν ὅτι οὐκ ἔστι τὸ συμπέρασμα τοῦ κατὰ τὸν διορισμὸν ἐνδεχομένου. προστίθησι διὰ τούτου ποίου ἐστὶν ὅτι τοῦ οὐδενὶ ἐξ ἀνάγκης. τίς δὲ ἡ διαφορὰ τοῦ πρὸς τὸ ἐνδέχεται μηδενί, εἴπομεν. ὅτι δὲ τοῦτό ἐστί φησι τὸ συναγόμενον δῆλον. τῇ γὰρ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῇ βουλόμενος κατασκευάσαι τὸ ἐνδέχεται μηδενί· καὶ λαβόντα τὸ ἀντικείμενον αὐτῷ τὸ οὐκ ἐνδέχεται μηδενὶ ὅπερ ἐστὶ ταυτὸν τῷ ἀνάγκη τινί. εἰς ὃ μετελάβομεν διὰ τὸ σαφές. ὑποθέμενοι οὖν τὸ ἀνάγκη τινί· εὕρομεν ἀδύνατόν τι ἀκολουθοῦν.

οὐκοῦν πᾶσα ἀνάγκη τὸ ἀντικείμενον τούτῳ ἀληθὲς ἔσται τὸ οὐκ ἀνάγκη τινί· ὅπερ ταυτόν ἐστι τῷ οὐδενὶ ἐξ ἀνάγκης. ἀνάγκη γάρ φησι πᾶσα ὅταν συλλογισμὸν διὰ τοῦ ἀδυνάτου δείκνυμεν, τὴν ἀντικειμένην φάσιν τουτέστι πρότασιν τῇ ὑποθέσει ᾗ ἀδύνατον ἠκολούθησεν. ταύτην εἶναι ἀληθῆ.

ἜΣΤΙ δὲ ἐκ τῶν ὅρων φανερὸν, ὅτι οὐκ ἔστι τὸ συμπέρασμα ἐνδεχόμενον. ἔστω γὰρ τὸ μὲν ἐφ' ᾧ τὸ α, κόραξ. τὸ δὲ ἐφ' ᾧ τὸ β, διανοούμενον. ἐφ' ᾧ δὲ γ, ἄνθρωπος. οὐδενὶ δὴ τῷ β τὸ α ὑπάρχειν. οὐδὲν γὰρ διανοούμενον κόραξ. τὸ δὲ β παντὶ ἐνδέχεται τῷ γ. παντὶ γὰρ ἀνθρώπῳ ἐνδέχεται τὸ διανοεῖσθαι. ἀλλὰ τὸ α ἐξ ἀνάγκης, οὐδενὶ τῷ γ. οὐκ ἄρα τὸ συμπέρασμα ἐνδεχόμενον.

Ὅροις ἐκτίθεται δι' ὧν δείκνυσι τέως μὲν ὅτι οὐ συνάγεται τὸ ἐνδέχεται μηδενί. κόρακα. διανοούμενον. ἄνθρωπον. μείζων, κόραξ. ἐλάττων, ἄνθρωπος. κόραξ μὲν γάρ φησιν οὐδενὶ διανοουμένῳ ὑπάρχει. διανοούμενον δὲ, ἐνδέχεται παντὶ ἀνθρώπῳ. καὶ συνάγεται κόραξ οὐδενὶ ἀνθρώπῳ ἐξ ἀνάγκης. ὥστε τέως ἔχομεν διὰ τούτων. ὅτι οὐ συνάγεται τὸ ἐνδεχόμενον. διὰ δὲ τῶν ἑξῆς ὅρων, δείκνυσιν ὅτι οὐδὲ ἀναγκαῖόν ἐστιν ἀεὶ τὸ συμπέρασμα. πλὴν ὅτι οὔτε ἐνταῦθα καλῶς ἔλαβε τοὺς ὅρους. ἀναγκαίαν γὰρ ἔλαβε τὴν μείζονα πρότασιν οὐχ ὑπάρχουσαν κυρίως. κόραξ γὰρ οὐδενὶ διανοουμένῳ οὐχ ὑπάρχει μόνον. ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης οὐχ ὑπάρχει.

ἈΛΛ' οὐδ' ἀναγκαῖον ἀεί. ἔστω γὰρ τὸ μὲν α κινούμενον. τὸ δὲ β ἐπιστήμη. τὸ δὲ ἐφ' ᾧ γ, ἄνθρωπος. τὸ μὲν οὖν α, οὐδενὶ τῷ β ὑπάρξει. τὸ δὲ β παντὶ τῷ γ ἐνδέχεται. καὶ οὐκ ἔσται τὸ συμπέρασμα ἀναγκαῖον. οὐ γὰρ ἀνάγκη μηδένα κινεῖσθαι ἄνθρωπον. ἀλλ' οὐκ ἀνάγκη τινά. δῆλον οὖν ὅτι τὸ συμπέρασμά ἐστι, τοῦ μηδενὶ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν. ληπτέον δὲ βέλτιον τοὺς ὅρους.

Δείξας διὰ τῶν προλαβόντων ὅρων ὅτι οὐκ ἔστιν ἐνδεχόμενον τὸ συμπέρασμα. διὰ τούτων δείκνυσιν ὅτι οὐδὲ ἀναγκαῖον συνάγεται. ἔστω γὰρ κινούμενον μὲν μηδεμιᾷ ἐπιστήμῃ ὑπάρχειν. ἐπιστήμην δὲ ἐνδέχεται παντὶ ἀνθρώπῳ ὑπάρχειν. καὶ συνάγεται κινούμενον μηδενὶ ἀνθρώπῳ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν. δῆλον δὲ ὅτι τὴν ἐπιστήμην ἐνταῦθα, ἀντὶ τοῦ ἐπιστήμονος λαμβάνει. ἐπεὶ ἀναγκαία καὶ οὐχ ὑπάρχουσα ἔσται ἡ ἀπόφασις. ὥστε φησὶν οὔτε ἐνδεχόμενον ἀεί ἐστι τὸ συμπέρασμα. μήτε ἀεὶ ἀναγκαῖον, εἰκότως εἴρηται ὅτι τοῦ οὐδενὶ ἐξ ἀνάγκης ἐστὶν ὡς δέδεικται πρότερον. συναισθόμενος δὲ καὶ αὐτὸς ὅτι οὐκ ἔλαβε καλῶς τοὺς ὅρους, φησὶν ὅτι ληπτέον δὲ κάλλιον τοὺς ὅρους. λάβοιμεν δὲ ἂν αὐτοὺς βέλτιον, οὕτως. βαδίζον. ἀλλοιούμενον. ζῶον. λέγω οὖν οὕτως. βαδίζον μηδενὶ ἀλλοιουμένῳ ὑπαρχέτω. ἀλλοιούμενον ἐνδέχεται παντὶ ζώῳ ὑπάρχειν. καὶ συνάγεται βαδίζον οὐδενὶ ζώῳ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν. οὐ γὰρ ἀληθὲς τὸ μηδενὶ ζώῳ λέγειν τὸ βαδίζον ἐνδέχεσθαι. ἐπειδὴ ἐφ' ὧν τὸ μηδενὶ ἀληθεύει, ἐπὶ τούτων καὶ τὸ παντὶ ἐνδέχεται. οὐ πάντα δὲ τὰ ζῶα βαδίζει. οὐδὲ γὰρ τὰ ἑρπετά. ὥστε διὰ τοῦτο οὐκ ἀληθεύει ἐπὶ τούτων τὸ εἰπεῖν μηδενὶ ἐνδέχεσθαι. μόνως ἄρα ἀληθές. τὸ οὐδενὶ ἐξ ἀνάγκης ζώῳ τὸ βαδίζειν λέγειν ὑπάρχειν. ἀληθὲς γὰρ καὶ ἐπὶ τῶν ἑρπόντων εἰπεῖν ὅτι οὐδενὶ αὐτῶν ἐξ ἀνάγκης τὸ βαδίζειν ὑπάρχει ὥσπερ ἤδη καὶ πρὸ τούτου εἴπομεν.

ἘΑΝ δὲ τὸ στερητικὸν τεθῇ πρὸς τὸ ἔλαττον ἄκρον ἐνδέχεσθαι σημαῖνον, ἐξ αὐτῶν μὲν τῶν εἰλημμένων προτάσεων, οὐδεὶς ἔσται συλλογισμός. ἀντιστραφείσης δὲ τῆς κατὰ τὸ ἐνδέχεσθαι προτάσεως, ἔσται καθάπερ ἐν τοῖς προτέροις. ὑπαρχέτω γὰρ τὸ α παντὶ τῷ β. τὸ δὲ β ἐνδεχέσθω μηδενὶ τῷ γ. οὕτω μὲν οὖν ἐχόντων τῶν ὅρων οὐδὲν ἀναγκαῖον ἔσται. ἐὰν δὲ ἀντιστραφῇ τὸ β γ. καὶ ληφθῇ τὸ β παντὶ τῷ γ ἐνδέχεσθαι, γίνεται συλλογισμός. ὥσπερ πρότερον. ὁμοίως γὰρ ἔχουσιν οἱ ὅροι τῇ θέσει. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ στερητικῶν ὄντων ἀμφοτέρων τῶν διαστημάτων. ἐὰν τὸ μὲν α β μηδενὶ ὑπάρχειν. τὸ δὲ β γ μηδενὶ ἐνδέχεσθαι σημαίνῃ, δι' αὐτῶν μὲν γὰρ τῶν εἰλημμένων, οὐ γίνεται τὸ ἀναγκαῖον. ἀντιστραφείσης δὲ τῆς κατὰ τὸ ἐνδέχεσθαι προτάσεως, ἔσται συλλογισμός. εἰλήφθω γὰρ τὸ μὲν α μηδενὶ τῷ β ὑπάρχειν. τὸ δὲ β ἐνδεχέσθω, μηδενὶ τῷ γ. διὰ μὲν οὖν τούτων, οὐδὲν ἀναγκαῖον.

Ἐκθέμενος πάσας τὰς συζυγίας τῶν καθόλου συλλογισμῶν τὰς τὴν ἐλάττονα πρότασιν ἐχούσας καταφατικήν. τὴν δὲ μείζονα ἢ καταφατικὴν ἢ ἀποφατικήν. ἐπί τε τῶν ἐχουσῶν συζυγιῶν τὴν μείζονα ἐνδεχομένην ἐπί τε τῶν τὴν ἐλάττονα. νῦν τὰς ἐχούσας τὴν ἐλάττονα ἀποφατικὴν τίθησιν. ἐὰν οὖν φησὶν ἡ ἐλάττων ᾖ ἐνδεχομένη ἀποφατική. γίνεται μὲν συλλογισμὸς, πλὴν ἀτελής. οὐ γὰρ διὰ τῶν ἐξ ἀρχῆς ἡμῖν εἰλημμένων. λέγω δὴ ἀποφατικῆς μενούσης τῆς ἐλάττονος. ἀλλὰ μεταλαμβανομένης αὐτῆς εἰς ἐνδεχομένην καταφατικήν. εἰ μὲν οὖν ἡ μείζων καταφατικὴ ὑπάρχουσα. δῆλον ὅτι ἀντιστραφείσης τῆς ἐλάττονος, γενήσεται συμπέρασμα τοιοῦτον. οἷον ἐγίνετο καὶ ἐκ τῶν δύο καταφατικῶν. εἰ δὲ ἀποφατικὴ καὶ ἡ μείζων ᾖ, πάλιν ἀντιστραφείσης τῆς ἐλάττονος εἰς τὴν καταφατικὴν τὸ συμπέρασμα ἕξουσιν οἷον καὶ ἡ ἐκ τῆς μείζονος ἀποφατικῆς ὑπαρχούσης τῆς δὲ ἐλάττονος καταφατικῆς ἐνδεχομένης. λέγω δὴ τοῦ οὐδενὶ ἐξ ἀνάγκης. καὶ ὅσα ἁπλῶς εἴρηται ἐξ ἐκείνων, ταῦτα καὶ ἐπὶ τούτων λεχθήσεται.

ἘΑΝ δὲ ληφθῇ τὸ β παντὶ τῷ γ ἐνδέχεσθαι ὅπερ ἐστὶν ἀληθές. ἡ δὲ α β πρότασις ὁμοίως ἔχει, πάλιν ὁ αὐτὸς ἔσται συλλογισμός.

ὁ ὅπερ ἐστὶν ἀληθές. οὐ τοῦτό φησιν ὅτι ἀληθές ἐστι τὸ τὴν ἀποφατικὴν ἐνδεχομένην, ποιῆσαι ἐνδεχομένην καταφατικήν. τοῦτο γὰρ ψεῦδός ἐστιν, ἀλλὰ τοῦτό φησιν, ὅτι ἀληθές ἐστι δύνασθαι τὴν ἀποφατικὴν εἰς καταφατικὴν μεταληφθῆναι.

» ΕΑΝ δὲ μηδενὶ ὑπάρχειν τεθῇ τὸ β΄ τῷ γ΄, καὶ μὴ ἐνδέχεσθαι μὴ ὑπάρχειν, οὐκ ἔσται συλλογισμὸς
» οὐδαμῶς. οὔτε στερητικῆς οὔσης, οὔτε καταφατικῆς τῆς α΄ β΄ προτάσεως. ὅροι δὲ κοινοὶ τοῦ μὲν ἐξ ἀνάγ-
» κης ὑπάρχειν, λευκόν, ζῶον, χιών. τοῦ δὲ μὴ ἐνδέχεσθαι, λευκόν, ζῶον, πίττα.

Τὰς ἐχούσας τὴν ἐλάττονα ἀποφατικὴν ἐνδεχομένην θείς, τὴν δὲ μείζονα ὑπάρχουσαν ἢ ἀποφατικὸν ἢ καταφατικόν. νῦν τίθησι τὰς ἐχούσας τὴν ἐλάττονα ἀποφατικὴν ὑπάρχουσαν, τὴν δὲ μείζονα ἐνδεχομένην ἢ καταφατικὴν ἢ ἀποφατικήν. καὶ φησὶν ἀσυλλογίστους εἶναι ταύτας. εἴπομεν γὰρ καὶ κατ᾽ ἀρχὰς ὅτι ἐπὶ μὲν τῶν ἐχουσῶν ἐν τῇ μείζονι τὴν ἐνδεχομένην. δεῖ δὲ καὶ τὸ ποσὸν τῆς μείζονος φυλάξαι καὶ τὸ ποιὸν τῆς ἐλάττονος. ἐπὶ δὲ τῶν ἐχουσῶν τὴν μείζονα ὑπάρχουσαν, μόνον ἀρκεῖ φυλάξαι τὸ ποσὸν τῆς μείζονος. διότι ἡ μὲν ἐνδεχομένη ἀποφατικὴ μεταλαμβάνεται εἰς τὴν καταφατικήν. καὶ ποιεῖ συλλογιστικὴν τὴν συζυγίαν. ἡ δὲ ὑπάρχουσα ἀποφατικὴ οὐ μεταλαμβάνεται εἰς τὴν καταφατικήν. δείκνυσι δὲ ταύτας ἀσυλλογίστους. τῷ καὶ τὸ παντὶ καὶ τὸ οὐδενὶ συνάγειν. ταύτῃ γὰρ ἐχαρακτηρίζοντο αἱ ἀσυλλόγιστοι. ληψόμεθα δὲ ἡμεῖς ὅροις μᾶλλον ἁρμόζοντας τοῖς προκειμένοις. ὡς γὰρ εἴπομεν ἔστιν ὅτε ἀδεέστερον αὐτὸς κέχρηται τοῖς ὅροις, ἔστωσαν οὖν τοῦ μὲν τὸ παντὶ συνάγειν ὅροι. λευκὸν περιπατητικόν. κύκνος. λευκὸν παντὶ ἢ μηδενὶ περιπατητικὸν ἐνδεχέσθω. περιπατητικὸν μηδενὶ κύκνῳ ὑπαρχέτω. καὶ συνάγεται λευκὸν παντὶ κύκνῳ ἐξ ἀνάγκης. τοῦ δὲ τὸ μηδενὶ συνάγεσθαι τὰ μὲν ἄλλα ὡσαύτως. ἀντὶ δὲ τοῦ κύκνου ἔστω κόραξ. λευκὸν παντὶ ἢ μηδενὶ περιπατητικὸν ἐνδεχέσθω. περιπατητικὸν μηδενὶ κόρακι ὑπαρχέτω. καὶ συνάγεται λευκὸν οὐδενὶ κόρακι ἐξ ἀνάγκης.

» ΦΑΝΕΡΟΝ οὖν ὅτι καθόλου τῶν ὅρων ὄντων, καὶ τῆς μὲν ὑπάρχειν, τῆς δὲ ἐνδέχεσθαι λαμ-
» βανομένης τῶν προτάσεων, ὅταν ἡ πρὸς τὸ ἔλαττον ἄκρον ἐνδέχεσθαι λαμβάνηται πρότασις, ἀεὶ γί-
» νεται συλλογισμός.

Εἰκότως εἴτε καταφατικὴ ἡ ἐλάττων ὅπως εἶχεν ἡ μείζων αὐτόθεν καὶ δι᾽ αὐτῶν τῶν προτάσεων ἐγίνετο ὁ συλλογισμός. εἴτε ἀποφατικὴ πάλιν τῆς μείζονος ἀδιαφορούσης κατὰ τὸ ποιόν. μεταλαμβανομένης τῆς ἐλάττονος πάλιν ἐγίνετο συλλογισμός.

» ΠΛΗΝ ὁτὲ μέν, ἐξ αὐτῶν. ὁτὲ δέ, ἀντιστραφείσης τῆς προτάσεως.

Ὁ δὲ ἐξ αὐτῶν οὐ τοῦτό φησιν ὅτι τῇ δι᾽ εὐθείας δείξει. πάντες γὰρ ἐδείχθησαν τῇ μεταλήψει τοῦ ἐνδεχομένου εἰς τὸ ὑπάρχον. καὶ τῇ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῇ. ἀλλ᾽ ὅτι φυλάξαντα τὸ ἴδιον ποιόν. οἷον ἢ οἱ ἔχοντες τὴν ἐλάττονα καταφατικήν. οἱ δὲ ἄλλοι οὐ δι᾽ ἑαυτῶν ἐδείχθησαν. ἀλλὰ μετελήφθησαν ἐξ ἀποφατικῆς εἰς καταφατικήν. τί οὖν φησὶν οὐχὶ καὶ ἐπ᾽ ἐκείνων πάντων μεταλαμβάνομεν τὸν ἐνδεχόμενον τρόπον εἰς τὸν ὑπάρχοντα ὥσπερ καὶ ἐπὶ τούτων τὴν ἀποφατικὴν εἰς τὴν καταφατικήν. ὥστε οὐδὲ ἐκεῖνοι δι᾽ ἑαυτῶν ἐδείχθησαν. ἀλλὰ φαμὲν ὅτι ὥσπερ οἱ ἐν δευτέρῳ καὶ τρίτῳ σχήματι συλλογισμοὶ ἀνήγονται εἰς τὸ πρῶτον σχῆμα. οὐχ ὡς οὐκ ἔχοντες ἀφ᾽ ἑαυτῶν τὸ ἀναγκαῖον. οὐδὲν γὰρ ἧττον καὶ εἰ μὴ ἀνηνέχθησαν εἰς τὸ πρῶτον σχῆμα, εἶχον ἐξ ἀνάγκης τὸ συμπέρασμα ἑπόμενον. ἀλλὰ διὰ τοῦτο καὶ μόνον ἀνήγοντο ὥστε σαφεστέραν ἡμῖν τὴν δεῖξιν διὰ τῶν γνωριμωτέρων γενέσθαι, οὕτω φημὶ καὶ ἐπὶ τῆς μεταλήψεως τοῦ ἐνδεχομένου εἰς τὸ ὑπάρχον ὅτι κἂν μὴ μετελήφθησαν αἱ προτάσεις, οὐδὲν ἧττον τὸ συμπέρασμα εἶχον ἑπόμενον. ἀλλ᾽ ἐπειδὴ ἄδηλος τέως ἡμῖν μίξις τοῦ ἀναγκαίου καὶ ἐνδεχομένου, διὰ τοῦτο γνωριμωτέραν ποιῶν τὴν διδασκαλίαν, μετέλαβε τὴν ἐνδεχομένην εἰς τὴν ὑπάρχουσαν. ἐν μέντοι ταῖς ἐχούσαις τὴν ἐλάττονα ἀποφατικήν, οὐχ ἁπλῶς διὰ τὴν σαφήνειαν τῆς διδασκαλίας ἡ μετάληψις γίνεται. ἀλλ᾽ ὅσον φυλαττομένης τῆς ἀποφατικῆς καὶ ὅσον ἐπ᾽ αὐτῇ, ἀσυλλόγιστός ἐστιν ἡ συζυγία. ἐπειδὴ δὲ οὐκ ἀδύνατόν ἐστι μεταλαβεῖν αὐτὴν εἰς τὴν καταφατικήν. μεταλαμβανομένη ποιεῖ τὴν συζυγίαν συλλογιστικήν.

» ΠΟΤΕ δὲ τούτων ἑκάτερος, καὶ διὰ τίνα αἰτίαν, εἰρήκαμεν.

Ὅτι δι᾽ ἑαυτῶν μὲν δείκνυνται ὅταν ἔχωσι τὴν ἐλάττονα καταφατικήν, εἴτε ὑπάρχουσαν, εἴτε ἐνδεχομένην. δι᾽ ἀντιστροφῆς δὲ ὅτε ἡ ἐλάττων ἐστὶν ἀποφατικὴ ἐνδεχομένη. δι᾽ ἣν δὲ αἰτίαν, ὅτι τὸ μὲν συλλογιστικῶν συζυγιῶν χαρακτηριστικὸν ἐν πρώτῳ σχήματι τὸ τὴν ἐλάττονα εἶναι καταφατικήν. καὶ ὅτι ἡ ἀποφατικὴ ἐνδεχομένη κατὰ τοῦ ἐνδεχομένου πρὸς διορισμόν, δύναται μεταληφθῆναι εἰς καταφατικήν.

» ΕΑΝ δὲ τὸ μέν, καθόλου τὸ δ᾽ ἐν μέρει ληφθῇ τῶν διαστημάτων, ὅταν μὲν πρὸς τὸ μεῖζον ἄκρον
» καθόλου τεθῇ καὶ ἐνδεχόμενον, εἴτε ἀποφατικόν, εἴτε καταφατικόν. τὸ δ᾽ ἐν μέρει καταφατικὸν ὑ-
» πάρχον, ἔσται συλλογισμὸς τέλειος. καθάπερ καὶ καθόλου τῶν ὅρων ὄντων. ἀπόδειξις δὲ ἡ αὐτὴ ἥπερ
» καὶ πρότερον.

F ληρώσας πάσας τὰς ἐξ ἀμφοτέρων καθόλου συζυγίας τὰς ἐχούσας τὴν μείζονα ἐνδεχομένην, τὴν δὲ ἐλάττονα ὑπάρχουσαν· καὶ τὰς ἀνάπαλιν ἐχούσας· καὶ δείξας, τινὲς μέν εἰσιν ἐν αὐταῖς ἀσυλλόγιστοι· τίνες δὲ συλλογιστικαί, νῦν τὰς ἐχούσας τὴν ἑτέραν μερικὴν ἐκτίθεται· πρώτας δὲ πάλιν ἐκτίθεται, τὰς ἐχούσας τὴν μείζονα ἐνδεχομένην, τὴν δὲ ἑτέραν ὑπάρχουσαν· καὶ λέγει ὅτι ἐὰν ἡ ἐλάττων καταφατικὴ ᾖ, ἡ δὲ μείζων ἀποφατικὴ ἢ καταφατική, συλλογισμὸς γίνεται· ὥσπερ ἐγίνετο καὶ ἐπὶ τῶν τοιούτων καθόλου προτάσεων· τουτέστιν ἐνδεχόμενον ἔσται τὸ συμπέρασμα. δείκνυνται δὲ οὗτοι οἱ συλλογισμοὶ τῇ αὐτῇ δείξει διὰ τοῦ κατὰ παντὸς καὶ μηδενός. εἰ γὰρ τὸ α παντὶ τῷ β ὑπάρχειν ἐνδέχεται· τὸ δὲ β τινὶ τῷ γ ὑπάρχει μόνον· καὶ τὸ α ἄρα τινὶ τῷ γ ἐνδέχεται ὑπάρχειν. ἐπεὶ γὰρ τὸ α ἐνδέχεται παντὶ τῷ β· πᾶσιν ἄρα τοῖς μέρεσιν αὐτοῦ ἐνδεχομένως ὑπάρχει. τὶ δὲ τῶν γ μέρος αὐτοῦ ἐστι· τὸ α ἄρα τινὶ τῶν γ ἐνδεχομένως ὑπάρχει· ὁμοίως δὲ ἔχει καὶ ἐπὶ τῆς ἀποφατικῆς· ὅροι δὲ ὑπνοῦν· περιπατοῦν· ζῷον· τὸ ὑπνοῦν παντὶ περιπατητικῷ ἐνδέχεται ὑπάρχειν ἢ μὴ ὑπάρχειν· περιπατητικὸν τινὶ ζῴῳ ὑπάρχει· καὶ συνάγεται τὸ ὑπνοῦν τινὶ ζῴῳ ἐνδέχεται ὑπάρχειν.

» ΟΤΑΝ δὲ καθόλου μὲν ᾖ τὸ πρὸς τὸ μεῖζον ἄκρον, ὑπάρχον δὲ καὶ μὴ ἐνδεχόμενον, θάτερον
» δ' ἐν μέρει καὶ ἐνδεχόμενον ἐάν τε ἀποφατικαί, ἐάν τε καταφατικαὶ τεθῶσιν ἀμφότεραι· ἐάν τε ἡ μὲν
» ἀποφατικὴ ἡ δὲ καταφατική, πάντως ἔσται συλλογισμὸς ἀτελής.

T ὰς ἐνηλλαγμένως τοῖς τρόποις ἐχούσας συζυγίας διὰ τούτων ἐκτίθεται· λέγω δὴ τὰς ἐχούσας τὴν μείζονα ὑπάρχουσαν· τὴν δὲ ἐλάττονα ἐνδεχομένην· καὶ ὥσπερ ἐπὶ τῶν καθόλου συζυγιῶν τὰς οὕτως ἐχούσας πάσας ἔλεγε συλλογιστικὰς εἶναι ὅπως ἂν ἔχοι κατὰ τὸ ποιόν, οὕτως καὶ ἐπὶ τούτων φησί· καὶ ἁπλῶς εἰπὼν οἷα ἂν ἔχοι συμπεράσματα αἱ καθόλου συζυγίαι· τὰ αὐτὰ ταῦτα ἕξουσι καὶ ὁμοίως ἐκείναις κατὰ τὸ ποιὸν ἔχουσαι μερικαί· ἀτελεῖς δέ εἰσι καὶ αὗται πᾶσαι αἱ συζυγίαι· ὥσπερ καὶ αἱ καθόλου· αἱ ὁμοίως αὐταῖς ἔχουσαι· διότι οὐκ ἐκ τοῦ κατὰ παντὸς καὶ τοῦ κατὰ μηδενὸς δείκνυνται· ἀλλὰ δέονται τῆς διὰ τοῦ ἀδυνάτου δείξεως πᾶσαι.

» ΠΛΗΝ οἱ μὲν διὰ τοῦ ἀδυνάτου δειχθήσονται· οἱ δὲ διὰ τῆς ἀντιστροφῆς· τῆς τοῦ ἐνδέχεσθαι κα-
» θάπερ ἐν τοῖς πρότερον.

Δ εῖ προσθεῖναι τὸν καὶ σύνδεσμον, καὶ εἰπεῖν οὕτως· οἱ δὲ καὶ διὰ τῆς ἀντιστροφῆς· καὶ γὰρ οἱ διὰ τῆς ἀντιστροφῆς δεικνύμενοι, δέονται καὶ τῆς τοῦ ἀδυνάτου δείξεως· δείκνυνται δὲ διὰ μὲν τοῦ ἀδυνάτου μόνον οἱ ἔχοντες τὴν ἐλάττονα καταφατικὴν ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν καθόλου. εἰ γὰρ τὸ α παντὶ ἢ μηδενὶ τῷ β ὑπάρχει· τὸ δὲ β τῷ γ ἐνδέχεται· λέγω φησὶν ὅτι συνάγεται τὸ α τινὶ ἢ μὴ παντὶ τῷ γ ἐνδέχεσθαι ὑπάρχειν· ἐπὶ μὲν τῆς ἐχούσης τὴν μείζονα ἀποφατικὴν τὸ μὴ παντί· ἐπὶ δὲ τῆς ἐχούσης αὐτὴν καταφατικὴν τὸ τινί· εἰ δὲ τοῦτο ψεῦδος, ἀληθῆ τὰ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενα. ἐπὶ μὲν τῆς καταφατικῆς τὸ ἐξ ἀνάγκης μηδενί· ἐπὶ δὲ τῆς ἀποφατικῆς τὸ παντί· ἀλλ' ἀμφοτέραις ἀδύνατόν τι ἀκολουθεῖ· ἐπὶ μὲν τῆς καταφατικῆς· εἰ γὰρ τὸ α ἐξ ἀνάγκης μηδενὶ τῷ γ κατὰ τὴν ὑπόθεσιν· τὸ δὲ β τῷ γ ὑπάρχει τινί· μεταληψώμεθα γὰρ πάλιν διὰ τὸ ἀσαφὲς τὴν ἐνδεχομένην εἰς τὴν ὑπάρχουσαν· τὸ α ἄρα οὐ παντὶ τῷ β ὑπάρχει· ἦν δὲ καὶ παντὶ ὅπερ ἀδύνατον· τὸ ἀδύνατον ἠκολούθησε· διὰ τὸ ὑποθέσθαι τὸ α τῷ γ ἐξ ἀνάγκης μηδενί· ψεῦδος ἄρα τοῦτο· ἀληθὲς δὲ τὸ κατὰ πάντα ἀντικείμενον τὸ ἐνδέχεται τινὶ ὅπερ ἔδει δεῖξαι· Ομοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ἀποφατικῆς ἔχει· λέγω γὰρ ὅτι συνάγει τὸ α τῷ γ ἐνδέχεσθαι μὴ παντὶ ὑπάρχειν· εἰ γὰρ τοῦτο ψεῦδος, ἀληθὲς τὸ κατὰ πάντα ἀντικείμενον, τὸ ἀνάγκῃ παντί· ἐπεὶ οὖν τὸ α τῷ γ ἀνάγκῃ παντί· τὸ δὲ β τῷ γ ὑπάρχει τινί· τὸ ἄρα α τῷ γ ὑπάρχει τινί· ἦν δὲ καὶ μηδενὶ ὅπερ ἀδύνατον· ψεῦδος ἄρα τὸ ἀνάγκῃ παντὶ τῷ γ τὸ α· ἀληθὲς δὲ τὸ ἐνδέχεσθαι μὴ παντὶ ὅπερ ἔδει δεῖξαι· καὶ οὗτοι μὲν οἱ διὰ τοῦ ἀδυνάτου μόνου δεικνύμενοι· διὰ δὲ τοῦ ἀδυνάτου καὶ τῆς ἀντιστροφῆς οἱ ἔχοντες τὴν ἐλάττονα ἀποφατικήν· ἀντιστραφείσης γὰρ τῆς ἐλάττονος, οὕτως ἡ διὰ τοῦ ἀδυνάτου γίνεται δεῖξις, ὥσπερ ἐπὶ τῶν πρότερον. Σημειωτέον δὲ πάλιν κἀν τούτοις ὅτι διαστήματα τὰς προτάσεις καλεῖ· ἐπειδὴ ὡς ἐλέγομεν ἐξομοιῶσαι βούλεται τὰ ἐν συλλογισμοῖς τοῖς κατὰ γεωμετρίαν· εἰκότως οὖν ὥσπερ αἱ προτάσεις ἀνάλογον ἔχουσαι ταῖς γραμμαῖς διαστήματα ἐκλήθησαν ὥσπερ καὶ αἱ γραμμαί, οὕτω καὶ οἱ συλλογισμοί, ἀνάλογον ἔχοντες τοῖς σχήμασιν· διότι ὥσπερ ἐκεῖνα ἐκ γραμμῶν, οὕτως αὗται ἐκ τῶν προτάσεων σύγκεινται, σχήματα ἐκλήθησαν.

» ΕΣΤΑΙ δὲ συλλογισμὸς διὰ τῆς ἀντιστροφῆς· καὶ ὅταν ἡ μὲν καθόλου τεθεῖσα πρὸς τὸ ἄκρον
» μεῖζον σημαίνῃ τὸ ὑπάρχειν ἢ μὴ ὑπάρχειν· ἡ δ' ἐν μέρει στερητικὴ οὖσα, τὸ ἐνδέχεσθαι λαμβάνῃ· οἷον εἰ
» τὸ μὲν α παντὶ τῷ β ὑπάρχει ἢ μὴ ὑπάρχει· τὸ δὲ β τινὶ τῷ γ ἐνδέχεται μὴ ὑπάρχειν· ἀντιστραφέν-

» τος γὰρ τοῦ β ὂν γ' κατὰ τὸ ἐνδέχεσθαι· γίνεται συλλογισμός.

Τὸν δὲ ἐνταῦθα αἴτι τοῦ καὶ ληπτέον· ἔστι γὰρ συμπέρασμα τῶν εἰρημένων. εἰπὼν γὰρ ὅτι τῆς ἐλάττονος οὔσης ἐνδεχομένης ἀποφατικῆς, γίνεται καὶ οὕτω συλλογισμός. αὐτὸ τοῦτο ὅτι δυνατόν ἐστι, διὰ τούτων κατασκευάζει· διὰ τὸ ἀντιστρέφειν τὰς ἀποφατικὰς τοῦ ἐνδεχομένου πρὸς τὰς καταφατικάς· τῆς μὲν οὖν μερικῆς ἀποφατικῆς, εἰς τὴν μερικὴν καταφατικὴν μεταληφθείσης, εἰκότως γίνεται ὁ συλλογισμός.

» ΟΤΑΝ δὲ τὸ μὴ ὑπάρχειν λαμβάνῃ ἡ κατὰ μέρος τεθεῖσα πρότασις, οὐκ ἔσται συλλογισμός. ὅροι τοῦ μὲν ὑπάρχειν, λευκόν, ζῶον, χιών, τοῦ δὲ μὴ ὑπάρχειν, λευκόν, ζῶον, πίττα. διὰ γὰρ τοῦ ἀδιορίστου δεικτέον τὴν ἀπόδειξιν.

Εἰκότως· οὐκέτι γὰρ ἡ μερικὴ ὑπάρχουσα ἀποφατικὴ μεταλαμβάνεται εἰς τὴν καταφατικήν. δείκνυσι δὲ ταύτην φησὶν ὅτι ἔσται συλλογισμὸς διὰ τοῦ ἀδιορίστου, ὥσπερ ἐν τοῖς ἁπλοῖς συλλογισμοῖς ἔλεγε τὴν ἔχουσαν τὴν ἐλάττονα μερικὴν ἀποφατικὴν ὅτι δείκνυνται αἱ τοιαῦται ἀσυλλόγιστοι· ἐκ τοῦ ἀόριστον ἔχειν τὴν μερικὴν ἀποφατικὴν τὴν ἀλήθειαν. ἐπειδὴ γὰρ ἀληθεύει ἢ δι' ἑαυτήν, ἢ διὰ τὴν καθόλου ἀπόφασιν. ὅταν δὲ δι' ἑαυτὴν ἀληθεύῃ, ὑποδύεται συλλογιστικὴν συζυγίαν, τῷ δύνασθαι διαλαμβάνεσθαι, εἰς τὴν καταφατικήν. διότι ὃ μὴ παντὶ ὑπάρχειν, τοῦτο τινὶ ὑπάρχει· διὰ τοῦτο ἐκβάλλει αὐτὸ ὡς ἀόριστον. ὅταν δὲ λάβωμεν αὐτὴν διὰ τὸ καθόλου ἀληθεύουσαν. τότε προδήλως ἀσυλλόγιστος οὖσα ἐλέγχεται· συνάγει γὰρ καὶ τὸ παντὶ καὶ τὸ μηδενί. οἱ δὲ ὅροι οὓς μὲν αὐτὸς παραλαμβάνει, οὐ πάνυ εἰσὶ προσφυεῖς τοῖς προκειμένοις· διότι τό τε λευκὸν τισὶ ζώοις ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει ἢ οὐχ ὑπάρχει. καὶ τὸ ζῶον πάλιν τῇ χιόνι ἢ τῇ πίττῃ ἐξ ἀνάγκης οὐχ ὑπάρχει· ἔστωσαν οὖν ὅροι τοῦ μὲν παντί· κινούμενον· λευκόν· βαδίζον· κινούμενον ἐνδέχεται παντὶ λευκῷ ὑπάρχειν· λευκὸν ὑπαρχέτω μὴ παντὶ βαδίζοντι· καὶ συνάγεται κινούμενον παντὶ βαδίζοντι ἐξ ἀνάγκης. τοῦ δὲ μηδενί· κινούμενον· λευκόν· ἑστώς, κινούμενον ἐνδέχεται παντὶ λευκῷ· λευκὸν μὴ παντὶ ἑστῶτι ὑπαρχέτω· καὶ συνάγεται κινούμενον οὐδενὶ ἑστῶτι ἐξ ἀνάγκης.

» ΕΑΝ δὲ τὸ καθόλου τεθῇ, πρὸς τὸ ἔλαττον ἄκρον, τὸ δ' ἐν μέρει πρὸς τὸ μεῖζον, ἐάν τε στερητικόν, ἐάν τε καταφατικόν, ἐάν τε ἐνδεχόμενον, ἐάν τε ὑπάρχον ὁποτερονοῦν, οὐδαμῶς ἔσται συλλογισμός.

Λειπόμεναι ἦσαν αἱ συζυγίαι ἔχουσαι τὴν μείζονα μερικὴν τὴν δὲ ἐλάττονα καθόλου· αἳ τινὲς ἀσυλλόγιστοι πᾶσαί εἰσιν ὅπως ἂν ἔχωσι τοῦ τε τρόπου καὶ τοῦ ποιοῦ. ὁμοίως δὲ κἂν μερικαὶ ἀμφότεραι ληφθῶσι, κἂν ἀμφότεραι ἀδιόριστοι. ἢ ἡ μὲν μερικὴ ἡ δὲ ἀδιόριστος· καὶ αὗται πάλιν ὅπως ἂν ἔχωσι κατά τε τοὺς τρόπους καὶ τὸ ποιόν, πᾶσαι αὗται ἀσυλλόγιστοι εἰσίν· ἀπόδειξις δὲ τοῦ ἀσυλλογίστους αὐτὰς εἶναι ἡ αὐτὴ ἥπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀσυλλογίστων· αὕτη δὲ ἐστὶν ἡ παραδειγματική, εὑρίσκονται γὰρ ὅροι συνάγοντες καὶ τὸ παντὶ καὶ τὸ μηδενί· ἐφ' ὧν δὲ καὶ τὸ παντὶ καὶ τὸ μηδενὶ συνήγετο, αὗται ἀσυλλόγιστοι ἦσαν αἱ συζυγίαι διὰ τὴν ἀοριστίαν· ἔστωσαν οὖν ὅροι πάντων κοινοί· τοῦ μὲν παντί, ἐπιστήμη· κινούμενον· γραμματική· ἐπιστήμη κινουμένῳ τινὶ ἐνδεχέσθω ὑπάρχειν· ἢ μὴ ὑπάρχειν· κινούμενον παντὶ ἢ μηδενὶ γραμματικῷ ὑπαρχέτω· καὶ συνάγεται ἐπιστήμη παντὶ γραμματικῷ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν· τοῦ δὲ μηδενί· ἐπιστήμη· κινούμενον· ἵππος· ἢ ἁπλῶς ἄλογον ζῶον· ἐπιστήμη ἐνδεχέσθω τινὶ κινουμένῳ ἢ μὴ παντί. κινούμενον ὑπαρχέτω παντὶ ἢ μηδενὶ ἵππῳ· καὶ συνάγεται ἐπιστήμη ἐξ ἀνάγκης οὐδενὶ ἵππῳ· καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως.

» ΟΥΔ' ὅταν ἐν μέρει ἢ ἀδιόριστοι τεθῶσιν αἱ προτάσεις· εἴτ' ἐνδέχεσθαι λαμβάνουσιν, εἴτε ὑπάρχειν· εἴτε ἐναλλάξ· οὐδ' οὕτως ἔσται συλλογισμός· ἀπόδειξις δ' ἡ αὐτὴ ἣ καὶ ἐπὶ τῶν πρότερον· ὅροι δὲ κοινοί, τοῦ μὲν ὑπάρχειν ἐξ ἀνάγκης, ζῶον, λευκόν, ἄνθρωπος· τοῦ δὲ μὴ ἐνδέχεσθαι, ζῶον, λευκόν, ἱμάτιον.

Ἐπήγαγε τὸ ἐναλλὰξ ταῦτα, ἃ μὲν συμπεραίνων πάντα τὰ περὶ τοῦ ἐνδεχομένου λέγοι. λέγοι ἂν τὸ ἐναλλάξ· ὥστε τὴν μὲν εἶναι ὑπάρχουσαν τὴν δὲ ἐνδεχομένην. εἰπὼν γὰρ εἴτε ἐνδέχεσθαι λαμβάνουσαι εἴτε ὑπάρχειν· ἐπήγαγε τὸ ἐναλλάξ. ἃ δὲ τὰ προσεχῶς εἰρημένα περαίνοι. λέγω δὴ τὴν μῖξιν τοῦ ὑπάρχοντος καὶ τοῦ ἐνδεχομένου. οὕτως ἀκουστέον τὸ ἐναλλάξ. εἴτε ἐν μέρει εἴτε ἀδιόριστοι εἴτε ἐναλλάξ, ἀντὶ τοῦ ἡ μὲν μερική, ἡ δὲ ἀδιόριστος.

» ΦΑΝΕΡΟΝ οὖν ὅτι τοῦ μὲν πρὸς τὸ μεῖζον ἄκρον καθόλου τεθέντος, ἀεὶ γίνεται συλλογισμός· τοῦ δὲ πρὸς τὸ ἔλαττον, οὐδέποτε οὐδενός.

Προσυπακουστέον τὸ ἀεὶ γίνεται συλλογισμός· ἐπεί τοι γε ἐὰν ἡ μὲν μείζων ᾖ καθόλου· ἡ δὲ ἐλάττων ἀποφατικὴ ὑπάρχουσα, οὐ γενήσεται συλλογισμὸς ὡς δέδεικται· ἐζήτηται δὲ ἡμῖν μήποτε οἱ ὅροι οἱ ληφθέντες εἰς τὸ δεῖξαι τὴν συζυγίαν τὴν ἔχουσαν τὴν ἐλάττονα μερικὴν ἀποφατικὴν ὑπάρχουσαν· τῆς

μείζονος καθόλου οὔσης ἐνδεχομένης ἢ ἀποφατικῆς ἢ καταφατικῆς. ἐὰν οὖν οἱ αὐτοὶ ὅροι ληφθῶσι καὶ τῆς ἐλάττονος μερικῆς καταφατικῆς ὑπαρχούσης, δείξουσιν αὐτὴν ἀσυλλόγιστον. συνάξουσι γὰρ καὶ τὸ παντὶ καὶ τὸ οὐδενὶ ἐξ ἀνάγκης. λέγω γὰρ οὕτως. κινούμενον παντὶ λευκῷ ὑπαρχέτω. λευκὸν τινὶ βαδίζοντι ὑπαρχέτω. καὶ συνάγεται κινούμενον παντὶ βαδίζοντι ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν. συνάγεται δὲ πάλιν καὶ τὸ οὐδενί οὕτως. κινούμενον παντὶ λευκῷ ἐνδεχέσθω. λευκὸν ὑπαρχέτω τινὶ ἑστῶτι. καὶ συνάγεται κινούμενον οὐδενὶ ἑστῶτι ἐξ ἀνάγκης. ὁμοίως δὲ κἂν ἐνδεχομένη ἡ μερικὴ ὑπάρχει, τὰ αὐτὰ πάλιν συμβαίνει. ὥστε ὅσον ἐκ τῶν ὅρων τούτων, δειχθήσονται καὶ αὗται ἀσυλλόγιστοι. τί οὖν ἐροῦμεν. ὅτι αὐτὸς εἶπεν ὁ φιλόσοφος ὅτι δεῖ τὴν μείζονα πρότασιν μὴ ὁρίζεσθαι χρόνῳ ὑπὸ τῆς ἐλάττονος. ὡρίζετο δὲ χρόνῳ ὁπηνίκα ὑπερέτεινεν ὁ μέσος ὅρος τὸν μείζονα. κἀνταῦθα τοίνυν ὑπερέτεινεν ὁ μέσος ὅρος τὸν μείζονα. εἰ γὰρ τὸ λευκόν. ὅπερ ἐστὶν ὁ μέσος ὅρος, κατηγορεῖται καὶ τοῦ βαδίζοντος καὶ τοῦ ἑστῶτος. τὸ δὲ κινούμενον ὁ μείζων, τοῦ μόνου τοῦ βαδίζοντος κατηγορεῖται. οὐκέτι δὲ καὶ τοῦ ἑστῶτος. δῆλον ὅτι ἐπὶ πλεῖόν ἐστιν ὁ μέσος ὅρος τοῦ μείζονος. εἰ δὲ τοῦτο, μερικὴ γίνεται ἡ μείζων πρότασις. μερικῆς δὲ αὐτῆς γινομένης, ἀσυλλόγιστος γίνεται ἡ συζυγία. ὥστε εἰκότως συνήγαγε καὶ τὸ παντὶ καὶ τὸ οὐδενί. οὕτω μὲν οὖν καταφατικῆς οὔσης τῆς ἐλάττονος. εἰ μέντοι ἀποφατικὴ εἴη οὐκέτι ὁρίζεται ὁ μείζων ὑπὸ τοῦ ἐλάττονος. ὑπερτείνοντος τοῦ μέσου τὸν μείζονα. εἰ γὰρ λέγομεν τὸ λευκὸν μηδενὶ ὑπάρχειν βαδίζοντι μηδὲ ἑστῶτι. ἐπειδὴ ἀποφάσκεται αὐτῶν καὶ οὐ κατηγορεῖται, διατοῦτο οὐκ ἔσται ἐπὶ πλεῖον τοῦ μείζονος. δῆλον οὖν ὅτι ἡ ἔχουσα τὴν ἐλάττονα μερικὴν ἀποφατικήν. τὴν δὲ μείζονα καθόλου. δι' αὐτὸ τοῦτο τὸ ἔχειν τὴν ἐλάττονα μερικὴν ἀποφατικὴν ὑπάρχουσαν. καὶ μόνον ἀσυλλόγιστός ἐστι καὶ οὐ διὰ τὸ ὁρίζεσθαι χρόνῳ τὴν μείζονα. οὐδὲ γὰρ ὁρίζεται ὡς εἴπομεν.

» ΟΤΑΝ δὲ ἡ μὲν, ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν, ἢ μὴ ὑπάρχειν. ἡ δὲ, ἐνδέχεσθαι σημαίνῃ, τῶν προτάσεων
» ὁ μὲν συλλογισμὸς ἔσται τὸν αὐτὸν τρόπον ἐχόντων τῶν ὅρων καὶ τέλειος ὅταν πρὸς τὸ ἐλάττονι ἄκρῳ
» τεθῇ τὸ ἀναγκαῖον.

Διαλεχθεὶς περὶ τῆς μίξεως τοῦ ἐνδεχομένου καὶ τοῦ ὑπάρχοντος τῆς ἐν πρώτῳ σχήματι. καὶ δείξας ποῖαι μέν εἰσιν αὐτῶν συλλογιστικαί. ποῖαι δὲ ἀσυλλόγιστοι, νῦν τρέπεται ἐπὶ τὴν μίξιν τοῦ ἀναγκαίου καὶ τοῦ ἐνδεχομένου καὶ φησίν. καὶ ἐπὶ τούτων γίνεσθαι συλλογιστικὰς συζυγίας ὡσαύτως ἐχούσης τῆς τάξεως τῶν ὅρων, ὥσπερ εἶχε καὶ ἐπὶ τῆς μίξεως τοῦ ἐνδεχομένου καὶ τοῦ ὑπάρχοντος. λέγω δὴ τῆς μὲν μείζονος ἀναγκαίας οὔσης. τῆς δὲ ἐλάττονος ἐνδεχομένης. ὅπως ἂν ἔχωσι κατὰ τὸ ποιὸν ἀμφότεραι. κἂν γὰρ ἡ ἐλάττων ἢ ἀποφατική. οὐδὲν ἧττον συλλογιστικὴ ἔσται ἡ συζυγία, μεταλαμβανομένης αὐτῆς εἰς καταφατικὴν διὰ τὸ ἐνδεχομένην εἶναι. ἐὰν δὲ ἡ μὲν μείζων ἐνδεχομένη ἢ. ἡ δὲ ἐλάττων ἀναγκαία. τῆς μὲν μείζονος ὁμοίως τὸ ποιόν ἐστιν ἀδιάφορον. τῆς δὲ ἐλάττονος οὐκέτι. ἀλλὰ μόνον δεῖ αὐτὴν καταφατικὴν εἶναι. ἵνα γένηται συλλογιστική.

» ΤΟ δὲ συμπέρασμα κατηγορικῶν μὲν ὄντων τῶν ὅρων, τοῦ ἐνδέχεσθαι καὶ οὐ τοῦ ὑπάρχειν ἔσται.
» ἀμφοτέρων καθόλου καὶ μὴ καθόλου τιθεμένων. ἐὰν δὲ ᾖ τὸ μὲν καταφατικὸν τὸ δὲ στερητικόν. ὅταν
» μὲν ᾖ τὸ καταφατικὸν ἀναγκαῖον τοῦ ἐνδέχεσθαι, καὶ οὐ τοῦ μὴ ὑπάρχειν. ὅταν δὲ ᾖ τὸ στερητικὸν ἀ-
» ναγκαῖον, καὶ τοῦ ἐνδέχεσθαι μὴ ὑπάρχειν, καὶ τοῦ μὴ ὑπάρχειν. καὶ καθόλου, καὶ μὴ καθόλου τῶν
» ὅρων ὄντων.

Ὥσπερ ἐπὶ τῆς μίξεως τοῦ ὑπάρχοντος καὶ ἐνδεχομένου διάφορα ἐγίνοντο τὰ συμπεράσματα. καὶ ποτὲ μὲν τοῦ κατὰ τὸν διορισμὸν ἐνδεχομένου, ποτὲ δὲ ἄλλου τινὸς, οὕτω καὶ ἐπὶ τούτων φησὶν ὅτι ἐὰν μὲν ὦσιν ἀμφότεραι καταφατικαί, ἢ ἡ μείζων ἐνδεχομένη ἀποφατική, τοῦ κατὰ τὸν διορισμὸν ἐνδεχομένου ἐστὶ τὸ συμπέρασμα. ὅταν δὲ ἡ μείζων ἀποφατική, ἀναγκαία οὐκέτι τοῦ κατὰ τὸν διορισμὸν ἐνδεχομένου ἐστὶ τὸ συμπέρασμα. ἀλλὰ τοῦ συμφέροντος τῷ ὑπάρχοντι, τέλειοι δὲ γίνονται συλλογισμοὶ ἐπὶ πάσης τῆς μίξεως. οἱ ἔχοντες τὴν ἀναγκαίαν καταφατικὴν οὖσαν ἐν τῇ ἐλάττονι. τὴν δὲ μείζονα ἀποφατικὴν ἢ καταφατικὴν ἐνδεχομένην. ὁμοίως δὲ ἔχουσι καὶ αἱ μερικαὶ ἐπί τε τῶν συμπερασμάτων καὶ ἐπὶ τῶν τελείων ὡς εἶχον καὶ αἱ καθόλου συζυγίαι.

» ΤΟ ΔΕ ἐνδέχεσθαι ἐν τῷ συμπεράσματι, τὸν αὐτὸν τρόπον ληπτέον, ὅνπερ καὶ ἐν τοῖς
» πρότερον.

Ἐπειδὴ εἶπεν ὅτι ὅταν τὸ στερητικὸν ἀναγκαῖον ᾖ. τὸ συμπέρασμα ἔσται καὶ τοῦ ἐνδέχεσθαι μὴ ὑπάρχειν καὶ τοῦ μὴ ὑπάρχειν. διατοῦτο ἐπήγαγε. ὅτι ἐνδεχόμενον ἐνταῦθα λαμβάνειν δεῖ. οὐ τὸ κατὰ τὸν διορισμόν. ἀλλ' ὥσπερ καὶ τὸ πρὶν ἐλάμβανον τὸ συμφέρον ἄλλῳ τινί. τουτέστι τῷ ὑπάρχοντι. κατηγορεῖται γὰρ τὸ ἁπλῶς ἐνδεχόμενον καὶ κατὰ τοῦ ὑπάρχοντος.

» ΤΟΥ δὲ ἐξ ἀνάγκης μὴ ὑπάρχειν, οὐκ ἔσται συλλογισμός. ἕτερον γὰρ τὸ μὴ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν καὶ
» τὸ ἐξ ἀνάγκης μὴ ὑπάρχειν.

Εἰπὼν ὅτι τὰ συναγόμενα συμπεράσματα

φασμα τὸ ἢ κατὰ τὸν διορισμὸν ἐνδεχομένου ἐστίν. ἢ τοῦ ἐνδεχομένου τουτέστι τοῦ τῷ ὑπάρχοντι συνωδέχοντος. ἐν τούτοις ἐπάγει ὅτι κατ' οὐδένα τρόπον τοῦ ἐξ ἀνάγκης μὴ ὑπάρχειν γίνεται ὁ συλλογισμός. οὐδαμῶς ἄρα τοῦ ἀναγκαίου ἔσται συλλογισμός. εἰ τοίνυν εἶπον ὅτι τοῦ ἐξ ἀνάγκης μηδενὶ ὑπάρχειν γίνεται συλλογισμὸς, ἐπειδὴ ἀνωτέρω ἔλεγεν ὅτι τὸ μὴ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν, ταυτόν ἐστι τῷ ἐνδεχομένῳ. διὰ τοῦτο ἐν τούτοις ἐπήγαγεν ὅτι ἕτερόν ἐστι τὸ ἐξ ἀνάγκης μὴ ὑπάρχειν καὶ τὸ μὴ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν. τὸ μὲν γὰρ ἐξ ἀνάγκης μὴ ὑπάρχειν, τὸ μηδαμῆ μηδαμῶς ὑπάρχον σημαίνει ὅπερ καί φαμεν ἐνταῦθα μὴ συνάγεσθαι. τὸ δὲ μὴ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν, τὸ ὑπάρχον μὲν, οὐκ ἀναγκαίως δὲ ἀλλ' ἐνδεχομένως ἀποφασκόμενον.

» ΟΤΙ μὲν οὖν καταφατικῶν ὄντων τῶν ὅρων, οὐ γίνεται τὸ συμπέρασμα ἀναγκαῖον, φανερόν. ὑπαρχέτω γὰρ τὸ μὲν α παντὶ τῷ β ἐξ ἀνάγκης, τὸ δὲ β ἐνδεχέσθω παντὶ τῷ γ. ἔσται δὴ συλλογισμὸς ἀτελὴς ὅτι ἐνδέχεται τὸ α παντὶ τῷ γ ὑπάρχειν. ὅτι δὲ ἀτελὴς, ἐκ τῆς ἀποδείξεως δῆλον. τὸν αὐτὸν γὰρ τρόπον δειχθήσεται, ὅνπερ καὶ ἐπὶ τῶν προτέρων.

Ἐντεῦθεν λοιπὸν ἐκτίθεται τὰς συζυγίας τῆς μίξεως τοῦ ἀναγκαίου καὶ τοῦ ἐνδεχομένου. καὶ δείκνυσιν ὅτι ἐπ' οὐδεμιᾶς τούτων ἀναγκαῖον συνάγεται συμπέρασμα. ἀλλ' ἐκεῖνο ὅπερ προλαβὼν εἴρηκε. πρότερον δὲ ἐκτίθεται τὴν ἐκ δύο καθόλου καταφατικῶν συζυγίαν. τῆς μὲν μείζονος ἀναγκαίας. τῆς δὲ ἐλάττονος ἐνδεχομένης. καί φησιν ὅτι ἐνδεχόμενον καθόλου καταφατικὸν συνάγεται συμπέρασμα. ἔστω γάρ φησι τὸ α παντὶ τῷ β ἐξ ἀνάγκης. τὸ δὲ β παντὶ τῷ γ ἐνδεχομένως. λέγω ὅτι τὸ α παντὶ τῷ γ ἐνδέχεται. εἰ δὲ τοῦτο ψεῦδος, ἔσται τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον ἀληθὲς τὸ οὐκ ἐνδέχεται παντί. ὅπερ ταυτόν ἐστι τῷ ἀνάγκη μὴ παντί. ἐπεὶ οὖν τὸ α τῷ μὲν β παντὶ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει, τῷ δὲ γ οὐ παντί. γίνεται τὸ δεύτερον σχῆμα ἐξ ἀμφοτέρων ἀναγκαίων. καὶ συνάγει τὸ β τῷ γ ἐξ ἀνάγκης, μὴ παντί. ὑπέκειτο δὲ καὶ παντὶ ἐνδέχεσθαι ὅπερ ἀδύνατον. τὸ ἀδύνατον ἠκολούθησε διὰ τὸ ὑποθέσθαι ἡμᾶς τὸ α τῷ γ μὴ ἐνδέχεσθαι παντί. οὐκοῦν ψεῦδος τοῦτο. ἀληθὲς δὲ τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον τὸ ἐνδέχεται παντί. ὅπερ ἔδει δεῖξαι. φανερὸν δὲ ὅτι καὶ ἀτελής ἐστιν οὗτος ὁ συλλογισμός. εἴγε διὰ τοῦ ἀδυνάτου δέδεικται. ὅτι τὸ ἥμισυ τοῦ ἐνδεχομένου συνάγει, εἴγε τὸ ἀνάγκη μὴ παντὶ μόνῳ ὑποτεθέντι, τὸ ἀδύνατον ἠκολούθησε.

» ΠΑΛΙΝ τὸ μὲν α ἐνδεχέσθω παντὶ τῷ β ὑπάρχειν. τὸ δὲ β παντὶ τῷ γ ὑπαρχέτω ἐξ ἀνάγκης, ἔσται δὴ συλλογισμὸς, ὅτι τὸ α παντὶ τῷ γ ἐνδέχεται ὑπάρχειν. ἀλλ' οὐχ ὅτι ὑπάρχει. καὶ τέλειος, ἀλλ' οὐκ ἀτελής. εὐθὺς γὰρ ἐπιτελεῖται διὰ τῶν ἐξ ἀρχῆς προτάσεων.

Παραδίδωσιν ἐντεῦθεν, τὴν δευτέραν συζυγίαν τὴν ἐκ δύο καθόλου καταφατικῶν. τὴν πρὸς τῇ ἐλάττονι τὸ ἀναγκαῖον ἔχουσαν. καὶ φησὶ καὶ ταύτην τὸ ἐνδέχεσθαι παντὶ συνάγειν διὰ τῆς ἐπ' εὐθείας δείξεως. διὸ καὶ τέλειόν φησι τὸν συλλογισμόν. ἐπεὶ γὰρ τὸ α παντὶ ἐνδέχεται τῷ β, πᾶσιν ἄρα τοῖς μέρεσιν αὐτοῦ ἐνδεχομένως ὑπάρχει. ἓν δὲ τῶν μερῶν τοῦ β τὸ γ ἐστί. τὸ ἄρα α παντὶ τῷ γ ἐνδεχομένως ὑπάρχει. ἐν τούτῳ δὲ τῷ συμπεράσματι, τὸ κατὰ τὸν διορισμὸν συνάγεται ἐνδεχόμενον.

» ΕΙ δὲ μὴ ὁμοιοσχήμονες εἶεν αἱ προτάσεις, ἔστω πρῶτον ἡ στερητικὴ ἀναγκαία. καὶ τὸ μὲν α μηδενὶ ἐνδεχέσθω τῷ β ἐξ ἀνάγκης. τὸ δὲ β παντὶ τῷ γ ἐνδεχέσθω. ἀνάγκη δὴ τὸ α μηδενὶ τῷ γ ὑπάρχειν. κείσθω γὰρ ὑπάρχειν, ἢ παντὶ ἢ τινί. τῷ δὲ β ὑπέκειτο μηδενὶ ἐνδέχεσθαι. ἐπεὶ οὖν ἀντιστρέφει τὸ στερητικὸν, οὐδὲ τὸ β τῷ α οὐδενὶ ἐνδέχεται. τὸ δὲ α τῷ γ παντὶ ἢ τινὶ κεῖται ὑπάρχειν. ὥστε οὐδενὶ ἢ οὐ παντὶ τῷ γ τὸ β ἐνδέχοιτο ἂν ὑπάρχειν. ὑπέκειτο δὲ παντὶ ἐξ ἀρχῆς ἐνδέχεσθαι.

Διαλεχθεὶς περὶ τῶν ἐξ ἀμφοτέρων καθόλου καταφατικῶν νῦν περὶ τῶν ἀνομοιοσχημόνων διαλέγεται συζυγιῶν. καὶ ὥσπερ ἐπὶ τῶν ὁμοιοσχημόνων προτάσεων ὑπετίθετο τὴν ἐκ τῆς μείζονος ἀναγκαίας, οὕτω καὶ ἐπὶ τούτων ποιεῖ. καί φησιν ὅτι ἐὰν ἡ μείζων ἡ ἀναγκαία ἀποφατικὴ καθόλου. ἡ δὲ ἐλάττων καθόλου καταφατικὴ ἐνδεχομένη, τὸ συμπέρασμα γίνεται καθόλου ἀποφατικὸν ὑπάρχον. ἔστω γὰρ τὸ α οὐδενὶ ἐξ ἀνάγκης τῷ β. τὸ δὲ β παντὶ ἐνδεχέσθω τῷ γ. λέγω φησὶν ὅτι τὸ α οὐδενὶ ὑπάρχει τῷ γ. εἰ γὰρ τοῦτο ψεῦδος, ἔστω τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον ἀληθὲς τὸ ὑπάρχον τινί. ἢ τὸ ἐναντίον τῷ οὐδενὶ τὸ ὑπάρχει παντί. ἐπεὶ οὖν τὸ μὲν α ἐξ ἀνάγκης οὐδενὶ τῷ β. οὐδὲ τὸ β οὐδενὶ τῷ α ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει. ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ α παντὶ ἢ τινὶ τῷ γ ὑπάρχει μόνον. καὶ συνάγεται τὸ β τῷ γ ἢ οὐδενὶ ἢ οὐ παντὶ ἐξ ἀνάγκης. ὑπέκειτο δὲ καὶ παντὶ ἐνδέχεσθαι. ὅπερ ἀδύνατον. δεῖ δὲ εἰδέναι ὅτι τὸ ἀδύνατον ἠκολούθησεν ἐνταῦθα διὰ τὸ βούλεσθαι τὸν Ἀριστοτέλην ἐπὶ τῆς μίξεως τοῦ ἀναγκαίου καὶ τοῦ ὑπάρχοντος, τῇ μείζονι προτάσει ἀκολουθεῖν τὸ συμπέρασμα. ἐπεὶ ἐὰν τῇ χείρονι ἀκολουθεῖν ὑποθώμεθα ὡς δέδεικται ἀνωτέρω, οὐχ ἕψεταί τι ἀδύνατον. ἔσται γὰρ τὸ β τῷ γ ἢ οὐδενὶ ὑπάρχον ἢ οὐ παντί. ὑπέκειτο δὲ καὶ παντὶ ἐνδέχεσθαι. καὶ οὐδὲν ἀδύνατον. κἂν γὰρ οὐδενὶ ὑπάρχῃ τῷ γ τὸ β.

δυνάμεθα λέγειν ὅτι ἐνδεχομένως πᾶσιν ὑπάρχει. ὁμοίως κἂν τισὶν ὑπάρχει τισὶ δὲ μὴ ἐνδέχεται, ἐνδεχομένως πᾶσιν ὑπάρχει. οὕτω μὲν οὖν οὐκ ἀκολουθοῦν ἀδύνατον. ὁ δὲ ἀριστοτέλης ἀκολουθεῖν τοῖς ἰδίαις ὑποθέσεσι. λέγω δὴ τὸ τῇ μείζονι τῶν προτάσεων ἕπεσθαι τὸ συμπέρασμα. εἰκότως συνάγει τὸ ἀδύνατον. Ἰστέον δὲ ὅτι οὐ μόνον ἐὰν τὸ α τῷ γ ὑπάρχειν παντὶ ὑποθώμεθα, ἀδύνατον ἀκολουθεῖ. ἀλλὰ καὶ ἐὰν τὸ ἄλλο τῷ αὐτῷ ἐξ ἀνάγκης παντὶ ἢ τινὶ ὑποτεθῇ. οὐδὲν ἧττον ἕψεται τὸ ἀδύνατον. ἔστω γὰρ τῶν ἄλλων ὄντων ὅρων τὸ α τῷ γ ἀνάγκη παντί, ἢ τινὶ ὑπάρχειν. ἐπεὶ οὖν τὸ α τῷ β ἀνάγκη μηδενὶ ὑπέκειτο. καὶ τὸ β τῷ α ἐξ ἀνάγκης οὐδενὶ ὑπάρχειν. τὸ δὲ α τῷ γ ἀνάγκη παντί, ἢ τινὶ ὑπετέθη. γίνεται οὖν τὸ πρῶτον σχῆμα. καὶ συνάγεται τὸ β τῷ γ ἀνάγκη μηδενὶ ἢ μὴ παντί. ὑπέκειτο δὲ καὶ ἐνδέχεται παντὶ ὅπερ ἀδύνατον. ἔτι δὲ κἂν ὑποτεθῇ τὸ ἐνδέχεται παντὶ τῷ γ τὸ α ὑπάρχειν. καὶ οὕτως τὸ ἀδύνατον ἀκολουθήσει. ὑποκείσθω γὰρ τὸ α παντὶ τῷ γ ἐνδέχεσθαι. ἐπεὶ οὖν ὑπέκειτο καὶ τὸ β παντὶ τῷ γ ἐνδέχεσθαι. τὸ ἄρα α τινὶ τῷ β ἐνδέχεται ὑπάρχειν. ἀντιστρέφει γὰρ οὕτως. εἰ τοίνυν τὸ μὲν α παντὶ τῷ γ ἐνδέχεται. τὸ δὲ γ τινὶ τῷ β ἐνδέχεται. καὶ τὸ α ἄρα τινὶ τῷ β ἐνδέχοιτ' ἂν ὑπάρχειν. γίνεται γὰρ τὸ πρῶτον σχῆμα. ὑπέκειτο δὲ καὶ ἐξ ἀνάγκης μηδενὶ τῷ β, τὸ α ὅπερ ἀδύνατον. εἰ τοίνυν καὶ τούτοις ὑποτεθεῖσι τὸ ἀδύνατον ἠκολούθησε. ἔσται τὰ ἀντικείμενα αὐτοῖς ἀληθῆ. καὶ συμβήσεται μὴ μόνον τὸ ὑπάρχειν μηδενὶ συνάγεσθαι. ἀλλὰ καὶ τὸ οὐκ ἀνάγκη παντί. ἢ οὐκ ἀνάγκη τινί. καὶ τὸ οὐκ ἐνδέχεται παντί. τί οὖν φαμὲν πρὸς ταῦτα. ὅτι περ καὶ ἄλλο τι ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἴπομεν. ὅτι τὸ ἀδύνατον τούτοις πᾶσιν ἠκολούθησε οὐ διὰ τοὺς τρόπους. ἀλλὰ διὰ τὸ ποιόν. ἐπειδὴ τῷ ὑπάρχοντι οὐδενὶ ὑποτεθέντι τὸ ἀντικείμενόν ἐστι τὸ καταφατικὸν ἢ ἀντιφατικῶς τὸ μερικὸν ἢ ἐναντίως τὸ καθόλου. ἐν πάσαις οὖν ταῖς ὑποθέσεσι τὸ ἄλλο καταφατικὸν ληφθέν. εἰκότως τὸ ἄλλο συνήγαγεν, ἀδύνατον.

» ΦΑΝΕΡΟΝ δὲ ὅτι καὶ τοῦ ἐνδέχεσθαι μὴ ὑπάρχειν γίνεται συλλογισμός. εἴπερ καὶ τοῦ μὴ
» ὑπάρχειν.

Δείξας ἀνωτέρω τῆς εἰρημένης συζυγίας ὁ φιλόσοφος ὅτι τοῦ ὑπάρχειν μηδενὶ συνάγεται τὸ συμπέρασμα. ἐνταῦθα σημαίνεται νῦν ὅτι εἰ καὶ τὸ ὑπάρχειν μηδενὶ συνάγεται. πρόδηλον ὅτι καὶ τὸ ἐνδέχεσθαι μηδενί. ἀλλ' ἐνδεχόμενον οὐ τὸ κατὰ τὸν διορισμόν, ἀλλὰ τὸ ἁπλῶς ἐνδεχόμενον τὸ κατηγορούμενον καὶ κατὰ τοῦ ὑπάρχοντος.

» ΠΑΛΙΝ ἔστω ἡ καταφατικὴ πρότασις ἀναγκαία. καὶ τὸ μὲν α ἐνδεχέσθω μηδενὶ τῷ β ὑπάρ-
» χειν. τὸ δὲ β παντὶ τῷ γ ὑπαρχέτω ἐξ ἀνάγκης. ὁ μὲν οὖν συλλογισμὸς ἔσται τέλειος ἀλλ' οὐ τοῦ μὴ ὑ-
» πάρχειν, ἀλλὰ τοῦ ἐνδέχεσθαι μὴ ὑπάρχειν.

Υποθέμενος τὴν μείζονα πρότασιν ἀναγκαίαν ἀποφατικὴν καὶ δείξας ὑπάρχον. ἀποφατικὸν συναγόμενον τὸ συμπέρασμα. τρέπει νῦν τὴν τάξιν τῶν προτάσεων, καὶ ὑποτίθεται τὴν μείζονα πρότασιν ἐνδεχομένην ἀποφατικήν. τὴν δὲ ἐλάττονα ἀναγκαίαν καταφατικήν. καὶ φησὶν ἐνδεχόμενον ἀποφατικὴν καθόλου συνάγεσθαι τὸ συμπέρασμα τοῦ κατὰ τὸν διορισμὸν ἐνδεχομένου καὶ μὴ τοῦ κατὰ τοῦ ὑπάρχοντος κατηγορουμένου. τοῦτο δὲ δείκνυται, οὐ τῇ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῇ. ἀλλὰ τῇ ἐπ' εὐθείας δείξει διὰ μόνου τοῦ κατὰ μηδενός. διὸ καὶ τέλειός ἐστιν ὁ συλλογισμός. ἐπειδὴ γὰρ τὸ α οὐδενὶ τῷ β ἐνδέχεται πάντων ἄρα τῶν μερῶν αὐτοῦ κεχώρισται ἐνδεχομένως. ἐν δὲ τῶν μερῶν τοῦ β τὸ γ ἐστί. παντὶ γὰρ τῷ γ τὸ β ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει. τὸ ἄρα α οὐδενὶ τῷ γ ἐνδέχεται ὑπάρχειν.

» ΗΤΕ γὰρ πρότασις οὕτως ἐλήφθη ἀπὸ τοῦ μείζονος ἄκρου, καὶ εἰς τὸ ἀδύνατον οὐκ ἔστιν ἀπαγαγεῖν.
» ἐάν τε γὰρ ὑποτεθείη τὸ α τῷ γ μηδενὶ ὑπάρχον, κεῖται δὲ καὶ τὸ α τῷ β ἐνδέχεσθαι μηδενὶ ὑπάρχειν,
» οὐδὲν συμβαίνει διὰ τούτων ἀδύνατον.

Τὴν αἰτίαν ἐπάγει δι' ἣν ἡ προειρημένη συζυγία ἐνδεχόμενον συνάγει συμπέρασμα. καὶ οὐχ ὑπάρχον. καὶ φησὶν ὅτι πρῶτον μὲν τοῦτο δῆλον ἐκ τοῦ κατὰ παντὸς καὶ κατὰ μηδενός. τοῦτο γάρ ἐστι τὸ ἥτε πρότασις οὕτως ἐλήφθη ἡ ἀπὸ τοῦ μείζονος ἄκρου. δεύτερον δὲ ὅτι οὐκ ἐνδέχεται ἡμᾶς ὥσπερ ἐπὶ τῆς ἀνάπαλιν πάντα ἐχούσης συζυγίας, τῇ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῇ χρωμένους δεῖξαι τὸ μηδενὶ ὑπάρχον συναγόμενον. ὑποκείσθω γὰρ τὸ μὲν α μηδενὶ τῶν β ἐνδεχομένως. τὸ δὲ β παντὶ τῷ γ ἀναγκαίως. λέγω ὅτι οὐ δυνατὸν δεῖξαι τῇ εἰς ἄτοπον ἀπαγωγῇ τὸ α μηδενὶ ὑπάρχον τῷ γ. ὑποκείσθω γὰρ τὸ ἀντικείμενον ἀντιφατικὸν τὸ οὐχ ὑπάρχειν μηδενί. ἵνα ἐὰν τοῦτο ἀκολουθήσῃ τὸ ἀδύνατον, εἴπομεν τὸ μηδενὶ ὑπάρχειν εἶναι τὸ συναγόμενον. ἐπεὶ οὖν τὸ β τῷ γ ἀνάγκη παντὶ ὑπάρχειν. καὶ τὸ γ τῷ β τινὶ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει. εἰ τοίνυν τὸ α οὐδενὶ ὑπάρχει τῷ γ ὡς ἡ ὑπόθεσις. τὸ δὲ γ τινὶ τῶν β ἐξ ἀνάγκης. καὶ γίνεται τὸ πρῶτον σχῆμα τῆς μίξεως τοῦ ὑπάρχοντος καὶ τοῦ ἀναγκαίου. τὸ ἄρα α, οὐ παντὶ τῷ β ὑπάρξει. ὑπέκειτο δὲ καὶ οὐδενὶ ἐνδέχεσθαι. ὅπερ οὐκ ἀδύνατον. οὐκ ἄρα οὐδὲ διὰ τοῦ ἀδυνάτου δείκνυται τὸ ὑπάρχειν μηδενὶ συναγόμενον.

» ΕΑΝ δὲ πρὸς τῷ ἐλάττονι ἄκρῳ τεθῇ τὸ στερητικὸν, ὅταν μὲν ἐνδέχεσθαι σημαίνῃ συλλογισμὸς
» ἔσται διὰ τῆς ἀντιστροφῆς καθάπερ ἐν τοῖς πρότερον.

Y ποθέμενος ἐν ταῖς προλαβούσαις συζυγίαις τὴν μείζονα ἀποφατικὴν τὴν δὲ ἐλάττονα καταφατικὴν, νῦν ἀνάπαλιν ὑποτίθεται καὶ φησὶν ὅτι ἐὰν ἡ ἐλάττων ἀποφατικὴ ᾖ. ὅταν μὲν ἐνδεχομένη ᾖ, τῆς μείζονος δηλονότι ἀναγκαίας οὔσης καὶ ἀδιαφορούσης κατὰ τὸ ποιὸν, γίνεται συλλογισμός. μεταλαμβανομένης τῆς ἐνδεχομένης ἀποφατικῆς εἰς τὴν καταφατικήν. τὰ δὲ συμπεράσματα τοιαῦτα ἔσται, οἷα καὶ πρότερον ἦσαν ἐν ταῖς ὁμοίαις συζυγίαις. τῆς οὖν ἐλάττονος ἐνδεχομένης ἀποφατικῆς, τῆς δὲ μείζονος ἀναγκαίας. ἢ ἀποφατικῆς ἢ καταφατικῆς. μεταληφθείσης τῆς ἐνδεχομένης ἀποφατικῆς εἰς τὴν καταφατικήν. αἱ αὐταὶ δῆλον ὅτι συζυγίαι πάλιν γίνονται. ὥστε καὶ τὰ αὐτὰ συμπεράσματα καὶ οἱ αὐτοὶ τρόποι τῶν δείξεων ταῖς προτέραις, λέγω δὴ ταῖς ἐχούσαις τὴν μείζονα ἀναγκαίαν ἢ καταφατικὴν ἢ ἀποφατικήν. τὴν δὲ ἐλάττονα ἐνδεχομένην ἀποφατικήν.

» ΟΤΑΝ δὲ μὴ ἐνδέχεσθαι, οὐκ ἔσται.

E ἰκότως. εἰ γὰρ ἀναγκαία ἀποφατικὴ γένηται ἡ ἐλάττων, ἀπόλλυσι τὸ ἴδιον τοῦ πρώτου σχήματος μὴ ἔχουσα τὴν ἐλάττονα καταφατικήν. οὐκέτι γὰρ μεταλαβεῖν τὴν ἀποφατικὴν ἀναγκαίαν δυνατὸν εἰς τὴν καταφατικήν.

» ΟΥΔ᾽ ὅταν ἄμφω τεθῇ στερητικὰ μὴ ᾖ δὲ ἐνδεχόμενον, τὸ πρὸς τὸ ἔλαττον. ὅροι δὲ οἱ αὐτοί. τοῦ μὲν
» ὑπάρχειν, λευκὸν, ζῶον, χιών. τοῦ δὲ μὴ ὑπάρχειν, λευκὸν, ζῶον, πίττα.

A μφοτέρων φησὶ τῶν προτάσεων ἀποφατικῶν λαμβανομένων. ἐὰν μὴ ἡ ἐλάττων ἐνδεχομένη ᾖ. διὰ τὴν αὐτὴν πάλιν αἰτίαν, συλλογιστικὴ γίνεται ἡ συζυγία. μεταλαμβάνεται γὰρ πάλιν ἡ ἀποφατικὴ εἰς τὴν καταφατικήν. ἐὰν δὲ ἀναγκαία ᾖ ἡ ἐλάττων, οὐκέτι. ἐκτίθεται δὲ ὅρους συνάγοντας καὶ τὸ παντὶ, καὶ τὸ οὐδενί. οὕσπερ παρέθετο καὶ ἐπὶ τῆς μίξεως τοῦ ὑπάρχοντος καὶ τοῦ ἐνδεχομένου. λευκὸν γὰρ χιόνι μὲν ἐξ ἀνάγκης πάσῃ. πίττῃ δὲ οὐδεμιᾷ. ληψόμεθα δὲ ἡμεῖς ὅρους κἀπὶ τούτων κρείττονας. οὓς περ καὶ ἐν ἐκείνοις εἰλήφαμεν. τοῦ μὲν παντὶ λευκὸν ἐνδέχεται μηδενὶ ἵππῳ. ἵππος οὐδενὶ κύκνῳ ἐξ ἀνάγκης. καὶ λευκὸν ἐξ ἀνάγκης παντὶ κύκνῳ. τοῦ δὲ μηδενὶ, εἰ ἀντὶ κύκνου κόρακα λάβωμεν. λευκὸν γὰρ ἐνδέχεται μηδενὶ ἵππῳ. ἵππος οὐδενὶ κόρακι ἐξ ἀνάγκης. καὶ λευκὸν ἐξ ἀνάγκης οὐδενὶ κόρακι.

» ΤΟΝ αὐτὸν δὲ τρόπον ἕξει καὶ ἐπὶ τῶν ἐν μέρει συλλογισμῶν. ὅταν μὲν γὰρ ᾖ τὸ στερητικὸν ἀναγ-
» καῖον, καὶ τὸ συμπέρασμα ἔσται τοῦ μὴ ὑπάρχειν. οἷον εἰ τὸ μὲν α μηδενὶ τὸ β ἐνδέχεται ὑπάρχειν, τὸ δὲ
» β τινὶ τῷ γ ἐνδέχεται ὑπάρχειν, ἀνάγκη τὸ α τινὶ τῷ γ μὴ ὑπάρχειν. εἰ γὰρ παντὶ ὑπάρχει, τῷ δὲ β
» μηδενὶ ἐνδέχεται, οὐδὲ τὸ β τῷ α οὐδενὶ ἐνδέχεται ὑπάρχειν. ὥστ᾽ εἰ τὸ α παντὶ τῷ γ ὑπάρχει, τὸ β οὐ-
» δενὶ τῷ γ ἐνδέχεται. ἀλλὰ ὑπέκειτο τινὶ ἐνδέχεσθαι.

F ληρώσας τὸν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν προτάσεων καθόλου λόγον ἀκολούθως μέτεισιν ἐπὶ τὰς ἐχούσας τὴν ἑτέραν μερικήν. καὶ συντόμως εἰπεῖν ὅπως ἂν εἶχον αἱ καθόλου οὕτως ἔχουσι καὶ αὗται κατά τε τὰ συμπεράσματα καὶ τοῖς τρόποις τῶν δείξεων. καὶ μόνῳ τῷ καθόλου καὶ τῷ μερικῷ διαλλάττουσιν. ἐκτίθεται δὲ τὰς ἀνομοιοσχήμονας συζυγίας πρώτας ἐφ᾽ ὧν καὶ ἡ διαφορὰ τῶν συμπερασμάτων ἐγίνετο. αἱ μὲν γὰρ τὸ ἐνδεχόμενον συνῆγον. αἱ δὲ τὸ ὑπάρχον ἵνα κατὰ συνέχειαν πληρώσῃ τὸν περὶ τῶν ἀνομοιοσχημόνων λόγον. πρώτας δὲ ἐκτίθεται τὰς τὸ ὑπάρχον συναγούσας, καὶ φησίν. ὅτι ὅταν μὲν ᾖ τὸ στερητικὸν ἀναγκαῖον. τουτέστιν ὅταν ἡ μείζων ἀναγκαία ᾖ ἀποφατικὴ καθόλου. ἀνομοιοσχημόνων γὰρ οὐσῶν τῶν προτάσεων ἐν πρώτῳ σχήματι, ἀνάγκη τὴν ἀποφατικὴν μείζονα εἶναι. πάλιν τῆς ἑτέρας οὔσης μερικῆς, τῆς δὲ ἑτέρας καθόλου. τὴν καθόλου ἀνάγκη μείζονα εἶναι. ὥστε τοῦτό φησιν ὅτι ἐπὶ τῶν ἀνομοιοσχημόνων συζυγιῶν καὶ ἐχουσῶν τὴν ἑτέραν μερικήν. ὅταν ἡ μείζων ἀναγκαία δηλονότι ἀποφατικὴ οὖσα καὶ καθόλου. ἡ δὲ ἐλάττων ἐνδεχομένη μερικὴ οὖσα καταφατική. τὸ συμπέρασμα ὑπάρχον ἔσται. καὶ οὐ τὸ κατὰ τὸν διορισμὸν ἐνδεχόμενον ὡς δέδεικται καὶ ἐπὶ τῶν καθόλου συζυγιῶν. ἔστω γὰρ τὸ μὲν α ἐξ ἀνάγκης μηδενὶ τῷ β ὑπάρχειν. τὸ δὲ β τινὶ τῶν γ ἐνδέχεσθαι ὑπάρχειν. λέγω φησὶ ὅτι τὸ α τινὶ τῷ γ οὐχ ὑπάρχει. εἰ γὰρ τοῦτο ψεῦδος, ἀληθὲς τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον τὸ ὑπάρχειν παντί. ἐπεὶ οὖν τὸ α τῷ β ἐξ ἀνάγκης οὐδενί. καὶ τὸ β τῷ α ἐξ ἀνάγκης οὐδενί. ἀντιστρέφει γάρ. εἰ τοίνυν τὸ β τῷ α ἐξ ἀνάγκης οὐδενί. τὸ δὲ α τῷ γ ὑπάρχει παντὶ ὡς ἡ ὑπόθεσις. γίνεται ἄρα τὸ πρῶτον σχῆμα τῆς μίξεως τοῦ ὑπάρχοντος καὶ ἀναγκαίου. ἐπὶ δὲ τῆς τοιαύτης μίξεως κατὰ ἀριστοτέλην τῇ μείζονι τῶν προτάσεων ἠκολούθησε τὸ συμπέρασμα. τὸ ἄρα β, οὐδενὶ τῷ γ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει. ὑπέκειτο δὲ καὶ τινὶ ἐνδέχεσθαι ὑπάρχειν ὅπερ ἀδύνατον, τὸ ἀδύνατον ἠκολούθησε διὰ τὸ ὑποθέσθαι ἡμᾶς τὸ α τῷ γ παντὶ ὑπάρχειν. ψεῦδος ἄρα τοῦτο. οὐκοῦν ἀληθὲς τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον τὸ μὴ παντὶ ὑπάρχειν ὅπερ ἔδει δεῖξαι. ὁμοίως δὲ κἂν τὴν ἐλάττονα ἐνδεχομένην μερικὴν ἀποφατικὴν ὑποθώμεθα. ἵνα ὁμοιοσχήμων γένηται ἡ συζυγία ἐξ ἀμφοτέρων ἀποφατικῶν. τὸ αὐτὸ πάλιν γίνεται συμπέρασμα. ἐπειδὴ ἡ αὐτὴ πάλιν συζυγία, μεταλαμβανομένης τῆς ἀποφατικῆς μερικῆς εἰς τὴν μερικὴν καταφατικήν.

» ΟΤΑΝ δὲ τὸ ἐν μέρει καταφατικὸν ἀναγκαῖον ᾖ τὸ ἐν τῷ στερητικῷ συλλογισμῷ, οἷον τὸ β γ.
» ἢ τὸ καθόλου τὸ ἐν τῷ κατηγορικῷ· οἷον τὸ α β' οὐκ ἔσται τοῦ ὑπάρχειν συλλογισμός· ἀπόδειξις δ' ἡ αὐτὴ ἣ
» καὶ ἐπὶ τῶν προτέρων.

Εἰρηκὼς τῶν μερικῶν τὰς τὸ ὑπάρχειν συναγούσας συζυγίας, νῦν περὶ τῶν τὸ ἐνδεχόμενον συναγουσῶν διαλέγεται. τί οὖν φησιν ὅτι ὁπηνίκα ἐπὶ τῶν ἀντιφατικῶν συλλογισμῶν ἡ ἐλάττων πρότασις καταφατικὴ οὖσα ἀναγκαία εἴη. τῆς μείζονος δηλονότι ἐνδεχομένης οὔσης καθόλου ἀποφατικῆς οὐχ ὑπάρχον ἀλλ' ἐνδεχόμενον συνάγεται τὸ συμπέρασμα. δείκνυται δὲ καθάπερ καὶ ἡ καθόλου συζυγία. καὶ ἡ ὁμοίως αὐτῇ ἔχουσα τῇ ἐπ' εὐθείας δείξει. διὰ μόνου τοῦ κατὰ παντὸς καὶ τοῦ κατὰ μηδενός. ἐπεὶ γὰρ τὸ α' τῷ β' ἐνδέχεται μηδενὶ· πάντων ἄρα τῶν μερῶν αὐτοῦ ἐνδεχομένως κεχώρισται. ἐν δὲ τῶν μερῶν τοῦ β' ἐπὶ τῶν γ' ἐστί. τὸ ἄρα α' τινὶ τῶν γ' ἐνδεχομένως οὐχ ὑπάρχει. ὁμοίως δέ φησι καὶ ἐπὶ τοῦ κατηγορικοῦ συλλογισμοῦ. τουτέστι τοῦ ἐξ ἀμφοτέρων καταφατικῶν τῶν προτάσεων. ἐὰν ἡ καθολικὴ πρότασις ἀναγκαία ᾖ. τουτέστιν ἡ μείζων, οὐχ ὑπάρχον πάλιν, ἀλλ' ἐνδεχόμενόν ἐστι τὸ συμπέρασμα. τοῦτο δὲ διὰ τοῦ ἀδυνάτου δείκνυται ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῆς καθόλου συζυγίας τῆς ὁμοίως αὐτῇ ἐχούσης. ἔστω γὰρ τὸ α' παντὶ τῷ β' ἐξ ἀνάγκης. τὸ δὲ β' τινὶ τῶν γ' ἐνδεχομένως, συνάγεταί φησιν ὅτι τὸ α' τινὶ τῶν γ' ἐνδεχομένως. εἰ γὰρ τοῦτο ψεῦδος, ἔσται τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον ἀληθὲς τὸ οὐκ ἐνδέχεταί τινι ὅπερ ταυτόν ἐστι τῷ ἀνάγκῃ μηδενί. ἐπεὶ οὖν τὸ α' τῷ μὲν γ' ἐξ ἀνάγκης οὐδενί. τῷ δὲ β' παντὶ ὑπάρχει. γίνεται τὸ δεύτερον σχῆμα ἐξ ἀμφοτέρων ἀναγκαίων τῆς μείζονος ἀποφατικῆς. καὶ συνάγεται τὸ β' ἐξ ἀνάγκης οὐδενὶ τῶν γ'. ἦν δὲ καὶ ἐνδέχεταί τινι ὅπερ ἀδύνατον. τὸ ἀδύνατον ἠκολούθησε. διὰ τὸ ὑποθέσθαι ὅτι τὸ α' τῷ γ' οὐκ ἐνδέχεταί τινι. οὐκοῦν ψεῦδος τοῦτο ἀληθὲς δὲ τὸ ἐνδέχεταί τινι ὅπερ ἔδει δεῖξαι. φανερὸν δὲ ὅτι καὶ ἐνταῦθα δυνατὸν λέγειν ὅτι τὸ ἥμισυ τοῦ ἐνδεχομένου συνάγεται.

» ΕΑΝ δὲ τὸ μὲν καθόλου τεθῇ πρὸς τὸ ἐλάττονι ἄκρῳ ἢ καταφατικὸν ἢ στερητικὸν ἢ ἐνδεχόμε-
» νον, τὸ δ' ἐν μέρει ἀναγκαῖον πρὸς τῷ μείζονι ἄκρῳ οὐκ ἔσται συλλογισμός· ὅροι δὲ τοῦ ὑπάρχειν ἐξ ἀνάγ-
» κης, ζῶον· λευκόν, ἄνθρωπος· τοῦ δὲ μὴ ἐνδέχεσθαι, ζῶον, λευκόν, ἱμάτιον.

Ἐκθέμενος τὰς συζυγίας τὰς ἐκ τῆς ἑτέρας καθόλου. τῆς δὲ ἑτέρας μερικῆς. τὰς ἐχούσας τὴν μείζονα καθόλου. καὶ δείξας ποῖαι μὲν ἐν ταύταις συλλογιστικαὶ ποῖαι δὲ ἀσυλλόγιστοι, νῦν τὰς ἐναντίως ἐχούσας κατὰ τὸ ποιὸν ἐκτίθεται. λέγω δὴ τὴν μὲν μείζονα μερικὴν τὴν δὲ ἐλάττονα καθόλου. καὶ πάσας φησὶ ταύτας ἀσυλλογίστους εἶναι. ἀπόλεσε γὰρ ἡ μείζων τὸ ἴδιον τοῦ πρώτου σχήματος. λέγω δὴ τὸ καθόλου. τὸ δὲ ἢ ἐνδεχόμενον. ἀντὶ τοῦ καὶ ἐνδεχόμενον. πρώτας γὰρ ἐξέθετο ἀσυλλογίστους τὰς ἐχούσας τὴν ἐλάττονα ἐνδεχομένην. συνάγουσιν αὗται καὶ τὸ παντὶ καὶ τὸ οὐδενί. τὸ γὰρ ζῶον ἀνθρώπῳ μὲν παντὶ ἐξ ἀνάγκης. ἱματίῳ δὲ οὐδενί. εἰλήφθωσαν δὲ πάλιν καὶ ἄλλοι οἱ ὅροι. ζῶον τινὶ λευκῷ ἐξ ἀνάγκης. λευκὸν ἐνδέχεται μηδενὶ ἵππῳ ἢ παντί. καὶ ζῶον ἐξ ἀνάγκης παντὶ ἵππῳ. τοῦ δὲ μηδενί. εἰ ἀντὶ τοῦ ἵππου λάβοιμεν ἱμάτιον. ζῶον τινὶ λευκῷ ἐξ ἀνάγκης. λευκὸν ἐνδέχεται μηδενὶ ἢ παντὶ ἱματίῳ εἶναι. καὶ ζῶον ἐξ ἀνάγκης οὐδενὶ ἱματίῳ.

» ΟΤΑΝ δὲ ἀναγκαῖον ᾖ τὸ καθόλου τὸ δ' ἐν μέρει ἐνδεχόμενον, στερητικοῦ μὲν ὄντος τοῦ κα-
» θόλου, τοῦ μὲν ὑπάρχειν ὅροι ζῶον, λευκόν, κόραξ. τοῦ δὲ μὴ ὑπάρχειν, ζῶον, λευκόν, πίττα. κατα-
» φατικοῦ δὲ τοῦ μὲν ὑπάρχειν, ζῶον, λευκόν, κύκνος. τοῦ δὲ μὴ ἐνδέχεσθαι, ζῶον, λευκόν, χιών.

Ἀμείβει διὰ τούτων τὴν τάξιν τῶν τρόπων. τῇ μὲν ἐλάττονι διδοὺς τὸ ἀναγκαῖον. τῇ δὲ μείζονι τὸ ἐνδεχόμενον. αὗται γὰρ πᾶσαι ὅπως ἂν ἔχωσι κατὰ τὸ ποιόν, πᾶσαί εἰσιν ἀσυλλόγιστοι. συνάγουσι γὰρ πᾶσαι καὶ τὸ παντί. καὶ τὸ οὐδενὶ ἐξ ἀνάγκης, διὰ τῶν ὅρων οὓς αὐτὸς ἐκτίθεται.

» ΟΥΔ' ὅταν ἀδιόριστοι ληφθῶσιν αἱ προτάσεις. ἢ ἀμφότεραι κατὰ μέρος, οὐδ' οὕτως ἔσται συλλο-
» γισμός· ὅροι δὲ κοινοί. τοῦ μὲν ὑπάρχειν, ζῶον, λευκόν, ἄνθρωπος. τοῦ δὲ μὴ ὑπάρχειν ζῶον, λευκόν,
» ἄψυχον.

Αὗται περιλείπονται ἐν πρώτῳ σχήματι συζυγίαι. αἵ τινες πᾶσαι ἀσυλλόγιστοί εἰσιν. αἵ τε γὰρ ἐξ ἀμφοτέρων μερικῶν, ἀσυλλόγιστοι τῆς μείζονος οὐκ ἐχούσης τὸ καθόλου. καὶ αἱ ἐξ ἀπροσδιορίστων ἀμφοτέρων. διότι κατὰ τὸν ἀριστοτέλην ταῖς μερικαῖς ἰσοδυναμοῦσιν αἱ ἀπροσδιόριστοι. εὐπορεῖ δὲ κοινῶν ὅρων ἐπὶ πάντων συναγόντων καὶ τὸ παντὶ καὶ τὸ οὐδενί, ζῶον. λευκῷ ὑπαρχέτω ἢ τινὶ ἐξ ἀνάγκης. ἢ ἐνδεχομένως. λευκὸν ἀνθρώπῳ ὑπαρχέτω ἢ τινὶ ἐξ ἀνάγκης, ἢ ἐνδεχομένως. καὶ συνάγεται ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ ἐξ ἀνάγκης. καὶ πάλιν ὁμοίως ἐχουσῶν τῶν προτάσεων. ζῶον οὐδενὶ ἀψύχῳ ἐξ ἀνάγκης.

» ΚΑΙ γὰρ τὸ ζῶον, τινὶ λευκῷ. καὶ τὸ λευκὸν ἀψύχῳ τινί. καὶ ἀναγκαῖον ὑπάρχειν, καὶ οὐκ ἐν-
» δέχεται ὑπάρχειν. καὶ ἐπὶ τοῦ ἐνδέχεσθαι ὁμοίως· ὥστε πρὸς ἅπαντα χρήσιμοι οἱ ὅροι.

Βούλεται διὰ τούτων δεῖξαι ὅπως οἱ εἰρημένοι ὅροι εὐοδοῦσιν ἐπὶ πασῶν ὁμοῦ ὧν ἐξέθετο συζυγιῶν τῶν τε μερικῶν καὶ τῶν ἀπροσδιορίστων. καὶ τοῦτο δείκνυσι διότι φησὶ δυνατὸν εἰπεῖν τινὶ λευκῷ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν. οἷον τῷ ἐν κύκνῳ ἢ τῷ ἐν σκύθῃ. ὥστε δῆλον διὰ τούτων ὅτι δυνατὸν λαβεῖν τὴν μείζονα πρότασιν ἀναγκαίαν καταφατικήν. ὅτι δὲ καὶ ἀποφατικήν, δῆλον. λέγομεν γὰρ τὸ ζῶον μὴ παντὶ λευ-
κῷ ἐξ

κῳ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν οἷον τῷ ἐν χιόνι. οὕτω μὲν οὖν δέδεικται ὅτι δυνατὸν τὴν μείζονα πρότασιν μερικὴν οὖσαν λαβεῖν ἀναγκαίαν καταφατικήν τε καὶ ἀποφατικήν. ὡσαύτως δὲ καὶ τὴν ἐλάττονα δείξομεν. λέγομεν γὰρ τὸ λευκὸν τινὶ ἀνθρώπῳ. οἷον τῷ σκύθῃ. ἀψύχῳ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν οἷον χιόνι. καὶ ἐξ ἀνάγκης μὴ παντὶ ἀψύχῳ ὑπάρχειν. οὐδὲ γὰρ τῷ ἐβενίῳ. οὕτω μὲν οὖν ἀμφοτέρας ἀναγκαίας ἐστὶ λαβεῖν καταφατικάς τε καὶ ἀποφατικάς. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐνδεχομένας δυνατὸν λαβεῖν. ζῷον γὰρ τινὶ λευκῷ ἐνδέχεται οἷον τῷ ἐν σωκράτει. καὶ οὐ παντὶ ἐνδέχεται. οὐδὲ γὰρ τὸ ἐν ψιμμυθίῳ. καὶ πάλιν λευκὸν τινὶ ἀψύχῳ ἐνδέχεται οἷον λίθῳ. καὶ τινὶ οὐκ ἐνδέχεται, οὐδὲ γὰρ ἐβενίῳ, ἢ ἀνθρώπῳ ἐνδέχεται τινί. καὶ οὐκ ἐνδέχεται. σωκράτει τε καὶ αἰθιόπι. ὥστε ὅπως ἂν ληφθῶσιν αἱ προτάσεις αὗται, ἀσυλλόγιστοί εἰσι. καὶ οὐκ ἐνδέχεται ὑπάρχειν. ἀντὶ τοῦ οὐκ ἀνάγκη ὑπάρχειν.

» ΦΑΝΕΡΟΝ οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων ὅτι ὁμοίως ἐχόντων τῶν ὅρων ἔν τε τῷ ὑπάρχειν καὶ ἐν τοῖς » ἀναγκαίοις, γίνεται καὶ οὐ γίνεται συλλογισμός.

Τοῦτο συμπέρασμά ἐστι κοινῶν τῶν προειρημένων μίξεων τοῦ ἐνδεχομένου λέγω πρὸς τὸ ὑπάρχον καὶ τὸ ἀναγκαῖον. παραδίδωσι δὲ ἐκ τῶν εἰρημένων συμπερασμάτων. καὶ τὸ κοινὸν ἀμφοτέρων ταύταις ταῖς μίξεσι πρὸς ἀλλήλας. καὶ τί τὸ διάφορον. κοινὸν οὖν φησιν ἀμφοτέραις ὅτι ὁμοίως ἐπ᾽ ἀμφοτέρων ἐχουσῶν τῶν προτάσεων κατά τε τὸ ποιὸν καὶ τὸ ποσὸν καὶ τὸν τρόπον. ἢ συλλογιστικαί εἰσιν. ἢ ἀσυλλόγιστοι. καὶ τὰ αὐτὰ συνήγετο συμπεράσματα ὁμοίως ἐχουσῶν τῶν συζυγιῶν. ἢ γὰρ τοῦ κατὰ τὸν διορισμὸν ἐνδεχομένου. ἢ ἄλλου τινός. εἰπὼν οὖν τὴν κοινωνίαν ἐπάγει καὶ τὴν διαφοράν.

» ΠΛΗΝ κατὰ μὲν τὸ ὑπάρχειν τιθεμένης τῆς στερητικῆς προτάσεως τοῦ ἐνδέχεσθαι ἦν ὁ συλλο» γισμός. κατὰ δὲ τὸ ἀναγκαῖον τῆς στερητικῆς, καὶ τοῦ ἐνδέχεσθαι καὶ τοῦ μὴ ὑπάρχειν.

Αὕτη φησὶν ἡ διαφορὰ τῶν δύο τούτων μίξεων. ὅτι ἐπὶ μὲν τῆς μίξεως τοῦ ὑπάρχοντος καὶ τοῦ ἐνδεχομένου ἐπὶ τῶν ἀνομοιοσχημόνων προτάσεων. ἐὰν ἡ μείζων ᾖ ὑπάρχουσα δῆλον ὅτι ἀποφατικὴ οὖσα. ἡ δὲ ἐλάττων καταφατικὴ ἐνδεχομένη, τὸ συμπέρασμα ἐνδεχόμενον συνήγετο. ἐπὶ δὲ τῆς μίξεως τοῦ ἐνδεχομένου καὶ τοῦ ἀναγκαίου ὁμοίως πάλιν ἐχουσῶν τῶν προτάσεων τῆς μείζονος ἀναγκαίας ἀποφατικῆς. τῆς δὲ ἐλάττονος καταφατικῆς ἐνδεχομένης, τοῦ μὴ ὑπάρχειν συνήγετο συμπέρασμα. καὶ τοῦ μὴ ἐνδέχεσθαι ὑπάρχειν. τὸ μὲν τοῦ ὑπάρχοντος δῆλον ὅτι κατηγορούμενον. ταῦτα μὲν οὖν οὕτω λέγεται παρ᾽ αὐτοῦ. Ἐπιστῆσαι δὲ χρή. πῶς φησιν ἐνδεχόμενον ἦν τὸ συμπέρασμα ἐπὶ τῆς μίξεως τοῦ ὑπάρχοντος καὶ τοῦ ἐνδεχομένου ἡνίκα ἡ μείζων ἀποφατικὴ ἦν ὑπάρχουσα. ἡ δὲ ἐλάττων καταφατικὴ ἐνδεχομένη. καίτοι ἀνωτέρω εἰπὼν ὅτι ἐπὶ τῆς τοιαύτης μίξεως κατ᾽ ἄλλην τὴν συζυγίαν οὐ συνάγεται τὸ ἐνδεχόμενον ἀλλὰ τὸ μηδενὶ ἐξ ἀνάγκης. λέγομεν οὖν, ὅτι περ κἀκεῖ εἰρήκαμεν. ὅτι τὸ οὐδενὶ ἐξ ἀνάγκης περιεκτικόν ἐστι τοῦ ἐνδεχομένου καὶ τοῦ ἀναγκαίου. ἐπειδὴ οὖν τὸ οὐδενὶ ἐξ ἀνάγκης κατά τι ἐστὶν ἐνδεχόμενον, εἰ καὶ μὴ τὸ κατὰ τὸν διορισμόν. διὰ τοῦτό φησιν ὅτι τοῦ ἐνδεχομένου ἐστὶ τὸ συμπέρασμα. συνήγετο δὲ τὸ ὑπάρχον ἐπὶ τῆς εἰρημένης συζυγίας τῆς μίξεως τοῦ ἐνδεχομένου καὶ ἀναγκαίου. ἐπειδὴ κεχρημένος ἐπὶ ταύτης τῇ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῇ δι᾽ ἧς ἠβούλετο δεῖξαι ὑπάρχον συναγόμενον τὸ συμπέρασμα. μετέπεσεν εἰς τὴν μῖξιν τοῦ ὑπάρχοντος καὶ τοῦ ἀναγκαίου. ἐν ᾗ ἐβούλετο τῇ μείζονι τῶν προτάσεων ἀκολουθεῖν τὸ συμπέρασμα. καὶ ἐκ ταύτης δεῖξαί τι ἀδύνατον συναγόμενον τὸ τὸ β΄ τῷ γ΄ καὶ ἀνάγκη μηδενὶ ἐνδέχεσθαι παντί. ὅπερ ἀδύνατον. ἐπεὶ δὲ μὴ τῇ μείζονι ἀκολουθήσοι τὸ συμπέρασμα ἀλλὰ τῇ χείρονι, οὐδὲν ἀδύνατον ἠκολουθήσει. συνήγετο γὰρ τὸ β΄ τῷ γ΄ καὶ ὑπάρχειν μὴ παντὶ καὶ ἐνδέχεσθαι παντί. καὶ οὐδὲν ἀδύνατον. οἱ μέντοι περὶ θεόφραστον καὶ ἐπὶ ταύτης τῆς συζυγίας ἐνδεχόμενον λέγουσιν εἶναι τὸ συμπέρασμα. ἵνα καὶ ἐνταῦθα τῇ χείρονι τῶν προτάσεων ἕπηται τὸ συμπέρασμα. καὶ τοῦτο δεικνῦσιν εἰς τὴν ἀδύνατον ἀπαγωγήν, οὕτως. ἔστωσαν γὰρ αἱ προτάσεις οὕτως ὡς εἴπομεν. λέγω ὅτι συνάγουσιν τὸ α΄ τῷ γ΄ ἐνδέχεται μηδενί. εἰ γὰρ τοῦτο ψεῦδος ἔσται ἀληθὲς τὸ οὐκ ἐνδέχεται μηδενὶ ὅπερ ταυτόν ἐστι τῷ ἀνάγκη τινί. ἐπεὶ οὖν ἀντιστρέφει ἡ μερικὴ καταφατική. καὶ τὸ γ΄ ἄρα τινὶ τῶν α΄ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει. εἰ τοίνυν τὸ μὲν β΄ κεῖται ἐνδέχεσθαι παντὶ τῷ γ΄. τὸ δὲ γ΄ τινὶ τῶν α΄ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν ὑπόκειται. τὸ ἄρα β΄ τινὶ ἐνδέχεται τῶν α΄. ἐπεὶ τοίνυν ὑπέκειτο ἐξ ἀρχῆς τὸ α΄ τῶν β΄ ἐξ ἀνάγκης μηδενί. καὶ τὸ β΄ ἄρα τῷ α΄ ἐξ ἀνάγκης οὐδενί. ὑπέκειτο δὲ καὶ ἐνδέχεσθαι τινὶ ὅπερ ἀδύνατον. τὸ ἀδύνατον ἠκολούθησε διὰ τὸ ὑποθέσθαι ἡμᾶς τὸ α΄ τῷ γ΄ οὐκ ἐνδέχεσθαι μηδενὶ ὅπερ ἐστὶ ταυτὸν τῷ ἀνάγκῃ τινί. ψεῦδος ἄρα τοῦτο, ἀληθὲς δὲ τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον τὸ ἐνδέχεται μηδενί. τοῦτο ἄρα ἐστὶ τὸ συναγόμενον. ἔστι δὲ καὶ ἄλλως δεῖξαι τὸ ἀδύνατον. εἰ γὰρ τὸ α΄ τῷ β΄ ἐξ ἀνάγκης μηδενί. καὶ τὸ β΄ τῷ α΄ ἐξ ἀνάγκης οὐδενί. τὸ δὲ β΄ τῷ γ΄ ἀνάγκῃ τινί. τὸ ἄρα β΄ τῷ γ΄ ἀνάγκῃ μὴ παντί. ἦν δὲ καὶ ἐνδέχεται παντί, ὅπερ ἀδύνατον.

» ΔΗΛΟΝ δὲ καὶ ὅτι πάντες ἀτελεῖς οἱ συλλογισμοί. καὶ ὅτι τελειοῦνται διὰ τῶν προειρημέ» νων σχημάτων.

Οὐ γὰρ πάντες ἁπλῶς ἀτελεῖς, ἀλλ᾽ ὅσοι ἔχουσι τὴν ἐλάττονα ἐνδεχομένην. τελειοῦνται δὲ πάντες. τῇ εἰς τὸ α΄ σχῆμα ἀναγωγῇ. ἢ τῶν ἁπλῶς συλλογισμῶν ἢ τῶν μικτῶν. διὰ τοῦτο γὰρ εἶπε σχημάτων καὶ οὐχὶ σχήματος.

» ΕΝ δὲ τῷ δευτέρῳ σχήματι ὅταν μὲν ἐνδεχόμεναι λαμβάνωνται ἀμφότεραι αἱ προτάσεις, οὐδεὶς ἔσται συλλογισμός· οὔτε κατηγορικῶν, οὔτε στερητικῶν τιθεμένων, οὔτε καθόλου, οὔτε κατὰ μέρος.

Παραδοὺς ὁ φιλόσοφος τοῦ τε ὑπάρχοντος καὶ τοῦ ἐνδεχομένου ἰδίᾳ ἑκάστου ἐπὶ τῶν τριῶν σχημάτων τοὺς ἁπλοῦς συλλογισμούς· ἐφεξῆς τούτων ἐξέθετο τὴν μίξιν ἐπί τε α' καὶ β' καὶ γ' σχήματος· ἔπειτα μετὰ τοῦτο παραδέδωκεν τοῦ ἐνδεχομένου αὐτοῦ καθ' αὑτὸ ἐν πρώτῳ σχήματι τοὺς ἁπλοῦς συλλογισμούς. καὶ δέον εὐθέως τὰ λοιπὰ δύο σχήματα τῶν ἁπλῶν συζυγιῶν τοῦ ἐνδεχομένου παραδοῦναι ὥσπερ ἐποίησεν καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων· εἶθ' οὕτως ἐπὶ τὴν μίξιν τραπῆναι τοῦ ἐνδεχομένου πρὸς τοὺς ἄλλους δύο τρόπους· οὐχ οὕτως ὁ φιλόσοφος ποιεῖ· ἀλλὰ μετὰ τὸ παραδοῦναι τοῦ ἐνδεχομένου ἐν πρώτῳ σχήματι τὰς ἁπλᾶς συζυγίας, εὐθέως ἐτράπη ἐπὶ τὴν μίξιν αὐτοῦ τὴν πρὸς τὸ ὑπάρχον καὶ ἀναγκαῖον ἐν πρώτῳ σχήματι· εἶτα λοιπὸν ἐπὶ δευτέρου σχήματος μεταβέβηκεν - τοῦτο δὲ πεποίηκεν, ἐπειδὴ πᾶσαι αἱ ἐν β' σχήματι τοῦ ἐνδεχομένου συζυγίαι ἀσυλλόγιστοί εἰσι· καὶ διὰ τοῦτο ὥσπερ ἄνωθεν. οὕτω καὶ νῦν ποιεῖ προτέρας τὰς συλλογιστικὰς παραδούς. λέγω δὴ τὰς ἐν πρώτῳ σχήματι ἁπλᾶς τε καὶ μικτάς· εἶτα οὕτω μεταβὰς ἐπὶ τὸ δεύτερον σχῆμα καὶ δεικνὺς ὡς πᾶσαι ἀσυλλόγιστοί εἰσιν αἱ ἁπλαῖ τοῦ ἐνδεχομένου ἐν τούτῳ προτάσεις. πρὶν δὲ ταύτας ἐκθέσθαι, προλαμβάνει τι λημμάτιον δεικνὺς ὅτι οὐκ ἀντιστρέφει πρὸς ἑαυτὴν τοῦ ἐνδεχομένου ἡ ἀπόφασις ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων τρόπων. ἀλλ' οὐδὲ πρὸς ἄλλην τινά· μεμνήμεθα γὰρ ἡνίκα παρεδίδου τὰς ἀντιστροφὰς τῶν ὑπαρχουσῶν καὶ ἀναγκαίων προτάσεων· ὅτι ὁμοίως ἑαυτοῖς οἱ δύο τρόποι οὗτοι ἀντιστρέφουσιν· ὅτε ἔλεγεν ὅτι αἱ τοῦ ἐνδεχομένου προτάσεις κατὰ μὲν τὰς καταφατικάς, ὁμοίως καὶ αὗται ἀντιστρέφουσιν· κατὰ δὲ τὴν καθόλου ἀποφατικήν, οὐκέτι· οὐ γὰρ πρὸς ἑαυτὴν ἀντιστρέφει ἡ τοῦ ἐνδεχομένου καθόλου ἀπόφασις· τοῦτο δὲ ἔσται φανερὸν ἡνίκα περὶ τοῦ ἐνδεχομένου λέγομεν· ὃ οὖν ἐκεῖ ἐπηγγείλατο, νῦν ἀποδίδωσιν· τί τοίνυν φησὶ ἀρχόμενος ὁ φιλόσοφος ἐν τῷ δευτέρῳ σχήματι ἀμφοτέρων τῶν προτάσεων ἐνδεχομένων οὐσῶν· κἄν τε καθόλου ὦσι κἄν τε μερικαί· εἴτε προσδιορισμέναι, εἴτε ἀπροσδιόριστοι. καὶ αὗται εἴτε καταφατικαί, εἴτε ἀποφατικαί, εἴτε ἀνομοιοσχήμονες· οὐδαμῶς γίνεται συλλογισμός· καὶ ἡ αἰτία δήλη· ἐπειδὴ γὰρ ἐν δευτέρῳ σχήματι ἀνομοιοσχήμονας θέλουσιν εἶναι αἱ συλλογιστικαὶ προτάσεις· ἐάν τε ὁμοιοσχήμονας αὐτὰς λάβωμεν· δι' αὐτὸ τοῦτο ἀσυλλόγιστοι ἔσονται· ἐάν τε ἀνομοιοσχήμονας· ἐπειδὴ δυνατὸν τὴν ἀποφατικὴν εἰς καταφατικὴν μεταλαβεῖν. καὶ πάλιν διὰ τοῦτο γίνονται ὁμοιοσχήμονες· διὰ τοῦτο ὅλως οὐ γίνονται ἐν δευτέρῳ σχήματι ἐξ ἀμφοτέρων ἐνδεχομένων τῶν προτάσεων συλλογισμοί.

» ΟΤΑΝ δὲ ἡ μὲν ὑπάρχειν, ἡ δὲ ἐνδέχεσθαι σημαίνῃ, τῆς μὲν καταφατικῆς ὑπάρχειν σημαινούσης, οὐδέποτε ἔσται· τῆς δὲ στερητικῆς τῆς καθόλου, ἀεί.

Προοιμιασάμενος καὶ πρὸ τῆς λέξεως προαναφωνήσας ὅτι αἱ ἐξ ἀμφοτέρων ἐνδεχομένων ἐν δευτέρῳ σχήματι πᾶσαι ἀσυλλόγιστοί εἰσι· νῦν φησι περὶ τῶν ἐχουσῶν τὴν μίαν ἐνδεχομένην τὴν δὲ ἑτέραν ὑπάρχουσαν· καὶ συντόμως διαιρεῖ τὰς συλλογιστικάς τε καὶ τὰς ἀσυλλογίστους ταύτῃ· ὅσαι φησὶ τὴν καταφατικὴν πρότασιν ὑπάρχουσαν ἔχουσιν· αὗται πᾶσαι ἀσυλλόγιστοί εἰσι· κἂν γὰρ ἀποφατικὴ εἴη ἡ ἐνδεχομένη· διὰ τὸ πάλιν μεταλαμβάνεσθαι τὴν ἀποφατικὴν τοῦ ἐνδεχομένου εἰς τὴν καταφατικήν· καὶ πάλιν ὁμοιοσχήμονας γίνεσθαι τὰς προτάσεις, ἀσυλλόγιστοι αἱ τοιαῦται συζυγίαι· ὅσαι δὲ ἀποφατικὴν ὑπάρχουσαν ἔχουσι, τῆς ἐνδεχομένης ὡς ἔτυχεν ἐχούσης εἴτε ἀποφατικῶς, εἴτε καταφατικῶς πάντως γίνεται συλλογιστικὴ ἡ συζυγία· μένει γὰρ ἡ συζυγία τηνικαῦτα ἀνομοιοσχήμονας ἔχουσα τὰς προτάσεις· διὰ τὸ μήτε τὴν ἀποφατικὴν ὑπάρχουσαν μεταληφθῆναι δύνασθαι εἰς καταφατικήν· μήτε τὴν ἐνδεχομένην ἀποφατικὴν εἰς τὴν καταφατικὴν κατὰ τὰ Ἀριστοτέλει δοκοῦντα· ἀλλὰ κἂν ἀποφατικὴ εἴη ἡ ἐνδεχομένη δύνασθαι ταύτην εἰς καταφατικὴν μεταληφθῆναι καὶ ποιεῖν ἀνομοιοσχήμονα τὴν συζυγίαν· δεῖ δὲ τὴν ἀποφατικὴν ὑπάρχουσαν καθόλου εἶναι διὰ τὸ ἀντιστρέφειν πρὸς ἑαυτήν· εἰ γὰρ μερικὴ εἴη, οὐ πάντως ποιεῖ συλλογισμόν· ὡς μαθησόμεθα ἐν τῷ τόπῳ.

» ΤΟΝ αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ὅταν ἡ μὲν, ἐξ ἀνάγκης, ἡ δὲ, ἐνδέχεσθαι λαμβάνηται τῶν προτάσεων· ὅσα γὰρ ἐπὶ τοῦ ὑπάρχοντος καὶ ἐνδεχομένου εἴρηται, ταῦτα καὶ ἐπὶ τούτων ῥηθήσεται. δεῖ δὲ καὶ ἐν τούτοις λαμβάνειν τὸ ἐν τοῖς συμπεράσμασιν ἐνδεχόμενον, ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς πρότερον.

Τὰ συμπεράσματά φησι τὰ συναγόμενα ἐν β' σχήματι· ἐπὶ τῆς μίξεως τοῦ ἐνδεχομένου πρὸς τὸ ὑπάρχον καὶ τὸ ἀναγκαῖον ἐνδεχόμενα ὄντα· τοιούτου ἐνδεχομένου δεῖ λαμβάνειν ὄντα· οἷον ἦν καὶ τὸ ἐν πρώτῳ σχήματι, ἐπὶ τῆς μίξεως τοῦ ἐνδεχομένου καὶ τοὺς ἄλλους δύο τρόπους δῆλον ὅτι τῶν συζυγιῶν ὁμοίως ἐχουσῶν ἐκείνοις τῶν ἐνταῦθα· οἷον ἐπὶ τῆς μίξεως τοῦ ἐνδεχομένου καὶ τοῦ ὑπάρχοντος· τῆς μείζονος οὔσης ἀποφατικῆς ὑπαρχούσης· τῆς δὲ ἐλάττονος ἐνδεχομένης καταφατικῆς· ὥσπερ καὶ ἐπὶ τοῦ πρώτου σχήματος τὸ οὐδενὶ ἐξ ἀνάγκης δεῖ λαμβάνειν τὸ συναγόμενον ὅπερ ἐστὶ τὸ ἥμισυ τοῦ ἐνδεχομένου· ἐπὶ δὲ τῆς μίξεως τοῦ ἐνδεχομένου καὶ τοῦ ἀναγκαίου ὁμοίως ἐχούσης πάλιν τῆς συζυγίας τὸ ἐνδέχεται μηδενὶ τὸ τοῦ μὴ ὑπάρχοντος κατηγορουμένου· καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων συζυγιῶν ὥσπερ

εἰ χρὴ καὶ τοῦ πρώτου σχήματος κατὰ τὰ συμπεράσματα. οὕτως ἔχουσι καὶ ἐν δευτέρῳ.

» ΠΡΩΤΟΝ οὖν λεκτέον ὅτι οὐκ ἀντιστρέφει τὸ ἐν τῷ ἐνδέχεσθαι στερητικόν. οἷον εἰ τὸ α ἐνδέ-
» χεται μηδενὶ τῷ β, οὐκ ἀνάγκη καὶ τὸ β μηδενὶ τῷ α ἐνδέχεσθαι. κείσθω γὰρ τοῦτο. καὶ ἐνδεχέσθω τὸ
» β μηδενὶ τῷ α ὑπάρχειν.

Ἐνταῦθα δείκνυσι τὴν καθόλου ἀποφατικὴν ἐνδεχομένην, μὴ ἀντιστρέφουσαν πρὸς ἑαυτήν. δείκνυσι δὲ αὐτὴν διὰ τριῶν ἐπιχειρημάτων. πρῶτον μὲν ἐπ' αὐτῶν τῶν προτάσεων διὰ τῶν καθόλου ἐπιγυμνάζων τὸν λόγον ὅτι τοῦτο ἀδύνατον εἶναι. ἔπειτα δὲ διὰ τῆς τῶν ὅρων παραθέσεως. παραδειγματικῶς δὲ ἡ τοιαύτη πίστις. καὶ τρίτον ὅτι οὐδ' ὡς ἄν τις ὑπολάβοιο οὐδὲ διὰ τῆς τοῦ ἀδυνάτου δείξεως δυνατὸν πιστώσασθαι. ὅτι πρὸς ἑαυτὴν ἀντιστρέφει ἡ τοῦ ἐνδεχομένου καθόλου ἀποφατική. πρῶτον οὖν δι' αὐτῶν τῶν προτάσεων δείκνυσιν οὕτως. οὐκ ἐπειδὴ τὸ α φησὶν ἐνδέχεται μηδενὶ τῶν β δυνατὸν ἀντιστρέψαντα εἰπεῖν ὅτι καὶ τὸ β ἐνδέχεται μηδενὶ τῶν α. εἰ γὰρ δυνατὸν, ὑποκείσθω ἀντιστρέφειν καὶ τὸ α μηδενὶ τῶν β ἐνδεχομένως. καὶ τὸ β μηδενὶ ἐνδεχέσθω τῶν α. εἰ τοίνυν μηδενὶ τῶν α τῷ β ἐνδέχεται, καὶ παντὶ ἄρα ἐνδέχεται. δέδεικται γὰρ πρὸ τούτου ὅτι πᾶσαι αἱ τοῦ ἐνδεχομένου προτάσεις πρὸς ἑαυτὰς ἀντιστρέφουσι λέγω δὴ αἱ ἀποφατικαὶ πρὸς τὰς καταφατικὰς καὶ ἔμπαλιν. ἐνταῦθα γὰρ περὶ τῆς ἐν ὅροις. τουτέστι τῆς ἁπλῆς ἀντιστροφῆς ἡμῖν ὁ λόγος. εἰ τοίνυν μηδενὶ τῶν α ἐνδέχεται τὸ β ὑπάρχειν. καὶ παντὶ ἄρα ἐνδέχεται. πάλιν εἰ τὸ α οὐδενὶ τῶν β ἐνδέχεται. τοῦτο γὰρ ὑπόκειται ἐξ ἀρχῆς διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν ἣν εἴπομεν. καὶ παντὶ τῷ β τὸ α ἐνδέχεται. ὥστε συνάγεται ἐκ τούτου ἐπεὶ τὸ β παντὶ τῷ α ἐνδέχεται. καὶ τὸ α παντὶ τῷ β ἐνδέχεσθαι. ἡ ἄρα καθόλου καταφατικὴ ἐνδεχομένη ἀντιστρέφει πρὸς ἑαυτήν. ὅπερ ἀδύνατον. ἐν οὐδενὶ γὰρ τρόπῳ ἡ καθόλου καταφατικὴ ἀντιστρέφει πρὸς ἑαυτήν. ὥστε ἐνταῦθα μὲν τῇ δι' ἀδυνάτου δείξει μὴ δυναμένην ἀντιστρέφειν πρὸς ἑαυτὴν τὴν καθόλου ἀποφατικὴν δείκνυσιν. ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ δείξει οὐχ ἁπλῶς διὰ τοῦ ἀδυνάτου τοῦτο δείκνυσιν, ἀλλὰ τὴν διὰ τοῦ ἀδυνάτου δεῖξιν. δι' ἧς ἄν τις ὑπέλαβε δεικνύναι τὴν καθόλου ἀποφατικὴν ἐνδεχομένην. τοῖς ὅροις ἀντιστρέφειν πρὸς ἑαυτὴν ψευδῆ οὖσαν ἐλέγχει.

» ΟΥΚΟΥΝ ἐπεὶ ἀντιστρέφουσιν αἱ ἐν τῷ ἐνδέχεσθαι καταφάσεις ταῖς ἀποφάσεσι καὶ αἱ
» ἐναντίαι καὶ αἱ ἀντικείμεναι, τὸ δὲ β τῷ α ἐνδέχεται μηδενὶ ὑπάρχειν φανερὸν ὅτι καὶ παντὶ ἐνδέ-
» χοιτο ἂν τὸ β τῷ α ὑπάρχειν. τοῦτο δὲ ψεῦδος. οὐ γὰρ εἰ τόδε τῷδε παντὶ ἐνδέχεται καὶ τόδε παντὶ
» τῷδε ἐνδέχοιτο, ἀναγκαῖον. ὥστ' οὐκ ἀντιστρέφει τὸ στερητικόν.

Ἐναντίας μέν φησι. τήν τε πᾶς καὶ τὴν οὐδείς. καὶ τήν τις καὶ τὴν οὐ πᾶς. ἀντικειμένας δὲ τήν τε οὐδείς καὶ τήν τις. καὶ τὴν πᾶς καὶ τὴν οὐ πᾶς. ἀντιστρέφουσιν οὖν αὗται πρὸς ἀλλήλας ἥτε οὐδείς πρὸς τὴν οὐ πᾶς καὶ ἀνάπαλιν. καὶ ἥτις πρὸς τὴν οὐ πᾶς. οὕτω μὲν οὖν αἱ ἐναντίαι. ἀλλὰ δὴ καὶ αἱ ἀντικείμεναι. ἀντιστρέφουσι τοῦτον τὸν τρόπον. ἡ μὲν πᾶς πρὸς τὴν οὐ πᾶς. ἡ δὲ οὐδείς πρὸς τήν τις. οὐκέτι δὲ καὶ τὸ ἀνάπαλιν. ἥτις πρὸς τὴν οὐδείς. οὐδὲ γὰρ ἡ οὐ πᾶς. πρὸς τὴν πᾶς. εἴρηται γὰρ ἡμῖν ἤδη ἐν τῷ περὶ τούτων λόγῳ ὅτι τὰ μὲν καθόλου εἰσάγει τὰ μερικά. οὐκέτι δὲ καὶ τὰ μερικὰ τὰ καθόλου.

» ἜΤΙ δὲ, οὐδὲν κωλύει τὸ μὲν α τῷ β ἐνδέχεσθαι μηδενί. τὸ δὲ β τινὶ τῷ α ἐξ ἀνάγκης μὴ ὑπάρ-
» χειν. οἷον τὸ μὲν λευκὸν παντὶ ἀνθρώπῳ ἐνδέχεται μὴ ὑπάρχειν. καὶ γὰρ ὑπάρχειν. ἄνθρωπον δὲ, οὐκ
» ἀληθὲς εἰπεῖν, ὡς ἐνδέχεται μηδενὶ λευκῷ. πολλοῖς γὰρ ἐξ ἀνάγκης οὐχ ὑπάρχει τὸ δ' ἀναγκαῖον,
» οὐκ ἦν ἐνδεχόμενον.

Οὗτος ὁ δεύτερος τῆς δείξεως τρόπος ὁ ἐπ' αὐτῶν τῶν ὅρων δεικνὺς ἀδύνατον εἶναι ἀντιστρέφειν πρὸς ἑαυτὴν τὴν ἐνδεχομένην καθόλου ἀποφατικήν. ἔστι δὲ ὡς εἶπον παραδειγματικὴ ἡ δεῖξις. οὐδὲ γάρ φησιν εἰ τὸ α οὐδενὶ τῶν β ἐνδέχεται, καὶ τὸ β οὐδενὶ τῶν α ἐνδέχοιτο ἄν. τοῦτο δὲ ἀδύνατον. τισὶ γὰρ ἐξ ἀνάγκης οὐχ ὑπάρχει. οἷον τοῦ α ὄντος λευκοῦ τοῦ δὲ β ἀνθρώπου, τὸ μὲν λευκὸν οὐδενὶ ἀνθρώπῳ ἐνδέχεται. διότι καὶ παντὶ ἐνδέχεται. τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ καὶ γὰρ ὑπάρχει. ἄνθρωπος δὲ οὐκ ἀληθὲς εἰπεῖν ὡς οὐδενὶ λευκῷ ἐνδέχεται. εἰ γὰρ οὐδενὶ ἐνδέχεται καὶ παντὶ ἐνδέχεται ὅπερ ἀδύνατον. τισὶ γὰρ λευκοῖς οὐχ ὑπάρχει. τὸ ἐν κύκνῳ τὸ ἐν χιόνι. ληπτέον δὲ κάλλιον τοὺς ὅρους λαμβάνοντας κίνησιν καὶ ἄνθρωπον. κίνησιν μὲν γὰρ ἐνδέχεται μηδενὶ ἀνθρώπῳ ὑπάρχειν. ἐπειδὴ καὶ παντί. ἄνθρωπον δὲ ἀδύνατον μηδεμιᾷ κινήσει ὑπάρχειν. εἰ γὰρ ἐνδέχεται μηδεμιᾷ κινήσει ἄνθρωπον, καὶ πάσῃ ἐνδέχεται ὑπάρχειν. τοῦτο δὲ ἀδύνατον. τισὶ γὰρ ἐξ ἀνάγκης οὐχ ὑπάρχει οἷον τῇ κυκλοφορικῇ.

» ἈΛΛΑ μὴν οὐδ' ἐκ τοῦ ἀδυνάτου δειχθήσεται ἀντιστρέφον. οἷον εἴτις ἀξιώσειεν, ἐπεὶ ψεῦδος
» τὸ ἐνδέχεσθαι μηδενὶ τῷ α τὸ β ὑπάρχειν, ἀληθὲς τὸ μὴ ἐνδέχεσθαι μηδενί. φάσις γὰρ καὶ ἀπόφα-
» σις. εἰ δὲ τοῦτο ἀληθὲς, καὶ τὸ ἐξ ἀνάγκης τινὶ τῷ α ὑπάρχειν τὸ β. ὥστε καὶ τὸ α τινὶ τῷ β.

Διῆς ἄν τις ὑπενόησε δείξεως. λέγω δὲ τῆς εἰς τὸ ἀδύνατον τὴν καθόλου ἀποφατικὴν ἐνδεχομένην πρὸς ἑαυτὴν δεῖξαι ἀντιστρέφουσαν πρότασιν. ταύτην αὐτὸς ἐκτίθεται καὶ ἐξελέγχει. ἐκτίθεται οὖν τίνα αὐτὴν τὴν εἰς τὸ ἀδύνατον ἀπαγωγὴν δῆθεν οὖσαν δεικνύναι τὴν ἀποφατικὴν καθόλου ἐνδεχομένην πρὸς ἑαυτὴν ἀντιστρέφουσαν οὕτως. εἰ τὸ α οὐδενὶ τῶν β ἐνδέχεται, λέγω φησὶν ὅτι καὶ τὸ β οὐδενὶ

τῶν α ἐνδέχεται. εἰ γὰρ τοῦτο ψεῦδος, ἔσται τὸ ἀντικείμενον ἀληθὲς ὅτι οὐκ ἐνδέχεται μηδενὶ τῶν α τὸ β΄ ὅπερ ταυτόν ἐστι τῷ ἀνάγκη τινί. ὃ γὰρ οὐκ ἐνδέχεται μηδενί, τοῦτο ἀνάγκη τινί. ἐπεὶ οὖν τὸ β ἐξ ἀνάγκης τινὶ τῶν α ὑπάρχει ὡς ἡ ὑπόθεσις. καὶ τὸ α ἄρα τινὶ τῶν β ἐξ ἀνάγκης ὑπάρξει. ἀντιστρέφει γὰρ ἐν παντὶ τρόπῳ τὰ μερικὰ καταφατικὰ πρὸς ἑαυτά. ὑπέκειτο δὲ καὶ ἐνδέχεσθαι μηδενὶ τὸ α τῶν β΄. τὸ αὐτὸ ἄρα τῷ αὐτῷ καὶ ἐνδέχεται μηδενὶ καὶ ἀνάγκη τινὶ ὅπερ ἀδύνατον. οὐκ ἄρα τὸ ἀνάγκη τινὶ ἀληθὲς τουτέστιν τὸ οὐκ ἐνδέχεται μηδενί. εἰ δὲ τοῦτο ψεῦδος, ἀληθὲς τὸ ἐνδέχεται μηδενὶ τῶν α τὸ β΄. οὕτω μὲν οὖν ἡ δοκοῦσα διὰ τοῦ ἀδυνάτου δεῖξις. πῶς οὖν καὶ ταύτην ἐλέγχει εἴδομεν.

» ΤΟΥΤΟ δ' ἀδύνατον. οὐ γὰρ εἰ μὴ ἐνδέχεται μηδενὶ τῷ α τὸ β΄, ἀνάγκη ὑπάρχειν τινὶ μόνον,
» ἀλλὰ καὶ ἐξ ἀνάγκης οὐ παντί, τὸ γὰρ μὴ ἐνδέχεσθαι μηδενί, διχῶς λέγεται. τὸ μέν, εἰ ἐξ ἀνάγκης τι-
» νὶ τῷ α ὑπάρχει. τὸ δέ, εἰ ἐξ ἀνάγκης τινὶ μὴ ὑπάρχει. τὸ γὰρ ἐξ ἀνάγκης τινὶ τῷ α μὴ ὑπάρχον, οὐκ ἀλη-
» θὲς εἰπεῖν, ὡς παντὶ ἐνδέχεται μὴ ὑπάρχειν. ὥσπερ οὐδὲ τὸ τινὶ ὑπάρχον ἐξ ἀνάγκης, ὅτι παντὶ ἐν-
» δέχεται, ὑπάρχειν.

Ἐκθέμενος ἀνωτέρω τὴν εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγὴν ᾗ αὐτὸς ἐχρήσατο πρὸς τὸ δεῖξαι τὴν καθόλου ἀποφατικὴν ἐνδεχομένην πρὸς ἑαυτὴν ἀντιστρέφουσαν, διὰ τούτων αὐτὴν τὴν δεῖξιν ἐλέγχει ὡς οὐκ οὖσαν ἀληθῆ ἀλλὰ ἀδύνατον. τί οὖν λέγει; οὐ δεῖ φησιν εἰ τῇ ἀνάγκη τινὶ ὑποτεθείσῃ ἀδύνατόν τι ἠκολούθησεν, τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον τὸ ἐνδέχεται μηδενὶ λέγειν ἀληθὲς εἶναι. καὶ διὰ τοῦτο ἀντιστρέφειν οἴεσθαι πρὸς ἑαυτὴν τὴν τοῦ ἐνδεχομένου ἀπόφασιν. ἡ γὰρ οὐκ ἐνδέχεται μηδενὶ ἣν ὑποθέμεθα ἵνα δείξωμεν τὸ ἀδύνατον, οὐ μόνον τὴν ἀνάγκη τινὶ περιέχει, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀνάγκη μὴ παντί ὡς ἀνωτέρω δέδεικται. εἰ τοίνυν τῇ οὐκ ἐνδέχεται μηδενὶ ἀμφότεραι αἱ μερικαὶ τοῦ ἀναγκαίου μέρη εἰσί. περιέχονται γὰρ ὑπ' αὐτῆς. οὐ δεῖ τῷ ἑνὶ μόνῳ μέρει αὐτῆς δεῖξαι τὸ ἀδύνατον ἀκολουθοῦν τῷ ἀνάγκη τινί. ἀλλὰ καὶ τῷ ἀνάγκη μὴ παντί. δεῖ οὖν καὶ ταύτην ὑποθέσθαι καὶ δεῖξαι ἀδύνατόν τι ἀκολουθοῦν, ἵνα τῇ ὅλῃ προτάσει, τῇ οὐκ ἐνδέχεται μηδενί. τουτέστι τοῖς μέρεσιν αὐτῆς ἀποδείξαντα ἀκολουθοῦν τὸ ἀδύνατον. τότε γὰρ ἀντιφατικῶς αὐτῇ ἀντικείμενον εἰσάγομεν τὴν ἐνδέχεται μηδενί. ὅλον γὰρ δεῖ δεῖξαι πρὸς ἑαυτὸ τὸ ἐνδεχόμενον ἀντιστρέφον τουτέστι τὴν ὅλην πρότασιν πρὸς ὅλην ἑαυτὴν καὶ οὐ πρὸς τὸ ἥμισυ. ἀλλὰ μὴν τῇ ἀνάγκη μὴ παντὶ ὑποτεθείσῃ οὐδὲν ἀδύνατον ἀκολουθεῖ. τὴν γὰρ ἀρχὴν οὐδὲ ἀντιστρέφει. δῆλον ἄρα ὅτι οὐκ ἔστι χρησαμένους τῇ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῇ δεῖξαι τὴν καθόλου ἀποφατικὴν ἐνδεχομένην πρὸς ἑαυτὴν ἀντιστρέφουσαν. καὶ ἡ μὲν ἔννοια αὕτη. δεῖ δὲ σαφηνίσαι τὴν λέξιν. φησὶν οὖν ὅτι κακῶς ὑποθέμενοι τὸ ἐξ ἀνάγκης τινὶ μόνον ἀντὶ τοῦ οὐκ ἐνδέχεται μηδενί, τούτῳ μόνῳ τὸ ἀδύνατον ἐδείξατε ἀκολουθοῦν. τὸ γὰρ οὐκ ἐνδέχεται μηδενὶ δύο περιέχει, τὸ ἀνάγκη τινί, καὶ τὸ ἀνάγκη μὴ παντί. ἔδει οὖν ὑποθεμένους τὸ ἀνάγκη τινί, ὑποθέσθαι καὶ τὸ ἀνάγκη μὴ παντί. Τὸ γὰρ ἐξ ἀνάγκης φησὶ τινὶ τῷ α μὴ ὑπάρχον οὐκ ἀληθὲς εἰπεῖν ὡς παντὶ ἐνδέχεται μὴ ὑπάρχειν. ὥσπερ οὐδὲ τὸ τινὶ ὑπάρχον ἐξ ἀνάγκης ὅτι παντὶ ἐνδέχεται ὑπάρχει. Ἐξ ἀναλογίας τινὸς δείκνυσιν ὅτι ἐν τῇ οὐκ ἐνδέχεται μηδενί, οὐ μόνον ἡ ἀνάγκη τινὶ περιέχεται, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀνάγκη μὴ παντί. ὥσπερ φησὶν ἡ ἀνάγκη τινὶ οὐ περιέχεται ἐν τῇ ἐνδέχεται παντί. ἐπειδὴ ὃ ἐνδέχεται παντί, τοῦτο ἐνδέχεται μηδενί. καὶ ἐπειδὴ ἐν ταύτῃ οὐ περιέχεται πᾶσα ἀνάγκη ἐν τῇ ἀντιφατικῇ αὐτῇ ἀντικειμένῃ περιέχεσθαι τῇ οὐκ ἐνδέχεσθαι παντί· οὕτω δὴ καὶ ἡ ἀνάγκη μὴ παντὶ ἐπειδὴ μὴ περιέχεται ἐν τῇ ἐνδέχεται μηδενί. ὃ γὰρ ἐνδέχεται μηδενί, ἐνδέχεται παντί. ὃ δὲ ἐνδέχεται παντί, οὐκ ἀληθὲς εἰπεῖν ὡς ἀνάγκη μὴ παντί. εἰ τοίνυν μὴ περιέχεται ἐν τῇ ἐνδέχεται μηδενὶ τὸ ἀνάγκη μὴ παντί, πᾶσα ἀνάγκη ἐν τῷ οὐκ ἐνδέχεται μηδενὶ αὐτὸ περιέχεσθαι. δῆλον ἄρα ὅτι ἡ οὐκ ἐνδέχεται μηδενί, τὸ ἀνάγκη τινὶ καὶ τὸ ἀνάγκη μὴ παντὶ περιέχει. Ἰστέον δὲ ὅτι ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν ὅτι οὐκ ἀληθὲς εἰπεῖν ὡς ἐνδέχεται μηδενὶ ὑπάρχειν, εἶπεν ὡς μὴ παντὶ ἐνδέχεται ὑπάρχειν. ἔστι δὲ ἓν καὶ ταυτό. εἰ γὰρ παντὶ ἐνδέχεται μὴ ὑπάρχειν, ἐνδέχεται μηδενὶ ὑπάρχειν.

» ΕΙ οὖν τις ἀξιοίη, ἐπεὶ οὐκ ἐνδέχεται τὸ γ΄ τῷ δ΄ παντὶ ὑπάρχειν, ἐξ ἀνάγκης τινὶ μὴ ὑπάρ-
» χειν αὐτό, ψεῦδος ἂν λαμβάνοιτο. εἰ παντὶ γὰρ ὑπάρχει εἰ τύχοι. ἀλλ' ὅτι ἐνίοις ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει, διὰ
» τοῦτο φαμέν, οὐ παντὶ ἐνδέχεσθαι. ὥστε τῷ ἐνδέχεσθαι παντὶ ὑπάρχειν, τό τ' ἐξ ἀνάγκης τινὶ ὑπάρ-
» χειν, ἀντίκειται καὶ τὸ ἐξ ἀνάγκης τινὶ μὴ ὑπάρχειν. ὁμοίως δὲ καὶ τῷ ἐνδέχεσθαι μηδενί.

Ὃ λέγει τοῦτό ἐστιν. ὥσπερ φησὶν εἴ τις ἀξιώσειεν ἀντιστρέφειν πρὸς ἑαυτὴν τὴν καθόλου καταφατικὴν καὶ λέγει οὕτως. ἐπεὶ τὸ δ΄ παντὶ τῷ γ΄ ἐνδέχεται ὑπάρχειν. καὶ τὸ γ΄ παντὶ τῷ δ΄ ἐνδέχεται ὑπάρχειν. εἶτα τοῦτο ἐπιχειροίη κατασκευάζειν οὕτως. εἰ γὰρ ψεῦδος τὸ παντὶ τὸ γ΄ τῷ δ΄ ἐνδέχεσθαι ὑπάρχειν. ἀληθὲς ἄρα τὸ οὐκ ἐνδέχεται παντὶ τῷ δ΄ τὸ γ΄. εἶτα ἀντὶ τούτου παραλάβοι τὸ ἀνάγκη μὴ παντὶ μόνον, κακῶς ποιεῖ. διότι ἐνδέχεται ἐπί τινων ὅρων τὸ γ΄ τῷ δ΄ παντὶ ὑπάρχειν οὕτω δὲ παντὶ ὑπάρχειν. ὡς τισὶ μὲν ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν, τισὶ δὲ ὑπαρχόντως. καὶ διὰ τοῦτο συμβαίνει διὰ τὸ μὴ πᾶσιν ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν. ἀληθεύειν τὸ ἀνάγκη μὴ παντὶ τῷ δ΄ τὸ γ΄. διότι δὲ πάλιν καί τισιν ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν. ἀληθεύειν τὸ ἀνάγκη τινί. οἷον ἔστω κινούμενον καὶ σῶμα. λέγω οὕτως. κινούμενον παντὶ σώ-

ματι ὑπάρχει· καὶ ἔστιν ἀληθὴς ὁ λόγος. δύναμαι δὲ ἐνθάδε τούτων τῶν ὅρων ἀντιστρέψας εἰπεῖν. καὶ ὅτι σῶμα παντὶ κινουμένῳ ὑπάρχει· ἀλλὰ τινὶ μὲν ἐξ ἀνάγκης· οἷον τῇ κυκλοφορίᾳ τοῦ οὐρανοῦ· τινὶ δὲ οὐκ ἐξ ἀνάγκης, οἷον τῇ βαδίσει· οὐδὲ γὰρ ἀεὶ συνυπάρχουσιν ἀλλήλοις σῶμα καὶ βάδισις. διότι οὐκ ἀναγκαία ἐστὶν ἡ συνύπαρξις αὐτῶν. ὥστε οὐ καλῶς τις λαμβάνει ὅτι εἰ μὴ τὸ γ΄ τῷ δ΄ ἐνδέχεται παντὶ, ἀνάγκη μὴ παντὶ μόνως. δέδεικται γὰρ ὅτι δυνατὸν εὑρεῖν ὅρους τοῦ ὑπάρχειν παντὶ τῷ δ΄ τὸ γ΄ συνάγοντας. εἰ δὲ παντὶ ὑπάρχει, ψεῦδος τὸ λέγειν ὅτι ἀνάγκη μὴ παντὶ μόνως. ἀλλ᾽ ὅτι καὶ ἀνάγκη τινί. ὥστε τὸ ἐνδέχεται παντί. δύο ἀντίκεινται προτάσεις. ἥτε ἡ ἀνάγκη μὴ παντὶ καὶ ἡ ἀνάγκη τινί. καὶ οὐ δεῖ τὴν ἀνάγκη μὴ παντὶ μόνην παραλαμβάνειν ὡς ἀντικειμένην. ὡσαύτως δὲ καὶ τῇ ἐνδέχεται μηδενὶ αἱ αὐταὶ δύο ἀντίκεινται. καὶ οὐ δεῖ τὴν ἀνάγκη τινὶ μόνην παραλαμβάνειν τοὺς εἰς ἀδύνατόν τι βουλομένους ἀπαγαγεῖν. καὶ τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον τὸ οὐκ ἐνδέχεται μηδενὶ ἐστὶ γὰρ τὸ ἐνδέχεται μηδενί. ἐνθάδε σημειωσόμεθα δὲ καὶ κατὰ τὴν λέξιν τὰ εἰρημένα.

» Εἰ οὖν τις ἀξιῶν

» ἐπεὶ οὐκ ἐνδέχεται τὸ γ΄ τῷ δ΄ παντὶ ὑπάρχειν ἐξ ἀνάγκης τινὶ μὴ ὑπάρχειν αὐτὸ ψεῦδος ἂν λαμ-

» βάνοι.

Εἰ ὑποθεμένων ἡμῶν φησι τὸ δ΄ τῷ γ΄ ἐνδέχεσθαι παντὶ, ἀντιστρέψας τὶς εἴποι καὶ τὸ γ΄ τῷ δ΄ ἐνδέχεσθαι παντί. εἰ γὰρ τοῦτο ψεῦδος, τὸ οὐκ ἐνδέχεται παντὶ ἀληθὲς ὅπερ ἐστὶ ταυτὸν τῷ ἀνάγκη μὴ παντὶ μόνῳ. ψεῦδος ἂν λέγοι ὁ τοιοῦτος. ὅτι γὰρ ψεύδεται, τὴν αἰτίαν ἐπάγει. παντὶ γὰρ ὑπάρχει φησί. τουτέστι δυνατὸν εὑρεῖν ὅρους τὸ παντὶ ὑπάρχειν τῷ δ΄ τὸ γ΄ συνάγοντας. οὐκοῦν οὐκ ἀληθὲς εἰπεῖν. ὡς ἀνάγκη μὴ παντὶ μόνως. πόθεν δὲ ὅλως ἀληθεύειν κατά τι τὸ ἀνάγκη μὴ παντὶ εἴπερ δυνατὸν εὑρεῖν ὅρους τὸ ὑπάρχον παντὶ συνάγοντα. τούτου τὴν αἰτίαν ἐπήγαγεν. ἀλλ᾽ ὅτι φησὶν ἐνίοις ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει, διὰ τοῦτο φαμὲν οὐ παντὶ ἐνδέχεσθαι. ἐφ᾽ ὧν φησιν ὅρων εὑρίσκομεν κατηγορούμενον παντὸς τοῦ δ΄ τὸ γ΄. τισὶ μὲν τῶν ὑπὸ τὸ δ΄ ἀναγκαίως ὑπάρχει. τισὶ δὲ οὐκ ἀναγκαίως. ἐπειδὴ τοίνυν μὴ πᾶσιν ἀναγκαίως ὑπάρχει, διὰ τοῦτο ἀληθὲς τὸ λέγειν ὅτι ἀνάγκη μὴ παντί. ὥστε ἐπειδὴ καὶ τισὶν ἀναγκαίως ὑπάρχει, ἀληθεύσει καὶ τὸ ἀνάγκη τινί. ὥστε φησὶ τοῦ ἐνδέχεσθαι παντὶ τὰ ἀντικείμενα. ἐπειδὴ τοῦτο ὑποθέσθαι ἐβούλετο, δύο εἰσὶ τὸ ἀνάγκη τινὶ καὶ ἀνάγκη μὴ παντί. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ἐνδέχεσθαι μηδενί.

» ΔΗΛΟΝ οὖν ὅτι πρὸς τὸ οὕτως ἐνδεχόμενον καὶ μὴ ἐνδεχόμενον ὡς ἐν ἀρχῇ διωρίσαμεν οὐ

» μόνον τὸ ἐξ ἀνάγκης τινὶ ὑπάρχειν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐξ ἀνάγκης τινὶ μὴ ὑπάρχειν ληπτέον. τούτου δὲ

» ληφθέντος, οὐδὲν συμβαίνει ἀδύνατον. ὥστε οὐ γίνεται συλλογισμὸς, φανερὸν οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων,

» ὅτι οὐκ ἀντιστρέφει τὸ στερητικόν.

Συμπέρασμα ἐνθάδε φέρει τῶν εἰρημένων καὶ φησὶ δῆλόν ἐστιν ἡμῖν ὅτι τοῦ διορισθέντος ἡμῖν ἐξ ἀρχῆς ἐνδεχομένου τοῦ μὴ ὄντος ἀναγκαίου, τεθέντος δὲ, οὐδὲν ἀδύνατον ἀκολουθεῖ. ἔστι γὰρ καὶ τὸ κοινοτέρως λεγόμενον ἐνδεχόμενον ὡς πολλάκις εἰρήκαμεν. καὶ τῇ ἀποφάσει τῇ ἐνδέχεται μηδενί. καὶ τῇ καταφάσει τῇ ἐνδέχεται παντὶ, δύο εἰσὶ καὶ τὰ αὐτὰ ἑκάστῳ τὰ ἀντικείμενα τὸ ἀνάγκη τινὶ καὶ ἀνάγκη μὴ παντί. ὥστε τοὺς κεχρημένους τῇ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῇ ἐφ᾽ ἑκατέρα τῶν προτάσεων τούτων, ἀμφότερα δεῖ λαμβάνειν τὰ ἀντικείμενα. ὑποτεθέντος δὲ τοῦ ἀνάγκη μὴ παντὶ, οὐδὲν ἀδύνατον ἠκολούθει. ὥστε φησὶν οὐ γίνεται συλλογισμός. τουτέστιν οὐδὲν ἀδύνατον συμπέρασμα ἡμῖν ἀκολουθήσει. συλλογισμὸν γὰρ ἐνταῦθα ἐκάλεσε τὸ συμπέρασμα. εἰ δὲ μὴ ἀκολουθεῖ τι ἀδύνατον. οὐδὲ διὰ τούτων ἄρα δειχθήσεται ἀντιστρέφουσα πρὸς ἑαυτὴν ἡ τοῦ ἐνδεχομένου καθόλου ἀπόφασις.

» ΤΟΥΤΟΥ δὲ δειχθέντος, κείσθω τὸ α΄, τῷ μὲν β΄ ἐνδέχεσθαι μηδενί. τὸ δὲ γ΄, παντί. διὰ μὲν οὖν

» τῆς ἀντιστροφῆς, οὐ γίνεται συλλογισμός. εἴρηται γὰρ ὅτι οὐκ ἀντιστρέφει ἡ τοιαύτη πρότασις.

Τὰ χρήσιμα αὐτῷ ἐσόμενα πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῶν ἐν δευτέρῳ σχήματι προδιδάξας συλλογισμῶν, νῦν ἐνθάδε τὰς συζυγίας αὐτῶν μετέρχεται καὶ δείκνυσιν ὅτι οὐκ ἐνδέχεται ἐξ ἀμφοτέρων τῶν προτάσεων ἐνδεχομένων ἐν δευτέρῳ σχήματι συλλογισμὸν γενέσθαι. δεῖ γὰρ ἐν τούτῳ τῷ σχήματι ἀνομοιοσχήμονας εἶναι τὰς συλλογιστικὰς προτάσεις. ἐνδεχομένων δὲ ἀμφοτέρων οὐσῶν, ἀδύνατον αὐτὰς ὅπως ἂν ληφθῶσι καὶ ἀνομοιοσχήμονας εἶναι. ἀεὶ τῆς ἀποφατικῆς μεταλαμβανομένης εἰς καταφατικήν. ὑποκείσθω γάρ φησι συζυγία ἐκ τῆς μείζονος ἀποφατικῆς, τῆς δὲ ἐλάττονος καταφατικῆς, οἷον τὸ α΄ τῷ μὲν β΄ μηδενὶ ἐνδεχέσθω. τῷ δὲ γ΄ παντί. ταύτην φησὶν οὔτε δι᾽ ἀντιστροφῆς δεῖξαι δυνατὸν ἀνάγοντα εἰς τὸ πρῶτον σχῆμα, οὔτε τῇ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῇ. οὔτε τῇ τῶν ὅρων παραθέσει. καὶ ὅτι μὲν δι᾽ ἀντιστροφῆς οὐ δυνατὸν, δῆλον. δέδεικται γὰρ ὅτι ἡ ἀποφατικὴ τοῦ ἐνδεχομένου οὐκ ἀντιστρέφει πρὸς ἑαυτήν.

» ΑΛΛ᾽ οὐ διὰ τοῦ ἀδυνάτου. τεθέντος γὰρ τοῦ τὸ παντὶ τῷ γ΄ ἐνδέχεσθαι ὑπάρχειν. οὐδὲν συμβαίνει

» ψεῦδος. ἐνδέχοιτο γὰρ ἂν τὸ α΄ τῷ γ΄ καὶ παντὶ καὶ μηδενὶ ὑπάρχειν.

Δείξας μὴ δυνάμενον δι᾽ ἀντιστροφῆς ἐν δευτέρῳ σχήματι γενέσθαι συλλογισμὸν, νῦν δείκνυσιν ὅτι οὐδὲ τῇ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῇ δυνατόν ἐστι συμπέρασμά τι συναγαγεῖν ἐν δευτέρῳ σχήματι. ἔστω γὰρ τὸ α΄ τῷ β΄ ἐνδέχεσθαι μηδενὶ τῷ δὲ γ΄ ἐνδέχεσθαι παντί. ἴδωμεν οὖν εἰ δυνατὸν τῇ εἰς ἀδύνατον δεῖξει χρήσα-

σθαι. ὑποκείσθω γὰρ συνάγειν ὅτι τὸ β΄ ἐνδέχεται μηδενὶ τῷ γ΄ ὑπάρχειν. τοῦτο γὰρ αὖ συνάγειν ἄρτι συνῆγεν. δεικνύομεν οὖν τοῦτο δυνατὸν τῇ δείξει τῇ διὰ τοῦ ἀδυνάτου. εἰ γὰρ ψεῦδός τὸ ἐνδέχεται μηδενὶ τῶν γ΄ τὸ β΄. ἔσται τὸ οὐκ ἐνδέχεται μηδενὶ ἀληθές. ὅπερ ταυτόν ἐστι τῷ ἀνάγκῃ τινί. εἰ τοίνυν τὸ α΄ ἐνδέχεται μηδενὶ τῷ β΄. τὸ δὲ β΄ ἀνάγκῃ τινὶ τῶν γ΄. γίνεται τὸ α΄ σχῆμα ἐκ τῆς μείζονος ἐνδεχομένης ἀποφατικῆς τῆς δὲ ἐλάττονος ἀναγκαίας μερικῆς καταφατικῆς, συνάγει δὲ τὸ ὅτι τὸ α΄ οὐ παντὶ τῷ γ΄ ἐνδέχεται. ἦν δὲ καὶ παντὶ ἐνδέχεσθαι. καὶ οὐδὲν ἀδύνατον τὸ παντὶ ἐνδεχόμενον ἐνδέχεσθαι μὴ παντί. οὕτω μὲν οὖν οὐ δυνατὸν τῇ δι' ἀδυνάτου δείξει χρήσασθαι. Ἰστέον δὲ ὅτι ὁ ἀριστοτέλης τῇ οὐκ ἐνδέχεται μηδενὶ ἰσοδυναμοῦσαν ἔλαβε τὴν ἀνάγκῃ παντί. ὅπερ ἐπὶ τινων μὲν ὅρων ἀληθεύει. οὐκ ἐπὶ πάντων δέ. ἀλλ' ἀεὶ τὸ ἀνάγκῃ τινί. ἀλλ' ὁ ἀριστοτέλης ἐκ περιουσίας ἐλέγξαι βουλόμενος τὸν λόγον τὸ ἀνάγκῃ παντὶ ὑπέθετο δεικνὺς ὅτι εἰ ταύτῃ τῇ ὑποθέσει οὐδὲν ἀδύνατον ἀκολουθεῖ. πολλῷ γε μᾶλλον τῇ ἀνάγκῃ τινί. ἀκολουθεῖ γὰρ τῷ καθόλου τὸ μερικόν. τεθέντος γάρ φησι τοῦ β΄ παντὶ τῷ γ΄ ἐνδέχεσθαι ὑπάρχειν, τουτέστιν ἀνάγκῃ παντὶ ὑπάρχειν. οὐδὲν ἀδύνατον συμβαίνει. εἰ γὰρ τὸ α΄ οὐδενὶ τῷ β΄ ἐνδέχεται. τὸ δὲ β΄ παντὶ τῷ γ΄ ἀνάγκῃ ὑπάρχειν, γίνεται τὸ α΄ σχῆμα. καὶ συνάγεται τὸ α΄ ἐνδέχεται μηδενὶ τῶν β΄. ἦν δὲ καὶ παντὶ ἐνδεχομένως. καὶ οὐδὲν ἀδύνατον.

» ΟΛΩΣ δὲ εἰ ἔστι συλλογισμός, δῆλον ὅτι, τοῦ ἐνδέχεσθαι ἂν εἴη, διὰ τὸ μηδετέραν τῶν προτά-
» σεων εἰλῆφθαι ἐν τῷ ὑπάρχειν. καὶ οὗτος, ἢ καταφατικὸς ἢ στερητικός. οὐδετέρως δ' ἐγχωρεῖ. καταφα-
» τικοῦ μὲν γὰρ τεθέντος, δειχθήσεται διὰ τῶν ὅρων, ὅτι οὐκ ἐνδέχεται ὑπάρχειν. στερητικοῦ δέ, ὅτι τὸ
» συμπέρασμα οὐκ ἐνδεχόμενον, ἀλλ' ἀναγκαῖόν ἐστιν. ἔστω γὰρ τὸ μὲν α΄ λευκόν. τὸ δὲ β΄, ἄνθρωπος. ἐφ'
» ᾧ δὲ γ΄, ἵππος. τὸ δὴ α΄ τὸ λευκόν, ἐνδέχεται τῷ μὲν παντί. τῷ δὲ μηδενὶ ὑπάρχειν, ἀλλὰ τὸ β΄ τῷ γ΄,
» οὔτε ὑπάρχειν ἐνδέχεται, οὔτε μὴ ὑπάρχειν.

Νῦν διὰ τῶν ὅρων βούλεται δεῖξαι ἀσυλλογίστους τὰς τοῦ ἐνδεχομένου συζυγίας ἐν δευτέρῳ σχήματι. εἰ γὰρ ὅλως φησὶ συνάγουσί τι συμπέρασμα τοῦ ἐνδεχομένου αἱ προτάσεις ἐν δευτέρῳ σχήματι, ἐνδεχόμενον συνάγουσιν. ἐπεὶ ἀμφότεραι εἰσὶν ἐνδεχόμεναι καὶ τοῦτο πᾶσα ἀνάγκη καταφατικὸν εἶναι ἢ ἀποφατικόν. εἰ μὲν οὖν καταφατικόν τις ὑπόθοιτο εἶναι τὸ συμπέρασμα. πρῶτον μὲν ἄλογον τῆς μιᾶς ἀποφατικῆς οὔσης μὴ ἀποφατικὸν εἶναι τὸ συμπέρασμα, εἴγε ἀληθὴς ὁ λόγος ὁ λέγων τῇ χείρονι τῶν προτάσεων ἕπεσθαι τὸ συμπέρασμα. ἔπειτα ἐλέγχεται τοῦτο τῇ τῶν ὅρων παραθέσει. ἐκτίθεται γὰρ ὅρους συνάγοντας τὸ ἀνάγκῃ μηδενί. λευκὸν γὰρ ἐνδέχεται ἵππῳ μὲν μηδενὶ ὑπάρχειν. ἀνθρώπῳ δὲ παντί. καὶ ὁμοίως ἵππος ἐξ ἀνάγκης οὐδενὶ ἀνθρώπῳ ὑπάρχει. ὅτι μὲν οὖν οὐ γίνεται καταφατικὸν συμπέρασμα, δῆλον ἐξ ὧν διὰ τῶν ὅρων εὑρήκαμεν τὸ ἐξ ἀνάγκης μηδενὶ συναγόμενον. τοῦτο γὰρ ἀναιρετικόν ἐστι πάντων τῶν καταφατικῶν. ὅτι δὲ οὐδὲ ἀποφατικὸν ἐνδεχόμενον συνάγεται, δῆλον ἐξ ὧν τὸ ἀναγκαῖον ἀποφατικὸν διὰ τῶν ὅρων συνήγομεν. τοῦτο γὰρ ἀναιρετικόν ἐστι πασῶν τῶν τοῦ ἐνδεχομένου προτάσεων. ὥστε οὔτε καταφατικόν, οὔτε ἀποφατικὸν ἐνδεχόμενον συνάγεται. οὕτω μὲν οὖν ὁ ἀριστοτέλης διὰ τῶν ὅρων δείξας ἀποφατικὸν καθόλου ἀναγκαῖον συναγόμενον συμπέρασμα, ἀσυλλογίστους δείκνυσι τὰς ἐν τῷ δευτέρῳ σχήματι τοῦ ἐνδεχομένου συζυγίας. οὐ καθὼς εἶχεν ἔθος ποιήσας. ἀεὶ γὰρ ἐδείκνυεν ἀσυλλογίστους τὰς ἀσυλλογίστους συζυγίας, δεικνὺς αὐτὰς συναγούσας καὶ τὸ παντὶ καὶ τὸ μηδενὶ ἐξ ἀνάγκης. ἐνταῦθα δὲ ὅρους παρέθηκε μόνον τὸ ἐξ ἀνάγκης μηδενὶ συνάγοντας. φησὶ δὲ ὁ ἀλέξανδρος ὅτι δυνατὸν καὶ ἐνταῦθα εὐπορῆσαι ὅρων, καὶ τὸ παντὶ ἐξ ἀνάγκης συναγόντων. ἔστωσαν γὰρ ὅροι. λευκόν. ζῷον. καὶ εἶδός τι τῶν ὑπὸ τὸ ζῷον οἷον ἄνθρωπος. λευκὸν μηδενὶ ζῴῳ ἐνδεχέσθω. λευκὸν παντὶ ἀνθρώπῳ ἐνδεχέσθω. καὶ συνάγεται ζῷον ἐξ ἀνάγκης παντὶ ἀνθρώπῳ. ταῦτα μὲν οὖν ὁ ἀλέξανδρος βουλόμενος δεῖξαι ὡς δυνατὸν καὶ ταύτας τὰς συζυγίας διὰ τοῦ συνάγειν τὸ παντὶ καὶ μηδενὶ ἐξ ἀνάγκης ἀσυλλογίστους δεικνύναι. οὐκ ἀποδεκτέον δὲ αὐτὸ ἐν τούτῳ. δεῖ γὰρ ὡς πολλάκις εἴρηται ἀμφοτέρας τὰς προτάσεις κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἀληθεῖς εἶναι. αἱ δὲ εἰλημμέναι ὑπὸ τοῦ ἀλεξάνδρου προτάσεις ὡς συνάγουσαι τὸ ἐξ ἀνάγκης παντί, οὐ δύνανται κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἀμφότεραι ἀληθεῖς εἶναι. εἰ γὰρ τὸ ἐνδέχεσθαι μηδενὶ ζῴῳ τὸ λευκὸν ὑπόκειτο ἀληθὲς εἶναι, ψεῦδος ἂν εἴη τὸ λέγειν ἐνδέχεσθαι παντὶ ἀνθρώπῳ τὸ λευκὸν ὑπάρχειν. ὁ γὰρ ἄνθρωπος ὑπὸ τὸ ζῷόν ἐστιν. εἴρηται δὲ μηδενὶ ζῴῳ ἐνδέχεσθαι τὸ λευκόν. πλὴν αὐτῷ τούτῳ μετὰ πολλὰ καὶ ὁ ἀλέξανδρος ἐπέστησεν ὅτι οὐ δυνατὸν λαβεῖν ὅρους τὸ ἐξ ἀνάγκης καὶ παντὶ ὑπάρχειν καὶ μάλα εἰκότως. πῶς γὰρ ἐγχωρεῖ τὸ ἀνάγκῃ παντὶ συνάγεσθαι. εἰ γὰρ συνάγοιτο τὸ ἀνάγκῃ παντί. ἀνάγκῃ τὸν ἐλάττονα ὅρον εἶδος εἶναι τοῦ μείζονος. ἢ ἄλλως πως ἀεὶ ὑπ' αὐτὸν εἶναι. εἰ δὲ τοῦτο, πᾶσα ἦν ἀνάγκη τὸν μέσον ὡς αὖ κατηγορεῖται τοῦ μείζονος. οὕτω κατηγορεῖσθαι καὶ τοῦ ἐλάττονος, ἐπειδὴ παντὸς τοῦ μείζονος κατηγορεῖται. παντὸς δὲ κατηγορουμένου. περιέχει ἐν τῇ κατηγορίᾳ καὶ τὸν ἐλάττονα. ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ σχήματι ἀνομοιοσχήμονές εἰσιν αἱ προτάσεις. εἰ τοίνυν λάβωμεν εἶδος τοῦ μείζονος ὅρου ὄντα τὸν ἐλάττονα. ψευδῆ πάντως ἀνάγκη λαμβάνειν τὴν ἑτέραν πρότασιν. ψευδὴς δὲ λαμβανομένη αὐτόθεν διὰ τὴν ὕλην καὶ οὐ διὰ τὸ σχῆμα ἕξει τὸ ἀσυλλόγιστον.

» ΟΤΙ μὲν οὖν ὑπάρχειν οὐκ ἐγχωρεῖ, φανερόν. οὐδεὶς γὰρ ἵππος, ἄνθρωπος. ἀλλ᾽ οὐδὲ ἐνδέχεσθαι μὴ ὑπάρχειν. ἀνάγκη γὰρ μηδένα ἵππον ἄνθρωπον εἶναι. τὸ δ᾽ ἀναγκαῖον, οὐκ ἦν ἐνδεχόμενον. οὐκ ἄρα γίνεται συλλογισμός.

Ὅτι μὲν οὖν φησι καταφατικὸν οὐ συνάγεται συμπέρασμα. δῆλον ἐκ τῶν ὅρων. συνῆκται γὰρ ὅτι ἐξ ἀνάγκης οὐδενὶ ἵππῳ ἄνθρωπος ὑπάρχει. ὅτι δὲ οὐδὲ ἀποφατικόν φησιν ἐνδεχόμενον συμπέρασμα δυνατὸν συναγαγεῖν, δῆλον ἐξ ὧν ἀναγκαῖόν ἐστιν ἀποφατικὸν τὸ συνηγμένον. ὁριζόμενοι δὲ τὸ ἐνδεχόμενον ἐλέγομεν αὐτὸ μὴ εἶναι ἀναγκαῖον.

» ΟΜΟΙΩΣ δὲ δειχθήσεται, καὶ ἀνάπαλιν ὅταν τεθῇ τὸ στερητικόν. κἂν ἀμφότεραι καταφατικαὶ ληφθῶσιν ἢ στερητικαί. διὰ γὰρ τῶν αὐτῶν ὅρων ἔσται ἡ ἀπόδειξις.

Ταῦτα μέν φησιν εἴρηται τῆς μείζονος ἀποφατικῆς οὔσης ἐνδεχομένης, τῆς δὲ ἐλάττονος καταφατικῆς. ἀλλ᾽ ἐπειδὴ κἂν ἀμειφθῇ ἡ τάξις τῶν προτάσεων καὶ ἡ μὲν μείζων ᾖ καταφατικὴ ἡ δὲ ἐλάττων ἀποφατικὴ καὶ οὕτως ἀσυλλόγιστος ἔσται ἡ συζυγία. ὁμοίως δὲ κἂν ὁμοιοσχήμονες ὦσιν αἱ προτάσεις. ἐπὶ πασῶν γὰρ τούτων τῶν συζυγιῶν οἱ προσεχῶς εἰρημένοι ὅροι πρὸς τὸ δεῖξαι αὐτὰς ἀσυλλογίστους ἀρκέσουσι τὸ ἀναγκαῖον ἀποφατικὸν συνάγοντες.

» ΚΑΙ ὅταν ἡ μὲν καθόλου, ἡ δ᾽ ἐν μέρει, ἢ ἀμφότεραι κατὰ μέρος, ἢ ἀδιόριστοι, ἢ ὁσαχῶς ἄλλως ἐνδέχεται μεταλαβεῖν τὰς προτάσεις. ἀεὶ γὰρ ἔσται διὰ τῶν αὐτῶν ὅρων ἡ ἀπόδειξις.

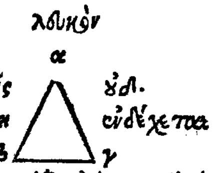
Δείξας πάσας τὰς συζυγίας τὰς ἐξ ἀμφοτέρων τῶν προτάσεων ἐνδεχομένων καθόλου ἐν δευτέρῳ σχήματι ἀσυλλογίστους, νῦν τὰς λοιπὰς πάσας ἐκτίθεται. καὶ φησὶν αὐτὰς ἀσυλλογίστους εἶναι. συνάγειν γὰρ διὰ τῶν αὐτῶν ὅρων καὶ τὸ παντὶ καὶ τὸ οὐδενὶ ἐξ ἀνάγκης.

» ΦΑΝΕΡΟΝ οὖν ὅτι ἀμφοτέρων τῶν προτάσεων κατὰ τὸ ἐνδέχεσθαι τιθεμένων, οὐδεὶς γίνεται συλλογισμός.

Τοῦτο συμπέρασμά ἐστι τῶν εἰρημένων.

» ΕΙ δὲ ἡ μὲν, ὑπάρχειν. ἡ δὲ, ἐνδέχεσθαι σημαίνει. τῆς μὲν κατηγορικῆς ὑπάρχειν τεθείσης, τῆς δὲ στερητικῆς ἐνδέχεσθαι, οὐδέποτε ἔσται συλλογισμός, οὔτε καθόλου τῶν ὅρων ὄντων, οὔτ᾽ ἐν μέρει λαμβανομένων. ἀπόδειξις δὲ ἡ αὐτὴ, ἡ καὶ διὰ τῶν αὐτῶν ὅρων.

Ἐκθέμενος τὰς ἐξ ἀμφοτέρων τῶν προτάσεων ἐνδεχομένας συζυγίας. νῦν βούλεται περὶ τῆς μίξεως τοῦ ὑπάρχοντος καὶ ἐνδεχομένου διαλαβεῖν. φησὶν οὖν ταύτας εἶναι ἀσυλλογίστους συζυγίας ἐπὶ ταύτης τῆς μίξεως ἐν τούτῳ τῷ σχήματι. λέγω δὴ τὸ β΄. ὅσαι καταφατικὴν μὲν ἔχουσι τὴν ὑπάρχουσαν. ἀποφατικὴν δὲ τὴν ἐνδεχομένην. ἐπειδὴ γὰρ μεταλαμβάνεται ἡ ἀποφατικὴ ἐνδεχομένη εἰς τὴν καταφατικήν. μεταληφθείσης δὲ γίνονται ὁμοιοσχήμονες αἱ προτάσεις. ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ σχήματι πᾶσαι αἱ ἐξ ὁμοιοσχημόνων προτάσεων συζυγίαι ἀσυλλόγιστοί εἰσιν. ὅτι δέ φησιν ἀσυλλόγιστοί εἰσιν αἱ τοιαῦται συζυγίαι. οἱ αὐτοὶ ὅροι οἱ προσεχῶς εἰρημένοι ἀρκέσουσιν ἡμῖν πρὸς τὸ δεῖξαι αὐτὰς συναγούσας καὶ τὸ παντὶ καὶ τὸ οὐδενὶ ἐξ ἀνάγκης. λευκὸν παντὶ ἵππῳ ὑπαρχέτω. ἀνθρώπῳ δὲ μηδενὶ ἐνδεχέσθω καὶ συνάγεται ἵππος οὐδενὶ ἀνθρώπῳ ἐξ ἀνάγκης. τοῦτο δὲ ἀναιρετικόν ἐστι πάντων τῶν ἐνδεχομένων καὶ τῶν ὑπαρχόντων. ὥσπερ γὰρ ὃ ἐνδέχεται μηδενί. τοῦτο ἐνδέχεται παντί. οὕτω καὶ ὃ ὑπάρχει μηδενί. τοῦτο ὑπάρξαι ποτὲ παντί. τὸ γὰρ ὑπάρχον ἐνδεχόμενόν ἐστιν ἐκβεβηκός. ὃ δὲ ἀνάγκη μηδενί. τοῦτο οὔτε ὑπάρξαι ποτὲ παντί. οὔτε ἐνδέχεσθαι δυνήσεται παντί.

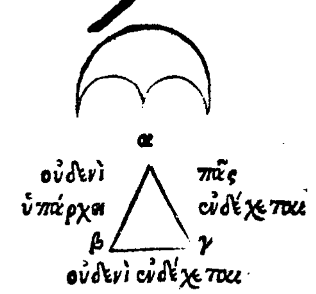

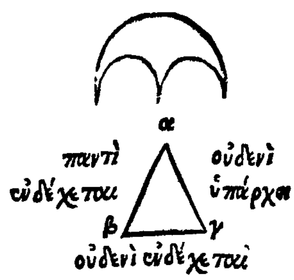
» ΟΤΑΝ δὲ ἡ μὲν καταφατικὴ ἐνδέχεσθαι. ἡ δὲ στερητικὴ ὑπάρχειν ἔσται συλλογισμός. εἰλήφθω γὰρ τὸ α΄ τῷ μὲν β΄ μηδενὶ ὑπάρχειν. τῷ δὲ γ΄ παντὶ ἐνδέχεσθαι. ἀντιστρέφοντος οὖν τοῦ στερητικοῦ, τὸ β΄ τῷ α΄ οὐδενὶ ὑπάρξει. τὸ δὲ α΄ παντὶ τῷ γ΄ ἐνδέχεται, γίνεται δὴ συλλογισμός. ὅτι ἐνδέχεται τὸ β΄ μηδενὶ τῷ γ΄ διὰ τοῦ πρώτου σχήματος.

Δείξας ὅτι αἱ τὴν ὑπάρχουσαν καταφατικὴν ἔχουσαι συζυγίαι ἀσυλλόγιστοί εἰσι νῦν δείκνυσιν ὅτι αἱ ἀνάπαλιν ἔχουσαι κατὰ τοὺς τρόπους συλλογιστικαί εἰσι. τουτέστιν αἱ τὴν ὑπάρχουσαν πρότασιν ἀποφατικὴν ἔχουσαι τὴν ἐνδεχομένην καταφατικήν. συνάγουσι δὲ αἱ τοιαῦται συζυγίαι ἐνδεχόμενον ἀποφατικὸν συμπέρασμα. οὐ τὸ κατὰ τὸν διορισμὸν, ἀλλὰ τὸ συντρέχον τὸ οὐδενὶ ἐξ ἀνάγκης ὅπερ ἐστὶ τὸ ἥμισυ τοῦ ἐνδεχομένου. καὶ τέως δείκνυσι τὴν μείζονα ὑπάρχουσαν, τὴν δὲ ἐλάττονα ἐνδεχομένην. τὸ γὰρ α΄ φησὶ τῷ μὲν β΄ μηδενὶ ὑπάρχειν τῷ δὲ γ΄ παντὶ ἐνδέχεσθαι. ἐὰν οὖν ἀντιστρέψωμεν τὴν μείζονα πρότασιν γίνεται τὸ α΄ σχῆμα. εἰ γὰρ τὸ α΄ οὐδενὶ τῶν β΄ ὑπάρχει. οὐδὲ τὸ β΄ οὐδενὶ τῶν α΄ ὑπάρξει. τὸ δὲ α΄ παντὶ τῷ γ΄ ἐνδέχεται. δέδεικται δὲ ἡ τοιαύτη συζυγία ἐν πρώτῳ σχήματι τῇ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῇ τὸ ἢ οὐδενὶ ἐξ ἀνάγκης συνάγουσα, ὅπερ ἦν τὸ ἥμισυ τοῦ κατὰ τὸν διορισμὸν ἐνδεχομένου ἵνα μὴ πολλάκις τὰ αὐτὰ λέγωμεν.

» ΟΜΟΙΩΣ δὲ καὶ εἰ πρὸς τῷ γ′ τεθείη τὸ στερητικόν.

Ἐὰν ἡ ἐλάττων φησὶ ληφθῇ καθόλου ἀποφατικὴ ὑπάρχουσα· ἡ δὲ μείζων καθόλου καταφατικὴ ἐνδεχομένη, ὁ αὐτὸς γίνεται συλλογισμός, ἀντιστρεφομένης τῆς ἀποφατικῆς ὑπαρχούσης. οἷον τὸ α′ τῷ β′ μὲν παντὶ ἐνδεχέσθω ὑπάρχειν· μηδενὶ δὲ τῶν γ′ ὑπαρχέτω. εἰ οὖν τὸ α′ οὐδενὶ τῶν γ′ ὑπάρχει· οὐδὲ τὸ γ′ οὐδενὶ τῶν α′ ὑπάρξει. τὸ δὲ α′ παντὶ τῷ β′ ἐνδεχομένως ὑπῆρχεν. τὸ ἄρα γ′ ἐνδέχεται μηδενὶ τῶν β′ ὑπάρχειν. ζητοῦμεν δὲ δεῖξαι ὅτι τὸ β′ οὐδενὶ τῶν γ′ ἐνδέχεται. δέδεικται δὲ τὸ ἐναντίον ὅτι τὸ γ′ οὐδενὶ

τῶν β′ ἐνδέχεται. καὶ ἐπειδὴ περὶ τοῦ ἐνδέχεσθαι ὁ συλλογισμός. τὸ δὲ ἐνδεχόμενον ἀποφατικὸν οὐκ ἀντιστρέφει πρὸς ἑαυτό. πῶς ἔτι συνάξομεν τὸ ζητούμενοι μὴ δυνάμενοι τὸ συμπέρασμα ἀντιστρέψαι. μήποτε οὖν φησιν ὁ ἀλέξανδρος τὸ ἐνδεχόμενον ἔλαβεν οὐ τὸ κατὰ τὸ διορισμόν, ἀλλὰ τὸ κατὰ τοῦ ὑπάρχοντος ἀληθευόμενον. ἐδείχθη γὰρ ἐν τῷ α′ σχήματι τὸ τοιοῦτον συναγόμενον τῆς μείζονος ἀποφατικῆς ληφθείσης. ἡ δὲ τοιαύτη ἀπόφασις πρὸς ἑαυτὴν ἀντιστρέφει. ὥστε καὶ τὸ συμπέρασμα ἀντιστραφήσεται καθόλου ἀποφατικὸν ὑπάρχον. ὅτι δὲ τοιοῦτον γίνεται τὸ συμπέρασμα. καὶ οὐχὶ τὸ κατὰ τὸν διορισμὸν ἐνδεχόμενον. καὶ διὰ τῶν ἑξῆς μὲν δῆλον ποιεῖ. προείρηκε δὲ ἀρχόμενος τοῦ δευτέρου σχήματος ἔνθα ἔλεγε δεῖ δὲ καὶ τὸ ἐν τούτοις λαμβάνειν τὸ ἐν τοῖς συμπεράσμασιν ἐνδεχόμενον ὥσπερ ἐν τοῖς πρότερον. τὰς δὲ εἰς τοῦτο κεκινημένας ἀπορίας, ἐν τοῖς ἀλεξάνδρου εὑρήσεις.

» ΕΑΝ δὲ ἀμφότεραι μὲν ὦσιν αἱ στερητικαί, σημαίνῃ δὲ ἡ μέν, μὴ ὑπάρχειν. ἡ δὲ ἐνδέχεσθαι μὴ
» ὑπάρχειν, δι' αὐτῶν μὲν τῶν εἰλημμένων, οὐδὲν συμβαίνει ἀναγκαῖον. ἀντιστραφείσης δὲ τῆς κατὰ τὸ
» ἐνδέχεσθαι προτάσεως, γίνεται συλλογισμός. ὅτι τὸ β′ τῷ γ′ ἐνδέχεται μηδενὶ ὑπάρχειν καθάπερ ἐν
» τοῖς πρότερον. ἔσται γὰρ πάλιν τὸ πρῶτον σχῆμα.

Τὸ ἀντιστραφείσης φησί. ἀντὶ τοῦ μεταληφθείσης τῆς ἐνδεχομένης ἀποφατικῆς εἰς καταφατικήν. τούτου γὰρ γινομένου γίνονται πάλιν αἱ πρότεραι δύο συλλογιστικαὶ συζυγίαι τὰ αὐτὰ συνάγουσαι συμπεράσματα.

» ΕΑΝ δὲ ἀμφότεραι τεθῶσι κατηγορικαί, οὐκ ἔσται συλλογισμός. ὅροι, τοῦ μὲν ὑπάρχειν, ὑγεία.
» ζῷον. ἄνθρωπος. τοῦ δὲ μὴ ὑπάρχειν, ὑγεία. ἵππος. ἄνθρωπος.

Παραδοὺς ἐν δευτέρῳ σχήματι τὰς καθόλου συλλογιστικὰς συζυγίας τῆς μίξεως τοῦ ἐνδεχομένου καὶ τοῦ ὑπάρχοντος. νῦν φησιν ὅτι πᾶσαι αἱ ὁμοιοσχήμονες καταφατικαὶ οὖσαι. ἀσυλλόγιστοί εἰσιν. εἰκότως. οὐδὲ γὰρ βούλεται λαμβάνεσθαι τὴν ἐνδεχομένην καταφατικὴν εἰς τὴν ἐνδεχομένην ἀποφατικήν, ἵνα ὥσπερ ἐξ ἀμφοτέρων ἀποφατικῶν τῶν προτάσεων μεταληφθείσης τῆς ἐνδεχομένης ἀποφατικῆς εἰς τὴν καταφατικὴν γίνεται συλλογισμός. οὕτω δὲ καὶ ἐκ τῆς καταφατικῆς πάλιν εἰς τὴν ἀποφατικὴν ἡ μετάληψις ποιήσει συλλογιστικὴν τὴν συζυγίαν. παρατίθεται οὖν πάλιν ὅρους δι' ὧν δείκνυσι συναγούσας αὐτὰς καὶ τὸ παντὶ καὶ τὸ μηδενί. ὑγίεια παντὶ ζῴῳ ἐνδεχομένως ὑπαρχέτω. ἀνθρώπῳ δὲ ὑπαρχέτω παντί. καὶ συνάγεται ζῷον παντὶ ἀνθρώπῳ ἐξ ἀνάγκης. πάλιν ὑγίεια ἵππῳ μὲν παντὶ ἐνδεχέσθω. ἀνθρώπῳ δὲ ὑπαρχέτω παντί. καὶ ἵππος οὐδενὶ ἀνθρώπῳ ἐξ ἀνάγκης.

» ΤΟΝ αὐτὸν δὲ τρόπον ἕξει καὶ ἐπὶ τῶν ἐν μέρει συλλογισμῶν. ὅταν μὲν γὰρ ᾖ τὸ καταφατι-
» κὸν ὑπάρχον εἴτε καθόλου, εἴτ' ἐν μέρει ληφθέν, οὐδεὶς ἔσται συλλογισμός. τοῦτο δὲ ὁμοίως καὶ διὰ τῶν
» αὐτῶν ὅρων δείκνυται τοῖς πρότερον.

Εἰκότως τῆς γὰρ ἀποφατικῆς ἐνδεχομένης οὔσης καὶ διὰ τοῦτο μεταλαμβανομένης εἰς τὴν καταφατικήν, γίνονται ὁμοιοσχήμονες αἱ συζυγίαι. αἱ δὲ τοιαῦται πᾶσαι ἐν δευτέρῳ σχήματι ἀσυλλόγιστοί εἰσιν.

» ΟΤΑΝ δὲ τὸ στερητικὸν ἔσται διὰ τῆς ἀντιστροφῆς, ὥσπερ ἐν τοῖς πρότερον.

Δῆλον ὅτι καθόλου οὔσης τῆς ἀποφατικῆς ὑπαρχούσης. οὕτω γὰρ ἐχούσης αὐτῆς. καὶ πρὸς τῇ μείζονι προτάσει κειμένης ἀεὶ γίνεται συλλογισμὸς διὰ τῆς ἀντιστροφῆς ἀναγομένης αὐτῆς εἰς τὸ α′ σχῆμα. ὅπως δὲ ἔχουσιν αἱ συζυγίαι αἱ τὴν ὑπάρχουσαν ἔχουσαι μερικὴν ἀποφατικὴν προϊὼν διδάξει.

» ΠΑΛΙΝ ἐὰν ἄμφω μὲν τὰ διαστήματα στερητικὰ τεθῇ, καθόλου δὲ τὸ μὴ ὑπάρχειν, ἐξ αὐτῶν

» μὲν τῶν προτάσεων οὐκ ἔσται ἀναγκαῖον. ἀντιστραφέντος δὲ τοῦ ἐνδέχεσθαι καθάπερ ἐν τοῖς πρότε-
» ρον, ἔσται συλλογισμός.

Πάλιν τὸ ἀντιστραφείσης. ἀντὶ τοῦ μεταληφθείσης φησὶ τῆς ἐνδεχομένης ἀποφατικῆς εἰς τὴν καταφατικήν. δεῖ δὲ τὴν ὑπάρχουσαν ἐν τούτοις ἀεὶ μείζονα εἶναι. ἵνα καὶ σώζηται τὸ ἴδιον τοῦ δευτέρου σχήματος. πάλιν δὲ τὰ ἄλλα συνάγεται συμπεράσματα δία καὶ ἀλλόθεν ἀνομοιοσχήμοσιν οὔσαις ταῖς τοιαύταις συζυγίαις.

» ΕΑΝ δὲ ὑπάρχον μὲν ᾖ τὸ στερητικὸν, ἐν μέρει δὲ ληφθῇ, οὐκ ἔσται συλλογισμός. οὔτε καταφα-
» τικῆς, οὔτε στερητικῆς οὔσης τῆς ἑτέρας προτάσεως.

Ἐὰν φησὶν ἡ ὑπάρχουσα στερητικὴ μὲν ληφθῇ μερικὴ δὲ, τῆς ἑτέρας προτάσεως καθόλου καταφατικῆς οὔσης ἐνδεχομένης, ἢ καὶ ἀποφατικῆς οὐδεὶς γίνεται συλλογισμός. καὶ τοῦτο εἰκότως. δεῖ μὲν γὰρ ἀντιστραφῆναι τὴν μερικὴν, ἵνα εἰς τὸ πρῶτον ἀναγάγωμεν σχῆμα τὴν συζυγίαν. οὐκ ἀντιστρέφει δὲ ἡ μερικὴ ἀποφατικὴ ὑπάρχουσα ἐπὶ πάσης ὕλης ὡς ἐδείχθη. καὶ ἀντιστρεφομένη, μερικὴν ἐποίει τὴν μείζονα καὶ ἀσυλλόγιστον διὰ τοῦτο τὴν συζυγίαν. εἰκότως ἄρα οὐδαμῶς ἐν τούτῳ γίνεται συλλογισμός.

» ΑΛΛ᾽ οὐδ᾽ ὅταν ἀμφότεραι μερικαὶ ληφθῶσιν ἢ ἀμφότεραι ἀδιόριστοι ἢ καταφατικαὶ, ἢ ἀποφατι-
» καὶ ἢ κατὰ μέρος. ἀπόδειξις δὲ ἡ αὐτὴ καὶ διὰ τῶν αὐτῶν ὅρων.

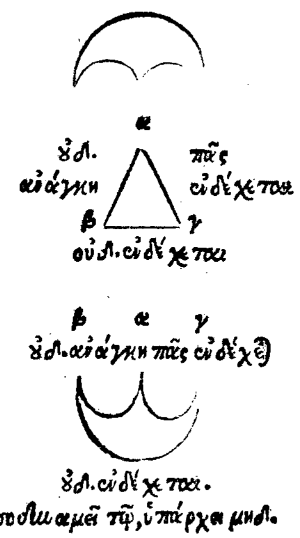
Ὅπως ἂν φησὶν ἔχωσι κατὰ τὸ ποιὸν, οὐδαμῶς ἔσται συλλογισμός. ἐπεὶ καὶ ἀπροσδιόριστοι, ταῖς μερικαῖς ἰσοδυναμοῦσι. δείκνυσθαι δὲ ταῦτά φησι διὰ τῶν αὐτῶν ὅρων. ὑγίεια. ζῶον. ἄνθρωπος.

» ΕΑΝ δὲ ἡ μὲν ἐξ ἀνάγκης ἡ δ᾽ ἐνδέχεσθαι σημαίνει τῶν προτάσεων, τῆς μὲν στερητικῆς ἀναγ-
» καίας οὔσης, ἔσται συλλογισμός. οὐ μόνον ὅτι ἐνδέχεται μὴ ὑπάρχειν. ἀλλὰ καὶ ὅτι οὐχ ὑπάρχει. τῆς
» δὲ καταφατικῆς οὐκ ἔσται.

Πληρώσας τὰς μίξεις τοῦ ἐνδεχομένου καὶ τοῦ ὑπάρχοντος τὰς ἐν δευτέρῳ σχήματι, μέτεισιν ἀκολούθως ἐπὶ τὴν μίξιν τοῦ ἐνδεχομένου πρὸς τὸ ἀναγκαῖον τοῦ αὐτοῦ δευτέρου σχήματος καὶ φησίν. ὅτι ἡ μὲν ἡ ἀναγκαία ἀποφατικὴ εἴη εἴτε μείζων οὖσα, εἴτε ἐλάττων. πάντως γίνεται συλλογισμός. τοῦ ἐνδεχομένου. οὐ τοῦ κατὰ τὸν διορισμὸν ἀλλὰ τοῦ κατηγορουμένου κατὰ τοῦ μὴ ὑπάρχοντος. εἰ μέντοι ἡ ἀναγκαία καταφατικὴ εἴη. δῆλον ὅτι ἀποφατικῆς οὔσης τῆς ἐνδεχομένης, ἀσυλλόγιστοι πᾶσαι αἱ τοιαῦται, εἰσὶ συζυγίαι. ἡ δὲ αὐτὴ αἰτία πάλιν. τὸ μεταλαμβάνεσθαι τὴν ἀποφατικὴν ἐνδεχομένην εἰς τὴν καταφατικὴν καὶ διὰ τοῦτο γίνεσθαι ὁμοιοσχήμονας τὰς συζυγίας.

» ΥΠΟΚΕΙΣΘΩ γὰρ τὸ α΄ τῷ μὲν β΄ μηδενὶ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν. τῷ δὲ γ΄ παντὶ ἐνδέχε-
» σθαι. ἀντιστραφείσης οὖν τῆς στερητικῆς, οὐδὲ τὸ β΄ τῷ α΄ μηδενὶ ὑπάρξει. τὸ δὲ α΄ παντὶ τῷ γ΄ ἐνε-
» δέχετο. γίνεται δὲ πάλιν διὰ τοῦ πρώτου σχήματος ὁ συλλογισμός. ὅτι τὸ β΄ τῷ γ΄ ἐνδέχεται μηδε-
» χεται μηδενὶ ὑπάρχειν.

Πρώτην τίθησι, τὴν ἐκ τῆς μείζονος καθόλου οὔσης ἀναγκαίας ἀποφατικῆς. τῆς δὲ ἐλάττονος ἐνδεχομένης καταφατικῆς. καὶ συνάγειν φησὶν αὐτὴν τὸ ἐνδέχεσθαι μηδενί. δείκνυσι δὲ αὐτὴν ἀντιστρέφων τὴν μείζονα πρότασιν καὶ ἀνάγων εἰς τὸ πρῶτον σχῆμα. εἰ γὰρ τὸ α΄ φησὶν ἀνάγκη μηδενὶ τῶν β΄. καὶ τὸ β΄ ἀνάγκη μηδενὶ τῶν α΄. τὸ δὲ α΄ παντὶ τῷ γ΄ ἐνδέχοιτο. γίνεται ἄρα τὸ πρῶτον σχῆμα τῆς μείζονος ἀναγκαίας καθόλου ἀποφατικῆς οὔσης. τῆς δὲ ἐλάττονος καθόλου καταφατικῆς ἐνδεχομένης. συνῆγεν δὲ αὕτη ἡ συζυγία τῇ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῇ τὸ ἐνδέχεται μηδενὶ τὸ ἰσοδυναμοῦν τὸ ὑπάρχει μηδενί. μέμνηται δὲ καὶ ἐνταῦθα τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς ἧς ἐμνήσθη καὶ ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι δι᾽ ἧς δείκνυσιν ὑπάρχον εἶναι τὸ συμπέρασμα.

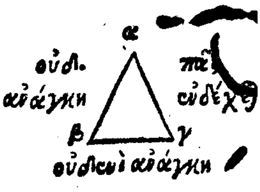
ΑΜΑ δὲ δῆλον ὅτι, οὐδ᾽ ὑπάρχει τὸ β΄ οὐδενὶ τῷ γ΄. κείσθω γὰρ
» ὑπάρχειν. οὐκοῦν εἰ τὸ α΄ τῷ β΄ μηδενὶ ἐνδέχεται. τὸ δὲ β΄ ὑπάρ-
» χει τινὶ τῷ γ΄ τὸ α΄ τινὶ τῷ γ΄ οὐκ ἐνδέχεται. ἀλλὰ παντὶ ὑπέκει-
» το ἐνδέχεσθαι.

Τουτέστιν οὐ μόνον τὸ ἐνδέχεσθαι μηδενὶ συνάγεται. ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπάρχον οὐδενί. δείκνυσιν οὖν τοῦτο τῇ διὰ τοῦ ἀδυνάτου δείξει.

» Κείσθω γὰρ ὑπάρχον. οὐκοῦν εἰ τὸ α΄ τῷ β΄ μηδενὶ ἐνδέχεται. τὸ δὲ β΄
» ὑπάρχει τινὶ τῷ γ΄. τὸ α΄ τινὶ τῶν γ΄ οὐκ ἐνδέχεται. ἀλλὰ παντὶ ὑ-
» πέκειτο ἐνδέχεσθαι.

Εἴπερ φησὶν ἀντιλέγοι ὅτι οὐ συνάγει τὸ ὑπάρχον οὐδενὶ, δῆλον ὅτι τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον συναχθήσεται τὸ ὑπάρχειν τινὶ τῶν γ΄ τὸ β΄. εἰ τοίνυν τὸ μὲν α΄ οὐδενὶ τῷ β΄ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει. τὸ δὲ β΄ τινὶ τῶν γ΄ ὑπάρχει. γίνεται ὁ τέταρτος

τρόπος τοῦ πρώτου σχήματος ἐξ ἀμφοτέρων ἀναγκαίων τῆς μείζονος ἀποφατικῆς καθόλου. τῆς δὲ ἐλάττονος μερικῆς καταφατικῆς. καὶ συνάγει τὸ α οὐ παντὶ τῷ γ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει. ὑπέκειτο δὲ καὶ ἐνδέχεσθαι παντί. ὅπερ ἀδύνατον. τὸ ἀδύνατον διὰ τὸ ὑποθέσθαι ἡμᾶς τὸ ὑπάρχειν τινὶ συνάγεσθαι ἠκολούθησεν. οὐκοῦν τοῦτο μὲν ψεῦδος, ἀληθὲς δὲ τὸ ὑπάρχον οὐδενὶ ὅπερ ἔδει δεῖξαι.

ΤΟΝ ἄλλον δὲ τρόπον δειχθήσεται, καὶ εἰ πρὸς τὸ γ τεθείη τὸ στερητικόν.

Παραδοὺς τὴν ἐκ τῆς μείζονος ἀναγκαίας ἀποφατικῆς τῆς δὲ ἐλάττονος ἐνδεχομένης καταφατικῆς. νῦν ἑτέραν συζυγίαν παραδίδωσιν ἐναντίως ἔχουσαν τῇ τάξει τῶν προτάσεων. τουτέστι τὴν μὲν μείζονα καθόλου καταφατικὴν ἐνδεχομένην. τὴν δὲ ἐλάττονα καθόλου ἀποφατικὴν ἀναγκαίαν. ἣν καὶ αὐτήν φησι τὸ αὐτὸ συνάγειν συμπέρασμα. λέγω δὴ τὸ ὑπάρχειν μηδενί. καὶ τὸ ἐνδέχεσθαι μηδενὶ διὰ τοῦ ἄλλου τρόπου τῆς δείξεως. τὸ α παντὶ τῷ β ἐνδέχεται. τῷ δὲ γ ἀνάγκη μηδενί. οὐκοῦν καὶ τὸ γ τῷ α ἀνάγκη μηδενί. τὸ δὲ α τῷ β ἐνδέχεται παντί, λέγω ὅτι καὶ τὸ γ τῷ β ὑπάρχει οὐδενί. ἀλλ' οὐ τοῦτο ἡ βουλόμεθα δεῖξαι. ἀλλ' εἰ τὸ β τῷ γ ὑπάρχει οὐδενί. ἐπεὶ τοίνυν ἀντιστρέφει ἡ καθόλου ἀπόφασις. καὶ τὸ α τῷ γ ὑπάρχει οὐδενί. δείξομεν δὲ τοῦτο πάλιν διὰ τοῦ ἀδυνάτου. εἰ γὰρ ψεῦδος ὅτι τὸ β τῷ γ ὑπάρχει οὐδενί. ἀληθὲς τὸ ὑπάρχει τινί. ἐπειδὴ τοίνυν τὸ α ἐνδέχεται παντὶ τῷ β. τὸ δὲ β ὑπάρχει τινὶ τῶν γ. γίνεται τὸ πρῶτον σχῆμα ἐξ ἀμφοτέρων καταφατικῶν τῆς μείζονος καθόλου, τῆς δὲ ἐλάττονος μερικῆς. τὸ ἄρα α τινὶ τῶν γ ἐνδέχεται ὑπάρχειν. ἦν δὲ καὶ ἀνάγκη μηδενὶ ὅπερ ἀδύνατον. τὸ ἀδύνατον ἠκολούθησε. διὰ τὸ ὑποθέσθαι τὸ β τῷ γ ὑπάρχειν τινί. οὐκοῦν ψεῦδος τοῦτο. ἀληθὲς τὸ ὑπάρχον οὐδενί.

ΠΑΛΙΝ ἔστω μὲν κατηγορικὸν ἀναγκαῖον. θάτερον δὲ στερητικὸν καὶ ἐνδεχόμενον. καὶ τὸ α τῷ μὲν β ἐνδεχέσθω μηδενί, τῷ δὲ γ παντὶ ὑπαρχέτω ἐξ ἀνάγκης. οὕτως οὖν ἐχόντων τῶν ὅρων, οὐδεὶς γίνεται συλλογισμός. συμβαίνει γὰρ τὸ β τῷ γ ἐξ ἀνάγκης μὴ ὑπάρχειν. ἔστω γὰρ τὸ μὲν α λευκόν. ἐφ' ᾧ δὲ τὸ β, ἄνθρωπος. ἐφ' ᾧ δὲ τὸ γ, κύκνος, τὸ δὴ λευκόν, κύκνῳ μὲν ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν, ἀνθρώπῳ δὲ ἐνδέχεται οὐδενί. καὶ ἄνθρωπος οὐδενὶ κύκνῳ ἐξ ἀνάγκης. ὅτι μὲν οὖν τοῦ ἐνδέχεσθαι οὐκ ἔσται συλλογισμός, φανερόν. τὸ γὰρ ἐξ ἀνάγκης, οὐκ ἦν ἐνδεχόμενον. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τοῦ ἀναγκαίου. τὸ γὰρ ἀναγκαῖον, ἢ ἐξ ἀμφοτέρων ἀναγκαίων, ἢ ἐκ τῆς στερητικῆς συνέβαινεν.

Ὑποθέμενος τὴν ἀποφατικὴν ἀναγκαίαν. τὴν δὲ κατηγορικὴν ἐνδεχομένην. καὶ παραδοὺς τὰς γινομένας ἐκ τῶν τοιούτων προτάσεων δύο συζυγίας, νῦν τὸ ἀνάπαλιν ὑποτίθεται τὰς ἐχούσας τὴν μὲν ἀναγκαίαν καταφατικὴν τὴν δὲ ἐνδεχομένην ἀποφατικήν. καὶ φησὶ ταύτας ἀσυλλογίστους εἶναι τὰς συζυγίας διὰ τὸ τὴν ἀποφατικὴν ἐνδεχομένην μεταλαμβάνεσθαι εἰς τὴν καταφατικήν. καὶ ποιεῖν ὁμοιοσχήμονας τὰς συζυγίας. αὗται δὲ ἐν δευτέρῳ σχήματι ἀσυλλόγιστοί εἰσι. δείκνυσιν οὖν ταύτας διὰ τῶν ὅρων μηδὲν συμπέρασμα συναγούσας. μήτε ἐνδεχόμενον μήτε ὑπάρχον, μήτε ἀναγκαῖον, οὕτως. λευκὸν παντὶ κύκνῳ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει, ἀνθρώπῳ δὲ ἐνδέχεται μηδενὶ οἷον ἐν τοῖς ἐν ἀλεξανδρείᾳ. καὶ ὅμως κύκνος ἐξ ἀνάγκης μηδενὶ ἀνθρώπῳ. οὕτω μὲν οὖν διὰ τῶν ὅρων τὸ ἀνάγκη μηδενὶ δείκνυσι συναγόμενον καὶ ἐκ τούτου κατασκευάζει ὅτι οὐδὲν συνάγουσιν αἱ τοιαῦται προτάσεις συμπέρασμα. ὅτι μὲν γάρ φησιν ἐνδεχόμενον οὐδὲν συνάγεται. δῆλον ἐξ ὧν ἀναγκαῖον ἀποφατικὸν συνῆκται συμπέρασμα. τὸ δὲ ἀναγκαῖον πάντως τοῦ ἐνδεχομένου ἐστὶν ἀναιρετικόν, ὅτι δὲ οὐδὲ ἀναγκαῖόν φησι συνάγεται. δῆλον ὅτι ἐντεῦθεν. τὸ γὰρ ἀναγκαῖον συμπέρασμα, ἢ ἐξ ἀμφοτέρων ἀναγκαίων προτάσεων συνήγετο. ἢ τῆς ἀποφατικῆς ἀναγκαίας οὔσης. νῦν δὲ οὐδέτερον τούτων.

ΕΤΙ δὲ καὶ ἐγχωρεῖ τούτων κειμένων, τὸ β τῷ γ ὑπάρχειν. οὐδὲν γὰρ κωλύει τὸ μὲν γ ὑπὸ τῷ β εἶναι. τὸ δὲ α τῷ μὲν β παντὶ ἐνδέχεσθαι. τῷ δὲ γ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν. οἷον, εἰ τὸ μὲν γ εἴη ἐγρηγορός. τὸ δὲ β, ζῶον. τὸ δὲ ἐφ' ᾧ τὸ α, κίνησις. τῷ μὲν γὰρ ἐγρηγορότι, ἐξ ἀνάγκης κίνησις ἐστί. ζῴῳ δὲ παντὶ ἐνδέχεται. καὶ πᾶν τὸ ἐγρηγορὸς ζῶον.

Δείξας ὅτι ἀναγκαῖον οὐδὲν συνάγεται συμπέρασμα τῷ μήτε ἀμφοτέρας ἀναγκαίας εἶναι μήτε ἀποφατικάς. ἵνα μήτις ὑπολάβῃ ἐπειδὴ ὅλως ἀνωτέρω τὸ ἀνάγκη μηδενὶ διὰ τῶν ὅρων συνήγετο. τοῦτο δὲ ἀεὶ ὡρισμένως συνάγεσθαι. νῦν δείκνυσιν ὅτι τῶν αὐτῶν οὐσῶν προτάσεων. ἐγχωρεῖ εὐπορῆσαι ὅρων τὸ ἐξ ἀνάγκης παντὶ συναγόντων. ὥστε καὶ ταύτῃ πάντα ἀναιρεῖσθαι τὰ ἀναγκαῖα συμπεράσματα. διὰ μὲν γὰρ τοῦ ἀποφατικοῦ καθόλου ἀναιρεῖται παντὶ τὰ καταφατικά. διὰ δὲ τοῦ καθόλου καταφατικοῦ πάντα ἀποφατικά. τίθησιν οὖν ὅροις τὸ ἐξ ἀνάγκης παντὶ συνάγοντας τούτοις. κίνησιν. ἐγρήγορσιν. ζῶον. κίνησιν γὰρ παντὶ ζῴῳ ἐνδέχεται ὑπάρχειν. ἐγρηγορότι δὲ ἐξ ἀνάγκης παντί. καὶ ὁμοίως ζῶον παντὶ ἐγρηγορότι ἐξ ἀνάγκης. ἐπιστῆσαι δὲ χρὴ τοῖς ὅροις οὐ γάρ εἰσι καλῶς εἰλημμένοι. εἴρηται γὰρ ἡμῖν ἀνωτέρω ὅτι δεῖ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἀληθευούσας λαμβάνεσθαι τὰς προτάσεις. ἐν δὲ τοῖς εἰλημμένοις ὅροις, οὐ δυνατὸν κατὰ τὸν αὐτὸν ἀμφοτέρων

…ρας λαβεῖν ἀληθευούσας τὰς προτάσεις. εἰ γὰρ παντὶ ζώῳ ἐνδέχεται ὑπάρχειν κίνησιν, οὐκ ἔσται τι ζῷον ἐξ ἀνάγκης κινούμενον. καὶ τὴν ἐγρήγορσιν γὰρ κίνησιν ἔλαβεν ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχουσαν τῷ ἐγρηγορότι. εἰ δὲ ἔσται τι ἐγρηγορὸς ὡς ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν αὐτῷ τὴν κατὰ τὸ ἐγρηγορέναι κίνησιν. ἐν ᾧ γὰρ ἐγρηγορεῖ ἐξ ἀνάγκης ἐγρήγορας ψευδὴς ἡ μείζων πρότασις ἡ λέγουσα ἐνδέχεσθαι παντὶ ζώῳ τὴν κίνησιν ὑπάρχειν. τινὶ γὰρ ζώῳ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει, τῷ ἐγρηγορότι. τὸ ἐγρηγορὸς ζῷόν ἐστιν. ὥστε οὐ καλῶς διὰ τούτων τῶν ὅρων τὸ ἐξ ἀνάγκης παντὶ συνήγαγεν.

» ΦΑΝΕΡΟΝ οὖν ὅτι οὐδὲ τοῦ μὴ ὑπάρχειν, εἴπερ οὕτως ἐχόντων ἀνάγκη ὑπάρχειν, οὐδὲ δὴ τῶν ἀντικειμένων φάσεων. ὥστε οὐδεὶς ἔσται συλλογισμός.

Δείκνυσι διὰ τούτων ὅτι οὐδὲ ὑπάρχον οὐδὲν συνάγεται συμπέρασμα. τὰ μὲν γὰρ καταφατικὰ πάντα ἀναιρεῖται ὑπὸ τῆς ἀναγκαίας ἀποφάσεως. τὰ δὲ ἀποφατικά, διὰ τῆς καταφατικῆς ἀναγκαίας. ὥστε οὐδὲ ὑπάρχειν, οὐδὲ συνάγεται. » Οὐδὲ δὴ τῶν ἀντικειμένων καταφάσεων. Διττὴ φέρεται ἡ γραφή. ἢ φάσεων ἢ καταφάσεων. εἰ μὲν οὖν φάσεων πρὸς τὸ ἀνωτέρω εἰρημένον ἡ ἀπάντησις τότε ἀνάγκη παντί, καὶ τὸ ἀνάγκη οὐδενί. ἀντίκεινται γὰρ ταύταις τῇ μὲν ἀνάγκη παντί, ἡ ἐνδέχεται παντί. τῇ δὲ ἀνάγκη οὐδενί, ἡ ἐνδέχεται τινί. εἰ μὲν οὖν φάσεων οὕτως. εἰ δὲ καταφάσεων· πρὸς τὸ ὑπάρχον οὐδενί, ἀνάγκη οὐδενὶ ἡ ἀπάντησις. ἐπειδὴ γὰρ εὗρεν ὅρους συνάγοντας τὸ ἀνάγκη παντί. καὶ διὰ τοῦτο ἀνεῖλεν τότε ἀναγκαῖον ἀποφατικὸν καθόλου. καὶ τὸ ὑπάρχον ἐπήγαγεν ὅτι οὐδὲ αἱ ἀντικείμεναι ταύταις ταῖς καταφάσεις συνάγονται. ἀντίκειται δὲ τῇ μὲν ἀνάγκη μηδενὶ ὡς εἴρηται ἡ ἐνδέχεται τινί. τῇ δὲ ὑπάρχει οὐδενί, ἡ ὑπάρχει τινί.

» ΟΜΟΙΩΣ δὲ δειχθήσεται καὶ ἀνάπαλιν τεθείσης τῆς καταφατικῆς. ἐὰν δὲ ὁμοιοσχήμονες ὦσιν αἱ προτάσεις, στερητικῶν μὲν οὐσῶν, ἀεὶ γίνεται συλλογισμός. ἀντιστραφείσης τῆς κατὰ τὸ ἐνδέχεσθαι προτάσεων καθάπερ ἐν τοῖς πρότερον. εἰλήφθω γὰρ τὸ α τῷ μὲν β ἐξ ἀνάγκης μὴ ὑπάρχειν. τῷ δὲ γ ἐνδέχεσθαι μὴ ὑπάρχειν. ἀντιστραφεισῶν οὖν τῶν προτάσεων, τὸ μὲν β τῷ α οὐδενὶ ὑπάρξει. τὸ δὲ α παντὶ τῷ γ ἐνδέχεται. γίνεται δὴ τὸ πρῶτον σχῆμα. κἂν εἰ πρὸς τῷ γ τεθείη τὸ στερητικόν. ὡσαύτως ἐὰν δὲ κατηγορικαὶ τεθῶσιν, οὐκ ἔσται συλλογισμός.

Ἀνωτέρω μὲν ὑποτίθεται τὴν μείζονα ἐνδεχομένην ἀποφατικήν, τὴν δὲ ἐλάττονα, καταφατικὴν ἀναγκαίαν καθόλου. νῦν δὲ τὸ ἀνάπαλιν ὑποτίθεται. τὴν μὲν ἐλάττονα ἐνδεχομένην ἀποφατικήν, τὴν δὲ μείζονα ἀναγκαίαν καταφατικήν. καὶ ταύτην οὖν ἀσυλλόγιστόν φησιν εἶναι διὰ τῶν αὐτῶν δείξεων δι' ὧν καὶ τὴν πρὸ ταύτης ἔδειξεν. » Ἐὰν δὲ ὁμοιοσχήμονες ὦσιν αἱ προτάσεις. στερητικῶν μὲν οὐσῶν, ἀεὶ γίνεται συλλογισμὸς ἀντιστραφείσης τῆς κατὰ τὸ ἐνδέχεσθαι προτάσεως. παραδοὺς τὰς ἀνομοιοσχήμονας τῶν προτάσεων, νῦν παραδίδωσι τὰς ὁμοιοσχήμονας. πάλιν οὖν φησιν ὅτι ἀμφοτέρων μὲν οὐσῶν ἀποφατικῶν, συλλογιστικαὶ γίνονται συζυγίαι. οὐ διὰ τῶν εἰλημμένων προτάσεων ἀλλὰ διὰ τῆς μεταλήψεως τῆς ἐνδεχομένης ἀποφατικῆς εἰς τὴν καταφατικήν. καὶ τὰ συμπεράσματα ταυτὰ συνάγονται ταῖς ἤδη παραδεδειγμέναις προτάσεσι διὰ τῶν αὐτῶν δείξεων. ἐπειδὴ καὶ μεταληφθείσης τῆς ἐνδεχομένης ἀποφατικῆς εἰς τὴν καταφατικὴν αἱ αὐταὶ γίνονται συζυγίαι. εἰ μέντοι ἀμφότεραι ληφθῶσιν καταφατικαί, ἀσυλλόγιστοι εἰσὶ πᾶσαι διὰ τὸ μὴ μεταλαμβάνεσθαι τὴν ἐνδεχομένην καταφατικὴν εἰς τὴν ἀποφατικὴν ὡς πολλάκις εἰρήκαμεν.

» ΤΟΥ μὲν γὰρ μὴ ὑπάρχειν, ἢ τοῦ ἐξ ἀνάγκης μὴ ὑπάρχειν, φανερὸν ὅτι οὐκ ἔσται, διὰ τὸ μὴ εἰλῆφθαι στερητικὴν πρότασιν. μήτε ἐν τῷ ὑπάρχειν μήτε ἐν τῷ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τοῦ ἐνδέχεσθαι μὴ ὑπάρχειν. ἐξ ἀνάγκης γὰρ οὕτως ἐχόντων τὸ β τῷ γ οὐχ ὑπάρξει. οἷον εἰ τὸ μὲν α τεθείη λευκόν. ἐφ' ᾧ δὲ τὸ β, κύκνος. τὸ δὲ γ ἄνθρωπος.

Τοῦτό φησιν ὅτι ἀμφοτέρων οὐσῶν καταφατικῶν οὐδὲν συνάγεται συμπέρασμα, δῆλον. οὐ συνάγεται γὰρ ἀποφατικὸν οὐδὲν οὔτε ἀναγκαῖον. οὔτε ὑπάρχον. διὰ τὸ μηδετέραν πρότασιν, ἀποφατικὴν εἰλῆφθαι μήτε τὴν ἀναγκαίαν μήτε τὴν ἐνδεχομένην. ὅτι δέ φησιν οὐδὲ ἐνδεχόμενον ἀποφατικὸν συνάγεται δῆλον. εὐπορήσομεν γὰρ ὅρων τὸ ἀνάγκη μηδενὶ συναγόντων. τούτου δὲ συναχθέντος, ἀναιρεῖται πάντα τὰ ἐνδεχόμενα. οἱ δὲ ὅροι. λευκόν. κύκνος. ἄνθρωπος. λευκὸν γὰρ κύκνῳ μὲν ἐξ ἀνάγκης παντί. ἀνθρώπῳ δὲ ἐνδέχεται οὐδενί. καὶ κύκνος ἐξ ἀνάγκης οὐδενὶ ἀνθρώπῳ ὑπάρχει.

» ΟΥΔΕ ΓΕ τῶν ἀντικειμένων φάσεων ἢ ἀποφάσεων. ἐπεὶ δέδεικται τὸ β τῷ γ ἐξ ἀνάγκης οὐχ ὑπάρχειν. οὐκ ἄρα γίνεται συλλογισμὸς ὅλως.

Τοῦ γὰρ ἀνάγκη μηδενὶ διὰ τῶν ὅρων συναχθέντος, πάντα τὰ καταφατικὰ ἀνῄρηται συμπεράσματα. καὶ ἀναγκαῖα καὶ ὑπάρχοντα καὶ ἐνδεχόμενα. ἀποφάσεις γὰρ ἀντικειμένας λέγει τὰς καταφάσεις τῶν προσεχῶς εἰρημένων ἀποφάσεων.

» ΟΜΟΙΩΣ δὲ ἕξει καὶ ἐπὶ τῶν ἐν μέρει συλλογισμῶν. ὅταν μὲν γὰρ ᾖ τὸ στερητικὸν καθόλου τε καὶ ἀναγκαῖον, ἀεὶ συλλογισμὸς ἔσται. καὶ τοῦ ἐνδέχεσθαι καὶ τοῦ μὴ ὑπάρχειν. ἀπόδειξις δὲ διὰ τῆς ἀντιστροφῆς. ὅταν δὲ τὸ καταφατικόν, οὐδέποτε. τὸν αὐτὸν γὰρ τρόπον δειχθήσεται, ὃν καὶ ἐν τοῖς

» καθόλου καὶ διὰ τῶν ἄλλων ὅρων.

Ἀπήρτισε τῶν ἐξ ἀμφοτέρων καθόλου λόγον. καὶ νῦν τὰς ἐχούσας τὴν στερητικὴν μερικὴν παραδίδωσιν. ὥσπερ δέ φησιν εἶχον αἱ καθόλου, οὕτως ἔχουσι καὶ αὗται. αἵτινες γὰρ ἐκεῖ ἦσαν συλλογιστικαί, αὗται καὶ ἐνταῦθα γίνονται. ὁμοίως καὶ ἀσυλλόγιστοι. εἰ μὲν γὰρ τὸ ἀποφατικὸν ἀναγκαῖον εἴη καθόλου ἐν τῇ μείζονι κείμενον προτάσει, ἀεὶ ποιεῖ συλλογιστικὴν συζυγίαν. καὶ τὸ ἄλλο συμπέρασμα συνάγει τοῖς καθόλου. λέγω δὴ τὸ ἐνδεχόμενον τὸ ἰσοδυναμοῦν τῷ ὑπάρχοντι. εἰ δὲ καταφατικὸν εἴη τὸ ἀναγκαῖον, οὐδέποτε γίνεται συλλογιστικὴ συζυγία. διὰ τὸ μεταλαμβάνεσθαι τὴν ἀποφατικὴν ἐνδεχομένην εἰς τὴν καταφατικήν.

» ΟΥΔ᾽ ὅταν ἀμφότεραι ληφθῶσι καταφατικαί. καὶ γὰρ τούτου ἡ ἀπόδειξις ἡ καὶ πρότερον. ὅ-
» ταν δὲ ἀμφότεραι μὲν στερητικαί. καθόλου δὲ καὶ ἀναγκαία ἡ τὸ μὴ ὑπάρχειν σημαίνουσα, δι᾽ αὐ-
» τῶν μὲν τῶν εἰλημμένων, οὐκ ἔσται τὸ ἀναγκαῖον. ἀντιστραφείσης δὲ τῆς κατὰ τὸ ἐνδέχεσθαι, ἔσται συλ-
» λογισμός. καθάπερ καὶ πρότερον.

Ὥσπερ φησὶ καὶ ἐν τοῖς καθόλου οὕτω κἂν ὁμοιοσχήμονες ὦσιν αἱ προτάσεις καταφατικαὶ μὲν οὖσαι, ἀσυλλόγιστοί εἰσιν. ἀποφατικαὶ δέ, γίνονται συλλογιστικαὶ διὰ τῆς μεταλήψεως τῆς ἐνδεχομένης ἀποφατικῆς. δῆλον ὅτι τῆς καθόλου ἐν τῇ μείζονι προτάσει τιθεμένης. ἐπειδὴ τοῦτο ἴδιόν ἐστι τοῦ δευτέρου σχήματος.

» ΕΑΝ δὲ ἀμφότεραι ἀδιόριστοι ἢ ἐν μέρει τεθῶσιν, οὐκ ἔσται συλλογισμός. ἀπόδειξις δὲ ἡ αὐτὴ
» καὶ διὰ τῶν αὐτῶν ὅρων. φανερὸν οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων. ὅτι τῆς μὲν στερητικῆς καθόλου τιθεμένης
» καὶ ἀναγκαίας, ἀεὶ γίνονται συλλογισμός, οὐ μόνον τοῦ ἐνδέχεσθαι μὴ ὑπάρχειν, ἀλλὰ καὶ τοῦ μὴ ὑ-
» πάρχειν. τῆς δὲ καταφατικῆς, οὐδέποτε. καὶ ὅτι τὸν αὐτὸν τρόπον ἐχόντων ἔν τε τοῖς ἀναγκαίοις καὶ ἐν
» τοῖς ὑπάρχουσι, γίνεται καὶ οὐ γίνεται συλλογισμός.

Διότι φησὶν οὔτε ἐξ ἀμφοτέρων μερικῶν γίνεται τὸ συμπέρασμα. οὔτε ἐξ ἀμφοτέρων ἀπροσδιορίστων. ἐπειδὴ ἰσοδυναμοῦσιν καὶ αὗται ταῖς μερικαῖς.

» ΔΗΛΟΝ δὲ ὅτι καὶ πάντες ἀτελεῖς οἱ συλλογισμοί. καὶ ὅτι τελειοῦνται διὰ τῶν εἰρημένων
» σχημάτων.

Ἀτελεῖς εἰκότως. οὐδεὶς γὰρ αὐτῶν διὰ τοῦ κατὰ παντὸς καὶ τοῦ κατὰ μηδενὸς δείκνυται, ἀλλὰ δέονται πάντη τῆς εἰς τὸ πρῶτον σχῆμα ἀναγωγῆς. σχημάτων δὲ εἶπεν πληθυντικῶς. οὐχ ὅτι εἰς πλείονα ἀνάγονται σχήματα. πάντες γὰρ εἰς τὸ α´ ἀνάγονται. ἀλλ᾽ ὅτι ἕκαστος τῶν ἐν δευτέρῳ σχήματι εἰς τὸ πρῶτον σχῆμα τῆς οἰκείας ἀνάγεται μίξεως.

» ΕΝ ΔΕ τῷ τελευταίῳ σχήματι καὶ ἀμφοτέρων ἐνδεχομένων καὶ τῆς ἑτέρας, συλλογισμὸς
» ἔσται. ὅταν μὲν οὖν ἐνδέχεσθαι σημαίνωσιν αἱ προτάσεις, καὶ τὸ συμπέρασμα ἔσται ἐνδεχόμενον. καὶ ὅ-
» ταν ἡ μέν, ἐνδέχεσθαι, ἡ δέ, ὑπάρχειν. ὅταν δὲ ἡ ἑτέρα τεθῇ ἀναγκαία, ἂν μὲν ᾖ καταφατική, οὐκ
» ἔσται τὸ συμπέρασμα οὔτε ἀναγκαῖον, οὔτε ὑπάρχον. ἐὰν δὲ ἡ στερητικὴ ᾖ ἀναγκαία, τοῦ μὴ ὑπάρχειν
» ἔσται συλλογισμός. καθάπερ καὶ ἐν τοῖς πρότερον.

Ἐπλήρωσε τὸ δεύτερον σχῆμα, ἐντεῦθεν δὲ ἄρχεται τοῦ τρίτου. εἶναι οὖν φησιν ἐν τούτῳ τῷ σχήματι συλλογιστικὰς συζυγίας καὶ τὰς ἐξ ἀμφοτέρων τῶν προτάσεων ἐνδεχομένας. διότι καὶ ἀνομοιοσχημόνων οὐσῶν τῶν προτάσεων καὶ ὁμοιοσχημόνων ἐν τούτῳ τῷ σχήματι συλλογισμὸς γίνεται. μόνην γὰρ δεῖ τὴν ἐλάττονα καταφατικὴν φυλάττειν. τὰ δὲ ἄλλα πάντα ὅπως ἂν ἔχωσιν αἱ προτάσεις, οὐδὲν διαφέρει. συνάγεσθαι δέ φησιν ἐν τούτῳ τῷ σχήματι ἀμφοτέρων μὲν οὐσῶν ἐνδεχομένων. ἢ τῆς μὲν ἐνδεχομένης τῆς δὲ ὑπαρχούσης ἐνδεχόμενον συμπέρασμα. ἐὰν δὲ ἡ μὲν ἀναγκαία εἴη, ἡ δὲ ἐνδεχομένη. ἡ μὲν καταφατικὴ εἴη, ἀναγκαίαν ἐνδεχόμενον πάλιν φησὶ γίνεσθαι τὸ συμπέρασμα. εἰ δὲ ἡ ἀναγκαία ἀποφατικὴ εἴη, τοῦ μὴ ὑπάρχοντος καὶ τοῦ ἐνδεχομένου τοῦ ἰσοδυναμοῦντος αὐτῷ.

» ΛΗΠΤΕΟΝ δὲ καὶ ἐν τούτοις ὁμοίως τὸ ἐν τοῖς συμπεράσμασιν ἐνδεχόμενον.

Τοιοῦτον καὶ ἐν τοῖς προλαβοῦσιν ἐπεσημειώσατο. ὅτι οὐ τὸ κατὰ τὸν διορισμὸν ἐνδεχόμενον ἐν τοῖς συμπεράσμασι εἴληπται. ἀλλὰ τὸ ἑπόμενον τῷ ὑπάρχοντι. καὶ κατ᾽ ἄλλου λεγόμενον ἀληθῶς.

» ΕΣΤΩΣΑΝ δὴ πρῶτον ἐνδεχόμεναι. καὶ τὸ α´ καὶ τὸ β´ παντὶ τῷ γ´ ἐνδεχέσθω ὑπάρχειν.
» ἐπεὶ οὖν ἀντιστρέφει τὸ καταφατικὸν ἐπὶ μέρους. τὸ δὲ β´ παντὶ τῷ γ´ ἐνδέχεται, καὶ τὸ γ´ τινὶ τῷ
» β´ ἐνδέχοιτο ἄν. ὥστε εἰ τὸ μὲν α´ παντὶ τῷ γ´ ἐνδέχεται, τὸ δὲ γ´ τινὶ τῷ β´, ἀνάγκη καὶ τὸ α´ τινὶ τῷ β´
» ἐνδέχεσθαι. γίνεται γὰρ τὸ πρῶτον σχῆμα.

Πρώτας τίθησι, τὰς ἐξ ἀμφοτέρων τῶν προτάσεων ἐνδεχομένας συζυγίας. δεῖ γὰρ προηγεῖσθαι τὰς ἁπλᾶς προτάσεις, τῶν μικτῶν. ἐν τούτοις οὖν πρώτας τὰς καθόλου καταφατικὰς παραδίδωσι. συνάγειν δέ φησιν αὐτὰς ἐνδεχόμενον καταφατικὸν μερικὸν συμπέρασμα. δείκνυσι δὲ τὴν συζυγίαν, ἀντιστρέφων τὴν ἐλάττονα πρότασιν καὶ ἀνάγων εἰς τὸν τρίτον τρόπον τοῦ πρώτου σχήματος.

» ΚΑΙ εἰ τὸ μὲν α ἐνδέχεται μηδενὶ τῷ γ ὑπάρχειν. τὸ δὲ β παντὶ τῷ γ ἐνδέχεται, ἀνάγκη καὶ
» τὸ α τινὶ τῷ β ἐνδέχεσθαι μὴ ὑπάρχειν. ἔσται γὰρ πάλιν τὸ πρῶτον σχῆμα δι' ἀντιστροφῆς.

Δευτέραν τίθησι τὴν ἐκ τῆς μείζονος ἀποφατικῆς καθόλου. τῆς δὲ ἐλάττονος καθόλου καταφατικῆς. συνάγει οὖν καὶ αὕτη μερικὸν ἀποφατικὸν συμπέρασμα. ἀντιστρεφομένης πάλιν τῆς ἐλάττονος προτάσεως καὶ ἀναγομένης εἰς τὸν τέταρτον τρόπον τοῦ πρώτου σχήματος.

» ΕΑΝ δὲ ἀμφότεραι στερητικαὶ τεθῶσιν, ἐξ αὐτῶν μὲν τῶν εἰλημμένων, οὐκ ἔσται τὸ ἀναγκαῖον.
» ἀντιστραφεισῶν δὲ τῶν προτάσεων, ἔσται συλλογισμός καθάπερ ἐν τοῖς πρότερον. εἰ γὰρ τὸ α καὶ τὸ β
» ἐνδέχεται τῷ γ μὴ ὑπάρχειν ἐὰν μεταληφθῇ τὸ ἐνδέχεσθαι μὴ ὑπάρχειν, πάλιν ἔσται τὸ πρῶτον σχῆ-
» μα διὰ τῆς ἀντιστροφῆς.

Ἐξ αὐτῶν μὲν φησι μηδὲν συνάγεσθαι συμπέρασμα. διότι ἀμφοτέρων οὐσῶν ἀποφατικῶν ἡ ἐλάττων οὐ σώζει τὸ ἴδιον τοῦ τρίτου σχήματος. μεταλαμβανομένης δὲ τῆς ἐλάττονος εἰς καταφατικὴν. καὶ ἀντιστρεφομένης πρὸς τὴν μερικὴν. ἀνάγεται πάλιν ἡ συζυγία εἰς τὸν τέταρτον τρόπον τοῦ πρώτου σχήματος καὶ συνάγει μερικὸν ἀποφατικὸν ἐνδεχόμενον συμπέρασμα.

» ΕΙ ΔΕ ὁ μὲν ἐστὶ καθόλου τῶν ὅρων, ὁ δὲ ἐν μέρει τὸν αὐτὸν τρόπον ἐχόντων τῶν ὅρων, ὅνπερ
» ἐπὶ τοῦ ὑπάρχειν, ἔσται τε καὶ οὐκ ἔσται συλλογισμός. ἐνδεχέσθω γὰρ τὸ μὲν α παντὶ τῷ γ, τὸ δὲ β,
» τινὶ τῷ γ ὑπάρχειν. ἔσται δὴ πάλιν τὸ πρῶτον σχῆμα τῆς ἐν μέρει προτάσεως ἀντιστραφείσης. εἰ γὰρ
» τὸ α παντὶ τῷ γ. τὸ δὲ γ τινὶ τῷ β, τὸ α τινὶ τῷ β ἐνδέχεται. καὶ εἰ πρὸς τὸ γ τεθείη τὸ καθόλου
» ὡσαύτως. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ τὸ μὲν α γ εἴη στερητικόν. τὸ δὲ β γ καταφατικόν. ἔσται πάλιν τὸ πρῶ-
» τον σχῆμα διὰ τῆς ἀντιστροφῆς. εἰ δὲ ἀμφότεραι στερητικαὶ τεθῶσιν. ἡ μὲν, καθόλου. ἡ δ' ἐν μέρει,
» δι' αὐτῶν μὲν εἰλημμένων, οὐκ ἔσται συλλογισμός. ἀντιστραφεισῶν δὲ, ἔσται. καθάπερ ἐν τοῖς πρότερον.
» ὅταν δὲ ἀμφότεραι ἀδιόριστοι, ἢ ἐν μέρει ληφθῶσιν, οὐκ ἔσται συλλογισμός. καὶ γὰρ παντὶ ἀνάγκη τὸ
» α τῷ β καὶ μηδενὶ ὑπάρχειν, ὅροι τοῦ ὑπάρχειν. ζῶον. ἄνθρωπος. λευκόν. τοῦ μὴ ὑπάρχειν, ἵππος, ἄν-
» θρωπος, λευκόν. μέσον λευκόν.

Ὡς εἶχόν φησιν αἱ ἐξ ἀμφοτέρων ὑπαρχουσῶν προτάσεων συζυγίαι οὕτως ἔχουσιν. καὶ αἱ ἐξ ἀμφοτέρων ἐνδεχομένων, τῆς ἑτέρας μερικῆς οὔσης, τῆς δὲ ἑτέρας καθόλου. πλὴν διαφέρουσιν αὗται πρὸς ἐκείνας. ὅτι ἐν ταῖς ἐνδεχομέναις καὶ ἀμφοτέρων οὐσῶν ἀποφατικῶν γίνεται συλλογισμὸς, μεταλαμβανομένης τῆς ἐλάττονος ἀποφατικῆς εἰς τὴν καταφατικὴν. εἰ δὲ μεταλαμβάνεται ἡ ἐλάττων ἀποφατικὴ εἰς τὴν καταφατικὴν ἐπὶ τῶν ἐνδεχομένων, ἵνα γένηται συλλογιστικὴ ἡ συζυγία. οὐδὲν ἄρα διαφέρουσι πρὸς ἀλλήλας.

» ΕΑΝ ΔΕ ἡ μὲν, ὑπάρχειν. ἡ δὲ, ἐνδέχεσθαι σημαίνῃ τῶν προτάσεων, τὸ μὲν συμπέρασμα ἔ-
» σται ὅτι ἐνδέχεται. καὶ οὐχ ὅτι ὑπάρχει. συλλογισμὸς δὲ ἔσται τὸν αὐτὸν τρόπον ἐχόντων τῶν ὅρων
» ὅνπερ καὶ ἐν τοῖς πρότερον.

Παραδοὺς τὰς τοῦ ἐνδεχομένου αὐτοῦ καθ' αὑτὸ συζυγίας ἐν τρίτῳ σχήματι. νῦν μίγνυσιν αὐτὸ πρὸς τὸ ὑπάρχον. καὶ φησὶ τὸ μὲν συμπέρασμα οὐδαμῶς ἐν τούτοις εἶναι ὑπάρχον. οὐδὲ γὰρ ἐν πρώτῳ σχήματι ἐπὶ τῆς τοιαύτης μίξεως ὑπάρχον ἐγίνετο τὸ συμπέρασμα, ἀλλὰ μόνως ἐνδεχόμενον. οὕτως οὖν καὶ ἐνταῦθα. ἐνδεχόμενον δὲ δῆλον ὅτι οὐκ ἐν πάσαις συζυγίαις τὸ αὐτό. ἀλλ' ὅσαι μὲν ἔχουσι τὴν ὑπάρχουσάν φησι καταφατικὴν, τὸ κατὰ τὸν διορισμὸν συνάγουσιν ἐνδεχόμενον. ὅσαι καὶ ἀποφατικὴν ἔχουσι τὴν ὑπάρχουσαν, αὗται οὐ τὸ κατὰ τὸν διορισμὸν συνάγουσιν ὡς εἴρηται ἡμῖν πλατύτερον ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι. συλλογιστικαὶ δὲ γίνονται συζυγίαι αὗται. αἵ τινες καὶ ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι ἦσαν, τουτέστι πᾶσαι αἱ ἄλλαι. χωρὶς τῶν ἐχουσῶν τὴν ἐλάττονα ἀποφατικὴν ὑπάρχουσαν.

» ἜΣΤΩΣΑΝ γὰρ πρῶτον κατηγορικοί. καὶ τὸ μὲν α παντὶ τῷ γ ὑπαρχέτω. τὸ δὲ β παν-
» τὶ τῷ γ ἐνδεχέσθω. ἀντιστραφέντος οὖν τοῦ β γ, τὸ πρῶτον ἔσται σχῆμα. καὶ τὸ συμπέρασμα ὅτι
» ἐνδέχεται τὸ α τινὶ τῷ β ὑπάρχειν. ὅτι γὰρ ἡ ἑτέρα τῶν προτάσεων ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι ση-
» μαίνῃ ἐνδέχεσθαι, καὶ τὸ συμπέρασμα ἦν ἐνδεχόμενον.

Πάλιν τὰς ἐξ ἀμφοτέρων καταφατικῶν πρώτας παραδίδωσιν. ἐν τούτοις δὲ πρώτην τὴν ἐκ τῆς μείζονος ὑπαρχούσης, τῆς δὲ ἐλάττονος ἐνδεχομένης. ἣ συνάγειν φησὶν ἐνδεχόμενον συμπέρασμα. τῇ γὰρ χείρονι τῶν προτάσεων ἕπεται τὸ συμπέρασμα. δείκνυται δὲ διὰ τῆς ἀντιστροφῆς τῆς ἐλάττονος προτάσεως, ἀντιστρεφομένης πρὸς τὴν μερικὴν καταφατικὴν τῆς ἐλάττονος προτάσεως καὶ ποιούσης τὸν τρίτον τρόπον τοῦ πρώτου σχήματος.

» ΟΜΟΙΩΣ δὲ καὶ εἰ τὸ μὲν β γ ὑπάρχειν, τὸ δὲ α γ ἐνδέχεται ὑπάρχειν.

Ὑποθέμενος τὴν μείζονα ὑπάρχουσαν τὴν δὲ ἐλάττονα ἐνδεχομένην. νῦν τὸ ἀνάπαλιν ὑποτίθεται. τὴν μείζονα ἐνδεχομένην τὴν δὲ ἐλάττονα ὑπάρχουσαν. συνάγει δὲ καὶ αὕτη τὸ αὐτὸ συμπέρασμα καὶ διὰ τῆς αὐτῆς δείξεως.

» ΚΑΙ ΕΙ τὸ μὲν α γ στερητικόν. τὸ δὲ β γ κατηγορικὸν, ὑπάρχει δ᾽ ὁποτερονοῦν ἀμφοτέρως,
» ἐνδεχόμενον ἔσται τὸ συμπέρασμα. γίνεται γὰρ πάλιν τὸ πρῶτον σχῆμα. δέδεικται δ᾽ ὅτι τῆς ἑτέρας
» προτάσεως ἐνδέχεσθαι σημαινούσης ἐν αὐτῷ, καὶ τὸ συμπέρασμα ἔσται ἐνδεχόμενον.

E ἰρηκὼς τὰς ἐξ ἀμφοτέρων κατηγορικῶν δύο συλλογιστικὰς συζυγίας. νῦν τὰς ἀνομοιοσχήμονας δύο παραδίδωσιν ἅμα. τῆς γὰρ μείζονός φησιν ἀποφατικῆς οὔσης, τῆς δὲ ἐλάττονος καταφατικῆς, τῆς ἐνδεχομένης δ᾽ ὑπαρχούσης ἢ πρὸς τῇ μείζονι τιθεμένης ἢ πρὸς τῇ ἐλάττονι. δύο γίνονται συζυγίαι. συνάγουσι δὲ ἀμφότεραι ἐνδεχόμενον συμπέρασμα. ἀλλ᾽ ἡ μὲν ἔχουσα τὴν μείζονα ἐνδεχομένην τὸ κατὰ τὸν διορισμόν. ἡ δὲ ὑπάρχουσαν τὸ ἄλλο τὶ ἐξ ἀνάγκης ὡς δέδεικται ἐν πρώτῳ σχήματι. ἡ δὲ δεῖξις ἡ αὐτὴ ἐπ᾽ ἀμφοτέρων ἀντιστρεφομένης τῆς ἐλάττονος προτάσεως πρὸς τὴν μερικὴν καταφατικὴν καὶ ποιούσης τὸν τέταρτον τρόπον τοῦ πρώτου σχήματος.

» ΕΙ ΔΕ ἐνδεχόμενον τὸ στερητικὸν τεθείη πρὸς τὸ ἔλαττον ἄκρον, ἢ καὶ ἄμφω τεθείη στερητικά, δι᾽ αὐτῶν μὲν τῶν κειμένων οὐκ ἔσται συλλογισμός. ἀντιστραφέντων δ᾽ ἔσται καθάπερ ἐν τοῖς
» πρότερον.

Δ εῖ προστεθεῖναι τὸ στερητικὸν ἐνδεχόμενον. εἰ γὰρ ἡ ὑπάρχουσα στερητικὴ εἴη ἡ ἐλάττων, ἀσυλλόγιστος γίνεται ἡ συζυγία μὴ δυναμένη μεταληφθῆναι εἰς καταφατικήν.

» ΕΙ ΔΕ ἡ μὲν, καθόλου τῶν προτάσεων, ἡ δὲ ἐν μέρει, κατηγορικῶν μὲν οὐσῶν ἀμφοτέρων, ἢ
» τῆς μὲν, καθόλου στερητικῆς, τῆς δ᾽ ἐν μέρει καταφατικῆς, ὁ αὐτὸς ἔσται τρόπος τῶν συλλογισμῶν. πάντες γὰρ περαίνονται διὰ τοῦ πρώτου σχήματος. ὥστε φανερὸν ὅτι τοῦ ἐνδέχεσθαι καὶ οὐ τοῦ ὑπάρχειν
» ἔσται ὁ συλλογισμός.

F αραδοὺς τὰς ἐξ ἀμφοτέρων καθόλου, νῦν τὰς ἐκ τῆς ἑτέρας καθόλου τῆς δὲ ἑτέρας μερικῆς παραδίδωσιν. αὗται οὖν αἱ ἐξ ἀμφοτέρων καταφατικῶν φησιν. ἡ τῆς μείζονος ἀποφατικῆς καθόλου πᾶσαι διὰ τῆς ἀντιστροφῆς τῆς ἐλάττονος συνάγονται εἰς τὸ πρῶτον σχῆμα. αἱ μὲν ἐξ ἀμφοτέρων κατηγορικαὶ εἰς τὸν τρίτον τρόπον. αἱ δὲ ἐκ τῆς μείζονος ἀποφατικῆς καθόλου. εἰς τὸν τέταρτον.

» ΕΙ ΔΕ ἡ μὲν καταφατικὴ καθόλου, ἡ δὲ στερητικὴ ἐν μέρει, διὰ τοῦ ἀδυνάτου ἔσται ἡ ἀπόδειξις. ὑπαρχέτω γὰρ τὸ μὲν β παντὶ τῷ γ, τὸ δὲ α ἐνδεχέσθω τινὶ τῷ γ μὴ ὑπάρχειν. ἀνάγκη δὴ τὸ α ἐνδέχεσθαι τινὶ τῷ β μὴ ὑπάρχειν. εἰ γὰρ παντὶ τῷ β τὸ α ὑπάρξει ἐξ ἀνάγκης. τὸ δὲ β παντὶ τῷ γ κεῖται ὑπάρχειν. τὸ α παντὶ τῷ γ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρξει. τοῦτο γὰρ δέδεικτο πρότερον. ἀλλ᾽ ὑπέκειτο τινὶ ἐνδέχεσθαι μὴ ὑπάρχειν.

E ἂν φησιν ἡ μὲν ἐλάττων καθόλου εἴη καταφατική, ἡ δὲ μείζων μερικὴ ἀποφατική, γίνεται μὲν συλλογιστικὴ ἡ συζυγία. οὐ μὴν δι᾽ ἀντιστροφῆς δείκνυται. ἀλλὰ διὰ τῆς εἰς τὸ ἀδύνατον ἀπαγωγῆς. κείσθω γὰρ τὸ μὲν β παντὶ τῷ γ ὑπάρχειν. τὸ δὲ α ἐνδεχέσθω μὴ παντὶ τῷ γ ὑπάρχειν. συνάγεται ὅτι τὸ α ἐνδέχεται μὴ παντὶ τῷ β ὑπάρχειν. εἰ γὰρ τοῦτο ψεῦδος τὸ ἀντικείμενον ἀληθὲς ἔσται ὅτι ἐξ ἀνάγκης τὸ α παντὶ τῷ β ὑπάρχει. ὑπέκειτο δὲ καὶ τὸ β παντὶ τῷ γ ὑπάρχειν. τὸ ἄρα α ἐξ ἀνάγκης παντὶ τῷ γ ὑπάρχει. γίνεται γὰρ τὸ πρῶτον σχῆμα ἐξ ἀναγκαίας καθόλου καταφατικῆς τῆς μείζονος καὶ ὑπαρχούσης καθόλου καταφατικῆς τῆς ἐλάττονος. ἐφ᾽ ἧς συνήγετο καθόλου καταφατικὸν ἀναγκαῖον συμπέρασμα. ἀλλ᾽ ἀδύνατον παντὶ τῷ γ ὑπάρχειν ἐξ ἀνάγκης. ὑπέκειτο γὰρ ἐνδέχεσθαι μὴ παντὶ ὑπάρχειν αὐτῷ. τὸ δὲ ἀδύνατον ἠκολούθησε διὰ τὸ ὑποθέσθαι ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν. τὸ α τῷ β. μήποτε δὲ δυνατὸν καὶ δι᾽ ἀντιστροφῆς δεῖξαι συλλογιστικὴν τὴν συζυγίαν. εἴγε κατ᾽ αὐτὸν ἡ μερικὴ ἀποφατικὴ ἐνδεχομένη ἀντιστρέφει εἰς τὴν μερικὴν καταφατικὴν ἐνδεχομένην. εἰ οὖν τὸ α ἐνδέχεται μὴ παντὶ τῷ γ ὑπάρχειν. καὶ τὸ γ τινὶ τῶν α ἐνδέχεται ὑπάρχειν. ἀλλὰ μὴν τὸ β παντὶ τῷ γ ὑπῆρχεν. τὸ α δὲ τινὶ τῶν γ ἐνδέχεται ὑπάρχειν. οὐκοῦν καὶ τὸ α ἐνδέχεται παντὶ τῷ γ ὑπάρχειν. ὅπερ ἔδει δεῖξαι.

» ΟΤΑΝ δὲ ἀδιόριστοι ἢ ἐν μέρει ληφθῶσιν ἀμφότεραι, οὐκ ἔσται συλλογισμός. ἀπόδειξις δὲ ἡ αὐτὴ ἣ καὶ ἐν τοῖς καθόλου καὶ διὰ τῶν αὐτῶν ὅρων.

K αθόλου νῦν λέγει τὰς ἐξ ἀμφοτέρων ἐνδεχομένων ὡσανεὶ ἔλεγεν δι᾽ ὧν ὅρων ἐδείχθησαν καὶ αἱ καθόλου ἐνδεχόμεναι αἱ δύο ἐν μέρει συζυγίαι οὖσαι ἀσυλλόγιστοι. ἦσαν δὲ ὅροι, τοῦ [...] παντὶ ὑπάρχειν ζῷον. ἄνθρωπος. λευκόν. ζῷον ἐνδέχεται μὴ παντὶ λευκῷ. ἄνθρωπος τινὶ λευκῷ ἐνδέχεται. καὶ συνάγεται ζῷον ἀνάγκη παντὶ ἀνθρώπῳ ὑπάρχειν. τοῦ δὲ μηδενί. ἵππος. ἄνθρωπος. λευκόν. ἵππος, οὐ παντὶ λευκῷ ἐνδεχομένως. ἄνθρωπος τινὶ ἐνδέχεται. καὶ ἵππος οὐδενὶ ἀνθρώπῳ ἐξ ἀνάγκης. μήποτε δὲ καὶ ἡ δεῖξις ἡμάρτηται φησὶν ὁ ἀλέξανδρος. καὶ δέον εἶναι ἀπόδειξις δὲ ἡ αὐτὴ ἣ καὶ ἐν τοῖς ἐξ ἀμφοτέρων ἐνδεχομένων. τὸ ἣ καὶ ἐν τοῖς καθόλου μεταγέγραπται.

» ΕΑΝ δὲ ᾖ ἡ μὲν, ἀναγκαία τῶν προτάσεων. ἡ δὲ, ἐνδεχομένη. κατηγορικῶν μὲν ὄντων τῶν ὅρων, ἀεὶ τοῦ ἐνδέχεσθαι ἔσται συλλογισμός. ὅταν δ᾽ ᾖ τὸ μὲν κατηγορικὸν τὸ δὲ στερητικὸν, ἐὰν μὲν ᾖ τὸ καταφατικὸν ἀναγκαῖον, τοῦ ἐνδέχεσθαι μὴ ὑπάρχειν. ἐὰν δὲ τὸ στερητικὸν καὶ τοῦ ἐνδέχεσθαι μὴ

ὑπάρχειν

» ὑπάρχ[illegible] καὶ τοῦ μὴ ὑπάρχειν. τοῦ δὲ ἐξ ἀνάγκης μὴ ὑπάρχειν, οὐκ ἔσται συλλογισμός. ὥσπερ δ᾽ ἐν τοῖς
» ἑτέροις σχήμασιν.

F [illegible]ώσας τὴν μίξιν τοῦ ἐνδεχομένου πρὸς τὸ ὑπάρχον, νῦν λοιπὸν τρέπεται ἐπὶ τὴν μίξιν τοῦ ἐνδεχομένου καὶ τοῦ ἀναγκαίου. ταῦτα δὲ συνάγονται ἐν ταύταις ταῖς συζυγίαις τὰ συμπεράσματα ἃ συνήγοντο καὶ ἐν πρώτῳ σχήματι ἐπὶ ταύτης τῆς μίξεως ὁμοίως ἐχουσῶν τῶν προτάσεων. εἰ μὲν γὰρ ἀμφότεραι κατηγορικαὶ ὦσιν, τὸ κατὰ τὸν διορισμὸν ἐνδεχόμενον οὐ συνάγεται συμπέρασμα. εἰ δὲ μὲν, εἴη καταφατικὴ ἡ δὲ ἀποφατική, εἰ μὲν ἡ ἐνδεχομένη ἀποφατικὴ εἴη. τοῦ κατὰ τὸν διορισμὸν ἐνδεχομένου πάλιν ἔσται τὸ συμπέρασμα. εἰ δὲ τὸ ἀναγκαῖον εἴη ἀποφατικόν, ἐνδεχόμενον γίνεται τὸ συμπέρασμα. οὐ τὸ κατὰ τὸν διορισμὸν, ἀλλὰ τὸ συντρέχον τῷ μὴ ὑπάρχοντι.

» ΕΣΤΩΣΑΝ δὴ κατηγορικοὶ πρῶτον οἱ ὅροι. καὶ τὸ μὲν α΄, παντὶ τῷ γ΄ ὑπαρχέτω ἐξ ἀνάγ-
» κης. τὸ δὲ β΄ παντὶ τῷ γ΄ ἐνδεχέσθω ὑπάρχειν. ἐπεὶ οὖν τὸ μὲν α΄ παντὶ τῷ γ΄ ἐξ ἀνάγκης. τὸ δὲ γ΄
» τινὶ τῷ β΄ ἐνδέχεται. καὶ τὸ α΄ τινὶ τῷ β΄ ἐνδεχόμενον ἔσται, καὶ οὐχ ὑπάρχον. οὕτω γὰρ συνέλι-
» πτεν ἐπὶ τοῦ πρώτου σχήματος. ὁμοίως δὲ δειχθήσεται, καὶ εἰ τὸ μὲν β΄ γ΄ τεθείη ἀναγκαῖον, τὸ δὲ α΄
» γ΄ ἐνδεχόμενον.

F άλιν πρώτας ὑποτίθεται τὰς ἐξ ἀμφοτέρων καταφατικῶν. καὶ ἐν ταύταις πρώτην ὑποτίθεται τὴν ἔχουσαν τὴν μείζονα ἀναγκαίαν, τὴν δὲ ἐλάττονα ἐνδεχομένην. καὶ συνάγει μερικὸν ἐνδεχόμενον συμπέρασμα. ἀντιστραφείσης τῆς ἐλάττονος πρὸς τὴν μερικὴν καὶ ποιούσης τὸν τρίτον τρόπον τοῦ πρώτου σχήματος. εἰ δὲ καὶ ἐν τούτῳ τῷ σχήματι καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἐπὶ τῆς μίξεως τοῦ ἀναγκαίου καὶ ἐνδεχομένου οὐ βούλεται τῇ κρείττονι τῶν προτάσεων ἕπεσθαι τὸ συμπέρασμα, ἀλλὰ τῇ χείρονι. δῆλον ἄρα ὅτι ἐπὶ τῆς μίξεως τοῦ ἀναγκαίου καὶ τοῦ ὑπάρχοντος ὅτε ἔλεγε τῇ μείζονι προτάσει ἕπεσθαι τὸ συμπέρασμα. καὶ τὰς ἐχούσας τὴν μείζονα ἀναγκαίαν ἀναγκαῖον συμπέρασμα συνάγειν, οὐ τὸ κυρίως ἀναγκαῖον ἢ βούλετο συνάγεσθαι. ἀλλὰ τὸ ἐξ ὑποθέσεως. ὥσπερ δὲ ἔχει ἡ τὴν μείζονα ἔχουσαν ἀναγκαίαν συζυγία κατὰ τὸ συμπέρασμα. οὕτω καὶ ἡ ἀνάπαλιν ἔχουσα. λέγω δὴ ἡ τὴν μείζονα ἐνδεχομένην. ἐν δὲ τῇ δείξει διαφέρουσιν, ὅτι ἡ μὲν ἔχουσα τὴν μείζονα ἐνδεχομένην μετὰ τὴν ἀντιστροφὴν τῆς ἐλάττονος τῇ ἐπ᾽ εὐθείας δείκνυται διὰ τοῦ κατὰ παντὸς καὶ τοῦ κατὰ μηδενός. ἡ δὲ τὴν μείζονα ἔχουσα ἀναγκαίαν. μετὰ τὴν ἀντιστροφὴν τῆς ἐλάττονος τῇ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῇ δείκνυται. τὸ γὰρ α΄ τὸ γ΄ παντὶ ἐξ ἀνάγκης ὑπαρχέτω. τὸ δὲ β΄ τῷ γ΄ παντὶ ἐνδεχέσθω οὐκ οὖν καὶ τὸ γ΄ τινὶ τῷ β΄. γίνεται οὖν τὸ α΄ σχῆμα τοῦ μὲν α΄ τῷ γ΄ παντὶ ἐξ ἀνάγκης. τοῦ δὲ γ΄ τῷ β΄ τινὶ ἐνδεχομένου. συνάγει οὖν φημι τὸ ἐνδέχεται τινί. καὶ τοῦτο δείκνυμι τῇ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῇ. εἰ γὰρ ψεῦδος τὸ ἐνδέχεται τινί, ἀληθὲς τὸ ἀνάγκη μηδενί. εἰ τοίνυν τὸ α΄ τῷ β΄ ἀνάγκη μηδενί. τὸ δὲ β΄ τῷ γ΄ ἐνδέχεται παντί. τὸ α΄ ἄρα τῷ γ΄ ἐνδέχεται μηδενὶ ὑπάρχειν. τοῦτο γὰρ δέδεικται ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι. ἦν δὲ καὶ ἐξ ἀνάγκης παντί, ὅπερ ἀδύνατον. ὅτι ὃ ἐνδέχεται μηδενί, τοῦτο ἐνδέχεται παντί. ὁμοίως δὲ ἔχουσιν αἱ τοιαῦται προτάσεις ἐπὶ ταύτης τῆς μίξεως τοῦ ἐνδεχομένου καὶ τοῦ ὑπάρχοντος. πᾶσαι γὰρ αἱ τὴν μείζονα ἔχουσαι ἢ ὑπάρχουσαν ἢ ἀναγκαίαν. τὴν δὲ ἐλάττονα ἐνδεχομένην. διὰ τοῦ ἀδυνάτου δείκνυνται.

» ΠΑΛΙΝ ἔστω τὸ μὲν κατηγορικόν, τὸ δὲ στερητικόν. ἀναγκαῖον δὲ τὸ κατηγορικόν. τὸ μὲν α΄
» ἐνδεχέσθω μηδενὶ τῷ γ΄ ὑπάρχειν. τὸ δὲ β΄ παντὶ ὑπαρχέτω ἐξ ἀνάγκης τῷ γ΄. ἔσται δὴ πάλιν τὸ
» πρῶτον σχῆμα. τὸ συμπέρασμα ἐνδεχόμενον ἀλλ᾽ οὐχ ὑπάρχον. καὶ ἡ γὰρ στερητικὴ πρότασις ἐνδέχεσθαι
» σημαίνει. φανερὸν οὖν ὅτι τὸ συμπέρασμα ἔσται ἐνδεχόμενον. ὅτε γὰρ οὕτως ἔχοιεν αἱ προτάσεις ἐν τῷ
» πρώτῳ σχήματι, καὶ τὸ συμπέρασμα ἦν ἐνδεχόμενον.

N ῦν τὰς ἀνομοιοσχήμονας παραδίδωσι. καὶ πρώτην ὑποτίθεται τὴν ἔχουσαν τὴν μείζονα ἐνδεχομένην ἀποφατικήν, τὴν δὲ ἐλάττονα καταφατικὴν ἀναγκαίαν. καὶ συνάγει αὕτη ἀντιστραφείσης τῆς ἐλάττονος πρὸς τὴν μερικὴν καταφατικὴν μερικὸν ἀποφατικὸν ἐνδεχόμενον συμπέρασμα. ἡ δὲ δεῖξις διὰ τοῦ κατὰ παντός. καὶ κατὰ μηδενός. αὕτη γάρ ἐστιν ἡ κατ᾽ εὐθεῖαν. εἰ γὰρ τὸ α΄ ἐνδέχεται μηδενὶ τῶν γ΄. πᾶσιν ἄρα τοῖς μέρεσιν αὐτοῦ οὐχ ὑπάρχει ἐνδεχομένως. ἓν δὲ τῶν μερῶν τοῦ γ΄ τι τῶν β΄. τὸ γὰρ γ΄ τινὶ τῶν β΄ ὑπάρχει διὰ τὴν ἀντιστροφήν. τὸ α΄ ἄρα τινὶ τῶν β΄ ἐνδεχομένως οὐχ ὑπάρχει.

» ΕΙ ΔῊ στερητικὴ πρότασις ἀναγκαία, καὶ συμπέρασμα ἔσται καὶ ὅτι ἐνδέχεται τινὶ μὴ ὑ-
» πάρχειν, καὶ ὅτι οὐχ ὑπάρχειν. κείσθω τὸ τῷ γ΄ μὴ ὑπάρχειν, ἐξ ἀνάγκης, τὸ δὲ β΄ παντὶ ἐνδέ-
» χεσθαι. ἀντιστραφέντος οὖν τοῦ β΄ γ΄ καταφατικοῦ, τὸ πρῶτον ἔσται σχῆμα. καὶ ἀναγκαία ἡ στε-
» ρητικὴ πρότασις.

T ῆς μείζονος οὔσης ἀναγκαίας ἀποφατικῆς, τῆς δὲ ἐλάττονος καταφατικῆς ἐνδεχομένης, τοῦ μὴ ὑπάρχειν γίνεται τὸ συμπέρασμα. ἡ δὲ δεῖξις διὰ τῆς ἀντιστροφῆς τῆς ἐλάττονος. καὶ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς. δέδεικται δὲ ταῦτα πλατύτερον ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι.

» ΟΤΕ δ' οὕτως ἔχωσιν αἱ προτάσεις, συμβαίνει τὸ α τῷ γ καὶ ἐνδέχεσθαι τινὶ μὴ [redacted] » μὴ ὑπάρχειν· ὥστε καὶ τὸ α τῷ β ἀνάγκη τινὶ μὴ ὑπάρχειν.

Α' ναμιμνήσκει ἡμᾶς τοῦ α σχήματος καὶ τῶν ἐκεῖ δεδειγμένων, ὅτε φησὶν ἐν πρώτῳ σχήματι οὕτως ἔχωσι αἱ προτάσεις· τουτέστιν ἡ μείζων ἀναγκαία ἢ ἀποφατική, ἡ δὲ ἐλάττων ἐνδεχομένη καταφατικὴ μερική, συμβαίνει τὸ α τῷ γ. οὗτοι γὰρ ἦσαν ἐκεῖ οἱ ἄκροι ὅροι τινὶ μὴ ὑπάρχειν· καὶ ἐνδέχεσθαι μὴ ὑπάρχειν. οὕτως οὖν φησι καὶ ἐνταῦθα. ἐπειδὴ ἀντιστρέψαντες τὴν ἐλάττονα πρότασιν τοῦτον πάλιν τὸν τρόπον ἐποιήσαμεν τοῦ πρώτου σχήματος. τὸ αὐτὸ πάλιν ἀνάγκη συνάγεσθαι συμπέρασμα ὥστε τὸ α τῷ β. οὗτοι γάρ εἰσιν ἐνταῦθα οἱ ἄκροι. εἰ τινὶ οὐχ ὑπάρξει. καὶ τινὶ ἐνδέχεται μὴ ὑπάρχειν. δῆλον ὅτι τοῦ ἐνδεχομένου οὐκ ὄντος τοῦ κατὰ τὸν διορισμόν. ἀλλὰ τοῦ κατὰ τοῦ ὑπάρχοντος κατηγορουμένου.

» ΟΤΑΝ δὲ τὸ στερητικὸν τεθῇ πρὸς τὸ ἔλαττον ἄκρον. ἐὰν μὲν ἐνδεχόμενον ᾖ, ἔσται συλλογισμός. » μεταληφθείσης τῆς προτάσεως ὥσπερ ἐν τοῖς πρότερον. ἐὰν δ' ἀναγκαῖον, οὐκ ἔσται. καὶ γὰρ παντὶ ἀνάγ» κη καὶ οὐδενὶ ἐνδέχεται ὑπάρχειν. ὅροι τοῦ παντὶ ὑπάρχειν· ὕπνος. ἵππος. καθεύδων ἄνθρωπος. τοῦ δὲ » μηδενί· ὕπνος ἵππος· ἐγρηγορὼς ἄνθρωπος.

Α' ν μὲν καταφατικὴν ὑποθέμενος τὴν ἐλάττονα, τὴν δὲ μείζονα ἢ καὶ αὐτὴν καταφατικὴν ἐλάμβανεν· ὡς εἶναι ἐξ ἀμφοτέρων καταφατικῶν τὰς συζυγίας, ἢ ἀποφατικῶν. ἐνταῦθα δὲ τὴν ἐλάττονα ἀποφατικὴν ὑποθέμενος, τὴν μείζονα ἢ ἀποφατικὴν λαμβάνει καὶ αὐτήν· ἢ καταφατικήν. εἰ μὲν οὖν φησιν ἀποφατικὴ οὖσα ἡ ἐλάττων ἐνδεχομένη εἴη, συλλογιστικὴ γίνεται ἡ συζυγία μεταληφθείσης τῆς ἐλάττονος ἀποφατικῆς εἰς τὴν καταφατικὴν καὶ ἀντιστραφείσης πρὸς τὴν μερικήν. καὶ ποιούσης ἢ τὸν τρίτον τρόπον τοῦ πρώτου σχήματος. ἐὰν ἡ μείζων καταφατικὴ ὑπάρχει· ἢ τὸν τέταρτον, ἐὰν ἀποφατική. συνάγουσι δὲ αὗται μερικὸν ἐνδεχόμενον. εἰ δὲ ἡ ἐλάττων ἀποφατικὴ οὖσα ἀναγκαία εἴη, ἀσυλλόγιστός ἐστιν ἡ συζυγία. τὸ γὰρ ἴδιον τοῦ τρίτου σχήματος ἀπώλεσε, τὸ τὴν ἐλάττονα ἔχειν καταφατικήν. συνάγει τοιγαροῦν καὶ τὸ παντὶ καὶ τὸ οὐδενὶ ἐξ ἀνάγκης. τὸ μὲν παντὶ οὕτως. ὕπνος ἐνδέχεται παντὶ ἵππῳ ἢ μηδενὶ ὑπάρχειν. ἵππος οὐδενὶ καθεύδοντι ἀνθρώπῳ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει. καὶ συνάγεται ὕπνος παντὶ καθεύδοντι ἀνθρώπῳ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει. τὸ δὲ μηδενί. ὕπνον παντὶ μὲν ἵππῳ ἐνδέχεται ὑπάρχειν. ἵππος οὐδενὶ ἐγρηγορότι ἀνθρώπῳ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει. καὶ συνάγεται ὕπνος, οὐδενὶ ἐγρηγορότι ἀνθρώπῳ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει.

» ΟΜΟΙΩΣ δὲ ἕξει καὶ εἰ ὁ μὲν καθόλου τῶν ὅρων, ὁ δ' ἐν μέρει πρὸς τὸ μέσον, κατηγορικῶν » μὲν γὰρ ὄντων ἀμφοτέρων, τοῦ ἐνδέχεσθαι, οὐ τοῦ ὑπάρχειν, ἔσται συλλογισμός.

Τ α αὐτὰ πάλιν λεχθήσεται καὶ ἐπὶ τῶν ἐξ ἀμφοτέρων καθόλου συλλογισμῶν περί τε τῶν συμπερασμάτων περί τε τῶν δείξεων. καὶ ἐπὶ τῶν ἐχουσῶν τὴν μείζονα καθόλου πρότασιν τὴν δὲ ἐλάττονα μερικὴν συλλογιστικῶν συζυγιῶν. λέγω δὴ ἐχουσῶν τὴν μείζονα ἀποφατικὴν ἢ καταφατικήν, τὴν δὲ ἐλάττονα καταφατικήν. αὗται γάρ εἰσι συλλογιστικαὶ καὶ ἐν τῷ τρίτῳ σχήματι. τοσοῦτον μόνη διαφορὰ τούτων πρὸς τὰς καθόλου συζυγίας. ὅτι ἐκεῖναι μὲν τὴν ἐλάττονα καθόλου ἔχουσαι πρὸς τὴν μερικὴν εἶχον αὐτὴν ἀντιστρεφομένην. ἐν τούτοις δὲ μερικῆς οὔσης τῆς ἐλάττονος, ἡ ἀντιστροφὴ πρὸς αὐτὴν πάλιν τὴν μερικὴν γίνεται. ἐπὶ δὲ τῶν ἐχουσῶν τὴν ἐλάττονα καθόλου, τὴν δὲ μείζονα μερικήν. δῆλον ὅτι πάλιν συλλογιστικῶν συζυγιῶν. ἀμφοτέρων μὲν οὐσῶν καταφατικῶν. ἡ διαφορὰ αὕτη πρὸς τὰς καθόλου. ὅτι ἐκεῖ μὲν τὴν ἐλάττονα ἀντιστρέφομεν, ἐνταῦθα δὲ τὴν μείζονα. καὶ ἐκεῖ μὲν δείξαντες τὸ συμπέρασμα δι' εὐθείας, ἢ διὰ τοῦ ἀδυνάτου, οὐδενὸς ἄλλου ἐδεόμεθα. ἐνταῦθα δὲ μετὰ τὸ δεῖξαι καὶ τὸ συμπέρασμα ἀντιστρέφομεν. οἷον ἔστω ἡ μείζων ὑπάρχουσα μερική, ἡ δὲ ἐλάττων καθόλου ἐνδεχομένη, καταφατικαὶ ἀμφότεραι. λέγω οὖν οὕτως. τὸ α τινὶ τῷ γ ὑπαρχέτω. τὸ δὲ β παντὶ τῷ γ ἐνδεχέσθω ὑπάρχειν. εἶτα ἀντιστρέφω τὴν μείζονα πρότασιν. ἐὰν γὰρ ἀντιστρέψω τὴν ἐλάττονα, ἀσυλλόγιστος γίνεται ἡ συζυγία. ἀμφότεραι γὰρ γίνονται μερικαί. ἐπεὶ οὖν τὸ α τινὶ τῷ γ ὑπάρχει. καὶ τὸ γ τινὶ τῷ α. εἰ τοίνυν τὸ μὲν β παντὶ τῷ γ ἐνδέχεται [redacted] τὸ δὲ γ τινὶ τῶν α ὑπάρχει. γίνεται τὸ α σχῆμα. τὸ ἄρα β τινὶ τῶν α ἐνδέχεται [redacted]ειν. ἀλλ' οὐ τοῦτο προέκειτο δεῖξαι. ἀλλ' εἰ τὸ α τινὶ τῶν β ἐνδέχεται ὑπάρχειν. Επε[redacted]ιν ἀντιστρέφει τὸ μερικὸν καταφατικόν. ἀντιστρέψας τὸ συμπέρασμα. ἔχω τὸ ζητούμενον. εἰ γὰρ τὸ β τινὶ τῶν α ἐνδέχεται ὑπάρχειν. καὶ α τινὶ τῶν β ἐνδέχεται ὑπάρχειν. ὅπερ ἔδει δεῖξαι. καὶ ταῦτα δὲ ἐπειδὴ ὑπεθέμεθα τὴν μείζονα ἐνδεχομένην, τὴν δὲ ἐλάττονα ἀναγκαίαν. εἰ δὲ ἀνάπαλιν ὑποθώμεθα τὴν μὲν μείζονα ἀναγκαίαν, τὴν δὲ ἐλάττονα ἐνδεχομένην. μετὰ τὴν ἀντιστροφὴν τῆς μείζονος προτάσεως, οὐκέτι τῇ κατ' εὐθεῖαν δείξει. ἀλλ' ὡς ἐπὶ τῶν καθόλου συζυγιῶν τῇ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῇ δείκνυται τὸ β τῷ α ἐνδεχομένως τινὶ ὑπάρχον. τουτέστιν ὁ ἐλάττων τῷ μείζονι. καὶ οὕτω τὸ συμπέρασμα ἀντιστρέψαντες εὑρήσομεν καὶ τὸ α τινὶ τῶν β ἐνδεχομένως ὑπάρχον. τουτέστι τὴν μείζονα τῷ ἐλάττονι. οὕτω μὲν οὖν εἰ ἀμφότεραι καταφατικαὶ εἶεν αἱ προτάσεις. εἰ δὲ ἡ μὲν ἀποφατική.

ἡ δὲ

[illegible]φατική· τῆς μείζονος ἀποφατικῆς οὔσης δῆλον ὅτι. εἰ γὰρ ἡ ἐλάττων ἦ, ἀσυλλόγιστος γίνεται ἡ συζυγία. ἐὰν μὲν ἡ μείζων καθόλου ἦ, ὥσπερ εἶχον αἱ ἐξ ἀμφοτέρων καθόλου. κατὰ τὰ ἄλλα καὶ αὐ-

» τοὶ ἔξουσιν ἐν πᾶσιν. εἰ δὲ ἡ μείζων μερικὴ εἴη. εἴδωμεν τὴν λέξιν ὡς ἔχει. Ὁμοίως δὲ καὶ εἰ ὁ μὲν κα-

» θόλου τῶν ὅρων. ὁ δὲ ἐν μέρει πρὸς τὸ μέσον. Τουτέστιν. εἰ ἡ μὲν τῶν προτάσεων εἴη καθόλου, ἡ δὲ μερικὴ· διὰ γὰρ τῶν ὅρων τὰς προτάσεις ἐδήλωσεν. τῷ γὰρ πρὸς τὸ μέσον τοὺς ἄκρους συμπλέξαι τοῦτο δεδήλωκεν. ἅμα δὲ καὶ τὸ τρίτον ὑπέγραψε σχῆμα. ἐν ᾧ οἱ δύο ἄκροι τοῦ μέσου κατηγοροῦνται. δεύτερον γὰρ ἐν ᾧ ὁ εἷς τῶν δύο κατηγορεῖται. ὡς καὶ πρῶτον ἐν ᾧ ὁ μέσος θατέρῳ μὲν ὑπέκειτο, θατέρου δὲ κατηγορεῖτο.

» ΚΑΙ ὅταν τὸ μὲν, στερητικὸν ληφθῇ ἐνδεχόμενον, τὸ δὲ, καταφατικόν. ἀναγκαῖον δὲ τὸ καταφα-

» τικὸν τοῦ ἐνδέχεσθαι.

Εἰ ἡ μείζων ἐνδεχομένη εἴη μερικὴ ἀποφατική, ἡ δὲ ἐλάττων καθόλου καταφατικὴ ἀναγκαία, τὸ συμπέρασμα γίνεται μερικὸν ἐνδεχόμενον. ὁποῖον ἐγίνετο καὶ ὅτε ἦσαν ἀμφότεραι καθόλου. γίνεται δὲ διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς. τὸ γὰρ ὁμοίως δὲ ἕξει. οὐκ ἐπὶ τῶν δείξεων εἶπεν, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ συμπεράσματος. τὸ γὰρ α' ἐνδεχέσθω μὴ παντὶ τῷ γ' ὑπάρχειν. τὸ δὲ β' παντὶ τῷ γ' ἐξ ἀνάγκης. καὶ συνάγεται τὸ α' ἐνδέχεσθαι μὴ παντὶ τῷ β'. εἰ γὰρ τοῦτο ψεῦδος παντὶ ἐξ ἀνάγκης. ἀλλὰ μὴν τὸ β' παντὶ τῷ γ' ἐξ ἀνάγκης. καὶ τὸ α' ἄρα παντὶ τῷ γ' ἐξ ἀνάγκης. ἀλλ' ὑπέκειτο μὴ παντὶ ἐνδέχεσθαι. ὅροι. λευκόν. ἄνθρωπος. ζῷον. λευκὸν ἐνδέχεται μὴ παντὶ ἀνθρώπῳ ἐξ ἀνάγκης. ζῷον παντὶ ἀνθρώπῳ. καὶ λευκὸν ἐνδέχεται μὴ παντὶ ζῴῳ. εἰ γὰρ τοῦτο ψεῦδος, τὸ παντὶ ἐξ ἀνάγκης ἀληθές. ἀλλὰ καὶ τὸ ζῷον παντὶ ἀνθρώπῳ ἐξ ἀνάγκης. καὶ τὸ λευκὸν ἄρα παντὶ ἀνθρώπῳ ἐξ ἀνάγκης. ὅπερ ἐστὶ ψεῦδος. ὑπέκειτο γὰρ ἐνδέχεσθαι μὴ παντί. Δυνατὸν δὲ καὶ διὰ τῆς ἐπὶ μέρους ἀντιστροφῆς δεῖξαι τὴν συζυγίαν συλλογιστικήν. ἡ γὰρ μερικὴ ἐνδεχομένη ἀποφατικὴ ἀντιστρέφει εἰς τὴν μερικὴν καταφατικήν. γίνεται τοίνυν ἡ ἀντιστροφὴ τὸν τρόπον τοῦτον. εἰ τὸ α' ἐνδέχεται μὴ παντὶ τῷ γ'. καὶ τὸ γ' τινὶ τῶν α' ἐνδέχεται. ἀλλὰ καὶ τὸ β' παντὶ τῷ γ' ἐξ ἀνάγκης. καὶ τὸ β' ἄρα τινὶ τῶν α' ἐνδέχεται. ἀντιστραφέντος οὖν καὶ τοῦ συμπεράσματος εἰς τὴν μερικὴν ἀποφατικὴν ἐνδεχομένην. καὶ τὸ α' οὐ παντὶ τῷ β' ἐνδέχεται. ὅπερ ἔδει δεῖξαι.

» ΟΤΑΝ δὲ τὸ στερητικὸν ἀναγκαῖον, καὶ τὸ συμπέρασμα ἔσται τοῦ μὴ ὑπάρχειν. ὁ γὰρ αὐτὸς τρόπος

» ἔσται τῆς δείξεως. καὶ καθόλου καὶ μὴ καθόλου τῶν ὅρων ὄντων. ἀνάγκη γὰρ διὰ τοῦ πρώτου σχήματος

» τελειοῦσθαι τοὺς συλλογισμούς. ὥστε καθάπερ ἐν ἐκείνοις καὶ ἐπὶ τούτων ἀναγκαῖον συμπίπτειν.

Ἐάν φησι τὴν στερητικὴν πρότασιν ἀναγκαίαν λάβωμεν, τὴν δὲ καταφατικὴν ἐνδεχομένην. δῆλον ὅτι ἐναντίως τῇ πρὸ ταύτης συζυγίᾳ, τὸ συμπέρασμα γίνεται μερικὸν ἀποφατικὸν ὑπάρχον. ἔστωσαν δὲ ὅροι. ἄνθρωπος μὲν ἐπὶ τοῦ α'. περιπατητικὸν δὲ ἐπὶ τοῦ β', ζῷον δ' ἐπὶ τοῦ γ'. ἄνθρωπος μὲν γὰρ, οὐ παντὶ ζῴῳ ἐξ ἀνάγκης. περιπατητικὸν δὲ ἐνδέχεται παντὶ ζῴῳ. καὶ ἄνθρωπος οὐ παντὶ ὑπάρχει περιπατητικῷ. συνάγεται δὲ καὶ ἐνδεχόμενον οὐ τὸ κατὰ τὸν διορισμόν, ἀλλὰ τὸ συμφέρον τῷ ὑπάρχοντι. ὅτι γὰρ οὐ συνάγεται τὸ κατὰ τὸν διορισμὸν ἐνδεχόμενον, δῆλον ἐντεῦθεν. εἰ γὰρ τὸ α' ἐνδέχεται τινὶ τῶν β' ὑπάρχειν. καὶ τὸ β' ἐνδέχεται τινὶ τῶν α' μὴ ὑπάρχειν. ἀντιστρέφει γὰρ τὰ μερικὰ τοῦ κυρίως ἐνδεχομένου. ὑπάρχει δὲ καὶ τὸ γ' παντὶ τῷ β'. τὸ ἄρα γ' τινὶ τῶν α' ἐνδέχεται ὑπάρχειν. εἰ δὲ τοῦτο, καὶ τὸ α' τινὶ τῶν γ' ἐνδέχεται ὑπάρχειν. ὃ δὲ ἐνδέχεται τινί, ἐνδέχεται καὶ μηδενί. ἐνδέχεται ἄρα τὸ α' μηδενὶ τῶν γ' ὑπάρχειν. ὃ δὲ ἐνδέχεται μηδενί, ἐνδέχεται καὶ παντί. ἐνδέχεται γὰρ πάντα ἄνθρωπον λούεσθαι. καὶ μὴ λούεσθαι. ἐνδέχεται ἄρα τὸ α' παντὶ τῷ γ' ὑπάρχειν. ἀλλ' ὑπέκειτο καὶ μὴ παντὶ ἐξ ἀνάγκης. οὐκ ἄρα ἀληθὲς τὸ ἐνδεχομένως τὸ α' μὴ παντὶ τῷ β' ὑπάρχειν. ὁ δὲ ἀλέξανδρος ἐνταῦθα τὴν μὲν ἀποφατικὴν ἀναγκαίαν καθόλου λαμβάνει. τὴν δὲ ἐνδεχομένην καταφατικὴν ἐπὶ μέρους. τὸ α' μηδενὶ τῷ γ' ὑπαρχέτω ἐξ ἀνάγκης. οἷον, ἵππῳ μηδενὶ ἄνθρωπος. τὸ δὲ β' τινὶ τῶν γ' ἐνδεχέσθω ὑπάρχειν. οἷον, λευκὸν, τινὶ ἵππῳ. συνάξει τὸ α' τουτέστι τὸν ἄνθρωπον, μὴ παντὶ λευκῷ ὑπάρχειν. οἷον τῷ ψιμυθίῳ. ἢ τῇ χιόνι. καὶ δῆλον ὡς οὐχὶ ἐνδεχομένως, ἀλλ' ἁπλῶς οὐχ ὑπάρξει. τὸ δὲ αἴτιον, τοῦ τοιαῦτα γίνεσθαι τὰ συμπεράσματα. προσέθηκε τὸ καθάπερ ἐπὶ τῶν ἐξ ἀμφοτέρων καθόλου, οὕτω καὶ ἐπὶ τούτων διὰ τοῦ πρώτου σχήματος τελειοῦνται οἱ συλλογισμοί. τὸ δὲ ὥστε καθάπερ ἐν ἐκείνοις, καὶ ἐπὶ τούτων ἀναγκαῖον συμπίπτειν. τουτέστιν ὁποῖα ἐν ἐκείνοις ὑπῆρχε τὰ συμπεράσματα, τοιαῦτα καὶ ἐπὶ τούτων συμπίπτει. ἐπιζητήσει δ' αὐτῆς φησιν ὁ ἀλέξανδρος εὐκαίρως ἐνταῦθα. τί δήποτε μὴ καὶ ἐν ταῖς ἐξ ὑπαρχούσης καὶ ἐνδεχομένης μίξεσιν. οὕτως εἶπε γίνεσθαι ἐν τούτῳ τῷ σχήματι τὰ συμπεράσματα. ὡς καὶ ἐν τῷ πρώτῳ ἐδείκνυνται σχήματι. φησὶν οὖν ὅτι τὰ νῦν λεγόμενα κοινῶς ἐξακούειν δεῖ ἐπὶ πάντων ἁπλῶς. ὡς γὰρ ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι σχοίη τὸ συμπέρασμα, οὕτω καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἑξῆς σχήμασιν τοῖς τὴν ὁμοίαν συμπλοκὴν ἔχειν δεικνυμένοις διὰ τῆς ἀντιστροφῆς.

» ΟΤΑΝ δὲ τὸ στερητικὸν καθόλου ληφθὲν τεθῇ πρὸς τὸ ἔλαττον ἄκρον, ἐὰν μὲν ἐνδεχόμενον, ἔ-

» σται συλλογισμὸς διὰ τῆς ἀντιστροφῆς. ἐὰν δὲ ἀναγκαῖον ἦ, οὐκ ἔσται. δειχθήσεται δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον ὃν

» καὶ ἐν τοῖς καθόλου καὶ διὰ τῶν αὐτῶν ὅρων. φανερὸν οὖν καὶ ἐν τούτῳ τῷ σχήματι, πότε καὶ πῶς

» ἔσται συλλογισμός· καὶ πότε τοῦ ἐνδέχεσθαι καὶ πότε τοῦ ὑπάρχειν.

Τῆς μείζονος οὔσης μερικῆς καταφατικῆς ἀναγκαίας· τῆς δὲ ἐλάττονος καθόλου ἀποφατικῆς ἐνδεχομένης, γίνεται συλλογισμὸς τοῦ ἐνδέχεσθαι μὴ παντί. ἀντιστρεφομένης γὰρ τῆς μερικῆς καταφατικῆς πρὸς ἑαυτήν, γίνεται τὸ πρῶτον σχῆμα. εἰ γὰρ τὸ α΄ τῶν γ΄ τινὶ ἐξ ἀνάγκης. καὶ τὸ γ΄ τινὶ τῶν α΄ ἐξ ἀνάγκης. εἰ οὖν τὸ μὲν β΄ οὐδενὶ τῶν γ΄ ἐνδέχεται, τὸ δὲ γ΄ τινὶ τῶν α΄ ἐξ ἀνάγκης· τὸ ἄρα β΄ ἐνδέχεται μὴ παντὶ τῷ α΄. τούτου δὲ τοῦ συμπεράσματος ἀντιστραφέντος, καὶ τὸ α΄ ἐνδέχεται μὴ παντὶ τῷ β΄. ἀντιστρέφει γὰρ ἡ μερικὴ ἀποφατικὴ τοῦ κατὰ τὸν διορισμὸν ἐνδεχομένου. ἐὰν δὲ ἡ ἐλάττων καθόλου ἀποφατικὴ ἀναγκαία εἴη. δῆλον ὅτι τῆς μείζονος μερικῆς οὔσης καταφατικῆς ἐνδεχομένης, οὐκ ἔσται συλλογισμός. ἀνάγεται μὲν γὰρ εἰς τὸ πρῶτον σχῆμα, τῆς μείζονος πάλιν ἀντιστρεφομένης πρὸς ἑαυτήν. εἰ γὰρ τὸ α΄ ἐνδέχεται τινὶ τῶν γ΄. καὶ τὸ γ΄ τινὶ τῶν α΄ ἐνδέχεται. ἐπεὶ οὖν τὸ μὲν β΄ οὐδενὶ τῶν γ΄ ἐξ ἀνάγκης. τὸ δὲ γ΄ τινὶ τῶν α΄ ἐνδέχεται. συνάγεται μὲν τὸ β΄ μὴ παντὶ τῷ α΄ ὑπάρχειν. οὐκ ἀντιστρεφούσης δὲ τῆς μερικῆς ἀποφατικῆς ὑπαρχούσης, οὐ δυνατὸν ἀντιστρέψαι τὸ συμπέρασμα. ἀντιστρεφομένου γὰρ συνάγεται καὶ τὸ παντὶ καὶ τὸ μηδενί. οἱ δὲ ὅροι τοῦ μὲν παντὶ ὑπάρχειν. ὕπνος. ἵππος. καὶ κοιμώμενος ἄνθρωπος. ὕπνον γὰρ τινὶ ἵππῳ ὑπάρχειν ἐνδέχεται. ἄνθρωπος δὲ κοιμώμενος οὐδενὶ ἵππῳ ἐξ ἀνάγκης. ἀντιστραφείσης οὖν τῆς μείζονος, ἐνδέχεται γὰρ ἵππον τινὶ ὕπνῳ ὑπάρχειν. τουτέστιν ὑπνοῦντι. συνάγεται ὕπνος παντὶ κοιμωμένῳ ἀνθρώπῳ ὑπάρχειν. τοῦ δὲ μηδενὶ εἰ ἀντὶ τοῦ κοιμωμένου ἀνθρώπου. ἐγρηγορότα, ἄνθρωπον λάβωμεν. ὕπνος γὰρ οὐδενὶ ἐγρηγορότι ἀνθρώπῳ ὑπάρχει. ἀλλὰ κἂν ἡ ἐλάττων εἴη μερικὴ ἀποφατικὴ ἀναγκαία, ἡ δὲ μείζων καθόλου καταφατικὴ ἐνδεχομένη, οὐ γίνεται συλλογισμός. πάλιν γὰρ συνάγεται καὶ τὸ παντὶ καὶ τὸ οὐδενί. ὅροι δὲ πάλιν ἀρκέσουσιν οἱ αὐτοί. ὕπνον παντὶ ἵππῳ ὑπάρχειν ἐνδέχεσθαι· καθεύδων ἄνθρωπος, οὐ παντὶ ἵππῳ ἐξ ἀνάγκης. τῆς δὲ μερικῆς νῦν ἀποφατικῆς διὰ τὴν καθόλου ἀποφατικὴν ἀληθευούσης. συνάξεις οὖν ὕπνος καθεύδοντι ἀνθρώπῳ. εἰ δὲ τὸν ἐγρηγορότα λάβωμεν ἄνθρωπον. καὶ τὸ οὐδενὶ συναχθήσεται. Ἰστέον δὲ ὅτι τῶν λοιπῶν ἀσυλλογίστων συζυγιῶν οὐκ ἐμνημόνευσε. λέγω δὴ τῶν ἐξ ἀμφοτέρων μερικῶν. ἢ ἀπροσδιορίστων καταφατικῶν τε καὶ ἀποφατικῶν καὶ ἀνομοιοσχημόνων ὡς ἤδη δήλων ὄντων τούτων.

» ΔΗΛΟΝ δὲ ὅτι καὶ πάντες ἀτελεῖς καὶ ὅτι τελειοῦνται διὰ τοῦ α΄ σχήματος.

Οἱ μὲν γὰρ δι' ἀντιστροφῆς τῶν προτάσεων ἐπὶ τοὺς συλλογιστικοὺς τρόπους τοῦ πρώτου σχήματος ἀνήγοντο. οἱ δὲ διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς. τοῦτο δὲ ἦν ὃ καὶ ἐπὶ τοῦ β΄ σχήματος ἔλεγεν. ὅτι τελειοῦνται διὰ τῶν εἰρημένων σχημάτων, ἀντὶ τοῦ διὰ τοῦ προειρημένου σχήματος. τουτέστι τοῦ πρώτου. τῷ πληθυντικῷ χρησάμενος, ἀντὶ τοῦ ἑνικοῦ ὡς ἔθος. καὶ σχημάτων λέγοι ἂν τοὺς συλλογιστικοὺς τρόπους τοῦ πρώτου σχήματος· εἰς οὓς καὶ ἀνάγονται πᾶσαι αἱ συλλογιστικαὶ συζυγίαι καὶ τοῦ δευτέρου καὶ τοῦ τρίτου σχήματος.

» ΟΤΙ μὲν οὖν οἱ ἐν τούτοις τοῖς σχήμασι συλλογισμοὶ τελειοῦνται διὰ τῶν ἐν τῷ πρώτῳ σχήμα-
» τι καθόλου συλλογισμῶν. καὶ εἰς τούτους ἀνάγονται, δῆλον ἐκ τῶν εἰρημένων. ὅτι δ' ἁπλῶς πᾶς συλ-
» λογισμὸς οὕτως ἕξει, νῦν ἔσται φανερόν. ὅταν δειχθῇ πᾶς γινόμενος διὰ τούτων τινὸς τῶν σχημάτων, ἀ-
» νάγκη δὴ πᾶσαν ἀπόδειξιν καὶ πάντα συλλογισμόν, ἢ ὑπάρχον τι, ἢ μὴ ὑπάρχον δεικνύναι. καὶ τοῦτο
» ἢ καθόλου ἢ κατὰ μέρος. ἔτι ἢ δεικτικῶς ἢ ἐξ ὑποθέσεως. τοῦ δ' ἐξ ὑποθέσεως μέρος ἐστὶν ὁ διὰ τοῦ ἀδυ-
» νάτου μὲν οὖν εἴπομεν περὶ τῶν δεικτικῶν.

Εἰπὼν περὶ τοῦ ὑπάρχοντος τρόπου. καὶ τοῦ ἀναγκαίου. καὶ τοῦ ἐνδεχομένου καὶ τούτοις μίξας. ἔτι τε ἀνάγων τοὺς ἐκ τοῦ δευτέρου καὶ τρίτου σχήματος συλλογισμοὺς εἰς τοὺς ἐν τῷ πρώτῳ. καὶ τοὺς ἐν τῷ πρώτῳ εἰς τοὺς δύο τοὺς καθόλου. νῦν βούλεται δεῖξαι ὅτι ἀδύνατον γενέσθαι συλλογισμόν. ὁμοίως ὑποθετικόν τε καὶ κατηγορικόν. εἰ μὴ δι' ἑνὸς τῶν τριῶν τούτων σχημάτων. ἵνα δὲ τοῦτο δείξῃ μεταβαίνει ἐκ τῶν συλλογισμῶν ἐπὶ τὰ συλλογιστὰ ὡς σαφέστερα. καὶ προάγει τὸν λόγον ἐκ διαιρέσεως οὕτως. πᾶν συλλογιστὸν ἢ καθόλου ἐστὶν ἢ κατὰ μέρος. καὶ τοῦτο ἢ καταφατικὸν ἢ ἀποφατικόν, εἶτα καὶ τὸν τρόπον τῆς δείξεως ἐκ διαιρέσεώς φησι. πᾶν γὰρ τὸ δεικνύμενόν φησιν. ἢ δεικτικῶς δείκνυται. τουτέστι διὰ τῶν κατηγορικῶν προτάσεων. ἢ ἐξ ὑποθέσεως. τούτων οὖν οὕτως ἐχόντων, εἴπωμεν πρῶτον περὶ τῶν δεικτικῶς δεικνυμένων. λαμβάνει δὲ πάλιν τὸ α΄ καὶ τὸ β΄ στοιχεῖα, ἀντὶ τῶν συλλογιστῶν. ἐὰν οὖν φησι βουληθῶμεν δεῖξαι ὅτι τὸ α΄ τῷ β΄ ὑπάρχει. ἢ οὐχ ὑπάρχει. εἰ μὲν αὐτόθεν τοῦτο λάβοιμεν ὅτι οὐχ ὑπάρχει, τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτησόμεθα. καὶ τὸ ζητούμενον ὡς ὁμολογημένον ληψόμεθα. ἐπεὶ οὖν ἀνάγκη δι' ἑτέρων ὡς ὁμολογημένον τὸ ζητούμενον κατασκευάσαι. ἐὰν λάβωμεν ὅτι τὸ α΄ τῷ γ΄ ὑπάρχει. ἢ τῷ γ΄ ἑτέρῳ. ἢ τὸ α΄ ἕτερον. ἢ τῷ β΄ τινὶ ἄλλῳ. οὐδὲν ὁμοίως ἐσόμεθα δεδειχότες. μίαν γὰρ πρότασιν εἰλήφαμεν. ὁ δὲ συλλογισμὸς ἐκ δύο τοὐλάχιστόν ἐστι προτάσεων. τεθέντων γὰρ τινῶν, ἕτερον τῶν προκειμένων ἐξ ἀνάγκης συμβαίνει. πάλιν εἰ δύο λάβωμεν προτάσεις. οἷον τὸ α΄ κατὰ τοῦ γ΄. καὶ τὸ γ΄ κατ' ἄλλου τινός. ἢ καὶ τοῦ α΄ ἄλλο. ἢ ὅσας ἂν λάβοιμεν ἄλλας συμπλεκομένας προτάσεις. μὴ συναπτούσας δὲ πρὸς τὸ β΄. συλλογισμὸν μὲν ποιήσομεν. οὐ μὴν τοῦ προκειμένου. ἀνάγκη οὖν πᾶσα εἰ δεῖ δειχθῆναι ὅτι τὸ α΄ τῷ β΄ ὑπάρχει, ἢ οὐχ ὑπάρχει λαβεῖν τινὰ κοινὸν ὅρον. ὃς συνάψει πρὸς τὸ β΄ καὶ διαβιβάσει δι' ἑαυτοῦ ἀπὸ τοῦ α΄

περὶ τὸ β΄. ἢ τὴν κατάφασιν ἢ τὴν ἀπόφασιν. ἀνάγκη οὖν τοῦτον τὸν κοινὸν ὅρον ἢ τοῦ μὲν κατηγορεῖσθαι, τῷ δὲ ὑποκεῖσθαι, ἢ ἀμφοτέρων κατηγορεῖσθαι, ἢ ἀμφοτέροις ὑποκεῖσθαι. καὶ οὕτω τὰ τρία ἀναφαίνεται σχήματα, οὕτω μὲν οὖν δῆλον ὅτι πᾶς κατηγορικὸς συλλογισμός, εἰς ἓν πάντως τῶν τριῶν ἀνάγεται σχημάτων. οὐ μόνον δὲ οὗτοι φησίν. ἀλλὰ καὶ οἱ ὑποθετικοὶ πάντες, εἰς ταῦτα ἀνάγονται τὰ σχήματα. λέγει δὲ τοῦτο οὐχ ὅτι οἱ ὑποθετικοὶ τὴν αὐτὴν ἀγωγὴν ἔχουσι τῶν ὅρων, ἀλλ' ὅτι λαμβανόντων ἡμῶν τινὰ ὑπόθεσιν, καὶ ἐκ ταύτης τὰ ἑξῆς κατασκευαζόντων. οἷον, εἰ πρόνοιά ἐστιν, ἡ ψυχὴ ἀθάνατός ἐστιν. ἀλλὰ μὴν ἔστι πρόνοια. ἀθάνατος ἄρα ἡ ψυχή. ἀνάγκη τὴν εἰλημμένην ὑπόθεσιν ὅτι ἀληθὴς ἀποδεῖξαι. περὶ οὐ συγχωρήσει τὰ ἑξῆς συμπεραίνειν ὁ προσδιαλεγόμενος. πόθεν γὰρ δῆλον ὅτι πρόνοιά ἐστιν. εἰ τοίνυν βουλόμενοι δεῖξαι ταύτην τὴν ὑπόθεσιν δι' ἑτέρας ὑποθέσεως αὐτὴν δείκνυμεν. ἀνάγκη κἀκείνην ἀποδεῖξαι. καὶ τοῦτο περὶ τοσοῦτον. ἕως ἂν εἰς ὡμολογημένον τι καταντήσωμεν. ὅτε κατηγορικῶς τὴν πρώτην ὑπόθεσιν δείκνυσιν. οἷον ὥσπερ καὶ ὁ πλάτων ἐποίησεν ἐν τῷ φαίδωνι. βουλόμενος γὰρ δεῖξαι τὴν ψυχὴν ἀθάνατον. λαμβάνει δυνάμει ταύτην τὴν ὑπόθεσιν. εἰ αἱ ψυχαὶ ἡμῶν μετὰ θάνατον ἐν ᾅδου, οὐκ ἄρα φθείρονται. ἀλλὰ μὴν τὸ πρῶτον, καὶ τὸ δεύτερον ἄρα. πόθεν, ὅτι ἐν ᾅδου αἱ ψυχαί. δι' ἑτέρας πάλιν ὑποθέσεως δείκνυσιν. εἰ τὸ ζῶν καὶ τεθνηκὸς ἐξ ἀλλήλων ἐστίν, ἡμῶν αἱ ψυχαὶ ἐν ᾅδου. ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ πρῶτον, καὶ τὸ δεύτερον ἄρα. πόθεν, ὅτι τὸ ζῶν καὶ τεθνηκὸς ἐξ ἀλλήλων, λοιπὸν εἰς ὡμολογημένον καταντᾷ. καὶ οὕτω κατηγορικῶς τὴν ὑπόθεσιν εἰσάγει. τὸ γὰρ ζῶν καὶ τὸ τεθνηκός, ἐναντία. τὰ δ' ἐναντία, ἐξ ἀλλήλων. ὅτι γὰρ τὰ ἐναντία ἐξ ἀλλήλων, πρόδηλον. καὶ τὸ ζῶν ἄρα καὶ τὸ τεθνηκὸς ἐξ ἀλλήλων. ἐκ γὰρ λευκοῦ μέλαν γίνεται. καὶ ἐκ θερμοῦ, ψυχρόν. καὶ περὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως. ἐπειδὴ οὖν ἀνάγκη τὴν λαμβανομένην ὑπόθεσιν ἐν τοῖς ὑποθετικοῖς συλλογισμοῖς διὰ κατηγορικοῦ συλλογισμοῦ δείκνυσθαι, πᾶς δὲ κατηγορικὸς συλλογισμὸς ὑφ' ἓν πίπτει τῶν τριῶν σχημάτων, εἰκότως ἄρα φησὶ καὶ τοὺς ὑποθετικοὺς συλλογισμούς, ὑπὸ τὰ αὐτὰ συνάγεσθαι σχήματα.

Περὶ τῶν ὑποθετικῶν συλλογισμῶν.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ μὲν ἀριστοτέλης τοσοῦτον εἰπὼν περὶ τῶν ὑποθετικῶν ἐπαύσατο. καὶ οὐδὲν ἡμᾶς περὶ αὐτῶν ἐδίδαξεν. ἀλλὰ τὴν πᾶσαν σπουδὴν περὶ τοῦ κατηγορικοῦ συλλογισμοῦ ἐποιήσατο. ἅτε δὴ τούτων μὲν τελείων ὄντων καὶ μηδενὸς ἔξωθεν δεομένων. τῶν δὲ ὑποθετικῶν δεομένων τῶν κατηγορικῶν. εἴπωμεν ἡμεῖς βραχέα περὶ αὐτῶν. Ἰστέον γὰρ ὅτι πολυστίχους πραγματείας περὶ τούτων κατεβάλλοντο. οἵ τε μαθηταὶ τοῦ ἀριστοτέλους οἱ περὶ θεόφραστον καὶ εὔδημον. καὶ τοὺς ἄλλους. καὶ ἔτι οἱ στωϊκοί. εἴπωμεν τίσιν ὀνόμασιν ἐχρήσαντο ἔν τε τοῖς μέρεσιν αὐτῶν καὶ τοῖς ὅλοις οἱ περιπατητικοί, καὶ στωϊκοί. καὶ ἔτι τὴν διαίρεσιν αὐτῶν. καὶ πόσοι τρόποι ἐκ ταύτης ἡμῖν ὑποθετικῶν συλλογισμῶν ἀναφαίνονται. Ἰστέον οὖν ὅτι ἐφεξῆς τούτων ὄντων ἀλλήλοις πραγμάτων. νοημάτων. φωνῶν. πάλιν δ' αὖ καὶ τούτων ἐφεξῆς ὄντων ἐν τοῖς ὑποθετικοῖς συλλογισμοῖς ὡς γνωσόμεθα. τοῦ ἡγουμένου. τοῦ συνημμένου. τοῦ ἑπομένου. τῆς προσλήψεως. τοῦ συμπεράσματος. οἱ μὲν περιπατητικοὶ τῇ κοινῇ συνηθείᾳ κεχρημένοι. τὰ μὲν πράγματα, αὐτὸ τοῦτο πράγματα ὀνόμασαν. καὶ τὰ νοήματα ὡσαύτως. ὁμοίως δὲ καὶ τὰς φωνάς. ἔτι τε τὸ ἡγούμενον ἐν τοῖς ὑποθετικοῖς συλλογισμοῖς αὐτὸ τοῦτο ἡγούμενον. καὶ τὸ ἑπόμενον ὡσαύτως. οἷον τὸ εἰ ἡμέρα ἐστί. τοῦτο ἡγούμενον. τὸ δὲ ἥλιος ὑπὲρ γῆν, τοῦτο ἑπόμενον. ἕπεται γὰρ τῷ πρώτῳ τὸ δεύτερον. τὸ δὲ ὅλον τοῦτο τὸ, εἰ ἡμέρα ἐστὶ ἥλιος ὑπὲρ γῆν ἐστι τοῦτο συνημμένον. διὰ τὸ συνῆφθαι ταῦτα ἀλλήλοις. τὸ δὲ ἀλλὰ μὴν ἡμέρα ἐστὶ τοῦτο οἱ περιπατητικοὶ μετάληψιν καλοῦσι. διὰ τὸ μεταλαμβάνεσθαι ἐκ δευτέρου. ἤδη γὰρ ἐλήφθη ἐν τῷ ἡγουμένῳ. τὸ δὲ ἥλιος ἄρα ὑπὲρ γῆν. τοῦτο συμπέρασμα. οὕτω μὲν οὖν οἱ περιπατητικοί. οἱ δὲ στωϊκοὶ καινοτέραν βαδίζοντες. τὰ μὲν πράγματα τυγχάνοντα ὀνόμασαν. διότι τῶν πραγμάτων τυχεῖν βουλόμεθα. τὰ δὲ νοήματα ἐκφορικά. διότι ἅπερ ἐν ἑαυτοῖς νοοῦμεν, ταῦτα εἰς τὸ ἔξω προφέρομεν. τὰς δὲ φωνὰς λεκτά. τὸ δὲ ἡγούμενον καὶ αὐτοὶ ἡγούμενον ἐκάλεσαν. κατὰ τοῦτο γὰρ μόνον συμφωνοῦσι τοῖς περιπατητικοῖς. τὸ δὲ ἑπόμενον, λῆγον. τὸ δὲ συνημμένον τροπικόν. διότι τρεπόμεθα ἐκ τοῦ ἡγουμένου εἰς τὸ ἑπόμενον. εἰ ἡμέρα ἐστίν, ὁ ἥλιος ὑπὲρ γῆν ἐστι. τὴν δὲ μετάληψιν, πρόσληψιν. καὶ ἔμεινε τοῦτο ἐν τῇ συνηθείᾳ. τὸ δὲ συμπέρασμα ἐπιφοράν. διότι τοῖς ἄλλοις πᾶσιν ἐπιφέρεται. ταῦτα μὲν οὖν τὰ ὀνόματα [illegible] οἱ περιπατητικοὶ καὶ οἱ στωϊκοί. Λάβωμεν δὲ λοιπὸν ἐκ διαιρέσεως τὰ εἴδη τῶν ὑποθετικῶν [illegible] συλλογισμῶν. καθόλου πᾶς συλλογισμὸς ἢ τὸ ἔστιν ἢ τὸ οὐκ ἔστι δείκνυσιν. ἢ τινὸς ὄντος τί ἐστιν ἢ τί οὐκ ἔστιν. ἢ τινὸς μὴ ὄντος τί ἐστιν ἢ τί οὐκ ἔστιν. οἱ μὲν οὖν τινὸς ὄντος ἢ μὴ ὄντος, τί οὐκ ἔστιν ἢ τί ἐστι δεικνύντες, οὗτοι καλοῦνται διὰ τριῶν καὶ δι' ὅλων ὑποθετικοί. δι' ὅλων μὲν ὅτι πᾶσαι αἱ παραλαμβανόμεναι προτάσεις ὑποθετικαί. διὰ τριῶν δὲ ὅτι τοὐλάχιστον οὗτοι οἱ συλλογισμοί, διὰ τριῶν ὑποθέσεων περαίνονται. οἷον, βούλομαι δεῖξαι ὅτι τῇ ὑποθέσει τῇ λεγούσῃ ἀγαθὸν εἶναι τὸν θεόν, ἀκολουθεῖ τὸ ἀΐδιον εἶναι τὸ πᾶν. ἐπειδὴ οὖν δύο ταύτας ὑποθέσεις βούλομαι δεῖξαι ἑπομένας ἀλλήλαις, πᾶσα ἀνάγκη δι' ἑτέρου τοῦτο κατασκευάσαι. ἐπεὶ εἰ αὐτόθεν τοῦτο λάβομεν. τὸ ἐν ἀρχῇ πάλιν αἰτησόμεθα. οὐκοῦν χρεία ἡμῖν πλειόνων, ἢ τοὐλάχιστον ἄλλης μιᾶς ὑποθέσεως. δι' ἧς μέσης ταύτας ἀλλήλαις συνάψομεν. οἷον, ἵνα εἴπωμεν οὕτως. εἰ ὁ θεὸς ἀγαθός, ἀγαθοποιεῖ. εἰ ἀγαθοποιεῖ, ἀΐδια ποιεῖ. εἰ ὁ θεὸς ἄρα

ἀγαθός, ἀΐδια ποιεῖ. ὁμοίως ἔχουσι καὶ οἱ τινὸς ὄντος τι οὐκ ἔστι κατασκευάζοντες. οἷον εἰ ὁ θεὸς [illegible] ἀγαθός· εἰ ἀγαθός, εἰσὶ τὰ ἐν ᾅδου δικαιωτήρια. εἰ δὲ τοῦτο, οὐκ εἰσὶ θνηταὶ αἱ ψυχαὶ τῶν ἀνθρώπων. εἰ ὁ θεὸς ἄρα ἀγαθός, οὐκ εἰσὶ θνηταὶ αἱ τῶν ἀνθρώπων ψυχαί. ἐπὶ τίνος μὴ ὄντος τί ἐστιν ἢ τι οὐκ ἔστιν. οἷον, ὡς ἐπὶ τῶν αὐτῶν. εἰ μὴ ἔστιν ἄδικον τὸ θεῖον, εἰσὶ τὰ ἐν ᾅδου δικαιωτήρια. εἰ τοῦτο, ἀθάνατοι αἱ τῶν ἀνθρώπων ψυχαὶ καὶ οὐκ εἰσὶ θνηταί. εἰ μὴ ἔστιν ἄρα ἄδικον τὸ θεῖον, ἀθάνατοί εἰσιν αἱ τῶν ἀνθρώπων ψυχαί, καὶ οὐκ εἰσὶ θνηταί. σκόπει δὲ ὅτι διὰ πάντων τούτων ὅτι οὐ τὸ εἶναί τι ἁπλῶς ἢ μὴ εἶναι κατεσκευάσαμεν. ἀλλ' ὅτι τῷδε ὑποτεθέντι τῷδε ἀκολουθεῖ. καὶ ἐπειδὴ οὐδαμοῦ τὸ εἶναι τόδε τι ἢ μὴ εἶναι ἀπεδείξαμεν, εἰκότως δι' ὅλου ὑποθετικοὶ καλοῦνται. ἐφ' ὧν γὰρ εἶναί τι ἢ μὴ εἶναι κατασκευάζομεν, δεόμεθα πάντως καὶ κατηγορικοῦ συλλογισμοῦ. τῶν οὖν εἶναί τι ἢ μὴ εἶναι δεικνύντων. οἱ μὲν κατηγορικῶς δεικνύουσιν. οἱ δὲ ὑποθετικῶς. περὶ μὲν οὖν τῶν κατηγορικῶν συλλογισμῶν ἱκανῶς εἴρηται. περὶ δὲ τῶν ὑποθετικῶν οὕτως, εἴπωμεν. τῶν τὸ εἶναι ἢ μὴ εἶναι κατασκευαζόντων ὑποθετικῶν, οἱ μὲν ἀκολουθίαν κατασκευάζουσιν. οἱ δὲ διάζευξιν. καὶ τῶν ἀκολούθως κατασκευαζόντων. οἱ μὲν τῇ θέσει τοῦ ἡγουμένου κατασκευάζουσι τὸ ἑπόμενον. οἱ δὲ τῇ ἀναιρέσει τοῦ ἑπομένου, ἀναιροῦσι καὶ τὸ ἡγούμενον. οἷον εἰ τὸ προσιὸν ἄνθρωπός ἐστι, καὶ ζῷόν ἐστιν. ἀλλὰ μὴν ἄνθρωπός ἐστι. καὶ ζῷον ἄρα ἐστί. καὶ ἔστιν οὗτος πρῶτος τρόπος τῶν ὑποθετικῶν. ὁ ἐξ ἀκολουθίας τῇ θέσει τοῦ ἡγουμένου κατασκευάζων τὸ ἑπόμενον. πάλιν εἰ τὸ προσιὸν ἄνθρωπός ἐστι, καὶ ζῷόν ἐστιν. ἀλλὰ μὴν οὐκ ἔστι ζῷον. οὐδὲ ἄνθρωπος ἄρα ἐστίν. οὗτος δεύτερος τρόπος τῶν ὑποθετικῶν. ὁ ἐξ ἀκολουθίας τῇ ἀναιρέσει τοῦ ἑπομένου, ἀναιρῶν καὶ τὸ ἡγούμενον. τί οὖν οὗτοι διαφέρουσι τῶν δι' ὅλου ὑποθετικῶν εἰ κἀκεῖνοι ἀκολουθίαν τινὰ κατασκευάζουσι. δεικνύουσι γὰρ τίνος ὄντος τί ἐστιν ἢ τί οὐκ ἔστι. καὶ οὐκέτι ἀκολουθίαν λέγονται κατασκευάζειν. λέγω οὖν ὅτι ἐκεῖνοι μὲν τοσοῦτον μόνον τῷδε ὑποτεθέντι ἀκολουθεῖν τὸ δὲ λέγουσιν. οὗτοι μέντοι γε καὶ αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν κατασκευάζοντες ἀποφαίνονται. οὐκοῦν καὶ τόδε ἐστίν. οἷον εἰ ὁ θεὸς ἀγαθός, ἀγαθὰ ποιεῖ. εἰ ἀγαθὰ ποιεῖ, ἀΐδια ποιεῖ. εἰ ὁ θεὸς ἄρα ἀγαθός, ἀΐδια ποιεῖ. σκόπει γὰρ ὅτι οὐχ ἁπλῶς ἀποφαίνεται ὅτι ἀΐδια ποιεῖ. ἀλλ' εἰ ἀγαθός ἐστιν, ἀΐδια ποιεῖ. ἐπὶ δὲ τῶν τὸ εἶναι ἢ μὴ εἶναι κατασκευαζόντων, αὕτη ἡ τοῦ πράγματος ὕπαρξις κατασκευάζεται. λέγομεν γὰρ εἰ ἀγαθός, ἀΐδια ποιεῖ. εἶτα τὴν πρόσληψιν λαβόντες τὸ ἀλλὰ μὴν ἀγαθός, ἐπάγομεν τὸ ἀΐδια ἄρα ποιεῖ. ἀποφαινόμεθα οὖν ἐν τούτοις. ὅτι ἀΐδιά ἐστι τὰ ὑπὸ τοῦ θεοῦ γινόμενα. ὁμοίως ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, κἂν διὰ πλειόνων ὑποθέσεων κατασκευάζωμεν.

Πάλιν οὖν λέγω ὅτι τῶν τὸ εἶναι ἢ μὴ εἶναι κατασκευαζόντων συλλογισμῶν. οἱ μὲν ἀκολουθίαν κατασκευάζουσιν. οἱ δὲ διάζευξιν. καὶ τῶν ἀκολουθίαν κατασκευαζόντων. οἱ ἐν τῇ ὑποθέσει τοῦ ἡγουμένου κατασκευάζουσι τὸ ἑπόμενον. οἱ δὲ τῇ ἀναιρέσει τοῦ ἑπομένου, ἀναιροῦσι καὶ τὸ ἡγούμενον. γίνονται οὖν οὗτοι δύο τρόποι ὑποθετικῶν συλλογισμῶν, πρῶτός τε καὶ δεύτερος. τῶν δὲ διάζευξιν κατασκευαζόντων, οἱ μὲν λαμβάνονται ἐπὶ τῶν μὴ ἀντικειμένων. οἱ δὲ ἐπὶ τῶν ἀντικειμένων. καὶ ἐπὶ τῶν ἀντικειμένων. ἢ τῶν ἐμμέσων. ἢ τῶν ἀμέσων. καὶ τῶν ἐμμέσων, ἢ τῶν ὡρισμένα ἐχόντων τὰ ἔμμεσα, ἢ τῶν ἀόριστα. καὶ ἐπὶ τῶν ἀμέσων, ἢ τῶν κατὰ τὰ ἐναντία, ἢ τῶν καθ' ἕξιν ἢ στέρησιν. ἢ τῶν κατὰ κατάφασιν καὶ ἀπόφασιν. διάζευξιν δὲ λέγομεν, τὴν ἐν διαιρέσει ὑπόθεσιν. οἷον, εἰ πᾶς ἀριθμός, ἢ ἄρτιός ἐστιν ἢ περιττός. εἰ ἡ ψυχὴ ἢ θνητή ἐστιν ἢ ἀθάνατος. εἰ ἡ διάμετρος τῇ πλευρᾷ ἢ σύμμετρος, ἢ ἀσύμμετρος. ἔχουσι γὰρ ταῦτα τὸν ἢ διαζευκτικὸν σύνδεσμον. τῶν οὖν κατὰ διάζευξιν ὑποθετικῶν συλλογισμῶν. τῶν ἢ ἐπὶ τῶν μὴ ἀντικειμένων λαμβανομένων. ἢ ἐπὶ τῶν ἐμμέσων ἀντικειμένων. καὶ ἀόριστα ἐχόντων τὰ ἔμμεσα, οὐ δεῖ τὴν ὑπόθεσιν κατὰ διαίρεσιν προάγειν. οἷον ὅτι τὸ προσιόν. ἢ ἄνθρωπος. ἢ κύων. ἢ ἵππος. ἢ τι τοιοῦτόν ἐστι. ταῦτα δὲ οὐκ ἀντικείμενα. ἢ πάλιν ὅτι τὸ προσιὸν ἢ λευκόν ἐστιν. ἢ μέλαν. ἢ φαιόν. ἢ ἐρυθρόν. ἢ τι τοιοῦτον. ταῦτα δὲ ἔμμεσα ἀντικείμενα, καὶ ἀόριστα. εἰ γὰρ κατὰ διαίρεσιν ποιησόμεθα τὴν ὑπόθεσιν, οὔτε τὴν διαίρεσιν ὑγιᾶ ποιήσομεν. οὐ γὰρ δυνατὸν πᾶσιν ὑπεξελθεῖν ἢ τοῖς μὴ ἀντικειμένοις. ἢ τοῖς ἐμμέσοις καὶ ἀορίστοις ἀντικειμένοις. οὔτε δυνάμεθα ἐν τῷ συμπεράσματι τῇ τοῦ ἑνὸς ἀναιρέσει τὸ λοιπὸν εἰσαγαγεῖν. ἀλλὰ δεῖ τῇ τῶν λοιπῶν πάντων ἀναιρέσει τὸ καταλειπόμενον συναγαγεῖν. τοῦτο δὲ ἀδύνατον. οὐ γὰρ δυνατὸν ἐξαριθμήσασθαι πάντα. ἐὰν εἴπω ὅτι τὸ προσιὸν ἢ ἄνθρωπός ἐστιν ἢ ἵππος. ἢ τι τοιοῦτον, ψεύδομαι. δυνατὸν γὰρ ἄλλο τι εἶναι. ὁμοίως δὲ καὶ ὅτι τὸ προσιόν, ἢ λευκόν ἐστιν ἢ μέλαν. δυνατὸν γὰρ ἢ φαιὸν ἢ ὠχρὸν εἶναι. ἀλλὰ καὶ τὸ πᾶσιν ἐπεξελθεῖν ἢ χαλεπὸν ἢ ἀδύνατον. ἀλλ' οὐδὲ ἐν τῷ συμπεράσματι δυνάμεθα εἰπεῖν οὕτως. ἀλλὰ μὴν οὐχ ἵππος, ἄνθρωπος ἄρα. πῶς οὖν δεῖ ποιεῖν. δεῖ μετὰ [illegible]φάσεως ποιεῖσθαι τὴν διαίρεσιν. τὸ προσιὸν οὐχὶ καὶ ἄνθρωπός ἐστι καὶ ἵππος ἐστίν. ἀληθεύομεν δὲ οὕτω λέγοντες. εἶτα τῇ ὑποθέσει τοῦ ἑνός, ἀναιρεῖν τὰ λοιπά. ἀλλὰ μὴν ἄνθρωπός ἐστιν. οὐκ ἔστιν ἄρα ἵππος. καὶ ἔστιν οὗτος τρίτος τρόπος τῶν ὑποθετικῶν. ὁ ἐξ ἀποφατικῆς συμπλοκῆς τῇ ὑποθέσει τοῦ ἑνός, ἀναιρῶν τὰ λοιπά. ἐὰν δὲ ἢ ἐπὶ τῶν ἀμέσων ἀντικειμένων ποιώμεθα τὴν διαίρεσιν ἢ ἐπὶ τῶν ἐμμέσων, ὡρισμένα δὲ ἐχόντων τὰ ἔμμεσα, γίνονται δύο τρόποι ὑποθετικῶν συλλογισμῶν. ἀμέσων μέν, οἷον, ὁ ἀριθμὸς ἢ περιττός ἐστιν, ἢ ἄρτιος. ἢ διάμετρος τῇ πλευρᾷ, ἢ σύμμετρος. ἢ ἀσύμμετρος. ἐμμέσων δὲ ὡρισμένων. ὡς ὅταν λαβόντες δύο μεγέθη λέγωμεν ὅτι τόδε τοῦδε ἢ ἴσον ἐστίν, ἢ μεῖζον. ἢ ἔλαττον. ἢ ἀγαθόν. ἢ κακόν. ἢ οὐδέτερον. τοῦ δὲ οὐδετέρου δυναμένου πάλιν τέμνεσθαι, ἢ εἰς τὸ δεκτικὸν ἀνὰ μέρος ἑκάτερον τῶν ἀντικει-

μένων· ἢ εἰς τὸ μηδέτερον τούτων δεχόμενον. γίνονται οὖν ἐκ τούτων ὡς εἶπον, ἕτεροι δύο τρόποι ὑποθετικοί. τέταρτος μὲν ὁ ἐκ διαζευκτικοῦ τῇ ὑποθέσει τοῦ ἑνὸς ἀναιρῶν τὸ λοιπὸν ἢ τὰ λοιπά. πέμπτος δὲ ὁ ἐκ διαζευκτικοῦ τῇ ἀναιρέσει τοῦ ἑνὸς ἢ τῶν λοιπῶν τὸ καταλειπόμενον εἰσάγων. παράδειγμα τοῦ μὲν πρώτου, ἡ πλευρὰ τῇ πλευρᾷ, ἢ ἴση ἐστίν· ἢ μείζων· ἢ ἐλάττων· ἀλλὰ μὴν ἴση ἐστίν· οὐκ ἄρα μείζων. οὐδὲ ἐλάττων. ὁ πέντε ἀριθμὸς ἢ περιττός ἐστιν ἢ ἄρτιος· ἀλλὰ μὴν περιττός· οὐκ ἄρα ἄρτιος. τοῦ δὲ δευτέρου· ἡ διάμετρος τῇ πλευρᾷ· ἢ σύμμετρός ἐστιν ἢ ἀσύμμετρος· ἀλλὰ μὴν σύμμετρος οὐκ ἔστιν. ἀσύμμετρος ἄρα. ἡ πλευρὰ τῇ πλευρᾷ· ἢ ἴση ἐστίν· ἢ μείζων· ἢ ἐλάττων· ἀλλὰ μὴν οὔτε μείζων, οὔτε ἐλάττων· ἴση ἄρα. Ἰστέον δὲ ὅτι δυνάμεθα καὶ τὸν τέταρτον τρόπον καὶ τὸν πέμπτον ἐξ ἀποφατικῆς συμπλοκῆς ποιῆσαι. λέγω γὰρ οὕτως, ὅτι ἡ διάμετρος τῇ πλευρᾷ· οὐχὶ καὶ σύμμετρος καὶ ἀσύμμετρος. καὶ ὅτι ἡ γραμμὴ τῇ γραμμῇ· οὐκ ἴση καὶ μείζων καὶ ἐλάττων. λέγω οὖν ὅτι ὅταν οὕτω προφερώμεθα, τὸν τρίτον τρόπον ποιοῦμεν. πλὴν περιττὸν τὸ οὕτω προφέρεσθαι ὅταν ἐξὸν ᾖ διαιρετικῶς προφέρεσθαι. ὥστε διακέκρινται, οἱ ὑποθετικοὶ τρόποι. μάλιστα μὲν τοῖς πράγμασιν ὡς ἤδη διείλομεν. ἔπειτα καὶ τῷ σχήματι τῆς ἀναγωγῆς αὐτῆς καὶ τῆς προφορᾶς. εἰ δὲ τοῦτο οὐδὲν θαυμαστόν. καὶ τὸν τέταρτον καὶ πέμπτον διῃρημένον οὐ πραγματειωδῶς. ἐπειδὰν προφερώμεθα μετὰ συμπλοκῆς ἀποφάσεως. τρίτον λέγειν εἶναι τρόπον. ἐπεὶ δέ φησι καὶ τοὺς δι' ἀδυνάτου συλλογισμοὺς μέρος εἶναι τῶν ἐξ ὑποθέσεως. εἴδωμεν πῶς καὶ τοῦτό φησι. λέγωμεν ὅτι καθόλου πᾶς δι' ἀδυνάτου συλλογισμὸς διὰ δύο ὑποθετικῶν περαίνεται καὶ ἑνὸς κατηγορικοῦ. καὶ ὁ μὲν πρῶτος τοῦ ἀδυνάτου, τῶν ὑποθετικῶν ἐστιν ὁ πέμπτος. καὶ ὁ δεύτερος τοῦ ἀδυνάτου, ὁ δεύτερος τῶν ὑποθετικῶν. ἐπειδὴ οὖν πᾶς μὲν δι' ἀδυνάτου ὑποθετικοῖς χρῆται συλλογισμοῖς. οὐ πᾶς δὲ ὑποθετικὸς δι' ἀδυνάτου. διὰ τοῦτό φησι μέρος εἶναι τῶν ὑποθετικῶν τοὺς δι' ἀδυνάτου. οἷον ὡς ἐπὶ παραδείγματος. βουλόμενος ὁ γεωμέτρης ὅτι ἡ διάμετρος τῇ πλευρᾷ ἀσύμμετρός ἐστι. κέχρηται τῷ δι' ἀδυνάτου συλλογισμῷ οὕτως. ἡ διάμετρός φησι τῇ πλευρᾷ ἢ σύμμετρός ἐστιν ἢ ἀσύμμετρος· ἀλλὰ μὴν οὐ σύμμετρος ὡς δείξω· ἀσύμμετρος ἄρα. ἔστι δὲ οὗτος ὁ πέμπτος τρόπος τῶν ὑποθετικῶν. πόθεν οὖν ὅτι οὐκ ἔστι σύμμετρος. κατασκευάζει τοῦτο διὰ τοῦ δευτέρου τῶν ὑποθετικῶν. ἡ διάμετρος τῇ πλευρᾷ εἰ ἔστι σύμμετρος, ὁ αὐτὸς ἀριθμὸς ἄρτιος ἔσται καὶ περιττός. ἀλλὰ μὴν ὁ αὐτὸς ἀριθμὸς ἄρτιος καὶ περιττὸς οὐκ ἔσται. οὐδὲ ἄρα ἡ διάμετρος τῇ πλευρᾷ σύμμετρος ἔσται. ταύτην οὖν λοιπὸν τὴν ὑπόθεσιν τὴν ὅτι εἰ ἔστιν ἡ διάμετρος τῇ πλευρᾷ σύμμετρος, ἀνάγκη τὸν αὐτὸν ἄρτιον εἶναι καὶ περιττόν, διὰ κατηγορικοῦ συλλογισμοῦ κατασκευάζει. ὁμοίως εἶχον καὶ οἱ ἐν τοῖς κατηγορικοῖς συλλογισμοῖς δι' ἀδυνάτου δεικνύμενοι. οἷον ὅσοι ἐν δευτέρῳ σχήματι. ἐκ τῆς μείζονος καθόλου καταφατικῆς, τῆς δὲ ἐλάττονος μερικῆς ἀποφατικῆς. οὗτος γὰρ ἐπειδὴ δι' ἀντιστροφῆς οὐκ ἐδύνατο δείκνυσθαι, ἐδείκνυτο διὰ τοῦ ἀδυνάτου. οἷον, ἔστω τὸ α παντὶ μὲν τῷ β ὑπάρχον. οὐ παντὶ δὲ τῷ γ. ἐλέγομεν εἶναι τὸ συμπέρασμα. ὅτι τὸ β οὐ παντὶ τῷ γ ὑπάρχει. καὶ ἐδείκνυμεν τοῦτο διὰ τοῦ ἀδυνάτου οὕτως. τὸ β τῷ γ ἢ παντὶ ὑπάρχει ἢ οὐ παντί. ἀλλὰ μὴν ψεῦδος τὸ παντὶ ὡς δείξω. ἀνάγκη ἄρα οὐ παντί. ταῦτα γὰρ δυνάμει ἐλέγομεν. οὗτος οὖν πάλιν ἐστὶν ὁ πέμπτος τρόπος τῶν ὑποθετικῶν. πόθεν οὖν ὅτι ψεῦδος τὸ παντὶ τῷ γ τὸ β ὑπάρχειν. ἐδείκνυμεν τοῦτο διὰ τοῦ δευτέρου τῶν ὑποθετικῶν. εἰ τὸ β παντὶ τῷ γ ὑπάρχει, τὸ αὐτὸ τῷ αὐτῷ καὶ παντὶ καὶ οὐ παντὶ ὑπάρξει. ἀλλὰ μὴν τὸ αὐτὸ τῷ αὐτῷ καὶ παντὶ καὶ μὴ παντὶ ὑπάρχειν ἀδύνατον. οὐδὲ ἄρα τὸ β τῷ γ παντὶ ὑπάρξει. πόθεν οὖν ὅτι εἰ τὸ β παντὶ τῷ γ ὑπάρξει ἔσται τινὶ τὸ αὐτὸ τῷ αὐτῷ καὶ παντὶ καὶ οὐ παντί. τοῦτο οὖν διὰ κατηγορικοῦ συλλογισμοῦ ἐδείκνυμεν. εἰ τὸ β τῷ γ παντὶ ὑπάρχει ἦν δὲ καὶ τὸ α τῷ β παντί. τὸ ἄρα α παντὶ τῷ γ ὑπάρξει. ὑπέκειτο δὲ καὶ οὐ παντί. τὸ αὐτὸ ἄρα τῷ αὐτῷ καὶ παντὶ καὶ οὐ παντί. δῆλον οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων ὡς πᾶς ὁ διὰ τοῦ ἀδυνάτου συλλογισμὸς ἐκ δύο ἐστὶν ὑποθετικῶν. καὶ ἑνὸς κατηγορικοῦ. καὶ διὰ τοῦτο ὅτι ἐκ δύο ὑποθετικῶν ἐστι. μέρος εἶναι αὐτῶν φησι τοὺς διὰ τοῦ ἀδυνάτου. Ἴσως δέ τις ἀπορήσαι πρὸς ταῦτα. εἰ οἱ διὰ τοῦ ἀδυνάτου μέρος εἰσὶ τῶν ὑποθετικῶν. τινὲς δὲ τῶν κατηγορικῶν διὰ τοῦ ἀδυνάτου ἐδείκνυντο. ἔσονται καὶ τινὲς τῶν κατηγορικῶν μέρος τῶν ὑποθετικῶν. λέγομεν οὖν πρὸς τοῦτο. ὅτι ὅσοι τῶν κατηγορικῶν διὰ τοῦ ἀδυνάτου ἐδείκνυντο. τὴν μὲν ἀγωγὴν κατηγορικοὶ ἦσαν. καὶ τὸ συμπέρασμα αὐτῶν οἴκοθεν ἔχει τὸ ἀναγκαῖον κἂν μὴ διὰ τοῦ ἀδυνάτου δείκνυται. καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἀναχθήσονται εἰς τοὺς ὑποθετικούς. ἐπειδὴ δὲ ἡμῖν φανερὸν οὐκ ἔχουσι τὸ ἀναγκαῖον, τῇ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῇ τὸ φύσει αὐτῶν ἀναγκαῖον καὶ ἡμῖν φανεροῦται. αὕτη οὖν ἡ διὰ τοῦ ἀδυνάτου ἀπαγωγὴ ἡ διὰ τὸ ἡμῖν ποιῆσαι προφανὲς τοῦ συλλογισμοῦ τὸ ἀναγκαῖον παραληφθεῖσα. αὕτη ἐστὶ μέρος τῶν ὑποθετικῶν. οὐκ αὐτὸς ὁ κατηγορικὸς συλλογισμός. ὃς τὸ ἀναγκαῖον οὐκ ἐκ τοῦ ἀδυνάτου, ἀλλ' οἴκοθεν κέκτηται. ταῦτα μὲν οὖν περὶ τῶν ὑποθετικῶν συλλογισμῶν. εἴδωμεν δὲ ἄνωθεν καὶ τοῦ φιλοσόφου τὴν λέξιν.

» Ὅτι δὲ ἁπλῶς πᾶς συλλογισμός, οὕτως ἕξει, νῦν ἔσται φανερόν. » Πᾶς εἴτε κατηγορικὸς δῆλον ὅτι, εἴτε ὑποθετικῶς. Δεικτικῶς ἢ ἐξ ὑποθέσεως. »

Δεικτικῶς τουτέστι κατηγορικῶς· ἄλλοθεν γὰρ οὗτοι δεικνύουσι τὸ προκείμενον. διὸ καὶ ἡ μὲν κατηγορικὴ δεῖξις, ἐπ' εὐθείας εἴρηται. ἡ δὲ διὰ τοῦ ἀδυνάτου. ἥτις μέρος ἐστὶ τῶν ἐξ ὑποθέσεως κύκλῳ

δεῖξις· ὡς ἐκ περιόδου τινός, καὶ οὐκ ἀλλόθεν δεικνῦσι τὸ προκείμενον.

ΤΟΥΤΩΝ γὰρ δειχθέντων, φανερὸν ἔσται καὶ ἐπὶ τῶν εἰς τὸ ἀδύνατον, καὶ ὅλως τῶν ἐξ ὑποθέσεως. εἰ δὴ δέοι τὸ α κατὰ τοῦ β συλλογίσασθαι ὡς ὑπάρχον, ἢ μὴ ὑπάρχον, ἀνάγκη λαβεῖν τι κατά τινος. εἰ μὲν οὖν τὸ α κατὰ τοῦ β ληφθείη, τὸ ἐξ ἀρχῆς ἔσται εἰλημμένον.

Ἐπειδὴ εἴπομεν ὅτι πᾶς ὑποθετικὸς συλλογισμὸς δεῖται πρὸς τὸ τελειωθῆναι κατηγορικοῦ συλλογισμοῦ· εἰκότως ὅταν δειχθῇ πᾶς κατηγορικὸς συλλογισμὸς ὑπὸ τὰ τρία σχήματα ἀναγόμενος· δῆλον ἔσται καὶ περὶ τῶν ὑποθετικῶν οὕτως· ὅτι καὶ αὐτοὶ εἰς ταῦτα ἀναχθήσονται· εἴγε δέονται τῶν κατηγορικῶν οἵτινες εἰς ταῦτα ἀνάγονται.

ΕΙ δὲ κατὰ τοῦ γ· τὸ δὲ γ κατὰ μηδενός.

Ἵνα γένηται τὸ πρῶτον σχῆμα. εἴγε ἐλήφθη κατά τινος τὸ γ.

ΜΗ δ' ἄλλο κατ' ἐκείνου.

Δηλονότι τοῦ γ ἵνα γένηται τὸ τρίτον σχῆμα. εἰ γὰρ ληφθέντος τοῦ α κατὰ τοῦ γ, ἐλήφθη καὶ ἄλλο τι κατὰ τοῦ γ, ἐγίνετο τὸ γ σχῆμα.

ΜΗΔΕ κατὰ τοῦ α ἕτερον, οὐδεὶς ἔσται συλλογισμός.

Ἵνα γένηται πάλιν τὸ πρῶτον. εἰλήφαμεν γὰρ τὸ α κατὰ τοῦ γ. ἐὰν οὖν ληφθῇ καὶ ἄλλο τι κατὰ τοῦ α, πάλιν γίνεται τὸ πρῶτον σχῆμα. πλὴν ἀνάπαλιν ἐκεῖ μὲν ὡς μέσον ὅρον ἐλάμβανε τὸ γ, ἐνταῦθα δὲ τὸ α. τὸ δὲ β παρῆκεν ὡς δῆλον ὄν. καὶ ὡς διὰ τῶν ἄκρων καὶ τὸ μέσον περιλαβών.

ΤΩ γὰρ ἓν καθ' ἑνὸς ληφθῆναι οὐδὲν συμβαίνει ἐξ ἀνάγκης. ὥστε προσληπτέον καὶ ἑτέραν πρότασιν.

Μίαν πρότασίν φησι διὰ τούτων πάντων εἰλήφαμεν. ὁ δὲ συλλογισμὸς τοὐλάχιστον ἐκ δύο προτάσεών ἐστι. διὰ μιᾶς δὲ προτάσεως, οὐδὲν συμπεραίνεται. συλλογισμὸς γάρ ἐστι λόγος ἐν ᾧ τεθέντων τινῶν, ἕτερόν τι τῶν κειμένων ἐξ ἀνάγκης συμβαίνει τῷ ταῦτα εἶναι.

ΕΑΝ μὲν οὖν ληφθῇ, τὸ α κατ' ἄλλου.

Ἰδοὺ ἐνταῦθα τὸ β ἐσήμανε σχῆμα. εἰπὼν γὰρ τὴν μίαν πρότασιν εἶναι ἐν τῷ λαβεῖν τὸ α κατὰ τοῦ γ, νῦν πάλιν τὸ α κατ' ἄλλου τινὸς ὑποτίθεται ὅπερ ἐστὶ τὸ β σχῆμα.

Η ἄλλο κατὰ τοῦ α.

Ἵνα ᾖ τὸ πρῶτον· ἔχομεν γὰρ τὸ α κατὰ τοῦ γ· καὶ νῦν κατὰ τοῦ α ἕτερον.

Η κατὰ τοῦ γ ἕτερον, εἶναι μὲν συλλογισμὸν οὐδὲν κωλύει. πρὸς μέντοι τὸ β οὐκ ἔσται διὰ τῶν εἰλημμένων.

Ἵνα ᾖ τὸ τρίτον. κατὰ γὰρ τοῦ γ καὶ τὸ α καὶ ἄλλο τι. πανταχοῦ γὰρ τὸν μέσον ὅρον τὸ α ἔλαβεν τοῦ γ. ἔσται οὖν φησὶ διὰ τούτων συλλογισμός τις. οὐ μέντοι τοῦ προκειμένου. βουλόμεθα γὰρ δεῖξαι ὅτι τὸ α τῷ β ὑπάρχει. οὐκ ἄλλῳ τινί. ἢ τούτῳ ἄλλο. ἢ ἑτέρῳ ἕτερον.

ΟΥΔ' ὅταν τὸ γ ἑτέρῳ. κἀκεῖνο ἄλλῳ. καὶ τοῦτο ἑτέρῳ, μὴ συνάπτῃ δὲ πρὸς τὸ β, οὐδ' οὕτως ἔσται πρὸς τὸ β συλλογισμὸς τοῦ α. ὅλως γὰρ εἴπομεν ὅτι οὐδεὶς οὐδέποτε ἔσται συλλογισμός. ἄλλου κατ' ἄλλου μὴ ληφθέντος τινὸς μέσου, ὃ πρὸς ἑκάτερον ἔχει πως ταῖς κατηγορίαις.

Κἂν πλείω φησὶ προτάσεις ἀλλήλαις ἐπισυνάπτωμεν· μηδεμία δὲ πρότασις ἔχει σχέσιν τινὰ πρὸς τὸ β· οὐδέποτε ὅτι τὸ α τῷ β ὑπάρχει κατασκευάσωμεν.

Ο μὲν γὰρ συλλογισμὸς ἁπλῶς ἐκ προτάσεών ἐστιν. ὁ δὲ πρὸς τόδε συλλογισμός, ἐκ τῶν πρὸς τόδε προτάσεων. ὁ δὲ τοῦδε, πρὸς τόδε, διὰ τῶν τοῦδε πρὸς τόδε προτάσεων. ἀδύνατον δὲ πρὸς τὸ β λαβεῖν πρότασιν, μηδὲν μήτε κατηγοροῦντας αὐτῶν, μήτε ἀπαρνουμένους. ἢ πάλιν τοῦ α πρὸς τὸ β μηδὲν κοινὸν λαμβάνοντας. ἀλλ' ἑκατέρου ἴδια ἄττα κατηγοροῦντας ἢ ἀπαρνουμένους. ὥστε ληπτέον τι μέσον ἀμφοῖν ὃ συνάψει τὰς κατηγορίας, εἴπερ ἔσται τοῦδε πρὸς τόδε συλλογισμός. εἰ οὖν ἀνάγκη μέν τι λαβεῖν πρὸς ἄμφω κοινόν. τοῦτο δὲ ἐνδέχεται τριχῶς. ἢ γὰρ τὸ α τοῦ γ. καὶ τὸ γ τοῦ β κατηγορήσαντες, ἢ τὸ γ κατ' ἀμφοῖν, ἢ ἄμφω κατὰ τοῦ γ. ταῦτα δ' ἔστι τὰ εἰρημένα σχήματα. φανερὸν ὅτι πάντα συλλογισμὸν ἀνάγκη γίνεσθαι διὰ τούτων τινὸς τῶν σχημάτων.

Ὃ μὲν οὖν βούλεται λέγειν, τοῦτό ἐστιν, ὅτι ἁπλῶς μὲν πᾶς συλλογισμὸς διὰ προτάσεων περαίνεται. ἐὰν δὲ πρός τι ποιώμεθα τὸν συλλογισμόν. οἷον, εἰ περὶ ψυχῆς βουλόμεθα δεῖξαι ἢ συλλογίσασθαι οὐχ ὡρισμένως ὅτι ἀθάνατος ἢ ἀκίνητος. ἢ ἀσώματος ἢ τι τοιοῦτον. ἀλλ' ἁπλῶς καὶ ἀδιορίστως ζητῶμεν τίνα ποτέ ἐστι τὰ τῇ ψυχῇ ὑπάρχοντα. δεῖ τὰς προτάσεις τὰς παραλαμβανομένας συνάπτειν πρὸς τὴν ψυχήν. ἐπεὶ οὐκ ἔσται πρὸς αὐτὴν συλλογισμός. ἐὰν δὲ ζητῶμεν εἰ ἡ ψυχὴ ἀθάνατος, δεῖ τὰς προτάσεις συνάπτειν καὶ πρὸς τὴν ψυχὴν καὶ πρὸς τὸ ἀθάνατον. ἄλλως γὰρ οὐκ ἔσται συλλογισμὸς τοῦ ἀθανάτου πρὸς τὴν ψυχήν. εἰ μὴ αἱ προτάσεις τοῦ συλλογισμοῦ καὶ πρὸς τὴν ψυχὴν καὶ πρὸς τὸ ἀθάνατον συνάπτωσι. καὶ ταῦτα μέν ἐστιν ἃ δοκεῖ λέγειν. ὅτι δὲ ἁπλῶς μὲν ὁ συλλογισμὸς ἐκ προτάσεως. καὶ ὁ τοῦδε πρὸς τόδε συλλογισμός. φέρε εἰπεῖν τοῦ ἀθανάτου πρὸς τὴν ψυχὴν ἐκ τῶν συναπτουσῶν προτάσεων πρός τε

τὸ ἀθάνατον καὶ τὴν ψυχήν. γίνεται δῆλον. ἐν γὰρ τῷ συλλογισμῷ τῷ λέγοντι ὅτι ἡ ψυχὴ, αὐτοκίνητος. τὸ αὐτοκίνητον ἀεικίνητον. τὸ ἀεικίνητον ἀθάνατον. ἡ ψυχὴ ἄρα ἀθάνατος. συνημμέναι εἰσὶν αἱ προτάσεις πρός τε τὸ ἀθάνατον καὶ τὴν ψυχήν. τὸ δὲ λέγειν ὅτι ὁ πρὸς τοῦτο συλλογισμὸς ἐκ τῶν πρὸς τοῦτο προτάσεων, δοκεῖ περιττὸν καὶ ἀδιανόητον εἶναι. πᾶς γὰρ συλλογισμὸς τοῦδε πρὸς τόδε ἐστίν. οὐδεὶς γὰρ ἁπλῶς προστίθεται συλλογίσασθαι ψυχὴν ἢ λίθον ἢ τι τοιοῦτον. ἀλλὰ ἢ κατά τινος ἢ ἀπό τινος προστίθεται συλλογίσασθαι. ὅτι περ αὐτὸς τοῦδε πρὸς τόδε φησίν. εἰ δὲ λέγοιεν ὅτι ἁπλῶς ὅταν προστιθέμεθα τὰ ὑπάρχοντα τινὶ συλλογίσασθαι. οὐχ ὡριζόμεθα δὲ τοῦδε πρὸς τόδε. Ἰστέον ὅτι ἡ μὲν πρόθεσις, συλλογισμὸς οὐκ ἔστιν. αὐτὸς δὲ περὶ συλλογισμῶν φησιν. ὅταν δὲ συλλογισμὸς γένηται, πάντη τε καὶ πάντως τοῦδε πρὸς τόδε γίνεται. εἰ μή τις εἴποι ὅτι ὅταν εἰ ἔστι τι ἢ μὴ ἔστι ζητῶμεν. ἐνταῦθα γὰρ οὔ τι ὑπάρχει ἢ μὴ ὑπάρχει τῷ πράγματι ζητοῦμεν. ἀλλ' αὐτὸ ὅλως εἰ ἔστιν. εἰ μὴ πάλιν τις λέγοι ὅτι κἀνταῦθα τὸ ἔστιν αὐτοῦ κατηγορεῖται. ὥστε ἔστι τοῦδε πρὸς τόδε. τοῦ ἔστι γὰρ πρὸς τὴν ψυχήν. ὥστε οὐδαμῶς δύναται τοῦτο καθίστασθαι τὸ ῥητόν. εἰ μὴ ἐπὶ προτάσεως τις αὐτὸ λάβοι. τοῦτο δὲ πάλιν οὐκ ἔσται ἀληθές. περὶ συλλογισμῶν γὰρ αὐτός φησιν.

» Ο ΓΑΡ αὐτὸς λόγος καὶ εἰ διὰ πλειόνων συνάπτοι πρὸς τὸ β', τὸ αὐτὸ γὰρ ἔσται σχῆμα, καὶ ἐπὶ τῶν
» πολλῶν.

Τουτέστι κἂν μὴ διὰ δύο μόνων προτάσεων περαίνεται ὁ συλλογισμός. ἀλλὰ διὰ πλειόνων. πάλιν γάρ φησιν εἰ καὶ μὴ ἀμέσως, ἀλλὰ διά τινων ἄλλων πρὸς τὸν μέσον ὅρον τὰ ἄκρα συνάπτουσι. τοῦτο δὲ γίνεται, ὅταν αἱ παραλαμβανόμεναι προτάσεις, κατασκευῶν δέονται, ὡς ὅταν βουληθεὶς δεῖξαι ὅτι ἡ ἡδονὴ οὐκ ἀγαθόν, δείξω διὰ μέσου τοῦ ἀτελοῦς. ἡ ἡδονὴ ἀτελές. τὸ δὲ ἀτελὲς οὐκ ἀγαθόν. ἡ ἡδονὴ ἄρα οὐκ ἀγαθόν. πόθεν ὅτι ἀτελὲς ἡ ἡδονή. πᾶσα ἡδονὴ κίνησις. ἡ δὲ κίνησις ἀτελής. ἡ ἡδονὴ ἄρα ἀτελής. πόθεν ὅτι τὸ ἀτελὲς οὐκ ἀγαθὸν, καὶ τὸ ἀτελὲς ἢ τῶν ἐνδεῶν, ἢ τῶν ἐκπεπτωκέναι τῆς αὐτοῦ τελειότητος, ἀτελές ἐστιν. ἑκάτερον δὲ τούτων οὐκ ἀγαθόν. τὸ ἀτελὲς ἄρα οὐκ ἀγαθόν.

» ΟΤΙ μὲν οὖν οἱ δεικτικοὶ περαίνονται πάντες διὰ τῶν προειρημένων σχημάτων, φανερόν. ὅτι δὲ καὶ
» οἱ εἰς τὸ ἀδύνατον, δῆλον ἔσται διὰ τούτων. πάντες γὰρ οἱ διὰ τοῦ ἀδυνάτου περαίνοντες, τὸ μὲν ψεῦδος
» συλλογίζονται. τὸ δ' ἐξ ἀρχῆς ἐξ ὑποθέσεως δεικνύουσιν, ὅταν ἀδύνατόν τι συμβαίνῃ τῆς ἀντιφάσεως
» τεθείσης. οἷον ὅτι ἀσύμμετρος ἡ διάμετρος, διὰ τὸ γίνεσθαι τὰ περιττὰ ἴσα τοῖς ἀρτίοις συμμέτρου τεθεί-
» σης. τὸ μὲν οὖν ἴσα γίνεσθαι τὰ περιττὰ τοῖς ἀρτίοις, συλλογίζονται. τὸ δ' ἀσύμμετρον εἶναι τὴν διάμε-
» τρον, ἐξ ὑποθέσεως δεικνύουσιν. ἐπεὶ ψεῦδος συμβαίνει διὰ τὴν ἀντίφασιν. τοῦτο γὰρ τὸ διὰ τοῦ ἀδυνάτου
» ἦν συλλογίσασθαι τὸ δεῖξαί τι ἀδύνατον διὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς ὑπόθεσιν. ὥστε ἐπεὶ τοῦ ψεύδους γίνεται
» συλλογισμὸς δεικτικὸς ἐν τοῖς εἰς τὸ ἀδύνατον ἀπαγομένοις, τὸ δ' ἐξ ἀρχῆς, ἐξ ὑποθέσεως δείκνυται,
» τοὺς δὲ δεικτικοὺς πρότερον εἴπομεν. ὅτι διὰ τούτων περαίνονται τῶν σχημάτων. φανερὸν οὖν ὅτι οἱ
» διὰ τοῦ ἀδυνάτου συλλογισμοὶ, διὰ τούτων ἔσονται τῶν σχημάτων.

Επεὶ μὴ ἔστιν αὐτόθεν τὸ προκείμενον δεῖξαι. τίθεμεν αὐτὸ ὡς ἐν ὑποθέσει. εἶτα τὴν ἀντίφασιν τούτου ἢ τὸ ἐναντίον λαβόντες ἐὰν ἄμεσον ἢ τοῦτο κατηγορικῶς κατασκευάζομεν. ἐπειδὴ πᾶσα ἀνάγκη ἐν τοῖς τοιούτοις τὸ ἕτερον ἀληθεύεσθαι ἢ ψεύδεσθαι. καὶ εὑρηκότες τούτῳ ψεῦδος ἀκολουθοῦν ἅτε δὴ ψευδῶς εἰλημμένῳ. τοῦτο μὲν ἀπαγορεύομεν. τὴν δὲ ἐξ ἀρχῆς ὑπόθεσιν λοιπὸν ἐξ ἀνάγκης τίθεμεν. τοῦτο οὖν ἐστι ὅ φησιν ὅτι ἀεὶ ἐν τοῖς δι' ἀδυνάτου συλλογισμοῖς τὸ παραληφθὲν ψεῦδος εἰς κατασκευὴν τοῦ ἀδυνάτου. τοῦτό ἐστι τὸ κατηγορικῶς συλλογιζόμενον. οἷόν φησι καὶ ὁ γεωμέτρης ἐποίησεν. βουλόμενος γὰρ δεῖξαι ὅτι ἡ διάμετρος τῇ πλευρᾷ ἀσύμμετρός ἐστι. καὶ τοῦτο μὴ ἔχων ἐξ εὐθείας δεῖξαί φησιν. ὅτι εἰ μὴ τοῦτο πάντως, σύμμετρος ἔσται. ἀλλὰ μὴν εἰ σύμμετρος εἴη, συμβαίνει τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν, ἄρτιον εἶναι καὶ περιττόν. ὅτι ἀνάγκη συμβαίνειν τῆς διαμέτρου συμμέτρου τεθείσης. ἐκβάλλει μὲν τοῦτο, εἰσάγει δὲ ἐξ ἀνάγκης, τὴν ἐξ ἀρχῆς ὑπόθεσιν. λέγω δὴ τὴν ὅτι ἀσύμμετρος. εἰ γὰρ ψεῦδος τὸ σύμμετρος, ἀνάγκη τὸ ἀσύμμετρον ἀληθὲς εἶναι. οὐκοῦν εἰ πᾶς δι' ἀδυνάτου ψεῦδος κατηγορικῶς συλλογίζεται. οἱ δὲ κατηγορικοὶ πάντες ὑπὸ τὰ γ' ἀνήγοντο σχήματα. εἰκότως καὶ οἱ δι' ἀδυνάτου ὑπὸ ταῦτα ἀναχθήσεται. εἴπωμεν δὲ ἤδη καὶ περὶ τῶν λοιπῶν ὑποθετικῶν. πῶς καὶ αὐτοὶ ὑπὸ ταῦτα ἀνάγονται.

Οταν ἀδύνατόν τι συμβαίνει τῆς ἀντιφάσεως τεθείσης. ἀντίφασιν λέγει τὸ ἕτερον μόριον τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον τῷ ἐξ ἀρχῆς ὑποτεθέντι. οἷον, τῷ ἀσυμμέτρῳ τὸ σύμμετρον.

» ΩΣΑΥΤΩΣ δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες οἱ ἐξ ὑποθέσεως. ἐν ἅπασι γὰρ ὁ μὲν συλλογισμὸς γίνε-
» ται πρὸς τὸ μεταλαμβανόμενον. τὸ δ' ἐξ ἀρχῆς, περαίνεται δι' ὁμολογίας. ἢ τινὸς ἄλλης ὑποθέσεως.
» εἰ δὲ τοῦτ' ἀληθὲς, πᾶσαν ἀπόδειξιν, καὶ πάντα συλλογισμὸν, ἀνάγκη γίνεσθαι διὰ τῶν τριῶν τῶν εἰρη-
» μένων σχημάτων. τούτου δὲ δειχθέντος δῆλον ὡς ἅπας τε συλλογισμὸς ἐπιτελεῖται διὰ τοῦ α' σχήμα-
» τος, καὶ ἀνάγεται εἰς τοὺς ἐν τούτῳ καθόλου συλλογισμούς.

Καὶ οἱ ἄλλοι φησὶ συλλογισμοὶ, ὑποθετικοὶ ἀνάγονται ἐπὶ τὰ τρία σχήματα. διότι ἐν πᾶσι τούτοις ἡ μετάληψις κατηγορικῶς συλλογίζεται. οἱ δὲ κατηγορικοὶ, ὑπὸ τὰ τρία σχήματά τινες ἐξέλαβον τὸ με-

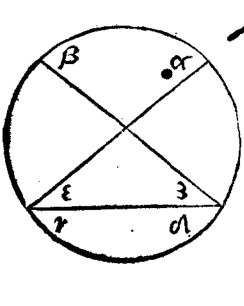
παραλαμβάνον οὐ τὴν μετάληψιν. οὐ γὰρ ἀεί φησιν ἡ μετάληψις μόνη δεῖται κατασκευῆς, ἀλλ' ἔστιν ὅτε καὶ τὸ συνημμένον. καὶ δεῖ καὶ τοῦτο κατηγορικῶς συλλογίσασθαι. μεταλαμβανόμενον οὖν ἀκουστέον ἁπλῶς τὸ κατασκευῆς δεόμενον. εἴτε τὸ συνημμένον εἴη εἴτε ἡ μετάληψις. πρὸς τοῦτο δὲ καλῶς καὶ ὁ Ἀλέξανδρος, ὅτι κακῶς νενομίκασι. πρὸς γὰρ μόνην τὴν μετάληψιν τοῦτο ἀκουστέον. ἐὰν γὰρ τὸ συνημμένον ἄδηλον ᾖ, οὐδὲ ὅλως γενήσεται συλλογισμός. οὐ γὰρ συγχωρήσει ὁ προσδιαλεγόμενος. οἷον εἰ κινεῖταί τι, τοῦτο καὶ ἵπταται. αὐτόθεν ἐνίσταται τῷ συνημμένῳ. καὶ οὐ συγχωρήσει προβῆναι τὸν συλλογισμόν. ἡ μέντοι μετάληψίς ἐστιν ἐν τοῖς συλλογισμοῖς ἡ ἀεὶ κατασκευῆς δεομένη. οἷον, εἰ ἄνθρωπος καὶ ζῷον. ἀλλὰ μὴν ἄνθρωπος. τοῦτο λοιπὸν κατασκευάσαι δεῖ. πόθεν γὰρ ὅτι ἄνθρωπος. καὶ ὅτι τοῦτο ἀληθές ἐστι, δηλοῖ καὶ αὐτός. ὅτι τὸ ἐξ ἀρχῆς περαίνεται δι' ὁμολογίας. ὅτι εἰ ἄνθρωπος, καὶ ζῷον. ὥστε τὸ μὲν συνημμένον, ὡς ὡμολογημένον λαμβάνει. τὴν δὲ μετάληψιν, ὡς δεομένην κατασκευῆς. τὸ δὲ ἤ τινος ἄλλης ὑποθέσεως. οἷον ὅτι τὸ ἐνὶ ὑπάρχον τῶν ὁμοειδῶν, τοῦτο καὶ πᾶσιν. ὅπερ καὶ ὁ Ἀριστοτέλης ἐν τῇ περὶ οὐρανοῦ ἐποίησε. λαβὼν γὰρ ὅτι ὁμοειδῆ τὰ οὐράνια. ὅπερ φησὶν ἐφ' ἑνὸς εὑρήσομεν. τοῦτο καὶ ἐπὶ πάντων ὁμολογεῖν ἀνάγκη. καὶ οὕτως συλλογίζεται σφαιρικὰ εἶναι πάντα ἐξ ἑνὸς τῆς σελήνης. ἐκ τῶν φωτισμάτων αὐτῆς τοῦτο συλλογισάμενος. διαφέρει δὲ τοῦτο τῶν ἄλλων. ἐκεῖ μὲν γὰρ ἓν ἑνὶ λαμβάνομεν ἀκολουθοῦν. εἰ ἄνθρωπος καὶ ζῷον. εἰ μὴ ζῷον, οὐδὲ ἄνθρωπος. ἐνταῦθα δὲ ἓν ἐν πολλοῖς.

» ΕΤΙ δὲ ἐν ἅπασι δεῖ κατηγορικόν τινα τῶν ὅρων εἶναι. καὶ τὸ καθόλου ὑπάρχειν.

F Αὐτὰ τὰ νῦν παραδιδόμενα θεωρήματα ἐκ τῶν προαποδεδειγμένων ἀνακεφαλαιοῦται. ἐκ γὰρ τῶν προειρημένων φησί, δῆλον ἡμῖν ἔσται. ὅτι δύο ἀποφατικαὶ ἢ δύο μερικαί, οὐδέποτε ποιοῦσι συλλογισμόν.

» ΑΝΕΥ γὰρ τοῦ καθόλου, ἢ οὐκ ἔσται συλλογισμός, ἢ οὐ πρὸς τὸ προκείμενον. ἢ τὸ ἐξ ἀρχῆς αἰτήσε-
» ται. κείσθω γὰρ τὴν μουσικὴν ἡδονὴν εἶναι σπουδαίαν. εἰ μὲν οὖν ἀξιώσειεν ἡδονὴν εἶναι σπουδαίαν
» μὴ προσθεὶς τὸ πᾶσαν, οὐκ ἔσται συλλογισμός. εἰ δὲ τινὰ ἡδονήν, εἰ μὲν ἄλλην, οὐδὲν πρὸς τὸ προκείμενον.
» εἰ δ' αὐτὴν ταύτην, τὸ ἐξ ἀρχῆς λαμβάνει. μᾶλλον δὲ γίνεται φανερὸν ἐν τοῖς διαγράμμασιν. οἷον ὅτι τοῦ
» ἰσοσκελοῦς ἴσαι αἱ πρὸς τῇ βάσει. ἔστωσαν εἰς τὸ κέντρον ἠγμέναι αἱ α β. εἰ οὖν ἴσην λαμβάνοι τὴν α
» γ γωνίαν τῇ β δ, μὴ ὅλως ἀξιώσας γωνίας ἴσας τὰς τῶν ἡμικυκλίων. καὶ πάλιν τὴν γ τῇ δ μὴ πᾶ-
» σαν προσλαβὼν τὴν τοῦ τμήματος. ἔτι δὲ ἀπ' ἴσων οὐσῶν τῶν ὅλων γωνιῶν, καὶ ἴσων ἀφῃρημένων, ἴ-
» σας εἶναι τὰς λοιπὰς τὰς ε ζ, τὸ ἐξ ἀρχῆς αἰτήσεται. ἐὰν μὴ λάβῃ ἀπὸ τῶν ἴσων ἴσα ἀφαιρουμένων
» ἴσα λείπεσθαι. φανερὸν οὖν ὅτι ἐν ἅπασι δεῖ καθόλου ὑπάρχειν.

E Εἰ μὴ ἔχοιεν φησὶν αἱ ἐν τῷ συλλογισμῷ παραλαμβανόμεναι προτάσεις καθολικὴν πρότασιν, ἀσυλλόγιστοι γίνονται. ἐὰν γὰρ βουληθεὶς δεῖξαι ὅτι ἡ μουσικὴ ἡδονὴ σπουδαία ἐστίν, εἴπω. ἡ μουσικὴ ἡδονή, ἡδονή ἐστιν. ἡ ἡδονὴ σπουδαία ἐστίν. εἶτα συμπεράνω, ἀσυλλογίστως περαίνω. ἐπειδὴ αἱ ἀδιόριστοι, ἰσοδυναμοῦσι ταῖς μερικαῖς. Ἢ οὐ πρὸς τὸ κείμενον. τοῦτο οὕτως ἐξηγοῦνται. ἐὰν φησὶν εἴπω ἡ μουσικὴ ἡδονὴ ἡδονή ἐστιν, ἐπαγάγω πᾶσα ἡ ἀπὸ τοῦ γεωμετρεῖν ἡδονὴ σπουδαία ἐστίν. εἶτα συμπεράνω οὐ τοῦ προκειμένου. ἀλλ' ἄλλου ἐποίησα τὸν συλλογισμόν. μερικὴν δέ φασι λέγομεν εἶναι καὶ ταύτην τὴν πρότασιν. ἐπειδὴ οὐ τὴν καθόλου ἡδονὴν παρελάβομεν. ἀλλὰ τὴν γεωμετρικὴν εἰ καὶ πᾶσαν. λέγω οὖν πρὸς τοῦτο ὅτι μάλιστα μὲν εἰπόντες ὅτι ἡ μουσικὴ ἡδονή, ἡδονὴ σπουδαία ἐστίν. εἶτα ἐπαγαγόντες πᾶσα ἡ γεωμετρικὴ ἡδονὴ σπουδαία ἐστίν. ἄλλον ἐποιήσαμεν τὸν μέσον ὅρον ἄλλον. δεῖ δὲ τὸν αὐτὸν εἶναι ἐν ταῖς δύο προτάσεσιν, ἔπειτα εἰπόντες πᾶσα, καθόλου ἐποιήσαμεν τὴν πρότασιν. ᾧ γὰρ ἂν τὸ πᾶς πρόσκειται, καθόλου γίνεται. πρὸς γὰρ τὸν προσδιορισμὸν οὐ τὸν ὅρον τὸ καθόλου. ὡς ὅταν εἴπω πᾶς ἄνθρωπος. διὰ γὰρ τὸ ζῷον οὐ καθόλου ὁ ἄνθρωπος. αὐτὸς δὲ ὑποθέμενος τὰς δύο μερικάς, οὕτω τὰ ἑξῆς προσέθηκε. καὶ οὐδὲ τὸ πᾶς ἐχρήσατο. ὥστε ψευδὴς ἡ τούτων ἐξήγησις. σκόπει οὖν μὴ οὕτω μᾶλλον ἀληθεύει, τις τὸ ῥητὸν ἐξηγούμενος. ἐὰν φησὶν εἴπω ὅτι ἡ μουσικὴ ἡδονὴ ἡδονή ἐστιν. εἶτα προσθῶ τὴν ἑτέραν πρότασιν λέγων τὶς ἡδονὴ σπουδαία ἐστί. ταὐτὸν δέ ἐστι κἂν ἀπροσδιόριστον εἴπω. ἐπειδὴ τὸ μερικὸν ἀληθεύει ἐπί τινος ἡδονῆς. ταύτην τὴν τινὰ ἡδονὴν εἰπὼν σπουδαίαν εἶναι, τινὰ ἔλαβον. εἰ μὲν ἄλλην τινὰ φέρε εἰπεῖν τὴν γεωμετρικήν, οὐδὲν ἔσται πρὸς τὸ προκείμενον. οὐ γὰρ εἰ ἡ γεωμετρικὴ σπουδαία παρὰ τοῦτο καὶ ἡ μουσική. εἰ δὲ εἰπὼν τινὰ ἡδονὴν εἶναι σπουδαίαν, ταύτην τὴν τινὰ ἐπὶ τῆς μουσικῆς φέρω. ὥσπερ εἰ ἔλεγον. ἡ μουσικὴ ἡδονὴ ἡδονή ἐστιν. ἡ μουσικὴ ἡδονὴ σπουδαία ἐστί. τὸ ἐξ ἀρχῆς αἰτοῦμαι. τουτέστι τὸ ζητούμενον, ὁμο-
» λογούμενον ἔλαβον. δῆλος δὲ καὶ ὁ αὐτὸς ἐν τοῖς ἐπαγομένοις τοῦτο βουλόμενος. Μᾶλλον δὲ γίνεται φανερὸν ἐν τοῖς διαγράμμασιν. οἷον, ὅτι τοῦ ἰσοσκελοῦς ἴσαι αἱ πρὸς τῇ βάσει. Ὅτι φησὶν ἀνάγκη πάσας ἐν τοῖς συλλογισμοῖς εἶναί τινα καθόλου πρότασιν. φανερόν ἐστι μᾶλλον ἐν ταῖς γεωμετρικαῖς μεθόδοις. ὅταν γὰρ ὁ γεωμέτρης βούληται δεῖξαι. ὅτι τοῦ ἰσοσκελοῦς τριγώνου ἴσαι εἰσὶν αἱ πρὸς τῇ βάσει γωνίαι. ἐπειδὴ τὸ ἰσοσκελὲς τρίγωνον γίνεται διὰ τῶν ἀγομένων διὰ τοῦ κέντρου εὐθειῶν γινομένης τῆς βάσεως δι' ἑτέρας εὐθείας ἀποτεμνούσης τμῆμά τι τοῦ κύκλου συλλογίζεται οὕτως. ἐπειδὴ παντὸς ἡμικυκλίου αἱ

γωνίαι

γωνίαι ἴσαι ἡμικυκλίου δὲ γωνίαι· ἡ α γ· β δ· ἴσαι ἀλλήλαις ἔσονται· λαμβάνομεν γὰρ ἐνταῦθα οὐ τοῦ ἰσοσκελοῦς τὰς γωνίας· ἀλλὰ τῶν ἡμικυκλίων τῶν τεμνομένων διὰ τῶν α β εὐθειῶν ἡμισείων διὰ τοῦ κέντρου· ἔχει οὖν τέως ὅτι τοῦ ἡμικυκλίου ἴσαι εἰσὶν αἱ γωνίαι· ἐπειδὴ ἡ βάσις τοῦ τριγώνου τμῆμά τι τοῦ κύκλου ἀποτέμνει· παντὸς δὲ τμήματος κύκλου ἴσαι εἰσὶν αἱ γωνίαι· ἴσαι ἄρα εἰσὶ καὶ αἱ γ δ τοῦ τμήματος γωνίαι· οὐκοῦν ἴση μὲν ἡ α γ τῇ β δ γωνία· τουτέστι τοῦ ἡμικυκλίου· ἴσαι δὲ καὶ αἱ τοῦ τμήματος ἡ γ καὶ ἡ δ· ἐὰν δὲ ἀπὸ ἴσων ἴσα ἀφέλῃς, τὰ καταλειπόμενα ἴσα γίνεται· ἀφαιρεθεῖσαι ἄρα ἐκ τῶν α γ καὶ α δ γωνιῶν· ἴσων οὐσῶν αἱ γ καὶ δ ἴσαι οὖσαι· τὰ καταλειφθέντα ἴσα ἐποίησαν· λέγω δὴ τὴν ε καὶ τὴν ζ γωνίαν· αὗται εἰσὶ τοῦ ἰσοπλεύρου γωνίαι· οὕτως οὖν ὁ γεωμέτρης πανταχοῦ τὴν καθόλου λαμβάνει πρότασιν· ἄνευ δὲ ταύτης, οὐκ ἂν συλλογίσαιτο· εἰ γὰρ εἶπεν ὅτι ἴση ἐστὶν ἡ α γ γωνία τῇ β δ· μὴ εἰπὼν ὅτι παντὶ ἡμικυκλίου ἴσαι εἰσὶν αἱ γωνίαι, οὐ συνελογίζετο· ἀλλὰ τὸ ἀμφίβολον ὡς ὁμολογούμενον καὶ ἐλάμβανεν· ὁμοίως δὲ καὶ εἰ τὴν γ καὶ δ ἔλεγεν ἴσας εἶναι· μὴ προστιθεὶς ὅτι καὶ παντὶ τμήματος ἴσαι εἰσὶν αἱ γωνίαι, αἴτημα ἦν καὶ οὐ συλλογισμὸς τὸ λεγόμενον· καὶ πάλιν εἰ ἔλεγεν· ἐπειδὴ ἀφείλομεν ἀπὸ τῶν α γ καὶ β δ γωνιῶν τὴν γ καὶ τὴν δ· ἀνάγκη τὰς καταλειπομένας ε καὶ ζ ἴσας εἶναι· μὴ προστιθεὶς ὅτι ἀπὸ δὲ τῶν ἴσων ἴσα ἀφαιρεθέντα, τὰ καταλειπόμενά ἐστιν ἴσα· ὅτι οὐκ ἂν γένοιτο συλλογισμὸς δίχα καθολικῆς προτάσεως.

» ΟΤΙ τὸ μὲν καθόλου, ἐξ ἁπάντων τῶν ὅρων καθόλου δείκνυται.

Οὐδέποτε γὰρ γίνεται συμπέρασμα καθόλου, μὴ πασῶν τῶν προτάσεων καθόλου οὐσῶν.

» ΤΟ δ' ἐν μέρει· καὶ οὕτω κἀκείνως· ὥστε ἂν μὲν ᾖ τὸ συμπέρασμα καθόλου, καὶ τοὺς ὅρους ἀνάγκη καθόλου εἶναι· ἐὰν δὲ οἱ ὅροι καθόλου, ἐνδέχεται τὸ συμπέρασμα μὴ εἶναι καθόλου.

Δύνανται γὰρ μερικὸν συνάγεσθαι συμπέρασμα καὶ μὴ οὐσῶν ἀμφοτέρων τῶν προτάσεων καθόλου· οἷά εἰσι τὰ ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι μερικὰ συμπεράσματα· ἐνδέχεται δὲ καὶ τὰς μὲν προτάσεις καθόλου εἶναι· τὸ δὲ συμπέρασμα μερικόν, ὥσπερ τὰ ἐν τῷ τρίτῳ σχήματι.

» ΔΗΛΟΝ δὲ καὶ ὅτι ἐν ἅπαντι συλλογισμῷ, ἢ ἀμφοτέρας ἢ τὴν ἑτέραν πρότασιν ὁμοίαν ἀνάγκη γίνεσθαι τῷ συμπεράσματι· λέγω δ' οὐ μόνον τῷ καταφατικὴν εἶναι ἢ στερητικήν, ἀλλὰ τῷ ἀναγκαίαν ἢ ὑπάρχουσαν· ἢ ἐνδεχομένην.

Ἐὰν γὰρ ᾖ καταφατικὸν τὸ συμπέρασμα, ἀνάγκη ἀμφοτέρας εἶναι καταφατικάς· ἐὰν ἀποφατικόν, τὴν ἑτέραν· ἐὰν ἀναγκαῖον· ἢ ἐνδεχόμενον· ἢ ὑπάρχον· ἀμφοτέρας, ἢ τὴν ἑτέραν.

» ΕΠΙΣΚΕΨΑΣΘΑΙ δὲ δεῖ καὶ τὰς ἄλλας κατηγορίας.

Οἷον ἐὰν ἔνδοξον ᾖ τὸ συμπέρασμα ἀληθές, ἀνάγκη ἢ ἀμφοτέρας ἢ τὴν μίαν εἶναι ὁμοίαν· ἐὰν δυνατὸν ἢ τὴν μίαν, ἢ τὰς ἀμφοτέρας ὁμοίας, καὶ ἐὰν ψευδὲς καὶ ἐπὶ πάντων τῶν τοιούτων· πλὴν διαλάττει μόνον· ἐπί τε τοῦ ἀληθοῦς καὶ ἐπὶ τοῦ δήλου· δυνατὸν ἀληθὲς συμπέρασμα ἐπὶ ψευδῶν προτάσεων συμπερανθῆναι· οἷον ἐὰν εἴπω ὅτι ὁ ἄνθρωπος ποιότης· ἡ ποιότης οὐσία· συνάγεται ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὐσία· καὶ ἔστιν ἀληθές· αἱ μέντοι προτάσεις ἀμφότεραι εἰσὶ ψευδεῖς· καὶ ἐπὶ τοῦ δήλου δὲ ἁπάντως ἀνάγκη καὶ τὰς προτάσεις δήλας εἶναι· οἷον ἔστι δῆλον ὅτι ἔστιν ἔκλειψις· ἐὰν οὖν δέοι τοῦτο συλλογίσασθαι, λέγω οὕτως· ἡ σελήνη μὴ ἔχουσα οἰκεῖον τὸ φῶς ἐμπίπτει εἰς τὸ σκίασμα τῆς γῆς· πᾶν τὸ ἐμπίπτον εἰς τὸ σκίασμα τῆς γῆς εἰ μὴ ἔχοι οἰκεῖον φῶς, ἐκλιμπάνει· ἡ σελήνη ἄρα ἐκλιμπάνει· εἰσὶ δὲ ἐν τούτῳ τῷ συλλογισμῷ αἱ μὲν προτάσεις ἄδηλοι τοῖς μὴ δι' ἀστρονομίας ἠγμένοις· τὸ μέντοι συμπέρασμα δῆλον· τῇ αἰσθήσει γὰρ ἔχει τὸ πιστόν· φασὶ δὲ ὅτι οὐ πάντως οὐδὲ τὸ ἄδηλον συμπέρασμα· ἀδήλους ἔχει τὰς προτάσεις· εἰ γὰρ δέοιτο ἄδηλον δι' ἀδήλων δείκνυσθαι· πῶς ἂν εἴη δεδειγμένον· ζητητέον δὲ τούτου παράδειγμα.

» ΦΑΝΕΡΟΝ ΔΕ καὶ ἁπλῶς, πότε ἔσται καὶ πότε οὐκ ἔσται συλλογισμός· καὶ πότε δυνατός, καὶ πότε τέλειος· καὶ ὅτι συλλογισμοῦ ὄντος, ἀναγκαῖον ἔχειν τοὺς ὅρους κατά τινα τὸν εἰρημένον τρόπον.

Δῆλον ὅτι τέλειοι μὲν οἱ ἐν πρώτῳ σχήματι· ἀτελεῖς δὲ οἱ ἐν δευτέρῳ καὶ τρίτῳ· διότι δέονται ἀντιστροφῆς· οὓς διὰ τοῦ δυνατοῦ σημαίνει· δυνάμει γὰρ ἔχουσι τὴν τελειότητα καὶ οὐκ ἐνεργείᾳ· ἐὰν δὲ πρόσκειται ἐν τισὶν ἀντιγράφοις τὸ ἀτελές, τὸ μὲν ἀτελὲς νοήσωμεν ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν ἐν δευτέρῳ καὶ τρίτῳ σχήματι· ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς ἀτελεῖς αὐτοὺς ἐκάλεσεν· δυνατοὺς δὲ λέξομεν συλλογισμοὺς τοὺς δεομένους ἔξωθεν προτάσεως εἰς τελείωσιν τοῦ δηλουμένου· οἷόν τι λέγω· βουλόμενος δεῖξαι ὅτι ἡ ψυχὴ ἀθάνατος· λέγω οὕτως· ὅτι ἡ ψυχὴ αὐτοκίνητος· τὸ αὐτοκίνητον ἀθάνατον· ἡ ψυχὴ ἄρα ἀθάνατος· λέγω τοῦτον τὸν συλλογισμὸν δυνατὸν εἶναι.

διότι ἐλλείπει ἔξωθεν πρότασις εἰς τελείαν δεῖξιν τοῦ δηλουμένου. δυνάμει μέντοι ἔνεστιν ἡ ἐλλείπουσα πρότασις ἐν τῷ συλλογισμῷ. ἐλλείπει μὲν γὰρ ὅτι τὸ αὐτοκίνητον. ἀεικίνητον. τὸ ἀεικίνητον δὲ ἐξ ἀνάγκης ἀθάνατον. δυνάμει μέντοι ἐν τῷ αὐτοκινήτῳ ἐστὶ καὶ τὸ ἀεικίνητον. πᾶν γὰρ αὐτοκίνητον ἀεικίνητόν ἐστι.

» ΔΗΛΟΝ δὲ καὶ ὅτι πᾶσα ἀπόδειξις, ἔσται διὰ τριῶν ὅρων. καὶ οὐ πλειόνων. ἐὰν μὴ δι' ἄλλων καὶ ἄλλων τὸ αὐτὸ
» συμπέρασμα γίνηται.

Τ ὸ προκείμενον δῆλον. βούλεται γὰρ δεῖξαι ὅτι πᾶς συλλογισμὸς διὰ τριῶν ὅρων μόνων καὶ οὐ πλειόνων γίνεται. βουλόμεθα γὰρ ἐν τῷ συλλογίζεσθαί τι ὑπάρχον ἢ μὴ ὑπάρχον δεικνύναι. ἔχομεν οὖν τούτοις δύο ὅρους. δείκνυμεν δὲ τὴν τούτων σχέσιν πρὸς ἄλληλα, διά τινος ἀλλοτρίου ὅρου, σχέσιν ἔχοντος πρὸς ἄμφω τούτοις. καὶ δι' ἑαυτοῦ ἢ συνάγοντος, ἢ διϊστῶντος τοὺς ἄκρους. ὥστε τριῶν ὅρων μόνων χρεία ἡμῖν ἐν τῷ συλλογισμῷ εἰ μή φησι δι' ἄλλων καὶ ἄλλων τὸ αὐτὸ συμπέρασμα γίνηται. τουτέστιν εἰ μὴ διαφόροις ἐπιχειρήσεσιν τὸ αὐτὸ βουλόμεθα κατασκευάσαι. τότε γὰρ κεχρήμεθα ἄλλῳ τινὶ μέσῳ ὅρῳ. οἷον βουλόμενος ὁ πλάτων κατασκευάσαι ὅτι ἀθάνατος ἡ ψυχή. ποτὲ μὲν κατασκευάζει διὰ τοῦ μέσου τοῦ ἀεικινήτου. ὥσπερ ἐν τῷ φαίδρῳ. ποτὲ δὲ διὰ τοῦ αὐτὴν τῷ εἶναι ζωὴν ἐπιφέρει τοῖς σώμασιν ὡς ἐν τῷ φαίδωνι. ποτὲ δὲ διὰ τοῦ ὑπὸ τῆς ἰδίας κακίας μὴ φθείρεσθαι ὡς ἐν τῷ κρείττονι. εἰ γὰρ πᾶν τὸ φθειρόμενον ὑπὸ τῆς ἰδίας φθείρεται κακίας. ἡ δὲ ψυχὴ ὑπὸ τῆς ἰδίας κακίας οὐ φθείρεται. ἡ ψυχὴ ἄρα οὐ φθείρεται τὸ σχῆμα β'. πάλιν ὅτι ἄνθρωπος οὐσία κατασκευάζομεν. ποτὲ μὲν διὰ μέσου τοῦ ζώου, ποτὲ δὲ διὰ μέσου τοῦ ἐμψύχου. πᾶς ἄνθρωπος ζῶον. πᾶν ζῶον οὐσία. πᾶς ἄρα ἄνθρωπος οὐσία. καὶ ἐπὶ τοῦ ἑτέρου ὁμοίως. ὅταν δὲ τοῦτο κατασκευάζομεν, ἓν μὲν συνάγομεν συμπέρασμα οὐχ ἕνα μέντοι συλλογισμόν. διαφόρους γὰρ τοὺς μέσους παρειλήφαμεν. καὶ διαφόρους διὰ τοῦτο προτάσεις. οὐδὲ γὰρ ταυτόν ἐστι τὸ εἰπεῖν ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἔμψυχος, τῷ εἰπεῖν ὅτι ὁ ἄνθρωπος ζῶον. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως. ὥστε πλείονές εἰσιν οἱ συλλογισμοί. ὁμοίως δέ φησι καὶ ἐὰν τῷ αὐτῷ μὲν μέσῳ ὅρῳ χρησώμεθα μὴ τὴν αὐτὴν μέντοι σχέσιν ἔχοντι πρὸς τὸ ἄκρον. τὸ αὐτὸ μὲν πάλιν συμπεραίνομεν. δι' ἄλλων μέντοι καὶ ἄλλων. καὶ πάλιν διὰ τοῦτο οὐχ εἷς ὁ συλλογισμός. ἀλλὰ πλείους. διὰ τὴν διάφορον τοῦ μέσου σχέσιν. αὐτὸς γάρ ἐστιν ὁ τὸ κῦρος ἔχων ἐν τοῖς συλλογισμοῖς. οἷον ὅταν τὸ μερικὸν ἀποφατικὸν δεικνύωμεν. καὶ διὰ τοῦ πρώτου καὶ διὰ τοῦ δευτέρου καὶ διὰ τοῦ τρίτου σχήματος. καὶ ἐνταῦθα γὰρ ἓν μὲν τὸ συμπέρασμα. πλείονες δὲ οἱ συλλογισμοί. κἂν διὰ προσυλλογισμῶν δὲ κατασκευάζηται ὁ συλλογισμός, οὐδὲν ἧττον πλείους οἱ συλλογισμοί. ἐπεὶ καὶ τὰ συμπεράσματα ἐνταῦθα πλείονα. ἀεὶ γὰρ τὸ συμπερανθὲν ἐν τῷ πρώτῳ συλλογισμῷ, τοῦ ἐφεξῆς ποιούμεθα πρότασιν. οἷον ὡς ὅταν βουλώμεθα δεῖξαι ὅτι τὸ δίκαιον ἀγαθόν ἐστι διὰ μέσου τοῦ καλοῦ οὕτως. τὸ δίκαιον, καλόν. τὸ καλόν, ἀγαθόν. τὸ δίκαιον ἄρα ἀγαθόν. τοῦτον οὖν τὸν συλλογισμὸν κατασκευάζομεν διὰ προσυλλογισμῶν. πόθεν γὰρ ὅτι τὸ δίκαιον καλόν. τὸ δίκαιον ἐπαινετόν. οὐδεὶς γὰρ ἐπαινεῖ τοὺς ἀδίκους, ἀλλὰ τοὺς δικαίους. καὶ αὐτοὶ οἱ τὰ ἄδικα πράττοντες, τὸ ἐπαινετὸν καλόν. τὸ δίκαιον ἄρα καλόν. πόθεν δὲ ὅτι τὸ καλὸν ἀγαθόν. λέγομεν πάλιν οὕτως τὸ δίκαιον, καλόν. τὸ καλόν, ἐφετόν. ἐπιστρέφει γὰρ εἰς ἑαυτὸ τὸ καλόν. καὶ ἐρᾶν ἑαυτοῦ ποιεῖ. ὅθεν ἔχει καὶ τοὔνομα. ὡς καλοῦν πάντα πρὸς ἑαυτό. καὶ καλεῖται καλὸν ἀγαθόν. πόθεν ὅτι τὸ ἐφετόν, ἀγαθόν. τὸ ἐφετόν, συμφέρον. οὐδεὶς γὰρ τῶν βλαπτόντων ἐφίεται. τὸ ἐφετὸν ἄρα ἀγαθόν. πόθεν τὸ δίκαιον ὅτι ἀγαθόν. τὸ δίκαιον ἐφετόν. τὸ ἐφετὸν συμφέρον. οὐδεὶς γὰρ τῶν βλαπτόντων ἐφίεται. τὸ δίκαιον ἄρα συμφέρον. τὸ δίκαιον συμφέρον. τὸ συμφέρον ἀγαθόν. τὸ δίκαιον ἄρα ἀγαθόν. ὥστε κἂν διὰ προσυλλογισμῶν περαίνωμεν, πλείονές εἰσιν οἱ συλλογισμοί. εἰ μέντοι μὴ διὰ προσυλλογισμῶν περαίνομεν. ἀλλ' αὐτὰ τὰ συμπεράσματα ἐπισυνάπτοντες, ἕνα ποιοῦμεν συλλογισμόν. οἷον, τὸ δίκαιον ἐπαινετόν. τὸ ἐπαινετὸν καλόν. τὸ καλόν, ἐφετόν. τὸ ἐφετόν, συμφέρον. τὸ συμφέρον, ἀγαθόν. τὸ δίκαιον ἄρα ἀγαθόν. οὗτός φησιν ὁ συλλογισμός, διὰ πλειόνων μὲν ὅρων περαίνεται. σύνθετος μέντοι ἐστὶ καὶ οὐχ ἁπλοῦς. περὶ δὲ τῶν ἁπλῶν ὁ λόγος. ὅτι ἀνάγκη διὰ τριῶν καὶ μόνων ὅρων περαίνεσθαι. ὁπότε κἀνταῦθα οἱ προσεχεῖς ὅροι, καὶ τὸ κῦρος ἔχοντες τρεῖς εἰσιν οἱ καὶ τὸ προκείμενον κατασκευάσαντες. τὸ δίκαιον. τὸ συμφέρον. τὸ ἀγαθόν.

» ΟΙΟΝ τὸ ε' διά τε τῶν α' β' καὶ τῶν γ' δ'.

Τ οῦτο παράδειγμά ἐστι τοῦ δι' ἄλλου καὶ ἄλλου μέσου περαινομένου συμπεράσματος. ὡς τὸν ἄνθρωπον εἶναι οὐσίαν. διά τε τοῦ ζώου. καὶ διὰ τοῦ ἐμψύχου. καὶ τὴν ψυχὴν διά τε τοῦ ἀεικινήτου. καὶ τοῦ αὐτοκινήτου. λαμβάνει δὲ τὸ μὲν ε' συμπέρασμα. τὸ δὲ α' καὶ β' δύο προτάσεις. καὶ πάλιν ἑτέρας δύο

τὸ γ΄ καὶ τὸ δ΄.

» Η διὰ τῶν α΄ β΄ καὶ α΄ γ΄. καὶ β΄ γ΄. πλείω γὰρ μέσα τῶν αὐτῶν οὐδὲν εἶναι κωλύει. τούτων δὲ ὄν-
» των, οὐχ εἷς, ἀλλὰ πλείους εἰσὶν οἱ συλλογισμοί.

Τοῦτο παράδειγμα τοῦ ἐν διαφόροις τοῖς σχήμασιν τὸ αὐτὸ συμπέρασμα δείκνυσθαι. ἐπειδὴ ὡς εἴπωμεν τὸ αὐτὸ μερικὸν ἀποφατικὸν δείκνυται ἐν τοῖς τρισὶ σχήμασι οἷον, τὸ λευκὸν οὐ παντὶ ἀνθρώπῳ ἐν τῷ α΄ οὕτως. λευκὸν οὐδενὶ αἰθίοπι. αἰθίοψ τινὶ ἀνθρώπῳ. καὶ συνάγεται λευκὸν οὐ παντὶ ἀνθρώπῳ. καὶ ἐν τῷ β΄, αἰθίοψ οὐδενὶ λευκῷ. αἰθίοψ τινὶ ἀνθρώπῳ. καὶ λευκὸν οὐ παντὶ ἀνθρώπῳ. καὶ ἐν τῷ γ΄. λευκὸν οὐδενὶ αἰθίοπι. ἄνθρωπος τινὶ αἰθίοπι. καὶ λευκὸν οὐ παντὶ ἀνθρώπῳ. ἡ γὰρ μείζων ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι ἀντιστρεφομένη, ποιεῖ τὸ δεύτερον. λέγω δὴ ἡ ἀποφατική. ἐπειδὴ γὰρ λευκὸν οὐδενὶ αἰθίοπι. καὶ αἰθίοψ οὐδενὶ λευκῷ. γίνεται οὖν τὸ δεύτερον. ἐὰν δὲ τὴν ἐλάττω τοῦ πρώτου ἀντιστρέψωμεν. λέγω δὴ τὴν καταφατικὴν, γίνεται τὸ γ΄ σχῆμα. εἰ γὰρ αἰθίοψ τινὶ ἀνθρώπῳ. καὶ ἄνθρωπος τινὶ αἰθίοπι. ὅρα οὖν πῶς διὰ τῆς τῶν στοιχείων ἐναλλαγῆς τοῦτο ἐσήμανε. τὸ μὲν γὰρ α΄ β΄. τὸ πρῶτον σχῆμα δηλοῖ. ἔστι δὲ τὸ μὲν α΄ ἡ ἐλάττων καταφατικὴ πρότασις. τὸ δὲ β΄ ἡ μείζων καὶ ἀποφατική. ἐπειδὴ οὖν ἐν τῷ β΄ φυλάττομεν τὴν ἐλάττονα. ἀντιστρέφομεν δὲ τὴν μείζονα. διατοῦτο τὸ β΄ διὰ τοῦ α΄ γ΄ ἐδήλωσε. φυλάξας μὲν τὸ α΄, ἀμείψας δὲ τὸ β΄. πάλιν ἐπειδὴ ἐν τῷ γ΄ φυλάττωμεν τὴν μείζονα. ἀντιστρέφομεν δὲ τὴν ἐλάττονα. διατοῦτο καὶ αὐτὸς ἐφύλαξε μὲν τὸ β΄. ἤμειψε δὲ τὸ α΄ εἰς τὸ γ΄. τὸ γὰρ β΄ γ΄ τὸ τρίτον σημαίνει σχῆμα.

» Η πάλιν ὅταν ἑκάτερον τῶν α΄ β΄ διὰ συλλογισμοῦ ληφθῇ, οἷον τὸ α΄ διὰ τῶν δ΄ ε΄. καὶ πάλιν τὸ β΄.
» διὰ τῶν ζ΄ θ΄.

Τουτέστιν ὅταν αἱ παραλαμβανόμεναι δύο προτάσεις προσυλλογισμῶν δέονται. ἐδείκνυμεν γὰρ ὅτι τὸ δίκαιον καλόν. διὰ τοῦ ὅτι τὸ δίκαιον ἐπαινετόν. καὶ τὸ ἐπαινετὸν καλόν. καὶ ὅτι τὸ καλὸν ἀγαθὸν δι᾽ ὧν ἐδείξαμεν, τὰς τῶν προσυλλογισμῶν οὖν προτάσεις αὐτῷ σημαίνει τὸ δ΄ ε΄ καὶ τὸ ζ΄ θ΄.

» Η τὸ μὲν ἀπαγωγῇ. τὸ δὲ, συλλογισμῷ. ἀλλὰ καὶ οὕτως πλείους οἱ συλλογισμοί.

Πολλάκις φησὶν ἡ μὲν τῶν προτάσεων συλλογισμοῦ δεῖται πρὸς κατασκευήν. ἡ δὲ ἑτέρα ἐπαγωγῆς. οἷον βουλόμεθα δεῖξαι ὅτι ἡ ἰατρικὴ χρήσιμος τῷ βίῳ. καὶ λέγομεν οὕτως. ἡ ἰατρικὴ τέχνη. πᾶσα τέχνη χρήσιμος τῷ βίῳ. ἡ ἰατρικὴ ἄρα χρήσιμος τῷ βίῳ. τούτων τῶν προτάσεων τὴν μὲν διὰ συλλογισμοῦ κατασκευάζομεν. ὅτι ἡ ἰατρικὴ τέχνη. ἰατρικὴ μέθοδός ἐστιν ὁδοποιητική. πᾶσα μέθοδος ὁδοποιητικὴ τέχνη ἐστί. ἡ ἰατρικὴ ἄρα τέχνη ἐστί. τὴν δὲ λέγουσαν ὅτι πᾶσα τέχνη χρήσιμος τῷ βίῳ, μόνως δι᾽ ἐπαγωγῆς κατασκευάζομεν. δείξαντες ὅτι πᾶσαι αἱ κατὰ μέρος τέχναι χρήσιμοι τῷ βίῳ.

» ΠΛΕΙΩ γὰρ τὰ συμπεράσματά ἐστιν. οἷον τό, τε α΄ καὶ τὸ β΄ καὶ τὸ γ΄.

Ὅταν γὰρ δῆλον ὅτι διὰ προσυλλογισμοῦ τὴν α΄ πρότασιν κατασκευάζωμεν συμπέρασμα ποιοῦμεν τὸ α΄. ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῆς β΄ προτάσεως. ἐκ δὲ τούτων τῶν συμπερασμάτων τοῦ α΄ καὶ τοῦ β΄ προτάσεων γινομένων συμπεραίνομεν τὸ γ΄. Ἰστέον δὲ ὅτι ἀντὶ τοῦ ε΄ τὸ γ΄ ἐνταῦθα παρέλαβεν. ἄνω γὰρ εἶπε τὸ ε΄ εἶναι τοῦ β΄ συμπέρασμα.

» ΕΙ Δ᾽ οὖν μὴ πλείους ἀλλ᾽ εἷς, οὕτω μὲν ἐνδέχεται γίνεσθαι διὰ πλειόνων τὸ αὐτὸ συμπέρασμα.
» ὡς δὲ τὸ γ΄ διὰ τῶν α΄ β΄, ἀδύνατον.

Ὁ βούλεται εἰπεῖν τοῦτό ἐστιν. ὅτι εἰ ὁ διὰ πλειόνων ὅρων δεικνύμενος συλλογισμὸς εἷς λέγοιτο οὐ προσυλλογισμῶν φημὶ, οὕτως ἂν λέγοιτο εἷς ὡς σύνθετος. ὡς μέντοι ἁπλοῦς, οὐδαμῶς. πάλιν δὲ τὸ γ΄ ἀντὶ τοῦ ε΄ παρέλαβεν.

» ΕΣΤΩ γὰρ τὸ ε΄ συμπεπερασμένον ἐκ τῶν α΄ β΄ γ΄ δ΄.

Τὸ προκείμενον ἦν δεῖξαι ὅτι διὰ δύο μόνων προτάσεων τῶν προσεχάτων καὶ κυρίων τοῦ συμπεράσματος γίνεται ὁ συλλογισμὸς καὶ οὐ πλειόνων. δείκνυσιν οὖν τοῦτο διὰ τούτων. εἰ γὰρ ἐγχωρεῖ φησιν, ὑποκείσθω διὰ τῶν α΄ β΄ γ΄ δ΄ γινόμενος συλλογισμός. τουτέστι διὰ δ΄ προτάσεων. ἕκαστον γὰρ στοιχεῖον ὡς πρότασιν λαμβάνει. καὶ περαινέτωσαν αἱ προτάσεις αὗται τὸ ε΄. ἐπειδὴ οὖν φησι δέδεικται. ὅτι αἱ ποιοῦσαι τὸν συλλογισμὸν προτάσεις, ἔχουσι τινὰς πρὸς ἀλλήλας σχέσεις. διελὼν εἰς δύο τὰς τέσσαρας ταύτας προτάσεις, περὶ ἑκατέρου τμήματος ἐρωτήσαι με. αἱ γὰρ α΄ β΄ προτάσεις ἢ ἔχουσι σχέσιν πρὸς ἑαυτὰς ἢ οὐκ ἔχουσι. καὶ εἰ μὲν οὐκ ἔχουσι, μάτην ἔσονται παρειλημμέναι. δεῖ γὰρ τὰς τοῦ συλλογισμοῦ προτάσεις, σχέσιν ἔχειν πρὸς ἀλλήλας. ὥστε αὗται σχέσιν μὴ ἔχουσαι, οὐ ποιοῦσι συλλογισμόν. εἰ δὲ ἔχουσι σχέσιν πρὸς ἀλλήλας. ἤτοι τὸ ε΄ τὸ προκείμενον ἡμῖν ἐξ ἀρχῆς συμπεραίνουσιν, ἢ τῶν γ΄ δ΄ προτάσεων θάτερον. ἢ ἄλλό τι παρὰ ταῦτα. πάλιν αἱ γ΄ δ΄ προτάσεις ἢ ἔχουσι πρὸς ἀλλήλας σχέσιν. ἢ οὐκ ἔχουσι, καὶ εἰ μὲν μὴ ἔχουσιν ἅτε μηδὲν συμπεραίνουσαι, μάτην ἔσονται εἰλημμέναι. εἰ δὲ ἔχουσιν, ἢ τοιαῦται τὸ ε΄ συνάγουσιν. ἢ τῶν α΄ β΄ θάτερον. ἢ ἄλλό τι παρὰ ταῦτα. τούτων οὕτως ἐξ ἀνάγκης ἐχόντων. εἰ μὲν αἱ

α β΄ προτάσεις τὸ ε συνάγουσιν, ἔχομεν τὸ ζητούμενον· ὅτι ἐκ δύο προτάσεων μόνων γίνεται ὁ συλλογισμός· αἱ δὲ γ΄ δ΄· εἰ μὲν καὶ αὗται τὸ ε συνάγουσιν· ἔσται καὶ τὸ αὐτὸ συμπέρασμα διὰ πλειόνων συλλογισμῶν περαινόμενον· ὥστε πάλιν πλείονες οἱ συλλογισμοί. εἰ δὲ αἱ γ΄ δ΄ τῶν α β΄ θάτερον συνάγουσι· διὰ προσυλλογισμῶν ἔσται δεδειγμένον τὸ ε· προσυλλογισμοῦ γὰρ αἱ γ΄ δ΄ προτάσεις συνάγουσαι μίαν τῶν α β΄ προτάσεων· ἐξ ὧν τὸ ε συνήχθη. εἰ δὲ ἄλλό τι συνάγουσιν αἱ γ΄ δ΄ προτάσεις, οὐ μόνον πλείους οἱ συλλογισμοί· ἀλλὰ καὶ ἀκοινώνητοι ἀλλήλοις· ἄλλος γὰρ συλλογισμὸς ὁ διὰ τῶν α β΄ συνάγων τὸ ε· καὶ ἄλλος ὁ διὰ τῶν γ΄ δ΄ ἕτερόν τι συνάγων φέρε εἰπεῖν τὸ ζ· οὕτω μὲν οὖν εἰ ὑποθώμεθα τὰ μὲν α β΄ συνάγοντα τὸ ε· τὸ δὲ γ΄ δ΄ ἢ αὐτὸ τὸ ε ἢ τῶν α β΄ θάτερον· ἢ ἄλλό τι παρὰ ταῦτα· ὁμοίως δὲ κἂν ὑποθώμεθα τὸ α β΄ συνάγον ἢ τῶν γ΄ δ΄ θάτερον· ἢ ἄλλό τι παρὰ ταῦτα, ἀδιάφορος δείκνυται ὁ λόγος· εἰ μὲν γὰρ ἄλλό τι παρὰ ταῦτα συνάγοιεν αἱ α β΄ γ΄ δ΄ καὶ αὗται ἄλλο παρὰ τὰ κείμενα· καὶ πλείους οἱ συλλογισμοί· καὶ οὐ τοῦ προκειμένου· πρόκειται δὲ τὸ ε συμπέρασμα· εἰ δὲ τῶν α β΄ θάτερον· διὰ προσυλλογισμῶν ἄλλό τι πάλιν καὶ οὐ τὸ προκείμενον δείξομεν· προσυλλογισμὸς γὰρ τὸ γ΄ δ΄ τοῦ α β΄ συνάγοντος, ἄλλό τι τῶν προκειμένων· εἰ δὲ τὸ α β΄ τῶν γ΄ δ΄ τι συνάγοι· τὰ δὲ γ΄ δ΄ εἰ τὸ μὴ ε πάλιν διὰ προσυλλογισμῶν περαίνομεν, ἔχομεν τὸ ζητούμενον ὅτι αἱ κύριαι προτάσεις αἱ συνάγουσαι τὸ ε, δύο εἰσὶν αἱ γ΄ δ΄. εἰ δὲ εἰ τῶν α β΄ θάτερον· ἢ ἄλλό τι παρὰ ταῦτα ὁμοίως καὶ πλείους οἱ συλλογισμοὶ καὶ οὐ τοῦ προκειμένου· ὥστε πανταχόθεν δέδεικται ὅτι ἀνάγκη διὰ δύο μόνων προτάσεων τῶν κυριωτάτων, πάντα συλλογισμὸν γίνεσθαι.

» ΟΥΚΟΥΝ ἀνάγκη τι αὐτῶν ἄλλο πρὸς ἄλλο εἰλῆφθαι· τὸ μὲν, ὡς ὅλον· τὸ δ᾽ ὡς μέρος· τοῦτο
» γὰρ δέδεικται πρότερον· ὅτι ὄντος συλλογισμοῦ, ἀναγκαῖον οὕτω τινὰς ἔχειν τῶν ὅρων· ἐχέτω οὖν τὸ
» α οὕτως πρὸς τὸ β΄· ἔστιν ἄρα τι ἐξ αὐτῶν συμπέρασμα· οὐκοῦν ἤτοι τὸ ε ἢ τῶν γ΄ δ΄ θάτερον· ἢ ἄλλό
» τι παρὰ ταῦτα· καὶ εἰ μὲν τὸ ε ἐκ τῶν α β΄ μόνων ἂν εἴη ὁ συλλογισμός· τὸ δὲ γ΄ δ΄· εἰ μὲν ἔχει οὕτως
» ὥστ᾽ εἶναι τὸ μὲν, ὡς ὅλον· τὸ δ᾽ ὡς μέρος, ἔσται τι καὶ ἐξ ἐκείνων· καὶ ἤτοι τὸ ε· ἢ τῶν α β΄ θάτερον· ἢ ἄλ
» λό τι παρὰ ταῦτα.

Ἀντὶ τοῦ τὴν μὲν περιέχειν τῶν προτάσεων· τὴν δὲ περιέχεσθαι· περιέχει δὲ καὶ ἡ μείζων· ἡ δὲ ἐλάττων περιέχεται· ἐὰν γὰρ εἴπω ὅτι οὐσία παντὶ ζώῳ· ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ· δῆλον ὅτι περιεκτικωτέρα τε καὶ καθολικωτέρα ἡ μείζων ἡ λέγουσα οὐσία παντὶ ζώῳ· ἔχει γὰρ τὸν μείζονα ὅρον τὴν οὐσίαν· ὃς περιέχει καὶ τὸ ζῶον καὶ τὸν ἄνθρωπον.

» ΚΑΙ εἰ τὸ μὲν ε· ἢ τῶν α β΄ θάτερον, ἢ πλείους ἔσονται οἱ συλλογισμοί· ἢ ὡς ἐνεδέχετο ταυτὸ διὰ
» πλειόνων ὅρων περαίνεσθαι συμβαίνει· εἰ δ᾽ ἄλλό τι παρὰ ταῦτα· πλείους ἔσονται· καὶ ἀσύναπτοι οἱ
» συλλογισμοὶ πρὸς ἀλλήλους.

Πλείους μὲν οὖν γίνονται ἐὰν τῶν α β΄ θάτερον· διότι καὶ τὰ συμπεράσματα, ἕτερα· τὸ δὲ ἢ ὡς ἐνεδέχετο τὸ αὐτὸ διὰ πλειόνων ὅρων περαίνεσθαι ἐὰν τὸ ε συνάγουσι, σημαίνει δὲ αὐτὸ τοῦτο τάς τε διὰ διαφόρων μέσων τὸ αὐτὸ συναγούσας προτάσεις· καὶ τὰς διὰ διαφόρων μὲν μέσων, διὰ πλειόνων δὲ σχημάτων ὁμοίως τὸ αὐτὸ συναγούσας συμπέρασμα· ὅτι δὲ καὶ ἐν τοῖς τοιούτοις πλείονες οἱ συλλογισμοὶ εἴπομεν ἤδη.

» ΕΙ δὲ μὴ οὕτως ἔχοι τὸ γ΄ πρὸς τὸ δ΄ ὥστε ποιεῖν συλλογισμὸν, μάτην ἔσται εἰλημμένα.

Ἐπισημαιωτέον τῇ λέξει· ὑποθέμενος γὰρ ἐπὶ τῶν γ΄ δ΄ προτάσεων πάσας τὰς ἄλλας ὑποθέσεις· ἢ γὰρ ἔχουσί φησι σχέσιν πρὸς ἀλλήλας ἢ οὐκ ἔχουσι· καὶ εἰ μὲν ἔχουσιν ἢ τὸ ε συνάγουσιν· ἢ τῶν α β΄ θάτερον· ἢ ἄλλο τι παρὰ ταῦτα· ταῦτα οὖν πάντα ὑπέθετο· νῦν δὲ ὑποτίθεται· ὅτι εἰ μὴ ἔχουσι σχέσιν, οὐδὲ συμπεραίνουσί τι· ἐπεσημειωσάμην δὲ τοῦτο· ὅτι ὑποκάτω καὶ τὰς λοιπὰς ὑποθέσεις ἐπὶ τοῦ α β΄ γυμνάζων· μόνον γὰρ γυμνάζων τὸ α β΄, τὸ ε τέως ὑπέθετο· ἐπάγει μὴ γίνεσθαι ἐκ τῶν γ΄ δ΄ μηδὲν συμπέρασμα· δέον εἰπεῖν ἐκ τῶν α β΄· ἤδη γὰρ ἐνταῦθα ὑπέθετο τὸ γ΄ δ΄ μηδὲν συμπεραῖνον· δῆλον ἄρα ὅτι γραφέως ἄνωθέν ἐστι τὸ σφάλμα· πάντα γὰρ τὰ βιβλία, οὕτως ἔχουσιν.

» ΕΙ μὴ ἐπαγωγῆς ἢ κρύψεως, ἢ τινος ἄλλου τῶν τοιούτων χάριν· εἰ δὲ ἐκ τῶν α β΄ μὴ τὸ ε· ἀλλὰ ἄλ
» λό τι γίνεται συμπέρασμα· ἐκ δὲ τῶν γ΄ δ΄ ἢ τούτων θάτερον, ἢ ἄλλο παρὰ ταῦτα, πλείους τε οἱ συλ
» λογισμοὶ γίνονται· καὶ οὐ τοῦ ὑποκειμένου· ὑπέκειτο γὰρ εἶναι τοῦ ε τὸν συλλογισμόν.

Ἐὰν φησι τῶν α β΄ σχέσιν ἐχουσῶν πρὸς ἀλλήλας· καὶ διὰ τοῦτο συναγουσῶν τι συμπέρασμα, αἱ γ΄ δ΄ προτάσεις ἄσχετοι ὦσι, μάτην εἰλημμέναι ἔσονται. εἰ μή φησιν ἐπαγωγῆς ἢ κρύψεως ἕνεκα παρελείφθησαν· ἐπαγωγῆς μέντοι ἀντὶ τῆς καθέκαστα ἐπαγωγῆς· ὥσπερ καὶ ἀνωτέρω λαβόντες· ὅτι πᾶσα τέχνη ὠφέλιμος τῷ βίῳ καὶ χαλκευτικὴ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως· τὸ δὲ κρύψεως, τοιοῦτόν ἐστιν ὅταν βουλώμεθα τοὺς σοφιστὰς συλλογίσασθαί τι· φέρε εἰπεῖν ὅτι ἡ ἡδονὴ ἀγαθόν ἐστι· προτείνομεν αὐτοῖς· ὅτι οὐ δοκεῖ σοι ἡ ἡδονὴ ἐφετὸν εἶναι· εἶτα αὐτὴν λαβόντες τὴν πρότασιν ἐὰν εὐθὺς ἑτέραν ἐπαγάγωμεν λέγοντες· τί δὲ οὐχὶ τὸ ἐφετὸν ἀγαθὸν συναισθόμενος τοῦ συμπεράσματος, οὐ συγχωρεῖ τῇ προτάσει·

ἢ καὶ τὰ

ἢ καὶ τὰ ὁμολογηθέντα ἀνατίθεται. διόπερ ἵνα λάθωμεν αὐτόν, λαβόντες τὴν προτέραν πρότασιν. ὅτι ἡ ἡδονὴ ἐφετόν. μακρὸν κατατείνομεν περὶ τοῦ ἐφετοῦ λόγον. τί δή ποτέ ἐστι τὸ ἐφετόν. καὶ ποσαχῶς λέγεται. καὶ μυρία ἄλλα τοιαῦτα. βουλόμενοι κρύψαι τὴν ἀκολουθίαν τοῦ συλλογισμοῦ. εἶτα ἐκκρούσαντες τῆς πρώτης προτάσεως. μετὰ πολλὰ καὶ τὴν ἑτέραν ἐρωτῶμεν. εἰ πᾶσα ἔφεσις ἀγαθοῦ ἔφεσις. καὶ λαβόντες τοῦτο, συνάπτομεν τὰς προτάσεις, καὶ ἀποφαινόμεθα τὸ συμπέρασμα. τοῦτο οὖν ἐστιν ὅ φησιν ἢ κρύψεως. τουτέστιν ἀποκρύψασθαι βουλόμενοι τὴν ἀκολουθίαν τοῦ συλλογισμοῦ, ἔξωθέν τισι πολλάκις κεχρήμεθα. τὸ δὲ ἢ ἄλλου τινὸς τῶν τοιούτων χάριν. τουτέστι μήκους λόγων καὶ ἀναπληρώσεως. ἢ χάριτός τινος ἵνα μὴ ξηρὸς ᾖ ὁ λόγος. καὶ μάλιστα ὅταν πρὸς ἐπίδειξιν ὁρᾷ. ὡς ὅταν εἰπόντες τὸ δίκαιον καλόν. τὸ καλὸν ἀγαθόν, ἀποτείνωμεν περὶ τοῦ καλοῦ μακρὸν λόγον.

» ΕΙ δὲ μὴ γίνεται ἐκ τῶν γ΄ δ΄ μηδὲν συμπέρασμα, μάτην τε αὐτὰ εἰλῆφθαι συμβαίνει. καὶ μὴ τοῦ ἐξ ἀρχῆς εἶναι τὸν συλλογισμὸν ὥστε φανερόν, ὅτι πᾶσα ἀπόδειξις καὶ πᾶς συλλογισμός, ἔσται διὰ τριῶν ὅρων μόνων. τούτου δ᾽ ὄντος φανεροῦ, δῆλον ὡς καὶ ἐκ δύο προτάσεων καὶ οὐ πλειόνων. οἱ γὰρ τρεῖς ὅροι, δύο προτάσεις.

Ταύτης ἕνεκεν τῆς λέξεως ἐπεσημηνάμην ἀνωτέρω. δῆλον γὰρ ὅτι περὶ τῶν α΄ β΄ ὁ λόγος. ὑποθέμενος γὰρ ἀνωτέρω τὰ α΄ β΄ συνάγοντα τὸ ε΄. τὰ πρὸ μικροῦ εἰπών. εἰ δὲ ἐκ τῶν α΄ β΄ μὴ τὸ ε΄. ἀλλ᾽ ἄλλο γίνεται συμπέρασμα, ἀκόλουθον ἦν ἐπαγαγεῖν. εἰ δὲ μὴ γίνεται ἐκ τῶν α΄ β΄ μηδὲν συμπέρασμα. ἔχει δὲ ἡ λέξις γ΄ δ΄. ὥστε δῆλον ὅτι ἡμάρτηται.

» ΕΙ ΜΗ προσλαμβάνοιτό τι. καθάπερ ἐν τοῖς ἐξ ἀρχῆς ἐλέχθη, πρὸς τὴν τελείωσιν τῶν συλλογισμῶν.

Τουτέστιν εἰ μὴ δι᾽ ἐπαγωγῆς ἢ διὰ προσυλλογισμοῦ τὰς προτάσεις κατασκευάσομεν.

» ΦΑΝΕΡΟΝ οὖν ὡς ἐν ᾧ λόγῳ συλλογιστικῷ μὴ ἄρτιαί εἰσιν αἱ προτάσεις, δι᾽ ὧν γίνεται τὸ συμπέρασμα τὸ κύριον, ἔνια γὰρ τῶν ἄνωθεν συμπερασμάτων ἀναγκαῖον εἶναι προτάσεις, οὗτος ὁ λόγος ἢ οὐ συλλελόγισται ἢ πλείω τῶν ἀναγκαίων ἠρώτηκε πρὸς τὴν θέσιν.

Εἶδε δέδεικται ὅτι αἱ συνεκτικώταται τοῦ συλλογισμοῦ προτάσεις δύο εἰσί. τῶν γὰρ πρὸ συλλογισμῶν δηλονότι τὰ συμπεράσματα, προτάσεις τοῦ προκειμένου συλλογισμοῦ γίνονται. ἀνάγκη ἄρα ἐν ᾧ συλλογισμῷ πλείους εἰσὶ τῶν δύο προτάσεις. τοῦτον ἢ μηδὲ ὅλως εἶναι συλλογισμόν. οἷον εἰ λέγοιμι ὁ ἵππος ζῶον. ὁ κύων τετράπους. ὁ ἄνθρωπος δίπους. ἢ πλείω τῶν ἀναγκαίων καὶ συνεκτικωτάτων τοῦ προκειμένου συλλογιζόμενος. ἥττησε περὶ τοῦ προσδιαλεγομένου. οἷον ἢ βουλόμενος δεῖξαι ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὐσία, εἴπω ὅτι ὁ ἄνθρωπος γελαστικόν. τὸ γελαστικόν, ζῶον. τὸ ζῶον, οὐσία. ὁ ἄνθρωπος ἄρα οὐσία. δῆλον γὰρ ὅτι περιττὴ ἡ τοῦ γελαστικοῦ πρόσθεσις. ἤρκει γὰρ ζῶον εἰπόντι δεῖξαι αὐτόθεν ὅτι οὐσία.

» ΚΑΤΑ μὲν οὖν τὰς κυρίως προτάσεις λαμβανομένων τῶν συλλογισμῶν, ἅπας ἔσται συλλογισμός, ἐκ προτάσεων μὲν ἀρτίων, ἐξ ὅρων δὲ περιττῶν. ἑνὶ γὰρ πλείους οἱ ὅροι τῶν προτάσεων.

Τὸ προκείμενον διὰ τούτων δεῖξαι ὅπως ἔχουσι πρὸς ἀλλήλας κατὰ ἀριθμὸν οἵ τε ὅροι καὶ αἱ προτάσεις καὶ τὰ συμπεράσματα. φησὶν οὖν ὅτι ἐὰν τὰς κυριωτάτας λάβωμεν τοῦ συλλογισμοῦ προτάσεις. αἱ μὲν προτάσεις ἄρτιαι ἔσονται. οἱ δὲ ὅροι περιττοί. τουτέστι δύο μὲν αἱ προτάσεις. τρεῖς δὲ οἱ ὅροι.

» ΤΑ δὲ συμπεράσματα, ἡμίση τῶν προτάσεων.

Τουτέστιν ἓν ἐστι τούτων τὸ συμπέρασμα. τῶν γὰρ προτάσεων δύο οὐσῶν τὸ ἥμισυ τούτων ἓν δηλονότι. ἐὰν δὲ διὰ προσυλλογισμῶν κατασκευάζωμεν, σύνθετος ἢ ὁ συλλογισμός. τουτέστιν ἐὰν τῶν πρὸ συλλογισμῶν τὰ συμπεράσματα ἐπισυνάψαντες, οὕτω προσάγωμεν τὸν λόγον. οἷον, τὸ δίκαιον τάξεως αἴτιον. τὸ τάξεως αἴτιον, καλόν. τὸ καλόν, ἐφετόν. τὸ ἐφετόν, ἀγαθόν. τὸ δίκαιον ἄρα ἀγαθόν. ὁμοίως φησὶν οἱ μὲν ὅροι ἑνὶ πλείους εἰσὶ τῶν προτάσεων. οὐκέτι δὲ πάντως. οἱ μὲν ὅροι περιττοί. ἄρτιαι δὲ αἱ προτάσεις. καθόλου δὲ ἀντικειμένως ἔχουσι. τῶν γὰρ ὅρων περιττῶν ὄντων, αἱ προτάσεις ἄρτιαί εἰσι καὶ ἐναλλάξ. τὰ δὲ συμπεράσματά φησιν ἐν τούτοις, οὐκέτι τὴν αὐτὴν ἔχει τάξιν. οὐ γὰρ ἡμίση ἐστὶ τῶν προτάσεων. ἀλλὰ πολλῷ πλείονα καὶ τῶν ὅρων καὶ τῶν προτάσεων. τοῖς γὰρ ἐξ ἀρχῆς φησι συμπεράσμασιν ὑποκειμένοις. ἑνὶ ἐλάττω τῶν ὑπαρχόντων ὅρων προστίθεται συμπέρασμα. ὃ δὲ λέγει τοῦτό ἐστιν. ἐὰν ὦσι τρεῖς ὅροι. τὸ α΄. τὸ β΄. τὸ γ΄, ἓν ποιοῦσι συμπέρασμα τοῦ α΄ πρὸς τὸ γ΄. ἐὰν προστεθῇ ἕτερος ὅρος. οἷον, τὸ δ΄. τῶν προϋπαρχόντων ὅρων ἦσαν δὲ τρεῖς. τὸ α΄. τὸ β΄. τὸ γ΄. ἑνὶ ἐλάττω ἕτερα προστίθεται συμπεράσματα. τουτέστι δύο. ὥστε εἶναι τὰ πάντα τρία συμπεράσματα. ἦν δὲ ἐξ ἀρχῆς τὸ α΄ πρὸς τὸ γ΄. γίνεται νῦν καὶ τοῦ β΄ πρὸς τὸ δ΄. καὶ τοῦ α΄ πρὸς τὸ δ΄. ἡ αὐτὴ ἀκολουθία ἐπὶ πάντων ἀεὶ τῶν προσυλλογισμῶν.

» ΟΤΑΝ δὲ διὰ προσυλλογισμῶν περαίνηται, ἢ διὰ πλειόνων μέσων μὴ συνεχῶν. οἷον τὸ α΄ β΄. διὰ τῶν γ΄ δ΄. τὸ μὲν πλῆθος τῶν ὅρων ὡσαύτως ἑνὶ ὑπερέξει τὰς προτάσεις.

Δῆλον ὅτι πότε ἐστὶ τὸ διὰ προσυλλογισμοῦ. ὅταν τὰς προτάσεις κατασκευάζοντες αὐτόθεν ἀγωγῇ συλλογιστικῇ χρησώμεθα. οἷον πόθεν ὅτι τὸ δίκαιον καλόν. λέγομεν οὕτως. τὸ δίκαιον τάξεως αἴτιον. τὸ τάξεως αἴτιον, καλόν. τὸ δίκαιον ἄρα καλόν. τὸ δὲ διὰ πλειόνων μέσων ὅταν σύνθετον ποιῶμεν τὸν λόγον, τάσσοντες μεταξὺ τοῦ δικαίου καὶ τοῦ καλοῦ, τὸ τάξεως αἴτιον. καὶ πάλιν τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ἀγαθοῦ τὸ ἐφετόν. εἶτα ἐφεξῆς πάσας τὰς προτάσεις αὐτὰς συνάπτομεν, ὡς ἤδη εἴπομεν. τὸ δὲ μὴ συνεχῶν. τουτέστιν ὅταν οἱ παραλαμβανόμενοι ὅροι ἔξωθεν μὴ συνεχεῖς ὦσιν ἀλλήλοις. οἷον, παρελείφθησαν εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ, ὅτι τὸ δίκαιον ἀγαθόν. δύο ὅροι τὸ τάξεως αἴτιον, καὶ τὸ ἐφετόν. ἀλλ' οὗτοι οὐκ ἐφεξῆς ἀλλήλοις ἐτέθησαν. ἀλλὰ παρ' ἑκάτερα τοῦ μέσου ὅρου. λέγω δὴ τοῦ καλοῦ. πλὴν ὅσα αὐτοὶ τῶν ἔξωθεν παρεμπιπτόντων ὅρων μὴ κατὰ συνέχειαν τιθεμένων ἕπεται. ταῦτα καὶ αὐτοὶ τῶν κατὰ συνέχειαν τιθεμένων ἀπαραλλάκτως ἀκολουθεῖ. ἀλλ' ὡς τοῦτο μᾶλλον ἀμφίβολον τέθεικεν ὁ ἀριστοτέλης. τίθενται δὲ τῶν παρεμπιπτόντων ἔξωθεν ὅρων ἐφεξῆς οἱ τοιοῦτοι. ὡς ὅταν ὅτι τὸ καλὸν ἀγαθόν. διὰ μέσου τοῦ ἐφετοῦ, καὶ τοῦ συμφέροντος κατασκευάζωμεν. τούτοις γὰρ ἐφεξῆς τάττομαι. τὸ καλὸν, ἐφετόν. τὸ ἐφετὸν, συμφέρον. τὸ συμφέρον, ἀγαθόν.

» Η γὰρ ἔξωθεν ἢ εἰς τὸ μέσον τεθήσεται ὁ παρεμπίπτων ὅρος. ἀμφοτέρως δὲ συμβαίνει ἐν ἐλάττω
» εἶναι τὰ διαστήματα τῶν ὅρων.

Ἐὰν ἔχωμεν τρεῖς ὅρους ἐκκειμένους τοὺς α' β' γ'. δεόμεθα ἄλλου τινὸς ὅρου, πᾶσα ἀνάγκη τοῦτον ἔξωθεν τούτων τίθεσθαι, ἢ πρὸ τοῦ α' λέγω ἢ μετὰ τὸ γ'. ἢ μεταξύ. ἢ τοῦ α' β'. ἢ τοῦ β' γ'.

» ΑΙ δὲ προτάσεις ἴσαι τοῖς διαστήμασιν, οὐ μέντοι αἱ μὲν ἀεὶ ἄρτιαι ἔσονται. οἱ δὲ, περιττοί. ἀλλ' ἐναλ
» λάξ. ὅταν μὲν αἱ προτάσεις ἄρτιαι, περιττοὶ οἱ ὅροι. ὅταν δ' οἱ ὅροι ἄρτιοι, περιτταὶ αἱ προτάσεις.

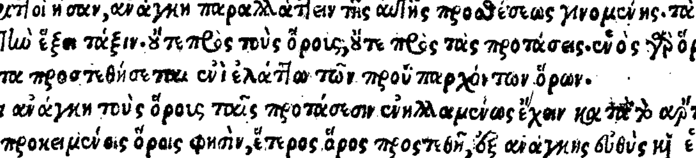
Ἴσμεν ὅτι κατὰ ἄλλην μὲν διάνοιαν πρότασις, τὸ αὐτό. κατὰ ἄλλην δὲ, διάστημα καλεῖται. ὡς πόθεν ποι. ἐπειδὴ οὖν ταυτὸν ταυτῷ ὑποκειμένῳ, εἰκότως καὶ ἰσάριθμος.

» ΑΜΑ γὰρ τῷ ὅρῳ μία προστίθεται πρότασις, ἂν ὁποθενοῦν προστεθῇ ὁ ὅρος. ὥστε ἐπεὶ αἱ μὲν
» ἄρτιαι. οἱ δὲ περιττοὶ ἦσαν, ἀνάγκη παραλλάττειν τῆς αὐτῆς προσθέσεως γινομένης. τὰ δὲ συμπεράσμα
» τα, οὐκέτι τὴν αὐτὴν ἕξει τάξιν. οὔτε πρὸς τοὺς ὅρους, οὔτε πρὸς τὰς προτάσεις. ἑνὸς γὰρ ὅρου προστιθεμέ
» νου, συμπεράσματα προστεθήσεται ἐν ἐλάττω τῶν προϋπαρχόντων ὅρων.

Κατασκευὴ τοῦ ὅτι ἀνάγκη τοὺς ὅρους ταῖς προτάσεσιν ἐνηλλαγμένως ἔχειν κατὰ τὸ ἄρτιον καὶ τὸ περιττόν. εἰ γὰρ τοῖς προκειμένοις ὅροις φησὶν, ἕτερος ὅρος προστεθῇ, ἐξ ἀνάγκης εὐθὺς καὶ ἑτέρα προστίθεται πρότασις. ἀνάγκη πᾶσα τῆς αὐτῆς προσθέσεως γινομένοις τοῖς τε ὅροις καὶ ταῖς προτάσεσιν. ἐναλλάττειν τούτοις κατὰ τὸ ἄρτιον, καὶ τὸ περιττόν. εἰ γὰρ εἰσὶ τρεῖς ὅροι, δύο δὲ προτάσεις. ὥστε αἱ μὲν προτάσεις ἄρτιαι. οἱ δὲ ὅροι περιττοί. προσετέθη ἕτερος καὶ διὰ τοῦτο πρότασις ἑτέρα. ὥστε γεγόνασιν ἐναλλάξ. αἱ μὲν προτάσεσι περιτταί. τρεῖς γάρ, οἱ δὲ ὅροι ἄρτιοι. τέσσαρες γάρ.

» ΠΡΟΣ μόνον γὰρ τὸν ἔσχατον ὅρον οὐ ποιεῖ συμπέρασμα. πρὸς δὲ τοὺς ἄλλους πάντας. οἷον εἰ τῷ α'
» β' γ' πρόσκειται τὸ δ', εὐθὺς καὶ συμπεράσματα δύο πρόσκειται. τό, τε πρὸς τὸ α' καὶ τὸ πρὸς τὸ β'. ὁ
» μοίως δὲ κἀπὶ τῶν ἄλλων.

Ὑποτιθέμενος ἔξωθεν προστιθέμενον τὸν ὅρον, τοῦτο λέγει. ὅτι ἑνὸς ὅρου προστεθέντος, ἀνάγκη ἐν ἐλάττω τῶν ὑπαρχόντων ὅρων προστίθεσθαι συμπέρασμα. δῆλον ἐντεῦθεν. δίχα γὰρ μόνου τοῦ ἐσχάτου. μεθ' ὃν κεῖται ὁ προτεθείς. εἴτε ἐν ἀρχῇ, εἴτε ἐν τῷ τέλει. αὐτὸς πρὸς τοὺς ἄλλους πάντας ποιεῖ συμπεράσματα. ὑποκείσθωσαν γὰρ τέσσαρες οἱ α' β' γ' δ'. εἶτα προστιθέσθω ὁ ε'. δῆλον ἄρα ὅτι δυνατὸν συμπεραίνειν πρὸς αὐτὸν πάντας τοὺς ἄλλους. δίχα τοῦ ἐσχάτου λέγω δὴ τοῦ δ'.

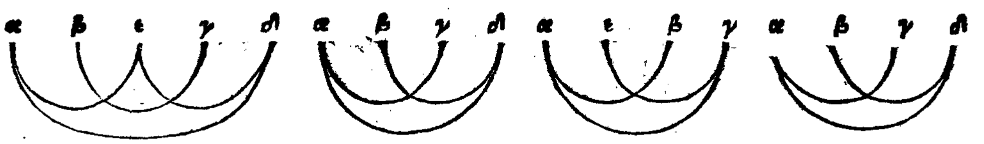
» ΚΑΝ γὰρ εἰς τὸ μέσον δὲ παρεμπίπτῃ, τὸν αὐτὸν τρόπον. πρὸς ἕνα γὰρ μόνον οὐ ποιήσει συλ
» λογισμόν.

Ὑποθέμενος ἔξωθεν προστιθέμενον τὸν ὅρον, νῦν φησιν ὅτι κἂν εἰς τὸ μέσον προστεθῇ, τὸ αὐτὸ πάλιν συμβήσεται. τουτέστιν ἐν ἐλάττω τῶν προκειμένων ὅρων συμβήσεται συμπεράσματα. εἰ γὰρ τὸ ε' μεταξὺ τῶν ἄλλων προστεθῇ. οἷον τοῦ β' γ', πάλιν ἔσται τρία τὰ προστιθέμενα συμπεράσματα. τοῦ α' πρὸς τοῦ ε'. καὶ τοῦ β' πρὸς τὸ γ'. καὶ τοῦ ε' πρὸς τὸ δ'. τούτων δὲ οὐδὲν ἦν ἐξ ἀρχῆς. ἀλλὰ τοῦ α' πρὸς τὸ γ'. καὶ τοῦ β' πρὸς τὸ δ'. καὶ τοῦ γ' πρὸς τὸ ε'. ἐπειδὴ δὲ φησιν ὁ ἀριστοτέλης ὅτι πρὸς ἕνα γὰρ μόνον οὐ ποιεῖ συλλογισμόν.

συλλογισμόν. ἀνάγκη ἡμᾶς ἐκλαβεῖν τοῦτο, ὡς ἐπὶ δύο προτάσεων γυμναζομένου τοῦ λόγου. δύο γὰρ οὐσῶν προτάσεων, ἐὰν εἰς τὸ μέσον παρεμπέσῃ ὅρος. τῷ ἑτέρῳ διαστήματι αἴτιος γίνεται τοῦ ποιῆσαι συμπέρασμα. οἷον, τὸ β΄ γ΄. μέσον γὰρ τοῦ α΄ β΄ τεθὲν τὸ ε΄. ἐποίησε τοῦ α΄ πρὸς τὸ β΄ συμπέρασμα. εἰ δὲ πρὸς τὸ ἓν μόνον διάστημα, οὐ ποιεῖ συμπέρασμα. πρὸς τὸ ἕτερον ποιήσει, δῆλον ὅτι ἐπεὶ ἐὰν μὴ ὡς ἐπὶ δύο προτάσεων λάβωμεν ἀλλ᾽ ὡς ἐπὶ πλειόνων, ψευδὴς ἔσται ὁ λόγος. ἐκκείσθωσαν γὰρ πάλιν τεσσάρων ὅρων τῶν α΄ β΄ γ΄ δ΄ τρεῖς προτάσεις. παρεμπιπτέτω δὲ τὸ ε΄ μεταξὺ τοῦ β΄ γ΄. δῆλον ἄρα ὅτι ἐν ἑνὶ μὲν διαστήματι, αἴτιος γίνεται ὁ παρεμπεσὼν τοῦ ποιῆσαι συμπέρασμα τὸ β΄ γ΄. πρὸς δὲ τὰ λοιπὰ διαστήματα, οὐ ποιήσει. λέγω δὴ τὸ α΄ β΄. καὶ γ΄ δ΄. ὁμοίως δὲ ἔτι πλείωσιν οὐ ποιήσει. ἐὰν ὦσι πλείονα τὰ διαστήματα.

» ΩΣΤΕ πολὺ πλείω τὰ συμπεράσματα. καὶ τῶν ὅρων ἔσται καὶ τῶν προτάσεων.

Ἐὰν γὰρ ὑπόκεινται ἐξ ἀρχῆς τέσσαρες ὅροι, δῆλον ὅτι προτάσεις μὲν τρεῖς εἰσί. συμπεράσματα δὲ γ΄. τοῦ α΄ πρὸς τὸ γ΄. καὶ τοῦ β΄ πρὸς τὸ δ΄. καὶ τοῦ α΄ πάλιν πρὸς τὸ δ΄. ἐὰν προστεθῇ ἕτερος ὅρος. οἷον, τὸ ε΄. προστίθενται ἄλλα τρία συμπεράσματα. τοῦ α΄ πρὸς ε΄. καὶ τοῦ β΄ πρὸς τὸ γ΄. καὶ τοῦ ε΄ πρὸς τὸ δ΄, ὡς γίνεσθαι πάντα συμπεράσματα ἕξ. εἰσὶ δὲ οἱ πάντες ὅροι ε΄. προτάσεις δὲ δ΄. πλείω ἄρα τὰ συμπεράσματα. καὶ τῶν ὅρων καὶ τῶν προτάσεων. καὶ ὅσῳ προστίθεμεν ὅρον. τοσούτῳ αὔξομεν τὰ συμπεράσματα. ἕκτου γοῦν ὅρου προστεθέντος, γίνονται συμπεράσματα δέκα. ἑβδόμου ιε΄. ὥστε ἅμα τῶν προτάσεων τε καὶ τῶν ὅρων πλείω εἶναι. ὅροι μὲν γὰρ ἑπτά. προτάσεις δὲ ἕξ. ὡς γίνεσθαι τὰ πάντα ιγ΄. συμπεράσματα δὲ ιε΄. καὶ οὕτως ἀεὶ προστιθεμένου ὅρου, αὔξεται τῶν συμπερασμάτων ὁ ἀριθμός. πλείονα δὲ δηλονότι τὰ συμπεράσματα λέγομεν, τῶν μόνως προτάσεων. τῶν μήποτε μὲν συμπερασμάτων. ποτὲ δὲ ὡς προτάσεων λαμβανομένων. πρὸς γὰρ τὴν κατασκευὴν τοῦ β΄ συμπεράσματος, τὸ προσλαβὸν συμπέρασμα πρότασις γίνεται. οἷον συμπεράναντες τὸ α΄ πρὸς τὸ γ΄. εἰ βουλόμεθα πάλιν τὸ α΄ πρὸς τὸ δ΄ συμπερᾶναι, λαμβάνομεν πρότασιν τὴν α΄ γ΄. ἥτις ἦν πρὸ τούτου συμπέρασμα. καὶ τὴν γ΄ δ΄. πάλιν ἐὰν πρὸς τὸ ε΄ τὸ α΄ βουλώμεθα συμπερᾶναι, λαμβάνομεν τὴν α΄ δ΄ πρότασιν. ἥτις ἦν συμπέρασμα. καὶ τὴν δε΄. καὶ οὕτως ἐπὶ πάντων προτάσεων γινομένων. ἀλλ᾽ ἀεὶ ἥμισυ. δεῖ γὰρ καθ᾽ ἕκαστον συμπέρασμα, προτάσεις δύο λαμβάνειν. ἀλλ᾽ ὁ ἀριστοτέλης ὡς εἶπον τῶν μόνως προτάσεων πλείω λέγει εἶναι τὰ συμπεράσματα.

» ΕΤΙ δ᾽ ἔχομεν περὶ ὧν οἱ συλλογισμοί, καὶ ποῖον ἐν ἑκάστῳ σχήματι.

Δηλονότι περὶ τῶν προβλημάτων. καὶ ποῖον ἐν ἑκάστῳ σχήματι. τουτέστι συμπέρασμα. ὅτι ἐν μὲν τῷ α΄ πάντα. καὶ τὸ καθόλου. καὶ τὸ μερικόν. καὶ τὸ καταφατικόν. καὶ ἀποφατικόν.

» ΚΑΙ ποσαχῶς δείκνυται.

Ὅτι τὸ μὲν καθόλου καταφατικὸν καὶ ἐν τῷ πρώτῳ μόνῳ καὶ ἐν ἑνὶ τρόπῳ. τὸ δὲ καθόλου ἀποφατικὸν καὶ ἐν τῷ α΄ καὶ ἐν τῷ β΄. καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ ἅπαξ. ἐν δὲ τῷ τρίτῳ, δίς. τὸ δὲ μερικὸν ἀποφατικὸν, ἐν τοῖς τρισὶ σχήμασι. καὶ ἐν μὲν τῷ α΄ ἅπαξ. ἐν δὲ τῷ β΄ δίς. ἐν δὲ τῷ, τρίς.

» ΦΑΝΕΡΟΝ ἡμῖν ἐστὶ καὶ ποῖον πρόβλημα χαλεπόν. καὶ ποῖον εὐεπιχείρητον. τὸ μὲν γὰρ ἐν
» πλείοσι σχήμασι καὶ διὰ πλειόνων πτώσεων περαινόμενον, ῥᾷον. τὸ δ᾽ ἐν ἐλάττοσι καὶ δι᾽ ἐλαττόνων, δυσ
» επιχειρητότερον. τὸ μὲν οὖν καταφατικὸν τὸ καθόλου, διὰ τοῦ πρώτου σχήματος δείκνυται μόνου. καὶ
» τούτου μοναχῶς. τὸ δὲ στερητικὸν, διὰ τοῦ α΄ καὶ διὰ τοῦ μέσου. καὶ διὰ μὲν τοῦ α΄, μοναχῶς, διὰ δὲ τοῦ
» μέσου, διχῶς. τὸ δ᾽ ἐν μέρει καταφατικὸν, διὰ τοῦ α΄ καὶ διὰ τοῦ ἐσχάτου. μοναχῶς μὲν διὰ τοῦ α΄. διχῶς
» δὲ διὰ τοῦ ἐσχάτου. τὸ δὲ στερητικὸν τὸ κατὰ μέρος, ἐν ἅπασι τοῖς σχήμασι δείκνυται. πλὴν ἐν μὲν τῷ
» πρώτῳ, ἅπαξ. ἐν δὲ τῷ μέσῳ καὶ τῷ ἐσχάτῳ, ἐν τῷ μὲν διχῶς. ἐν τῷ δὲ, τριχῶς. φανερὸν οὖν ὅτι τὸ κα
» θόλου κατηγορικὸν, κατασκευάσαι μὲν, χαλεπώτατον. ἀνασκευάσαι δὲ, ῥᾷον. ὅλως δ᾽ ἐστὶν ἀναιροῦν
» τι μὲν τὰ καθόλου τῶν ἐν μέρει, ῥᾷστον.

Σκοπὸς διὰ τούτων τὸ δεῖξαι ποῖον τῶν προβλημάτων δυνατὸν θᾶττον κατασκευάσαι. καὶ ποῖον οὔ. καὶ ποῖον εἰς τὸ ἀνασκευάσαι ῥᾴδιον. καὶ ποῖον οὔ. φησὶν οὖν ὅτι τὰ ἐν πλείοσι σχήμασι δεικνύμενα καὶ διὰ πλειόνων τρόπων, ταῦτα κατασκευάσαι μὲν εὐχερές. ταῦτα δέ ἐστι τὰ μερικά. διότι φησὶ τὰ μερικὰ κατασκευάσαι βουλόμενοι. καὶ δι᾽ αὐτῶν καὶ διὰ τῶν καθόλου κατασκευάζομεν. ἀνασκευάζομεν δὲ διὰ μόνων τῶν καθόλου. ἐάν τε γὰρ δείξω ὅτι τινί. καὶ πάλιν ὅτι παντὶ, τὸ μερικὸν κατεσκεύασα καταφατικόν. ἀνασκευάζω δὲ αὐτὸ μόνον διὰ μόνου τοῦ καθόλου ἀποφατικοῦ. τὸ δὲ καθόλου καταφατικὸν κατασκευάζεται μὲν μόνως δι᾽ ἑαυτοῦ. ἀνασκευάζεται δὲ διὰ τοῦ καθόλου ἀποφατικοῦ. καὶ διὰ

τοῦ μερικοῦ. ἐάν τε γὰρ δείξω ὅτι οὐδενὶ ἢ οὐ παντὶ, ἀνεῖλον ὅτι παντί. πάλιν τὸ καθόλου ἀποφατικὸν, κατασκευάζεται μὲν μόνως δι' ἑαυτοῦ. ἀνασκευάζεται δὲ διὰ τοῦ καθόλου καταφατικοῦ, καὶ διὰ τοῦ μερικοῦ. ἐὰν γὰρ δείξω ὅτι ἢ παντὶ ἢ τινὶ, ἀνεῖλον τὸ οὐδενί. τὸ δὲ μερικὸν ἀποφατικὸν ἀνασκευάζεται διὰ μόνου τοῦ καθόλου καταφατικοῦ. κατασκευάζεται δὲ ἐν πᾶσι τοῖς σχήμασι. καὶ διὰ πλειόνων τρόπων. ὥστε τὸ μὲν καθόλου καταφατικὸν. πρὸς μὲν κατασκευὴν, δυσχερὲς δι' ἑνὸς μὲν γὰρ τρόπου καὶ σχήματος κατασκευάζεται. πρὸς ἀνασκευὴν δὲ εὐχερὲς, διότι καὶ τῷ καθόλου ἀποφατικῷ καὶ τῷ μερικῷ ἀναιρεῖται. ὧν τὸ μὲν καθόλου ἐν δύο σχήμασι δείκνυται. ἅπαξ μὲν ἐν τῷ α΄. δὶς δὲ ἐν τῷ β΄. τὸ δὲ μερικὸν ἀποφατικὸν, ἐν πᾶσι τοῖς σχήμασι. καὶ ἐν μὲν τῷ α΄, ἅπαξ. ἐν δὲ τῷ β΄, δίς. ἐν δὲ τῷ τρίτῳ τρίς. ὁμοίως τὸ καθόλου ἀποφατικὸν, μᾶλλον μὲν εὐχερὲς κατασκευάσαι, ἧττον δὲ ἀνασκευάσαι. διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας. τρίτην ἔχει τάξιν τὸ μερικὸν καταφατικόν. καὶ τετάρτην, τὸ μερικὸν ἀποφατικόν.

» ΚΑΙ γὰρ τὸ μηδενὶ. καὶ τὸ τινὶ μὴ ὑπάρχειν ἀνῄρηται. τούτων δὲ τὸ μὲν, τινὶ μὴ, ἐν ἅπασι τοῖς σχή-
» μασι δείκνυται. τὸ δὲ μηδενὶ, ἐν τοῖς δυσί.

Δῆλον ὅτι τὸ καθόλου καταφατικόν. τοῦτο γάρ ἐστι τὸ δι' ἀμφοτέρων τῶν ἀποφατικῶν ἀναιρούμενον, καὶ τοῦ καθόλου καὶ τοῦ μερικοῦ.

» ΤΟΝ αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐπὶ τῶν στερητικῶν.

Τὸν αὐτὸν τρόπον τὸ μὲν καθόλου πρὸς κατασκευὴν μὲν δυσχερέστερον τοῦ μερικοῦ, πρὸς ἀνασκευὴν δὲ εὐχερέστερον.

» ΚΑΙ γὰρ εἰ παντὶ καὶ εἰ τινὶ, ἀνῄρηται τὸ ἐξ ἀρχῆς. τοῦτο δ' ἦν ἐν δύο σχήμασιν. ἐπὶ δὲ τῶν ἐν μέ-
» ρει μοναχῶς. ἢ παντὶ ἢ μηδενὶ δείξαντα ὑπάρχειν κατασκευάζοντι δὲ ῥᾷω τὰ ἐν μέρει. καὶ γὰρ ἐν πλεί-
» οσι σχήμασι καὶ διὰ πλειόνων πτώσεων.

Τουτέστι τὸ καθόλου ἀποφατικόν. τοῦτο γὰρ δι' ἀμφοτέρων τῶν καταφατικῶν ἀναιρεῖται. καὶ τοῦ καθόλου. καὶ τοῦ μερικοῦ. καὶ τοῦτο βουλόμενος σημῆναι. λέγω δὴ τὸ καθόλου ἀποφατικὸν, ἐπήγαγε. τοῦτο δὲ ἦν ἐν δυσὶ σχήμασιν.

» ΟΛΩΣ τε, οὐδεὶ λανθάνειν. ὅτι ἀνασκευάσαι μὲν δι' ἀλλήλων ἐστὶ καὶ τὸ καθόλου διὰ τῶν ἐν μέ-
» ρει. καὶ ταῦτα διὰ τῶν καθόλου, κατασκευάσαι δ' οὐκ ἔστι διὰ τῶν κατὰ μέρος τὰ καθόλου. δι' ἐκείνων
» δὲ ταῦτά ἐστιν.

Ὅτι φησὶ μᾶλλον τῶν καθόλου τὰ μερικά. δυνατὸν κατασκευάσαι. ἀνασκευάσαι δὲ δυσχερέστερον, κοινῷ λόγῳ, πρόδηλόν ἐστιν. ὅτι τὰ μὲν μερικὰ κατασκευάζεται καὶ δι' ἑαυτῶν καὶ διὰ τῶν καθόλου. δι' ἑαυτῶν μὲν, ὡς ὅταν δείξω ὅτι τὸ ζῶον, ἄνθρωπος. καὶ οὐ πᾶν ζῶον ἄνθρωπος. διὰ τῶν καθόλου δὲ, ὡς ὅταν δείξω ὅτι πᾶς ἄνθρωπος ζῶον. εἰ γὰρ πᾶς. δηλονότι καὶ τίς. καὶ πάλιν ὅταν δείξω ὅτι οὐδεὶς λίθος ἄνθρωπος. δῆλον ὅτι καὶ οὐ πᾶς. εἴρηται γὰρ πολλάκις πῶς λαμβάνεται ἡ μερικὴ ἀποφατική. κατασκευάζεται μὲν διχῶς τὰ μερικά. ἀνασκευάζεται δὲ μόνως διὰ τῶν καθόλου. τὸ μὲν τίς, διὰ τοῦ οὐδείς. καὶ τὸ οὐ πᾶς, διὰ τοῦ πᾶς. τὰ μέντοι καθόλου, κατασκευάζεται μὲν μόνως δι' ἑαυτῶν. ἀνασκευάζεται δὲ καὶ δι' ἑαυτῶν, καὶ διὰ τῶν μερικῶν. τὸ μὲν πᾶς, διὰ τοῦ οὐδεὶς καὶ οὐ πᾶς. τὸ δὲ οὐδείς, διὰ τοῦ πᾶς καὶ τίς.

» ἍΜΑ δὲ δηλονότι καὶ τὸ ἀνασκευάζειν ἐστὶ τοῦ κατασκευάζειν ῥᾷον. πῶς μὲν οὖν γίνεται πᾶς
» συλλογισμὸς, καὶ διὰ πόσων ὅρων καὶ προτάσεων καὶ πῶς ἐχουσῶν πρὸς ἀλλήλας. ἔτι δὲ ποῖον πρό-
» βλημα ἐν ἑκάστῳ σχήματι, καὶ ποῖον ἐν πλείοσι καὶ ποῖον ἐν ἐλάττοσι δείκνυται δῆλον ἐκ τῶν εἰ-
» ρημένων.

Οὐ καθόλου δὲ ἐκλαβεῖν τοῦτο, ἐπεὶ ψευδὴς ἔσται ὁ λόγος. τὰ γὰρ μερικὰ μᾶλλον κατασκευάζεται. ἢ ἀνασκευάζεται, ὡς δέδεικται. ὥστε ἐπὶ τῶν καθόλου, τοῦτο ἂν ἁρμόζοι μόνον.

ΕΙΣ ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΡΩΝ ΑΝΑΛΥΤΙΚΩΝ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΠΩΣ δὲ εὐπορήσομεν αὐτοὶ πρὸς τὸ τιθέμενον ἀεὶ συλλογισμῶν, καὶ διὰ ποίας ὁδοῦ ληψόμεθα τὰς περὶ ἕκαστον ἀρχὰς νυνὶ λεκτέον. οὐ μόνον γὰρ ἴσως δεῖ θεωρεῖν τὴν γένεσιν τῶν συλλογισμῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν δύναμιν ἔχειν τοῦ ποιεῖν.

Γέρας ἔχει τὸ πρῶτον τοῦ βιβλίου τμῆμα. ἐν ᾧ περὶ τῆς γενέσεως τῶν συλλογισμῶν ἡμῖν διελέχθη. νῦν λοιπὸν τοῦ β΄ μέρους ἄρχεται ἐν ᾧ διδάσκει πῶς οἷόν τε ἐστὶ προβλήματος ἡμῖν τιθεμένου, εὐπορῆσαι προτάσεων τῶν κατασκευαζουσῶν τοῦτο. οἷον εἴ τις ἡμῖν προβάλλοιτο πόθεν δῆλον, ὅτι ἡ ψυχὴ ἀθάνατος. τινὶ χρησάμενοι μεθόδῳ προτάσεις εὑρεῖν δυνησόμεθα. ἃς συμπλέξαντες ἀλλήλαις τὸ προκείμενον κατασκευάσομεν. ἐπιστήμονος γάρ ἐστι, μὴ μόνον τὰ εἴδη τῶν ὑποβεβλημένων αὐτῷ πραγμάτων ἐπισκέπτεσθαι. ἀλλὰ καὶ τὴν ὕλην τὴν ἐπιτηδείαν εἰς καταδοχὴν τῶν τοιούτων εἰδῶν ἐκλέγεσθαι. οἷον ὁ ναυπηγὸς τὰ ἐπιτήδεια εἰς κατασκευὴν τοῦ πλοίου ξύλα. καὶ ὁ οἰκοδόμος τοὺς ἐπιτηδείους εἰς οἰκοδομίαν λίθους, καὶ ἐπὶ πάντων ὡσαύτως. οὕτως οὖν καὶ ὁ ἀριστοτέλης, τὰ εἴδη τῶν συλλογισμῶν ἡμῖν παραδούς. εἴδη δὲ τῶν συλλογισμῶν τὰ συμπεράσματα. καὶ εἰπὼν ποῖον ἐν ἑκάστῳ συλλογισμῷ γίνεται τὸ συμπέρασμα ἔν τε τοῖς ἁπλοῖς καὶ ἐν τοῖς μικτοῖς. νῦν λοιπὸν διδάσκει πῶς τὰς εἰς ἕκαστον συμπέρασμα προτάσεις εὑρεῖν δυνησόμεθα. ὕλη δὲ τῶν συλλογισμῶν αἱ προτάσεις. πρὶν δὲ τὴν μέθοδον ἡμῖν ταύτην παραδοῦναι, ζητεῖ πρότερον περὶ ὧν ὅλως πεφύκαμεν συλλογίζεσθαι. τριχῇ γάρ φησι τῶν πραγμάτων διῃρημένων. καὶ τῶν μὲν καθολικωτάτων ὄντων ἀεὶ κατὰ ἄλλων κατηγορουμένων, μηδέποτε δὲ ὑποκειμένων ἄλλοις εἰς κατηγορίαν. οἷά ἐστι τὰ γενικώτατα. λέγω δὲ αἱ δέκα κατηγορίαι. τῶν δὲ μηδέποτε κατ' ἄλλου κατηγορουμένων κυρίως, ἀεὶ δὲ ὑποκειμένων. οἷά ἐστι τὰ μερικὰ καὶ ἄτομα πάντα. τῶν δὲ μέσως ἐχόντων. καὶ ποτὲ μὲν κατηγορουμένων τινῶν, ποτὲ δὲ ὑποκειμένων ἄλλοις εἰς κατηγορίαν. ζητητέον περὶ τίνων οἱ συλλογισμοὶ καὶ αἱ σκέψεις ἡμῖν εἰσι. δῆλον δὲ ὡς σχεδὸν περὶ μόνα τὰ μέσα. εἰ γὰρ ὁ συλλογισμὸς βούλεται ζητεῖν τι κατά τινος ἢ ἀπό τινος ὑπάρχον. τὰ δὲ γενικώτατα οὐκ ἔχουσιν ἑαυτῶν ἕτερα κατηγορούμενα, δῆλον ὅτι οὐχ ἕξει τις περὶ τούτων συλλογίσασθαι. αἱ γὰρ περί τινων σκέψεις πότερον τόδε τῷδε ὑπάρχει ἢ οὐχ ὑπάρχει. οἷον τῇ ψυχῇ ἀθάνατον. ἢ οὔ. ὥστε καὶ τὰ περὶ τῶν γενικωτάτων προβλήματα, εἴπερ ἐστὶ, περὶ τούτων ἂν εἴη. οἷον εἰ ἡ οὐσία τυχὸν γέγονεν, ἢ ἀγένητός ἐστιν. ὥστε εἰ μηδέν ἐστι τῶν καθολικωτάτων γενῶν κατηγορούμενον. ἐπεὶ μηδὲν καθολικώτερον. οὐδὲ πρόβλημα ἂν εἴη περὶ ἐκείνων οὐδὲ συλλογισμός. πλὴν σπανίως περὶ τούτων γίνεται πρόβλημα. ποῖα δὲ καὶ πῶς, αὐτὸ διδάξει. ἀλλὰ μέντοι ὅτι ἑτέροις ὑπάρχει ἢ οὐχ ὑπάρχει δυνατὸν συλλογίσασθαι. περὶ δὲ τῶν καθ' ἕκαστα, ὁμοίως οὐδεὶς συλλογίζεται. οἷόν τι ὑπάρχει ἢ οὐχ ὑπάρχει σωκράτει ἢ πλάτωνι. αἰσθητὰ γὰρ ταῦτα. τὰ δὲ αἰσθητὰ, αἰσθήσει ληπτά, οὐ λόγῳ. εἰ γάρ τις περὶ σωκράτους παραθείη ἀποδεικνύναι ὅτι λευκὸς ἢ σιμός. πρὸς τῷ μὴ ἔχειν ὕλην ἐπιτηδείαν εἰς συλλογισμοῦ γένεσιν. καὶ ἀσαφέστερον ποιήσει τὸ πρᾶγμα τῆς δι' αἰσθήσεως ἀντιλήψεως. ὥστε τὰ προβλήματα
» καὶ οἱ συλλογισμοὶ, ὡς ἐπίπαν περὶ τῶν μεταξὺ γίνονται. Τὰς περὶ ἕκαστον ἀρχάς. Τουτέστι
τὰς προτάσεις τὰς περὶ ἕκαστον πρόβλημα.

» ΑΠΑΝΤΩΝ δὴ τῶν ὄντων, τὰ μέν ἐστι τοιαῦτα, ὥστε κατὰ μηδενὸς ἄλλου κατηγορεῖσθαι,
» ἀληθῶς καθόλου. οἷον, Κλέων καὶ Καλλίας. καὶ τὸ καθ' ἕκαστον καὶ αἰσθητόν. κατὰ δὲ τούτων, ἄλλα.
» καὶ γὰρ ἄνθρωπος καὶ ζῶον ἑκάτερον τούτων ἐστί. τὰ δὲ αὐτὰ μὲν, κατ' ἄλλων κατηγορεῖται. κατὰ
» τούτων δὲ, ἄλλα πρότερον οὐ κατηγορεῖται. τὰ δὲ καὶ αὐτὰ, ἄλλων. καὶ αὐτῶν ἕτερα. οἷον ἄνθρωπος
» Καλλίου. καὶ ἀνθρώπου ζῶον. ὅτι μὲν οὖν ἔνια τῶν ὄντων κατ' οὐδενὸς πέφυκε λέγεσθαι, δῆλον. τῶν
γὰρ αἰσθητῶν σχεδὸν ἕκαστόν ἐστι τοιοῦτον.

Οὐδὲν γὰρ τῶν μερικῶν πέφυκε κατ' ἄλλου κατηγορεῖσθαι πλὴν κατὰ συμβεβηκὸς ὡς ἐφεξῆς λέξομεν. καὶ τοῦτο οὐ καθόλου ἀλλὰ μερικῶς. ἐὰν γὰρ εἴπω ὅτι πᾶς ἄνθρωπος σωκράτης ἐστὶν ἢ πλάτων. δῆλον ὅτι ψευδὴς ἡ τοιαύτη κατηγορία. προσέθηκε δὲ καὶ τὸ αἰσθητόν. διότι πάντα τὰ αἰσθητὰ, μερικά ἐστι. καὶ αὐτὰ μὲν ὑπόκειται ἄλλοις εἰς κατηγορίαν. καὶ τοῖς καθόλου καὶ τοῖς συμβεβηκόσιν. αὐτὰ δὲ ἄλλων οὐ κατηγορεῖται. εἰ μὴ ἢ παρὰ φύσιν. ὡς ὅταν εἴπω. τὸ φαλακρὸν τοῦτο σωκράτης ἐστίν. ἢ κατὰ συμβεβηκός. ὡς ὅταν εἴπω. τὸ φαλακρὸν τοῦτο φιλόσοφός ἐστι.

» ΩΣΤΕ μὴ κατηγορεῖσθαι κατὰ μηδενός. πλὴν ὡς κατὰ συμβεβηκός. φαμὲν γάρ ποτε τὸ λευ-
» κὸν ἐκεῖνο σωκράτην εἶναι. καὶ τὸ προσιὸν, Καλλίαν.

Οὐδέν φησι τῶν μερικῶν κατ' ἄλλου κατηγορεῖται. εἰ μὴ κατὰ συμβεβηκὸς ὡς ὅταν λέγωμεν. ὅτι τὸ φαλακρὸν ἐκεῖνο, σωκράτης ἐστίν. Ἰστέον ὅτι ἐν τῇ φυσικῇ ταύτην τὴν κατηγορίαν παρὰ φύσιν εἶπεν εἶναι

οὐ κατὰ συμβεβηκὸς, ἀληθέστερον λέγων. τῶν γὰρ κατηγοριῶν φησιν ἐν ἐκείνοις. αἱ μέν εἰσι κατὰ φύσιν. αἱ δὲ παρὰ φύσιν. αἱ δὲ κατὰ συμβεβηκός. καὶ κατὰ φύσιν μὲν, ὡς ὅταν ἢ τὰ καθολικώτερα τῶν μερικωτέρων κατηγορῶμεν, ὡς τὸν ἄνθρωπον, Καλλίου. καὶ τὸ χρῶμα λευκοῦ. ἢ τὰ συμβεβηκότα τῶν οὐσιῶν, ὡς ὅταν λέγωμεν ὁ σωκράτης φιλόσοφός ἐστιν ἢ σιμός. παρὰ φύσιν δὲ, ὡς ὅταν τὰς οὐσίας τῶν συμβεβηκότων κατηγορῶμεν. ἣν ἐνταῦθα εἶπε κατὰ συμβεβηκός. ὡς ὅταν εἴπω ὅτι τὸ προσιὸν φαλακρὸν, σωκράτης ἐστί. κατὰ συμβεβηκὸς δὲ, ὡς ὅταν συμβεβηκὸς συμβεβηκότος κατηγορῶμεν. ὡς ὅταν εἴπωμεν. ὅτι τὸ φαλακρὸν ἐκεῖνο, φιλόσοφός ἐστι. συμβέβηκε γὰρ τῷ φαλακρῷ φιλοσόφῳ εἶναι.

» ΟΤΙ δὲ καὶ ἐπὶ τὸ ἄνω πορευομένοις ἵσταταί ποτε, πάλιν ἐροῦμεν. νῦν δὲ ἔστω τοῦτο κείμενον.

Ὥσπερ φησὶν ἐπὶ τὸ κάτω πορευόμενοι, ἐπειδὰν ἔλθωμεν εἰς τὰ μερικώτατα, οὐκέτι ἔχομεν κατὰ τίνος ἄλλα κατηγορήσομεν. ἀλλὰ μένουσι μόνως ὑποκείμενα, ὡσαύτως καὶ ἐπὶ τὸ ἄνω ἀνιόντες, τουτέστιν ἐπὶ τὰ καθολικώτερα, ἐμπίπτομεν εἴς τινα. ὧν οὐκέτι καθολικώτερα εὑρεῖν δυνάμεθα. ὥστε κατηγορεῖν ἄλλα κατὰ τούτων. ἀλλὰ μένουσι ταῦτα μόνως κατηγορούμενα. ταῦτα δέ ἐστιν αἱ δέκα κατηγορίαι. τοῦτο οὖν φησιν ὅτι οὕτως ἔχει, λέγω δὴ ὅτι ἔστιν τινὰ καθολικώτατα μὴ ἔχοντα ἐπέκεινα ἑαυτῶν. ἄλλα τινὰ, δείξομεν ἐν ἑτέροις. ἔδειξε γὰρ ἐν τῇ ἀποδεικτικῇ ὅτι οὐκ ἐπ᾽ ἄπειρον πρόϊασιν αἱ κατηγορίαι, ἀλλ᾽ ἀνάγκη ἵστασθαι καὶ ἐπὶ τὸ ἄνω καὶ ἐπὶ τὸ κάτω. νῦν δὲ τοῦτο ὡς ὡμολογημένον εἰλῆφθαι φησί.

» ΚΑΤΑ μὲν οὖν τούτων, οὐκ ἔστιν ἀποδεῖξαι κατηγορούμενον ἕτερον. πλὴν εἰ μὴ κατὰ δόξαν.
» ἀλλὰ ταῦτα, κατ᾽ ἄλλων. οὐδὲ τὰ καθέκαστα κατ᾽ ἄλλων, ἀλλ᾽ ἕτερα κατ᾽ ἐκείνων. τὰ δὲ μεταξὺ, δῆλον ὡς ἀμφοτέρως ἐνδέχεται. καὶ γὰρ καὶ αὐτὰ, κατ᾽ ἄλλων. καὶ ἄλλα κατὰ τούτων λεχθήσεται.

Ἀληθῶς μέν φησιν οὐδέν ἐστι τῶν δέκα κατηγοριῶν κατηγορούμενον. πλὴν εἰ μὴ δόξα τις κεκράτηκεν οὐκ ἀληθὴς παρά τισιν. ἐνόμισαν γάρ τινες τὸ ὂν ὡς γένος κατηγορεῖσθαι τῶν δέκα κατηγοριῶν. ἐδείχθη δὲ τοῦτο ἐν κατηγορίαις οὐκ ἀληθὲς ὄν. ἀλλ᾽ ὅτι ὁμώνυμός ἐστι φωνὴ τὸ ὂν εἰς διάφορα σημαινόμενα διαιρουμένη. πάλιν καὶ τὸ ἓν, τινὲς ἐδόξασαν αὐτῶν κατηγορεῖσθαι. ὅτι οὐδὲ αὐτὸ γένος ἐστίν. ἀλλ᾽ ὥσπερ καὶ τὸ ὄν. ἀλλὰ καὶ οἱ ἕν τι τῶν στοιχείων ἀρχὴν ὑποτιθέμενοι. ἢ τὸ πῦρ ἢ ἄλλο τι παρὰ ταῦτα. τοῦτο γὰρ δῆλον. ὅτι ὡς γένος τῶν δέκα κατηγοριῶν κατηγορήσουσιν.

» ΚΑΙ σχεδὸν οἱ λόγοι καὶ αἱ σκέψεις εἰσὶ μάλιστα περὶ τούτων.

Εἰκότως. οἱ γὰρ συλλογισμοὶ καὶ αἱ ἀποδείξεις. ζητοῦσί τι τίνος κατηγορεῖται. ἢ οὐ κατηγορεῖται. οἷον τῆς ψυχῆς τὸ ἀθάνατον κατηγορεῖται ἢ οὔ. τὰ τοίνυν γενικώτατα εἴτε ἄλλα μὴ ἔχοντα ἑαυτῶν κατηγορούμενα, οὐδεμίαν τοιαύτην ζήτησιν ἔχει. τὰ δὲ μερικώτατα. πάλιν ἅπερ ἐστὶ τὰ αἰσθητά. ἐπειδὴ μόνως ὑπόκειται, ὁμοίως οὐδὲν ἔχει τοιοῦτο ζήτημα. τὰ δὲ μέσα. ἐπειδὴ ὑποκεῖσθαι καὶ κατηγορεῖσθαι πέφυκε, ταῦτα ἔχει τὴν ζήτησιν. τί τίνος ἢ κατηγορεῖται ἢ οὐ κατηγορεῖται.

» ΔΕΙ δὲ τὰς προτάσεις τὰς περὶ ἕκαστον τούτων, οὕτως ἐκλαμβάνειν. ὑποτιθέμενον αὐτὸ πρῶτον,
» καὶ τοὺς ὁρισμοὺς καὶ ὅσα ἴδια τοῦ πράγματός ἐστι.

Εἰπὼν περὶ τίνων αἱ ἀποδείξεις καὶ τὰ προβλήματα, ὅτι περὶ τῶν μεταξὺ ἃ πέφυκε κατηγορεῖσθαί τε τίνων καὶ ὑποκεῖσθαι ἀλλήλοις, ἐντεῦθεν λοιπόν. τὰς μεθόδους ἡμῖν παραδίδωσι τῆς εὑρέσεως τῶν προτάσεων τοῦ προτεθέντος προβλήματος. διό φησιν. ὅταν βουλόμεθά τι ὑπάρχον ἢ μὴ ὑπάρχον κατασκευάσαι. ἐκτίθεσθαι πρῶτον αὐτὸν τὸν κατηγορούμενον ὅρον καὶ τὸν ὑποκείμενον. οἷον ζητοῦμεν δεῖξαι. ὅτι ἡ ἡδονὴ ἀγαθόν ἐστι. σημειωτέον τό τε ἀγαθὸν καὶ τὴν ἡδονήν. εἶτα ζητητέον. καὶ σημειωτέον τὸ τί ἑκατέρῳ αὐτῶν ἕπεται. οἷον ὅτι τῷ μὲν ἀγαθῷ τὸ ὠφέλιμον καὶ τὸ αἱρετόν. καὶ τὰ ἄλλα τὰ ἐν τῷ διαγράμματι. τῇ δὲ ἡδονῇ ἡ κίνησις. ἡ ἐνέργεια ἡ κατὰ φύσιν καὶ τὰ λοιπά. πάλιν φησὶν ἐκλεκτέον καὶ οἷς ἕπεται ἑκάτερον τούτων. οἷον τὸ μὲν ἀγαθὸν ἕπεται, τῇ εὐδαιμονίᾳ καὶ τοῖς λοιποῖς. ἡ δὲ ἡδονὴ τῇ ὑγιείᾳ καὶ τοῖς λοιποῖς. δῆλον δὲ ὅτι τὰ μὲν ἑπόμενά τινι, ἢ ἐπὶ πλέον ἐστὶν, ἢ ἐξισάζει. ἕπεται γὰρ τῷ ἀνθρώπῳ. καὶ τὸ ζῶον ἐπὶ πλέον. καὶ τὸ γελαστικὸν ἐπὶ ἴσης. ὥστε ἐν κατηγορουμένοις τετάξεται. τὰ δὲ οἷς ἕπεται ἢ ἐπὶ ἴσης ἢ ἐπ᾽ ἔλαττον. καὶ γὰρ καὶ τῷ γελαστικῷ. ἐπὶ ἴσης ὄντι ἕπεται. καὶ τῷ φιλοσόφῳ ἢ γραμματικῷ ἐπ᾽ ἔλαττον ὄντι. ὥστε καὶ τὰ οἷς, ἕπεταί τι ἐν ὑποκειμένου μοίρᾳ αὐτῷ τετάξεται. ἔτι φησὶν ἐκλεκτέον. καὶ τὰ τῶν τούτων ἀλλότρια. οἷον τοῦ μὲν ἀγαθοῦ τὸ ἀτελές. τὸ φευκτόν. τῆς δὲ ἡδονῆς, ἡ νόσος. ὁ πόνος, ταῦτα γὰρ οὕτως ἐκλεξαμένοις, ῥᾳδία ἔσται ἡ τῶν προτάσεων εὕρεσις. ὡς ἐν τοῖς ἑξῆς διδαχθήσεται. ἐκθέμενοι οὖν ἡμεῖς ὡς ἐπὶ τούτων τῶν ὅρων. λέγω δὴ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τῆς ἡδονῆς. χαρακτῆρα τοῦ διαγράμματος, τὴν λέξιν αὐτὴν ἐπισκεψώμεθα.

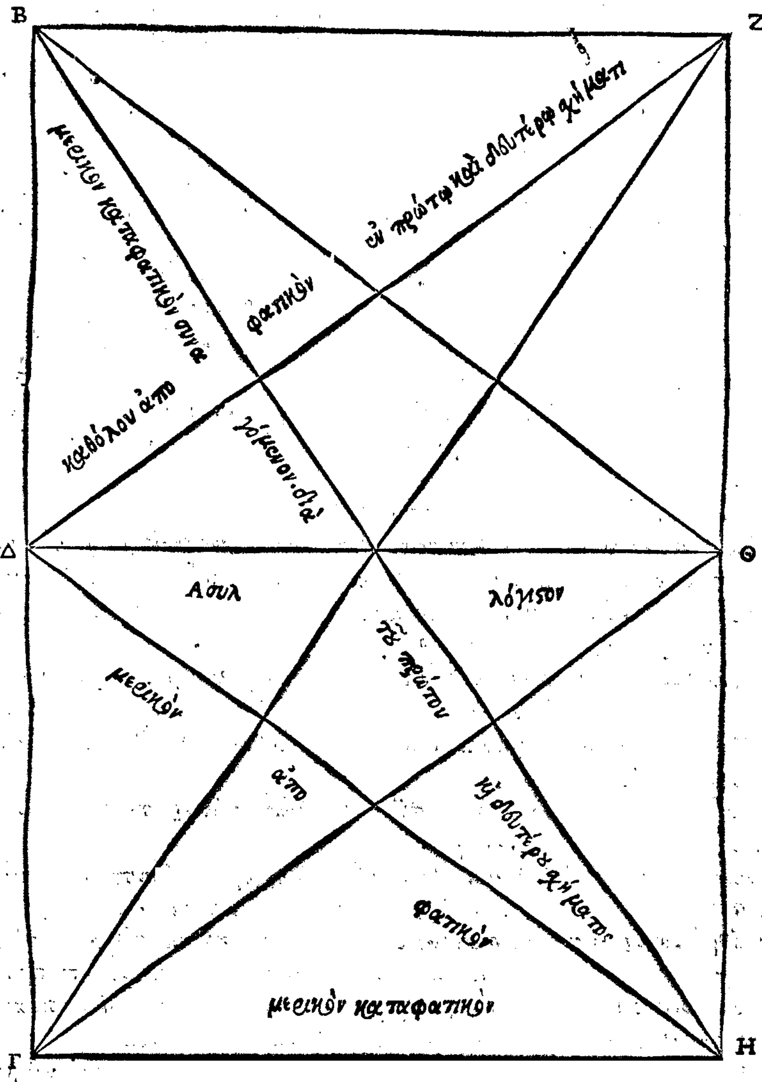
ἀγαθὸν
Α

Ἀσυλλόγιστον ἐν δευτέρῳ σχήματι ἐκ δύο καταφατικῶν.

ἡδονή
Ε

Τὰ ἀγαθῷ ἑπόμενα· αἱρετὸν· διωκτὸν· οἰκεῖον· λυσιτελὲς· συμφέρον.

Τὰ τῇ ἡδονῇ ἑπόμενα· κίνησις τελεία· ἐνέργεια κατὰ φύσιν· αἱρετὸν· ἀνεμπόδιστος ζωή· τὸ κατὰ φύσιν ὀρεκτόν· τὸ ἀρεστόν· τὸ ἀνενόχλητον

Ἀλλότριον· ἀτελὲς· φευκτόν· βλαβερόν· ἀσύμφορον· ζημιῶδες· κακόν· ἀλυσιτελές.

Ἀλλότριον· νόσος· φόβος· πόνος· ἀπορία· παρὰ φύσιν κίνησις· λύπη.

Οἷς ἕπεται· εὐδαιμονία· ἀρετὴ κατὰ φύσιν· εὐεξία τέλειον· σωματικὸν ἀγαθόν· τὰ ἐκτὸς τὰ κατὰ φύσιν· ὁ κατ' ἀρετὴν βίος.

Οἷς ἕπεται ἡδονή· εὐποιΐα· εὐδοξία· ὑγίεια· εὐτεκνία· ὁ κατ' ἀρετὴν βίος· ἄπονος ζωή.

Ἔστιν οὖν τὸ μὲν ἐφ' ᾧ α' τὸ ἀγαθόν, τουτέστιν ὁ κατηγορούμενος ὅρος. τὸ δὲ ἐφ' ᾧ β', τὰ ἑπόμενα αὐτῷ. ἅπερ ἐστὶν αὐτοῦ καθολικώτερα καὶ κατηγορεῖται αὐτοῦ. τὰ δὲ ἐφ' ᾧ τὸ γ', οἷς τὸ ἀγαθὸν ἕπεται. ἔστιν οὖν αὐτῶν καθολικώτερον τὸ ἀγαθὸν καὶ κατηγορεῖται αὐτῶν. τὰ δὲ ἐφ' ᾧ τὸ δ', τὰ ἀλλότρια τοῦ ἀγαθοῦ. ὧν καὶ αὐτὸ ἀποφάσκεται. καὶ αὐτὰ αὐτοῦ. πάλιν τὸ μὲν ἐφ' ᾧ ε ἡ ἡδονή. τουτέστιν ὁ ὑποκείμενος ὅρος ἐν τῷ προβλήματι. τὰ δὲ ἐφ' ᾧ τὸ ζ' τὰ ἑπόμενα αὐτῷ. τὰ δὲ ἐφ' ᾧ τὸ η οἷς αὐτὸ ἕπεται. τὰ δὲ ἐφ' ᾧ τὸ θ, τὰ ἀλλότρια αὐτοῦ. ἐκεῖνο δὲ ἐνταῦθα σημειώσασθαι ἀναγκαῖον. ὅτι ἐπειδὴ πολλά ἐστιν ἐξετάζοντα πῶς ἐστι τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ ἐφετόν. δῆλον δήπου ἐν τούτοις θάτερον θατέρῳ ἕπεσθαι ἀεὶ λέγοιτο. καὶ γὰρ τὸ ἀγαθὸν ἐφετόν. καὶ τὸ ἐφετὸν ἀγαθόν. ἐν οὖν τοῖς τοιούτοις οὐδὲν διαφέρει πρὸς τὸ προκείμενον λαμβάνειν τὸ ἑπόμενον. εἰ μὲν γὰρ τὸ προκείμενον ἐν τῇ σκέψει εἴη τὸ ἀγαθόν, ληψόμεθα ὡς ἑπόμενον αὐτῷ τὸ ἐφετόν. εἰ δὲ τὸ ἐφετὸν εἴη τὸ προκείμενον, ὡς ἑπόμενον αὐτῷ τὸ ἀγαθὸν ληψόμεθα. καὶ οὕτως ἐπὶ τῶν ἄλλων πάντων. » Ὑποτιθέμενος αὐτὸ πρῶτον. Τουτέστιν τὸν προκείμενον ἡμῖν ἐν τῷ προβλήματι ὅρον. τόν τε ὑποκείμενον καὶ τὸν κατηγορούμενον. » Καὶ τοὺς ὁρισμούς τε καὶ ὅσα ἴδια τοῦ πράγματός ἐστιν. Ἔστιν γὰρ ὅτε καὶ τῶν ὁρισμῶν εἰς τὰς ἀποδείξεις δεόμεθα. τὰ δὲ ἴδια· οἷον τὸ γελαστικὸν τοῦ ἀνθρώπου. τὸ πλατυώνυχον. τὸ ὀρθοπεριπατητικόν. τὸ μόνον τῶν ζώων χερσὶ κεχρῆσθαι. ταῦτα γὰρ ἅτε ἴδια ὄντα καὶ ἀντιστρέφοντα. καὶ ὡς ἑπόμενα δύναται εἶναι τοῦ ἀνθρώπου. καὶ ὅσοις αὐτὸς ἕπεται. » ΕΙΤΑ μετὰ ταῦτα καὶ ὅσα ἕπεται τῷ πράγματι. καὶ πάλιν οἷς τὸ πρᾶγμα αὐτὰ ἀκολουθεῖ.

Τῷ ἀνθρώπῳ ἕπεται τὸ ζῶον, τὸ λογικόν. ἕπεται δὲ ὁ ἄνθρωπος. τῷ φιλοσόφῳ. τῷ γραμματικῷ ἢ τῷ σιμῷ. ἢ τῷ σωκράτει. ἢ τῷ πλάτωνι.

» ΚΑΙ ὅσα μὴ ἐνδέχεται αὐτῷ ὑπάρχειν.

Ὅτι οὐχ ὑπάρχει τῷ ἀνθρώπῳ, τὸ ἀθάνατον. τὸ ἄλογον. τὸ πτερωτὸν καὶ τὰ ὅμοια.

» ΟΙ͂Σ δ᾽ αὐτὸ μὴ ἐνδέχεται, οὐκ ἐκληπτέον. διὰ τὸ ἀντιστρέφειν τὸ στερητικόν.

Οὐκ ἐκλεκτέον φησὶ τίσιν ὁ ἄνθρωπος οὐχ ἕπεται. εἰ ἄνθρωπος εἴη τὸ προκείμενον εἰς σκέψιν. ἐν γὰρ τῷ λαβεῖν τινα αὐτῷ οὐχ ἕπεται. ἔχομεν καὶ τίσιν αὐτὸς οὐχ ἕπεται. ἀντιστρέφει γὰρ πρὸς ἑαυτὴν ἡ καθόλου ἀποφατική. εἰ γὰρ οὐδενὶ ἀνθρώπῳ ἕπεται τὸ ἄλογον ἢ τὸ ἀθάνατον. οὐδὲ ἄρα οὐδενὶ τούτων ἕπεται ὁ ἄνθρωπος ἐξ ἀνάγκης.

» ΔΙΑΙΡΕΤΕΟΝ δὲ καὶ τῶν ἑπομένων ὅσα τε ἐν τῷ τί ἐστι, καὶ ὅσα ἴδια, καὶ ὅσα συμβεβη-
» κότα κατηγορεῖται.

Εἰπὼν δεῖν ἐκλέγεσθαι τοὺς ὁρισμούς. καὶ τὰ ἴδια τοῦ πράγματος. καὶ τὰ ἑπόμενα αὐτῷ. διαίρεσιν νῦν τῶν ἑπομένων ποιεῖται. τῶν γὰρ ἑπομένων φησί. τὰ μέν ἐστιν οὐσιώδη. τὰ δὲ ἐπουσιώδη. καὶ τῶν ἐπουσιωδῶν. τὰ μὲν ἴδια. τὰ δὲ συμβεβηκότα. καὶ ταῦτα οὖν ἐκλεκτέον, καὶ σημειωτέον. ἕπεται γὰρ τῷ αἰθίοπι. τὸ ζῶον, τὸ γελαστικόν. τὸ μέλαν. ἀλλὰ τὸ μὲν ζῶον καθ᾽ αὑτὸ καὶ οὐσιωδῶς. τὸ δὲ μέλαν κατὰ συμβεβηκός. τὸ δὲ γελαστικὸν ὡς ἴδιον. καὶ ἄνω δὲ τῶν ἰδίων ἐμνήσθη. ἀλλ᾽ ἐκεῖ μὲν, ὡς ἀντιδιαστέλλων αὐτὰ τοῖς καθ᾽ αὑτὸ ὑπάρχουσι. λέγω δὴ τοῖς οὐσιώδεσιν. ἐνταῦθα δὲ, ὡς τοῖς συμβεβηκόσιν ἀντιδιαστέλλων.

» ΚΑΙ τούτων, ποῖα δοξαστικῶς. καὶ ποῖα κατ᾽ ἀλήθειαν.

Κατὰ ἀλήθειαν μὲν οὖν, ἕπεται τῇ ἡδονῇ ἡ κίνησις. καὶ τὸ ὀρεκτόν. κατὰ δόξαν δὲ, τὸ κατὰ φύσιν. οὐ γὰρ πᾶσα ἡδονὴ κατὰ φύσιν. ἡ οὖν τῶν ψωριώντων ἐκ τοῦ κνήθεσθαι ἡδονὴ οὐ κατὰ φύσιν. οὐδὲ μέντοι ἡ ῥαστώνη κατ᾽ ἀλήθειαν ἕπεται τῇ ἡδονῇ ἀλλὰ κατὰ δόξαν. οὐ γὰρ πᾶσα ἡδονὴ ῥαστώνην ποιεῖ ἢ τὸ ἀνενόχλητον. οὐδὲ γὰρ ἡ τῶν ψωριώντων. ἀλλ᾽ οὐδὲ ἡ αἰσχρὰ ἡδονή. ἐπιτείνει γὰρ μᾶλλον τὴν δυσχέρειαν. καὶ τὰς ἐκ τῶν παθῶν ὀχλήσεις. πάλιν ταῖς δὲ κατηγορίαις, ὡς εἴπομεν. κατὰ δόξαν μὲν ἕπεται τὸ ἓν καὶ τὸ ὄν. ἢ τὸ πάντα ἐξ ὕδατος εἶναι. ἢ πυρός. ἢ ἀέρος. οὐ μέντοι κατ᾽ ἀλήθειαν.

» ὍΣΩ μὲν γὰρ ἂν πλειόνων τοιούτων εὐπορῇ τις, θᾶττον ἐντεύξεται συμπεράσματος. ὅσῳ δ᾽ ἂν ἀλη-
» θεστέρων, μᾶλλον ἀποδείξει.

Τοιούτων, τουτέστιν ἡγουμένων καὶ ἑπομένων καὶ τῶν ἄλλων, εἴπομεν δὲ καὶ ταῦτα. Ὅσῳ δ᾽ ἂν ἢ ἀλη-
» θέστερα. Τοσούτῳ μᾶλλον καὶ ἀποδείκνυμεν.

» ΔΕΙ δὲ ἐκλέγειν, μὴ τὰ τινὶ ἑπόμενα. ἀλλ᾽ ὅσα ὅλῳ τῷ πράγματι ἕπεται. οἷον μὴ τί τινι ἀν-
» θρώπῳ. ἀλλά τι παντὶ ἀνθρώπῳ ἕπεται. διὰ γὰρ τῶν καθόλου προτάσεων ὁ συλλογισμός.

Ἕπεται γὰρ τινὶ ἀνθρώπῳ, ὡς τῷ αἰθίοπι τὸ μέλαν. οὐ μέντοι παντί. καὶ τινὶ ἀνθρώπῳ τὸ ἐξαδάκτυλον. καὶ τινὶ ἡδονῇ τὸ κατὰ φύσιν. οὐ μέντοι πάσῃ. οὐ γὰρ δὴ καὶ τῇ τῶν κνησιώντων. τὸ παντὶ οὖν ἑπόμενόν φησιν ἐκλεκτέον. ἐπειδὴ τὰ ἑπόμενα κατηγορεῖται τούτων οἷς ἕπεται. δεῖ δὲ τὰ καθόλου κατηγορεῖσθαι. ἐπειδὴ καὶ καθολικῶν προτάσεων εἰς τοὺς συλλογισμοὺς δεόμεθα.

» ΑΔΙΟΡΙΣΤΟΥ μὲν γὰρ ὄντος, ἄδηλον εἰ καθόλου ἡ πρότασις. διωρισμένου δὲ, φανερόν.

Ὅτι οὐ μόνον οὐ δεῖ τὰ τινὶ ἀνθρώπῳ ἑπόμενα ἐκτίθεσθαι. ἀλλ᾽ οὐδὲν ἀπροσδιόριστον ἐκτίθεσθαι τοῦτον ὑποκείμενον καὶ οὕτω τὰ ἑπόμενα αὐτῷ ζητεῖν. οἷον, ἄνθρωπος. ἀλλὰ πᾶς ἄνθρωπος. αἱ γὰρ ἀπροσδιόριστοι ὡς ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας εἴρηται. ταῖς μερικαῖς ἰσοδυναμοῦσιν.

» ΟΜΟΙΩΣ δ᾽ ἐκλεκτέον καὶ οἷς αὐτὸ ἕπεται ὅλοις διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν.

Ὥσπερ φησὶ τὰ ἑπόμενα τοῖς ὅροις καθολικὰ δεῖ λαμβάνειν. τουτέστι τὰ ὅλοις τοῖς ὑπὸ τὸν ὅρον κατηγορούμενα. οἷον πᾶσι τοῖς ὑπὸ τὸ ἀγαθόν. ἢ τὴν ἡδονήν, οὕτω καὶ ὅταν λαμβάνωμεν τὰ οἷς, ἕπεται οὕτω δεῖ λαμβάνειν, ὡς πᾶσιν αὐτοῖς ἑπόμενα. οἷον πάσῃ εὐδαιμονίᾳ τὸ ἀγαθὸν καὶ πάσῃ ὑγιείᾳ τὴν ἡδονήν. ἐὰν δὲ λάβωμεν ὡς ἑπόμενον ἀγαθὸν τῇ ἡδονῇ, οὐ καθόλου ἐλάβομεν. οὐ γὰρ πάσης ἡδονῆς τὸ ἀγαθὸν κατηγορεῖται. οὐ γὰρ δὴ καὶ τῆς τῶν κιναίδων καὶ τῶν ψωριώντων. καὶ τοῦτο οὖν καθόλου δεῖ λαμβάνειν διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν, ἵνα καθολικὰς ποιῶμεν τὰς προτάσεις.

» ΑΥΤΟ δὲ τὸ ἑπόμενον, οὐ ληπτέον ὅλον ἕπεσθαι. λέγω δ᾽ οἷον ἀνθρώπῳ πᾶν ζῶον. ἢ μουσι-
» κῇ πᾶσαν ἐπιστήμην.

Οὐ γὰρ δεῖ λέγειν ὅτι τῇ ἡδονῇ πᾶσα κίνησις ἕπεται. ἢ τῇ ὑγιείᾳ πᾶσα ἡδονή, ἢ τῇ εὐεξίᾳ πᾶν ἀγαθόν. τοῦτο δὲ οὐδὲν ἄλλο ἐστίν. ἢ τὸ ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας εἰρημένον. ὅτι τὸν προσδιορισμὸν οὐ δεῖ τῷ κατηγορουμένῳ συντάττειν. ἀλλὰ τῷ ὑποκειμένῳ. οὐ γὰρ δεῖ λέγειν ὅτι ἡ εὐεξία πᾶν ἀγαθόν ἐστιν. ἀλλὰ ἀνάπαλιν πᾶσα εὐεξία ἀγαθόν. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως.

» ΑΛΛ᾽ ἁπλῶς μόνον ἀκολουθεῖν καθάπερ καὶ προτεινόμεθα.

Παθητικῷ ἀντὶ ἐνεργητικοῦ ἐχρήσατο. βούλεται γὰρ εἰπεῖν ὅτι προτείνομεν. τί οὖν φησιν. ὅτι ἁπλῶς καὶ

ἀδιορίστως ἐκθώμεθα ἀκολουθεῖν πάσῃ ὑγιείᾳ ἡδονήν· μὴ μέντοι πάσαν· καὶ πάσῃ ἡδονῇ κίνησιν· μὴ μέντοι πᾶσαν κίνησιν· οὕτω γὰρ καὶ εἰώθαμεν τὰς προτάσεις ποιεῖσθαι πρὸς τοὺς συνδιαλεγομένους.

ΚΑΙ γὰρ ἄχρηστον θάτερον καὶ ἀδύνατον· οἷον πάντα ἄνθρωπον εἶναι πᾶν ζῶον· ἢ δικαιοσύνην ἅπαν ἀγαθόν.

Καὶ διὰ τοῦτο δῆλον ὅτι ἄχρηστον καὶ ἀδύνατον· οὐδεὶς γὰρ προτείνει εἰ ἡ ψυχὴ πᾶν ἀθάνατόν ἐστιν· ἀλλ᾽ ἁπλῶς ἀθάνατον. ποῖον δὲ θάτερον, τὸ τῷ κατηγορουμένῳ τὸν προσδιορισμὸν τὸν καθόλου συντάττειν.

ΑΛΛ᾽ ᾧ ἕπεται ἐπ᾽ ἐκείνου τῷ παντὶ λέγεται.

Τουτέστι τῷ ὑποκειμένῳ. τοῦτο γάρ ἐστιν ᾧ ἕπεται τὸ ἑπόμενον. τὸ γὰρ ἑπόμενον τουτέστι τὸ κατηγορούμενον ὡς καθολικώτερον.

ὍΤΑΝ δ᾽ ὑπό τινος περιέχηται τὸ ὑποκείμενον, ᾧ τὰ ἑπόμενα δεῖ λαβεῖν. τὰ μὲν τῷ καθόλου ἑπόμενα ἢ μὴ ἑπόμενα, οὐκ ἐκλεκτέον ἐν τούτοις· εἴληπται γὰρ ἐν ἐκείνοις. ὅσα γὰρ ζώῳ, καὶ ἀνθρώπῳ ἕπεται, καὶ ὅσα μὴ ὑπάρχει ὡσαύτως.

Ὑποκείμενον ἐνταῦθα λέγει· οὐ πάντως τὸν ὑποκείμενον ὅρον· ἀλλ᾽ ἁπλῶς τὸν προκείμενον· ᾧ δεῖ ζητῆσαι τὰ ἑπόμενα· ὁποῖος ἂν ᾖ εἴτε ὁ κατηγορούμενος, εἴτε ὁ ὑποκείμενος. Τί οὖν φησιν· ὅταν τινὶ ὅρῳ λαμβάνειν βουλώμεθα τὰ ἑπόμενα μὴ λάβωμεν καὶ τὰ τούτοις ἑπόμενα· ἐν γὰρ τοῖς πρώτοις ἔχομεν καὶ τὰ δεύτερα· οἷον, εἰ ζητοῦμεν τί ἕπεται τῷ ἀνθρώπῳ· εἶτα εὕρωμεν ὅτι τὸ ζῶον· μὴ ζητήσωμεν καὶ τῷ ζώῳ ἑπόμενα· ἐν γὰρ τῷ λαβεῖν τὸ ζῶον, ἔχομεν δυνάμει καὶ τὰ τούτῳ ἑπόμενα· οἷον τὸ ἔμψυχον, τὸ αἰσθητικόν· τὸ σῶμα, τὴν οὐσίαν καὶ τὰ ὅμοια. ταῦτα μὲν τὰ τῷ καθόλου ἑπόμενα· τουτέστι τῷ ἑπομένῳ ᾧ ἐξετιθέμεθα. τὰ γὰρ ἑπόμενα καθολικώτερά ἐστι τῶν οἷς ἕπεται· δι᾽ ὃ κατηγορεῖται αὐτῶν. Καὶ ὅσα μὴ ὑπάρχει ὡσαύτως. Ὥσπερ φησὶν οὐ δεῖ λαμβάνειν τὰ τῷ ἑπομένῳ ἑπόμενα· οὕτως οὐ δεῖ λαμβάνειν οὐδὲ τὰ τῷ ἑπομένῳ ἀλλότρια· ὅσα γάρ ἐστιν ἀλλότρια τοῦ γένους, ταῦτα καὶ τοῦ εἴδους ἐξ ἀνάγκης· ὥστε ὡς ὁμολογούμενον τοῦτο οὐ δεῖ λαβεῖν.

ΤΑ δὲ περὶ ἕκαστον ἴδια ληπτέον. ἔστι γὰρ ἄττα τοῖς εἴδεσιν ἴδια παρὰ τὸ γένος· ἀνάγκη γὰρ τοῖς ἑτέροις εἴδεσιν, ἴδια ἄττα ὑπάρχειν.

Τὰ περὶ ἕκαστον ἴδια, τουτέστι τὰ περὶ ἕκαστον τῶν ὅρων τῶν προκειμένων ἡμῖν ἰδίως ἀλλότρια· ταῦτα δεῖ λαβεῖν· πρόκειται ἡμῖν ὅρος ὁ ἄνθρωπος, μὴ λάβωμεν τὰ ὡς ζώου ἀλλότρια. ἐν γὰρ τῷ λαβεῖν τὸ ζῶον ὡς ἑπόμενον, ἔχομεν ὡμολογημένον· ὅτι καὶ τὰ ἀλλότρια τοῦ ζώου καὶ τοῦ ἀνθρώπου ἐστὶν ἀλλότρια. λάβωμεν οὖν τὰ ἰδίως τοῦ ἀνθρώπου ἀλλότρια· οἷον τὸ ἄλογον· τὸ τετράπουν· καὶ τὰ ὅμοια. ἔχουσι γάρ φησι τὰ εἴδη ἰδιάζοντα ἀλλότρια· ἅπερ οὐκ ἔστι τοῦ γένους ἀλλότρια. τοῦ γὰρ ἀνθρώπου ἀλλότριον, τὸ ἄλογον τὸ τετράπουν· οὐ μέντοι τοῦ γένους. ὅτι δὲ τοῦτο ἀνάγκη οὕτως ἔχειν· λέγω δὲ τὸ εἶναι ἀλλότριά τινα τῶν εἰδῶν, ἅπερ τῶν γενῶν οὐκ εἰσὶν ἀλλότρια, ἐναργῶς κατεσκεύασεν εἰπών· ἀνάγκη γὰρ τοῖς ἑτέροις εἴδεσιν ἴδια ἄττα ὑπάρχειν· εἰ οὖν ἀντιδιαιροῦνται φησιν ἀλλήλοις τὰ εἴδη· ἕτερά εἰσιν ἀλλήλων· πᾶσα δὲ ἀνάγκη ἔχειν τι ἕκαστον ὅπερ ἐστὶν ἀλλότριον τοῦ ἑτέρου· οἷον ὁ ἄνθρωπος, τοῦ ἵππου καὶ ἔμπαλιν. ταῦτα μέντοι ἅπερ ἔχουσι τὰ ἀντιδιαιρούμενα εἴδη ἀλλότρια ἀλλήλων, τοῦ γένους οὐκ εἰσὶν ἀλλότρια· οὐδὲν γὰρ τῶν ὑπαρχόντων τοῖς εἴδεσιν ἀλλότριόν ἐστι τοῦ γένους.

ΟΥΔΕ δὴ τὸ καθόλου ἐκλεκτέον οἷς ἕπεται τὸ περιεχόμενον. οἷον ζώῳ, οἷς ἕπεται ἄνθρωπος. ἀνάγκη μὲν γὰρ εἰ ἀνθρώπῳ ἀκολουθεῖ τὸ ζῶον· καὶ τούτοις ἅπασιν ἀκολουθεῖν.

Ἵνα σαφεστέραν ποιήσωμεν τὴν λέξιν· δεῖ προσθέντας τι μικρόν, οὕτως ἀναγνῶναι· οὐδὲ δὴ τῷ καθόλου ἐκλεκτέον ὡς ὑποκείμενα· οἷς ἕπεται τὸ περιεχόμενον· ὃ δὲ λέγει τοῦτό ἐστιν· ἐάν φησι τοῦ ζώου προκειμένου ἡμῖν ζητῶμεν τίνι ἕπεται τὸ ζῶον· οὐ δεῖ λέγειν ὅτι τῷ φιλοσόφῳ ἢ τῷ σιμῷ· οὐ γὰρ δεῖ ταῦτα λαμβάνειν ὡς ὑποκείμενα τοῦ ζώου· ἀλλὰ δεῖ λέγειν ὅτι τῷ ἀνθρώπῳ ἕπεται. τούτῳ γὰρ προσεχῶς ἕπεται τὸ ζῶον· λαβόντων δὲ ἡμῶν ὅτι τῷ ἀνθρώπῳ ἕπεται· ἐξ ἀνάγκης συμπέρασμα εἴληπται τῷ ἀνθρώπῳ καὶ τὰ ὑπ᾽ αὐτοῦ περιεχόμενα· λέγω δὴ τὸ σιμὸν καὶ τὸ φιλόσοφον καὶ τὰ ὅμοια· ὥσπερ οὖν ὅτε ἐζήτει τὰ ἑπόμενα τῷ πράγματι ἔλεγεν· ὅτι οὐ δεῖ λαμβάνειν καὶ τὰ τοῖς ἑπομένοις ἑπόμενα· οὕτω φησὶν οὐδὲ τὰ οἷς ἕπεται ζητοῦντα δεῖ λαβεῖν καὶ οἷς ταῦτα ἕπεται. ἔχομεν γὰρ αὐτὰ δυνάμει ἐν αὐτοῖς.

ΟΙΚΕΙΟΤΕΡΑ δὲ ταῦτα τῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐκλογῆς. ληπτέον δὲ καὶ τὰ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἑπόμενα, καὶ οἷς ἕπεται. τῶν γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ προβλημάτων, καὶ ὁ συλλογισμὸς ἐκ τῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ προτάσεων ἢ πασῶν ἢ τινῶν.

Φησὶν εἰ εἴη τὸ μὲν τισὶν ὁ ἄνθρωπος ἕπεται· καὶ οὐ τισὶ τὸ ζῶον· τότε ταῦτα οἰκειότερον ἔδει λαμβάνειν, προσεχῶς γὰρ περιέχει ὁ ἄνθρωπος τὸ φιλόσοφον· καὶ τὸ σιμὸν καὶ τὰ ὅμοια· ὥσπερ τὸ ζῶον προσεχῶς μὲν τὸν ἄνθρωπον, διὰ τοῦτον δὲ καὶ ἐκεῖνα.

ΟΜΟΙΟΝ γὰρ ἑκάστου τὸ συμπέρασμα ταῖς ἀρχαῖς.

Ἐδείχθη γὰρ διὰ πολλῶν ὅτι ἀνάγκη πᾶσα ὡς ἂν ἔχῃ τὸ συμπέρασμα, οὕτω καὶ τὰς προτάσεις ἔχειν, ἢ ἀμφοτέρας ἢ τὴν ἑτέραν. ἔχεις δὲ ἐντεῦθεν τὴν αἰτίαν, δι' ἣν περὶ εὐπορίας συλλογισμῶν κεφάλαιον, οὔτε ἐν τοῖς τοπικοῖς ἐξέθετο· πῶς ἂν διαλεκτικῶν προτάσεων εὐπορήσομεν. οὔτε ἐν τοῖς ἀποδεικτικοῖς. πῶς ἂν εὐπορήσωμεν ἀποδεικτικῶν προτάσεων, οὔτε ἐν τοῖς σοφιστικοῖς. ἅτε δὴ ἐν τούτοις ἐκθέμενος πῶς ἂν πρὸς πᾶν εἶδος συλλογισμοῦ προτάσεων εὐπορήσωμεν. διὰ τοῦτο γοῦν οὐ μόνον τὰ καθ' αὑτὸ ὑπάρχοντα ἐκτίθεσθαι ἡμᾶς προσέταξεν. ἀλλὰ καὶ τὰ κατὰ συμβεβηκὸς ὑπάρχοντα. καὶ τὰ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. καὶ τὰ ἀλλότρια. ἵνα ἔχωμεν ὕλην πρὸς πάντα συλλογισμὸν ἐκκείμενον, δῆλον ὅτι. εἰ μὲν ἀποδεικτικῶς συλλογίσασθαι βουληθῶμεν. ἐκ τῶν ὁρισμῶν καὶ τῶν καθ' αὑτὸ ὑπαρχόντων τὰς προτάσεις ἐκλεγόμεθα. εἰ δὲ διαλεκτικῶς. λαμβάνομεν τὰ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὑπάρχοντα καὶ τὰ κατὰ δόξαν. εἰ δὲ σοφιστικῶς τὰ κατὰ συμβεβηκὸς κατηγορούμενα. καὶ γὰρ τὰ ὁμώνυμα ἐξ ὧν μάλιστα οἱ σοφιστικοὶ συλλογισμοί, συμβέβηκε τοιαῦτα εἶναι. καὶ τὰ ἀλλότρια δὲ συνοίσει εἰς τοῦτο. ἵνα μὴ τὸ ὄν, ὡς ὂν κατηγορῆται. μάλιστα δὲ τὰ ἀλλότρια ἐξέθετο, ὡς συνοίσοντα εἰς τοὺς ἀποφατικοὺς συλλογισμούς.

» ἜΤΙ τὰ πᾶσιν ἑπόμενα, οὐκ ἐκλεκτέον. οὐ γὰρ ἔσται συλλογισμὸς ἐξ αὐτῶν. δι' ἣν δὲ αἰτίαν, ἐν τοῖς
» ἑπομένοις ἔσται δῆλον.

Οὐ τοῦτό φησιν ὅτι οὐ δεῖ ἐκλέγειν τὰ ἀμφοτέροις τοῖς ὅροις ἑπόμενα καὶ ἀπογράφεσθαι. δεῖ γὰρ ἀλλ' ὅτι εἰς τὸ χρήσασθαι μέσῳ ὅρῳ οὐκ ἐκλεκτέον τὰ ἀμφοτέροις ἅμα ἑπόμενα εἰ τὰ αὐτὰ εἴη. δείκνυσι γὰρ ἐφεξῆς, ὅτι ἐκ τούτων οὐ δυνατὸν συλλογίσασθαι ἐν δευτέρῳ σχήματι ἐκ δύο καταφατικῶν γινομένης τῆς συμπλοκῆς. δοκεῖ δὲ τοῦτο παρέλκειν ἐνταῦθα. ἐπειδὴ τέως τὸ πῶς ἐκλεκτέον τὰ ὑπάρχοντα τοῖς ὅροις παραδίδωσι. καὶ οἷς αὐτοὶ ἕπονται. οὐ μέντοι πῶς αὐτοῖς χρηστέον. καὶ ὅτι οὐκ αὐτὴ μόνη ἐστὶν ἡ ἐκλογὴ ἄχρηστος. ἀλλὰ καὶ ἄλλαι δύο. ἥτε λαμβάνουσα τὰ ἀμφοτέρων ἀλλότρια. καὶ ἡ τὰ ὑποκείμενα μὲν τοῦ κατηγορουμένου. ἀλλότρια δὲ τοῦ ὑποκειμένου. αὐτὸς δὲ ταύτης μόνης ἐμνήσθη ἐνταῦθα.

» ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΖΕΙΝ μὲν οὖν βουλομένοις κατά τινος ὅλου.

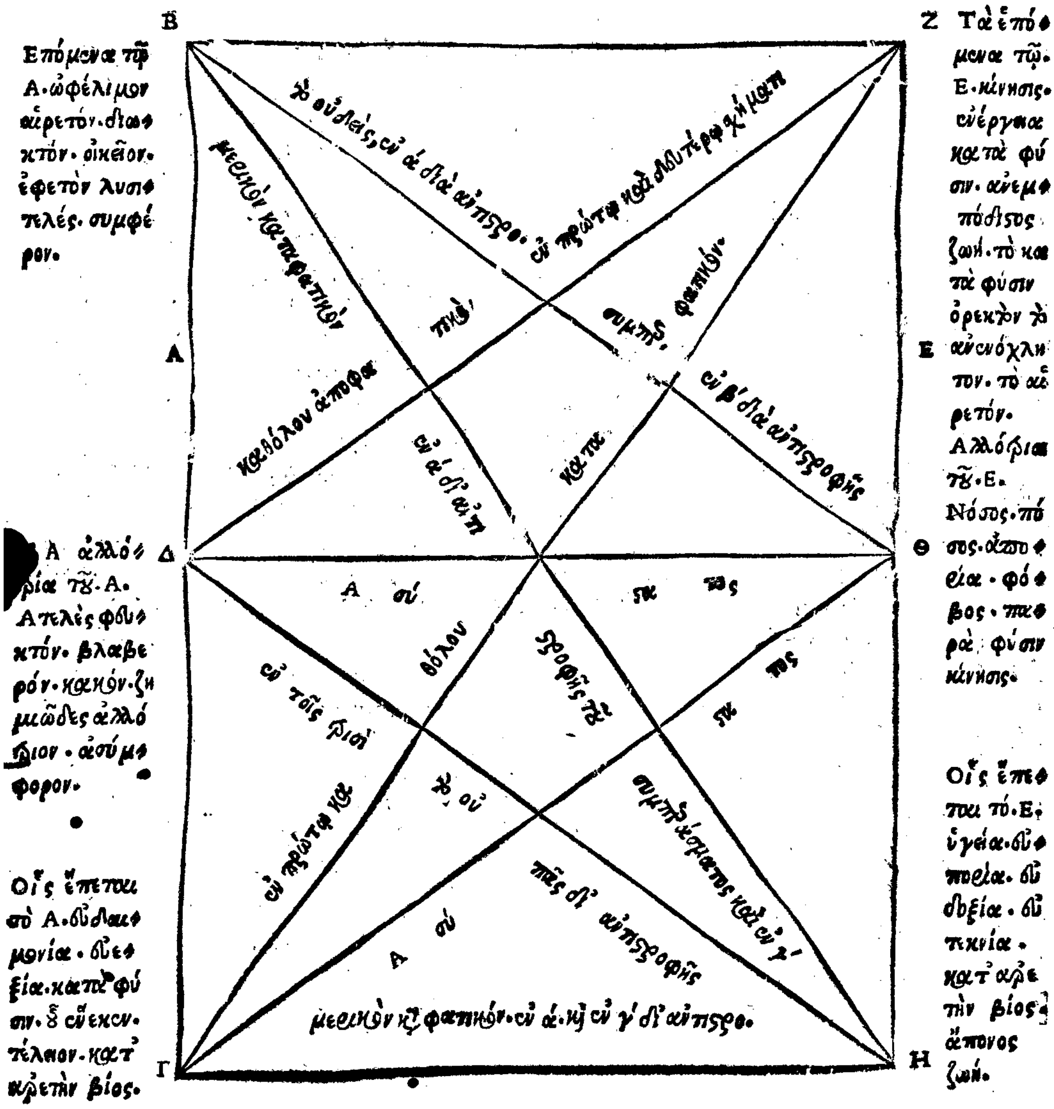
Εἰπὼν ὅπως δεῖ τὴν ἐκλογὴν ποιεῖσθαι τῶν ἑπομένων τοῖς ὅροις καὶ οἷς αὐτοὶ ἕπονται. ἔτι τε καὶ τῶν ἀλλοτρίων. ἐντεῦθεν φησὶν ὅπως δυνατὸν ἐκ τῶν ἀπογεγραμμένων ἕκαστον τῶν προβλημάτων κατασκευάζειν, τό τε καθόλου καὶ τὸ μερικόν. καὶ τὸ καταφατικὸν καὶ τὸ ἀποφατικόν. εἰ μὲν γὰρ τὸ καθόλου καταφατικὸν βουλόμεθά φησι κατασκευάσαι, ζητητέον εἴ τι τῶν ὑποκειμένων τῷ κατηγορουμένῳ ὅρῳ, τουτέστιν οἷς ἕπεται. καὶ τῶν ἑπομένων τῷ ὑποκειμένῳ. τουτέστιν τῶν κατηγορουμένων αὐτοῦ ταυτόν ἐστιν. καὶ ἐὰν ἐν τούτοις εὕρωμέν τι ταυτόν, κατασκευάσωμεν τὸ καθόλου καταφατικόν. οἷον ἐν τοῖς ὑποκειμένοις τῷ κατηγορουμένῳ. λέγω δὴ τῷ ἀγαθῷ ἐστι τὸ κατὰ φύσιν. πάλιν ἐν τοῖς ἑπομένοις τουτέστι κατηγορουμένοις τῇ ἡδονῇ ἐστὶ τὸ κατὰ φύσιν. συλλογιζόμεθα οὖν οὕτως. εἰ τὸ ἀγαθὸν παντὶ τῷ κατὰ φύσιν. ὑπόκειται γὰρ αὐτῷ. τοῦτο δὲ τὸ κατὰ φύσιν ταυτόν ἐστι τῷ ἑπομένῳ τῇ ἡδονῇ. λέγω δὴ τὸ κατὰ φύσιν ὀρεκτῷ. τὸ ἀγαθὸν ἄρα παντὶ τῷ κατὰ φύσιν ὀρεκτῷ ὑπάρχει. ὅπερ τῆς ἡδονῆς κατηγορεῖται. τοῦτο δὲ πάσῃ ἡδονῇ ὑπάρχει. καὶ τὸ ἀγαθὸν ἄρα πάσῃ ἡδονῇ. οὕτω μὲν οὖν τὸ καθόλου. ἐὰν δὲ τὸ μερικὸν καταφατικὸν ζητῶμεν κατασκευάσαι. ἴδωμεν εἴ τι τῶν ὑποκειμένων, τῷ τε ὑποκειμένῳ καὶ τῷ κατηγορουμένῳ. τῷ ἀγαθῷ λέγω καὶ τῇ ἡδονῇ, ταυτόν ἐστι. καὶ ἐὰν εὕρωμεν ὥσπερ ἔχομεν ἐν τούτοις τὸν κατ' ἀρετὴν βίον, τῇ αὐτῇ μεθόδῳ συνάξομεν τὸ μερικὸν καταφατικόν. διὰ τοῦ τρίτου σχήματος. ἀντιστρέψαντες δὲ τὴν ἐλάττονα πρότασιν, διὰ τοῦ α. ἐὰν δὲ τὸ καθόλου ἀποφατικὸν ζητῶμεν κατασκευάσαι. ἴδωμεν, εἴ τι τῶν ἀλλοτρίων τοῦ κατηγορουμένου. καὶ τῶν ἑπομένων τῷ ὑποκειμένῳ ταυτόν ἐστιν. ὥσπερ ἐν τούτοις ἔχομεν τὸ ἀτελὲς καὶ τὴν κίνησιν. καὶ γὰρ πᾶσα κίνησις ἀτελής. πάλιν γὰρ ἐνταῦθα ἐπειδὴ τὸ ἀγαθὸν οὐδενὶ ἀτελεῖ. ταυτὸν δὲ εἰπεῖν κινήσει. καὶ κίνησις δὲ πᾶσα ἡδονή. τὸ ἀγαθὸν οὐδεμιᾷ ἡδονῇ. καὶ ἀνάπαλιν δὲ ποιήσαντές φησι τὸ αὐτὸ κατασκευάσαι δυνάμεθα. ἐὰν εὕρωμέν τι τῶν μὲν τοῦ ὑποκειμένου ἀλλοτρίων. τῶν δὲ τοῦ κατηγορουμένου ἑπομένων ταυτόν. συνάξωμεν γὰρ οὕτως ἐν δευτέρῳ σχήματι τὸ καθόλου ἀποφατικόν. ἔστω γὰρ ἀλλότριον τῆς ἡδονῆς τὸ ξ. ἑπόμενον δὲ τῷ ἀγαθῷ τὸ ν. ἐπειδὴ οὖν τὸ ξ οὐδεμιᾷ ἡδονῇ. ταυτὸν δὲ τὸ ξ. τῷ ν. τὸ ν ἄρα οὐδεμιᾷ ἡδονῇ. ἔστι δὲ καὶ παντὶ ἀγαθῷ. ἕπεται γὰρ αὐτῷ. τὸ ἀγαθὸν ἄρα οὐδεμιᾷ ἡδονῇ. δυνάμεθα δὲ τὸ αὐτὸ τοῦτο καὶ ἐν πρώτῳ σχήματι ποιῆσαι ἀντιστρέψαντες τήν τε ἀποφατικὴν πρότασιν καὶ τὸ συμπέρασμα. ἐπεὶ γὰρ τὸ ξ οὐδεμιᾷ ἡδονῇ. καὶ ἡδονὴ οὐδενὶ τῷ ξ. ταυτὸν δὲ εἰπεῖν τῷ ν. τὸ δὲ ν παντὶ ἀγαθῷ. ἡ ἡδονὴ ἄρα οὐδενὶ ἀγαθῷ. ὥστε καὶ ἀντιστρέφει. ἀγαθὸν οὐδεμιᾷ ἡδονῇ. ἐὰν δὲ τὸ μερικὸν ἀποφατικὸν ζητῶμεν. ἴδωμεν εἴ τι ἐστὶ ταυτὸν τῶν ἀλλοτρίων τοῦ κατηγορουμένου καὶ τῶν ὑποκειμένων τοῦ ὑποκειμένου τουτέστιν οἷς ἕπεται. ὥσπερ ἐνταῦθα τὸ ἀλυσιτελές. καὶ ἡ ἀφερεπονία. ἀπονοία γάρ ἐστιν ἡ ἀφερεπονία. ἢ καὶ ἁπλῶς εἴ τι εὑρεθείη ἐν τούτοις ταυτόν. γίνεται δὲ ἐν τρίτῳ σχήματι ὁ συλλο-

λογισμός. τὸ γὰρ ἀγαθὸν οὐδενὶ ἀλυσιτελεῖ. ταυτὸν δὲ ἔστω εἰπεῖν, οὐδεμιᾷ ἀπονοίᾳ. ἡδονὴ πάσῃ ἀπονοίᾳ. τὸ ἀγαθὸν ἄρα οὐ πάσῃ ἡδονῇ. τὸ σχῆμα δεύτερον. ἀντιστρέψας δὲ τὴν ἐλάττονα. λέγω δὲ τὴν καταφατικὴν, ποιήσεις τὸ πρῶτον σχῆμα.

» ΤΟΥ μὲν κατασκευαζομένου, βλεπτέον εἰς τὰ ὑποκείμενα, καθ' ὧν αὐτὸ τυγχάνει λεγόμενον. οὗ
» δὲ δεῖ κατηγορεῖσθαι, ὅσα τούτῳ ἕπεται. ἂν γάρ τι τούτων ᾖ ταυτὸν, ἀνάγκη θάτερον θατέρῳ ὑπάρ-
» χειν. ἢν δὲ μὴ ὅτι παντὶ ἀλλ' ὅτι τινὶ οἷς ἕπεται ἑκάτερον. εἰ γάρ τι τούτων, ταυτὸν εἴη, ἀνάγκη τινὶ
» ὑπάρχειν. ὅταν δὲ μηδενὶ δέῃ ὑπάρχειν. ᾧ μὲν οὐ δεῖ ὑπάρχειν, εἰς τὰ ἑπόμενα. ὃ δὲ δεῖ μὴ ὑπάρχειν, εἰς
» ἃ μὴ ἐνδέχεται αὐτῷ παρεῖναι ἢ ἀνάπαλιν. ᾧ μὲν δεῖ μὴ ὑπάρχειν ὃ μὴ ἐνδέχεται αὐτῷ παρεῖναι. ὃ
» δὲ ὑπάρχειν, εἰς τὰ ἑπόμενα. τούτων γὰρ ὄντων τῶν αὐτῶν ὁποτερῳοῦν οὐδενὶ ἐνδέχεται θατέρῳ θά-
» τερον ὑπάρχειν. γίνεται γὰρ ὁτὲ μὲν, ὁ ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι συλλογισμός. ὁτὲ δὲ ὁ ἐν τῷ μέσῳ. ἐὰν
» δὲ τινὶ μὴ ὑπάρχειν, ᾧ μὲν δεῖ ὑπάρχειν οἷς ἕπεται. ὃ δὲ, μὴ ὑπάρχειν, ἃ μὴ δυνατὸν αὐτῷ ὑπάρχειν.
» εἰ γάρ τι τούτων εἴη ταυτὸν, ἀνάγκη τινὶ μὴ ὑπάρχειν.

Τοῦ μὲν κατασκευαζομένου λέγει τοῦ κατηγορουμένου ὅρου. οὗ δὲ, δεῖ κατηγορεῖσθαι, τοῦ ὑποκειμένου, ἵνα δὲ σαφέστερόν τε τὸν λόγον ποιήσωμεν, καὶ τελείως ἐκθώμεθα τὸ διάγραμμα. ἐπ' αὐτῶν ψιλῶν τῶν στοιχείων αὐτὸ ἐκθησόμεθα, ἵνα μάθωμεν πόσαι γίνονται συμπλοκαί. καὶ ποῖαι μὲν δύνανται σύστασιν ἔχειν. ποῖαι δὲ οὔ. ἔστω οὖν τὸ μὲν ά, ὁ κατηγορούμενος ὅρος. τὸ δὲ έ ὁ ὑποκείμενος. τὸ δὲ β' τὰ τῷ κατηγορουμένῳ ἑπόμενα. τὸ δὲ γ' τὰ οἷς ἕπεται. τὸ δὲ δ' τὰ ἀλλότρια αὐτοῦ. ὁμοίως τὸ μὲν ζ' τὰ

ΑΣΥΣΤΑΤΟΣ.

ἑπόμενα τῷ ὑποκειμένῳ λέγω τῷ ε. τὸ ζ΄, η΄ τὰ οἷς ἕπεται. τὸ δὲ θ΄ τὰ ἀλλότρια αὐτοῦ. δεῖ οὖν ἤδη βλέπειν. ἐπεὶ ταυτόν ἐστιν ἔν τινι τῶν πρὸς τῷ α. καὶ ἔν τινι τῶν πρὸς τὸ ε. συμπλεκόμενα οὖν τὰ πρὸς τῷ α τοῖς πρὸς τῷ ε ποιεῖ συζυγίας ἐννέα· τριῶν γὰρ ὄντων τῶν κειμένων πρὸς τῷ α. ἑπομένων. οἷς ἕπεται. ἀλλοτρίων. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν πρὸς τῷ ε. τὰ τρία τοῖς τρισὶ συμπλεκόμενα, ποιεῖ συζυγίας ἐννέα. ἢ γὰρ τὸ β΄ τῷ ζ΄ ταυτὸν εὑρίσκεται. ἢ τὸ β΄ τῷ θ΄. ἢ τῷ β΄ τῷ η. πάλιν τὸ δ΄. ἐν ἢ τῶν ζ΄ η΄ θ΄ ταυτὸν εὑρισκόμενον, ποιεῖ ἑτέρας τρεῖς. καὶ πάλιν τὸ γ΄ τοῖς αὐτοῖς, τὰς λοιπὰς τρεῖς. καὶ ἄλλως. ἐπειδὴ δεῖ τῶν ἀπογεγραμμένων ἔν τε τῷ ὑποκειμένῳ ὅρῳ καὶ ἐν τῷ κατηγορουμένῳ λαβεῖν τι ταυτόν. ἵνα δι' αὐτοῦ μέσου συνάψωμεν τοὺς ἄκρους. λέγω δὴ τὸ α ε. ἢ διαστήσωμεν, ἀνάγκη πάσα ἀλλήλων λαμβάνειν ἢ τὰ ἀμφοτέροις ἑπόμενα ταυτά. ἢ οἷς ἀμφότεροι ἕπονται. ἢ τὰ ἀμφοτέρων ἀλλότρια. ἢ τὰ τῷ μὲν ὑποκειμένῳ ἑπόμενα οἷς δὲ ἕπεται ὁ κατηγορούμενος. ἢ ἔμπαλιν. ἢ τὰ τοῦ μὲν κατηγορουμένου ἀλλότρια, ἑπόμενα δὲ τῷ ὑποκειμένῳ. ἢ ἀνάπαλιν ἢ τὰ οἷς ἕπεται ὁ κατηγορούμενος, τὰ δὲ τοῦ ὑποκειμένου ἀλλότρια. ἢ ἀνάπαλιν. καὶ οὐκ ἔστι παρ' αὐτά. γίνονται οὖν συζυγίαι ὑποκείμεναι. ἡ τοῦ βζ΄ γη΄ δθ΄ γζ΄ ηβ΄ δζ΄ βθ΄. δη΄ γθ΄. ἐννέα οὖν γινομένων συζυγιῶν αἱ μὲν ἓξ συνίστανται. καὶ ποιοῦσι συλλογισμόν. αἱ δὲ λοιπαὶ τρεῖς ἀσύστατοι καὶ ἀσυλλόγιστοί εἰσιν. ἀσύστατοι μὲν, ἥ τε λαμβάνουσα ταυτά. ἡ βζ΄. καὶ ἡ δθ΄. καὶ ἡ γθ΄. αἱ γὰρ λοιπαὶ ποιοῦσι συλλογισμόν. ἡ μὲν οὖν βζ΄, ἀσύστατος. γίνεται γὰρ τὸ δεύτερον σχῆμα ἐκ δύο καταφατικῶν. τὸ γὰρ β΄ τῷ α΄ παντί. τὸ δὲ β΄ τῷ ζ΄ ταυτόν. καὶ τὸ β΄ ἄρα τῷ α΄ παντί. ἀλλὰ μὴν καὶ τῷ ε παντί, ἀσύστατος ἄρα ἡ συζυγία. δύο γὰρ καταφατικαὶ ἐν δευτέρῳ σχήματι. ἀλλὰ κἂν τὴν βα΄ ἀντιστρέψῃς, μερικὴ γίνεται ἡ μείζων ἐν πρώτῳ. καὶ οὕτως ἀσυλλόγιστος. τὸ γὰρ α΄ τῷ β΄ τινί. τουτέστιν τῷ ζ΄. τὸ δὲ ζ΄ τῷ ε παντί. μία μὲν οὖν αὕτη ἀσυλλόγιστος συζυγία. δευτέρα δὲ ἡ δθ΄. τουτέστιν ἡ τὰ ἀμφότερα τῶν ὅρων ἀλλότρια λαμβάνουσα. δύο γὰρ γίνονται ἀποφατικαί. τρίτη ἤδη τούτοις ἀσυλλόγιστος. ἡ γθ΄. τουτέστιν ἡ τὰ οἷς ἕπεται ὁ α΄ κατηγορούμενος. καὶ τὰ ἀλλότρια τοῦ ε τοῦ ὑποκειμένου τὰ αὐτὰ λαμβάνουσα. τὸ γὰρ α΄ παντὶ τῷ γ΄. τουτέστιν τῷ θ΄. ταυτὸν γὰρ τὸ γ΄ τῷ θ΄. τὸ δὲ θ΄ οὐδενὶ τῷ ε. ὥστε ἡ ἐλάττων ἐν πρώτῳ ἀποφατική. ἀλλὰ κἂν τρίτον γένηται τὸ σχῆμα. τῆς τάξεως τῶν ὅρων ἀντιστραφείσης. συνάγει μὲν μερικὸν ἀποφατικόν. ὅτι τὸ ε οὐ παντὶ τῷ α. οὐκέτι δὲ ἀντιστρέψαι δυνάμεθα τὸ συμπέρασμα. ἵνα τὸ προκείμενον συναγάγωμεν. διὰ τὸ πρὸς μηδεμίαν πρότασιν ἀντιστρέφειν τὴν μερικὴν ἀποφατικήν. περὶ μὲν οὖν τῶν ἀσυλλογίστων ταῦτα. περὶ δὲ τῶν συλλογιστικῶν λέγομεν. ἡ μὲν οὖν βθ΄. τὸ καθόλου ἀποφατικὸν συνάγει, ἐν πρώτῳ καὶ δευτέρῳ σχήματι. ἐν μὲν οὖν δευτέρῳ οὕτως. ἐπεὶ γὰρ τὸ β΄ τῷ θ΄ ταυτόν. τὸ δὲ β΄ παντὶ τῷ α. καὶ τὸ θ΄ παντὶ τῷ α. οὐδενὶ δὲ τῷ ε. καὶ τὸ ε ἄρα οὐδενὶ τῶν α. εἶτα ἀντιστραφέντος τοῦ συμπεράσματος, οὐδὲ τὸ α οὐδενὶ τῶν ε. συνάγεται δὲ τὸ αὐτὸ καὶ ἐν πρώτῳ σχήματι, διὰ δύο ἀντιστροφῶν. ἐπεὶ γὰρ τὸ θ΄ οὐδενὶ τῶν ε. οὐδὲ τὸ ε οὐδενὶ τῶν θ΄. τὸ δὲ θ΄ τῷ α παντί. καὶ τὸ ε ἄρα οὐδενὶ τῶν α. ὥστε οὐδὲ τὸ α οὐδενὶ τῶν ε. μήποτε δὲ καὶ ἐνταῦθα μόνον δεῖ λέγειν τοῦ συμπεράσματος τὴν ἀντιστροφὴν γίνεσθαι. ἐπεὶ γὰρ ἀλλότριόν ἐστι τὸ θ΄ τοῦ ε. δυνατὸν αὐτόθεν λέγειν ὅτι τὸ ε οὐδενὶ τῶν θ΄. οὐδὲ γὰρ ἀναγκαῖον ἀπὸ τοῦ θ΄ ἄρχεσθαι. ἡ δὲ βη΄ συζυγία συνάγει τὸ μερικὸν καταφατικόν. διὰ τοῦ α΄ καὶ τοῦ γ΄ σχήματος. ἐπεὶ γὰρ τὸ β΄ τῷ α παντί. καὶ τὸ α τῷ β΄ τινί, ταυτὸν δὲ τὸ β΄ τῷ η. τὸ α ἄρα τινὶ τῶν ε. οὕτω μὲν οὖν ἐν τρίτῳ. ἐν δὲ τῷ α΄ δι' ἀντιστροφῆς τοῦ συμπεράσματος. ἐπεὶ γὰρ τὸ ε τῷ η παντί. τὸ δὲ η τῷ α παντί. ταυτὸν γάρ ἐστι τῷ β΄. ὅπερ παντὶ τῷ α ὑπάρχει. πάλιν ἡ μὲν δζ΄ τὸ καθόλου συνάγει ἀποφατικὸν ἐν πρώτῳ καὶ δευτέρῳ σχήματι. ἐπεὶ γὰρ τὸ δ΄ τῷ ζ΄ ταυτόν. οὐδενὶ δὲ τῶν α τὸ δ΄. καὶ τὸ ζ΄ ἄρα οὐδενὶ τῶν α. τὸ δὲ ε παντί. τὸ ἄρα α οὐδενὶ τῶν ε. ἐν δὲ τῷ πρώτῳ δι' ἀντιστροφῆς τῆς μείζονος. ἐπεὶ γὰρ τὸ ζ΄ οὐδενὶ τῷ α. οὐδὲ τὸ α οὐδενὶ τῷ ζ΄. τὸ δὲ ζ΄ παντὶ τὸ ε. τὸ α ἄρα οὐδενὶ τῶν ε. δυνατὸν δὲ πάλιν μηδὲ ἀντιστροφῆς δεῖσθαι. ἐπεὶ γὰρ ἀλλότριόν ἐστι τὸ δ΄ τῷ α. καὶ τὸ α δῆλον ὅτι ἀλλότριόν ἐστι τῷ ε. ὥστε δυνατὸν εὐθὺς εἰπεῖν. τὸ α οὐδενὶ τῶν ε τουτέστιν τῶν ζ΄. δυνατὸν δὲ ἐνταῦθα τῇ συζυγίᾳ καὶ τὸ μερικὸν ἀποφατικὸν συναγαγεῖν. ἐν τρίτῳ σχήματι, τὴν ἐλάττονα πρότασιν ἀντιστρέψαντες. ἐπεὶ γὰρ τὸ ζ΄ παντὶ τῷ ε. καὶ τὸ ε τινὶ τῶν ζ΄ ὑπάρχει. τὸ δὲ α οὐδενὶ τῶν ζ΄. ταυτὸν γὰρ τὸ δ΄ τῷ ζ΄. οὐδενὶ δὲ τῶν δ΄ τὸ α. ὥστε τὸ α οὐ παντὶ τῷ ε. γίνεται γὰρ τὸ τρίτον, ἐκ καθόλου ἀποφατικῆς τῆς μείζονος. καὶ μερικῆς καταφατικῆς τῆς ἐλάττονος. ἡ δὲ ηδ΄ συνάγει τὸ μερικὸν ἀποφατικὸν ἐν τρίτῳ σχήματι. καὶ ἐν πρώτῳ τῆς ἐλάττονος ἀντιστραφείσης. ἐν μὲν γὰρ τῷ γ΄, οὕτως. ἐπεὶ τὸ α οὐδενὶ τῶν δ΄. τὸ δὲ δ΄ τῷ η ταυτόν. καὶ τὸ η οὐδενὶ τῶν α. τὸ δὲ ε παντὶ τῷ η. τὸ ἄρα α, οὐ παντὶ τῷ ε. καὶ ἐν τῷ α΄ οὕτως. ἐπεὶ τὸ ε παντὶ τῷ η. καὶ τὸ η τινὶ τῶν ε. τὸ δὲ α οὐδενὶ τῶν η. ταυτὸν γὰρ τὸ δ΄. καὶ τὸ α ἄρα, οὐ παντὶ τῷ ε. πάλιν ἡ μὲν γζ΄ τὸ καθόλου καταφατικὸν συνάγει. ἐπεὶ γὰρ τὸ γ΄ τῷ ζ΄ ταυτόν. τὸ δὲ α παντὶ τῷ γ΄. καὶ τὸ α ἄρα παντὶ τῷ ζ΄ ὑπάρχει. τὸ δὲ ζ΄ παντὶ τῷ ε. καὶ τὸ α ἄρα παντὶ τῷ ε. δῆλον δὲ ὅτι δυνατὸν ἐν τούτῳ καὶ τὸ μερικὸν καταφατικὸν συναγαγεῖν ἐν τρίτῳ σχήματι ἀντιστρεφομένης τῆς ἐλάττονος. ἐπεὶ γὰρ τὸ ζ΄ παντὶ τῷ ε. καὶ τὸ ε τινὶ τῶν ζ΄. τὸ δὲ α παντὶ τῷ ζ΄. τὸ ἄρα α τινὶ τῶν ε. ἔκτη ἐστὶν ἤδη πᾶσι συλλογιστικὴ ἡ γη΄ ἡ συνάγουσα μερικὸν καταφατικόν. ἔν τε τῷ τρίτῳ σχήματι. καὶ ἐν τῷ πρώτῳ δι' ἀντιστροφῆς τῆς ἐλάττονος.

ἐν μὲν

Ἐν δὲ οὖν τῷ τρίτῳ, τὸ α παντὶ τῷ γ, τουτέστι τῷ η. ταυτὸν γὰρ τὸ γ τῷ η. τὸ δὲ ε παντὶ τῷ η. τὸ α ἄρα τινὶ τῷ ε. τὸ γὰρ σχῆμα τρίτον. εἰ δέ γε τὸ ε η ἀντιστρέψας εἴπῃς τὸ η τινὶ τῶν ε. ποιεῖ τὸ α σχῆμα τοσαῦται καὶ αἱ συλλογιστικαὶ συζυγίαι. καὶ οὕτως ἔχουσαι. συνελόντι δὲ τὸ μὲν καθόλου καταφατικὸν, διὰ μιᾶς μόνης συζυγίας συνάγεται, τῆς γζ. τὸ δὲ καθόλου ἀποφατικὸν, διὰ δύο τῆς τε δζ. καὶ τῆς βθ. τὸ δὲ μερικὸν καταφατικὸν, διὰ τριῶν καθ' αὑτὸ μὲν διὰ δύο τῆς τε βη. καὶ γη. διὰ τὸ καθόλου δὲ, καὶ τῆς γζ. τὸ δὲ μερικὸν ἀποφατικὸν, διὰ μιᾶς τῆς δη. καὶ διὰ τῆς δζ. δι' ἧς καὶ τὸ καθόλου ἀποφατικὸν συνήγετο.

» ΜΑΛΛΟΝ δ' ἴσως ὧδ' ἔσται τῶν λεγομένων ἕκαστον φανερόν. ἔστω γὰρ τὰ μὲν ἑπόμενα, τῷ α. » ἐφ' ὧν τὸ β. οἷς δὲ αὐτὸ ἕπεται ἐφ' ὧν γ. ἃ δὲ μὴ ἐνδέχεται αὐτῷ ὑπάρχειν ἐφ' ὧν δ. πάλιν δὲ τῷ ε, τὰ » μὲν ὑπάρχοντα, ἐφ' οἷς ζ. οἷς δ' αὐτὸ ἕπεται, ἐφ' οἷς η. ἃ δὲ μὴ ἐνδέχεται, αὐτῷ ὑπάρχειν ἐφ' οἷς θ.

Ἐπειδὴ τὰ παραδείγματα σαφήνειαν ἐργάζεται τῇ διδασκαλίᾳ, βούλεται διὰ παραδειγμάτων τὰ εἰρημένα πιστώσασθαι. παραδειγμάτων δὲ τῶν διὰ τῶν στοιχείων. δυνατὸν γὰρ λοιπὸν τὰς ὕλας πρὸς τὰ στοιχεῖα ἁρμόσαι. λέγω δὲ αὐτοὺς τοὺς ὅρους. σαφὲς δὲ καὶ τὸ τοῦ παραδείγματος. ἤδη δὲ εἶπον καὶ ἐφ' ὧν λαμβάνει τὸ α καὶ τὸ β. καὶ τὰ λοιπὰ στοιχεῖα. ὅτε ἐξεθέμην τὸ διάγραμμα.

» ΕΙ μὲν οὖν ταυτόν τι ἔσται τῶν γ τινὶ τῶν ζ. ἀνάγκη τὸ α παντὶ τῷ ε ὑπάρχειν. τὸ μὲν γὰρ ζ παν» τὶ τῷ ε. τῷ δὲ γ, παντὶ τὸ α. ὥστε παντὶ τῷ ε τὸ α.

Εἰ τὰ αὐτά φησιν εἴη, τέτε οἷς ἕπεται ὁ κατηγορούμενος. λέγω δὴ τὸ α. καὶ τὰ ἑπόμενα τῷ ὑποκειμένῳ. λέγω δὴ τῷ ε, συνάγεται τὸ καθόλου καταφατικόν. ἐπειδὴ γὰρ τὸ α παντὶ τῷ γ. τὸ δὲ γ ταυτὸν τῷ ζ. τὸ α ἄρα παντὶ τῷ ζ. τὸ δὲ ζ παντὶ τῷ ε. τὸ ἄρα παντὶ τῷ ε.

» ΕΙ δὲ τὸ γ καὶ τὸ η ταυτὸν, ἀνάγκη τινὶ τῷ ε, τὸ α ὑπάρχειν. τῷ μὲν γὰρ γ, τὸ α. τῷ δὲ η, τὸ ε παν» τὶ ἀκολουθεῖ.

Τουτέστι τὰ οἷς ἕπεται καὶ ὁ ὑποκείμενος καὶ ὁ κατηγορούμενος. συνάγεται ἐκ τούτων τὸ μερικὸν καταφατικὸν ἐν τρίτῳ σχήματι. καὶ εἴπωμεν ὅπως.

» ΕΙ δὲ τὸ ζ καὶ τὸ δ ταυτὸν, οὐδενὶ τῷ ε τὸ α ὑπάρξει ἐκ προσυλλογισμοῦ. ἐπεὶ γὰρ ἀντιστρέφει τὸ » στερητικόν. καὶ τὸ ζ τῷ δ ταυτὸν, οὐδενὶ τῶν ζ ὑπάρξει τὸ α. τὸ δὲ ζ παντὶ τῷ ε.

Εἰ τὰ ἑπόμενά φησι τῷ ὑποκειμένῳ. καὶ τὰ ἀλλότρια τοῦ κατηγορουμένου ταυτὰ εἴη, συνάγεται τὸ καθόλου ἀποφατικὸν ἐκ προσυλλογισμοῦ. εἰ γὰρ τὸ δ φησὶν οὐδενὶ τῷ α. καὶ τὸ α οὐδενὶ τῷ δ. τὸ δὲ δ ταυτὸν τῷ ζ. καὶ τὸ α ἄρα οὐδενὶ τῷ ζ. οὗτος ὁ προσυλλογισμός. ἐπεὶ οὖν τὸ α οὐδενὶ τῷ ζ. τὸ δὲ ζ παντὶ τῷ ε. τὸ ἄρα α οὐδενὶ τῷ ε. καὶ δῆλον ὅτι οὐκ ἔστιν οὗτος κυρίως συλλογισμός. τὸ γὰρ δ καὶ ζ εἷς ἐστὶν ὅρος καὶ οὐ δύο. Ἔπειτα εἰ ὅλως καὶ συλλογισμὸς οὗτος. καὶ τὰ ἄλλα ἅπαντα διὰ προσυλλογισμοῦ δείκνυται. τὴν γὰρ αὐτὴν ἔχουσιν ἀγωγήν. οἷον τὸ καθόλου καταφατικόν. εἰ τὸ α παντὶ τῷ γ. τὸ δὲ γ ταυτὸν τῷ ζ. καὶ τὸ α ἄρα, παντὶ τῷ ζ. ὥστε καὶ οὕτως ὁμοίως προσυλλογισμός. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως καὶ οὐ μόνον ἐπὶ τοῦ καθόλου ἀποφατικοῦ. Μήποτε οὖν ὑποδείγματος χάριν ἐπὶ τούτου εἶπε τὸ ἐκ προσυλλογισμοῦ. διδοὺς ἡμῖν καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν τὸ αὐτὸ προσυπακούειν. οὐ κυρίως δὲ, οὐδὲ συλλογισμὸν δεῖ καλεῖν τὸ τοιοῦτον. εἰ γὰρ τὸ δ ταυτόν ἐστι τῷ ζ. εἷς ἐστιν ὅρος. ὥστε οὐδὲ, πρότασιν ποιεῖ τὸ δζ. εἰ μὴ οὕτω ληφθῇ ταυτὸν, ὡς ἐξισάζων. οἷον εἰ τὸ γελαστικόν τις αὐτὸ λέγοι καὶ τὸν ἄνθρωπον. ἐπὶ γὰρ τῶν τοιούτων ἀδύνατον τοῦ ἑτέρου κατηγορεῖν τὸ ἕτερον.

» ΠΑΛΙΝ εἰ τὸ β καὶ τὸ θ ταυτὸν, οὐδενὶ τῷ ε, τὸ α ὑπάρξει. τὸ γὰρ β τῷ μὲν α παντί. τὸ δ' ἐφ' ᾧ τὸ » ε, οὐδενὶ ὑπάρξει. ταυτὸ γὰρ ἦν τῷ θ τὸ β. τὸ δὲ θ οὐδενὶ τῷ ε ὑπῆρχεν.

Εἴπομεν ὅτι τὸ καθόλου ἀποφατικὸν δείκνυται. οὐ μόνον τὰ ἀλλότρια τοῦ κατηγορουμένου καὶ τὰ ἑπόμενα τοῦ ὑποκειμένου λαμβανόντων ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ ἔμπαλιν. τοῦ μὲν κατηγορουμένου τὰ ἑπόμενα. τοῦ δὲ ὑποκειμένου τὰ ἀλλότρια. τοῦτο οὖν ἐστὶν ὃ δείκνυσι διὰ τούτων. εἴπωμεν δὲ καὶ ἡμεῖς ἀπαρκῶς.

» ΕΙ δὲ τὸ δ καὶ τὸ η ταυτὸν, τὸ α τινὶ τῷ ε οὐχ ὑπάρξει. τῷ γὰρ η, οὐχ ὑπάρξει τὸ α. ὅτι οὐδὲ τῷ δ. » τὸ δὲ η ἐστὶν ὑπὸ τὸ ε. ὥστε τινὶ τῷ ε οὐχ ὑπάρξει τὸ α.

Τουτέστιν ἐὰν λάβωμεν τὰ τοῦ κατηγορουμένου ἀλλότρια. καὶ οἷς ἕπεται τὸ ὑποκείμενον, συνάγομεν τὸ μερικὸν ἀποφατικόν. εἴπωμεν δὲ πῶς.

» ΕΙ δὲ τὸ η καὶ τὸ β ταυτὸν, ἀντεστραμμένος ἔσται ὁ συλλογισμός. τὸ μὲν γὰρ η τῷ α ὑπάρξει παντί. » τὸ γὰρ β τῷ α. τὸ δὲ ε, τῷ β. ταυτὸ γὰρ ἦν τῷ η. τὸ δὲ α τῷ ε παντὶ μὲν οὐκ ἀνάγκη ὑπάρχειν. τινὶ δ' ἀ» νάγκη. διὰ τὸ ἀντιστρέφειν τὴν καθόλου κατηγορίαν τῇ κατὰ μέρος. Φανερὸν οὖν ὅτι εἰς τὰ προειρημένα βλεπτέον, ἑκατέρου καθ' ἕκαστον πρόβλημα. διὰ τούτων γὰρ ἅπαντες οἱ συλλογισμοί. δεῖ δὲ καὶ τῶν ἑπομένων καὶ οἷς ἕπεται ἕκαστον εἰς τὰ πρῶτα καὶ τὰ καθόλου μάλιστα ἐπιβλέπειν.

Ἤδη μὲν ἔδειξε πάντα τὰ προβλήματα διὰ ταύτης τῆς ἐκθέσεως τῶν ὅρων. πάλιν δὲ διὰ τούτων δείκνυσιν, ὅτι τὸ μερικὸν καταφατικὸν καὶ ἄλλως δυνατὸν συναγαγεῖν. ἐὰν φησὶν εὕρωμέν τι ταυτὸν τῶν τε ἑπομένων τῷ κατηγορουμένῳ. καὶ οἷς ἕπεται τὸ ὑποκείμενον. δείκνυμεν γάρ φησι καὶ οὕτω τὸ μερικὸν καταφατι-

κόν, ἀλλ᾽ οὐκ ἄλλοθεν. ἀλλὰ διὰ τοῦ ἀντιστρέψαι τὸ συναγόμενον ἐκ τούτων συμπέρασμα. τούτου γὰρ ὄντος ἀντεστραμμένος ἔσται ὁ συλλογισμός. εἰ γὰρ τὸ β΄ παντὶ τῷ α΄. ταυτὸν δὲ τὸ β΄ τῷ η΄, καὶ τὸ η΄ παντὶ τῷ α΄. πάλιν ἐπειδὴ τὸ ε΄ παντὶ τῷ η΄. τὸ δὲ η΄ ταυτὸν τῷ β΄. καὶ τὸ ε΄ ἄρα παντὶ τῷ β΄. τὸ δὲ β΄ παντὶ τῷ γ΄. καὶ τὸ ε΄ ἄρα παντὶ τῷ α΄. ἀλλ᾽ οὐ τοῦτο ἦν τὸ προκείμενον. εἰ τὸ ε΄ παντὶ τῷ α΄ ὑπάρχει διὰ τούτων. ἀλλ᾽ εἰ τὸ α΄ τινὶ τῶν ε΄ ὑπάρχει. ἡ γὰρ καθόλου καταφατικὴ πρὸς τὴν μερικὴν ἀντιστρέφει. δεῖ δὲ καὶ τῶν ἑπομένων καὶ οἷς ἕπεται ἕκαστον εἰς τὰ πρῶτα καὶ τὰ καθόλου μάλιστα βλέπειν. οἷον τοῦ μὲν ε΄. μᾶλλον εἰς τὸ κζ΄. ἢ εἰς τὸ ζ΄ μόνον. τοῦ δὲ α΄, εἰς τὸ κγ΄. ἢ εἰς τὸ γ΄ μόνον. τὸ διὰ τούτων προκείμενόν ἐστι τὸ ὅτι. δεῖ φησι λαμβάνοντας ἡμᾶς τὰ ἑπόμενα τῶν ὅρων καὶ οἷς αὐτὰ ἕπεται, μὴ μόνον τὰ προσεχῆ λαμβάνειν, ἀλλὰ καὶ τὰ πορρωτέρω. διὰ γὰρ τούτου πλειόνων προτάσεων εὐπορῆσαι δυνησόμεθα πρὸς κατασκευὴν τοῦ προκειμένου. οἷον, ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὐσία βουλόμενοι δεῖξαι καὶ λαβόντες τὸ ἑπόμενον τῷ ἀνθρώπῳ τὸ ζῶον. δείκνυμεν διὰ τούτου ὁ ἄνθρωπος ζῶον. τὸ ζῶον οὐσία. ὁ ἄνθρωπος ἄρα οὐσία. ἐὰν οὖν καὶ τὰ τῷ ἑπομένῳ ἑπόμενα λάβωμεν. λέγω δὴ τὰ τοῦ ζώου καθολικώτερα. ὅτι εὐπορώτερος ὁ λόγος γενήσεται. οἷον τὸ ἔμψυχον τὸ σῶμα. κατασκευάσομεν γὰρ καὶ διὰ τούτων ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὐσία λέγοντες οὕτως. ὁ ἄνθρωπος ἔμψυχον. τὸ ἔμψυχον οὐσία. ὁ ἄνθρωπος ἄρα οὐσία. καὶ ἐπὶ τοῦ σώματος ὁμοίως. ὥστε ὅσῳ ἂν καθολικώτερα μάθωμεν τοσούτων πλειόνων εὐπορήσωμεν προτάσεων. ὁμοίως ἕξει καὶ ἐπὶ τῶν οἷς ἕπεται. ἕπεται γὰρ τῇ οὐσίᾳ προσεχῶς μὲν τὸ σῶμα. εἶτα τὸ ἔμψυχον. εἶτα τὸ ζῶον καὶ ἐπὶ πάντων ὁμοίως. Ἀλλὰ ζητητέον πῶς ἀνωτέρω εἰπὼν ὅτι οὐ δεῖ λαμβάνειν ἡμᾶς εἰ μὴ μόνα τὰ προσεχῶς ἑπόμενα καὶ οἷς ἕπεται τὰ δὲ πορρωτέρω οὔ. διότι περιέχεται ἐν τούτοις. νῦν τὸ ἐναντίον λέγει ἄντικρυς. ὅτι καὶ τὰ πορρωτέρω ληπτέον. λέγωμεν οὖν πρὸς τοῦτο, ὅτι ἐκεῖ μὲν λέγων ὅπως δεῖ τὴν ἀπογραφὴν τούτων ποιεῖσθαι, ἔλεγεν ὅτι τὰ προσεχῶς μόνον τὰ ἑπόμενα ἢ οἷς ἕπεται δεῖ ἀπογράφεσθαι. τὰ δὲ πορρωτέρω οὔ. ἵνα μὴ πολλὰ ἀπογράφεσθαι ἀναγκαζόμεθα. ἔχομεν γάρ φησι διὰ τούτων καὶ τὰ λοιπά. διὰ γὰρ τοῦ λαβεῖν ὡς ἑπόμενον τῷ ἀνθρώπῳ τὸ ζῶον. ἔχομεν καὶ ὅσα τῷ ζώῳ ἕπεται. ὥστε ἐκεῖ μὲν οὐκ ἔλεγε δεῖν ἀπογράφεσθαι ταῦτα ὡς ὁμολογουμένως δι᾽ ἐκείνων ἐνυπάρχοντα. ἐνταῦθα μέντοι ἐπειδὴ περὶ αὐτῶν τῶν κατασκευῶν ὁ λόγος. τοῦτο δὲ ἔστι τῆς λήψεως τοῦ μέσου ὅρου, διὰ τοῦτό φησι δεῖν παραλαμβάνειν καὶ ταῦτα. δεῖ γὰρ ἐπιβλέπειν εἰ ἐνδέχεται διὰ τῶν καθολικωτάτων συνάγειν τὸ προκείμενον καὶ τούτων τὴν ταυτότητα λαμβάνειν. ἵνα εὐπορίαν τῇ ἀποδείξει ποιήσωμεν διὰ πλειόνων τὸ αὐτὸ συλλογιζόμενοι. ὅσῳ γὰρ διὰ τῶν καθολικωτάτων συνάγομεν τὸ συμπέρασμα, πλειόνων εὐποροῦμεν μέσων. τὸ αὐτὸ γὰρ καὶ διὰ τῶν μερικωτέρων συνάγειν δυνατόν. εἰ δέ τι διὰ τῶν μερικωτέρων συνάγοιτο, οὐ πάντως καὶ διὰ τῶν καθολικωτέρων συναχθήσεται. οἷον, εἰ μὲν γὰρ διὰ τοῦ σώματος μέσου συνάγω ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὐσία, πάντως καὶ διὰ τῶν ὑπὸ τὸ σῶμα αὐτὸ συνάγειν δύναμαι. οἷον, τοῦ ἐμψύχου. τοῦ ζώου. τοῦ λογικοῦ. εἰ δὲ μέντοι διὰ μερικωτέρου συνάγοιτο, οὐ πάντως καὶ διὰ τοῦ καθολικωτέρου τὸ αὐτὸ συναχθήσεται. οἷον τὸ τὸν ἄνθρωπον λογικὸν εἶναι διὰ τοῦ φιλοσοφεῖν. ὁ ἄνθρωπος φιλοσοφεῖ. τὸ φιλοσοφοῦν λόγῳ χρᾶται. τοῦτο δὲ λογικόν. ὁ ἄνθρωπος ἄρα λογικός. οὐκέτι δὲ τὸ αὐτὸ συνάγειν δύναμαι. διὰ τῶν τοῦ φιλοσοφεῖν καθολικωτέρων. οἷον τῆς ἕξεως, ἢ διαθέσεως, ἢ ποιότητος. οὔτε γὰρ τὸ ἕξεως τινὸς ἢ ποιότητος μετέχον, ἤδη καὶ λόγῳ χρῆται. εἴγε καὶ ὄνομα ἔστιν ἕξιν ἔχειν.

ΟΙ͂ΟΝ τοῦ μὲν ε΄ μᾶλλον εἰς τὸ κζ΄. ἢ εἰς τὸ ζ΄ μόνον. Τὰ ἑπόμενα τῷ ε΄. τὰ ἐφ᾽ ὧν τὸ ζ΄ ἦν. λαμβάνει οὖν καὶ τῷ ζ΄ ἑπόμενον τὸ κζ΄. τουτέστιν καθολικώτερον αὐτοῦ. ὡς τῷ ζώῳ τὸ ἔμψυχον. δεῖ οὖν φησιν εἰς τὸ κζ΄ μᾶλλον ἀποβλέπειν, ἢ εἰς τὸ ζ΄ μόνον. τουτέστιν εἰς τὸ τῷ ἑπομένῳ ἑπόμενον. οἷον εἰς ἔμψυχον. ἢ εἰς ζῶον. τοῦτο δὲ δῆλον ὅτι ποιεῖν δεῖ εἰ ὁμοίως ἐνδέχεται τὸ αὐτὸ καὶ διὰ τοῦ μερικωτέρου καὶ διὰ τοῦ καθολικωτέρου συναγαγεῖν. προκειτέον γὰρ τὸ καθολικώτερον. καλῶς δὲ τὸ ἑπόμενον τῷ ζ΄ καὶ κζ΄ λέγει. διὰ τὸ περιέχεσθαι τὸ μερικώτερον ἐν τῷ καθολικωτέρῳ. ὡς ἐν τῷ ἐμψύχῳ τὸ ζῶον.

ΤΟΥ δὲ α΄ εἰς τὸ κγ΄. ἢ εἰς τὸ γ΄ μόνον. εἰ μὲν γὰρ τῷ κζ΄ ὑπάρχει τὸ α΄, καὶ τῷ ζ΄ καὶ τῷ ε΄ ὑπάρχει. εἰ δὲ τούτῳ μὴ ἕπεται, ἐγχωρεῖ τῷ ζ΄ ἕπεσθαι. ὁμοίως δὲ καὶ ἐφ᾽ ὧν αὐτὸ ἀκολουθεῖ, σκεπτέον. εἰ μὲν γὰρ τοῖς πρώτοις, καὶ τοῖς ὑπ᾽ ἐκεῖνα ἕπεται. εἰ δὲ μὴ τούτοις, ἀλλὰ τοῖς ὑπὸ ταῦτα ἐγχωρεῖ.

F Πάλιν τὰ οἷς τὸ α΄ εἵπετο τὰ ἐφ᾽ ὧν τὸ γ΄ ἦν. λαμβάνει οὖν πάλιν τὸ κγ΄ ὡς καθολικώτερα τοῦ γ΄. διὸ καὶ κγ΄ αὐτὸ καλεῖ. ὡς περιέχον ἐν ἑαυτῷ τὸ γ΄. περιέχεται γὰρ τὰ μερικώτερα ὑπὸ τῶν καθολικωτέρων. ἐπιβλέπειν οὖν δεῖ εἰ ἐνδέχεται διὰ τοῦ κγ΄ συλλογίσασθαι μᾶλλον. ἢ διὰ τοῦ γ΄ μόνον. ἔλαβε δὲ ἐν τούτοις. τοῦ μὲν ε΄ τὰ ἑπόμενα τοῦ δὲ α΄ οἷς ἕπεται. ἐπειδὴ διὰ τούτων ἐδείκνυτο τὸ καθόλου καταφατικόν. ἐπὶ ἑνὸς τῶν προβλημάτων ὡς ἐπὶ παραδείγματος γυμνάζων τὸν λόγον. Ἐκεῖνο δὲ ἐπιστῆσαι ἄξιον. ὅτι ἐν τῇ ἐκθέσει τῶν ὑπαρχόντων τοῖς ὅροις, ἔλεγε δεῖν ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἑπομένων, ὅτι οὐ δεῖ καὶ τὰ τοῖς ἑπομένοις ἑπόμενα λαμβάνειν. ἀλλὰ τὰ τῷ α΄ ὡς α΄ ἑπόμενα. τουτέστι τὰ προσεχῶς αὐτῶν καθολικώτερα. οὕτω δὲ καὶ ἐν τῇ λήψει τῶν οἷς εἵπετο τὸ α΄ καὶ τὸ ε΄. τὰ οἷς τὸ α΄ ὡς α΄ ἕπεται λαμβάνειν. εἰ δὲ εἰσί τινα οἷς κἀκεῖνα εἵπετο, οὐκέτι. ἐκεῖνα γὰρ ἐκλέγειν παρεκελεύετο τὰ ἴδια τῶν προκειμένων ὅρων ἄνωθέν τε καὶ κάτωθεν. ὥστε τὰ προσεχῶς ὑποκείμενα

τοῖς

τοῖς ὅροις λαμβάνειν, ἐκέλευσεν. τὰ δὲ προσεχῶς ὑποκείμενα τινὶ, τὰ καθολικώτατά ἐστι τῶν οἷς ἕπεται. οὐ γὰρ ὁμοίως ἔχει τὰ οἷς, ἕπεταί τι. καὶ τὰ ἑπόμενα αὐτῷ. τὰ μὲν γὰρ προσεχῶς ἑπόμενα. τὰ μερικώτατά ἐστι τῶν ἑπομένων. τὰ δὲ προσεχῶς ὑποκείμενα. ταῦτα δέ ἐστι τὰ οἷς ἕπεται. τὰ καθολικώτατά ἐστι τῶν οἷς ἕπεται. τουτέστι τῶν ὑποκειμένων. οἷον ζώῳ προσεχῶς ἕπεται τὸ ἔμψυχον. καὶ ἔστι μερικώτερον σώματός τε καὶ οὐσίας. ἑπόμενον τῷ ζώῳ, ἕπεται δὲ προσεχῶς τὸ ζῶον τῷ λογικῷ. καὶ ἔστι τοῦτο καθολικώτερον τῶν λοιπῶν οἷς ἕπεται. οἷον ἀνθρώπου σωκράτους. τούτων οὖν οὕτω διατεταγμένων ἐν τῇ λήψει τῶν μέσων ὅρων λέγων δεῖν εἰ ἐνδέχεται τὰ καθολικώτατα λαμβάνειν, ἔδει μόνον ἐπὶ τῶν κατηγορουμένων τουτέστι τῶν ἑπομένων τοῖς ὅροις τοῦτο ποιεῖν. τὸ γὰρ ζ τοῦ ε προσεχῶς κατηγορεῖται. καὶ ἦν μερικώτερον τῶν κατηγορουμένων. εἰκότως οὖν λαμβάνει καθολικώτερα αὐτοῦ τὸ κζ. ἐπὶ δὲ τῶν ὑποκειμένων ὑπόκειται τὸ α, τῷ γ. εἰ τὰ προσεχῶς ὑποκείμενα ἐλαμβάνετο. τοῦτο δέ ἐστι τὰ καθολικώτατα τῶν ὑποκειμένων. τοῦ γ ἄρα οὐδέν ἐστι καθολικώτερον. πῶς οὖν λαμβάνει αὐτοῦ καθολικώτερον τὸ κγ. λέγω οὖν ὅτι ἐν μὲν τῇ ἐκθέσει τὰ προσεχέστατα ἐλάμβανεν. ἵνα τὰ ἑκάστῳ ἢ τοιοῦτόν ἐστι λάβῃ κατηγορούμενά τε καὶ ὑποκείμενα. καὶ μὴ τὰ δι' ἄλλο. τοῦ γὰρ λογικοῦ διὰ τὸ ζῶον κατηγορεῖται τὸ ἔμψυχον. καὶ τῷ ζώῳ διὰ τὸ λογικὸν ὑπόκειται ἄνθρωπος. ἐν μέντοι τῇ ἐκθέσει τοῦ μέσου ἀξιῶν εἰς τὰ καθολικώτατα ἀποβλέπειν εἰ οἷόν τε, ὑποδείγματος μόνου ἕνεκεν καὶ σαφηνείας. ὡς μερικωτέρῳ τῷ γ ἐχρήσατο. ἵνα διδάξῃ μὴ εἰς μόνα τὰ ἀπογεγραμμένα προσέχειν ἐκλεγομένους τὸν μέσον. ἀλλ' ἐπιβλέπειν εἰ τί ἐστι τῶν ὑποκειμένων καθολικώτερον. καὶ εἰ ἐνδέχεται τούτῳ μέσῳ κατὰ τὴν παραδεδομένην μέθοδον χρήσασθαι τοῦτο λαμβάνειν.

» ΔΗΛΟΝ δὲ καὶ ὅτι διὰ τῶν τριῶν ὅρων καὶ τῶν δύο προτάσεων ἡ σκέψις. καὶ διὰ τῶν προειρημένων σχημάτων οἱ συλλογισμοὶ πάντες.

Βούλεται ὁ φιλόσοφος καὶ διὰ τῶν δεδειγμένων ἐν τῷ τμήματι τούτῳ, λέγω δὴ τὸ περὶ τῆς εὐπορίας τῶν προτάσεων, δεῖξαι ὅτι πᾶσα ἀνάγκη πάντα συλλογισμὸν διὰ μόνων τριῶν ὅρων γίνεσθαι. καὶ διὰ τῶν προειρημένων τριῶν σχημάτων. καὶ ἄλλως ἀδύνατον. εἰ γὰρ καλῶς εἴληπται ἡ τῶν ἑπομένων τοῖς ὅροις, καὶ οἷς ἕπονται ἐκλογή. ἔτι τε καὶ τὰ ἀλλότρια αὐτῶν. ἐπὶ ἑκάστου τῶν προβλημάτων, ἔδει τούτων τι ταυτὸν εὑρεθῆναι. οἷον ἐπὶ μὲν τοῦ καθόλου καταφατικοῦ. τὰ οἷς ἕπεται ὁ κατηγορούμενος. καὶ τὰ τῷ ὑποκειμένῳ ἑπόμενα. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὡς δέδεικται, ἐχόντων ἡμῶν δύο μὲν ὅρους τοὺς περὶ ὧν ὁ λόγος. τόν τε ὑποκείμενον καὶ τὸν κατηγορούμενον. λαμβανόντων δὲ καὶ ἕτερον τινὰ ὅσα. ἦν ἦν τοῦ μὲν κατηγορουμένου ὑποκείμενος. τοῦ δὲ ὑποκειμένου κατηγορούμενος. τρεῖς ἀνάγκη μόνους τοὺς ὅρους γίνεσθαι. τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν προβλημάτων ὁμοίως. οὕτω μὲν οὖν τρεῖς μόνοι οἱ εἰς τὸν συλλογισμὸν παραλαμβανόμενοι ὅροι. ὅτι δὲ τρία μόνα τὰ σχήματα. καὶ διὰ τῶν ἐντεῦθα πάλιν δεικνυμένων, φανερόν. ἐδείκνυτο γὰρ τὸ μὲν καθόλου καταφατικὸν διὰ τοῦ α. καὶ διὰ τοῦ β. τὸ δὲ μερικὸν καταφατικὸν διὰ τοῦ τρίτου. καὶ διὰ τοῦ α. τὸ δὲ μερικὸν ἀποφατικὸν διὰ τοῦ τρίτου σχήματος. καὶ διὰ τοῦ α. ταῦτα μέν ἐστι τὰ διὰ τούτων τῷ ἀριστοτέλει δεικνύμενα. σαφεῖ δὲ καὶ τὰ τῆς λέξεως.

» ΔΕΙΚΝΥΤΑΙ γὰρ ὑπάρχειν μὲν παντὶ τῷ ε τὸ α ὅταν τὸ γ τῷ ζ ταυτόν τι ληφθῇ. τοῦτο δὲ.

» ἔσται τὸ μέσον.

Τοῦτο ποῖον, δῆλον ὅτι τὸ γ καὶ τὸ ζ. ταυτὸν γὰρ ταῦτα. μέσον δέ φησι, τουτέστιν μέσος ὅρος. δι' ὃ ἐπάγει.

ΑΚΡΑ δὲ τὸ α καὶ ε. γίνεται οὖν τὸ πρῶτον σχῆμα. τινὶ δὲ, ὅταν τὸ γ καὶ τὸ η ληφθῇ ταυτόν.

» τοῦτο δὲ τὸ ἔσχατον σχῆμα. μέσον γὰρ τὸ η γίνεται. μηδενὶ δὲ, ὅταν τὸ δ καὶ τὸ ζ ταυτόν. οὕτω δὲ καὶ τὸ

» πρῶτον σχῆμα, καὶ τὸ μέσον. τὸ μὲν πρῶτον, ὅτι οὐδενὶ τῷ ζ ὑπάρχει τὸ α. ἐπείπερ ἀντιστρέφει τὸ στερητι-

» κόν. τὸ δὲ ζ παντὶ τῷ ε. τὸ δὲ μέσον, ὅτι τὸ δ, τῷ μὲν α, οὐδενί. τῷ δὲ ε, παντὶ ὑπάρχει. τινὶ δὲ μὴ ὑ-

» πάρχειν, ὅταν τὸ δ καὶ τὸ η ταυτὸν ᾖ. τοῦτο δὲ τὸ ἔσχατον σχῆμα. τὸ μὲν γὰρ α, οὐδενὶ τῷ η ὑπάρξει. τὸ

» δὲ ε, παντὶ τῷ η.

Τουτέστιν ἄκροι ὅροι ὅ τε μείζων καὶ ὁ ἔσχατος. τοῦτο δὲ ἔσται τὸ ἔσχατον σχῆμα. μέσον δὲ τὸ η. ἐπειδὴ τὸ γ καὶ τὸ η ταυτόν. τοῦτο δέ ἐστι μέσον, δῆλον ὅτι οὐδὲν διαφέρει τὸ γ εἰπεῖν ἢ τὸ η μέσον. ταυτὸν γὰρ ἄμφω.

» ΦΑΝΕΡΟΝ οὖν ὅτι διὰ τῶν προειρημένων σχημάτων οἱ συλλογισμοὶ πάντες. καὶ ὅτι οὐκ ἐκλεκ-

» τέον ὅσα πᾶσιν ἕπεται. διὰ τὸ μηδένα γίνεσθαι συλλογισμὸν ἐξ αὐτῶν. κατασκευάζειν μὲν γὰρ ὅλως;

» οὐκ ἦν ἐκ τῶν ἑπομένων. ἀποστερεῖν δ' οὐκ ἐνδέχεται. διὰ τῶν πᾶσιν ἑπομένων. δεῖ γὰρ τῷ μὲν ὑπάρ-

» χειν, τῷ δὲ μὴ ὑπάρχειν.

Ἐκ τῆς γενομένης ἀπογραφῆς τῶν ἑπομένων τοῖς ὅροις. καὶ οἷς αὐτοὶ ἕπονται. καὶ τῶν ἀλλοτρίων αὐτῶν ἐννέα γινομένων συζυγιῶν ὡς ἐδείξαμεν. αἱ μὲν ἓξ χρησιμεύουσιν ἡμῖν εἰς τὴν σκέψιν τῶν προτάσεων. ἃς καὶ παραδέδωκεν ἤδη. αἱ δὲ τρεῖς ἄχρηστοί εἰσιν. ἃς νῦν ἐκτίθεται. καὶ τὰς αἰτίας ἀποδίδωσι δι' ἃς εἰσὶν ἄχρηστοι. τὰ ἀμφοτέροις τοῖς ὅροις ἑπόμενα ἄχρηστά φησι, δι' ὅτι οὔτε κατασκευάζειν οὔτε ἀνασκευάζειν ἐστὶ διὰ τούτων. κατασκευάζειν μὲν οὖν οὐκ ἔστιν. δι' ὅτι ἐν β σχήματι ποιοῦσιν ἐκ δύο καταφατικῶν συζυγίαν ἥτις ἦν ἀσυλλόγιστος. τὸ γὰρ β καὶ ζ ὅτι ἐστὶ ταυτὸν, τῷ α καὶ τῷ ε παντὶ ἀνάγκη ὑπάρχειν.

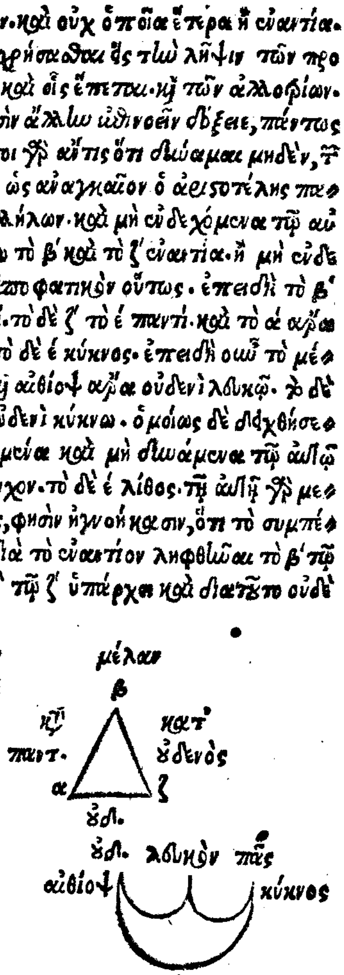
αὕτη δὲ ὡς εἴπομεν ἡ συζυγία ἀσυλλόγιστος ἦν. ἀνασκευάζειν δὲ οὐκ ἔστι διὰ τούτων· ὅτι δεῖ τὸν ἀνασκευάζοντα συλλογισμὸν τὴν ἑτέραν τῶν προτάσεων ἀποφατικὴν ἔχειν. αὗται δὲ ἄμφω εἰσὶ καταφατικαί. καὶ πάλιν, ἐὰν λάβωμεν τὰ αὐτὰ ὄντα, τά τε οἷς ἕπεται τὸ κατηγορούμενον, καὶ τὰ ἀλλότρια τοῦ ὑποκειμένου· τουτέστι τὰ γ ϛ, γίνεται ἐν πρώτῳ σχήματι ὁ συλλογισμὸς τὴν ἐλάττονα πρότασιν ἔχων ἀποφατικήν. ἀσυλλόγιστος δὲ ἦν καὶ αὕτη ἡ συζυγία. οἷον τὸ α παντὶ τῷ γ, ταὐτὸν δὲ εἰπεῖν τῷ θ· τὸ θ οὐδενὶ τῷ ε. ὥστε ἡ ἐλάττων ἀποφατική, ἀσυλλόγιστος ἄρα. ἐὰν δὲ τὰ ἄμφω ἀλλότρια λάβωμεν ἢ ἐν προφανὲς κἀνταῦθα τὸ ἄχρηστον. ἄμφω γὰρ γίνεται ἀπόφασις· εἴτε κατὰ τὸ πρῶτον σχῆμα ποιήσει τις τὸν συλλογισμόν, εἴτε κατὰ τὸ δεύτερον. κατὰ μὲν τὸ α. ἵνα εἴπωμεν οὕτως· τὸ α οὐδενὶ τῷ δ· ταὐτὸν δὲ εἰπεῖν τῷ θ· καὶ τὸ θ οὐδενὶ τῷ ε. κατὰ δὲ τὸ δεύτερον, τὸ δ καὶ τὸ θ· ταὐτὸν γὰρ ἄμφω· τῷ α καὶ τῷ ε οὐδενί. ὥστε καὶ αὕτη ἀσυλλόγιστος ἡ συζυγία. κατὰ μόνας ἄρα τὰς ἓξ συζυγίας τὰς σκέψεις τῶν προτάσεων ποιητέον.

» ΦΑΝΕΡΟΝ δὲ ὅτι καὶ αἱ ἄλλαι σκέψεις τῶν κατὰ τὰς ἐκλογὰς ἀχρεῖοι πρὸς τὸ ποιεῖν συλ-
» λογισμόν. οἷον, εἰ τὰ ἑπόμενα ἑκατέρῳ ταὐτά ἐστιν, ἢ οἷς ἕπεται τὸ α, καὶ ἃ μὴ ἐνδέχεται τῷ ε, ἢ ὅσα
» πάλιν μὴ ἐγχωρεῖ ἑκατέρῳ ὑπάρχειν. οὐ γὰρ γίνεται συλλογισμὸς διὰ τούτων. εἰ μὲν γὰρ τὰ ἑπόμενα
» ταὐτά. οἷον τὸ β καὶ τὸ ζ. τὸ μέσον γίνεται σχῆμα κατηγορικὰς ἔχον ἀμφοτέρας τὰς προτάσεις. εἰ δ'
» οἷς ἕπεται τὸ α, καὶ ἃ μὴ ἐνδέχεται τῷ ε. οἷον τὸ γ καὶ τὸ θ, τὸ πρῶτον σχῆμα ἔσται στερητικὴν ἔχον τὴν
» πρὸς τὸ ἔλαττον ἄκρον πρότασιν. εἰ δ' ὅσα μὴ ἐνδέχεται ἑκατέρῳ. οἷον τὸ δ καὶ τὸ θ, στερητικαὶ ἀμφότε-
» ραι αἱ προτάσεις, ἢ ἐν τῷ πρώτῳ ἢ ἐν τῷ μέσῳ σχήματι. οὕτω δ' οὐδαμῶς ἔσται συλλογισμός.

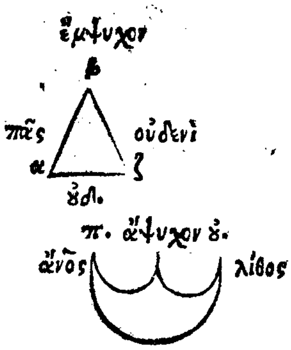
Ε ἐπειδὴ τὴν μίαν συζυγίαν ἐξέθετο τὴν λαμβάνουσαν τὰ ἀμφοτέροις τοῖς ὅροις ἑπόμενα. διὰ τοῦτό φησι καὶ αἱ ἄλλαι παρ' ἃς εἴπομεν ἄχρηστοι, ἢ τὰ ἀμφότερα ἀλλότρια λαμβάνουσαι, καὶ τὰ οἷς ἕπεται ὁ κατηγορούμενος· καὶ οἷς μὴ ὑπάρχει ὁ ὑποκείμενος. εἶτα βουλόμενος ταύτας ἐκθέσθαι. λαμβάνει πάλιν τὸν λόγον. καὶ ἄρχεται ἀπὸ τῆς λαμβανούσης τὰ ἀμφοτέροις ἑπόμενα. φησὶ γὰρ εἰ τὰ ἑπόμενα ἑκατέρῳ. εἶτα ἐκθέμενος τὰς τρεῖς συζυγίας. δείκνυσι μετὰ ταῦτα τὰ ἐκ τῶν ὅρων. ἀπὸ τῆς πρώτης ἀρξάμενος ὅτι ἄχρηστοί εἰσιν εἰς τὰς συλλογιστικὰς μεθόδους.

» ΔΗΛΟΝ δὲ καὶ ὁποῖα ταὐτὰ ληπτέον τὰ κατὰ τὴν ἐπίσκεψιν. καὶ οὐχ ὁποῖα ἕτερα ἢ ἐναντία.

Τ ὃ διὰ τούτων προκείμενόν ἐστι δεῖξαι. ὅτι ἀδύνατον ἄλλῃ μεθόδῳ χρήσασθαι εἰς τὴν λῆψιν τῶν προτάσεων πλὴν τῆς παραδεδομένης. λέγω δὲ τῆς διὰ τῶν ἑπομένων καὶ οἷς ἕπεται. καὶ τῶν ἀλλοτρίων. ὧν ταὐτό τι λαβεῖν ἦν ἀνάγκη καθ' ἕτερον τῶν ὅρων. εἰ γάρ τις φησὶν ἄλλην ἐπινοεῖν δόξειε, πάντως εἰς μίαν τῶν ὑφ' ἡμῶν παραδεδομένων συνενεχθήσεται ἀγνοῶν. εἴποι γὰρ ἄν τις ὅτι δύναμαι μηδὲν τῶν ἀπογεγραμμένων ταὐτό τι λαβεῖν. ὅπερ ἐν πᾶσι τοῖς προβλήμασιν ὡς ἀναγκαῖον ὁ ἀριστοτέλης παραδέδωκεν. ἀλλὰ λαβὼν τούτων τινὰ ἐναντία, ἢ ἁπλῶς ἕτερα ἀλλήλων. καὶ μὴ ἐνδεχόμενα τῷ αὐτῷ ὑπάρχειν, τὰ ἀποφατικὰ προβλήματα κατασκευάσαι. οἷον ἔστω τὸ β καὶ τὸ ζ ἐναντία. ἢ μὴ ἐνδεχόμενα τῷ αὐτῷ ὑπάρχειν. κατασκευάζω ἐκ τούτων τὸ καθόλου ἀποφατικὸν οὕτως. ἐπειδὴ τὸ β τῷ α παντί, τῷ δὲ ζ οὐδενί. ἐναντίον γάρ. καὶ τὸ α ἄρα τῷ ζ οὐδενί. τὸ δὲ ζ τὸ ε παντί. καὶ τὸ α ἄρα τῷ ε οὐδενί. ἔστω γὰρ τὸ μὲν β μέλαν. τὸ δὲ α αἰθίοψ. τὸ δὲ ζ λευκόν. τὸ δὲ ε κύκνος. ἐπειδὴ οὖν τὸ μέλαν παντὶ αἰθίοπι ὑπάρχει. οὐδενὶ δὲ λευκῷ τὸ μέλαν. ἐναντίον γάρ. καὶ αἰθίοψ ἄρα οὐδενὶ λευκῷ. τὸ δὲ λευκὸν παντὶ κύκνῳ. καὶ συνάγεται ἄρα ἐκ τούτων ὅτι ὁ αἰθίοψ, οὐδενὶ κύκνῳ. ὁμοίως δὲ δειχθήσεται κἂν μὴ ἐναντία λάβωμεν τὸ β καὶ τὸ ζ. ἀλλ' ἁπλῶς ἀντιδιῃρημένα καὶ μὴ δυνάμενα τῷ αὐτῷ ὑπάρξαι. οἷον, εἰ τὸ μὲν β εἴη ἔμψυχον τὸ δὲ α ἄνθρωπος. τὸ δὲ ζ ἄψυχον. τὸ δὲ ε λίθος. τῇ αὐτῇ γὰρ μεθόδῳ συνάγεται ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὐδενὶ λίθῳ. οἱ οὖν ταῦτα λέγοντες, φησὶν ἠγνοήκασιν, ὅτι τὸ συμπέρασμα γέγονεν ἐν τούτοις, διὰ τὰς παρ' ἡμῶν εἰρημένας αἰτίας, οὐ διὰ τὸ ἐναντίον ληφθῆναι τὸ β τῷ ζ. εἰ γὰρ ἔχομεν πάντα τὰ ἀλλότρια τοῦ τε α καὶ τοῦ ε. τὸ δὲ β οὐδενὶ τῷ ζ ὑπάρχει καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ τῷ ε τὸ β. ἔχομεν δὲ ἐκεῖνα πάντα τὰ τοῦ ε ἀλλότρια. ἔσται ἄρα τὸ β ταὐτὸν τινὶ τῶν ἀλλοτρίων τοῦ ε. ὥστε φησὶν οὐκ ἠδυνήθησαν συνιδεῖν οἱ ταῦτα λέγοντες τὴν ταὐτότητα τοῦ β καὶ τοῦ θ. καὶ διὰ τοῦτο ἐνόμισαν ἑτέρᾳ τινὶ μεθόδῳ συνῆχθαι τὸ συμπέρασμα. εἴδωμεν δὲ καὶ τὴν λέξιν αὐτὴν τοῦ φιλοσόφου. δῆλον δὲ καὶ ποῖα ταὐτὰ διαληπτέον κατὰ τὴν ἐπίσκεψιν καὶ ποῖα ἕτερα ἢ ἐναντία. διάφορόν φησι φέρεσθαι τὴν γραφὴν τοῦ ῥητοῦ ὁ ἀλέξανδρος. εἶναι γὰρ ἔν τισι τῶν βιβλίων. καὶ οὐχ ὁποῖα ἕτερα ἢ ἐναντία. εἰ μὲν οὖν φέροιτο καὶ ποῖα ἕτερα ἢ ἐναντία. οὕτως ἐξηγητέον. ἐπεὶ δῆλον γέγονεν ἡμῖν ἐκ τῶν εἰρημένων ποῖα δεῖ λαμβάνειν τὰ αὐτὰ ἔσται καὶ τοῦτο δῆλον ποῖά ἐστιν ἐν τούτοις ἕτερα ἢ ἐναντία. ἵνα ὥσπερ πόρισμά τι ἐκ τῶν εἰρημένων τοῦτο συνάγηται. τὸ μανθάνειν ἡμᾶς

καὶ ποῖα ἐν τούτοις τὰ ἕτερα ἢ τὰ ἐναντία. οὐδὲν γὰρ συμβάλλεται εἰς τὸ προκείμενον, τὸ γνῶναι ταῦτα. ὥστε κατὰ ταύτην τὴν γραφὴν ὡς πόρισμα ἔσται τοῦτο συνημμένον. ποῖα ὄντα ἕτερα. ἢ τὰ ἐναντία φέρε εἰπεῖν. εἰ δὲ ἐλάβομεν τὸ γ΄ καὶ τὸ ζ΄ ταυτὸν, ἔσται τὸ δ΄ τῷ ζ΄ ἐναντίον ἢ ἕτερον. ἐπειδὴ καὶ τοῦ γ΄ ἀλλότριον. πάλιν εἰ τὸ γ΄ καὶ τὸ θ΄ ταυτὸν, τὸ δ΄ καὶ τὸ θ΄ ἕτερα ἔσονται ἢ ἐναντία. εἰ γὰρ τὸ μὲν α΄ παντὶ τῷ γ΄ τουτέστι τῷ θ΄. τὸ δὲ δ΄ οὐδενὶ τῶν α΄. οὐδὲ τῶν θ΄ ἄρα οὐδενὶ τὸ δ΄. τὰ ἄρα δ΄ θ΄ ἢ ἐναντία ἢ ἀλλότρια ἀλλήλων. εἰ δὲ τὸ γ΄ ἡ ταυτὸν ἢ τὸ μὲν γ΄ τοῦ θ΄ ἢ ἕτερα. ἐστὶν ἢ ἐναντίον. τῷ δὲ η τῷ δ΄. καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν κατὰ τὴν ἄλλην μέθοδον. δοκεῖ δὲ ἡ ἑτέρα γραφὴ προσφυεστέρα εἶναι ἐν τῷ προκειμένῳ θεωρήματι· καὶ τῇ ἐπαγομένῃ λέξει. λέγω δὲ καὶ οὐχ ὁποῖα ἕτερα ἢ ἐναντία. ἵνα ἡ συνέχεια αὕτη, δῆλον ἢ ἐκ τῶν εἰρημένων γέγονεν τὸ ποῖα. ἐν τοῖς ἀπογεγραμμένοις καθ᾽ ἕκαστον πρόβλημα δεῖ λαμβάνειν τὰ ἄλλα. οὐ γὰρ δεῖ ληπτέον ποῖα ἕτερα ἢ ἐναντία. καὶ ὅτι τοῦτο βούλεται σημαίνειν. δῆλον ἐκ τῶν ἐπαγομένων εὐθέως, τί γάρ φησι.

» ΠΡΩΤΟΝ μὲν ὅτι τοῦ μέσου χάριν ἡ ἐπίβλεψις. τὸ δὲ μέσον οὐχ ἕτερον, ἀλλὰ ταυτὸν δεῖ λα-
» βεῖν. εἶτα ἐν ὅσοις συμβαίνει γίνεσθαι συλλογισμὸν τῷ ληφθῆναι ἐναντία, ἢ μὴ ἐνδεχόμενα τῷ αὐτῷ
» ὑπάρχειν, εἰς τοὺς προειρημένους ἅπαντας ἀναχθήσεται τρόπους. οἷον εἰ τὸ β΄ καὶ τὸ ζ΄ ἐναντία, ἢ μὴ ἐνδε-
» χόμενα τῷ αὐτῷ ὑπάρχειν, ἔσται μὲν γὰρ τούτων ληφθέντων συλλογισμός. ὅτι οὐδενὶ τῷ ε΄ τὸ α΄ ὑπάρ-
» χει. ἀλλ᾽ οὐκ ἐξ αὐτῶν. ἀλλὰ ἐκ τοῦ προειρημένου τρόπου.

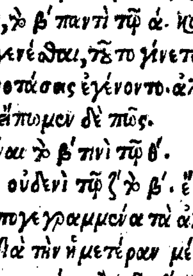
Ὅτι φησὶν οὐ δεῖ ζητεῖν ποῖα ἐν τοῖς ἀπογεγραμμένοις ἕτερά ἐστιν, ἀλλὰ ποῖα τὰ αὐτά, δῆλον. βουλόμεθα γὰρ τὸν μέσον ὅρον εὑρεῖν. δι᾽ οὗ μέσου σχέσιν τινὰ ἔχοντος πρὸς ἑκάτερον τῶν ὅρων ἢ ἀποφατικῶς ἢ καταφατικῶς, δυνησόμεθα τὸν ἄκρον τοῦ ἄκρου ἢ κατηγορῆσαι ἢ ἀποφῆσαι. εἰ τοίνυν ἡ μὲν ζήτησις τοῦ μέσου ἕνεκεν γίνεται. καὶ ἐπισκοποῦμεν τίνα δεῖ ἐκ τῶν ἀπογεγραμμένων λαβεῖν μέσον ὅρον. δεῖ δὲ τὸν μέσον ἕνα εἶναι καὶ τὸν αὐτόν. δῆλον ἄρα ὅτι ποῖα τὰ αὐτὰ ἐν τοῖς ἀπογεγραμμένοις ἐν ἑκατέρῳ τῶν ἄκρων ὅρων δεῖ ζητεῖν. καὶ οὐ ποῖα ἕτερα ἢ ἐναντία. ἐπεὶ δύο ληψόμεθα μέσους καὶ οὐχ ἕνα. καὶ οὕτω δύο ποιήσωμεν προτάσεις μηδὲν ἀλλήλαις κοινωνούσας. οἷον, τὸ β΄ παντὶ τῷ α΄. καὶ τὸ ζ΄ παντὶ τῷ ε΄. εἰ δέ ποτέ φησι συμβαίνῃ ἐκ τῆς τοιαύτης λήψεως συλλογισμὸν γενέσθαι, τοῦτο γίνεται οὐχ ἁπλῶς. ἐπειδὴ ἐναντία ἐλάβομεν. ὅσον γὰρ ἐκ τούτου, δύο ἀπηρτημέναι προτάσεις ἐγένοντο. ἀλλ᾽ ὅτι συμβαίνει εἰς τὴν παρ᾽ ἡμῶν παραδεδομένην μέθοδον λεληθότως ἐμπίπτειν. εἴπωμεν δὲ πῶς.

» ΤΟ γὰρ β΄ τῷ μὲν α΄ παντὶ, τῷ δὲ ε΄, οὐδενὶ ὑπάρξει, ὥστ᾽ ἀνάγκη ταυτὸ εἶναι τὸ β΄ τινὶ τῷ θ΄.

Ἐπεὶ γὰρ τὸ β΄ παντὶ τῷ α΄ ὑπάρχει. ἐναντίον δὲ τὸ β΄ τῷ ζ΄. ἢ ἕτερον. καὶ διὰ τοῦτο οὐδενὶ τῷ ζ΄ τὸ β΄. ἔστιν δὲ τοῦ ζ΄ μέρους τὸ ε΄. καὶ τῶν ε΄ ἄρα οὐδενὶ ὑπάρξει τὸ β΄. ἀλλὰ μὴν ἔχομεν ἀπογεγραμμένα τὰ ἀλλότρια τοῦ ε΄. ταῦτα δὲ ἦν τὰ θ΄. τὸ ἄρα β΄ ταυτὸν τινὶ ἔσται τῶν θ΄. ὥστε πάλιν διὰ τὴν ἡμετέραν μέθοδον τὸ συμπέρασμα, λέγομεν γὰρ τὸ καθόλου ἀποφατικὸν συνάγεσθαι. λαμβανομένων ἢ τῶν δ΄ καὶ ζ΄ τῶν αὐτῶν. ἢ τῶν β΄ καὶ θ΄.

ΠΑΛΙΝ εἰ τὸ β΄ καὶ τὸ η΄ μὴ ἐγχωρεῖ τῷ αὐτῷ παρεῖναι, ὅτι τινὶ τῷ ε΄ οὐχ ὑπάρξει τὸ α΄. καὶ γὰρ οὕ-
» τω τὸ μέσον ἔσται σχῆμα. τὸ γὰρ β΄ τῷ μὲν α΄ παντὶ, τῷ δὲ η΄ οὐδενὶ ὑπάρξει. ὥστ᾽ ἀνάγκη τὸ β΄ ταυτόν τι-
» νι εἶναι τῶν θ΄. τὸ γὰρ μὴ ἐνδέχεσθαι τὸ β΄ καὶ τὸ η΄ τῷ αὐτῷ ὑπάρχειν, οὐδὲν διαφέρει, ἢ τὸ β΄ τῷ θ΄ τινὶ
» ταυτὸν εἶναι. πάντα γὰρ εἴληπται ἐν τῷ δ΄. τὰ μὴ ἐνδεχόμενα τῷ ε΄ ὑπάρχειν. φανερὸν οὖν ὅτι ἐξ αὐ-
» τῶν μὲν τούτων τῶν ἐπιβλέψεων οὐδεὶς γίνεται συλλογισμός. εἰ δὲ τὸ β΄ καὶ τὸ ζ΄ ἐναντία, ταυτόν τι-
» νι τὸ β΄ τῷ θ΄. καὶ τὸν συλλογισμὸν γίνεσθαι διὰ τούτων.

Δείξας ὅτι ἐν οἷς καὶ συνάγεται τὸ καθόλου ἀποφατικὸν ἐναντίων τινῶν ληφθέντων ἢ μὴ ἐνδεχομένων τῷ αὐτῷ ὑπάρχειν. οὐ διὰ τὴν τῶν ἐναντίων λῆψιν συνάγεται. ἀλλὰ διὰ τὸ ἐμπίπτειν εἰς τὴν παρ᾽ αὐτοῦ παραδιδομένην μέθοδον. τὸ αὐτὸ τοῦτο δείκνυσι καὶ ἐπὶ τοῦ μερικοῦ ἀποφατικοῦ. συναχθείη δὲ ἂν ἐκ τῶν ἐναντίων οὕτως. ἐπεὶ τὸ β΄ παντὶ μὲν τῷ α΄. οὐδενὶ δὲ τῷ η΄. καὶ τὸ α΄ οὐδενὶ τῶν η΄. τὸ δὲ η΄ τινὶ τῷ ε΄. καὶ τὸ α΄ ἄρα οὐ παντὶ τῷ ε΄. πάλιν οὖν φησιν ἀγνοοῦσιν ἐν τούτοις, ὅτι εἰς τὴν παρ᾽ ἡμῶν παραδεδομένην μέθοδον ἐμπίπτουσιν. οὐδὲν γὰρ ἄλλο φησὶ λέγουσιν λαμβάνοντες τὸ β΄ καὶ τὸ η΄. μὴ ἐνδεχόμενα τῷ αὐτῷ ὑπάρχειν. ἢ ὅτι τὸ β΄ τινὶ ταυτόν ἐστι τῶν θ΄. εἰ γὰρ τὸ β΄ οὐδενὶ τῶν η΄. τὸ δὲ η΄ μέρος τοῦ ε΄. πάντα δὲ τὰ τοῦ ε΄, ἀλλότρια ἐλάβομεν ἐν τοῖς θ΄. ἔσται ἄρα ταυτὸν τινὶ τῶν θ΄ τὸ β΄. ὥστε πάλιν διὰ τὴν ἡμετέραν μέθοδον. γέγονε τὸ συμπέρασμα. καὶ ταῦτα μὲν ὁ φιλόσοφος. ἔοικε δὲ ἢ πεπλανῆσθαι ἐν τούτοις. ἢ διὰ τὸ ἤδη παραδοῦναι τὴν μέθοδον, ἀδιαφόρως ἐνταῦθα χρήσασθαι. ἔδει γὰρ αὐτὸν εἰπεῖν οὐ-

πως. τὸ γὰρ μὴ ἐνδέχεσθαι τῷ β΄ καὶ τὸ η΄ τῷ αὐτῷ ὑπάρχειν, οὐδὲν διαφέρει, ἢ τὸ η΄ τῶν δ΄ τινὶ [illegible] νῶ δὲ εἰπεῖν. ἢ τὸ β΄ τῶν θ΄ τι εἶναι. ὅτι γὰρ τοῦτο ψεῦδος δῆλον. δυνατὸν γὰρ μηδενὶ μὲν τῷ αὐτῷ [illegible]σθαι τὸ β΄ καὶ τὸ η΄ ὑπάρχειν. μηδὲ τῶν θ΄ εἶναι τὸ β΄. εἰ γὰρ λάβομεν, τὸ μὲν ε΄ γένος. τὸ δὲ β΄ καὶ η΄ ἀντιδιῃρημένα εἴδη. οἷον τὸ μὲν ε΄ ζῶον. τὸ δὲ β΄ ἄνθρωπον. τὸ η΄ ἵππον. ἄνθρωπον μὲν καὶ ἵππον, οὐκ ἐγχωρεῖ τῷ αὐτῷ ὑπάρχειν. οὐδενὶ μέντοι τῶν θ΄. λέγω δὴ τῶν ἀλλοτρίων τοῦ ζώου ὁ ἄνθρωπος ὑπάρξει. ζῶον γὰρ καὶ ὁ ἄνθρωπος. ὡσαύτως ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν ἐναντίων. οἷον ἐὰν λάβωμεν, τὸ μὲν ε΄ χρῶμα. τὸ δὲ β΄ λευκὸν τὸ η΄ μέλαν. τῷ αὐτῷ μὲν οὖν τὸ β΄ καὶ τὸ η΄ οὐκ ἐγχωρεῖ ὑπάρξαι. οὐδενὶ μέντοι τῶν θ΄. ταυτὸν ἔσται τὸ β΄. ἐπεὶ ἦν ἀλλότρια τοῦ ε΄. χρῶμα γὰρ καὶ αὐτό. ἐὰν μέντοι λάβωμεν τὸ η΄ καὶ τὸ δ΄ ταυτόν. ἀληθεύσει ὁ λόγος. εἰ γὰρ οὐδενὶ τῷ η΄ τὸ α΄. ἐπειδὴ οὐδὲ τὸ β΄ οὐδενὶ τῷ η΄. οὐδὲ τὸ η΄ ἄρα οὐδενὶ τῷ α΄. ὥστε ἀλλότριον τὸ α΄ τοῦ η΄. τὰ δὲ ἀλλότρια τοῦ α΄, τὰ δ΄ ἦν. ὥστε ταυτόν τι ἔσται τὸ η΄ τινὶ τῶν δ΄.

ΣΥΜΒΑΙΝΕΙ δὴ τοῖς οὕτως ἐπισκοποῦσι προσεπιβλέπειν ἄλλην ὁδὸν τῆς ἀναγκαίας, διὰ τὸ λανθάνειν ποτὲ τὴν ταυτότητα τῶν β΄ καὶ τῶν θ΄.

Ἐνόμισάν φησιν οἱ ταῦτα λέγοντες, ἄλλην ὁδὸν τῆς εὐπορίας εὑρηκέναι τῶν προτάσεων. τὴν διὰ τῶν ἐναντίων. ἀγνοήσαντες ὅτι ἐν αὐτοῖς τούτοις οἷς λέγουσιν, ἡ ἡμετέρα πάλιν ἀναφαίνεται μέθοδος. ὥστε διὰ ταύτην. καὶ μὴ διὰ τὴν παρὰ τούτων λεγομένην συμβαίνειν τὸ συμπέρασμα. ὥστε οἱ διὰ ταύτης τῆς μεθόδου, συνάγεσθαί τι νομίσαντες. πλείω τῆς ἀναγκαίας βαδίζουσι. διά τινος κύκλου. ἐπὶ τὴν ἡμετέραν περιαγόμενοι μέθοδον. δεῖ δὲ πάλιν, ἀντὶ β΄ θ΄ τὸ δ΄ η΄. λαμβάνειν.

ΤΟΝ αὐτὸν δὲ τρόπον ἔχουσι καὶ οἱ εἰς τὸ ἀδύνατον ἀπάγοντες συλλογισμὸν, τοῖς δεικτικοῖς. καὶ γὰρ οὗτοι γίνονται διὰ τῶν ἑπομένων. καὶ οἷς ἕπεται ἑκάτερον. καὶ ἡ αὐτὴ ἐπίσκεψις ἐπ' ἀμφοῖν. ὃ γὰρ δείκνυται δεικτικῶς, καὶ διὰ τοῦ ἀδυνάτου ἐστὶ συλλογίσασθαι. καὶ διὰ τῶν αὐτῶν ὅρων. καὶ ὃ δι' ἀδυνάτου, καὶ δεικτικῶς.

Οὐ μόνον φησὶ κατηγορικῶς διὰ τῆς μεθόδου ταύτης εὐπορήσομεν συλλογίζεσθαι, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν δι' ἀδυνάτου δεῖξιν αἱ αὐταὶ χρησιμεύσουσιν ἡμῖν μέθοδοι. τὸ γὰρ αὐτὸ πρόβλημα διὰ τῶν αὐτῶν ὅρων. κατηγορικῶς τε ἅμα καὶ δι' ἀδυνάτου συλλογιούμεθα. καὶ ἀνάπαλιν. ὃ διὰ τοῦ ἀδυνάτου ἐδείξαμεν, τοῦτο διὰ τῶν αὐτῶν ὅρων κατηγορικῶς ἕξομεν συλλογίσασθαι. ὅπως δὲ τοῦτο ἔσται, ἐπάγει.

ΟἿΟΝ ὅτι τὸ α΄ οὐδενὶ τῷ ε΄ ὑπάρχει. κείσθω γὰρ τινὶ ὑπάρχειν. οὐκοῦν, ἐπεὶ τὸ β΄ παντὶ τῷ α΄, τὸ δὲ α΄ τινὶ τῷ ε΄, τὸ β΄ τινὶ τῷ ε΄ ὑπάρξει. ἀλλ' οὐδενὶ ὑπῆρχεν.

Ἔστω φησὶ δι' ἀδυνάτου δεῖξαι τὴν καθόλου ἀποφατικήν. εἰλήφθω οὖν πάλιν τι τῶν ἑπομένων τῷ α΄, τουτέστιν τὸ β΄. καὶ τῶν ἀλλοτρίων τοῦ ε΄, τουτέστι τὸ θ΄. ταυτὸ ὑπάρχον, προσέρχεται οὖν ἡ δεῖξις οὕτως. ἐπεὶ τὸ β΄ ταυτὸν τῷ θ΄. τὸ δὲ β΄ παντὶ τῷ α΄. καὶ τὸ θ΄ τῷ α΄ παντί. τὸ δὲ ε΄ οὐδενί. τούτων οὖν ὄντων λέγω ὅτι τὸ α΄ τῷ ε΄ οὐδενὶ ὑπάρχει. εἰ γὰρ τοῦτο ψεῦδος, ἀληθὲς τὸ τινί. οὐκοῦν ἐπεὶ τὸ μὲν β΄ παντὶ τῷ α΄. τὸ δὲ α΄ τινὶ τῶν ε΄. συνάγεται ὅτι τὸ β΄ τινὶ τῶν ε΄. ὑπέκειτο δὲ καὶ οὐδενί. ὅπερ ἀδύνατον. τὸ γὰρ β΄ ταυτὸ τινὶ ἦν τῶν θ΄. ὅπερ ἦν ἀλλότρια τοῦ ε΄. εἰ τοίνυν τῇ ὑποθέσει τῇ λεγούσῃ ὑπάρχειν τὸ α΄ τινὶ τῶν ε΄. ἀδύνατόν τι ἠκολούθησεν. τό, τὸ αὐτὸ τῷ αὐτῷ τὸ β΄ τῷ ε΄ καὶ οὐδενὶ καὶ τινὶ ὑπάρχειν. ψεῦδος ἄρα τὸ τινὶ τῶν ε΄ τὸ αὐτὸ ὑπάρχειν, ἀληθὲς δὲ τὸ μηδενί.

ΠΑΛΙΝ ὅτι τινὶ ὑπάρχει. εἰ γὰρ μηδενὶ τῷ ε΄ τὸ α΄. τὸ δὲ ε΄ παντὶ τῷ η΄, οὐδενὶ τῷ η΄ ὑπάρχει τὸ α΄. ἀλλὰ παντὶ ὑπῆρχεν.

Ὁμοίως φησὶν ἕξει καὶ ἐπὶ τῆς μερικῆς καταφατικῆς. ταῖς γὰρ αὐταῖς μεθόδοις δείξομεν διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς. καὶ τοῦτο τὸ πρόβλημα διὰ τοῦ λαμβάνειν τινὰ τῶν οἷς, ἀμφότεροι ἕπονται οἱ ὅροι. λέγω δὲ τῶν γ΄ καὶ τῶν η΄ ταυτὰ ἀλλήλοις ὄντα. δείκνυμεν οὖν πάλιν διὰ τοῦ ἀδυνάτου οὕτως. λέγω γὰρ ὅτι τὸ α΄ τινὶ τῶν ε΄ ὑπάρχει. εἰ γὰρ τοῦτο ψεῦδος, ἀληθὲς τὸ οὐδενί. ἐπεὶ οὖν τὸ α΄ οὐδενὶ τῷ ε΄. τὸ δὲ ε΄ παντὶ τῷ η΄. καὶ τὸ α΄ ἄρα οὐδενὶ τῶν η΄. ἀλλ' ὑπέκειτο καὶ παντί, ὅπερ ἀδύνατον. τοῦ γὰρ γ΄ καθόλου παντὸς ἦν τὸ α΄. οὗπερ ταυτὸν τῷ η΄. ὥστε καὶ τὸ η΄ παντὶ ὑπάρχει τὸ α΄. ψευδὴς ἄρα ἡ ὑπόθεσις ἡ λέγουσα. οὐδενὶ τῷ ε΄ τὸ α΄. οὐκοῦν ἀληθὴς ἡ τινί, ὅπερ ἔδει δεῖξαι.

ΟΜΟΙΩΣ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων προβλημάτων. ἀεὶ γὰρ ἔσται ἐν ἅπασιν ἡ διὰ τοῦ ἀδυνάτου δεῖξις.

Τουτέστιν, τοῦ τε καθόλου καταφατικοῦ. καὶ τοῦ μερικοῦ ἀποφατικοῦ. δείξομεν οὖν καὶ ἐπὶ τούτων. ἐδείκνυμεν οὖν τὸ καθόλου καταφατικόν. λαμβάνοντες τὸ γ΄ καὶ τὸ ζ΄ ταυτόν. ἔσται οὖν διὰ τῶν αὐτῶν ὅρων, τὸ αὐτὸ καὶ δι' ἀδυνάτου δεῖξαι. λέγω γὰρ ὅτι τὸ α΄ παντὶ τῷ ε΄ ὑπάρχει. εἰ δὲ τοῦτο ψεῦδος, ἀληθὲς τὸ οὐ παντί. ἐπεὶ οὖν τὸ α΄ οὐ παντὶ τῷ ε΄. τὸ δὲ ζ΄ παντὶ τῷ ε΄. συνάγεται ἐν τρίτῳ σχήματι. τὸ α΄ οὐ παντὶ τῷ ζ΄. ὑπέκειτο δὲ καὶ παντί, ὅπερ ἀδύνατον. κατὰ παντὸς γὰρ τοῦ γ΄ τὸ α΄. τὸ δὲ γ΄ ταυτὸν ἦν τῷ ζ΄. ὥστε καὶ τὸ α΄ κατὰ παντὸς τοῦ ζ΄. ἔστι δὲ καὶ ἐν δευτέρῳ σχήματι τὸ αὐτὸ συναγαγεῖν. ἐπεὶ γὰρ τὸ α΄ οὐ παντὶ τῷ ε΄ ὡς ἡ ὑπόθεσις. ἦν δὲ καὶ παντὶ τῷ ζ΄ τὸ α΄. ταυτὸν γὰρ τὸ γ΄ τῷ ζ΄. τῷ δὲ γ΄ παντὶ τῷ α΄. ὥστε συνάγεται τὸ ζ΄ οὐ παντὶ τῷ ε΄. ὑπέκειτο δὲ καὶ παντί.

ὅπερ ἐστὶν

ὅτι ὅπερ ἐστὶν ἀδύνατον. ψευδὴς ἄρα ἡ ὑπόθεσις ὅτι τὸ α οὐ παντὶ τῷ ε. ἀληθὲς ἄρα τὸ παντί. ὁμοίως καὶ τὸ μερικὸν ἀποφατικὸν ἐδείκνυτο, παντὸς ὄντος τοῦ δ καὶ τοῦ η. πάλιν οὖν δείξωμεν τοῖς αὐτοῖς ὅροις. καὶ διὰ τοῦ ἀδυνάτου. λέγω γὰρ ὅτι τὸ α οὐ παντὶ τῷ ε ὑπάρχει. εἰ δὲ τοῦτο ψεῦδος, ἀληθὲς τὸ παντί. ἐπεὶ οὖν παντὶ τῷ ε τὸ α. τὸ δὲ ε παντὶ τῷ η. καὶ τὸ α ἄρα παντὶ τῷ η. ὑπέκειτο δὲ καὶ οὐδενὶ, ὅπερ ἀδύνατον. τὸ γὰρ α οὐδενὶ τῷ δ. παντὶ δὲ τὸ δ τῷ η. οὐκοῦν οὐδὲ τῷ η οὐδενὶ τὸ α. ψεῦδος οὖν τὸ παντὶ τῷ ε τὸ α. οὐκοῦν ἀληθὲς τὸ οὐ παντί. δυνατὸν δὲ καὶ ἐν δευτέρῳ σχήματι καὶ ἐν τρίτῳ εἰς τὸ ἀδύνατον ἀπαγαγεῖν. ἐν μὲν δευτέρῳ, ἐπεὶ τὸ α παντὶ τῷ ε. τῷ δὲ η οὐδενί. καὶ τὸ ε ἄρα τῷ η οὐδενί. ὑπέκειτο δὲ καὶ παντί. ἐν δὲ γ. ἐπεὶ τὸ α τῷ ε παντί. τὸ δὲ η τινὶ τῶν ε. καὶ τὸ α ἄρα τινὶ τῶν η. ὑπέκειτο δὲ καὶ οὐδενί.

» ΕΚ τῶν ἑπομένων καὶ οἷς ἕπεται ἑκάτερον.

Δῆλον δήπου ὅτι καὶ ἐπὶ τῶν ἀλλοτρίων.

» ΚΑΙ καθ' ἕκαστον πρόβλημα ἡ αὐτὴ σκέψις. δεικτικῶς τε βουλομένοις συλλογίσασθαι, καὶ εἰς τὸ ἀ-
» δύνατον ἀναγαγεῖν. ἐκ γὰρ τῶν αὐτῶν ὅρων ἀμφότεραι αἱ ἀπόδειξις.

Βούλεται δεῖξαι ὅτι ἀντιστρέφουσιν ἀλλήλαις αἱ δείξεις αὗται. ὃ γὰρ διὰ τοῦ ἀδυνάτου δείκνυται, τοῦτο διὰ τῶν αὐτῶν ὅρων καὶ δεικτικῶς. καὶ ὃ δεικτικῶς, τοῦτο διὰ τῶν αὐτῶν ὅρων καὶ διὰ τοῦ ἀδυνάτου. ἐπειδὴ οὖν ἐξέθετο τὴν διὰ τοῦ ἀδυνάτου. βούλεται τὸ αὐτὸ καὶ διὰ τῶν αὐτῶν καὶ δεικτικῶς δεῖξαι.

» ΟΙΟΝ εἰ δέδεικται μηδενὶ ὑπάρχειν τῷ ε τὸ α. ὅτι συμβαίνει καὶ τὸ β τινὶ τῷ ε ὑπάρχειν, ὅπερ
» ἀδύνατον ἐὰν ληφθῇ τῷ μὲν ε μηδενὶ, τῷ δὲ α παντὶ ὑπάρχειν, τὸ β. φανερὸν ὅτι οὐδενὶ τῷ ε [illegible]
» ὑπάρχειν.

Εἰ τὴν καθόλου φησὶν ἀποφατικὴν ἐδείξαμεν δι' ἀδυνάτου. ὑποθέμενοι τὸ ἀντικείμενον. καὶ τούτῳ εὑρόντες ἀδύνατόν τι ἀκολουθοῦν. λέγω δὲ τὸ β τινὶ τῶν ε ὑπάρχειν. οὐδενὶ ὑπάρχειν. ἐὰν δὲ τὸ ψευδὲς συμπέρασμα εἰς τὸ ἀληθὲς μεταλάβωμεν. λέγω δὴ ὅτι τὸ β οὐδενὶ τῶν ε. εἶτα προσθῶμεν τὴν ἑτέραν πρότασιν. ἥτις καὶ ἐν τῇ δι' ἀδυνάτου ὑπῆρχε, τὴν ὅτι τὸ β παντὶ τῷ α συνάγεται δεικτικῶς ἐν δευτέρῳ σχήματι, ὅτι τὸ α οὐδενὶ τῷ ε. ἀναλαμβάνει οὖν τὰ εἰρημένα, ἵνα δείξῃ ἀντιστρεφούσας ἀλλήλαις. τήν τε ἐπ' εὐθείας, καὶ τὴν δι' ἀδυνάτου δεῖξιν. ἀπορήσειε δ' ἄν τις ἐν τούτοις εἰκότως. πῶς φησιν ἀντιστρέφειν ἀλλήλαις τήν τε δι' ἀδυνάτου καὶ τὴν ἐπ' εὐθείας δεῖξιν. δέδεικται γὰρ ἐν τῷ περὶ τῶν τριῶν σχημάτων λόγῳ ὅτι ὁ τέταρτος τρόπος τοῦ δευτέρου σχήματος. καὶ ὁ ε τοῦ τρίτου μόνας τῇ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῇ ἐδείκνυντο. τῇ δὲ ἐπ' εὐθείας οὐκέτι. ὁποτέραν γὰρ τῶν προτάσεων ἀντιστρέψαι τις βουληθείη. ἵνα ἐπ' εὐθείας ποιήσηται τὴν δεῖξιν, ἀσυλλόγιστον ποιεῖ τὴν συμπλοκὴν τῶν προτάσεων. ἐπὶ δὲ τοῦ δ τρόπου τοῦ β σχήματος οὐδὲ ἀντιστρέψαι ἔστι τὴν ἐλάττονα. μερικὴ γὰρ ἐστιν ἀποφατική. ἥτις πρὸς οὐδεμίαν ἀντιστρέφει. πῶς οὖν ἐνταῦθά φησιν ὅτι πάντα τὰ δι' ἀδυνάτου δεικνύμενα, καὶ ἐπ' εὐθείας δείκνυται. καὶ τὰ ἐπ' εὐθείας δι' ἀδυνάτου. φημὶ οὖν πρὸς ταῦτα. ὅτι πρῶτον μὲν οὐ περὶ τρόπων τῶν σχημάτων ἐνταῦθα ὁ λόγος. ἀλλὰ περὶ τῶν προβλημάτων πάντων τοῦ καθόλου. τοῦ μερικοῦ. τοῦ καταφατικοῦ. τοῦ ἀποφατικοῦ. ὅτι τούτων ἕκαστον καὶ ἐπ' εὐθείας δείκνυται. καὶ διὰ τοῦ ἀδυνάτου. οὐ μὴν ὅτι καὶ καθ' ἕκαστον τρόπον τῶν σχημάτων. ἔπειτα δὲ οὐδὲ ἐπὶ τῶν τρόπων ψευδής ἐστιν ὁ λόγος. ἀναμνησθῶμεν γὰρ διατί ἔλεγε μὴ δύνασθαι ἐπὶ τῶν εἰρημένων, δύο τρόπων τὴν ἐπ' εὐθείας δεῖξιν γίνεσθαι. δῆλον δήπου ὅτι καὶ φθάσαν εἶπον. ὅτι τὴν μὲν, τῶν προτάσεων οὐκ ἔστιν ἀντιστρέψαι. αἱ δὲ ἄλλαι ἀντιστρεφόμεναι ἀσυλλόγιστον ἐποίουν τὸ σχῆμα. τί δὲ ὅλως τῶν ἀντιστροφῶν ἐδέησεν. αὐτὸς ἐν τῷ περὶ αὐτῶν λόγῳ σαφῶς εἶπεν. ἐπεὶ γὰρ ἀτελεῖς εἰσιν οἱ ἐν τῷ β καὶ γ σχήματι συλλογισμοί. δεόμεθά φησι τῶν ἀντιστροφῶν, οὐ πρὸς τὸ ποιῆσαι τὸ ἀναγκαῖον ἐν τούτοις τοῖς σχήμασιν. ἀλλ' ἵνα φαινόμενον γένηται τὸ ἀναγκαῖον. οὐ γὰρ ἡ ἀντιστροφή ἐστιν ἡ τὴν ἀνάγκην τοῖς συλλογισμοῖς τούτοις ποιοῦσα. αὐτὰ γὰρ καθ' αὑτὰ τὰ σχήματα ἔχει τὸ ἀναγκαῖον. ἀλλὰ μὴ φαινόμενον, τοῦτο, φανερὸν ποιεῖ καὶ ἡ εἰς τὸ πρῶτον σχῆμα ἀναγωγή. ταύτῃ γὰρ καὶ ἀτελῆ λέγονται εἶναι τὰ σχήματα τὸ β καὶ τὸ γ. διότι μὴ προφανῆ τὴν ἀνάγκην ἔχουσιν. ὥστε εἰ μὴ ποιῶσι τὸ ἀναγκαῖον δι' ἀντιστροφῆς, ἀλλὰ μόνον δεικνύουσιν. ἐνδέχεται δήπου καὶ ἐπὶ τῶν εἰρημένων δύο τρόπων ἐπ' εὐθείας συλλογίσασθαι. ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ ἀναγκαῖον μὴ φαίνηται. μήτε δὲ δι' ἀντιστροφῆς τῶν προτάσεων ἐνδέχεται τοῦτο δεῖξαι. διὰ τοῦτο μόνως διὰ τοῦ ἀδυνάτου δείκνυσθαι τοὺς τρόπους ἐκείνους φησίν. διὰ τοῦτο γὰρ φαίνεται αὐτῶν τὸ ἀναγκαῖον. ὥστε καὶ ἐπὶ τῶν τρόπων πάντων, ἀληθές ἐστι τὸ κατὰ τὸ αὐτὸ καὶ ἐπ' εὐθείας καὶ διὰ τοῦ ἀδυνάτου δείκνυσθαι. καὶ ὅτι καθόλου ἀντιστρέφουσι πρὸς ἀλλήλας. ἥτε δι' ἀδυνάτου καὶ ἡ ἐπ' εὐθείας δεῖξις.

» ΠΑΛΙΝ εἰ δεικτικῶς συλλελόγισται τὸ α τῷ ε μηδενὶ ὑπάρχειν. ὑποθεμένοις ὑπάρχειν τινὶ, διὰ τοῦ
» ἀδυνάτου δειχθήσεται οὐδενὶ ὑπάρχον.

Ἀντιστρέψας πρὸς τὴν δι' ἀδυνάτου δεῖξιν τὴν δεικτικὴν. νῦν πρὸς τὴν δεικτικὴν ἀντιστρέφει τὴν δι' ἀδυνάτου. εἰ γὰρ δέδεικται δεικτικῶς καὶ διὰ τοῦ β σχήματος ὅτι τὸ α οὐδενὶ τῷ ε. ἐὰν τὸ ἀντικείμενον τούτῳ λάβωμεν τὸ τινὶ, δείκνυμεν πάλιν τὸ αὐτὸ καὶ δι' ἀδυνάτου. εἰ γὰρ τινὶ τῶν ε τὸ α. τὸ δὲ β

παντὶ τῷ α, συνάγεται πάλιν ἐν πρώτῳ σχήματι τὸ β τινὶ τῶν ε. ἀλλ' ὑπέκειτο οὐδενί. ψεῦδος ἄρα τὸ τινὶ τῶν ε τὸ α. οὐκοῦν οὐδενί. δέδεικται οὖν διὰ τούτων. ὅτι ἀντιστρέφουσιν ἀμφότεραι αἱ δείξεις ἥ τε κατηγορικὴ, καὶ ἡ δι' ἀδυνάτου. καὶ διὰ τῆς αὐτῆς μεθόδου. λέγω δὴ τῆς εὐπορίας τῶν προτάσεων, ἀμφότεραι προέρχονται.

» ΟΜΟΙΩΣ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων.

Ἐπειδὴ ἐπὶ μόνης ὡς ἐπὶ τῆς καθόλου ἀποφατικῆς τὸν λόγον ἐγύμνασε τῶν ἀντιστροφῶν. τὰ αὐτά φησι καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν προβλημάτων συμβαίνει.

» ΕΝ ἅπασι γὰρ ἀνάγκη κοινόν τινα λαβεῖν ὅρον ἄλλον τῶν ὑποκειμένων, πρὸς ὃν ἔσται τοῦ ψεύδους
» ὁ συλλογισμός. ὥστ' ἀντιστραφείσης ταύτης τῆς προτάσεως, τῆς δ' ἑτέρας ὁμοίως ἐχούσης, δεικτικὸς ἔ-
» σται συλλογισμὸς, διὰ τῶν αὐτῶν ὅρων. διαφέρει γὰρ ὁ δεικτικὸς τοῦ εἰς τὸ ἀδύνατον. ὅτι ἐν μὲν τῷ δει-
» κτικῷ κατ' ἀλήθειαν ἀμφότεραι τίθενται αἱ προτάσεις. ἐν δὲ τῷ εἰς τὸ ἀδύνατον, ψευδῶς ἡ μία.

Ἐν πᾶσι φησὶ τοῖς δι' ἀδυνάτου συλλογισμοῖς, δεῖ κοινόν τινα ὅρον ἕτερον ὄντα παρ' ἀμφοτέρους τοὺς ἄκρους λαβεῖν. τούτους γὰρ ἐσήμανε διὰ τοῦ εἰπεῖν τῶν ὑποκειμένων. οὗτοι γὰρ ἐξ ἀρχῆς ὑπόκεινται περὶ ὧν ἡ σκέψις τὸ α καὶ τὸ ε. κοινὸν δὲ λέγει, οὐχὶ ἀντὶ τοῦ μέσου κοινωνίαν ἔχοντα πρὸς ἑκάτερον. καὶ δι' ἑαυτοῦ τοὺς ἄκρους συνδέοντα. ἀλλὰ κοινόν φησιν ἔν τε τῇ ἐπ' εὐθείας δείξει παραλαμβανόμενον τὸν αὐτόν. καὶ ἐν τῇ δι' ἀδυνάτου. ἐπειδὴ γὰρ εἶπεν ὅτι ἐκ τῶν αὐτῶν ὅρων ἀμφότεραι αἱ ἀποδείξεις, τοῦτο θέλει ἀποδεῖξαι. εἰσὶν οὖν οἱ ἐξ ἀρχῆς ὑποκείμενοι ὅροι. λέγω δὴ οἱ τοῦ προβλήματος ὅ τε α καὶ ὁ ε περὶ ὧν ἡ σκέψις οἱ αὐτοὶ ἐν ἀμφοτέροις. δεῖ δὲ καὶ ἕτερόν τινα περὶ τούτοις ἐν ἀμφοτέραις ταῖς ἀποδείξεσιν εὑρίσκεσθαι τὸν αὐτὸν σαφὲς ὡς ἐκ τῶν αὐτῶν ὅρων ἀμφότεραι αἱ ἀποδείξεις περαίνονται. ὅτι οὖν κοινός τις ὁ περὶ τοὺς ὑποκειμένους ὅρος ἐν ἀμφοτέροις λαμβάνεται, δείκνυσι. καὶ γὰρ ἐν ταῖς προκειμέναις δείξεσι τῇ ἐπ' εὐθείας καὶ τῇ δι' ἀδυνάτου, ἔστι κοινὸς ὅρος τὸ β. οὗτος γὰρ ἐπὶ μὲν τῆς ἐπ' εὐθείας δείξεως ἀληθῶς ἀπεφάσκετο τοῦ ε. καὶ ἐποίει τὴν ἐλάττονα πρότασιν. ἐπὶ δὲ τῆς δι' ἀδυνάτου ψευδῶς κατεφάσκετο τὸ β τοῦ ε ἐν συμπεράσματι. πρὸς τοῦτο οὖν φησι κοινὸν ὅρον τῷ ψεύδει γίνεται συμπέρασμα. συνήγετο γὰρ ψευδῶς ὅτι τὸ β τινὶ τῶν ε. ταύτης οὖν φησι τῆς ψευδοῦς προτάσεως ἥτις ἦν τῆς δι' ἀδυνάτου ἀπαγωγῆς συμπέρασμα ἀντιληφθείσης. τουτέστιν εἰς τὴν ἀληθῆ μεταληφθείσης οἷον, ἀντὶ τοῦ λέγειν ὅτι τὸ β τινὶ τῶν ε ἵνα λάβωμεν ὅτι οὐδενὶ ὅπερ καὶ ἐξ ἀρχῆς ὑπέκειτο. τῆς δὲ ἑτέρας προτάσεως φυλαττομένης δηλονότι τῆς πρὸς τὸν μείζονα ὅρον τοῦ μέσου. τῆς ὅτι παντὶ τῷ α τὸ β ὑπάρχει, οὕτω φησὶν ἔσται δεικτικῶς ὁ δι' ἀδυνάτου συλλογισμός. τὸ γὰρ β, παντὶ μὲν τῷ α. οὐδενὶ δὲ τῷ ε. οὐκοῦν καὶ τὸ α οὐδενὶ τῷ ε ὑπάρξει.

» ΤΑΥΤΑ μὲν οὖν ἔσται μᾶλλον φανερὰ διὰ τῶν ἑπομένων, ὅταν περὶ τοῦ ἀδυνάτου λέγομεν.
» νῦν δὲ τοσοῦτον ἡμῖν ἔσται δῆλον, ὅτι εἰς ταῦτα βλεπτέον. δεικτικῶς τε βουλομένοις συλλογίζεσθαι. καὶ
» εἰς τὸ ἀδύνατον ἀγαγεῖν.

Ἐπειδὴ εἶπε τίνι διαφέρει ὁ δεικτικὸς τοῦ ἀδυνάτου. ταυτά φησιν ἐν τοῖς ἑξῆς ἀκριβέστερον εἰσόμεθα. λέγει δὲ ἐν τῷ δευτέρῳ λόγῳ. ἐκεῖ γὰρ ἀκριβέστερον διεξέρχεται περὶ τῆς τούτων διακρίσεως. λέγει γὰρ ἐκεῖ ὅτι διαφέρει ὁ ἐπ' εὐθείας τοῦ δι' ἀδυνάτου τῷ τε εἰρημένῳ τρόπῳ. ὅτι ὁ μὲν ἀμφοτέρας τὰς προτάσεις ἀληθεῖς λαμβάνει. ὁ δὲ τὴν ἑτέραν ψευδῆ.

» ΕΝ δὲ τοῖς ἄλλοις συλλογισμοῖς, τοῖς ἐξ ὑποθέσεως. οἷον, ὅσοι κατὰ μετάληψιν ἢ καὶ κατὰ ποιό-
» τητα ἐν τοῖς ὑποκειμένοις οὐκ ἐν τοῖς ἐξ ἀρχῆς, ἀλλ' ἐν τοῖς μεταλαμβανομένοις ἔσται ἡ σκέψις.

Ἐν τοῖς ἄλλοις δηλονότι τοῖς ἐξ ὑποθέσεως. ἐπειδὴ γὰρ ἔδειξεν ὅτι οἱ κατηγορικοὶ συλλογισμοὶ καὶ οἱ δι' ἀδυνάτου, διὰ ταύτης τῆς μεθόδου περαίνονται. νῦν φησιν ὅτι καὶ οἱ ἄλλοι ὑποθετικοὶ συλλογισμοὶ ὅσοι κέχρηνται τῇ μεταλήψει διὰ τούτων δείκνυνται. ἐν τούτοις γάρ φησιν ἡ μετάληψις δεῖται τῆς δείξεως. οὐ δείκνυται δὲ ἄλλως ἢ κατηγορικῶς. οἱ δὲ κατηγορικοὶ διὰ τούτων ἐδείχθησαν. οὐκοῦν καὶ οὗτοι διὰ ταύτης δειχθήσονται τῆς μεθόδου. οὐκ ἀντιδιαιρεῖ δὲ τὴν μετάληψιν τῇ ποιότητι. καθολικώτερον γὰρ ἡ μετάληψις. τὸ δὲ καθόλου, οὐκ ἀντιδιαιρεῖται πρὸς τὸ μέρος. ὥστε τὸ ἢ κατὰ ποιότητα, ἀντὶ τοῦ καὶ κατὰ ποιότητα. εἴπομεν δὲ ἤδη ὅτι ὅπερ οἱ στωϊκοὶ πρόσληψιν ἐκάλουν, τοῦτο οἱ περιπατητικοὶ, μετάληψιν ἔλεγον. πάντες μὲν οὖν οἱ ὑποθετικοὶ, κατὰ μετάληψίν εἰσι. κατὰ ποιότητα δὲ ἐκεῖνοι λέγονται ὅσοι ἐκ τοῦ μᾶλλον ἐπιχειροῦσιν ἢ ἐκ τοῦ ἧττον. ἢ ἐκ τοῦ ὁμοίου. εἰσὶ δὲ οἱ μὲν ἐκ τοῦ μᾶλλον ἀνασκευαστικοί. οἱ δὲ ἐκ τοῦ ἧττον κατασκευαστικοί. οἱ δὲ ἐκ τοῦ ὁμοίου πρὸς ἑκάτερα ἐπιτηδείως ἔχουσιν. οἷον, ἐκ τοῦ μᾶλλον. εἰ ὑγεία μᾶλλον ἀγαθὸν ἢ ὁ πλοῦτος. οὐκ ἀγαθὸν δὲ πάντως ἡ ὑγεία, οὐδὲ ὁ πλοῦτος ἄρα. Ἐκ δὲ τοῦ ἧττον, εἰ ἡ ὑγεία ἧττον ἀγαθὸν δοκοῦσα εἶναι τῆς ἀρετῆς ὅμως ἀγαθόν ἐστι, καὶ ἡ ἀρετὴ ἄρα ἀγαθόν. ἐκ δὲ τοῦ ὁμοίου κατασκευάζομεν οὕτως. εἰ ὁμοίως ἡ ἰσχὺς καὶ τὸ κάλλος σώματός εἰσιν ἀρεταί. ἀγαθὸν δὲ ἡ ἰσχύς. καὶ τὸ κάλλος ἄρα. πάλιν ἀνασκευάζομεν εἰ ὁμοίως ἄμφω σώματος. οὐκ ἀγαθὸν δὲ ἡ ἰσχύς. οὐδὲ τὸ κάλλος ἄρα. ἐν τοῖς οὖν κατὰ μετάληψιν φησι συλλογισμοῖς καὶ κατὰ ποιότητα. οὐ γὰρ ἐπειδὴ πάντες κατὰ μετάληψιν, ἤδη πάντες καὶ κατὰ ποιότητα. ἡ ζήτησις ἐν τοῖς ὑποκειμένοις γίνεται. ὑποκειμένοις δὲ,

οὐ τοῖς

οὐ τοῖς ἐξ ἀρχῆς, ἀλλὰ τοῖς ὕστερον. ὃ δὲ λέγει τοῦτό ἐστι. τὸ δεόμενον ἀποδείξεως ἐν τοῖς ὑποθετικοῖς συλλογισμοῖς, ἡ πρόσληψίς ἐστιν ὅπερ ἤδη καὶ ἀνω εἶπεν. τὴν γὰρ πρόσληψιν βουλόμενος σημαίνειν. εἶπε τὸ ἐν τοῖς ὑποκειμένοις οὐκ ἐν τοῖς ἐξ ἀρχῆς τὸ ἡγούμενον καὶ τὸ ἑπόμενον. τοῦτο τὸ ἡγούμενον ὑποκείμενον εἶπεν, ὑποκείμενον δὲ ἐξ ἀρχῆς. λέγομεν γὰρ εἰ ἄνθρωπος καὶ ζῶον. τὸ δὲ ἀλλὰ μὴν ἄνθρωπος ὅπερ ἐστὶν ἡ πρόσληψις, καὶ τοῦτό φησιν ὑποκείμενον. ὑποκείμενον δὲ τὸ κατὰ τὴν μετάληψιν περὶ ὃ φησὶ γίνεσθαι τὴν ζήτησιν. τοῦτο γάρ ἐστι τὸ δεόμενον ἀποδείξεως.

» Ο ΔΕ τρόπος ὁ αὐτὸς τῆς ἐπιβλέψεως.

Κ αὶ ἐπὶ τούτων φησὶ τῶν συλλογισμῶν τῇ αὐτῇ μεθόδῳ χρηστέον τῆς εὐπορίας τῶν προτάσεων. εἰ γὰρ ἐδείξαμεν ἀνωτέρω ὅτι πάντες οἱ ὑποθετικοὶ δέονται κατηγορικοῦ συλλογισμοῦ προστελέωσιν. οἱ μὲν δι' ἀδυνάτου κατηγορικῶς τὸ ψεῦδος ἡμῶν συλλογιζομένων. οἱ δὲ λοιποὶ τῆς προσλήψεως κατηγορικῶς δεικνυμένης. οἱ δὲ κατηγορικοὶ πάντες εἰς ταύτην ἀνήγοντο τὴν μέθοδον. δῆλον ἄρα ὅτι καὶ οἱ ὑποθετικοὶ ὑπ' αὐτὴν ἀναχθήσονται. Ἀπορεῖ δὲ ἐν τούτοις ὁ ἀλέξανδρος περὶ τῶν λεγομένων παρὰ τῷ θεοφράστῳ δι' ὅλου ὑποθετικῶν. οὐ γὰρ δέονται οὗτοι κατηγορικοῦ συλλογισμοῦ. ὥστε οὐδὲν χρησιμεύσει πρὸς τούτοις ἡ παραδεδομένη μέθοδος. δι' ὅλου δὲ ὑποθετικοὺς ἐκάλει ὁ θεόφραστος, τοὺς καὶ τὰς προτάσεις καὶ τὸ συμπέρασμα ἐξ ὑποθέσεως λαμβάνοντας. οἷον εἰ τὸ α καὶ τὸ β. εἰ δὲ τὸ β καὶ τὸ γ. εἰ τὸ α ἄρα καὶ τὸ γ. σκόπει γὰρ ὅτι καὶ τὸ συμπέρασμα ἐξ ὑποθέσεως εἴληπται. φασὶν οὖν πρὸς τοῦτο. ὅτι οὐδὲ ὅλως εἰσὶ συλλογισμοὶ οἱ δι' ὅλου ὑποθετικοί. ἀκολουθίαν γὰρ μόνην σημαίνουσιν. ὥστε ἡ μέθοδος κοινή ἐστιν ἐπὶ πάντων τῶν συλλογισμῶν. ἔλεγε δὲ ὁ θεόφραστος. ὅτι δύνανται καὶ οὗτοι ὑπὸ τὰ τρία σχήματα ἀνάγεσθαι. ὅταν γὰρ εἴπωμεν. εἰ τὸ α καὶ τὸ β. εἰ τὸ β καὶ τὸ γ. εἶτα συμπεραίνωμεν. εἰ τὸ α ἄρα καὶ τὸ γ. ἀναλογεῖ τὸ μὲν α ἐλάττονι ὅρῳ καὶ ὑποκειμένῳ. τὸ δὲ β μέσῳ. κατηγορουμένῳ μὲν τοῦ α. ὑποκειμένῳ δὲ τῷ γ ὅπερ ἀναλογεῖ μείζονι ὅρῳ. ὥστε καὶ οὕτως ἔσται τὸ πρῶτον σχῆμα. γίνεται πάλιν τὸ δεύτερον. ὅταν οὕτως εἴπω. εἰ τὸ α καὶ τὸ β. εἰ μὴ τὸ γ οὐδὲ τὸ β. εἰ μὴ τὸ α ἄρα οὐδὲ τὸ γ. ὁμοίως καὶ τὸ τρίτον οὕτως. εἰ μὴ τὸ β οὐδὲ τὸ α. εἰ τὸ β καὶ τὸ γ. εἰ μὴ τὸ α ἄρα οὐδέ τι τῶν γ. δυνατὸν δὲ καὶ κατηγορικὰς λαβεῖν ἀμφοτέρας. κἀκεῖνο δέ ἐστιν εἰπεῖν. ὅτι εἰ ἐξ ὑποθέσεως τὸ συμπέρασμα εἴληπται καὶ οὐκ ἐξ ἀνάγκης. ἐπειδὴ καὶ τῶν προτάσεων ἑκάστη. δῆλον ἄρα ὅτι εἰ ἐθελήσωμεν ἀνάγκην ἐπιθεῖναι τῷ λόγῳ. ἵνα τῷ ὄντι καὶ συλλογισμὸς γένηται. δεῖ ἑκάστην τῶν προτάσεων κατηγορικῶς ἀποδεῖξαι. εἴρηται γὰρ ἡμῖν ἐν τοῖς περὶ τῶν ὑποθετικῶν. ὅτι πολλάκις μόνον τὸ συνημμένον κατασκευῆς δεῖται ἢ ἡ πρόσληψις. πολλάκις δὲ καὶ ἀμφότερα. ὥστε εἰ δεῖ καὶ τούτους τῷ ὄντι συλλογισμοὺς γενέσθαι. ὑπὸ τὴν αὐτὴν πεσοῦνται τῆς εὐπορίας τῶν προτάσεων μέθοδον. τοῦ συνημμένου καθ' ἑκάστην πρότασιν κατασκευασθέντος. εἰ ἄδηλον ᾖ ἢ τῆς προσλήψεως ἀλλὰ μὴν τὸ α ἢ ἀμφοτέρων.

» ΕΥΡΙΣΚΕ ψασθαι δὲ δεῖ, καὶ διελεῖν ποσαχῶς οἱ ἐξ ὑποθέσεως. δείκνυνται μὲν οὖν ἕκαστον τῶν
» προβλημάτων, οὕτως.

Τ οῦτο λέγει ὅπερ φθάσαντες ἐποιήσαμεν εἰπόντες ποσαχῶς λέγονται οἱ ὑποθετικοί.

» Ε'ΣΤΙ δὲ καὶ ἄλλον τρόπον ἔνια συλλογίσασθαι τούτων. οἷον τὰ καθόλου διὰ τῆς τῶν κατὰ
» μέρος ἐπιβλέψεως ἐξ ὑποθέσεως.

Δ υνατόν φησιν ἔνια τῶν προβλημάτων. λέγω δὲ τὰ καθόλου, καὶ ἄλλως συλλογίσασθαι. λέγω δὴ ἐξ ὧν περ καὶ τὰ μερικὰ συνελογισάμεθα. τὸ μὲν καθόλου καταφατικὸν, διὰ τῶν γ η. διὰ τούτων γὰρ τὸ μερικὸν καταφατικὸν ἐδείκνυτο. τὸ δὲ καθόλου ἀποφατικὸν, διὰ τῶν δ η. διὰ τούτων γὰρ τὸ μερικὸν ἀποφατικὸν ἐδείκνυτο. πῶς οὖν διὰ τούτων τὰ καθόλου συλλογισώμεθα. οὐχ ὡς ἁπλῶς φησιν, ἀλλ' ὡς ἐξ ὑποθέσεως. ἐξ ὑποθέσεως δὲ λέγεται. οὐχ ὅτι ὑποθετικῶς. ἀλλ' ὅτι καθ' ὑπόθεσιν λαμβανόντων ἡμῶν τι. τί οὖν τοῦτό ἐστιν, ἔλεγεν ἐξ ἀρχῆς. ὅτι οὐ μόνον τὰ κατ' οὐσίαν τοῖς πράγμασιν ὑπάρχοντα δεῖ ἐκλέγεσθαι καὶ ἀπογράφεσθαι ἀλλὰ καὶ τὰ ἴδια. ἐὰν οὖν ὑποθώμεθα ἐν τοῖς ὑποκειμένοις τῷ ε. λέγω δὴ τοῖς η εἶναί τι ἴδιον. ἐπειδὴ τὸ ἴδιον ἀντιστρέφει πρὸς τὸ οὗ ἐστιν ἴδιον. εἰ τὸ ε τῷ η παντί καὶ τὸ η τῷ ε παντί. ἐπεὶ οὖν τὸ μὲν α παντὶ τῷ γ. ταυτὸν δὲ εἰπεῖν τῷ η. τὸ δὲ η παντὶ τῷ ε. καὶ τὸ α παντὶ τῷ ε ὑπάρξει. πάλιν εἰ τὸ α οὐδενὶ τῷ δ. ταυτὸν δὲ εἰπεῖν τῷ η. τὸ δὲ η παντὶ τῷ ε. καὶ τὸ α οὐδενὶ τῷ ε. τὸ αὐτὸ δηλονότι ποιοῦσι καὶ οἱ ὁρισμοὶ ἀντιστρέφοντες πρὸς τὸ ὁριστόν.

» ΕΙ γὰρ τὰ γ καὶ τὰ η ταυτὰ εἴη, μόνοις δὲ ληφθείη τοῖς η τὸ ε ὑπάρχειν, παντὶ ἂν τῷ ε τὸ α ὑπάρ-
» χοι. καὶ πάλιν εἰ τὰ δ καὶ τὰ η ταυτά. μόνον δὲ τῷ η τὸ ε κατηγοροῖτο, ὅτι οὐδενὶ τῷ ε τὸ α ὑπάρξει.
» φανερὸν οὖν ὅτι καὶ οὕτως ἐπιβλεπτέον.

Δ εῖ τῇ ἐννοίᾳ προσέχειν τοῦ φιλοσόφου. καὶ οὕτω τὸ ῥητὸν νοῆσαι. οὐ γὰρ ἀκριβῶς κατὰ τὴν λέξιν εἴρηται. βούλεται γὰρ εἰπεῖν ὅτι εἴ τι ἴδιον ὑπάρχοι ἐν τοῖς η ὥστε μόνον τὸ ε αὐτῷ ὑπάρχειν. ἔσται διὰ τὴν ἀντιστροφὴν ὡς εἴπομεν τὸ α παντὶ τῷ ε. εἰ γὰρ εἴη τὸ μὲν ε ἄνθρωπος. τὸ δὲ η γελαστικόν. μόνον μὲν ὁ ἄνθρωπος ὑπάρχει τῷ γελαστικῷ. οὐ μέντοι μόνῳ τῷ γελαστικῷ. ὑπάρχει γὰρ καὶ τῷ λογικῷ θνητῷ. καὶ τῷ ὀρθοπεριπατη-

τικῷ· καὶ πλατυώνυχῳ· καὶ φιλοσόφῳ, καὶ μυρίοις ἄλλοις. εἰ δέ τις εἴποι ὅτι οὐδὲ τῷ γελαστικῷ μόνον ὁ ἄνθρωπος ὑπάρχει· ὑπάρχει γὰρ καὶ τὸ ζῶον καὶ τὸ λογιστικὸν καὶ τὰ ἐπάνω. λέγω ὅτι οὐ καλῶς φησιν οὗτος. ἐν γὰρ τῷ ἀνθρώπῳ πάντα περιέχεται τὰ ἐπάνω. ὅτι γὰρ οὐκ ἔρρωται κατὰ τὴν ἔννοιαν τοῦ φιλοσόφου ἡ λέξις ἡ λέγουσα· μόνοις δὲ ληφθείη τοῖς η τὸ ε ὑπάρχειν· καὶ ἐνταῦθα δῆλον. βούλεται γάρ τι ἴδιον εἶναι ἐν τοῖς η. ὥστε καὶ ἀντιστρέφειν πρὸς τὸ ε. τὸ οὖν μόνοις τοῖς η τὸ ε ὑπάρχειν, πότερον πᾶσι τοῖς ὑπὸ τὸ η λέγει· ἢ τῷ ἰδίῳ. εἰ μὲν οὖν πᾶσιν, ἀεὶ τοῦτο ὑπάρχει τοῖς η τὸ μόνοις αὐτοῖς ὑπάρχειν τὸ ε. πάντα γὰρ ἐλήφθησαν οἷς ἕπεται τὸ ε ὥστε ἄλλοις οὐ δύναται ὑπάρξαι. πῶς οὖν φησιν ἐξ ὑποθέσεως δεῖν λαβεῖν τὸ ἀεὶ ὑπάρχον. εἰ δὲ τῷ ἰδίῳ, ψευδὴς ὁ λόγος. οὐ γὰρ μόνῳ τῷ ἰδίῳ ὑπάρχει τὸ η ἀλλὰ καὶ ἄλλοις πολλοῖς· καὶ μάλιστα οἷς κατ' οὐσίαν ἕπεται. ὥστε κάλλιον ἦν εἰπεῖν μόνον δὲ ληφθείη τοῖς η τὸ ε ὑπάρχειν.

» ΤΟΝ αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐπὶ τῶν ἀναγκαίων, καὶ τῶν ἐνδεχομένων. ἡ γὰρ αὐτὴ σκέψις, καὶ διὰ
» τῶν αὐτῶν ὅρων ἔσται τῇ τάξει, τοῦ τε ἐνδέχεσθαι, καὶ τοῦ ὑπάρχειν ὁ συλλογισμός.

Ἐπειδὴ ὡς ἐπὶ ὑπαρχουσῶν προτάσεων ἐγύμνασε τὸν λόγον. ὅσα φησὶν εἴρηται περὶ τῶν ὑπαρχουσῶν, ταῦτα καὶ περὶ τῶν ἀναγκαίων καὶ περὶ τῶν ἐνδεχομένων λέγειν ἔχομεν. οὕτω γὰρ δὴ τὰς περιεκλογὰς αὐτῶν ποιεῖσθαι καὶ τὰς ἐπιβλέψεις καθ' ἕκαστον πρόβλημα· ἐπισημαινομένοις τὶ μὲν ἀναγκαίως ὑπάρχει· τὶ δὲ ἐνδεχομένως. τοσοῦτον γὰρ μόνον διοίσει τοῦ ἐνδεχομένου τὸ ὑπάρχον. τὸ πρότερον εἶναι κατὰ τὴν τάξιν τὸ ὑπάρχον. διὰ τὸ τὸ μὲν ἐκβεβηκέναι. τὸ δὲ μέλλειν. οὕτω γὰρ τῶν ἐκλεγομένων συνάξομεν. ἐκ μὲν τῶν ἀναγκαίων προτάσεων, ἀναγκαῖον. ἐκ δὲ τῶν ἐνδεχομένων, ἐνδεχόμενον.

» ΛΗΠΤΕΟΝ δὲ ἐπὶ τῶν ἐνδεχομένων καὶ τὰ μὴ ὑπάρχοντα, δυνατὰ δὲ ὑπάρχειν. δέδεικται
» γὰρ ὅτι καὶ διὰ τούτων, γίνεται ὁ τοῦ ἐνδέχεσθαι συλλογισμός.

Ἐπειδὴ λέγεται ἐνδεχόμενον καὶ ὃ ὑπάρχει μὲν ἤδη, ἐνδεχομένως δὲ ὑπάρχει καὶ οὐκ ἀναγκαίως. λέγεται δὲ ἐνδεχόμενον καὶ ὃ μήπω μὲν ὑπάρχει δύναται δὲ ὑπάρξαι. ὅπερ καὶ κυρίως ἐστὶν ἐνδεχόμενον. ἐκεῖνο γὰρ ὑπάρχον ἦν. εἰς τὰς ἐνδεχομένας φησὶ προτάσεις παραληπτέον. καὶ τοῦτο τὸ ἐνδεχόμενον ὅπερ ὡς εἶπον καὶ κυρίως ἐστὶν ἐνδεχόμενον.

» ΟΜΟΙΩΣ δ' ἕξει καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων κατηγοριῶν.

Τουτέστιν τῶν λοιπῶν τρόπων. τοῦ σαφῶς. τοῦ καλῶς. τοῦ ὠφελίμως. τοῦ ἐπαινετῶς. καὶ τῶν τοιούτων. ἐλέγετο γὰρ ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας ἀπείροις εἶναι τρόποις. περιέχεσθαι μέντοι ἐν τοῖς τρισίν. καὶ αὐτὴ οὖν φησι μέθοδος τῆς εὐπορίας καὶ ἐπὶ τούτων.

» ΦΑΝΕΡΟΝ οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων, ὅτι οὐ μόνον ἐγχωρεῖ διὰ ταύτης τῆς ὁδοῦ γίνεσθαι, πάν-
» τας τοὺς συλλογισμούς, ἀλλὰ καὶ ὅτι δι' ἄλλης ἀδύνατον. ἅπας μὲν γὰρ συλλογισμὸς δέδεικται διά
» τινος τῶν προειρημένων σχημάτων γινόμενος. ταῦτα δὲ οὐκ ἐγχωρεῖ δι' ἄλλων συσταθῆναι, πλὴν διὰ
» τῶν ἑπομένων. καὶ οἷς ἕπεται ἕκαστον. ἐκ τούτων γὰρ αἱ προτάσεις, καὶ ἡ τοῦ μέσου λῆψις. ὥστ' οὐδὲ
» συλλογισμὸν ἐγχωρεῖ γίνεσθαι δι' ἄλλων.

Ἐξυμνεῖ τὴν παρ' αὐτοῦ εὑρημένην τῆς εὐπορίας μέθοδον. ὅτι οὐδὲ οἷόν τε δι' ἄλλης ἢ διὰ ταύτης εἰς πάντα συλλογισμὸν εὐπορεῖν προτάσεων. δείξει μὲν γὰρ μετ' ὀλίγον. ὅτι καὶ εἴ τις ἐπινενόηται τοῖς παλαιοῖς ἄλλη μέθοδος, ἄχρηστός ἐστιν εἰς ἀπόδειξιν. καὶ νῦν δὲ συντόμως τοῦτο κατασκευάζει. εἰ γὰρ δέδεικται ὅτι πάντες οἱ συλλογισμοὶ ὑπὸ τὰ τρία ἀνάγονται σχήματα. δέδεικται δὲ ὅτι πάντα τὰ προβλήματα ἐν τοῖς τρισὶ σχήμασιν εἰς τὴν παραδεδομένην μέθοδον εἰσίν. ἔοικεν μηδ' εἶναι ἄλλη τις μέθοδος τῆς εὐπορίας τῶν προτάσεων παρὰ ταύτην.

» Η ΜΕΝ οὖν ὁδὸς κατὰ πάντων, ἡ αὐτή. καὶ περὶ φιλοσοφίαν καὶ περὶ τέχνην ὁποιανοῦν καὶ
» μάθημα. δεῖ γὰρ τὰ ὑπάρχοντα, καὶ οἷς ὑπάρχει περὶ ἕκαστον ἀθρεῖν. καὶ τούτων ὡς πλείστων εὐπορεῖν.
» καὶ ταῦτα διὰ τῶν τριῶν ὅρων σκοπεῖν. ἀνασκευάζοντα μὲν ὡδί, κατασκευάζοντα δέ, ὡδί. καὶ κα-
» τὰ μὲν ἀλήθειαν ἐκ τῶν κατὰ ἀλήθειαν διαγεγραμμένων ὑπάρχειν. εἰς δὲ τοὺς διαλεκτικοὺς συλλο-
» γισμούς, ἐκ τῶν κατὰ δόξαν προτάσεων. αἱ δ' ἀρχαὶ τῶν συλλογισμῶν καθόλου μὲν εἴρηνται ὃν τρό-
» πον τε ἔχουσι, καὶ ὃν τρόπον δεῖ θηρεύειν αὐτάς.

Ἐπειδὴ συλλογίζονται. οὐ μόνον οἱ λογικὰς ἐπιτηδεύοντες τέχνας. ἀλλὰ καὶ τὰς βαναύσους. ὡς εἴπομεν ἄλλοτε. καὶ ἁπλῶς πάντες ἐκ κοινῶν ἐννοιῶν συλλογίζεσθαι πεφύκασιν. εἰ καὶ τὴν μέθοδον ἀγνοοῦσιν. εἰπὼν οὖν περὶ φιλοσοφίαν, ἐσήμανε τοὺς ὄντως συλλογιζομένους καὶ ἐπιστημονικῶς. φιλοσοφίας γὰρ ἴδιον ὄργανον ἡ λογική. διὰ δὲ τοῦ εἰπεῖν καὶ τέχνην ὁποιανοῦν, τὰς λοιπὰς ἐδήλωσεν εἴτε λογικάς, εἴτε καὶ βαναύσους. τὸ δὲ καὶ μάθημα ἴσως καθολικώτερόν ἐστι τῶν ἄλλων. εἰπὼν γὰρ περὶ φιλοσοφίαν καὶ τέχνην ὁποιανοῦν. ἐπὶ τὸ καθόλου ἀνήγαγε τὸν λόγον, λέγων ἁπλῶς καὶ περὶ πᾶν μάθημα χρησιμεύσει ἡμῖν συλλογιζομένοις ἡ παραδιδομένη μέθοδος.

» ΟΠΩΣ μὴ βλέπωμεν εἰς ἅπαντα τὰ λεγόμενα, μηδὲ εἰς ταυτὰ κατασκευάζοντες καὶ ἀνασκευά-
» ζοντες. μηδὲ κατασκευάζοντές τε κατὰ παντὸς ἢ τινός. καὶ ἀνασκευάζοντες ἀπὸ πάντων ἢ τινῶν.

» ἀλλ' εἰς ἐλάττω καὶ ὡρισμένα.

Ἵνα μὴ εἰς πάντα φησὶν ἅπερ ἀπογραψάμεθα ἀορίστως βλέπωμεν· ἀλλ' εἰδείημεν εἰς τίνα χρὴ βλέπειν, καταφατικὸν μὲν βουλόμενοι συναγαγεῖν. ὅτι εἰς τὰ κατηγορούμενα καὶ τὰ ὑποκείμενα. ἀποφατικὸν δὲ καὶ εἰς τὰ ἀλλότρια. καὶ τὸ μὲν καθόλου καταφατικὸν βουλόμενοι κατασκευάσαι. εἴ τι τῶν γ' καὶ ζ' ταυτόν. τὸ δὲ ἀποφατικόν. εἴ τι τῶν δ' καὶ ζ'. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὡς εἴρηται. ἀρχὰς δὲ τῶν συλλογισμῶν φησι τὰς προτάσεις ὧν περὶ τῆς εὐπορίας ἐδίδαξεν.

» ΚΑΘ' ἕκαστον δὲ ἐκλέγειν τῶν ὄντων, οἷον, περὶ ἀγαθοῦ ἢ ἐπιστήμης. ἴδιαι δὲ καθ' ἑκάστην εἰσὶν, αἱ
» πλεῖσται. διὸ τὰς μὲν ἀρχὰς τὰς περὶ ἕκαστον, ἐμπειρίας ἐστὶ παραδοῦναι. λέγω δ' οἷον, τὴν ἀστρολογι-
» κὴν μὲν ἐμπειρίαν, τῆς ἀστρολογικῆς ἐπιστήμης. ληφθέντων γὰρ ἱκανῶς τῶν φαινομένων, οὕτως εὑρέθη-
» σαν αἱ ἀστρολογικαὶ ἀποδείξεις. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ ἄλλην ὁποιανοῦν, ἔχει τέχνην τε καὶ ἐπιστήμην.
» ὥστ' ἐὰν ληφθῇ τὰ ὑπάρχοντα περὶ ἕκαστον, ἡμέτερον ἤδη τὰς ἀποδείξεις ἑτοίμως ἐμφανίζειν. εἰ γὰρ
» μηδὲν κατὰ τὴν ἱστορίαν παραλειφθείη τῶν ἀκριβῶς καὶ ἀληθῶς ὑπαρχόντων τοῖς πράγμασιν, ἕξο-
» μεν περὶ παντὸς οὗ μὴ ἔστιν ἀπόδειξις ταύτην εὑρεῖν καὶ ἀποδεικνύναι. οὗ δὲ μὴ πέφυκεν ἀπόδειξις
» τοῦτο ποιεῖν φανερόν.

Δεῖ φησι τὰς ἐκλογὰς ποιεῖσθαι ἑκάστου πράγματος ἰδίᾳ καὶ μὴ κοινῶς. οἷον, τοῦ ἀγαθοῦ ἀνὰ μέρος καὶ ἰδιαζόντως. περὶ ἡδονῆς, ὁμοίως. αἱ γὰρ πλεῖσται φησὶ τῶν προτιθεμένων ἡμῖν εἰς ἐπίσκεψιν πραγμάτων ἐκλογαί. τῶν τε ὑπαρχόντων καὶ οἷς ὑπάρχει. καὶ τῶν ἀλλοτρίων. ἰδιάζουσαι εἰσὶ καθ' ἑκάστην ἐπιστήμην. οἷον, ὅταν ἀστρονομούμενον ᾖ τὸ θεώρημα. περὶ οὗ δεῖ ἀποδεῖξαι. ἀστρονομίας ἴδιον τὸ ἐκλέξαι τὰ τοῖς προκειμένοις ὑπάρχοντα καὶ οἷς ὑπάρχει. ὅταν γεωμετρικὸν, γεωμετρίας. ὅταν φυσικὸν, φυσικῆς. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. διό φησι δεῖ τὸν ἀποδεικτικὸν, ὅταν αὐτῷ τι προστεθῇ εἰς ἀπόδειξιν, αἰτεῖν περὶ τῶν κατὰ μέρος τεχνῶν ἢ ἐπιστημῶν, τὰ τοῖς προτεθεῖσιν ἑπόμενα, καὶ οἷς ἕπεται. εἰ γὰρ ἐκεῖνα φησὶν ἐκ τῆς πείρας εἰδότες ταῦτα ἡμῖν παραδώσουσι μηδὲν παραλείποντες, ἡμῶν λοιπὸν τὸ προκείμενον ἢ συλλογίσασθαι. ἢ ἀσυλλόγιστον δεῖξαι. πολλὰ γάρ ἐστιν ἅπερ ἀποδεῖξαι ἀδύνατον. οὔτε γὰρ τῶν ὁρισμῶν ἐστιν ἀπόδειξις, ὡς δέδεικται ἐν τοῖς ἀποδεικτικοῖς. οὔτε τῶν καθολικωτάτων γενῶν. οὐδὲν γάρ ἐστιν αὐτῶν κατηγορῆσαι. οὔτε δὲ τῶν καθ' ἕκαστα. κατ' οὐδενὸς γὰρ ταῦτα κατηγορεῖται. εἶπε δὲ αἱ πλεῖσται, ὅτι εἰσὶν ἐκλογαὶ πάσαις ἐπιστήμαις. λέγω δὴ τὰ ἀξιώματα καὶ κοιναὶ ἔννοιαι. οἷον ὅτι ἐπὶ παντὸς ἢ ἡ κατάφασις. ἢ ἡ ἀπόφασις. ὅτι τὰ τῷ αὐτῷ ἴσα καὶ ἀλλήλοις ἴσα. ὅτι ἐὰν ἀπὸ ἴσων ἴσα ἀφαιρεθῇ, τὰ καταλειπόμενα ἴσα γίνεται καὶ ὅσα τοιαῦτα.

» ΚΑΘΟΛΟΥ μὲν οὖν ὃν δεῖ τρόπον τὰς προτάσεις ἐκλέγειν, εἴρηται σχεδόν. δι' ἀκριβείας δὲ
» διεληλύθαμεν ἐν τῇ πραγματείᾳ τῇ περὶ τὴν διαλεκτικήν.

Ἐνταῦθα μὲν ὁλοσχερέστερον φησὶ παραδεδώκαμεν τὴν μέθοδον τῆς εὐπορίας τῶν προτάσεων. μερικώτερον δὲ καὶ ἀκριβέστερον ἐν τοῖς τόποις, περὶ τούτων διειλήφαμεν. ταύτην γάρ φησι διαλεκτικὴν πραγματείαν. ἐκεῖ γὰρ παραδεδώκαμεν τόπους τοὺς εἰς ἕκαστον ἡμῖν χρησιμεύοντας πρόβλημα.

» ΟΤΙ δὲ ἡ διὰ τῶν γενῶν διαίρεσις, μικρόν τι μόριόν ἐστι τῆς εἰρημένης μεθόδου, ῥᾴδιον ἰδεῖν. ἔστι
» γὰρ ἡ διαίρεσις, οἷον ἀσθενὴς συλλογισμός.

Βούλεται διὰ τούτων ἐξυμνῆσαι τὴν παρ' αὐτοῦ παραδεδομένην μέθοδον. οὐδεὶς γάρ φησι τῶν πρὸ ἡμῶν ταύτην ἠπίστατο. ἀλλ' ἐκέχρηντο πάντες τῇ διαιρετικῇ μεθόδῳ. καὶ διὰ ταύτης ἐνόμιζον δεῖν ἀποδεικνύναι. αἰνίττεσθαι δέ φασιν αὐτὸν εἰς πλάτωνα. φαίνεται δὲ ὁ πλάτων ἐξυμνῶν μὲν τὴν διαιρετικὴν μέθοδον. καὶ μάλιστα τὴν κατ' ἀντίφασιν γινομένην ὡς ἀφυκτοτάτην οὖσαν. οὐ μέντοι γε ταύτην ἀποδεικτικὴν εἶναι λέγει. σαφῶς γὰρ οἶδε διαφορὰν διαιρετικῆς καὶ ἀποδεικτικῆς. τέσσαρας γάρ φησι μεθόδους εἶναι κατὰ φιλοσοφίαν ὄργανα τῆς διαλεκτικῆς. διαιρετικὴν. ὁριστικὴν. ἀποδεικτικὴν. καὶ ἀναλυτικὴν. ἴσως οὖν εἴς τινας ἄλλους αἰνίττεται τὴν διαιρετικὴν, ἀποδεικτικὴν νομίζοντας. τί οὖν φησιν ὅτι μάλιστα μὲν οὐδέν ἐστιν ἀποδεῖξαι διὰ τῆς διαιρετικῆς μεθόδου. ἔπειτα καὶ εἰ ἀποδεικνύουσιν. αὐτὴ μὲν καθ' αὑτὴν οὐκ ἀποδείκνυσιν. βοηθουμένη δὲ ὑπὸ τῆς παρ' ἡμῶν παραδεδομένης μεθόδου. διὸ ἀσθενῆ συλλογισμὸν αὐτὴν ἐκάλεσεν. ὅτι τε δεῖται πάντως τῆς μεθόδου ταύτης. καὶ ὅτι ὡς αὐτός φησιν. ὃ μὲν προτίθεται δεῖξαι οὐκ ἀποδείκνυσιν. ἀλλὰ ἄλλο περὶ τοῦτο. αὐτὸ δὲ ἐκεῖνο ἀσυλλογίστως αἰτεῖται. οἷον βούλεται δεῖξαι ὅτι ὁ ἄνθρωπος λογικός ἐστι. πρῶτον μὲν λαμβάνει τὸ γένος ὡμολογημένον. ἀναποδείκτως γὰρ τὸ γένος λαμβάνει. εἶτα διαιρεῖ εἰς τὰς οἰκείας διαφοράς. εἴς τε τὸ λογικὸν καὶ τὸ ἄλογον. καὶ συλλογίζεται οὕτως. ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος, ζῶον. πᾶν ζῶον, ἢ λογικὸν ἢ ἄλογον. καὶ ὁ ἄνθρωπος ἄρα ἢ λογικὸς ἢ ἄλογος. ἀλλὰ μὴν οὐκ ἄλογος. λογικὸς ἄρα. ἐνταῦθα τοίνυν τὸ μὲν ἢ λογικὸν εἶναι ἢ ἄλογον τὸν ἄνθρωπον ὅπερ οὐ προέκειτο δεῖξαι. τοῦτο συνελογίσατο. καὶ ταῦτα οὐ δι' ἑαυτὴν καθ' αὑτὴν ἡ διαιρετική. ἀλλὰ τὸ πρῶτον παραλαμβάνουσα σχῆμα. ὃ δὲ προύθετο δεῖξαι. λέγω δὴ ὅτι ὁ λογικός. τοῦτο οὐ συνελογίσατο. ἀλλ' ὡς ἀξίωμα ἔλαβεν. ἔλαβε γὰρ ὡς ὁμολογούμενον ὅτι οὐκ ἄλογος. καὶ συλλογίσασθαι τοῦτο ἡ διαιρετικὴ οὐ δύναται, καὶ ὅτι φησὶν ὡς ἀξίωμα λαμβάνει τοῦτο. δῆλον ἐπὶ τῶν ἀμφιβόλων. ζητείσθω

γὰρ περὶ τῆς διαμέτρου. πότερον σύμμετρος τῇ πλευρᾷ. ἢ ἀσύμμετρος. τὸ μὲν σύμμετρον, ἢ ἀσύμμετρον εἶναι. ἐστὶ τὸ συλλογιζόμενον. καὶ τοῦτο οὐκ αὐτὴ καθ' αὑτὴν. τὸ μέντοι εἶναι ἀσύμμετρον αἰτήσει. ἐρεῖ γὰρ οὕτως. ἡ διάμετρος καὶ ἡ πλευρὰ, μεγέθη. πᾶν μέγεθος ἢ σύμμετρον μεγέθει τινὶ, ἢ ἀσύμμετρον. ἡ διάμετρος ἄρα τῇ πλευρᾷ, ἢ σύμμετρος. ἢ ἀσύμμετρος. ἀλλὰ μὴν οὐ σύμμετρος. ἵνα συναγάγῃ τὸ ἀντικείμενον. μικρὸν δέ φησι μόριον εἶναι τῆς μεθόδου τῆς συλλογιστικῆς τὴν διαιρετικὴν, ὅτι κυρίως ἀπόδειξις γίνεται διὰ τῶν ὁρισμῶν. οἱ δὲ ὁρισμοὶ γίνονται οὐκ ἄνευ τῆς διαιρετικῆς. ὥστε μόριον βραχὺ τῆς ἀποδεικτικῆς ἐστιν ἡ διαιρετική. καὶ ἄλλως. μικρὸν μόριον φησὶν αὐτὴν εἶναι τῆς παραδεδομένης μεθόδου, ὅτι εἰ καὶ συγχωρήσωμεν δι' αὐτῆς, ἀποδείκνυται τὸ καθόλου καταφατικόν. οὐδὲν γὰρ τῶν λοιπῶν δειχθήσεται. καὶ
• ὅτι οὐδὲ τῶν συμβεβηκότων τι. οὐδὲ τῶν ἰδίων ὡς δεῖξαι. ἀλλὰ μόνον τὰ κατ' οὐσίαν ὑπάρχοντα.

» Ὃ μὲν γὰρ ἔδει δεῖξαι, αἰτεῖται.

Ἔδει γὰρ δεῖξαι ὅτι λογικὸς ὁ ἄνθρωπος. τοῦτο οὖν αἰτεῖται λέγοντα. ἀλλὰ μὴν οὐκ ἄλογος. πόθεν γὰρ δῆλον ἐπὶ τῶν ἀμφιβόλων. τὸ ἀλλὰ μὴν τὸ δέ τι.

» ΣΥΛΛΟΓΙζεται δὲ ἀεί τι τῶν ἄνωθεν.

Ἀεί, φησι τὸ συμπέρασμα τὸ ἐν τούτοις καθολικώτερόν ἐστι τοῦ προκειμένου. τὸ γὰρ ἄνωθεν ἀντὶ τοῦ καθολικώτερον. οἷον πρόκειται δεῖξαι ὅτι λογικός. καὶ τοῦτο μὲν αἰτεῖται. δείκνυσι δὲ τὰ τούτου καθολικώτερα. ὅτι ἢ λογικὸς ἢ ἄλογος.

» ΠΡΩΤΟΝ δὲ αὐτὸ τοῦτο ἐλελήθει τοὺς χρωμένους αὐτῇ πάντας. καὶ πείθειν ἐπεχείρουν, ὡς ὄντος δυνατοῦ περὶ οὐσίας ἀπόδειξιν γενέσθαι. καὶ τοῦ τί ἐστιν.

Ἐν οἷς φησι μέγα ἐφρόνουν. ὡς δυνάμενοι διὰ τῆς διαιρετικῆς μεθόδου τοὺς ὁρισμοὺς ἀποδεικνύναι, ἐν τούτοις μάλιστα ἐλέγχονται. ἀγνοοῦντες αὐτὸ τοῦτο ὅτι ἀδύνατόν ἐστιν ἀπόδειξιν γενέσθαι ὁρισμῶν καὶ γενῶν. δείκνυσι γὰρ αὐτὸς ἐν τῇ ἀποδεικτικῇ ὅτι ἀδύνατόν ἐστιν ὁρισμοῦ καὶ γένους ἀπόδειξιν γενέσθαι. ὅτι περ αὐτοὶ ὡς δυνατὸν πείθειν τοὺς ἄλλους ἐπεχείρουν. ἐπεὶ γὰρ ἡ τοῦ γένους διαίρεσις κατὰ τὰς οἰκείας διαφορὰς γίνεται. πᾶς δὲ ὁρισμὸς ἐκ γένους ἐστὶ καὶ διαφορῶν. ἐνόμιζον, ἐπειδὰν ἑκάστην τῶν διαφορῶν δείξωσιν ὑπάρχουσαν τῷ εἴδει. καὶ συμπλέξαντες ταύτας μετὰ τοῦ γένους δύνασθαι κατηγορεῖν αὐτοῦ. ἔλεγον γὰρ εἰ ὁ ἄνθρωπος ζῶον. τὸ δὲ ζῶον, ἢ λογικὸν ἢ ἄλογον. καὶ ὁ ἄνθρωπος ἄρα ἢ λογικὸς ἢ ἄλογος. ἀλλὰ μὴν οὐκ ἄλογος. λογικὸς ἄρα. πάλιν ἐπειδὴ τὸ ζῶον ἢ θνητὸν, ἢ ἀθάνατον. οὐκ ἀθάνατος δὲ ὁ ἄνθρωπος. θνητὸς ἄρα. εἶτα ἃ κατὰ μέρος ἐδόκουν ἀποδεικνύναι, ταῦτα συμπλέξαντες μετὰ καὶ τοῦ γένους, ἐνόμιζον δύνασθαι κατηγορεῖν. καὶ οὕτως ἀποδεικνύναι τοὺς ὁρισμούς. δέδεικται δὲ ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας ὅτι οὐ τὰ κατηγορούμενα κατὰ μέρος πάντως δύναται καὶ ἅμα κατηγορεῖσθαι.

» ΩΣΤΕ οὔτε ὅ,τι ἐνδέχεται συλλογίσασθαι διαιρούμενον ξυνίεσαν, οὔτε ὅτι οὕτως ἐνδέχεται
» ὥσπερ εἰρήκαμεν.

Οὔτε φησὶ τὴν παραδεδομένην μέθοδον παρ' ἡμῶν ἠπίσταντο. οὔτε ὅτι περ ἐνεχώρει συλλογίσασθαι διὰ τῆς διαιρετικῆς μεθόδου. τί γὰρ ἦν συλλογίζεσθαι τὸ ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἢ λογικὸς ἢ ἄλογος. αὐτὸ μὲν τοῦτο ἠγνόουν. ἐνόμιζον δὲ ὅτι τὸ λογικὸν εἶναι συνελογίζοντο.

» ΕΝ μὲν οὖν ταῖς ἀποδείξεσιν ὅταν δέῃ τι συλλογίσασθαι ὑπάρχειν, δεῖ τὸν μέσον δι' οὗ γίνεται ὁ
» συλλογισμὸς, καὶ ἧττον ἀεὶ εἶναι καὶ μὴ καθόλου τοῦ πρώτου τῶν ἄκρων. ἡ δὲ διαίρεσις, τοὐναντίον βού-
» λεται. τὸ γὰρ καθόλου λαμβάνει μέσον.

Δείξας ὅτι ἡ διαιρετικὴ μέθοδος ἄχρηστος εἰς συλλογιστικήν. καὶ ὅτι εἰ ὅλως καὶ συλλογίζεται, ἀσθενής ἐστι συλλογισμός. δι' ὅτι ὃ μὲν προτίθεται οὐκ ἀποδείκνυσιν ἀλλ' αἰτεῖται. ἄλλο δέ τι κατασκευάζει. νῦν πάλιν βούλεται δεῖξαι ὅτι καὶ ἡ μέθοδος ἡ ἀγωγὴ τῶν διὰ τῆς διαιρετικῆς συλλογιζομένων. καὶ ἐναντίως ἔχουσα τῇ κατὰ ἀλήθειαν συλλογιστικῇ μεθόδῳ. ἐν μὲν γὰρ τοῖς κυρίοις συλλογισμοῖς ὁ μέσος ὅρος δι' οὗ συνάπτονται οἱ ἄκροι. μερικώτερός ἐστι τοῦ μείζονος ὅρου. καὶ τοῦτο εἰκότως. εἰ γὰρ τὸν μείζονα τοῦ ἐλάττονος δεῖξαι βουλόμεθα κατηγορούμενον καταφατικῶς ἢ ἀποφατικῶς. τοῦτο δὲ δείκνυμεν διὰ τοῦ μέσου δι' ἑαυτοῦ συνάπτοντος τοὺς ἄκρους. δεῖ δῆλον ὅτι τὸν μὲν μέσον τοῦ ἐλάττονος ἐπὶ πλεῖον εἶναι. ἵνα καὶ κατηγορῆται αὐτοῦ. τὸν δὲ μείζονα, τοῦ μέσου. εἰ δὲ λέγοι τις ὅτι ἀλλ' ἐν δευτέρῳ σχήματι ὁ μέσος ἀμφοτέρων ἐστὶ μείζων. ἐν δὲ τῷ τρίτῳ ἐλάττων. ἴσως ὅτι διὰ τοῦτο καὶ ἀτελεῖς φαμὲν τοὺς ἐν δευτέρῳ καὶ τρίτῳ συλλογισμούς. δι' ὅτι οὕτως ἐχόντων τῶν μέσων, οὐ φαίνεται ἐν αὐτοῖς τὸ ἀναγκαῖον τοῦ συμπεράσματος. δι' ὃ δεόμεθα τῆς ἀντιστροφῆς ἵνα διὰ ταύτης ἀναχθῶσιν εἰς τὸ α' σχῆμα. καὶ πάλιν ὁ μέσος τὴν ἑαυτοῦ τάξιν ἀπολάβῃ. διὸ ἐν μὲν τῷ β' σχήματι καταφατικὸν οὐδέποτε συνήγετο συμπέρασμα. ἵνα δὲ γένηται καταφατικὸν συμπέρασμα, ἔδει ἀμφοτέρας λαβεῖν καταφατικάς. ἵνα δὲ ἀναγάγωμεν εἰς τὸ α' σχῆμα, ἔδει τὴν μείζονα ἀντιστρέψαι. ἀντιστρεφομένη δὲ ἡ μείζων μερικὴ γίνεται.
• καὶ διὰ τοῦτο ἀσυλλόγιστος ἐποίει τὸ σχῆμα. ἐπειδὴ δεῖ ὡς καὶ ἐνταῦθά φησι τὴν μείζονα ἐπὶ πλεῖον εἶναι τῆς ἐλάττονος. ἐν δὲ τῷ γ' σχήματι, οὐδέποτε καθόλου. ἐπειδὴ ἵνα τὸ καθόλου συναχθῇ. δεῖ τὰς

δύο λαβεῖν καθόλου. ἵνα δὲ ἀναχθῇ εἰς τὸ πρῶτον σχῆμα, ἔδει τὴν ἐλάττονα ἀντιστρέψαι καταφατικὴν οὖσαν. ἀντιστρεφομένη δὲ μερικὴ ἐγίνετο. καὶ οὕτω πάλιν ὁ μὲν μέσος τὴν ἑαυτοῦ τάξιν ἀπολαμβάνει. ἡ δὲ ἐλάττων μερικὴ γινομένη, μερικὸν ἐποίει καὶ τὸ συμπέρασμα. ἐν μὲν οὖν ταῖς συλλογιστικαῖς φησι μεθόδοις ὡς ἤδη εἴρηται, ἐπὶ πλέον ἐστὶν ὁ μείζων ὅρος τοῦ μέσου. ἐν δὲ τῇ διαιρετικῇ μεθόδῳ ἀνάπαλιν τὸν μέσον ὅρον ἐπὶ πλέον λαμβάνουσι τοῦ μείζονος. βουλόμενοι γὰρ δεῖξαι ὅτι ὁ ἄνθρωπος λογικός ἐστι. λαμβάνουσι μέσον ὅρον τὸ ζῶον. δῆλον ὅτι τοῦ μὲν ἀνθρώπου ἐλάττονος ὄντος. τοῦ δὲ λογικοῦ μείζονος. ἐπὶ πλέον δὲ τὸ ζῶον τοῦ λογικοῦ, ἀλλὰ τοῦτο μὲν τὸ συμπέρασμα ὃ καὶ προτίθενται ὡς αὐτὸς εἶπεν. οὐκ ἀποδεικνύουσιν. ἀλλ᾽ αἰτοῦσιν. ὃ δὲ κατασκευάζουσι, τὸ ὁ ἄνθρωπος ἄρα ἢ λογικὸς ἢ ἄλογος. οὐκ ἔστιν ἐπὶ πλέον τοῦ μέσου ὅρου τοῦ ζώου. ἀλλ᾽ ἐπ᾽ ἴσης. τὸ γὰρ ζῶον ἢ λογικὸν ἢ ἄλογον. ἀλλ᾽ ἐπειδὴ οὐ τοῦτο προτίθενται. ἀλλ᾽ ὅτι ἢ ὁ ἄνθρωπος λογικός. διὰ τοῦτο εἶπεν ἐπὶ πλέον λαμβάνειν αὐτοὺς τὸν μέσον τοῦ μείζονος. ὡς πρὸς τὸν σκοπὸν ὃν προέθετο. οὐ πρὸς συμπλοκὴν αὐτὴν τοῦ συλλογισμοῦ. ἐν γὰρ τῷ συλλογισμῷ ἐξισάζοντα ἀεὶ λαμβάνουσι τὸν μείζονα τῷ μέσῳ. εἴγε διαιροῦσιν αὐτὸν εἰς τὰς οὐσιώδεις αὐτοῦ διαφοράς. καὶ ταύταις πάσαις ὡς ἐν ἑνὶ μείζονι ὅρῳ χρῶνται. ἀλλ᾽ ἐπεὶ πρόκειται μίαν τῶν διαφορῶν δεῖξαι τῷ ὑποκειμένῳ ὅρῳ ὑπάρχουσαν. μείζων δέ ἐστιν ὅρος ὁ ἐν τῷ συμπεράσματι κατηγορούμενος. διὰ τοῦτό φησιν ἐπὶ πλέον αὐτοὺς λαμβάνειν τὸν μέσον τοῦ μείζονος.

» ΕΣΤΩ γὰρ τὸ ζῶον μὲν ἐφ᾽ οὗ α´. τὸ δὲ θνητόν, ἐφ᾽ οὗ β´. καὶ τὸ ἀθάνατον, ἐφ᾽ οὗ γ´.

Τὰ παραδείγματα τῶν εἰρημένων λαμβάνει λέγων. ὅτι τε οἱ διὰ τῆς διαιρετικῆς συλλογιζόμενοι. ὃ μὲν προτίθενται, οὐ δεικνύουσιν. ἀλλ᾽ αἰτοῦσιν. ἄλλο δέ τι συμπεραίνουσι. καὶ ὅτι τὸν μέσον ὅρον ἐπὶ πλέον λαμβάνουσι τοῦ μείζονος. τὸ δ´ ὅπερ ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος. α´ ἐστὶν ὅπερ ἐστὶ ζῶον. τὸ α´ ἢ β´ ἐστὶν ἢ γ´. τουτέστιν ἢ θνητόν, ἢ ἀθάνατον. τὸ δ´ ἄρα ἢ γ´ ἐστὶν ἢ β´. τουτέστιν ὁ ἄνθρωπος ἢ θνητὸν ἢ ἀθάνατον. ὥστε μέσον μὲν τὸ ζῶον. μείζων δὲ ὅρος τὸ θνητόν. ὃ βούλονται ὑπάρχον δεῖξαι τῷ ἀνθρώπῳ. καὶ δῆλον ὅτι τοῦτο μὲν οὐκ ἔδειξαν, ἀλλὰ ἄλλο τι. ἢ γὰρ θνητὸν εἶναι τὸν ἄνθρωπον ἢ ἀθάνατον.

» Ὁ δὲ ἄνθρωπος, οὗ τὸν ὅρον δεῖ λαβεῖν, ἐφ᾽ οὗ τὸ δ´. ἅπαν δὴ ζῶον λαμβάνει, ἢ θνητὸν ἢ ἀθάνατον.
» τοῦτο δέ ἐστιν ὃ ἂν ᾖ α´, ἅπαν εἶναι ἢ β´ ἢ γ´.

Τουτέστι τὸν ὁρισμόν. εἶπε γὰρ ἤδη ὅτι ἐνόμιζον οἱ τῇ διαιρετικῇ χρησάμενοι, μάλιστα τοὺς ὁρισμοὺς δι᾽ αὐτῆς δύνασθαι ἀποδεικνύναι. διαιροῦνται γὰρ ἀεὶ τὸ γένος εἰς τὰς οἰκείας διαφοράς. καὶ ἀφοριζόμενοι καθ᾽ ἑκάστην διαίρεσιν τὴν συστατικὴν τοῦ ἀνθρώπου διαφοράν. οὕτω ταύτας μετὰ τοῦ γένους συμπλέξαντες, ἀποδεικνύναι τὸν ὁρισμὸν ᾤοντο.

» ΠΑΛΙΝ τὸν ἄνθρωπον ἀεὶ διαιρούμενος τίθεται ζῶον εἶναι. ὥστε κατὰ τοῦ δ´ τὸ α´ λαμβάνει
» ὑπάρχειν. ὁ μὲν οὖν συλλογισμός, ἐστὶν ὅτι τὸ δ´, ἢ β´ ἢ γ´ ἅπαν ἔσται. ὥστε τὸν ἄνθρωπον ἢ θνητὸν μὲν ἢ
» ἀθάνατον ἀναγκαῖον εἶναι. ζῶον δὲ θνητὸν μόνον, οὐκ ἀναγκαῖον εἶναι. ἀλλ᾽ αἰτεῖται. τοῦτο δὲ ἦν ὃ ἔ-
» δει συλλογίσασθαι. καὶ πάλιν θέμενος τὸ μὲν α´ ζῶον θνητόν. ἐφ᾽ οὗ δὲ τὸ β´ ὑπόπουν. ἐφ᾽ οὗ δὲ τὸ γ´ ἄ-
» πουν. τὸν δὲ ἄνθρωπον, τὸ δ´, ὡσαύτως λαμβάνει. τὸ μὲν α´ ἢ τὸ ἐν τῷ β´, ἢ ἐν τῷ γ´ εἶναι. ἅπαν γὰρ ζῶον
» θνητὸν. ἢ ὑπόπουν ἢ ἄπουν ἐστίν. κατὰ δὲ τοῦ δ´, τὸ α´. τὸν γὰρ ἄνθρωπον ζῶον θνητὸν εἶναι ἔλαβεν. ὥσθ᾽ ὑπό-
» πουν μὲν ἢ ἄπουν εἶναι ζῶον. ἀνάγκη τὸν ἄνθρωπον. ὑπόπουν δ᾽ οὐκ ἀνάγκη. ἀλλὰ λαμβάνει. τοῦτο
» δ᾽ ἦν ὃ ἔδει πάλιν δεῖξαι. καὶ τοῦτον δὴ τὸν τρόπον ἀεὶ διαιρουμένοις, τὸ μὲν καθόλου συμβαίνει αὐτοῖς
» μέσον λαμβάνειν.

Ἀεί φησιν προϊὼν κατὰ τὴν διαίρεσιν τὸν ἄνθρωπον ζῶον εἶναι λαμβάνει. καὶ συλλογίζεταί τι τῶν ἀπὸ τῆς διαιρέσεως αὐτοῦ εἶναι, οἷον ὁ ἄνθρωπος ζῶον. πᾶν ζῶον, ἢ λογικὸν ἢ ἄλογον. ὁ ἄνθρωπος ἄρα ἢ λογικὸς ἢ ἄλογος. ἀλλὰ μὴν οὐκ ἄλογος. λογικὸς ἄρα. πάλιν ὁ ἄνθρωπος ζῶον. πᾶν ζῶον ἢ θνητὸν ἢ ἀθάνατον. ὁ ἄνθρωπος ἄρα ἢ θνητὸς ἢ ἀθάνατος. ἀλλὰ μὴν οὐκ ἀθάνατος θνητὸς ἄρα. καὶ οὕτως ἐπὶ πασῶν τῶν τοῦ ζώου διαφορῶν ποιεῖται. ὥστε ὃ μὲν οὐ προτίθεται συλλογίζεται τὸ ἢ τόδε ἢ τόδε ἐστίν. ὃ δὲ προτίθεται αἰτεῖται, τὸ λογικὸν εἶναι ἢ θνητόν. οὐ γὰρ δείκνυσιν ἀλλ᾽ ὡς ὁμολογούμενον λαμβάνει.

» ΚΑΘ᾽ οὗ δὲ δέοι δεῖξαι καὶ τὰς διαφορὰς ἄκρα.

Τουτέστι τὸν ἄνθρωπον καὶ τὰς διαφορὰς ἄκρα. λαμβάνει γὰρ τὸν ἄνθρωπον ἐλάττονα ὅρον. τὸ δὲ θνητὸν καὶ ἀθάνατον, ἢ ὑπόπουν καὶ ἄπουν μείζονα.

» ΤΕΛΟΣ δέ, ὅτι τοῦτό ἐστιν ἄνθρωπος. ἢ ὅτι ποτ᾽ ἂν ᾖ τὸ ζητούμενον. οὐδὲν λέγουσι σαφὲς ὥστε
» ἀναγκαῖον εἶναι.

Οὕτω φησὶν ἑκάστην τῶν διαφορῶν οὐ δείξαντες. ἀλλ᾽ αἰτήσαντες. τέλος οὐδὲν ὧν προέθεντο δεῖξαι ἀποδεικνύουσιν. προτίθενται μὲν γὰρ τοὺς ὁρισμοὺς τῶν πραγμάτων ἀποδεῖξαι. καὶ οἴονται ἐὰν ἑκάστην τῶν ἐν τῷ ὁρισμῷ διαφορῶν δείξωσιν ὑπάρχουσαν, ὅτι καὶ οὗτός ἐστιν ὁρισμὸς ἀνθρώπου δεδειχέναι. τοῦτο δὲ οὐκ ἀναγκαῖον. δέδεικται γὰρ ὡς εἴπομεν ὅτι οὐ τὰ κατηγορούμενά τινος ἴδια, ταῦτα καὶ ἅμα κατηγορεῖσθαι δύνανται. ὥστε εἰ καὶ τῶν διαφορῶν ἑκάστην ἦσαν δεδειχότες, οὐ δήπου καὶ τὸν ὁρισμὸν ἀπέδειξαν.

ΚΑΙ γὰρ τὴν ἄλλην ὁδὸν ποιοῦνται πᾶσαν· οὐδὲ τὰς ἐνδεχομένας εὐπορείας ὑπολαμβάνουσιν ἐνδέχεσθαί τινας ὑπάρχειν.

Τὴν ἄλλην ὁδὸν τουτέστι τὴν λοιπήν. λέγω δὴ τὴν μέχρι τῶν ἀτόμων διαίρεσιν. διαιροῦσι γὰρ τὸ ζῶον, εἰς τὸ λογικὸν καὶ ἄλογον. τὸ λογικὸν, εἰς θνητὸν καὶ ἀθάνατον. τὸ θνητὸν, εἰς ὑπόπουν καὶ ἄπουν. τὸ ὑπόπουν εἰς δίπουν καὶ πολύπουν, μέχρις οὗ καταντήσωσιν εἰς ἄτομον. κεῖσθω γὰρ τὸ δίπουν ἀδιαίρετον. πᾶσαν οὖν ταύτην τὴν ὁδὸν ποιοῦνται μὴ συνορῶντες. μηδὲ ἐκ ποίων εὐπορῆσαι δυνατὸν εἰς ἀπόδειξιν τῶν διαφορῶν. ὧν τῇ συμπλοκῇ τὸν ὁρισμὸν ποιῆσαι βούλονται. οἷον ὅτι ὁ ἄνθρωπος λογικός. εἰ λάβοιεν μέσον ὅρον τὸ βουλευτικόν. ὁ ἄνθρωπος βουλευτικός. τὸ βουλευτικὸν λογικόν. ὁ ἄνθρωπος ἄρα λογικός. οὐδὲ τοιοῦτον οὖν συνιδεῖν δύνανται τίς ἂν εἴη μέσος ὅρος ὁ συνάψαι τοὺς ἄκρους δυνάμενος.

ΦΑΝΕΡΟΝ δ' ὅτι οὔτ' ἀνασκευάσαι ταύτῃ τῇ μεθόδῳ ἐστὶν, οὔτε περὶ συμβεβηκότος τι, ἢ ἰδίου συλλογίσασθαι, οὔτε περὶ γένους. οὔτε ἐν οἷς ἀγνοεῖται, τὸ, πότερον ὧδε, ἢ ὧδε ἔχει. οἷον ἆρ' ἡ διάμετρος σύμμετρος, ἢ ἀσύμμετρος. ἐὰν γὰρ λάβῃ ὅτι πᾶν μῆκος ἢ σύμμετρον ἢ ἀσύμμετρον. ἡ δὲ διάμετρος μῆκος, συλλελόγισται. ὅτι ἢ ἀσύμμετρος ἢ σύμμετρος ἡ διάμετρος. εἰ δὲ λήψεται ἀσύμμετρον, ὃ ἔδει συλλογίσασθαι, λήψεται. οὐκ ἄρα ἐστὶ δεῖξαι. ἡ μὲν γὰρ ὁδὸς, αὕτη. διὰ ταύτης δ' οὐκ ἔστι δεῖξαι τὸ ἀσύμμετρον ἢ σύμμετρον ἐφ' οὗ τὸ α μῆκος τὸ β' ἢ σύμμετρος ἢ ἀσύμμετρος διάμετρος, γ'. φανερὸν οὖν ὅτι οὔτε πρὸς πᾶσαν σκέψιν ἁρμόζει τῆς ζητήσεως ὁ τρόπος, οὔτ' ἐν οἷς μάλιστα δοκεῖ πρέπειν, ἐν τούτοις ἐστὶ χρήσιμος. ἐκ τίνων μὲν οὖν αἱ ἀποδείξεις γίνονται, καὶ πῶς, καὶ εἰς ποῖα, βλεπτέον καθ' ἕκαστον πρόβλημα, φανερὸν ἐκ τῶν εἰρημένων.

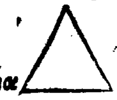
Ὅτι μὲν οὖν ἄχρηστος εἰς τὸ συλλογίσασθαι ἡ διαιρετικὴ μέθοδος, εἴρηται. εἰ δὲ ὅλως καὶ ἦν δυνατὸν συλλογίσασθαι δι' αὐτῆς. δῆλον ὅτι φησὶ μόνα τὰ καταφατικὰ δυνατὸν ἦν διὰ ταύτης δεικνύναι. καὶ οὐδὲ πάντα. ἀλλὰ μόνον τὸ καθόλου. ἀποφατικὸν δὲ οὐδέν. εἰ γὰρ ἡ διαίρεσις γίνεται τῶν γενῶν κατὰ τὰς ἰδίας αὐτῶν διαφοράς. αὗται δὲ αἱ διαφοραὶ τοιῶσδε συμπλεκόμεναι ἀποτελοῦσι τὰ εἴδη. δῆλον δὲ ὅτι περὶ μόνων τῶν ὑπαρχόντων τοῖς πράγμασιν. εἰ δέ τις εἴποι ἀλλὰ δύναμαι καὶ ἀποφατικὸν ποιῆσαι συμπέρασμα λέγων οὕτως. ὁ ἄνθρωπος ζῶον. πᾶν ζῶον ἢ λογικὸν ἢ ἄλογον, ὁ ἄνθρωπος ἄρα ἢ λογικὸς ἢ ἄλογος. ἀλλὰ μὴν λογικός ἐστιν, οὐκ ἄλογος ἄρα. τὰ αὐτὰ πάλιν καὶ πρὸς τοῦτον ἐροῦμεν, ὅτι τοῦτο οὐ κατασκευή ἐστιν. ἀλλ' αἴτημα. τὸ γὰρ ὅλως ἔμφασιν ἔχον ἀποδείξεως τὸ ἢ λογικὸς ἢ ἄλογός ἐστι. τοῦτο δὲ καταφατικόν ἐστι τὸ συμπέρασμα. ὅτι δὲ οὐδὲ τὸ μερικὸν καταφατικὸν δυνατὸν διὰ τῆς μεθόδου ταύτης συναχθῆναι, δῆλον ἐντεῦθεν. διαιροῦσι γὰρ τὸν μέσον ὅρον εἰς πάσας τὰς διαφοράς. ὥστε πάντα ἄνθρωπον ἀνάγκη ἢ λογικὸν εἶναι ἢ ἄλογον. ἢ θνητὸν ἢ ἀθάνατον. ἀεὶ οὖν τὸ καθόλου συνάγουσιν. καὶ ὅτι ὁ σκοπὸς τὰ ἐν τῷ ὅρῳ παραλαμβανόμενα, αὐτῷ ἀποδεῖξαι. ταῦτα δὲ παντὶ τῷ ὁριστῷ ὑπάρχειν ἀνάγκη. οὔτε περὶ συμβεβηκότος φησὶν ἢ ἰδίου. εἰκότως. ταῦτα μὲν ἐπεισοδιώδη εἰσὶ καὶ κατὰ συμβεβηκὸς ὑπάρχοντα. ἡ δὲ διαίρεσις εἰς τὰ κατ' οὐσίαν ὑπάρχοντα γίνεται. ἴσως ἀπορήσειεν ἄν τις ὅτι καὶ συμβεβηκότων ἀπόδειξιν δυνατὸν διὰ τῆς διαιρετικῆς γενέσθαι. φήσειε γάρ. ὁ ἄνθρωπος κέχρωσται. πᾶν δὲ χρῶμα ἢ λευκὸν ἢ μέλαν. ἢ τι τῶν μεταξύ. φημὶ δὲ πρὸς τοῦτο ὅτι ἡ διαιρετικὴ, ἑκάστην τῶν δέκα κατηγοριῶν ἀπὸ τῶν γενικωτάτων ἀρξαμένη διαιρεῖ μέχρι τῶν εἰδικωτάτων. οὐ μὴν ἔργον αὐτῆς ὁρᾶν τι τῶν συμβεβηκότων τίνι οὐσίᾳ ὑπάρχει. ὥστε τὸ λαβεῖν ὅτι ὁ ἄνθρωπος κέχρωσται. οὐ διαιρετικῆς ἔργον. ὅτε γὰρ ἐλαμβάνομεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος ζῶον. τοῦτο ἐκ τῆς διαιρέσεως εἶχε τοῦ ζώου εἰς τὰ εἰδικώτατα εἴδη. οὔτε περὶ γένους φησίν. ἀεὶ γὰρ τὸ γένος ἡ διαίρεσις ὁμολογούμενον λαμβάνει. δείκνυσι δὲ ὡς καὶ εἴδη εἴπομεν ἐν τοῖς ἀποδεικτικοῖς ὁ ἀριστοτέλης. ὅτι ἀδύνατον γένους ἀπόδειξιν γενέσθαι. λέγω δὲ ὅτι τόδε τοῦδε γένος. οὔτε ἐν οἷς ἀγνοεῖται πότερον ὧδε ἢ ὧδε ἔχει. ἐν τούτοις δοκεῖ δεικνύναι φησὶν ἐν οἷς ὁμολογεῖται τὸ συμπέρασμα. ἐπειδὴ γὰρ ὁμολογεῖται ὅτι ὁ ἄνθρωπος λογικὸς, διὰ τοῦτο προβαίνει αὐτοῖς ὁ λόγος λέγουσιν. ἀλλὰ μὴν οὐκ ἄλογος, λογικὸς ἄρα. ἐπεὶ ἐν οἷς ἀμφίβολον ποῖον. πότε δεῖ τῶν ἀντιδιῃρημένων κατηγορῆσαι τοῦ ὑποκειμένου, ἐλέγχεται ἡ διαιρετικὴ ἀποδεῖξαι μὴ δυναμένη ὡς ἐπὶ τῆς διαμέτρου καὶ τῆς πλευρᾶς ἔχει. ὅτι μὲν γὰρ ἀνάγκη σύμμετρον ἢ ἀσύμμετρον εἶναι δείκνυσιν. εἴγε ἡ διάμετρος καὶ ἡ πλευρὰ μεγέθη. πᾶν δὲ μέγεθος ἢ σύμμετρος τινὶ μεγέθει ἐστὶν ἢ ἀσύμμετρος. καὶ ἡ διάμετρος ἄρα τῇ πλευρᾷ ἢ σύμμετρος ἔσται ἢ ἀσύμμετρος. πότερον δὲ σύμμετρός ἐστιν ἢ ἀσύμμετρος, οὐκέτι ἔξει δεικνύναι. ἀμφίβολον γὰρ τοῦτο ὥστε ὅσον ἐπὶ τῇ διαιρετικῇ μεθόδῳ οὐ δυνατὸν δεῖξαι εἴτε σύμμετρος ἡ διάμετρος εἴτε ἀσύμμετρος. Η μὲν γὰρ ὁδὸς αὕτη. διὰ ταύτης δὲ οὐκ ἔστιν. ἡ μέθοδος φησὶν ἡ διαιρετικὴ αὕτη ἐστί. τὸ λαμβάνειν τὸ προκείμενον ἢ τόδε εἶναι ἢ τόδε. διὰ ταύτης δὲ τῆς ὁδοῦ, ἀδύνατον δεῖξαι ὅτι τόδε τί ἐστιν. Φανερὸν οὖν ὅτι οὔτε πρὸς πᾶσαν σκέψιν ἁρμόζει τῆς ζητήσεως ὁ τρόπος. οὔτε ἐν οἷς μάλιστα δοκεῖ πρέπειν. ἐν τούτοις ἐστὶ χρήσιμος. Δέδεικται γὰρ ὅτι οὔτε πρὸς τὸ δεῖξαι τὰ κατὰ συμβεβηκὸς ὑπάρχοντα. ἢ τὰ ἴδια χρησιμεύσει. καὶ ὅτι τῶν προβλημάτων μόνον τὸ καθόλου καταφατικὸν δοκεῖ δεικνύναι. καὶ ὅτι τοὺς ὁρισμοὺς ἐπαγγελλομένη δεικνύναι. τούτους μὲν, οὐ δείκνυσιν, ἀλλ' αἰτεῖται. ἄλλο δέ τι δείκνυσιν ὃ μὴ βούλεται. καὶ ὅτι οὐδὲ περὶ γενῶν, ὅτι τόδε τοῦδε γένος

ἐνδέχεται διὰ τῆς διαιρετικῆς μεθόδου ἀποδεῖξαι. εἰ δέ τις λέγοι, ὅτι οὐδὲ διὰ τῆς τοῦ ἀριστοτέλους μεθόδου ἐστὶ τὰ γένη ἀποδεῖξαι. ἴστω ὅτι καὶ εἰ μὴ ἀποδεικτικῶς ἐστὶν ἀλλὰ ἀποδεῖξαι. ἀλλ' οὖν γε παρέδωκεν ἐν τοῖς τοπικοῖς τόπους τινὰς, δι' ὧν δυνατὸν διαλεκτικῶς τὴν περὶ τῶν γενῶν πίστιν ποιήσασθαι. οὐδὲν δὲ θαυμαστὸν οὐδὲν εἰ ἡ διαιρετικὴ λαμβάνει ὡς ὁμολογούμενα τὰ γένη, ὅταν ἀπὸ τῆς ἐναργείας μαρτυρούμενα ᾖ. οὐδὲ γὰρ αἱ ἀποδεικτικαὶ μέθοδοι ἀποδεῖξαί τι δύνανται μὴ λαβοῦσαι τινὰ ἐκ τῶν φαινομένων ἀναποδείκτως. ἀρχὴ γὰρ πάσης ἀποδείξεως αἱ κοιναὶ ἔννοιαι καὶ τὰ ὑπὸ τῆς ἐναργείας μαρτυρούμενα. εἰ γὰρ μὴ ληφθείη τι ὡμολογημένον. ἀλλ' ἀεὶ τὸ ληφθὲν δέοιτο ἀποδείκνυσθαι. ἀναιρεθήσεται ἀπόδειξις τῆς προόδου ἐπ' ἄπειρον γινομένης. δεήσει γὰρ ἀεὶ τὸ ληφθὲν εἰς ἄλλην ἀπόδειξιν ἀποδείκνυσθαι. δέδεικται δὲ ἐν τοῖς ἀποδεικτικοῖς αὐτὸ τοῦτο. ὅτι οὐ προΐασιν ἐπ' ἄπειρον αἱ ἀποδείξεις, ἀλλ' ἀρχὰς ἔχουσιν ἀναποδείκτους τὰς κοινὰς ἐννοίας καὶ τὰ ὑπὸ τῆς ἐναργείας μαρτυρούμενα.

» Ρ ΩΣ δὲ ἀνάξομεν τοὺς συλλογισμοὺς εἰς τὰ προειρημένα σχήματα, λεκτέον ἂν εἴη μετὰ ταῦτα. λοιπὸν γὰρ ἔτι τοῦτο τῆς σκέψεως. εἰ γὰρ τήν τε γένεσιν τῶν συλλογισμῶν θεωροῖμεν, καὶ τοῦ εὑρίσκειν ἔχοιμεν δύναμιν, ἔτι δὲ τοὺς γεγενημένους ἀναλύοιμεν εἰς τὰ προειρημένα σχήματα, τέλος ἂν ἔχοι ἡ ἐξ ἀρχῆς ὑπόθεσις. συμβήσεται δ' ἅμα καὶ τὰ πρότερον εἰρημένα ἐπιβεβαιοῦσθαι, καὶ φανερώτερα εἶναι, ὅτι οὕτως ἔχει διὰ τῶν νῦν λεχθησομένων. δεῖ γὰρ πᾶν τὸ ἀληθὲς αὐτὸ ἑαυτῷ ὁμολογούμενον εἶναι πάντῃ. πρῶτον μὲν οὖν δεῖ δεῖ πειρᾶσθαι τὰς δύο προτάσεις ἐκλαμβάνειν τοῦ συλλογισμοῦ.

F έρας ἀπείληφε τὸ δεύτερον τοῦ βιβλίου τμῆμα. τοῦτο δέ ἐστι τὸ περὶ τῆς εὐπορίας τῶν προτάσεων. ἐντεῦθεν λοιπὸν ἐπὶ τὸ τρίτον μεταβέβηκε. τοῦτο δέ ἐστι πῶς ἂν δυνηθείημεν τοὺς ἢ παρὰ τοῖς παλαιοτέροις συλλογισμούς. ἢ ὅσους ἡμῖν οἱ προσδιαλεγόμενοι πλέκουσιν, ἀνάγειν εἰς τὰ προειρημένα τρία σχήματα. τούτου γὰρ δειχθέντος φησί. τέλος ἂν ἡμῖν ἔχοι ἡ προκειμένη πραγματεία. εἰ γὰρ τήν τε γένεσιν τῶν συλλογισμῶν μεμαθήκαμεν. ἔτι τε πῶς ἂν ἀγαγεῖν δυνώμεθα εἰς τὰ προειρημένα σχήματα τοὺς προτιθεμένους συλλογισμούς. τελειοτάτην ἂν ἔχοιμεν τὴν συλλογιστικὴν ἕξιν. δεῖ οὖν φησιν εἰς τὰς προσεχεῖς δύο προτάσεις ἀναγαγεῖν τὸν συλλογισμόν. αὗται γάρ εἰσιν αἱ προσεχῶς τοῦ συμπεράσματος συνακτικαί. ἔπειτα τοὺς ὅρους ἐπισκοπεῖν ἐξ ὧν αὗται συνεστήκασι. πολλάκις δέ φησιν οὔτε οἱ γράφοντες, οὔτε οἱ προσδιαλεγόμενοι τὰς δύο προτείνουσι προτάσεις. ἀλλ' ἔστιν ὅτε τὴν μίαν παραλιμπάνουσι. καὶ ἤτοι τὴν μείζονα. ἢ τὴν ἐλάττονα. καὶ τὴν ἐλάττονα μὲν, ὡς ὅταν εἴπω οὕτως. πᾶν οἰκεῖον ἀγαθόν. ἡ ὑγίεια ἄρα ἀγαθόν. ἢ πᾶν κατὰ φύσιν ἀγαθόν. ἡ ἡδονὴ ἄρα ἀγαθόν. ἐνταῦθα γὰρ δῆλον ὅτι ἡ ἐλάττων πρότασις παραλέλειπται ἡ λέγουσα. ἐν μὲν τῷ πρώτῳ συλλογισμῷ ὅτι ἡ ὑγίεια οἰκεῖον. ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ ὅτι ἡ ἡδονὴ κατὰ φύσιν. δῆλον δὲ γίνεται ἐν τούτοις τὸ παραλελειμμένον ἐκ τοῦ συμπεράσματος. ἐὰν γὰρ εὕρωμεν ὅρον ἐν τῷ συμπεράσματι ὃν ἐν ταῖς προτάσεσιν οὐκ ἔχομεν ὥσπερ ἐν τούτοις τὴν ὑγίειαν ἢ τὴν ἡδονὴν, δῆλον ὅτι ἀπό τινος παραλελειμμένης προτάσεώς ἐστιν οὗτος ὁ ὅρος ἐν τῷ συμπεράσματι. γνωσόμεθα δὲ ποία ἐστὶν ἡ παραλελειμμένη πότερον μείζων ἢ ἐλάττων. ἐκ τῆς τάξεως τοῦ ἐν τῷ συμπεράσματι καινοτέρου ὅρου. ἐὰν μὲν γὰρ ὁ ὑποκείμενος, ἡ ἐλάττων. ἐὰν δὲ ὁ κατηγορούμενος, ἡ μείζων. ὥσπερ ἐν τούτοις ἐστὶν ἡ ἡδονὴ καὶ ἡ ὑγίεια. ἔχει οὖν αὕτη τὴν τοῦ ὑποκειμένου τάξιν ἐν τῷ συμπεράσματι. ὁ δὲ ὑποκείμενος ἐν τῷ συμπεράσματι, τῆς ἐλάττονός ἐστι προτάσεως. ὥσπερ ὁ κατηγορούμενος τῆς μείζονος. δῆλον οὖν ἄρα ὅτι ἡ ἐλάττων ἐστὶν ἡ παραλελειμμένη. ἐνίοτε δὲ ὡς εἶπον τὴν μείζονα παραλιμπάνουσι καὶ λέγουσι τὴν ἐλάττονα οἷοί εἰσι πάντες οἱ ῥητορικοί. ὁ δεῖνα νύκτωρ πλανᾶται. κλέπτης ἄρα ἐστίν. ὁ δεῖνα καλλωπιστὴς οὐκοῦν καὶ μοιχός. ἔχει γὰρ τὸ συμπέρασμα, τῇ μὲν τὸν κλέπτην. τῇ δὲ τὸν μοιχόν. κατηγοροῦνται δὲ οὗτοι ἐν τῷ συμπεράσματι, οὐκοῦν ἡ μείζων ἐστὶν ἡ παραλελειμμένη. ὁ δεῖνα νύκτωρ πλανᾶται. πᾶς νύκτωρ πλανώμενος κλέπτης ἐστίν. ὁ δεῖνα ἄρα κλέπτης ἐστίν. ὁ δεῖνα καλλωπιστὴς, πᾶς καλλωπιστὴς μοιχὸς, ὁ δεῖνα ἄρα μοιχός. ἐνίοτε δέ φησιν οὐ παραλιμπάνουσι πρότασιν, περιττὰ δὲ τιθέασιν. ἢ καὶ παραλιμπάνουσι μέν τινα, καὶ ἄλλα δὲ τιθέασι περιττὰ, καὶ δεῖ συνορᾶν ὅτι μὲν παραλέλειπται. καὶ τοῦτο προστιθέναι, τὸ δὲ περιττὸν εἰρῆσθαι καὶ τοῦτο ἀφαιρεῖσθαι. ἕως οὗ καταντήσωμεν εἰς τὰς δύο προτάσεις. καὶ ὅπως μὲν παραλιμπάνουσιν ἐνίοτε μίαν τῶν προτάσεων, ὡς εἴπομεν ἤδη. προστιθέασι δὲ περιττὰ, ὡς ἐὰν εἴπω ἡ ἡδονὴ κατὰ φύσιν. ἡ ἡδονὴ λεία ἐνέργεια. ἡ ἡδονὴ ἀνενόχλητος ζωή. πᾶν τὸ κατὰ φύσιν ἀγαθόν. ἐν τούτοις γὰρ μόνον χρειῶδες πρὸς τὸ συμπέρασμα τὸ ἡ ἡδονὴ κατὰ φύσιν. τὰ δὲ ἄλλα περιττὰ καὶ μάτην παρείληπται. εἰ μὴ δι' ἄλλην τινὰ αἰτίαν τῶν προειρημένων τι παραληφθείη ἢ δι' ἐπίκρυψιν ἢ δι' ἄλλο τι. συμβαίνει οὖν ὅτε καὶ προστιθέασι περιττά. καὶ τῶν ἀναγκαίων τι παραλιμπάνουσιν. οἷον ὡς εἴπομεν ἤδη τὴν μείζονα πρότασιν. ἤτοι τὴν ἐλάττονα. τινὲς μὲν οὖν φησι τῶν προτεινομένων συλλογισμῶν ἐλλειπτικῶς εἰρημένοι, ῥᾳδίαν ἔχουσι τὴν εἰς τὰ σχήματα ἀνάλυσιν. τινὲς δὲ δυσχερεστέραν. ὅσοι μὲν γάρ φησιν ὅρον τινὰ ἔχουσιν ἐν τῷ συμπεράσματι ὃν ἐν ταῖς προτάσεσιν οὐ παρειλήφασιν, εὐχερέστερον ἀνάγονται ὑπὲρ τὰ σχήματα. δυνατὸν γὰρ ἐκ τοῦ ὅρου τούτου ῥᾷστα ἰδεῖν τὸ παραλελειμμένον. ὥσπερ ἐν

οἷς παρεθήκαμεν παραδείγμασιν. ὅσοι δὲ τῶν συλλογισμῶν ἐλλιπτικῶς εἴρηνται. τοὺς δ' αὐτοὺς ὅρους ἔχουσιν ἐν τῷ συμπεράσματι οὓς καὶ ἐν ταῖς προτάσεσι παρειλήφασι, τούτους φησὶ δυσχερὲς ἀναλῦσαι εἰς τὰ σχήματα. οὐ γὰρ εὐσύνοπτον τὸ παραλελειμμένον. οἷον αὐτὸς παρατίθεται συλλογισμόν. ἔχει δὲ οὕτως ἀναιρουμένης τῆς μὴ οὐσίας, οὐκ ἀναιρεῖται ἡ οὐσία. τῶν μερῶν δὲ ἀναιρουμένων, ἀναιρεῖται τὸ ὅλον. τὰ μέρη ἄρα τῆς οὐσίας, οὐκ εἰσὶν οὐκ οὐσίαι. ἐν γὰρ τῷ συμπεράσματι τοῦ συλλογισμοῦ τούτου οὐδείς ἐστιν ὅρος μὴ ὢν ἐν ταῖς προτάσεσιν. ἀλλ' ἔστιν ἡ μὲν μὴ οὐσία, ἐν τῇ μιᾷ. τὰ δὲ μέρη, ἐν τῇ ἑτέρᾳ. δυσχερὴς οὖν ἐν τοῖς τοιούτοις ἡ ἀνάλυσις. ἐπειδὴ οὐδὲ τὸ παραληφθὲν ῥᾴδιον συνιδεῖν. δύο γὰρ οὐσῶν ἐν τούτῳ προτάσεων ἀσυναπτῶν ἀλλήλαις. οἱ ἐν τῷ συμπεράσματι δύο ὅροι, ἑκάτερος ἐν ἑκατέρᾳ ἐστὶ τῶν προτάσεων. ἔστιν οὖν τὸ παραλελειμμένον ἐν τούτῳ, οὐχ ὅρος ἀλλὰ πρότασις. σκοπὸς δὲ δεῖξαι διὰ τούτων ὅτι τὰ μέρη τῶν οὐσιῶν, οὐσίαι εἰσί. καὶ δείκνυσι τοῦτο οὗτος ὁ συλλογισμός, ἐν δευτέρῳ σχήματι. λαμβάνων μέσον ὅρον τὴν οὐσίαν, μείζονα τὴν μὴ οὐσίαν. καὶ ἐλάττονα τὰ μέρη τῆς οὐσίας. καὶ λέγει τρόπον τινὰ οὕτως. τῆς μὴ οὐσίας ἀναιρουμένης, οὐκ ἀναιρεῖται ἡ οὐσία. τὰ μέρη ἄρα τῆς οὐσίας οὐκ εἰσὶν οὐκ οὐσίαι. ἀλλ' οὐσίαι δῆλον ὅτι. ὃ γὰρ μὴ ἔστιν οὐκ οὐσία, οὐσία ἐστὶν ἐξ ἀνάγκης. ἀλλ' ἐν τῷ προκειμένῳ οὐκ ἐχρήσατο τῷ αὐτῷ μέσῳ ὅρῳ ἐν τῇ ἐλάττονι προτάσει. ἀλλ' ἔλαβεν ἀντὶ τῆς οὐσίας τὸ ὅλον. εἰπὼν γὰρ τῆς μὴ οὐσίας ἀναιρουμένης, οὐκ ἀναιρεῖται ἡ οὐσία. καὶ δέον εἰπεῖν τῶν μερῶν δὲ ἀναιρουμένων ἀναιρεῖται ἡ οὐσία. οὕτω μὲν οὐκ εἶπεν, ἀλλ' ὅτι τῶν μερῶν δὲ ἀναιρουμένων ἀναιρεῖται τὸ ὅλον. καὶ ἐχρήσατο ἀντὶ μέσου ὅρου τῆς οὐσίας τῷ ὅλῳ. ὥστε ἐν τῷ αὐτῷ συλλογισμῷ δύο μέσους παραλαμβάνεσθαι, τὴν οὐσίαν καὶ τὸ ὅλον. ὅπερ τὴν πλάνην ἐποίησε. διατί δὲ οὕτως ἐχρήσατο λέγομεν. ὅτι δύο συλλογισμῶν ὄντων προσυλλογισμοῦ τε καὶ αὐτοῦ τοῦ συλλογισμοῦ, ἐξ ἑκατέρου μία πρότασις εἴληπται. παραλελειμμέναι δέ εἰσιν αἱ λοιπαὶ δύο. τοῦ γὰρ συλλογισμοῦ τὴν ἐλάττονα πρότασιν βουλόμενος κατασκευάσαι. πόθεν ὅτι τῶν μερῶν ἀναιρουμένων ἀναιρεῖται ἡ οὐσία. δείκνυσιν αὐτὴν διὰ προσυλλογισμοῦ. κεχρημένος μέσῳ ὅρῳ, τῷ ὅλῳ. ὥστε εἶναι τὸν προσυλλογισμὸν οὕτω. τῶν μερῶν τῆς οὐσίας ἀναιρουμένων, ἀναιρεῖται τὸ ὅλον. τοῦ ὅλου ἀναιρουμένου ἀναιρεῖται ἡ οὐσία. τὰ μέρη ἄρα τῆς οὐσίας, οὐσίαι εἰσίν. τὸ σχῆμα πρῶτον. ὑπὸ κρύψεως οὖν ἕνεκεν ἢ συντόμως λαβὼν τοῦ προσυλλογισμοῦ τὴν ἐλάττονα πρότασιν τὴν λέγουσαν τῶν μερῶν ἀναιρουμένων, ἀναιρεῖται τὸ ὅλον. καὶ τοῦ συλλογισμοῦ τὴν μείζονα τὴν λέγουσαν. τῆς μὴ οὐσίας ἀναιρουμένης οὐκ ἀναιρεῖται ἡ οὐσία. οὕτως ἐπήγαγε τὸ συμπέρασμα. ὅτι τὰ μέρη οὐκ εἰσὶν οὐκ οὐσίαι. ἐχρήσατο οὖν ἐν τῷ συλλογισμῷ ὅρῳ μέσῳ οὐ τῷ αὐτῷ. ἀλλ' ἐν τῇ μείζονι μὲν τῷ ὄντως μέσῳ. λέγω δὴ τῇ οὐσίᾳ. ἐν δὲ τῇ ἐλάττονι ἀντὶ τῆς οὐσίας τῷ ὅλῳ. ὥστε δυσχερὴς τοῦ τοιούτου τῶν συλλογισμῶν εἴδους ἡ ἀνάλυσις. μὴ δυναμένων ἡμῶν ἐκ τοῦ συμπεράσματος στοχάσασθαι τὸ παραλελειμμένον τῶν αὐτῶν ὅρων ὑπαρχόντων ἐν τῷ συμπεράσματι. οἵπερ ἦσαν καὶ ἐν ταῖς προτάσεσι. τίθησι μὲν οὖν καὶ ἕτερα εἴδη τῆς τῶν συλλογισμῶν ἀσαφείας. ἀλλ' ἵνα μὴ πάντα ἅμα λέγωμεν. ἕκαστον ἐν τῷ ἰδίῳ τόπῳ θεωρήσομεν.

Συμβήσεται δὲ καὶ τὰ πρότερον εἰρημένα βεβαιοῦσθαι. καὶ φανερώτερα εἶναι ὅτι οὕτως ἔχει διὰ τῶν νῦν λεχθησομένων. δεῖ γὰρ πᾶν τὸ ἀληθὲς αὐτὸ ἑαυτῷ ὁμολογούμενον εἶναι πάντη. ἐὰν φησὶ δείξωμεν ὅτι οἱ ὁποσοῦν προφερόμενοι συλλογισμοὶ πάντως εἰς τὰ τρία ἀναλύονται σχήματα μόνον, πιστωσόμεθα μᾶλλον τὰ προειρημένα ὅτι ἀναγκαῖα τρία μόνα εἶναι σχήματα. εἰ γὰρ τήν τε γένεσιν αὐτῶν παραδιδόντες, δείκνυμεν μόνα εἶναι ταῦτα. καὶ τὴν μέθοδον τῆς τῶν συλλογισμῶν εὐπορίας. ἔτι δὲ καὶ τοὺς γεγενημένους συλλογισμοὺς ἀναλύοντες εὕροιμεν εἰς ταῦτα μόνα ἀναλυομένους. αὐτὴν ἑαυτῇ σύμφωνον εὑρήσομεν τὴν ἀλήθειαν. οὐ μόνον δὲ τὸν περὶ τῶν τριῶν σχημάτων λόγον εὑρήσομεν διὰ τούτων βεβαιούμενον. ἀλλὰ καὶ τὸν περὶ τῶν συλλογιστικῶν συζυγιῶν καὶ τῶν ἀσυλλογίστων. δείξει γὰρ ἐν τούτοις ὅτι ὅσοι ἐξ ἀορίστων προτάσεων κατασκευάζουσί τι κατὰ τὴν ἰδίαν φύσιν ἀσυλλόγιστοί εἰσιν. ἑτέρωθεν δὲ ἔχουσι τὸ ἀναγκαῖον. καὶ περὶ τῶν λοιπῶν δὲ καὶ ἐντεῦθεν σχήσομεν τὴν πίστιν.

ΡΑΟΝ γὰρ εἰς τὰ μείζω διελεῖν. ἢ εἰς τὰ ἐλάττω. μείζονα δὲ τὰ συγκείμενα, ἢ τὰ ἐξ ὧν σύγκειται.

E Δυσχερέστερον γὰρ τὸ διελεῖν εἰς μεγάλα μόρια, ἢ τὸ εἰς μικρότερα. διό φησι δεῖ ἡμᾶς εἰς τὰ δύο μεγάλα μόρια τοῦ συλλογισμοῦ. λέγω δὴ τὰς συνεκτικὰς αὐτοῦ δύο προτάσεις, τὴν διαίρεσιν ποιεῖσθαι. ἀντίκειται δὲ ἔχει τῷ πλήθει τὸ μέγεθος. ὅταν γὰρ ἡ διαίρεσις εἰς μεγάλα τὰ μεγέθει γένηται, εἰς ἐλάττονα γίνεται τῷ πλήθει. ὅταν δὲ εἰς πλείονα τῷ πλήθει, εἰς ἐλάττονα τῷ μεγέθει. ἐὰν γὰρ εἰς δύο διέλωμεν τὸ πηχυαῖον ξύλον. καὶ πάλιν ἄλλο πηχυαῖον εἰς τέσσαρα διέλωμεν. δῆλον ὅτι ἐκείνου τὰ μόρια, μεγέθει μὲν μείζονά εἰσιν. εἴπερ τούτου, πλήθει δὲ ὀλιγότερα. ῥᾷον δὲ ἡ ἐν ἐκείνῃ διαίρεσιν ταύτης. διὰ τοῦτό φησιν εἰς τὰς δύο προτάσεις τὰς συνεκτικωτάτας διελεῖν, χρῆναι πρότερον ἅτινά ἐστι τὰ μεγάλα μόρια τοῦ συλλογισμοῦ. καὶ μὴ ἐξ ὧν αὗται σύγκεινται. λέγει δὲ εἰς τὰς τῶν προσυλλογισμῶν προτάσεις. καὶ γὰρ δυσχερέστερον τοῦτο τοῦτο καὶ οὐδὲν ἡμᾶς ὀνίνησιν εἰς τὸ προκείμενον. τουτέστιν εἰς τὸ ἀναγαγεῖν ὑπὸ τὰ σχήματα τοὺς συλλογισμούς. οὐδὲν γὰρ εἰς τοῦτο δεησόμεθα τῶν προσυλλογισμῶν. συγκείμενα οὖν φησιν αὐτὰς τὰς δύο προτάσεις.

σύγκειται

σύγκεινται γὰρ ἐκ τῶν προσυλλογισμῶν· ἐξ ὧν δὲ αὐτοὺς τοὺς προσυλλογισμούς. μήποτε δὲ τὰ ἐξ ὧν ἀκουστέον τοὺς τρεῖς ὅρους ἐξ ὧν αἱ δύο προτάσεις· ὅτι πρότερον τὰς προτάσεις ζητητέον τοῦ συλλογισμοῦ καὶ μὴ τοὺς ὅρους· εὐχερέστερόν τε γὰρ τὰς προτάσεις εὑρήσομεν ἢ τοὺς ὅρους· καὶ τῇ εὑρέσει τῶν προτάσεων συναναφαίνονται καὶ τρεῖς ὅροι ἐξ ὧν αἱ προτάσεις σύγκεινται.

» ΕΙΤΑ σκοπεῖν ποτέρα ἐν ὅλῳ καὶ ποτέρα ἐν μέρει· καὶ εἰ μὴ ἄμφω εἰλημμέναι εἶεν, αὐτὸν τιθέντα τὴν ἑτέραν.

O ὐ λέγει ὅτι ποία ἐστὶ καθόλου καὶ ποία μερική· ἀλλὰ ποία μείζων καὶ ποία ἐλάττων. εἶπεν δὲ καθόλου μὲν τὴν μείζονα ἐν μέρει δὲ τὴν ἐλάττονα· διότι ἀεὶ ἐπὶ πλέον ἐστὶν ἡ μείζων τῆς ἐλάττονος. καὶ περιέχεται ἐν τῇ μείζονι ἡ ἐλάττων· ὅταν γὰρ εἴπω πᾶς ἄνθρωπος ζῷον· πᾶν ζῷον οὐσία· δῆλον ὅτι ἡ λέγουσα, πᾶν ζῷον οὐσία, ἐπὶ πλέον ἐστὶ τῆς ἐλάττονος· λέγω δὴ τὸ ζῷον τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὁ κατηγορούμενος τοῦ ὑποκειμένου· ἐπὶ πλέον γὰρ ἡ οὐσία τοῦ ζῴου· ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ εἰπεῖν πᾶν ζῷον οὐσία, ἐμπεριείληπται τῷ ζῴῳ καὶ ἄνθρωπος· καὶ ἐπὶ τῶν ἀποφατικῶν ὁμοίως ἔχει· οἷον πᾶς ἄνθρωπος ζῷον. οὐδὲν ζῷον ἄψυχον. ἐπὶ πλέον γὰρ τὸ μὲν ἄψυχον τοῦ ζῴου· τοῦ γὰρ ἀψύχου καὶ τοῦ ἐμψύχου προσεχῶς διαιρουμένου ἐκ τοῦ σώματος· ἐκ τοῦ ἐμψύχου ἔχει τὴν ὑποδιαίρεσιν τὸ ζῷον. ὥστε οὐ τῆς αὐτῆς συστοιχίας τὸ ζῷον καὶ τὸ ἄψυχον ἀλλὰ ἀνωτέρω τὸ ἄψυχον· ἐπὶ πλέον οὖν τὸ μὲν ἄψυχον τοῦ ζῴου, τὸ δὲ ζῷον τοῦ ἀνθρώπου· ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τῷ οὐδὲν ζῷον ἄψυχον περιέχεται καὶ ὁ ἄνθρωπος.

» ΕΝΙΟΙ τε γὰρ τὴν καθόλου προτείναντες, τὴν ἐν ταύτῃ οὐ λαμβάνουσιν, οὔτε γράφοντες, οὔτ' ἐρωτῶντες.

E ν αὐτῇ λέγει τὴν ἐλάττονα· διότι ὡς εἶπον περιέχεται ἡ ἐλάττων ὑπὸ τῆς μείζονος, ὁμοίως ἐπὶ τῶν καταφατικῶν καὶ ἀποφατικῶν· περιέχει γὰρ ἡ λέγουσα· πᾶν ζῷον οὐσία, τὴν λέγουσαν πᾶς ἄνθρωπος ζῷον. καὶ γὰρ ἡ οὐσία τοῦ ζῴου περιεκτική· καὶ τὸ ζῷον τοῦ ἀνθρώπου· ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῆς ἀποφάσεως. περιέχει γὰρ ἡ λέγουσα· οὐδὲν ζῷον ἄψυχον· τὴν λέγουσαν πᾶς ἄνθρωπος ζῷον· εἰ γὰρ οὐδὲν ζῷον ἄψυχον, οὐδὲ ἄνθρωπος δῆλον ὅτι.

» Η ταύτας μὲν προτείνουσι, δι' ὧν δ' αὗται περαίνονται, παραλείπουσιν. ἄλλα δὲ μάτην ἐρωτῶσι,
» σκεπτέον δὲ εἴ τι περίεργον εἴληπται, καὶ εἴ τι τῶν ἀναγκαίων παραλέλειπται, καὶ τὸ μὲν, θετέον. τὸ δ' ἀ-
» φαιρετέον, ἕως ἂν ἔλθῃ τις εἰς τὰς δύο προτάσεις, ἄνευ γὰρ τούτων, οὐκ ἔστιν ἀναγαγεῖν τοὺς οὕτως ἠρωτη-
» μένους λόγους. ἐνίων μὲν οὖν ῥᾴδιον ἰδεῖν τὸ ἐνδεές.

τὰς μερικὰς δῆλον ὅτι. ταὐτὸν δὲ εἰπεῖν τὰς ἐλάττους· περὶ τούτων γὰρ προσεχῶς εἶπε. Δι' ὧν δὲ αὗται. τουτέστι τὰς καθόλου· ταὐτὸν δὲ εἰπεῖν τὰς μείζους· περαίνονται γὰρ αἱ ἐλάττους διὰ τῶν μειζόνων· ἐπεὶ γὰρ πᾶν ζῷον οὐσία· διὰ τοῦτο καὶ πᾶς ἄνθρωπος οὐσία· καὶ ἐπεὶ οὐδὲν ζῷον ἄψυχον· οὐδὲ ἄνθρωπος δῆλον ὅτι.

» ΕΝΙΟΙ δὲ λανθάνουσι καὶ δοκοῦσι συλλογίζεσθαι, διὰ τὸ ἀναγκαῖον ὄν τι συμβαίνειν ἐκ τῶν κει-
» μένων· οἷον εἰ ληφθείη μὴ οὐσίας ἀναιρουμένης, μὴ ἀναιρεῖσθαι οὐσίας.

Z ητήσαι δ' ἄν τις καὶ εἰ ἐκ τῶν κειμένων ἀναγκαῖόν τι σημαίνει, πῶς φησιν ὅτι δοκοῦσι συλλογίζεσθαι καὶ λανθάνουσιν ὡς συλλογιζόμενοι, οὐ συλλογίζονται δέ· καὶ μὴν αὐτὸς ὁριζόμενος τὸν συλλογισμὸν ἔλεγεν. ὅτι συλλογισμός ἐστι λόγος ἐν ᾧ τεθέντων τινῶν ἕτερόν τι τῶν κειμένων ἐξ ἀνάγκης συμβαίνει τῷ ταῦτα εἶναι· εἰ οὖν ὁ συλλογισμὸς διὰ τὸ τὰ κείμενα εἶναι ἀναγκαῖόν τι συνάγει. πῶς ἐνταῦθά φησιν ὅτι ἀναγκαῖον μέν τι σημαίνει ἐκ τῶν κειμένων· οὐ μὴν συλλογιστικῶς· λανθάνουσι γάρ φησι καὶ δοκοῦσι συλλογίζεσθαι δῆλον ὅτι μὴ συλλογιζόμενοι. λέγω οὖν, ὅτι διὰ τοῦτο οὐκ ἠρκέσθη ἐν τῷ ὁρισμῷ τῷ εἰπεῖν ἕτερόν τι τῶν κειμένων ἐξ ἀνάγκης συμβαίνει τῷ ταῦτα εἶναι. ἀλλ' ἑρμηνεῦσαί τι αὐτῷ συμβαίνει τὸ τῷ ταῦτα εἶναι. ἐπήγαγε γὰρ λέγω δὲ τῷ ταῦτα εἶναι τὸ διὰ ταῦτα συμβαίνειν. τὸ δὲ διὰ ταῦτα συμβαίνειν, τὸ μηδενὸς ἔξωθεν ὅρου προσδεῖν πρὸς τὸ γενέσθαι τὸ ἀναγκαῖον. ἐνταῦθα οὖν ἔδει ὅπου μὲν ὅρος, ὅπου δὲ πρότασις. διὰ τοῦτο δὲ ὅλως φησὶν ἐν τούτοις συμβαίνει τὸ ἀναγκαῖον. ὅτι ἐπὶ πλέον ἐστὶ τὸ ἀναγκαῖον τοῦ συλλογισμοῦ· εἴ τι μὲν γὰρ συλλογισμός, τοῦτο καὶ ἀναγκαῖον. οὐκ εἴ τι δὲ ἀναγκαῖον τοῦτο καὶ συλλογισμός, ἀμέλει ἐν ταῖς ἀσυλλογίστοις συζυγίαις ἐδείκνυμεν. πολλάκις ἀναγκαῖόν τι συμβαῖνον ὅτιπερ συνέβαινεν οὐ διὰ τὸ συλλογιστικῶς συμπεπλέχθαι τὰς προτάσεις, ἀλλὰ διὰ τὸ τὴν ὕλην τὴν παραληφθεῖσαν τὸ ἀναγκαῖον ἔχειν· λέγω δὲ διὰ τὸ τὴν καθόλου πρότασιν ἀληθῆ εἶναι τὴν λέγουσαν, ὅτι παντὸς οὗτινος οὖν ἂν πάντα τὰ μόρια ἀναιρεθῇ· συναναιρεῖται τούτοις καὶ ἡ οὐσία· καὶ ὅπως τοῦτο συμβαίνει ἔφθημεν εἰπόντες· ὅτι γὰρ διά τινων καθόλου πρότασιν παραλελειμμένην ἕπεται τὸ ἀναγκαῖον ἐν τοῖς τοιούτοις· ὡς καὶ τῷ Ἀλεξάνδρῳ δοκεῖ· καὶ οὐ διὰ τὸ συλλογιστικὴν εἶναι τὴν ἀγωγήν· δῆλον ἐκ τῶν ὑποδειγμάτων· τίθησι γοῦν πλείονας τοὺς τοιούτους λόγους· οἷον εἰ τῷ α τὸ β ἴσον· καὶ τῷ γ τὸ β ἴσον· καὶ τὸ α ἄρα τῷ γ ἴσον· ἐνταῦθα γὰρ ἀληθὲς μὲν τὸ συμπέρασμα καὶ τοῖς κειμένοις ἠκολούθησεν· ἀλλ' οὐ συλλογιστικῶς, ὅτι γὰρ οὐ συλλογιστικῶς, δῆλον ἐξ ὧν ἀμφότεραί τε αἱ προτάσεις [illegible] μερικαὶ ἐν δευτέρῳ σχήματι καταφατικαί. οὕτω δὲ ἐχουσῶν τῶν προτάσεων συλλογισμὸς οὐκ ἐγένετο. πόθεν οὖν τὸ ἀναγκαῖον συνῆκται. φημὶ ὅτι ἀπό τινος καθόλου προτάσεως παραλελειμμένης λεγούσης· πάντα τὰ τῷ αὐτῷ ἴσα καὶ ἀλλήλοις ἐστὶν ἴσα. ὥστε γίνεσθαι ἐκ συλλογισμοῦ τὸ ἀναγκαῖον τοῦτον τὸν τρόπον. τὸ α καὶ τὸ γ τῷ β ἐστὶν ἴσα· πάντα τὰ τῷ αὐτῷ ἴσα. καὶ ἀλλήλοις εἰσὶν ἴσα. τὸ α ἄρα καὶ τὸ γ ἀλλήλοις ἐστὶν ἴσα. ὅτι δὲ ἡ καθόλου πρότασις ἡ παραλελειμμένη αἰτία ἐστὶν τοῦ

τοῖς οὕτω προφερομένοις λόγοις τοῦ συνάγειν τι ἀναγκαῖον, δῆλον ἐφ᾽ ὧν μὴ οὕτως ἔχει. φημὶ γὰρ οὕτω, τὸ α τοῦ β ἐστὶν ἀδελφός. ἀλλὰ καὶ τὸ γ τοῦ αὐτοῦ β ἐστὶν ἀδελφός. καὶ οὐκ ἔτι δὲ ἐξ ἀνάγκης ἕπεται. καὶ α ἄρα τοῦ γ ἐστὶν ἀδελφός. τοῦτο δὲ, διὰ τὸ τὴν καθόλου πρότασιν ψευδῆ εἶναι τὴν λέγουσαν. πάντες οἱ τοῦ αὐτοῦ ἀδελφοί, καὶ ἀλλήλων εἰσὶν ἀδελφοί. ἐπεὶ οὖν ψευδὴς ἡ καθόλου πρότασις, διὰ τοῦτο οὐδὲ τὸ ἀναγκαῖον συνῆκται. ὅτι δὲ ψευδής, δῆλον ἐξ ὑποδείγματος. ὑποκείσθω γὰρ γυναῖκά τινα ἐξ ἀνδρὸς παῖδα ἔχειν. καὶ ἄνδρα τινὰ ἐκ γυναικός τινος παῖδα ἔχειν. καὶ στερείσθω ἡ μὲν γυνὴ τὸν ἄνδρα. ὁ δὲ ἀνὴρ τὴν γυναῖκα. καὶ συνερχέσθωσαν οἱ καταλειφθέντες εἰς γάμον. καὶ τικτέτωσαν υἱόν. δῆλον οὖν ὅτι τῷ ἐξ ἀμφοῖν τεχθέντι, ἑκάτερος τῶν προγεγεννημένων ἀδελφός ἐστιν. ὁ μὲν ἐκ μητρός. ὁ δὲ ἐκ πατρός. καὶ ὅμως ἀλλήλων οὐκ εἰσὶν ἀδελφοί. οὔτε γὰρ κατὰ μητέρα κοινωνοῦσιν. ἄλλη γὰρ ἑκατέρου μήτηρ. τοῦ μὲν ἡ ζῶσα γυνή. τοῦ δὲ ἡ τελευτήσασα. οὔτε κατὰ πατέρα. καὶ γὰρ οἱ πατέρες διάφοροι, τοῦ μὲν γὰρ ὁ ζῶν δεύτερος τῆς γυναικὸς ἀνήρ. τοῦ δὲ ὁ τελευτήσας πρότερος τῆς αὐτῆς ἀνήρ. γίνεται οὖν ὁ πᾶς συλλογισμὸς ψευδῆ ἔχων τὴν μείζονα πρότασιν τοῦτον τὸν τρόπον. τὸ α καὶ τὸ γ τοῦ αὐτοῦ β ἀδελφοί εἰσιν. πάντες οἱ τοῦ αὐτοῦ ἀδελφοὶ καὶ ἀλλήλων εἰσὶν ἀδελφοί. τὸ α ἄρα γ καὶ γ ἀλλήλων εἰσὶν ἀδελφοί. ψευδοῦς οὖν οὔσης τῆς καθόλου, ψευδὲς καὶ τὸ συμπέρασμα. καίτοι τοῦ σχήματος συλλογιστικοῦ ὄντος. ἐν οἷς ἄρα συνάγεταί τι ἀναγκαῖον, μὴ συλλογιστικῶς. πεπλεγμένων τῶν προτάσεων, διὰ τὴν τῶν κειμένων φύσιν συνάγεται. οὐ μὴν ἐκ συλλογισμοῦ δι᾽ ὅτι ὡς εἶπεν ἐπὶ πλέον ἐστὶ τοῦ συλλογισμοῦ τὸ ἀναγκαῖον. καὶ εἴτι μὲν συλλογισμὸς τοῦτο καὶ ἀναγκαῖον. οὐκ εἴτι δὲ ἀναγκαῖον, εὐθὺς ἤδη τοῦτο καὶ συλλογισμός. πλείοσι δὲ καὶ ἄλλοις ὑποδείγμασι κέχρηται. οἷον, δίων λέγει ἡμέραν εἶναι. ἀλλὰ καὶ ἡμέρα ἐστίν. δίων ἄρα ἀληθεύει. κἀνταῦθα γὰρ ἀληθές μέν τι συνῆκται ἐξ ἀνάγκης διὰ τὰ κείμενα. οὐ μὴν ἐκ συλλογισμοῦ. τὸ γὰρ ἀληθεύει μείζων ὑπάρχων ὅρος, οὐκ εἴληπται ἐν οὐδενὶ τῶν προκειμένων. ἔδει δὲ πάντως ὡς μεμαθήκαμεν τὸν μείζονα ὅρον ἐν τῇ μείζονι εἶναι τῶν προτάσεων. κἀνταῦθα οὖν ἀναγκαῖον μὲν τὸ συναχθέν, οὐ μὴν συλλογισμός. ἡ δὲ ἀνάγκη διὰ τὴν καθόλου πρότασιν τὴν παραλελειμμένην. ἔστι δὲ αὕτη. πᾶς ὁ τὸ εἶναι λέγων ἀληθεύει. ὡς εἶναι τὸν πάντα συλλογισμὸν τοιοῦτον. δίων λέγει ἡμέραν εἶναι, ἡμέρας οὔσης. πᾶς ὁ τὸ εἶναι λέγων ἀληθεύει. δίων ἄρα ἀληθεύει.

» ΕΞ ὧν δέ ἐστιν ἡ οὐσία ἀναιρουμένων καὶ τὸ ἐκ τούτων φθείρεσθαι.

Αντὶ τοῦ εἰπεῖν τῶν μερῶν ἀναιρουμένων ὡς ἡμεῖς εἴπομεν. εἶπεν ἐξ ὧν δέ ἐστιν ἡ οὐσία ἀναιρουμένων. ἐκ γὰρ τῶν μερῶν τὸ ὅλον. ἡ δὲ ὁλότης ἑκάστου οὐσία ἐστὶν ἑκάστου. πάλιν ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν ἀναιρεῖται τὸ ὅλον, εἶπε τὸ ἐκ τούτων. ἐκ γὰρ τῶν μερῶν τὸ ὅλον ὡς εἴπομεν.

» ΤΟΥΤΩΝ γὰρ τεθέντων ἀναγκαῖον μὲν τὸ οὐσίας μέρος εἶναι οὐσίαν. οὐ μὴν συλλελόγισται διὰ
» τῶν εἰλημμένων. ἀλλ᾽ ἐλλείπουσιν αἱ προτάσεις.

Το συμπέρασμα ὅπερ ἡμεῖς λέγομεν. τὰ ἄρα μέρη τῆς οὐσίας οὐκ εἰσὶν οὐκ οὐσίαι. αὐτός φησιν ἀνάγκη ἄρα τὸ μέρος τῆς οὐσίας οὐσίαν εἶναι. τὸ γὰρ μὴ ὂν οὐκ οὐσία, οὐσία δήπου ἐστίν. ἐπὶ παντὸς γὰρ ἡ κατάφασις ἢ ἡ ἀπόφασις.

» ΠΑΛΙΝ εἰ ἀνθρώπου ὄντος ἀνάγκη ζῷον εἶναι. καὶ ζῴου, οὐσίαν, ἀνθρώπου ὄντος, ἀνάγκη οὐσίαν εἶναι
» ἀλλ᾽ οὔπω συλλελόγισται. οὐ γὰρ ἔχουσιν αἱ προτάσεις ὡς εἴπομεν.

Και ἕτερον ὑπόδειγμα τίθησι δι᾽ οὗ δείκνυσιν. ὅτι οὐ πάντως εἰ τεθέντων τινῶν ἕπεταί τι ἐξ ἀνάγκης. ἤδη τοῦτο συλλογισμός. δέδεικται γὰρ ἐν τοῖς περὶ τῶν τριῶν σχημάτων ὅτι ἀδύνατον ἐκ δύο μερικῶν συλλογισμὸν γενέσθαι. δέδεικται δὲ ὅτι αἱ ἀπροσδιόριστοι ἰσοδυναμοῦσι ταῖς μερικαῖς. ἐν οὖν ταῖς ἐγκειμέναις προτάσεσιν ἀπροσδιορίστοις οὔσι, τὸ ἀναγκαῖον οὐ συλλογιστικῶς συνῆκται. ἀλλὰ διὰ τὴν ὕλην αὐτήν. ἀληθὴς γάρ ἐστιν ἡ καθόλου πρότασις ἐκείνη ἡ λέγουσα. ἐάν τινι ἕπηταί τι ἐξ ἀνάγκης. καὶ ὅσα τῷ ἑπομένῳ ἕπεται, ταῦτα κἀκείνῳ ἐξ ἀνάγκης ἕπεται. ᾧ τὸ ἑπόμενον εἵπετο. τοῦτο γὰρ ἐκεῖνό ἐστι τὸ ἐν ταῖς κατηγορίαις εἰρημένον. ὅτι ὅσα κατὰ τοῦ κατηγορουμένου λέγεται ὡς καθ᾽ ὑποκειμένου. ταῦτα καὶ κατὰ τοῦ ὑποκειμένου ῥηθήσεται. ἀλλ᾽ ἐπεὶ οὖν καὶ τούτῳ τῷ λόγῳ ἡ καθόλου πρότασις αἰτία, ἔστιν ὁ ὑγιὴς συλλογισμὸς τοιοῦτος, εἰ τῷ ἀνθρώπῳ ἕπεται τὸ ζῷον. καὶ τῷ ζῴῳ ἡ οὐσία. πᾶν δὲ τὸ ἐξ ἀνάγκης ἑπόμενόν τινι. κἀκείνῳ πάντως ἕπεται ᾧ τὸ μέσον εἵπετο. ἀνθρώπου ἄρα ὄντος ἀνάγκη οὐσίαν εἶναι.

» ΑΠΑΤΩΜΕΘΑ δὲ ἐν τοῖς τοιούτοις, διὰ τὸ ἀναγκαῖόν τι συμβαίνειν ἐκ τῶν κειμένων, ὅτι καὶ
» ὁ συλλογισμός, ἀναγκαῖόν ἐστι. ἐπὶ πλέον δὲ τὸ ἀναγκαῖον, ἢ ὁ συλλογισμός. ὁ μὲν γὰρ συλλογισμὸς πᾶς,
» ἀναγκαῖον. τὸ δ᾽ ἀναγκαῖον οὐ πᾶν. συλλογισμός. ὥστ᾽ οὐκ εἴ τι συμβαίνει τεθέντων τινῶν, πειρατέον ἀ-
» νάγειν εὐθύς ἀλλὰ πρῶτον ληπτέον τὰς δύο προτάσεις. εἶθ᾽ οὕτω διαιρετέον εἰς τοὺς ὅρους μέσον δὲ θε-
» τέον τῶν ὅρων, τὸν ἐν ἀμφοτέραις ταῖς προτάσεσι, λεγόμενον. ἀνάγκη γὰρ τὸ μέσον ἐν ἀμφοτέραις ὑ-
» πάρχειν ταῖς προτάσεσιν, ἐν ἅπασι τοῖς σχήμασιν. ἐὰν μὲν οὖν κατηγορῇ, καὶ κατηγορεῖται τὸ μέσον, ἢ
» αὐτὸ μὲν κατηγοροίη, ἄλλο δ᾽ ἐκείνου ἀπαρνῆται, τὸ α ἔσται σχῆμα. ἐὰν δὲ καὶ κατηγορῇ καὶ ἀπαρνῆται
» ἀπό τινος, τὸ μέσον σχῆμα, ἐὰν δὲ ἄλλα ἐκείνου κατηγορῆται, ἢ τὸ μὲν ἀπαρνῆται, τὸ δὲ κατηγορῆ-
» ται, τὸ ἔσχατον. οὕτως γὰρ εἶχεν ἐν ἑκάστῳ σχήματι τὸ μέσον.

Την αἰτίαν λέγει δι᾽ ἣν ἐν τοῖς οὕτω προφερομένοις λόγοις, ἀπατώμεθα καὶ οἰόμεθα συλλελογίσθαι μὴ συλλογιζόμενοι.

συλλογιζόμενοι. ὅτι ὡς εἴπομεν, τὸ ἀναγκαῖον μέν τι συμβαίνει ἐκ τῶν τεθέντων ὅρων καὶ ὁ συλλογισμὸς δὲ ἀναγκαῖος. οἰόμεθα οὖν ὅτι εἴ τι ἀναγκαῖόν ἐστιν, ἤδη καὶ συλλογισμός ἐστι. τὸ δὲ οὐχ οὕτως ἔχει. ἐπὶ πλέον γὰρ τὸ ἀναγκαῖον ὡς δέδεικται. καὶ εἰ μὲν συλλογισμὸς, πάντως καὶ ἀναγκαῖον. οὐκ εἴ τι δὲ ἀναγκαῖον, τοῦτο ἤδη καὶ συλλογισμός. εἰ δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει φησίν. οὐκ ἐὰν τεθέντων τινῶν ἐξ ἀνάγκης ἕπηταί τι, εὐθὺς πειρατέον καὶ ὑπὸ συλλογιστικῶν σχῆμα τὸ τοιοῦτον ἀνάγειν. οὐ γὰρ πάντως συλλελόγισται. ἀλλὰ ποιητέον ταῦτα πρότερον ἅπερ αὐτὸς σαφῶς ἐκτίθεται.

ΟΜΟΙΩΣ δὲ καὶ ἐὰν μὴ καθόλου ὦσιν αἱ προτάσεις. ὁ γὰρ αὐτὸς διορισμὸς τοῦ μέσου. φανερὸν οὖν ὡς ἐν ᾧ λόγῳ μὴ λέγηται τὸ αὐτὸ πλεονάκις, οὐ γίνεται συλλογισμός. οὐ γὰρ εἴληπται μέσον.

Ἐπειδὴ ὡς ἐξ ἀμφοτέρων καθολικῶν προτάσεων ὄντων τῶν συλλογισμῶν, ἐποίει τὸν λόγον. ὁ αὐτός φησι λόγος καὶ εἰ μερικαὶ εἶεν αἱ προτάσεις. δῆλον δήπου ὅτι οὐκ ἀμφότεραι, ἀλλὰ καθ᾽ ἑκατέρα. εἴτε ἡ καταφατική, εἴτε ἡ ἀποφατική. εἴτε ἡ μείζων εἴτε ἡ ἐλάττων. ὡς ἐπὶ τοῦ β΄ σχήματος καὶ τοῦ γ΄. τῇ γὰρ αὐτῇ μεθόδῳ τὸν μέσον εὑρήσομεν.

ΕΠΕΙ δ᾽ ἔχομεν ποῖον ἐν ἑκάστῳ σχήματι περαίνεται τῶν προβλημάτων. καὶ ἐν τίνι τὸ καθόλου καὶ ἐν ποίῳ τὸ ἐν μέρει, φανερὸν ὅτι οὐκ εἰς ἅπαντα τὰ σχήματα βλεπτέον. ἀλλ᾽ ἑκάστου προβλήματος εἰς τὸ οἰκεῖον. ὅσα δὲ ἐν πλείοσι περαίνεται, τῇ τοῦ μέσου θέσει γνωριοῦμεν τὸ σχῆμα.

Ῥᾳδίαν τὴν εἰς τὰ σχήματα ἀνάλυσιν ποιήσασθαι βουλόμενος, ταῦτα προστίθησιν. ἵνα ἀναγαγεῖν ἐπὶ τὰ σχήματα τοὺς συλλογισμοὺς βουλόμενοι εἰς ὡρισμένα βλέπωμεν. ἐπεὶ οὖν δέδεικταί φησιν ἕκαστον πρόβλημα ἐν ποίοις σχήμασι περαίνεται. ὅτι τὸ μὲν καθόλου καταφατικὸν μόνως ἐν τῷ πρώτῳ. τὸ δὲ καθόλου ἀποφατικὸν, ἐν α΄ καὶ δευτέρῳ. τὸ δὲ μερικὸν ἀποφατικὸν, ἐν α΄ καὶ β΄ καὶ γ΄. ἐπεὶ οὖν δῆλον ἐν ποίῳ σχήματι ἕκαστον τῶν προβλημάτων περαίνεται. ὅταν βουλώμεθα τὸν προτεθέντα λόγον εἰς σχῆμα συλλογιστικὸν ἀναγαγεῖν, σκοπητέον ποῖόν ἐστι τῶν προβλημάτων τὸ δι᾽ αὐτοῦ δεικνύμενον, καὶ οὕτως εἰς τὸ οἰκεῖον ἀνακτέον σχῆμα. ἐπεὶ δὲ διὰ πλειόνων τινὰ δείκνυται σχημάτων, τῇ τοῦ μέσου θέσει κριτέον τὸ σχῆμα.

ΠΟΛΛΑΚΙΣ μὲν οὖν ἀπατᾶσθαι συμβαίνει περὶ τοὺς συλλογισμοὺς διὰ τὸ ἀναγκαῖον, ὥσπερ εἴρηται πρότερον. ἐνίοτε δὲ παρὰ τὴν ὁμοιότητα τῆς τῶν ὅρων θέσεως. ὅπερ οὐ χρὴ λανθάνειν ἡμᾶς. οἷον εἰ τὸ α΄ κατὰ τοῦ β΄ λέγεται. καὶ τὸ β΄ κατὰ τοῦ γ΄. δόξειε γὰρ ἂν οὕτως ἐχόντων τῶν ὅρων εἶναι συλλογισμός. οὐ γίνεται δὲ, οὔτ᾽ ἀναγκαῖον οὐδὲν, οὔτε συλλογισμός. ἔστωσαν γὰρ ἐφ᾽ ᾧ τὸ α΄, τὸ ἀεὶ εἶναι. ἐφ᾽ ᾧ δὲ β΄, διανοητὸς Ἀριστομένης. τὸ δὲ ἐφ᾽ ᾧ γ΄, Ἀριστομένης. ἀληθὲς δὴ τὸ α΄ τῷ β΄ ὑπάρχειν. ἀεὶ γάρ ἐστι διανοητὸς Ἀριστομένης. ἀλλὰ καὶ τὸ β΄ τῷ γ΄. ὁ γὰρ Ἀριστομένης διανοητὸς Ἀριστομένης ἐστί. τὸ δὲ α΄ τῷ γ΄ οὐχ ὑπάρχει. φθαρτὸς γάρ ἐστιν ὁ Ἀριστομένης. οὐκ ἄρα ἐγίνετο συλλογισμὸς οὕτως ἐχόντων τῶν ὅρων. ἀλλ᾽ ἔδει καθόλου τὴν αβ ληφθῆναι πρότασιν. τοῦτο δὲ ψεῦδος, τὸ ἀξιοῦν πάντα τὸν διανοητὸν Ἀριστομένην εἶναι. φθαρτοῦ ὄντος τοῦ Ἀριστομένους.

Εἰπὼν πῶς δεῖ τοὺς συλλογισμοὺς ἀναγαγεῖν εἰς τὰ σχήματα, ὅτι πρότερον εἰς τὰς προτάσεις ἐπιβλέποντα. εἶτα εἰς τοὺς ὅρους. καὶ ἐκ τῆς τοῦ μέσου σχέσεως τὸ σχῆμα εὑρίσκειν. οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ προβλήματος ἐνίοτε. εἰ γὰρ ἡ καθόλου καταφατικὸν καὶ πρὸ τῆς εὑρέσεως τοῦ μέσου. πρόδηλον ὡς ἐπὶ τὸ πρῶτον σχῆμα ἀνάγεται. καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ὡς εἴπομεν. νῦν διδάξαι ἡμᾶς βούλεται καὶ εἰς ποῖα ἄλλα ἀποβλέπειν μέλλοντας ἀναλύειν τοὺς συλλογισμούς. πολλὰ γάρ ἐστι δι᾽ ὧν συμβαίνει ἀπατᾶσθαι ἡμᾶς. καὶ νομίζειν συλλογίσασθαι ἀληθοῦς ὄντος τοῦ συναχθέντος. οὐ μὴν κατὰ συλλογισμὸν συναχθέντος. λέγει οὖν τοὺς τρόπους τῆς ἀπάτης ἵνα ὅταν ἐν λόγῳ τινὶ εὕρωμεν τινὰ τούτων τῶν τρόπων ἐπιστήσαντες, ὡς οὐ συλλογιστικὸς ὁ λόγος, μὴ ἐπιχειρῶμεν ἀνάγειν αὐτὸν ἐπὶ τὰ σχήματα. ἀλλ᾽ ἐλέγχωμεν ὡς ἀσυλλόγιστον. ὅτι μὲν οὖν συμβαίνει ἀπατᾶσθαι καὶ δοκεῖν συλλογισμὸν εἶναι μὴ ὄντα παρὰ τὸ ἀναγκαῖον, ἔφθημεν εἰπόντες. καὶ τὴν αἰτίαν προσθέντες διὰ τὸ ἐπὶ πλέον εἶναι τὸ ἀναγκαῖον ἢ τὸν συλλογισμόν. νῦν δὲ καὶ ἄλλο τι διδάσκει ὅτι γίνεται ἀπάτη παρὰ τὴν ὁμοιότητα τῆς τῶν ὅρων θέσεως. πολλάκις γὰρ τῶν ὅρων συλλογιστικῶς κειμένων, ἀρκεῖν οἰόμεθα τοῦτο εἰς συλλογισμῶν γένεσιν. πρότερον γὰρ ἐπὶ τοῦ ἀναγκαίου καὶ τῶν ὅρων μὴ συλλογιστικῶς κειμένων ἐδόκει συλλογισμὸν γίνεσθαι διὰ τὸ ἀναγκαῖον. ὡς ἐφ᾽ ὧν παρέθετο ὑποδειγμάτων. πολλάκις δὲ οἱ ὅροι συλλογιστικῶς κεῖνται. παραλείπεται δέ τι τῶν παραπεφυλαγμένων εἰς τὴν τῶν συλλογισμῶν γένεσιν. εἶτα ἀληθῶς ὄντος τοῦ συμπεράσματος εἰ οὕτω τύχοι, οἰόμεθα καὶ συλλογιστικῶς αὐτὸ συνῆχθαι. διὰ τὸ ὡς εἶπον συλλογιστικῶς κεῖσθαι τοὺς ὅρους. οἷον εἰ τὸ α΄ ἕπεται τῷ β΄. καὶ τὸ β΄ τῷ γ΄. ἤδη καὶ τὸ α΄ τῷ γ΄ ἕπεσθαι διὰ τὴν τῶν ὅρων θέσιν. τὸ δὲ οὐκ οὕτως ἔχει. ἐπὶ πλείστων γὰρ ἐλέγχεται ψευδὴς ὁ λόγος. λέγ[illegible] δὲ οὕτω φησίν. ὁ Ἀριστομένης, διανοητός ἐστιν Ἀριστομένης. ἔστι γὰρ τοῦ Ἀριστομένους διάνοια. ὁ διανοητὸς Ἀριστομένης, ἀεί ἐστιν. ἀεὶ γάρ ἐστιν ἡ τοῦ Ἀριστομένους διάνοια. εἰ καὶ ἄλλοτε ἐν ἄλλῳ. καὶ συνάγεται ψεῦδος. ὁ ἄρα Ἀριστομένης, ἀεί ἐστι. καίτοι οἱ ὅροι συλλογιστικῶς κεῖνται. καὶ αἱ προτάσεις ἀληθεῖς εἰσιν. ἡ μὲν οὖν δόκησις τοῦ εἶναι συλλογισμὸν παρὰ τὴν θέσιν τῶν ὅρων. ἀλλ᾽ οὐκ ἤρκει τοῦτο μόνον ἀλλὰ καὶ τὸ δεῖν πάντως καθολικὴν εἶναι πρότασιν, ἐντεῦθα δὲ ἄμφω μερικαί εἰσιν. ἀπροσδιόριστοι γάρ. ἐπεὶ οὖν ψευδὴς ἡ καθόλου πρότασις, διὰ τοῦτο ψευδὲς καὶ τὸ συμπέρασμα. ἐὰν γὰρ οὕτως εἴπω ὁ

ἀριστομένης, διανοητός ἐστιν ἀριστομένης· πᾶς διανοητὸς ἀριστομένης ἀεί ἐστι, ψεῦδος ἔλαβον τὴν καθόλου πρότασιν. καίτοι τῆς λεγούσης ὁ διανοητὸς ἀριστομένης ἀεί ἐστιν, ἀληθοῦς οὔσης. οὐ γὰρ ταυτὸν δύναται ἐν ταῖς προτάσεσιν τότε ἄρθρον καὶ ὁ καθόλου προσδιορισμός. ὅταν μὲν γὰρ εἴπω σωκράτης ἄνθρωπος. ὁ ἄνθρωπος ζῶον. τὸ ὁ ἄνθρωπος. τὸ ἐνοειδὲς τοῦ ἀνθρώπου εἶδος σημαίνω. καθὸ πάντες οἱ κατὰ μέρος ἄνθρωποι λέγονται. ὅταν δὲ εἴπω πᾶς ἄνθρωπος ζῶον, οὐκέτι τὸ εἶδος λαμβάνω τὸ ἐνοειδές. ἀλλὰ τοὺς καθ᾽ ἕκαστα πάντας οἷς ὑπάρχει τὸ εἶδος. καὶ ὅτι τοῦτο ἀληθές ἐστι, δῆλον ἐξ ὧν δυνατὸν εἰπεῖν ὁ ἄνθρωπος εἶδός ἐστιν. οὐ μέντοι πᾶς ἄνθρωπος. ἔνθεν καὶ οἱ παραλογισμοὶ ἐκεῖνοι. ὁ κύκνος λευκός. τὸ λευκὸν χρῶμα. ὁ κύκνος ἄρα χρῶμα. οὐκέτι γὰρ ἀληθὲς εἰπεῖν πᾶν λευκὸν χρῶμα. τὸ γὰρ πᾶν, τὰ καθ᾽ ἕκαστα σημαίνει τὰ τοῦ λευκοῦ μετέχοντα. οὐκ ἔστι δὲ ἀληθὲς εἰπεῖν περὶ τούτων ὅτι χρῶμά ἐστιν. ὅταν δὲ τὸ λευκὸν εἴπω, ἐπειδὴ τὸ εἶδος τοῦ λευκοῦ λαμβάνω, ἀληθὲς εἰπεῖν ὅτι χρῶμά ἐστιν, ὥστε ἐπειδὴ ἡ καθόλου πρότασις ψευδής, καὶ τὸ συμπέρασμα ψευδές. ὥσπερ οὖν περὶ τούτων ἔχει, οὕτω καὶ περὶ τοῦ προκειμένου. ὅταν μὲν γὰρ εἴπω ὁ διανοητὸς ἀριστομένης. αὐτὸ τὸ διανοητικὸν εἶδος τοῦ ἀριστομένους δηλῶ. ἐὰν δὲ εἴπω πᾶς διανοητὸς ἀριστομένης, οὐδὲν ἕτερον λέγω, ἢ πάντας οἱ καθέκαστα ἀριστομένης. οἷς συμβέβηκε τὸ διανοητικὸν εἶναι. διὸ οὐκ ἀληθὲς περὶ τούτων εἰπεῖν, ὅτι ἀεί εἰσιν, ἔνθεν οὖν καὶ ψευδὲς τὸ συμπέρασμα. ὥστε ὁσάκις ἂν οὕτω κειμένοις εὕρωμεν λόγοις. οὐδένα ἀναγαγεῖν πειρασόμεθα. ἀλλ᾽ ἐλέγξωμεν αὐτῶν τὸ ἀσυλλόγιστον ὡς μὴ ἐχόντων καθολικὴν πρότασιν ἧς αὐτοῖς συλλογισμὸς οὐκ ἐγίνετο. τὰ δὲ τῆς λέξεως δῆλα.

ΠΑΛΙΝ ἔστω τὸ μὲν ἐφ᾽ ᾧ γ΄, μίκαλος. τὸ δ᾽ ἐφ᾽ ᾧ β΄ μουσικὸς μίκαλος. ἐφ᾽ ᾧ δὲ τὸ α΄, τὸ φθείρεσθαι αὔριον. ἀληθὲς δὴ τὸ β΄ τοῦ γ΄ κατηγορεῖν. ὁ γὰρ μίκαλος ἐστὶ μουσικὸς μίκαλος. ἀλλὰ καὶ τὸ α΄ τοῦ β΄. φθείροιτο γὰρ αὔριον μουσικὸς μίκαλος. τὸ δέ γε α΄ τοῦ γ΄, ψεῦδος. τοῦτο δὴ ταυτόν ἐστι τῷ πρότερον. οὐ γὰρ ἀληθὲς καθόλου μίκαλος μουσικός, ὅτι φθείρεται αὔριον. τούτου δὲ μὴ ληφθέντος, οὐκ ἦν συλλογισμός.

Ἀλλ᾽ οὐ παράδειγμα τοῦ αὐτοῦ τίθησιν. ἐν ὑποθέσει δὲ ὁ λόγος. ὑπόκειται γὰρ ὁ μὲν μίκαλος μουσικὸς ὤν, αὔριον μὲν ἀποβαλεῖν τὴν μουσικὴν, μὴ φθείρεσθαι δὲ αὐτός. τούτων ὑποκειμένων γίνεται συλλογισμὸς τοιοῦτος. ὁ μίκαλος, μουσικός ἐστι μίκαλος. ὁ μουσικὸς μίκαλος φθείρεται αὔριον. καὶ δόξει συνάγεσθαι ὁ ἄρα μίκαλος φθείρεται αὔριον. ὅπερ ἐστὶ ψεῦδος. ὑπόκειται γὰρ μὴ φθείρεσθαι. τὸ αὐτὸ οὖν πάλιν αἴτιον. καίτοι τῶν προτάσεων ἀληθῶν οὐσῶν ψευδὲς ἀναχθῆναι συμπέρασμα. τὸ τὴν καθόλου μήτε ληφθῆναι, μήτε ἀληθεύειν. λέγω δὴ τὴν λέγουσαν πᾶς μουσικὸς μίκαλος φθείρεται αὔριον. ψεῦδος γὰρ τοῦτο ὑποκειμένου τοῦ μὴ φθείρεσθαι τὸν μίκαλον αὔριον. τὸ γὰρ μουσικὸς μίκαλος φθείρεται αὔριον ἐπ᾽ αὐτὸ τὸ εἶδος τοῦ μουσικοῦ μικάλου φερόμενον ὡς μουσικοῦ ἀληθεύει. τὸ δὲ πᾶς μουσικὸς μίκαλος, πάντα φησὶ τὸν καθ᾽ ἕκαστα ᾧ συμβέβηκε μουσικῷ εἶναι. ψεῦδος οὖν τὸ τοῦτον φθείρεσθαι αὔριον. ὅμοιον γάρ ἐστι τῷ ἡ ἔβενος μέλαινα. τὸ μέλαν χρῶμά ἐστιν. ἡ ἔβενος ἄρα χρῶμά ἐστι. ψευδὴς γὰρ ἡ καθόλου. πᾶν μέλαν, χρῶμά ἐστιν. οὐδὲ γὰρ ἀληθὲς τὸ πᾶσιν οἷς συμβέβηκε μέλασιν εἶναι, ταῦτα χρώματα εἶναι.

ΑΥΤΗ μὲν οὖν ἡ ἀπάτη γίνεται ἐν τῷ παρὰ μικρόν. ὡς γὰρ οὐδὲν διαφέρον εἰπεῖν τόδε τῷδε ὑπάρχειν, ἢ τόδε τῷδε παντὶ ὑπάρχειν. συγχωροῦμεν.

Ἡ ἐν τοῖς εἰρημένοις λόγοις ἀπάτη δι᾽ ἧς οἰόμεθα συλλογισμοὺς εἶναι μὴ ὄντας, γέγονε διὰ τὸ δοκεῖν εἰ ὀλίγον τι παροραθῆ, μηδὲν τοῦτο παραβλάπτειν. δόξη γὰρ μηδὲν διαφέρειν ἀπροσδιορίστῳ προτάσει ἀντὶ καθολικῆς χρήσασθαι. λέγω δὴ ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν πᾶς ἄνθρωπος ζῶον. ὅτι ὁ ἄνθρωπος ζῶον. τοῦτο δὲ οὐκ ἔστι τὸ τυχὸν οὐδὲ μικρόν τι τὸ παρεωραμένον. πολλὴ γὰρ ἡ διαφορὰ τούτων ὡς ἐδείξαμεν.

ΠΟΛΛΑΚΙΣ δὲ διαψεύδεσθαι συμπεσεῖται παρὰ τὸ μὴ καλῶς ἐκτίθεσθαι τοὺς κατὰ τὴν πρότασιν ὅρους. οἷον, εἰ τὸ μὲν α εἴη ὑγίεια. τὸ δ᾽ ἐφ᾽ ᾧ β΄, νόσος. ἐφ᾽ ᾧ δὲ γ΄ ἄνθρωπος. ἀληθὲς γὰρ εἰπεῖν ὅτι τὸ α΄ οὐδενὶ τῷ β΄ ἐνδέχεται ὑπάρχειν. οὐδεμιᾷ γὰρ νόσῳ ὑγίεια ὑπάρχει. καὶ πάλιν ὅτι τὸ β΄ παντὶ τῷ γ΄ ὑπάρχει. πᾶς γὰρ ἄνθρωπος δεκτικὸς νόσου. δόξειεν ἂν οὖν συμβαίνειν, μηδενὶ ἀνθρώπῳ ἐνδέχεσθαι ὑγίειαν ὑπάρχειν. τούτου δ᾽ αἴτιον, τὸ μὴ καλῶς ἐκκεῖσθαι τοὺς ὅρους κατὰ τὴν λέξιν. ἐπεὶ μεταληφθέντων τῶν κατὰ τὰς ἕξεις, οὐκ ἔσται συλλογισμός. οἷον, ἀντὶ μὲν τῆς ὑγιείας, εἰ τεθείη τὸ ὑγιαῖνον. ἀντὶ δὲ τῆς νόσου, τὸ νοσοῦν. οὐ γὰρ ἀληθὲς εἰπεῖν ὡς οὐκ ἐνδέχεται τῷ νοσοῦντι, τὸ ὑγιαίνειν ὑπάρξαι.

Ἔτι ἄλλο μεταβαίνει ἁμάρτημα. πολλάκις γὰρ καὶ συλλογιστικῶς ἔκκεινται οἱ ὅροι κατὰ τὴν θέσιν καὶ ἀληθεῖς εἰσὶν αἱ προτάσεις. καὶ μείζων πρότασις μία ἢ δύο παρείληπται. παρὰ δὲ τὴν λέξιν ἡ ἁμαρτία γίνεται. πολλάκις γάρ φησι τὰς ἕξεις ἀντὶ τῶν μετειληφότων παραλαμβάνομεν. καὶ ἐν τ[illegible] ψεῦδος γίνεται. οἷον ὑγίεια οὐδεμιᾷ νόσῳ ὑπάρχει ἐξ ἀνάγκης. νόσος παντὶ ἀνθρώπῳ ἐνδεχομένως. κ[αὶ συν]άγεται. καὶ τὸν ἀριστοτέλην ὑγίεια οὐδενὶ αὐτῷ ἐξ ἀνάγκης. ὅπερ ἐστὶ ψεῦδος. ἐνδέχεται γὰρ παντὶ ὑπάρχειν καὶ ἐνδέχεσθαι οὐχ ὑπάρχειν. τοῦτο δὲ γέγονε περὶ τὴν λέξιν. ἐπεί φησιν ἐὰν ἀντὶ τῶν ἕξεων τὰ μετέχοντα τῶν ἕξεων λάβωμεν, ψευδὴς ἡ μείζων γίνεται πρότασις. ἐὰν οὕτως εἴπω. τὸ ὑγιαῖνον, οὐδενὶ νοσοῦντι

ἐνδέχεται

ἐνδέχεται ὑπάρχειν τουτέστιν ἐξ ἀνάγκης οὐχ ὑπάρχει. τοῦτο δὲ ἐστι ψεῦδος. τὸ νοσοῦν παντὶ ἀνθρώπῳ ὑπάρχειν· ὥστε ψευδοῦς οὔσης τῆς μείζονος, ψευδὲς εἰκότως καὶ τὸ συμπέρασμα. συνάγεται γὰρ τὸ ὑγιαῖνον οὐδενὶ ἀνθρώπῳ ἐξ ἀνάγκης. τὸ αὐτό φησι καὶ ἐπὶ τοῦ δευτέρου σχήματος. λέγω γὰρ οὕτως. ὑγεία οὐδεμιᾷ νόσῳ ἐξ ἀνάγκης. παντὶ δὲ ἀνθρώπῳ ἐνδεχομένως. καὶ συνάγεται νόσος οὐδενὶ ἀνθρώπῳ ἐξ ἀνάγκης. ὅπερ ἐστὶ ψεῦδος. ἐνδέχεται γὰρ ὑπάρχειν παντί. πάλιν δὲ εἰ ἀντὶ τῶν ἕξεων μεταλάβοις τὰ μετειληφότα. ψευδοῦς οὔσης τῆς ἀποφατικῆς, ψευδὲς εἰκότως καὶ τὸ συμπέρασμα. τὸ γὰρ ὑγιαῖνον οὐκ ἀληθὲς εἰπεῖν, ἢ οὐδενὶ νοσοῦντι ἐξ ἀνάγκης ἐνδέχεται ὑπάρχειν. ἢ παντί. ὥστε τὸ ψευδὲς συμπέρασμα διὰ ταύτης συνέβη. ἡ δὲ ἀπάτη γίνεται τοῦ εἶναι συλλογισμόν. διὰ τὸ τὰς ἕξεις ἐν τοῖς ὅροις θεῖναι ἀντὶ τῶν μετειληφότων. ἐν μὲν οὖν τῷ πρώτῳ καὶ τῷ δευτέρῳ σχήματι τῶν ἕξεων ἐν τοῖς ὅροις κειμένων κατὰ ἀριστοτέλην συνήγετο τὸ ψεῦδος. αὐτὸ γὰρ δοκεῖ τῇ μείζονι ἀναγκαίᾳ οὔσῃ ἕπεσθαι τὸ συμπέρασμα. τῶν περὶ θεόφραστον οὐχ οὕτως οἰομένων, ἀλλὰ τῇ ἐνδεχομένῃ ὡς εἴρηται. ἐν μέντοι τῷ τρίτῳ σχήματι κατὰ τὰ πᾶσι δοκοῦντα παρὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν, τὸ ψεῦδος συνάγεται. λέγω δὴ τῷ τὰς ἕξεις εἶναι ἐν τοῖς ὅροις. πᾶσιν γὰρ δοκεῖ καὶ ἔστιν ἀναγκαῖον τῶν δύο προτάσεων ἐνδεχομένων οὐσῶν, ἐνδεχόμενον εἶναι καὶ τὸ συμπέρασμα. καὶ ἀναγκαίων, ἀναγκαῖον. καὶ ὑπαρχουσῶν, ὑπάρχον εἶναι καὶ τὸ συμπέρασμα. ἀνάγκη γὰρ πάντῃ τε καὶ πάντως μιᾷ τῶν προτάσεων ἀκολουθῆσαι. οὐ γὰρ ἔξωθεν δεῖ αὐτὸ εἶναι καὶ ἕτερον παντελῶς τῶν προτάσεων μηδεμίαν πρὸς αὐτὰς κοινωνίαν ἔχον. τούτου οὖν ὄντος ἀληθοῦς, ὅρα πῶς ἐν τῷ τρίτῳ σχήματι τῶν μὲν ἕξεων ἐν τοῖς ὅροις κειμένων καὶ ἀμφοτέρων τῶν προτάσεων ἐνδεχομένων οὐσῶν, συμπέρασμα οὐκ ἐνδεχόμενον, ἀλλ᾽ ἀναγκαῖον συνάγεται. εἰ μέντοι ἀντὶ τῶν ἕξεων μεταληφθῇ τὰ μετέχοντα. καὶ τὸ συμπέρασμα γίνεται ἐνδεχόμενον, ὡς δῆλον εἶναι τῆς ἀπάτης τὸ αἴτιον ὅτι περὶ τὴν λέξιν γέγονεν. λέγω δὴ τῷ τὰς ἕξεις ἀντὶ τῶν μετεχόντων ἐν τοῖς ὅροις κεῖσθαι. λέγω γὰρ οὕτως. ὑγίειαν παντὶ ἀνθρώπῳ ἐνδέχεται μὴ ὑπάρχειν. νόσον παντὶ ἀνθρώπῳ ἐνδέχεται ὑπάρχειν. καὶ ὅσον ἐπὶ ταῖς προτάσεσι συνάγεται ὅτι ὑγίειαν οὐδεμιᾷ νόσῳ ἐνδέχεται ὑπάρχειν. τοῦτο δὲ ἐστι ψεῦδος. ἐξ ἀνάγκης γὰρ οὐχ ὑπάρχει. τὰ μὲν οὖν ἐν τούτοις λεγόμενα ταῦτά ἐστιν. Ἀπορήσειε δ᾽ ἄν τις μήποτε καὶ τῶν κατὰ τὰς ἕξεις μετειλημμένων καὶ οὕτω γίνεταί τις ἀπάτη. ὅταν γὰρ εἴπω τὸ ὑγιαῖνον οὐδενὶ νοσοῦντι ὑπάρχει ἐνδεχομένως. πῶς λαμβάνω τῷ νοσοῦν. εἰ γὰρ τὸ συγκείμενον ἐκ τοῦ νοσοῦντος καὶ τῆς νόσου. οὐκ ἀληθὴς ὁ λόγος. οὐδέποτε γὰρ τῷ νοσοῦντι ὡς νοσοῦντι ὑπάρξει τὸ ὑγιαῖνον. ἀσυνύπαρκτα γὰρ τὰ ἐναντία. οὐκ ἄρα ὡς νοσοῦντι ὑπάρξει, ἀλλ᾽ ὡς ζῴῳ, ἢ ὅτι ἂν εἴη τὸ δεκτικὸν νόσου καὶ ὑγιείας. πάλιν ὅταν εἴπω τὸ νοσοῦν παντὶ ἀνθρώπῳ ἐνδέχεται ὑπάρχειν. πότερον ᾗ σύνθετόν ἐστι τὸ νοσοῦν λέγω αὐτὸ ὑπάρχειν τῷ ἀνθρώπῳ. ἢ καθὸ ἁπλοῦν. λέγω δὴ ᾗ νοσεῖ. πρόδηλον ὅτι ᾗ νοσεῖ. τὸ γὰρ νοσοῦν τῶν καθ᾽ ἕκαστα τί ἐστιν. οὐδὲν δὲ τῶν καθ᾽ ἕκαστα ὑπάρχειν τινὶ δύναται. δῆλον δὲ ἔσται εἰ καθ᾽ ἕκαστα ληφθῶσιν. οἷον ὁ μίκαλος. διανοητός ἐστι μίκαλος. δῆλον γὰρ ὅτι τὸν διανοητὸν μίκαλον ᾗ διανοητός ἐστι, κατηγορῶ τοῦ ὑποκειμένου. οὐχ ᾗ διανοητός ἐστι μίκαλος. αὐτὸς γὰρ ἑαυτοῦ κατηγοροῖτο ἄν. ὁμοίως ἐὰν εἴπω ὁ σωκράτης, νοσῶν ἐστι σωκράτης. οὐχ ᾗ νοσῶν ἐστι σωκράτης ὁ κατηγορούμενος ὅρος ὅλος ὡς ὅλος κατηγορεῖται σωκράτους, ἀλλ᾽ ᾗ νοσεῖ. ταυτὸν γάρ ἐστι τῷ εἰπεῖν ὁ σωκράτης νοσεῖ. ἢ νοσῶν ἐστιν. εἰ τοίνυν τοῦτο οὕτως ἔχει, δῆλον ὅτι ὁ μέσος κατ᾽ ἄλλο μὲν αὐτοῦ μέρος ὑπόκειται τῷ μείζονι. κατ᾽ ἄλλο δὲ κατηγορεῖται τοῦ ἐλάττονος. ὅταν γὰρ εἴπω τὸ ὑγιαῖνον οὐδενὶ νοσοῦντι ἐνδέχεται ὑπάρχειν. οὐχ ᾗ νοσεῖ τοῦτό φημι. οὕτω γὰρ ἂν ἐξ ἀνάγκης οὐχ ὑπῆρχεν. οὐδέποτε γὰρ τὸ νοσοῦν ᾗ νοσεῖ ὑγιαίνει. ἀλλ᾽ ᾗ ἄνθρωπός ἐστι τὸ νοσοῦν ἢ ἄλλο τι ζῷον. ὅταν δὲ λέγω πάλιν τὸ νοσοῦν παντὶ ἀνθρώπῳ ἐνδέχεται ὑπάρχειν. δηλονότι ᾗ νοσεῖ. οὐχ ᾗ ἕτερόν τί ἐστι τῇ νόσῳ ὑποκείμενον. ὥστε ὁ μέσος οὐχ ὁ αὐτὸς εἴληπται. εἰ δὲ μὴ μόνον ὁ μέσος εἰς τὸ σύνθετον λαμβάνοιτο, ἀλλὰ καὶ ὁ μείζων. ἔτι πλείων ἀποτείνεται ἡ ἀπορία. ἔοικεν οὖν κἂν ἐκ τῶν ἕξεων τὰ μετέχοντα μεταληφθῇ, καὶ τοῦτο ἀπάτης αἴτιον γίνεσθαι. εἴγε ἄλλους ἐξ ἄλλων ὅρους μεταλαμβάνειν ἀνάγκη. καὶ μὴ ὁ αὐτὸς φυλάττεται μέσος. ὥστε οὐδὲ συμπλοκὴ γίνεται. πρὸς ταῦτα ἀπολογούμενος ὁ φιλόσοφος ἔλεγεν. ὡς δεδειγμένον εἴη ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας, ὡς ὅτι αἱ μετοχαὶ ἰσοδυναμοῦσι τοῖς ῥήμασι. τὸ γὰρ εἰπεῖν σωκράτης περιπατεῖ, ἴσον ἐστὶ τῷ εἰπεῖν σωκράτης περιπατῶν ἐστι. καὶ ἐπὶ πάντων τὸ αὐτό. εἰ οὖν τοῦτο οὕτως ἔχει, δῆλον ὅτι κἂν λαμβάνω ἐν τῷ μέσῳ τὸ νοσοῦν, μετοχὴν ὄν. ἰσοδυναμήσει τοῦτο τῷ νοσεῖν ῥήματι. ὥστε εἰ ἀντιμεταληφθῇ ἀντὶ μετοχῆς τὸ ῥῆμα οὐδὲν ἀδύνατον συμβαίνει διὰ τὸ ἰσοδυναμεῖν ταῦτα ἀλλήλοις ὡς εἴρηται. ὅταν οὖν εἴπω. τὸ ὑγιαῖνον οὐδενὶ νοσοῦντι. ἐὰν ἀντι[illegible]μεταλάβω τὸ νοσοῦν εἰς τὸ νοσεῖν. καὶ εἴπω τὸ νοσεῖν παντὶ ἀνθρώπῳ ὑπάρχει, οὐχ ἕτερον ἀνθ᾽ ἑτέρου [illegible]ον. εἴγε ἰσοδυναμεῖ ἡ μετοχὴ τῷ ῥήματι. πρὸς δὲ τοῦτο ἐκεῖνό ἐστιν εἰπεῖν. ὅτι οὐ παντὶ ῥή[illegible]ατι ἰσοδυναμεῖ ἡ μετοχή. ἀλλὰ μόνοις τοῖς ὁριστικοῖς ἐξ ὧν καὶ τὴν γένεσιν ἔχει. ἥκιστα δὲ τοῖς ἀπαρεμφάτοις. εἴγε τὰ μὲν ἄλλα ῥήματα σημαντικά ἐστιν ἐνεργείας ἢ πάθους μετὰ τοῦ ἐνεργοῦντος ἢ πάσχοντος. ὡς τὸ γράφω. περιπατῶ. τὰ αὐτὰ δὲ ταῦτα καὶ αἱ μετοχαὶ σημαίνουσι. τὰ μέντοι ἀπαρέμφατα, μόνης ἐστὶ τῆς ἐνεργείας ἢ τοῦ πάθους σημαντικά. οὐ μὴν τοῦ μετειληφότος τούτων.

ὥστε οὐδὲ ἰσοδυναμοῦσι ταῖς μετοχαῖς. οὐ γὰρ ταυτὸν δύναται τὸ τύπτειν τῷ τύπτων ἐστίν. ὥστε οὐ δυνατὸν ἀντὶ τῶν μετοχῶν παραλαμβάνειν τὰ ἀπαρέμφατα. εἰ μὴ ἄρα ὅτι δυνατὸν αὐτοῖς τὸ δεῖ ῥῆμα συνάπτειν. οἷον σωκράτης περιπατεῖν δεῖ. σωκράτη περιπατοῦντα δεῖ εἶναι. οὐδὲν γὰρ ἕτερόν ἐστι τὸ λεγόμενον. ἢ σωκράτει λείπει τὸ περιπατεῖν. καὶ σωκράτη λείπει τὸ εἶναι αὐτὸν περιπατοῦντα. ἐπ' οὐδεμιᾶς δὲ ἄλλης συντάξεως διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν. Ἔλεγε δὲ εἰς τὸ προκείμενον κἀκεῖνο. ὅτι ὅταν εἴπω ὅτι τὸ ὑγιαίνειν τῷ νοσοῦντι ὑπάρξαι ἐνδέχεται. ἢ ἐνδεχομένως οὐχ ὑπάρχει. οὐχ ᾗ ἄνθρωπός ἐστι τὸ νοσοῦν ἢ ὅτι οὖν ἄλλο ταύτῃ φημὶ αὐτῷ ἐνδέχεσθαι τὴν ὑγίειαν ὑπάρξαι ἢ μὴ ὑπάρξαι. ἀλλ' ᾗ νοσεῖ. καθὸ γὰρ νοσεῖ ταύτῃ ἐνδέχεται αὐτῷ ὑγιαίνειν. καὶ ταύτῃ ἐνδεχομένως οὐχ ὑπάρχει αὐτῷ ἡ ὑγίεια. εἰ γὰρ μὴ ᾗ νοσεῖ. ἀλλ' ᾗ ἄνθρωπος. τυχὸν ἐστὶν ἢ ἄλλο ὁτιοῦν τὸ τῆς νόσου δεκτικόν. οὐκέτι ἂν ἀληθὲς ἦν τὸ λέγειν ἐνδέχεσθαι αὐτὸ ὑγιασθῆναι ἢ μὴ ὑγιασθῆναι. ἀλλ' ὑπαρχόντως ὑγιαῖνον ἦν· καὶ τότε ἂν τὸ ἐναντίον τὴν νόσον ἐνδέχεσθαι αὐτῷ ὑπάρχειν ἢ μὴ ὑπάρχειν ἐλέγομεν. ὅτι γε ἑκάτερον τῶν ἀντικειμένων, ἐνδέχεται ὑπάρχειν ἢ μὴ ὑπάρχειν. εἰ θάτερον κατ' ἐνέργειαν ὑπάρχοι. ἢ τοῦτο ὑπάρχει. ταύτῃ καὶ τὸ λοιπὸν ἐνδέχεται ὑπάρχειν ἢ μὴ ὑπάρχειν ἐφ' ὧν ἄμεσος ἡ ἐναντιότης. ἐν δὲ τοῖς ἐμμέσοις τῶν ἐναντίων. εἰ ἐν τῷ μεταξὺ εἴη πρὸς ἑκάτερον τῶν ἄκρων ὁμοίως ἔχει. καὶ τοῦτο πάλιν εἰ τοῦ μεταξὺ μετέχει. οἷον τῷ φαιῷ ἐνδέχεται, τὸ λευκὸν ὑπάρχειν. ἐνδέχεται δὲ καὶ τὸ μέλαν. καὶ δῆλον ὅτι οὐχ ᾗ ἱμάτιόν ἐστι τῷ φαιόν. εἰ γὰρ ᾗ ἱμάτιόν ἐστι, ταύτῃ καὶ ὑπάρχειν ἤδη τὸ λευκὸν ἢ τὸ μέλαν ἐδύνατο. οὐ μὴν ἐνδέχεσθαι ὑπάρχειν. ᾗ μέντοι τοῦ φαιοῦ μετέχει. ἐπεὶ τῶν ἄκρων οὐ μετέχει μὲν, δύναται δὲ μετέχειν. ταύτῃ λέγεται ἐνδέχεσθαι αὐτῷ ὑπάρξαι τὸ λευκὸν ἢ τὸ μέλαν ἢ μὴ ἐνδέχεσθαι. εἰ γὰρ μὴ καθὸ τοῦ φαιοῦ μετέχει. ὑποκείσθω μὴ ὂν φαιόν. καὶ οὐκέτι ἀληθὲς εἰπεῖν ἐνδέχεσθαι αὐτὸ λευκὸν εἶναι ἢ μέλαν. ἀνάγκη γὰρ πάντα τὸ πεφυκὸς τῶν ἐναντίων μετέχειν θατέρου κατ' ἐνέργειαν. ἢ τῶν μεταξύ τινος, εἰ ἔμμεσα εἴη. ὥστε ὑπαρχόντως ἢ μέλαν ἦν ἢ λευκόν. ὥστε καὶ ὅταν λέγει ὁ ἀριστοτέλης τὸ ὑγιαίνειν τῷ νοσοῦντι ὑπάρχειν. οὐχ ᾗ ἄνθρωπος ἐστὶ τὸ νοσοῦν, ἀλλ' ᾗ νοσοῦν ἦν, ἐνδέχεσθαι αὐτῷ φαμὲν ὑπάρξαι τὸ ὑγιαίνειν ἢ ἐνδεχόμενον μὴ ὑπάρχειν. ὥστε ἐπεὶ τὸ, νοσοῦν ᾗ νοσεῖ εἴληπται. ἐὰν ἀντὶ τοῦ νοσοῦντος μεταλάβω τὸ νοσεῖν, οὐχ ἕτερόν τι λαμβάνω. κατὰ γὰρ τὸ νοσεῖν ὑπέκειτο τῷ μείζονι. κατ' αὐτὸ οὖν τοῦτο καὶ τοῦ ἐλάττονος κατηγορηθήσεται. ὥστε εἰ καὶ σύνθετον τὸν ὑποκείμενον ἐν τῷ μείζονι ἔλαβον. ἐπειδὴ κατὰ τὸ ἁπλοῦν τὸ νοσεῖν ἐχαρακτηρίζετο. καὶ ταύτῃ αὐτοῦ, ὁ μείζων κατηγορεῖτο. εὔλογον κατὰ τοῦτο αὐτὸν τοῦ ἐλάττονος κατηγορεῖσθαι. ὥστε κἂν τε οὕτως εἴπω ὅτι τὸ νοσοῦν παντὶ ἀνθρώπῳ ὑπάρχει. οὐ κατὰ τὸ σύνθετον κατηγορῶ αὐτὸν τοῦ ἐλάττονος. ἀλλὰ κατὰ τὸ νοσεῖν καθὸ καὶ ὑπέκειτο τῷ μείζονι. κἄν τε αὐτὸ τὸ ἁπλοῦν μεταλάβω, οὐχ ἕτερόν τινα λαμβάνω ὅρον. ἀλλὰ τὸν αὐτόν. μήποτε δὲ οὐκ ἀληθές ἐστι τὸ λέγειν ὅτι ὅταν εἴπω τὸ ὑγιαίνειν, ἐνδέχεσθαι τῷ νοσοῦντι ὑπάρξαι ἢ μὴ ὑπάρξαι. καθὸ νοσεῖ κατηγορῶ αὐτοῦ τὸ ὑγιαίνειν. ὥστε γὰρ δέδεικται οὐχ ᾗ ἄνθρωπος ἁπλῶς ἐστι κατηγορεῖτο. δηλονότι οὐδὲ ᾗ νοσεῖ ἁπλῶς. οὐδὲ τοῦ συνθέτου κατὰ τὸ νοσεῖν. ἀλλὰ τοῦ συνθέτου ὡς συνθέτου. τὸ γὰρ νοσοῦν ᾗ νοσοῦν ἐστι τὸ ὅλον τοῦτο πέφυκέ ποτε ὑγιαίνειν. οὐδὲ γὰρ ἄλλο ἐστὶ τοῦτο, ἢ ὅτι ἐνδέχεται μετὰ τὸ τὴν νόσον ἀποβαλεῖν, ὑγίειαν δέξασθαι. εἰ γὰρ μὴ κατὰ ἄμφω δηλονότι κατὰ τὸ ἁπλοῦν. ἀλλά, ἀδύνατον τὸ νοσεῖν ὑγίειαν δέξασθαι. ὥστε εἰ τοῦ συνθέτου ὡς συνθέτου κατηγορεῖται, αὐτὸν δεῖ καὶ τοῦ ἐλάττονος ὅρου κατηγορεῖσθαι. τοῦτο δὲ ἀδύνατον. ταῦτα μὲν οὖν ἐπὶ τοσοῦτον ἐπισκεψόμεθα περὶ τούτων καὶ αὖθις.

» ΤΟΥΤΟΥ δὲ μὴ ληφθέντος. οὐ γίνεται συλλογισμός. εἰ μὴ τοῦ ἐνδέχεσθαι. τοῦτο δὲ οὐκ ἀδύνατον.
» ἐνδέχεται γὰρ μηδενὶ ὑπάρχειν ἀνθρώπῳ ὑγίειαν. πάλιν ἐπὶ τοῦ μέσου σχήματος ὁμοίως ἔσται τὸ ψεῦδος.
» τὴν γὰρ ὑγίειαν, νόσῳ μὲν οὐδεμιᾷ. ἀνθρώπῳ δὲ παντὶ ἐνδέχεται ὑπάρχειν. ὥστ' οὐδενὶ ἀνθρώπῳ νόσον.

Ἀμφοτέρων γὰρ τῶν προτάσεων ἐνδεχομένων οὐσῶν, ἐνδεχόμενον γίνεται τὸ συμπέρασμα καὶ ἀληθές. καὶ οὐκ ἀναγκαῖον, ψεῦδος ὡς πρότερον.

» ΕΝ δὲ τῷ τρίτῳ σχήματι κατὰ τὸ ἐνδέχεσθαι συμβαίνει τὸ ψεῦδος. καὶ γὰρ ὑγίειαν καὶ νόσον, καὶ
» ἐπιστήμην, καὶ ἄγνοιαν, καὶ ὅλως τὰ ἐναντία, παντὶ τῷ αὐτῷ ἐνδέχεται ὑπάρχειν. ἀλλήλοις δ' ἀ-
» δύνατον.

Ἂν τὰς ἕξεις λαβὼν συμπλέξω ἐν γ' σχήματι τὸν συλλογισμόν. συνάγεται ψεῦδος συμπέρασμα. οὐ καθόλου αὐτὸ ἀλλὰ κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον. οἷον ὑγίειαν ἐνδέχεται μηδενὶ ἀνθρώπῳ ὑπάρχειν. νόσος παντὶ ἀνθρώπῳ ἐνδέχεται ὑπάρχειν, καὶ ὅσον ἐπὶ ταῖς προτάσεσιν ὑγίειαν ἐνδέχεται μηδεμιᾷ νόσῳ ὑπάρχειν. ἀλλ' οὐκ ἐνδέχεται. ἀλλὰ ἡ ἀνάγκη μὴ ὑπάρχειν κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον οὖν ψεῦδος.

» ΤΟΥΤΟ δὲ ἀνομολογούμενον τοῖς προειρημένοις. ὅτε γὰρ τῷ αὐτῷ πλείω ἐνδέχεται ὑπάρ-
» χειν, ἐνεδέχετο καὶ ἀλλήλοις. φανερὸν οὖν ὅτι ἐν ἅπασι τούτοις ἡ ἀπάτη γίνεται, παρὰ τὴν
» τῶν ὅρων ἔκθεσιν. μεταληφθέντων γὰρ τῶν κατὰ τὰς ἕξεις, οὐδὲν γίνεται ψεῦδος. δῆλον
» οὖν ὅτι κατὰ τὰς τοιαύτας προτάσεις, ἀεὶ τὸ κατὰ τὴν ἕξιν ἀντὶ τῆς ἕξεως μεταληπτέον καὶ
» θετέον ὅρον.

Ὁ τὴν ὑγίειαν ἀδύνατον ὑπάρξαι τῇ νόσῳ, ἀληθὲς μὲν, ἐναντίον δὲ τοῖς ἤδη διατεταγμένοις. εἴρηται

γὰρ ὅτι

γὰρ ὅτι εἰ ἄμφω ἐνδεχόμεναι ὦσι, πάντως ἐνδεχόμενον τὸ συμπέρασμα. ὥσπερ καὶ ἀναγκαίαι, ἀναγκαῖον. νῦν οὖν ἐνδεχομένων οὐσῶν ἀμφοτέρων, ἀναγκαῖον συνῆκται ἢ ἀδύνατον. τοῦτο δὲ συνέβη διὰ τὸ τὰς ἕξεις ἁπάσας τῶν μετειληφότων παραληφθῆναι.

» ΟΥ δεῖ τοὺς ὅρους ἀεὶ ζητεῖν ὀνόματι ἐκτίθεσθαι. πολλάκις γὰρ ἔσονται λόγοι, οἷς οὐ κεῖται ὄνομα.
» διὸ καὶ χαλεπὸν ἀνάγειν τοὺς τοιούτους συλλογισμούς. ἐνίοτε δὲ καὶ ἀπατᾶσθαι συμβήσεται διὰ
» τὴν τοιαύτην ζήτησιν. οἷον ὅτι τῶν ἀμέσων ἔσται συλλογισμός. ἔστω γὰρ τὸ α δύο ὀρθαί. τὸ δ' ἐφ' ᾧ β, τρί-
» γωνον. τὸ δ' ἐφ' ᾧ γ, ἰσοσκελές. τῷ μὲν οὖν γ, ὑπάρχει τὸ α, διὰ τὸ β. τῷ δὲ β οὐκέτι δι' ἄλλο. καθ' αὑ-
» τὸ γὰρ τὸ τρίγωνον ἔχει δύο ὀρθάς. ὥστ' οὐκ ἔσται μέσον τοῦ α, β ἀποδεικτοῦ ὄντος. φανερὸν γὰρ ὅτι τὸ μέ-
» σον οὐχ οὕτως ἀεὶ ληπτέον, ὡς τόδε τι. ἀλλ' ἐνίοτε λόγον. ὅπερ συμβαίνει κἀπὶ τοῦ λεχθέντος.

Ἐπ' ἄλλό τι μεταβαίνει ὃ καὶ αὐτὸ δεῖ παρατηρεῖν ἐν τῷ ἀνάγειν τοὺς συλλογισμοὺς εἰς τὰ σχήματα. τῶν γὰρ πραγμάτων, τὰ μὲν ὀνόματι δηλοῦται ὡς ἄνθρωπος. ἵππος. περιπατῶ. γράφω. καὶ τὰ ἄλλα πάντα ὅσα διὰ μιᾶς λέξεως σημαίνεται. τὰ δὲ οὐ δι' ὀνόματος σημαίνεται. ἀλλὰ διὰ λόγου. τινὰς γὰρ τῶν φυσικῶν ἰδιοτήτων, ἢ οὐκ ἐδυνήθησαν ἢ οὐκ ἐσπούδασαν ἢ ὀνοματοθετήσαντες δι' ὀνόματος σημῆναι. ἀλλὰ λόγῳ τὴν τούτων ἑρμηνεύομεν φύσιν. οὐ δεῖ οὖν φησι νομίζειν ὅτι πάντη τε καὶ πάντως ὀνόματι δεῖ τοὺς τρεῖς ὅρους τοῦ συλλογισμοῦ σημαίνεσθαι. ἔστι γὰρ ὅτε ὀνόματος μὴ εὐποροῦντες, λόγῳ σημαίνομεν τινὰ ἢ τινὰς τῶν ὅρων. οἷον εἰ βουληθείημεν δεῖξαι ὅτι τοῦ ἰσοσκελοῦς τριγώνου αἱ τρεῖς γωνίαι δυσὶν ὀρθαῖς ἴσαι εἰσί. πρῶτον μὲν οὖν αὐτὸ τὸ κατηγορούμενον. ὅρα πῶς οὐχ ἑνὸς ὄνομά ἐστιν ἀλλὰ λόγος. ζητοῦντες δὲ τὸν μέσον δι' οὗ δεῖ συμπερᾶναι τὸ πρόβλημα. ἐνταῦθα μὲν εὐποροῦμεν ὀνόματι αὐτὸν ἐκθέσθαι. λέγοντες οὕτως. τὸ ἰσοσκελὲς τρίγωνον, τρίγωνόν ἐστι. παντὸς τριγώνου αἱ τρεῖς γωνίαι δυσὶν ὀρθαῖς ἴσαι εἰσί. τοῦ ἰσοσκελοῦς ἄρα τριγώνου αἱ τρεῖς γωνίαι δυσὶν ὀρθαῖς ἴσαι εἰσίν. ἐὰν δὲ τὴν μείζονα θελήσωμεν κατασκευάσαι πρότασιν πόθεν ὅτι παντὶ τριγώνου αἱ τρεῖς γωνίαι δυσὶν ὀρθαῖς ἴσαι εἰσίν. οὐκέτι δυνάμεθα ὀνόματι τὸν μέσον ἐκθέσθαι δι' οὗ συνάγεται τὸ συμπέρασμα. ἀλλὰ δεῖ λόγῳ αὐτὸν ἑρμηνεύειν. οἷον ὅτι παντὸς τριγώνου αἱ τρεῖς γωνίαι δύο ταῖς ἐφεξῆς, ἴσαι εἰσί. πᾶσαι αἱ δύο ταῖς ἐφεξῆς ἴσαι οὖσαι δυσὶν ὀρθαῖς ἴσαι εἰσίν. παντὸς ἄρα τριγώνου αἱ τρεῖς γωνίαι δύο ὀρθαῖς ἴσαι εἰσίν. ἐὰν οὖν φησι πειρώμεθα πάντη τε καὶ πάντως ὀνόματι ἐκτίθεσθαι τοὺς ὅρους, ἀπάτης ἡμῖν τὸ τοιοῦτον αἴτιον γίνεται. οἰησόμεθα γὰρ ὅτι ἐνδέχεται τῶν ἀμέσων εἶναι τὸν συλλογισμόν. ὅπερ δέδεικται ἐν τοῖς ἀποδεικτικοῖς ἀδύνατον. πᾶσα γὰρ ἀπόδειξις διά τινος μέσου ὅρου γίνεται. ὅτι γὰρ τοῦ τριγώνου αἱ τρεῖς γωνίαι δύο ὀρθαῖς ἴσαι εἰσίν. ἀποδεικτικὸν μέν ἐστιν ὡς αὐτὴ ἡ περὶ αὐτοῦ δείκνυσιν ἀπόδειξις. ἐὰν οὖν τις οἴοιτο ὅτι δεῖ πάντως ὀνόματος ἐκκεῖσθαι τοὺς ὅρους. μὴ εὑρίσκων ὀνόματι σημᾶναι τὸν μέσον ὅρον δι' οὗ ἡ ἀπόδειξις αὐτοῦ γίνεται. οἰήσεται ἀμέσως ὑπάρχειν τῷ ὑποκειμένῳ τὸ κατηγορούμενον. καὶ ἀμέσου ὄντος τοῦ προβλήματος ἀπόδειξιν αὐτοῦ εἶναι. ὅπερ ἐστὶν ἀδύνατον. ὥστε φησὶν οὐ πάντως οἰητέον, ὡς δεῖ ὀνόματι ἐκκεῖσθαι τοὺς ὅρους. ἀλλ' ἔστιν ὅτε καὶ διὰ λόγου αὐτοὺς σημαίνειν. διό φησι τοὺς τοιούτους συλλογισμοὺς χαλεπὸν ἀνάγειν ὑπὸ τὰ σχήματα. ἐπειδὴ γὰρ οὐ κεῖται ἐν τῇ συνηθείᾳ τῷ μέσῳ ὄνομα. οὐ πάντως τις εὑρίσκειν λόγον ἑρμηνευτικὸν τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων, δυσχερὴς ἡ ἀνάλυσις γίνεται. τὰ μὲν οὖν λεγόμενα ἐν τούτοις ταῦτά ἐστι. τὰ δὲ τῆς λέξεως λοιπὸν δῆλα. τὸ δὲ ὡς τόδε τι αὐτὶ τοῦ ὡς ὄνομα. οἷον, ἄνθρωπος. ἵππος. φιλοσοφεῖ. βαδίζει.

» ΤΟ δὲ ὑπάρχειν τὸ πρῶτον τῷ μέσῳ, καὶ τοῦτο τῷ ἄκρῳ, οὐ δεῖ λαμβάνειν, ὡς ἀεὶ κατηγορηθησο-
» μένων ἀλλήλων ὁμοίως ἤ τό, τε πρῶτον τοῦ μέσου, καὶ τοῦτο τοῦ ἐσχάτου.

Ἕτερον πάλιν θεώρημα παραδίδωσιν. οὐ δεῖ φησι νομίζειν ὅτι πάντως δεῖ κατ' εὐθεῖαν πτῶσιν τοὺς ὅρους ἐκτίθεσθαι. οἷον ὁ ἄνθρωπος ζῶον. τὸ ζῶον οὐσία. ὁ ἄνθρωπος ἄρα οὐσία. πάντες γὰρ ἐν τούτῳ οἱ ὅροι κατ' εὐθεῖαν πτῶσιν κεῖνται. ἐπειδὴ γὰρ οὐ τῆς φύσεως μόνης τῶν πραγμάτων νομίζωμεν. ἀλλὰ καὶ τῆς περὶ τὴν λέξιν εὐκοσμίας. ὥστε ἑλληνικῶς τὰς συντάξεις τοῦ λόγου ἀποδιδόναι καὶ μὴ σολοικισμοῖς ὑποφέρεσθαι. δεῖ καὶ τῆς κατὰ τὰς προτάσεις τῶν ὀνομάτων ὀρθῆς χρήσεως φροντίδα ποιεῖσθαι καὶ μὴ ἀρκεῖσθαι μόνον τῷ δηλοῦν ὅτι τόδε τι νοοῦντες. τῇ δὲ τῇ λέξει ἐχρησάμεθα. ἐπεὶ οὖν σημαίνονται τὰ πράγματα οὐ μόνον ταῖς εὐθείαις ἀλλὰ καὶ ταῖς πλαγίαις πτώσεσιν. ἄλλης γὰρ σχέσεως τοῦ ὑποκειμένου, ἄλλη πτῶσίς ἐστι σημαντική. διὰ τοῦτο πᾶσα ἀνάγκη μὴ μόνον κατ' εὐθεῖαν πτῶσιν ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς πλαγίας τοὺς ὅρους ἐκτίθεσθαι. πολλάκις μὲν οὖν πάντες οἱ ὅροι κατ' εὐθεῖαν πτῶσιν ἔκκεινται. οἷον ὁ σωκράτης φιλόσοφός ἐστι. πᾶς φιλόσοφος ἀγαθός ἐστιν. ὁ σωκράτης ἄρα ἀγαθός ἐστι. πάντες γὰρ οἱ ὅροι κατ' εὐθεῖαν πτῶσιν κεῖνται. ἐνίοτε δέ φησι καὶ ἀμφότεραι αἱ προτάσεις κατὰ πλαγίαν ἔκκεινται πτῶσιν. ἢ ἡ μὲν κατὰ πλαγίαν, ἡ δὲ κατ' εὐθεῖαν. καὶ τὸ συμπέρασμα δὲ ὁμοίως. πολλάκις μὲν κατ' εὐθεῖαν πτῶσιν συνάγεται. πολλάκις δὲ κατὰ πλαγίαν. Ἰστέον δὲ ὅτι ὅταν λέγει ἢ κατ' εὐθεῖαν ἢ κατά τινα τῶν πλαγίων τοὺς ὅρους ἐκτίθεσθαι. περὶ τῶν ἐν ταῖς προτάσεσιν ὑποκειμένων λέγει. οἱ γὰρ κατηγορούμενοι ἀεὶ κατ' εὐθεῖαν τίθενται πτῶσιν. κἂν ποτε πλαγία πτῶσις εὑρεθῇ ἐν κατηγορουμένῳ, πάντως καὶ εὐθεῖα νοεῖται ἔξωθεν. ἢ πάντως διὰ τοῦ ῥήματος. ἅγε πᾶν ῥῆμα εὐθείας ἐστὶν πτώσεως πλὴν τοῦ μέλει καὶ μεταμέλει. οἷον σωκράτους

φιλοσοφοῦντος, ἢ ἡμᾶς ἀκροᾶσθαι δεῖ. ἐν ᾗ ἐστι γὰρ ἐν τῷ δεῖ ἡ εὐθεῖα. οὐδὲν γὰρ ἕτερον, ἢ ἡμᾶς δέον ἐστίν. ὃ τὸ ἐστὶν εὐθείας πτώσεως καὶ ῥήματος. ἐν ᾧ δὲ εὐθεῖα μὴ ἐν θεωρεῖται οὐκ ἀπαρτίζεται λόγος. αἱ μὲν οὖν ἐξ ὑποκειμένου καὶ κατηγορουμένου, πάντως κατ᾽ εὐθεῖαν προφέρονται πτῶσιν. αἱ δὲ ἐκ τρίτου πρὸς κατηγορουμένου καὶ αἱ μετὰ τρόπου, ποτὲ μὲν κατ᾽ εὐθεῖαν. ποτὲ δὲ κατὰ πλαγίαν, κατ᾽ εὐθεῖαν μὲν, σωκράτης ἀγαθός ἐστι. κατὰ δὲ τὰς πλαγίας, σωκράτους ἠκροάσατο πλάτων. ἢ μαθητής ἐστι πλάτων. σωκράτει ἐπεβούλευσεν ἄλλος. ἢ ἄλλου βουλός ἐστι. σωκράτην ἀπέκτειναν ἀθηναῖοι. σωκράτης δύναται βαδίζειν. σωκράτους ἐνδέχεται ἀκροᾶσθαι. σωκράτει ἐνδέχεται διαλέγεσθαι. σωκράτη τὸ πεῖσαι ἐνδέχεται. ἡ μὲν οὖν διάνοια τῶν ἐνταῦθα παραδιδομένων ἐστὶ τοιαύτη. ὅπως δὲ τοῖς ὑποδείγμασι καθέκαστον χρῆται τὴν λέξιν ἐξετάζοντες εἰσόμεθα.

ΤΟ δὲ ὑπάρχειν τὸ πρῶτον τῷ μέσῳ, καὶ τοῦτο τῷ ἄκρῳ, οὐ δεῖ λαμβάνειν, ὡς ἀεὶ κατηγορηθησομένων ἀλλήλων ὁμοίως τό, τε πρῶτον τοῦ μέσου, καὶ τοῦτο τοῦ ἐσχάτου,

Πρῶτον μὲν φησὶ τὸν μείζονα ὅρον. ἄκρον δὲ τὸν ἐλάττονα. κατηγορηθησομένων δέ φησιν ἀντὶ τοῦ κατ᾽ εὐθεῖαν πτῶσιν. ἐν ταύταις γάρ εἰσιν αἱ κυρίως κατηγορίαι. λέγω δὴ τὸ ὑπάρχει τόδε τῷδε. ὁ ἄνθρωπος ζῶον ἐστί. καὶ οὕτω μὲν ὁ διδάσκαλος. οἶμαι δὲ ἁπλούστερον πᾶσαν κατηγορίαν λέγειν αὐτόν. εἰπὼν γὰρ ὡς ἀεὶ κατηγορηθησομένων ἀλλήλων, ἐπήγαγεν ὁμοίως τὸ πρῶτον τοῦ μέσου. καὶ τοῦτο τοῦ ἐσχάτου. ἐπεὶ τὸ κατηγορηθησόμενον τὸ κατ᾽ εὐθεῖαν ἐκκεῖσθαι αὐτῷ ἐσήμαινε. περιελκον τὸ ἐπάγειν ὁμοίως τό τε πρῶτον τοῦ μέσου καὶ τοῦτο τοῦ ἐσχάτου.

ΚΑΙ ἐπὶ τοῦ μὴ ὑπάρχειν δὲ ὡσαύτως.

Τουτέστιν ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀποφατικῶν προτάσεων. καὶ γὰρ ταύτας ποτὲ μὲν κατ᾽ εὐθεῖαν πτῶσιν προφερόμεθα. ποτὲ δὲ κατά τινα τῶν πλαγίων. οἷον ἄνθρωπος οὐκ ἔστιν ἄψυχον. τῶν ἀτόμων οὐκ ἔστι γένος. τῇ οὐσίᾳ οὐδὲν ἐστὶν ἐναντίον. τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα οὐδὲν βλάψαι δύναται.

ΑΛΛ᾽ ὁσαχῶς τὸ εἶναι λέγεται. καὶ τὸ ἀληθὲς εἰπεῖν αὐτὸ τοῦτο, τοσαυταχῶς οἴεσθαι χρὴ συμβαίνειν, καὶ τὸ ὑπάρχειν.

Οσαχῶς φησιν ἕκαστον τῶν ὄντων εἶναι λέγεται, τοσαυταχῶς κατηγορεῖν ἄλλο ἄλλου ἐνδέχεται. λέγεται δὲ ἕκαστον εἶναι κατὰ τὰς τῶν ὀνομάτων πτώσεις. λέγεται γὰρ σωκράτης ἐστί. σωκράτους ὄντος. σωκράτει εἶναι. ὁσάκις οὖν ἕκαστον εἶναι λέγεσθαι δύναται. καὶ ἀληθῶς εἶναι, τοσαυταχῶς καὶ τὰς προτάσεις συμπλέξαι δύναται. ἢ ἀμφοτέρας ὡσαύτως. ἢ τὴν μὲν οὕτω τὴν δὲ οὕτως.

ΟΙΟΝ ὅτι τῶν ἐναντίων ἐστὶ μία ἐπιστήμη. ἔστω γὰρ τὸ α τὸ μίαν εἶναι ἐπιστήμην. τὰ δ᾽ ἐναντία ἀλλήλοις, ἐφ᾽ οὗ β.

Λοιπὸν ἐπὶ ὑποδειγμάτων τὰ εἰρημένα παραδίδωσιν. καὶ πῶς ὅτι ἐνδέχεται κατὰ γενικὴν πτῶσιν συμπλέκεσθαι τὰς προτάσεις. ὡς ὅταν εἴπω τῶν ἐναντίων μία ἐστὶν ἐπιστήμη.

ΤΟ δὴ α τῷ β ὑπάρχει οὐχ ὡς τὰ ἐναντία τῷ, μίαν εἶναι αὐτῶν ἐπιστήμην. ἀλλὰ ὅτι ἀληθὲς εἰπεῖν κατ᾽ αὐτῶν μίαν εἶναι ἐπιστήμην.

Τουτέστιν οὐ καθ᾽ εὐθεῖαν ὑπάρχει τῷ β τὸ α. τοῦτο γὰρ σημαίνει ἄλλο. τὸ οὐχ ὡς τὰ ἐναντία ὡς εἴ τις ἔλεγε τὰ ἐναντία πολέμια ἐστίν. ἀλλὰ κατὰ γενικὴν τῶν ἐναντίων μία ἐστὶν ἐπιστήμη. εἰπὼν δὲ οὐχ ὡς τὰ ἐναντία, προσέθηκε τὸ μίαν εἶναι αὐτῶν ἐπιστήμην. τί οὖν βούλεται. ἤτοι οὖν τοῦτο φησιν. ὅτι τὸ λέγειν μίαν εἶναι αὐτῶν ἐπιστήμην, οὐκ ἔστιν ὡς τὰ ἐναντία. τουτέστι κατ᾽ εὐθεῖαν. ἀλλ᾽ ὅτι ἀληθὲς εἰπεῖν κατ᾽ αὐτῶν τὸ μίαν εἶναι αὐτῶν ἐπιστήμην. τουτέστι κατὰ γενικήν. ἢ ὅτι οὐκ ἔστι τοῖς ἐναντίοις ἐν τούτῳ τὸ εἶναι. ἐν τῷ μίαν εἶναι αὐτῶν ἐπιστήμην. διὸ οὐδὲ κατ᾽ εὐθεῖαν δυνατὸν κεῖσθαι, ὥσπερ σωκράτει τὸ εἶναι ἐστὶν. ἐν τῷ ἄνθρωπον εἶναι, διὸ φαμὲν, σωκράτης ἄνθρωπός ἐστιν. οὐχ οὕτω δὲ καὶ τὸ μίαν εἶναι τῶν ἐναντίων ἐπιστήμην. διὸ οὐ φαμὲν τὰ ἐναντία ἐστὶν ἐπιστήμη. ἀλλὰ τῶν ἐναντίων.

ΣΥΜΒΑΙΝΕΙ δὲ ὅτε μὲν, ἐπὶ τοῦ μέσου τὸ πρῶτον λέγεσθαι. τὸ δὲ μέσον, ἐπὶ τοῦ τρίτου μὴ λέγεσθαι. οἷον εἰ ἡ σοφία ἐστὶν ἐπιστήμη.

Επειδὴ ὡς ἐπὶ μιᾶς προτάσεως ἐξέθετο ὑπόδειγμα οὐ κατ᾽ εὐθεῖαν πτῶσιν, ἀλλὰ κατὰ γενικὴν συμπεπλεγμένης, διὰ τοῦτο νῦν ἐπ᾽ ἀμφοτέρων τὰ ὑποδείγματα τίθησι. τὸ δὲ λέγεσθαί φησιν ἀντὶ τοῦ κατ᾽ εὐθεῖαν πτῶσιν. αὕτη γάρ ἐστιν ἡ ὀνοματικὴ πτῶσις καθ᾽ ἣν ἕκαστον εἶναι λέγεται. συμβαίνει οὖν φησι ποτὲ μὲν κατ᾽ εὐθεῖαν τὴν μείζονα πρότασιν τίθεσθαι, τὴν δὲ ἐλάττονα κατά τινα τῶν πλαγίων. ἔστι δὲ τὸ ὑπόδειγμα τοιοῦτον. τοῦ ἀγαθοῦ σοφία ἐστίν. ἡ σοφία ἐπιστήμη ἐστί. τοῦ ἀγαθοῦ ἄρα ἐπιστήμη ἐστίν. ἐν τούτῳ γὰρ ἡ μὲν ἐλάττων κατὰ γενικὴν προσενήνεκται πτῶσιν. ἡ δὲ μείζων κατ᾽ εὐθεῖαν καὶ τὸ συμπέρασμα ὅμοιον τῇ ἐλάττονι.

ΤΟΥ δὲ ἀγαθοῦ ἐστὶν ἡ σοφία ἐπιστήμη, συμπέρασμα ὅτι τοῦ ἀγαθοῦ ἐπιστήμη ἐστί.

Την ἐλάττονα πρότασιν θέσθαι βουλόμενος. ἤδη γὰρ ἐξέθετο τὴν μείζονα εἰπὼν ἡ σοφία ἐστὶν ἐπιστήμη. συνέπλεξε τοὺς τρεῖς ὅρους εἰπών. τοῦ ἀγαθοῦ ἡ σοφία ἐπιστήμη ἐστίν. ἐπειδὴ γὰρ τὸ λέγειν τοῦ ἀγαθοῦ σοφία ἐστίν, ἀσαφὲς πως ἐδόκει εἶναι, τί σημαίνει τὸ σοφίαν εἶναι τοῦ ἀγαθοῦ. βουλόμενος δεῖξαι, εἶπεν ὅτι ἡ τοῦ

ἡ τοῦ ἀγαθοῦ ἐπιστήμη, ἡ σοφία ἐστίν. ὥστε ἐπὶ πλέον εἶναι τὴν ἐπιστήμην τῆς σοφίας. ὡς εἴ τις ἔλεγε τῶν ἐπιπέδων ἡ γεωμετρία ἐστὶν ἐπιστήμη. ἵνα οὕτω τις εἴποι. τῶν ἐπιπέδων γεωμετρία ἐστίν. ἡ τὰ ἐπίπεδα γεωμετρεῖν ἐστι. γεωμετρία ἐπιστήμη ἐστί. τῶν ἐπιπέδων ἄρα ἐπιστήμη ἐστί.

ΤΟ μὲν δὴ ἀγαθὸν, οὐκ ἔστιν ἐπιστήμη. ἡ δὲ σοφία ἐστὶν ἐπιστήμη.

Ὃ βούλεται λέγειν τοῦτό ἐστιν. ὅτι τὸ μὲν συμπέρασμα κατὰ γενικὴν προσενήνεκται. οὐ κατ᾽ εὐθεῖαν ὥσπερ καὶ ἡ ἐλάττων πρότασις. οὐ γὰρ σύνηκται ὅτι τὸ ἀγαθὸν ἄρα ἐπιστήμη ἐστί. ἀλλὰ τοῦ ἀγαθοῦ ἐστιν ἐπιστήμη. ἡ μέντοι μείζων πρότασις κατ᾽ εὐθεῖαν προσενήνεκται. ἡ σοφία γὰρ ἔφαμεν ἐπιστήμη ἐστίν.

ΟΤΕ δὲ τὸ μὲν μέσον ἐπὶ τοῦ τρίτου λέγεται. τὸ δὲ πρῶτον ἐπὶ τοῦ μέσου οὐ λέγεται. οἷον, εἰ τοῦ ποιοῦ παντός ἐστιν ἐπιστήμη, ἢ ἐναντίου. τὸ δ᾽ ἀγαθὸν καὶ ἐναντίον καὶ ποιὸν, συμπέρασμα μὲν, ὅτι τοῦ ἀγαθοῦ ἐστιν ἐπιστήμη.

Ἀντιστρέφει τὰς προτάσεις. καὶ τὴν μὲν ἐλάττονα κατ᾽ εὐθεῖαν συμπλέκει. τὴν δὲ μείζονα κατὰ γενικήν. καὶ τὸ συμπέρασμα πάλιν κατὰ γενικὴν συνάγει. οἷον τὸ ἀγαθὸν ποιόν ἐστι. τοῦ ποιοῦ ἐπιστήμη ἐστί. τοῦ ἀγαθοῦ ἄρα ἐπιστήμη ἐστίν. ἢ οὕτως. τὸ ἀγαθὸν ἐναντίον ἐστίν. τῷ κακῷ γὰρ ἐναντίον δῆλον ὅτι. τοῦ ἐναντίου ἐπιστήμη ἐστί. τοῦ ἀγαθοῦ ἄρα ἐπιστήμη ἐστίν.

ΟΥΚ ἔστι δὲ τὸ ἀγαθὸν ἐπιστήμη. οὐδὲ τὸ ποιὸν, οὐδὲ τὸ ἐναντίον, ἀλλὰ τὸ ἀγαθὸν ταῦτα.

Τουτέστιν οὐδὲ τὸ συμπέρασμα κατ᾽ εὐθεῖαν προσενήνεκται. οὐ γὰρ εἴπομεν ὅτι τὸ ἀγαθὸν ἄρα ἐπιστήμη ἐστίν. ἀλλὰ τοῦ ἀγαθοῦ, ἀλλ᾽ οὐδὲ ἡ μείζων. οὐ γὰρ εἴπομεν ὅτι τὸ ποιὸν ἐπιστήμη ἐστίν. ἢ τὰ ἐναντία ἐπιστήμη ἐστίν. ἀλλὰ τοῦ ποιοῦ καὶ τῶν ἐναντίων ἐπιστήμη ἐστίν. ἡ μέντοι ἐλάττων κατ᾽ εὐθεῖαν προσενήνεκται. τοῦτο γὰρ ἐσήμανεν εἰπὼν ἀλλὰ ἀγαθὸν ταῦτα. οὕτω γὰρ ἐλέγομεν τὸ ἀγαθὸν ποιόν ἐστιν ἢ ἐναντίον.

ἘΣΤΙ δὲ ὅτε μήτε τὸ πρῶτον κατὰ τοῦ μέσου, μήτε τοῦτο κατὰ τοῦ τρίτου, τοῦ πρώτου κατὰ τοῦ τρίτου, ὁτὲ μὲν λεγομένου, ὁτὲ δὲ μὴ λεγομένου οἷον εἰ οὗ ἐπιστήμη ἐστὶν, ἔστι τούτου γένος. τοῦ δ᾽ ἀγαθοῦ ἐστιν ἐπιστήμη, συμπέρασμα ὅτι τοῦ ἀγαθοῦ ἐστι γένος.

Ἐπειδὴ ἐν τοῖς προλαβοῦσι μίαν μὲν πρότασιν ἐλάμβανεν κατὰ γενικὴν πτῶσιν, μίαν δὲ κατ᾽ εὐθεῖαν. καὶ συνῆγε κατὰ γενικὴν τὸ συμπέρασμα. νῦν ἀμφοτέρας κατὰ γενικὴν συμπλέκει. καὶ συνάγει συμπέρασμα ποτὲ μὲν κατ᾽ εὐθεῖαν ποτὲ δὲ κατὰ γενικήν. τὸ γὰρ τοῦ πρώτου κατὰ τοῦ τρίτου ὅτε μὲν λεγομένου ὅτε δὲ μὴ λεγομένου. τοῦτο σημαίνει. τουτέστιν τοῦ μείζονος κατὰ τοῦ ἐλάττονος. εἴπομεν δὲ ὅτι τὸ λεγομένου σημαίνει αὐτῷ τὸ κατ᾽ εὐθεῖαν πτῶσιν ὑπάρχοντος τοῦ ἐλάττονος κατηγορεῖσθαι αὐτοῦ τὸν μείζονα. τότε γὰρ λέγεται ὅτι τόδε ἐστὶν ὅπερ τόδε. οἷον, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ζῶόν ἐστιν. λέγεται γὰρ ζῶον εἶναι, οὐ μὴν ὅταν εἴπω τῶν ἐναντίων ἐπιστήμη ἐστίν. οὐ γὰρ λέγεται κατὰ τοῦ ὑποκειμένου ὁ κατηγορούμενος. οὐ γὰρ λέγεται ὅτι ἐπιστήμη ἐστὶν τὰ ἐναντία, ἀλλ᾽ ὅτι ὑπάρχει περὶ αὐτῶν ἐπιστήμη. τὸ δὲ ὑπόδειγμα τοιοῦτον. τοῦ ἀγαθοῦ ἐστιν ἐπιστήμη. οὗ ἐπιστήμη ἐστὶν, τούτου ἐστὶ γένος. συμπέρασμα, τοῦ ἀγαθοῦ ἄρα ἐστὶ γένος. καὶ ἄλλως. σωκράτους πατήρ ἐστιν, οὗ πατήρ ἐστιν, τούτου αἴτιόν ἐστιν. σωκράτους ἄρα αἴτιόν ἐστιν. καὶ αἱ προτάσεις οὖν καὶ τὸ συμπέρασμα, κατὰ γενικὴν συμπεπλεγμέναι εἰσίν.

ΚΑΤΗΓΟΡΕΙΤΑΙ δὲ οὐδὲν κατ᾽ οὐδενός.

Τουτέστιν οὐδὲν κατ᾽ εὐθεῖαν πτῶσιν προσενήνεκται. καὶ ὅρα πῶς τὸ κατηγορεῖσθαι τὸ κατ᾽ εὐθεῖαν πτῶσιν κατηγορεῖσθαί φησι. δι᾽ ὃ καὶ ἀνωτέρω ἔλεγε τὸ ὡς ἀεὶ κατηγορηθησομένων ἀντὶ τοῦ κατ᾽ εὐθεῖαν πτῶσιν προστεθησομένων.

ΕΙ δὲ οὗ ἐστιν ἐπιστήμη, γένος ἐστὶ τοῦτο, τοῦ δ᾽ ἀγαθοῦ ἐστιν ἐπιστήμη, συμπέρασμα, ὅτι τὸ ἀγαθόν ἐστι γένος. κατὰ μὲν δὴ τοῦ ἄκρου κατηγορεῖται τὸ πρῶτον. κατ᾽ ἀλλήλων δὲ οὐ λέγεται.

Εἰπὼν ὅτι ἀμφοτέρων τῶν προτάσεων κατὰ γενικὴν συμπλεκομένων. τὸ συμπέρασμα ποτὲ μὲν κατὰ γενικὴν ποτὲ δὲ κατ᾽ εὐθεῖαν συνάγεται. δείξας πῶς κατὰ γενικήν, δείκνυσιν ὅτι καὶ κατ᾽ εὐθεῖαν οὕτως. τοῦ ἀγαθοῦ ἐπιστήμη ἐστίν. οὗ ἐπιστήμη ἐστὶ, τοῦτό ἐστι γένος. τὸ ἄρα ἀγαθὸν γένος ἐστίν. γένος δὲ εἰλήφθω ἁπλῶς τὸ καθολικώτερον καὶ πλειόνων περιεκτικόν. τῶν γὰρ καθόλου ἡ ἐπιστήμη κἄν τε γένη εἴη, κἄν τε εἴδη, κἄν ἄλλως συμβεβηκότα. οἷόν ἐστι καὶ τὸ ἀγαθόν. ἐν πᾶσι γὰρ ἐνθεωρεῖται τοῖς οὖσιν. οὐχ ὡς γένος αὐτῶν. ἀλλ᾽ ὥσπερ καὶ τὸ ὂν ὁμωνύμως αὐτοῖς ἐνυπάρχον κατὰ τὰ ἀφ᾽ ἑνὸς καὶ πρὸς ἕν. ἐπιστῆσαι δὲ ἄξιον τοῖς ὑποδείγμασι. μήποτε ὥσπερ κἀπὶ τῶν προτέρων ἐλέγομεν, οὐ τοὺς αὐτοὺς φυλάσσουσι μέσους. ἔχει δὲ οὕτως. τοῦ ἀγαθοῦ ἐπιστήμη ἐστίν, οὗ ἐπιστήμη ἐστίν. τούτου ἐστὶ γένος. ἐν μὲν γὰρ τῇ ἐλάττονι προτάσει τὴν ἐπιστήμην ἐλάβομεν τὸν κατηγορούμενον ὅρον. ἐν δὲ τῇ μείζονι οὐκέτι τὸν αὐτὸν ἐφυλάξαμεν. λέγω τὴν ἐπιστήμην. ἀλλὰ φαμὲν, οὗ ἐπιστήμη ἐστίν, εἰ δὲ ἄλλο μέν τί ἐστι τὸ ἐπιστητὸν ἄλλο δὲ ἡ περὶ αὐτοῦ ἐπιστήμη. οὐκ ἄρα τὸν αὐτὸν ἐφυλάξαμεν μέσον. τοῦ μὲν γὰρ ἐλάττονος ὅρου τὴν ἐπιστήμην κατηγορήσαμεν. τῷ δὲ μείζονι οὐ τὴν ἐπιστήμην, ἀλλὰ τὸ οὗ ἐστιν ἐπιστήμη ἐπετάξαμεν τοῦτο δέ ἐστι τὸ ἐπιστητόν. ὁμοίως καὶ ἐπὶ πάντων τῶν παραπλησίων. καὶ εἰ τὸ ἐπιστητόν ἐστι τὸ ἀγαθὸν, τουτέστιν ὁ ἐλάττων ὅρος. τὸ ἐπιστητὸν δὲ παρείληπται ὑποκείμενον τῷ μείζονι ὅρῳ. ὁ ἄρα ἐλάττων ὅρος ἐν τῇ μείζονι προτάσει ὑπόκειται τῷ μείζονι ὅπερ ἐστὶν ἀδύνατον. φαμὲν οὖν πρὸς τὴν

ἀπορίαν ἐκεῖνο ὅτι οἱ κατηγορούμενοι ὅροι ἐπὶ πλέον εἶναι θέλουσι τῶν ὑποκειμένων χωρὶς τῶν ἀντιστρεφόντων. οἱ δὲ καθολικώτεροι περιέχουσιν ἐν ἑαυτοῖς τοὺς μερικωτέρους. ἀνάγκη δήπου πᾶσα ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι ἐν τῷ μέσῳ μὲν ὅρῳ περιέχεσθαι τὸν ἐλάττονα. ἐν τῷ μείζονι δὲ ἀμφοτέρους. οἷον, ὅταν εἴπω. ὁ ἄνθρωπος ζῶον. ἐν τῷ ζώῳ δῆλον καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐμπεριέχεται. καὶ ὅταν εἴπω πᾶν ζῶον ἔμψυχον. ἐν τῷ εἰπεῖν πᾶν ζῶον καὶ τὸν ἄνθρωπον δηλονότι ἐμπεριείληφα καὶ ἐν τῷ ἐμψύχῳ πᾶν ζῶον ὥστε καὶ πάντα ἄνθρωπον. καὶ τοῦτό ἐστιν αἴτιον τοῦ συνάγεσθαι τὰ ἄκρα. εἰ γὰρ μὴ τοῦτο ἦν. οὐδέποτε ἂν συνάγειν δυνάμεθα τὰ ἄκρα. ἐπεὶ οὖν τοῦτο οὕτως ἔχει. ὅταν ἂν εἴπω τοῦ ἀγαθοῦ ἐπιστήμη ἐστίν. εἶτα λάβω πάντων ὧν ἐπιστήμη ἐστι, δηλονότι ἐμπεριλαμβάνω καὶ τὸ ἀγαθόν. οὐ γὰρ αὐτὸ μόνον ἁπλῶς τὸ ἀγαθὸν ὅτι ἐπιστητὸν ἦν, ἀλλὰ μετὰ τῶν ἄλλων πάντων ἅπερ ἐστὶν ἐπιστητά. ταυτὸν δέ ἐστιν ὧν ἐστιν ἐπιστήμη. ὥστε εἰ μὲν αὐτὸν καθ' αὑτὸν τὸν ἐλάττονα ὅρον ὑποτίθεμεν τῇ μείζονι ἐν τῷ λέγειν οὗ ἐπιστήμη ἐστίν. τῷ ὄντι ἄτοπος ἦν ὁ λόγος. εἰ δὲ καθολικὸν λαβόντες τὸν ὑποκείμενον ὅρον τῇ μείζονι προτάσει συμπεριλαμβάνομεν καὶ τὸν ἐλάττονα ὡς περιεχόμενον ἐν αὐτῷ, οὐ μόνον οὐκ ἄτοπον, ἀλλὰ καὶ ἀναγκαῖον τὸ γινόμενον. τὸ γὰρ ὑποκείμενον ἐμπεριέχεσθαι δεῖ τῷ κατηγορουμένῳ ἐν καταφάσει ἢ ἐν ἀποφάσει. ὅταν γὰρ εἴπω οὐδεὶς ἄνθρωπος ἀθάνατος. ἐν τοῖς μὴ ἀθανάτοις, ἐμπεριέχεται καὶ ὁ ἄνθρωπος. ὅτι μὲν οὖν οὐ τὸν ἐλάττονα μέσον ποιοῦμεν. δῆλον γέγονεν. ὅτι δὲ οὐδὲ ἄλλον ἐξ ἄλλου λαμβάνομεν μέσον, φανερὸν ἐντεῦθεν. οὐδὲ γὰρ ἁπλῶς ἡ ἐπιστήμη μόνον μέσος ἐστὶν ὅρος. ὡς ἂν εἰ ἐλέγομεν ἡ γεωμετρία ἐπιστήμη ἐστίν. ἀλλὰ τὸ εἶναι τινὸς ἐπιστήμην. τοῦ ἀγαθοῦ γὰρ ἔφαμεν ἐπιστήμη ἐστίν. τουτέστιν ἔστι περὶ τοῦ ἀγαθοῦ ἐπιστήμη. τὸ οὖν εἶναι τινὸς ἐπιστήμην τοῦτό ἐστιν ὁ κατηγορούμενος. τοῦτο δὲ οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν εἰπεῖν, ἢ τὸ ἀγαθὸν ἐπιστητόν ἐστι. τί γὰρ διαφέρει εἰπεῖν τοῦ ἀγαθοῦ ἐπιστήμη ἐστί. ἢ ὅτι τὸ ἀγαθὸν ἐπιστητόν ἐστι. ἐδιδάχθη γοῦν μετ' ὀλίγον ὅτι ὅταν ἰσοδυναμῶσιν οἱ ὅροι. δεῖ τῶν ἰσοδυναμούντων τὸ σαφέστερον λεγόμενον ἀντιμεταλαμβάνειν. ὥστε εἰ τοῦ ἀγαθοῦ ἐπιστήμη ἐστὶν ἴσον ἐστὶ τὸ λέγειν τὸ ἀγαθὸν ἐπιστητόν ἐστιν. ἐπὰν λέγωμεν οὗ ἐπιστήμη ἐστίν, οὐχ ἕτερον ἐξ ἑτέρου μέσον μεταλαμβάνομεν ἀλλὰ τὸν αὐτόν. τὸ γὰρ οὗ ἐπιστήμη ἐστίν. τὸ ἐπιστητόν ἐστιν. εἷς ἄρα καὶ ὁ αὐτὸς μέσος ἐν ἀμφοτέραις παρείληπται ταῖς προτάσεσιν. κατὰ μὲν δὴ τοῦ ἄκρου κατηγορεῖται τὸ πρῶτον. κατ' ἀλλήλων δὲ οὐ λέγεται. τουτέστιν τὸ μὲν συμπέρασμα κατ' εὐθεῖαν προάγεται. αἱ δὲ προτάσεις οὐ κατ' εὐθεῖαν. ὁ μὲν οὖν ἀριστοτέλης εὐθείας μόνης καὶ γενικῆς παραδείγματα παρέθετο. δυνατὸν δὲ τῇ αὐτῇ μεθόδῳ καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν πτώσεων γυμνάσαι τὸν αὐτὸν λόγον. οἷον τὸν ἀγαθὸν, ἀνάγκη εἶναι δίκαιον. πᾶς δίκαιος ἐπιστήμων ἐστὶ τῶν δικαίων. ὁ ἄρα ἀγαθὸς ἐπιστήμων ἐστὶ τῶν δικαίων. ἢ οὕτως. ὁ ἀγαθὸς δίκαιος. πάντα δίκαιον ἀνάγκη ἐπιστήμονα εἶναι τῶν δικαίων. τὸν ἄρα ἀγαθὸν, ἀνάγκη ἐπιστήμονα εἶναι τῶν δικαίων. τῶν γὰρ προτάσεων. ἡ μὲν κατ' εὐθεῖαν ἔκκειται. ἡ δὲ κατ' αἰτιατικήν. καὶ τὰ συμπεράσματα δὲ οὕτως ἔχει. τὸ μὲν οὕτως. τὸ δὲ οὕτως. ἀλλὰ καὶ ἀμφότεραι κατ' αἰτιατικήν. τὸν ἀγαθὸν ἀνάγκη εἶναι δίκαιον. τὸν δίκαιον ἐπιστήμονα δεῖ εἶναι τῶν δικαίων. τὸν ἄρα ἀγαθὸν ἐπιστήμονα δεῖ εἶναι τῶν δικαίων. ἢ ὁ ἀγαθὸς ἐπιστήμων ἐστὶ τῶν δικαίων. ὁμοίως καὶ ἐπὶ δοτικῆς. ταῖς ποιότησιν ὑπάρχει ἐναντιότης. ταῖς ἐναντιότησιν ὑπάρχει τὸ φθείρειν ἀλλήλας. ταῖς ποιότησιν ἄρα ὑπάρχει τὸ φθείρειν ἀλλήλας, ἢ αἱ ποιότητες ἄρα φθαρτικαὶ ἀλλήλων. δῆλον δὲ ὅτι μερικὴ ἡ ἐλάττων. οὐ γὰρ ἐν πάσαις ταῖς ποιότησιν ἡ ἐναντιότης. πάλιν ἡ δικαιοσύνη συμβεβηκός ἐστιν ἀγαθόν. τῷ συμβεβηκότι ἀγαθῷ, ἐναντίον ἐστίν. τῇ ἄρα δικαιοσύνῃ ἐστὶν ἐναντίον. οὐ μόνον δὲ τῇ εὐθείᾳ, συμπλέκειν τινὰ τῶν πλαγίων δυνατὸν, ἀλλὰ καὶ πλαγίαν ἄλλῃ πλαγίᾳ. οἷον τῷ σπουδαίῳ, τὸ εὐδαιμονεῖν ἕπεται. τὸν εὐδαίμονα οὐδεὶς βλάψαι δύναται. τὸν σπουδαῖον ἄρα οὐδεὶς βλάψαι δύναται. ἀλλὰ καὶ τὴν γενικὴν ἑκατέραν τούτων δυνατὸν συμπλέκειν.

» ΤΟΝ αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐπὶ τοῦ μὴ ὑπάρχειν ληπτέον.

Τουτέστιν ἐπὶ τῶν ἀποφατικῶν συλλογισμῶν. καὶ γὰρ ἐπὶ τούτων ἀνάγκη τὸν εἰρημένον τρόπον ποικίλλεσθαι τὰς προτάσεις.

» ΟΥ γὰρ ἀεὶ σημαίνει τὸ μὴ ὑπάρχειν τόδε τῷδε. μὴ εἶναι τόδε τόδε. ἀλλ' ἐνίοτε μὴ εἶναι τόδε τοῦδε. ἢ τόδε τῷδε.

Τουτέστιν οὐκ ἀεὶ ἐπὶ τῶν ἀποφατικῶν προτάσεων ὥσπερ οὐδὲ ἐπὶ τῶν καταφατικῶν κατ' εὐθεῖαν συμπλέκονται οἱ ὅροι. τοῦτο δηλοῖ εἰπὼν, μὴ εἶναι τόδε τόδε. τουτέστιν μὴ εἶναι τὸν ἄνθρωπον ἀθάνατον. ἀλλ' ἐνίοτε καὶ κατὰ ἄλλην πτῶσιν γενικήν. ἢ δοτικὴν καὶ αἰτιατικήν. οἷον τῶν ὁρισμῶν οὐκ ἔστιν ἀπόδειξις. τῆς ἀντιφάσεως. οὐδέν ἐστιν μεταξύ. τῇ οὐσίᾳ οὐδέν ἐστιν ἐναντίον. τὸν ἀγαθὸν οὐδεὶς ἀδικῆσαι δύναται. καὶ ἐπὶ πάντων ὁμοίως.

» ΟΙΟΝ ὅτι οὐκ ἔστι κινήσεως κίνησις, ἢ γενέσεως γένεσις. ἡδονῆς δέ ἐστιν. οὐκ ἄρα ἡ ἡδονὴ γένεσις. ἢ πάλιν ὅτι γέλωτός ἐστι σημεῖον. σημείου δὲ, οὐκ ἔστι σημεῖον. ὥστ' οὐ σημεῖον ὁ γέλως.

Πάλιν τοῖς ὑποδείγμασι σαφὲς ποιεῖ τὸν λόγον. ἔστιν οὖν ὁ συλλογισμὸς τοιοῦτος. κινήσεως οὐκ ἔστι κίνησις. ἡδονῆς δέ ἐστι κίνησις. ἡ ἄρα ἡδονὴ οὐκ ἔστι κίνησις. ὁμοίως γενέσεως οὐκ ἔστι γένεσις. ἡδονῆς δὲ

ὅτι γένεσις· ἡ ἄρα ἡδονὴ οὐκ ἔστι γένεσις. ἐν τούτοις γὰρ αἱ μὲν προτάσεις κατὰ γενικὴν πτῶσιν προῆλθον· τὸ δὲ συμπέρασμα κατ᾽ εὐθεῖαν. ἢ πάλιν ὅτι γέλωτος μέν ἐστι σημεῖον· σημείου δὲ οὐκ ἔστι σημεῖον· ὥστε οὐ σημεῖον ὁ γέλως. ὑποδείγματος ἕνεκεν ἐκτίθεται τοὺς ὅρους· οὐ μὲν τὰ πράγματα ἐξετάζων· δι᾽ ὃ οὐκ ἀκριβολογητέον περὶ τὰ πράγματα· ἔστι γὰρ ὁ γέλως σημεῖον ποιᾶς διαθέσεως τῆς ψυχῆς· οἷον ἡδονῆς καὶ διαχύσεως· ἔστιν δὲ καὶ σημείου σημεῖον· ὡς τοῦ πυρσοῦ ὁ καπνός. ὁ μὲν γὰρ πυρσός, σημεῖον τοῦ πολέμου· ὁ δὲ καπνός, τοῦ πυρσοῦ· καὶ ἡ ἐν τῷ τοίχῳ δὲ ἡ τότε γινομένη αἰθάλη προσεχῶς τοῦ καπνοῦ ἐστι σημεῖον. ἀλλ᾽ οὐδὲ σημεῖον εἴη ἄν τι γέλωτος· εἰ γὰρ λέγοι τις ὅτι τὸ σεσηρέναι τὰ χείλη ἢ ποιὸν ἀποτελεῖν ψόφον· οὐ σημεῖά ἐστι ταῦτα γέλωτος, ἀλλ᾽ ὕλη γέλωτος· ἐκ τούτων γὰρ συνέστηκεν· ὥστε οὐκ ἐξεταστέον ἐν τούτοις τὰ πράγματα.

» ΟΜΟΙΩΣ δὲ κἂν τοῖς ἄλλοις, ἐν ὅσοις ἀναιρεῖται τὸ πρόβλημα, τὸ λέγεσθαί πως πρὸς αὐτό, τὸ γένος. πάλιν ὅτι ὁ καιρὸς οὐκ ἔστι χρόνος δέων. θεῷ γὰρ καιρὸς μέν ἐστι. χρόνος δ᾽ οὐκ ἔστι δέων. διὰ τὸ μηδὲν εἶναι θεῷ ὠφέλιμον. ὅρους μὲν γὰρ θετέον, καιρὸν καὶ χρόνον δέοντα, καὶ θεόν. τὴν δὲ πρότασιν ληπτέον, κατὰ τὴν τοῦ ὀνόματος πτῶσιν.

Τουτέστιν καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις σχήμασιν ἐν οἷς ἀποφατικὸν συνάγεται συμπέρασμα. γένος δέ, τὸν ἐν δευτέρῳ σχήματι μέσον ὅρον ἐκάλεσεν· διότι καθολικώτερός ἐστιν ἀμφοτέρων τῶν ἄκρων· οἷον γένεσις, οὐδεμιᾷ γενέσει· γένεσις πάσῃ ἡδονῇ· οὐδεμιᾷ ἄρα ἡδονὴ γένεσίς ἐστιν. πάλιν ὅτι οὐκ ἔστιν ὁ καιρὸς χρόνος δέων. τινὲς γὰρ οὕτως ὁρίζονται τὸν καιρόν· ὅτι ἐστὶν χρόνος δέων. ἀναιρεῖται γὰρ τὸν ὅρον τοῦτον ἐν τρίτῳ σχήματι. θεῷ καιρός ἐστι· πάντα γὰρ κατὰ τὸν καιρὸν ποιεῖ. θεῷ χρόνος δέων οὐκ ἔστιν· ὁ μὲν γὰρ δέων χρόνος ἐστὶ καθ᾽ ὃν ὠφελεῖται ὁ τούτου μετέχων· οὐδὲν δὲ θεῷ ὠφέλιμον· ἄρα καιρὸς οὐκ ἔστι χρόνος δέων. τὸ σχῆμα τρίτον. καὶ αἱ μὲν προτάσεις κατὰ δοτικήν, τὸ δὲ συμπέρασμα κατ᾽ εὐθεῖαν. δῆλον δὲ καὶ ἐντεῦθεν ὅτι οὐ τῆς ἀκριβείας τῶν πραγμάτων καταγίνεται, ἀλλὰ τοῦ ὑποδείγματος θεῖναι. δῆλον γὰρ ὥσπερ ἐστὶν θεῷ καιρὸς οὐ πρὸς αὐτόν, ἀλλὰ πρὸς τὰ ὑπ᾽ αὐτοῦ γινόμενα· οὕτω καὶ δέων χρόνος ἐστὶν πρὸς ἐκεῖνα.

» ΑΠΛΩΣ γὰρ τοῦτο λέγομεν κατὰ πάντων. ὅτι τοὺς μὲν ὅρους ἀεὶ θετέον κατὰ τὰς κλήσεις τῶν ὀνομάτων, οἷον ἄνθρωπος ἢ ἀγαθός· ἢ τἀναντία· οὐκ ἀνθρώπου ἢ ἀγαθοῦ ἢ ἐναντίων. τὰς δὲ προτάσεις ληπτέον κατὰ τὰς ἑκάστου πτώσεις.

Ὃ βούλεται ἐν τούτοις εἰπεῖν τοῦτό ἐστιν· ὅτι ἐν μὲν τῇ ἐκθέσει τῶν ὅρων ἐν οἷς ζητοῦμεν τὰ ὑπάρχοντα καὶ τὰ ἑπόμενα, κατ᾽ εὐθεῖαν δεῖ πτῶσιν ἐκτίθεσθαι τοὺς ὅρους· ἐπειδὰν μέντοι συμπλέκωμεν ἀλλήλοις· ἵνα τὰς τοῦ συλλογισμοῦ προτάσεις ποιήσωμεν· κατά τινα τῶν τοῦ ὀνόματος πτώσεων· καὶ οὐ μόνον κατὰ τὴν εὐθεῖαν· τὸ γὰρ κατὰ τὰς κλήσεις τῶν ὀνομάτων· ἀντὶ τοῦ κατὰ τὰς εὐθείας· αὗται γάρ εἰσι καθ᾽ ἃς ἕκαστος κέκληται.

» Η γὰρ ὅτι τούτῳ οἷον τὸ ἴσον, ἢ ὅτι τούτου, οἷον τὸ διπλάσιον. ἢ ὅτι τοῦτο, οἷον τὸ τύπτον, ἢ τὸ ὁρῶν, ἢ ὅτι οὗτος· οἷον ἄνθρωπος ζῷον.

Ὑπόδειγμα τῶν προτάσεων· γενικῆς μέν, τὸ διπλάσιον ἡμίσεως ἐστὶ διπλάσιον· δοτικῆς, τὸ ἴσον ἴσῳ ἴσον· αἰτιατικῆς, τὸ τύπτον τυπτόμενον τύπτει· τὸ ὁρῶν, ὁρώμενον ὁρᾷ. ἀλλὰ καὶ κατ᾽ εὐθεῖαν φησὶν ὁ ἄνθρωπος ζῷον.

» Η εἴπως ἄλλως πίπτει τοὔνομα κατὰ τὴν πρότασιν.

Καίτοι τὰς πέντε ἐξέθετο πτώσεις χωρὶς τῆς κλητικῆς· οὐ γὰρ πρόσφορος τῷ ἀποφαντικῷ λόγῳ. πῶς οὖν φησιν ἢ εἴπως ἄλλως πίπτει τοὔνομα, μήποτε οὖν ἐπειδὴ πολλάκις καὶ ῥήμασι χρώμεθα ἐν τοῖς ὑποκειμένοις ὅροις· οἷον τὸ φιλοσοφεῖν ἀγαθόν ἐστιν· διὰ τοῦτο εἶπε τὸ ἢ εἴπως ἄλλως πίπτει τοὔνομα. καὶ γὰρ ταῦτα ὀνόματά εἰσι τῶν ῥημάτων· δι᾽ ὃ καὶ μετὰ ἄρθρων λέγεται.

» ΤΟ δὲ ὑπάρχειν τόδε τῷδε, καὶ τὸ ἀληθεύεσθαι τόδε κατὰ τοῦδε τοσαυταχῶς ληπτέον, ὁσαχῶς αἱ κατηγορίαι διῄρηνται.

Εἰπὼν περὶ τῆς κατὰ τὰς πτώσεις τῶν ὅρων συμπλοκῆς· λέγει νῦν περὶ τῆς ἰδέας αὐτῶν. ὅτι οὐκ ἀεὶ ἐκ τῆς οὐσίας λαμβάνονται, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἄλλων κατηγοριῶν· ἐκ μὲν τῆς οὐσίας, ὁ ἄνθρωπος ζῷον. ἐκ δὲ τοῦ ποιοῦ, ὁ αἰθίοψ μέλας ἐστίν· ἢ τὸ λευκὸν χρῶμά ἐστι. δυνατὸν γὰρ καὶ θάτερον τῶν ὅρων ἢ ἀμφοτέρους ἐκ τῆς αὐτῆς λαμβάνειν κατηγορίας· καὶ ἐπὶ τοῦ ποσοῦ, ὁ ἀριθμὸς διωρισμένον ποσόν ἐστιν· ἢ ὁ ἄνθρωπος τρίπηχύς ἐστι· καὶ ἐκ τοῦ πρός τι· σωκράτης πατήρ ἐστιν· ἢ ὁ πατὴρ αἴτιόν ἐστιν. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως.

» ΚΑΙ ταύτας ἢ πῇ, ἢ ἁπλῶς· ἔτι δὲ ἢ ἁπλᾶς ἢ συμπεπλεγμένας.

Τουτέστιν, ἢ κατά τι τῶν εἰδῶν· οἷον, σωκράτης λευκός· ἢ κατὰ γένη· οἷον σωκράτης κέχρωσται· ἢ πεποίωται· πᾶσα οὐσία μετὰ ποιότητος· καὶ ἀποφατικῶς, οὐδεμία οὐσία ποιότητός ἐστι. καὶ αὗται μὲν ἁπλαῖ ἐκ τῶν συμβεβηκότων κατηγορίαι ἢ πῇ· ἢ ἁπλῶς· συμπεπλεγμέναι δέ, ὡς ὅταν εἴπω σωκράτης βαδίζων μανθάνει· συνέπλεξα γὰρ τῷ ποσῷ τὸ ποιόν· ἢ οὖν τοῦτό φησι τὸ συμπεπλεγμένα ἢ ὅτι ἐν

ἐν ἰ ὅρῳ τῷ κατηγορουμένῳ δύο κατηγορίας συμπλέκειν. ἢ καὶ ἐν τῇ ὅλῃ προτάσει συμπλέκειν. ἵνα τὸν μὲν τῶν ὅρων ἐξ ἄλλης κατηγορίας λάβωμεν τὸν δὲ ἐξ ἄλλης. οἷον ὁ βαδίζων ὑγιαίνει. οὐκ ἀεὶ δὲ δύνασθαι συμπλέκεσθαι. αἱ γὰρ κατηγορίαι πολλάκις ἑκάστη μὲν ἰδίᾳ κατηγορεῖσθαι τινὸς δύνανται. συμπεπλεγμέναι δὲ οὐκέτι. φημὶ γὰρ οὕτω. σωκράτης ἀγαθόν ἐστι. σωκράτης ἰατρός ἐστιν. οὐ πάντως δὲ καὶ συμπλέξαντι ἀληθὲς εἰπεῖν ἰατρὸς ἀγαθός ἐστι. ἐνδέχεται γὰρ ὡς μὲν ἄνθρωπον ἀγαθόν. ὡς δὲ ἰατρὸν κακὸν εἶναι. ἀλλ᾽ οὐδὲ τὰ συμπεπλεγμένα ὡς κατηγορούμενα πάντως καὶ ἰδίᾳ. ἐνδέχεται γὰρ εἰπεῖν τινὰ ὅτι ἀγαθὸς ἰατρός. οὐ μὴν ὅτι καὶ ἁπλῶς ἀγαθός.

ΟΜΟΙΩΣ δὲ καὶ τὸ μὴ ὑπάρχειν.

Τουτέστιν ἐπὶ τῶν ἀποφατικῶν προτάσεων.

ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΟΝ δὲ ταῦτα καὶ διοριστέον βέλτιον.

Ὡς μέλλων περὶ τούτων διορίζεσθαι ταῦτά φησι. ποῖαι μὲν τῶν κατηγοριῶν ἰδίᾳ κατηγορεῖσθαι δύνανται οὐ μὴν συμπεπλεγμένως. ποῖαι δὲ καὶ συμπλέκεσθαι δύνανται. ἢ ἡμῖν τοῦτο ποιεῖν παρακελεύεται ἵν᾽ ὦμεν προπαρεσκευασμένοι, καὶ τούτῳ.

ΤΟ δὲ ἐπαναδιπλούμενον ἐν ταῖς προτάσεσι πρὸς τῷ πρώτῳ ἄκρῳ δὲ θετέον. οὐ πρὸς τὸ μέσον. λέγω δὲ οἷον εἰ γένοιτο συλλογισμὸς ὅτι τῆς δικαιοσύνης ἐστὶν ἐπιστήμη ὅτι ἀγαθό, τὸ ὅτι ἀγαθὸν ἢ ἀγαθόν, πρὸς τῷ ἄκρῳ θετέον. ἔστω γὰρ τὸ α ἐπιστήμη ὅτι ἀγαθόν. ἐφ᾽ ᾧ δὲ τὸ β ὅτι ἀγαθόν, ἐφ᾽ ᾧ δὲ τὸ γ, δικαιοσύνη. τὸ δὴ α ἀληθὲς τοῦ β κατηγορεῖται. τοῦ γὰρ ἀγαθοῦ ἐστὶν ἐπιστήμη ὅτι ἀγαθόν. ἀλλὰ καὶ τὸ β τοῦ γ. ἡ γὰρ δικαιοσύνη ὅπερ ἀγαθόν. οὕτω μὲν οὖν γίνεται ἀνάλυσις. εἰ δὲ πρὸς τῷ β τεθείη, τὸ ὅτι ἀγαθόν, οὐκ ἔσται. τὸ μὲν γὰρ α κατὰ τοῦ β ἀληθὲς ἔσται. τὸ δὲ β κατὰ τοῦ γ οὐκ ἀληθὲς ἔσται. τὸ γὰρ ἀγαθὸν ὅτι ἀγαθὸν κατηγορεῖν τῆς δικαιοσύνης ψεῦδος, καὶ οὐ συνετόν.

Ἀλλ᾽ ὅτι πάλιν παραδίδωσι θεώρημα. ἐπειδὴ γὰρ εὑρίσκομεν πολλάκις ἐν τοῖς παρὰ τοῖς ἀρχαιοτέροις κειμένοις λόγοις, ὅρους τινὰς δὶς παραλαμβανομένους ἐν τῇ αὐτῇ προτάσει καὶ ἐν τῷ συμπεράσματι τὸν ὅρον κείμενον. διδάσκει ἡμᾶς ἐν τούτοις πῶς δεῖ καὶ τοὺς τοιούτους ἀναλύειν συλλογισμούς. καὶ ποίᾳ τῶν προτάσεων συντακτέον τὸν ἐπαναδιπλούμενον ὅρον. ἐπαναδίπλωσις δέ ἐστιν ὅπερ εἶπον, ἡ τοῦ αὐτοῦ ὅρου δὶς ἐν τῇ αὐτῇ προτάσει παράληψις ὃς καὶ ἐν τῷ συμπεράσματι πάντως εὑρίσκεται. οἷόν τι λέγω. ἔστω δεδειγμένον ὅτι τῆς δικαιοσύνης ἐπιστήμη ἐστὶν ὅτι ἀγαθόν. ἔστι μὲν γὰρ ἁπλῶς δικαιοσύνης ἐπιστήμην εἶναι. ὅτι ἐστὶ τοῦ κατ᾽ ἀξίαν ἑκάστῳ ἀπονεμητική. ἔστι δὲ καὶ ἐπιστήμην περὶ αὐτῆς ἔχειν. ὅτι ὠφέλιμος ἡ ἀρετὴ ἢ τοιοῦτον ἄλλο ὡς ἔχει καὶ ὁ νῦν λόγος. τὸ οὖν ὅτι ἀγαθόν, οὐ τῇ ἐλάττονί φησι προτάσει συντακτέον. ἀλλὰ τῇ μείζονι κατὰ τὸν κατηγορούμενον ὅρον. τουτέστι τὸν μείζονα. καὶ τοῦτο εἰκότως. ὅτι καὶ ἐν τῷ συμπεράσματι πρὸς τῷ κατηγορουμένῳ ὅρῳ κεῖται. οἷον, ἡ δικαιοσύνη ἀγαθόν ἐστι. τοῦ ἀγαθοῦ ἐπιστήμη ἐστὶν ὅτι ἀγαθόν. τῆς δικαιοσύνης ἄρα ἐπιστήμη ἐστί, τουτέστι καθὸ ἀγαθόν. εἰ γὰρ μὴ οὕτω τεθείη φησὶν ὁ ἐπαναδιπλούμενος ὅρος, ἀλλὰ πρὸς τῇ ἐλάττονι οἷον ἡ δικαιοσύνη ἀγαθόν, ἀσύστατον ἔσται τὸ λεγόμενον καὶ ψεῦδος. ὅταν γὰρ εἴπωμεν ἡ δικαιοσύνη ἀγαθὸν ὅτι ἀγαθόν. εἰ μὲν οὖν τοῦτο λέγομεν ὅτι ἀγαθόν ἐστι δι᾽ ὅτι ἀγαθόν ἐστι, γελοῖον καὶ ἀσύνετον τὸ λεγόμενον. ὥσπερ εἰ ἐλέγομεν σωκράτης ἄνθρωπός ἐστιν ὅτι ἄνθρωπός ἐστιν. εἰ δὲ μὴ οὕτω φαμὲν τὸ ὅτι ἀγαθόν. ἀλλ᾽ ἀντὶ τοῦ ὅπερ τὸ ἀγαθὸν ὅτι ἀγαθόν ἐστιν. ἡ δικαιοσύνη οὐ τὸ τυχὸν ἀλλὰ τὸ ὅπερ ἀγαθόν, ψευδὴς ὁ λόγος. οὐ γάρ ἐστι τὸ γενικὸν ἀγαθὸν δικαιοσύνη. ἔστι γὰρ καὶ ἄλλα ἀγαθά. σωφροσύνη. ὑγίεια. φρόνησις. μόνως οὖν ἐν τῷ μείζονι ὅρῳ θετέον τὸν ἐπαναδιπλούμενον ὅρον.

ΟΜΟΙΩΣ δὲ καὶ εἰ τὸ ὑγιεινὸν δειχθείη. ὅτι ἐπιστητόν ἐστιν ἢ ἀγαθόν.

Ἕτερον ὑπόδειγμα τὸ ὑγιαίνειν ἀγαθόν. τὸ ἀγαθὸν ἐπιστητόν ἐστιν ὅτι ἀγαθόν. τὸ ὑγιαίνειν ἄρα ἐπιστητόν ἐστιν ὅτι ἀγαθόν.

Η τραγέλαφος ἢ μὴ ὄν.

Τρίτον ὑπόδειγμα ὁ τραγέλαφος μὴ ὄν. τὸ μὴ ὂν δοξαστὸν ᾗ μὴ ὄν. ὁ τραγέλαφος ἄρα δοξαστός ἐστιν ᾗ μὴ ὄν. παραλέλειπται τὸ δοξαστόν.

Η Ο ἄνθρωπος φθαρτὸν ᾗ αἰσθητόν. ἐν ἅπασι γὰρ τοῖς ἐπὶ κατηγορουμένοις πρὸς τῷ ἄκρῳ τὴν ἐπαναδίπλωσιν θετέον.

Ὁ ἄνθρωπος, αἰσθητόν. τὸ αἰσθητὸν φθαρτὸν ᾗ αἰσθητόν. ὁ ἄνθρωπος ἄρα φθαρτὸς ᾗ αἰσθητός. καὶ ἐπὶ πάντων ὁ αὐτὸς τρόπος.

ΟΥΧ ἡ αὐτὴ δὲ θέσις τῶν ὅρων ὅταν ἁπλῶς τι συλλογισθῇ. καὶ ὅταν τόδε τι, ἢ πῇ, ἢ πῶς, λέγω δὲ οἷον ὅταν τὸ ἀγαθὸν ἐπιστητὸν δειχθῇ, καὶ ὅταν ἐπιστητόν τι ὅτι ἀγαθόν. ἀλλ᾽ εἰ μὲν ἁπλῶς ἐπιστητὸν δέδεικται, μέσον θετέον τὸ ὄν, εἰ δ᾽ ὅτι ἀγαθόν, τό τι ὄν.

Πάλιν ἐπὶ ἕτερον μεταβαίνει. πολλάκις φησὶ βουλόμεθα δεῖξαι ὅτι τόδε τῷδε ὑπάρχει. οἷον ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐπιστητός ἐστιν. πολλάκις δὲ οὐχ ἁπλῶς ὅτι τὸ ἐπιστητὸν αὐτῷ ὑπάρχει δεῖξαι βουλόμεθα. ἀλλὰ καθὸ λευκός ἐστιν, ἢ καθὸ φιλόσοφος. οὐ τὸν αὐτόν φησι δεῖ τιθέναι μέσον ὅρον ὅταν ἁπλῶς τε ὑ-

πάρχει ἤ τινί τι δεῖξαι βουλόμεθα καὶ ὅταν μὴ ὑπάρχειν, ἀλλ' εἰ μὲν ἁπλῶς ὑπάρχοι τὸ κατηγορούμενον, καθολικὸν δεῖ τιθέναι καὶ τὸν μέσον ὅρον. εἰ δὲ πῇ, καὶ ὁ μέσος ὅρος μερικώτερος ἔσται. οἷόν φησιν εἰ τὸ ἀγαθὸν ἐπιστητὸν ἁπλῶς δεῖξαι θελήσωμεν. καὶ πάλιν εἰ μὴ ἁπλῶς ὅτι ἐπιστητόν, ἀλλ' ὅτι ἀγαθὸν ἐπιστητόν. ἔστω γὰρ μέσος ὅρος δι' οὗ δείκνυται τὸ πρόβλημα, τὸ ὄν. δῆλον οὖν ὅτι ἐπὶ μὲν τοῦ προτέρου τὸ ἁπλῶς ὂν μέσον τιθέασι. ἐπὶ δὲ τοῦ δευτέρου, τὸ τὶ ὄν. οἷον τὸ ἀγαθὸν ὄν ἐστι. τὸ ὂν ἐπιστητόν ἐστιν ὅτι ὄν. τὸ ἀγαθὸν ἄρα ἐπιστητόν ἐστιν ὅτι ὄν. ἐπὶ δὲ τοῦ δευτέρου, ἔστω μέσον τὸ τὶ ὄν. οἷον τὸ ὠφέλιμον. ἢ αἱρετόν. ἢ ἐφετόν. ἤ τι τοιοῦτον ἕτερον. τὸ ἀγαθὸν ὠφέλιμον. τὸ ὠφέλιμον ἐπιστητὸν ὅτι ἀγαθόν. τὸ ἀγαθὸν ἄρα ἐπιστητὸν ὅτι ἀγαθόν. τὸ γὰρ αἱρετὸν καὶ ὠφέλιμον, οὐχ ἁπλῶς ὄντα, ἀλλὰ τινὰ ὄντα. ἴδωμεν δὲ τὴν λέξιν.

» ἜΣΤΩ γὰρ τὸ μὲν α ἐπιστήμη, ὅτι τὶ ὄν. ἐφ' ᾧ δὲ β ὄν τι. τὸ δὲ ἐφ' ᾧ γ ἀγαθόν. ἀληθὲς δὴ τὸ α
» τοῦ β κατηγορεῖν. ἦν γὰρ ἐπιστήμη τοῦ τινὸς ὄντος. ὅτι τὶ ὄν. ἀλλὰ καὶ τὸ β τοῦ γ. τὸ γὰρ ἐφ' ᾧ γ ὄν τι. ὥς-
» τε καὶ τὸ α τοῦ γ. ἔσται ἄρα ἐπιστήμη τοῦ ἀγαθοῦ ὅτι τὶ ἀγαθόν.

Πρῶτον τοῦ πῇ οὐ τοῦ ἁπλῶς ὑπόδειγμα τίθησιν. οἷον τὸ ἀγαθόν. τὶ ὄν. τοῦ τινὸς ὄντος ἐπιστήμη ἐστὶν ὅτι τὶ ὄν. τοῦ ἀγαθοῦ ἄρα ἐπιστήμη ἐστίν. ὅτι τὶ ὄν. ἐθήκαμεν δὲ ἤδη ἐπὶ ὅρων τὰς προτάσεις.

» ἮΝ γὰρ τὸ τὶ ὂν τῆς ἰδίας οὐσίας σημεῖον.

Οἷον τὸ ὠφέλιμον. ἢ τὸ αἱρετὸν τῆς ἰδιαζούσης τοῦ ἀγαθοῦ οὐσίας δηλωτικόν ἐστι. τὸ δὲ ὂν ἁπλῶς οὐ τῆς ἰδίας οὐσίας κατηγορεῖ. ἀλλὰ τῆς κοινῆς.

» ΕΙ δὲ τὸ ὂν μέσον ἐτέθη, καὶ πρὸς τῷ ἄκρῳ τὸ ὂν ἁπλῶς, καὶ μὴ τὸ τὶ ὂν ἐλέχθη, οὐκ ἂν ἦν συλ-
» λογισμός, ὅτι ἐστὶν ἐπιστήμη τοῦ ἀγαθοῦ ὅτι ἀγαθόν, ἀλλ' ὅτι ὄν. οἷον ἐφ' ᾧ α ἐπιστήμη ὅτι ὄν. ἐφ' ᾧ τὸ β
» ὄν. ἐφ' ᾧ γ ἀγαθόν. φανερὸν οὖν ὅτι ἐν τοῖς ἐν μέρει συλλογισμοῖς, οὕτω ληπτέον τοὺς ὅρους.

Εἰ ἐν τῷ μέσῳ ὅρῳ φησὶ μὴ τό τι ὂν τεθῇ. ἀλλ' ἁπλῶς τὸ ὄν. καὶ πρὸς τῷ μείζονι ὅρῳ μὴ τὸ κατά τι ἐπιστητόν, ἀλλὰ τὸ ἁπλῶς ἐπιστητόν. ᾗ ὄν ἐστι. καὶ τὸ συμπέρασμα τοιοῦτον ἔσται ἁπλῶς καὶ οὐ πῇ. οἷον ὅτι τὸ ἀγαθὸν ἐπιστητόν. οὐχ ᾗ ἀγαθὸν ἀλλ' ἁπλῶς ᾗ ὄν.

» ΔΕΙ δὲ καὶ μεταλαμβάνειν ἃ τὸ αὐτὸ δύναται ὀνόματα ἀντ' ὀνομάτων, καὶ λόγους ἀντὶ λό-
» γων, καὶ ὄνομα καὶ λόγον.

Ἔτι ἄλλο τι παράγγελμα μεταβαίνει. ἐπειδὴ γὰρ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τῆς τῶν λεγομένων σαφηνείας ἀντιποιούμεθα. ἐν ὅσοις εὑρίσκονται πλείονες ὅροι τὸ αὐτὸ δηλοῦντες, δεῖ ἀντιλαμβάνειν ἐκ τῶν ἀσαφεστέρων τοὺς σαφεστέρους, καὶ ἀντὶ ὀνόματος δὲ ἔνθα ἂν δέῃ. ἀντιμεταληπτέον λόγον, καὶ ἀντὶ λόγου λόγον. καὶ ἀντὶ λόγου ὄνομα. πολλάκις γὰρ ἡ μετάληψις σαφέστερον ὃ βουλόμεθα δεῖξαι παρίστησιν. οἷον εἰ τὴν ἀρετὴν αὐτοπραγίαν τις εἴποι εἶναι τῶν μορίων τῆς ψυχῆς, δυνατὸν σαφέστερόν τινα λόγον μεταλαβόντας εἰπεῖν. προσήκουσαν ἐνέργειαν ἑκάστου τῶν τῆς ψυχῆς μορίων. λόγος γὰρ ἀντὶ λόγου μετείληπται. πάλιν ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὐκ ἔστιν ὅπερ ζῷον ἀντὶ τοῦ ὅπερ ζῷον λόγου ὄντος. μεταληπτέον εἰς ὄνομα σαφέστερον. ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὐκ ἔστι γένος. τὸ γὰρ ὅπερ ζῷον γενικὸν ζῷον σημαίνει. ἢ ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν Σωκράτης ζῷον πεζόν, δίπουν. ὀρθοπεριπατητικόν. πλατυώνυχον. λεκτέον ὄνομα. Σωκράτης ἄνθρωπός ἐστι. ἢ ἔμπαλιν. ἀντὶ τοῦ ὀνόματος τὸν λόγον. εἰ σαφέστερόν ἐστι πρὸς τὸ προκείμενον πρόβλημα. ἀλλὰ καὶ ἀντὶ ὀνόματος, ὄνομα. οἷον ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν, ἡ δικαιοσύνη λυσιτελές, λέγειν ὅτι ἡ δικαιοσύνη συμφέρον ἢ ἀγαθὸν ἢ ὠφέλιμον.

» ΚΑΙ ἀεὶ ἀντὶ τοῦ λόγου, τοὔνομα λαμβάνειν. ῥᾴων γὰρ ἡ τῶν ὅρων ἔκθεσις. οἷον, εἰ μηδὲν διαφέρει
» εἰπεῖν τὸ ὑποληπτὸν τοῦ δοξαστοῦ μὴ εἶναι γένος, ἢ μὴ εἶναι ὅπερ ὑποληπτόν τι, τὸ δοξαστόν. ταὐτὸν γὰρ
» τὸ σημαινόμενον, ἀντὶ τοῦ λόγου τοῦ λεχθέντος, τὸ ὑποληπτὸν καὶ τὸ δοξαστὸν ὅρους θετέον.

Πειρᾶσθαί φησι χρὴ μάλιστα ὀνόματα ἀντὶ τῶν λόγων λαμβάνειν. ῥᾳδία γὰρ ἡμῖν ἔσται φησὶν ἡ τῶν ὅρων ἔκθεσις. μάλιστα εἰς τὸ περὶ τῆς εὐπορίας τῶν προτάσεων πρόβλημα. ῥᾷον εὑρίσκειν τὰ τοῖς ὅροις παρακολουθοῦντα, ἢ τὰ ὅλοις λόγοις. καὶ ὅλως εἰ ταὐτὸν δύναται τὸ ὄνομα τῷ λόγῳ. ἐν μὲν τῇ ἐκθέσει τοῖς ὅροις χρησόμεθα. ἐν δὲ τῇ συμπλοκῇ τῶν προτάσεων τοῖς λόγοις. εἰς τοῦτο γὰρ ἡμῖν συνοίσει. ὥσπερ ἐφ' οὗ ἐξέθετο παραδείγματος. οἷον ὅτι τὸ δοξαστὸν ὅπερ ὑποληπτὸν οὐκ ἔστιν. ἢ τοῦ δοξαστοῦ τὸ ὑποληπτόν, οὐκ ἔστι γένος. ἀμφότεροι μὲν γὰρ οἱ λόγοι τὸ αὐτὸ δύνανται. ἐν δὲ τῇ ἐκθέσει οὐ δεῖ τοὺς λόγους ἐκτίθεσθαι. ἀλλὰ τοὺς ὅρους μόνους. τὸ δοξαστόν φημι. καὶ τὸ ὑποληπτόν.

» ἘΠΕΙ δὲ οὐ ταὐτόν ἐστι τὸ εἶναι τὴν ἡδονὴν ἀγαθόν. καὶ τὸ εἶναι τὴν ἡδονὴν τὸ ἀγαθόν, οὐχ ὁ-
» μοίως θετέον τοὺς ὅρους. ἀλλ' εἰ μέν ἐστιν ὁ συλλογισμὸς ὅτι ἡ ἡδονὴ τὸ ἀγαθόν, ὅρον θετέον τὸ ἀγαθόν. εἰ
» δ' ὅτι ἀγαθόν, ἀγαθόν. οὕτω δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων.

Ἄλλο πάλιν θεώρημα παραδίδωσιν. ὅτι οὐ δεῖ μηδὲν οἴεσθαι τὸ παρὰ μικρὸν ἐκεῖσθαι τοὺς ὅρους. ὅπερ καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἔλεγεν. οἷον μετὰ ἄρθρου καὶ ἐκτὸς ἄρθρου. ὅλω γὰρ καὶ παντὶ διαλάττειν ποιεῖ τοὺς ὅρους προσκείμενον τὸ ἄρθρον ἢ μὴ προσκείμενον. οἷον εἴ τις εἴποι. ὅτι ἡ ἡδονὴ τὸ ἀγαθόν ἐστι. τὸ μὲν γὰρ λέγειν ὅτι ἡ ἡδονὴ ἀγαθόν ἐστι. τοῦτο σημαίνει ὅτι ἀγαθόν ἐστιν ἡ ἡδονή. τὸ δὲ λέγειν ὅτι ἡ ἡδονὴ τὰ-

γαθὸν, τουτέστιν ὅτι πᾶν ἀγαθόν ἐστιν ἡ ἡδονή. ὅτι γένος τῶν ἀγαθῶν. ὥστε φησὶν ἐπισκοπεῖν δεῖ τί βουλόμεθα συμπεραίνεσθαι. εἰ μὲν γὰρ ὅτι ἡ ἡδονή τι ἀγαθόν ἐστιν, ἐν τῷ μείζονι ἄκρῳ τὸ ἀγαθὸν θετέον. οἷον ἡ ἡδονὴ φυσική ἐστιν ἐνέργεια. πᾶσα φυσικὴ ἐνέργεια, ἀγαθόν. ἡ ἡδονὴ ἄρα ἀγαθόν. εἰ δὲ ὅτι ἁπλῶς ἀγαθόν ἐστιν ἡ ἡδονή. τουτέστιν ὅτι πᾶν τὸ ἀγαθόν. μετὰ τοῦ ἄρθρου θετέον τὸ μείζονα. παρατίθεται δὲ ὁ ἀλέξανδρος, χαριέστατόν τι παράδειγμα. δεικνὺς ὅτι ὅλως καὶ παντὶ ἐξαλλαγὴν ποιεῖ ἡ παρὰ μικρὸν τῶν ὅρων θέσις. λέγει γὰρ οὕτως. εἰ οὐδέν ἐστιν, οὐδὲ νύξ ἐστιν. εἰ μὴ νύξ ἐστιν, ἡμέρα ἐστίν. εἰ ἄρα οὐδέν ἐστιν. ἡμέρα ἐστί. καὶ ὅρα πῶς βραχεῖα ἐναλλαγὴ τοσαύτην ἐναλλαγὴν ἐποίησεν. τὸ γὰρ οὐδὲ νύξ ἐστιν, ἔδει οὕτω λαβεῖν καὶ ἐν τῇ μείζονι προτάσει. οὕτω γὰρ ἂν ψευδὴς ἐγίνετο ἡ μείζων πρότασις. εἰ οὐδὲ νύξ ἐστιν, ἡμέρα ἐστίν. τοῦτο γὰρ ψεῦδος. ἀληθὲς δὲ τὸ εἰ οὐδὲ νύξ ἐστιν οὐδὲ ἡμέρα ἐστίν. καὶ συνήγετο. εἰ οὐδέν ἐστιν, οὐδὲ ἡμέρα ἐστίν. ἀντὶ οὖν τοῦ εἰπεῖν εἰ οὐδὲ νύξ ἐστιν, εἶπεν εἰ μὴ νύξ ἐστιν. καὶ οὕτω λοιπὸν ἔσχε χώραν τὸ ἐπαγαγεῖν ἡμέρα ἐστίν.

ΟΥΚ ἔστι δὲ ταυτὸν οὔτ᾽ εἶναι οὔτ᾽ εἰπεῖν. ὅτι ᾧ τὸ β΄ ὑπάρχει, τούτῳ παντὶ τὸ α΄ ὑπάρχει, καὶ τὸ εἰπεῖν, ᾧ παντὶ τῷ β΄ ὑπάρχει, καὶ τὸ α΄ ὑπάρχει παντί. οὐδὲν γὰρ κωλύει τὸ β΄ τῷ γ΄ ὑπάρχειν, μὴ παντὶ δὲ, οἷον ἔστω τὸ μὲν β΄, καλόν τι. τὸ γ΄, λευκόν. εἰ δὴ τινὶ λευκῷ ὑπάρχει καλόν τι, ἀληθὲς εἰπεῖν ὅτι λευκῷ ὑπάρχει καλόν. ἀλλ᾽ οὐ παντὶ ἴσως.

Ε᾽ πειδὴ πολλάκις τῶν ἀρχαιοτέρων τινὲς ἢ καὶ οἱ προσδιαλεγόμενοι, οὐ τὰς δύο προτάσεις τοῦ συλλογισμοῦ λέγουσιν ὡς καὶ ἔμπροσθεν εἴρηται. ἀλλ᾽ ἔστιν ὅτε τὴν ἐλάττονα μόνην εἰπόντες, εὐθὺς ἐπάγουσι τὸ συμπέρασμα. διδάσκει ἡμᾶς πῶς καὶ τούτους ἀναλύσομεν τοὺς συλλογισμούς. καὶ πῶς μὲν ἔχοντες, ὀρθῶς ἔχουσι. πῶς δὲ οὐκ ὀρθῶς. ἔστωσαν δὲ οἱ τρεῖς ὅροι τοῦ συλλογισμοῦ. οἱ α΄ β΄ γ΄. μείζων μὲν ὁ α΄. ἐλάττων δὲ ὁ γ΄. μέσος δὲ β΄. ἐὰν οὖν φησιν οὕτω τὶς εἴπῃ, ὅτι ᾧ τὸ β΄ ὑπάρχει παντὶ, τούτῳ καὶ τὸ α΄ ὑπάρχει παντί. οἷον τῷ γ΄. συλλογιστικὸς οὗτος ὁ λόγος. ἔστιν δὲ ἐλάττων μὲν πρότασις, ἡ βγ΄. συμπέρασμα δὲ, ἡ αγ΄. ἡ δὲ μείζων ἥτις καὶ παραλέλειπται ἡ αβ΄. ἐὰν δὲ οὕτω τὶς εἴποι φησίν. ὅτι ᾧ τὸ β΄ ὑπάρχει, τούτῳ παντὶ τὸ α΄ ὑπάρχει, παραλογίζεται. καὶ τὸ β΄ ὑπάρχει τῷ γ΄. ἐνδέχεται γὰρ τὸ α΄. οὐ μόνον παντὶ τῷ γ΄ ὑπάρχειν. ἀλλ᾽ ἔστιν ὅτε καὶ οὐδενί. τοῦτο δὲ συμβαίνει διὰ τὸ ἀπροσδιόριστον εἰλῆφθαι τὴν βγ΄ πρότασιν. λέγω δὴ τὴν ἐλάττονα. τὰς δὲ ἀπροσδιορίστους ταῖς μερικαῖς ἰσοδυναμεῖν. ἔστω γὰρ τὸ μὲν α΄ λευκόν. τὸ δὲ β΄ πτηνόν. τὸ δὲ γ΄ ζῶον. ἀληθὲς δὲ εἰπεῖν ὅτι τὸ πτηνὸν ὑπαρχέτω ζώῳ. τινὶ γὰρ ζώῳ ὑπάρχει. αἱ δὲ ἀπροσδιόριστοι ἰσοδυναμοῦσι μερικαῖς. οὐκέτι δὲ ἀληθὲς εἰπεῖν, ὅτι τὸ λευκὸν παντὶ ζώῳ ὑπάρχει. τινὶ γὰρ ὑπάρχει. οἷον τῷ κύκνῳ. εἰ δὲ ληφθείη μέρος τοῦ ζώου. ᾧ μὴ ὑπάρχει τὸ λευκὸν οἷον τῷ κόρακι. τοῦτο πτηνὸν μὲν ὑπάρχει. λευκὸν δὲ οὐχ ὑπάρξει. τὰ μὲν οὖν λεγόμενα ταῦτά ἐστιν. οὐ μόνον δὲ ὅτε οὕτω φαμὲν ὅτι ᾧ τὸ β΄ ὑπάρχει, τούτῳ παντὶ τὸ α΄ ὑπάρχει. ἐνδέχεται γὰρ τὸ α΄ ποτὲ μὲν τινὶ ποτὲ δὲ μὴ παντὶ τῷ γ΄. ποτὲ δὲ μηδενί. ἀλλὰ κἂν οὕτως εἴπωμεν, ὅτι ᾧ τὸ β΄ παντὶ, τούτῳ καὶ τὸ α΄ παντί. οὐδὲ γὰρ οὕτως ἀεὶ ἀληθές. τὸ ᾧ τὸ β΄ παντὶ, τούτῳ καὶ τὸ α΄ παντί. ἐνδέχεται γὰρ καὶ μηδενί. εἰ γὰρ αβ΄ ἀποφατικὴ ληφθείη. τὸ μὲν β΄ παντὶ τῷ γ΄ ὑπάρξει τὸ δὲ α΄ οὐδενί. ἔστω γὰρ τὸ μὲν α΄ ἄψυχον. τὸ δὲ β΄ ζῶον. τὸ δὲ γ΄ πτηνόν. τὸ μὲν οὖν β΄ παντὶ τῷ γ΄ ὑπάρξει. τὸ δὲ α΄ οὐδενί. οὐδέποτε ἐνδέχεται. οἷον εἰ ἀντὶ τοῦ ἀψύχου τὸ ἔμψυχον λάβω. καὶ ἐπὶ τῆς ἑτέρας συμπλοκῆς τὸ αὐτὸ ἐνδέχεται. εἰ γὰρ λάβω λευκόν. ἄλογον. κύκνον. ᾧ γὰρ ὑπάρχει τὸ ἄλογον οἷον, κύκνῳ, τούτῳ παντὶ ὑπάρχει τὸ λευκόν. ἀλλ᾽ αἱ συλλογιστικαὶ συζυγίαι, οὐκ ἐπὶ τινος μὲν ὕλης ἀληθεῖς ἦσαν, ἐπὶ τινος δὲ οὔ. ἀλλ᾽ ἐπὶ πάσης. τοῦτο γὰρ τοῖς ἀσυλλογίστοις ὑπάρχει. τὸ δὲ ἐπὶ τινος μὲν ὕλης ἀληθεύειν, ἐπὶ τινος δὲ ψεύδεσθαι. ὡς εἶναι δηλονότι καὶ ὅτε ἠλήθευον. ἐπεὶ καὶ ἐκ ψευδῶν προτάσεων δυνατὸν ἦν ἀληθές τι συνάγειν διὰ τὴν παραλαμβανομένην ὕλην. ἐπὶ τούτοις ἔλεγεν ὁ φιλόσοφος. ὅτι μήποτε ὁ ἀριστοτέλης οὐδὲν ἕτερον διὰ τῶν νῦν παραδιδομένων θέλει διδάξαι, ἢ ὅπερ φθάσας ἐδίδαξεν, ὅτι ἀδύνατόν ἐστιν ἐν πρώτῳ σχήματι καθολικόν τι συναχθῆναι συμπέρασμα καταφατικόν. εἰ μὴ πάντως καθολικὴ εἴη ἡ ἐλάττων. τὴν γὰρ μείζονα πρόδηλον ὡς ἀνάγκη ἀεὶ καθολικὴν εἶναι. τούτου οὖν ὑποκειμένου. λέγω δὴ τοῦ καθολικὴν εἶναι τὴν μείζονα. εἰ μὲν καὶ ἡ ἐλάττων καθολικὴ ληφθῇ, πάντως καθολικὸν ἔσται καὶ τὸ συμπέρασμα. εἰ δὲ ἀπροσδιόριστος, οὐ πάντως. ἀλλ᾽ εἰ τοῦτο ἔλεγε, πρῶτον μὲν περιττὸν, περὶ τούτου νῦν λέγειν περὶ οὗ ἱκανῶς ἐν τῷ περὶ γενέσεως τῶν συλλογισμῶν ἐδίδαξε. νῦν δὲ περὶ ἀναλύσεως οὐ περὶ γενέσεως συλλογισμῶν διδάξαι βούλεται. ἔπειτα εἴδει τὴν μείζονα ὡς ὁμολογουμένην καθόλου καταφατικὴν λαμβάνειν. οὐκέτι ἀληθεύει ἐπὶ τῆς ἀπροσδιορίστου λέγων ὅτι ἐνδέχεται ᾧ τὸ β΄ ὑπάρχει, τούτῳ μηδενὶ ὑπάρχειν τὸ α΄. εἰ γὰρ τὸ μὲν α΄ παντὶ τῷ β΄ τὸ δὲ β΄ ὑπάρχει τῷ γ΄ τουτέστι τινί. πάντως καὶ τὸ α΄ τινὶ τῷ γ΄ ὑπάρξει. οὐδέποτε δὲ οὐδενί. ἀδύνατον γὰρ ἐκ δύο καταφατικῶν, ἀποφατικὸν συναχθῆναι συμπέρασμα. ὅσον οὖν ἐμὲ εἰδέναι, οὐ φαίνεται ὑγιῶς ἔχειν τὸ προκείμενον χωρίον. τὴν λέξιν δὲ ὅμως ἐπισκεψώμεθα. Οὐκ ἔστι δὲ ταυτὸν οὔτε εἶναι, οὔτε εἰπεῖν ὅτι ᾧ τὸ β΄ ὑπάρχει, τούτῳ παντὶ τὸ α΄ ὑπάρχει. Τουτέστιν οὔτε κατὰ τὴν τῶν πραγμάτων ὑπόστασιν, οὔτε κατὰ τὴν τῶν λόγων προφορὰν ταυτόν ἐστι τὸ ὑπάρχειν καὶ ἁπλῶς καὶ ἀπροσδιορίστως, καὶ παντὶ ὑπάρχειν. κἂν γὰρ μὴ παντὶ ὑπάρχει, λέγοι-

τι αὖ ἁπλῶς ὑπάρχειν· ὡς φαμὲν τὸ φιλοσοφεῖν ἀνθρώπῳ ὑπάρχειν· καίτοι οὐ πᾶς ἄνθρωπος φιλοσοφεῖ· ἀλλ' ὅτι τινὶ ὑπάρχειν.

» ΕΙ μὲν οὖν τὸ α τῷ β ὑπάρχει, μὴ παντὶ δέ, καθ' οὗ τὸ β, οὔτ' εἰ παντὶ τῷ γ τὸ β, οὔτ' εἰ μόνον τινὶ ὑπάρχει, ἀνάγκη τὸ α οὐχ ὅτι οὐ παντί, ἀλλ' οὐδ' ὑπάρχειν τῶν γ.

Τουτέστιν ἐὰν ἡ μείζων πρότασις ἡ αβ μερικὴ εἴη· κἄν τε καθόλου εἴη ἡ ἐλάττων ἡ βγ· κἄν τε μερική· ἐνδέχεται τὸ α μηδενὶ ὑπάρχειν τῷ γ· ὡς ἐφ' ὧν ἐθήκαμεν παραδειγμάτων· ὅσον οὖν ἀπὸ τούτων δεῖξαι ὅτι ἤδη εἰρήκαμεν τὴν μείζονα πρότασιν, ὁμολογουμένως καθόλου καταφατικὴν λαμβάνειν. ἀλλὰ προϊὼν ἐπὶ τῆς ἀσυλλογίστου συζυγίας οὐκέτι τοῦτο λαμβάνει. ὡς ἤδη εἰρήκαμεν.

» ΕΙ δὲ καθ' οὗ ἂν τὸ β λέγηται ἀληθῶς, τούτῳ παντὶ τὸ α ὑπάρχει· συμβήσεται τὸ α, καθ' οὗ παντὸς τὸ β λέγεται, κατὰ τούτου παντὸς λέγεσθαι.

Τὴν συλλογιστικὴν ἐκτίθεται συζυγίαν· ὅτι εἰ τὸ β παντὶ τῷ γ ὑπάρχει· προκειμένου τοῦ καὶ τὸ α παντὶ τῷ β ὑπάρχειν· συνάγεται ὅτι τὸ α παντὶ τῷ γ ὑπάρξει. τὸ οὖν καθ' οὗ ἂν τὸ β λέγεται ἀληθῶς, ἀντὶ τοῦ κατὰ παντὸς ἀκουστέον. ἑξῆς γοῦν φησι συμβήσεται τὸ α καθ' οὗ παντὶ τῷ β λέγεσθαι.

» ΕΙ μέντοι τὸ α λέγεται καθ' οὗ ἂν τὸ β λέγηται κατὰ παντός, οὐδὲν κωλύει τῷ γ ὑπάρχειν τὸ β· μὴ παντὶ δὲ τὸ α, ἢ ὅλως μὴ ὑπάρχειν.

Τὴν ἀσυλλόγιστον ἀναλαμβάνει συζυγίαν· ὑπερβατῶς δὲ ἔστιν ἡ λέξις. εἰ μέντοι τὸ α λέγεται κατὰ παντὸς καθ' οὗ τὸ β λέγεται· εἰ οὖν οὕτως ἔχοιεν ὥστε τὴν ἐλάττονα πρότασιν ἀπροσδιόριστον εἶναι· ἐνδέχεταί φησι τὸ α ποτὲ μὲν οὐ παντὶ τῷ γ· ποτὲ δὲ οὐδενὶ ὅλως ὑπάρχειν· καὶ σκόπει ἐκ τούτων ὅτι εἰ ὁμολογημένως τὴν μείζονα καθολικὴν καταφατικὴν ἐλάμβανεν, οὐκ εἶχε χώραν λέγειν ὅτι ἐνδέχεται τὸ α μηδενὶ τῷ γ ὑπάρχειν· τῆς γὰρ μείζονος καθόλου καταφατικῆς οὔσης· τῆς δὲ ἐλάττονος ἀπροσδιορίστου καταφατικῆς· ἀνάγκη πᾶσα καὶ τὸ συμπέρασμα μερικὸν καταφατικὸν εἶναι. πῶς οὖν φησιν ὅτι ἐνδέχεται τὸ α τῷ γ ὅλως μὴ ὑπάρχειν.

» ΕΝ δὴ τοῖς τρισὶν ὅροις, δῆλον ὅτι τὸ καθ' οὗ τὸ β παντός, τὸ α λέγεσθαι, τοῦτ' ἔστι καθ' ὅσων τὸ β λέγεται, κατὰ πάντων λέγεσθαι καὶ τὸ α.

Τὸ λέγειν φησὶ καθ' οὗ παντὶ τὸ β λέγεται. τοῦτο σημαίνει ὅτι καθ' ὅσων τὸ β λέγεται, κατὰ πάντων τούτων καὶ τὸ α λέγεται.

» ΚΑΙ εἰ μὲν κατὰ παντὸς τὸ β, καὶ τὸ α οὕτως· εἰ δὲ μὴ κατὰ παντός, οὐκ ἀνάγκη τὸ α ὑπάρχειν κατὰ παντός.

Τουτέστιν ἡ ἐλάττων καθόλου καταφατικὴ εἴη· καὶ τὸ συμπέρασμα τοιοῦτον. οἷον, εἰ τὸ β παντὶ τῷ γ· καὶ τὸ α παντὶ τῷ γ. εἰ δὲ τὸ β μὴ κατὰ παντὸς ὑπάρχει τοῦ γ, οὐκ ἀνάγκη τὸ α παντὶ τῷ γ ὑπάρχειν· ἀλλ' ἐνδέχεται καὶ μὴ ὑπάρχειν.

» ΟΥ δεῖ δὲ οἴεσθαι παρὰ τὸ ἐκτίθεσθαι συμβαίνειν τι ἄτοπον· οὐδὲν προσχρώμεθα τῷ, τόδε τι εἶναι, ἀλλ' ὥσπερ ὁ γεωμέτρης τὴν ποδιαίαν καὶ εὐθεῖαν τήνδε εἶναι καὶ ἀπλατῆ λέγει οὐκ οὔσαν.

Ἐπειδὴ διὰ παντὸς τοῦ βιβλίου διὰ τῆς τῶν στοιχείων ἐκθέσεως, τὴν διδασκαλίαν ἐποιήσατο· ἵνα μή τις ὑπονοήσῃ ὅτι ἡ τῶν στοιχείων θέσις αἰτία ἐστί, τοῦ συλλογιστικάς εἶναί τινας τῶν συμπλοκῶν ἢ ἀσυλλογίστους· αὐτὸ τοῦτο διδάσκει, ὅτι οὐ περὶ τὴν ἔκθεσιν τῶν στοιχείων τὰ συμβαίνοντα συμβέβηκε· καὶ τί λέγω τῶν στοιχείων· ὅπου γε οὐδὲ περὶ τὴν τῶν παραληφθέντων ὅρων φύσιν· οὐ διὰ τῶν συμβαινόντων συμβέβηκεν· ἀλλ' ὥσπερ ὁ γεωμέτρης σαφηνείας ἕνεκεν τοῦ μανθάνοντος ἐκτίθεται εὐθεῖαν τινά· καὶ ταύτην ἀξιοῖ ἀπλατῆ εἶναι οὐκ οὖσαν ἀπλατῆ· ἢ ἄπειρον εἶναι οὐκ οὖσαν ἄπειρον· ὁμοίως καὶ κύκλον γράφει οὐκ ὄντα κύκλον· καὶ διάμετρον· καὶ κέντρον· καὶ τὰ λοιπὰ ἃ μεταλαμβάνει. καὶ οὐ περὶ τὰ ἐκτεθέντα συμβαίνει τὰ ὑποδεικνύμενα· ἀλλὰ περὶ τὰ νοούμενα· οἷον τὸ ἀπλατῆ εἶναι τὴν εὐθεῖαν· κἂν ἡ ἐκκειμένη μὴ ἔστιν ἀπλατής· καὶ περὶ τὸ τοῦ κύκλου κέντρον· ἢ τὴν διάμετρον· κἂν τὰ ἐκκείμενα μὴ οὕτως ἔχῃ· τῆς δὲ διδασκαλίας ἕνεκεν μόνης ἐκτίθεται τὰ τοιαῦτα· διότι οἱ εἰσαγόμενοι δέονται τῆς δι' αἰσθήσεως ὁδηγίας μήπω τοῖς νοητοῖς αὐτοῖς καθ' αὑτὰ ἐπιβάλλειν δυνάμενοι· οὕτω φησὶ καὶ ἡμεῖς τοῖς στοιχείοις ἐχρησάμεθα, καὶ τοῖς ὅροις εἰς σαφήνειαν τῆς διδασκαλίας· οὐ περὶ ταῦτα ἀποδείξαντες τὰ ἀποδεδειγμένα· ἀλλὰ περὶ τὴν συμπλοκὴν τοῦ καθόλου καὶ τοῦ μερικοῦ καταφατικοῦ καὶ ἀποφατικοῦ· ἄνευ γὰρ τῆς τούτων τοιᾶσδε ἢ τοιᾶσδε συνθέσεως, οὐδὲν ἐδείκνυτο· οὕτω γοῦν ἐλέγομεν ὅτι εἰ τὸ α παντὶ τῷ β ὑπάρχει· παντάπασι τοῖς μέρεσιν αὐτοῦ ὑπάρχει· καὶ εἰ τὸ β τῷ γ ὑπάρχει ἢ παντὶ ἢ τινὶ μέρος ἂν εἴη τοῦ β τὸ γ· ὥστε καὶ τὸ α παντὶ ἢ τινὶ τῷ γ ὑπάρξει. καὶ οὕτως ἐπὶ πάντων ἐκ τούτων ἐγίγνετο ἡ ἀπόδειξις οὐκ ἐκ τῶν κειμένων.

» ΑΛΛ' οὐχ οὕτω χρῆται ὡς ἐκ τούτων συλλογιζόμενος.

Οὐχ οὕτω χρῆταί φησι τοῖς ἐκκειμένοις ὡς ἔχει φύσεως· οὐδὲ γὰρ ἀπλατὴς ἡ ἐκτεθεῖσα εὐθεῖα· οὐδὲ ποδιαία· οὕτως οὖν οὐδὲ ἡμεῖς ἐκ τῆς φύσεως τῶν ἐκτεθέντων στοιχείων ἢ τῶν ὅρων ἀπεδείξαμεν· ἀλλὰ πόθεν ἐπήγαγεν.

ὍΛΩΣ γὰρ ὃ μή ἐστιν ὡς ὅλον πρὸς μέρος καὶ ἄλλο πρὸς τοῦτο ὡς μέρος πρὸς ὅλον, ἐξ οὐδενὸς τῶν τοιούτων δείκνυσιν ὁ δεικνύων· οὐδὲ γὰρ γίνεται συλλογισμός.

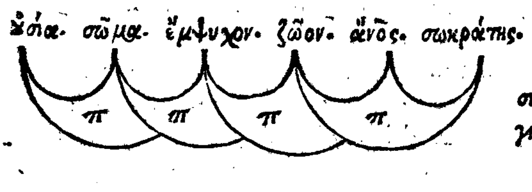
Τουτέστιν εἰ μὴ οὕτως ἔχοιεν οἱ ὅροι, ὥστε τὸν μὲν μείζονα περιέχειν τὸν μέσον, τὸν δὲ μέσον τὸν ἐλάττονα, ἐξ οὐδενὸς τῶν ἐκκειμένων εἴτε ὅρων, εἴτε στοιχείων ἡ ἀπόδειξις ἐγίνετο.

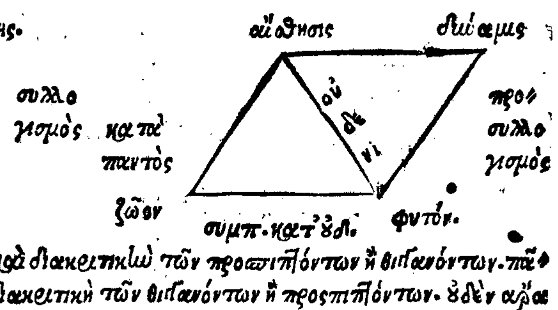
ΤΟ δ' ἐκτίθεσθαι, οὕτω προσχρώμεθα, ὥσπερ καὶ τῷ αἰσθάνεσθαι, τὸν μανθάνοντα λέγοντες· οὐ γὰρ οὕτως ὡς ἄνευ τούτων, οὐχ οἷόν τε ἀποδειχθῆναι, ὥσπερ ἐξ ὧν ὁ συλλογισμός.

Τουτέστιν ὥσπερ ἐπὶ τῶν μαθημάτων τῇ αἰσθήσει τοῦ μανθάνοντος χρώμεθα, καταγράφοντες ποδιαίαν τὴν μὴ οὖσαν ποδιαίαν, καὶ ἀπλατῆ ὁμοίως, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι μόνῃ τῇ φαντασίᾳ τοῖς ἐξ ὧν ἡ ἀπόδειξις ἐπιβάλλειν, οὕτω καὶ ἡμεῖς τοῦ σαφοῦς ἕνεκεν τῆς διδασκαλίας, τοῖς ὅροις καὶ τοῖς στοιχείοις ἐχρησάμεθα· οὐ γὰρ οὕτω φησὶν αὐτοῖς ἐχρησάμεθα ὡς χωρὶς αὐτῶν μὴ δυνάμενοι ἀποδεῖξαι, ὥσπερ ἀδύνατον ἀποδεῖξαι χωρὶς τοῦ ἐξ ὧν ὁ συλλογισμός. λέγω δὴ τοῦ καθόλου τοῦ μερικοῦ, τοῦ καταφατικοῦ τοῦ ἀποφατικοῦ· ἄνευ γὰρ τούτων ἀδύνατον ἀποδεῖξαι.

ΜΗ λανθανέτω δὲ ἡμᾶς ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ τῷ συλλογισμῷ οὐχ ἅπαντα τὰ συμπεράσματα δι' ἑνός, τοῦ αὐτοῦ σχήματός ἐστιν, ἀλλὰ τὸ μὲν, διὰ τούτου· τὸ δὲ, δι' ἄλλου. δῆλον οὖν ὅτι καὶ τὰς ἀναλύσεις, οὕτω ποιητέον. ἐπεὶ δ' οὐ πᾶν πρόβλημα ἐν ἅπαντι σχήματι, ἀλλ' ἐν ἑκάστῳ τεταγμένα, φανερὸν ἐκ τοῦ συμπεράσματος ἐν ᾧ σχήματι ζητητέον. τούς τε πρὸς ὁρισμοὺς τῶν λόγων, ὅσοι πρὸς ἕν τι τυγχάνουσι διειλεγμένοι τῶν ἐν τῷ ὅρῳ, πρὸς ὃ διείλεκται θετέον ὅρον· καὶ οὐ τὸν ἅπαντα λόγον. ἧττον γὰρ συμβήσεται ταράττεσθαι διὰ τὸ μῆκος. οἷον, εἰ τὸ ὕδωρ ἔδειξεν ὅτι ὑγρὸν ποτόν, τὸ ποτὸν καὶ τὸ ὕδωρ, ὅροις θετέον.

Ὃ βούλεται διὰ τούτων δεῖξαι, ἐκεῖνό ἐστιν, ὅτι ἐπειδὴ τῶν συλλογισμῶν οἱ μὲν ἁπλοῖ εἰσιν, οἱ δὲ σύνθετοι· καὶ καθόλου οἱ μὲν ἐκ προσυλλογισμοῦ δείκνυνται, ὧν αἱ προτάσεις, οὐκ ἄμεσοι οὐδὲ αὐτόπιστοι· οἱ δὲ οὐδὲ δέονται προσυλλογισμῶν διὰ τὸ ἀμέσους τε εἶναι καὶ αὐτοπίστους τὰς προτάσεις· οὐ δεῖ φησιν ἀγνοεῖν ὅτι ὅταν ἐκ προσυλλογισμοῦ περαίνηταί τις συλλογισμόν, οὐ πάντως καθ' ἓν καὶ τὸ αὐτὸ σχῆμα πάντα συνάγεται τὰ συμπεράσματα, ἀλλ' ἔστι ὅτε ἐν τοῖς δύο ἢ καὶ τοῖς τρισίν. ἐὰν μὲν γὰρ θελήσω δεῖξαι ὅτι σωκράτης οὐσία ἐστί, χρήσομαι μεταξὺ τῷ ζώῳ ὅτι σωκράτης ζῶον· ἐπεὶ μὴ ἄμεσοι αἱ προτάσεις, καὶ δεῖ τῆς ἑκατέρας κατασκευῆς, τίθημι μεταξὺ μὲν σωκράτους καὶ τοῦ ζώου τὸν ἄνθρωπον· μεταξὺ δὲ τοῦ ζώου καὶ τῆς οὐσίας τὸ ἔμψυχον· καὶ πάλιν μεταξὺ τοῦ ἐμψύχου καὶ τῆς οὐσίας τὸ σῶμα· καὶ δῆλον ὅτι πάντα τὰ συμπεράσματα ἐν τούτῳ κατὰ τὸ α' γίνεται σχῆμα, οὕτως. σωκράτης ἄνθρωπος· ὁ ἄνθρωπος ζῶον· σωκράτης ἄρα ζῶον· τὸ ζῶον ἔμψυχον· σωκράτης ἄρα ἔμψυχον· καὶ οὕτω μέχρι τῆς οὐσίας· καὶ συντιθέμεναι πᾶσαι αἱ προτάσεις, ἕνα σύνθετον ἐν πρώτῳ σχήματι ποιοῦσι συλλογισμόν· σωκράτης ἄνθρωπος· ὁ ἄνθρωπος, ζῶον· τὸ ζῶον ἔμψυχον· τὸ ἔμψυχον σῶμα· τὸ σῶμα οὐσία· σωκράτης ἄρα οὐσία ἐστίν. ὁμοίως καὶ ἐν β' μόνῳ δυνατὸν πάντα τὰ συμπεράσματα συναγαγεῖν. οἷον εἰ θελήσω δεῖξαι ὅτι τὰ φυτὰ οὐκ ἔστι ζῶα· δείκνυμι τοῦτο ἐν δευτέρῳ σχήματι μέσον, ὅρον τιθεὶς τὴν αἴσθησιν· πᾶν ζῶον αἴσθησιν ἔχει· οὐδὲν φυτὸν αἴσθησιν ἔχει· οὐδὲν ἄρα φυτὸν ζῶον· εἰ μὲν οὖν ἡ κατηγορικὴ πρότασις δέοιτο κατασκευῆς λέγω δὴ ἡ ὅτι πᾶν ζῶον αἴσθησιν ἔχει, πάντως διὰ τοῦ α' δείκνυται σχήματος καθολικὴ οὖσα· εἰ δὲ μερικὴ εἴη καὶ διὰ τοῦ α' καὶ διὰ τοῦ γ'· εἰ δὲ ἡ ἀποφατικὴ δέοιτο κατασκευῆς καθολικὴ οὖσα, ἔστι μὲν ὅτε καὶ αὐτὴ διὰ τοῦ α' δειχθήσεται· ἔστι δὲ ὅτε διὰ τοῦ β'.

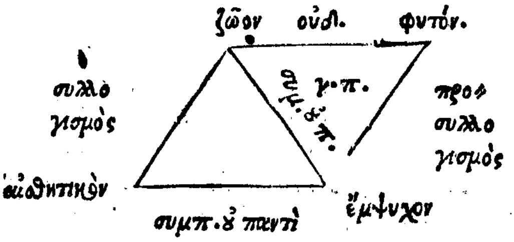

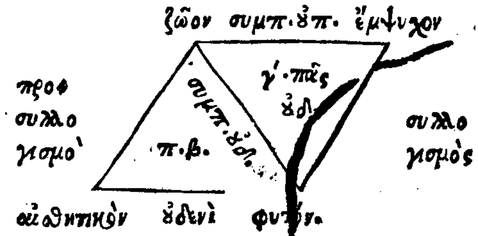

οἷον οὐδὲν φυτὸν δύναμιν ἔχει γνωστικήν τε καὶ διακριτικὴν τῶν προσπιπτόντων ἢ θιγγανόντων· πᾶσα δὲ αἴσθησις, δύναμίς ἐστι γνωστική τε καὶ διακριτικὴ τῶν θιγγανόντων ἢ προσπιπτόντων· οὐδὲν ἄρα φυτὸν αἴσθησιν ἔχει· καὶ ἔστι συνθεῖναι τὸν συλλογισμὸν οὕτω· πᾶν ζῶον αἴσθησιν ἔχει· πᾶσα αἴσθησις, δύναμίς ἐστι γνωστική τε καὶ διακριτική, τινῶν· οὐδὲν δὲ φυτὸν δύναμιν γνωστικὴν ἢ διακριτικὴν ἔχει· οὐδὲν ἄρα φυτὸν, ζῶον. τὴν γὰρ ἀποφατικὴν τὴν ἐν τῷ α' συλλογισμῷ συμπέρασμα οὖσαν τοῦ προσυλλογισμοῦ, οὐ παραληψόμεθα ἐν τῷ συνθέτῳ συλλογισμῷ· συντιθέντες γὰρ τοὺς συλλογισμοὺς τῶν προσυλλογισμῶν τὰ συμπεράσματα παραλιμπάνομεν· ὡς ἐπὶ τοῦ σωκράτους ζῶον· τὸ ζῶον ἔμψυχον· τὸ ἔμψυχον σῶμα· τὸ σῶμα οὐσία· σωκράτης ἄρα οὐσία. δυνατὸν δὲ καὶ ἐκ τρίτου καὶ δευτέρου εἰ μερικὸν εἴη τὸ ὀφεῖλον διὰ τοῦ προσυλλογισμοῦ ἀποδείκνυσθαι. ἔστω γὰρ πάλιν προκείμενον δεῖξαι ὅτι

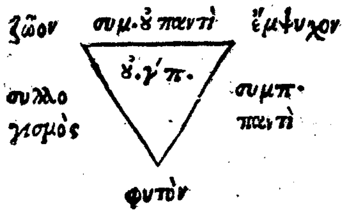
οὐ πᾶν

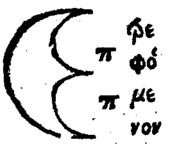
οὐ πᾶν ἔμψυχον αἰσθητικόν ἐστι. καὶ εἰλήφθω μέσον τὸ ζῶον. τὸ οὖν ζῶον αἰσθητικῷ μὲν παντί, ἐμψύχῳ δὲ οὐ παντί. οὐ πᾶν ἄρα ἔμψυχον αἰσθητικόν. ἢ τὸ αἰσθητικὸν οὐ παντὶ ἐμψύχῳ. εἰ οὖν τις ζητοίη πόθεν ὅτι τὸ ζῶον οὐ παντὶ ἐμψύχῳ. δείξομεν τοῦτο ἐν τρίτῳ σχήματι, μέσον λαβόντες τὸ φυτὸν οὕτως. ζῶον οὐδενὶ φυτῷ. τὸ ἔμψυχον παντὶ φυτῷ. τὸ ἄρα ζῶον οὐ παντὶ ἐμψύχῳ. καὶ πάλιν συνθεὶς

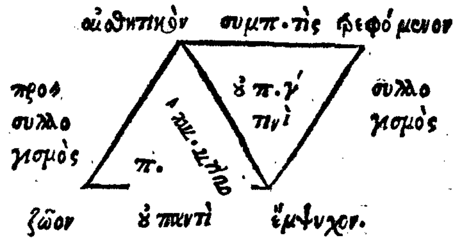

τὸν συλλογισμόν φημι ζῶον παντὶ αἰσθητικῷ. ζῶον οὐδενὶ φυτῷ. καὶ συνάγεται αἰσθητικὸν οὐ παντὶ ἐμψύχῳ. τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἐπὶ τοῦ τρίτου σχήματος ἐνδέχεται ποτὲ μὲν πάντα τὰ συμπεράσματα δι' ἑαυτοῦ φαίνεσθαι. ἐνδέχεται δὲ καὶ διὰ τοῦ δευτέρου καὶ τοῦ τρίτου, ὅτι τὸ ζῶον οὐ παντὶ ἐμψύχῳ. δέδεικται δὲ διὰ μέσου τοῦ φυτοῦ. τὸ ζῶον οὐδενὶ φυτῷ. ἔμψυχον παντὶ φυτῷ. τὸ ζῶον ἄρα οὐ παντὶ ἐμψύχῳ. πόθεν ὅτι τὸ ζῶον οὐδενὶ φυτῷ. δείξομεν διὰ τοῦ μέσου σχήματος. μέσον λαβόντες τὸ αἰσθητικόν. τὸ γὰρ αἰσθητικόν, ζώῳ μὲν παντί. φυτῷ δὲ οὐδενί. τὸ ἄρα ζῶον οὐδενὶ φυτῷ. συνθεὶς οὖν τὸν συλλογισμόν φημι. τὸ αἰσθητικὸν παντὶ ζώῳ, φυτῷ δὲ οὐδενί. τὸ ἔμψυχον παντὶ φυτῷ. τὸ ἄρα ζῶον οὐ παντὶ ἐμψύχῳ. ἐπεὶ γὰρ τὸ αἰσθητικὸν οὐδενὶ φυτῷ. οὐδὲ φυτὸν οὐδενὶ αἰσθητικῷ. αἰσθητικὸν δὲ παντὶ ζώῳ. φυτὸν ἄρα οὐδενὶ ζώῳ. ὥστε καὶ ζῶον οὐδενὶ φυτῷ. ἔμψυχον δὲ παντὶ φυτῷ. ζῶον ἄρα οὐ παντὶ ἐμψύχῳ. εἰ δὲ τὴν καταφατικὴν θελήσωμεν διὰ προσυλλογισμοῦ κατασκευάσαι. κατασκευάσωμεν ἐν πρώτῳ μέσον λαβόντες τὸ τρεφόμενον. πᾶν φυτὸν τρέφεται. πᾶν τρεφόμενον ἔμψυχον. πᾶν ἄρα φυτὸν ἔμψυχον. καὶ συνθεὶς τὸ ζῶον οὐδενὶ φυτῷ. πᾶν φυτὸν τρέφεται. πᾶν τρεφόμενον ἔμψυχον. καὶ συνάγεται ζῶον οὐ παντὶ ἐμψύχῳ. ἐπεὶ δὲ πᾶν φυτὸν τρέφεται. πᾶν δὲ τρεφόμενον ἔμψυχον. πᾶν ἄρα φυτὸν ἔμψυχον. οὐδὲν φυτὸν ζῶόν ἐστιν. οὐ πᾶν ἄρα ἔμψυχον ζῶόν ἐστιν. οὕ-

τω μὲν οὖν ἐν πρώτῳ καὶ δευτέρῳ οἱ συλλογισμοί. δυνατὸν δὲ καὶ διὰ τοῦ αὐτοῦ, λέγω δὴ τοῦ τρίτου. πάντα τὰ συμπεράσματα συνάγεσθαι. κείσθω γὰρ ὥστε δεῖξαι. ὅτι τὸ τρεφόμενον αἴσθησιν ἔχει. ἢ δεικνύσθω ἐν τρίτῳ σχήματι μέσον λαμβανόντων τὸ ἔμψυχον. τὸ μὲν γὰρ τρεφόμενον παντὶ ἐμψύχῳ. αἴσθησις δὲ τινὶ ἐμψύχῳ. αἴσθησις ἄρα τινὶ τρεφομένῳ. εἰ οὖν δέοι δεῖξαι πόθεν ὅτι αἴσθησις τινὶ ἐμψύχῳ. δείξομεν πάλιν ἐν τρίτῳ διὰ μέσου τοῦ ζώου. αἴσθησις παντὶ ζώῳ. ἀλλὰ καὶ ἔμψυχον παντὶ ζώῳ. καὶ συνάξεις. αἴσθησις τινὶ ἐμψύχῳ. καὶ συνθεὶς τὸ τρεφόμενον παντὶ ἐμψύχῳ. τὸ ἔμψυχον παντὶ ζώῳ. καὶ τὸ αἰσθητικὸν δέ, παντὶ ζώῳ. τὸ ἄρα αἰσθητικὸν τινὶ τρεφομένῳ. ἐπεὶ γὰρ τὸ τρεφόμενον παντὶ ἐμψύχῳ. τὸ δὲ ἔμψυχον παντὶ ζώῳ. καὶ τὸ τρεφόμενον παντὶ ζώῳ. πᾶν γὰρ ζῶον τρέφεται. ἀλλὰ καὶ τὸ αἰσθητικὸν παντὶ ζώῳ. τὶ ἄρα τρεφόμενον αἰσθητικόν ἐστιν. ἐν τούτοις δὲ πᾶσιν ἐκεῖνο δεῖ εἰδέναι ὅτι ὅταν μὲν διαφόροις σχήμασι τὰ συμπεράσματα συνάγηται, συντιθέμεναι αἱ προτάσεις φυλάττουσι τῶν σχημάτων τὴν ἰδιότητα. ὅταν δὲ ἐν τῷ αὐτῷ πάντα φαίνηται. ἐν τῇ συνθέσει τῶν προτάσεων, οὐ διὰ πασῶν τὸ αὐτὸ ἐμφαίνεται σχῆμα. ἀλλὰ δύο μὲν συμπλοκαὶ φυλάττουσι τὴν τοῦ σχήματος ἰδιότητα. αἱ δὲ ἄλλαι οὐκέτι. παραλιμπάνεται γὰρ ὡς εἴπομεν ἡ κατασκευαζομένη πρότασις, διὰ τὸ συμπέρασμα γίνεσθαι τοῦ προσυλλογισμοῦ. τὰ δὲ τῶν προσυλλογισμῶν συμπεράσματα μὴ παραλαμβάνεσθαι ἐν τῇ συνθέσει τῶν προτάσεων. τούτου δὲ γινομένου λύεται τὸ σχῆμα. καὶ εἰς τὸ πρῶτον ἀνάγεται. ἔστω γὰρ δεῖξαι ἐν τῷ δευτέρῳ σχήματι. ὅτι οὐδενὶ τῷ γ τὸ β. διὰ μέσου τοῦ α. τὸ οὖν α. οὐδενὶ μὲν τῶν β. παντὶ δὲ τῷ γ. δεικνυμένης οὖν πάλιν τῆς αβ προτάσεως τῆς ἀποφατικῆς. διὰ μέσου

τοῦ δ. τὸ γὰρ δ οὐδενὶ μὲν α, παντὶ δὲ β. οὐκέτι ἡ α β παραλαμβάνεται πρότασις. ἀλλ' ἡ δ β. δ α. α γ. ὧν ἡ μὲν δ α. α γ. τὸ πρῶτον ποιεῖ σχῆμα. ἡ δὲ δ α δ β, τὸ δεύτερον. τὸ γὰρ δ παντὶ μὲν τῷ β, οὐδενὶ δὲ τῷ α. τὸ δὲ α παντὶ τῷ γ, ὥστε ἡ μὲν δ β δ α, τὸ δεύτερον ἐποίει σχῆμα. ἡ δὲ δ α α γ, τὸ πρῶτον. τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ πάντων. ἐπειδὴ δὲ τῶν προσυλλογισμῶν τὸ συμπέρασμα λαμβάνοντες καὶ ἐπισυνάπτοντες ἑτέραν πρότασιν, οὕτω τὸν συλλογισμὸν πλέκομεν. ἐκεῖνο ἐπιστῆσαι χρὴ ὡς καὶ ὁ Ἀλέξανδρός φησιν. ὅτι εἰ μὲν ἐν τρίτῳ σχήματι εἴη ὁ προσυλλογισμός. ἐξ αὐτοῦ δὲ ἐπὶ τὸ πρῶτον μεταβαίνωμεν, ἀεὶ κάτωθεν δεῖ τὴν πρότασιν προστιθέναι. μερικῶν γὰρ ὄντων τῶν συμπερασμάτων. εἰ μὴ κάτωθεν προστεθείη ἡ πρότασις, ἀσυλλόγιστον γίνεται τὸ σχῆμα. ἐν πρώτῳ τῆς μείζονος μερικῆς οὔσης. καὶ δῆλον ὅτι εἰ ἀποφατικὸν εἴη τὸ ἐν τρίτῳ συνηγμένον. οὐδὲν ἐνδέχεται ἐπὶ τὸ πρῶτον μεταβαίνειν σχῆμα. ὅθεν γὰρ ἂν ἡ προσθήκη γένηται, ἀσυλλόγιστος ἡ συμπλοκὴ γίνεται. ὁμοίως κἂν ἐκ δευτέρου εἰς πρῶτον ἡ μετάβασις γίνηται. εἰ καθόλου. ἄνωθεν δεῖ τὴν προσθήκην ποιεῖσθαι. ἐπεὶ ἡ ἐλάττων ἀποφατικὴ γίνεται. ἀποφατικὰ γὰρ τοῦ δευτέρου τὰ συμπεράσματα. ὁμοίως κἂν ἐκ πρώτου εἰς πρῶτον ἡ μετάβασις γίνηται. καταφατικοῦ μὲν ὄντος καθόλου τοῦ συμπεράσματος, ἀδιάφορον ὅθεν δή ποτε τὴν προσθήκην ποιήσασθαι, εἰ ἡ προστιθεμένη πρότασις καθόλου εἴη. εἰ δὲ μερικὴ πάντως κάτωθεν. εἰ δὲ ἀποφατικὸν εἴη τὸ συμπέρασμα καθόλου, ἄνωθεν. εἰ δὲ μερικὸν οὐκ ἐνδέχεται πρότασιν προσθέντας, πάλιν τὸ πρῶτον ποιῆσαι. εἴτε γὰρ ἄνωθεν προσθήσεις, ἀποφατικὴν ποιήσεις τὴν ἐλάττονα. εἴτε κάτωθεν, μερικὴν τὴν μείζονα. τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν ἐν δευτέρῳ καὶ τρίτῳ μερικῶν ἀποφατικῶν ὧν ἤδη εἶπον. ἀδύνατον γὰρ ἐκ τούτων εἰς τὸ πρῶτον μεταβῆναι. εἰ δὲ ἀπὸ δευτέρου εἰς δεύτερον ἡ μετάβασις γίνεται. καθόλου μὲν ὄντος τοῦ συμπεράσματος, εἰ μὲν ἡ προστιθεμένη καὶ αὐτὴ καθόλου εἴη, ἀδιάφορον. εἰ δὲ μερικὴ πάντως κάτωθεν. τουτέστι πρὸς τῇ ἐλάττονι, ἵνα μὴ τὴν μείζονα μερικὴν ποιήσωμεν. καὶ καθόλου εἰπεῖν. ἐπιβλέπειν δεῖ μή τι παραφθείρηται διὰ τῆς προσθήκης τῶν ἐν ἑκάστῳ σχήματι παρατεφυλαγμένων. καὶ εἰ μὲν διὰ τῆς προσθήκης σώζεται τὰ τοῦ σχήματος ἴδια προσθετέον. εἰ δὲ μή, δι' ἄλλου δεικτέον σχήματος. Τούς τε πρὸς ὁρισμὸν τῶν λόγων. ὅσοι πρὸς ἕν τι τυγχάνουσι διειλεγμένοι τῶν ἐν τῷ ὅρῳ. πρὸς ὃ διείλεκται θετέον ὅρον. Ἄλλο πάλιν ἡμᾶς διὰ τούτων διδάσκει. πολλάκις συλλογιζόμενοι δεῖξαι βουλόμενοι ὅτι ὅδε τοῦδε οὐκ ἔστιν ὁρισμός. οὐ πάντως ὅλον τὸν ὁρισμὸν ἀνασκευάσαι βουλόμενοι, ἀλλὰ μόριόν τι τῶν ἐν τῷ ὁρισμῷ. ἐν οὖν τῷ ἀνασκευάζειν ὅτι ὅδε τοῦδε οὐκ ἔστιν ὁρισμός. οὐ θετέον φησὶν ὅλον τὸν ὁρισμὸν ὅρον. δυσχερῶς γὰρ οὕτως εὑρίσκομεν μέσον δι' οὗ δείξομεν τὸν ὁρισμὸν ὅλον τῷ ὁριστῷ μὴ ὑπάρχοντα. ἀλλ' ὅτι περ ἂν εἴη τῷ ὁρισμῷ κακῶς εἰλημμένον, τοῦτο θετέον ὅρον. δειχθέντος γὰρ ὅτι τοῦτο οὐχ ὑπάρχει τῷ ὑποκειμένῳ διὰ τούτου καὶ ὁ ὅρος συνελήλεγκται εἴγε παρείληφέ τι τῶν μὴ ὑπαρχόντων. οἷόν φησιν. εἴ τις ὁρίσαιτο ὕδωρ ὑγρὸν ποτὸν εἶναι. οὐ θετέον τὸ ὑγρὸν ποτὸν ὅρον. ὑπάρχει γὰρ ὁμολογουμένως τῷ ὕδατι τὸ ὑγρόν, ἀλλὰ τὸ ποτὸν θετέον. μέσον δὲ τὴν θάλασσαν. ἐπεὶ οὖν πᾶσα θάλασσα ὕδωρ. οὐδεμία δὲ θάλασσα ποτόν. οὐ πᾶν ἄρα ὕδωρ ποτόν. κακῶς ἄρα ἐν τῷ ὁρισμῷ παρείληπται τοῦ ὑγροῦ τὸ ποτόν. ὃ μὴ παντὶ ὕδατι ὑπάρχει.

ΕΤΙ δὲ τοὺς ἐξ ὑποθέσεως συλλογισμοὺς οὐ πειρατέον ἀνάγειν. οὐ γὰρ ἔστιν ἐκ τῶν κειμένων ἀναγαγεῖν. οὐ γὰρ διὰ συλλογισμοῦ δεδειγμένοι εἰσίν, ἀλλὰ διὰ συνθήκης ὡμολογημένοι πάντες. οἷον εἰ ὑποθέμενος, εἰ μία τις δύναμις μὴ εἴη τῶν ἐναντίων, μηδ' ἐπιστήμην εἶναι μίαν. εἶτα διαλεχθείη ὅτι οὐκ ἔστι μία δύναμις τῶν ἐναντίων. οἷον εἰ τοῦ ὑγιεινοῦ καὶ τοῦ νοσώδους. ἅμα γὰρ ἔσται τὸ αὐτὸ ὑγιεινὸν καὶ νοσῶδες. ὅτι μὲν οὐκ ἔστι μία πάντων τῶν ἐναντίων δύναμις, ἐπιδέδεικται. ὅτι δὲ ἐπιστήμη οὐκ ἔστιν, οὐ δέδεικται. καίτοι γε ὁμολογεῖν ἀναγκαῖον. ἀλλ' οὐκ ἐκ συλλογισμοῦ, ἀλλ' ἐξ ὑποθέσεως. τοῦτον μὲν οὖν οὐκ ἔστιν ἀναγαγεῖν. ὅτι δὲ οὐ μία δύναμίς ἐστιν. οὗτος γὰρ ἦν ἴσως καὶ λογισμός, ἐκεῖνος δὲ ὑπόθεσις.

Οὐ δεῖ φησιν ἅπαντας τοὺς ὑποθετικοὺς συλλογισμοὺς πειρᾶσθαι ἀναλύειν εἰς τὰ σχήματα. ἀλλὰ μόνην αὐτῶν τὴν πρόσληψιν. τὸ δὲ συνημμένον οὐκέτι. διὰ τὸ μὴ διὰ συλλογισμοῦ δείκνυσθαι. ἀλλ' ἐξ ὁμολογίας λαμβάνεσθαι. ὑποθετικοὺς δέ φησιν ἐν τούτοις οὐ πάντας, ἀλλὰ τοὺς ἐξ ὁμολογίας καλουμένους. λέγω δὴ τοὺς λαμβάνοντας κατὰ συνθήκην τὸ συνημμένον. ὥσπερ αὐτὸς ὁ Ἀριστοτέλης ἐν τῷ περὶ οὐρανοῦ περὶ τῶν σχημάτων τῶν ἄστρων κατεσκεύασεν. αἰτήσας γὰρ ὅτι ὅπερ ἐπὶ ἑνὸς τῶν ἄστρων τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν. καὶ τοῦτο λαβὼν ἐξ ὁμολογίας ὅτι εἰ ἕν, ὁποιονοῦν, σφαιρικόν. καὶ τὰ λοιπὰ τοιαῦτα ἂν εἴη. εἶτα τὴν πρόσληψιν κατασκευάσας. ὅτι ἀλλὰ μὴν ἓν τῶν ἄστρων ἡ σελήνη σφαιρική συνήγαγεν τό, καὶ τὰ λοιπὰ σφαιρικὰ εἶναι. τοὺς τοιούτους φησὶ τῶν συλλογισμῶν, οὐ πάντας ἀνακτέον. ἀλλὰ μόνην τὴν πρόσληψιν. αὕτη γὰρ ἡ συλλελογισμένη. τὸ δὲ συνημμένον ἐξ ὁμολογίας εἴληπται. ὅτι δὲ ἐπὶ τῶν μὴ ἐξ ὁμολογίας εἰλημμένων. πολλάκις καὶ τὸ συνημμένον διὰ συλλογισμοῦ δείκνυται, δῆλον. ὁ γοῦν Πλάτων λαβὼν ὅτι εἰ τὸ ζῶον καὶ τὸ τεθνηκὸς ἐξ ἀλλήλων εἰσίν, ἡμῶν αἱ ψυχαὶ ἐν ᾅδου. ἀλλὰ μὴν τὸ πρότερον καὶ τὸ δεύτερον ἄρα. οὐ

μόνον

κεῖνον τὴν πρόσληψιν, ἀλλὰ καὶ τὸ συνημμένον κατεσκεύασε. καὶ ἐν τοῖς δι' ἀδυνάτου ὡς ἑξῆς φησί, τὸ συνημμένον δεῖται κατασκευῆς, ὡς μαθησόμεθα. νῦν οὖν περὶ τῶν ἐξ ὁμολογίας ὑποθετικῶν ὁ λόγος. κέχρηται δὲ παραδείγματι τοιούτῳ. ἐάν τις φησίν, αἰτήσῃ ἐξ ὁμολογίας ὅτι εἰ μὴ εἴη τῶν ἐναντίων μία δύναμις, οὐδὲ ἐπιστήμη μία ἔσται. τοῦτο μὲν ὅλον τὸ εἰ τόδε καὶ τόδε οὐκ ἀναλυτέον. οὐ γὰρ συλλελόγισται, ἀλλ' ἐξ ὁμολογίας εἴληπται. τὸ μέντοι, ἀλλὰ μὴν οὐκ ἔστι τῶν ἐναντίων μία δύναμις, ἀναλυτέον. τοῦτο γὰρ δέδεικται διὰ συλλογισμοῦ. ὅτι οὖν οὐκ ἔστι τῶν ἐναντίων μία δύναμις, δέδεικται διὰ μέσου τοῦ ὑγιεινοῦ καὶ τοῦ νοσώδους. τὸ γὰρ ὑγιεινὸν καὶ νοσῶδες, ἐναντία ἐστί. τοῦ ὑγιεινοῦ καὶ νοσώδους οὐκ ἔστι μία δύναμις. τῶν ἄρα ἐναντίων οὐκ ἔστι μία δύναμις. ὅτι δὲ τοῦ ὑγιεινοῦ καὶ νοσώδους οὐκ ἔστι μία δύναμις, δείξεις διὰ μέσου τοῦ μὴ ταῦτα εἶναι τῶν ἄλλων ποιητικά. τὸ γὰρ ὑγιεινὸν καὶ νοσῶδες, οὐκ ἔστι τῶν ἄλλων ποιητικά. πάντων ὅσων οὐδεμία δύναμις, ταῦτα τῶν ἄλλων ἐστὶ ποιητικά. τοῦ ἄρα ὑγιεινοῦ καὶ νοσώδους, οὐκ ἔστι μία δύναμις.

» ΟΜΟΙΩΣ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν διὰ τοῦ ἀδυνάτου περαινομένων. οὐδὲ γὰρ τούτους ἔστιν ἀναλύειν. » ἀλλὰ τὴν μὲν εἰς τὸ ἀδύνατον ἀπαγωγὴν ἔστι. συλλογισμῷ γὰρ δείκνυται. θάτερον δ' οὐκ ἔστιν. ἐξ ὑπο- » θέσεως γὰρ περαίνεται. διαφέρουσι δὲ τῶν προειρημένων, ὅτι ἐν ἐκείνοις μὲν δεῖ προδιομολογήσασθαι, » εἰ μέλλει συμφήσειν. οἷον, ἐὰν δειχθῇ μία δύναμις τῶν ἐναντίων, καὶ ἐπιστήμην εἶναι τὴν αὐτήν. ἐν- » ταῦθα δὲ καὶ μὴ προδιομολογησάμενοι συγχωρήσουσι, διὰ τὸ φανερὸν εἶναι τὸ ψεῦδος. οἷον τεθείσης » τῆς διαμέτρου συμμέτρου, τὸ τὰ περιττὰ ἴσα εἶναι τοῖς ἀρτίοις.

Ο τι οὖν περὶ πάντων τῶν ὑποθετικῶν ὁ λόγος, δῆλον ἐξ ὧν τὸ μὲν πρότερον σαφῶς ἐξ ὁμολογίας ἐκάλεσεν. ἐπειδὴ δὲ μετέβη ἐπὶ τοὺς δι' ἀδυνάτου. ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν δι' ἀδυνάτου. οὐ πάντα τὸν ὑποθετικὸν ἀναλύσομεν. ὑπεναντίως δὲ οὗτοι ἔχουσι τοῖς ἐξ ὁμολογίας. τὸ μὲν γὰρ συνημμένον αὐτῶν ὡς ἀμφίβολον κατασκευάζεται διὰ συλλογισμοῦ. ἡ δὲ πρόσληψις ὡς ὡμολογημένη κατασκευῆς οὐ δεῖται. οἱ γὰρ εἰς ἄτοπον ἄγοντες οὐκ εἰς ἀμφίβολον, ἀλλ' εἰς ὁμολογουμένως ἄτοπον τὴν ἀπαγωγὴν ποιοῦνται. ὥσπερ καὶ ὁ γεωμέτρης βουλόμενος δεῖξαι ὅτι ἡ διάμετρος τῇ πλευρᾷ ἀσύμμετρός ἐστι, κέχρηται τῇ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῇ διὰ ὑποθετικοῦ συλλογισμοῦ τὸν τρόπον τοῦτον. εἰ γὰρ μὴ εἴη φησὶν ἀσύμμετρος, σύμμετρος ἔσται. ἀλλ' εἰ σύμμετρος εἴη, τὰ περιττὰ τοῖς ἀρτίοις ἴσα ἔσται. ἀλλὰ μὴν ἀδύνατον τὰ περιττὰ τοῖς ἀρτίοις ἴσα εἶναι. οὐκ ἄρα σύμμετρος. τὸ μὲν οὖν συνημμένον ἐν τούτοις διὰ συλλογισμοῦ δείκνυται, ἡ δὲ πρόσληψις οὐκέτι. διαφέρουσι δέ φησιν οἱ εἰς ἀδύνατον ἀπάγοντες τῶν ἐξ ὁμολογίας. ὅτι οἱ μὲν εἰς τὸ ἀδύνατον ἀπάγοντες τὴν πρόσληψιν ὅπερ οὐκ ἀποδεικνύουσιν, οὐκ ἐκ συνθήκης λαμβάνουσι ὁμολογούμενον, ἀλλ' ἐξ αὐτῆς τῆς ἐναργείας μαρτυρούμενον. ἐκεῖνοι δὲ ἐκ συνθήκης. ὡς εἰ μὴ συγχωρήσοι ὁ προσδιαλεγόμενος. οὐ μόνον τὴν πρόσληψιν, ἀλλὰ καὶ τὸ συνημμένον κατασκευάσαι ἀνάγκη. ἔστιν οὖν ἡ διαίρεσις τῶν εἰς ἀδύνατον ἀπαγόντων, πρὸς τοὺς ἐξ ὁμολογίας. ὅτι οὗτοι μὲν λέγω δὲ οἱ εἰς ἀδύνατον τὸ συνημμένον κατασκευάζουσιν. ὁμολογοῦσι δὲ τὴν πρόσληψιν. ἐκεῖνοι δὲ τοὐναντίον. καὶ ὅτι οὗτοι μὲν ὃ λαμβάνουσιν, οὐ κατὰ συγχώρησιν καὶ ὁμολογίαν λαμβά- » νουσιν, ἀλλ' ὡς ἐκ τῆς ἐναργείας μαρτυρούμενον. ἐκεῖνοι δὲ ἐκ συνθήκης. Ἀλλὰ τὴν μὲν εἰς τὸ ἀδύ- » νατον ἀπαγωγήν, ἔστιν. τουτέστι τὸ συνημμένον εἰ σύμμετρος τὰ ἄρτια τοῖς περιττοῖς ἴσα ἔσται. τοῦτο γὰρ διὰ συλλογισμοῦ δείκνυται. θάτερον δέ φησιν οὐκ ἔστι. τουτέστι τὴν πρόσληψιν. λέγω δὴ τὸ ἀλλὰ μὴν ἀδύνατον τὰ ἄρτια τοῖς περιττοῖς ἴσα εἶναι. τοῦτο γὰρ ὁμολογεῖται. καὶ συλλογισμοῦ οὐ δεῖται.

» ΠΟΛΛΟΙ δὲ καὶ ἕτεροι περαίνονται ἐξ ὑποθέσεως, οὓς ἐπισκέψασθαι δεῖ, καὶ ἐπισημῆναι καθα- » ρῶς. τίνες μὲν εἶναι διαφοραὶ τούτων, καὶ ποσαχῶς γίνονται οἱ ἐξ ὑποθέσεως. ὕστερον ἐροῦμεν. » νῦν δὲ τοσοῦτον ἡμῖν ἔστω φανερόν. ὅτι οὐκ ἔστιν ἀναλύειν εἰς τὰ σχήματα τοὺς τοιούτους συλλογισμούς. » καὶ δι' ἣν αἰτίαν, εἰρήκαμεν.

Ε παγγέλλεται μὲν οὖν ἐν τούτοις περὶ τῶν ὑποθετικῶν συλλογισμῶν διαλαβεῖν. τίνες τέ εἰσι καὶ πόσα τούτων τὰ εἴδη. οὐ φαίνεται δὲ οὐδαμοῦ περὶ αὐτῶν πραγματευσάμενος, ὥς οἱ ἐξηγηταί φασιν.

» ΟΣΑ δὲ ἐν πλείοσι σχήμασι δείκνυται τῶν προβλημάτων, ἂν ἐν θατέρῳ συλλογισθῇ, ἔστιν ἀνα- » γαγεῖν τὸν συλλογισμὸν εἰς θάτερον. οἷον τὸν ἐν τῷ πρώτῳ, στερητικὸν εἰς τὸ δεύτερον. καὶ τὸν ἐν τῷ μέσῳ, εἰς τὸ πρῶτον. οὐχ ἅπαντας δέ, ἀλλ' ἐνίους.

Δ ιδάσκει διὰ τούτων. ὅτι οὐ πάντως ἀνάγκη τὴν ἀνάλυσιν τῶν συλλογισμῶν εἰς τοῦτο ποιεῖσθαι τὸ σχῆμα ἐν ᾧ καὶ ὁ συλλογισάμενος τὸν συλλογισμὸν ἔπλεξεν. ἀλλ' ὅσα τῶν προβλημάτων ἐν πλείοσι περαίνεται σχήμασιν, ἀδύνατον ταῦτα εἰς ὁποῖον οὖν ἀναγαγεῖν. οἷον τὸ μὲν καθόλου καταφατικὸν μόνως ἐν πρώτῳ δείκνυται. οὐκ οὖν ὅταν τις καθόλου καταφατικὸν συλλογίσηται πρόβλημα. ἀνάγκη εἰς τὸ πρῶτον μόνον τὴν ἀνάλυσιν ποιεῖσθαι. τὸ δὲ καθόλου ἀποφατικόν, διὰ τοῦ πρώτου περαίνεται καὶ διὰ τοῦ δευτέρου. εἴτε οὖν διὰ τοῦ πρώτου συλλελόγισται. δυνατὸν καὶ εἰς τὸ β' ἀνάγειν. διὰ τοῦ ἀντιστρέφειν τὴν ἀποφατικὴν πρότασιν. εἴτε ἐν τῷ β' τὸν αὐτὸν τρόπον. εἰ ἔστιν ὅτι καὶ τῆς τοῦ συμπεράσματος ἀντιστροφῆς δεόμεθα. ὡς ὅταν ἐν β' σχήματι ἡ ἐλάττων ἀποφατικὴ ὑπάρχῃ. εἰς τὸ γ' δέ,

οὐδαμῶς ἐστὶν ἀνάγειν οὐδὲν τῶν καθόλου. διότι πάντα τὰ μερικὰ ἐν τρίτῳ συνάγεται. τὸ δὲ μερικὸν καταφατικὸν, ἔν τε τῷ πρώτῳ καὶ τῷ τρίτῳ ἐνδέχεται ἀναλύειν. εἴτε γὰρ ἐν τῷ πρώτῳ συλλελόγισται, τῆς ἐλάττονος ἀντιστραφείσης, γίνεται τὸ τρίτον σχῆμα. οἷον, εἰ τὸ α΄ παντὶ τῷ β΄. τὸ δὲ β΄ τινὶ τῷ γ΄. τῆς γὰρ βγ΄ ἀντιστραφείσης, λέγω ὅτι τὸ γ΄ τινὶ τῶν β΄. τὸ γ΄ γίνεται σχῆμα. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ ἐν τῷ τρίτῳ συλλελόγισται. πάλιν διὰ τῆς ἀντιστροφῆς τὸ πρῶτον γενήσεται. τὸ δὲ μερικὸν ἀποφατικὸν ἐν πᾶσι δείκνυται τοῖς σχήμασιν. ὥστε καὶ εἰς πάντα τὰ σχήματα αὐτὸ ἀναλύειν ἐνδέχεται. χωρὶς τοῦ τετάρτου τρόπου τοῦ δευτέρου σχήματος. καὶ τοῦ πέμπτου τοῦ τρίτου. δι᾽ ἣν εἴρηκα μὲν πολλάκις αἰτίαν. τοὺς γὰρ οὕτω συλλελογισμένοις. οὐκ ἐνδέχεται εἰς τὸ πρῶτον ἀναγαγεῖν σχῆμα. καὶ καθόλου φημὶ, ὅτι τοὺς μὲν ἐν τῷ πρώτῳ ἀποφατικόν. καὶ εἰς τὸ δεύτερόν ἐστιν ἀναλύειν σχῆμα. καὶ τοὺς μερικοὺς καὶ εἰς τὸ τρίτον. τοὺς δὲ ἐν τῷ δευτέρῳ ἀποφατικοὺς ὄντας, πάντας εἰς τὸ πρῶτον χωρὶς τοῦ τετάρτου τρόπου. εἰς δὲ τὸ τρίτον ὅτι μὲν τοὺς καθόλου οὐκ ἐνδέχεται, πρόδηλον. οὐδὲν γὰρ καθόλου ἐν τῷ τρίτῳ δείκνυται. τῶν δὲ μερικῶν, τὸν ἕτερον μόνον. τὸν τρίτον. τὸν ἐκ τῆς μείζονος καθόλου ἀποφατικῆς. τῆς δὲ ἐλάττονος μερικῆς καταφατικῆς. ἀμφοτέρων γὰρ ἀντιστραφεισῶν τῶν προτάσεων γίνεται τὸ τρίτον σχῆμα. οἷον εἰ τὸ α΄ τῷ μὲν β΄ οὐδενί. τῷ δὲ γ΄ τινί. δῆλον γὰρ ὅτι ἑκατέρας ἀντιστρεφομένης. τὸ δὲ β΄ οὐδενὶ τῷ α΄. καὶ τὸ γ΄ τινί. ὁ δὲ λοιπὸς οὐκέτι. ὁ ἐκ τῆς μείζονος καθόλου καταφατικῆς, τῆς δὲ ἐλάττονος μερικῆς ἀποφατικῆς. οὔτε γὰρ ἡ μερικὴ ἀποφατικὴ ἀντιστρέφει. οὔτε ἡ καθόλου. εἰ γὰρ ἀντιστραφείη, μερικὴ γίνεται. πάλιν τοὺς ἐν τῷ τρίτῳ τοὺς μὲν καταφατικοὺς πάντας εἰς τὸ πρῶτον ἀναλύσεις. τοὺς δὲ ἀποφατικοὺς χωρὶς τοῦ πέμπτου τρόπου. τοὺς λοιποὺς δύο εἰς ἀμφότερα ἀνέξεις τὰ σχήματα. τὸ πρῶτόν φημι καὶ τὸ δεύτερον. ἀλλ᾽ εἰς μὲν τὸ πρῶτον, θατέραν τῶν προτάσεων ἀντιστρέφων. εἰς τὸ δεύτερον, ἀμφοτέρας. οἷον. ἔστω ἡ μὲν μείζων ἀποφατική. ἡ δὲ ἐλάττων καταφατική, ἄμφω καθόλου. τῷ γὰρ β΄ οὐδενὶ τὸ α΄. τὸ δὲ γ΄ παντὶ, ὥστε καὶ τὸ β΄ τινὶ τῶν γ΄. καὶ γίνεται τὸ πρῶτον σχῆμα. ἐὰν δὲ καὶ τὴν β΄α΄ ἀντιστρέψω λέγων ὅτι τὸ α΄ οὐδενὶ τὸ β΄. ἔσται τὸ β΄. ὁμοίως καὶ ἐπὶ τοῦ ἑτέρου τρόπου τοῦ τὴν ἐλάττονα μερικὴν ἔχοντος καταφατικήν. πάλιν τῆς μὲν καταφατικῆς ἀντιστραφείσης, γίνεται τὸ πρῶτον σχῆμα. ἀμφοτέρων δὲ τὸ β΄.

» ἜΣΤΑΙ δὲ φανερὸν ἐν τοῖς ἑπομένοις. εἰ γὰρ τὸ α΄ μηδενὶ τῷ β΄. τὸ δὲ β΄ παντὶ τῷ γ΄, τὸ α΄
» οὐδενὶ τῷ γ΄. οὕτω μὲν οὖν τὸ πρῶτον σχῆμα. ἐὰν δὲ ἀντιστραφῇ τὸ στερητικὸν, τὸ μέσον ἔσται. τὸ
» γὰρ β΄ τῷ μὲν α΄, οὐδενί. τῷ δὲ γ΄, παντὶ ὑπάρξει. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ μὴ καθόλου ἀλλ᾽ ἐν μέρει ὁ συλ
» λογισμός. οἷον εἰ τὸ μὲν α΄ μηδενὶ τῷ β΄. τὸ δὲ β΄ τινὶ τῷ γ΄. ἀντιστραφέντος γὰρ τοῦ στερητικοῦ, τὸ
» μέσον ἔσται σχῆμα. τῶν δὲ ἐν τῷ δευτέρῳ σχήματι συλλογισμῶν, οἱ μὲν καθόλου, ἀναχθήσονται εἰς
» τὸ πρῶτον σχῆμα.

Ὅτι οὐ πάντας ἐνδέχεται ἀνάγειν εἰ πάντα τὰ σχήματα. φανερὸν ἔσται φησὶ διεξιόντων ἡμῶν πάντας τοὺς ἐν τοῖς σχήμασι τρόπους. ἐπεξέρχεται γὰρ ἑκάστῳ. καὶ δείξει ὅτι τὸν ἐν τῷ δευτέρῳ τέταρτον τρόπον καὶ ἐν τῷ τρίτῳ πέμπτον, ἀδύνατον εἰς ἕτερον ἀναλῦσαι σχῆμα. σαφῶς οὖν πᾶσιν ἐπεξέρχεται. τὸν καὶ δῆλά ἐστι τὰ τῆς λέξεως.

» ΤΩΝ Δ᾽ ΕΝ μέρει, θάτερος μόνος. ἔστω γὰρ τὸ α΄ τῷ μὲν β΄ μηδενί. τῷ δὲ γ΄, παντὶ ὑπάρ
» χειν. ἀντιστραφέντος οὖν τοῦ στερητικοῦ, τὸ α΄ ἔσται σχῆμα. τὸ μὲν γὰρ β΄, οὐδενὶ τῷ α΄. τὸ δὲ α΄, παν
» τὶ τῷ γ΄ ὑπάρχει.

Εἴπομεν ποῖος, ὅτι ὁ ἐκ τῆς μείζονος καθόλου ἀποφατικῆς. καὶ τῆς ἐλάττονος μερικῆς καταφατικῆς ὁ μέντοι τέταρτος ὁ ἐκ τῆς μείζονος καθόλου καταφατικῆς. τῆς δὲ ἐλάττονος μερικῆς ἀποφατικῆς οὔ.

» ΕΑΝ ΔΕ τὸ κατηγορικὸν μὲν ᾖ πρὸς τῷ β΄. τὸ δὲ στερητικὸν πρὸς τῷ γ΄, πρῶτον ὅρον θετέον
» τὸ γ΄. τοῦτο γὰρ οὐδενὶ τῷ α΄. τὸ δὲ α΄, παντὶ τῷ β΄. ὥστ᾽ οὐδενὶ τῷ β΄ τὸ γ΄. οὐδ᾽ ἄρα τὸ β΄ τῷ γ΄ οὐδενί.
» ἀντιστρέφει γὰρ τὸ στερητικόν. ἐὰν δὲ ἐν μέρει ᾖ ὁ συλλογισμός. ὅταν μὲν ᾖ τὸ στερητικὸν πρὸς τῷ μεί
» ζονι ἄκρῳ ἀναλυθήσεται εἰς τὸ πρῶτον σχῆμα. οἷον εἰ τὸ α΄ μηδενὶ τῷ β΄, τῷ δὲ γ΄ τινί. ἀντιστραφέντος
» γὰρ τοῦ στερητικοῦ, τὸ α΄ ἔσται σχῆμα. τὸ μὲν γὰρ β΄, οὐδενὶ τῷ α΄. τὸ δὲ α΄ τινὶ τῷ γ΄. ὅταν δὲ τὸ κατηγο
» ρικὸν οὐκ ἀναλυθήσεται. οἷον εἰ τὸ α΄ τῷ μὲν β΄ παντί. τῷ δὲ γ΄, μὴ παντί.

Τουτέστιν ἐὰν ἡ μείζων ἡ καταφατική. ἡ δὲ ἐλάττων ἀποφατική. ἄμφω δὲ καθόλου δηλονότι. περὶ τούτων γὰρ ὁ λόγος, οὐκ ἄλλως ἀναχθήσεται εἰς τὸ β΄ σχῆμα ἢ τὴν δύναμιν τῶν ἄκρων. τῶν ὅρων ἀμειψάντων ἡμῶν, τουτέστιν τὸν μείζονα ἐλάττονα ποιησάντων. οἷον τὸν β΄. τὸν ἐλάττονα λέγω τὸν γ΄ μείζονα. ἀντιστραφείσης γὰρ τῆς ἀποφατικῆς καὶ τοῦ πρώτου γενομένου σχήματος. συνάγεται μὲν ὅτι τὸ γ΄ οὐδενὶ τῶν β΄. διὰ δὲ τὸ ἀντιστρέφειν τὸν στερητικὸν καθόλου. ἀντιστραφέντος τοῦ συμπεράσματος, γίνεται τὸ ἐξ ἀρχῆς. ὅτι οὐδὲ τὸ β΄ οὐδενὶ τῷ γ΄. τοῦτο γὰρ ἐν τῷ δευτέρῳ συνηγμένον ἦν.

» ΟΥΤΕ γὰρ ὧδ᾽ ἐνδέχεται ἀντιστροφὴν τὸ α΄β΄. οὔτε γενομένης, ἔσται συλλογισμός. πάλιν οἱ μὲν
» ἐν τῷ τρίτῳ σχήματι οὐκ ἀναλυθήσονται πάντες εἰς τὸ α΄. οἱ δ᾽ ἐν τῷ α΄ πάντες, εἰς τὸ γ΄. ὑπαρχέτω

γὰρ τὸ

» γὰρ τὸ μὲν α΄ παντὶ τῷ β΄. τὸ δὲ β΄, τινὶ τῷ γ΄ οὐκοῦν ἐπεὶ ἀντιστρέφει καὶ τὸ ἐν μέρει κατηγορικὸν ὑπάρξει τὸ γ΄ τινὶ τῷ β΄. τὸ δὲ α΄ παντὶ ὑπῆρχε τῷ β΄, ὥστε γίνεται τὸ γ΄ σχῆμα. καὶ εἰ στερητικὸς ὁ συλλογισμός, ὡσαύτως. ἀντιστρέφει γὰρ τὸ ἐν μέρει καταφατικόν. ὥστε τὸ μὲν α΄ οὐδενὶ τῷ β΄, τὸ δὲ γ΄, τινὶ ὑπάρξει. τῶν δὲ ἐν τῷ τελευταίῳ σχήματι συλλογισμῶν, εἷς μόνος οὐκ ἀναλύεται, εἰς τὸ α΄. ὅταν μὴ καθόλου τεθῇ τὸ στερητικόν, οἱ δὲ ἄλλοι πάντες ἀναλύονται. κατηγορείσθω γὰρ παντὸς τοῦ γ΄ τὸ α΄, καὶ τὸ β΄. οὐκοῦν ἀντιστρέψει τὸ γ΄ πρὸς ἑκάτερον ἐπὶ μέρους, ὑπάρξει ἄρα τὸ α΄ τινὶ τῷ β΄. ὥστ᾽ ἔσται τὸ α΄ σχῆμα, εἰ τὸ μὲν α΄ παντὶ τῷ γ΄, τὸ δὲ γ΄ τινὶ τῷ β΄. καὶ εἰ τὸ μὲν α΄ παντὶ τῷ γ΄, τὸ δὲ β΄ τινὶ τῷ γ΄, ὁ αὐτὸς λόγος. ἀντιστρέφει γὰρ πρὸς τὸ β΄ τὸ γ΄.

Η καθόλου καταφατική φησιν. αὕτη γάρ ἐστιν ἡ α΄β΄. ἥτις μείζων ἦν. εἰ ὅλως καθόλου δύναται ἀντιστρέφεσθαι. ἀντιστρέφειν. λέγω δὴ πρὸς τὴν μερικὴν καταφατικήν. ὥστε τὸ β΄ τινὶ τῷ α΄ ὑπάρχειν. μερικὴ γενήσεται ἡ μείζων καὶ ἀσυλλόγιστος ὁ τρόπος.

» ΕΑΝ δὲ τὸ μὲν β΄ παντὶ τῷ γ΄, τὸ δὲ α΄ τινὶ τῷ γ΄, πρῶτον ὅρον θετέον τὸ β΄. τὸ γὰρ β΄ παντὶ τῷ γ΄, τὸ δὲ γ΄ τινὶ τῷ α΄, ὥστε τὸ β΄ τινὶ τῷ α΄. ἐπεὶ δ᾽ ἀντιστρέφει τὸ ἐν μέρει, καὶ τὸ α΄ τινὶ τῷ β΄ ὑπάρξει. καὶ εἰ στερητικὸς ὁ συλλογισμὸς καθόλου τῶν ὅρων ὄντων, ὁμοίως ληπτέον. ὑπαρχέτω γὰρ τὸ β΄ παντὶ τῷ γ΄. τὸ δὲ α΄ μηδενί. οὐκοῦν τινὶ τῷ β΄ οὐχ ὑπάρξει τὸ γ΄. τὸ δὲ α΄ οὐδενὶ τῷ γ΄. ὡς ἔσται μέσον τὸ γ΄. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ τὸ μὲν στερητικὸν καθόλου. τὸ δὲ κατηγορικὸν ἐν μέρει. τὸ μὲν γὰρ α΄ οὐδενὶ τῷ γ΄. τὸ δὲ γ΄, τινὶ τῷ β΄ ὑπάρξει. ἐὰν δὲ ἐν μέρει ληφθῇ τὸ στερητικόν, οὐκ ἔσται ἀνάλυσις. οἷον εἰ τὸ μὲν β΄ παντὶ τῷ γ΄. τὸ δὲ α΄ τινὶ μὴ ὑπάρχει. ἀντιστραφέντος γὰρ τοῦ β΄γ΄, ἀμφότεραι αἱ προτάσεις ἔσονται κατὰ μέρος.

Τ ουτέστιν ἐὰν ἀμφοτέρων οὐσῶν καταφατικῶν, ἡ ἐλάττων εἴη καθόλου. δεῖ πάλιν ὥσπερ καὶ πρότερον τὴν δύναμιν τῶν ὅρων ἀντιμεταλαβόντα. καὶ τὸν μὲν ἐλάττονα, μείζονα θεῖναι. τὸν δὲ μείζονα, ἐλάττονα. καὶ συμπεράναι μὲν ὅτι τὸ β΄ τινὶ τῶν α΄. ἀντιστρέψαντα δὲ τὸ συμπέρασμα, ὅτι καὶ τὸ α΄ τινὶ τῶν β΄, τὸ προκείμενον ἐξ ἀρχῆς συναγαγεῖν.

» ΦΑΝΕΡΟΝ δὲ ὅτι καὶ πρὸς τὸ ἀναλύειν εἰς ἄλληλα τὰ σχήματα. ἡ πρὸς τῷ ἐλάττονι ἄκρῳ πρότασις, ἀντιστρεπτέα ἐν ἀμφοτέροις τοῖς σχήμασιν. ταύτης γὰρ μετατιθεμένης, μετάβασις ἐγίνετο. τῶν δὲ ἐν τῷ μέσῳ σχήματι, ἅτερος μὲν ἀναλύεται. ἅτερος δὲ οὐκ ἀναλύεται εἰς τὸ γ΄. ὅταν μὲν γὰρ ᾖ τὸ καθόλου στερητικόν, ἀναλύεται. εἰ γὰρ τὸ α΄ μηδενὶ μὲν τῷ β΄. τῷ δὲ γ΄ τινί, ἀμφότερα ὁμοίως ἀντιστρέφει πρὸς τὸ α΄. ὥστε τὸ μὲν β΄, οὐδενὶ τῷ α΄. τὸ δὲ γ΄, τινί. μέσον ἄρα τὸ α΄. ὅταν δὲ τὸ α΄ παντὶ τῷ β΄. τῷ δὲ γ΄ τινὶ μὴ ὑπάρχῃ, οὐ γίνεται ἀνάλυσις. οὐδετέρα γὰρ τῶν προτάσεων ἐκ τῆς ἀντιστροφῆς καθόλου. καὶ οἱ ἐκ τοῦ τρίτου δὲ σχήματος ἀναλυθήσονται εἰς τὸ μέσον, ὅταν ᾖ καθόλου τὸ στερητικόν. οἷον, εἰ τὸ α΄ μηδενὶ τῷ γ΄. τὸ δὲ β΄ τινὶ ἢ παντί. καὶ γὰρ τὸ γ, τῷ μὲν α΄ οὐδενί. τῷ δὲ β΄ τινὶ ὑπάρξει. ἐὰν δ᾽ ἐπὶ μέρους ᾖ τὸ στερητικόν, οὐκ ἀναλυθήσεται. οὐ γὰρ δέχεται ἀντιστροφὴν τὸ ἐν μέρει ἀποφατικόν.

Τ ουτέστιν τὸ πρῶτον καὶ τρίτον σχῆμα. περὶ τούτων γὰρ νῦν τὸν λόγον ποιεῖται. εἴτε οὖν φησιν ἐκ τοῦ πρώτου εἰς τὸ τρίτον μεταλαβεῖν βουλώμεθα τὰς προτάσεις, εἴτε ἀνάπαλιν. πάντως τὴν ἐλάττονα ἀνάγκη ἀντιστρέφειν. ἐπὶ μὲν γὰρ τοῦ πρώτου, ἀδύνατον ἦν τὴν μείζονα ἀντιστραφῆναι. οὕτω γὰρ τὸ δεύτερον γίνεται σχῆμα. ὁ γὰρ μέσος τοῦ ἐλάττονος κατηγορεῖτο. ἀντιστραφείσης οὖν τῆς μείζονος προτάσεως, συμβήσεται καὶ τοῦ μείζονος αὐτὸν κατηγορεῖσθαι. τοῦτο δὲ ἦν τὸ δεύτερον σχῆμα. εἰ δὲ ἀμφότεραι ἦσαν κατηγορικαί, δεύτερόν τε σχῆμα πάλιν ἐγίνετο. καὶ κατὰ ἀμφότερα ἀσυλλόγιστον. ἥ τε γὰρ μείζων μερική. καὶ ἔτι ἀμφότεραι κατηγορικαί. μόνως οὖν ἡ ἐλάττων ἀντιστρεπτέα. ὁμοίως καὶ εἰ ἐκ τοῦ τρίτου τὸ πρῶτον μεταλαβεῖν θελήσωμεν. εἰ γὰρ ἡ μείζων ἀντιστραφείη ἀποφατικὴ μένουσα, ἀσυλλόγιστον ποιήσεις τὸ πρῶτον σχῆμα. εἰς ἐλάττονα γὰρ μετατεθήσεται ἐκ μείζονος. ἢ ἔσται ἐν πρώτῳ σχήματι ἡ ἐλάττων ἀποφατική. οἷον, εἰ τὸ α΄ οὐδενὶ τῶν γ΄. τὸ δὲ β΄ παντί. εἰ οὖν ἀντιστραφείη ἡ α΄γ΄, ἔσται τὸ μὲν β΄ παντὶ τῷ γ΄. τὸ δὲ γ΄ οὐδενὶ τῶν α΄. ἀποφατικὴ οὖν ἡ ἐλάττων. εἰ δὲ εἴη ἡ β΄γ΄ μερικὴ καταφατική. ἔσται καὶ πρὸς τῷ πρώτῳ ἕτερόν τι ἄτοπον. τὸ καὶ τὴν μείζονα μερικὴν εἶναι. εἰ δὲ καταφατικὴ εἴη καθόλου ἡ α΄γ΄, δυνατὸν μὲν συναγαγεῖν ὅτι τὸ β΄ τινὶ τῷ α΄. καὶ ἀντιστρέψαι, ὥστε καὶ τὸ α΄ τινὶ τῷ β΄. ἀλλὰ περιττὸν δύο δεηθῆναι ἀντιστροφῶν. ἐξὸν τὴν ἐλάττονα ἀντιστρέψαντα ἀρκεσθῆναι. εἰ δὲ μερικὴ εἴη ἡ β΄γ΄. καὶ ἀντιστρέφει ἡ α΄γ΄. ἀμφότεραι ἔσονται μερικαί, ὅπερ ἐστὶν ἀδύνατον. μόνως ἄρα ἐν τῇ μεταβάσει τοῦ πρώτου εἰς τὸ τρίτον. καὶ τοῦ τρίτου εἰς τὸ πρῶτον, τὴν ἐλάττονα ἀντιστρεπτέον. εἰ δὲ ἐκ τοῦ πρώτου εἰς δεύτερον γίνεται ἡ μετάβασις, πάντως ἡ μείζων ἀναστρέφεται. αὕτη γάρ ἐστιν ἡ ἀποφατική. τὴν δὲ ἐλάττονα ἀδύνατον. ἐπεὶ τὸ τρίτον γίνεται σχῆμα. ὁμοίως καὶ εἰ ἐκ τοῦ δευτέρου εἰς τὸ πρῶτον γίνοιτο ἡ μετάβασις, ἡ μείζων ἀντιστραφήσεται. πλὴν ἑνὸς τρόπου, τοῦ ἐκ τῆς μείζονος καθόλου καταφατικῆς. τῆς δὲ ἐλάττονος καθόλου ἀποφατικῆς. ἀντιστραφείσης γὰρ τῆς μείζονος, μερικὴ γίνεται ἐν πρώτῳ σχήματι ὅπερ ἐστὶν ἀδύνατον. ἀντιστρέφεται οὖν ἡ ἐλάττων μετὰ τῆς τῶν ὅρων δυνάμεως. εἶτα τοῦ συμπεράσματος ἀντιστραφέντος, γίνεται τὸ ἐξ ἀρχῆς. εἰ δὲ ἐκ τοῦ δευτέρου εἰς τὸ τρίτον. ἢ ἐκ τοῦ τρίτου εἰς τὸ β΄ μετάβασις γίνοιτο. ἀμφοτέρας δεῖ ἀντιστρέψαι τὰς

προτάσεις· καὶ ἡ αἰτία δήλη· ἀντιπεπονθότως γὰρ ἔχει ἐν τούτοις ὁ μέσος. ἐν μὲν γὰρ τῷ β΄, ἀμφοτέρων τῶν ἄκρων κατηγορεῖται. ἐν δὲ τῷ γ΄, ἀμφοτέροις ὑπόκειται. τὸ οὖν ἀμφοτέροις ὑποκείμενον, ἀδύνατον ἀμφοτέρων κατηγορηθῆναι μὴ ἀμφοτέρων ἀντιστραφεισῶν τῶν προτάσεων. ὁμοίως καὶ εἰ τὸ ἀμφοτέρων κατηγορούμενον, δεήσει ἀμφοτέροις ὑποκεῖσθαι.

» ΦΑΝΕΡΟΝ οὖν ὅτι οἱ αὐτοὶ συλλογισμοὶ οὐκ ἀναλύονται ἐν τούτοις τοῖς σχήμασιν, ὅσπερ οὐδ'
» εἰς τὸ πρῶτον ἀνελύοντο. καὶ ὅτι εἰς τὸ πρῶτον σχῆμα τῶν συλλογισμῶν ἀναγομένων, οὗτοι μόνοι διὰ τοῦ
» ἀδυνάτου περαίνονται. πῶς μὲν οὖν δεῖ τοὺς συλλογισμοὺς ἀνάγειν, καὶ ὅτι ἀναλύεται τὰ σχήματα
» εἰς ἄλληλα, φανερὸν ἐκ τῶν εἰρημένων.

Ἐν τούτοις τῷ τε τρίτῳ καὶ τῷ δευτέρῳ. συλλογισμοὶ δὲ ὁ τέταρτος τρόπος τοῦ δευτέρου· καὶ ὁ πέμπτος τοῦ τρίτου· οὐδέτερος δὲ τούτων εἰς οὐδὲν τῶν λοιπῶν σχημάτων, ἀναλυθῆναι ἐδύνατο. δι' ὅσπερ καὶ μόνοι δι' ἀδυνάτου ἐδείκνυντο συλλογιστικοὶ ὄντες. τῷ μὴ δύνασθαι ἀναλύεσθαι εἰς τὸ πρῶτον. τῶν ἄλλων πάντων τρόπων τῇ εἰς τὸ πρῶτον ἀναγωγῇ περαίνονται τὸ ἀναγκαῖον.

Δ ιαφέρει δὲ τι ἐν τῷ κατασκευάζειν ἢ ἀνασκευάζειν τὸ ὑπολαμβάνειν, ἢ ταυτὸν ἢ ἕτερον σημαίνειν τὸ,
» μὴ εἶναι τόδε. καὶ εἶναι μὴ τόδε, οἷον τὸ μὴ εἶναι λευκόν, τῷ εἶναι μὴ λευκόν. οὐ γὰρ ταυτὸν σημαίνει. οὐδ'
» ἔστιν ἀπόφασις τοῦ εἶναι λευκόν, τὸ εἶναι μὴ λευκόν, ἀλλὰ τὸ μὴ εἶναι λευκόν.

Δ ιὰ τῶν νῦν παραδιδομένων τεχνῶσαι τὴν ἡμετέραν διάνοιαν ὁ φιλόσοφος βούλεται. ἵνα μὴ ἀπατώμεθα. οἰόμεθα τὰς ἐκ μεταθέσεως καταφάσεις, ἀποφάσεις εἶναι. πολλάκις γάρ τινος κατασκευάζοντος ὅτι τόδε οὐ λευκόν ἐστι. οἰηθείη ἄν τις ἀποφατικὴν εἶναι. τὸ τοιοῦτον πρόβλημα. εἶτα ἀναλύειν πειρώμενος αὐτὸς ἑαυτῷ ἀπάτης ἔσται αἴτιος καὶ πλάνης. ζητῶν τὴν ἀποφατικὴν πρότασιν δι' ἧς τὸ τοιοῦτον συνῆκται πρόβλημα. οὐ δεῖ οὖν φησιν οἴεσθαι ὅτι ταυτόν ἐστι τὸ εἰπεῖν ὅτι οὐκ ἔστιν λευκόν. καὶ ὅτι ἔστιν οὐ λευκόν. τῆς γὰρ καταφάσεως τῆς λεγούσης. ὅτι λευκόν ἐστιν. οὐκ ἔστιν ἀπόφασις ἡ λέγουσα ὅτι λευκόν ἐστι. καὶ γὰρ αὕτη κατάφασις ἐστιν, ἐκ μεταθέσεως. καὶ ὅτι τοῦτο ἀληθές, δείκνυσιν ἐξ ἀναλογίας τῆς πρὸς τὰς προτάσεις τὰς μετατρόπον. ὡς γὰρ ἔχει φησὶ τὸ ἔστιν λευκὸν πρὸς τὸ ἔστιν οὐ λευκόν, οὕτως ἔχει τὸ δύναται βαδίζειν πρὸς τὸ δύναται μὴ βαδίζειν. ὁ γὰρ τρόπος τῷ ἔστιν τρίτῳ προσκατηγορουμένῳ ἰσοδυναμεῖ. καὶ ὁμοίως πίπτεται. πάλιν ὡς ἔχει τὸ ἔστιν λευκόν, πρὸς τὸ ἔστιν οὐ λευκόν. οὕτως ἔχει τὸ ἐπίσταται τὸ ἀγαθὸν πρὸς τὸ ἐπίσταται τὸ οὐκ ἀγαθόν. ἔστω οὖν τὸ μὲν ἔστιν λευκὸν α΄. τὸ δὲ ἔστιν οὐ λευκὸν β΄. τὸ δύναται βαδίζειν γ΄. τὸ οὐ δύναται οὐ βαδίζειν δ΄. τὸ ἐπίσταται τὸ ἀγαθὸν ε΄. τὸ ἐπίσταται τὸ οὐκ ἀγαθὸν ζ΄. εἰ οὖν οὕτως ἔχει τὸ α΄ πρὸς τῷ β΄. ὡς ἔχει τὸ γ΄ πρὸς τῷ δ΄. καὶ τὸ ε΄ πρὸς τῷ ζ΄. εἰ μὴ εἴη τὸ δ΄ τοῦ γ΄ ἀπόφασις. μηδὲ τὸ ζ΄ τοῦ ε΄. οὐδ' ἄρα τοῦ α΄ τὸ β΄ ἀπόφασις ἔσται. α΄ ἔστιν λευκόν. β΄ ἔστιν οὐ λευκόν. τὸ α΄ τὸ β΄ ἀποφαίνεσθαι οὐκ ἔστι. γ΄ δύναται βαδίζειν. δ΄ δύναται οὐ βαδίζειν. τοῦ δὲ δύναται βαδίζειν, τὸ δύναται οὐ βαδίζειν οὐκ ἔστιν ἀπόφασις. ε΄ ἐπίσταται τὸ ἀγαθὸν ζ΄ ἐπίσταται τὸ οὐκ ἀγαθόν. τοῦ οὖν δύναται βαδίζειν, οὐκ ἀπόφασις τὸ δύναται οὐ βαδίζειν. ἀμφότερα γὰρ συναληθεύει ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον. ὁ γὰρ αὐτὸς κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον δύναμιν ἔχει τοῦ βαδίζειν καὶ μὴ βαδίζειν. βαδίζειν μὲν γὰρ καὶ μὴ βαδίζειν κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἀδύνατον. ὑπάρχειν γὰρ καὶ μὴ ὑπάρχειν τὸ αὐτὸ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον τῷ αὐτῷ ἀδύνατον. δύνασθαι μέντοι τὸν αὐτὸν τὰ ἀντικείμενα κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἐνδέχεται ἐπὶ τῆς ἐνδεχομένης ὕλης. τοιοῦτον γάρ ἐστι τὸ ἐνδεχόμενον. οὗ μὴ ὄντος ἀναγκαίου τεθέντος δέ, οὐδὲν ἀδύνατον ἀκολουθεῖ. εἰ τοίνυν τὸ μὲν γ΄ καὶ δ΄ ἅμα τῷ αὐτῷ ἐνδέχεται παρεῖναι. κατάφασιν δὲ καὶ ἀπόφασιν ἅμα τῷ αὐτῷ κατὰ τὸ αὐτὸ παρεῖναι τῶν ἀδυνάτων ἐστίν. οὐκ ἄρα ἐστὶν τοῦ γ΄ τὸ δ΄ ἀπόφασις. ὡς δὲ ἔχει τὸ α΄ πρὸς τῷ β΄. οὕτως ἔχει καὶ τὸ γ΄ πρὸς τῷ δ΄. οὐδὲ τοῦ β΄ ἄρα τὸ α΄ ἀπόφασις ἐστιν. λέγω δὴ τοῦ ἔστιν λευκὸν τὸ ἔστιν οὐ λευκόν. ὡσαύτως καὶ ἐπὶ τοῦ ἐπίσταται τὸ ἀγαθόν, ἐπίσταται τὸ οὐκ ἀγαθόν. οὐ γάρ ἐστι τοῦ ἐπίσταται τὸ ἀγαθὸν ἀπόφασις, τὸ ἐπίσταται τὸ οὐκ ἀγαθόν. ἅμα γὰρ τῷ αὐτῷ παρεῖναι ἀμφότερα ἐνδέχεται. ὁ αὐτὸς γὰρ καὶ τὸ ἀγαθὸν ἐπίστασθαι δύναται καὶ τὸ οὐκ ἀγαθόν. ἐπειδὴ καὶ τῶν ἐναντίων μία ἐστὶν ἐπιστήμη. ὥστε εἰ μὴ ἐστι τὸ ε΄ τοῦ ζ΄ ἀπόφασις, οὐδὲ τοῦ α΄ τὸ β΄ ἂν εἴη ἀπόφασις. οὐκ ἄρα τοῦ ἔστι λευκόν, ἀπόφασις ἐστι, τὸ ἔστιν οὐ λευκόν. ὥσπερ ἐδεῖ δεῖξαι. δέδεικται γὰρ ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας. ὅτι οὐκ ἄλλως ἀπόφασις γίνεται ἐπὶ τῶν ἐκ τρίτου προσκατηγορουμένου προτάσεων. εἰ μὴ τῷ ἔστιν τὸ ἀρνητικὸν συνταχθῇ μόριον. τοῦτο γάρ ἐστι τὸ τὴν κατάφασιν ἐργαζόμενον. ὥσπερ εἰ μὴ ἡ ἄρνησις ἀνέλῃ οὐ γενήσεται ἀπόφασις. ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν μετὰ τρόπου προτάσεων τὸν τρόπον. ἰσοδυναμεῖ γὰρ τῷ ἔστιν ὁ τρόπος, εἰ οὖν τῆς ἔστιν λευκὸν μὴ ἔστιν ἀπόφασις, ἔστιν οὐ λευκόν, κατάφασις ἂν εἴη, καὶ αὕτη ἐκ μεταθέσεως. ἔστιν οὖν τῆς μὲν ἔστιν λευκὸν ἀπόφασις, ἡ οὐκ ἔστι λευκόν. τῆς δὲ ἔστιν οὐ λευκόν, ἡ οὐκ ἔστιν λευκόν.

» ΛΟΓΟΣ δὲ τούτου, ὅδε. ὁμοίως γὰρ ἔχει τὸ δύναται βαδίζειν, πρὸς τὸ δύναται οὐ βαδίζειν,
» τῷ ἔστι λευκόν, πρὸς τὸ ἔστιν οὐ λευκόν. καὶ τὸ ἐπίσταται τἀγαθὸν πρὸς τὸ ἐπίσταται τὸ οὐκ ἀγαθόν.

Τ ουτέστιν ἀπόδειξις καὶ αἰτία. εἶτα ἐπάγει τὴν εἰρημένην ἡμῖν ἀναλογίαν. ἐπειδὴ γὰρ ἐπὶ τῆς ἔστιν λευκόν. καὶ ἔστιν οὐ λευκόν. ἀσαφὴς ἦν ὁ λόγος, λαμβάνει μετατρόπον ὁμοίως ἐχούσας καταφάσεις ἀ-

πλᾶς τι

πλᾶς τε καὶ ἐκ μεταθέσεως ἃς ἤδη ἐξέθημεν προεκτεθέμενοι. καὶ δείξας ὅτι ἐπὶ ἐκείνων οὐκ ἔστι τῆς ἁπλῆς καταφάσεως ἀπόφασις ἡ ἐκ μεταθέσεως κατάφασις. οὕτω τὸ ἀνάλογον καὶ ἐπὶ τῶν προκειμένων δείκνυσι.

ΤΟ ΓΑΡ ἐπίστασθαι τἀγαθὸν ἢ ἔστιν ἐπιστάμενος τὸ ἀγαθὸν, οὐδὲν διαφέρει. οὐδὲ τὸ δύνασθαι βαδίζειν, ἢ ἔστι δυνάμενος βαδίζειν. ὥστε καὶ τὰ ἀντικείμενα οὐ δύναται βαδίζειν, οὐκ ἔστι δυνάμενος βαδίζειν.

Ἐπειδὴ τὸ μὲν ἔστιν λευκὸν καὶ ἔστιν οὐ λευκὸν, περὶ ὧν ἡ σκέψις τὸ ἔστιν εἶχε ῥῆμα. τὸ δὲ δύναται βαδίζειν καὶ δύναται μὴ βαδίζειν. καὶ ἐπίσταται τὸ ἀγαθόν. καὶ ἐπίσταται τὸ μὴ ἀγαθόν, οὐκ εἶχον τὸ ἔστιν. ἐκ δὲ τῆς πρὸς ταῦτα ἀναλογίας δεῖξαι βούλεται ὅτι οὐκ ἔστιν τῆς ἁπλῆς καταφάσεως τῆς ἔστιν λευκὸν ἀπόφασις, ἡ ἐκ μεταθέσεως κατάφασις, ἡ ἔστιν οὐ λευκὸν, ἵνα μή τις νομίσῃ ὅτι διὰ τὸ μὴ προσκεῖσθαι τὸ ἔστιν, τούτου ἕνεκεν παραλογίζεται. τούτου χάριν βούλεται δεῖξαι ὅτι ἰσοδυναμεῖ τῷ ῥήματι τὸ ἔστιν. τὸ γὰρ λέγειν φησὶν ἐπίσταται τὸ ἀγαθὸν, ταυτόν ἐστι τῷ λέγειν ἔστιν ἐπιστάμενος τὸ ἀγαθόν. ὁμοίως καὶ τὸ δύναται βαδίζειν, τῷ ἔστιν δυνάμενος βαδίζειν. τὸ γὰρ ῥῆμα εἰς μετοχὴν καὶ τὸ ἔστιν ἀναλύεται. ὥσπερ καὶ τὸ σωκράτης περιπατεῖ, ταυτόν ἐστι τῷ σωκράτης περιπατῶν ἐστί. ὥστε φησὶ καὶ τὰ ἀντικείμενα τὰ αὐτὰ ἔσται. τουτέστιν αἱ ἀποφάσεις αὐτῶν. λέγω δὴ τὸ οὐ δύναται βαδίζειν, τῷ οὐκ ἔστιν δυνάμενος βαδίζειν. τὸ γὰρ δύναται ῥῆμα, ἀνελύθη εἰς τὸ ἔστι καὶ τὴν μετοχὴν τὴν δυνάμενος. ὡσαύτως καὶ τὸ οὐκ ἐπίσταται τὸ ἀγαθὸν, ταυτὸν ἔσται τὸ οὐκ ἔστι ἐπιστάμενος τὸ ἀγαθόν.

ΕΙ οὖν τὸ οὐκ ἔστι δυνάμενος βαδίζειν ταυτὸ σημαίνει καὶ ἔστι δυνάμενος οὐ βαδίζειν ἢ μὴ βαδίζειν. ταῦτά γε ἅμα ὑπάρξει τῷ αὐτῷ. ὁ γὰρ αὐτὸς δύναται καὶ βαδίζειν καὶ μὴ βαδίζειν. καὶ ἐπιστήμων τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ μὴ ἀγαθοῦ ἐστί.

Δείξας ὅτι οὐδὲν διαφέρει τὸ λέγειν δύναται βαδίζειν καὶ ἔστιν δυνάμενος μὴ βαδίζειν. καὶ ἐπὶ τῶν ἀποφάσεων ὁμοίως. τουτέστιν ἢ μετὰ τρόπου μόνου προφέρεσθαι τὰς προτάσεις. ἢ ἀναλύειν τοὺς τρόπους εἰς μετοχὴν καὶ τὸ ἔστιν ῥῆμα. δείκνυσι πάλιν ὅτι οὐκ ἔστιν τῆς ἁπλῆς καταφάσεως ἀπόφασις, ἡ ἐκ μεταθέσεως κατάφασις. δείκνυσι δὲ τῇ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῇ. τίθησι γὰρ εἶναι ταυτὸν τὴν ἐκ μεταθέσεως κατάφασιν, τῇ ἁπλῇ ἀποφάσει. καὶ συλλογίζεται τὸ ἑπόμενον ἄτοπον. εἰ γὰρ τῆς λεγούσης ἔστι δυνάμενος βαδίζειν, ἀπόφασίς ἐστιν ἡ λέγουσα ἔστιν δυνάμενος οὐ βαδίζειν. ἐπειδὴ ὁμολογουμένως τῆς ἔστιν δυνάμενος βαδίζειν, ἀπόφασις ἡ λέγουσα οὐκ ἔστιν δυνάμενος βαδίζειν ἁπλῆ οὖσα καὶ αὐτή. ἔστιν δὲ κατὰ τὴν ὑπόθεσιν καὶ ἡ ἔστιν δυνάμενος μὴ βαδίζειν τῆς αὐτῆς ἀπόφασις. ταυτὸν ἄρα σημαίνουσιν ἄμφω ἥ τε λέγουσα οὐκ ἔστιν δυνάμενος βαδίζειν. καὶ ἡ ἔστιν δυνάμενος μὴ βαδίζειν. ἄμφω γὰρ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς καταφάσεώς εἰσιν ἀπόφασις, τῆς ἔστιν δυνάμενος βαδίζειν. εἰ οὖν τὸ αὐτὸ σημαίνουσι. ἐφ' ὧν δήπου μία ἀληθής, ἐπὶ τούτων τὴν λοιπὴν ἀληθεύειν ἀνάγκη. ἀλλ' ἐπειδὴ ἐνδέχεται εἶναι κατὰ τὸ αὐτὸν, δύνασθαι βαδίζειν καὶ δύνασθαι μὴ βαδίζειν. μᾶλλον δὲ καὶ ἀναγκαῖον. ὃς γὰρ μὴ βαδίζων δύναται βαδίζειν. δῆλον δήπου ὅτι καὶ μὴ βαδίζειν δύναται. οὐδὲ γὰρ βαδίζει τότε ὅτε λέγει δύναται βαδίζειν. εἰ οὖν ἀμφότεραι αἱ προτάσεις ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ συναληθεύουσιν. ἥ τε ἁπλῆ ἡ δύναται βαδίζειν καὶ ἡ ἐκ μεταθέσεως ἡ δύναται μὴ βαδίζειν. ἀλλὰ δὴ ἡ δύναται μὴ βαδίζειν ταυτὸν ἐσήμαινεν κατὰ τὴν ὑπόθεσιν τῇ οὐ δύναται βαδίζειν. ἄμφω γὰρ ἀποφάσεις τῆς δύναται βαδίζειν. ἡ μὲν κατὰ ἀλήθειαν. ἡ δὲ κατὰ τὴν ὑπόθεσιν. καὶ ἡ ἄρα δύναται βαδίζειν, ταυτὸν σημαίνει τῇ οὐ δύναται βαδίζειν. ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἄρα ἡ ἀντίφασις συναληθεύει, ὅπερ ἐστὶν ἀδύνατον. τὸ ἀδύνατον ἠκολούθησεν ἐκ τοῦ ὅτι ὑπεθέμεθα τὴν ἔστι δυνάμενος μὴ βαδίζειν ἀπόφασιν εἶναι τῆς ἔστιν δυνάμενος βαδίζειν. ἀναγκαίως μὲν γὰρ εἰς ταυτὸν συνήγετο τῇ οὐκ ἔστιν δυνάμενος βαδίζειν. ἡ ἔστιν δυνάμενος μὴ βαδίζειν. ἀλλὰ ἡ ἔστιν δυνάμενος βαδίζειν συνηλήθευε τῇ ἔστιν δυνάμενος μὴ βαδίζειν. καὶ ἡ ἄρα οὐκ ἔστιν δυνάμενος βαδίζειν, συναληθεύσει τῇ ἔστιν δυνάμενος βαδίζειν, ἡ ἀντίφασις. ὅπερ ἐστὶν ἀδύνατον.

Εἰ οὖν τὸ οὐκ ἔστιν δυνάμενος βαδίζειν. τὸ αὐτὸ σημαίνει. καὶ ἔστιν δυνάμενος μὴ βαδίζειν.

Οὐχ ὡς αὐτῷ δοκοῦν, ἀλλὰ κατὰ τὴν ὑπόθεσιν. εἰ γὰρ τὸ ἔστιν δυνάμενος μὴ βαδίζειν ἀπόφασίς ἐστιν, τοῦ ἔστιν δυνάμενος βαδίζειν. τοῦ δὲ ἔστιν δυνάμενος βαδίζειν, ἀπόφασίς ἐστιν ἡ οὐκ ἔστιν δυνάμενος βαδίζειν. ταυτὸν ἄρα σημαίνει. ἡ ἔστιν δυνάμενος μὴ βαδίζειν. τῇ οὐκ ἔστιν δυνάμενος βαδίζειν. τοῦ γὰρ αὐτοῦ ἄμφω ἀποφάσεις. ὥστε φησὶ καὶ τῷ αὐτῷ ἅμα ὑπάρξει. εἰ γὰρ τὰ αὐτά ἐστι. καὶ ἅμα ὑπάρξει τῷ αὐτῷ. δύναται δὲ τὸ ταυτά γε ὑπάρξει ἅμα τῷ αὐτῷ πρὸς τὰ ἐφεξῆς λέγεσθαι. ἐπάγει οὖν ὁ γὰρ αὐτὸς δύναται βαδίζειν καὶ μὴ βαδίζειν. ὁ γὰρ αἰτιολογικὸς σύνδεσμος, ὁ γὰρ, τοῦτο βούλεται.

ΦΑΣΙΣ δὲ καὶ ἀπόφασις, οὐχ ὑπάρχουσιν αἱ ἀντικείμεναι ἅμα τῷ αὐτῷ.

Τουτέστιν ἀδύνατον τὴν ἀντίφασιν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ συναληθεύειν. ἐλλειπῶς δὲ εἴρηται ὁ συλλογισμός. ἔδει γὰρ πρὶν εἰπεῖν φάσεις δὲ καὶ ἀποφάσεις αἱ ἀντικείμεναι οὐχ ὑπάρχουσιν ἅμα τῷ αὐτῷ. συναγαγεῖν τὸ ἄτοπον ὅτι ὁ αὐτὸς ἄρα δύναται βαδίζειν. καὶ οὐ δύναται βαδίζειν. εἶτα ἐπαγαγεῖν φάσις δὲ καὶ ἀπόφασις αἱ ἀντικείμεναι οὐχ ὑπάρχουσιν ἅμα τῷ αὐτῷ. πῶς δὲ συνάγεται τὸ ἄτοπον εἴπομεν.

ΩΣΠΕΡ οὖν οὐ ταὐτόν ἐστι τὸ μὴ ἐπίστασθαι τὸ ἀγαθόν, καὶ ἐπίστασθαι τὸ μὴ ἀγαθόν. οὐδὲ εἶναι μὴ ἀγαθὸν καὶ μὴ εἶναι ἀγαθόν, ταὐτόν. τῶν γὰρ ἀνάλογον ἂν θάτερα, ἢ ἕτερα. καὶ θάτερα.

Διὰ μὲν γὰρ τὴν ὑπόθεσιν τὴν λέγουσαν τῆς ἁπλῆς ἀποφάσεως ἀπόφασιν εἶναι τὴν ἐκ μεταθέσεως κατάφασιν, ἠκολούθει συναληθεύειν τὴν ἁπλῆν ἀπόφασιν τῇ ἐκ μεταθέσεως καταφάσει. τοῦτο δὲ ἄτοπον· ἐξέπεσε τὸ τὴν ἀντίφασιν συναληθεύειν ἅμα ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ. ᾗ δὲ ὑποθέσει ἀδύνατον ἀκολουθεῖ, ψευδής ἐστιν αὕτη. ψευδὴς ἄρα ἡ λέγουσα ὑπόθεσις ταὐτὸν εἶναι τὴν ἁπλῆν ἀπόφασιν τῇ ἐκ μεταθέσεως καταφάσει. αὕτη δὲ ἡ ὑπόθεσις ἠκολούθει τῇ λεγούσῃ ἀπόφασιν εἶναι τῆς ἁπλῆς καταφάσεως τὴν ἐκ μεταθέσεως κατάφασιν. ψευδὴς ἄρα αὕτη ἡ ὑπόθεσις, ὅπερ καὶ δεῖξαι προέκειτο. ἡ μὲν οὖν τελεία ἀγωγὴ τοῦ συλλογισμοῦ ἐστιν αὕτη. ἐπειδὴ δὲ ὅπερ ἔλεγον ἐκ τῶν μετὰ τρόπου προτάσεων ἤλεγχεν ὁ Ἀριστοτέλης, ὅτι οὐδὲ ἐπὶ τῶν ἐκ τρίτου προσκατηγορουμένων τῶν ἁπλῶν καταφάσεων ἀποφάσεις εἰσὶν αἱ ἐκ μεταθέσεως καταφάσεις. εἶτα εἰκὸς ἦν τινὰ νομίσαι μὴ ὁμοίως ἔχειν ἐπί τε τῶν τὸ ἔστιν ἐχουσῶν προτάσεων καὶ ἐπὶ τῶν μὴ ἐχουσῶν. καὶ διὰ τοῦτο τὸν τρόπον ἀνέλυσεν εἴς τε τὴν μετοχὴν καὶ τὸ ἔστι. διὰ τοῦτο ἄλλο τοῦτο καὶ νῦν συμπεραίνεται. ὅτι εἰ ὡς ἔχει ἡ οὐκ ἐπίσταται τὸ ἀγαθόν, πρὸς τὴν ἐπίσταται τὸ μὴ ἀγαθόν, οὕτως ἔχει ἡ λέγουσα, οὐκ ἔστιν ἀγαθόν. καὶ ἔστιν οὐκ ἀγαθόν. δέδεικται δὲ ὅτι οὐκ ἔστι ταὐτόν. τὸ α′ τῷ β′. οὐδ' ἄρα τὸ γ′ τῷ δ′, ταὐτὸν ἔσται. ἐν γὰρ τοῖς ἀνάλογον ὡς ἔχει τὸ α′ πρὸς τὸ β′, οὕτω καὶ τὸ γ′ ἔχει πρὸς τὸ δ′. ἐκείνων οὖν τῶν ἄλλων οὐκ ὄντων, οὐδὲ ταῦτα ἂν εἴη τὰ ἄλλα.

ΟΥΔΕ τὸ εἶναι μὴ ἴσον καὶ τὸ μὴ εἶναι ἴσον. τῷ μὲν γάρ, ὑπόκειταί τι, τῷ ὄντι μὴ ἴσῳ. καὶ τοῦτ' ἔστι τὸ ἄνισον. τῷ δέ, οὐδέν. διόπερ ἴσον μὲν ἢ ἄνισον, οὐ παντὶ ὑπάρχει. ἴσον δέ, ἢ οὐκ ἴσον, παντί.

Ἔτι σαφέστερον ὑπόδειγμα μετάγει τὸν λόγον, δεικνὺς ὅτι οὐκ ἔστι ταὐτὸν ἡ ἁπλῆ ἀπόφασις τῇ ἐκ μεταθέσεως καταφάσει. τὸ γὰρ οὐκ ἔστιν ἴσον, οὐκ ἂν εἴη ταὐτὸν τῷ ἔστιν οὐκ ἴσον. ὁ γὰρ λέγων ἔστιν οὐκ ἴσον, καταφάσκει τινὶ ὑπάρχειν τὸ μὴ ἴσον. τουτέστι τὸ ἄνισον. ὁ δὲ λέγων οὐκ ἔστιν ἴσον, ἀποφάσκει μόνον τὸ ἴσον, καταφάσκει δὲ οὐδέν. διόπερ τὸ μὲν ἔστιν ἴσον ἢ οὐκ ἔστιν ἴσον, ἐπὶ πάντων τῶν ὄντων καὶ μὴ ὄντων διαιρεῖ τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος. τὸ δὲ ἴσον καὶ ἄνισον οὐκέτι. οὐ γὰρ πᾶν ἢ ἴσον ἐστὶν ἢ ἄνισον. ὃ γὰρ μὴ ἔστι ποσόν, οὔτε ἴσον ἐστίν, οὔτε ἄνισον. ταὐτὸν δέ ἐστι τὸ ἔστιν οὐκ ἴσον τῷ ἔστιν ἄνισον.

οὐκ ἐπίσταται τὸ ἀγαθόν.	ἐπίσταται τὸ μὴ ἀγαθόν.
οὐκ ἔστιν ἀγαθόν.	ἔστιν οὐκ ἀγαθόν.
οὐκ ἔστιν ἴσον.	ἔστιν οὐκ ἴσον.
οὐκ ἔστι ξύλον λευκόν.	ἔστι ξύλον οὐ λευκόν.

ΕΤΙ τὸ ἔστιν οὐ λευκὸν ξύλον. καὶ τὸ οὐκ ἔστι λευκὸν ξύλον, οὐχ ἅμα ὑπάρχει. εἰ γάρ ἐστι ξύλον οὐ λευκόν, ἔσται ξύλον. τὸ δὲ μὴ ὂν λευκὸν ξύλον, οὐκ ἀνάγκη εἶναι ξύλον.

Πάλιν ἐπὶ σαφέστερον μετῆλθεν. ἐν μὲν γὰρ τοῖς ἐπάνω, ἄνευ τινὸς ὑποκειμένου λέγων τὸ μὴ εἶναι ἀγαθόν. ἢ ἔστιν οὐκ ἀγαθόν. καὶ ἔστιν οὐκ ἴσον. καὶ οὐκ ἔστιν ἴσον. οὐ προστιθεὶς δὲ τί ποτέ ἐστιν ὃ ταῦτα λέγει εἶναι καὶ μὴ εἶναι, ἀσαφέστερον ἐποίει τὸν λόγον. νῦν δὲ λέγων οὐκ ἔστι ξύλον λευκόν. ἢ ἔστι ξύλον οὐ λευκόν τῷ προσθεῖναι καὶ τὸ ὑποκείμενον, σαφὲς ἐποίησε καὶ τὸ συνύπαρκτον τῆς τε ἀποφάσεως τῆς ἁπλῆς καὶ τῆς ἐκ μεταθέσεως καταφάσεως. ὁ μὲν γὰρ λέγων ἔστιν ξύλον οὐ λευκόν. λέγει εἶναί τι ξύλον. τούτῳ δὲ κατηγορεῖ τὸ οὐ λευκόν. ὁ δὲ λέγων οὐκ ἔστι ξύλον λευκόν, δύναται μὴ μόνον τὸ λευκόν, ἀλλὰ καὶ τὸ ξύλον ἀποφάσκειν. ἀληθὲς γὰρ εἰπεῖν ὅτι ἡ ψυχὴ καὶ τὸ μὴ ὂν οὐκ ἔστι ξύλον λευκόν. οὐκ ἄρα ταὐτά ἐστι τὰ ἄλλα.

ΩΣΤΕ φανερὸν ὅτι οὐκ ἔστι τοῦ ἔστιν ἀγαθόν, τὸ ἔστιν οὐκ ἀγαθόν, ἀπόφασις.

Τὸ συμπέρασμα ἐπήγαγεν δι' ὃ ταῦτα πάντα εἶπεν. ὅτι οὐκ ἔστι τῆς ἁπλῆς καταφάσεως ἀπόφασις ἡ ἐκ μεταθέσεως κατάφασις. πῶς δὲ τοῦτο συνῆκται πολλάκις εἶπον.

ΕΙ ΟΥΝ κατὰ παντὸς ἑνὸς ἢ ἡ φάσις ἢ ἡ ἀπόφασις ἀληθής, εἰ μή ἐστιν ἀπόφασις, δῆλον ὡς κατάφασις ἄν πως εἴη. καταφάσεως δὲ πάσης ἀπόφασίς ἐστι. καὶ ταύτης ἄρα, τὸ οὐκ ἔστιν οὐκ ἀγαθόν.

Δείξας ὅτι ἡ ἐκ μεταθέσεως κατάφασις οὐκ ἔστιν ἀπόφασις. ἀναγκαίως συνάγει ὅτι κατάφασίς ἐστιν. πάντα γὰρ ἀποφαντικὸν λόγον ἀνάγκη ἢ κατάφασιν εἶναι ἢ ἀπόφασιν. εἰ οὖν μὴ ἔστιν ἀπόφασις, κατάφασις ἂν εἴη. καὶ καλῶς προσέθηκε τὸ πώς, ὅτι οὐχ ἁπλῆ ἐστι κατάφασις ἀλλ' ἐκ μεταθέσεως. πάσης δὲ καταφάσεως ἔστιν τις ἀπόφασις. καὶ τῆς ἄρα λεγούσης ἔστιν οὐκ ἀγαθὸν ἥτις δέδεικται κατάφασις οὖσα, ἀπόφασις ἔσται ἡ οὐκ ἔστιν οὐκ ἀγαθόν.

ΕΧΕΙ δὲ τάξιν τήνδε πρὸς ἄλληλα. ἔστω τὸ μὲν εἶναι ἀγαθόν, ἐφ' ᾧ οὗ α′. τὸ δὲ μὴ εἶναι ἀγαθόν, ἐφ' οὗ τὸ β′. τὸ δὲ εἶναι μὴ ἀγαθόν, ἐφ' οὗ γ′ ὑπὸ τὸ β′. τὸ δὲ μὴ εἶναι μὴ ἀγαθόν, ἐφ' οὗ δ′ ὑπὸ τὸ α′, παντὶ δὴ ὑπάρξει ἢ τὸ α′, ἢ τὸ β′. καὶ οὐδενὶ τῷ αὐτῷ καὶ ἢ τὸ γ′ ἢ τὸ δ′ οὐδενὶ τῷ αὐτῷ. καὶ ᾧ τὸ

γ′, ἀνάγκη

» γ΄, ἀνάγκη τὸ β΄ πα[illegible]τὶ ὑπάρχειν. εἰ γὰρ ἀληθὲς εἰπεῖν ὅτι ἔστιν οὐ λευκόν, καὶ ὅτι οὐκ ἔστι λευκόν, ἀληθές.
» ἀδύνατ[illegible] εἶναι λευκὸν καὶ εἶναι μὴ λευκόν. ἢ εἶναι ξύλον οὐ λευκὸν καὶ εἶναι ξύλον λευκόν. ὥς
» τε εἰ μὴ ἡ κατάφασις ἡ ἀπόφασις ὑπάρξει.

Βούλεται μὲν διδάξαι ὅτι τῆς ἁπλῆς καταφάσεως οὐκ ἔστιν ἀπόφασις ἡ ἐκ μεταθέσεως κατάφασις. ὡς χρησιμεύοντος ἡμῖν τούτου εἰς τὰς τῶν συλλογισμῶν ἀναλύσεις. ἵνα μὴ καταφατικὸν ἐκ μεταθέσεως πρόβλημα οἰηθέντες ἀποφατικὸν εἶναι. εἰς ἀποφατικὸν ἀναλύειν συλλογισμόν. πειραθῶμεν. τοῦτο [illegible] οὖν τὸ προκείμενον ἦν τῷ Ἀριστοτέλει. εἶτα πρὸς τὴν τούτου δεῖξιν ἔλεγε τὸν αὐτὸν δύνασθαι [illegible] βαδίζειν καὶ μὴ βαδίζειν. καὶ περὶ σημαίνοντα τοῦ ἀγαθοῦ εἶναι καὶ τοῦ μὴ ἀγαθοῦ. ὧν αἱ μὲν ἦσα[ν] ἁπλαῖ καταφάσεις. αἱ δὲ ἐκ μεταθέσεως. καὶ ὅτι οὐ ταυτόν ἐστι τὸ μὴ ἐπίστασθαι τὸ ἀγαθόν. κα[ὶ] ἐπίστασθαι τὸ μὴ ἀγαθόν. ὧν ἡ μὲν ἁπλῆ ἐστιν ἀπόφασις. ἡ δὲ κατάφασις ἐκ μεταθέσεως. ἐπεὶ οὖ[ν] ὅλως ἐμνήσθη τίνες τὸ ταυτὸν δύνανται τῶν ἁπλῶν καὶ τῶν ἐκ μεταθέσεως καὶ τίνες οὐ ταυτ[όν]. διὰ τοῦτο [β]ούλεται μεταξὺ περὶ τῆς ἀκολουθείας τῶν ἁπλῶν προτάσεων, καὶ τῶν ἐκ μεταθέσεως ἡμᾶς διδάξαι. καὶ ἅπ[ερ] ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας ἐνδείξατο περὶ τῆς ἀκολουθίας αὐτῶν. ταῦτα σαφῶς ἐνταῦθα διδάσκει. καὶ λέγει [ἵν]α συντόμως εἴπω. ὅτι ἀντεστραμμένως ἔχουσι κατὰ τὴν ἀκολούθησιν αἱ ἁπλαῖ καὶ ἐκ μεταθέσεως. τ[ῇ] μὲν γὰρ ἁπλῇ καταφάσει, ἕπεται ἡ ἐκ μεταθέσεως ἀπόφασις. καὶ ἀνάπαλιν τῇ ἐκ μεταθέσει καταφά[σ]ει, ἡ ἁπλῆ ἀπόφασις. καὶ ἁπλῶς ταῖς μὲν καταφάσεσιν αἱ ἀποφάσεις ἕπονται, οὐ μὴν καὶ ἀνάπαλ[ιν] αἱ καταφάσεις ταῖς ἀποφάσεσι. ἐπὶ πλέον γάρ εἰσιν αἱ ἀποφάσεις τῶν καταφάσεων. ἵνα οὖν τοῦτο δείξῃ, ἐκτίθεται αὐτὰς ἐν διαγράμματι. τὴν μὲν ἁπλῆν κατάφασιν. ἐφ᾽ ἧς τὸ α΄. οἷον τὴν λέγουσαν ἔστι ξύλον λευκόν. ταύτης ἀπόφασις τὸ β΄. οὐκ ἔστι ξύλον λευκόν. εἶτα ὑπὸ μὲν τὸ α΄, τὴν ἐκ μεταθέσεως κατάφασιν. ἐφ᾽ ἧς τὸ γ΄. ἔστι ξύλον οὐ λευκόν. ὑπὸ δὲ τὸ α΄ τὴν ἐκ μεταθέσεως ἀπόφασιν. ἐφ᾽ ἧς τὸ δ΄. οὐκ ἔστι ξύλον οὐ λευκόν.

ἁπλῆ κατάφασις.	ἔστι ξύλον λευκόν.	α΄	οὐκ ἔστι ξύλον λευκόν.	β΄	ἁπλῆ ἀπόφασις.
ἐκ μεταθέσεως ἀπόφασις.	οὐκ ἔστι ξύλον οὐ λευκόν.	δ΄	ἔστι ξύλον λευκόν.	γ΄	ἐκ μεταθέσεως κατάφ.

Τούτων οὕτως ἐχόντων. ἐπειδὴ ἐπὶ παντὸς καὶ ὄντος καὶ μὴ ὄντος, ἢ ἡ κατάφασις ἀληθεύει ἢ ἡ ἀπόφασις αἱ ἀντιφατικῶς ἀντικείμεναι. ἀντιφατικῶς δὲ ἀντίκειται τὸ α΄ καὶ τὸ β΄. καὶ ἔτι τὸ γ΄ καὶ τὸ δ΄. καὶ ἐπὶ παντὸς ἄρα ἢ τὸ α΄ ἢ τὸ β΄. καὶ ἢ τὸ γ΄ ἢ τὸ δ΄. ἐπεὶ οὖν τῷ α΄ ἀδύνατον ὑπάρξαι τὸ γ΄. ἀδύνατον γὰρ τὸ αὐτὸ εἶναι λευκὸν καὶ εἶναι μὴ λευκόν, τὸ δ΄ ἄρα ὑπάρξει τῷ α΄. ὃ γάρ ἐστι ξύλον λευκόν, τοῦτο οὐκ ἔστι ξύλον οὐ λευκόν. ὥστε ὅταν ᾖ α΄, τοῦτο πάντως ἔσται καὶ δ΄. τῇ ἄρα ἁπλῇ καταφάσει τῷ α΄ ἡ ἐκ μεταθέσεως ἀπόφασις ἕπεται ἥτις ἐστὶ τὸ δ΄. οὐ μὴν ἀνάπαλιν τῷ δ΄ ἕψεται τὸ α΄. ἐπὶ πλέον γάρ ἐστι τὸ δ΄ τοῦ α΄. τὸ γὰρ οὐκ ἔστι ξύλον οὐ λευκὸν ἀληθεύει κἂν μὴ ὅλως ᾖ ξύλον. καὶ γὰρ ἡ ψυχὴ οὐκ ἔστι ξύλον οὐ λευκόν. καὶ τὸ μὴ ὄν, οὐκ ἔστι ξύλον οὐ λευκόν. ὅτε δ᾽ ἂν ᾖ ξύλον λευκόν, πάντως καὶ ξύλον ἔστι. οὐκ ἄρα τῇ ἐκ μεταθέσεως ἀποφάσει ἥτις ἦν ἐφ᾽ ἧς τὸ δ΄. ἕπεται ἡ ἁπλῆ κατάφασις. ἐφ᾽ ἧς τὸ α΄. διὰ τὸ ἐπὶ πλέον εἶναι τὴν ἀπόφασιν τὴν ἐκ μεταθέσεως. τῆς ἁπλῆς καταφάσεως. ὥσπερ δὲ τῇ ἁπλῇ καταφάσει ἠκολούθησε ἡ ἐκ μεταθέσεως ἀπόφασις. οὕτω κατὰ ἐναντίον τῇ ἐκ μεταθέσεως καταφάσει, ἕπεται ἡ ἁπλῆ ἀπόφασις. καὶ οὐκ ἀντιστρέφει. τουτέστιν ἐφ᾽ οὗ τὸ γ΄. πάντως ἐπὶ τούτου καὶ τὸ β΄. οὐ μὴν ἐφ᾽ οὗ τὸ β΄. πάντως καὶ τὸ γ΄. διὰ τὸ ἐπὶ πλέον εἶναι τὸ β΄ τοῦ γ΄. ὅτι οὖν ἐφ᾽ οὗ τὸ γ΄ πάντως, ἐπὶ τούτου καὶ τὸ β΄ τῷ αὐτῷ τρόπῳ δείκνυσιν. εἰ γὰρ μὴ τὸ β΄, ἀνάγκη πάντως τῷ α΄. ἐπὶ παντὸς γὰρ ἢ ἡ κατάφασις ἢ ἡ ἀπόφασις. ἀλλ᾽ ἀδύνατον. εἰ γάρ ἐστιν ξύλον οὐ λευκόν. ἀδύνατον τοῦτο ξύλον εἶναι λευκόν. ὥστε τὸ ἀντικείμενον ἀνάγκη τὸ οὐκ ἔστι ξύλον λευκόν. ὅτι περ ἐστιν ἀληθές. ὃ γὰρ ἂν εἴη ξύλον οὐ λευκόν, τοῦτο οὐκ ἔστι ξύλον λευκόν. οὐκέτι μέντοι εἴ τι οὐκ ἔστι ξύλον λευκόν, τοῦτο ἔσται ξύλον οὐ λευκόν. καὶ γὰρ τὰ μὴ ὄντα ξύλα οἷον ψυχὴ ἄγγελος. καὶ ὅτι τὸ μὴ ὄν, ἀληθὲς εἰπεῖν ὅτι οὐκ ἔστι ξύλα λευκά. οὐκέτι μέντοι ἀληθὲς τὸ εἰπεῖν ἔστι ξύλον οὐ λευκόν.

» Τῷ δὲ β΄ τὸ γ΄ οὐκ ἀεί. ὃ γὰρ ὅλως μὴ ξύλον ἐστίν, οὐδὲ ξύλον ἔσται, οὐ λευκόν.

[illegible] γὰρ ὅτι ἡ ἀπόφασις, καὶ ἐπὶ τὰ μὴ ὄντα χωρεῖ. τὸ γὰρ οὐκ ἔστι ξύλον λευκόν, φέρεται καὶ ἐπὶ ψυχῆς. καὶ ἐπὶ μὴ ὄντος. εἰ οὖν οὐκ ἔστι ξύλον ἡ ψυχὴ ἢ τὸ μὴ ὄν, οὐδὲ ξύλον οὐ λευκὸν ἔσται. καλῶς δὲ τὸ οὐκ ἀεί. ἐνδέχεται γὰρ ἐπί τινων ἐφ᾽ ὧν ὑπάρχει τὸ γ΄. λέγω δὴ τῶν οὐ λευκῶν ξύλων. ἐπὶ γὰρ τῆς ἐβένου, [ἀ]ληθὲς εἰπεῖν ὅτι οὐκ ἔστιν ξύλον λευκόν. ὥστε ἀληθὲς εἰπεῖν ὅτι οὐκ ἔστι ξύλον λευκόν. ὥστε ἀληθὲς καὶ ὅτι ἔστι ξύλον οὐ λευκόν.

» ΑΝΑΠΑΛΙΝ τοίνυν ᾧ τὸ α΄, καὶ τὸ δ΄ παντὶ. ἢ γὰρ τὸ γ΄, ἢ τὸ δ΄. ἐπεὶ δ᾽ οὐχ οἷόν τε ἅμα εἶναι
» μὴ λευκὸν καὶ εἶναι λευκόν, τὸ δ΄ ὑπάρξει. κατὰ γὰρ τοῦ ὄντος λευκοῦ, ἀληθὲς εἰπεῖν ὅτι οὐκ ἔστι οὐ λευκόν
» κατὰ δὲ τοῦ δ΄ οὐ παντὸς τὸ α΄. κατὰ γὰρ τοῦ ὅλως μὴ ὄντος ξύλου, οὐκ ἀληθὲς τὸ α΄ εἰπεῖν, ὡς ἔστι ξύ-
» λον λευκόν.

T ὃ ἀνάπαλιν, διότι οὐ καθ᾽ ἓν καὶ τὸν αὐτὸν στοῖχον. ἢ ταῖς ἁπλαῖς αἱ ἐκ μεταθέσεως ἕπονται. ἢ ταῖς ἐκ μεταθέσεως, αἱ ἁπλαῖ. ἀλλ᾽ ἀντιστρόφως. τῇ μὲν ἁπλῇ καταφάσει, ἡ ἐκ μεταθέσεως ἀπόφασις. τῇ δὲ ἐκ μεταθέσεως κατάφασις, ἡ ἁπλῆ ἀπόφασις. καθὸ μέντοι ἐπ᾽ ἀμφοτέρων ταῖς καταφάσεσιν αἱ ἀποφάσεις ἕπονται, τὴν αὐτὴν σώζειν ἀν συστοιχίαν.

» ΩΣΤΕ τὸ δ᾽, ἀληθές. τὸ α᾽, οὐκ ἀληθές. ὅτι ξύλον λευκόν.

T οὐκ ἔστι κατὰ τοῦ ὅλως μὴ ὄντος ξύλου. τὸ μὲν δ᾽ ἀληθὲς ὅτι οὐκ ἔστι ξύλον οὐ λευκόν. τὸ δὲ α᾽ οὐκ ἀληθὲς ὅτι ἔστι ξύλον λευκόν. ὥστε οὐχ ἕπεται τῇ ἐκ μεταθέσεως ἀποφάσει, ἡ ἁπλῆ κατάφασις.

» ΔΗΛΟΝ δ᾽ ὅτι καὶ τὸ α᾽ γ᾽ οὐδενὶ τῷ αὐτῷ ὑπάρχει, τὸ δὲ καὶ τὸ β᾽ καὶ τὸ δ᾽ ἐνδέχεται τινὶ τῷ αὐ-

» τῷ ὑπάρξαι.

E ἰπὼν ὅπως ἔχουσιν αἱ ὑπ᾽ ἀλλήλοις προτάσεις ἐν τῷ διαγράμματι, ζητεῖ νῦν ὅπως ἔχουσι καὶ αἱ διαγώνιοι. καὶ φησὶν ὅτι τὸ μὲν α᾽ καὶ γ᾽, οὐδέποτε τῷ αὐτῷ ὑπάρξει. τουτέστιν ἀμφότεραι αἱ καταφάσεις ἥ τε ἁπλῆ καὶ ἡ ἐκ μεταθέσεως. ὁ γὰρ ἐστὶ ξύλον λευκόν, τοῦτο ἀδύνατον εἶναι ξύλον οὐ λευκόν. τὰς μέντοι ἀποφάσεις φησὶν ἐνδέχεταί ποτε συναληθεύειν. λέγω δὴ ἐπὶ τοῦ μὴ ὄντος. ἀληθὲς γὰρ τὸ λέγειν ὅτι τὸ μὴ ὄν, οὐκ ἔστι ξύλον λευκόν. καὶ πάλιν οὐκ ἔστι ξύλον λευκόν. οὐ μόνον δὲ ἐπὶ τοῦ μὴ ὄντος, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ὅλως μὴ ὄντων ξύλων. οἷον, ἡ ψυχή, οὐκ ἔστι ξύλον λευκόν. ἀλλὰ καὶ οὐκ ἔστι ξύλον οὐ λευκόν. ὥστε αἱ μὲν καταφάσεις οὐδέποτε συναληθεύουσιν. τὰς δὲ ἀποφάσεις, ἐνδέχεται συναληθεύειν. ἐπειδὴ δὲ ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας δύο διαγράμματα ἐκθέμενος ὁ ἀριστοτέλης. ἓν μὲν τῶν ἀπροσδιορίστων προτάσεων. ἕτερον δὲ τῶν προσδιορισμένων. ἐπὶ μὲν τῶν ἀπροσδιορίστων εἶπε. τὰς μὲν καταφάσεις μηδέποτε συναληθεύειν. τὰς δὲ ἀποφάσεις συναληθεύειν. καὶ ταῖς καταφάσεσιν ἀεὶ τὰς ἀποφάσεις ἕπεσθαι. ὡς ἔφθημεν εἰπόντες. ἐπὶ δὲ τῶν προσδιορισμένων, οὐχ οὕτως. ἀλλὰ μόνον τὰς μερικὰς ἀποφάσεις ἕπεσθαι. οἷον τῇ οὐ πᾶς ἔστι δίκαιος ἄνθρωπος, τὴν οὐ πᾶς ἐστιν οὐ δίκαιος ἄνθρωπος. αἱ γὰρ καθόλου οὐδέποτε συναληθεύουσιν. λέγω δὴ ἡ πᾶς ἐστιν ἄνθρωπος δίκαιος. τῇ πᾶς ἐστιν ἄνθρωπος οὐ δίκαιος. καὶ ἡ οὐδεὶς ἐστὶ δίκαιος ἄνθρωπος, τῇ οὐδεὶς ἐστὶν οὐ δίκαιος ἄνθρωπος. δεῖ οὖν μέλλει συνοίσειν τὰ ἐνταῦθα λεγόμενα, τοῖς ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας ὡς ὁ ἀλέξανδρός φησιν. ὅταν λέγῃ ὁ ἀριστοτέλης, ὅτι τὸ α᾽ γ᾽ οὐδενὶ τῷ αὐτῷ ὑπάρξει τουτέστιν αἱ καταφάσεις ἢ ὡς ἐπὶ τῶν ἀπροσδιορίστων ἀποφάσεων δεῖ ἀκουσόμεθα. ἢ ὡς ἐπὶ τῶν μερικῶν ἀποφάσεων. καὶ γὰρ αἱ ἀπροσδιόριστοι ταῖς μερικαῖς ἰσοδυναμοῦσιν, ἀλλ᾽ ὡς ἐπὶ τῶν προσδιορισμένων καταφάσεων. ὅτι δὲ ὡς ἐπὶ τῶν ἀπροσδιορίστων ἐνταῦθα τὸν λόγον ποιεῖται. ἐδήλωσε καὶ ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας. ἐκθεὶς γὰρ τῶν ἀπροσδιορίστων προτάσεων τὸ διάγραμμα. καὶ εἰπὼν ποῖαι ἀκολουθοῦσιν ἀλλήλαις. καὶ ποῖαι οὔ. ταῦτα μὲν οὖν φησιν ὥσπερ ἐν τοῖς ἀναλυτικοῖς εἴρηται. οὕτω τέτακται. ὡς δὴ τούτου τοῦ γράμματος προτέρου γεγραμμένου. ἀπορήσειε δ᾽ ἄν τις πῶς ἀνωτέρω μὲν ἀμφοτέρας τὰς καταφάσεις συναληθεύειν ἔλεγε τήν τε ἁπλῆν καὶ τὴν ἐκ μεταθέσεως. ὁ γὰρ αὐτός φησι δύναται βαδίζειν καὶ μὴ βαδίζειν. καὶ ἐπὶ στήμων τοῦ ἀγαθοῦ, καὶ τοῦ μὴ ἀγαθοῦ, ἐνταῦθα δέ φησι τὸ α᾽ γ᾽ μηδέποτε τῷ αὐτῷ ὑπάρχειν. λέγω δὴ τὴν ἁπλῆν κατάφασιν. καὶ τὴν ἐκ μεταθέσεως. τὸ ἔστι ξύλον λευκόν. καὶ τὸ ἔστι ξύλον οὐ λευκόν. ἀδύνατον γὰρ τὸ αὐτὸ λευκὸν εἶναι καὶ οὐ λευκόν. καὶ πάλιν ἀνωτέρω μὲν ἔλεγε μὴ ταυτὸν εἶναι. τὸ μὴ ἐπίστασθαι τὸ ἀγαθόν. καὶ ἐπίστασθαι μὴ ἀγαθόν. τουτέστι τὴν ἁπλῆν ἀπόφασιν. καὶ τὴν ἐκ μεταθέσεως κατάφασιν. καὶ ἔμπαλιν. ἐνταῦθα δὲ ἔδειξεν ὅτι ταῖς καταφάσεσιν ἕπονται αἱ ἀποφάσεις. Ἰστέον οὖν ὅτι πρῶτον μὲν οὐ ταυτόν ἐστι. τὸ λέγειν μὴ εἶναι ταυτὸν τόδε τῷδε. καὶ τὸ λέγειν ἕπεσθαι τόδε τῷδε. ἐπεὶ τῷ μὲν ἀνθρώπῳ ἕπεται τὸ ζῷον. οὐ ταυτὸν δέ ἐστι ζῷον καὶ ἄνθρωπος. καὶ ἐπ᾽ ἄλλων μυρίων ὡσαύτως. ἄλλως τε ἡ ἀκολούθησις τῶν προτάσεων. ἡ καὶ ἐνταῦθα καὶ ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας παραδιδομένη. λέγω δὴ ὅτι ἐπὶ τῶν δύο ἀντιφάσεων. τῆς τε ἁπλῆς καὶ τῆς ἐκ μεταθέσεως. ταῖς μὲν καταφάσεσιν αἱ ἀποφάσεις ἕπονται. οὐκέτι δὲ ταῖς ἀποφάσεσιν αἱ καταφάσεις. καὶ τὸ τὰς μὲν καταφάσεις μηδέποτε ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ συναληθεύειν. τὰς δὲ ἀποφάσεις ἐνδέχεσθαι συναληθεύειν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ. οὐκ ἐπὶ πασῶν τῶν προτάσεων λέγεται. οὐ γὰρ δὴ καὶ ἐπὶ τῶν μετὰ τρόπου. ἐπὶ τούτων γὰρ οὐκέτι ἀληθής, ἡ τοιαύτη ἀκολούθησις. ἐπὶ γὰρ τῶν μετὰ τρόπου ἐνδεχομένου ἀνάγκη ἀληθεύειν τὰς καταφάσεις. ὡς ἤδη εἴπομεν. τὸ δύνασθαι βαδίζειν τῷ δύνασθαι μὴ βαδίζειν. οὐδέποτε δὲ ταῖς καταφάσεσιν ἀκολουθοῦσιν αἱ ἀποφάσεις. οἷον, τῇ δύναται βαδίζειν. ἡ οὐ δύναται μὴ βαδίζειν. [illegible] δύναται μὴ βαδίζειν. ἡ οὐ δύναται βαδίζειν, ἀσυνύπαρκτα γὰρ ταῦτα ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ. ἀλλ᾽ οὐδὲ αἱ ἀποφάσεις συναληθεύουσί ποτε, ἡ οὐ δύναται βαδίζειν καὶ οὐ δύναται μὴ βαδίζειν. ἀλλὰ κἀνταῦθα κἀκεῖσε ἐπὶ τῶν ἐκ τρίτου προσκατηγορουμένου, ἡ τοιαύτη λέγεται ἀκολούθησις. οὕτω γοῦν καὶ ἐν ἐκείνοις ἔλεγεν. ὅταν δὲ τὸ ἔστι τρίτον προσκατηγορῆται, ἤδη διχῶς λέγονται αἱ ἀντιθέσεις. ὥστε δὴ ἐκεῖ μὲν σαφῶς περὶ τῶν ἐκ τρίτου προσκατηγορουμένου εἶπε ταύτην τὴν ἀκολούθησιν. ἀναπέμπει δὲ ἡμᾶς ἐν ἐκείνοις εἰς τὰ ἐνταῦθα λεγόμενα. ἐν οἷς φησι ταῦτα μὲν οὖν ὥσπερ ἐν τοῖς ἀναλυτικοῖς λέγεται οὕτω τέτακται. δῆλον ὅτι κἀνταῦθα περὶ τῶν αὐτῶν διδάσκει ὡς δηλοῖ καὶ τὰ παραδείγματα. προτάσεις γὰρ ἔθηκεν ἐκ τρίτου προσκατηγορουμένου. Ἰστέον δὲ ὅτι καὶ ἐπὶ τῶν μετὰ τρόπου προτάσεων χωρὶς

τῆς ἐνδεχομένης ὕλης. λέγω δὴ ἐπὶ τῆς ἀναγκαίας καὶ τῆς ἀδυνάτου ἡ αὐτὴ σώζεται ἀκολουθία. ἐπισκεπτέον οὖν ἐκ τοῦ διαγράμματος.

ἀνάγκη ζῷον εἶναι.	οὐκ ἀνάγκη ζῷον εἶναι.
οὐκ ἀνάγκη μὴ ζῷον εἶναι.	ἀνάγκη μὴ ζῷον εἶναι.
ἀδύνατον λίθον εἶναι.	οὐκ ἀδύνατον λίθον εἶναι.
οὐκ ἀδύνατον οὐ λίθον εἶναι.	ἀδύνατον οὐ λίθον εἶναι.

E ἤρτηται οὖν καὶ ἐπὶ τούτων ὅτι ταῖς μὲν καταφάσεσιν αἱ ἀποφάσεις ἕπονται. ὃ γὰρ ἀνάγκη ζῷον εἶναι, τοῦτο οὐκ ἀνάγκη μὴ ζῷον εἶναι. καὶ πάλιν ὃ ἀνάγκη μὴ ζῷον, τοῦτο οὐκ ἀνάγκη ζῷον εἶναι. καὶ αἱ μὲν καταφάσεις, οὐδέποτε ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ συναληθεύουσι. λέγω δὴ ἡ ἀνάγκη ζῷον εἶναι. καὶ ἡ ἀνάγκη μὴ ζῷον εἶναι. τὰς δὲ ἀποφάσεις ἐνδέχεται συναληθεύειν. τὸ γὰρ μὴ ὄν, ἀληθὲς εἰπεῖν, ὅτι τε οὐκ ἀνάγκη ζῷον εἶναι. καὶ ὅτι οὐκ ἀνάγκη μὴ ζῷον εἶναι. ὃ γὰρ οὐκ ἔστιν ὅλως, ἀληθὲς εἰπεῖν ὅτι οὐκ ἀνάγκη μὴ ζῷον εἶναι. ὃ γὰρ ἀνάγκη μὴ ζῷον εἶναι, τοῦτο καὶ εἶναι ἀνάγκη. εἰ οὖν ἡ κατάφασις ψευδὴς ἐπὶ τοῦ μὴ ὄντος, ἀληθὴς δήπου ἡ ἀπόφασις. ἀλλὰ δὴ καὶ ἄνευ τοῦ ἔστιν ἢ εἶναι ῥήματος, ἐπισκοπώμεθα τὴν ἀναγκαίαν ὕλην. τὸ αὐτὸ ἀπαραλλάκτως ἀκολουθεῖ. οἷον, ἀνάγκη ἀναπνεῖν. οὐκ ἀνάγκη ἀναπνεῖν. ἀνάγκη μὴ ἀναπνεῖν. οὐκ ἀνάγκη μὴ ἀναπνεῖν. ὃ γὰρ ἀνάγκη ἀναπνεῖν, τοῦτο οὐκ ἀνάγκη μὴ ἀναπνεῖν. καὶ ὃ ἀνάγκη μὴ ἀναπνεῖν, τοῦτο οὐκ ἀνάγκη ἀναπνεῖν. καὶ αἱ μὲν καταφάσεις, οὐδέποτε συναληθεύουσιν. ἡ ἀνάγκη ἀναπνεῖν. καὶ ἀνάγκη μὴ ἀναπνεῖν. τὰς δὲ ἀποφάσεις ἐνδέχεται. τὸ γὰρ μὴ ὂν ὅλως, ἀληθὲς εἰπεῖν. καὶ ὅτι οὐκ ἀνάγκη ἀναπνεῖν. καὶ ὅτι οὐκ ἀνάγκη μὴ ἀναπνεῖν. τουτέστιν οὐκ ἀνάγκη τῶν μὴ ἀναπνεόντων εἶναι. ἐπισκεπτέον δέ, μήποτε οὐκ ἐνδέχεται ἐπὶ τούτων οὐδὲ τὰς ἀποφάσεις συναληθεύειν. ὅσα εἴρηται ἐπὶ τῆς ἀναγκαίας ὕλης, ταῦτα καὶ ἐπὶ τῆς ἀδυνάτου λεχθήσεται. ὃ γὰρ ἀδύνατον ἵπτασθαι, τοῦτο οὐκ ἀδύνατον μὴ ἵπτασθαι. καὶ ὃ ἀδύνατον μὴ ἵπτασθαι, τοῦτο οὐκ ἀδύνατον ἵπτασθαι. καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ὡσαύτως. δόξουσι δὲ αἱ προκείμεναι προτάσεις διαφέρειν τῶν ἐκ τρίτου προσκατηγορουμένου. καὶ ταύτῃ ὅτι ἐπὶ μὲν ἐκείνων ταῖς ἀποφάσεσιν, οὐχ εἵποντο αἱ καταφάσεις. οὐ γὰρ ἀντέστρεφεν ἡ ἀκολούθησις. ἐπὶ δὲ τῶν μετὰ τρόπου ἀντιστρέφει. οὐ μόνον γὰρ ὃ ἀνάγκη ἀναπνεῖν, τοῦτο οὐκ ἀνάγκη μὴ ἀναπνεῖν. ἀλλὰ καὶ ὃ οὐκ ἀνάγκη μὴ ἀναπνεῖν. οἷον τὸν κύνα. τοῦτο ἀνάγκη ἀναπνεῖν. καὶ πάλιν ὃ οὐκ ἀνάγκη ἀναπνεῖν. τοῦτο ἀνάγκη μὴ ἀναπνεῖν. φημὶ δὲ ὅτι ἐπὶ τῶν ἐκ τρίτου προσκατηγορουμένου εἰ ὁρισθείη τί ἐστιν ὃ λέγεται λευκὸν εἶναι. ἢ βαδίζειν ἢ τοιοῦτόν τι, οὐδὲ ἐπὶ ἐκείνων ἡ ἀντιστροφὴ σωθήσεται. ἐπὶ μὲν γὰρ τοῦ ἔστιν ξύλον λευκόν. καὶ οὐκ ἔστιν ξύλον λευκόν. καὶ τῶν λοιπῶν, ἐπειδὴ ὥρισται τί ἐστιν ὃ λέγεται εἶναι λευκὸν ἢ μὴ λευκόν. διὰ τοῦτο οὐκ ἔστι τῇ ἀντιστροφῇ χρήσασθαι. ἐπεὶ ἐὰν ἀφέλῃς τὸ ξύλον, εὑρήσεις ἐνταῦθα ἀντιστρέφοντα. οὐ μόνον γὰρ ὅτι ἔστι λευκόν, τοῦτο οὐκ ἔστιν οὐ λευκόν. ἀλλὰ καὶ ὃ οὐκ ἔστιν οὐ λευκόν. οἷον τὸ ψιμμύθιον. τοῦτο ἀνάγκη λευκὸν εἶναι. οὕτω γὰρ ἔτι αἱ οὕτω λεγόμεναι ἀποφάσεις, αἱ ἐκ μεταθέσεως. λέγω δὴ αἱ μὴ ὁρίζουσαι τί ἐστι τὸ ὑποκείμενον ᾧ ὑπάρξει τὸ κατηγορούμενον. δύναται ἢ ἐπὶ τοῦ μὴ ὄντος λέγεσθαι ἢ ὅλως ἐπὶ τῶν μὴ δεκτικῶν τοῦ κατηγορουμένου. οὐ γάρ ἐστιν ἀληθὲς εἰπεῖν ὅτι ἡ ψυχὴ ἢ τὸ μὴ ὄν, οὐκ ἔστιν οὐ λευκόν. τὸ γὰρ οὐ λευκὸν ἓν μὲν ἀναιρεῖ τὸ λευκόν, πάντα δὲ εἰσάγει τὰ παρὰ τὰ λευκά. καὶ ὄντα καὶ μὴ ὄντα. ἀλλ' ἀναιρεῖται ταῦτα ὑπὸ τῆς ἀποφάσεως πλὴν ἐπὶ τοῦ μὴ ὄντος ὡς οἶμαι, ἀληθεύει. ἡ γὰρ οἰκεία αὐτῆς κατάφασις ἡ ἐκ μεταθέσεως ψεύδεται. ἐπὶ μὴ λευκῶν γὰρ λέγεται ἀλλ' ὄντων. ὡς ἐπὶ μόνων ἄρα τῶν δεκτικῶν χρωμάτων ἀληθεύειν τὰς ἀποφάσεις. οἷον εἰ τὸ ψιμμύθιον οὐκ ἔστιν οὐ λευκόν. ἐπὶ τούτων δὲ ἀληθεύσει καὶ ἡ ἁπλῆ κατάφασις ἡ λέγουσα ἔστι λευκόν. ὁμοίως ἐφ' ὧν ἀληθεύσει ἡ λέγουσα. ὅτι οὐκ ἔστιν λευκόν, ἐπὶ τούτῳ ἀληθεύσει. καὶ ἡ λέγουσα ἔστιν οὐ λευκόν, οἷον ἡ ψυχή. ἀληθὲς γὰρ εἰπεῖν καὶ ὅτι οὐκ ἔστι λευκόν. καὶ ὅτι ἔστιν οὐ λευκόν. πλὴν ἐνταῦθα ἐπὶ τοῦ μὴ ὄντος οὐκ ἀντιστρέψει. ἀληθὲς μὲν γὰρ εἰπεῖν ὅτι οὐκ ἔστιν λευκόν. οὐ μὴν ὅτι ἔστιν οὐ λευκόν. ὃ γὰρ μὴ ἔστιν ὅλως, πῶς ἂν εἴη οὐ λευκόν. ἐπὶ δὲ τῆς ἐνδεχομένης ὕλης μόναι αἱ καταφάσεις ἕπονται ἀλλήλαις, δύναται βαδίζειν. δύναται μὴ βαδίζειν. οὐδεμία δὲ ἑτέρα συμπλοκή. οὔτε γὰρ αἱ ἀποφάσεις. ἡ οὐ δύναται βαδίζειν. τῇ οὐ δύναται μὴ βαδίζειν. οὔτε αἱ ἀποφάσεις μετὰ τῶν καταφάσεων. λέγω δή, ἡ δύναται βαδίζειν. τῇ οὐ δύναται βαδίζειν. ἢ πάλιν ἡ δύναται μὴ βαδίζειν. τῇ οὐ δύναται μὴ βαδίζειν. ἐπεὶ γὰρ συναληθεύουσιν αἱ καταφάσεις ἀδύνατον δέ, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ τὴν ἀντίφασιν ἀληθεύειν, δῆλον ὡς οὐκ ἐνδέχεται οὔτε τῇ ἁπλῇ καταφάσει τὴν ἐκ μεταθέσεως ἀπόφασιν συναληθεύειν. οὔτε τῇ ἐκ μεταθέσεως καταφάσει τὴν ἁπλῆν ἀπόφασιν. ταῦτα μὲν οὖν ἐπὶ τοσοῦτον. ἐπανιτέον δὲ ἐπὶ τὸ ἐξ ἀρχῆς.

» ΟΜΟΙΩΣ δ' ἔχουσι καὶ αἱ στερητικαὶ πρὸς τὰς κατηγορίας, ταύτῃ τῇ θέσει. ἴσον ἐφ' ᾧ τὸ α',
» οὐκ ἴσον ἐφ' οὗ τὸ β'. ἄνισον ἐφ' οὗ τὸ γ', οὐκ ἄνισον, ἐφ' οὗ τὸ δ'.

Ὡς ἔχουσί φησιν ἀκολουθίας ἐπὶ τῶν ἐκ τρίτου προσκατηγορουμένου αἱ ἐκ μεταθέσεως πρὸς τὰς ἁπλᾶς,

οὕτως ἔχουσι καὶ αἱ στερητικαὶ πρὸς τὰς ἁπλᾶς. ταύτας γὰρ δηλοῖ διὰ τοῦ εἰπεῖν πρὸς τὰς κατηγορίας. δῆλον δὲ ἐκ τοῦ διαγράμματος.

α΄	ἔστιν ἴσον.	β΄	οὐκ ἔστιν ἴσον.
δ΄	οὐκ ἔστιν ἄνισον.	γ΄	ἔστιν ἄνισον.

Ὅτι ἂν μὴ ᾖ ἴσον, τοῦτο οὐκ ἔστιν ἄνισον. οὐ μὴν ὅτι οὐκ ἔστιν ἄνισον, ἤδη τοῦτο ἴσον ἐστίν. ἀληθὲς γὰρ ἐπὶ τοῦ μὴ ποσοῦ, ἢ μὴ ὄντος ὅλως τὸ εἰπεῖν οὐκ ἔστιν ἄνισον. οἷον ἡ ψυχὴ οὐκ ἔστιν ἄνισον. ἢ τὸ χρῶμα. οὐ μὴν ὅτι καὶ ἴσον ἐστίν. ὃ γὰρ μηδὲ ποσόν ἐστι, τοῦτο οὐδὲ ἴσον ἔσται. οὔτε οὐκ ἄνισον. πάλιν εἴ τι μή ἐστιν ἄνισον, τοῦτο οὐκ ἔστιν ἴσον. εἴ τι δὲ οὐκ ἴσον, οὐ πάντως καὶ ἄνισον. διότι ἴσον μὲν ἢ οὐκ ἴσον πᾶν. ἴσον δὲ ἢ ἄνισον, οὐ πᾶν. ὃ γὰρ μή ἐστι ποσόν, οὔτε ἴσον ἐστὶν οὔτε ἄνισον. καὶ αἱ μὲν καταφάσεις, οὐδέποτε συναληθεύουσιν ἔστιν ἴσον ἔστιν ἄνισον. τὰς δὲ ἀποφάσεις ἐνδέχεται ἐπὶ τοῦ μὴ ὄντος. ἢ ὅλως ἐπὶ τοῦ μὴ ποσοῦ. τὸ γὰρ μὴ ὂν ἢ τὸ χρῶμα, ἀληθὲς εἰπεῖν καὶ ὅτι οὐκ ἔστιν ἴσον. καὶ ὅτι οὐκ ἔστιν ἄνισον. μέσον δὲ τέτακται τῶν τε ἁπλῶν καὶ τῶν ἐκ μεταθέσεως τὰς στερητικὰς ὡς ὑποτέτακται.

α΄	ἔστιν ἴσον.	δ΄	οὐκ ἔστιν ἴσον.
δ΄	οὐκ ἔστιν ἄνισον.	α΄	ἔστιν ἄνισον.
β΄	οὐκ ἔστιν οὐκ ἴσον.	γ΄	ἔστιν οὐκ ἴσον.

» ΚΑΙ ἐπὶ πολλῶν δὲ ὧν τοῖς μὲν ὑπάρχει. τοῖς δὲ, οὐχ ὑπάρχει τὸ αὐτό. ἡ μὲν ἀπόφασις ὁμοίως
» ἀληθεύοιτ᾽ ἂν ὅτι οὐκ ἔστι λευκὰ πάντα, ἢ ὅτι οὐκ ἔστι λευκὸν ἕκαστον. ὅτι δέ ἐστιν οὐ λευκὸν ἕκαστον, ἢ ὅτι
» πάντα ἐστὶν οὐ λευκά, ψεῦδος. ὁμοίως δὲ καὶ τοῦ ἔστι πᾶν ζῶον λευκὸν, οὐ τὸ ἔστιν οὐ λευκὸν ἅπαν ζῶον,
» ἀπόφασις. ἄμφω γὰρ ψευδεῖς. ἀλλὰ τὸ οὐκ ἔστι πᾶν ζῶον λευκόν.

F ρὸς τὸ ἐξ ἀρχῆς ἀνέδραμε. λέγω δὴ ὅτι τῆς ἁπλῆς καταφάσεως, οὐκ ἔστιν ἀπόφασις ἡ ἐκ μεταθέσεως κατάφασις. ἀλλ᾽ ἡ ἁπλῆ ἀπόφασις. τοῦτο δέ φησι μάλιστα δῆλον ἔσται ἐπὶ τῶν τοιούτων ὑλῶν. αἳ τινὲς τισὶ μὲν τοῖς αὐτοῖς ὑπάρχουσι. τισὶ δὲ οὐχ ὑπάρχουσιν. οἷον τὸ λευκόν. τισὶ μὲν ἀνθρώποις ὑπάρχει. τισὶ δὲ οὐχ ὑπάρχει. ἐπὶ τῶν τοιούτων οὖν τῆς καταφάσεως ψευδοῦς οὔσης. οἷον ὅτι πᾶς ἄνθρωπος λευκὸς, ἀνάγκη δήπου τὴν ἀπόφασιν ἀληθῆ εἶναι. τῆς γὰρ ἀντιφάσεως, θάτερον μὲν μόριον ἀνάγκη ἀληθὲς εἶναι. θάτερον δὲ ψευδές. ὅτι οὖν τῆς πᾶς ἄνθρωπος λευκὸς, ἀπόφασίς ἐστιν. ἡ οὐ πᾶς ἄνθρωπος λευκὸς, δῆλον ἐξ ὧν ἐκείνης ψευδομένης αὕτη ἀληθεύει. ἡ μέντοι πᾶς ἄνθρωπος οὐ λευκός ἐστιν ἐκ μεταθέσεως οὖσα κατάφασις, ψευδής ἐστιν. οὐκ ἄρα ἀπόφασίς ἐστιν τῆς ἔστιν πᾶς ἄνθρωπος λευκὸς, ἡ ἔστιν πᾶς ἄνθρωπος οὐ λευκός. ἄμφω γὰρ ψευδεῖς. ἀλλ᾽ ἡ οὐκ ἔστι πᾶς ἄνθρωπος λευκός. καὶ ἐπὶ πάντων τῶν τοιούτων ὡσαύτως. Σαφῶς ἄρα διὰ τῆς τοιαύτης ὕλης ἐλήλεκται ὅτι τῆς ἁπλῆς καταφάσεως οὐκ ἔστιν ἀπόφασις ἡ ἐκ μεταθέσεως κατάφασις. ἄμφω γὰρ ἐξ ἀνάγκης ψευδεῖς εἰσιν, ἀλλ᾽ ἡ ἁπλῆ ἀπόφασις. τὸ δὲ ἡ μὲν ἀπόφασις ὁμοίως ἀληθεύει. τουτέστιν ἐπὶ πάσης τῆς τοιαύτης ὕλης ὁμοίως ἡ ἀπόφασις ἀληθής ἐστι τῆς καταφάσεως ψευδοῦς οὔσης. ταυτὸν δὲ σημαίνει τὸ οὐκ ἔστι λευκὰ πάντα. καὶ τὸ οὐκ ἔστι λευκὸν ἕκαστον. ὡς ἐξηγητικὸν γὰρ τοῦ προτέρου τὸ δεύτερον ἐπήγαγεν. ὁμοίως δὲ καὶ τοῦ ἔστι πᾶν ζῶον λευκόν. οὐ τὸ ἔστιν οὐ τὸ λευκὸν πᾶν ζῶον ἀπόφασις. ἄμφω γὰρ ψευδεῖς. ἀλλὰ τὸ οὐκ ἔστιν πᾶν ζῶον λευκὸν, διὰ ταῦτα καὶ τῆς ἀκολουθίας τῶν προτάσεων ἐμνήσθη. προθέμενος γὰρ δεῖξαι ὅτι οὐκ εἰσὶ τῶν ἁπλῶν καταφάσεων ἀποφάσεις αἱ ἐκ μεταθέσεως καταφάσεις ἐξηνέχθη εἰς τὸν περὶ τῆς ἀκολουθίας τῶν προτάσεων λόγον. ὃν πληρώσας ἐπανῆλθεν ἐπὶ τὸ προκείμενον. ὥσπερ οὖν φησιν ἐπὶ τῶν ἀπροσδιορίστων τῶν ἁπλῶν καταφάσεων οὐκ εἰσὶν ἀποφάσεις αἱ ἐκ μεταθέσεως καταφάσεις, οὕτως οὐδὲ ἐπὶ τῶν προσδιορισμένων. ὅτι οὖν οὐκ ἔστι τοῦ πᾶν ζῶον λευκὸν ἀπόφασις, ἡ ἔστι πᾶν ζῶον οὐ λευκὸν, συντόμως δείκνυσιν. ἡ μὲν γὰρ κατάφασίς φησι καὶ ἀπόφασις αἱ ἀντιφατικῶς ἀντικείμεναι. ἐπὶ πάντων τῶν ὄντων καὶ μὴ ὄντων διαιροῦσι τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος. καὶ ἐπ᾽ οὐδενὸς οὔτε ἀληθεύουσιν, οὔτε συμψεύδονται. ἡ μέντοι λέγουσα πᾶν ζῶον λευκόν. καὶ ἡ πᾶν ζῶον οὐ λευκὸν, συμψεύδονται. οὐκ ἄρα ἀπόφασις τῆς πᾶν ζῶον λευκὸν, ἡ πᾶν ζῶον οὐ λευκόν. αἱ γὰρ αὗται οὐκ ἀντιφατικῶς ἀντίκεινται. οὐδὲ ἔστι τῆς ἁπλῆς καταφάσεως τῆς πᾶν ζῶον λευκὸν ἀπόφασις, ἡ πᾶν ζῶον οὐ λευκὸν ἐκ μεταθέσεως οὖσα κατάφασις. οὐδὲ ἐπὶ τῶν ἄλλων πασῶν τοῦτο ἔσται. κἂν ἐπί τινων ἡ μὲν ἀληθεύσῃ, ἡ δὲ ψεύδεται. ὡς ἐπὶ τῆς ἀναγκαίας ὕλης. πᾶν ζῶον οὐσία. πᾶν ζῶον οὐκ οὐσία. οὐ γὰρ ἐπί τινων μὲν δὴ οὕτως ἔχειν τὴν ἀντίφασιν. λέγω δὴ διαιρεῖν τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος. ἐπί τινων δὲ οὔ. ἀλλ᾽ ἀεὶ καὶ ἐπὶ πάντων.

» ΕΠΕΙ δὲ δῆλον ὅτι ἕτερον σημαίνει τὸ ἔστιν οὐ λευκόν. καὶ τὸ οὐκ ἔστι λευκόν. καὶ τὸ μὲν κατά-
» φασις, τὸ δὲ ἀπόφασις, φανερὸν ὡς οὐχ ὁ αὐτὸς τρόπος τοῦ δεικνύναι ἑκάτερον.

E πανῆλθεν εἰς τὸ ἐξ ἀρχῆς προκείμενον διὸ πάντα ταῦτα εἶπε. προὔκειτο γὰρ περὶ ἀναλύσεως τῶν συλλογισμῶν.

δεῖξαι. καὶ διὰ τοῦτο ἐμνήσθη τῶν ἐκ μεταθέσεως καταφάσεων. ὅτι εἴ ποτε τοιοῦτο πρόβλημα εὕρωμεν, ὃ δ[illegible] ἀποφατικὴ αὐτὸ εἶναι. καὶ διὰ τοῦτο εἰς ἀποφατικὸν συλλογισμὸν ἀγαγεῖν. τοῦτο μὲν οὖν ἦν τὸ προκείμενον. καὶ διὰ τοῦτο ἔδειξεν ὅτι οὐκ εἰσὶν ἀποφάσεις αἱ ἐκ μεταθέσεως καταφάσεις. μεταξὺ δὲ καὶ περὶ τῆς ἀκολουθίας αὐτῶν διέλαβε. ταῦτα οὖν πληρώσας, ἐπανῆλθεν εἰς τὸ προκείμενον. ἐπεὶ οὖν ἐδείξαμεν φησὶν ὅτι οὐ ταυτὸν σημαίνει τὸ οὐκ ἔστι λευκόν. καὶ ἔστι οὐ λευκόν. καὶ ὅτι τὸ μὲν ἀπόφασις τὸ δὲ κατάφασις ἐκ μεταθέσεως. δῆλον ἂν εἴη ὅτι οὐχ ἐν τρόπῳ ἑκάτερον τῶν προβλημάτων δειχθήσεται. ἀλλὰ τὸ μὲν οὐκ ἔστι λευκὸν ἀπόφασις ὄν, δι᾽ ἀποφατικῶν συλλογισμῶν κατασκευασθήσεται. τὸ δὲ ἔστιν οὐ λευκὸν κατάφασις ὄν. διὰ καταφατικῶν. ὥστε καὶ αἱ ἀναλύσεις τοιαῦται.

» ΟΙΟΝ ὅτι ὃ ἂν ᾖ ζῶον, οὐκ ἔστι λευκόν. ἢ ἐνδέχεται μὴ εἶναι λευκόν.

Τουτέστι καθόλου ἀπόφασις ἁπλῆ ὅτι οὐδὲν ζῶον λευκόν. ἢ ὅτι ἐνδέχεται μηδὲν ζῶον λευκὸν εἶναι.

» ΚΑΙ ὅτι ἀληθὲς εἰπεῖν μὴ λευκόν. τοῦτο γάρ ἐστιν εἶναι μὴ λευκόν.

Τουτέστιν ἡ ἐκ μεταθέσεως κατάφασις καθόλου οὖσα καὶ αὐτή. κατὰ κοινοῦ γὰρ λεκτέον τὸ ὅτι ὃ ἂν ᾖ ζῶον. τουτέστι πᾶν ζῶον ἀληθὲς εἰπεῖν μὴ λευκόν. ἔπειτα αὐτὸ τὸ σαφέστερον μετάγων ἐπιφέρει. τοῦτο γάρ ἐστιν εἶναι μὴ λευκόν. τὸ γὰρ λέγειν φησὶν ὅτι πᾶν ζῶον ἀληθὲς εἰπεῖν μὴ λευκόν, ταυτόν ἐστι τῷ λέγειν ὅτι πᾶν ζῶον οὐ λευκόν ἐστι. τὸ γὰρ ἀληθές φησι, ᾧ ἔστιν ὁμοίως τάττεται. τουτέστιν ἰσοδυναμοῦσι ταῦτα ἀλλήλοις. ὥστε ἀντιλαμβάνεσθαι εἰς ἄλληλα. καὶ τίθεσθαι ἀντὶ τοῦ ἔστι τὸ ἀληθές. πᾶς ἄνθρωπος ζῶόν ἐστι. πᾶς ἄνθρωπος ἀληθὲς εἰπεῖν ὅτι ζῶον. καὶ ὅτι ἰσοδυναμεῖ τὸ ἔστιν τὸ ἀληθές. δείκνυσιν ἐκ τοῦ καὶ τὴν ἄρνησιν αὐτῷ προστίθεσθαι. καὶ μὴ ἄλλως γίνεσθαι ἀπόφασιν. εἰ μὴ αὐτῷ συνταχθείη ἡ ἄρνησις. ὥσπερ καὶ τὸ ἔστι. τοῦ γοῦν ἀληθὲς εἰπεῖν λευκόν. ἀπόφασίς ἐστιν ἡ οὐκ ἀληθὲς εἰπεῖν λευκόν. οὐ μὴν ἀληθὲς εἰπεῖν μὴ λευκόν. ὥσπερ καὶ τῆς ἔστι λευκόν, ἡ οὐκ ἔστι λευκὸν ἀπόφασις, οὐχ ἡ ἔστιν οὐ λευκόν.

» ΑΛΛΑ τοῦ μὲν ὃ ἂν ᾖ λευκὸν ἀληθὲς εἰπεῖν, ἔστι λευκόν, εἴτε μὴ λευκόν, ὁ αὐτὸς τρόπος. κατασκευαστικῶς γὰρ ἄμφω διὰ τοῦ πρώτου δείκνυται σχήματος. τὸ γὰρ ἀληθὲς τῷ εἶναι ὁμοίως τάττεται. τοῦ γὰρ ἀληθὲς εἰπεῖν λευκόν, οὐ τὸ ἀληθὲς εἰπεῖν μὴ λευκόν, ἀπόφασις, ἀλλὰ τὸ μὴ ἀληθὲς εἰπεῖν λευκόν.

Εἰ γὰρ δέδεικται ὅτι κατάφασίς ἐστιν. ἔστι δὲ καὶ καθόλου. τὸ δὲ καθόλου καταφατικὸν ἐν τῷ α' μόνῳ δείκνυται σχήματι. ἀμφοτέρων τῶν προτάσεων καταφατικῶν οὐσῶν. δηλονότι εἰς τοῦτο ἀναλυτέον τὸ τοιοῦτον πρόβλημα.

» ΕΙ δ' ἔστιν ἀληθὲς εἰπεῖν ὃ ἂν ᾖ ἄνθρωπος, μουσικὸν εἶναι, ἢ μὴ μουσικὸν εἶναι. ὃ ἂν ᾖ ζῶον ληπτέον ἢ εἶναι μουσικόν, ἢ εἶναι μὴ μουσικόν. καὶ δέδεικται.

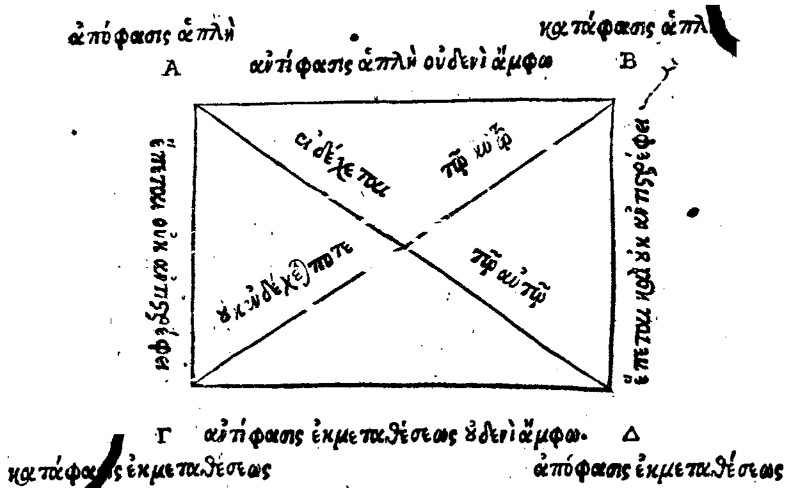
Ὑπόδειγμα τίθησι πῶς ἂν συναχθείη τὸ τοιοῦτον πρόβλημα. λέγω δὴ τὸ καταφατικὸν καθόλου. ἁπλοῦν τε καὶ ἐκ μεταθέσεως. ὅτι καὶ τοῦ μέσου οὕτω κατηγορητέον τὸν μείζονα, ὥσπερ καὶ τοῦ ἐλάττονος. οἷον ὅτι πᾶς ἄνθρωπος μουσικός. πᾶς ἄνθρωπος ζῶον. πᾶν ζῶον μουσικόν. πᾶς ἄρα ἄνθρωπος μουσικός. πάλιν ὅτι πᾶς ἄνθρωπος οὐ μουσικός. πᾶς ἄνθρωπος ζῶον. πᾶν ζῶον οὐ μουσικόν. πᾶς ἄρα ἄνθρωπος οὐ μουσικός.

» ΤΟ δὲ μὴ εἶναι μουσικὸν ὃ ἂν ᾖ ἄνθρωπος ἀνασκευαστικῶς δείκνυται κατὰ τοὺς εἰρημένους τρεῖς τρόπους.

Τὴν ἀπόφασιν τέθεικε τὴν ἐκ μεταθέσεως. λέγω δὴ τὴν οὐδεὶς ἄνθρωπος οὐ μουσικός. ταῦτα οὖν φησι δεικτέον διὰ τῶν εἰρημένων τελείων τρόπων. οὗτοι δέ εἰσιν ὅτε β' τοῦ πρώτου σχήματος καὶ οἱ πρῶτοι τοῦ β' δύο. διὰ τούτων γὰρ μόνων τὸ καθόλου ἀποφατικὸν ἐδείκνυτο.

» ΑΠΛΩΣ δὲ ὅταν οὕτως ἔχῃ τὸ α' καὶ τὸ β'. ὥστε ἅμα μὲν τῷ αὐτῷ μὴ ἐνδέχεσθαι. παντὶ δ' ἐξ ἀνάγκης θάτερον. καὶ πάλιν τὸ γ' καὶ τὸ δ' ὡσαύτως. ἕπηται δὲ τῷ γ' τὸ α'. καὶ μὴ ἀντιστρέφῃ. καὶ τῷ β' τὸ δ' ἀκολουθήσει, καὶ οὐκ ἀντιστρέψει. καὶ τὸ μὲν α' καὶ τὸ δ' ἐνδέχεται τῷ αὐτῷ, τὸ δὲ β' καὶ τὸ γ', οὐκ ἐνδέχεται. πρῶτον μὲν οὖν, ὅτι τῷ β' τὸ δ' ἕπεται ἐνθένδε φανερόν. ἐπεὶ γὰρ παντὶ τῶν γ' δ' θάτερον ἐξ ἀνάγκης. ᾧ δὲ τὸ β' οὐκ ἐνδέχεται τὸ γ' διὰ τὸ συνεπιφέρειν τὸ α'. τὸ δὲ α' καὶ β' μὴ ἐνδέχεσθαι τῷ αὐτῷ. φανερὸν ὅτι τὸ δ', ἀκολουθήσει. πάλιν ἐπεὶ τῷ α' τὸ γ' οὐκ ἀντιστρέφει, παντὶ δὲ ἢ τὸ γ' ἢ τὸ δ', ἐνδέχεται τὸ α' καὶ τὸ δ' τῷ αὐτῷ ὑπάρχειν. τὸ δέ γε β' καὶ τὸ γ' οὐκ ἐνδέχεται. διὰ τὸ συνακολουθεῖν τῷ γ' τὸ α'. συμβαίνει γάρ τι ἀδύνατον. φανερὸν οὖν ὅτι οὐδὲ τὸ β' τῷ δ', ἀντιστρέφει. ἐπείπερ ἐγχωρεῖ ἅμα τῷ δ' καὶ τὸ α' ὑπάρχειν.

Ἀναλαμβάνει πάλιν τὰ περὶ τῆς ἀκολουθήσεως τῶν προτάσεων. τῶν τε ἁπλῶν καὶ τῶν ἐκ μεταθέσεως. ἐπειδὴ γὰρ ἀνωτέρω ἐπὶ ὕλης τινὸς ἐγύμναζε τὸν λόγον, ξύλον λευκόν, λαβὼν. καὶ ξύλον οὐ λευκόν. ἐνταῦθα καθολικωτέραν ποιῶν τὴν δεῖξιν. ἐπὶ τῶν στοιχείων προάγει τὴν ἀκολούθησιν. λαμβάνει οὖν πάλιν τὰς δύο ἀντιφάσεις τήν τε ἁπλῆν καὶ τὴν ἐκ μεταθέσεως. μίαν μὲν ἀντίφασιν τὴν α' β'. ἑτέραν δὲ τὴν γ' δ'. ὅτι οὖν ταῖς μὲν καταφάσεσιν αἱ ἀποφάσεις ἕπονται, καὶ οὐκ ἀντιστρέφουσι. καὶ ὅτι τὰς μὲν καταφάσεις ἀδύνατον συναληθεύειν. τὰς δὲ ἀποφάσεις ἐνδέχεται, βούλεται δεῖξαι. ὑποτίθεται οὖν τὸ μὲν γ' β' τὰς καταφάσεις. τὴν μὲν ἁπλῆν, τὴν δὲ ἐκ μεταθέσεως. τὰ δὲ λοιπὰ τὸ δ' φημὶ καὶ τὸ α' τὰς τούτων ἀποφάσεις.

Τρισὶ δὲ ὑποθέσεσι χρησάμενος, τὰ λοιπὰ ἀποδείκνυσιν· μίαν μὲν ὅτι ἀντιφατικῶς ἀντίκειται τὸ α΄ καὶ τὸ β΄· καὶ ἔτι τὸ γ΄ καὶ τὸ δ΄· δευτέρα δὲ, ὅτι ἀνάγκη παντὶ τὸ α΄ ὑπάρχειν ἢ τὸ β΄· καὶ πάλιν παντὶ ἐξ ἀνάγκης ἢ τὸ γ΄ ἢ τὸ δ΄· τοιαύτη γὰρ ἡ ἀντίφασις· τρίτη ὑπόθεσις ὅτι τῷ γ΄ ἕπεται τὸ α΄· καὶ οὐκ ἀντιστρέφει· λέγω δὴ ὅτι οὐκ ἕπεται τῷ α΄ τὸ γ΄· τούτων ὑποτεθέντων δείκνυσιν ἕτερα τρία· ἓν μὲν, ὅτι τῷ β΄ τὸ δ΄ ἕπεται καὶ οὐκ ἀντιστρέφει καὶ ὅτι τὸ γ΄ καὶ τὸ β΄ ἅπερ ὑπόκεινται καταφάσεις, οὐδέποτε ἤδη τῷ αὐτῷ συναληθεύουσι· καὶ ὅτι τὸ α΄ δ΄ τουτέστι τὰς ἀποφάσεις, ἐνδέχεται ἤδη τῷ αὐτῷ συναληθεύειν· τὰ μὲν οὖν προκείμενα, ταῦτα· πρῶτον δὲ δείκνυσιν ὅτι τῷ β΄ ἕπεται τὸ δ΄, τὸν τρόπον τοῦτον· ἐπειδὴ γὰρ ὑπόκειται ὅτι τῶν γ΄ δ΄ θάτερον παντὶ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρξει, διὰ τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικεῖσθαι· εἰ μὴ ὑπάρξει τῷ β΄ τὸ δ΄, ἀνάγκη δή που τὸ γ΄ ὑπάρχειν· ἀλλ' εἰ τὸ γ΄ ὑπάρξει τῷ β΄· ὑπόκειται δὲ ἕπεσθαι τῷ γ΄ τὸ α΄· τουτέστιν ᾧ δ' ἂν ὑπάρχῃ τὸ γ΄· τούτῳ καὶ τὸ α΄ ὑπάρχειν· ὑπάρχει δὲ τῷ β΄ τὸ γ΄· καὶ τὸ α΄ ἄρα τῷ β΄ ὑπάρξει· ᾧ ἄρα τὸ β΄, τούτῳ καὶ τὸ α΄· ὅπερ ἐστὶν ἀδύνατον, διὰ τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικεῖσθαι· τὸ ἀδύνατον ἠκολούθησε, διὰ τὸ ὑποκεῖσθαι τῷ β΄ ὑπάρχειν τὸ γ΄· εἰ οὖν τοῦτο ψεῦδος, ἀληθὲς δήπου τὸ τῷ β΄ ὑπάρχειν τὸ δ΄· ὑπόκειται γὰρ ἐξ ἀνάγκης παντὶ ἢ τὸ γ΄, ἢ τὸ δ΄· οὕτω μὲν οὖν δείκνυσιν ὅτι τῷ β΄ ἕπεται τὸ δ΄· ἀκόλουθον δὲ ἦν εὐθὺς δεῖξαι, ὅτι οὐκ ἀντιστρέφει· τουτέστιν οὐχ ᾧ τὸ δ΄ ὑπάρχει, τούτῳ καὶ τὸ β΄· ἀλλ' ἐπεὶ πρὸς τὴν δεῖξιν τούτου ἐδείκνυτο, ὅτι τὰ α΄ δ΄ ἐνδέχεται τῷ αὐτῷ παρεῖναι· ἐπεὶ γὰρ ὑπόκειται ὅτι οὐκ ἀντιστρέφει πρὸς τὸ α΄ τὸ γ΄· τουτέστιν οὐκ ἐφ' ὧν τὸ α΄, πάντως καὶ τὸ γ΄· ἐὰν ληφθῇ τούτων ἐφ' ὧν τὸ μὲν α΄ ὑπάρχει, τὸ δὲ γ΄ οὐχ ὑπάρχει· ἐπειδὴ παντὸς ἢ τὸ γ΄, ἢ τὸ δ΄· οὐχ ὑπάρχει δὲ τὸ γ΄ ᾧ τὸ α΄ ὑπάρχει· τὸ δ΄ ἄρα ὑπάρξει ᾧ τὸ α΄· τὸ ἄρα α΄ δ΄ ἐνδέχεται τῷ αὐτῷ παρεῖναι· εἶτα εὐθὺς ἤδη συνάπτει καὶ ὅτι τὸ γ΄ καὶ τὸ β΄ οὐκ ἐνδέχεται τῷ αὐτῷ· εἰ γὰρ ᾧ τὸ β΄, τούτῳ καὶ τὸ γ΄· ἐπειδὴ ᾧ τὸ γ΄ τούτῳ καὶ τὸ α΄· ὑπόκειται γὰρ ἕπεσθαι τῷ γ΄ τὸ α΄· ᾧ ἄρα τὸ β΄ τούτῳ καὶ τὸ α΄ ἡ ἀντίφασις· ὅπερ ἐστὶν ἀδύνατον· οὐδενὶ ἄρα τῷ αὐτῷ τὸ γ΄ καὶ τὸ β΄ ὑπάρξει· τούτων δὲ δεδειγμένων δείκνυσιν ὅτι οὐκ ἀντιστρέφει τὸ β΄ τῷ δ΄· τοῦτο γὰρ λέλειπται· λέγω δὴ ὅτι οὐκ ἐφ' ὧν τὸ δ΄, πάντως ἤδη τούτων καὶ τὸ β΄· ἐπειδὴ δέδεικται ὅτι ἐφ' ᾧ τὸ δ΄, ἤδη τούτων ἐνδέχεται καὶ τὸ α΄· εἰ γὰρ ἐφ' ὧν μὲν τὸ δ΄, ἤδη τούτων ἐνδέχεται καὶ τὸ α΄· ἐφ' ὧν δὲ τὸ δ΄, ἤδη τούτων πάντως καὶ τὸ β΄· ἐφ' ὧν ἄρα τὸ α΄ ἤδη τούτων καὶ τὸ β΄· ὅπερ ἐστὶν ἀδύνατον· ἀντιφατικῶς γὰρ ἀντίκεινται· οὐκ ἄρα ἕψεται τῷ δ΄ τὸ β΄·

» Ἁπλῶς δὲ ὅταν οὕτως ἔχῃ τὸ α΄ καὶ τὸ β΄, ὥστε ἅμα μὲν τῷ αὐτῷ μὴ ἐνδέχεσθαι, παντὶ δὲ ἐξ ἀνάγκης θάτερον· καὶ πάλιν τὸ γ΄ καὶ τὸ δ΄ ὡσαύτως· αἱ πρῶται δύο ὑποθέσεις ὅτι τὰ ἀντιφατικῶς ἀντίκειται τὸ α΄ καὶ τὸ β΄· καὶ ἔτι τὸ γ΄ καὶ τὸ δ΄· καὶ ὅτι παντὶ ἐξ ἀνάγκης θάτερον ἑκατέρας ἀντιφάσεως· Ἕπηται δὲ τῷ γ΄ τὸ α΄ καὶ μὴ ἀντιστρέφῃ· ἡ τρίτη ὑπόθεσις· καὶ τῷ β΄ τὸ δ΄ ἀκολουθήσει· καὶ οὐκ ἀντιστρέφει· καὶ τὸ μὲν α΄ καὶ τὸ δ΄ ἐνδέχεται τῷ αὐτῷ· τὸ δὲ β΄ καὶ τὸ γ΄ οὐκ ἐνδέχεται· τὰ λοιπὰ τρία προανεφώνησεν ἅπερ βούλεται ἀποδεῖξαι· εἰ δέ τις εἴσεισι πρὸς τὴν τρίτην τῶν ὑποθέσεων· λέγω πόθεν ὅτι ἕπεται τῷ γ΄ τὸ α΄· καὶ οὐκ ἀντιστρέφει· ἴστω ὅτι ἀληφθείη τις ὕλη ἐξ αὐτῆς τῆς ἐνεργείας ὁ ἔλεγχος ὥσπερ ἐφ' ὧν ἐθήκαμεν προτέρων ὑποδειγμάτων· σαφῆ δὲ τὰ ἑξῆς τῆς λέξεως·

» ΣΥΜΒΑΙΝΕΙ δὲ ἐνίοτε καὶ ἐν τῇ τοιαύτῃ τάξει τῶν ὅρων ἀπατᾶσθαι· διὰ τὸ μὴ τὰ ἀντι-
» κείμενα λαμβάνειν ὀρθῶς· ὧν ἀνάγκη παντὶ θάτερον ὑπάρχειν· οἷον εἰ τὸ α΄ καὶ τὸ β΄ μὴ ἐνδέχηται ἅ-
» μα τῷ αὐτῷ, ἀνάγκη δὲ ὑπάρχειν ᾧ μὴ θάτερον, θάτερον· καὶ πάλιν τὸ γ΄ καὶ τὸ δ΄, ὡσαύτως· ᾧ δὲ
» τὸ γ΄ παντὶ, ἕπεται τὸ α΄, συμβήσεται γὰρ ᾧ τὸ δ΄ τὸ β΄, ὑπάρχειν ἐξ ἀνάγκης· ὅπερ ἐστὶ ψεῦδος· ληφθή-
» θω γὰρ ἡ ἀπόφασις τῶν α΄ β΄, ἡ ἐφ' ὧν ζ΄· καὶ πάλιν τῶν γ΄ δ΄ ἡ ἐφ' ὧν θ΄· ἀνάγκη δὴ παντὶ, ἢ τὸ α΄ ἢ τὸ ζ΄·
» ἢ γὰρ τὴν φάσιν ἢ τὴν ἀπόφασιν· καὶ πάλιν ἢ τὸ γ΄ ἢ τὸ θ΄, φάσις γὰρ καὶ ἀπόφασις·

Ἐπειδὴ ἔδειξεν ὅτι ἡ ἀκολούθησις τῶν προτάσεων τῶν τε ἁπλῶν καὶ τῶν ἐκ μεταθέσεως ἀντιστρόφως ἔχει· λέγω δὴ ὅτι τῇ μὲν ἁπλῇ καταφάσει ἡ ἐκ μεταθέσεως ἀπόφασις ἕπεται· καὶ τὸ ἔμπαλιν τῇ ἐκ μεταθέσεως καταφάσει, ἡ ἁπλὴ ἀπόφασις. καὶ ὅτι οὐ καθ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν στοῖχον· ἢ ταῖς ἁπλαῖς αἱ ἐκ μεταθέσεως ἕπονται· ἢ ταῖς ἐκ μεταθέσεως αἱ ἁπλαῖ, ἀπάτην τινὰ ἴσως γενησομένην τισί· δι' ἧς δόξειεν ἐνδέχεσθαι κατὰ τὸν αὐτὸν στοῖχον μὴ μόνον τῷ γ' τὸ α' ἕπεσθαι, ἀλλὰ καὶ τῷ δ' τὸ β'. τίθησι καὶ ἀπελέγχει ὡς διὰ πάντων τῶν περὶ τῆς ἀκολουθήσεως λόγων ἀληθῆ δείκνυσθαι. καὶ δι' ὧν αὐτὸ δέδεικται. καὶ δι' ὧν οἱ τὸ ἐναντίον κατασκευάζοντες λόγοι ἐλέγχονται. συμβαίνει δέ φησιν ἡ τοιαύτη ἀπάτη, εἰ μὴ καλῶς ληφθείη τὰ ἀντικείμενα. οἷον εἴ τις νομίσοι ὅτι ἐνδέχεται τοῦ α' καὶ τοῦ β' μίαν ἀπόφασιν. καὶ ταύτην εἶναι τὸ ζ'. καὶ κοινῶς ἀμφοτέρων καὶ ἰδίᾳ ἑκατέρου. οἷον, ἔστω τὸ μὲν β' ἔστιν ἀγαθόν. τὸ δὲ α', οὐκ ἔστιν ἀγαθόν· τούτων ἀμφοτέρων μία ὑποκείσθω ἀπόφασις τὸ ζ' τὸ οὔτε ἔστιν ἀγαθόν, οὔτε οὐκ ἔστιν ἀγαθόν. πάλιν τοῦ γ' καὶ δ'. λέγω δὴ τοῦ ἔστιν οὐκ ἀγαθόν· καὶ οὐκ ἔστιν οὐκ ἀγαθὸν ἀπόφασις τὸ θ'. τὸ οὔτε οὐκ ἔστιν οὐκ ἀγαθόν, οὔτε ἔστιν οὐκ ἀγαθόν.

α' οὐκ ἔστιν ἀγαθόν. β' ἔστιν ἀγαθόν. ζ' οὔτε ἔστιν ἀγαθόν, οὔτε οὐκ ἔστιν ἀγαθόν.
γ' ἔστιν οὐκ ἀγαθόν. δ' οὐκ ἔστιν οὐκ ἀγαθόν. θ' οὔτε οὐκ ἔστιν οὐκ ἀγαθόν, οὔτε ἔστιν οὐκ ἀγαθόν.
ἕπεται ἡ ἁπλὴ τῇ ἐκ μεταθέσεως. τῇ ἐκ μεταθέσεως ἡ ἁπλή. ἀμφοτέρων ἀποφάσεων.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, δειχθήσεται ὅτι ὥσπερ τῷ γ' τὸ α' ἕπεται, οὕτω καὶ τῷ δ' τὸ β'. ἐπεὶ γὰρ τὸ ζ' ἀπόφασίς ἐστι τοῦ α'. ἐπὶ παντὸς δὲ ἢ τὸ α' ἢ τὸ ζ', διὰ τὰ ἄλλα δεῖ· ἐπὶ παντός, ἢ τὸ γ', ἢ τὸ θ'. ἀπόφασις γὰρ τοῦ γ' τὸ θ'. ὑπόκειται δὲ ὅτι ᾧ τὸ γ' ὑπάρχει, τούτῳ παντὶ ἕπεται τὸ α'. ἀνάγκη πᾶσι καὶ ᾧ τὸ ζ', τούτῳ παντὶ τὸ θ' ὑπάρχειν. ἐπειδὴ γὰρ ἐπὶ παντὸς ἢ τὸ θ' ἢ τὸ γ'. εἰ μὴ τὸ θ' ὑπάρχει τούτῳ ᾧ ὑπάρχει τὸ ζ', τὸ γ' ὑπάρξει. ἀλλ' εἰ ᾧ τὸ ζ', τούτῳ καὶ τὸ γ'. ᾧ δὲ τὸ γ', τούτῳ ὑπόκειται τὸ α'. ᾧ ἄρα τὸ ζ', τούτῳ καὶ τὸ α' ὑπάρξει. ὅπερ ἐστὶν ἀδύνατον. ἀντίφασις γὰρ τὸ α' ζ'. εἰ οὖν ᾧ τὸ ζ' τούτῳ, τὸ γ' οὐκ ἐνδέχεται, ἀνάγκη δήπου τὸ θ'. ἐπειδὴ ἐπὶ παντὸς ἢ τὸ γ' ἢ τὸ θ'. πάλιν ἐπειδὴ τὸ ζ' ἀπόφασίς ἐστι τοῦ β', παντὶ ἄρα ἢ τὸ β' ἢ τὸ ζ'. διὰ τὰ αὐτὰ δὲ ἐπὶ παντὸς ἢ τὸ δ' ἢ τὸ θ'. δέδεικται δὲ ὅτι ᾧ τὸ ζ', τούτῳ καὶ τὸ θ'. ᾧ ἄρα τὸ δ', τούτῳ καὶ τὸ β'. εἰ γὰρ ᾧ τὸ δ', τούτῳ μὴ ὑπάρξει τὸ β'. ἐπειδὴ ἐπὶ παντὸς ἢ τὸ β' ἢ τὸ ζ'. ᾧ ἄρα τὸ δ', τούτῳ τὸ ζ' ὑπάρξει. ἀλλ' ᾧ τὸ ζ' ὑπάρχει, τούτῳ δέδεικται καὶ τὸ θ' ὑπάρχον. ᾧ ἄρα τὸ δ', τούτῳ καὶ τὸ θ' ὑπάρξει. ἡ ἀντίφασις. ὅπερ ἐστὶν ἀδύνατον. οὐκ ἄρα ᾧ τὸ δ', τούτῳ τὸ ζ'. λείπεται ἄρα τὸ β'. εἰ οὖν ᾧ τὸ δ', τούτῳ τὸ β'. ὑπόκειται δὲ καὶ ᾧ τὸ γ' τούτῳ καὶ τὸ α'. καθ' ἕνα ἄρα καὶ τὸν αὐτὸν στοῖχον ἢ ταῖς ἁπλαῖς αἱ ἐκ μεταθέσεως ἕψονται. ἢ ταῖς ἐκ μεταθέσεως αἱ ἁπλαῖ. τοὐναντίον ἢ ἐδείκνυτο πρότερον. ὁ μὲν οὖν τρόπος τῆς ἀπάτης τοιοῦτος. συνέβη δὲ διὰ τὸ κακῶς εἰλῆφθαι τὸ ζ' ἀπόφασιν εἶναι τοῦ τε α' καὶ τοῦ β'. ὁμοίως καὶ τὸ θ'. τοῦ τε γ' καὶ τοῦ δ'. ψεῦδος γὰρ ὅτι ἐπὶ παντὸς ἢ τὸ α' ἢ τὸ ζ'. καὶ πάλιν ἢ τὸ β' ἢ τὸ ζ'. ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν γ' δ' θ'. τοῦ γὰρ ἔστιν ἀγαθόν ὅπερ ἦν τὸ β', ἀπόφασίς ἐστι τὸ οὐκ ἔστιν ἀγαθόν. οὐ μὴν τὸ οὔτε ἀγαθόν ἐστιν οὔτε οὐκ ἔστιν ἀγαθόν. ἀδύνατον γάρ ἐστι τι ὃ οὔτε ἀγαθόν ἐστιν. οὔτε οὐκ ἔστιν ἀγαθόν. ἀλλὰ πάντως θάτερον ἀνάγκη. ὁμοίως δὲ οὐδὲ τοῦ α' ὅπερ ἦν τὸ οὐκ ἔστιν ἀγαθόν, ἀπόφασίς ἐστι τὸ ζ'. τὸ οὔτε ἀγαθόν ἐστιν οὔτε οὐκ ἔστιν ἀγαθόν. συμπεριείληπται γὰρ ἐν τῷ ζ' τὸ α'. τὸ γὰρ οὐκ ἔστιν ἀγαθόν, ταὐτόν ἐστι τῷ οὔτε ἀγαθόν ἐστιν. ὁμοίως δὲ οὐδὲ τὸ θ' ἀπόφασις δειχθήσεται. ἢ τοῦ γ' ἢ τοῦ δ'. τούτου δὲ συγκεχωρημένου, ἡ ἀπάτη προῄει. ὥστε διὰ τὸ μὴ καλῶς εἰλῆφθαι τὰ ἀντικείμενα. λέγω δὴ τὴν κατάφασιν καὶ τὴν ἀπόφασιν τὰς ἀντιφατικῶς ἀντικειμένας πλάνη γέ-
» γονεν. Διὰ τὸ μὴ τὰ ἀντικείμενα λαμβάνειν ὀρθῶς· ὧν ἀνάγκη παντὶ θάτερον ὑπάρχειν. τουτέστι
» τὰ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενα· ἐπὶ τούτων γὰρ μόνων τῶν ἀντικειμένων, ἀνάγκη ἐπὶ πάντων καὶ μὴ ὄν-
» των, θάτερον μὲν ψεῦδος εἶναι. θάτερον δὲ ἀληθές. Οἷον, εἰ τὸ α' καὶ τὸ β' μὴ ἐνδέχηται ἅμα τῷ αὐτῷ. ἀναλαμβάνει τὰς ἐξ ἀρχῆς ὑποθέσεις τὰς τρεῖς φημί. ὧν ὑποκειμένων ἐδείκνυτο εἰρημένη ὑγιὴς τῶν προτάσεων ἀκολούθησις. εἶτα ταῖς ὑποθέσεσι ταύταις ἐπισυνάπτει ἑξῆς τὴν ψευδῆ ὑπόθεσιν ἑξῆς ἣ ἀπάτη ἐγίνετο.

» ΚΑΙ ᾧ τὸ γ' παντὶ τὸ α' ὑπόκειται.

Μία γὰρ ἦν αὕτη τῶν εἰλημμένων ἐξ ἀρχῆς τριῶν ὑποθέσεων.

» ΩΣΤΕ ᾧ τὸ ζ', παντὶ τὸ θ'. πάλιν ἐπεὶ τῶν ζ' β' παντὶ θάτερον. καὶ τῶν θ' δ' ὡσαύτως.

Καὶ εἴπομεν πῶς ἐπειδὴ ἀνάγκη μὲν παντὶ ἢ τὸ θ'. ἢ τὸ γ'. μὴ ἐνδέχεσθαι δὲ τὸ γ' τῷ ζ'. διὰ τὸ συνεπιφέρειν ἑαυτῷ τὸ α'.

» ΑΚΟλουθεῖ δὲ τῷ ζ', τὸ θ', καὶ τῷ δ' ἀκολουθήσει, τὸ β'. τοῦτο γὰρ ἴσμεν. εἰ ἄρα τῷ β' τὸ α', καὶ τῷ δ'
» τὸ β'. τοῦτο δὲ ψεῦδος. ἀνάπαλιν γὰρ ἐν τοῖς οὕτως ἔχουσιν ἡ ἀκολούθησις.

Εἰ γὰρ ἐπὶ παντὸς ἢ τὸ β' ἢ τὸ ζ'. οὐχ ἕπεται δὲ τῷ δ' τὸ β'. τὸ ζ' ἕψεται. ἀλλ' ἀδύνατον. συνεπιφέρει γὰρ ἑαυτῷ τὸ θ'. διὰ τὸ δεδεῖχθαι ὅτι ἕπεται τῷ ζ' τὸ θ'. ὥστε εἰ μὴ ἐνδέχηται τῷ δ' τὸ ζ' ἕπεσθαι, τὸ β'

ἕψεται ἐξ ἀνάγκης. ἀλλ᾽ ἐδείκνυτο πρότερον ψεῦδος εἶναι τὸ τοιοῦτο. οὐ γὰρ εἴπετο τῷ δ τὸ β. τί οὖν τοῦ ψεύδους αἴτιον ἐπήγαγεν.

ΟΥ γὰρ ἴσως ἀνάγκη παντὶ ἢ τὸ α ἢ τὸ ζ, οὐδὲ τὸ ζ ἢ τὸ β. οὐ γάρ ἐστιν ἀπόφασις τοῦ β τὸ ζ. Τουτέστιν κακῶς εἴληπται ὅτι τὸ ζ ἀπόφασίς ἐστιν ἑκατέρου. τοῦτε α φημὶ καὶ τοῦ β. εἶτα ἐπὶ τῶν ὕλων τοῦτο δείκνυσιν.

ΤΟΥ γὰρ ἀγαθοῦ, τὸ οὐκ ἀγαθὸν ἀπόφασις, οὐ ταυτὸν δὲ ἐστὶ τὸ οὐκ ἔστιν ἀγαθὸν, τῷ οὔτε ἀγαθὸν, οὔτε οὐκ ἀγαθόν ἐστιν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν γ δ. αἱ γὰρ ἀποφάσεις αἱ εἰλημμέναι, δύο εἰσίν. Τουτέστιν, τοῦ ἔστιν ἀγαθόν. τὸ οὐκ ἔστιν ἀγαθόν. τὸ δὲ ζ ἦν οὔτε ἀγαθόν ἐστιν, οὔτε οὐκ ἔστιν ἀγαθόν. εἰ οὖν ἀπόφασις μέν ἐστι τοῦ ἔστιν ἀγαθὸν, τὸ οὐκ ἔστιν ἀγαθόν. οὐ ταυτὸν δὲ οὐκ ἔστιν ἀγαθὸν, τῷ οὔτε ἀγαθόν ἐστιν, οὔτε οὐκ ἔστιν ἀγαθὸν, οὐκ ἄρα ἀπόφασις τοῦ α τὸ ζ. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ἔφθημεν προειπόντες.

ΕΙΣ ΤΟ ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΡΩΝ ΑΝΑΛΥΤΙΚΩΝ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΕΝ ΠΟΣΟΙΣ μὲν οὖν σχήμασι, καὶ διὰ ποίων καὶ πόσων προτάσεων, καὶ πότε, καὶ πῶς γίνεται πᾶς συλλογισμὸς, ἔτι δὲ, εἰς ποῖα βλεπτέον ἀνασκευάζοντι καὶ κατασκευάζοντι. καὶ πῶς δεῖ ζητεῖν περὶ τοῦ προκειμένου καθ᾽ ὁποιανοῦν μέθοδον. ἔτι δὲ διὰ ποίας ὁδοῦ ληψόμεθα τὰς περὶ ἕκαστον ἀρχὰς, ἤδη διεληλύθαμεν.

Σκοπὸς τῆς προκειμένης πραγματείας. κατὰ μὲν ἀλέξανδρον, οὗτος. ἐρεῖν τὰ ὑπόλοιπα τοῦ α λόγου. ποῖα δέ εἰσι ταῦτα. ὅτι ἐκ ψευδῶν ἀληθὲς συνάγεται. καὶ ὅτι ἐξ ἀληθῶν ἀληθές. κατὰ δὲ τοὺς ἀκριβέστερον λέγοντας, σκοπὸς οὗτος. ἐπειδὴ ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ τὸ εἶδος τῶν συλλογισμῶν εἶπεν, ἐν τούτῳ ἐρεῖ τὴν ὕλην. εἶδος δὲ ἦν τὸ συμπέρασμα, ὕλαι δὲ αἱ προτάσεις. καὶ οὗτος μὲν ὁ σκοπός. ἐν προοιμίοις δὲ ἐπαναλαμβάνει τὰ εἰρημένα ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ. ὅτι ἐπεδείξαμεν ἐν πόσοις σχήμασι γίνονται οἱ συλλογισμοί. ἐν γὰρ τρισίν. καὶ διὰ ποίων προτάσεων. δηλονότι ἐν μὲν τῷ πρώτῳ σχήματι τῆς μείζονος καθόλου οὔσης, τῆς δὲ ἐλάττονος καταφατικῆς. ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ τῆς μείζονος καθόλου, τῆς δὲ ἐλάττονος ἀνομοιοσχήμονος οὔσης κατὰ ποιότητα. ἐν δὲ τῷ τρίτῳ τῆς ἐλάττονος οὔσης καταφατικῆς. καὶ πόσων προτάσεων. ὅτι δύο χρεία τοὐλάχιστον. καὶ πότε. καὶ πῶς. ταῦτα μὲν προείρηνται ἐν τῷ πρώτῳ τμήματι τοῦ πρώτου βιβλίου. ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ τμήματι εἴρηται πῶς δεῖ κατασκευάζειν. ὅτι ὀφείλομεν λαμβάνειν κατηγορούμενα. ὑποκείμενα. ἀλλότρια. ἐν δὲ τῷ τρίτῳ τμήματι, περὶ τῆς ἀναλύσεως εἶπεν. ὅτι ποίᾳ μεθόδῳ χρώμενοι ἀναδραμεῖν ὀφείλομεν εἰς τὰς ἀρχὰς τῶν συλλογισμῶν. ταῦτα οὖν εἴρηται ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ. ἐν πόσοις μὲν οὖν σχήμασι καὶ διὰ ποίων. ἐπειδὴ περὶ τῆς ὕλης τῶν συλλογισμῶν μέλλει λέγειν. χρησιμεύει ἡμῖν εἰς τὴν τῶν τόπων πραγματείαν τοῦτο τὸ βιβλίον ὥσπερ καὶ τὸ πρότερον εἰς τὴν ἀποδεικτικὴν καὶ ὥσπερ ἐκεῖνο εἰς τὴν ἀποδεικτικὴν οὕτω καὶ τοῦτο εἰς τοὺς τόπους.

ΕΠΕΙ δὲ οἱ μὲν, καθόλου τῶν συλλογισμῶν εἰσιν. οἱ δὲ ἐπὶ μέρους. οἱ μὲν καθόλου πάντες ἀεὶ πλείω συλλογίζονται. τῶν δὲ ἐν μέρει, οἱ μὲν κατηγορικοὶ, πλείω οἱ δ᾽ ἀποφατικοὶ τὸ συμπέρασμα μόνον. αἱ γὰρ ἄλλαι προτάσεις ἀντιστρέφουσιν. ἡ δὲ ἐν μέρει στερητικὴ, οὐκ ἀντιστρέφει.

Ἐνταῦθα τὸ προοίμιον ἐπληρώθη. ἐν τούτοις δὲ βούλεται σημᾶναι ὅτι οἱ καθόλου συλλογισμοὶ κατα- φατικοὶ καὶ ἀποφατικοί. καὶ οἱ κατὰ μέρος καταφατικοὶ μόνοι, πλείω συλλογίζονται. οἱ δὲ μερικοὶ ἀποφατικοὶ, οὐκέτι. διατί. ἐπειδὴ τὰ καθόλου καταφατικὰ προβλήματα, πρὸς τὰ μερικὰ ἀντιστρέφει. τὰ δὲ μερικὰ πρὸς ἑαυτά. λέγω δὴ τὰ καταφατικά. ὁμοίως δὲ καὶ τὰ καθόλου ἀποφατικὰ πρὸς ἑαυτά. τὸ δὲ μερικὸν ἀποφατικὸν, πρὸς οὐδὲ ἓν τῶν ἄλλων, οὔτε πρὸς ἑαυτό. τὸ δὲ συμπέρασμά φησιν ὡρισμένον ἐστί. τοῦτο γὰρ δηλοῖ διὰ τοῦ εἰπεῖν τι κατά τινος. ἵνα γὰρ μή τις οἰηθῇ μάτην ταῦτα λέγεσθαι. ὅτι πλείους ἐπὶ τῶν τριῶν προβλημάτων εἰσὶν οἱ συλλογισμοί. φησὶν ὅτι τὸ συμπέρασμα ἐφ᾽ ἑκάστου ὡρισμένον ἐστὶν ἵνα μή τις εἴποι τὸ α τινὶ τῷ γ. καὶ τὸ γ τινὶ τῷ α. τὸ αὐτό εἰσι καὶ οὐκ εἰσὶ πολλοί λόγοι. λέγομεν δὲ ὅτι ἕκαστον ὡρισμένον ἐστίν. καὶ ἕκαστόν ἐστι τι κατά τινος. ἕτερον γάρ ἐστι τὸ παιῆσαι

ται ὑποκείμενον τὸ β΄, κατηγορούμενον δὲ τὸ α΄. καὶ ἕτερον τὸ ὑποκείμενον τὸ α΄, κατηγορούμενον δὲ τὸ γ΄. [illegible] σαφῶς εἰπὼν ἐπὶ τοῦ καθόλου ἀποφατικοῦ. ὅτι εἰ μηδενὶ τὸ β΄ τῷ α΄. καὶ τὸ α΄ οὐδενὶ τῷ β΄. τοῦτό φησιν ἕτερον εἶναι τοῦ ἔμπροσθεν. ἐξ ἀνάγκης γὰρ ἕτερόν ἐστιν. ὁ γὰρ πρότερος εἶχε κατηγορούμενον τὸ α΄. ὑποκείμενον δὲ τὸ β΄. ὁ δὲ δεύτερος εἶχε κατηγορούμενον τὸ β΄, ὑποκείμενον δὲ τὸ α΄, ὥστε ἕτεροι ἀλλήλων. πῶς δὲ πολλὰ συμπεράσματα συνάγεται ἀναγκαῖον ἐπισκέψασθαι. ὅλον ὡς ἐπὶ τοῦ καθόλου καταφατικοῦ εἰ τὸ α΄ εἰ τύχοι παντὶ τῷ γ΄. καὶ τὸ γ΄ παντὶ τῷ β΄. καὶ τὸ α΄ ἄρα παντὶ τῷ β΄. καὶ τὸ β΄ τινὶ τῷ α΄. ὁμοίως καὶ ἐπὶ τοῦ μερικοῦ καταφατικοῦ. εἰ γὰρ τὸ α΄ παντὶ τῷ γ΄ καὶ τὸ γ΄ τινὶ τῷ β΄. καὶ τὸ α΄ ἄρα τινὶ τῷ β΄. καὶ τὸ β΄ ἄρα τινὶ τῷ α΄. ὥστε πλείους εἰσὶν οἱ συλλογισμοί. ὁμοίως καὶ ἐπὶ τοῦ καθόλου ἀποφατικοῦ. ὅτι τὸ α΄ οὐδενὶ τῷ β΄. καὶ τὸ β΄ οὐδενὶ τῷ α΄. ἐπὶ δὲ τοῦ μερικοῦ ἀποφατικοῦ. ἐπειδὴ ἀντιστρέψαι οὐκ ἐνδέχεται, τούτου χάριν οὐδὲ πλείονες γίνονται οἱ συλλογισμοί. τὸ δὲ συμπέρασμά τι κατά τινος ἐστίν. ὅτι ἕκαστον ὥρισται συμπέρασμα ἐκ τῆς ἀντιστροφῆς γινόμενον. εἰ δὲ ἕκαστον ὥρισται, δηλονότι ἕτερός ἐστι συλλογισμός. τὸ γάρ τι κατά τινος τὸ αὐτὸ τοῦτο δηλοῖ τῷ ἕκαστον ὥρισται.

ΕΣΤΙ δὲ περὶ τῶν καθόλου καὶ ἄλλως εἰπεῖν. ὅσα γὰρ ἢ ὑπὸ τὸ μέσον ἢ ὑπὸ τὸ συμπέρασμά ἐστιν, ἁπάντων ἔσται ὁ αὐτὸς συλλογισμός. ἐὰν τὰ μὲν, ἐν τῷ μέσῳ. τὰ δὲ, ἐν τῷ συμπεράσματι τεθῇ.

Οὕτως μὲν οὖν ἐκ τῆς γινομένης ἀντιστροφῆς ἐδείχθησαν πλείους γινόμενοι συλλογισμοί. ἔνι δὲ καὶ ἄλλως εἰπεῖν ὅτι πλείους γίνονται συλλογισμοί. ἐκ τοῦ κατὰ παντὸς ἢ μηδενός. οἷον, ὡς ἐπὶ παραδείγματος σαφηνείας χάριν. ἡ οὐσία παντὶ ζῴῳ. τὸ ζῷον, παντὶ ἀνθρώπῳ. ἡ οὐσία, παντὶ ἀνθρώπῳ. ἐπειδὴ κατὰ παντὸς ἀνθρώπου κατηγορεῖται τὸ ζῷον. οὐκοῦν καὶ κατὰ σωκράτους καὶ πλάτωνος καὶ ἀλκιβιάδους. οὐκοῦν καὶ κατὰ τούτων ὅλων ἡ οὐσία. ὥστε πλείους οἱ συλλογισμοὶ ἐκ τοῦ κατὰ παντός. ὁμοίως καὶ ἐκ τοῦ κατὰ μηδενὸς πλείους εἰσὶν οἱ συλλογισμοί. οἷον τὸ ἄψυχον, οὐδενὶ ζῴῳ. τὸ ζῷον παντὶ ἀνθρώπῳ. οὐκοῦν καὶ σωκράτους καὶ πλάτωνος. οὐκοῦν τὸ ἄψυχον κατὰ τούτων οὐκ ἔστιν. οὕτω καὶ ἐκ τοῦ κατὰ παντὸς καὶ ἐκ τοῦ κατὰ μηδενὸς πλείους γίνονται οἱ συλλογισμοί. οὐ μόνον δὲ ἐπὶ τούτων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ μέσου ὅρου. οἷον ὅτι τὸ ζῷον κατὰ ἵππου καὶ κατὰ ἀνθρώπου καὶ κατὰ κοινός, οὐκοῦν ἡ οὐσία. ὥστε ὁμοίως ἔσται ὁ συλλογισμός, οὐ μέντοι ὁ αὐτός. καὶ γὰρ οὗτος καταφατικός, ἀλλὰ ἄλλου καταφατικός. Η ὑπὸ τὸ συμπέρασμα. Μνημονεύειν ὀφείλομεν ὅτι τὸν ἔσχατον ὅρον συμπέρασμα ἐκάλεσεν. ὡς δηλονότι ἐκείνῳ τὸ ἄκρον ἢ ὑπάρχειν λέγομεν, ἢ μὴ ὑπάρχειν. ὁ αὐτὸς συλλογισμός, ἀντὶ τοῦ ὅμοιος.

ΟΙΟΝ εἰ τὸ α΄ β΄ συμπέρασμα διὰ τοῦ γ΄. ὅσα ὑπὸ τὸ β΄ ἢ τὸ γ΄ ἐστίν, ἀνάγκη κατὰ πάντων λέγεσθαι τὸ α΄. εἰ γὰρ τὸ δ΄, ἐν ὅλῳ τῷ β΄. τὸ δὲ β΄ ἐν ὅλῳ τῷ α΄, καὶ τὸ δ΄ ἔσται ἐν ὅλῳ τῷ α΄. πάλιν εἰ τὸ ε΄ ἐν ὅλῳ τῷ γ΄. τὸ δὲ γ΄ ἐν τῷ α΄. καὶ τὸ ε΄ ἐν ὅλῳ τῷ α΄ ἔσται. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ στερητικὸς εἴη ὁ συλλογισμός.

Αὐτὸ τὸ παράδειγμα. ὡς ἐπὶ στοιχείων δὲ ποιεῖται τὸν λόγον. οἷόν φησιν. εἰ τὸ α΄ συνήχθη παντὶ τῷ β΄ διὰ τοῦ γ΄. ἔστιν δὲ καὶ τὸ δ΄ μέρος τοῦ β΄. οὐκοῦν καὶ τὸ μέρει κατηγορεῖται. πάλιν εἰ παντὶ τῷ γ΄ τὸ α΄. μέρος δὲ τοῦ γ΄ τὸ ε΄. καὶ τὸ α΄ παντὶ τῷ ε΄. ὥστε πλείους οἱ συλλογισμοί.

ΕΠΙ δὲ τοῦ β΄ σχήματος, τὸ ὑπὸ τὸ συμπέρασμα μόνον ἔσται συλλογίσασθαι. οἷον εἰ τὸ α΄ τῷ β΄ μηδενὶ, τῷ δὲ γ΄ παντὶ, συμπέρασμα ὅτι οὐδενὶ τῷ γ΄, τὸ β΄. εἰ δὴ τὸ δ΄ ὑπὸ τὸ γ΄ ἐστί, φανερὸν ὅτι οὐχ ὑπάρχει αὐτῷ τὸ β΄. τοῖς δὲ ὑπὸ τὸ α΄ ὅτι οὐχ ὑπάρχει. οὐ δῆλον διὰ τοῦ συλλογισμοῦ. καίτοι οὐχ ὑπάρχει τῷ ε΄ εἰ ἔστιν ὑπὸ τὸ α΄. ἀλλὰ τὸ μὲν τῷ γ΄, μηδενὶ ὑπάρχειν τὸ β΄, διὰ τοῦ συλλογισμοῦ δέδεικται. τὸ δὲ τῷ α΄ μὴ ὑπάρχειν, ἀναπόδεικτον εἴληπται.

Ἐν μὲν τῷ πρώτῳ σχήματι ὡς ἐπεδείξαμεν καὶ ἐκ τοῦ κατὰ παντὸς δείκνυνται πλείους οἱ συλλογισμοί. ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ σχήματι οὐκέτι δυνατόν. εἰ γὰρ τὸ α΄ οὐδενὶ τῷ β΄. τῷ δὲ γ΄ παντί. συμπέρασμα ὅτι τὸ β΄ οὐδενὶ τῷ γ΄. ἔστι δὲ μέρος τοῦ γ΄ τὸ δ΄. φανερὸν ὅτι καὶ τῷ δ΄ οὐχ ὑπάρχει τὸ β΄. εἰ δὲ τὸ ε΄ μέρος τοῦ α΄, οὐ φανερὸν εἰ τὸ β΄ οὐχ ὑπάρχει τῷ ε΄. εἰ μὴ ἄρα ἀντιστροφὴ γένηται. εἰ γὰρ τὸ α΄ οὐδενὶ τῷ β΄. καὶ τὸ β΄ οὐδενὶ τῷ α΄. καὶ οὕτω δῆλον γίνεται ὅτι οὐδὲ τοῖς μέρεσι τοῦ α΄ ὑπάρχει. εἰ δὲ μὴ ἐγίνετο ἡ ἀντιστροφή, οὐκ ἐγίνετο φανερόν. ὅτι οὐχ ὑπάρχει τὸ β΄ τῷ ε΄.

ΩΣΤΕ οὐ διὰ τὸν συλλογισμὸν συμβαίνει τὸ β΄ τῷ ε΄ μὴ ὑπάρχειν. ἐπὶ δὲ τῶν ἐν μέρει, τῶν μὲν ὑπὸ τὸ συμπέρασμα, οὐκ ἔσται τὸ ἀναγκαῖον. οὐ γὰρ γίνεται συλλογισμός.

Οὐ διὰ τὸν συλλογισμὸν τὸν πρῶτον. ἐπεὶ διὰ τῆς ἀντιστροφῆς δείκνυται ὅτι τὸ β΄ τῷ ε΄ οὐχ ὑπάρχει ἐπειδὴ μέρος ἐστὶ τὸ ε΄ τοῦ α΄.

ΟΤΑΝ ΔΕ ΑΥΤΗ ληφθῇ ἐν μέρει. τῶν δὲ ὑπὸ τὸ μέσον, ἔσται πάντων. πλὴν οὐ διὰ τὸν συλλογισμόν.

Ἐπειδὴ τὸ συνάγον τὸ μερικὸν καταφατικόν. τὰ μὲν ὄντα ὑπὸ τὸν μέσον δυνατὸν δεῖξαι διὰ τοῦ κατὰ παντός. τὰ δὲ ὄντα ὑπὸ τὸν ἄκρον ὅρον οὐ δυνατόν, ἐπεὶ εὑρίσκεται ἡ μείζων μερικὴ καὶ ἐν πρώτῳ σχήματι ἀσυλλόγιστος. οἷον, εἰ τὸ α΄ τινὶ τῷ γ΄. μέρος δὲ τοῦ γ΄ τὸ ε΄. ὥστε τὸ γ΄ τινὶ τῷ ε΄. τὸ α΄ δὲ τινὶ τῷ γ΄. καὶ εὑρίσκεται ἡ μείζων μερικὴ καὶ ἀσυλλόγιστος ἐν πρώτῳ σχήματι. δυνατὸν δὲ δεῖξαι τὰ ὄντα ὑπὸ τὸν μέσον ὅρον διὰ τοῦ κατὰ παντός. οἷον εἰ τὸ α΄ παντὶ τῷ β΄. μέρος δὲ τοῦ β΄ τὸ δ΄, ὥστε καὶ τὸ

α΄ παντὶ τῷ δ΄. ὥστε τοῖς πράγμασι τοῖς πρὸς τὸν μέσον ὅρον ὑπάρχει τὸ ἄκρον. τοῖς δὲ ὑπὸ τὸν ἔσχατον, οὐ δυνατὸν δεῖξαι ὅτι ὑπάρχει.

» ΟΙ̃ΟΝ εἰ τὸ α΄ παντὶ τῷ β΄ τὸ δὲ β΄ τινὶ τῷ γ΄. τοῦ μὲν γὰρ ὑπὸ τὸ γ΄ τεθέντος, οὐκ ἔσται συλλογι-
» σμός. τοῦ δὲ ὑπὸ τὸ β΄, ἔσται. ἀλλ᾽ οὐ διὰ τὸν προγεγενημένον συλλογισμόν.

Τῶν ὑπὸ τὸ γ΄ ἐσχάτου ὅρου ὄντος. οὐ γίνεται συλλογισμός. ὅτι ὑπάρχει τὸ ἄκρον. τῶν δὲ ὑπὸ τὸ β΄ γίνεται. ὅτι ἡ μείζων φυλάττεται καθόλου.

» ΟΜΟΙΩΣ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων σχημάτων. τοῦ μὲν γὰρ ὑπὸ τὸ συμπέρασμα οὐκ ἔσται. θατέ-
» ρου δὲ, ἔσται. πλὴν οὐ διὰ τὸν συλλογισμὸν, ἢ καὶ ἐν τοῖς καθόλου ἐξ ἀναποδείκτου τῆς προτάσεως τὸ
» ὑπὸ τὸ μέσον ἐδείκνυτο. ὥστε ἢ οὐδὲ ἐκεῖ ἔσται, ἢ καὶ ἐπὶ τούτων.

Καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων σχημάτων φησὶ τοῦτό ἐστι δεῖξαι, ὅτι τὸ ἄκρον τῷ μέσῳ καὶ τοῖς μέρεσιν ὑπάρχει. ὡς ἐπὶ τῶν καθόλου προτάσεων. ἢ ὅτι δυνατὸν δεῖξαι καὶ ἐπὶ τοῦ ἐσχάτου ὅρου. ὡς ἐπὶ τῶν μερικῶν συμπερασμάτων. ἀλλ᾽ ἐπεὶ ἡ καθόλου τὸ παράγγελμα λέγει. ἵνα πανταχοῦ ᾖ. εἰ γὰρ μὴ ἔσται καὶ ἐπὶ τούτων τῶν μερικῶν συλλογισμῶν τοῦ δευτέρου καὶ τρίτου σχήματος οὐδ᾽ ἐπὶ τῶν τοῦ πρώτου μερικῶν συλλογισμῶν ἔσται. οὐδ᾽ ἐπὶ τοῦ μερικοῦ καταφατικοῦ ἔσται. δυνατὸν γὰρ δεῖξαι τὸ μέρος τοῦ γ΄ τουτέστι τὸ ε΄, ὅτι ὑπάρχει τῷ ἄκρῳ. ἵνα ἀντὶ τοῦ γ΄ λάβω τὸ ε΄.

» ἜΣΤΙ μὲν οὖν οὕτως ἔχειν, ὥστ᾽ ἀληθεῖς εἶναι τὰς προτάσεις, δι᾽ ὧν ὁ συλλογισμός. ἔστι δ᾽ ὥστε
» ψευδεῖς. ἔστι δ᾽ ὥστε τὴν μὲν, ἀληθῆ εἶναι. τὴν δὲ, ψευδῆ. τὸ δὲ συμπέρασμα, ἢ ἀληθὲς ἢ ψεῦδος ἐξ ἀ-
» νάγκης. ἐξ ἀληθῶν μὲν οὖν οὐκ ἔστι ψεῦδος συλλογίσασθαι. ἐκ ψευδῶν δὲ ἐστιν ἀληθές. πλὴν οὐ τοῦ
» διότι, ἀλλ᾽ ὅτι. τοῦ γὰρ διότι, οὐκ ἔστιν ἐκ ψευδῶν συλλογισμός. δι᾽ ἣν δὲ αἰτίαν, ἐν τοῖς ἑπομένοις λεχθήσεται.

Βούλεται δεῖξαι ἐντεῦθεν ὁ ἀριστοτέλης πῶς ἐκ τῶν προτάσεων συνάγονται τὰ συμπεράσματα. καὶ γὰρ αἱ προτάσεις, ἢ ἄμφω ἀληθεῖς, ἢ ἄμφω ψευδεῖς. ἢ ἡ μὲν ἀληθὴς, ἡ δὲ ψευδής. καὶ εἰ ἄμφω ἀληθεῖς, ἀληθὲς καὶ τὸ συμπέρασμα. εἰ δ᾽ ἄμφω ψευδεῖς, ποτὲ ἀληθὲς, ποτὲ ψευδές. εἰ δ᾽ ἐπί τι ψευδεῖς. εἰ μὲν ἡ μείζων ψευδὴς, ἡ δὲ ἐλάττων ἀληθὴς, ψευδὲς τὸ συμπέρασμα. εἰ δὲ ἡ μείζων ἀληθὴς, ἡ δὲ ἐλάττων ψευδὴς, ἀληθὲς τὸ συμπέρασμα. λέγει οὖν ὅτι. εἰ ἐκ ψευδῶν ἀμφοτέρων ἐστὶ συλλογίσασθαι καὶ ἀληθῆ συμπεράσματα. τοῦ δὲ ὅτι συλλογισμὸς οὐ τοῦ διότι. εἰδέναι γὰρ δεῖ ὅτι εἰ ἀληθεῖς εἰσιν αἱ προτάσεις, ὁ μέσος ὅρος ἔχει τὴν αἰτίαν, δι᾽ ἧς συνάπτει ὁ ἄκρος τῷ ἄκρῳ. διὰ γὰρ τοῦ μέσου ὅρου, ὁ ἄκρος τῷ ἄκρῳ δείκνυται. καὶ ἔστιν ὁ συλλογισμὸς τοῦ διότι. εἰ δὲ ψευδεῖς εἰσιν αἱ προτάσεις, ἀληθὲς δὲ τὸ συμπέρασμα, αὐτὸ τοῦτο μόνον συνήχθη. ὅτι τὸ ἄκρον τῷ ἄκρῳ ὑπάρχει. καὶ μόνον τὸ ὅτι. οὔτε γὰρ τὴν αἰτίαν ἔχει ὁ μέσος ὅρος ἐπὶ τῶν ψευδῶν προτάσεων διότι τὸ ἄκρον τῷ ἄκρῳ συνάπτεται. ὥστε διαφέρει τὸ ἀληθὲς συμπέρασμα. τὸ ἐξ ἀληθῶν προτάσεων, τῷ ἀληθεῖ συμπεράσματι τῷ ἐκ ψευδῶν, τούτῳ. ὅτι τὸ μὲν ἀληθὲς, τὸ ἐξ ἀληθῶν, τοῦ διότι ἔχει τὸν συλλογισμόν. τὸ δὲ ἀληθὲς, τὸ ἐκ ψευδῶν, τοῦ ὅτι μόνον. λέγει οὖν πρῶτον περὶ τοῦ ἐξ ἀληθῶν προτάσεων. ὅτι οὐκ ἐνδέχεται ψεῦδος συναχθῆναι. ἀλλὰ πάντως ἀληθές. εἰδέναι δὲ δεῖ. ὅτι τὸ μὲν ἀληθὲς ἐκάλεσεν ὄν. τὸ δὲ ψεῦδος μὴ ὄν. καὶ τὸ ὂν ἀληθὲς, τὸ δὲ μὴ ὂν, ψεῦδος.

» ΠΡΩΤΟΝ μὲν οὖν ὅτι ἐξ ἀληθῶν οὐχ οἷόν τε ψεῦδος συλλογίσασθαι, ἐντεῦθεν δῆλον. εἰ γὰρ
» τοῦ α΄ ὄντος ἀνάγκη τὸ β΄ εἶναι τοῦ β΄ μὴ ὄντος, ἀνάγκη τὸ α΄ μὴ εἶναι. εἰ οὖν ἀληθές ἐστι τὸ α΄, ἀνάγκη
» καὶ τὸ β΄ ἀληθὲς εἶναι. ἢ συμβήσεται τὸ αὐτὸ ἅμα εἶναί τε καὶ μὴ εἶναι. τοῦτο δὲ ἀδύνατον.

Βουλόμενος δεῖξαι ὅτι ἐξ ἀληθῶν προτάσεων ἀληθὲς γίνεται συμπέρασμα, λαμβάνει ἀναλογίαν τινὰ τοιαύτην. λαμβάνει τὸ α΄ ὡς δύο προτάσεις ἀληθεῖς, τὸ συμπέρασμα τὸ β΄. καὶ λέγει οὕτως. εἰ ἀνάγκη τοῦ β΄ μὴ ὄντος μηδὲ α΄ εἶναι. οὐκοῦν ἀνάγκη καὶ τοῦ α΄ ὄντος, τὸ β΄ εἶναι. εἰ δὲ ἐρεῖς ὅτι τοῦ α΄ ὄντος τὸ β΄ οὐκ ἔστιν. τὸ αὐτὸ καὶ ἔστιν καὶ οὐκ ἔστιν, ὅπερ ἄτοπον. ἐλέγομεν γὰρ ὅτι τὸ ἀληθὲς ὂν, καλεῖται. τὸ δὲ ψεῦδος μὴ ὄν. οὐκοῦν ἐξ ἀνάγκης τοῦ α΄ ὄντος τὸ β΄ ἀκολουθεῖ. ὂν ἔσται τὸ β΄. ὡς ἀληθές. εἰ δὲ ἐρεῖς, ὅτι οὐκ ἀληθὲς ἀλλὰ ψευδὲς, ἔσται μὴ ὄν. ὅπερ ἄτοπον. τὸ αὐτὸ καὶ ὂν καὶ μὴ ὂν λέγει.

» ΜΗ ὅτι δὲ κεῖται τὸ α΄ εἷς ὅρος, ὑποληφθῇ τῷ ἐνδέχεσθαι, ὡς ἑνός τινος ὄντος ἐξ ἀνάγκης τι συμ-
» βαίνειν. οὐ γὰρ οἷόν τε. τὸ μὲν γὰρ συμβαῖνον ἐξ ἀνάγκης, τὸ συμπέρασμά ἐστι. δι᾽ ὧν δὲ τοῦτο γίνεται,
» ἐλαχίστων τρεῖς ὅροι, δύο δὲ διαστήματα καὶ προτάσεις.

Ἐπειδὴ ἔλαβε τὸ α΄ ὡς ἕνα ὅρον. τὸ δὲ β΄ ὡς συμπέρασμα ἀληθές. φησὶ μὴ νομίσῃς ὅτι τὸ α΄ εἷς ἐστιν ὅρος. καὶ ὅτι καὶ ἐξ ἑνὸς ὅρου συνήχθη τὸ β΄. ψεῦδός τε γάρ ἐστιν. οὐ γὰρ ἐξ ἑνὸς ὅρου τι συνάγεται. ἀλλ᾽ ἐκ τριῶν ὅρων καὶ δύο προτάσεων παρείληπται.

» ΕΙ οὖν ἀληθὲς ᾧ τὸ β΄ ὑπάρχει, τὸ α΄ παντί. ᾧ δὲ τὸ γ΄, τὸ β΄, ᾧ τὸ γ΄ ἀνάγκη τὸ α΄ ὑπάρχειν. καὶ
» οὐχ οἷόν τε τοῦτο ψεῦδος εἶναι. ἅμα γὰρ ὑπάρξει τοῦτο καὶ οὐχ ὑπάρξει. τὸ οὖν α΄ ὥσπερ ἓν κεῖται, δύο
» προτάσεις συλληφθεῖσαι. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν στερητικῶν ἔχει. οὐ γάρ ἐστιν ἐξ ἀληθῶν δεῖξαι ψεῦδος.

Δείκνυσι δι᾽ ἐκθέσεως ὅτι τὸ α΄, ἀντὶ δύο προτάσεων ἐλήφθη καὶ τριῶν ὅρων. ἅμα δὲ καὶ ὅτι ἐξ ἀληθῶν ἀληθὲς συνάγεται. εἰ γὰρ ἀνάγκη τὸ α΄ ὑπάρχειν τῷ β΄. καὶ τὸ β΄ τῷ γ΄, οὐκοῦν καὶ τὸ α΄ τῷ γ΄. ὥστε

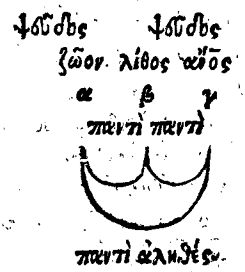
ἀληθὲς

ἀληθὲς καὶ ὂν τὸ συμπέρασμα. εἰ δέ τις ἐρεῖ τοῦτο ψευδὲς, τὸ αὐτὸ καὶ ἂν καὶ μὴ ὄν. ὅπερ ἄτοπον. ὁμοίως καὶ [illegible]ατικῶν ἐστιν ἀληθὲς ἐξ ἀληθῶν δείκνυσθαι.

» ΕΚ ψευδῶν δὲ ἔστιν, ἀληθὲς συλλογίσασθαι, καὶ ἀμφοτέρων τῶν προτάσεων ψευδῶν οὐσῶν, καὶ » τῆς μιᾶς. ταύτης δὲ οὐχ ὁποτέρας ἔτυχεν, ἀλλὰ τῆς δευτέρας. ἐὰν περ ὅλην λαμβάνωμεν ψευδῆ. μὴ » ὅλης δὲ λαμβανομένης, ἔστιν ὁποτερασοῦν.

Ε ἰρηκὼς περὶ τῶν ἐξ ἀληθῶν προτάσεων, νῦν περὶ τῶν ἐκ ψευδῶν συναγομένων. καὶ λέγει πότε μὲν ψευδῆ συνάγεται, πότε δὲ ἀληθῆ συμπεράσματα. τῶν οὖν ἐκ ψευδῶν προτάσεων συλλογισμὸν συναγόντων ἐν πρώτῳ σχήματι. ἢ ἐξ ἀμφοτέρων ψευδῶν. ἢ τῆς ἑτέρας μόνης. καὶ εἰ ἀμφοτέρων ψευδῶν, ἢ ἀμφοτέρων τῶν προτάσεων ὅλων ψευδῶν οὐσῶν καὶ συνάγονται δύο συζυγίαι. καταφατικαί. καὶ ἀποφατικαί. ἢ ἀμφοτέρων τῶν προτάσεων ἐπί τι ψευδῶν οὐσῶν, καὶ ἄλλαι δύο συζυγίαι γίνονται. μία καταφατικὴ καὶ ἄλλη ἀποφατική. ἢ τῆς μὲν ὅλης ψευδοῦς, τῆς δὲ ἐπί τι ψευδοῦς. καὶ τοῦτο διχῶς. ἢ γὰρ ἡ μείζων ἐπί τι ψευδής. ἡ δὲ ἐλάττων ὅλη ψευδής. καὶ γίνονται ἄλλαι δύο συζυγίαι καταφατικὴ καὶ ἀποφατική. ἢ ἡ μείζων ὅλη ψευδής, ἡ δὲ ἐλάττων ἐπί τι ψευδής. καὶ γίνονται ἄλλαι δύο. καταφατικὴ καὶ ἀποφατική. ὥστε τέως ἔχομεν ὀκτὼ συζυγίας. δύο μὲν ἐκ τῶν ὅλων ψευδῶν. δύο δὲ ἐκ τῶν ἐπί τι ἄμφω ψευδῶν. τέσσαρας δὲ ἐκ τοῦ τῆς μὲν ὅλης, τῆς δὲ ἐπί τι τῶν προτάσεων ψευδοῦς. οὕτω μὲν εἰ ἐξ ἀμφοτέρων ψευδῶν. ἐκ δὲ τῆς θατέρας ψευδοῦς, τῆς δὲ θατέρας ἀληθοῦς, καὶ τοῦτο διχῶς. ἢ γὰρ ἡ μείζων ψευδής, ἡ δὲ ἐλάττων ἀληθής. ἢ ἡ μὲν ἐλάττων ψευδής, ἡ δὲ μείζων ἀληθής. καὶ εἰ ἡ μείζων ψευδὴς ἡ δὲ ἐλάττων ἀληθής, ἢ ὅλη ψευδής. καὶ ποιεῖ δύο συζυγίας καταφατικὴν καὶ ἀποφατικήν. ἢ ἐπί τι ψευδὴς καὶ ποιεῖ ἄλλας δύο μίαν καταφατικὴν καὶ μίαν ἀποφατικήν. εἰ δὲ ἢ ἡ μείζων ἀληθὴς ἡ δὲ ἐλάττων ψευδής. πάλιν ἢ ὅλη ἀληθὴς καὶ ποιεῖ ἄλλας δύο συζυγίας. ἢ ἐπί τι ἀληθής. καὶ ποιεῖ ἄλλας δύο καταφατικὴν καὶ ἀποφατικήν. ὥστε γίνεσθαι τὰς πάσας ις΄.

ταύτας διέξεισιν ὁ ἀριστοτέλης. οὐ πάσας δὲ, τὰς γὰρ τῆς μὲν ὅλης ψευδοῦς. τῆς δὲ ἐπί τι ψευδοῦς γινομένην τέσσαρας συζυγίας, οὐ διέξεισιν ὡς δήλας ἐκ τῶν ἄλλων. καὶ λέγει ὅτι συνάγουσιν ἀληθῆ συμπέρασμα ἐὰν ὦσιν ἄμφω ψευδεῖς. εἰ δὲ ἡ μείζων ψευδής, οὐ συνάγεται τὸ ἀληθές. ὅπερ θαυμαστόν. ὅτι ἀμφοτέρων μὲν τῶν προτάσεων ψευδῶν οὐσῶν συνήγετο. τῆς δὲ μείζονος ψευδοῦς οὔσης, οὐ συνάγεται.

» ΕΣΤΩ γὰρ τὸ α΄ ὅλῳ τῷ γ΄ ὑπάρχον. τῷ δὲ β΄ μηδενί. μηδὲ τὸ » β΄ τῷ γ΄ ὑπάρχον, ἐνδέχεται δὲ τοῦτο. οἷον λίθῳ οὐδενὶ ζῶον, οὐδὲ λί» θος οὐδενὶ ἀνθρώπῳ. ἐὰν οὖν ληφθῇ τὸ α΄ παντὶ τῷ β΄. καὶ τὸ β΄ παν» τὶ τῷ γ΄, τὸ α΄ παντὶ τῷ γ΄ ὑπάρξει. ὥστε ἐξ ἀμφοῖν ψευδῶν, ἀληθὲς τὸ » συμπέρασμα. πᾶς γὰρ ἄνθρωπος ζῶον.

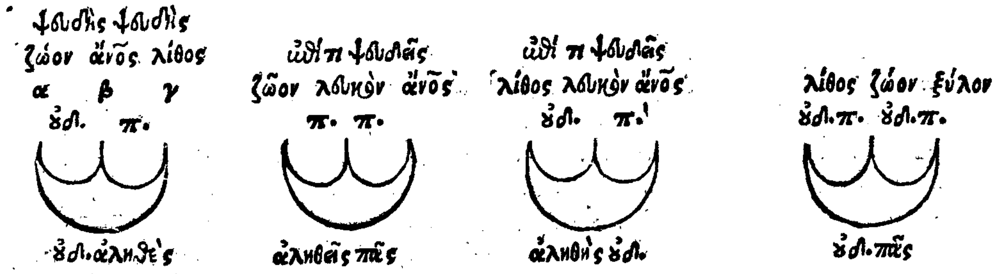
Π ρῶτον εἶπε περὶ τῆς συζυγίας τῆς ἐξ ἀμφοτέρων ὅλων ψευδῶν. ἀλλ᾽ ὅλον ψεῦδος καλεῖ, οὗ τὸ ἐναντίον, ἀληθές ἐστιν. οἷον πᾶς ἄνθρωπος πτερωτός. ὅλον ψεῦδος. ἐπειδὴ τὸ ἐναντίον ἀληθές. τὸ οὐδεὶς ἄνθρωπος πτερωτός ἐστιν. ἐπί τι δὲ ψεῦδος καλεῖ, οὗ τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενόν ἐστιν ἀληθὲς, οἷον πᾶς ἄνθρωπος λευκός. τοῦτο ἐπί τι ψεῦδος. ὅτι τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον αὐτῷ ἀληθεύει. τὸ οὐ πᾶς ἄνθρωπος λευκός. λέγει οὖν πρῶτον περὶ τῶν συζυγιῶν τῶν ἐξ ἄμφω ψευδῶν. λέγει γὰρ ἔστω ὅτι συμπέρασμα γέγονε τὸ α΄ παντὶ τῷ γ΄. ἔστωσαν δὲ αἱ προτάσεις. ἀληθεῖς μὲν, ὡς ἀποφατικαί. τότε α΄ β΄ καὶ τὸ β΄ γ΄. ψευδεῖς δὲ ὡς καταφατικαί ἵνα ὦσιν αἱ ὅλαι ψευδεῖς. οἷον τὸ α΄ παντὶ τῷ β΄ ὅπερ ψεῦδος. ἦν γὰρ τὸ ἀληθὲς οὐδενὶ τῶν β΄. τὸ δὲ β΄ παντὶ τῷ γ΄. ὅπερ ψεῦδος. τὸ γὰρ ἀληθὲς ἦν οὐ παντί. οὐκοῦν συνάγεται, ὅτι τὸ α΄ τῷ γ΄ παντί, ὅπερ ἀληθές. καὶ σκοπήσωμεν ἐνταῦθα. ἐπειδὴ γὰρ ἀληθεῖς οὖσαι αἱ προτάσεις ἀσυλλόγιστοι ἦσαν ἀμφότεραι γὰρ ἀποφατικαί, καὶ συνῆγον τὸ πᾶς καὶ τὸ οὐδείς διὸ καὶ ἀσυλλόγιστοι. ψευδεῖς γενόμενοι ὑπονοηθεῖεν ἀληθῆ συνάγειν. εἰ γὰρ ἀληθεῖς αἱ προτάσεις οὖσαι ἀσυλλόγιστος ἦν ἡ συζυγία, ψευδεῖς δὲ οὖσαι συλλογιστικὴ ἔσται. ἀλλὰ καὶ τοῦτο εἰδέναι δεῖ. ὅτι ἄμφω ψευδῶν οὐσῶν, οὐκ ἀεὶ τὸ συμπέρασμα ἀληθὲς, ἀλλ᾽ ὅτε ἀσυλλόγιστος οὖσα συνῆγε, τὸ τοιοῦτο συμπέρασμα, οἷον, εἰ ἀσυλλόγιστος οὖσα ἡ συζυγία συνῆγεν καταφατικόν. ψευδῶν δὲ μεταληφθεισῶν εἰς καταφατικὰς, συνάξει καὶ τὸ καταφατικὸν ἀληθὲς ἐκ ψευδῶν. ὅτε δὲ ἐξ ἀληθῶν προτάσεων ἀσυλλόγιστος οὖσα ἡ συζυγία συνῆγεν ἀποφατικὸν, μεταληφθεισῶν τῶν προτάσεων εἰς ψευδεῖς. συνάξουσι ψευδὲς συμπέρασμα. δι᾽ ὃ οὐκ ἀεὶ ἐκ ψευδῶν ἀληθές. ἐπειδὴ οὖν οὐκ ἀεί, ὡς ἐπὶ ὅρων ἔλαβεν τὸ λεγόμενον. Ἔστω γὰρ τὸ α΄ ὅλῳ τῷ γ΄ ὑπάρχον. τῷ δὲ β΄ μηδενί. ἀληθεῖς μὲν οὕτω λαμβανόμεναι. ψευδεῖς δὲ ἐναντίως λαμβανόμεναι. κατηγορικαὶ καὶ ἀποφατικαί.

» ΩΣΑΥΤΩΣ δὲ καὶ τὸ στερητικόν. ἔστω γὰρ τῷ γ΄ μήτε τὸ α΄ ὑπάρχειν μηδενὶ, μήτε τὸ β΄. τὸ μέν» τοι α΄ τῷ β΄ παντί. οἷον ἐὰν τῶν αὐτῶν ὅρων ληφθέντων μέσον τεθῇ, ὁ ἄνθρωπος. λίθῳ γὰρ οὔ» τε ζῶον οὔτε ἄνθρωπος οὐδενὶ ὑπάρχει. ἀνθρώπῳ δὲ παντὶ ζῶον. ὥστε ἐὰν ᾧ μὲν ὑπάρ-

» χει παντὶ λάβωμεν μηδενὶ ὑπάρχειν, ᾧ δὲ μὴ ὑπάρχει, παντὶ ὑπάρχειν ἐκ ψευδῶν ἀμφοῖν, ἀληθὲς ἔσται
» τὸ συμπέρασμα.

Εἶπε περὶ τῆς μιᾶς συζυγίας τῆς καταφατικῆς, τῆς ἐξ ὅλων ψευδῶν. νῦν περὶ τῆς ἄλλης λέγει, τῆς ἀποφατικῆς καὶ ἐξ ὅλων ψευδῶν ἀληθὲς συναγούσης οὔσης. ἐὰν οὖν ἀληθῶν οὐσῶν. τὸ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ ὁ ἄνθρωπος οὐδενὶ λίθῳ. λάβωμεν αὐτὰς ψευδεῖς, ποιοῦμεν ἀληθὲς συμπέρασμα οὕτω. τὸ ζῶον οὐδενὶ ἀνθρώπῳ. ἰδοὺ ὅλη ψευδής. ὁ ἄνθρωπος παντὶ λίθῳ. ἰδοὺ ὅλη ψευδής. καὶ ὅμως ζῶον οὐδενὶ λίθῳ. ὅπερ ἀληθές. ἰδοὺ καὶ ἐνταῦθα ἀληθῶν οὐσῶν τῶν προτάσεων, ψευδὴς καὶ ἀσυλλόγιστος. ψευδῶν δὲ γέγονεν τοῦ ὅτι ὁ συλλογισμός.

» Τῶν αὐτῶν ὅρων ληφθέντων. τῶν αὐτῶν ὅρων τῶν ἤδη εἰρημένων ἐν τοῖς μικρὸν ἀνωτέρω.

» ΟΜΟΙΩΣ δὲ δειχθήσεται, κἂν ἐπί τι ψευδὴς ἑκατέρα ληφθῇ.

Εἶπε περὶ τῶν δύο συζυγιῶν τῶν ἐξ ἄμφω ψευδῶν. καὶ ὤφειλεν εἰπεῖν εὐθέως περὶ τῶν δ' συζυγιῶν τῶν ἐκ τῆς μὲν ὅλης ψευδοῦς. τῆς δὲ ἐπί τι ψευδοῦς τῶν ἐξ ἄμφω ψευδῶν. καὶ ἐπί τι ψευδῶν. ἄλλος δὲ ταύτας ἀποσιωπᾷ τὰς συζυγίας ὡς δήλας γινομένας ἐκ τῶν ἄλλων συζυγιῶν. ὅτι αὗται ἀληθὲς συνάγουσι συμπέρασμα. λέγει δὲ περὶ τῶν ἄμφω ἐπί τι ψευδῶν ὅτι συνάγεται ἀληθὲς συμπέρασμα. οἷον εἰ λάβοις ζῶον παντὶ λευκῷ. ἰδοὺ ἐπί τι ψευδές. ἐπὶ γὰρ τοῦ κόρακος ψευδές. ἐπὶ δὲ κύκνου, ἀληθές. λευκὸν παντὶ ἀνθρώπῳ. καὶ αὕτη ἐπί τι ψευδής. καὶ ὅμως ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ. ὁμοίως καὶ ἐπὶ τοῦ ἀποφατικοῦ. λίθος οὐδενὶ λευκῷ. λευκὸν παντὶ ἀνθρώπῳ. ἰδοὺ ἀμφότεραι ἐπί τι ψευδεῖς. καὶ ὅμως λίθος οὐδενὶ ἀνθρώπῳ, ὅπερ ἀληθές.

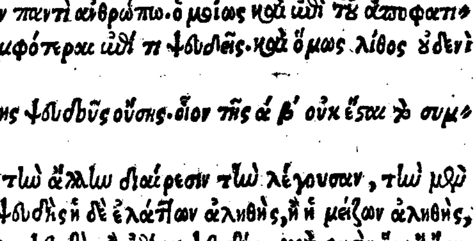
» ΕΑΝ δ' ἡ ἑτέρα τεθῇ ψευδής. τῆς μὲν πρώτης ὅλης ψευδοῦς οὔσης. οἷον τῆς α β οὐκ ἔσται τὸ συμ-
» πέρασμα ἀληθές, τῆς δὲ β γ, ἔσται.

Πληρώσας περὶ τῶν ἄμφω ἐπί τι ψευδῶν, νῦν ἦλθεν ἐπὶ τὴν ἄλλην διαίρεσιν τὴν λέγουσαν, τὴν μὲν ψευδῆ τὴν δὲ ἀληθῆ. τοῦτο δὲ ἦν διχῶς. ἢ γὰρ ἡ μείζων ψευδὴς ἡ δὲ ἐλάττων ἀληθής, ἢ ἡ μείζων ἀληθής, ἡ δὲ ἐλάττων ψευδής. καὶ εἰ ἔστιν ἡ μείζων ψευδής, ἢ ὅλη ψευδής, ἢ ἐπί τι ψευδής. καὶ φησὶν ὅτι εἰ ἔσται ἡ μείζων ὅλη ψευδής, ἀληθὲς οὐ συνάγεται συμπέρασμα. εἰ δὲ εἴη ἡ β γ ἡ ἐλάττων, πρότασις ψευδής, συνάγεται. πάλιν εἰ καὶ ἡ μείζων ἢ ὅλη ψευδής. ἀλλ' ἐπί τι, πάλιν συνάγεται ἀληθές. καὶ ὁμοίως εἰ ἡ μείζων πρότασις ὅλη ἀληθής, ἡ δὲ ἐλάττων ὅλη ψευδής. ἢ ἐπί τι ψευδὴς συνάγεται ὡς δείξομεν.

» ΛΕΓΩ δὲ ὅλην ψευδῆ τὴν ἐναντίαν. οἷον εἰ μηδενὶ ὑπάρχον, παντὶ εἴληπται. ἢ εἰ παντὶ μηδενὶ ὑ-
» πάρχον. ἔστω γὰρ τὸ α τῷ β μηδενὶ ὑπάρχον. τὸ δὲ β τῷ γ παντί.

Ποίαν λέγει ὅλην ψευδῆ, τὴν ἔχουσαν τὴν ἐναντίαν ἀληθῆ. ἐπί τι δὲ ψευδῆ, τὴν ἔχουσαν τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον.

» ΕΑΝ δὴ τὴν μὲν β γ πρότασιν λάβωμεν ἀληθῆ. τὴν δὲ α β ψευδῆ ὅλην, καὶ παντὶ ὑπάρχειν
» τῷ β τὸ α, ἀδύνατον τὸ συμπέρασμα ἀληθὲς εἶναι. οὐδενὶ γὰρ ὑπῆρχε τῶν γ εἴπερ ᾧ τὸ β μηδενὶ τὸ α.
» τὸ δὲ β παντὶ τῷ γ.

Λέγει πρῶτον περὶ τῆς συζυγίας τῆς ἐχούσης τὴν μείζονα ὅλην ψευδῆ, τὴν δὲ ἐλάττονα ἀληθῆ. καὶ τέως περὶ τοῦ καταφατικοῦ. ὅτι ἐὰν τὸ α κατὰ ἀλήθειαν οὐδενὶ ὑπάρχει τῷ β. εἶτα ληφθῇ ὅτι ὑπάρχει παντί. ὅλη ψευδής ἐστιν. εἶτα καὶ τὸ β ἐξ ἀληθείας παντὶ τῷ γ, οὐκ ἔστιν ἀληθὲς εἰπεῖν ὅτι τὸ συμπέρασμά ἐστιν ἀληθές. οἷον, ἄψυχον οὐδενὶ ζώῳ ἀληθές μετάλαβε εἰς ψευδῆ ὅλην καὶ εἰπέ. ἄψυχον παντὶ ζώῳ. ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ ἀληθές. καὶ συνάγεται ψεῦδος ὅτι ἄψυχον παντὶ ἀνθρώπῳ. οὕτως ἡ μία συζυγία ἡ καταφατική. ἡ δ' ἀποφατικὴ ἡ ψευδὴς οὕτως. ἔμψυχον οὐδενὶ ζώῳ. ὅπερ ὅλον ψευδές. ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ. ἔμψυχον οὐδενὶ ἀνθρώπῳ. ὅπερ ψεῦδος. οὕτως αἱ δύο συζυγίαι αὗται, αἱ ἔχουσαι τὴν μείζω ὅλην ψευδῆ, ἀληθὲς συμπέρασμα οὐ συνάγουσιν.

Ὁμοίως

ΟΜΟΙΩΣ δὲ οὐδ' εἰ τὸ α τῷ β παντὶ ὑπάρχει. καὶ τὸ β τῷ γ παντί. ληφθῇ δὲ ἡ μὲν β γ ἀληθὴς πρότασις, ἡ δὲ α β ψευδὴς ὅλη. καὶ μηδενὶ ὧν τὸ β τὸ α. τὸ συμπέρασμα ψευδὲς ἔσται. παντὶ γὰρ ὑπάρχει τῷ γ, τὸ α. εἴπερ ᾧ τὸ β παντὶ τὸ α. τὸ δὲ β παντὶ τῷ γ. φανερὸν οὖν ὅτι τῆς πρώτης ὅλης λαμβανομένης ψευδοῦς, αἴτε καταφατικῆς αἴτε στερητικῆς, τῆς δ' ἑτέρας ἀληθοῦς, οὐ γίνεται ἀληθὲς τὸ συμπέρασμα.

Ἀλλ' ἵνα ποιήσῃ τὴν ἀποφατικὴν συζυγίαν ψευδῆ, λαμβάνει ψευδῆ ἀποφατικὴν πρότασιν τὴν μείζονα. ἵνα ᾖ τὸ α τῷ β μηδενί. ὅπερ ψεῦδος. παντὶ γὰρ ἦν τῷ ζώῳ τὸ ἔμψυχον.

ΜΗ ὅλης δὲ λαμβανομένης, ψευδοῦς, ἔσται. εἰ γὰρ τὸ α τῷ μὲν γ παντὶ ὑπάρχει. τῷ δὲ β τινί, τὸ δὲ β παντὶ τῷ γ. οἷον ζῷον κύκνῳ μὲν παντί. λευκῷ δὲ τινί. τὸ δὲ λευκὸν παντὶ κύκνῳ. ἐὰν ληφθῇ τὸ α παντὶ τῷ β. καὶ τὸ β παντὶ τῷ γ, τὸ α παντὶ τῷ γ ὑπάρξει ἀληθῶς. πᾶς γὰρ κύκνος ζῷον.

Ἐὰν μὲν ᾖ, ἡ μείζων ὅλη ψευδής, οὐ συνάγεται ἀληθὲς συμπέρασμα. ἐὰν δὲ ἐπί τι ψευδής, συνάγεται ἀληθές. οἷον ἡ μὲν καταφατική, οὕτω. ζῷον παντὶ λευκῷ. ἐπί τι ψευδής. ἐπὶ τοῦ κόρακος γὰρ ψευδής. ἐπὶ δὲ τοῦ κύκνου ἀληθής. λευκὸν παντὶ κύκνῳ. καὶ ὅμως ζῷον παντὶ κύκνῳ. οὕτως ἡ καταφατικὴ συζυγία συνάγεται.

ΟΜΟΙΩΣ δὲ καὶ εἰ στερητικὸν εἴη τὸ α β. ἐγχωρεῖ γὰρ τὸ α τῷ μὲν β τινὶ ὑπάρχειν. τῷ δὲ γ μηδενί. τὸ δὲ β. παντὶ τῷ γ. οἷον τὸ ζῷον τινὶ μὲν λευκῷ. χιόνι δὲ οὐδεμιᾷ, λευκὸν δὲ πάσῃ χιόνι. εἰ οὖν ληφθείη τὸ μὲν α μηδενὶ τῷ β, τὸ δὲ β, παντὶ τῷ γ. τὸ α οὐδενὶ τῷ γ ὑπάρξει.

Ὥσπερ τὸ ἀληθὲς τὸ καταφατικὸν συνάγεται γέγονε. συμπέρασμα. οὕτω καὶ τὸ ἀποφατικὸν ἀληθές, τῆς μείζονος ἐπί τι ψευδοῦς οὔσης. τῆς οἷον ζῷον οὐδενὶ λευκῷ ἐπί τι ψευδοῦς. ἐπὶ γὰρ κύκνου μόνου ψευδοῦς. λευκὸν πάσῃ χιόνι. καὶ ὅμως ζῷον οὐδεμιᾷ χιόνι. ὅπερ ἀληθὲς τὸ συμπέρασμα.

ΕΑΝ δὲ ἡ μὲν α β πρότασις ὅλη ληφθῇ ἀληθής, ἡ δὲ β γ ὅλη ψευδής, ἔσται συλλογισμὸς ἀληθής. οὐδὲν γὰρ κωλύει τὸ α καὶ τῷ β καὶ τῷ γ παντὶ ὑπάρχειν. τὸ μέντοι β μηδενὶ τῷ γ. οἷον ὅσα τοῦ αὐτοῦ γένους εἴδη μὴ ὑπ' ἄλληλα. τὸ γὰρ ζῷον, καὶ ἵππῳ καὶ ἀνθρώπῳ ὑπάρχει. ἵππος δέ, οὐδενὶ ἀνθρώπῳ ὑπάρχει. ἐὰν οὖν ληφθῇ τὸ α παντὶ τῷ β. καὶ τὸ β παντὶ τῷ γ. ἀληθὲς ἔσται τὸ συμπέρασμα, ψευδοῦς οὔσης ὅλης τῆς β γ προτάσεως.

Ἐλήφθη ἡ μείζων πρότασις ὅλη ψευδής. καὶ οὐ συνῆξεν ἀληθές, καὶ ἐπί τι ψευδής, καὶ συνῆξε τὰ δύο συμπεράσματα ἀληθῆ. νῦν δὲ λαμβάνει τὴν μείζονα ἀληθῆ, τὴν δὲ ἐλάττονα ψευδῆ ὅλην. καὶ λέγει ἀληθῆ γίνεσθαι τὰ συμπεράσματα. οἷον ζῷον παντὶ ἀνθρώπῳ ἀληθές. ἄνθρωπος παντὶ ἵππῳ. ψευδὴς ὅλη. καὶ ὅμως ζῷον παντὶ ἵππῳ. ὅπερ ἀληθές. οὕτω τὸ καταφατικόν. τὸ μέντοι β, οὐδενὶ τῷ γ. εἰ τὸ β οὐδενὶ τῷ γ. ἀληθές. ἀλλ' ἵνα γένηται ψευδές λαμβάνηται παντί.

ΟΜΟΙΩΣ δὲ καὶ στερητικῆς οὔσης τῆς α β, προτάσεως. ἐνδέχεται γὰρ τὸ α μήτε τῷ β. μήτε τῷ γ μηδενὶ ὑπάρχειν. μηδὲ τὸ β μηδενὶ τῷ γ. οἷον τοῖς ἐξ ἄλλου γένους εἴδεσι τὸ ἕτερον γένος. τὸ γὰρ ζῷον οὔτε μουσικῇ. οὔτε ἰατρικῇ ὑπάρχει. οὐδ' ἡ μουσική, ἰατρικῇ. ληφθέντος οὖν τοῦ μὲν α μηδενὶ τῷ β. τοῦ δὲ β παντὶ τῷ γ. ἀληθὲς ἔσται τὸ συμπέρασμα.

Τὴν ἀποφατικὴν συζυγίαν συνάγομεν ἀληθῆ, τῆς μείζονος ἀληθοῦς οὔσης, τῆς δὲ ἐλάττονος ὅλης ψευδοῦς οὕτως. τὸ ζῷον οὐδεμιᾷ μουσικῇ ὅπερ ἀληθές. μουσικὴ πάσῃ ἰατρικῇ ὅπερ ψευδές. καὶ ζῷον οὐδεμιᾷ ἰατρικῇ. ὅπερ ἀληθές. οὕτω καὶ αὗται αἱ συζυγίαι ἀληθεῖς.

ΚΑΙ εἰ μὴ ὅλη ψευδὴς ἡ β γ, ἀλλ' ἐπί τι καὶ οὕτως ἔσται τὸ συμπέρασμα ἀληθές. οὐδὲν γὰρ κωλύει τὸ α καὶ τῷ β καὶ τῷ γ ὅλῳ ὑπάρχειν. τὸ μέντοι β τινὶ τῷ γ. οἷον τὸ γένος τῷ εἴδει, καὶ τῇ διαφορᾷ. τὸ γὰρ ζῷον παντὶ ἀνθρώπῳ, καὶ παντὶ πεζῷ. ὁ δὲ ἄνθρωπος τινὶ πεζῷ καὶ οὐ παντί. εἰ οὖν τὸ α παντὶ τῷ β, καὶ τὸ β παντὶ τῷ γ ληφθείη, τὸ α παντὶ τῷ γ ὑπάρξει, ὅπερ ἦν ἀληθές.

Εἰρηκὼς ὅτι τῆς ἐλάττονος ὅλης ψευδοῦς, οὔσης γίνονται ἀληθῆ τὰ συμπεράσματα. φησὶ καὶ μὴ ὅλης οὔσης ψευδοῦς, τῆς δὲ μείζονος ἀληθοῦς, ἀληθῆ γίνεσθαι τὰ συμπεράσματα. οἷον, ζῷον παντὶ ἀνθρώπῳ. ἄνθρωπος παντὶ πεζῷ ὅπερ ἐπί τι ψευδές ἐστι. καὶ ὅμως ζῷον παντὶ πεζῷ. ὅπερ ἀληθές. οὕτω τὸ καθόλου καταφατικὸν συνάγομεν. ὅρους λαμβάνοντες γένος καὶ εἶδος καὶ διαφοράν. ἄκρα μὲν τιθέντες γένος καὶ διαφοράν. μέσον δὲ τὸ εἶδος.

ΟΜΟΙΩΣ δὲ καὶ στερητικῆς οὔσης τῆς α β προτάσεως. ἐνδέχεται γὰρ τὸ α μήτε τῷ β μήτε τῷ γ μηδενὶ ὑπάρχειν. τὸ μέντοι β τινὶ τῷ γ. οἷον τὸ γένος τὸ ἐξ ἄλλου γένους εἴδει καὶ διαφορᾷ.

Νῦν τὴν ἑτέραν συζυγίαν λέγει τὴν ἀποφατικὴν πῶς συνάγεται. ὅτι λαβόντες τὸν μέσον ὅρον ἀλλοτρίου γένους εἶδος. οἷον, ζῷον, οὐδεμιᾷ φρονήσει. φρόνησις πάσῃ θεωρητικῇ. καὶ ὅμως ζῷον οὐδεμιᾷ θεωρητικῇ. οὕτω καὶ τὸ ἀποφατικὸν ἀληθὲς τῆς ἐλάττονος ἐπί τι ψευδοῦς οὔσης. καὶ ἐπλήρωσε πάσας τὰς συζυγίας. εἰρηκὼς πότε ἐκ ψευδῶν ἀληθῆ συνάγεται συμπεράσματα. πότε δὲ οὐ ἀπαραλείπτως.

ΤΟ γὰρ ζῷον οὔτε φρονήσει οὐδεμιᾷ ὑπάρχει. οὔτε θεωρητικῇ. ἡ δὲ φρόνησις τινὶ θεωρητικῇ. εἰ οὖν ληφθείη τὸ μὲν α μηδενὶ τῷ β, τὸ β παντὶ τῷ γ, οὐδενὶ τῷ γ τὸ α ὑπάρξει. τοῦτο δὲ ἦν ἀληθές.

Εἰρηκὼς περὶ τῶν ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι τὰ καθόλου συμπεράσματα συναγόντων, νῦν λέγει περὶ τῶν τὰ μερικά. πάλιν ἐκ διαιρέσεως λαμβάνων τὰς συζυγίας, ὅτι τῶν τὰ μερικὰ συμπεράσματα συναγόντων ἐν πρώτῳ σχήματι, ἢ ἡ μὲν ἐστὶν ἀληθὴς ἡ δὲ ψευδής, ἢ ἡ μείζων ψευδής, ἡ δὲ ἐλάττων ἀληθής· ἢ ἡ μείζων ἀληθής, ἡ δὲ ἐλάττων ψευδής. καὶ εἰ ἡ μείζων ψευδὴς ἡ δὲ ἐλάττων ἀληθής, ἢ ὅλη ψευδής ἐστιν ἡ μείζων, ἡ δὲ ἐλάττων ἀληθής· καὶ συνάγει ἢ καταφατικὸν ἢ ἀποφατικόν. ἢ ἡ μείζων ἐπί τι ψευδής, ἡ δὲ ἐλάττων ἀληθής· καὶ συνάγει ἢ καταφατικὸν ἢ ἀποφατικόν. εἰ δὲ ἡ μείζων ἀληθής, ἡ δὲ ἐλάττων ψευδής, οὐ δύναται ἡ ἐλάττων ὅλη ψευδὴς ληφθῆναι. εἰ γὰρ ληφθῇ ὅλη, ἢ καταφατικὴ λαμβάνεται ἢ ἀποφατική· καὶ εἰ ἀποφατικὴ ληφθῇ ἡ ἐλάττων, ἀσυλλόγιστοι ἐν πρώτῳ σχήματι. εἰ δὲ καταφατική, ἀνάγκη καὶ τὴν μείζονα καθόλου εἶναι. καὶ ἐκ δύο καθόλου προτάσεων, καθόλου τὸ συμπέρασμα. ἀλλὰ νῦν περὶ τῶν μερικῶν. ὥστε ἡ ἐλάττων ψευδὴς οὖσα, οὐκ ἂν ληφθῇ ὅλη διὰ τὰς εἰρημένας αἰτίας, ἀλλ' ἐπί τι μόνως. καὶ γίνεται καταφατικὴ ἡ συζυγία ἢ ἀποφατική. εἰ δὲ εἰσὶν ἄμφω ψευδεῖς, ἢ ἄμφω ἐπί τι, καὶ συνάγεται καταφατικὸν ἢ ἀποφατικόν. ἢ ἡ μείζων ὅλη ψευδής, ἡ δὲ ἐλάττων ἐπί τι· καὶ συνάγεται καταφατικὸν ἢ ἀποφατικόν. ταύτας τὰς δέκα συζυγίας ἔχει διεξελθεῖν ὁ ἀριστοτέλης. δεικνὺς ὅτι ἐκ ψευδῶν ἀληθὲς συνάγεται.

» ΕΠΙ δὲ τῶν ἐν μέρει συλλογισμῶν ἐνδέχεται καὶ τῆς πρώτης προτάσεως ὅλης ψευδοῦς οὔσης, τῆς δ' ἑτέρας ἀληθοῦς, ἀληθὲς εἶναι τὸ συμπέρασμα, καὶ ἐπί τι ψευδοῦς οὔσης τῆς α΄β΄, τῆς δὲ β΄γ΄ ὅλης ἀληθοῦς· καὶ τῆς μὲν α΄β΄ ἀληθοῦς, τῆς δ' ἐν μέρει ψευδοῦς, καὶ ἀμφοτέρων οὐσῶν ψευδῶν.

Φησὶν ὅτι τῶν ἐπὶ μέρους συλλογισμῶν ἐνδέχεται τῆς μείζονος ὅλης ψευδοῦς οὔσης· τῆς δὲ ἐλάττονος ἀληθοῦς· ἢ καὶ ἐπί τι ψευδοῦς οὔσης τῆς μείζονος· ὁμοίως μὲν οὔσης τῆς ἐλάττονος· ἢ πάλιν τῆς μείζονος ἀληθοῦς, τῆς δὲ ἐλάττονος ψευδοῦς ἐπί τι, ἢ καὶ τῆς μείζονος ψευδοῦς, καὶ τῆς ἐλάττονος ἐπί τι ψευδοῦς· ἀληθὲς συναχθῆναι συμπέρασμα.

» ΟΥΔΕΝ γὰρ κωλύει τὸ α΄ τῷ μὲν β΄ μηδενὶ ὑπάρχειν, τῷ δὲ γ΄ τινί, καὶ τὸ β΄ τινὶ τῷ γ΄ ὑπάρχειν. οἷον ζῷον, οὐδεμιᾷ χιόνι. λευκῷ δὲ τινὶ ὑπάρχει. καὶ ἡ χιὼν λευκῷ τινί. εἰ οὖν μέσον τεθείη ἡ χιών. πρῶτον δὲ τὸ ζῷον. καὶ ληφθείη τὸ μὲν α΄ ὅλῳ τῷ β΄ ὑπάρχειν. τὸ δὲ β΄ τινὶ τῷ γ΄. ἡ μὲν α΄β΄ ὅλη ψευδής. ἡ δὲ β΄γ΄, ἀληθής, καὶ τὸ συμπέρασμα ἀληθές.

Λέγει πρῶτον περὶ τῆς μερικῆς καταφατικῆς· τῆς γινομένης ἐκ τῆς μείζονος ὅλης ψευδοῦς, τῆς δὲ ἐλάττονος ἀληθοῦς. ὅτι οὐδὲν κωλύει κατὰ ἀλήθειαν τὸ α΄ μηδενὶ τῷ β΄ ὑπάρχειν· ᾧ δὲ γ΄ τινί. ὁμοίως καὶ τὸ β΄ τῷ γ΄ τινὶ ὑπάρχειν μεταληφθείσης τῆς μείζονος εἰς ὅλην ψευδῆ, ἀληθὲς ἔσται συμπέρασμα. οἷον, ζῷον οὐδεμιᾷ χιόνι κατ' ἀλήθειαν. ληφθείη δὲ ὡς ὅλη ψευδής. καὶ γίνεται ὅτι ζῷον πάσῃ χιόνι. χιὼν τινὶ λευκῷ. καὶ ὅμως ζῷον τινὶ λευκῷ ὑπάρχει. εἰδέναι νῦν τοῦτο δεῖ. ὅτι ἡ ἐλάττων ὅτε λαμβάνεται ἐπί τι, διὰ τὴν κατηγορίαν λαμβάνεται. οὐ διὰ τὴν ὕπαρξιν πολλάκις. ἐλέγομεν γὰρ ὅτι ἐπί τι ψευδῆ ἐκείνην λέγει τὴν ἔχουσαν τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον ἀληθές. οἷον, τὶς ἄνθρωπος πτερωτός. ἐπί τι ψευδὴς ὅτι τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον ἀληθές. ἐπί τι δὲ λέγομεν ψευδές, οὐχ ὅτι ἐπί τινων μὲν ἀληθεύει, ἐπί τινων δὲ ψεύδεται. οὔτε γὰρ ὅλως εἰς τὶς πτερωτός. ἀλλὰ ἐπί τι ψευδὴς λέγεται. διὰ τὸ ἀληθεύειν τὴν ἀντίφασιν. ὥστε νῦν λαμβάνει μὲν ἐπί τι ψευδῆ τὴν ἐλάττονα πρότασιν διὰ τὴν κατηγορίαν. οὐ διὰ τὴν ὕπαρξιν.

» ΟΜΟΙΩΣ δὲ καὶ στερητικῆς οὔσης· τῆς α΄β΄ προτάσεως. ἐγχωρεῖ γὰρ τὸ α΄ τῷ μὲν β΄ ὅλῳ ὑπάρχειν. τὸ δὲ γ΄ τινὶ μὴ ὑπάρχειν. τὸ μέντοι β΄ τινὶ ὑπάρχειν τῷ γ΄. οἷον τὸ ζῷον, ἀνθρώπῳ μὲν παντὶ ὑπάρχει. λευκῷ δέ τινι οὐχ ἕπεται. ὁ δὲ ἄνθρωπος λευκῷ τινὶ ὑπάρχει. ὥστε εἰ μέσου τεθέντος τοῦ ἀνθρώπου ληφθείη τὸ α΄ μηδενὶ τῷ β΄ ὑπάρχειν. τὸ δὲ β΄ τινὶ ᾧ γ΄ ὑπάρχει, ἀληθὲς ἔσται τὸ συμπέρασμα ψευδοῦς οὔσης ὅλης τῆς α΄β΄ προτάσεως.

Εἰρηκὼς περὶ τῆς καταφατικῆς, νῦν λέγει περὶ τῆς ἀποφατικῆς. ὅτι ἐνδέχεται μὲν κατὰ ἀλήθειαν τὸ α΄ παντὶ τῷ β΄. καὶ τὸ β΄ τινὶ τῷ γ΄. ἀλλὰ μεταληφθείσθω ἡ α΄β΄ εἰς ὅλην ψευδῆ. ὥστε εἶναι τὸ α΄ οὐδενὶ τῷ β΄. οἷον τὸ ζῷον οὐδενὶ ἀνθρώπῳ. ἰδοὺ ὅλη ψευδής. ἄνθρωπος τινὶ λευκῷ. καὶ ὅμως ζῷον τινὶ λευκῷ. οὕτως καὶ τὸ μερικὸν ἀποφατικὸν ἀληθὲς συνάγεται ἐκ τῆς μείζονος ὅλης ψευδοῦς, τῆς δὲ ἐλάττονος ἀληθοῦς.

» ΚΑΙ εἰ ἐπί τι ψευδὴς ἡ α΄β΄ πρότασις τῆς β΄γ΄ ἀληθοῦς οὔσης ἔσται τὸ συμπέρασμα ἀληθές. οὐδὲν γὰρ κωλύει τὸ α΄, καὶ ᾧ β΄ καὶ τῷ γ΄ τινὶ ὑπάρχειν. καὶ τὸ β΄ τῷ γ΄ τινὶ ὑπάρχειν. οἷον τὸ ζῷον, τινὶ καλῷ· καὶ τινὶ μεγάλῳ. καὶ τὸ καλὸν τινὶ μεγάλῳ ὑπάρχειν. ἐὰν οὖν ληφθῇ τὸ α΄ παντὶ ᾧ β΄. κα[illegible]νὶ τῷ γ΄. ἡ μὲν α΄β΄ πρότασις, ἐπί τι ψευδὴς ἔσται. ἡ δὲ β΄γ΄ ὅροι ἀληθής. καὶ τὸ συμπέρασμα ἀληθές.

Ἐπλήρωσε περὶ τῶν β΄ συζυγιῶν τῶν ἐχόντων τὴν μείζονα ὅλην ψευδῆ, τὴν δὲ ἐλάττονα ἀληθῆ, νῦν λέγει περὶ τῶν ἐχόντων τὴν μείζω ἐπί τι ψευδῆ. τὴν δὲ ἐλάττονα ἀληθῆ. καὶ πρῶτον τὸ καταφατικὸν συνάγει οὕτως. οἷον, τὸ ζῷον παντὶ καλῷ. ἰδοὺ ἐπί τι ψευδής. ἐπειδὴ τινὶ καλῷ ὑπάρχει. νῦν δὲ παντὶ ἐλάβομεν. καλὸν τινὶ μεγάλῳ. καὶ ὅμως ζῷον τινὶ μεγάλῳ. οὕτως τὸ καταφατικὸν συνάγεται ἐκ τῆς μείζονος ἐπί τι ψευδοῦς. τῆς δὲ ἐλάττονος ἀληθοῦς.

» ΟΜΟΙΩΣ δὲ καὶ στερητικῆς οὔσης τῆς α΄β΄ προτάσεως. οἱ γὰρ αὐτοὶ ὅροι ἔσονται καὶ ὡσαύτως κείμενοι πρὸς τὴν ἀπόδειξιν.

Δ ἐὰν πᾶσι καὶ ἡ καταφατικὴ συνήχθη, διὰ τῶν ἄλλων ὅρων δείκνυται καὶ ἡ ἀποφατική. τὸ ζῶον οὐδενὶ καλ[redacted]δής. καλὸν τινὶ μεγάλῳ. καὶ ζῶον οὐ παντὶ μεγάλῳ.

» ΠΑΛΙΝ εἰ ἡ μὲν α β′ ἀληθής. ἡ δὲ β′ γ′ ψευδής, ἀληθὲς ἔσται τὸ συμπέρασμα. οὐδὲν γὰρ κωλύει τὸ α τῷ μὲν β′ ὅλῳ ὑπάρχειν. τῷ δὲ γ′ τινί. καὶ τὸ β′ τῷ γ′ μηδενὶ ὑπάρχειν. οἷον ζῶον κύκνῳ μὲν παντὶ. μέλανι δὲ τινί. κύκνος δὲ οὐδενὶ μέλανι. ὥστ᾽ εἰ ληφθείη παντὶ τῷ β′ τὸ α. καὶ τὸ β′ τῷ γ′ τινί, ἀληθὲς ἔσται τὸ συμπέρασμα. ψευδοῦς ὄντος τοῦ β′ γ′.

Εἰρηκὼς περὶ τῶν συζυγιῶν τῶν ἐχουσῶν τὴν μείζονα ἤτοι ὅλην ψευδῆ ἢ ἐπί τι, νῦν λέγει περὶ τῶν ἐχουσῶν τὴν μείζονα ἀληθῆ, τὴν δὲ ἐλάττονα ψευδῆ ἐπί τι. ὡς γὰρ εἰρήκαμεν ὅλην ψευδῆ τὴν ἐλάττονα λαβεῖν οὐκ ἐνδέχεται ἐπὶ τῶν τὸ μερικὸν συναγόντων συζυγιῶν. ἐπεὶ γίνεται ἡ ἐλάττων καθόλου. ἤτοι δὲ καταφατική, ἢ ἀποφατική. καὶ οὐ ποιεῖ μερικὸν συλλογισμόν. ὥστε τὴν ἐλάττονα ἐπί τι ψευδῆ λαμβάνει κατὰ τὴν κατηγορίαν, οὐ κατὰ τὴν ὕπαρξιν. ἐπειδὴ γὰρ ἐκείνην ἐλέγομεν ἐπί τι ψευδῆ τὴν ἔχουσαν τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον ἀληθές. εἰ τύχοι οὖν καὶ ἐπί τινων ὅλην ψευδῆ λαμβάνει. εἰ καὶ ὅλως μὴ ὑπάρχει. ἀλλ᾽ ὅμως ἐπειδὴ τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον ἀληθεύει κατὰ τὴν κατηγορίαν, ἐπί τι ψευδὴς ἀκούει. καὶ πρῶτον συνάγει τὸ καταφατικὸν οὕτως. τὸ ζῶον παντὶ κύκνῳ. κύκνος τινὶ μέλανι. ἐπί τι ψευδὴς οὐ διὰ τὴν ὕπαρξιν, ἀλλὰ διὰ τὴν κατηγορίαν. ὅτι τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον ἀληθές. καὶ ὅμως ζῶον τινὶ μέλανι. οὕτω τὸ καταφατικὸν συνάγεται.

» ΟΜΟΙΩΣ δὲ καὶ στερητικῆς λαμβανομένης τῆς α β′ προτάσεως. ἐγχωρεῖ γὰρ τὸ α τῷ μὲν β′ μηδενί. τῷ δὲ γ′ τινὶ μὴ ὑπάρχειν. τὸ μέντοι β′ μηδενὶ τῷ γ′. οἷον τὸ γένος. τὸ ἐξ ἄλλου γένους εἴδει. καὶ τῷ συμβεβηκότι τοῖς ἑαυτοῦ εἴδεσι. τὸ γὰρ ζῶον ἀριθμῷ μὲν οὐδενὶ ὑπάρχει. λευκῷ δὲ τινί.

Συνάγεται δὲ τὸ ἀποφατικὸν τῆς μείζονος ἀληθοῦς οὔσης, τῆς δὲ ἐλάττονος ἐπί τι ψευδοῦς οὔσης. ζῶον οὐδενὶ ἀριθμῷ. ἀριθμός τινι λευκῷ. ἐπί τι ψευδὴς κατὰ τὴν κατηγορίαν. ὅτι τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον ἀληθές. τὸ λέγον ἀριθμὸς οὐδενὶ λευκῷ. εἰ οὖν οὐ ζῶον οὐδενὶ ἀριθμῷ. ἀριθμὸς δὲ τινὶ λευκῷ. καὶ ὅμως ζῶον οὐ παντὶ λευκῷ.

» ΚΑΙ ὁ ἀριθμὸς οὐδενὶ λευκῷ. ἐὰν οὖν μέσον τεθῇ ὁ ἀριθμός, καὶ ληφθῇ τὸ μὲν α μηδενὶ τῷ β′. τὸ δὲ β′ τινὶ τῷ γ′, τὸ α τινὶ τῷ γ′ οὐχ ὑπάρξει. ὅπερ ἦν ἀληθές.

Ἀριθμὸς οὐδενὶ λευκῷ κατὰ ἀλήθειαν. εἶτα λαμβάνεται ὅτι τινὶ καὶ γίνεται ἐπί τι ψευδής.

» ΚΑΙ ἡ μὲν α β′ πρότασις ἀληθής. ἡ δὲ β′ γ′ ψευδής. καὶ εἰ ἐπί τι ψευδὴς ἡ α β′. ψευδὴς δὲ καὶ ἡ β′ γ′. ἔσται τὸ συμπέρασμα ἀληθές.

Εἰρηκὼς περὶ τῶν συζυγιῶν τῶν ἐκ τῆς μὲν ψευδοῦς. τῆς δὲ ἑτέρας ἀληθοῦς. νῦν λέγει περὶ τῶν ἀμφω ψευδῶν. καὶ πρῶτον περὶ τῶν ἄμφω καὶ ἐπί τι τὸ μερικὸν καταφατικὸν συναγουσῶν.

» ΟΥΔΕΝ γὰρ κωλύει τὸ α τῷ β′ τινὶ καὶ τῷ γ′ τινὶ ὑπάρχειν ἑκατέρῳ. τὸ δὲ β′ μηδενὶ τῷ γ′. οἷον εἰ εἴη ἐναντίον τὸ β′ τῷ γ′. ἄμφω δὲ συμβεβηκότα τῷ αὐτῷ γένει.

Λέγει πρῶτον περὶ τῶν ἄμφω ἐπί τι ψευδῶν συναγουσῶν μερικὸν καταφατικόν. ἀλλ᾽ ἡ μείζων ἐπί τι ψευδὴς κατὰ τὴν ὕπαρξιν. ἡ δὲ ἐλάττων ἐπί τι ψευδὴς κατὰ τὴν κατηγορίαν οὕτως. ζῶον παντὶ λευκῷ. ἐπί τι ψευδὴς κατὰ τὴν ὕπαρξιν. λευκὸν τινὶ μέλανι ἐπί τι ψευδὴς κατὰ τὴν κατηγορίαν. καὶ ὅμως ζῶον τινὶ μέλανι.

» ΤΟ γὰρ ζῶον, τινὶ λευκῷ καὶ τινὶ μέλανι ὑπάρχει. λευκὸς δὲ οὐδενὶ μέλανι ὑπάρχει. ἐὰν οὖν ληφθῇ τὸ α παντὶ τῷ β′. καὶ τὸ β′ τινὶ τῷ γ′, ἀληθὲς ἔσται τὸ συμπέρασμα. καὶ στερητικῆς δὲ λαμβανομένης τῆς α β′ ὡσαύτως. οἱ γὰρ αὐτοὶ ὅροι καὶ ὡσαύτως τεθήσονται πρὸς τὴν ἀπόδειξιν.

Τὸ ζῶον τινὶ λευκῷ καὶ τινὶ μέλανι. καὶ τὸ λευκὸν οὐδενὶ μέλανι κατὰ ἀλήθειαν. ἐὰν οὖν ποιήσωμεν ἀμφοτέρας τὰς προτάσεις ἐπί τι ψευδεῖς. ἔσται τὸ συμπέρασμα ἀληθές. οἷον, παντὶ λευκῷ ἀντὶ τοῦ τινί. λευκὸν τινὶ μέλανι. ἀντὶ τοῦ οὐδενί. οὕτως ἔσται τὸ συμπέρασμα. οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς ἀποφατικῆς λάβωμεν τὸ συμπέρασμα. ζῶον οὐδενὶ λευκῷ. λευκὸν τινὶ μέλανι. καὶ ζῶον οὐ παντὶ μέλανι.

» ΚΑΙ ἀμφοτέρων δὲ ψευδῶν οὐσῶν, ἔσται τὸ συμπέρασμα ἀληθές. ἐγχωρεῖ γὰρ τὸ α τῷ μὲν β′ μηδενί. τῷ δὲ γ′ τινὶ ὑπάρχειν. τὸ μέντοι β′ μηδενὶ τῷ γ′ οἷον τὸ γένος τῷ ἐξ ἄλλου γένους εἴδει. καὶ τῷ συμβεβηκότι τοῖς εἴδεσιν αὐτοῦ.

Εἰρηκὼς περὶ τῶν συζυγιῶν τῶν ἄμφω ἐπί τι ψευδῶν, νῦν λέγει περὶ τῆς ἐκ τῆς μείζονος ὅλης ψευδοῦς, τῆς δὲ ἐλάττονος ἐπί τι ψευδοῦς. συναγουσῶν πρώτως τὸ καταφατικὸν οὕτως. ζῶον παντὶ ἀριθμῷ. ἀριθμὸς τινὶ λευκῷ. καὶ ζῶον τινὶ λευκῷ.

» ΖΩΟΝ γὰρ ἀριθμῷ μὲν οὐδενὶ λευκῷ δὲ τινὶ ὑπάρχει. καὶ ὁ ἀριθμὸς οὐδενὶ λευκῷ. ἐὰν οὖν ληφθῇ τὸ α παντὶ τῷ β′. καὶ τὸ β′ τινὶ τῷ γ′. τὸ μὲν συμπέρασμα ἀληθές. αἱ δὲ προτάσεις ἄμφω ψευδεῖς.

Τὸ ζῶον οὐδενὶ ἀριθμῷ κατὰ ἀλήθειαν. ὅλη δὲ ψευδὴς γίνεται. μεταληφθεῖσα ὅτι τὸ ζῶον παντὶ ἀριθμῷ. ἀριθμὸς οὐδενὶ λευκῷ κατὰ ἀλήθειαν. ἐπί τι δὲ ψευδὴς γίνεται, ληφθεὶς ὅτι ἀριθμὸς τινὶ λευκῷ.

» ΟΜΟΙΩΣ δὲ καὶ στερητικῆς οὔσης τῆς α β′. οὐδὲν γὰρ κωλύει τὸ α τῷ μὲν β′ ὅλῳ ὑπάρχειν. τῷ δὲ

γ' τινὶ μὴ ὑπάρχειν. μηδὲ τὸ β' μηδενὶ τῷ γ'. οἷον ζῶον κύκνῳ μὲν παντί. μέλανι δὲ τινι οὐχ ὑπάρχει. κύκνος δὲ οὐδενὶ μέλανι. ὥστ' εἰ ληφθείη τὸ α' μηδενὶ τῷ β'. τὸ δὲ β' τινὶ τῷ γ', τὸ α' τινὶ τῷ γ' οὐχ ὑπάρξει. τὸ μὲν οὖν συμπέρασμα ἀληθές. αἱ δὲ προτάσεις ψευδεῖς.

Εἰρηκὼς τὴν καταφατικὴν. ὅπως συνάγει λέγει νῦν τὴν ἀποφατικήν. συνάγεται δὲ οὕτως ζῶον οὐδενὶ κύκνῳ, ὅλη ψευδής. κύκνος τινὶ μέλανι ἐπί τι ψευδής. καὶ ζῶον οὐ παντὶ μέλανι.

ΕΝ δὲ τῷ μέσῳ σχήματι πάντως ἐγχωρεῖ διὰ ψευδῶν, ἀληθὲς συλλογίσασθαι καὶ ἀμφοτέρων τῶν προτάσεων ὅλων ψευδῶν λαμβανομένων. καὶ ἐπί τι ἑκατέρας. καὶ τῆς μὲν, ἀληθοῦς. τῆς δὲ ψευδοῦς οὔσης ὅλης ὁποτερασοῦν ψευδοῦς τιθεμένης, καὶ εἰ ἀμφότεραι ἐπί τι ψευδεῖς. καὶ εἰ ἡ μὲν ἁπλῶς ἀληθής. ἡ δὲ ἐπί τι ψευδής. καὶ εἰ ἡ μὲν ὅλη ψευδής, ἡ δὲ ἐπί τι ἀληθής. καὶ ἐπὶ τῶν καθόλου, καὶ ἐπὶ τῶν ἐν μέρει συλλογισμῶν.

Πληρώσας τὸ πρῶτον σχῆμα. νῦν ἦλθεν ἐπὶ τὸ β'. δεικνὺς, ὅτι καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ σχήματι ἐνδέχεται ἐκ ψευδῶν, ἀληθὲς συνάξαι. λαμβάνει δὲ ἐκ διαιρέσεως οὕτως. τῶν ἐκ ψευδῶν, τἀληθῆ καὶ καθόλου συμπεράσματα συναγουσῶν συζυγιῶν ἐν δευτέρῳ σχήματι. ἢ ἐξ ἄμφω ψευδῶν εἰσιν. ἢ ἐκ τῆς μὲν ψευδοῦς τῆς δὲ ἀληθοῦς. καὶ εἰ ἐξ ἀμφοτέρων ψευδῶν, ἢ ἀμφοτέρων ὅλων ψευδῶν οὐσῶν. καὶ ἢ τῆς μείζονος ἀποφατικῆς, τῆς δὲ ἐλάττονος καταφατικῆς. ἢ τῆς μείζονος καταφατικῆς, τῆς δὲ ἐλάττονος ἀποφατικῆς. ἢ ἀμφοτέρων ἐπί τι. καὶ ἢ τῆς μείζονος ἀποφατικῆς, τῆς δὲ ἐλάττονος καταφατικῆς. ἢ τῆς μείζονος καταφατικῆς, τῆς δὲ ἐλάττονος ἀποφατικῆς. ἢ τῆς μὲν ὅλης, τῆς δὲ ἐπί τι. καὶ τοῦτο διχῶς, ἢ ἡ μείζων ὅλη, ἡ δὲ ἐλάττονος ἐπί τι. ἢ ἔμπαλιν. καὶ κατὰ ἄμφω τούτων. ἤτοι ἡ μείζων καταφατική, ἡ δὲ ἐλάττων ἀποφατική. ἢ ἡ μείζων ἀποφατική, ἡ δὲ ἐλάττων καταφατική. καὶ εἰ ἐκ τῆς μὲν ψευδοῦς, τῆς δὲ ἀληθοῦς. ἢ ἐπί τι ψευδοῦς, ἢ ὅλη ψευδοῦς. καὶ εἰ ἐπί τι ψευδοῦς, ἤτοι ἡ μείζων ἐπί τι ψευδής, ἡ δὲ ἐλάττων ἀληθής, ἢ ἡ μείζων ἀληθής, ἡ δὲ ἐλάττων ἐπί τι ψευδής. καὶ εἰ ὅλης ψευδοῦς ἢ ἡ μείζων ὅλη ψευδής, ἡ δὲ ἐλάττων ἀληθής, ἢ ἡ μείζων ἀληθής. ἡ δὲ ἐλάττων ὅλη ψευδής. καὶ εἰ ἡ μὲν μείζων ὅλη ψευδής, ἡ δὲ ἐλάττων ἀληθής. ἤτοι ἡ μείζων ἀποφατική, ἡ δὲ ἐλάττων καταφατική. ἢ ἡ μείζων καταφατική, ἡ δὲ ἐλάττων ἀποφατική. εἰ δὲ εἴη ἡ μείζων ἐπί τι ψευδής, ἡ δὲ ἐλάττων ἀληθής. ἤτοι ἡ μείζων ἀποφατική, ἡ δὲ ἐλάττων καταφατική. ἢ ἡ μείζων καταφατική, ἡ δὲ ἐλάττων ἀποφατική. εἰ δὲ εἴη ἡ μείζων ἀληθής, ἡ δὲ ἐλάττων ὅλη ψευδής. ἤτοι ἡ μείζων καταφατική, ἡ δὲ ἐλάττων ἀποφατική. ἢ ἡ μείζων ἀποφατική, ἡ δὲ ἐλάττων καταφατική. εἰ δὲ εἴη ἡ μείζων ἀληθής. ἡ δὲ ἐλάττων ἐπί τι ψευδής. ἢ ἡ μείζων καταφατική ἐστιν. ἡ δὲ ἐλάττων ἀποφατική. ἤτοι ἡ μείζων ἀποφατική, ἡ δὲ ἐλάττων καταφατική. ταύτας τὰς δώδεκα συζυγίας τὰς μὲν διέξεισι. τὰς δὲ οὔ. ὡς ἐν τῇ λέξει σαφῶς ἐπιδείξωμεν.

ΕΙ γὰρ τὸ α' τῷ μὲν β' μηδενὶ ὑπάρχει, τῷ δὲ γ' παντί. οἷον ζῶον λίθῳ μὲν οὐδενὶ, ἀνθρώπῳ δὲ παντί, ἐὰν ἐναντίως τεθῶσιν αἱ προτάσεις, καὶ ληφθῇ τὸ α' τῷ μὲν β' παντί. τῷ δὲ γ' μηδενὶ ἐκ ψευδῶν ὅλων τῶν προτάσεων, ἀληθὲς ἔσται τὸ συμπέρασμα.

Πρῶτον δείκνυσι τὴν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν προτάσεων ὅλων ψευδῶν ἀληθὲς συνάγουσαν. οἷον τὸ α' τῷ μὲν β' μηδενὶ, τῷ δὲ γ' παντὶ κατὰ ἀλήθειαν. εἶτα ἐὰν ἐναντίως λάβῃς. ποιεῖς ἀληθὲς συμπέρασμα. ἐξ ὅλων ψευδῶν. τῆς μὲν μείζονος καταφατικῆς, τῆς δὲ ἐλάττονος ἀποφατικῆς. οἷον ζῶον παντὶ λίθῳ. ἰδοὺ ὅλη ψευδής. ζῶον οὐδενὶ ἀνθρώπῳ. ἰδοὺ ὅλη ψευδής. καὶ συμπέρασμα ἀληθές. ὅτι λίθος οὐδενὶ ἀνθρώπῳ.

ὉΜΟΙΩΣ δὲ καὶ εἰ τῷ μὲν β' παντὶ, τῷ δὲ γ' μηδενὶ ὑπάρχει τὸ α'. ὁ γὰρ αὐτὸς ἔσται συλλογισμός.

Ἔδειξε πρῶτον τῆς μείζονος καταφατικῆς ὅλης ψευδοῦς οὔσης. καὶ τῆς ἐλάττονος ἀποφατικῆς ὅλης ψευδοῦς. πῶς συνάγεται ἀληθὲς συμπέρασμα. νῦν δὲ δείκνυσι τῆς μείζονος ἀποφατικῆς οὔσης, ὅλης ψευδοῦς. καὶ τῆς ἐλάττονος καταφατικῆς ὅλης ψευδοῦς, πῶς συνάγεται ἀληθὲς οὕτως. εἰ κατὰ ἀλήθειαν τὸ α' παντὶ τῷ β', τῷ δὲ γ' οὐδενί. ἐὰν ἀντιστραφῶσι καὶ γένωνται ψευδεῖς, ἀληθὲς γίνεται τὸ συμπέρασμα. οἷον τὸ ζῶον οὐδενὶ ἀνθρώπῳ ὅλη ψευδής. τὸ ζῶον παντὶ λίθῳ. ὅλη ψευδής. καὶ ὅμως ἄνθρωπος, οὐδενὶ λίθῳ. ἰδοὺ τὸ συμπέρασμα ἀληθές.

ΠΑΛΙΝ εἰ ἡ μὲν ἑτέρα ψευδὴς ὅλη ἡ δὲ ἑτέρα ὅλη ἀληθής. οὐδὲν γὰρ κωλύει τὸ α', καὶ τῷ β'. καὶ τῷ γ' παντὶ ὑπάρχειν. τὸ μέντοι β' μηδενὶ τῷ γ', οἷον τὸ γένος τοῖς μὴ ὑπ' ἄλληλα, εἴδεσι. τὸ γὰρ ζῶον, καὶ ἵππῳ παντὶ καὶ ἀνθρώπῳ, καὶ οὐδεὶς ἄνθρωπος ἵππος. ἐὰν οὖν ληφθῇ τὸ ζῶον, τῷ μὲν, παντί. τῷ δὲ, μηδενὶ ὑπάρχειν. ἡ μὲν ὅλη ψευδὴς ἔσται. ἡ δὲ ὅλη ἀληθής. καὶ τὸ συμπέρασμα ἀληθές. πρὸς ὁποτεραοῦν τεθέντος τοῦ στερητικοῦ.

Εἰρηκὼς περὶ τῶν ἄμφω ψευδῶν, νῦν λέγει περὶ τῶν τὴν μὲν ψευδῆ, τὴν δὲ ἀληθῆ ἐχόντων. καὶ λαμβάνει ψευδῆ τὴν μείζονα, ἀληθῆ δὲ τὴν ἐλάττονα. καὶ πρῶτον λαμβάνει τὴν μείζονα ψευδῆ καὶ ἀποφατικὴν, τὴν δὲ ἐλάττονα ἀληθῆ καὶ καταφατικὴν οὕτως. τὸ ζῶον κατὰ ἀλήθειαν καὶ ἀνθρώπῳ, καὶ ἵππῳ παντί. εἰ ληφθῇ οὖν ἡ μείζων ψευδής, καὶ γένηται οὐδενί, γίνεται ἀληθὲς συμπέρασμα. οἷον, τὸ ζῶον οὐδενὶ ἀνθρώπῳ. τὸ ζῶον παντὶ ἵππῳ. καὶ ἄνθρωπος οὐδενὶ ἵππῳ. ὁμοίως δὲ καὶ τῆς ἐλάττονος ὅλης ψευ-

δοῦς

δοῦς οὔσης, οἱ αὐτοὶ ἁρμόζουσιν. Ἰστέον δὲ ὅτι ἀπεσιώπησε τὴν ἐκ τῆς μείζονος ψευδοῦς καταφατικῆς
τῆς δὲ ἐλάττονος ἀληθοῦς ἀποφατικῆς. καὶ τὴν ἐκ τῆς μείζονος ἀληθοῦς καταφατικῆς. τῆς δὲ ἐλάττο-
νος ψευδοῦς ἀποφατικῆς.

» ΚΑΙ εἰ ἡ ἑτέρα ἐπί τι ψευδής. ἡ δὲ ἑτέρα ὅλη ἀληθής. ἐγχωρεῖ γὰρ τὸ α' τῷ μὲν β' τινὶ ὑπάρχειν,
» τῷ δὲ γ' παντί. τὸ μέντοι β' μηδενὶ τῷ γ'. οἷον ζῷον λευκῷ μὲν τινί. κόρακι δὲ παντί. καὶ τὸ λευκὸν οὐδενὶ
» κόρακι. ἐὰν οὖν ληφθῇ τὸ α' τῷ μὲν β' μηδενί, τῷ δὲ γ' ὅλῳ ὑπάρχειν, ἡ μὲν α' β' πρότασις ἐπί τι ψευ-
» δής. ἡ δὲ α' γ' ὅλη ἀληθής, καὶ τὸ συμπέρασμα ἀληθές. καὶ μετατιθεμένου δὲ τοῦ στερητικοῦ, ὡσαύτως.
» διὰ γὰρ τῶν αὐτῶν ὅρων ἡ ἀπόδειξις. καὶ εἰ ἡ καταφατικὴ πρότασις ἐπί τι ψευδής, ἡ δὲ στερητικὴ ὅλη
» ἀληθής.

Ε πλήρωσε περὶ τοῦ εἶναι τὴν μὲν ὅλην ψευδῆ. τὴν δὲ ὅλην ἀληθῆ. νῦν λαμβάνει τὴν μὲν ὅλην ἀληθῆ, τὴν
δὲ ἐπί τι ψευδῆ. καὶ πρῶτον τὴν μείζονα ἐπί τι ψευδῆ καὶ ἀποφατικήν. τὴν δὲ ἐλάττονα ἀληθῆ, καὶ κα-
ταφατικήν, οὕτως, τὸ ζῷον οὐδενὶ λευκῷ ἐπί τι ψευδής. τὸ ζῷον παντὶ κόρακι. ὅλη ἀληθής. καὶ ὅμως λευ-
κὸν οὐδενὶ κόρακι. καὶ μετατιθεμένων τῶν προτάσεων καὶ γινομένων. τῆς μὲν μείζονος ἐπί τι ψευδοῦς
καταφατικῆς, τῆς δὲ ἐλάττονος ὅλης ἀληθοῦς ἀποφατικῆς, ἀληθὲς γίνεται συμπέρασμα. οἷον τὸ ζῷον
παντὶ λευκῷ. τὸ ζῷον οὐδεμιᾷ ἐπιστήμῃ. καὶ λευκὸν οὐδεμιᾷ ἐπιστήμῃ. ἢ οὕτω μετατιθεμένου τοῦ στερη-
τικοῦ. ἵνα γένηται ἡ μείζων καταφατικὴ ἀληθής, ἡ δὲ ἐλάττων ἐπί τι ψευδὴς ἀποφατική. καὶ συνά-
γεται ὅτι τὸ ζῷον παντὶ μὲν κόρακι. οὐδενὶ δὲ λευκῷ. καὶ κόραξ οὐδενὶ λευκῷ.

» ΟΥΔΕΝ γὰρ κωλύει τὸ α' τῷ μὲν β' τινὶ ὑπάρχειν. τῷ δὲ γ' ὅλῳ μὴ ὑπάρχειν, καὶ τὸ β' μηδενὶ τῷ
» γ'. οἷον τὸ ζῷον λευκῷ μὲν τινί, πίττῃ δὲ οὐδεμιᾷ. καὶ τὸ λευκὸν οὐδεμιᾷ πίττῃ. ὥστε ἐὰν ληφθῇ τὸ α' ὅ-
» λῳ τῷ β' ὑπάρχειν, τῷ δὲ γ' μηδενί. ἡ μὲν α' β', ἐπί τι ψευδής. ἡ δὲ α' γ' ὅλη ἀληθής, καὶ τὸ συμπέ-
» ρασμα ἀληθές.

Ε λαβὲ πρῶτον, τὴν μὲν ἀποφατικὴν ὅλην ἀληθῆ, τὴν δὲ καταφατικὴν ἐπί τι ψευδῆ. καὶ τὴν μεί-
ζονα καταφατικήν, τὴν δὲ ἐλάττονα ἀποφατικὴν οὕτως. τὸ ζῷον παντὶ λευκῷ ἐπί τι ψευδής. τὸ ζῷον
οὐδεμιᾷ πίττῃ ὅλη ἀληθής. καὶ λευκὸν οὐδεμιᾷ πίττῃ. οὕτως ἄν, ἡ μὲν ὅλη ἀληθής, ἡ δὲ ἐπί τι ψευδής.
ἀπεσιώπησε δὲ πάλιν, τὴν ἐκ τῆς μείζονος ἀληθοῦς ἀποφατικῆς, τῆς δὲ ἐλάττονος καταφατικῆς ἐπί
τι ψευδοῦς.

» ΚΑΙ εἰ ἀμφότεραι αἱ προτάσεις ἐπί τι ψευδεῖς, ἔσται τὸ συμπέρασμα ἀληθές. ἐγχωρεῖ γὰρ τὸ α'
» καὶ τῷ β' καὶ τῷ γ' τινὶ ὑπάρχειν. τὸ δὲ β' μηδενὶ τῷ γ'. οἷον ζῷον καὶ λευκῷ τινὶ καὶ μέλανι τινί. τὸ δὲ
» λευκὸν οὐδενὶ μέλανι. ἐὰν οὖν ληφθῇ τὸ α' τῷ μὲν β' παντί. τῷ δὲ γ' μηδενί, ἄμφω μὲν αἱ προτάσεις
» ἐπί τι ψευδεῖς, τὸ δὲ συμπέρασμα, ἀληθές. ὁμοίως δὲ καὶ μετατεθείσης τῆς στερητικῆς διὰ τῶν αὐτῶν ὅρων.

Ρ ληρώσας περὶ τῶν συζυγιῶν, τῶν ἐκ τῆς μὲν ἀληθοῦς, τῆς δὲ ψευδοῦς. καὶ ταύτης ἤτοι ὅλης ἢ ἐπί τι,
νῦν λέγει περὶ τῶν ἄμφω ἐπί τι ψευδῶν. καὶ πρῶτον τὴν μείζονα καταφατικήν, τὴν δὲ ἐλάττονα
ἀποφατικήν, οὕτως. τὸ ζῷον παντὶ λευκῷ. τὸ ζῷον οὐδενὶ μέλανι. καὶ ὅμως λευκὸν οὐδενὶ μέλανι. καὶ
τῆς μείζονος ἀποφατικῆς, τῆς δὲ ἐλάττονος καταφατικῆς οὔσης. ὅροι οἱ αὐτοὶ ἁρμόσουσιν. ζῷον οὐδενὶ
λευκῷ. τὸ ζῷον οὐ παντὶ μέλανι. καὶ λευκὸν οὐδενὶ μέλανι. οὕτω καὶ περὶ τῶν ἄμφω καὶ ἐπί τι ψευ-
δῶν οὐσῶν. καὶ συναγουσῶν τὸ ἀληθές.

» ΦΑΝΕΡΟΝ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἐν μέρει συλλογισμῶν. οὐδὲν γὰρ κωλύει τὸ α' τῷ μὲν β' παντί. τῷ
» δὲ γ' τινὶ ὑπάρχειν. καὶ τὸ β' τῷ γ' τινὶ μὴ ὑπάρχειν. οἷον ζῷον παντὶ μὲν ἀνθρώπῳ, λευκῷ δὲ τινί. ἄν-
» θρωπος δὲ τινὶ λευκῷ οὐχ ὑπάρξει. ἐὰν οὖν τεθῇ τὸ α' τῷ μὲν β' μηδενὶ ὑπάρχειν. τῷ δὲ γ' τινὶ ὑπάρ-
» χειν. ἡ μὲν καθόλου πρότασις ὅλη ψευδής. ἡ δὲ ἐν μέρει ἀληθής, καὶ τὸ συμπέρασμα ἀληθές.

Ρ ληρώσας περὶ τῶν τὸ καθόλου συναγόντων ἐν δευτέρῳ σχήματι, νῦν λέγει καὶ περὶ τῶν τὰ μερικὰ καὶ
φησίν. ὅτι τῶν τὰ μερικὰ συναγόντων, συμπεράσματα, ἐν δευτέρῳ σχήματι. ἢ ἄμφω ψευδεῖς. ἢ ἡ μὲν
ψευδής. ἡ δὲ ἀληθής. καὶ ἄμφω ψευδεῖς. ἢ μείζων ψευδὴς ὅλη. ἡ δὲ ἐλάττων ἐπί τι. ἢ καὶ ἡ μείζων καὶ ἡ
ἐλάττων ἐπί τι ψευδεῖς. ὅλην γὰρ ψευδῆ τὴν ἐλάττονα οὐ δυνάμεθα εἰπεῖν διὰ τὸ μερικόν. καὶ εἰ ἄμφω
ἐπί τι. ἢ ἡ μείζων καταφατική, ἡ δὲ ἐλάττων ἀποφατική. ἢ ἡ μείζων ἀποφατική, ἡ δὲ ἐλάττων κατα-
φατική, εἰ δὲ ἡ μείζων ὅλη εἴη ψευδής, ἡ δὲ ἐλάττων ἐπί τι. ἢ ἡ μείζων καταφατική, ἡ δὲ ἐλάττων ἀπο-
φατική. ἢ ἡ μείζων ἀποφατική. ἡ δὲ ἐλάττων καταφατική. εἰ δὲ ἡ μὲν ἀληθής, ἡ δὲ ψευδής, ἢ ἡ μείζων ἀλη-
θής, ἡ δὲ ἐλάττων ψευδής, καὶ ἐξ ἀνάγκης ἐπί τι. καὶ ταύτης. ἢ ἡ μείζων καταφατική, ἡ δὲ ἐλάττων ἀποφα-
τική. ἢ ἡ μείζων ἀποφατική, ἡ δὲ ἐλάττων καταφατική. εἰ δὲ εἴη ἡ μείζων ψευδής, ἡ δὲ ἐλάττων ἀληθής.
ἡ ψευδής ἐστιν ἡ μείζων ὅλη, ἢ ἐπί τι. καὶ εἰ ἡ μείζων ὅλη ψευδής, ἡ δ' ἐλάττων ἀληθής, ἢ ἡ μείζων κατα-
φατική, ἡ δὲ ἐλάττων ἀποφατική. ἢ ἡ μείζων ἀποφατική, ἡ δὲ ἐλάττων καταφατική. εἰ δὲ ἡ μείζων ἐπί
τι ψευδής. ἢ ἡ μείζων ἀποφατική, ἡ δὲ ἐλάττων καταφατική. ἢ ἡ μείζων καταφατική, ἡ δὲ ἐλάττων
ἀποφατική. καὶ πρῶτον λέγει περὶ τῆς μείζονος ὅλης ψευδοῦς καὶ ἀποφατικῆς, τῆς δὲ ἐλάττονος ἀλη-
θοῦς καὶ καταφατικῆς οὔσης. οὕτως. τὸ ζῷον οὐδενὶ ἀνθρώπῳ. ζῷον τινὶ λευκῷ. καὶ ὅμως ἄνθρωπος οὐ

παντὶ λευκῷ. οὕτως ἐκ τῆς μείζονος οὔσης ἀποφατικῆς, ὅλης ψευδοῦς· τῆς δὲ ἐλάττονος καταφατικῆς ἀληθοῦς, ἀληθὲς συμπέρασμα. οὐδὲν κωλύει τὸ α τῷ μὲν β παντί. πρῶτον λέγει τὰ κατὰ ἀλήθειαν ὑπάρχοντα. εἶτα μεταλαμβάνει τὴν μίαν εἰς ψευδῆ, τὴν μείζω.

ΩΣΑΥΤΩΣ δὲ καὶ καταφατικῆς λαμβανομένης τῆς α β. ἐγχωρεῖ γὰρ τὸ α τῷ μὲν β μηδενί, τῷ δὲ γ τινὶ μὴ ὑπάρχειν. καὶ τὸ β τῷ γ τινὶ μὴ ὑπάρχειν. οἷον τὸ ζῷον, οὐδενὶ ἀψύχῳ, λευκῷ δὲ τινὶ οὐχ ὑπάρχει. καὶ τὸ ἄψυχον τινὶ λευκῷ οὐχ ὑπάρξει. ἐὰν οὖν τεθῇ τὸ α τῷ μὲν β παντί, τῷ δὲ γ τινὶ μὴ ὑπάρχειν, ἡ μὲν α β πρότασις ἡ καθόλου ὅλη ψευδής, ἡ δὲ α γ ἀληθής, καὶ τὸ συμπέρασμα, ἀληθές.

Ε λαβε τὴν μείζονα ἀποφατικὴν ὅλην ψευδῆ, τὴν δὲ ἐλάττονα ἀληθῆ. νῦν λαμβάνει τὴν μείζονα καταφατικὴν ὅλην ψευδῆ. ἐγχωρεῖ μὲν γὰρ τὸ α μηδενὶ τῷ β κατὰ ἀλήθειαν. ἐὰν δὲ ληφθῇ παντί, εὑρίσκεται ὅλη ψευδὴς οὕτως. τὸ ζῷον παντὶ ἀψύχῳ. ἰδοὺ ὅλη ψευδής. τὸ ζῷον οὐ παντὶ λευκῷ. καὶ ὅμως ἄψυχον οὐ παντὶ λευκῷ.

ΚΑΙ τῆς μὲν καθόλου ἀληθοῦς τεθείσης, τῆς δ᾽ ἐν μέρει ψευδοῦς. οὐδὲν γὰρ κωλύει τὸ α, μήτε τῷ β, μήτε τῷ γ μηδενὶ ἕπεσθαι. τὸ μέντοι β τινὶ τῷ γ μὴ ὑπάρχειν. οἷον ζῷον οὐδενὶ ἀριθμῷ οὐδὲ ἀψύχῳ. καὶ ὁ ἀριθμὸς τινὶ ἀψύχῳ οὐχ ἕπεται. ἐὰν οὖν τεθῇ τὸ α, τῷ μὲν β μηδενί, τῷ δὲ γ τινί, τὸ μὲν συμπέρασμα ἔσται ἀληθές, καὶ ἡ καθόλου πρότασις ἀληθής, ἡ δ᾽ ἐν μέρει ψευδής. καὶ καταφατικῆς δὲ τῆς καθόλου τιθεμένης, ὡσαύτως. ἐγχωρεῖ γὰρ τὸ α καὶ τῷ β καὶ τῷ γ ὅλῳ ὑπάρχειν. τὸ μέντοι β τινὶ τῷ γ μὴ ἕπεσθαι. οἷον τὸ γένος τῷ εἴδει καὶ τῇ διαφορᾷ. τὸ γὰρ ζῷον παντὶ ἀνθρώπῳ. καὶ ὅλῳ πεζῷ ἕπεται. ἄνθρωπος δ᾽ οὐ παντὶ πεζῷ. ὥστε ἐὰν ληφθῇ τὸ α τῷ μὲν β ὅλῳ ὑπάρχειν, τῷ δὲ γ τινὶ μὴ ὑπάρχειν, ἡ μὲν καθόλου πρότασις ἀληθής, ἡ δ᾽ ἐν μέρει ψευδής, τὸ δὲ συμπέρασμα ἀληθές.

Ε λαβε πρῶτον τὴν μείζονα ψευδῆ ὅλην, νῦν λαμβάνει τὴν μὲν μείζονα ἀληθῆ, τὴν δὲ ἐλάττονα ψευδῆ ἐπί τι. μερικὴ γάρ ἐστι. καὶ πρῶτον λαμβάνει τὴν μείζονα ἀποφατικὴν ἀληθῆ. τὴν δὲ ἐλάττω καταφατικήν. καὶ ἐπί τι ψευδῆ οὕτως. τὸ ζῷον οὐδενὶ ἀριθμῷ. ζῷον τινὶ ἀψύχῳ. ψευδὴς ἐπί τι κατὰ τὴν κατηγορίαν, οὐ κατὰ τὴν ὕπαρξιν. διὰ τὸ τὴν ἀντίφασιν ἀληθῆ εἶναι. καὶ ὅμως ἀριθμὸς οὐ παντὶ ἀψύχῳ. καὶ καταφατικῆς δὲ τῆς καθόλου τιθεμένης ὡσαύτως. ἔδειξεν ἐκ τῆς μείζονος ἀποφατικῆς, τῆς δὲ ἐλάττονος καταφατικῆς οὔσης ἀληθὲς συναγόμενον. νῦν δείκνυσιν ἐκ τῆς μείζονος καταφατικῆς ἀληθοῦς, τῆς δὲ ἐλάττονος ἀποφατικῆς ἐπί τι ψευδοῦς. τουτέστιν μερικῆς ἀποφατικῆς. ὅτι ἀληθὲς συνάγεται. οἷον τὸ ζῷον παντὶ ἀνθρώπῳ. τὸ ζῷον οὐ παντὶ πεζῷ, ψευδὲς ἐπί τι. κατὰ τὴν κατηγορίαν. οὐ κατὰ τὴν ὕπαρξιν. διὰ τὸ ἀληθὲς τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον τὸ παντί. τὸ γὰρ ζῷον παντὶ πεζῷ. ὥστε τὸ οὐ παντὶ ἐπί τι ψευδές. διὰ τὴν κατηγορίαν. καὶ ὅμως ἄνθρωπος οὐ παντὶ πεζῷ.

Φ ΦΑΝΕΡΟΝ δὲ ὅτι καὶ ἐξ ἀμφοτέρων ψευδῶν ἀληθὲς ἔσται τὸ συμπέρασμα. ἐπεὶ ἐνδέχεται τὸ α καὶ τῷ β καὶ τῷ γ ὅλῳ ὑπάρχειν. τὸ μέντοι β τινὶ τῷ γ μὴ ἕπεσθαι. ληφθέντος γὰρ τοῦ α τῷ μὲν β μηδενί. τῷ δὲ γ τινὶ ὑπάρχειν, αἱ μὲν προτάσεις ἀμφότεραι ψευδεῖς. τὸ δὲ συμπέρασμα ἀληθές.

Ε ἰρηκὼς περὶ τῶν ἐκ τῆς μὲν ψευδοῦς τῆς δὲ ἀληθοῦς, νῦν λέγει περὶ τῶν ἐξ ἀμφοῖν ψευδῶν. καὶ πρῶτόν γε τῆς μείζονος ὅλης ψευδοῦς, τῆς δὲ ἐλάττονος ἐπί τι. καὶ ταύτης τῆς μείζονος ἀποφατικῆς, οὕτως. τὸ α κατὰ ἀλήθειαν μὲν παντὶ τῷ τε β καὶ τῷ γ. ἀλλὰ ληφθήτω τῷ μὲν β μηδενί, ἵνα ᾖ ὅλη ψευδής. τῷ δὲ γ οὐ παντί. ἵνα ληφθῇ ἐπί τι. καὶ συνάγοι τὸ ἀληθὲς συμπέρασμα. οἷον τὸ ζῷον οὐδενὶ ἀνθρώπῳ. τὸ ζῷον τινὶ ἀψύχῳ. ἐπί τι ψευδής, διὰ τὴν κατηγορίαν οὐ διὰ τὴν ὕπαρξιν. καὶ ὅμως ἄνθρωπος οὐ παντὶ ἀψύχῳ. διὰ γὰρ τὴν οὐδεὶς ἀληθεύει καὶ τὸ οὐ πᾶς.

ΟΜΟΙΩΣ δὲ καὶ κατηγορικῆς οὔσης τῆς καθόλου προτάσεως. τῆς δ᾽ ἐν μέρει στερητικῆς. ἐγχωρεῖ γὰρ τὸ α τῷ μὲν γ παντί. τῷ δὲ β μηδενὶ ἕπεσθαι. καὶ τὸ β τινὶ τῷ γ μὴ ὑπάρχειν. οἷον ζῷον ἐπιστήμῃ μὲν οὐδεμιᾷ. ἀνθρώπῳ δὲ παντὶ ἕπεται. ἡ δ᾽ ἐπιστήμη οὐ παντὶ ἀνθρώπῳ. ἐὰν οὖν ληφθῇ τὸ μὲν α τῷ β ὅλῳ ὑπάρχειν. τῷ δὲ γ τινὶ μὴ ἕπεσθαι. αἱ μὲν προτάσεις ψευδεῖς. τὸ δὲ συμπέρασμα ἀληθές.

Ω ἐπεὶ ἔλαβε τὴν μείζονα ἀποφατικὴν ὅλην ψευδῆ, νῦν λαμβάνει αὐτὴν ὅλην ψευδῆ καταφατικήν. ἐγχωρεῖ γὰρ κατὰ ἀλήθειαν τὸ α μηδενὶ μὲν τῷ β, παντὶ δὲ τῷ γ. μεταλαμβανόμεναι αὗται εἰς ψευδεῖς, ἀληθῆ ποιοῦσι συμπεράσματα. οἷον ζῷον πάσῃ ἐπιστήμῃ. τὸ ζῷον οὐ παντὶ ἀνθρώπῳ. πάλιν ἐπί τι ψευδὴς διὰ τὴν κατηγορίαν ὅτι ἀληθεύει τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον. τὸ γὰρ ζῷον παντὶ ἀνθρώπῳ. οὐκοῦν τὸ οὐ παντὶ ἐπί τι ψευδὴς κατὰ τὴν κατηγορίαν. καὶ ὅμως ἐπιστήμη οὐ παντὶ ἀνθρώπῳ. ἀπεσιώπησε δὲ ἐνταῦθα τὰς συζυγίας τὰς ἐξ ἀμφοῖν ἐπί τι συναγουσῶν ἀληθὲς συμπέρασμα. ὡς δυναμένων ἡμῶν ἀφ᾽ ἑαυτῶν καὶ περὶ αὐτῶν συλλογίσασθαι.

ΕΣΤΑΙ δὲ καὶ ἐν τῷ ἐσχάτῳ σχήματι διὰ ψευδῶν, ἀληθές. καὶ ἀμφοτέρων ψευδῶν οὐσῶν ὅλων. καὶ ἐπί τι ἑκατέρας καὶ τῆς μὲν ἑτέρας, ὅλης ἀληθευούσης τῆς δ᾽ ἑτέρας ψευδοῦς. καὶ τῆς μὲν ἐπί τι ψευδοῦς, τῆς δ᾽ ὅλης ἀληθοῦς καὶ ἀνάπαλιν. καὶ ὁσαχῶς ἄλλως ἐγχωρεῖ μεταβάλλειν τὰς προτάσεις.

Ε ἰρηκὼς πῶς ἐν δευτέρῳ σχήματι δυνατόν ἐστιν ἐκ ψευδῶν ἀληθῆ συλλογισμὸν πλέξαι. νῦν λέγει πῶς

καὶ ἐν τρίτῳ δυνατὸν ἐκ ψευδῶν ἀληθὲς συνάξαι οὕτως. τῶν ἐν τρίτῳ σχήματι συναγόντων ἐκ ψευδῶν ἀληθῆ, ἢ ἄμφω αἱ προτάσεις καθόλου, ἢ ἡ μὲν καθόλου, ἡ δὲ ἐν μέρει. καὶ εἰ ἄμφω καθόλου, ἢ ἄμφω καταφατικαί, ἢ ἡ μείζων ἀποφατικὴ ἡ δὲ ἐλάττων καταφατική. εἰ δὲ ἡ μὲν καθόλου ἡ δὲ μερική, ἢ ἡ μείζων καθόλου ἡ δὲ ἐλάττων μερική, ἢ ἡ μείζων μερικὴ ἡ δὲ ἐλάττων καθόλου. καὶ εἰ ὦσιν ἄμφω αἱ προτάσεις καθόλου. ἢ ἄμφω ψευδεῖς. ἢ ἡ μὲν ἀληθὴς ἡ δὲ ψευδής. καὶ εἰ ἄμφω ψευδεῖς, ἢ ἀμφότεραι ὅλαι ψευδεῖς. καὶ αὗται ἢ καθόλου καταφατικαὶ ἄμφω. ἢ ἡ μείζων ἀποφατικὴ ἡ δὲ ἐλάττων καταφατική. ἢ ἡ μὲν ὅλη, ἡ δὲ ἐπί τι ψευδής. καὶ τοῦτο διχῶς. ἢ μείζων ὅλη ἡ δὲ ἐλάττων ἐπί τι. ἢ ἔμπαλιν. καὶ καθ' ἄμφω τούτων. ἢ ἀμφότεραι καταφατικαί. ἢ ἡ μὲν μείζων ἀποφατική, ἡ δὲ ἐλάττων καταφατική. ἢ ἄμφω ἐπί τι καὶ αὗται. ἢ ἄμφω καταφατικαί, ἢ ἡ μείζων ἀποφατικὴ ἡ δὲ ἐλάττων καταφατική. πάλιν εἰ ἡ μὲν ἀληθής, ἡ δὲ ψευδής, ἢ ἄμφω καταφατικαί. ἢ ἡ μείζων ἀποφατικὴ ἡ δ' ἐλάττων καταφατική. καὶ πάλιν ἡ μείζων ἀληθὴς καταφατική. ἡ δ' ἐλάττων ψευδὴς καταφατική. ἢ ἡ μείζων ψευδὴς καταφατική. ἡ δὲ ἐλάττων ἀληθὴς καταφατική. καὶ πάλιν. ἡ μείζων ἀληθὴς ἀποφατική, ἡ δὲ ἐλάττων ψευδὴς καταφατική. ἢ ἡ μείζων ψευδὴς ἀποφατική. ἡ δὲ ἐλάττων ἀληθὴς καταφατική. οὕτω μὲν οὖν εἰ ὦσιν αἱ προτάσεις ἄμφω καθόλου. εἰ δὲ ἡ μὲν ᾖ καθόλου ἡ δὲ μερική. ἢ ἄμφω ψευδεῖς, ἢ ἡ μὲν ἀληθὴς ἡ δὲ ψευδής. ἢ ἄμφω ἐπί τι ψευδεῖς. καὶ εἰ ἄμφω ψευδεῖς, ἢ ἡ μείζων μερικὴ ἀποφατική, ἡ δὲ ἐλάττων καθόλου καταφατική. ἢ ἡ μείζων καθόλου ἀποφατικὴ ἡ δὲ ἐλάττων μερικὴ καταφατική. εἰ δὲ ἡ μὲν ψευδής, ἡ δὲ ἀληθής, ἢ ἡ μείζων ψευδὴς καὶ μερικὴ καταφατική, ἡ δὲ ἐλάττων ἀληθὴς καὶ καθόλου καταφατική. ἢ ἡ μείζων ψευδής, καὶ καθόλου καταφατική. ἡ δὲ ἐλάττων ἀληθὴς καὶ μερικὴ καταφατική. ἢ ἡ μείζων ἀληθής, καὶ μερικὴ καταφατική. ἡ δὲ ἐλάττων ψευδής. καὶ καθόλου καταφατική. ἢ ἡ μείζων ἀληθής. καὶ καθόλου καταφατική. ἡ δὲ ἐλάττων ψευδής. καὶ μερικὴ καταφατική. εἰ δὲ ἄμφω ἐπί τι. ἢ ἡ μείζων καθόλου, ἡ δὲ ἐλάττων μερική. ἢ ἡ μείζων μερική, ἡ δὲ ἐλάττων καθόλου. καὶ εἰ ἄμφω καταφατικαί. ἢ ἡ μείζων ἀποφατική, ἡ δὲ ἐλάττων καταφατική.

» ΟΥΔΕΝ γὰρ κωλύει μήτε τὸ α' μήτε τὸ β', μηδενὶ τῷ γ' ὑπάρχειν, τὸ μέντοι α' τινὶ τῷ β' ὑπάρ-
» χειν. οἷον οὔτε ἄνθρωπος οὔτε πεζὸν οὐδενὶ ἀψύχῳ ἕπεται.

M ἢ ὑπάρχειν τὴν κατὰ ἀλήθειαν. ψευδῆ γίνεσθαι εἰ λαμβάνεται εἰς τὸ ὑπάρχειν.

» ΑΝΘΡΩΠΟΣ μέντοι τινὶ πεζῷ ὑπάρχει. ἐὰν οὖν ληφθῇ τὸ α' καὶ τὸ β', παντὶ τῷ γ' ὑπάρ-
» χειν, αἱ μὲν προτάσεις ὅλαι ψευδεῖς, τὸ δὲ συμπέρασμα ἀληθές.

Π ρῶτον λέγει περὶ τῶν προτάσεων τῶν ὅλων ψευδῶν καὶ καθόλου καταφατικῶν. οἷον ὁ ἄνθρωπος καὶ τὸ πεζὸν παντὶ ἀψύχῳ. ἰδοὺ ὅλαι ψευδεῖς καὶ ὅμως ἀληθὲς συμπέρασμα συνάγεται, ὅτι ἄνθρωπος τινὶ πεζῷ.

» ΩΣΑΥΤΩΣ δὲ καὶ τῆς μὲν στερητικῆς, τῆς δὲ, καταφατικῆς οὔσης. ἐγχωρεῖ γὰρ τὸ μὲν β' μη-
» δενὶ τῷ γ' ὑπάρχειν. τὸ δὲ α', παντί. καὶ τὸ α' τινὶ τῷ β' μὴ ὑπάρχειν. οἷον τὸ μέλαν οὐδενὶ κύκνῳ. ζῷον
» δὲ παντί. καὶ τὸ ζῷον οὐ παντὶ μέλανι ὥστ' ἐὰν ληφθῇ. τὸ μὲν γὰρ παντὶ τῷ γ'. τὸ δὲ α' μηδενί, τὸ α' τινὶ
» τῷ β' οὐχ ὑπάρξει. καὶ τὸ συμπέρασμα ἀληθές. αἱ δὲ προτάσεις ψευδεῖς.

Ε λαβεν ὅλας ψευδεῖς καὶ καθόλου καταφατικάς, νῦν λαμβάνει πάλιν ἀμφοτέρας ψευδεῖς καὶ καθόλου. ἀλλὰ τὴν μὲν μείζονα ἀποφατικήν, τὴν δὲ ἐλάττωνα καταφατικήν. οἷον, τὸ μέλαν, οὐδενὶ κύκνῳ. τὸ ζῷον παντὶ κύκνῳ. καὶ ὅμως τὸ μέλαν οὐ παντὶ ζῴῳ, ὅπερ ἀληθές. οὕτως ἄμφω ψευδῶν οὐσῶν τῶν προτάσεων. καὶ καθόλου, ἤτοι ἀμφοτέρων καταφατικῶν. ἢ τῆς μείζονος ἀποφατικῆς, τῆς δὲ ἐλάττονος καταφατικῆς.

» ΚΑΙ εἰ ἐπί τι ἑκατέρα ψευδής, ἔσται τὸ συμπέρασμα ἀληθές. οὐδὲν γὰρ κωλύει καὶ τὸ α' καὶ τὸ β'
» τινὶ τῷ γ' ὑπάρχειν, καὶ τὸ α' τινὶ τῷ β'. οἷον, τὸ λευκὸν καὶ τὸ καλόν, τινὶ ζῴῳ ὑπάρχει. καὶ τὸ λευ-
» κὸν τινὶ καλῷ. ἐὰν οὖν τεθῇ τὸ α' καὶ τὸ β' παντὶ τῷ γ' ὑπάρχειν, αἱ μὲν προτάσεις ἐπί τι ψευδεῖς.
» τὸ δὲ συμπέρασμα ἀληθές.

Π ληρώσας τὰς ἄμφω ψευδεῖς καὶ καθόλου. ἀπεσιώπησε δὲ τὰς προτάσεις. τὰς ἐχούσας τὴν μὲν ψευδῆ, τὴν δὲ ἀληθῆ. νῦν λέγει τὰς ἄμφω ἐπί τι ψευδεῖς. καὶ ἀμφοτέρας καθόλου καταφατικάς. καὶ συναγούσας ἀληθὲς συμπέρασμα. οἷον τὸ λευκόν. καὶ τὸ καλόν, κατὰ ἀλήθειαν τινὶ ζῴῳ ὑπάρχει. ἀλλ' ἵνα ποιήσωμεν αὐτὰς ἐπί τι ψευδεῖς, λάβωμεν αὐτὰς παντί. τὸ λευκὸν παντὶ ζῴῳ. τὸ καλὸν παντὶ ζῴῳ. καὶ ὅμως τὸ λευκὸν τινὶ καλῷ. ὅπερ ἀληθές.

» ΚΑΙ στερητικῆς δὲ τῆς α' γ' τιθεμένης ὁμοίως.

Ε ἶπεν τὰς ἐπί τι ψευδεῖς καὶ καθόλου καταφατικὰς ἐχούσας τὰς προτάσεις, νῦν λέγει τὰς ἐχούσας τὴν μείζονα ἀποφατικήν, τὴν δὲ ἐλάττονα καταφατικήν, καὶ ποιούσας ἀληθῆ συμπεράσματα. οἷον, λευκόν, οὐδενὶ ζῴῳ ἐπί τι ψευδής. καλὸν παντὶ ζῴῳ ἐπί τι ψευδής, καὶ ὅμως λευκὸν οὐ παντὶ καλῷ. ἰδοὺ ἀληθὲς συμπέρασμα.

» ΟΥΔΕΝ γὰρ κωλύει τὸ μὲν α', τινὶ τῷ γ' μὴ ὑπάρχειν. τὸ δὲ β', τινὶ ὑπάρχειν. καὶ τὸ α' τῷ β' μὴ
» παντὶ ὑπάρχειν. οἷον τὸ λευκὸν καὶ τινὶ ζῴῳ οὐχ ὑπάρχει. τὸ δὲ καλὸν τινὶ ὑπάρχει. καὶ τὸ λευκὸν οὐ
» παντὶ καλῷ. ὥστ' ἐὰν ληφθῇ τὸ μὲν α' μηδενὶ τῷ γ'. τὸ δὲ β' παντί, ἀμφότεραι μὲν αἱ προτάσεις ἐπί
» τι ψευδεῖς, τὸ δὲ συμπέρασμα ἀληθές.

Ἀληθῶς μέντοι ταύτας τὰς ὑπάρξεις φησί. ἵνα δὲ γένωνται ἐπί τι ψευδεῖς, μεταλαμβάνονται εἰς τὴν οὐδεὶς καὶ οὐ πᾶς.

» ΩΣΑΥΤΩΣ δὲ καὶ τῆς μὲν ὅλης ψευδοῦς. τῆς δέ, ὅλης ἀληθοῦς λαμβανομένης. ἐγχωρεῖ γὰρ
» καὶ τὸ α' καὶ τὸ β', παντὶ τῷ γ' ἕπεσθαι. τὸ μέντοι α' τινὶ τῷ β' μὴ ὑπάρχειν. οἷον ζῷον καὶ λευκὸν παντὶ
» κύκνῳ ἕπεται. τὸ μέντοι ζῷον, οὐ παντὶ ὑπάρχει λευκῷ. τεθέντων οὖν ὅρων τοιούτων, ἐὰν ληφθῇ τὸ
» μὲν β' ὅλῳ τῷ γ' ὑπάρχειν. τὸ δὲ α' ὅλῳ μὴ ὑπάρχειν, ἡ μὲν β' γ' ἔσται ἀληθὴς ὅλη. ἡ δὲ α' γ' ὅλη ψευ-
» δής. καὶ τὸ συμπέρασμα ἀληθές.

Εἰληφὼς πρῶτον ἄμφω τὰς προτάσεις ἐπί τι ψευδεῖς, νῦν λαμβάνει τὴν μὲν ἀληθῆ τὴν δὲ ψευδῆ. καὶ πρῶτόν γε τὴν μείζονα ὅλην ψευδῆ λαμβάνει. τὴν δὲ ἐλάττονα ἀληθῆ. οἷον ζῷον οὐδενὶ κύκνῳ. λευκὸν παντὶ κύκνῳ. καὶ ὅμως ζῷον οὐ παντὶ λευκῷ. οὕτως ἐκ τῆς μείζονος ψευδοῦς ἀποφατικῆς, τῆς δὲ ἐλάττονος ἀληθοῦς καταφατικῆς, ἀληθὲς τὸ συμπέρασμα. ἐγχωρεῖ γὰρ τὸ α' καὶ τὸ β' παντὶ τῷ γ' ἕπεσθαι κατὰ ἀλήθειαν. γίνεται δὲ ἡ μείζων ψευδὴς ὅλη εἰ μεταληφθείη εἰς τὸ οὐδενί.

» ΟΜΟΙΩΣ δὲ καὶ εἰ τὸ μὲν β' γ' ψεῦδος, τὸ δὲ α' γ' ἀληθές. οἱ γὰρ αὐτοὶ ὅροι πρὸς τὴν ἀπόδει-
» ξιν. μέλαν. κύκνος. ἄψυχον.

Ἔλαβε πρῶτον τὴν μείζονα πρότασιν ὅλην ψευδῆ ἀποφατικήν. νῦν λαμβάνει τὴν ἐλάττονα ψευδῆ, τὴν δὲ μείζονα ἀληθῆ. οἷον τὸ μέλαν οὐδενὶ κύκνῳ. ἄψυχον παντὶ κύκνῳ. ἰδοὺ ὅλη ψευδής. καὶ ὅμως μέλαν οὐδενὶ ἀψύχῳ.

» ΑΛΛΑ καὶ εἰ ἀμφότεραι λαμβάνοιντο καταφατικαί. οὐδὲν γὰρ κωλύει τὸ μὲν β' παντὶ τῷ γ'
» ἕπεσθαι, τὸ δὲ α' ὅλῳ μὴ ὑπάρχειν. καὶ τὸ α' τινὶ τῷ β' ὑπάρχειν. οἷον, κύκνῳ μέν, παντὶ ζῷον. μέλαν δὲ
» οὐδενὶ κύκνῳ. καὶ τὸ μέλαν ὑπάρχει τινὶ ζῴῳ. ὥστ' ἐὰν ληφθῇ τὸ α' καὶ τὸ β' παντὶ τῷ γ' ὑπάρχειν, ἡ μὲν
» β' γ' ὅλη ἀληθής. ἡ δὲ α' γ' ὅλη ψευδής, καὶ τὸ συμπέρασμα ἀληθές.

Εἰρηκὼς τὰς συζυγίας τὰς ἐκ τῆς μείζονος ἀποφατικῆς, τῆς δὲ ἐλάττονος καταφατικῆς, νῦν λαμβάνει ἄμφω καταφατικὰς καθόλου. καὶ πρῶτον τὴν μείζονα ψευδῆ, τὴν δὲ ἐλάττονα ἀληθῆ. οἷον τὸ ζῷον παντὶ κύκνῳ ἐλάττων. τὸ μέλαν παντὶ κύκνῳ μείζων πρότασις. ἰδοὺ ὅλη ψευδής. καὶ ὅμως ζῴῳ τινὶ μέλαν ὑπάρχει.

» ΟΜΟΙΩΣ δὲ καὶ τῆς α' γ' ληφθείσης ἀληθοῦς. διὰ γὰρ τῶν αὐτῶν ὅρων ἡ ἀπόδειξις.

Εἴληφε πρότερον τὴν μείζονα ὅλην ψευδῆ. καὶ τὴν ἐλάττονα ἀληθῆ καὶ καθόλου καταφατικάς. νῦν λαμβάνει τὴν μείζονα ἀληθῆ, τὴν δὲ ἐλάττονα ψευδῆ. καὶ δείκνυσι διὰ τῶν ὅρων τῶν προειρημένων. ἐναλλὰξ αὐτῶν τὴν τάξιν οὕτως. τὸ ζῷον παντὶ κύκνῳ. ἰδοὺ ὅλη ἀληθὴς καὶ μείζων. τὸ μέλαν παντὶ κύκνῳ. ἰδοὺ ὅλη ψευδὴς καὶ ἐλάττων. καὶ ὅμως ζῷον τινὶ μέλανι ὅπερ ἀληθές.

» ΠΑΛΙΝ τῆς μέν, ὅλης ἀληθοῦς οὔσης. τῆς δέ, ἐπί τι ψευδοῦς. ἐγχωρεῖ γὰρ τὸ μὲν β' παντὶ τῷ γ'
» ὑπάρχειν. τὸ δὲ α' τινὶ τῷ γ'. καὶ τὸ α', τινὶ τῷ β'. οἷον δίπουν μὲν παντὶ ἀνθρώπῳ. καλὸν δὲ οὐ παντί. καὶ
» τὸ καλὸν τινὶ δίποδι ὑπάρχει. ἐὰν οὖν ληφθῇ καὶ τὸ α' καὶ τὸ β' ὅλῳ τῷ γ' ὑπάρχειν. ἡ μὲν β' γ', ἀλη-
» θὴς ὅλη. ἡ δὲ α' γ'. ἐπί τι ψευδής. τὸ δὲ συμπέρασμα ἀληθές.

Ἔλαβε τὴν μὲν ὅλην ψευδῆ τὴν δὲ ὅλην ἀληθῆ, νῦν λαμβάνει τὴν μὲν ὅλην ἀληθῆ τὴν δὲ ἐπί τι ψευδῆ. καὶ πάλιν ἐπειδὴ ἐπλήρωσε τὰς ἐξ ἄμφω καθόλου. νῦν λέγει τὰς ἐκ τῆς μὲν καθόλου, τῆς δὲ μερικῆς. καὶ πρῶτον περὶ τῶν ἐκ τῆς ὅλης ἀληθοῦς, τῆς δὲ ἐπί τι ψευδοῦς οὕτως. εἴπομεν τὸ καλὸν παντὶ ἀνθρώπῳ. ἰδοὺ ἐπί τι ψευδής. τὸ δίπουν παντὶ ἀνθρώπῳ ὅλη ἀληθής. καὶ ὅμως τὸ καλὸν τινὶ δίποδι, ὅπερ ἀληθές.

» ΟΜΟΙΩΣ δὲ καὶ τῆς μὲν α' γ' ἀληθοῦς οὔσης, τῆς δὲ β' γ' ψευδοῦς ἐπί τι λαμβανομένης. μετα-
» τεθέντων γὰρ τῶν αὐτῶν ὅρων ἔσται ἡ ἀπόδειξις. καὶ τῆς μέν, στερητικῆς. τῆς δέ, καταφατικῆς οὔσης.

Τὸ πρῶτον ἐλάβομεν τὴν συζυγίαν τὴν ἐκ τῆς μείζονος ἐπί τι ψευδοῦς, τῆς δὲ ἐλάττονος ἀληθοῦς. νῦν λαμβάνει τὴν ἐκ τῆς μείζονος ἀληθοῦς, τῆς δὲ ἐλάττονος ἐπί τι ψευδοῦς. καὶ οἱ αὐτοὶ ὅροι μετατιθέμενοι, εἰλήφθωσαν πρὸς ἀπόδειξιν. τὸ δίπουν παντὶ ἀνθρώπῳ ὅλη ἀληθής. τὸ καλὸν παντὶ ἀνθρώπῳ ἐπί τι ψευδής, καὶ τὸ δίπουν, τινὶ καλῷ.

» ΕΠΕΙ γὰρ ἐγχωρεῖ τὸ μὲν β' ὅλῳ τῷ γ' ὑπάρχειν. τὸ δὲ α' τινὶ μὴ ὑπάρχειν, ὅταν οὖν οὕτως ἔχωσιν,
» οὐ παντὶ τῷ β' τὸ α'. ἐὰν οὖν ληφθῇ τὸ μὲν β' ὅλῳ τῷ γ' ὑπάρχειν. τὸ δὲ α' μηδενί, ἡ μὲν στερητική, ἐπί
» τι ψευδής. ἡ δ' ἑτέρα ὅλη ἀληθής. καὶ τὸ συμπέρασμα ἔσται ἀληθὲς πάλιν ἐπεὶ δέδεικται. ὅτι τοῦ μὲν
» α' μηδενὶ ὑπάρχοντος τῷ γ'. τοῦ δὲ β' τινί, ἐγχωρεῖ τὸ α' τῷ β' τινὶ μὴ ὑπάρχειν.

Ἔλαβεν ἀμφοτέρας καταφατικάς, νῦν λαμβάνει τὴν μὲν ἀποφατικὴν ἐπί τι ψευδῆ. τὴν δὲ κα-

[κατ]αφατικὴν ἀληθῆ. οἷον τὸ α΄ οὐδενὶ τῷ γ΄ ἐπί τι ψευδής. τὸ β΄ παντὶ τῷ γ΄ ὅλη ἀληθής. καὶ ὅμως τὸ α΄ οὐ παντὶ τῷ β΄. οἷον λευκὸν, οὐδενὶ ἀνθρώπῳ. τὸ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ. καὶ ὅμως τὸ λευκὸν οὐ παντὶ ζώῳ.

ΦΑΝΕΡΟΝ οὖν ὅτι καὶ τῆς μὲν α΄γ΄ ὅλης ἀληθοῦς οὔσης, τῆς δὲ β΄γ΄ ἐπί τι ψευδοῦς, ἐγχωρεῖ τὸ συμπέρασμα εἶναι ἀληθές. ἐὰν γὰρ ληφθῇ τὸ μὲν α΄ μηδενὶ τῷ γ΄, τὸ δὲ β΄ παντὶ, ἡ μὲν α΄γ΄ ὅλη ἀληθής. ἡ δὲ β΄γ΄ ἐπί τι ψευδής.

Τὸ μὲν α΄ ἔλαβεν ἐπί τι ψευδῆ τὴν μείζω, τὴν δὲ ἐλάττω ἀληθῆ. νῦν λαμβάνει τὴν μὲν μείζω ἀληθῆ τὴν δὲ ἐλάττω ἐπί τι ψευδῆ. οἷον τὸ μέλαν οὐδενὶ λευκῷ. τὸ ζῶον παντὶ λευκῷ. καὶ μέλαν οὐ παντὶ ζώῳ ὅπερ ἀληθές.

ΦΑΝΕΡΟΝ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἐν μέρει συλλογισμῶν, ὅτι πάντως ἔσται διὰ ψευδῶν ἀληθές. οἱ γὰρ αὐτοὶ ὅροι ληπτέοι, οἱ καὶ ὅταν καθόλου ὦσιν αἱ προτάσεις, οἱ μὲν, ἐν τοῖς κατηγορικοῖς κατηγορικοί. οἱ δὲ, ἐν τοῖς στερητικοῖς στερητικοί. οὐδὲν γὰρ διαφέρει μηδενὶ ὑπάρχοντος καθόλου λαβεῖν ὑπάρχειν. καὶ ἐπί τινι ὑπάρχειν λαβεῖν καθόλου πρὸς τὴν τῶν ὅρων ἔκθεσιν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν στερητικῶν.

Πληρώσας περὶ τῶν προτάσεων τῶν ἄμφω καθόλου, νῦν λέγει περὶ τῶν ἄμφω, τῶν μὲν καθόλου, τῶν δὲ ἐν μέρει. καὶ τοῦτο διχῶς, ἢ γὰρ ἡ μείζων καθόλου, ἡ δ᾽ ἐλάττων μερική. ἢ ἡ μείζων μερικὴ, ἡ δὲ ἐλάττων καθόλου. καὶ ἢ ἄμφω καταφατικαί. ἢ ἡ μείζων ἀποφατικὴ, ἡ δὲ ἐλάττων καταφατική. καὶ ἢ ἄμφω ψευδεῖς, ἢ ἡ καθόλου ὅλη ψευδής, ἡ δὲ μερικὴ ἐπί τι. ἢ ἔμπαλιν. καὶ ἢ ἡ μὲν ψευδής, ἡ δὲ ἀληθής. καὶ τούτων. ἢ ἡ μείζων ἀληθὴς, ἡ δὲ ἐλάττων ψευδής. ἢ ἡ μείζων ψευδής, ἡ δὲ ἐλάττων ἀληθὴς, ἢ ἄμφω ἐπί τι ψευδεῖς. τούτων οὖν οὕτως ἐχουσῶν, ἀληθὲς τὸ συμπέρασμα. φησὶν οὖν ὅτι ὥσπερ ἐπὶ τῶν καθόλου προτάσεων οὐσῶν, ἐδείξαμεν ἐκ ψευδῶν ἀληθές. οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν προτάσεων τῶν ἐχόντων τὴν μίαν καθόλου, τὴν δὲ ἄλλην μερικήν. διὰ τῶν αὐτῶν ὅρων δείξομεν δι᾽ ὧν καὶ τὰς καθόλου προτάσεις. καὶ εἰ καταφατικαὶ ἄμφω, καταφατικῶς λαμβάνομεν. εἰ δὲ ἀποφατικαὶ, ἀποφατικῶς.

ΦΑΝΕΡΟΝ οὖν ὅτι ἂν μὲν ᾖ τὸ συμπέρασμα ψεῦδος, ἀνάγκη ἐξ ὧν ὁ λόγος, ψευδῆ εἶναι, ἢ πάντα ἢ ἔνια. ὅταν δὲ ἀληθὲς, οὐκ ἀνάγκη ἀληθῆ εἶναι, οὔτε τι οὔτε πάντα. ἀλλ᾽ ἔστι μηδενὸς ὄντος ἀληθοῦς, τῶν ἐν τῷ συλλογισμῷ τὸ συμπέρασμα, ὁμοίως εἶναι ἀληθὲς, οὐ μὴν ἐξ ἀνάγκης.

Συμπέρασμα ὥσπερ ἐπάγει τῷ λόγῳ φανερὸν ἐκ τῶν δειχθέντων πάντων, ὅτι ἐὰν ᾖ συμπέρασμα ψευδὲς, πάντως ἢ ὅλαι αἱ προτάσεις ψευδεῖς ἦσαν. ἢ ἡ μὲν ψευδής, ἡ δὲ ἀληθής. εἰ δὲ ἦν συμπέρασμα ἀληθὲς, οὐκ ἀνάγκη τὰς προτάσεις ἀληθεῖς εἶναι. ἐνδέχεται γὰρ αὐτὰς καὶ ἀμφοτέρας ψευδεῖς εἶναι. καὶ τῆς ἑτέρας ψευδοῦς οὔσης, τῆς δὲ ἑτέρας ἀληθοῦς. καὶ ἄμφω ἐπί τι ψευδῶν οὐσῶν, ἀληθὲς συναχθῆναι συμπέρασμα.

ΑΙΤΙΟΝ δὲ ὅτι, ὅταν δύο ἔχῃ οὕτω πρὸς ἄλληλα. ὥστε θατέρου ὄντος, ἐξ ἀνάγκης θάτερον εἶναι, τούτου μὴ ὄντος μὲν, οὐδὲ θάτερον ἔσται. ὄντος δὲ, οὐκ ἀνάγκη εἶναι θάτερον. τοῦ δ᾽ αὐτοῦ ὄντος. καὶ μὴ ὄντος.

Ἡ αἰτία φησὶ τοῦ εἶναι συμπέρασμα ἀληθὲς, τῶν προτάσεων οὐσῶν ψευδῶν, αὕτη, ὅτι εἰ δύο τινὰ ὄντα ἔχουσι τοιαύτην φύσιν πρὸς ἑαυτά. ὥστε τοῦ ἑτέρου ὄντος, ἀνάγκη τὸ ἕτερον εἶναι. καὶ τούτου μὴ ὄντος, ἀνάγκη τὸ ἕτερον μὴ εἶναι. αὕτη τοῦ γίνεσθαι ἐκ ψευδῶν ἀληθῆ συμπέρασμα αἰτία. οἷον, ἀληθῶν τῶν προτάσεων οὐσῶν, ἀνάγκη ἀληθὲς συμπέρασμα εἶναι. ἀληθοῦς δὲ συμπεράσματος ὄντος, οὐκ ἀνάγκη τὰς προτάσεις ἀληθεῖς εἶναι. οὐ γὰρ ἀντιστρέφει. ἀλλὰ ἐνδέχεται καὶ ψευδεῖς εἶναι τὰς προτάσεις. τοῦ δὲ συμπεράσματος ἀληθοῦς μὴ ὄντος, ἀνάγκη καὶ τὰς προτάσεις μὴ εἶναι ἀληθεῖς. ὥστε ἡ αἰτία τοῦ μὴ δύνασθαι ἀντιστρέφειν, ποιεῖ τὸ αἴτιον τοῦ εἶναι ἀληθὲς τὸ συμπέρασμα μὴ πάντως ἐξ ἀληθῶν προτάσεων, ἀλλὰ καὶ ἐκ ψευδῶν. τοῦ δ᾽ αὐτοῦ ὄντος καὶ μὴ ὄντος ἀδύνατον ἐξ ἀνάγκης εἶναι. συνεχῆ εἰσι τοῖς προειρημένοις τὰ νῦν λεγόμενα. βούλεται γὰρ ἐν τούτοις δεῖξαι ὅτι τὸ ἀληθὲς συμπέρασμα οὐκ ἐξ ἀνάγκης ἕπεται ἀμφοτέροις. τοῖς τε ἐξ ἀληθῶν προτάσεων καὶ τοῖς ἐκ ψευδῶν. οὐ λέγω ἑκάστῳ παρὰ μέρος, ἀλλ᾽ ἀμφοτέροις. κατασκευάζει δὲ τοῦτο διὰ τοῦ ὑποθετικοῦ συλλογισμοῦ. τὸ οὖν τοῦ αὐτοῦ καὶ ὄντος καὶ μὴ ὄντος φησὶν ἀντὶ τοῦ αὐτοῦ εἴδους τῆς προτάσεως. τὸ δὲ ὄντος, ἀντὶ τοῦ ἀληθοῦς ὄντος. τὸ δὲ καὶ μὴ ὄντος, ἀντὶ τοῦ ψευδοῦς ὄντος. τοῦ γὰρ αὐτοῦ εἴδους τῆς προτάσεως ἤτοι ἀληθοῦς, ἢ ψευδοῦς ὄντος. οὐχ ἕπεται ἐξ ἀνάγκης τὸ εἶναι τὸ αὐτὸ, ἀντὶ τοῦ εἶναι ἀληθὲς τὸ συμπέρασμα. καὶ τοῦτο δείκνυσιν ὅτι οὐκ ἐξ ἀνάγκης ἐστὶν ἀληθὲς συμπέρασμα. πρῶτον διὰ τοῦ διὰ τριῶν συλλογισμοῦ. οἷον εἰ τοῦ α΄ λευκοῦ ὄντος, ἀνάγκη τὸ β΄ μέγα εἶναι. τοῦ δὲ β΄ μεγάλου, ἀνάγκη τὸ γ΄ μὴ εἶναι λευκόν. ὥστε τοῦ α΄ ὄντος λευκοῦ, τὸ γ΄ μὴ εἶναι λευκόν. οὗτος μὲν ὁ διὰ τοῦ διὰ τριῶν συλλογισμός. ὁ δὲ ὑποθετικὸς οὕτως. ὅτι ὅτε τὸ α΄ ἐστὶν, ἀνάγκη τὸ β΄ εἶναι. καὶ τοῦ β΄ μὴ ὄντος, ἀνάγκη τὸ α΄ μὴ εἶναι. οὐκοῦν τοῦ β΄ μὴ ὄντος μεγάλου, τὸ α΄ λευκὸν οὐκ ἔσται. εἰ δέ τις ἐρεῖ ὅτι τοῦ α΄ μὴ ὄντος λευκοῦ, ἐστὶ τὸ β΄ μέγα ἐξ ἀνάγκης. συμβαίνει τὸ β΄ μέγα εἶναι ἐξ ἀνάγκης. ἐξ ἀνάγκης γὰρ ἕπεται ἀμφοτέρων. εἰ γὰρ τοῦ α΄ μὴ ὄντος, τὸ β΄ μέγα οὐκ ἔστιν. εἰ δὲ ἐρεῖς καὶ ἐὰν τὸ α΄ μὴ ἔστιν, πάλιν τὸ β΄ ἐστὶν ἐξ ἀνάγκης. τὸ αὐτὸ ἢ μέγα καὶ οὐ μέγα

ὅπερ ἄτοπον. ὥστε τὸ ἄτοπον ἠκολούθησεν διὰ τοῦ εἰπεῖν ὅτι τὸ β´ ἐξ ἀνάγκης ἕπεται ἀμφοτέραν. καὶ τοῦ εἶναι τὸ ά λευκόν. καὶ τοῦ μὴ εἶναι ὅπερ ἐδείχθη τοῦ διὰ τριῶν συλλογισμοῦ. διὰ τριῶν δὲ ἐκλήθη ὅτι λαμβάνει τοὺς ὅρους καὶ τὸν ἐλάττονα ἄκρον ὑποθετικὸν καὶ τὸν μείζονα. οὔτε οὖν ὑποθετικὸς ὁ συλλογισμὸς, ὅτι ἔχει τρεῖς ὅρους. οὔτε κατηγορικὸς, ὅτι ὑποθετικαί εἰσιν αἱ προτάσεις διὰ τοῦτο διὰ τριῶν ἐκλήθη.

„ ΑΔΥΝΑΤΟΝ ἐξ ἀνάγκης εἶναι τὸ αὐτό.

Ἀδύνατόν φησιν ἐξ ἀνάγκης εἶναι τὸ αὐτὸ συμπέρασμα τοῦ αὐτοῦ εἴδους τῆς προτάσεως καὶ ὄντος καὶ μὴ ὄντος.

„ ΛΕΓΩ δὲ οἷον. τοῦ ά ὄντος λευκοῦ, τὸ β´ εἶναι ἐξ ἀνάγκης.

Ὡς ἐπὶ παραδείγματος τοῦτο λέγει. ὅτι εἰ τοῦτο ὁμολογεῖται, ὅτι τοῦ ά εἰ τύχοι λευκοῦ ὄντος, τὸ β´ μέγα εἶναι ἐξ ἀνάγκης, καὶ τοῦ λευκοῦ μὴ ὄντος τὸ β´ μὴ εἶναι.

„ ΚΑΙ μὴ ὄντος λευκοῦ τοῦ ά, τὸ β´ εἶναι ἐξ ἀνάγκης. ὅταν γὰρ, τουδὶ ὄντος λευκοῦ οἷον τοῦ ά, ἀνάγκης τοδὶ εἶναι μέγα, τὸ β´. τοῦ δὲ β´ ὄντος μεγάλου. τὸ γ´ μὴ εἶναι λευκὸν, ἀνάγκη, εἰ τὸ ά λευκὸν τὸ γ´ μὴ εἶναι λευκόν. καὶ ὅταν δυοῖν ὄντοιν, θατέρου ὄντος, ἀνάγκη θάτερον εἶναι, τούτου μὴ ὄντος, ἀνάγκη τὸ ά μὴ εἶναι. τοῦ δὴ β´ μὴ ὄντος μεγάλου, τὸ ά οὐχ οἷόν τε λευκὸν εἶναι. τοῦ δὲ ά μὴ ὄντος λευκοῦ, εἰ ἀνάγκη τὸ β´ μέγα εἶναι, συμβαίνει ἐξ ἀνάγκης τοῦ β´ μὴ ὄντος μεγάλου, αὐτὸ τὸ β´ μέγα εἶναι. τοῦτο δὲ ἀδύνατον. εἰ γὰρ τὸ β´ μὴ ἔστι μέγα, τὸ ά οὐκ ἔσται λευκὸν ἐξ ἀνάγκης. εἰ οὖν μὴ ὄντος τούτου λευκοῦ τὸ β´ ἔσται μέγα, συμβαίνει εἰ τὸ β´ μὴ ἔστι μέγα, εἶναι μέγα, ὡς διὰ τριῶν.

Ἐξ ἀνάγκης καλῶς ἐλέγομεν καὶ ἐπὶ τῶν προτάσεων ὅτι τῶν προτάσεων ἀληθῶν οὐσῶν, ἀνάγκη τὸ συμπέρασμα ἀληθές. οὐκέτι δὲ τῶν προτάσεων μὴ οὐσῶν ἀληθῶν. τὸ συμπέρασμα μὴ εἶναι ἀληθές. ἐνδέχεται γὰρ ἀληθὲς εἶναι τὸ συμπέρασμα.

„ ΤΟ δὲ κύκλῳ καὶ ἐξ ἀλλήλων δείκνυσθαί ἐστι, τὸ διὰ τοῦ συμπεράσματος. καὶ τοῦ ἀνάπαλιν τῇ κατηγορίᾳ, τὴν ἑτέραν λαβόντα πρότασιν, συμπεράνασθαι τὴν λοιπὴν, ἣν ἐλάμβανεν ἐν ἑτέρῳ συλλογισμῷ.

Εἰρηκὼς πῶς ἐκ ψευδῶν ἔνεστιν ἀληθὲς συλλογίσασθαι, νῦν λέγει περὶ τῶν κύκλῳ δεικνυμένων συλλογισμῶν. καὶ τῶν δι᾽ ἀλλήλων. εἰδέναι δὲ δεῖ, ὅτι αὕτη ἡ κύκλῳ ἡ καὶ δι᾽ ἀλλήλων δεῖξις, οὐκ ἔστι χρησίμη πρὸς τὴν ἀποδεικτικὴν μέθοδον. διὰ τὸ αὐτὸ καὶ αἴτιον εἶναι καὶ αἰτιατὸν ὡς δείξομεν. ἵνα δὲ γένηται δι᾽ ἀλλήλων δεῖξις, πάντως δεῖ ἀναστροφὴν ποιῆσαι τῆς μιᾶς προτάσεως καὶ τὸ συμπέρασμα λαβεῖν ὡς πρότασιν. διαφέρει δὲ ἀναστροφὴ ἀντιστροφῆς. ὅτι ἡ μὲν ἀντιστροφὴ μετὰ τοῦ συναληθεύειν γίνεται. ἡ δὲ ἀναστροφὴ, οὐ πάντως.

„ ΟΙΟΝ εἰ ἔδει δεῖξαι ὅτι τὸ ά τῷ γ´ παντὶ ὑπάρχει. ἔδειξε δὲ διὰ τοῦ β´, πάλιν εἰ δεικνύοι ὅτι τὸ ά τῷ β´ ὑπάρχει. λαβὼν τὸ μὲν ά τῷ γ´ ὑπάρχειν. τὸ δὲ γ´ τῷ β´, καὶ τὸ ά τῷ β´. πρότερον δὲ ἀνάπαλιν ἐλάμβανε τὸ β´ τῷ γ´ ὑπάρχειν. ἢ εἰ ὅτι τὸ β´ τῷ γ´ δέοι δεῖξαι ὑπάρχον. εἰ λάβοι τὸ ά κατὰ τοῦ γ´ ὃ ἦν συμπέρασμα. τὸ δὲ β´ κατὰ τοῦ ά ὑπάρχειν. πρότερον δὲ ἐλήφθη ἀνάπαλιν τὸ ά κατὰ τοῦ β´.

Ὅτι ὀφείλομεν λαβεῖν τὴν μίαν πρότασιν καὶ ἀναστρέψαι καὶ οὕτω ποιῆσαι τὴν δι᾽ ἀλλήλων δεῖξιν. εἴρηται οἷον εἰ ἐδείχθη ὅτι τὸ ά τῷ γ´ ὑπάρχει διὰ τοῦ β´. εἶτα εἰ βουληθῇς δεῖξαι εἰ καὶ τὸ ά παντὶ τῷ β´ ὑπάρχει, ποιήσεις οὕτως. τὸ ά παντὶ τῷ γ´. τὸ γ´ παντὶ τῷ β´. ἵνα ἀναστρέψῃς. οὐκοῦν καὶ τὸ ά παντὶ τῷ β´. καὶ ἀκριβῶς ὀφείλομεν σκοπῆσαι ὅτι ἐπὶ τῆς δι᾽ ἀλλήλου δείξεως ἡ μία πρότασις παραλαμβάνεται ὑγιὴς ἐξ ἀνάγκης. ἡ δὲ μία ἀναστρέφεται. εἰ γὰρ ἀμφοτέρας ἀναστρέψομεν ἢ μὴ τὴν μίαν ὑγιῶς λάβομεν οὐ ποιοῦμεν συλλογισμόν. πάλιν εἰ ληφθείη πρῶτον ὅτι τὸ ά τῷ γ´ ὑπάρχει, διὰ αἰτίου τοῦ β´. αἰτιατὸν γέγονεν τὸ ά γ´. νῦν δ᾽ ἐλήφθη τὸ ά γ´ ὡς αἴτιον τὸ δὲ ά β´ ὡς αἰτιατὸν ὅπερ ἄτοπον. τὸ αὐτὸ καὶ αἴτιον καὶ αἰτιατόν.

„ ΑΛΛΩΣ δ᾽ οὐκ ἔστιν ἐξ ἀλλήλων δεῖξαι. εἴτε γὰρ ἄλλο μέσον λήψεται, οὐ κύκλῳ. οὐδὲν γὰρ λαμβάνεται τῶν αὐτῶν. εἴτε τούτων τι, ἀνάγκη θάτερον μόνον. εἰ γὰρ ἄμφω, τὸ αὐτὸ ἔσται συμπέρασμα. δεῖ δὲ ἕτερον.

Βούλεται δεῖξαι ὅτι ἄλλως οὐκ ἐνδέχεται συναχθῆναι τὰς δι᾽ ἀλλήλους δείξεις. οὔτε γὰρ ἄλλον ὅρον ἐμβάλῃς ἀντὶ τοῦ β´, ποιεῖς τὴν δι᾽ ἀλλήλων δεῖξιν. ἄλλας γὰρ ποιεῖς προτάσεις. καὶ ἄλλο συμπέρασμα. καὶ πάλιν τὰς αὐτὰς προτάσεις λαβεῖν οὐ δυνατὸν ἐπεὶ τὸ αὐτὸ ἔσται συμπέρασμα. ἀνάγκη οὖν τὴν μίαν πρότασιν λαβεῖν μετὰ ἀντιστροφῆς. ἤδη δὲ ἐδείξαμέν τι ἀλλήλων διαφέρουσιν.

„ ΕΝ ΜΕΝ οὖν τοῖς μὴ ἀντιστρέφουσιν, ἐξ ἀναποδείκτου τῆς ἑτέρας προτάσεως γίνεται ὁ συλλογισμός. οὐ γάρ ἐστιν ἀποδεῖξαι διὰ τούτων τῶν ὅρων, ὅτι τῷ μέσῳ τὸ τρίτον ὑπάρχει. ἢ τῷ πρώτῳ τὸ μέσον.

Ἐπειδὴ ἡ ἀντιστροφή. ἢ ἀληθὴς ἢ ψευδής. ἀληθὴς μὲν ἐπὶ τῶν ἐξισαζόντων, ψευδὴς δὲ ἐπὶ τῶν μὴ ἐξισαζόντων. οἷον ἐπὶ τοῦ προτέρου. πᾶς ἄνθρωπος γελαστικός. καὶ πᾶς γελαστικὸς ἄνθρωπος. ἐπὶ δὲ τοῦ

δευτέρου ψευδής. οἷον πᾶς ἄνθρωπος ζῷον. καὶ πᾶν ζῷον ἄνθρωπος. ταύτην τὴν δευτέραν ἀντιστροφὴν ἀναπόδεικτον καλεῖ ἀντὶ τοῦ ψευδῆ καὶ μὴ δυναμένην ἀποδειχθῆναι. τίς γὰρ δύναται ἀποδεῖξαι ὅτι πᾶν ζῷον ἄνθρωπός ἐστιν. οὐκοῦν ἡ μία ἀναπόδεικτος εὑρίσκεται πρότασις. ἡ δὲ ἄλλη ὑγιές. καὶ δείκνυται τὸ συναγόμενον.

» ΕΝ δὲ τοῖς ἀντιστρέφουσιν ἔσται πάντα δεικνύναι δι᾽ ἀλλήλων. οἷον εἰ τὸ α καὶ τὸ β καὶ τὸ γ ἀντιστρέφουσιν ἀλλήλοις.

Φησὶν ὁ ἄλλος ὅτι οὐ δυνατὸν δεῖξαι τὴν ἀντιστρεφομένην πρότασιν διὰ συλλογισμοῦ. εἰ μήτις γε ἄρα λάβῃ, τὴν ἐξισάζουσαν ἀντιστροφήν. τὴν ἄλλην γὰρ δι᾽ ἀλλήλων δεῖξαι ἐνδέχεται.

» ΔΕΔΕΙΧΘΩ γὰρ τὸ α γ διὰ μέσου τοῦ β. καὶ πάλιν τὸ α β διά τε τοῦ συμπεράσματος, καὶ τῆς β γ προτάσεως ἀντιστραφείσης. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ β γ, διά τε τοῦ συμπεράσματος, καὶ τῆς α β προτάσεως ἀντεστραμμένης. δεῖ δὲ τήν τε γ β καὶ τὴν β α πρότασιν ἀποδεῖξαι.

Ἐδείχθη τὸ α παντὶ τῷ γ διὰ τοῦ β οὕτως. τὸ α παντὶ τῷ β. τὸ β παντὶ τῷ γ. τὸ α παντὶ τῷ γ. τὸ γ παντὶ τῷ β. τὸ ἄρα α παντὶ τῷ β. εἰ δὲ δέον δεῖξαι τὸ α β δείκνυμεν διὰ τοῦ γ οὕτως. τὸ α παντὶ τῷ γ, τὸ γ παντὶ τῷ β. τὸ ἄρα α παντὶ τῷ β. εἰ δὲ δέον δεῖξαι τὸ β γ οὕτως. τὸ β παντὶ τῷ α. τὸ α παντὶ τῷ γ. τὸ β παντὶ τῷ γ.

» ΤΑΥΤΑΙΣ γὰρ ἀναποδείκτοις κεχρήμεθα μόναις. ἐὰν οὖν ληφθῇ τὸ β παντὶ τῷ γ ὑπάρχειν. καὶ τὸ γ παντὶ τῷ α, συλλογισμὸς ἔσται τοῦ β πρὸς τὸ α. πάλιν ἐὰν ληφθῇ τὸ μὲν γ παντὶ τῷ α, τὸ δὲ α παντὶ τῷ β, ἀνάγκη τὸ γ παντὶ τῷ β ὑπάρχειν. ἐν ἀμφοτέροις δὴ τούτοις τοῖς συλλογισμοῖς ἡ γ α πρότασις ἀναπόδεικτος εἴληπται. αἱ γὰρ ἕτεραι, δεδειγμέναι ἦσαν. ὥστε ἂν ταύτην ἀποδείξωμεν, ἅπασαι ἔσονται δεδειγμέναι δι᾽ ἀλλήλων.

Ἀναποδείκτοις ἀντὶ τοῦ ψευδέσι καὶ μὴ ἀποδειχθεῖσιν ἡ α γ πρότασις εἴληπται ἀναπόδεικτος. τὴν α γ ἥτις ἦν συμπέρασμα, νῦν πρότασιν ἔλαβεν. αἱ γὰρ ἄλλαι ἦσαν ἀποδειχθεῖσαι προτάσεις, ἐὰν δὲ καὶ τὴν α γ ἀποδείξωμεν. ὅλως ἐσμὲν ἀποδείξαντες.

» ΕΑΝ οὖν ληφθῇ τὸ γ παντὶ τῷ β, καὶ τὸ β παντὶ τῷ α ὑπάρχειν, ἀμφότεραί τε αἱ προτάσεις ἀποδεδειγμέναι λαμβάνονται. καὶ τὸ γ τῷ α ἀνάγκη ὑπάρχειν.

Λέγει πῶς δείκνυται ἡ α γ. ὥσπερ γὰρ ἐδείξαμεν πῶς ἡ α β ὑπάρχει. καὶ ἡ β α. καὶ πῶς ἡ β γ. καὶ ἡ γ β. ὁμοίως καὶ τοῦ α γ. βούλεται ἀποδεῖξαι οὕτως. τὸ α παντὶ τῷ β. τὸ β παντὶ τῷ γ. εἰ δὲ τὸ γ τῷ α οὕτως. τὸ γ παντὶ τῷ β. τὸ β παντὶ τῷ α. τὸ γ παντὶ τῷ α.

» ΦΑΝΕΡΟΝ οὖν ὅτι ἐν μόνοις τοῖς ἀντιστρέφουσι, κύκλῳ, καὶ δι᾽ ἀλλήλων ἐνδέχεται γίνεσθαι τὰς ἀποδείξεις.

Φανερόν φησιν ἐκ τῶν εἰρημένων ὅτι ἀντιστροφῆς γινομένης, γίνεται δι᾽ ἀλλήλων δεῖξις. ἤτοι ἀληθεῖς αἱ ἀντιστροφαί. ἤτοι ψευδεῖς.

» ΕΝ δὲ τοῖς ἄλλοις, ὥσπερ πρότερον εἴπομεν. συμβαίνει δὲ καὶ ἐν τούτοις αὐτῷ τῷ δεικνυμένῳ χρῆσθαι πρὸς τὴν ἀπόδειξιν. τὸ μὲν γὰρ, γ, κατὰ τοῦ β, καὶ τὸ β κατὰ τοῦ α δείκνυται, ληφθέντος τοῦ γ κατὰ τοῦ α λέγεσθαι. τὸ δὲ γ κατὰ τοῦ α διὰ τούτων δείκνυται τῶν προτάσεων, ὥστε τῷ συμπεράσματι χρώμεθα πρὸς τὴν ἀπόδειξιν.

Τοῖς ἄλλοις λέγει τοῖς τὰς ψευδεῖς ἀντιστροφὰς ποιοῦσιν. ἐν δὲ τούτοις τοῖς τὰς ἀληθεῖς ἀντιστροφάς. ὁμοίως δείξομεν τόδε τῷδε ὑπάρχειν ἢ οὔ.

» ΕΠΙ δὲ τῶν στερητικῶν συλλογισμῶν ὧδε δείκνυται δι᾽ ἀλλήλων. ἔστω τὸ μὲν β παντὶ τῷ γ ὑπάρχειν, τὸ δὲ α μηδενὶ τῷ β. συμπέρασμα, ὅτι τὸ α οὐδενὶ τῶν γ. εἰ δὴ πάλιν δεῖ συμπεράνασθαι, ὅτι τὸ α οὐδενὶ τῶν β, ὃ πάλαι ἔλαβεν, ἔσται τὸ μὲν α, μηδενὶ τῷ γ. τὸ δὲ γ παντὶ τῷ β, οὕτω γὰρ ἀνάπαλιν ἡ πρότασις.

Εἰρηκὼς ὅπως ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι τὰ καταφατικὰ ἐδείκνυτο, νῦν περὶ τῶν στερητικῶν λέγει. ὅτι δείκνυται μὲν ἡ μείζων πρότασις. ἡ δὲ ἐλάττων οὐ δείκνυται, εἰ μὴ διὰ τοῦ πρόσληψιν συλλογισμοῦ. ἐδείκνυτο γὰρ ὅτι τὸ α διὰ μέσου τοῦ β, οὐδενὶ ὑπάρχει τῷ γ. πόθεν δῆλον ὅτι τὸ α οὐδενὶ τῷ β. οὕτω πάλιν τὸ α οὐδενὶ τῷ γ. τὸ γ παντὶ τῷ β. ὑπέκειτο δὲ τὸ β παντὶ τῷ γ, καὶ τὸ α ἄρα οὐδενὶ τῷ β. οὐκέτι δὲ δύναται τὴν ἐλάττω πρότασιν δεῖξαι. εἰ μὴ διὰ προσλήψεως ἐπεὶ διὰ κατηγορίας οὐ δυνατόν. εἴτε γὰρ μείζων ἀποφατική, καὶ τὸ συμπέρασμα ἀποφατικόν. ἐκ δύο δὲ ἀποφατικῶν, οὐδὲν συνάγεται. διὰ δὲ προσλήψεως δείκνυται ἡ ἐλάττων πρότασις οὕτως. ἵνα εἴπωμεν ᾧ τὸ α οὐδ᾽ ὅλως ὑπάρχει τούτῳ τὸ β παντὶ ὑπάρχει. τῷ δὲ γ τὸ α οὐδ᾽ ὅλως ὑπάρχει. τούτῳ οὖν τὸ β παντί. καὶ εἰδέναι δεῖ ὅτι ἐπὶ τῶν κατὰ πρόσληψιν συλλογισμῶν ὁ εἷς ὅρος ἀόριστος ὤν, ὕστερον ὁρίζεται ὡς εἰρήκαμεν. ᾧ τὸ α οὐδενὶ, τούτῳ τὸ β παντί. ἰδοὺ ἀόριστον ἐλάβομεν τὸν ἔσχατον ὅρον. ὕστερον δὲ ὁρίζεται. ὅταν εἴπωμεν τῷ δὲ γ τὸ α οὐδενί. τούτῳ οὐκοῦν τὸ β παντί. κοινωνοῦσι δὲ οἱ κατὰ πρόσληψιν συλλογισμοὶ τοῖς τε κατηγορικοῖς καὶ τοῖς ὑποθετικοῖς. ὁμοίως δὲ διαφέρουσι. καὶ τοῖς κατηγορικοῖς μὲν και

νωνοῦσιν ὅτι ὁ διὰ τὰ τρία σχήματα κατὰ πρόσληψιν τρεῖς ἔχει ὅρους. διαφέρει δὲ ὅτι εἷς ὅρος, πάντως τὸ πρῶτον ἀόριστόν ἐστι. καὶ ὀφείλουσιν ἐξ ὁμολογίας προσεῖναι αἱ προτάσεις. τῶν δὲ ὑποθετικῶν κοινωνούς. καθὸ οὐ συμπέρασμα συνάγουσιν. ἀλλὰ πρότασιν. λέγοντες τούτῳ τὸ β' παντί. ὥστε εἶναι παντὶ τῷ γ' τὸ β'. ὥσπερ καὶ οἱ ὑποθετικοί. διαφέρουσι δὲ καθὸ κοινωνοῦσι τοῖς κατηγορικοῖς.

» ΕΙ δ' ὅτι τὸ β' τῷ γ' δεῖ συμπεραίνεσθαι, οὐκέτι ὁμοίως ἀντιστρεπτέον τὴν α β', ἡ γὰρ αὐτὴ πρότασις τὸ β' μηδενὶ τῷ α. καὶ τὸ α μηδενὶ τῷ β' ὑπάρχειν. ἀλλὰ ληπτέον ᾧ τὸ α μηδενὶ ὑπάρχει, τὸ β' παντὶ ὑπάρχειν. ἔστω τὸ α μηδενὶ τῷ γ' ὑπάρχειν, ὅπερ ἦν τὸ συμπέρασμα. ᾧ δὲ τὸ α μηδενί, τὸ β' εἰλήφθω παντὶ ὑπάρχειν. ἀνάγκη οὖν τὸ β' παντὶ τῷ γ' ὑπάρχειν. ὥστε τριῶν ὄντων, ἕκαστον συμπέρασμα γέγονε. καὶ τὸ κύκλῳ ἀποδείκνυσθαι τουτέστι τὸ συμπέρασμα λαμβάνοντα. καὶ ἀνάπαλιν τὴν ἑτέραν πρότασιν τὴν λοιπὴν συλλογίσασθαι.

Ἐὰν χρεία φησὶ δεῖξαι τὴν ἐλάττω πρότασιν, οὐ δύναται δι' ἀντιστροφῆς δειχθῆναι τῆς μείζονος. ἐπειδὴ καὶ τὸ συμπέρασμα ἀποφατικόν. καὶ ἡ μείζων. ἐκ δύο δὲ ἀποφατικῶν οὐ γίνεται συλλογισμός. ἤτοι οὐ συνάγεται συμπέρασμα συλλογιστικόν. ἀλλὰ πῶς, διὰ προσλήψεως οὕτως. ὅτι ᾧ τὸ α οὐδενὶ ὑπάρχει, τούτῳ τὸ β' παντί. τῷ δὲ γ' τὸ α οὐδενὶ ὑπάρχει. τούτῳ ἄρα τὸ β' παντί. ἰδοὺ ἵνα δείξῃ τὴν ἐλάττω πρότασιν τοῦ πρώτου σχήματος, διὰ προσλήψεως ἔδειξεν. ἡ δὲ πρόσληψις ἔδειξε τὴν ἐλάττω πρότασιν διὰ τοῦ τρίτου σχήματος.

» ΕΠΙ δὲ τῶν ἐν μέρει συλλογισμῶν, τὴν μὲν καθόλου πρότασιν, οὐκ ἔστιν ἀποδεῖξαι διὰ τῶν ἑτέρων. τὴν δὲ κατὰ μέρος ἐστίν. ὅτι μὲν οὖν οὐκ ἔστιν ἀποδεῖξαι τὴν καθόλου, φανερόν. τὸ μὲν γὰρ καθόλου δείκνυται διὰ τῶν καθόλου. τὸ δὲ συμπέρασμα, οὐκ ἔστι καθόλου. δεῖ δὲ ἐκ τοῦ συμπεράσματος δεῖξαι καὶ ἐκ τῆς ἑτέρας προτάσεως.

Ἐπλήρωσεν ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι περὶ τῶν ἄμφω καθόλου, νῦν ἦλθεν περὶ τῶν μερικῶν συμπερασμάτων. καὶ πρῶτον περὶ τοῦ καταφατικοῦ φησι. ὅτι τῆς ἐλάττονος προτάσεως ἐνδέχεται δεῖξαι τὴν κύκλῳ. τῆς δὲ μείζονος, οὐκέτι ἐνδέχεται. εἰ μὴ ἄρα διὰ προσλήψεως πάλιν. ἡ γὰρ μείζων καθόλου καταφατική. τὸ δὲ καθόλου καταφατικὸν ἐκ τῶν καθόλου συνήγετο. καὶ ἐνταῦθα ἥτε ἐλάττων μερικὴ καὶ τὸ συμπέρασμα μερικόν. ἐκ δύο δὲ μερικῶν οὐδὲν συνάγεται.

» ΕΤΙ ὅλως οὐδὲ γίνεται συλλογισμὸς ἀντιστραφείσης τῆς προτάσεως. ἐν μέρει γὰρ ἀμφότεραι γίνονται αἱ προτάσεις. τὴν δὲ ἐπὶ μέρους ἔστι. δεδείχθω γὰρ τὸ α, κατὰ τινὸς τοῦ γ' διὰ τοῦ β'. ἐὰν οὖν ληφθῇ τὸ β' παντὶ τῷ α, καὶ τὸ συμπέρασμα μένῃ, τὸ β' τινὶ τῷ γ' ὑπάρξει, γίνεται γὰρ τὸ πρῶτον σχῆμα καὶ τὸ α μέσον.

Ἐπειδὴ ὁ τρίτος τρόπος τοῦ πρώτου σχήματός ἐστιν ἐκ τῆς μείζονος καθόλου καταφατικῆς, τῆς δὲ ἐλάττονος μερικῆς καταφατικῆς. μερικὸν συνάγων συμπέρασμα. φησὶν ὅτι κύκλῳ δεῖξαι τὴν ἐλάττονα ὅτι τὸ β' τινὶ τῷ γ' δυνατὸν οὕτως. τὸ β' παντὶ τῷ α. ἦν γὰρ τὸ α παντὶ τῷ β'. τὸ οὖν β' παντὶ τῷ α. τὸ α τινὶ τῷ γ' καὶ τὸ β' ἄρα τινὶ τῷ γ'. τὴν δὲ μείζονα κύκλῳ. οὐ δυνατὸν δεῖξαι διὰ τὸ καθόλου. τὸ δὲ καθόλου ἐκ δύο καθόλου ἐδείκνυτο. πῶς οὖν δείκνυται, διὰ προσλήψεως οὕτως. ὃ τῷ γ' ὑπάρχει τινὶ ὡς ἐν προτάσει εἰρήκαμεν. καὶ διὰ τοῦ συμπεράσματος. καὶ τοῦτο γὰρ τινὶ συνάγεται. τούτῳ ὑπάρχει τὸ α β' παντὶ καθόλου. τὸ δὲ β' ὑπάρχει τῷ γ' τινί. τῷ ἄρα β' τὸ α παντὶ καὶ ἐδείχθη ἡ πρόσληψις διὰ τοῦ τρίτου σχήματος.

» ΕΙ ΔΕ στερητικὸς ὁ συλλογισμὸς, τὴν μὲν καθόλου πρότασιν οὐκ ἔστι δεῖξαι. διὸ καὶ πρότερον ἐλέχθη. τὴν δὲ ἐν μέρει ἐστίν, ἐὰν μὲν ὁμοίως ἀντιστραφῇ τὸ α β', ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν καθόλου, οὐκ ἔστι. διὰ προσλήψεως δέ ἐστιν, οἷον ᾧ τὸ α τινὶ μὴ ὑπάρχῃ, τὸ β' τινὶ ὑπάρχειν. ἄλλως γὰρ ἐχόντων οὐ γίνεται συλλογισμός. διὰ τὸ ἀποφατικὴν εἶναι τὴν ἐν μέρει πρότασιν.

Ὁ τέταρτος τρόπος τοῦ πρώτου σχήματός ἐστιν ὁ ἐκ τῆς μείζονος καθόλου ἀποφατικῆς, τῆς δὲ ἐλάττονος μερικῆς καταφατικῆς. μερικὸν ἀποφατικὸν συνάγων συμπέρασμα. καὶ φησὶν ὅτι οὔτε τὴν μείζονα, οὔτε τὴν ἐλάττονα δυνατὸν δεῖξαι διὰ τῆς κύκλῳ δείξεως. ἀλλὰ διὰ προσλήψεως μόνη ἡ ἐλάττων δείκνυται. καὶ ἡ μὲν μείζων οὐ δύναται, διότι καθόλου. ἡ δὲ ἐλάττων διὰ προσλήψεως, διότι καὶ ἡ μείζων καὶ τὸ συμπέρασμα ἀποφατικόν. ἐκ δὲ ἀποφατικοῦ οὐδὲ συνήγετο. πῶς δὲ ἡ ἐλάττων δείκνυται οὕτως. ᾧ τὸ α τινὶ μὴ ὑπάρχῃ, τούτῳ τὸ β' τινὶ ὑπάρχει. τῷ δὲ γ' τὸ α τινὶ οὐχ ὑπάρχει. τῷ ἄρα γ' τὸ β' τινὶ ὑπάρχει. καὶ ἄλλως οὐκ ἔνι.

» ΕΝ δὲ τῷ δευτέρῳ σχήματι, τὸ μὲν καταφατικόν, οὐκ ἔστι δεῖξαι διὰ τούτου τοῦ τρόπου. τὸ δὲ στερητικόν ἐστι. τὸ μὲν οὖν κατηγορικὸν οὐ δείκνυται. διὰ τὸ μὴ ἀμφοτέρας εἶναι τὰς προτάσεις, καταφατικάς. τὸ γὰρ συμπέρασμα στερητικόν ἐστι. τὸ δὲ κατηγορικόν, ἐξ ἀμφοτέρων ἐδείκνυτο καταφατικῶν.

Ἐπλήρωσε περὶ τοῦ πρώτου σχήματος, νῦν ἦλθεν ἐπὶ τὸ δεύτερον. καὶ ἐνταῦθα δὲ δυνατὸν δεῖξαι κύκλῳ ἢ κατὰ πρόσληψιν τὰς προτάσεις. καὶ ἣν μὲν ἔλαβε πρώτην συζυγίαν αὖ, νῦν δευτέραν. ἣν δὲ δευτέραν, νῦν πρώτην. καὶ ἣν ἔλαβε τρίτην, νῦν τετάρτην. καὶ ἣν τετάρτην, νῦν τρίτην.

Τὸ δὲ

ΤΟ' δὲ στερητικὸν, ὧδε δείκνυται. ὑπαρχέτω τὸ α' παντὶ τῷ β' τῷ δὲ γ' μηδενί. συμπέρασμα, τὸ β' τῷ γ' οὐδενί. ἐὰν οὖν ληφθῇ τὸ β', παντὶ τῷ α' ὑπάρχειν. τῷ δὲ γ' μηδενὶ, ἀνάγκη τὸ α' μηδενὶ τῷ γ' ὑπάρχειν. γίνεται γὰρ τὸ β' σχῆμα. μέσον τὸ β'.

Λαμβάνει πρώτην τὴν ἐκ τῆς μείζονος καθόλου καταφατικῆς, τῆς δὲ ἐλάττονος καθόλου ἀποφατικῆς. καὶ φησὶν ὅτι τὴν μείζονα οὐ δύναται δεῖξαι κύκλῳ. τὸ γὰρ καθόλου καταφατικὸν ἐκ δύο καταφατικῶν καθόλου ἦν. ἐνταῦθα δὲ καὶ τὸ συμπέρασμα καὶ ἡ ἐλάττων πρότασις ἀποφατική. τὴν δὲ ἐλάττονα τὴν καθόλου ἀποφατικὴν οὕτως. τὸ γ' οὐδενὶ τῷ α'. ἦν γὰρ τὸ α' οὐδενὶ τῷ γ'. τὸ οὖν β' οὐδενὶ τῷ γ'. τὸ β' παντὶ τῷ α'. ὥστε τὸ β' οὐδενὶ τὸ α'. καὶ τὸ α' οὐδενὶ τῷ β'. δυνατὸν δὲ καὶ τὴν μείζονα εἰ καὶ μὴ κύκλῳ. ἀλλ' οὖν κατὰ πρόσληψιν δεῖξαι οὕτως. ὅτι ᾧ τὸ γ' οὐδενὶ συμπεράσματι, τούτῳ παντὶ τὸ α'. τὸ δὲ β' οὐδενὶ τῷ γ'. τὸ ἄρα α' παντὶ τῷ β'.

ΕΙ' δὲ τὸ α' β' στερητικὸν ληφθῇ. θάτερον δὲ κατηγορικὸν, τὸ α' γ'. τὸ α' ἔσται σχῆμα. τὸ μὲν γ' παντὶ τῷ α', τὸ δὲ β' οὐδενὶ τῷ γ' ὥστ' οὐδενὶ τῷ α' τὸ β'. οὐδ' ἄρα τῷ β' τὸ α'. μέσον τὸ γ'. διὰ μὲν οὖν τοῦ συμπεράσματος, καὶ τῆς προτάσεως τῆς μιᾶς, οὐ γίνεται συλλογισμός. προσληφθείσης δὲ ἑτέρας, ἔσται.

Νῦν λαμβάνει τὴν μείζονα στερητικὴν, τὴν δὲ ἐλάττονα καταφατικήν. τὴν οὖν μείζω δεῖξαι δυνατὸν, οὐ μέν τοι τὴν ἐλάττω οὕτως. τὸ β' οὐδενὶ τῷ γ'. τὸ γ' παντὶ τὸ α'. τὸ ἄρα β' οὐδενὶ τῷ α'. καὶ τὸ α' οὐδενὶ τῷ β'. διὰ τοῦτο δεύτερος ἐλήφθη οὗτος ὁ τρόπος, ἐπειδὴ δύο ἔχει ἀντιστροφὰς μίαν τὴν λέγουσαν τὸ γ' παντὶ τῷ α'. ἦν γὰρ τὸ α' παντὶ τῷ γ'. καὶ ἑτέραν τὴν τοῦ συμπεράσματος. τὴν δὲ ἐλάττω πρότασιν, δυνατὸν δεῖξαι διὰ προσλήψεως οὕτως. ᾧ τὸ β' οὐδενὶ, τούτῳ τὸ α' παντί. τὸ δὲ β' τῷ γ' οὐδενί. οὐκοῦν τὸ α' τῷ γ' παντί.

Η'Ν δὲ μὴ καθόλου ὁ συλλογισμὸς ᾖ. ἡ μὲν, ἐν ὅλῳ πρότασις οὐ δείκνυται. διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν ἣν εἴπομεν καὶ πρότερον. ἡ δ' ἐν μέρει, δείκνυται, ὅταν ᾖ τὸ καθόλου κατηγορικόν. ὑπαρχέτω γὰρ τὸ μὲν α' παντὶ τῷ β'. τῷ δὲ γ' μὴ παντί. συμπέρασμα, τὸ β' γ'. ἐὰν οὖν ληφθῇ τὸ β' παντὶ τῷ α'. ᾧ δὲ γ' μὴ παντὶ, συμπέρασμα τὸ α' τινὶ τῷ γ' οὐχ ὑπάρξει. μέσον, τὸ β'.

Πληρώσας περὶ τῶν καθόλου ἐν δευτέρῳ σχήματι, νῦν λέγει περὶ τῶν μερικῶν. καὶ πρῶτον τὴν ἔχουσαν, τὴν μείζονα καθόλου καταφατικὴν, τὴν δὲ ἐλάττονα μερικὴν ἀποφατικὴν, καὶ φησὶν ὅτι οὐ δυνατὸν τὴν μείζω κύκλῳ δεῖξαι διότι καθόλου, τὴν δὲ ἐλάττω δυνατὸν, οὕτως. τὸ β' παντὶ τῷ α'. τὸ β' οὐ παντὶ τῷ γ'. καὶ τὸ α' οὐ παντὶ τῷ γ'. ἥτις ἦν ἐλάττων πρότασις. τὴν δὲ μείζω δυνατὸν, διὰ προσλήψεως οὕτως ᾧ β' ὑπάρχει οὐ παντὶ, τούτῳ τὸ α' παντί. τὸ δὲ β' τῷ γ' ὑπάρχει οὐ παντί. τὸ ἄρα α' τῷ β' ὑπάρχει παντί.

ΕΙ' δὲ ἐστὶν ἡ καθόλου στερητικὴ, οὐ δειχθήσεται ἡ α' γ' πρότασις. ἀντιστραφέντος τοῦ α' β'. συμβαίνει γὰρ ἢ ἀμφοτέρας ἢ τὴν ἑτέραν πρότασιν γίνεσθαι ἀποφατικήν. ὥστ' οὐκ ἔσται συλλογισμός. ἀλλ' ὁμοίως δειχθήσεται ὡς καὶ ἐπὶ τῶν καθόλου ἐὰν ληφθῇ ᾧ τὸ β' τινὶ μὴ ὑπάρχει. τὸ α' τινὶ ὑπάρχει.

Ἐὰν δέ φησιν ἡ μείζων ᾖ ἀποφατικὴ, πάλιν ἡ μείζων οὐ δειχθήσεται. ἡ δὲ ἐλάττων, κατὰ πρόσληψιν οὕτως. ᾧ τὸ β' οὐ παντὶ ὑπάρχει, τούτῳ τὸ α' τινί. τῷ δὲ γ' τὸ β' οὐ παντὶ ὑπάρχει. τῷ ἄρα γ' τὸ α' τινὶ ὑπάρχει.

Ε'ΠΙ' δὲ τοῦ γ' σχήματος, ὅταν μὲν ἀμφότεραι αἱ προτάσεις καθόλου ληφθῶσιν, οὐκ ἐνδέχεται δεῖξαι δι' ἀλλήλων. τὸ μὲν γὰρ καθόλου δείκνυται διὰ τῶν καθόλου. τὸ δὲ ἐν τούτῳ συμπέρασμα, ἀεὶ κατὰ μέρος. ὥστε φανερὸν ὅτι οὐκ ἐνδέχεται ὅλως δεῖξαι διὰ τούτου τοῦ σχήματος τὴν καθόλου πρότασιν.

Εἰρηκὼς ποῖαι προτάσεις δείκνυνται ἐν δευτέρῳ σχήματι κύκλῳ καὶ ποῖαι οὐ δείκνυνται κύκλῳ, ἀλλὰ διὰ προσλήψεως, νῦν λέγει περὶ τῶν ἐν τρίτῳ σχήματι προτάσεων. καὶ πρῶτον ἐξ ἄμφω καθόλου. καὶ φησὶν ὅτι οὐ δυνατὸν ἐν τρίτῳ σχήματι τὰς προτάσεις τὰς ἐξ ἄμφω καθόλου κύκλῳ δεῖξαι. διατί. τὰς γὰρ καθόλου, διὰ τῶν καθόλου ἐδείκνυμεν. ἐν δὲ τῷ τρίτῳ σχήματι τὰ συμπεράσματα μερικά. ὥστε οὐ δείκνυνται ἐν τῷ τρίτῳ σχήματι ἐξ ἄμφω καθόλου προτάσεων.

Ε'Α'Ν δ' ἡ μὲν ᾖ καθόλου. ἡ δ' ἐν μέρει, ποτὲ μὲν ἔσται. ποτὲ δὲ οὐκ ἔσται συλλογισμός. ὅταν μὲν οὖν ἀμφότεραι κατηγορικαὶ ληφθῶσι, καὶ τὸ καθόλου γένηται πρὸς τῷ ἐλάττονι ἄκρῳ, ἔσται.

Εἰρηκὼς ὅτι ἡ καθόλου πρότασις οὐ δείκνυται τοῦ τρίτου σχήματος, νῦν λέγει περὶ τῶν τὴν μὲν ἐχουσῶν καθόλου, τὴν δὲ ἄλλην μερικὴν καὶ φησὶν. ὅτι ἐὰν ἀμφότεραι ληφθῶσιν κατηγορικαί. καὶ ἡ μείζων μερικὴ ἡ δὲ ἐλάττω καθόλου, ἔσται. εἰ δὲ τὸ ἀνάπαλιν, οὐκ ἔσται. οἷον τὸ α' παντὶ τῷ β'. καὶ τὸ β' παντὶ τῷ α'. τὸ ἄρα α' τινὶ τῷ β'. τοῦτο γὰρ δέδεικται. ὥστε καὶ τὸ γ' τινὶ τῷ β'. οὐ μὴν δὲ τὸ β' τινὶ τῷ α'. οὕτως ἡ μερικὴ πρότασις δείκνυται. ἡ δὲ καθόλου οὐ δείκνυται, διότι καθόλου ἐστὶν, εἰ μὴ ἄρα κατὰ πρόσληψιν.

Ο'ΤΑΝ δὲ πρὸς θατέρῳ, οὐκ ἔσται. ὑπαρχέτω γὰρ τὸ α' παντὶ τῷ γ', τὸ δὲ β' τινί. συμπέρασμα τὸ α' β'. ἐὰν οὖν ληφθῇ τὸ γ' παντὶ τῷ α' ὑπάρχειν ἀντιστραφείσης τῆς καθόλου καὶ τὸ α' τῷ β' ὃ ἦν συμπέρασμα. τὸ μὲν γ' δέδεικται τινὶ τῷ β' ὑπάρχειν. τὸ δὲ β' τινὶ τῷ γ' οὐ δέδεικται. καί τοι ἀνάγκη.

Οὐκ ἔσται τὸ προκείμενον, ἐπεὶ συνάγει τὸ γ΄ τινὶ τῷ β΄. ἀλλ᾽ ὕστερον ἀντιστρέφει. ὅτι καὶ τὸ β΄ τινὶ τῷ γ΄. καὶ οὕτως ἔσται.

» ΕΙ τὸ γ΄ τινὶ τῷ β΄, καὶ τὸ β΄ τινὶ τῷ γ΄ ὑπάρχειν. ἀλλ᾽ οὐ ταυτόν ἐστι τόδε τῷδε ὑπάρχειν, καὶ
» τόδε τῷδε. ἀλλὰ προσληπτέον ὅτι εἰ τόδε, τινὶ τῷδε. καὶ θάτερον τινὶ τῷδε. τούτου δὲ ληφθέντος, οὐκέ-
» τι γίνεται ἐκ τοῦ συμπεράσματος, καὶ τῆς ἑτέρας προτάσεως συλλογισμός.

Οὐ γὰρ ταυτόν ἐστι λέγει. ὃ τὸ β΄ τινὶ τῷ γ΄. καὶ τὸ γ΄ τινὶ τῷ β΄. ὅτε γὰρ λέγω τὸ β΄ τινὶ τῷ γ΄ ὑπάρχει, ὑποκείμενόν ἐστι τὸ γ΄. κατηγορούμενον δὲ τὸ β΄. ὅταν δὲ λέγω ὅτι τὸ γ΄ τινὶ τῷ β΄. τὸ μὲν β΄ λαμβάνω ὑποκείμενον. τὸ δὲ γ΄ κατηγορούμενον. ἕτερον δὲ τὸ ὑποκεῖσθαι καὶ κατηγορεῖσθαι.

» ΕΙ δὲ τὸ μὲν β΄ παντὶ τῷ γ΄, τὸ δὲ α΄ τινὶ τῷ γ΄. ἔσται δεῖξαι τὸ α΄ γ΄, ὅταν ληφθῇ τὸ μὲν γ΄ παντὶ τῷ
» β΄ ὑπάρχειν, τὸ δὲ α΄, τῷ β΄ τινί. ὃ γὰρ τὸ γ΄ παντὶ τῷ β΄ ὑπάρχει, τὸ δὲ α΄ τινὶ τῷ β΄, ἀνάγκη τὸ α΄ τινὶ τῷ
» γ΄ ὑπάρχειν. μέσον τὸ β΄.

Ἐάν φησιν ἡ μείζων μερική, ἡ δὲ ἐλάττων καθόλου, δυνατὸν δεῖξαι τὴν μείζω πρότασιν οὕτω προηγουμένως οὕτως. τὸ α΄ τινὶ τῷ γ΄, τὸ β΄ παντὶ τῷ γ΄. καὶ τὸ γ΄ παντὶ τῷ β΄. καὶ τὸ β΄ τινὶ τῷ α΄. τὸ ἄρα α΄ τινὶ τῷ γ΄.

» ΚΑΙ ὅταν ᾖ ἡ μὲν κατηγορική, ἡ δὲ στερητική. καθόλου δὲ ἡ κατηγορική, δειχθήσεται ἡ ἑτέρα.
» ὑπαρχέτω γὰρ τὸ β΄ παντὶ τῷ γ΄. τὸ δὲ α΄ τινὶ μὴ ὑπαρχέτω. συμπέρασμα, ὅτι τὸ α΄ τινὶ τῷ β΄ οὐχ ὑπάρ-
» χει. ἐὰν οὖν προσληφθῇ τὸ γ΄ παντὶ τῷ β΄ ὑπάρχειν. ἀνάγκη δὲ καὶ τὸ α΄ οὐ παντὶ τῷ β΄, ἀνάγκη τὸ α΄ τινὶ τῷ
» γ΄ μὴ ὑπάρχειν. μέσον τὸ β΄.

Ἐὰν δὲ ᾖ ἡ μείζων στερητικὴ μερική, ἡ δ᾽ ἐλάττων καθόλου καταφατική, δειχθήσεται ἡ μείζων κύκλῳ οὕτως. τὸ α΄ οὐ παντὶ τῷ β΄. τὸ β΄ παντὶ τῷ γ΄. τὸ α΄ οὐ παντὶ τῷ γ΄. τὴν δὲ ἐλάττω κατηγορικήν, διὰ προσλήψεως δείκνυμεν.

» ΟΤΑΝ δὲ ἡ στερητικὴ καθόλου γένηται, οὐ δείκνυται ἡ ἑτέρα, εἰ μὴ ὥσπερ ἐπὶ τῶν πρότερον ἐ-
» λήφθησαν. ἐὰν ληφθῇ ᾧ τοῦτο τινὶ μὴ ὑπάρχειν, θάτερον τινὶ ὑπάρχειν. οἷον εἰ τὸ μὲν α΄ μηδενὶ ὑπάρχει
» τῷ γ΄. τὸ δὲ β΄ τινί, συμπέρασμα ὅτι τινὶ τῷ β΄ τὸ α΄ οὐχ ὑπάρχει. ἐὰν οὖν ληφθῇ ᾧ τὸ α΄ τινὶ μὴ ὑπάρ-
» χειν, ἀνάγκη τὸ γ΄ τινὶ τῷ β΄ ὑπάρχειν. ἄλλως δ᾽ οὐκ ἔστιν ἀντιστρέφοντα τὴν καθόλου πρότασιν, δεῖξαι
» τὴν ἑτέραν. οὐδαμῶς γὰρ ἔσται συλλογισμός.

Ἐὰν δὲ ᾖ ἡ μείζων στερητικὴ καθόλου. ἡ δὲ ἐλάττων μερικὴ καταφατική, οὐ δείκνυται ἡ μερικὴ καταφατικὴ εἰ μὴ διὰ προσλήψεως, κύκλῳ γὰρ οὐ δύναται. εἰ γὰρ ἡ μείζων ἀποφατική, καὶ τὸ συμπέρασμα ἀποφατικόν. ἐκ δὲ δύο ἀποφατικῶν, καταφατικὸν συναχθῆναι οὐ δύναται. ἀλλὰ διὰ προσλήψεως δείκνυται οὕτως. ᾧ τὸ α΄ οὐ παντὶ ὑπάρχει, τούτῳ τὸ γ΄ τινὶ ὑπάρχει. τὸ δὲ α΄ τῷ δευτέρῳ ὑπάρχει οὐ παντί. οὐκοῦν τῷ β΄ τὸ γ΄ ὑπάρχει τινί.

» ΦΑΝΕΡΟΝ οὖν ὅτι ἐν μὲν τῷ α΄ σχήματι ἡ δι᾽ ἀλλήλων δεῖξις διά τε τοῦ α΄ καὶ τοῦ γ΄ γίνεται σχή-
» ματος. κατηγορικοῦ μὲν γὰρ ὄντος τοῦ συμπεράσματος, διὰ τοῦ α΄. στερητικοῦ δὲ διὰ τοῦ ἐσχάτου. λαμβάνε-
» ται γάρ, ᾧ τοῦτο μηδενί, θάτερον παντὶ ὑπάρχειν.

Ἐπανάληψιν σύντομον ποιεῖται τῶν λεχθέντων. ὅτι ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι ὅσαι δείκνυνται προτάσεις κύκλῳ, αἱ μὲν ἐν τῷ πρώτῳ εὐθέως, αἱ δὲ ἐν τῷ τρίτῳ. καὶ λέγει πότε διὰ τοῦ πρώτου. πότε διὰ τοῦ τρίτου.

» ΕΝ δὲ τῷ μέσῳ, καθόλου μὲν ὄντος τοῦ συλλογισμοῦ, δι᾽ αὐτοῦ τε καὶ διὰ τοῦ α΄ σχήματος. καὶ διὰ
» τοῦ ἐσχάτου. ὅταν δ᾽ ἐν μέρει, δι᾽ αὐτοῦ τε καὶ διὰ τοῦ ἐσχάτου. ἐν δὲ τῷ γ΄, δι᾽ αὐτοῦ πάντες. φανερὸν δέ,
» καὶ ὅτι ἐν τῷ μέσῳ καὶ ἐν τῷ γ΄, οἱ μὴ δι᾽ αὐτῶν γινόμενοι συλλογισμοί, ἢ οὐκ εἰσὶ κατὰ τὴν κύκλῳ δεῖ-
» ξιν, ἢ ἀτελεῖς.

Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ σχήματι αἱ δεικνύμεναι κύκλῳ, εἰ μὲν καθόλου εὐθέως διὰ τοῦ δευτέρου καὶ τοῦ πρώτου ἀλλοῦ. εἰ δὲ μερικόν, δι᾽ ἀλλοῦ τοῦ δευτέρου καὶ τοῦ τρίτου δείκνυται. ἐν δὲ τῷ τρίτῳ σχήματι ὅσοι κύκλῳ ἐδείκνυντο, πάντες δι᾽ ἀλλοῦ εὐθέως τοῦ τρίτου ἐδείκνυντο. φανερὸν δὲ ὅτι ἐν τῷ τρίτῳ καὶ μέσῳ σχήματι ὅσοι μὴ δι᾽ ἑαυτοῦ δεικνύουσιν. ἢ οὐ κατὰ κύκλον ἀτελεῖς εἰσιν.

» ΤΟ δ᾽ ἀντιστρέφειν ἐστί, τὸ μετατιθέντα τὸ συμπέρασμα, ποιεῖν τὸν συλλογισμόν. ὅτι ἢ τὸ ἄκρον τῷ
» μέσῳ οὐχ ὑπάρξει, ἢ τοῦτο, τῷ τελευταίῳ.

Εἰρήκαμεν ἤδη τοῦτο πλειστάκις. ὡς ὅτι τρεῖς ὑπάρχουσιν ἀντιστροφαί, μία μὲν ἡ ἐν ὅροις. δευτέρα δὲ ἡ ἐν προτάσεσι. τρίτη δὲ ἡ ἐν συλλογισμῷ. ἀλλὰ περὶ μὲν τῆς ἐν τοῖς ὅροις ἀντιστροφῆς, εἴρηκεν ἐν κατηγορίαις. ὅταν ἔλεγεν τὸ ἴσον ἴσῳ ἴσον. περὶ δὲ τῆς ἐν προτάσεσιν ἀντιστροφῆς εἶπεν.. ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ τῶν προτέρων ἀναλυτικῶν. νῦν δὲ βούλεται εἰπεῖν περὶ τῆς ἀντιστροφῆς τῆς ἐν συλλογισμῷ. γίνεται δὲ αὕτη τοῦτον τὸν τρόπον. λαμβάνομεν τὸ συμπέρασμα τὸ γενόμενον. καὶ τοῦτο μετατίθεμεν, ἢ εἰς τὸ ἐναντίον. ἢ εἰς τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον. καὶ τὴν ἄλλην πρότασιν ὑγιῆ. καὶ ἀποδεικνύομεν τῆς λοιπῆς προτάσεως ὡς ὅτι τὸ ἐναντίον συνάγεται. ἢ τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον, οἷον, εἰ συναχθῇ συμπέρα-

σμα

σμα καθόλου καταφατικόν. μετατίθεμεν τοῦτο εἰς τὸ ἐναντίον τὸ καθόλου ἀποφατικόν, ἢ εἰς τὸ ἀντιφατικῶς αὐτῷ ἀντικείμενον. ὅ ἐστι τὸ μερικὸν ἀποφατικόν. καὶ οὕτω δείκνυμεν τῆς ἑτέρας προτάσεως συναγόμενα ἢ τὰ ἐναντία, ἢ τὰ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενα. ποιεῖται δὲ ταύτην τὴν ἐν συλλογισμῷ ἀντιστροφὴν καὶ ἐπὶ ἑκάστου τρόπου συλλογιστικοῦ. καὶ ἐπὶ ἑκάστου σχήματος. τινὲς δὲ ᾠήθησαν τὴν ἐν συλλογισμῷ ἀντιστροφὴν, καὶ τὴν εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγὴν, ταυτὸν εἶναι. ὁ δὲ ἀριστοτέλης μετὰ ταύτην τὴν θεωρίαν, ἐκτίθεται περὶ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς καὶ δείκνυσιν μὴ εἶναι τὸ αὐτὸ τὴν ἐν συλλογισμῷ ἀντιστροφὴν, τῇ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῇ.

» ἈΝάγκη γὰρ τοῦ συμπεράσματος ἀντιστραφέντος καὶ τῆς ἑτέρας προτάσεως μενούσης, ἀναιρεῖσθαι
» τὴν λοιπήν. εἰ γὰρ ἔσται, καὶ τὸ συμπέρασμα ἔσται.

Τοῦ συμπεράσματος ἀντιστραφέντος, καὶ τῆς μιᾶς προτάσεως μενούσης, ἀνάγκη ἀναιρεῖσθαι τὴν ἄλλην πρότασιν. καὶ δείκνυσθαι ἄλλην ἢ τὸ ἐναντίον συνάξασαν, ἢ τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον. εἰ γὰρ μένει καὶ αὕτη ἡ ἄλλη δηλονότι. καὶ τὸ συμπέρασμα τὸ αὐτὸ ἔμεινεν.

» ΔΙΑφέρει δὲ τὸ ἀντικειμένως ἢ τὸ ἐναντίως ἀντιστρέφειν τὸ τὸ συμπέρασμα. οὐ γὰρ ὁ αὐτὸς γίνεται συλ
» λογισμὸς, ἑκατέρως ἀντιστρέφοντος. δῆλον δὲ τοῦτο ἔσται, διὰ τῶν ἑπομένων. λέγω δ᾽ ἀντικεῖσθαι μὲν
» τὸ, παντὶ τῷ οὐ παντὶ καὶ τὸ, τινὶ τῷ οὐδενί. ἐναντίως δὲ, τὸ παντὶ τῷ οὐδενὶ καὶ τὸ τινὶ, τῷ οὐ τινὶ ὑπάρχειν.

Ἐὰν τὸ συμπέρασμα εἰς τὸ ἐναντίον ἀντιστρέψωμεν ἑτέρους ποιοῦμεν συλλογισμούς. ἐὰν δὲ εἰς τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον, ἑτέρους, ὡς σαφῶς ἐπιδείξομεν. ἐναντίως δὲ ὑπάρχει τὸ παντὶ καὶ οὐδενί. καὶ τὸ τινὶ καὶ οὐ τινί.

» ἜΣΤΩ γὰρ δεδειγμένον τὸ α κατὰ τοῦ γ΄, διὰ μέσου τοῦ β΄. εἰ δὴ τὸ α μηδενὶ ληφθείη τῷ γ ὑπάρ
» χειν, τῷ δὲ β΄ παντὶ τῷ γ΄ ὑπάρξει τὸ β΄.

Πρῶτον ποιεῖται τὴν ἀντιστροφὴν ὡς ἐπὶ τοῦ πρώτου τρόπου τοῦ πρώτου σχήματος, τοῦ συνάγοντος καθόλου καταφατικὸν συμπέρασμα. ἐπειδὴ καὶ ἐκ δύο καθόλου καταφατικῶν σύγκειται. λάβωμεν οὖν πρότερον τὸ ἐναντίον τῷ συμπεράσματι, ὅτι τὸ α τῷ γ΄ οὐκ ἔστιν παντὶ, ἀλλ᾽ ὅτι οὐδενί. καὶ δέον ἐστὶ δεῖξαι τὴν ἐλάττονα πρότασιν. δείκνυται δὲ ἡ ἐλάττων διὰ τοῦ δευτέρου σχήματος. ἡ δὲ μείζων διὰ τοῦ γ΄. οὐκοῦν τὸ α οὐδενὶ τῷ γ΄. τὸ α παντὶ τῷ β΄. συμπέρασμα τῆς ἐλάττω προτάσεως ὅτι τὸ β΄ οὐδενὶ τῷ γ΄. ὅπερ ἦν ἐναντίον τῷ παντί. εἰ δὲ βουλώμεθα τὴν μείζονα πρότασιν ἀποδεῖξαι, ἀποδείκνυμεν διὰ τοῦ τρίτου σχήματος καὶ συνάγομεν οὐ τὸ ἐναντίον τῇ μείζονι προτάσει, ἀλλὰ τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον. ἐν γὰρ τῷ τρίτῳ σχήματι καθόλου συμπέρασμα οὐ συνήγετο. οἷον τὸ α οὐδενὶ τῷ γ΄. τὸ β΄ παντὶ τῷ γ΄. καὶ συμπέρασμα ὅτι τὸ α οὐ παντὶ τῷ β΄. τοῦτο δὲ ἀντιφατικῶς ἀντίκειται τῇ προτάσει. ὥστε ἐκ τούτων τῶν ῥηθέντων παραφυλάξασθαι ὀφείλομεν. ὅτι ἡ μὲν πρότασις ἡ μείζων, διὰ τοῦ τρίτου σχήματος δείκνυται. ἡ δὲ ἐλάττων, διὰ τοῦ δευτέρου. καὶ τοῦτο δὲ πάλιν φυλάξασθαι ὀφείλομεν, ἐπὶ τοῦ πρώτου σχήματος ὅτι εἰ τὸ συμπέρασμα ἀντιστραφῇ εἰς τὸ ἐναντίον. εἰ μὲν τὴν μείζω πρότασιν δεικνύς. δείξας τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον. εἰ δὲ τὴν ἐλάττω, τὸ ἐναντίον δείξεις συναγόμενον, εἰς ὃ καὶ τὸ συμπέρασμα ἀντέστρεψεν. εἰ δὲ τὸ συμπέρασμα ἀντιστραφήσεται εἰς τὸ οὐ παντί. λέγω δὴ τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον. καὶ ἡ μείζων πρότασις καὶ ἡ ἐλάττων, ὅμοιον συμπέρασμα συνάξουσιν ὡς ἐπιδείξομεν σαφῶς. εἰ δὴ τὸ α μηδενὶ ληφθείη τῷ γ΄. πρῶτον δείκνυσι τὴν ἐλάττω πρότασιν συνάγουσαν ὅμοιον τῷ συμπεράσματι.

» ΚΑΙ᾽ εἰ τὸ μὲν α μηδενὶ τῷ γ΄. τὸ δὲ β΄ παντὶ τῷ γ, τὸ α οὐ παντὶ τῷ β΄. καὶ οὐχὶ ὅλως οὐδενί.
» οὐ γὰρ ἐδείκνυτο τὸ καθόλου διὰ τοῦ τρίτου σχήματος. ὅλως δὲ τὴν πρὸς τῷ μείζονι ἄκρῳ πρότασιν οὐκ
» ἔστιν ἀνασκευάσαι, καθόλου δι᾽ ἀντιστροφῆς. ἀεὶ γὰρ ἀναιρεῖται διὰ τοῦ τρίτου σχήματος. ἀνάγκη γὰρ
» πρὸς τὸ ἔσχατον ἄκρον, ἀμφοτέρας λαβεῖν τὰς προτάσεις.

Νῦν δείκνυσι τὴν μείζω πρότασιν συνάγουσαν τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον τῆς προτάσεως. ἦν δὲ ἡ πρότασις τὸ α οὐ παντὶ τῷ β΄. νῦν οὖν τὸ οὐ παντὶ συνάγεται. τουτέστι τὸ α οὐ παντὶ τῷ β΄.

» ΚΑΙ εἰ στερητικὸς ὁ συλλογισμὸς, ὡσαύτως. δεδείχθω γὰρ τὸ α μηδενὶ τῷ γ΄ ὑπάρχον διὰ τοῦ β΄.

Δείξας περὶ τοῦ καθόλου καταφατικοῦ, νῦν βούλεται περὶ τοῦ καθόλου ἀποφατικοῦ. ἐὰν γὰρ ᾖ τὸ α οὐδενὶ τῷ γ΄, διὰ μέσου τοῦ β΄. ἵνα ληφθῇ παντί. δέον δεῖξαι τὴν ἐλάττω πρότασιν. συνάξομεν οὕτω πάλιν ἐν δευτέρῳ σχήματι. ἡ γὰρ ἐλάττων ἐν δευτέρῳ συνήγετο. τὸ α παντὶ τῷ γ΄. τὸ α οὐδενὶ τῷ β΄. καὶ συμπέρασμα ὅτι τὸ β΄ οὐδενὶ τῷ γ΄. εἰ δὲ τὴν μείζονα δέον δεῖξαι, δείξομεν διὰ τοῦ τρίτου σχήματος. τὸ α παντὶ τῷ γ΄. τὸ β΄ παντὶ τῷ γ΄. τὸ ἄρα α τινὶ τῷ β΄. καὶ ἐπὶ τοῦ δευτέρου οὖν τρόπου τοῦ πρώτου σχήματος ἐδείχθη. ἡ μὲν ἐλάττω διὰ τοῦ β΄. ἡ δὲ μείζων διὰ τοῦ γ΄. ἐδείχθη δὲ καὶ τοῦτο πάλιν ὡς εἰρήκαμεν. καὶ ἡ μὲν μείζω συνῆξεν τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον. ἀντὶ γὰρ τοῦ οὐδενὶ, τὸ τινὶ συνῆγεν. ἡ δὲ ἐλάττω τὸ ἐναντίον ὡς ἀντικείμενον. ἀντὶ γὰρ τοῦ παντὶ τὸ οὐδενὶ συνῆξεν.

» ΟΥΚΟΥΝ ἐὰν ληφθῇ τὸ α τῷ γ΄ παντὶ ὑπάρχειν, τῷ δὲ β΄ μηδενὶ, οὐδενὶ τῷ γ΄ τὸ β΄ ὑπάρξει.
» καὶ εἰ τὸ α καὶ τὸ β΄ παντὶ τῷ γ΄, τὸ α τινὶ τῷ β΄. ἀλλ᾽ οὐδενὶ ὑπῆρχεν.

Πρῶτον δείκνυσι τὴν ἐλάττω πρότασιν συνάγουσαν τὸ ἐναντίον τῇ πρώτῃ προτάσει· εἶτα δεύτερον δείκνυσι τὴν μείζω συνάγουσαν τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον τῇ πρώτῃ προτάσει.

» ΕΑΝ δὲ ἀντικειμένως ἀντιστραφῇ τὸ συμπέρασμα, καὶ οἱ ἄλλοι συλλογισμοὶ ἀντικείμενοι, καὶ οὐ καθόλου ἔσονται· γίνεται γὰρ ἡ ἑτέρα πρότασις ἐν μέρει· ὥστε καὶ τὸ συμπέρασμα ἔσται κατὰ μέρος. ἔστω γὰρ κατηγορικὸς συλλογισμός· καὶ ἀντιστραφήτω οὕτως· οὐκοῦν εἰ τὸ α μὴ παντὶ τῷ γ, τῷ δὲ β παντί, τὸ β οὐ παντὶ τῷ γ· καὶ εἰ τὸ μὲν α οὐ παντὶ τῷ γ, τὸ δὲ β παντί, τὸ α οὐ παντὶ τῷ β· ὁμοίως δὲ καὶ εἰ στερητικὸς εἴη ὁ συλλογισμός. εἰ γὰρ τὸ α, τινὶ τῷ γ ὑπάρχει, τῷ δὲ β μηδενί, τὸ β τινὶ τῷ γ οὐχ ὑπάρξει· καὶ οὐχ ἁπλῶς οὐδενί· καὶ εἰ τὸ μὲν α τῷ γ τινί, τὸ δὲ β παντί, ὥσπερ ἐν ἀρχῇ ἐλήφθη, τὸ α τῷ β τινὶ ὑπάρξει.

Ἔλαβε πρῶτον τὸ συμπέρασμα ἐπὶ τῶν δύο τρόπων, καὶ ἀντέστρεψεν εἰς τὸ ἐναντίον· καὶ ἔδειξε τὰ συναγόμενα, νῦν ἀντιστρέφει, εἰς τὰ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενα. οὐκοῦν καὶ ἐπὶ τῆς μείζονος προτάσεως καὶ ἐπὶ τῆς ἐλάττονος τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον συναχθήσεται ἐπὶ τοῦ πρώτου τρόπου. οἷον τὸ α οὐ παντὶ τῷ γ· τὸ α παντὶ τῷ β· συμπέρασμα ὅτι τὸ β οὐ παντὶ τῷ γ. ἦν δὲ παντὶ τὸ πρῶτον· ἐπὶ δὲ τῆς μείζονος πάλιν ὁμοίως. τὸ α οὐ παντὶ τῷ γ· τὸ β παντὶ τῷ γ· συμπέρασμα ὅτι τὸ α οὐ παντὶ τῷ β· ὥστε εἰ ἀντιστραφείη εἰς τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον. τὸ συμπέρασμα συναχθήσεται τὰ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενα τῶν προτάσεων· ἐπὶ δὲ τοῦ δευτέρου τρόπου, ἔστω τὸ α οὐδενὶ τῷ β· τὸ α τινὶ τῷ γ, συμπέρασμα ὅτι τὸ β οὐ παντὶ τῷ γ· ὅτι ἀντιφατικῶς ἀντίκειται τῇ πρώτῃ προτάσει. ἐὰν δὲ τὴν μείζω δέον δεῖξαι οὕτως· τὸ α τινὶ τῷ γ· τὸ β παντὶ τῷ γ· συμπέρασμα ὅτι τὸ α τινὶ τῷ β· ὅπερ καὶ τοῦτο ἀντιφατικῶς ἀντίκειται τῇ πρώτῃ προτάσει.

» ΕΠΙ δὲ τῶν ἐν μέρει συλλογισμῶν, ὅταν μὲν ἀντικειμένως ἀντιστρέφηται τὸ συμπέρασμα, ἀναιροῦνται ἀμφότεραι αἱ προτάσεις· ὅταν δὲ ἐναντίως, οὐδετέρα· οὐ γὰρ ἔτι συμβαίνει καθάπερ ἐν τοῖς καθόλου ἀναιρεῖν, ἐλλείποντος τοῦ συμπεράσματος κατὰ τὴν ἀντιστροφήν· ἀλλ' οὐδ' ὅλως ἀναιρεῖν.

Πληρώσας περὶ τῶν καθόλου συλλογισμῶν τῶν τὸ καθόλου συναγόντων, νῦν λέγει περὶ τῶν τὸ μερικὸν συναγόντων καὶ φησίν· ὅτι ἐὰν τὸ συμπέρασμα εἰς τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον ἀντιστραφῇ· ἀναιροῦνται αἱ προτάσεις αἱ ἐξ ἀρχῆς, καὶ φέρουσι τὰ ἐναντία, ἢ τὰ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενα. ἐὰν δὲ εἰς τὸ ἐναντίον ἀντιστραφῇ τὸ συμπέρασμα, οὐκέτι ἀναιροῦνται αἱ προτάσεις. ἀλλὰ μένουσιν αἱ αὐταὶ ὡς ἐπιδείξομεν· καὶ διατί τοῦτο γίνεται, φησίν· οὐκέτι γὰρ γίνεται ὥσπερ ἐπὶ τῶν καθόλου λαμβανομένου τοῦ συμπεράσματος εἰς τὸ ἐναντίον. ἐδείκνυτο ἀφαιρεῖν τὴν πρώτην πρότασιν, οὕτω καὶ ἐνταῦθα· ἐνταῦθα γὰρ ὅλως ἀναιρεῖ τὸ καθόλου, διὰ τὸ μερικὸν εἶναι τὸ συμπέρασμα.

» ΔΕΔείχθω γὰρ τὸ α κατά τινος τοῦ γ, οὐκοῦν ἐὰν ληφθῇ τὸ α μηδενὶ τῷ γ ὑπάρχειν, τὸ δὲ β τινὶ τῷ γ, τὸ α, τῷ β τινὶ οὐχ ὑπάρξει· καὶ εἰ τὸ α μηδενὶ τῷ γ· τῷ δὲ β παντί, οὐδενὶ τῶν γ τὸ β· ὥστε ἀναιροῦνται ἀμφότεραι· ἐὰν δὲ ἐναντίως ἀντιστραφῇ οὐδετέρα. εἰ γὰρ τὸ α τινὶ τῷ γ μὴ ὑπάρχει, τῷ δὲ β παντί, τὸ β τινὶ τῷ γ οὐχ ὑπάρξει· ἀλλ' οὔπω ἀνῄρηται τὸ ἐξ ἀρχῆς. ἐνδέχεται γὰρ τινὶ ὑπάρχειν καὶ τινὶ μὴ ὑπάρχειν· τῆς δὲ καθόλου τῆς α β, ὅλως οὐδεὶς γίνεται συλλογισμός· εἰ γὰρ τὸ μὲν α τινὶ τῶν γ μὴ ὑπάρχει· τὸ δὲ β τινὶ ὑπάρχει, οὐδετέρα καθόλου τῶν προτάσεων.

Πρῶτον δείκνυσι τὸν τρίτον τρόπον τοῦ πρώτου σχήματος συνάγοντα τὸ τινί· ἐὰν δὲ ἀντιστραφῇ εἰς τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον τὸ οὐδενί, συνάξει οὕτως. τὸ α οὐδενὶ τῷ γ· τὸ β τινὶ τῷ γ· συμπέρασμα ὅτι τὸ α οὐ παντὶ τῷ β· εἰ δὲ τὴν ἐλάττω οὕτως· τὸ α οὐδενὶ τῷ γ· τὸ α παντὶ τῷ β· συμπέρασμα ὅτι τὸ β οὐδενὶ τῷ γ· ὥστε καὶ ἡ μείζων καὶ ἡ ἐλάττων εἰς τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον ἀντέστρεψαν τοῦ συμπεράσματος οὕτως ἀντιστραφέντος. ἐὰν δὲ εἰς τὸ ἐναντίον ἀντιστραφῇ τὸ συμπέρασμα. ἵνα ἀντὶ τοῦ τινὶ τὸ οὐ παντὶ λάβωμεν, οὔτε τὴν μείζω δυνάμεθα δεῖξαι διὰ τὸ εἶναι καὶ τὴν ἐλάττω πρότασιν καὶ τὸ συμπέρασμα μερικόν· τὴν δὲ ἐλάττω οὐ δυνάμεθα δεῖξαι, διατί. εἰ γὰρ δείξομεν, πρῶτον μὲν ὅτι ἡ μείζων γίνεται μερικὴ ἐν δευτέρῳ σχήματι· ἐπεὶ δὲ ὅτι συνάγομεν οὐ παντί· τοῦτο δὲ τὸ οὐ παντί, οὐκ ἀντίκειται ἐναντίως τῇ πρώτῃ προτάσει τῇ τινί. ποτὲ γὰρ συναληθεύουσιν αὗται αἱ προτάσεις.

» ὉΜΟΙΩΣ δὲ καὶ εἰ στερητικὸς εἴη ὁ συλλογισμός. εἰ μὲν γὰρ ληφθείη τὸ α παντὶ τῷ γ ὑπάρχειν, ἀναιροῦνται ἀμφότεραι· εἰ δὲ τινί, οὐδετέρα· ἀπόδειξις δ' ἡ αὐτή.

Ὥσπερ ἐπὶ τοῦ τρίτου τρόπου, οὕτως καὶ ἐπὶ τοῦ τετάρτου ἀποφατικοῦ ποιητέον· εἰ μὲν γὰρ τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον ληφθῇ, ἀναιροῦνται ἀμφότεραι· εἰ δὲ τὸ ἐναντίον, οὐκ ἀναιροῦνται. ἀπόδειξις δὲ ἡ αὐτή· καὶ ἐπὶ τοῦ τετάρτου τρόπου, ἥτις καὶ ἐπὶ τοῦ τρίτου τρόπου ἐγίνετο.

» ΕΝ δὲ τῷ β σχήματι, τὴν μὲν πρὸς τῷ μείζονι ἄκρῳ πρότασιν, οὐκ ἔστιν ἀνελεῖν ἐναντίως ὁποτερωσοῦν τῆς ἀντιστροφῆς γινομένης· ἀεὶ γὰρ ἔσται τὸ συμπέρασμα ἐν τῷ τρίτῳ σχήματι· καθόλου δὲ οὐκ ἦν ἐν τούτῳ συλλογισμός· τὴν δ' ἑτέραν ὁμοίως ἀναιρήσομεν τῇ ἀντιστροφῇ. λέγω δὲ τὸ ὁμοίως· εἰ μὲν ἐναντίως ἀντιστρέφεται, ἐναντίως· εἰ δὲ ἀντικειμένως, ἀντικειμένως.

Πληρώσας

Πληρώσας τὸ πρῶτον σχῆμα, νῦν ἦλθεν ἐπὶ τὸ β΄. καὶ φησὶν ὅτι ἡ μείζων πρότασις οὐκ ἀναιρεῖται. ὅτε λαμβάνεται τοῦ συμπεράσματος τὸ ἐναντίον. ἡ δὲ ἐλάττων ἀναιρεῖται. λέγω δὲ τὴν μείζω πρότασιν μὴ ἀναιρεῖσθαι. οὐχ ὅτι οὐκ ἀναιρεῖται, ἀλλ᾽ ὅτι εἰς τὸ ἐναντίον οὐκ ἀναιρεῖται. ἀλλ᾽ εἰς τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον ἀναιρεῖται. διατί δέ, ὁ αὐτὸς λέγει. ὅτι ἐν τρίτῳ σχήματι δείκνυται ἡ μείζων πρότασις. οὐδὲν δὲ καθόλου ἐν τρίτῳ δείκνυται. ἡ δὲ μείζων ἐν δευτέρῳ σχήματι καθόλου ἐστίν. ὥστε τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον δείκνυται. ἡ δὲ ἐλάττων πρότασις δείκνυται διὰ τοῦ πρώτου σχήματος ὡς ἐπιδείξομεν.

» ΥΠΑΡΧΕΤΩ γὰρ τὸ α΄ παντὶ τῷ β΄. τῷ δὲ γ΄ μηδενί. συμπέρασμα τὸ β΄ γ΄ οὐδενί. ἐὰν οὖν ληφθῇ τὸ β΄ παντὶ τῷ γ΄ ὑπάρχειν, καὶ τὸ α΄ β΄ μένῃ, τὸ α΄ παντὶ τῷ γ΄ ὑπάρξει. γίνεται γὰρ τὸ πρῶτον σχῆμα. εἰ δὲ τὸ β΄ παντὶ τῷ γ΄, τὸ δὲ α΄ οὐδενὶ τῷ γ΄, τὸ α΄ οὐ παντὶ τῷ β΄ σχῆμα τὸ ἔσχατον. ἐὰν δ᾽ ἀντικειμένως ἀντιστραφῇ τὸ β΄ γ΄. ἡ μὲν α΄ β΄ ὁμοίως δειχθήσεται. ἡ δὲ α΄ γ΄ ἀντικειμένως. εἰ γὰρ τὸ β΄ τινὶ τῷ γ΄, τὸ δὲ α΄ μηδενὶ τῷ γ΄. τὸ α΄ τινὶ τῷ β΄ οὐχ ὑπάρξει. πάλιν εἰ τὸ β΄ τινὶ τῷ γ΄, τὸ δὲ α΄ παντὶ τῷ β΄, τὸ α΄ τινὶ τῷ γ΄. ὥστ᾽ ἀντικείμενος γίνεται ὁ συλλογισμός.

Ἀποδείκνυσι πρῶτον τὸν πρῶτον τρόπον τοῦ δευτέρου σχήματος, οὕτως. τὸν ἐκ τῆς μείζονος καταφατικῆς, τῆς δὲ ἐλάττονος ἀποφατικῆς συνάγοντα συμπέρασμα ἀποφατικόν. τὸ β΄ οὐδενὶ τῷ γ΄. ἐὰν ληφθῇ τὸ β΄ παντὶ τῷ γ΄ ὑπάρχειν. καὶ δεῖξαι βουληθῶμεν τὴν ἐλάττω πρότασιν, τὴν λέγουσαν τὸ α΄ οὐδενὶ τῷ γ΄. δείκνυμεν τὴν ἐλάττω διὰ τοῦ πρώτου σχήματος οὕτως. τὸ α΄ παντὶ τῷ β΄. τὸ β΄ παντὶ τῷ γ΄. τὸ ἄρα α΄ παντὶ τῷ γ΄. ἀναιρεῖται δὲ ἡ μείζων πρότασις, οὐκ ἐναντίως, ἀλλ᾽ ἀντιφατικῶς. ὥστε καλῶς ἐλέγομεν τὴν μείζω μὴ ἀναιρεῖσθαι ἐναντίας, ἀλλ᾽ εἰ τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον τοῦ συμπεράσματος ληφθῇ. οἷον τὸ β΄ τινὶ τῷ γ΄. ἡ μείζων πρότασις ὁμοίως ἀναιρεθήσεται δειχθήσεται τούτων. ἡ δὲ ἐλάττων ἀντιφατικῶς. εἰ γὰρ τὸ β΄ τινὶ τῷ γ΄. τὸ α΄ οὐδενὶ τῷ γ΄. συμπέρασμα ὅτι τὸ α΄ οὐ παντὶ τῷ β΄. ἐπὶ δὲ τῆς ἐλάττονος οὕτως, τὸ α΄ παντὶ τῷ β΄. τὸ β΄ τινὶ τῷ γ΄. τὸ α΄ τινὶ τῷ γ΄. ὅπερ ἀντιφατικῶς ἀντίκειται τῇ πρώτῃ προτάσει.

» ΟΜΟΙΩΣ δὲ δειχθήσεται καὶ εἰ ἀνάπαλιν ἔχοιεν αἱ προτάσεις.

Ὁμοίως δὲ δειχθήσεται καὶ ὁ δεύτερος τρόπος τοῦ δευτέρου σχήματος. ἀνάπαλιν γὰρ ἔχουσιν αἱ προτάσεις.

» ΕΙ δ᾽ ἐστὶν ἐπὶ μέρους ὁ συλλογισμός, ἐναντίως μὲν ἀντιστρεφομένου τοῦ συμπεράσματος, οὐδετέρα τῶν προτάσεων ἀναιρεῖται. καθάπερ οὐδὲ ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι. ἀντικειμένως δὲ ἀμφότεραι.

Πληρώσας περὶ τῶν καθόλου συναγόντων ἐν δευτέρῳ σχήματι, νῦν λέγει περὶ τῶν τὰ μερικά. καί φησιν. ὅτι ἐὰν ἐπὶ τῶν τὸ μερικὸν συμπέρασμα συναγόντων τὸ συμπέρασμα εἰς τὸ ἐναντίον ἀντιστραφῇ. οὐδεμία πρότασις ἀναιρεῖται. οὔτε ἡ μείζων, οὔτε ἡ ἐλάττων. ἐὰν δὲ τὸ συμπέρασμα ἀντιστραφῇ εἰς τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον αὐτῷ, τότε ἀμφότεραι ἀναιροῦνται ὡς δείξομεν.

» ΚΕΙΣΘΩ γὰρ τὸ α΄ τῷ μὲν β΄ μηδενὶ ὑπάρχειν. τῷ δὲ γ΄ τινί. συμπέρασμα τὸ β΄ γ΄. ἐὰν οὖν τεθῇ τὸ β΄ τινὶ τῷ γ΄ ὑπάρχειν, καὶ τὸ α΄ β΄ μένῃ, συμπέρασμα ἔσται, ὅτι τὸ α΄ τινὶ τῷ γ΄ οὐχ ὑπάρχει. ἀλλ᾽ οὐκ ἀνῄρηται τὸ ἐξ ἀρχῆς. ἐνδέχεται γὰρ τινὶ ὑπάρχειν. πάλιν εἰ τὸ β΄ τινὶ τῷ γ΄. καὶ τὸ α΄ τινὶ τῷ γ΄, οὐκ ἔσται συλλογισμός. οὐδέτερον γὰρ καθόλου τῶν εἰλημμένων. ὥστ᾽ οὐκ ἀναιρεῖται τὸ α΄ β΄. ἐὰν δ᾽ ἀντικειμένως ἀντιστρέφηται, ἀναιροῦνται ἀμφότεραι. εἰ γὰρ τὸ β΄ παντὶ τῷ γ΄. τὸ δὲ α΄ μηδενὶ τῷ β΄, οὐδενὶ τῷ γ΄ τὸ α΄. ἦν δὲ τινί. πάλιν εἰ τὸ β΄ παντὶ τῷ γ΄. τὸ δὲ α΄ τινὶ τῷ γ΄. ἔσται τινὶ τῷ β΄ τὸ α.

Περὶ τοῦ τρίτου τρόπου λέγει νῦν, τοῦ δευτέρου σχήματος, τοῦ ἐκ τῆς μείζονος καθόλου ἀποφατικῆς, τῆς δὲ ἐλάττονος μερικῆς καταφατικῆς, συμπέρασμα μερικὸν ἀποφατικὸν συνάγοντος. ἐὰν οὖν τὸ συμπέρασμα μεταληφθῇ εἰς τὸ ἐναντίον, ὅτι τὸ β΄ τινὶ τῷ γ΄ ὑπάρχει. καὶ δέον δεῖξαι τὴν ἐλάττω πρότασιν, δείκνυμεν οὕτως. τὸ α΄ οὐ παντὶ τῷ γ΄. ἀλλ᾽ οὐκ ἀνῄρηται τὸ πρότερον τὸ λέγον ὅτι τὸ α΄ τινὶ τῷ γ΄. ἐνδέχεται γὰρ ἀμφότερα συναληθεύειν. εἰ δὲ βουλόμεθα τὴν μείζω ἀνασκευάσαι, ἀνασκευάσομεν διὰ τοῦ τρίτου σχήματος. ἀλλ᾽ οὐκ ἀνασκευασθήσεται. καὶ γὰρ καὶ τὸ συμπέρασμα μερικὸν καταφατικόν. καὶ ἡ ἐλάττων πρότασις μερική. ἐκ δὲ δύο μερικῶν οὐ γίνεται συλλογισμός. ὥστε καλῶς ἐλέγομεν ὅτι ἐὰν ἐπὶ τῶν μερικῶν εἰς τὸ ἐναντίον ἀντιστραφῇ, οὔτε ἡ μείζων, οὔτε ἡ ἐλάττων ἀναιρεῖται. ἐὰν δὲ εἰς τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον ἀντιστραφῇ τὸ συμπέρασμα, ἀναιρεθήσονται αἱ προτάσεις ἀμφότεραι. οἷον εἰ τὸ β΄ ληφθῇ ἀντὶ τοῦ οὐ παντὶ τῷ γ΄. ὅτι παντὶ ὑπάρχει. καὶ εἰ δέον δεῖξαι τὴν ἐλάττω πρότασιν, δείκνυμεν οὕτως. τὸ α΄ οὐδενὶ τῷ β΄. τὸ β΄ παντὶ τῷ γ΄. τὸ α΄ οὐδενὶ τῷ γ΄. ἰδοὺ νῦν ἀνῄρηται ἡ ἐλάττων ἀντίφασις. ἦν γὰρ τινὶ τῷ γ΄ τὸ α΄. εἰ δὲ δέον τὴν μείζω ἀναιρεῖν, ἀναιροῦμεν οὕτως. τὸ β΄ παντὶ τῷ γ΄. τὸ α΄ τινὶ τῷ γ΄. τὸ ἄρα α΄ τινὶ τῷ β΄. ὥστε καὶ νῦν ἡ μείζων ἀντιφατικῶς ἀνῄρηται, ἦν γὰρ τὸ α΄ οὐδενὶ τῷ β΄.

» Η δ᾽ αὐτὴ δ᾽ ἀπόδειξις καὶ εἰ τὸ καθόλου κατηγορικὸν εἴη.

ὥσπερ ἐπὶ τοῦ τρίτου τρόπου ἐδείξαμεν, οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ τετάρτου τρόπου δείξομεν· τοῦ ἔχοντος τὴν μείζω καθόλου καταφατικήν.

ἘΠΙ δὲ τοῦ τρίτου σχήματος, ὅταν μὲν ἐναντίως ἀντιστρέφηται τὸ συμπέρασμα, οὐδετέρα τῶν προτάσεων ἀναιρεῖται, κατ᾽ οὐδένα τῶν συλλογισμῶν. ὅταν δ᾽ ἀντικειμένως, ἀμφότεραι καὶ ἐν ἅπασι.

Ε εἰρηκὼς περὶ τοῦ δευτέρου σχήματος, νῦν λέγει περὶ τοῦ τρίτου. καὶ φησὶν ὅτι ἐπειδὴ τὸ συμπέρασμα μερικόν ἐστιν, ἐὰν τὸ ἐναντίον τοῦ συμπεράσματος ληφθῇ οὐκ ἀντιστρέφει, οὔτε ἀναιρεῖται οὐδεμία πρότασις. ἐὰν δὲ εἰς τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον ἀντιστραφῇ, ἀμφότεραι αἱ προτάσεις ἀναιροῦνται ὡς ἐπὶ δείξομεν. δείκνυται δὲ ἡ μὲν μείζων πρότασις διὰ τοῦ πρώτου σχήματος. ἡ δὲ ἐλάττων διὰ τοῦ δευτέρου.

ΔΕΔΕΙΧΘΩ γὰρ τὸ α τινὶ τῷ β ὑπάρχον· μέσον δὲ εἰλήφθω τὸ γ. ἔστωσαν δὲ καθόλου αἱ προτάσεις. οὐκοῦν ἐὰν ληφθῇ τὸ α τινὶ τῷ β μὴ ὑπάρχειν, τὸ δὲ β παντὶ τῷ γ, οὐ γίνεται συλλογισμὸς τοῦ α κατὰ τοῦ γ. οὐδ᾽ εἰ τὸ α τῷ μὲν β τινὶ μὴ ὑπάρχει, τῷ δὲ γ παντί, οὐκ ἔσται τοῦ β καὶ τοῦ γ συλλογισμός. ὁμοίως δὲ δειχθήσεται καὶ εἰ μὴ καθόλου αἱ προτάσεις. ἢ γὰρ ἀμφοτέρας ἀνάγκη κατὰ μέρος εἶναι διὰ τῆς ἀντιστροφῆς, ἢ τὸ καθόλου πρὸς τῷ ἐλάττονι ἄκρῳ γίνεσθαι. οὕτω δὲ οὐκ ἦν συλλογισμός, οὔτ᾽ ἐν τῷ σχήματι, οὔτ᾽ ἐν τῷ μέσῳ.

Δ είκνυσι πρῶτον ἐπὶ τοῦ πρώτου τρόπου τοῦ τρίτου σχήματος τὴν ἀντιστροφήν. ὅτι συνάγεται ἐκ δύο καθόλου καταφατικῶν μερικὸν καταφατικόν. οἷον τὸ α τινὶ τῷ β ὑπάρχει. ἐὰν οὖν ληφθῇ τὸ α οὐ παντὶ τῷ β ὑπάρχειν, τὸ δὲ β παντὶ τῷ γ, οὐ δύναται γενέσθαι συλλογισμὸν ἐν πρώτῳ σχήματι διὰ τοῦ α. ἡ δὲ ἐλάττων διὰ τοῦ β οὕτως. τὸ α οὐ παντὶ τῷ β. τὸ α παντὶ τῷ γ. ἐπειδὴ ἡ μείζων μερικὴ ἐν δευτέρῳ σχήματι ἡ α β, ἀσυλλόγιστος ἡ συζυγία. πάλιν ἐὰν ᾖ ἡ μὲν καθόλου τῶν προτάσεων, ἡ δὲ ἐν μέρει, οὐ γίνεται συλλογισμός. διατί; ἐπειδὴ εἰ βουληθῶμεν τὴν μείζω πρότασιν δεῖξαι, γίνεται ἡ μείζων μερική. καὶ εἰσὶν ἄμφω μερικαί, καὶ ἀσυλλόγιστος ἡ συζυγία. ὁμοίως δὲ εἰ καὶ τὴν ἐλάττονα βουληθῶμεν ἀποδεῖξαι, ὥστε καλῶς εἰρήκαμεν. ἐὰν εἰς τὸ ἐναντίον ἀντιστραφῇ, οὐδεμία πρότασις ἀναιρεῖται. ἐν τρίτῳ σχήματι.

ἘΑΝ δ᾽ ἀντικειμένως ἀντιστρέφωνται αἱ προτάσεις, ἀναιροῦνται ἀμφότεραι. εἰ γὰρ τὸ α μηδενὶ τῷ β. τὸ δὲ β παντὶ τῷ γ, τὸ α οὐδενὶ τῷ γ. πάλιν εἰ τὸ α τῷ μὲν β οὐδενί, τῷ δὲ γ παντί, τὸ β οὐδενὶ τῷ γ. καὶ ἡ ἑτέρα μὴ καθόλου, ὡσαύτως. εἰ γὰρ τὸ α μηδενὶ τῷ β. τὸ δὲ β τινὶ τῷ γ, τὸ α τινὶ τῷ γ οὐχ ὑπάρξει. εἰ δὲ τὸ α τῷ μὲν β μηδενί, τῷ δὲ γ παντί, οὐδενὶ τῷ γ τὸ β.

Ε ἰρηκὼς ὅτι ἐὰν εἰς τὸ ἐναντίον ἀντιστραφῇ ὁ συλλογισμός, οὐ γίνεται τῶν προτάσεων ἀναίρεσις, νῦν λέγει ὅτι ἐὰν ἀντικειμένως ἀντιστραφῇ, γίνεται. οἷον ἀντὶ τοῦ τὸ α τινὶ τῷ β, ἵνα λάβωμεν ὅτι οὐδενί. καὶ ποιοῦμεν οὕτως. τὸ α οὐδενὶ τῷ β. τὸ β παντὶ τῷ γ. τὸ α οὐδενὶ τῷ γ. εἰ δὲ τὴν ἐλάττονα βουλόμεθα ἀνασκευάσαι οὕτω. τὸ α οὐδενὶ τῷ β. τὸ α παντὶ τῷ γ. τὸ ἄρα β οὐδενὶ τῷ γ. ὥστε ἀμφότεραι αἱ προτάσεις, εἰς τὸ ἐναντίον ἀνεσκευάσθωσαν ἐν τρίτῳ σχήματι τοῦ συμπεράσματος ἀντιστραφέντος, εἰς τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον. ὁμοίως δὲ δείξομεν καὶ εἰ ἡ μείζων ἀποφατική, ἡ δὲ ἐλάττων καταφατικὴ ὑπάρχει. συμπέρασμα γίνεται ὅτι τὸ α οὐ παντὶ τῷ β. ἐὰν οὖν ληφθῇ παντί. εἰ μὲν τὴν μείζω πρότασιν δέον δεῖξαι, δείκνυμεν οὕτως. τὸ α παντὶ τῷ β. τὸ β παντὶ τῷ γ. τὸ α παντὶ τῷ γ. εἰ δὲ τὴν ἐλάττω, οὕτω τὸ α παντὶ τῷ β. τὸ α οὐδενὶ τῷ γ. συμπέρασμα ὅτι τὸ β οὐδενὶ τῷ γ. οὕτως ἐπὶ τῶν ἄμφω καθόλου προτάσεων τῶν ἐν τρίτῳ σχήματι.

ὉΜΟΙΩΣ δὲ καὶ εἰ στερητικὸς ὁ συλλογισμός. δεδείχθω γὰρ τὸ α τινὶ τῷ β μὴ ὑπάρχον, ἔστω δὲ κατηγορικὸν μὲν, τὸ β γ ἀποφατικὸν δέ, τὸ α γ. οὕτω γὰρ ἐγίνετο ὁ συλλογισμός. ὅταν μὲν οὖν τὸ ἐναντίον ληφθῇ τῷ συμπεράσματι, οὐκ ἔσται συλλογισμός. εἰ γὰρ τὸ α τινὶ τῷ β. τὸ δὲ β παντὶ τῷ γ, οὐκ ἦν συλλογισμὸς τοῦ α καὶ τοῦ γ. οὐδ᾽ εἰ τὸ α τινὶ τῷ β. τῷ δὲ γ μηδενί, οὐκ ἦν τοῦ β καὶ τοῦ γ συλλογισμός. ὥστε οὐκ ἀναιροῦνται αἱ προτάσεις, ὅταν δὲ τὸ ἀντικείμενον, ἀναιροῦνται. εἰ γὰρ τὸ α παντὶ τῷ β. καὶ τὸ β παντὶ τῷ γ, τὸ α τῷ γ παντὶ ἀλλ᾽ οὐδενὶ ὑπῆρχε. πάλιν εἰ τὸ α παντὶ τῷ β, τῷ δὲ γ μηδενί, τὸ β οὐδενὶ τῷ γ. ἀλλὰ παντὶ ὑπῆρχεν. ὁμοίως δὲ δείκνυται, καὶ εἰ μὴ καθόλου εἰσὶν αἱ προτάσεις. γίνεται γὰρ τὸ α γ καθόλου τε καὶ στερητικόν. θάτερον δὲ ἐπὶ μέρους, κατηγορικόν. εἰ μὲν οὖν τὸ α παντὶ τῷ β. τὸ δὲ β τινὶ τῷ γ, τὸ α τινὶ τῷ γ συμβαίνει. ἀλλ᾽ οὐδενὶ ὑπῆρχε.

Λ έγει νῦν περὶ τοῦ τρίτου τρόπου τοῦ πρώτου σχήματος, τοῦ ἐκ τῆς μείζονος καθόλου καταφατικῆς, τῆς δὲ ἐλάττονος μερικῆς ἀποφατικῆς. μερικὸν καταφατικὸν συνάγοντος τὸ συμπέρασμα. ἐὰν εἰς τὸ ἀντικείμενον ληφθῇ τὸ συμπέρασμα. εἰς τὸ οὐδενί. καὶ δέον τὴν μείζω πρότασιν ἀνασκευάσαι. ἀνασκευάζεται οὕτως. τὸ α οὐδενὶ τῷ β. τὸ β τινὶ τῷ γ. τὸ α οὐ παντὶ τῷ γ. ὥστε εἰς τὸ ἀντιφατικῶς νῦν ἡ μείζων ἀνεσκευάσθη. τοῦ συμπεράσματος εἰς τὸ ἀντιφατικῶς ἀντιστραφέντος. εἰ δὲ τὴν ἐλάττω ἀνασκευάσωμεν, οὕτως. τὸ α οὐδενὶ τῷ β. τὸ α παντὶ τῷ γ, τὸ ἄρα β οὐδενὶ τῷ γ. ὥστε καὶ ἡ ἐλάττων εἰς τὸ ἀντιφατικῶς ἀνεσκευάσθη. καὶ τοῦτο φυλακτέον ὅτι εἰ μὲν εἴη ἡ μείζων ἀποφατική, ἡ δὲ ἐλάττων καταφατική,

ταφατική, μερικὸν ἀποφατικὸν συνάγει συμπέρασμα. τὸ α' οὐ παντὶ τῷ β'. ἐὰν οὖν μεταληφθῇ εἰς τὸ ἐναντίον τὸ τινὶ, οὔτε ἡ μείζων, οὔτε ἡ ἐλάττων πρότασις ἀνασκευασθήσεται. ἐὰν δὲ εἰς τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον, ἀνασκευασθήσονται ἀμφότεραι. ἔστω γὰρ τὸ α' παντὶ τῷ β'. τὸ β' τινὶ τῷ γ'. τὸ ἄρα α' τινὶ τῷ γ'. εἰ δὲ τὴν ἐλάττω οὕτω. τὸ α' παντὶ τῷ β'. τὸ α' οὐδενὶ τῷ γ', τὸ β' οὐδενὶ τῷ γ'. ὥστε παραφυλακτέον. ὅτι ἡ ἐλάττων καὶ ἡ μείζων εἰς τὸ ἀντιφατικὸν ἀντιστρέφουσιν. ὅταν ᾖ ἡ μὲν καθόλου, ἡ δὲ ἐν μέρει.

ΠΑΛΙΝ εἰ τὸ α' παντὶ τῷ β'. τῷ δὲ γ' μηδενὶ, τὸ β' οὐδενὶ τῷ γ', εἰ δὲ τὸ α' τινὶ τῷ β', καὶ τὸ β' τινὶ τῷ γ' οὐ γίνεται συλλογισμὸς, οὐδ' εἰ τὸ α' τινὶ τῷ β', τῷ δὲ γ' μηδενὶ, οὐδ' οὕτως. ὥστε ἐκείνως μὲν, ἀναιροῦνται, οὕτω δ' οὐκ ἀναιροῦνται αἱ προτάσεις.

Ἐὰν δὲ ᾖ ἡ μείζων μερικὴ ἀποφατική, ἡ δὲ ἐλάττων καθόλου καταφατική, δείκνυμεν οὕτως. τὸ α' παντὶ τῷ β'. τὸ β' παντὶ τῷ γ'. τὸ α' παντὶ τῷ γ'. εἰ δὲ τὴν ἐλάττω, οὕτως. τὸ α' παντὶ τῷ β'. τὸ α' οὐ παντὶ τῷ γ'. τὸ β' οὐ παντὶ τῷ γ'.

ΦΑΝΕΡΟΝ οὖν διὰ τῶν εἰρημένων, πῶς ἀντιστρεφομένου τοῦ συμπεράσματος ἐν ἑκάστῳ σχήματι γίνεται συλλογισμός. καὶ πότε ἐναντίως τῇ προτάσει, καὶ πότε ἀντικειμένως.

Σύντομον ἐπανάληψιν ποιεῖται τῶν εἰρημένων διὰ τῶν τριῶν σχημάτων. καὶ φησὶν ὅτι φανερὸν πότε ἀνασκευάζονται αἱ προτάσεις. ἤτοι εἰς τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον μεταληφθῇ τὸ συμπέρασμα. ἤτοι εἰς τὸ ἐναντίον. καὶ πότε οὐκ ἀνασκευάζεται.

ΚΑΙ ὅτι ἐν μὲν τῷ πρώτῳ σχήματι, διὰ τοῦ μέσου καὶ τοῦ ἐσχάτου, γίνονται οἱ συλλογισμοί. καὶ ἡ μὲν πρὸς τῷ ἐλάττονι ἄκρῳ, ἀεὶ διὰ τοῦ μέσου ἀναιρεῖται. ἡ δὲ πρὸς τῷ μείζονι, διὰ τοῦ ἐσχάτου. ἐν δὲ τῷ β' σχήματι, διὰ τοῦ α' καὶ διὰ τοῦ ἐσχάτου. καὶ ἡ μὲν πρὸς τῷ ἐλάττονι ἄκρῳ, ἀεὶ διὰ τοῦ α' σχήματος. ἡ δὲ πρὸς τῷ μείζονι, διὰ τοῦ ἐσχάτου. ἐν δὲ τῷ γ'. διὰ τοῦ α'. καὶ τοῦ μέσου. καὶ ἡ μὲν πρὸς τῷ ἐλάττονι ἄκρῳ ἀεὶ διὰ τοῦ πρώτου καὶ τοῦ μέσου. καὶ ἡ μὲν πρὸς τῷ μείζονι, ἀεὶ διὰ τοῦ πρώτου. ἡ δὲ πρὸς τῷ ἐλάττονι, ἀεὶ διὰ τοῦ μέσου. τί μὲν οὖν ἐστι τὸ ἀντιστρέφειν, καὶ πῶς ἐν ἑκάστῳ σχήματι, καὶ τίς γίνεται συλλογισμὸς, φανερόν.

Κατὰ κοινοῦ τὸ φανερὸν, ὅτι αἱ προτάσεις ἐν πρώτῳ σχήματι. ἡ μὲν μείζω δείκνυται διὰ τοῦ ἐσχάτου. ἡ δὲ ἐλάττω διὰ τοῦ δευτέρου. ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ σχήματι. ἡ μὲν μείζων πρότασις διὰ τοῦ τρίτου. ἡ δὲ ἐλάττω διὰ τοῦ α'. ἐν δὲ τῷ τρίτῳ σχήματι. ἡ μὲν μείζω διὰ τοῦ α', ἡ δὲ ἐλάττω διὰ τοῦ δευτέρου σχήματος ἀνασκευάζονται.

Ὁ ΔΕ διὰ τοῦ ἀδυνάτου συλλογισμὸς, δείκνυται μὲν ὅταν ἡ ἀντίφασις τεθῇ τοῦ συμπεράσματος, καὶ προσληφθῇ ἄλλη πρότασις γίνεται δ' ἐν ἅπασι τοῖς σχήμασιν.

Πληρώσας περὶ τῆς ἐν συλλογισμῷ ἀντιστροφῆς, νῦν περὶ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς λέγει. καὶ τί διαφέρει ἡ ἐν συλλογισμῷ ἀντιστροφὴ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς. διαφέρει οὖν τούτῳ ὅτι ἐπὶ τῆς ἀντιστροφῆς δεῖ πρῶτον συλλογισμὸν γενέσθαι, εἶθ' οὕτως ἀντιστροφήν. ἐπὶ δὲ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς. καὶ ἄνευ τοῦ γενέσθαι συλλογισμὸν, δυνατὸν δεῖξαι τὸ ἄτοπον ἑπόμενον. ἔτι διαφέρει. ὅτι ἐπὶ τῆς ἀντιστροφῆς δυνατὸν καὶ εἰς τὸ ἐναντίον καὶ εἰς τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον ἀντιστρέψαι. ἐπὶ δὲ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς οὐκέτι. εἰ μὴ εἰς τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον μόνον. ἐπεὶ εἰ τὸ ἐναντίον ληφθείη. ἢ οὐ δείκνυσι συλλογιστικὴν συζυγίαν. ἢ εἰ γίνεται συλλογιστική, οὐδὲν ἄτοπον ἕπεται. ἔτι διαφέρει. ὅτι ἐπὶ τῆς ἐν συλλογισμῷ ἀντιστροφῆς, δείκνυται τῆς μιᾶς προτάσεως. ἢ τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον, ἢ τὸ ἐναντίον. ἐπὶ δὲ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς ἐπὶ τῆς μιᾶς προτάσεως μόνον ἀντιφατικῶς προηγουμένης, ἄτοπον ἑπόμενον δείκνυται. Ταῦτα μὲν διαφέρει ἡ ἐν συλλογισμῷ ἀντιστροφὴ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς. ὥσπερ δὲ ἡ ἀντιστροφὴ ἐπὶ τῶν τριῶν σχημάτων ἐδείκνυτο ὅτι δυνατὸν γενέσθαι. οὕτω καὶ ἡ εἰς τὸ ἀδύνατον ἀπαγωγὴ ἐπὶ τῶν τριῶν σχημάτων ἔσται. δείξει δὲ καὶ τοῦτο. ὅτι διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς τὸ καθόλου καταφατικὸν ἐν πρώτῳ σχήματι δειχθῆναι οὐ δυνατόν. ἀλλ' ἐν δευτέρῳ καὶ τρίτῳ. ἐν δὲ τῷ πρώτῳ σχήματι δείκνυσι τὰς ἄλλας τρεῖς συλλογιστικὰς συζυγίας. λέγει δὲ πρῶτον πῶς γίνεται ἡ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγή, ὅτι λαμβάνομεν τὸ ἐξ ἀρχῆς τὸ συμπέρασμα. καὶ τούτῳ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον. καὶ μίαν πρότασιν ἀληθῆ. καὶ δείκνυμεν ἕπεσθαι τῇ ἑτέρᾳ προτάσει ἄτοπόν τι καὶ ἀδύνατον.

ὍΜΟΙΟΝ γάρ ἐστι τῇ ἀντιστροφῇ. πλὴν διαφέρει τοσοῦτον. ὅτι ἀντιστρέφεται μὲν γεγενημένου τοῦ συλλογισμοῦ. καὶ εἰλημμένων ἀμφοῖν τῶν προτάσεων. ἀπάγεται δὲ εἰς τὸ ἀδύνατον, οὐ προομολογηθέντος τοῦ ἀντικειμένου πρότερον, ἀλλὰ φανεροῦ ὄντος ὅτι ἀληθές. οἱ δὲ ὅροι ὁμοίως ἔχουσιν ἐν ἀμφοῖν. καὶ οἱ αὐτὴ λῆψις ἀμφοτέρων.

Ὅμοιον τῇ ἀντιστροφῇ φησιν. ὅτι ὥσπερ ἡ ἀντιστροφὴ ἐν τοῖς τρισὶ σχήμασι γέγονεν, οὕτω καὶ ἡ εἰς τὸ ἀδύνατον ἀπαγωγὴ ἐν τρισὶ σχήμασι γενήσεται. τούτῳ μὲν κοινωνεῖ. διαφέρει δὲ οἷς προειρήκαμεν ἡ εἰς τὸ ἀδύνατον ἀπαγωγὴ τῆς ἀντιστροφῆς.

» ΟἸΟΝ, εἰ τὸ α΄ παντὶ τῷ β΄ ὑπάρχει, μέσον δὲ τὸ γ΄, ἐὰν ὑποτεθῇ τὸ α΄ μὴ παντὶ ἢ μηδενὶ τῷ β΄ ὑπάρχειν· τῷ δέ γε γ΄ παντί, ὅπερ ἦν ἀληθές, ἀνάγκη τὸ γ΄ τῷ β΄ ἢ μηδενὶ εἰ μὴ παντὶ ὑπάρχειν· τοῦτο δὲ ἀδύνατον· ὥστε ψεῦδος τὸ ὑποτεθέν· ἀληθὲς ἄρα τὸ ἀντικείμενον.

Βούλεται τὸ λεχθὲν διὰ παραδείγματος δεῖξαι. ὅτι τὸ α΄ παντὶ τῷ γ΄. τὸ γ΄ παντὶ τῷ β΄. συμπέρασμα τὸ α΄ παντὶ τῷ β΄. εἰ δέ τις τοῦτο ἐρεῖ ψεῦδος, ἐξ ἀνάγκης συγχωρεῖ ἢ τὸ ἐναντίον ἀληθὲς εἶναι, ἢ τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον. οὐκοῦν εἰ οὐ συγχωρεῖ τῷ β΄ τὸ α΄ ὑπάρχειν, ἢ οὐδενὶ ὑπάρχει, ἢ οὐ παντί. οὐκοῦν ἐν δευτέρῳ δείκνυται σχήματι τὸ ἄτοπον οὕτως. τὸ α΄ τῷ μὲν β΄ ἢ μηδενί, ἢ οὐ παντί. τὸ α΄ παντὶ τῷ γ΄. συμπέρασμα ὅτι τῷ γ΄ ἢ οὐδενὶ τὸ β΄. ἢ οὐ παντί. εἰ δὲ τοῦτο ἄτοπον τὸ συναχθῆναι τῷ γ΄ τὸ β΄, ἢ οὐδενὶ ἢ οὐ παντὶ ψεῦδος τοῦτο, ἀληθὲς ἄρα τὸ παντὶ ὅπερ πρότερον εἰρήκαμεν οὕτως. ἐν β΄ σχήματι διὰ τοῦ ἐπειδὴ ἀδύνατόν τι, ἐδείχθη τὸ καθόλου καταφατικόν. οὕτως οὖν οὐ μόνον ἐπὶ τοῦ πρώτου σχήματος ποιεῖν δυνατόν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων.

» ΟΜΟΙΩΣ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων σχημάτων. ὅσα γὰρ ἀντιστροφὴν δέχεται, καὶ τὸν διὰ ἀδυνάτου συλλογισμόν.

Τὸ ἀνάπαλιν ὤφειλεν εἰπεῖν ὅτι ὅσα διὰ τοῦ ἀδυνάτου δείκνυται, καὶ τῇ ἀντιστροφῇ δείκνυται. ὅσα δὲ διὰ τῆς ἀντιστροφῆς, οὐκέτι διὰ τοῦ ἀδυνάτου. ἐπὶ πλέον γὰρ ἡ ἀντιστροφὴ τῆς δι' ἀδυνάτου.

» ΤΑ μὲν οὖν ἄλλα προβλήματα πάντα δείκνυται διὰ τοῦ ἀδυνάτου ἐν πᾶσι τοῖς σχήμασι. τὸ δὲ καθόλου κατηγορικὸν ἐν μὲν τῷ μέσῳ καὶ τῷ γ΄ δείκνυται. ἐν δὲ τῷ α΄, οὐ δείκνυται. ὑποκείσθω γὰρ τὸ α΄ τῷ β΄ μὴ παντὶ ἢ μηδενὶ ὑπάρχειν, καὶ προσειλήφθω ἄλλη πρότασις ὁποτερωθενοῦν. εἴτε τῷ α΄ παντὶ ὑπάρχειν, τὸ γ΄. εἴτε τὸ β΄ παντὶ τῷ δ΄. οὕτω γὰρ ἂν εἴη τὸ πρῶτον σχῆμα. εἰ μὲν οὖν ὑπόκειται μὴ παντὶ ὑπάρχειν τὸ α΄ τῷ β΄, οὐ γίνεται συλλογισμός.

Τὰ ἄλλα πάντα προβλήματα καὶ συμπεράσματα δείκνυται διὰ τοῦ πρώτου σχήματος. οἷον τὸ ἀποφατικὸν τότε καθόλου καὶ τὸ μερικόν. καὶ τὸ μερικὸν καταφατικόν. τὸ δὲ καθόλου καταφατικὸν δείκνυται μὲν ἐν δευτέρῳ καὶ τρίτῳ σχήματι, οὐ μέν τοι ἐν πρώτῳ. καὶ ἐπὶ παραδειγμάτων ποιεῖται τὸν λόγον. ὑποκείσθω δὲ οὕτως. τὸ α΄ οὐδενὶ τῷ β΄. ἢ οὐ παντί. εἶτα προσληφθήτω ἤτοι μείζων πρότασις. ἀλλ' ἢ ἐλάττων. εἰ μὲν προσληφθῇ. διὰ δήποτε μείζων ἂν ᾖ, ἀσυλλόγιστος γίνεται ἡ συζυγία. διὰ τὸ τὴν ἐλάττω εἶναι ἀποφατικὴν καθόλου. ἢ μερικὴν ἀποφατικήν. εἰ δὲ ἐλάττων προσληφθῇ πρότασις, ὥστε εἶναι τὸ β΄ παντὶ τῷ δ΄. εἰ μὲν καὶ ἡ μείζων καθόλου ἀποφατικὴ ᾖ, συνάγεται συλλογισμὸς ἀποφατικός. εἰ δὲ μερικὴ εἴη ἀποφατική, οὐ συνάγεται. διὰ τὸ τὴν μείζω μερικὴν γενέσθαι. ἐὰν οὖν προσληφθῇ τὸ β΄ παντὶ τῷ δ΄. τοῦ α΄ ὄντος οὐδενὶ τῷ β΄. ψευδὲς μὲν ἔσται τὸ συμπέρασμα ἀποφατικόν. ἀλλ' οὐ συνάγει τὸ ἀντικείμενον ἀληθὲς ὅπερ ἦν. ὑπέκειτο γὰρ παντί.

» ΟΠΟΤΕΡΩΘΕΝΟΥΝ τῆς προτάσεως λαμβανομένης. εἰ δὲ μηδενί, ὅταν μὲν ἡ β΄ δ΄ προσληφθῇ, συλλογισμὸς μὲν ἔσται τοῦ ψεύδους. οὐ δείκνυται δὲ τὸ προκείμενον. εἰ γὰρ τὸ α΄ μηδενὶ τῷ β΄. τὸ δὲ β΄ παντὶ τῷ δ΄. τὸ α΄ οὐδενὶ τῷ δ΄. τοῦτο δὲ ἔστω ἀδύνατον. ψεῦδος ἄρα τὸ μηδενὶ τῷ β΄ τὸ α΄ ὑπάρχειν. ἀλλ' οὐχὶ εἰ τὸ μηδενὶ ψεῦδος, τὸ παντὶ ἀληθές. ἐὰν δὲ ἡ γ΄ α΄ προσληφθῇ, οὐ γίνεται συλλογισμός. οὐδ' ὅταν ὑποτεθῇ μὴ παντὶ τῷ β΄ ὑπάρχειν, τὸ α΄. ὥστε φανερὸν ὅτι τὸ παντὶ ὑπάρχειν, οὐ δείκνυται ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι διὰ τοῦ ἀδυνάτου. τὸ δὲ τινὶ καὶ τὸ μηδενὶ καὶ τὸ μὴ παντί, δείκνυται.

Ὥστ' οὖν εἰρήκαμεν, εἰλήφθαι τὸ α΄ οὐδενὶ τῷ β΄. τὸ β΄ παντὶ τῷ δ΄. συμπέρασμα ὅτι τὸ α΄ οὐδενὶ τῷ δ΄. καὶ ὑποκείσθω τοῦτο ψεῦδος. τὸ δὲ ψεῦδος διατί ἠκολούθησεν. διὰ τὸ λαβεῖν ἡμᾶς τὴν μείζω ἀποφατικήν. ἀλλ' οὐ πάντως, εἰ μηδενὶ τὸ α΄ τῷ β΄ ὑπάρχει ψεῦδος, ἤδη ἀληθὲς τὸ παντί. ἀλλὰ μᾶλλον ἀληθές, τὸ ἀντιφατικῶς κείμενον. ὅπερ τὸ ἐναντίον εἰπεῖν. ὥστε τοῦ ἀτόπου ἀκολουθήσαντος τῆς πρώτης καὶ μείζονος προτάσεως, ψευδοῦς οὔσης διὰ τῆς ἀδυνάτου ἀπαγωγῆς ἐν πρώτῳ σχήματι οὐ δείκνυται τὸ καθόλου καταφατικόν. τὸ δὲ καθόλου ἀποφατικὸν καὶ μερικόν. καταφατικόν τε καὶ ἀποφατικὸν δείκνυται ἐν πρώτῳ σχήματι.

» ΥΠΟΚΕΙΣΘΩ γὰρ τὸ α΄ μηδενὶ τῷ β΄ ὑπάρχειν. τὸ δὲ β΄ εἰλήφθω παντὶ ἢ τινὶ τῷ γ΄. οὐκοῦν ἀνάγκη τὸ α΄ μὴ παντὶ ἢ μηδενὶ τῷ γ΄ ὑπάρχειν. τοῦτο δ' ἀδύνατον. ἔστω γὰρ ἀληθές. καὶ φανερόν, ὅτι παντὶ ὑπάρχει τὸ α΄ τῷ γ΄. ὥστ' εἰ τοῦτο ψεῦδος, ἀνάγκη τὸ α΄ τινὶ τῷ β΄ ὑπάρχειν. ἐὰν δὲ πρὸς τὸ α΄ ληφθῇ ἡ ἑτέρα πρότασις, οὐκ ἔσται συλλογισμός.

Διὰ ταύτης τῆς ὑποθέσεως βούλεται δεῖξαι τὸ μερικὸν καταφατικὸν συναγόμενον, διὰ τὸ ἄτοπον ἕπεσθαι τῇ ἄλλῃ πρώτῃ λήψει. ὑποκείσθω γὰρ ἡ πρώτη λῆψις αὕτη· τὸ α΄ οὐδενὶ τῷ β΄. τὸ β΄ παντὶ τῷ γ΄. τὸ α΄ οὐδενὶ τῷ γ΄ συμπέρασμα. εἰ μὲν τὸ β΄ παντὶ τῷ γ΄. τὸ α΄ οὐδενὶ τῷ γ΄. εἰ δὲ τινὶ τῷ γ΄ τὸ β΄. συμπέρασμα ὅτι τὸ α΄ οὐ παντὶ τῷ γ΄. ἀλλὰ τοῦτο ἔστω ἀδύνατον. οὐκοῦν εἰ ἀδύνατον ἠκολούθησεν διὰ τὸ μὴ ὑπάρχειν τὸ α΄ τῷ β΄ παντί, ἀλλ' οὐδενί. ἀνάγκη τινὶ ὑπάρχειν.

» ΟΥΔ' ὅταν τὸ ἐναντίον τῷ συμπεράσματι ὑποτεθῇ, οἷον τὸ τινὶ μὴ ὑπάρχειν.

Ἐὰν οὖν φησι λάβωμεν τοῦ α΄ β΄ ἄλλην πρότασιν ἀντικειμένην. οἷον τὸ γ΄ τινὶ τῷ α΄. τὸ α΄ παντὶ τῷ β΄. οὐ γίνεται

συλλογισμός,

συλλογισμός, ὅτι ἡ μείζων μερικὴ ἐγίνετο.

ΦΑΝΕΡΟΝ οὖν ὅτι τὸ ἀντικείμενον ὑποθετέον.

Εἰ γὰρ συμπέρασμα συνήχθη οὐδενὶ ἢ οὐ παντὶ διὰ τὸ ὑποκεῖσθαι τὸ α οὐδενὶ τῷ β. ψεῦδος δὲ ἐστὶ τὸ συμπέρασμα. διότι διὰ τὴν μείζω ψευδῆ εἶναι. ἀνάγκη ἄρα τὸ ἀντικείμενον ἀληθὲς τὸ τινί. ὅτι τὸ α τινὶ τῷ γ. ἀλλ' εἰ τοῦτο ἀληθές, ἀνάγκη τὴν μείζω πρότασιν τὴν α β παντὶ ὑπάρχειν. τὴν δὲ β γ τινὶ ὑπάρχειν. οὕτω διὰ τοῦ ἀτόπου ἐδείχθη ἐν πρώτῳ σχήματι τὸ μερικὸν καταφατικόν.

» ΠΑΛΙΝ ὑποκείσθω τὸ α τινὶ τῷ β ὑπάρχειν. εἰλήφθω δὲ τὸ γ παντὶ τῷ α. ἀνάγκη οὖν τὸ γ τινὶ τῷ β ὑπάρχειν. τοῦτο δ' ἔστω ἀδύνατον. ὥστε ψεῦδος τὸ ὑποτεθέν. εἰ δ' οὕτως, ἀληθὲς τὸ μηδενὶ ὑπάρχειν. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ στερητικὸν ληφθείη τὸ γ α. εἰ δ' ἡ πρὸς τῷ β ἐλήφθη πρότασις οὐκ ἔσται συλλογισμός. ἐὰν δὲ τὸ ἐναντίον ὑποτεθῇ, συλλογισμὸς μὲν ἔσται καὶ τὸ ἀδύνατον. οὐ δείκνυται δὲ τὸ προτεθέν.

Νῦν διὰ ταύτης τῆς ὑποθέσεως βούλεται δεῖξαι ἄτοπον ἑπόμενον. εἶτα διὰ τοῦ ἀτόπου ἐκείνου δεικνύει τὸ οὐδενὶ συναγόμενον οὕτως. τὸ γ παντὶ τῷ α. τὸ α τινὶ τῷ β. τὸ γ ἄρα τινὶ τῷ β. ἀδύνατον καὶ ψεῦδος διότι συνήχθη, διὰ τὸ ληφθῆναι παντὶ τὴν μείζω. εἰ τοῦτο οὖν ψεῦδος, ἀληθὲς τὸ οὐδενί. ὁμοίως καὶ εἰ ἡ α γ ληφθῇ ὅτι οὐδενὶ ὑπάρχει, δειχθήσεται τὸ ἄτοπον. καὶ συναχθήσεται ὡς ἐδείξαμεν τὸ πρῶτον. ὅτι τινὶ ὑπάρχει. εἰ δὲ λάβῃς μὴ πρὸς τῷ α τὴν ἄλλην πρότασιν. ἀλλὰ πρὸς τὸ β, οὐ γίνεται συλλογισμός, διὰ τὸ γενέσθαι τὴν μείζω μερικήν.

» ΥΠΟΚΕΙΣΘΩ γὰρ παντὶ τῷ β τὸ α ὑπάρχειν. καὶ τὸ γ τῷ α εἰλήφθω παντί. οὐκοῦν ἀνάγκη τὸ γ παντὶ τῷ β ὑπάρχειν. τοῦτο δὲ ἀδύνατον. ὥστε ψεῦδος τὸ παντὶ τῷ β τὸ α ὑπάρχειν. ἀλλ' οὔπω γε ἀναγκαῖον, εἰ μὴ παντί, μηδενὶ ὑπάρχειν.

Βούλεται δεῖξαι διὰ τούτων. ὅτι τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον εἰ ληφθῇ, δείκνυται τὸ ἄτοπον. εἰ δὲ τὸ ἐναντίον, οὐ δείκνυται ἄτοπόν τι ὑπάρχον. οἷον, εἰ τὸ α παντὶ τῷ β, καὶ τὸ γ παντὶ τῷ α. συμπέρασμα ὅτι τὸ γ παντὶ τῷ β ὑπάρχει. εἰ δὲ τοῦτο ὑποτεθῇ ψεῦδος, οὐ πάντως ἀληθὲς τὸ ἀντικείμενον τοῦτο εἰς τὸ ἀδύνατον ἀπάγοντας, ἐροῦμεν. φανερὸν οὖν ὅτι τοῦ ἀδυνάτου ἀπάγοντας τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον ληπτέον. καὶ οὐ τὸ ἐναντίον.

» ὉΜΟΙΩΣ δὲ κἂν εἰ πρὸς τὸ β ἐλήφθη ἡ ἑτέρα πρότασις. συλλογισμὸς μὲν γὰρ ἔσται καὶ τὸ ἀδύνατον. οὐκ ἀναιρεῖται δέ, ἡ ὑπόθεσις. ὥστε τὸ ἀντικείμενον ὑποθετέον. πρὸς δὲ τὸ μὴ παντὶ δεῖξαι ὑπάρχον τῷ β τὸ α, ὑποθετέον παντὶ ὑπάρχειν. εἰ γὰρ τὸ α παντὶ τῷ β. καὶ τὸ γ παντὶ τῷ α, τὸ γ παντὶ τῷ β. ὥστ' εἰ τοῦτο ἀδύνατον, ψεῦδος τὸ ὑποτεθέν. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ πρὸς τῷ β ληφθῇ ἡ ἑτέρα πρότασις. καὶ εἰ στερητικὸν ἦν τὸ γ α, ὡσαύτως. καὶ γὰρ οὕτω γίνεται συλλογισμός.

Ἐὰν λοιπὸν βουληθῶμεν δεῖξαι τὸ μερικὸν ἀποφατικὸν διὰ τοῦ ἀδυνάτου ὀφείλομεν ὑποθέσθαι τὸ ἀντικείμενον ἀντιφατικῶς τὸ παντί. καὶ οὕτως ἕπεται ἄτοπον. καὶ εἰσάγεται τὸ οὐ παντί. οἷον τὸ γ παντὶ τῷ α. καὶ τὸ α παντὶ τῷ β. συμπέρασμα ὅτι τὸ γ παντὶ τῷ β. εἰ δὲ τοῦτο ψεῦδος, ἀληθὲς ἄρα τὸ οὐ παντί. ὁμοίως καὶ εἰ τὸ α γ ἦ στερητικόν. καὶ γὰρ οὕτω γίνεται συλλογισμὸς τοῦ τινὶ μὴ ὑπάρχειν ὑγιῶς.

» ἘΑΝ δὲ πρὸς τῷ β ᾖ τὸ στερητικόν, οὐδὲν δείκνυται. ἐὰν δὲ μὴ τὸ παντὶ ἀλλὰ τὸ τινὶ ὑπάρχειν ὑποτεθῇ, οὐ δείκνυται ὅτι οὐ παντί. ἀλλ' ὅτι οὐδενί.

Ἐάν φησι πρὸς τῷ μείζονι ἄκρῳ ᾖ τὸ στερητικόν. ποιεῖ συλλογισμὸν μερικὸν ἀποφατικόν. ἐὰν δὲ πρὸς τῷ ἐλάττονι, οὐ ποιεῖ. διὰ τὸ ἀποφατικὴν εἶναι τὴν ἐλάττω πρότασιν ἐν πρώτῳ σχήματι.

» ΕἸ γὰρ τὸ α τῷ β τινί, τὸ δὲ γ παντὶ τῷ α, τινὶ τῷ β τὸ γ ὑπάρξει. εἰ οὖν τοῦτο ἀδύνατον, ψεῦδος τὸ τινὶ ὑπάρχειν τῷ β τὸ α. ὥστ' ἀληθὲς τὸ μηδενί. τούτου δὲ δειχθέντος, προσαναιρεῖται τὸ ἀληθές. τὸ γὰρ α, τῷ β τινὶ μὲν ὑπῆρχε, τινὶ δὲ οὐχ ὑπῆρχεν.

Ὥστε ὑποτεθὲν ὅτι τὸ γ τινὶ τῷ β ὑπάρχει. τοῦτο δὲ ψεῦδος ὄν, ἕπεται τὸ οὐδενί, οὕτω καὶ τὸ οὐδενὶ ὑποτεθὲν ψεῦδος, ἕπεται τὸ τινί.

» ἜΤΙ δὲ οὐ παρὰ τὴν ὑπόθεσιν συμβαίνει τὸ ἀδύνατον. ψευδὴς γὰρ ἂν εἴη, εἴπερ ἐξ ἀληθῶν μὴ ἔστι ψεῦδος συλλογίσασθαι. νῦν δὲ ἔστιν ἀληθής. ὑπάρχει γὰρ τὸ α τινὶ τῷ β. ὥστ' οὐχ ὑποθετέον τὸ τινὶ ὑπάρχειν, ἀλλὰ τὸ παντί. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ τινὶ μὴ ὑπάρχον τῷ β τὸ α δεικνύοιμεν. εἰ γὰρ ταὐτὸ τὸ τινὶ μὴ ὑπάρχειν, καὶ μὴ παντὶ ὑπάρχειν, ἡ αὐτὴ ἀμφοῖν ἀπόδειξις.

Βούλεται διὰ τούτου δεῖξαι, ὅτι [illegible] πρῶτον τρόπον τοῦ πρώτου σχήματος εἰ ὑποτεθῇ διὰ τῆς ἀδυνάτου ἀπαγωγῆς τὸ ἐναντίον, οὐδὲν ἄτοπον ἕπεται. οἷον τὸ γ οὐ παντὶ τῷ β. εἰ γὰρ μὴ ἐνδέχεται τὸ τινί. τὸ δὲ τινὶ τῷ οὐ παντὶ οὐ μάχεται. ὥστε ὀφείλομεν τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον λαμβάνειν, τὸ παντί. ἵνα τοῦτο δείξωμεν ἄτοπον καὶ μὴ τὸ τινὶ ὑπάρχειν.

» ΦΑΝΕΡΟΝ οὖν ὅτι οὐ τὸ ἐναντίον, ἀλλὰ τὸ ἀντικείμενον ὑποθετέον ἐν ἅπασι τοῖς συλλογισμοῖς. οὕτω γάρ, τό, τε ἀναγκαῖον ἔσται, καὶ τὸ ἀξίωμα ἔνδοξον. εἰ γάρ, κατὰ παντὸς ἡ κατάφασις ἢ ἀπό-

φασις, δειχθέντος ὅτι οὐχ ἡ ἀπόφασις, ἀνάγκη τὴν κατάφασιν ἀληθεύεσθαι, πάλιν εἰ μὴ τίθησιν ἀληθεύεσθαι τὴν κατάφασιν, ἔνδοξον τὸ ἀξιῶσαι τὴν ἀπόφασιν. τὸ δ' ἐναντίον οὐδετέρως ἁρμόττει ἀξιῶσαι. οὔτε γὰρ ἀναγκαῖον, εἰ τὸ μηδενὶ ψεῦδος τὸ, παντὶ ἀληθὲς, οὔτε ἔνδοξον. ὡς εἰ θάτερον ψεῦδος, ὅτι θάτερον ἀληθές. φανερὸν οὖν ὅτι ἐν τῷ α σχήματι, τὰ μὲν ἄλλα προβλήματα πάντα δείκνυται διὰ τοῦ ἀδυνάτου. τὸ δὲ καθόλου καταφατικὸν, οὐ δείκνυται.

Φανερὸν οὖν φησιν ἐκ τῶν εἰρημένων ὅτι δεικνύντες διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς τὸ συμπέρασμα. τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον ληπτέον καὶ οὐ τὸ ἐναντίον. καὶ οὕτως ἔσται ἔνδοξον ἐκεῖνο τὸ ἀξίωμα τὸ, λέγον. ἡ τὴν κατάφασιν ἢ τὴν ἀπόφασιν εἶναι τὴν διαιροῦσαν τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος. ἔστιν δὲ ἡ ἀντίφασις ἡ διαιροῦσα ἀεὶ, καὶ οὐχὶ ἡ ἐναντίως ἀντικειμένη. τὸ γὰρ ἐναντίον οὐκ ἀξιοῦται οὔτε ἀεὶ διαιρεῖν τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος. οὔτε ἄτοπόν τι συνάγειν πολλάκις. διὰ τοῦτο εἶπεν οὐδετέρως.

ΕΝ ΔΕ τῷ μέσῳ καὶ τῷ ἐσχάτῳ, καὶ τοῦτο δείκνυται ὑποκείσθω γὰρ τὸ α μὴ παντὶ τῷ β ὑπάρχειν. εἰλήφθω δὲ τῷ γ παντὶ ὑπάρχειν τὸ α. οὐκοῦν εἰ τῷ μὲν β ὑπάρχει τὸ α μὴ παντὶ, τῷ δὲ γ παντὶ, οὐ παντὶ τῷ β τὸ γ. τοῦτο δὲ ἀδύνατον. ἔστω γὰρ φανερὸν, ὅτι τῷ β παντὶ ὑπάρχει τὸ γ. ὥστε ψεῦδος τὸ ὑποκείμενον. ἀληθὲς ἄρα τὸ παντὶ ὑπάρχειν.

Πληρώσας τὴν ἀδυνάτου δεῖξιν ἐν πρώτῳ σχήματι, νῦν ἦλθεν δεῖξαι καὶ ἐν δευτέρῳ καὶ τρίτῳ. καὶ φησὶν ὅτι πάντα τὰ συμπεράσματα συνάγεται διὰ τῆς εἰς τὸ ἄτοπον ἀποδείξεως ἐν δευτέρῳ καὶ τρίτῳ σχήματι. ἀλλ' εἰδέναι δεῖ ὅτι οὐ προσεχῶς οὐδὲ πρώτως συνάγεται ἢ τὰ καθόλου καταφατικὰ ἐν δευτέρῳ σχήματι ἢ τὰ καθόλου ἐν τρίτῳ σχήματι, ἀλλὰ συνάγεται τῇ τῶν ἄλλων ἀναιρέσει ὑποκείσθω. ὑποκείσθω οὖν ἐν δευτέρῳ σχήματι δεῖξαι τὸ καθόλου καταφατικόν. οἷον ὅτι τὸ α παντὶ ὑπάρχει τῷ β. εἰ γὰρ τοῦτο ψεῦδος, ἀληθὲς τὸ οὐ παντί. καὶ προσληφθήτω ἄλλη πρότασις ἀληθὴς ἡ λέγουσα. τὸ α παντὶ τῷ γ. συμπέρασμα ὅτι τὸ γ οὐ παντὶ τῷ β. ὅπερ ἔστω ἐναργῶς ψεῦδος. τὸ ψεῦδος διότι ἠκολούθησεν. οὐ διὰ τὴν ἀληθῆ πρότασιν. ἀλλὰ διὰ τὴν ψευδῆ τὴν λέγουσαν. τὸ α οὐ παντὶ τῷ β. ψεῦδος τοῦτο. ἀληθὲς ἄρα τὸ παντί. οὕτω τὸ καθόλου καταφατικόν. φησὶ δὲ ὅτι εἰ λάβωμεν πάλιν τὴν ἀδυνάτου δεῖξιν ὡς ἐπὶ τοῦ ἐναντίου, οὐ δείκνυται τὸ ἐναντίον. εἰ γὰρ λάβωμεν τὸ α τῷ β παντί. εἰ δὲ μὴ ὑποκείσθω οὐδενί. εἶτα εἰ τοῦτο δειχθῇ ἄτοπον. ἀτόπου δὲ ὄντος, οὐδὲν μᾶλλον τὸ παντὶ τοῦ τινὶ λαμβάνομεν. ἀλλὰ μᾶλλον τὸ τινί. ὥστε οὐ τὸ ἐναντίον ληπτέον. ἀλλὰ τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον.

ΕΑΝ δὲ τὸ ἐναντίον ὑποτεθῇ, συλλογισμὸς μὲν ἔσται, καὶ τὸ ἀδύνατον. οὐ μὴν δείκνυται τὸ προτεθέν. εἰ γὰρ τὸ α μηδενὶ, τῷ β, τὸ δὲ γ παντὶ, οὐδενὶ τῷ β τὸ γ. τοῦτο δὲ ἀδύνατον. ὥστε ψεῦδος τὸ μηδενὶ ὑπάρχειν. ἀλλ' οὐχὶ εἰ τοῦτο ψεῦδος, τὸ παντὶ ἀληθές.

Ὅτι φησὶν εἰ τὸ ἐναντίον ληφθῇ ἐπὶ τῆς δι' ἀδυνάτου δείξεως. καὶ μὴ τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον. γίνεται συλλογισμός. ἀλλ' οὐκέτι συνάγεται τὸ προκείμενον ἀληθὲς, τουτέστιν τὸ παντί. εἰ γὰρ λάβωμεν, τὸ μηδενὶ ὡς ψεῦδος, οὐκέτι τοῦ μηδενὶ ψευδοῦς ὄντος. ἀληθὲς τὸ παντί. ἀλλὰ τὸ τινί.

ΟΤΙ δὲ τινὶ τῷ β ὑπάρχει τὸ α. ὑποκείσθω τὸ α μηδενὶ τῷ β ὑπάρχειν. τῷ δὲ γ παντὶ ὑπαρχέτω. ἀνάγκη οὖν τὸ γ μηδενὶ τῷ β. ὥστ' εἰ τοῦτο ἀδύνατον, ἀνάγκη τὸ α τινὶ τῷ β ὑπάρχειν. ἐὰν δὲ ὑποτεθῇ τινὶ μὴ ὑπάρχειν, ταῦτα ἔσται, ἅπερ καὶ ἐπὶ τοῦ πρώτου σχήματος.

Ἔδειξε πῶς συνάγεται ἐν δευτέρῳ σχήματι τὸ καταφατικὸν καθόλου, νῦν βούλεται δεῖξαι πῶς συνάγεται τὸ μερικὸν καταφατικόν. ὑποκείσθω οὖν ὅτι τὸ α τινὶ τῷ β ὑπάρχει. εἰ δὲ τοῦτο ψεῦδος, ἀληθὲς τὸ οὐδενί. καὶ προσληφθήτω ἄλλη ἀληθῶς ἡ λέγουσα τὸ α παντὶ τῷ γ. συμπέρασμα ὅτι τὸ γ οὐδενὶ τῷ β. ἔστω δὲ τοῦτο ἐναργῶς ψεῦδος. τὸ ψεῦδος ἠκολούθησεν, οὐ διὰ τὴν ἀληθῆ πρότασιν. ἀλλὰ διὰ τὴν ψευδῆ τὴν λέγουσαν, τὸ α οὐδενὶ τῷ β. εἰ δὲ τοῦτο ψεῦδος, ἀληθὲς ἄρα ὅτι τὸ α τινὶ τῷ β. ἐὰν δὲ ὑποτεθῇ τὸ παντί. οὔτε ἐὰν τὸ ἐναντίον ληφθῇ οὐ δείκνυται τὸ ζητούμενον.

ΠΑΛΙΝ ὑποκείσθω τὸ α τινὶ τῷ β ὑπάρχειν. τῷ δὲ γ, μηδενὶ ὑπαρχέτω. ἀνάγκη οὖν τὸ γ τῷ β μὴ ὑπάρχειν. ἀλλὰ παντὶ ὑπῆρχεν. ὥστε ψεῦδος τὸ ὑποτεθέν. οὐδενὶ ἄρα τῷ β τὸ α ὑπάρξει. ὅτε δὲ οὐ παντὶ τῷ β τὸ α, ὑποκείσθω παντὶ ὑπάρχειν. τῷ δὲ γ μηδενί. ἀνάγκη οὖν τὸ γ μηδενὶ τῷ β ὑπάρχειν. τοῦτο δὲ ἀδύνατον. ὥστ' ἀληθὲς τὸ μὴ παντὶ ὑπάρχειν.

Εἰ βουλόμεθα δεῖξαι ὅτι τὸ α οὐδενὶ τῷ β. ληφθήτω ὅτι τινί. εἶτε ἀληθὴς πρότασις ἡ λέγουσα τὸ α οὐδενὶ τῷ γ. συμπέρασμα ὅτι τὸ γ οὐ παντὶ τῷ β. ὅπερ ἐστὶ τοῦτο ἐναργῶς ψεῦδος. ἠκολούθησεν διὰ τὸ λαβεῖν ἡμᾶς τὴν ψευδῆ τὴν λέγουσαν τὸ α τινὶ τῷ β. ἀληθὲς ἄρα ὅτι τὸ α οὐδενὶ τῷ β. ὅτι δὲ οὐ παντὶ τῷ β τὸ α. περὶ τοῦ μερικοῦ ἀποφατικοῦ νῦν λέγει πῶς συνάγεται.

ΦΑΝΕΡΟΝ οὖν ὅτι πάντες οἱ συλλογισμοὶ γίνονται διὰ τοῦ μέσου σχήματος.

Εἰ βουλόμεθα δεῖξαι ὅτι τὸ μερικὸν ἀποφατικὸν ὅτι τὸ α οὐ παντὶ τῷ β. ληφθήτω ὅτι παντί. εἶτα καὶ ἡ μείζων πρότασις ὡς ἀληθής. ὅτι τὸ α οὐδενὶ τῷ γ. συμπέρασμα ὅτι τὸ γ οὐδενὶ τῷ β. ὅπερ ἐστὶν ἐναργῶς ψεῦδος. τὸ ψεῦδος διότι ἠκολούθησεν. δῆλον ὅτι οὐ διὰ τὴν ἀληθῆ, ἀλλὰ διὰ τὴν ψευδῆ τὴν λέ-

γοῦσαν τὸ α' παντὶ τῷ β'. εἰ δὲ τοῦτο ψεῦδος, ἀληθὲς ἄρα τὸ οὐ παντί. ὥστε φανερὸν ὅτι ἐν δευτέρῳ σχήματι πάντα τὰ συμπεράσματα συνάγεται.

» ὉΜΟΙΏΣ δὲ καὶ διὰ τοῦ ἐσχάτου. κείσθω γὰρ τὸ α' τινὶ τῷ β' μὴ ὑπάρχειν. τὸ δὲ γ' παντί. τὸ
» ἄρα α' τινὶ τῷ γ' οὐχ ὑπάρξει. εἰ οὖν τοῦτο ἀδύνατον, ψεῦδος τὸ, τινὶ μὴ ὑπάρχειν. ὥστε ἀληθὲς, τὸ
» παντί. ἐὰν δὲ ὑποτεθῇ μηδενὶ ὑπάρχειν, συλλογισμὸς μὲν ἔσται καὶ τὸ ἀδύνατον. οὐ δείκνυται δὲ τὸ προ
» τεθέν. ἐὰν γὰρ τὸ ἐναντίον ὑποτεθῇ, ταῦτα ἔσται, ἅπερ καὶ ἐπὶ τῶν πρότερον.

Πληρώσας περὶ τοῦ δευτέρου σχήματος, νῦν λέγει περὶ τοῦ τρίτου. καὶ φησὶν ὅτι ἐν τούτῳ ὅλα συνάγεται τὰ συμπεράσματα, ὥστε καὶ τὸ καθόλου καταφατικόν. ὑποκείσθω γὰρ ὅτι τὸ α' παντὶ τῷ β' κατὰ ἀλήθειαν. εἰ δὲ τοῦτο ψεῦδος, ἀληθὲς τὸ οὐ παντί. εἶτα καὶ ἄλλη προσληφθήτω πρότασις ἡ λέγουσα τὸ γ' παντὶ τῷ β'. συμπέρασμα ὅτι τὸ α' οὐ παντὶ τῷ γ'. ἔστι δὲ τοῦτο ψεῦδος. τὸ ψεῦδος διατί ἠκολούθησεν. διὰ τὸ εἰπεῖν τὸ α' οὐ παντὶ τῷ β'. εἰ δὲ τοῦτο ψεῦδος, ἀληθὲς τὸ παντί. οὕτω τὸ καθόλου καταφατικόν.

» ἈΛΛᾺ πρὸς τὸ τινὶ ὑπάρχειν, αὕτη ληπτέα ἡ ὑπόθεσις. εἰ γὰρ τὸ α' μηδενὶ τῷ β', τὸ δὲ γ' τινὶ
» τῷ β'. τὸ α' οὐ παντὶ τῷ γ'. εἰ οὖν τοῦτο ψεῦδος, ἀληθὲς, τὸ α' τινὶ τῷ β' ὑπάρχειν.

Φησὶν εἰ βουλόμεθα τὸ μερικὸν καταφατικὸν δεῖξαι, ληπτέον ὅτι τὸ α' οὐδενὶ τῷ β'. τὸ δὲ γ' τινὶ τῷ β'. συμπέρασμα, ὅτι τὸ α' οὐ παντὶ τῷ γ'. ὅπερ ἔστω ἐναργῶς ψεῦδος. τὸ ψεῦδος διατί ἠκολούθησεν. διὰ τὴν ψευδῆ πρότασιν τὴν λέγουσαν τὸ α' οὐδενὶ τῷ β'. εἰ δὲ αὕτη ψευδὴς, ἀληθὴς ἄρα ἡ τινί. οὕτως ἡ μερικὴ καταφατική.

» ὍΤΙ δὲ οὐδενὶ τῷ β' ὑπάρχει τὸ α', ὑποκείσθω τινὶ ὑπάρχειν. εἰλήφθω δὲ καὶ τὸ γ' παντὶ τῷ
» β' ὑπάρχον. οὐκοῦν ἀνάγκη τὸ α' τινὶ τῷ γ' ὑπάρχειν. ἀλλ' οὐδενὶ ὑπῆρχεν. ὥστε ψεῦδος τὸ, τινὶ τῷ
» β' τὸ α' ὑπάρχειν.

Ὅτε βουλόμεθα δεῖξαι τὸ καθόλου ἀποφατικόν, ληπτέον ψεῦδος τὸ μερικὸν καταφατικὸν οὕτως. τὸ α' τινὶ τῷ β'. τὸ γ' παντὶ τῷ β'. συμπέρασμα, ὅτι τὸ α' τινὶ τῷ γ'. ὅπερ ἔστω ἐναργῶς ψεῦδος. τὸ ψεῦδος οὖν διατί ἠκολούθησεν. διὰ τὴν ψευδῆ πρότασιν τὴν λέγουσαν τὸ α' τινὶ τῷ β'. εἰ δὲ ψευδὴς αὕτη ἀληθὴς ἄρα οὐδενί. ὥστε εἶναι, τὸ α' οὐδενὶ τῷ β'. οὕτω καὶ τὸ καθόλου ἀποφατικόν.

» ἘᾺΝ δὲ ὑποτεθῇ παντὶ τῷ β' ὑπάρχειν τὸ α', οὐ δείκνυται τὸ προτεθέν. ἀλλὰ πρὸς τὸ μὴ παντὶ
» ὑπάρχειν, αὕτη ληπτέα ἡ ὑπόθεσις.

Ἐὰν ὑποτεθῇ τὸ ἐναντίον, οὐ δείκνυται τὸ προκείμενον. εἰ γὰρ ὑποτεθῇ τὸ α' παντὶ τῷ β'. καὶ δειχθῇ τοῦτο ψεῦδος. οὐδὲν μᾶλλον τὸ οὐδενὶ ἀληθεύει τοῦ παντός. ἀλλὰ μᾶλλον τὸ οὐ παντὶ ἀληθεύει. ἡμεῖς δὲ σκοποῦμεν δεῖξαι. ὅτι τὸ α' οὐδενὶ τῷ β'. πότε οὖν δεῖξαι ὅτε λάβωμεν ὅτι τὸ α' τινὶ τῷ β'. ἐπὶ τούτου γὰρ ἄτοπον ἕπεται ὑποτεθέντος.

» ΕἸ γὰρ τὸ α' παντὶ τῷ β', καὶ τὸ γ' τινὶ τῷ β', τὸ α' ὑπάρχει τινὶ τῶν γ'. τοῦτο δὲ οὐκ ἦν. ὥστε
» ψεῦδος τὸ παντὶ ὑπάρχειν. εἰ δ' οὕτως, ἀληθὲς τὸ μὴ παντί.

Ἐὰν οὖν βουλόμεθα τὸ μερικὸν ἀποφατικὸν δεῖξαι. ληπτέον τότε ὅτι τὸ α' παντὶ τῷ β'. καὶ τὸ γ' παντὶ τῷ β'. συμπέρασμα ὅτι τὸ α' τινὶ τῷ γ' ὑπάρχει. ἔστω δὲ καὶ τοῦτο ἐναργῶς ψεῦδος. τὸ ψεῦδος διατί ἠκολούθησεν. διὰ τὴν ψευδῆ πρότασιν τὴν λέγουσαν τὸ α' παντὶ τῷ β'. εἰ δὲ τοῦτο ψεῦδος, ἀληθὲς ἄρα τὸ οὐ παντί. οὕτω καὶ τὸ μερικὸν ἀποφατικόν.

» ἘᾺΝ δὲ ὑποτεθῇ τινὶ ὑπάρχειν, ταῦτ' ἔσται ἃ καὶ ἐπὶ τῶν προειρημένων. φανερὸν οὖν ὅτι ἐν ἅπα
» σι τοῖς διὰ τοῦ ἀδυνάτου συλλογισμοῖς τὸ ἀντικείμενον ὑποθετέον.

Ἐὰν ληφθῇ τὸ τινὶ ὡς ἐναντίον, οὐ δείκνυται τὸ προκείμενον. ὡς εἴρηται ἐν τοῖς ἔμπροσθεν.

» ΔΗ͂ΛΟΝ δὲ καὶ ὅτι ἐν τῷ μέσῳ σχήματι δείκνυταί πως τὸ καταφατικόν. καὶ ἐν τῷ ἐσχάτῳ τοῦ
» καθόλου.

Καλῶς εἶπεν ὅτι ἐν τῷ δευτέρῳ σχήματι δείκνυται πῶς τὸ καταφατικόν. τὸ γὰρ πῶς προσέθηκεν. ἐπειδὴ οὐ προσεχῶς συνάγεται, ἀλλὰ τῇ τῶν ἄλλων ἀναιρέσει συνάγεται.

» ΔΙΑφέρει δὲ ἡ εἰς τὸ ἀδύνατον ἀπόδειξις τῆς ἀποδεικτικῆς, τῷ τιθέναι ὃ βούλεται ἀναιρεῖν ἀ
» πάγουσα εἰς ὁμολογούμενον ψεῦδος. ἡ δὲ δεικτικὴ ἄρχεται ἐξ ὁμολογουμένων θέσεων ἀληθῶν. λαμ
» βάνουσι μὲν οὖν ἀμφότεραι δύο προτάσεις ὁμολογουμένας. ἀλλ' ἡ μὲν, ἐξ ὧν ὁ συλλογισμός. ἡ δὲ, μίαν
» μὲν οὖν τούτων.

Βούλεται διὰ τούτων ὁ ἀριστοτέλης παραδοῦναι τὴν διαφορὰν τῆς δι' ἀδυνάτου δείξεως, καὶ τῆς δεικτικῆς. καὶ φησὶν ὅτι διαφέρει κατὰ τὰς προτάσεις ὅτι ἡ ἀδύνατος ἀπαγωγὴ τίθεται τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον, καὶ τοῦτο δείκνυσι ψεῦδος. εἶτα τῇ τούτου ἀναιρέσει ἕπεται. καὶ εἰσάγει ὃ βούλεται δεῖξαι. ἐπὶ δὲ τῆς δεικτικῆς, προηγουμένως δείκνυσι τὸν συλλογισμόν. πάλιν αἱ προτάσεις ἐπὶ τῆς δι' ἀδυνάτου ἀπαγωγῆς ἡ μία ἀληθὴς, ἡ δὲ μία πάντως ψευδής. ἐπὶ δὲ τῆς δεικτικῆς, ἀμφότεραι ἀληθεῖς εἶτα μετὰ ταῦτα ἐρεῖ ὡς ὅτι τὸ δεικνύμενον πρόβλημα ἐπ' εὐθείας καὶ δι' ἀδυνάτου. καὶ τὸ δι' ἀδυνάτου καὶ ἐπ' εὐθείας δείκνυται. καὶ ὅτι ὅσα διὰ τοῦ πρώτου σχήματος διὰ τοῦ ἀδυνάτου συνηγάγομεν,

δειχθήσεται διὰ τῆς ἐπ' εὐθείας δείξεως. τὰ μὲν ἀποφατικὰ ἐν δευτέρῳ. τὰ δὲ καταφατικὰ ἐν τρίτῳ. καὶ ὅτι ὅσα ἐν δευτέρῳ διὰ τοῦ ἀδυνάτου, ἐπ' εὐθείας ἐστὶ δεῖξαι. ὅτε μὲν διὰ τοῦ πρώτου, ὅτε δὲ διὰ τοῦ τρίτου. καὶ ὅσα ἐν τρίτῳ τὰ μὲν ἀποφατικὰ ἐν δευτέρῳ. τὰ δὲ καταφατικὰ ἐν πρώτῳ. καὶ αὐτὸς οὕτω πάσας τὰς συζυγίας διεξελθεῖν ἔχει σαφῶς.

» Ἀλλ' ἡ μὲν ἐξ ὧν ὁ συλλογισμός. ἡ δὲ μίαν μὲν τούτων.

» Ὅτι ἡ μὲν δεικτικὴ λαμβάνει τὰς προτάσεις ἐξ ὧν ὁ συλλογισμός. ἡ δὲ διὰ τοῦ ἀδυνάτου μίαν τούτων λαμβάνει ἐξ ὧν ὁ συλλογισμός. τουτέστι μίαν ἀληθῆ. τὴν μίαν δὲ λαμβάνει τὴν ἀντίφασιν τῆς ἀληθοῦς. καὶ δείκνυσι τὸ ψεῦδος ἑπόμενον.

» ΜΙΑΝ δὲ τὴν ἀντίφασιν τοῦ συμπεράσματος. καὶ ἔνθα μὲν, οὐκ ἀνάγκη γνώριμον εἶναι τὸ συμπέρασμα, οὐδὲ προϋπολαμβάνειν ὡς ἔστιν, ἢ οὔ. ἔνθα δὲ, ἀνάγκη ὡς οὐκ ἔστι. διαφέρει δὲ οὐδὲν φάσιν, ἢ ἀπόφασιν εἶναι τὸ συμπέρασμα. ἀλλ' ὁμοίως ἔχει περὶ ἀμφοῖν.

Ἀπὸ τοῦ συμπεράσματος νῦν ποιεῖται τὴν διαφορὰν ὅτι ἐπὶ τῶν δεικτικῶν οὐκ ἀνάγκη εἰδέναι τὸ συμπέρασμα. ἐπὶ δὲ τῶν διὰ ἀδυνάτου ἀνάγκη ἤδη τοῦτο εἰδέναι. οὐ διαφέρει δὲ ἤτοι ἀποφατικὸν ἐστὶν ἢ καταφατικὸν τὸ δεικνύμενον ἐπ' εὐθείας. καὶ διὰ τῆς ἀδυνάτου ἀπαγωγῆς.

» ἍΠΑΝ δὲ τὸ δεικτικῶς συμπεραινόμενον, καὶ διὰ τοῦ ἀδυνάτου δειχθήσεται. καὶ τὸ διὰ τοῦ ἀδυνάτου, δεικτικῶς καὶ διὰ τῶν αὐτῶν ὅρων, οὐκ ἐν τοῖς αὐτοῖς δὲ σχήμασιν. ὅταν μὲν γὰρ ὁ συλλογισμὸς ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι γένηται, τὸ ἀληθὲς ἔσται. ἢ ἐν τῷ μέσῳ ἢ ἐν τῷ ἐσχάτῳ. τὸ μὲν στερητικὸν ἐν τῷ μέσῳ. τὸ δὲ κατηγορικὸν, ἐν τῷ ἐσχάτῳ. ὅταν δὲ ἐν τῷ μέσῳ ᾖ ὁ συλλογισμὸς, τὸ ἀληθὲς, ἐν τῷ α καὶ ἐπὶ πάντων τῶν προβλημάτων. ὅταν δὲ ἐν τῷ ἐσχάτῳ ὁ συλλογισμὸς τὸ ἀληθὲς ἐν τῷ πρώτῳ καὶ ἐν τῷ μέσῳ. τὰ μὲν καταφατικὰ ἐν τῷ α. τὰ δὲ στερητικὰ, ἐν τῷ μέσῳ.

Ζητεῖ ἐνταῦθα ὁ ἀλέξανδρος πῶς δυνατὸν τὸ δι' ἀδυνάτου δεικνύμενον, καὶ ἐπ' εὐθείας δεικνύναι. ὁ ἕκτος τρόπος τοῦ τρίτου σχήματος. καὶ ὁ τέταρτος τοῦ δευτέρου δι' ἀδυνάτου μὲν ἐδείκνυτο. οὐ μέντοιγε δεικτικῶς. εἶτα ἐπελύσατο αὐτὸς λέγων. ὅτι ἅπαν λέγει οὐ πάντα τρόπον. ἀλλὰ ἅπαν πρόβλημα ὃ δείκνυται διὰ ἀδυνάτου. καὶ ἐπ' εὐθείας. καὶ διὰ ἀδυνάτου, ἤτοι καταφατικὸν τὸ πρόβλημα. ἤτοι ἀποφατικόν. καὶ ταῦτα ἤτοι καθόλου, ἤτοι μερικά. λοιπὸν λέγει ὅτι ὅσα ἐν πρώτῳ σχήματι ἐδείκνυτο διὰ ἀδυνάτου, δειχθήσεται καὶ δεικτικῶς ταῦτα ἐν δευτέρῳ, καὶ τρίτῳ. τὰ μὲν ἀποφατικὰ, ἐν δευτέρῳ. τὰ δὲ καταφατικὰ, ἐν τρίτῳ. ὅσα δὲ ἐν τῷ μέσῳ ἐδείκνυτο, διὰ τοῦ ἀδυνάτου δεικτικῶς δειχθήσεται. τὰ μὲν καταφατικὰ, ἐν πρώτῳ. τὰ δὲ ἀποφατικὰ, ἐν δευτέρῳ.

» ἘΣΤΩ γὰρ δεδειγμένον τὸ α μηδενὶ ἢ μὴ παντὶ τῷ β' διὰ τοῦ α σχήματος. οὐκοῦν ἡ μὲν ὑπόθεσις ἦν τινὶ, τῷ β' ὑπάρχειν τὸ α. τὸ δὲ γ' ἐλαμβάνετο τῷ μὲν α παντὶ ὑπάρχειν. τῷ δὲ β' οὐδενὶ, οὕτω γὰρ ἐγίνετο συλλογισμὸς, καὶ τὸ ἀδύνατον. τοῦτο δὲ τὸ μέσον σχῆμα. εἰ τὸ γ' τῷ μὲν α παντὶ, τῷ δὲ β' μηδενὶ ὑπάρχον.

Ἐλέγομεν ὅτι διὰ ἀδυνάτου τὸ καθόλου καταφατικὸν ἐν πρώτῳ σχήματι μὴ συνάγεται. ἀλλὰ τὸ καθόλου ἀποφατικόν. ἐδείκνυτο δὲ οὕτως. ὅτι τὸ α οὐδενὶ τῷ β'. εἰ γὰρ τοῦτο ψεῦδος, ἀληθὲς τὸ τινί. τὸ οὖν γ' παντὶ τῷ α. τὸ α τινὶ τῷ β'. τὸ ἄρα γ' τινὶ τῷ β'. τοῦτο δὲ ἐναργῶς ψεῦδος. ἀληθὲς ἄρα τὸ οὐδενί. τοῦτο οὖν δειχθήσεται διὰ τοῦ δευτέρου σχήματος δεικτικῶς οὕτως. τὸ γ' οὐδενὶ τῷ β'. τὸ γ' παντὶ τῷ α. συμπέρασμα ὅτι τὸ α οὐδενὶ τῷ β'. αὕτη οὖν ἡ ὑπόθεσις ἡ λέγουσα τὸ α τινὶ τῷ β' ψευδής. ἀληθὲς ἄρα ἦν ἡ οὐδενί. τὸ δὲ γ' λαμβάνει νῦν αὐτὸς ἀντὶ τοῦ μέσου ὅρου. καὶ λέγει ὅτι τὸ γ' ἐλαμβάνετο τῷ μὲν α παντί. τῷ δὲ β οὐδενί. ἐλαμβάνετο δὲ νῦν κατὰ ἀλήθειαν. καὶ ἐν δευτέρῳ σχήματι ἐδείκνυτο τὸ ζητούμενον οὕτω τὸ καθόλου ἀποφατικόν. ὃ δὲ δι' ἀδυνάτου ἐν πρώτῳ σχήματι συνήχθη, δεικτικῶς συνάγεται ἐν δευτέρῳ.

» ΦΑΝΕΡῸΝ ἐκ τούτων, ὅτι οὐδενὶ, τῷ β' ὑπάρχει τὸ α. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ μὴ παντὶ, δέδεικται ὑπάρχειν τὸ α. ἡ μὲν γὰρ ὑπόθεσις, ἐστὶ παντὶ ὑπάρχειν. τὸ δὲ γ' ἐλαμβάνετο τῷ μὲν α παντί. τῷ δὲ β' οὐ παντί. καὶ εἰ στερητικὸν λαμβάνοιτο τὸ γ' α, ὡσαύτως. καὶ γὰρ οὕτω γίνεται τὸ μέσον σχῆμα.

Ὁμοίως καὶ τὸ μερικὸν ἀποφατικὸν δείκνυται δεικτικῶς ἐν δευτέρῳ σχήματι οὕτως. τὸ γ' παντὶ τῷ α. τὸ γ' οὐ παντὶ τῷ β'. συμπέρασμα ὅτι τὸ α οὐ παντὶ τῷ β'. ἐδείκνυτο δὲ τοῦτο δι' ἀδυνάτου ἐν πρώτῳ σχήματι οὕτως. τὸ γ' παντὶ τῷ α. τὸ α παντὶ τῷ β'. τὸ γ' ἄρα παντὶ τῷ β'. εἰ δὲ τοῦτο ψεῦδος, ἀληθὲς τὸ οὐ παντί. τὸ γὰρ παντὶ ἐναργῶς ἄτοπον. οὐκοῦν τὸ οὐ παντὶ ἀληθές.

» ΠΆΛΙΝ δεδείχθω τινὶ ὑπάρχον τῷ β' τὸ α. ἡ μὲν οὖν ὑπόθεσις μηδενὶ ὑπάρχειν. τὸ δὲ β' ἐλαμβάνετο παντὶ τῷ γ' ὑπάρχειν. καὶ τὸ α ἢ παντὶ ἢ τινὶ τῷ γ'. οὕτω γὰρ ἔσται τὸ ἀδύνατον. τοῦτο δὲ τὸ ἔσχατον σχῆμα. εἰ τὸ α καὶ τὸ β' παντὶ τῷ γ' καὶ φανερὸν ἐκ τούτων ὅτι ἀνάγκη τὸ α τινὶ τῷ β' ὑπάρχειν. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ τινὶ τῷ γ' ληφθείη ὑπάρχον τὸ β', ἢ τῷ α.

Νῦν βούλεται δεῖξαι τὸ μερικὸν καταφατικὸν ὃ συνήχθη ἐν πρώτῳ δι' ἀδυνάτου, νῦν συνάγεται ἐν τρίτῳ δεικτικῶς. ἀλλ' ἐπιστῆσαι δεῖ ὅτι εἰ μὲν ἐπὶ τοῦ δευτέρου δείκνυσι, προσλαμβάνει μείζονα πρότασιν. εἰ δὲ ἐπὶ τοῦ τρίτου, προσλαμβάνει ἐλάττονα πρότασιν. ἐδείκνυτο δὲ δι' ἀδυνάτου ἐν πρώτῳ σχή-

ματι ὅτι τὸ α' τινὶ τῷ β' ὑπάρχει οὕτως. εἰ γὰρ τοῦτο ψεῦδος, ἀληθὲς τὸ οὐδενὶ τῷ β' τὸ α'. τὸ δὲ β' παντὶ τῷ γ'. συμπέρασμα ὅτι τὸ α' οὐδενὶ τῷ γ'. εἰ δὲ τοῦτο ψεῦδος, ἀληθὲς τὸ τινί. δείκνυται δὲ ἐν τρίτῳ δεικτικῶς οὕτως. τὸ α' παντὶ ἢ τινὶ τῷ γ'. τὸ β' παντὶ τῷ γ'. συμπέρασμα ὅτι τὸ α' τινὶ τῷ β'.

» ΠΑΛΙΝ καὶ ἐν τῷ μέσῳ σχήματι δεδείχθω τὸ α' παντὶ τῷ β' ὑπάρχον. οὐκοῦν ἡ μὲν ὑπόθεσις ἦν, μὴ παντὶ τῷ β' τὸ α' ὑπάρχειν. εἰλήφθαι δὲ τὸ α' παντὶ τῷ γ'. καὶ τὸ γ' παντὶ τῷ β'. οὕτω γὰρ ἔσται τὸ ἀδύνατον. τοῦτο δὲ τὸ α' σχῆμα. εἰ τὸ α' παντὶ τῷ γ'. καὶ τὸ γ' παντὶ τῷ β'.

Ἔδειξε πῶς τὰ τοῦ πρώτου σχήματος δι' ἀδυνάτου δεικνύμενα, δείκνυται δεικτικῶς ἐν δευτέρῳ καὶ τρίτῳ, νῦν βούλεται δεῖξαι πῶς τὰ τοῦ δευτέρου ἐν πρώτῳ δεικτικῶς δείκνυται. συνήγετο δὲ τὸ καθόλου καταφατικὸν δι' ἀδυνάτου ἐν δευτέρῳ οὕτως. ὅτι τὸ α' παντὶ τῷ β'. εἰ γὰρ τοῦτο ψεῦδος, ἀληθὲς τὸ οὐ παντί. τὸ δὲ α' παντὶ τῷ γ'. τὸ α' οὐ παντὶ τῷ β'. συμπέρασμα, ὅτι τὸ γ' οὐ παντὶ τῷ β'. ἀλλ' ἔσται τοῦτο ψεῦδος. ἀληθὲς ἄρα τὸ παντί. τὸ α' παντὶ τῷ γ'. τὸ γ' παντὶ τῷ β'. τὸ ἄρα α' παντὶ τῷ β'. καὶ οὕτως ἔσται τὸ πρῶτον σχῆμα.

» ΟΜΟΙΩΣ δὲ καὶ εἰ τινὶ δέδεικται ὑπάρχον. ἡ μὲν γὰρ ὑπόθεσις ἦν μηδενὶ τῷ β' τὸ α' ὑπάρχειν. εἰλήφθαι δὲ τὸ α' παντὶ τῷ γ'. καὶ τὸ γ' τινὶ τῷ β'.

Πάλιν εἰ ἐδείχθη δι' ἀδυνάτου ἐν δευτέρῳ σχήματι ὅτι τὸ α' τινὶ τῷ β'. δῆλον ὅτι ἔχον ψευδῆ, τὴν οὐδενὶ οὕτως. τὸ α' παντὶ τῷ γ'. τὸ α' οὐδενὶ τῷ β'. συμπέρασμα ὅτι τὸ γ' οὐδενὶ τῷ β'. τοῦτο δὲ ἐναργῶς ψεῦδος, ἀληθὲς ἄρα τὸ τινί. οὐκοῦν ποιοῦμεν οὕτως. τὸ α' παντὶ τῷ γ'. τὸ γ' τινὶ τῷ β'. τὸ ἄρα α' τινὶ τῷ β'. καὶ πάλιν ἔσται τὸ πρῶτον σχῆμα.

» ΕΙ δὲ στερητικὸς ὁ συλλογισμός, ἡ μὲν ὑπόθεσις τὸ α' τινὶ τῷ β' ὑπάρχειν. εἰλήφθαι δέ, καὶ τὸ α' μηδενὶ τῷ γ'. καὶ τὸ γ' παντὶ τῷ β'. ὥστε γίνεται τὸ α' σχῆμα.

Πάλιν δείκνυται ὁ στερητικὸς ἐν δευτέρῳ οὕτως. λέγω ὅτι τὸ α' οὐδενὶ τῷ β'. εἰ γὰρ τοῦτο ψεῦδος, ἀληθὲς τὸ τινί. τὸ δὲ α' οὐδενὶ τῷ γ'. συμπέρασμα ὅτι τὸ γ' οὐ παντὶ τῷ β'. εἰ δὲ τοῦτο ψεῦδος. ἦν γὰρ παντί, ἀληθὲς τὸ παντί. τὸ α' οὐδενὶ τῷ γ'. τὸ γ' παντὶ τῷ β'. τὸ α' οὐδενὶ τῷ β'.

» ΚΑΙ εἰ μὴ καθόλου ὁ συλλογισμός, ἀλλὰ τὸ α' τινὶ τῷ β' δέδεικται μὴ ὑπάρχειν, ὡσαύτως. ὑπόθεσις μὲν γὰρ παντὶ τῷ β' τὸ α' ὑπάρχειν. εἰλήφθαι δὲ τὸ α' μηδενὶ τῷ γ'. καὶ τὸ γ' τινὶ τῷ β'. οὕτω γὰρ τὸ πρῶτον σχῆμα.

Ἐδείχθη δι' ἀδυνάτου τὸ μερικὸν ἐν δευτέρῳ σχήματι οὕτως. λέγω ὅτι τὸ α' οὐ παντὶ τῷ β'. εἰ γὰρ τοῦτο ψεῦδος, ἀληθὲς παντί. εἶτα ληφθήτω ὅτι τὸ α' οὐδενὶ τῷ γ'. τὸ α' παντὶ τῷ β'. συμπέρασμα ὅτι τὸ γ' οὐδενὶ τῷ β'. ἦν δὲ τινί. ἀλλὰ τοῦτο ἔστω ἐναργῶς ψεῦδος. οὐκοῦν ἀληθὲς ἄρα τὸ τινί. εἶτα ἐν πρώτῳ σχήματι δείκνυται οὕτως. ὅτι τὸ α' οὐδενὶ τῷ γ'. τὸ γ' τινὶ τῷ β'. συμπέρασμα ὅτι τὸ α' οὐ παντὶ τῷ β'. οὕτως ὁ τοῦ δευτέρου σχήματος ἐν πρώτῳ δεικνῦσαι. δυνατὸν δὲ καὶ τὰ μερικὰ ἀποφατικὰ ἐν τρίτῳ δεῖξαι.

» ΠΑΛΙΝ ἐν τῷ γ' σχήματι δεδείχθω τὸ α' παντὶ τῷ β' ὑπάρχειν. οὐκοῦν, ἡ μὲν ὑπόθεσις ἦν μὴ παντὶ τῷ β' τὸ α' ὑπάρχειν. εἰλήφθαι δὲ τὸ γ' παντὶ τῷ β'. καὶ τὸ α' παντὶ τῷ γ'. οὕτω γὰρ ἔσται τὸ ἀδύνατον. τοῦτο δὲ τὸ α' σχῆμα. ὡσαύτως δὲ καὶ εἰ ἐπί τινος ἡ ἀπόδειξις. ἡ μὲν γὰρ ὑπόθεσις ἔσται, μηδενὶ τῷ β' τὸ α' ὑπάρχειν. εἰλήφθαι δὲ τὸ γ' τινὶ τῷ β'. καὶ τὸ α' παντὶ τῷ γ'.

Πληρώσας περὶ τοῦ δευτέρου σχήματος, νῦν λέγει περὶ τοῦ τρίτου. καὶ φησὶν ὅτι, τὰ καταφατικὰ τοῦ τρίτου ἐν πρώτῳ σχήματι, δεικτικῶς δείκνυται. τὰ δὲ ἀποφατικά, ἐν δευτέρῳ οὕτως. ἐδείχθη ἐν τρίτῳ διὰ τοῦ ἀδυνάτου, τὸ καθόλου καταφατικὸν οὕτως. ὑποκείσθω ὅτι τὸ α' παντὶ τῷ β' κατὰ τὴν ἀλήθειαν. εἰ δὲ τοῦτο ψεῦδος, ἀληθὲς τὸ οὐ παντί. εἶτα τὸ γ' παντὶ τῷ β'. συμπέρασμα ὅτι τὸ α' οὐ παντὶ τῷ γ'. ἀλλ' ἔστω τοῦτο ψεῦδος. ἦν γὰρ παντί, ἀληθὲς οὖν τὸ παντί. οὐκοῦν ἐν πρώτῳ σχήματι δείκνυται οὕτως. τὸ α' παντὶ τῷ γ'. τὸ γ' παντὶ τῷ β'. συμπέρασμα ὅτι τὸ α' παντὶ τῷ β'. οὕτω τὸ καθόλου καταφατικόν. τὸ δὲ μερικὸν καταφατικὸν ἐδείκνυτο ἐν τρίτῳ σχήματι διὰ τοῦ ἀδυνάτου οὕτως. τὸ α' λέγω ὅτι τινὶ τῷ β'. εἰ γὰρ τοῦτο ψεῦδος, ἀληθὲς τὸ οὐδενί. τὸ α' οὐδενὶ τῷ β'. τὸ γ' τινὶ τῷ β'. συμπέρασμα ὅτι τὸ α' οὐ παντὶ τῷ γ'. ἀλλ' ἔστω τοῦτο ἐναργῶς ψεῦδος. ἦν γὰρ παντί. ὥστε ἀληθὲς τὸ τινί. οὐκοῦν γίνεται ἐν πρώτῳ σχήματι οὕτως. τὸ α' παντὶ τῷ γ'. τὸ γ' τινὶ τῷ β'. τὸ ἄρα α' τινὶ τῷ β'. οὕτω τὰ δι' ἀδυνάτου καταφατικὰ ἐν τρίτῳ δειχθέντα, δεικτικῶς ἐν πρώτῳ ἐδείχθη ὑπάρχοντα.

» ΕΙ δὲ στερητικὸς ὁ συλλογισμός, ὑπόθεσις μὲν τὸ α' τινὶ τῷ β' ὑπάρχειν.

Εἰρηκὼς πῶς τὰ καταφατικὰ ἐν πρώτῳ δείκνυται τὰ ἐν τρίτῳ σχήματι, νῦν λέγει πῶς τὰ ἐν τρίτῳ σχήματι ἀποφατικά, δεικτικῶς δείκνυνται ἐν δευτέρῳ. δύναται δὲ καὶ ἐν πρώτῳ δειχθῆναι. ἀλλ' ἐπειδὴ ἴδιον τοῦτο τοῦ δευτέρου σχήματος, διὰ τοῦτο ἐν δευτέρῳ ἀνάγεται τὸ ἀποφατικὸν τοῦ τρίτου σχήματος διὰ τοῦ ἀδυνάτου οὕτως. ὅτι τὸ α' οὐδενὶ τῷ β'. εἰ γὰρ τοῦτο ψεῦδος, ἀληθὲς τινί. οὐκοῦν τὸ τὸ α' τινὶ τῷ β'. τὸ γ' παντὶ τῷ β'. συμπέρασμα ὅτι τὸ α' τινὶ τῷ γ'. ἀλλὰ τοῦτο ἐναργῶς ψεῦδος. ἦν γὰρ τινί. ἀληθὲς ἄρα τὸ οὐδενί, καὶ ποιοῦμεν λοιπὸν ἐν δευτέρῳ σχήματι οὕτως. τὸ γ' οὐδενὶ τῷ α'. τὸ γ'

παντὶ τῷ β΄· συμπέρασμα ὅτι τὸ α΄ οὐδενὶ τῷ β΄· οὕτω τὸ καθόλου ἀποφατικὸν δείκνυται δεικτικῶς ἐν δευτέρῳ σχήματι.

ΕΙ Λήπται δὲ τὸ γ΄, τῷ μὲν α΄, μηδενί· τῷ δὲ β΄, παντί· τοῦτο δὲ τὸ μέσον σχῆμα· ὁμοίως δὲ καὶ εἰ μὴ καθόλου ἡ ἀπόδειξις· ὑπόθεσις μὲν γὰρ ἔσται παντὶ τῷ β΄ τὸ α΄ ὑπάρχειν· εἴληπται δὲ τὸ γ΄ τῷ μὲν α΄ μηδενί· τῷ δὲ β΄ τινί· τοῦτο δὲ τὸ μέσον σχῆμα· φανερὸν οὖν ὅτι διὰ τῶν αὐτῶν ὅρων καὶ δεικτικῶς ἐστι δεικνύναι τῶν προβλημάτων ἕκαστον· καὶ διὰ τοῦ ἀδυνάτου. ὁμοίως δὲ ἔσται καὶ δεικτικῶν ὄντων τῶν συλλογισμῶν εἰς ἀδύνατον ἀπάγειν ἐν τοῖς εἰλημμένοις ὅροις, ὅταν ἡ ἀντικειμένη πρότασις ἐν τῷ συμπεράσματι ληφθῇ· γίνονται γὰρ οἱ αὐτοὶ συλλογισμοί, τοῖς διὰ τῆς ἀντιστροφῆς· ὥστε εὐθὺς ἔχομεν καὶ τὰ σχήματα· δι᾽ ὧν ἔσται ἕκαστον.

Ὥσπερ τὸ καθόλου ἀποφατικὸν ἐν δευτέρῳ σχήματι ἐδείχθη, οὕτω καὶ τὸ μερικόν· ἐδείκνυτο γὰρ τὸ μερικὸν ἐν τρίτῳ οὕτως· ὅτι τὸ α΄ οὐ παντὶ τῷ β΄· εἰ γὰρ τοῦτο ψεῦδος, ἀληθὲς τὸ παντί· τὸ δὲ γ΄ τινὶ τῷ β΄· οὐκοῦν τὸ α΄ τινὶ τῷ γ΄. ἦν δὲ οὐδενί· τοῦτο δὲ ψεῦδος, ἀληθὲς ἄρα τὸ οὐ παντί· εἶτα ἐν δευτέρῳ σχήματι· ὅτι τὸ γ΄ οὐδενὶ τῷ α΄· τὸ γ΄ τινὶ τῷ β΄· συμπέρασμα ὅτι τὸ α΄ οὐ παντὶ τῷ β΄· οὕτω καὶ τὰ ἀποφατικὰ τοῦ τρίτου σχήματος ἐν τῷ δευτέρῳ δεικτικῶς.

ΔΗΛΟΝ οὖν ὅτι πᾶν πρόβλημα δείκνυται κατ᾽ ἀμφοτέρους τοὺς τρόπους, διά τε τοῦ ἀδυνάτου καὶ δεικτικῶς· καὶ οὐκ ἐνδέχεται χωρίζεσθαι τὸν ἕτερον τοῦ ἑτέρου.

Οὐκ εἶπεν πάντα τρόπον, ἀλλὰ πᾶν πρόβλημα ἢ καταφατικὸν ἢ ἀποφατικόν· ὅτι δείκνυται καὶ δι᾽ ἀδυνάτου καὶ ἐπ᾽ εὐθείας.

ΕΝ ποίῳ δὲ σχήματι ἐστὶν ἐξ ἀντικειμένων προτάσεων συλλογίσασθαι· καὶ ἐν ποίῳ οὐκ ἔστιν, ὧδ᾽ ἔσται φανερόν· λέγω δὲ ἀντικειμένας προτάσεις εἶναι, κατὰ μὲν τὴν λέξιν, τέτταρας· οἷον τὸ παντί, τῷ οὐδενί· καὶ παντί, τῷ οὐ παντί· καὶ τὸ τινί, τῷ οὐδενί· καὶ τὸ τινὶ τῷ οὐ τινί· κατ᾽ ἀλήθειαν δὲ τρεῖς· τὸ γὰρ τινὶ τῷ οὐ τινὶ κατὰ τὴν λέξιν ἀντίκειται μόνον· τούτων δ᾽ ἐναντίας μέν, τὰς καθόλου, τὸ παντί, τῷ μηδενὶ ὑπάρχειν· οἷον τὸ πᾶσαν ἐπιστήμην εἶναι σπουδαίαν, τῷ μηδεμίαν εἶναι σπουδαίαν· τὰς δὲ ἄλλας ἀντικειμένας· ἐν μὲν οὖν τῷ α΄ σχήματι οὐκ ἔστιν ἐξ ἀντικειμένων προτάσεων συλλογισμός, οὔτε καταφατικός, οὔτε ἀποφατικός.

Βούλεται διὰ τούτων ὁ Ἀριστοτέλης παραδοῦναι ἡμῖν τὸν ἐξ ἀντικειμένων τῶν προτάσεων συλλογισμόν· ἀντικείμεναι δὲ λέγονται προτάσεις ἡ πᾶς· καὶ ἡ οὐ πᾶς· τὶς καὶ οὐδείς· πᾶς καὶ οὐδείς· τὶς καὶ οὐ πᾶς· αὗται μὲν τέσσαρες ἀντιθέσεις κατὰ τὴν λέξιν· ἐν γὰρ τοῖς πράγμασιν αὐτοῖς οὐκ ἀντίκειται ἥτις τῇ οὐ πᾶς· ὅπου γε καὶ συναληθεύει αὐτῇ, ὥστε εἰσὶ τρεῖς ἀντιθέσεις. εἰδέναι δὲ δεῖ ὅτι ὁ συλλογισμὸς ὁ ἐξ ἀντικειμένων τῶν προτάσεων συναγόμενος· τὸ αὐτὸ δείκνυσιν καὶ εἶναι καὶ μὴ εἶναι· καὶ ἐν πρώτῳ σχήματι δειχθῆναι τοῦτο οὐ δύναται· ἀλλ᾽ ἐν δευτέρῳ καὶ τρίτῳ· καὶ ἐν τῷ πρώτῳ καταφατικὸν μέν, οὐ δείκνυσι συμπέρασμα· δι᾽ ὅτι ἐξ ἀντικειμένων γίνεται· τὰ δὲ ἀντικείμενα εἰσὶ τὰ καταφατικὰ τοῖς ἀποφατικοῖς· εἰ δὲ ἐστίν, ἡ μὲν καταφατικὴ ἡ δὲ ἀποφατική, ἀποφατικὸν τὸ συμπέρασμα· διὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν καταφατικὸν συναχθῆναι οὐ δύναται ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι· καὶ ἐν τῷ τρίτῳ ὡσαύτως· ἤθελε γὰρ τὸ καταφατικὸν ἐξ ἀμφοτέρων καταφατικῶν εἶναι· νῦν δὲ ἀντιφατικῶς εἰσὶν αἱ προτάσεις· ἡ μὲν καταφατικὴ ἡ δὲ ἀποφατική· οὔτε δὲ ἀποφατικὸν δύναται συναχθῆναι ἐν πρώτῳ σχήματι· οὔτε καταφατικόν· δι᾽ ὅτι τοῦ αὐτοῦ καὶ κατηγοροῦνται καὶ ἀπαρνοῦνται αἱ προτάσεις αἱ ἐξ ἀντικειμένων· ἐν δὲ τῷ πρώτῳ σχήματι τοῦ αὐτοῦ οὐκ ἔτι οἱ ὅροι κατηγοροῦνται καὶ ἀπαρνοῦνται· ἀλλ᾽ ὁ μέσος ὅρος τῷ μὲν ὑπόκειται· τοῦ δὲ κατηγορεῖται· εἰδέναι δὲ δεῖ, ὅτι ταῦτα πρὸς τὴν ἀποδεικτικὴν οὐδὲν συμβάλλεται· πάντως γὰρ ἡ μία πρότασις ψευδής ἐστι· εἰ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένας προτάσεις λαμβάνεις· αἱ δὲ ἀντικείμεναι προτάσεις, ἡ μὲν ἀληθής ἐστιν, ἡ δὲ ψευδής· ὥστε ἐπὶ τῶν ἐξ ἀντικειμένων τὴν μίαν πάντως ἀληθῆ δεῖ εἶναι· τὴν δὲ μίαν ψευδῆ· ἀλλὰ συμβάλλεται ἡμῖν ταῦτα πρὸς τὰς σοφιστικὰς ἐνοχλήσεις· ἵνα μὴ παραλογιζώμεθα ὅτι δύναται τὸ αὐτὸ εἶναι καὶ μὴ εἶναι· ἀκριβέστερον δὲ ἐν τοῖς τοπικοῖς τούτου τὴν μέθοδον δείκνυσιν.

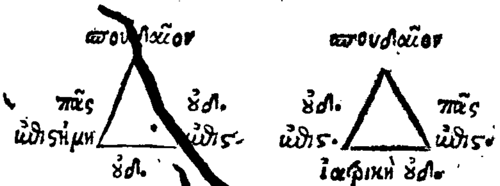
ΚΑΤΑφατικὸς μέν, ὅτι ἀμφοτέρας καταφατικὰς δεῖ εἶναι τὰς προτάσεις· αἱ δ᾽ ἀντικείμεναι φάσις καὶ ἀπόφασις· στερητικὸς δέ, ὅτι αἱ μὲν ἀντικείμεναι τὸ αὐτὸ τοῦ αὐτοῦ κατηγοροῦσι καὶ ἀπαρνοῦνται· τὸ δ᾽ ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι μέσον οὐ λέγεται κατ᾽ ἀμφοῖν· ἀλλ᾽ ἐκείνου μὲν ἄλλο ἀπαρνεῖται· αὐτὸ δὲ ἄλλου κατηγορεῖται· αὗται δὲ οὐκ ἀντίκεινται.

Αὐτὸς λέγει τὴν αἰτίαν δι᾽ ἣν ἐν πρώτῳ σχήματι οὐ δύναται δειχθῆναι, οὔτε καταφατικὸν συμπέρασμα, οὔτε ἀποφατικόν· καταφατικὸν μὲν οὐ δύναται, ἐπειδὴ ἐκ δύο γίνεται καταφατικῶν· ἐπὶ δὲ τῶν ἐξ ἀντικειμένων συλλογισμῶν, ἡ μὲν ἦν κατάφασις, ἡ δὲ ἄλλη ἀπόφασις τῶν προτάσεων· ἀποφατικὸν δὲ συμπέρασμα ἐν πρώτῳ σχήματι οὐ συνάγεται· διατί; ὅτι ἐπειδὴ ἐπὶ τῶν ἐξ ἀντικειμένων συλλογισμῶν πρὸς τῷ μέσῳ ὅρῳ ἐγίνοντο αἱ ἀντιθέσεις καὶ προτάσεις, ὥστε τῶν ἄλλων ὅρων καὶ καταφατικὴν καὶ ἀποφατικὴν ποιεῖν πρότασιν· ἐν δὲ τῷ πρώτῳ σχήματι ὁ μέσος ὅρος ἐν τῇ μιᾷ

προτάσει ὑπόκειται. καὶ ἐν τῇ μιᾷ κατηγορεῖται. ὥστε οὐ δυνατὸν τοῦ αὐτοῦ τὰς ἀντικειμένας προτάσεις λαβεῖν. εἰ οὖν μὴ ἐν πρώτῳ, ἀναγκαίως ἐν δευτέρῳ καὶ τρίτῳ δειχθῶσι τοὺς συλλογισμοὺς τοὺς ἐξ ἀντικειμένων προτάσεων.

» ΕΝ δὲ τῷ μέσῳ σχήματι καὶ ἐκ τῶν ἀντικειμένων, καὶ ἐκ τῶν ἐναντίων ἐνδέχεται γίνεσθαι συλ-
» λογισμόν. ἔστω γὰρ ἀγαθὸν μὲν ἐφ' οὗ α. ἐπιστήμη, ἐφ' οὗ β καὶ γ. εἰ δὴ πᾶσαν ἐπιστήμην σπουδαίαν
» ἔλαβε μηδεμίαν, τὸ α τῷ β' παντὶ ὑπάρχει. καὶ τῷ γ' οὐδενί. ὥστε τὸ β' τῷ γ' οὐδενί. οὐδεμία ἄρα
» ἐπιστήμη, ἐπιστήμη ἐστίν.

Δείξας ὅτι ἐν πρώτῳ σχήματι οὐ δυνατὸν συνάγειν τοὺς ἐξ ἀντικειμένων προτάσεων συλλογισμούς. νῦν βούλεται δεῖξαι ὅτι ἐν δευτέρῳ συνάγεται. συνάγεται δὲ ὅτι τὸ αὐτὸ καὶ ὂν ἐστὶ καὶ μὴ ὂν οὕτως. ὡς μέσος ὅρος τὸ σπουδαῖον. ἐπιστήμη δὲ καὶ ἐπιστήμη ὡς ἰατρικὴ ἄκροι. καὶ λέγομεν οὕτως ἐν δευτέρῳ σχήματι ὅτι πᾶσα ἐπιστήμη σπουδαία ἐστίν. οὐδεμία ἐπιστήμη ὡς ἰατρικὴ σπουδαία. ὥστε συνάγεται ὅτι ἰατρικὴ ἐπιστήμη. ἐπιστήμη οὐκ ἔστιν. εἰ γὰρ πᾶσα ἐπιστήμη σπουδαία. οὐδεμία δὲ ἰατρικὴ ἐπιστήμη σπουδαία. οὐδὲ ἰατρικὴ ἐπιστήμη, ἐπιστήμη ἐστίν. λάβε δὲ τὸν μέσον ὅρον πάλιν πρὸς τὴν

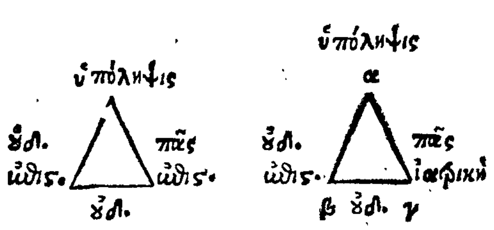
ἰατρικὴν καὶ μείζονα οὕτως. οὐδὲν σπουδαῖον ἰατρική ἐστιν ἐπιστήμη. πᾶν σπουδαῖον ἐπιστήμη ἐστίν. ὥστε ἡ ἰατρικὴ ἐπιστήμη, ἐπιστήμη οὐκ ἔστιν. καλῶς οὖν ἐλέγομεν περὶ τῶν ἐξ ἀντικειμένων προτάσεων συλλογισμῶν, ὅτι τὸ αὐτὸ καὶ εἶναι καὶ μὴ εἶναι συνάγεται. δῆλον δὲ τοῦτο συνήχθη διὰ τὸ εἶναι τὴν μείζω ψευδῆ τὴν λέγουσαν. οὐδὲν σπουδαῖον ἰατρική ἐστιν ἐπιστήμη. ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἐλάττω τὴν λέγουσαν. πᾶν σπουδαῖον ἐπιστήμη ἐστίν. δυνατὸν δὲ διὰ τούτων τῶν τρόπων καὶ τὰ θεῖα δεῖξαι μὴ θεῖα. καὶ τὴν ἡδονὴν μὴ εἶναι ἡδονήν. καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. ἀλλ' εἰδέναι δεῖ ὅτι κρύψις οὐ γέγονεν τῶν ὅρων ἐνταῦθα, ἀλλ' εὐθέως ὁ προσδιαλεγόμενος νοεῖ, καὶ οὐ δίδωσι τοῦτο. ὅτι πᾶν σπουδαῖον ἐπιστήμη. καὶ οὐδὲν σπουδαῖον ἰατρικὴ ἐπιστήμη. ἐν δὲ τοῖς τοπικοῖς παραδίδωσι μεθόδους τῶν κρύψεων, δι' ἃς τοῦτο δοθήσεται. τόπους δὲ ἐκάλεσεν αὐτὰς τὰς μεθόδους.

» ΟΜΟΙΩΣ δὲ καὶ εἰ πᾶσαν λαβὼν σπουδαίαν, τὴν ἰατρικὴν μὴ σπουδαίαν ἔλαβε. τῷ μὲν γὰρ
» β' παντὶ τὸ α. τῷ δὲ γ', οὐδενί.

Ὁμοίως φησίν, ἐὰν ἡ μείζων πρότασις μὴ ἀποφατική, ἀλλὰ καταφατική, ἡ δὲ ἐλάττων ἀποφατική, ἵνα μόνον μεταθῶμεν τὰς προτάσεις, πάλιν δείκνυμεν τὸ αὐτό.

» ΩΣΤΕ ἡ τὶς ἐπιστήμη. οὐκ ἔσται ἐπιστήμη, καὶ εἰ τὸ μὲν γ' παντὶ τὸ α. τῷ δὲ β' μηδενί. ἔστι δὲ τὸ μὲν β',
» ἐπιστήμη, τὸ δὲ γ' ἰατρική. τὸ δὲ α ὑπόληψις. οὐδεμίαν γὰρ ἐπιστήμην ὑπόληψιν λαβών, εἴληφέ τινα ἐπιστή-
» μην εἶναι ὑπόληψιν.

Οἷον ἡ ἰατρική. τὶς γὰρ ἐπιστήμη ἐστίν. καὶ εἰ τῷ μὲν γ' παντὶ τὸ α. ἐὰν ἡ μείζων ἀποφατική, ἡ δὲ ἐλάττων καταφατική, τὸ αὐτὸ καὶ εἶναι καὶ μὴ εἶναι δειχθήσεται. οἷον ἡ ὑπόληψις. οὐδεμιᾷ ἐπιστήμῃ. ὑπόληψις πάσῃ ἰατρικῇ ἐπιστήμῃ. συμπέρασμα ὅτι οὐδεμιᾷ ἰατρικῇ ἐπιστήμῃ, ἐπιστήμη ἐστίν.

» ΔΙΑφέρει δὲ τοῦ πάλαι, τῷ περὶ τῶν ὅρων ἀντι-
» στρέφεσθαι. πρότερον μὲν γὰρ πρὸς τῷ β'. νῦν
» δὲ πρὸς τῷ γ', τὸ καταφατικόν.

Διαφέρει φησὶν ὁ δεύτερος τρόπος τῶν ἐξ ἀντικειμένων προτάσεων τοῦ πρώτου. ὅτι ὁ πρῶτος ἔχει τὴν ἐλάττονα ἀποφατικήν, τὴν δὲ μείζονα καταφατικήν. ὁ δὲ δεύτερος, τὸ ἀνάπαλιν.

» ΚΑΙ ἐὰν ἡ δὲ μὴ καθόλου ἡ ἑτέρα πρότασις ὡσαύτως. ἀεὶ γὰρ τὸ μέσον ἐστίν, ὃ ἀπὸ θατέρου μέν,
» ἀποφατικῶς λέγεται. κατὰ θατέρου δέ, καταφατικῶς. ὥστ' ἐνδέχεται τὰ ἀντικείμενα περαίνεσθαι.

Εἶπεν περὶ τῶν ἄμφω καθόλου καὶ ἀντικειμένων ἐναντίων προτάσεων, νῦν λέγει περὶ τῶν ἐκ τῆς ἑτέρας μερικῆς καὶ ἀντικειμένων ἀντιφατικῶς. δεῖ ἐξ ἀνάγκης γὰρ αἱ ἀντικείμεναι προτάσεις, ἢ ἐναντίαι εἶσιν, ἢ ἀντιφατικαί. οὕτω γὰρ γίνεται ὁ ἐξ ἀντικειμένων συλλογισμός. εἰ δὲ μὴ ὦσιν αἱ προτάσεις ἀντικείμεναι, οὐ γίνεται. ὥστε ἐὰν ὦσιν αἱ προτάσεις μερικαὶ καὶ καθόλου, αἱ αὐταὶ ἀποδείξεις ἔσονται.

» ΠΛΗ'Ν οὐκ ἀεί. οὐ δὲ πάντως. ἀλλ' ἐὰν οὕτως ἔχῃ τὰ ὑπὸ τὸ μέσον, ὥστ' ἢ ταὐτὰ εἶναι. ἢ ὅλον πρὸς
» μέρος. ἄλλως δὲ ἀδύνατον. οὐ γὰρ ἔσονται οὐδαμῶς αἱ προτάσεις, οὔτε ἐναντίαι, οὔτ' ἀντικείμεναι.

Φαίνεται ἐξ ἀντικειμένων τότε, ὅτε ὁ μέσος ὅρος τῷ μὲν κατηγορεῖται, τοῦ δὲ ἀπαρνεῖται ἀντικειμένως. ἄλλως δὲ οὐ γίνεται.

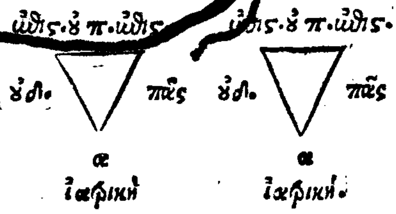
» ἘΝ δὲ τῷ τρίτῳ σχήματι καταφατικὸς μὲν συλλογισμὸς, οὐδέποτ' ἔσται ἐξ ἀντικειμένων προτάσεων διὰ τὴν προειρημένην αἰτίαν, καὶ ἐπὶ τοῦ πρώτου σχήματος. ἀποφατικὸς δὲ ἔσται συλλογισμὸς, καὶ καθόλου καὶ μὴ καθόλου τῶν ὅρων ὄντων. ἔστω γὰρ ἐπιστήμη ἐφ' οὗ β' καὶ γ', ἰατρικὴ δ', ἐφ' οὗ α'.

Πληρώσας περὶ τοῦ δευτέρου σχήματος, νῦν λέγει καὶ περὶ τοῦ τρίτου. ὅτι καὶ ἐν τῷ τρίτῳ δείκνυται ἐξ ἀντικειμένων προτάσεων συλλογισμός. ἤτοι καθόλου ὄντων τῶν ὅρων, ἢ οὔ. ἀλλ' ἐν τρίτῳ καταφατικὰ οὐ δείκνυται. ἀλλὰ ἀποφατικὰ διὰ τὴν προειρημένην αἰτίαν.

» ΕἸ οὖν λάβοι πᾶσαν ἰατρικὴν ἐπιστήμην, καὶ μηδεμίαν ἰατρικὴν ἐπιστήμην, τὸ β' παντὶ τῷ α' εἴληφε. καὶ τὸ γ' οὐδενί. ὥστ' ἔσται τὶς ἐπιστήμη οὐκ ἐπιστήμη.

Ἐν τρίτῳ σχήματι δείκνυσι, πῶς τὸ αὐτὸ καὶ εἶναι καὶ μὴ εἶναι, δείκνυται ἐξ ἀντικειμένων τῶν προτάσεων. καὶ ἀμφοτέρων καθόλου οὐσῶν. ἡ ἐπιστήμη οὐδεμιᾷ ἰατρικῇ. ἡ ἐπιστήμη πάσῃ ἰατρικῇ. καὶ συμπέρασμα ὅτι οὐ πᾶσα ἐπιστήμη, ἐπιστήμη ἐστίν. ἀλλ' ἐνταῦθα πάλιν αἱ προτάσεις δῆλαι. αἱ δὲ μέθοδοι παραδίδονται ἐν τοῖς τόποις ὅπως κρύβειν ὀφείλωμεν τὰς προτάσεις. κρύβομεν δὲ τὰς προτάσεις, ὅτε διὰ πολλῶν ἄλλων τὸ αὐτὸ συνάγεται, ἢ δι' ἄλλων ὀνομάτων οὕτως. πᾶσα ἡδονὴ καλόν ἐστιν. ἡ χαρὰ καλὸν οὐκ ἔστιν. συμπέρασμα, τὶς ἄρα ἡδονὴ, ἡδονὴ οὐκ ἔστιν. ὥστε ἡ χαρὰ εἴπερ ἡδονὴ οὖσα, καλὸν οὐκ ἔστιν. ἐνταῦθα γὰρ ἐπειδὴ ἄλλα ὀνόματά ἐστιν, κρύβεται ἡ δύναμις τῶν ἀντικειμένων προτάσεων.

» ΟΜΟΙΩΣ δὲ καὶ ἐὰν μὴ καθόλου ληφθῇ ἡ α' β' πρότασις. εἰ γάρ ἐστί τις ἰατρικὴ ἐπιστήμη, καὶ πάλιν μηδεμία ἰατρικὴ ἐπιστήμη, συμβαίνει ἐπιστήμην τινὰ μὴ εἶναι ἐπιστήμην.

Καὶ ἐὰν ἡ μείζων μὴ καθόλου, καθόλου δὲ ἡ ἐλάττων, τὸ αὐτὸ συνάγεται. οἷον ἰατρικῇ τινὶ, ἐπιστήμη. ἰατρικῇ οὐδεμιᾷ ἐπιστήμη. συμπέρασμα ὅτι οὐ πᾶσα ἐπιστήμη ἐπιστήμη ἐστιν.

» ΕἸΣΙ δὲ καθόλου τῶν ὅρων μὲν λαμβανομένων ἐναντίαι αἱ προτάσεις. εἰ δὲ ἐν μέρει ἅτερος, ἀντικείμεναι.

Εἰσὶ δὲ καθόλου προτάσεις ὅτε αἱ ἐναντίαι λαμβάνονται. μερικὴ δὲ γίνεται ἡ μία, ὅτε τὸ ἀντιφατικὸν ληφθῇ.

» ΔΕΙ δὲ κατανοεῖν ὅτι ἐνδέχεται μὲν οὕτω τὰ ἀντικείμενα λαμβάνειν, ὥσπερ εἴπομεν. πᾶσαν ἐπιστήμην σπουδαίαν εἶναι. καὶ πάλιν οὐδεμίαν ἢ τινὰ μὴ σπουδαίαν, ὅπερ οὐκ εἴωθε λανθάνειν. ἔστι δὲ καὶ δι' ἄλλων ἐρωτημάτων συλλογίσασθαι θάτερον. ἢ καὶ ὡς ἐν τοπικοῖς ἐλέχθη λαβεῖν.

Δεῖ φησιν προσέχειν, ὅτι ἐγχωρεῖ λαβεῖν τὰ ἀντικείμενα ἄνευ κρύψεως, ὥστε μὴ λαθεῖν τοὺς διαλεγομένους. ἐνδέχεται δὲ ταῦτα τὰ ἀντικείμενα δι' ἄλλων ἐπ' ἐρωτήσεων λαβεῖν τὸν προσδιαλεγόμενον. ὥσπερ εἰρήκαμεν ἐν τοῖς τόποις.

» ἘΠΕΙ δὲ τῶν καταφάσεων αἱ ἀντιθέσεις τρεῖς, ἑξαχῶς συμβαίνει τὰ ἀντικείμενα λαμβάνειν. ἢ παντὶ καὶ μηδενί. ἢ παντὶ καὶ μὴ παντὶ, ἢ τινὶ καὶ μηδενί. καὶ τοῦτο ἀντιστρέψαι ἐπὶ τῶν ὅρων. οἷον τὸ α' παντὶ τῷ γ'. τῷ β' μηδενί. ἢ τῷ γ' παντί. τῷ δὲ β' μηδενί. ἢ τῷ μὲν, παντὶ, τῷ δ', μὴ παντί. καὶ πάλιν τοῦτο ἀντιστρέψαι κατὰ τοὺς ὅρους. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ τρίτου σχήματος. ὥστε φανερὸν, ὁσαχῶς τε καὶ ἐν ποίοις σχήμασιν ἐνδέχεται διὰ τῶν ἀντικειμένων προτάσεων γενέσθαι συλλογισμόν.

Εἰρηκὼς ὁ ἀριστοτέλης περὶ τῶν ἐξ ἀντικειμένων συλλογισμῶν πῶς γίνονται, νῦν λέγει πόσοι μὲν τρόποι συζυγιῶν γίνονται τῶν ἐξ ἀντικειμένων. καὶ ποῖαι συζυγίαι μάλιστα λαμβάνονται. καὶ εἰ λαμβάνονται ὡς ἐν τῷ δευτέρῳ σχήματι, τὸ καθόλου ἀνάγκη εἶναι πρὸς τῇ μείζονι. εἰ οὖν ἐστὶν ἡ μείζων καθόλου καὶ καταφατικὴ, ἐξ ἀνάγκης ἡ ἐλάττων τριχῶς ποικίλλεται. καὶ γίνονται πῶς τρεῖς τρόποι. ἢ γὰρ καθόλου ἀποφατική ἐστιν. ἢ μερικὴ ἀποφατικὴ ἢ μερικὴ καταφατική. εἰ δὲ μείζων ἡ καθόλου ἀποφατικὴ, πάλιν ἡ ἐλάττων ποικίλλεται τριχῶς. ἢ γὰρ καθόλου καταφατική ἐστιν. ἢ μερικὴ καταφατικὴ, ἢ μερικὴ ἀποφατικὴ, ὥστε εἶναι ἓξ τὰς συζυγίας. ἀλλ' οὐ πᾶσαι συντελοῦσιν εἰς τὸν περὶ τῶν ἀντικειμένων συλλογισμὸν, ἀλλ' αἱ τέσσαρες μόνον. οὔτε γὰρ ἐκ δύο καταφατικῶν, ἢ ἐκ δύο ἀποφατικῶν συλλογισμὸν ποιοῦσιν. τῷ αὐτῷ τρόπῳ καὶ ἐν τρίτῳ σχήματι γίνονται ἀεὶ συλλογισμοί. ὅτε ἡ ἐλάττων καταφατική. εἰ δὲ ἀποφατικὴ, οὐ γίνεται.

» ΦΑΝΕΡΟΝ δ' ὅτι καὶ ἐκ ψευδῶν, ἔστιν ἀληθὲς συλλογίσασθαι. καθάπερ εἴρηται πρότερον. ἐκ δὲ τῶν ἀντικειμένων, οὐκ ἔστιν. ἀεὶ γὰρ ἐναντίος ὁ συλλογισμὸς γίνεται τῷ πράγματι. οἷον εἰ ἔστιν ἀγαθὸν, μὴ εἶναι ἀγαθόν. ἢ εἰ ζῶον, μὴ ζῶον. διὰ τὸ ἐξ ἀντιφάσεως εἶναι τὸν συλλογισμόν. καὶ τοὺς ὑποκειμένους ὅρους, ἢ τοὺς αὐτοὺς εἶναι. ἢ τὸν μὲν, ὅλον. τὸν δὲ, μέρος.

Φανεροῦ ὄντος ὅτι ἐκ ψευδῶν ἀληθὲς ἐνδέχεται συλλογίσασθαι. μὴ νομίσῃς ὅτι, ἐξ ἀντικειμένων ἀληθὲς ἐνδέχεται συλλογίσασθαι. πῶς γὰρ δυνατὸν ὅλην τὴν ἀντίφασιν λαμβάνοντας, ἀληθῆ συμπεράναι,

ναι, γίνεται γὰρ τῶν ἐναντίων ἀντικειμένων ὁ συλλογισμός. οἷον ἀγαθόν ἐστιν ἡ ἡδονὴ ἡ ἡδονή. ἀγαθὸν
οὐκ ἔστιν ἡ ἡδονή. οὐκ ἔστιν ἄρα ἡ ἡδονὴ ἡ ἡδονή. ἐπειδὴ οὖν οἱ ἐξ ἀντικειμένων συλλογισμοὶ τὸ ὂν ὡς μὴ
ὂν συλλογίζονται, τούτου χάριν ἀληθῆ συλλογισμὸν οὐ ποιοῦσιν.

» ΔΗΛΟΝ δὲ καὶ ὅτι ἐν τοῖς παραλογισμοῖς οὐδὲν κωλύει γίνεσθαι τῆς ὑποθέσεως τὴν ἀντίφα-
» σιν. οἷον εἰ ἔστι περιττὸν, μὴ εἶναι περιττόν. ἐκ γὰρ τῶν ἀντικειμένων προτάσεων ἐναντίος ἦν ὁ συλλογι-
» σμός. ἐὰν οὖν λάβοις τοιαύτας, ἔσται τῆς ὑποθέσεως ἀντίφασις.

Ἐπὶ τῶν παραλογισμῶν τῶν ἐξ ἀντιφάσεων. παραλογισμοὶ γὰρ οὗτοι. τοῦτο συνάγεται τὸ ἐναντίον τῇ
ὑποθέσει. οἷον εἰ περιττόν ἐστιν, οὐκ ἔστι περιττόν. εἰ ὄν. ὅτι οὐκ ἔστιν ὄν. δεῖ οὖν κατανοεῖν ὅτι οὐκ ἔστιν ἐκ
τῶν ἐναντίων ἀντικείμενον συμπέρασμα συνάγειν. ὅτι τὰ ἐναντία τῷ αὐτῷ ὑπάρχει. ἀλλὰ πῶς συ-
νάγεται, ὅτι ἐλήφθη τοιαύτη πρότασις ἡ ἐλάττων, ὥστε τὸ ἐναντίον ὅλον ἐμφαίνειν. οἷον τὸ ζῶον καὶ
λευκὸν καὶ μέλαν. καὶ συνάξει ἐν πρώτῳ σχήματι τοιοῦτο.

» ΔΕΙ δὲ κατανοεῖν ὅτι οὕτω μὲν οὐκ ἔστιν ἐναντία συμπεράνασθαι ἐξ ἑνὸς συλλογισμοῦ. ὥστε εἶναι
» τὸ συμπέρασμα τὸ μὴ ὂν ἀγαθὸν, ἀγαθόν. ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον. ἐὰν μὴ εὐθὺς ἡ πρότασις τοιαύτη ληφθῇ.
» οἷον πᾶν ζῶον εἶναι λευκὸν, καὶ μὴ λευκόν. τὸν δὲ ἄνθρωπον ζῶον.

Ζητεῖ διὰ τούτων ὁ Ἀριστοτέλης, εἰ δυνατὸν ἐπὶ τῶν ἐπὶ ἀντικειμένων συλλογισμῶν τὰ ἐναντία συλλο-
γίζεσθαι γινόμενα ὡς ὑποκείμενα τῷ μείζονι ὅρῳ εἰ ἄρα δύναται συστῆναι. καὶ πρώην μὲν ἔλεγεν
ὅτι οὐ δυνατὸν ἐξ ἀντικειμένων τοῦτο συλλογίσασθαι. οἱ γὰρ συλλογισμοὶ οἱ ἐξ ἀντικειμένων, τὸ ὂν μό-
νον ποιοῦσιν, ὡς μὴ ὄν. νῦν δὲ βούλεται δεῖξαι, ὅτι δυνατὸν συλλογίσασθαι τὰ ἐναντία τῷ αὐτῷ ὑ-
πάρχειν. ἀλλ' εἰ δύναται πῶς, ἐδείχθη ὅτι ἐν πρώτῳ σχήματι οὐ συνάγονται ἐξ ἀντικειμένων συλλο-
γισμοί. καὶ εἰ οὕτω πάλιν πῶς φησι δύναται συναχθῆναι ἐν πρώτῳ σχήματι, ὅτι τὰ ἐναντία τῷ αὐτῷ
ὑπάρχει. πῶς οὖν συνάγεται, ὅτι ἡ ἐλάττων πρότασίς ἐστιν ἡ τὸ ἐναντίον καταφάσκουσα ὅλον. οἷον,
ὁ ἄνθρωπος ζῶόν ἐστι. τὸ ζῶον καὶ λευκὸν καὶ μέλαν. ἰδοὺ τὰ ἐναντία κατέφησε. καὶ συμπέρασμα ὅτι
ὁ ἄνθρωπος, καὶ μέλας καὶ λευκός. ἀλλ' εἰδέναι δεῖ ὅτι τὴν ἐλάττονα πρότασιν ὡς τὰ ἐναντία ἄμφω
καταφάσκουσαν. ἢ κατὰ ἄμφω ἀποδείκνυμεν. ἢ τὴν μὲν ὁμολογουμένην λαμβάνομεν, τὴν δὲ ἀπο-
δείκνυμεν. οἷον ὅτι τὸ ζῶον καὶ λευκὸν καὶ μέλαν ἐστί. τούτων γὰρ ἀποδείκνυμεν ἑκάτερον ἢ θάτερον
μόνον. ἢ οὐδέτερον. ἀλλὰ ὡς ὁμολογούμενον λαμβάνεται.

» ΑΛΛ' ἢ προσλαβεῖν δεῖ τὴν ἀντίφασιν. οἷον, ὅτι πᾶσα ἐπιστήμη ὑπόληψις καὶ οὐχ ὑπόληψις. εἶτα
» λαβεῖν ὅτι ἡ ἰατρικὴ ἐπιστήμη μέν ἐστιν, οὐδεμία δὲ ὑπόληψις. ὥσπερ οἱ ἔλεγχοι γίνονται, ἢ ἐκ δύο συλ-
» λογισμῶν. ὥστε δὲ εἶναι ἐναντία κατ' ἀλήθειαν τὰ εἰλημμένα, οὐκ ἔστιν ἄλλον τρόπον, ἢ τοῦτον καθάπερ
» εἴρηται πρότερον.

Φησὶ τὴν ἐλάττω πρότασιν τὴν τὸ ἐναντίον ὅλον εἰσάγουσαν. οἷον ὅτι ἐπιστήμη καὶ ὑπόληψις καὶ οὐχ ὑ-
πόληψις. ἢ ὅλην ἢ ἀναμέρος κατασκευάσομεν. ἢ τῆς ὅλης θάτερον μέρος. ἢ ὅλης οὐδέτερον μέρος. ἀλλ'
ὡς ὁμολογούμενα τὰ μόρια ληψόμεθα. ἀλλὰ τὸ μέλλον κατασκευασθῆναι ὅλον. ἐκ δύο συλλογι-
σμῶν κατασκευάζεται. ἕκαστον παρὰ μέρος. οἷον ὅτι τὸ ζῶον λευκόν ἐστι. καὶ πάλιν παρὰ μέρος, ὅτι
τὸ ζῶον μέλαν ἐστίν. ὥσπερ οὖν εἰ βουληθῇς ἐλέγξαι ὅτι τοῦτο οὕτως ἔχειν, ἐλέγξῃς διχῶς. ἅπαξ μὲν ὡς
ἐπὶ τοῦ ζώου λευκόν ἐστι. δεύτερον δὲ ὡς ἐπὶ τοῦ ζώου μέλαν ἐστίν. οὕτω καὶ διχῶς συλλογίσῃ τὴν ἐλάτ-
τω πρότασιν, διὰ προσυλλογισμοῦ. καὶ τότε ληφθήσεται ὡς πρότασις.

» ΤΟ δὲ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖσθαι καὶ λαμβάνειν, ἔστι μὲν ὡς ἐν γένει λαβεῖν ἐν τῷ μὴ ἀποδεικνύναι τὸ
» προκείμενον. τοῦτο δὲ ἐπισυμβαίνει πολλαχῶς. καὶ γὰρ εἰ ὅλως μὴ συλλογίζεται. καὶ εἰ δι' ἀγνωστοτέ-
» ρων, ἢ ὁμοίως ἀγνώστων. καὶ εἰ διὰ τῶν ὑστέρων τὸ πρότερον. ἡ γὰρ ἀπόδειξις ἐκ πιστοτέρων τε καὶ προτέ-
» ρων ἐστί. τούτων μὲν οὖν οὐδέν ἐστι τὸ αἰτεῖσθαι τὸ ἐξ ἀρχῆς. ἀλλ' ἐπεὶ τὰ μὲν δι' αὐτῶν πέφυκε γνω-
» ρίζεσθαι, τὰ δὲ δι' ἄλλων. αἱ μὲν γὰρ ἀρχαὶ, δι' ἑαυτῶν. τὰ δὲ ὑπὸ τὰς ἀρχὰς δι' ἄλλων, ὅταν τὸ μὴ τὸ
» δι' αὑτοῦ γνωστὸν, δι' ἑαυτοῦ τις ἐπιχειρῇ δεικνύναι, τότε αἰτεῖται τὸ ἐξ ἀρχῆς. τοῦτο δέ ἐστι μὲν οὕτω
» ποιεῖν. ὥστ' εὐθὺς ἀξιῶσαι τὸ προκείμενον. ἐνδέχεται δὲ καὶ μεταβαίνοντας ἐπ' ἄλλα ἄττα τῶν πεφυ-
» κότων δι' ἐκείνων δείκνυσθαι, διὰ τούτων ἀποδεικνύναι τὸ ἐξ ἀρχῆς. οἷον εἰ τὸ α δεικνύοιτο, διὰ τοῦ β.
» τὸ δὲ β διὰ τοῦ γ. τὸ δὲ γ πεφυκὸς εἴη δείκνυσθαι, διὰ τοῦ α.

Νῦν βούλεται εἰπεῖν περὶ τοῦ ἐξ ἀρχῆς αἰτεῖσθαι. τὸ δὲ ἐξ ἀρχῆς αἰτεῖσθαι, τοῦτό ἐστι τὸ ζητούμενον ὡς
ὁμολογούμενον λαμβάνειν. γίνεται δὲ τοῦτο, τὸ λαμβάνειν τοὺς δύο ὅρους ἀντιστρέφοντας. ὡς ἄνθρω-
πος καὶ γελαστικόν. ἢ τὸν ἕνα ὑπάρχοντα τῷ ἑτέρῳ, ὡς τὸ ἡ ἡδονὴ, χαρά. γίνεται δὲ ἡ ἐξ ἀρχῆς αἴτη-
σις, κατὰ τὰ τρία σχήματα. καὶ ἵνα τὴν ἀσάφειαν τῆς λέξεως εἰς σαφὲς μεταστρέψωμεν, ὀφείλομεν
θεωρῆσαι πῶς γίνεται κατὰ τὰ τρία σχήματα, τὸ ἐξ ἀρχῆς ζητούμενον. καὶ πρῶτον ὡς ἐν πρώτῳ σχή-
ματι δέον. ἔστω μὲν δεῖξαι, ὅτι τὸ α παντὶ τῷ γ ὑπάρχει, διὰ τοῦ β. ἐὰν λάβω τὸ α παντὶ τῷ β. καὶ τὸ
β παντὶ τῷ γ. οὔπω δῆλον εἰ τὸ ἐξ ἀρχῆς ἔλαβον. εἰ δὲ λάβω τὸ α τὸ αὐτὸ εἶναι τῷ β, τότε ἡ ἐξ ἀρ-
χῆς αἴτησις πρὸς τὴν ἐλάττω πρότασιν γίνεται. εἰ γὰρ τὸ α παντὶ τῷ β. ἐπειδὴ τὸ αὐτό ἐστι. τὸ δὲ β

παντὶ τῷ γ· τὸ ἐξ ἀρχῆς ζητούμενον ἔλαβον· ὁ γὰρ μὴ συγχωρῶν ὅτι τὸ α παντὶ τῷ γ, οὐδὲ τὸ β παντὶ τῷ γ συγχωρήσει· τὸ αὐτὸ γάρ ἐστιν τὸ α καὶ τὸ β· νῦν οὖν ἔλαβον τὰ ἄλλα κατὰ τοῦ ἄλλου. ἀλλὰ δὴ ληφθήτω τὸ αὐτὸ κατὰ τῶν ἄλλων· ὥστε εἶναι τὸ β γ τὸ αὐτό. ἐὰν οὖν εἴπω, τὸ α παντὶ τῷ β· καὶ τὸ β παντὶ τῷ γ· τὸ α παντὶ τῷ γ· περὶ τὴν μείζω ἡ ἐξ ἀρχῆς αἴτησις γίνεται· ὁ γὰρ μὴ συγχωρῶν ὅτι τὸ α παντὶ τῷ γ, οὐδὲ ὅτι παντὶ τῷ β. οὕτω τὸ καθόλου καταφατικόν. ἀλλὰ δέον ἔστω δεῖξαι τὸ καθόλου ἀποφατικόν. οὐκοῦν λαμβάνομεν ἢ τὸ αὐτὸ ἀπὸ τῶν ἄλλων ἢ τὰ ἄλλα ἀπὸ τοῦ ἄλλου. καὶ τέως λάβωμεν τὸ αὐτὸ ἀπὸ τῶν ἄλλων· ὥστε εἶναι τὸ α χωρίς, τὸ δὲ β γ τὸ αὐτό. ἔστω οὖν τὸ β παντὶ τῷ γ. ὁ οὖν μὴ συγχωρῶν ὅτι τὸ α οὐδενὶ τῷ γ, οὐδὲ τοῦτο συγχωρεῖ, ὅτι τὸ α οὐδενὶ τῷ β· τὸ γὰρ β καὶ τὸ γ τὸ αὐτό ἐστιν. ὥστε ἡ ἐξ ἀρχῆς αἴτησις περὶ τὴν μείζω νῦν γέγονεν. ἀλλὰ δὴ ἔστω τὰ ἄλλα ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ, ὥστε εἶναι τὸ α παντὶ τῷ β· τὸ β οὐδενὶ τῷ γ. ἀλλὰ ἀσυλλόγιστος ἡ συζυγία. εἰ δὲ ἀντιστρέψωμεν, γίνεται συλλογιστική· καὶ φανεροῦται ἡ ἐν ἀρχῇ αἴτησις, οὕτως. εἰ τὸ β οὐδενὶ τῷ γ· καὶ τὸ γ οὐδενὶ τῷ β· τὸ δὲ β παντὶ τῷ α· τὸ αὐτὸ γάρ ἐστι τὸ α καὶ τὸ β· καὶ τὸ γ οὐδενὶ τῷ α· ὥστε καὶ τὸ α οὐδενὶ τῷ γ· ἡ οὖν ἐξ ἀρχῆς αἴτησις περὶ τὴν β γ γέγονεν· ὁ γὰρ μὴ συγχωρῶν τὸ α οὐδενὶ τῷ γ, οὐδὲ τοῦτο συγχωρεῖ ὅτι τὸ γ οὐδενὶ τῷ β· ὥστε εἰ οὐ δεῖ ὅτι ἀντιστροφῆς ἐδείχθη, νῦν ἡ ἐξ ἀρχῆς αἴτησις. πάλιν δέον ἔστω δεῖξαι τὸ μερικὸν καταφατικόν· λαμβάνομεν οὖν ἢ τὸ αὐτὸ κατὰ τῶν ἄλλων· ἢ τὰ ἄλλα κατὰ τοῦ ἄλλου. εἰ οὖν λάβωμεν τὰ ἄλλα κατὰ τοῦ ἄλλου· ὥστε τὸ αὐτὸ εἶναι τὸ α β· λαμβάνομεν οὕτως· τὸ α παντὶ τῷ β· τὸ β τινὶ τῷ γ· τὸ α τινὶ τῷ γ· ἡ ἐν ἀρχῇ αἴτησις περὶ τὴν ἐλάττω γέγονεν· ὁ γὰρ μὴ συγχωρῶν ὅτι τὸ α τινὶ τῷ γ, οὐδ' ὅτι τὸ β τινὶ τῷ γ συγχωρεῖ. ἐὰν δὲ λάβωμεν τὸ αὐτὸ κατὰ τῶν αὐτῶν· συμβαίνει γίνεσθαι τὴν μείζω μερικήν, εἰ λάβωμεν τὰ αὐτὰ τὸ β γ. ἀλλ' ἀντιστρέψαντες ποιοῦμεν οὕτως· τὸ γ παντὶ τῷ β· τὸ β τινὶ τῷ α· τὸ γ τινὶ τῷ α· ὥστε καὶ τὸ α τινὶ τῷ γ· ἡ ἐξ ἀρχῆς αἴτησις περὶ τὴν β α· ὁ γὰρ μὴ συγχωρῶν τὸ α τινὶ τῷ γ, οὐδὲ τὸ β τινὶ τῷ α συγχωρήσει· ὥστε καὶ νῦν τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτηθέν, δι' ἀντιστροφῆς δείκνυται. ἔτι δέον ἔστω δεῖξαι τὸ μερικὸν ἀποφατικόν· οὐκοῦν ἢ τὸ αὐτὸ ἀπὸ τῶν αὐτῶν λαμβάνομεν· ὥστε εἶναι τὸ α οὐ παντὶ τῷ β· τὸ β παντὶ τῷ γ· ἢ τὰ αὐτὰ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ· ὥστε εἶναι τὸ α παντὶ τῷ β· τὸ β οὐ παντὶ τῷ γ. ἀλλ' εἰδέναι δεῖ, ὅτι οὐ γίνεται τὸ μερικὸν ἀποφατικὸν ἐν πρώτῳ σχήματι δεικνύον τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτηθέν. εἰ γὰρ λάβωμεν τὰ αὐτὰ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἡ ἐλάττων ἀποφατικὴ εὑρίσκεται· καὶ ἐν πρώτῳ σχήματι ἀσυλλόγιστος ἡ συζυγία. εἰ δὲ λάβω τὸ αὐτὸ ἀπὸ τῶν αὐτῶν, γίνεται ἡ μείζων μερικὴ καὶ ἀσυλλόγιστος ἡ συζυγία· οὕτως ἐν πρώτῳ σχήματι. εἰλήφθω οὖν τὸ δεύτερον σχῆμα. καὶ δέον ἔσται δεῖξαι τὸ καθόλου ἀποφατικόν. οὐκοῦν λαμβάνομεν ἢ τὰ αὐτὰ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ. ἢ τὸ αὐτὸ ἀπὸ τῶν αὐτῶν. καὶ πρότερον εἰλήφθω τὰ αὐτὰ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ. τὸ α παντὶ τῷ γ· ὥστε ταῦτα τὰ αὐτὰ εἶναι. τὸ α οὐδενὶ τῷ β· τὸ γ οὐδενὶ τῷ β· ἡ ἐν ἀρχῇ αἴτησις περὶ τὴν α β ἐστὶ πρότασις· ὁ γὰρ μὴ συγχωρῶν τὸ γ οὐδενὶ τῷ β, οὐδὲ τὸ α οὐδενὶ τῷ β συγχωρήσει· τὸ γὰρ α γ τὸ αὐτὸ νῦν ἐστι. εἰ δὲ εἴη τὸ αὐτὸ ἀπὸ τῶν αὐτῶν τὸ α οὐδενὶ τῷ γ· τὸ α παντὶ τῷ β· συμπέρασμα ὅτι τὸ γ οὐδενὶ τῷ β· ἀλλ' οὔπω δῆλον εἴληπται τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτούμενον εἰ μὴ γένηται ἀντιστροφή. εἰ γὰρ τὸ α οὐδενὶ τῷ γ· καὶ τὸ γ οὐδενὶ τῷ α· ὥστε ὁ μὴ συγχωρῶν τὸ γ οὐδενὶ τῷ β· οὐδενὶ τῷ γ· οὐδενὶ τῷ α συγχωρήσει. ἀλλ' ἔστω δεῖξαι τὸ μερικὸν ἀποφατικόν. καὶ ἔστω τὸ α γ τὰ αὐτά. τὸ α παντὶ τῷ γ· τὸ α οὐ παντὶ τῷ β· τὸ γ οὐ παντὶ τῷ γ· ὁ γὰρ μὴ συγχωρῶν τὸ γ, οὐ παντὶ τῷ β· οὐδὲ τὸ α οὐ παντὶ τῷ β συγχωρήσει. ὥστε τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτηθέν, περὶ τὴν ἐλάττω εἴληπται. εἰ δὲ ληφθῇ τὸ α β τὸ αὐτό, γίνεται ἡ μείζων μερική· καὶ οὐ δύναται ἀντιστραφῆναι· οὐ γὰρ ἀντιστρέφει τὸ μερικὸν ἀποφατικόν. προκεχειρίσθω νῦν τὸ γ σχῆμα· καὶ δεικνύσθω τὸ μερικὸν καταφατικόν· ὥστε τὰ αὐτὰ κατὰ τοῦ ἄλλου. τὸ α παντὶ τῷ γ· τὸ β παντὶ τῷ γ· τὸ α τινὶ τῷ β· ἡ ἐν ἀρχῇ αἴτησις περὶ τὴν ἐλάττω πρότασιν· ὁ γὰρ μὴ συγχωρῶν τὸ α τινὶ τῷ β, οὐδὲ τὸ β παντὶ τῷ γ συγχωρήσει· ἀντίστρεψον ὥστε καὶ τὸ γ τινὶ τῷ β. ὁμοίως εἰ εἴη τὸ αὐτὸ κατὰ τῶν ἄλλων, δι' ἀντιστροφῆς δείκνυται· τὸ α παντὶ τῷ γ· τὸ β παντὶ τῷ γ· τὸ α τινὶ τῷ β· ὥστε καὶ τὸ β τινὶ τῷ α· νῦν γὰρ ἐλήφθη τὸ αὐτὸ τὸ β γ. ἀλλὰ δέον ἔστω δεῖξαι τὸ μερικὸν ἀποφατικόν. εἰ μὲν δειχθῇ τὸ αὐτὸ ἀπὸ τῶν ἄλλων· ὥστε εἶναι τὴν μείζω καθόλου ἀποφατικήν, τὴν δὲ ἐλάττω καθόλου καταφατικήν, δείκνυται. ἄλλως δὲ ὅλως οὐ δείκνυται· οὐ γὰρ ἀντιστρέφει τὸ μερικὸν ἀποφατικόν. οὕτω κατὰ τὰ τρία σχήματα δείκνυται τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτηθέν.

ΣΥΜΒΑΙΝΕΙ γὰρ αὐτὸ δι' ἑαυτοῦ τὸ α δεικνύναι τοὺς οὕτω συλλογιζομένους· ὅπερ ποιοῦσιν οἱ τὰς παραλλήλους οἰόμενοι γράφειν· λανθάνουσι γὰρ αὐτοὶ ἑαυτοὺς τοιαῦτα λαμβάνοντες ἃ οὐχ οἷόν τε ἀποδεῖξαι μὴ οὐσῶν τῶν παραλλήλων. ὥστε τοῖς οὕτω συλλογιζομένοις συμβαίνει, ἕκαστον λέγειν εἶναι, εἰ ἔστιν ἕκαστον. οὕτω δ' ἅπαν ἔσται, δι' αὑτοῦ γνωστόν· ὅπερ ἀδύνατον.

Ὅταν διὰ μέσου τινὸς τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτῆται, συμβαίνει ποιεῖν αὐτὸν τὴν διὰ τριῶν δεῖξιν. οἷον, εἰ τὸ α δείκνυται διὰ τοῦ β· τὸ δὲ β δείκνυται διὰ τοῦ γ· εἴη δὲ καὶ τὸ γ δείκνυσθαι διὰ τοῦ α· ὥστε τὸ αὐτὸ τοῦ αὐτοῦ δεικτικόν ἐστιν. εἰ τὸ β τῷ α· εἰ τὸ γ τῷ β· εἰ τὸ α τῷ γ· ὥστε τὸ α, τὸ α. τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν καὶ οἱ τὰς παραλλήλους γράφοντες τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτοῦνται· βούλονται γὰρ παραλλήλους εὐθείας ἀπὸ τοῦ

μεσημβρινοῦ

μεσημβρινοῦ κύκλου καταγράψαι δυνατόν. καὶ λαμβάνουσι σημεῖον, ὡς εἰπεῖν πίπτον περὶ τὸ ἐπίπεδον ἐκείνου. καὶ οὕτως ἐκβάλλουσι τὰς εὐθείας. καὶ ὃ ἐζήτηται, τοῦτο εἴληπται. ὁ γὰρ μὴ συγχωρῶν γίνεσθαι τὴν παράλληλον, οὐδὲ τὸ σημεῖον συγχωρήσει ἐκεῖνο. ὥστε συμβαίνει ὡς λέγει αὐτὸς, ἕκαστον εἶναι λέγειν ὅτι ἔστιν ἕκαστον. αὐτὶ τοῦ διατί τὸ ά ἐστίν. ἐπειδὴ τὸ ά ἐστίν. ὥστε τὸ αὐτὸ εἶναι, ἐπειδὴ ἐστὶ τὸ αὐτό.

» ΕΙ οὖν τις ἀδήλου ὄντος ὅτι τὸ β' ὑπάρχει τῷ γ', ὁμοίως δὲ καὶ ὅτι τὸ ά τῷ β', αἰτοῖτο τῷ γ' ὑπάρχειν τὸ ά, οὔπω δῆλον εἰ τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖται. ἀλλ' ὅτι οὐκ ἀποδείκνυσι, δῆλον. οὐ γάρ ἐστιν ἀρχὴ ἀποδείξεως, τὸ ὁμοίως ἄδηλον.

Ἐάν τις οὕτως ἀδήλως λάβῃ. ὅτι τὸ ά παντὶ τῷ β'. τὸ β' παντὶ τῷ γ'. οὔπω δῆλον ἐν ποίᾳ προτάσει τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτηθέν. ἐὰν λάβω οὕτως ὅτι τῷ β' τῷ γ' τὸ αὐτό ἐστιν. ὥστε εἶναι τὸ αὐτὸ κατὰ τῶν αὐτῶν. τότε φαίνεται ὅτι φαίνεται. ὅτι περὶ τὸν μείζω ἡ ἐξ ἀρχῆς αἴτησις. νῦν δὲ τὸ παράδειγμα ποιεῖται. ὡς ἐπὶ τοῦ πρώτου σχήματος. ἐπεὶ οὔτε ἐπεξέρχεται πάσας τὰς συζυγίας.

» ΕΙ μὲν [illegible] τὸ β' πρὸς τὸ γ', οὕτως ἔχει. ὥστε ταυτὸν εἶναι, ἢ δῆλον ὅτι ἀντιστρέφουσιν. ἢ ὑπάρχει θάτερον θατέρῳ, τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖται. καὶ γὰρ ἂν ὅτι τῷ β' τὸ ά ὑπάρχει, δι' ἐκείνων δεικνύοι, εἰ ἀντιστρέφοι.

Ἐπεξηγεῖται αὐτὸ [illegible] ὅτι ἐστὶ τὸ αὐτὸ εἶναι τὸ τοὺς δύο ὅρους ἢ ἀντιστρέφειν πρὸς ἑαυτούς. ὡς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ καὶ τοῦ γελαστικοῦ, ἢ ἐνυπάρχειν τὸ ἕτερον τῷ ἑτέρῳ, [illegible] χαρᾷ, ἀλλὰ εἰδέναι δεῖ, ὅτι καθόλου γίνεται ἡ πρότασις [illegible], ἤτοι ἐνυπάρχει τὸ ἕτερον τῷ ἑτέρῳ. ἤτοι ἀντιστρέφει μόνον.

» ΝΥΝ δὲ τοῦτο κωλύει, ἀλλ' οὐχ ὁ τρόπος. εἰ δὲ τοῦτο ποιεῖ, τὸ εἰρημένον ἂν ποιεῖ, καὶ ἀντιστρέφει διὰ τριῶν.

Ἡμῶν εἰρηκότων ὅτι τὸ ά παντὶ τῷ β', εἴποι ἐρεῖ ἡμῖν πόθεν δῆλον ὅτι τὸ ά παντὶ τῷ β'. ἐπειδὴ ἐλάμβανεν τὸ αὐτὸ τὸ β' γ'. φησὶν εἰ ἀντιστρέψοι, δειχθήσεται ὅτι εἰ τὸ β' παντὶ τῷ γ'. καὶ τὸ γ' παντὶ τῷ β'. δειχθήσεται δὲ λαμβανόντων ἡμῶν ὅτι τὸ ά παντὶ τῷ γ'. τὸ γ' παντὶ τῷ β'. εἰ δὲ τοῦτο κωλύει τουτέστι τὸ μὴ ἀντιστρέφειν οὐχ ὁ τρόπος. αὐτὶ τοῦ οὐχὶ τὸ συμπέρασμα τὸ λέγον. τὸ ά παντὶ τῷ γ'. πότε δὲ οὐκ ἀντιστρέφει. οἷον, εἰ λάβωμεν ὅτι ἡ χαρὰ ἡδονή. οὐ πάντως δὲ καὶ ἡ ἡδονὴ χαρά. εἰ μήτι προσδιορισώμεθα, ὅτι ἡ ἡδονὴ σύστοιχος τῇ χαρᾷ ἐστίν. ὥστε νῦν τοῦτο κωλύει τὸ μὴ προσδιορίσασθαι. εἰ δὲ προσδιορισώμεθα, οὐδὲν κωλύει. γίνεται δὲ τὸ διὰ τριῶν. ὡς αὐτὸς λέγει, οὕτως. ἐδείχθη τὸ ά γ'. διὰ τοῦ ά β'. καὶ τὸ ά β' νῦν, διὰ τοῦ ά γ'. ὥστε τὸ ά γ' δι' ἑαυτοῦ ἐδείξαμεν. ἤτοι ἄλλο δι' ἑαυτοῦ. εἰ γὰρ τὸ ά β'. καὶ τὸ ά γ'. εἰ δὲ τὸ ά γ'. καὶ τὸ ά β'. ὥστε εἶναι τὸ ά β'. τὸ ά β' εἶναι.

» ΩΣΑΥΤΩΣ δὲ κἂν εἰ τὸ β' τῷ γ λαμβάνοι ὑπάρχειν, ὁμοίως ἄδηλον ὄν. καὶ εἰ τὸ ά τῷ γ', οὔπω τὸ ἐξ ἀρχῆς αἰτεῖται. ἀλλ' οὐκ ἀποδείκνυσιν. ἐὰν δὲ ταυτὸν ᾖ τὸ ά καὶ τὸ β', ἢ τὸ ἀντιστρέφειν, ἢ τὸ ἕπεσθαι τὸ ά τῷ β'. τὸ ἐξ ἀρχῆς αἰτεῖται διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν. τὸ γὰρ ἐξ ἀρχῆς τί δύναται, πρότερον εἴρηται ἡμῖν, ὅτι τὸ δι' ἑαυτοῦ δεικνύναι τὸ μὴ δι' αὑτοῦ δῆλον, εἰ οὖν ἐστὶ τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖσθαι, τὸ δι' αὑτοῦ δεικνύναι τὸ μὴ δι' αὑτοῦ δῆλον. τοῦτο δὲ ἐστί, τὸ μὴ δεικνύναι, ὅταν ὁμοίως ἀδήλων ὄντων τοῦ δεικνυμένου καὶ δι' οὗ δείκνυται. ἢ τὸ ταυτὰ τῷ αὐτῷ, ἢ τῷ, ταυτὸν τοῖς αὐτοῖς ὑπάρχειν.

Εἴληφε πρῶτον τὸ αὐτὸ κατὰ τῶν αὐτῶν, νῦν λαμβάνει τὰ αὐτὰ κατὰ τοῦ αὐτοῦ. καὶ φησίν, ὅτι ἐὰν ληφθῇ τὸ β' πρὸς τῷ γ', ὡς ἄδηλον. καὶ εἰ τὸ ά κατὰ κοινοῦ τῷ γ' ἄδηλόν ἐστιν, οὔπω δῆλον εἰ τὸ ἐξ ἀρχῆς αἰτεῖται. εἰ δὲ λάβοι οὕτως. ὥστε τὸ ά β' τὸ αὐτὸ εἶναι, συμβαίνει τὴν ἐξ ἀρχῆς αἴτησιν περὶ τὴν ἐλάττω γίνεσθαι πρότασιν. τὸ αὐτὸ δὲ εἶναι λέγομεν τὸ ά τῷ β'. ἢ τῷ ἀντιστρέφειν, ἢ τὸ ἐνυπάρχειν ἕτερον ἑτέρῳ.

» ΕΝ μὲν τῷ μέσῳ σχήματι καὶ τρίτῳ, ἀμφοτέρως ἂν ἐνδέχοιτο ὁμοίως, τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖσθαι. ἐν δὲ κατηγορικῷ, συλλογισμῷ ἔν τε τῷ γ' καὶ τὸ ά.

Εἰρηκὼς ὡς ἐπὶ παραδείγματος ἐν πρώτῳ σχήματι περὶ τῶν καθόλου καταφατικῶν, νῦν οὐ λέγει τὰς συζυγίας πάσας ἀλλὰ μόνον τοῦτο λέγει. ὅτι καὶ ἐν δευτέρῳ καὶ τρίτῳ ἐνδέχεται γενέσθαι τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτηθέν. λείπει δὲ τὸ ὥσπερ ἐν πρώτῳ καὶ περὶ τῶν καταφατικῶν καὶ ἀποφατικῶν. καταφατικῶν ὡς ἐν πρώτῳ καὶ τρίτῳ. ἐν γὰρ δευτέρῳ καταφατικὸν οὐ συνάγεται. ὡς δὲ ἐδείκνυτο ἐκεῖ τὰ καταφατικὰ λαμβάνοντες. ἢ τὸ αὐτὸ κατὰ τῶν αὐτῶν. ἢ τὰ αὐτὰ κατὰ τοῦ αὐτοῦ, οὕτω καὶ ἐν τρίτῳ σχήματι λαμβάνομεν. ἐξεθέμεθα δὲ πῶς ἐν τρίτῳ σχήματι τοῦτο ποιοῦμεν.

» ΑΠΟφατικῶς δέ, ὅταν τὰ αὐτὰ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ καὶ οὐχ ὁμοίως ἀμφότεραι αἱ προτάσεις. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐν τῷ μέσῳ. διὰ τὸ μὴ ἀντιστρέφειν τοὺς ὅρους. κατὰ τοὺς ἀποφατικοὺς συλλογισμούς.

Εἰρηκὼς περὶ τῶν καταφατικῶν τῶν ἐν τρίτῳ σχήματι πῶς συνάγονται. ὅτι ὥσπερ ἐπὶ τοῦ πρώτου, νῦν λέγει περὶ τῶν ἀποφατικῶν τῶν ἐν τρίτῳ σχήματι. πότε δὲ γίνεται ἐν τρίτῳ σχήματι ὅταν τὰ αὐτὰ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ. ληφθείη δὲ τὸ αὐτὸ ἀπὸ τῶν αὐτῶν, οὐχ ὁμοίως δείκνυνται αἱ προτάσεις ἀμφότεραι, αἱ ἐν τῷ πρώτῳ καὶ ἐν τρίτῳ. διατί οὐχ ὁμοίως. διὰ τὸ μὴ ἀντιστρέφειν τοὺς ὅρους κατὰ τοὺς ἀποφα-

τικοὺς συλλογισμούς. τὸ γὰρ μεῖζον ἀποφατικὸν, οὐκ ἀντιστρέφει πρὸς ἑαυτό. τὸ δὲ ἐν μέσῳ παρεμβληθὲν ἤτοι τὸ ὡσαύτως δὲ καὶ ἐν τῷ μέσῳ συνεχές ἐστι τῷ εἰρημένῳ. ὅτι ὥσπερ ἐν πρώτῳ δείκνυνται τὰ ἀποφατικὰ, οὕτω καὶ ἐν τῷ μέσῳ δείκνυται. ἄλλως δὲ οὐκ ἦν κατασκευάσαι τὴν λέξιν. ἐδείξαμεν δὲ καὶ ἡμεῖς ἐπεξελθόντες ὅλα τὰ σχήματα. ὅτι ἐν τρίτῳ σχήματι καὶ πρώτῳ τὸ μειζὸν ἀποφατικὸν οὐ συνάγεται. εἰ μήτι γε ἐν τρίτῳ σχήματι τὸ καθόλου ἀποφατικὸν πρὸς τῷ μείζονι. τὸ δὲ καθόλου καταφατικὸν πρὸς τῷ ἐλάττονι. ἀλλὰ νῦν οὐ δι' ἑαυτὸ συνάγεται. ἀλλ' ὅταν ἡ μία μερικὴ, δυνηθῇ γενέσθαι καὶ οὐχ ὁμοίως ὁ καὶ σύνδεσμος τὴν ἀντίφασιν ἐργάζεται.

ἜΣΤΙ δὲ τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖσθαι ἐν μὲν ταῖς ἀποδείξεσι, τὰ κατ' ἀλήθειαν οὕτως ἔχοντα. ἐν δὲ τοῖς διαλεκτικοῖς, τὰ κατὰ δόξαν.

Τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖσθαι ἢ κατὰ ἀλήθειαν, ὡς ὅταν εἴπῃ ἡ ψυχὴ αὐτοκίνητος. ἢ κατὰ δόξαν. ὡς ὅταν ἄλλο δι' ἄλλου δεικνύοιτο, ὡς καὶ νῦν ἐποίησεν.

ΤΟ δὲ μὴ παρὰ τοῦτο συμβαίνειν τὸ ψεῦδος, ὃ πολλάκις ἐν τοῖς λόγοις εἰώθαμεν λέγειν, πρῶτον μέν ἐστιν ἐν τοῖς εἰς τὸ ἀδύνατον συλλογισμοῖς, ὅταν πρὸς ἀντίφασιν ᾖ τούτου, ὃ ἐδείκνυτο τῇ εἰς τὸ ἀδύνατον.

Βούλεται ἐν τούτοις ὁ φιλόσοφος εἰπεῖν, περὶ τοῦ μὴ παρὰ τοῦτο συμβαίνειν ὡς ὅτι ἐκείνη ἡ πρότασις, οὐ δι' ὅλως λαμβάνεται. οἷον εἰ λάβω χρῶμα παντὶ λευκῷ. τὸ λευκὸν παντὶ πηλῷ. τὸ πηλὸν παντὶ κόρακι. ὥστε καὶ τὸ λευκὸν παντὶ κόρακι. τοῦτο τὸ ἀδύνατον συνέβη, οὐ διὰ τὸ λαβεῖν ὅτι τὸ χρῶμα παντὶ λευκῷ. κἂν γὰρ ἐλαμβάνετο ἢ μὴ ἐλαμβάνετο, οὐδὲν ἧττον ἠκολούθει τὸ ἀδύνατον. ἐὰν γὰρ ἐλαμβάνετο ὅτι λευκὸν παντὶ πηλῷ. πηλὸν παντὶ κόρακι, καὶ λευκὸν παντὶ κόρακι. ὁμοίως τὸ ἀδύνατον ἠκολούθει. ὥστε ἐκ τούτου φανερόν. ὅτι τὸ μὴ παρὰ τοῦτο συμβαίνει, ἀδυνάτου τινὸς ὄντος. εἰ δὲ μή ἐστι παρὰ τοῦτο, δῆλον, ὅτι παρὰ ἄλλην ἐστὶ πρότασιν οἱανδήποτε ληφθεῖσαν. ὡς καὶ νῦν παρὰ τὸ καὶ τὸ λευκὸν παντὶ πηλῷ ληφθῆναι, τὸ ἄτοπον ἠκολούθησεν. οὕτω τὸ μὴ παρὰ τοῦτο γίνεται. τὸ δὲ μὴ παρὰ τοῦτο ὃ πολλάκις προσδιαλεγόμενον λέγομεν.

ΟΥΤΕ γὰρ ὁ μὴ ἀντιφήσας τις ἐρεῖ, τὸ οὐ παρὰ τοῦτο. ἀλλ' ὅτι ψεῦδός τι ἐτέθη τῶν προτέρων. οὔτ' ἐν τῇ δεικνυούσῃ. οὐ γὰρ τίθησι τὴν ἀντίφασιν.

Ὅτι οὐ παρὰ τοῦτο λέγεται. ὅτε τις ἀντιφάσκει ἡμῖν ἐρίζων. εἰ δὲ μὴ ἐρεῖται λέγειν ὅτι ψεῦδος συνήχθη. καὶ οὐκέτι λέγει οὐ παρὰ τοῦτο.

ἜΤΙ δὲ ὅταν ἀναιρεθῇ τι δεικτικῶς διὰ τῶν α β γ. οὐκ ἔστιν εἰπεῖν ὡς οὐ παρὰ τὸ κείμενον γεγένηται ὁ συλλογισμός.

Ὅταν ἀκολουθήσῃ ἀδύνατον ἐπὶ τῶν δεικτικῶν δεικνυμένων, οὐ δυνατὸν εἰπεῖν ἡμᾶς ὅτι οὐ συνήχθη τοῦτο παρὰ τὰς προτάσεις. τὸ δὲ μὴ παρὰ τοῦτο ἐρεῖς ἐπὶ τῆς μὴ παραλαμβανομένης προτάσεως τοῦ ἀδυνάτου. ὡς ἐπὶ τοῦ χρώματος καὶ τοῦ λευκοῦ.

ΤΟ γὰρ μὴ παρὰ τοῦτο γίνεσθαι τότε λέγομεν. ὅταν ἀναιρεθέντος τούτου μηδὲν ἧττον περαίνηται ὁ συλλογισμός. ὅπερ οὐκ ἔστιν ἐν τοῖς δεικτικοῖς. ἀναιρεθείσης γὰρ τῆς θέσεως, οὐδ' ὁ πρὸς ταύτην ἔσται συλλογισμός.

Ἐκείνην λέγομεν τὴν πρότασιν μὴ παρὰ τοῦτο, τὴν μὴ παραλαμβανομένην ἐν τῷ συλλογισμῷ. οὐ μέντοι διὰ ταύτην ἧττον συμβαίνειν συλλογίσασθαι τὸ προκείμενον. ὅπερ συμβαίνει ἐπὶ τοῖς δεικτικοῖς. ἐπὶ γὰρ τούτων εἰ μὴ ληφθῇ πρότασις. οὐδὲ ὁ συλλογισμὸς γίνεται, ὁ πρὸς τὴν πρότασιν.

ΦΑΝΕΡΟΝ οὖν ὅτι ἐν τοῖς εἰς τὸ ἀδύνατον λέγεται τὸ μὴ παρὰ τοῦτο. καὶ ὅταν οὕτως ἔχῃ πρὸς τὸ ἀδύνατον ἡ ἐξ ἀρχῆς ὑπόθεσις, ὥστε καὶ οὔσης καὶ μὴ οὔσης ταύτης, οὐδὲν ἧττον συμβαίνειν τὸ ἀδύνατον. ὁ μὲν οὖν φανερώτερος τρόπος ἐστὶ τοῦ μὴ παρὰ τὴν ὑπόθεσιν εἶναι τὸ ψεῦδος.

Ὥσπερ πόρισμα ἔλαβεν εἰπὼν τὸ μὴ παρὰ τοῦτο λέγεται ὅτε ἀδύνατόν τι συμβαίνει. καὶ πάλιν δὲ τότε λέγομεν τὸ μὴ παρὰ τοῦτο, ὅτε ἐκείνης τῆς προτάσεως καὶ οὔσης καὶ μὴ οὔσης, οὐδὲν ἧττον τὸ ἄτοπον συμβαίνει.

ὉΤΑΝ ἀπὸ τῆς ὑποθέσεως ἀσύναπτος ᾖ ὁ ἀπὸ τῶν μέσων πρὸς τὸ ἀδύνατον ὁ συλλογισμός. ὅπερ εἴρηται καὶ ἐν τοῖς τοπικοῖς. τὸ γὰρ τὸ ἀναίτιον ὡς αἴτιον τιθέναι, τοῦτό ἐστιν. οἷον εἰ βουλόμενος δεῖξαι ὅτι ἀσύμμετρος ἡ διάμετρος, ἐπιχειροίη τὸν Ζήνωνος λόγον δεικνύναι, ὡς οὐκ ἔστι κινεῖσθαι. καὶ εἰς τοῦτο ἀπάγοι τὸ ἀδύνατον. οὐδαμῶς γὰρ οὐδαμῇ συνεχές ἐστι τὸ ψεῦδος τῇ φάσει τῇ ἐξ ἀρχῆς.

Διὰ δύο αἰτίας γίνεται τὸ μὴ παρὰ τοῦτο. μίαν μὲν ἤτοι ὅταν οἱ μέσοι ὅροι μὴ συνάπτουσι πρὸς ἑαυτούς. ὡς εἴ τις βουληθῇ τὸν Ζήνωνος λόγον ὅτι οὐκ ἔστιν κίνησις. λαμβάνει ὅτι ἀσύμμετρος ἡ διάμετρος. ἔλεγε δὲ Ζήνων μὴ εἶναι τὴν κίνησιν ἀπὸ τοῦ λαμβάνειν μὴ γίνεσθαι τὸ τέλος τῆς ὁδοῦ μὴ τοῦ μέσου ληφθέντος. καὶ πάλιν ἐκείνου μὴ τοῦ μέσου. καὶ τοῦτο εἰς ἄπειρον. τὸ δὲ ἄπειρον ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ γενέσθαι οὐ δυνατόν. ὥστε ἀνῄρηται ἡ κίνησις. οὕτως ὁ Ζήνωνος λόγος. διὰ μίαν οὖν αἰτίαν γίνεται. ὅταν μὴ συνάπτωνται οἱ μέσοι ὅροι πρὸς ἑαυτούς.

Ἄλλος

» ΑΛΛΟΣ δὲ τρόπος, εἰ συνεχὲς μὲν εἴη τὸ ἀδύνατον τῇ ὑποθέσει, μὴ μέντοι δι' ἐκείνην συμβαίνει.

Η δευτέρα αἰτία τοῦ μὴ γίνεσθαι τὸ μὴ παρὰ τοῦτο. ὅταν συνδέωνται μὲν οἱ μέσοι ὅροι, μὴ μέντοι διὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς ὑπόθεσιν συμβαίνειν τι ἄτοπον. ὡς ἐπὶ τοῦ χρώματος καὶ τοῦ λευκοῦ. καὶ πλοίου καὶ κόρακος.

» ΤΟΥΤΟ γὰρ ἐγχωρεῖ γενέσθαι, καὶ ἐπὶ τὸ ἄνω καὶ ἐπὶ τὸ κάτω λαμβάνοντι τὸ συνεχές. οἷον εἰ τὸ α τῷ β κεῖται ὑπάρχον. τὸ δὲ β τῷ γ. τὸ δὲ γ τῷ δ. τοῦτο δὲ εἴη ψεῦδος, τὸ, τὸ β τῷ δ ὑπάρχειν. εἰ γὰρ ἀφαιρεθέντος τοῦ α, μηδὲν ἧττον ὑπάρχει τὸ β τῷ γ, καὶ τὸ γ τῷ δ, οὐκ ἂν εἴη τὸ ψεῦδος διὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς ὑπόθεσιν. ἢ πάλιν εἴ τις ἐπὶ τὸ ἄνω λαμβάνοι τὸ συνεχές. οἷον, εἰ τὸ μὲν α τῷ β. τῷ δὲ α τὸ ε. καὶ τῷ ε τὸ ζ, ψεῦδος δὲ εἴη τὸ ὑπάρχειν τῷ α τὸ ζ. καὶ γὰρ οὕτως οὐδὲν ἂν ἧττον εἴη τὸ ἀδύνατον, ἀναιρεθείσης τῆς ἐξ ἀρχῆς ὑποθέσεως. ἀλλὰ δεῖ πρὸς τοὺς ἐξ ἀρχῆς ὅρους συνάπτειν τὸ ἀδύνατον. οὕτω γὰρ ἔσται τὸ ἀδύνατον διὰ τὴν ὑπόθεσιν. οἷον ἐπὶ μὲν τὸ κάτω λαμβάνοντι τὸ συνεχές, πρὸς τὸν κατηγορούμενον τῶν ὅρων. εἰ γὰρ ἀδύνατον τὸ α τῷ δ ὑπάρχειν, ἀφαιρεθέντος τοῦ α οὐκ ἔσται τὸ ψεῦδος. ἐπὶ δὲ τὸ ἄνω, καθ' οὗ κατηγορεῖται. εἰ γὰρ τῷ β μὴ ἐγχωρεῖ τὸ ζ ὑπάρχειν, ἀφαιρεθέντος τοῦ β οὐκέτι ἔσται τὸ ἀδύνατον. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ στερητικῶν, τῶν συλλογισμῶν.

Οἷον ἐπὶ τοῦ ἄνω τοῦ α β. ἐπὶ τοῦ κάτω τοῦ γ δ. ἢ ἐπὶ τὸ ἄνω τὸ α ὑπὸ β. ἐπὶ τὸ κάτω τὸ β ὑπὸ γ. τὸ γ τῷ δ. ὥστε εἶναι τὸ β τῷ δ. καὶ ἀφαιρεθέντος τοῦ α οὐκέτι ἔσται τὸ ἀδύνατον. εἰ μὲν ἐπὶ τὰ ἄνω λαμβάνομεν τὰς προτάσεις. τὸ μὴ παρὰ τοῦτό ἐστι καθ' οὗ κατηγορεῖται τὸ α τὸ β. ὥστε ψεῦδος διὰ τοῦ α β λαμβάνεται. ἀφαιρεθέντος δὲ τοῦ ψεύδους, οὐκέτι ἄτοπον συμβαίνει.

» ΦΑΝΕΡΟΝ οὖν ὅτι τοῦ ἀδυνάτου μὴ πρὸς τοὺς ἐξ ἀρχῆς ὅρους ὄντος, οὐ παρὰ τὴν θέσιν συμβαίνει τὸ ψεῦδος. ἢ οὐδ' οὕτως ἀεὶ διὰ τὴν ὑπόθεσιν ἔσται τὸ ψεῦδος.

Φανερὸν οὖν ὅτι τὸ ἀδύνατον συμβαίνει οὐ διὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς ὑπόθεσιν, ἀλλὰ διὰ τὰς ψευδεῖς προτάσεις. ὡς ἐλέγομεν ἐπὶ τοῦ χρώματος καὶ λευκοῦ.

» ΚΑΙ γὰρ εἰ μὴ τῷ β ἀλλὰ τῷ κ ἐτέθη τὸ α ὑπάρχειν. τὸ δὲ κ τῷ γ, καὶ τοῦτο τῷ δ, καὶ οὕτω μένει τὸ ἀδύνατον. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τὸ ἄνω λαμβάνοντι τοὺς ὅρους. ὥστ' ἐπεὶ καὶ ὄντος καὶ μὴ ὄντος τούτου συμβαίνει τὸ ἀδύνατον, οὐκ ἂν εἴη παρὰ τὴν θέσιν. ἢ τὸ μὴ ὄντος τούτου, μηδὲν ἧττον γίνεσθαι τὸ ψεῦδος, οὐχ οὕτω ληπτέον, ὡς ἄλλου τιθεμένου, συμβαίνειν τὸ ἀδύνατον. ἀλλ' ὅταν ἀφαιρεθέντος τούτου διὰ τῶν λοιπῶν προτάσεων τὸ αὐτὸ περαίνηται ἀδύνατον.

Ἐπειδὴ ἐλέγομεν ἐπὶ τοῦ μὴ παρὰ τοῦτο ὅτι τὸ ἄτοπον συμβαίνει. καὶ ὄντος καὶ μὴ ὄντος ἐκείνου τοῦ πρώτου ὅρου. ὡς ἐπὶ τοῦ χρώματος καὶ λευκοῦ. νῦν λαμβάνει πρότασιν, ὡς οὖσαν μόνως καὶ ὅμως οὐ δι' αὐτὴν τὸ ἄτοπον ἕπεται. οἷον ὡς αὐτὸς λέγει. τὸ α παντὶ τῷ κ. τὸ κ παντὶ τῷ γ. τὸ γ παντὶ τῷ δ. ὥστε τὸ α παντὶ τῷ δ. τοῦτο δὲ ἀδύνατον. οὐ διὰ τὸ α παντὶ τῷ κ συμβαίνει τι ἀδύνατον, ἀλλὰ δι' ἄλλην τινὰ πρότασιν.

» ΕΠΕΙ τὸ αὐτό γε ψεῦδος συμβαίνειν διὰ πλειόνων ὑποθέσεων, οὐδὲν ἴσως ἄτοπον. οἷον τὸ τὰς παραλλήλους συμπίπτειν. καὶ εἰ μείζων ἐστὶν ἡ ἐντὸς τῆς ἐκτός. καὶ εἰ τὸ τρίγωνον ἔχει πλείους ὀρθὰς δυεῖν.

Φησὶν οὐδὲν ἄτοπον ὅτι καὶ οὔσης καὶ μὴ οὔσης τῆς πρώτης ὑποθέσεως οὐδὲν ἀδύνατον συμβαίνει. τοῦτο γὰρ τὸ ψεῦδος πολλάκις συμβαίνει διὰ πολλὰς ὑποθέσεις ψευδεῖς ὡς αὐτὸς λέγει.

» Ο ΔΕ ψευδὴς λόγος, γίνεται παρὰ τὸ πρῶτον ψεῦδος. ἢ γὰρ ἐκ τῶν δύο προτάσεων, ἢ ἐκ πλειόνων πᾶς ἐστι συλλογισμός. εἰ μὲν οὖν ἐκ τῶν δύο τούτων, ἀνάγκη τὴν ἑτέραν, ἢ καὶ ἀμφοτέρας εἶναι ψευδεῖς. ἐξ ἀληθῶν γὰρ, οὐκ ἦν ψευδὴς συλλογισμός. εἰ δ' ἐκ πλειόνων, οἷον τὸ γ διὰ τῶν α β. ταῦτα δὲ διὰ τῶν δ ε ζ η, τούτων, τι ἐστι τῶν ἐπάνω ψεῦδος. καὶ παρὰ τοῦτο ὁ λόγος. τὸ γὰρ α καὶ τὸ β, δι' ἐκείνων περαίνεται. ὥστε παρ' ἐκείνων τι συμβαίνει τὸ συμπέρασμα καὶ τὸ ψεῦδος.

Τοῦτο βούλεται εἰπεῖν ὅτι ψευδὲς συμπέρασμα γίνεται ἐκ δύο προτάσεων, ἢ ἐκ πλειόνων. εἰ μὲν οὖν ἐκ δύο ἐν θατέρᾳ ἢ ἐν ταῖς δυσὶ τὸ ψεῦδος. εἰ δὲ ἐκ πλειόνων ἐν ταῖς πρώταις προτάσεσι τὸ ψεῦδος. οἷον εἰ δείκνυται τὸ α β διὰ τοῦ γ δ. τὸ δὲ γ δ. διὰ τοῦ ζ η. εἴη δὲ ψευδὲς τὸ α β, ψευδεῖς εἰσὶ καὶ αἱ ζ η. ἐκ τούτων γὰρ συνάγεται. καὶ τὸ γ δ. ἅτινα γ δ. συνάγουσι τὸ α β. ὥστε περὶ τὰς πρώτας προτάσεις εὑρήσεις τὸ ψεῦδος.

» ΠΡΟΣ δὲ τὸ μὴ κατασυλλογίζεσθαι παρατηρητέον ὅταν ἄνευ τῶν συμπερασμάτων ἐρωτᾷ τὸν λόγον. ὅπως μὴ δοθῇ δὶς τὸ αὐτὸ ἐν ταῖς προτάσεσιν.

Βούλεται διὰ τούτων εἰπεῖν ὁ ἀριστοτέλης ὅπως μὴ κατασυλλογίζωνται ἡμῶν. καὶ φησὶν ὅτι παρατηρητέον τοῦτο, ὅπως μὴ τὸν αὐτὸν ὅρον πολλάκις λάβοι ὁ προσδιαλεγόμενος. εἰ γὰρ πολλάκις λάβοι. ἢ τῷ μὲν ποιεῖ αὐτὸν ὑποκείμενον. τῷ δὲ κατηγορούμενον. καὶ ποιεῖ τὸ πρῶτον σχῆμα. ἢ ἀμφοτέρων λαμβάνει αὐτὸν κατηγορούμενον, καὶ ποιεῖ τὸ δεύτερον σχῆμα. ἢ ἀμφοτέροις ὑποκείμενον. καὶ ποιεῖ τὸ τρίτον σχῆμα. ἐὰν δὲ μὴ λάβῃ δὶς τὸ αὐτὸν ὅρον οὐδαμῶς δυνατὸν κατασυλλογίσασθαι. ἢ πάλιν εἰ λάβῃ ἀμφοτέρας μερικὰς τὰς προτάσεις, οὐδαμῶς συλλελόγισται. εἰ δὲ βουλόμενος δεῖξαι τὸ καθόλου ἀποφατικὸν λάβῃ μίαν πρότασιν ἀληθῆ ἀποφατικήν. ἡμῶν τῇ καταφατικῇ ἐνισταμένων διὰ τὸ ἀμ-

φω γίνεσθαι ἀποφατικήν. ὁμοίως οὐ συλλογίζεται. λέγει οὖν πρῶτον πῶς ὀφείλομεν μὴ κατασυλλογίζεσθαι· ὕστερον δ' ἐρεῖ πῶς ἡμεῖς ἄλλοις κατασυλλογίσασθαι δυνηθείημεν. καὶ παραγγέλλει ὑπὲρ τοῦ ἵνα μὴ κατασυλλογίζονται ἡμῶν. ταῦτα ἂν ἡμεῖς ἐποιήσαμεν κατασυλλογισόμεθα.

» ΕΠΕΙΔΗ' περὶ ἴσμεν ὅτι ἄνευ τοῦ μέσου συλλογισμὸς οὐ γίνεται. μέσον δέ ἐστι, τὸ πλεονάκις λεγό-
» μενον. πῶς δὲ δεῖ πρὸς ἕκαστον συμπέρασμα τηρεῖν τὸ μέσον, φανερὸν ἐκ τοῦ εἰδέναι ποῖον ἐν ἑκάστῳ
» σχήματι δείκνυται. τοῦτο δὲ ἡμᾶς οὐ λύσεται διὰ τὸ εἰδέναι πῶς ὑπέχομεν τὸν λόγον.

Ε' ἂν τὸν μέσον ὅρον οὐ δῶμεν εἰς τὸ ληφθῆναι δίς, ἀλλ' ἅπαξ· τῇ δὲ ἄλλῃ προτάσει ἐνστῶμεν, ἵνα μὴ ληφθῇ δίς, οὐ γίνεται συλλογισμός. ἄνευ γὰρ τοῦ μέσου ὅρου συμπέρασμα γενέσθαι οὐ δύναται. πῶς δὲ ὀφείλομεν τηρεῖν τὸν μέσον ὅρον καὶ μὴ διδόναι ἐν ἑκάστῳ σχήματι δῆλον. εἰ γὰρ βούλεταί τι ἐν πρώτῳ σχήματι συνάξαι, εἰ λάβῃ αὐτοῦ τὸν μέσον ὅρον ἢ ὑποκείμενον τῷ ἄκρῳ ἢ κατηγορούμενον παραχωρῶμεν. εἰ δὲ λάβῃ ὥστε τῷ μὲν ὑποκεῖσθαι, τοῦ δὲ κατηγορεῖσθαι τὸν μέσον ὅρον, τότε ἐνστῆναι ὀφείλομεν. καὶ μὴ συγχωρεῖν τῇ μιᾷ προτάσει. ἐὰν γὰρ μὴ συγχωρήσωμεν δὶς αὐτὸν ληφθῆναι, οὔτε συλλογισμὸν ποιήσει. τοῦτο δὲ οὐκ ὀφείλει ἡμᾶς λαθεῖν. ὥστε ἐν πρώτῳ ἢ δευτέρῳ ἢ τρίτῳ βούλεται συλλογίσασθαι σχήματι. ἐπειδὴ ἡμεῖς ὑπέχομεν τὸν λόγον. ὁ δὲ ὑπέχων τὸν λόγον οὗτός ἐστιν ὁ δυνάμει τὸ συμπέρασμα συνάγων. τῇ γὰρ ἐκείνου θέσει ἕπεται τὸ συμπέρασμα.

» ΧΡΗ δὲ ὅπερ φυλάττεσθαι παραγγέλλομεν ἀποκρινομένους, αὐτοὺς ἐπιχειροῦντας πειρᾶσθαι
» λανθάνειν. τοῦτο δὲ ἔσται πρῶτον μὲν [illegible] συμπεράσματα μὴ προσυλλογίζωνται, ἀλλ' εἰλημμένων
» τῶν ἀναγκαίων ἄδηλα εἴησαν. ἔτι δὲ ἐὰν μὴ τὰ συνεγγὺς ἐρωτᾷ [illegible] τὰ μέσα. οἷον ἔστω
» δέον συμπεραίνεσθαι τὸ α κατὰ τοῦ ζ, μέσα δὲ τὰ β γ δ ε. δεῖ οὖν ἐρωτᾶν εἰ τὸ α τῷ β. καὶ πάλιν μὴ,
» εἰ τὸ β, τῷ γ. ἀλλ' εἰ τὸ δ τῷ ε. καὶ ἔπειτα εἰ τὸ β τῷ γ. καὶ οὕτω τὰ λοιπά. κἂν δι' ἑνὸς μέσου γίνηται
» ὁ συλλογισμός.

Ε ἰρηκὼς ὅτι οὐκ ὀφείλομεν δὶς τὸν αὐτὸν ὅρον συγχωρεῖν τὸν κατασυλλογιζόμενον ἡμῖν διὰ τὸ μὴ λαμβάνειν ὃ βούλεται, νῦν λέγει πῶς ἂν οἱ κατασυλλογιζόμενοι κατασυλλογίσασθαι δύνωνται. ἐὰν κρύψιν τῆς τάξεως τῶν ὅρων ποιήσωνται. ἵνα νομίσῃ ὁ προσδιαλεγόμενος ἀσυναρτήτους εἶναι τὰς προτάσεις. καὶ ὁμολογήσῃ εἰ διὰ πλειόνων προτάσεων δείκνυται τὸ αὐτό. οἷον εἰ δείκνυται ὅτι τὸ α τῷ ζ ὑπάρχει διὰ μέσου τοῦ β γ δ ε. εἰ ἐρωτᾷς μὴ ἐφεξῆς ἐρωτήσεις. ἐπεὶ αἰσθάνεται τοῦ συμπεράσματος ὁ προσδιαλεγόμενος. καὶ οὐκέτι συγχωρεῖ γενέσθαι τὸ συμπέρασμα. ἀλλ' οὕτως ἐρωτητέον. εἰ τὸ α τῷ β. εἰ τὸ ε τῷ ζ. πάλιν εἰ τὸ β τῷ γ. πάλιν εἰ τῷ δ τῷ ε. καὶ οὕτως ὕστερον ὁμολογήσαντος αὐτοῦ ἐφεξῆς ἐρεῖς τὸ συμπέρασμα. οὕτως εἰ διὰ πολλῶν προτάσεων γίνοιτο ὁ συλλογισμός.

» ΑΠΟ τοῦ μέσου ἄρχεσθαι. μάλιστα γὰρ ἂν οὕτω λανθάνοι τὸν ἀποκρινόμενον.

Ε ἰρηκὼς πῶς κρύψιν ὀφείλομεν ποιεῖν ἐφ' ὧν πολλαὶ αἱ προτάσεις τῷ μὴ ἐφεξῆς ἐρωτᾶν, νῦν λέγει πῶς ὀφείλομεν κρύψιν ποιήσασθαι, εἰ ὦσιν αἱ προτάσεις μὴ πολλαί, ἀλλὰ δύο καὶ διὰ συλλογισμῶν κρίνεται τὸ συμπέρασμα γίνεσθαι. ὀφείλομεν πρῶτον τὴν ἐλάττονα πρότασιν ἐρωτᾶν. καὶ οὕτω τὴν μείζονα.

» ΕΠΕΙ' δὲ ἔχομεν πότε καὶ πῶς ἐχόντων τῶν ὅρων γίνεται ὁ συλλογισμός, φανερὸν καὶ πότε ἔσται,
» καὶ πότε οὐκ ἔσται ἔλεγχος. πάντων μὲν γὰρ συγχωρουμένων, ἢ ἐναλλὰξ τιθεμένων, τῶν ἀποκρίσεων.
» οἷον, τῆς μὲν, ἀποφατικῆς. τῆς δὲ καταφατικῆς, ἐγχωρεῖ γίνεσθαι ἔλεγχον. ἦν γὰρ συλλογισμὸς καὶ οὕτω
» καὶ ἐκείνως ἐχόντων τῶν ὅρων. ὥστε εἰ τὸ κείμενον εἴη ἐναντίον τῷ συμπεράσματι, ἀνάγκη γίνεσθαι ἔλεγ-
» χον. ὁ γὰρ ἔλεγχος ἀντιφάσεως συλλογισμός.

Ε' πειδὴ οἴδαμεν πότε γίνεται καὶ πῶς ὁ συλλογισμός, φανερὸν πότε γίνεται ἔλεγχος ἢ οὐ γίνεται. εἰ γὰρ εἰ ἡ μία ἀποφατικὴ πρότασις ἡ δὲ λοιπὴ καταφατική, ἔλεγχος γίνεται καὶ συλλογισμός. ἢ ἄμφω καταφατικαὶ ἤτοι ἐν πρώτῳ ἢ τρίτῳ σχήματι. καὶ οὕτω γίνεται συλλογισμός. ἐπειδὴ δὲ ὁ ἐλέγξαι βουλόμενος τὸ ὑπὸ σοῦ λεγόμενον, τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον λαμβάνει τῇ σῇ ὑποθέσει. δεῖ ἐξ ἀνάγκης εἰδέναι τοῦτο ὀφείλεις καὶ ἐκείνῃ τῇ προτάσει ἐνστῆναι τὴν σὴν ὑπόθεσιν ἀναιρούσῃ. ἐὰν γὰρ ἐκείνῃ ἐνστῇς, ἀδύνατον γενέσθαι ἔλεγχον. ἄλλο γὰρ οὐ δύναται. οἷον εἰ συνῆξας ἐν τῷ παντί, πάντως αὐτὸς ἢ τὸ οὐδενὶ βούλεται δεῖξαι. ἢ τὸ οὐ παντί. οὐκοῦν ἀνθίσταται τῇ προτάσει τῇ ἀναιρούσῃ τὴν σὴν ὑπόθεσιν τῇ ἀποφατικῇ.

» ΕΙ' δὲ μηδὲν συγχωροῖτο, ἀδύνατον γίνεσθαι ἔλεγχον. οὐ γὰρ [illegible] συλλογισμός, ἁπάντων τῶν ὅρων
» στερητικῶν ὄντων. ὥστε οὐδ' ἔλεγχος.

Ε' ἂν τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον μὴ συγχωρηθῇ, οὐ γίνεται ἔλεγχος. οὐ γὰρ ἦν συλλογισμὸς ἁπάντων τῶν ὅρων ὄντων στερητικῶν. ἐὰν ἡμῶν συναξάντων τὸ καταφατικόν. αὐτὸς βούλεται τὸ ἀποφατικὸν συνάξαι, εἶτα μὴ δυνηθῶμεν ἐνστῆναι τῇ προτάσει τῇ ἀποφατικῇ. δεῖ ἐξ ἀνάγκης γὰρ μία πρότασίς ἐστιν ἀποφατική. ἐστῶμεν τῇ καταφατικῇ. καὶ ποιήσωμεν αὐτὴν ἀποφατικήν, καὶ συμβαίνει δύο γίνεσθαι ἀποφάσεις καὶ ἀσυλλόγιστος ἡ συζυγία.

Εἰ μὲν

ΕΙ μὲν γὰρ ἔλεγχος, ἀνάγκη συλλογισμὸν εἶναι. συλλογισμοῦ δ' ὄντος, οὐκ ἀνάγκη ἔλεγχον.

Ὁ γὰρ συλλογισμὸς ἐπὶ πλέον τοῦ ἐλέγχου.

ΩΣΑΥΤΩΣ δὲ καὶ εἰ μηδὲν τιθείη κατὰ τὴν ἀπόκρισιν ἐν ὅλῳ. ὁ γὰρ αὐτὸς ἔσται διορισμὸς ἐλέγχου καὶ συλλογισμοῦ.

Ὥσπερ εἰ ἀμφοτέρας ποιήσῃ ἀποφατικὰς, οὐδὲν συνάγει· ὅτι καὶ οὐ δύναται ἐλέγξαι, οὕτως εἰ μηδὲν τεθῇ ἐν ὅλῳ ἀντὶ τοῦ εἰ μηδεμία πρότασις τεθῇ καθόλου, ἀλλ' ἄμφω μερικαὶ, οὐ δύναται ἔλεγχον συναγαγεῖν. ἐξ ἀμφοτέρων γὰρ μερικῶν ἔλεγχος οὐ γίνεται.

ΣΥΜΒΑΙΝΕΙ δὲ ἐνίοτε καθάπερ ἐν τῇ θέσει τῶν ὅρων ἀπατώμεθα, καὶ κατὰ τὴν ὑπόληψιν γίνεσθαι τὴν ἀπάτην. οἷον εἰ ἐνδέχεται τὸ αὐτὸ πλείοσι πρώτως ὑπάρχειν. καὶ τὸ μὲν λεληθέναι τινὰ καὶ οἴεσθαι μηδενὶ ὑπάρχειν, τὸ δὲ εἰδέναι. ἔστω γὰρ τὸ α τῷ β καὶ τῷ γ, καθ' αὑτὸ ὑπάρχον. καὶ ταῦτα παντὶ τῷ δ ὡσαύτως. εἰ δὴ τῷ μὲν β, τὸ α παντὶ οἴεται ὑπάρχειν, καὶ τοῦτο τῷ δ. τῷ δὲ γ τὸ α μηδενὶ, καὶ τοῦτο τῷ δ παντὶ, τοῦ αὐτοῦ κατὰ ταὐτὸν, ἕξει ἐπιστήμην καὶ ἄγνοιαν.

Βούλεται εἰπεῖν περὶ τῆς γινομένης ἀπάτης. ὅτι γίνεται ἡ ἀπάτη διὰ τὸ μὴ ἐπιστημονικῶς εἰδέναι τὰ πράγματα. ἡ ἀπάτη δὲ γίνεται οὕτως. ὅταν τὸ αὐτὸ πλείοσιν ὑπάρχειν. καὶ τῷ μὲν δοκεῖ καθ' αὑτὸ ὑπάρχειν. τῷ δ[illegible]συμβαίνειν οἰόμενον μηδενὶ ὑπάρχειν. οἷον, τὸ α καὶ παντὶ τῷ β. καὶ οὐδενὶ τῷ γ. ταῦτα δὲ τὰ β γ ὑπαρχέτωσαν τῷ δ παντί. εὑρεθήσεται τὸ α καὶ οὐδενὶ καὶ παντὶ τῷ δ. καὶ συμβαίνει ἀπατηθῆναι τινὰ, τοῦ μὲν παντὶ οὕτως. τὸ α παντὶ [illegible] τῷ δ. τὸ α παντὶ τῷ δ. τοῦ δὲ μηδενί. τὸ α οὐδενὶ τῷ γ. τὸ γ [illegible] τὸ α οὐδενὶ τῷ δ. ὥστε τὸ αὐτὸ τῷ αὐτῷ καὶ οὐδενὶ καὶ παντί. αὕτη μὲν ἡ ἀπάτη. γίνεται δὲ ὡς εἰρήκαμεν. ὅταν τὸ αὐτὸ ἄλλοις τισὶν ὑπάρχῃ καὶ τοῦ μὲν κατηγορῆται τοῦ δὲ ἀπαρνεῖται. εἶτα ταῦτα τὰ δύο ἀμφότερα κατηγορῆταί τινος. συμβαίνει δὲ μὴ ἐπιστημονικῶς, τοῦτο εἰδέναι.

ΠΑΛΙΝ εἴτις ἀπατηθείη περὶ τὰ ἐκ τῆς αὐτῆς συστοιχίας. οἷον εἰ τὸ α ὑπάρχῃ τῷ β, τοῦτο δὲ τῷ γ, καὶ τὸ γ τῷ δ. ὑπολαμβάνοι δὲ τὸ α παντὶ τῷ β ὑπάρχειν, καὶ πάλιν μηδενὶ τῷ γ. ἅμα γὰρ εἴσεται καὶ οὐχ ὑπολήψεται ὑπάρχειν.

Ἡ πρώτη ἀπάτη πῶς ἐστιν εἴρηται. δευτέρα ἀπάτη ἐστὶν αὕτη. ὅταν ἐκ τῆς αὐτῆς στοιχίας ὦσιν οὕτω. τὸ α παντὶ τῷ β. τὸ β παντὶ τῷ γ. εἶτα ὑπονοεῖ καὶ ὅτι οὐδενί. συμβαίνει τοῦ αὐτοῦ τὸ αὐτὸ καὶ εἶναι καὶ μὴ εἶναι.

ἈΡ' οὖν οὐδὲν ἄλλο ἀξιοῖ ἐκ τούτων, ἢ ὃ ἐπίσταται τοῦτο μὴ ὑπολαμβάνειν. ἐπίσταται γάρ πως ὅτι τὸ α τῷ γ ὑπάρχον, διὰ τοῦ β, ὡς ἐν τῇ καθόλου τὸ κατὰ μέρος. ὥστε ὅ πως ἐπίσταται, τοῦτο ὅλως ἀξιοῖ ὑπολαμβάνειν ὅπερ ἀδύνατον.

Ἄλλη ἀπάτη γίνεται ὡς καθόλου τὸ κατὰ μέρος πιστοῦσθαι. οἷον καθόλου οἴδαμεν ὅτι οὐδεμία ἡμίονος κύει. καὶ καθόλου οἴδαμεν. ὅτι πᾶν τὸ κύον ἐξογκουμένην ἔχει τὴν γαστέρα. οἴδαμεν δὲ ἡμίονον ἐξογκουμένην ἔχουσαν τὴν γαστέρα. διὰ μὲν τὸ καθόλου. ὅτι ἡ ἡμίονος οὐ κύει. διὰ δὲ τὸ ἐξογκοῦσθαι, κύειν ὑπονοεῖται. ὥστε μὴ ἔχοντες ἐπιστήμην τοῦ πράγματος, ἀπατώμεθα. ἐπειδὴ πᾶν μὲν τὸ κύον ἐξογκουμένην ἔχει τὴν γαστέρα. οὐ πᾶν δὲ τὸ ἐξογκουμένην ἔχον τὴν γαστέρα κύει.

ΠΕΡΙ δὲ τοῦ πρότερον λεχθέντος εἰ μὴ ἐκ τῆς αὐτῆς συστοιχίας τὸ μέσον.

Εἰρήκαμεν πόσαι εἰσὶν αἱ ἀπάται. νῦν δὲ βούλεται τοῦτο εἰπεῖν, ὅτι πάντως συμβαίνει τὴν μίαν πρότασιν ἐπιστημονικῶς καθ' αὑτὸ μὴ εἰδέναι. ἡ γὰρ πρώτη ἀπάτη ἡ αὐτὴ τὸ ὑπάρχειν τὸ α καὶ τῷ β καὶ τῷ γ. ταῦτα δὲ τὰ δύο τῷ δ. ἐὰν ὑπονοήσῃ ὅτι τὸ α καὶ παντὶ καὶ οὐδενὶ τῷ γ. ὅπερ ψεῦδος ταύτην τὴν ὑπόνοιαν ἐπιστημονικὴν ἔχειν οὐ δύναται. εἰ γὰρ ἔχει αὐτὴν ἐπιστημονικὴν, εὑρεθήσεται τὸ αὐτὸ τῷ αὐτῷ καὶ ὑπάρχειν καὶ μὴ ὑπάρχειν, ὅπερ ἄτοπον. οἷον εἰ οἶδεν ἀκριβῶς ὅτι τὸ α παντὶ τῷ β. καὶ τὸ β παντὶ τῷ δ. καὶ τὸ α παντὶ τῷ δ. ὁμοίως δὲ καὶ τοῦτο, εἰ ἐπιστημονικῶς εἰδείη τὸ α οὐδενὶ τῷ γ. τὸ δὲ γ παντὶ τῷ δ. τοῦτο γὰρ ὑπόκειται. οὐκοῦν καὶ τὸ α οὐδενὶ τῷ δ. ἦν δὲ καὶ παντὶ ὃ ἐδείχθη διὰ τοῦ β. ὅπερ ἄτοπον. ὥστε ἀνάγκη τὴν μίαν ἐπιστημονικῶς μὴ οἴεσθαι αὐτὸν εἰδέναι. καὶ οὕτως ἐξ οὗ οὐκ οἶδεν ἐπιστημονικῶς, συνάξει τὸ αὐτὸ τῷ αὐτῷ ὑπάρχειν καὶ μὴ ὑπάρχειν μὴ ἐκ τῆς αὐτῆς συστοιχίας. εἰ μὴ ἐκ τῆς αὐτῆς συστοιχίας λέγει. ἀντὶ τοῦ ἵνα μὴ ὦσι κατ' ἀξίαν.

ΚΑΘ' ἑκάτερον μὲν τῶν μέσων ἀμφοτέρας τὰς προτάσεις οὐκ ἐγχωρεῖ ὑπολαμβάνειν. οἷον εἰ τὸ α τῷ μὲν β παντὶ, τῷ δὲ γ μηδενὶ, ταῦτα δὲ ἀμφότερα παντὶ τῷ δ. συμβαίνει γὰρ ἢ ἁπλῶς ἢ ἐπί τι λαμβάνεσθαι ἐναντίαν τὴν πρώτην πρότασιν. εἰ γὰρ ᾧ τὸ β ὑπάρχει παντὶ, τὸ α ὑπολαμβάνει ὑπάρχειν. τὸ δὲ β τῷ δ οἶδε, καὶ ὅτι τῷ δ τὸ α οἶδεν. ὥστ' εἰ πάλιν, ᾧ τὸ γ μηδενὶ, οἴεται τὸ α ὑπάρχειν. ᾧ τὸ β τινὶ ὑπάρχει, τούτῳ οὐκ οἴεται τὸ α ὑπάρχειν. τὸ δὲ παντὶ οἰόμενον ᾧ τὸ β πάλιν τινὶ μὴ οἴεσθαι ᾧ τὸ β ἢ ἁπλῶς, ἢ ἐπί τι ἐναντίον ἐστίν.

Ἀμφοτέρας φησὶ τὰς προτάσεις οὐκ ἐγχωρεῖ ὑπονοεῖν ἀληθεῖς ὥστε τὸ β τῷ μὲν β παντί. τῷ δὲ γ οὐδενί. ἢ τὸ ἀνάπαλιν. πῶς γὰρ τὸ αὐτὸ ἐνδέχεται ὅπου τῶν δύο οὐ παντὶ ὑπάρχειν τὸ α. ἀλλὰ τῷ μὲν παντὶ, τῷ δὲ οὐδενί. ἐὰν γάρ φησιν ἀμφοτέρας ἐπιστημονικῶς λάβωμεν, συμβαίνει ἄτοπόν τι, ἢ γὰρ

ἁπλῶς ἐναντίον τι συνάγεται. ἐὰν τὸ καθόλου συναχθῇ. ἢ τὸ ἐναντίον ἐπὶ [illegible] τὸ μερικὸν συναχθῇ. οἷον αἰτὶ τοῦ πᾶς τὸ οὐ πᾶς. ταῦτα δὲ ἀμφότερα λέγει τὸ β΄ γ΄.

» ΟΥ̓́ΤΩ μὲν οὖν οὐκ ἐνδέχεται ὑπολαβεῖν. καθ' ἑκάτερον δὲ, τὴν μίαν. ἢ κατὰ τὸ ἕτερον ἀμφοτέρας οὐδὲν κωλύει. οἷον τὸ α΄ παντὶ τῷ β΄. καὶ τὸ β΄ ᾧ δ΄. καὶ πάλιν τὸ α΄ μηδενὶ τῷ γ΄. ὁμοία γὰρ ἡ τοιαύτη ἀπάτη, καὶ ὡς ἀπατώμεθα περὶ τὰ ἐν μέρει.

Πάσας ἐπιστημονικῶς εἰδέναι οὐκ ἐνδέχεται. τὰς δὲ δύο ἐπιστημονικῶς εἰδέναι. ἢ τὰς τρεῖς, οὐδὲν ἄτοπον συμβαίνει. οἷον τὸ α΄ παντὶ τῷ β΄. τὸ β΄ παντὶ τῷ δ΄. καὶ πάλιν τὸ α΄ οὐδενὶ ᾧ γ΄. μὴ εἰδέναι δὲ ἐπιστημονικῶς ὅτι τὸ γ΄ παντὶ τῷ δ΄. ὅπερ ἐστὶ μερικόν. οἷον, οἶδεν μὲν ἐπιστημονικῶς, ὅτι οὐδεμία ἡμίονος κύει. οὐκ οἶδεν δὲ ὅτι τοῦτο τὸ ἔγκυον ἡμίονός ἐστιν. καὶ συμβαίνει τὸ μὲν καθόλου εἰδέναι αὐτὸν, τὸ δὲ κατὰ μέρος οὐκέτι.

» ΟἿΟΝ, εἰ τῷ β΄ παντὶ τὸ α΄ ὑπάρχει. τὸ δὲ β΄ τῷ γ΄ παντὶ, τὸ α΄ παντὶ τῷ γ΄ ὑπάρξει. εἰ οὖν τις οἶδεν ὅτι τὸ α΄ ᾧ β΄ ὑπάρχει παντὶ, οἶδε καὶ ὅτι τῷ γ΄. ἀλλ' οὐδὲν κωλύει ἀγνοεῖν τὸ γ΄ ὅτι ἐστίν. οἷον εἰ τὸ μὲν α΄ δύο ὀρθαί. τὸ δ' ἐφ' ᾧ β΄ τρίγωνον. τὸ δ' ἐφ' ᾧ γ΄ αἰσθητὸν τρίγωνον. ὑπολάβοι γὰρ ἄν [illegible] τὸ γ΄. εἰδὼς ὅτι πᾶν τρίγωνον ἔχει δύο ὀρθάς. ὥσθ' ἅμα εἴσεται καὶ ἀγνοήσει ταὐτόν.

Ὡς ἐπὶ παραδείγματος ποιεῖται τὸν λόγον τοιοῦτον. ὅτι ὑποκείσθω τινὰ εἰδέναι τὰς δύο ὀρθὰς καὶ τὸ καθόλου. ὅτι πᾶν τρίγωνον, ἔχει δύο ὀρθὰς ἴσας. μὴ εἰδέναι δὲ ὅτι τόδε τρίγωνόν ἐστιν. οἷον τὸ κεκρυμμένον ὑπὸ τὴν θύραν. ἢ τὸν κόλπον. εὑρεθήσεται τὸ μὲν καθόλου εἰδώς. τὸ δὲ μερικὸν οὐκέτι.

» ΤῸ γὰρ εἰδέναι. ὅτι πᾶν τρίγω[illegible] ὀρθὰς, οὐχ ἁπλοῦν ἐστιν. ἀλλὰ τὸ μὲν τὴν καθόλου ἔχειν ἐπιστήμην. τὸ δὲ, τὴν καθέκαστον. οὕτω, μὲν οὖν ὡς τῇ [illegible] δύο ὀρθαί. ὡς δὲ τῇ καθέκαστον, οὐκ οἶδεν. ὥστ' οὐχ ἕξει τὰς ἐναντίας.

Ὁ εἰδώς φησιν ὅτι πᾶν τρίγωνον δύο ἔχει ὀρθὰς, οὐχ ἁπλῶς οἶδεν ἀλλὰ τοῦτο καθόλου, τοῦτο δὲ ἐκ τῶν κατὰ μέρος τριγώνων ὡς καθόλου οἶδεν. ὥστε οὐχ ἕξει τὰς ἐναντίας. ὁ οὖν μὴ βλέπων τὸ κεκρυμμένον τρίγωνον, τὸ μὲν καθόλου οἶδεν. τὸ δὲ κατὰ μέρος οὐκ οἶδεν. οὔτε γὰρ ὁρᾷ αὐτό. ὥστε οὐδὲ τὰ ἐναντία δοξάζει ὁ τοιοῦτος, ἐπειδὴ μὴ ὁρᾷ.

» ὉΜΟΊΩΣ δὲ καὶ ὁ ἐν τῷ μένωνι λόγος. ὅτι ἡ μάθησις, ἀνάμνησις. οὐδαμοῦ γὰρ συμβαίνει προεπίστασθαι τὸ καθέκαστον. ἀλλ' ἅμα τῇ ἐπαγωγῇ λαμβάνειν, τὴν τῶν κατὰ μέρος ἐπιστήμην.

Λέγει ὁ πλάτων ἐν τῷ μένωνι ὅτι αἱ μαθήσεις ἀναμνήσεις εἰσίν. ὁ δὲ ἀριστοτέλης λέγει ὅτι ἡ μάθησις ἀνάμνησις οὐκ ἔστιν. ὁ γὰρ μανθάνων οὐ προεπιστάμενος μανθάνει. ἀλλὰ μὴ εἰδώς. ὁ δὲ ἀναμιμνησκόμενος προεπιστάμενος ἀναμιμνήσκεται οὕτως. οὐκοῦν καὶ ὁ μένων ᾔδει τὰ καθόλου. τὸ δὲ καθ' ἕκαστον ἐμάνθανεν. διὰ τῆς κατὰ μέρος ἐπαγωγῆς μὴ εἰδώς. ἡμεῖς δὲ λέγομεν ὅτι ἀνάμνησίς ἐστιν ἡ μάθησις. ἐπειδὴ πρὶν δεσμευθῇ ἡ ψυχὴ τῷ σώματι πάντα ᾔδει. δεσμευθεῖσα δὲ, ἀναμιμνήσκεται μανθάνουσα.

» ὯΣΠΕΡ ἀναγνωρίζοντας. ἔνια γὰρ ἰδόντες, εὐθὺς ἴσμεν, ὅτι δύο ὀρθαῖς, ἐὰν ἴδωμεν ὅτι τρίγωνον.

Οἴδαμεν ἐὰν εἴδωμεν τρίγωνόν τι. ὅτι καὶ δύο ὀρθὰς ἔχει.

» ὉΜΟΊΩΣ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. τῇ μὲν οὖν καθόλου θεωροῦμεν τὰ ἐν μέρει. τῇ δὲ οἰκείᾳ, οὐκ ἴσμεν. ὥστ' ἐνδέχεται καὶ ἀπατᾶσθαι περὶ αὐτὰ, πλὴν οὐκ ἐναντίως. ἀλλ' ἔχειν μὲν τὴν καθόλου, ἀπατᾶσθαι δὲ, τῇ κατὰ μέρος. ὁμοίως οὖν καὶ ἐπὶ τῶν προειρημένων. οὐ γὰρ ἐναντία ἡ κατὰ τὸν μέσον ἀπάτη, τῇ κατὰ τὸν συλλογισμὸν ἐπιστήμῃ. οὐδ' ἡ καθ' ἑκάτερον τῶν μέσων ὑπόληψις.

Πῶς οὖν συμβαίνει γίνεσθαι τὴν ἀπάτην ἐκ τοῦ τὸ μὲν καθόλου ἡμᾶς εἰδέναι. τὸ δὲ κατὰ μέρος μὴ εἰδέναι. καὶ ἐκ τούτου ἀπατώμεθα. οὐκ εἰς ἐναντίον τι ἀπατώμεθα. διατί. ὅτι οἴδαμεν τὸ καθόλου. πῶς δὲ ἀπατώμεθα ἀγνοοῦντες τὸ κατὰ μέρος.

» ΟΥ̓ΔῈΝ δὲ κωλύει εἰδότα, καὶ ὅτι τὸ α΄ ὅλῳ τῷ β΄ ὑπάρχει. καὶ πάλιν τοῦτο τῷ γ΄, οἰηθῆναι μὴ ὑπάρχειν τὸ α΄ τῷ γ΄. οἷον ὅτι πᾶσα ἡμίονος ἄτοκος. καὶ αὕτη ἡμίονος, οἴεσθαι κύειν ταύτην.

Εἰρηκὼς πῶς γίνεται ἀπάτη, νῦν βούλεται εἰπεῖν ὅτι ἐάν τις εἰδείη τὸ κατὰ μέρος σὺν τῷ καθόλου, οὐκ ἀπατᾶται. οἷον εἴ τις οἶδεν ὅτι οὐδεμία ἡμίονος κύει. εἰδείη δὲ καὶ τόδε τι ὅτι ἡμίονος ὀγκουμένη ἐστὶν, οἶδεν. οὐκοῦν εἰ καὶ τοῦτο οἶδεν. τύχῃ δὲ ἐκεῖνος ἐνεργεῖν τότε ἐκ τῆς καθόλου ὡρμημένος ὑπονοήσεως. ἰδὼν δὲ ἡμίονον ὀγκουμένην ἔχουσαν γαστέρα, ὑπονοήσει ὅτι κύει. μὴ ἐνεργήσας ἐκ τῆς καθόλου ὅτι οὐδεμία ἡμίονος κύει. οὕτως ἀγνοῶν τις τὸ καθόλου. καθ' ὃ οὐκ ἐνήργησεν, τότε ἀπατᾶται. πάλιν δὲ ὅτι ἥδε ἡ ἡμίονος κύει. οὐ γὰρ ἐναντία ἡ κατὰ τὸ μέσον. ὅτι ἡ ἀπάτη ὅτε ἐστὶ γιγνομένη, οὐ συνάγεται τὸ ἐναντίον.

» ΟΥ̓ γὰρ ἐπίσταται ὅτι τὸ α΄ τῷ γ΄, μὴ συνθεωρῶν τὸ καθ' ἑκάτερον.

Μὴ συνσκοπῶν ὅτι ὑπὸ τὸ καθόλου ἐστὶ τὸ μερικὸν, νομίζει κύειν τὴν ἡμίονον.

» ὯΣΤΕ δῆλον ὅτι καὶ εἰ τὸ μὲν, οἶδε. τὸ δὲ, μὴ οἶδεν ἀπατηθήσεται. ὅπερ ἔχουσιν αἱ καθόλου πρὸς τὰς κατὰ μέρος ἐπιστήμας. οὐδὲν γὰρ τῶν αἰσθητῶν ἔξω τῆς αἰσθήσεως γινόμενον ἴσμεν. οὐδ' ἂν ᾐσθημένοι τυγχάνωμεν, εἰ μὴ ὡς τὸ καθόλου, καὶ τῷ ἔχειν τὴν οἰκείαν ἐπιστήμην, ἀλλ' οὐχ ὡς τῷ ἐνεργεῖν. τὸ γὰρ ἐπίστασθαι λέγεται τριχῶς. ἢ ὡς τῇ καθόλου. ἢ ὡς τῇ οἰκείᾳ, ἢ ὡς τῷ ἐνεργεῖν. ὥστε καὶ τὸ ἠπα-

τῆσθαι

» πάθῃ, τοσαυταχῶς.

Ὁμοίως πάλιν ὃ καὶ εἴρηται ἤδη, ὅτι τὸ καθόλου μὲν οἶδεν, ᾗ οἶδέν τις ὅτι πᾶν τρίγωνον δύο ἔχει ὀρθάς. τόδε δὲ οὐκ οἶδεν ὡς κεκρυμμένον ὅτι ἐστὶ τρίγωνον. οὐδὲν γὰρ ἔξω γινόμενον τῆς ἡμετέρας αἰσθήσεως, ἴσμεν τί ἐξ ἀνάγκης περὶ αὐτοῦ. ἀκριβῶς δὲ οἴδαμεν τότε, ὅτε σὺν τῇ καθόλου ἐπιστήμῃ καὶ τὴν μερικὴν εἰδείημεν. ἀλλ' οὐχ ὡς τὸ ἐνεργεῖν. τὸ ἀλλ' οὐχ ὡς τὸ ἐνεργεῖν, πρὸς τὸ ἄνω εἴρηται. ὅτι ὁ ὑπονοῶν, ὅτι ἤδε ἡ ἡμίονος κύει. οὐχ ὡς πρὸς τὸ ἐνεργεῖν ἐκ τοῦ καθόλου λόγον οἶδεν. ἐπεὶ εἰ ἐνεργεῖ, ᾔδει ὅτι οὐ κύει ἐκ τοῦ καθόλου ἐνεργῶν. τὸ γὰρ ἐπίστασθαι λέγεται τριχῶς. ἢ ὡς τὸ καθόλου, ἢ ὡς τὸ οἰκεῖα, ἢ ὡς τὸ ἐνεργεῖν. διαίρεσιν ἐνταῦθα παραδίδωσιν τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς ἀπάτης. ὅτι τὸ ἐπίστασθαι, ἢ περὶ τὸ καθόλου, ἢ περὶ τὸ κατὰ μέρος, ἢ περὶ ἀμφότερα. τουτέστιν τοῦ ἐνεργεῖν. ἐνεργοῦμεν γὰρ ἀπὸ τῶν καθόλου ἐπὶ τὸ κατὰ μέρος. ὁμοίως οὖν ἀπατώμεθα, ἢ τὸ μὴ εἰδέναι τὸ καθόλου, ἢ τὸ μὴ εἰδέναι τὸ κατὰ μέρος, ἢ τὸ μηδέτερον. τουτέστιν μὴ ἐνεργεῖν ἀπὸ τοῦ καθόλου ἐπὶ τὸ κατὰ μέρος. διὰ τοῦτο γὰρ κἀκεῖνος οἴεται [illegible] ἡ ἡμίονος κύει, διὰ τὸ μὴ ἐνεργῆσαι αὐτὸν ἀπὸ τοῦ καθόλου. ὅτι οὐδεμία ἡμίονος κύει.

» ΟΥΔ[illegible]Ν οὖν κωλύει καὶ τὸ εἰδέναι, καὶ ἠπατῆσθαι περὶ τὸ αὐτό. πλὴν οὐκ ἐναντίως. ὅπερ συμβαί-
» νει καὶ τῷ κ[illegible] ἑκατέραν εἰδότι τὴν πρότασιν. καὶ μὴ ἐπεσκεμμένῳ πρότερον.

Οὐδὲν κωλύει [illegible] διὰ τῶν παραδειγμάτων ἐδείξαμεν, τὸ εἰδέναι καὶ ἠπατῆσθαι. εἰδέναι μὲν τὸ καθόλου, ἠπατῆσθαι δὲ πε[illegible] μερικόν. ἢ τὸ ἀνάπαλιν, εἰ μὴ ἐνεργοίη ἐκ τῶν καθόλου. καὶ ὅτι οὐδὲν ἐναντίον συνάγει διὰ τὸ μὴ [illegible]ναι.

» ΥΠΟΛΑΜΒΑΝΩΝ γὰρ κύειν τὴν ἡμίονον, οὐκ ἔχει τὴν κατὰ τὸ ἐνεργεῖν ἐπιστήμην. οὐδ' αὖ διὰ τὴν
» ὑπόληψιν. ἐναντίαν ἀπάτην τῇ ἐπιστήμῃ. συλλογισμὸς γὰρ ἡ ἐναντία ἀπάτη, τῇ καθόλου.

Ἠπάτηται φησὶν ὅτι ἤδε ἡ ἡμίονος κύει ἐκεῖνος. ὅτι οὐκ ἠδυνήθη ἐνεργῆσαι ἀπὸ τῆς καθόλου τῆς λεγούσης, ὅτι οὐδεμία ἡμίονος κύει. διὰ τοῦτο οὖν ἐπειδὴ ὑπέλαβε τὴν ἡμίονον κύειν, ἤδη ἐναντίαν ἔχει ἀπάτην. ἡ γὰρ ἐναντία ἀπάτη διὰ συλλογισμοῦ γίνεται. ἐκεῖνος δὲ οὐ συνελογίσατο.

» Ο Δ' ὑπολαμβάνων τὸ, ἀγαθῷ εἶναι κακῷ εἶναι, τὸ αὐτὸ ὑπολήψεται ἀγαθῷ εἶναι καὶ κακῷ. ἔστω
» γὰρ τὸ μὲν ἀγαθῷ εἶναι, ἐφ' οὗ τὸ α'. τὸ δὲ κακῷ εἶναι, ἐφ' οὗ τὸ β'. πάλιν δὲ τὸ, ἀγαθῷ εἶναι, ἐφ' οὗ τὸ γ'.
» ἐπεὶ οὖν ταὐτὸν ὑπολαμβάνει τὸ β' καὶ τὸ γ', καὶ εἶναι τὸ γ' τὸ β' ὑπολήψεται. καὶ πάλιν τὸ β' τὸ α' εἶναι
» ὡσαύτως. ὥστε καὶ τὸ γ' τὸ α'.

Ἕτερόν τι θεώρημα παραδίδωσιν ὁ φιλόσοφος ἐνταῦθα τοιοῦτον. ἐάν τις φησὶ λάβῃ τὸν ὁρισμὸν τοῦ καλοῦ. καὶ οἰηθῇ τὸν αὐτὸν εἶναι τοῦ κακοῦ. ὑπονοήσει καὶ αὐτὸς τὸ αὐτὸ εἶναι ἀπαραλλάκτως τὸ ἀγαθὸν τῷ κακῷ. ὅπερ ἀληθές. ὁ δὲ φιλόσοφος κακῶς ἔλαβε τοὺς ὅρους οὕτως. τὸ α' ἀγαθὸν εἶναι. τὸ αὐτὸ τῷ κακῷ εἶναι, λέγω δὴ τῷ β'. καὶ τῷ κακῷ εἶναι τὸ αὐτὸ τῷ γ' ἀγαθῷ εἶναι. καὶ οὐδὲν ἄτοπον ἀκολουθεῖ. διὰ τοῦτο οὖν ὀλίγον ὕστερον ἐρεῖ. ἀλλὰ τοῦτο ἀκριβέστερον σκεπτέον.

» ΩΣΠΕΡ γὰρ εἰ ἦν ἀληθές, καθ' οὗ τὸ γ' τὸ β'. καὶ καθ' οὗ τὸ β' τὸ α'. καὶ κατὰ τοῦ γ' τὸ α' ἀληθὲς
» ἦν, οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ ὑπολαμβάνειν.

Ὥσπερ λέγομεν ἐπὶ ταύτης τῆς ἐκθέσεως τοῦ θεωρήματος, οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ ὑπολαμβάνειν. εἰ ὑπολάβῃ τὶς ὅτι τὸ γ' ὑπὸ τὸ β' ἐστίν. καὶ τὸ β' ὑπὸ τὸ α', ὑπολάβῃ ὅτι καὶ τὸ γ' ὑπὸ τὸ α' ἐστὶν ἐξ ἀνάγκης.

» ΟΜΟΙΩΣ δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ εἶναι. τοῦ αὐτοῦ γὰρ ὄντος τοῦ γ' καὶ τοῦ β'. καὶ πάλιν τοῦ β' καὶ τοῦ α',
» καὶ τὸ γ' τῷ α' ταὐτὸν ἦν.

Εἰ τὸ α' τῷ β' ὑπάρχει. καὶ τὸ β' τῷ γ'. καὶ τὸ α' ἄρα τῷ γ' ὑπάρξει ἐξ ἀνάγκης.

» ΩΣΤΕ καὶ ἐπὶ τοῦ δοξάζειν ὁμοίως. ἆρα οὖν τοῦτο μὲν ἀναγκαῖον εἴ τις δώσει τὸ πρῶτον. ἀλλ'
» ἴσως ἐκεῖνο ψεῦδος τὸ ὑπολαμβάνειν τινὰ κακῷ εἶναι καὶ ἀγαθῷ εἶναι, εἰ μὴ κατὰ συμβεβηκός. πολ-
» λαχῶς γὰρ ἐγχωρεῖ τοῦτο ὑπολαμβάνειν.

Ἆρ' οὖν φησιν, εἴ τις δώσει, ὅτι τῷ ἀγαθῷ εἶναι, τὸ αὐτό ἐστι τῷ κακῷ εἶναι. ἀναγκαῖόν τι καὶ ἀληθὲς συνάγειν οὐκ ἐνδέχεται. ἀλλὰ ψεῦδός ἐστι τὸ ὑπολαμβάνειν τῷ ἀγαθῷ τὸ αὐτὸ εἶναι τῷ κακῷ. εἰ μή τι γε κατὰ συμβεβηκός. οἷον ὅτι τὸ δίκαιον ἀγαθόν ἐστι καὶ κακὸν κατὰ συμβεβηκὸς ὑπονοοῦσι τινὲς ὅτι καὶ οὐ παρὰ τὸ μὴ ἀδικεῖν. διὰ τὸ μὴ ἔχειν πλείω.

» ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΟΝ δὲ τοῦτο βέλτιον.

Εἶπεν ἐπισκεπτέον βέλτιον. ἢ ἐπειδὴ εἶπεν εἰ μή τι γε κατὰ συμβεβηκὸς οἰηθῇ τὸ καλὸν κακὸν εἶναι. ἢ ὅτι κακῶς ἐξέθετο τοὺς ὅρους. τοῦ κακῶς εἶναι ἄνω.

» ΟΤΑΝ δὲ ἀντιστρέφηται τὰ ἄκρα, ἀνάγκη καὶ τὸ μέσον ἀντιστρέφειν πρὸς ἄμφω. εἰ γὰρ τὸ α'
» κατὰ τοῦ γ' διὰ τοῦ β' ὑπάρχει, εἰ ἀντιστρέφει, καὶ ὑπάρχει ᾧ τὸ α' παντὶ τὸ γ', καὶ τὸ β', τῷ α', ἀντιστρέ-
» φει. καὶ ὑπάρχει ᾧ τὸ α' παντὶ, τὸ β' διὰ μέσου τοῦ γ'. καὶ τὸ γ' τῷ β' ἀντιστρέφει, διὰ μέσου τοῦ α'.

Ἐντεῦθεν ὁ φιλόσοφος βούλεται εἰπεῖν περὶ τῶν ἀντιστροφῶν. τῶν ἐν πρώτῳ σχήματι γινομένων, καὶ

καταφατικῶν καὶ ἀποφατικῶν καθόλου· καὶ φησὶν, ὅτι εἰ τὸ ἄκρον τῷ ἄκρῳ ἀντιστρέφει, καὶ ὑπάρχει τὸ α΄ παντὶ τῷ γ΄. καὶ τὸ γ΄ παντὶ τῷ α΄ διὰ τοῦ β΄, ἀνάγκη καὶ τὸν μέσον ὅρον ἀντιστρέφειν πρὸς τὰ ἄκρα. καὶ ὁ μὲν μείζων ἄκρος ἀντιστρέφει οὕτως. τὸ α΄ παντὶ τῷ γ΄. τὸ γ΄ παντὶ τῷ α΄. καὶ τὸ α΄ παντὶ τῷ β΄. οὕτως ὁ μείζων ὅρος. ὁ δὲ ἐλάττων οὕτως. τὸ γ΄ παντὶ τῷ α΄. τὸ α΄ παντὶ τῷ γ΄. καὶ τὸ β΄ παντὶ τῷ γ΄. οὕτω καὶ ὁ ἐλάττων. ἐὰν οὖν τὸ ἄκρον τῷ ἄκρῳ ἀντιστρέφει. καὶ τὸ μέσον τοῖς ἄκροις ἀντιστρέψει.

» ΚΑΙ ἐπὶ τοῦ μὴ ὑπάρχειν ὡσαύτως. οἷον εἰ τὸ β΄ τῷ γ΄ ὑπάρχει. τῷ δὲ β΄ τὸ α΄ μὴ ὑπάρχει, οὐδὲ τὸ
» α΄ τῷ γ΄ οὐχ ὑπάρξει.

Ὡσαύτως ἀντὶ τοῦ ὁμοιοτρόπως. εἶπεν περὶ τοῦ καθόλου καταφατικοῦ. νῦν λέγει περὶ τοῦ ἀποφατικοῦ. ὅτι ἐὰν ἔστιν τὸ α΄ μηδενὶ τῷ β΄. τὸ δὲ β΄ παντὶ τῷ γ΄. τὸ ἄρα α΄ οὐδενὶ τῷ γ΄. πῶς δὲ ἀντιστρέφομεν, οὕτως. τὸ β΄ παντὶ τῷ γ΄. τὸ β΄ οὐδενὶ τῷ α΄. τὸ ἄρα γ΄ οὐδενὶ τῷ α΄. οὕτω διὰ τοῦ δευτέρου σχήματος τὸ συμπέρασμα ἀντιστρέφομεν. τὴν δὲ μείζονα ἀντιστρέφομεν οὕτως. ἵνα λάβωμεν καὶ τὰς προτάσεις τὴν ἐλάττονα ἀντιστρέφουσαν. οἷον τὸ γ΄ παντὶ τῷ β΄. τὸ γ΄ οὐδενὶ τῷ α΄. τοῦτο γὰρ ἐδείχθη. συνάγω οὖν τὸ β΄ οὐδενὶ τῷ α΄. οὕτω καὶ τὴν μείζονα πρότασιν. τὴν δὲ ἐλάττονα ἀποδεῖξαι ὅτι ἀντιστρέφει, οὐ δυνατόν. αἱ γὰρ δύο προτάσεις ἀποφατικαί εἰσιν. ἥτε τοῦ συμπεράσματος. καὶ ἡ τῆς μείζονος προτάσεως. ἐκ δὲ δύο ἀποφατικῶν δειχθῆναί τι, οὐ δυνατόν.

» ΕΙ δὴ τὸ β΄ τῷ α΄ ἀντιστρέφει, καὶ τὸ γ΄ τῷ α΄ ἀντιστρέψει.

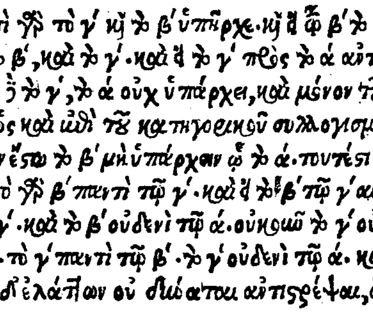
Ἐν τῷ καθόλου ἀποφατικῷ. οὐκέτι δὲ ἀντιστρέφει ἡ ἐλάττων πρότασις, ἀλλ᾽ ἡ μείζων ἡ β΄ α΄. ἐὰν οὖν φησιν ἡ β΄ α΄ πρότασις, τουτέστιν ἡ μείζων ἀντιστρέφει. ἀντιστρέψει καὶ ἡ γ΄ α΄, τουτέστιν τὸ συμπέρασμα. ἀπεσιώπησε δὲ τὴν α΄ γ΄. οὐ γὰρ ἠδύνατο ἀντιστρέφειν ἡ καταφατική, τουτέστιν ἡ ἐλάττων ἐπὶ τοῦ δευτέρου τρόπου τοῦ πρώτου σχήματος, τῆς μείζονος προτάσεως καὶ τοῦ συμπεράσματος ἀποφατικῶν οὐσῶν.

» ΕΣΤΩ γὰρ τὸ β΄ μὴ ὑπάρχον ᾧ τὸ α΄. οὐδ᾽ ἄρα τὸ γ΄. παντὶ γὰρ τὸ γ΄ καὶ τὸ β΄ ὑπῆρχε. καὶ εἰ τῷ β΄ τὸ γ΄
» ἀντιστρέφει, καὶ τῷ α΄ τὸ γ΄ ἀντιστρέψει. καθ᾽ οὗ γὰρ ἂν παντὸς τὸ β΄, καὶ τὸ γ΄. καὶ εἰ τὸ γ΄ πρὸς τὸ α΄ ἀντι-
» στρέφει, καὶ τὸ β΄ ἀντιστρέψει πρὸς τὸ α΄. ᾧ γὰρ τὸ β΄, καὶ τὸ γ΄. ᾧ δὲ τὸ γ΄, τὸ α΄ οὐχ ὑπάρχει, καὶ μόνον τοῦ-
» το ἀπὸ τοῦ συμπεράσματος ἄρχεται. τὰ δ᾽ ἄλλα οὐχ ὁμοίως. ὡς καὶ ἐπὶ τοῦ κατηγορικοῦ συλλογισμοῦ.

Αἱ ἀποφατικαὶ προτάσεις αἱ αὐταί εἰσι ταῖς κατηγορικαῖς. οἷον ἔστω τὸ β΄ μὴ ὑπάρχειν ᾧ τὸ α΄. τουτέστι τὸ β΄ οὐδενὶ τῷ α΄. εἰ οὖν τὸ β΄ οὐδενὶ τῷ α΄. καὶ τὸ γ΄ οὐδενὶ τῷ α΄. τὸ γὰρ β΄ παντὶ τῷ γ΄. καὶ εἰ τὸ β΄ τῷ γ΄ ἀντιστρέφει. ἀντιστρέψει καὶ ἡ α΄ β΄ καὶ ἡ α΄ γ΄. τὸ γὰρ β΄ παντὶ τῷ γ΄. καὶ τὸ β΄ οὐδενὶ τῷ α΄. συνάγω τὸ γ΄ οὐδενὶ τῷ α΄. οὕτω τὸ συμπέρασμα. ἡ δὲ μείζων πρότασις οὕτως. τὸ γ΄ παντὶ τῷ β΄. τὸ γ΄ οὐδενὶ τῷ α΄. καὶ τὸ β΄ οὐδενὶ τῷ α΄. καὶ τὸ α΄ οὐδενὶ τῷ β΄. οὕτω καὶ ἡ μείζων. ἡ δ᾽ ἐλάττων οὐ δύναται ἀντιστρέψαι, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τοῦ κατηγορικοῦ.

» ΠΑΛΙΝ εἰ τὸ α΄ καὶ τὸ β΄ ἀντιστρέφει, καὶ τὸ γ΄ καὶ τὸ δ΄ ὡσαύτως. ἅπαντι δὲ ἀνάγκη τὸ α΄ ἢ τὸ γ΄
» ὑπάρχειν. καὶ τὸ β΄ καὶ τὸ δ΄ οὕτως ἕξει, ὥστε παντὶ θάτερον ὑπάρχειν. ἐπεὶ γὰρ ᾧ τὸ α΄, τὸ β΄ καὶ ᾧ τὸ γ΄,
» τὸ δ΄. παντὶ δὲ τὸ α΄ ἢ τὸ γ΄ καὶ οὐχ ἅμα, φανερὸν ὅτι καὶ τὸ β΄ ἢ τὸ δ΄ παντὶ καὶ οὐχ ἅμα. οἷον εἰ τὸ
» ἀγέννητον ἄφθαρτον, καὶ τὸ ἄφθαρτον ἀγέννητον, ἀνάγκη τὸ γενόμενον, φθαρτὸν, καὶ τὸ φθαρτὸν γε-
» γονέναι. δύο γὰρ συλλογισμοὶ σύγκεινται.

Ἕτερον θεώρημα παραδίδωσιν ὁ φιλόσοφος χαριέστατον πάνυ τοιοῦτον. εἰ τὸ α΄ καὶ τὸ β΄ ἀντιστρέφει, καὶ τὸ γ΄ καὶ τὸ δ΄ ἀντιστρέφει. ἐὰν οὖν παντὶ πράγματι, εἰ τὸ α΄ καὶ τὸ β΄ ἐξ ἀνάγκης καὶ τὸ γ΄ καὶ τὸ δ΄. καὶ ὤφειλε τοῦτο παράδειγμα παραστῆσαι. ὡς δὲ ἄλλου μέλλοντος ἀποδείκνυσθαι παρέστησι παράδειγμα. ἔστω γὰρ τὸ α΄ ἀγέννητον. τὸ β΄ ἄφθαρτον. ταῦτα ἀντιστρέφουσιν. καὶ ἔστω τὸ γ΄ γεννητόν. τὸ δὲ δ΄ φθαρτόν. καὶ ταῦτα ἀντιστρέφουσιν. δύο γὰρ συλλογισμοὶ σύγκεινται. ποῖοι οὗτοι. τὸ ἀγέννητον ἄφθαρτόν ἐστι. καὶ τὸ ἄφθαρτον ἀγέννητον. ὁμοίως καὶ ἄλλοι δύο γίνονται.

» ΠΑΛΙΝ εἰ παντὶ μὲν τὸ α΄, ἢ τὸ β΄. καὶ τὸ γ΄, ἢ τὸ δ΄.
» ἅμα δὲ μὴ ὑπάρχει, εἰ ἀντιστρέφει τὸ α΄, καὶ τὸ γ΄ καὶ τὸ β΄
» καὶ τὸ δ΄ ἀντιστρέφει. εἰ γάρ τινι μὴ ὑπάρχει τὸ β΄, ᾧ τὸ δ΄.
» δῆλον ὅτι τὸ α΄ ὑπάρχει. εἰ δὲ τὸ α΄ καὶ τὸ γ΄, ἀντιστρέφει γάρ.
» ὥστε ἅμα τὸ γ΄ καὶ τὸ δ΄. τοῦτο δὲ ἀδύνατον.

Ἕτερον θεώρημα λέγει ἐνταῦθα. ὅτι εἰ παντὶ ἦν τὸ ἀγέννητον. ἢ τὸ γεννητόν. οὐκοῦν καὶ παντὶ ἦν τὸ ἄφθαρτον ἢ τὸ φθαρτόν. καὶ ἀντιστρέφει τὸ ἄφθαρτον τῷ ἀγεννήτῳ. εἰ γὰρ μὴ τὸ φθαρτὸν, τὸ δὲ φθαρτὸν

ἰσοδυναμεῖ

ἰσοδυναμεῖ τῷ γεννητῷ. καὶ ἀντιστρέφει. ὥστε καὶ τὸ ἀγέννητον ἀντιστρέψει, ἐπὶ τοῦ γεννητοῦ. ὅπερ ἄτοπον. οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ ἀφθάρτου. τῷ ἀφθάρτῳ ἀντιστρέφει τὸ ἀγέννητον. εἰ γὰρ μὴ ἀντιστρέφει, τὸ γεννητόν. τῷ δὲ γεννητῷ ἀντιστρέφει τὸ φθαρτόν. ὥστε καὶ τῷ ἀφθάρτῳ, τὸ φθαρτὸν ἀντιστρέψει. ὅπερ ἄτοπον. οὕτω γίνονται δύο συζυγίαι συλλογισμοῦ ἐκ τῆς πρώτης ἀντιστροφῆς. τῆς ἀγέννητον καὶ ἄφθαρτον. γίνονται δὲ καὶ ἄλλαι δύο ὁμοίως ἐκ τῆς ἀντιστροφῆς, τῆς γεννητὸν καὶ ἄφθαρτον. ὥστε καλῶς εἶπεν ἀνωτέρω. δύο γὰρ συλλογισμοὶ σύγκεινται εἰς ἑκάστην αὐτῶν ἀντιστροφήν. ἀλλ' εἰδέναι δεῖ ὅτι διὰ τοῦ ἀδυνάτου δείκνυται ἕκαστος συλλογισμὸς ἑκάστης ἀντιστροφῆς.

ΟΤΑΝ δὲ τὸ α΄ ὅλῳ τῷ β΄ καὶ τῷ γ΄ ὑπάρχῃ, καὶ μηδενὸς ἄλλου κατηγορῆται, ὑπάρχῃ δὲ καὶ τὸ β΄ παντὶ τῷ γ΄, ἀνάγκη τὸ α΄ καὶ τὸ β΄ ἀντιστρέφειν. ἐπεὶ γὰρ κατὰ μόνων τῶν β΄ γ΄ λέγεται τὸ α΄. κατηγορεῖται δὲ τὸ β΄ καὶ αὐτὸ ἑαυτοῦ γὰρ τοῦ γ΄, φανερὸν ὅτι καθ' ὧν τὸ α΄, καὶ τὸ β΄ λεχθήσεται πάντων, πλὴν αὐτοῦ τοῦ α΄.

Ἕτερον θεώρημα παραδίδωσι θαυμάσιον πάνυ. ἔστι δὲ τοιοῦτον. ἐὰν τὸ α΄ κατηγορῆται, καὶ τοῦ β΄, καὶ τοῦ γ΄. κατηγορεῖται δὲ καὶ τὸ β΄ τοῦ γ΄. εἰδέναι δεῖ ὅτι καὶ τὸ β΄ τῷ α΄ κατηγορεῖται καὶ ἀντιστρέφει. ἐπειδὴ γὰρ τὸ α΄ κατηγορεῖται τοῦ β΄ γ΄. τοῦ δὲ β΄ κατηγορεῖται καὶ αὐτὸ ἑαυτοῦ καὶ τοῦ γ΄. ἕκαστον γὰρ τῶν ὄντων αὐτὸ ἑαυτοῦ κατηγορεῖται. ὁ γὰρ ἄνθρωπος, ἄνθρωπός ἐστιν. καὶ ὁ ἵππος, ἵππος ἐστίν. εἰ οὖν τὸ β΄ ἑαυτοῦ καὶ τοῦ γ΄ κατηγορεῖται. τὸ δὲ β΄ ὡς ἑαυτοῦ κατηγορούμενον παντὶ τῷ γ΄ ἔσται παρεκτὸς τοῦ α΄. οἷον ἔστω τὸ β΄ ἄνθρωπος. τὸ δὲ γ΄ ζῶον. ἔστω ὁ ἄνθρωπος, ἄνθρωπός ἐστιν. ὁ ἄνθρωπος ζῶόν ἐστιν. οὐκοῦν ὁ αὐτὸς διὰ τοῦ ἀνθρώπου ἐστὶν ζῶον ἐστίν. ὥστε παρεκτὸς τοῦ α΄ τοῦ γ΄ κατηγορεῖται τὸ β΄. καὶ τὰ παρεκτὸς πάλιν τοῦ γ΄. τὸ α΄ κατηγορεῖται τοῦ β΄. διὰ τοῦ κατηγορεῖσθαι αὐτὸ ἑαυτοῦ οὕτως. ἔστω τὸ α΄ γελαστικόν. καὶ τὸ β΄ ἄνθρωπος. καὶ ἑαυτῷ κατηγορεῖσθαι οὕτως. ὁ αὐτὸς ἄνθρωπός ἐστιν. ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ὤν, γελαστικός ἐστιν. ὁ ἄνθρωπος οὖν διὰ μέσου τοῦ ἀνθρώπου ἐστίν. γελαστικός ἐστιν. οὕτω καὶ διὰ τὸ αὐτὸ ἑαυτοῦ κατηγορεῖσθαι. γίνεται γὰρ ἀντιστροφὴ αὐτοῦ τοῦ ἄλλου ὅρου.

ΠΑΛΙΝ ΟΤΕ τὸ α΄ καὶ τὸ β΄ ὅλῳ τῷ γ΄ ὑπάρχῃ, ἀντιστρέφῃ δὲ τὸ γ΄ τῷ β΄, ἀνάγκη τὸ α΄ παντὶ τῷ β΄ ὑπάρχειν. ἐπεὶ γὰρ παντὶ τῷ γ΄ τὸ α΄. τὸ δὲ γ΄ τῷ β΄ διὰ τὸ ἀντιστρέφειν, καὶ τὸ α΄ παντὶ τῷ β΄ ὑπάρξει.

Ἄλλο θεώρημα παραδίδωσιν ἡμῖν ὁ φιλόσοφος τοιοῦτον. ὅτι ἐὰν τὸ α΄ καὶ τὸ β΄ παντὶ τῷ γ΄ ὑπάρχῃ. ἀντιστρέφῃ δὲ τὸ γ΄ τῷ β΄. διὰ τῆς ἀντιστροφῆς γίνεται τὸ πρῶτον σχῆμα. πρὶν γὰρ ἀντιστραφῇ ἐστι τὸ τρίτον σχῆμα. τὸ γὰρ α΄ β΄ παντὶ τῷ γ΄. καὶ εἰ τὸ γ΄ παντὶ τῷ β΄. τῷ δὲ γ΄ παντὶ τὸ α΄. τὸ ἄρα α΄ παντὶ τῷ β΄ ἐξ ἀνάγκης. ἐκ δύο καθόλου καταφατικῶν. ὥστε καὶ τοῦτο ὀφείλομεν εἰδέναι, ὅτι ἀληφθῶσιν ὅροι ἀντιστρέφοντες ἐν τρίτῳ σχήματι. καθόλου καταφατικὸν συνάγει. καὶ καθόλου ἀποφατικόν.

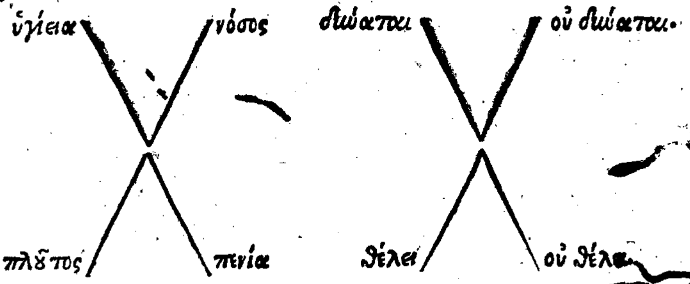
ΟΤΑΝ δὲ δυοῖν ὄντοιν, οἷον τὸ α΄, τοῦ β΄ αἱρετώτερον ᾖ, ὄντων ἀντικειμένων, καὶ τὸ δ΄ τοῦ γ΄ ὡσαύτως. εἰ αἱρετώτερα τὰ α΄ γ΄ τῶν β΄ δ΄, τὸ α΄ τοῦ δ΄, αἱρετώτερον. ὁμοίως γὰρ διωκτὸν τὸ α΄, καὶ φευκτὸν τὸ β΄. ἀντικείμενα γάρ. καὶ τὸ γ΄ τῷ δ΄. καὶ γὰρ καὶ ταῦτα ἀντίκειται.

Ἐν τούτοις ὁ φιλόσοφος ἀκριβῆ καὶ θεῖα παραδίδωσιν. ἔστιν δὲ τὸ θεώρημα τοιοῦτον. ἐὰν τὸ α΄ καὶ τὸ β΄ αἱρετά ἐστιν. ἔχουσι δὲ ἀντικείμενα. τὸ μὲν α΄ ἔχει ἀντικείμενον τὸ β΄. τὸ δὲ γ΄ τὸ δ΄. καὶ ταῦτα φευκτά εἰσιν. εἰ δὲ τῶν αἱρετῶν τὸ ἕν, μᾶλλον αἱρετώτερον. οὐκοῦν καὶ τῶν φευκτῶν τὸ ἓν μᾶλλον φευκτότερόν ἐστιν. οἷον ὡς ἐπὶ παραδείγματος. ἔστω ὑγεία καὶ πλοῦτος αἱρετά. νόσος δὲ καὶ πενία φευκτά. ἐάν τις τὴν ὑγείαν ὡς μᾶλλον αἱρετὴν ζητῇ. δῆλον ὅτι καὶ τοῦ πλούτου τὸ ἐναντίον τι ζητεῖ, ὡς ἧττον φευκτόν, οἷον τὴν πενίαν. συμφέρει γὰρ ὑγιαίνειν καὶ πένεσθαι. ἢ πλουτεῖν καὶ νοσεῖν. ὥστε ἐκλέγονται οἱ ἄνθρωποι τὸ μεῖζον μὲν ἀγαθόν. ἔλαττον δὲ κακόν. ἤπερ τὸ μεῖζον κακόν, ἔλαττον δὲ ἀγαθόν. ἡ γὰρ ὑγεία μεῖζον ἀγαθόν. τὸ γὰρ πλουτεῖν τῶν ἐκτός ἐστιν. τὸ δὲ ὑγιαίνειν ἐν ἡμῖν ἐστιν. οὐκοῦν καὶ πλέον τις ἕλοιτο τὸ ἴδιον καὶ μεῖζον ἀγαθόν, ἤπερ τὸ ἔξωθεν καὶ ἔλαττον ἀγαθόν. πόθεν δὲ δῆλον ὅτι ἡ ὑγεία μεῖζον ἀγαθόν ἐστιν, αὐτὸς νῦν σαφῶς διδάξει.

ΕΙ ΟΥΝ τὸ α΄ τῷ δ΄ ὁμοίως αἱρετόν, καὶ τὸ β΄ τῷ γ΄ φευκτόν. ἑκάτερον γὰρ ἑκατέρῳ ὁμοίως φευκτὸν διωκτῷ. ὥστε καὶ τὰ ἄμφω τὰ α΄ γ΄ τοῖς β΄ δ΄. ἐπειδὴ μᾶλλον, οὐχ οἷόν τε ὁμοίως. καὶ γὰρ ἂν τὰ β΄ δ΄ ὁμοίως ἴσα. εἰ δὲ τὸ δ΄ τοῦ α΄ αἱρετώτερον, καὶ τὸ β΄ τοῦ γ΄ ἧττον φευκτόν. τὸ γὰρ ἔλαττον, τῷ ἐλάττονι ἀντίκειται. αἱρετώτερον δὲ τὸ μεῖζον ἀγαθόν, καὶ ἔλαττον κακόν, ἤπερ τὸ ἔλαττον ἀγαθὸν καὶ μεῖζον κακόν. καὶ τὸ ἅπαν ἄρα τὸ β΄ δ΄ αἱρετώτερον τοῦ α΄ γ΄. νῦν δὲ οὐκ ἔστι. τὸ α΄ ἄρα αἱρετώτερον τοῦ δ΄. καὶ τὸ γ΄ ἄρα τοῦ β΄ ἧττον φευκτόν.

Ἐπειδὴ οὖν ἀντίκειται ἡ ὑγεία, καὶ ἡ νόσος. πλοῦτος καὶ πενία. εἰ δέοι δέ τινα ἐκλέγεσθαι τῶν ἀντιθέσεων, ἐκλέξεται ὑγείαν καὶ πενίαν μᾶλλον. ὑγείαν μέν, ὡς μεῖζον ἀγαθόν. πενίαν δέ, ὡς ἧττον κακόν. πόθεν δὲ δῆλον ὅτι ἡ ὑγεία τοῦ πλούτου μεῖζον ἀγαθόν. ἐὰν οὖν δείξω ὅτι οὔτε ἴσον, οὔτε ἐλάττων. λεί-

πτεται ὅτι μεῖζον. οἷον ἔστω ἴσον ἡ ὑγίεια καὶ ὁ πλοῦτος. καὶ ὁμοίως ἀγαθά. ἐντεῦθεν δῆλον. ὁμοίως ἄρα φευκτὰ καὶ τὰ ἀντικείμενα. ἃ δὲ ὁμοίως φευκτὰ τὰ ἀντικείμενα, ὁμοίως ἕξουσι τὸ α γ καὶ τὸ β δ. ἃ ὁμοίως ἔχουσιν. ἐπειδὴ δὲ οὐ φαίνεται τὸ β δ ὁμοίως ἔχειν. οὐκοῦν οὐδὲ τὸ α γ ὁμοίως ἕξει. οὐδὲν ἧττον ἡ ὑγεία τοῦ πλούτου αἱρετή. εἰ γὰρ ἧττον, οὐκοῦν μᾶλλον διωκτὴ ἐγίνετο ἡ νόσος. οὐδεὶς δὲ τῶν εὖ φρονούντων αἱρεῖται. τὸ μέγα κακὸν, καὶ ἧττον ἀγαθόν. ἀλλὰ μᾶλλον τὸ μέγα ἀγαθὸν καὶ ἧττον κακόν.

εἰ οὖν ἡ νόσος ἧττον κακὸν, καὶ ὁ πλοῦτος μέγα ἀγαθὸν, ὤφειλον τοῦτον αἱρεῖσθαι οἱ ἄνθρωποι. ἀλλὰ τοῦτο οὐ βούλονται. ὥστε οὔτε ὁμοίως αἱρετὴ, οὔτε ἐλάττων αἱρετὴ ἡ ὑγεία τοῦ πλούτου. λείπεται ἄρα τὸ πλέον αἱρετὴν εἶναι τὴν ὑγείαν.

» ΕΙ δὴ ἕλοιτο πᾶς ὁ ἐρῶν κατὰ τὸν ἔρωτα τὸ α, τὸ οὕτως ἔχειν, ὥστε χαρίζεσθαι καὶ τὸ μὴ χαρί-
» ζεσθαι τὸ ἐφ' οὗ γ. ἢ τὸ χαρίζεσθαι ἐφ' οὗ δ. καὶ τὸ μὴ τοιοῦτον εἶναι οἷον. χαρίζεσθαι τὸ ἐφ' οὗ β, δῆλον
» ὅτι τὸ α τὸ τοιοῦτον εἶναι αἱρετώτερόν ἐστιν ἤπερ τὸ χαρίζεσθαι. τὸ ἄρα φιλεῖσθαι τῆς συνουσίας αἱρε-
» τώτερον κατὰ τὸν ἔρωτα. μᾶλλον ἄρα ὁ ἔρως ἐστὶ τῆς φιλίας. ἤπερ τοῦ συνεῖναι. εἰ δὲ μάλιστα τούτου,
» καὶ τὸ τέλος τοῦτο. τὸ ἄρα συνεῖναι, ἢ οὐκ ἔστιν ὅλος, ἢ τοῦ φιλεῖσθαι ἕνεκα.

Πρᾶγμα μέγιστον ἐνταῦθα παραδίδωσι ὁ φιλόσοφος, ἐκ τοῦ εἰρημένου θεωρήματος, ὃ ἀπεναντίας ἐστὶ τῇ νῦν γνώμῃ τῶν ἀνθρώπων. οἱ γὰρ ἄνθρωποι οἴονται ὅτι ὁ ἔρως γίνεται διὰ τὴν μίξιν. αὐτὸς δὲ δείκνυσιν, ὅτι διὰ τὴν προαίρεσιν τῆς φιλίας σύμβολον δὲ τῆς προαιρέσεως ἡ μίξις. λαμβάνει οὖν περὶ τῆς ἐρωμένης δύο ἀντιφάσεις. ἢ δυναμένην, ἢ μὴ δυναμένην. ἢ θέλουσαν, ἢ μὴ θέλουσαν. ἐκλέξεται οὖν τὰς διαγωνίους ὁ ἐρῶν, τὰς μᾶλλον συντεινούσας τῷ ἰδίῳ ἔρωτι ἐξ ἀνάγκης. καὶ οὐκ ἂν εἴποι ὁ ἐρῶν ὅτι. ἡδέως εἶχον τὴν ἐρωμένην δύνασθαι μὲν, μὴ θέλουσαν δέ. ἀλλὰ λέγει ὅτι τὴν θέλουσαν μὲν, μὴ δυναμένην δέ. αἱρετῶν δὲ ὄντων τῶν δύο. τὸ θέλειν τὴν ἐρωμένην καὶ δύνασθαι. τὸ θέλειν αἱρετώτερον λαμβάνει. τὸ γὰρ θέλειν καὶ μὴ θέλειν κατὰ τὴν προαίρεσίν ἐστιν. τὸ δὲ μὴ δύνασθαι καὶ δύνασθαι κατὰ τὴν πρᾶξιν. οὐκοῦν ὥσπερ πρὸς τὸν ἐραστὴν μέγα κακόν ἐστι τὸ μὴ θέλειν τὴν ἐρωμένην. ἧττον δὲ κακὸν, τὸ μὴ δύνασθαι. οὐκοῦν καὶ τὰ ἀντικείμενα ὁμοίως ἕξει. ὥσπερ μέγα κακὸν τὸ μὴ θέλειν. οὕτω μέγα ἀγαθὸν τὸ θέλειν. καὶ ὥσπερ ἧττον κακὸν τὸ μὴ δύνασθαι. οὕτως ἧττον καλὸν τὸ μὴ δύνασθαι. ἐάν τις οὖν προσθῆται τῷ ἐρῶντι λαβεῖν τῶν διαγωνίων ἣν βούλεται. δῆλον ὅτι ἐκείνην λήψεται τὴν διαγώνιον. τὴν τὸ μέγα ἀγαθὸν καὶ ἧττον κακὸν παριστῶσαν. τοῦτο δέ ἐστι. τὸ βούλεσθαι μὲν, μὴ δύνασθαι δέ. τὸ δὲ βούλεσθαι τῆς γνώμης ἐστὶ καὶ τῆς προαιρέσεως. καὶ οὐκοῦν ὁ ἐρῶν καὶ τῆς προαιρέσεως ἐρᾷ καὶ οὐ τῆς μίξεως. σύμβολον δὲ τοῦ τυχεῖν τοῦ τέλους τὸν ἐρῶντα, ἔστιν ἡ μίξις, ἢ ἀντικαταστῆ.

» ΚΑΙ γὰρ αἱ ἄλλαι ἐπιθυμίαι πᾶσαι καὶ τέχναι, οὕτω γίνονται.

Εἰ οὖν ὡς ἀπεδείχθη φησὶν, ὁ ἔρως τῆς φιλίας ἐστίν. οὐκοῦν ὁ ἐρῶν τοῦτο τέλος τίθεται, τὸ φιλεῖσθαι. τὸ γὰρ συνεῖναι ἢ οὐκ ἔστιν τοῦ ἔρωτος, ἢ εἰ ἔστιν, ἕνεκεν τῆς φιλίας γίνεται. οὕτω καὶ αἱ ἄλλαι ἐπιθυμίαι γίνονται.

» ΠΩΣ μὲν οὖν ἔχουσιν οἱ ὅροι κατὰ τὰς ἀντιστροφάς. καὶ τὸ αἱρετώτερον ἢ φευκτότερον εἶναι
» φανερόν.

Ποῖα εἰσὶ τὰ αἱρετὰ, ὅτι τὰ μᾶλλον ἀγαθά. ποῖα δὲ φευκτὰ, τὰ μᾶλλον κακά.

» ΟΤΙ ΔΕ οὐ μόνον οἱ διαλεκτικοὶ καὶ ἀποδεικτικοὶ συλλογισμοὶ διὰ τῶν προειρημένων γίνον-
» ται σχημάτων. ἀλλὰ καὶ οἱ ῥητορικοί. καὶ ἁπλῶς, ἡτισοῦν πίστις καὶ ἡ καθ' ὁποιανοῦν μέθοδον νῦν
» ἂν εἴη λεκτέον.

Βούλεται διὰ τούτων δεῖξαι ὅτι καὶ οἱ ῥητορικοὶ συλλογισμοὶ διὰ τῶν τριῶν σχημάτων δείκνυνται. ῥητορικοὶ δέ εἰσιν οἱ ἐπαγωγικοὶ καὶ οἱ παραδειγματικοὶ καὶ ὅσους ἄλλους ἔχει εἰπεῖν.

» ΑΠΑΝΤΑ γὰρ πιστεύομεν, ἢ διὰ συλλογισμοῦ ἢ δι' ἐπαγωγῆς. ἐπαγωγὴ μὲν οὖν ἐστι, καὶ ὁ ἐξ
» ἐπαγωγῆς συλλογισμός. τὸ διὰ τοῦ ἑτέρου θάτερον ἄκρον τῷ μέσῳ συλλογίσασθαι. οἷον εἰ τῶν α γ μέσον
» τὸ β διὰ τοῦ γ δεῖξαι, τὸ α τῷ β ὑπάρχειν. οὕτω γὰρ ποιούμεθα τὰς ἐπαγωγάς.

Ἐπεὶ δὴ πιστεύομεν, ἢ διὰ συλλογισμοῦ ἢ δι' ἐπαγωγῆς, ζητεῖσθαι τί διαφέρει ὁ συλλογισμὸς τῆς ἐπαγω-

γῆς. ὅτι ὁ συλλογισμὸς διὰ τοῦ μέσου ὅρου συνάπτει τὸν ἄκρον τῷ ἄκρῳ. ἡ δὲ ἐπαγωγὴ διὰ τοῦ ἐλάττονος συνάπτει τὸν μέσον τῷ ἄκρῳ. οἷόν ἐστι τὸ α' β' γ'. διὰ τοῦ γ' δείκνυμεν ὅτι τὸ α' τῷ β' ὑπάρχει.

» ΟΙ͂ΟΝ ἔστω τὸ α' μακρόβιον. τὸ δ' ἐφ' ᾧ β', τὸ, χολὴν μὴ ἔχον. ἐφ' ᾧ δὲ γ', τὸ καθ' ἕκαστον μακρόβιον. οἷον ἄνθρωπος καὶ ἵππος καὶ ἡμίονος. τῷ δὴ β' ὅλῳ ὑπάρχει τὸ α'. πᾶν γὰρ τὸ ἄχολον, μακρόβιον, ἀλλὰ καὶ τὸ β' τὸ μὴ ἔχον χολὴν. παντὶ ὑπάρχει τῷ γ'. εἰ οὖν ἀντιστρέφει τὸ γ' τῷ β', καὶ μὴ ὑπερτείνει τὸ μέσον, ἀνάγκη τὸ α' τῷ β' ὑπάρχειν.

Βούλεται διὰ παραδείγματος σημᾶναι τὸν ἐπαγωγικὸν τρόπον. ἔστι δὲ οὗτος. ἔστω τὸ α' μακρόβιον. τὸ β' χολὴν μὴ ἔχον. τὸ γ' οἷον κόραξ καὶ ὅσα τοιαῦτα. λέγει οὖν ὅτι ὁ κόραξ καὶ ὁ ἔλαφος ἄχολα μακρόβιά εἰσιν. οὐκοῦν καὶ τὸ μὴ ἔχειν χολὴν μακρόβιόν ἐστιν. οὕτω διὰ τοῦ ἐσχάτου ὅρου, τὸν μέσον συνάπτομεν τῷ ἄκρῳ. λέγω γὰρ οὕτως. τὰ καθ' ἕκαστον μὴ ἔχοντα χολὴν, μακρόβιά ἐστιν. οὐκοῦν καὶ τὰ μὴ ἔχοντα χολὴν μακρόβιά εἰσιν.

» ΔΕΔΕΙΚΤΑΙ γὰρ πρότερον, ὅτι ἐὰν δύο ἄττα τῷ αὐτῷ ὑπάρχῃ, καὶ πρὸς θάτερον αὐτῶν ἀντιστρέφῃ τὸ ἄκρον, ὅτι τῷ ἀντιστρέφοντι καὶ θάτερον ὑπάρξει τῶν κατηγορουμένων.

Ὅτι εἰρήκαμεν πρότερον περὶ φθαρτοῦ καὶ ἀφθάρτου καὶ γεννητοῦ καὶ ἀγεννήτου ὅτι λέγεται νῦν ὡς πρὸς ἄλλο τι μέλλον ἀποδείκνυσθαι. δέδεικται φησὶ πρότερον ἐὰν δύο ἄττα τῷ αὐτῷ ὑπάρχει καὶ ἀντιστρέφει τὸ ἕτερον καὶ τὸ ἄλλο ἀντιστρέφει ὡς καὶ νῦν περὶ τῆς ἐπαγωγῆς, τὸ ἄχολον κατηγορεῖται ὑπόθου τῷ κόρακι. τὸ μακρόβιον. οὐκοῦν καὶ τὸ ἄχολον μακρόβιον.

» ΔΕΙ͂ δὲ νοεῖν τὸ γ' τὸ ἐξ ἁπάντων τῶν καθ' ἕκαστον συγκείμενον. ἡ γὰρ ἐπαγωγὴ διὰ πάντων.

Ὀφείλομεν δὲ τὸ γ' ἀντὶ τοῦ πάντα τὰ καθ' ἕκαστον διαλαβεῖν. ἡ γὰρ ἐπαγωγὴ διὰ πάντων τῶν κατὰ μέρος δείκνυται.

» ἜΣΤΙ δὲ ὁ τοιοῦτος συλλογισμὸς, τῆς πρώτης καὶ ἀμέσου προτάσεως. ὧν μὲν γάρ ἐστι μέσον, διὰ τοῦ μέσου ὁ συλλογισμός. ὧν δὲ μή ἐστι, δι' ἐπαγωγῆς.

Ὅτι φησὶν ὁ δι' ἐπαγωγῆς συλλογισμὸς, συλλογίζεται τὴν μείζονα πρότασιν. ἡ γὰρ πρώτη καὶ ἄμεσος, ἡ μείζων ἐστίν. ἵνα οὖν ταύτην πιστωσώμεθα, δι' ἐπαγωγῆς δείκνυμεν.

» ΚΑΙ` τρόπον τινὰ ἀντίκειται ἡ ἐπαγωγὴ τῷ συλλογισμῷ. ὁ μὲν γὰρ διὰ τοῦ μέσου τὸ ἄκρον τῷ τρίτῳ δείκνυσιν. ἡ δὲ διὰ τοῦ ἄκρου τὸ τρίτον τῷ μέσῳ.

Ὁ μὲν γὰρ συλλογισμὸς, διὰ τοῦ μέσου τὸ ἄκρον τῷ ἐσχάτῳ συνάπτει. ἡ δὲ ἐπαγωγὴ δι' αὐτοῦ τοῦ ἐσχάτου δείκνυσι τῷ μέσῳ τὸ ἄκρον ὑπάρχον.

» ΦΥ΄ΣΕΙ μὲν οὖν πρότερος καὶ γνωριμώτερος ὁ διὰ τοῦ μέσου συλλογισμός. ἡμῖν δὲ ἐναργέστερος, ὁ διὰ τῆς ἐπαγωγῆς.

Κατὰ τὴν φύσιν μὲν ὁ συλλογισμὸς πρῶτος. ἡ δὲ ἐπαγωγὴ δευτέρα. καθ' ἡμᾶς ἡ ἐπαγωγὴ γνωριμωτέρα ἤπερ ὁ συλλογισμός.

» ΠΑΡΆδειγμα δὲ ἐστιν, ὅταν τῷ μέσῳ τὸ ἄκρον ὑπάρχον δειχθῇ, διὰ τοῦ ὁμοίου τῷ τρίτῳ. δεῖ δὲ καὶ τὸ μέσον τῷ τρίτῳ καὶ τὸ πρῶτον τῷ ὁμοίῳ γνωριμώτερον εἶναι ὑπάρχον. οἷον ἔστω τὸ α' κακόν. τὸ δὲ β' πρὸς ὁμόρους ἀναιρεῖσθαι πόλεμον. ἐφ' ᾧ δὲ γ', τὸ ἀθηναίους πρὸς θηβαίους.

Ἐπλήρωσε περὶ τοῦ ἐπαγωγικοῦ συλλογισμοῦ. νῦν λέγει περὶ τοῦ παραδειγματικοῦ. τί δὲ ἐστιν παραδειγματικόν. ὅταν τῷ μέσῳ τὸ ἄκρον δειχθῇ ὑπάρχον. διὰ τῶν ὁμοίων ἢ ὅμοιον. δεῖ δὲ τὸ ὅμοιον γνώριμον εἶναι τῷ ἄκρῳ ὅρῳ. καὶ ὁ ἔσχατος πρὸς τῷ μέσῳ γνώριμος. ἔστω οὖν πρῶτος ὅρος. κακόν ἐστι. μέσος τὸ ὁμόροις ἀναιρεῖσθαι πόλεμον. ἔσχατος ἀθηναῖοι καὶ θηβαῖοι. τοῦτο γνώριμον τοῦ μέσου ὅρου ὅτι ὅμοροι οὗτοι. τὸ δὲ ὅμοιον, ἔστω θηβαῖοι εἰ τύχοι καὶ φωκεῖς. τοῦτο γνώριμον τῷ πρώτῳ ὅρῳ τὸ κακόν. κακῶς γὰρ ἀπήλλαξαν φωκεῖς καὶ θηβαῖοι. εἰ οὖν βουλόμεθα δεῖξαι ὅτι ὁ πρὸς ἀθηναίους πόλεμος κακός ἐστι, διὰ τοῦ παραδείγματος δείκνυμεν. ὅτι θηβαῖοι καὶ φωκεῖς, ὅμοροι ὄντες καὶ πολεμοῦντες κακῶς ἀπήλλαξαν. οὐκοῦν ἀθηναῖοι καὶ θηβαῖοι. ὅμοροι ὄντες πρὸς ἑαυτοὺς πολεμεῖν κακόν. εἰδέναι δὲ δεῖ ὅτι πρὸς τὸ παράδειγμα καὶ τὸ συμπέρασμα. εἰ μὲν καλὸν τὸ παράδειγμα, καλὸν καὶ τὸ συμπέρασμα. εἰ δὲ κακὸν τὸ παράδειγμα, ὥσπερ καὶ νῦν καὶ ὁ συλλογισμὸς πρὸς τὸ παράδειγμα.

» ΤΟ` δ' ἐφ' ᾧ δ', θηβαίους πρὸς φωκεῖς. ἐὰν οὖν βουλώμεθα δεῖξαι ὅτι τὸ, θηβαίοις πολεμεῖν κακόν ἐστι, ληπτέον ὅτι τὸ πρὸς τοὺς ὁμόρους πολεμεῖν, κακόν. τούτου δὲ πίστις, ἐκ τῶν ὁμοίων. οἷον ὅτι θηβαίοις ὁ πρὸς φωκεῖς. ἐπεὶ οὖν τὸ πρὸς τοὺς ὁμόρους, κακόν. τὸ δὲ πρὸς θηβαίους, πρὸς τοὺς ὁμόρους ἐστὶ, φανερὸν ὅτι τὸ πρὸς θηβαίους πολεμεῖν κακόν.

Ἐπεὶ οὖν πρὸς τοὺς ὁμόρους κακὸν, τοῦτο καὶ πρὸς θηβαίους καὶ φωκεῖς κακόν.

» ὍΤΙ μὲν οὖν τὸ β' τῷ γ', καὶ τῷ δ' ὑπάρχει, φανερόν. ἄμφω γάρ ἐστι πρὸς τοὺς ὁμόρους ἀναιρεῖσθαι πόλεμον. καὶ ὅτι τὸ α' τῷ δ'. θηβαίοις γὰρ οὐ συνήνεγκεν ὁ πρὸς φωκεῖς πόλεμος. ὅτι δὲ τὸ α' τῷ β' ὑπάρχει, διὰ τοῦ δ' δειχθήσεται. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον κἂν εἰ διὰ πλειόνων τῶν ὁμοίων ἡ πίστις γένοιτο τοῦ μέσου πρὸς τὸ ἄκρον.

Εἰρήκαμεν ὅτι ὀφείλει τὸ παράδειγμα, γνώριμον εἶναι τῷ προτέρῳ καὶ δευτέρῳ ὅρῳ. ὁ δὲ ἔσχατος γνώριμος εἶναι τῷ μέσῳ ὡς καὶ νῦν ἐποιήσαμεν. τὸ παράδειγμα ἦν, ὁ πρὸς φωκεῖς θηβαίων πόλεμος. γνώριμος δὲ τῷ πρώτῳ ὅρῳ. ὅτι οὗτος ὁ πόλεμος κακός. ἀλλὰ καὶ τῷ δευτέρῳ ὅρῳ γνώριμος. ὅμοροι γὰρ ἦσαν οἱ θηβαῖοι. καὶ οἱ φωκεῖς. καὶ ὁ ἔσχατος γνώριμος τῷ δευτέρῳ. οἱ γὰρ ἀθηναῖοι καὶ οἱ θηβαῖοι ὅμοροι. οὕτω διὰ παραδειγμάτων συλλογιζόμεθα.

» ΦΑΝΕΡΟ'Ν οὖν ὅτι τὸ παράδειγμά ἐστιν οὔτε ὡς ὅλον πρὸς μέρος. οὔτε ὡς μέρος πρὸς ὅλον. ἀλλ' ὡς μέρος πρὸς μέρος. ὅταν ἄμφω μὲν ᾖ ὑπὸ τὸ αὐτό, γνώριμον δὲ θάτερον. καὶ διαφέρει τῆς ἐπαγωγῆς, ὅτι ἡ μὲν ἐξ ἁπάντων τῶν ἀτόμων τὸ ἄκρον ἐδείκνυεν ὑπάρχειν τῷ μέσῳ. καὶ πρὸς τὸ ἄκρον οὐ συνῆπτε, τὸν συλλογισμόν.

Φανερὸν οὖν ὅτι τὸ παράδειγμα δεικνύμενον, οὔτε ὡς μέρος πρὸς ὅλον, τουτέστιν ἐπαγωγῇ. οὔτε ὡς ὅλον πρὸς μέρος τουτέστι συλλογισμός. ἀλλ' ἔστιν μέρος πρὸς μέρος ὅτε ἄμφω ὑπὸ τὸ αὐτὸ ἄκρον ἐστί. τῷ δὲ μέσῳ γνώριμόν ἐστιν εἰ ἔστιν. διαφέρει δὲ τῇ ἐπαγωγῇ. ὅτι ἡ μὲν ἐπαγωγή, ἐκ τῶν πάντων, τῷ μέσῳ τὸ μεῖζον ἄκρον ἐδείκνυεν ὑπάρχειν. οὐ μέντοι τὸ ἄκρον, τῷ ἄκρῳ. τὸ δὲ παράδειγμα ἐκ μερικοῦ τινός. καὶ οὐκέτι ἐξ ἁπάντων. καὶ ὅτι οὐ μόνον τὸν μέσον ὅρον τῷ ἄκρῳ συνάπτει. ἀλλὰ καὶ τὸ ἄκρον τῷ ἄκρῳ.

» ΤΟ' δὲ καὶ συνάπτει. καὶ οὐκ ἐξ ἁπάντων δείκνυσι.

Τὸ δὲ ἀντὶ τοῦ τὸ παράδειγμα συνάπτει. καὶ τὸν μέσον, καὶ τὸν ἄκρον τῷ ἄκρῳ.

» ΑΠΑγωγὴ δέ ἐστιν, ὅταν τῷ μὲν μέσῳ τὸ πρῶτον δῆλον ᾖ ὑπάρχον. τῷ δὲ ἐσχάτῳ τὸ μέσον, ἄδηλον μέν,

Εἶπεν περὶ τοῦ παραδείγματος, νῦν λέγει περὶ τῆς ἀπαγωγῆς. ὅτι ἀπαγωγή ἐστιν. ὅταν ὁ μείζων ὅρος φανερὸν ὑπάρχῃ. ὁ δὲ ἐλάττων ὅρος, ἀφανής. ἀπαγωγὴ δὲ εἴρηται, διὰ τὸ ἀπάγεσθαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ συμπεράσματος ἐπὶ τὴν ἀπόδειξιν τῆς ἀφανοῦς καὶ ἀσήμου προτάσεως.

» Ο'ΜΟΙ'ΩΣ δὲ πιστὸν ἢ μᾶλλον τοῦ συμπεράσματος. ἔτι ἐὰν ὀλίγα ᾖ τὰ μέσα τοῦ ἐσχάτου καὶ τοῦ μέσου,

Ὀφείλει φησὶν ὁ ἔσχατος ὅρος. τουτέστιν ἡ ἐλάττων πρότασις. ὅμοιον εἶναι τῷ συμπεράσματι. κατὰ τὸ ἀφανές, ἤγουν ἔτι ἧττον ἀφανὴς ὀφείλει εἶναι ἡ πρότασις. ἄλλος δὲ ἀντὶ ἀφανοῦς ἔλαβε τὸ πιστόν. ἐπειδὴ ἧττον γίνεται ἡ πρότασις ἀφανὴς ἐὰν δι' ἑνὸς μέσου φανερωθῇ. οὕτω γὰρ συμβαίνει τὴν ἀφανῆ πρότασιν, ἐγγὺς γενέσθαι τῆς ἐπιστήμης. τουτέστιν ἐγγὺς γίνεται εἰς τὸ φανερωθῆναι.

» ΠΑ'ΝΤΩΣ γὰρ ἐγγύτερον εἶναι συμβαίνει τῆς ἐπιστήμης. οἷον ἔστω τὸ α΄ τὸ διδακτόν. ἐφ' οὗ β΄ ἐπιστήμη. τὸ δὲ γ΄, δικαιοσύνη. ἡ μὲν οὖν ἐπιστήμη, ὅτι διδακτόν, φανερόν. ἡ δὲ δικαιοσύνη εἰ ἐπιστήμη, ἄδηλον. εἰ οὖν ὁμοίως, ἢ μᾶλλον πιστὸν τὸ β΄ γ΄ τοῦ α΄ γ΄, ἀπαγωγή ἐστιν. ἐγγύτερον γὰρ τοῦ ἐπίστασθαι διὰ τὸ προσειληφέναι, τὴν α΄ γ΄ ἐπιστήμην πρότερον οὐκ ἔχοντας.

Ἐγγὺς γίνεται τῆς ἐπιστήμης, ἀντὶ τοῦ τῆς γνώσεως φανερωθεῖσα ἡ πρότασις. εἶτα ὡς ἐπὶ παραδείγματος λαμβάνει διδακτόν, ἐπιστήμην, ἀρετήν. φανερὰ οὖν ἐστιν ἡ μείζων πρότασις. ὅτι ἡ ἐπιστήμη, διδακτή ἐστιν. ἀφανὴς δὲ ἡ ἐλάττων. εἰ ἡ ἀρετὴ ἐπιστήμη ἐστίν. ὀφείλει οὖν τούτων ὁμοίως ἡ ἐλάττων ἄδηλος εἶναι τοῦ συμπεράσματος. ὁμοίως γὰρ ἄδηλόν ἐστιν εἰ ἡ ἀρετὴ διδακτόν ἐστιν. οὕτω γὰρ ἐγγὺς γινόμεθα τῆς γνώσεως. τὸ β΄ γ΄ τὸ α΄ γ΄. τὸ β΄ γ΄. ἡ ἐλάττων πρότασις. τὸ δὲ α΄ γ΄. συμπέρασμα.

» ΠΑ'ΛΙΝ ἐὰν ὀλίγα τὰ μέσα τῶν β΄ γ΄. καὶ γὰρ οὕτως ἐγγύτερον τοῦ εἰδέναι. οἷον, εἰ τὸ δ΄ εἴη τετραγωνίζεσθαι. τὸ δ' ἐφ' ᾧ ε΄, εὐθύγραμμον. τὸ δὲ ἐφ' ᾧ ζ΄ κύκλος, εἰ τοῦ ε΄ ζ΄ ἓν μόνον εἴη μέσον τὸ μετὰ μηνίσκων ἴσον γίνεσθαι εὐθυγράμμῳ τὸν κύκλον, ἐγγὺς ἂν εἴη τοῦ εἰδέναι.

Οὐ μόνον ἐὰν ὁμοίως ἔχει τῷ συμπεράσματι ἡ ἐλάττων πρότασις κατὰ τὸ ἀφανές, ἀπαγωγή ἐστι. ἀλλὰ κἂν ἡ ἐλάττων πρότασις. καὶ ἀφανὴς δείκνυται δι' ἑνὸς μέσου. ἢ δύο. οἷον, ἐζήτησάν τινες εἰ δυνάμεθα κύκλον τετραγωνῆσαι καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν. ἐλάμβανον δὲ οὕτω τετραγωνίζεσθαι πρῶτον ὅρον. εὐθύγραμμον δεύτερον. κύκλον, τρίτον, ὅτι μὲν τὸ εὐθύγραμμον τετραγωνίζεται, δῆλον. ἀφανὲς δέ ἐστιν εἰ ὁ κύκλος εὐθυγραμματίζεται. ὅπερ ἐστὶν ἡ ἐλάττων πρότασις. καὶ τοῦτο πειρῶνται δεικνύειν, διὰ τῶν μηνοειδῶν σχημάτων καὶ μηνίσκων. ἐπειδὴ οὖν δι' ἑνὸς πειρῶνται δεικνύειν, ἀπαγωγή ἐστιν.

» Ο'ΤΑΝ δὲ μήτε πιστότερον ᾖ τὸ β΄ γ΄ τοῦ α΄ γ΄, μήτε ὀλίγα τὰ μέσα, οὐ λέγω ἀπαγωγήν. οὐδ' ὅταν ἄμεσον ᾖ τὸ β΄ γ΄. ἐπιστήμη γὰρ τὸ τοιοῦτον.

Ἐὰν δὲ ἡ ἐλάττων πρότασις ᾖ ἀφανής, μὴ ᾖ δὲ τῷ συμπεράσματι ἧττον ἀφανὴς ἀλλ' ἴση, καὶ εἰ μὴ ὀλίγα τὰ μέσα δι' οὗ δείκνυσι τὴν ἐλάττω πρότασιν, οὐ λέγομεν ἀπαγωγὴν τὸ τοιοῦτο, ἀλλ' ὑπέρβασιν. οἷον ὑπερβαίνοντες τὸ συμπέρασμα τὰς προτάσεις ἀποδείκνυμεν. οὐδ' ὅταν ἄμεσον τὸ β΄ γ΄. ἐπιστήμη γὰρ τὸ τοιοῦτον. φησὶν ὅτι ἐὰν ᾖ ἄμεσος ἡ ἐσχάτη πρότασις, ἐπιστήμη ἐστὶ τὸ τοιοῦτο. καὶ οὐκέτι ἀπαγωγὴ ὑπάρχει.

» Ε'ΝΣΤΑΣΙΣ δέ ἐστι, πρότασις προτάσει ἐναντία. διαφέρει δὲ τῆς προτάσεως, ὅτι τὴν μὲν ἔνστασιν ἐνδέχεται εἶναι καὶ ἐπὶ μέρους. τὴν δὲ πρότασιν ἢ ὅλως οὐκ ἐνδέχεται. ἤ, οὐκ ἐν τοῖς καθόλου συλλογισμοῖς.

Πληρώσας περὶ τῆς ἀπαγωγῆς, νῦν λέγει περὶ τῆς ἐνστάσεως. ἡ δὲ ἔνστασις πρότασίς ἐστιν ἐναντία τῇ προ-

τεθείσῃ προτάσει. διαφέρει δὲ τῆς προτάσεως, ὅτι ἡ μὲν ἔνστασις, ἢ τὸ καθόλου ἐναντίον εἰσάγει, ἢ τὸ μερικόν. ἡ δὲ πρότασις καθόλου οὖσα, οὐ δύναται εἶναι μερική. ἔστι δὲ μερική, οὐχ ὅτε τὸ καθόλου συνάγει. ἀλλ' ὅτε τὸ μερικόν. Ἔνστασις δέ ἐστι πρότασις προτάσει ἐναντία. Διαφέρει ἔνστασις ἀνασκευῆς. ὅτι ἡ ἔνστασις προτάσεως. ἡ δὲ ἀνασκευὴ συμπεράσματος.

ΦΕΡΕΤΑΙ δὲ ἡ ἔνστασις διχῶς τε καὶ διὰ δύο σχημάτων. διχῶς μὲν, ὅτι ἢ καθόλου ἢ ἐν μέρει πᾶσα ἔνστασις. διὰ δύο δὲ σχημάτων, ὅτι ἀντικείμεναι φέρονται τῇ προτάσει. τὰ δὲ ἀντικείμενα, ἐν τῷ α΄ καὶ ἐν τῷ γ΄ σχήματι περαίνονται μόνοις. ὅταν γὰρ ἀξιώσῃ παντὶ ὑπάρχειν, ἐνιστάμεθα, ἢ ὅτι οὐδενὶ, ἢ ὅτι τινὶ οὐχ ὑπάρχει. τούτων δὲ τὸ μὲν μηδενὶ, ἐκ τοῦ πρώτου σχήματος. τὸ δὲ τινὶ μὴ, ἐκ τοῦ ἐσχάτου.

Ἡ ἔνστασις διττὴ ἡ καθολικὴ, ἡ μερική. δείκνυται δὲ διὰ τῶν δύο σχημάτων. πρώτου καὶ τρίτου. εἶτα ἡ ἔνστασις, ἀντίθετός ἐστι. τὰ δὲ ἀντικείμενα, ἐν πρώτῳ καὶ τρίτῳ. ἐὰν οὖν τις λέγει ὅτι τόδε παντὶ τῷδε. εἰ μὲν οὖν τὸ οὐδενὶ βουλόμεθα ἐνστῆναι, διὰ τοῦ πρώτου σχήματος. εἰ δὲ τὸ οὐ παντὶ, διὰ τοῦ τρίτου. εἰ δὲ λέγει οὐ παντὶ καὶ ἐνστῆναι βουλόμεθα. εἰ μὲν παντὶ, διὰ τοῦ πρώτου σχήματος. εἰ δὲ τινὶ, διὰ τοῦ τρίτου. τὸ δὲ τινὶ μή. ἐκ τοῦ ἐσχάτου. τὸ δὲ τινὶ μὴ, ἀντὶ τοῦ μερικοῦ ἀποφατικοῦ.

ΟΙ͂ΟΝ ἔστω τὸ α΄ μίαν εἶναι ἐπιστήμην, ἐφ' ᾧ τὸ β΄ ἐναντία. προτείναντος δὴ μίαν εἶναι τῶν ἐναντίων ἐπιστήμην, ἢ ὅτι ὅλως.

Ἐπὶ παραδείγματος τὰ εἰρημένα παραδίδωσιν. ἔστω μεῖζον ὅρος μίαν εἶναι ἐπιστήμην. μέσος, τὰ ἀντικείμενα. τὰ δὲ ἐναντία ἔσχατος ὅρος, ἐάν τις λέγει τῶν ἐναντίων μίαν ἐστὶν ἐπιστήμη. καὶ ἐνστῇ τις λέγων. ὅτι τῶν ἐναντίων μία οὐκ ἔστιν ἐπιστήμη. τοῦτο ἐν πρώτῳ σχήματι. εἰ δὲ τὸ μερικὸν βούλει ἀντιστῆναι. λαμβάνεις μερικὰ ἐναντία. τὸ γνωστὸν εἰ τύχοι καὶ ἄγνωστον, οὕτως. τὰ ἐναντία, γνωστῷ καὶ ἀγνώστῳ. τὸ γνωστὸν καὶ ἄγνωστον μίαν οὐκ ἔχει ἐπιστήμην. οὐ πάντα ἄρα τὰ ἐναντία μίαν ἔχει ἐπιστήμην, καὶ γίνεται τὸ τρίτον σχῆμα.

ΟΥ῎Χ ἡ αὐτὴ τῶν ἀντικειμένων ἐνίσταται.

Ἀντὶ τοῦ οὐχ ἡ αὐτὴ ἐπιστήμη τῶν ἀντικειμένων, ἢ ὅτι ὅλως ἡ αὐτὴ τῶν ἀντικειμένων ἐνίσταται.

ΤΑ῍ δὲ ἐναντία ἀντικείμενα, ὥστε γίνεσθαι τὸ α΄ σχῆμα. ἢ ὅτι τοῦ γνωστοῦ καὶ ἀγνώστου οὐ μία. τοῦτο δὲ τὸ γ΄. κατὰ γὰρ τοῦ γ΄, τοῦ γνωστοῦ καὶ ἀγνώστου, τὸ μὲν ἐναντία εἶναι ἀληθές. τὸ δὲ μίαν αὐτῶν ἐπιστήμην εἶναι, ψεῦδος.

Λαμβάνει ὅρους τρεῖς τούτους. μίαν ἐπιστήμην. μείζονα ὅρον. ἀντικείμενα μέσον ὅρον. ἐναντία ἐλάττονα ὅρον. ἐὰν οὖν λέγει ἄλλος ὅτι τῶν ἐναντίων μία ἐστὶν ἐπιστήμη. καὶ θέλεις ἐνστῆναι, οὕτω λέγεις. τὰ ἐναντία ἀντικείμενα. τὰ δὲ ἀντικείμενα μίαν οὐκ ἔχουσιν ἐπιστήμην. τῶν ἄρα ἐναντίων οὐκ ἔστι μία ἐπιστήμη. καὶ γίνεται τὸ πρῶτον σχῆμα. εἰ δὲ μερικῶς θέλεις ἐνστῆναι, λαμβάνεις μερικὰ ἐναντία τὸ γνωστὸν καὶ ἄγνωστον. οἷον ὅτι ταῦτα ἐναντία καὶ ἀντικείμενα. τοῦ δὲ γνωστοῦ καὶ ἀγνώστου μία οὐκ ἔστιν ἐπιστήμη. τῶν ἄρα ἐναντίων, οὐ πάντων μία ἐστὶν ἐπιστήμη. καὶ γίνεται τὸ τρίτον σχῆμα. ἐπὶ γὰρ τοῦ γνωστοῦ καὶ ἀγνώστου, ἀληθὲς τὸ εἶναι ἄλλα ἐναντία. τὸ δὲ εἶναι ἄλλων μίαν ἐπιστήμην ψεῦδος, ἀληθὲς ἄρα τὸ μὴ εἶναι ἄλλων μίαν ἐπιστήμην.

ΠΑ῍ΛΙΝ ἐπὶ τῆς στερητικῆς προτάσεως ὡσαύτως. ἀξιοῦντος γὰρ τὸ μὴ εἶναι μίαν ἐπιστήμην τῶν ἐναντίων, ἢ ὅτι πάντων τῶν ἀντικειμένων. ἢ ὅτι τινῶν τῶν ἐναντίων ἡ αὐτὴ λέγομεν, οἷον ὑγιεινοῦ καὶ νοσώδους. τὸ μὲν οὖν πάντων ἐκ τοῦ α΄. τὸ δὲ τινῶν, ἐκ τοῦ τρίτου σχήματος.

Ἐὰν δὲ λέγει ἐκεῖνος ὅτι οὐχ ἡ ἄλλη ἐπιστήμη τῶν ἐναντίων, ἐνστῶμεν οὕτω. τὰ ἐναντία ἀντικείμενα. τῶν ἀντικειμένων μία ἐστὶν ἐπιστήμη. οὐκοῦν τῶν ἐναντίων μία ἐστὶν ἐπιστήμη. εἰ δὲ μερικῶς, οὕτως. ἡ νόσος καὶ ἡ ὑγεία ἐναντία. τῆς νόσου καὶ τῆς ὑγείας μία ἐστὶν ἐπιστήμη. τῶν ἐναντίων ἄρα μία ἐστὶν ἐπιστήμη. ὑπάρχει οὕτως τὸ καθόλου διὰ τοῦ πρώτου. τὸ δὲ μερικὸν διὰ τοῦ τρίτου. ἁπλῶς γὰρ ἐν ἅπασιν καθόλου μὲν ἐνιστάμενον παράγγελμα παραδίδωσιν καθολικὸν, ὅτι ἐὰν καθόλου βούλῃ ἐνστῆναι, τὸ ἐναντίον τῷ προτεινομένῳ, ἵνα εἴπῃς. ἄλλο δὲ ὃ λέγεις, ἵνα ᾖ καθολικώτερον τοῦ ἄκρου. καὶ οὕτως ὂν καὶ γινόμενον μέσον, τὸ πρῶτον γίνεται σχῆμα. ἐὰν δὲ μερικὸν ὀφείλομεν τι ἀντιθεῖναι. ἵνα εὑρεθῇ ἔσχατος ὅρος. καὶ οὕτω γίνεται τὸ τρίτον σχῆμα.

ἉΠΛΩ͂Σ γὰρ ἐν πᾶσι καθόλου μὲν ἐνισταμένῳ, ἀνάγκη πρὸς τὸ καθόλου τῶν προτεινομένων τὴν ἀντίφασιν εἰπεῖν. οἷον εἰ μὴ τὴν αὐτὴν ἀξιοῖ τῶν ἐναντίων πάντων εἰπόντα τῶν ἀντικειμένων μίαν. οὕτω δ' ἀνάγκη τὸ α΄ εἶναι σχῆμα. μέσον γὰρ γίνεται τὸ καθόλου πρὸς τὸ ἐξ ἀρχῆς. ἐν μέρει δὲ, πρὸς ὅ ἐστι καθόλου καθ' οὗ λέγεται ἡ πρότασις.

Ἐὰν καθόλου ἀντιθῶμεν, καθολικώτερον ὀφείλει εἶναι τὸ ὑφ' ἡμῶν ἀντιθὲν, ἵνα γένηται τὸ πρῶτον σχῆμα. εἰ δὲ μερικῶς ἐνιστάμεθα, ὀφείλομεν μερικὸν εἰπεῖν, ἵνα γένηται τὸ τρίτον σχῆμα. οἷον εἰ μὲν τὸ καθόλου ἦν τῶν ἐναντίων, λάβωμεν τὰ ἀντικείμενα, καθολικώτερον ὂν τοῦ ἐναντίου. καὶ γίνεται μέσος ὅρος τὰ ἀντικείμενα. εἰ δὲ μερικῶς. λάβωμεν γνωστὸν καὶ ἄγνωστον. καὶ γίνεται τὸ τρίτον σχῆμα.

ΟΙ͂ΟΝ γνωστοῦ καὶ ἀγνώστου μὴ τὴν αὐτήν. τὰ γὰρ ἐναντία καθόλου πρὸς ταῦτα καὶ γίνεται τὸ

„ τρίτον σχῆμα μέσον. γὰρ τὸ ἐν μέρει λαμβανόμενον.

Πρὸς γὰρ τὸ γνωστὸν καὶ ἄγνωστον, εὑρίσκεται τὰ ἐναντία καθολικώτερα. καὶ οὕτω γίνεται τὸ τρίτον σχῆμα. λαμβανόμενον τὸ γνωστὸν καὶ ἄγνωστον.

„ ΟἿΟΝ τὸ γνωστὸν καὶ ἄγνωστον. ἐξ ὧν γάρ ἐστι συλλογίσασθαι τοὐναντίον, ἐκ τούτων καὶ τὰς ἐν-
„ στάσεις ἐπιχειροῦμεν λέγειν. διὸ καὶ ἐκ μόνων τῶν σχημάτων τούτων φέρομεν. ἐν μόνοις γὰρ τούτοις οἱ
„ ἀντικείμενοι συλλογισμοί. διὰ γὰρ τοῦ μέσου οὐκ ἦν καταφατικῶς. ἔτι δὲ κἂν λόγου δέοιτο πλείονος, ἢ
„ διὰ τοῦ μέσου σχήματος. οἷος εἰ μὴ δοίη τὸ α τῷ β ὑπάρχειν, διὰ τὸ μὴ ἀκολουθεῖν αὐτῷ τὸ γ, τοῦτο
„ γὰρ δι' ἄλλων προτάσεων δῆλον. οὐ δεῖ δὲ εἰς ἄλλα ἐκτρέπεσθαι τὴν ἔνστασιν, ἀλλ' εὐθὺς φανερὰν ἔχειν
„ τὴν ἑτέραν πρότασιν. διὸ καὶ τὸ σημεῖον ἐκ μόνου τούτου τοῦ σχήματος οὐκ ἔστιν. ἐπισκεπτέον δὲ καὶ περὶ
„ τῶν ἄλλων ἐνστάσεων. οἷον περὶ τῶν ἐκ τοῦ ἐναντίου. καὶ τοῦ ὁμοίου καὶ τοῦ κατὰ δόξαν.

Ἐκ τοῦ εἰκότως ἐπάγει, ὅτι εἰκότως ἐν τρίτῳ καὶ πρώτῳ γίνεται. ἡ γὰρ ἔνστασις τὸ ἐναντίον βούλεται συνάξαι. τὰ δὲ ἐναντία ἐν τούτοις τοῖς σχήμασιν ὑπάρχουσιν. οὐκοῦν ἐν τούτοις αἱ ἐνστάσεις. διὰ γὰρ τοῦ μέσου ἐὰν λέγῃ ἐκεῖνος ἀποφατικὸν συμπέρασμα. καὶ θέλομεν ἐνστῆναι, καταφατικὸν οὐ δυνάμεθα συνάξαι. τούτου χάριν οὐ δυνάμεθα ἐνστῆναι ἐν δευτέρῳ. οὐ μόνον δέ, ἀλλ' ὅτι καὶ πολλῶν χρεία λέγων εἰ διὰ τοῦ δευτέρου σχήματος ἐνιστάμεθα. χρεία γὰρ ἀντιστροφῆς. ἵνα δειχθῇ τὸ ζητούμενον. τοῦτο εἶπεν χρεία πλείονος λόγου. εἶτα ἐκ τῆς ἀντιστροφῆς συλλογισμὸν ποιεῖ. καὶ τότε ἐνίσταται. ὅτι δὲ ποιοῦμεν διὰ συντόμου ἐν πρώτῳ καὶ τρίτῳ. οὐ χρεία ἐν πολλῇ ὕλῃ ἡμᾶς βλίσκεσθαι. ἐπειδὴ εἶπεν ὅτι τὴν καθόλου ἐν πρώτῳ, τὴν δὲ μερικὴν ἐν τρίτῳ. σκοπητέον φησὶν εἰ δυνατὸν καὶ τὸ μερικὸν ἐν πρώτῳ. τὸ γὰρ καθόλου ἐν πρώτῳ οὐ δυνατόν.

„ ΚΑῚ εἰ τὴν ἐν μέρει ἐκ τοῦ πρώτου. ἢ τὴν στερητικὴν ἐκ τοῦ μέσου δυνατὸν λαβεῖν.

Ἐπισκεπτέον δὲ καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἐνστάσεων. αἱ ἀντιστάσεις ἢ ἐκ τοῦ ἐναντίου. οἷον ὅτι πᾶσα χαρὰ καλόν. λέγω ὅτι ψεῦδος. οὔτε γὰρ πᾶσα λύπη κακόν. οὕτως ἐκ τοῦ ἐναντίου. ἢ ἐκ τοῦ ὁμοίου. ὡς ἐπὶ τῶν κατὰ ἀναλογίαν. ἐπειδὴ ὃν λόγον ἔχει τὸ σημεῖον πρὸς τὴν γραμμήν. τοῦτον τὸν λόγον ἔχει γραμμὴ πρὸς ἐπιφάνειαν. ἐκ τοῦ οὖν ὁμοίου μὲν οὕτως. ὅτι ἡ γραμμὴ τῆς ἐπιφανείας μέρος, λέγω ὅτι ψευδές. οὔτε γὰρ τὸ σημεῖον τῆς γραμμῆς μέρος. ἢ ἐκ τοῦ κατὰ δόξαν. οἷον ὅτι ἡ ψυχὴ θνητή. λέγομεν ὅτι ψευδές. οἱ γὰρ παλαιοὶ φιλόσοφοι δοξάζουσιν αὐτὴν ἀθάνατον.

„ ΕἸΚΌΣ δὲ καὶ σημεῖον οὐ ταυτόν ἐστιν. ἀλλὰ τὸ μὲν εἰκός ἐστι πρότασις ἔνδοξος. ὃ γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ
„ πολὺ ἴσασιν οὕτω γινόμενον, ἢ μὴ γινόμενον. ἢ ὄν, ἢ μὴ ὄν, τοῦτό ἐστιν εἰκός. οἷον τὸ μισεῖν τοὺς φθονοῦν-
„ τας. ἢ τὸ φιλεῖν τοὺς ἐρωμένους.

Ἐπειδὴ οἱ ῥήτορες καὶ διὰ ἐνθυμήματος ἀποδεικνύουσιν. τὸ δὲ ἐνθύμημα διὰ εἰκότως καὶ σημείου. τούτου χάριν προδιαλαμβάνει, περὶ τοῦ εἰκότως καὶ σημείου. καὶ λέγει εὐθέως τὴν διαφοράν. ἵνα διὰ τῆς διαφορᾶς γνῶμεν ἕκαστον. ὅτι τὸ εἰκός ἐστι πρότασις ἔνδοξος. ὥστε μίαν πρότασιν λαμβάνουσιν οἱ ἐκ τοῦ εἰκότως ἀποδεικνύντες. ἐκεῖνο δὲ εἰκὼς λέγουσιν. ὃ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, ἢ ἔστιν. ἢ οὐκ ἔστιν. οἷον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μισοῦσιν οἱ φθονούμενοι τοὺς φθονοῦντας. ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ φιλοῦσιν οἱ ἐρῶντες τοὺς ἐρωμένους. φέρεται δέ τις ἱστορία τοιαύτη. καὶ ὅτι ἐρῶν τις τὴν ἐρωμένην ἐφόνευσεν. τὸ δὲ σημεῖον διαιρεῖ εἰς τεκμήριον καὶ ὁμώνυμον σημεῖον. τὸ ὁμώνυμον δὲ σημεῖον ταυτόν ἐστι τοῦ εἰκότως. τὸ δὲ τεκμήριον μετὰ ἀσφαλείας γίνεται ἐν πρώτῳ σχήματι. καὶ εἰ ἀληθές ἐστιν, ἄλυτον γίνεται. οἷον ἢ τὸ μισεῖν τοὺς φθονοῦντας, ἢ τὸ φιλεῖν τοὺς ἐρωμένους.

„ ΣΗΜΕΙ͂ον δὲ βούλεται εἶναι πρότασις ἀποδεικτικὴ ἢ ἀναγκαία ἢ ἔνδοξος. οὗ γὰρ ὄντος, ἐστίν. οὗ
„ γενομένου πρότερον ἢ ὕστερον γέγονε, τὸ πρᾶγμα. τοῦτο σημεῖόν ἐστι τοῦ γεγονέναι ἢ μὴ εἶναι.

Καὶ οἱ ἀποδεικνύντες ἐκ τοῦ σημείου, διὰ μιᾶς προτάσεως ἀποδεικνύουσιν. πρότασις γὰρ ἀποδεικτικὴ τὸ σημεῖον. ἢ ἀναγκαία διὰ τὸ τεκμήριον. ἢ ἔνδοξος διὰ τὸ εἰκότως. τὸ γὰρ σημεῖον εἰς δύο διῄρηται. εἰς εἰκότος καὶ τεκμήριον. τὸ δὲ σημεῖον τριχῶς νοοῦμεν. ἢ γάρ ἐστιν ὄντος τοῦ πράγματος. οἷον ἅμα. τὸ πρᾶγμα καὶ σημεῖον. ὡς τὸ καπνὸς εἰ ἔστι, πῦρ ἔστιν. ἢ μετὰ τοῦ πράγματος σημεῖον. οἷον, τὸ τέφραν εἶναι, σημαίνει ὅτι πῦρ ἤδη γέγονεν. ἢ ὕστερον γέγονε τὸ πρᾶγμα, πρῶτον δὲ τὸ σημεῖον. ὡς τὸ γάλα ἔχειν τὴν μετὰ δύο ἡμέρας μέλλουσαν τίκτειν. ἢ ἔνδοξος. οὗ γὰρ ὄντος ἐστίν, ἢ οὗ γενομένου πρότερον. ἢ ὕστερον δὲ γέγονε τὸ πρᾶγμα. ὑπερβατὸν νοήσωμεν τὸ χωρίον. ἢ οὗ γενομένου πρότερον. δῆλον ὅτι τοῦ πράγματος, τοῦτο σημεῖόν ἐστι τοῦ γεγονέναι δῆλον τὸ πρᾶγμα.

„ ἘΝθύμημα μὲν οὖν ἐστι συλλογισμὸς ἀτελής, ἐξ εἰκότων ἢ σημείων. λαμβάνεται δὲ τὸ σημεῖον, τρι-
„ χῶς, ὁσαχῶς καὶ τὸ μέσον ἐν τοῖς σχήμασιν. ἢ γὰρ ὡς ἐν τῷ πρώτῳ. ἢ ὡς ἐν τῷ μέσῳ. ἢ ὡς ἐν τῷ τρίτῳ.
„ οἷον τὸ μὲν δεῖξαι κύουσαν διὰ τοῦ γάλα ἔχειν ἐκ τοῦ πρώτου σχήματος. μέσον γάρ, τὸ γάλα ἔχειν. ἐφ' ᾧ
„ τὸ α, τὸ κύειν. τὸ β, τὸ γάλα ἔχειν. γυνὴ δέ, ἐφ' ᾧ τὸ γ. τὸ δ' ὅτι οἱ σοφοί, σπουδαῖοι. πιττακὸς γὰρ σπου-
„ δαῖος. διὰ τοῦ ἐσχάτου.

Τὸ ἐνθύμημα καὶ διὰ τοῦ πρώτου σχήματος, ὡς τὸ ἥδε γάλα ἔχει. πᾶσα ἡ γάλα ἔχουσα κύει. ἥδε ἄρα

κύει. τοῦτο γίνεται τὸ πρῶτον σχῆμα. λαβόντες τὸν μέσον ὅτι γάλα ἔχει. ἐν δὲ τῷ τρίτῳ σχήματι δείκνυται τὸ διὰ σημείου οὕτως· ὁ πιττακὸς σπουδαῖος· ὁ πιττακὸς σοφός· οἱ ἄρα σοφοὶ σπουδαῖοι. καὶ δῆλον ὅτι παραδείγματος χάριν εἴρηται. ἐπὶ κατ' ἀλήθειαν ἐν πρώτῳ σχήματι ἐκ δύο καταφατικῶν καθόλου συνάγομεν. οὐ μέντοι ἐν τρίτῳ.

» Ἐφ' ᾧ τὸ α, σπουδαῖον. ἐφ' ᾧ τὸ β, οἱ σοφοί. ἐφ' ᾧ τὸ γ, πιττακός. ἀληθὲς δὴ καὶ τὸ α, καὶ τὸ β τοῦ γ κατηγορῆσαι.

Ὥσπερ οἱ φιλόσοφοι ἀποδεικνύουσι διὰ συλλογισμοῦ ἢ διὰ ἐπαγωγῆς, οὕτω καὶ οἱ ῥήτορες διὰ σημείου ἢ παραδείγματος. ἢ δι' ἐνθυμήματος. καὶ τὴν αὐτὴν ἔχει ἀναλογίαν τὸ ἐνθύμημα πρὸς τὸν συλλογισμόν. ἣν ἔχει τὸ παράδειγμα, πρὸς τὴν ἐπαγωγήν.

» ΡΑΗ'Ν τὸ μὲν οὐ λέγουσι διὰ τὸ εἰδέναι. τὸ δὲ, λαμβάνουσι.

Οὐ λέγουσιν τὸ ὁμολογούμενον. ὁ πιττακὸς σοφός.

» ΤΟ' δὲ κύειν, ὅτι ὠχρά, διὰ τοῦ μέσου σχήματος βούλεται εἶναι. ἐπεὶ γὰρ ἕπεται ταῖς κυούσαις τὸ ὠχρόν. ἀκολουθεῖ δὲ καὶ ταύτῃ, δεδεῖχθαι οἴονται ὅτι κύει. τὸ ὠχρὸν, ἐφ' οὗ τὸ α. ἐφ' οὗ τὸ β τὸ κύειν. γυνή, ἐφ' οὗ τὸ γ.

Διὰ τοῦ δευτέρου σχήματος τὸ διὰ σημείου δείκνυται οὕτως. ἡ γυνὴ ἡ κύουσα ὠχρά ἐστιν. ἥδε δὲ ὠχρά ἐστιν. κύει ἄρα. καὶ εἴρηται χάριν παραδείγματος. ἐπεὶ κατ' ἀλήθειαν ἐν δευτέρῳ σχήματι, ἀσυλλόγιστος ἡ συζυγία. ἐκ δύο καταφατικῶν. διὰ τοῦ καὶ ἔσχατον εἶπε τοῦτο τὸ σχῆμα.

» ΕΑ'Ν μὲν οὖν ἡ μία λεχθῇ πρότασις, σημεῖον γίνεται μόνον. ἐὰν δὲ καὶ ἡ ἑτέρα προσληφθῇ, συλλογισμός. οἷον ὅτι ὁ πιττακὸς ἐλευθέριος. οἱ γὰρ φιλότιμοι ἐλευθέριοι. πιττακὸς δὲ φιλότιμος. ἢ πάλιν ὅτι οἱ σοφοὶ ἀγαθοί. πιττακὸς γὰρ ἀγαθός. ἀλλὰ καὶ σοφός.

Εἰ μὲν μίαν λάβωσι πρότασιν, σημεῖον γίνεται. εἰ δὲ καὶ τὴν ἄλλην, συλλογισμός. παράδειγμα δὲ τούτου ἐπάγει. ὅτι ὁ συλλογισμός ἐστιν. ἐὰν καὶ ἄλλην λάβῃς πρότασιν.

» ΟΥ'ΤΩ μὲν οὖν γίνονται οἱ συλλογισμοί. πλὴν ὁ μὲν διὰ τοῦ πρώτου σχήματος, ἄλυτος ἂν ἀληθὴς ᾖ. καθόλου γάρ ἐστιν. ὁ δὲ διὰ τοῦ ἐσχάτου, λύσιμος κἂν ἀληθὲς ᾖ τὸ συμπέρασμα, διὰ τὸ μὴ εἶναι καθόλου. μηδὲ πρὸς τὸ πρᾶγμα τὸν συλλογισμόν. οὐ γὰρ εἰ πιττακὸς σπουδαῖος, ἀνάγκη διὰ τοῦτο καὶ τοὺς ἄλλους σοφούς. ὁ δὲ διὰ τοῦ μέσου σχήματος, ἀεὶ καὶ πάντως λύσιμος.

Οὐκ ἀνασκευάζεται ὁ διὰ τοῦ πρώτου σχήματος δεικνύμενος, ἀλλὰ ἄλυτος μένει. τεκμήριον γὰρ γίνεται τὸ σημεῖον, ἐὰν ᾖ ἀληθές. ὁ δὲ διὰ τοῦ ἐσχάτου ἀνασκευάζεται, διατί. διὰ τὸ μὴ καθόλου αὐτὸν συλλογίζεσθαι. λύσιμος δὲ ἐὰν τὸ μερικὸν συλλογίζηται. τὸ δὲ διατί μέσου ἀεὶ ἀνασκευάζεται. ἐκ γὰρ δύο καταφατικῶν οὐδέποτε ἐν δευτέρῳ ὤφθη συλλογιστικῆς συζυγίας συλλογισμός.

» ΟΥΔέποτε γὰρ γίνεται συλλογισμὸς, οὕτως ἐχόντων τῶν ὅρων. οὐ γὰρ εἰ ἡ κύουσα ὠχρά, ὠχρὰ δὲ καὶ ἥδε. κύειν ἀνάγκη ταύτην.

Οὐδέποτε γίνεται συλλογισμός, τῶν προτάσεων καταφατικῶν οὐσῶν ἐν δευτέρῳ σχήματι. οὐδὲ γὰρ εἰ ἡ κύουσα ὠχρά. ἥδη καὶ αὕτη κύει ἐξ ἀνάγκης.

» Α'ΛΗθὲς μὲν οὖν ἐν ἅπασιν ὑπάρξει τοῖς σχήμασι. διαφορὰς δὲ ἔχουσι τὰς εἰρημένας. ἢ δὴ οὕτω διαιρετέον τὸ σημεῖον.

Ὡς εἰρήκαμεν ἐν πᾶσι τοῖς σχήμασι δείκνυται ἡ διὰ σημείου δεῖξις. ἔχουσι δὲ ὡς εἴρηται. ὅτι ἐν πρώτῳ ἀληθὴς ἡ δεῖξις ἄλυτος ὁ συλλογισμός. ἐν δευτέρῳ δὲ ἀεὶ ἀσυλλόγιστος. ἐν τρίτῳ ποτὲ ὅτε μερικός.

» ΤΟΥ'ΤΩΝ δὲ τὸ μέσον τεκμήριον ληπτέον. τὸ γὰρ τεκμήριον τὸ εἰδέναι ποιοῦν φασὶν εἶναι.

Διαίρεσιν τοῦ σημείου ποιεῖται. ὅτι τὸ σημεῖον εἰς τεκμήριον διαιρεῖται. καὶ ὁμώνυμον σημεῖον. λέγουσι δὲ ἐκεῖνο εἶναι τεκμήριον. τὸ τὸ εἰδέναι ποιοῦν σημαίνει.

» ΤΟΙΟΥ'ΤΟΝ δὲ μάλιστα τὸ μέσον, ἢ τὰ μὲν ἐκ τῶν ἄκρων, σημεῖον λεκτέον· τὰ δὲ ἐκ τοῦ μέσου, τεκμήριον. ἐνδοξότατον γὰρ καὶ μάλιστα ἀληθὲς, τὸ διὰ τοῦ πρώτου σχήματος.

Μέσον δὲ νῦν λέγει τὸ πρῶτον σχῆμα, διὰ τὸ τὸν μέσον ὅρον ἐν τάξει κατ' εὐθεῖαν εἶναι. καὶ τοῦ μὲν ὑποκεῖσθαι τοῦ δὲ κατηγορεῖσθαι. Τὸ δὲ ἐκ τῶν ἄκρων. Ἄκρα λέγει τὸ δεύτερον καὶ τὸ τρίτον. ὅτι ἔχουσι τὸν μέσον ὅρον. τὸ μὲν κατηγορούμενον τὸ δὲ ὑποκείμενον. ὃ ὀφείλομεν λέγειν σημεῖον. τὰ δὲ ἐκ τοῦ μέσου αἰτί τοῦ πρώτου σχήματος τεκμήριον.

» ΤΟ' δὲ φυσιογνωμονεῖν δυνατόν ἐστιν εἴ τις δίδωσιν ἅμα μεταβάλλειν τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχήν, ὅσα ἐστὶ φυσικὰ παθήματα. μαθὼν γὰρ ἴσως μουσικὴν, μεταβέβληκέ τι τὴν ψυχήν. ἀλλ' οὐ τῶν φύσει ἡμῖν ἐστὶ τοῦτο τὸ πάθος. ἀλλ' οἷον ὀργαὶ καὶ ἐπιθυμίαι τῶν φύσει κινήσεων. εἰ δὴ τοῦτό τε δοθείη, καὶ ἐν ἑνὸς σημεῖον εἶναι. καὶ λαμβάνειν δυνάμεθα τὸ ἴδιον ἑκάστου γένους, πάθος, καὶ σημεῖον, δυνησόμεθα φυσιογνωμονεῖν. εἰ γάρ ἐστιν ἰδίᾳ τινὶ γένει, ὑπάρχον ἀτόμῳ πάθος. οἷον τοῖς λέουσιν ἀνδρεία. ἀνάγκη καὶ σημεῖον εἶναί τι. συμπάσχειν γὰρ ἀλλήλοις ὑπόκειται. καὶ ἔστω τοῦτο, τὸ μεγάλα ἀκρωτήρια ἔχειν. ὃ καὶ ἄλλοις ὑπάρχειν γένεσι μὴ ὅλοις, ἐνδέχεται.

Ἐπειδὴ εἶπε τὸ ὅτι πῶς ἐδείκνυον δι' ἑνὸς τῶν τριῶν σχημάτων δείκνυσι. τοῦτο βούλεται δεῖξαι, ὅτι καὶ οἱ φυσιογνωμονοῦντες, δι' ἑνὸς τῶν τριῶν σχημάτων δεικνύουσιν. ἅμα μὲν μεταβάλλειν τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν ὅσα γε φυσικά ἐστι παθήματα. ἐάν τις δῷ ἡμῖν, ὅτι συμμεταβάλλεται ἡ ψυχὴ τῷ σώματι. ἐν τοῖς φυσικοῖς παθήμασιν. οἷον, μαθών τις μουσικὴν, μεταβέβληκεν αὐτοῦ τὴν ψυχήν. ἀλλ' ἡ μουσικὴ οὐκ ἔστι φυσικὸν πάθος. ἀλλ' οἷον ὀργαὶ καὶ ἐπιθυμίαι. ἐὰν οὖν τις δῷ ἡμῖν, ὅτι συμμεταβάλλεται ἡ ψυχὴ τῷ σώματι. καὶ δυνηθῶμεν ἑκάστου εἴδους τὸ ἴδιον λαβεῖν, δυνάμεθα φυσιογνωμονεῖν. οἷον τοῖς λέουσιν ὑπάρχει ἀνδρεία. ἔχουσιν οὖν καὶ σημεῖον. ποῖον δὲ τοῦτο. ἔστω μεγάλα ἔχειν τὰ ἄκρα. ἐὰν οὖν ἴδωμεν, ὅτι ὅς δέ τις ἔχει μεγάλα ἄκρα, ἀνδρεῖος ἄρα. ἐπειδὴ καὶ ὁ λέων ἔχων μεγάλα ἄκρα ἀνδρεῖος, τότε φυσιογνωμονοῦμεν.

» Ἑκάστου γένους. Γένος νῦν ἐκάλεσε, καταχρηστικῶς τὸ εἶδος.

» Τὸ γὰρ σημεῖον, οὕτως ἴδιόν ἐστιν, ὅτι ὅλου γένους ἴδιόν ἐστι τὸ πάθος. καὶ οὐ μόνου ἴδιον, ὥσπερ εἰώθαμεν λέγειν. ὑπάρξει δὴ καὶ ἐν ἄλλῳ γένει ταυτό. καὶ ἔσται ἀνδρεῖος ὁ ἄνθρωπος. καὶ ἄλλο τι ζῶον. ἕξει ἄρα τὸ σημεῖον. ἓν γὰρ ἑνὸς ἦν. εἰ τοίνυν ταῦτά ἐστι. καὶ δυνησόμεθα τοιαῦτα σημεῖα συλλέξαι ἐπὶ τούτων τῶν ζώων, ἃ μόνον ἓν πάθος ἔχει καὶ ἴδιον. ἕκαστον δὲ ἔχει σημεῖον. ἐπείπερ ἓν ἔχειν ἀνάγκη, δυνησόμεθα φυσιογνωμονεῖν.

Τὸ γὰρ ἴδιον σημεῖον ὃ τοῖς λέουσιν ὑπάρχει. ἔστω τοιοῦτον. καθὸ ἴδιον λέγομεν παντὶ μὲν τῷ εἴδει ὑπάρχειν, μὴ μόνῳ δέ.

» Εἰ δὲ δύο ἔχει ἴδια ὅλον τὸ γένος. οἷον ὁ λέων ἀνδρεῖος καὶ μεταδοτικὸν, πῶς γνωσόμεθα πότερον σημεῖον τῶν ἰδίᾳ ἀκολουθούντων σημεῖον.

Ἐὰν δὲ δύο σημεῖα ἔχει τὸ αὐτὸ, καὶ οὐκ οἴδαμεν ποῖον σημεῖον ποίου ἐστὶ πάθους, σκοπήσωμεν τὰ αὐτὰ σημεῖα. καὶ ἐπὶ ἄλλου εἴδους. ὡς εἶναι ἕκαστον σημεῖον, ἐν ἄλλῳ καὶ ἄλλῳ γένει. καὶ εὑρίσκομεν, ὅτι τοῦτο τὸ σημεῖον, τοῦ δὲ τοῦ πάθους ἐστίν. οἷον ὡς ἐπὶ τοῦ λέοντος. εἰ ὑπάρχει ἀνδρεῖον καὶ μεταδοτικόν. πῶς γνωσόμεθά τι ἦν τούτων τὸ σημεῖον. οὐδαμῶς ἔχομεν γνῶναι. ἢ ἔνθεν μόνον τῷ ἄλλῳ τινί. εἰ δὲ ἄλλῳ ἄμφω μὴ ὑπάρχει τὰ σημεῖα, ἀλλὰ τὸ ἓν μόνον, καὶ εἰ τὸ ἐν ἄλλῳ μόνον ὑπάρχει γινωσκόμενον σημεῖον.

» Ὁ λέων ἀνδρεῖος. Ἐκ φύσεως ἔχει ὁ λέων τὸ μεταδοτικόν. καὶ οὐ θησαυρίζει ἑαυτῷ τὰ σιτεῖα.

» Ἢ εἴ τε ἄλλῳ τινὶ μὴ ὅλῳ, ἄμφω καὶ ἐν οἷς μὴ ὅλοις ἑκάτερον, ὅ ταυτὸ μὲν ἔχῃ. τὸ δὲ, μή. εἰ γὰρ ἀνδρεῖος μὲν, ἐλευθέριος δὲ μή. ἔχει δὲ τῶν δύο τοδὶ, δῆλον ὅτι καὶ ἐπὶ τοῦ λέοντος τοῦτο σημεῖον τῆς ἀνδρείας.

Οὐδαμῶς ἔχομεν δεῖξαι. ἢ οὕτως. εἰ ἄλλῳ τινὶ μὴ παντὶ τῷ εἴδει ἐνυπάρχει. καὶ μὴ ἄμφω ὡς ἐν τῷ λέοντι.

» Ἔστι δὲ τὸ φυσιογνωμονεῖν τῶν ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι. τὸ μέσον. τῷ μὲν πρώτῳ ἄκρῳ ἀντιστρέφειν τοῦ δὲ τρίτου, ὑπερτείνειν καὶ μὴ ἀντιστρέφειν. οἷον, ἀνδρεία τὸ α. τὰ ἀκρωτήρια μεγάλα, ἐφ' οὗ β. τὸ δὲ γ λέων. ᾧ δὴ τὸ γ τὸ β παντὶ, καὶ ἄλλοις. ᾧ δὲ τὸ β, τὸ α παντὶ, καὶ οὐ πλείοσιν. ἀλλ' ἀντιστρέφει. εἰ δὲ μὴ, οὐκ ἔσται ἓν ἑνὸς σημεῖον.

Πάντες οἱ φυσιογνωμονοῦντες ἀποδεικνῦντες, ἀποδεικνύουσι διὰ τοῦ πρώτου σχήματος. ἔστω οὖν ὁ μέσος ὅρος ἐπὶ τῶν οὕτως ἀποδεικνυόντων. ἴσως τῷ μείζονι ἄκρῳ. μεῖζον δὲ ἔστω πάλιν ὁ μέσος τῷ ἐλάττονι, ὥστε μὴ ἀντιστρέφειν. οἷον ἀνδρεία, μείζων ὅρος. ἀκρωτήρια μεγάλα, μέσος. καὶ ἴσως τῷ μείζονι. ἔσχατος ὅρος ὁ λέων. καὶ μερικώτερος τοῦ μέσου ὅρου. ᾧ δὴ τὸ γ τῷ β παντί. τουτέστι τὸ β παντὶ τῷ γ. ἀλλὰ καὶ ἄλλοις τὸ β ἔχειν μεγάλα ἀκρωτήρια. ᾧ δὲ τὸ δεύτερον τὸ πρῶτον παντί. τουτέστι τὸ α παντὶ τῷ β. καὶ οὐκέτι πλεῖον τὸ α τοῦ δευτέρου, ὡς τὸ δεύτερον τοῦ τρίτου. ἀλλ' ἴσα καὶ ἀντιστρέφει.

ΤΕΛΟΣ.

Registrum commenta. Ioan. Gram.

a b c d e f g h i k l m n o p. quaterniones omnes, præter a. ternionem. & p quinternionem.

ΜΑΓΕΝΤΙΝΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΜΙΤΥΛΗΝΗΣ, ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΕΙΣ ΤΑ ΠΡΟΤΕΡΑ ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ.

Κοπὸς τῷ ἀριστοτέλει ἐστὶ, διδάξαι ἐν τοῖς τρισὶ σχήμασι περὶ τῆς συνθέσεως τοῦ ἁπλῶς συλλογισμοῦ. ἤγουν πῶς δεῖ συντιθέναι τὰς προτάσεις καὶ ποιεῖν συλλογισμόν. καὶ ποσαπὸν συμπέρασμα συνάγεται ἐκ τῆς συνθέσεως τῶν τοιῶνδε προτάσεων. ἵνα δὲ τὸν λόγον σαφηνίσωμεν, μνησθῶμεν καὶ τινῶν συλλογισμῶν ἐκ τῆς συνθέσεως τῶν δύο καθόλου καταφατικῶν, γενήσεται συλλογισμὸς συνάγων συμπέρασμα τὸ παντί. οἷον τὸ α΄ παντὶ τῷ β΄. τὸ β΄ παντὶ τῷ γ΄. τὸ α΄ ἄρα παντὶ τῷ γ΄. ἐκ δὲ τῆς συνθέσεως τῆς καθόλου ἀποφατικῆς καὶ τῆς καθόλου καταφατικῆς, τῆς μείζονος οὔσης καθόλου ἀποφατικῆς, γενήσεται συλλογισμός. συνάγων συμπέρασμα, τὸ, οὐδενί. οἷον τὸ α΄ οὐδενὶ τῷ β΄. καὶ τὸ β΄ παντὶ τῷ γ΄. τὸ α΄ ἄρα οὐδενὶ τῷ γ΄. εἰ δὲ ἡ μείζων ληφθῇ καθόλου καταφατικὴ ἡ δὲ ἐλάττων καθόλου ἀποφατική, συλλογισμὸς οὐ γίνεται. ὡσαύτως καὶ εἰ δύο ἀποφατικὰς καθόλου συνθήσεις, συλλογισμὸν οὐ ποιήσεις. Χρησιμεύει δὲ ἡ παροῦσα πραγματεία εἰς τὴν ἀπόδειξιν. διότι καὶ χάριν τῆς ἀποδείξεως γέγονεν. ὁ γὰρ σκοπὸς τοῦ ἀριστοτέλους ἐν τῷ ὀργάνῳ, περὶ τοῦ ἀποδεικτικοῦ συλλογισμοῦ ἦν διδάξαι. ἐπεὶ δὲ ὁ ἀποδεικτικὸς συλλογισμὸς ἐπιστημονικὸς συλλογισμός ἐστιν, ἀδύνατον ἦν διδάξαι περὶ αὐτοῦ, εἰ μὴ πρότερον ἐδίδαξε, περὶ τοῦ καθόλου συλλογισμοῦ. καὶ πῶς ὅλως ὁ συλλογισμὸς γίνεται καὶ ἐκ συνθέσεως. καὶ πόσων προτάσεων καὶ ποίων. περὶ οὖν καθόλου συλλογισμοῦ, διδάσκει ἐν τοῖς τρισὶ σχήμασι. καὶ ὅτι ἐκ δύο προτάσεων πᾶς συλλογισμὸς γίνεται, καὶ ἐκ δύο καθόλου καταφατικῶν ἐν α΄ σχήματι. ἢ ἐκ καθόλου ἀποφατικῆς τῆς μείζονος καὶ καθόλου καταφατικῆς τῆς ἐλάττονος, ὥσπερ καὶ ἀδύνατόν ἐστιν εὖ μαθεῖν γράφειν, πρὸ τοῦ μαθεῖν ὅλως ἁπλῶς γράφειν. ἢ ἀναγινώσκειν εὖ, πρὸ τοῦ μαθεῖν ὅλως ἁπλῶς ἀναγινώσκειν. Ἐντεῦθεν καὶ ἡ τάξις τῆς ἀναγνώσεως ποικίλη γέγονε. καὶ γὰρ ἡ παροῦσα πραγματεία, διδάσκει περὶ τοῦ ἁπλῶς καὶ καθόλου συλλογισμοῦ. ἤγουν πῶς δεῖ συντιθέναι τὰς προτάσεις καὶ ποιεῖν συλλογισμούς. χρησιμεύει δὲ εἰς τὴν ἀπόδειξιν. ἀνάγκη ἄρα τὸ χρησιμεῦον εἴς τι πρὸ ἐκείνου διδάσκεσθαι. Ῥητέον δὲ πρῶτον τί ἐστιν ἀνάλυσις εἶθ' οὕτως εἴπωμεν καὶ περὶ τῆς ἐπιγραφῆς ἀνάλυσίς ἐστι, ἀναδρομή τις ἐκ τοῦ συνθέτου εἰς τὰ ἁπλᾶ ἐξ ὧν συνετέθη. τὰ γὰρ φυσικὰ σώματα ἀναλύων τις σύνθετα ὄντα, ἀναδράμῃ εἰς τὰ δ΄ στοιχεῖα. ἐξ ὧν συνετέθησαν. ὥσπερ καὶ τὸν συλλογισμὸν σύνθετον ὄντα μέλλων τις ἀναλῦσαι, ἀναδραμεῖται εἰς τὸ εὑρεῖν τὰς προτάσεις ἐξ ὧν συνετέθη καὶ γέγονεν ὁ συλλογισμός. Ζητεῖται εἰ ἐν τοῖς τρισὶ σχήμασι περὶ τῆς συνθέσεως τοῦ καθόλου συλλογισμοῦ διδάσκει, πῶς οὐκ ἐπέγραψε τὰ τρία σχήματα περὶ συνθέσεως, ἀλλὰ ἀναλυτικά. καὶ λέγομεν ἐν τῷ βιβλίῳ ἐν ᾧ διδάσκει περὶ τῆς συλλογιστικῆς μεθόδου, ἤγουν πῶς δεῖ συλλογίζεσθαι, τρία τμήματα τετάχθαι. καὶ ἐν μὲν τῷ α΄ τμήματι ἤγουν ἐν τοῖς τρισὶ σχήμασι, διδάσκει πόσαι προτάσεις συνερχόμεναι ποιοῦσι συλλογισμόν. καὶ ἐκ τίνων προτάσεων συνάγεται τὸ συμπέρασμα τὸ, παντί, καὶ ἐκ τίνων αὖθις συνάγεται συμπέρασμα, τὸ, οὐδενί. καὶ περὶ τῶν ἐφεξῆς. ἐν δὲ τῷ β΄ τμήματι, διδάσκει περὶ εὐπορίας προτάσεων. ἤγουν παραδίδωσί σοι μέθοδον δι' ἧς εὑρίσκων τὰς προτάσεις, συντιθεὶς ταύτας καὶ συλλογίζῃ. ἐν δὲ τῷ γ΄ τμήματι διδάσκει περὶ ἀναλύσεων συλλογισμῶν. ἤγουν πῶς εὑρὼν συλλογισμοὺς ἐν τῷ ἀναγινώσκειν τὰ τῶν σοφῶν συγγράμματα, ἰσχύσεις ἀναλύειν καὶ εὑρίσκειν τὰς προτάσεις ἐξ ὧν ἐγγόνεισαν οἱ συλλογισμοί. καὶ ἐντεῦθεν ἔχεις εἰδέναι εἴτε ἐν α΄ σχήματι συνελογίσθησαν, εἴτε ἐν β΄ εἴτε ἐν γ΄. τὸ γοῦν ἀναλύειν, δυσχερέστερόν ἐστι, τοῦ συντιθέναι. καὶ ἀνδρὸς ἐπιστήμονος καὶ σοφοῦ ἐστι τὸ ἀναλύειν. ὁρῶμεν γὰρ καὶ τοὺς βαναύσους συντιθέντας λόγους καὶ κοινολογουμένους μετά τινων, ἀδυνατοῦντας δὲ ἀναλῦσαι τούτους εἰς λέξεις, καὶ ταύτας εἰς συλλαβάς. καὶ τὰς συλλαβὰς εἰς στοιχεῖα. καί τινας ὁρῶμεν ἀτέχνως συλλογιζομένους. ἀναλῦσαι δὲ τοὺς λόγους εἰς προτάσεις καὶ ὅρους, ἀδυνατοῦσιν. εἰ γοῦν τὸ ἀναλύειν μόνου ἔργον ἐστὶ, τιμιώτερον ἄρα καὶ τῆς συνθέσεως. καὶ ἐκ τοῦ τιμιωτέρου μέρους, τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ ὅλου βιβλίου ἐποιήσατο. καὶ πρότερα μὲν ἀναλυτικὰ, ταύτας τὰς τρεῖς πραγματείας ὀνόμασεν. ἤγουν τὰ γ΄ σχήματα. τὸ περὶ εὐπορίας προτάσεων. καὶ τὸ, περὶ ἀναλύσεως συλλογισμῶν. ὡς χρησιμευούσας πρὸς τὴν ἀπόδειξιν. καὶ διὰ τοῦτο πρὸ τῆς ἀποδείξεως διδασκομένας. τῆς δὲ δι' ἣν αἰτίαν τὰ τρία σχήματα πρῶτα τῶν προτάσεων εἴρηκε. τὴν δ' ἀπόδειξιν ὕστερα ἀναλυτικὰ ὠνόμασεν. καὶ λέγομεν ὅτι τὰ γένη πρῶτα τῇ φύσει εἰσὶ τῶν εἰδῶν. ὡς τὸ ζῶον, πρῶτόν ἐστι τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ ἵππου, τῇ φύσει. τὰ δὲ εἴδη, ὕστερα τῇ φύσει τοῦ γένους εἰσίν. ἐπεὶ οὖν ἐν τοῖς τρισὶ σχήμασι διδάσκει περὶ τοῦ ἁπλῶς καὶ καθόλου συλλογισμοῦ. ὅς τις ὡς γένος διαιρεῖται εἰς εἴδη, τὴν ἀποδεικτικὴν φημί. τὴν διαλεκτικὴν καὶ τὴν συλλογιστικὴν, εἰκότως τὰ μὲν τρία σχήματα, πρῶτα εἴρηκεν. Ὅτι δὲ ἡ πραγματεία αὕτη γνησία ἐστὶ τοῦ ἀριστοτέλους, δῆλον. ἐν γὰρ ταῖς παλαιαῖς βιβλιοθήκαις, τεσσαράκοντα βιβλία ἀνα-

λυτικὰ εὕρηνται. ἀπὸ δὲ τῶν μ΄, οἱ σοφοὶ ταῦτα καὶ μόνα ἤγουν τὰ γ΄ σχήματα τὸ περὶ εὐπορίας προτάσεων. τὸ περὶ ἀναλύσεως συλλογισμῶν καὶ τὴν ἀποδεικτικήν, ἃ καὶ ἀναλυτικὰ ἐπιγέγραπται, ἐκεῖνα εἶναι τοῦ ἀριστοτέλους. μέμνηται δὲ καὶ τοῦτο, ἐν ταῖς ἄλλαις αὐτοῦ πραγματείαις. Δ΄ δὲ ὄντων τῶν διδασκαλικῶν αὐτοῦ τρόπων, χρᾶται μόνοις τοῖς δυσί. τῷ τε διαιρετικῷ καὶ τῷ ὁριστικῷ. διαιρεῖ γὰρ τὰς προτάσεις, εἰς τὰς καθόλου καὶ εἰς τὰς μερικάς. καὶ τοὺς συλλογισμούς, εἰς τοὺς καθόλου καὶ εἰς τοὺς μερικούς. καὶ ὁρίζεται τί ἐστι πρότασις, καὶ τί ὅρος. καὶ τί συλλογισμός. Διαιρεῖται δὲ εἰς γ΄ κεφάλαια ἤγουν τμήματα. καὶ πρὸ μὲν τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ, διδάσκει περὶ προτάσεων καὶ ὅρων ἀντιστροφῶν αἳ συμβάλλονται εἰς τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ. εἶτα χωρεῖ καὶ εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν συλλογισμῶν. καὶ μετὰ ταῦτα ἀνάγει πάντας τοὺς συλλογισμούς, εἰς τοὺς β΄ τρόπους τῶν συλλογισμῶν τοῦ α΄ σχήματος. τόν τε α΄ καὶ τὸν β΄. Ανάγεται δὲ ὑπὸ τὸ λογικὸν μέρος τῆς φιλοσοφίας, ἡ πραγματεία αὕτη.

Αρχὴ τῶν τριῶν σχημάτων.

ΠΡῶτον εἰπεῖν. Λυπτέον ἔξωθεν τὸ δεῖ κατ᾽ ἔθος ἀττικόν. πρῶτον δεῖ εἰπεῖν περὶ τί καὶ περὶ τίνος ἐστὶν ἡ σκέψις καὶ ὁ σκοπὸς ἡμῶν διδάξαι. καὶ πρὸς μὲν τὸ περὶ τί, εἴρηκε τὸ περὶ ἀπόδειξιν. πρὸς δὲ τὸ περὶ τίνος, ἐπιστήμης ἀποδεικτικῆς. διαφέρει δὲ ἀπόδειξις καὶ ἐπιστήμη ἀποδεικτική. ἐπιστήμη γάρ ἐστιν ἀποδεικτική, αὐτὴ ἡ ἕξις τῆς ἀποδείξεως ἡ ἐν τῇ ψυχῇ ἡμῶν ἐνοῦσα. ἀπόδειξις δὲ ἐστὶν αὐτὴ ἡ ἐνέργεια. ἡ προβαλλομένη ἀπὸ τῆς ἐνούσης ἕξεως καὶ ἐπιστήμης τῇ ψυχῇ. ὅταν γὰρ ἐνεργῶ καὶ συλλογίζωμαι. ὅτι ἡ ψυχὴ αὐτοκίνητος. τὸ αὐτοκίνητον ἀεικίνητον. τὸ ἀεικίνητον ἀΐδιον ἡ ψυχὴ ἄρα ἀΐδιος, τότε ἀπόδειξις λέγεται. τὴν δὲ ἕξιν τῆς ἀποδείξεως ἔχει τίς, καὶ ὅτε οὐκ ἐνεργεῖ ἐν τῇ ψυχῇ. εἴποι δέ τις πῶς λέγει σκοπὸν ἔχειν ἐνταῦθα, διδάξαι περὶ ἀποδείξεως. καὶ μὴν ἐνταῦθα, περὶ τοῦ ἁπλῶς συλλογισμοῦ διδάσκει οὐ περὶ ἀποδείξεως. ἐροῦμεν ὅτι πρὸς τὸν κυριώτατον αὐτοῦ σκοπὸν ἀποβλέψας, εἶπε τὸ περὶ ἀποδείξεως. χάριν γὰρ αὐτῆς διδάσκει καὶ περὶ τοῦ ἁπλῶς συλλογισμοῦ. ὡς μὴ δυνατοῦ ὄντος ἄλλως διδάξαι περὶ ἀποδείξεως, εἰ μὴ πρῶτον περὶ τοῦ ἁπλῶς συλλογισμοῦ ἐδίδαξεν. εἶτα διορίσαι ἤγουν ὁρίσασθαι, τί ἐστι πρότασις. ζητεῖται καὶ ἐνταῦθα εἰ ὁ ὅρος ἁπλούστερός ἐστι τῆς προτάσεως. τὰ δὲ ἁπλᾶ προτάττονται τῶν συνθέτων. τίνος χάριν οὐ προέταξε τὸν ὅρον τῆς προτάσεως. καὶ λέγομεν ὅτι τὴν πρότασιν προέταξεν, ὡς γνωριμωτέραν οὖσαν ἡμῖν. ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας μαθοῦσι περὶ προτάσεων. ἀεὶ δὲ τὰ ἡμῖν γνωριμώτερα καὶ προτάττονται. ἢ καὶ οὕτως. τὰ ἐν τῷ ὁρισμῷ λαμβανόμενα δεῖ εἶναι ἡμῖν γνώριμα. ἐπεὶ οὖν εἰς τὸν ὁρισμὸν τοῦ ὅρου καὶ τοῦ συλλογισμοῦ λαμβάνει τὴν πρότασιν, ἀναγκαῖον ἦν πρῶτον διδάξαι περὶ αὐτῆς. τὸν δὲ ὅρον προτάττει τοῦ συλλογισμοῦ, ὡς ἁπλούστερον. τέλειοι εἰσὶ μὲν συλλογισμοί, οἱ ἐν τῷ α΄ σχήματι ὡς οἴκοθεν ἔχοντες τὸ ἀξιόπιστον. ἀτελεῖς δὲ εἰσὶν οἱ ἐν τῷ β΄ σχήματι καὶ γ΄. ὡς συμπέρασμα συνάγοντες, ἀναπόδεικτον καὶ ἀβέβαιον. ὥσπερ ὁ ὅρος ἡ ἁπλῆ φωνή. ἡ φάσις. τὸ ὄνομα καὶ τὸ ῥῆμα, ταυτὰ μὲν εἰσὶ τῷ ὑποκειμένῳ. τῇ δὲ σχέσει καὶ τῷ λόγῳ, ἕτερα οὕτω καὶ τὸ πρόβλημα. καὶ ἡ πρότασις. καὶ τὸ συμπέρασμα. καὶ ἡ ἔνστασις. καὶ ἡ ἀπόφανσις, ταυτὰ μὲν εἰσὶ τῷ ὑποκειμένῳ. τῷ δὲ λόγῳ καὶ τῇ σχέσει, ἕτερα. ὡς τὸ ἡ ψυχὴ ἀθάνατος. πρόβλημα μὲν λέγεται, ὅταν τίς προβάλληται τῷ προσδιαλεγομένῳ δεῖξαι ὅτι ἡ ψυχὴ ἀθάνατός ἐστι. ὅταν δὲ ὡς μέρος ληφθῇ συλλογισμοῦ, λέγεται πρότασις. οἷον, ἡ ψυχὴ ἀθάνατος. τὸ ἀθάνατον ἄφθαρτον. ἡ ψυχὴ ἄρα ἄφθαρτος. συμπέρασμα δὲ λέγεται ὅταν συναχθῇ ἀπό τινος συλλογισμοῦ. οἷον ἡ ψυχὴ ἀεικίνητος. τὸ ἀεικίνητον ἀθάνατον ἡ ψυχὴ ἄρα ἀθάνατος. ἔνστασις δὲ ὅταν τοῦ προσδιαλεγομένου εἰπόντος τὴν ψυχὴν θνητήν, ἐνστῇ ὁ πρὸς αὐτὸν λέγων ἀθάνατον εἶναι ταύτην. ἀπόφανσις δὲ ἐστὶν ὅταν τίς αὐτὸς καθ᾽ αὑτὸν ἀποφαίνηται λέγων ὅτι ἡ ψυχὴ ἀθάνατος. καὶ τί ἐστι τὸ λέγειν ὅτι τόδε ἐν ὅλῳ ἐστὶ τῷδε ἢ οὐκ ἔστι. καὶ τί τὸ κατὰ παντός. καὶ τί τὸ κατὰ μηδενός. καὶ λέγομεν ὅτι πᾶσα πρότασις οἷον ὁ ἄνθρωπος ζῷόν ἐστι. δύο σχέσεις ἔχει. μίαν μὲν ἀπὸ τοῦ κατηγορουμένου πρὸς τὸ ὑποκείμενον. ἑτέραν δὲ ἀπὸ τοῦ ὑποκειμένου πρὸς τὸν κατηγορούμενον. καὶ εἰ μὲν θεωρήσεις τὴν σχέσιν τοῦ ὑποκειμένου πρὸς τὸν κατηγορούμενον, εἴπεις τὸν ἄνθρωπον ἐν ὅλῳ εἶναι τῷ ζῴῳ. τὸ γὰρ ζῷον, ὅλον τί ἐστι. μέρη δὲ αὐτοῦ ὁ ἄνθρωπος. ὁ ἵππος. ὁ βοῦς καὶ τὰ λοιπά. εἰ δὲ θεωρήσεις τὴν σχέσιν τοῦ κατηγορουμένου πρὸς τὸν ὑποκείμενον, εἴπεις τὸ ζῷον κατὰ παντὸς εἶναι τοῦ ἀνθρώπου. ἤγουν κατὰ πάντων τῶν μερῶν τοῦ ἀνθρώπου κατηγορεῖσθαι. μέρη δὲ τοῦ ἀνθρώπου ὁ σωκράτης καὶ ὁ πλάτων. καὶ οἱ κατὰ μέρος ἄνθρωποι. καὶ πάλιν τὸ μὴ εἶναι τόδε τῷδε ἐν ὅλῳ σχέσιν λαμβάνει ὑποκειμένου πρὸς κατηγορούμενον, οἷον ὁ ἄνθρωπος ἐν ὅλῳ οὐκ ἔστι τῷ λίθῳ. οὐ γὰρ ὁ λίθος περιέχει τὸν ἄνθρωπον ἵνα ὅλον εἴπης αὐτὸν τὸν λίθον. εἰ δὲ θεωρήσῃς σχέσιν κατηγορουμένου πρὸς τὸ ὑποκείμενον, εἴπεις τὸν λίθον κατ᾽ οὐδενὸς τοῦ ἀνθρώπου λέγεσθαι. ἤγουν οὔτε κατὰ τοῦ πλάτωνος, οὔτε κατὰ ἄλλου τινὸς ἀνθρώπου κατηγορεῖσθαι.

Καὶ κατὰ τὴν ὑπόσχεσιν ὁριζόμενος τὴν πρότασιν, πρῶτον φὴς ταύτην λόγον καταφατικὸν ἢ ἀποφατικὸν εἶναί τινος κατά τινος. τινὰ τῶν βιβλίων ἔχουσι καὶ τινὸς ἀπό τινος. τινὰ δὲ οὐκ ἔχουσι τοῦτο προσκείμενον. Καὶ ζητεῖται πῶς εἰπὼν τὴν πρότασιν καταφατικὴν εἶναι ἢ ἀποφατικήν, εἶπε τινος κατά τινος καὶ οὐ προσέθετο καὶ τινὸς ἀπό τινος, ἵνα δηλωθῇ τὴν ἀπόφασιν, καὶ λέγομεν ὅτι διὰ

τοῦτο

τοῦ τῷ τινος καὶ κατά τινος, καὶ τὴν ἀποφατικὴν ἐδήλωσε καὶ τὴν καταφατικήν. πᾶσα γὰρ κατάφασις καὶ ἀπόφασις, ἐξ ὑποκειμένου καὶ κατηγορουμένου σύγκειται. καὶ διὰ μὲν τοῦ τινός, ἐδήλωσε τὸ κατηγορούμενον. διὰ δὲ τοῦ κατά τινος, ἐδήλωσε τὸν ὑποκείμενον. ἔλαβε δὲ τὸν λόγον ἀντὶ γένους. Ἰστέον δὲ μηδὲ ὁρισμὸν εἶναι τὸν ἀποδοθέντα ἀλλ' ὑπογραφήν. ἐν γὰρ τοῖς ὁρισμοῖς ὁ διαζευκτικὸς σύνδεσμος οὐ κεῖται. οὗτος δὲ ὁ λόγος ὁ καταφατικὸς ἢ ἀποφατικός, ἢ καθόλου ἐστίν, ὅταν ἔχῃ τὸν καθόλου προσδιορισμὸν προσκείμενον, ἢ τὸ πᾶς ἢ τὸ οὐδείς. οἷον πᾶς ἄνθρωπος ζῶόν ἐστιν. ἢ οὐδεὶς ἄνθρωπος ζῶόν ἐστιν. ἐν μέρει δὲ ἤγουν μερικὸς καταφατικὸς ἢ ἀποφατικὸς λόγος ἐστίν, ὅταν ἔχῃ τοὺς μερικοὺς προσδιορισμοὺς προσκειμένους. ἤγουν τὸ τίς. ἢ τὸ οὐ πᾶς. οἷόν τις ἄνθρωπος λευκός ἐστιν, οὐ πᾶς ἄνθρωπος λευκός ἐστιν. ἀδιόριστος δὲ πρότασίς ἐστιν, ὅταν οὐ πρόσκειται ταύτῃ, τὶς τῶν προσδιορισμῶν. ἢ τῶν καθόλου ἢ τῶν μερικῶν. οἷον ὁ ἄνθρωπος λευκός ἐστι. ἢ ὁ ἄνθρωπος λευκός, οὐκ ἔστιν. ἐν μέρει δὲ ἤγουν μερικοὺς προσδιορισμούς. λέγω δὲ τό, τινί. ἢ μὴ τινί. ἢ μὴ παντὶ ὑπάρχει. καὶ ζητεῖται πῶς ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας δύο μερικοὺς εἰπὼν προσδιορισμοὺς τὸν τὶς καὶ τὸν οὐ πᾶς, ἐνταῦθα τρεῖς εἴρηκας. τίς. οὐ τίς. οὐ πᾶς. καὶ λέγομεν ὥσπερ ὁ βροτὸς καὶ ὁ ἄνθρωπος. τῇ μὲν προφορᾷ δύο εἰσί, τῷ δὲ ὑποκειμένῳ ἕν. ὡσαύτως καὶ τὸ ἄορ καὶ τὸ φάσγανον. καὶ τὸ ξίφος, οὕτω καὶ ἡ οὐ τὶς καὶ ἡ οὐ πᾶς ἕν εἰσι τῷ ὑποκειμένῳ κἂν τῇ προφορᾷ δοκῶσι δύο. καὶ ὅτε μάχεται πρὸς τὸ πᾶς καὶ ἀναιρεῖ ταύτην, λέγεται οὐ πᾶς. ὅτε δὲ μάχεται πρὸς τὸ τὶς λέγεται οὐ τίς. ὥστε λοιπὸν καὶ ἐνταῦθα δύο φαίνεται εἰπὼν μερικοὺς προσδιορισμούς, ἀλλ' οὐ τρεῖς. ἐν γὰρ τῷ ὑποκειμένῳ εἰσίν, ἥ τε οὐ τὶς καὶ ἡ οὐ πᾶς. ἀδιόριστον δὲ λέγει τὴν πρότασιν. ἐν ᾗ κεῖται τὸ ὑπάρχειν καὶ μὴ ὑπάρχειν μόνον. οὐ μέντοι γε καὶ τὶς τῶν προσδιορισμῶν. οἷον, ὁ ἄνθρωπος γραμματικὸς ὑπάρχει. ἢ ὁ ἄνθρωπος γραμματικὸς οὐχ ὑπάρχει. μέλλων δὲ θεῖναι παραδείγματα τῆς ἀπροσδιορίστου προτάσεως, οὐκ ἠκριβωλογημένα ταῦτα τέθεικεν. εἴωθε γὰρ ἐν τοῖς παραδείγμασι πολλάκις παραβλέπειν τὴν ἀκρίβειαν. εἰ γὰρ ὡς ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας εἴρηκε τὰ ἄρθρα μετὰ τῶν καθόλου φωνῶν κείμενα, ἰσοδυναμοῦσι τοῖς καθόλου προσδιορισμοῖς. οἷον τὸ λέγειν, ὁ ἄνθρωπος περιπατεῖ, ταυτόν ἐστι τῷ πᾶς ἄνθρωπος περιπατεῖ. λοιπὸν ἄρα καὶ τὸ λέγειν τῶν ἐναντίων μίαν εἶναι ἐπιστήμην, ταυτόν ἐστι τῷ λέγειν πάντων τῶν ἐναντίων μίαν εἶναι ἐπιστήμην. ὅθεν καὶ αὐτὸς γνοὺς μὴ ἀκριβὲς εἶναι τὸ τοιοῦτον παράδειγμα, ἔθηκε καὶ ἕτερον τὴν ἡδονὴν μὴ εἶναι ἀγαθόν. ἐνταῦθα γὰρ οὐ δύνασαι λαβεῖν τὴν ἡδονήν, ἀντὶ τοῦ πᾶσαν ἡδονήν, μὴ εἶναι ἀγαθόν. ψευδὴς γὰρ ἡ πρότασις. οὐ γὰρ πᾶσα ἡδονή, ἀγαθὸν οὐκ ἔστι. μόνη γὰρ ἡ τῶν κιναίδων ἡδονὴ ἤγουν τῶν ἀκολάστων, ἀγαθὸν οὐκ ἔστιν. ἡ δὲ ἐκ τῆς γνώσεως ἐπιγενομένη ἡδονὴ καὶ ἡ ἐκ τῆς τῶν ἀρετῶν ἐργασίας, ἀγαθόν ἐστιν. ὥσπερ καὶ λέγων ὅτι ὁ ἄνθρωπος λευκός ἐστιν ἢ γραμματικός, οὐ δύνασαι λαβεῖν τό, ὁ ἄνθρωπος, ἀντὶ τοῦ πᾶς ἄνθρωπος. διὰ τὸ μὴ τὸ λευκὸν ἢ τὸ γραμματικόν, οὐσιωδῶς κατηγορεῖσθαι κατὰ τοῦ ἀνθρώπου. καὶ διὰ τοῦτο τινῶν μὲν κατηγορεῖσθαι τινῶν δὲ μή. ὁ δὲ εἰπὼν ὅτι ὁ ἄνθρωπος ζῶόν ἐστι, λέγει ὅτι πᾶς ἄνθρωπος ζῶόν ἐστι καὶ ἀληθεύει. οὐσιωδῶς κατηγορεῖται τὸ ζῶον κατὰ παντὸς ἀνθρώπου. προανακρουσάμενος ἐξ ἀρχῆς σκοπὸν ἔχειν εἰπεῖν περὶ τοῦ ἀποδεικτικοῦ συλλογισμοῦ. οὗ χάριν καὶ ἀναγκαῖον ἔκρινε πρῶτον περὶ τοῦ ἁπλῶς συλλογισμοῦ διαλαβέσθαι. καὶ δι' ὑπογραφῆς παραστήσας τί ἐστιν ἡ συλλογιστικὴ καὶ καθόλου πρότασις, νῦν καὶ φιλοτιμούμενος τὴν ἀκρόασιν αὐτοῦ, μικράν τινα διαφορὰν παραδίδωσιν ἀποδεικτικῆς καὶ διαλεκτικῆς προτάσεως. πλειότερον γὰρ περὶ αὐτῶν μέλλει διαλέγεσθαι ἐν τῇ ἀποδεικτικῇ καὶ διαλεκτικῇ πραγματείᾳ. καὶ πρῶτα μὲν λέγει διαφορὰν εἶναι αὐτῶν, ἐξ αὐτῆς ὁρμώμενος τῆς φύσεως τῆς ἀποδεικτικῆς καὶ διαλεκτικῆς προτάσεως, τὸ τὴν μὲν ἀποδεικτικὴν πρότασιν, εἶναι ἀληθῆ. τὴν δὲ διαλεκτικὴν ἔνδοξον. ἤγουν δοκοῦσαν τῷ προσδιαλεγομένῳ. ἑτέραν δὲ διαφορὰν παραδίδωσι, τὸ τὴν ἀποδεικτικὴν μὲν μὴ ἐρωτᾶσθαι. τὴν δὲ διαλεκτικήν, ἐρωτᾶσθαι. ἡ δὲ αἰτία δι' ἣν ὁ μὲν ἐρωτᾷ ὁ δὲ ἀποδεικνύων οὐκ ἐρωτᾷ, αὕτη. ὁ μὲν ἀποδεικνύων οὐ πρὸς τὸν ἐκτὸς λόγον τὸν ἐν διαλέξει θεωρούμενον, συλλογίζεται. ἀλλὰ πρὸς τὸν ἐν τῇ ψυχῇ. ὅθεν καὶ φροντίζων εὑρεῖν ἀλήθειαν. οἷον εὑρήσει μόριον τῆς ἀντιφάσεως ἀληθεῦον. εἴτε τὴν κατάφασιν, εἴτε τὴν ἀπόφασιν, τοῦτο καὶ λαμβάνει πρὸς τὴν ἀπόδειξιν. κἂν μὴ δοκῇ ἀληθὲς τοῖς ἀκροαταῖς τὸ τοιοῦτον. καὶ τὸν ἥλιον μείζονα τῆς γῆς εἶναι λήψεται. τὸ ἀληθὲς τοῦτο καὶ παρὰ πάντων ὁμολογούμενον. κἂν τισὶ ποδιαῖος εἶναι δοκῇ. ὁ δὲ διαλεκτικὸς ἐπειδὴ πρὸς τὸν ἐκτὸς λόγον καὶ τὸν προσδιαλεγόμενον συλλογίζεται δόξης ἐρῶν, καταβαλεῖν θέλων τὸν προσδιαλεγόμενον. καὶ εἰς ἀντίφασιν αὐτὸν περιαγαγεῖν σπουδάζων καὶ ὁμολογῆσαι τὰ ἐναντία οἷς εἴρηκεν, ἐρωτᾷ τὴν ἀντίφασιν. καὶ τὸ συγχωρηθὲν αὐτῷ μέρος τῷ προσδιαλεγομένῳ λαμβάνει. καὶ διὰ τοῦτο ὁμολογηθέντος παρ' αὐτοῦ, περιάγει τὸν προσδιαλεγόμενον ὁμολογῆσαι τὰ ἀντικείμενα οἷς εἴρηκεν. εἰ γὰρ μὴ ἐλάμβανε τὰ συγκεχωρημένα τῷ προσδιαλεγομένῳ. ἀλλ' ἃς αὐτὸς ἐβούλετο προτάσεις, εἶχεν ἂν ἄδειαν ὁ προσδιαλεγόμενος περιαχθεὶς εἰς τὸ εἰπεῖν τἀναντία οἷς εἴρηκε, λέγειν μὴ συναχθῆναι τὴν ἀντίφασιν. ἐξ οὗ αὐτὸς ὁ προσδιαλεγόμενος ἔπει, ἀλλ' ἐξ ὧν προτάσεων ἔλαβεν ὁ διαλεκτικὸς ἐρωτῶν. ἀλλὰ φέρε καὶ διὰ παραδείγματος φωτίσωμεν τὸ λεγόμενον. εἰ μὲν ὁ προσδιαλεγόμενος τὴν ψυχὴν ὁμολογῆσαι εἶναι ἀθάνατον, ἐπερωτήσει οὕτως ὁ διαλεκτικός. ἆρά γε ἡ ψυχὴ ἔνυλον εἶδός ἐστι; τί δὲ τὸ ἔνυλον οὐ φθαρτόν; τὸ φθαρτὸν οὐ θνητόν; ἡ ψυχὴ ἄρα θνητή. εἰ δὲ ὁμολογήσει μὴ ἀθάνατον εἶναι ταύτην, ἐπιχειρήσει οὕτως. ἡ ψυχὴ αὐτοκίνητος. τὸ αὐτοκίνητον ἀεικίνητον. τὸ ἀεικίνητον ἀΐδιον. τὸ ἀΐδιον ἀθάνατον, ἡ ψυχὴ ἄρα ἀθάνατος. ἀποδεικτικὴ πρότασίς ἐστι, λῆψις θατέρου μορίου τῆς ἀντιφάσεως. ἡ γὰρ ἀντίφασις δύο μόρια ἔχει τὴν κατάφασιν καὶ τὴν ἀπόφασιν. μάχη γάρ ἐστι καταφάσεως καὶ ἀποφάσεως καὶ ὁ ἀποδεικνύων τὸ ἓν μόριον ταύτης.

λαμβάνει τὸ ἀληθές. οὐ γὰρ ἐρωτᾷ ἵνα λάβῃ τὴν συγχωρηθεῖσαν πρότασιν παρὰ τοῦ ἐρωτωμένου. ἀλλὰ καθ' ἑαυτὸν συλλογιζόμενος καὶ σπουδάζων εὑρεῖν τὸ ἀληθές, τὴν ἀληθῆ λαμβάνει πρότασιν. Ἡ δὲ διαλεκτικὴ πρότασις, ἐρώτησίς ἐστιν ἀντιφάσεως. ἐνταῦθα δοκεῖ ὁ ἀριστοτέλης ἐναντία λέγειν. οἷς ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας εἴρηκεν. ὧδε γάρ φησι τὸν διαλεκτικὸν, ὅλην τὴν ἀντίφασιν ἐρωτᾶν. ἐν δὲ τῷ περὶ ἑρμηνείας εἶπε, τὸ ἓν μόριον τῆς ἀντιφάσεως ἐρωτᾶν τὸν διαλεκτικόν. λέγει γὰρ ἐκεῖ. ἡ δὲ διαλεκτικὴ πρότασίς ἐστι τὸ ἓν μόριον τῆς ἀντιφάσεως. φαμὲν οὖν ὡς οὐκ ἐναντία λέγει ὁ ἀριστοτέλης. ἀλλὰ ταυτά. ἐν γὰρ τῷ περὶ ἑρμηνείας εἴρηκε, τὸ ἓν μόριον τῆς ἀντιφάσεως ἐρωτᾶν ἐνεργείᾳ. δυνάμει δὲ παρεμφαίνειν καὶ τὸ ἕτερον. καὶ ἐνταῦθα λέγων τὸν διαλεκτικὸν τὴν ὅλην ἀντίφασιν ἐρωτᾶν, οὐ τοῦτο λέγει ὅτι καὶ τὴν κατάφασιν καὶ τὴν ἀπόφασιν ἐνεργείᾳ ἐρωτᾷ. ἀλλὰ τὴν μὲν, ἐνεργείᾳ ἐρωτᾶν, τὴν δὲ παρεμφαίνειν δυνάμει. ἀδύνατον δὲ καὶ δύο ἐνεργείᾳ εἰπεῖν ὁμοῦ. διότι ὁ διαλεκτικῶς ἐρωτώμενος, οὐκ ἐνδεχόμενον ἔχει παρὰ τῆς τέχνης, τὸ πολλοὺς λόγους ἀποκρίνεσθαι. ἀλλ' ἢ τὸ ναὶ μόνον. ἢ τὸ οὔ. εἰ γοῦν ἐρωτήσει τις ἐνεργείᾳ καὶ τὰς β' προτάσεις. οἷον. ἆρά γε ἡ ψυχὴ ἀθάνατός ἐστιν ἢ οὐκ ἔστι· κἂν τὸ ναὶ ἀποκριθῇ, ἀσυμφανές ἐστιν εἴτε τὴν κατάφασιν ἔδωκεν, εἴτε τὴν ἀπόφασιν. κἂν τὸ οὔ, οὐδ' οὕτως ἔσται φανερὸν, ποίαν τῶν προτάσεων ἔδωκεν. ἂν δ' ἐρωτήσῃ τὴν μίαν πρότασιν ἐνεργείᾳ, τό τε ἀποκριθεὶς, τὸ ναὶ φαίνεται ὅτι τὴν ἐρωτηθεῖσαν πρότασιν συνεχώρησεν. ἂν δὲ τὸ οὔ ἀποκριθῇ, οὐ τὴν ἐρωτηθεῖσαν δοκεῖ δεδωκέναι. ἀλλὰ τὴν δυνάμει συνυπάγει ἐν τῇ ἐρωτήσει καὶ τὴν ἀπόφασιν. ὁ δὲ πυσματικῶς ἐρωτῶν, καταναγκάζει τὸν ἀποκρινόμενον, διὰ πλειόνων λόγων παραστῆσαι τὸ ἐρωτώμενον. ὡς τὸ πόθεν εἰς ἀνδρῶν. πόθι τοι πόλις ἠδὲ τοκῆες. ὁ δ' ἀποκρίνεται· ἰλιόθι με φέρων ἄνεμος κικόνεσσι πέλασσεν. τί δὲ καὶ διαφέρει ἡ ἀποδεικτικὴ τῆς διαλεκτικῆς προτάσεως. τῷ τὴν μὲν, εἶναι ἀληθῆ. τὴν δὲ ἔνδοξον. ἤγουν δοκοῦσαν τῷ προσδιαλεγομένῳ. καὶ τῷ τὴν μὲν ἐρωτᾶσθαι τὴν δὲ λαμβάνεσθαι, ἀλλ' οὖν πρὸς τὸ γενέσθαι τὸν συλλογισμὸν ἑκάτερον ἤγουν ἀλλὰ πρὸς τὸ γενέσθαι τὸν ἀποδεικτικὸν συλλογισμὸν καὶ τὸν διαλεκτικόν. οὐδὲν διοίσουσιν ἤγουν διαφέρουσιν. οὔτε γὰρ ὁ ἀποδεικνύων δύναται συλλογίσασθαι ἄνευ προτάσεων, οὔτε ὁ ἐρωτῶν ἤγουν ὁ διαλεκτικὸς ἄνευ προτάσεων συλλογίζεται. ἀλλὰ καὶ ἀμφότεροι ἢ τὰς β' προτάσεις λαμβάνουσι καταφατικὰς συλλογιζόμενοι. ἢ τὴν μίαν λαμβάνει τὴν μείζονα ἀποφατικὴν τὴν δὲ ἐλάττονα καταφατικήν. καὶ διὰ μὲν τοῦ τὶ κατά τινος, ἐδήλωσε τὴν καταφατικήν. διὰ δὲ τὸ ἢ μὴ ὑπάρχειν ἐδήλωσε τὴν ἀποφατικήν. καὶ συλλογιστικὴ μὲν καὶ καθόλου πρότασίς ἐστι, κατάφασις ἢ ἀπόφασις τινὸς κατά τινος. ἢ τινὸς ἀπό τινος, κατὰ τὸν εἰρημένον τρόπον. ἤγουν αὗται δὲ ἢ καθόλου εἰσὶν ἢ μερικαὶ, ἢ ἀδιόριστοι. ἀποδεικτικὴ δὲ πρότασίς ἐστιν ἡ ἀληθὴς καὶ λαμβανομένη, διὰ τῶν ἐξ ἀρχῆς ὑποθέσεων. ἐξ ἀρχῆς δὲ ὑποθέσεις. νόει, τὰς κοινὰς καὶ αὐτοπίστους ἐννοίας. αὗται δὲ εἰσὶν, αἱ παρὰ πάντων ὁμολογούμεναι τῶν σοφῶν καὶ τῶν μὴ σοφῶν, οἷον, τὸ ἐπὶ παντὸς ἡ κατάφασις ἢ ἡ ἀπόφασις. καὶ τὸ ἂν ἀπὸ τῶν ἴσων ἴσα ἀφέλῃς, τὰ καταλειπόμενα ἴσα ἐστίν. αἱ δὲ κοιναὶ ἔννοιαι, κρείττους καὶ τιμιώτεραι τῶν ἀποδείξεων εἰσί. καθὸ αἱ μὲν οἴκοθεν ἔχουσι τὸ ἀξιόπιστον. αἱ δὲ ἀποδείξεις, τὸ πιστὸν ἔχουσιν, ἐκ τῶν κοινῶν ἐννοιῶν. ἢ ἐξ ἀρχῆς ὑποθέσεις νοητέον, τὰς προτάσεις τὰς λαμβανομένας ἐκ τῶν ἀρχῶν μιᾶς ἑκάστης ἐπιστήμης. ἑκάστη γὰρ ἐπιστήμη, ἔχει οἰκείας ἀρχάς. ἡ μὲν γραμματικὴ, τὰ κδ' στοιχεῖα. ἃ καὶ διαιρεῖ εἰς φωνήεντα καὶ εἰς σύμφωνα. καὶ εἰς λοιπά. ἡ δὲ γεωμετρία. ἀρχὰς ἔχει τὸ σημεῖον. τὴν γραμμήν. τὴν ἐπιφάνειαν. ἡ δὲ ἀριθμητικὴ τὴν μονάδα. ὥστε ἡ ἀποδεικτικὴ, οὐκ ἀληθὴς μόνον ὀφείλει εἶναι. τοῦτο γὰρ ἔχει καὶ ἡ διαλεκτική. ἀλλὰ καὶ κοινὴ ἔννοια. ἢ καὶ ἐκ τῶν ἀρχῶν μιᾶς ἑκάστης ἐπιστήμης λαμβανομένη. διαλεκτικὴ πρότασίς ἐστι πυνθανομένῳ μὲν καὶ ἐρωτῶντι τῷ διαλεκτικῷ, ἐρώτησις ἀντιφάσεως, συλλογιζομένῳ δὲ λαμβάνεται ὃ φαίνεται. καὶ δοκεῖ τῷ προσδιαλεγομένῳ. τὸ δὲ ἔνδοξον ἤγουν τὸ δοκοῦν τῷ προσδιαλεγομένῳ δι' ἀκριβείας ἐν τοῖς ἑπομένοις, καὶ ἐν τοῖς ἐφεξῆς ῥηθήσεται. ὅταν γὰρ διδάσκωμεν περὶ ἀποδείξεως ἢ περὶ τῆς διαλεκτικῆς, τό τε ἀκριβέστερον εἴπωμεν, τί ἐστιν ἡ διαλεκτικὴ πρότασις. καὶ τί ἡ ἀποδεικτική. Πρὸς δὲ τὴν παροῦσαν χρείαν. Ἤγουν ὅσον δὲ συνεβάλετο ἡμῖν ἐν τῇ παρούσῃ πραγματείᾳ, ἱκανῶς ἐδιδάξαμεν περὶ αὐτῶν. ἤγουν περὶ τῆς ἀποδεικτικῆς προτάσεως καὶ περὶ τῆς διαλεκτικῆς. ὁρίζεται δὲ νῦν καὶ τὸν ὅρον. ὃν καὶ αὐτὸς ὠνοματοθέτησε καὶ ἐκάλεσεν ὅρον οὐκ ὠνομασμένον ὄντα παρὰ τοῖς παλαιοῖς. πᾶσα γὰρ πρότασις σύνθετος οὖσα ἐξ ὑποκειμένου καὶ κατηγορουμένου, ἀναλύεται πάλιν εἰς τὸ κατηγορούμενον καὶ εἰς τὸ ὑποκείμενον, καθ' οὗ κατηγορεῖται. ὅρον δὲ ἐκάλεσε τοῦτον, διὰ τὸ τὴν ἀνάλυσιν προβαίνειν ἕως ἂν ἐς τὸ ὑποκείμενον καταντήσῃ καὶ τὸ κατηγορούμενον. εἶθ' οὕτως ἵστασθαι καὶ μὴ περαιτέρω προβαίνειν τὴν ἀνάλυσιν. ὁ γὰρ συλλογισμὸς, ἀναλύεται εἰς προτάσεις. αἱ δὲ προτάσεις εἰς τὸ κατηγορούμενον καὶ εἰς τὸ ὑποκείμενον. καὶ περαιτέρω ἀναλυθῆναι οὐ δυνατόν. εἰπὼν δὲ προστιθεμένου τοῦ εἶναι, ἐδήλωσε τὴν κατάφασιν. διὰ δὲ τοῦ διαιρουμένου τοῦ μὴ εἶναι, ἐδήλωσε τὴν ἀπόφασιν. ἐπὶ γὰρ τοῦ αὐτὸς δίκαιός ἐστι τὸ ἐστὶ προστίθησι τὸ κατηγορούμενον τῷ ὑποκειμένῳ. ἐπὶ δὲ τοῦ αὐτὸς δίκαιος οὐκ ἔστι, τὸ οὐκ ἔστι διαιρεῖ τὸ κατηγορούμενον τοῦ ὑποκειμένου. Ζητεῖται ὅτι φαίνεται ὁ ἀριστοτέλης ἐνταῦθα μνημονεύσας τῶν ἐξ ὑποκειμένου καὶ κατηγορουμένου καὶ τρίτου προσκατηγορουμένου προτάσεων. καὶ τὸν μὲν τρόπον προτάσεων. τὰς δὲ ἐξ ὑποκειμένου καὶ κατηγορουμένου, κατέλιπε. καὶ λέγομεν ὅτι καὶ τὸ ἐστὶ κεῖται τῇ προτάσει τῇ ἐξ ὑποκειμένου καὶ κατηγορουμένου, δυνάμει. ἤγουν τῇ αὐτὸς περιπατεῖ. πᾶν γὰρ ῥῆμα εἰς μετοχὴν καὶ τὸ ἔστιν ἀναλύεται. ὥστε εἰπὼν προστιθεμένου τοῦ ἔστιν, συμπεριέλαβε καὶ τὰς ἐξ ὑποκειμένου καὶ κατηγορουμένου. καὶ ἐν ταύταις γὰρ δυνάμει κεῖται τὸ ἐστίν. ὥσπερ καὶ τὸ οὐκ ἔστιν ἐν τῇ ἀποφάσει. τὸ γὰρ αὐτὸς οὐ περιπατεῖ, ἀναλυθήσεται εἰς τὸ,

περιπατῶν

περιττ… οὐκ ἔστι καὶ λοιπὸν διὰ τοῦ διῃρημένου τοῦ μὴ εἶναι, ἔλαβε καὶ τὰς ἀποφάσεις τὰς ἐξ ὑποκειμένου καὶ κατηγορουμένου. πρῶτον ὡρίσατο τὸν ὅρον ὡς ἁπλοῦν. εἶτα διδάσκει καὶ περὶ τοῦ συλλογισμοῦ συνθέτου ὄντος. τὰ γὰρ ἁπλᾶ τῶν συνθέτων πρότερα. Τὸ λόγος εἴληπται ἐνταῦθα ἀντὶ γένους. ἐν ᾧ τινῶν τῶν λόγων τεθέντων τινῶν. οὐκ εἶπεν ἑνικῶς τεθέντος τινὸς ἀλλὰ πληθυντικῶς, τεθέντων τινῶν. ἵνα δείξῃ ὡς πᾶς συλλογισμὸς, ἐκ δύο προτάσεων σύγκειται. καὶ οὐκ ἐκ μιᾶς καὶ ἵνα διαστείλῃ τὸν συλλογισμόν. ἀπὸ τῶν παρὰ τοῖς ῥήτορσι μονολημμάτων συλλογισμῶν. μονολήμματοι δὲ λέγονται οὗτοι, διὰ τὸ λαμβάνειν ἐν αὐτοῖς μίαν πρότασιν τὴν ἐλάττονα καὶ εὐθὺς ἐπάγειν τὸ συμπέρασμα. τὴν δὲ μείζονα παρεᾶν. οἷον ὁ δεῖνα καλλωπιστής. τοῦτο, ἡ ἐλάττων πρότασις. μοιχὸς ἄρα. τοῦτο τὸ συμπέρασμα. ἡ δὲ μείζων, ὁ πᾶς καλλωπιστὴς μοιχὸς κατελείφθη. καὶ πάλιν ὁ δεῖνα νύκτωρ πλανᾶται. λῃστὴς ἄρα. λείπει ἡ μείζων πρότασις. ἡ πᾶς πλανώμενος νύκτωρ, λῃστής ἐστι. καὶ πάλιν ὁ δεῖνα ἀναπνεῖ. ζῇ ἄρα. λείπει ἡ μείζων πρότασις ἡ πᾶς ἀναπνέων ζῇ. κατελίμπανον δὲ οἱ ῥήτορες τὴν μείζονα πρότασιν. διὰ τὸ πρὸς ὕδωρ ῥέον λέγειν, αὐτοὶ δικαστηρίου. οὐ γὰρ καιρὸς ἐφήπλωτο αὐτοῖς καὶ ἄδειαν εἶχε λέγειν καὶ δικαιολογεῖσθαι, μέχρις ὅτου καὶ βούλεται. ἀλλ' ἀρχομένου δικαιολογεῖσθαι, ἤρχετο καὶ ὕδωρ ῥέειν. καὶ ἵνα μὴ πληρωθῇ τὸ ὕδωρ καὶ ἐντεῦθεν κωλυθῇ ἐκεῖνος τοῦ δικαιολογεῖσθαι, σπουδάζων, κατελίμπανε τὴν μείζονα πρότασιν. πειρώμενος πάσας τὰς δικαιολογίας αὐτοῦ ἐξειπεῖν. ἢ κολακεύοντες τοὺς δικαστὰς τοῦτο ἐποίουν. ἐκχωροῦντες τοῖς δικασταῖς ληφθῆναι ταύτην. ὡς καὶ τοῖς συλλογιστικοῖς μεθόδοις ἐπιστήμοσι. τὸ δὲ τεθέντων, ἀντὶ τοῦ ὁμολογηθέντων. ἐν γὰρ τῷ συλλογισμῷ ὁμολογούμεναι προτάσεις λαμβάνονται καὶ οὐκ ἀμφιβαλλόμεναι. τέθεικε δὲ τὸ τεθέντων, διαστέλλων τὸν συλλογισμὸν, ἀπὸ τῶν ὑποθετικῶν συλλογισμῶν. ἐν τούτοις γὰρ οὐχ ὡς ὁμολογούμεναι αἱ προτάσεις. ἀλλὰ καθ' ὑπόθεσιν λαμβάνονται. οἷον, εἰ ὁ θεὸς δίκαιος, ἀγαθὰ ποιεῖ. εἰ ἀγαθὰ ποιεῖ, ἀΐδια ποιεῖ. εἰ ὁ θεὸς δίκαιος, ἀΐδια ἄρα ποιεῖ. τὸ δὲ ἕτερον τέθεικε, διαστέλλων τὸν συλλογισμὸν, ἀπὸ τῶν διαφορουμένων συλλογισμῶν. οὗτοι δέ εἰσιν ἐν οἷς τὸ αὐτό ἐστι καὶ πρότασις καὶ συμπέρασμα. οἷον εἰ ἡμέρα ἐστὶν, ἡμέρα ἐστίν. ἀλλὰ μὴν ἡμέρα ἐστίν. εἶτα ἐπάγει τὸ συμπέρασμα. ἡμέρα ἄρα ἐστίν. ἐν δὲ τῷ συλλογισμῷ τὸ συμπέρασμα, ἕτερόν ἐστι τῶν κειμένων καὶ ληφθεισῶν προτάσεων. οἷον, ἡ οὐσία παντὶ ζώῳ. τὸ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ. ἡ οὐσία παντὶ ἀνθρώπῳ. ὅτι δὲ τὸ συμπέρασμα ἕτερον δεῖ εἶναι τῶν ληφθεισῶν προτάσεων, δῆλον καὶ ἐκ τοῦδε. ἀεὶ τὸ ἕνεκά του, ἕτερόν ἐστι τοῦ οὗ ἕνεκα. οἷον, τὸ πηδάλιον, ἕνεκα τοῦ πλοίου ἐστί. τὸ δὲ πλοῖον οὗ ἕνεκα τὸ πηδάλιον γέγονε. ἕτερον ἄρα τὸ πηδάλιον τοῦ πλοίου ἐστί. καὶ αἱ προτάσεις ἕνεκα τοῦ συμπεράσματος λαμβάνονται. τὸ δὲ συμπέρασμά ἐστιν, οὗ ἕνεκα αἱ προτάσεις λαμβάνονται. ἕτερον ἄρα τὸ συμπέρασμα τῶν προτάσεων. τὸ δέ τι πρόσκειται ἵνα δείξῃ ὅτι τὸ συναγόμενον συμπέρασμα, ὡρισμένον ἐστίν. ἢ γὰρ τὸ, παντὶ συνάγεται μόνον. ἢ τὸ μηδενί. ἢ τὸ τινί. ἢ τὸ μὴ παντί. τὸ γὰρ τι ὡρισμένον, τι δηλοῖ. ὥστε εἰπὼν, τὸ τι, ἀντιδιαστέλλει τὸν συλλογισμὸν τῶν ἀσυλλογίστων συλλογισμῶν. ἐν τούτοις γὰρ οὐδὲν ὡρισμένον συνάγεται. οὔτε τὸ, παντί. οὔτε τὸ, οὐδενί. οὔτ' ἄλλο τι. τὸ δὲ ἐξ ἀνάγκης εἶπεν, ἵνα δείξῃ ὅτι τὸ συμπέρασμα, ἀναγκαστικῶς συνάγεται. ἐπὰν γὰρ αἱ προτάσεις δοθῶσι καὶ συγχωρηθῶσιν, ἐξ ἀνάγκης ἐπακολουθεῖ. καὶ τὸ τοιόνδε συναχθῆναι συμπέρασμα. ἐπὰν γάρ τις ὁμολογήσῃ τὴν οὐσίαν παντὶ ὑπάρχει τῷ ζώῳ. τὸ δὲ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ, ἀναγκάζεται ἄκων δοῦναι καὶ τὸ συμπέρασμα, τὸ, ἡ οὐσία παντὶ ἀνθρώπῳ. ἅμα δὲ καὶ ἀντιδιαστέλλει τὸν συλλογισμὸν, ἀπὸ τῶν παραδειγματικῶν συλλογισμῶν καὶ τῶν ἐπαγωγικῶν. ἐν τούτοις γὰρ συνάγεται οὐκ ἐξ ἀνάγκης τὸ συμπέρασμα. καὶ παραδειγματικὸς συλλογισμός ἐστιν, ὅταν τὸ ἴσον διὰ τοῦ ἴσου πιστοῦται. τουτέστι τὸ μερικὸν διὰ τοῦ μερικοῦ λέγων. ὁ Ζήνων πλεύσας ἐναυάγησε. καὶ σὺ ἄρα εἰ πλεύσειας, ναυαγήσεις. οὐκ ἀναγκαῖον ἐνταῦθα τὸ συμπέρασμα. οὐ γὰρ εἰ ὁ Ζήνων πλεύσας ἐναυάγησεν, ἀνάγκη καὶ τὸν δεῖνα πλεύσαντα ναυαγῆσαι. καὶ πάλιν ὁ Διόδωρος νύκτωρ πλανᾶται. καὶ πλανώμενος περιέπεσε λῃσταῖς. καὶ σὺ ἄρα πλανώμενος νύκτωρ λῃσταῖς περιπέσεις. ἐπαγωγικὸς δὲ συλλογισμός ἐστιν, ὅταν τὸ καθόλου διὰ τῆς ἐπαγωγῆς τῶν μερικῶν δεικνύῃς. οἷον εἰ τὸ πᾶν ζῶον τὴν κάτω γένυν κινεῖν. δείξει τις ἐκ τοῦ εἰπεῖν. καὶ γὰρ ὁ ἵππος καὶ ὁ βοῦς καὶ ὁ λέγων καί τινα ζῶα, τὴν κάτω γένυν κινοῦσιν. οὐδὲ αὐτοὶ τούτου τοῦ συλλογισμοῦ τὸ συμπέρασμα ἔχει τὸ ἀναγκαῖον καὶ τὸ πιστόν. διὰ τὸ μὴ δύνασθαι εἶναι πάντα τὰ μερικὰ ζῶα ἀπαριθμήσασθαι ἄπειρα ὄντα. ἀνάγκη
» γὰρ τινὰ ζῶα καταλειφθῆναι ὧν οὐδὲ γνῶσιν ἔχει ὁ ἀπαριθμούμενος, ἃ τὴν κάτω γένυν οὐ κινοῦσι. Τῷ ταῦτα
» εἶναι. Ἐπεὶ ἀσαφές ἐστι τοῦτο, ἐπαναλαμβάνει χάριν σαφηνείας. λέγω δὲ τῷ ταῦτα εἶναι, ἐν ᾧ συμβαίνειν τὸ συμπέρασμα διὰ ταῦτα. ἤγουν διὰ τὰς ληφθείσας προτάσεις. ἐπεὶ δὲ ἔτι ἀσαφές ἐστι. λέγει διὰ ταῦτα δὲ λέγω τῷ ἀπὸ τῶν κειμένων προτάσεων συναχθῆναι τὸ συμπέρασμα καὶ μηδενὸς ὅρου, ἔξωθεν προσ-
» δεῖσθαι, ὥστε γενέσθαι καὶ συναχθῆναι τὸ ἀναγκαῖον ἤγουν τὸ συμπέρασμα. Ἐλλειπὴς δὲ συλλογισμός ἐστι
» καὶ δεόμενος ἔξωθεν ὅρου καὶ μὴ συνάγων τὸ συμπέρασμα ἀπὸ τῶν ληφθεισῶν προτάσεων, οὕτως. Ἡ ψυχὴ αὐτοκίνητος. τὸ αὐτοκίνητον ἀεικίνητον. τὸ ἀεικίνητον ἀθάνατον. ἡ ψυχὴ ἄρα ἀθάνατος. ἀπὸ γὰρ τῶν κειμένων προτάσεων, οὐ συνάγεται τὸ, ἡ ψυχὴ ἀθάνατος. ἐπεὶ οὐδὲ ἐλήφθη τὸ ἀθάνατον, ἐν τῷ συλλογισμῷ, ἀλλὰ συνάγεται τὸ ἡ ψυχὴ ἀεικίνητον. εἰ δέ γε μέλλει συναχθῆναι. τὸ ἡ ψυχὴ ἀθάνατος, δεῖ προσληφθῆναι τὸ ἀθάνατον ἐν τῷ συλλογισμῷ. καὶ συλλογίσασθαι οὕτως. ἡ ψυχὴ αὐτοκίνητος. τὸ αὐτοκίνητον ἀεικίνητον. τὸ ἀεικίνητον ἀθάνατον. ἡ ψυχὴ ἄρα ἀθάνατος. διδάσκει καὶ τίς ἐστιν ὁ τέλειος συλλογισμός. τελείους συλλογισμοὺς λέγει, τοὺς ἐν τῷ α΄ σχήματι συνάγοντας τὸ συμπέρασμα ἀπὸ τῶν εἰλημμένων προτάσεων. καὶ μὴ

προσδεομένους μηδενὸς ἄλλου. ἤγουν ἀντιστροφῶν τινὸς πρὸς τὸ φανῆναι τὸ ἀναγκαῖον ἤγουν τὸ συμπέρασμα. ἐν γὰρ τῷ α΄ σχήματι τὸ συναγόμενον συμπέρασμα, τὸ ἀξιόπιστον ἔχει καὶ βέβαιον, ἐξ αὐτῶν τῶν ληφθεισῶν προτάσεων. καὶ οὐ διὰ τῆς ἀντιστροφῆς τελειοῦται. ἀτελεῖς δὲ συλλογισμοί εἰσιν οἱ ἐν β΄ καὶ γ΄ σχήματι. οἵ τινες οὐκ ἀπὸ τῶν ληφθεισῶν προτάσεων συνάγουσί τι συμπέρασμα βέβαιον· ἀλλὰ προσδέονται ἑνός. ἤγουν μιᾶς ἀντιστροφῆς ἢ καὶ πλειόνων. ἤγουν δύο, πρὸς τὸ δεῖξαι τὸ συμπέρασμα, ἀναγκαῖον καὶ βέβαιον. ἅτινα ἤγουν ἅτινες ἀντιστροφαὶ, εἰσὶ μὲν ἀναγκαῖαι. καὶ ἐν τοῖς ληφθεῖσιν ὅροις κεκρυμμέναι. οὐ μέντοι γε δὲ εἴληπται. ἤτοι φανερῶς κεῖνται ἐν τοῖς ληφθεῖσιν ὅροις. καὶ προτάσεσιν. ὧν· σῆ μόνος γὰρ δέοιται, πρὸς τὸ φανερὰ γενέσθαι τῇ τῶν ὅρων ἐναλλαγῇ. χάριν οὖν ὑποδείγματος προσκείσθω ὁ συλλογισμὸς οὗτος, ἐν β΄ σχήματι. τὸ ζῶον οὐδενὶ λίθῳ. τὸ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ. ὁ λίθος ἄρα οὐδενὶ ἀνθρώπῳ. εἰ δέ τις ἐρωτήσει καὶ πόθεν δῆλον ὅτι ὁ λίθος οὐδενὶ ἀνθρώπῳ ἐστίν. ἀπὸ γὰρ τῶν ληφθεισῶν προτάσεων τὸ βέβαιον οὐκ ἔχει τὸ συμπέρασμα, δεῖ σε χρήσασθαι τῇ ἀντιστροφῇ καὶ εἰπεῖν. εἰ τὸ ζῶον οὐδενὶ λίθῳ. καὶ ὁ λίθος οὐδενὶ ζώῳ. τὸ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ. καὶ ὁ λίθος ἄρα οὐδενὶ ἀνθρώπῳ. εἰ δέ τις ἐρεῖ τί δὲ οὐκ ἀτελής ἐστιν ὁ ἔξωθεν συλλογισμὸς προσδεόμενος ὅρου. πρὸς τὸ συνάξαι τὸ συμπέρασμα. καὶ λέγομεν ὅτι ὁ τοιοῦτος, οὐδὲ συλλογισμὸς ὅλως λέγεται. τὸ δὲ ἐν ὅλῳ καὶ τὸ κατὰ παντὸς, ταὐτὰ μέν εἰσι τῷ ὑποκειμένῳ. τῷ δὲ λόγῳ καὶ τῇ σχέσει ἕτερα. ἔστω γὰρ πρότασις ὁ ἄνθρωπος ζῶόν ἐστι. εἰ μὲν οὖν λάβοις τὸν ἄνθρωπον, λέγεται ἐν ὅλῳ. οἷον, ὁ ἄνθρωπος, ἄνθρωπος. ζῶον. ἐν ὅλῳ ἐστὶ τῷ ζώῳ. τουτέστι περιέχεται ὑπὸ τὸ ζῶον ὡς ὅλου ὄντος. εἰ δὲ ἀπὸ τοῦ ζώου ἄρξῃ, λέγεται τὸ ζῶον κατὰ παντὸς ἀνθρώπου ὑπάρχει. κατὰ παντὸς δέ ἐστιν. ὅταν οὐκ ἔστι τι μέρος τοῦ ὑποκειμένου. ἤγουν τοῦ ἀνθρώπου. καθ' οὗ οὐ κατηγορεῖται τὸ ζῶον. μέρη δὲ τοῦ ἀνθρώπου. οἱ μερικοὶ ἄνθρωποι. ὡσαύτως καὶ τὸ μὴ ἐν ὅλῳ καὶ τὸ κατὰ μηδενὸς, ταὐτὰ τῷ ὑποκειμένῳ εἰσί. τῇ δὲ σχέσει ἕτερα. ὡς ἐπὶ τῆς προτάσεως τῆς τὸ ζῶον οὐδενὶ λίθῳ ἐστίν. εἰ μὲν οὖν ἄνεισί τις ἐκ τοῦ λίθου πρὸς τὸ ζῶον, λέγεται ὁ λίθος μὴ ἐν ὅλῳ εἶναι τῷ ζώῳ. οὐ γὰρ ὁ λίθος μέρος ἐστὶ τοῦ ζώου. εἰ δὲ ἀπὸ τοῦ ζώου κάτεισι πρὸς τὸν λίθον, ῥηθήσεται τὸ ζῶον κατ' οὐδενὸς ὑπάρχειν λίθου. κατ' οὐδενὸς δὲ λέγεται, διότι οὐκ ἔστι τι μέρος τοῦ λίθου ἀφ' οὗ οὐκ ἀπαγορεύεται τὸ ζῶον. ἐπειδὴ οἱ ἐν τῷ β΄ καὶ γ΄ σχήματι συλλογισμοὶ τελειοῦνται δι' ἀντιστροφῆς, διὰ τοῦτο διδάσκει καὶ περὶ ταύτης. τὸ δὲ ἐναντίον ἤτοι τὸ ἀντὶ, ἐπὶ τοῦ ἴσου ἐκληπτέον κἂν καὶ τὸ ἐναντίον σημαίνῃ. ἡ γὰρ ἀντιστροφὴ, ἰσοστροφή τίς ἐστι. καθὸ καὶ ἡ ἀντιστρεφομένη πρότασις. καὶ ἡ ἐκ τῆς ἀντιστροφῆς ἐπιγενομένη περὶ τὰ ἴσα καὶ τὰ αὐτά. ἤγουν περὶ τοὺς αὐτοὺς ὅρους καταγίνονται. οἷον τὸ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ. καὶ ὁ ἄνθρωπος τινὶ ζώῳ. ἔστι δὲ καὶ ἀντιστροφὴ κοινωνία δύο προτάσεων κατ' ἀμφοτέρους τοὺς ὅρους. τοῦ μὲν ποιοῦ τοῦ αὐτοῦ μένοντος. τῆς τάξεως δὲ τῶν ὅρων ἐναλλαττομένης μετὰ τοῦ συναληθεύειν. καὶ τὸ μὲν κοινωνία δύο προτάσεων κατ' ἀμφοτέρους τοὺς ὅρους, λαβὼν ἀντὶ γένους. τὰ δὲ λοιπὰ ἀντὶ διαφορῶν. κοινωνοῦσι γὰρ αἱ δύο προτάσεις, ἥτε τὸ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ, καὶ ἡ ἄνθρωπος τινὶ ζώῳ. καὶ συναληθεύουσιν. ἐναλλαγὴ δὲ γέγονε τῆς τάξεως τῶν ὅρων ἐν αὐταῖς. καθὸ ἡ μὲν τῷ ζώῳ παντὶ ἀνθρώπῳ, τὸ ζῶον ἔλαβεν ὡς κατηγορούμενον. τὸν δὲ ἄνθρωπον ὡς ὑποκείμενον. ἡ δὲ τὸν ἄνθρωπον τινὶ ζώῳ ὑπάρχειν. τὸν μὲν ἄνθρωπον ἔχει ὡς κατηγορούμενον. τὸ δὲ ζῶον ὑποκείμενον. ἀλλὰ καὶ ἐν ἀμφοτέραις τὸ αὐτοποιὸν θεωρεῖται. καταφατικαὶ γὰρ καὶ ἀμφότεραι. ποιὸν γάρ ἐστιν ἐπὶ προτάσεων, τὸ καταφατικὸν ἢ ἀποφατικόν. ποσὸν δὲ τὸ καθόλου ἢ μερικόν. καὶ διὰ μὲν τοῦ ποιοῦ τοῦ αὐτοῦ μένοντος διέστειλε τὴν ἀντιστροφὴν, ἀπὸ τῆς συναντιθέσεως ἀντιστροφῆς. συναντιθέσεως δὲ ἀντιστροφή ἐστιν, ὅταν ἀντιστρέφων λάβῃς καὶ τὸ ἀντικείμενον τοῦ ὑποκειμένου καὶ τοῦ κατηγορουμένου. ἀντιστρέφων δὲ ἄρξῃ ἀπὸ τοῦ κατηγορουμένου. οἷον εἰ ὁ ἄνθρωπος ζῶόν ἐστι, τὸ μὴ ζῶον ἄνθρωπος οὐκ ἔστι. εἰ δὲ ἄρξῃ ἀπὸ τοῦ ὑποκειμένου εἰπὼν τὸ μὴ ἄνθρωπος ζῶον οὐκ ἔστι ψευσθήσῃ. ὁ γὰρ ἵππος μὴ ἄνθρωπος ὢν, ζῶόν ἐστι. τὸ δὲ τῆς τάξεως τῶν ὅρων ἐναλλαττομένης κεῖται, διὰ τὴν ἐπὶ τῆς ἐνδεχομένης ὕλης ἀντιστροφήν. αὕτη γὰρ οὐκ ἐναλλάττει τοὺς ὅρους. εἰ γὰρ ἐνδέχεται τὸ λευκὸν παντὶ ἀνθρώπῳ ὑπάρχειν, ἐνδέχεται καὶ μηδενί. καὶ εἰ τινὶ ἐνδέχεται λευθῆναι, καὶ οὐ παντί. κεῖται δὲ τὸ μετὰ τοῦ συναληθεύειν, διὰ τὴν ἀντιστροφὴν τὴν ἔχουσαν μὲν πάντα ταῦτα τὰ παρατηρήματα τῆς ἀντιστροφῆς. ἤγουν τὸ κοινωνεῖν καὶ τὰς β΄ προτάσεις κατὰ τοὺς ὅρους. τὸ τηρεῖσθαι τὸ αὐτοποιὸν καὶ τὸ ἐναλλάττεσθαι τοὺς ὅρους. μόνον δὲ τὸ συναληθεύειν μὴ ἔχουσαν. οἷον, ὁ πᾶς ἄνθρωπος ζῶόν ἐστι, τοῦτο ἀληθές. ἡ δὲ ἀντιστροφὴ ἡ καὶ πᾶν ζῶον ἄνθρωπος, οὐκ ἀληθές.

Ἐπεὶ δὲ πᾶσα πρότασις ἢ ὑπάρχουσά ἐστιν ἢ ἀναγκαία ἢ ἐνδεχομένη. ἐνταῦθα ὁ ἐξηγητὴς ἐνίσταται δ΄ μόνοις εἶναι τρόποις. ἀναγκαῖον ἀδύνατον. δυνατὸν καὶ ἐνδεχόμενον. ὧν μόνων ἐμνημόνευσεν ὡς φησὶν ἐκεῖνος, ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας. τὸν δὲ ὑπάρχοντα οὐ λέγει εἶναι τρόπον διὰ τὸ μὴ μνημονεῦσαι αὐτοῦ ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας. καὶ συμβιβάζει τὸ κείμενον οὕτως. διὰ τοῦ εἰπεῖν πᾶσα πρότασις ἢ τοῦ ὑπάρχειν ἐστὶν, ἐδήλωσε τὰς ἄνευ τρόπου προτάσεις. διὰ δὲ τοῦ ἢ ἐξ ἀνάγκης ἢ τοῦ ἐνδέχεσθαι, ἤγουν ἀναγκαία ἐστὶν ἢ ἐνδεχομένη, ἐδήλωσε τὰς μετὰ τρόπου προτάσεις. ἐγὼ δὲ λέγω ὅτι καὶ τὸ ὑπάρχον, τρόπος ἐστίν. οὐ γὰρ ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας εἴρηκε, δ΄ μόνοις εἶναι τοῖς τρόποις. καὶ δῆλον ὅτι λέγων. ἀδύνατον, οὐκ ἀδύνατον. ἀναγκαῖον, οὐκ ἀναγκαῖον. συνῆψε τούτοις, καὶ τὸ ἀληθὲς οὐκ ἀληθές. ἐμφαίνων ἐντεῦθεν, πλείους εἶναι τοὺς τρόπους. ἀλλὰ καὶ περὶ μίξεων τρόπων διδάσκων, ποτὲ μίγνυσι τὸν ἀναγκαῖον τῷ ἐνδεχομένῳ. ποτὲ δὲ τῷ ὑπάρχοντι. μνημονεύσας δὲ τοῦ ἀναγκαίου τρόπου, τὸν ἀδύνατον παρέλειψε. διότι ἀντίκεινται. ὁ μὲν γὰρ ἀναγκαῖος εἰσάγει ὕπαρξιν. ὁ δὲ ἀδύνατος ἀνυπαρξίαν. ἡ δὲ ὕπαρξις καὶ ἡ ἀνυπαρξία, ἀντικείμεναι. τῶν δὲ ἀντικειμένων, μία ἐπιστήμη. εἰ δέ τις ἐρεῖ. καὶ τίνος χάριν οὐκ ἐμνημόνευσε τοῦ ἀδυνάτου, εἴπομεν πρὸς αὐτόν. διότι τὸ ἀναγκαῖον, τιμιώτερόν ἐστι τοῦ ἀδυνάτου ὡς εἰσάγον ὕπαρξιν. τοῦ δὲ δυνατοῦ οὐκ ἐμνημόνευσε. διότι τὸ κυρίως

ἐνδεχόμενον

ἐνδεχόμενον· ταυτέστι τῷ δυνατῷ. εἰπὼν γοῦν ἐνδέχεσθαι, συμπεριέλαβε καὶ τὸ δυνατὸν, καθ' ἑκάστην πρόσρησιν· ἤγουν καθ' ἑκάστην προσθήκην τοῦ τρόπου. καὶ γὰρ περὶ τοῦ ἀναγκαίου τρόπου καὶ περὶ πάντων εὑρήσεις καὶ καταφατικὰς προτάσεις καὶ ἀποφατικάς. καὶ καθόλου. καὶ μερικάς. καὶ ἀπροσδιορίστους. καὶ ἡ μὲν καθόλου στερητικὴ ἡ ἐν τῷ ὑπάρχοντι τρόπῳ, ἤγουν ἡ οὐδεὶς, ἀντιστρέφει πρὸς ἑαυτὴν, ἐν τοῖς ὅροις· ἤγουν ἐναλλαττομένης τῆς τάξεως τῶν ὅρων. εἰ γὰρ τῶν ἀγαθῶν οὐδὲ μία ἡδονή. καὶ ἡ ἡδονὴ οὐδενὶ ἀγαθῷ. Ενταῦθά τινες σοφίζονται, ἐνίσταντες τὴν οὐδεὶς, μὴ πρὸς ἑαυτὴν ἀντιστρέφειν. λέγοντες οὐδεὶς τοῖχος ἐστὶν ἐν πασσάλῳ. ἡ δὲ ἀντιστροφὴ οὐκ ἀληθής. ἡ οὐδεὶς πάσσαλος ἐν τοίχῳ. γέγονε δὲ ἡ ἀπάτη ἐνταῦθα, διὰ τὸ μὴ λαβεῖν τὸν ὅλον κατηγορούμενον ὡς ὑποκείμενον. ἐν γὰρ τῇ οὐδεὶς τοῖχος ἐν πασσάλῳ ἐστίν. τὸ μὲν τοῖχος ἐστὶν ὑποκείμενον. τὸ δὲ ἐν πασσάλῳ, κατηγορούμενον. οὐκ ἔλαβε γοῦν ἐν τῇ ἀντιστροφῇ, τὸν ὅλον κατηγορούμενον. παρέλαβε γὰρ τὸ ἐστίν. οὕτω γὰρ ὤφειλεν εἰπεῖν ἀντιστρέφων καὶ οὐδὲν ὂν ἐν πασσάλῳ, τοῖχος ἐστί. καὶ οὐδεμία κολόκυνθα τέμνει μάχαιραν. οὐκ ἀληθὴς δὲ ἡ ἀντιστροφὴ, ἡ οὐδεμία μάχαιρα τέμνει κολόκυνθαν. διὰ τὸ μὴ λαβεῖν τὸν ὅλον κατηγορούμενον, ὡς ὑποκείμενον. κατηγορούμενον δὲ ἦν τὸ μάχαιραν τέμνει. οὕτω γοῦν ἔδει εἰπεῖν. καὶ οὐδὲν τὸ τέμνον μάχαιραν, κολόκυνθά ἐστι. καὶ οὐδεὶς κέραμος ἐν οἴνῳ ἐστίν. οὐκ ἀληθὴς δὲ ἡ ἀντιστροφή. ὡς ἐν τοῖς ἄνω εἴπομεν. εἰ δὲ καὶ ἡ πᾶς εἰς ὕπαρξιν ὑπάγουσα τιμιωτέρα τῆς οὐδεὶς προετάγη ταύτης. διὰ τὸ ἀντιστρέφειν πρὸς ἑαυτὴν τῆς πᾶς ἀντιστρεφούσης πρὸς τὴν τίς. ἀντιστρέφειν μὲν τὴν πᾶς ἀναγκαῖον. οὐ μὴν καθόλου ἤγουν πρὸς ἑαυτὴν. ἀλλ' ἐν μέρει ἤγουν πρὸς τὴν τίς. εἰ γὰρ τὸ ἀγαθὸν πᾶσα ἡδονὴ, καὶ ἡ ἡδονὴ τινὶ ἀγαθῷ. πᾶσαν δὲ ἡδονὴν νόει, τὴν ἐκ τῆς γνώσεως προσγενομένην ἡμῖν. καὶ τὴν ἐκ τῆς τῆς ἀρετῆς ἐργασίας. τὸ δὲ ἀγαθὸν, οὐ μόνον λέγεται περὶ τῆς τοιαύτης ἡδονῆς, ἀλλὰ καὶ ἐν οὐσίᾳ τὸ ἀγαθὸν θεωρεῖται. καὶ ἐν ποσῷ καὶ ἐν ποιῷ. τῶν δὲ μερικῶν προσδιορισμῶν. τὴν μὲν κατηγορικὴν τὴν τίς, ἀνάγκη ἀντιστρέφειν κατὰ μέρος ἤγουν πρὸς ἑαυτὴν. εἰ γὰρ τὸ ἀγαθὸν τινὶ ἡδονὴ, καὶ ἡ ἡδονὴ τινὶ ἀγαθῷ. ἡδονὴν τινα εἶπεν εἶναι ἀγαθὴν ἣν εἴπομεν ἄνωθεν. ἡ γὰρ τῶν κιναίδων, οὐκ ἀγαθή. ἔχεις δὲ εἰπεῖν ὅτι καὶ ἐν τοῖς παραδείγμασιν, οὐκ ἀκριβείᾳ χρῆται. προέταξε δὲ τὴν τὶς τῆς οὐ πᾶς, διότι ἥτις ὡρισμένη πρὸς ἑαυτὴν ἀντιστρέφει περὶ πάσης ὕλης. ἡ δὲ οὐ πᾶς μὴ τινὶ ἤγουν μὴ παντὶ ζώῳ ὑπάρχει, τὸ ζῷον οὐχ ὑπάρχει τινὶ ἀνθρώπῳ. ἤγουν ὑπάρχει οὐχὶ οὐ παντὶ ἀλλὰ παντί. Επὶ δὲ τῆς ἀδυνάτου ὕλης, ἀντιστρέφει πρὸς τὴν οὐδείς. εἰ γὰρ ὁ ἄνθρωπος οὐ παντὶ πτερωτῷ. καὶ τὸ πτερωτὸν οὐδενὶ ἀνθρώπῳ. περὶ δὲ τῆς ἐνδεχομένης ὕλης, ἢ πρὸς ἑαυτὴν ἀντιστρέφει, ἢ πρὸς τὴν τίς. εἰ γὰρ τὸ λευκὸν οὐ παντὶ ἀνθρώπῳ, ὁ ἄνθρωπος ἢ οὐ παντὶ λευκῷ ἐρεῖς ἢ τινί. Πρὸς τὸν ἀριστοτέλην λέγοντα τὴν πᾶς ἀντιστρέφειν πρὸς τὴν τίς. ἐπάγουσί τινες σοφίσματα τοιαῦτα. δεικνύοντες τὴν πᾶς μὴ ἀντιστρέφειν πρὸς τὴν τίς. οἷον πᾶς γέρων νέος ἦν πρότερον. οὐκ ἀληθὲς δὲ καὶ τὸ τὶς νέος, γέρων ἦν πρότερον. γέγονε δὲ ἡ ἀπάτη διότι κατηγορούμενόν ἐστι τὸ νέος ἦν πρότερον. οὐκ ἐλήφθη δὲ ὅλος ὑποκείμενος. εἰ δὲ ληφθῇ, ἀληθὴς ἔσται ἡ ἀντιστροφὴ ὅτι καὶ τὶς νέος ὢν πρότερον γέρων ἐστί. καὶ πάλιν πᾶσα γυνὴ παρθένος ἦν, οὐκ ἀληθὲς δὲ καὶ τὸ τὶς παρθένος γυνὴ ἦν. ἀλλὰ τὸ τὶς παρθένος οὖσα πρότερον γυνή ἐστιν, ἀληθές. γυνὴ δὲ ἡ γεγαμημένη. Δείξας διὰ παραδειγμάτων πῶς ἀντιστρέφουσιν οἱ προσδιορισμοί. μέλλει τοῦτο δεῖξαι καὶ ἀποδεικτικώτερον. λαμβάνει δὲ τὰ στοιχεῖα. διότι ἐὰν ἐλάμβανεν ὅρους καὶ ἐδείκνυεν ὅπως ἀντιστρέφουσιν· εἶπεν ἄν τις ἐκ τῶν ληφθέντων ὅρων γενέσθαι, τοιάνδε τὴν ἀντιστροφήν. εἰ δὲ ἕτερον εἶναι ὅροι ληφθῶσιν, οὐκ ἂν ἡ οὐδεὶς ἀντιστρέψῃ πρὸς ἑαυτὴν. καὶ διὰ τοῦτο λαμβάνει τὰ στοιχεῖα. ἄδειαν διδοὺς τῷ ἀκροατῇ, οἵους ἂν βούλοιτο ὅρους λαμβάνειν. διδάσκει δὲ πρῶτον περὶ τῆς οὐδείς, διὰ τὸ χρησιμεύειν αὐτῷ ταύτην, εἰς ἀπόδειξιν τῆς ἀντιστροφῆς τῶν ἄλλων προσδιορισμῶν. εἰ γὰρ τὸ α ἤγουν τὸ ζῷον οὐδενὶ τῷ β' ὑπάρχει. ἤγουν οὐδενὶ λίθῳ, καὶ τὸ β' ἤγουν ὁ λίθος οὐδενὶ ὑπάρξει τῷ α ἤγουν τῷ ζώῳ. εἰ δέ τις λέγει ὅτι ψεύδεται ὁ λέγων τὸ β' οὐδενὶ τῷ α ὑπάρχει. ἀληθεύει δὲ ὁ λέγων τὸ β' τινὶ τῷ γ' ὑπάρχει, λοιπὸν ψευδής ἐστι καὶ ἡ πρότασις. ἡ τὸ α τὸ ζῷον, μηδενὶ τῷ β' ὑπάρχει. ἤγουν τῷ λίθῳ. ὅπως δὲ ἐστὶ ψευδὴς ὅρα. εἰ γὰρ ὁ λίθος κατὰ σὲ οὐκ ἔστιν οὐδενὶ ζώῳ ἀλλὰ τινὶ ζώῳ, λάβε τι μόριον τοῦ ζώου. ἤγουν τὸν ἵππον· καθ' οὗ ὁ λίθος κατηγορεῖται. ὁ γοῦν ἵππος, μόριον ἐστὶ καὶ τοῦ ζώου. ἔστι δὲ ὡς λέξεις καὶ τοῦ λίθου. εἰ γὰρ ὁ λίθος κατὰ τοῦ ἵππου κατηγορεῖται. πᾶν δὲ τὸ κατηγορούμενον κατά τινος ὡς ὅλον περιέχει ἐκείνου καθ' οὗ κατηγορεῖται. ἤγουν οὐσιωδῶς καὶ μὴ κατὰ συμβεβηκὸς κατηγορεῖται. ὡς ὁ ἄνθρωπος κατηγορούμενος κατὰ τοῦ σωκράτους, ὡς ὅλον κατηγορεῖται κατ' αὐτοῦ. ὁ ἵππος οὖν ἄρα μέρος ἐστὶ τοῦ λίθου. καὶ εἰ μέρος ἐστὶν αὐτοῦ, ψεύδεται λοιπὸν ἡ πρότασις ἡ τὸ ζῷον κατ' οὐδενὸς ὑπάρχει λέγουσα λίθου. τὸ γὰρ κατ' οὐδενὸς, οὕτως ὡρίσατο. ὅταν οὐκ ἔστι τι μόριον τοῦ ὑποκειμένου. ἀφ' οὗ οὐκ ἀπαγορεύεται ὁ κατηγορούμενος. εἰ γοῦν ὁ ἵππος μέρος τοῦ λίθου, πῶς τὸ ζῷον οὐδενὶ λίθῳ ῥηθήσεται. ἀπὸ γὰρ τοῦ ἵππου, οὐκ ἀπαγορευθήσεται τὸ ζῷον. διότι καὶ μέρος τοῦ ζώου ἐστί. ἐπεὶ γοῦν ἄτοπόν τι συνάγεται ἀπὸ τοῦ λέγειν σε τὸ β' τινὶ τῷ α ὑπάρχειν, λοιπὸν ἀληθές ἐστι τὸ, ὁ λίθος οὐδενὶ ζώῳ. ψεύδεται δὲ τὸ τινί. τὸ δὲ λευκὸν κατὰ συμβεβηκὸς κατηγορούμενον τοῦ ἀνθρώπου οὐχ ὡς ὅλον αὐτοῦ κατηγορεῖται διότι οὐδὲ περιέχει τὸν ἄνθρωπον. ἡ δὲ ἀπόδειξις αὕτη, οὐκ ἔστι διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς. κἂν ὁ ἐξηγητὴς λέγει διὰ ταύτης γενέσθαι τὴν ἀπόδειξιν. εἰ δὲ τῷ α ἤγουν τὸ ζῷον παντὶ ὑπάρχει τῷ β' ἤγουν τῷ ἀνθρώπῳ καὶ τὸ β' ἤγουν ὁ ἄνθρωπος ὑπάρξει τινὶ τῷ α. εἰ δέ τις λέγει μὴ τινὶ ὑπάρχειν, ἀλλὰ τὸ β' ὁ ἄνθρωπος μηδενὶ ὑπάρχει τῷ α. ἤγουν τῷ ζώῳ. οὐδὲ τὸ α ἤγουν τὸ ζῷον ὑπάρξει οὐδενὶ τῷ β' ἤγουν τῷ ἀνθρώπῳ. ἡ γὰρ οὐδεὶς ὡς δέδεικται ἀντιστρέφει πρὸς ἑαυτήν. ἀλλ' ὑπέκειτο τὸ α παντὶ ὑπάρχειν τῷ β'. πῶς γοῦν ἔσται τὸ α καὶ παντὶ τῷ β' καὶ οὐδενί. καὶ ἐπεὶ τὸ ἄτοπον τοῦτο συνήχθη ἐκ τῆς ὑποθέσεως σε τὸ β' μηδενὶ ὑπάρχειν τῷ α. λοιπὸν ψευδής ἐστι τὸ οὐδενί. ἀληθὲς δὲ ὅτι τὸ β' τινὶ ὑπάρχει τῷ α. Δείξας τὴν πᾶς πρὸς τὴν τὶς ἀντιστρέφουσαν, φησίν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐὰν κατὰ μέρος ἐστὶν ἡ πρότασις. ἤγουν ὁμοίως δὲ καὶ ἡ μερικὴ καταφατική. ἥτις πρὸς ἑαυτὴν ἀντιστρέφει ἤγουν πρὸς τὴν τίς. εἰ γὰρ τὸ α ἤγουν τὸ λευκὸν τινὶ τῷ β' ὑπάρ-

χειν ἤγουν τῷ ἀνῳ, καὶ τὸ β΄ ὁ αὐτὸς, τινὶ ὑπάρχει τῷ α΄ ἤγουν τῷ λευκῷ. εἰ γὰρ ψεῦδός ἐστι τὸ τινὶ, ἀληθὲς πάντως δὲ ἢ ἡ κατάφασις ἀληθεύει ἢ ἡ ἀπόφασις, ἀληθεύσει κατά σε τὸ οὐδενί. καὶ ἔστω τὸ β΄ ὁ αὐτὸς οὐδενὶ τῷ α΄ ἤγουν τῷ λευκῷ. ἡ δὲ οὐδεὶς ἀντιστρέφει πρὸς ἑαυτήν. καὶ ἔσται καὶ τὸ α΄ τὸ λευκὸν οὐδενὶ τῷ β΄ ἤγουν τῷ ἀνῳ. ἀλλὰ μὴν καὶ τινί. ἔσται ἄρα τὸ λευκὸν καὶ οὐδενὶ καὶ τινὶ ἀνῳ ὅπερ ἄτοπον. τοῦτο δὲ συνήχθη ἀπὸ τοῦ ὑποθέσθαι σε τὸ β΄ μηδενὶ ὑπάρχειν τῷ α΄. ψεῦδος ἄρα τὸ οὐδενί. καὶ ἀληθὲς ὅτι τὸ β΄ τινὶ τῷ α΄ ὑπάρχει. τοῦτο δὲ οὐ πᾶς οὐκ ἔτι δείκνυσι διὰ τῆς ἀδυνάτου ἀπαγωγῆς. ὅτι οὐκ ἀντιστρέφει πρὸς ἑαυτήν, ἀλλὰ διὰ τῆς τῶν ὅρων δείξεως. λαβὼν τὸ α΄ ἄνθρωπον. τὸ δὲ β΄ ζῶον. ὥστε εἰ τὸ α΄ ἤγουν ὁ ἄνθρωπος τινὶ τῷ β΄ μὴ ὑπάρχει, ἤγουν οὐ παντὶ ζώῳ, οὐκ ἀνάγκη καὶ τὸ β΄ τὸ ζῶον τινὶ τῷ α΄ μὴ ὑπάρχειν. ἤγουν οὐ παντὶ ἀνθρώπῳ. ἀλλὰ παντὶ. δείξας περὶ τῶν ὑπαρχουσῶν προτάσεων. πῶς ἡ καθόλου ἀποφατικὴ ἀντιστρέφει πρὸς ἑαυτήν. καὶ πῶς ἡ καθόλου καταφατική, ἀντιστρέφει πρὸς τὴν ἐν μέρει καταφατικήν. ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ ἐν μέρει. νῦν παραγίνεται καὶ περὶ τῶν ἀναγκαίων προτάσεων δεῖξαι. πῶς ἡ καθόλου ἀποφατικὴ ἀντιστρέφει πρὸς ἑαυτήν. ἡ δὲ πᾶς καὶ ἡ τὶς. πρὸς τὴν τὶς. προέταξε δὲ τὰς ὑπαρχούσας προτάσεις τῶν ἀναγκαίων, διὰ τὸ ἁπλουστέραν ἔχειν ταύτας τὴν ἀπόδειξιν. ζητεῖται διατί ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας, οὐκ ἐμνημόνευσε τῶν μετὰ τρόπου προτάσεων προσδιορισμένων. τὸ ἀναγκαῖον μηδενὶ εἶναί φημι. καὶ τὸ ἀναγκαῖον παντὶ εἶναι. καὶ τὸ ἐνδέχεται μηδενὶ εἶναι. καὶ τὸ ἐνδέχεται παντὶ εἶναι. ἀλλ᾽ ἀπροσδιορίστους ταύτας οὐδὲν εἴρηκεν ἤτοι δυνατὸν εἶναι. οὐκ ἀδύνατον εἶναι. ἐνδεχόμενον εἶναι. οὐκ ἀναγκαῖον εἶναι. ἐνταῦθα δὲ λαμβάνει προσδιορισμένας τὰς ἀναγκαίας προτάσεις. καὶ λέγομεν ὅτι φιλοσύντομος ὢν ὁ ἀριστοτέλης περὶ προσδιορισμῶν. ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας προσδιδάξας καὶ τὰς δὲ ὑποκειμένους καὶ κατηγορουμένους προτάσεις προσδιορισμένας λαβών, περιττὸν ἡγήσατο τὰς μετὰ τρόπου προτάσεις προσδιορισμένας ἐπενεγκεῖν, ἄδειαν διδοὺς τοῖς μανθάνουσι προσδιορισμένας ταύτας προσφέρειν. ἐνταῦθα δὲ περὶ γενέσεως συλλογισμῶν διαλαμβάνων, ἐπεὶ ἀδύνατόν ἐστι συλλογισμὸν γενέσθαι ἄνευ τοῦ ληφθῆναι προσδιορισμένην καθόλου πρότασιν, τούτου χάριν καὶ τὰς μετὰ τρόπου προτάσεις προσδιορισμένας λαμβάνει. καὶ ὅτι μερικοῦ προσδιορισμοῦ προσληφθέντος ἐν ταῖς προτάσεσι, καὶ τὸ συμπέρασμα μερικὸν συνάγεται. ἔτι καὶ τοῦτο ζητεῖται πῶς πειρώμενος δεῖξαι περὶ τῶν ἀναγκαίων προτάσεων τῶν καθόλου ἀποφατικῶν πρὸς ἑαυτὰς ἀντιστρεφουσῶν. ἔλαβε τὸ ἀνάγκη μηδενὶ εἶναι. ἣν ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας, οὐκ ἀπόφασιν ἀλλὰ κατάφασιν ἐκ μεταθέσεως εἴρηκεν. λέγων ὅπου ἐστὶν ἀνάγκη μὴ εἶναι. ὡσαύτως καὶ ἐνδέχεται μὴ εἶναι λέγων κατάφασιν. ἐνταῦθα δὲ τὸ ἐνδέχεται μηδενὶ εἶναι λαμβάνων ὡς ἀπόφασιν. καὶ λέγομεν ὅτι αἱ ἀντικείμεναι προτάσεις ἀντιφατικῶς λαμβάνονται. ἢ τὸν τρόπον μόνον ἀναιροῦσαι ὡς τῇ ἀνάγκη παντὶ. ἀντίκειται, ἡ οὐκ ἀνάγκη παντί ἥτις ἀναιροῦσα τὸ ἀναγκαῖον, ἀόριστος ἔμεινε καθόσον οὐκ εἰσάγει ἕτερον τρόπον, ἢ τὸ δυνατὸν ἢ τὸ ἐνδεχόμενον καὶ γὰρ ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας ἀποφάσεις ἔλεγε, τὰς ἐχούσας τὴν οὐ ἄρνησιν ἐν τῷ τρόπῳ προσκειμένην, ἢ τὴν ὅλην πρότασιν ἀναιροῦσιν αἱ ἀντικείμεναι. τῇ γὰρ ἀνάγκη παντὶ προτάσει, ἔστι ποσὸν τὸ καθόλου ποιὸν τὸ καταφατικόν. τρόπος ὁ ἀναγκαῖος, ταῦτα κυρίως κατὰ πάντα ἀντίκειται. καὶ κατὰ τὸ ποσὸν καὶ τὸ ποιὸν καὶ τὸν τρόπον, ἡ ἐνδέχεται μὴ παντί. καὶ πάλιν τῇ ἀνάγκη τινί. ἐν μὲν τῷ περὶ ἑρμηνείας εἶπεν ἀντικειμένην, τὴν οὐκ ἀνάγκη τινί. ἣν καὶ ἀόριστον λέγομεν. ἐνταῦθα δὲ τὴν ἐνδέχεται μηδενί. καὶ ἐπειδὴ ἀπὸ ἀορίστων προτάσεων συλλογισμὸς οὐ γίνεται, ἀόριστον γὰρ συνάγεται τὸ συμπέρασμα. χρεία δὲ μᾶλλον ἐν τοῖς συλλογισμοῖς τῶν ὡρισμένων προτάσεων. ὡς καὶ ὡρισμένων συναγουσῶν συμπέρασμα, διὰ τοῦτο καὶ ἐνταῦθα τὴν ἀνάγκη μηδενὶ καὶ τὴν ἀνάγκη παντὶ ὡς ὡρισμένας παρέλαβε. τὴν δὲ οὐκ ἀνάγκη παντὶ καὶ τὴν οὐκ ἀνάγκη τινὶ ὡς ἀορίστους κατέλιπε. ὡς μὴ χρησιμευούσας εἰς γένεσιν συλλογισμοῦ. ἴσως δὲ ἄν τις εἴποι εἰ ἐν ἑνὶ ἀντίκειται, πῶς τῇ ἀνάγκη παντὶ δύο φησὶν ἀντικεῖσθαι τήν τε οὐκ ἀνάγκη παντὶ καὶ τὴν ἐνδέχεται μὴ παντί. ὡσαύτως καὶ τῇ ἀνάγκη τινί, τὴν οὐκ ἀνάγκη τινί. καὶ τὴν ἐνδέχεται μηδενί. καὶ λέγομεν ὅτι ἡ ἐνδέχεται μηδενί, ἰσοδυναμεῖ τῇ οὐκ ἀνάγκη τινί. καὶ ἡ ἐνδέχεται μὴ παντὶ τῇ οὐκ ἀνάγκη παντί. εἰ γὰρ τὸ λευκὸν οὐκ ἀνάγκη παντὶ ὑπάρχειν ἀνθρώπῳ, ἐνδέχεται καὶ μὴ παντὶ ἀνθρώπῳ ὑπάρχει. τὸ λευκόν. καὶ εἰ τὸ λέγεσθαι οὐκ ἀνάγκη τινὶ ἀνθρώπῳ ὑπάρχειν, ἐνδέχεται καὶ μηδενὶ ἀνθρώπῳ ὑπάρχειν. ὡσαύτως καὶ τῇ ἐνδέχεται τινί, ἀντίκειται ἡ οὐκ ἐνδέχεται τινί. καὶ ἡ ἀνάγκη μηδενί. ἰσοδυναμοῦσι γὰρ ἀλλήλαις αὗται. εἰ γὰρ τὸ ἵπτασθαι οὐκ ἐνδέχεται τινὶ ὑπάρχειν ἀνάγκη, καὶ μηδενὶ ὑπάρχειν. καὶ λοιπὸν εἰ καὶ β΄ φαίνονται τῇ προφορᾷ. ἀλλὰ τῷ σημαινομένῳ ἐν εἰσιν. ὥστε ἐν ἑνὶ ἀντίκειται. καὶ ἐπεὶ τὸ ἀνάγκη μηδενὶ ἰσοδυναμεῖ τῇ ἀποφάσει τῇ οὐκ ἐνδέχεται τινί, καλῶς ἄρα τὴν ἀνάγκη μηδενὶ ἀποφατικὴν ἔλαβεν καθόλου ὡς δύναμιν ἔχουσαν ἀποφάσεως. κἂν τῷ σχήματι καταφατικὴ δοκῇ. ἔτι ζητεῖται εἰ τὴν ἀνάγκη μηδενί φησιν ἀντικεῖσθαι τῇ ἐνδέχεται τινί. καὶ τῷ τρόπῳ καὶ τῷ ποσῷ καὶ τῷ ποιῷ. πῶς οὐκ ἐμνημόνευσε τῶν τοιούτων ἀντικειμένων, ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας. ἀλλ᾽ ἐκείνων εἶπεν ἀντικειμένων. ἐν οἷς ἡ οὐ ἄρνησις τῷ τρόπῳ πρόσκειται. καὶ λέγομεν διὰ τὴν ἐνδεχομένην ὕλην τοῦτο ποιῆσαι. περὶ ταύτης γὰρ εἰ οὐ πρόσκειται ἡ οὐ ἄρνησις τῷ τρόπῳ, ἀπόφασις οὐκ ἔσται. ἡ γὰρ ἐνδέχεται πάντα ἄνθρωπον λέγεσθαι. καὶ ἡ ἐνδέχεται μηδένα ἄνθρωπον λέγεσθαι συναληθεύουσιν οὐκ ἀντιφάσκουσιν. ἀλλὰ θεωρητέον τὸ κείμενον. εἰ τὸ α΄ τὸ ζῶον οὐδενὶ τῷ β΄ τῷ λίθῳ ὑπάρχει. ἀνάγκη καὶ τὸ β΄ τὸν λίθον οὐδενὶ ὑπάρχειν τῷ α΄ ἤγουν τῷ ζώῳ. εἰ δέ τις λέγει ψεῦδος εἶναι τὸ, τὸ β΄ μηδενὶ τῷ α΄ ὑπάρχειν, ἀληθεύσει ἡ ἀντιφατικῶς ταύτῃ ἀντικειμένη. ἡ ἐνδέχεται τὸ β΄ τινὶ τῷ α΄ ὑπάρχειν. αὕτη δὲ ἡ τὶς ἀντιστρέφει πρὸς ἑαυτήν, καὶ τὸ α΄ ἐνδέχεται τινὶ τῷ β΄ ὑπάρχειν. ἀλλὰ μὴν τὸ α΄ καὶ οὐδενὶ τῷ β΄ ἐξ ἀνάγκης. πόθεν οὖν τὰ ἀντικείμενα συνήχθησαν περὶ τοῦ αὐτοῦ. ἢ πάντως, ἐκ τοῦ ὑποθέσθαι τὸ β΄ ἐνδέχεσθαι τινὶ τῷ α΄ ὑπάρχειν. ψεῦδος ἄρα τοῦτο καὶ ἀληθὲς τὸ, τὸ β΄ οὐδενὶ τῷ α΄ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει. εἰ δέ τις εἴποι πῶς εἰς ἀπόδειξιν τῆς ἀντιστρέφειν τὴν ἀνάγκη μηδενί, ἐχρήσατο τῇ ἐνδεχομένῃ μερικῇ καταφατικῇ ὡς ἀντιστρεφούσῃ. καὶ ταύτας μήπω διδάξας ὅτι τὸ, τινὶ ἐνδέχεται ἀντιστρέφει πρὸς ἑαυτό. καὶ λέγομεν κυρίως ἐνδεχόμενόν ἐστι τὸ περὶ τοῦ μέλλοντος χρόνου λαμβανόμενον. ὡς τὸ ἐνδέχεται τὸν σωκράτην λουθῆναι. ὅταν δὲ εἰς ἔκβασιν ἔλθῃ τὸ ἐνδεχόμενον καὶ λουθῇ ὁ σωκράτης,

κράτης, ὅτε τὸ λουθῆναι τὸν σωκράτην, οὐκ ἔστιν ἐνδεχόμενον ἀλλ᾽ ὑπάρχον. ἐπεὶ καὶ ὁριζόμεθα ἐνδεχόμενον εἶναι ὃ οὐκ ἔστι μὲν ἀναγκαῖον γενέσθαι, εἰ δὲ ὑποτεθῇ ὡς γενόμενον, οὐδὲν ἀδύνατον ἐπακολουθεῖ. οἷον τὸ τὸν σωκράτην, μοιχεύειν ἐνδέχεται. οὐκ ἔστι μὲν ἀναγκαῖον γενέσθαι εἰ δὲ ὑποτεθῇ ὡς γενόμενον, οὐδὲν ἀδύνατον ἐπακολουθεῖ. οἷον τὸ τοῦτον μοιχεύοντα. ψευδῆ μὲν ὑπόθεσιν ὑπέθηκεν. οὐκ ἀδύνατον δέ. ἡ μὲν γὰρ ἀδύνατος ὑπόθεσις, ψευδής ἐστι. ἡ δὲ ψευδὴς ὑπόθεσις, οὐκ ἔστιν ἀδύνατος. ὥστε τὸ λέγειν ἐνδέχεται τὸ β΄ τινὶ τῷ α΄ ὑπάρχειν. εἴ τις ὡς ἐκβεβηκὸς καὶ ὑπάρχον λαβών. ἐνταῦθα τὸ ἐνδεχόμενον, οὐκ ἀδύνατόν τι ὑπέθηκεν. ἔχεις λοιπὸν προεγνωσμένον ὅτι ἡ τὶς ὑπάρχουσα πρότασις ἀντιστρέφει πρὸς ἑαυτήν. τὴν δὲ πᾶς καὶ τὴν τίς, ἔμιξε καὶ ἀμφοτέρας, ὡς ἀντιστρεφούσας πρὸς τὴν τίς. εἰ γὰρ τὸ α΄ ἐξ ἀνάγκης παντὶ ὑπάρχει τῷ β΄ ἢ τινὶ [illegible] β΄ τινὶ τῷ α΄ ἀνάγκη ὑπάρχειν. εἰ γὰρ μὴ ἀνάγκη ἤγουν μὴ ἀνάγκη τὸ β΄. ἤγουν ὁ ἄνθρωπος ὑπάρχει τινὶ τῷ α΄. ἤγουν τινὶ ζώῳ δῆλον. ἔξωθεν δὲ τοῦτο ἐκληπτέον. ὅτι καὶ τὸ β΄ ὁ ἄνθρωπος, ἀνάγκη μηδενὶ τῷ α΄ ἤγουν τῷ ζώῳ ὑπάρχει. καὶ λοιπὸν καὶ τὸ α΄ τὸ ζῶον, οὐδενὶ τῷ β΄ ἐξ ἀνάγκης ἂν ὑπάρχει. τὸ δὲ λέγειν τὸ α΄ οὐ τινὶ τῷ β΄ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει, ταυτόν ἐστι, τῷ ὅτι τὸ α΄ οὐδενὶ τῷ β΄ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει. τὸ δὲ ἐν μέρει στερητικὸν ἤγουν ἡ ἀνάγκη μὴ παντί, οὐκ ἀντιστρέφει πρὸς ἑαυτὴν διὰ τὴν αἰτίαν ἣν καὶ πρότερον εἴπομεν. ἤγουν διὰ τὸ εἶναι ἀόριστον. καὶ ἄλλως μὲν ἀντιστρέφειν ἐπὶ τῆς ἐνδεχομένης ὕλης. ἤγουν ἢ πρὸς ἑαυτὴν ἢ πρὸς τὴν τίς, ἄλλως δὲ ἐπὶ τῆς ἀναγκαίας. ἤγουν πρὸς τὴν πᾶς. καὶ ἄλλως ἐπὶ τῆς ὑπαρχούσης. ἤγουν εἰς τὴν τίς. Δείξας ἐπὶ τῶν ὑπαρχουσῶν καὶ ἀναγκαίων προτάσεων. πῶς αἱ ἀποφατικαὶ προτάσεις ἀντιστρέφουσι. καὶ πῶς αἱ καταφατικαί, νῦν μέλλει δεῖξαι καὶ περὶ τῶν ἐνδεχομένων προτάσεων πῶς καὶ ἐπ᾽ αὐτῶν αἱ ἀντιστροφαὶ γίνονται. τὸ ἐνδεχόμενον ἔστι πολύσημον. δηλοῖ γὰρ καὶ τὸ ἀναγκαῖον καὶ τὸ ὑπάρχον καὶ τὸ δυνατόν. τὸ κυρίως ἐνδεχόμενον. ὃ γὰρ δυνατόν ἐστι, τοῦτο καὶ ἐνδεχόμενον. καὶ ὃ ἐνδεχόμενον τοῦτο καὶ δυνατόν. εἰ γὰρ ἐνδέχεται τινὰ λουθῆναι, δυνατόν ἐστι καὶ λουθῆναι. ἐν μὲν οὖν τοῖς καταφατικοῖς. ἤγουν ἐν τῷ παντὶ καὶ τινὶ ὁμοίως αἱ ἀντιστροφαὶ γίνονται. ἐν πᾶσι τοῖς σημαινομένοις τοῦ ἐνδεχομένου. ἡ γὰρ πᾶς καὶ ἡ τίς, πρὸς τὴν μερικὴν ἀντιστρέφουσι. σημαίνει δὲ ὅτι κἂν ἐν ἅπασι τοῖς σημαινομένοις τοῦ ἐνδεχομένου αἱ καταφατικαὶ ὁμοίως ἀντιστρέφουσι πρὸς τὴν μερικὴν καταφατικήν; ἀλλ᾽ οὖν τὴν ἀπόδειξιν ἐποιήσατο τῶν β΄ σημαινομένων τοῦ ἐνδεχομένου. τοῦ ὑπάρχοντος καὶ τοῦ ἀναγκαίου. Μίξας τὴν πᾶς καὶ τὴν τὶς ὡς φιλοσύντομος διὰ τὸ καὶ ἀμφοτέρας τὴν αὐτὴν ἔχειν ἀπόδειξιν. εἰ γὰρ τὸ α΄ παντὶ τῷ β΄ ἐνδέχεται ὑπάρχειν. ἢ τινὶ τῷ β΄. εἴτε τὸ ἐνδέχεται ἐπὶ τοῦ ἀναγκαίου λάβῃς. εἴτε ἐπὶ τοῦ ὑπάρχοντος, ἐνδέχοιτο καὶ τὸ β΄ τινὶ τῷ α΄ ὑπάρχειν. εἰ γὰρ τὸ β΄ οὐχ ὑπάρχει τινὶ τῷ α΄. ἀλλὰ μηδενί. ἡ δὲ οὐδεὶς πρὸς ἑαυτὴν ἀντιστρέφει ἔσται καὶ τὸ α΄ οὐδενὶ τῷ β΄. τοῦτο γὰρ ἐδείχθη πρότερον ὅτι ἡ οὐδεὶς ἀντιστρέφει πρὸς ἑαυτὴν ἐπὶ τῶν ἀναγκαίων προτάσεων καὶ ἐπὶ τῶν ὑπαρχουσῶν. ἐν δὲ ταῖς ἀποφατικαῖς προτάσεσι. τῇ τε καθόλου φημὶ τῇ οὐδείς. καὶ τῇ μερικῇ τῇ οὐ πᾶς, οὐχ ὁμοίως ἀντιστρέφουσιν ἐπὶ πάντων τῶν σημαινομένων τοῦ ἐνδεχομένου. ἀπὸ τοῦ εἰπεῖν ἐξ ἀνάγκης μὴ ὑπάρχει. ἐδήλωσεν τὸ ἀνάγκη μηδενί. ἀπὸ δὲ τοῦ εἰπεῖν τὸ μὴ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει, ἐδήλωσεν τὸ οὐδενὶ ὑπάρχοντος. ὅσα μὲν οὖν τοῦ ἐνδέχεσθαι σημαινόμενα λέγονται, ἢ ἐπὶ τοῦ ἐξ ἀνάγκης μὴ ὑπάρχει. ἢ τοῦ μὴ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει. τουτέστι τὸ ἐνδεχόμενον τὸ σημαῖνον τὸ ἀναγκαῖον ἢ τὸ ὑπάρχει. ἕξουσι τὴν οὐδεὶς πρὸς ἑαυτὴν ἀντιστρεφομένην ὁμοίως. καὶ τοῦ μηδενὶ ἐξ ἀνάγκης παράδειγμα, τὸ ἐνδέχεται τὸν ἄνθρωπον μὴ εἶναι ἵππον. ἤγουν μηδενὶ ἵππῳ ὑπάρχει. ἐνταῦθα γὰρ τὸ ἐνδέχεται τὸ ἀναγκαῖον σημαίνει. τοῦ μηδενὶ ὑπάρχοντος καὶ ἡ πρότασις ἡ καθόλου ἀποφατική. ὁμοίως ἀντιστρέφει πρὸς ἑαυτήν. ἐπί τε τοῦ ἐνδεχομένου τοῦ τὸ ἀναγκαῖον σημαίνοντος. καὶ τοῦ τὸ ὑπάρχει. τὸ ἐγχωρεῖ, ἀντὶ τοῦ ἐνδέχεται νόει. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ἐν μέρει ἀποφατικῆς τῆς οὐ πᾶς. τὸ ἀόριστον θεωρηθήσεται καὶ ἐπὶ τοῦ ἐνδεχομένου τοῦ σημαίνοντος τὸ ἀναγκαῖον καὶ τοῦ σημαίνοντος τὸ ὑπάρχον. Τὸ κυρίως ἐνδεχόμενον, διαιρεῖται εἰς γ΄. εἰς τὸ ἐπίσης ἐνδεχόμενον. οἷον, τὸ ἐνδέχεται τὸν σωκράτην λουθῆναι καὶ μὴ λουθῆναι. καὶ περιπατῆσαι καὶ μή. ἐπίσης δὲ λέγεται ἐνδεχόμενον, διὰ τὸ μὴ μᾶλλον δύνασθαι τὴν ἀπόφασιν ἀληθεύειν παρὰ τὴν κατάφασιν. ἢ τοὐναντίον. καὶ εἰς τὸ ὡς ἐπ᾽ ἔλαττον ἐνδεχόμενον. οἷον τὸν σωκράτην ἐντυχεῖν θησαυρῷ ἀπερχομένῳ εἰς τὴν ἀγοράν. ἐνταῦθα γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἡ ἀπόφασις ἀληθής. ποτὲ δὲ καὶ ἡ κατάφασις καὶ εἰς τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐνδεχόμενον. περὶ ὃ ἡ φύσις καταγίνεται, καὶ ἡ τέχνη. ἐπὶ πολὺ γὰρ καὶ ἡ φύσις πενταδάκτυλον ποιεῖ τὸν ἄνθρωπον. ἔστι δὲ ὅτε καὶ ἀποτυγχάνει. καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὁ ἰατρὸς ὑγιάζει. ἔστι δ᾽ ὅτε καὶ ἀποτυγχάνει. καὶ ὁ ῥήτωρ πείθει. καὶ ἐν χειμῶνι ὕει. καὶ ὁ κυβερνήτης ἐν κλύδωνι σώζει τὴν ναῦν. περὶ τούτου γοῦν τὸ ὡς ἐπὶ πολὺ ἐνδεχόμενον, ἡ συλλογιστικὴ μέθοδος, καταγίνεται. τὸ δὲ ἐπίσης ἐνδεχόμενον, ἄχρηστόν ἐστιν εἰς τὴν συλλογιστικὴν μέθοδον. ποῖον γὰρ ἂν καὶ ἀπόδειξιν τὴν κατάφασιν ἢ τὴν ἀπόφασιν. καὶ τὸ ὡς ἐπ᾽ ἔλαττον ἐνδεχόμενον. ἄχρηστον εἰς συλλογισμούς. τίς γὰρ φρονῶν ἐπιχειρήσει ποτὲ συλλογίσασθαι καὶ ἀποδεῖξαι τὸ σπανίως γενόμενον. ὅτι δὲ τοῦ ἐνδεχομένου τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ σημαίνουσιν. Εἶτα ἑρμηνεύων τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, ἐπάγει καὶ τὸ πεφυκέναι. Τουτέστι περὶ οὗ ἡ φύσις καταγίνεται. καθ᾽ ὃν τρόπον ἤγουν καθὸ σημαινόμενον διορίζομεν καὶ λέγομεν τὸ κυρίως ἐνδεχόμενον, ἐν ταῖς στερητικαῖς ἀντιστροφαῖς ταῖς καθόλου καὶ ταῖς μερικαῖς, οὐχ ὁμοίως τοῖς ἄλλοις τοῦ ἐνδεχομένου σημαινομένοις, ἀντιστρέφουσιν. ἐπ᾽ ἐκείνων μὲν γὰρ τῶν σημαινομένων, ἡ οὐδεὶς ἀντιστρέφει πρὸς ἑαυτήν. ἐπὶ δὲ τοῦ κυρίως ἐνδεχομένου τουτέστι τοῦ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. ἡ μὲν καθόλου στερητικὴ πρότασις, οὐκ ἀντιστρέφει. πρὸς ἑαυτήν. ἀλλὰ πρὸς τὴν μερικὴν καταφατικήν. ἤγουν τὴν τίς. εἰ γὰρ τὸ περιπατεῖν ἐνδέχεται μηδενὶ ἀνθρώπῳ ὑπάρχειν. καὶ τὸν ἄνθρωπον οὐκ ἐνδέχεται τινὶ περιπατοῦντι ὑπάρχειν. ψεύδεται γὰρ ὁ λέγων τὸν ἄνθρωπον ἐνδέχεσθαι μηδενὶ περιπατοῦντι ὑπάρχειν. μὴ περιπατοῦντα γάρ εἰσι, λίθοι. φυτά. ἀλλὰ καί τινα τῶν ἀλόγων ζώων, ὧν ἴδιός ἐστιν ἠρεμεῖν. ἀφ᾽ ὧν οὐκ ἐνδεχόμενον ὁ ἄνθρωπος ἀποφάσκεται, ἀλλ᾽ ἐξ ἀνάγκης. δεῖ δὲ καὶ τὴν ἀντιστροφὴν ἀληθεύειν ὡς εἴπομεν. καὶ εἰ τὸ λούεσθαι ἐνδέχεται μηδενὶ ἀνθρώπῳ ὑπάρχειν, καὶ τὸν ἄνθρωπον ἐνδέχεται τινὶ λουομένῳ ὑπάρχειν. ὁ γὰρ λέγων τὸν ἄνθρωπον ἐνδέχεσθαι μηδενὶ λουομένῳ ὑπάρχειν, ψεύδεται. τὰ γὰρ ἄλογα ζῶα οὐ λούονται. ὧν οὐκ ἐνδεχομένως ἀποφάσκεται ὁ ἄνθρωπος. ἀλλ᾽ ἐξ ἀνάγκης. δέδεικται γοῦν ἀπὸ τῶν ὅρων ὅτι ἡ καθόλου ἀποφατική, ἀντιστρέφει πρὸς τὴν τίς. καὶ οὕτω δὲ δείξεις ταύτην πρὸς τὴν τὶς ἀντιστρέφουσαν. εἰ γὰρ ὃ ἐνδέχεται οὐδενί, τοῦτο ἐνδέχεται καὶ παντὶ ὑπάρχειν. εἰ γὰρ ἐνδέχεται τὸ λούεσθαι μηδενὶ ἀνθρώπῳ ὑπάρχειν, ἐνδέχεται καὶ παντί. ἡ δὲ πᾶς ἀντιστρέφει πρὸς τὴν τίς. λοιπὸν ἄρα καὶ ἡ οὐδείς, ἀντιστρέφει

πρὸς τὴν τίς. ἡ δὲ μέρει στερητική

ἡ οὐ πᾶς, ἀντιστρέφει καὶ πρὸς ἑαυτὴν καὶ πρὸς τὴν τὶς ἐπὶ τοῦ κυρίως ἐνδεχομένου. ἐπὶ τούτου γὰρ ἡ τὶς καὶ ἡ οὐ πᾶς, ταὐτὸν σημαίνουσιν. εἰ γὰρ τὸ λευκὸν οὐ παντὶ ζώῳ ὑπάρχει, καὶ τὸ ζῷον ἢ οὐ παντὶ λευκῷ ἢ τινὶ ἔσται. τοῦτο δὲ τὸ τὴν οὐδεὶς μὴ ἀντιστρέφειν πρὸς ἑαυτήν. Ἀλλὰ πρὸς τὴν τὶς ἐπὶ τοῦ κυρίως ἐνδεχομένου, ἔσται φανερὸν ὅτε περὶ τοῦ ἐνδεχομένου λέγομεν τουτέστιν ἐν ταῖς μίξεσι. νῦν δὲ γνώσκετε ὅτι τὸ ἐνδέχεται μηδενὶ ὑπάρχειν ἢ μὴ τινὶ ἤγουν οὐ παντί, καταφατικὸν ἔχει σχῆμα. τὸ γὰρ ἐνδέχεται ἐπὶ τῶν μετὰ τρόπου προτάσεων κεῖται ὥσπερ τὸ ἐστίν. καὶ ὥσπερ τὸ ἐστὶν αἷς ἂν προτάσεσι πρόσκειται ἐὰν οὐκ ἔχῃ τὴν οὐ ἀπόφασιν κατάφασιν ποιεῖ ἀεὶ ἤγουν ἐπὶ παντὸς χρόνου. καὶ πάντως ἤγουν ἐπὶ πάσης ὕλης. τὸ γὰρ ἔστιν οὐκ ἀγαθόν. καὶ τὸ ἔστιν οὐ λευκόν. καὶ τὸ ἔστιν οὐ τοῦτο. ἤγουν οὐ δίκαιος ἢ οὐ σοφός, καταφάσεις εἰσίν. ὡσαύτως καὶ τὸ ἐνδέχεται οὐδενί. καὶ τὸ ἐνδέχεται οὐ παντί. ἐπεὶ ἐν τῷ ἐνδέχεται ἡ οὐ ἀπόφασις οὐ κεῖται, καταφάσεις εἰσί. διαλεχθήσεται δὲ καὶ τοῦτο ἤγουν πῶς εἰσὶ καταφάσεις, διὰ τῶν ἐφεξῆς. ἤγουν τῶν ἑπομένων ἐπὶ τῶν μίξεων. τὸ γοῦν ἐνδέχεται οὐδενὶ καὶ τὸ ἐνδέχεται οὐ παντὶ ὑπάρχειν ἀντιστρέφουσιν ὁμοίως ταῖς ἄλλαις ἤγουν ταῖς καταφατικαῖς προτάσεσι τῇ πᾶς καὶ τῇ τίς. ὡς γὰρ αὗται πρὸς τὴν τὶς ἀντιστρέφουσιν, οὕτω καὶ τὸ ἐνδέχεται οὐδενὶ καὶ οὐ παντὶ ὑπάρχειν, πρὸς τὴν τὶς ὡς δέδεικται ἀντιστραφήσονται. εἰ λάβῃς τὴν κυρίως ἀποφατικήν, ἀντιστρέφει πρὸς ἑαυτήν. εἰ γὰρ οὐκ ἐνδέχεται τινὰ ἄνθρωπον ἵππον εἶναι, οὐκ ἐνδέχεται ἄρα οὐδὲ ἵππον μηδένα τι ἄνθρωπον εἶναι. ἡ γὰρ οὐκ ἐνδέχεται τινὰ ἄνθρωπον ἵππον εἶναι τῇ ἀνάγκῃ μηδενὶ ἄνθρωπον ἵππον εἶναι, ἰσοδυναμεῖ. καὶ ἡ οὐκ ἐνδέχεται πᾶν ζῷον γελαστικὸν εἶναι, ἰσοδυναμεῖ τῇ ἀνάγκῃ μὴ πᾶν ζῷον γελαστικὸν εἶναι.

Ἀρχὴ τοῦ πρώτου σχήματος.

Πάντων διδαχθέντων τῶν πρὸς τὴν συλλογιστικὴν μέθοδον συμβαλλομένων. οἷον, τί ἐστι πρότασις. τί ὅρος. τί συλλογισμός. καὶ τί ἀντιστροφή, λέγομεν ἤδη καὶ διὰ τίνων ὁ συλλογισμὸς γίνεται. διὰ β΄ τοὐλάχιστον προτάσεων. ἐκ μιᾶς γὰρ συλλογισμὸς οὐ γίνεται. εἰ γὰρ καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα τοῦ συλλογισμοῦ συλλογὴν καὶ πλῆθος καὶ συνέλευσιν δηλοῖ προτάσεων. τὸ δὲ πότε, παρίστησι τὸ μὴ ὡς ἔτυχε τὰς προτάσεις συμπλέκεσθαι. ἀλλ᾽ ἢ τὰς β΄ εἶναι καθόλου καταφατικὴν τήν τε μείζονα καὶ τὴν ἐλάττονα. ἢ τὴν μείζονα εἶναι μόνην καθόλου ἀποφατικήν. εἰ δέ γε δύο συμπλακῶσι καθόλου ἀποφατικαί. ἢ εἰ μείζων καθόλου καταφατική. ἡ δὲ ἐλάττων, καθόλου ἀποφατική, συλλογισμὸς οὐ γίνεται. τὸ δὲ πῶς παρίστησι τὸ διὰ τοῦ μέσου ὅρου συνάγεσθαι καὶ συνέρχεσθαι τὰ ἄκρα πρὸς ἀπογέννησιν τοῦ συμπεράσματος. ποταπὸς δὲ δεῖ εἶναι ὁ μέσος ἐν ἑκάστῳ σχήματι μαθήσῃ. Ἐπειδὴ δὲ ἔφθασεν ἐξ ἀρχῆς εἰπεῖν, σκοπὸν ἔχειν ἐνταῦθα περὶ ἀποδείξεως διδάξαι. ἀδυνάτως δὲ ἔχει τοῦτο ποιῆσαι, διὰ τὸ προηγεῖσθαι τὸν ἁπλῶς καὶ καθόλου συλλογισμόν, τοῦ ἀποδεικτικοῦ συλλογισμοῦ ὡς γένος, τούτου χάριν λέγει τό, λεκτέον πρῶτον περὶ τοῦ ἁπλῶς συλλογισμοῦ. παρὸ περὶ ἀποδείξεως. ὡς γὰρ γένος ὁ ἁπλῶς συλλογισμὸς διαιρεῖται, εἰς τὸν ἀποδεικτικὸν συλλογισμόν. εἰς τὸν διαλεκτικόν. καὶ εἰς τὸν σοφιστικόν. καὶ ὥσπερ ἀδύνατόν ἐστιν εὖ τινὰ μαθεῖν γράφειν πρὸ τοῦ μαθεῖν ἁπλῶς γράφειν, οὕτως ἀδύνατόν ἐστι μαθεῖν τινὰ ἀποδεικτικῶς καὶ ἐπιστημονικῶς συλλογίζεσθαι, πρὶν ἢ μαθεῖν τὸ ἁπλῶς συλλογίζεσθαι. ὡς γὰρ ὁ ἄνθρωπος τι ζῷόν ἐστιν. οὐ πᾶν δὲ ζῷον ἄνθρωπος, οὕτω καὶ ἡ ἀπόδειξίς τις μὲν συλλογισμός ἐστιν, οὐ πᾶς δὲ συλλογισμὸς ἀπόδειξίς ἐστιν. ἐνδέχεται γὰρ διαλεκτικὸν εἶναι συλλογισμὸν ἢ σοφιστικόν. Ὅταν οὖν λάβῃς τρεῖς ὅρους. οἷον α΄ β΄ γ΄. ἔχοντας οὕτως ὥστε τὸν μὲν ἔσχατον ἤγουν τὸ γ΄, ἐν ὅλῳ εἶναι τῷ μέρει. ἤγουν εἶδος εἶναι τοῦ β΄ καὶ μέρος. καὶ τὸ μέσον ἤγουν τὸ β΄. ἐν ὅλῳ εἶναι τῷ α΄. ἤγουν εἶδος εἶναι καὶ μέρος τοῦ α΄. ἢ μὴ εἶναι. τουτέστιν ἢ τὸ β΄ ἀλλότριον εἶναι τοῦ ἄλφα. ἀνάγκη εἶναι τῶν ἄκρων συναγωγὴν καὶ συνέλευσιν τὸ συμπέρασμα. καὶ συλλογισμὸν γίνεσθαι τέλειον. ἤγουν ἔχοντα τὸ ἀξιόπιστον οἴκοθεν. καὶ μηδεμιᾶς ἀποδείξεως δεόμενον. ὅρα μοι δὲ ὅπως τοὺς δύο καθόλου τρόπους τοῦ α΄ σχήματος. τόν τε πρῶτον καὶ τὸν β΄, παρέστησέ τε καὶ ἐτέχνασεν. εἰπὼν γὰρ τὸ γ΄ ἐν ὅλῳ εἶναι τῷ β΄. ἐδήλωσε δεῖν εἶναι τὴν ἐλάττονα πρότασιν καθόλου καταφατικήν, ἀεί. εἰπὼν δὲ τὸ β΄ ἐν ὅλῳ εἶναι τῷ α΄ ἢ μὴ εἶναι, διδάσκει τὴν μείζονα πρότασιν τηρεῖν. ἢ καθόλου καταφατικήν, ἢ καθόλου ἀποφατικήν. Εἶπε δὲ τό, καλῶ, διὰ τὸ αὐτὸς ὀνοματοθέτης γενέσθαι τῶν μέσων καὶ τῶν ἄκρων. μέσον μέν ἐστιν ἐν α΄ σχήματι, ὃ ἐν ἄλλῳ ὤν. ἤγουν ὁ ἐμπεριεχόμενος ὑπὸ τοῦ μείζονος ὅρου. καὶ ἐμπεριέχων ἄλλο. ἤγουν τὸν ἐλάττονα ὅρον. ὅστις καὶ κατὰ τὴν θέσιν καὶ τὴν καταγραφὴν μέσος κεῖται: τῶν δύο ἄκρων. τοῦ τε α΄ καὶ γ΄. ἄκρον δὲ λέγει καὶ ὅρον ἐλάττονα, τὸ γ΄ ἐμπεριεχόμενον. ὑπὸ ἄλλου ἤγουν τοῦ μέσου. μεῖζον δὲ ἄκρον καὶ ὅρον λέγω, τὸ α΄. ἐν ᾧ ἐμπεριέχεται ἄλλος ἤγουν ὁ μέσος ὅρος. καὶ πρῶτον μὲν διδάσκει περὶ τοῦ α΄ τρόπου, τοῦ α΄ σχήματος. τοῦ ἐκ β΄ καθόλου καταφατικῶν προτάσεων συνάγοντος τὸ παντὶ συμπέρασμα. καὶ ἀντὶ ὅρων λαμβάνει στοιχεῖον. εἰ γὰρ ἔλαβεν ὅρους, ἴσως ἄν τις ἐνέστη διὰ τοὺς ληφθέντας ὅρους, συναχθῆναι τὸ παντὶ συμπέρασμα. νῦν δὲ λαβὼν στοιχεῖα. α΄ β΄ γ΄, ἄδειαν δίδωσι τῷ βουλομένῳ λαμβάνειν ὅρους, οὓς ἂν καὶ βούληται. ἐκ πάσης ὕλης, καὶ συνάγειν τὸ συμπέρασμα. ἡμεῖς δὲ ληψώμεθα ἐν τῷ α΄ ὅρον τὴν οὐσίαν. ἐν τῷ β΄ τὸ ζῷον. ἐν δὲ τῷ γ΄ τὸν ἄνθρωπον. εἰ γὰρ ἡ οὐσία κατὰ παντὸς ζῴου. τὸ δὲ ζῷον κατὰ παντὸς ἀνθρώπου, ἐξ ἀνάγκης ἀπὸ τῶν ληφθεισῶν προτάσεων συναχθήσεται συμπέρασμα. ὅτι ἡ οὐσία, κατὰ παντὸς ἀνθρώπου ἐστίν. εἴπομεν γὰρ καὶ πρότερον κατὰ παντὸς λέγεσθαι, ὅταν οὐκ ἔστι τι μόριον τοῦ ὑποκειμένου. καθ᾽ οὗ οὐ κατηγορεῖται ὁ κατηγορούμενος. ὥστε ἡ οὐσία κατὰ παντὸς ζῴου κατηγορεῖται, καὶ κατὰ πάντων ἄρα τῶν μερῶν τοῦ ζῴου κατηγορηθήσεται. μέρος δὲ τοῦ ζῴου ὁ ἄνθρωπος. καὶ λοιπὸν ἀνάγκη τὴν οὐσίαν κατὰ παντὸς ἀνθρώπου κατηγορεῖσθαι. εἰ δὲ τὸ α΄ λάβῃς λίθον. τὸ δὲ β΄ ζῷον τὸ δὲ γ΄ ἄνθρωπον, ποιήσας τὸν β΄ τρόπον τοῦ α΄ σχήματος. εἰ γὰρ ὁ λίθος οὐδενὶ ζῴῳ. τὸ δὲ ζῷον κατὰ παντὸς ἀνθρώπου, συναχθήσεται συμπέρασμα τὸ ὁ λίθος οὐδενὶ ἀνθρώπῳ ὑπάρξει. ἐλέγομεν γὰρ πρότερον κατὰ οὐδενὸς εἶναι, ὅταν οὐκ ἔστι τι μέρος τοῦ ὑποκειμένου. ἀφ᾽ οὗ οὐκ ἀπαγορεύεται ὁ κατηγορούμενος. εἰ γοῦν ὁ λίθος οὐδενὶ ζῴῳ, ἀπὸ πάντων τῶν μερῶν τοῦ ζῴου ἀπαγορεύεται. μέρος δὲ τούτου ὁ ἄνθρωπος, ἀπαγορευθήσεται ἄρα καὶ ὁ λίθος ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου. καλεῖται δὲ πρῶτος τρόπος ὁ συλλογισμὸς ὁ συνάγων τῷ παντί. ὁ δὲ τὸ οὐδενί, β΄

τρόπος, διὰ τὸ τὴν τοῦ πᾶς ὡς οὐσίαν οὖσαν ὕπαρξιν τιμιωτέραν εἶναι τῆς οὐδείς ἀνυπαρξίαν οὐσαγούσης. ἢ ὅτι τὸ μὲν παντὶ οἰκεῖόν ἐστι τῇ ἀποδείξει. ἀεὶ γὰρ ὁ ἀποδεικτικὸς σπουδάζει ἀποδεικνύειν τὸ παντί. κἂν καὶ σπανίως πολλάκις καὶ τὸ οὐδενὶ δείκνυσι. τῇ δὲ διαλεκτικῇ οἰκεῖον τὸ οὐδενί. ὁ γὰρ διαλεκτικὸς ἀεὶ σπουδάζει ἀνασκευάζειν καὶ ἀναιρεῖν, τὰ παρὰ τοῦ προσδιαλεγομένου λεγόμενα. τιμιωτέρα δὲ ἡ ἀπόδειξις τῆς διαλεκτικῆς. καὶ ὁ συλλογισμὸς ἄρα ὁ τὸ παντὶ συνάγων, τιμιώτερόν ἐστι καὶ πρότερον τοῦ συνάγοντος τὸ, οὐδενί. εἰ δέ τις ἐρεῖ εἰ ὁ συλλογισμὸς ἐκ β΄ προτάσεων σύγκειται. αἱ δὲ δύο προτάσεις δ΄ ὅρους ἔχουσι, πῶς οἱ τρεῖς ὅροι οἱ ἐν τῷ συλλογισμῷ λαμβανόμενοι, δύο προτάσεις ποιοῦσι. καὶ λέγομεν ὅτι ὁ μέσος ὅρος, δὶς λαμβάνεται. γενόμενος μὲν ὑποκείμενος τῆς μείζονος προτάσεως. κατηγορούμενος δὲ τῆς ἐλάττονος. Εἰ δὲ τὸ α΄ β΄ λάβῃς παντὶ τὸ δὲ β΄ γ΄ οὐδενί, συλλογισμὸς οὐ γίνεται τῶν ἄκρων. Ἤγουν συμπέρασμα οὐ συνάγεται ἀναγκαῖον ἐν τῷ ταῦτα εἶναι ἤγουν ἀπὸ τῶν ληφθεισῶν προτάσεων. οὐδὲ ὁ μέσος ὅρος, αἴτιος γίνεται τῆς συμπλοκῆς τῶν ἄκρων τουτέστι συμπέρασμα. ὥσπερ ἐπὶ τῶν κυρίως συλλογισμῶν. ἀλλὰ διὰ τὴν σχέσιν τῶν ἄκρων ποτὲ μὲν συνάγομεν τὸ παντί. ποτὲ δὲ τὸ οὐδενί. εἰ μὴ γὰρ ὁ ἐλάττων ὅρος ληφθῇ τοῦ μείζονος ὅρου, συναχθήσεται τὸ παντί. εἰ δὲ ὡς ἀλλότριον, τὸ οὐδενὶ συναχθήσεται. ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν κυρίως συλλογισμῶν, ὡρισμένον συνάγεται συμπέρασμα. ἢ τὸ, παντὶ μόνον, ἢ τὸ οὐδενί, ἢ τὸ τινί, ἢ τὸ οὐ παντὶ μόνα. ἐπὶ δὲ τῶν ἀσυλλογίστων, καὶ τὸ παντὶ συνάγεται καὶ τὸ οὐδενί. ὥστε συμβαίνειν ἀναιρεῖν ἄλληλα. καὶ τὰ περιεχόμενα ὑπ᾽ αὐτῶν. ὁ γὰρ πᾶς περιέχει τὸν τίς. καὶ ὁ οὐδεὶς τὸν οὐ πᾶς. καὶ ἐκ μὲν τοῦ παντὶ συναχθέντος, ἀναιρεῖται ὁ οὐδεὶς καὶ ὁ οὐ πᾶς. τοῦ δὲ οὐδεὶς συναχθέντος, ἀναιρεῖται καὶ ὁ πᾶς καὶ ὁ τίς. ὥστε οὔτε ἀναγκαῖον καὶ συμπέρασμα μερικὸν συνάγεται, οὔτε καθόλου. ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἀνάγκη συμπέρασμα συνάγεται διὰ τούτων. ἤγουν ἢ διὰ τῶν ληφθέντων ὅρων ἢ τῶν ληφθεισῶν προτάσεων, συλλογισμὸς οὐκ ἔστι. ὅροι τοῦ παντὸς ὑπάρχειν. ἤγουν δι᾽ ὧν συνάγεται τὸ παντί. ζῷον. ἄνθρωπος. ἵππος. τοῦ δὲ μηδενί, ζῷον ἄνθρωπος λίθος. οὐδ᾽ ὅταν ἡ α΄ β΄ πρότασις ἐστὶν οὐδενί. ὡσαύτως καὶ ἡ β΄ γ΄ ἐστὶν οὐδενὶ ἔσται συλλογισμός. ὅροι τοῦ ὑπάρχοντος δι᾽ ὧν τὸ παντὶ συνάγεται. ἐπιστήμη γραμμή. ἰατρική. ὅροι τοῦ μὴ ὑπάρχειν δι᾽ ὧν συνάγεται τὸ οὐδενί. ἐπιστήμη. γραμμή. καὶ μονάς. καθόλου μὲν ὄντων τῶν ὅρων. ἤγουν ὅτε τὸ α΄ καθόλου κατηγορεῖται τοῦ β΄. καὶ τὸ β΄ καθόλου τοῦ γ΄. καὶ ληφθῶσιν αἱ δύο προτάσεις καθόλου, δῆλον πότε ἐν τούτῳ τῷ σχήματι τῷ α΄ ἔσται συλλογισμὸς καὶ πότε οὐκ ἔσται. καὶ αἱ δύο προτάσεις ληφθῶσι καθόλου καταφατική, γίνεται συλλογισμός. καὶ ἂν ἡ μείζων πρότασις ἡ α΄ β΄ ληφθῇ καθόλου ἀποφατική. ἡ δὲ ἐλάττων καταφατικὴ καθόλου, καὶ οὕτως ἔσται συλλογισμός. ἐὰν δὲ καὶ ἡ α΄ β΄ καὶ ἡ β΄ γ΄ ληφθῶσιν ἀποφατικαί. ἢ ἡ α΄ β΄ καταφατική. ἡ δὲ β΄ γ΄ ἀποφατική, συλλογισμὸς οὐκ ἔσται. ὥστε ὄντος συλλογισμοῦ. ἤγουν εἰ μέλλει εἶναι συλλογισμός, ἀνάγκη καὶ τοὺς ὅρους οὕτως ἔχειν. ἵνα ἢ τὸ α΄ κατὰ παντὸς τοῦ β΄ κατηγορεῖται. καὶ τὸ β΄ κατὰ παντὸς τοῦ γ΄. ἢ τὸ α΄ κατὰ οὐδενὸς τοῦ β΄. τὸ δὲ β΄ κατὰ παντὸς τοῦ γ΄. οὕτως ἂν ἐὰν ληφθῶσιν οἱ ὅροι ἔσται συλλογισμός.

Δείξας τοίνυν πότε γίνεται συλλογισμὸς ἐκ τῶν β΄ καταφατικῶν τῶν καθόλου. καὶ πότε ἀφ᾽ ἑνὸς καταφατικοῦ καθόλου, νῦν διδάσκει καὶ πότε γίνεται συλλογισμός. Ὅταν ἡ μία πρότασις καθόλου ληφθῇ ἡ δὲ ἑτέρα μερική, καὶ πότε οὐ γίνεται. Καὶ φησὶν εἰ ὁ μὲν τῶν ὅρων ὁ μείζων καθόλου κατηγορεῖται κατὰ τοῦ μέσου. εἴτε καταφατικῶς, εἴτε ἀποφατικῶς. ὁ δὲ μέσος κατηγορεῖται κατὰ τοῦ ἑτέρου ἐν μέρει. ἤγουν μερικῶς καταφατικῶς, τότε ἔσται συλλογισμός. ὅταν τὸ καθόλου ἤγουν ὁ καθόλου προσδιορισμὸς καταφατικὸς ἢ δὲ ἐν μέρει τεθεῖ ἐν τῇ ἐλάττονι προτάσει, ἔσται συλλογισμός. καὶ πάλιν εἰ ἡ μείζων πρότασις καθόλου ἀποφατικὴ ἡ δὲ ἐλάττων μερικὴ καταφατική. ἢ καθόλου καταφατική, ἔσται συλλογισμὸς τέλειος. τέλειον δὲ λέγω τοῦτον, οὐ διὰ τὸ συμπέρασμα τὸ συναγόμενον μὴ δεῖσθαι ἀποδείξεως καὶ βεβαιώσεως. εἰ γὰρ προϊὼν ἐρεῖ, ἀτελεῖς λέγει καὶ τοὺς μερικοὺς συλλογισμοὺς τοὺς ἐν πρώτῳ σχήματι. ὡς τελειουμένους καὶ αὐτούς, διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς. ἀλλὰ τέλειον λέγει τοῦτον διὰ τὸ φυλάττειν τὸ εἶδος τέλειον τοῦ α΄ σχήματος. καὶ γὰρ ἐν τοῖς μερικοῖς συλλογισμοῖς, ὁ μέσος ὅρος κατὰ τὴν καταγραφήν, μέσος τῶν ἄκρων τάττεται. Ὅταν δὲ πρὸς τὸ ἔλαττον ἄκρον τεθῇ τὸ καθόλου, ἤγουν ἢ καταφατικῶς ἢ ἀποφατικῶς. ἡ δὲ μείζων πρότασίς ἐστι μερικὴ καταφατική. ἢ καὶ ἄλλως πῶς ἔχουσιν οἱ ὅροι. ἤγουν ἢ α΄ β΄ ἐστὶν οὐ πᾶς. ἡ δὲ β΄ γ΄ πᾶς. ἢ οὐδείς. ἢ ἡ α΄ β΄ ἔστι τις καὶ ἡ β΄ γ΄ ἔστι τίς. ἢ καὶ αἱ δύο οὐ πᾶς, συλλογισμὸς οὐ γίνεται καὶ μεῖζον μὲν ἄκρον ἐστὶ τὸ α΄. τὸ περιέχον τὸ μέρος ἤγουν τὸ β΄ ἔλαττον δὲ ἄκρον τὸ γ΄ τὸ περιεχόμενον ὑπὸ τοῦ μέσου.

Καὶ τρίτον μὲν τρόπος ἐστὶ τοῦ α΄ σχήματος, ὅταν τὸ α΄ κατὰ παντὸς τοῦ β΄ κατηγορεῖται. καὶ τὸ β΄ κατά τινος τοῦ γ΄. καὶ συνάγεται συμπέρασμα τὸ α΄ τινὶ τῷ γ΄. οἷον τὸ ζῷον παντὶ ἀνθρώπῳ. ὁ ἄνθρωπος τινὶ ἐμψύχῳ. τὸ ζῷον ἄρα τινὶ ἐμψύχῳ. συνήχθη δὲ τὸ τινί, διότι καὶ τὰ φυτὰ ἔμψυχα εἰσί. καὶ ὁ ἄνθρωπος καὶ ὁ ἵππος. ἐπεὶ γοῦν τὸ ζῷον κατηγορεῖται κατὰ παντὸς ἀνθρώπου. ὁ δὲ ἄνθρωπος οὐχ ὅλον περιέχει τὸ ἔμψυχον ἀλλά τι μέρος αὐτοῦ. ἤγουν σωκράτης πλάτωνα τὰ κατὰ μέρος, διατοῦτο καὶ τὸ ζῷον τινὶ ἐμψύχῳ κατηγορεῖται. ἤγουν σωκράτει καὶ πλάτωνι. τρίτος δὲ ἐτάχθη ὁ τρόπος οὗτος, διὰ τὸ συνάγειν συμπέρασμα τὸ τίς. ὅπερ τοῦ οὐδεὶς τοῦ συναγομένου ἐν τῷ β΄ τρόπῳ, ἀπολείπεται. καθὸ ἐκεῖνο μὲν, καθόλου. τοῦτο δὲ μερικόν.

Ἰστέον ὅτι τὸ συμπέρασμα τῇ χείρονι τῶν προτάσεων ἕπεται. αὐτίκα ἐπὶ τοῦ δευτέρου τρόπου τὸ συμπέρασμα συνήχθη οὐδενί. καὶ ἐπὶ τοῦ γ΄ τὸ τινὶ ὡς χεῖρον τῆς πᾶς. εἰ δὲ τὸ α΄ ἐστὶ μηδενὶ τῷ β΄. καὶ τὸ β΄ τινὶ τῷ γ΄, ἀνάγκη τὸ α΄ τινὶ τῷ γ΄ μὴ ὑπάρχειν. ἤγουν οὐ παντὶ τῷ γ΄. οὗτός ἐστιν ὁ τέταρτος τρόπος τοῦ πρώτου σχήματος. διότι συνάγει τὸ οὐ παντί. ὅπερ διὰ τὴν ἀνυπαρξίαν, χεῖρόν ἐστι τοῦ τὶς τοῦ συναγομένου ἐπὶ τοῦ τρίτου

σχήματος· σημείωσαι ὅτι ὁ συλλογισμὸς ὁ μερικὸς ὁ ἐκ τοῦ πᾶς καὶ τὶς· ἢ ὁ ἐκ τοῦ οὐδεὶς καὶ τὶς, τέλειος γίνεται· καὶ καθ' ὃν τρόπον εἴπομεν· ἤγουν καθὸ τὸ εἶδος τοῦ α' σχήματος τέλειον φυλάττει. εἰ δὲ καὶ ποιῶν ἀτελεῖς τούτους μέλλεις εἰπεῖν· διὰ τὸ διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς τελειοῦσθαι, ἀλλ' ἔτι καὶ τελείους αὐτοὺς ὀνομάζουσιν ἐκ τοῦ ὁρισμοῦ τοῦ κατὰ παντὸς καὶ τοῦ κατὰ μηδενός. εἰ γὰρ τὸ α' κατὰ παντὸς τοῦ β' ἐστί· τὸ δὲ β', οὐχὶ ὅλον περιέχει τὸ γ'· ἀλλὰ τὸ μέρος αὐτοῦ, διὰ τοῦτο καὶ τὸ α' τινὶ τῷ γ' συνάγεται· ὡς κατηγορούμενον κατὰ τοῦ μέρους τοῦ γ'. καθ' οὗ καὶ τὸ β' κατηγορεῖται· ὥστε λοιπὸν ἔχει καὶ οὗτος ὁ συλλογισμός, τὸ τέλειον· καὶ τὸ ἐν αὐτῷ συναγόμενον συμπέρασμα, ἀποδείξεως οὐδεῖται. ὡσαύτως καὶ εἰ τὸ α' κατ' οὐδενὸς τοῦ β'· τὸ δὲ β' οὐχ ὅλον περιέχει τῷ γ'· ἀλλά τι μέρος, εἰκότως καὶ τὸ α' ἀπὸ τοῦ γ' μερικῶς ἀποφάσκεται ἤγουν οὐ παντί· ὥστε καὶ οὗτος ὁ συλλογισμός, τὸ συμπέρασμα βέβαιον ἔχει καὶ μὴ δεόμενον ἀποδείξεως. ὁ δὲ ἀριστοτέλης ἐν τῷ τέλει τῶν τριῶν σχημάτων, ἀνάγει καὶ αὐτοὺς, εἰς τὸν β' τρόπον τοῦ πρώτου σχήματος· καὶ δείκνυσι καὶ τὰ συμπεράσματα αὐτῶν ἔχοντα τὸ ἀξιόπιστον καὶ τὸ βέβαιον, διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς· ὅπερ μαθήσῃ ἐν τῷ τέλει τῶν τριῶν σχημάτων· ὁρισάμενος τί ἐστι τὸ κατὰ μηδενός· τὸ λογικὸν οὐδενὶ ἀλόγῳ· τὸ ἄλογόν τινι ζῴῳ· καὶ τὸ λογικὸν ἄρα οὐ παντὶ ζῴῳ· ἐνταῦθα τὸ ζῷον οὐχ ὅλον περιέχεται ἀπὸ τοῦ ἀλόγου· ὁ ἄνθρωπος γὰρ ζῷον μέν ἐστιν· ἄλογον δὲ οὔ· καὶ ἐπεὶ τὸ ἄλογον οὐχ ὅλον τὸ ζῷον περιέχει, διὰ τοῦτο καὶ τὸ λογικὸν οὐ παντὶ ζῴῳ συνήχθη· καὶ ἐνταῦθα τῇ χείρονι τῶν προτάσεων ἠκολούθησε τὸ συμπέρασμα· ἡ γὰρ τὶς ὡς μὲν καταφατικόν, χείρων οὐκ ἔστιν· ὡς δὲ μερική, ἐστὶ χείρων τῆς καθόλου· ἡ δὲ οὐδεὶς ὡς μὲν καθόλου, οὐκ ἔστι χείρων· ὡς δὲ ἀνυπαρξίαν εἰσάγουσα, ἔστι χείρων· καὶ διὰ τοῦτο συνήχθη τὸ συμπέρασμα οὐ παντί· ὅπερ τὸ μὲν μερικὸν ἔσχεν ἀπὸ τῆς ἐλάττονος προτάσεως· τὸ δὲ ἀνυπαρξίαν εἰσάγειν ἔχει ἀπὸ τῆς μείζονος· ὥστε ἔσται συλλογισμὸς τέλειος· τὸ τέλειος νόει ὡς ἄνωθεν εἴπομεν· ὁμοίως δὲ συλλογισμὸς γίνεται καὶ εἰ τὸ β' γ' λάβῃς ἀδιόριστον· ἤγουν μὴ ἔχον προσκείμενον τὸ τίς· μόνον δὲ ληπτέον τοῦτο κατηγορικόν· κατηγορικὸν δὲ λαμβάνεται τὸ ἀδιόριστον, εἰ οὕτως εἴπῃς· τὸ β' ὑπάρχει τῷ γ'· ὅπερ ταὐτόν ἐστιν ὅτι τὸ β' τινὶ τῷ γ' ὑπάρχει· αἱ γὰρ ἀπροσδιόριστοι προτάσεις, ἰσοδυναμοῦσι ταῖς μερικαῖς προτάσεσιν· εἰ δὲ εἴπῃς ὅτι τὸ β' οὐχ ὑπάρχει τῷ γ', τότε λέγεις ὅτι τὸ β' οὐ παντὶ ὑπάρχει τῷ γ' ὥστε ὁ αὐτὸς συλλογισμὸς γενήσεται κἂν λάβῃς τὸ ἐν μέρει ἤγουν τὸ τὶς καὶ εἴπῃς τὸ β' τινὶ τῷ γ'· κἂν τὸ β' γ' εἴπῃς ἀδιόριστον καὶ χωρὶς τοῦ τίς· οἷον ὅτι τὸ β' ὑπάρχει τῷ γ'· ἐὰν δὲ πρὸς τὸ ἔλαττον ἄκρον τὸ καθόλου τεθῇ· ἔλαττον ἄκρον, τὸ γ' ἐστί· καὶ ἐπεὶ ὑποκείμενον γίνεται τῆς ἐλάττονος προτάσεως· ἔλαττον ἄκρον νόει, τὴν ἐλάττονα πρότασιν· ὥσπερ τὸ α' μεῖζον ἄκρον ὄν, κατηγορεῖται τῆς μείζονος προτάσεως· καὶ ἀκούων αὖθις πρὸς τὸ μεῖζον ἄκρον, τὴν μείζονα πρότασιν νόει· εἰ γοῦν ἡ ἐλάττων πρότασίς ἐστι καθόλου καταφατική· ἢ στερητική· τῆς μείζονος προτάσεως οὔσης καταφατικῆς μερικῆς ἢ ἀποφατικῆς· ἢ ἀδιορίστου, ἀσυλλόγιστός ἐστι συλλογισμός· οἷον εἰ τὸ μὲν α' ὑπάρχει τινὶ τῷ β' ἢ μὴ ὑπάρχει ἤγουν οὐ παντὶ τῷ β'· τὸ δὲ β' ὑπάρχει παντὶ τῷ γ' ἢ μὴ ὑπάρχει ἤγουν οὐδενὶ τῷ γ', ἀσυλλόγιστος πάλιν· εἰ δὲ τὸ μὲν β' οὐδενὶ ὑπάρχει τῷ γ'· τὸ δὲ α' τινὶ τῷ β' ὑπάρχει· ἢ μὴ ὑπάρχει, ἤγουν μὴ τινὶ τῷ β' ἢ οὐ παντί, οὐκ ἔστι συλλογισμός· περὶ δὲ τοῦ μὴ τινὶ καὶ μὴ παντί, εἴπομεν ἐν τῇ ἀρχῇ τῶν τριῶν σχημάτων· Οὐδ' ὅταν τὸ μὲν πρὸς τῷ μείζονι ἄκρῳ καθόλου γένηται ἢ κατηγορικὸν ἢ στερητικόν· ἤγουν οὐδ' ὅταν ἡ μείζων πρότασις καθόλου καταφατικὴ ἢ στερητικὴ ᾖ· τὸ δὲ πρὸς τὸ ἔλαττον ἄκρον· ἤγουν ἡ δὲ ἐλάττων πρότασις στερητικὴ μερική, οὐκ ἔσται συλλογισμός· ἀδιορίστου καὶ ἐν μέρει ληφθέντος τοῦ β' γ'· εἴτε ἀδιόριστος ληφθείη ἡ ἐλάττων πρότασις, ἐν τῷ εἰπεῖν ὅτι τὸ β' οὐχ ὑπάρχει τῷ γ'· εἴτε ἐν μέρει· ἤγουν ὅτι τὸ β' οὐ παντὶ τῷ γ' ὑπάρχει· οὕτω γὰρ ληφθεισῶν τῶν προτάσεων τὸ τρίτον ᾧ τινὶ τὸ μέσον· ἤγουν τὸ β' τινὶ μὴ ὑπάρχει· ἤγουν οὐ παντί, τούτῳ τῷ γ' τὸ πρῶτον ἤγουν τὸ α', ἀκολουθήσει καὶ παντὶ καὶ οὐδενί· ἤγουν συνάξεις καὶ τὸ παντὶ καὶ οὐδενί. Εἰπὼν συλλογισμὸν μὴ γίνεσθαι εἰ τὸ β' γ' ἐστὶν οὐ παντί· ἢ δὲ α' β' παντὶ ἢ οὐδενί, ἐπεὶ εὑρίσκεται τὸ οὐ πᾶς δι' ἑαυτοῦ ἀληθεύουσαν ἐπὶ τῆς ἐνδεχομένης ὕλης ὅτι καὶ τῇ τὶς ἰσοδυναμεῖ· τὸ γὰρ λέγειν τὸ λευκὸν οὐ παντὶ κύκνῳ, ταὐτόν ἐστι τῷ λέγειν ὅτι τὸ λευκὸν τινὶ κύκνῳ ἐστίν· ἐπὶ δὲ τῆς ἀδυνάτου ὕλης, εὑρίσκεται τὸ οὐ πᾶς ἰσοδυναμοῦσαν τῇ οὐδείς· καὶ διὰ τὸ οὐδεὶς ἀληθεύουσαν· τὸ γὰρ λέγειν ὅτι πτερωτὸν οὐ παντὶ κύκνῳ, ταὐτόν ἐστι τῷ λέγειν τὸ πτερωτὸν οὐδενὶ κύκνῳ· εἰ τὴν β' γ' πρότασιν· ἤγουν τὴν ἐλάττονα λάβῃς οὐ παντί· καὶ ὅρους ἀπὸ τῆς ἐνδεχομένης ὕλης· ἐν οἷς ἡ οὐ πᾶς, ἡ αὐτή, ἔσται τῇ τίς, συλλογισμὸς ἔσται· εἰ δὲ λάβῃς τὴν β' γ' οὐ παντί· καὶ ὅρους ἀπὸ τῆς ἀδυνάτου ὕλης· ἐν οἷς ἐστὶν ἡ οὐ πᾶς ἰσοδυναμεῖ τῇ οὐδείς, συλλογισμὸς γενήσεται, διὰ τοῦτό φησιν· ἐπεὶ τὸ λέγειν τὸ β' μὴ τινὶ ἤγουν οὐ παντὶ ὑπάρχει τῷ γ', ἀδιόριστόν ἐστι· καὶ γὰρ ἡ οὐ πᾶς ἀληθεύεται· καὶ εἰ μηδενὶ ὑπάρχει ἤγουν διὰ τὴν οὐδεὶς ὡς ἐπὶ τῆς ἀδυνάτου ὕλης ἀληθεύεται ἡ οὐ πᾶς· καὶ εἰ μὴ παντὶ καὶ ὅτι τινὶ οὐχ ὑπάρχει ἤγουν ἀληθεύεται ἡ οὐ πᾶς δι' ἑαυτοῦ ἐπὶ τῆς ἐνδεχομένης ὕλης· ὅτι καὶ ἰσοδυναμεῖ τῇ τίς, εἰ μὲν λάβῃς ὅρους ἐπὶ τοῦ β' καὶ γ' ἐπὶ τῆς ἀδυνάτου ὕλης ὥστε τὸ οὐ παντὶ ὑπάρχει ἰσοδυναμοῦν τῷ οὐδενὶ ὑπάρχει, συλλογισμὸς οὐ γίνεται· εἴρηται γὰρ καὶ τοῦτο πρότερον ἐν οἷς ἐδιδάσκομεν περὶ τῶν καθόλου συλλογισμῶν, ὅτι ἂν ἔχωσιν οἱ ὅροι οὕτως ἤγουν αἱ προτάσεις ὡς μὲν μείζων ἡ α' β' εἰ ἢ παντὶ ἢ οὐδενί· ἡ δὲ β' γ' οὐδενί, συλλογισμὸς οὐκ ἔσται· εἰ γὰρ ἐπ' ἐκείνων τῶν καθόλου συλλογισμῶν συλλογισμὸς ἐγίνετο ἀπὸ τῆς πᾶς καὶ οὐδείς, ἢ ἀπὸ τῆς οὐδεὶς καὶ οὐδείς, ἦν ἂν καὶ ἐπὶ τούτων τῶν μερικῶν συλλογισμῶν, συλλογισμὸς ὅτε ἡ μείζων πρότασις ἐλήφθη καθόλου καταφατικὴ ἢ ἀποφατική, ἡ δὲ ἐλάττων πρότασις μερικὴ ἀποφατικὴ ἰσοδυναμοῦσα τῇ οὐδείς. Ὁμοίως δὲ δειχθήσεται, καὶ εἰ καθόλου τεθεῖ στερητικόν. Δείξας ὅτι συλλογισμὸς οὐ γίνεται· εἰ ἡ μείζων πρότασις ληφθῇ παντί· ἡ δὲ

ἐλάττων πρότασις οὐ παντὶ ἰσοδυναμοῦσα τῇ οὐδείς, νῦν διδάσκει ὅτι καὶ ἂν ἡ μείζων πρότασις ληφθῇ καθόλου στερητική, ἡ δὲ ἐλάττων πρότασις οὐ παντὶ ἰσοδυναμοῦσα τῇ οὐδείς, συλλογισμὸς οὐκ ἔσται. διαστήματα λέγει τὰς προτάσεις, μιμούμενος τοὺς γεωμέτρας· ὥσπερ γὰρ οἱ γεωμέτραι τὰ μὲν σημεῖα ὡς ἁπλᾶ καὶ ἀμερῆ καλοῦσιν ὅρους, τὴν δὲ γραμμὴν τὴν κατὰ μῆκος διάστασιν ἔχουσαν καὶ ὑπὸ δύο σημείων περατουμένην, καλοῦσι διάστημα, τὸ δὲ τρίγωνον καὶ τὸ τετράγωνον καὶ τὰ λοιπὰ σχήματα τὰ ἐκ τῶν γραμμῶν συγκείμενα καλοῦσι σχήματα, οὕτω καὶ οὗτος. τὰ μὲν ὑποκείμενα καὶ κατηγορούμενα ὡς ἁπλούστατα, καλεῖ ὅρους. τὰς δὲ προτάσεις τὰς ἐκ τούτων συγκειμένας καὶ περιοριζομένας ὑπ' αὐτῶν καλεῖ διαστήματα. τοὺς δὲ συλλογισμοὺς τοὺς ἐκ τῶν προτάσεων συγκειμένους, καλεῖ σχήματα. ὡς ἐὰν ᾖ συλλογισμὸς ἐν τούτῳ τῷ σχήματι κατὰ μέρος, θέλουσιν ἔχειν οἱ ὅροι οὕτως ἤγουν αἱ προτάσεις· ἡ μὲν μείζων ὀφείλει εἶναι καθόλου καταφατικὴ ἢ ἀποφατική· ἡ δὲ ἐλάττων μερικὴ καταφατική. εἰ δὲ ἀποφατικὴ ληφθείη μερική, ἐν τούτῳ τῷ α' σχήματι συλλογισμὸς οὐκ ἔσται. ἐν δὲ τῷ β' σχήματι γίνεται συλλογισμός, καὶ τῆς ἐλάττονος οὔσης μερικῆς ἀποφατικῆς. διὰ γὰρ τοῦτο εἶπεν ἐν τούτῳ τῷ σχήματι. εἰσὶ δὲ οἱ ἐν τῷ α' σχήματι τέλειοι. πάντες γὰρ ἐπιτελοῦνται καὶ τὸ ἀξιόπιστον ἔχουσι, διὰ τῶν ἐξ ἀρχῆς ληφθεισῶν προτάσεων, καὶ οὐ δέονται ἑτέρων προτάσεων ἔξωθεν, πρὸς βεβαίωσιν τοῦ συμπεράσματος. λαμβάνων γὰρ τὸν ὁρισμὸν τοῦ κατὰ παντὸς καὶ τοῦ κατὰ μηδενός, ἀποδείξεις τὸ συμπέρασμα. σημείωσαι δὲ ὅτι τοὺς μερικοὺς συλλογισμοὺς οὓς λέγει ἐνταῦθα τελείους ἐν τῷ τέλει τῶν τριῶν σχημάτων, μέλλων δεῖξαι ἀτελεῖς. προβλήματα λέγει, τὸ παντὶ καὶ μηδενί, καὶ τὸ τινὶ καὶ τὸ οὐ παντί. καὶ γὰρ ὁ μὲν α' τρόπος, συνάγει τὸ παντί· ὁ β' τὸ μηδενί· ὁ γ' τὸ τινί· καὶ ὁ δ' τὸ οὐ παντί.

ΣΧΗΜΑ. Β'.

Εἰ μὲν ὁ μέσος ὅρος περιέχεται ὑπὸ τοῦ μείζονος ὅρου καὶ περιέχει τὸν ἐλάττονα ὅτε καὶ κυρίως μέσος λέγεται καὶ αἴτιος τῶν δύο ἄκρων συνδρομῆς τε καὶ συνελεύσεως ἤγουν τοῦ συμπεράσματος, γίνεται τὸ α' σχῆμα. ὅταν δὲ τὸ αὐτὸ ἤγουν τὸ μέσον κατηγορεῖται κατὰ παντὸς τοῦ ἑνὸς ἄκρου, κατὰ δὲ μηδενὸς τοῦ ἑτέρου, ἐνταῦθα ἐδήλωσε τοὺς συλλελογισμένους συλλογισμοὺς τοὺς ἐν β' σχήματι. συλλογισμὸς γὰρ γίνεται ἐν δευτέρῳ σχήματι, ὅταν αἱ β' προτάσεις ληφθῶσιν ἀνομοιοσχήμονες, ἤγουν ἡ μία παντί, ἡ δὲ ἑτέρα μηδενί· εἴτε ἐν τῇ ἐλάττονι προτάσει κεῖται τὸ οὐδενὶ εἴτε ἐν τῇ μείζονι· ἢ ὅταν τὸ μέσον κατηγορεῖται ἑκατέρου τῶν ἄκρων ἤγουν κατὰ τῶν δύο ἄκρων κατὰ παντὸς ἢ κατὰ μηδενός. Ἐνταῦθα ἐδήλωσε τοὺς ἀσυλλογίστους συλλογισμούς. ἐὰν γὰρ δύο προτάσεις ληφθῶσιν ὁμοιοσχήμονες ἤγουν πᾶς πᾶς, ἢ οὐδεὶς οὐδείς, συλλογισμὸς οὐ γίνεται. μέσον δὲ λέγει τὸ κατηγορούμενον κατὰ ἀμφοτέρων τῶν ἄκρων. ἄκρα δὲ λέγει τὰ ὑποκείμενα καθ' ὧν κατηγορεῖται τοῦτο τὸ μέσον· ἤγουν τὸ ν' καὶ τὸ ξ'. μεῖζον δὲ ἄκρον τὸ πρὸς τῷ μέσῳ κείμενον, ἤγουν τὸ ἐγγίζον τῷ μέσῳ· τουτέστι τὸ ἔχον τὸ ἴδιον τοῦ μέσου. ἴδιον δέ ἐστιν ἐν β' σχήματι, τὸ κατηγορεῖσθαι δίς· ἐπεὶ καὶ τὸ ν' εὑρίσκεται ἐπὶ τοῦ συμπεράσματος κατηγορούμενον κατὰ τοῦ ξ', ἐγγίζειν λέγεται τῷ μέσῳ. ἔλαττον δὲ ἄκρον τὸ πορρωτέρω τοῦ μέσου κείμενον· ἤγουν τὸ ἀεὶ ὑποκείμενον. τίθεται δὲ τὸ μέσον, ἔξω μὲν τῶν ἄκρων· ἤγουν ὑπεράνω καὶ ὑπερκείμενον τῶν ἄκρων· α' δὲ κατὰ τὴν θέσιν καὶ τὴν καταγραφήν. Ἰστέον ὅτι τέλειος ἐν τούτῳ τῷ σχήματι συλλογισμὸς οὐκ ἔστι. δύνανται δὲ τελειωθῆναι διὰ τῆς ἀντιστροφῆς. καὶ καθόλου τῶν ὅρων ὄντων· ἤγουν κἂν καθόλου καὶ αἱ δύο προτάσεις ληφθῶσιν· ὅτε καὶ καθόλου συνάγεται τὸ συμπέρασμα· κἂν μὴ καθόλου καὶ αἱ δύο προτάσεις ληφθῶσιν, ἀλλ' ἡ μία καθόλου, ἡ δὲ ἑτέρα μερική· ὅτε καὶ μερικὸν συνάγεται τὸ συμπέρασμα ὡς ἐπὶ τῶν μερικῶν συλλογισμῶν· κἂν καὶ πρὸς ὁποτεροῦν τεθῇ τὸ στερητικόν ἤγουν εἴτε ἡ μείζων ἐστὶν οὐδενί, ἡ δὲ ἐλάττων παντί· εἴτε τοὐναντίον. καὶ α' μὲν ἐκτίθεται τὸν ἀπὸ τοῦ οὐδεὶς καὶ πᾶς συλλογισμόν· ὃν καλεῖ πρῶτον τρόπον, διὰ τὸ καὶ διὰ μιᾶς ἀντιστροφῆς τελειοῦσθαι, καὶ φησίν· εἰ τὸ μ' ἤγουν τὸ ζῶον κατηγορεῖται κατ' οὐδενὸς τοῦ ν' ἤγουν τοῦ λίθου. κατὰ παντὸς δὲ τοῦ ξ' ἤγουν τοῦ ἀνθρώπου, συναχθήσεται συμπέρασμα ὅτι ὁ λίθος οὐδενὶ ἀνθρώπῳ. εἰ δέ τις εἴποι καὶ πόθεν τοιοῦτον συνήχθη συμπέρασμα, χρῆσαι τῇ ἀντιστροφῇ οὕτως· εἰ τὸ ζῶον οὐδενὶ λίθῳ, καὶ ὁ λίθος ἄρα οὐδενὶ ζώῳ. ἀντιστρέφει γὰρ ἡ οὐδεὶς πρὸς ἑαυτήν. τὸ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ, καὶ ὁ λίθος ἄρα οὐδενὶ ἀνθρώπῳ. πάλιν διὰ τῆς ἀντιστροφῆς, ὁ β' τρόπος τοῦ α' σχήματος γέγονε. δειχθήσεται δὲ καλῶς συναχθῆναι τὸ συμπέρασμα, καὶ διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς. εἰ γὰρ ψεύδεται ὁ συνάγων ἀπὸ τοῦ οὐδεὶς πᾶς συμπέρασμα ὅτι ὁ λίθος οὐδενὶ ἀνθρώπῳ, ἐπεὶ δὲ τῶν ἀντιφατικῶς ἀντικειμένων ψευδομένης τῆς ἀποφάσεως ἀληθεύει ἡ κατάφασις, ἀληθεύσει ἄρα καὶ τὸ ἀνθιστάμενον ὅτι ὁ λίθος τινὶ ἀνθρώπῳ ἐστίν. ἐλήφθη δὲ καὶ πρότασις ἀληθής, ὅτι τὸ ζῶον οὐδενὶ λίθῳ, καὶ γίνεται ὁ δ' τρόπος τοῦ α' σχήματος συνάγων ὅτι τὸ ζῶον οὐ παντὶ ἀνθρώπῳ· ἀλλ' ὑπέκειτο καὶ παντὶ ἀνθρώπῳ. πόθεν οὖν συνήχθη τὸ ἀδύνατον τοῦτο συμπέρασμα τὸ συνάγον τὸ ζῶον καὶ παντὶ ἀνθρώπῳ καὶ οὐ παντί· ἢ πάντως, ἀπὸ μιᾶς, τῶν δύο προτάσεων. ἀλλ' ἡ μὲν μία πρότασις ἡ τὸ ζῶον οὐδενὶ λίθῳ, ἀληθής ἐστιν. ἐξ ἀληθοῦς δὲ ὑποθέσεως, ἀδύνατόν τι οὐ συνάγεται. λείπεται ἄρα συναχθῆναι τὸ ἀδύνατον, ἀπὸ τοῦ λόγου τοῦ ἀνθισταμένου τοῦ καὶ ὑποθεμένου τὸν λίθον τινὶ ἀνθρώπῳ εἶναι. καὶ ἐπεὶ ἀδύνατόν τι συνάγεται ἐκ τούτου, ψεύδεται ἄρα ὁ λέγων τὸν λόγον τινὶ ἀνθρώπῳ εἶναι· ἀληθεύει δὲ ὁ λέγων οὐδενὶ ἀνθρώπῳ εἶναι τὸν λίθον. ὥστε ἀδύνατος ἀπαγωγὴ γίνεται, ὅταν λάβῃς τὸ ἀντικείμενον τοῦ συναχθέντος συμπεράσματος, καὶ μίαν τῶν κειμένων προτάσεων, καὶ συνάξῃς τὸ ἀντικείμενον τῇ ἑτέρᾳ ἀληθεῖ προτάσει. τοῦτο γὰρ δέδεικται πρότερον τὸ ὅτι ἀπὸ τῆς οὐδεὶς καὶ πᾶς ἐν πρώτῳ σχήματι συνάγεται τὸ οὐδενί. πάλιν δὲ τὸ μ' ἤγουν τὸ ζῶον κατὰ παντὸς τοῦ ν' ἤγουν τοῦ ἀνθρώπου κατηγορεῖται· κατ' οὐδενὸς δὲ τοῦ ξ' ἤγουν τοῦ λίθου, συνάγεται συμπέρασμα ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὐδενὶ λίθῳ. οὗτος ὁ συλλογισμός ἐστι δεύτερος τρόπος τοῦ β' σχήματος· διὰ τὸ τελειοῦσθαι ἐκ δύο

ἀντιστροφῶν. μέλλων δὲ ἀντιστροφὴν ποιῆσαι, τὴν μὲν πᾶς ἀντιστρέψαι οὐ δύναται. διὰ τὸ τὴν πᾶς ἀντιστρέφειν πρὸς τὴν μερικὴν καταφατικήν. οὐδέποτε δὲ γίνεται συλλογισμὸς τῆς μείζονος οὔσης μερικῆς. τῆς δὲ ἐλάττονος καθόλου. ἀνάγκη ἄρα ἀντιστρέψαι τὴν ἐλάττονα καὶ εἰπεῖν. εἰ τὸ ζῶον οὐδενὶ λίθῳ. καὶ ὁ λίθος οὐδενὶ ζώῳ. τὸ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ, καὶ ὁ λίθος ἄρα οὐδενὶ ἀνθρώπῳ. ἀλλ' ἐπεὶ οὐ προέκειτο δεῖξαι τὸν λίθον οὐδενὶ ἀνθρώπῳ εἶναι, ἀντιστρεπτέον τὸ συμπέρασμα καὶ εἰπεῖν. εἰ ὁ λίθος οὐδενὶ ἀνθρώπῳ συνήχθη δι' ἀντιστροφῆς. καὶ ὁ ἄνθρωπος ἄρα ἔσται οὐδενὶ λίθῳ. ἡ γὰρ οὐδεὶς ἀντιστρέφει πρὸς ἑαυτήν ὥστε ἔσται διὰ τῆς ἀντιστροφῆς ὁ αὐτὸς συλλογισμὸς γενόμενος. ἤγουν ὁ β' τρόπος τοῦ α' σχήματος. δείκνυται καὶ διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς, οὕτως. εἰ ψεύδεται ὁ συμπεραίνων ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὐδενὶ λίθῳ, ἀληθεύσει ὁ λέγων ὅτι ὁ ἄνθρωπός τινι λίθῳ. ἐπεὶ παντὸς γὰρ ἀντικειμένου ἡ κατάφασις ἢ ἡ ἀπόφασις ἀληθεύει. ἔχει δὲ καὶ τὸ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ. καὶ γίνεται ὁ τρίτος τρόπος τοῦ α' σχήματος, συνάγων συμπέρασμα ὅτι τὸ ζῶόν τινι λίθῳ ἐστίν. ἀλλ' ἦν καὶ οὐδενὶ λίθῳ. πόθεν οὖν τὸ ἀδύνατον τοῦτο συνήχθη τὸ τὸ ζῶον καὶ τινὶ λίθῳ εἶναι καὶ οὐδενί. ἢ πάντως ἀπὸ μιᾶς τῶν δύο τούτων προτάσεων. ἀλλ' ἡ μὲν μία ἡ τὸ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ εἶναι λέγουσα, ἔστιν ἀληθής. λείπεται ἄρα τὴν σὴν ὑπόθεσιν εἶναι ψευδῆ, τό, ὁ ἄνθρωπος τινὶ λίθῳ. ἐκ ταύτης γὰρ συνήχθη καὶ τὸ ἀδύνατον. καὶ ἐπεὶ ἐκ τῆς σῆς ὑποθέσεως ἀδύνατόν τι συνήχθη, ἀληθεύει ἄρα τὸ οὐδενί. ἔστι δὲ δεικνῦσαι αὐτά. ἤγουν τὸν α' καὶ β' τρόπον τοῦ δευτέρου σχήματος, καὶ εἰς τὸ ἀδύνατον ἀπάγοντας. ἤγουν διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς. εἰ γοῦν οὕτω ληφθῶσιν οἱ ὅροι ὥστε τὸν μὲν μέσον κατὰ παντὸς κατηγορεῖσθαι τοῦ ἑνὸς ἄκρου. τοῦ δὲ ἑτέρου ἄκρου κατὰ μηδενός. τουτέστιν εἰ ληφθῶσιν δύο προτάσεις ἀνομοιοσχήμονες ἐν δευτέρῳ σχήματι, οὐ γίνεται συλλογισμὸς τέλειος. ἐπεὶ τελεῖται δὲ ἤγουν τελειοῦται τὸ ἀναγκαῖον τουτέστι τὸ συμπέρασμα. οὐ μόνον ἐκ τῶν ἐξ ἀρχῆς ληφθεισῶν προτάσεων, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἄλλων. ἤγουν ἐκ τῆς ἀντιστροφῆς καὶ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς. ἐκ τούτου τοῦ ῥητοῦ ἑρμηνεύσεις καὶ τὸ ἐξ ἀρχῆς τῶν τριῶν σχημάτων ῥηθέν. τό, ἀτελῆ δὲ λέγω συλλογισμόν, τὸν προσδεόμενον ἑνὸς ἢ πλειόνων. οὐ μόνον γὰρ νοεῖται ὡς ἡρμήνευται, ἔμπροσθεν. τὸ μὲν ἑνὸς ἀντὶ μιᾶς ἀντιστροφῆς νοηθέν. τὸ δὲ πλειόνων ἀντὶ δύο ἀντιστροφῶν, ἀλλὰ νοεῖται καὶ οὕτως. τὸν προσδεόμενον ἑνὸς ἤγουν μιᾶς ἀντιστροφῆς καὶ πλειόνων. ἤγουν δύο ἀντιστροφῶν. καὶ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς, εἰς τελείωσιν τοῦ συλλογισμοῦ. εἰκότως τὴν οὐσίαν κατηγόρησε τοῦ ἀριθμοῦ ὁ ἀριστοτέλης, πυθαγορικῇ δόξῃ ἑπόμενος. εἰ γὰρ καὶ ὁ ἀριθμὸς οὐσία οὐκ ἔστι ἀλλὰ ποσόν, ἀλλ' οἵ γε πυθαγόρειοι οὐσίας ἔλεγον εἶναι τοὺς ἀριθμούς. καὶ τὴν μὲν μονάδα, εἰκόνα ἔλεγον ἔχειν τοῦ εἴδους οὐσίας οὔσης. ὡς γὰρ ἡ μονὰς ἀμερής ἐστι καὶ ἀδιαίρετος, οὕτω καὶ τὸ εἶδος αὐτὸ καθ' ἑαυτό, ἀμερές ἐστι καὶ ἀδιαίρετον τῇ ἑαυτοῦ φύσει. εἰ δὲ καὶ διαιρετὸν δοκεῖ καὶ μεμερισμένον, ἀλλὰ διὰ τὴν ὕλην ἔχει τὸ μεριστὸν καὶ τὸ διαιρετόν. τῆς γὰρ ὕλης ἐστὶ τὸ διαιρεῖσθαι καὶ τὸ μερίζεσθαι οὐχὶ τοῦ εἴδους. εἶδος δὲ ἐστίν, ὁ ὁρισμός, ἑκάστου. τοῦ μὲν πυρὸς ὁρισμός, τό, οὐσία θερμὴ καὶ ξηρά. τοῦ δὲ ὕδατος οὐσία ὑγρὰ καὶ ψυχρά. τοῦ ἀέρος οὐσία θερμὴ καὶ ὑγρά. τῆς γῆς οὐσία ψυχρὰ καὶ ξηρά. τοῦ ἀνθρώπου τὸ ζῶον λογικὸν θνητόν. τὴν δὲ δυάδα εἰκόνα ἔλεγον ἔχειν τῆς ὕλης. ὡς γὰρ ἡ δυὰς α' τῶν ἀριθμῶν, διαιρεῖται εἰς β' μονάδας καὶ μερίζεται· ἀλλὰ καὶ πᾶσα διαίρεσις κατὰ διχοτομίαν γενομένη ἐς ἄπειρον προβαίνει, οὕτω καὶ ἡ ὕλη οὐσία οὖσα τὸ διαιρετὸν ἔχει καὶ μεριστὸν καὶ ἐπ' ἄπειρα τέμνεσθαι. τὴν δὲ τριάδα ἔλεγον ἔχειν εἰκόνα τοῦ σώματος οὐσίας ὄντος. διαιρεῖται γὰρ καὶ τοῦτο εἰς γ'. πλάτος. μῆκος. καὶ βάθος. φανερὸν οὖν ὅτι ἐν τῷ β' σχήματι. ἐὰν μέλλῃ γενέσθαι συλλογισμὸς καθόλου ὄντων τῶν ὅρων ἤγουν τοῦ μέσου καθόλου κατηγορουμένου κατὰ τῶν δύο ἄκρων, ἀνάγκη καὶ τοὺς ὅρους ἔχειν ὡς εἴπομεν. ὥστε τὸν μέσον τοῦ μὲν ἑνὸς ἄκρου κατὰ παντὸς κατηγορεῖσθαι. τοῦ δὲ ἑτέρου κατὰ μηδενός. ἄλλως δὲ ἐχόντων τῶν ὅρων, ἤγουν ἐὰν ὁ μέσος κατὰ τῶν δύο ἄκρων κατηγορεῖται κατὰ παντὸς ἢ κατὰ μηδενός, οὐ γίνεται τὸ ἀναγκαῖον. ἤγουν συμπέρασμα, οὐ συνάγεται οὐδὲ συλλογισμὸς γίνεται. ὅταν δὲ ὁ μέσος ὅρος ἤγουν τὸ μ' κατὰ παντὸς κατηγορῆται τοῦ ν' ἢ κατὰ μηδενός. ὁ δὲ μέσος κατηγορεῖται κατὰ τοῦ ἐλάττονος ἄκρου τοῦ ξ' μερικῶς καὶ ἀντικειμένως τῇ καθόλου προτάσει ἤγουν εἰ μὲν ἡ καθόλου πρότασις ἐστι στερητική. ληπτέον τὴν ἐλάττονα πρότασιν, μερικὴν καταφατικήν. εἰ δὲ κατηγορική ἐστιν ἡ καθόλου πρότασις, ληπτέον τὴν ἐλάττονα πρότασιν μερικὴν στερητικήν. οὕτω γὰρ ἐχόντων τῶν ὅρων. ἀνάγκη γίνεσθαι συλλογισμὸν συνάγοντα τὸ συμπέρασμα, τὸ κατὰ μέρος στερητικόν. ἤγουν τὸ οὐ παντί. εἰ δὲ τὸ μ' ἤγουν τὸ λογικὸν παντὶ ὑπάρχει τῷ ν' ἤγουν τῷ ἀνθρώπῳ. οὐ παντὶ δὲ ὑπάρχει τῷ ξ' ἤγουν τῷ ἐμψύχῳ, συναχθήσεται συμπέρασμα. ὅτι ὁ ἄνθρωπος. οὐ παντὶ ὑπάρχει τῷ ξ' τῷ ἐμψύχῳ. εἰ γὰρ ψεύδεται τὸ οὐ παντί, ἀληθεύσει τὸ παντί. ἔκειτο δὲ καὶ τὸ μ' κατὰ παντὸς τοῦ ν' καὶ συμπερανθήσεται ὅτι τὸ μ' παντὶ ὑπάρχει τῷ ξ'. ὑπέκειτο δὲ τὸ μ' οὐ παντὶ ὑπάρχειν τῷ ξ'. καὶ ἐπεὶ ἀδύνατόν τι συνάγεται ἀπὸ τοῦ λέγειν σε τὸν ἄνθρωπον παντὶ ἐμψύχῳ. ἀληθὲς ἄρα τὸ οὐ παντί. καὶ διὰ μὲν τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς οὕτω δείκνυται. διὰ δὲ τῆς ἀντιστροφῆς, οὐ δυνατὸν δειχθῆναι. εἰ γὰρ ἀντιστραφήσεται ἡ πᾶς εἰς τὴν τίς, γίνονται καὶ αἱ δύο προτάσεις μερικαί. ἤγουν τὶς καὶ οὐ πᾶς. ἀπὸ δὲ δύο μερικῶν, συλλογισμὸς οὐ γίνεται. ἀλλ' οὐ δὲ τὴν οὐ πᾶς δυνατὸν ἀντιστραφῆναι. ἔμαθες γὰρ αὐτὴν μὴ ὡρισμένως ἀντιστρέφειν. ἀλλ' ἐπὶ μὲν τῆς ἀδυνάτου ὕλης, εἰς τὴν οὐδεὶς ἀντιστρέφειν. ἐπὶ δὲ τῆς ἀναγκαίας, εἰς τὴν πᾶς. ἐπὶ δὲ τῆς ἐνδεχομένης πρὸς ἑαυτὴν καὶ πρὸς τὴν τίς. τὸ δὲ εἰ τὸ μ' ᾧ μὲν ν' παντὶ ὑπάρχει. ᾧ δὲ ξ' μὴ παντί, δοκεῖ μὲν περισσὸν εἰρῆσθαι διὰ τὸ ἄνωθεν εἰρῆσθαι. εἰ δέ τις πρὸς ἀκρίβειαν ἀπίδοι, οὐ περιττὸν εὑρήσει τοῦτο κείμενον. διότι τὸ παντὶ καὶ τὸ οὐ τινὶ εἰ καὶ ταυτὸν σημαίνουσιν, ἀλλὰ τῇ προφορᾷ ἕτεραί εἰσι. καὶ διὰ τοῦτο θεὶς ἄνωθεν τὸν συλλογισμὸν τὸν ἐκ τοῦ οὐ παντὶ καὶ τοῦ οὐ τινὶ παρακατιὼν τίθησι καὶ συλλογισμόν, ἐκ τοῦ οὐ παντὶ καὶ τοῦ παντί. ἀπόδειξις δὲ αὐτῶν ἐστὶν ἡ αὐτὴ ἤγουν διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς.

ληπτέον δὲ ὅρα· εἰς τὸ μ΄ τὸ ζῶον ἢ τὸ λογικόν· εἰς τὸ ν΄ τὸν ἄνθρωπον· καὶ εἰς τὸ ξ΄ τὸ ἔμψυχον. εἰ δὲ τὸ μ΄ ἐστὶν οὐδενὶ τῷ ν΄. οὐ παντὶ δὲ τῷ ξ΄, συλλογισμὸς οὐκ ἔσται. συνάγεται γὰρ καὶ τὸ παντὶ καὶ τὸ μηδενί. καὶ λαβὼν ὅρους· ζῶον· χιών· μέλαν, συνάξεις τὸ μηδενί. οὐχ εὑρήσεις δὲ ὅρους δι᾽ ὧν συνάξεις τὸ πάντα. διότι ὁ λέγων τὸ μ΄ οὐ παντὶ ὑπάρχει τῷ ξ΄, συνάγει ὅτι τὸ μ΄ ὑπάρχει καὶ τινὶ τῷ ξ΄. ἔμαθες γὰρ τὴν οὐ πᾶς ἰσοδυναμεῖν τῇ τινὶ, ἐπὶ τῆς ἐνδεχομένης ὕλης. εἰ δὲ λέγει τις δυνατὸν εἶναι ἀπὸ τῆς οὐδεὶς καὶ οὐ πᾶς συναχθῆναι συμπέρασμα. ὅτι τὸ ν΄ παντὶ τῷ ξ΄, ἔστω. ἐπεὶ καὶ τὸ μ΄ οὐδενὶ τῷ ν΄ ἐστί. τὸ δὲ ν΄ παντὶ τῷ ξ΄, κατὰ σὲ ἔσται καὶ τὸ μ΄ οὐδενὶ τῷ ξ΄. ἀλλ᾽ ὑπέκειτο τὸ μ΄ τινὶ τῷ ξ΄. ἰσοδυναμεῖ γὰρ καὶ ἡ οὐ πᾶς τῇ τὶς ἐπὶ τῆς ἐνδεχομένης ὕλης. ἀλλ᾽ ἐπεὶ ἀδιόριστός ἐστιν ἡ οὐ πᾶς καὶ ἐπὶ τῆς ἀδυνάτου ὕλης. ἡ οὐ πᾶς, ἀληθεύει διὰ τὴν οὐδείς. ἰσοδυναμεῖ γὰρ ταύτῃ ἐπὶ ταύτης τῆς ὕλης. ὁ γὰρ λέγων τὸ πτερωτὸν οὐ παντὶ ἀνθρώπῳ. οὐκ ἄλλο τι λέγει, ἀλλ᾽ ἢ οὐδενί. καὶ ἐπεὶ ὡς εἴπομεν ἀληθεύει τὸ λέγειν. τὸ μ΄ οὐ παντὶ ὑπάρχει τῷ ξ΄· καὶ εἰ μηδενὶ ὑπάρχει. ἤγουν ἀντὶ τῆς οὐδεὶς λαμβανόμενον, ἐὰν λάβῃς ὅρους ἀπὸ τῆς ἀδυνάτου ὕλης. ἐν ᾗ ἡ οὐ πᾶς ἰσοδυναμεῖ τῇ οὐδείς, ἔχεις δὲ καὶ τὴν μείζονα πρότασιν οὐδείς. ἀπὸ τῆς οὐδεὶς καὶ οὐδείς, συλλογισμὸς ὄπισθεν οὐκ ἐγένετο. καὶ λοιπὸν οὐδὲ νῦν γενήσεται. ληπτέον ὅρους δι᾽ ὧν συνάξεις τὸ παντί· ζῶον ἄψυχον λίθος. τὸ γὰρ λέγειν τὸ ζῶον οὐ παντὶ λίθῳ, ταυτόν ἐστι τῷ οὐδενί. εἰ δὲ τὸ μ΄ κατὰ παντὸς τοῦ ν΄ κατηγορεῖται. τινὶ δὲ τῷ ξ΄ ὑπάρχει συλλογισμὸς οὐδ᾽ οὕτως ἔσται. συνάγεται γὰρ καὶ τὸ παντὶ καὶ τὸ μηδενί. καὶ τὸ μὲν μηδενὶ συνάξεις λαβὼν ὅρους λευκὸν κύκνον καὶ λίθον. οὐκ ἔστι δὲ λαβεῖν ὅρους δι᾽ ὧν συνάξεις καὶ τὸ παντὶ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν ἣν καὶ πρότερον εἴπομεν. ὡς γὰρ ἡ οὐ πᾶς ἰσοδυναμεῖ τῇ τὶς καὶ τῇ οὐδείς, οὕτω καὶ ἡ τὶς ἰσοδυναμεῖ ἐπὶ τῆς ἐνδεχομένης ὕλης τῇ οὐ πᾶς. τὸ γὰρ λέγειν τὸ λευκὸν τινὶ ἀνθρώπῳ, ταυτόν ἐστι τῷ λέγειν οὐ παντὶ ἀνθρώπῳ. ἐπὶ δὲ τῆς ἀναγκαίας ὕλης ἀληθεύει διὰ τὴν πᾶς καὶ ἰσοδυναμεῖ ταύτῃ. ὁ λέγων γὰρ τὸ ἀναπνεῖν ὑπάρχει τινὶ ἀνθρώπῳ, ἀληθεύει διὰ τὸ πάντας ἀνθρώπους ἐξ ἀνάγκης ἀναπνεῖν. εἰ γὰρ πάντες ἀναπνέουσιν, ἀνάγκη καὶ τινά. εἰ δέ τις λέγει δυνατὸν εἶναι ἀπὸ τῆς πᾶς καὶ τὶς συμπεράνασθαι ὅτι τὸ ν΄ παντὶ τῷ ξ΄, ἔστω. καὶ ἐπεὶ τὸ μ΄ παντὶ τῷ ν΄. τὸ ν΄ παντὶ τῷ ξ΄ κατὰ σέ. καὶ τὸ μ΄ ἄρα παντὶ τῷ ξ΄. ἀλλ᾽ ὑπέκειτο τὸ μ΄ καὶ παντὶ τῷ ξ΄. ἡ γὰρ τὶς ἰσοδυναμεῖ τῇ οὐ πᾶς ὡς εἴπομεν. οὐκ ἄρα δυνατὸν τὸ παντὶ συναχθῆναι συμπέρασμα. εἴγε ἀδύνατόν τι ἐξ αὐτοῦ ἕπεται. ἀλλ᾽ ἐκ τοῦ ἀδιορίστου δειχθήσεται ἀσυλλόγιστον. ἐπεὶ γὰρ ἡ τὶς ἀδιόριστός ἐστι, καὶ ποτὲ μὲν ἰσοδυναμεῖ τῇ οὐ πᾶς ὡς ἐπὶ τῆς ἐνδεχομένης ὕλης. ποτὲ δὲ τῇ πᾶς ὡς ἐπὶ τῆς ἀναγκαίας ὕλης, ἐὰν λάβῃς ὅρους ἐν οἷς ἡ τὶς ἀντὶ τῆς πᾶς ἔσται, συλλογισμὸς οὐκ ἔσται. δέδεικται γὰρ ὄπισθεν μὴ γίνεσθαι συλλογισμὸν ἀπὸ τῆς πᾶς καὶ πᾶς. λάβε τὸ μ΄ οὐσίαν. τὸ ν΄ ζῶον. καὶ τὸ ξ΄ ἄνθρωπον. ὁ γοῦν λέγων τὴν οὐσίαν τινὶ ἀνθρώπῳ ὑπάρχει, πάντα ἄνθρωπον λέγει τὴν οὐσίαν εἶναι. ἀλλ᾽ οὐδὲ εἰ τὸ μ΄ ὑπάρχει τινὶ τῷ ν΄ καὶ τινὶ τῷ ξ΄ ἔσται συλλογισμός. ἢ μὴ ὑπάρχει. ἤγουν μὴ τινί. οἷον τὸ μ΄ οὐ τινὶ τῷ ν΄. τὸ μ΄ οὐ τινὶ τῷ ξ΄. ἢ τὸ μὲν μ΄ ὑπάρχει τινὶ τῷ ν΄ τῷ δὲ ξ΄ μή. ἤγουν οὐ παντί. ἢ τοὐναντίον. ἢ μηδετέρῳ παντί. ὅταν τὸ μ΄ οὐ παντὶ ὑπάρχει τῷ ν΄ καὶ οὐ παντὶ τῷ ξ΄. εἰ ἀδιορίστως. ὡς εἴ τις εἴποι. τὸ μ΄ ὑπάρχειν τῷ ν΄. καὶ ὑπάρχειν τῷ ξ΄. ἢ τὸ μ΄ οὐχ ὑπάρχειν τῷ ν΄ καὶ οὐχ ὑπάρχειν τῷ ξ΄. ἃ ἢ ἐνυπάρξει τοῖς ὅροις ἐξ ἀνάγκης ὡς ἐπὶ τῆς ἀντιστροφῆς. οἱ γὰρ ὅροι οἱ ληφθέντες ἐν ταῖς κειμέναις προτάσεσιν, ἐκεῖνοι λαμβάνονται καὶ ἐπὶ τῆς ἀντιστροφῆς. μόνης τῆς τάξεως ἐναλλαττομένης. ὁ γὰρ ὑποκείμενος γίνεται κατηγορούμενος. καὶ ὁ κατηγορούμενος γίνεται ὑποκείμενος. ἢ τίθεται τὸ προσλαμβανόμενον ὡς ὑπόθεσις. ὡς ἐπὶ τῆς ἀδυνάτου ἀπαγωγῆς. συναχθέντος γὰρ συμπεράσματος τοῦ οὐ παντί. εἴ τις ἐνίσταται μὴ καλῶς συναχθῆναι, λαμβάνομεν τὸν λόγον τοῦ ἀνθισταμένου εἰσάγοντες τὸ παντί.

Ἀρχὴ τοῦ γ΄ σχήματος.

Εἰ μὲν ὁ μέσος ὅρος κατηγορεῖται κατ᾽ ἀμφοτέρων τῶν ἄκρων, γίνεται τὸ δεύτερον σχῆμα. ἀνομοιοσχημόνων τηρουμένων τῶν προτάσεων. ἐὰν δὲ τῷ αὐτῷ ἤγουν τῷ μέσῳ. τὸ μὲν τῶν ἄκρων παντὶ ὑπάρχει, τὸ δὲ μηδενί, ἢ ἄμφω τὰ ἄκρα πάντα τῷ μέσῳ ὑπάρχουσιν ἢ μηδενί, γίνεται τὸ γ΄ σχῆμα. ἐνταῦθα δὲ ἔμιξε καὶ τοὺς συλλελογισμένους συλλογισμοὺς καὶ τοὺς ἀσυλλογίστους. οὓς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν καθαρῶς διακρινεῖ. ἐν αὐτῷ δὲ τῷ γ΄ σχήματι, μέσον λέγει τὸ σ΄. καθ᾽ οὗ τὰ ἄκρα ἄμφω ἤγουν τὸ π΄ καὶ τὸ ρ΄ κατηγοροῦνται. ἄκρα δὲ λέγει τὸ π΄ καὶ τὸ ρ΄ ἃ καὶ κατηγοροῦνται. μεῖζον δὲ ἄκρον. τὸ πορρωτάτω τοῦ μέσου. ἤγουν τὸ π΄. ὃ πορρωτάτω τοῦ μέσου λέγεται εἶναι, ὡς μὴ τηροῦν τὸ ἴδιον τοῦ μέσου. ἴδιον γάρ ἐστι τοῦ μέσου, τὸ ὑποκεῖσθαι ἀμφοτέροις τοῖς ἄκροις. τὸ δὲ π΄ κατηγορεῖται μόνως. καὶ γὰρ καὶ τοῦ σ΄ κατηγορεῖται, καὶ τοῦ ρ΄ ἐν τῷ συμπεράσματι. ἔλαττον δὲ ἄκρον τὸ ἐγγίζον τῷ μέσῳ. ἐγγίζει δὲ τῷ μέσῳ, ὡς τηροῦν τὸ ἴδιον αὐτοῦ. ἤγουν τὸ ὑποκεῖσθαι. εἰ γὰρ καὶ τὸ ρ΄ κατηγορεῖται κατὰ τοῦ σ΄, ἀλλ᾽ ἐν τῷ συμπεράσματι ὑπόκειται τῷ π΄. τίθεται δὲ τὸ μέσον ἐν τῇ καταγραφῇ. ἔξω μὲν τῶν ἄκρων, ὡς μὴ μέσον αὐτῶν κείμενον. ἔσχατον δὲ ὡς ὑποκείμενον. ἀμφοτέροις τοῖς ἄκροις ὅταν τὸ π΄ καὶ τὸ ρ΄ παντὶ τῷ σ΄ ὑπάρχει. ληπτέον δὲ τὸ π΄ ζῶον. τὸ ρ΄ οὐσίαν. καὶ τὸ σ΄ ἄνθρωπος. συναχθήσεται συμπέρασμα ὅτι τὸ ζῶον τινὶ οὐσίᾳ. ὅτι δὲ καλῶς συνήχθη τὸ τὶς δειχθήσεται ἡ ἀντιστροφή, ἀντιστραφείσης τῆς ἐλάττονος προτάσεως. εἰ γὰρ ἡ οὐσία παντὶ ἀνθρώπῳ, καὶ ὁ ἄνθρωπός τινι οὐσίᾳ. καὶ ἐπεὶ ὁ ἄνθρωπός τινι οὐσίᾳ. τὸ δὲ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ ὑπάρχει, γίνεται ὁ τρίτος τρόπος τοῦ α΄ σχήματος. συνάγων ὅτι τὸ ζῶον τινὶ οὐσίᾳ ὑπάρχει. δειχθήσεται καὶ διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον

ἀπαγωγῆς. εἰ γὰρ ἐκ δύο προτάσεων καταφατικῶν καθόλου ἐν τρίτῳ σχήματι οὐ συνάγεται τὸ τινὶ συμπέρασμα, ἀνάγκη συναχθῆναι τὸ οὐδενί. ἐπειδὴ γὰρ τῶν ἀντιφατικῶς ἀντικειμένων, ἢ ἡ κατάφασις ἢ ἡ ἀπόφασις. καὶ εἰ τὸ ζῶον οὐδὲ μιᾷ οὐσίᾳ κατὰ τὸν ἀντιπίπτοντα ἡ δὲ οὐσία παντὶ ἀνθρώπῳ, γίνεται ὁ δεύτερος τρόπος τοῦ πρώτου σχήματος. συνάγων τὸ ζῶον οὐδενὶ ἀνθρώπῳ ὑπάρχειν. ἦν δὲ τὸ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ. ἀδύνατον ἄρα τὸ ζῶον καὶ παντὶ ὑπάρχειν ἀνθρώπῳ καὶ οὐδενί. τὸ δ᾽ ἀδύνατον συνήχθη, οὐκ ἀπὸ τῆς κειμένης προτάσεως. ἀλλὰ παρὰ τῆς ὑποτεθείσης παρὰ τοῦ ἀντιπίπτοντος. ἤγουν τῆς ὅτι τὸ ζῶον, οὐδὲ μιᾷ οὐσίᾳ. καὶ ἐπεὶ τὸ ἄτοπον συνήχθη ἀπὸ τοῦ μηδενὶ ἀληθὲς ἄρα τὸ τινί. δειχθήσεται δὲ τὸ συμπέρασμα τοῦτο, ἐκ τοῦ ἐκθέσθαι ἤγουν καὶ ἐκ τῆς ἐκθέσεως. εἰ γὰρ ἡ οὐσία κατὰ παντὸς ἀνθρώπου κατηγορεῖται, λοιπὸν καὶ κατὰ πάντων τῶν μερῶν τοῦ ἀνθρώπου κατηγορηθήσεται. ἔκθου οὖν μέρος τοῦ σ᾽ τοῦ ἀνθρώπου, τὸ ν᾽ ἤγουν τὸν σωκράτην. ἀλλ᾽ εἰ καὶ τὸ ζῶον κατὰ παντὸς ἀνθρώπου κατηγορεῖται, λοιπὸν καὶ κατὰ τοῦ σωκράτους κατηγορηθήσεται. εὑρίσκεται γοῦν ὁ σωκράτης μέρος καὶ τοῦ ζώου καὶ τῆς οὐσίας. καλῶς ἄρα συνήχθη ὅτι τὸ ζῶον τινὶ οὐσίᾳ ἤγουν τῷ σωκράτει. καὶ εἰ τὸ ρ᾽ ἤγουν τὸ ζῶον κατηγορεῖται κατὰ παντὸς τοῦ σ᾽ ἤγουν τοῦ λογικοῦ. τὸ δὲ π᾽ ἤγουν τὸ ἄλογον κατ᾽ οὐδενὸς τοῦ λογικοῦ. ἔσται συλλογισμὸς καὶ συμπέρασμα ὅτι τὸ π᾽ τινὶ τῷ ρ᾽ οὐχ ὑπάρξει. ἤγουν τὸ ἄλογον οὐ παντὶ ζώῳ. ὁ γὰρ αὐτὸς τρόπος ἔσται τῆς ἀποδείξεως. τουτέστι ἀποδειχθήσεται γὰρ καὶ διὰ τῆς ἀντιστροφῆς καὶ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς. ὥσπερ καὶ τὸν πρῶτον τρόπον τοῦ τρίτου σχήματος ἀπεδείξαμεν.

Εἰ δὲ τὸ ἓν τῶν ἄκρων καθόλου κατηγορεῖται κατὰ τοῦ μέσου. τὸ δὲ ἕτερον μερικῶς, ἐὰν τὸ καθόλου κατηγορούμενον κατὰ τοῦ μέσου καταφατικῶς κατηγορεῖται. τὸ δὲ κατηγορούμενον μερικῶς κατὰ τοῦ μέσου, καταφατικῶς ὡσαύτως κατηγορεῖται, ἀνάγκη γίνεσθαι συλλογισμόν. κἂν ὁποτέρου γοῦν ἡ καθόλου τῶν ὅρων. ἤγουν εἴτε τὸ π᾽ κατὰ παντὸς κατηγορεῖται τοῦ σ᾽. τὸ δὲ ρ᾽ κατά τινος τοῦ σ᾽, εἴτε τὸ ρ᾽ κατὰ παντὸς τοῦ σ᾽. εἰ γὰρ τὸ μὲν ρ᾽. ἤγουν τὸ ἔμψυχον κατὰ παντὸς τοῦ σ᾽. ἤγουν τοῦ ζώου κατηγορεῖται. τὸ δὲ π᾽ ἤγουν τὸ λευκὸν κατά τινος ζώου κατηγορεῖται, συμπεραίνεται ὅτι τὸ λευκὸν τινὶ ἐμψύχῳ. μέλλων δὲ τοῦτο δεῖξαι διὰ τῆς ἀντιστροφῆς, ἀδύνατον τὴν ἐλάττονα πρότασιν τὴν πᾶς ἀντιστρέψαι. ἵνα μὴ καὶ ἡ μείζων πρότασις καὶ ἡ ἐλάττων μερικαὶ γένωνται. ἐκ δὲ δύο μερικῶν, συλλογισμὸς οὐκ ἔσται. ἀνάγκη γοῦν ἀντιστρέψαι τὴν μείζονα εἰ γὰρ τὸ λευκὸν τινὶ ζώῳ, καὶ τὸ ζῶον τινὶ λευκῷ καὶ ἐπεὶ τὸ ἔμψυχον παντὶ ζώῳ. τὸ δὲ ζῶον τινὶ λευκῷ, συμπεραίνεις ὅτι τὸ ἔμψυχον τινὶ λευκῷ ὑπάρχει. ἀλλ᾽ οὐ πρόσκειται δεῖξαι τοῦτο. ἀλλ᾽ ὅτι τὸ λευκὸν τινὶ ἐμψύχῳ. ὥστε ἐπεὶ ἀντιστρέφει ἡ τὶς πρὸς ἑαυτήν, εἰ τὸ ἔμψυχόν τινι λευκῷ, καὶ τὸ λευκὸν τινὶ ἐμψύχῳ. καὶ δέδεικται διὰ δύο ἀντιστροφῶν. δειχθήσεταί γε καὶ διὰ τῆς ἐκθέσεως. εἰ τὸ ἔμψυχον κατὰ παντὸς ζώου κατηγορεῖται, καὶ κατὰ τοῦ πλάτωνος ἄρα κατηγορηθήσεται. μέρους ὄντος τοῦ ζώου. ὥστε ὁ πλάτων μέρος ἐστὶ καὶ τοῦ ἐμψύχου. καλῶς ἄρα συμπεραίνεται. ὅτι ὁ ἄνθρωπος τινὶ ἐμψύχῳ. ἤγουν τῷ πλάτωνι. διότι καὶ ὁ ἄνθρωπος κατά τινος ζώου κατηγορούμενος, κατὰ τοῦ πλάτωνος κατηγορεῖται. μέρος ἄρα καὶ ὁ πλάτων τοῦ ἀνθρώπου. ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἡ μείζων ἐστὶ καθόλου καταφατική. ὡς τὸ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ. ἡ δὲ ἐλάττων μερικὴ καταφατικὴ ὡς τὸ λευκὸν τινὶ ἀνθρώπῳ, ἔσται συμπέρασμα ὅτι τὸ ζῶον τινὶ λευκῷ. ἀποδειχθήσεται δὲ τὸ συμπέρασμα καλῶς συναχθὲν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἤγουν διὰ τῆς ἀντιστροφῆς εἰ ἀντιστρέψεις τὴν ἐλάττονα πρότασιν. καὶ διὰ τῆς ἀδυνάτου ἀπαγωγῆς. καὶ διὰ τῆς ἐκθέσεως. ἔκθου γὰρ μέρος τοῦ ἀνθρώπου τὸν σκύθην ὁ γοῦν λέγων τὸ λευκὸν τινὶ ἀνθρώπῳ ὑπάρχει, κατὰ τοῦ σκύθου τὸ λευκὸν κατηγορεῖ. ἀλλὰ καὶ τὸ ζῶον παντὸς ἀνθρώπου κατηγορούμενον, κατηγορηθήσεται καὶ τοῦ σκύθου. μέρος ἄρα τοῦ λευκοῦ καὶ τοῦ ζώου ὁ σκύθης. καλῶς ἄρα συμπεραίνεται τὸ ζῶον τινὶ λευκῷ ὑπάρχειν ἤγουν τῷ σκύθῃ. ἔστι δὲ καὶ ὁ συλλογισμὸς ὁ ἀπὸ τῆς πᾶς καὶ τὶς, ἁπλούστερός ἐστι τῆς ἀπὸ τῆς τὶς καὶ πᾶς συλλογισμοῦ. καθόσον οὗτος μὲν διὰ μιᾶς ἀντιστροφῆς δείκνυται. ὁ δ᾽ ἀπὸ τῆς τὶς καὶ πᾶς, διὰ δύο ἀντιστροφῶν. καὶ διὰ τοῦτο ἔδει τὸν ἀπὸ τῆς πᾶς καὶ τίς, προταχθῆναι ὡς ἁπλούστερον. τοῦ ἀπὸ τῆς τὶς καὶ πᾶς. προετάγη δὲ οὗτος. διότι ἐπειδὴ τοῦ τρίτου σχήματος, τὸ κῦρος καὶ τὴν σύστασιν τοῦ συλλογισμοῦ, ἡ ἐλάττων πρότασις ἔχει. εἴγε ἐστὶ καταφατική. ἐπεὶ δὲ ἀπὸ τῆς τὶς καὶ πᾶς οὐ μερικὴν ἔχει τὴν ἐλάττονα καταφατικὴν ἀλλὰ καὶ καθόλου, προετάγη τοῦ συλλογισμοῦ τοῦ ἔχοντος τὴν ἐλάττονα μερικὴν καταφατικήν. τὸ γὰρ καθόλου τιμιώτερον τοῦ μερικοῦ.

Ὁ δὲ συλλογισμὸς ὁ τὴν μείζονα ἔχων στερητικὴν μερικήν. ὡς τὸ λευκὸν οὐ παντὶ ἀνθρώπῳ. τὴν δὲ ἐλάττονα καθόλου καταφατικὴν ὡς τὸ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ, οὐ δείκνυται διὰ τῆς ἀντιστροφῆς. εἰ γὰρ τὴν ἐλάττονα τὴν πᾶς ἀντιστρέψεις, γίνεται ἡ ἐλάττων μερικὴ τίς. ἔχεις δὲ καὶ τὴν μείζονα μερικὴν καὶ στερητικήν. καὶ συλλογισμὸς οὐκ ἔστιν ἀπὸ δύο μερικῶν. δείκνυται δὲ διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς καὶ διὰ τῆς ἐκθέσεως. ἐπεὶ γὰρ τὸ λευκὸν οὐκ ἀπὸ παντὸς ἀνθρώπου ἀποφάσκεται ἀλλ᾽ ἀπό τινος. λάβε μέρος τοῦ ἀνθρώπου οὗ ἀποφάσκεται τὸ λευκόν, τὸν αἰθίοπα. κατηγορεῖται δὲ καὶ τὸ ζῶον κατὰ παντὸς ἀνθρώπου. λοιπὸν καὶ τοῦ αἰθίοπος. μέρος ἄρα ὁ αἰθίοψ τοῦ ζώου καὶ τὸ λευκὸν λοιπὸν οὐ παντὶ ζώῳ ὑπάρχει, τοῦ αἰθίοπος ἀποφάσκεται. τοῦ δὲ μηδενί, οὐκ ἔστι λαβεῖν ὅρους δι᾽ ὧν συναχθήσεται τὸ οὐδενί. διότι τὸ ρ᾽ οὐ παντὶ τῷ σ᾽ ὑπάρχον, τινὶ ὑπάρχει. τὸ γὰρ οὐ πᾶς ταυτόν ἐστι τῷ τὶς

ἐπειδὴ τῆς

ἐπὶ τῆς ἐνδεχομένης ὕλης· ἀπὸ δὲ τῆς πᾶς καὶ τὶς συλλογισμὸς ἐγένετο συνάγων τὸ τινί. εἰ δέ τις ἐνίσταται ἀπὸ τῆς πᾶς καὶ τὶς συνάγεσθαι συμπέρασμα, ὅτι τὸ π' οὐδενὶ τῷ ρ'. ἔστω κατ' ἐκεῖνον συναγόμενον. ἐπεὶ δὲ τὸ π' παντὶ τῷ σ' ὑπάρχει. τὸ δὲ ρ' τινὶ τῷ σ'. ταυτὸν γάρ ἐστι τῷ οὐ παντί, συναχθήσεται συμπέρασμα, ὅτι τὸ π' τινὶ τῷ ρ' ὑπάρχει. ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν ἐνιστάμενόν ἐστι τὸ π' οὐδενὶ τῷ ρ'. καὶ ἐπεὶ ἀδύνατόν ἐστι τὸ τὸ π' εἶναι καὶ τινὶ τῷ ρ' καὶ οὐδενί, ψεύδεται ἄρα τὸ οὐδείς. τινὰ δὲ τῶν ἀντιγράφων, οὕτω ποιοῦσι τὴν εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγήν, εἰ τὸ π' οὐδενὶ τῷ ρ' κατὰ τὸν ἐνιστάμενον, τὸ δὲ ρ' τινὶ τῷ σ'. καὶ τὸ π' ἄρα οὐ παντὶ τῷ σ'. ἀλλ' ὑπέκειτο τὸ π' καὶ παντὶ τῷ σ'. τὸ γοῦν ἀδύνατον· τοῦτο συνήχθη, ἀπὸ τοῦ τὸν ἐνιστάμενον θεῖναι ὅτι τὸ π' οὐδενὶ τῷ ρ' ὑπάρχει. ψευδὲς ἄρα τὸ οὐδενί. Ἐπεὶ δὲ τὸ οὐ παντὶ ἀδιόριστόν ἐστιν ὡς καὶ ἐν τοῖς πρότερον δέδεικται· λαμβάνεται γὰρ ἡ οὐ πᾶς καὶ ἀντὶ τοῦ οὐδεὶς ἐπὶ τῆς ἀδυνάτου ὕλης. ἀληθεύει γὰρ ὁ λέγων τὸ πτερωτὸν οὐ παντὶ ἀνθρώπῳ ὑπάρχει. ὡς τῆς οὐ πᾶς ἐνταῦθα ἰσοδυναμούσης τῇ οὐδενί, λάβε ὅρους ἐν οἷς ἡ οὐ πᾶς ἰσοδυναμεῖ τῇ οὐδεὶς καὶ συνάξεις τὸ οὐδενί. λάβε τὸ π' ἔμψυχον τὸ ρ' λίθος. καὶ τὸ σ' ζῶον. τὸ ἔμψυχον παντὶ ζώῳ. ὁ λίθος οὐ παντὶ ζώῳ. ἤγουν οὐδενί. καὶ τὸ ἔμψυχον ἄρα οὐδενὶ λίθῳ. οἷον τινὶ ἀγρίῳ λέγεται καὶ οὐχὶ παντί, διότι τὸ ἄγριον οὐ μόνον ἐπὶ τῶν ζώων λέγεται, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν φυτῶν· βοτάνας γὰρ ἀγρίας φαμέν. ὅταν δὲ ὁ μείζων ἢ καθόλου στερητικός. ὁ δὲ ἐλάττων μερικὸς στερητικός. οἷον τὸ π' οὐδενὶ τῷ σ'. τὸ ρ' οὐ παντὶ τῷ σ', ἀσυλλόγιστός ἐστιν ὁ συλλογισμός. καὶ τοῦ μὲν μηδενὶ ὑπάρχει εἰσὶν ὅροι, κόραξ· χιών· λευκόν. οὐκ ἔστι δὲ λαβεῖν ὅρους δι' ὧν συνάξεις τὸ παντί. διότι τὸ ρ' οὐ παντὶ τῷ σ', ταυτόν ἐστι τῷ τινὶ καὶ γίνεται συλλελογισμένος ὁ συλλογισμός. ἀπὸ γὰρ τῆς οὐδεὶς καὶ τῆς τίς, συλλογισμός ἐστι συνάγων τὸ οὐ παντί. εἰ δέ τις ἐνίσταται λέγων συνάγεσθαι τὸ συμπέρασμα τὸ π' παντὶ τῷ ρ'. ἦν δὲ καὶ τὸ ρ' τινὶ τῷ σ', ἔσται καὶ τὸ π' τινὶ τῷ σ'. ἀλλ' ὑπέκειτο καὶ οὐδενί. τὸ ἄτοπον συνήχθη, ἐκ τοῦ ὑποθεῖναι συνάγειν τὸν ἐνιστάμενον τὸ π' παντὶ τῷ ρ'. ἀλλ' ἐπεὶ ἡ οὐ πᾶς ἀδιόριστός ἐστι. καὶ οὐ μόνον ἰσοδυναμεῖ τῇ τὶς ἐπὶ τῆς ἐνδεχομένου ὕλης. ἀλλὰ καὶ τῇ οὐδεὶς ἐπὶ τῆς ἀδυνάτου, δείξεις καὶ τὸ παντὶ συναγόμενον εἰ λάβῃς ὅρους ἐν οἷς ἡ οὐ πᾶς, ἰσοδυναμεῖ τῇ οὐδείς. οἷον, ζῶον· ἄνθρωπος· ψιμμύθιον. μέσον τὸ ψιμμύθιον. τὸ δὲ π' ζῶον. τὸ δὲ ρ' ἄνθρωπος. ἐὰν δὲ ἑκάτερον τῶν ἄκρων, κατηγορῆται κατά τινος τοῦ μέσου. ὡς εἶναι τὸ π' τινὶ τῷ σ'. τὸ δὲ ρ' τινὶ τῷ σ' ἢ μὴ ὑπάρχει. ἤγουν οὐ παντί. ὡς εἶναι τὸ π' οὐ παντὶ τῷ σ' καὶ τὸ ρ' οὐ παντὶ τῷ σ'. ἢ ὁ μὲν τινί. ὁ δὲ μὴ παντί. ὡς εἶναι τὸ π' τινὶ τῷ σ', καὶ τὸ ρ' οὐ παντὶ τῷ σ'. ἢ τὸ ἀνάπαλιν, ἢ ἀδιορίστως ὡς τὸ π' ὑπάρχει τῷ σ' καὶ τὸ ρ' ὑπάρχει τῷ σ'. ὅπερ ταυτόν ἐστι τὸ π' τινὶ τῷ σ'. ἢ τὸ π' οὐχ ὑπάρχει τῷ σ'. ὃ ταυτόν ἐστι τὸ οὐ παντί. καὶ τὸ ρ' οὐχ ὑπάρχει τῷ σ'. ὃ ταυτόν ἐστι τῷ οὐ παντί. αἱ γὰρ ἀπροσδιόριστοι προτάσεις, ἰσοδυναμοῦσι τοῖς μερικοῖς προσδιορισμοῖς, συλλογισμὸς οὐ γίνεται. πάντες γὰρ τελειοῦνται προσλαμβανομένων τινῶν. ἤγουν ἢ δι' ἀντιστροφῆς, ἢ διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς, ἢ καὶ δι' ἀμφοτέρων. καὶ ὅτι καθόλου συμπέρασμα, οὐ συνάγεται ἐπὶ τοῦ γ' σχήματος ἀλλὰ πάντα μερικά. Ἐπεὶ δ' ἐμνήσθη καὶ ἀσυλλογίστων συλλογισμῶν, πειρᾶται νῦν δεῖξαι. ποῖοι ἀσυλλόγιστοι συλλογισμοὶ δύνανται θεραπείαν δέξασθαι καὶ συλλελογισμένοι γενέσθαι καὶ ποῖοι οὐ δύνανται θεραπευθῆναι. καὶ φησὶν ὅτι ὁ συλλογισμὸς ὁ ἀπὸ τῆς οὐδεὶς καὶ οὐδείς, ἀσυλλόγιστος διαμένει ἐν α' καὶ β' καὶ γ' σχήματι. ὡσαύτως καὶ ἐπὶ τοῦ β' σχήματος ὁ ἀπὸ τῆς πᾶς καὶ πᾶς, ἀσυλλόγιστος διαμένει. ὅταν γὰρ ἐπιχειρήσας ἀντιστρέψαι πρότασιν. εἴτε τὴν μείζονα εἴτε τὴν ἐλάττονα, ἡ μείζων πρότασις γίνεται μερική. ἀλλὰ καὶ ὁ ἀπὸ δύο μερικῶν. εἴτε καταφατικῶν εἴτε ἀποφατικῶν, συλλογισμὸς καὶ ἐν τοῖς τρισὶ σχήμασι ἀσυλλόγιστος διαμένει. ἂν δὲ ἡ μείζων πρότασις ἢ καθόλου καταφατικὴ ἢ μερικὴ καταφατική. ἡ δὲ ἐλάττων καθόλου ἀποφατική, ἀσυλλόγιστος μὲν ὁ συλλογισμός ἐστι. δύναται δὲ συλλελογισμένος γενέσθαι· τῶν δύο προτάσεων ἀντιστραφεισῶν. πλὴν οὐ συνάξεις συμπέρασμα ὅτι τὸ α' οὐ παντὶ τῷ γ', ἀλλ' ὅτι τὸ γ' οὐ παντὶ τῷ α', ὡσαύτως καὶ ἡ α' β' ἐστὶν οὐ παντί ἡ δὲ β, γ' οὐδενὶ ἐν α' σχήματι. ἀσυλλόγιστος μὲν ὁ συλλογισμός, συλλελογισμένος δὲ ἔσται, ἐὰν ἀντιστρέψῃς καὶ τὰς δύο προτάσεις. καὶ ἐπὶ τοῦ δευτέρου σχήματος, ἐὰν ἡ μείζων ἐστὶ τίς. ἡ δὲ ἐλάττων οὐδείς, ἀσυλλόγιστόν ἐστι τὸ σχῆμα. εἰ δ' ἀντιστρέψας τὴν οὐδεὶς διὰ τῆς ἀντιστροφῆς, συλλελογισμένος γίνεται. συνάγων τὸ ξ', οὐ παντὶ τῷ ν'. ἐὰν δὲ ἡ μείζων ἐστὶ τὶς ἡ δὲ ἐλάττων οὐδεὶς ἐπὶ τοῦ τρίτου σχήματος, ἀσυλλόγιστός ἐστι καὶ οὗτος. ἀντιστραφείσης δὲ τῆς τίς, συλλογισμὸν ποιήσας. ὅτι τὸ ρ' οὐ παντὶ τῷ π'. δῆλον οὖν ἐν τοῖς τρισὶ σχήμασιν. ὅτι οἱ ἀσυλλόγιστοι συλλελογισμένοι γίνονται, διὰ τῆς ἀντιστροφῆς καὶ ὅτι τὸ ἀδιόριστον ἀντὶ τοῦ μερικοῦ προσδιορισμοῦ τοῦ τὶς λαμβανόμενον, τὸν αὐτὸν ποιήσει συλλογισμὸν ἐν πᾶσι τοῖς σχήμασιν. ὃν ἐποίει καὶ ὁ μερικὸς προσδιορισμὸς κείμενος. οἷον εἰ εἴπῃς ὅτι τὸ α' παντὶ τῷ β'. τὸ β' ὑπάρχει τῷ γ', συνάξεις ὅτι τὸ α' τινὶ τῷ γ'. ὃ συνήγετο καὶ ὅτε ἔλεγες ὅτι τὸ β' τινὶ τῷ γ'. Ἡ γὰρ δεικτικῶς τελειοῦται ἤγουν δι' ἀντιστροφῆς, καὶ γίνεται τὸ α' σχῆμα. ἢ διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς καὶ οὕτω τὸ α' σχῆμα γίνεται. Δείξας ποῖαι τῶν ἀσυλλογίστων συζυγιῶν δύνανται ἰαθῆναι καὶ συλλελογισμέναι γενέσθαι. καὶ ποῖαι οὔ, νῦν ὑπομιμνήσκει καὶ τοὺς δύο τρόπους τοὺς καθόλου, τοῦ α' σχήματος. ἤγουν

τὸν ἀπὸ τῆς πᾶς καὶ πᾶς· καὶ τὸν ἀπὸ τῆς οὐδεὶς καὶ πᾶς· ὡς δι' ἄλλων τελειουμένων πάντων τῶν ἐν τῷ β' καὶ γ' σχήματι συλλογισμῶν· καὶ ἄλλων τῶν ἐν τῷ α' σχήματι μερικῶν συλλογισμῶν· τὸν ἀπὸ τοῦ πᾶς καὶ τὶς φημί· καὶ τὸν ἀπὸ τῆς οὐδεὶς καὶ τίς· πάντες οὖν οἱ συλλογισμοὶ ὡς εἴπομεν, ἀνάγονται εἰς τοὺς ἐν τῷ α' σχήματι β' καθόλου συλλογισμούς· οἱ μὲν γὰρ ἐν τῷ β' σχήματι πάντες καὶ οἱ καθόλου καὶ οἱ μερικοὶ συλλογισμοί, τελειοῦνται δι' ἐκείνων· ἤγουν διὰ τοῦ α' καὶ β' τρόπου τοῦ α' σχήματος· πλὴν οἱ μὲν καθόλου δύο συλλογισμοὶ οἱ ἐν τῷ β' σχήματι· ὅ τε ἀπὸ τῆς οὐδεὶς καὶ πᾶς· καὶ ὁ ἀπὸ τῆς πᾶς καὶ οὐδεὶς διὰ τῆς ἀντιστροφῆς τῆς στερητικῆς προτάσεως τελειοῦνται, ἥτις ἡ ἀντιστροφή, τὸν β' τρόπον ποιεῖ τοῦ α' σχήματος· οἱ δὲ μερικοὶ συλλογισμοὶ τοῦ β' σχήματος· ὅ τε ἀπὸ τῆς οὐδεὶς καὶ τις· καὶ ἀπὸ τοῦ πᾶς καὶ οὐ πᾶς, τελειοῦνται διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς· πλὴν ὁ μὲν ἀπὸ τῆς οὐδεὶς καὶ τίς, τελειοῦται διὰ τοῦ β' τρόπου τοῦ α' σχήματος· τοῦτον γὰρ ποιεῖ ἡ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγή· ὁ δὲ ἀπὸ τῆς πᾶς καὶ οὐ πᾶς, τελειοῦται διὰ τοῦ α' τρόπου τοῦ α' σχήματος· ἡ γὰρ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγή, τὸν α' τρόπον ποιεῖ τοῦ α' σχήματος· οἱ δὲ ἐν τῷ α' σχήματι μερικοὶ συλλογισμοί, αὐτοτελοῦνται μὲν καὶ τὸ βέβαιον ἔχουσι· καὶ ἀξιόπιστον, καὶ δι' ἑαυτῶν διὰ τὸ δύνασθαι τὸν αὐτοσήμονα διὰ τοῦ ὁρισμοῦ τοῦ κατὰ παντὸς καὶ κατὰ μηδενὸς δεικνύειν, καλῶς συνάγοντας τὸν μὲν τὸ τινί· τὸν δὲ τὸ οὐ παντί· δύνανται καὶ διὰ τῶν καθόλου τρόπων τοῦ β' σχήματος, δειχθῆναι τὸ τέλειον ἔχοντες· διὰ γὰρ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς· οἱ ἐν τῷ α' σχήματι μερικοὶ συλλογισμοί, ἀνάγονται εἰς τοὺς β' καθόλου τρόπους τοῦ β' σχήματος, καὶ συλλογίζονται οὕτως· πάντες οἱ μερικοὶ συλλογισμοὶ οἱ ἐν τῷ α' σχήματι, ἀνάγονται εἰς τοὺς ἐν ~~β' σχήματι~~ καθόλου δύο συλλογισμούς· οἱ δὲ ἐν τῷ β' σχήματι πάντες καθόλου καὶ μερικοὶ συλλογισμοί, ἀνάγονται εἰς τοὺς ἐν τῷ α' καθόλου συλλογισμούς· πάντες ἄρα οἱ ἐν τῷ α' σχήματι μερικοὶ συλλογισμοί, ἀνάγονται εἰς τοὺς ἐν τῷ β' σχήματι καθόλου συλλογισμούς· οἱ δὲ ἐν τῷ γ' σχήματι καθόλου συλλογισμοὶ εὐθὺς τελειοῦνται διὰ τῶν δύο καθόλου συλλογισμῶν τῶν ἐν τῷ α' σχήματι· ὁ μὲν γὰρ ἀπὸ τῆς πᾶς καὶ πᾶς πρῶτος τρόπος τοῦ γ' σχήματος, διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς· ἀνάγεται εἰς τὸν β' τρόπον τοῦ α' σχήματος· ὁ δὲ ἀπὸ τῆς οὐδεὶς καὶ πᾶς β' τρόπος τοῦ α' σχήματος· τελειοῦται διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς, εἰς τὸν α' τρόπον τοῦ πρώτου σχήματος· οἱ δὲ μερικοὶ συλλογισμοὶ οἱ ἐν τῷ γ' σχήματι· ὅ τε ἀπὸ τῆς τις καὶ πᾶς καὶ ὁ ἀπὸ τῆς πᾶς καὶ τίς καὶ ὁ ἀπὸ τῆς οὐδεὶς καὶ τίς, τελειοῦνται διὰ τῆς ἀντιστροφῆς· ποιούσης τοὺς μερικοὺς συλλογισμοὺς τοὺς ἐν τῷ α' σχήματι· οὗτοι δὲ οἱ ἐν τῷ α' σχήματι μερικοὶ συλλογισμοί, ἀνήχθησαν εἰς ἐκείνους· ἤγουν εἰς τοὺς ἐν τῷ α' σχήματι καθόλου συλλογισμούς· ὥστε καὶ οἱ ἐν τῷ τρίτῳ σχήματι μερικοὶ συλλογισμοί, ἀναχθήσονται πάντες εἰς τοὺς ἐν τῷ α' σχήματι καθόλου συλλογισμούς· ἔστι δὲ ὁ συλλογισμὸς τοιοῦτος· οἱ ἐν τῷ γ' σχήματι πάντες μερικοὶ συλλογισμοί, ἀνάγονται εἰς τοὺς ἐν τῷ α' σχήματι μερικοὺς συλλογισμούς· οἱ δὲ ἐν τῷ α' σχήματι μερικοὶ συλλογισμοὶ πάντες, ἀνήχθησαν εἰς τοὺς ἐν τῷ α' σχήματι καθόλου συλλογισμούς· πάντες ἄρα οἱ ἐν τῷ γ' σχήματι μερικοὶ συλλογισμοί, ἀναχθήσονται εἰς τοὺς ἐν τῷ α' σχήματι, καθόλου συλλογισμούς· οἱ μὲν οὖν συλλογισμοὶ οἱ δεικνῦντες καὶ συμπεραίνοντες ἢ τὸ ὑπάρχειν· ἤγουν ἢ καθόλου καταφατικὸν συμπέρασμα ἢ μερικόν· ἢ τὸ μὴ ὑπάρχον ἤγουν καθόλου ἀποφατικὸν συμπέρασμα ἢ μερικὸν ἀποφατικόν, εἴρηται πῶς ἔχουσιν καὶ καθ' ἑαυτάς, οἱ ἐκ τοῦ αὐτοῦ σχήματος· ἐν μὲν γὰρ τῷ α' σχήματι, καὶ τὸ παντὶ καὶ οὐδενί· καὶ τὸ τινὶ καὶ τὸ οὐ παντὶ συνάγονται συμπεράσματα· ἐν δὲ τῷ β', τὸ οὐδενὶ καὶ τὸ οὐ παντί· ἐν δὲ τῷ γ' σχήματι, τὸ τινὶ καὶ τὸ οὐ παντί· καὶ πῶς οἱ ἐκ τῶν ἑτέρων συλλογισμοὶ ἤγουν οἱ ἐκ τῶν τριῶν σχημάτων πρὸς ἀλλήλους ἔχουσιν· ἤγουν πῶς κοινωνοῦσιν ἀλλήλας καὶ πῶς διαφέρουσιν· οἱ μὲν ἐν τῷ α' σχήματι συλλογισμοί, διαφέρουσι τῶν ἐν τῷ β' σχήματι συλλογισμῶν· καὶ τῶν ἐν τῷ γ', διότι ἐν τῷ α' σχήματι συνάγεται τὸ παντί· ἐν δὲ τῷ β' καὶ τῷ γ', οὐ συνάγεται· κοινωνοῦσι δὲ καθὸ ἐν τῷ α' καὶ ἐν τῷ β' συνάγεται τὸ οὐδενί· κοινωνοῦσι δὲ τὰ τρία σχήματα, καθὸ καὶ ἐν τοῖς τρισὶ συνάγεται τὸ οὐ παντί· διαφέρουσι δὲ οἱ ἐν τῷ τρίτῳ τῶν ἐν τῷ β'· διότι ἐν τούτοις συνάγεται τὸ τινί, ἐν δὲ τῷ β', καταφατικὸν οὐ συνάγεται.

Ἀρχὴ τῶν μίξεων.

Διδάσκων περὶ τοῦ ἁπλῶς συλλογισμοῦ, ἐλάμβανε προτάσεις οὔτε ἀναγκαίας οὔτε ὑπαρχούσας, οὔτε ἐνδεχομένας, καὶ συνελογίζετο· αὐτοῦ δὲ τῆς παρούσης πραγματείας διδάσκει, ποταπὸν συνάγεται τὸ συμπέρασμα, ἐξ ἀναγκαίων προτάσεων ὅτι ἀναγκαῖον καὶ ἐκ τῶν ὑπαρχουσῶν ποταπὸν ὅτι ὑπάρχον· καὶ ἐκ τῶν ἐνδεχομένων· εἶτα ποιεῖ μίξιν ἀναγκαίων προτάσεων, καὶ ἐνδεχομένων, καὶ ἀναγκαίων καὶ ὑπαρχουσῶν· καὶ θεωρεῖ ποταπὸν συμπέρασμα συνάγεται ἐκ τῆς μίξεως αὐτῶν· ὅθεν καὶ μίξεις ἐκλήθησαν· ἀναγκαῖόν ἐστιν ὃ ὑπάρχει τινὶ ἀεὶ καὶ ὡσαύτως· ὡς τὸ λογικὸν τὸ ζῶον τὸ ἀναπνεῖν ἀεὶ ὑπάρχει, τῷ ἀνθρώπῳ· ὑπάρχον δέ ἐστι τὸ θεωρούμενον μὲν ἔν τινι, οὐκ ἀεὶ δέ· ἀλλὰ δυνάμενον καὶ ἀπογενέσθαι· οἷον, τὸ καθῆσθαι ὑπάρχει τῷ καθημένῳ ἀνθρώπῳ· οὐκ ἀεὶ δὲ κάθηται· ἀλλ' ἔστιν ὅτε καὶ ἵσταται· καὶ τὸ λευκὸν ὑπάρχει· τῷ ἀνθρώπῳ· ἀλλ' οὐκ ἀεί· ἢ γὰρ νόσος ἢ γῆρας, ἢ ἡλιοκαΐα ἠμαύρωσε τὴν λευκότητα· ἐνδεχόμενον δέ ἐστι, τὸ μὴ ὄν, δυνάμενον δὲ γενέσθαι ἢ μὴ γενέσθαι· οἷον

τὸν

τὸν σωκράτην, οὐχ ὑπάρχει τὸ λουθῆναι. δύναται δὲ καὶ λουθῆναι καὶ μὴ λουθῆναι. οἱ συλλογισμοὶ
οἱ ἐξ ἀναγκαίων δύο προτάσεων περαινόμενοι καὶ οἱ ἐκ δύο ὑπαρχουσῶν προτάσεων συναγόμενοι,
ὁμοίως ἔχουσι. ὡς γὰρ τιθεμένων τῶν ὅρων ἤγουν τῶν προτάσεων τῶν ὑπαρχουσῶν γίνεται συλλο-
γισμὸς καὶ αὖθις οὐ γίνεται, οὕτω καὶ ἀναγκαίων οὐσῶν τῶν προτάσεων, γίνονται οἱ συλλογισμοὶ καὶ
αὖθις οὐ γίνονται. σημαίνει δὲ ὅτι ἐν τῷ εἰπεῖν ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν, ἐδήλωσε τοὺς καταφατικοὺς συλλο-
γισμούς. ἐν δὲ τῷ μὴ ὑπάρχειν, τοὺς ἀποφατικούς. εἰ γοῦν ληφθῶσι δύο καθόλου καταφατικαὶ ὑπάρ-
χουσαι, ἢ ἡ μείζων καθόλου ἀποφατική. ἡ δὲ ἐλάττων καταφατική, γίνεται συλλογισμὸς ἐπὶ τοῦ α΄
σχήματος. οὐ γίνεται δὲ πάλιν ἐὰν αἱ δύο ληφθῶσιν ἀποφατικαί. ἢ ἡ μείζων καταφατική, ἡ δὲ ἐλάτ-
των ἀποφατικὴ ἢ αἱ δύο μερικαί, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν συλλογισμῶν τῶν ἐκ δύο προτάσεων ἀναγκαίων
γενήσεται συλλογισμὸς ἢ οὐ γενήσεται, ἐὰν ληφθῶσιν αἱ προτάσεις ὡς εἴπομεν. ἐπὶ δὲ τοῦ β΄ σχήμα-
τος ὡς ἐμάθετε, ἐὰν αἱ δύο προτάσεις ὦσιν ὁμοιοσχήμονες, συλλογισμὸς οὐ γενήσεται. εἰ δὲ ἀνομοιο-
σχήμονες οἷον πᾶς καὶ οὐδείς, ἔσται συλλελογισμένον τοῦτο τὸ σχῆμα. προσέθηκε δὲ τὸ σχεδόν, ἵνα δεί-
ξῃ καὶ κατὰ τί διαφέρουσι. εἰ γὰρ καὶ κατὰ πάντα τὰ ἄλλα ἐπίσης ἔχουσιν οἱ συλλογισμοὶ τοῦ τε ἀναγ-
καίου καὶ τοῦ ὑπάρχοντος, ἀλλ' οὖν διαφέρουσιν. ὅτι ἐπὶ τῶν ὑπαρχόντων συλλογισμῶν ὑπάρχον συνά-
γεται τὸ συμπέρασμα. ἐπὶ δὲ τῶν ἀναγκαίων, ἀναγκαῖον. καὶ διαφέρουσιν οἱ συλλογισμοὶ τοῦ ἀναγ-
καίου καὶ τοῦ ὑπάρχοντος, κατὰ τὸν δ΄ τρόπον τοῦ β΄ σχήματος. καὶ κατὰ τὸν ε΄ τοῦ γ΄, ὡς δείξομεν. πλὴν
διοίσουσι καὶ διαφέρουσιν οἵ τε ἀναγκαῖοι συλλογισμοὶ καὶ οἱ ὑπάρχοντες, ἐν τῷ προσκεῖσθαι τοῖς ὅροις
καὶ ταῖς προτάσεσι τοῦ ἀναγκαίου συλλογισμοῦ, τό τε ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν. Ἐν τούτῳ ἐδήλωσε τὰς
καταφατικάς. ἐν δὲ τῷ μὴ ὑπάρχειν τὰς ἀποφατικάς, καὶ τὸ καθόλου στερητικὸν ἤγουν οὐδείς, πρὸς
ἑαυτὴν ἀντιστρέφει. καὶ ἐπὶ τοῦ ὑπάρχοντος καὶ ἐπὶ τοῦ ἀναγκαίου. καὶ τὸ ἐν ὅλῳ καὶ τὸ κατὰ παντὸς
ἐπίσης ἐν ἀμφοτέροις θεωρεῖται. ἐν ὅλῳ μὲν γάρ ἐστιν, ὅταν βλέπῃς σχέσιν ὑποκειμένου πρὸς τὸν κα-
τηγορούμενον. οἷον πᾶς ἄνθρωπος ζῶον. πᾶν ζῶον οὐσία. πᾶς ἄρα ἄνθρωπος οὐσία. κατὰ παντὸς δὲ ὅταν
ἀπὸ τοῦ μείζονος ἄρχηται κατιὼν εἰς τὴν ἐλάττονα. οἷον ἡ οὐσία παντὶ ζώῳ. τὸ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ.
ἡ οὐσία ἄρα παντὶ ἀνθρώπῳ. εἰ δέ τις εἴποι πῶς μνημονεύσας τῆς οὐδεὶς οὐκ ἐμνημόνευσε καὶ τοῦ πᾶς.
καὶ γὰρ ἡ πᾶς, εἰς τὴν τὶς ἀντιστρέφει. καὶ ἐπὶ τοῦ ὑπάρχοντος καὶ τοῦ ἀναγκαίου, ἐροῦμεν ὅτι ἡ πᾶς καὶ
ἐπὶ τῶν τριῶν τρόπων τοῦ τε ὑπάρχοντος καὶ τοῦ ἀναγκαίου καὶ τοῦ ἐνδεχομένου, εἰς τὴν τὶς ἀντιστρέ-
φει. καὶ διὰ τοῦτο ταύτης οὐκ ἐμνημόνευσε. τῆς δὲ οὐδεὶς ἐμνήσθη, διότι αὕτη ἐπὶ μὲν τοῦ ὑπάρχοντος
καὶ τοῦ ἀναγκαίου, πρὸς ἑαυτὴν ἀντιστρέφει. ἐπὶ δὲ τοῦ ἐνδεχομένου πρὸς τὴν τὶς ὡς ἐμάθετε. Ἐν μὲν
οὖν τοῖς ἄλλοις τρόποις τοῦ τε α΄ καὶ γ΄ σχήματος, ὡς ἐπὶ τοῦ ὑπάρχοντος δείκνυται τὸ συμπέρασμα διὰ
τῆς ἀντιστροφῆς οὕτω δείκνυται καὶ ἐπὶ τοῦ ἀναγκαίου. ἐν δὲ τῷ μέσῳ σχήματι ἤγουν τῷ β΄. ὅταν
ἡ μὲν μείζων πρότασίς ἐστι καθόλου καταφατικὴ ἡ δὲ ἐλάττων στερητικὴ μερικὴ ὡς ἐπὶ τοῦ δ΄ τρόπου
τοῦ δευτέρου σχήματος. καὶ πάλιν ἐν τῷ γ΄ σχήματι ὅταν ἡ μὲν ἐλάττων ἢ καθόλου καταφατικὴ ἡ
δὲ μείζων στερητικὴ μερικὴ ὡς ἐπὶ τοῦ ε΄ τρόπου τοῦ γ΄ σχήματος, οὐ γίνεται ἡ ἀπόδειξις τοῦ συμπερά-
σματος ὡσαύτως ἐπὶ τοῦ ὑπάρχοντος συλλογισμοῦ καὶ ἐπὶ τοῦ ἀναγκαίου. ἀλλ' ἐπὶ μὲν τοῦ ὑπάρ-
χοντος, δείκνυται διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς. ἐπὶ δὲ τοῦ ἀναγκαίου, διὰ τῆς ἐκθέσεως. διὰ δὲ τῆς
ἀντιστροφῆς οὐκ ἔστι ταῦτα δειχθῆναι. εἰ γὰρ ἡ πᾶς ἀντιστραφῇ εἰς τὴν τὶς, γίνονται αἱ δύο μερικαί. ἡ δὲ
πᾶς οὐ δύναται ἀντιστραφῆναι διὰ τὸ εἶναι ἀόριστος. ἐπὶ δὲ τοῦ ἀναγκαίου συλλογισμοῦ, διὰ τοῦ ἀδυ-
νάτου οὐ δείκνυται. ἀλλὰ διὰ τῆς ἐκθέσεως. ἔκθου γὰρ καὶ λάβε ἐπὶ μὲν τοῦ β΄ σχήματος, μέρος τοῦ
λευκοῦ τὴν χιόνα ᾗ τινι ἑκάτερον οὐχ ὑπάρχει. καὶ λάβε τὴν χιόνα ἐλάττονα ὅρον. ἐπὶ τοῦ β΄ τρό-
που τοῦ β΄ σχήματος καὶ εἰπέ. τὸ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ ἐξ ἀνάγκης. τὸ ζῶον οὐδεμιᾷ χιόνι ἐξ ἀνάγκης.
καὶ ὁ ἄνθρωπος ἄρα οὐδὲ μιᾷ χιόνι ἐξ ἀνάγκης. ἤγουν ἐπὶ τῆς χιόνος ἥτις ἐστὶ μέρος τοῦ λευκοῦ, συνή-
χθη συμπέρασμα ἀναγκαῖον. διὰ τοῦ β΄ τρόπου τοῦ β΄ σχήματος. ἀνάγκη λοιπὸν συναχθῆναι συμπέρα-
σμα ἀναγκαῖον καὶ ἐπὶ τοῦ ὅλου ἤγουν τοῦ λευκοῦ τοῦ κειμένου ἐλάττονος ὅρου ἐν τῷ δ΄ τρόπῳ τοῦ β΄ σχή-
ματος. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ ε΄ τρόπου τοῦ γ΄ σχήματος. ἐπὶ τοῦ ἀναγκαίου συλλογισμοῦ, οὐ διὰ τῆς
εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς δειχθήσεται τὸ συμπέρασμα, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐκθέσεως. ἔκθου γὰρ καὶ λάβε μέ-
ρος τοῦ ἀνθρώπου τὸν αἰθίοπα. ἀφ' οὗ ἐξ ἀνάγκης ἀποφάσκεται τὸ λευκόν, καὶ θὲς αὐτὸν μέσον ὅρον
ἐπὶ τοῦ β΄ τρόπου τῷ γ΄ σχήματος. καὶ εἰπὲ τὸ λευκὸν οὐδενὶ αἰθίοπι ἐξ ἀνάγκης. τὸ ζῶον παντὶ αἰθίο-
πι ἐξ ἀνάγκης. καὶ τὸ λευκὸν ἄρα οὐ παντὶ ἀνθρώπῳ ἐξ ἀνάγκης. λοιπὸν ἄρα καὶ ἐπὶ τοῦ ὅλου ἤγουν
τοῦ ἀνθρώπου οὗ μέρος ἦν αἰθίοψ τοῦ καὶ μέσου κειμένου ἐν τῷ ε΄ τρόπῳ τοῦ γ΄ σχήματος, συναχθήσε-
ται ὅτι τὸ λευκὸν οὐ παντὶ ζώῳ ἐξ ἀνάγκης. τὸ γοῦν ἑκάτερον. εἰ καὶ ἐπὶ τοῦ β΄ σχήματος παραδειγ-
ματίσθαι. ὅτι καὶ τὸ ζῶον καὶ ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τῆς χιόνος ἀποφάσκονται, ἀλλ' οὖν κρεῖττόν ἐστιν ἑκά-
τερον νοεῖν, τό τε λευκὸν τὸ ἀποφασκόμενον ἀπὸ τοῦ αἰθίοπος, καὶ τὸ ζῶον τὸ ἀποφασκόμενον ἀπὸ
τῆς χιόνος. τὸ γὰρ ἑκάτερον ἐπὶ δύο λαμβάνεται, ὥσπερ τὸ θάτερον ἀφ' ἑνὸς κατὰ τοῦ ποιεῖν τὸν συλ-
λογισμόν. ἤγουν κατὰ τοῦ ἐκτεθέντος μέρους. ἔσται γὰρ καὶ ἐπὶ τούτων τῶν μερῶν ἤγουν τοῦ αἰθίοπος

καὶ τῆς χιόνος ἀναγκαῖον τὸ συμπέρασμα. εἰ δὲ κατὰ τοῦ ἐκτεθέντος ἤγουν τοῦ μέρους ἐστὶ τὸ συμπέρασμα συναγόμενον ἀναγκαίως. ἤγουν ἐξ ἀνάγκης καὶ κατ' ἐκείνου τοῦ ὅλου ἤγουν τοῦ λευκοῦ ἔσται τὸ συμπέρασμα ἀνάγκη. πλὴν τινὸς, ἤγουν μερικὸν συναχθήσεται τὸ συμπέρασμα ἐπὶ τοῦ ὅλου. τὸ γὰρ οὐ παντὶ συνάγεται καὶ ἐπὶ τοῦ δ' τρόπου τοῦ β' σχήματος. καὶ ἐπὶ τοῦ ε' τοῦ γ'. ἐπὶ δὲ τῶν μερῶν τῆς μὲν χιόνος καθόλου στερητικὸν ἀναγκαῖον συνήχθη τὸ συμπέρασμα. τοῦ δὲ αἰθίοπος μερικὸν στερητικόν. τὸ μὲν διὰ β' τρόπου τοῦ β' σχήματος. τὸ δὲ διὰ τοῦ β' τρόπου τοῦ γ' σχήματος. τὸ γὰρ ἐκτεθὲν ἤγουν ἡ χιὼν ἢ ὁ αἰθίοψ. ὅτι περ ἐκεῖ τί ἐστιν ἤγουν μέρος ἐστὶ τὸ μὲν τοῦ λευκοῦ, τὸ δὲ τοῦ ἀνοῦ. γίνεται δὲ ἑκάτερος συλλογισμὸς ὁ διὰ τῆς ἐκθέσεως, ἐν τῷ οἰκείῳ σχήματι. ὁ μὲν συλλογισμὸς ὁ διὰ τῆς ἐκθέσεως ἐν ᾧ ἐλήφθη ἐλάττων ὅρος ἡ χιὼν, γέγονε διὰ τοῦ β' τρόπου τοῦ β' σχήματος. ὁ δὲ συλλογισμὸς ὁ διὰ τῆς ἐκθέσεως ἐν ᾧ κεῖται μέσος ὅρος ὁ αἰθίοψ, διὰ τοῦ β' τρόπου τοῦ γ' σχήματος. εἰ δέ τις εἴποι πῶς ἐβεβαίωσε τὸ συμπέρασμα τοῦ δ' τρόπου τοῦ β' σχήματος καὶ τοῦ ε' τοῦ γ'. ὁ διὰ τῆς ἐκθέσεως. ἀλλ' οὐχὶ διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς, ἐρεῖς πρὸς αὐτὸν ὅτι ἡ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγὴ γίνεται, ὅταν λάβῃς τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον τῷ συμπεράσματι καὶ μίαν τῶν κειμένων προτάσεων, καὶ συνάξεις ἄτοπόν τι. εἰ γοῦν ἔμελλεν δεῖξαι διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς τὸ συμπέρασμα τοῦ δ' τρόπου τοῦ β' σχήματος, ἔλαβεν ἂν τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον τῷ οὐ παντὶ ἀνάγκη. ἤγουν τὴν παντὶ ἐνδέχεται. αὕτη γὰρ ἀντίκειται καὶ κατὰ τὸν τρόπον καὶ τὸ ποσὸν καὶ τὸ ποιὸν, τῷ οὐ παντὶ ἀνάγκη. καὶ συλλογίσω οὕτω. τὸ α' παντὶ τῷ β' ἀνάγκη. τὸ β' παντὶ τῷ γ' ἐνδεχομένως. καὶ ἐποίεις μίξιν ἀναγκαίας καὶ ἐνδεχομένου. οὔπω δὲ ἔφθασε διδάξαι οἷον συμπέρασμα συνάγεται ἐκ τῆς μίξεως τοῦ ἀναγκαίου, καὶ τοῦ ἐνδεχομένου εἴτε ἀναγκαῖον εἴτε ἐνδεχόμενον. καὶ τούτου χάριν κεκώλυται τὸ διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς δεῖξαι τὸ συμπέρασμα. εἰ δὲ πάλιν ἐρεῖ καὶ ἐπὶ τοῦ ὑπάρχοντος συλλογισμοῦ πῶς χρησάμενος τῇ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῇ ἔδειξε τὸ συμπέρασμα, ἐρεῖς πρὸς αὐτὸν ὅτι τῷ οὐ παντὶ ὑπαρχόντως, οὐκ ἀντιφατικῶς ἀντίκειται τὸ παντὶ ἐνδέχεται. διὰ τὸ μηδὲ τὸν ἐνδεχόμενον τρόπον ἀντικεῖσθαι τῷ ὑπάρχοντι. τὸ γὰρ ὑπάρχον ἀπόβασίς ἐστι τοῦ ἐνδεχομένου. ἐνδεχόμενον γάρ ἐστι τὸ μὴ ὂν, πεφυκὸς δὲ γενέσθαι. οἷον τὸ λουθῆναι τὸν σωκράτην ἐνδεχόμενόν ἐστι καὶ μὴ ὄν. ὅταν δὲ λουθῇ γίνεται ὑπάρχον.

Διδάξας περὶ τῶν τρόπων ὅτι ἕτεροί εἰσιν ἀλλήλων. καὶ ὡς οἱ ἀναγκαῖοι συλλογισμοὶ καὶ οἱ ὑπάρχοντες καὶ οἱ ἐνδεχόμενοι ἕτεροι ἀλλήλων εἰσί. καὶ ἕτερα τὰ τούτων συμπεράσματα, νῦν μιγνύουσιν ὑπάρχοντα τρόπον καὶ ἀναγκαῖον. καὶ θεωρεῖ ποταπὰ συνάγονται συμπεράσματα ἐκ τῆς μίξεως τούτων. ἐπί τε τῶν καθόλου καταφατικῶν καὶ ἀποφατικῶν συλλογισμῶν καὶ ἐπὶ τῶν μερικῶν. παραδιδοὺς κανόνα ὅτι τῇ μείζονι τῶν προτάσεων ἕπεται τὸ συμπέρασμα. εἰ μὲν γὰρ ἡ μείζων ἐστὶν ἀναγκαία, καὶ τὸ συμπέρασμα ἀναγκαῖον ἔσται. εἰ δὲ ὑπάρχουσα, ὑπάρχον. εἶπε δὲ τὸ συμβαίνει δὲ ποτὲ τὸ ποτὲ, τοῦτο αὐτὸ δεικνύων ὅτι οὐκ ἐκ τῆς μίξεως τῆς ἀναγκαίας προτάσεως καὶ τῆς ὑπαρχούσης, ἀεὶ συνάγεται συμπέρασμα ἀναγκαῖον ἀλλὰ ποτέ. ἤγουν ὅταν ἡ μείζων ἐστὶν ἀναγκαία.

Καὶ τούτους μὲν τοὺς δύο συλλογισμοὺς τοὺς ἐκ τῆς μείζονος καθόλου καταφατικῆς ἀναγκαίας. ἢ ἀποφατικῆς καθόλου ἀναγκαίας. τῆς δὲ ἐλάττονος καθόλου καταφατικῆς ὑπαρχούσης, συνισταμένους, βεβαιοῖ καὶ δείκνυσι ἀπὸ τοῦ κατὰ παντὸς ὅρου καὶ τοῦ κατὰ μηδενός. ἐπεί γὰρ ἡ μείζων ἐστὶν ἀναγκαία. τὸ δ' ἀναγκαῖον ἀεί ἐστι καὶ μὴ δυνάμενον χωρίζεσθαι τοῦ ὑποκειμένου, ὁ λέγων τὸ α' παντὶ τῷ β' ἐξ ἀνάγκης, εὐθὺς ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ παντὸς ἐξ ἀνάγκης, συμπεριέλαβε καὶ τὸ γ'. ὥσπερ πάλιν καὶ ὁ εἰπὼν τὸ α' οὐδενὶ τῷ β' ἐξ ἀνάγκης, οὐ μόνον τὸ α' τοῦ β' ἀπηλλοτρίωσεν, ἀλλὰ καὶ τοῦ γ' μέρους ὄντος τοῦ β'. ὅταν δὲ ἡ μείζων ἐστὶν ὑπάρχουσα. ἡ δὲ ἐλάττων ἀναγκαία, ἐπεὶ ἡ φύσις τοῦ ὑπάρχοντος δύναται καὶ μὴ εἶναι, λοιπὸν ὁ λέγων τὸ α' παντὶ τῷ β' ὑπαρχόντως, δύναται τὸ α' χωρίσαι τοῦ β' καὶ εἰπεῖν. τὸ α' οὐδενὶ τῷ β'. καὶ εἰπὼν τὸ α' οὐδενὶ τῷ β', δύναται εἰπεῖν καὶ παντί. καὶ διὰ τὸ πεφυκέναι τὸ α' χωρίζεσθαι τοῦ β', τούτου χάριν οὐκ ἠδυνήθη ἀπὸ τοῦ κατὰ παντὸς καὶ τοῦ κατὰ μηδενὸς δεῖξαι τὸ συμπέρασμα. ἀλλ' ἐχρήσατο τῇ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῇ. εἰ δὲ τὸ μὲν α' β'. ἤγουν ἡ α' β' πρότασις οὐκ ἔστιν ἀναγκαία ἀλλ' ὑπάρχουσα, ἡ δὲ β' γ' ἐστὶν ἀναγκαία, οὐκ ἔστι τὸ συμπέρασμα ἀναγκαῖον ἀλλ' ὑπάρχον. εἰ γὰρ ἔστιν, ἤγουν εἰ γὰρ λέγει τις ἀναγκαῖον συναχθῆναι συμπέρασμα τῆς μείζονος οὔσης ὑπαρχούσης, συμβαίνει τὸ α' καὶ τινὶ τῷ β' ὑπάρχειν ἐξ ἀνάγκης. καὶ οὐδενὶ τῷ β' ὑπάρχειν ὑπαρχόντως. ἔκειτο γὰρ τὸ α' παντὶ τῷ β' ὑπαρχόντως. καὶ ἐπεὶ τὸ ὑπάρχον δύναται χωρίζεσθαι τοῦ ὑποκειμένου, δύνασαι καὶ τὸ α' χωρίσαι τοῦ β' καὶ εἰπεῖν. τὸ α' μηδενὶ τῷ β' ὑπάρχει ὑπαρχόντως. τὸ δὲ παντὶ ὑπαρχόντως λαβεῖν ἀντὶ τοῦ οὐδενὶ, ψεῦδος μέν ἐστιν ἀλλ' οὐκ ἀδύνατον. τί γάρ ἀδύνατόν ἐστι, τὸ, τὸν σωκράτην καθήμενον καθ' οὗ κατηγορεῖται καὶ τὸ καθῆσθαι ὑπαρχόντως, εἰπεῖν τὸν καθήμενον σωκράτην ὅτι ἵσταται καθ' ὃν καιρὸν κάθηται. ψεύδεται μὲν γὰρ ὁ εἰπὼν ἵστασθαι αὐτόν. πλὴν οὐκ ἀδυνατεῖ ὁ σωκράτης καὶ στῆναι. ὥστε τὸ μὲν ψεῦδος, οὐκ ἔστιν ἀδύνατον γενέσθαι. τὸ δὲ ἀδύνατον. καὶ ψεῦδός ἐστι. τὸ α' παντὶ τῷ β' ὑπαρχόντως, τὸ β' παντὶ τῷ γ' ἐξ ἀνάγκης. καὶ τὸ α' ἄρα παντὶ τῷ γ' ὑπαρχόντως. εἰ δέ τις εἴποι, μὴ τὸ παντὶ ὑπαρχόντως συνάγεσθαι. ἀλλὰ τὸ παντὶ ἐξ ἀ-

ἀνάγκης

νάγκης, ἔστω καὶ εἰπὲ τὸ α´ παντὶ τῷ γ´ ἐξ ἀνάγκης κατὰ σέ. τὸ δὲ γ´ τινὶ τῷ β´ ἐξ ἀνάγκης. καὶ γίνεται ὁ τρίτος τρόπος τοῦ α´ σχήματος. συνάγων ὅτι τὸ α´ τινὶ τῷ β´ ὑπάρχει ἐξ ἀνάγκης. ἔκειτο δὲ καὶ τὸ α´ παντὶ τῷ β´ ὑπαρχόντως. ᾧ τινι τῷ β´ τὸ α´ ἐγχωρεῖ καὶ μηδενὶ ὑπάρχον. συνήχθη οὖν ἀδύνατόν τι. ὅτι τὸ α´ ὑπάρχει καὶ τινὶ τῷ β´ ἐξ ἀνάγκης, καὶ μηδενὶ τῷ β´ ὑπαρχόντως. τὸ δὲ ἀδύνατον τοῦτο συνήχθη ἀπὸ τοῦ ὑποθεῖναί σε τὸ α´ παντὶ τῷ γ´ ὑπάρχειν ἐξ ἀνάγκης. καὶ ἐπεὶ ἀδύνατόν τι συνήχθη ἀπὸ τῆς σῆς ὑποθέσεως, ἀληθεύει ἄρα ὅτι τὸ α´ παντὶ τῷ γ´ ὑπάρχει ὑπαρχόντως. δύναται καὶ διὰ τοῦ α´ τρόπου τοῦ α´ σχήματος δειχθῆναι, οὕτω. τὸ α´ παντὶ τῷ γ´ ἐξ ἀνάγκης κατὰ σέ. τὸ β´ παντὶ τῷ γ´ ἐξ ἀνάγκης καὶ τὸ α´ ἄρα τινὶ τῷ β´ ἐξ ἀνάγκης. ἀλλ᾽ ἦν καὶ οὐδενὶ ὑπαρχόντως. τὸ γὰρ παντὶ εἰς τὸ οὐδενὶ μετελήφθη, ἵνα καθαρώτερον δειχθῇ τὸ ἀδύνατον. εἰ τὸ α´ παντὶ τῷ β´ ἐξ ἀνάγκης. τὸ δὲ β´ τινὶ τῷ γ´ ὑπαρχόντως, συμπέρασμα ἔσται. ὅτι τὸ α´ τινὶ τῷ γ´ ἐξ ἀνάγκης. τὸ γὰρ γ´ μέρος τοῦ β´ ἐστίν. ἀλλ᾽ οὐχ ὅλον τὸ γ´. ἀλλά τι μέρος τοῦ γ´. καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὸ α´ οὐ παντὶ τῷ γ´, ἐξ ἀνάγκης κατηγορεῖται. ἀλλὰ τινός. ἤγουν κατὰ μέρος τοῦ γ´ τοῦ περιεχομένου ὑπὸ τοῦ β´. οἷον, εἰ τὸ γ´ λάβῃς λευκόν, μέρος αὐτοῦ ἔσται ὁ κύκνος. ἡ γοῦν αὐτή ἐστιν ἀπόδειξις. ἤγουν ἀπὸ τοῦ κατὰ μηδενὸς δείξεις τὸ συμπέρασμα. οὐδὲν γὰρ ἀδύνατον συμβαίνει ἐὰν ὑπάρχον τὸ συμπέρασμα συναχθῇ τῆς μείζονος τῆς καθόλου οὔσης ὑπαρχούσης τῆς δὲ ἐλάττονος τῆς μερικῆς ἀναγκαίας. Ἔστω γὰρ δὴ πρῶτον στερητικὴ ἀναγκαία. καὶ τὸ α´ ἐνδεχέσθω. ἤγουν ἐγχωρείτω μηδενὶ τῷ β´ ὑπάρχειν ἀναγκαῖον. τὸ δὲ α´ ὑπαρχέτω παντὶ τῷ γ´. ὑπαρχόντως συναχθήσεται συμπέρασμα, ὅτι τὸ β´ οὐδενὶ τῷ γ´ ἐξ ἀνάγκης. εἰ γοῦν ἀντιστρέψας τὴν α´ β´. καὶ εἴπεις τὸ β´ οὐδενὶ τῷ α´ ἐξ ἀνάγκης. τὸ α´ παντὶ τῷ γ´ ὑπαρχόντως, γίνεται ὁ δεύτερος τρόπος τοῦ α´ σχήματος. καὶ τὸ συμπέρασμα ἀκολουθήσει τῇ μείζονι τῶν προτάσεων. καὶ ἔστι τὸ συμπέρασμα ἀναγκαῖον. ὅτι τὸ β´ οὐδενὶ τῷ γ´ ἐξ ἀνάγκης. Ἔτι δὲ εἰ τὸ συμπέρασμά ἐστιν ἀναγκαῖον. ἔστι δὲ τοιοῦτον ὃ λέγει. εἰ τὸ α´ παντὶ τῷ β´ ἐξ ἀνάγκης. ἔστι δὲ τὸ α´ καὶ οὐδενὶ τῷ γ´ ὑπαρχόντως, συμπέρασμα ἔσται. ὅτι τὸ β´ οὐδενὶ τῷ γ´ ὑπαρχόντως. ὁ αὐτὸς δὲ συλλογισμός ἐστι τῷ προρρηθέντι. καὶ βεβαιοῖ καὶ τοῦτον, διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς. ἐγὼ μὲν λέγω ὅτι τὸ β´, οὐδενὶ τῷ γ´ ἐξ ἀνάγκης ἐστίν, ἔσται καὶ τὸ γ´ οὐδενὶ τῷ β´, ἐξ ἀνάγκης. πρὸς ἑαυτὴν γὰρ ἡ οὐδεὶς ἀντιστρέφει. ἀντίστρεψον καὶ τὴν πᾶς καὶ εἰπέ. τὸ β´ τινὶ τῷ α´ ἐξ ἀνάγκης. καὶ συνάξεις τὸ γ´ οὐ παντὶ τῷ α´ ἐξ ἀνάγκης. καὶ αὕτη μὲν ἡ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγή. πρὸς δὲ τὸ γενέσθαι τὸ ἀδύνατον ἐκδηλότερον ἀντίστρεψον καὶ τὴν α´ γ´ καὶ εἰπέ. εἰ τὸ α´ οὐδενὶ τῷ γ´ ὑπαρχόντως, ἔσται καὶ τὸ γ´ οὐδενὶ τῷ α´ ὑπαρχόντως. ὃ καὶ οὐδενὶ ὑπάρχει, τοῦτο καὶ παντὶ ἔσται ὡς ἔμαθες. ἔστιν οὖν τὸ γ´ παντὶ τῷ α´ ὑπαρχόντως. ἀλλὰ διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς, συνήχθη τὸ γ´ καὶ οὐ παντὶ τῷ α´ ἐξ ἀνάγκης. καὶ ἐπεὶ ἀδύνατόν τι παρηκολούθησε τὸ εἶναι τὸ γ´ καὶ παντὶ τῷ α´ ὑπαρχόντως καὶ οὐ παντὶ ἐξ ἀνάγκης ἐκ τοῦ ὑποθεῖναί σε τὸ β´ οὐδενὶ τῷ γ´ ὑπάρχειν ἐξ ἀνάγκης, λοιπὸν ψευδής ἐστιν ἡ σὴ ὑπόθεσις καὶ ἀδύνατος. τῇ γὰρ ἀδυνάτῳ ὑποθέσει, καὶ ἀδύνατόν τι ἐπακολουθεῖ. ἀληθὲς ἄρα ὅτι τὸ β´ οὐδενὶ τῷ γ´ ὑπαρχόντως. ἐγὼ μὲν λέγω ὅτι τὸ β´ ἐστιν οὐδενὶ τῷ γ´ ὑπαρχόντως. εἰ δὲ τὸ συμπέρασμά ἐστιν ἀνάγκη κατὰ σέ, καὶ ἔστι τὸ β´ οὐδενὶ τῷ γ´ ἐξ ἀνάγκης, συμβαίνει τὸ γ´ τινὶ τῷ α´ μὴ ὑπάρχει ἐξ ἀνάγκης. ἤγουν συναχθήσεται συμπέρασμα ὅτι τὸ α´ οὐδενὶ τῷ β´ ἐξ ἀνάγκης. τὸ δέ γε β´ τινὶ τῷ α´ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει. τὸ δὲ εἴπερ, ἀντὶ τοῦ ἐπεί. ὃ δὲ λέγει τοιοῦτόν ἐστιν. ἐπεὶ τὸ α´ οὐ παντὶ τῷ β´ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν, ἀντιστραφήσεται καὶ τὸ β´ τινὶ τῷ α´ οὐχ ὑπάρχει. ἀλλ᾽ ὑπάρχει ἐξ ἀνάγκης. οὐδὲν δὲ κωλύει ἀντιστρέψαι καὶ τὴν α´ γ´ καὶ εἰπεῖν. εἰ τὸ α´ οὐδενὶ τῷ γ´ ὑπαρχόντως, ἔσται καὶ τὸ γ´ οὐδενὶ τῷ α´ ὑπαρχόντως. καὶ ληφθήσεται καὶ τὸ α´ τοιοῦτον. καθ᾽ οὗ τὸ γ´ κατὰ παντὸς κατηγορηθήσεται. ἔμαθες γὰρ ὅτι εἰ τὸ γ´ οὐδενὶ τῷ α´ ὑπάρχει ὑπαρχόντως, ἔσται καὶ παντί. ἔτι καὶ διὰ τῶν ὅρων δειχθήσεται ὅτι τὸ συμπέρασμα οὐ συνάγεται ἁπλῶς. ἤγουν κυρίως ἀναγκαῖον. τὸ γὰρ ἀναγκαῖον διττόν ἐστι. τὸ μὲν τὸ κυρίως ἀναγκαῖον ὅπερ ἀπολύτως καὶ χωρὶς προσδιορισμοῦ λέγεται. οἷον, εἴ τις εἴποι τὸν οὐρανὸν ἀναγκαῖον κινεῖσθαι. ἢ τὸν ἥλιον. τὸ δὲ λέγεται ἀναγκαῖον, ἐξ ὑποθέσεως ὅπερ οὐδὲ κυρίως ἀνάγκη λέγεται, ἀλλ᾽ ἰσοδυναμεῖ τῷ ὑπάρχοντι. ὅπερ καὶ μετὰ προσδιορισμοῦ λέγεται. οἷον εἴ τις εἴποι τὸν σωκράτην καθήμενον, ἀναγκαῖον καθῆσθαι ἕως ἂν κάθηται. ὥστε τούτων ὄντων τῶν ὅρων ἤγουν ζώου ἀνθρώπου καὶ λευκοῦ ἕως ἂν τὸ ζῷον τὸ περιέχον τὸν ἄνθρωπον ὑπόκειται τοῦ λευκοῦ ἀποφασκόμενον. καὶ ὁ ἄνθρωπος ἄρα τὸ μέρος τοῦ ζώου οὐδενὶ λευκῷ ὑπάρξει, ἀλλ᾽ οὐ κυρίως ἐξ ἀνάγκης. πῶς γὰρ ἔσται κυρίως ἐξ ἀνάγκης ὁ ἄνθρωπος ἀποφασκόμενος τοῦ λευκοῦ, εἴγε ἐνδέχεται τὸν ἄνθρωπον ποτὲ γενέσθαι λευκόν. οὐ μήν. τοι ἔσται δυνατὸν τὸν ἄνθρωπον γενέσθαι λευκὸν ἕως ἂν εἴη τὸ ζῷον ὑπόκειται ἀποφασκόμενον τοῦ λευκοῦ. ὥστε τούτων τῶν ὅρων ληφθέντων, ἀναγκαῖον συνάγεται τὸ συμπέρασμα. ἀλλὰ τὸ ἐξ ὑποθέσεως καὶ ἰσοδυναμοῦν τῷ ὑπάρχοντι. οὐ μέντοιγε τὸ ἁπλῶς καὶ κυρίως ἀναγκαῖον.

Μίξις ἐστὶν ἕνωσις δύο προτάσεων κατὰ τὴν ὕλην.

Πληρώσας τὴν μίξιν τοῦ ἀναγκαίου καὶ τοῦ ὑπάρχοντος ἐπί τε τοῦ α´ καὶ β´ σχήματος, ἔδειξας

ποτακτὰ συμπεράσματα γίνεται διὰ τῆς ἀντιστροφῆς τῆς μείζονος οὔσης ἀναγκαίας, ἢ ὑπαρχούσης. μόνον δὲ τὸν δʹ τρόπον τοῦ βʹ σχήματος· τὸν ἀπὸ τῆς πᾶς καὶ οὐ πᾶς μὴ δυνάμενος δεῖξαι διὰ τῆς ἀντιστροφῆς· διὰ τὸ τὴν οὐ πᾶς μὴ ἀντιστρέφειν πρὸς ὡρισμένον τι· μήτ' αὖ δύνασθαι τὴν πᾶς ἀντιστρέψαι ἵνα μὴ γένωνται καὶ αἱ δύο προτάσεις μερικαί· καὶ ἀσυλλόγιστον ἐντεῦθεν τὸ σχῆμα ἔσται· δείκνυσι τοῦτο διὰ τῶν ὅρων ὅτι ὑπάρχον συνάγεται τὸ συμπέρασμα· κἂν ἡ πᾶς ἀνάγκη ληφθῇ, κἂν ἡ οὐ πᾶς. νῦν καὶ ἐπὶ τοῦ γʹ σχήματος τὸν ἀπὸ τῆς πᾶς καὶ οὐ πᾶς διδάσκει ἀναγκαῖον συνάγεσθαι τὸ συμπέρασμα, κἄν τε ἡ ἐλάττων πρότασις ἀνάγκη ληφθῇ, κἄν τε ἡ μείζων. ἀντιστρέφει γὰρ ἀεὶ τὴν ὑπάρχουσαν πρότασιν· καὶ εὑρίσκεται ἐντεῦθεν ἡ μείζων πρότασις ἀνάγκη· τῇ δὲ μείζονι τῶν προτάσεων παρέδωκεν ἀκολουθεῖν τὸ συμπέρασμα· καὶ ζητεῖται διατί οὐκ ἀντιστρέφει καὶ τὴν ἀνάγκην ἀλλὰ μόνον τὴν ὑπάρχουσαν ἐπὶ τοῦ αʹ τρόπου τοῦ τρίτου σχήματος· καὶ ὁ μὲν ἐξηγητὴς λέγει ὅτι ὁ φιλόσοφος τῷ ἔθει παρηκολούθησεν· οὕτω γάρ φησιν ἐκράτησεν ἔθος παρὰ τοῖς παλαιοῖς γίνεσθαι· οὐ δοκεῖ μοι δὲ ἡ λύσις αὐτοῦ ἔχειν τὸ ἰσχυρόν· ἡμεῖς δὲ λέγομεν, ὅτι εἰκότως ἀντιστρέφει τὴν ὑπάρχουσαν μόνην πρότασιν· πρὸς τὴν φύσιν ἀναβλέψας τοῦ ἀναγκαίου τε καὶ τοῦ ὑπάρχοντος· τὸ μὲν γὰρ ἀναγκαῖόν ἐστιν ἄτρεπτον καὶ ἀμετάβλητον καὶ ἀεὶ ὑπάρχον· ἀεὶ γὰρ ὁ ἄνθρωπος λογικός· καὶ ἀεὶ ἀναπνεῖ· καὶ τὸ ἀμετάβλητον ἔχει ἐν τούτοις· τὸ δὲ ὑπάρχον τρεπτὸν καὶ ἀλλοιωτόν· οὐ γὰρ ὁ σωκράτης κάθηται ἀεὶ ἢ βαδίζει· ἀλλ' ἔστιν ὅτε καὶ ἠρεμεῖ· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ φιλόσοφος εἴρηκεν· ὃ ὑπάρχει παντί, τοῦτο ὑπάρχει καὶ μηδενί· καὶ ἀποβλέψας πρὸς τὸ τρεπτὸν τοῦ ὑπάρχοντος τρόπου καὶ πρὸς τὸ μὴ ἀεὶ εἶναι αὐτόν, παρέδωκέ σοι τὴν ὑπάρχουσαν πρότασιν, ἐπὶ τούτου τοῦ τρόπου, μόνην ἀντιστρέφειν· ἔτι δὲ καὶ διὰ τῶν ὅρων ἂν εἴη φανερόν. Δείξας δι' ἀντιστροφῆς τὸν βʹ τρόπον τοῦ γʹ σχήματος· τὸν ἐκ τῆς μείζονος καθόλου ἀποφατικῆς προτάσεως ὑπαρχούσης· τῆς δὲ ἐλάττονος καθόλου καταφατικῆς ἀναγκαίας· ὅτι τὸ οὐ παντὶ ὑπαρχόντως συνάγει συμπέρασμα, δείκνυσι τῶν αὐτῶν καὶ διὰ τῶν ὅρων· καὶ λέγει ὅτι ἐνδέχεται καὶ ἐγχωρεῖ τὸ ἀγαθὸν μηδενὶ ἵππῳ ὑπάρχειν ὑπαρχόντως· τὸ δὲ ζῷον ἀναγκαῖον ὑπάρχειν παντὶ ἵππῳ· τὸ δ' ἀλλ' οὐκ ἀνάγκη ζῷόν τι μὴ εἶναι ἀγαθόν, ληπτέον ἀντὶ τοῦ ἀλλ' οὐ πᾶν ζῷον ἐξ ἀνάγκης ἔσται ἀγαθόν· ὅτι ἰσοδυναμεῖ τῷ ἀγαθὸν οὐ παντὶ ζῴῳ ὑπαρχόντως· ὅπερ ἐστὶ τὸ συμπέρασμα. πῶς γὰρ τὸ ἀγαθὸν ἔσται οὐ παντὶ ζῴῳ ἐξ ἀνάγκης εἴπερ ἐνδέχεται πᾶν ζῷον εἶναι ἀγαθόν· ἕκαστον γὰρ τῶν ζῴων, φυσικόν τι ἔχει ἀγαθόν· εἰ δὲ μή, οὐ τὸ δυνατόν· ἤγουν οὐ δὲ μὴ ἐγχωρεῖ πᾶν ζῷον εἶναι ἀγαθόν· διὰ τὸ τινὰ αὐτῶν εἶναι ἰοβόλα καὶ βλαπτικά· ὡς ὁ σκορπίος· ἡ ἀσπὶς καὶ ὁ βασιλίσκος, τοὺς μὲν ὅρους τούτους, ἐατέον ὡς ἀμφιβολίαν τινὰ ἔχοντας· λάβε δὲ τὸ αʹ ἐγρήγορσιν ἢ τὸ καθεύδειν· πάντα γὰρ τὰ ζῷα τούτων δεκτικά εἰσιν. ἀπόδειξις δ' ἡ αὐτὴ ἡ καὶ πρότερον· ἤγουν ἀποδείξεις τὰ συμπεράσματα τῶν μερικῶν συλλογισμῶν, ἢ διὰ τῆς ἀντιστροφῆς ἢ διὰ τῶν ὅρων ἢ καὶ δι' ἀμφοτέρων. ὅταν δὲ τὸ καταφατικὸν ἀναγκαῖον τεθῇ· κἄν τε καθόλου ᾖ· κἄν τε ἐν μέρει· καὶ καθόλου μὲν ἐστὶ τὸ καταφατικὸν ἀναγκαῖον ὡς ἐπὶ τοῦ τὸ αʹ οὐ παντὶ τῷ γʹ ὑπαρχόντως· καὶ τὸ βʹ παντὶ τῷ γʹ ἐξ ἀνάγκης, τὸ δὲ μερικὸν καταφατικόν ἐστιν ἀναγκαῖον· ὡς ἐπὶ τοῦ τὸ αʹ οὐδενὶ τῷ γʹ ὑπαρχόντως· καὶ τὸ βʹ τινὶ τῷ γʹ ἐξ ἀνάγκης· τὸ δὲ στερητικὸν κατὰ μέρος ἤγουν ἡ οὐ πᾶς ἐστὶν ἀναγκαία· ὡς ἐπὶ τοῦ τὸ αʹ οὐ παντὶ τῷ γʹ ἐξ ἀνάγκης· καὶ τὸ βʹ παντὶ τῷ γʹ ὑπαρχόντως· οὗτοι οἱ ἐκτεθέντες τρεῖς συλλογισμοί, συνάγουσι συμπέρασμα ὑπάρχον· καὶ ἐπὶ τούτων οὖν τῶν τριῶν συλλογισμῶν ἐροῦμεν πάντα τὰ ἄλλα εἶναι καὶ ἐν τούτοις τὰ αὐτά, ἅπερ καὶ ἐπὶ τῶν προτέρων ἤγουν τῶν ἄλλων συλλογισμῶν ἐλέγομεν εἶναι· ὡς γὰρ ἐκείνους τοὺς δηλωθέντας συλλογισμοὺς ἢ διὰ τῶν ὅρων ἢ διὰ τῆς ἀντιστροφῆς· ἢ καὶ δι' ἀμφοτέρων, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν τριῶν τούτων συλλογισμῶν· τοὺς βʹ τοὺς ἀπὸ τῆς οὐ πᾶς καὶ πᾶς τὴν σύστασιν ἔχοντας, δεικνύομεν διὰ ὅρων μόνων· διὰ γὰρ τῆς ἀντιστροφῆς, ἀδύνατον δεῖξαι τούτους· διὰ τὸ τὴν οὐ πᾶς μὴ ἀντιστρέφειν ὡρισμένως, καὶ διὰ τὸ τὴν πᾶς ἀντιστρέφειν πρὸς τὴν τὶς· τὸν δὲ ἀπὸ τῆς οὐδεὶς καὶ τὶς, ἔστι καὶ δι' ὅρων δεῖξαι καὶ δι' ἀντιστροφῆς. Φανερὸν οὖν ὅτι τοῦ μὲν ὑπάρχειν συλλογισμὸς οὐκ ἔστιν ἐὰν μὴ ἀμφότεραι ὦσιν αἱ προτάσεις, ἐν τῷ ὑπάρχειν. Τοῦτο εἴρηκε διὰ τὸν αʹ τρόπον τοῦ αʹ σχήματος· οὗτος γὰρ μόνος ὁ τρόπος συνάξει ὑπάρχον συμπέρασμα, ἐὰν καὶ ἀμφοτέρας τὰς προτάσεις ἔχῃ ὑπαρχούσας· εἰ δὲ τὴν μίαν ἔχει ὑπάρχουσαν θατέραν δὲ ἀνάγκη, ἀνάγκη ἔσται καὶ τὸ συμπέρασμα· ἐν ἀμφοτέροις δὲ καὶ κατηγορικῶν καὶ στερητικῶν ὄντων τῶν συλλογισμῶν. ἤγουν ἐν ἀμφοτέροις τοῖς συλλογισμοῖς· τοῖς τε καταφατικοῖς καὶ τοῖς ἀποφατικοῖς· ἐν οἷς μίξις γίνεται προτάσεων ὑπαρχουσῶν καὶ ἀναγκαίων, ἀνάγκη τὴν μίαν πρότασιν ὁμοίαν εἶναι τῷ συμπεράσματι. ἤγουν εἰ μὲν τὸ συμπέρασμά ἐστιν ἀναγκαῖον ἔσται καὶ μία αὐτῶν ἀνάγκη ἡ μείζων· εἰ δὲ ὑπάρχει, ἔσται ἡ μία ὑπάρχουσα ἡ μείζων. ἐὰν δὲ ἀμφοτέρας αἱ προτάσεις εἰσὶν ἐνδεχόμεναι· ἢ μία ἐνδεχομένη ἡ δὲ ἑτέρα δυνατή. τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ μὴ ληφθείσης ἀναγκαίας ἢ ὑπαρχούσης προτάσεως, ἔσται τὸ συμπέρασμα ἐνδεχόμενον ἢ ἀδύνατον· οὔτε δὲ ἀναγκαῖον οὔτε ὑπάρχον· περὶ μὲν τοῦ ἀναγκαίου συμπεράσματος πῶς τε γίνεται ἤγουν πῶς συνάγεται καὶ κατὰ τί διαφέρει τὸ ἀναγκαῖον πρὸς τὸ ὑπάρχον, εἴρηται ἱκανῶς. τὸ δὲ σχεδὸν εἴρηκε, δι' εὐλάβειαν φιλόσοφον· καταφατικὸς λέγεται συλλογισμός, ὁ συνάγων καταφατικὸν

κὸν

κὸν συμπέρασμα. ἤγουν ἢ τὸ παντὶ ἐκ τῆς πᾶς καὶ πᾶς, ἢ τὸ τινὶ ἐκ τῆς πᾶς καὶ τίς· ὡς ἐπὶ τοῦ γ΄ τρόπου τοῦ α΄ σχήματος· συνάγεται δὲ καὶ τὸ τινὶ ἐκ τῆς πᾶς καὶ πᾶς· ὡς ἐπὶ τοῦ α΄ τρόπου τοῦ γ΄ σχήματος. ἀποφατικὸς δὲ λέγεται συλλογισμός, ὁ συνάγων ἀποφατικὸν συμπέρασμα. ἤγουν ἢ τὸ οὐδείς· ὡς ἐπὶ τῆς οὐδεὶς καὶ πᾶς ἐπὶ τοῦ β΄ τρόπου τοῦ α΄ σχήματος, καὶ ἐπὶ τοῦ α΄ καὶ β΄ τρόπου τοῦ β΄ σχήματος. ἢ τὸ οὐ παντὶ ἀπὸ τῆς οὐδεὶς καὶ τίς ὡς ἐπὶ τοῦ δ΄ τρόπου τοῦ α΄ σχήματος· καὶ τοῦ γ΄ καὶ δ΄ τρόπου τοῦ β΄ σχήματος· συνάγεται δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ γ΄ σχήματος. ἐν ἀμφοτέροις δὲ καὶ κατηγορικῶν καὶ στερητικῶν. Νῦν ἀναφέρει καθόλου εἰς πάντα συλλογισμόν· καὶ φησὶν ὅτι ἐπ᾽ ἀμφοτέρων τῶν συλλογισμῶν καὶ τῶν καταφατικῶν καὶ ἀποφατικῶν· τῶν ἐκ τῆς μίξεως ἀναγκαίας καὶ ὑπαρχούσης προτάσεως γινομένων· ἀναγκαῖον εἶναι τὸ συμπέρασμα, ὅμοιον μιᾷ τῶν προτάσεων.

Περὶ τοῦ ἐνδεχομένου.

Παραδοὺς διαφορὰς τοῦ τε ἀναγκαίου καὶ τοῦ ὑπάρχοντος· ἔτι δὲ καὶ οἷα συμπεράσματα γίνονται ἐκ δύο προτάσεων ἀναγκαίων καὶ ἐκ δύο ὑπαρχουσῶν πλατύτερον διδάξας οἷα συμπεράσματα γίνονται ἐκ μίξεως ἀναγκαίας καὶ ὑπαρχούσης προτάσεως· καὶ ὅτι τῇ μείζονι τῶν προτάσεων ἀκολουθεῖ τὸ συμπέρασμα. νῦν μέλλει διδάξαι καὶ περὶ τοῦ ἐνδεχομένου. οἷα συμπεράσματα συνάγονται, ἐκ δύο προτάσεων ἐνδεχομένων. καὶ οἷα ἐκ μίξεως ἐνδεχομένου καὶ ὑπάρχοντος. καὶ ἐνδεχομένου καὶ ἀναγκαίου. πρὸ δὲ τῆς διδασκαλίας αὐτῶν, παραδίδωσιν ἡμῖν, τὸν ὁρισμὸν τοῦ ἐνδεχομένου. καὶ πόσα σημαίνει τὸ ἐνδεχόμενον. καὶ πῶς αἱ ἀντιστροφαὶ τῶν ἐνδεχομένων προτάσεων γίνονται τῶν καταφατικῶν καὶ ἀποφατικῶν. προέταξε δὲ τὴν διδασκαλίαν τῶν ἐξ ἀναγκαίου καὶ ὑπάρχοντος συλλογισμῶν, τῆς διδασκαλίας τῶν ἐκ δύο ἐνδεχομένων προτάσεων συλλογισμῶν καὶ τῶν ἐξ ἐνδεχομένων καὶ ἀναγκαίων ἢ ὑπάρχοντος, διὰ τὸ εἶναι ἁπλουστέραν τὴν διδασκαλίαν τοῦ ἀναγκαίου καὶ ὑπάρχοντος, ταύτης. δυσχερὴς γάρ ἐστιν αὕτη καὶ ποικίλη. ἡ τῶν ἐξ ἐνδεχομένων προτάσεων συλλογισμῶν διδασκαλία. καὶ τῶν ἐξ ἐνδεχομένου καὶ ἀναγκαίου ἢ ὑπάρχοντος· πότε γίνεται συλλογισμός, ἤγουν οὐχ ὡς ἔτυχε κειμένων τῶν προτάσεων. ἀλλ᾽ ἢ ἐκ β΄ καταφατικῶν. ἢ ἐξ ἀποφατικῆς καὶ καταφατικῆς προτάσεως. ἐκ δύο δὲ μερικῶν συλλογισμὸς οὐ γίνεται. ἐὰν ἡ μείζων ἐστὶ καταφατική. ἡ δὲ ἐλάττων ἀποφατική. τὸ δὲ πῶς ἢ τοῦ μέσου ὅρου, ὑποκειμένου μὲν τῷ μείζονι ἄκρῳ. κατηγορουμένου δὲ τοῦ ἐλάττονος· ὡς ἐπὶ τοῦ α΄ σχήματος· κατηγορουμένου δὲ κατὰ ἀμφότερα τῶν ἄκρων, ὡς ἐπὶ τοῦ β΄ σχήματος. ὑποκειμένου δὲ τοῖς δυσὶν ἄκροις, ὡς ἐπὶ τοῦ τρίτου σχήματος. εἶτα λέγει καὶ τὸν ὁρισμὸν τοῦ ἐνδεχομένου. ἐπεὶ δὲ ἔλεγε καὶ τὸ ἀναγκαῖον καὶ τὸ ὑπάρχον ἐνδεχόμενον, τούτου χάριν εἶπεν ἐνταῦθα. λέγει δὲ ἐνδέχεσθαι, καὶ τὸ κυρίως ἐνδεχόμενον. ἐνδεχόμενον δὲ κυρίως ἐστὶ, τὸ μὴ ὂν δυνάμενον δὲ γενέσθαι. οἷον τῷ καθημένῳ, οὐχ ὑπάρχει τὸ ἵστασθαι. οὐδὲ τῷ ἠρεμοῦντι, τὸ περιπατεῖν. ἀλλὰ δύναται καὶ οὗτος στῆναι κἀκεῖνος περιπατῆσαι. καὶ ὁ μὴ λουθεὶς δύναται λουθῆναι. ἔστιν οὖν κυρίως ἐνδεχόμενον, οὗ μὴ ὄντος ἀνάγκη τοῦ ἀποβάματος. οἷον τὸ λουθῆναι τὸν σωκράτην αὔριον, μὴ ὄν ἐστιν. οὐκ ἀναγκαία δὲ καὶ ἀπαραίτητος ἡ τούτου ἀπόβασις. ἀλλὰ τῇ προαιρέσει αὐτοῦ κεῖται τὸ λουθῆναι καὶ μὴ λουθῆναι, εἰ δέ τις ὑποθήσει τὸν σωκράτην μὴ λουθέντα ὅτι ἐλούθη, ψεῦδος μὲν ἐρεῖ. οὐδὲν δὲ τι ἀδύνατον ἀποβήσεται. τὸ γὰρ ἀδύνατόν ἐστι καὶ ψεῦδος. οἷον εἴ τις ἐρεῖ τὸν σωκράτην ἵπτασθαι. τοῦτο γὰρ ἀδύνατον καὶ ψεῦδος. τὸν δὲ μὴ λουθέντα εἰπεῖν λουθῆ, ψεῦδος μέν ἐστιν, οὐκ ἀδύνατον δέ. τὸ μὴ ὂν ἢ μηδαμῇ μηδαμοῦ ἐστί, καὶ ποιεῖ τὸ ἀδύνατον καθ᾽ ὃ σημαινόμενον, λέγεται ὁ τραγέλαφος μὴ ὄν. καὶ ὁ μυρμηκολέων. ἢ τὸ μὴ ὂν δύναται γενέσθαι καὶ ἀποβῆναι, καὶ ποιεῖ τὸ κυρίως ἐνδεχόμενον. ὁ γὰρ ἠρεμῶν. οὐ περιπατεῖ μέν. δύναται δὲ περιπατεῖν. ὁριζόμενος δὲ τὸ ἐνδεχόμενον, εἶπε μὴ ἀναγκαῖον εἶναι αὐτό. μήτε μετὰ τὴν τούτου ἀπόβασιν ἀναγκαίαν. ἔφθασε δὲ ἐν τοῖς τρισὶ σχήμασιν εἰπεῖν καὶ τὸ ἀναγκαῖον ἐνδεχόμενον, καὶ διατοῦτο νῦν λέγει ὅτι εἰ καὶ τὸ ἀναγκαῖον ἐνδεχόμενον εἴπομεν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῶν τριῶν σχημάτων, ἀλλ᾽ οὖν ὁμωνύμως λέγομεν τὸ ἀναγκαῖον ἐνδέχεσθαι. ἤγουν ἐνδεχόμενον. τὸ γὰρ ὄνομα τοῦ ἐνδεχομένου τὸ ἀναγκαῖον δέχεται. οὐ μέντοι γε δὲ καὶ τὸν ὁρισμόν. ὥστε ὁ λέγων καὶ τὸν ἐζωγραφημένον ἄνθρωπον ἄνθρωπον, ὁμωνύμως λέγει τοῦτον ἄνθρωπον. μέλλει δὲ δεῖξαι τὸν ἀποδοθέντα ὁρισμὸν τοῦ ἐνδεχομένου καλῶς ἔχοντα, καὶ φησίν. ὅτι δὲ τὸ κυρίως ἐνδεχόμενον τοῦτό ἐστιν. ἤγουν οὗ τινος ἡ ἀπόβασις ἀναγκαῖον οὐκ ἔστιν. οὔτε μὴν μήπω ἀποβὰν εἰς ἔργον ὑποτεθὲν, ὡς ἤδη γενόμενον ἀδύνατόν τι οὐ ποιήσει ἀποβῆναι. φανερὸν ἐκ τῶν καταφάσεων καὶ ἀποφάσεων τοῦ τε ἀναγκαίου καὶ ἐνδεχομένου καὶ ἀδυνάτου, τῶν ἀντικειμένων ἀντιφατικῶς. εἰ γὰρ λάβῃς ταύτας εὑρήσεις τὸ ἐνδεχόμενον μήτε ἀναγκαῖον ὄν· μήτε ἀδύνατον. τὸ γὰρ οὐκ ἐνδέχεται ὑπάρχον καὶ τὸ ἀδύνατον ὑπάρχον καὶ ἀναγκαῖον μὴ ὑπάρχον, ἢ ταυτὸν σημαίνουσιν. οὐκ ἐνδέχεται γὰρ εἶναι τὸν ἄνθρωπον πτερωτόν. καὶ ἀδύνατον ὑπάρχον. καὶ ἀναγκαῖον μὴ ὑπάρχον πτερωτόν, ἢ ἀκολουθοῦντα ἀλλήλων. ἤγουν συναληθεύοντα. τὸ δὲ ἐνδέχεσθαι ὑπάρχον καὶ τὸ οὐκ ἀδύνατον ὑπάρχον. καὶ τὸ οὐκ ἀνάγκη μὴ ὑπάρχον, ἀντίκειται τούτοις ἀντιφατικῶς. ἤγουν τῷ οὐκ ἐνδέχεται ὑπάρχειν καὶ τὸ ἀδύνατον ὑπάρχον. καὶ τὸ ἀναγκαῖον μὴ ὑπάρχον. ταῦτα δὲ εἰσὶ καὶ ταυτά. ἤγουν τὸ ἐνδέχεται

ὑπάρχειν καὶ τὸ οὐκ ἀδύνατον. καὶ τὸ οὐκ ἀναγκαῖον μὴ ὑπάρχειν καθ' ὃ σημαίνουσι τὸ αὐτό. ἐνδέχεται γὰρ τὸν ἄνθρωπον εἶναι λευκὸν καὶ οὐκ ἀδύνατον εἶναι λευκὸν καὶ οὐκ ἀνάγκη μὴ εἶναι λευκόν. ἢ ἀκολουθοῦσιν ἀλλήλοις, ἤγουν συναληθεύουσιν. ἐπεὶ γὰρ ἐπὶ τῶν ἀντιφατικῶς ἀντικειμένων κατὰ παντὸς ἤγουν ἐπὶ παντὸς πράγματος ἢ ἡ κατάφασις ἀληθεύει ἢ ἡ ἀπόφασις. ἐπεὶ γοῦν τῷ ἐνδέχεται ὑπάρχειν οὐ συναληθεύσει καὶ ἀκολουθεῖ τὸ ἀδύνατον ἢ τὸ ἀναγκαῖον μὴ ὑπάρχειν, ταῦτα γὰρ ἀκολουθοῦσι τῷ οὐκ ἐνδέχεται ὑπάρχειν, ἀναγκαῖον ἄρα ἀκολουθεῖν τῷ ἐνδέχεται ὑπάρχειν τό τε οὐκ ἀδύνατον ὑπάρχον καὶ οὐκ ἀναγκαῖον μὴ ὑπάρχειν. καλῶς ἄρα εἴπομεν ὁριζόμενοι τὸ κυρίως ἐνδεχόμενον, μήτε ἀναγκαῖον ὑπάρχον, μήτε ἀδύνατον. συμβαίνει δὲ πάσας τὰς κατὰ τὸ ἐνδέχεται προτάσεις. ὁ μὲν ὁρισμὸς τῆς ἀντιστροφῆς τῶν ἀναγκαίων καὶ ὑπαρχουσῶν προτάσεων, ἦν κοινωνία δύο προτάσεων κατὰ ἀμφοτέρους τοὺς ὅρους, τοῦ μὲν ποιοῦ μένοντος τοῦ αὐτοῦ. τῆς τάξεως καὶ τῶν ὅρων ἐναλλαττομένης μετὰ τοῦ συναληθεύειν. ὁ δὲ ὁρισμὸς τῆς ἀντιστροφῆς τῶν ἐνδεχομένων προτάσεών ἐστι, κοινωνία δύο προτάσεων κατ' ἀμφοτέρους τοὺς ὅρους, τοῦ μὲν ποιοῦ μένοντος τοῦ αὐτοῦ. τῆς τάξεως δὲ τῶν ὅρων μετὰ τοῦ συναληθεύειν φυλαττομένης. οἷον εἰ τὸ λούεσθαι ἐνδέχεσθαι παντὶ ἀνθρώπῳ, ἐνδέχεται καὶ μηδενὶ ὑπάρχειν. ὅρα πῶς ἡ πᾶς ἀντιστρέφει πρὸς τὴν οὐδείς. καὶ ὅπως κοινωνοῦσιν αἱ δύο αὗται προτάσεις. καθὸ ἔχουσι τοὺς αὐτοὺς ὅρους. καὶ ὅπως ὁ ὑποκείμενος μένει ὁ αὐτὸς καὶ ὁ κατηγορούμενος, ἐν ἀμφοτέραις ταῖς προτάσεσι. καὶ ὅπως τὸ ποιὸν τῆς καθόλου καταφατικῆς προτάσεως μετηλλάγη εἰς ἀποφατικὴν καθόλου ποιότητα. καὶ ἡ καθόλου ἀποφατική, πρὸς τὴν καταφατικὴν αὖθις ἀντιστρέφει. εἰ γὰρ τὸ λευκὸν ἐνδέχεται μηδενὶ ἀνθρώπῳ ὑπάρχειν, ἐνδέχεται καὶ παντί. καὶ αἱ μερικαὶ αὖθις πρὸς τὰς μερικὰς ἀντιστρέφουσιν. εἰ γὰρ τινὰ ἄνθρωπον ἐνδέχεται εἶναι γραμματικόν, ἐνδέχεται καὶ μὴ πάντα ἄνθρωπον εἶναι γραμματικόν. καὶ εἰ τὸ γραμματικὸν ἐνδέχεται οὐ παντὶ ὑπάρχειν, ἐνδέχεται καὶ τινί. ἀποφατικὰς προτάσεις ἔμαθεν ἐν ταῖς μετὰ τρόπου προτάσεσιν εἶναι τὰς ἐχούσας ἐν τῷ τρόπῳ τὴν οὐ ἄρνησιν. οἷον τοῦ ἐνδέχεται παντί, ἀπόφασις τὸ οὐκ ἐνδέχεται παντί. καὶ τοῦ τινὶ ἐνδέχεται, τὸ οὐκ ἐνδέχεται τινί. τὸ δὲ ἐνδέχεται μὴ παντὶ καὶ ἐνδέχεται μηδενί, καταφατικαὶ προτάσεις εἰσί. πλὴν εἰ καὶ καταφατικὸν ἔχουσι τὸ σχῆμα κατὰ τὴν ἀντίθεσιν, ἀλλ' οὖν δύναμιν ἔχουσιν ἀποφάσεως καὶ αὗται καθὸ ἀναιροῦσιν. ἀντίθεσιν νοητέον ἐνταῦθα τὴν μάχην. οἷον καὶ ἐναντιότητα. μάχεται γὰρ τῷ παντὶ ὑπάρχειν, τὸ μηδενὶ ὑπάρχειν. καὶ τὸ τινὶ τὸ μὴ τινί. πλὴν εἰ καὶ μάχονται, ἀλλ' ἀντιφατικῶς οὐκ ἀντίκεινται. ἀντιστρέφουσιν οὖν ἐπὶ τοῦ ἐνδεχομένου αἱ καταφατικαὶ πρὸς τὰς ἀποφατικάς, καὶ αἱ καθόλου καὶ αἱ μερικαὶ αὖθις αἱ ἀποφατικαί, πρὸς τὰς καταφατικάς. ὡς ἐλέξαμεν. ἀποφατικὰς δὲ νόει μὴ τὰς κυρίως ἀποφατικάς. ἀλλὰ τὰς ἐχούσας σχῆμα μὲν καταφατικόν. δύναμιν ἀποφάσεως. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων προτάσεων τῶν ἐχουσῶν τὸν δυνατὸν τρόπον προσκείμενον, αἱ ἀντιστροφαὶ γίνονται. ἐπεὶ καὶ τὸ δυνατόν, ἰσοδυναμεῖ τῷ ἐνδεχομένῳ. εἰ γὰρ τὸ λευκὸν δυνατὸν παντὶ ὑπάρχειν, δυνατὸν καὶ μηδενί. καὶ εἰ τὸ λούεσθαι δυνατὸν οὐδενὶ ὑπάρχον, δυνατὸν καὶ παντὶ ὑπάρχειν. καὶ εἰ τὸ λούεσθαι δυνατόν τινι ἀνθρώπῳ ὑπάρχειν, δυνατὸν καὶ μὴ παντὶ ὑπάρχον. εἶτα ἀποδείκνυσι, καὶ πῶς αἱ καταφατικαὶ τοῦ ἐνδεχομένου προτάσεις πρὸς τὰς ἀποφατικὰς ἀντιστρέφουσι. καὶ τὸ ἀνάπαλιν καί φησιν. ἐπεὶ διὰ τοῦ ὁρισμοῦ ἐδείχθη τοῦ ἐνδεχομένου τὸ ἐνδεχόμενον μὴ εἶναι ἀναγκαῖον. τὸ δὲ μὴ ἀναγκαῖον δύναται καὶ μὴ ὑπάρχειν, διατοῦτο εἰ τὸ α ἐνδέχεται τῷ β ὑπάρχειν ἐνδέχεται καὶ μὴ ὑπάρχειν. καὶ εἰ ἐνδέχεται τὸ α παντὶ τῷ β ὑπάρχειν, ἐνδέχεται καὶ μὴ παντὶ ἤγουν μηδενί. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἐν μέρει καταφάσεων, ἡ καταφατικὴ ἀντιστρέφει πρὸς τὴν ἀποφατικήν. καὶ αὖ τοὐναντίον. ἡ γὰρ αὐτὴ ἀπόδειξις. τουτέστιν εἰ τὸ ἐνδεχόμενον μὴ ἀναγκαῖόν ἐστι. τὸ δὲ μὴ ἀναγκαῖον δύναται καὶ μὴ ὑπάρχειν, διατοῦτο τὸ τινὶ ἐνδέχεται ἀντιστρέψαι πρὸς τὸ μὴ τινί. καὶ τὸ μὴ τινὶ πρὸς τὸ τινί. αἱ τοιαῦται δὲ προτάσεις ἤγουν τὸ ἐνδέχεται μὴ παντὶ καὶ ἐνδέχεται μηδενί, καταφατικαί εἰσιν ἀλλ' οὐ στερητικαί. τὸ γὰρ ἐνδέχεται ἐπὶ τῶν ἐνδεχομένων προτάσεων, ὁμοίως τάττεται τῷ εἶναι. ὡς τοῦ ἐπὶ τῶν ἐξ ὑποκειμένου καὶ κατηγορουμένου καὶ γ' προσκατηγορουμένου προτάσεων. οἷον, αὐτὸς δίκαιός ἐστι, τότε ἐγίνετο ἀπόφασις ὅταν τὸ ἔστι προσέλαβε τὴν οὐ ἄρνησιν. οἷον, αὐτὸς δίκαιος οὐκ ἔστιν. εἰ δὲ τὸ δίκαιος προσλάβη τὴν οὐ ἄρνησιν, ποιεῖ κατάφασιν ἐκ μεταθέσεως οὐκ ἀπόφασιν, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν μετὰ τρόπου. εἰ μὴ κεῖται τὸ οὐ ἐπὶ τὸν τρόπον, γίνεται ἀπόφασις. οἷον τὸ λευκόν, οὐκ ἐνδέχεται παντὶ εἶναι. εἰ δὲ ὁ τρόπος οὐκ ἔχει τὴν οὐ ἄρνησιν, ἔσται κατάφασις ἐκ μεταθέσεως. οἷον ἐνδέχεται τὸ λευκὸν μηδενὶ ἀνθρώπῳ ὑπάρχειν ἢ μὴ παντί. διωρισμένων δὲ τούτων. Ἐπεὶ διωρισάμεθα καὶ ἀποδεδώκαμεν τὸν ὁρισμὸν τοῦ ἐνδεχομένου. ἔτι δὲ ἐδιδάξαμεν καὶ πῶς αἱ ἀντιστροφαὶ γίνονται ἐπὶ τῶν ἐνδεχομένων προτάσεων, θεωρεῖται καὶ πόσα τὸ ἐνδεχόμενον σημαίνει. καὶ περὶ ποίου σημαινομένου τοῦ ἐνδεχομένου ἡ διδασκαλία ἐστὶ νῦν. διαιρεῖται ἤγουν διαιρεῖται τὸ ἐνδεχόμενον εἰς δύο τρόπους. καθ' ἕνα μὲν τρόπον. εἰ τὸ ὡρισμένον ὅτι ἐστὶ τὸ ὡς ἐπὶ πολὺ πεφυκὸς γίνεσθαι. ἐν ᾧ καὶ διαλείπει καὶ διακόπτεται τὸ ἀναγκαῖον ἤγουν ἡ τοῦ ἀεὶ εἶναι συνέχεια. ἀναγκαῖον γάρ ἐστι τὸ ἀεὶ ὄν. περὶ τοῦτο γοῦν τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, ἥ τε φύσις καὶ τέχνη καταγίνεται. ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γὰρ καὶ ὁ ἰατρὸς ὑγιάζει. πολλάκις δὲ καὶ ἀποτυγχάνει καὶ θανατοῖ. καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἡ φύσις, πενταδά-

κτυλον

κτυλον τὸν αὐτὸν ποιεῖ. πολλάκις δὲ καὶ ἀποτυγχάνουσα τετραδάκτυλον ἢ ἑξαδάκτυλον τοῦτον ἐργάζεται. καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐν γήρει ὁ ἄνθρωπος πολιοῦται καὶ αὐξάνεται ἢ φθίνει ἤγουν μειοῦται. πολλάκις δὲ καὶ ἐν γήρει ἄνθρωπος οὐ πεπολίωται. οὔτε μὴν αὐξάνει. παῖς γὰρ ὢν ἐς ἄνδρας φθάσει οὐδέποτε. ἀλλὰ τεθνήκωται. καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μειοῦται ὁ ἄνθρωπος ἐν γήρᾳ, ἰσχνότερος γενόμενος. συμβαίνει δὲ καὶ γηράσαντά τινα μὴ μειωθέντα ἀλλὰ μᾶλλον λιπόσαρκον γενόμενον καὶ εὔσαρκον. καὶ γὰρ τοῦτο ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ σημαινόμενον τοῦ ἐνδεχομένου. οἷον τὸ πολιοῦσθαι ἄνθρωπον ἐν γήρει καὶ τὸ παῖδα ὄντα αὐξηθῆναι καὶ ἀνδρωθῆναι καὶ τὰ λοιπά, ἢ τὸ ὅλως πεφυκός, ὑπάρχει. ἤγουν ἢ καθόλου περὶ ὃ ἡ φύσις πέφυκε καταγίνεσθαι οὐκ ἔχει τὸ ἀναγκαῖον. ἤγουν τὸ ἀεὶ γίνεσθαι οὕτω συνεχὲς καὶ ἀδιάκοπον. ἢ διὰ τὸ μὴ ἀεὶ εἶναι τὸν ἄνθρωπον. φθάνει γὰρ πολλάκις πρὸ τοῦ γηρᾶσαι θανεῖν. καὶ πρὸ τοῦ αὐξηθῆναι καὶ ἀνδρωθῆναι. ἢ πολλάκις ὄντος τοῦ ἀνθρώπου καὶ ζῶντος, ἐξ ἀνάγκης συμβήσεται αὐτῷ τὸ ἐν γήρᾳ πολιωθῆναι. γνοὺς δὲ οὗτος ὁ σοφὸς ὅτι τὸ ἐξ ἀνάγκης ἐπὶ τοῦ ἀεὶ γινομένου λαμβάνεται, αὐτὸς ἑαυτὸν ἐπιδιορθούμενός φησιν. ἢ τί λέγει ἐξ ἀνάγκης. ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γάρ ἐστι τὸ τὸν ἄνθρωπον πολιοῦσθαι. ἤγουν οὐκ ἀεὶ πολλάκις δὲ οὐ πεπολίωται. ἢ ὁ παῖς οὐκ ἠνδρώθη. ὡρισμένον δὲ λέγει τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, διὰ τὸ τὴν ὕπαρξιν τοῦ πράγματος ἀποβαίνειν σχεδὸν ἀεί. σπανίως γὰρ ἡ ἀποτυχία γίνεται τοῦ γενέσθαι τὸ πρᾶγμα. κατὰ ἄλλον δὲ τρόπον λέγεται καὶ ἐνδεχόμενον τὸ [redacted]το δὲ τὸ ἀόριστον διαιρεῖται εἰς τὸ ὡς ἐπίσης καὶ εἰς τὸ ὡς ἐπ᾽ ἔλαττον. καὶ ἐπίσης μὲν ἐνδεχόμενα λέγονται τὰ προαιρετά. ἃ τοῦ γενέσθαι καὶ μὴ γενέσθαι αἰτία, ἡ προαίρεσις. προαιρετὰ δέ φημι, τὸ λουθῆναι. τὸ εἰς ἀγορὰν ἀπελθεῖν. τὸ εἰς ἑορτὴν παραβαλεῖν. ταῦτα γὰρ πάντα, δύναται καὶ οὕτω γενέσθαι, καὶ μὴ οὕτως, δύναται γὰρ ὁ σωκράτης καὶ λουθῆναι, καὶ μή. καὶ μὴ βαδίσαι καὶ μή. λέγεται δὲ ὡς ἐπίσης ἐνδεχόμενα ταῦτα τὰ προαιρετά. καὶ γὰρ πρὸ τῆς ἀποβάσεως τοῦ πράγματος, οὐδὲν μᾶλλον πέφυκεν οὕτως ἀληθεύειν μᾶλλον τὴν ἀπόφασιν ἢ τὴν κατάφασιν. οὐ γὰρ δύναται μᾶλλον ὁ σωκράτης μὴ λουθῆναι ἢ μὴ ἀπελθεῖν εἰς τὴν ἀγορὰν, ἤπερ δὲ δύναται λουθῆναι ἢ ἀπελθεῖν εἰς τὴν ἀγοράν. καὶ διὰ τὸ ἐπίσης δύνασθαι ποιῆσαι καὶ ἄμφω ἢ μὴ ποιῆσαι, διὰ τοῦτο καὶ ἐπίσης ἐνδεχόμενον λέγεται καὶ ἀόριστον. διὰ τὸ μὴ δύνασθαι ἀπονεῖμαι ὡρισμένως τῇ καταφάσει τὸ ἀληθεύειν ἢ τὸ ψεύδεσθαι ἢ τῇ ἀποφάσει. ἐπίσης γὰρ καὶ ἡ κατάφασις καὶ ἡ ἀπόφασις ἀληθεύουσι καὶ ψεύδονται πρὸ τῆς τοῦ πράγματος ἀποβάσεως. τὸ δὲ βαδίζοντος ἀνθρώπου γενέσθαι σεισμὸν ἢ ὅλως τὸ ἀπὸ τύχης γινόμενον. οἷον, τὸ τὸν ὀρύσσοντα θησαυρὸν εὑρεῖν, λέγεται δὲ καὶ τοῦτο ὡς ἐπ᾽ ἔλαττον ἀόριστον, διὰ τὸ σπανίως καὶ ὡς ἐπ᾽ ἔλαττον συμβαίνειν τὸ πρᾶγμα γίνεσθαι καὶ παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα. οἷον τὸ ἐντυχεῖν θησαυρὸν τὸν σκάπτοντα. τὸ βαδίζοντά τινος γενέσθαι σεισμὸν καὶ τὰ τοιαῦτα. ἐπὶ πάντων γοῦν τούτων τῶν σημαινομένων τοῦ ἐνδεχομένου, γίνονται αἱ ἀντιστροφαὶ κατὰ τὰς ἀντικειμένας προτάσεις. ἤγουν αἱ καταφάσεις πρὸς τὰς ἀποφάσεις ἀντιστρέφονται. καὶ αἱ ἀποφάσεις πρὸς τὰς καταφατικάς. ἀλλ᾽ οὐ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον αἱ ἀντιστροφαὶ γίνονται. ἀλλὰ τὸ μὲν πεφυκὸς εἶναι ἤγουν τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ περὶ ὃ ἡ φύσις καταγίνεται, ἀντιστρέφει πρὸς τὴν ἀπόφασιν, διὰ τὸ μὴ ἐξ ἀνάγκης καὶ ἀεὶ τὴν φύσιν ἐπιτυγχάνειν τοῦ σκοποῦ. πολλάκις γὰρ ὡς εἴπομεν καὶ τετραδάκτυλος ὁ ἄνθρωπος γίνεται. καὶ διὰ τοῦτο ἔχειν χώραν σπανίως ἀληθεύειν καὶ τὴν ἀπόφασιν. τὸ δὲ ἀόριστον ἤγουν τὸ ὡς ἐπίσης ἐνδεχόμενον, ἔχει τὴν κατάφασιν πρὸς τὴν ἀπόφασιν ἀντιστρέφουσαν, διὰ τὸ μηδὲν μᾶλλον ἀληθεύειν τὸ οὕτως ἔχειν ἢ ἕξειν. ἤγουν τὴν κατάφασιν. ἢ ἐκείνως ἢ παρὸ τὴν ἀπόφασιν. ἐπίσης γὰρ ὡς ἐδείξαμεν καὶ ἐν τῇ καταφάσει καὶ ἀποφάσει θεωρεῖται τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος, πρὸ τῆς τοῦ πράγματος ἀποβάσεως. Σημαίνει δὲ ὅτι τὸ μὲν ἔχειν εἴληπται ἐπὶ ἐνεστῶτος. τὸ δὲ ἕξειν ἐπὶ μέλλοντος. ὡσαύτως καὶ τὸ ὡς ἐπ᾽ ἔλαττον ἔχει τὴν ἀπόφασιν, ἀντιστρέφουσαν πρὸς τὴν κατάφασιν διὰ τὸ μὴ ἀεὶ εὑρίσκειν θησαυρὸν τὸν ὀρύσσοντα. ἀλλὰ σπανίως γίνεσθαι καὶ ἐπιτυχίαν θησαυροῦ. ὥσπερ καὶ τοῦ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἡ κατάφασις ἀντιστρέφει πρὸς τὴν ἀπόφασιν, διὰ τὸ μὴ ἐξ ἀνάγκης καὶ ἀεὶ τὴν φύσιν καὶ τὴν τέχνην ἐπιτυγχάνειν τοῦ σκοποῦ. Εἰπὼν τὰ σημαινόμενα τοῦ ἐνδεχομένου, λέγει νῦν καὶ περὶ ποῖον σημαινόμενον ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ ἀπόδειξις καὶ ὁ ἀποδεικτικὸς συλλογισμὸς καταγίνεται. τῶν μὲν γὰρ ἀορίστων φησίν. ἤγουν τοῦ ὡς ἐπίσης καὶ ὡς ἐπ᾽ ἔλαττον, συλλογισμὸς καὶ ἀπόδειξις οὐ γίνεται. διὰ τὸ συμβαίνειν ἄτακτον εἶναι καὶ ἀόριστον. τὸν μέσον ὅρον ἐπὶ μὲν γὰρ τοῦ ὡς ἐπίσης εἰ λάβῃς μείζονα ὅρον τὸ λούεσθαι. μέσον δὲ τὸν ἄνθρωπον. ἐλάττονα δὲ τὸν σωκράτην, ἐπίσης ὁ μέσος ὅρος καὶ καταφάσκεται καὶ ἀποφάσκεται τοῦ μέσου. τὸ δὲ ὡς ἐπ᾽ ἔλαττον συλλογισμὸς καὶ ἀπόδειξις οὐ γίνεται. διότι αἱ ἀποδείξεις καὶ οἱ συλλογισμοί, οὐ τῶν σπανίως γινομένων ἐστίν. ἀλλ᾽ ἢ τῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἢ τῶν ἀεὶ ὄντων. καὶ σχεδὸν λόγοι καὶ οἱ συλλογισμοὶ καὶ αἱ σκέψεις ἤτοι αἱ συλλογιστικαὶ μέθοδοι, περὶ τὰ οὕτως ἐνδεχόμενα γίνονται. ἤγουν τὰ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. εἶπε δὲ τὸ σχεδὸν διότι οὐκ ἀεὶ οἱ συλλογισμοὶ τῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐνδεχομένων εἰσίν. ἀλλὰ καὶ τῶν ἀναγκαίων καὶ τῶν ὑπαρχόντων. ἐκείνως δὲ ἤγουν ἐπὶ τῶν ἀορίστων ἐνδεχομένων τοῦτε ὡς ἐπίσης λέγω καὶ τοῦ ὡς ἐπ᾽ ἔλαττον, ἐγχωρεῖ μὲν καὶ δύνασθαι συλλογισμὸς γενέσθαι. οὐ μὴν εἰώθαμεν συλλογίζεσθαι ἐπὶ τούτων καὶ συζητήσεις ποιεῖν. διὰ τὴν ἀοριστίαν τοῦ μέσου. αἱ γὰρ ἐπιστῆμαι τῶν ὡρισμέ-

γων εἰσὶν οὐ τῶν ἀορίστων. περὶ μὲν οὖν τούτων τῶν σημαινομένων τοῦ ἐνδεχομένου, διοριζόμεθα καὶ πλατύτερον ἐπεξέλθωμεν ἐν τοῖς ἑπομένοις· ἤγουν τοῖς μέλλουσι ῥηθῆναι. νῦν δὲ ῥητέον πότε καὶ πῶς γίνεται συλλογισμός· καὶ τίς ἐστὶν ὁ συλλογισμός· ἤγουν ποταπὸν συμπέρασμα συναχθήσεται ὅταν ὦσιν αἱ δύο προτάσεις ἐνδεχόμεναι. ἐπεὶ δὲ τὸ ἐνδέχεσθαι τόδε τῷδε ὑπάρχειν· οἷον τὸ ἐνδέχεσθαι τὸ λευκὸν ὑπάρχειν τῷ σωκράτει, διχῶς ἔστιν ἐννοεῖν· ἢ ὅτι ἀποβέβηκε καὶ ὑπάρχειν τῷ σωκράτει τὸ λευκόν· καὶ λευκός ἐστιν ᾧ τινι τῷ σωκράτει ἐνδέχεται ὑπάρχειν αὐτὸ τὸ λευκανθῆναι ὡς μήπω ἀποβεβηκὸς αὐτῷ, μέλλον δὲ γενέσθαι. ἀλλ' ἵνα σαφέστερος ὁ λόγος γένηται, ἐπαναληπτέον αὖθις τὰ τοῦ κειμένου ῥητά. ἐπεὶ δὲ τῷ λέγειν ὅτι ἐνδέχεται τόδε ἤγουν τὸ ά ὑπάρχει τῷδε ἢ τῷ β', διχῶς ἐστὶν ἐκλαβεῖν τὸ ἐνδέχεται· ἢ τὸ ἤδη ὑπάρχον· καὶ ἀποβεβηκὸς ὅπερ καὶ ὑπάρχον λέγεται, ἢ τὸ μήπω ὑπάρξαν· δυνάμενον δὲ ἐπιγενέσθαι ὅπερ ἐστὶ τὸ κυρίως ἐνδεχόμενον. φανερὸν ὅτι ἐνταῦθα ἡ ἀπόδοσις τοῦ ἐπεί. ἀλλὰ περὶ μὲν τοῦ ἐνδεχομένου τοῦ σημαίνοντος τὸ ὑπάρχον, εἴρηται. ῥητέον δὲ νῦν καὶ περὶ τοῦ κυρίως ἐνδεχομένου τοῦ μήπω ὑπάρξαντος· δυναμένου δὲ γενέσθαι καὶ εἰς ἀπόβασιν ἐλθεῖν.

Μεταληπτέον καὶ τὰ μεταξὺ ῥητὰ τοῦ κειμένου· καὶ γὰρ τὸ λέγειν ἐνδέχεσθαι τὸ ά καθ' οὗ τὸ β'. ἢ τοῦτο σημαίνει· ὅτι κατὰ τοῦ γ' καθ' οὗ κατηγορεῖται τὸ β', ἐνδέχεται ὑπάρχειν τὸ ά· ἤγουν ὑπαρχόντως ὑπάρχει τὸ ά τῷ γ'. τὸ γὰρ ἐνδέχεται τὸ ὑπάρχειν σημαίνει ἐνταῦθα· ἢ ὅτι κατὰ τοῦ γ' ἐνδέχεσθαι τὸ ά καθ' οὗ τὸ β' κατηγορεῖται. ἐνδέχεται δὲ λέγει τὸ ά κατὰ τοῦ γ', ὡς μήπω ἀποβεβηκὸς μηδὲ ὑπάρξαν αὐτῷ. τὸ δὴ λέγειν τῷ ά καθ' οὗ τὸ β' οὐδὲν διαφέρει τοῦ λέγειν τὸ ά κατὰ παντὸς τοῦ β'· καὶ κατὰ πάντα γὰρ τὰ μόρια τοῦ β' κατηγορεῖσθαι, οὕτω λέγειν τὸ ά καθ' οὗ τὸ β' σημαίνει, τὸ ά κατηγορεῖσθαι τοῦ γ' καθ' οὗ τὸ β'· μόριον γὰρ τὸ γάμμα τοῦ βῆτα. ἐπεὶ δὲ οἱ ἐκ δύο προτάσεων ἐνδεχόμενοι συλλογισμοὶ ἁπλούστεροί εἰσι τῶν ἐκ μίξεως ὑπαρχόντων καὶ ἐνδεχομένων ἢ ἀναγκαίων συλλογισμῶν, ῥητέον πρῶτον περὶ τῶν ἁπλουστέρων· τίς καὶ ποῖος ἔσται συλλογισμός· ἤγουν ποταπὸν συμπέρασμα γίνεται ἐκ δύο ἐνδεχομένων· ἤγουν εἰ τὸ β' ἐνδέχεται· ἤγουν ἐνδεχομένως κατηγορεῖται καθ' οὗ τὸ γ'· ἤγουν κατὰ παντὸς τοῦ γ'. καὶ τὸ ά ἐνδεχομένως κατηγορεῖται καθ' οὗ τὸ β'· ἤγουν κατὰ παντὸς τοῦ β'. ὅταν δὲ τὸ ά ἐνδέχεται ἤγουν ἐνδεχομένως κατηγορεῖται κατὰ τοῦ γ'· καθ' οὗ τινος τοῦ γ' τὸ β' ὑπαρχόντως κατηγορεῖται, τότε ἡ μὲν, ἡ ἐλάττων πρότασις ἡ β' γ' ἐστὶν ὑπάρχουσα· ἡ δὲ μείζων ἡ ά β', ἐνδεχομένη· διὰ τοῦτο γὰρ καὶ τὸ συμπέρασμα ἤγουν τὸ ά κατὰ τοῦ γ' ἐνδεχόμενον λέγεται· διὰ τὸ εἶναι τὴν μείζονα πρότασιν ἐνδεχομένην. καὶ τὸ συμπέρασμα ἀκολουθεῖν ταύτῃ.

Ὁμοιοσχήμονας λέγει τὰς ὁμοειδεῖς προτάσεις τὰς ἐκ δύο ἐνδεχομένων συγκειμένας προτάσεων. ἐπεὶ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις τρόποις τῷ τε ἀναγκαίῳ φημὶ καὶ τῷ ὑπάρχοντι συντετμημένως διδάξαντες πρῶτον περὶ τῶν ἐκ δύο ἀναγκαίων προτάσεων συλλογισμῶν καὶ τῶν ἐκ δύο ὑπαρχουσῶν, οὕτως ἐχωρήσαμεν καὶ εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν ἐκ μίξεως ἀναγκαίου καὶ ὑπαρχούσης προτάσεως, συλλογισμῶν. τὸ γὰρ καθ' οὗ τὸ β' ἐνδέχεται τὸ ά μὴ ἐνδέχεσθαι, ληπτέον ἀντὶ τοῦ τὸ ά οὐδενὶ τῷ β' ἐνδεχομένως ὑπάρχει. ὃ σημαίνει τὸ τὸ ά ἀποφάσκεσθαι ἀπὸ πάντων τῶν μορίων τοῦ β'. ἀντιστραφείσης δὲ τῆς β' γ' κατὰ τὸ ἐνδέχεσθαι. ἀντιστροφὴν νόει τὴν μετάληψιν τῆς ἀποφατικῆς ἐνδεχομένης πρὸς τὴν καταφατικὴν ἐνδεχομένην· δέδεικται γὰρ ὅτι αἱ καταφατικαὶ ἐνδεχόμεναι, πρὸς τὰς ἀποφατικὰς ἀντιστρέφουσι. καὶ τὸ ἀνάπαλιν αἱ καθόλου πρὸς τὰς καθόλου· καὶ αἱ μερικαὶ πρὸς τὰς μερικάς. τῇ δὲ θέσει ὁμοίως ἔχουσιν ἤγουν ἵνα ἡ μείζων πρότασις καθόλου εἴη εἴτε καταφατική, εἴτε ἀποφατική. ἡ δὲ ἐλάττων μερικὴ ἀποφατική. ὁμοιοσχήμονές εἰσιν αἱ προτάσεις. ὅταν ἡ μὲν ά β' ἐστὶ τίς· ἡ δὲ β' γ' οὐδείς· ἢ ἡ ά β' οὐ πᾶς· ἡ δὲ β' γ' πᾶς· οὐδὲν γὰρ κωλύει τὸ β' ὑπερτείνειν τοῦ ά· ἤγουν εἰ ἡ μείζων πρότασίς ἐστι μερικὴ ἀνάγκη καὶ τὸ β' ὑπερτείνειν· καὶ ἐπὶ πλέον εἶναι καὶ καθολικώτερον τοῦ ά, καὶ μὴ κατηγορεῖσθαι ἐπ' ἴσων· ἤτοι οὕτως ἐχουσῶν τῶν προτάσεων. οὐδὲ κἂν εὑρεθήσεται τὸ β' ἐξισάζον τῷ ά. ἐπεὶ καὶ ἐπὶ τῶν ἐξισαζόντων ὅρων, καθόλου ἡ κατηγορία γίνεται· οἷον ὁ ἄνθρωπος καὶ τὸ γελαστικὸν ἐξισάζουσι· καὶ διὰ τοῦτο κατὰ παντὸς ὁ ἄνθρωπος τοῦ γελαστικοῦ λέγεται· καὶ τὸ ἀνάπαλιν. εἶπε δὲ καὶ τὸ ἐνύπνιον ὁρᾶν, παντὶ καθεύδοντος ἐνδέχεται ὑπάρχειν· ἐξισάζουσι γὰρ καὶ οὗτοι οἱ ὅροι. ληπτέον δὲ ὅροις. ὅταν ἡ μείζων ᾖ μερική· τὸ μὲν ά ζῶον· τὸ δὲ β' λευκόν· τὸ δὲ γ' ἄνθρωπος. τὸ γοῦν λευκόν, καθολικώτερόν ἐστι τοῦ ζώου· τὸ μὲν γὰρ ζῶον, ἐπὶ μόνων τῶν ἐμψύχων λέγεται. τὸ δὲ λευκὸν καὶ ἐπὶ τῶν ἐμψύχων καὶ ἀψύχων.

Εἰλήφθω δὲ τὸ γ' ἐν ᾧ γ' τὸ β' ὑπερτείνει· καὶ καθολικώτερόν ἐστι τὸ β' τοῦ ά. ὁ γὰρ ἄνθρωπος εἰ καὶ περιέχεται ὑπὸ τοῦ ζώου· καθ' οὗ καὶ πάντα τὰ ἔμψυχα, ἀλλὰ τὸ λευκὸν οὐ μόνον περιέχει τὸν ἄνθρωπον καὶ τὰ ἔμψυχα πάντα, ἀλλὰ καὶ τὰ ἄψυχα. τούτῳ γὰρ τῷ γ' οὔτε παντὶ ὑπάρξει τὸ ά, οὔτε οὐδενί, οὔτε τινί, οὔτε τὸ οὐ παντί. ἴδιον γὰρ τῶν ἀσυλλογίστων συζυγιῶν, καὶ τὸ παντὶ συνάγειν καὶ τὸ οὐδενί. ὥστε συνάγων τὸ παντί, ἀναιρεῖ καὶ τὸ οὐδείς καὶ τὸ οὐ πᾶς. ἐμπεριέχεται γὰρ ἡ οὐ πᾶς ὑπὸ τῆς οὐδείς. ὥσπερ καὶ ἡ τίς ὑπὸ τῆς πᾶς. καὶ συνάγων τὸ οὐδενὶ ἀναιρεῖ καὶ τὸ πᾶς καὶ τὸ τίς. καὶ ἐπεὶ ἀναιροῦσιν ἄλληλα τὰ συμπεράσμα-

ματα, λοιπὸν οὐδὲν συμπέρασμα συνάγεται. οὕτως οὖν τῶν προτάσεων ἐχουσῶν, οὔτε τὸ παντὶ ἐνδέχεται συνάγειν συμπέρασμα, οὔτε τὸ οὐδενὶ, οὔτε τὸ τινὶ, οὔτε τὸ οὐ παντί. εἰ γὰρ συνῆγε τὸ παντὶ ἐνδέχεται, συνήγετο αὖ καὶ τὸ οὐδενί. καὶ εἰ τὸ τινὶ συνῆγε, συνήγετο καὶ τὸ οὐ παντί. διότι ὡς δέδεικται αἱ ἐνδεχόμεναι προτάσεις ἀντιστρέφουσι πρὸς ἀλλήλας. οὐ συνάγεται δὲ ἐνδεχόμενον ἀλλ' ἀναγκαῖον συμπέρασμα, διὰ τὸ β' κατὰ πλειόνων κατηγορεῖσθαι παρὰ τὸ α. ἤγουν διὰ τὸ β' καθολικώτερον εἶναι παρὰ τὸ α'. τὸ ἐνδέχεται ἀντὶ τοῦ ἐγχωρεῖ. Δεῖ δὲ τὸ ἐνδεχόμενον λαμβάνειν μὴ τὸ ἐν τῷ ἀναγκαίῳ. ἐπεὶ τὸ ἐνδεχόμενον σημαίνει καὶ τὸ ἀναγκαῖον καὶ τὸ ὑπάρχον, δεῖ μὴ λαμβάνειν τὸ ἐνδεχόμενον ἐν ταῖς προτάσεσι τὸ σημαῖνον τὸ ἀναγκαῖον. ἢ τὸ ὑπάρχον, ἀλλὰ τὸ κατὰ τὸν ὡρισμένον διορισμόν. ἤγουν τὸ κυρίως ἐνδεχόμενον. λανθάνει δὲ πολλάκις καὶ λαμβάνομεν τὸ ἀναγκαῖον ἢ τὸ ὑπάρχον, ἀντὶ τοῦ ἐνδεχομένου. οἷον εἴ τις εἴπει τὸ λευκὸν ἐνδέχεται ὑπάρχειν τῷ κύκνῳ. τὸ ἐνδέχεται ἐνταῦθα, ἀντὶ τοῦ ὑπάρχοντος λαμβάνεται. ἢ ἐνδέχεται ὑπάρχειν τῷ ἀνθρώπῳ. καὶ ἐνταῦθα γὰρ τὸ ἐνδέχεται, τὸ ἀναγκαῖον σημαίνει.

Περὶ μίξεως ἐνδεχομένου καὶ ὑπάρχοντος.

Αποδοὺς τὸν ὁρισμὸν τοῦ ἐνδεχομένου. καὶ πῶς αἱ τοῦ ἐνδεχομένου προτάσεις ἀντιστρέφουσι καὶ πόσα σημαίνει τὸ ἐνδεχόμενον. καὶ ὅτι ἐνδεχόμενον συμπέρασμα συνάγεται ἐκ δύο ἐνδεχομένων προτάσεων, ποιεῖται νῦν μίξιν ἐνδεχομένου καὶ ὑπάρχοντος καί φησιν. ἐὰν ἡ μείζων ἐστὶν ἐνδεχομένη ἡ δὲ πρὸς τὸ ἔλαττον ὑπάρχουσα, τέλειοι γίνονται συλλογισμοί. τελειοῦται γὰρ καὶ ἀποδείκνυται τὸ συμπέρασμα, ἐκ τοῦ κατὰ παντὸς καὶ τοῦ κατὰ μηδενός. καὶ τὸ συμπέρασμά ἐστι τὸ κατὰ τὸν εἰρημένον διορισμὸν ἐνδέχεσθαι ἤγουν συνάγεται συμπέρασμα τὸ κυρίως ἐνδεχόμενον. οὗ καὶ τὸν ὁρισμὸν εἰρήκαμεν. ὅταν δὲ ἡ ἐλάττων πρότασίς ἐστιν ἐνδεχομένη. ἡ δὲ μείζων ὑπάρχουσα. εἰ μὲν καταφατικαὶ εἰσὶ καὶ ἀμφότεραι, τὸ συμπέρασμα ἐνδεχόμενόν ἐστι καὶ τελειοῦται καὶ δείκνυται, οὐχὶ ἀπὸ τοῦ κατὰ παντὸς καὶ τοῦ κατὰ μηδενός. ἀλλὰ διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς. καὶ τῆς ἀντιστροφῆς τουτέστι τῆς μεταλήψεως τοῦ ἐνδεχομένου εἰς τὸ ὑπάρχον. ἐπὶ δὲ τῶν στερητικῶν συλλογισμῶν. ἐὰν ἡ μείζων ᾖ καθόλου στερητικὴ ὑπάρχουσα ἡ δὲ ἐλάττων ἐνδεχομένη, οὐ συνάγεται συμπέρασμα τοῦ κατὰ τὸν ὁρισμὸν ἐνδεχομένου. ἀλλὰ ἢ τοῦ μηδενὶ ἐξ ἀνάγκης, ἢ τοῦ μὴ παντὶ ἐξ ἀνάγκης. ὃ γὰρ λέγομεν ἐνδέχεσθαι μηδενὶ ἐξ ἀνάγκης ἢ μὴ παντὶ ὑπάρχειν, τοῦτο καὶ μὴ παντὶ ἢ μηδενὶ ὑπαρχόντως φαμὲν ὑπάρχειν. εἰ γὰρ τὸ βαδίζειν ἢ μηδενὶ ἀνθρώπῳ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει ἢ μὴ παντὶ ἐξ ἀνάγκης, δῆλον ὅτι τὸ βαδίζειν ἔσται οὐδενὶ ὑπαρχόντως ἀνθρώπῳ ἢ οὐ παντί. ἐὰν ἡ μείζων πρότασίς ἐστιν ἐνδεχομένη. ἢ καθόλου καταφατικὴ ἢ ἀποφατική. ἡ δὲ ἐλάττων ὑπάρχουσα καταφατική, τοὺς αὐτοὺς ὅρους ληπτέον ἐν ἀμφοτέροις τοῖς συλλογισμοῖς. ἤγουν διαλέγεσθαι περιπατητικὸν καὶ ἄνθρωπον. διότι ὃ ἐνδέχεται παντὶ ὑπάρχειν, τοῦτο ὑπάρχειν καὶ μηδενὶ ἐνδέχεται. ὅτε δὲ ἐναντίως ἔχουσιν αἱ προτάσεις. καὶ ἡ μὲν μείζων ἐστὶν ὑπάρχουσα ἡ δὲ ἐλάττων ἐνδεχομένη, ἀτελεῖς πάντες γίνονται οἱ συλλογισμοί. καὶ τελειοῦνται οὐ διὰ τῶν ἐξ ἀρχῆς ληφθεισῶν προτάσεων, ἀλλὰ διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς καὶ διὰ τῆς ἀντιστροφῆς. τουτέστι τῆς μεταλήψεως τοῦ ἐνδεχομένου εἰς τὸ ὑπάρχον. Μέλλων δεικνύειν τοὺς συλλογισμοὺς τοὺς ἐκ τῆς μείζονος ὑπαρχούσης τῆς δὲ ἐλάττονος ἐνδεχομένης, χρᾶται τῇ τε εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῇ, καὶ μεταλαμβάνει τὴν ἐνδεχομένην πρότασιν, εἰς τὴν ὑπάρχουσαν καὶ συνάγει ἀδύνατόν τι. ἵνα οὖν μή τις ὑπολάβῃ συναχθῆναι τὸ ἀδύνατον ἀπὸ τοῦ μεταλαβεῖν τὸ ἐνδεχόμενον εἰς τὸ ὑπάρχον, τοιοῦτόν τι θεώρημα προδιδάσκει. ὅτι ἐὰν αἱ προτάσεις εἰσὶ δυνατοί, καὶ τὸ ἐνδεχόμενον συμπέρασμα δυνατόν ἐστι. καὶ ἐὰν ἀναγκαῖαι ὦσιν αἱ προτάσεις ἢ ἀδύνατοι, καὶ τὸ συμπέρασμα ἔσται ἀναγκαῖον ἢ ἀδύνατον. καὶ εἰ ψευδεῖς αἱ προτάσεις, οὐκ ἀδύνατοι δὲ καὶ τὸ συμπέρασμα ἔσται ψευδὲς οὐκ ἀδύνατον δέ. τὸ γὰρ εἰπεῖν τὸν σωκράτην βαδίζειν ἐν οἷς κάθηται, ψεῦδος μέν ἐστιν οὐκ ἀδύνατον δὲ βαδίσαι αὐτόν. φιλοσυντόμως ὢν λαμβάνει τὸ α' ὡς ἡγούμενον, καὶ ὡς αἱ δύο προτάσεις. τὸ δὲ β' ἑπόμενον, καὶ συμπέρασμα. ἕπεται γὰρ ταῖς προτάσεσι τὸ συμπέρασμα. κυρίως δυνατόν ἐστι, τὸ κατὰ τὴν γένεσιν δυνατὸν ὅπερ μὴ ὂν μέν ἐστι, δύναται δὲ γενέσθαι ὂν καὶ ἐκβῆναι. ὃ καὶ ἰσοδυναμεῖ τῷ κυρίως ἐνδεχομένῳ. ὥσπερ καὶ τὸ ὑπάρχον διακοπέν. πέφυκε γὰρ διακόπτεσθαι διὰ τὸ ὄν. ὡς ὁ τραγέλαφος καὶ ὁ ἱπποκένταυρος. ἀδύνατον δὲ τῇ γενέσει οὐ τῇ φύσει ἐστὶ τὸ μὴ ὂν φύσει ἀόρατον, ἀλλὰ τὸ μὴ δυνατὸν γενέσθαι ὁρατὸν, διὰ τὸ ἐν βυθῷ κεῖσθαι. οἷον τὸν ἐν τῷ βυθῷ κείμενον λίθον, ἀδύνατον γενέσθαι ὁρατόν. οὐ διὰ τὸ μὴ φύσει εἶναι ἀόρατον. διὰ δὲ τὸ [illegible] τὴν ὅρασιν τὸ πλῆθος τῶν ὑδάτων. τοῦ γοῦν α' ὄντος ἤγουν δύο προτάσεων ληφθεισῶν, ἀνάγκη καὶ τὸ β' εἶναι. ἤγουν ἐπακολουθῆσαι συμπέρασμα. καὶ εἰ δυνατόν ἐστι τὸ α' ἤγουν καὶ ἐὰν αἱ προτάσεις εἰσὶ δυνατοί, ἀνάγκη καὶ τὸ β'. ἤγουν τὸ συμπέρασμα τὸ ἐκ τούτων συναγόμενον δυνατὸν εἶναι. οὕτω δὲ ἐχόντων τῶν ὅρων, τοῦ τε ἡγουμένου καὶ τοῦ ἑπομένου. ἤγουν τῶν προτάσεων καὶ τοῦ συμπεράσματος, ὅτι οἷαι εἰσὶν αἱ προτάσεις τοιοῦτον ἐπακολουθεῖ καὶ τὸ συμπέρασμα, ἔστω τὸ μὲν α' ἤγουν αἱ προτάσεις, δυνατοί. τὸ δὲ β' ἤγουν τὸ ἐκ τούτων συμπέρασμα, ἔστω ἀδύνατον κατὰ τὸν λόγον τοῦ ἀντιπίπτοντος. ἔσται ἄρα τὸ β' τὸ συμπέρασμα, καὶ

δυνατὸν καὶ ἀδύνατον. καὶ ὂν καὶ μὴ ὂν ὅπερ ἄτοπον. τὸ γὰρ δυνατὸν ὅτε ἐστὶ κυρίως δυνατὸν καὶ ἰσοδυναμοῦν τῷ ἐνδεχομένῳ, μὴ ὂν μέν ἐστι γένοιτο δ' ἂν καὶ εἶναι ἤγουν γενήσεται καὶ ὄν. ὥσπερ καὶ τὸ ἀδύνατον. ὅτε ἐστὶ φύσει ἀδύνατον, οὐκ ἄν ποτε γένοιτο ὄν. ὥστε εἰ τὸ συμπέρασμα ἐστὶ δυνατὸν καὶ ἀδύνατον, ἔσται ἄρα καὶ ὂν καὶ μὴ ὄν. ὂν μὲν ὡς δυνατὸν, μὴ ὂν δὲ ὡς ἀδύνατον. ἅμα δὲ εἰ τὸ α΄ ἤγουν αἱ προτάσεις εἰσὶ δυναταί. τὸ δὲ β΄ ἤγουν τὸ συμπέρασμα ἀδύνατον. αἱ μὲν προτάσεις ὡς δυναταί, καὶ γένοιντο ἂν ἤγουν ὡς ἐκβεβηκυῖαι ληφθῶσιν. τὸ γὰρ δυνατὸν μὴ ὂν μέν ἐστι δυνάμενον δὲ ἐκβεβηκέναι καὶ γενέσθαι. εἰ δὲ γένωνται καὶ ἀποβῶσιν εἰς ὕπαρξιν, ἕξουσι καὶ τὸ β΄ ἤγουν τὸ ὑπάρχουσαι γενέσθαι. τὸ γὰρ μὴ ὂν ὅταν γένηται ὄν ἐστιν. ἤγουν ὄν ἐστιν. εἰ γοῦν τῶν προτάσεων δυνατῶν οὐσῶν τὸ β΄ συμπέρασμα ἔσται ἀδύνατον. τὸ δὲ ἀδύνατον μὴ ὂν, ἕπονται ἄρα αἱ προτάσεις ὑπάρχουσαι. τὸ δὲ συμπέρασμα μὴ ὂν ὅπερ ἄτοπον. ὅταν δὲ λέγῃ ὅτι τοῦ α΄ ὄντος δυνατοῦ τὸ β΄ ἔσται δυνατὸν, οὐκ ἐπὶ μόνου τοῦ κυρίως δυνατοῦ τοῦτο λέγεται ὅπερ ἰσοδυναμεῖ τῷ ἐνδεχομένῳ. ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ δυνατοῦ τοῦ θεωρουμένου ἐν τῷ ἀληθεύεσθαι, ἤγουν ἐπὶ τοῦ σημαίνοντος τὸ ἀνάγκη καὶ τοῦ σημαίνοντος τὸ ὑπάρχον. ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν ἀναγκαῖον, εἶπεν ἐν τῷ ἀληθεύεσθαι. τὸ γὰρ ἀνάγκη τὸ ἀεὶ καὶ ὡσαύτως ἔχει. καὶ ὁ καταφάσκων ἐπὶ τούτου, ἀεὶ ἀληθεύει. τὸ δὲ δυνατὸν καὶ τὸ ἐνδεχόμενον, σημαίνει καὶ τὸ ἀναγκαῖον καὶ τὸ ὑπάρχον. οἷον δυνατὸν τὸν ἥλιον ἐν κριῷ γενέσθαι. ἤγουν ἀναγκαῖον καὶ δυνατὸν τὸν σκύθην λευκὸν εἶναι. ἤγουν ὑπάρχει ὑπαρχόντως. ἴσως δὲ καὶ ἄλλα σημαινόμενα τοῦ δυνατοῦ εὑρεθήσονται. ἐν ἅπασι δὲ τοῖς σημαινομένοις τοῦ δυνατοῦ, ὁμοίως ἕξει τὸ θεώρημα. εἰ γὰρ αἱ προτάσεις εἰσὶ δυναταὶ κατὰ τὸ ἀναγκαῖον, ἔσται καὶ τὸ συμπέρασμα δυνατὸν ὡς τὸ ἀναγκαῖον. καὶ ἐὰν αἱ προτάσεις εἰσὶ δυναταὶ ὡς τὸ ὑπάρχον, ἔσται καὶ τὸ συμπέρασμα δυνατὸν ὡς ὑπάρχον. καὶ εἰ ψευδεῖς μὲν αἱ προτάσεις οὐκ ἀδύνατοι δὲ ἀνάγκη καὶ τὸ ἑπόμενον τὸ β΄ ψεῦδος εἶναι. καὶ γὰρ ἡμέρας μὴ οὔσης εἴ τις ἐρεῖ εἰ ἡμέρα ἐστὶν ὁ ἥλιος ὑπὲρ γῆν ἐστι. τὸ μὲν ἡγούμενον τὸ εἰ ἡμέρα ἐστὶ, ψεῦδος καὶ οὐκ ἀδύνατον. καὶ τὸ ἑπόμενον τὸ, ὁ ἥλιος ὑπὲρ γῆν ἐστι, ψεῦδος καὶ αὐτὸ καὶ οὐκ ἀδύνατον. Ἐπὶ τοῦ ὄντος τοῦ α΄ τὸ β΄ εἶναι. λαμβάνων ἄνωθεν τὸ α΄ ὡς ἡγούμενον τὸ δὲ β΄ ὡς ἑπόμενον, νῦν φησιν ὅτι τὸ α΄ οὐχ ὡς μίαν πρότασιν ἐλάμβανε. οὐδὲν γὰρ συμπέρασμα συναχθήσεται ἑνός τινος ὄντος. ἤγουν ἀπὸ μιᾶς προτάσεως. ἀλλὰ δυοῖν ἐλαχίστοιν. ἀλλὰ τὸ ἐλάχιστον, ἐκ δύο προτάσεων συμπέρασμα συνάγεται. ληπτέον οὖν τὸ α΄ ἀντὶ δύο προτάσεων. Διωρισμένων δὴ τούτων, ἤγουν ἐπεὶ διωρισάμεθα καὶ ἐδιδάξαμεν ὅτι οἷαι εἰσὶν αἱ προτάσεις τοιοῦτον συμπέρασμα συνάγεται, ληπτέον ὅτι τὸ α΄, παντὶ τῷ β΄ ὑπάρχει ὑπαρχόντως. τὸ δὲ β΄ ἐνδέχεσθαι παντὶ τῷ γ΄ ἤγουν ἐνδεχομένως ὑπαρχέτω. ἔσται καὶ τὸ α΄ ἐξ ἀνάγκης παντὶ τῷ γ΄ ἐνδεχομένως. εἰ δέ τις λέγει μὴ ἐνδεχομένως συνάγεσθαι τὸ συμπέρασμα οὕτω ληφθεισῶν τῶν προτάσεων, εἰ τὸ α΄ παντὶ τῷ γ΄ ἐνδέχεται ὑπάρχειν ψεύδεται, ἀληθευέτω τὸ μὴ ἐνδέχεσθαι. ἤγουν τὸ οὐκ ἐνδέχεται τὸ α΄ παντὶ τῷ γ΄ ὑπάρχειν. ἐπὶ παντὸς γὰρ ἡ κατάφασις ἢ ἡ ἀπόφασις. καὶ τὸ οὐκ ἐνδέχεται παντὶ ἀντιφατικῶς ἀντίκειται. τῷ παντὶ ἐνδέχεται ἰσοδυναμοῦν τῷ οὐ παντὶ ἀνάγκη καὶ τῷ τινὶ, ἀνάγκη. διὰ τὸ σαφέστερον μεταληπτέον τὸ οὐκ ἐνδέχεται παντὶ εἰς τὸ οὐ πᾶς ἀνάγκη. ληπτέον δὲ καὶ τὴν β΄γ΄ ἐνδεχομένην οὖσαν, ὡς ὑπάρχουσαν εἴγε τὸ ἐνδεχόμενον, τὸ μὴ ὂν λέγεται δυνάμενον δὲ ὑπάρχον γενέσθαι. ἡ δὲ β΄γ΄ ἐνδεχομένη οὖσα καὶ ὡς ὑπάρχουσα μεταληφθεῖσα, ψευδὴς μέν ἐστιν οὐκ ἀδύνατον δὲ. μετέλαβε τὴν ἐνδεχομένην πρότασιν εἰς ὑπάρχουσαν οὐ μάτην. ἀλλὰ διὰ τὸ μήπω διδάξαι οἷον συνάγεται συμπέρασμα ἐκ μίξεως ἐνδεχομένης καὶ ἀναγκαίας προτάσεως. εἰ γοῦν τὸ α΄ οὐ παντὶ τῷ γ΄ ἐξ ἀνάγκης ὅπερ ταυτόν ἐστι τῷ οὐκ ἐνδέχεται παντί. τὸ δὲ β΄ παντὶ τῷ γ΄ ὑπαρχόντως, γίνεται ὁ πέμπτος τρόπος τοῦ γ΄ σχήματος. καὶ συνάγεται συμπέρασμα, ὅτι τὸ α΄ οὐ παντὶ τῷ β΄ ὑπαρχόντως. ἦν δὲ παντὶ ὑπαρχόντως. τοῦτο δὲ ἀδύνατον τὸ α΄ καὶ παντὶ τῷ β΄ ὑπαρχόντως καὶ οὐ παντί. τὸ δὲ ἀδύνατον, οὐ συνήχθη ἀπὸ τῆς β΄γ΄ ἐνδεχομένης προτάσεως εἰς ὑπάρχουσαν μεταληφθείσης. ψευδὴς μὲν γὰρ ἡ τοιαύτη πρότασις οὐκ ἀδύνατος δέ. συνήχθη οὖν τὸ ἀδύνατον, ἀπὸ τοῦ ὑποθεῖναι τὸν ἀντιπίπτοντα ὅτι τὸ α΄ οὐκ ἐνδέχεται παντὶ τῷ γ΄ ὑπάρχειν. καὶ ἐπειδὴ ἄτοπον συνάγεται ἐκ ταύτης τῆς ὑποθέσεως, καλῶς ἄρα συνῆκται ὅτι τὸ α΄ παντὶ τῷ γ΄ ἐνδέχεται ὑπάρχειν. Εἰ δέ τις ἐρεῖ καὶ τί ἄτοπόν ἐστι τὸ τὸ α΄ καὶ πάλιν τῷ β΄ ὑπάρχειν καὶ οὐ παντί, εἴγε τὸ παντὶ ὑπαρχόντως δύναται μεταβληθῆναι εἰς τὸ οὐ παντὶ ὑπάρχειν. καὶ φαμὲν ὅτι τὴν β΄γ΄ ἐνδεχομένην οὖσαν, μετελάβομεν εἰς τὴν ὑπάρχουσαν, μεταλλάξαντες καὶ τὸν μέλλοντα χρόνον, εἰς τὸν ἐνεστῶτα. ἐνταῦθα δὲ μεταλλαγὴ τοῦ χρόνου οὐ γέγονε καὶ διὰ τοῦτο ἀδύνατόν ἐστι τὸ τὸ α΄ ὑπάρχει παντὶ τῷ β΄ κατὰ τὸν ἐνεστῶτα χρόνον καὶ οὐ παντί. τὸ δὲ εἰ τὸ α΄ μὴ ἐνδέχεται τῷ γ΄, ταυτόν ἐστιν ὅτι τὸ α΄ οὐκ ἐνδέχεται παντὶ τῷ γ΄ ὑπάρχειν μετελάβομεν δὲ διὰ τὸ σαφέστερον εἰς τὸ οὐ παντὶ ἀνάγκη. τὸ δὲ ψεῦδος γὰρ ἀποτεθέντος καὶ οὐκ ἀδυνάτου, τοῦτό ἐστιν ὅτι ἡ β΄γ΄ πρότασις ἐνδεχομένη οὖσα καὶ μεταληφθεῖσα εἰς τὴν ὑπάρχουσαν, ψεῦδος μὲν ἦν, οὐκ ἀδύνατον δέ. τὸ δὲ συμβαῖνον ἤτοι τὸ συμπέρασμα ὅτι τὸ α΄ οὐ παντὶ τῷ γ΄ ὑπαρχόντως. κειμένου καὶ τοῦ α΄ παντὶ τῷ β΄ ὑπάρχειν ὑπαρχόντως ἀδύνατον ἦν. συνήχθη δὲ τὸ ἀδύνατον, οὐκ ἐκ τῆς ἐμῆς ὑποθέσεως ψευδοῦς οὔσης οὐκ ἀδυνάτου δὲ, ἀλλ' ἐκ τῆς ὑποθέσεως τοῦ ἀντιπίπτοντος. τῆς ὑποθείσης ὅτι τὸ α΄ οὐκ ἐνδέχεται παντὶ τῷ γ΄ ὑπάρχειν. Σημειωτέον ὅτι ὅτε ἡ α΄β΄ ἐστὶ καθόλου καταφατικὴ ὑπάρχουσα ἡ δὲ β΄γ΄ ἐνδεχομένη, συνάγεται συμπέρασμα, τὸ παντὶ ἐνδέχεται. ἀλλ' οὐκ ἔστι τὸ κυρίως ἐνδεχόμενον. καὶ

δῆλον ἐντεῦθεν, ἐπὶ τοῦ κυρίως ἐνδεχομένου, αἱ καταφατικαὶ πρὸς τὰς ἀντιφατικὰς ἀντιστρέφουσι· καὶ αἱ ἀποφατικαὶ πρὸς τὰς καταφατικάς. ὃ γὰρ παντὶ ἐνδέχεται, τοῦτο καὶ μηδενὶ ἐνδέχεται ὑπάρχειν. καὶ ὃ μηδενὶ ἐνδέχεται ὑπάρχειν, τοῦτο καὶ παντὶ ἐνδέχεται. εἰ οὖν τὸ παντὶ ἐνδέχεται τὸ α τῷ γ ὑπάρχειν ἦν τὸ κυρίως ἐνδεχόμενον. ἀντέκειτο τῷ παντὶ ἐνδέχεσθαι συμπεράσματι. τὸ μὲν οὖν οὐ παντὶ ἀνάγκη, δι' ἑαυτήν. τὸ δὲ τινὶ ἀνάγκη, διὰ τὸ ἰσοδυναμεῖν τῷ οὐδενὶ ἐνδέχεται. εἴπομεν γὰρ ὅτι ὃ παντὶ ἐνδέχεται, τοῦτο καὶ μηδενὶ ἐνδέχεται ὑπάρχειν. νῦν δὲ τὸ μὲν οὐ παντὶ ἀνάγκη, ἀντίκειται τῷ παντὶ ἐνδέχεται. ὅθεν καὶ ὡς ἀντικειμένης τῆς οὐ πᾶς ἀνάγκη ληφθείσης ἐν τῇ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῇ. συνήχθη ὅτι τὸ α οὐ παντὶ τῷ β΄. ἔκειτο δὲ καὶ παντὶ ὑπάρχοντος. ἡ δὲ τις ἀνάγκη οὐκ ἀντίκειται. καὶ δῆλον ἐκ τούτου. εἰ λάβῃς τὸ α τινὶ τῷ γ ὑπάρχειν ἐξ ἀνάγκης, συνάξεις συμπέρασμα ἐν γ΄ σχήματι. ὅτι τὸ α ὑπάρχοντος τινὶ τῷ β ὑπάρχει. ἔκειτο δὲ καὶ παντὶ ὑπάρχοντος. οὐδὲν δὲ ἐστι τὸ α καὶ παντὶ τῷ β ὑπάρχει καὶ τινί. ἡ γὰρ τὶς ἐμπεριέχεται ὑπὸ τῆς πᾶς. τῷ παντὶ ἐνδέχεται, ἀντίκειται τὸ οὐκ ἐνδέχεται παντί. τούτῳ δὲ ἰσοδυναμοῦσιν, ἡ οὐ παντὶ ἀνάγκη καὶ ἡ τινὶ ἀνάγκη. Εἰ δὲ καὶ ὁ ἀριστοτέλης τὸ οὐκ ἐνδέχεται παντὶ οὐ μεταλαμβάνει εἰς τὸ οὐ παντὶ ἀνάγκη; ἀλλὰ δῆλός ἐστιν ἐξ ὧν συμπεραίνει τοῦτο βουλόμενος, ἴσως ἄν τις εἴποι, μηδὲν ἀδύνατον συνάγεσθαι, εἰ τὸ α οὐκ ἐνδέχεται παντὶ τῷ γ. τί γὰρ κωλύει τὸ α καὶ παντὶ ὑπάρχειν τῷ β΄ καὶ οὐ παντί. ὅ γε τὸ ὑπάρχον τοιοῦτόν ἐστιν ὡς ποτὲ δύνασθαι καὶ μὴ ὑπάρχειν. δυνατὸν γάρ ἐστι τὸ α καὶ παν[redacted] τῷ β΄ καὶ οὐ παντί. ὥσπερ καὶ μετελήφθη ἡ β γ ἐνδεχομένη οὖσα, εἰς τὴν ὑπάρχουσαν. ὃ ψεῦδος μέν ἐστιν, οὐκ ἀδύνατον δέ. πρὸς τοῦτο οὖν λέγομεν ὅτι ἡ μετάληψις μὲν τῆς ἐνδεχομένης πρὸς τὴν ὑπάρχουσαν γέγονεν, οὐ τοῦ αὐτοῦ χρόνου μένοντος οὐδὲ τῆς ἐνδεχομένης μενούσης ἐνδεχομένης. τοῦτο γὰρ καὶ ψεῦδος καὶ ἀδύνατόν ἐστι. τὸ τὴν αὐτὴν ἐνδεχομένην οὖσαν καὶ ὑπάρχουσαν εἶναι ἅμα. ἀλλὰ μετελήφθη ἡ πρότασις ἀπὸ τοῦ μέλλοντος χρόνου, εἰς ἐνεστῶτα. ἐπεὶ ἡ μὲν ἐνδεχομένη τὸν μέλλοντα χρόνον δηλοῖ, ἡ δὲ ὑπάρχουσα τὸν ἐνεστῶτα. τὸ μεταλαβεῖν γοῦν τὴν ἐνδεχομένην ὡς ὑπάρχουσαν, ψεῦδός ἐστι. διὰ τὸ καὶ ἀντὶ μέλλοντος χρόνου, ἐνεστῶτα λαβεῖν. οὐ μέντοι γε δὲ ἀδύνατον τὴν ἐνδεχομένην ποτὲ ὑπάρχουσαν γενέσθαι. ἐπὶ δὲ τῆς α β΄ μενούσης αὐτῆς καθόλου καταφατικῆς ὑπαρχούσης καὶ μεταληφθείσης εἰς τὸ οὐ παντὶ ὑπάρχοντος. μένοντος καὶ τοῦ αὐτοῦ χρόνου. ἐκ τοῦ ὑποθέσθαι τὸ α οὐκ ἐνδέχεται παντὶ τῷ γ ὑπάρχοντος, ἀδύνατον συνήχθη τοῦτο τὸ α καὶ παντὶ ὑπάρχειν τῷ γ καὶ οὐ παντί. Δεῖ δὲ λαμβάνειν τὸ παντὶ ὑπάρχειν. δεῖ λαμβάνειν τὸ πᾶς, μὴ κατὰ χρόνον. ἤγουν ὡρισμένως ἀληθεῦον. τότε γὰρ ἰσοδυναμεῖ τῇ τις. οἷον εἰ εἴπῃς ὅτι ὁ ἄνθρωπος παντὶ κινουμένῳ. καὶ ὑποθήσῃς ὅτι νῦν πᾶν τὸ κινούμενον ἄνθρωπός ἐστι, ἀληθεύει οὖν ἡ πᾶς. οὐ τῇ ἑαυτῆς φύσει ἀλλὰ διὰ τὴν σὴν ὑπόθεσιν. ὅτε καὶ ἰσοδυναμεῖ τῇ τις καὶ γίνεται ἀσυλλόγιστον τὸ σχῆμα. ἀλλ' ἁπλῶς ἤτοι ἀορίστως καὶ καθόλου. καὶ τῇ ἑαυτῆς φύσει δεῖ λαμβάνειν ἀεὶ τῶν ἀληθευουσῶν. οἷον τὸ ζῷον παντὶ ἀνθρώπῳ. Πάλιν ἔστω στερητικὴ καθόλου πρότασις ἡ α β΄. τὸ συναγόμενον συμπέρασμα ἐπὶ τοῦ στερητικοῦ συλλογισμοῦ ὅτι τὸ α οὐδενὶ τῷ γ ἐνδεχόμενον, οὐκ ἔστι τὸ κυρίως ἐνδεχόμενον. διότι τῷ οὐδενὶ ἐνδέχεται, δι' ἑαυτὸ μὲν ἀντίκειται τὸ τινὶ ἀνάγκη. διὰ δὲ τὸ παντὶ ἐνδέχεται, ἀντίκειται τὸ οὐ παντὶ ἀνάγκη. ἐπὶ γὰρ τοῦ κυρίως ἐνδεχομένου ὃ ἐνδέχεται οὐδενὶ ὑπάρχειν, τοῦτο καὶ παντὶ ἐνδέχεται. εἰ οὖν καὶ τὸ α οὐδενὶ τῷ γ ὑπάρχειν ἐνδεχομένως. κατὰ τὸ κυρίως ἐνδεχόμενον, ἀντίκειτο ἂν αὐτὸ καὶ τὸ οὐ παντὶ ἀνάγκη. ὥσπερ καὶ τὸ τινὶ ἀνάγκη. νῦν δὲ οὐκ ἀντίκειται. καὶ δῆλον. ἔστι δὲ οὕτως. τὸ οὐκ ἐνδεχόμενον μηδενί, ταυτόν ἐστι τῷ ἀνάγκη τινί. εἰ λάβῃς τὸ α οὐ παντὶ τῷ γ. ὡς ἀντικείμενον τῷ συμπεράσματι τῷ οὐδενὶ ἐνδέχεται. καὶ ἐρεῖς ὅτι τὸ α οὐ παντὶ τῷ γ ἀνάγκη. τὸ β΄ παντὶ τῷ γ ὑπάρχοντος, συνάξεις τὸ α οὐ παντὶ τῷ β΄ ὑπάρχοντος. ἦν δὲ οὐδενὶ ὑπάρχοντος. οὐδενὶ οὐδὲ ἀδύνατον τοῦτο τὸ α τῷ β΄ καὶ οὐδενὶ ὑπάρχειν καὶ οὐ παντί. ἡ γὰρ οὐ πᾶς, ἐμπεριέχεται ὑπὸ τῆς οὐδείς. εἰ δὲ λάβῃς τὸ α τινὶ τῷ γ ἀνάγκη, συνάξεις ἀδύνατον. ὅτι τὸ α οὐδενὶ ὑπάρχει τῷ β΄ καὶ τινί. τὸ οὐκ ἐνδέχεται μηδενί, ταυτόν ἐστι τῷ τινὶ ἀνάγκη. αὕτη γάρ ἐστιν ἀντίφασις τῆς γενομένης ὑποθέσεως αὕτη γὰρ ἡ πρότασις, οὐδενὶ ἐξ ἀνάγκης, ἀντιφατικῶς ἀντίκειται τῇ τινὶ ἀνάγκη τῇ ὑποτεθείσῃ ὑποθέσει, τῷ τινὶ ἀνάγκη ἀντίκειται ἀντιφατικῶς, τό, οὐκ ἀνάγκη τινί. ὃ ταυτόν ἐστι τὸ οὐδενὶ ἀνάγκη. εἰ δὲ καὶ ὁ ἀριστοτέλης τὸ οὐκ ἐνδέχεται οὐδενὶ οὐ μόνον λαμβάνει εἰς τὸ τινὶ ἀνάγκη, ἀλλὰ δῆλός ἐστιν ἐξ ὧν συμπεραίνει τοῦτο βουλόμενος. οὐ γὰρ ἀνάγκη μηδένα κινεῖσθαι ἄνθρωπον. ἀλλ' οὐκ ἀνάγκη τινά. τὸ μηδενὶ ἐξ ἀνάγκης, ἰσοδυναμεῖ μὲν τῇ οὐκ ἀνάγκη τινί. διαφέρει δὲ τοῦ οὐδενὶ ἐνδεχομένου ὡς καθολικώτερον καὶ ἐπὶ πλέον αὐτοῦ ὄν. καὶ δῆλον ἀπὸ τῶν ὅρων. ὁ γὰρ εἰπὼν τὸ περιπατεῖν οὐδενὶ ζῴῳ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει, ἀληθεύει καὶ ἐπὶ τῶν περιπατούντων ζῴων, καὶ ἐπὶ τῶν ἑρπυστικῶν. οὐδὲ γὰρ ἀνάγκη τούτοις περιπατεῖν. ὁ δὲ εἰπὼν τὸ περιπατεῖν οὐδενὶ ζῴῳ ὑπάρχει ἐνδεχομένως, οὐκέτι ἀληθεύει ἐπὶ πάντων. ἀλλ' ἐπὶ τῶν περιπατούντων. ἐπὶ δὲ τῶν ἑρπυστικῶν, οὐκ ἀληθεύει. διότι ἐφ' ὧν τὸ ἐνδέχεσθαι μηδενί, ἐπὶ τούτων καὶ τὸ ἐνδέχεται παντὶ ἀληθές. εἰ γοῦν τὸ ἐνδέχεται παντὶ ἐπὶ τῶν ἑρπετῶν, ψεῦδος, ἀνάγκη ἄρα καὶ τὸ οὐδενὶ ἐνδέχεται ψεύδεσθαι. ἐπὶ πλέον ἄρα τὸ οὐδενὶ ἐξ ἀνάγκης, τὸ οὐδενὶ ἐνδέχεται. Τῆς μείζονος οὔσης καταφατικῆς καθόλου ὑπαρχούσης. τῆς δὲ ἐλάττονος καθόλου στερητικῆς ἐνδεχομένης, οὐκ ἔστι συλλογισμός. εἰ δὲ ἀντιβλέψας καὶ μεταβάλῃς τὸ οὐδενὶ ἐνδεχομένως εἰς τὸ παντί, ἔσται συλλογισμὸς καθάπερ ἐν τοῖς προτέροις. συνάξεις γὰρ

καὶ ἐνταῦθα συμπέρασμα ἐνδεχόμενον, ἰσοδυναμοῦν τῷ ὑπάρχοντι, οἷον, συνήγετο καὶ πρότερον· ὅτε ἐλαμβάνετο τὴν αβ΄ παντὶ ὑπαρχόντως, καὶ τὴν βγ΄ παντὶ ἐνδεχομένως· ὁμοίως γὰρ ἔξουσιν οἱ ὅροι τῇ θέσει. ἤγουν εἰ ἀντιστρέψας τὸ οὐδενὶ ἐνδεχομένως εἰς τὸ παντί, γίνονται οἱ ὅροι ἤγουν αἱ προτάσεις καταφατικαί. καὶ ἕξουσιν ὁμοιότητα κατὰ τὴν θέσιν ἐν τῷ συλλογισμῷ, τὸ ἀπὸ τῆς πᾶς καὶ πᾶς, ἔσται γὰρ καὶ ἐνταῦθα ἡ μείζων καταφατικὴ ὑπάρχουσα. ἡ δὲ ἐλάττων ἐνδεχομένη ὡς κἀκεῖ. Διαστήματα λέγει τὰς προτάσεις, μιμούμενος τοὺς γεωμέτρας. ὡς γὰρ ἐκεῖνοι τὰ σημεῖα ἤγουν τὰς στιγμὰς καλοῦσιν ὅρους ὡς ἀμερεῖς οὔσας καὶ ἁπλουστάτας, οὕτω καὶ ὁ ἀριστοτέλης τὸν ὑποκείμενον καὶ τὸν κατηγορούμενον καλεῖ ὅρους ὡς ἁπλούστατα. καὶ ὥσπερ ἡ στιγμὴ ῥυεῖσα ποιεῖ τὴν γραμμὴν κατὰ μῆκος μόνον ἔχουσα τὴν ἐξάπλωσιν ἣ καὶ καλεῖται διάστημα, οὕτω καὶ οὗτος ἀποβλέψας πρὸς τὴν σχέσιν τοῦ κατηγορουμένου πρὸς τὸν ὑποκείμενον καθ' ἣν ἡ κατηγορία γίνεται καὶ ἡ πρότασις, καλεῖ διάστημα. καὶ ὡς ὁ γεωμέτρης καλεῖ σχῆμα τὸ συγκείμενον ἐκ διαφόρων γραμμῶν, οὕτω καὶ οὗτος καλεῖ σχῆμα τὸν συλλογισμὸν ὡς ἐκ διαφόρων προτάσεων συγκείμενον. ἐὰν δὲ ληφθῇ τὸ β΄ παντὶ τῷ γ΄ ἐνδέχεσθαι ὅπερ ἐστὶν ἀληθές. ἀληθὲς γάρ ἐστι τὸ τοῦ οὐδενὶ ἐνδεχομένως. λαμβάνειν εἰς τὸ παντὶ ἐνδεχομένως, πάλιν ὁ αὐτὸς ἔσται συλλογισμός. ἤγουν συναχθήσεται συμπέρασμα τὸ οὐδενὶ ἐνδεχομένως. ἤγουν τὸ ἀμφω γὰρ ταῦτα περιέχεται τὸ οὐκ ἐνδέχεται οὐδενί. ὃ ἀντιφατικῶς ἀντίκειται τῷ οὐδενὶ ἐνδέχεται. τὸ κινούμενον τινὶ μὲν σώματι ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει. ἤγουν τῷ κυκλοφορικῷ σώματι οὐρανοῦ. τισὶ δὲ σώμασιν ὑπάρχει ἐνδεχομένως. ἤγουν τοῖς σώμασι πάντων τῶν ζώων. εἰ οὖν τις ἀξιοίη ὅτι ἐπεὶ τὸ δ΄ παντὶ τῷ γ΄ ὑπάρχειν ἀνάγκη καὶ τὸ γ΄ ἤγουν τὸ κινούμενον παντὶ σώματι ἐνδεχομένως ὑπάρχειν. ἔστω γὰρ τὸ δ΄ σῶμα. τὸ δὲ γ΄ κινούμενον. καὶ λέγει τις ὅτι οὐκ ἀληθεύει ὁ λέγων τὸ γ΄ παντὶ τῷ δ΄ ἐνδεχομένως, ἀληθεύσει ἄρα ἡ ἀπόφασις ἡ οὐκ ἐνδέχεται τὸ γ΄ παντὶ τῷ δ΄ ὑπάρχειν. εἶτα εἰ λάβῃ ἀντὶ τοῦ οὐκ ἐνδέχεται παντὶ τὸ ἐξ ἀνάγκης τινὶ μὴ ὑπάρχειν ἤγουν τὸ ἀνάγκῃ μὴ παντί. ὡς εἶναι τὸ γ΄ ἐξ ἀνάγκης οὐ παντὶ τῷ δ΄, ψευδῶς λαμβάνει. προφανῶς γὰρ ψεύδεται ὁ λέγων τὸ κινούμενον, ἀνάγκῃ μὴ παντὶ ὑπάρχειν σώματι. δῆλον δὲ ὅτι ψεύδεται. διότι τὸ κινούμενον, παντὶ σώματι ὑπάρχει. εἰ δὲ τὸ ἀνάγκῃ μὴ παντὶ ἠλήθευεν, οὐκ ἂν τὸ γ΄ παντὶ τῷ δ΄ ὑπῆρχεν. οὐ γὰρ ἐξ ἀνάγκης τὸ κινούμενον ἀπό τινων σωμάτων ἀποφάσκεται. πάντα γὰρ τὰ σώματα κινοῦνται. κἂν τὰ μὲν, ἐξ ἀνάγκης, ὡς τὰ οὐράνια. τὰ δὲ ἐνδεχομένως ὡς τὰ τῶν ζώων. καὶ διότι μὴ πᾶσι σώμασιν ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει τὸ κινούμενον, διὰ τοῦτο λέγομεν ἀληθὲς εἶναι ἤγουν ἀληθεύειν, καὶ τὸ ἀνάγκῃ μὴ παντί. διότι γὰρ τὸ κινούμενον τισὶ σώμασιν ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει. διατοῦτο λέγομεν ἐνδέχεσθαι καὶ ἐγχωρεῖν ἀληθεύειν, καὶ τὸ ἀνάγκῃ μὴ παντί. φανερὸν οὖν ὅτι ἐπὶ τοῦ κυρίως ἐνδεχομένου. καὶ τὸ ἐνδέχεται παντί. καὶ τὸ μὴ ἐνδεχόμενον ἤγουν τῷ ἐνδέχεται μηδενί. ἑκάστῳ τούτων δύο ἀντίκεινται. τὸ τινὶ ἀνάγκῃ. καὶ τὸ ἀνάγκῃ μὴ παντί. καὶ ὁ μέλλων δεῖξαι ὅτι καὶ τὸ ἐνδέχεται παντὶ ἀντιστρέφει πρὸς ἑαυτό. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ ἐνδέχεται μηδενί, διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς. ἀμφότερον ὀφείλει λαμβάνειν, καὶ τὸ, ἀνάγκῃ τινί. καὶ τὸ ἀνάγκῃ μὴ παντί. καὶ διὰ ἀμφότερον δεικνύειν ἀδύνατόν τι παρακολουθοῦν. καὶ οὕτως εἰσάγειν τὸ ἐνδέχεται μηδενὶ ἀντιστρέφειν πρὸς ἑαυτό. ἢ τὸ ἐνδέχεται παντί. εἰ γοῦν πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ ἀντιστρέφειν τὸ ἐνδέχεται μηδενὶ λάβῃ τὸ ἀνάγκῃ μὴ παντί, ἐκ τούτου οὐ γίνεται συλλογισμός. ἤγουν οὐδὲν ἀδύνατον συμβαίνει ἐκ τοῦ ἀνάγκῃ μὴ παντί. διὰ τὸ μὴ ὡρισμένως ἀντιστρέφειν. τεθέντος γὰρ τοῦ β΄ παντὶ τῷ γ΄ ἐνδέχεσθαι ὑπάρχειν. τὸ ἐνδέχεσθαι, ἀντὶ τοῦ ἐγχωρεῖν νοητέον. ἀπὸ τοῦ οὐδενὶ ἐνδέχεσθαι. καὶ τοῦ παντὶ ἐνδέχεσθαι ἔδει συναχθῆναι συμπέρασμα. τὸ παντὶ ἐνδέχεται συνήχθη ἄν. κείσθω γοῦν συναχθὲν συμπέρασμα, ὅτι τὸ β΄ παντὶ τῷ γ΄ ἐνδέχεται. εἰ δέ τις εἴποι ψεύδεσθαι τοῦτο, ἀνάγκης ἐνδέχεσθαι καὶ ἐγχωρεῖν ἀληθεύειν ὅτι τὸ β΄ παντὶ τῷ γ΄ ἐξ ἀνάγκης. καὶ τεθέντος ὅτι τὸ β΄ παντὶ τῷ γ΄ ἐξ ἀνάγκης, οὐδὲν ψεῦδος, καὶ ἀδύνατον συμβήσεται. εἰ γὰρ τὸ α΄ οὐδενὶ τῷ β΄ ἐνδεχομένως. τὸ δὲ β΄ παντὶ τῷ γ΄ ἐξ ἀνάγκης. συνάξεις ὅτι τὸ α΄ οὐδενὶ τῷ γ΄ ἐνδεχομένως. ἦν δὲ καὶ παντὶ ἐνδεχομένως τὸ α΄ τῷ γ΄. οὐδὲν δὲ κωλύει τὸ, τὸ α΄ καὶ παντὶ τῷ γ΄ εἶναι ἐνδεχομένως καὶ οὐδενί. ὅλως δὲ εἰ συλλογισμὸν ἦν δυνατὸν γενέσθαι, τοῦ ἐνδέχεσθαι ἂν εἴη. ἤγουν ἐνδεχόμενον συνήχθη συμπέρασμα. διὰ τὸ καὶ τὰς δύο προτάσεις εἶναι ἐνδεχομένας. καὶ μηδέτερον εἶναι, ἐν τῷ ὑπάρχειν. ἤγουν ὑπάρχουσαν ἢ ἀναγκαίαν. καὶ οὗτος ὁ συλλογισμὸς ἢ καταφατικὸς ἔμελλεν εἶναι. ἤγουν ἢ καταφατικὸν πάντως συνήχθη συμπέρασμα. εἰ καὶ αἱ δύο προτάσεις ἦσαν καταφατικαὶ ἢ στερητικαί. ἤγουν εἰ στερητικὸν συνήχθη συμπέρασμα. ἢ καταφατικοῦ μὲν γὰρ τεθέντος τοῦ συμπεράσματος, ἤγουν εἰ συνήχθη τὸ β΄ παντὶ τῷ γ΄ ἐνδεχομένως, δειχθήσεται διὰ τῶν ὅρων. ὅτι οὐκ ἐνδέχεται καὶ οὐκ ἐγχωρεῖ τὸ ὑπάρχει συναχθῆναι. ἤγουν τὸ παντὶ ἐνδεχομένως. ἀλλ' οὐδὲ στερητικὸν ἐνδεχόμενον συμπέρασμα ἐστὶ δυνατὸν συναχθῆναι. ἀπὸ γὰρ τῶν ὅρων δειχθήσεται ὅτι οὐ συνάγεται συμπέρασμα ἐνδεχόμενον ἀπὸ τῆς οὐδεὶς καὶ πᾶς, ἀλλ' ἀναγκαῖον. εἰ γὰρ τὸ λευκὸν παντὶ μὲν ἀνθρώπῳ ἐνδέχεται ὑπάρχειν. οὐδενὶ δὲ ἵππῳ ἐνδεχομένως τὸ β΄ τῷ γ΄ οὔτε ἐνδέχεται καὶ ἐγχωρεῖ ὑπάρχειν. ἤγουν παντὶ ἐνδεχομένως, οὔτε μὴν μὴ ὑπάρχειν. ἤγουν οὔτε οὐδενὶ ἐνδεχομένως. καὶ ὅτι μὲν τὸ ὑπάρχειν. ἤγουν τὸ παντὶ ἐνδεχομένως οὐκ ἐγχωρεῖ συναχθῆναι, φανε-

ρόν. ὁ γὰρ ἄνθρωπος οὐδενὶ ἵππῳ ὑπάρχει ἐξ ἀνάγκης. ἀλλ' οὐδὲ τὸ, ἐνδέχεται μὴ ὑπάρχειν συναχθήσεται. ἤγουν τὸ οὐδενὶ ἐνδεχομένως ἀλλὰ τὸ ἀναγκαῖον μηδενί. ἀνάγκη γὰρ μηδένα ἵππον ἄνθρωπον εἶναι. Εἰ ἡ αʹβʹ ἐστὶν ὑπάρχουσα στερητικὴ καθόλου, ἡ δὲ αʹγʹ καταφατικὴ καθόλου ἐνδεχομένη, γίνεται συλλογισμός. διότι ὁ Ἀριστοτέλης τὸ οὐδενὶ ἐνδέχεται μεταλαμβάνει εἰς τὸ παντί. τὸ δὲ παντὶ ἐνδέχεσθαι, εἰς τὸ οὐδενὶ ἐνδέχεσθαι οὐ μεταλαμβάνει. διὰ τὸ τὴν πᾶς εἰσάγειν ὕπαρξιν. τὴν δὲ οὐδεὶς ἀνυπαρξίαν. φορτικὸν δὲ δοκεῖ τὸ ἐν ὑπάρξει ὂν εἰς ἀνυπαρξίαν μεταλαμβάνειν. Εἰ ἡ αʹβʹ ἐστὶ στερητικὴ καθόλου ἀνάγκης. ἡ δὲ αʹγʹ παντὶ ἐνδεχομένη, γίνεται συλλογισμὸς συνάγων συμπέρασμα ὅτι τὸ βʹ οὐδενὶ τῷ γʹ ἐνδεχομένως. ἅμα δὲ δῆλον, ὅτι οὐδ' ὑπάρχει τὸ βʹ οὐδενὶ τῷ γʹ. ἤγουν δῆλόν ἐστι ὅτι τὸ βʹ, οὐδενὶ τῷ γʹ ὑπαρχόντως ἐστίν. τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ βʹ οὐδενὶ τῷ γʹ, ἐνδεχομένως. εἰ δέ τις λέγει μὴ συνάγεσθαι τὸ οὐδενὶ ὑπαρχόντως. κείσθω τὸ βʹ τινὶ τῷ γʹ ὑπάρχειν ὑπαρχόντως. ἐπεὶ γοῦν ἐνδέχεται καὶ ἐγχωρεῖ τὸ αʹ μηδενὶ τῷ βʹ ὑπάρχειν ἐξ ἀνάγκης, τὸ δὲ βʹ ὑπάρχει τινὶ τῷ γʹ, ὑπαρχόντως κατὰ τὸν ἀντιπίπτοντα, τὸ αʹ τινὶ τῷ γʹ οὐκ ἐνδέχεται. ἤγουν ἀνάγκη τὸ αʹ οὐ παντὶ τῷ γʹ ὑπάρχειν ἐξ ἀνάγκης. ἀλλ' ἦν τὸ αʹ καὶ παντὶ τῷ γʹ ἐνδεχομένως. καὶ ἐπεὶ ἀδύνατόν ἐστι τὸ τὸ αʹ καὶ παντὶ τῷ γʹ ὑπάρχειν ἐνδεχομένως. καὶ ἀνάγκη μὴ παντί, ψεύδεται ἄρα ὁ λέγων τὸ βʹ τινὶ τῷ γʹ ὑπάρχειν ὑπαρχόντως. καὶ εἰ τοῦτο ψεῦδος, ἀληθὲς τὸ τὸ βʹ οὐδενὶ τῷ γʹ ὑπάρχειν ὑπαρχόντως. Λαβὼν τὴν αʹβʹ οὐδενὶ ἐνδεχομένως. τὴν δὲ αʹγʹ παντὶ ἐξ ἀνάγκης, εἶπεν ἀσυλλόγιστον εἶναι τὸ σχῆμα. διὰ τὸ τὸ οὐδενὶ ἐνδεχομένως μεταλαμβάνεσθαι εἰς τὸ παντί. καὶ συνῆξε συμπέρασμα ὅτι τὸ βʹ ἐξ ἀνάγκης οὐδενὶ τῷ γʹ. νῦν δὲ λέγει δυνατὸν εἶναι συναχθῆναι καὶ τὸ βʹ παντὶ τῷ γʹ ἐξ ἀνάγκης. ἴδιον γὰρ τῶν ἀσυλλογίστων τὸ συνάγειν καὶ τὸ παντὶ καὶ τὸ οὐδενί. καὶ φησιν. οὕτως, κειμένων τῶν ὅρων ὡς εἶναι τὴν μὲν αʹγʹ παντὶ ἐξ ἀνάγκης. τὴν δὲ αʹβʹ οὐδενὶ ἐνδεχομένως. ὅτε ἦν καὶ παντί, οὐδὲν κωλύει συναχθῆναι συμπέρασμα, ὅτι τὸ βʹ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει παντὶ τῷ γʹ. εἰ δὲ τὸ γʹ ληφθείη ὑπὸ τὸ βʹ. εἰ γὰρ τὸ βʹ ἐστὶ ζῷον. τὸ δὲ γʹ ἐγρήγορσις. ἡ ἐγρήγορσις ἐν τοῖς ζῴοις θεωρεῖται, ληπτέον δὲ καὶ τὸ αʹ κίνησιν καὶ εἰπέ. τὸ αʹ ἡ κίνησις παντὶ ζῴῳ ἐνδεχομένως. ἡ κίνησις ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει παντὶ ἐγρηγορότι. καὶ τὸ παντὶ ἐγρηγορός, ζῷον. ἤγουν τὸ ζῷον ἄρα παντὶ ἐγρηγορότι ἐξ ἀνάγκης. φανερὸν οὖν ὅτι οὐδὲ τοῦ μὴ ὑπάρχειν. ἤγουν φανερόν ἐστιν ὅτι οὐδενὶ ὑπαρχόντως συναχθήσεται συμπέρασμα. οὕτω γὰρ ἐχουσῶν τῶν προτάσεων, συνήχθη ὅτι τὸ βʹ παντὶ τῷ γʹ ἐξ ἀνάγκης. καὶ ἐπεὶ ἀνάγκη συνήχθη συμπέρασμα, ἀνῄρηται καὶ τὸ ἐνδεχόμενον συναχθῆναι συμπέρασμα ἢ ὑπάρχον. τὸ γὰρ ἀναγκαῖον ἀναιρετικόν ἐστι τούτων. ἀλλὰ δέδεικται ὅτι οὐδὲ τὸ οὐδενὶ ἀναγκαῖον συνήχθη διὰ τὸ τὸ ἀναγκαῖον συνάγεσθαι, ἢ ἐξ ἀμφοτέρων ἀναγκαίων προτάσεων. ἢ τῆς στερητικῆς οὔσης ἀναγκαίας. καὶ οὐ μόνον οὐ συνάγεται τὸ οὐδενὶ ἀνάγκης. ἢ τὸ οὐδενὶ ὑπαρχόντως, ἀλλὰ δὴ οὐδὲ τῶν ἀντικειμένων καταφάσεων. ἤγουν ἀλλ' οὐδὲ συνάγεται συμπέρασμα τὸ τινὶ ὑπαρχόντως. ἢ τὸ τινὶ ἐξ ἀνάγκης. τὸ μὲν γὰρ τινὶ ἐξ ἀνάγκης, ἀντίκειται ἀντιφατικῶς τῷ οὐδενὶ ἐξ ἀνάγκης. τὸ δὲ τινὶ ὑπαρχόντως ἀντίκειται ἀντιφατικῶς τῷ οὐδενὶ ὑπαρχόντως. τινὰ δὲ τῶν ἀντιγράφων ἔχουσιν οὕτως. οὐδὲ δὴ τῶν ἀντικειμένων φάσεων. καὶ ἡ τοιαύτη γραφὴ συμβιβάζεται πρὸς τὰ ἄνωθεν ῥηθέντα. εἶπε γὰρ ἄνωθεν ὅτι τῆς μὲν αʹβʹ οὔσης οὐδενὶ ἐνδεχομένης. τῆς δὲ αʹγʹ παντὶ ἀνάγκη, ἀσυλλόγιστόν ἐστι τὸ σχῆμα. συνάγεται γὰρ καὶ τὸ παντὶ ἀνάγκη, καὶ τὸ οὐδενὶ ἀνάγκη. ἃ ἀναιροῦσιν ἄλληλα. καὶ λοιπὸν οὔτε τὸ παντὶ ἀνάγκη συνάγεται, οὔτε τὸ ἀνάγκη οὐδενί. ἀλλ' οὐδὲ τὰ τούτοις ἀντικείμενα. ἤγουν τὸ ἐνδέχεται παντὶ καὶ τὸ ἐνδέχεται τινί. τὸ γὰρ ἀνάγκη παντὶ ἀντίκειται, τῷ ἐνδέχεται παντί. τὸ δ' ἀνάγκης οὐδενὶ τῷ ἐνδέχεται τινὶ ἀντίκειται. ἐξ ἀνάγκης γὰρ οὕτως ἐχόντων. Ἤγουν οὕτως ἐχουσῶν τῶν προτάσεων. ὡς εἶναι τὰς δύο καταφατικάς. τὴν μὲν ἀναγκαίαν. τὴν δὲ ἐνδεχομένην, συνάγεται συμπέρασμα. ὅτι τὸ βʹ τῷ γʹ οὐχ ὑπάρξει. ἤγουν τὸ βʹ ἐξ ἀνάγκης οὐδενὶ τῷ γʹ. καὶ εἰ τὸ ἀνάγκη μηδενὶ συνάγεται, πῶς ἐγχωρεῖ τὸ οὐδενὶ ἐνδέχεται συνάγεσθαι. οὐδέ γε τῶν ἀντικειμένων ἀποφάσεων. ἤγουν ἐπεὶ δέδεικται τὸ βʹ τῷ γʹ ἐξ ἀνάγκης οὐχ ὑπάρχειν. ἤγουν ἐπεὶ διὰ τῶν ὅρων συνήχθη ὅτι τὸ βʹ ὁ κύκνος ἐξ ἀνάγκης οὐδενὶ τῷ γʹ τῷ ἀνθρώπῳ ὑπάρχει, ἀνῄρηνται καὶ αἱ ἀντικείμεναι ἀποφάνσεις. ἤγουν οὔτε τὸ παντὶ ὑπαρχόντως. οὔτε τὸ παντὶ ἀνάγκη. οὔτε τὸ παντὶ ἐνδεχομένως συνάγεται. Ὅταν δὲ τὸ καταφατικόν. ἤγουν ἡ μείζων πρότασις καταφατικὴ καθόλου ἀναγκαία ᾖ. ἡ δὲ ἐλάττων ἐνδέχεται οὐ παντί, οὐδέποτε γενήσεται συλλογισμός. ὡς μεταλαμβανομένης τῆς οὐ παντὶ εἰς τὸ τινί. Ἐὰν δὲ ἡ μὲν ὑπάρχειν. ἡ δ' ἐνδέχεσθαι σημαίνει τῶν προτάσεων, τὸ συμπέρασμα ἔσται ἐνδεχόμενον καὶ οὐχ ὑπάρχον. σημείωσαι ὅτι ἡ μείζων πρότασις ἐὰν ᾖ ἐνδεχομένη. ἡ δὲ ἐλάττων ὑπάρχουσα, ἔσται τὸ κυρίως ἐνδεχόμενον συμπέρασμα. ἐὰν δὲ ἡ μείζων ἐστὶν ὑπάρχουσα. ἡ δὲ ἐλάττων ἐνδεχομένη, ἔσται συμπέρασμα τὸ ἰσοδυναμοῦν τῷ ὑπάρχοντι. καὶ τὸ αʹ τινὶ τὸ βʹ ἐνδεχόμενον ἔσται καὶ οὐχ ὑπάρχον. ἐὰν ἡ αʹγʹ παντὶ ἐστὶν ἀνάγκη. ἡ δὲ βʹγʹ παντὶ ἐνδεχομένως, συνήγετο συμπέρασμα τὸ τινὶ ἐνδεχομένως. τὸ ἰσοδυναμοῦν τῷ τινὶ ὑπαρχόντως. ὅτε δὲ οὕτως ἔχοιεν αἱ προτάσεις, συνέβαινε τὸ αʹ τῷ γʹ. καὶ ἐνδέχεσθαί τινι μὴ ὑπάρχειν καὶ μὴ ὑπάρχειν. ἤγουν συνήγετο συμ-

πέρασμα καὶ τὸ οὐ παντὶ ἐνδεχομένως· καὶ τὸ οὐ παντὶ ὑπαρχόντως. ὥστε συναχθήσεται καὶ τὸ α' τῷ β' τινὶ μὴ ὑπάρχειν ἐξ ἀνάγκης. ἤγουν ὅτι οὐ παντὶ ἐξ ἀνάγκης τῷ β'· τὸ γὰρ οὐ παντὶ ἀνάγκη, εἰσάγει καὶ τὸ οὐ παντὶ ἐνδεχομένως· καὶ τὸ παντὶ ὑπαρχόντως.

Περὶ τῶν δεικτικῶν συλλογισμῶν.

Διδάξας περὶ τῆς μίξεως τῶν μετὰ τρόπου προτάσεων, ἐπανακεφαλαιοῦται νῦν καὶ φησίν. ὅτι πάντες οἱ συλλογισμοὶ οἱ ἐν τούτοις τοῖς σχήμασιν ἤγουν οἱ ἐν τῷ β' καὶ γ'. καὶ οἱ ἐν τῷ πρώτῳ μερικοὶ συλλογισμοὶ τελειοῦνται διὰ τῶν ἐν τῷ α' σχήματι καθόλου δύο συλλογισμῶν. καὶ τοῦτο μὲν ἔφθασε δεῖξαι. νῦν δὲ μέλλει δεῖξαι ὅτι πᾶς συλλογισμὸς εἴτε κατηγορικὸς, εἴτε ὑποθετικός ἐστιν, εἰς ἐν τῶν τριῶν σχημάτων ἀνάγεται. εἰ γὰρ πᾶς κατηγορικὸς δειχθεῖ ὑπὸ ἐν τῶν τριῶν σχημάτων ἀναγόμενος, δῆλον ὅτι καὶ οἱ ὑποθετικοὶ συλλογισμοὶ ὑπὸ ἐν τῶν τριῶν σχημάτων ἀνάγονται. εἴγε καὶ οὗτοι ὑποθετικοὶ, δέονται τοῦ κατηγορικοῦ συλλογισμοῦ εἰς τὸ τελειωθῆναι. Δεικτικοὶ λέγονται συλλογισμοὶ, οἱ κατηγορικοί. οἱ διὰ κατηγορικῶν προτάσεων συνάγοντες ἐξ ὀρθοῦ καὶ ἐπ' εὐθείας, ὅτι ἡ ψυχὴ ἀθάνατός ἐστιν, ἢ ὅτι θνητὴ οὐκ ἔστιν. οἱ δὲ δι' ὅλων ὑποθετικοὶ συλλογισμοὶ οἱ καὶ διὰ τριῶν λεγόμενοι, οὐχ ἁπλῶς κατασκευάζουσιν ὅτι ὁ θεὸς ἀΐδια ποιεῖ. ἀλλὰ τῇ ὑποτεθείσῃ ὑποθέσει. ἤγουν τῇ εἰ ὁ θεὸς ἀγαθός ἐστιν, ἀκολουθεῖ καὶ τὸ ὁ θεὸς ἀΐδια ποιεῖ. δι' ὅλων μὲν λέγονται ὑποθετικοί. διότι πᾶσαι αἱ λαμβανόμεναι προτάσεις ὑποθετικῶς λαμβάνονται. διὰ τριῶν δὲ, διότι διὰ τριῶν ὑποθέσεων περαίνονται. μία μὲν ὑπόθεσις τὸ εἰ ὁ θεὸς δίκαιος, εἰσὶ τὰ ἐν ᾅδῃ δικαιωτήρια. ἑτέρα δὲ εἰ τὰ ἐν ᾅδῃ δικαιωτήριά εἰσι, θνητοὶ οὐκ εἰσὶν αἱ τῶν ἀνθρώπων ψυχαί. καὶ αὖθις τρίτη. εἰ ὁ θεὸς δίκαιος, αἱ τῶν ἀνθρώπων ψυχαὶ θνηταὶ οὐκ εἰσί. διὰ τοῦτο λέγει τὸν δι' ἀδυνάτου συλλογισμὸν μέρος εἶναι τῶν ὑποθετικῶν συλλογισμῶν. διότι πᾶς μὲν δι' ἀδυνάτου συλλογισμὸς, ὑποθετικοῖς χρᾶται συλλογισμοῖς δυσί. δέεται δὲ καὶ τοῦ κατηγορικοῦ συλλογισμοῦ, εἰς τὸ τελειωθῆναι οἷον εἴ τις διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς μέλλων δεῖξαι τὴν διάμετρον ἀσύμμετρον τῇ πλευρᾷ, ἐρεῖ οὕτως. ἡ διάμετρος τῇ πλευρᾷ ἢ σύμμετρός ἐστιν ἢ ἀσύμμετρος, ἀλλὰ μὴν ἀσύμμετρός ἐστιν. οὐ σύμμετρος ἄρα. εἰ δέ τις ἐρωτήσει πῶς οὐκ ἔστι σύμμετρος, συλλογίσεται οὕτως. εἰ ἡ διάμετρος σύμμετρος τῇ πλευρᾷ ἐστιν, ὁ αὐτὸς ἀριθμὸς, ἔσται καὶ ἄρτιος καὶ περιττός. ἀλλὰ μὴν ὁ αὐτὸς ἀριθμὸς καὶ ἄρτιος καὶ περιττὸς οὐκ ἔστιν, οὐκ ἄρα ἡ διάμετρος ἔσται σύμμετρος τῇ πλευρᾷ. τὸ δὲ ἀλλὰ μὴν ἀδύνατον τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν καὶ ἄρτιον εἶναι καὶ περιττὸν, δείκνυσι διὰ κατηγορικοῦ συλλογισμοῦ οὕτως. ὁ ὀκτὼ καὶ ἐννέα ὑποδιπλάσιοι εὑρίσκονται τοῦ αὐτοῦ καὶ ἑνὸς ἀριθμοῦ τοῦ δεκαέξ. τὰ δὲ τοῦ αὐτοῦ καὶ ἑνὸς ἀριθμοῦ ὑποδιπλάσια εὑρισκόμενα ἀνάγκη καὶ ταυτὰ εἶναι. ὁ ὀκτὼ ἄρα καὶ ὁ ἐννέα ταυτὰ ἀλλήλοις εἰσίν. ἡ μὲν ἀλήθεια ἔχει ὅτι ἡ διάμετρος ἀσύμμετρός ἐστι τῇ πλευρᾷ. διάμετρος δὲ λέγεται ἡ γραμμὴ ἡ δίχη τέμνουσα τὸ τετράγωνον. εἰ δέ τις λέγει τὴν διάμετρον σύμμετρον εἶναι τῇ πλευρᾷ. σύμμετρα δέ εἰσι τὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἔχοντα ὃν ἔχει ἐπιμόριος ἀριθμὸς πρὸς ἐπιμόριον ἀριθμόν. ἔστω ἡ μὲν διάμετρος δ'. ἡ δὲ πλευρὰ γ'. ἐπιμόριος δὲ λέγεται ὁ δ' πρὸς τὸν γ'. ἔχει γὰρ ὅλον τὸν γ' καὶ τὸ τρίτον αὐτοῦ. ὥσπερ καὶ ὁ τρίτος πρὸς τὸν δύο λέγεται ἐπιμόριος. ἔχει γὰρ ὅλον τὸν β' καὶ τὸ ἥμισυ αὐτοῦ. καὶ λέγεται οὗτος ἡμιόλιος. ὁ δὲ δ' πρὸς τὸν τρία. καὶ ἀπὸ τῆς πλευρᾶς ἔστι τὸ ἐμβαδὸν τοῦ τετραγώνου. οὗ ἐστιν ἡ διάμετρος. θ'. τρὶς γὰρ τρὶς ἐννέα. τὸ δὲ τετράγωνον τὸ ἀπὸ τῆς διαμέτρου ἀναγραφόμενον, ἔστι ις'. τετράκις γὰρ τὰ δ' ις'. καὶ ἐπιδείκνυσιν ὁ γεωμέτρης. ὅτι τὸ ἀπὸ τῆς διαμέτρου ἀναγραφόμενον τετράγωνον διπλάσιόν ἐστι τοῦ τετραγώνου οὗ ἐστιν ἡ διάμετρος, εὑρίσκεται ὁ ις' διπλάσιος τοῦ ἐννέα. ἀλλὰ μὴν ἐστὶ καὶ τοῦ η' διπλάσιος. καὶ εἰ τοῦ η' καὶ τοῦ θ' διπλάσιος εὑρίσκεται ὁ ις'. ἔστι γὰρ καὶ ὁ η' καὶ ὁ θ' ταυτά. ἤγουν ἄρτιοι ἢ περιττοί. τὸ δὲ ἀδύνατον τοῦτο συνήχθη, ἀπὸ τοῦ ὑποθέσθαι τὴν διάμετρον σύμμετρον τῇ πλευρᾷ. καὶ λοιπὸν σύμμετρος οὐκ ἔστιν, ἀσύμμετρος ἄρα. πρῶτον οὖν εἴπωμεν περὶ τῶν δεικτικῶν συλλογισμῶν. ἤγουν τῶν κατηγορικῶν. καὶ εἰ δειχθῶσιν οἱ κατηγορικοὶ συλλογισμοὶ ὑφ' ἓν τῶν τριῶν σχημάτων ἀναγόμενοι, φανερὸν ὅτι καὶ ἡ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγὴ καὶ οἱ ὑποθετικοὶ συλλογισμοὶ, ὑφ' ἓν τῶν τριῶν σχημάτων ἀναχθήσονται. εἰ γοῦν πρόκειται δεῖξαι ὅτι τὸ α' ὑπάρχει παντὶ τῷ β' ἢ οὐδενὶ, ἀνάγκη λαβεῖν τι κατά τινος. ἤγουν ἐκ προτάσεων τοῦτο δεῖξαι. καὶ εἰ βούλει, λάβη τὸ α' ἀθάνατον. τὸ δὲ β' ψυχήν. εἰ γοῦν ἀπαιτούμενος δεῖξαι διατὶ ὑπάρχει τὸ α' τῷ β' λάβῃς αὐτὸ τοῦτο, εἰς ἀπόδειξιν αὐτοῦ καὶ ἐρεῖς. διότι ὑπάρχει τὸ α' τῷ β' αὐτὸ τὸ ἐξ ἀρχῆς εἰλημμένον καὶ προκείμενον εἰς ζήτησιν, ἔλαβεν ὡς ὁμολογούμενον. εἰς τὸ ἀποδεῖξαι ὅτι τὸ α' τῷ β' ὑπάρχει. οὐ δεῖ δὲ λαμβάνειν τὸ προκείμενον εἰς ζήτησιν. εἰς ἀπόδειξιν αὐτοῦ τοῦ ζητουμένου. ἀλλὰ προτάσεις ἑτέρας. εἰ δὲ μέλλων δεῖξαι τὸ α' ὑπάρχει τῷ β', λάβῃς ὅτι τὸ α' ὑπάρχει κατὰ τοῦ γ'. τὸ δὲ γ' κατὰ μηδενὸς ἑτέρου κατηγορήσεις ἵνα ποιήσῃς τὸ α' σχῆμα. μηδὲ ἄλλο οἷον τὸ δ' κατηγορήσει κατ' ἐκείνου τοῦ γ' ἵνα ποιήσῃς τὸ γ' σχῆμα. μηδὲ ἕτερον ἤγουν τὸ ζ' κατὰ τοῦ α' κατηγορήσῃς ἵνα καὶ οὕτω γένηται πρῶτον σχῆμα, οὐδεὶς συλλογισμὸς γίνεται. τῷ γὰρ ἐν καθ' ἑνὸς ληφθῆναι. ἤγουν ἐν τῷ λαβεῖν μίαν πρότασιν, οὐδὲν δεῖξαις συμπέρασμα. ὥστε λαβὼν τὸ δ' κατὰ τοῦ γ', λάβε καὶ ἄλλην πρότασιν. ἐκ δύο γὰρ προτάσεων ὁ συλλογισμός. ἤγουν τὸ α' τὸ κατὰ τοῦ γ' κατηγορούμενον ληφθεῖ καὶ κατ' ἄλλου ἤγουν

τοῦ δ'

τοῦ δ' κατηγορηθὲν, ποιήσεις τὸ β' σχῆμα. εἰ δὲ ἄλλο ἤγουν τὸ δ' κατὰ τοῦ α' κατηγορήσεις, ποιήσεις τὸ α'. εἰ δὲ κατὰ τοῦ γ' κατηγορήσεις ἕτερον ἤγουν τὸ δ' ποιήσεις τὸ γ'. καὶ εἰ οὕτω λάβης τὰς προτάσεις· οὐδὲν κωλύει γενέσθαι συλλογισμόν. πλὴν δὲ διὰ τῶν ληφθεισῶν προτάσεων, πρὸς τὸ β' τὸ α' οὐ συμπεραινεῖ. ἤγουν οὐ δείξεις ὅτι τὸ α' ὑπάρχει τῷ β'. διὰ τὸ μὴ τὰς ληφθείσας προτάσεις συνάπτεσθαι. καὶ συνεχίζεσθαι πρὸς τὸ β' καὶ σχέσιν τινὰ ἔχειν πρὸς αὐτό. οὐ μόνον δὲ εἰ λάβης δύο προτάσεις μὴ συναπτομένας τῷ β' οὐ συνάξεις ὅτι τὸ α' ὑπάρχει τῷ β', ἀλλ' εἰ καὶ πλείονας προτάσεις λάβης οἷον ὅτι τὸ α' κατὰ τοῦ γ'. τὸ γ' κατὰ τοῦ δ'. τὸ δ' κατὰ τοῦ ε'. τὸ ε' κατὰ τοῦ ζ'. μὴ συνάπτονται δὲ αὗται πρὸς τὸ β' μηδὲ σχέσιν τινὰ ἔχουσιν, οὐδ' οὕτως ἔσται συλλογισμός. ἤγουν οὐδ' οὕτως ἀποδείξεις ὅτι τὸ α' ὑπάρχει τῷ β'. πᾶς μὲν συλλογισμὸς, ἐκ δύο προτάσεων σύγκειται. συμβαίνει δὲ πολλάκις καὶ πλείονας προτάσεις λαμβάνειν. ὅταν αἱ προτάσεις αἱ ληφθεῖσαι δέωνται ἀποδείξεως. καὶ διὰ προσυλλογισμῶν ἀποδεικνύομεν ταύτας καὶ λαμβάνομεν καὶ τῶν προσυλλογισμῶν τὰς προτάσεις. καὶ οὕτω πλείους αἱ προτάσεις γίνονται. Ολως γὰρ οὐ γίνεται συλλογισμὸς ἄλλος κατ' ἄλλου. ἤγουν τοῦ α' πρὸς τὸ β'. εἰ μὴ ληφθῇ μέσος ὅρος ἔχων κοινωνίαν καὶ πρὸς τὸ α' καὶ πρὸς τὸ β'. πᾶς συλλογισμὸς ἐκ προτάσεων σύγκειται ὁ δὲ πρὸς τοῦτο συλλογισμός. ἤγουν ὁ πρὸς τὸ ἔσχατον ἄκρον συλλογισμός. ἤγουν τὸ β' ἐκ τῶν πρὸς τοῦτο τὸ β' προτάσεων ἤγουν ἐκ τῶν συνεπομένων αὐτῷ γίνεται. Ενταῦθα ζητεῖται πῶς τοῦτο εἴρηκεν ὁ ἀριστοτέλης ὅτι συλλογισμὸς καὶ ἀπόδειξις γίνεται τοῦ ὑποκειμένου ἤγουν τοῦ β'. καὶ μὴν οὐδέποτε δεικνύομεν τὸ ὑποκείμενον. εἰ γὰρ ὑποκείμενόν ἐστιν ἡ ψυχὴ ὁ συλλογισμὸς οὐκ ἀποδεικνύει τὴν ψυχήν. ἀλλά τι πάθος ὑπάρχον αὐτῇ. οἷον τὸ ἀθάνατον. ἢ τὸ ἀΐδιον. ἢ τὸ αὐτοκίνητον. τοῦτο γοῦν γνοὺς ὁ ἀριστοτέλης, αὐτὸ διορθούμενος ἑαυτόν φησιν. ὁ συλλογισμὸς τοῦδε πρὸς τόδε. ἤγουν ὅτι τὸ ἀθάνατον ὑπάρχει τῇ ψυχῇ, γίνεται ἐκ προτάσεων συνεπομένων καὶ κοινωνίαν ἐχουσῶν καὶ πρὸς τὸ ἀθάνατον καὶ πρὸς τὴν ψυχήν. ἀδύνατον δὲ λαβεῖν πρότασιν συναπτομένην τῷ β' εἰ μὴ λάβομεν ὅρον τινὰ ἢ τοῦ β' κατηγορούμενον ἢ ἀπαρνούμενον. ἢ πάλιν εἰ μὴ λάβωμεν κοινὸν ὅρον. κοινωνίαν ἔχοντα καὶ πρὸς τὸ α' καὶ πρὸς τὸ β' ἀλλὰ κατηγορούμενα λάβωμεν τινὰ ἑκάτερον. ἤγουν καὶ τοῦ α' καὶ τοῦ β' ἴδια. ἤγουν κεχωρισμένα. ἢ ἀπαρνούμενα καὶ ἀποφασκόμενα. μηδεμίαν δὲ κοινωνίαν ἔχοντα πρὸς ἄλληλα. ἢ εἰ λάβης ὅτι τὸ ἀθάνατον ὑπάρχει τῷ ἀγγέλῳ. τὸ σφαιροειδὲς ὑπάρχει τῷ οὐρανῷ. τὸ ἀΐδιον ὑπάρχει τῇ ψυχῇ, ἰδοὺ πολλὰς προτάσεις ἔλαβες μὴ συναπτομένας ἀλλήλαις. ὥστε ληπτέον τι μέσον τοῦ α', καὶ τοῦ β' κοινωνίαν ἔχον καὶ πρὸς ἀμφότερα. οὐ οὕτω συνάψαι τὴν κατηγορίαν τοῦ α' πρὸς τὸ β' εἴπερ μέλλεις ποιῆσαι συλλογισμὸν, τοῦδε τοῦ α' πρὸς τὸ β'. εἰ οὖν ἀνάγκη λαβεῖν μέσον ὅρον κοινωνίαν ἔχοντα καὶ πρὸς τὸ α' καὶ πρὸς τὸ β'. οὗτος ὁ μέσος ὅρος τριχῶς λαμβάνεται. ἢ γὰρ κατηγορήσεις τὸ α' κατὰ τοῦ γ'. καὶ τὸ γ' κατὰ τοῦ β'. καὶ γίνεται τὸ πρῶτον σχῆμα. ἢ τὸ γ' κατηγορήσεις κατ' ἀμφότερα καὶ τοῦ α' καὶ τοῦ β'. καὶ ποιήσεις τὸ β' σχῆμα. ἢ ἄμφω καὶ τὸ α' καὶ τὸ β' κατηγορήσεις κατὰ τοῦ γ' καὶ ποιήσεις τὸ γ' σχῆμα. ταῦτα δέ εἰσι τὰ εἰρημένα σχήματα. ἃ ἐφθάσαμεν διδάξαι. φανερὸν ὅτι πᾶς συλλογισμὸς εἴτε ἐκ δύο προτάσεων σύγκειται δι' ἑνὸς τῶν γ' σχημάτων γίνεται. Η βάσις τοῦ ἰσοσκελοῦς τριγώνου ἤγουν ἡ ε' ζ' εὐθεῖα, τμῆμά τι τοῦ κύκλου ἀποτέμνει. γίνεται δὲ τὸ ἰσοσκελὲς τρίγωνον, διὰ τῶν εὐθειῶν τῶν διὰ τοῦ κέντρου ἠγμένων. δέδεικται ὅτι αἱ τοῦ ἡμικυκλίου γωνίαι. ἤγουν ἡ α' γ'. καὶ ἡ β' δ' ἴσαι εἰσίν. ἴσαι δέ εἰσι καὶ αἱ τοῦ τμήματος γωνίαι. ἡ γ' καὶ ἡ δ'. εἰ δὲ ἀπὸ τῶν ἴσων ἴσα ἀφέλει, τὰ καταλειπόμενα ἴσα ἐστίν. ἀφαιρεθεῖσαι γοῦν ἐκ τῶν α' γ' καὶ τῶν β' δ' γωνιῶν ἴσων οὐσῶν αἱ γ' καὶ αἱ δ' γωνίαι ἴσαι οὖσαι, τὰ καταλειπόμενα ἴσα ἐποίησαν τὴν ε' καὶ τὴν ζ' γωνίαν. αἵ εἰσι τοῦ τριγώνου γωνίαι. ἡ α' γ' καὶ ἡ β' γ' γωνίαι εἰσὶν ἡμικυκλίων τῶν τεμνομένων διὰ τῶν εὐθειῶν τῶν διὰ τοῦ κέντρου ἠγμένων. ἤγουν τῆς α' καὶ τῆς β'. Δείξας ὅτι οἱ δεικτικοὶ πάντες συλλογισμοί. ἤγουν οἱ κατηγορικοὶ δι' ἑνὸς τῶν τριῶν σχημάτων γίνονται, δείκνυσιν ὅτι καὶ οἱ ὑποθετικοὶ πάντες οἱ τὴν πρόσληψιν ἔχοντες. ἤγουν τὸ ἀλλὰ μὴν, δι' ἑνὸς τῶν τριῶν σχημάτων δείκνυνται. καὶ πρῶτον μὲν δείκνυσι τὴν εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγὴν, μέρος οὖσαν τῶν ὑποθετικῶν συλλογισμῶν, διὰ τοῦ κατηγορικοῦ τελειουμένην συλλογισμοῦ. ὃν ἐδείξαμεν δι' ἑνὸς τῶν τριῶν σχημάτων γινόμενον. πάντες γὰρ οἱ περαίνοντες καὶ δεικνύοντες τι διὰ τοῦ ἀδυνάτου, τὸ μὲν ψεῦδος συλλογίζονται. ἤγουν τὸ τὰ περιττὰ ἴσα εἶναι τοῖς ἀρτίοις, διὰ τοῦ κατηγορικοῦ συλλογισμοῦ. ὅπερ τοῦτο τὸ ψεῦδος παρηκολούθησεν ἐκ τοῦ ὑποθέσθαι τὴν διάμετρον σύμμετρον εἶναι τῇ πλευρᾷ. τὸ δὲ ἐξ ἀρχῆς. ἤγουν ὅτι ἡ διάμετρος ἀσύμμετρος τῇ πλευρᾷ, δείκνυται ἐκ τῆς ὑποθέσεως. ἀφ' ἧς συνήχθη τὸ ἄτοπον. ἀδύνατον γάρ τι συμβαίνει. ἤγουν τὸ τὰ περιττὰ ἴσα εἶναι τοῖς ἀρτίοις τῆς ἀντιφάσεως τεθ[illegible]σιν δὲ νοητέον ἐνταῦθα, τὴν ἀντίθεσιν. οὐ γὰρ τὸ σύμμετρον ἀντιφατικῶς ἀντίκειται τῷ ἀσυμμέτρῳ. ἀλλὰ τὰ κατὰ στέρησιν καὶ ἕξιν. ἀλλ' ἐπαναληπτέον τὸν λόγον διὰ τὸ σαφέστερον. εἰ πρόκειταί τι πρὸς ἀπόδειξιν οἷον ὅτι ἡ διάμετρος ἀσύμμετρος τῇ πλευρᾷ. καὶ οὐ δυνάμεθα ἀποδεῖξαι τοῦτο διὰ τοῦ κατηγορικοῦ συλλογισμοῦ, λαμβάνομεν τὸ ἀντικείμενον τούτου ἤγουν τὸ σύμμετρον. καὶ δεικνύομεν ἄτοπόν τι συναγόμενον. ἀπὸ τοῦ ὑποθέσθαι τὴν διάμετρον σύμμετρον

τῇ πλευρᾷ. τί δέ ἐστι τὸ ἄτοπον, τὸ τὰ περιττὰ ἴσα εἶναι τοῖς ἀρτίοις. καὶ ἐπεὶ ἀδύνατόν τι συνάγεται ἐκ τῆς ὑποθέσεως, λαμβάνομεν ὡς ὡμολογούμενον τὸ τὴν διάμετρον ἀσύμμετρον εἶναι τῇ πλευρᾷ. Ὥστ' αὐτὴ γίνεται συλλογισμὸς τοῦ ψεύδους ἤγουν τοῦ τὰ περιττὰ ἴσα εἶναι τοῖς ἀρτίοις. ὁ δὲ συλλογισμός ἐστι δεικτικὸς ἤγουν κατηγορικὸς ἐν τῇ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῇ. τὸ δὲ ἐξ ἀρχῆς προκείμενον εἰς ἀπόδειξιν τὸ εἶναι δηλονότι τὴν διάμετρον ἀσύμμετρον, δείκνυται ἐκ τῆς ὑποθέσεως τῆς ὑποτεθείσης τὴν διάμετρον σύμμετρον εἶναι. ἐξ αὐτῆς γὰρ συνήγετο καὶ τὸ ψεῦδος τὸ τὰ περιττὰ ἴσα εἶναι τοῖς ἀρτίοις. ἐδείξαμεν δὲ τοὺς δεικτικοὺς συλλογισμοὺς πάντας, δι' ἑνὸς τῶν τριῶν σχημάτων γινομένους, ἀνάγκη λοιπὸν καὶ τοὺς δι' ἀδυνάτου συλλογισμοὺς, δι' ἑνὸς τῶν τριῶν σχημάτων γίνεσθαι. συλλογίζεται δὲ ἐν πρώτῳ σχήματι οὕτως ἀπὸ τῶν ἐν ὅλῳ. οἱ διὰ τοῦ ἀδυνάτου συλλογισμοὶ, τελειοῦνται, διὰ τοῦ δεικτικοῦ συλλογισμοῦ. πᾶς δεικτικὸς συλλογισμὸς, δι' ἑνὸς τῶν τριῶν σχημάτων γίνεται. πάντες ἄρα οἱ διὰ τοῦ ἀδυνάτου συλλογισμοὶ, δι' ἑνὸς τῶν τριῶν σχημάτων γίνονται. ἐν ἅπασι γὰρ τούτοις ὁ μὲν κατηγορικὸς συλλογισμὸς. πρὸς τὸ μεταλαμβανόμενον γίνεται. ἤγουν πρὸς τὴν μετάληψιν. τὸ δὲ ἐξ ἀρχῆς προκείμενον εἰς ἀπόδειξιν, περαίνεται καὶ λαμβάνεται ὡς ὁμολογούμενον. οἷον βουλόμενοι δεῖξαι τὴν ψυχὴν ἀθάνατον, λέγομεν. εἰ ἡ ψυχὴ θνητή ἐστι, φθείρεται λοιπὸν. ὑπὸ τῆς ἰδίας κακίας. ἀλλὰ μὴν ὑπὸ τῆς ἰδίας κακίας οὐ φθείρεται. ἡ ψυχὴ ἄρα ἀθάνατος. καὶ τὴν μὲν πρόσληψιν δεικνύεις διὰ τοῦ δευτέρου σχήματος, οὕτως. οὐδεμία ψυχὴ φθείρεται ὑπὸ τῆς ἰδίας κακίας. τοῦτο ἡ ἐλάττων πρότασις. πᾶν τὸ φθειρόμενον ὑπὸ τῆς ἰδίας κακίας φθείρεται, οὐδεμία ἄρα ψυχὴ φθείρεται, τὸ δὲ ἐξ ἀρχῆς προκείμενον ὅτι ἡ ψυχὴ ἀθάνατος λαμβάνεις ὡς ὁμολογούμενον ἤ τινος ἄλλης ὑποθέσεως. ὡς ὁ Ἀριστοτέλης μέλλων δεῖξαι τὰ οὐράνια σώματα σφαιροειδῆ, λαμβάνει τὴν σελήνην ὁμοειδῆ οὖσαν αὐτοῖς. καί φησιν ἡ σελήνη ὁμοειδής ἐστι τοῖς οὐρανίοις σώμασιν. ὁ δὲ αὐτὴ ἑνὸς τῶν ὁμοειδῶν, τὸ τὸ καὶ αὐτὴ τῶν ἄλλων. ἐπεὶ δὲ ἡ σελήνη σφαιροειδὴς φαίνεται ἐκ τοῦ ποικίλα ἔχειν τὰ φωτίσματα, φαίνεται γὰρ κερατοειδής. εἶτα ἀμφίκυρτος. εἶτα μηνοειδής. εἶτα διχότομος. εἶτα ὑποθετικοὶ συλλογισμοὶ δι' ἑνὸς τῶν τριῶν σχημάτων τελειοῦνται, ἀνάγκη ἄρα καὶ πάντα συλλογισμὸν καὶ ὑποθετικὸν, διὰ τῶν τριῶν σχημάτων γίνεσθαι. πᾶς δὲ συλλογισμὸς ἐν β' καὶ γ' σχήματι τελειοῦται διὰ τοῦ α' σχήματος. καὶ ἀνάγεται εἰς τοὺς β' καθόλου συλλογισμοὺς τοὺς ἐν τῷ α' σχήματι. ἐν ἅπαντι δὲ συλλογισμῷ, δεῖ κατηγορικόν τινα ὅρον εἶναι. ἐὰν γὰρ ὦσιν οἱ δύο ἀποφατικοὶ, συλλογισμὸς οὐ γενήσεται. ὡσαύτως καὶ ἐν παντὶ συλλογισμῷ, δεῖ εἶναι καθόλου πρότασιν. ἀπὸ γὰρ δύο μερικῶν συλλογισμὸς οὐ γίνεται. Ἀλλ' οὐδὲ πρὸς τὸ προκείμενον εἰς ἀπόδειξιν ἡ λῆψις τῶν δύο μερικῶν προτάσεων συντελέσει σοι ἢ τὸ ἐξ ἀρχῆς αἰτήσεται.

Τὸ ἐξ ἀρχῆς αἰτεῖν λέγεται ὅταν τὸ προκείμενον εἰς ἀπόδειξιν τοῦτο αὐτὸ πάλιν λάβῃς, εἰς ἀπόδειξιν αὐτοῦ. οἷον, εἰ προτεθεῖ δεῖξαι ὅτι ἡ ψυχὴ ἀθάνατος, αὐτὸ τοῦτο λάβωμεν πάλιν εἰς ἀπόδειξιν αὐτοῦ. τὸ ἡ ψυχὴ ἀθάνατος. διότι ἀθάνατος οὐδέν ἐστι. ἀλλὰ τὸ αὐτοκίνητον ἢ τὸ ἀΐδιον λάβωμεν. καὶ πάλιν εἰ πρόκειται δεῖξαι ὅτι ἡ μουσικὴ ἡδονή ἐστι. πᾶσα ἡδονὴ σπουδαία ἐστὶν ἢ ἀγαθή. εἰ μὲν συλλογίσῃ οὕτως εὖ ἂν ἔχοι. ἡ μουσικὴ ἡδονὴ, ἡδονή ἐστι. πᾶσα ἡδονὴ σπουδαία ἐστίν. ἡ μουσικὴ ἄρα ἡδονὴ σπουδαία ἐστίν. εἰ δὲ μὴ λάβῃς τὸ πᾶσα ἀλλ' ἐρεῖς ὅτι ἡ μουσικὴ ἡδονὴ, ἡδονή ἐστιν. ἡ ἡδονὴ σπουδαία ἐστίν. ἤγουν τὶς ἡδονὴ σπουδαία ἐστίν. αἱ γὰρ ἀπροσδιόριστοι προτάσεις, ἰσοδυναμοῦσι τοῖς μερικοῖς. εἰ μὲν οὖν λάβῃς τινὰ, ἡδονὴν εἶναι σπουδαίαν. μὴ λαβὼν τὴν μουσικὴν ἀλλὰ τὴν ἐκ τῆς γεωμετρίας οὐ δείξεις τὸ προκείμενον. οὐ γὰρ εἰ ἔστιν ἡ γεωμετρικὴ ἡδονὴ σπουδαία, ἀναγκαῖον εἶναι καὶ τὴν μουσικὴν ἡδονὴν σπουδαίαν. εἰ δὲ λάβῃς τινὰ ἡδονὴν εἶναι σπουδαίαν οὐ τὴν μουσικὴν ἡδονὴν, τὸ ἐξ ἀρχῆς λαμβάνεις. ἤγουν τὸ ὃ προέκειτο εἰς ἀπόδειξιν, τοῦτο ἔλαβες εἰς ἀπόδειξιν αὐτοῦ τούτου.

Μᾶλλον δὲ γίνεται φανερὸν τοῦτο τὸ μὴ εἶναι δυνατὸν συλλογισμὸν γενέσθαι ἄνευ καθόλου προτάσεως, ἐν τοῖς διαγράμμασι. Διαγράμματα δὲ λέγεται τὰ τρίγωνα καὶ τετράγωνα ὡς ἐκ γραμμῶν συγκείμενα.

Ζητεῖ ὁ γεωμέτρης εἰ αἱ πρὸς τῇ βάσει γωνίαι τοῦ, ἰσοσκελοῦς τριγώνου, ἴσαι ἀλλήλαις εἰσί. καὶ πρὸς ἀπόδειξιν τούτου καταγράφει κύκλον. καὶ ἄγει δύο εὐθείας διὰ τοῦ κέντρου. τοῦ β' δ'. καὶ τὴν α' γ'. δίχα τεμνούσας τὸν κύκλον, ἤγουν εἰς δύο ἡμικύκλια. καὶ ὅτι τὸ μὲν καθόλου συμπέρασμα συνάγεται ἐκ δύο καθόλου προτάσεων. τὸ δὲ μερικὸν συμπέρασμα εἴτε καταφατικόν ἐστι εἴτε ἀποφατικὸν, συνάγεται καὶ οὕτω κἀκείνως. οἷον τὸ μὲν τινὶ καὶ τὸ οὐ παντὶ ἐν πρώτῳ σχήματι τῆς μιᾶς οὔσης καθόλου προτάσεως. τῆς δὲ ἑτέρας μερικῆς. ἐν δὲ τῷ τρίτῳ σχήματι συνάγεται ἀπὸ δύο καθόλου τῆς πᾶς καὶ [illegible]ως καὶ τὸ οὐ παντί. ἐν μὲν τῷ πρώτῳ σχήματι, συνάγεται ἀπὸ τῆς οὐδείς. καὶ τίς. ἐν δὲ τῷ τρίτῳ, ἀπὸ τῆς οὐδεὶς καὶ πᾶς. ἐν ἅπαντι συλλογισμῷ εἰ τὸ συμπέρασμά ἐστι καταφατικὸν, ἀναγκαῖον καὶ ἀμφοτέρας τὰς προτάσεις εἶναι καταφατικάς. εἰ δὲ τὸ συμπέρασμά ἐστιν ἀποφατικὸν, ἀνάγκη τὴν μίαν εἶναι ἀποφατικήν. Ἄλλας κατηγορίας νόει τὸν δυνατὸν τρόπον. καὶ τὸν ἐνδεχόμενον. καὶ πότε δυνατός. ἤγουν πότε ἐστὶν ἀτελὴς δύναται δὲ τελειωθῆναι. δῆλον δὲ καὶ ὅτι πᾶσα ἀπόδειξις ἔσται διὰ τριῶν ὅρων καὶ οὐ πλειόνων.

Βούλεται δεῖξαι ὅτι πᾶς συλλογισμὸς διὰ τριῶν ὅρων γίνεται καὶ

δύο προτάσεων. ἂν γὰρ βουλόμεθα δεῖξαι ἢ καταφατικόν τι ἢ ἀποφατικόν. οἷον, ὅτι τὸ α' ὑπάρχει τῷ β'. ἢ ὅτι οὐχ ὑπάρχει, λαμβάνομεν μέσον ὅρον τὸ γ' σχέσιν ἔχον καὶ πρὸς τὸ α' καὶ πρὸς τὸ β'. καὶ δι' αὐτοῦ συνάγομεν ὅτι τὸ α' ὑπάρχει τῷ β'. ἢ ὅτι οὐχ ὑπάρχει. ἂν δὲ δι' ἄλλων καὶ δι' ἄλλων μέσων τὸ αὐτὸ συνάγομεν συμπέρασμα, πολλοὺς ποιοῦμεν συλλογισμούς. διὰ τὸ καὶ μέσους πολλοὺς λαβεῖν. καὶ ἐντεῦθεν καὶ προτάσεις πολλάς. δείξομεν γὰρ ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὐσία. καὶ διὰ μέσου τοῦ ζώου. καὶ διὰ μέσου τοῦ ἐμψύχου. καὶ διὰ μέσου τοῦ αἰσθητικοῦ. λάβε γὰρ τὸ ε' ἄνθρωπον. τὸ δ' ἔμψυχον. τὸ γ' ζῶον. τὸ β' αἰσθητικόν. καὶ τὸ α' οὐσίαν. καὶ ἔστω συναχθὲν συμπέρασμα τὸ ε. ἤγουν ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὐσία ἐστί. τοῦτο συνάξεις καὶ διὰ τῶν α' β'. ἤγουν α' β' διὰ μὲν τοῦ α' ἐδήλωσε τὴν πρότασιν τὴν ὅτι τὸ ζῶον οὐσία ἐστί. διὰ δὲ τοῦ β' ἐδήλωσε τὴν πρότασιν τὴν ὅτι τὸ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ ὑπάρχει. ὡσαύτως δειχθήσεται ὁ ἄνθρωπος οὐσία. καὶ διὰ μέσου τοῦ γ'. ἢ διὰ μέσου τοῦ β'. ἢ διὰ τῶν α' β' καὶ α' γ' καὶ β' γ'. τοῦτο βούλεται δεῖξαι ὅτι κἂν τὸ αὐτὸ συμπέρασμα συναχθῇ. οἷον ὅτι τὸ λευκὸν οὐ παντὶ ἀνθρώπῳ. διὰ τοῦ αὐτοῦ μέσου ἤγουν τοῦ αἰθίοπος μὴ τὴν αὐτὴν σχέσιν ἔχοντος πρὸς τὰ ἄκρα, καὶ οὕτως οὐ συλλογισμὸς γίνεται εἷς, ἀλλὰ πολλοί. Δείκνυται γὰρ τὸ οὐ παντὶ καὶ ἐν πρώτῳ καὶ ἐν δευτέρῳ καὶ ἐν τρίτῳ σχήματι. δείκνυται γὰρ ὅτι τὸ β' ἤγουν τὸ λευκόν, οὐ παντὶ ὑπάρχει τῷ γ'. ἤγουν τῷ ἀνθρώπῳ. διὰ τῶν α' β'. μέσου ληφθέντος τοῦ α' ἐν πρώτῳ σχήματι. τὸ αὐτὸ πάλιν συνάξεις συμπέρασμα. καὶ διὰ τῶν α' γ'. ἤγουν ἐν β' σχήματι, διὰ μέσου τοῦ α'. ἂν γὰρ ἀντιστρέψεις τὴν μείζονα πρότασιν τοῦ πρώτου σχήματος. τὴν δὲ ἐλάττονα τηρήσας, ποιήσεις τὸ β' σχῆμα. καὶ διὰ τῶν β' γ' πάλιν τὸ αὐτὸ συμπέρασμα συναχθήσεται ἐν τρίτῳ σχήματι. ἂν γὰρ ἀντιστρέψας τὴν ἐλάττονα πρότασιν τοῦ πρώτου σχήματος καὶ τηρήσεις τὴν μείζονα, ποιήσεις τὸ γ' σχῆμα. ἤγουν διὰ τῶν α' β'. διὰ μὲν τοῦ α' ἐδήλωσε τὴν ἐλάττονα πρότασιν τοῦ πρώτου σχήματος. ὅτι ὁ αἰθίοψ τινὶ ἀνθρώπῳ ἐστί. διὰ δὲ τοῦ β' τὴν μείζονα. ὅτι τὸ λευκὸν οὐδενὶ αἰθίοπί ἐστιν. ἤγουν δὲ διὰ τοῦ α' γ', ἐδήλωσε τὸ β' σχῆμα. μέσος γὰρ ὅρος ἐν αὐτῷ τὸ α' ἐστί. διὰ δὲ τοῦ α' γ', ἐδήλωσε τὸ γ' σχῆμα. ἐν γὰρ τῷ τρίτῳ σχήματι τὸ γ' ἤγουν ὁ ἄνθρωπος κατηγορεῖται παντὶ αἰθίοπι. ἢ πάλιν ὅταν ἑκάτερον τῶν α' β'. διὰ μὲν τοῦ α' ἐδήλωσε τὴν μείζονα πρότασιν. οἷον ὅτι τὸ ἀγαθὸν ὑπάρχει παντὶ καλῷ. διὰ δὲ τοῦ β' ἐδήλωσε τὴν ἐλάττονα τὴν β' γ' ὅτι τὸ καλὸν ὑπάρχει παντὶ δικαίῳ. καὶ δέεται καὶ ἡ μείζων πρότασις ἡ α' β', δειχθῆναι διὰ προσυλλογισμοῦ. καὶ ἡ ἐλάττων ἡ β' γ'. καὶ οὕτως πάλιν πολλοὶ οἱ συλλογισμοί. γίνονται γὰρ πολλαὶ αἱ προτάσεις καὶ πολλὰ τὰ συμπεράσματα. ἢ τὸ μὲν ἤγουν ἡ μία πρότασις, δείκνυται οἰκοδομική, δι' ἐπαγωγῆς. ἢ ὅτι πᾶσα τέχνη χρήσιμος τῷ βίῳ. διότι καὶ αἱ κατὰ μέρος καὶ αἱ λοιπαί. χρήσιμοι τῷ βίῳ εἰσίν. οἷον, ἡ χαλκευτική. ἡ οἰκοδομικὴ καὶ αἱ λοιπαί. ἡ δὲ ἑτέρα πρότασις ἡ ἐλάττων, ἢ ὅτι ἰατρικὴ τέχνη ἐστί, δείκνυται διὰ προσυλλογισμοῦ. μέσον ὅρον ληφθέντος, τοῦ μεθόδους ὁδοποιητική. ἔστι δὲ ὁ συλλογισμὸς τοιοῦτος. ἰατρικὴ τέχνη ἐστί. πᾶσα δὲ τέχνη χρήσιμος τῷ βίῳ. ἡ ἰατρικὴ ἄρα χρήσιμός ἐστι τῷ βίῳ. εἴτε γοῦν τῷ αὐτῷ συμπεράσματι. δι' ἄλλων καὶ δι' ἄλλων μέσων συνάγεται. εἴτε διὰ τοῦ αὐτοῦ μέσου. δι' ἄλλων δὲ καὶ δι' ἄλλων σχημάτων. εἴτε καὶ ἡ μείζων πρότασις διὰ προσυλλογισμοῦ δείκνυται. καὶ ἡ ἐλάττων διὰ προσυλλογισμοῦ. ἢ ἡ μία πρότασις δι' ἐπαγωγῆς. ἡ δὲ ἑτέρα διὰ προσυλλογισμοῦ, πολλοὶ οἱ προσυλλογισμοὶ γίνονται. ἂν δέ τις εἴποι ὅτι δυνατόν ἐστι λαβεῖν τὰς προτάσεις κατὰ τὸ συνεχὲς. καὶ ποιῆσαι συλλογισμὸν ἕνα, οὐ καλῶς λέγει. ἕνα μὲν γὰρ ποιεῖ συλλογισμὸν σύνθετον ἐκ πολλῶν προτάσεων συγκείμενον. κυρίως δὲ συλλογισμὸν ἕνα οὐ ποιεῖ. πολλοὶ γὰρ οἱ συλλογισμοί. καὶ πολλὰ τὰ συμπεράσματα. οἷον, τὸ α'. τὸ β'. τὸ γ' ἓν μὲν γὰρ συμπέρασμα. τὸ α' β'. ὅτι τὸ καλὸν ἀγαθόν. ἄλλο συμπέρασμα τὸ α' γ'. ὅτι τὸ δίκαιον ἀγαθόν. καὶ ἄλλο συμπέρασμα, τὸ β' γ'. ὅτι τὸ δίκαιον καλόν. ἂν δ' οὖν μὴ πλείους ἀλλ' εἷς. ἤγουν ἂν δὲ ὁ διὰ πλειόνων προτάσεων καὶ ὅρων συλλογισμὸς γινόμενος ἐν τῷ ληφθῆναι ἅμα καὶ τὰς προτάσεις καὶ τὰ συμπεράσματα τῶν προσυλλογισμῶν κατὰ συνέχειαν εἷς λέγεται, ἀλλ' οὐ κυρίως ἐστὶν εἷς. ἀλλ' εἷς τῇ συνθέσει. ὡς δὲ ὁ συλλογισμὸς ὁ συνάγων τὸ γ' συμπέρασμα διὰ τῶν α' β' κυρίως εἷς συλλογισμὸς λέγεται, οὐ λέγεται οὕτως κυρίως εἷς καὶ ὁ διὰ πλειόνων προτάσεων συνάγων συμπέρασμα. ἐλήφθω δὲ τὸ γ' ἀντὶ συμπεράσματος. τὸ δὲ α' καὶ τὸ β' ἀντὶ δύο προτάσεων. ἐνδέχεται γὰρ διὰ πλειόνων τὸ αὐτὸ συμπέρασμα γίνεσθαι. ἤγουν ἐνδέχεται γὰρ λαβεῖν καὶ τὰς πρὸ τῶν συλλογισμῶν προτάσεις. καὶ ταύτας κατὰ τὸ συνέχειαν ἤγουν τάς, ἐν ἀπαγαγεῖν συμπέρασμα. ἀλλὰ κυρίως εἷς συλλογισμὸς οὗτος οὐκ ἔσται ἀλλὰ σύνθετος. Ἔστω τὸ ε' συμπερανθὲν ἐκ τοῦ α' β' γ' δ' ὅρων. Βούλεται δεῖξαι ὅτι πᾶς συλλογισμὸς ἐκ δύο κυρίως προτάσεων συνάγεται. καὶ οὗτός ἐστι κυρίως εἷς. τοῦτο βουλόμενος δεῖξαι φησίν. ἂν τὸ ε' συνεπεράνθη. ἤγουν ὅτι τὸ δίκαιον ἀγαθόν ἐστιν, ἀνάγκη λαβεῖν ἕτερον καθ' ἑτέρου κατηγορούμενον. καὶ περιέχειν τὸ α' τὸ β' καὶ τὸ γ' τὸ δ' καὶ σχέσιν ἔχειν πρὸς ἄλληλα, ὡς τὸ μὲν εἶναι ὅλον. τὸ δὲ μέρος. ἂν μὴ γὰρ οἱ ὅροι πρὸς ἀλλήλους ἔχουσι σχέσιν. καὶ ἡ μείζων πρότασις περιέχει τὴν ἐλάττονα, ὡς ἡ οὐσία παντὶ ζῴῳ. περιέχει τὴν τὸ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ. ἂν δὲ οἱ ὅροι πρὸς ἀλλήλους ἄσχετοι καὶ αἱ προτάσεις ἀσυνάρτητοι καὶ ἀκοινώνητοι πρὸς ἀλλήλας. ὡς τό, ὁ ἵππος ζῶόν ἐστιν. ὁ κύων τετράπους, ὁ ἄνθρωπος δίπους, συλλογισμὸν οὐ ποιήσουσι. καὶ ἡ μὲν συνήχθη ἐκ τῶν α' β'. ἤγουν α', ἐδήλωσε

τὴν α β΄ πρότασιν. ἐπειδὴ δὲ β΄, ἐδήλωσε τὴν β΄ ε πρότασιν, ἔχομεν τὸ ζητούμενον. ἤγουν τὸ ἐκ δύο προσεχῶν προτάσεων γίνεσθαι τὸν συλλογισμόν. ἐχέτω οὖν τὸ α πρὸς τὸ β΄ οὕτως. ὥστε περιέχειν τὸ β΄. ἐξ αὐτῶν γὰρ συμπερανεῖς. ἢ τὸ ε ἢ τὸ γ΄. ἢ τὸ δ΄. ἢ ἄλλο παρὰ ταῦτα ἤγουν τὸ ε. καὶ εἰ μὲν τὸ ε συμπερανεῖς ἐκ τῶν α β΄ ἔχεις τὸ ζητούμενον. ὅτι ἐκ β΄ προτάσεων γίνεται ὁ συλλογισμός. μέλλων δὲ τελέως ὑπεξεργάζεσθαι τὸ προτεθὲν, τοῦτο παρῆκε. προϊὼν δὲ λαμβάνει, καὶ τοῦτο. ἡ δὲ ἐπεξεργασία τοιαύτη, ἔμελλεν εἶναι. εἰ δὲ τὸ ε οὐ μέσον συναχθῇ ἐκ τῶν α β΄. ἀλλὰ καὶ τὸ γ΄ ἢ καὶ τὸ δ΄ ἢ καὶ τὸ ζ΄, οὐκ ἐγένετο εἷς συλλογισμὸς ἀλλὰ πολλοί. τὸ δὲ γ΄ δ΄ εἰ μὲν οὕτως ἔχουσιν ὥστε εἶναι τὸ μὲν ὡς ὅλον. τὸ δὲ ὡς μέρος, ἐκ τούτων ἢ τὸ ε συναχθῇ συμπέρασμα ἢ τὸ α ἢ τὸ β΄. τὸ δὲ α καὶ τὸ β΄ οὕτω συνάγεται. εἴτε ἀπὸ τοῦ ἐν ὅλῳ ἀρξάμενος συλλογίζεσθαι, ἀναδράμῃς ἐπὶ τὸ α ἢ τὸ β΄. καὶ οὕτω πολλοὺς, ποιήσεις συλλογισμούς. ἅτε καὶ πολλὰ συνάγων συμπεράσματα. κἄντε λαβὼν ἅμα καὶ συνέχειαν καὶ τὰς προτάσεις καὶ τὰ συμπεράσματα τῶν προσυλλογισμῶν, συνάξεις ἓν συμπέρασμα. τὸ ε ὡς εἴωθε πολλάκις γίνεσθαι, οὐδ᾽ οὕτω συλλογισμὸς εἷς γίνεται κυρίως. ἀλλ᾽ εἷς τῇ θέσει. Εἰ δὲ ἐκ τῶν γ΄ δ΄ συνάξεις τὸ ε. τὸ δὲ α καὶ τὸ β΄ οὐ συνάξεις. ἀλλὰ ἄλλο ἤγουν τὸ ζ΄, πολλοὶ καὶ οὕτως εἰσὶν οἱ συλλογισμοί. διότι καὶ αἱ προτάσεις ἀσυνάρτητοι πρὸς ἀλλήλας εἰσίν. οὐδὲ γὰρ τὸ ζ εἴληπται ἐν τῷ συλλογισμῷ. οὐδὲ περιέχεται ὑπὸ τοῦ γ΄ ἢ τοῦ δ΄. ἢ περιέχει αὐτά. εἰ δὲ τὸ γ΄ πρὸς τὸ δ΄ οὐδεμίαν σχέσιν ἔχει οὐδὲ περιέχει αὐτὸ, μάτην ἐλήφθησαν ὡς μὴ ποιοῦντα συλλογισμόν. ἐκ γὰρ ἀσυναρτήτων προτάσεων καὶ ὅρων, συλλογισμὸς οὐ γίνεται. εἰ μή που πολλάκις τὸ γ΄ καὶ τὸ ε ἐλήφθησαν, χάριν ἐπαγωγῆς. ἥτις ἐκ τῶν μερικῶν πιστοῦται τὸ καθόλου. ἐν γὰρ τῇ ἐπαγωγῇ, λαμβάνομεν ὅροις ἀσυναρτήτοις. οἷον πιστοῦμεν ὅτι πᾶν ζῶον τὴν κάτω γένυν κινεῖ. λαβόντες ὅτι καὶ ὁ ἵππος καὶ ὁ ὄνος καὶ ὁ βοῦς καὶ τὰ λοιπὰ ζῶα, τὴν κάτω γένυν κινοῦσι. ἢ πολλάκις διὰ κρύψιν, ἀσυναρτήτοις λαμβάνομεν τὰς προτάσεις, διὰ τὸ λαθεῖν τὸν προσδιαλεγόμενον. μέλλοντες γὰρ δεῖξαι ὡς ἡ ἡδονὴ ἀγαθὸν, λαμβάνομεν ἡ ἡδονὴ ἐφετόν. εἶτα οὐ λέγομεν ὅτι τὸ ἐφετὸν ἀγαθόν. ἵνα μὴ ὁ προσδιαλεγόμενος συναισθόμενος τὸ συναχθησόμενον, οὐ συγχωρήσει τὴν πρότασιν. ἐρωτῶμεν πολλὰ ἀσυνάρτητα. ἆρά γε τὸ ἐφετὸν τῶν πολλαχῶς λεγομένων ἐστίν. τί δὲ τὸ ἐφετὸν καὶ τὸ ὀρεκτὸν ταυτά εἰσιν, ἆρά γε ἡ ἔφεσις ὄρεξίς ἐστιν ἀγαθοῦ, εἶτα οὕτως ἐπισυνάγοντες ὕστερον πάντα τὰ παρ᾽ αὐτοῦ συγκεχωρημένα, ἐπάγομεν ἡ ἡδονὴ ἄρα ἀγαθόν. ἢ λαμβάνομεν τὰ ἀσυνάρτητα δι᾽ ἐπίδειξιν μηκύνοντες τὸν λόγον. καὶ τὴν οἰκείαν δύναμιν ἐντεῦθεν ἐπιδεικνύμενοι. μέλλοντες γὰρ δεῖξαι τὸ δίκαιον ἀγαθὸν, τοῦ προσδιαλεγομένου μὴ συγχωροῦντος τοῦτο τὸ ἀγαθὸν εἶναι. ἐρωτῶμεν ἆρά γε τὸ δίκαιον ἐπαινετόν ἐστιν, τί δὲ οὐ τοὺς ἀδίκους διαβάλλομεν, ἆρά γε τὸ δίκαιον εὐταξίας αἴτιον. ἆρά γε καλόν ἐστι. τί δὲ τὸ καλὸν οὐκ ἐπιστρέφει πάντας καὶ καλῶς πρὸς ἑαυτὸ, οὐχὶ τὸ ὄνομα ἔσχεν ἐκ τοῦ καλεῖν πρὸς ἑαυτὸ πάντας, οὐ πάντες ἐρῶσιν αὐτοῦ. τί δὲ οὐ πάντα ἐφίεται οὐκ ἀγαθόν ἐστιν εἶτα ἐπάγομεν τὸ δίκαιον ἄρα ἀγαθόν ἐστιν. Εἰ δὲ ἐκ τῶν α β΄ μὴ τὸ ε συναχθείη συμπέρασμα ἀλλ᾽ ἄλλο τι ἤγουν τὸ ζ΄. ἐκ δὲ τῶν γ΄ δ΄. ἢ τὸ ἕτερον τούτων συνεχῶς ἢ τὸ α ἢ τὸ β΄. ἢ ἄλλο παρὰ ταῦτα ἤγουν τὸ θ΄, πλείους καὶ οὕτω γίνονται οἱ συλλογισμοί, καὶ οὐχὶ τοῦ προκειμένου. ἤγουν οὐ δεικνύουσι τὸ προκείμενον. τουτέστι τὸ ε. τὸ γὰρ ε. ὑπέκειτο δειχθῆναι διὰ τοῦ συλλογισμοῦ. εἰ δὲ μὴ γίνεται ἐκ τῶν γ΄ δ΄ τὸ ε συμπέρασμα τοῦτό ἐστιν ἡ ἐπεξεργασία. ἣν ὄπισθεν εἴπομεν καταληφθῆναι. διαλήθειν δὲ τῶν ἀντιγραφέων, αἴτιον τοῦ γράψαι. ἐκ τῶν α β΄ γέγραπται ἐκ τῶν γ΄ δ΄. εἰ γὰρ τὸ α β΄ ἀσυνάρτητά εἰσι. καὶ οὐ περιέχει τῷ ἑτέρῳ τὸ ἕτερον, μάτην ἐλήφθησαν. ὡς μηδὲ συμπέρασμα συνάγοντα. μήτε μὴν ποιοῦντα συλλογισμὸν δεικτικὸν τοῦ ἐξ ἀρχῆς ἤγουν συνάγεται τὸ ε. Ὁ μὲν κυρίως εἷς συλλογισμός. τοὺς μὲν ὅρους ἔχει περιττοὺς ἤγουν τρεῖς. τὰς προτάσεις ἀρτίας. τὸ δὲ συμπέρασμα ἥμισυ τῶν προτάσεων. ἤγουν ἕν. ἐν ᾧ δὲ συλλογισμῷ μὴ οὕτως ἔχουσιν οἱ ὅροι καὶ αἱ προτάσεις. καὶ γὰρ τινὰ τῶν ἄνωθεν συμπερασμάτων. ἤγουν καὶ γὰρ τὰ συμπεράσματα τῶν προσυλλογισμῶν καὶ τὰς προτάσεις, ἀνάγκη λαμβάνειν ἅμα. καὶ ἐκφέρειν οὐ τὰς εἰς ἀπάρτισιν συλλογισμοῦ. οὗτος ὁ λόγος ἤγουν ὁ συλλογισμὸς ὁ ἐκ πλειόνων προτάσεων συγκείμενος. ἢ οὐ συνελογίσατο καὶ ἔδειξε τὸ προκείμενον εἰς ἀπόδειξιν. ἀλλὰ ἄλλο τι ἢ πλείω ἠρώτησεν τῶν ἀναγκαίων προτάσεων. καὶ συμβαλλομένων πρὸς τὴν θέσιν. ἤγουν πρὸς τὸ προκείμενον εἰς ἀπόδειξιν. ὁ γὰρ προσδιαλεγόμενός τινι. καὶ μέλλων δεῖξαι τὸν ἄνθρωπον οὐσίαν, εἰ μὲν λάβῃ τὰς ἀναγκαίας προτάσεις καὶ συνεκτικὰς τοῦ συμπεράσματος. ὅτι ὁ ἄνθρωπος ζῶον. τὸ ζῶον οὐσία. ὁ ἄνθρωπος ἄρα οὐσία, εὖ ἂν ἔχοι. εἰ δὲ λάβῃ ὅτι ὁ ἄνθρωπος γελαστικὸν ζῶον. τὸ ζῶον οὐσία, ἔλαβε προτάσεις πλείονας τῶν ἀναγκαίων καὶ μὴ συμβαλλομένας εἰς τὰ συμπεράσματα. τίνες δὲ εἰσὶν αὗται, ἡ ὁ ἄνθρωπος γελαστικὸν, καὶ τὸ γελαστικὸν ζῶον. Ἐπεὶ γὰρ πλείους οἱ ὅροι τῶν προτάσεων. οἱ γὰρ ὅροι τρεῖς ὄντες ὑπερέχουσι τῶν δύο προτάσεων, μονάδι ὥσπερ καὶ τὸ ἐκ δύο προτάσεων συμπέρασμα, ἥμισύ ἐστι τῶν προτάσεων ἤγουν ἕν. ὅταν δὲ περαίνηται καὶ γίνεται ὁ συλλογισμὸς, οὐ μόνον ἐκ τῶν δύο προτάσεων, ἀλλὰ καὶ διὰ προσυλλογισμῶν. ἤγουν καὶ διὰ τῶν προτάσεων τῶν ληφθεισῶν ἐν τοῖς προσυλλογισμοῖς οἷον, τὸ δίκαιον. καλόν. τὸ καλὸν ἐπαινετόν. τὸ ἐπαινετὸν ἐφετόν. τὸ ἐφετὸν ἀγαθόν. τὸ δίκαιον ἄρα ἀγαθόν. ἢ ὅταν λάβῃς μέσα μὴ συνεχῆ. ἤγουν μὴ συνημμένα. ἀλλὰ κεχωρισμένως διακείμενα ἔνθεν καὶ ἐκεῖθεν τοῦ μέσου. οἷον ἔστωσαν ὅροι τοῦ συλλογισμοῦ, τὸ α ε β΄. μέσον τὸ ε. λάβε

ε. λάβε δὲ καὶ δύο ὅρους μέσους διακεκριμμένους ἀλλήλων· μέσον μὲν τοῦ ε καὶ β΄ τὸ δ΄· μέσον δὲ τοῦ α΄ καὶ ε τὸ γ΄· οἱ μὲν ὅροι πάντες, πέντε εἰσίν· ὑπερέχουσι μονάδι τῶν προτάσεων, δ΄ οὐσῶν. ὁ δὲ προσλαμβανόμενος ὅρος ἢ ἔξωθεν τοῦ δ΄ προσλαμβάνεται, ἢ ἔξωθεν τοῦ β΄. ἢ μέσον τοῦ α΄ ε. ἢ μέσον τοῦ ε β΄. ἀμφοτέρως δὲ ἤγουν εἴτε ἔξωθεν λαμβάνεται ὁ προσλαμβανόμενος ὅρος εἴτε μέσον. καὶ οὕτω κἀκείνως συμβαίνει τὰ διαστήματα. ἤγουν τὰς προτάσεις ἐλαττοῦσθαι τῶν ὅρων μονάδι. ἡ πρότασις ἤγουν ἡ ἄνθρωπος ζῶόν ἐστι, λέγεται καὶ διάστημα. ὡς μὲν προτεινομένη καὶ ἐρωτωμένη, λέγεται πρότασις· ὡς δὲ τὸ ζῶον κατὰ τοῦ ἀνθρώπου κατηγορεῖται, λέγεται διάστημα. ἅμα γὰρ τῷ ληφθῆναι ὅρον ἂν ὁποθενοῦν προστεθῇ ὁ ὅρος. εἴτε μέσον τοῦ α΄ καὶ β΄. εἴτε ἔξω τοῦ α΄. εἴτε ἔξω τοῦ β΄, καὶ μία προστίθεται πρότασις. οἷον ὁ ἐκ τοῦ α΄ β΄ γ΄ συλλογισμός, περιττοὺς τοὺς ὅρους ἔχει. ἀρτίας δὲ τὰς προτάσεις. προσλαβὼν δὲ ἔξω τοῦ γ΄ τοῦ δ΄. τοὺς μὲν ὅρους ἔχεις ἀρτίους, τὰς δὲ προτάσεις περιττάς. τὰ δὲ συμπεράσματα, οὐκέτι τὴν αὐτὴν ἔχει τάξιν πρὸς τοὺς ὅρους καὶ τὰς προτάσεις. ὥστε ἀεὶ ἐλαττοῦσθαι ἀλλὰ τῶν τε ὅρων καὶ τῶν προτάσεων. πολλάκις γὰρ ὑπερβαίνουσι τοὺς ὅρους καὶ τὰς προτάσεις. ἑνὸς γὰρ ὅρου προστιθεμένου εἴτε ἔξω εἴτε μέσον προστίθενται συμπεράσματα ἐλάττονα τῶν προϋπαρχόντων ὅρων, μονάδι. οἷον, προϋπαρχέτωσαν ὅροι τὸ α΄ β΄ γ΄ ἐξ ὧν συνήχθη συμπέρασμα. τὸ α΄ γ΄ μόνον. ἐὰν γοῦν προσλάβῃς ἔξω τοῦ γ΄ τὸ δ΄ προσετέθησαν δύο συμπεράσματα τὸ α΄ δ΄. καὶ τὸ β΄ δ΄, τὰ δὲ δύο ἐλαττοῦνται τῶν προϋποκειμένων τριῶν ὅρων, μονάδι. πρὸς μόνον γὰρ τὸν ἔσχατον ὅρον. ἤγουν τὸ γ΄ οὐ ποιήσας συμπέρασμα. τοῦ γὰρ γ΄ πρὸς τὸ δ΄ συμπέρασμα, οὐ γίνεται διὰ τὸ μὴ κεῖσθαι μέσον ἄλλων ὅρων. Τότε πρὸς τὸ α΄ ἤγουν τὸ α΄ δ΄. καὶ πρὸς τὸ β΄ ἤγουν. τὸ β΄ δ΄. κἂν τὸ δ΄ οὐχὶ ἔξω τοῦ γ΄ προστεθείη ἀλλὰ μέσον τοῦ β γ΄, τὸν αὐτὸν τρόπον δύο συμπεράσματα προστεθήσονται. τό τε α΄ δ΄. καὶ τὸ β΄ γ΄. τὸ γ΄, οὐ γίνεται συμπέρασμα τοῦ δ΄ πρὸς τὸ γ΄. πολὺ ἄρα πλείω τὰ συμπεράσματα. καὶ τῶν ὅρων καὶ τῶν προτάσεων γενήσεται, ἐὰν προστιθεμένου ἑνὸς ὅρου, δύο προστίθενται συμπεράσματα. ἐὰν γὰρ ἐπεὶ τοῦ συλλογισμοῦ τοῦ α΄ β΄ γ΄ δ΄ προσθήσεις ἔξω τοῦ δ΄ τὸ ε. οἱ μὲν ὅροι γίνονται πέντε. αἱ δὲ προτάσεις τέσσαρες. τὰ δὲ συμπεράσματα ἕξ. τὸ α΄ ε. τὸ α΄ γ΄. τὸ α΄ δ΄. τὸ β΄ δ΄. τὸ β΄ ε καὶ τὸ γ΄ ε. καὶ ἰδοὺ ἓξ τὰ συμπεράσματα. Προβλήματα λέγει τὸ παντί. τὸ οὐδενὶ τὸ τινί. καὶ τὸ οὐ παντί. καθὸ προστίθενται εἰς τὸ ἀποδειχθῆναι ἢ τό, πᾶσα ἡδονὴ ἀγαθόν, ἢ τὸ οὐδεμία ἡδονὴ ἀγαθόν. ἢ τὸ τὶς ἡδονὴ ἀγαθόν, ἢ τὸ οὐ πᾶσα ἡδονὴ ἀγαθόν. ταῦτα δὲ καὶ προβλήματα γίνεται καὶ συμπεράσματα. ἐπεὶ δὲ ἔχομεν τὰ προβλήματα περὶ ἃ οἱ συλλογισμοὶ καὶ αἱ σκέψεις καταγίνονται. καὶ ποῖον πρόβλημα ἐν ἑκάστῳ σχήματι συμπέρασμα γίνεται. καὶ ποσαχῶς δείκνυται ἕκαστον. τὸ μὲν παντὶ ἅπαξ δείκνυται ἐν α΄ σχήματι. τὸ δὲ οὐδενί, ἅπαξ μὲν ἐν α΄ σχήματι. δὶς δὲ ἐν τῷ β΄. τὸ δὲ τινί, ἅπαξ μὲν ἐν τῷ α΄ πλεονάκις ἐν τῷ γ΄. τὸ δὲ οὐ παντί, ἅπαξ ἐν τῷ α΄. ἐν δὲ τῷ β΄ δίς. καὶ ἐν τῷ γ΄ πλειστάκις, φανερὸν καὶ ποῖόν ἐστι χαλεπὸν εἰς κατασκευήν. τὰ μὲν καθόλου ἡ πᾶς καὶ ἡ οὐδείς, δυσχερῆ ἔχουσι πρὸς τὸ κατασκευασθῆναι, εὐεπιχείρητοι δέ εἰσι καὶ ῥᾷω πρὸς ἀνασκευήν. τὸ μὲν γὰρ ἐν πλείοσι σχήμασι δεικνύμενον καὶ περαινόμενον διὰ πλειόνων προτάσεων ἤγουν τρόπων, ῥᾷόν ἐστι πρὸς κατασκευήν. τὸ δὲ ἐν ἐλάττοσι σχήμασι δεικνύμενον, καὶ δι' ἐλαττόνων τρόπων ὡς τὸ πᾶς, δυσχέρειαν ἔχει πρὸς τὸ κατασκευασθῆναι. ἀνασκευάζεται δὲ εὐκόλως, τὸ καθόλου καταφατικόν, καὶ ἀπὸ τοῦ δεῖξαι τὸ οὐδενὶ καὶ ἀπὸ τοῦ δεῖξαι τὸ οὐ παντί.

Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τὸ καθόλου στερητικόν, ῥᾷον ὡς ἀνασκευάζεται. ἀναιρεῖται γὰρ τὸ οὐδενὶ τὸ ἐξ ἀρχῆς κείμενον, κἄν τε τὸ παντὶ δείξῃς κἄν τε τὸ τινί. τοῦτο δὲ τὸ τινί, ἐν δυσὶ σχήμασιν ἐστὶ δεικνύμενον. τὰ δὲ ἐν μέρει ἤγουν τὸ οὐ πᾶς καὶ τὸ τὶς, μοναχῶς ἀνασκευάζονται. ἀναιρεῖται γὰρ τὸ οὐ πᾶσα ἡδονὴ ἀγαθὸν ἀπὸ τοῦ δεῖξαι τὸ οὐ πᾶσα ἡδονὴ ἀγαθόν. τὸ δὲ τὶς ἡδονὴ ἀγαθὸν ἀναιρεῖται ἀπὸ τοῦ δεῖξαι οὐδεμία ἡδονὴ ἀγαθόν. ὥστε τὰ μερικὰ δυσκόλως ἀνασκευάζονται. κατασκευάζονται δὲ ῥᾳδίως, διὰ τὸ ἐν πλείοσι σχήματι συνάγεσθαι καὶ διὰ πλειόνων προτάσεων ἤγουν τρόπων. κατασκευάζεται δὲ τὰ καθόλου διὰ τῶν μερικῶν, οὐκ ἔστιν. οὐ γὰρ ἐὰν δείξῃς ὅτι τὶς ἡδονὴ ἀγαθόν, εὐθὺς συναποδείκνυσι ὅτι καὶ πᾶσα. οὐδὲ ἐὰν δείξῃς ὅτι οὐ πᾶσα ἡδονὴ ἀγαθόν, εὐθὺς ἔδειξας ὅτι οὐδεμία. διὰ δὲ τῶν μερικῶν, πιστοῦνται τὰ καθόλου. καὶ δι' ἐκείνων τῶν καθόλου, ταῦτα τὰ μερικὰ κατασκευάζονται. ἐὰν γὰρ δείξῃς ὅτι πᾶς ἄνθρωπος ζῶον, συναποδείκνυται ὅτι καὶ τὶς ἄνθρωπος ζῶόν ἐστι. καὶ ἐὰν δείξῃς ὅτι οὐδεὶς λίθος ἔμψυχος. ἀπέδειξας ὅτι καὶ οὐ πᾶς λίθος ἔμψυχος. τὸ δὲ οὐ πᾶς ἐνταῦθα, οὐδεὶς ληπτέον. ἀδύνατον γάρ ἐστιν ἡ ὕλη.

Ἀρχὴ τοῦ περὶ εὐπορίας προτάσεων.

ΠΑς συλλογισμός, ἐξ ὕλης καὶ εἴδους σύγκειται. καὶ εἶδος μὲν τοῦ συλλογισμοῦ ἐστι τὸ συμπέρασμα. ὡς γὰρ ἀπὸ τοῦ εἴδους γνωρίζομεν τῶν πραγμάτων ἕκαστον, οὕτω καὶ ἀπὸ τοῦ συμπεράσματος γνωρίζομεν ἐν ποίῳ σχήματι συνῆκται τὸ συμπέρασμα. καὶ ἐν ποίῳ τρόπῳ τοῦ σχήματος, αὐτίκα τὸ παντὶ συμπέρασμα συναχθῆ, ἔγνωσται ἡμῖν ὅτι ἐν πρώτῳ τρόπῳ τοῦ α΄ σχήματος συνήχθη. ἐὰν δὲ τὸ οὐδενὶ ἔγνωσται ἡμῖν ὅτι ἐν τῷ α΄ σχήματι ἢ ἐν τῷ β΄ συνήχθη ὡσαύτως καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. καὶ περὶ μὲν τοῦ εἴδους τοῦ συλλογισμοῦ τουτέστι τοῦ συμπεράσματος, ἱκανῶς διέλαβεν ἐν τῷ πρώτῳ τόμῳ τοῦ πρώτου βιβλίου περὶ γὰρ τῆς συλλογιστικῆς μεθόδου μέλλων διδάξαι, ἐν τρισὶ τόμοις περὶ ταύτης διαλαμβάνει. ἤγουν ἐν τοῖς τρισὶ σχήμασι. ἐν τῷ περὶ εὐπορίας προτάσεων. καὶ ἐν τῷ περὶ ἀναλύσεως συλλογισμῶν. καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ τμήματι. ἤγουν ἐν τοῖς τρισὶ σχήμασι, διδάσκει περὶ τοῦ εἴδους τοῦ συλλογισμοῦ. ἤγουν τοῦ συμπεράσματος. ποταπὸν συνάγεται συμπέρα-

σμα ἐκ δύο καταφατικῶν καθόλου· καὶ ποταπὸν ἐκ τῆς οὐδεὶς καὶ πᾶς, καὶ ποταπὸν ἐκ τοῦ πᾶς καὶ τίς. ἢ τῆς οὐδεὶς καὶ τίς. καὶ πρῶτον μὲν θεωρεῖται συμπεράσματα οἷα συνάγονται ἐκ τοῦ λαμβάνειν προτάσεις ἄνευ τρόπου· ἐν δὲ ταῖς μίξεσι λαμβάνει προτάσεις ἀναγκαίας καὶ δυνατάς· καὶ ἐνδεχομένας καὶ ὑπαρχούσας· καὶ πρῶτον μὲν βλέπει οἷα συμπεράσματα συνάγονται ἐκ δύο προτάσεων ἀναγκαίων. καὶ ἐκ δύο ἐνδεχομένων ἢ ὑπαρχουσῶν εἶτα μιγνύων ἀναγκαίαν πρότασιν καὶ ἐνδεχομένην ἢ ὑπάρχουσαν. καὶ θεωρεῖ ποταπὰ συμπεράσματα συνάγονται ἐκ τῆς μίξεως αὐτῶν. καὶ οὕτως ἐν τῷ πρώτῳ τμήματι διδάξας ἐφ᾽ ἱκανὸν περὶ τοῦ συμπεράσματος, σκοπὸν ἔχει ἐν τῷ περὶ εὐπορίας προτάσεων, διδάξαι περὶ τῆς ὕλης τοῦ συλλογισμοῦ, ἤγουν τῶν προτάσεων. καὶ βούλεται παραδοῦναι μέθοδον ἐξ ἧς δυνησόμεθα εὑρίσκειν τὰς προτάσεις ἐξ ὧν μέλλομεν συλλογίζεσθαι περὶ παντὸς προτεθέντος ἡμῖν προβλήματος.

Πῶς δ᾽ εὐπορήσομεν αὐτοὶ συλλογισμῶν πρὸς τὸ τιθέμενον· ἤγουν πρὸς τὸ προτεθὲν πρόβλημα. καὶ διὰ ποίας ὁδοῦ καὶ μεθόδου ληψόμεθα, καὶ εὑρήσομεν τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς προτάσεις ἐξ ὧν συλλογιζόμεθα ἕκαστον πρόβλημα, νῦν ἤδη λεκτέον. οὐ γὰρ μόνον δεῖ γινώσκειν τὴν γένεσιν τῶν συλλογισμῶν ὅτι ἐκ β´ καταφατικῶν καθόλου συνάγεται τὸ παντί. καὶ ἐκ τοῦ οὐδεὶς καὶ πᾶς, τὸ οὐδενί. ἀλλὰ δεῖ καὶ ἔχειν δύναμιν τοῦ ποιεῖν. ἤγουν ἔχειν μέθοδον ἐξ οὗ εὑρήσομεν τὰς προτάσεις. ἐφ᾽ ὧν μέλλομεν συλλογίζεσθαι. ἢ τὸ παντί. ἢ τὸ οὐδενί. ἢ τὸ τινί. ἢ τὸ οὐ παντί. πρὸ δὲ τοῦ παραδοῦναι ταύτην τὴν μέθοδον, ζητεῖ περὶ ποῖα τῶν ὄντων οἱ συλλογισμοὶ καὶ αἱ ἀποδείξεις καταγίνονται. καὶ φησί· τὰ μὲν τῶν ὄντων ἐστὶ τοιαῦτα ὡς μὴ δύνασθαι ἀληθῶς κατ᾽ ἄλλων κατηγορεῖσθαι. ἀλλ᾽ ὑποκεῖσθαι μόνον. ἀλλὰ δὲ κατὰ τούτων κατηγορεῖσθαι ὡς ὁ κλέων καὶ ὁ καλλίας. καὶ ἕκαστον αἰσθητόν. αἰσθητὰ δὲ λέγει τὰ μερικά· καθόσον οὐ γίνονται διὰ συλλογισμοῦ καὶ ἀποδείξεως. ἀλλὰ διὰ μόνης τῆς αἰσθήσεως. ἤγουν τῆς ὁράσεως. εἶπε δὲ τὸ ἀληθῶς κατηγορεῖσθαι, διότι εἰ μὲν εἴπῃς ὅτι ὁ κλέων ζῶόν ἐστι καὶ λάβῃς αὐτὸν ὡς ὑποκείμενον, ἀληθῶς τὸ ζῶον κατ᾽ αὐτοῦ κατηγορήσας. εἰ δὲ τὸν κλέωνα κατηγορήσεις κατὰ τοῦ ζώου ἢ τοῦ ἀνθρώπου, ψευδὴς γίνεται ἡ κατηγορία. εἰ γὰρ εἴπῃς πᾶν ζῶον ἄνθρωπός ἐστιν. ἢ πᾶν ζῶον κλέων ἐστί, ψευδῶς εἴρηκας. τὰ δὲ τῶν ὄντων κατ᾽ ἄλλων μὲν κατηγοροῦνται ὡς τὰ γένη τὰ δέκα τὰ γενικώτατα. κατὰ δὲ τούτων ἄλλα οὐ κατηγοροῦνται. οἷον ἡ οὐσία κατηγορεῖται κατὰ τοῦ ζώου. καὶ τὸ ποσὸν κατὰ γραμμῆς καὶ ἐπιφανείας. ἐπάνω δὲ τῆς οὐσίας καὶ τοῦ ποσοῦ, οὐκ ἔστι τι ἕτερον ἵνα κατ᾽ αὐτῶν κατηγορηθῇ. τὰ δὲ ὡς τὰ μέσα, καὶ κατ᾽ ἄλλων κατηγοροῦνται καὶ καθ᾽ αὐτῶν ἕτερα ὡς ὁ ἄνθρωπος κατηγορεῖται κατὰ τοῦ καλλίου. καὶ κατὰ τοῦ ἀνθρώπου τὸ ζῶον. Ἕκαστον γὰρ τῶν αἰσθητῶν ἤγουν τῶν μερικῶν, κατά τινος οὐ κατηγορεῖται. ἀλλὰ ἀεὶ ὑπόκειται. πλὴν ὡς συμβεβηκός. σημειωτέον ὅτι ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν παρὰ φύσιν εἶπεν ὡς συμβεβηκός. ὁ γὰρ κατηγορῶν μερικὸν κατὰ καθόλου, παρὰ φύσιν ποιεῖ κατηγορίαν. ἀλλ᾽ οὐχὶ κατὰ συμβεβηκός. πᾶσα γὰρ κατηγορία ἢ κατὰ φύσιν ἐστὶν ἢ παρὰ φύσιν. ἤγουν κατὰ συμβεβηκός· καὶ κατὰ φύσιν μέν ἐστιν, ὅταν τὸ καθόλου κατηγορήσῃς κατὰ τοῦ μερικωτέρου. οἷον τὸ ζῶον κατὰ τοῦ ἀνθρώπου. καὶ τὸ χρῶμα κατὰ τοῦ λευκοῦ. ὡσαύτως κατὰ φύσιν κατηγορεῖς καὶ τὰ συμβεβηκότα κατὰ τῶν οὐσιῶν. οἷον εἰ τὸ λευκὸν κατηγορήσει κατὰ τοῦ ἀνθρώπου. τὰ γὰρ συμβεβηκότα ἐν ταῖς οὐσίαις ὑφίστανται. παρὰ φύσιν κατηγορία ἐστίν, ὅταν τὸ μερικὸν κατὰ καθόλου κατηγορήσῃ. οἷον ὅτι ὁ ἄνθρωπος σωκράτης ἐστίν. ἢ τὸ ζῶον καλλίας. ἢ ὅταν τὴν οὐσίαν κατηγορήσῃς κατὰ συμβεβηκός. οἷον τουτὶ τὸ φαλακρὸν ἢ τὸ φιλόσοφον, σωκράτης ἐστί. κατὰ συμβεβηκὸς δὲ λέγεται αὕτη ἡ κατηγορία, διότι κατηγορεῖς τὸ ἕτερον κατὰ τοῦ ἑτέρου, καθόσον συνέβησαν καὶ ἀμφότερα ἐν τῷ σωκράτει θεωρεῖσθαι.

Ἐπεὶ δὲ καὶ ἐπὶ τὸ ἄνω πορευομένας. Ἤγουν ὅτι δὲ καὶ εἰ λάβεις τὰς κατηγορίας ἀπὸ τῶν κάτω καὶ ἐπὶ τὰ ἄνω ἀναδράμῃς, λέγει ὁ σωκράτης ἄνθρωπος. ὁ ἄνθρωπος ζῶον. τὸ ζῶον ἔμψυχον. τὸ ἔμψυχον οὐσία, οὐκ ἐπ᾽ ἄπειρον προβαίνει ἡ ἐπὶ τὰ ἄνω πρόοδος. ἀλλ᾽ ἵσταται ἡ κατηγορία ὅταν καταντήσομεν εἰς τὴν οὐσίαν, ἐροῦμεν καὶ ἀποδείξομεν τοῦτο ἐν τῇ ἀποδεικτικῇ. νῦν δὲ λάβε τοῦτο κείμενον καὶ ὡς ὁμολογούμενον. ὅτι αἱ ἀπὸ τῶν κάτω εἰς τὰ ἄνω κατηγορίαι, ἵστανται, καὶ οὐκ ἐπ᾽ ἄπειρον προβαίνουσι. κατὰ μὲν τῶν γενικωτάτων γενῶν, οὐκ ἔστι κατηγορεῖσαι τι ἕτερον ἀληθὲς ἀλλὰ κατὰ δόξαν. ὡς ὁ πλάτων τιθεὶς ἐπάνω τῶν γενικωτάτων γενῶν τὸ ἓν καὶ τὸ ὄν, κατηγορεῖ ταῦτα κατὰ τούτων ὡς γένη. δέδεικται δὲ ἐν ταῖς φωναῖς, ὅτι οὐχ ὡς γένη κατηγοροῦνται. ἀλλ᾽ ὡς ὁμώνυμοι φωναί. λοιπὸν ἄρα οἱ συλλογισμοὶ καὶ αἱ σκέψεις ἤγουν αἱ ἀποδείξεις, οὔτε περὶ τὰ γενικώτατα γένη θεωροῦνται τὰ μόνως κατηγορούμενα, οὔτε περὶ τὰ μερικὰ τὰ μόνως ὑποκείμενα, ἀλλὰ περὶ τὰ μεταξὺ ἃ κατηγοροῦνται καὶ ὑπόκεινται. ἡ γὰρ ἀπόδειξις τὶ κατά τινος ἀποδείκνυσιν. ἢ τὶ ἀπό τινος. ἐπεὶ δὲ κατὰ τῶν γενικωτάτων γενῶν οὔτε τὶ καταφάσκεται, οὔτε τι ἀποφάσκεται. ὡσαύτως δὲ οὐδὲ τὰ μερικὰ κατηγοροῦνται κατά τινος, διὰ τοῦτο οὐδὲ οἱ λόγοι ἤγουν οἱ συλλογισμοὶ περὶ αὐτὰ καταγίνονται. Ταῦτα εἰπὼν παραδίδωσι τὴν μέθοδον τὴν ἐφευρετικὴν τῶν προτάσεων καὶ φησίν. ἐὰν πρόκειταί σοι κατασκευάσαι ὅτι πᾶσα ἡδονὴ ἀγαθόν, δεῖ σε πρῶτον ἐκλαβεῖν καὶ καταγράψασθαι τὸ ὑποτιθέμενον αὐτό. ἤγουν τὸ προκείμενόν σοι εἰς κατασκευήν. καὶ καταγράψαι ἰδίως τὸν κατηγορούμενον ἔνθα κεῖται τὸ α´ ἤγουν τὸ ἀγαθόν. καὶ ἰδίως τὸ ε´ ἤγουν τὸν ὑποκείμενον δηλονότι τὴν ἡδονήν. εἶτα καταγράψαι τὸν ὁρισμὸν τοῦ ἀγαθοῦ. καὶ τὰ ἴδια αὐτοῦ. ὡσαύτως καὶ τὸν ὁρισμὸν τῆς ἡδονῆς καὶ τὰ ἴδια ταύτης. καὶ ἐν μὲν τῷ β´ καταγράψαι τὰ ἑπόμενα τῷ ἀγαθῷ. ἤγουν τὸ ὠφέλιμον τὸ αἱρετόν. καταγράψαι τὰ ἀλλότρια τοῦ ἀγαθοῦ ἐν τῷ δ´. ἤγουν τὸ ἀτελὲς τὸ φευκτόν. τὸ βλαβερόν. τὸ ἀσύμφορον τὸ

κακὸν

κακόν· τὸ ζημιῶδες· τὸ ἀλλότριον· τὸ ἀλυσιτελές. ἐν δὲ τῷ γ΄ καταγράψαι τὰ ὑποκείμενα τῷ ἀγαθῷ· ἤγουν οἷς ἕπεται τοῦτο· εὐδαιμονία· εὐεξία κατὰ φύσιν· οὗ ἕνεκα· τέλειον· κατ' ἀρετὴν βίος. ἐν δὲ τῷ ζ΄ καταγραφέτωσαν τὰ τῇ ἡδονῇ ἑπόμενα· κίνησις· ἐνέργεια κατὰ φύσιν· ἀνεμπόδιστος ζωή· τὸ κατὰ φύσιν ὀρεκτόν· τὸ ἀνενόχλητον· τὸ αἱρετόν. ἐν δὲ τῷ θ΄, τὰ ἀλλότρια τῆς ἡδονῆς· νόσος· φόβος· ἀπορία· παρὰ φύσιν κίνησις· πόνος. ἐν δὲ τῷ η΄, τὰ ὑποκείμενα τῇ ἡδονῇ· τουτέστιν οἷς ἕπεται ἡ ἡδονή· ὑγεία· εὐδοξία· εὐτεχνία· κατ' ἀρετὴν βίος· ἀπονία· ἀφαιρετονία· εὐπορία. ἔστι δὲ ἡδονὴ ἐνέργεια ἀτελής. ἐὰν δὲ πρόκειταί σοι δεῖξαι ὅτι τὸ ζῷον παντὶ ἀνθρώπῳ ἐστί, κατάγραψαι τὸ ζῷον· καὶ ἰδίᾳ τὸν ἄνθρωπον κατάγραψαι καὶ τὰ ἑπόμενα τῷ ζῴῳ· ἤγουν τὸ οὐσία· τὸ ἔμψυχον· τὸ αἰσθητικόν· εἶτα τὰ ἀλλότρια αὐτοῦ· τὸ ἄψυχον· τὸ ἀναίσθητον· τὸ ἀκίνητον· καὶ μετὰ ταῦτα, οἷς ἕπεται· ἤγουν τὰ ὑποκείμενα αὐτῷ· ἄνθρωπον· ἵππον· βοῦν καὶ τὰ λοιπά· κατάγραψαι δὲ καὶ τὰ ἑπόμενα τῷ ἀνθρώπῳ· τὸ λογικόν· τὸ θνητόν· τὸ νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν· τὸ γελαστικόν· τὸ ὀρθοπεριπατητικόν· τὸ μόνον τῶν ζῴων χερσὶ χρᾶσθαι· εἶτα τὰ ἀλλότρια αὐτοῦ· τὸ ἄλογον· τὸ ἀθάνατον· τὸ ἀΐδιον· εἶτα καὶ τὰ οἷς ἕπεται· ἤγουν Σωκράτης· Πλάτωνα· καὶ Ἀλκιβιάδης· τὸ φιλόσοφον· τὸ γραμματικόν· κατάγραψον ὅσα ἕπεται τῷ πράγματι· ἤγουν τὰ ἑπόμενα καὶ τῷ κατηγορουμένῳ καὶ τῷ ὑποκειμένῳ· εἰπὼν γὰρ πρᾶγμα, ἄμφω συμπεριέλαβε τόν τε ὑποκείμενον καὶ τὸν κατηγορούμενον· καὶ τὰ ὑποκείμενα κατάγραψον· οἷς τὸ πρᾶγμα ἀκολουθεῖ· ἤγουν καὶ ὁ κατηγορούμενος καὶ ὁ ὑποκείμενος· κατάγραψαι καὶ τὰ ἀλλότρια τὰ μὴ ὑπάρχοντα τῷ πράγματι. Οἷς δ' αὐτὸ μὴ ἐνδέχεται, οὐκ ἐκληπτέον. Τοῦτο λέγει ὅτι τὰ μὲν ἀλλότρια καὶ ἀποφασκόμενα τοῦ πράγματος, κατάγραψον· μὴ καταγράψεις δὲ οἷς αὐτὸ μὴ ἐνδέχεται· ἤγουν ὧν τὸ ἀγαθὸν ἀποφάσκεται· διὰ τὸ ἀντιστρέφειν πρὸς ἑαυτὸ τὸ καθόλου στερητικόν. εἰ γὰρ τὸ εὐτελὲς καὶ τὸ φευκτὸν καὶ τὰ λοιπὰ οὐδενὶ ἀγαθῷ ὑπάρχουσιν, ἀνάγκη καὶ τὸ ἀγαθὸν οὐδενὶ τούτων ὑπάρξαι. λαμβάνων δὲ τὰ ἑπόμενα τῷ ἀνθρώπῳ ἢ τῷ ἀγαθῷ διαιρήσεις ἰδίᾳ ὅσα τῶν ἑπομένων ἐν τῷ τί ἐστι καὶ οὐσιωδῶς κατηγοροῦνται τοῦ ἀνθρώπου· ὡς τὸ ἔμψυχον καὶ τὸ αἰσθητικόν· καὶ τίνα τῶν ἑπομένων εἰσὶν ἴδια τῷ ἀνθρώπῳ· ὡς τὸ γελαστικόν· τὸ πλατυώνυχον· καὶ τίνα τῶν ἑπομένων συμβεβήκασι τῷ ἀνθρώπῳ· ὡς τὸ φιλόσοφον καὶ τὸ γραμματικόν· καὶ ποῖα τούτων τῶν ἑπομένων δοξαστικῶς κατηγοροῦνται ὡς τὸ ἓν· καὶ τὸ ὄν· κατὰ δόξαν κατηγοροῦνται τῶν δέκα γενικωτάτων γενῶν· καὶ οὐ κατ' ἀλήθειαν. τῇ δὲ ἡδονῇ κατ' ἀλήθειαν ἀκολουθεῖ ἡ κίνησις καὶ τὸ ὀρεκτόν· κατὰ δόξαν δὲ τὸ κατὰ φύσιν. οὐ κατὰ φύσιν γὰρ ἐπιγίνεται τοῖς ψωριῶσι ἡ ἐκκνησμονῆς ἡδονή, ἀλλὰ ἐκ τοῦ δεῖσθαι τινὰ ὕλην τῆς ἐπιδεσματίδος διαφορεῖσθαι. οὐδὲ τοῖς κιναίδοις κατὰ φύσιν ἐστὶν ἡ ἐκ τῆς συνουσίας ἡδονή. ὥστε οὐ κατὰ πάσης ἀληθῶς ἡδονῆς κατηγορεῖται τὸ κατὰ φύσιν· ἀλλὰ μόνης τῆς ἐκ τῆς γνώσεως καὶ τοῦ ἐναρέτου βίου. τινὲς δὲ ἐδόξασαν κατὰ φύσιν εἶναι τὴν τῶν κιναίδων ἡδονὴν καὶ τῶν ψωριώντων· ἐπιτείνεται γὰρ μᾶλλον τοῖς ψωριῶσι καὶ τοῖς κιναίδοις δυσχέρειά τις καὶ λύπη καὶ ἡ ἐκ τῶν παθῶν ὄχλησις. ὅπως γὰρ πλείονα τοιαῦτα καταγράψεις θᾶττον ἐντεύξῃ καὶ κατασκευάσεις τὸ συμπέρασμα. εἰ γὰρ μέλλεις ἀποδεικτικὸν ποιῆσαι συλλογισμόν, λάβῃς ἐκ τῆς καταγραφῆς τὰ ἀληθῶς κατηγορούμενα· τὰ οὐσιωδῶς· τοὺς ὁρισμούς· ὅσων γὰρ ἀληθεστέρων προτάσεων εὐπορεῖς, μᾶλλον ἀποδείξεις. εἰ δὲ διαλεκτικὸν συλλογισμὸν μέλλεις ποιῆσαι, λάβῃς τὰ κατὰ δόξαν κατηγορούμενα. εἰ δὲ σοφιστικὸν τὰ κατὰ συμβεβηκὸς κατηγορούμενα. δεῖ δὲ ἐκλέγειν μὴ τὰ ἑπόμενα τινί· οἷον, τινὶ ἀνθρώπῳ ἕπεται τὸ μέλαν· ἤγουν τῷ αἰθίοπι· καὶ τινὶ ἀνθρώπῳ τὸ ἑξαδάκτυλον· καὶ τινὶ ἡδονῇ ὑπάρχει τὸ κατὰ φύσιν· ἀλλ' οὐ πάσῃ. ἡ γὰρ τῶν ψωριώντων ἡδονὴ καὶ ἡ τῶν κιναίδων, παρὰ φύσιν ἐστί. ἀλλὰ καταγραπτέον ὅσα ἕπονται ὅλῳ τῷ πράγματι· ἤγουν παντὶ τῷ κατηγορουμένῳ καὶ τῷ ὑποκειμένῳ· πάσῃ γὰρ ἡδονῇ ἕπεται ἡ κίνησις· καὶ παντὶ ἀγαθῷ τὸ ὠφέλιμον. χρείαν γὰρ ἔχομεν ἐν τοῖς συλλογισμοῖς τῶν καθόλου προτάσεων, ἀλλ' οὐ τῶν μερικῶν· διὰ τὸ μὴ ἄνευ τῶν καθόλου συλλογισμὸν γίνεσθαι, ἀλλ' οὐδὲ ἀδιόριστον δεῖ καταγράφειν τὸν ὑποκείμενον· ἀλλὰ μετὰ τοῦ καθόλου προσδιορισμοῦ· οἷον, πάσῃ ἡδονῇ ἕπεται τὸ αἱρετόν· καὶ παντὶ ἀνθρώπῳ τὸ λογικόν. εἰ γὰρ χωρὶς προσδιορισμοῦ καταγράφεις τὸν ὑποκείμενον· εἶτα θεωρεῖς τὰ ἑπόμενα αὐτῷ· οἷον, τῇ ἡδονῇ ἕπεται τὸ ὀρεκτόν, τῷ ἀνθρώπῳ τὸ λογικόν, αἱ ἀπροσδιόριστοι προτάσεις ἰσοδυναμοῦσι τοῖς μερικοῖς· διωρισμένου δὲ καταγραφέντος τοῦ ὑποκειμένου· τουτέστι μετὰ τοῦ καθόλου προσδιορισμοῦ, φανερὸν ὅτι καθόλου αἱ προτάσεις λαμβάνονται· καὶ τὰ ἑπόμενα αὐτῷ καθόλου ἕπονται. Ὁμοίως δὲ ἐκλεκτέον καὶ τὰ ὑποκείμενα· οἷς ἕπεται ὁ κατηγορούμενος καὶ ὁ ὑποκείμενος, ὅλοις· ἤγουν μετὰ τοῦ καθόλου προσδιορισμοῦ. οὐδὲ γὰρ ἀδιόριστα ἐκθετέον αὐτά· διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν· ἤγουν διὰ τὸ ἰσοδυναμεῖν τὰ ἀπροσδιόριστα, ταῖς μερικαῖς προτάσεσι. τὸ γὰρ ἀγαθὸν εὐδαιμονίᾳ πάσῃ ἕπεται καὶ εὐεξίᾳ· καὶ ἡ ἡδονὴ ὡσαύτως, πάσῃ ὑγείᾳ καὶ εὐδοξίᾳ. αὐτὸ δὲ τὸ ἑπόμενον ἤγουν τὸ ἀγαθὸν ὅτι ἕπεται τῇ ἡδονῇ καὶ τὸ ζῷον τὸ ἑπόμενον τῷ ἀνθρώπῳ· οὐ ληπτέον ὅλον ἕπεσθαι· ἤγουν οὐ μόνον τῶν καθόλου προσδιορισμῶν δεῖ ἐκφέρειν καὶ καταγράφειν· οἷον ὅτι τῷ ἀνθρώπῳ πᾶν ζῷον ἕπεται καὶ τῇ ἡδονῇ πᾶν ἀγαθόν· καὶ τῇ μουσικῇ πᾶσα ἐπιστήμη· ἀλλὰ μίαν ἁπλῶς ἤγουν χωρὶς προσδιορισμοῦ, δεῖ λέγειν ἕπεσθαι τὸ ζῷον τῷ ἀνθρώπῳ· ὥσπερ καὶ ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας προετεινόμεθα· ἤγουν ἐδιδάξαμεν. ἐκεῖ γὰρ εἴπομεν δεῖν τὸν καθόλου προσδιορισμὸν τῷ ὑποκειμένῳ προσκεῖσθαι· ἀλλ' οὐχὶ τῷ κατηγορουμένῳ. οὐ μόνον γὰρ ἄχρηστον ὑπάρχει τὸ, τῷ κατηγορουμένῳ προσκεῖσθαι τὸ πᾶς ἢ τὸ οὐδείς, ἀλλὰ καὶ ἀδύνατον. ἢ γὰρ

οὐκ ἀδύνατόν τι ἕπεται τῷ λέγειν πάντα ἄνθρωπον εἶναι πᾶν ζῶον. καὶ τὴν δικαιοσύνην μόνην λέγειν εἶναι πᾶν ἀγαθόν. ἔστι γὰρ καὶ ἡ φρόνησις καὶ ἡ ἀνδρεία καὶ αἱ λοιπαὶ ἀρεταὶ ἀγαθόν. ἀλλ' ἐπ' ἐκείνου τοῦ ὑποκειμένου ὀφείλει τὸ παντὶ λέγεσθαι, ᾧ τινι ἕπεται, ὁ κατηγορούμενος. οἷον, παντὶ ἀνθρώπῳ τὸ ζῶον. καὶ πάσῃ ἡδονῇ ἡ δικαιοσύνη, τὸ ἀγαθόν. Ὅταν δ' ὑπό τινος περιέχηται τὸ ὑποκείμενον. Ὑποκείμενον λέγει ἐνταῦθα, τὸν προκείμενον ὅρον τόν τε κατηγορούμενον καὶ τὸν ὑποκείμενον. ᾧ τινι τῷ προκειμένῳ ὅρῳ, δεῖ λαβεῖν καὶ καταγράψαι τὰ ἑπόμενα. εἰ γὰρ λάβωμεν τῷ ἀνθρώπῳ ἑπόμενον τὸ ζῶον, οὐ δεῖ καταγράφειν καὶ τὰ ἑπόμενα τῷ καθόλου. ἤγουν τῷ ζώῳ τὸ ἔμψυχον δηλονότι καὶ τὸ αἰσθητικόν. ἢ τὰ μὴ ἑπόμενα. ἀλλὰ τὰ ἀλλότρια τοῦ ζώου τὸ ἄψυχον καὶ τὸ ἀναίσθητον. ἐπεὶ γὰρ ἐλάβομεν ὅτι τὸ ζῶον ἀκολουθεῖ τῷ ἀνθρώπῳ, ἤδη ἐλάβομεν ἀκολουθεῖν τῷ ἀνθρώπῳ καὶ ὅσα τῷ ζώῳ ἕπονται. καὶ αὖθις ὅσα οὐχ ὑπάρχουσι τῷ ζώῳ, οὐδὲ τῷ ἀνθρώπῳ ὑπάρχουσιν. ἀλλὰ δεῖ μόνον καταγράφειν, τὰ ἰδίως ὑπάρχοντα μόνον τῷ ἀνθρώπῳ ἐνεργείᾳ. εἰσὶ γάρ τινα ὑπάρχοντα τοῖς εἴδεσιν ἴδια ἐνεργείᾳ ἃ τὸ γένος ἐνεργείᾳ οὐκ ἔχει. ἀνάγκη γὰρ τοῖς ἑτέροις εἴδεσιν ἴδιά τινα ὑπάρχειν ἐνεργείᾳ. ἃ ἐν τῷ γένει οὐκ εἰσὶν ἐνεργείᾳ, ἀλλὰ δυνάμει. οἷον ὁ ἄνθρωπος καὶ ὁ ἵππος ἕτερα τῷ εἴδει εἰσί. καὶ τῷ μὲν, ὑπάρχει τὸ λογικὸν καὶ τὸ γελαστικόν. τῷ δὲ τὸ ἄλογον καὶ τὸ χρεμετιστικόν. ἅτινα ἐν τῷ ζώῳ ἐνεργείᾳ οὐκ εἰσίν. Οὐδὲ δὴ τῷ καθόλου ἐκλεκτέον. Ἤγουν οὐ δεῖ λαβεῖν τίσιν ἕπεται τὸ καθόλου ἤγουν τὸ ζῶον, οὐ ληπτέον ἐν τῇ γραφῇ τὰ ὑποκείμενα οἷς ἕπεται τὸ περιεχόμενον, τουτέστιν ὁ ἄνθρωπος. ὁ γὰρ ἄνθρωπος προσεχῶς μὲν ἕπεται τῷ σιμῷ. τῷ σωκράτει τῷ φιλοσόφῳ. οἷς ἀνάγκη καὶ τὸ ζῶον ἀκολουθεῖν ὡς καὶ τὸν ἄνθρωπον περιέχον. τὸ γὰρ ζῶον, προσεχῶς μὲν ἕπεται τῷ ἀνθρώπῳ. τῷ ἵππῳ καὶ τῷ βοΐ. οἰκειότερον δὲ ὑποκείμενα καὶ προσεχέστερά εἰσιν ἐπὶ τῆς ἐκλογῆς τοῦ ἀνθρώπου, τὸ γραμματικόν, τὸ φιλόσοφον ὁ σωκράτης. ληπτέον δὲ καὶ τὰ ἑπόμενα τῷ ἀνθρώπῳ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πεντεδάκτυλον. καὶ τὸ ὀρθοπεριπατητικόν. ὡσαύτως καταγραπτέον καὶ τὰ ὑποκείμενα οἷς ἕπεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὁ ἄνθρωπος. καὶ γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὁ ἄνθρωπος ἀκολουθεῖ τὸ τέχνην τινὰ ἢ ἐπιστήμην μεταχειρίζεσθαι. διὰ τοῦτο δὲ δεῖ καταγράφειν τὰ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἑπόμενα. καὶ οἷς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἕπεται, διότι ἐὰν καὶ τὸ πρόβλημα τὸ προκείμενον εἰς ἀπόδειξιν ὡς ἐπὶ τὸ πολύ ἐστιν. οἷον εἰ πρόκειται δεῖξαι ὅτι ὁ ἄνθρωπος πεντεδάκτυλος, ἀνάγκη καὶ ἐν τῷ συλλογισμῷ τῷ τοῦτο δεικνύοντι. ἢ τὰς δύο προτάσεις λαβεῖν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἢ τὴν μίαν. καὶ γὰρ τὸ συμπέρασμα δεῖ εἶναι ὅμοιον ταῖς προτάσεσιν. εἰ γὰρ τὸ συμπέρασμά ἐστιν ἀνάγκη, ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, ἀνάγκης ἢ καὶ ἀμφοτέρας τὰς προτάσεις εἶναι ἀναγκαίας. ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἢ τὴν μίαν. ὁμοίως δὲ ἐκλεκτέον οἷς ἅπασιν ἕπεται ὅλοις διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν. Ὥσπερ τὴν ἡδονὴν καταγράφοντες προστιθέαμεν αὐτῇ καὶ τὴν πᾶς, οὕτω καταγράφομεν τὰ ἑπόμενα πάσῃ ἡδονῇ. τὴν κίνησιν φημὶ τὴν ἐνέργειαν, καὶ τὰ λοιπά. ἐν γὰρ τοῖς συλλογισμοῖς, χρείαν τῶν καθόλου προτάσεων ἔχομεν, ἀλλ' οὐ τῶν μερικῶν καὶ ἀπροσδιορίστων. αἱ γὰρ ἀπροσδιόριστοι προτάσεις ἰσοδυναμοῦσι ταῖς μερικαῖς, οὕτω καταγράφοντες καὶ τὰ ὑποκείμενα τῷ τε ἀγαθῷ καὶ τῇ ἡδονῇ. μετὰ τοῦ καθόλου προσδιορισμοῦ καταγράφειν ταῦτα ὀφείλομεν. οἷον τὸ ἀγαθόν, πάσῃ εὐδαιμονίᾳ. πάσῃ εὐεξίᾳ. παντὶ τελείῳ. καὶ πάλιν ἡ ἡδονὴ ἕπεται πάσῃ ὑγείᾳ. πάσῃ εὐδοξίᾳ. πάσῃ εὐτεχνίᾳ. καὶ τὰ λοιπά. οὕτω μετὰ τοῦ καθόλου καταγράφειν προσδιορισμοῦ. Ἔτι τὰ πᾶσιν ἑπόμενα οὐκ ἐκλεκτέον. Μέλλοντι συλλογίζεσθαι, οὐ δεῖ ἐκλέγειν ἀπὸ τῶν ἑπομένων τῷ τε ἀγαθῷ καὶ τῇ ἡδονῇ, τὸν μέσον ὅρον. εἰ γὰρ λάβῃς ἐξ αὐτῶν μέσον ὅρον, συλλογισμὸν οὐ ποιήσεις διὰ τὸ γίνεσθαι ἐξ αὐτῶν συλλογισμὸν ἐν δευτέρῳ σχήματι ἀπὸ δύο καταφατικῶν. ταύτην δὲ τὴν αἰτίαν ἐν τοῖς ἑπομένοις ἤγουν τοῖς ἐφεξῆς ῥηθησομένοις ἐρεῖ. εἰ μὲν βουλόμεθα κατασκευάσαι τι κατηγορούμενον. κατά τινος ὑποκειμένου ὅλου ἤγουν καθόλου. καὶ μετὰ τοῦ καθόλου προσδιορισμοῦ, οἷον εἰ βουλόμεθα δεῖξαι τὸ παντί. καὶ ὅτι τὸ ἀγαθὸν πάσῃ ἡδονῇ, βλεπτέον εἰς τὸ γ'. τὰ ὑποκείμενα τοῦ κατασκευαζομένου. ἤγουν τοῦ κατηγορουμένου ἀγαθοῦ. καθ' ὧν δὴ ὑποκειμένων αὐτὸ τὸ ἀγαθὸν τυγχάνει κατηγορούμενον. καὶ βλεπτέον καὶ εἰς τὸ ζ'. ὅσα ἕπονται τούτῳ τῷ ὑποκειμένῳ ἤγουν τῇ ἡδονῇ. καθ' ἧς ἡδονῆς δεῖξαι δεῖ τὸ ἀγαθὸν κατηγορούμενον. καὶ ἢν εὑρήσεις ἐν τούτοις τοῖς γ' καὶ τοῖς ζ' τι ταυτόν. ὡς τὸ κατὰ φύσιν ὀρεκτόν, λάβε τοῦτον μέσον ὅρον. καὶ ἀνάγκη δεῖξαι διὰ τοῦ μέσου ὅτι τὸ ἕτερον ἤγουν τὸ ἀγαθόν, ὑπάρχει θατέρῳ τουτέστι πάσῃ ἡδονῇ διὰ τοῦ α' σχήματος. ἐὰν δὲ μὴ βούλει δεῖξαι τὸ παντί, ἀλλ' ὅτι τὸ ἀγαθὸν τινὶ ἡδονῇ ὑπάρχει, βλεπτέον εἰς τὰ ὑποκείμενα τὰ γ' ἢ δηλονότι οἷς ἕπεται τῷ ἑτέρῳ. τὸ μὲν γὰρ ἀγαθόν, ἕπεται τοῖς γ'. ἡ δὲ ἡδονή, τοῖς η'. καὶ ὃ ἂν εὑρήσῃς ταυτὸν ἐν τούτοις τοῖς ὑποκειμένοις. ὡς τὸν κατ' ἀρετὴν βίον, λάβε τοῦτον μέσον ὅρον ἐν γ' σχήματι. καὶ δείξεις δι' αὐτοῦ ὅτι τὸ ἀγαθὸν ὑπάρχει τινὶ ἡδονῇ. εἰ δὲ βούλει δεῖξαι τὸ μηδενὶ οἷον ὅτι τὸ ἀγαθὸν οὐδεμιᾷ ἡδονῇ, βλεπτέον εἰς τὰ ζ'. ἃ ἕπονται τῷ ὑποκειμένῳ. ἤγουν τῇ ἡδονῇ. ᾗ οὐ δεῖ ὑπάρχειν τὸ ἀγαθόν. ἤγουν ἀφ' ἧς τὸ ἀγαθὸν ἀποφάσκεται. βλεπτέον δὲ καὶ εἰς τὰ δ'. ἅτινα μὴ ἐνδέχεται παρεῖναι αὐτῷ τῷ κατηγορουμένῳ. ἤγουν τῷ ἀγαθῷ. ὡς ἀλλότριον αὐτοῦ. ὅτι τοῦτο τὸ ἀγαθόν, δεῖ δεῖξαι μὴ ὑπάρχειν. ἤγουν μηδεμιᾷ ἡδονῇ ὑπάρχειν. καὶ εἰ μὲν ἀποβλέψας εἰς τὰ δ' ζ'. καὶ εὑρήσῃς ταυτὸν τὸ ἀτελὲς καὶ τὴν κίνησιν. ταυτίζονται γὰρ ταῦτα. διὰ τὸ πᾶσαν κίνησιν εἶναι ἀτελῆ, λάβε τοῦτον μέσον ὅρον ἐν α' σχήματι

καὶ

Καὶ δείξεις δι' αὐτοῦ ὅτι τὸ ἀγαθὸν, οὐδεμιᾷ ὑπάρχει ἡδονῇ οὕτως. τὸ ἀγαθὸν οὐδενὶ ἀτελεῖ. τὸ ἀτελὲς πάσῃ κινήσει. τὸ ἀγαθὸν ἄρα, οὐδεμιᾷ κινήσει. ἡ δὲ κίνησις πάσῃ ἡδονῇ, καὶ τὸ ἀγαθὸν ἄρα οὐδεμιᾷ ἡδονῇ. ἀνάπαλιν γενέσθω σοι ἡ ἀπόβλεψις εἰς τὰ ὑπογραφέντα. ἀποβλεπτέον γὰρ εἰς τὰ θ' ἃ μὴ ἐνδέχεται παρεῖναι αὐτῷ τῷ ὑποκειμένῳ ἤγουν τῇ ἡδονῇ, ὡς ἀλλότρια. ᾧ τινι ὑποκειμένῳ δεῖ μὴ ὑπάρχειν τὸ ἀγαθόν· οὐδεμιᾷ γὰρ ἡδονῇ βουλόμεθα δεῖξαι τὸ ἀγαθὸν ὑπάρχειν. βλεπτέον δὲ καὶ εἰς τὰ β' τὰ ἑπόμενα τῷ κατηγορουμένῳ ἤγουν τῷ ἀγαθῷ. ὃ ἀγαθὸν βουλόμεθα δεῖξαι μηδεμιᾷ ὑπάρχειν ἡδονῇ. καὶ εἰ εὑρήσεις ἐν τοῖς β' θ' ταὐτά τινα, οἷον, τὸ συμφέρον καὶ τὸν πόνον. ὁ γὰρ πόνος ἀλλότριον μέν ἐστι τῆς ἡδονῆς. συμφέρει δὲ τοῖς πονοῦσι περὶ τὸ ἀγαθὸν, λάβε μέσον ὅρον ἐν β' σχήματι, τὸ συμφέρον καὶ τὸν πόνον. καὶ εἰπὲ τὸ συμφέρον καὶ ὁ πόνος, παντὶ μὲν ὑπάρχει ἀγαθῷ. οὐδὲ μιᾷ δὲ ἡδονῇ. τὸ ἀγαθὸν ἄρα οὐδὲ μιᾷ ἡδονῇ. Τούτων γὰρ ὄντων τῶν αὐτῶν ὁποτέρων. Ἤγουν ἐν ὁποτέροις τούτων. εἴτε ἐν τοῖς δ' ζ' εἴτε ἐν τοῖς β' θ' εὑρήσεις ταὐτὸν, τοῦτον λαβὼν μέσον ὅρον, δείξεις τὸ ἕτερον. ἤγουν τὸ ἀγαθὸν, μηδενὶ θατέρῳ ὑπάρχειν. μηδὲ μιᾷ δηλονότι ἡδονῇ. διὰ μὲν τοῦ δ' ζ' ἐν πρώτῳ σχήματι. διὰ δὲ τοῦ β' θ'. ἐν δευτέρῳ. ἐὰν δὲ βούλει δεῖξαι τὸ τινὶ μὴ ὑπάρχειν. ἤγουν τὸ οὐ παντί. ὅτι τὸ ἀγαθὸν οὐ πάσῃ ἡδονῇ, βλεπτέον εἰς τὰ η' τὰ ὑποκείμενα τῇ ἡδονῇ. οἷς ἕπεται τὸ ὑποκείμενον ἤγουν ἡ ἡδονή. ᾗ τινι δεῖ δεῖξαι οὐ πάσῃ ὑπάρχειν τὸ ἀγαθόν. βλεπτέον δὲ καὶ εἰς τὰ δ'. ἃ μὴ δυνατὸν αὐτῷ ὑπάρχειν τῷ κατηγορουμένῳ ἀγαθῷ ὡς ἀλλότρια αὐτοῦ. ὃ ἀγαθὸν βουλόμεθα δεῖξαι μὴ πάσῃ ὑπάρχειν τῇ ἡδονῇ. καὶ εἴ τινα εὑρήσομεν ταὐτὰ ἐν τοῖς δ' η'. ὡς τὸ ἀλυσιτελὲς καὶ τὴν ἀπόνοιαν. λάβε ταῦτα μέσον ὅρον ἐν τρίτῳ σχήματι καὶ εἰπέ. τὸ ἀγαθὸν οὐδενὶ ἀλυσιτελεῖ ταὐτῷ ὄντι τῇ ἀπονοίᾳ. ἡ ἡδονὴ παντὶ ἀλυσιτελεῖ. τὸ ἀγαθὸν ἄρα, οὐ πάσῃ ἡδονῇ. ἔδειξας γοῦν διὰ τοῦ δ' η', τὸ ἀγαθὸν ἀνάγκη τινὶ μὴ ὑπάρχειν. ἤγουν οὐ πάσῃ ὑπάρχει ἡδονῇ. εἰ δὲ τὸ ζ' καὶ τὸ δ' ταὐτὸν, ἤγουν ἐν τοῖς δ' ζ' εὑρήσεις ταὐτά τινα συνάξεις διὰ προσυλλογισμοῦ. ἤγουν διὰ συλλογισμοῦ. ἐν πρώτῳ σχήματι. ὅτι τὸ α' οὐδενὶ ὑπάρχει τῷ ε'. τὸ γὰρ διὰ προσυλλογισμοῦ, ἀντὶ τοῦ ἐκ συλλογισμοῦ νοητέον. προσυλλογισμὸς γὰρ κυρίως ἐνταῦθα οὐκ ἔστι. διὰ τὸ δεῖν τοῦ προσυλλογισμοῦ τὸν ἐλάττονα ὅρον ἕτερον εἶναι τοῦ μέσου. ὡς τὸ ἰατρική, ἐστὶ τῆς μεθόδου ὁδοποιητική. ἐνταῦθα δὲ ἡ κίνησις καὶ τὸ ἀτελὲς, ταὐτά εἰσιν. Ἐπεὶ γὰρ ἀντιστρέφει ὁ στερητικὸς, τοῦτο εἴρηκε διὰ τὸ δ' ἀποφάσκεσθαι τοῦ ἀγαθοῦ. καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἀτελὲς οὐδενὶ ὑπάρχειν τῷ ἀγαθῷ. ἡμεῖς δὲ χρήζομεν λαβεῖν ὅτι τὸ ἀγαθὸν οὐδενὶ ἀτελεῖ. καί φησι. κἂν τὸ ἀτελὲς οὐδενὶ ὑπάρχει τῷ ἀγαθῷ. ἀλλ' ἐπειδὴ οὐδεὶς πρὸς ἑαυτὴν ἀντιστρέφει, εἰπὲ τὸ ἀγαθὸν οὐδενὶ ἀτελεῖ. τὸ δὲ ζ' ταὐτὸν ἦν τῷ δ'. ὥστε τὸ ἀγαθὸν ἔσται οὐδενὶ τῶν ζ'. ἤγουν οὐδεμιᾷ κινήσει. τὸ δὲ ζ' ἡ κίνησις παντὶ τῷ ε' ἤγουν τῇ ἡδονῇ. καὶ τὸ ἀγαθὸν ἄρα οὐδεμιᾷ ἡδονῇ. εἰ δὲ τῷ η' τὸ β' ταὐτόν. ἤγουν εἰ εὑρήσεις ἐν τοῖς β' η' ταὐτά τινα ὡς τὴν ὑγείαν καὶ τὸ αἱρετόν. ἔστι δὲ τὸ μὲν η' ὑποκείμενον τῇ ἡδονῇ. τὸ δὲ β' ἑπόμενον τῷ ἀγαθῷ, γίνεται ὁ συλλογισμὸς ὅτι τὸ α' ὑπάρχει τινὶ τῷ ε' ἀντεστραμμένως. ἤγουν διὰ τῆς ἀντιστροφῆς. οὐξ ὀρθοῦ γὰρ δεικνύεται ὅτι τῷ ε' ὑπάρχει παντὶ τῷ α'. οἷον ὅτι ἡ ἡδονὴ, παντὶ ἀγαθῷ. ἀλλ' ἐπειδὴ οὐ τοῦτο μέλλομεν δεῖξαι. ἀλλ' ὅτι τὸ ἀγαθὸν ὑπάρχει τῇ ἡδονῇ, ἀντιστρεπτέον τὸ συμπέρασμα καὶ εἰπέ. εἰ ἡδονὴ παντὶ ἀγαθῷ καὶ τὸ ἀγαθὸν τινὶ ἡδονῇ. ἡ γὰρ πᾶς πρὸς τὴν τὶς ἀντιστρέφει.

δεῖ δὲ καὶ τῶν ἑπομένων καὶ οἷς ἕπεται ἑκάτερον, εἰς τὰ πρῶτα καὶ τὰ καθόλου μάλιστα βλέπειν. ἐν μὲν τῇ καταγραφῇ, δεῖ καταγράφειν τὰ προσεχῶς ἑπόμενα, ὡς τῷ ἀνθρώπῳ προσεχῶς ἕπεται τὸ ζῶον. τὰ δὲ ἑπόμενα τῷ ζώῳ. ἤγουν τὸ ἔμψυχον. τὸ αἰσθητικὸν καὶ τὸ σῶμα οὐ καταγραπτέον. εἰ γὰρ τὸ ζῶον τῷ ἀνθρώπῳ ἕπεται, ἀνάγκη καὶ ταῦτα ἕπεσθαι. οὕτως γὰρ οὐδὲ πολλὴ ἡ καταγραφή. καὶ [illegible]μήκιστος γίνεται. ἐν δὲ ταῖς κατασκευαῖς τῶν προβλημάτων τουτέστι τοῦ παντὶ καὶ τοῦ οὐδενί. τοῦ τινὶ καὶ τοῦ οὐ παντί, πειρώμενος λαβεῖν ἐκ τῆς καταγραφῆς μέσον ὅρον, δι' οὗ δείξομεν τὸν ἄνθρωπον οὐσίαν, ληπτέον τὰ καθολικώτερα τοῦ ζώου μέσον ὅρον. ἤγουν τὸ ἔμψυχον. ἢ τὸ αἰσθητικόν. εἰ γὰρ διὰ τῶν καθόλου ἤγουν τοῦ ἐμψύχου ἢ τοῦ αἰσθητικοῦ, συνάξεις ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὐσία, ἀνάγκη καὶ διὰ τοῦ μερικωτέρου, ἤγουν τοῦ ζώου συναχθῆναι τοῦτο αὐτό. καὶ εἰπὼν τὸ ζ', ἐδήλωσε τὸ ζῶον. εἰπὼν δὲ κ ζ' ἐδήλωσε τὸ ἔμψυχον τὸ περιέχον αὐτό. εἰ δὲ διὰ τῶν μερικῶν συναχθῇ τι, οὐκ ἤδη ἀναγκαῖόν ἐστι τοῦτο καὶ διὰ τῶν καθολικωτέρων συναχθῆναι. οἷον, δείξομεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος λογικός ἐστι, διὰ μέσου ὅρου τοῦ φιλοσοφεῖν. οἷον ὁ ἄνθρωπος φιλοσοφεῖ. τὸ φιλοσοφοῦν λόγῳ χρᾶται. τὸ λόγῳ χρώμενον λογικόν. ὁ ἄνθρωπος ἄρα λογικός. διὰ δὲ τοῦ καθολικωτέρου τοῦ φιλοσοφεῖν, τῆς ἕξεως φημὶ καὶ τῆς διαθέσεως καὶ τῆς ποιότητος. εἰς ταῦτα γὰρ ἡ φιλοσοφία ἀνάγεται. οὐ δείξομεν τοῦτο λέγοντες ὅτι ὁ ἄνθρωπος, μετέχει ἕξεως τινὸς καὶ ποιότητος. ἤγουν ὑγείας ἢ νόσου, ἢ θερμότητος. τὸ δὲ μετέχον ἕξεως τινὸς λόγῳ χρᾶται. ψευδὴς γὰρ ἡ πρότασις αὕτη. διὰ τὸ ὑγιαίνειν μὲν καὶ νοσεῖν καὶ τὰ ἄλογα ζῶα. μήτε μέν τοιγε δὲ λόγῳ χρᾶσθαι. καὶ πάλιν ὑπόκειται τῷ ζώῳ ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸ λογικόν. εἰ γὰρ τὸ λογικὸν ζῶον, ἀνάγκη καὶ τὸν ἄνθρωπον λογικὸν εἶναι καὶ τὸν σωκράτην. δεῖ οὖν καὶ αὐτοῖς τῶν ὑποκειμένων πειρωμένοις λαβεῖν μέσον ὅρον, ἀναφέρειν αὐτὰ τὰ καθολικώτερα. καθολικώτερα γάρ ἐστι τοῦ ἀνθρώπου τοῦ ὑποκειμένου τὸ ζῶον. τὸ θνητόν. τὸ λογικόν. καὶ ταῦτα τὰ καθολικώτερα λαμβάνειν μέσον ὅρον. τὸ κζ' μᾶλλον. ἤγουν τὸ καθολικώτερον παρὰ τὸ ζ' μ'. ἤγουν τὸ μερικώτερον. εἰ μὲν γὰρ τοῖς πρώτοις ἤγουν τοῖς καθολικωτέροις, ἤγουν

τῷ ἐμψύχῳ ἕπεται ἡ οὐσία, ἀνάγκη ἕπεσθαι καὶ τῷ αἰσθητικῷ καὶ τῷ ἀνθρώπῳ, τοῖς ὑπ' ἐκεῖνο ἀναγομένοις. ἤγουν τὸ ἔμψυχον. εἰ δὲ μὴ τοῖς καθολικωτέροις ὁ προσδιαλεγόμενος συγχωρήσει τὴν οὐσίαν ἕπεσθαι, ἀλλά γε συγχωρήσει τὴν οὐσίαν ἕπεσθαι τοῖς ὑπ' ἐκεῖνο ἤγουν τὸ λογικόν. τουτέστι τοῖς μερικωτέροις τοῦ λογικοῦ. δῆλον δέ ἐστιν ὅτι καὶ ἡ παροῦσα σκέψις καὶ διδασκαλία, διδάσκει διὰ τριῶν ὅρων καὶ δύο προτάσεων γίνεσθαι τὸν συλλογισμόν. καὶ δι' ἑνὸς τῶν τριῶν σχημάτων. καὶ ὅτι οὐκ ἐκλεκτέον ὅσα πᾶσιν ἕπεται. Εἰπὼν εἰς ποῖα τῶν καταγεγραμμένων ἀποβλέπων λάβῃς τὸν μέσον ὅρον ἐν ἑκάστῳ προβλήματι, νῦν διδάσκει καὶ ποῖα τῶν καταγεγραμμένων ἄχρηστά ἐστι πρὸς εὕρεσιν τοῦ μέσου καὶ φησίν. οὐ δεῖ σε ἀποβλέπειν εἰς τὰ ἑπόμενα τῷ α΄ καὶ τῷ ε΄. διὰ τὸ λαβεῖν σε ἐξ αὐτῶν μέσον ὅρον. διότι μέσου ὅρου ἐξ αὐτῶν ληφθέντος, ἀσυλλόγιστον γίνεται τὸ σχῆμα. ἐν δευτέρῳ σχήματι ἔχον τὰς δύο καταφατικάς. καὶ ἐξ αὐτῶν οὐ συναχθήσεται τὸ παντί. ἀλλ' οὐδὲ ἀποστερεῖν ἐνδέχεται. ἤγουν ἀλλ' οὐδὲ τὸ οὐδενὶ δείξεις. διὰ τὸ συνάγεσθαι τὸ οὐδενὶ ἐκ μιᾶς προτάσεως καταφατικῆς. τῆς δὲ ἑτέρας ἀποφατικῆς. εἰ δ' οἷς ἕπεται τὸ α΄ καὶ α΄ μηδέ, ἐνδέχεται τὸ ε΄. ἕπεται τὸ α΄ τοῖς γ΄. καὶ τὸ θ΄ οὐχ ὑπάρχει τῷ ε΄ ἀλλότριον γάρ. εἰ γοῦν ἀπὸ τῶν γ΄ θ΄ ἐκλέξῃ τὸν μέσον ὅρον ποιήσας πρῶτον σχῆμα. ἔχον τὴν μείζονα καθόλου καταφατικήν. τὴν δὲ ἐλάττονα ἀποφατικήν. οὐδὲ ἀπὸ τῶν δ΄ θ΄ ἐκλέξῃ τὸν μέσον. διὰ τὸ γίνεσθαι σχῆμα πρῶτον ἢ β΄ ἔχον τὰς δύο ἀποφατικάς. Δῆλον δὲ καὶ ὁποῖα ταυτὰ ληπτέον κατὰ τὴν ἐπίβλεψιν. καὶ ὁποῖα ἕτερα ἢ ἐναντία. τινὰ τῶν ἀντιγράφων οὕτως ἔχουσι γεγραμμένον τὸ κείμενον. καὶ νοητέον τοῦτο οὕτως. πόρισμά τι συνάγεται ἐξ ὧν εἴρηται. εἰ γάρ φησιν ἐδείξαμεν τίνα τῶν καταγεγραμμένων ταυτίζονται, ἔχομεν λοιπὸν καὶ τίνα εἰσὶν ἕτερα ἢ ἐναντία. εἰ γὰρ τὰ γ΄ ζ΄ ταυτίζομεν δι' ὧν συνάγομεν τὸ παντί, ἔσται τὸ δ΄ ζ΄ ἐναντίον ἢ ἕτερα. εἰ γὰρ τὸ δ΄ ἀλλότριον τοῦ γ΄, λοιπὸν ἄρα καὶ τοῦ ζ΄. καὶ εἰ τὸ γ΄ καὶ τὸ θ΄ ταυτόν, ἔσται καὶ τὸ δ΄ τὸ ἀλλότριον τοῦ γ΄, ἕτερον τοῦ θ΄ ἢ ἐναντία. καὶ εἰ τὸ γ΄ η΄ ταυτόν, ἔσται τὸ γ΄ τοῦ θ΄ ἕτερον καὶ τὸ η΄ τοῦ δ΄. ἀλλ' αὕτη μὲν ἡ γραφὴ οὐκ ἔχει τὸ ὑγιές. διὰ τὸ μὴ συνάγειν τοῖς ἐφεξῆς ῥηθησομένοις. ἡ δὲ ἑτέρα γραφὴ ἡ ἔχουσα καὶ οὐχ ὁποῖα ἕτερα ἢ ἐναντία. κρείττων ἐστί. νοεῖται δὲ οὕτως. ἐν τῷ ἐπιβλέπειν εἰς τὰ καταγεγραμμένα. καὶ πειρᾶσθαι θηρᾶν ἐξ αὐτῶν τῶν μέσων τὰ ταυτιζόμενα ὀφείλομεν λαμβάνειν μέσον ὅρον. καὶ οὐχ ὁποῖά εἰσι ἕτερα ἢ ἐναντία. ὁ γὰρ μέσος ὅρος, εἷς ὀφείλει εἶναι. δι' οὗ τὰ ἄκρα συνάγομεν ἐν τῷ συμπεράσματι. εἰ δὲ ἐν τῷ μέσῳ ὅρῳ λάβῃς ἕτερα ἢ ἐναντία, ἀσυνάρτητοι γίνονται αἱ προτάσεις, καὶ μηδεμίαν κοινωνίαν πρὸς ἀλλήλας ἔχουσαι. ὡς τὸ ὁ ἄνθρωπος δίπους ἐστί. ἔστι δὲ καὶ ὁ ἵππος τετράπους. ἀπὸ δὲ ἀσυναρτήτων προτάσεων συλλογισμὸς οὐ γίνεται. εἶτα καὶ ἐν ὅσοις συμβαίνει γίνεσθαι συλλογισμόν. ἐνταῦθα μέλλει ἐξυμνῆσαι ἣν παραδέδωκε μέθοδον. τὴν ἐφευρετικὴν τοῦ μέσου καὶ τῶν προτάσεων. μόνον οὐχὶ λέγειν τοῦτο ὡς οὐ δυνατὸν ἄλλην τινὰ μέθοδον ἐφευρεῖν. δι' ἧς ἡ τοῦ μέσου καὶ τῶν προτάσεων εὕρεσις γίνεται. εἰ γὰρ τινὲς πειρῶνται λαμβάνειν τὰ ἐναντία ὡς τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν. ἢ τὰ μὴ ἐνδεχόμενα τῷ αὐτῷ ὑπάρχειν ὡς τὰ ἕτερα. τουτέστι τὸ αἰσθητὸν τὸ ἀναίσθητον, πρῶτον μὲν συλλογισμὸν οὐ ποιήσουσι. διὰ τὸ συμβαίνειν τὰς προτάσεις ἀσυναρτήτους γίνεσθαι. εἰ δὲ συλλογίζονται ἀλλ' οὐ διὰ τὸ λαβεῖν ἕτερα ἢ ἐναντία συνελογίσαντο ὡς ἐκεῖνοι ᾤοντο, ἀλλὰ διὰ τὸ ἐμπίπτειν εἰς τοὺς προειρημένους ἅπαντας τρόπους ἐξ ὧν εἴπομεν τὸν μέσον ὅρον καὶ τὰς προτάσεις εὑρίσκεσθαι. οἷον, εἰ τὸ β΄ καὶ τὸ ζ΄ λαμβάνουσιν ἐναντία ἢ μὴ ἐνδέχεται τῷ αὐτῷ ὑπάρχειν. ἤγουν ἢ ἕτερα λαμβάνουσι τὸ β΄ καὶ τὸ ζ΄, ἔσται μὲν ὁ συλλογισμὸς τούτων ληφθέντων. ἤγουν ἐναντίων ἢ ἑτέρων ληφθέντων. ἀλλ' οὐκ ἐξ αὐτῶν. τουτέστιν ἀλλ' οὐ διὰ τὸ λαβεῖν ἐναντίον ἢ ἕτερα, τὸν συλλογισμὸν ἐποίησαν, ἀλλὰ διὰ τὸν προειρημένον τρόπον. ἤγουν ἀλλὰ διὰ τὴν παραδοθεῖσαν μέθοδον παρ' ἐμοῦ τὴν ἐφευρετικὴν τοῦ μέσου καὶ τῶν προτάσεων. οἱ γὰρ λαμβάνοντες τὰ β΄ ζ΄ καὶ συλλογιζόμενοι, τὸ β΄ ταυτίζουσι τινὶ τῶν θ΄. καὶ ἔστω τὸ μέλαν καὶ τοῦ β΄ καὶ τοῦ θ΄. καὶ ὡς μὲν ἑπόμενον τῷ α΄, κατηγορηθήσεται κατὰ παντὸς τοῦ α΄ ἤγουν τοῦ αἰθίοπος. ὡς δὲ καὶ τοῦ θ΄ εὑρισκόμενον, ἀποφάσκεται τοῦ ε΄. καὶ ἔσται τὸ μέλαν οὐδενὶ τῷ ε΄. ἀντὶ δὲ τοῦ εἰπεῖν ὅτι οὐδενὶ τῷ ε΄. εἶπεν οὐδενὶ τὸ ζ΄. ἤγουν τὸ λευκόν. ἑπόμενον ἐστὶ τῷ ε΄ ἤγουν τῷ κύκνῳ. ἀποφάσκεται δὲ τὸ μέλαν τοῦ λευκοῦ, ἀπαγορευθήσεται λοιπὸν τὸ μέλαν καὶ ἀπὸ τοῦ ε΄ τοῦ περιεχομένου τῷ ζ΄. εἰ δέ τις ταυτίσει τὸ β΄ τῷ δ΄, πρῶτον μὲν ὡς μὲν ἑπόμενον κατὰ παντὸς κατηγορηθήσεται τὸ β΄ τοῦ α΄. ὡς δὲ ταυτὸν τῷ δ΄ ἔσται τὸ β΄ οὐδενὶ τῷ δ΄. καὶ ἐμπίπτομεν εἰς ἀντίφασιν, ἄλλως τε κατὰ μόνου τοῦ α΄ κατηγορηθήσεται. κατὰ δὲ τοῦ ε΄, ποίαν κοινωνίαν ἔχει τὸ β΄ ἢ τὸ δ΄ κατηγορηθῆναι. Πάλιν εἰ τὸ β΄ καὶ τὸ η΄ μὴ ἐγχωρεῖ τῷ αὐτῷ παρεῖναι. ἤγουν ἢ ληφθῶσιν ὡς ἐναντία. τὸ μὲν β΄ λευκόν. τὸ δὲ μέλαν, συμπερανεῖς ὅτι τὸ α΄ ἤγουν ὁ κύκνος. οὐ παντὶ τῷ ε΄. ἤγουν οὐ παντὶ χρώματι. τὸ γὰρ β΄ ταυτιζόμενον τῷ θ΄ κατὰ τὸ λευκόν, ὡς μὲν ἑπόμενον τῷ α΄ κατηγορηθήσεται κατὰ παντὸς τοῦ α΄. ὡς δὲ ταυτὸν τῷ θ΄, ἔσται τὸ β΄ οὐδενὶ τῷ ε΄. ἀλλ' οὕτως τὸ α΄ οὐδενὶ τῷ ε΄ συναχθήσεται. ἀλλ' αὐτὸ οὐ παντί. καὶ λοιπὸν τὸ β΄ ἔσται οὐδενὶ τῷ η΄. τῷ ὑποκειμένῳ τῷ ε΄. καὶ συμπερανεῖς ὅτι ὁ κύκνος, οὐδενὶ μέλανι. τὸ δὲ μέλαν τινί ἐστι τῷ ε΄. ἤγουν χρώματι. μερικώτερον τὸ η΄ τοῦ ε΄ ὡς ὑποκείμενον. καὶ συνάξεις τὸ α΄ οὐ παντὶ τῷ ε΄. ὥστε ἀνάγκη τὸ β΄ ταυτίζεσθαι τινὶ τῶν θ΄. τὸ γὰρ μὴ ἐνδέχεσθαι τὸ β΄ καὶ τὸ η΄ τῷ αὐτῷ ὑπάρχειν. ἤγουν τὸ λαβεῖν ἐκείνους τὰ β΄ η΄ ἐναντία. καὶ συν-

νάξαι ἐκ τούτων τὸ οὐ παντί, οὐδὲν διαφέρει τοῦ λαμβάνειν τὸ β' ταυτὸν τῷ θ'. καὶ κατηγορεῖν μὲν τὸ β' κατὰ παντὸς τοῦ α'. τὸ δὲ β', ὡς ταυτὸν τῷ θ', ἀποφάσκειν τοῦ η'. τοῦ μερικωτέρου ὄντος τοῦ ε', ὡς ὑποκειμένου. καὶ ἐντεῦθεν συναχθήσεται τὸ α' οὐ παντὶ τῷ ε'. εἰ γὰρ τὸ β' ταυτισθὲν τῷ θ' ἐρεῖς οὐδενὶ ὑπάρχει τῷ ε'. ἀλλ' οὐχὶ τῷ η'. συνάξεις συμπέρασμα ὅτι τὸ α' οὐδενὶ τῷ ε'. ἀλλ' οὐχὶ τὸ οὐ παντί. πάντα γὰρ εἴληπται τὰ μὴ ἐνδεχόμενα τῷ ε' ὑπάρχειν. φανερὸν μὲν οὖν ὅτι ἐξ αὐτῶν μὲν τούτων τῶν ἐπιβλέψεων. ἤγουν ἀπὸ τοῦ λαμβάνειν ἕτερα ἢ ἐναντία, οὐδεὶς γίνεται συλλογισμός. διὰ τὸ ἀσυναρτήτους συμβαίνειν εἶναι τὰς προτάσεις. ἐὰν δὲ τὸ β' καὶ τὸ ζ' ἐναντία ληφθῶσι, ταυτισθῇ δὲ τὸ β' τινὶ τῶν θ', καὶ τὸν συλλογισμὸν ἀνάγκη γίνεσθαι διὰ τούτων. ἤγουν ἀπὸ τοῦ ταυτισθῆναι τὸ β' θ'. ἀλλ' οὐκ ἐκ τοῦ λαβεῖν τὰ ἐναντία. οἱ δὲ ἐπισκοποῦντες καὶ ἀποβλέποντες εἰς τὰ ἐναντία καὶ τὰ ἕτερα συλλογιζόμενοι τὸ οὐδενὶ ἢ τὸ οὐ παντὶ ἢ ἕτερόν τι τῶν προβλημάτων, οἴονται εὑρεῖν ὁδὸν καὶ μέθοδον ἐφευρετικὴν τῶν προτάσεων, ἑτέραν τῆς ἀναγκαίας. ἤγουν τῆς παρ' ἡμῶν παραδοθείσης. διὰ τὸ ἀγνοεῖν ὅτι ἀπὸ τοῦ ταυτισθῆναι τὰ β' καὶ τὰ θ', συλλογίζονται. ἀλλ' οὐχὶ ἀπὸ τοῦ λαβεῖν ἐναντία ἢ ἕτερα. Δείξας ὅτι οἱ δεικτικοὶ τουτέστιν οἱ κατηγορικοὶ συλλογισμοὶ οἱ καὶ ἐπ' εὐθείας λεγόμενοι, γίνονται ἐν τῷ ἐκλέγεσθαι τὸν μέσον ἀφ' ἧς εἴπομεν ἐπισκέψεως τῶν καταγραφέντων, δείκνυσιν ὅτι καὶ οἱ διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς συλλογισμοί, διὰ τῆς αὐτῆς ἐπισκέψεως τῶν καταγραφέντων ἑπομένων καὶ τῶν ἀλλοτρίων καὶ τῶν λοιπῶν γίνονται. ἐν γὰρ ἀμφοῖν τοῖς τε δεικτικοῖς συλλογισμοῖς φημι. καὶ τῆς διὰ τοῦ ἀδυνάτου ἀπαγωγῆς, εἰς τὰ αὐτὰ ἐπιβλεπτέον. εἴτε τὸ παντὶ δεῖ κατασκευασθῆναι, εἴτε τὸ οὐδενί. εἴτ' ἄλλό τι τῶν προβλημάτων. ὃ γὰρ δεικτικῶς δείκνυται, τοῦτο καὶ διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς δειχθήσεται. διά τε τῶν αὐτῶν ὅρων καὶ τῶν αὐτῶν προτάσεων καὶ τοῦ αὐτοῦ μέσου. καὶ ὃ πάλιν διὰ τοῦ ἀδυνάτου δείκνυται, τοῦτο καὶ δεικτικῶς διὰ τῶν αὐτῶν ὅρων δειχθήσεται. οἷον, εἰ δεικτικῶς ἐδείχθη ὅτι τὸ α' οὐδενὶ τῷ ε'. ἤγουν τὸ ζῶον οὐδενὶ λίθῳ. ληφθέντος μέσου ὅρου τοῦ β' ἤγουν τοῦ αἰσθητικοῦ ἐν δευτέρῳ σχήματι, τοῦτο τὸ οὐδενὶ δειχθήσεται ἐν πρώτῳ σχήματι, καὶ διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς. εἰ γὰρ ψεύδεται τὸ ζῶον οὐδενὶ λίθῳ, κείσθω ὅτι ὑπάρχει τινὶ λίθῳ. καὶ ἐπεὶ τὸ β' ἤγουν τὸ αἰσθητικὸν παντὶ τῷ α' τῷ ζώῳ ὑπάρχει. τὸ δὲ ζῶον τινὶ τῷ ε'. κατὰ τὸν ἀντιπίπτοντα. ἤγουν τῷ λίθῳ, καὶ τὸ β' τὸ αἰσθητικὸν ὑπάρξει τινὶ τῷ ε' ἤγουν τῷ λίθῳ. ἀλλὰ τὸ β' οὐδενὶ ὑπῆρχε τῷ ε'. ἤγουν τὸ αἰσθητικὸν οὐδενὶ λίθῳ ὑπέκειτο. καὶ ἐπεὶ ἀδύνατόν τι συμβαίνει τό, τὸ β' εἶναι καὶ οὐδενὶ τῷ ε' καὶ τινὶ τῷ ε'. τὸ δὲ ἀδύνατον συνήχθη ἐκ τοῦ ὑποθεῖναι τὸ α' ὑπάρχειν τινὶ τῷ ε'. ψευδὲς ἄρα τὸ τινὶ τῷ ε' τὸ α' ὑπάρχειν. ἀληθὲς δὲ τὸ οὐδενί. Πάλιν ἐδείχθη κατηγορικῶς διὰ τοῦ γ' σχήματος. ὅτι τὸ α' τὸ δίπουν ὑπάρχει τινὶ τῷ ε'. ἤγουν τινὶ ζώῳ διὰ μέσου τοῦ η'. ἤγουν τοῦ ἀνθρώπου, τοῦτο δειχθήσεται. καὶ διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς. εἰ γὰρ ψεύδεται τὸ τινί, ἔστω τὸ α' τὸ δίπουν, μηδενὶ τῷ ε'. ἤγουν ζώῳ. τὸ δὲ ε' τὸ ζῶον παντὶ τῷ η'. ἤγουν τῷ ἀνθρώπῳ ἐν πρώτῳ σχήματι. καὶ τὸ α' ἄρα τὸ δίπουν, μηδενὶ τῷ ε'. ἤγουν ζώῳ. τὸ δὲ ε' τὸ ζῶον παντὶ τῷ η'. ἤγουν τῷ ἀνθρώπῳ ἐν πρώτῳ σχήματι. καὶ τὸ α' ἄρα τὸ δίπουν, οὐδενὶ τῷ η' ὑπάρξει τῷ ἀνθρώπῳ δηλονότι. ἀλλὰ τὸ δίπουν ὑπῆρχε. ἤγουν τὸ α' παντὶ τῷ η'. ἤγουν τῷ ἀνθρώπῳ. καὶ ἐπεὶ ἄτοπόν τι συνάγεται τὸ τὸ α' εἶναι τῷ η'. καὶ παντὶ καὶ οὐδενί. ἐκ τοῦ ὑποθεῖναι τὸ α' οὐδενὶ τῷ ε', ἀληθὲς ἄρα τὸ τινί. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων προβλημάτων τοῦ τε παντὶ καὶ τοῦ οὐ παντί. εἰ γὰρ τὸ α' δείκνυται παντὶ τῷ ε' διὰ μέσου τοῦ γ' ζ', τὸ αὐτὸ τοῦτο δειχθήσεται ἐν τρίτῳ σχήματι, καὶ διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς. καὶ εἰ τὸ οὐ παντὶ συνήχθη ἐν τρίτῳ σχήματι, διὰ μέσου τοῦ δ' η', τὸ αὐτὸ τοῦτο δειχθήσεται ἐν πρώτῳ σχήματι, καὶ διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς. ἀεὶ γὰρ ἐν ἅπασι προβλήμασιν, ἔσται ἡ διὰ τοῦ ἀδυνάτου δεῖξις, ἐν τῷ ἀποβλέπειν τὸν συλλογιζόμενον, εἰς τὰ ἑπόμενα. καὶ εἰς τὰ οἷς ἕπεται καὶ τὰ ἕτερα τὰ καταγραφέντα. καὶ ἁπλῶς τὸν βουλόμενον συλλογίσασθαι καθέκαστον πρόβλημα. εἴτε τὸ παντί, εἴτε τὸ τινί, εἴτε τὸ οὐδενὶ δεικτικῶς. εἴτε καὶ διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς, δεῖ ἀποβλέπειν εἰς τὴν αὐτὴν σκέψιν τῶν καταγραφέντων. καὶ γὰρ ἀμφότεραι αἱ ἀποδείξεις αἵ τε διὰ δεικτικοῦ συλλογισμοῦ καὶ αἱ διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς γινόμεναι, ἐκ τῶν αὐτῶν ὅρων ἀποτελοῦνται. οἷον, εἰ δείκνυται διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον. ὅτι τὸ α' τὸ ζῶον, οὐδενὶ ὑπάρχει τῷ ε' τῷ λίθῳ, διὰ τὸ συμβαίνειν ἐν τῇ εἰς ἀδύνατον δείξει, ὅτι τὸ β' τὸ αἰσθητικόν, ὑπάρχει τινὶ τῷ ε' τῷ λίθῳ. ὅπερ ἀδύνατόν ἐστι. δέδεικται δὲ τοῦτο ἐν πρώτῳ σχήματι διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς, δείξας τὸ αὐτὸ τοῦτο ὅτι τὸ α' οὐδενὶ τῷ ε'. καὶ διὰ τοῦ δευτέρου σχήματος δεικτικῶς εἰ λάβῃς τὸ β' τὸ αἰσθητικὸν μηδενὶ τῷ ε' ἤγουν τῷ λίθῳ. τῷ δὲ α' τῷ ζώῳ, παντί. φανερὸν γὰρ ὅτι καὶ τὸ α' τὸ ζῶον, οὐδενὶ τῷ ε' ὑπάρξει τῷ λίθῳ. καὶ ἀντιστρέφει. εἰ δεικτικῶς συνελογίσθη ἐν δευτέρῳ σχήματι. τὸ α' τὸ ζῶον μηδενὶ ὑπάρχειν τῷ ε' τῷ λίθῳ. τοῦτο δείξεις καὶ διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον ἐν πρώτῳ σχήματι. Ὁμοίως δὲ γίνεται καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων προβλημάτων. ἤγουν τοῦ παντὶ καὶ τοῦ οὐ παντί. ἐν ἅπασι γὰρ τοῖς δι' ἀδυνάτου συλλογισμοῖς, ἀνάγκη λαβεῖν κοινόν τινα ὅρον, τὸ β'. ἕτερον ὄντα τῶν ὅρων τῶν ὑποκειμένων ἐν τῷ προβλήματι. ἤγουν τοῦ α' καὶ τοῦ ε'. κοινὸν δὲ ὅρον λέγει τὸ β', οὐχ ὡς μέσον. ἀλλ' ὡς λαμβανόμενον καὶ ἐπὶ τῶν δεικτικῶν συλλογισμῶν, καὶ ἐπὶ τῶν δι' ἀδυνάτου. πρὸς ὅντινα τὸν ὅρον τὸν κοινὸν ἤγουν τὸ β', ἔσται ἐν τῷ

εἰς ἀδύνατον ἀδύνατον ἀπαγωγῇ ὁ συλλογισμὸς τοῦ ψεύδους. συνάγεται γὰρ ὅτι τὸ β΄ τὸ αἰσθητὸν, τινὶ ὑπάρχει τῷ ε΄ τῷ λίθῳ. τοῦτο δὲ ψεῦδος. ἀντιστραφείσης δὲ καὶ μεταληφθείσης ταύτης τῆς προτάσεως τῆς ψευδοῦς. τῆς λεγούσης τὸ β΄. τὸ αἰσθητικὸν τινὶ τῷ ε΄ ὑπάρχει ἤγουν τῷ λίθῳ, εἰς τὸ ὅτι τὸ β΄ οὐδενὶ ὑπάρχει τῷ ε΄, ὅπερ ἐστὶν ἀληθὲς, τῆς ἑτέρας προτάσεως τῆς λεγούσης ὅτι τὸ β΄ τὸ αἰσθητικὸν ὑπάρχει παντὶ τῷ α΄ τῷ ζώῳ. μενούσης τῆς αὐτῆς ὡς ἀληθῆ, δεικτικὸς ἔσται ὁ συλλογισμὸς διὰ τῶν αὐτῶν ὅρων. κατὰ τοῦτο γὰρ διαφέρει ὁ δεικτικὸς τοῦ ἀδυνάτου συλλογισμοῦ, ὅτι ἐν μὲν τῷ δεικτικῷ, καὶ ἀμφότεραι αἱ προτάσεις εἰσὶν ἀληθεῖς. ἐν δὲ τῷ εἰς ἀδύνατον συλλογισμῷ, ψευδῶς μὲν ἔχει ἡ μία πρότασις. ἡ δὲ ἑτέρα ἀληθῶς. φανερὰ δὲ ἔσται ἡ διαφορὰ τούτων, τῶν συλλογισμῶν, διὰ τῶν ἑπομένων. ἤγουν διὰ τῶν μελλόντων ἐφεξῆς καὶ ἔμπροσθεν ῥηθῆναι. ὅτε καὶ περὶ τοῦ ἀδυνάτου τελεώτερον μέλλομεν διδάξαι. νῦν δὲ τοῦτο ἐδείξαμεν ὅτι ὁ δεικτικὸς συλλογισμὸς καὶ ὁ τοῦτον συλλογιζόμενος. ἢ τὸ οὐδενὶ ἢ τὸ παντί. ἢ ἄλλο τι, εἰς τὰ αὐτὰ ὀφείλει ἀποβλέπειν τῆς καταγραφῆς. κἂν διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς πειρᾶται δεῖξαι τὸ παντὶ ἢ τὸ οὐδενὶ, ἢ ἄλλο τι τῶν προβλημάτων. δείξας τοὺς εἰς ἀδύνατον ἀπάγοντας συλλογισμοὺς, διὰ τῆς παραδοθείσης μεθόδου τὸν μέσον ὅρον καὶ τὰς προτάσεις εὑρίσκειν, δείκνυσι νῦν καὶ τοὺς κατὰ μετάληψιν ὑποθετικοὺς συλλογισμούς. ἤγουν τοὺς κατὰ πρόσληψιν καὶ τοὺς κατὰ ποιότητα, διὰ τῆς αὐτῆς μεθόδου γινομένους. καὶ κατὰ πρόσληψιν λέγονται, οἱ τὸ ἀλλὰ μὴν ἔχοντες. οἷον εἰ τὸ προσιὸν ἄνθρωπός ἐστι, καὶ ζῶόν ἐστιν. ἀλλὰ μὴν ἄνθρωπός ἐστι, καὶ ζῶον ἄρα ἐστίν. εἰ γοῦν τὸ πρὸς κατάληψιν τὸ ἀλλὰ μὴν ἄνθρωπός ἐστι, δεικνύεται ὡς ἔμαθες δι᾽ ἑνὸς τῶν κατηγορικῶν συλλογισμῶν. οἱ δὲ κατηγορικοὶ συλλογισμοὶ, διὰ τῆς μεθόδου ταύτης γίνεται, καὶ οἱ κατὰ πρόσληψιν ἄρα ὑποθετικοὶ συλλογισμοὶ, διὰ τῆς μεθόδου ταύτης γίνονται. οἱ δὲ κατὰ ποιότητα ὑποθετικοὶ συλλογισμοὶ, εἰσὶν οὗτοι οἱ ἀπὸ τοῦ μᾶλλον οἷον καὶ ἀνασκευαστικοί εἰσιν. οἷον, εἰ ἡ ὑγεία μᾶλλον δοκοῦσα ἀγαθὸν παρ᾽ ὃ ὁ πλοῦτος οὐκ ἔστιν ἀγαθὸν, οὐδὲ ὁ πλοῦτος ἄρα. οἱ ἐκ τοῦ ἧττον σκευαστικοί εἰσιν. εἰ ἡ ὑγεία ἧττον δοκοῦσα ἀγαθὸν παρ᾽ ὃ ἡ ἀρετὴ ἀγαθόν ἐστι, καὶ ἡ ἀρετὴ ἄρα. οἱ ἐκ τοῦ ὁμοίου. οἷον καὶ κατασκευαστικοὶ καὶ ἀνασκευαστικοί εἰσιν. οἷον εἰ ἡ ἰσχὺς καὶ τὸ κάλλος ἐπίσης ἀρεταὶ σώματός εἰσιν. ἔστι δὲ ἡ ἰσχὺς καὶ τὸ κάλλος ἄρα ἀγαθόν. ἢ τοὐναντίον. ἐὰν ἄμφω ἐπίσης ἀρεταὶ τοῦ σώματος, οὐκ ἔστιν ἡ ἰσχὺς ἀγαθὸν οὐδὲ τὸ κάλλος ἄρα. ἐν τοῖς ὑποκειμένοις ἐν τοῖς ἐξ ἀρχῆς. Ὑποκείμενα ἐξ ἀρχῆς λέγει τὸ συνημμένον. συνημμένον δὲ λέγεται, διὰ τὸ συνάπτεσθαι τὸν ἡγούμενον τῷ ἑπομένῳ. οἷον εἰ τὸ προσιὸν ἄνθρωπός ἐστι, καὶ ζῶόν ἐστι. τοῦτό ἐστι τὸ συνημμένον. οὐ τούτου γοῦν γίνεται ἡ σκέψις τοῦ κατηγορικοῦ συλλογισμοῦ. ἀλλὰ τοῦ μεταλαμβανομένου. ἤγουν τῆς προσλήψεως. ὁ δὲ τρόπος ὁ αὐτὸς τῆς ἐπισκέψεως. ἡ γὰρ ἡ πρόσληψις διὰ τοῦ κατηγορικοῦ συλλογισμοῦ δείκνυται, τὰ αὐτὰ μέλλεις ἐπισκέπτεσθαι καὶ ταυτίζειν ἀπὸ τῆς καταγραφῆς, ὅσα ἐταύτιζες. καὶ ἐπὶ τοῦ κατηγορικοῦ συλλογισμοῦ. Δεῖ δὲ διελεῖν ποσαχῶς οἱ ὑποθετικοὶ συλλογισμοί. διαιροῦνται γὰρ οἱ ὑποθετικοὶ συλλογισμοὶ, εἰς τὰ κατὰ πρόσληψιν καὶ εἰς τοὺς δι᾽ ὅλου ὑποθετικούς. οἵ τινες οἱ δι᾽ ὅλου ὑποθετικοὶ συλλογισμοὶ οὐδὲ κυρίως λέγονται συλλογισμοί. οὐδὲ διὰ τοῦ κατηγορικοῦ συλλογισμοῦ δείκνυνται. διὰ τὸ ἀκολουθεῖν τὰς προτάσεις τῷ συμπεράσματι. καὶ τὸ συμπέρασμα ταῖς προτάσεσι. λέγουσι γάρ. εἰ ὁ θεὸς ἀγαθὸς ἀγαθὰ ποιεῖ. εἰ ἀγαθὰ ποιεῖ, ἀΐδια ποιεῖ. εἰ ὁ θεὸς ἀγαθὸς ἀΐδια ποιεῖ. καὶ διὰ τὸ καὶ τὸ συμπέρασμα καὶ τὰς προτάσεις ὑποθετικῶς λαμβάνεσθαι, διὰ τοῦτο οὐδὲ συλλογισμοὶ λέγονται. οὐδὲ χρήσιμός ἐστι πρὸς αὐτοὺς ἡ παροῦσα μέθοδος τῆς καταγραφῆς. Ἕκαστον μὲν οὖν τῶν προβλημάτων. ἤγουν τὸ παντί. τὸ οὐδενὶ καὶ τὰ λοιπὰ, οὕτω δείκνυνται ἐν τῷ ἀποβλέπειν εἰς ἃ εἴπομεν. δεῖν ἀποβλέπειν ἐν τῇ καταγραφῇ. τινὰ δὲ τούτων τῶν προβλημάτων οἷον, τὰ καθόλου τὸ παντὶ καὶ τὸ οὐδενί· συλλογίσασθαι ἔστιν ἐκ τοῦ ἀποβλέπειν εἰς ἃ ἀπεβλέπομεν συλλογιζόμενοι τὰ κατὰ μέρος. ἤγουν τὸ τινί. ἢ τὸ οὐ παντί. εἰ γὰρ διὰ τῶν γ΄ ἢ ἐδείκνυτο τὸ τινί. δι᾽ αὐτῶν τούτων δειχθήσεται καὶ τὸ παντί. εἴγε ἐν τοῖς γ΄ ἢ εὑρεθῇ ἴδιόν τι καταγεγραμμένον. οἷον, τὸ γελαστικόν. ἢ τὸ ὀρθοπεριπατητικόν. μόνον γὰρ εἰ ληφθῇ τοῖς ἢ τὸ ε΄ ὑπάρχειν, συνάξεις ὅτι τὸ α΄ παντὶ τῷ ε΄. ἤγουν ὅτι τὸ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ. λαβὼν τὸ γ΄. ἢ γελαστικόν. πάλιν διὰ τῶν δ΄ ἢ συνῆγες τὸ οὐ παντί, διὰ τῶν αὐτῶν συνάξεις ἴδιόν τι καθ᾽ οὗ κατηγορεῖται μόνον τῷ ε΄. ἤγουν ὁ ἄνθρωπος. λάβε τὸ α΄ λίθον. τὸ δὴ γελαστικὸν καὶ τὸ ε΄ ἄνθρωπον. γυμνάσας τὸν λόγον ἐπὶ προβλημάτων ὑπαρχόντων. οἷον, ἐπὶ τοῦ παντὶ ὑπαρχόντως. καὶ τοῦ οὐδενὶ καὶ τῶν λοιπῶν, γυμνάζει τὸν λόγον καὶ ἐπὶ τῶν ἀναγκαίων προβλημάτων. καὶ ἐπὶ τῶν ἐνδεχομένων καὶ φησίν. ὅτι εἰς ἃ ἀπεβλέπομεν τῆς καταγραφῆς. καὶ συνήγαμεν τὸ παντὶ ὑπαρχόντως ἢ τὸ οὐδενὶ εἰς τὰ αὐτὰ μέλλομεν ἀποβλέπειν, καὶ εἰ τὸ παντὶ ἐξ ἀνάγκης ἢ ἐνδεχομένως. ἢ τὸ οὐδενὶ συλλογίσασθαι μέλλομεν. εἰς γὰρ τὴν αὐτὴν τάξιν τῶν καταγραφέντων μέλλομεν ἀποβλέπειν εἴτε τὸ παντὶ συνάγομεν, εἴτε τὸ οὐδενί. τὸ δὲ φανερὸν ὅτι καὶ οὕτως ἐπιβλεπτέον, οὕτω νοητέον. ὅτι συνάγων τὸ παντὶ, μὴ μόνον ἀποβλέπεις εἰς τὰ γ΄ ζ΄, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ γ΄ η΄. καὶ συνάγων τὸ οὐδενὶ μὴ μόνον ἀποβλέπῃς εἰς τὰ β΄ θ΄, ἢ εἰς τὰ δ΄ ζ΄, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ δ΄ η΄. ἔστι γὰρ συλλογίσασθαι τὸ παντὶ καὶ τὸ οὐδενὶ, δι᾽ ὧν συνάγομεν τὸ τινὶ, ἢ τὸ οὐ παντί. ἐπεὶ δὲ τὸ ἐνδεχόμενον σημαίνει καὶ τὸ ὑπάρχον καὶ τὸ ἀνάγκη καὶ τὸ κυρίως ἐνδεχόμενον, διὰ τοῦτο εἶπε τὸ ληπτέον δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἐνδεχο-

μένων τὰ κυρίως ἐνδεχόμενα· τὰ μὴ ὑπάρχοντα μὲν, δυνατὸν δὲ γενέσθαι. γίνεται γὰρ καὶ διὰ τούτων τῶν κυρίως ἐνδεχομένων συλλογισμός· καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων κατηγοριῶν ἤγουν τρόπων. τοῦ τε καλῶς καὶ τοῦ δυνατῶς· καὶ τοῦ ἐπαινετῶς ὁμοίως ἔχει· ἤγουν εἰς τὰ αὐτὰ ὀφείλει ἀποβλέπειν τῆς καταγραφῆς καὶ ἐπὶ τούτων. ἀλλ' ὅ με διέλαθε. γέγραπται ὅτι τὰ καθόλου διὰ τῆς κατὰ μέρος ἐπιβλέψεως, συλλογίζονται ἐξ ὑποθέσεως. τὸ δὲ ἐξ ὑποθέσεως, οὐ δηλοῖ τὸ ὑποθετικῶς, ἀλλὰ τὸ καθ' ὑπόθεσιν· ἤγουν εἰ καθ' ὑπόθεσιν ἐν τοῖς ἡ καταγέγραπται ἴδιον· ἢ τινὶ μόνον τὸ ε ὑπάρχει. ἐν γὰρ τῇ καταγραφῇ, καὶ τὰ ἴδια καταγράφομεν καὶ τοὺς ὁρισμούς· καὶ οἷς ἕπεται ἕκαστον· ἤγουν ὅ τε κατηγορούμενος καὶ ὁ ὑποκείμενος. ἡ μὲν οὖν ὁδὸς καὶ ἡ μέθοδος ἡ ἐφευρετικὴ ἡ τοῦ μέσου, ἐπὶ πάντων ἐστὶν ἡ αὐτή. καὶ διὰ τοῦ εἰπεῖν περὶ φιλοσοφίαν, ἐδήλωσεν τὰ φυσικὰ προβλήματα· τὰ ἠθικά· καὶ τὰ θεολογικά. διὰ δὲ τοῦ εἰπεῖν τέχνην ὁποιανοῦν, ἐδήλωσεν τὰ ῥητορικὰ καὶ τὰ ἰατρικὰ προβλήματα. διὰ δὲ τοῦ εἰπεῖν μάθημα, ἐδήλωσε τὰ μαθηματικὰ προβλήματα· ἤγουν τὰ γεωμετρικά· τὰ ἀριθμητικά· τὰ μουσικά. δεῖ γὰρ περὶ ἑκάτερον πρόβλημα, ἐκ τοῦ καταγράφειν καὶ τὰ ὑπάρχοντα· καὶ οἷς ὑπάρχει ὅ τε κατηγορούμενος καὶ ὁ ὑποκείμενος. καὶ ταῦτα τὰ προβλήματα συλλογίσασθαι διὰ τριῶν ὅρων. ἀνασκευάζοντα μὲν ὡδὶ συλλογίζεσθαι· ἤγουν ἐν τῷ ἀποβλέπειν εἰς τὰ δ ζ· ἢ εἰς τὰ β θ. κατασκευάζονται δὲ ὡδί. ἤγουν ἐν τῷ ἀποβλέπειν εἰς τὰ γ ζ. καὶ κατὰ ἀλήθειαν μέν· ἤγουν εἰ ἀληθὲς καὶ ἀποδεικτικόν ἐστι τὸ πρόβλημα, λάμβανε καὶ προτάσεις ἀληθεῖς ἀπὸ τῆς κατηγορικῆς. εἰ δὲ διαλεκτικός ἐστιν ὁ συλλογισμός, λάμβανε τὰ κατὰ δόξαν· ἤγουν τὰς ἐνδόξους προτάσεις. αἱ δὲ ἀρχαὶ καὶ αἱ προτάσεις τῶν συλλογισμῶν ὃν τρόπον ἔχειν ὀφείλουσιν, εἴπομεν· ἤγουν ἡ μείζων πρότασις ὀφείλει περιέχειν τὴν ἐλάττονα· καὶ πῶς δεῖ θηρεύειν καὶ εὑρίσκειν αὐτὰς τὰς προτάσεις ἀπὸ τῆς καταγραφῆς. ὅπως μὴ ἐπιβλέπωμεν εἰς ἅπαντα τὰ λεγόμενα· ἤγουν τὰ καταγραφόμενα. ἀλλ' εἰς ἐλάττω καὶ ὡρισμένα. οὐδὲ εἰς τὴν αὐτὴν μέλλεις ἀποβλέπειν ἔν τε τῷ κατασκευάζειν καὶ ἀνασκευάζειν. ἀλλὰ κατασκευάζων μὲν τὸ παντί, ἀπόβλεπε εἰς τὰ γ ζ· δεικνύων δὲ τὸ τινί, λάμβανε τὰ γ η· καὶ ἀνασκευάζων μὲν ἀπὸ πάντων· ἤγουν δεικνύων τὸ οὐδενί, ταύτιζε τὰ δ η· τὸ δὲ ἢ τινῶν δηλοῖ, ὅτι δεικνύων τὸ οὐ παντί, ταύτιζε τὰ δ η.

Ἐπὶ ἑκάστου δὲ τῶν ὄντων καὶ τῶν προτεθέντων. οἷον εἰ πρόκειται ὅτι ἡ ἐπιστήμη ἀγαθόν, κατάγραφε ἰδίᾳ τὰ ἑπόμενα τῷ ἀγαθῷ· καὶ ἰδίᾳ τὰ ἑπόμενα τῇ ἐπιστήμῃ· καὶ τὰ ἀλλότρια ἀμφοτέρων καὶ τὰ οἷς ἕπονται. καθ' ἑκάστην δὲ ζήτησιν καὶ καθ' ἕκαστον πρόβλημα, αἱ πλείους τῶν προτάσεων εἰσὶν ἴδιαι. ἄλλαις γὰρ προτάσεσι χρώμεθα ἐν τῷ φυσικῷ προβλήματι. καὶ ἄλλαις ἐν τῷ γεωμετρικῷ. εἶπε δὲ τό, αἱ πλεῖσται, διότι εἰσὶ προτάσεις τινὲς κοιναὶ ἐφαρμόζουσαι παντὶ προβλήματι. ἃς δὴ καὶ καταγραπτέον· οἷον, τὸ ἐπὶ παντὸς ἡ κατάφασις ἢ ἡ ἀπόφασις καὶ τὴν τῷ αὐτῷ ἴσα καὶ ἀλλήλοις ἴσα εἰσί· καὶ ἂν ἀπὸ τῶν ἴσων ἴσα ἀφέλῃς, τὰ καταλειπόμενα ἴσα εἰσί.

Τὰς μὲν οὖν ἀρχὰς τὰς περὶ ἕκαστον πρόβλημα παραδίδωσιν ἡ ἐμπειρία· ἐμπειρία δέ ἐστιν, ἡ διὰ τῆς αἰσθήσεως ἐνέργεια· καὶ ὅταν πολλὰς ἐμπειρίας συνάξωμεν καὶ ἴδωμεν τὸ αὐτὸ ὡσαύτως πλειστάκις γινόμενον, συνάγομεν τὸ καθόλου. ἐκ γὰρ τοῦ τὴν ὅρασιν ἡμῶν ἀεὶ διακρίνεσθαι ἐν τῷ ὁρᾶν τὸ λευκόν, συγκρίνεσθαι δὲ ὁρῶσα τὸ μέλαν, ἐπισυνάγομεν καθόλου· ὅτι πᾶν λευκόν, χρῶμα διακριτικὸν ὄψεως. καὶ πᾶν μέλαν, συγκριτικόν. καὶ ὁ ἀστρονόμος ἀπὸ ἐμπειρίας συνάγει τὰς προτάσεις τὰς οἰκείας.

Φαινόμενα λέγει τὰς τῶν ἄστρων ἐπιτηρήσεις. ἰδὼν γὰρ πολλάκις τὸν ἥλιον ἐκλείψαντα ὅταν κατὰ κάθετον γένηται τῆς σελήνης ἔλαβε ὅτι πᾶσα ἔκλειψις τοῦ ἡλίου γίνεται, ὅταν ἡ σελήνη συνοδεύσῃ τῷ ἡλίῳ· καὶ πάλιν ἰδὼν τὴν σελήνην ἐκλείψασαν ἐν τῷ ἐμπεσεῖν εἰς τὸν κῶνον, ἐπισυνήγαγε τὸ καθόλου· ὅτι πᾶσα ἔκλειψις σελήνη γίνεται ἐμπεσούσης εἰς τὸν κῶνον· ὥστε ἡ ἀστρολογικὴ ἐμπειρία ἐφεύρισκε τὰς προτάσεις τῆς ἀστρολογικῆς ἐπιστήμης. καὶ ὁ ἰατρὸς ἰδὼν πολλάκις τὴν ὑγρὰν δίαιταν ξύμφορον τοῖς πυρέττουσι, συνήγαγε τὸ καθόλου. ὅτι πᾶσα ὑγρὰ δίαιτα, ξυμφέρει τοῖς πυρέττουσι. τῶν ἀληθῶς ὑπαρχόντων τοῖς πράγμασιν· ἤγουν τῷ κατηγορουμένῳ καὶ ὑποκειμένῳ. ἀπὸ τοῦ εἰπεῖν οὗ μέν ἐστιν ἀπόδειξις, ἐδήλωσεν ὅτι οὐ πάντα εἰσὶ ἀποδεικτικὰ ἢ συλλογιστικά· οὔτε γὰρ τῶν γενικωτάτων γενῶν ἐστιν ἀπόδειξις, οὔτε τῶν μερικῶν. οὔτε τῶν ὁρισμῶν· ἀλλὰ μόνων τῶν μέσων.

Ὅτι δὴ ἡ διὰ τῶν γενῶν διαίρεσις μικρόν τι μόριόν ἐστι τῆς εἰρημένης μεθόδου, νῦν ἐξυμνεῖ τὴν παρ' αὐτοῦ παραδοθεῖσαν συλλογιστικὴν μέθοδον· ὡς μὴ παρὰ τῶν παλαιῶν γινωσκομένην· αὐτὸς γὰρ ταύτην ἐφεῦρεν. οἱ δὲ παλαιοί, μᾶλλον ἀποσκώπτει τὸν πλάτωνα, μέλλοντες ἀποδεῖξαι, τι ἐχρῶντο τῇ διαιρετικῇ μεθόδῳ καὶ ᾤοντο συλλογίζεσθαι διὰ ταύτης καὶ ἀποδεικνύειν τὸ προκείμενον. οὐδὲν γάρ ἐστι διὰ ταύτης ἀποδεικνύειν εἰ καὶ δώσομεν ταύτην συλλογίζεσθαι, ἀλλ' οὐκ αὐτὴν καθ' αὑτήν· ἀλλὰ βοηθουμένην ὑπὸ τῆς παρ' ἡμῶν παραδεδομένης μεθόδου. ἐν πρώτῳ γὰρ σχήματι συλλογίζοντο οἱ τῇ διαιρετικῇ χρώμενοι πρὸς ἀπόδειξιν.

Λέγει δὲ τὴν διαιρετικὴν μικρόν τι μόριον τῆς εἰρημένης μεθόδου· ἤγουν τῆς ἀποδεικτικῆς· εἰ γὰρ καὶ περὶ ταύτης οὔπω ἐδίδαξεν, ἀλλ' ἐν τοῖς τρισὶ σχήμασιν εἶπε, σκοπὸν ἔχων περὶ ἀποδείξεως διδάξαι· ἧς χάριν καὶ περὶ συλλογισμοῦ ἠναγκάσθη διδάξαι. κατὰ τοῦτο δὲ μικρόν τι συμβάλλεται εἰς τὴν ἀποδεικτικὴν ἡ διαίρεσις· καθὸ οἱ ὁρισμοὶ συνίστανται ἐκ τῆς διαιρετικῆς μεθόδου· ἡ δὲ ἀπόδειξις μέσῳ ὅρῳ χρᾶται τῷ ὁρισμῷ. λέγει δὲ τὴν διαι-

ρετικὴν ἀσθενῆ συλλογισμὸν διότι οὐκ ἀποδείκνυσιν ὃ πρόκειται ἀποδειχθῆναι· ἀλλὰ τοῦτο μὲν λαμβάνει ὡς ὁμολογούμενον· ἀποδείκνυσι δὲ ἕτερον. ὃ γὰρ πρόκειται ἀποδεῖξαι ὅτι ὁ ἄνθρωπος λογικός, λαμβάνει τὸ γένος ἀναποδείκτως καὶ ὡς ὁμολογούμενον· ὅτι ὁ ἄνθρωπος ζῷον· πᾶν ζῷον ἢ λογικὸν ἢ ἄλογον· πᾶς ἄρα ἄνθρωπος λογικὸς ἢ ἄλογος· καὶ τοῦτο μὲν συλλογίζεται καὶ συμπεραίνει· τὸ δ᾽ ὅτι λογικὸς ὁ ἄνθρωπος, λαμβάνει ὡς ὁμολογούμενον, οὕτως· ἀλλὰ μὴν ἄλογος οὐκ ἔστι· λογικὸς ἄρα. καὶ πάλιν μέλλοντες δεῖξαι τὴν διάμετρον ἀσύμμετρον τῇ πλευρᾷ, συλλογίζονται, οὕτως· ἡ διάμετρος καὶ ἡ πλευρὰ, μεγέθη εἰσί. πᾶν δὲ μέγεθος, ἢ σύμμετρόν ἐστι μεγέθει τινὶ ἢ ἀσύμμετρον· ἡ διάμετρος ἄρα τῇ πλευρᾷ ἢ σύμμετρός ἐστιν ἢ ἀσύμμετρος· καὶ τοῦτο μὲν συνελογίσατο· λαμβάνει δὲ ἀσυλλογίστως ὡς ὁμολογούμενον, ὃ προέκειτο μᾶλλον ἀποδειχθῆναι. Ἔτι ἀσθενῆ συλλογισμὸν καλεῖ τὴν διαιρετικὴν ὡς μόνον συλλογιζομένην, τὸ παντί· μὴ δυναμένην δὲ καὶ τὸ οὐδενὶ καὶ τὸ οὐ παντὶ καὶ τὸ τινὶ συλλογίζεσθαι· καὶ ὅτι μόνα τὰ οὐσιωδῶς ὑπάρχοντα τοῖς πράγμασι δείκνυσιν. ὡς τῷ ἀνθρώπῳ τὸ λογικόν. τὸ θνητὸν καὶ τὰ τοιαῦτα· τὰ δὲ κατὰ συμβεβηκὸς ὑπάρχοντα τοῖς πράγμασι καὶ τὰ ἴδια. καὶ ὅτι τόδε τοῦδε γένος ἐστὶν, ἀποδεῖξαι οὐ δύναται· ἀλλ᾽ οὐδὲ τοὺς ὁρισμοὺς ἀποδείκνυσιν. Ὃ μὲν γὰρ δεῖ δεῖξαι ἤγουν ὅτι ὁ ἄνθρωπος λογικὸς, αἰτεῖται ἤγουν λαμβάνει ὡς ὁμολογούμενον· συλλογίζεται δέ τι τῶν ἄνωθεν ἤγουν συνάγει συμπέρασμα τὸ καθολικώτερον τοῦ λογικοῦ· ἤγουν τὸ πᾶς ἄνθρωπος ἢ λογικός ἐστιν ἢ ἄλογος· καὶ πρῶτον μὲν λανθάνει αὐτοὺς τοὺς χρωμένους αὐτῇ τῇ διαιρετικῇ μεθόδῳ, ὅτι τὸ μὲν προκείμενον εἰς ἀπόδειξιν, λαμβάνουσιν ὡς ὁμολογούμενον· ἄλλο δὲ συμπέρασμα συνάγουσι. καὶ ἔπειθον πάντας ὡς δύνανται διὰ τῆς διαιρετικῆς ἀποδεῖξαι τὴν οὐσίαν· εἶτα ἑρμηνεύων τίνα λέγει οὐσίαν, λέγει καὶ τὸ τί ἐστιν ἤγουν τὸν ὁρισμόν· ὁ γὰρ ὁρισμός ἐστιν οὐσία ἑκάστου πράγματος. ἃ δὲ βούλει νόησον τοῦτο καὶ οὕτως· ἔπειθον πάντας ὡς δύνανται ἀποδεικνύειν τὴν οὐσίαν· ἤγουν τὸ γενικώτατον γένος ὅτι ἡ οὐσία γένος ἐστὶ τοῦ ζώου καὶ τὸ τί ἐστιν· ἤγουν πρὸς δὲ καὶ δεικνύειν τοὺς ὁρισμοὺς ὅτι τόδε ἐστὶν ὁ ὁρισμὸς τοῦδε· ὥστε οὔτε ξυνίεσαν καὶ ἐνόουν διαιρούμενοι, ἤγουν χρώμενοι τῇ διαιρετικῇ μεθόδῳ, τί ἐνδέχεται συλλογίσασθαι δι᾽ αὐτῆς· οὐδὲ γὰρ τῶν γενικωτάτων γενῶν ἐστιν ἀπόδειξις· οὐδὲ τῶν ὁρισμῶν· οὔτε μὴν ἐνόουν ὡς οὐκ ἐνδέχεται ἄλλως γενέσθαι συλλογισμὸν, ἀλλ᾽ ἢ οὕτως ὡς ἡμεῖς παραδεδώκαμεν· ἔτι δὲ καὶ ἄτεχνα συλλογίζονται· ἐν γὰρ τοῖς συλλογισμοῖς ὁ μέσος ὅρος ἐλάττων ὀφείλει εἶναι τοῦ α΄ τῶν ἄκρων· ἤγουν τοῦ μείζονος· οἱ δὲ χρώμενοι τῇ διαιρέσει εἰς ἀπόδειξιν, τὸν μέσον ὅρον λαμβάνουσι καθολικώτερον τοῦ μείζονος· ὁ μὲν συλλογισμός ἐστιν· ἤγουν συνελογίσαντο μὲν καὶ συνεπέραναν· ὅτι πᾶν τὸ δ΄ ἤγουν πᾶς ἄνθρωπος ἢ β΄ ἐστὶν ἢ γ΄· τουτέστιν ἢ θνητὸς ἢ ἀθάνατος. καὶ τοῦτο μὲν ἐξ ἀνάγκης συνάγουσι τὸ πάντα ἄνθρωπον εἶναι θνητὸν ζῷον ἢ ἀθάνατον· ὅτι δὲ πᾶς ἄνθρωπος θνητὸς ὃ προέκειτο δεῖξαι καὶ συλλογίσασθαι, οὐκ ἀναγκαῖον· ἤγουν οὐκ ἐξ ἀνάγκης τῆς συλλογιστικῆς μεθόδου συνάγεται ἀλλ᾽ αἰτεῖται· ἤγουν ὡς ὁμολογούμενον λαμβάνεται. καὶ πάλιν λέγει. πᾶς ἄνθρωπος ζῷον θνητόν· πᾶν δὲ ζῷον θνητὸν, ἢ ἄπουν ἢ ὑπόπουν· ὥστε συμπεραίνει ἐξ ἀνάγκης διὰ τῆς συλλογιστικῆς μεθόδου, ὅτι πᾶς ἄνθρωπος ζῷον ὑπόπουν ἢ ἄπουν ἐστίν. ὅτι δὲ πᾶς ἄνθρωπος ὑπόπουν ἐστὶν ὃ ἔδει μᾶλλον δεῖξαι, οὐκ ἀνάγκη ἤγουν οὐ δι᾽ ἀνάγκην τῆς συλλογιστικῆς μεθόδου λαμβάνει· ἀλλὰ λαμβάνει ὡς ὁμολογούμενον· καὶ πάλιν λέγει· πᾶς ἄνθρωπος ζῷον ὑπόπουν. πᾶν δὲ ζῷον ὑπόπουν, ἢ δίπουν ἐστὶν ἢ τετράπουν· εἶτα συμπεραίνει πᾶς ἄνθρωπος ἢ δίπους ἐστὶν ἢ τετράπους· ἀλλὰ μὴν τετράπους οὐκ ἔστιν· δίπους ἄρα· συμβαίνει γοῦν τοῖς διαιρουμένοις τοῦτον τὸν τρόπον· ἤγουν τοῖς συλλογιζομένοις διὰ τῆς διαιρέσεως, τὸ μὲν καθολικώτερον λαμβάνειν μέσον ὅρον ἤγουν τὸ ζῷον. ἄκρα δὲ λαμβάνει τὸν ἄνθρωπον· καθ᾽ οὗτινος ἔδει δεῖξαι τὸ λογικὸν ἢ τὸ θνητὸν κατηγορούμενα. μεῖζον δὲ ἄκρον, τὰς διαφορὰς· τὸ θνητὸν καὶ τὸ ἀθάνατον· καὶ οὕτω μὲν ἰδίᾳ συνάγοντες οἱ διαιροῦντες ὅτι ὁ ἄνθρωπος λογικός· καὶ ἰδίᾳ ὅτι θνητός· καὶ ἰδίᾳ ὅτι δίπους, τελευταῖον μιγνύουσι ταῦτα μετὰ τοῦ γένους· καὶ οἴονται ὅτι τοῦτο τὸ ζῷον λογικὸν θνητὸν δίπουν, ἔστιν ὁρισμὸς τοῦ ἀνθρώπου· ἢ ὅτι ποτ᾽ ἂν εἴη τὸ ζητούμενον· ἤγουν ὅτι τοῦτό ἐστιν ὁρισμὸς τοῦ ἵππου ἢ τοῦ βοός· εἴγε πρόκειται εἰς ἀπόδειξιν, ὅτι τὸ ζῷον ἄλογον χρεμετιστικὸν ὁ ὁρισμὸς τοῦ ἵππου ἐστίν· μηδὲν λέγοντες σαφὲς καὶ ἀληθές· μήτε μὴν ἀναγκαῖον· οὐ γὰρ τὰ ἰδίως κατηγορούμενα κατά τινος, δύνανται καὶ ὁμοῦ κατ᾽ αὐτοῦ κατηγορεῖσθαι· κατὰ γὰρ τοῦ σίμωνος, ἀληθῶς κατηγορήσεις ἰδίᾳ τὸ σκυτεύς· καὶ ἰδίᾳ τὸ ἀγαθός· ὁμοῦ δὲ λαμβανόμενα, οὐ κατηγοροῦνται ἀληθῶς· ψεύδεται γὰρ ὁ λέγων ὅτι ὁ σίμων σκυτεὺς ἀγαθός ἐστι· καὶ ὅτι τὸ λογικὸν καὶ τὸ θνητὸν καὶ τὸ δίπουν, οὐκ ἀπεδείξαμεν· ἀλλ᾽ ὡς ὁμολογούμενα ἔλαβεν· ἴσως δέ τις ἐρεῖ πῶς ὦ ἀριστότελες φῂς τοὺς διὰ τῆς διαιρέσεως ἀποδεικνῦντας λαμβάνειν τὸν μέσον ὅρον καθολικώτερον τοῦ μείζονος ἄκρου. καὶ μὴν ὁ μείζων ὅρος ἤγουν τὸ β΄ καὶ τὸ γ΄ τὸ θνητὸν δηλονότι καὶ τὸ ἀθάνατον, ἐξισάζει τῷ μέσῳ. τουτέστι τῷ ζώῳ. καί φαμεν ὅτι ἀποβλέψας πρὸς τὸ προκείμενον, εἰς ἀπόδειξιν· τὸ ὅτι ὁ ἄνθρωπος λογικός· θνητὸς, εἶπε λαμβάνειν τὸν μέσον ὅρον καθολικώτερον τοῦ μείζονος· ὁ γὰρ ὧδε τοῦ συμπεράσματος κατηγορούμενος, οὗτός ἐστιν ὁ μείζων ὅρος ἐν τῷ συλλογισμῷ· ὥστε τὸ ζῷον καθολικώτερόν ἐστι, τοῦ λογικοῦ καὶ τοῦ θνητοῦ· ἃ προέκειντο ἀποδειχθῆναι κἂν ὡς ὁμολογούμενα ταῦτα ἔλαβεν. Καὶ γὰρ τὴν ἄλλην ὁδὸν

ποιοῦνται πᾶσαν. ἤγουν λαμβάνουσιν ἀεὶ τὸ γένος καὶ διαιροῦσιν αὐτό, ἕως ἂν καταντήσωσιν εἰς ἄτομόν τι. ὃ διαιρῆσαι ἀδύνατον. οἷον, τὸ δίπουν. οὐδὲ τὰς ἐνδεχομένας εὐπορίας. ἤγουν οὐδὲ ὑπολαμβάνοντες καὶ νοοῦντες πόθεν ἐνδέχεται λαβεῖν μέσον ὅρον δι' οὗ συνάξουσιν ὅτι ὁ ἄνθρωπος λογικός. ληπτέον δὲ τὸ βουλευτικόν, ὁ ἄνθρωπος βουλευτικός. τὸ βουλευτικὸν λογικόν. ὁ ἄνθρωπος ἄρα λογικός. οὐδὲ ἀνασκευάσαι δύνανται διὰ τῆς μεθόδου τῆς διαιρετικῆς. τὸ γὰρ οὐδενὶ οὐ δύνανται δεῖξαι. ἀλλὰ μόνον τὸ παντί. οὔτε ἠδύναντο διὰ τῆς διαιρετικῆς συλλογίσασθαι ὅτι τόδε ἐστὶν ἴδιον τοῦδε, οὔτε περὶ γένους. ὅτι τόδε ἐστὶ γένος τοῦδε. εἰ δέ τις ἐρεῖ ὡς οὐδὲ ὁ ἀριστοτέλης δύναται ἀποδεῖξαι τὰ γένη τὰ γενικώτατα, ἴσω ὅτι κἂν μὴ ἀποδεικτικῶς δύναται δεῖξαι ταῦτα, ἀλλ' ἐν τοῖς τοπικοῖς παραδίδωσι τόπους καὶ ἀφορμάς. δι' ὧν ἐστὶ πιστώσασθαι ὅτι τόδε ἐστὶ γένος τοῦδε. οὔτε ἐν οἷς ἀγνοεῖται.

Ἤγουν οὔτε ἀμφίβολα δύναται δεῖξαι ἡ διαιρετική. τὸ γὰρ πότερον ὧδε ἔχει ἡ διάμετρος ἤγουν σύμμετρός ἐστι τῇ πλευρᾷ, ἀμφιβάλλεται. οἴεται δὲ δεικνύειν ἐκ διαιρέσεως τὰ φανερά. ὡς ὅτι ὁ ἄνθρωπος λογικός. ἀλλὰ καὶ ταῦτα τὰ φανερὰ αἰτεῖται ἤγουν ἀναποδείκτως λαμβάνει. φανερὸν οὖν ὅτι ὁ τρόπος καὶ ἡ μέθοδος τῆς ζητήσεως τῆς διαιρετικῆς, οὐ χρήσιμός ἐστι πρὸς πᾶσαν σκέψιν παντὸς προβλήματος. οὔτε γὰρ τῶν γενικωτάτων γενῶν ἀπόδειξιν δύναται ποιῆσαι, οὔτε τῶν συμβεβηκότων, οὔτε τῶν ἰδίων, οὔτε τῶν ὁρισμῶν. κἂν ἐκεῖνοι οἴωνται ταῦτα ἀποδεικνύειν διὰ τῆς διαιρέσεως. ἀλλ' οὐδὲ ἃ δοκεῖ πρέπειν συλλογίζεσθαι καὶ ἀποδεικνύειν, χρήσιμος ἔσται εἰς ἀπόδειξιν αὐτῶν. ἐκ τίνων μὲν οὖν αἱ ἀποδείξεις γίνονται ἤγουν ἐξ ἀληθῶν. καὶ πῶς εἴγε ἡ μείζων πρότασις περιέχει τὴν ἐλάττονα. καὶ εἰς τίνα τῆς καταγραφῆς βλέποντες συνάξομεν ἕκαστον πρόβλημα.

Περὶ ἀναλύσεως συλλογισμῶν.

ΣΚοπὸν ἔχων περὶ τῆς συλλογιστικῆς μεθόδου διδάξαι. εἰς γ' τμήματα τὴν περὶ ταύτης πραγματείαν διῄρησε. καὶ ἐν μὲν τῷ α' τμήματι ὃ καὶ τρία σχήματα ἐκάλεσεν, ἐδίδαξε περὶ τῆς γενέσεως τοῦ συλλογισμοῦ. ἤγουν πῶς γίνεται ὁ συλλογισμός. εἰπὼν ἐκ δύο προτάσεων καὶ συμπεράσματος τὸν συλλογισμὸν ἀπαρτίζεσθαι. συντάγεται δὲ τῷ α' τμήματι καὶ αἱ μίξεις. ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ ὃ ἐκάλεσε περὶ εὐπορίας προτάσεων, παρέδωκε μέθοδον ἐφευρετικὴν τῶν προτάσεων. ἐν δὲ τῷ τρίτῳ τμήματι ὃ καὶ περὶ ἀναλύσεως συλλογισμῶν ἐπέγραψε, διδάσκει πῶς εὑρόντες συλλογισμὸν ἔν τισι λόγοις τῶν παλαιῶν. ἢ καὶ τοῦ προσδιαλεγομένου ἡμῖν προτείναντος συλλογισμόν, δυνάμεθα ἀναλύειν αὐτὸν καὶ ἀνάγειν εἰς ἓν τῶν τριῶν σχημάτων. ἤγουν εὑρίσκειν ἐν τίνι τῶν σχημάτων συλλελόγισται. εἴτε ἐν α'. εἴτε β' εἴτε ἐν γ'. ἀνάλυσις δέ ἐστιν, εὕρεσις τοῦ μέσου. ἀναλύομεν γὰρ ὃν εὕρωμεν συλλογισμὸν εἰς τὰς β' προτάσεις. ἐξ ὧν συνήχθη τὸ συμπέρασμα. ταύτας δὲ ἀναλύομεν εἰς τρεῖς ὅρους ἐξ ὧν καὶ σύγκεινται. εἶτα ἀναψηλαφῶμεν τίς τῶν τριῶν ὅρων μέσος λαμβάνεται. καὶ εἰ μὲν οὗτος ὁ εὑρεθεὶς μέσος ὅρος τῷ μὲν μείζονι ὅρῳ ὑπόκειται τοῦ δὲ ἐλάττονος κατηγορεῖται, εὕρωμεν ἐν πρώτῳ σχήματι συναχθῆναι τὸν συλλογισμόν. εἰ δὲ ἀμφοτέρων κατηγορεῖται τῶν ἄκρων, δῆλον ὡς ἐν δευτέρῳ σχήματι συνήχθη. εἰ δὲ ἀμφοτέροις τοῖς ἄκροις ὑπόκειται, διὰ τοῦ τρίτου σχήματος γέγονε ὁ συλλογισμός. ἀρκτέον δὲ τῆς προκειμένου ἐξηγήσεως. Μετὰ ταῦτα δὲ πῶς ἀνάξομεν τοὺς συλλογισμοὺς εἰς τὰ προειρημένα σχήματα, λεκτέον. Ἤγουν μετὰ τὸ διδάξαι περὶ γενέσεως συλλογισμοῦ. καὶ μετὰ τὸ παραδοῦναι μέθοδον ἐφευρετικὴν τῶν προτάσεων, δεῖ εἰπεῖν πῶς ἀνάξομεν καὶ ἀναλύσομεν εἰς τὰ προειρημένα σχήματα, τοὺς συλλογισμοὺς τοὺς εὑρισκομένους ἔν τισι λόγοις τῶν παλαιῶν. ἢ καὶ τοὺς προτεινομένους παρὰ τῶν προσδιαλεγομένων ἡμῖν. τὸ γὰρ λοιπόν. ἤγουν τὸ ὑπόλοιπον καὶ τὸ καταλειφθὲν ἀπὸ τῆς σκέψεως καὶ τῆς διδασκαλίας τῆς συλλογιστικῆς μεθόδου, τοῦτό ἐστιν. τὸ παραδοῦναί σοι μέθοδον δι' ἧς δυνήσῃ ἀναλύειν καὶ εὑρίσκειν ἐν τίνι τῶν σχημάτων συλλελόγισται ὁ προτεθεὶς συλλογισμός. εἰ γὰρ θεωροῦμεν καὶ γινώσκοιμεν τὴν γένεσιν τῶν συλλογισμῶν. ἤγουν πῶς ὁ συλλογισμὸς γίνεται, ἔχοιμεν δὲ καὶ δύναμιν τοῦ εὑρίσκειν τὰς προτάσεις. ἐξ ὧν ὁ συλλογισμὸς συνάγεται, ἔτι δὲ καὶ εἰ δυνάμεθα ἀναλύειν τοὺς γεγενημένους συλλογισμοὺς παρά τινων τῶν σοφῶν καὶ παλαιῶν εἰς ἓν τῶν προειρημένων σχημάτων, τέλος ἔχει ἡ ἐξ ἀρχῆς πρόθεσις. ἤγουν πεπλήρωται ὁ προτεθεὶς ἡμῖν σκοπός. τίς δ' οὗτός ἐστιν, τὸ περὶ τῆς συλλογιστικῆς μεθόδου διδάξαι. συμβαίνει δὲ καὶ ἐξ ὧν μέλλομεν διδάξαι, βεβαιῶσαι τὰ προειρημένα ἡμῖν. καὶ φανερῶσαι ὅτι οὕτως ἔχουσι καὶ οὐκ ἄλλως. δέδεικται γὰρ ἐν τοῖς τρισὶ σχήμασι καὶ ἐν τῷ περὶ εὐπορίας προτάσεων, ὅτι τρία σχήματά εἰσι καὶ οὐ πλείονα. ἡ γὰρ ἀλήθεια ὁμολογουμένη ἐστίν. ἤγουν σύμφωνος αὐτὴ ἑαυτῇ καὶ οὐ παραλλάττουσα. εἰ γὰρ καὶ ἐν τοῖς τρισὶ τμήμασι δέδεικται ὅτι γ' σχήματά εἰσι, τίς κἂν τερεῖ πλείονα τούτων εὑρίσκεσθαι. Πρῶτον μὲν οὖν δεῖ πειρᾶσθαι. Ἐντεῦθεν ἡ μέθοδος ἡ διδάσκουσα τὴν ἀνάλυσιν. ἐὰν προτεθῇ συλλογισμός, σπούδαζε εὑρεῖν τὰς προτάσεις ἐξ ὧν συνήχθη. ῥᾷον δέ ἐστιν εὑρεῖν τὰ μείζω. ἤγουν τὰς β' προτάσεις, πρὸ τὰ ἐλάττω. ἤγουν τοὺς τρεῖς ὅρους ἐξ ὧν αἱ προτάσεις σύγκεινται. ἐκάλεσε δὲ τὰς δύο προτάσεις μείζους τοὺς δὲ τρεῖς ὅρους ἐλάττους. διότι τὸ πλῆθος καὶ ὁ ἀριθμός, ἐναντίως ἔχει τῇ διαιρέσει τοῦ μεγέθους. πᾶν γὰρ μέγεθος δίχῃ διαιρούμενον, εἰς δύο μέγιστα μόρια διαιρεῖται. τὰ δὲ δύο τοῦ μεγέθους εἰσὶ μόρια μέγιστα. τοῦ δὲ ἀριθμοῦ ἐλάττονα.

τὰ δὲ γ΄ ἢ καὶ δ΄ ἢ καὶ τὰ ε΄, τοῦ μὲν ἀριθμοῦ εἰσὶ μείζονα μόρια· τοῦ δὲ μεγέθους ἐλάττονα. ἔστωσαν δύο μεγέθη ἡ αβ΄ καὶ ἡ γδ΄. καὶ ἡ μὲν αβ΄, τεμνέσθω διχῶς ἡ αβ΄. ἡ δὲ γδ΄ τετραχῆ γδ΄ τὰ μὲν β΄ εἰσὶ μείζονα μόρια τῷ μεγέθει, ἐλάττονα δὲ τῷ ἀριθμῷ. τὰ δὲ δ΄ μόρια εἰς ἃ διήρηται τὸ γδ΄ μέγεθος, μείζονα μὲν εἰσι, τῷ ἀριθμῷ· ἐλάττονα δὲ τῷ μεγέθει. καὶ ὁ συλλογισμὸς τέμνεται μὲν εἰς δύο προτάσεις. εἰς γ΄ δὲ ὅρους. τὰ δὲ δύο ὡς εἴπομεν, τῷ μεγέθει εἰσὶ μείζονα. τῷ δὲ ἀριθμῷ ἐλάττονα. ὥσπερ οἱ τρεῖς ὅροι τῷ μὲν μεγέθει εἰσὶν ἐλάττονες· τῷ δὲ ἀριθμῷ μείζους. Μείζω δὲ λέγω τὰ συγκείμενα ἤγουν τὰς δύο προτάσεις. συγκείμενα δὲ ταύτας καλεῖ, διότι σύγκειται ἑκάστη ἐκ δύο ὅρων ὑποκειμένου καὶ κατηγορουμένου. ἀντὶ δὲ τοῦ εἰπεῖν τρεῖς ὅρους. εἶπεν ἐξ ὧν. ἐκ γὰρ τριῶν ὅρων σύγκεινται αἱ δύο προτάσεις τοῦ συλλογισμοῦ. εἶτα σκοπεῖν ποία τῶν δύο προτάσεων ἐστὶν ἐν ὅλῳ ἤγουν καθόλου καὶ περιέχουσα τὴν ἑτέραν. καὶ ποτέρα ἐστὶν ἐν μέρει ἤγουν ἐλάττων ὑπὸ τῆς μείζονος περιεχομένη. ἡ γὰρ μείζων ἡ λέγουσα ὅτι ἡ οὐσία παντὶ ζώῳ, περιέχει τὴν ἐλάττονα ὅτι τὸ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ. καὶ εἰ μὲν αἱ δύο προτάσεις κεῖνται ἐν τῷ προτεθέντι συλλογισμῷ, ῥᾷον ἡ ἀνάλυσις γίνεται. εἰ δὲ ἡ μία τῶν προτάσεων κεῖται ἐν τῷ συλλογισμῷ ἡ δὲ ἑτέρα παραλέλειπται, ἀναλύοντες τὸν τοιοῦτον συλλογισμὸν πόθεν ἔχομεν συνιέναι, εἴτε ἡ μείζων πρότασις κατελείφθη, εἴτε ἡ ἐλάττων. καὶ φησὶν ὅτι ἀπὸ τοῦ συμπεράσματος ὀφείλεις γινώσκειν τὴν καταλειφθεῖσαν πρότασιν. καὶ εἰ μὴ ἄμφω αἱ προτάσεις εἰλήφθησαν, δεῖ σε τιθέντα καὶ τὴν ἑτέραν τὴν καταλειφθεῖσαν πρότασιν. οὕτως ἀναλύειν τὸν συλλογισμὸν εἰς τὰς β΄ προτάσεις. ἐνίοτε γὰρ καὶ οἱ γράφοντες λόγους καὶ οἱ ἐρωτῶντες καὶ οἱ προσδιαλεγόμενοι, τὴν καθόλου καὶ τὴν μείζονα προτείναντες πρότασιν, οὐ λαμβάνουσι τὴν ἐν αὐτῇ περιεχομένην. ἤγουν τὴν ἐλάττονα. ἢ πολλάκις ταύτας μὲν τὰς ἐλάττους προτάσεις προτείνουσι καὶ λαμβάνουσι. τὰς δὲ μείζους παραλείπουσι, δι᾽ ὧν τῶν μειζόνων προτάσεων, αὗται αἱ ἐλάττους περαίνονται. ἤγουν συνάγουσι τὰ συμπεράσματα. ἡ γὰρ ἐλάττων πρότασις χωρὶς τῆς μείζονος, συνάγειν οὐ δύναται συμπέρασμα. τὴν μείζονα γοῦν ἐῶντες, ἐρωτῶσιν ἀλλὰ μάταια τὰ μὴ συντελοῦντα εἰς τὸ συμπέρασμα. οἷον ἡ ἡδονὴ κατὰ φύσιν. ἐῶντες γοῦν εἰπεῖν τὸ κατὰ φύσιν ἀγαθὸν ὅπερ ἐστὶν ἡ μείζων πρότασις, λέγουσιν ἡ ἡδονὴ, ἀνενόχλητος ζωή. εἶτα συμπεραίνουσιν. ἡ ἡδονὴ ἄρα ἀγαθόν. Δεῖ σε γοῦν ἐπισκέπτεσθαί τι περίεργον καὶ περιττὸν, καὶ μὴ συντελοῦν εἰς τὸ συμπέρασμα εἴληπται. καὶ ποίαν τῶν ἀναγκαίων προτάσεων παρέλειψε. καὶ τὴν μὲν παραλειφθεῖσαν ἀναγκαίαν πρότασιν, δεῖ σε θεῖναι καὶ προσλαβεῖν. ἤγουν τὴν πᾶν τὸ κατὰ φύσιν ἀγαθόν. τὰς δὲ μάτην ληφθείσας προτάσεις. ἤγουν ὅτι ἡ ἡδονὴ λεία ἐνέργεια. καὶ ὅτι ἡ ἡδονὴ ἀνενόχλητος ζωή, ἐξελεῖν ὡς περιττήν. καὶ τοῦτο τὸ ἐξελεῖν τὰ περιττὰ ὀφείλεις ποιεῖν, ἕως ἂν καταντήσῃς εἰς τὰς δύο προτάσεις τὰς κυρίως συναγούσας τὸ συμπέρασμα. ἄνευ γὰρ τούτων. ἤγουν ἄνευ τοῦ εὑρεῖν τὰς ἀναγκαίας δύο προτάσεις τὰς συνεκτικὰς τοῦ συμπεράσματος, οὐκ ἔστιν ἀναγαγεῖν καὶ ἀναλῦσαι τοὺς λόγους ἤγουν τοὺς συλλογισμοὺς τοὺς ἐρωτηθέντας παρὰ τοῦ προσδιαλεγομένου, ἐν ποίῳ σχήματι συνελογίσθησαν. ἀλλὰ ῥητέον καὶ τὴν μέθοδον δι᾽ ἧς εὑρήσεις τὴν καταλειφθεῖσαν πρότασιν, ἐκ τοῦ συμπεράσματος. τὸ συμπέρασμα καὶ ὑποκείμενον ἔχει καὶ κατηγορούμενον. καὶ ὁ μὲν ὑποκείμενος αὐτοῦ, γίνεται ὑποκείμενος καὶ τῆς ἐλάττονος προτάσεως. ὥσπερ καὶ ὁ κατηγορούμενος, γίνεται κατηγορούμενος, τῆς μείζονος προτάσεως. εἰ γοῦν εἴποι τις τὴν μίαν πρότασιν. τὴν δὲ ἑτέραν παραλείψει καὶ οὕτως ἐπάξει τὸ συμπέρασμα, οἷον πᾶν τὸ κατὰ φύσιν ἀγαθόν. ἡ ἡδονὴ ἄρα ἀγαθὸν, ἐπειδὴ ὁ ὑποκείμενος τοῦ συμπεράσματος. ἤγουν ἡ ἡδονὴ οὐκ ἔκειτο ἐν τῇ ἐρωτήσῃ προτάσει τῇ ὅτι ὁ δεῖνα καλλωπιστής, δῆλον ὅτι ἡ μείζων πρότασις κατελείφθη, ἢ ὅτι πᾶς καλλωπιστὴς μοιχός. Ἐνίων μὲν οὖν ῥᾴδιον ἰδεῖν τὸ ἐνδεές. Ἐπί τινων μὲν συλλογισμῶν τῶν ἐλλιπῶς ἐκφερομένων, ῥᾴδιόν ἐστιν ἰδεῖν τίς ἐστιν ἡ λείπουσα πρότασις. καὶ τὰς προτάσεις εἰς τοὺς ὅρους. καὶ εὑρεῖν τὸν μέσον ὅρον καὶ οὕτω συνιέναι ἐν ποίῳ σχήματι συλλελόγισται. τινὲς δὲ τῶν συλλογισμῶν τῶν ἐλλειπῶς ἐκφερομένων, λανθάνουσι καὶ παραφέρουσιν ἡμᾶς. διὰ τὸ μὴ δύνασθαι ἀπὸ τῆς παραδοθείσης μεθόδου ἀναλῦσαι αὐτούς. τοὺς γὰρ ὅρους τοὺς ἐν τῷ συμπεράσματι, ἔστι ἰδεῖν ἐν ταῖς ληφθείσαις προτάσεσι κειμένους. καὶ δοκοῦσι μὲν οὗτοι συλλογίζεσθαι, καὶ συλλογισμοὶ εἶναι. καὶ συνάγειν τι ἀναγκαῖον. ἤγουν συμπέρασμα ἐκ τῶν κειμένων προτάσεων. οὐκ εἰσὶ δὲ συλλογισμοί. διὰ τὸ μὴ συναχθῆναι τὸ συμπέρασμα ἐκ τῶν ληφθεισῶν προτάσεων. ἡ γὰρ ἐλάττων πρότασις ἡ κυρίως συνάγουσα τὸ συμπέρασμα. ἡ λέγουσα ὅτι πάντα τὰ μέρη τῆς οὐσίας οὐσίαι εἰσὶν λείπει. ἐν δευτέρῳ δὲ σχήματι, συλλελόγισται ὁ συλλογισμὸς οὕτως. τῆς μὴ οὐσίας ἀναιρουμένης, οὐκ ἀναιρεῖται ἡ οὐσία τοῦτο ἡ μείζων πρότασις. μὴ οὐσίαν δὲ λέγει τὸ συμβεβηκός. εἰ γὰρ ἀναιρεθεῖ τὸ λευκὸν ἀπὸ τοῦ σωκράτους, ὁ σωκράτης οὐκ ἀνήρηται. πάντα δὲ τὰ μέρη τῆς οὐσίας, οὐσίαι εἰσίν. τοῦτο ἡ ἐλάττων πρότασις. εἶτα τὸ συμπέρασμα. τὰ μέρη ἄρα τῆς οὐσίας, οὐκ εἰσὶν οὐκ οὐσίαι ὅπερ ταυτόν ἐστι, τῷ ὅτι τὰ μέρη τῆς οὐσίας οὐσίαι εἰσί. καὶ παρὰ μὲν τῷ φιλοπόνῳ ὁ α΄ συλλογισμὸς, ἐν δευτέρῳ σχήματι ἀνελύθη. παρὰ δὲ τῷ ἀλεξάνδρῳ, ἐν α΄ οὕτως. τὰ μέρη τῆς οὐσίας ἀναιρεθέντα, συναναιρεῖ τὴν οὐσίαν. τὰ δὲ συναναιροῦντα τὴν οὐσίαν οὐσίαι εἰσί. τὰ μέρη ἄρα τῆς οὐσίας οὐσίαι εἰσίν. εἶτα προσυλλογίζετο τὴν ἐλάττονα πρότασιν. λαβὼν μέσον τὸ ὅλον. τὰ μέρη τῆς οὐσίας

συναναιρεῖ

συναναιρεῖ τὸ ὅλον. τὰ συναναιροῦντα τὸ ὅλον, συναναιρεῖ τὴν οὐσίαν. τὰ μέρη ἄρα τῆς οὐσίας ἀναιρεθέντα, συναναιρεῖ τὴν οὐσίαν. τὸ μὴ οὐσίας ἀναιρουμένης οὐκ ἀναιρεῖται ἡ οὐσία. ἡ μείζων πρότασις ἐστὶ τοῦ β´ σχήματος. τὸ δὲ ἐξ ὧν ἐστὶν ἀναιρουμένων. ἤγουν τῶν δὲ μερῶν τῆς οὐσίας ἀναιρουμένων, φθείρεται καὶ ἀναιρεῖται καὶ τὸ ἐκ τούτων ἤγουν τὸ ὅλον. ἔστιν ἡ ἐλάττων πρότασις, τοῦ προσυλλογισμοῦ. καὶ τούτων τεθέντων ἤγουν τῆς μείζονος προτάσεως τοῦ β´ σχήματος καὶ τῆς ἐλάττονος τοῦ προσυλλογισμοῦ. ἀνάγκη μὲν συνήχθη συμπέρασμα ὅτι τὸ μέρος τῆς οὐσίας, οὐσία ἐστὶν ὅπερ ταυτόν ἐστιν ὅτι τὰ μέρη τῆς οὐσίας, οὐκ εἰσὶν οὐκ οὐσίαι. οὐ μὴν συλλελόγισται τὸ τοιοῦτον συμπέρασμα, ἀπὸ τῶν ληφθεισῶν προτάσεων. λείπουσι γὰρ προτάσεις αἱ συνάγουσαι τὸ τοιοῦτον συμπέρασμα. ἤγουν ἡ μία ἡ ἐλάττων πρότασις τοῦ β´ σχήματος. ἡ τὰ μέρη τῆς οὐσίας οὐσίαι εἰσίν. ὁ γοῦν λαβὼν τὴν μείζονα πρότασιν τοῦ β´ σχήματος, καὶ τὴν ἐλάττονα τοῦ προσυλλογισμοῦ. καὶ συνάξας ὅτι τὰ μέρη τῆς οὐσίας, οὐσίαι εἰσὶ, δοκεῖ μὲν συλλογίσασθαι. οὐ συνελογίσατο δὲ, λαβὼν προτάσεις ἀσυναρτήτους. καὶ μὴ συνεχιζομένας μετά τινα μέσον ὅρον. ὃς δὶς λαμβανόμενος, συνεχίζει τὰς προτάσεις καὶ ποιεῖ τὸν συλλογισμόν. πάλιν ὁ εἰπὼν ὁ ἄνθρωπος ζῶον. τὸ ζῶον οὐσία. ὁ ἄνθρωπος ἄρα οὐσία, δοκεῖ μὲν συλλογίζεσθαι. συλλογισμὸν δὲ οὐκ ἐποίησεν. οὐ γὰρ ἐλήφθησαν αἱ προτάσεις ὡς εἴπομεν. ἤγουν ἢ αἱ β´ καθόλου ἢ μία. ἀλλὰ καὶ ἀμφότερον μερικαί. αἱ γὰρ ἀπροσδιόριστοι προτάσεις ἰσοδυναμοῦσι ταῖς μερικαῖς. ἀπὸ δὲ δύο μερικῶν συλλογισμὸς οὐ γίνεται. Ἐν δὲ τοῖς τοιούτοις ἤγουν τοῖς ἀσυλλογίστοις συλλογισμοῖς, ἀπατώμεθα καὶ οἰόμεθα συλλογισμοὺς εἶναι αὐτούς, διὰ τὸ καὶ τὸ συναγόμενον συμπέρασμα, ἐκ τῶν κειμένων καὶ τῶν ληφθεισῶν προτάσεων εἶναι, ἀναγκαῖον. τὸ γὰρ ἄνθρωπος οὐσία ἐστὶν, ἀναγκαῖον μέν ἐστιν. οὐ μὴν συνήχθη ἐκ συλλογιστικῆς συμπλοκῆς τῶν προτάσεων. μερικαὶ γὰρ καὶ ἄμφω. ἀλλὰ διὰ τὸ τὸν ἐλάττονα ὅρον ἤγουν τὸν ἄνθρωπον σχέσιν ἔχειν πρὸς τὴν οὐσίαν. καὶ εἶδος εἶναι αὐτοῦ. οὐ γὰρ διότι πᾶς συλλογισμὸς ἀναγκαῖον συμπέρασμα συνάγει, διὰ τοῦτο οἰητέον, καὶ πᾶν ἀναγκαῖον ἐκ συλλογισμοῦ συνάγεσθαι. τὸ γὰρ ἀναγκαῖον ἐπὶ πλέον καὶ καθολικώτερόν ἐστι τοῦ συλλογισμοῦ. πᾶς μὲν γὰρ συλλογισμὸς, ἀναγκαῖον συμπέρασμα συνάγει. οὐ πᾶν δὲ ἀναγκαῖον συμπέρασμα, συλλογισμός ἐστιν ἤγουν ἐκ συμπλοκῆς συλλογιστικῆς συνάγεται. ὡς ἐπὶ τοῦ ῥηθέντος συλλογισμοῦ. ὥστε οὐκ εἴ τις συμβαίνει συναχθῆναι ἀναγκαῖον συμπέρασμα ληφθεισῶν τινῶν προτάσεων, πειρατέον εὐθὺς ἀνάγειν καὶ ἀναλύειν αὐτὸ καὶ θεωρεῖν, ἐν ποίῳ σχήματι συλλελόγισται. ἀλλὰ πρῶτον θεωρητέον, εἰ ἀπὸ συλλογισμοῦ συνήχθη. εἶτα ληπτέον τὰς προτάσεις καὶ διαιρετέον αὐτὰς, εἰς τοὺς γ´ ὅρους. μέσον δὲ θετέον ὅρον τὸν δὶς ἐν ἀμφοτέραις λαμβανόμενον ταῖς προτάσεσιν. ἐὰν γὰρ ὁ μείζων ὅρος κατηγορῆται τοῦ μέσου. καὶ τὸ μέσον κατηγορῆται κατὰ τοῦ ἐλάττονος ἵνα καὶ ἀμφότερον αἱ προτάσεις ὦσι καθόλου καταφατικαί. ἢ αὐτὸ μὲν τὸ μέσον κατηγορεῖται καθόλου καταφατικῶς τοῦ ἐλάττονος. ἄλλο δὲ ἤγουν ὁ μείζων ἐκείνου τοῦ μέσου ἀπαρνεῖται, τὸ πρῶτον ἔσται σχῆμα. ἐὰν δὲ ὁ μέσος ὅρος τοῦ μὲν ἑνὸς ἄκρου κατηγορῆται καταφατικῶς. τοῦ δὲ ἑτέρου ἀποφατικῶς, ἔσται τὸ β´ σχῆμα. ἐὰν δὲ ἄλλα κατηγορῶνται κατ᾽ ἐκείνου τοῦ μέσου. ἢ τὸ μὲν κατηγορεῖται, τὸ δὲ ἀποφάσκεται γίνεται τὸ γ´ σχῆμα. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐὰν μὴ καθόλου ὦσιν αἱ προτάσεις ἀμφότεραι. ἀλλὰ ἡ μὲν μία καθόλου. ἡ δὲ ἑτέρα μερική. Γυμνάσας γὰρ τὸν λόγον ἐπὶ τῶν καθόλου συλλογισμῶν. καὶ δείξας πῶς ὁ μέσος λαμβάνεται ἐν ἑκάστῳ σχήματι, δείκνυσιν ὅτι καὶ ἐπὶ τῶν μερικῶν οὕτως ἔχει. ὁ γὰρ αὐτός ἐστι διορισμός. καὶ παρατήρησις τοῦ μέσου καὶ ἐπὶ τῶν μερικῶν συλλογισμῶν. ἢ γὰρ καὶ ἐπ᾽ αὐτῶν ὁ μέσος. τῷ μὲν ἑνὶ ὑπόκειται. τοῦ δὲ ἑτέρου κατηγορεῖται. ἢ ἀμφοτέρων κατηγορεῖται, ἢ ἀμφοτέροις ὑπόκειται. φανερὸν οὖν ὡς ἐν ᾧ λόγῳ ἤγουν συλλογισμῷ τὸ αὐτὸ ἤγουν τὸ μέσον οὐ λέγεται πλεονάκις. ἤγουν δὶς οὐ λαμβάνεται, συλλογισμὸς οὐ γίνεται. οὐ γὰρ εἴληπται τὸ μέσον δίς. ὥστε ἐπὶ τοῦ συλλογισμοῦ τοῦ μὴ οὐσίας ἀναιρουμένης, οὐκ ἀναιρεῖται ἡ οὐσία. τῶν δὲ μερῶν τῆς οὐσίας ἀναιρουμένων συναναιρεῖται τὸ ὅλον, συλλογισμὸς οὐκ ἐγένετο. διότι οὐκ ἐλήφθη ὁ μέσος δὶς, ἵνα συνεχίζωνται αἱ προτάσεις καὶ κοινωνίαν ἔχωσιν. ἀλλὰ ἔμειναν αἱ προτάσεις ἀσυνάρτητοι, διὰ τὸ ἑκάστην ἔχειν ἴδιον κατηγορούμενον. καὶ ἐκ τούτου γίνεσθαι δ´ ὅρους. • Ἐπεὶ δ᾽ ἔχομεν ποῖον ἐν ἑκάστῳ προβλήματι. Εἰπὼν ὡς εἰ θέλεις εὑρεῖν ἐν ποίῳ σχήματι ὁ προτεθεὶς συλλογισμὸς ἢ ὁ εὑρεθεὶς ἔν τινι τῶν παλαιῶν λόγῳ συλλελόγισται, δεῖ σε ἀναλύειν αὐτὸν εἰς τὰς προτάσεις. καὶ ταύτας εἰς ἄνθρωπος τοὺς ὅρους. καὶ εὑρεῖν τὸν μέσον ὅρον καὶ ἀπὸ τῆς θέσεως τούτου χαρακτηρίζειν ἐν ποίῳ σχήματι συλλελόγισται. καὶ εἰ μὲν ὁ μέσος ὅρος τῷ ἑνὶ ὑπόκειται τῷ δὲ ἑτέρῳ κατηγορεῖται, ἔσται τὸ α´ σχῆμα. εἰ δὲ ἀμφοτέρων τῶν ἄκρων κατηγορεῖται. τοῦ μὲν καταφατικῶς. τοῦ δὲ ἀποφατικῶς, ποιεῖ τὸ δεύτερον. εἰ δὲ ἀμφοτέροις ὑπόκειται ποιεῖ τὸ τρίτον. εἰ δὲ πολλάκις ὁ συλλογισμὸς ἐλλιπὴς προετέθη, ἀπὸ τοῦ συμπεράσματος δεῖ σε καὶ τὴν λείπουσαν πρότασιν ἐφευρεῖν. νῦν δὲ μεταβαίνει καὶ εἰς ἕτερον παρατήρημα. προβλήματα λέγει, τὸ παντὶ τὸ οὐδενὶ τὸ τινὶ καὶ τὸ οὐ παντί. καὶ φησίν. ἐπειδὴ ἔχομεν ἐν ποίῳ σχήματι περαίνεται

καὶ συνάγεται ἕκαστον τῶν προβλημάτων. καὶ ἐν τίνι συνάγεται τὸ καθόλου. τὸ μὲν γὰρ παντὶ συνάγεται, ἐν μόνῳ τῷ πρώτῳ σχήματι. τὸ δὲ οὐδενὶ καὶ ἐν α΄ καὶ ἐν β΄. καὶ ἐν ποίῳ σχήματι συνάγεται τὸ ἐν μέρει. τὸ μὲν τινὶ ἐν α΄ καὶ ἐν γ΄. τὸ δὲ οὐ παντὶ καὶ ἐν τοῖς τρισί. ἐὰν προτεθῇ συλλογισμὸς, οὐ δεῖ σε ἀποβλέπειν εἰς ἅπαντα τὰ σχήματα. οἷς αὖ τὸ παντὶ συνήχθη, ἀποβλεπτέον εὐθὺς εἰς τὸ α΄ σχῆμα καὶ εἰπὲ ἐν πρώτῳ σχήματι συλλογισθῆναι. εἰ δὲ τὸ οὐδενὶ συνῆξεν ὁ συλλογισμὸς ἐπεὶ τὸ οὐδενὶ συνάγεται ἐν δυσὶ σχήμασιν, ἀνάλυσαι τὸν συλλογισμὸν εἰς τὰς προτάσεις. τὰς δὲ προτάσεις εἰς τοὺς ὅρους. εἶτα εὗρε τὸν μέσον ὅρον. καὶ ἀπὸ τῆς θέσεως τούτου, εὑρήσεις ἐν ποίῳ σχήματι συλλελόγισται. ἀπατώμεθα δὲ κατὰ πολλοὺς τρόπους καὶ οἰόμεθα τὸν προτεθέντα συλλογισμὸν, συλλογισμὸν εἶναι διὰ τὸ καὶ ἀναγκαῖον καὶ ἀληθὲς συνάξαι συμπέρασμα, καὶ τὰς προτάσεις εἶναι ἀληθεῖς. ὁ δὲ συλλογισμὸς οὐκ ἔστιν. οἷον εἴτις εἴποι ὁ ἄνθρωπος ζῶον. τὸ ζῶον οὐσία, ὁ ἄνθρωπος ἄρα οὐσία. εἰ γοῦν καὶ αἱ προτάσεις ἀληθεῖς εἰσι καὶ τὸ συμπέρασμα ἀναγκαῖον καὶ ἀληθὲς, ἀλλὰ μὴ ἐπιχειρήσῃς τοῦτο ἀναλῦσαι. ἔλεγξαι δὲ ὡς ἀσυλλόγιστον. εἰπὼν ὅτι ἐξ ἀπροσδιορίστων προτάσεων συνελογίσω. αἱ δὲ ἀπροσδιόριστοι, ἰσοδυναμοῦσι ταῖς μερικαῖς. ἐκ δὲ τοιούτων συλλογισμὸς οὐ γίνεται. καὶ περὶ μὲν τούτου ἱκανῶς εἴπομεν. Πολλάκις δὲ ἀπατώμεθα καὶ ἀπὸ τῆς ὁμοιότητος τῆς θέσεως τῶν ὅρων. καὶ οἰόμεθα συλλογισμὸν εἶναι τὸν προτεθέντα συλλογισμὸν, μὴ ὄντα. τῶν γὰρ ὅρων συλλογιστικῶς κειμένων. καὶ τοῦ μέσου τῷ μὲν ἑνὶ τῶν ἄκρων ὑποκειμένου. τοῦ δὲ ἑτέρου κατηγορουμένου. καὶ τῶν προτάσεων ἀληθῶν οὐσῶν, οἰόμεθα ἀρκεῖν τοῦτο εἰς γένεσιν συλλογισμοῦ. ὡς τὸ ὁ ἀριστομένης, διανοητὸς ἀριστομένης ἐστίν. ἤγουν ἐν διανοίᾳ τινός, ἐστὶν ἔννοια περὶ τούτου. ἀληθὴς αὕτη ἡ πρότασις. ὡσαύτως καὶ ἡ μείζων. ὁ διανοητὸς ἀριστομένης ἤγουν τὸ εἶδος τοῦ διανοητοῦ ἀριστομένους, ἀεί ἐστιν. εἶδος δὲ ἀϊδίου, τὸ ζῶον λογικὸν θνητόν. τὰ γὰρ εἴδη ἄφθαρτα ὡς ἀσώματα καὶ ὡς λέγει. τὰ γὰρ σώματα, φθειρόμενά εἰσιν ὡς ἔνυλα. πλὴν κἂν ἀληθεῖς αὗται αἱ προτάσεις, ἀλλὰ τὸ συμπέρασμα ψευδές ἐστιν. ὅτι ὁ ἀριστομένης, ἀεί ἐστιν. φθαρτὸς γάρ ἐστιν. ἠπατήθημεν γὰρ καὶ ὑπελάβομεν συλλογισμὸν εἶναι τοῦτον, καὶ ψευδὲς συμπέρασμα συναχθῆναι ἐξ ἀληθῶν προτάσεων, διὰ τὸ παραληφθῆναί τι παρατήρημα συνιστὸν τὸν συλλογισμόν. ἤγουν τὸ τὴν μείζονα πρότασιν μετὰ τοῦ καθόλου προσδιορισμοῦ ληφθῆναι. ἄνευ γὰρ τοῦ εἶναι τὴν μείζονα καθόλου, συλλογισμὸς οὐ γίνεται. ἀντὶ γοῦν τοῦ εἰπεῖν ὁ διανοητὸς ἀριστομένης ἀεί ἐστιν, εἰ εἴπεις πᾶς διανοητὸς ἀριστομένης ἀεί ἐστι, ψευδὴς ἡ μείζων πρότασις γέγονε. καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὸ συμπέρασμα ἔσται ψευδές. οὐ γὰρ μικρά τίς ἐστιν ἡ διαφορὰ τοῦ λέγειν ὁ διανοητὸς ἀριστομένης. καὶ πᾶς διανοητὸς ἀριστομένης. τὸ μὲν γὰρ δηλοῖ τὸ εἶδος ὃ καὶ ἄφθαρτόν ἐστι. τὸ δὲ πᾶς διανοητὸς, δηλοῖ τοὺς κατὰ μέρος ἀριστομένης· οἳ καὶ φθαρτοί εἰσι διὰ τὸ σώματα εἶναι. ὥσπερ καὶ τὸ λέγειν τὸ λευκὸν χρῶμά ἐστι. καὶ πᾶν λευκὸν χρῶμά ἐστιν, ἕτερόν ἐστιν. ὁ μὲν γὰρ λέγων τὸ λευκὸν χρῶμά ἐστι δηλοῖ τὸ εἶδος τοῦ λευκοῦ. ἤγουν τὸ χρῶμα διακριτικὸν ὄψεως, καὶ ἀληθεύει. ὁ δὲ λέγων πᾶν λευκὸν χρῶμά ἐστι, ψεύδεται. δηλοῖ γὰρ τὰ σώματα τὰ μετέχοντα τῆς λευκότητος. ἅ εἰσιν οὐσίαι οὐ χρώματα. Τίθησι καὶ ἕτερον παράδειγμα τὸν μίκαλλον. ἐγένετο δὲ καὶ ἐν τούτῳ ἡ ἀπάτη καὶ τὸ ψευδὲς συμπέρασμα συναχθῆναι ἐξ ἀληθῶν, διὰ τὸ τὴν μείζονα πρότασιν μὴ ληφθῆναι μετὰ τοῦ καθόλου προσδιορισμοῦ. ὑποκείσθω ὅτι αὔριον ὁ μουσικὸς μίκαλλος, τὴν μουσικὴν ἀποβαλεῖται. καὶ ἐπιλήσμων ταύτης γενήσεται. αὐτὸς δὲ οὐ διαφθαρήσεται. ἡ μὲν πρότασις ἡ μίκαλλος, μουσικὸς μίκαλλός ἐστιν, ἀληθής ἐστιν. ὡσαύτως καὶ ἡ μείζων ἀληθὴς, ὁ μουσικὸς μίκαλλος φθείρεται αὔριον. τὸ δὲ συμπέρασμα ὅτι ὁ μίκαλλος φθείρεται αὔριον, ψευδές ἐστιν. ὑπετέθη γὰρ ὅτι οὐ φθαρήσεται ὁ μίκαλλος αὔριον. ἀλλὰ μόνη ἡ μουσικὴ αὐτοῦ. ἤγουν ἡ τῆς μουσικῆς ἐπιστήμη. τὸ δὲ αἴτιον τοῦ ψευδὲς συναχθῆναι συμπέρασμα ἐξ ἀληθῶν, ὅτι ἡ μείζων ἐλήφθη χωρὶς τοῦ καθόλου προσδιορισμοῦ. εἰ δὲ ληφθῇ πάλιν ὅτι πᾶς μουσικὸς μίκαλλος φθείρεται αὔριον, ψεύδεται ἡ πρότασις αὕτη. καὶ διὰ τοῦτο συνήχθη καὶ τὸ συμπέρασμα ψευδές. τὸ γὰρ λέγειν ὅτι πάντες οἱ μουσικοὶ μίκαλλοι φθαρήσονται αὔριον, ψευδές ἐστιν. ἕνα γὰρ ὑποτιθέμεθα ἡμεῖς φθαρῆναι καὶ ἀποβαλεῖν τὴν μουσικὴν ἐπιστήμην. οὐ μέντοι γε καὶ αὐτὸν φθαρῆναι. ὁ δὲ λέγων ὅτι ὁ μουσικὸς μίκαλλος φθαρήσεται αὔριον, τὸ εἶδος δηλοῖ τοῦ μουσικοῦ μικάλλου. ὅπερ ἐστὶ τὸ τεχνῶσθαι κατὰ τὴν μουσικὴν ἐπιστήμην. ἀληθεύει γοῦν ὁ λέγων τὸ εἶδος φθαρῆναι ἤγουν τὴν μουσικὴν ἐπιστήμην. καθὸ εἰδοπεποίηται ὁ μουσικὸς μίκαλλος. Ἐν τῷ περὶ μικρόν. Ἤγουν διὰ τὸ οἴεσθαι οὐδὲν διαφέρειν ὅτι τόδε τῷδε ὑπάρχει. ἤγουν ὅτι τὸ ζῶον ὑπάρχει τῷ ἀνθρώπῳ. καὶ τὸ λέγειν ὅτι τόδε ἤγουν τὸ ζῶον, ὑπάρχει τῷδε παντί. ἤγουν παντὶ τῷ ἀνθρώπῳ. οὐ γὰρ μικρά τις ἡ διαφορά ἐστιν ὡς εἴπομεν, τὸ λέγειν, τὴν πρότασιν μετὰ προσδιορισμοῦ, καὶ χωρὶς προσδιορισμοῦ. τὸ μὲν γὰρ λέγειν ὁ ἄνθρωπος ὑπάρχει ζῶον, δηλοῖ τὸ εἶδος τοῦ ἀνθρώπου. τὸ ζῶον λογικὸν θνητόν. τὸ δὲ λέγειν πᾶς ἄνθρωπος ζῶον, δηλοῖ τοὺς μερικοὺς ἀνθρώπους εἶναι ζῶα. ἕξις λέγεται ἡ ὑγεία ἡ νόσος. ἡ ἀρετή. ἑκτὸν δὲ ἄνθρωπος ὁ μετέχων τούτων. πολλάκις δὲ ἀπατώμεθα καὶ ψευδῶς συλλογιζόμεθα, διὰ τὸ μὴ καλῶς ἐκτίθεσθαι τοὺς κατὰ τὴν πρότασιν ὅρους. ἤγουν διὰ τὸ λαμβάνειν τὰς ἕξεις ἀντὶ τῶν ἑκτῶν. ἀληθὲς γὰρ εἰπεῖν ὅτι τὸ α΄ οὐδενὶ τῷ β΄ ἐνδέχεται ὑπάρχειν. ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν ὅτι τὸ α΄ οὐδενὶ τῷ β΄

ἐξ ἀνάγκης

ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει, εἶπεν ὅτι τὸ α' οὐδενὶ τῷ β' ἐνδέχεται ὑπάρχειν. πάντα γάρ εἰσι. καὶ πάλιν ὅτι τὸ β' παντὶ τῷ γ' ὑπάρχει ἐνδεχομένως. καὶ δόξει συμβαίνειν καὶ συνάγεσθαι συμπέρασμα ψευδές. ὅτι ἡ ὑγεία οὐδενὶ ἀνθρώπῳ ἐνδέχεται ὑπάρχειν ἐξ ἀνάγκης. ὅπερ ψευδές. ἐνδεχομένως γὰρ ἀποφάσκεται ἡ ὑγεία τοῦ ἀνθρώπου. συνήχθη δὲ ἀναγκαῖον συμπέρασμα, οὐ μόνον διὰ τὸ λαβεῖν τὰς ἕξεις, ἀλλ' ὅτι καὶ τῇ μείζονι τῶν προτάσεων ἕπεται τὸ συμπέρασμα. μεταληφθέντων δὲ τῶν ὅρων ἤγουν τῶν ἕξεων εἰς τὰ ἑκτὰ, οὐκ ἔσται συλλογισμός. ἤγουν οὐ συνάγεται ἀναγκαῖον συμπέρασμα, ἀλλὰ ἐνδεχόμενον. ὑγιαῖνον λέγεται καὶ νοσοῦν τὸ ζῶον ἢ ὁ ἄνθρωπος ἃ δεκτικὰ τούτων εἰσί. τὸ ὑγιαῖνον ἤγουν τὸ δεκτικὸν τῆς ὑγείας, οὐδενὶ νοσοῦντι ὑπάρχει ἀνθρώπῳ ἐνδεχομένως. ὁ δὲ νοσῶν ἄνθρωπος δεκτικὸς ὑγείας ἐστίν. οὐχ ᾗ νοσῶν. ἀλλ' ὡς ἄνθρωπος. δύναμιν γὰρ ἔχει ἐπιτηδείαν καὶ ὑγείαν καὶ νόσον δέξασθαι. οὐ γὰρ ἀληθὲς εἰπεῖν ὡς οὐκ ἐνδέχεται τῷ νοσοῦντι τὸ ὑγιαίνειν ὑπάρξαι. ἤγουν οὐκ ἀληθεύει ὁ λέγων ὅτι τὸ ὑγιαίνειν οὐδενὶ νοσοῦντι ὑπάρχει ἐξ ἀνάγκης. τὸ γὰρ ὑγιαίνειν ἐνδεχομένως, ἀποφάσκεται τοῦ νοσοῦντος. τούτου δὲ μὴ ληφθέντος ἤγουν τῆς δὲ μείζονος προτάσεως μὴ ληφθείσης ἀναγκαίας ἀλλ' ἐνδεχομένης, οὐ γίνεται συλλογισμὸς ἀναγκαῖος. ἤγουν οὐ συνάγεται συμπέρασμα ἀναγκαῖον ἀλλ' ἐνδεχόμενον. οὐκ ἀδύνατον δέ ἐστι τοῦτο ἤγουν τὸ συμπέρασμα συναχθῆναι ἐνδεχόμενον τῆς μείζονος οὔσης ἐνδεχομένης. ἡ γὰρ ὑγεία οὐδενὶ ἀνθρώπῳ ὑπάρχει ἐνδεχομένως. ἐνδέχεται γὰρ καὶ πάντα ἄνθρωπον ὑγιαίνειν καὶ μηδένα. Πάλιν ἐπὶ τοῦ μέσου. ἤγουν τοῦ δευτέρου σχήματος, ὁμοίως ἔσται τὸ ψεῦδος. ἤγουν συνάγεται συμπέρασμα ψευδές, διὰ τὸ τὰς ἕξεις ἀντὶ τῶν ἑκτῶν, ληφθῆναι. εἰ γὰρ ἡ ὑγεία οὐδεμιᾷ νόσῳ ἐξ ἀνάγκης, παντὶ δὲ ἀνθρώπῳ ἐνδεχομένως. καὶ αἱ μὲν προτάσεις ἀληθεῖς, τὸ δὲ συμπέρασμα ψευδές. ὅτι ἡ νόσος οὐδενὶ ἀνθρώπῳ ἐξ ἀνάγκης. ἡ γὰρ νόσος ἐνδεχομένως ἀποφάσκεται τοῦ ἀνθρώπου. εἰ δὲ μεταλάβοι τὰς ἕξεις εἰς τὰ ἑκτὰ, γίνονται αἱ δύο προτάσεις ἐνδεχόμεναι καὶ τὸ συμπέρασμα ἐνδεχόμενον. ἐν δὲ τῷ τρίτῳ σχήματι συμβαίνει τὸ ψεῦδος, κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον εἰ λάβῃς τὰς ἕξεις ἀντὶ τῶν ἑκτῶν. τὸ δὲ κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον, οὕτω νοητέον. οὐχ ὅτι τὸ συμπέρασμά ἐστι ψευδές. ὅτι ἡ ὑγεία οὐ πάσῃ νόσῳ ἐξ ἀνάγκης. ἀληθὲς γὰρ τοῦτο. ἀλλ' ὅτι τῶν δύο προτάσεων οὐσῶν ἐνδεχομένων, ἔδει καὶ τὸ συμπέρασμα εἶναι ἐνδεχόμενον, οὐκ ἀνάγκῃ. ἀνωμολόγηται δὲ τοῦτο. ἤγουν ὁμολογούμενόν ἐστιν ἐξ ὧν εἴπομεν. ὅτι ἀεὶ κατὰ τοῦ αὐτοῦ καὶ ἑνὸς ὑποκειμένου δύο ὅροι ἐνδεχομένως κατηγορηθήσεται. ἀεὶ τὸ κατὰ τὴν ἕξιν ἤγουν τὸ ἑκτὸν ληπτέον ἀντὶ τῆς ἕξεως. καὶ θετέον τοῦτο ὅρον. Οὐ δεῖ δὲ τοὺς ὅρους. Ἕτερον παράγγελμα παραδίδωσι συντελοῦν σοι πρὸς τὴν ἀνάλυσιν. καί φησιν ἀναλύων τὸν συλλογισμὸν εἰς τὰς προτάσεις. καὶ τὰς προτάσεις εἰς τοὺς ὅρους, μὴ πειρῶ ἀεὶ ἐκτίθεσθαι καὶ ἐκλαμβάνειν τοὺς ὅρους δι' ὀνομάτων. εἰσὶ γὰρ ὅροι τινὲς οἷς οὐκ ἔθεντο ὄνομα οἱ παλαιοί. ἢ καὶ μὴ δυνηθέντες ὄνομα θεῖναι αὐτοῖς. ἢ καὶ μὴ σπουδάσαντες τοῦτο ποιῆσαι. τοὺς τοιούτους οὖν ὅρους οἷς ὄνομα οὐκ ἔστιν, δηλοῦμεν ἡμεῖς διὰ λόγου. ὁ ὅρος ἢ δι' ὀνόματος δηλοῦται. ὡς τὸ ἄνθρωπος ὄνομα γάρ ἐστι τὸ διὰ μιᾶς λέξεως σημῆναι τὸν ὅρον. οἷον εἰ λάβῃς ὅρους ἄνθρωπον ζῶον οὐσίαν. διὰ τριῶν γὰρ ὀνομάτων τούτους ἐσήμηνας. εἰ δὲ λάβῃς τὸ α' θυμόν. τὸ γ' ἄνθρωπον. τὸ β' ἤγουν τὸν μέσον ὅρον οὐ δι' ὀνόματος ἀλλὰ διὰ λόγου. οἷον, ὄρεξιν ἀντιλυπήσεως. λόγος γάρ ἐστιν ὅταν οὐ διὰ μιᾶς λέξεως σημαίνῃς τὸν ὅρον, ἀλλὰ διὰ πολλῶν. διὸ τοὺς τοιούτους συλλογισμοὺς τοὺς ἔχοντας τοὺς ὅρους οὐ δι' ὀνόματος ἀλλὰ διὰ λόγου, δύσκολόν ἐστιν ἀναγαγεῖν καὶ ἀναλῦσαι τὸν ζητοῦντα ἐκτίθεσθαι τοὺς ὅρους ἀεὶ δι' ὀνομάτων. τῶν προτάσεων αἱ μέν εἰσιν ἄμεσοι. αἱ δὲ ἔμμεσοι. καὶ ἄμεσος μέν ἐστιν, ἡ τὸ σῶμα οὐσία ἐστίν. ἥτις ἐστὶ καὶ ἀναπόδεικτος ἤγουν ἀσυλλόγιστος. μεταξὺ γὰρ τοῦ σώματος καὶ τῆς οὐσίας, οὐ δυνατὸν λαβεῖν μέσον ὅρον δι' οὗ συλλογισμὸν ποιήσας, δείξεις ὅτι τὸ σῶμα οὐσία ἐστίν. ὅθεν καὶ ἄμεσος λέγεται. ἔμμεσος δὲ πρότασίς ἐστιν ἡ λέγουσα ὅτι ὁ ἄνθρωπος ζῶόν ἐστιν. ἥτις λέγεται καὶ ἀποδεικτική. ἔστι γὰρ δυνατὸν λαβεῖν μέσον ὅρον τὸν λογικόν. καὶ συλλογίσασθαι ὅτι ὁ ἄνθρωπος, λογικόν. τὸ λογικὸν ζῶον. ὁ ἄνθρωπος ἄρα ζῶον. ὅθεν καὶ συλλογιστικὴ καὶ ἀποδεικτικὴ πρότασις λέγεται. οἱ γοῦν ζητοῦντες ἀεὶ τὸν μέσον ὅρον δι' ὀνόματος ἐκλαμβάνειν, ἀπατῶνται πολλάκις καὶ οἴονται τῶν ἀμέσων προτάσεων συλλογισμὸν καὶ ἀπόδειξιν γίνεσθαι. διὰ τὸ τὸν μέσον ὅρον διὰ λόγου ἐκλαμβάνεσθαι. ὡς ἐπὶ τούτου τοῦ παραδείγματος. οἷον, τὸ ἰσοσκελὲς, τρίγωνόν ἐστι. τοῦ τριγώνου αἱ τρεῖς γωνίαι, δυσὶν ὀρθαῖς ἴσαι εἰσι. τοῦ ἰσοσκελοῦς ἄρα αἱ τρεῖς γωνίαι δυσὶν ὀρθαῖς ἴσαι εἰσι. Ὅτι μὲν τὸ α' ὑπάρχει τῷ γ', δείκνυσι διὰ μέσου τοῦ β'. ἤγουν τοῦ τριγώνου. ὅτι δὲ τὸ α' ἤγουν αἱ τρεῖς γωνίαι δυσὶν ὀρθαῖς ἴσαι εἰσιν ὑπάρχει τῷ β' ἤγουν τῷ τριγώνῳ, οὐκέτι δι' ἄλλου μέσου δύνανται ταύτην τὴν μείζονα πρότασιν δεῖξαι, οἱ ζητοῦντες ἀεὶ τοὺς ὅρους ὀνόματα ἐκλαμβάνειν. διὰ τὸ μὴ εὑρίσκειν τὸν μέσον ὅρον ὀνόματι δηλούμενον. καὶ λέγουσι ταύτην τὴν πρότασιν εἶναι ἄμεσον καὶ ἀναπόδεικτον καὶ ταύτην οὖσαν ἀποδεικτήν. ἔστι γὰρ δυνατὸν λαβεῖν μέσον ὅρον, λόγον τὸ ὅτι αἱ δύο ταῖς ἐφεξῆς ἴσαι εἰσί. καὶ συλλογίζονται οὕτως. τοῦ τριγώνου αἱ τρεῖς γωνίαι δυσὶ ταῖς ἐφεξῆς

ἴσαι εἰσίν· αἱ δύο ἐφεξῆς δυσὶν ὀρθαῖς ἴσαι εἰσί· τοῦ τριγώνου ἄρα αἱ τρεῖς γωνίαι, δυσὶν ὀρθαῖς ἴσαι εἰσί. τὸ δὲ καθ' αὑτὸ τὸ τρίγωνον ἔχει δύο ὀρθάς, τοῦτο δῆλον. ὅτι οἱ τὸν μέσον ζητοῦντες ὀνόματι ἐκλαμβάνειν, οἴονται ὅτι τὸ τρίγωνον ἔχει τὰς τρεῖς γωνίας δυσὶν ὀρθαῖς ἴσας, οὐ διά τινος μέσου ἀλλ' αὐτὸ δι' ἑαυτό. φανερὸν οὖν ὅτι τὸ μέσον οὐχ οὕτω ληπτέον ὡς τὸ δέ τι. ἤγουν ὡς ὄνομα. ἀλλὰ πολλάκις ληπτέον τὸν μέσον, καὶ διὰ λόγου, ὡς ἐπὶ τοῦ λεχθέντος παραδείγματος. Τὸ δ' ὑπάρχειν τὸ πρῶτον τῷ μέσῳ. Ἕτερον παράγγελμα παραδίδωσιν· ὅτι οὐκ ἀεὶ οἱ ὅροι συμπλεκόμενοι κατ' εὐθεῖαν συμπλέκονται. ἀλλὰ πολλάκις καὶ κατὰ τὰς ἄλλας πτώσεις οἷον, σωκράτης ἀγαθός ἐστιν. ἢ σωκράτους φιλοσοφοῦντος, ἡμᾶς ἀκροᾶσθαι δεῖ. ἢ σωκράτους ἐπεβούλευσεν ἄνυτος. ἢ σωκράτην τύπτειν ἐνδέχεται. κατὰ δὲ κλητικὴν οὐκ ἐκφέρεται πρότασις. διότι ἡ κλητική, οὐ πρόσφορός ἐστι τῷ ἀποφαντικῷ λόγῳ. ὀνομαστικὴ δὲ λέγεται ἡ εὐθεῖα, διότι κατ' αὐτὴν ὀνομάζομεν καὶ καλοῦμεν ἕκαστον τῶν πραγμάτων· ἀλλ' οὐ κατὰ τὰς ἄλλας πτώσεις· ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἀποφατικῶν προτάσεων, οὐ κατ' εὐθεῖαν μόνον προσφέρονται, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς ἄλλας πτώσεις· οἷον, οὐδεὶς ἄνθρωπος ἄψυχός ἐστιν. ἢ τῶν ἐναντίων οὐκ ἔστιν ἐπιστήμη. ἢ τῇ οὐσίᾳ οὐδέν ἐστιν ἐναντίον. ἢ τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα, οὐδὲν βλάψαι δύναται. τὸ δὲ ὑπάρχειν τὸ α. ἤγουν τὸν μείζονα ὅρον τῷ μέσῳ. καὶ τοῦτο μὲν ὑπάρχειν τῷ ἐλάττονι ἄκρῳ, οὐ δεῖ λαμβάνειν τοὺς ὅρους οὕτως· ὡς ἀεὶ κατηγορηθησομένους ἀλλήλων κατ' εὐθεῖαν. πολλάκις γὰρ καὶ κατὰ γενικὴν κατηγοροῦνται καὶ κατὰ τὰς ἄλλας πτώσεις ὡς εἴπομεν, οὔτε ὁμοίως τὸ α κατὰ τοῦ μέσου καὶ τοῦτο τοῦ ἐσχάτου. ἤγουν οὔτε αἱ δύο προτάσεις ἐκφέρονται ὁμοίως· ἤγουν κατὰ γενικὴν ἢ εὐθεῖαν, ἀλλὰ πολλάκις μία πρότασις ἐκφέρεται κατ' εὐθεῖαν. ἡ δὲ ἑτέρα κατὰ γενικήν. καὶ ἐπὶ τοῦ μὴ ὑπάρχειν ὡσαύτως. ἤγουν καὶ ἐπὶ τῶν ἀποφατικῶν συλλογισμῶν, ὡσαύτως ἡ μία ἐκφέρεται κατ' εὐθεῖαν. ἡ δὲ ἑτέρα κατὰ γενικήν. ἀλλ' ὁσαχῶς τὸ εἶναι λέγεται. ἤγουν ὁσαχῶς ἕκαστον τῶν ὄντων εἴτε οὐσία ἐστίν. ἢ ποσὸν ἢ ποιόν. εἴτ' ἄλλό τι τῶν ὄντων ἐκφέρεται κατὰ τὰς πτώσεις τῶν ὀνομάτων, καὶ ἀληθῶς ἐκφέρεται. ἤγουν καὶ ἀληθεύει. οἷον, σωκράτης οὐσία ἐστίν. καὶ πάλιν ἂν μὲν εἴποις τοῦ ποιοῦ ἐπιστήμη ἐστίν, ἀληθεύεις κατὰ γενικὴν τοῦτο ἐκφέρων. ἂν δ' εἴπῃς ὅτι τὸ ποιὸν ἐπιστήμη ἐστὶ κατ' εὐθεῖαν, οὐκ ἀληθεύεις, τοσαυταχῶς καὶ αἱ προτάσεις ἐκφέρονται. τὸ δὴ α ὑπάρχειν τῷ β'. ἤγουν τὸ μίαν εἶναι ἐπιστήμην αὐτῶν τῶν ἐναντίων κατὰ γενικὴν ἂν λάβῃς, ἀληθεύεις. καὶ οὐκ ἀληθεύεις ὡς τἀναντία. ἤγουν ἂν κατ' εὐθεῖαν εἴποις ὡς τὰ ἐναντία ἐπιστήμη ἐστίν. οὐ γὰρ φύσις τῶν ἐναντίων ἐστίν, ἡ ἐπιστήμη. ἀλλὰ τὸ φθαρτικὰ εἶναι ἀλλήλων. ἢ τὸ κατὰ τὸ πολὺ ἀλλήλων διεστάναι· ὡς ἡ ὑγεία καὶ ἡ νόσος. οὐκ ἄρα τὰ ἐναντία κατ' εὐθεῖαν ῥητέον ὅτι τὰ ἐναντία ἐπιστήμη ἐστίν. ἀλλ' ἀληθές ἐστιν εἰπεῖν. ἤγουν ἀληθεύεις ὡς κατὰ γενικὴν ἂν εἴποις. ὅτι τῶν ἐναντίων μία ἐστὶν ἐπιστήμη. Γυμνάσας τὸν λόγον ἐπὶ μιᾶς προτάσεως, γυμνάζει νῦν καὶ ἐπὶ δύο προτάσεων· συμβαίνει δὲ ὅτε μὲν τὸ α λέγεσθαι κατὰ τοῦ μέσου κατ' εὐθεῖαν. τὸ δὲ μέσον μὴ κατ' εὐθεῖαν λέγεσθαι, κατὰ τοῦ γ'. ἤγουν τοῦ ἐλάττονος ὅρου. ἀλλὰ κατὰ γενικήν. οἷον, ληπτέον τὸ α ἐπιστήμην. τὸ β' σοφίαν. τὸ γ' ἀγαθόν. ἀληθεύει γοῦν ὁ λέγων κατ' εὐθεῖαν, ἡ σοφία ἐπιστήμη ἐστίν. ὡσαύτως ἀληθεύει ὁ λέγων τοῦ γ' ἤτοι τοῦ ἀγαθοῦ σοφία ἐστί. προσέθηκε δὲ τὸ σοφίαν τὴν ἐπιστήμην, διότι ἀσαφές ἐστι τὸ λέγειν τοῦ ἀγαθοῦ σοφία ἐστί· σαφηνίζων γοῦν τὴν ἐλάττονα πρότασιν, προσέθετο τὴν ἐπιστήμην. δηλῶν ἐντεῦθεν ὅτι ἡ σοφία καὶ ἡ ἐπιστήμη ταυτά εἰσιν. ὥστε τὸ λέγειν τοῦ ἀγαθοῦ σοφία ἐστὶν οὐδὲν ἄλλό τι δηλοῖ, ἀλλ' ἢ ὅτι τοῦ ἀγαθοῦ ἐπιστήμη ἐστί. τὸ δὲ συμπέρασμα καὶ αὐτὸ κατὰ γενικὴν προφέρεται· ὅτι τοῦ ἀγαθοῦ ἐπιστήμη ἐστί. τὸ μὲν δὴ ἀγαθὸν οὐκ ἔστιν ἐπιστήμη. ἤγουν οὐ κατ' εὐθεῖαν ἐστὶν εἰπεῖν τὸ συμπέρασμα. ὅτι τὸ ἀγαθὸν ἐπιστήμη ἐστίν. ἐν δὲ τῷ οὐκ ἔστιν ἔξωθεν ληπτέον τὸ εἰπεῖν. ὁτὲ δὲ ὁ μὲν μέσος κατὰ τοῦ γ' λέγεται κατ' εὐθεῖαν. τὸ δὲ α κατὰ τοῦ μέσου οὐ λέγεται κατ' εὐθεῖαν. ἀλλὰ κατὰ γενικήν. οἷον τὸ ἀγαθὸν ποιόν ἐστι. τοῦ ποιοῦ ἐπιστήμη ἐστί. τοῦ ἀγαθοῦ ἄρα ἐπιστήμη ἐστίν. ἢ ὅτι τὸ ἀγαθὸν ἐναντίον ἐστίν. ἐναντίον γάρ ἐστι τῷ κακῷ. τοῦ δὲ ἐναντίου ἐστὶν ἐπιστήμη. τοῦ ἀγαθοῦ ἄρα ἐπιστήμη ἐστίν. οὐκ ἔστι δὲ τὸ ἀγαθὸν ἐπιστήμη. ἤγουν οὐ κατ' εὐθεῖαν δεῖ τὸ συμπέρασμα ἐκφέρειν. οὐδὲ τὸ ποιὸν οὐδὲ τὸ ἐναντίον. ἤγουν οὐδὲ ἡ μείζων πρότασις κατ' εὐθεῖαν ὀφείλει προσφέρεσθαι. οἷον ὅτι τὸ ποιὸν ἐπιστήμη ἐστίν. ἢ τὸ ἐναντίον ἐπιστήμη ἐστίν. ἀλλὰ κατὰ γενικὴν ταῦτα ῥητέον. ἤγουν ὅτι τοῦ ποιοῦ ἢ τοῦ ἐναντίου ἐπιστήμη ἐστίν. ἀλλὰ τὸ ἀγαθὸν ταῦτα. ἤγουν ἀλλ' ἡ ἐλάττων πρότασις κατ' εὐθεῖαν προφέρεται. οἷον ὅτι τὸ ἀγαθόν ἐστι ταῦτα, ἤγουν ἢ ποιὸν ἢ ἐναντίον. ἔστι δὲ μήτε τὸ α κατὰ τοῦ μέσου λέγεσθαι κατ' εὐθεῖαν, μήτε τὸ μέσον κατὰ τοῦ γ'. τὸ α κατὰ τοῦ γ'. ἤγουν τοῦ συμπεράσματος. ποτὲ μὲν λεγομένου κατ' εὐθεῖαν. ποτὲ δὲ μὴ κατ' εὐθεῖαν. ἀλλὰ κατὰ γενικήν. Τὸ οὗ ἐστιν ἐπιστήμη, ἰσοδυναμεῖ τῷ ἐπιστητῷ. τοῦ ἀγαθοῦ ἐστιν ἐπιστήμη. οὗ δὲ ἐπιστητοῦ ἐστιν ἐπιστήμη, τούτου γένος ἐστί. τοῦ ἀγαθοῦ ἄρα ἐστὶ γένος. ἐπὶ τούτου καὶ αἱ προτάσεις καὶ τὸ συμπέρασμα, κατὰ γενικὴν ἐξηνέχθησαν. καὶ πάλιν τοῦ ἀγαθοῦ ἐστιν ἐπιστήμη. οὗ δέ ἐστιν ἐπιστήμη, γένος τοῦτό ἐστι. τὸ ἀγαθὸν ἄρα γένος τοῦτό ἐστιν, ἐπὶ τούτου αἱ προτάσεις μὲν, κατὰ γενικήν. τὸ συμπέρασμα κατ' εὐθεῖαν. κατηγορεῖται δὲ οὐδὲν κατ' οὐδενός, ἤγουν οὔτε αἱ προτάσεις κατ' εὐθεῖαν ἐξηνέχθησαν, οὔτε τὸ συμπέρασμα. κατὰ μὲν γὰρ τοῦ ἄκρου, κατηγορεῖται τὸ

α. ἤγουν

α. ἤγουν κατ' εὐθεῖαν ἐξηνέχθη τὸ συμπέρασμα κατ' ἀλλήλων δὲ οὐ λέγεται. ἤγουν αἱ δὲ προτάσεις οὐ κατ' εὐθεῖαν ἀλλὰ κατὰ γενικήν. Τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον καὶ ἐπὶ τοῦ μὴ ὑπάρχοντος ληπτέον. Γυμνάσας τὸν λόγον ἐπὶ τῶν καταφατικῶν συλλογισμῶν, νῦν γυμνάζει τὸ λεγόμενον, καὶ ἐπὶ τῶν ἀποφατικῶν καὶ φησίν. οὐκ ἀεὶ τὸ μὴ ὑπάρχει τόδε τόδε. ἤγουν ἡ ἀποφατικὴ πρότασις σημαίνει μὴ εἶναι τόδε τόδε. ἤγουν κατ' εὐθεῖαν προφέρεται. ἀλλ' ἐνίοτε μὴ εἶναι τόδε τοῦδε. ἤγουν κατὰ γενικήν. ὡς τῶν ὁρισμῶν ἀπόδειξιν οὐκ ἔστιν. ἢ τῆς ἀντιφάσεως οὐδέν ἐστι μεταξὺ καὶ τόδε τῷδε. ἤγουν κατὰ δοτικήν. ὡς τῇ οὐσίᾳ οὐδέν ἐστιν ἐναντίον. τὸ δὲ οὐκ ἔστι κινήσεως κίνησις οὐδὲ γένεσις γενέσεως, ὑποδείγματος χάριν ἔλαβεν. οὐ μὴν ἐξετάζων τὰ πράγματα. διὸ οὐδὲ ἀκριβολογητέον αὐτά. ὁ γέλως ἐστὶ σημεῖον ποιᾶς διαθέσεως τῆς ψυχῆς. ἤγουν ἡδονῆς καὶ διαχύσεως. τὸ δὲ σεσυρέναι τὰ χείλη καὶ ὁ ποιὸς ψόφος, οὐ σημεῖον γέλωτος. ἀλλ' ὕλη. ἐκ τούτων γὰρ συνέστηκε. σημείου δὲ σημεῖόν ἐστιν ὁ πυρσός. ἤγουν ὁ φανὸς σημεῖόν ἐστι τοῦ πολέμου. τοῦ δὲ πυρσοῦ σημεῖον ὁ καπνός. ὁμοίως δὲ κἀν τοῖς ἄλλοις ἐν οἷς ἀναιρεῖται τὸ πρόβλημα. τουτέστι καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις σχήμασιν. ἐν οἷς ἀποφατικὸν συνάγεται συμπέρασμα ὡς ἐπὶ τοῦ δευτέρου σχήματος. εἶπε δὲ πληθυντικῶς ἐν τοῖς ἄλλοις σχήμασιν, ἀφορῶν πρὸς τοὺς τρόπους τοῦ δευτέρου σχήματος. εἰκότως δὲ τὸν μέσον ὅρον ἐν τῷ δευτέρῳ σχήματι εἶπε γένος. διότι καθολικώτερός ἐστιν ἀμφοτέρων ἄκρων. ἐν τῷ λέγεσθαι πῶς πρὸς αὐτὸ τὸ γένος. ἤγουν καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ σχήματι ὁ μέσος ὅρος, ἢ κατ' εὐθεῖαν κατηγορεῖται ἀμφοτέρων τῶν ἄκρων, ἢ κατὰ γενικήν. ἢ τοῦ μὲν κατ' εὐθεῖαν τοῦ δὲ κατὰ γενικήν. τινὲς ὁρίζονται τὸν καιρὸν ὡς ἔστι δέων χρόνος. ὃ καὶ ἀναιρεῖται ἐν τρίτῳ σχήματι οὕτω τῷ θεῷ ἐστι καιρός. πάντα γὰρ οὗτος κατὰ καιρὸν ποιεῖ. τῷ θεῷ χρόνος δέων οὐκ ἔστι. δέων χρόνος ἐστὶ καθ' ὃν ὠφελεῖται ὁ τούτου μετέχων. ὁ γὰρ θέλων διαπράξασθαί τι, παρατηρεῖ ἐπιτήδειον καιρὸν εἰς τὸ ποιῆσαι τοῦτο. ἵνα μὴ ἀποτύχῃ. τῷ δὲ θεῷ οὐδέν ἐστιν ὠφέλιμον. πάντων γάρ ἐστιν ἀνενδεής. τὸ συμπέρασμα. οὐκ ἄρα ὁ καιρὸς χρόνος δέων ἐστίν. Τὴν δὲ πρότασιν ληπτέον κατὰ τὴν τοῦ ὀνόματος πτῶσιν. ἤγουν κατὰ δοτικήν. ἁπλῶς δὲ καὶ καθόλου ἐπὶ πάντων τοῦτο λέγομεν. ὡς δεῖ τοὺς ὅρους ἐκλαμβάνεσθαι, κατὰ τὰς κλήσεις τῶν ὀνομάτων. ἤγουν κατ' εὐθεῖαν. λέγει δὲ τὴν εὐθεῖαν κλῆσιν, διότι ἕκαστον τῶν ὄντων κέκληται κατ' αὐτήν. τὰς δὲ προτάσεις ληπτέον. ἤγουν ἐπειδὰν συμπλέκωμεν τοὺς ὅρους ἀλλήλοις ἵνα προτάσεις ποιήσωμεν κατά τινα τῶν πτώσεων συμπλεκτέον. ἤγουν κατὰ γενικὴν ἢ δοτικήν. καὶ οὐχὶ ἀεὶ κατ' εὐθεῖαν. Οἷον ὅτι τούτῳ. Ηγουν ὅτι τὸ ἴσον ἴσῳ ἐστὶν ἴσον. ἢ τούτου. οἷον ὅτι ἡμίσεος τὸ διπλάσιόν ἐστιν. ἢ ὅτι τοῦτο. οἷον ὅτι τὸ τύπτον τυπτόμενον τύπτει. ἢ τὸ, ὁρῶν ὁρώμενον ὁρᾷ. ἢ ἄλλως πως πίπτει. τοῦτο εἴρηκε, διότι πολλάκις ῥήμασι χρώμεθα ὑποκειμένοις. οἷον τὸ φιλοσοφεῖν ἀγαθόν ἐστι. τὰ γὰρ ἀπαρέμφατα ὀνόματα, τῶν ῥημάτων λέγεται. διὰ τὸ μετὰ ἄρθρων ἐκφέρεσθαι. Τῷ δὲ ὑπάρχειν τῷδε τόδε. Ηγουν τὸ κατηγορεῖν τόνδε τὸν ὅρον κατὰ τοῦδε καὶ ποιεῖν πρότασιν καὶ τὸ ἀληθεύεσθαι. ἤγουν τὸ ἀληθεῖς γίνεσθαι τὰς κατηγορίας καὶ τὰς προτάσεις, ὁσαχῶς αἱ κατηγορίαι λέγονται. ἔστι γὰρ οὐσία ποσὸν καὶ τὰ λοιπά, τοσαυταχῶς καὶ αἱ κατηγορίαι, ἐπὶ τῶν προτάσεων ἐκφέρονται. ἢ γὰρ καὶ οἱ δύο ὅροι ἐκ τῆς αὐτῆς κατηγορίας λαμβάνονται ὅτε ὑποκείμενος καὶ ὁ κατηγορούμενος. οἷον, ὁ σωκράτης οὐσία ἐστίν. ἢ ὁ ἄνθρωπος ζῶον, ἐστίν. ἀμφότεροι γὰρ οἱ ὅροι ἐκ τῆς οὐσίας ἐλήφθησαν. τὸ δὲ ἀριθμὸς διωρισμένον ποσόν ἐστιν. ἐκ τοῦ ποσοῦ ἔχει τοὺς δύο ὅρους. τὸ δὲ λευκὸν χρῶμά ἐστιν ἐκ τοῦ ποιοῦ. τὸ δὲ ὁ πατὴρ αἴτιόν ἐστιν, ἐκ τοῦ πρός τι. ἢ θάτερος μὲν ὅρος, ἐξ ἄλλης κατηγορίας. θάτερος δὲ ἐξ ἄλλης. οἷον ὁ σωκράτης λευκός ἐστιν ὁ μὲν ὑποκείμενος ἐκ τῆς οὐσίας ἐστίν. ὁ δὲ κατηγορούμενος ἐκ τοῦ ποιοῦ. ἐπὶ δὲ τοῦ σωκράτης τρίπηχυς ὁ κατηγορούμενος, ἐκ τοῦ ποσοῦ. τὸ δὲ σωκράτης πατήρ ἐστι, ἐκ τοῦ πρός τι ἔχει τὸν κατηγορούμενον. καὶ αἱ πλοκαὶ τῶν δύο ὅρων τῶν τὴν πρότασιν ποιούντων, ἢ πῇ λαμβάνονται, ἢ ἁπλῶς. πῇ μέν, ὅταν εἶδος κατηγορήσω τοῦ ὑποκειμένου. οἷον, ὁ σωκράτης λευκός ἐστιν. ἁπλῶς δὲ ὅταν γένος κατηγορήσω κατὰ τοῦ ὑποκειμένου. οἷον ὁ σωκράτης κέχρωσται. ἢ ἡ οὐσία πεποίωται. ἢ ὁ σωκράτης πεπόσωται. ἀποφατικῶς δὲ τὸ οὐδεμία οὐσία ποιότης ἐστίν. ἡ δὲ βούλει πῇ κατηγορίαν νοητέον, τὴν κατὰ συμβεβηκὸς κατηγορίαν ὡς μὴ καθ' αὑτὸ ὑπάρχουσαν. μηδὲ τῆς οὐσίας ἐφαπτομένην. οἷον ὁ σωκράτης λευκός ἐστι. τὸ γὰρ λευκόν, οὐ παρίστησι τὴν οὐσίαν αὐτοῦ. ὅταν δὲ ὁ κατηγορούμενος παριστᾷ τὴν οὐσίαν τοῦ ὑποκειμένου, τότε ἁπλῶς κατηγορία λέγεται. ὡς τὸ ὁ ἄνθρωπος ζῶον. Ετι ἁπλᾶς ἢ συμπεπλεγμένας δεῖ εἶναι τὰς κατηγορίας. Απλῆ μὲν κατηγορία ἐστίν, ὅταν εἷς ἐστὶν ὁ κατηγορούμενος. ὡς τό, ὁ σωκράτης ἄνθρωπος. ἢ ὁ κύκνος λευκόν. συμπεπλεγμένη δὲ ὅταν λάβῃς β' κατηγορουμένοις οἷον ὁ σωκράτης σῶμα λευκὸν ἔχει. ἢ ὁ σωκράτης πατὴρ ἀγαθός ἐστίν. τὸ σῶμα ποσόν ἐστιν ὡς τριχῇ διαστατόν. ὁμοίως δὲ καὶ αἱ ἀποφατικαὶ προτάσεις, ἢ ἁπλαῖ ἢ συμπεπλεγμέναι λαμβάνονται. τὸ δὲ ἐπισκεπτέον ταῦτα καὶ διοριστέον. ἤγουν διδακτέον, ἢ κατ' εὐλάβειαν φιλόσοφον εἶπε, μετριάζων καὶ ταπεινούμενος καὶ τὸ μηδὲν ἄγαν τηρῶν, μονονουχὶ λέγων. ὡς ἐγὼ μὲν ταῦτα οὕτω διδάσκω. ἕτερος δὲ διδαξάτω

ἀκριβέστερον περὶ αὐτῶν. ἢ καὶ παραινῶν τοὺς ἀκροατὰς μὴ ἐμμένειν τοῖς διδαχθεῖσιν. ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς ἰδίαν πλέον τι ἐφευρίσκειν. Τὸ δ' ἐπαναδιπλούμενον. Ἐπαναδίπλωσίς ἐστιν ἡ τοῦ αὐτοῦ ὅρου δὶς ἐπὶ τῇ αὐτῇ προτάσει παράληψις. ἕτερον θεώρημα τοῦτο. ἐπεὶ γὰρ εὑρίσκονται συλλογισμοὶ ἔχοντες προτάσεις ἐν αἷς δὶς οἱ ὅροι λαμβάνονται. ὁ δὲ δὶς λαμβανόμενος ὅρος ἐπὶ τῆς προτάσεως εὑρίσκεται καὶ ἐπὶ τοῦ συμπεράσματος, διδάσκει πῶς καὶ τούτους ὀφείλομεν ἀναλύειν. καὶ ἐν ποίῳ ὅρῳ ὁ δὶς λαμβανόμενος ὅρος ὀφείλει κεῖσθαι ἵνα καὶ ἐπὶ τοῦ συμπεράσματος εὑρίσκεται. καὶ φησὶν ὅτι εἰ ὁ τοιοῦτος κεῖται ὅρος ἐν τῷ κατηγορουμένῳ τῆς μείζονος προτάσεως, εὑρίσκεται καὶ ἐν τῷ συμπεράσματι. ἡ γὰρ δικαιοσύνη ὅτι ἀγαθόν ἐστιν. ἤγουν ὑπὸ γένος ἀνάγεται τὸ ἀγαθόν. εἰ δὲ μέσος ὅρος τεθείη τὸ ὅτι ἀγαθόν, ἤγουν ἐπαναδίπλωσις, οὐκ ἔσται ἀληθὴς ἡ ἐλάττων πρότασις. τὸ γὰρ ἀγαθὸν ὅτι ἀγαθὸν κατηγορεῖν τῆς δικαιοσύνης, ψευδές ἐστι καὶ οὐ συνετόν. μωρὸν γάρ ἐστι καὶ γελοῖον, τὸ λέγειν ἡ δικαιοσύνη ἀγαθόν ἐστιν ὅτι ἀγαθόν. ὥσπερ καὶ γελοιώδης ἐστὶν ὁ λέγων ὁ σωκράτης ἄνθρωπός ἐστιν ὅτι ἄνθρωπος. πρὸς δὲ, καὶ ψεύδεται ὁ λέγων ὅτι ἡ δικαιοσύνη ἀγαθόν ἐστιν ὅτι ἀγαθόν. οἷον ὅτι ἡ δικαιοσύνη μόνη ἐστὶν ἀγαθόν. εἰσὶ γὰρ ἀγαθὰ, καὶ ἡ σωφροσύνη. καὶ ἡ φρόνησις καὶ ἡ ἀνδρεία. ἢ τραγέλαφος ἢ μὴ ὄν. λείπει τὸ δοξαστόν. ὁ γὰρ τραγέλαφος, δοξαστόν ἐστι καθὸ μὴ ὂν οὐχ ὡς ὄν. ἐπὶ μὲν τῶν ὄντων δόξαν ἔχομεν περὶ αὐτῶν ὅτι εἰσίν. ἐπὶ δὲ τοῦ τραγελάφου, δόξαν ἔχομεν καὶ γνῶσιν ὅτι οὐκ ἔστιν. Οὐχ ἡ αὐτὴ δὲ θέσις τῶν ὅρων. Ἕτερον παράγγελμα συντελοῦν καὶ αὐτὸ εἰς τὴν ἀνάλυσιν. οὐχ ὁμοίως οἱ ὅροι ὀφείλουσι κεῖσθαι ἐὰν μέλλωμεν συλλογίσασθαί τι ἁπλῶς. ἤγουν καθόλου. καὶ εἰ τόδε τι ἤγουν μερικόν. τὸ γὰρ πῇ καὶ πῶς. τὸ μερικὸν δῆλον. λέγω δὲ ὅτι ὅταν μέλλω δεῖξαι τὸ ἀγαθὸν ἐπιστητὸν ὡς ὄν, τοῦτό ἐστι καθόλου πρόβλημα. ληπτέον καὶ τοὺς ὅρους καθόλου. οἷον μέσον ὅρον ληπτέον τὸ ὄν. μείζονα δὲ ὅρον τὸ ἐπιστήμη ὅτι ὄν. ἢ ὅτι ᾗ ὄν. καθὸ ὂν καὶ συλλογίζῃ οὕτως. τὸ ἀγαθὸν ὄν ἐστι. τουτέστιν ὑπὸ ὂν ἀνάγεται. ἤγουν ὑπὸ τὴν ποιότητα. δέκα γὰρ ὄντων τῶν ὄντων. οὐσίας. ποσοῦ. ποιοῦ. καὶ τῶν λοιπῶν, τὸ ἀγαθὸν ὑπὸ τὸ ποιὸν ἀνάγεται. τοῦ ὄντος ἐστὶν ἐπιστήμη καὶ γνῶσις ὅτι ὄν ἐστι. τοῦ ἀγαθοῦ ἄρα ἐπιστήμη ἐστὶν ὅτι ὄν ἐστι. τοῦτο δὲ δῆλον ὅτι ζητεῖ οὐ περὶ τῆς οὐσίας τοῦ ἀγαθοῦ. εἴτε ὠφέλιμός ἐστιν, εἴτε αἱρετή. ἀλλὰ ζητεῖ περὶ τοῦ ἀγαθοῦ, ὡς ὄντος. ἤγουν ὡς ποιοῦ. εἰ δὲ ἔστι τὸ πρόβλημα ὅτι τὸ ἀγαθὸν ἐπιστητὸν τί ἐστιν ὅτι τι ἀγαθὸν, μέσον θετέον τὸ τι ὄν. καὶ λέγει. τὸ ἀγαθὸν τι ὄν ἐστι. ἤγουν ὠφέλιμον αἱρετόν. τοῦ δὲ τινὸς ὄντος ἐπιστήμη ἐστὶν ὅτι τι ὄν. ἤγουν ὠφέλιμον τοῦ ἀγαθοῦ ἄρα ἐπιστήμη καὶ γνῶσίς ἐστιν ὅτι τι ὄν ἐστιν. ἤγουν ἡ οὐσία τοῦ ἀγαθοῦ τι ὄν ἐστιν ἤγουν ὠφέλιμος καὶ αἱρετή. Εἰ δ' ὅτι ἀγαθόν. Ἤγουν εἰ μέλλω δεῖξαι ὅτι τὸ ἀγαθὸν ἐπιστητόν ἐστιν ὅτι ἀγαθόν. ἤγουν ὡς τι ἀγαθόν. λείπει δὲ τὸ ἐπιστητὸν, τὸ τι ὂν ληπτέον μέσον. τὸ γὰρ ἐφ' ᾧ γ'. ἤγουν τὸ ἀγαθὸν ὅτι τι ἐστὶν ἤγουν ὠφέλιμον. τὸ γοῦν τι ὄν, δηλωτικὸν τῆς ἰδιαζούσης οὐσίας τοῦ ἀγαθοῦ. οὐσία γὰρ τοῦ ἀγαθοῦ, τὸ εἶναί τι ὂν ἤγουν ὠφέλιμον. Δεῖ δὲ μεταλαμβάνειν. Ἕτερον δὲ τοῦτο θεώρημα. ἐπειδὴ πολλάκις καὶ τῆς τῶν ὅρων σαφηνείας φροντίζομεν, μεταληπτέον τὸ ἀσαφὲς εἰς τὸ σαφές. λόγον ἀντὶ λόγου. οἷον, εἰ τὴν ἀρετὴν εἴποι τις αὐτοπραγίαν τῶν τῆς ψυχῆς μορίων, δυνατὸν σαφέστερον αὐτὸν ἐκλαβεῖν. ὅτι ἀρετή ἐστιν ἐνέργεια προσήκουσα ἑκάστῳ τῶν τῆς ψυχῆς μορίων. ἢ ἀντὶ λόγου ληπτέον ὄνομα. οἷον ὁ ἄνθρωπος οὐκ ἔστιν ὅπερ ζῶον. τὸ ὅπερ ζῶον, σημαίνει τὸ γενικὸν ζῶον. καὶ ἐπεὶ ἀσαφές ἐστι, εἰπὲ ὁ ἄνθρωπος οὐκ ἔστι γένος. τὸ ὅπερ ζῶον λογικόν ἐστιν. ἢ ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν ὁ σωκράτης ἐστὶ ζῶον ὀρθοπεριπατητικόν, εἰπὲ ὄνομα. ὁ σωκράτης ἄνθρωπός ἐστι. καὶ ὄνομα ἀντὶ ὀνόματος. οἷον ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν ἡ δικαιοσύνη λυσιτελής, εἰπὲ ὠφέλιμον ἢ συμφέρον ἢ ἀντὶ λόγου ὄνομα. οἷον ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν τὸ δοξαστὸν οὐκ ἔστιν ὅπερ ὑποληπτόν. ἤγουν ὡς εἰς γένος ἀνάγεται τὸ ὑποληπτὸν, εἰπὲ οὐκ ἔστιν ὑποληπτὸν τὸ δοξαστόν. ἢ τὸ ὄνομα εἰς λόγον. οἷον ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν τὸ ἀγαθὸν ἐφετὸν, εἰπὲ ὀρεκτὸν πᾶσι. Καὶ ὄνομα καὶ λόγον. ἤγουν καὶ ὄνομα θεῖναι ἀντὶ λόγου. καὶ λόγον ἀντὶ ὀνόματος. ἀεὶ δὲ λάμβανε ἀντὶ λόγου ὄνομα. εἰ γὰρ λαμβάνεις ὅροις ὀνόματα, ῥᾴων ἡ τῶν ὅρων ἔκθεσις γίνεται. Ἐπεὶ δὲ οὐ ταυτόν ἐστι τὸ εἶναι τὴν ἡδονὴν ἀγαθόν. Ἕτερον θεώρημα συντελοῦν καὶ αὐτὸ εἰς τὴν ἀνάλυσιν. οὐ δεῖ φησιν οἴεσθαι μικρὰν εἶναι τὴν διαφορὰν. τοῦ λέγειν ὅτι ἡ ἡδονὴ ἀγαθόν. καὶ τοῦ ὅτι ἡ ἡδονὴ τὸ ἀγαθόν. ὁ γὰρ εἰπὼν χωρὶς ἄρθρου ἀγαθὸν τὴν ἡδονὴν, ἐδήλωσε ταύτην εἶναί τι ἀγαθόν. ἤγουν ὠφέλιμον. ὁ δὲ εἰπὼν τὴν ἡδονὴν τὸ ἀγαθὸν μετὰ τοῦ ἄρθρου. ἐδήλωσεν ὅτι τὸ κυρίως ἐστὶν ἀγαθὸν αὕτη. ὥστε εἰ μέλλεις συλλογίσασθαι καὶ δεῖξαι ὅτι ἡ ἡδονή ἐστι τὸ ἀγαθόν, θετέον τὸ ἀγαθὸν μετὰ τοῦ ἄρθρου ἐν τῷ μείζονι ὅρῳ. καὶ εἰπέ. ἡ ἡδονὴ φυσικὴ ἐνέργεια. πᾶσα δὲ φυσικὴ ἐνέργεια τὸ ἀγαθόν. ἡ ἡδονὴ ἄρα ἐστὶ τὸ ἀγαθόν. Εἰ δ' ὅτι ἀγαθόν. Ἤγουν εἰ δὲ μέλλεις δεῖξαι ὅτι ἡ ἡδονὴ ἀγαθὸν, θετέον ἐν τῷ μείζονι ὅρῳ ἀγαθὸν χωρὶς ἄρθρου. οὐκ ἔστι δὲ ταυτὸν οὔτ' εἶναι, οὔτ' εἰπεῖν. ἐπεὶ πολλάκις τινὲς τῶν ἀρχαίων. ἢ καὶ οἱ προσδιαλεγόμενοι, οὐ λέγουσι καὶ τὰς δύο προτάσεις. ἀλλὰ λέγοντες τὴν ἐλάττονα ἐπάγουσι τὸ συμπέρασμα, διδάσκει πῶς καὶ τούτους ἀναλύομεν. καὶ πῶς μὲν ἔχοντες οἱ ὅροι ὀρθῶς ἔχουσι. πῶς δὲ ἔχοντες οὐκ ὀρθῶς ἔχουσιν. οὐκ ἔστι ταυτὸν οὔτ' εἶναι. ἤγουν οὔτε κατὰ τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων, οὔτε κατὰ τὸν προφορικὸν λόγον.

ὅτι τῷ

ὅτι τῷ γ' ᾧ τινι τὸ β' ὑπάρχει τοῦτο τὸ γ' ὑπάρχει παντὶ τῷ α'. καὶ τὸ εἰπεῖν ὅτι τῷ γ' ᾧ τινι τὸ β' παντὶ ὑπάρχει, τούτῳ τῷ γ' παντὶ ὑπάρχει τὸ α'. εἰ γὰρ ἐρεῖς· τὸ β' ὑπάρχει τῷ γ', οὐκ ἤδη καὶ παντὶ τῷ γ' εἴρηκας ἀλλὰ τινί. αἱ γὰρ ἀπροσδιόριστοι προτάσεις, ἰσοδυναμοῦσι ταῖς μερικαῖς. εἰ μὲν οὖν καὶ ἡ α' β' ὑπετέθη παντὶ εἶναι, συνάξεις τὸ τινί. οὐ μὴν δὲ τὸ παντί. τὸ γὰρ παντί, ἐκ δύο καθόλου καταφατικῶν συνάγεται. εἰ δ' ὑποτεθῇ ἀπροσδιόριστον, ἀσυλλόγιστον ἔσται τὸ σχῆμα. καὶ συναχθήσεται καὶ τὸ παντὶ καὶ τὸ οὐδενί. εἰ δὲ τὸ α' ὑπάρχει τῷ β', ἀπροσδιορίστως. μὴ παντὶ καθ' οὗ τὸ β'. ἤγουν οὐ τὸ α' δὲ ὑπάρχει παντὶ τῷ β'. εἴτε τὸ β' ὑπάρχει παντὶ τῷ γ'. εἴτε καὶ ἀπροσδιορίστως ἐξενεχθῇ. ὅτι τὸ β' ὑπάρχει τῷ γ'. ἀνάγκη τὸ α' οὐ μόνον ὑπάρξει τῷ γ' παντί, ἀλλ' οὐδ' ὑπάρχειν. ἤγουν ἀλλὰ συναχθήσεται καὶ τὸ α' οὐδενὶ τῷ γ'. διὰ τὸ ἀσυλλόγιστον εἶναι τὸ σχῆμα. εἰ δὲ τὸ α' ὑπάρχει παντὶ τούτῳ τῷ γ'. καθ' οὗ γ' τὸ β' λέγεται ἀληθῶς. ἤγουν κατὰ παντὸς προϋποκειμένου. καὶ τὴν α' β' καθόλου καταφατικὴν εἶναι συμβήσεται τὸ α' κατὰ παντὸς τούτου τοῦ γ' λέγεσθαι καθ' οὗ τὸ β' κατὰ παντὸς λέγεται. εἰ μέντοι τὸ α' λέγεται κατὰ παντὸς τοῦ γ' καθ' οὗ γ' τὸ β' λέγεται ἀπροσδιορίστως, οὐδὲν κωλύει τὸ μὲν β' ὑπάρχειν τῷ γ' ἀπροσδιορίστως, ὅτε καὶ ἰσοδυναμεῖ τῷ τινί. τὸ δὲ α' οὐ μόνον ἔσται παντὶ τῷ γ' ἢ ὅλως μὴ ὑπάρχειν. ἤγουν ἀλλὰ καὶ οὐδενὶ τῷ γ'. τί γὰρ κωλύει καὶ τὴν α' β' εἶναι ἀπροσδιόριστον. ἐν τοῖς φησὶ τούτοις ὅροις. τὸ λέγεσθαι τὸ α' καθ' οὗ τὸ β' παντός. ἤγουν κατὰ παντὸς τοῦ β', τοῦτό ἐστι τὸ καθ' ὅσων τὸ β' κατηγορεῖται, κατὰ τούτων πάντων καὶ τὸ α' κατηγορεῖσθαι. καὶ εἰ μὲν τὸ β' κατὰ παντὸς τοῦ γ' λέγεται, καὶ τὸ α' κατὰ παντὸς τοῦ γ' κατηγορηθήσεται. εἰ δὲ τὸ β' οὐ κατὰ παντὸς τοῦ γ' λέγεται, οὐδὲ τὸ α' παντὶ τῷ γ' ῥηθήσεται. ἀλλὰ τινί. εἴγε καὶ ἡ α' β' παντὶ εἶναι ὑπόκειται. Οὐ δεῖ δ' οἴεσθαι παρὰ τὸ ἐκτίθεσθαι. Ἐπεὶ διδάσκων περὶ τῆς συλλογιστικῆς μεθόδου. ἐχρᾶτο στοιχείοις καὶ ὅροις εἰς τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ, ἵνα μή τις νομίσῃ ὡς ἡ τῶν στοιχείων καὶ ὅρων ἔκθεσις αἰτία ἐστὶ τοῦ ποτὲ γίνεσθαι τὰς συμπλοκὰς αὐτῶν συλλογιστικὰς ποτὲ δὲ ἀσυλλογίστους, φησὶν ὥσπερ ὁ γεωμέτρης σαφηνείας ἕνεκεν καὶ ὁδηγίας τοῦ μανθάνοντος. εὐθεῖαν ἐκθέμενος ἀξιοῖ ταύτην ἀπλατῆ εἶναι καὶ ταύτην μὴ οὖσαν ἀπλατῆ καὶ ποδιαίαν. λαμβάνει γραμμὴν μὴ οὖσαν τοιαύτην. καὶ κύκλον γράφει καὶ διάμετρον μὴ τοιαῦτα ὄντα καὶ οὐ συνάγεται τὰ ἀποδεικνύμενα διὰ τὰ ἐκτιθέμενα, ἀλλὰ διὰ τὰ παρ' αὐτῶν νοούμενα. οἱ γὰρ εἰσαγόμενοι μὴ δυνάμενοι τοῖς νοητοῖς ἐπιβάλλειν ὡς ἔχουσι φύσεως, χάριν ὁδηγίας δέονται τῆς αἰσθήσεως, οὕτω καὶ ἡμεῖς χάριν ὁδηγίας καὶ σαφηνείας τῶν μανθανόντων, τὰ στοιχεῖα καὶ τοὺς ὅρους λαμβάνομεν. οὐ διὰ ταῦτα δὲ τὰ ἀποδεικνύμενα δείκνυνται. ἀλλὰ διὰ τὴν συμπλοκὴν τῶν καθόλου καὶ μερικῶν. οὐ γὰρ χρώμεθα τοῖς στοιχείοις ὡς χωρὶς αὐτῶν μὴ δυνάμενοι συλλογίσασθαι. ὥσπερ οὐ δυνατὸν συλλογίσασθαι ἄνευ τοῦ ἐξ ὧν ὁ συλλογισμός. ἤγουν τοῦ καταφατικοῦ καὶ ἀποφατικοῦ. καὶ τοῦ καθόλου καὶ τοῦ μερικοῦ. καὶ ἄνευ τοῦ τὴν μείζονα περιέχειν τὸν μέσον. καὶ τοῦτον, τὸν ἐλάττονα. Μὴ λανθανέτω δὲ ἡμᾶς ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ συλλογισμῷ. Καὶ τοῦτο θεώρημά τι ἐστὶ συντελοῦν εἰς τὴν ἀνάλυσιν. ἐπεὶ γὰρ ὁ συλλογισμὸς ἐκ δύο προτάσεων σύγκειται. ἑκάστη δὲ αὐτῶν διὰ προσυλλογισμοῦ δείκνυται, ἔμμεσος οὖσα καὶ διὰ τοῦτο δεομένη ἀποδείξεως, φησί. μὴ πειρῶ ἀναλύειν τοὺς προσυλλογισμούς, εἰς τὸ αὐτὸ σχῆμα εἰς ὃ ἀνελύθη καὶ ὁ συλλογισμός. ἀλλ' εἰ μὲν ὁ συλλογισμὸς συνῆγε τὸ παντί. ἐπειδὴ τὸ παντὶ ἐν μόνῳ τῷ πρώτῳ σχήματι συνάγεται, δῆλον ὅτι καὶ οἱ προσυλλογισμοὶ εἰς τὸ α' σχῆμα λυθήσονται. εἰς ὃ καὶ ὁ συλλογισμὸς ἀνελύθη. ἔστω γὰρ ὁ συλλογισμός, συνάγων ὅτι ἡ οὐσία παντὶ ἀνθρώπῳ, διὰ μέσου τοῦ ζώου. αἱ μὲν προτάσεις αὐτοῦ εἰσίν, ἡ οὐσία παντὶ ζώῳ. τὸ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ. ἡ δὲ ἐλάττων πρότασις ἡ ὅτι τὸ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ, δειχθήσεται διὰ μέσου τοῦ λογικοῦ. ἡ δὲ μείζων ἡ ὅτι ἡ οὐσία παντὶ ζώῳ, δειχθήσεται διὰ μέσου τοῦ ἐμψύχου. ἡ δὲ ὅτι ἡ οὐσία παντὶ ἐμψύχῳ, δειχθήσεται διὰ μέσου τοῦ σώματος. ἰδοὺ καὶ ὁ συλλογισμός, ἐν πρώτῳ σχήματι ἀνελύθη καὶ οἱ προσυλλογισμοὶ πάντες. Ὅτι δὲ τὸ ἄψυχον οὐδενὶ ἀνθρώπῳ, ἀναλυθήσεται εἰς τὸ β' σχῆμα διὰ μέσου τοῦ αἰσθητικοῦ. τὸ αἰσθητικὸν οὐδενὶ ἀψύχῳ. τὸ αἰσθητικὸν παντὶ ἀνθρώπῳ. καὶ τὸ ἄψυχον οὐδενὶ ἀνθρώπῳ. ἡ δὲ ἐλάττων πρότασις ἡ ὅτι τὸ αἰσθητικὸν παντὶ ἀνθρώπῳ, ἀναλυθήσεται ἐν πρώτῳ σχήματι διὰ μέσου τοῦ ζώου. ὡσαύτως καὶ ἡ μείζων ἡ ὅτι τὸ αἰσθητικὸν οὐδενὶ ἀψύχῳ, ἀναλυθήσεται διὰ μέσου τοῦ ἀναισθήτου. ὅτι δὲ τὸ ἄψυχον οὐ παντὶ λευκῷ, ἀναλυθήσεται ἐν α' σχήματι, διὰ μέσου τοῦ δίποδος. οἷον τὸ ἄψυχον οὐδενὶ δίποδι. τὸ δίπουν τινὶ λευκῷ. τὸ ἄψυχον ἄρα οὐ παντὶ λευκῷ. ἡ δὲ ἐλάττων πρότασις. ἡ ὅτι τὸ δίπουν τινὶ λευκῷ ἀναλυθήσεται ἐν γ' σχήματι διὰ μέσου τοῦ κύκνου. ἡ δὲ μείζων πρότασις ἡ ὅτι τὸ ἄψυχον οὐδενὶ δίποδι, ἀναλυθήσεται ἐν γ' σχήματι διὰ μέσου τοῦ αἰσθητικοῦ. Τούς τε πρὸς ὁρισμὸν τῶν λόγων. Ἐπειδὴ οἱ πειρώμενοι ἀνασκευάζειν ὁρισμὸν καὶ δεικνύειν ὅτι τόδε ὁρισμὸς τοῦδε οὐκ ἔστιν, οὐ λαμβάνουσι τὸν ὁρισμὸν ἐν τῷ συλλογισμῷ πολλάκις ὡς ὅρον. διὰ τὸ δυσχέρειαν ἔχειν τὸν ὅλον ὁρισμὸν δεῖξαι μὴ ἐφαρμόζοντα τῷ ὁριστῷ. ἀλλὰ ὃ εὑρίσκουσι μόριον τοῦ ὁρισμοῦ, κακῶς ἔχον καὶ μὴ ἐφαρμόζον τῷ ὁριστῷ, λαμβάνουσι τοῦτο ὡς ὅρον. καὶ δεικνύουσι διὰ συλλογισμοῦ, μὴ ὑπάρχοι τῷ ὁριστῷ. καὶ σὺ ἀναλύων τὸν τοιοῦτον συλλογισμόν, μὴ πειρῶ λαμβάνειν εἰς τὴν ἀνάλυσιν ὡς ὅρον τὸν ὅλον ὁρισμόν. ἀλλ' ἐκεῖνο λάμβανε τὸ μόριον μόνον ὡς ὅλον ὅρον, τὸ κακῶς ἔχον καὶ δειχθὲν διὰ συλλογισμοῦ μὴ ὑπάρχειν τῷ

ὁριστῷ. οἷον ὁρισαμένου τινὸς τὸ ὕδωρ ὑγρὸν ποτόν. εἴ τις πειρᾶται δεῖξαι τὸ ὑγρὸν ποτὸν μὴ εἶναι ὁρισμὸν τοῦ ὕδατος, οὐχ ὅλον τὸ ὑγρὸν ποτὸν λαμβάνει ὡς ὅρον. ἀλλὰ μόνον τὸ ποτόν. ὡς μὴ ἐφαρμόζον παντὶ ὕδατι. τὸ γὰρ ὑγρόν, παντὶ ὕδατι ἐφαρμόζει. ἐπεὶ καὶ τὰ μέρη τοῦ ὁρισμοῦ, παντὶ τῷ ὁριστῷ ὀφείλουσιν ἐφαρμόζειν. τὸν τοιοῦτον γοῦν συλλογισμὸν ἀναλύων καὶ σύ, τὸ ποτὸν λάμβανε ὡς ὅρον. καὶ δείξεις τοῦτο μὴ παντὶ ὑπάρχειν τῷ ὕδατι. καὶ ἐν α΄ σχήματι διὰ μέσης τῆς θαλάσσης. καὶ ἐν β΄ καὶ ἐν γ΄. ἀλλὰ σαφηνιστέον καὶ τὸ κείμενον. καὶ ἀπὸ τῶν λόγων ἤγουν τῶν συλλογισμῶν ἀναλύων τοὺς συλλογισμοὺς τοὺς πρὸς ὁρισμὸν μαχομένους καὶ δεικνύοντας μὴ εἶναι τόνδε ὁρισμὸν τοῦδε. ὅσοι τῶν συλλογισμῶν τυγχάνουσι διαλεγόμενοι. ἤγουν δεικνύοντες τὸν ὁρισμὸν κακῶς ἔχοντα κατά τι μόριον τῶν ἐν αὐτῷ κειμένων, ὀφείλεις καὶ σὺ θεῖναι ὅρον τὸ μόριον ἐκεῖνο πρὸς ὃ διείλεκται ὁ ἀποδεικνύων μὴ ἔχειν καλῶς καὶ οὐ τὸν ἅπαντα ὁρισμόν. εἰ γὰρ ἔν τι μόριον τῶν ἐν τῷ ὁρισμῷ οὐκ ἐφαρμόζει τῷ ὁριστῷ, οὐδὲ ὅλος ὁ ὁρισμὸς ἐφαρμόσει. τῷ γὰρ οὕτω ποιοῦντι καὶ λαμβάνοντι ἓν μόριον τοῦ ὁρισμοῦ ὡς ὅρον, οὐδαμῶς συμβήσεται ταραχθῆναι διὰ τὸ μῆκος. οἷον εἰ τὸ ὕδωρ ἔδειξεν ὅτι ποτὸν ἤγουν εἰ δείξει τις ὅτι τὸ ποτὸν οὐχ ὑπάρχει τῷ ὕδατι, τὸ ποτὸν καὶ τὸ ὕδωρ ὅρους θετέον. Ἔτι δὲ τοὺς ἐξ ὑποθέσεως συλλογισμούς. ὑποθετικοὺς ἐνταῦθα λέγει συλλογισμοὺς μόνους τοὺς ἐξ ὁμολογίας. οἷον εἰ μέλλει τις δεῖξαι ὑποθετικῶς ὅτι τῶν ἐναντίων μία δύναμις οὐκ ἔστιν. ἀξιοῖ γε ὁμολογῆσαι καὶ οὗτος, ὅτι τῶν ἐναντίων μία ἐπιστήμη οὐκ ἔστι. καὶ μετὰ τὸ συγκαταθέσθαι τὸν προσδιαλεγόμενον, τοῦτο συλλογίζεται ὑποθετικῶς. εἰ τῶν ἐναντίων μία δύναμις οὐκ ἔστι, λοιπὸν οὐδὲ μία ἐπιστήμη ἔσται αὐτῶν. τοῦτο λέγεται συνημμένον. συνῆπται γὰρ ὁ ἡγούμενος τῷ ἑπομένῳ. ἀλλὰ μὴν τῶν ἐναντίων μία δύναμις οὐκ ἔστι. λοιπὸν ἄρα κατὰ τὴν σὴν ὁμολογίαν, οὐδὲ μία ἐπιστήμη τῶν ἐναντίων ἐστί. τὸν τοιοῦτον γοῦν συλλογισμὸν τὸν ὑποθετικόν, μὴ πειρῶ ἀναλύειν. οὐδὲ γὰρ δυνατόν ἐστιν ἀναλῦσαι αὐτὸν ἐκ τῶν κειμένων. ἤγουν ἐξ ὧν ἔλαβεν. οὐ γὰρ συλλογισμὸν ἐποιήσατο διὰ τὸ μὴ λαβεῖν, καὶ τοὺς ὅρους συλλογιστικῶς. ἀλλὰ διὰ συνθήκης καὶ ὁμολογίας ὡμολόγηται. καὶ τὸ μὴ εἶναι μίαν ἐπιστήμην τῶν ἐναντίων. τὸ δὲ ἀλλὰ μὴν τῶν ἐναντίων οὐκ ἔστι μία δύναμις, ἐδείχθη ἐν τῷ τρίτῳ σχήματι διὰ μέσου τοῦ ὑγιεινοῦ καὶ τοῦ νοσώδους. ὃν καὶ ὀφείλεις ἀναλῦσαι ὡς συλλογισμὸν ὄντα. ἡ δὲ μείζων πρότασις ὅτι τοῦ ὑγιεινοῦ καὶ τοῦ νοσώδους. μία δύναμις οὐκ ἔστι, δείκνυται ἐν τῷ δευτέρῳ σχήματι. ἐν τῷ λαβεῖν μέσον ὅρον τῶν αὐτῶν ποιητικόν. οἷον εἰ τοῦ ὑγιεινοῦ καὶ νοσώδους δοθῇ μίαν εἶναι δύναμιν, ἔσται τὸ αὐτὸ καὶ ὑγιεινὸν καὶ νοσῶδες. καίτοι ὁμολογεῖν ἀναγκαῖον τὸν προσδιαλεγόμενον. ὅτι τῶν ἐναντίων οὐκ ἔστι μία ἐπιστήμη, ἀλλ' οὐκ ἐκ τοῦ συλλογισμοῦ ἀναγκασθήσεται ὁμολογῆσαι τοῦτο. τοῦ δείξαντος ὅτι τῶν ἐναντίων μία δύναμις οὐκ ἔστιν ἀλλ' ἐξ ὑποθέσεως. ἤγουν διότι ἔφθασε τοῦτο ὁμολογῆσαι. τοῦτο μὲν οὖν ὅτι τῶν ἐναντίων οὐκ ἔστι μία ἐπιστήμη, οὐκ ἔστιν ἀναγαγεῖν καὶ ἀναλῦσαι. διότι οὐδὲ ἀπὸ συλλογισμοῦ ἀπεδείχθη, ἀλλ' ἐξ ὁμολογίας. τὸ δὲ ὅτι οὐδὲ μία δύναμίς ἐστι τῶν ἐναντίων. ἐπεὶ συλλογιστικῶς ἐδείχθη τοῦτο. καὶ ἔστιν ἀναλῦσαι εἰς συλλογισμόν. οὕτω γὰρ ἴσως ἦν ὁ συλλογισμός. τὸ ἴσως προσέθηκε, διότι τοῦτο μὲν ἀνελύθη ἐνταῦθα διὰ τοῦ γ΄ σχήματος. ἔστι δὲ καὶ διὰ τοῦ α΄ σχήματος αὐτὸ ἀναλῦσαι. ἐκεῖνο δὲ ἤγουν τῶν ἐναντίων μία ἐστὶν ἐπιστήμη ὑπόθεσις ἦν καὶ ὁμολογία τοῦ προσδιαλεγομένου. ἀλλ' οὐχὶ συλλογισμός. ἀλλὰ καὶ οἱ διὰ τοῦ ἀδυνάτου περαινόμενοι καὶ τελειούμενοι συλλογισμοί, οὐδ' οὗτοι ἀναλύονται. ἔμαθες γὰρ ὅτι οἱ δι' ἀδυνάτου συλλογισμοί, ἐκ δύο ὑποθετικῶν γίνονται. καὶ ἀπὸ ἑνὸς κατηγορικοῦ συλλογισμοῦ. τοὺς μὲν ὑποθετικοὺς συλλογισμούς, μηδὲ πειρῶ ἀναλύειν. ἀλλὰ μόνην τὴν εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγήν. ἤγουν ἀλλὰ μὴν τὰ περιττὰ οὐκ εἰσὶν ἴσα τοῖς ἀρτίοις, ἀνάλυε ὡς καὶ δειχθέντα διὰ συλλογισμοῦ. οἷον τὸν ὑποθετικὸν συλλογισμὸν μὴ ἀνάλυε. τὸν λέγοντα ὅτι εἰ ἡ διάμετρος σύμμετρός ἐστι τῇ πλευρᾷ, ἔσται τὰ περιττὰ ἴσα τοῖς ἀρτίοις. τοῦτό ἐστι τὸ συνημμένον. ἀλλὰ μὴν τὰ περιττὰ ἴσα τοῖς ἀρτίοις ἀδύνατον εἶναι, οὐκ ἄρα ἡ διάμετρος σύμμετρός ἐστι τῇ πλευρᾷ. τοῦτο μὲν συλλογισμὸς οὐκ ἔστιν. ὅτι δὲ τὰ περιττὰ ἀδύνατον εἶναι ἴσα τοῖς ἀρτίοις, δειχθήσεται διὰ συλλογισμοῦ, οὕτως. ὁ ὀκτὼ καὶ ὁ ἐννέα, τοῦ αὐτοῦ καὶ ἑνὸς ἀριθμοῦ ὑποδιπλάσιοι εὑρίσκονται. οἱ δὲ τοῦ αὐτοῦ καὶ ἑνὸς ἀριθμοῦ ὑποδιπλάσιοι, ταυτοὶ ἀλλήλοις εἰσίν. ὁ ὀκτὼ ἄρα καὶ ἐννέα, ταυτοὶ ἀλλήλοις εἰσί. τοῦτον γοῦν πειρῶ ἀναλύειν. ὡς συλλογισμὸν ὄντα. Θάτερον δὲ οὐκ ἔστιν ἀναλῦσαι. οἷον ὅτι εἰ ἡ διάμετρος σύμμετρος τῇ πλευρᾷ, ἔσται τὰ περιττὰ ἴσα τοῖς ἀρτίοις. ὅπερ ἐστὶ τὸ συνημμένον, οὐκ ἔστιν ἀναλύειν. οὐδὲ γὰρ διὰ συλλογισμοῦ ἐδείχθη. ἀλλ' ἐξ ὑποθέσεως περαίνεται. ἤγουν ὡς ὁμολογούμενον παρὰ πάντων λαμβάνεται. ὡμολόγηται γὰρ παρὰ πάντων, ὅτι ἀδύνατόν ἐστι τὰ περιττὰ ἴσα τοῖς ἀρτίοις, εἶναι. Ὅσα δὲ ἐν πλείοσι. Διδάσκει διὰ τούτων ὡς οὐ πάντως ἀνάγκη τὴν ἀνάλυσιν τῶν συλλογισμῶν εἰς τοῦτο ποιεῖσθαι τὸ σχῆμα. ἐν ᾧ καὶ ὁ συλλογισάμενος τὸν συλλογισμὸν ἔπλεξεν. ἀλλ' ὅσα τῶν προβλημάτων ἐν πλείοσι σχήμασι περαίνονται, ἀδιάφορον ταῦτα εἰς ὁποιονοῦν ἀναγαγεῖν. τὸ μὲν παντί, ἐν πρώτῳ σχήματι συνάγεται μόνῳ, ἀνάγκη ἀναλύειν αὐτὸ εἰς τὸ πρῶτον σχῆμα. τὸ δὲ οὐδείς, ἐν α΄ καὶ ἐν β΄ περαίνεται. εἰ οὖν ἐν α΄ συνήχθη, δυνατὸν ἀναλύειν εἰς τὸ β΄. διὰ τὸ ἀντιστρέφειν τὴν ἀποφατικήν. εἰ δὲ ἐν τῷ β΄, ἀναλύεται εἰς τὸ α΄. πάλιν οἱ μὲν ἐν τῷ τρίτῳ σχήματι, οὐκ ἀναλυθήσονται πάντες εἰς τὸ α΄. τὸ πάντες δὲ

εἴρηκε,

εἴρηκε, διὰ τὸν πέμπτον τρόπον τοῦ τρίτου σχήματος· τὴν ἐκ τῆς μείζονος οὐ πᾶς· τῆς δὲ ἐλάττονος πᾶς,
φανερὸν δὲ ὅτι πρὸς τὸ ἀναλύειν εἰς ἄλληλα. Τοῦτό φησιν ὅτι ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν σχημάτων τοῦ τε α
καὶ τοῦ γ'. εἴτε τὸ α' μέλλεις ἀναλῦσαι εἰς τὸ γ', τὴν ἐλάττονα πρότασιν ὀφείλεις ἀντιστρέφειν καὶ ποιή-
σας τὸ α' σχῆμα. τῶν δὲ ἐν τῷ μέσῳ σχημάτων ἅτερος μὲν ἀναλύεται εἰς τὸ γ'. ἤγουν ὁ ἀπὸ τῆς οὐδείς
καὶ τὶς. ἀντιστρεφομένων καὶ τῶν β' προτάσεων. ἅτερος δὲ οὐκ ἀναλύεται ὁ ἀπὸ τῆς μείζονος πᾶς καὶ
τῆς ἐλάττονος οὐ πᾶς. οὗτοι μόνοι ἤγουν ὁ δ' τρόπος τοῦ δευτέρου σχήματος. καὶ ὁ ε' τοῦ γ', περαίνονται
καὶ τελειοῦνται διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς. εἰς τὸ α' ἀναγόμενοι σχῆμα. Διαφέρει δέ τι ἐν τῷ κα-
τασκευάζειν ἢ ἀνασκευάζειν. διδάσκει ἡμᾶς ἐνταῦθα, ἑτέραν εἶναι τὴν ἐκ μεταθέσεως κατάφασιν τῆς
ἁπλῆς ἀποφάσεως. ἵνα μὴ ἀπατώμεθα ἀναλύοντες. πολλάκις γὰρ τινὸς κατασκευάζοντος. ὡς τόδε οὐ
λευκόν ἐστιν, ἀπατηθησόμεθα οἰόμενοι εἶναι ἀποφατικὸν τὸ τοιοῦτον πρόβλημα. εἶτα πειρώμενοι ἀνα-
λύειν τὸν τοιοῦτον συλλογισμόν, ζητοῦμεν τὴν ἀποφατικὴν πρότασιν δι' ἧς συνήχθη τὸ τοιοῦτον πρό-
βλημα. διαφέρει γοῦν καὶ συμβάλλεταί σοι εἰς κατασκευὴν καὶ ἀνασκευήν, τὸ ὑπολαμβάνειν καὶ γι-
νώσκειν εἴτε ταὐτά ἐστιν, εἴτε ἕτερα, τὸ μὴ εἶναι τοδί. ἤγουν ἡ ἁπλῆ ἀπόφασις, καὶ τὸ εἶναι μὴ τοῦτο. ἤ-
γουν ἡ ἐκ μεταθέσεως κατάφασις. οἷον τὸ μὴ εἶναι λευκόν, οὐ ταὐτὸν σημαίνει τῷ εἶναι μὴ λευκόν. ὅτι
δὲ οὐκ ἔστι ταὐτὸν τὸ τόδε οὐ λευκόν ἐστι τῷ τόδε λευκὸν οὐκ ἔστι, δείκνυσιν ἐξ ἀναλογίας τῶν μετὰ τρό-
που προτάσεων. ἀναλογία δέ ἐστιν ὁμοιότης δύο λόγων. λόγος δέ ἐστιν ὅτι ὁ λβ' διπλάσιος τοῦ ις'. καὶ
ἕτερος λόγος ὅτι ὁ ὀκτὼ διπλάσιος τοῦ δ'. εἰ γοῦν μίξας τοὺς δύο λόγους τούτους εἴπῃς ὡς ὁ λβ' τοῦ ις'
διπλάσιος, οὕτω καὶ ὁ η' τοῦ δ', ἐποίησας ἀναλογίαν. λόγος δὲ καὶ ἀπόδειξις τούτου τοῦ μὲν εἶναι δη-
λονότι τὴν ἐκ μεταθέσεως κατάφασιν ἀπόφασιν τῆς ἁπλῆς καταφάσεως, οὕτως. εἰ γοῦν τὸ δύνα-
ται βαδίζειν καὶ τὸ οὐ δύναται βαδίζειν. καὶ τὸ ἐπίσταται τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ ἐπίσταται τὸ οὐκ ἀγα-
θόν, ἀναλογίαν καὶ ὁμοιότητα ἔχουσι πρὸς τὸ ἔστι λευκὸν καὶ ἔστιν οὐ λευκόν. ἐπεὶ τὸ ἐπίσταται τὸ οὐκ
ἀγαθόν, οὐκ ἔστιν ἀπόφασις τοῦ ἐπίσταται τὸ ἀγαθόν. οὐδὲ τὸ δύναται οὐ βαδίζειν, τοῦ δύναται βα-
δίζειν. οὕτως οὐδὲ τὸ ἔστιν οὐ λευκόν, ἀπόφασίς ἐστι τοῦ ἔστι λευκόν. τὸ γὰρ ἐπίσταται τὸ ἀγαθόν. ἢ ἔστιν ἐπι-
στάμενος τὸ ἀγαθόν, οὐδὲν διαφέρει. ἵνα γοῦν μή τις εἴπῃ ποίαν ἀναλογίαν καὶ ὁμοιότητα ἔχει τὸ ἐπί-
σταται τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ ἐπίσταται τὸ οὐκ ἀγαθόν, πρὸς τὸ ἔστι λευκὸν καὶ ἔστιν οὐ λευκόν, εἴγε ἐν τού-
τοις μὲν τὸ ἔστι πρόσκειται. ἐν ἐκείνοις δὲ οὐ πρόσκειται, φησὶν ὅτι πᾶν ῥῆμα δύναται εἰς μετοχὴν καὶ
τὸ ἔστιν ἀναλυθῆναι. τὸ γοῦν ἐπίσταται τὸ ἀγαθὸν ταὐτόν ἐστι τῷ λέγειν, ἔστιν ἐπιστάμενος τὸ ἀγαθὸν ὥσ-
τε καὶ τὰ ἀντικείμενα ἤγουν αἱ τούτων ἀποφάσεις. τὸ γὰρ οὐ δύναται βαδίζειν, ταὐτόν ἐστι τῷ οὐκ
ἔστι δυνάμενος βαδίζειν. Ενταῦθα δείκνυσι διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς, ὅτι τὸ ἔστι δυνάμενος μὴ
βαδίζειν. καὶ τὸ οὐκ ἔστι δυνάμενος βαδίζειν, οὐκ εἰσὶ ταὐτά. δείκνυσι δὲ τοῦτο οὕτως. εἰ τὸ ἔστι δυνάμε-
νος μὴ βαδίζειν καὶ τὸ οὐκ ἔστι δυνάμενος βαδίζειν ταὐτά εἰσι, συναληθεύουσιν ἄρα ἄμφω, τῷ ἔστι δυ-
νάμενος βαδίζειν. οὐκ ἄρα τὸ ἔστι δυνάμενος, μὴ βαδίζειν. καὶ τὸ οὐκ ἔστι δυνάμενος βαδίζειν ταὐτά.
Ταὐτά γε ἤγουν τὸ οὐκ ἔστι δυνάμενος βαδίζειν. καὶ τὸ ἔστι δυνάμενος μὴ βαδίζειν, ἅμα ὑπάρξουσιν.
ἤγουν συναληθεύουσι τῷ αὐτῷ. ἤγουν τῇ ἁπλῇ καταφάσει. συναληθεύει δὲ ἡ ἁπλῆ κατάφασις. καὶ
ἡ ἐκ μεταθέσεως κατάφασις. δύναται γὰρ ὁ αὐτός, καὶ βαδίσαι καὶ μὴ βαδίσαι. καὶ ὁ ἐπιστήμων τοῦ
ἀγαθοῦ, καὶ τοῦ μὴ ἀγαθοῦ ἐστὶν ἐπιστήμων. τῶν γὰρ ἀντικειμένων μία ἐστὶν ἐπιστήμη. καὶ ἐπεὶ τὸ ἐπίστα-
ται τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ ἐπίσταται τὸ οὐκ ἀγαθὸν συναληθεύουσι. καὶ τὸ ἔστι δυνάμενος βαδίζειν. καὶ τὸ
ἔστι δυνάμενος μὴ βαδίζειν. καὶ τὸ ἔστι τόδε λευκόν. καὶ τὸ ἔστι τόδε οὐ λευκόν. ἡ φάσις δὲ ἤγουν ἡ κατά-
φασις καὶ ἡ ἀπόφασις αἱ ἀντιφατικῶς ἀντικείμεναι, οὐχ ὑπάρχουσι καὶ συναληθεύουσιν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ.
λοιπὸν τὸ ἔστι δυνάμενος μὴ βαδίζειν, οὐκ ἀπόφασίς ἐστι τοῦ ἔστι δυνάμενος βαδίζειν. συναληθεύει γὰρ
τούτῳ. οὐδὲ τὸ ἔστι τόδε οὐ λευκόν, ἀπόφασίς ἐστι τοῦ ἔστι τόδε λευκόν. συναληθεύουσι γάρ. Τῶν γὰρ
ἀνάλογον. ἤγουν ἐπὶ τῶν ἐχόντων ἀναλογίαν. ἐὰν θάτερα ᾖ ἕτερα, καὶ θάτερα ἕτερα. ἐπεὶ γοῦν καὶ
τὸ ἔστι μὴ ἀγαθὸν καὶ μὴ ἔστιν ἀγαθόν. καὶ τὸ μὴ ἐπίσταται τὸ ἀγαθὸν ὅτι ἁπλῆ ἀπόφασις. καὶ τὸ ἐπί-
σταται τὸ μὴ ἀγαθὸν ἀνάλογον ἔχουσι πρὸς τὸ οὐκ ἔστι λευκὸν καὶ μὴ ἔστι λευκόν. εἰσὶ δὲ ταῦτα ἕτερα.
ἤγουν τὸ ἐπίσταται τὸ μὴ ἀγαθὸν καὶ τὸ οὐκ ἐπίσταται τὸ ἀγαθόν, λοιπὸν ἕτερά εἰσι, καὶ τὸ ἔστι μὴ λευ-
κὸν καὶ τὸ οὐκ ἔστι λευκόν. Οὐδὲ τὸ εἶναι μὴ ἴσον καὶ τὸ μὴ εἶναι ἴσον εἰσὶ ταὐτά. Επισαφέστερον με-
ταγεῖ τὸν λόγον παράδειγμα. ὁ γὰρ λέγων οὐκ ἴσον εἰσάγει τὸ ἄνισον. ὁ δὲ οὐκ ἔστιν ἴσον, ἀποφάσκει
μόνον τὸ ἴσον. τῷ μὲν γάρ, ἤγουν τῷ ὄντι μὴ ἴσῳ ὑπόκειταί τι ἤγουν εἰσάγεταί τι ἕτερον. ἤγουν τὸ ἄνι-
σον. τῷ δέ, ἤγουν τῷ οὐκ ἔστιν ἴσον, οὐδὲν εἰσάγει. διὸ τὸ ἔστιν ἴσον καὶ τὸ οὐκ ἔστιν ἴσον ἤγουν τὸ ἄνισον, οὐ
πᾶν. ἤγουν οὐκ ἐπὶ παντὸς λέγεται. ἀλλ' ἐπὶ μόνου τοῦ ποσοῦ. μόνον γὰρ τὸ ποσόν ἐστι, δεκτικὸν τοῦ ἴσου
καὶ ἀνίσου. ἡ δὲ οὐσία καὶ τὸ ποιόν, οὐδαμοῦ. τὸ δὲ ἐστὶν ἴσον καὶ τὸ οὐκ ἔστιν ἴσον πᾶν. ἤγουν ἐπὶ παν-
τὸς τὸ ἓν αὐτῶν ἀληθεύει. τὸ δὲ ἕτερον ψεύδεται. καὶ διαιροῦσι τὸ ψεῦδος καὶ τὴν ἀλήθειαν, ἐπὶ πάν-
των. ὁ γὰρ λέγων ὅτι ἡ οὐσία ἔστιν ἴσον, ψεύδεται. ὁ δὲ οὐκ ἔστιν ἴσον, ἀληθεύει. καὶ ὁ λέγων τὸ λευκόν
ἐστιν ἴσον, ψεύδεται. ὁ δὲ λέγων οὐκ ἔστιν ἴσον, ἀληθεύει. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ ποσοῦ, τὸ ἕτερον αὐ-

τῶν ἀληθεύει. Ἔτι τὸ ἔστι οὐ λευκὸν ξύλον. Πάλιν ἐπὶ σαφέστερον μετῆλθεν. ἀνωτέρω γὰρ ὑποκειμένου τινὸς λέγων. ἄνω. ὅτι ἔστιν ἀγαθὸν καὶ οὐκ ἔστιν ἀγαθόν. καὶ ἔστι λευκὸν καὶ οὐκ ἔστι λευκόν, νῦν μετὰ ὑποκειμένου ταῦτα ἐκφέρει. ἔστι ξύλον λευκόν. καὶ ἔστι ξύλον οὐ λευκόν. ἐδείκνυσι τὴν ἁπλῆν ἀπόφασιν ἑτέραν τῆς ἐκ μεταθέσεως καταφάσεως. ὁ μὲν γὰρ λέγων ἔστι ξύλον λευκὸν, λέγει εἶναί τι ξύλον καθ' οὗ κατηγορεῖται τὸ οὐ λευκόν. ὁ δὲ λέγων οὐκ ἔστι ξύλον λευκὸν, οὐ μόνον τὸ λευκὸν ἀποφάσκει καὶ ἀναιρεῖ, ἀλλὰ καὶ τὸ ξύλον. ἀληθὲς γάρ ἐστιν εἰπεῖν ὡς ἡ ψυχὴ καὶ ὁ τραγέλαφος, οὐκ ἔστι ξύλον λευκόν. οὐ μόνον δὲ ἐπὶ τούτων ἀληθεύει, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ ἐβένου ἡ αὐτὴ ἁπλῆ ἀπόφασις. οὐκ ἄρα ἡ ἁπλῆ ἀπόφασις καὶ ἡ ἐκ μεταθέσεως κατάφασις ταυτά εἰσι. οὐδὲ τῆς ἁπλῆς καταφάσεως ἀπόφασίς ἐστιν ἡ ἐκ μεταθέσεως κατάφασις. τὸ δὲ μὴ ὂν λευκὸν ξύλον. ἤγουν τὸ οὐκ ἔστι λευκὸν ξύλον, οὐκ ἐξ ἀνάγκης εἰσάγει τὸ ξύλον. δῆλον ὡς κατάφασις ἂν πως εἴη. προσέθηκε τὸ πῶς, δεικνύων ὅτι τὸ ἔστιν οὐκ ἀγαθὸν, κατάφασίς ἐστιν οὐχ ἁπλῆ ἀλλ' ἐκ μεταθέσεως. Ἔχει δὲ τάξιν τήνδε πρὸς ἄλληλα. ἐπεὶ ἐμνήσθη περὶ ταυτοῦ καὶ ἑτέρου, λέγων τὴν ἁπλῆν κατάφασιν καὶ τὴν ἐκ μεταθέσεως κατάφασιν. οἷον, τὸ δύναται βαδίζειν καὶ τὸ δύναται μὴ βαδίζειν. καὶ τὸ ἐπίσταται τὸ ἀγαθόν. καὶ τὸ ἐπίσταται τὸ οὐκ ἀγαθὸν, ταυτὰ εἶναι, ὡς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ καὶ ἑνὸς ἀληθεύοντα. ὁ γὰρ ἐπιστάμενος τὸ ἀγαθὸν, ἐπίσταται καὶ τὸ μὴ ἀγαθόν. καὶ ὁ δύναμιν ἔχων τοῦ βαδίζειν, δύναται καὶ μὴ βαδίζειν. τὴν δὲ ἁπλῆν ἀπόφασιν καὶ τὴν ἐκ μεταθέσεως λέγει εἶναι ἑτέραν, τούτου χάριν καὶ περὶ τῆς τάξεως καὶ ἀκολουθίας τῶν ἁπλῶν καὶ τῶν ἐκ μεταθέσεως διδάσκει. Καὶ ᾧ τὸ γ' ἀνάγκη τὸ β' ὑπάρχειν. ἤγουν ἡ ἁπλῆ ἀπόφασις τὸ οὐκ ἔστι ξύλον λευκὸν ἀκολουθεῖ τῷ γ'. ἤγουν τῷ ἔστι ξύλον οὐ λευκόν. ὡς γὰρ τὸ γ' τοῦτο ἐπὶ τοῦ ἐβένου ἀληθεύει, οὕτω, καὶ τὸ β' λεγόμενον ἐπὶ τοῦ ἐβένου ἀληθεύσει. ἀδύνατον γὰρ ἅμα εἶναι λευκὸν καὶ εἶναι μὴ λευκόν. ἤγουν εἰ ἐπὶ παντὸς ἢ ἡ κατάφασις ἀληθεύει ἢ ἡ ἀπόφασις, εἰ ἀδύνατόν ἐστι τὸ εἶναι λευκόν. ἤγουν τὸ ἔστι ξύλον λευκὸν συναληθεύειν τῷ εἶναι μὴ λευκόν. ἤγουν τὸ ἔστι ξύλον οὐ λευκόν, ἀνάγκη τὴν ἀπόφασιν τὴν ἁπλῆν ἤγουν τὸ β', ἕπεσθαι καὶ συναληθεύειν τῷ γ'. τὸ δὲ γ' οὐκ ἀεὶ ἕπεται τῷ β'. προσέθηκε τὸ οὐκ ἀεί, διότι τὸ β' ἐπὶ τοῦ ἐβένου λεγόμενον καὶ ἀληθεῦον, ἕξει καὶ τὴν γ' ἑπομένην αὐτῷ, ἐπὶ τοῦ ἐβένου μόνου. ἐπεί τοι γε τὸ β', καὶ ἐπὶ ἄλλων πολλῶν ἀληθεύει. δυνατὸν γὰρ καὶ τὸν ἄγγελον καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ λευκὸν καὶ τὸν τραγέλαφον, εἰπεῖν ὅτι οὐκ εἰσὶ ξύλα λευκά. καὶ ἀληθεῦσαι. τὸ δὲ ἔστι ξύλον οὐ λευκόν, ἐπ' αὐτῶν λεγομένων οὐκ ἀληθεύει. ἀνάπαλιν τοίνυν. τὸ δὲ ἀνάπαλιν εἴρηκε, διότι ὥσπερ ἡ ἀπόφασις ἡ ἁπλῆ ἀκολουθεῖ τῇ ἐκ μεταθέσεως καταφάσει, οὐ μὴν αὕτη ἐκείνη, οὕτω τὸ ἀνάπαλιν ἐπὶ τῆς ἑτέρας συστοιχείας ἡ ἐκ μεταθέσεως ἀπόφασις, ἕπεται τῇ ἁπλῇ καταφάσει. οὐ μὴν αὕτη ἕπεται ἐκείνῃ. τὸ μὲν γὰρ δ' ἀληθεύει καὶ ἐπὶ τῶν ὄντων καὶ ἐπὶ τῶν μὴ ὄντων. τὸ δὲ α' ἀληθεύει ἐπὶ ἑνὸς μόνου τοῦ λευκοῦ ξύλου. Δῆλον ὅτι καὶ τὸ α' γ'. Πληρώσας περὶ τῆς ἀκολουθίας, φησίν. ὅτι ἡ μὲν α' καὶ ἡ γ'. ἤγουν αἱ καταφάσεις, οὐδέποτε συναληθεύουσι. τὸ δὲ β' καὶ δ' ἤγουν αἱ ἀποφάσεις, ἐνδέχεται τινὶ αὐτῷ ὑπάρξαι ἤγουν συναληθεύσουσι καὶ ἐπὶ τῶν ὄντων καὶ ἐπὶ τῶν μὴ ὄντων. ὁμοίως δὲ ἔχουσι καὶ αἱ στερήσεις. ἤγουν αἱ στερητικαὶ προτάσεις πρὸς τὰς κατηγορικάς ἤγουν πρὸς τὰς ἁπλάς. ἐν ταύτῃ τῇ θέσει ἤγουν τῇ καταγραφῇ ταύτῃ. καταγράφον εἰς τὸ α' τὸ ἴσον ἐστίν. εἰς τὸ β' τὸ οὐκ ἴσον, ἤγουν τὸ οὐκ ἔστιν ἴσον, εἰς τὸ γ' τὴν στερητικὴν κατάφασιν. ἤγουν τὸ ἔστιν ἄνισον. εἰς τὸ δ' τὸ οὐκ ἄνισον. ἤγουν τὸ οὐκ ἔστιν ἄνισον. εἰς τὸ ε' τὸ οὐκ ἔστιν οὐκ ἴσον. εἰς τὸ ζ' τὸ ἔστιν οὐκ ἴσον. ὡς γοῦν τὸ ε' ἤγουν ἡ ἐκ μεταθέσεως ἀπόφασις ἐπὶ πλέον οὖσα τοῦ α' ἀκολουθεῖ αὐτῷ, οὕτω καὶ τὸ δ' ἡ στερητικὴ ἀπόφασις ἐπὶ πλέον οὖσα τοῦ α' ἀκολουθήσει αὐτῷ. ἤγουν τῷ α'. ἀληθεύει γὰρ τὸ δ'. καὶ ἐπὶ τῶν ὄντων καὶ ἐπὶ τῶν μὴ ὄντων ἤγουν ἀγγέλου. ψυχῆς. τραγελάφου. καὶ πάλιν ὡς τὸ β' ἡ ἁπλῆ ἀπόφασις ἐπὶ πλέον οὖσα τοῦ ζ'. ἀκολουθεῖ αὐτῷ τῷ ζ', οὕτως ἀκολουθήσει καὶ τῷ γ' ἤγουν τῇ στερητικῇ καταφάσει ἐπὶ πλέον οὖσα καὶ αὐτοῦ τοῦ γ'. ἀπορήσειε δέ τις πῶς ἀνωτέρω ἔλεγεν ὁ ἀριστοτέλης τὰς καταφάσεις συναληθεύειν. οἷον, τὸ δύναται βαδίζειν ὁ αὐτός. καὶ τὸ δύναται μὴ βαδίζειν. καὶ ἐπίσταται τὸ ἀγαθὸν καὶ ἐπίσταται τὸ μὴ ἀγαθόν, ἐνταῦθα δὲ λέγει τὰς καταφάσεις μηδέποτε συναληθεύειν. καὶ πάλιν ἄνω ἔλεγεν μὴ ταυτὸν εἶναι τὸ οὐκ ἐπίσταται τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ ἐπίσταται τὸ οὐκ ἀγαθόν, ἐνταῦθα δὲ λέγει ταῖς καταφάσεσιν ἕπεσθαι τὰς ἀποφάσεις. καὶ πρῶτον μὲν λέγομεν, ὅτι οὐ ταυτόν ἐστι τὸ λέγειν μὴ εἶναι ταυτὸν τόδε τῷδε, καὶ τὸ λέγειν ὅτι ἕπεται τόδε τῷδε. ἐπεὶ τῷ μὲν ἀνθρώπῳ, ἕπεται τὸ ζῶον. οὐ ταυτὸν δέ ἐστιν ὁ ἄνθρωπος καὶ τὸ ζῶον καὶ ἐνταῦθα λέγει ταῖς καταφάσεσιν ἕπεσθαι τὰς ἀποφάσεις. οἷον τῇ ἁπλῇ καταφάσει ἕπεσθαι τὴν ἐκ μεταθέσεως ἀπόφασιν. καὶ τὴν ἁπλῆν ἀπόφασιν ἕπεσθαι τῇ ἐκ μεταθέσεως καταφάσει. ἄνω δὲ ἔλεγεν, οὐ περὶ ἑπομένων προτάσεων. ἀλλὰ περὶ ταυτῶν καὶ ἑτέρων. τὴν γὰρ ἁπλῆν ἀπόφασιν ἑτέραν εἶναι ἔλεγεν. τῆς ἐκ μεταθέσεως καταφάσεως. ἕτερον δέ ἐστι τὸ λέγειν περὶ ταυτοῦ, καὶ ἕτερον τὸ λέγειν περὶ ἑπομένων. ἄλλως τε καὶ ἡ ἀκολούθησις τῶν προτάσεων ἡ ἐνταῦθα παραδεδομένη, καὶ ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας, ἐπὶ μόνων τῶν ἐκ τρίτου προσκατηγορουμένων ἐλέγετο. οὐκ ἐπὶ πασῶν τῶν προτάσεων. οὐδ' ἐπὶ τῶν μετὰ τρόπου. τὸ γὰρ δύναται βαδίζειν καὶ τὸ δύναται μὴ βαδίζειν. καὶ τὸ ἐπίσταται τὸ ἀγαθόν. καὶ τὸ ἐπίσταται τὸ μὴ ἀγαθόν, μετὰ τρόπου

προτάσεις εἰσί. καὶ οὐδὲν καινὸν εἰ συναληθεύουσιν αἱ καταφάσεις ταῖς καταφάσεσι. Καὶ ἐπὶ πολλῶν δὲ ὧν τοῖς μὲν, ὑπάρχει. Ἐπὶ τὸ ἐξ ἀρχῆς αὖθις ἐπανέδραμε. λέγω δὴ ὅτι τῆς ἁπλῆς καταφάσεως, οὐκ ἔστιν ἀπόφασις, ἡ ἐκ μεταθέσεως κατάφασις. ἀλλὰ ἡ ἁπλῆ ἀπόφασις. τὸ λευκὸν τισὶ μὲν ὑπάρχει. τισὶ δὲ οὐχ ὑπάρχει. ἐπὶ πολλῶν οὖν τῶν προτάσεων τῶν ληφθεισῶν ἐξ ἐνδεχομένης ὕλης ἐφ' ὧν ὁ κατηγορούμενος, τισὶ μὲν ὑπάρχει ὑποκειμένοις. τισὶ δὲ οὔ. τῆς καταφάσεως ψευδοῦς οὔσης τῆς ἐκ μεταθέσεως, ἀνάγκη τὴν ἁπλῆν ἀπόφασιν ἀληθεύειν. τὸ δὲ λέγειν ὅτι οὐκ ἔστι πάντα λευκά. ἢ ὅτι οὐκ ἔστιν ἕκαστον λευκὸν, ταυτόν ἐστιν. Ὁμοίως δὲ καὶ τοῦ ἔστι πᾶν ζῶον. Γυμνάσας τὸν λόγον ἐπὶ τῶν ἀπροσδιορίστων προτάσεων, γυμνάζει τοῦτον καὶ ἐπὶ τῶν προσδιορισμένων. καὶ δείκνυσι τῆς ἁπλῆς καταφάσεως ἀπόφασιν, τὴν ἁπλῆν ἀπόφασιν, οὐχ ὁ αὐτὸς τρόπος τοῦ δεικνύναι ἑκάτερον. ἤγουν οὐχ ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ τρόπῳ τοῦ συλλογισμοῦ. ἡ ἁπλῆ ἀπόφασις ἀποδειχθείη καὶ ἐν ἀναλυθήσεται καὶ ἡ ἐκ μεταθέσεως κατάφασις. ἀλλ' ἡ μὲν ἁπλῆ ἀπόφασις, δι' ἀποφατικοῦ συλλογισμοῦ δειχθήσεται. καὶ ἀναλυθῇ πάλιν εἰς ἀποφατικὸν συλλογισμόν. ἡ δὲ ἐκ μεταθέσεως κατάφασις, διὰ καταφατικοῦ συλλογισμοῦ δειχθείη. καὶ πάλιν ἀναλυθῇ εἰς καταφατικόν. τὸ οὐκ ἔστι πᾶν ζῶον λευκὸν, ἀντὶ τοῦ πᾶν ζῶον λευκόν ἐστι ληπτέον. τὸ δὲ ὅτι ἂν ᾖ ζῶον λευκὸν οὐκ ἔστι λευκόν, ἀπόφασίς ἐστιν ἁπλῆ ἰσοδυναμοῦσα τῷ οὐδὲν ζῶον λευκόν ἐστι. τὸ δὲ ἢ ἐνδέχεται μὴ εἶναι λευκὸν, κατάφασις ἐκ μεταθέσεως, ἰσοδυναμοῦσα τῷ ἐνδέχεται μηδὲν εἶναι λευκόν. ὥστε τὴν μὲν κατάφασιν, δεικτέον διὰ καταφατικοῦ συλλογισμοῦ. τὴν δὲ ἀπόφασιν, δι' ἀποφατικοῦ. καὶ τὸ εἰπεῖν ἀληθὲς μὴ λευκὸν εἶναι, κατάφασίς ἐστιν ἐκ μεταθέσεως, δηλοῖ γὰρ τοῦτό ἐστιν εἶναι μὴ λευκόν. ὥστε τὸ ἀληθὲς εἰπεῖν ἔστι λευκὸν, ὅτι περ ἐστὶν ἁπλῆ κατάφασις. καὶ τὸ ἀληθὲς εἰπεῖν μὴ λευκὸν εἶναι, ὅτι περ ἐστὶ κατάφασις ἐκ μεταθέσεως, διὰ τοῦ αὐτοῦ τρόπου τοῦ συλλογισμοῦ. ἢ τοῦ α' τρόπου τοῦ πρώτου σχήματος, δειχθήσεται. τὸ δὲ ἀληθὲς καὶ τὸ ἐνδέχεται τάττεται ὁμοίως τῷ ἐστιν. ὥσπερ γὰρ ἐπὶ τῶν ἐκ τρίτου προσκατηγορουμένων. ἐφ' οἷς κεῖται τὸ ἐστίν. τὸ ἔστι προσλαμβάνον τὴν οὐ ἄρνησιν ἐποίει ἀπόφασιν, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν μετὰ τρόπου προτάσεων, ὁ τρόπος προσλαμβάνων τὴν οὐ ἄρνησιν, ποιεῖ τὴν ἀπόφασιν. τὸ δὲ ἀληθές. καὶ τὸ ἐνδέχεται καὶ τὸ ἐπίσταται, τρόποι εἰσίν. Εἰ δή ἐστιν ἀληθὲς εἰπεῖν ὃ ἐὰν ᾖ ἄνθρωπος. τὸ ὃ ἐὰν ᾖ ἄνθρωπος μουσικός ἐστιν, ἀντὶ τοῦ πᾶς ἄνθρωπος, μουσικὸς ληπτέον. καὶ ἔστιν ἁπλοῦν καταφατικὸν, πρόβλημα. τὸ δὲ ὃ ἂν ᾖ ἄνθρωπος οὐ μουσικός ἐστιν, ἀντὶ τοῦ πᾶς ἄνθρωπος οὐ μουσικός ἐστι ληπτέον. ὅτι περ ἐστὶν ἐκ μεταθέσεως καθόλου κατάφασις. δείκνυνται δὲ καὶ ἄμφω, διὰ τοῦ πρώτου σχήματος τοῦ α' τρόπου διὰ μέσου τοῦ ζώου. τὸ δὲ μὴ εἶναι μουσικὸν ὃ ἂν ᾖ ἄνθρωπος. ἀντὶ τοῦ οὐδεὶς ἄνθρωπος μουσικός ἐστι ληπτέον. ὅτι περ ἐστὶ καθόλου ἀποφατικὸν πρόβλημα. καὶ δείκνυται δι' ἀνασκευῆς καὶ ἀποφατικοῦ συλλογισμοῦ ἐν τοῖς τρισὶ τρόποις. ἐνὶ μὲν ἐν τῷ β' τρόπῳ τοῦ πρώτου σχήματος. καὶ διὰ τοῦ α' καὶ β' τρόπου τοῦ β' σχήματος. καὶ τὸ μὲν πᾶς ἄνθρωπος μουσικὸς δείκνυται, εἰ λάβῃς πᾶν ζῶον μουσικόν. τὴν δὲ ἐλάττονα πρότασιν παρέλειψε. τὸ δὲ οὐδεὶς ἄνθρωπος μουσικός ἐστι, δείξεις εἰ εἴπεις οὐδὲν ζῶον μουσικόν ἐστι. Ἁπλῶς δὲ ὅταν οὕτως ἔχῃ. Ἀναλαμβάνει πάλιν τὴν ἀκολουθίαν τῶν ἁπλῶν καὶ τῶν ἐκ μεταθέσεως προτάσεων. καὶ ἐπεὶ ἀνωτέρω ἐπὶ ὕλης τινὸς ἤγουν τῆς ξύλου τὸν λόγον ἐγύμναζε λέγων. ὡς ἔστι ξύλον λευκὸν οὐκ ἔστι ξύλον λευκὸν, ἐνταῦθα καθολικωτέραν ποιεῖται τὴν δεῖξιν. λαβὼν στοιχεῖα τὸ α' καὶ τὸ β' καὶ τὸ γ' καὶ τὸ δ'. διδοὺς ἄδειαν τῷ βουλομένῳ λαμβάνειν. οἵοις ἂν βούλεται ὅροις. καὶ δείκνυσιν ὡς ταῖς καταφάσεσι αἱ ἀποφάσεις ἕπονται καὶ οὐκ ἀντιστρέφουσι. καὶ ὅτι τὰς καταφάσεις ἀδύνατον συναληθεύειν. τὰς δὲ ἀποφάσεις ἐνδέχεται. λαμβάνει γοῦν τρεῖς ὑποθέσεις. μίαν μὲν ὅτι ἐὰν τὸ α' καὶ τὸ β' ἀντιφατικῶς ἀντίκεινται. ἔστω δὲ τὸ α', οὐκ ἴσον. τὸ δὲ β' ἴσον, οὐκ ἐνδέχεται ἅμα συναληθεύειν. ἀλλ' ἐπὶ παντὸς εἰ τὸ ἕτερον ἀληθεύει, τὸ ἕτερον ψεύδεται. καὶ πάλιν εἰ τὸ γ' δ' ἀντιφατικῶς ἀντίκειται. ἔστω δὲ τὸ δ' οὐκ ἄνισον. ἤγουν οὐκ ἔστιν ἄνισον. τὸ δὲ γ' ἔστιν ἄνισον. ἀνάγκη καὶ ἐπὶ παντὸς θατέρων τούτων ἀληθεύειν θάτερον δὲ ψεύδεσθαι. ἑτέρα δὲ ὅτι τὸ α' ἕπεται τῷ γ' καὶ οὐκ ἀντιστρέφει. καὶ ὅτι τὸ δ' ἀκολουθήσει τῷ β' καὶ οὐκ ἀντιστρέφει. ἑτέρα δὲ ὑπόθεσις ὅτι τὸ μὲν α' δ' ἤγουν αἱ ἀποφάσεις συναληθεύουσιν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ. τὸ δὲ β' γ' ἤγουν αἱ καταφάσεις, οὐ συναληθεύουσι. καὶ πρῶτον μὲν δείκνυσιν ὅτι τὸ δ' ἕπεται τῷ β'. εἰ γὰρ τὸ γ' δ' ἀντιφατικῶς ἀντίκεινται. εἰ τὸ δ' οὐκ ἀκολουθεῖ τῷ β', ἀνάγκη ἀκολουθήσει τὸ γ'. ὑπετέθη δὲ ὅτι τὸ α' ἀκολουθεῖ τῷ γ' ὥστε εἰ τὸ α' ἀκολουθεῖ τῷ γ'. τὸ δὲ γ' τῷ β'. τὸ α' ἄρα ἀκολουθήσει τῷ β'. ἀδύνατον δὲ τὸ α' ἀκολουθεῖν τῷ β' διὰ τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικεῖσθαι αὐτῷ. καὶ ἐπεὶ ἀδύνατον συμβαίνει ἐκ τοῦ ὑποθέσθαι τὸ γ' ἀκολουθεῖν τῷ β', λοιπὸν ἄρα τὸ δ' ἀκολουθήσει τῷ β'. τὸ δὲ γ' οὐκ ἐνδέχεται ἀκολουθεῖν τῷ β' διὰ τὸ συνεπιφέρειν τὸ α'. ἤγουν διότι ὑπετέθη τὸ α' ἀκολουθεῖν τῷ γ'. Πάλιν ἐπεὶ τὸ γ' οὐκ ἀντιστρέφει ὥστε ἀκολουθεῖν τῷ α'. Ἐνταῦθα μέλλει δεῖξαι ὅτι τὸ α' καὶ τὸ δ' συναληθεύουσι. δείκνυσι δὲ οὕτως. εἰ τὸ γ' δ' ἀντιφατικῶς ἀντίκεινται καὶ ἐπὶ παντὸς θατέρου αὐτῶν ἀληθεύει, εἰ τὸ γ' οὐκ ἀκολουθεῖ τῷ α'. τὸ δ' ἄρα ἀκολουθήσει τῷ α' καὶ συναληθεύσει. δέδεικται ὅτι τὸ α' καὶ τὸ δ' αἱ ἀποφάσεις, συναληθεύουσι. τὸ δέ γε β' καὶ τὸ γ' αἱ καταφάσεις, οὐκ ἐνδέχεται συναληθεῦσαί ποτε. διότι τὸ α' ἀκολουθεῖ τῷ γ'. εἰ γὰρ δώσομεν τὸ γ' συναληθεύειν τῷ β'. τὸ δὲ α' συναληθεύειν τῷ γ', συμβαίνει τι ἀδύνατον ἤγουν τὸ α' καὶ τὸ β' τὴν

ἀντίφασιν συναληθεύειν. ἀλλ' οὐδὲ τὸ β' συναληθεύσει τῷ δ'. διότι τὸ δ' καὶ τὸ α' συναληθεύουσιν. ὥστε εἰ τὸ β' συναληθεύσει τῷ δ'. τὸ δὲ δ' τῷ α' συναληθεύει, συναληθεύσει ἄρα καὶ τὸ β' τῷ α'. ἀντίφασις ἐστὶ τὸ α'. ταῦτα δὲ ἀδύνατον συναληθεύειν. Συμβαίνει δ' ἐνίοτε. Δείξας ὅτι αἱ ἀποφάσεις ἀντιστρόφως ἀκολουθοῦσι ταῖς καταφάσεσι, ἤγουν ἡ μὲν ἁπλῆ ἀπόφασις ἀκολουθεῖ τῇ ἐκ μεταθέσεως καταφάσει. ἡ δὲ ἐκ μεταθέσεως ἀπόφασις τῇ ἁπλῇ καταφάσει, νῦν προτίθησι τὴν ἀπάτην δι' ἧς τινες ὡρμήθησαν δεῖξαι ὅτι ἡ ἁπλῆ ἀπόφασις ἀκολουθεῖ τῇ ἐκ μεταθέσεως καταφάσει, οὕτω καὶ ἡ ἁπλῆ κατάφασις τῇ ἐκ μεταθέσεως ἀποφάσει. ἣν καὶ ἐλέγχει ὕστερον. ἐλάμβανον γοῦν τὸ α', οὐκ ἔστιν ἀγαθόν. τὸ β' ἔστιν ἀγαθόν. καὶ ἔλεγον τὸ ζ' ἀντιφατικῶς ἀντικεῖσθαι καὶ ἀμφοτέρας τὸ α' β' δηλονότι καὶ ἰδίᾳ. τὸ δὲ ζ' ἤγουν ἡ ἀπόφασις τούτων ἦν, τὸ οὔτε ἔστιν ἀγαθὸν οὔτε οὐκ ἔστιν ἀγαθόν. καὶ πάλιν ἐλάμβανε τὸ γ' ἔστιν οὐκ ἀγαθόν. καὶ τὸ δ' οὐκ ἔστιν οὐκ ἀγαθόν. ἀπόφασιν δὲ καὶ τῶν β' καὶ ἑκάτερον ἰδίᾳ τὸ θ'. ἤγουν τὸ οὔτε ἔστιν οὐκ ἀγαθόν, εἴτε οὐκ ἔστιν οὐκ ἀγαθόν. εἰς δὲ τὸ δεῖξαι ὅτι τὸ β' ἀκολουθεῖ τῷ δ', ἐχρησίμευε τὸ δεῖξαι ὅτι τὸ θ' ἀκολουθεῖ τῷ ζ'. καὶ εἰς ἀπόδειξιν τούτου λαμβάνει. ὡς εἰ μὴ ἀπόφασις ἤγουν τὸ θ' ἀκολουθεῖ τῷ ζ', ἀκολουθήσει τῷ ζ' ἡ κατάφασις ἤγουν τὸ γ'. ἀλλ' ἀποδέδεικται πρότερον ὡς τὸ α' ἀκολουθεῖ τῷ γ'. ὥστε εἰ τὸ α' ἀκολουθεῖ τῷ γ' τὸ δὲ γ' κατὰ σὲ τῷ ζ', ἀκολουθήσει ἄρα καὶ τὸ α' τῷ ζ'. ἀδύνατον δὲ ἅμα τὴν ἀντίφασιν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ συναληθεύειν. ἀντιφατικῶς γὰρ τὸ α' καὶ τὸ ζ' ἀντίκεινται. καὶ ἐπεὶ ἀδύνατον συνάγεται ἐκ τοῦ ὑποθεῖναι τὸ γ' τῷ ζ' ἀκολουθεῖν, λοιπὸν ἄρα τὸ θ' τῷ ζ' ἀκολουθεῖ. ἐπεὶ οὖν ἐδείχθη ὡς τὸ θ' τῷ ζ' ἀκολουθεῖ, λοιπὸν ἀνάγκη τὸ β' ἀκολουθεῖν τῷ δ'. ἐπὶ παντὸς γὰρ ἢ τὸ β' ἢ τὸ ζ'. δέδεικται δὲ ὅτι τὸ θ' ἀκολουθεῖ τῷ ζ'. καὶ λοιπὸν ἄρα ἀκολουθήσει τῷ δ' τὸ θ'. ἀδύνατον δὲ τὴν ἀντίφασιν. ἤγουν τὸ δ' θ', συναληθεύειν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ. καὶ ἐπεὶ τὸ ἀδύνατον συνήχθη ἐκ τοῦ ὑποθέσθαι, ὡς τὸ ζ' ἀκολουθεῖ τῷ δ', ἕψεται ἄρα τῷ δ' ἡ κατάφασις ἤγουν τὸ β'. δέδεικται γοῦν ὡς καὶ ἡ ἁπλῆ κατάφασις ἕπεται τῇ ἐκ μεταθέσεως ἀποφάσει, προὔκειτο δὲ ὅτι καὶ ἡ ἁπλῆ ἀπόφασις, ἀκολουθεῖ τῇ ἐκ μεταθέσεως καταφάσει. ἕπονται ἄρα αἱ ἁπλαῖ προτάσεις ταῖς ἐκ μεταθέσεως. καὶ οὕτω μὲν ἐκεῖνοι τοῦτο κατεσκεύαζον. συμβαίνει δὲ αὐτοὺς ἀπατᾶσθαι ἐν τῇ τοιαύτῃ τάξει καὶ ἀκολουθήσει τῶν ὅρων. καὶ λέγειν τὰς ἁπλᾶς ἕπεσθαι ταῖς ἐκ μεταθέσεως, διὰ τὸ μὴ καλῶς λαβεῖν τὰ ἀντικείμενα. ἤγουν τὰς ἀντιφατικῶς ἀντικειμένας προτάσεις. οὐ γὰρ καλῶς ἐλάμβανον τὸ ζ', ἀπόφασιν τοῦ α' β'. καὶ πάλιν τὸ θ' ἀπόφασιν τοῦ γ' δ' ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν δὲ τάξιν τῶν προτάσεων εἶπεν ὅρων. διὰ τὸ λαβεῖν τὰ στοιχεῖα ἤγουν α' β' καὶ τὰ λοιπά, εἰς τὴν ἀπόδειξιν. οἷον εἰ τὸ α' καὶ τὸ β' μὴ ἐνδέχεται ἅμα τῷ αὐτῷ. ἀναλαμβάνει πάλιν τὰς ἐξ ἀρχῆς ῥηθείσας ὑποθέσεις, ὧν ὑποκειμένων, ἐδείκνυτο ἡ εἰρημένη ὑγιὴς τῶν προτάσεων ἀκολούθησις. ἤγουν ὅτι αἱ ἀποφάσεις ἀντιστρόφως ἀκολουθοῦσι ταῖς καταφάσεσιν. εἶτα ταῖς ὑποθέσεσι ταύταις, ἐπισυνάπτει τὴν ψευδῆ ὑπόθεσιν ἐξ ἧς ἡ ἀπάτη ἐγένετο. τοῦτο γὰρ ἴσμεν συνάγεσθαι. ὅτι ἐὰν τῷ ζ' τὸ γ' ὑπάρχει καὶ τῷ δ' τὸ β', οὐ γὰρ ἴσως ἀνάγκη παντὶ ἢ τὸ α' ἢ τὸ ζ'. τὸ ἴσως προσέθηκε δι' εὐλάβειαν φιλόσοφον. μονονουχὶ λέγων ὡς ἐγὼ οὕτω νοῶ. οὐκ ἀποφαίνομαι δὲ ὅτι οὕτως ἔχει, ὡς ἐγὼ ἐνόησα. κακῶς γὰρ ἔλαβον τὸ ζ'. ἀπόφασιν τοῦ α' β'. καὶ τὸ θ' τῶν γ' δ'. τοῦ γὰρ β' ἤγουν τοῦ ἔστιν ἀγαθόν. οὐκ ἔστιν ἀπόφασις τὸ ζ' ἀδύνατον γὰρ εἶναί τι ὃ οὔτε ἀγαθόν ἐστιν οὔτε οὐκ ἔστιν ἀγαθόν. θάτερον γὰρ τούτων ὑπάρχει παντί. τοῦ γὰρ β' ἀπόφασίς ἐστι κυρίως τὸ οὐκ ἔστιν ἀγαθόν. ὁμοίως δὲ οὐδὲ τοῦ α' ἤγουν τοῦ οὐκ ἔστιν ἀγαθόν, ἀπόφασις τὸ ζ'. συμπαρείληπται γὰρ ἐν τῷ ζ' τὸ α'. τὸ γὰρ οὐκ ἔστιν ἀγαθόν, ταυτὸν τῷ οὔτε οὐκ ἔστιν ἀγαθόν. ὁμοίως δὲ οὐδὲ τὸ θ' δειχθήσεται ἀπόφασις ἢ τοῦ γ' ἢ τοῦ δ'. ἡ γὰρ ἀπάτη ἐγένετο ἀπὸ τοῦ λαβεῖν τὸ θ', ἀπόφασιν τοῦ γ' δ'. καὶ τὸ ζ' ἀπόφασιν τοῦ α' β'. αἱ γὰρ εἰλημμέναι παρ' ἐκείνων ἀποφάσεις β' ἦσαν τὸ θ' καὶ τὸ ζ' ἃς ἐδείξαμεν μὴ ἀποφάσεις οὔσας.

ΕΝ πόσοις μὲν οὖν σχήμασι καὶ διὰ ποίων καὶ πόσων προτάσεων. διαφόρως τῆς παρούσης πραγματείας σκοπὸς ἀπεδόθησαν, παρὰ τῶν παλαιῶν. πρόκλος μὲν εἶπεν, ὅτι ἐν τοῖς προλαβοῦσι περὶ τοῦ εἴδους τῶν συλλογισμῶν ἐδεδίδαξεν. ἤγουν τοῦ συμπεράσματος. ἐν οἷς ἐδίδασκε ποταπὸν συμπέρασμα συνάγεται ἐκ β´ καταφατικῶν ἢ ἐκ μιᾶς ἀποφατικῆς τῆς δὲ ἑτέρας καταφατικῆς. ἐνταῦθα δὲ διδάσκει περὶ τῆς ὕλης τοῦ συλλογισμοῦ ἤγουν τῶν προτάσεων. διαψεύδεται δὲ προφανῶς. ἐν γὰρ τῷ περὶ εὐπορίας προτάσεων μέθοδον παρέδωκεν ἐφευρετικὴν τῶν προτάσεων. ὁ δὲ μακρῖνος, σκοπὸν εἶχεν ἐνταῦθα εἶπε διαλαβεῖν περὶ τῶν λυσιτελούντων ἤτοι τὴν διαλεκτικήν. τίνα δέ εἰσι ταῦτα, τὸ ἐκ ψευδῶν προτάσεων ἀληθὲς συνάγειν συμπέρασμα. τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖσθαι. ἡ ἐπαγωγή. καὶ ἄλλα τινά. διαψεύδεται δὲ καὶ οὗτος. πρῶτον μὲν ὅτι ὁ διαλεκτικὸς, οὐ λαμβάνει ψευδεῖς προτάσεις ἀλλὰ πιθανάς. ἕτερον δὲ ὅτι οὐκ εὐθὺς διδάσκει περὶ τῆς διαλεκτικῆς, ἀλλὰ περὶ τῆς ἀποδεικτικῆς. ὁ δὲ ἀλέξανδρος δοκεῖ κρείττονα σκοπὸν ἀποδοῦναι. εἰπὼν ὅτι διδάσκει ὅσα ἔφθασε παραλεῖψαι. παραδοὺς τὴν συλλογιστικὴν μέθοδον. ἔστι δὲ οὐδὲ τοῦτο ἀληθές. πάντα γὰρ τὰ συμπληρωτικὰ τῆς συλλογιστικῆς μεθόδου παρέδωκε καὶ οὐδέν τι παρέλειψεν. ἡμεῖς δὲ λέγομεν ὅτι ἐνταῦθα παραδίδωσι τὰ παρεμποδίζοντα τὸν ἀποδεικτικὸν συλλογισμόν. καὶ μὴ ἐῶντα προβαίνειν αὐτόν. εἰσὶ δὲ ταῦτα, τὸ ἐκ ψευδῶν προτάσεων συλλογίζεσθαι. ἡ κυκλικὴ δεῖξις τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖσθαι. ἡ ἐπαγωγή. τὸ τεκμήριον καὶ τὸ σημεῖον. ἐπεὶ καὶ τοὺς ἰατροὺς ὁρῶμεν μὴ μόνον τὰ πρὸς ὑγείαν λυσιτελοῦντα φάρμακα διδάσκοντας, ἀλλὰ καὶ τὰ θανατοφόρα. οὐχ ἵνα τούτοις χρῶνται ἰατρεύοντες, ἀλλ᾽ ἵνα μᾶλλον ἐκφεύγωσι. καὶ ὁ ἀριστοτέλης παρέδωκε ἃ εἴπομεν ἐν τῇ παρούσῃ πραγματείᾳ, ἵνα ἀποδεικνύοντες μὴ τούτοις χρώμεθα ὡς παρεμποδίζουσι τὴν ἀπόδειξιν. ἐν πόσοις μὲν οὖν σχήμασιν ἤγουν ἐν τρισίν. ἐξ ἀρχῆς δὲ ἀνακεφαλαίωσιν ποιεῖται ὧν ἐδεδίδαξεν ἐν τῇ συλλογιστικῇ μεθόδῳ αὐτοῦ. τρία δὲ σχήματά εἰσι καὶ οὐ πλείονα. διότι καὶ τρία εἴδη εἰσὶ τῶν συλλογισμῶν. ἀποδεικτικόν. διαλεκτικόν. καὶ σοφιστικόν. καὶ τὸ μὲν α´ σχῆμα λυσιτελεῖ σοι πρὸς τὴν ἀπόδειξιν. καθόσον ἐν αὐτῷ μόνῳ συνάγεται τὸ παντί. καὶ ὁ ἀποδεικνύων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κατασκευάζει. σπανιάκις δὲ καὶ ἀνασκευάζει. τὸ δὲ δεύτερον χρησιμεύει πρὸς τὴν διαλεκτικήν. ἀεὶ γὰρ ὁ διαλεκτικὸς ἀνασκευάζει. καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ σχήματι πάντα τὰ συμπεράσματα, ἀποφατικά εἰσι. τὸ δὲ τρίτον, εἰς τὴν σοφιστικήν. οἱ γὰρ σοφισταὶ μερικὰ συνάγουσι. μερικὰ δὲ συμπεράσματα συνάγονται καὶ ἐν τῷ γ´. ἢ ὅτι ἐπεὶ ὁ συλλογισμὸς διὰ μέσου ὅρου γίνεται. ὁ δὲ μέσος τριαχῶς λαμβάνεται. ἢ γὰρ τὴν οἰκείαν τάξιν αὐτοῦ σωτηρεῖ καὶ τῷ ὄντι μέσος ἐστίν. ὡς τῷ μὲν ἑνὶ τῶν ἄκρων ὑποκείμενος τοῦ δὲ ἑτέρου κατηγορούμενος, καὶ ποιεῖ τὸ α´. α´ δὲ λέγεται ὡς τιμιώτερον. καθόσον ἐν αὐτῷ ὁ μέσος ἑνὶ τῶν ἄκρων ὑποκείμενος γίνεται. καὶ τὴν οἰκείαν τάξιν φυλάττει. καὶ ὅτι πάντα τὰ προβλήματα, ἐν αὐτῷ συνάγεται. ἢ ὑπεραναβέβηκε τῶν ἄκρων. καὶ ποιεῖ τὸ β´. ἢ ὑπόκειται τοῖς ἄκροις, καὶ ποιεῖ τὸ τρίτον. ἔστιν εἰπεῖν καὶ ἑτέραν αἰτίαν. πέντε εἰσὶ τῆς ψυχῆς γνωστικαὶ δυνάμεις. νοῦς. διάνοια. δόξα. φαντασία. καὶ αἴσθησις. καὶ ὁ μὲν νοῦς, οὐ συλλογίζεται ὡς πάντα γινώσκων κρειττόνως ἢ κατ᾽ ἀπόδειξιν. ἀχρόνως γὰρ καὶ ἀμερῶς καὶ ἁπλαῖς ἐπιβολαῖς τὰ πάντα γινώσκει ὡς ἐν ἑαυτῷ ἔχων τὰ εἴδη πάντων τῶν ὄντων. ἀλλ᾽ οὐδὲ ἡ αἴσθησις συλλογίζεται. ἀντιληπτικὴ οὖσα πάντων τῶν μερικῶν ἐκ τούτων δὲ συλλογισμὸς οὐ γίνεται. ὡσαύτως δὲ οὐδὲ ἡ φαντασία συλλογίζεται. ἡ γὰρ αἴσθησις παραπέμπει τῇ φαντασίᾳ ταῦτα πάντα. περὶ ὅσα ἔφθασεν ἐνεργῆσαι. τὰ δὲ ὑπὸ τῆς αἰσθήσεως παραπεμπόμενα τῇ φαντασίᾳ, μερικά εἰσιν. ἐκ τούτων δὲ συλλογισμὸς οὐ γίνεται. φαντασία δὲ λέγεται, ὡς φαοστασία τις οὖσα. ἐν αὐτῇ γὰρ ἵστανται καὶ ἠρεμοῦσι καὶ σωτηροῦνται, ὅσα ἡ αἴσθησις ἐν αὐτῇ παρέπεμψεν. λοιπὸν ἡ διάνοιά ἐστιν ἡ συλλογιζομένη. καὶ εἰ μὲν ἐκ τοῦ νοῦ λάβῃ τοὺς ὅρους, ποιεῖ τὸν ἀποδεικτικὸν συλλογισμόν. ὅθεν καὶ διάνοια λέγεται ὡς διὰ τοῦ νοῦ συλλογιζομένη. ἤγουν ὡς ἐκ τοῦ νοῦ λαμβάνουσα τοὺς ὅρους. εἰ δὲ διάνοια λάβῃ τοὺς ὅρους ἐκ τῆς δόξης, ποιεῖ τὸν διαλεκτικὸν συλλογισμόν. ὡς ἐξ ἀμφιδόξων καὶ πιθανῶν προτάσεων συνιστάμενον. ὅθεν καὶ δόξα λέγεται. διώκει γὰρ περὶ τὰ πράγματα καὶ ἀμφιβάλλει. οὐ μὴν ἀκριβῆ κατάληψιν ἔχει αὐτῶν. εἰ δὲ ἐκ τῆς φαντασίας, ποιεῖ τὸν σοφιστικόν. ὡς καὶ ἐκ μερικῶν προτάσεων συνιστάμενον. καὶ ὅτι πεπλανημένα καὶ ψευδῆ ἡ φαντασία διδάσκει. φανταζομένη γὰρ τὰ λάχανα ὑπερέχοντα τῆς γῆς οἴεται καὶ μείζονα ταύτης εἶναι. οὕτω τοῦτο συνάγουσα. τὰ λάχανα ὑπερέχουσι τῆς γῆς. τὰ ὑπερέχοντά τινος μείζονα τούτου εἰσί. τὰ λάχανα ἄρα μείζονα τῆς γῆς εἰσι. μὴ διακρίνουσα ὅτι τὸ ὑπερέχον εἰ μὲν κατὰ ὄγκον καὶ τὸ μέγεθος ὑπερέχει, μεῖζόν ἐστι τοῦ ὑπερεχομένου. εἰ δὲ ὡς ἐξεστηκὸς ὑπερέχει, οὐκ ἀναγκαῖόν ἐστι καὶ μεῖζον εἶναι τοῦ ὑπερεχομένου. Καὶ διὰ ποίων προτάσεων. ἤγουν ἐκ δύο καταφατικῶν καθόλου. ἢ ἐξ ἀποφατικῶν καὶ καταφατικῶν. καὶ πόσων προτάσεων ἤγουν διὰ δύο. καὶ πότε. ὅτε τὸ μέσον τῷ μὲν ἑνὶ ὑπόκειται τοῦ δὲ ἑτέρου κατηγορεῖται. ἢ ὅτε ἀμφοτέρων τῶν ἄκρων κατηγορεῖται. ἢ ὅτε ἀμφοτέροις ὑπόκειται. καὶ πῶς.

ἤγουν συμπλεκομένου τοῦ μέσου τοῖς δυσὶν ἄκροις· καὶ οὕτω συνάγοντος τὰ δύο ἄκρα. ἐν δὲ τῷ περὶ εὐπορίας προτάσεων ἐδίδαξεν εἰς ποῖα βλεπτέον ἐν τῷ κατασκευάζειν. ἤγουν εἰς τὰ γ΄ ζ΄. ἐν τῷ ἀνασκευάζειν δὲ εἰς τὰ δ΄ ζ΄. ἐν γοῦν τῷ περὶ εὐπορίας προτάσεων παρέδωκε μέθοδον, πῶς δεῖ ζητεῖν τὰς προτάσεις. καὶ εὑρίσκειν περὶ τοῦ προκειμένου προβλήματος. καθ' ὁποιανοῦν μέθοδον καὶ ἐπιστήμην ἢ τέχνην. οἷον γὰρ πρόβλημα ἐξ οἱασδήποτε τέχνης ἢ ἐπιστήμης προστεθῇ. ἢ ἰατρικόν. ἢ γεωμετρικόν. ἢ φυσικόν, ἐκεῖθεν ὁ δηγούμενος εὐπορήσας προτάσεων εἰς ἀπόδειξιν τούτου. ἐν δὲ τῷ περὶ ἀναλύσεως συλλογισμῶν, παρέδωκε διὰ ποίας ὁδοῦ καὶ μεθόδου τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς προτάσεις τοῦ προτεθέντος εὑρήσομεν. πολλῷ γὰρ τὸ συμπέρασμα μόνον λέγεται. αἱ δὲ προτάσεις καταλιμπάνονται. πολλάκις δὲ ἡ μία καὶ τὸ συμπέρασμα. ἐν δὲ τῇ παρούσῃ πραγματείᾳ διδάσκει πῶς οἱ μὲν καθόλου πάντες συλλογισμοί, πλείονα συνάγουσι συμπεράσματα διὰ τῆς ἀντιστροφῆς. οἷον τὸ α΄ παντὶ τῷ γ΄. τὸ γ΄ παντὶ τῷ β΄. καὶ τὸ α΄ ἄρα παντὶ τῷ β΄. ἓν μὲν τοῦτο συμπέρασμα ἐκ τῶν ληφθεισῶν προτάσεων συναχθέν. ἐπεὶ δὲ ἡ πᾶς πρὸς τὴν τὶς ἀντιστρέφει συνάξεις καὶ ἄλλο συμπέρασμα. ὅτι τὸ β΄ τινὶ τῷ α΄. τὸ δὲ τινὶ τοῦτο συνήχθη οὐκ ἐκ τῶν ληφθεισῶν προτάσεων ἀλλ' ἐκ τῆς ἀντιστροφῆς τοῦ συμπεράσματος. ὡσαύτως καὶ ἡ οὐδείς. τῶν δὲ μερικῶν συλλογισμῶν. οἱ μὲν κατηγορικοὶ συλλογισμοί, πλείονα συνάγουσι τὰ συμπεράσματα, διὰ τῆς ἀντιστροφῆς. οἷον, τὸ α΄ παντὶ τῷ γ΄. τὸ γ΄ τινὶ τῷ β΄. καὶ τὸ α΄ ἄρα τινὶ τῷ β΄. καὶ τοῦτο μὲν συνήχθη, ἐξ ὧν ἐλάβομεν προτάσεων. τὸ δὲ β΄ τινὶ τῷ α΄, διὰ τῆς ἀντιστροφῆς τοῦ συμπεράσματος συνήχθη, ἀλλ' οὐκ ἐκ τῶν ληφθεισῶν προτάσεων. οἱ δὲ ἀποφατικοὶ μερικοὶ οἱ τῷ οὐ παντὶ συνάγοντες, ἓν μόνον συνάγουσι συμπέρασμα. ὅτι τὸ α΄ οὐ παντὶ τῷ β΄. διὰ μέσου τοῦ γ΄. οἷον, τὸ α΄ οὐδενὶ τῷ γ΄. τὸ γ΄ τινὶ τῷ β΄. καὶ τὸ α΄ ἄρα οὐ παντὶ τῷ β΄. ἡ δὲ στερητικὴ μερική, οὐκ ἀντιστρέφει ὡρισμένως πρός τι. καὶ διὰ τοῦτο ἄλλο συμπέρασμα οὐ συνάγεται ἐπὶ τοῦ μερικοῦ καὶ ἀποφατικοῦ συλλογισμοῦ, διὰ τῆς ἀντιστροφῆς. τὸ δὲ συμπέρασμά τι κατά τινος ἐστίν, λύσις ἐστὶν ἐνστάσεως. εἰπόντι γὰρ τῷ ἀριστοτέλει ὅτι ἕτερον συμπέρασμα οὐ συνάγεται ἐπὶ τοῦ μερικοῦ ἀποφατικοῦ συλλογισμοῦ. διὰ τὸ μὴ δύνασθαι τὴν οὐ πᾶς ἀντιστρέφειν, ἴσως ἄν τις ἀντέστη αὐτῷ λέγων τὴν οὐ πᾶς ἀντιστρέφειν ἢ πρὸς ἑαυτὴν ἢ πρὸς τὴν τὶς. ἢ πρὸς τὴν πᾶς ἢ πρὸς τὴν οὐδείς. φησὶ γοῦν ὁ σοφὸς ὅτι εἰ καὶ ἀντιστρέφει, ἀλλ' ἀορίστως. τὸ γὰρ α΄ οὐ παντὶ τῷ β΄. ἄδηλον εἰ μέλλει ἀντιστραφῆναι, ποῦ ἀντιστραφήσεται. τὸ δὲ συμπέρασμα διὰ τῆς ἀντιστροφῆς γινόμενον, τὶ κατά τινός ἐστι. ἤγουν ὡρισμένον ὀφείλει εἶναι οὐ μὴν ἀόριστον. ὥστε οἱ μὲν ἄλλοι συλλογισμοὶ ἤγουν οἱ καθόλου καὶ οἱ μερικοὶ καταφατικοί, πλείω συμπεράσματα συνάγουσιν. ἓν μὲν ἐκ τῶν ληφθεισῶν προτάσεων. ἕτερον δὲ διὰ τῆς ἀντιστροφῆς τοῦ συμπεράσματος. Τοῦτο δὲ ὅτι τὸ β΄ οὐδενὶ τῷ α΄, ἕτερόν ἐστι τοῦ ἔμπροσθεν τοῦ ὅτι τὸ α΄ οὐδενὶ τῷ β΄. καὶ τοῦτο λύσις ἐνστάσεώς ἐστι. πῶς φὴς τὸν συλλογισμὸν πολλὰ συμπεράσματα συνάγειν. εἴγε συλλογισμός ἐστι λόγος ἐν ᾧ τεθέντων τινῶν ἕτερόν τι τῶν κειμένων ἐξ ἀνάγκης συμβαίνει, ἐν γὰρ τῷ εἰπεῖν ἕτερον, ἐδήλωσεν ὡς ἕν τι συμπέρασμα συνάγει πᾶς συλλογισμός. λύων γοῦν τὴν ἔνστασιν λέγει. οὐκ ἐναντιοῦμαι αὐτὸς ἑαυτῷ. καὶ ἐνταῦθα γὰρ ἕν ἐστι τὸ ἐκ τῶν κειμένων προτάσεων συναγόμενον συμπέρασμα. τὸ ὅτι τὸ α΄ οὐδενὶ τῷ β΄. τὸ δὲ ὅτι τὸ β΄ οὐδενὶ τῷ α΄, οὐκ ἐκ τῶν, προτάσεων συνήχθη ἀλλὰ διὰ τῆς ἀντιστροφῆς τοῦ συμπεράσματος. εἰ δὲ τινὶ μὴ ὑπάρχει. ἤγουν εἰ δὲ τὸ α΄ οὐ παντὶ τῷ β΄, οὐκ ἀνάγκη ἀντιστρέψαι καὶ εἰπεῖν ὅτι τὸ β΄ οὐ παντὶ τῷ α΄. ἐνδέχεται γὰρ τὸ α΄ παντὶ τῷ β΄ ὑπάρχειν. εἰ γὰρ ὁ ἄνθρωπος οὐ παντὶ ζώῳ, τὸ ζῷον μὲν παντὶ ἀνθρώπῳ ὑπάρχει.

Αὕτη μὲν οὖν κοινὴ αἰτία. ἤγουν κοινωνοῦσιν οἱ καθόλου συλλογισμοὶ καὶ οἱ μερικοὶ καταφατικοί, καθὸ πλείονα συνάγουσι συμπεράσματα. ἐκ γὰρ τῆς περιοχῆς τοῦ ἐλάττονος ὅρου, ἕτερον συνάξεις συμπέρασμα καὶ ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ μέσου ἕτερον. πλὴν πάντα τὰ συμπεράσματα συναχθήσονται. ἐν μὲν τῷ α΄ σχήματι, διὰ τοῦ αὐτοῦ σχήματος τοῦ α΄. δι' οὗ καὶ ὁ α΄ συλλογισμός. λάβε τὸ α΄ οὐσίαν. τὸ γ΄ ἔμψυχον. τὸ ε΄ αἰσθητικόν. τὸ β΄ λογικὸν καὶ τὸ δ΄ ἄνθρωπον. ὁ μὲν α΄ συλλογισμός ἐστιν ὅτι ἡ οὐσία παντὶ ἐμψύχῳ. τὸ ἔμψυχον παντὶ λογικῷ. καὶ ἡ οὐσία παντὶ λογικῷ. οὗτος μὲν ἐστὶν ὁ α΄ συλλογισμός. ἐπεὶ δὲ ὁ ἐλάττων ὅρος τὸ λογικὸν περιέχει τὸν ἄνθρωπον, συνάξεις ἐκ τῆς περιοχῆς ἕτερον συμπέρασμα. ἡ οὐσία παντὶ λογικῷ. τὸ λογικὸν παντὶ ἀνθρώπῳ. ἡ οὐσία ἄρα παντὶ ἀνθρώπῳ. ἀλλὰ καὶ ὁ μέσος ὅρος τὸ ἔμψυχον περιέχει τὸ αἰσθητικόν. καὶ συνάξεις ἄλλο συμπέρασμα. ἡ οὐσία παντὶ ἐμψύχῳ. τὸ ἔμψυχον παντὶ αἰσθητικῷ. ἡ οὐσία ἄρα παντὶ αἰσθητικῷ. ὁμοίως καὶ ἀπὸ τοῦ ἀποφατικοῦ, πλείονα συμπεράσματα συναχθήσονται. καὶ ὁ μὲν α΄ ἐστὶν οὕτως. τὸ αἰσθητικὸν οὐδενὶ ἀναισθήτῳ, τὸ ἀναίσθητον παντὶ λίθῳ. τὸ αἰσθητικὸν ἄρα οὐδενὶ λίθῳ. ἐπεὶ δὲ ὁ λίθος περιέχει τὴν μαγνῆτιν, συνάξεις ἕτερον συμπέρασμα οὕτως. τὸ αἰσθητικὸν οὐδενὶ λίθῳ. ὁ λίθος πάσῃ μαγνήτιδι. καὶ τὸ αἰσθητικὸν ἄρα οὐδεμιᾷ μαγνήτιδι. ἐπεὶ δὲ ὁ μέσος ὅρος τὸ ἀναίσθητον περιέχει τὸ ἄψυχον, συνάξεις ἄλλο συμπέρασμα, τὸ αἰσθητικόν, οὐδενὶ ἀναισθήτῳ. τὸ ἀναίσθητον παντὶ ἀψύχῳ. καὶ τὸ αἰσθητικὸν οὐδενὶ ἀψύχῳ. ἐν δὲ τῷ β΄ σχήματι καὶ τῷ γ΄, οὐ διὰ τοῦ αὐτοῦ σχήματος. συνάγεται πάντα τὰ συμπεράσματα. ἀλλὰ δι' ἄλλων καὶ ἄλλων. οἷον συνήχθη ἐν δευτέρῳ σχήματι ὁ λίθος οὐδενὶ ἀνθρώπῳ διὰ μέσου τοῦ ζώου. τὸ δὲ περιεχόμενον ὑπὸ τοῦ ἐλάττονος ὅρου τοῦ ἀνθρώπου. ἤγουν τὸ γραμματικόν, συναχθήσεται ἐν α΄ σχήματι, οὕτως. ὁ

λίθος οὐδενὶ ἀνθρώπῳ· ὁ ἄνθρωπος παντὶ γραμματικῷ· καὶ ὁ λίθος ἄρα οὐδενὶ γραμματικῷ. ὡσαύτως καὶ τὸ λογικὸν τὸ περιεχόμενον ὑπὸ τοῦ μέσου τοῦ ζώου· ἐν πρώτῳ σχήματι συναχθήσεται οὕτως. ὁ λίθος οὐδενὶ ζώῳ· ἀντιστρέφει γὰρ ἡ οὐδεὶς πρὸς ἑαυτήν· τὸ ζῶον παντὶ λογικῷ· καὶ ὁ λίθος ἄρα οὐδενὶ λογικῷ. Ἐπὶ δὲ τοῦ δευτέρου σχήματος ἔσται μὲν συλλογισμὸς τοῦ ὑπὸ τὸ συμπέρασμα μόνον. ἤγουν τοῦ περιεχομένου ὑπὸ τοῦ συμπεράσματος· ἔσται συλλογισμὸς ἐκ προτάσεως ἀποδεδειγμένης διὰ συλλογισμοῦ. ὁ γὰρ λίθος οὐδενὶ ἀνθρώπῳ ἡ μείζων πρότασις, συμπέρασμα ἦν τοῦ δευτέρου σχήματος· πᾶν δὲ συμπέρασμα ἀποδείκνυται διὰ συλλογισμοῦ. Τοῖς δὲ περιεχομένοις ὑπὸ τοῦ μέσου· ἤγουν τὸ δὲ συμπέρασμα τῶν περιεχομένων ὑπὸ τοῦ μέσου ὅρου τοῦ α'· τὸ ὅτι ὁ λίθος οὐδενὶ λογικῷ, συνήχθη ἀπὸ μείζονος προτάσεως τῆς ὅτι ὁ λίθος οὐδενὶ ζώῳ· οὐ προαποδέδεικται διὰ συλλογισμοῦ, ἀλλὰ ἀναπόδεικτος ἐλήφθη· καίτοι γε τὸ β' ἤγουν ὁ λίθος, οὐδενὶ ὑπάρχει τῷ ε'· ἤγουν τῷ λογικῷ· διότι τὸ λογικὸν ὑπὸ τὸ α' ἐστίν. καὶ ἐπειδὴ τὸ β' ἀποφάσκεται τοῦ α' ἤγουν τοῦ ζώου· ἀποφανθήσεται καὶ τοῦ ε'· ἤγουν τοῦ λογικοῦ· ἀλλ' ὅτι τὸ β' οὐδενὶ ὑπάρχει τῷ γ'· ἀπεδείχθη διὰ συλλογισμοῦ τοῦ β' σχήματος· καὶ συμπέρασμα τοῦτό ἐστιν ἤγουν τοῦ δευτέρου σχήματος· ὅτι τὸ β' οὐδενὶ τῷ γ'. Μείζων δὲ πρότασις ἐλήφθη τοῦ συμπεράσματος· τοῦ ὅτι ὁ λίθος οὐδενὶ γραμματικῷ· ὅτι δὲ τὸ β' οὐδενὶ ὑπάρχει τῷ α'· ὅπερ ἐστὶ μείζων πρότασις. τοῦ ὅτι ὁ λίθος οὐδενὶ τὸ ε' ἤγουν τῷ λογικῷ, ἀναπόδεικτός ἐστιν. ὥστε συνήχθη τὸ β' μηδενὶ ὑπάρχειν τῷ ε', οὐ διὰ τὸν συλλογισμὸν ἤγουν οὐκ ἀπό τινος προτάσεως ἀποδεδειγμένης διὰ συλλογισμοῦ. ἐπὶ δὲ τῶν μερικῶν συλλογισμῶν τῶν μὲν περιεχομένων ὑπὸ τοῦ συμπεράσματος, οὐδὲν ἀναγκαῖον συμπέρασμα συνάγεται· διότι οὐδὲ συλλογισμὸς ἐγένετο· διὰ τὸ εἶναι τὴν μείζονα πρότασιν μερικήν· τῶν δὲ περιεχομένων ὑπὸ τοῦ μέσου, ἔσται συλλογισμός· πλὴν οὐ διὰ τὸν συλλογισμόν· ἤγουν οὐ διὰ πρότασιν ἀποδεδειγμένην ἔκ τινος συλλογισμοῦ, συνάγεται τὸ συμπέρασμα τῶν περιεχομένων ὑπὸ τοῦ μέσου· ὥστε ἢ οὐδ' ἐκεῖ ἤγουν ἐπὶ τῶν καθόλου συλλογισμῶν ἔσται, τοῦ ὑπὸ τοῦ μέσου περιεχομένου συναχθὲν συμπέρασμα ἐξ ἀποδεδειγμένης προτάσεως, καὶ λοιπὸν οὐδὲ ἐπὶ τῶν μερικῶν συλλογισμῶν. εἰ δ' ἐπ' ἐκείνων τῶν καθόλου ἐξ ἀποδεδειγμένης προτάσεως συνεπεράνθη τὸ συμπέρασμα τοῦ περιεχομένου ὑπὸ τοῦ μέσου καὶ ἐπὶ τῶν μερικῶν ἄρα συλλογισμῶν ἐξ ἀποδεδειγμένης προτάσεως συναχθήσεται τὸ συμπέρασμα τοῦ περιεχομένου ὑπὸ τοῦ μέσου. Ἔστι μὲν οὖν οὕτως ἔχειν ὥστ' ἀληθῆς εἶναι. Ἐπειδὴ τὸ ἐκ ψευδῶν προτάσεων ἀληθὲς συνάγειν συμπέρασμα τοῦ ὅτι γίνεται ὁ συλλογισμὸς ἀλλ' οὐ διότι· ὁ δὲ ἀποδεικτικὸς συλλογισμὸς τοῦ διότι ἐστί, λοιπὸν αἱ ψευδεῖς προτάσεις κἂν ἀληθὲς συμπέρασμά ποτε συνάγωσι, παρεμποδίζουσι τὸν ἀποδεικτικὸν συλλογισμόν, ὥστε συνάξαι συμπέρασμα τοῦ διότι· καὶ διὰ τοῦτο διδάσκει τὸ ἐκ ψευδῶν προτάσεων συνάγεσθαί ποτε συμπέρασμα ἀληθές, ἵνα ἀποδεικτικῶς συλλογιζόμενος, τηρῇς τὸ μὴ λαμβάνειν προτάσεις ψευδεῖς· γίνωσκε δὲ ὅτι ἐξ ἀληθῶν προτάσεων ἀεὶ ἀληθὲς συνάγεται συμπέρασμα· ἐκ δὲ ψευδῶν, ποτὲ ἀληθές· ποτὲ δὲ ψευδὲς συνάγεται συμπέρασμα. εἰ δὲ τὸ συμπέρασμά ἐστι ψευδές, ἀνάγκη καὶ ψευδεῖς εἶναι τὰς προτάσεις· ἐξ ὧν συνήχθη. ἤγουν τὸ συμπέρασμά ἐστιν ἀληθές· ἔστι μὲν οὖν οὕτως ἔχειν ἤγουν ἀληθεῖς εἶναι τὰς προτάσεις, ἐξ ὧν συνήχθη. ἔστι δέ, ὥστε ἤγουν ἢ πολλάκις εἰσὶ ψευδεῖς, ἢ πολλάκις ἡ μία ἐστὶν ἀληθὴς ἡ δὲ ἑτέρα ψευδής. τὸ δὲ ἐκ ψευδῶν προτάσεων συμπέρασμα συναγόμενον, ἢ ἀληθές ἐστιν ἢ ψευδὲς ἐξ ἀνάγκης. Ὅταν μὲν ὁ μέσος ὅρος οὐκ ἔστιν ὁρισμὸς τοῦ μείζονος ἄκρου, τότε γίνεται συλλογισμὸς τοῦ ὅτι οἷον ὁ ἄνθρωπος ὀρθοπεριπατητικόν, λογικόν· πᾶς ἄρα ἄνθρωπος λογικός· καὶ ὅτι μὲν ὁ ἄνθρωπος λογικὸς συνῆξας· διατί δὲ λογικὸς οὐ συνῆξας· οὐ γὰρ τὸ ὀρθοπεριπατητικὸν αἴτιόν ἐστι τοῦ εἶναι τὸν ἄνθρωπον λογικόν. εἰ δ' εἴποις οὕτως ὁ ἄνθρωπος λόγῳ χρῆται· πᾶς ὁ λόγῳ χρώμενος λογικός· πᾶς ἄρα ἄνθρωπος λογικός· τὸ διότι ἤγουν τὴν αἰτίαν ἀπέδωκας, τοῦ εἶναι τὸν ἄνθρωπον λογικόν· ὁ γὰρ μέσος ὅρος, ὁρισμός ἐστι τοῦ λογικοῦ· ὅτι δὲ ἐξ ἀληθῶν προτάσεων ἀληθὲς συμπέρασμα συνάγεται, δῆλόν ἐστιν ἐκ τούτου· καὶ πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ ῥηθέντος, λαμβάνει τὸ μὲν α', ἀντὶ δύο προτάσεων· καὶ ὡς ἡγούμενον· τὸ δὲ β' ὡς συμπέρασμα καὶ ἑπόμενον· ὥσπερ καὶ ὁ ἄνθρωπός ἐστιν ἡγούμενον· τὸ δὲ ζῶον ἑπόμενον· καὶ ὥσπερ ἀνθρώπου ὄντος, ἐξ ἀνάγκης ἐστὶ καὶ ζῶον· ζώου δὲ μὴ ὄντος, οὐδὲ ἄνθρωπος ἔσται. οὕτω καὶ εἰ μὲν τὸ α' ἐστίν· ἤγουν αἱ προτάσεις εἰσὶν ἀληθεῖς· ἀνάγκη καὶ τὸ β'· ἤγουν τὸ συμπέρασμα εἶναι ἀληθές· τοῦ δὲ β' μὴ ὄντος, τουτέστι τοῦ συμπεράσματος ὄντος ψευδοῦς, ἀνάγκη καὶ τὸ α' ἤγουν τὰς προτάσεις εἶναι ψευδεῖς. εἰ ἄρα αἱ προτάσεις ἀληθεῖς, ἀνάγκη καὶ τὸ συμπέρασμα ἀληθὲς εἶναι. εἰ δέ τις ἐνίσταται λέγων ἐξ ἀληθῶν προτάσεων ψευδὲς συμπέρασμα γίνεσθαι, συμβήσεται τὸ αὐτὸ καὶ ἓν συμπέρασμα, ἅμα καὶ εἶναι καὶ μὴ εἶναι· ἤγουν καὶ ἀληθὲς καὶ ψευδὲς εἶναι· ἀληθὲς μὲν κατὰ τὴν ὑπόθεσιν τὴν ὅτι ἐξ ἀληθῶν ἀληθὲς συμπέρασμα συνάγεται· ψευδὲς διὰ τὴν ἔνστασιν τοῦ διισχυριζομένου ἐξ ἀληθῶν ψευδὲς συνάγεσθαι συμπέρασμα. εἰ δὲ καὶ εἶπον ὅτι τοῦ α' ὄντος ἐξ ἀνάγκη συμβαίνει τὸ β', μὴ ὑπολάβῃ τις ὅτι τὸ α' ἀντὶ ἑνὸς ὅρου ἢ μιᾶς προτάσεως ἔλαβον· ἀλλ' ἀντὶ β' προτάσεων. εἶτα λαμβάνει ἀληθεῖς προτάσεις καὶ συλλογίζεται ἀληθὲς συμπέρασμα· τὸ μὲν α' παντὶ ᾧ τὸ β' ἤγουν παντὶ ἀληθῶς ὑπάρχει τῷ β'· τὸ δὲ β' ἀληθῶς ὑπάρχει παντὶ ᾧ τὸ γ' ἤγουν παντὶ τῷ γ'. καὶ τὸ α' ἄρα ἀληθῶς ὑπάρξει παντὶ ᾧ τὸ γ' ἤγουν

παντὶ τῷ γ'. καὶ οὐ δυνατὸν τοῦτο τὸ α γ', ψευδὲς εἶναι. ἵνα μὴ τὸ αὐτὸ ᾖ καὶ ἀληθὲς καὶ ψευδές. ἀληθὲς μὲν ἐξ ἀληθῶν συναχθέν. ψευδὲς δὲ κατὰ τὴν σὴν ὑπόθεσιν. τὸ γοῦν α' τὸ ἐν ἤγουν ὅπερ ἐλήφθη ὡς εἷς ὅρος, κεῖται ἀντὶ δύο προτάσεων. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν στερητικῶν συλλογισμῶν ἐὰν αἱ προτάσεις ἀληθεῖς, καὶ τὸ συμπέρασμα ἀληθὲς ἔσται. οἷον, ὁ λίθος οὐδενὶ ζώῳ. τὸ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ. καὶ ὁ λίθος οὐδενὶ ἀνθρώπῳ. ταύτης δὲ οὐχ ὁποτέρας ἔτυχεν. ἀλλὰ τῆς β' ἤγουν τῆς ἐλάττονος. ἐὰν γὰρ ἡ μείζων πρότασις ἐστὶ διόλου ψευδὴς ἡ δὲ ἐλάττων διόλου ἀληθές, καὶ τὸ συμπέρασμα ἔσται ψευδές. διὰ τὸ τὴν μείζονα περιέχειν τὴν ἐλάττονα. ἐὰν δὲ ἡ μείζων ἐστὶ διόλου ἀληθὴς ἡ δὲ ἐλάττων διόλου ψευδὴς, ἔσται τὸ συμπέρασμα ἀληθές, διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν. ἐὰν δὲ λαμβάνωνται αἱ προτάσεις οὐ διόλου ψευδεῖς. ἀλλὰ κατά τι. κἄν τε αἱ δύο εἰσὶ ψευδεῖς κατά τι. κἄν τε ἡ μείζων ἐστὶ κατά τι ψευδὴς, ἡ δὲ ἐλάττων διόλου ἀληθὴς, τὸ συμπέρασμά ἐστιν ἀληθές. κἂν ἡ μείζων ἐστὶ διόλου ἀληθές. ἡ δὲ ἐλάττων κατά τι ψευδὴς, καὶ οὕτω τὸ συμπέρασμα ἀληθές. καὶ ὁ μὲν ἀριστοτέλης λαμβάνει ψευδεῖς προτάσεις. καὶ συνάγει ἀληθὲς συμπέρασμα. ληπτέον δὲ ὅροις ὧν συμπλεκομένων ψευδῶς, ψευδὲς συνάγεται συμπέρασμα. οἷον, ὁ λίθος παντὶ ἀνθρώπῳ. ὁ ἄνθρωπος παντὶ ἵππῳ. καὶ ὁ λίθος ἄρα παντὶ ἵππῳ. λέγω δὲ ὅλην ψευδῆ τὴν ἐναντίαν. ἐναντίως ἀντίκειται ὡς ἔμαθες. ἡ πᾶς καὶ ἡ οὐδείς. ὥστε εἰ ἀληθὴς ἡ οὐδείς, ὡς τὸ ζῶον οὐδενὶ λίθῳ, τὸ παντὶ ψεύδεται. καὶ εἰ τὸ παντὶ ἀλήθεια. ἡ ἐναντία ἡ οὐδείς, ψεύδεται διόλου. ἡ δὲ γυμνασία αὕτη θεωρείσθω ἐπὶ τῆς ἀναγκαίας καὶ ἀδυνάτου ὕλης. ἐπὶ δὲ τῆς ἐνδεχομένης, ψεύδεται καὶ ἡ πᾶς καὶ ἡ οὐδείς. ὥστε ἐὰν ὁ λίθος οὐδενὶ λευκῷ ψεύδεται, οὐκ ἀληθεύει τὸ παντί. ἀλλὰ τινί. εἰ δὲ λάβῃς ὅτι τὸ ζῶον παντὶ λευκῷ. ψεύδεται καὶ αὕτη, καὶ ἡ ἐναντία ἡ οὐδείς. ἡ δὲ οὐ πᾶς ἀληθεύει. οἷον, ὅσα τοῦ αὐτοῦ γένους εἴδη μὴ ὑπάλληλα. ἤγουν εἰ λάβῃς τὸ β', ἵππον. τὸ δὲ γ' ἄνθρωπον. ἃ εἰσὶν εἴδη ἀδιάφορα καὶ μὴ ὑπάλληλα τοῦ α' ἤγουν τοῦ ζώου. οἷον τοῖς ἐξ ἄλλου γένους εἴδεσι τὸ ἕτερον γένος. ἡ μουσικὴ καὶ ἡ ἰατρικὴ εἴδη εἰσὶν ἀδιάφορα, ἄλλου γένους. ἤγουν τῆς ἐπιστήμης. ἤγουν τοῦ ζώου. ἡ φρόνησις ὑπάρχει τινὶ ἕξει θεωρητικῇ. ἤγουν ἐπιστήμῃ τινὶ θεωρητικῇ. τῶν γὰρ ἐπιστημῶν αἱ μέν εἰσι πρακτικαί. ὡς αἱ ἠθικαί. αἱ πολιτικαί. καὶ αἱ οἰκονομικαί. ἐφ' ὅσων οὐκ ἀνάγκη γνῶναι μόνον ἃ διαπράττονται περὶ ἀρετῶν. ἢ ἠθικῶν. ἢ πολιτικῶν. ἢ οἰκονομικῶν. ἀλλὰ καὶ πράττειν αὐτά. θεωρητικαὶ δὲ ὡς ἡ φυσικὴ ἀκρόασις. τὸ περὶ ψυχῆς. τὸ περὶ οὐρανοῦ. ἡ γεωμετρία. ἡ ἀστρονομία. τὰ μετέωρα. ἡ μουσική. ἐφ' αἷς ἀνάγκης μόνον γνῶναι τὰ παρ' αὐτῶν διαταττόμενα. οὐ μὴν δὲ καὶ πρᾶξαι ταῦτα. ὅτι μὲν γὰρ ὁ οὐρανὸς σφαιροειδής. ἢ ὅτι ἡ ψυχὴ ἀθάνατος. γνῶναι μόνον ἀπαιτούμεθα. οὐ μέντοι γε δὲ καὶ ψυχὴν ποιῆσαι. ἢ οὐρανόν. ἐπὶ μὲν οὖν τινῶν θεωρητικῶν ἐπιστημῶν, οὐ χρεία φρονήσεως. ὅθεν καὶ ὁ ἀριστοτέλης ἐν τοῖς ἠθικοῖς φησι. νέον μὲν φιλόσοφον ἔστιν ἰδεῖν. φρόνιμον δ' οὔ. ἡ γὰρ φρόνησις ἐπιγίνεται, ἐκ τοῦ ἰδεῖν πολλὰ πράγματα. καὶ διὰ τοῦτο γὰρ γέρουσι μᾶλλον προσήκει. ἐπὶ δὲ τῆς ἀστρονομίας θεωρεῖται ἡ φρόνησις ἐπὶ τοῖς μετερχομένοις αὐτήν. διότι ἐκ πολλοῦ παρατηρημάτων αὕτη συνέστηκε. πολλάκις δὲ ἰδόντες οἱ ἀστρονόμοι τόνδε τὸν ἀστέρα ἑσπέριον ἀνατείλαντα καὶ δύναντα περὶ μέσας νύκτας. καὶ αὖθις ἕτερον κατὰ τὸ μεσαίτατον τῆς νυκτὸς ἀνατείλαντα καὶ ὡς ὁ ἥλιος κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔαρος ἐν τῷ κριῷ ἐστι, καὶ ἐκδιαδοχῇ ἀλλήλοις τὰς παρατηρήσεις. ταύτας παραπεμψάμενοι, οὕτω περὶ αὐτῶν ἐδίδαξαν. τὸ ζῶον οὐδενὶ ἀριθμῷ. ἀριθμὸν νοητέον ἐνταῦθα, μὴ τὰ ἀριθμητὰ πράγματα. ἐν τισὶ γὰρ τούτων θεωρεῖται τὸ ζῶον. ὁ γὰρ ἄνθρωπος καὶ ὁ ἵππος καὶ ὁ βοῦς ἀριθμοί εἰσιν ὡς ἀριθμητά. ἀλλὰ τὸν ἐν τῇ ψυχῇ ἀριθμόν. δύναμιν γὰρ ἔχομεν ἐν ἑαυτοῖς ἀριθμεῖν. ὥστε ἀριθμὸς λέγεται καὶ τὰ ἀριθμητὰ πράγματα. καὶ ὁ προφορικὸς λόγος, ὁ ἀριθμῶν τὰ πράγματα. καὶ ἡ δύναμις τῆς ψυχῆς. καθ' ἣν πεφύκαμεν ἀριθμεῖν. λευκῷ δέ τινι ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν τὸ ζῶον παντὶ λευκῷ. ἀπὸ γὰρ τῆς οὐδεὶς καὶ τὶς τὸ οὐ πᾶς συνάγεται, εἴπερ τὸ ζῶον τινὶ λευκῷ. ἡ γάρ τις καὶ οὐ πᾶς ἐπὶ τῆς ἐνδεχομένης ὕλης, ἰσοδυναμοῦσιν. αἴτιον δὲ ὅτι ὅταν οὕτως ἔχῃ, δύο πρὸς ἄλληλα. Διδάξας ὅτι ψευδῶν οὐσῶν τῶν προτάσεων ποτὲ μὲν ἀληθὲς συμπέρασμα συνάγεται. ποτὲ δὲ ψευδές. ἀληθῶν δὲ οὐσῶν τῶν προτάσεων ἐξ ἀνάγκης ἀληθὲς εἶναι συμπέρασμα συνάγεται. τοῦ δὲ συμπεράσματος ὄντος ψευδοῦς, ἐξ ἀνάγκης καὶ αἱ προτάσεις ψευδεῖς εἰσιν. ἀληθοῦς δὲ ὄντος, ἐνδέχεται τὰς προτάσεις. ἀληθεῖς ἢ ψευδεῖς εἶναι. νῦν λέγει καὶ τὴν αἰτίαν δι' ἣν τοῦτο οὕτω γίνεται. αἰτία δὲ ἐστὶ τούτῳ, τὸ τὰς προτάσεις ἐπέχειν λόγον ἡγούμενον καὶ τὸ συμπέρασμα λόγον ἑπομένου. ὅταν δὲ δύο ληφθῶσιν. ὧν τὸ μὲν ἡγούμενόν ἐστι. τὸ δ' ἑπόμενον, οἷον ἄνθρωπος καὶ ζῶον. ἀνθρώπου μὲν γὰρ ὄντος, ἐξ ἀνάγκης καὶ ζῶόν ἐστι. μὴ ὄντος δὲ ἀνθρώπου, οὐκ ἐξ ἀνάγκης ζῶόν ἐστιν. ἀλλ' ἐνδέχεται εἶναι ζῶον καὶ μὴ εἶναι. εἰ γὰρ τὸ μὴ ὂν ἄνθρωπος. ληφθείη εἶναι ἵππος. ἢ βοῦς. εἰσάγεται λοιπὸν καὶ τὸ ζῶον εἶναι. εἰ δὲ τοῦτο ληφθείη λίθος ἢ ξύλον, οὐκ εἰσάγεται καὶ τὸ ζῶον εἶναι. καὶ πάλιν ζώου ὄντος, ἐνδέχεται εἶναι ἄνθρωπον ἢ ἄλλό τι τῶν εἰδῶν. ζώου δὲ μὴ ὄντος, ἐξ ἀνάγκης οὔτ' ἄνθρωπος ἔσται οὔτ' ἄλλό τι τῶν εἰδῶν. αἴτιον δὲ τοῦ οὕτως ἔχειν τὰς προτάσεις καὶ τὰ συμπεράσματα, ὅτι αἱ μὲν προτάσεις εἰσὶν ὡς ἡγούμεναι. τὸ δὲ συμπέρασμα ὡς ἑπόμενον. ὅταν δὲ οὕτως ἔχῃ δύο πρὸς ἄλληλα ὡς τὸ μὲν, εἶναι ἡγούμενον τὸ δ' ἑπόμενον, ἀνάγκη θατέρου ὄντος ἤγουν τοῦ ἡγουμένου. τῶν προτάσεων δηλονότι οὐσῶν

ἀληθῶν ὄντως ἀνάγκης εἶναι τὸ ἕτερον ἤγουν τὸ συμπέρασμα ἀληθές. τούτου δὲ μὴ ὄντος ἤγουν τοῦ δὲ συμπεράσματος ὄντος ψευδοῦς, οὐδὲ θάτερον ἔσται. ἤγουν οὐδὲ αἱ προτάσεις εἰσὶν ἀληθεῖς. ὄντος δὲ τοῦ συμπεράσματος ἀληθοῦς, οὐκ ἀνάγκη εἶναι θάτερον. ἤγουν οὐκ ἀνάγκη εἶναι τὰς προτάσεις ἀληθεῖς. ἀλλ᾽ ἐνδέχεται ἢ ἀληθεῖς ἢ ψευδεῖς εἶναι. τοῦ δ᾽ αὐτοῦ ὄντος καὶ μὴ ὄντος ἤγουν τῶν προτάσεων οὐσῶν ἀληθῶν ἢ ψευδῶν, ἀδύνατον ἐξ ἀνάγκης εἶναι, τὸ ἄλλο. ἤγουν ἀληθὲς συμπέρασμα. ἀλλ᾽ εἰ μὲν αἱ προτάσεις ἀληθεῖς, ἐξ ἀνάγκης ἔσται καὶ τὸ συμπέρασμα ἀληθές. εἰ δ᾽ αἱ προτάσεις εἰσὶ ψευδεῖς, οὐκ ἐξ ἀνάγκης ἐστὶ τὸ συμπέρασμα ἀληθές. διὰ τὸ ἐκ ψευδῶν προτάσεων ἐνδέχεσθαι ἢ ἀληθὲς ἢ ψευδὲς συνάγεσθαι συμπέρασμα. λέγω δὲ οἷον τοῦ α΄ ὄντος λευκοῦ. ἤγουν τῶν προτάσεων οὐσῶν ἀληθῶν, ἐξ ἀνάγκης καὶ τὸ β΄. ἤγουν τὸ συμπέρασμα ἔσται ἀληθές. τοῦ δὲ α΄ μὴ ὄντος λευκοῦ ἤγουν τῶν προτάσεων οὐσῶν ψευδῶν, ἀδύνατον εἰπεῖν τὸ β΄. ἤγουν τὸ συμπέρασμα ἐξ ἀνάγκης εἶναι ἀληθές. ἀλλ᾽ ὅτι ἐνδέχεται ἢ ἀληθὲς εἶναι ἢ ψευδές. Οταν γὰρ τουδὶ ὄντος λευκοῦ τοῦ α΄. Εἰπὼν τὴν αἰτίαν δι᾽ ἣν τοῦ συμπεράσματος ὄντος ἀληθοῦς οὐκ ἐξ ἀνάγκης αἱ προτάσεις ἀληθεῖς εἰσιν. ἀλλ᾽ ἐνδέχεται ταύτας ἀληθεῖς ἢ ψευδεῖς εἶναι. τῶν δὲ προτάσεων οὐσῶν ἀληθῶν, ἐξ ἀνάγκης ἐστὶ καὶ τὸ συμπέρασμα ἀληθές. καὶ τὰ λοιπὰ ἃ ἄνωθεν ἐτεχνολογήσαμεν, νῦν δείκνυσι ταῦτα καὶ διὰ τοῦ ἐκ τριῶν συλλογισμοῦ. ἐκ τριῶν δὲ λέγεται συλλογισμός, ὁ ἐκ τριῶν ὑποθέσεων συναγόμενος. τοῦ γὰρ α΄ ὄντος λευκοῦ ἤγουν ἀληθῶν οὐσῶν τῶν προτάσεων, ἀνάγκη τοδὶ τὸ β΄ ἤγουν τὸ συμπέρασμα εἶναι μέγα. τουτέστιν ἀληθές. μεγάλου δὲ ὄντος τοῦ β΄. ἤγουν τοῦ συμπεράσματος ὄντος ἀληθοῦς, εἴ τις εἴποι τὸ γ΄ μὴ λευκὸν ἀνάγκη εἶναι. ἤγουν τὰς προτάσεις εἶναι ψευδεῖς, ἐξ ἀνάγκης συμβαίνει ἀδύνατόν τι. ἤγουν τὸ εἰ τὸ α΄ λευκόν. τουτέστιν εἰ ἀληθεῖς αἱ προτάσεις εἰσί, τὸ δὲ γ΄ μὴ εἶναι λευκὸν ἤγουν συμβήσεται τὰς προτάσεις εἶναι ψευδεῖς ὅπερ ἄτοπον. συνήχθη δὲ τοῦτο τὸ ἄτοπον, ἐκ τοῦ ὑποθεῖναι ὅτι τοῦ συμπεράσματος ὄντος ἀληθοῦς, ἀνάγκη τὰς προτάσεις εἶναι ψευδεῖς. καὶ ἐπεὶ ἄτοπόν τι συνάγεται ἐκ τῆς τοιαύτης ὑποθέσεως, καλῶς ἄρα ἔφθην δεδεῖξαι ὅτι τοῦ συμπεράσματος ὄντος ἀληθοῦς ἐνδέχεται τὰς προτάσεις ἀληθεῖς εἶναι ἢ ψευδεῖς. καὶ ὅταν δύο ὄντων θάτερον μὲν ὄντος ἤγουν τῶν προτάσεων οὐσῶν ἀληθῶν, ἀνάγκη θάτερον εἶναι. ἤγουν τὸ συμπέρασμα, ἀληθές. τούτου δὲ μὴ ὄντος. ἤγουν τοῦ δὲ συμπεράσματος ψευδοῦς ὄντος, ἀνάγκη τὸ α΄ μὴ εἶναι. ἤγουν τὰς προτάσεις εἶναι ψευδεῖς. ὅτι δὲ τοῦ συμπεράσματος ὄντος ψευδοῦς αἱ προτάσεις ἐξ ἀνάγκης εἰσὶ ψευδεῖς, δείκνυσι διὰ τοῦ ἐκ τριῶν συλλογισμοῦ καί φησι. τοῦ β΄ μὴ ὄντος μεγάλου. ἤγουν τοῦ συμπεράσματος οὐκ ὄντος ἀληθοῦς, τὸ α΄ οὐχ οἷόν τε λευκὸν εἶναι. ἤγουν αἱ προτάσεις οὐκ εἰσὶν ἀληθεῖς. τοῦ δὲ α΄ μὴ ὄντος λευκοῦ. ἤγουν τῶν προτάσεων οὐσῶν οὐκ ἀληθῶν. εἴ τις εἴποι ἀνάγκη τὸ β΄ μέγα εἶναι ἤγουν τὸ συμπέρασμα ἀληθὲς εἶναι, συμβαίνει ἀδύνατόν τι. ὅτι τοῦ β΄ μεγάλου μὴ ὄντος. ἤγουν τοῦ συμπεράσματος ὄντος ψευδοῦς, αὐτὸ τὸ β΄ ἤγουν τὸ συμπέρασμα εἶναι μέγα τουτέστιν ἀληθὲς ἐξ ἀνάγκης. καὶ ἐπεὶ ἀδύνατόν τι συνάγεται ἐκ τοῦ ὑποθεῖναι ὅτι τῶν προτάσεων οὐκ ἀληθῶν οὐσῶν, ἐξ ἀνάγκης εἶναι τὸ συμπέρασμα ἀληθές, καλῶς ἄρα καὶ αὐτὸς ἐδίδαξα. ὅτι τῶν προτάσεων οὐκ οὐσῶν ἀληθῶν, ἐνδέχεται τὸ συμπέρασμα ἀληθὲς ἢ ψευδὲς εἶναι. ἐκ τούτου γὰρ οὐδὲν ἀδύνατον συμβήσεται.

Περὶ τῆς κύκλῳ δείξεως.

Δείξας ὁ ἀριστοτέλης πῶς ἐκ ψευδῶν προτάσεων ἐγχωρεῖ συμπέρασμα ἀληθὲς συνάγεσθαι, νῦν ἑτέρας ὑποθέσεως ἄρχεται. ἡ γὰρ πραγματεία ἤδη εἰς διάφορα κεφάλαια κατακερματίζεται. διδάσκει οὖν περὶ τῆς κύκλῳ δείξεως. παρεμποδιστικὴ γὰρ αὕτη τῇ ἀποδείξει. ἡ γὰρ ἀπόδειξις, ἄλλα ἔχει τὰ αἴτια καὶ ἄλλα τὰ αἰτιατά. τὰ μὲν κατηγορούμενα λαμβάνουσα καθολικώτερα. τὰ δ᾽ ὑποκείμενα μερικώτερα. ἡ δὲ κύκλῳ δεῖξις, τὰ αὐτὰ λαμβάνει καὶ αἴτια καὶ αἰτιατά. ἴσους ἔχουσα καὶ τοὺς κατηγορουμένους καὶ ὑποκειμένους καὶ ἀλλήλους ἀντιστρέφοντας. ἔστι δὲ ἡ κύκλῳ δεῖξις, τὸ λαμβάνειν τὸ ἀποδειχθὲν συμπέρασμα, καὶ μίαν τῶν κειμένων προτάσεων ἀντεστραμμένως, καὶ συμπεραίνειν τὴν λοιπήν. νῦν μὲν τὴν μείζονα, διὰ τοῦ συμπεράσματος καὶ τῆς ἐλάττονος. νῦν δὲ τὴν ἐλάττονα διὰ τοῦ συμπεράσματος, καὶ τῆς μείζονος. κύκλῳ δὲ δεῖξις καὶ δι᾽ ἀλλήλων, ταυτόν ἐστι. κύκλῳ μὲν γὰρ δεῖξις λέγεται ὅτε διὰ τοῦ συμπεράσματος ἐρχόμεθα εἰς τὰς προτάσεις καὶ διὰ τῶν προτάσεων εἰς τὸ συμπέρασμα. δι᾽ ἀλλήλων δὲ ὅτε ἑκάτερα δι᾽ ἑκατέρων δεικνύεται. ἐν δὲ τοῖς μὴ ἀντιστρέφουσιν εἶπεν, ἵνα διαστείλῃ τὴν ἀληθῆ κύκλῳ δεῖξιν, ἐκ τῆς ψευδοῦς. ὅταν γὰρ οὐκ ἀντιστρέφωσιν οἱ ὅροι, ψευδὴς ἡ κύκλῳ δεῖξις. οἷον εἰ λάβῃς οὐσίαν. ζῶον. καὶ ἄνθρωπον. ταῦτα γὰρ οὐκ ἀντιστρέφουσι πρὸς ἄλληλα. καὶ ταῦτα μὲν ἱκανὰ πρὸς διόρθωσιν τῆς κύκλῳ δείξεως. ἔτι δὲ προσεπεξεργαζόμενος καὶ σαφηνίζων τὸ πρᾶγμα, ἐξ ἡμῖν συνάγει συμπεράσματα, τῇ κύκλῳ δείξει χρώμενος. ἓν μὲν γὰρ τὸ α΄ γ΄. διὰ μέσου τοῦ β΄. ἕτερον δὲ τὸ α΄ β΄ διὰ τοῦ συμπεράσματος καὶ τῆς ἐλάττονος προτάσεως ἀντεστραμμένης. καὶ τὸ β΄ γ΄ τρίτον συμπέρασμα διὰ τοῦ συμπεράσματος καὶ τῆς μείζονος προτάσεως. ἐπεὶ δὲ ἡ β΄ γ΄,

ἀντεστραμμένως ἐδείχθη πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ ά β΄ συμπεράσματος. καὶ ἡ β΄ ά ὁμοίως πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ β΄ γ΄ συμπεράσματος, ἀποδείξεως αὗται δέονται αἱ ἀντιστραφεῖσαι προτάσεις. ὅτι μὲν γὰρ τὸ ά παντὶ τῷ β΄. καὶ ὅτι τὸ β΄ παντὶ τῷ γ΄, ἐδείχθη διὰ συλλογισμοῦ. οὐ μέντοιγε δὲ δῆλον ἂν καὶ τὸ γ΄ τὸ β΄ παντί. ἤγουν τὸ β΄ τῷ ά. καὶ διατοῦτο γίγνονται καὶ ἕτεροι δύο συλλογισμοὶ πρὸς ἀπόδειξιν τούτων καὶ ἀποτελοῦνται τὰ ὅλα συμπεράσματα έ. ἐν πᾶσι δὲ τούτοις ἡ τοῦ συμπεράσματος ἀντιστροφὴ κατελείφθην ἀναπόδεικτος. ὅτι μὲν τὸ ά παντὶ τῷ γ΄, ἐδείχθη διὰ συλλογισμοῦ. ὅτι δὲ καὶ τὸ γ΄ τῷ ά, οὔπω ἐδείχθη, γίνεται οὖν καὶ τούτου συλλογισμὸς καὶ ἀποτελοῦνται τὰ ὅλα συμπεράσματα ἕξ. Ἐὰν δ' ἡ μὲν καθόλου ἡ δ' ἐν μέρει, ποτὲ μὲν ἔσται. πότε δὲ οὐκ ἔσται. τὸ ἔσται ἢ οὐκ ἔσται, εἴρηται διὰ τὸ τινί. ὅταν μὲν γὰρ ἐστὶν ἡ ά γ΄ τινί, δείκνυται διὰ τοῦ τρίτου σχήματος. ὅταν δὲ ἡ μὲν α γ΄ παντί. ἡ δὲ β΄ γ΄ τινί, οὐ δείκνυται τὸ τινί. δεόμεθα γὰρ καὶ ἑτέρας ἀντιστροφῆς εἰς δεῖξιν. ἡ μὲν γὰρ κύκλῳ δεῖξις δείκνυται διὰ τοῦ συμπεράσματος καὶ τῆς μιᾶς προτάσεως ἀντεστραμμένως. οὕτω δὲ λαμβάνομεν οὐ συμπέρασμα τὸ β΄ κατὰ τοῦ γ΄. ὅπερ ἐμέλλομεν δεῖξαι. ἀλλὰ μᾶλλον τὸ γ΄ κατὰ τοῦ β΄. ὥστε οὐ δεικνύεται πῶς ἐστὶ τὸ β΄ τινὶ τῷ γ΄, εἰ μή που ἀντιστρέψομεν καὶ εἴπωμεν. ὅτι εἰ δὲ τὸ γ΄ τινὶ τῷ β΄, καὶ τὸ β΄ τινὶ τῷ γ΄. πρὸς τοῦτο γοῦν εἴρηται τὸ ἔσται ἢ οὐκ ἔσται. τὸ μὲν ἔσται, ὅταν μὲν ἐστὶν ἡ μείζων τινί. ἡ δὲ ἐλάττων παντί. τότε γὰρ δείκνυται ἡ ά γ΄ ἐν γ΄ σχήματι. τὸ δὲ οὐκ ἔσται, ὅτε ἡ ά γ΄ παντί. ἡ δὲ β΄ γ΄ τινί. τὸ οὐκ ἔσται εἶπε, διὰ τὸ μὴ ἐξ ὀρθοῦ γίνεσθαι τὴν κύκλῳ δεῖξιν ἐνταῦθα. ἀλλὰ δέεσθαι προσλήψεως ἤτοι ἀντὶ ἀντιστροφῆς.

Περὶ κύκλου.

Ἐπειδὴ σκοπός ἐστι τῆς παρούσης πραγματείας τὸ διδάξαι τὰ παρεμποδίζοντα τὸν ἀποδεικτικὸν συλλογισμόν, τούτου χάριν ἐδίδαξεν. ὅτι εἰ καὶ ἐκ ψευδῶν προτάσεων συνάγεται ἀληθὲς συμπέρασμα, ἀλλ' οὖν οὐ δεῖ λαμβάνειν τὸν ἀποδεικνύοντα, ψευδεῖς προτάσεις. διότι ὁ ἀποδεικνύων, τὸ διότι ἀποδείκνυσι. τοῦτο δὲ ἐξ ἀληθῶν συνάγεται προτάσεων. αἱ δὲ ψευδεῖς προτάσεις. εἰ καὶ ἀληθές ποτε συνάγουσι συμπέρασμα, ἀλλ' οὐ τοῦ διότι ἐστὶ τοῦτο ἀλλὰ τοῦ ὅτι. διὰ τὸ μὴ εἶναι τὸ μέσον αἴτιον τοῦ συμπεράσματος. ἀλλὰ διὰ τὸ ἐκ τῆς σχέσεως τῶν ἄκρων συναχθῆναι τὸ ἀληθές. ἡ δὲ κύκλῳ δεῖξις παρεμποδίζει πρὸς τὴν ἀπόδειξιν, διὰ τὸ τὸν ἀποδεικτικὸν ἐξ αἰτίων συλλογίζεσθαι. αἴτιαι γὰρ τοῦ συμπεράσματος αἱ προτάσεις. ἡ δὲ κύκλῳ δεῖξις ἐξ αἰτιατῶν. λαμβάνει γὰρ τὸ συμπέρασμα καὶ μίαν τῶν κειμένων προτάσεων, καὶ ἀποδείκνυσι τὴν ἑτέραν. τὸ συναγόμενον συμπέρασμα, αἰτιατόν ἐστι. Τὸ δὲ κύκλῳ δεικνύειν ἐστί. τὸ ἐξ ἀλλήλων δείκνυσθαι. ἤγουν τὸ δείκνυσθαι τὸ συμπέρασμα ἐκ τῶν προτάσεων. καὶ τὰς προτάσεις ἐκ τοῦ συμπεράσματος. γίνεται δὲ ὅταν τις λάβῃ τὸ συμπέρασμα καὶ τὴν ἑτέραν πρότασιν. ἤγουν καὶ μίαν τῶν προτάσεων ἀντεστραμμένην. καὶ ἀνάπαλιν κατὰ τὴν κατηγορίαν. ὥστε τὸν ὑποκείμενον λαβεῖν ὡς κατηγορούμενον. καὶ τὸν κατηγορούμενον ὡς ὑποκείμενον. καὶ οὕτω δείξει τὴν ἑτέραν πρότασιν τὴν ἐν τῷ πρώτῳ συλλογισμῷ κειμένην. δεῖ δὲ λαμβάνειν ὅρους ἀντιστρέφοντας. ἤγουν ἐξισάζοντας. οἷον, γελαστικὸν ἄνθρωπον. νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν. ὅταν δὲ ἐξισάζωσιν οἱ ὅροι, τότε ἡ πᾶς οὐ πρὸς τὴν τὶς ἀντιστρέφει. ἀλλὰ πρὸς ἑαυτήν. οἷον εἰ ὁ ἄνθρωπος παντὶ γελαστικῷ, καὶ τὸ γελαστικὸν παντὶ ἀνθρώπῳ. τοῦτο δὲ οὐκ ἀντιστροφή ἐστιν. ἀλλὰ λῆψις τῆς προτάσεως κατὰ τὸ ἀνάπαλιν. ἡ δὲ ἀντιστροφή, κοινωνία ἐστὶ δύο προτάσεων. κατ' ἀμφοτέρους τοὺς ὅρους, καὶ τὰ ἑξῆς. ἄλλως δὲ οὐκ ἔστιν ἐξ ἀλλήλων δεῖξαι. ἤγουν ἄλλως οὐ γίνεται, ἡ κύκλῳ δεῖξις. εἰ μὴ οὕτως ὡς εἴπομεν. ἤγουν ἐν τῷ λαβεῖν τὸ συμπέρασμα καὶ μίαν τῶν κειμένων προτάσεων, ἀντιστρόφως. καὶ οὕτω δεῖξαι τὴν ἑτέραν. εἴτε γὰρ ἄλλο μέσον λήψεται, οὐ κύκλῳ δεῖξιν ποιεῖ. ὁ γὰρ μέλλων δεῖξαι ὅτι τὸ ά ὑπάρχει παντὶ τῷ β΄. εἰ λάβῃ μέσον τοῦ ά β΄ τὸ δ΄ ἤγουν τὸ ὀρθοπεριπατητικόν, κύκλῳ δεῖξιν οὐκ ἐποίησεν. οὐδὲν γὰρ ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἤγουν οὐδὲ μίαν τῶν κειμένων προτάσεων, οὔτε τὸ συμπέρασμα εἰς ἀπόδειξιν τοῦ ά β΄ ἔλαβεν. εἰ δὲ λάβῃ τι τούτων ἤγουν μίαν τῶν κειμένων προτάσεων ἀντιστρόφως καὶ τὸ συμπέρασμα, ἀνάγκη δεῖξαι τὸ ἕτερον. ἤγουν τὴν ἑτέραν πρότασιν διὰ τῆς κύκλῳ δείξεως. εἰ δὲ μίαν τῶν κειμένων προτάσεων λάβῃ ἀλλὰ καὶ τὰς δύο, τὸ αὐτὸ συνάξει συμπέρασμα. ὅπερ καὶ ἐξ ἀρχῆς. ἤγουν ὅτι τὸ ά παντὶ τῷ γ΄ ὑπάρχει. εἰ δὲ μὴ ἀντιστρέφοντας καὶ ἐξισάζοντας ὅρους λάβῃ. ἀλλὰ ζῷον λογικὸν ἄνθρωπον, γενήσεται συλλογισμὸς καὶ συμπέρασμα, τῆς ἑτέρας ἤγουν τῆς μείζονος προτάσεως. ἐξ ἀναποδείκτου. ἤγουν ἐν τῷ λαβεῖν τὴν ἄλλην πρότασιν ἀναπόδεικτον. οὐ γὰρ ἐστὶ διὰ τούτων τῶν ὅρων τῶν μὴ ἐξισαζόντων δεῖξαι ὅτι τῷ γ΄ ὑπάρχει τὸ μέσον ἢ τῷ μέσῳ τὸ ά. Ἐνδέχεται γίνεσθαι τὰς ἀποδείξεις. ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν δείξεις, εἶπεν ἀποδείξεις. ἡ γὰρ κύκλῳ δεῖξις ἀπόδειξιν οὐ ποιεῖ. διὰ τὸ ἐξ αἰτιατῶν συλλογίζεσθαι. συμβαίνει δὲ καὶ ἐν τούτοις ἐξισάζειν ἤγουν τοῖς ἐξισάζουσιν, αὐτῷ τῷ δεικνυμένῳ. καὶ τῷ συμπεράσματι χρᾶσθαι πρὸς τὴν ἀπόδειξιν ἤγουν δεῖξιν.

ἡ γ[illegible] πρότασις τὸ β' μηδενὶ τῷ α'. ἤγουν ἀποφατικὴ καθόλου ἡ πρότασις. ὥσπερ καὶ τὸ α' οὐδενὶ τῷ β' ἐστὶν ἀποφατική. Οὕτω μὲν οὖν ἡ β' γ'. οὐ δείκνυται διὰ τῆς κύκλῳ δείξεως. ἀλλὰ διὰ τῆς προσλήψεως, τοῦ συλλογισμοῦ. οἷον εἰ οὕτως εἴπαις ᾧ τὸ α' οὐδενὶ τούτῳ τὸ β' παντί. τὸ δὲ α' οὐδενὶ τῷ γ' ὑπάρχει. καὶ τὸ β' ἄρα ἀνάγκη παντὶ τῷ γ', ὑπάρχειν. ὥστε δέδεικται καὶ ἡ α' β', διὰ τοῦ ἐκ τῆς προσλήψεως συλλογισμοῦ. τριῶν γὰρ ὄντων ὅρων ἐν τῷ τοιούτῳ συλλογισμῷ, ἕκαστος ὅρος συμπέρασμα γέγονε. ἤγουν ἐν τῷ συμπεράσματι ἐλήφθη. καὶ γὰρ καὶ τὸ γ' ἐλήφθη καὶ ἐν τῷ συμπεράσματι τῷ λέγοντι τὸ α' οὐδενὶ τῷ γ', καὶ ἐν τῷ συμπεράσματι τῷ λέγοντι τὸ β' παντὶ τῷ γ' μετὰ πρόσληψιν δὲ λέγεται ὁ τοιοῦτος συλλογισμός, διότι προσλαμβάνεις τὸ συμπέρασμα. ὅτι τὸ α' οὐδενὶ τῷ γ', εἰς ἀπόδειξιν τῆς β' γ' προτάσεως. ἐπὶ δὲ τοῦ κύκλου συλλογισμοῦ, τρεῖς μὲν ὅροι λαμβάνονται. ἀλλ' οὐχὶ ἕκαστος, ὅρος γίνεται μέρος τοῦ συμπεράσματος, ἀλλ' οἱ δύο ἄκροι συνερχόμενοι, ἀπαρτίζουσι τὸ συμπέρασμα. ὁ δὲ μέσος ὅρος μέρος τοῦ συμπεράσματος οὐ γίνεται. τὴν μὲν καθόλου πρότασιν τὴν ὅτι τὸ α' οὐδενὶ τῷ β', οὐκ ἔστι δεῖξαι διὰ τῆς κύκλου δείξεως. διὸ καὶ πρότερον ἐλέχθη. ἤγουν δι' ἣν εἴπομεν αἰτίαν. ὅτι τὸ καθόλου τῷ οὐδενὶ ἐκ δύο καθόλου συνάγεται. ἐνταῦθα δὲ τὸ συμπέρασμα μερικόν ἐστι στερητικόν. ὅτι τὸ α' οὐ παντὶ τῷ γ'. καὶ ἡ ἐλάττων ὡσαύτως μερική ἐστιν, ἤγουν τὸ γ' τινὶ τῷ β'. ἐκ δύο δὲ μερικῶν, πῶς συναχθήσεται τὸ οὐδενί.

Δεύτερον σχῆμα.

Οὐκ ἔστι δεῖξαι διὰ τούτου τοῦ τρόπου ἤγουν τῆς κύκλῳ δείξεως. Τὸ μὲν καθόλου κατηγορικὸν τὸ παντί. οὐ δείκνυται, εἰ μὴ καὶ αἱ δύο προτάσεις καθόλου καταφατικαὶ ληφθῶσιν. ἐν δὲ τῷ β' σχήματι ἀδύνατον ληφθῆναι δύο καθόλου καταφατικάς. εἰ γὰρ μέλλομεν κύκλου δεῖξιν ποιῆσαι, δεῖ τὸ συμπέρασμα λαβεῖν καὶ μίαν τῶν κειμένων προτάσεων ἀντιστρόφως. ἐν δὲ τῷ β' σχήματι ἀποφατικὰ συνάγονται τὰ συμπεράσματα. διὰ ταύτην γοῦν τὴν αἰτίαν τὸ παντὶ διὰ τῆς κύκλῳ δείξεως οὐ δείκνυται ἐν β' σχήματι. ἀλλ' ἐπὶ μὲν τοῦ β' τρόπου τοῦ β' σχήματος, δείκνυται ὅτι τὸ α' ὑπάρχειν παντὶ τῷ β', διὰ τῆς προσλήψεως. ᾧ γὰρ τὸ γ' οὐδενί, τούτῳ τὸ α' παντί. τὸ δὲ γ' οὐδενὶ τῷ β' ὑπάρχει, καὶ τὸ α' ἄρα παντὶ τῷ β'. τὸ δὲ γ' οὐδενὶ τῷ β' ἔλαβεν, ἀντιστρέψας τὸ οὐδεὶς ἐπὶ τῆς προσλήψεως. ὡσαύτως καὶ ἐπὶ τοῦ α' τρόπου τοῦ β' σχήματος δείκνυται. ὅτι τὸ α' παντὶ τῷ γ', διὰ τῆς προσλήψεως. προέταξε δὲ τὸν β' τρόπον τοῦ β' σχήματος, τοῦ α' τρόπου τοῦ αὐτοῦ σχήματος, διὰ τὸ ἐπὶ τούτου τοῦ τρόπου ἤγουν τοῦ β' δείκνυσθαι ὅτι τὸ α' οὐδενὶ τῷ γ' διὰ τῆς κύκλου δείξεως ἐν β' σχήματι. ἐπὶ δὲ τοῦ α' τρόπου δεικνύομεν διὰ τῆς κύκλου δείξεως. ὅτι τὸ α' οὐδενὶ ὑπάρχει τῷ β'. ἀλλὰ διὰ τοῦ α' σχήματος ἀντιστρέφοντες τὸ συμπέρασμα τοῦ α' σχήματος. διὰ μὲν οὖν τοῦ συμπεράσματος καὶ τῆς μιᾶς προτάσεως. ἤγουν εἰ λάβῃς τὸ συμπέρασμα τοῦ δευτέρου σχήματος. ὅτι τὸ β' οὐδενὶ τῷ γ'. καὶ τὴν ἑτέραν πρότασιν ἀντεστραμμένην, οὐ γίνεται συλλογισμός. ἤγουν οὐ δείκνυται ὅτι τὸ α' οὐδενὶ τῷ β'. ἀλλ' ὅτι τὸ β' οὐδενὶ τῷ α'. προσληφθείσης δὲ καὶ ἑτέρας. ἤγουν ἀντιστροφῆς γενομένης τοῦ συμπεράσματος. τουτέστιν εἰ προσλάβῃς καὶ ἑτέραν ἀντιστροφὴν τοῦ συμπεράσματος, ἔσται συλλογισμὸς ὅτι τὸ α' οὐδενὶ τῷ β'. Συμβαίνει γὰρ ἀμφοτέρας.

Μέλλων δεῖξαι ἐπὶ τοῦ συλλογισμοῦ τοῦ ἀπὸ τῆς οὐδεὶς καὶ τίς. ὅτι τὸ α' τινὶ τῷ γ' ὑπάρχει, φησὶν ὅτι ἐν μὲν β' σχήματι, γίνονται αἱ δύο ἀποφατικαί. ἐν δὲ τῷ α' εἴ τις πειρᾶται τοῦτο δεῖξαι λαβὼν τὸ β' οὐ παντὶ τῷ γ', ἀντὶ τῆς τίς. ἰσοδυναμοῦσι γὰρ αὗται ἐπὶ τῆς ἐνδεχομένης ὕλης ὡς ἔμαθες. γίνεται μὲν συλλογισμὸς ἐν πρώτῳ σχήματι ἔχων τὴν μείζονα ἀποφατικήν. ἀλλὰ καὶ πάλιν τὸ οὐ παντὶ συνάγει. καὶ ἐπεὶ οὐκ ἔστι συλλογισμὸς τοῦ τινί, δεικνύομεν τοῦτο διὰ τῆς προσλήψεως ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν καθόλου τὸ παντί.

Σχῆμα τρίτον.

Τούτου δὲ ληφθέντος ἤγουν ἀντιστραφέντος τοῦ συμπεράσματος τοῦ ἐν τῷ α' σχήματι, οὐ γίνεται συλλογισμός. ἤγουν οὐκ ἀποδείκνυται ὅτι τὸ β' ὑπάρχει τινὶ τῷ γ'. ἐκ τοῦ λαβεῖν τὸ συμπέρασμα καὶ τὴν μίαν πρότασιν ἀντεστραμμένην. ἀλλὰ ἡ κύκλῳ δεῖξις αὕτη ἀτελὴς οὖσα, τελειοῦται διὰ τῆς ἀντιστροφῆς τοῦ συμπεράσματος τοῦ α' σχήματος. ᾧ τὸ α' οὐ παντί, τούτῳ τὸ γ' τινί. τὸ δὲ α' οὐ παντὶ τῷ β'. ἀνάγκη ἄρα τὸ γ' τινὶ τῷ β'. οὐκ ἔδει δὲ δεῖξαι τοῦτο τὸ γ' τινὶ τῷ β'. ἀλλὰ τὸ β' τινὶ τῷ γ'. καὶ ἐπεὶ ἡ τίς ἀντιστρέφει πρὸς ἑαυτήν, εἰ τὸ γ' τινὶ τῷ β' καὶ τὸ β' τινὶ τῷ γ' ἀνάγκη εἶναι. Ἰστέον ὅτι ἐπὶ τῆς κύκλου δείξεως τὴν μίαν πρότασιν ὀφείλει λαμβάνειν ἀντεστραμμένην. καὶ τὸ συμπέρασμα. καὶ ἀποδεικνύειν τὴν ἑτέραν. ἰστέον ὅτι ἐπὶ τοῦ γ' σχήματος τὸ παντὶ οὐ δείκνυται διὰ τῆς κύκλῳ δείξεως. διότι τὸ παντὶ δείκνυται ἐκ δύο καθόλου καταφατικῶν. ἡ δὲ κύκλου δεῖξις γίνεται ἀπὸ τοῦ συμπεράσματος καὶ μιᾶς προτάσεως ἀντεστραμμένης. τὸ δὲ συμπέρασμά ἐστι μερικόν. καὶ διὰ τοῦτο οὐ δείκνυται.

Περὶ τῆς ἐν συλλογισμῷ ἀντιστροφῆς.

Τρίτη ἐστὶν ἡ ἀντιστροφή. ἡ γὰρ ἐν ὅροις θεωρεῖται. περὶ ἧς ἐδίδαξεν ἐν ταῖς δέκα κατηγορίαις λέγων· ὁ δεσπότης δούλου δεσπότης ἐστί· καὶ ὁ δοῦλος δεσπότου δοῦλος. καὶ ὁ πατὴρ υἱοῦ πατήρ· καὶ ὁ υἱὸς πατρὸς υἱός. ἡ ἐν προτάσεσι. περὶ ἧς ἐδίδαξεν εἰς τὰ τρία σχήματα λέγων· εἰ τὸ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ· καὶ ὁ ἄνθρωπος τινὶ ζώῳ· καὶ εἰ ὁ λίθος οὐδενὶ ἀνθρώπῳ, καὶ ὁ ἄνθρωπος οὐδενὶ λίθῳ. ἡ ἐν συλλογισμῷ περὶ ἧς ἐνταῦθα διδάσκει. ἐτάχθη δὲ ἡ ἐν συλλογισμῷ ἀντιστροφὴ μετὰ τὴν κύκλου δεῖξιν, ὡς κοινωνίαν ἔχουσαν πρὸς αὐτήν. ὡς γὰρ ἐπὶ τῆς κύκλου δείξεως λαμβάνομεν τὸ συμπέρασμα καὶ μίαν τῶν κειμένων προτάσεων, οὕτω καὶ ἐπὶ ταύτης λαμβάνομεν τὸ συμπέρασμα καὶ μίαν τῶν κειμένων προτάσεων, καὶ συλλογιζόμεθα. διαφέρει δὲ τῆς κύκλου δείξεως, διότι ἐπὶ ταύτης, ἀντεστραμμένως λαμβάνομεν τὴν πρότασιν. ἐπὶ δὲ τῆς ἀντιστροφῆς, οὐκ ἀντιστρέφομεν τὴν πρότασιν. καὶ ὅτι ἐπ' ἐκείνης οὐκ ἀντιστρέφομεν τὸ συμπέρασμα. ἐπὶ δὲ τῆς ἀντιστροφῆς εἰ παντί ἐστι τὸ συμπέρασμα, ἀντιστρέφομεν τοῦτο καὶ μετατίθεμεν, ἢ εἰς τὸ οὐδενὶ, ἢ εἰς τὸ οὐ παντί. καὶ ὅτι ἐπὶ τῆς κύκλῳ δείξεως λαμβάνοντες τὸ συμπέρασμα καὶ μίαν τῶν κειμένων προτάσεων κατασκευάζομεν τὴν ἑτέραν. ἐπὶ δὲ τῆς ἀντιστροφῆς λαμβάνομεν τὸ ἐναντίον. ἢ τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον τῷ συμπεράσματι καὶ μίαν τῶν κειμένων προτάσεων, καὶ ἀναιροῦμεν τὴν ἑτέραν. Ἀντιστραφέντος ἤγουν μετατεθέντος ἢ εἰς τὴν ἐναντίαν ἢ εἰς τὴν ἀντιφατικήν. οἷον εἰ τὸ συμπέρασμά ἐστι παντί. ἢ τὴν ἐναντίαν λάβῃς αὐτοῦ τὴν οὐδείς. ἢ τὴν ἀντιφατικὴν τὴν οὐ πᾶς. εἰ γὰρ ἔσται ἤγουν εἰ οὐκ ἀνήρηται ἡ πρότασις, καὶ τὸ συμπέρασμα ἔσται. ἤγουν καὶ τὸ συμπέρασμα ἔσται μὴ ἀντιστραφὲν καὶ μετατεθὲν εἰς τὸ ἐναντίον ἢ εἰς τὸ ἀντιφατικῶς αὐτῷ ἀντικείμενον. εἰ γὰρ ἀντιστραφῇ τὸ συμπέρασμα. καὶ ληφθῇ καὶ μία τῶν κειμένων προτάσεων, ἐξ ἀνάγκης ἀναιρεθήσεται καὶ ἡ λοιπὴ πρότασις. γίνωσκε δὲ καὶ τοῦτο. ὅτι ἀεὶ ἡ μείζων πρότασις, διὰ τοῦ γ' σχήματος ἀναιρεῖται. ἡ δὲ ἐλάττων διὰ τοῦ β'. οὐχ ὁ αὐτὸς δὲ γίνεται συλλογισμός. ἤγουν οὐ τὸ αὐτὸ συνάγεται συμπέρασμα ἐν τῷ ἀντιστραφῆναι τὸν συλλογισμὸν ἑκατέρως. ἤγουν ἢ εἰς τὸ ἐναντίον ἢ εἰς τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον. ἀλλ' εἰ μὲν εἰς τὸ ἐναντίον ἀντιστραφεῖ, γίνεται καὶ ὁ ἐν β' σχήματι συλλογισμὸς, καθόλου. εἰ δὲ εἰς τὴν ἀντιφατικῶς ἀντικειμένην, γίνεται ὁ ἐν β' σχήματι συλλογισμὸς ὁ ἀναιρῶν τὴν ἐλάττονα πρότασιν μερικός. ὡς δῆλον εἶναι διὰ τῶν ἑπομένων ἤγουν τῶν ἐφεξῆς ῥηθησομένων. ἡ οὐ πᾶς καὶ ἡ οὐ τὶς εἰ καὶ τῷ λόγῳ ἕτεραί εἰσιν, ἀλλὰ τῇ δυνάμει ταυτά εἰσι. καὶ λέγεται μὲν οὐ πᾶς ὅτε μάχεται πρὸς τὴν πᾶς. οὐ τὶς δὲ ὅτε μάχεται πρὸς τὴν τίς. λέγω δὲ ἀντικεῖσθαι ἤγουν ἀντιφατικῶς ἀντικεῖσθαι. Ἐπὶ δὲ τῶν μερικῶν συλλογισμῶν, ὅταν τὸ συμπέρασμα ἀντιστραφῇ εἰς τὸ ἐναντίον, οὔτε ἡ μείζων πρότασις ἀναιρεῖται, οὔτε ἡ ἐλάττων. οὐ γὰρ ὥσπερ ἐπὶ τῶν καθόλου συλλογισμῶν ἀναιρεῖται καὶ ἡ μείζων καὶ ἡ ἐλάττων ἐν τῷ ἀντιστραφῆναι τὸ συμπέρασμα εἰς τὸ ἐναντίον, οὕτω γίνεται καὶ ἐπὶ τῶν μερικῶν συλλογισμῶν. ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν καθόλου τὸ ἐναντίον τῷ συμπεράσματι. οἷον εἰ τὸ συμπέρασμά ἐστι παντὶ, τὸ ἐναντίον τούτου ἐστὶ, καθόλου οὐδείς. ἐπὶ δὲ τῶν μερικῶν συλλογισμῶν εἰσάγεται συμπέρασμα ὅτι τὸ α τινὶ τῷ γ', τὸ ἐναντίον τούτου ἐστὶ μερικὸν τὸ οὐ τίς. τὸ δὲ ἐλλείποντος τοῦ συμπεράσματος, ἀντὶ τοῦ μερικοῦ ληφθέντος τοῦ συμπεράσματος νοητέον. τὸ γὰρ τινὶ εἰς τὸ ἐναντίον μέλλει μετατεθῆναι, εἰς τὸ οὐ τίς ἀντιστραφήσεται. εἶπε δὲ τὸ μερικὸν ἐλλεῖπον, διότι ἐλλείπεται τοῦ καθόλου κατὰ ποσόν. ἡ γὰρ οὐδεὶς τὰ πάντα ἀναιρεῖ. οἷον ὅτι οὐδεὶς ἄνθρωπος λευκὸς, δηλοῖ μηδένα ἄνθρωπον εἶναι λευκόν. τὸ δὲ οὐ τίς ἄνθρωπος λευκὸς, δηλοῖ τὸ λευκὸν μὴ εἶναι. ἀλλ' οὔπω ἀναιρεῖται τὸ ἐξ ἀρχῆς. ἤγουν ὅτι τὸ β' τινὶ τῷ γ'. διὰ τοῦ συναχθῆναι τὸ οὐ τινί. ἡ γὰρ τὶς καὶ ἡ οὐ τὶς ἐπὶ τῆς ἐνδεχομένης ὕλης, συναληθεύουσιν. ἐνδέχεται γὰρ τινὰ εἶναι λευκόν. καὶ μὴ τινὰ εἶναι λευκόν. Καὶ οὐχ ὅλως οὐδενί. καὶ οὐ συνάγεται τὸ οὐδενί. οὐ γὰρ συνάγεται καθόλου συμπέρασμα ἐν τρίτῳ σχήματι. καὶ ὅλως τὴν καθόλου μείζονα πρότασιν, οὐκ ἔστιν ἄλλως ἀνασκευάσαι καὶ ἀναιρῆσαι. εἰ μὴ διὰ τοῦ γ' σχήματος. ἀνάγκη γὰρ κατὰ τοῦ ἐλάττονος ὅρου τοῦ γ', κατηγορῆσαι ἀμφοτέρους τοὺς ὅρους. καὶ οὕτως ἀναιρεθήσεται ἡ μείζων πρότασις. ὥσπερ ἐν ἀρχῇ ἐλήφθη. ἤγουν ἐν τῷ συλλογισμῷ τοῦ α' σχήματος. ὅτι τὸ β' παντὶ τῷ γ'. ἀπόδειξις δὲ ἡ αὐτή. ἤγουν ὅτι τὸ τὶς καὶ τὸ οὐ πᾶς ἐπὶ τῆς ἐνδεχομένης ὕλης συναληθεύουσι. καὶ ὅτι τὸ τρίτον σχῆμά ἐστιν ἀσυλλόγιστον.

Σχῆμα δεύτερον.

Ἐν δὲ τῷ β' σχήματι τὴν μὲν μείζονα πρότασιν ἤγουν τὴν πᾶς, οὐκ ἔστιν ἀνελεῖν ἐναντίως. ἤγουν ἐκ τοῦ συνάξαι τὸ οὐδενί. ὅτιπερ ἐστὶν ἐναντία τῇ α β' προτάσει. τὸ γὰρ α παντὶ τῷ β' ἐστίν. ὥστε ἀδύνατον τὴν μείζονα πρότασιν ἀναιρεθῆναι ἐκ τοῦ συναχθῆναι τὸ ἐναντίον ταύτῃ. ἀναιρεῖται δὲ ἐκ τοῦ συναχθῆναι τὸ ἀντιφατικῶς ταύτῃ ἀντικείμενον. ὁποτερωσοῦν τῆς ἀντιστροφῆς γινομένης. ἤγουν κἄν τε τὸ ἐναντίον λάβῃς τῷ συμπεράσματι, κἄν τε τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον. διότι ἡ α β' ἀναιρεῖται διὰ τοῦ γ' σχήματος. ὅτιπερ μερικὰ συνάγει συμπεράσματα. ἡ μὲν α β' ὁμοίως δειχθήσεται. ἤγουν ἐκ τοῦ συναχθῆναι τὸ ἀντιφατικῶς αὐτῇ ἀντικείμενον.

Σχῆμα τρίτον.

Κατ' οὐδένα τῶν συλλογισμῶν· ἤγουν ἐπὶ τοῦ τρίτου σχήματος· καὶ ἐπὶ τῶν καθόλου καὶ ἐπὶ τῶν μερικῶν συλλογισμῶν, οὐδεμία πρότασις ἀναιρεῖται. εἰ λάβῃς τὸ ἐναντίον τῷ συμπεράσματι. ὥστε ἐκείνως μέν· τουτέστιν εἰ λάβῃς τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον τῷ συμπεράσματι, ἀναιροῦνται καὶ αἱ δύο προτάσεις τοῦ γ' σχήματος· οὕτως δὲ ἤγουν εἰ λάβῃς τὸ ἐναντίον τῷ συμπεράσματι, οὐδὲ μία πρότασις ἀναιρεῖται. σημείωσαι ὅτι ἐν τῷ α' σχήματι ἀντιστροφῆς γινομένης· εἰ μὲν λάβῃς τὸ ἐναντίον τοῦ συμπεράσματος, ἡ μὲν μείζων πρότασις ἀναιρεῖται. διὰ τοῦ ἀντιφατικῶς ἀντικειμένου αὐτῆς ἐν γ' σχήματι. ἡ δὲ ἐλάττων ἀναιρεῖται, διὰ τοῦ ἐναντίως ἀντικειμένου αὐτῆς. εἰ δὲ τὸ συμπέρασμα ἀντιστραφῇ, ἀντιφατικῶς ἀναιροῦνται καὶ αἱ δύο προτάσεις. διὰ τῶν ἀντιφατικῶς ἀντικειμένων αὐταῖς. ἐπὶ δὲ τοῦ β' σχήματος εἰ μὲν τὸ ἐναντίον λάβῃς τῷ συμπεράσματι. ἡ μὲν μείζων πρότασις ἀναιρεῖται διὰ τοῦ ἀντιφατικῶς ἀντικειμένου αὐτῆς ἐν τρίτῳ σχήματι. ἡ δὲ ἐλάττων διὰ τοῦ ἐναντίως ἀντικειμένου ἄλλου. εἰ δὲ τὸ συμπέρασμα ἀντιστραφῇ ἀντιφατικῶς, ἀναιροῦνται καὶ αἱ δύο προτάσεις διὰ τοῦ ἀντιφατικῶς ἀντικειμένου αὐτοῦ. ἐπὶ δὲ τοῦ γ' σχήματος ἐπὶ μὲν τῶν καθόλου συλλογισμῶν. εἰ λάβῃς τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον τῷ συμπεράσματι, ἀναιροῦνται καὶ ἀμφότεραι αἱ προτάσεις. διὰ τοῦ ἐναντίως ἀντικειμένου αὐταῖς. εἰ δὲ τὸ ἐναντίον τῷ συμπεράσματι, οὐδὲ μία ἀναιρεῖται. ἐπὶ δὲ τῶν μερικῶν συλλογισμῶν, εἰ λάβῃς τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον τῷ συμπεράσματι, καὶ αἱ δύο ἀναιροῦνται διὰ τοῦ ἀντιφατικῶς ἀντικειμένου αὐταῖς. εἰ δὲ τὸ ἐναντίον λάβῃς τῷ συμπεράσματι, οὐδὲ μία ἀναιρεῖται αὐτῶν.

Περὶ τῆς δι' ἀδυνάτου δείξεως.

Κοινωνεῖ ἡ δι' ἀδυνάτου δεῖξις, τῇ ἀντιστροφῇ· καθὸ καὶ αὕτη διὰ τοῦ ἀντιφατικῶς ἀντικειμένου τῷ προβλήματι, καὶ μιᾶς προτάσεως, ἀναιρεῖ τὴν ὑπόθεσιν. διαφέρει δὲ καθὸ ἡ μὲν ἀντιστροφὴ ἢ τὸ ἐναντίον ἢ τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον τῷ συμπεράσματι λαμβάνει. καὶ μίαν τῶν ἐν τῷ συλλογισμῷ κειμένων προτάσεων, καὶ ἀναιρεῖ τὴν ἑτέραν. γενομένου γὰρ πρῶτον συλλογισμοῦ καὶ συναχθέντος συμπεράσματος, ὕστερον ἡ ἀντιστροφὴ γίνεται. ἡ δὲ εἰς ἀδύνατον δεῖξις, μὴ γενομένου συλλογισμοῦ ἀλλὰ προτεθέντος προβλήματος. οἷον, πᾶς ἄνθρωπος ζῶον. εἴ τις ἀντιλέγει μὴ πάντα ἄνθρωπον εἶναι ζῶον, λαμβάνει μόνον τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον τῷ προβλήματι. ὅτι οὐ πᾶς ἄνθρωπος ζῶον. καὶ προσλαμβάνει καὶ ἔξωθεν μίαν πρότασιν ἀληθῆ. ὅτι τὸ ζῶον παντὶ λογικῷ. καὶ συλλογίζεται ἐν β' σχήματι. τὸ λογικὸν οὐ παντὶ ἀνθρώπῳ. καὶ ἐπεὶ ἀδύνατόν ἐστι τὸ λέγειν μὴ πάντα ἄνθρωπον εἶναι λογικόν, πᾶς γὰρ ἄνθρωπός ἐστι λογικός. τὸ δὲ ἀδύνατον συνήχθη ἐκ τοῦ ὑποθεῖναι μὴ πάντα ἄνθρωπον εἶναι ζῶον. ἀληθὲς ἄρα τὸ πάντα ἄνθρωπον ζῶον εἶναι. τὸ δὲ ἐναντίον τῷ προβλήματι οὐ λαμβάνει. οἷον εἰ τὸ πρόβλημά ἐστιν ὅτι πᾶν λευκὸν ζῶόν ἐστι. εἴποι δέ τις οὐδὲν λευκὸν ζῶον εἶναι, ληπτέον ὅτι τὸ ζῶον οὐδενὶ λευκῷ. καὶ τὸ λευκὸν παντὶ κύκνῳ. καὶ τὸ ζῶον ἄρα οὐδενὶ κύκνῳ. τοῦτο γὰρ συνήχθη τὸ ἀδύνατον, ἀπὸ τοῦ ὑποθεῖναι τὸ ζῶον οὐδενὶ λευκῷ. ἐπὶ δὲ τῆς ἐνδεχομένης ὕλης, οὐχὶ εἰ ψεύδεται τὸ οὐδενί, ἀληθεύει τὸ ἐναντίον τῷ παντί. τὰ γὰρ ἐναντία ἐπὶ ταύτης τῆς ὕλης ψεύδονται. ἐπεὶ γὰρ σκοπὸν ἔχει ἡ εἰς ἀδύνατον δεῖξις. τὸ μὴ μόνον συνάξαι συμπέρασμα ἀδύνατον ἀλλὰ καὶ ἐξ ἄλλου κατασκευάσαι τὸ ἐξ ἀρχῆς προτεθέν, ὅτι ἀληθές ἐστι. διὰ τοῦτο μόνον τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον λαμβάνει. ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸ ἐναντίον. σημείωσαι ὅτι τὸ καθόλου καταφατικόν, οὐ δείκνυται ἐν α' σχήματι διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον δείξεως. ἀλλ' ἐν δευτέρῳ καὶ ἐν γ'. εἰ γὰρ ἐπὶ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς λαμβάνομεν τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον τῷ παντί. ἔστι δὲ τὸ οὐ παντί. τοῦτο οὖν τὸ οὐ παντὶ εἰ μέλλει ληφθῆναι ἐν α' σχήματι, ἢ μείζω πρότασις ληφθήσεται ἢ ἐλάττων. ἑκατέρως δὲ ληφθεῖσα, ἀσυλλόγιστον τὸ σχῆμα ποιεῖ. ἐν δὲ τῷ β' καὶ γ' σχήματι, συνάγεται τὸ οὐ παντί. εἰ γοῦν τὸ οὐ παντὶ ἀναιρεθῇ ὡς ἀδύνατον, εἰσάγεται τὸ παντί. ἐὰν δὲ μὴ παντὶ ἀλλὰ τινὶ ὑπάρχειν ὑποτεθῇ. εἰ ἀπὸ τοῦ ὑποθεῖναι τὸ α' τινὶ τῷ β', ἀδύνατόν τι συναχθῇ, ἀναιρεθείσης τῆς τίς ἀφ' ἧς τὸ ἀδύνατον συνήχθη, οὐκ εἰσάγεται τὸ οὐ παντί. ἀλλὰ τὸ οὐδενί. τοῦ δὲ οὐδενὶ εἰσαχθέντος, ἀναιρεῖται καὶ ἡ τίς. ἐπεὶ δὲ ἡ τις καὶ ἡ οὐ πᾶς συναληθεύουσιν, ἀναιρεθήσεται καὶ ἡ οὐ πᾶς. ὥστε οὐχ ὑποθετήσεται τὸ α' τινὶ τῷ β'. εἰς κατασκευὴν τοῦ οὐ παντί. ἀλλὰ τὸ παντί. Ἔτι οὐ παρὰ τὴν ὑπόθεσιν συμβαίνει, τὸ ἀδύνατον. Οὐκ ἔστι δυνατὸν δεῖξαι τὸ οὐ παντί, εἰ λάβωμεν τὸ ἐναντίον αὐτοῦ. ἤγουν τὸ τινί. διότι ἡ τὶς καὶ ἡ οὐ πᾶς συναληθεύουσιν. ἐπεὶ δὲ καὶ ἡ γ' α' ἀληθής, ἐξ ἀληθῶν προτάσεων ἀληθὲς συναχθήσεται συμπέρασμα. καὶ οὐδὲν ἀδύνατον. εἰ γὰρ τὸ συμπέρασμα ψευδὲς καὶ ἀδύνατον ἦν, ἦν ἂν ἡ ὑπόθεσις ὅτι τὸ α' τινὶ τῷ β' ψευδής. νῦν δὲ συναληθεύει καὶ τὸ α' τινὶ τῷ β' καὶ οὐ παντί. οἱ δ' ὅροι ὁμοίως. τουτέστιν οὐκ ὀφείλεις λαμβάνειν ἢ ἐν τῇ ἀντιστροφῇ. ἢ ἐν τῇ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῇ, ὅρους ἐξισάζοντας καὶ ἀντιστρέφοντας. ἀλλὰ μὴ ἀντιστρέφοντας. καὶ ἡ ἄλλη λῆψις ἀμφοτέρων. ἤγουν καὶ ἐν τῇ ἀντιστροφῇ καὶ ἐν τῇ ἀδυνάτου δείξει, μὴ ἀντιστρέφοντας ὀφείλεις λαμβάνειν ὅρους. ἀντίφασις τοῦ συμπεράσματος. καταχρηστικῶς εἶπε συμπέρασμα. πρόβλημα γὰρ πρόκειται, οἷον τὸ ζῶον οὐδενὶ λίθῳ.

καὶ τὸ ζῷον τινὶ λευκῷ· ἔπειτα δύνανται γενέσθαι συμπεράσματα· καὶ λαμβάνεις τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον προβλήματι· καὶ ἔξωθεν πρότασιν ἀληθῆ καὶ ποιεῖς τὴν εἰς ἀδύνατον δεῖξιν· εἶπε δὲ ταῦτα τὰ προβλήματα συμπεράσματα, διὰ τὸ δύνασθαι γενέσθαι καὶ συμπεράσματα· τὸ μὲν ἐν γ' σχήματι· τὸ δὲ ἐν β· Εἰ δ' ὑποτεθῇ τινὶ μὴ ὑπάρχειν· ἤγουν εἰ δὲ λάβῃς τὸ ἐναντίον τοῦ τινί, τὸ οὐ παντί, ἀδύνατόν τι οὐ συναχθήσεται· οὐδ' ἀναιρεθήσεται τὸ τινὶ ἀπὸ τοῦ συναχθῆναι τὸ οὐ παντί· ἡ γάρ τις καὶ ἡ οὐ πᾶς, συναληθεύουσι· Εἰ δ' ὑποτεθῇ μηδενὶ ὑπάρχειν· ἤγουν εἰ δὲ λάβῃς τὸ ἐναντίον τοῦ παντὶ τὸ οὐδενί, συλλογισμὸν μὲν ποιήσεις καὶ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγήν· οὐ μὴν δὲ δείξεις τὸ παντί· εἰ γὰρ εἴπῃς ὅτι τὸ α' οὐδενὶ τῷ β' τὸ γ' παντὶ τῷ β', συνάγεται μὲν ἄτοπον ὅτι τὸ α' οὐ παντὶ τῷ β'· τοῦτο δὲ συνήχθη ἀπὸ τῆς μείζονος προτάσεως τῆς ὅτι τὸ α' οὐδενὶ τῷ β'· ἀλλ' οὐκ ἤδη ἀναιρουμένης τῆς οὐδενί, εἰσάγεται τὸ παντί· ἐνταῦθα μὲν διὰ τὸ μὴ εἶναι ὕλην ἐνδεχομένην ἀναιρουμένης τῆς οὐδενί, εἰσάγεται τὸ παντί· ἐπὶ δὲ τῆς ἐνδεχομένης ὕλης, τὰ ἐναντία συμψεύδονται· ὁ δὲ κανὼν οὐκ ὀφείλει ἐπὶ τῆσδε μὲν τῆς ὕλης σώζειν· ἐπὶ ἄλλης δὲ μὴ σώζειν· ἀλλ' ἐπὶ πάσης ὕλης ὀφείλει εἶναι ὁ αὐτός· ὥστε τοῦτό ἐστι σκοπὸς τῷ Ἀριστοτέλει δεῖξαι ἐνταῦθα ὅτι ἐπὶ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς, τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον τῷ προβλήματι ὀφείλεις λαμβάνειν καὶ μίαν πρότασιν ἀληθῆ· οὐ μὴν δὲ καὶ τὸ ἐναντίον τῷ προβλήματι· Δείκνυταί πως τὸ καταφατικὸν ἤγουν τὸ παντί· τὸ πῶς εἶπε διότι ἐν β' καὶ γ' σχήματι, τὸ παντὶ οὐ συνάγεται· δείκνυται δὲ ἀπὸ τοῦ συναχθῆναι ἐν συλλογισμῷ τι ἀδύνατον· οὗ ἀναιρουμένου καὶ ψευδοῦς φαινομένου, εἰσάγεται τὸ παντί· καὶ ἔνθα μὲν, ἤγουν ἐν τῇ δεικτικῇ δείξει, οὐκ ἔστι γνώριμον· ὅτι τὸ μέλλον συναχθῆναι συμπέρασμα, ἀληθές ἐστιν ἢ οὐκ ἔστιν ἤγουν ψευδές· οὐδὲ προϋπολαμβάνειν· ἤγουν οὐδὲ πρὸ τοῦ συναχθῆναι τὸ συμπέρασμα ἔστι προγνῶναι ὡς ἀληθὲς ἢ ψευδὲς συμπέρασμα συναχθήσεται· ἔνθα δέ, ἤγουν ἐν τῇ δι' ἀδυνάτου δείξει, ἀνάγκη προγινώσκειν· ὅτι τὸ μέλλον συναχθῆναι συμπέρασμα, ἐκ τῆς ἀντιφατικῶς ἀντικειμένης προτάσεως τῷ ἀληθεῖ προβλήματι, ψευδές ἐστι καὶ ἀδύνατον· εἴτε καὶ τὸ συμπέρασμα φάσις ἐστὶν ἤγουν καταφατικὸν ἢ ἀποφατικόν, οὐδὲν διαφέρει· ἤγουν κατ' οὐδὲν διαφέρουσιν ἀλλήλων· ἡ δεικτικὴ δεῖξις καὶ ἡ δι' ἀδυνάτου κατὰ τὸ καταφατικὸν καὶ ἀποφατικὸν συμπέρασμα· ἐν ἀμφοτέραις γὰρ ταῖς δείξεσι καὶ καταφατικὰ καὶ ἀποφατικὰ συνάγονται συμπεράσματα· ὅταν μὲν γὰρ ὁ συλλογισμὸς ἐν τῷ α' σχήματι διὰ τῆς δι' ἀδυνάτου δείξεως γένηται, τὸ ἀληθὲς ἤγουν ὁ δεικτικὸς συλλογισμὸς ὁ τὸ ἀληθὲς συνάγων, ἐν τῷ μέσῳ ἔσται· ἔστω γὰρ δεδειγμένον διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς, τὸ α' μηδενὶ ἢ μὴ παντὶ τῷ β'· οὐκοῦν ἡ μὲν ὑπόθεσις ἀφ' ἧς συνήχθη τὸ ἀδύνατον ἦν, ὅτι τὸ α' τινὶ τῷ β'· τὸ δὲ γ' οὐ λαμβάνεται ἐπὶ τοῦ δεικτικοῦ συλλογισμοῦ· οὕτω γὰρ ἐγίνετο ὁ συλλογισμὸς ὁ συνάγων τὸ ἀδύνατον ἐκ τοῦ δεῖξαι δεικτικῶς ὅτι τὸ α' οὐδενὶ τῷ β'· ἐντεῦθεν λαβεῖν τὸ τινὶ εἰ ψεύδεται· Φανερὸν οὖν ὅτι ἕκαστον τῶν προβλημάτων, δείκνυται καὶ δεικτικῶς καὶ δι' ἀδυνάτου, διὰ τῶν αὐτῶν ὅρων· ὁμοίως δὲ καὶ τὸ δεικνύμενον δι' ἀδυνάτου, ἔστι δεῖξαι καὶ δεικτικῶς· καὶ τὸ ἀνάπαλιν ἐν τοῖς εἰλημμένοις ὅροις· ἤγουν διὰ τῶν εἰλημμένων ὅρων· ἡ ἀντικειμένη πρότασις· ἤγουν ἡ ἀντιφατικῶς ἀντικειμένη τοῖς διὰ τῆς ἀντιστροφῆς· ὡς γὰρ ἐπὶ τῆς ἀντιστροφῆς λαμβάνομεν τὸ ἀντικείμενον ἀντιφατικῶς τῷ συμπεράσματι· καὶ μίαν τῶν κειμένων προτάσεων καὶ ἀναιροῦμεν τὴν ἑτέραν, οὕτω καὶ ἐνταῦθα λαμβάνομεν τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον τῷ συμπεράσματι· καὶ ἔξωθεν πρότασιν ἀληθῆ· καὶ συνάγομεν τι ἀδύνατον· οὗ ἀναιρουμένου, εἰσάγεται τὸ ἀληθές· καὶ ἀδύνατον δειχθῆναί τι δεικτικῶς· ὃ οὐχὶ καὶ διὰ τοῦ ἀδυνάτου δειχθήσεται· Ἀντικείμενα λέγει ἐνταῦθα, καὶ τὰ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενα, καὶ τὰ ἐναντία· γένος γάρ ἐστι τὸ ἀντικείμενον διαιρούμενον εἰς τὰ πρός τι· εἰς τὰ ἐναντία· εἰς τὰ κατὰ στέρησιν καὶ ἕξιν, καὶ εἰς τὴν κατάφασιν καὶ ἀπόφασιν· αὗται δὲ αἱ ἐν τῷ α' σχήματι προτάσεις, οὐκ ἀντίκεινται ἀλλήλαις· τρεῖς εἰσὶν αἱ ἀντιθέσεις τῶν ἀντικειμένων· μία μὲν ἐναντία, ὡς ἡ πᾶς καὶ ἡ οὐδείς· καὶ δύο ἀντιφατικῶς ἀντικείμεναι· ἡ πᾶς καὶ οὐ πᾶς· καὶ ἡ οὐδεὶς καὶ ἡ τίς· τριῶν δὲ οὐσῶν τῶν ἀντιθέσεων, ἓξ γίνονται αἱ τούτων συζυγίαι, καὶ συμπλοκαί· ἢ γὰρ ἡ μείζων πρότασίς ἐστι καθόλου καταφατική· ἡ δὲ ἐλάττων καθόλου ἀποφατική, ἢ ἡ μείζων πᾶς· ἡ δὲ ἐλάττων μερικὴ ἀποφατική· ἢ ἡ μείζων οὐδεὶς ἡ δὲ ἐλάττων τίς· ἰδοὺ δ' συζυγίαι συλλογιστικαί· αἱ δὲ ἕτεραι δύο συζυγίαι· μία μὲν ἡ ἀπὸ τῆς μείζονος τίς, τῆς δὲ ἐλάττονος οὐδείς· ἢ τῆς μείζονος μερικῆς ἀποφατικῆς, τῆς δὲ ἐλάττονος καθόλου καταφατικῆς, εἰσὶν ἀσυλλόγιστοι· ὅπερ οὐκ εἴωθε λανθάνειν· τίς γὰρ οὕτως ἀσύνετος, ὡς δοῦναι τὴν ἡδονήν, εἶναι καὶ ἀγαθὸν καὶ οὐκ ἀγαθόν· ἢ τὴν ἐπιστήμην σπουδαίαν δοῦναι καὶ μὴ σπουδαίαν· ἵνα γοῦν λανθάνωμεν, οὐ δεῖ φανερῶς προφέρειν τὰ ἀντικείμενα· ἀλλ' ἐπικρύπτειν· ἢ ἐν τῷ ἐναλλάσσειν τὸ ὄνομα τοῦ ὑποκειμένου· οἷον ἡ ἡδονὴ ἀγαθόν, ἡ χαρὰ ἀγαθὸν οὐκ ἔστι· ἡ δὲ χαρὰ καὶ ἡ ἡδονὴ ταυτά, τὸ ἀγαθὸν ἄρα ἀγαθὸν οὐκ ἔστιν· ἢ ἐν τῷ ἀμείβειν τὸ ὄνομα τοῦ κατηγορουμένου· οἷον, ἡ ἡδονὴ ἀγαθόν· ἡ ἡδονὴ ἀτελὴς κίνησις· καὶ τὸ ἀτελὲς οὐχ αἱρετόν· τὸ οὐχ αἱρετὸν οὐκ ἀγαθόν· τὸ ἀγαθὸν ἄρα ἀγαθὸν οὐκ ἔστι· παραλογισμοὺς ἐκάλεσε τοὺς ἐξ ἀντικειμένων συλλογισμοὺς ὡς ἀεὶ ψεῦδος συνάγοντας· ἐν γὰρ τοῖς τοιούτοις συλλογισμοῖς τοῖς ἐξ ἀντικειμένων, οὐδὲν κωλύει συνάγεσθαι ἀντίφασιν περὶ τοῦ αὐτοῦ προβλήματος· καὶ ὑποθέσεως ἀληθοῦς ὑποτιθεμένης· οἷον

ὅτι

ὅτι ὁ γʹ περιττὸς, οὐδὲν κωλύει τὴν ἀντίφασιν αὐτῷ συνάξαι. ὅτι ὁ γʹ ἄρτιος. ὁ παραλογισμὸς ἐγένετο τοῦ δεχθῆναι τὸν γʹ ἄρτιον. ἐκ τοῦ λαβεῖν πάντα ἀριθμὸν εἰς ἴσα διαιρούμενον, ἄρτιον εἶναι. ἐκεῖνος δὲ ἐστὶν ἄρτιος ἀριθμὸς, ὁ εἰς ἴσους ἀριθμοὺς διαιρούμενος. ὡς ὁ ἕξ. εἰς τρία καὶ τρία. ὁ δὲ εἰς τρεῖς μονάδας διαιρούμενος, εἰς ἀριθμοὺς οὐ διαιρεῖται. ἡ γὰρ μονὰς, ἀριθμὸς οὐκ ἔστιν ἀλλ᾽ ἀρχὴ ἀριθμοῦ.

Καὶ τοὺς ὑποκειμένους ὅρους. ἢ τοὺς αὐτοὺς εἶναι καὶ τοὺς ὑποκειμένους ὅρους ἐν τῷ συλλογισμῷ, ἀντικειμένως λαμβάνεσθαι. οἷον πᾶν ἀγαθὸν, ἡδονή. καὶ οὐδὲν ἀγαθὸν ἡδονή. Ἔλεγχός ἐστι συλλογισμὸς ἀντιφάσεως ἢ ἐκ δύο συλλογισμῶν οὐκ ἔστιν ἄλλον τρόπον ἢ τοῦτον. ἤγουν τῷ ἐκ δύο συλλογισμῶν συμπεραίνεσθαι τὰ ἀντικείμενα, ἢ τῷ κεῖσθαι τὰ ἀντικείμενα ἐν τῇ μείζονι προτάσει. Ἰστέον ὅτι ἐνταῦθα ἀντίφασιν τὴν ἀντίθεσιν νοητέον. αὕτη γὰρ γένος ἐστί. καὶ τῶν ἐναντίων καὶ τῶν ἀντιφατικῶς ἀντικειμένων. ἐὰν οὖν λάβῃ τοιαύτας ἤγουν ἀντικειμένας προτάσεις, συνάξει τὴν ἀντίφασιν. ἤγουν τὴν ἀντίθεσιν. οἷον ὅτι ὁ γʹ περιττὸς καὶ ἄρτιος. ἐλέγχους λέγει τοὺς παραλογισμοὺς ἤγουν τοὺς συλλογισμοὺς τοὺς συνάγοντας τὴν ἀντίθεσιν. ὥστε δεῖ εἶναι ἐναντία. ἤγουν ἐὰν δεῖ εἶναι τὰ ληλημμένα ἤγουν τὰς ληφθείσας προτάσεις κατὰ ἀλήθειαν ἐναντίας. ἐξ ὧν συνάγεται συμπέρασμα ἔχον τὰ ἀντικείμενα, ἢ δύο συλλογισμοὺς ὀφείλεις ποιῆσαι ἔχοντας προτάσεις ἀντικειμένας, ἢ ἕνα οὗ ἡ μείζων πρότασις ἔχει τὰ ἀντικείμενα.

Περὶ τοῦ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖσθαι.

ΕΝ ἀρχῇ αἰτεῖσθαί ἐστιν, ὅταν τι δείκνυται δι᾽ ἑαυτοῦ, πεφυκὸς δι᾽ ἄλλου δείκνυσθαι. οἷον ὅτι ἡ ἡδονὴ ἀγαθόν ἐστι. τὸ προκείμενον γὰρ εἰς ἀπόδειξιν, τοῦτο πάλιν λαμβάνομεν ὡς πρότασιν, εἰς κατασκευὴν αὐτοῦ. ἢ πάλιν λαμβάνομεν πρότασιν, δοκοῦσαν ἑτέραν εἶναι τοῦ προκειμένου. οὖσαν δὲ τὴν αὐτήν. οἷον ἡ ἡδονὴ αἱρετόν. τὸ αἱρετὸν ἀγαθόν. τὸ γὰρ αἱρετὸν καὶ τὸ ἀγαθὸν ταυτά εἰσι. Γένος τοῦ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖσθαι ἐστὶ, τὸ μὴ ἀποδεικνύναι. εἰσὶ δὲ πολλοὶ τρόποι τοῦ μὴ ἀποδεικνύναι. οὐκ ἀποδεικνύομεν γὰρ, καὶ ὅτε ἀσυλλογίστῳ συζυγίᾳ κεχρήμεθα. καὶ ὅτε ψευδέσι προτάσεσι. καὶ ὅτε ἐξ ἀντικειμένων συλλογιζόμεθα. καὶ ὅτε ἀπὸ τῶν ὑστέρων τὰ πρῶτα δεικνύομεν. οἷον, ἡ σελήνη ἀντιφράττεται ὑπὸ τῆς γῆς διότι ἐκλείπει. ἢ ὅτι ἡ σελήνη σφαιροειδὴς, διότι ποικίλως φωτίζεται. ἢ ὅτι ἡ γυνὴ γάλα ἔχει, διότι τέτοκε. πρὸ γὰρ τριῶν ἡμερῶν τοῦ τοκετοῦ, ἄρχονται οἱ μαζοὶ τῆς γυναικὸς ῥεῖν γάλα, ἢ ὅτι ἀσαφές τι διὰ τοῦ σαφεστέρου δεικνύομεν, ἢ δι᾽ ὁμοίου ἀσαφοῦς. οἷον ἡ ψυχὴ πλῆθος μονάδων ἢ στιγμῶν, ἢ ὅτι ἡ ἀρετὴ γένεσις ὀρθοῦ λόγου. ἀλλ᾽ οὐδὲν τούτων ἐν ἀρχῇ αἰτεῖσθαί ἐστιν. ἐπὶ πλέον γὰρ τὸ μὴ ἀποδεικνύειν τοῦ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖσθαί ἐστιν. ὡς γένος ἐπὶ πλέον εἴδους. οὐκ ἔστι δὲ τὸ μὴ ἀποδεικνύναι κυρίως γένος. διότι τὸ γένος καταφατικῶς ἐκφέρεται ἀλλ᾽ οὐκ ἀποφατικῶς. ἀδύνατον γὰρ τὸ γένος εἶναι ἀπόφασιν. τὰ δὲ εἴδη καταφάσεις. καταχρηστικῶς δὲ εἴρηται γένος. Ἀρετή ἐστι γένεσις καὶ ἐνέργεια τοῦ ὀρθοῦ λόγου. ἤγουν τοῦ κρίνοντος τὰ πράγματα καὶ τὰ γνωστὰ ὡς ἔχουσι φύσεως. καὶ μὴ παρατετραμμένου τῆς ἀληθείας ὑπό τινος πλάνης. ἡ ψυχὴ πλῆθος μονάδων, καθόσον ἐστὶ τριμερής. ἡ πλῆθος στιγμῶν. ἀμερὴς γὰρ ἡ ψυχή. καὶ διατοῦτο καὶ αἱ δυνάμεις αὐτῆς ἐξ ὧν συνέστηκεν, ἀμερεῖς εἰσίν. ἀμερεῖς δὲ καὶ αἱ στιγμαί. οἱ πυθαγορικοὶ γὰρ συμβολικῶς, τὰς οὐσίας ἔλεγον ἀριθμούς. καὶ διὰ μὲν τῆς μονάδος, ἐδήλουν τὰ εἴδη. ἀμερῆ γὰρ καὶ ταῦτα ὡς ἐκεῖνα. διὰ δὲ τῆς δυάδος, τὴν ὕλην. ὡς γὰρ πᾶς ἀριθμὸς διχῆ τὴν διαίρεσιν δέχεται, οὕτω καὶ πᾶν μέγεθος ἐστὶ διαιρετὸν, διὰ τὴν ὕλην. καὶ γὰρ εἰ ὅλως μὴ συλλογίζεται. ἤγουν εἰ ἀσυλλογίστῳ συζυγίᾳ χρήσεται. καὶ εἰ δι᾽ ἀγνωστότερον τοῦ συμπεράσματος. ἢ διὰ προτάσεων ὁμοίως τῷ συμπεράσματι ἀγνώστων. ἀλλ᾽ ἐπεὶ τὰ μὲν δι᾽ αὐτῶν ἤγουν τὰ ἀξιώματα καὶ τὰς κοινὰς ἐννοίας. ἀξίωμά ἐστι τὸ ἐπὶ παντὸς ἡ κατάφασις ἢ ἡ ἀπόφασις. καὶ τὸ εἰ ἀπὸ τῶν ἴσων ἴσα ἀφέλῃς, τὰ καταλειπόμενα ἴσα εἰσι. κοιναὶ δὲ ἔννοιαι καὶ παρὰ πάντων ὁμολογούμεναί εἰσι, τὸ, ὁ θεὸς ἀγαθός. καὶ τὸ δεῖ τιμᾶν τοὺς γονεῖς. καὶ ὅτι τὸ πῦρ καίει. Ἀρχαί εἰσι τὰ ἀξιώματα καὶ αἱ κοιναὶ ἔννοιαι. Τὰ δ᾽ ὑπὸ τὰς ἀρχὰς δι᾽ ἄλλων ἤτοι διὰ τῶν οἰκείων ἀρχῶν. ὅταν τὸ μὴ δι᾽ αὐτοῦ γνωστὸν ἀλλὰ πεφυκὸς δι᾽ ἑτέρων δείκνυσθαι. δείκνυσιν ὁ γεωμέτρης ὅτι αἱ ἐναλλὰξ γωνίαι τῶν βʹ εὐθειῶν τῆς τε αʹ βʹ καὶ τῆς γʹ δʹ. ἤγουν ἡ ἐκτὸς τῇ ἐντὸς καὶ ἀπέναντι ἴσαι εἰσὶ καὶ ὅτι αἱ ἐντὸς γωνίαι. καὶ ἐπὶ τὰ αὐτὰ μέρη τῶν τεθεισῶν εὐθειῶν, ἴσαι δυσὶν ὀρθαῖς εἰσιν, ἐκ τοῦ δεῖξαι ταύτας τὰς εὐθείας παραλλήλους. εἴ τις δὲ τὸ ἀνάπαλιν δείξει ὅτι αὗται εὐθεῖαι παράλληλοί εἰσι. διὰ τὸ τὰς ἐναλλὰξ γωνίας ἴσας εἶναι ἀλλήλαις ἢ διὰ τὸ τὰς ἐντὸς γωνίας ἴσας εἶναι δυσὶν ὀρθαῖς, ἔδειξε τὰς εὐθείας ταύτας παραλλήλους εἶναι δι᾽ ἑαυτῶν. καὶ αἰτεῖται τὸ ἐν ἀρχῇ. εἰ γὰρ τὸ αʹ δείκνυται διὰ τοῦ βʹ. τὸ δὲ βʹ διὰ τοῦ γʹ. τὸ δὲ γʹ πέφυκε διὰ τοῦ αʹ δείκνυσθαι, τὸ αʹ δείκνυσθαι διὰ τοῦ αʹ καὶ αὐτὸ δι᾽ ἑαυτοῦ δείκνυται. ἕκαστον εἶναι λέγειν ἐὰν ἔστιν ἤγουν ὅτι ὁ αὐτὸς γελαστικόν. διότι ἐστὶ γελαστικόν. παράλληλοι εἰσὶν εὐθεῖαι αἵ τινες ἐν τῷ αὐτῷ οὖσαι ἐπιπέδῳ, ἐκβαλλόμεναι ἐπ᾽ ἄπειρον ἐφ᾽ ἑκάτερα μέρη. ἐπὶ μηδέτερον ἐμπίπτουσιν ἀλλήλαις. τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖσθαι γίνεται, ὅταν τις αὐτὸ τὸ προκείμενον λάβῃ εἰς ἀπόδειξιν ἑαυτοῦ. τὸ δὲ αὐτὸ δι᾽ ἑαυτοῦ δεικνύναί ἐστι, τὸ λαβεῖν τὸ αὐτὸ καὶ πρότασιν καὶ συμπέρασμα. ἐπικρύπτοντες δέ τινες τὸ δοκεῖν δεικνύειν τὸ αὐτὸ δι᾽ ἑαυτοῦ, λαμβάνουσιν ὅρους. ἢ ἐξισάζοντας ὡς ὁ ἄνθρωπος καὶ τὸ γελαστικόν. ἢ ἑτέρους μὲν τῷ προφορικῷ λόγῳ ταυτὰ δὲ τῇ δυνάμει. οἷον ἡδονήν. καὶ χαρὰν ἄφθαρτον καὶ ἀθάνατον. οἷον τὸ ἀγαθὸν πᾶσι χαρά. ἡ χαρὰ πᾶσι ἡδονή,

τὸ ἀγαθὸν ἄρα πάσῃ ἡδονῇ. καὶ οὗτοι μὲν οἱ ὅροι εἰσὶν ὑποκείμενοι. πολλάκις δὲ τὸ ταυτὸν τῶν ὅρων δείκνυται ἐν τοῖς κατηγορουμένοις. οἷον, τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ αἱρετόν. ὁ γὰρ λέγων τὸ ἀγαθὸν παντὶ αἱρετῷ. τὸ αἱρετὸν πάσῃ ἡδονῇ. τὸ ἀγαθὸν ἄρα πάσῃ ἡδονῇ, τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖται. καὶ τὸ πῦρ καὶ τὸ λεπτομερὲς ταυτά ἐστιν. εἰ οὖν τις ἀδήλου ὄντος ἀναφέρεται πάλιν εἰς τὸ ἐξ ἀρχῆς. καὶ δείκνυσιν ὅτι τὸ μὴ ἀποδεικνῦσαι, ἐπὶ πλεῖον ἐστὶ τοῦ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖσθαι ὡς καὶ γένος ὂν ἄλλου. οὐκ ἀποδείκνυσι γάρ τις καὶ κατὰ πολλοὺς τρόπους ὡς εἴρηκε. προσέτι καὶ ὅταν εἰς ἀπόδειξιν προβλήματος ἀσαφοῦς, λάβῃ προτάσεις ἀσαφεῖς, οὐκ ἀποδείκνυσι μέν. οὐ μὴν δὲ τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖται. οὐ γάρ ἐστιν ἀρχὴ καὶ πρότασις ἀποδείξεως, ἡ πρότασις ἡ ἄδηλος ὁμοίως τῷ συμπεράσματι. Εἰ μέν τοι τὸ β΄ πρὸς τὸ γ΄ οὕτως ἔχει, ἤγουν εἰ δὲ λάβῃς ὅρους ἐξισάζοντας. ἢ τὸν μὲν μέρος. τὸν δὲ, ὅλον. οἷον χαρὰν καὶ ἡδονήν, τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖσθαι ποιεῖς. καὶ γὰρ ἂν ὅτι τῷ β΄ τὸ α΄ ὑπάρχει. ἤγουν καὶ γὰρ δείξεις ὅτι τὸ α΄ ὑπάρχει τῷ β΄, δι' ἐκείνων. ἤγουν διά τε μιᾶς προτάσεως καὶ τοῦ συμπεράσματος. ὅπερ ἐστὶ τῆς κύκλου δείξεως. αἰτεῖται γὰρ καὶ αὕτη τὸ ἐν ἀρχῇ. ὡς γὰρ ἐπὶ τοῦ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖσθαι διὰ τοῦ αἰτιατοῦ δεικνύεις τὸ αἴτιον καὶ ταυτά ἐστιν, ἀλλ' οὖν διαφέρει καθὸ ἐν μὲν τῇ κύκλῳ δείξει, πάντα διὰ πάντων δείκνυσθαι. ἐπὶ δὲ τοῦ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖσθαι. κἂν ἓν δειχθῇ. οἷον τὸ συμπέρασμα διὰ μιᾶς προτάσεως. καὶ αὕτη διὰ τοῦ συμπεράσματος. οἷον τὸ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ. ὁ ἄνθρωπος παντὶ γελαστικῷ. τὸ ζῶον ἄρα παντὶ γελαστικῷ, ἀλλ' οὖν καὶ πάλιν τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖσθαι γίνεται. ἐπὶ πλέον ἐστὶ, τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖσθαι τῆς κύκλῳ δείξεως. εἴ τι γὰρ τῇ κύκλῳ δείξει δείκνυται, τοῦτο καὶ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖσθαί ἐστιν. οὐ μὴν εἴ τι δείκνυσθαι διὰ τοῦ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖσθαι, τοῦτο καὶ διὰ τῆς κύκλῳ δείξεως δειχθήσεται. ὁ γὰρ τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτούμενος, οὐ πάντα διὰ πάντων δείκνυσιν. ὁ γὰρ συλλογιζόμενος ὅτι τὸ ζῶον παντὶ γελαστικῷ διὰ μέσου τοῦ β΄, τὸ ἐν ἀρχῇ ᾐτήσατο. καὶ ὅτι μὲν τὸ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ, δείκνυται διὰ τοῦ συμπεράσματος καὶ τῆς ἐλάττονος προτάσεως. ὅτι δὲ ὁ ἄνθρωπος παντὶ γελαστικῷ, οὐ δείκνυται διὰ τὸ τὴν μείζονα γίνεσθαι μερικήν.

Ἴσως ἄν τις καινίσαι προήχθη τὸν φιλόσοφον ὡς ἄλλῳ τἀναντία φάσκοντα. ἐπὶ γὰρ τοῖς κύκλῳ δείξεως εἰπὼν λαμβάνειν ὅρους ἐξισάζοντας, νῦν φαίνεται καινίζων τοὺς ἀντιστρέφοντας ὅρους. καί που τὸν λόγον πρὸς τὸν ἀντιτείνοντα προφέρων, φησίν. ὡς οὐχ ὁ τρόπος τῆς κύκλον καινίζεται δείξεως. ἀλλὰ νῦν τοὺς ὅρους ἡ ἀπόδειξις κωλύει τοὺς ἀντιστρέφοντας. νῦν δὲ τοῦτο λαμβάνειν ὅρους ἐξισάζοντας κωλύει ἡ ἀπόδειξις. ἀλλ' οὐχ ὁ τρόπος τῆς κύκλῳ δείξεως. εἰ δέ γε τοῦτο ποιεῖ ἤγουν τὸ λαμβάνειν ὅρους ἐξισάζοντας, τὸ εἰρημένον ἂν ποιῇ. ἤγουν κύκλον δεῖξιν ποιεῖ. ἤ τις καὶ αὕτη τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖται.

Διὰ τριῶν δεῖξις γίνεται, ὅταν αἱ προτάσεις καὶ τὸ συμπέρασμα ἐξ ὑποθέσεως λαμβάνονται, εἰ τοῦτο ποιεῖ. ἤγουν κύκλῳ δεῖξιν ποιεῖ, τὸ εἰρημένον ἂν ποιῇ. ἤγουν τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖσθαι καὶ δείκνυται διὰ τριῶν. οἷον εἰ τὸ α΄ ἐστὶ, τὸ β΄ ἐστί. καὶ εἰ τὸ β΄ ἐστὶ, τὸ γ΄ ἐστίν. ὁρᾷς ὅπως δι' ἀλλήλων οἱ ὅροι ἐδείχθησαν. καὶ ὁ αὐτὸς ὅρος καὶ αἴτιος καὶ αἰτιατὸς ἐλήφθη. τὸ τοιοῦτον δὲ κύκλῳ δεῖξις, ἐστίν. ἀλλ' οὐ τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖσθαι. ἢ τὸ ἕπεσθαι ἢ τῷ β΄ τὸ α΄. ἤγουν ἐν ᾧ εἶναι τὸ μὲν ὅλον. τὸ δὲ μέρος. διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν. ἤγουν διὰ τὸ λαμβάνειν τὸ αἰτιατὸν εἰς ἀπόδειξιν τοῦ αἰτίου. τὸ ἐξ ἀρχῆς αἰτεῖσθαί ἐστι, τὸ δι' ἑαυτοῦ δεικνῦσαι τὸ μὴ δι' αὐτοῦ δῆλον. ὃ γίνεται, ἢ τῷ ταῦτα τῷ αὐτῷ λαμβάνειν, ἢ τῷ ταυτὸν τοῖς ἄλλοις. εἶτα ληπτέον τὸ δὲ μὴ δεικνῦσαι τοῦτό ἐστι. Συνάγεται ἐν γ΄ σχήματι τὸ καθόλου καταφατικὸν καὶ ἀποφατικὸν, οὐ διὰ τὴν συμπλοκὴν τῶν ὅρων. ἀλλὰ διὰ τὸ λαβεῖν ὅρους ἐξισάζοντας. ἢ ταὐτούς. ἀπὸ γὰρ τῆς συμπλοκῆς τῶν ὅρων μερικὰ συνάγονται συμπεράσματα. Ἐν τῷ δευτέρῳ καὶ τρίτῳ σχήματι, ἀμφοτέρως ἐνδέχεται γίνεσθαι τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖσθαι. καὶ τὸ ἄλλο ἀπὸ τῶν ἄλλων, καὶ τὰ ἄλλα ἀπὸ τοῦ ἄλλου. ἀλλ' ἐπὶ μὲν τοῦ δευτέρου σχήματος καθόλου ὄντων τῶν συλλογισμῶν, καὶ τὸ ἄλλο ἀπὸ τῶν ἄλλων καὶ τὰ ἄλλα ἀπὸ τοῦ ἄλλου γίνεται. μερικῶν δὲ ὄντων τῶν συλλογισμῶν ἐπὶ μὲν ἀπὸ τῆς οὐδεὶς καὶ τίς, τὸ μὲν τὸ ἄλλο ἀπὸ τῶν ἄλλων γίνεται. τὰ δὲ ἄλλα ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ οὐ γίνεται. διὰ τὸ μὴ ἀντιστρέφειν τὴν οὐ πᾶς. ἐπὶ δὲ τοῦ ἀπὸ τῆς πᾶς καὶ οὐ πᾶς, τὰ μὲν αὐτά, ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ γίνεται. τὰ δὲ αὐτὰ ἀπὸ τῶν ἄλλων, οὔ, διὰ τὸ μὴ ἀντιστρέφειν τὸ οὐ πᾶς συμπέρασμα. ἐπὶ δὲ τοῦ τρίτου σχήματος καθόλου ὄντος τοῦ συλλογισμοῦ. καὶ ἀποφατικοῦ καθόλου. τὸ μὲν τὸ αὐτὸ ἀπὸ τῶν ἄλλων γίνεται ἐξ ὀρθοῦ. τὰ αὐτὰ δὲ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ γίνεται ἐκ τοῦ ἀντιστρέφειν τὸ συμπέρασμα. εἰ γὰρ τὸ α΄ οὐδενὶ τῷ β΄. καὶ τὸ β΄ οὐδενὶ τῷ α΄. μερικοῦ δὲ ὄντος τοῦ συλλογισμοῦ ἀπὸ τῆς οὐ πᾶς. τὸ μὲν αὐτὸ ἀπὸ τῶν αὐτῶν γίνεται. τὰ δὲ αὐτὰ ἀπὸ τοῦ ἄλλου οὐ γίνεται. διὰ τὸ μὴ ἀντιστρέφειν τὸ οὐ παντί. ἐπὶ δὲ τοῦ β΄ σχήματος εἰ μὲν εἴπω ἡ λύπη οὐδεμιᾷ ἡδονῇ, ἔστι τὸ ἄλλο ἀπὸ τῶν ἄλλων. εἰ δὲ ἀντιστρόφως εἴπω ἡ ἡδονὴ οὐδεμιᾷ λύπῃ, γίνεται τὰ ἄλλα ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ. καὶ ἐπὶ τοῦ γ΄ σχήματος, ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων συλλογισμῶν τῶν τὸ καθόλου ἀποφατικὸν συναγόντων. ἐπὶ τοῦ γ΄ σχήματος καὶ τοῦ α΄ κατηγορικοῦ ὄντος τοῦ συλλογισμοῦ γίνεται καὶ τὸ ἄλλο κατὰ τῶν ἄλλων. καὶ τὰ αὐτὰ κατὰ τοῦ ἄλλου, εἰ ἀντιστρέψαις τὸ συμπέρασμα. εἰ γὰρ τὸ ζῶον παντὶ γελαστικῷ, καὶ τὸ γελαστικὸν τινὶ ζώῳ. ἀποφατικοῦ δὲ ὄντος συλλογισμοῦ μερικοῦ, τὸ αὐτὸ μὲν ἀπὸ τῶν αὐτῶν γίνεται τὰ αὐτὰ δὲ ἀπὸ τῶν αὐτῶν οὐ γίνονται. διὰ τὸ μὴ ἀντιστρέφειν τὸ οὐ παντί. καὶ οὐχ ὥσπερ ἐν τῷ κατηγορικῷ ἀμφότεραι αἱ προτάσεις γίνονται. ἤγουν τὸ αὐτὸ κατὰ τῶν αὐτῶν.

αὐτὸ

καὶ τὰ αὐτὰ κατὰ τοῦ αὐτοῦ, οὕτω δείκνυνται καὶ ἐπὶ τοῦ ἀποφατικοῦ μερικοῦ ἀμφοτέρως. ἤγουν τὸ ἄλλο ἀπὸ τῶν ἄλλων καὶ τὰ ἄλλα ἀπὸ τοῦ ἄλλου. ἀλλ᾽ ἐπ᾽ ἄλλου ἀποφατικοῦ μερικοῦ, τὰ ἄλλα ἀπὸ τοῦ ἄλλου οὐ γίνονται. ἐπὶ τοῦ δευτέρου καὶ τρίτου σχήματος ἐφ᾽ ἑνὸς ἑκάστου τῶν καθόλου συλλογισμῶν καὶ ἄμφω δείκνυνται. καὶ τὸ ἄλλο ἀπὸ τῶν ἄλλων καὶ τὰ ἄλλα ἀπὸ τοῦ ἄλλου. Σημείωσαι ὅτι ἐν δευτέρῳ σχήματι ἐπὶ τοῦ συλλογισμοῦ τοῦ ἀπὸ τῆς πᾶς καὶ οὐ πᾶς ἔστι τὰ ἄλλα ἀπὸ τοῦ ἄλλου μόνον. ὅταν δὲ ἀποφατικῶς μερικῶς, ὅταν τὰ ἄλλα ἀπὸ τῶν ἄλλων οὐ γίνεται. ἐν δὲ ἐν μὲν ταῖς ἀποδείξεσι, τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖσθαι εἰς τὰ κατὰ ἀλήθειαν οὕτως ἔχοντα. ὥστε ἀληθῶς εἶναι ταυτά. τὸ γὰρ λεπτομερὲς καὶ τὸ εὐκίνητον καὶ τὸ κοῦφον, ἀληθῶς εἰσι ταυτά. ὁ γοῦν συνάγων τὸ πῦρ εἶναι κοῦφον ἐκ τοῦ εἶναι λεπτομερές, τὸ λεπτομερὲς εὐκίνητον. τὸ εὐκίνητον κοῦφον, τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖται. ἐν δὲ τοῖς διαλεκτικοῖς τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖσθαι ἐμφαίνεται εἰς τὰ κατὰ δόξαν. τινὲς γὰρ ἐδόξασαν τὸν πλοῦτον εἶναι εὐζωΐαν. τὴν δὲ εὐζωΐαν καὶ τὴν τρυφὴν, ἀγαθόν. κατ᾽ ἐκείνους οὖν ταυτόν ἐστι τὸ εὖ ζῆν ἤγουν ὁ πλοῦτος καὶ τὸ ἀγαθόν. Τὸ μὴ παρὰ τοῦτο γίνεται, ὅταν τὶς τὸ ἀναίτιον θείη ὡς αἴτιον τοῦ ψεύδους. ψευδῆ γὰρ συνάγει συμπεράσματα καὶ τοῦτο. ὅθεν καὶ περὶ τούτου διδάσκει. ἵνα μὴ ἀποδεικνύοντες τοῦτο λαμβάνωμεν. συνίσταται δὲ οὐκ ἐν δεικτικῷ συλλογισμῷ. ἤγουν ἐν τῇ ἐπ᾽ εὐθείας δείξει. ἀλλ᾽ ἐν τῇ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῇ. ψευδῆ γὰρ καὶ ἀδύνατα συνάγει καὶ τὸ μὴ παρὰ τοῦτο. ὡς καὶ ὁ δι᾽ ἀδυνάτου συλλογισμός. καὶ ἐν μὲν τῇ ἐπ᾽ εὐθείας δείξει, οὐ συνίσταται. διότι αὕτη ἐκ δύο προτάσεων σύγκειται. ἢ ἀληθῶν, καὶ τὸ συμπέρασμά ἐστιν ἀληθές. ἢ ἡ μία ἐστὶν ἀληθής. ἡ δὲ ἑτέρα ψευδής. καὶ ἀνάγκη συναχθῆναι τὸ ψεῦδος παρὰ τὴν ψευδῆ πρότασιν καὶ οὐ δύνασαι εἰπεῖν, μὴ παρὰ ταύτην συναχθῆναι. ἢ πολλάκις καὶ αἱ δύο εἰσὶ ψευδεῖς. καὶ εἰσὶν ἀμφότεραι αἴτιαι τοῦ ψεύδους. ἀνάγκη ἄρα ἐν τῷ δι᾽ ἀδυνάτου συλλογισμῷ συνίστασθαι τὸ μὴ παρὰ τοῦτο. ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ δι᾽ ἀδυνάτου. λαμβάνεις τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον τῇ ἀληθεῖ ὑποθέσει. καὶ μίαν ἀληθῆ πρότασιν. καὶ συνάγεις ψεῦδος, οὕτω καὶ ἐν τῷ μὴ παρὰ τοῦτο. λαμβάνεις τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον τῇ ἀληθεῖ ὑποθέσει. καὶ δύο προτάσεις καὶ συνάγεις ψεῦδος. πλὴν οὐ διὰ τὸ ἀντικείμενον τῇ ἀληθεῖ ὑποθέσει συνήχθη τὸ ψεῦδος. ἀλλὰ παρὰ μίαν τῶν κειμένων προτάσεων. ἐν δὲ τῷ δι᾽ ἀδυνάτου, διὰ τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον τῇ ἀληθεῖ ὑποθέσει συνήχθη τὸ ψεῦδος. καὶ ὅτι ὁ δι᾽ ἀδυνάτου, ἐκ δύο προτάσεων συνίσταται ἀληθοῦς καὶ ψευδοῦς. τὸ δὲ μὴ παρὰ τοῦτο, ἐκ τριῶν προτάσεων. μιᾶς μὲν, τῆς ἀντικειμένης τῇ ἀληθεῖ ὑποθέσει καὶ ἑτέρων δύο. καὶ ὅτι ἐπὶ τοῦ ἀδυνάτου ψεύδους συναχθέντος. ἀπὸ τῆς ὑποτεθείσης ψευδοῦς ὑποθέσεως ἀναιρεῖται αὕτη. εἰσάγεται δὲ ἡ ἀληθής. ἐπὶ δὲ τοῦ μὴ παρὰ τοῦτο, τοῦτο μόνον δείκνυται ὅτι οὐ παρὰ τὴν ὑποτεθεῖσαν ὑπόθεσιν τὸ ψεῦδος συνήχθη. μὴ παρὰ τοῦτο γοῦν ἐστιν, ὅταν καὶ οὔσης τῆς ὑποτεθείσης ὑποθέσεως καὶ μὴ οὔσης, τὸ ἄλλο συνάγεται ἄτοπον. οἷον ἡ μὲν ἀληθὴς ὑπόθεσίς ἐστιν, ὅτι ὁ μετὰ δεῖπνον περιπατῶν, ὑγιαινός. εἰ δέ τις ἐρεῖ μὴ εἶναι ὑγιανὸν, οὐκ ἔσται κίνησις. πῶς γὰρ τὸ κινούμενον ἢ ἐν ᾧ ἐστι κινεῖται ἢ ἐν ᾧ οὐκ ἔστιν. ἀλλὰ μὴν ἑκατέρως ἀδύνατον. οὔτε γὰρ ἐν ᾧ ἐστι δύναται κινηθῆναι. ἐν ᾧ γάρ ἐστιν ἵσταται, οὔτε ἐν ᾧ οὐκ ἔστι κινηθήσεται. πῶς γὰρ δύναται κινηθῆναι ἐν ᾧ οὐκ ἔστι τόπῳ. ὥστε κίνησις οὐκ ἔστιν. τοῦτο δὲ τὸ ἄτοπον γίνεται κἂν ὁ μετὰ δεῖπνον περιπατῶν ὑγιανὸς ὑποτεθῇ εἴτε μή.

Πρῶτον μέν ἐστιν ἐν τῷ εἰς τὸ ἀδύνατον. ἀδυνάτους συλλογισμοὺς καλεῖ πάντας τοὺς ψευδῆ συνάγοντας. φησὶν οὖν ὅτι τὸ μὴ παρὰ τοῦτο ψεῦδος, ἐν τοῖς ψευδέσι συλλογισμοῖς ἐστιν ἀλλ᾽ οὐκ ἐν πᾶσι. ἀλλ᾽ ἐν τοῖς δι᾽ ἀδυνάτου. δι᾽ ἀδυνάτου δέ ἐστιν, ὅταν τὸ ψεῦδος ὃ ἐδείχθη δι᾽ ἀδυνάτου, ἀντίφασίς ἐστιν. ἤγουν ἀντιφατικῶς ἀντίκειται τῇ ἀληθεῖ ὑποθέσει. οὔτε γὰρ μὴ ἀντιφήσας τὴν αἰτίαν λέγει δι᾽ ἣν ἐν τῷ δεικτικῷ ἤγουν τῇ ἐπ᾽ εὐθείας δείξει, οὐ συνάγεται τὸ μὴ παρὰ τοῦτο. καὶ φησὶν ὅτι ἐπεὶ τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον ἢ ἐναντίως τῇ ἀληθεῖ ὑποθέσει μὴ λαβών τις, οὐ δύναται εἰπεῖν ὡς οὐ παρὰ τοῦτο συνήχθη. τοῦτο γὰρ λέγομεν ἐν τῷ δι᾽ ἀδυνάτου, ὅτι οὐ παρὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς ληφθεῖσαν ὑπόθεσιν ἀληθῆ, συνήχθη τὸ ψεῦδος ἀλλὰ παρὰ τὸ ἀντικείμενον ἄλλου. τοῦτο δὲ οὐ δυνατὸν εἰπεῖν ἐπὶ τῶν δεικτικῶν. ἤγουν τῶν ἐπ᾽ εὐθείας συλλογισμῶν. διὰ γὰρ τῶν κειμένων συνήχθη τὸ ψεῦδος. ἀλλὰ μᾶλλον ἐκεῖ λέγομεν ἐπὶ τοῦ δεικτικοῦ τοῦ ψεῦδος συνάγοντος, ὡς μία πρότασις εἴληπται ψευδής. ὅτι δὲ τὸ μὴ παρὰ τοῦτο οὐ λέγεται ἐπὶ τοῦ δεικτικοῦ. τοῦ τὸ ψεῦδος συναγογγοντος, δῆλον. οὔτε γὰρ τὴν ἀληθῆ πρότασιν ἐροῦμεν αἰτίαν τοῦ ψεύδους. οὐ δύναται γὰρ τὸ ἀληθές, αἴτιον εἶναι τοῦ ψεύδους. οὐδὲ μὴν διὰ τὴν ψευδῆ ἐρεῖ τὸ μὴ παρὰ τοῦτο. διὰ γὰρ ταύτην τὸ ψεῦδος συνήχθη. Ἔτι ὅταν ἀναιρεθῇ τι δεικτικῶς. Δεικτικὸν ἐνταῦθα συλλογισμὸν νοητέον, τὸν δι᾽ ἀδυνάτου διὰ τὸν κατηγορικὸν συλλογισμόν. ὡς γὰρ εἴπομεν ὁ δι᾽ ἀδυνάτου, περαίνεται διὰ δύο ὑποθετικῶν καὶ ἑνὸς κατηγορικοῦ. ὅταν ἀναιρεθῇ τι δεικτικῶς. ἤγουν διὰ τοῦ ἀδυνάτου, οὐκ ἐροῦμεν τὸ μὴ παρὰ τοῦτο. διὰ τὸ ἐξ ἀνάγκης συναχθῆναι τὸ ἄτοπον. ἐκ τοῦ λαβεῖν τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον τῇ ἐξ ἀρχῆς ληφθείσῃ ἀληθεῖ ὑποθέσει. τὸ δὲ μὴ παρὰ τοῦτο λέγομεν, ὅταν τῆς ἐξ ἀρχῆς ὑποθέσεως ἀναιρεθείσης, οὐδὲν ἧττον συνάγεται ὁ συλλογισμὸς καὶ τὸ ἄτοπον. οὐκ οὖν τρεῖς προτάσεις ἔχομεν. δύο τοῦ συλλογισμοῦ. καὶ ἑτέραν τῆς ὑποθέσεως. ἐπὶ δὲ τοῦ ἀδυνάτου, ἀναιρεθείσης τῆς ψευδοῦς ὑποθέσεως, οὐδὲν ἀδύνατον συμβαίνει. Ὅτι ἀπὸ τῆς ὑποθέσεως

ἀσύναπτος ᾖ. Ἤγουν ὅτι ἡ ἐξ ἀρχῆς ὑπόθεσις ἀσύναπτος ᾖ καὶ κεχωρισμένη τοῦ συλλογισμοῦ τοῦ συνάγοντος τὸ ἀδύνατον ἀπὸ τῶν μέσων. ἤγουν τῶν αἰτίων. ἢ οὕτω τὸ ἀπὸ τῶν μέσων νοητέον. ἐπειδὴ εἰ συνάπτοιτο εἰ ἐξ ἀρχῆς ὑπόθεσις τῷ ἀντιφαινομένῳ συλλογισμῷ. ἢ κατὰ τὸν ὑποκείμενον ὅρον ἐν τῷ συμπεράσματι συνάπτοιτο, οἷον ὁ κόραξ ἢ ὁ αἰθίοψ παντὶ ζώῳ. ἢ κατὰ τὸν κατηγορούμενον. οἷον ὅτι τὸ χρῶμα παντὶ λευκῷ. δι' ἀδυνάτου γίνεται, ὅταν τὸ ἀδύνατον συναχθῇ πρὸς τὴν ἀντίφασιν. ἤγουν διὰ τὸ ἀντιφατικῶς ληφθὲν τῇ ἀληθεῖ ὑποθέσει. ἡ ὑπόθεσις, οὐ συνεχής ἐστι τῷ συλλογισμῷ. ὡς ἐπὶ τοῦ εἰ ἡ διάμετρος σύμμετρός ἐστι τῇ πλευρᾷ, κίνησις οὐκ ἔστι. ἐδείκνυεν ὁ Ζήνων μὴ εἶναι κίνησιν, οὕτως. πᾶν τὸ κινούμενον, μέγεθός τι κινεῖται. καὶ εἰ τοῦτο, ἀνάγκη τὸ ἥμισυ αὐτοῦ κινηθῆναι. καὶ πρὸ αὐτοῦ τὸ ἥμισυ τοῦ ἡμίσεος. καὶ τοῦτο ἐπ' ἄπε[illegible] εἶναι ἐνέργεια τὸ ἄπειρον. ἀδύνατον δὲ τὸ κινούμενον διιέναι τὰ ἐνεργείᾳ ἄπειρα ἡμίση. οὐκ ἄρα κίνησίς ἐστι. φασὶν ἐξ ἀρχῆς, νοητέον τὴν ἐξ ἀρχῆς ὑπόθεσιν. ἤγουν ὅτι ἡ διάμετρος σύμμετρος τῇ πλευρᾷ. ἣν λέγει μὴ συνάπτεσθαι τῷ συλλογισμῷ τῷ συνάγοντι κίνησιν μὴ εἶναι. τὸ γοῦν ἄτοπον συνήχθη ὅτι κίνησις οὐκ ἔστιν οὐ παρὰ τοῦτο ἤγουν διὰ τὸ ὑποθέσθαι τὴν διάμετρον σύμμετρον τῇ πλευρᾷ. κεχώρισται γὰρ αὕτη τοῦ συλλογισμοῦ τοῦ τὸ ἀδύνατον συνάγοντος ἀλλὰ συνήχθη τὸ ἀδύνατον ὅτι κίνησις οὐκ ἔστιν, ἐκ τοῦ λαβεῖν, ὅτι δύναται τὸ μέγεθος ἐπ' ἄπειρα ἐνεργείᾳ τέμνεσθαι. καὶ διὰ τοῦτο εἰσὶν ἄπειρα ἡμίση ἐνεργείᾳ. φανερὸν οὖν ὅτι τὸ συναχθὲν ἀδύνατον εἰ μὲν συνεχίζεται τοῖς ἐξ ἀρχῆς ὅροις. ἤγουν ἢ τῷ α. εἰ πρὸς τὸ κάτω γίνεται ὁ συλλογισμός. ὅτι τὸ α τῷ δ οὐδενὶ ἢ παντί, ἢ εἰ τὸ β ὁ ἔσχατος ὅρος συνεχίζεται τῷ ζ εἰ πρὸς τὸ ἄνω γένηται ὁ συλλογισμός. ὡς ἀπὸ τῶν ἀναγεγραμμένων σχημάτων ἐστὶ γνῶναι τὸ λεγόμενον, παρὰ τὴν ὑπόθεσιν συνήχθη τὸ ἀδύνατον. εἰ δὲ οὐ συνεχίζεται τὸ ἀδύνατον ἢ τῷ μείζονι ὅρῳ ἢ τῷ ἐλάττονι, οὐ παρὰ τὴν ὑπόθεσιν συνήχθη τὸ ἀδύνατον. καὶ γίνεται τὸ μὴ παρὰ τοῦτο. ἢ οὐχ οὕτως ἀεί. τοῦτο ἔνστασίς ἐστι πρὸς τὸ ἄνω ῥηθέν. οὐδὲ γὰρ εἰ τὸ ἀδύνατον συνεχίζετο τοῖς ἄκροις ὡς εἴπομεν ἀεὶ διὰ τὴν ὑπόθεσιν λαμβάνει τὸ ἀδύνατον. εἰ γὰρ ἀφαιρεθεῖ ἡ ὑπόθεσις καὶ ἑτέρα τεθῇ, οὐδὲν ἧττον συμβαίνει, καὶ αὖθις τὸ ἀδύνατον συνάγεσθαι. εἰ γὰρ ἀφαιρεθεῖ τὸ β. τεθῇ δὲ ἀντὶ τούτου, τὸ κ, πάλιν τὸ αὐτὸ ἀδύνατον συναχθῇ ὃ συνήγετο, καὶ τοῦ β κειμένου. εἰ γὰρ τὸ αἰσθητικὸν συνήχθη οὐδενὶ ἀνθρώπῳ διὰ τοῦ β, τὸ αὐτὸ πάλιν συνάξεις διὰ τοῦ κ. οἷον ὅτι τὸ αἰσθητικὸν οὐδενὶ μετακινουμένῳ ἀπὸ τόπου εἰς τόπον δι' ἑαυτοῦ. τὸ μετακινούμενον παντὶ ζώῳ δι' ἑαυτοῦ. τὸ ζῷον παντὶ ἀνθρώπῳ. τὸ αἰσθητικὸν οὐδενὶ ἀνθρώπῳ. ἐνδέχεται γὰρ τὸ αὐτὸ ἀδύνατον συνάγεσθαι, διὰ διαφόρων ψευδῶν ὑποθέσεων. ἢ τὸ μὴ ὄντος τούτου. τοῦτο λύσις τῆς ἐνστάσεως. καὶ φησὶν ὅτι τὸ μὴ ὄντος τούτου, οὐ τοῦτο δηλοῖ, ὅτι ἀφαιρεθείσης τῆς ψευδοῦς ὑποθέσεως ἐξ ἧς τὸ ἀδύνατον, θέσεις αὖθις ἑτέραν ψευδῆ. πάλιν γὰρ ἑτέρας ψευδοῦς τεθείσης, οὐδὲν ἧττον τὸ αὐτὸ ἀδύνατον συναχθήσεται. ἀλλ' ὅτι τὸ μὴ παρὰ τοῦτο γίνεται, ὅταν ἀφαιρεθείσης τῆς ὑποθέσεως ἐξ ἧς τὸ ἀδύνατον δοκεῖ συναχθῆναι ἀπὸ τῶν καταληφθεισῶν προτάσεων τὸ αὐτὸ ἀδύνατον συνάγεται. τὰ στοιχεῖα τὰ δ' ἐν ἀλλοτρίοις τόποις ὄντα κινοῦνται τὴν κατ' εὐθεῖαν κίνησιν οἴκοθεν. ἢ ἄνω ἢ κάτω. τὴν δὲ πλαγίαν κίνησιν μόνα τὰ ζῷα κινοῦνται. τὴν καὶ προαιρετὴν καλουμένην. τοῦ τριγώνου ἡ ἐκτὸς γωνία, μείζων μέν ἐστιν ἑκάστης γωνίας. ἤγουν τῆς ὑπὸ α καὶ τῆς ὑπὸ β. τῶν δὲ δύο ὁμοῦ ἴση. καὶ τοῦ τριγώνου αἱ ἐντὸς τρεῖς γωνίαι, ἴσαι εἰσὶ δυσὶν ὀρθαῖς γωνίαις. οὐ μὴν πλείοσι ἤγουν μείζοσι.

Περὶ ψευδοῦς λόγου.

Ὁ δὲ ψευδὴς συλλογισμός, γίνεται παρὰ τὸ α ψεῦδος. ἤγουν παρὰ τὴν μείζονα πρότασιν ψευδῆ οὖσαν. εἰ ἡ ἑτέρα ἐστὶν ἀληθὴς ἢ πολλάκις εἰσὶ ψευδεῖς καὶ αἱ δύο προτάσεις. ἐπεὶ τὸ κατὰ συλλογίζεσθαι καὶ ἐλέγχεσθαι ἐκ ψευδῶν προτάσεων γίνεται. ἢ καὶ τῶν δύο. ἢ καὶ τῆς μιᾶς. ἤγουν τῆς μείζονος εἰ καὶ ἐκ δύο προτάσεων ὁ συλλογισμὸς γέγονεν. εἰ δὲ ἐκ πλειόνων, ἀνάγκη περὶ μίαν τούτων τὸ ψεῦδος συναχθῆναι, δίδωσι τῷ ἐρωτωμένῳ μεθόδους. πῶς ὀφείλει ἀποκρίνεσθαι ἵνα μὴ ἐλεγχθῇ. εἰ γοῦν ὁ ἐρωτῶν, ἐρωτᾷ προτάσεις διαφόρους. οὐκ ἐπάγει δὲ τὰ συμπεράσματα τῶν προσυλλογισμῶν, ἵνα λάθῃ τὸν προσδιαλεγόμενον τὸ σπουδαζόμενον παρ' αὐτοῦ συναχθῆναι. δι' ὅπερ καὶ ὁ ἐρωτῶν, οὐκ ἐφεξῆς ἐρωτᾷ τὰς προτάσεις. ἀλλὰ διεσπαρμένως. οἷον, εἰ πρόκειται δειχθῆναι ὅτι ἡ ἡδονὴ ἀγαθόν, ἐρωτᾷ. ἡ ἡδονὴ κατὰ φύσιν. ἡ ἡδονὴ λυσιτελές. τί δὲ ἡ ἡδονὴ αἱρετόν. τί δὲ διωκτικόν. τὸ αἱρετὸν ἀγαθόν. ἡ ἡδονὴ ἄρα ἀγαθόν. δεῖ γοῦν τὸν ἐρωτώμενον προσέχειν, ἵνα μὴ δὶς συγχωρήσῃ τὸν αὐτὸν ὅρον. εἰ γὰρ οὐ δὶς συγχωρήσει, οὐκ ἂν ὁ ἐρωτῶν ἰσχύσῃ συλλογίσασθαι ἐκ προτάσεων ἀσυναρτήτων. τὸ γὰρ σχῆμα ἤγουν ὁ συλλογισμός, κοινωνία ἐστὶ δύο προτάσεων καθ' ἕνα ὅρον. τὸ γὰρ σχῆμα ἤγουν ὁ συλλογισμός, κοινωνία ἐστὶ δύο προτάσεων καθ' ἕνα ὅρον. εἰ δὲ ἐκ δύο προτάσεων ὁ ἐρωτῶν μέλλει συλλογίσασθαι, ἐκ τοῦ μέσου ἀρκτέον. οἷον τὸ κατὰ φύσιν ἀγαθόν. ἡ ἡδονὴ κατὰ φύσιν. ἡ ἡδονὴ ἄρα ἀγαθόν. ἐνταῦθα δὲ παραδίδωσι μέθοδον τῷ ἐρωτῶντι πῶς ὀφείλει ἐρωτᾷν, ἵνα λάθῃ τὸν προσδιαλεγόμενον. δεῖ δὲ τὸν ἐρωτώμενον παρατηρεῖν ἐν ποίῳ σχήματι τὸ πρόβλημα μέλλει συναχθῆναι. καὶ εἰ μὲν καθόλου ἐστὶ καταφατικὸν μὴ συγχωρεῖν καθόλου πρότασιν καταφατικήν. εἰ δὲ ἀποφατικὸν καθόλου ἐπεὶ τοῦτο ἐν δευτέρῳ σχήματι συνάγεται, εὐλαβεῖται δοῦναι ἀποφατικὴν καθόλου. εἰ δὲ μερικόν.

σπουδάσαι κωλῦσαι ἄλλον, μὴ λαβεῖν καθόλου πρότασιν· χωρὶς γὰρ καθόλου προτάσεως, συλλογισμὸς οὐκ ἔσται. ἢ μὴ προσυλλογίζονται καὶ λαμβάνουσι τὰ συμπεράσματα τῶν προσυλλογισμῶν. ἵνα λαμβάνοντες καὶ τὰς προτάσεις τῶν προσυλλογισμῶν, οὐ δήλας ποιῶσι τὰς προσεχῶς συναγούσας τὸ συμπέρασμα. εἴτις μὴ ἐρωτᾷ τὰ προσεχῶς συνεκτικὰ τοῦ συμπεράσματος, οἷον ἡ ἡδονὴ ἐφετόν· τὸ ἐφετὸν ἀγαθόν· ἡ ἡδονὴ ἄρα ἀγαθόν. ἀλλὰ τὰ πόρρω· οἷον ἡ ἡδονὴ λυσιτελής· καὶ ἁπλῶς καὶ τὰς τῶν προσυλλογισμῶν προτάσεις. φανερὸν καὶ πότε ἔσται. νῦν διδάσκει πῶς δεῖ μὴ γίνεσθαι ἔλεγχον. παραδίδωσι γὰρ μεθόδους δι' ὧν ὁ ἀποκρινόμενος τὰς ἐρωτήσεις καλῶς ἀποδιδοὺς οὐκ ἂν παρὰ τοῦ ἐρωτῶντος ἐλεγχθήσεται, ὡς τἀναντία δοξάζων τοῦ προδιομολογηθέντος αὐτῷ. ἔλεγχος γίνεται ὅταν τις συνάξει τὸ ἀντικείμενον τῇ ἀληθεῖ ὑποθέσει. οἷον ἢ τὸ προκείμενόν ἐστιν ὅτι ἡ ψυχὴ ἀθάνατος· συνάξεις δὲ ὅτι ἡ ψυχὴ θνητή ἐστιν· ἐποίησας ἔλεγχον ἤγουν παρελογίσω. ἔστι δὲ ὁ συλλογισμὸς ἐπὶ πλέον τοῦ ἐλέγχου· πᾶς μὲν γὰρ ἔλεγχος συλλογισμός· οὐ πᾶς δὲ συλλογισμὸς ἔλεγχος. Πάντων συγχωρουμένων καταφατικῶν παρὰ τοῦ ἐρωτωμένου, ἢ τῆς μιᾶς· τῆς δὲ ἑτέρας ἀποφατικῆς, ἔσται ἔλεγχος. ὥστε ἢ τὸ κείμενον ἤγουν ἐξ ἀρχῆς προτεθεῖσα ἀληθὴς ὑπόθεσις, ἐναντία ἐστὶν ἢ ἀντικειμένη τῷ συναχθέντι συμπεράσματι, γέγονεν ἔλεγχος. ἢ δὲ μηδὲν συγχωροῖτο καταφατικὸν καθόλου, ἀλλὰ πάντα ἀποφατικὰ δίδωσιν ἢ μερικά, ἔλεγχος οὐκ ἂν γένηται· ἐπεὶ οὐδὲ συλλογισμὸς ἐκ μερικῶν μόνων ἢ ἀποφατικῶν μόνων γίνεται. ἐν ὅλῳ λέγει τὴν καθόλου πρότασιν. Συμβαίνει δ' ἐνίοτε καθάπερ ἐν τῇ θέσει.

Περὶ τῆς καθ' ὑπόληψιν ἀπάτης.

Διδάξας ἐν τῷ περὶ ἀναλύσεως ὅπως ἡ ἀπάτη γίνεται ἐκ τῆς θέσεως τῶν ὅρων· ἀπατώμεθα γὰρ λαμβάνοντες ὅρους τοὺς ἑξῆς ἀντὶ τῶν ἐκτῶν. ἢ λαμβάνοντες τὰς προτάσεις ἀπροσδιορίστοις οἰόμεθα συλλογίζεσθαι· οἰόμενοι μηδὲν διαφέρειν πρὸς γένεσιν συλλογισμοῦ, τὸ τὰς προτάσεις λαμβάνειν προσδιωρισμένας εἴτε ἀπροσδιορίστοις, νῦν διδάσκει πῶς δεῖ τὰ ἐναντία δοξάζειν περὶ τοῦ αὐτοῦ ψευδῶς. τὸ δὲ ψευδῶς δοξάζειν τὰ ἐναντία περὶ τοῦ αὐτοῦ, ἢ πρὸς τὸ πρᾶγμα γίνεται, ἢ πρὸς ἑαυτούς· καὶ πρὸς τὸ πρᾶγμα γίνεται τριττῶς. ἢ ὅταν ἀμφοτέρας τὰς προτάσεις ἀγνοῶμεν· οἷον ὅταν θεασώμεθα ζῶον μήκοθεν, νομίσωμεν αὐτὸ ἡμίονον εἶναι. ἔτι δὲ ἰδόντες αὐτὸ ὠγκωμένην ἔχον τὴν γαστέρα, νομίσωμεν ὅτι ἔγκυόν ἐστι· καὶ συλλογισώμεθα οὕτως. ἡδὲ ἡ ἡμίονος ὤγκωται τὴν γαστέρα· πᾶν ὠγκωμένην ἔχον τὴν γαστέρα, ἔγκυόν ἐστιν· ἡδὲ ἄρα ἡ ἡμίονος ἔγκυός ἐστιν. ἢ ὅταν τὸ καθόλου γινώσκοντες τὸ μερικὸν ἀγνοῶμεν· γινώσκομεν γὰρ ὡς πᾶσα δυὰς ἀρτία ἐστίν. εἴτις οὖν ἔροιτο ὡς πᾶσα δυὰς ἀρτία ἐστίν, ἐροῦμεν ναί. τί οὖν ἡδε ἡ δυὰς ἡ ἐν τῇ χειρί μου κεκρυμμένη ἀρτία ἐστίν, ἐροῦμεν οὔ. εἶτα συνάγει ὅτι τὸ αὐτὸ οἴδατε καὶ οὐκ οἴδατε δείξας ἣν ἔχειν ἐν τῇ χειρί μου δυάδα. οὐκ ἀπεκρίθημεν δὲ ὅτι ἡδε ἡ δυὰς ἀρτία οὐκ ἔστιν· ἀλλ' ὅτι οὐκ οἴδαμεν ἢ δυὰς ὅλως ἐστίν. τὸ αὐτὸ δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ τριγώνου γενήσεται σόφισμα. ἢ ὅταν τὸ μερικὸν γινώσκοντες, τὸ καθόλου ἀγνοῶμεν· οἷον γινώσκομεν ὅτι ὅδε ὁ ἐλλέβορος καθαίρει. οὐ μὴν καὶ ἢ πᾶς ἐλλέβορος καθαίρει· καὶ οἴδαμεν ὅτι ἡδε ἡ θριδακίνη ψύχει. ἢ δὲ καὶ πᾶσα ἀγνοοῦμεν. οὕτως οὖν ἐστιν ἐναντία φρονεῖν τῷ πράγματι. ἐναντία δὲ ἑαυτοῖς δοξάζομεν, ὅταν τὸ ἐναντίον διὰ συλλογισμοῦ συνάξωμεν· ὃ καὶ ἐσχάτης ἀποπληξίας ἐστί. δοξάζομεν δὲ τὰ ἐναντία ἑαυτοῖς· ἢ ζητήσομεν τὰ ἐναντία τῷ αὐτῷ συνάξαι. ἢ διὰ τοῦ αὐτοῦ μέσου, ἢ δι' ἄλλου καὶ ἄλλου. ἑκατέρως δὲ ἄτοπον· καὶ διὰ μὲν τοῦ αὐτοῦ μέσου ὅτι καὶ πρόδηλόν ἐστιν ἡ ἐναντίωσις, οὕτως. ἡ ἡδονὴ κατὰ φύσιν· τὸ κατὰ φύσιν ἀγαθόν· ἡ ἡδονὴ ἄρα ἀγαθόν· καὶ πάλιν ἡ ἡδονὴ οὐ κατὰ φύσιν· τὸ οὐ κατὰ φύσιν οὐκ ἀγαθόν· ἡ ἡδονὴ ἄρα οὐκ ἀγαθόν. δι' ἄλλου δὲ καὶ ἄλλου μέσου δοξάζομεν τἀναντία, οὕτως. ἡ ἡδονὴ κατὰ φύσιν· τοῦτο δὲ ἀγαθόν· ἡ ἡδονὴ ἄρα ἀγαθόν· καὶ πάλιν ἡ ἡδονὴ ἀλυσιτελές· τὸ ἀλυσιτελὲς οὐκ ἀγαθόν· ἡ ἡδονὴ ἄρα οὐκ ἀγαθόν. Συμβαίνει δ' ἐνίοτε. Τοῦτο τὸ θεώρημα, χρήσιμον ἡμῖν εἰς τὴν διαλεκτικὴν καὶ σοφιστικήν· καὶ καθ' ὑπόληψιν ἀπάτη καλεῖται· διδασκόμενοι γὰρ δι' αὐτοῦ ἀπατᾶν· ἐκφεύγειν δὲ τὸ μὴ ἀπατᾶσθαι παρ' ἄλλου. ὁ διὰ συλλογισμοῦ συνάγων τὰ ἀντικείμενα. οἷον ὅτι τὸ φυλλορροεῖν ὑπάρχει πάσῃ ἀμπέλῳ· διὰ μέσου τοῦ πηγνυμένου ὀποῦ· καὶ ὅτι οὐδεμιᾷ διὰ μέσου τοῦ πλατυφύλλου, οὗτος μάχεται αὐτὸς ἑαυτῷ· ὡς τὰς ἐναντίας δόξας περὶ τοῦ αὐτοῦ ἔχων. οὐ μέντοι γε δὲ καὶ πρὸς τὸ πρᾶγμα. μάχεται δὲ πρὸς τὸ πρᾶγμα, ὁ ἀφ' ἑκατέρου συλλογισμοῦ μείζονα λαμβάνων πρότασιν· οἷον ὅτι τὸ φυλλορροεῖν παντὶ πηγνυμένῳ ὀπῷ· καὶ πάλιν τὸ φυλλορροεῖν, οὐδενὶ πλατυφύλλῳ· ἐνταῦθα γὰρ εἶπον ἀντικείμενα τῷ πράγματι. δύναμαι γὰρ εἰπεῖν ὅτι τὸ φυλλορροεῖν ὑπάρχει πάσῃ ἀμπέλῳ· καὶ οὐδεμιᾷ. ἐμαυτῷ δὲ οὐκ ἀντικειμένως ἐδόξασα. οὐδὲ γὰρ ἐξεφώνησα τὰς προτάσεις πάσας τῶν συλλογισμῶν ἐνεργείᾳ. οἷον ὅτι ὁ πηγνύμενος ὀπὸς ὑπάρχει πάσῃ ἀμπέλῳ· καὶ τὸ πλατύφυλλον πάσῃ ἀμπέλῳ· καὶ πάλιν ἢ εἴπω ὅτι ἡ ἡδονὴ κατὰ φύσιν· καὶ ὅτι ἡ ἡδονὴ ἀτελής, τὰ ἀντικείμενα ἐδόξασα, τῷ πράγματι. ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐμαυτῷ· δύναμαι γὰρ εἰπεῖν ὅτι ἡ ἡδονὴ ἀγαθὸν καὶ οὐκ ἀγαθόν· οὐ γὰρ καὶ ἐνεργείᾳ ἐξεφώνησα τὰς μείζονας προτάσεις ἑκατέρου συλλογισμοῦ. οἷον ὅτι τὸ ἀτελές, οὐκ ἀγαθόν· καὶ ὅτι τὸ κατὰ φύσιν ἀγαθόν· ὡσαύτως οὐ μάχομαι πρὸς ἐμαυτόν. ἀλλὰ πρὸς τὸ πρᾶγμα, ἢ τοῦ ἑνὸς μὲν συλλογισμοῦ εἴπω ἀμφοτέρας τὰς προτάσεις· οἷον ὅτι τὸ

φυλορροεῖν παντὶ πηγνυμένῳ ὀπῷ· οὗτος δὲ πάσῃ ἀμπέλῳ. τοῦ δὲ ἑτέρου συλλογισμοῦ, ἐρῶ τὴν μίαν πρότασιν· ὅτι τὸ φυλορροεῖν, οὐδενὶ πλατυφύλλῳ. Ἐπὶ δὲ τοῦ πρότερον λεχθέντος· μέσον λέγει τὸ α· ὡς κατηγορούμενον καὶ τοῦ β· καὶ τοῦ γ· ἐπὶ γοῦν τούτου οὐκ ἐγχωρεῖ ὑπολαμβάνειν ἤγουν ἐναντίας δόξας ἔχειν καὶ μάχεσθαι πρὸς τὸ πρᾶγμα· ἀλλὰ πρὸς ἑαυτοὺς διαμαχόμεθα, εἰ λάβωμεν καθ' ἑκάτερον τῶν ὅρων ἀμφοτέρας τὰς προτάσεις· οἷον καὶ ὅτι τὸ α παντὶ τῷ β· καὶ τὸ β παντὶ τῷ δ· καὶ πάλιν ὅτι τὸ α οὐδενὶ τῷ γ· καὶ τὸ γ παντὶ τῷ δ· οὐ μόνον γὰρ διὰ συλλογισμῶν συνάγομεν τὸ α καὶ παντὶ τῷ δ ὑπάρχειν καὶ οὐδενί, ὅπερ ἐσχάτης ἀνοίας ἐστὶ τὸ πρὸς ἑαυτοὺς διαμάχεσθαι· καὶ ἐνεργεῖ καὶ κατὰ ταυτὸν τὸ αὐτὸ εἰδέναι καὶ ἀγνοεῖν· ἀλλ' ἐπεὶ καὶ τὸ β καὶ τὸ γ παντὶ τῷ δ ὑπάρχουσι, γίνεται τὸ τρίτον σχῆμα· καὶ εἰ μὲν ἐξισάζουσιν οἱ ὅροι, συνάγεται τὸ β παντὶ τῷ γ· καὶ ἀντιστραφήσεται· καὶ τὸ γ παντὶ τῷ β ὑπάρχει· ὥστε εἰ τὸ α οὐδενὶ τῷ γ· τὸ δὲ γ παντὶ τῷ β· συνάγεται τὸ α οὐδενὶ τῷ β· ἦν δὲ καὶ παντὶ ὃ ἀδύνατον· εἰ δὲ οὐκ ἐξισάζουσιν οἱ ὅροι, συνάγεται τὸ β τινὶ τῷ γ· ὥστε καὶ τὸ γ τινὶ τῷ β· ἀντιστρέφει γὰρ ἡ τὶς πρὸς ἑαυτήν· καὶ ἐπεὶ τὸ α οὐδενὶ τῷ γ· τοῦτο δὲ τινὶ τῷ β, ἔσται καὶ τὸ α οὐ παντὶ τῷ β· ἦν δὲ καὶ παντί· οὕτως οὖν ποιοῦντες διαμαχόμεθα πρὸς ἑαυτοὺς καὶ πρὸς τὸ πρᾶγμα. Πρότασιν λέγει τὴν ὅτι τὸ α παντὶ τῷ β· ἥτις ἐστὶν ἡ ἁπλῶς καὶ καθόλου ἐναντία τῷ συμπεράσματι τῷ συνάγοντι τὸ οὐδενί· ἢ ἐπί τι ἐναντία· ἤγουν ἀντιφατικῶς ἀντικειμένη τῷ οὐ παντὶ συμπεράσματι· καὶ οὕτως οὖν πρὸς ἑαυτοὺς διαμαχόμεθα· ὥστε εἰ τὸ α ὑπάρχει παντὶ ᾧ τὸ β· ἤγουν παντὶ τῷ β· τὸ δὲ β παντὶ τῷ δ· ἔσται τὸ α παντὶ τῷ δ· τὸ δὲ ἕτερον συλλογισμὸν ὡς φιλοσύντομος παρέλειψε· καὶ ἵνα μὴ δόξῃ πολλάκις λέγειν τὰ αὐτὰ οἷον ὅτι τὸ α οὐδενὶ τῷ γ· τὸ δὲ γ παντὶ τῷ δ· ὥστε καὶ τὸ α οὐδενὶ τῷ δ· καὶ συμβαίνει οὕτω τὸ αὐτὸ εἰδέναι καὶ ἀγνοεῖν· καὶ ἐντεῦθεν μάχεσθαι ἑαυτοῖς· καὶ πάλιν εἰ τὸ α οὐδενὶ ᾧ τὸ γ· ἤγουν οὐδενὶ τῷ γ οἴεται ὑπάρχειν ᾧ τινι τῷ γ· τινὶ ὑπάρχει τῷ β· ὡς ἐν τῷ τρίτῳ σχήματι δέδεικται, οἴεται τὸ α οὐ παντὶ τῷ β ὑπάρχειν· τὸ δὲ α τὸ οἰόμενον παντὶ ὑπάρχειν ᾧ τὸ β ἤγουν παντὶ τῷ β οἴεσθαι πάλιν μὴ ὑπάρχειν· ἐκ τοῦ εἰπεῖν μὴ ὑπάρχειν δέδωκεν ἄδειαν ἐννοεῖν, ἢ τὸ ἁπλῶς ἤγουν τὸ οὐδενί, ἢ τὸ ἐπί τι ἤγουν τὸ οὐ παντί, ἐναντίον εἶναι καὶ ὑπεμφαίνει πρὸς ἑαυτὸν διαμάχεσθαι· οὕτω μὲν οὖν οὐκ ἐνδέχεται ὑπολαβεῖν τὰ ἐναντία τῷ πράγματι· ἀλλ' οὕτω ποιοῦνται καὶ τὰς προτάσεις πάσας δύο τῶν συλλογισμῶν λαμβάνοντες, ἐναντιούμεθα πρὸς ἑαυτούς. καθ' ἕτερον δὲ συλλογισμὸν τὴν μίαν παραλιπεῖν πρότασιν ἤγουν τὴν ἐλάττονα καὶ εἰπεῖν τὸ α παντὶ τῷ β· τὸ β παντὶ τῷ δ· τοῦ δὲ ἑτέρου εἰπεῖν τὴν μείζονα πρότασιν ὅτι τὸ α οὐδενὶ τῷ γ· τὴν δὲ ἐλάττονα παραλιπεῖν οὐδὲν κωλύει πρὸς τὸ πρᾶγμα οὕτως ἐναντιοῦσθαι· τῆς γὰρ ἐλάττονος προτάσεως καταλειφθείσης τοῦ ἑνὸς συλλογισμοῦ, οὐ δυνάμεθα συνορᾶν τὸ ἐκ τούτων συναχθησόμενον· τὸ α τὸ οἰόμενον τινὶ ἀνθρώπῳ ὑπάρχειν· παντὶ τῷ β οἴεσθαι μὴ ὑπάρχειν πάλιν, ἐναντία ἐστίν· τὸ δὲ μὴ οἴεσθαι εἴληπται, ἢ ἀντὶ τοῦ οὐδενί, ἢ ἀντὶ τοῦ οὐ παντὶ τῷ β· πλείοσι πρώτοις ἤγουν ἀμέσως· καθ' αὑτὰ ἤγουν ἀμέσως· καὶ ταῦτα τῷ δ παντί· προεκτίθεται ὅπως αἱ προτάσεις ἀληθῶς κατηγοροῦνται· εἶτα καὶ ἐκλαμβάνει αὐτὰς ἀντικειμένως· ὡσαύτως ἤγουν ἀμέσως· σύστοιχα λέγει, τὴν οὐσίαν· τὸ ζῷον· τὸ ἔμψυχον· τὸν ἄνθρωπον· ὡς ὄντα ἀπὸ διαιρέσεως μιᾶς κατηγορίας ἤγουν τῆς οὐσίας· οἷον εἰ τὸ α ὑπάρχει τῷ β παντί, καὶ τοῦτο τὸ α παντὶ τῷ γ· πάλιν ἐκτίθεται ὅπως αἱ προτάσεις ἀληθῶς κατηγοροῦνται· εἶτα καὶ τὰς ἐναντίας δόξας ἐκτίθεται· μὴ ὑπολαμβάνειν καὶ μὴ γινώσκειν. Ἐπίσταται γάρ πως ὅτι τὸ α ὑπάρχει τῷ γ ἤγουν παντί· ἐπεὶ ἡ οὐσία παντὶ ἐμψύχῳ πρότασις καθολικωτέρα ἐστὶ τῆς οὐσία παντὶ ζῴῳ προτάσεως· καὶ ἐμπεριέχει αὐτήν, λοιπόν· ὁ γινώσκων ὅτι ἡ οὐσία παντὶ ἐμψύχῳ, οἶδε καὶ ὅτι ἡ οὐσία παντὶ ζῴῳ δυνάμει· κἂν ἐνεργείᾳ ἀγνοῇ τοῦτο· καὶ δοξάζῃ ψευδῶς ὅτι ἡ οὐσία οὐδενὶ ζῴῳ· ὁ τοιοῦτος μάχεται οὐ πρὸς ἑαυτὸν ἀλλὰ πρὸς τὸ πρᾶγμα καθὸ δυνάμει μὲν τοῦτο γινώσκει· ἐνεργείᾳ δὲ ἀγνοεῖ· ὅπως ἤγουν δυνάμει ἐφίσταται τοῦτο ὅλως καὶ ἐνεργείᾳ. Οὕτω μὲν οὖν ποιοῦντες καὶ συνάγοντες τὸ αὐτὸ καὶ ἓν ἤγουν τὸ φυλορροεῖν· κατὰ τοῦ αὐτοῦ καὶ ἑνὸς τῆς ἀμπέλου δηλονότι διὰ συλλογισμῶν· ὅτι καὶ πάσῃ τῇ ἀμπέλῳ ὑπάρχει καὶ οὐδεμιᾷ, οὐχ ὑπολαμβάνομεν τὰ ἐναντία τῷ πράγματι· ἀλλὰ πρὸς ἑαυτοὺς μαχόμεθα· εἰ δὲ ἀφ' ἑκατέρου συλλογισμοῦ λάβῃς τὴν μίαν πρότασιν τὴν μείζονα· τὰς δ' ἐλάττους ἐάσεις· οἷον ὅτι τὸ φυλορροεῖν παντὶ πηγνυμένῳ ὀπῷ, καὶ οὐδενὶ πλατυφύλλῳ, περὶ τὸ πρᾶγμα ποιήσεις ἐναντίωσιν. ὅπως δὲ γίνεται τοῦτο θεωρήσωμεν· ὁ γὰρ δοξάζων ὅτι τὸ φυλορροεῖν παντὶ πηγνυμένῳ ὀπῷ δυνάμει παρεισάγει, ὅτι καὶ πάσῃ ἀμπέλῳ ὑπάρχει· καὶ ὁ ἀπατηθεὶς τὸ φυλλορροεῖν οὐδενὶ πλατυφύλλῳ, δυνάμει παρεμφαίνει καὶ τὸ ψεῦδος τοῦτο· ὅτι τὸ φυλορροεῖν οὐδεμιᾷ ἀμπέλῳ· ὁρᾷς ὅπως ἐναντίας ὑπολήψεις καὶ δόξας περὶ ἓν πρᾶγμα τὴν ἄμπελον ἔχομεν, ὡσαύτως καὶ περὶ τὸ πρᾶγμα ἡ ἐναντίωσις γίνεται, ὅταν τοῦ μὲν ἑνὸς συλλογισμοῦ τὰς δύο προτάσεις λαβών, συνάξεις τὸ φυλλορροεῖν πάσῃ ἀμπέλῳ ὑπάρχειν· τοῦ δὲ ἑτέρου συλλογισμοῦ τὴν μείζονα πρότασιν μέσον λάβῃς· ὅτι τὸ φυλορροεῖν, οὐδενὶ πλατυφύλλῳ· ἐκ γὰρ ταύτης τῆς ψευδοῦς δόξης εἰσάγεται δυνάμει, τὸ ἐναντίον τῷ πράγματι· ὅτι τὸ φυλορροεῖν οὐδενὶ ἀμπέλῳ. Ἤγουν τοιαύτη ἀπάτη καθ' ἣν ἀληθῶς δοξάζοντες τὸ φυλορροεῖν πάσῃ ἀμπέλῳ

ψεῦδος παρεισάγομεν δυνάμει. καὶ ὅτι τὸ φυλλορροεῖν οὐδεμιᾷ ἀμπέλῳ, ὁμοία ἐστὶ τῇ ἀπάτῃ καθ' ἣν φαινόμεθα ἀπατώμενοι περὶ τὰ μερικὰ καὶ αἰσθητά. ὥσπερ γὰρ τὸ αὐτὸ φαινόμεθα καὶ εἰδέναι καὶ ἀγνοεῖν. καὶ ἐντεῦθεν συμβαίνει περὶ τὸ πρᾶγμα ἀπάτην γίνεσθαι. οἷον τὸ ἐν τῇ χειρὶ ἀναγεγραμμένον τρίγωνον. εἴτε σκαληνόν ἐστιν, εἴτε ἰσοσκελές. κεκαλυμμένον διὰ τῶν δακτύλων. ὅπερ τρίγωνόν ἐστι τὸ γ'. κατὰ μὲν τὸν καθόλου λόγον ὅτι πᾶν τρίγωνον ἔχει τὰς τρεῖς γωνίας δυσὶν ὀρθαῖς ἴσας, οἶδα καὶ αὐτὸ τὸ γ' ἤγουν τὸ μερικὸν τρίγωνον ὅτι ἔχει τὰς τρεῖς γωνίας ὡς εἴπομεν. ὡς δὲ μερικὸν καὶ ὑπὸ τὴν αἴσθησιν μὴ ἐμπῖπτον ὡς κεκρυμμένον ἀγνοῶ. τὸ γὰρ μὴ γινωσκόμενον παρ' ἐμοῦ εἰ ὅλως τρίγωνόν ἐστι, πῶς ἐστιν εἰδέναι, ὅτι καὶ τὰς τρεῖς γωνίας, δυσὶν ὀρθαῖς ἴσας ἔχει. ἀλλ' οὐδὲν κωλύει ἀγνοεῖν τὸ γ' ὅτι ἐστι τρίγωνον. τὸ γὰρ εἰδέναι ὅτι πᾶν τρίγωνον δυσὶν ὀρθαῖς ἴσας ἔχει τὰς τρεῖς γωνίας, δύο γνώσεις παρεισάγει. τὸ μὲν ἤγουν μίαν μὲν, ἐν τῷ ἔχειν τὴν καθόλου γνῶσιν τὸ δὲ, ἤγουν ἑτέραν δὲ ἐν τῷ ἔχειν καὶ τὴν καθ' ἕκαστον γνῶσιν. ἤγουν τῶν μερικῶν. ἀνάγκη γὰρ τῷ γινώσκοντι πᾶν τρίγωνον ἔχειν τὰς τρεῖς γωνίας δυσὶν ὀρθαῖς ἴσας, εἰδέναι ὅτι καὶ τὰ μερικὰ τρίγωνα πάντα τοιαῦτά εἰσιν. ὁ γὰρ ἀγνοῶν τι τῶν μερικῶν εἰ τοιοῦτόν ἐστι, οὐδὲ τὸ καθόλου ἀκριβῶς γινώσκει. οὕτω μὲν οὖν. ἤγουν κατὰ τὴν καθόλου γνῶσιν καὶ τὸν καθόλου λόγον, οἴδαμεν ὅτι τὸ γ' ἤγουν τὸ μερικὸν τρίγωνον τὸ ἐν τῇ χειρὶ, ἔχει τὰς τρεῖς γωνίας δυσὶν ὀρθαῖς ἴσας. ἐν δὲ τῇ καθ' ἕκαστον ἤγουν ἐν τῇ κατ' αἴσθησιν καὶ μερικῇ γνώσει ἀγνοοῦμεν ὡς μὴ ὁρώμενον ἡμῖν. ὥστε ὁ γινώσκων τὸ γ' ἤγουν τὸ τρίγωνον τὸ μερικὸν κατὰ τὸν καθόλου λόγον, ὡς δὲ μερικὸν ἀγνοῶν, ἕξει τὰς ἐναντίας δόξας πρὸς τὸ πρᾶγμα. πρὸς ἑαυτὸν δὲ οὔ. πῶς γὰρ ἐναντιωθήσεται πρὸς ἑαυτὸν ὁ κατ' ἄλλο μὲν γινώσκων τὸ γ'. κατ' ἄλλο δὲ ἀγνοῶν. τὸ γ' ε' η' ι' τετράγωνον δ' τετράγωνά εἰσιν. ἅ εἰσι τετραπλάσια τοῦ α' β' γ' δ' τετραγώνου. τὸ δὲ α' ζ' θ' τετράγωνον. τὸ ἀπὸ τῆς διαμέτρου ἀναγραφόμενον τῆς δ' α'. ὃ καὶ ἀπαρτίζεται διὰ δ' τριγώνων, διπλάσιόν ἐστι τοῦ α' β' γ' δ' τετραγώνου. τοῦ ἐκ δύο τριγώνων συνισταμένου. τὰ γὰρ δ' τρίγωνα, διπλάσιόν ἐστι τῶν δύο τριγώνων. καὶ γὰρ ὁ δοῦλος τοῦ μένωνος οὐδαμοῦ προηπίστατο τὸ καθ' ἕκαστον ἤγουν τὸ μερικὸν τοῦτο θεώρημα τὸ ἀπὸ τῆς διαμέτρου ἀναγραφόμενον τετράγωνον καὶ τὰ ἑξῆς. κἂν κατὰ τὸν καθόλου λόγον τοῦτο ἐγίνωσκεν ἡ τούτου ψυχὴ, τὸ ὅτι πᾶν τὸ ἀπὸ τῆς διαμέτρου ἀναγραφόμενον τετράγωνον διπλάσιόν ἐστι τοῦ τετραγώνου οὗ ἐστιν ἡ διάμετρος. οὗ καὶ λήθην ἔσχηκεν ἐμπεσοῦσα τῷ σώματι. ἅμα δὲ τῇ ἐπαγωγῇ ἤγουν τῇ αἰσθήσει. ἤγουν ἅμα τῷ ἰδεῖν τὸ τοιοῦτον τετράγωνον καταγεγραφὲν περὶ τοῦ σώματος, εὐθὺς ἔσχηκε καὶ τὴν μερικὴν ἐπιστήμην καὶ γνῶσιν αὐτοῦ ἀναγνωρίσας ὥσπερ αὐτὸ τὸ μερικὸν ἐν τῷ ἐλθεῖν εἰς τὴν καθόλου γνῶσιν τοῦ τοιούτου θεωρήματος. ἔνια γὰρ ἤγουν τὰ μερικὰ, εὐθὺς ἴσμεν ἅμα τῷ ἰδεῖν οἷον τὸ τρίγωνον τὸ ἐν τῇ χειρὶ κεκρυμμένον μὲν ὄν, ἀγνοοῦμεν εἰ τρίγωνον ὅλως ἐστίν. ἅμα δὲ τῷ ἀναπτυχθῆναι καὶ τεθῆναι, εὐθὺς ἔγνωμεν ὅτι ἔχει τὰς τρεῖς γωνίας δυσὶν ὀρθαῖς ἴσας. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἤγουν τῆς ἡμιόνου. τὰ γὰρ ἐν μέρει ἤγουν τὴν δὲ τὴν μερικὴν ἡμίονον θεωροῦμεν καὶ γινώσκομεν ἄτοκον εἶναι ἐν τῇ καθόλου ἐπιστήμῃ. ἤγουν ἐν τῷ εἰδέναι ὡς πᾶσα ἡμίονος ἄτοκος. ἐν δὲ τῇ οἰκείᾳ γνώσει ἤγουν ἐν τῇ κατ' αἴσθησιν καὶ μερικῇ γνώσει, οὐκ ἴσμεν τὴν μερικὴν ἡμίονον ἄτοκον. συμβαίνει γὰρ ἀπατηθῆναι ἔγκυον εἶναι, ἐν τῷ ἔχειν τὴν γαστέρα ἐξωγκωμένην. λαβόντες ὡς παρὰ τὸ ἐξωγκωμένην ἔχον τὴν γαστέρα ἔγκυόν ἐστι καὶ τίκτει. ὥστε ἐνδέχεται ἡμᾶς τὸ καθόλου γινώσκοντας, ὡς πᾶσα ἡμίονος ἄτοκος, ἀπατᾶσθαι περὶ αὐτὰ τὰ μερικὰ διὰ τὸ ἐξωγκωμένην ἔχειν τὴν γαστέρα. πλὴν οὐκ ἐναντίως. ἤγουν οὐκ ἐναντιούμεθα πρὸς ἑαυτοὺς ἀλλὰ πρὸς τὸ πρᾶγμα. ἔχοντες γὰρ τὴν καθόλου γνῶσιν ἀπατώμεθα περὶ τὴν κατὰ μέρος καὶ κατ' αἴσθησιν γνῶσιν. ὅπερ συμβαίνει καὶ ἐπὶ τῶν προειρημένων. ἤγουν τοῦ τετραγώνου, καὶ τοῦ τριγώνου. ἡ γὰρ ἀπάτη ἡ κατὰ τὸ μέσον. ἤγουν ἡ ὅτι οὐδὲν ἐξωγκωμένην ἔχον τὴν γαστέρα ἄτοκόν ἐστι, οὐκ ἔστιν ἐναντίον τῇ ἐπιστήμῃ καὶ γνώσει τῇ διὰ συλλογισμοῦ ἐπιγενομένῃ ἡμῖν. τῇ ὅτι ἥδε ἡ ἡμίονος ἄτοκός ἐστιν. ποία γὰρ ἐναντιότης θεωρηθήσεται τῇ ὑπολήψει καὶ γνώσει τῇ οὐδὲν ἐξωγκωμένην ἔχει τὴν γαστέρα ἄτοκόν ἐστιν, πρὸς τὴν ἀληθῆ δόξαν τὴν ὅτι ἥδε ἡ ἡμίονος ἄτοκός ἐστιν. διότι καὶ πᾶσα ἄτοκός ἐστιν. οὐδὲ ἡ ὑπόληψις ἡ καθ' ἑκάτερον τῶν μέσων. ὅτι πᾶσα ἡμίονος ἄτοκος. καὶ ὅτι οὐδὲν ἐξωγκωμένην ἔχον τὴν γαστέρα ἄτοκόν ἐστιν, ἐναντίως ἔχουσι πρὸς ἀλλήλας. ἕτεραι γὰρ ἀλλήλων εἰσί. τί γὰρ κωλύει τὸν εἰδότα ὅτι τὸ α' ὅλῳ ὑπάρχει τῷ β'. καὶ τοῦτο τὸ β' ὑπάρχει τῷ γ' παντί. Ἰστέον ὅτι ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν δ' εἶπε γ'. οἰηθῆναι αὐτὸν, ὅτι τὸ α' οὐχ ὑπάρχει τῷ γ'. οὐ γὰρ ἐφίσταται τὸ α' τῷ γ'. οὐκ ἀκριβῶς οἶδεν ὅτι τὸ α' οὐχ ὑπάρχει τῷ ἐξωγκωμένην ἔχοντι τὴν γαστέρα. μὴ συνθεωρῶν καὶ συμμιγνύων τὸ καθ' ἑκάτερον. ἤγουν μὴ συλλαβὼν καὶ τὴν ἐλάττονα πρότασιν. τὴν ἥδε ἡ ἡμίονος ἐξώγκωται τὴν γαστέρα. καὶ ἐν τῷ λαβεῖν τὰς δύο ταύτας προτάσεις ἐνεργείᾳ συλλογίσασθαι ὅτι ἥδε ἡ ἡμίονος ἄτοκος οὐκ ἔστι. ὥστε δῆλον ὅτι εἰ τὸ μὲν, ἤγουν τὸ καθόλου γινώσκει τίς. τὸ δὲ ἤγουν τὸ μερικὸν μὴ οἶδεν, ἀπατηθήσεται μὲν ἤγουν ἀπάτη γίνεται οὐ πρὸς ἑαυτόν. ἀλλὰ πρὸς τὸ πρᾶγμα ὅπερ ἔχουσιν αἱ καθόλου ἐπιστῆμαι καὶ γνώσεις. πρὸς τὰς μερικὰς ἐπιστήμας. γινώσκοντες γὰρ τὸ καθόλου τὸ μερικὸν ἀγνοοῦμεν. ἰδόντες γὰρ ἐλλέβορον. οὐδὲ οἴδαμεν ὅλως εἰ ἐλλέβορός ἐστιν. οὐδὲν γὰρ τῶν αἰσθητῶν ἔξω τ

αἰσθήσεως ἡμῶν γενόμενον ἴσμεν. κἂν τυγχάνωμεν ἠσθημένοι καὶ γινώσκοντες αὐτό. οἶδα γὰρ τὸν μουσικὸν κορίσκον. εἰ δέ τις ἐπικαλύψει αὐτὸν καὶ ἐρωτήσει με εἰ ἐπικεκαλυμμένος ὁ μουσικὸς κορίσκος ἐστι, πάντως ἐρῶ, οὔ. ὡς μὴ γινώσκων τίς ἐστιν ὁ κεκαλυμμένος. ὥστε τὸ μερικὸν πόῤῥω τῆς αἰσθήσεως γενόμενον ἀγνοεῖται. ὡς τὸ ἐν τῇ χειρὶ τρίγωνον. εἰ μήπου εἴπῃ τις γινώσκεσθαι τοῦτο κατὰ τὸ καθόλου καὶ ἐν τῷ ἔχειν τὴν οἰκείαν ἐπιστήμην ἤγουν τὴν καθόλου γνῶσιν. ἀλλ᾽ οὐχ ὡς τὸ ἐνεργεῖν. ἤγουν ἀλλ᾽ οὐ γινώσκεται τὸ μερικὸν τρίγωνον ἐν τῷ ἐνεργεῖν καὶ συλλογίζεσθαι. ἐπεὶ γὰρ ἀγνοῶ εἰ τὸ ἐν τῇ χειρὶ τρίγωνον, τρίγωνόν ἐστι, πῶς ἐστι λαβεῖν αὐτὸ τὸ ἀγνοούμενον καὶ συλλογίσασθαι οὕτως. ὅτι τόδε τὸ ἐν τῇ χειρὶ τρίγωνον, τρίγωνόν ἐστι. πᾶν δὲ τὸ τρίγωνον ἔχει τὰς τρεῖς γωνίας δυσὶν ὀρθαῖς ἴσας. ὡς γοῦν ἡ ἐπιστήμη τριχῶς λέγεται, οὕτω καὶ ἡ ἀπάτη. ἢ γὰρ ἐν τῇ καθόλου γνώσει ἐπίσταμαι, τὸ δὲ μερικὸν ἀγνοῶ. ἢ ἐν τῇ οἰκείᾳ ἤγουν ἐν τῇ αἰσθήσει γινώσκω τι, ὡς τὰ μερικὰ τὸ καθόλου ἀγνοῶν. ἢ ἐν τῷ ἐνεργεῖν ἤγουν ἐν τῷ συλλογίζεσθαι. οὕτως οὐδὲν κωλύει περὶ τὸ αὐτὸ καὶ εἰδέναι καὶ ἠπατῆσθαι. πλὴν οὐκ ἐναντίον ἑαυτῷ ἀλλὰ τῷ πράγματι. τὸ γὰρ κεκρυμμένον τρίγωνον ὅτι ἔχει τὰς τρεῖς γωνίας δυσὶν ὀρθαῖς ἴσας, κατὰ μὲν τὸ καθόλου γινώσκω. ὡς δὲ μὴ ὁρώμενόν μοι ἀγνοῶ. ὅτι τὸ ἐναντιοῦσθαι πρὸς τὸ πρᾶγμα συμβαίνει, τῷ εἰδότι ἑκατέραν πρότασιν τὴν μείζονα ἑκατέρου συλλογισμοῦ. καὶ μὴ ἐπεσκεμμένῳ ἤγουν μὴ συλλογιζομένῳ καὶ λαμβάνοντι ἀμφοτέρας τὰς προτάσεις τῶν δύο συλλογισμῶν. ὁ ἰδὼν γὰρ μερικὴν ἡμίονον ἐξωγκωμένην ἔχουσαν τὴν γαστέρα καὶ ὑπολαμβάνων αὐτὴν κύειν, ἠπάτηται. ὡς οὐκ ἔχων τὴν κατὰ τὸ ἐνεργεῖν καὶ συλλογίζεσθαι ἐπιστήμην. εἰ γὰρ συνελογίσατο ὅτι ἥδε ἡ ἡμίονός ἐστι. πᾶσα δὲ ἡμίονος ἄτοκος. ἥδε ἄρα ἡ ἡμίονος ἄτοκός ἐστιν, οὐκ ἂν ἠπατήθη ὑπὸ τῆς αἰσθήσεως. οὐδ᾽ αὖ διὰ τὴν ὑπόληψιν ἤγουν διὰ τὸ ὑπολαβεῖν τὴν δὲ τὴν ἡμίονον κύειν ὡς ἐξωγκωμένην κατὰ τὴν γαστέρα. εἴποι τις τὴν τοιαύτην ἀπάτην καὶ ἄγνοιαν τὴν κατ᾽ αἴσθησιν ἐναντίαν τῇ ἐπιστήμῃ τῇ καθόλου τῇ ὅτι πᾶσα ἡμίονος ἄτοκος. συλλογισμὸς γὰρ ἡ ἐναντία τῇ ἀπάτῃ τῇ καθόλου. ἤγουν ἡ ἀπάτη καὶ ἄγνοια ἡ κατὰ τὴν αἴσθησιν. ἡ ἐναντία τῇ καθόλου γνώσει, συλλογισμός ἐστιν. ἤγουν διὰ συλλογισμοῦ γίνεται. εἰ δέ τις ἁπλῶς καὶ χωρὶς συλλογισμοῦ ἀπατηθῇ περὶ τὴν αἴσθησιν, οὐκ ἄν τις ἐρεῖ τὴν τοιαύτην ἀπάτην καὶ ἄγνοιαν, ἐναντίαν τῇ καθόλου ἐπιστήμῃ καὶ γνώσει. Πλάτων βουλόμενος δεῖξαι ὡς αἱ μαθήσεις ἀναμνήσεις εἰσὶ, παρεισάγει τὸν σωκράτην ἐρωτῶντα τὸν μένωνα. ἆρα ἡ ἀρετὴ διδακτή ἐστι. καὶ τί ἐστιν ἀρετή. οἶδα γάρ σε παρ᾽ ὃ τοῦ γοργίου φησὶν ἀκριβῶς περὶ ταύτης μαθόντα. ὁ δ᾽ ἀπεκρίνατο. ἀρετή ἐστι τῆς μὲν γυναικὸς, τὸ οἰκουρεῖν. τοῦ στρατάρχου, τὸ στρατηγεῖν. ὁ δὲ σωκράτης ἔφη. νὴ δία μένων πολλὰς ὡς ἔοικεν οἶδας ἀρετάς. τί ἐστιν εἰπὲ ἀρετή. ὁ δὲ, ἀνδρεία. σωφροσύνη. σοφία. καὶ φρόνησις. ὁ δὲ σωκράτης οὐκ ἠρώτησά φησι, πόσαι εἰσὶν ἀρεταί. ἀλλὰ τί ἐστιν ἀρετή. οὐκοῦν εἰ ζητήσομεν εὑρήσομεν. ὁ δὲ μένων οὔτε εὕρεσίς ἐστιν, οὔτε ζήτησις. ἢ γὰρ οἶδέ τις τι, καὶ περὶ αὐτοῦ οὐ ζητήσει. ἢ οὐκ οἶδεν, ἀδύνατον τινὰ ζητεῖν. ὁ δὲ σωκράτης παράγει τὸν ἀκολουθοῦντα τῷ μένωνι δοῦλον ἐρωτώμενον παρ᾽ αὐτοῦ εὑρεῖν τι θεώρημα. ὃ μὴ πρότερον ᾔδει. λέγω δὴ ὅτι τὸ ἀπὸ τῆς διαμέτρου ἀναγραφόμενον τετράγωνον, διπλάσιον ἐστὶ τοῦ τετραγώνου οὗ ἐστιν ἡ διάμετρος. ἀναγράφει δὲ τετράγωνον τὸ αβγδ. καὶ ἄγει τὴν αδ διαγώνιον διάμετρον. ἀναγράφει ἐκ τῆς βδ πλευρᾶς τετράγωνον τὸ βζδε. καὶ ἐκ τῆς αβ, τετράγωνον ἕτερον τὸ αηθβ. καὶ ἐκ τῆς βθ ἕτερον τὸ βζιθ. δῆλον οὖν ὅτι ἴση ἐστὶν ἑκάστη τῶν πλευρῶν τοῦ αβγδ. περιτίθησι γνώμονα. ἄγει δὲ καὶ ἐν ἑκατέρῳ τετραγώνῳ διαγωνίους διαμέτρους. λέγω δὴ τὴν αθ. τὴν θζ. τὴν ζδ. καὶ τὴν δα. δῆλον οὖν ὅτι τὸ γεηι τετράγωνον τετραπλάσιόν ἐστι τοῦ αβγδ τετραγώνου. τρία γὰρ τετράγωνα αὐτῷ ἴσα περιτέθησαν. τὰ ἄρα τέσσαρα τετράγωνα ἴσα ὄντα τοῦ ἑνὸς αὐτῶν τετραγώνου τετραπλάσια εἰσί. τοῦτο ὁμολογεῖ ὁ οἰκέτης ἐξ αὐτῆς τῆς ἐνεργείας. καὶ ἐπεὶ ἕκαστον τῶν ἀναγραφέντων δ τετραγώνων εἰς δύο ἴσα τρίγωνα αἱ διάμετροι τέμνουσιν, ὀκτὼ ἴσα ἀλλήλοις τρίγωνα γίνονται. ὥστε τὸ γεηι τετράγωνον, τετραπλάσιόν ἐστι τοῦ αβγδ τετραγώνου. τὸ ἄρα αδζθ τετράγωνον ὅπερ ἀνεγράφη ἀπὸ τῆς αδ διαμέτρου, διπλάσιόν ἐστι τοῦ αβγδ τετραγώνου. οὕτως οὖν ὁ σωκράτης διὰ τῶν ἐρωτήσεων τούτων ἐποίησε τὸν δοῦλον τοῦ μένωνος εὑρεῖν ὅπερ οὐκ ᾔδει θεώρημα. ἀπό τινων προωμολογημένων ἐνάγων αὐτὸν εἰς γνῶσιν τοῦ ζητουμένου. διὰ ζητήσεως ἄρα καὶ εὑρέσεως γνῶσις ἡμῖν ἐπιγίνεται. ὁ δ᾽ ὑπολαμβάνων τὸ, ἀγαθῷ εἶναι. Ἔτι ἀπατηθήσεταί τις καὶ δοξάσει τὸ αὐτὸ καὶ ἀγαθὸν καὶ κακὸν εἶναι, εἴγε ὑπολάβῃ τὸν ὁρισμὸν τῆς ἀνδρείας ὡς κακοῦ. καὶ τὸν ὁρισμὸν ταύτης ὡς ἀγαθοῦ, ὥστε οὕτως κατηγορεῖσθαι κατὰ τῆς ἀνδρείας. ὁρισμὸς τῆς ἀνδρείας, ὡς ἀγαθοῦ, ἕξις περὶ τὰ φοβερὰ ἀγαθοῦ ποιητική. ὡς δὲ κακοῦ, ἕξις περὶ τὰ φοβερὰ κακοῦ ποιητική. ὁ δ᾽ ὑπολαμβάνων τὸ εἶναι ἀγαθῷ. ἤγουν τὸν ὁρισμὸν τοῦ ἀγαθοῦ κακῷ εἶναι ἤγουν ταὐτῷ τῷ ὁρισμῷ τῆς ἀνδρείας ὡς κακοῦ, συμβήσεται ὑπολαβεῖν τὸ αὐτὸ ἤγουν τὴν ἀνδρείαν, δεκτικὸν εἶναι καὶ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ τὸν ὁρισμόν. καὶ ἐκ τούτου συμβαίνει οὐ μόνον ταὐτοὺς τοὺς ὁρισμοὺς τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ εἶναι. ἀλλὰ καὶ τὴν ἀνδρείαν καὶ ἀγαθὸν εἶναι καὶ κακόν. πάλιν δὲ τὸ ἀγαθῷ εἶναι ἤγουν ἡ ἀνδρεία ἐφ᾽ οὗ γ. ἐπεὶ οὖν ταὐτὸν ὑπολαμβάνει εἶναι τὸ β καὶ τὸ γ. ἔσται καὶ τὸ γ καὶ τὸ β εἶναι ταὐτά. ἐπεὶ γὰρ ὁ

ὁρισμὸς τοῦ καλοῦ κατηγορεῖται τῆς ἀνδρείας, ἔσται τὸ ὁριστὸν ταὐτὸν τῷ ὁρισμῷ. καὶ εἰ ὁ ὁρισμὸς τοῦ ἀγαθοῦ κατηγορεῖται τῆς ἀνδρείας, ἔσται ταὐτὸν τῷ ὁρισμῷ ὁ ὁρισμός. τὰ δὲ κατηγορούμενα τοῦ αὐτοῦ ὡσαύτως, καὶ ἀλλήλοις ἔσονται ταὐτά. οἷον τὸ α' καὶ τὸ β' ἔσονται ταὐτά. καὶ ἡ ἀνδρεία ἔσται ἀγαθὸν καὶ καλόν. εἰ οὖν ταὐτὸν ὑπολαμβάνει τις τὸ β' τῷ γ', ἤγουν τὸν ὁρισμὸν τοῦ καλοῦ καὶ τῆς ἀνδρείας ὑπολήψεται τὸ γ' καὶ τὸ β' εἶναι ταὐτά. καὶ τὸ β' καὶ τὸ α' ὡσαύτως ταὐτὰ εἶναι. διὰ τὸ ἐπὶ σης οἴεσθαι τῆς ἀνδρείας κατηγορεῖσθαι. ὥστε καὶ τὸ γ' καὶ τὸ α' ἔσονται ταὐτά. ὥσπερ γὰρ εἰ ἦν ἀληθές. ὥσπερ γὰρ ἀληθῶς κατηγορεῖται τὸ β' καθ' οὗ τὸ γ'. ἤγουν κατὰ παντὸς τοῦ γ' καὶ τὸ α' κατὰ παντὸς τοῦ β', ἀληθὲς ἦν συμπεπεράνθαι καὶ τὸ α' κατὰ τοῦ γ' κατηγορεῖσθαι, οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ ὑπολαμβάνειν ἤγουν καὶ ἐπὶ τῆς δόξης καὶ ὑπολήψεως. ἔχομεν ἂν δοξάζειν ὡς ἀληθῶς τὸ α' κατὰ τοῦ κατηγορεῖται. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ εἶναι ἤγουν ἐπὶ τῶν πραγμάτων. ὡς γὰρ ἔχουσιν οἱ λόγοι καὶ αἱ προτάσεις, οὕτως ἔχουσι καὶ αἱ δόξαι καὶ αἱ ὑπολήψεις. ὡς αἱ δόξαι ἔχουσιν, οὕτως ἔχουσι καὶ τὰ πράγματα. ταὐτοῦ γὰρ ὄντος τοῦ γ' καὶ τοῦ β', πάλιν ἔσονται ταὐτὰ τὸ β' καὶ τὸ α'. ὥστε καὶ τὸ γ' καὶ τὸ α' ταὐτὰ ἂν εἶεν. ὡς γοῦν ἔχουσιν ἐπὶ τῶν πραγμάτων, οὕτως ἔχουσι καὶ ἐπὶ τῆς δόξης. ἆρ' οὖν τοῦτο μὲν ἀναγκαῖον ἤγουν τὸ ὑπολαμβάνειν τὴν ἀνδρείαν καὶ ἀγαθὸν καὶ καλόν, εἴ τις δώσει τὸ α' ὅτι ὁ ὁρισμὸς τῆς ἀνδρείας ὡς ἀγαθοῦ. καὶ ὁ ὁρισμὸς ταὐτὸν ὡς καλοῦ, ὡσαύτως κατηγορεῖται κατὰ τῆς ἀνδρείας. ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν ἤγουν τὸ ὑπολαμβάνειν τινὰ τὸ εἶναι καλῷ καὶ τὸ εἶναι ἀγαθῷ. ἤγουν τοὺς ὁρισμοὺς τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ καλοῦ, ὡσαύτως κατηγορεῖσθαι τῆς ἀνδρείας ψεῦδός ἐστιν. εἰ μή τις δώσει θάτερον ἤγουν τὸν ὁρισμὸν τοῦ καλοῦ κατηγορεῖσθαι τῆς ἀνδρείας, κατὰ συμβεβηκός. διὰ τὸ συμβαίνειν τὸν ἀνδρεῖον καὶ ἀγρυπνεῖν καὶ κακοπαθεῖν καὶ τραυματίζεσθαι. καὶ κατὰ πολλοὺς τρόπους ὑπολάβῃ τις τὴν ἀνδρείαν εἶναι καλόν, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός. ὁ δὲ ὁρισμὸς τοῦ ἀγαθοῦ καθ' αὑτὸ καὶ οὐσιωδῶς κατηγορεῖται τῆς ἀνδρείας. ἡ γὰρ ἀνδρεία καθ' αὑτό ἐστι περιποιητικοῦ ἀγαθοῦ τινος ἤγουν εὐκλείας καὶ δόξης

Περὶ ἀντιστροφῆς.

Ὅταν δὲ ἀντιστρέψῃ. Ἐνταῦθα παραδίδωσι θεωρήματα διάφορα πρὸς πολλὰ λυσιτελοῦντα περὶ ἀντιστροφῆς διδάσκει ἥτις ἐν πρώτῳ σχήματι μόνῳ δείκνυται. διαφέρει δὲ τῆς ἀντιστροφῆς περὶ ἧς ἔφθη διδάξαι διότι ἐπ' ἐκείνης ἐλαμβάνομεν, ἢ τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον τῷ συμπεράσματι καὶ μίαν πρότασιν, καὶ ἀνῃροῦμεν τὴν ἑτέραν. ἐνταῦθα δὲ οὐδὲν τοιοῦτον ποιοῦμεν ἀλλὰ λαμβάνομεν τὸ συμπέρασμα ἀντεστραμμένως καὶ μίαν πρότασιν τῶν κειμένων, καὶ κατασκευάζομεν τὴν ἑτέραν. τῆς δὲ κύκλῳ δείξεως διαφέρει, ὅτι ἐπὶ ταύτης λαμβάνομεν τὸ συμπέρασμα οὐκ ἀντεστραμμένως. ἀλλὰ τὴν πρότασιν καὶ δείκνυμεν τὴν ἑτέραν. ὅταν δὲ ἀντιστρέφει τὰ ἄκρα ἤγουν εἰς τὸ συμπέρασμα ἀντιστρέφει. ἀνάγκη καὶ τὸν μέσον ὅρον ἀντιστρέφειν πρὸς ἄμφω. ἤγουν τὸ β' πρὸς τὸ α'. καὶ τὸ γ' πρὸς τὸ β'. καὶ ἐπὶ τοῦ ἀποφατικοῦ συλλογισμοῦ. οὐδ' ἄρα τὸ γ' ἤγουν καὶ τὸ γ' ἔσται οὐδενὶ λίθῳ. καὶ εἰ τὸ γ' ἀντιστρέφει πρὸς τὸ β', ἀντιστραφήσεται καὶ τὸ β' πρὸς τὸ α'. ἔξωθεν εἴληπται τὸ β'. εἰ τὸ β' ἀντιστρέφει πρὸς τὸ α', οὐδ' ἄρα τὸ γ' ἔσται. καὶ τὸ γ' οὐδενὶ τῷ α'. καὶ εἰ τὸ γ' ἀντιστρέφει πρὸς τὸ β', καὶ τῷ α' ἀντιστρέφει τὸ β'. τὸ δὲ καθ' οὗ γὰρ ἂν παντὸς τὸ β' καὶ τὸ γ', τοῦτο δηλοῖ. ὅτι τὸ β' καὶ τὸ γ' ἐξισάζουσι. καὶ διὰ τοῦτο ἀντιστρέφουσιν. εἰ γὰρ τὸ β' παντὶ τῷ γ', καὶ τὸ γ' παντὶ τῷ β'. καὶ εἰ τὸ γ' πρὸς τὸ β' ἀντιστρέφει καὶ τὸ β' πρὸς τὸ α' ἀντιστρέφει. λείπει δὲ τοῦτο. ᾧ γὰρ τὸ β' ἤγουν παντὶ τῷ β' ὑπάρχει τὸ γ'. ᾧ δὲ τὸ α' ἤγουν οὐδενὶ τῷ α' ὑπάρχει τὸ γ'. τὸ β' γ' οὐ δείκνυται. διὰ τὸ γίνεσθαι καὶ τὰς δύο ἀποφατικάς. καὶ διὰ τοῦτο οὐ δεικνύει τὸ β' γ' ἀντιστρέφειν. ὅτι δὲ τὸ γ' ἀντιστρέφει πρὸς τὸ α', οὐ δύναται δειχθῆναι διὰ τοῦ α' σχήματος. διὰ τὸ γίνεσθαι τὴν ἐλάττονα ἀποφατικήν. καὶ μόνον τοῦτο ἤγουν τὴν μείζονα πρότασιν δείκνυμεν ὅτι τὸ β' οὐδενὶ τῷ α', ἀντιστρέψαντες τὸ συμπέρασμα. καὶ λαβόντες τὸ ὑποκείμενον τῷ συμπεράσματι ἤγουν τὸ γ'. ὅθεν καὶ συλλογιζόμενοι ἀρχόμεθα. τὰ δ' ἄλλα οὐχ ὁμοίως. δεικνύοντες γὰρ τὸ γ' οὐδενὶ τῷ α'. τὴν μείζονα μόνην πρότασιν ἀντιστρέφομεν. ὅτι τὸ β' οὐδενὶ τῷ α'. ὡς ἐπὶ τοῦ κατηγορικοῦ συλλογισμοῦ. ἤγουν τοῦ πρώτου σχήματος. καὶ γὰρ καὶ ἐπὶ τούτου τὸ συμπέρασμα ἀντιστρέφομεν μόνον. καὶ ἐπὶ τοῦ ἄλλου σχήματος ἡ δεῖξις γίνεται.

Πάλιν εἰ τὸ α' καὶ τὸ β' ἀντιστρέφει, καὶ τὸ γ' καὶ τὸ δ' ὡσαύτως. δύο λαμβάνει ἀντιθέσεις. ἤγουν ἀντιφάσεις. ὡς βούλει γὰρ λέγεται καὶ ἕπεται θάτερον τῆς μιᾶς ἀντιθέσεως θατέρῳ τῆς λοιπῆς. καὶ τὸ λοιπὸν τῷ λοιπῷ ἕπεται. οἷον ἔστω γεννητὸν ἀγέννητον. φθαρτὸν ἄφθαρτον. εἰ οὖν ἔτι ἄφθαρτον ἀγέννητον καὶ ἔτι ἀγέννητον ἄφθαρτον, δῆλον ὡς ἔτι γεννητὸν φθαρτὸν καὶ ἀντιστρέφει. εἰ γὰρ μὴ τῷ γεννητῷ τὸ φθαρτὸν ἕπεται, ἔσται τι καθ' αὑτὸ γεννητόν. καὶ ἐπεὶ ἐπὶ παντὸς ἢ φάναι ἐστὶν ἢ ἀποφάναι, εἰ μὴ τὸ φθαρτὸν ἀκολουθεῖ τῷ γεννητῷ, τὸ ἄφθαρτον ἕψεται. εἰ δὲ τὸ ἄφθαρτον ἀκολουθεῖ τῷ γεννητῷ, καὶ τὸ ἀγέννητον συναληθεύσει αὐτῷ. ὅπερ ἄτοπον. οὐκοῦν ἀληθὲς ὡς τὸ γεννητὸν τῷ φθαρτῷ ἀντιστρέφει. ἐντεῦθεν ἐλέγχονται, οἱ τὸν κόσμον λέγοντες γεννητὸν εἶναι καὶ ἄφθαρτον. εἰ γὰρ ἄφθαρτος καὶ ἀγέννητος, καὶ ἡ ἀντίφασις συναληθεύσει ὅπερ ἄτοπον. καὶ β' συλλογισμοὶ δι' ἀδυνάτου πλέκονται. τοῦτο δὲ ἐκληπτέον πρὸς τὸ ἄνω ῥηθέν. ὅτι καὶ τὸ λοιπὸν τῷ λοιπῷ. τὸ β' φημὶ ἀντικείσεται

τῷ γ'. εἰ δὲ μὴ, συνακολουθήσει τὸ β' τῷ δ', κατηγορηθήσεται καὶ τὸ α' καὶ τὸ γ' κατὰ τοῦ ε'. καὶ συναληθεύσῃ ἡ ἀντίφασις. εἷς μὲν οὗτος συλλογισμὸς συνάγων τὸ τὴν ἀντίφασιν ἤγουν τὸ α' καὶ τὸ γ' συναληθεύσαν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ τοῦ ε'. ὥστε τὸ β' τῷ δ' ἀντίκειται. ἕτερος δὲ συλλογισμὸς ὅτι τὸ α' ἀντίκειται τῷ γ'. εἰ δὲ μὴ, συναληθεύσουσιν ἐπὶ τοῦ θ'. ἐπεὶ δὲ τὸ β' ἀκολουθεῖ τῷ α' καὶ τὸ δ' τῷ γ'. τὸ δ' καὶ τὸ β' συναληθεύουσιν ἐπὶ τοῦ θ' ἐπεὶ δὲ τὸ β' καὶ τὸ δ' ἀντίφασις. ἀδύνατον δὲ τὴν ἀντίφασιν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ συναληθεύειν, λοιπὸν ἄρα τὸ α' ἀντίκειται τῷ γ'. εἰ γὰρ μὴ τὸ β' ἀκολουθεῖ παντὶ τῷ δ', ἀκολουθεῖ τὸ α' τῷ δ'. ἐπεὶ δὲ τὸ γ' ἀκολουθεῖ τῷ α', ἀκολουθήσῃ καὶ τὸ γ' τῷ δ'. τοῦτο δ' ἀδύνατον. Ἕτερον θεώρημα τὸ πάλιν εἰ παντὶ μὲν τὸ α' ἢ τὸ β' ἀντικείμενον τῷ πρότερον. φωτίζεται δὲ διὰ τοῦ αὐτοῦ παραδείγματος καὶ φησίν· ὅτι ἐὰν δὲ τέσσαρά τινα πρὸς ἄλληλα ἀντιστρέφονται. οἷον ἀγέννητον τὸ α'. γεννητὸν τὸ β'. ἄφθαρτον τὸ γ'. φθαρτὸν τὸ δ'. καὶ ἀντιστρέφει τὸ γ' πρὸς τὸ α' καὶ τὸ δ' πρὸς τὸ β'. ἀντίκειται δὲ τὸ ἕτερον τούτων τῷ ἑτέρῳ ἀντιφατικῶς. ἀνάγκη καὶ τὸ λοιπὸν τῷ λοιπῷ ἀντιφάσκε[ιν]. εἰ γὰρ τὸ β' τὸ ἄαθαρτον ἀντίκειται τῷ δ' ἤγουν τῷ φθαρτῷ. ἀνάγκη καὶ τὸ α' ἤγουν τὸ ἀγέννητον, [ἀντι]κεῖσθαι τῷ β'. ἤγουν τῷ γεννητῷ. εἰ γὰρ ἀντίκειται συναληθεύει τὸ γεννητὸν καὶ ἀγέννητον ἐπὶ τοῦ ἀϊδίου ἤγουν τοῦ κ'. εἰ δὲ τὸ ἀγέννητον συναληθεύει τῷ γεννητῷ, συναληθεύσει ἄρα καὶ τὸ ἄφθαρτον τῷ φθαρτῷ. ὅπερ ἄτοπον. οὐκοῦν τὸ ἀγέννητον ἀντίκειται τῷ γεννητῷ. ὅταν δὲ τὸ α' ὅλῳ τῷ β' καὶ τῷ γ'. Ἕτερον θεώρημα εἰ ἓν φησι κατηγορούμενον οἷον τὸ ζῷον κατηγορεῖται κατὰ δύο ὑποκειμένων τοῦ β' καὶ τοῦ γ' καὶ οὐδενὸς ἄλλου. κατηγορεῖται δὲ τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου. οἷον τὸ β' τοῦ γ'. ἀνάγκη καὶ τὸ α' τὸ ζῷον, ἀντιστρέφει πρὸς τὸ β'. ὡς ἐξισάζον αὐτῷ. εἰ γὰρ τὸ α' κατὰ μόνων τοῦ β' καὶ τοῦ γ' κατηγορεῖται, κατηγορεῖται δὲ τὸ β' καὶ αὐτοῦ τοῦ α' ὡς ἀντιστρέφον πρὸς αὐτὸ καὶ τοῦ γ'. φανερὸν ὅτι τὸ β' κατηγορηθήσεται καὶ τοῦ α' παντός. πλὴν αὐτοῦ τοῦ α'. ἤγουν καὶ αὐτοῦ τοῦ α' κατηγορηθήσεται. τὸ πλὴν, ἀντὶ τοῦ καί. ἤγουν εἰ γὰρ τὸ β' κατηγορεῖται κατὰ πάντων καθ' ὧν τὸ α' λέγεται. ἤγουν κατὰ τοῦ γ' τοῦ λογικοῦ φημὶ καὶ ἀλόγου, κατηγορηθήσεται καὶ τοῦ α'. Πάλιν ὅταν τὸ α' καὶ τὸ β', ἕτερον θεώρημα. καὶ ἔστω τὸ α' ζῷον. τὸ β' γελαστικόν. τὸ γ' ἄνθρωπος. εἰ γὰρ τὸ α' καὶ τὸ β' κατηγορῶνται κατὰ παντὸς τοῦ γ'. ἀντιστρέφει δὲ τὸ ὑποκείμενον ἤγουν τὸ γ' πρὸς τὸ β' καὶ κατηγορεῖται τούτου, ἀνάγκη καὶ τὸ λοιπὸν τὸ α', κατηγορεῖσθαι κατὰ παντὸς τοῦ λοιποῦ ἤγουν τοῦ β'. ἡ δεῖξις διὰ τοῦ α' σχήματος.

Εἰ δύο εἰσὶν ἀντιθέσεις. καὶ ἑκατέρας τὸ μὲν ᾖ φευκτόν. τὸ δὲ αἱρετόν. οἷον, ὑγεία. νόσος πλοῦτος. πενία. ἡ δὲ τῆς μιᾶς τὸ αἱρετὸν μετὰ τοῦ φευκτοῦ τῆς λοιπῆς. οἷον ἡ ὑγεία μετὰ τῆς πενίας, αἱρετώτερον τῶν λοιπῶν. ἤγουν τοῦ πλούτου μετὰ τῆς νόσου, ἀνάγκη καὶ τὸ αἱρετὸν ἤγουν ὑγείαν αἱρετωτέραν εἶναι τοῦ αἱρετοῦ ἤγουν τοῦ πλούτου. ἢ γὰρ μεῖζόν ἐστιν ἢ ἴσον, ἢ ἔλαττον. καὶ οὐκ ἔστι παρὰ ταῦτα. ἀλλ' εἰ μὲν μεῖζον ἔχομεν τὸ ζητούμενον. ὅτι τὸ μετὰ τοῦ φευκτοῦ αἱρετώτερον, τοῦ λοιποῦ αἱρετοῦ αἱρετώτερόν ἐστι, εἰ δὲ ἴσον, ἐπειδὴ τὸ αἱρετὸν ἴσον τῷ αἱρετῷ, καὶ τὸ φευκτὸν ἴσον ἔσται τῷ φευκτῷ. οὐκοῦν καὶ τὸ αἱρετὸν μετὰ τοῦ φευκτοῦ, ἴσον ἔσται τῷ αἱρετῷ μετὰ φευκτοῦ. ἤγουν τὸ ὅλον τῷ ὅλῳ. ὑπέκειτο δὲ μεῖζον ὅπερ ἄτοπον. εἰ δὲ ἔλαττον καὶ τὸ φευκτὸν μεθ' οὗ ἦν μεῖζον. ἤγουν ἡ νόσος ἔλαττόν ἐστι. τῷ γὰρ ἐλάττονι αἱρετῷ, ἔλαττον κακὸν ἀντίκειται. καὶ τῷ μείζονι μεῖζον. εἰ δὲ ὁ πλοῦτος μετὰ τῆς νόσου αἱρετώτερος τῆς ὑγείας μετὰ τῆς πενίας, λοιπὸν καὶ ἡ πενία κακόν ἐστι μεῖζον τῆς νόσου. ἀεὶ γὰρ τὸ μεῖζον ἐκλεγόμεθα αἱρετόν. καὶ τὸ ἔλαττον φευκτόν. ἔσται γοῦν καὶ ἡ ὑγεία ἔλαττον αἱρετόν. ἀλλ' ὑπέκειτο καὶ μεῖζον. ἔσται ἄρα τὸ αὐτὸ καὶ μεῖζον αἱρετὸν καὶ ἔλαττον. ὅπερ ἀδύνατον. ἀληθὲς ἄρα τὸ τὴν ὑγείαν εἶναι μεῖζον αἱρετόν. τῷ μείζονι ἀγαθῷ μεῖζον κακὸν ἀντίκειται. εἰ μὴ περιέχοιτο καὶ τὸ ἔλαττον ὑπὸ τῆς μείζονος. οἷον καὶ ἡ εὐεξία μεῖζον ἀγαθὸν τῆς ὑγείας ἐστίν. ἀλλὰ τὸ κακὸν τὸ ἀντικείμενον τῇ ὑγείᾳ ἡ νόσος μεῖζόν ἐστι τοῦ ἀντικειμένου κακοῦ τῇ εὐεξίᾳ. ἤγουν τῆς καχεξίας ὡς ὑπὸ τῆς νόσου περιεχομένης. ὥσπερ καὶ ἡ ὑγεία ὑπὸ τῆς εὐεξίας. εὐεξία γάρ ἐστιν ἐπίτασις ὑγείας. ἐντεῦθεν ἐπανακύπτει θεώρημα ὅτι ὁ ἔρως τοῦ φιλεῖν ἐστι μᾶλλον. παρ' ὃ τοῦ συνεῖναι καὶ τῆς συνουσίας ὅπερ τὸ θεώρημα καὶ πόρισμα λέγεται. τίς γὰρ οὐκ οἶδεν ὅτι τὸ βούλεσθαι χαρίζεσθαι. καὶ τὸ μὴ δύνασθαι χαρίζεσθαι. ὃ σημεῖόν ἐστι φιλίας καὶ προδηλωτικὸν τῷ ἐρῶντι αἱρετώτερόν ἐστι τοῦ δύνασθαι χαρίζεσθαι. τὸ γὰρ δύνασθαι χαρίζεσθαι, σημεῖόν ἐστι τοῦ ποιεῖν. ἤγουν τῆς συνουσίας. κρεῖσσον ἄρα ἡ φιλία τῆς συνουσίας. καὶ ὡς τέλος οὖσα τοῦ ἔρωτος. φθείρει γὰρ μᾶλλον ἡ συνουσία τὸν ἔρωτα. ὅθεν καὶ κατὰ τὸ ἀποσπερμῆναι ὁ ἔρως μαραίνεται. εἰ δὲ καὶ εἰς συνουσίας ὁ ἔρως ἔλθῃ, διὰ τὴν φιλίαν ἔρχεται. ἢ ἵνα ποιήσῃ καὶ ἐκπληρώσῃ αὐτήν, ἢ ἵνα πιστώσηται. ὥστε ὁ ἔρως τέλος ἔχει τὴν φιλίαν ἀλλ' οὐ τὴν συνουσίαν.

Δείξας ἐν τῷ περὶ εὐπορίας προτάσεων ὡς πᾶς συλλογισμὸς δι' ἑνὸς τῶν τριῶν σχημάτων γίνεται, νῦν δείκνυσιν ὅτι καὶ ἡ ἀπαγωγὴ καὶ τὸ παράδειγμα. καὶ ἁπλῶς πᾶσα πίστις ἤγουν δεῖξις, διὰ τῶν τριῶν σχημάτων δείκνυται. καθ' ὁποιανοῦν μέθοδον ἤγουν τέχνην καὶ ἐπιστήμην. τὸ διὰ τοῦ ἑτέρου ἤγουν τοῦ ἐλάττονος ὅρου τοῦ γ' δεικνύειν τὸ ἄκρον τὸ α' ὑπάρχει τῷ μέσῳ τῷ β'. ἐν τῷ λαβεῖν τὸ γ' μέσον ὅρον, ἐν τρίτῳ σχήματι. πᾶν γὰρ τὸ γ' ἤγουν πάντα τὰ ἐν τῷ γ' καταγεγραμμένα, εἰσὶ μακρόβια. καὶ τὸ ἄκρον ἤγουν τὸ γ' ἀντιστρέφει πρὸς θάτερον κατηγορούμενον,

ἤγουν τὸ β΄. δῆλον ὅτι καὶ τὸ ἕτερον τῶν κατηγορουμένων ἤγουν τὸ α΄ ὑπάρξει παντὶ ᾧ ἀντιστρέφοντι. ἤγουν τὸ β΄ πρὸς ὃ ἀντιστρέφει τὸ γ΄. τοῦ δὲ παραδείγματα ὁ ἀριστοτέλης ἐχρήσατο. τὴν γὰρ φάτταν καὶ τὴν περιστερὰν καὶ τὴν κορώνην, φασὶν εἶναι ἄχολον. ἀλλ' οὐ τὸν ἄνθρωπον καὶ τὰ λοιπὰ ζῶα. ἀλλ' οὐδὲ περιστερὰ, καὶ ἡ φάττα ἄχολον. πᾶν γὰρ ζῶον ἐκ δ΄ χυμῶν, συνίσταται. ἡ ἐπαγωγὴ δι' ἁπάντων τῶν μερῶν γίνεται. καὶ εἰ μὲν πεπερασμένα εἰσὶ, πάντα διέξιμεν. εἰ δ' ἄπειρα, τὰ μὲν πλεῖστα διερχόμεθα, ἀξιοῦμεν δὲ τὰ λοιπὰ οὕτως ἔχειν. Τῆς α΄ καὶ ἀμέσου προτάσεως. ἐπειδὴ λαμβάνομεν ἐν ταῖς ἀποδείξεσιν ἔστιν ὅτε προτάσεις ἀμέσους, εἰ μέλλομεν αὐτὰς ἀποδεῖξαι, δι' ἐπαγωγῆς ἀποδείξομεν. φύσει μὲν οὖν πρότερα καὶ γνωριμώτερα ἐπειδὴ ἐν τῷ συλλογισμῷ διὰ μέσου τινὸς καθόλου συνάγομεν συμπέρασμα, διατοῦτο φησὶ τὸν συλλογισμὸν γνωριμώτερον τῇ φύσει. τὰ γὰρ καθόλου τῇ φύσει γνώριμα. ὥσπερ ἡμῖν γνώριμα τὰ μερικά. γνώριμος δὲ ἡμῖν ἡ ἐπαγωγή, ὡς καὶ τῶν μερικῶν …πιπτόντων τῇ ἡμετέρᾳ αἰσθήσει δι' ὧν πιστοῦται καὶ δείκνυται αὕτη. Παράδειγμά ἐστιν ὅταν τὸ ἄ… …γουν τὸ α΄ δειχθῇ ὑπάρχον τῷ β΄ διὰ τοῦ δ΄ ὁμοίου ὄντος τῷ τρίτῳ ὅρῳ. ἤγουν τῷ γ΄. δεῖ δὲ καὶ τὸ μέσον ἤγουν τὸ β΄ τὸ ὑπάρχον τῷ τρίτῳ ἤγουν τῷ γ΄. καὶ τὸ πρῶτον ἤγουν τὸ α΄ τὸ ὑπάρχον τῷ δ΄ τῷ ὁμοίῳ τῷ τρίτῳ, γνωριμώτερον εἶναι καὶ ἄμφω τῆς α΄ β΄ προτάσεως. τούτου δὲ πίστις καὶ δεῖξις ἤγουν τῆς α΄ β΄ προτάσεως γίνεται, ἐκ τῶν ὁμοίων ἤγουν τοῦ δ΄. διὰ πλειόνων ὁμοίων. οἷον ἡ α΄ β΄ πρότασις δείκνυται, ἤγουν τὸ κακὸν διδόναι φυλακὴν σώματος, διὰ πλειόνων ὁμοίων ἤγουν τοῦ δ΄ καὶ τοῦ ε΄. ταῦτα γὰρ τὸ δ΄ καὶ τὸ ε΄ εἰσὶν ὅμοια καὶ ἐπίσης γνώριμα τῷ γ΄. οὐ δεῖ διδόναι διονύσῳ φυλακὴν σώματος, ἤγουν φύλακας. ἵνα μὴ βοηθοῖς αὐτοῖς χρησάμενος τυραννήσῃ. ὡς μέρος πρὸς ὅλον. ἤγουν ὡς ἡ ἐπαγωγή. αὕτη γὰρ πιστοῦται τὸ ὅλον ἤγουν τὸ καθόλου ἐκ τῶν μερικῶν, οὔτε ὡς ὅλον πρὸς μέρος. ἤγουν ὡς ὁ συλλογισμός. οὗτος γὰρ ἐκ τῶν καθόλου δείκνυσι τὸ μερικόν. ἀλλ' ὡς μέρος πρὸς μέρος. καὶ γὰρ τὸ μερικὸν δείκνυσι διὰ τοῦ μερικοῦ τὸ παράδειγμα. ἐπὶ μὲν γὰρ τοῦ παραδείγματος ἄμφω τὰ μερικὰ ἤγουν τὸ γ΄ καὶ τὸ δ΄, εἰσὶ γνώριμα. γνωριμώτερον δὲ τούτων ἐστὶ τὸ ἕτερον ἤγουν τὸ δ΄. καὶ ἀμφότερα τὸ γ΄ καὶ τὸ δ΄ εἰσὶν ὑπὸ τὸ αὐτὸ ἤγουν τὸ β΄. ὅμοροι γάρ εἰσι καὶ οἱ ἀθηναῖοι τοῖς θηβαίοις, καὶ οὗτοι τοῖς φωκεῦσι. καὶ πρὸς τὸ ἄκρον οὐ συνάπτει τὸν λογισμόν. ἤγουν ἐπὶ μὲν τῆς ἐπαγωγῆς ὁ συλλογισμὸς ἤγουν τὸ συμπέρασμα, οὐ συνάπτει τὸ α΄ πρὸς τὸ γ΄. ἀλλὰ πρὸς τὸ β΄. τὸ δὲ παράδειγμα τὸ α΄ συνάπτει πρὸς τριῶν σχημάτων. ἐπὶ γὰρ τῆς ἐπαγωγῆς ἡ ἐλάττων πρότασις ἡ β΄ γ΄. δείκνυται διὰ προσυλλογισμοῦ. ὁ δὲ προσυλλογισμὸς ὑπὸ τὰ γ΄ σχήματα ἀνάγεται. ἡ ἀπαγωγὴ καὶ περὶ τὴν ἐλάττονα πρότασιν συνίσταται. γίνεται δὲ ὅταν αὕτη ἡ ἐλάττων πρότασις ἄδηλος ἢ ὁμοίως τῷ συμπεράσματι. ἢ μᾶλλον αὐτοῦ γνωριμωτέρα. ἀπαγωγὴ δὲ εἴρηται, διὰ τὸ ἀπὸ τῆς ἐλάττονος προτάσεως ἀναγκάζεσθαι ἀνάγεσθαι εἰς ἀπόδειξιν ταύτης. εἰ γοῦν ἡ ἐλάττων πρότασις ὁμοίως ἐστὶ πιστὴ τῷ συμπεράσματι καὶ γνώριμος ἢ μᾶλλον αὐτοῦ γνωριμωτέρα. δείκνυται δὲ καὶ δι' ἑνὸς μέσου ἢ δύο, ἀπαγωγὴ γίνεται. εἰ δὲ πολλὰ τὰ μέσα εἰσὶν ἀσαφὴς καὶ ἄδηλος γίνεται ἡ ἐλάττων πρότασις. καὶ κ ψις μᾶλλον τοῦτό ἐστι. εἰ δὲ ὀλίγα ἔχει τὰ μέσα, τότε ἐγγύτερον γίνεται τῆς ἐπιστήμης ἤγουν τῆς διὰ τοῦ συλλογισμοῦ, γνώσεως ἡμῖν γινομένης. ἡ γὰρ ἄμεσος πρότασις, ἐπιστημονική ἐστι καὶ ἀποδεικτική. ἤγουν ἁρμόζουσα τῇ ἀποδείξει περὶ τὴν πρότασιν ἀπαγωγὴ οὐ γίνεται. εἰ δὲ τὴν δικαιοσύνην οὗτος ὅρον ἔλαβεν, ἀλλὰ τὴν ἀρετὴν ληπτέον. αὕτη γὰρ ἀμφιβάλλεται εἰ διδακτόν ἐστιν. ἐγγύτερον γὰρ τοῦ ἐπίστασθαι. ἤγουν σαφέστερον γίνεται τὸ α΄ γ΄ συμπέρασμα καὶ γνώριμον, διὰ τῆς β΄ γ΄ προτάσεως. σαφὴς γὰρ ἡ ἐλάττων πρότασις ἣν καὶ ἐπιστήμην εἶπεν διὰ τὸ σαφὲς καὶ γνώριμον. εἰ δέ τις ἐρεῖ τί δὲ οὐ δεόμεθα καὶ τῆς μείζονος σαφοῦς εἶναι, φαμὲν σαφὴς μὲν καὶ αὕτη καὶ γνώριμος. ἀλλ' ὡς ὡμολογημένην καὶ ἀξίωμα οὖσαν, παρῆκε τοῦτο εἰπεῖν. τὸ οὖν πρότερον οὐκ ἔχοντάς ἐστιν, ὅτι τὸ α΄ γ΄ ἤγουν τὸ συμπέρασμα ὃ οὐκ εἴχομεν γνώριμον πρὸ τοῦ διὰ τῶν προτάσεων κατασκευασθῆναι. γίνεται γνώριμον ὕστερον, διὰ τῆς β΄ γ΄ προτάσεως. ἣν καὶ ἐπιστήμην ἐκάλεσεν ὡς εἴπομεν. Μηνίσκος ἐστὶ τὸ ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τοῦ τετραγώνου ἀναγραφόμενον, ἡμικύκλιον. ἐπειράσαντο μὲν πολλοὶ τετραγωνίσαι τὸν κύκλον. οὐκ ἠδυνήθησαν δέ. ὁ δὲ ἱπποκράτης ἔδοξε μὲν τετραγωνίσαι τοῦτον. τῇ δὲ ἀληθείᾳ οὐκ ἐτετραγώνισεν. ὁ ἱπποκράτης ναύκληρος ὢν καὶ ληστευθεὶς τὴν ναῦν. συλλαβόμενος τοὺς λῃστὰς, ἀπήνεγκεν ἀθήνησι δώσοντας δίκην. κατὰ τύχην δὲ ἐνέτυχε γεωμέτρῃ. καὶ ἔρον ἔσχεν γεωμετρίαν μαθεῖν. καὶ μαθὼν ταύτην καὶ τῶν ἀπόρων ἐψηφίσατο ζητημάτων. Συμβαίνει τῆς ἐπιστήμης ἤγουν τοῦ συλλογισμοῦ καὶ τοῦ ἐπίστασθαι τοῦ συλλογίζεσθαι. ἐπιστήμην τὴν β΄ γ΄. εἰκότως μετὰ τὴν ἀπαγωγὴν διδάσκει περὶ ἐνστάσεως. κοινωνοῦσι γὰρ ἀμφότεραι ἀλλήλαις καθόσον συνίστανται περὶ ἀμφιβαλλομένην πρότασιν ἐν συλλογισμῷ. διαφέρουσι δὲ ἀλλήλων. ὅτι ἡ μὲν ἀπαγωγή ἐστι προσυλλογισμὸς ἀμφιβολίας ἀναιρετικός. ἡ δὲ ἔνστασίς ἐστι διὰ συλλογισμοῦ συνάγουσα ἢ τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον τῇ προκειμένῃ ὑποθέσει, ἢ τὸ ἐναντίον. τὴν δὲ πρότασιν ἢ ὅλως οὐκ ἐνδέχεται ληφθῆναι μερικήν, ἀλλ' ἐπὶ τῶν καθόλου συλλογισμῶν τοῦτο ληπτέον. ἐπ' ἄλλων γὰρ καὶ αἱ δύο προτάσεις καθόλου ἢ λαμβάνεται ἡ μερικὴ πρότασις οὐκ ἐν τοῖς κα

θόλου συλλογισμοῖς. ἁπλῶς γὰρ ἐν ἅπασι τὸν ἐνιστάμενον καθόλου ἀνάγκη αὐτὸν εἰπεῖν τὴν ἀντίθεσιν. ἤγουν διὰ συλλογισμοῦ συνάξαι τὸ ἀντιθετικῶς ἀντικείμενον τῇ προτεθείσῃ προτάσει. τὸ γὰρ πρὸς τὸ καθόλου τῶν προτεινομένων, ἀντὶ τοῦ πρὸς τὴν καθόλου προτεθεῖσαν πρότασιν, ἐκληπτέον. τὴν δὲ ἀντίφασιν ἀντὶ τῆς ἀντιθέσεως λαβέ. γένος γὰρ αὕτη, τῶν τε ἐναντίως καὶ τῶν ἀντιφατικῶς ἀντικειμένων. οἷον ἐάν τις ἀξιοῖ μηδεμίαν ἐπιστήμην εἶναι τῶν ἐναντίων ἐνιστάμενον πρὸς τὸν εἰπόντα πρότασιν ὡς πάντων τῶν ἀντικειμένων ἤγουν τῶν ἐναντίων μία ἐστὶν ἐπιστήμη, ἀνάγκη ἐν πρώτῳ σχήματι αὐτὸν συλλογίσασθαι. μέσον γὰρ λαμβάνει ὅρον, τὸ καθόλου ἤγουν τὸ καθολικώτερον, τοῦ ἐξ ἀρχῆς προκειμένου ἐλάττονος ὅρου ἐν τῇ προτάσει. ἐλάττων δὲ ὅρος ἔκειτο ἐν αὐτῇ τὰ ἐναντία. ὧν καθολικώτερόν ἐστι, τὰ ἀντικείμενα. εἰ δὲ πρὸς τὸν εἰπόντα πάντων τῶν ἐναντίων μίαν ἐπιστήμην εἶναι ἐν μέρει τις ἐνσταίη λέγων, ὡς οὐ πάντων, ληπτέον μέσον ὅρον ἐν τρίτῳ σχήματι, τὸ μερικώτερον τῶν ἐναντίων. οἷον, τὸ γνωστὸν, καὶ τὸ ἄγνωστον. πρὸς ὃ μέσον καθόλου, ἐστὶ κατηγορούμενος ὁ ἐλάττων ὅρος. ἤγουν τὰ ἐναν[illegible] καθ' οὗ ἐλάττονος ὅρου ἤγουν καθ' ὧν ἐναντίων λέγεται ἡ πρότασις ἤγουν κατηγορεῖται ἐν τῇ [illegible]τάσει ὁ κατηγορούμενος. ἤγουν ἡ μία ἐπιστήμη. γίνεται δὲ ὁ συλλογισμὸς οὕτως. τοῦ γνωστοῦ καὶ τοῦ ἀγνώστου μὴ τὴν αὐτὴν ἤγουν μηδεμίαν εἶναι ἐπιστήμην. τὰ δὲ ἐναντία κατηγορείσθωσαν καθόλου πρὸς ταῦτα. ἤγουν πρὸς τὸ γνωστὸν, καὶ τὸ ἄγνωστον. καὶ συναχθήσεται ὡς οὐ πάντων τῶν ἐναντίων μία ἐπιστήμη ἐστίν. Μέσον γὰρ γίνεται τὸ καθόλου πρὸς τὸ ἐξ ἀρχῆς. ἤγουν πρὸς τὸν ἐξ ἀρχῆς ἐλάττονα ὅρον κείμενον, ἐν τῇ προτάσει. ἔστι δὲ τὰ ἐναντία. ὧν καθολικώτερα εἰσὶ τὰ ἀντικείμενα. ἔστι γὰρ ἡ ἀντίθεσις γένος τῶν ἐναντίων καὶ τῶν ἀντιφατικῶς ἀντικειμένων. οἷον εἴ τις ἀξιοῖ μὴ τὴν αὐτὴν τῶν ἐναντίων εἶναι ἐπιστήμην. καὶ ἐνίσταται οὕτως ἔχειν πρὸς τὸν εἰπόντα πάντων τῶν ἐναντίων εἶναι μίαν ἐπιστήμην, ληπτέον μέσον τὰ ἀντικείμενα. ἡ ἔνστασις ἀναιρεῖ τὴν πρότασιν, ἢ ἐναντίως ἢ ἀντιφατικῶς. καὶ ἢ ὑποθετικῷ συλλογισμῷ ἢ κατηγορικῷ, καὶ ἐν ὑποθετικῷ συλλογισμῷ, ἢ διὰ τοῦ ὁμοίου, ἢ διὰ τοῦ ἐναντίου, διὰ μὲν τοῦ ὁμοίου, ὡς ὅταν τινὸς εἰπόντος τὸ σημεῖον μέρος εἶναι τῆς γραμμῆς, φαίημεν οὐδαμῶς. ὡς γὰρ ἔχει τὸ σημεῖον πρὸς τὴν γραμμήν. πέρας γὰρ αὐτῆς ἐστιν, οὕτω καὶ αὕτη ἔχει πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν, καὶ ἡ ἐπιφάνεια πρὸς τὸ σῶμα. πέρατα γάρ εἰσιν ἡ μὲν γραμμὴ τῆς ἐπιφανείας. καὶ αὕτη τοῦ σώματος. οὔτε δὲ ἡ ἐπιφάνεια μέρος τοῦ σώματος, οὔτε ἡ γραμμὴ τῆς ἐπιφανείας. οὐκ ἄρα οὐδὲ τὸ σημεῖον μέρος τῆς γραμμῆς.

ΑΝΩΝΥΜΟΥ ΣΥΝΟΨΙΣ ΠΕΡΙ ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΩΝ.

Τῆς συνόψεως τῶν συλλογισμῶν στοχαζόμενοι καὶ τῆς σαφοῦς αὐτῶν παραδόσεως, συμφέρον ἡγούμεθα τῶν ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας εἰρημένων καὶ πρὸς τὸν παρόντα σκοπὸν συμβαλλομένων, ἡμᾶς αὐτοὺς ἀναμνῆσαι. εἰσὶ δὲ ταῦτα. τί ἐστι πρότασις. καὶ τί κατάφασις καὶ ἀπόφασις. πόσοι προσδιορισμοί. ποῖαι καθόλου προτάσεις καὶ ποῖαι μερικαί. τί ἐστιν ὅρος. ποῖος ὑποκείμενος καὶ ποῖος κατηγορούμενος. ποία ἐστὶ χείρων πρότασις, καὶ ποία κρείττων. τί ἐστι συλλογισμός. τί τὸ κατὰ παντός. καὶ τί τὸ κατὰ μηδενός. τί ἐν ὅλῳ καὶ [illegible] ὅλῳ. καὶ περὶ τῆς ἀντιστροφῆς τῶν προτάσεων. καὶ τί ἐστι σχῆμα. καὶ πόσα σχήματα τῶν συλλογισμῶν. τί ἐστι μείζων πρότασις, καὶ τί [illegible] ἐλάττων. ἀρκτέον τοίνυν τοῦ πρώτου. πρότασίς ἐστι, λόγος σημαίνων κατάφασιν, ἢ ἀπόφασιν. κατάφασις δέ ἐστι, ἤ τινι ὑπάρχει. οἷον γρηγόριος θεολογεῖ. ὑπάρχει γὰρ τὸ θεολογεῖν τῷ γρηγορίῳ. ἀπόφασις δέ ἐστι, τί τινι οὐχ ὑπάρχει. οἷον σίμων οὐ πιστεύει. τὸ γὰρ πιστεύειν οὐχ ὑπάρχει τῷ σίμωνι. ὅρος δέ ἐστιν εἰς ὃν διαλύεται ἡ πρότασις. τὸ γὰρ γρηγόριος θεολογεῖ πρότασις οὖσα, διαλύεται εἰς τὸ γρηγόριος. καὶ εἰς τὸ θεολογεῖ ὅρους ὄντας. ὡσαύτως καὶ ἡ ἀπόφασις. τὸ γὰρ σίμων ὅρος ἐστί. καὶ τὸ οὐ πιστεύει ὅρος. ἐξ ὧν σύγκειται τὸ σίμων οὐ πιστεύει. προσδιορισμοὶ δέ εἰσι τέτταρες. πᾶς. οὐ πᾶς. τίς. οὐδείς. τούτων δὲ οἱ μὲν δύο εἰσὶ καταφατικοί. ὁ πᾶς, καὶ ὁ τίς. οἱ δὲ δύο, ἀποφατικοί. ὁ οὐ πᾶς, καὶ ὁ οὐδείς. πάλιν οἱ μὲν δύο καθόλου, ὁ πᾶς καὶ ὁ οὐδείς. οἱ δὲ δύο μερικοί. ὁ τίς καὶ ὁ πᾶς. καθόλου δὲ προτάσεις εἰσίν, αἱ ἔχουσαι τοὺς καθόλου προσδιορισμούς. οἷον πᾶς ἄνθρωπος ψεύστης. οὐδεὶς ἄνθρωπος ἀγαθός. μερικαὶ δὲ ἔχουσαι τοὺς μερικοὺς προσδιορισμούς. οἷον τίς μαθητὴς προδότης ἐστίν. οὐ πᾶς ἄνθρωπος δίκαιός ἐστι. καὶ αὗται μὲν εἰσὶν αἱ καθόλου προτάσεις καὶ μερικαὶ αἱ μετὰ προσδιορισμῶν. εἰ δὲ συμβῇ ἀπροσδιορίστους εἶναι τὰς προτάσεις, τουτέστι μὴ ἔχειν πᾶς ἢ τὶς ἢ οὐδεὶς ἢ οὐ πᾶς. εἰ μὲν ἄρθρον ἔχει, ἰσοδυναμεῖ τῇ καθόλου προτάσει. οἷον ὁ πιστεύων ζήσεται. ἰσοδυναμεῖ γὰρ τῇ λεγούσῃ πᾶς πιστεύων ζήσεται. εἰ δὲ ἄρθρον οὐκ ἔχει, ἰσοδυναμεῖ τῇ μερικῇ. οἷον ἀπόστολος εἰμὶ ἐθνῶν. οὐκ ἔχουσα γὰρ τὸ ἄρθρον, ἰσοδυναμεῖ τῇ λεγούσῃ τὶς ἀπόστολος εἰμὶ ἐθνῶν. ἐπειδὴ δὲ ἡ πρότασις σύγκειται ἐξ ὑποκειμένου καὶ κατηγορουμένου, ὁ γὰρ εἷς ὅρος τῆς προτάσεως λέγεται ὑποκείμενος. ὁ δὲ ἕτερος κατηγορούμενος, δυσδιάκριτος δέ ἐστιν ἑκάτερος αὐτῶν, εἴπωμεν ἡμεῖς τὴν διαφορὰν αὐτῶν. ὁ ὅρος ὁ ἔχων τὸν προσδιορισμόν, ἐκεῖνος καλεῖται ὑποκείμενος. ὁ δὲ ἄλλος δηλονότι κατηγορούμενος. οἷον πᾶς ἄνθρωπος ψεύστης. ἰδοὺ ἐνταῦθα ὁ ἄνθρωπος ὑποκείμενος λέγεται. ἐπειδὴ ἔχει τὸν πᾶς προσδιορισμόν. τὸ δὲ ψεύστης κατηγορούμενος. καὶ πάλιν ἡ ἁμαρτία κατὰ παντὸς ἀνθρώπου, πάλιν ἐνταῦθα ὁ ἄνθρωπος ὑπόκειται, ἐπειδὴ ἔχει τὸ παντός. ἡ δὲ ἁμαρτία κατηγορεῖται. εἰ δὲ ἀπροσδιόριστος εἴη ἡ πρότασις, ἐκεῖνος λέγεται ὑποκείμενος, ὁ ἔχων τὸ ἄρθρον. οἷον τὸ ὁ παῦλος κλητός ἐστιν. ὁ γὰρ παῦλος ὁ ἔχων τὸ ἄρθρον, ὑποκείμενος λέγεται. τὸ δὲ κλητὸς κατηγορούμενος. εἰ δέ, οὔτε ἄρθρον ἔχει, οὔτε προσδιορισμόν, καθ᾽ ὅτου τὸ ἔστιν ἐκφωνεῖται εἴτε δυνάμει εἴτε ἐνεργείᾳ, ἐκεῖνος κατηγορούμενός ἐστιν. οἷον ἰωάννης θεολόγος. σημαίνεται γὰρ ἔξωθεν τὸ ἐστί. τὸ γοῦν θεολόγος, κατηγορούμενος ὀνομάζεται. αὐτῷ γὰρ πρόσκειται τὸ ἐστί. τὸ δὲ ἰωάννης ὑποκείμενος. εἰ δὲ καὶ ἐνεργείᾳ ὑφ᾽ ῥηθείη τὸ ἐστίν, ἐκεῖνος πάλιν κατηγορούμενός ἐστιν. οἷον πέτρος πιστός ἐστι. τὸ γὰρ πιστὸς κατηγορεῖται. τὸ δὲ πέτρος ὑπόκειται. ἔστι δὲ καὶ ἄλλως διακρίναι τὸν ὑποκείμενον ἐκ τοῦ κατηγορουμένου. ὁ γὰρ κατηγορούμενος ἀεί, ἢ καθολικώτερός ἐστι τοῦ ὑποκειμένου. ἢ ἐξισάζων. οὐδέποτε δὲ μερικώτερος. ἀλλὰ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ ὑποκειμένου καὶ κατηγορουμένου. ἕβδομον δέ ἐστι κεφάλαιον, τὸ λέγον ποία πρότασις καλεῖται χείρων καὶ ποία κρείττων. χείρων μὲν οὖν πρότασίς ἐστιν ἡ μερικὴ καὶ ἀπόφασις. κρείττων δὲ δηλονότι ἥτε κατάφασις καὶ ἡ καθόλου. ταῦτα τὰ ἑπτὰ κεφάλαια περὶ προτάσεων ζητήσαντες, μετέλθωμεν καὶ ἐπὶ τὸν συλλογισμόν. συλλογισμὸς δέ ἐστι λόγος ἐν ᾧ τεθέντων τινῶν, ἕτερόν τι ἐξ ἀνάγκης τῶν κειμένων συμβαίνει, τῷ ταῦτα εἶναι, σαφηνίσωμεν δὲ τὸν ὅρον. φησὶν ὅτι συλλογισμός ἐστι, λόγος ἐν ᾧ τεθέντων ἀντὶ τοῦ ὁμολογηθέντων, θέλει γὰρ ὁμολογουμένας λαβεῖν τὰς προτάσεις καὶ οὕτως ἀπαγαγεῖν τὸ συμπέρασμα. τοῦτο δὲ εἴρηται πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῶν ὑποθετικῶν συλλογισμῶν. ἐπὶ τούτων γὰρ ὑποτίθεται μόνον τὰς προτάσεις. οὐκ εἰσὶ δὲ πάντως ὁμολογούμεναι. καὶ εἶθ᾽ οὕτως ἐπιφέρουσι τὸ συμπέρασμα. ὥσπερ ὁ πλάτων φησίν. εἰ αἱ μαθήσεις ἀναμνήσεις, προϋπῆρχεν ἄρα ἡ ψυχή. μὴ οὔσης γὰρ τῆς προτάσεως ὁμολογουμένης, ἐπήγαγεν τὸ συμπέρασμα. σαφέστερον δὲ περὶ τούτων διαλεξώμεθα ὕστερον. ὥστε ὁ συλλογισμὸς θέλει εἶναι. λόγος ὁμολογουμένας ἔχων τὰς προτάσεις. τὸ δὲ τινῶν πρόσκειται τῷ ὅρῳ τοῦ συλλογισμοῦ, διότι θέλει ἔχειν οὐ μίαν. ἀλλὰ δύο προτάσεις. τοῦτο δὲ εἴρηται πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῶν παρὰ τοῖς ῥήτορσι μονολημμάτων καλουμένων συλλογισμῶν. οἵ τινες τὴν μίαν πρότασιν εἰπόντες. τὴν δὲ ἑτέραν παρασιγήσαντες, ἐπιφέρουσι τὸ συμπέρασμα. οἷον ὁ δεῖνα νύκτωρ πλανᾶται. λῃστὴς ἄρα. παραλιμπάνουσι γὰρ τὴν ἄλλην πρότασιν τὴν λέγουσαν. πᾶς δὲ νύκτωρ πλανώμενος λῃστής ἐστιν. ὁ δεῖνα ἄρα λῃστής ἐστι.

τὸ δὲ ἕτερον πρόσκειται τῷ ὅρῳ, διὰ τοὺς διφόρους καλουμένους συλλογισμούς. οἵτινες τὸ αὐτὸ ταῖς προτάσεσιν ἔχουσι συμπέρασμα. οἷον εἰ ἡμέρα ἐστὶν, ἡμέρα ἐστίν. ἀλλὰ μὴν ἡμέρα ἐστὶν, ἡμέρα ἄρα ἐστίν. ἐνταῦθα γὰρ οὐδὲν ἕτερον τῶν κειμένων προτάσεων, συνέβη τὸ συμπέρασμα. δεῖ οὖν ἐπὶ τοῦ συλλογισμοῦ, ἕτερον εἶναι τὸ συμπέρασμα παρὰ τὰς προτάσεις, θέλει πάλιν ὁ συλλογισμὸς, ἐξ ἀνάγκης συνάγειν τὸ συμπέρασμα. διὰ τοὺς παραδειγματικοὺς καλουμένους συλλογισμούς. ἐκεῖνοι γὰρ οὐκ ἐξ ἀνάγκης ἔχουσι συναγόμενον τὸ συμπέρασμα. οἷον μὴ ποιήσωμεν τόνδε μαθητήν. μαθητὴς γὰρ ὢν ἰούδας, προδέδωκε. τὸ συμπέρασμα τοῦτο, οὐκ ἔστιν ἐξ ἀνάγκης. οὐκ ἐπειδὴ γὰρ ἰούδας μαθητὴς ὢν προδέδωκεν, ἤδη καὶ ἄλλος ἐὰν γένηται προδώσει. τὸ δὲ τῷ ταῦτα εἶναι ἔχει πάλιν ὁ ὅρος, ἀντὶ τοῦ διὰ τὸ ταῦτα εἶναι. ἵνα διὰ τὰς προτάσεις συμβαίνῃ τὸ συμπέρασμα. καὶ μὴ διὰ τὴν φύσιν τοῦ πράγματος, ὡς ἂν εἴπῃς εἴποι. ἡ ψυχὴ αὐτοκίνητος. τὸ αὐτοκίνητον ἀεικίνητον, ἡ ψυχὴ ἄρα ἀθάνατος. οὐ γὰρ διὰ τὰς εἰρημένας προτάσεις τοῦτο ἕπεται τὸ συμπέρασμα. ἀλλ᾽ ὅτι ἡ ψυχὴ ἀθάνατός ἐστι τῇ φύσει. τὸ γὰρ συμπέρασμα τῶν προτάσεων τούτων ἐστὶν, ἡ ψυχὴ ἄρα ἀεικίνητον. οὗτος οὖν ἐστὶν ὁ ὅρος τοῦ συλλογισμοῦ. οὗτινος θέλομεν φυλάξαι πάντα τὰ εἰρημένα. λόγος ἐν ᾧ τεθέντων τινῶν, ἕτερον ἐξ ἀνάγκης συμβαίνει τὸ συμπέρασμα. τῷ ταῦτα εἶναι. τουτέστιν διὰ τὸ ταῦτα εἶναι. Ενατόν ἐστι κεφάλαιον, τὸ ζητῆσαι τί ἐστιν ὃ λέγομεν εἶναι κατὰ παντὸς καὶ κατὰ μηδενός. καὶ ἐν ὅλῳ καὶ οὐκ ἐν ὅλῳ. ἰστέον γοῦν ὅτι κατὰ παντὸς ἐκεῖνό ἐστιν ὅτε οὐκ ἔστι λαβεῖν τί μέρος ἐν τῷ ὑποκειμένῳ καθ᾽ οὗ οὐ κατηγορεῖται ὁ κατηγορούμενος. οἷον ἡ ἁμαρτία κατὰ παντὸς ἀνθρώπου. ἐνταῦθα οὖν ὁ ἄνθρωπος δηλονότι ὑπόκειται. εἴπομεν γὰρ ὅπου προσδιορισμὸς, ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ὑποκείμενος, ὥσπερ νῦν ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου ὁ πᾶς προσδιορισμὸς πρόσκειται. οὐκ ἔστιν οὖν λαβεῖν τί μέρος τοῦ ἀνθρώπου, οἷον αἰθίοπα ἢ σκύθην, καθ᾽ οὗ οὐ κατηγορεῖται ὁ κατηγορούμενος τουτέστιν ἡ ἁμαρτία. αὕτη γὰρ κατηγορεῖται τοῦ ἀνθρώπου. τὸ δὲ κατὰ μηδενός ἐστι τὸ ἐναντίον. ὅταν οὐκ ἔστι λαβεῖν τί μέρος ἐν τῷ ὑποκειμένῳ, καθ᾽ οὗ κατηγορεῖται ὁ κατηγορούμενος. οἷον τὸ ἀναμάρτητον, κατ᾽ οὐδενὸς ἀνθρώπου. οὐκ ἔστιν οὖν λαβεῖν τί μέρος τοῦ ἀνθρώπου. αὐτὸς γάρ ἐστιν ὁ ὑποκείμενος, καθ᾽ οὗ κατηγορεῖται τὸ ἀναμάρτητον, ὅπερ ἐστὶ κατηγορούμενον. καὶ τοῦτό ἐστι κατὰ παντὸς καὶ τὸ κατὰ μηδενός. τὸ δὲ ἐν ὅλῳ καὶ οὐκ ἐν ὅλῳ, οὐδὲν διαφέρει τούτων, εἰ μὴ κατὰ τὴν σχέσιν. τὸ γὰρ κατὰ παντὸς καὶ ἐν ὅλῳ ταυτόν ἐστιν. ἀλλ᾽ ἐὰν μὲν ἀπὸ τοῦ κατηγορουμένου ἄρξῃ ἐρχόμενος ἐπὶ τὸ ὑποκείμενον, καλεῖται κατὰ παντός. ὥσπερ νῦν ἡ ἁμαρτία κατὰ παντὸς ἀνθρώπου. ἡ γὰρ ἁμαρτία ἐστὶ κατηγορούμενος καὶ ἐξ αὐτῆς ἠρξάμην. εἰ δὲ ἀπὸ τοῦ ὑποκειμένου ἄρξῃ ἔρχεσθαι ἐπὶ τὸν κατηγορούμενον, καλεῖται ἐν ὅλῳ. ὥσπερ λέγομεν ὁ ἄνθρωπος ἐν ὅλῃ τῇ ἁμαρτίᾳ. ὡσαύτως καὶ τὸ κατὰ μηδενὸς καὶ οὐκ ἐν ὅλῳ τὸ αὐτό ἐστι. Δέκατόν ἐστι κεφάλαιον, ἐν ᾧ ζητοῦμεν περὶ τῶν ἀντιστροφῶν τῶν προτάσεων. ἀντιστροφὴ δέ ἐστιν, ἰσοστροφή τις. ὥσπερ λέγομεν ἀντίθεον τὸν ἰσόθεον. καὶ ἀντίχειρα τὸν ἴσα δυνάμενον τῇ ὅλῃ χειρὶ δάκτυλον. νῦν οὖν περὶ τῆς ἁπλῆς ἀντιστροφῆς ἡμῖν ὁ λόγος. εἰσὶ γὰρ καὶ ἄλλαι ἀντιστροφαὶ, ἥτε ἐνδεχομένη καὶ ἡ συναντιθέσει. ἐφεξῆς δὲ περὶ ταύτης διαληψόμεθα εἰ δεήσει. ταύτην οὖν τὴν ἁπλῆν ἀντιστροφὴν ὁριζόμενοι λέγομεν ὅτι ἁπλὴ ἀντιστροφή ἐστι, κοινωνία δύο προτάσεων, κοινωνουσῶν κατὰ ἀμφοτέρους ὅρους. τῆς μὲν τάξεως τῶν ὅρων ἀμειβομένης. τοῦ δὲ ποιοῦ φυλαττομένου τοῦ αὐτοῦ μετὰ τοῦ συναληθεύειν. οἷον λέγομεν ὅτι οὐδεὶς ἄνθρωπος ἀγαθός. καὶ ἀντιστρέφομεν ὅτι καὶ οὐδεὶς ἀγαθὸς ἄνθρωπός ἐστιν. ἰδοὺ αἱ δύο προτάσεις κοινωνοῦσι κατ᾽ ἀμφοτέρους τοὺς ὅρους. καὶ εἰς τὴν πρώτην γὰρ καὶ ἀγαθός ἐστι καὶ ἄνθρωπος, καὶ εἰς τὴν δευτέραν πάλιν τὰ αὐτά. ἡ δὲ τάξις τῶν ὅρων τούτων, ἠμείφθη. ἐκεῖ γὰρ ὁ ἄνθρωπος πρῶτός ἐστιν. εἶθ᾽ οὕτως ἀγαθός. ἐνταῦθα δὲ τὸ ἀνάπαλιν τὸ ἀγαθὸς ὑπόκειται ἤγουν πρῶτόν ἐστι. καὶ εἶθ᾽ οὕτως ὁ ἄνθρωπος κατηγορεῖται. τουτέστι δεύτερος ἐστί. καὶ τὸ ποιὸν δὲ τῶν προτάσεων ἐφυλάχθη τὸ αὐτό. καὶ ἡ πρώτη γὰρ πρότασις ἀπόφασίς ἐστι καὶ ἡ δευτέρα. τοῦτο γὰρ καλοῦμεν ποιόν. ἀλλὰ μὴν καὶ συναληθεύουσιν αἱ δύο προτάσεις. ὅπερ θέλει ἔχειν ἡ ἁπλὴ ἀντιστροφή. οὐδεὶς γὰρ ἄνθρωπος ἀγαθὸς, ἀληθές. καὶ πάλιν οὐδεὶς ἀγαθὸς ἄνθρωπός ἐστιν, ἀληθές. ἀκριβῶς δὲ πρόσκειται τὸ μετὰ τοῦ συναληθεύειν, διὰ τὴν ἑτέραν ἀντιστροφὴν ἥτις ἡ αὐτὴ μέν ἐστι τῇ ἁπλῇ ἀντιστροφῇ. οὐ μὴν δὲ συναληθεύει. οἷον πᾶς ἄνθρωπος ζῷον ἐστί. καὶ πᾶν ζῷον ἄνθρωπός ἐστιν. οὗτος οὖν ὅρος ἐστὶ τῆς ἀντιστροφῆς. Ιστέον δὲ ὅτι ποιὸν καλοῦμεν ἐπὶ τῶν προτάσεων τὸ καταφατικόν τε ἀποφατικόν. ποσὸν δὲ τὸ καθόλου καὶ μερικόν. αὕτη οὖν ἐστιν ἡ ἁπλὴ ἀντιστροφή. ὅταν οὖν θέλῃ τις ἀντιστρέψαι κατὰ ταύτην τὴν ἁπλῆν ἀντιστροφὴν, θέλει τοὺς αὐτοὺς ὅρους φυλάξαι καὶ τὸ ποιὸν τὸ αὐτό. τὴν δὲ τάξιν μόνον τῶν ὅρων μετὰ τοῦ συναληθεύειν ἀμείβειν. ἐπειδὴ οὖν εἰσὶν αἱ προτάσεις τέσσαρες κατ᾽ εἶδος. καθόλου καταφατική. καθόλου ἀποφατική. μερικὴ καταφατική. μερικὴ ἀποφατική. ἡ μὲν καθόλου ἀπόφασις πρὸς ἑαυτὴν ἀντιστρέφει. οἷον οὐδεὶς ἄνθρωπος ἀγαθός. ἀντιστρέφω καὶ οὐδεὶς ἀγαθὸς ἄνθρωπός ἐστι. πάντα γὰρ τὰ ἰδιώματα ἐφύλαξα τῆς ἀντιστροφῆς, καὶ τοὺς αὐτοὺς ὅρους. καὶ τὸ ποιόν. αἱ δύο γὰρ ἀποφάσεις εἰσίν. ὁμοίως δὲ καὶ συναληθεύουσι. μόνον δὲ τὴν τάξιν τῶν ὅρων ἤμειψα. ἐκεῖ γὰρ ὁ ἄνθρωπος ὑπόκειται. ἐνταῦθα δὲ κατηγορεῖται. τὸ δὲ ἀγαθὸς τὸ ἀνάπαλιν. ἡ δὲ καθόλου κατάφασις, οὐκέτι πρὸς ἑαυτὴν ἀντιστρέφει. ἀλλὰ πρὸς τὴν μερικὴν κατάφασιν,

ἤγουν τὴν τίς. τὸ γὰρ ποιὸν μόνον θέλομεν ἐκεῖ φυλάξαι. οὐκέτι δὲ καὶ τὸ ποσόν. ἐπεὶ ἐὰν πρὸς ἑαυτὴν ἀντιστρέψωμεν, οὐκέτι συναληθεύουσι. οἷον ἐὰν εἴπωμεν πᾶς ἄνθρωπος ζῶον, ἀληθεύω. εἰ δὲ πρὸς ἑαυτὴν ἀντιστρέψω καὶ εἴπω καὶ πᾶν ζῶον ἄνθρωπός ἐστιν, οὐκ ἀληθεύω. ὁ γὰρ ἵππος καὶ ὁ βοῦς ζῶα ὄντα, ἄνθρωποι οὐκ εἰσίν. ὥστε ἐὰν θέλωμεν φυλάξαι τὰ ἰδιώματα τῆς ἀντιστροφῆς, ἐπὶ τὴν μερικὴν ἀντιστρέφωμεν τὴν καθόλου κατάφασιν. οἷον πᾶς ἄνθρωπος ζῶον. καὶ τὶ ζῶον ἄνθρωπός ἐστιν. ἡ δὲ μερικὴ κατάφασις, πρὸς ἑαυτὴν ἀντιστρέφει. τουτέστι πρὸς μερικὴν κατάφασιν. οἷον τὶς μαθητὴς πρεσβύτης. καὶ τὶς πρεσβύτης μαθητής. καὶ συναληθεύει, μετὰ τῶν ἄλλων ἰδιωμάτων τῆς ἀντιστροφῆς. ἡ δὲ μερικὴ ἀπόφασις, οὔτε πρὸς ἑαυτὴν, οὔτε πρὸς ἄλλην ἀντιστρέφει. ἐὰν γὰρ εἴπω οὐ πᾶν ζῶον ἄνθρωπος, ἀληθεύω. ἐὰν δὲ εἴπω καὶ οὐ πᾶς ἄνθρωπος ζῶον, ψεύδομαι. καὶ ταῦτα ἐπὶ τῶν ἀναγκαίων πραγμάτων, οὐκ ἀντιστρέφει ἡ μερικὴ ἀπόφασις. ἐπὶ δὲ τῶν ἐνδεχομένων ἀντιστρέφει. οἷον ἐὰν εἴπω οὐ πᾶς ἄνθρωπος λευκὸς ἀληθεύω. καὶ πάλιν οὐ πᾶς λευκὸς ἄνθρωπός ἐστιν, ἀληθεύω. ὥστε ἐπὶ τοῦ ἐνδεχομένου, ἀληθεύει ἀντιστρέφουσα. ἐνδεχόμενον δὲ λέγομεν, ὅπερ δυνατὸν εἶναι καὶ μὴ εἶναι. ἐνδέχεται γὰρ ἄνθρωπον λευκὸν εἶναι καὶ μὴ εἶναι. ἐπὶ δὲ τῆς ἀναγκαίας ὡς ἐρρήθη, οὐκ ἀντιστρέφει ἡ μερικὴ ἀπόφασις. ἀναγκαῖον δὲ ἐκεῖνό ἐστιν ὅπως πάντως ὑπάρχει. ὥσπερ ὁ ἄνθρωπος ζῶον. ἀναγκαίως γὰρ ὁ ἄνθρωπος ζῶόν ἐστι. ταῦτα περὶ τῶν ἀντιστροφῶν, καὶ ἅπερ εἰώθαμεν ζητεῖν πρὸ τῶν συλλογισμῶν. ἡ δὲ ἀντιστροφὴ αὕτη τῶν προτάσεων, συμβάλλεται ἡμῖν εἰς τὸ δεύτερον καὶ τρίτον σχῆμα τῶν συλλογισμῶν.

Νῦν οὖν εἴπωμεν περὶ αὐτῶν τῶν συλλογισμῶν. καὶ πρῶτον τί ἐστι σχῆμα συλλογισμῶν, ὅπερ καλεῖται συζυγία, καὶ πόσα σχήματα. τὸ σχῆμα τοίνυν ἐστὶ, κοινωνία δύο προτάσεων κοινωνουσῶν καθ᾽ ἕνα. διὰ τοῦτο γὰρ καλεῖται καὶ συζυγία τὸ σχῆμα. τοῦτον οὖν τὸν κοινὸν ὅρον. ὅνπερ καὶ λέγομεν μέσον, ἀνάγκη ἢ ἐν μὲν τῇ προτέρᾳ τῶν προτάσεων ὑποκεῖσθαι, ἐν δὲ τῇ ἑτέρᾳ κατηγορεῖσθαι. ἢ ἐν ἀμφοτέραις κατηγορεῖσθαι, ἢ ἐν ἀμφοτέραις ὑποκεῖσθαι. κἀντεῦθεν ἡμῖν ἡ διαφορὰ ἀναφαίνεται τῶν τριῶν σχημάτων. τρία γάρ εἰσι τὰ σχήματα τῶν συλλογισμῶν. ὅταν οὖν ὁ μέσος ὅρος, τῇ μὲν, ὑπόκειται. τοῖς δὲ, κατηγορεῖται, γίνεται τὸ α´ σχῆμα. ὅταν δὲ ἀμφοτέρων κατηγορεῖται, ποιεῖ τὸ β´. ὅταν δὲ ἀμφοτέραις ταῖς προτάσεσιν ὑπόκειται, ποιεῖ τὸ γ´. διὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν τρία εἰσὶ σχήματα τῶν συλλογισμῶν, ὡς εἴπομεν. οὖν ὁ συλλογισμὸς δύο θέλει ἔχειν προτάσεις, δηλονότι ἄνευ τοῦ συμπεράσματος. καθ᾽ ἕνα κοινωνούσας. ἐκ τούτων δύο προτάσεων, ἡ μὲν καλεῖται μείζων, ἡ δὲ ἐλάττων. καὶ μείζων ἐκείνη πρότασίς ἐστιν ἡ τὸν ὅρον ἐκεῖνον κατηγορούμενον ἔχουσα. ὃν καὶ τὸ συμπέρασμα ἔχει κατηγορούμενον, ἤτοι τὸ πρόβλημα. ἡ δὲ ἄλλη δηλονότι ἐλάττων. οἷον ὁ ἄνθρωπος ζῶον, τὸ ζῶον οὐσία. τὸ συμπέρασμά ἐστιν, ὁ ἄνθρωπος ἄρα οὐσία. ἐν τῷ συμπεράσματι οὖν ἡ οὐσία κατηγορεῖται. ὁ δὲ ἄνθρωπος ὑπόκειται. ἐκ τῶν δύο οὖν προτάσεων τῶν πρὸ τοῦ συμπεράσματος, ἡ ἔχουσα τὴν οὐσίαν κατηγορουμένην, καλεῖται μείζων. ὥσπερ νῦν ἡ δευτέρα ἡ λέγουσα τὸ ζῶον οὐσία. ἡ γὰρ οὐσία πάλιν τοῦ ζώου κατηγορεῖται. ἡ δὲ ἄλλη ἡ λέγουσα ὁ ἄνθρωπος ζῶον, ἐλάττων, καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μείζων πρότασις καὶ ἡ ἐλάττων. τὸ δὲ συμπέρασμα ὃ καλοῦμεν, δηλονότι τοῦτό ἐστιν, ὅπερ συνάγεται ἐκ τῶν δύο προτάσεων οἱονεὶ συμπερατούμενον. τοῦ γὰρ κοινοῦ ὅρου ἀφαιρουμένου τῶν δύο προτάσεων, ἐκ τῶν ὑπολιμπανομένων ἄλλων δύο ὅρων ἐστὶ τὸ συμπέρασμα. οἷον ὁ ἄνθρωπος ζῶον. τὸ ζῶον οὐσία. ἀφαιροῦμεν τὸν κοινὸν ὅρον τουτέστι τὸ ζῶον. καὶ ποιοῦμεν τὸ συμπέρασμα ἐκ τῶν ἀπομεινάντων δύο ὅρων ὁ ἄνθρωπος ἄρα οὐσία. ταῦτα εἰπόντες, μετέλθωμεν καὶ ἐπὶ τὰ ἴδια λοιπὸν τῶν σχημάτων τῶν συλλογισμῶν. καὶ πρῶτον κοινόν ἐστι τοῦτο ἴδιον τῶν τριῶν σχημάτων κατὰ τοὺς συλλογιστικοὺς τρόπους, τὸ μηδέποτε ἐκ δύο προτάσεων ἀποφατικῶν, γίνεσθαι συλλογισμόν. μήτε ἐκ μερικῶν. ἀρξώμεθα οὖν τὰ ἴδια τοῦ α´ σχήματός εἰσι δύο. ἓν μὲν τὸ ἔχειν τὸν κοινὸν ὅρον τῆς μιᾶς προτάσεως ὑποκείμενον. τῆς δὲ ἑτέρας κατηγορούμενον. δεύτερον δὲ τὸ πάντως τὴν μείζονα ἔχειν καθόλου. τὴν δὲ ἐλάττονα πάντως καταφατικήν. ἐὰν γὰρ παραβῇς ἓν ἐκ τούτων ἐν τῷ α´ σχήματι, συλλογιστικοὶ τρόποι τέσσαρές εἰσι. καὶ πρῶτος μέν ἐστιν ὁ ἐκ δύο καθόλου καταφατικῶν προτάσεων, καθόλου καταφατικὸν συνάγων συμπέρασμα. οἷον τὸ ζῶον κατὰ παντὸς ἀνθρώπου. ὁ ἄνθρωπος κατὰ παντὸς αἰθίοπος, καὶ λοιπὸν τὸ συμπέρασμα, τὸ ζῶον ἄρα κατὰ παντὸς αἰθίοπος. καὶ αὐτὸ καθόλου καταφατικόν. καὶ σκόπει πῶς ἐφύλαξα τὸ ἴδιον τοῦ πρώτου σχήματος. καὶ γὰρ τὴν μείζονα καθόλου ἐποίησα τὴν λέγουσαν τὸ ζῶον κατὰ παντὸς ἀνθρώπου. αὕτη γάρ ἐστιν ἡ μείζων. διότι τὸ ζῶον ἔχει κατηγορούμενον, ὅνπερ ἔχει καὶ τὸ συμπέρασμα κατηγορούμενον. ταύτην γὰρ ἐλέγομεν μείζονα εἶναι. ἀλλὰ μὴν καὶ τὴν ἄλλην ἐποιήσατο καταφατικήν, τουτέστι τὴν ἐλάττονα τὴν λέγουσαν ὁ ἄνθρωπος κατὰ παντὸς αἰθίοπος. καὶ οὕτως ὑγιῶς συνήγαγον τὸ συμπέρασμα. εἰ δέ γε μὴ φυλάξω τοῦτο τὸ ἰδίωμα, ἀλλὰ παραβῶ ἓν ἐξ αὐτῶν, οὐ γίνεται συλλογισμὸς, ἀλλὰ παραλογισμός. ὥσπερ ὁ παρὰ τῷ ἁγίῳ γρηγορίῳ κείμενος κατὰ ἀρειανῶν. φησὶ γὰρ ὁ θεὸς οὐσία. ἡ οὐσία δὲ οὐ πάντως θεός. καὶ δῆλον ὅτι συνάγεται ὁ θεὸς ἄρα οὐ πάντως θεός, ὅπερ ἀτοπώτατον. τὸ δὲ αἴτιόν ἐστι τῆς ἀτοπίας, διότι παρέβη τὸ ἴδιον τοῦ πρώτου σχήματος, καὶ ἐποίησε τὴν μείζονα μερικὴν ὀφείλουσαν εἶναι καθόλου. αὕτη δέ ἐστιν ἡ λέγουσα, ἡ οὐσία δὲ οὐ πάντως θεός. αὕτη γάρ ἐστι μείζων. τὸ δὲ οὐ πάντως εἴπομεν, ὅτι μερικόν ἐστι. καὶ ταῦτα μὲν ὅτε ἡ μείζων μερικὴ γένηται. εἰ δέ γε πάλιν ἡ ἐλάττων μὴ γένηται καταφατικὴ, ἀλλὰ ἀποφατικὴ, οὐδ᾽ οὕτως γίνεται συλλογισμός. ἀλλ᾽ ἀσυλλόγιστον. οἷον ἡ οὐσία κατὰ παντὸς ζώου. τὸ ζῶον κατ᾽ οὐδενὸς λίθου. καὶ ἡ οὐσία κατ᾽ οὐδενὸς λί-

θου, ὅπερ οὐκ ὤφελε. διὰ τοῦτο δὲ καλοῦνται ταῦτα ἀσυλλόγιστα, διότι τῆς αὐτῆς πλοκῆς μενούσης, ἑνὸς δὲ ὅρου ἀμειφθέντος, ποτὲ μὲν, γίνεται ἀληθὲς τὸ συμπέρασμα, ποτὲ δὲ, ψευδές, ὅπερ ἐπὶ τῶν συλλογισμῶν οὐδέ ποτε γίνεται. οἷον εἴπομεν ἀσυλλόγιστον πλοκήν. τὸ ζῶον κατὰ παντὸς ἀνθρώπου. ὁ ἄνθρωπος κατ᾽ οὐδενὸς ἵππου. καὶ συνάγεται τὸ ζῶον κατ᾽ οὐδενὸς ἵππου. ὅπερ ἀδύνατον. φύλαξον οὖν τὴν πλοκὴν τὴν αὐτήν. μόνον δὲ τὸ ἵππος ἄλλαξον. καὶ θὲς ἄλλον ὃν θέλεις ὅρον. οἷον λίθον καὶ γίνεται ἀληθές. σκόπει οὖν τῆς αὐτῆς πλοκῆς μενούσης, ἑνὸς δὲ ὅρου ἀμειφθέντος, πῶς ποτὲ μὲν ἀληθές, ποτὲ δὲ ψευδὲς γίνεται τὸ συμπέρασμα. καὶ γὰρ μυριάκις ἀμείψῃς τὸν ὅρον καὶ φυλάξῃς τὴν αὐτὴν πλοκήν, ἀεὶ ἀληθὲς γίνεται τὸ συμπέρασμα. οἷον ἡ οὐσία κατὰ παντὸς ζώου. τὸ ζῶον κατὰ παντὸς ἀνθρώπου. ἡ οὐσία ἄρα κατὰ παντὸς ἀνθρώπου, ὅπερ ἐστὶν ἀληθές. φύλαξον οὖν τὴν αὐτὴν πλοκήν, καὶ ἄλλαξον τὸν ἄνθρωπον. καὶ εἰπὲ ὅτι θέλεις. οἷον ἵππον, καὶ ἔσται οὕτως. ἡ οὐσία κατὰ παντὸς ζώου. ζῶον κατὰ παντὸς ἵππου. καὶ ἡ οὐσία ἄρα κατὰ παντὸς ἵππου. ὅπερ ἐστὶν ἀληθές. τοῦτο οὖν μόνον ἐπὶ τῶν συλλογιστικῶν γίνεται. ἐπὶ δὲ τῶν ἀσυλλογίστων οὐδέ ποτε. καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ διαφορὰ τῶν συλλογιστικῶν καὶ τῶν ἀσυλλογίστων. τέσσαρες οὖν εἰσὶ τρόποι τοῦ πρώτου σχήματος. ὁ πρῶτος ὥς ἐρρήθη, ἐκ δύο καθόλου καταφατικῶν προτάσεων, καθόλου καταφατικὸν συνάγων συμπέρασμα.

Δεύτερος τρόπος ἐστὶ τοῦ πρώτου σχήματος, ὁ ἐκ τῆς μείζονος καθόλου ἀποφατικῆς, τῆς δὲ ἐλάττονος καθόλου καταφατικῆς, καθόλου ἀποφατικὸν συνάγων συμπέρασμα. οἷον ὁ λίθος κατ᾽ οὐδενὸς ζώου. τὸ ζῶον κατὰ παντὸς ἀνθρώπου. καὶ τὸ συμπέρασμα, ὁ λίθος ἄρα κατ᾽ οὐδενὸς ἀνθρώπου. ἐφεξῆς καὶ τοῦτο τὸ παράδειγμα. Τρίτος τρόπος ἐστίν, ὁ ἀπὸ καθόλου καταφατικῆς τῆς μείζονος καὶ μερικῆς καταφατικῆς τῆς ἐλάττονος, μερικὸν ἀποφατικὸν ἔχων συμπέρασμα. οἷον τὸ ζῶον κατὰ παντὸς ἀνθρώπου. ὁ ἄνθρωπος κατά τινος λευκοῦ. καὶ τὸ συμπέρασμα, τὸ ζῶον ἄρα κατά τινος λευκοῦ. ἐφεξῆς καὶ τούτου τὸ παράδειγμα. Τέταρτος τρόπος ἐστὶν ὁ ἀπὸ καθόλου ἀποφατικῆς τῆς μείζονος, καὶ μερικῆς καταφατικῆς τῆς ἐλάττονος, μερικὸν ἀποφατικὸν συνάγων συμπέρασμα. οἷον τὸ ζῶον οὐδενὶ λίθῳ. ὁ λίθος κατά τινος λευκοῦ. τὸ ζῶον ἄρ᾽ οὐ κατὰ παντὸς λευκοῦ. ἔχεις καὶ τοῦτο τὸ παράδειγμα. Ἰστέον δὲ ὅτι, ἀεὶ τῇ χείρονι τῶν προτάσεων ἕπεται τὸ συμπέρασμα. εἴπομεν δὲ ποία ἐστὶ χείρων ὅτι ἡ ἀποφατικὴ καὶ ἡ μερική. καὶ εἰ μὲν ἡ μία τῶν προτάσεων ἀποφατική ἐστιν, ἡ δὲ ἑτέρα καταφατική, τὸ συμπέρασμα ἕπεται τῇ χείρονι, τουτέστι τῇ ἀποφατικῇ. καὶ γίνεται ἀποφατικὸν τὸ συμπέρασμα. ὥσπερ ἐν τῷ δευτέρῳ τρόπῳ. εἰ δέ γε μερικὴ εὑρεθῇ ἡ μία καὶ ἡ ἄλλη καθόλου, τῇ μερικῇ ἕπεται τὸ συμπέρασμα ὥσπερ ἐν τῷ τρίτῳ τρόπῳ. εἰ δὲ ἡ μία καθόλου ἀποφατική, ἡ δὲ ἑτέρα μερικὴ καταφατική, μερικὸν ἀποφατικὸν γίνεται τὸ συμπέρασμα. ὥσπερ ἐν τῷ τετάρτῳ τρόπῳ. ἄμφω δὲ ἀδύνατον εἶναι τὰς προτάσεις ἢ μερικὰς ἢ ἀποφατικάς. ἐπεὶ οὐ γίνεται συλλογισμὸς ὡς εἴπομεν. ἔστιν οὖν ὁ τέταρτος τρόπος τοῦ πρώτου σχήματος. ὁ ἀπὸ καθόλου ἀποφατικῆς τῆς μείζονος, καὶ μερικῆς καταφατικῆς τῆς ἐλάττονος μερικὸν ἀποφατικὸν συνάγων συμπέρασμα. διότι ταῖς δύο προτάσεσι χείροσιν οὔσαις ἕπεται τὸ συμπέρασμα. διπλοῦν καὶ αὐτὸ χεῖρον γινόμενον. οἷον τὸ ζῶον κατ᾽ οὐδενὸς λίθου. ὁ λίθος κατά τινος λευκοῦ. καὶ τὸ ζῶον ἄρα κατ᾽ οὐ παντὸς λευκοῦ. δῆλον οὖν ὅτι ὁ παρὰ τοὺς τέσσαρας τρόπους τούτους γινόμενος συλλογισμὸς ἐν πρώτῳ σχήματι, ἀσυλλόγιστός ἐστιν. εἴπομεν δὲ καὶ τὴν διαφορὰν τῶν συλλογιστικῶν καὶ τῶν ἀσυλλογίστων. Τὸ δὲ δεύτερον σχῆμά ἐστιν ἐν ᾧ ὁ κοινὸς ὅρος τῶν δύο προτάσεων κατηγορεῖται. καὶ ἐκ τούτου τοῦ κοινοῦ ἀρχόμεθα τῶν δύο προτάσεων. οἷον τὸ ζῶον κατὰ παντὸς ἀνθρώπου. τὸ ζῶον κατ᾽ οὐδενὸς λίθου. ὁ ἄνθρωπος ἄρα οὐδενὶ λίθῳ. ἰδοὺ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ὅρου ἠρξάμην τῶν δύο προτάσεων. πολλάκις δὲ καὶ εἰς αὐτὸν καταντῶμεν. οἷον ὁ ἄνθρωπος ζῶον. ὁ λίθος οὐ ζῶον. ὁ ἄνθρωπος ἄρα οὐ λίθος. ἰδοὺ εἰς τὸν αὐτὸν κατέληξαν αἱ δύο προτάσεις. ἴδιον δὲ τούτου τοῦ σχήματος, τὸ ἔχειν τὴν μείζονα πρότασιν πάντως καθόλου. τὴν δὲ ἐλάττονα πάντως ἀνομοιοσχήμονα κατὰ τὸ ποιόν. εἰ δὲ καὶ ἀντιστρέφει ἐπὶ τῆς ἐνδεχομένης ὕλης ἢ οὐ πᾶς, ἀλλ᾽ ἐνταῦθα διὰ τὸ συμβαίνει γίνεσθαι τὴν μείζονα πρότασιν μερικὴν ἀποφατικήν. διὰ τοῦτο τὸν τέταρτον τόπον οὐ δεικνύομεν διὰ τῆς ἀντιστροφῆς. γίνονται δὲ καὶ ἐν τούτῳ τῷ σχήματι συλλογιστικοὶ τρόποι τέσσαρες. καὶ πρῶτος μέν ἐστιν, ὁ ἀπὸ καθόλου ἀποφατικῆς τῆς μείζονος καὶ καθόλου καταφατικῆς τῆς ἐλάττονος καθόλου ἀποφατικὸν συνάγων συμπέρασμα. οἷον τὸ ζῶον κατ᾽ οὐδενὸς λίθου. τὸ ζῶον κατὰ παντὸς ἀνθρώπου. καὶ συνάγεται ὁ ἄνθρωπος ἄρα κατ᾽ οὐδενὸς λίθου. διότι τῇ χείρονι τῶν προτάσεων ἕπεται τὸ συμπέρασμα. ἐνταῦθα οὖν καὶ ἐν τῷ γ´ σχήματι, συμβάλλονται ἡμῖν αἱ ἀντιστροφαί. δι᾽ αὐτῶν γὰρ ἀποδείκνυνται τὰ συμπεράσματα. καὶ διὰ τῆς ἀντιστροφῆς τὸ δεύτερον σχῆμα ἀνάγομεν εἰς τὸ πρῶτον. καὶ οὕτω φανερὸν γίνεται τὸ συμπέρασμα. οἷον ὁ πρῶτος τρόπος ἐστὶ τοῦ β´ σχήματος. τὸ ζῶον κατ᾽ οὐδενὸς λίθου. τὸ ζῶον κατὰ παντὸς ἀνθρώπου. καὶ ὁ ἄνθρωπος κατ᾽ οὐδενὸς λίθου. γίνεται δὲ διὰ τῆς ἀντιστροφῆς οὕτως. ἐπειδὴ ἡ καθόλου ἀπόφασις πρὸς ἑαυτὴν ἀντιστρέφει. ἔστι δὲ τὸ ζῶον κατ᾽ οὐδενὸς λίθου, ἤγουν καὶ ὁ λίθος κατ᾽ οὐδενὸς ζώου. ζῶον δὲ κατὰ παντὸς ἀνθρώπου, ὁ λίθος ἄρα κατ᾽ οὐδενὸς ἀνθρώπου. καὶ γέγονεν ὁ δεύτερος τρόπος τοῦ α´ σχήματος. καὶ σκόπει πῶς διὰ τῆς ἀντιστροφῆς, τὸ β´ σχῆ-

μα ἐποιήσαμεν πρῶτον. Δεύτερος τρόπος ἐστὶν, ὁ ἀπὸ καθόλου καταφατικῆς τῆς μείζονος, καὶ καθόλου ἀποφατικῆς τῆς ἐλάττονος, καθόλου ἀποφατικὸν συνάγων συμπέρασμα. οἷον τὸ ζῶον κατὰ παντὸς ἀνθρώπου. τὸ ζῶον κατ᾽ οὐδενὸς λίθου. πῶς οὖν ὀφείλομεν συναγαγεῖν τὸ συμπέρασμα. πάλιν διὰ τῆς ἀντιστροφῆς δεικνύομεν τοῦτο. εἰ γὰρ τὸ ζῶον κατ᾽ οὐδενὸς λίθου, καὶ λίθος κατ᾽ οὐδενὸς ζώου. ὑπόκειται δὲ τὸ ζῶον κατὰ παντὸς ἀνθρώπου, λίθος ἄρα κατ᾽ οὐδενὸς ἀνθρώπου. ἀλλ᾽ οὐ προέκειτο τοῦτο τὸ συμπέρασμα. ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου γὰρ θέλω ἄρξασθαι τοῦ συμπεράσματος. ἀντιστρέφω οὖν καὶ τοῦτο τὸ συμπέρασμα. καὶ εὑρίσκω ὃ ζητῶ. τὸ δὲ συναχθὲν ἐστὶ, λίθος κατ᾽ οὐδενὸς ἀνθρώπου. ἀντιστρέφω οὖν καὶ αὐτὸ καὶ εὑρίσκω τὸ συμπέρασμα. καὶ ὁ ἄνθρωπος κατ᾽ οὐδενὸς λίθου ὅπερ προέκειτο δεῖξαι. Τρίτος τρόπος ἐστὶν ὁ ἀπὸ καθόλου ἀποφατικῆς τῆς μείζονος καὶ μερικῆς καταφατικῆς τῆς ἐλάττονος, μερικὸν ἀποφατικὸν συνάγων συμπέρασμα. οἷον τὸ ζῶον κατ᾽ οὐδενὸς λίθου. τὸ ζῶον κατά τινος λευκοῦ. ἀντιστρέψον. εἰ τὸ ζῶον κατ᾽ οὐδενὸς λίθου, καὶ ὁ λίθος κατ᾽ οὐδενὸς ζώου. ζῶον δὲ κατά τινος λευκοῦ, οὕτω γὰρ ὑπόκειται, λίθος ἄρα κατ᾽ οὐ παντὸς λευκοῦ. καὶ γέγονεν ὁ δ᾽ τρόπος τοῦ α᾽ σχήματος. Τέταρτος τρόπος ἐστὶν ὁ ἀπὸ καθόλου καταφατικῆς τῆς μείζονος καὶ μερικῆς ἀποφατικῆς τῆς ἐλάττονος. μερικὸν ἀποφατικὸν συνάγων συμπέρασμα. οἷον τὸ ζῶον κατὰ παντὸς ἀνθρώπου. τὸ ζῶον κατ᾽ οὐ παντὸς λευκοῦ. καὶ ὁ ἄνθρωπος ἄρα κατ᾽ οὐ παντὸς λευκοῦ. ἐνταῦθα δι᾽ ἀντιστροφῆς ἀδύνατον δειχθῆναι συμπέρασμα. ἐὰν γὰρ ἀντιστρέψαμεν, τὴν καθόλου καταφατικὴν πρὸς τὴν μερικὴν, ἀντιστρέφει. εἰ γὰρ τὸ ζῶον κατὰ παντὸς ἀνθρώπου καὶ ὁ ἄνθρωπος κατά τινος ζώου. ἔστι δὲ καὶ ἄλλη μερικὴ ἀπόφασις καὶ εὑρεθήσεται ὡς δύο μερικῶν. ὅπερ οὐδέ ποτε ποιεῖ συλλογισμόν. τὴν δὲ μερικὴν ἀπόφασιν ἀντιστρέψαι οὐ δύνασαι. καὶ γὰρ οὔτε πρὸς ἑαυτὴν ἀντιστρέφει, οὔτε πρὸς ἄλλην τινὰ ὡς ἐδείξαμεν. ὥστε διὰ τῆς ἀντιστροφῆς τὸ συμπέρασμα τῶν προτάσεων τούτων, οὐ δυνάμεθα δεῖξαι. ἡ μία γὰρ ἀντιστρεφομένη, μερικὴ γίνεται. καὶ εὑρίσκεται ἐκ δύο μερικῶν ἡ πλοκή. ἡ δὲ ἄλλη ὅλως οὐκ ἀντιστρέφει. ἕπεται γοῦν τῇ μερικῇ ἀποφατικῇ τὸ συμπέρασμα μερικὸν ἀποφατικὸν ὂν καὶ αὐτό. Τὸ δὲ γ᾽ σχῆμά ἐστιν, ἐν ᾧ ὁ κοινὸς ὅρος τῶν προτάσεων, ἀμφοτέραις αὐταῖς ὑπόκειται. οἷον τὸ ζῶον κατὰ παντὸς ἀνθρώπου. τὸ λογικὸν κατὰ παντὸς ἀνθρώπου. τοιοῦτόν ἐστι τὸ γ᾽ σχῆμα. ὁ γὰρ ἄνθρωπος ἀμφοτέροις ὑπόκειται. καὶ τῷ ζώῳ καὶ τῷ λογικῷ. ἴδιον δὲ τούτου τοῦ σχήματος τὸ τὴν ἐλάττονα πρότασιν καταφατικὴν ἔχειν. καὶ ἀεὶ συνάγειν συμπέρασμα μερικόν. δείκνυται δὲ καὶ ἐν τούτῳ τῷ σχήματι διὰ τῆς ἀντιστροφῆς τὰ συμπεράσματα. γίνονται δὲ συλλογιστικοὶ τρόποι ἓξ ἐνταῦθα. διότι μία ἐστὶ μόνη παραφυλακή. τὸ τὴν ἐλάττονα πρότασιν καταφατικὴν εἶναι. εἰς γὰρ τὰ ἄλλα δύο, τέσσαρες εὑρίσκονται οἱ συλλογιστικοὶ τρόποι. διότι δύο ἦσαν καὶ παραφυλακαὶ ἑκάστου σχήματος. Ἔστιν οὖν ὁ α᾽ τρόπος τοῦ γ᾽ σχήματος, ὁ ἐκ δύο καθόλου καταφατικῶν μερικὸν καταφατικὸν συνάγων συμπέρασμα. οἷον τὸ λογικὸν κατὰ παντὸς ἀνθρώπου. τὸ ζῶον κατὰ παντὸς ἀνθρώπου. τὸ λογικὸν ἄρα κατά τινος ζώου. τοῦτο γάρ ἐστι τὸ συμπέρασμα. ἀνάγομεν δὲ καὶ τοῦτο διὰ τῆς ἀντιστροφῆς, εἰς τὸ α᾽ σχῆμα. καὶ δεικνύομεν οὕτω τὸ συμπέρασμα. εἰ γὰρ τὸ ζῶον κατὰ παντὸς ἀνθρώπου, οὐκοῦν καὶ ὁ ἄνθρωπος κατά τινος ζώου. καὶ γὰρ ἡ καθόλου πρὸς τὴν μερικὴν ἀντιστρέφει, ὑπόκειται οὖν τὸ λογικὸν κατὰ παντὸς ἀνθρώπου. ὁ δὲ ἄνθρωπος κατά τινος ζώου. οὕτω γὰρ ἀντιστρέψαμεν, καὶ τὸ λογικὸν ἄρα κατά τινος ζώου. καὶ σκόπει διὰ τῆς ἀντιστροφῆς, πῶς ἀνήξαμεν αὐτὸ εἰς τὸν γ᾽ τρόπον τοῦ α᾽ σχήματος. Δεύτερος τρόπος ἐστὶν, ὁ ἀπὸ καθόλου ἀποφατικῆς τῆς μείζονος καὶ καθόλου καταφατικῆς τῆς ἐλάττονος, μερικὸν ἀποφατικὸν συνάγων συμπέρασμα. οἷον τὸ ζῶον κατ᾽ οὐδενὸς ψιμμυθίου. τὸ λευκὸν κατὰ παντὸς ψιμμυθίου, τὸ ζῶον ἄρα κατ᾽ οὐ παντὸς λευκοῦ. ἀντιστρέφομεν δὲ καὶ τοῦτο οὕτως. εἰ γὰρ τὸ λευκὸν κατὰ παντὸς ψιμμυθίου, καὶ τὸ ψιμμύθιον ἂν κατά τινος λευκοῦ. ἦν δὲ ἐξ ἀρχῆς τὸ ζῶον κατ᾽ οὐδενὸς ψιμμυθίου. τὸ δὲ ψιμμύθιον κατά τινος λευκοῦ, τὸ ζῶον ἄρα κατ᾽ οὐ παντὸς λευκοῦ. καὶ ἀνήξαμεν αὐτὸ εἰς τὸν τέταρτον τρόπον τοῦ πρώτου σχήματος. Τρίτος τρόπος ἐστὶ τοῦ γ᾽ σχήματος, ὁ ἀπὸ καθόλου καταφατικῆς τῆς μείζονος. καὶ μερικῆς καταφατικῆς τῆς ἐλάττονος. μερικὸν καταφατικὸν συνάγων συμπέρασμα. οἷον τὸ ζῶον κατὰ παντὸς ἀνθρώπου. τὸ λευκὸν κατά τινος ἀνθρώπου. τὸ ζῶον ἄρα κατά τινος λευκοῦ. ἀντιστρέφομεν δὲ καὶ τοῦτο οὕτως. εἰ γὰρ τὸ λευκὸν κατά τινος ἀνθρώπου, ἀντιστρέφει δὲ ἡ μερικὴ πρὸς ἑαυτὴν, ἔσται καὶ ὁ ἄνθρωπος κατά τινος λευκοῦ. ἦν δὲ τὸ ζῶον κατὰ παντὸς ἀνθρώπου. ὁ ἄνθρωπος κατά τινος λευκοῦ, συνάγεται τὸ ζῶον ἄρα κατά τινος λευκοῦ. Τέταρτος τρόπος ἐστὶν ὁ ἀπὸ τῆς καθόλου ἀποφατικῆς τῆς μείζονος καὶ μερικῆς καταφατικῆς τῆς ἐλάττονος. μερικὸν ἀποφατικὸν συνάγων συμπέρασμα. οἷον τὸ ζῶον κατ᾽ οὐδενὸς λίθου. τὸ λευκὸν κατά τινος λίθου. τὸ ζῶον ἄρα κατ᾽ οὐ παντὸς λευκοῦ. ἀντιστρέφεται δὲ καὶ τοῦτο. εἰ γὰρ τὸ λευκὸν κατά τινος λίθου, καὶ λίθος κατά τινος λευκοῦ. ἦν δὲ ζῶον κατ᾽ οὐδενὸς λίθου. λίθος κατά τινος λευκοῦ, τὸ ζῶον ἄρα κατ᾽ οὐ παντὸς λευκοῦ. καὶ γέγονεν ὁ δ᾽ τρόπος τοῦ α᾽ σχήματος. Πέμπτος τρόπος ἐστὶν ὁ ἀπὸ μερικῆς καταφατικῆς τῆς μείζονος καὶ καθόλου καταφατικῆς τῆς ἐλάττονος, μερικὸν καταφατικὸν συνάγων συμπέρασμα. οἷον τὸ λευκὸν κατά τινος ἀνθρώπου. τὸ ζῶον κατὰ παντὸς ἀνθρώπου. καὶ συνάγεται τὸ λευκὸν ἄρα κατά τινος ζώου. ἐνταῦθα οὐ δυνάμεθα τὴν ἐλάττονα πρότασιν ἀντιστρέψαι. τουτέστι τὴν καθόλου κατάφασιν. ἐπεὶ πρὸς τὴν μερικὴν ἀντιστρέφει. καὶ εὑρίσκονται αἱ δύο μερικαὶ, ὅπερ ἀδύνατον. οὐκοῦν τὴν μείζονα ἀντιστρέψωμεν. ἣν δὲ ἡ λέγουσα τὸ λευκὸν κατά τινος ἀνθρώπου. ταύτην οὖν ἀντιστρέφοντες φαμὲν.

ἄνθρωπος κατά τινος λευκοῦ· τὸ δὲ ζῶον ἦν κατὰ παντὸς ἀνθρώπου, τὸ ζῶον ἄρα κατά τινος λευκοῦ. οὐκοῦν καὶ τὸ λευκὸν κατά τινος ζώου ὅπερ ἔδει δεῖξαι. ἰδοὺ ἐνταῦθα διὰ δύο ἀντιστροφῶν ἐδείχθη τὸ συμπέρασμα· μιᾶς τῆς προτάσεως καὶ μιᾶς τοῦ συμπεράσματος· ὅτε μὲν γὰρ τὴν ἐλάττονα πρότασιν ἀντιστρέφομεν, μιᾶς ἀντιστροφῆς δεόμεθα· ὅταν δὲ τὴν μείζονα ὡς ἐνταῦθα, δύο. Ἕκτος τρόπος ἐστίν, ὁ ἀπὸ μερικῆς ἀποφατικῆς τῆς μείζονος, καὶ καθόλου καταφατικῆς τῆς ἐλάττονος, μερικὸν ἀποφατικὸν συνάγων συμπέρασμα· οἷον τὸ λευκὸν κατ' οὐ παντὸς ἀνθρώπου· τὸ ζῶον κατὰ παντὸς ἀνθρώπου· τὸ λευκὸν ἄρα κατ' οὐ παντὸς ζώου· ἐνταῦθα διὰ τῆς ἀντιστροφῆς, ἀδύνατόν ἐστι κατασκευάσαι τὸ συμπέρασμα. ἡ γὰρ μερικὴ ἀπόφασις αὐτόθεν οὐδὲν ὅλως ἀντιστρέφει ὡς ἐδείξαμεν. εἰ δὲ τὴν καθόλου κατάφασιν ἀντιστρέψομεν, πρὸς τὴν μερικὴν ἀντιστρέψομεν· καὶ γίνονται δύο μερικαί, ὅπερ ἀδύνατον γενέσθαι ἐκ δύο μερικῶν συλλογισμόν· ἀλλὰ δηλονότι τῇ χείρονι τῶν προτάσεων ἕπεται τὸ συμπέρασμα· ἔστι δὲ χείρων, ἡ μείζων πρότασις· μερικὴ ἀποφατικὴ οὖσα· οὐκοῦν καὶ τὸ συμπέρασμα ταύτῃ ἑπόμενον γίνεται, καὶ αὐτὸ μερικὸν ἀποφατικόν· ἐν τούτοις σὺν θεῷ καὶ ἓξ τρόποι τοῦ τρίτου σχήματος· καὶ ἐν τούτῳ δὲ δεῖ δηλονότι φυλαχθῆναι τὸ ἴδιον τοῦ σχήματος· ὅπερ ἐστίν, ἵνα μόνον ἡ ἐλάττων πρότασις γένηται καταφατική· ἐπεὶ εἰ μὴ οὕτω γένηται, οὐ συλλογισμὸς ἀλλὰ παραλογισμὸς γίνεται· οἷον τὸ ζῶον κατὰ παντὸς ἀνθρώπου· ὁ ἵππος κατ' οὐδενὸς ἀνθρώπου· καὶ συνάγεται τὸ ζῶον κατ' οὐδενὸς ἵππου· ὅπερ ἐστὶν ἀτοπώτατον· ὁ δὲ παραλογισμὸς ἐγένετο διότι ἐν τῷ τρίτῳ σχήματι πλέξας τὸν συλλογισμόν, ἀποφατικὴν ἐποίησας τὴν ἐλάττονα· καὶ παρέβης τὸ ἴδιον τοῦ σχήματος· θέλει γὰρ εἶναι καταφατικόν· ἐν τούτοις σὺν θεῷ, τὰ τρία σχήματα πληροῦνται τῶν κατηγορικῶν συλλογισμῶν.

Περὶ τῶν ὑποθετικῶν καλουμένων συλλογισμῶν.

Οἱ ὑποθετικοὶ καλούμενοι συλλογισμοί, σύγκεινται ἐκ τῶν τεσσάρων τούτων· ἐκ τοῦ ἡγουμένου ἐκ τοῦ ἑπομένου· ἀπὸ μεταλήψεως καὶ συμπεράσματος· οἷον, εἰ ἄνθρωπός ἐστι, καὶ ζῶόν ἐστι· ἀλλὰ μὴν ἄνθρωπός ἐστι καὶ ζῶον ἄρα ἐστί. καλεῖται τοίνυν τό, εἰ ἄνθρωπος ἡγούμενον· τὸ δὲ ζῶόν ἐστιν, ἑπόμενον· ὅλον δὲ τοῦτο, τὸ εἰ ἄνθρωπός ἐστι ζῶόν ἐστι, καλεῖται συνημμένον· τὸ ἀλλὰ μὴν ἄνθρωπος, μετάληψις· ἤγουν πρόσληψις· τὸ ζῶον ἄρα συμπέρασμα· πολλάκις δὲ τὸ ἑπόμενον ἢ ἐξισάζει τῷ ἡγουμένῳ, ἢ καθολικώτερον αὐτοῦ ἐστιν· οὐδέποτε δὲ μερικώτερον· τούτων τοίνυν τῶν ὑποθετικῶν· οἵ τινες καὶ ἀναπόδεικτοι καλοῦνται, οἱ μέν εἰσι κατὰ συνέχειαν ἤγουν κατὰ ἀκολουθίαν· οἱ δὲ κατὰ διάζευξιν· καὶ τῶν κατὰ συνέχειαν ἐστὶν ὁ πρῶτος τρόπος οὗτος· ἡνίκα τῇ θέσει τοῦ ἡγουμένου εἰσάγεται τὸ ἑπόμενον· οἷον, εἰ ἄνθρωπός ἐστι καὶ ζῶόν ἐστιν· ἰδοὺ τῇ θέσει τοῦ ἀνθρώπου τουτέστι τῇ ὁμολογίᾳ, εἰσήγαγον τὸ ζῶον ὅπερ ἦν ἑπόμενον. Δεύτερος τρόπος ἐστὶν ἡνίκα τῇ ἀναιρέσει τοῦ ἑπομένου ἀναιρεῖται τὸ ἡγούμενον· οἷον, εἰ ἄνθρωπός ἐστι, καὶ ζῶόν ἐστι· ἀλλὰ μὴν ζῶον οὐκ ἔστιν, οὐδὲ ἄνθρωπος ἄρα ἐστίν. ἰδοὺ τῇ ἀναιρέσει τοῦ ἑπομένου τουτέστι τοῦ ζώου, ἀνῄρηται καὶ τὸ ἡγούμενον τουτέστιν ὁ ἄνθρωπος. αὕτη δὲ καλεῖται συναντιθέσει ἀντιστροφή· οὕτω μὲν οὖν ἡ κατὰ ἀκολουθίαν, ἤγουν κατὰ συνέχειαν. τρίτος κατὰ διάζευξιν, ἢ ἐπὶ τῶν ἀντικειμένων ἢ ἀμέσων ἢ ἐμμέσων· ἢ ὡρισμένον ἐχόντων τὸ μέσον ἢ ἀόριστον· ὡρισμένον δὲ ἔχουσι τὸ μέσον· καὶ μεῖζον καὶ τὸ ἔλαττον· μέσον γὰρ αὐτῶν ἐστὶ τὸ ἴσον· ὅπερ οὔτε μεῖζόν ἐστιν, οὔτε ἔλαττον· ἀόριστον δὲ ἔχουσι τὸ μέσον, ὥσπερ τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν· πολλὰ γάρ ἐστι τὰ μεταξὺ αὐτῶν· οἷον φαιόν· ἐρυθρόν· ἁλουργοῦν καὶ ὡς εἰπεῖν ἄλλα πολλά. ὅταν οὖν ὁ ὑποθετικὸς συλλογισμός· ὁ κατὰ διάζευξιν ἐπὶ τῶν ἀμέσων ἀντικειμένων λαμβάνηται, ἢ ἐπὶ τῶν ἐμμέσων μέν, ὡρισμένων δὲ ἐχόντων τὸ μέσον, τότε ἢ τῇ θέσει τοῦ ἑνὸς ἀναιρεῖται τὸ λοιπόν, ἢ τὰ λοιπά, ἢ τῇ ἀναιρέσει τοῦ ἑνὸς ἢ τῶν λοιπῶν εἰσάγεται τὸ λειπόμενον· οἷον, ὡς ἐπὶ τῶν ἀμέσων ἀντικειμένων ὁ ἀριθμὸς ὁ δέκα ἢ ἄρτιος ἢ περιττός· ἀλλὰ μὴν ἄρτιος, οὐκ ἄρα περιττός. ἰδοὺ τῇ θέσει τοῦ ἑνὸς τουτέστι τοῦ ἀρτίου ἀνῄρηται τὸ λοιπὸν τουτέστιν ὁ περιττός. ἐπὶ δὲ τῶν ὡρισμένον ἐχόντων τὸ μέσον· οἷον, τόδε τῷδε, ἢ ἴσον ἐστὶν ἢ μεῖζον, ἢ ἔλαττον· ἀλλὰ μὴν ἴσον ἐστίν, οὐκ ἄρα μεῖζον οὐδὲ ἔλαττον. ἰδοὺ τῇ θέσει τοῦ ἑνὸς ἀνῃρέθησαν τὰ λοιπὰ τουτέστι τὸ μεῖζον καὶ τὸ ἔλαττον. πῶς δὲ τῇ ἀναιρέσει τῶν λοιπῶν εἰσάγεται τὸ ἕν, οὕτως· τόδε τῷδε, ἢ ἴσον ἐστὶν ἢ μεῖζον ἢ ἔλαττον· ἀλλὰ μὴν οὔτε μεῖζόν ἐστιν, οὔτε ἔλαττον, ἴσον ἄρα ἐστί. σκόπει οὖν πῶς τῇ ἀναιρέσει τῶν λοιπῶν ἤγουν τῶν δύο τοῦ μείζονος καὶ τοῦ ἐλάττονος εἰσάγεται τὸ ἕν· τουτέστι τὸ ὑπολειπόμενον τὸ ἴσον. εἰσὶν οὖν οὗτοι, τρίτος καὶ τέταρτος τρόπος· ὅταν δὲ ὁ κατὰ διάζευξιν ὑποθετικὸς ἐπὶ τῶν ἀντικειμένων λαμβάνηται τῶν ἐχόντων τὸ μέσον ἀόριστον· ἢ ὅλως οὐκ ἐπὶ τῶν ἀντικειμένων· ἐπὶ τούτων μετὰ συμπλοκῆς τῆς ἀποφάσεως ποιούμεθα τὸν συλλογισμόν· οἷον, ὁ ἵππος οὐχὶ λευκός ἐστι καὶ μέλας· ἀλλὰ μὴν λευκός, οὐ μέλας ἄρα· τῇ γὰρ θέσει τοῦ ἑνὸς ἀναιρεῖται τὸ ἕτερον· οὐ δυνάμεθα δὲ εἰπεῖν ὁ ἵππος ἢ λευκός ἐστιν ἢ μέλας· πολλὰ γάρ ἐστι τὰ μεταξύ· ἀλλ' ὡς εἴπομεν μετὰ συμπλοκῆς τῆς ἀποφάσεως· τουτέστιν οὐχὶ λευκὸς καὶ μέλας· λοιπὸν τῇ θέσει τοῦ ἑνός, ἀναιρεῖται τὸ λοιπόν· ὡσαύτως καὶ ἐπὶ τῶν ἀντικειμένων ὁ αὐτὸς γὰρ τρόπος

ἐστίν. οἷον, τοῦτο τὸ προσιόν, οὐχὶ ἄνθρωπός ἐστι καὶ ἵππος. ἀλλὰ μὴν ἄνθρωπός ἐστιν, οὐκ ἄρα ἵππος, καὶ ἐνταῦθα γὰρ ὁμοίως μετὰ συμπλοκῆς τῆς ἀποφάσεως γίνεται. οὔτε δυνάμεθα εἰπεῖν τὸ προσιὸν ἢ ἵππος ἐστὶ, καὶ ὃν ἡμεῖς πέμπτον ἐκαλέσαμεν. οἱ δὲ παλαιοὶ τρίτον αὐτὸν καλοῦσιν. ὁ δὲ ἕκτος τρόπος ὁ ἐξ ὅλων ὑποθέσεων καλούμενος ὃν Ἀλέξανδρος εἰσήγαγεν, οἷός ἐστιν εἰ ἀγαθὸς ὁ θεὸς ἀεὶ ἀγαθοποιεῖ. εἰ ἀεὶ ἀγαθοποιεῖ ὁ κόσμος ἀΐδιος. εἰ ἀΐδιος ὁ κόσμος, πεπερασμέναι αἱ ψυχαί εἰσιν. εἰ πεπερασμέναι αἱ ψυχαὶ, ἀναγκαῖον διάφορα σώματα, ἀμφιέννυσθαι τὰς ψυχάς. οὗτος οὖν καλεῖται ἐξ ὅλων ὑποθέσεων. διότι τέσσαρες εἰσὶν ὑποθέσεις ἀναπόδεικτοι. οὗτοι οὖν ὅλοι οἱ ὑποθετικοὶ συλλογισμοὶ, καλοῦνται ἀναπόδεικτοι. διότι οὐ πάντως ὁμολογούμεναι εἰσὶν αἱ προτάσεις. ταῦτα καὶ περὶ τῶν ὑποθετικῶν.

α' Πρῶτος τρόπος ἐστὶν ὁ κατὰ συνέχειαν ὅταν τῇ θέσει τοῦ ἡγουμένου εἰσάγεται τὸ ἑπόμενον.

β' Δεύτερος τρόπος ἐστὶν ὅταν τῇ ἀναιρέσει τοῦ ἑπομένου ἀναιρεῖται τὸ ἡγούμενον. ὅστις ἐστὶ καὶ αὐτὸς κατ' ἀκολουθίαν ἤγουν κατὰ συνέχειαν.

γ' Τρίτος τρόπος ἐστὶν ὁ κατὰ διάζευξιν, ὅταν ἐπὶ τῶν ἀμέσων ἀντικειμένων λαμβάνηται, ἢ ἐπὶ τῶν μέσων τῶν ὡρισμένον ἐχόντων τὸ μέσον, ὁ τῇ θέσει τοῦ ἑνὸς ἀναιρῶν τὸ λοιπὸν ἢ τὰ λοιπά.

δ' Ὁ κατὰ διάζευξιν ὁ τῇ ἀναιρέσει τῶν λοιπῶν ἢ τοῦ ἑνὸς εἰσάγων τὸ λοιπόν. ὃς καὶ αὐτὸς ἐπὶ τῶν ἀμέσων ἀντικειμένων λαμβάνεται ἢ ἐπὶ τῶν ὡρισμένον ἐχόντων τὸ μέσον.

ε' Πέμπτος τρόπος ἐστὶν ὁ μετὰ συμπλοκῆς τῆς ἀποφάσεως. ὃς ἢ ἐπὶ τῶν ἀντικειμένων λαμβάνεται τῶν ἐχόντων τὸ μέσον ἀόριστον. ἢ ὅλως οὐκ ἐπὶ τῶν ἀντικειμένων ὃς καὶ τῇ θέσει τοῦ ἑνὸς ἀναιρεῖ τὰ λοιπά.

ς' Ἕκτος τρόπος ἐστὶν ὁ ἐξ ὅλων ὑποθέσεων ὃν ἐφεῦρεν Ἀλέξανδρος ὁ Ἀφροδισιεύς.

Τοὺς κατηγορικοὺς συλλογισμοὺς εἰς τρία τινὰ σχήματα οἱ παλαιοὶ ἀνάγουσιν. ὧν τὸ μὲν πρῶτον, τέσσαρας ἔχειν τρόπους φασί. τὸ δὲ δεύτερον ὁμοίως τέσσαρας. τὸ δὲ τρίτον ἕξ. τούτους τοίνυν τοὺς τρόπους καὶ συλλογιστικὰς συζυγίας ὠνομάκασιν. ὅτι συλλογιστικαὶ μὲν τοσαῦται τὸν ἀριθμὸν τυγχάνουσι καθ' ἕκαστον τουτωνὶ τῶν σχημάτων. ἀσυλλόγιστοι δὲ πλείους. περὶ ὧν ὡς ἐν κεφαλαίῳ λελέξεται. πρῶτος μὲν τρόπος καὶ συλλογιστικὴ συζυγία πρώτου σχήματος, ὅταν ὁ μείζων ὅρος κατὰ παντὸς τοῦ μέσου κατηγορῆται. ὁ δὲ μέσος ὡσαύτως κατὰ παντὸς τοῦ ἐσχάτου. δύο γὰρ ἔσονται προτάσεις καταφατικαὶ καθόλου ἀφ' ὧν καὶ τὸ συμπέρασμα ἔσται καθόλου καταφατικόν. οἷον, οὐσία κατὰ παντὸς ζώου. καὶ ζῷον κατὰ παντὸς ἀνθρώπου. καὶ οὐσία ἄρα κατὰ παντὸς ἀνθρώπου. Δεύτερος δὲ ὁ τρόπος τοῦ πρώτου σχήματος. ὅταν ὁ μείζων ὅρος καθόλου κατηγορούμενος τοῦ μέσου ὑπάρχῃ. ὁ δὲ μέσος τοῦ ἐσχάτου. δύο γάρ εἰσι καὶ ἐν τούτῳ αἱ προτάσεις καθόλου. ὧν ἡ μὲν μία καὶ μείζων ἀποφατική. ἡ δ' ἑτέρα καὶ ἐλάττων καταφατική. τὸ δὲ συμπέρασμα καθόλου ἀποφατικόν. πᾶς μὲν γὰρ συλλογισμὸς μίαν ἔχων ἀποφατικὴν καὶ μερικὴν πρότασιν, καὶ τὸ συμπέρασμα ἕξει ἢ ἀποφατικὸν ἢ μερικὸν ὁμοίως. εἰ δ' αἱ δύο καταφατικαί εἰσιν ἢ καθόλου, οὐδέποτε ἔσται τὸ συμπέρασμα ἢ ἀποφατικὸν ἢ μερικόν. τῇ γὰρ χείρονι τῶν προτάσεων τὸ συμπέρασμα ἕπεται. δύο δὲ ἀποφατικαὶ ἂν ὦσιν αἱ προτάσεις ἢ δύο μερικαί, οὐκ ἔστι συλλογισμός. οὕτω μὲν οὖν περὶ τῶν ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι καθόλου συλλογισμῶν. εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλοι τρόποι δύο μερικοί. ὧν ὁ μὲν εἷς τὴν μείζονα καθόλου ἔχει. καθάπερ καὶ ἐπὶ τοῦ πρώτου τρόπου ἐλέγετο. τὴν δὲ ἐλάττονα, καταφατικὴν μὲν καὶ αὐτὴν ὥσπερ καὶ ἐπ' ἐκείνου οὐ μὴν δὲ καθόλου ἀλλὰ μερικήν. ταύτῃ γὰρ διαφέρει τοῦ πρώτου τρόπου ὁ τρίτος τρόπος τοῦ πρώτου σχήματος. ὁ δὲ τέταρτος τρόπος ἤδη καὶ ἔσχατος, ἀποφατικὴν μὲν ἔχει τὴν μείζονα. ὥσπερ ἦν καὶ ἐπὶ τοῦ δευτέρου. καὶ τὴν ἐλάττονα ὁμοίως καταφατικὴν ὡς ἐπ' ἐκείνου. ἀλλ' ἐκεῖ μὲν καθόλου ἦν ἡ καταφατική. ἐνταῦθα δὲ ἐπὶ μέρος. πλείω δὲ τούτων τῶν τρόπων ἐν τῷδε τῷ σχήματι οὐκ ἔστιν εὑρεῖν. ἰδιώματα δὲ τούτου τὸ τὴν μείζονα ἀεὶ καθόλου εἶναι. τὴν δὲ ἐλάττονα καταφατικήν. καὶ τὴν μὲν μείζονα, καθόλου οὖσαν ἐνδέχεσθαι καὶ καταφατικὴν εἶναι, καὶ ἀποφατικήν. τὴν δὲ ἐλάττονα καταφατικὴν ἀεί, ἀλλ' ὁτὲ μὲν μερικήν, ὁτὲ δὲ καθόλου. ἔτι δὲ πρὸς τούτοις, καὶ τὸ πάντα τὰ προβλήματα ἐν τούτῳ συνάγεσθαι τῷ σχήματι. λέγω δὴ τὸ καθόλου καὶ τὸ μερικόν, καὶ τὸ καταφατικόν τε καὶ ἀποφατικόν. καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ τοῦ πρώτου σχήματος ἱκανὰ ἔστω σοι. περὶ δὲ τοῦ δευτέρου τάδε εἰρήσθω. ἔχοντος καὶ αὐτοῦ τρόπους τῷ πρώτῳ παραπλησίως τέσσαρας. ὧν ὁ μὲν πρῶτός ἐστιν ὅταν ὁ μέσος κατ' οὐδενὸς τοῦ μείζονος καὶ κατὰ παντὸς τοῦ ἐλάττονος κατηγορῆται. ὅταν δὲ τὸ ἀνάπαλιν ἔχουσιν αἱ προτάσεις, δεύτερος ἐστὶ τρόπος. ἕτερον δὲ εὑρεθῆναι τρόπον καθόλου ἐν τούτῳ τῷ σχήματι ἀμήχανον. εἰσὶ δὲ καὶ ἕτεροι δύο τρόποι μερικοὶ ἐκ τῆς μείζονος καθόλου ἀποφατικῆς. καὶ τῆς ἐλάττονος μερικῆς ἀποφατικῆς. ὅσοι δὲ παρὰ τούτους εὕρηνται τρόποι ἀσυλλόγιστοι πάντες. ἰδίωμα δὲ τοῦ σχήματος τούτου, τὸ εἶναι ἀεὶ τὴν μείζονα καθόλου. ὅτε μὲν ἀποφατικήν,

ὅτι δὲ καὶ καταφατικήν. τὴν δὲ ἐλάττονά ἐστιν ὅτι καὶ μερικήν. ἀνομοιοσχήμονα δὲ ἀεὶ πρὸς τὴν ἑτέραν κατὰ τὸ ποιόν. τὰ δὲ συμπεράσματα, ἀποφατικὰ πάντα καθόλου τε καὶ μερικά. καὶ τὸ τὸν μέσον ὅρον ἀμφοτέρων κατηγορεῖσθαι τῶν ἄκρων. ὥσπερ δὲ ἐν τούτῳ τῷ σχήματι ὁ μέσος κατηγορεῖται ἀμφοτέρων τῶν ἄκρων. οὕτω καὶ ἐν τῷ τρίτῳ σχήματι τοῖς ἄκροις ὁ μέσος ὑπόκειται. καὶ ὁ μὲν πρῶτος τρόπος ἐν τούτῳ τῷ σχήματι ὁ ἐν τῷ πρώτῳ πρῶτος. ὁ δεύτερος δὲ δεύτερος ἐν τῷ πρώτῳ. καὶ οἱ ἕτεροι δύο παραπλησίως, ὁ τρίτος τε καὶ ὁ τέταρτος. λείπεται οὖν περὶ τῶν ἄλλων δύο εἰπεῖν, τοῦ πέμπτου τε καὶ τοῦ ἕκτου. ὧν εἷς μέν ἐστιν ἐκ τῆς μείζονος μερικῆς ἀποφατικῆς. καὶ τῆς ἐλάττονος καθόλου καταφατικῆς. πάντα δὲ τὰ συμπεράσματα ἐν τούτῳ τῷ σχήματι μερικὰ καὶ ἡ ἐλάττων ἀεὶ καταφατικὴ καθόλου τε καὶ μερική. ἡ δὲ μείζων καὶ καταφατικὴ καὶ ἀποφατική. καὶ καθόλου καὶ μερική. μόνον δὲ τὸ τῆς ἐλάττονος, ὥρισται ἐν τούτῳ σχήματι. ἐκ δύο δὲ μερικῶν, ἢ ἐκ δύο ἀποφατικῶν. ἐν οὐδενὶ τῶν σχημάτων συλλογισμόν ἐστιν εὑρεῖν. ταῦτα μὲν περὶ τῶν τριῶν σχημάτων ἐν τῷ παρόντι διώρισται. τῶν ἄλλως ἑπομένων ὕστερον λεχθήσεται.

Regiſtrum.

b c d e f g h i K l m n o aa bb cc dd ee ff

Quaterniones omnes, præter a & ff terniones.

Venetiis in ædibus Bartholomæi Zanetti Caſterzagenſis, ære vero, & diligentia Ioannis Franciſci Trincaueli. Anno a partu virginis. M D X X X V I. Menſe Aprili.

σὺν θεῷ

Οὐ μετὰ πολὺ

ἀλλ' ἐῤῥόμενος.

Ἀρχὴ τὸ ἥμισυ παντός.

00079855

Digitized with financial assistance from
Observer Research Foundation
on 17 May, 2019